

7 400 40

MADE IN SPAIN

Q 10047

TRACTATUS Amplissimus DE CENSURIS ECCLESIASTICIS,

In quo noua, faciliq̄ue methodo de omnibus censuris.

Hoc est de } Excommunicatione.
              } Suspensione.
              } Interdicto.

*Tum uniuerse, tum priuatim accuratissimè differitur; dum earum
natura, caussa, species, effectusq̄, explicantur.*

Et singulis suæ Tabulæ, in quibus quasi vno aspectu omnia inspicere licet
proponuntur.

AUCTORE BARTHOLOMAEI VGOLINI

Iurisc. ex Monte Scutulo, ac Barbiani Archipresbyteri.

Opus maximè utile ad forum conscientia, Pontificium & Civile.

VENETIIS, M. D. XCVII.

Apud Hæredes Melchioris Sessæ.

BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS
GRANAT

CLEMENTI VIII.

PONT. MAX.

NON sum veritus, BEATISSIME PATER, cum librum hunc de Censuris Ecclesiasticis in lucem edendum mihi proposui, eum tibi dicatum sub tuo gloriosissimo nomine peruulgare. Nam, mitto ALDOBRANDINAM Familiam de literis benemeritam esse; quod testantur publica gymnasia, qua, ubi ius civile flet, SYLVESTRI ALDOBRANDINI Patris tui Iurisconsulti celeberrimi nomen personant; testantur eiusdem, qua circumferuntur, de iure civili luculenta scripta. Tu tuis eximijs animi dotibus, singularibus virtutibus, amplissimis dignitatum gradibus, maximis honoribus tantum profecisti, ut ALDOBRANDINAE Familiae nomen, famam longè, latèq; produxeris, atq; omnium maxime illustraveris. Etenim, praetereo multa, & quòd à Sisto V. fel. mem. in Sacrosanctum Collegium Cardinalium cooptatus tumultus maximos in Polonia excitatos tu ibi Legatus tua singulari prudentia, gravissimo iudicio, praestanti solertia, summa omnium admiratione, ac commendatione sedasti, ac sustulisti, novissime summa Dei Opt. Max. Providentia altissimum PONTIFICIAE dignitatis gradum affectus eam opinionem apud omnes de te statim concitasti, eam spem dedisti, ut univèrsi Ecclesiam aliquando per te pristinam suam gloriam, pristinumq; splendorem recuperaturam sperent. Nanque novit iam quisq; studium tuum, animi tui solitudinem, qua ad deligendos ad Ecclesiam Dei gubernandam ministros adhibes. Novit quisque tuas vigilias, labores tuos, quò ab Ecclesia ignorantiam errorum semina-

rium, exturbes, radicitus euellas. Verè apud animum tuum Zelus domus Dei residere videtur; iusta eiusdem, qua apud Prophetam est, in imperitos Ecclesie ministros indignatio Quia scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Quare, cum ab ea familia ortus sis, qua literarum studiosa maxime fuit, Tu tu optimas artes, ius Pontificium, ac ciuile in primis excolueris, literarum, virtutumq; studiosos foueris; cuius animi tui hucusq; non pauca signa dedisti, cur hosce meos labores, qui propensi erga virtutes animi mei indicia quadam sunt, tibi dicare, consecrareq; dubitarem? Accedit, quòd ea de re agitur, de censuris inquam ecclesiasticis; qua, quòd ipse studes, ad continendos in officio Christi fideles, ad contumacesq; coercendos pertinent. Accipe igitur BEATISSIME PATER lato animo, benignoq; vultu munus hoc meum ex meis studijs profectum, leue quidem, ac minimum, at summa obseruantia erga te mea argumentum. Nam sic animum mihi dabis, quò post hac maiora, grauioraq; possim, ut accuratius, studiosiusq;, si vita contigerit, elaborem.

Barbiani 3. Cal. Ianuarij. MDXCIII.

Sanctitatis vestra,

Et eius praestantissimarum virtutum

Studiosissimus

Bartholomaeus Vgolinus.

Prooemium ad Lectorem.

NON me latet, humanissime Lector, quosdam fortasse labores hosce meos improbaturos, admiraturosq; esse; cum viderint me, qui neq; doctrinae vsu satis, ingenio parum possum, de censuris, in quibus tot doctissimi viri elaborarunt, agere voluisse. Verum, si propositi huiusce mei rationem recta perpenderit, & mirari desinent, & consilium hoc meum fortasse commendabunt. Ego, humanissime Lector, statim atq; pontificij, ciuilisq; iuris insignia Bononiae accepi, promouente me ad eius dignitatis gradum Illustrissimo, ac Reuerendissimo Cardinali Gabriele Paleotto Bononiensi Archiepiscopo, cuius summa prudentia, vitæq; sanctitate maxima omnium admiratione Bononiensis ecclesia gubernatur, & singularem eius doctrinam cum summa pietate coniunctam ab eodem scripta peruulgata testantur; ego, inquam, tanto auctore, in tanta vrbe doctoratus insignia adeptus, ne eo gradu, eius principis viri auctoritate, vrbis amplitudine, indignus haberer, summè elaborandum mihi censui. Quare, quòd sacri ordinis susceptione ad inseruendum Deo me dicaui, commentarios quosdam de sacramentis confeci, & eos Sixto V. fel. memor. dicatos peruulgavi; à quo etiam benignè, ac liberaliter acceptus, & ad huiusmodi studia excolenda magis, magisq; inuitatus, sicut etiam à Serenissimo Principe Francisco Maria II. Feltrio de Ruere, Urbini Duce VI. qui tantus Princeps cum in omni scientiarum genere paucos sui pares, superiorem neminem habet, tum tempestate nostra alter Mæcenas est, animum ad censuras ecclesiasticas pertractandas appuli. Id quod eo libentius feci, & quòd earum cognitio ad forum conscientiae perutilis, ac pernecessaria est; & quòd ad eos, qui in Pontificio, ciuiliq; foro versantur, non minimum pertinet, & est accommodata. Verum, quòd animaduerti quamplures, tam veteres, quam recentiores rem hanc pertractasse, ne actum agerem, aliam rationem, atq; ipsi, ineundam mihi statui; nam, quotquot scripserunt, vniuersi ferè in hoc in primis elaborarunt, ut excommunicationes, ac reliquas censuras, quæ in iure habentur, explicarent. Ego autem, ea tractatione omissa, aliamq; sequutus, cuiusq; censuræ naturam cum generatim, tum speciatim contemplandam mihi proposui. Nam, esto, alij id conati sint, partim tamen volentes, ut opinor, multa prætermiserunt, partim ordinem non curantes eam rem confusè tractarunt; partim, quæ communia omnibus censuris sunt, excommunicationi prope modum vniuersa consultò fortasse tribuerunt. De Censuris Ecclesiasticis igitur per se, ac secundum earum naturam agendum, non censuras à iure latis interpretandas mihi sumpsi. Verum, quòd censuræ species tres numerantur,

rantur, Excommunicatio, Interdictum, ac Suspendio, ac propterea commune genus habent, quamobrem in multis generis ratione conueniunt, sicuti speciei nomine in pluribus differunt; ideo prius generatim de ipsis, quò constat, in quibus conueniant; deinceps speciatim de singulis, quò, inter se qua ratione differant, appareat, singularumq; natura magis, magisq; conspiciatur, egi. Atqui, quòd, ne confusio inesset, summè caui, ob eam rem ordinem à me aliàs ad sacramentorum commentarios conscribendos adhibitum & huc adhibui. Nam, proposito prius, vnde iurisdictionis potestas hæc in ecclesiam Dei profecta sit, primò de ijs egi, qui censuras ferre, latasq; tollere possunt, & hos efficientem causam appellauit. Deinde de effectibus earundem quibuscunq;, quos finem nominauit. Tertiò de ijs, qui censura irretiri possunt, & qua ratione irretiti absoluantur, & hos materiam circa quam vocauit. Quartò de modo tam necessario, quam non necessario, qui cum ad censuras ferendas, tum ad easdem latas tollendas, adhibetur, & hunc formam dixi. Adiectis non nullis, quæ circa propositas causas contingunt, quæ ut ipsarum causarum accidentia posui. Postremò, ut quæ in hoc opere à me tractantur, palàm, & ob oculos proposita, ac breuiter explicata conspicerentur, simulq; in his tractandis rebus, quæ inita ratio est, ut facilius etiam dignosceretur, Tabulas quasdam mihi conformaui & singulis partibus huius tractationis proposui. Hac enim ratione fieri posse censui, ut vna quæq; res suo loco pertractaretur, & confusio nunquam mihi amica vitaretur. Ad summam ordinem, vno excepto, & huc adhibui, qui olim ad sacramenta pertractanda à me adhibitus est; nam ibi disputationes omitti, hæc verò singula propemodum in controuersiam vocata disputauit, & aliorum sententijs modò refellendis, modò comprobandis, ut ratio mihi suadebat, lectorem dubium non reliqui. Postremò, quòd nihil prætermittere volui, quò minus, quantum in me erat, opus hoc absolutum redderetur, scripta hæc cum doctissimis viris, quorum iam diù spectata virtus, ac doctrina multis est, & fides mihi nota, sæpius contuli. Nam, præterquam quòd cum Ioanne Baptista fratre meo amantissimo ob eximiam eius in iure Pontificio, ac ciuili scientiam, causarumq; in iudicijs defendendarum patroni partes agendo plurimum usum, ac peritiam difficultates sæpius contulit, id quòd & egi cum Ioanne Matthæo altero fratre meo suauissimo, Phylosopho doctissimo, ac Misani Archibresbytero, qui adhuc in florentis ætatis suæ annis non doctrinæ modò, sed pietatis signa multa dedit, statim atq; Imolam sum profectus (in cuius dicecelsi S. Stephani Protomartyris ecclesia gubernanda à Silto V. mihi credita est) & per benignè acceptus ab Alexandro Musotto Perillustri, ac Reuerendissimo eius ciuitatis Episcopo, cuius singulari prudentia, præstanti doctrina, magna vigilantia Imolensis ecclesia sanctissimè, ac felicissimè gubernatur, & inde Barbianū. Reuer. admodū Pater Ioannes Bonellus in sacris literis diu,

diu, multumq; versatus, atq; omni liberali doctrina politissimus, vitæ moribus, sanctitateq; præclarus, sanctissimæq; Inquisitionis Lugi Vicarius hunc meum librum pro summa, qua præditus est, humanitate & totum legit, & ei se adscribere non recusauit. Bononiæ verò, vbi ab Illustri Angelo Blanchino, Blanchinæ familiæ ornamento benignè, ac liberaliter fui acceptus, cuius bonitatis, summæq; erga me benignitatis memoriam nulla vnquam obliuio delebit, R. admodum Magister Ioan. Antonius Spadinus Theologus celeberrimus, & Generalis Bononiæ Inquisitor prudentissimus eo, quo valet, ingenio, ea spectata doctrina, accurataq; diligentia, quæ omnibus nota, non ex officio tantum, sed summa, qua præditus est, bonitate studiosissimè scripta hæc rimatus libentissimè admisit, & ut in lucem ederentur, suo iudicio comprobauit. Per illust. demū Angelus Spānocchius, qui in celeberrimis Italiæ scholis Ius ciuile multos iam annos summa cum laude est interpretatus, & in eo munere obeundo nunc in Florentissimo Bononiensi Gymnasio iurisconsultorum Princeps principem locum tenet, eiusq; fama longè, latèq; peruagata est, Perillustri inquam tantus vir, cum ad eum librum misissem, ipsum aspernatus non est, nec, quòd eius ad me missæ literæ testantur, improbauit. Quare, cum scripta hæc à tot, tantisq; viris non improbari viderem, non dubitavi, quò pro viribus alijs prodessem, ea in lucem edere, atq; peruulgare. Benigno igitur vultu humanissime lector labores hosce meos accipies; atq; posthac, si vita mihi contigerit, vberiores expectabis. Vale.

ANGELVS SPANNOCCHIUS
I. V. D. SENENSIS

I. V. D. BARTHOLOMAEO V G O L I N O
Archipresbytero Barbiani. S. D.

ACCEPI gratissimum abs te munus, librum quippè tuum de Censuris: legi magna ex parte, probauiq; ; cur autem in tuo iudicio non acquiescerem, qui fecasti hos fluctus? & rerum Ecclesiasticarum Pelagus enatasti? Perge, Perge; malè cepisses, si hìc desineres. Saluam tantum (quod est in prouerbio) nobis mouisti; exple desiderium vberiori mensa. Interim & ego pergam legendo, confidoq; labores tuos mihi fore vsui, si Deus volet; peritiam enim harum rerum tibi ingenuit ipse vsus. Vale, meq; , vt facis, ama.

Datum Bononiæ xv. Octob. M D X C I I I.

ANGELVS SPANNOCCHIUS
I. V. D. SENENSIS

I. V. D. BARTHOLOMAEO V G O L I N O
Archipresbytero Barbiani. S. D.

LI BRVM abs te absolutum perlegi quidem tardiùs, sed diligentius. Noto sententias, laudo copiam, miror methodum; scriptio vniuersa talis est, quæ imitanda, non immutanda videatur; deniquè de Censuris est sine censura. Agnoueram ego sanè leonem ex vnguibus primo affatu; mox tractaui suauius; ad extremum non mutauit affectum, sed auxit. Habent inibi Docti, quod deglutiant; non habent indocti, quod mordeant.

Datum Bononiæ. xxviii. Nouemb. M D X C I I I.

INDEX

INDEX RERVM,
QUÆ IN HOC OPERE

notatu digna in primis sunt.

AB BATES regularium suos subditos excommunicare possunt cap. 2. §. 20. nu. 11. pag. 32.
Abbas, Prior, Prouincialis, Generalis vè absolueri non possunt suos subditos, qui in excommunicationes, ac censuras iuris incidunt cap. 10. §. 1. nu. 2. pag. 102. Sed episcopus loci absoluit eod. §. nu. 3. 103
Abbat, Prieres, Prouinciales, Generalesq; regularium, vbi iurisdictionem exercent, ex quo territorium non habent cap. 27. §. 1. nu. 6. 345
Abrogata lege, per quam excommunicatio fertur, ipsam offendens in excommunicationem non incidit cap. 9. §. 10. nu. 1. 93. Imò ipso iure absoluitur, qui in eius excommunicationem incidit, vbi à Rom. Pont. sic est abrogata, vt pro infecta ipsam haberi velit cap. 10. §. 6. nu. 1. 117
Secus, si simpliciter ab eo abrogetur, vel ab inferiore eod. nu. 2. & nu. 3. 118
Absens excommunicari ab homine potest cap. 9. §. 8. nu. 3. 86
Absoluedi à censuris facultas delegari, ac committi potest cap. 4. §. 4. nu. 3. 55
Absoluedi ab excommunicatione facultate alicui commissa quò ad multos, si moriatur committens, quò ad non absolutos iurisdictione delegati extinguitur cap. 7. §. 1. nu. 6. 69
Absoluedi à censuris an facultas concessa intelligatur, vbi indulgentia est concessa per modum iobel ei cap. 10. §. 4. nu. 6. 110. Et quid iuris si indulgentia plenaria concessa sit eod. nu. 9. 111
Absoluedi ab omnibus censuris Papæ facultate concessa, an absolueri à censuris; quæ in Bulla Cænæ Domini sunt, quis possit eod. nu. 7. ead.
Absoluedi à casibus reseruatatis Papæ facultate concessa, an intelligatur concessa facultas absoluedi à censuris ipsi Papæ reseruatatis eod. nu. 8. ead.
Absoluedi à censuris, etiam Bullæ Cænæ Domini concessa facultate, an facultas concessa etiam intelligatur absoluedi à censuris episcopo reseruatatis eod. §. nu. 10. 111

Absoluedi à casibus sibi reseruatatis ab episcopo facultate concessa, an intelligatur concessa facultas absoluedi à casibus sibi reseruatatis eod. §. nu. 12. 113
Absoluedi à censuris Bullæ Cænæ Domini facultate concessa, an intelligatur concessa facultas absoluedi ab excommunicatione ob heresim eod. §. nu. 13. 113
Absoluedi ab excommunicatione facultate concessa præmissa satisfactione, an absolutio valeat, si satisfactio non præcesserit cap. 19. §. 6. nu. 5. pag. 292
Absoluedi facultatem ab excommunicatione, & ab alia censura cur legislator concessisse existimatur, vbi absolutionem sibi non reseruat, non autem iuuex cap. 2. nu. 3. 591
Absoluedus à censura quæ habere debet, ac præstare cap. 19. per totum 263. cum multis seq. Et quæ is, qui à minori excommunicatione est absoluedus cap. 12. nu. 1. 607
Absolueri à censuris iurisdictionis est cap. 2. §. 11. num. 3. 17
Absolueri à censuris ab homine latis. s. ab excommunicatione maiori, à minori, à suspensione, ab interdicto, is potest, qui eas censuras tulit capit. 4. in init. per totum 42. cap. 2. pag. 349. & cap. 2. pag. 591. & cap. 2. 609. & cap. 2. 666.
Superior eius, qui eas censuras tulit cap. 4. §. 1. 49. Appellationis itidem iudex eod. §. 2. 51.
Successor eius, qui censuram tulit eod. §. 3. 53.
Delegatus ab homine, qui censuram tulit eod. §. 4. 55. A lege etiam delegatus eod. §. 5. 57
Absolueri à censuris à iure latis, s. ab excommunicatione maiori, à minori, à Suspensione, ab Interdicto, potest legislator, eius Superior, nec non Successor cap. 10. in init. 100. & cap. 4. 350. & cap. 4. 592. & cap. 4. 612. & cap. 4. pag. 668.
Episcopus excommunicati, alia vè censura irriti absolueri eum potest, modò legislator absolutionem sibi non reseruauerit cap. 10. §. 1. 100
Et quid de suspensione iuris, an ab ipsa episcopus suum subditum absolueri possit cap. 4. §. 1. 612
Capitulum etiam, cathedrali sede vacante, in casibus, in quibus episcopus absolueri poterat, & Vicarius

INDEX.

Vicarius etiam ab eodem datus eod. cap. 10. §. 2. pag. 105. Legatus Romanæ ecclesiæ eod. §. 3. 106. Delegatus etiam ab homine eod. §. 4. 108. Delegatus etiam à lege eod. §. 5. 114. Ipso iure eod. §. 6. 117. Et quid de suspensione, an ipso iure tollatur cap. 4. §. 1. nu. 2. 613. & §. 2. 614. Et quid iuris de Interdicto cap. 4. nu. 3. 669

Absolvere à peccatis potens, & à minori excommunicatione absoluit cap. 4. §. 4. nu. 2. 595

Absolvere à censuris excommunicatus non potest cap. 11. §. 2. nu. 10. 399

Absolvere à censuris latis à simplici delegato quis possit cap. 7. §. 1. nu. 8. 69

Absolvere ab excommunicatione iuris an quis possit à nō suo episcopo, & quid de discipulis, qui in patria excommunicati extra diocesim eunt cap. 10. §. 1. nu. 6. 103. Et quid de vagabundis eod. nu. 7. 104. Et quid de filiis, seruis, & uxoribus eod. nu. 8. ead.

Absolutio excommunicationis, censuræve alterius ab homine generatim per sententiam lata à quo tribuatur cap. 4. nu. 3. 42

Absolutio censuræ per sententiam lata an tribui possit ab eo, qui eam tulit, ubi appellatum est eod. cap. nu. 6. 45

Absolutio à censura ob contumaciam lata semper peti potest cap. 12. nu. 5. 119. Petere excommunicatus eam debet, si vult cap. 19. §. 3. num. 1. 271. Et an cogatur eam petere eod. §. num. 3. 172. Et qua actione petatur eod. nu. 2. 271. Et an eam petens se excommunicatum fateatur eod. nu. 4. 271. Et an petita per appellationem impediatur, quò minus tribuatur eod. §. 6. n. 6. 293. Et absolutio concessa ad eius petitionem qui pluribus excommunicationibus constructus est, an ab omnibus concessa intelligatur eod. §. 3. num. 7. 274

Absolutio censuræ in foro conscientie tribui potest, in alieno territorio cap. 27. §. 1. nu. 5. 344. Die feriato tributa etiam valet eod. §. 2. nu. 6. 346. Ut eam excommunicatus consequatur, christianorum communione uti potest cap. 22. §. 1. nu. 1. 517. Gratis tribui debet cap. 5. num. 1. 65. Pendet à potestate spirituali eod. nu. 3. ead.

Absolutionis censuræ ecclesiasticæ necessaria forma quanam sit cap. 22. nu. 1. 322. Continere eum debet, qui absoluitur eod. nu. 9. 323. Et an absolventis, & censuræ mentionem facere debeat cap. 23. nu. 1. cum seq. 336

Absolutio à censura an sub propria conditione tribui possit cap. 22. §. 1. nu. 2. 324. Sub impropria conditione tribui potest eod. num. 3. 325. Ad tempus, & ad unum actum, ut exempli gratia ad testimonium ferendum tribui potest cap. 4. §. 5. nu. 17. & nu. 18. 63. cum seq.

Absolutio ad cautelam quid sit cap. 22. §. 1. nu. 4. 326. Tribuitur, ubi dubitatur, an quis censura irretitus sit eod. num. 5. 327. Tribuitur etiam, ubi dubitatur, an censura valeat eod. num. 9. 328. Non tribuitur quò ad interdictum loci generale eod. nu. 10. 329. Et quid de interdicto loci speciali eod. nu. 11. 330. In foro conscientie eod. nu. 12. 330. & num. 14. 333. Quando non tribuatur eod. nu. 13. 330. Et an petita iudex necessariò ipsam tribuere cogatur eod. nu. 15. 333. Effectus eius quisnam sit eod. nu. 16. 334. Cur sic nominetur eod. n. 17. pag. ead. Cur tribuatur ead. pag. nu. 18. A quo tribuatur nu. 19. ead. pag. Et an à iudice delegato eod. nu. 20. 335. Et absolventi à censuris facultate concessa, an facultas absolventi ad cautelam concessa intelligatur eod. nu. 21. ead. Eam petens quid faciat in foro fori, & in foro penitentie eod. nu. 22. 336. Et iudex concedens absolutionem non intelligitur tribuisse ad cautelam, nisi id exprimat cap. 19. §. 3. num. 5. pag. 273

Absolutio excommunicationis maioris quibus verbis tribuatur cap. 30. §. 1. nu. 1. 578. Et an tribuatur per clausulam illam De plenitudine potestatis eod. nu. 2. pag. ead. Semper necessaria est ab excommunicatione maiori cap. 31. §. 4. pag. 582

Absolutio minoris excommunicationis quibus verbis tribuatur cap. 11. 606

Absolutio suspensionis quibus verbis tribuatur cap. 16. 662. Et quibus verbis tribuatur absolutio interdicti cap. 23. pag. 739. ubi, & quando absolutio interdicti non requiratur, dicitur.

Absolutio à censuris tributa virtute Bullæ iobelei illi, qui deinceps iobelæum non accipit, nec reliqua ad ipsum consequendum necessaria facit, an valeat cap. 10. §. 4. nu. 4. pag. 108. Et tributa virtute Bullæ iobelei alicui in foro conscientie an in foro exteriori proficiat eod. nu. 5. pag. 109. Et tributa alicui ab omnibus censuris, an & ab illis absolutus sit, quas confessus non est cap. 10. §. 4. nu. 11. 113

Absolutio censuræ tributa qua ratione probetur cap. 24. nu. 3. pag. 337. Tributa in foro conscientie probatur per sacerdotem, qui absoluit eod. nu. 4. 338. An probetur per eum, qui probat se pro absoluto habitum eod. nu. 5. pag. 338. An probetur per denunciationem absolutionis eod. nu. 6. pag. ead. An dicenti se absolutum in foro conscientie credatur cap. 23. nu. 7. 521

Absolutione tributa à censura uniuersa, quæ per censuram prohibentur, licitè deinceps fiunt ab absolu-

INDEX.

absoluto cap. 13 §. 19. num. 1. pag. 175. Spirituum usus restituitur eod. nu. 2. pag. ead. Excipitur tamen, ubi ad aliquem actum tantum absolutus est eod. num. 2. pag. 181. Nam quò ad alia pro absoluto non habetur.

Absolutionis denunciatio quando non facienda cap. 14. num. 7

Absolutus ab excommunicatione, & ab alia censurata in mortis articulo, ac periculo, ob aliudve impedimentum, ab eo, à quo ordinario iure absolui non poterat, in censuram iterum ipso iure incidit; si, ubi periculum euasit, impedimentumque cessauit, quam primum commodè potest, superiorem non adit cap. 14. §. 5. num. 1. pag. 203. Idem, si à Rom. Pontif. ab eiusve legato, mandatum ab ipsis habens, ut alicui se offerat, non obtemperet eod. §. num. 2. pag. 203. Et an ipsemet superiorem adire debeat, ubi periculum euasit eodem. num. 4. 204

Absolutus a censura ipsi mandata exequi debet cap. 19. §. 9. num. 1. pag. 298. Et an, & quando non parendo mandatis ecclesiæ ipso iure in eadem censuram incidat cap. 14. §. 5. num. 5. 205 & cap. 19. §. 9. num. 2. 298. Et iterum ob id excommunicatus non facit deinceps absoluitur eod. num. 3. ead.

Absolutus quousque sit, excommunicatus uitari semper debet cap. 13 §. 12. num. 1. 140

Absolutum ab excommunicatione se asserens actor, cui excommunicatio obiecta est in iudicio, an exceptionem confirmet cap. 19. §. 3. nu. 6. 274

Accolytus excommunicatus, censuræve alia irretitus suum munus exercendo irregularis fit cap. 14. §. 1. num. 8. 190

Accusare excommunicatus non potest cap. 15 §. 4. num. 1. 445. Potest tamen accusari cap. 16. §. 1. num. 2. 466

Accusator excommunicatus nec contra excommunicatum audiri cap. 15. §. 4. nu. 2. 445

Actio iniuriarum non tollitur contra excommunicatum anno, ubi ob eam rem excommunicatus est cap. 14. §. 3. num. 8. 201

Acta contra censuram aliquando valent cap. 14. §. 2. num. 2. 196

Acta ab excommunicato nomine dignitatis excommunicationis tempore ipsi collata an ualeant, uel ordinis, uel iurisdictionis sint cap. 13. §. 4. pag. 423

Acta in iudicio ab actore excommunicato ualent cap. 15. §. 12. num. 1. 461

Acta omnia ab excommunicato ualent, nisi contrarium speciatim cautum sit eod. num. 2. 462

Actor excommunicatus an compelli possit à reo, ut iudicium ceptum prosequatur, & an reus possit contra eum uti beneficio l. diffamari cap. 15. §. 1. num. 13. 438

Actor in iudicio esse potest, qui suspensus est cap. 5. §. 3. num. 4. 620

Actor à tutore excommunicato an creari possit cap. 19. §. 3. num. 4. 626

Adire hereditatem, an excommunicatus possit cap. 21. §. 2. num. 1. 513

Administrare patrimonium suæ ecclesiæ excommunicatus non potest, nec etiam quò ad temporalia cap. 12. §. 1. num. 2. pag. 413. Et administratio hæc in quibus consistat eod. nu. 1. pag. ead. Et an ab eodem administrato ualeant eod. nu. 3. pag. 414

Admoneri quis prius debet, antequam excommunicetur, censuræve alia obligetur cap. 18. nu. 1. 250

Et in quibus casibus admonitio non requiritur eod. nu. 2. pag. 252. Ea tamen omissa, censura ualeat eod. nu. 4. pag. 255. Et personaliter admoneri debet eod. §. 1. num. 1. pag. 257. Et trina admonitio esse debet eod. §. 2. num. 1. pag. 258. Et qua ratione trina sit, ac fiat eod. nu. 2. & num. 3. pag. 260. Et an dies unus, pluresve inter unam admonitionem, & aliam intercedant eod. nu. 4. 260. Et an autore iudice, aliquo petente, presentibusq; testibus fiat eod. nu. 5. 261

Ad tempus excommunicatio an feratur cap. 16. §. 4. num. 2. pag. 222. Interdictum, & Suspendio ad tempus ferri possunt eod. num. 3. pag. ead. Et quamobrem eod. nu. 4. 227

Advocatus excommunicatus in iudicio esse non potest cap. 18. num. 1. 485. Et an ualeat, si quid eo autore agatur eod. num. 2. 486

Aeternæ mortis damnatio censura ijs est, qui eam aspernantur cap. 15. §. 1. num. 1. 208

Agere in iudicio excommunicatus non ualet cap. 15. num. 1. 428. Vel offerat se probaturum excommunicationem nullam esse, aut iniustam eod. nu. 7. pag. 431

Agere excommunicatus potest, ubi impeditur facere, quod ei permissum est cap. 15. §. 1. nu. 1. 432

Item in causa appellationis eod. num. 8. 434

Ubi periculum anime agitur eod. num. 16. 441

Et quid si ratione publici officij ut actor interueniat eod. nu. 6. 434. Et an agere possit contra eum, qui excommunicandum ipsum curauit, ne ageret eod. nu. 7. 434

Agere cum excommunicato nihil nobis licet cap. 23. §. 2. num. 1. 525

Aggravatio, & regrauatio dicitur, ubi censura irretitus afficitur pena ob id, quòd censuram contemnit cap. 14. §. 4. nu. 4. 202

Agnoscere bonorum possessionem an excommunicatus ualeat cap. 21. §. 2. nu. 3. 514

Alius

INDEX.

Alius esse debet, qui censuram fert, & alius, in quē fertur cap. 2. §. 8. num. 1. pag. 10. & cap. 17. §. 6. num. 1. 237
Alter ob alterius contumaciam excommunicari non debet cap. 17. §. 8. num. 1. 245. Et, si excommunicetur, an excommunicatio valeat eod. nu. 6 pag. 249
Alternativa pena censura proposita in dubio iudicis optio est cap. 27. nu. 5 342
Ambulare cum excommunicato nobis nō licet cap. 23. §. 2. num. 4 526
Amissa spiritualia ob excommunicationem an recuperentur sublata excommunicatione cap. 13 §. 19. num. 8. pag. 177. Et quid iuris de non spiritualibus, an ipsa recuperentur eod. nu. 9 178
Amplexari excommunicatum quis non debet cap. 23. pag. 524
Amisissis rebus, an excommunicatio ferri possit in eos, qui eas iniuerunt cap. 27. nu. 2 341
Anathema sit, an his uerbis excommunicatio feratur cap. 28. nu. 4. 573 & cap. 9. §. 6. num. 18 pag. 85
Anathema quæ uox sit, unde dicta, quid significet, & cur pro excommunicatione accipiat. Et an differat à maiori excommunicatione cap. 33. §. 1 num. 3 584
Anathema maranatha excommunicatio dicitur, et quamobrem eod. nu. 4 586
Angeli censuras ferre nequeunt cap. 2. §. 1. nu. 5. p. 3 Nec censuris irretiri cap. 17. nu. 4 225
Anima à corpore separata excommunicari non potest cap. 7 nu. 3 225
Animantes ratione carentes excommunicari nequeunt cap. 17. nu. 2 225
Animo tantum, ubi delictum quis concepit, in excommunicationem non incidit latam pro eo delicto cap. 9. §. 12. num. 2 97 Quare hæresim animo conceptam tantum habens in excommunicationem contra hæreticos latam non incidit eod. nu. 3. pag. ead. Non itidem ratam habens animo tantum clerici percussorem suo nominis factam excommunicatus est eod. nu. 4. pag. ead. Non itidem synoniacus an imo excommunicari debet eod. nu. 5 ead.
Anno, seu qui per annum in excommunicatione perseverat, absolutio ei non prodest quæ a Romano Pontifice tribuitur in collationibus gratiarum, & beneficiorum cap. 14. §. 3. num. 1. pag. 197 Et excommunicatus, ob id, quod contumax fuit in respondendo de hæresi, cuius nomine suspectus erat, in eo, ut hæreticus pro condemnato habetur, si tantum temporis in excommunicatione perseveret eod. nu. 2. 198 Excommunicatus però pro alia causa hæresis nomine suspectus est

eod. nu. 3. pag. ead. Et excommunicatus ob id, quod contumax in respondendo fuit super crimine, de quo conuentus erat, pro conuicto in eo crimine habetur eod. nu. 4. pag. 199 Et an post annum beneficijs priuatus sit, priuariuè possit eod. nu. 5 199
Appellationis iudex absoluere a censura ab eo lata potest, a quo est appellatum cap. 4. §. 2. nu. 1 51 & appellationis iudex quisnam sit eod. §. num. 2 §. 1. & cap. 2 349
Appellationis iudex si appellantem ab excommunicatione absoluit, absolutio ualeat, modo appellatio ualuerit eod. §. nu. 3. 52. & an remittat appellantem ad iudicem à quo, ut ab ipso absolua-tur eod. §. nu. 4. pag. 52. & quam rationem in absoluendo appellantem sequatur eod. §. num. 5. ead. pag. & quæ inesse ei ad absoluendum debeant eod. §. num. 6 52
Appellatio interposita, ab excommunicatione, seu censura, ubi quis ad tempus absolutus est, non prodest cap. 9. §. 11. nu. 12 96
Appellatione effectus excommunicationis, ac censura non suspenditur cap. 13. §. 5. num. 1 128 & quamobrem eod. §. & pag. num. 2
Appellatione interposita, antequam iudex excommunicationi, seu censura formam totam proferat, an sententia nulla reddatur cap. 13. §. 18. num. 11. pag. 170
Appellatione non absoluta, si iudex prius excommunicet, excommunicatio ualeat eod. §. nu. 12 171
Appellationis tempore elapso ipsi excommunicato, an absoluto subueniatur cap. 13. §. 19. num. 10. pag. 178
Appellatio interposita ab excommunicato an suspendat excommunicationem solum, vel & sententiam, cuius occasione lata excommunicatio est cap. 20 §. 6. num. 10 312
Appellari à declaratione potest, per quam explicatum est quem delictum commisisse, pro quo a iure excommunicatio, censuræ fertur cap. 21. §. 2. nu. 10 320
Appellari an possit a iudice, qui excommunicationem actori non obiecit cap. 15. §. 7. nu. 4 451
Appellare potest excommunicatus à sententia contra se lata cap. 16. §. 7. num. 1. 475. Non tamen, ubi excommunicatus est cum denegatione audientia eod. §. & pag. nu. 2. aut appellatione remota eod. nu. 3. 476. aut ubi extra iudicium appellat eod. nu. 4 476
Appellatio interposita ab uniuersitate an singulis ex ea profit, quod minus excommunicentur cap. 26. §. 5. nu. 1 568
Aqua benedicta an excōicatus, interdictus uè simpliciter se aspergere possit cap. 13. §. 14. nu. 6. 143
Arbitrer

INDEX.

Arbiter, arbitratorq; excommunicati potestatis sue usu carent cap. 11. §. 6. nu. 1. 406
Arbitri publicè excommunicati laudum nullum est eod. nu. 2. 406
Arbitratoris autem arbitramentum ualeat eodem num. 3. 407
Archiepiscopus excommunicatus suffraganeos consecrare non potest, nec ea, quæ ordinis sunt, exercere cap. 10. nu. 4. 392
Archiepiscopus delinquens in diœcesi, quam suus suffraganeus habet in alia prouincia, excommunicari ab eo potest cap. 2. §. 15. num. 3. 23. Et multò magis, ubi delinquit in diœcesi alterius suffraganei eod. nu. 4.
Archiepiscopus excommunicare potest singulos suæ diœcesis cap. 2. §. 20. nu. 6. 31. absoluere tamen non potest excommunicatos ab episcopis suffraganeis prouincie, nisi per appellationem aditus sit cap. 4. §. 1. nu. 11. 51
Articulo mortis existente, sacerdos ab excommunicatione, & à censuris absoluere potest cap. 4. §. 5. num. 2. 57. Vel excommunicatus sit eod. §. num. 3. pag. 58. Vel à peccatis non absoluat eod. num. 4. 58. An sacerdos absoluat excommunicatum, qui contritionis signum dedit eod. nu. 5. 59
Articulo mortis existente, iudex ecclesiasticus non sacerdos excommunicatum alterius iurisdictionis absoluere potest eod. nu. 6. 59
Articulo mortis existente, laicus excommunicatum absoluere non potest eod. nu. 7. 59
Articulo mortis existente, excommunicatus absolutus absolute alia nõ eget, si illud periculum euaserit eod. nu. 8. 60
Articulus mortis quisnam dicatur, quod excommunicatus à sacerdote absolui possit eod. nu. 9. 61
Articulo mortis existente, si absolui quis non potest ab excommunicatione, & à peccatis, à quo magis absoluendus cap. 7. §. 2. nu. 7. 362
Assurgere excommunicato quis non debet cap. 23. §. 1. pag. 524
Aulici communionem domini excommunicati uti possunt cap. 23. §. 9. nu. 4. 536

Baptismus tempore interdicti generalis loci administrari potest omnibus cap. 7. §. 4. nu. 1. 676. Etiam ijs, qui sunt de uniuersitate interdicta cap. 13. §. 3. nu. 2. 710
Baptizatus qui non est, si excommunicetur sententia est nulla eod. cap. §. 18. nu. 23. 174
Beneficia comendare cupiam, excommunicatus nõ potest cap. 11. §. 2. nu. 4. 398. Item nec eisdem quem priuare eod. num. 7. 399. Sicut nec ea conferre eod. nu. 2. 397
Beneficium eccl. excommunicato collatum, nec in foro conscientie retineri ab eo potest cap. 13. num. 1. 435
Beneficio eccl. si quod habet, ipso iure priuatur excommunicatus, si in excommunicatione aliud recipit eod. nu. 2. 425. Et qui pena, & à quo collator ipse priuatur eod. nu. 3. ead. pag.
Beneficium eccl. excommunicatus retinet, quod habet cap. 13. §. 15. nu. 3. 144
Beneficij nomine quodam intelligatur, ubi à beneficio quis suspenditur cap. 8. 638
Beneficium interdicto collatum ualeat cap. 13. §. 1. nu. 2. 709
Benedicere mensam excommunicatus potest cap. 13. nu. 3. 143
Benedictionis à Rom. Pont. lata excommunicatus particeps nõ est, nec per eam absoluitur cap. 28. §. 1. num. 2. 574
Benedictionem tribuere, an episcopus possit ambulans interdicti generalis loci tempore cap. 8. §. 5. num. 4. 688
Benedicti fons baptismi potest interdicti generalis tempore cap. 7. §. 4. nu. 4. 677
Benedictio sponsi ac sponse interdicti generalis tempore fieri non potest cap. 7. §. 3. nu. 4. 676
Bulla, quæ censuras continet, quæ in die cœnæ Domini promulgantur, Romani Pont. morte hodie non extinguitur cap. 9. §. 4. num. 4. 77

BAPTISMVS ab hæretico administratus ualeat cap. 13. §. 16. nu. 4. pag. 151
Baptismus necessitate urgente, an administrari ab excommunicato, interdicto, suspensore possit, vide in verb. Necessitate, ubi abundè hoc habetur.

C.
CAPPELLA ad diuina officia interdicti generalis loci tempore nullaratione pulsari debet, nec alia instrumenta eius loco, cap. 8. §. 12. 684. Pulsari tamen potest, ubi eucharistia exorta, defertur cap. 7. §. 6. 678
Canone missæ capto, an sacerdos, qui tunc se excommunicatum reoordatur, missæ sacrum perficere possit cap. 13. §. 4. nu. 4. 707
Capellani absoluere à minori excommunicatione iuris non possunt beneficio. c. nuper defunct. excom. cap. 4. §. 3. nu. 1. 594. Sed aliquis delegationis iure eod. §. nu. 2. ead.

INDEX.

Capella, ac sacella ecclesie interdicta an interdicta sint cap. 10. nu. 3. 699

Capitulum eccl. vide in verb. Collegium.

Catechismus, & exorcismus interdicti tempore licite fiunt in baptisimi administratione cap. 7. S. 4. num. 2. 677

Cardinalis sibi subditos in ecclesia, in qua titulum habet, censura irretire potest cap. 2. S. 20. nu. 10. pag. 32

Cardinales ab homine excommunicari possunt, & in excommunicationes iuris incidunt cap. 17. S. 6. num. 10. 238

Causam excommunicationis ei, a quo absolutio nem petit, dicere debet, & si non necessari; nam absolutio nihilominus valet cap. 19. S. 4. nu. 1. 277. Et quid, si falsa causa exprimat, an absolutio tributa valeat eod. S. nu. 3. 280. Et si ob plures cas pluribus excommunicationibus obligatus sit, an ab ea excommunicatione sit absolutus, cuius causam expressit, vel ab omnibus. Et quid, si una causam, & eam falsam exprimat eod. S. nu. 4. pag. 282

Causa existente falsa, quomobrem quis excommunicatus est, an excommunicatio valeat eodem S. nu. 2. 277

Causa, quomobrem excommunicatio, censura vè fertur, probabilis esse debet cap. 21. nu. 4. 313

Cautio idonea qua sit cap. 19. S. 6. nu. 3. 292

Cautio, vbi ab excommunicato tribuitur, cui tribuatur eod. S. nu. 4. ead.

Cautio, qua prestatur ab excommunicato ob dubiam offensam ante absolutionem, quid contineat cap. 19. S. 7. nu. 3. 296. Et an prestetur in foro conscientie ante absolutionem eodem S. num. 2. pag. ead.

Celebrans diuina officia in loco interdicto contra formam iuris, & administrans sacramenta prohibita multis penis afficitur cap. 11. S. 1. nu. 1. cum multis seq. 704. cum seq.

Cemeterium an interdictum sit, ecclesia interdicta cap. 10. nu. 4. 699

Ceremonie solemnes, qua adhibentur, dum maior excommunicatio fertur cap. 29. nu. 1. pag. 576. Et qua ad excommunicatum denunciandum eod. S. 1. nu. 1. pag. 577. Et qua ad absolutionem maioris excommunicationis tribuendam cap. 31. num. 1. pag. 579. Et an a sacerdote in foro conscientie adhibeantur eod. S. 1. nu. 1. 581. Et quando licite mittantur eod. S. 2. nu. 1. ead. pag. Et an ipsi omitti, absolutio valeat eod. S. num. 2. ead. pag. Et qua adhibentur ab episcopo, vbi excommunicatum solemniter absoluit eodem S. 3. num. 1. pag. 582

Certus esse debet, qui excommunicatur, censura vè

alia irretitur cap. 17. S. 4. nu. 1. pag. 232. Et quot modis certus quis dicatur eod. S. nu. 3. 234

Cedens bonis excommunicationis penam euadit, vbi sub pena excommunicationis lata sententia preceptum est, vt creditori satisfaciat cap. 27. S. 1. nu. 1. pag. 570. Imò cedens bonis iam excommunicatus ob similem causam absolui debet eod. S. nu. 2. ead.

Cessionarius excommunicati an agere in iudicio excessis actionibus possit cap. 15. S. 1. nu. 11. 437

Censura eccl. fertur in inuitum cap. 2. S. 19. nu. 2. pag. 27. Cum cause cognitione eod. S. nu. 3. 28. Pro futuris culpis lata non dicitur lata sub conditione cap. 9. nu. 5. pag. 99. Fertur, vt contumaces comprimant, & Christo D. eos crucifigat cap. 11. nu. 2. pag. 118. & cap. 15. nu. 2. 208. Dicitur etiã disciplina ecclesiastica neruus cap. 12. nu. 3. pag. 119. Item pena eod. nu. 4. ead. p. & cap. 16. nu. 1. pag. 209. Adimit vsu iuris, quod habemus, non autem ipso priuat cap. 13. nu. 2. pag. 120. Vbi pro contumacia fertur semper ad tempus fertur cap. eod. num. 3. ead. pag. Quis curare debeat, ut seruetur cap. 14. num. 9. pag. 201. Quauis culpa lenior est cap. 16. nu. 2. pag. 209. Censurã debet potius quis pati quam peccare eod. num. 3. ead. pag. Vitiatorum medicina est cap. 15. n. 4. pag. 208. Fertur, vt quis saluus fiat eod. nu. 5. pag. ead. Pœna spiritualis est cap. 16. S. 1. nu. 1. pag. 210. Cur spiritualis dicatur eod. S. nu. 2. Est pena; qua ad forum ecclesie pertinet eod. S. 2. num. 1. pag. 211. Vbi ferri ea potest, ea causa ad forum ecclesie pertinet eod. S. 2. nu. 3. pag. ead. Ferri in eundem, & iterari saepius potest eod. S. 3. num. 1. pag. 212. Vbi alijs penis prospici potest, ferri non debet cap. 27. n. 1. pag. 341. Ferri non debet, vbi profutura non existimatur eod. cap. nu. 7. 342

Censuræ species tres sunt cap. 26. num. 1. pag. 339. & cur non plures eod. num. 3. 340

Censuræ eccl. species omnes cur non eandem vim habent cap. 26. nu. 4. pag. 340. Ipsi ferendis, lenior primò ferri debet cap. 27. nu. 3. 341. Iudex tamen, quam prius ferat, arbitrabitur eod. cap. nu. 4. pag. 342. In eundem omnes ferri possunt eod. cap. nu. 6. pag. 342. Quibus nominibus nominetur cap. 27. S. 3. num. 1. pag. 347. Ipsas ferre excommunicatus non potest cap. 11. S. 2. num. 9. 399

Citari ad audiendam sententiam excommunicationis an excommunicandus debeat cap. 18. S. 4. num. 4. 262

Citare excommunicatus eum debet, quo instante excommunicatus est, antequam absoluitur cap. 19. S. 8. nu. 1. 296

Citatus

INDEX.

Citatus instante auctore excommunicato, comparere non tenetur cap. 15. nu. 8. pag. 432

Ciuitas interdicta priuilegia studij retinet cap. 13. S. 15. nu. 15. pag. 150. Ob delictum episcopi sui interdicti potest cap. 20. S. 1. nu. 3. 724

Clero interdicto, an religiosi interdicti sint cap. 20. S. 5. pag. 729

Coadiutorem dare excommunicatus, non potest cap. 11. S. 2. nu. 6. 399

Codicilli ab excommunicato facti valent cap. 21. num. 5. 512

Coloni partiarj communionem sui domini excommunicati vti possunt cap. 23. num. 2. 536

Collectiuum nomen quodnam sit cap. 16. num. 3. pag. 563

Collatio beneficij eccles. excommunicato facta non valet cap. 13. S. 1. nu. 1. pag. 416. Et in quibus casibus valeat eod. nu. 2. pag. 417. Item nec valet excommunicato minori excommunicatione facta collatio cap. 6. S. 3. nu. 2. 601

Collegium eccl. censuras ferre potest cap. 2. S. 1. nu. 2. pag. 3. & cap. 6. nu. 1. pag. 66. Modò non admittat eos, qui habiles non sunt ad censuram ferendam; nam tunc nihil facit eod. cap. 6. num. 5. 66. Nihil etiam facit, si suspensum sit, vel singuli ex eo suspensi, excommunicatiq; omnes sint eod. cap. nu. 6. pag. ead. Nihil item facit, ubi pro re sua censuras fert, vt iudex eod. cap. num. 7. 67. Idem, vbi Collegium probatum non est eod. cap. S. 1. nu. 1. 67. Nihil item facit, vbi maior saniorq; pars non consentit eod. S. 1. num. 2. & 3. 67. Nihil etiam facit seipsum censura obligans; non enim potest eod. cap. 6. nu. 3. 66. Singulos tamen ex ipso Collegio censura obligare Collegium potest eod. cap. 6. nu. 4. 66

Collegium eccl. suspendi potest cap. 13. num. 1. pag. 652. Nam officium, & beneficium eccl. habere potest eod. num. 2. Suspensum nec officij munus obire, nec beneficij fructus percipere potest eod. S. 1. pag. ead. Eo suspensio, an singuli ex eo suspensi sint eod. S. 3. pag. ead. Interdicti etiam potest eod. S. 4. pag. 654. Et an singuli ex eo interdicti sint eod. Et in qua interdicta iuris incidat cap. 3. nu. 5. pag. 667. reliqua in verb. Vniuersitas.

Compensare cum auctore reus excommunicatus an possit cap. 16. S. 6. num. 2. pag. 471. Et quid de fideiussore rei excommunicati, an compensare queat eod. S. nu. 3. 473

Compromittere an excommunicatus possit cap. 16. S. 7. num. 6. 478

Comedere cum excommunicato nobis non licet cap. 23. S. 2. nu. 2. 525. Et quot modis comedere contingat eod. S. nu. 3. pag. ead.

Commendari excommunicato, seu in comendã dari beneficium eccl. non potest cap. 13. S. 2. num. 5. pag. 421

Communicans saepius excommunicato an, & quoties in excommunicationem incidat cap. 16. S. 3. nu. 7. pag. 217. Item an in maiorem excommunicationem aliquando incidat cap. 22. S. 13. nu. 1. pag. 544. Et, quoniam communicans excommunicato tunc in maiorem incidit, quando in crimine commuicat, quando id contingat eod. S. 13. num. 2. pag. ead. Et excommunicatio illa maior, qua ob communionem contrahitur, an ab homine, vel à iure sit eod. S. num. 4. 545. Et an tunc etiam minor excommunicatio contrahatur eod. S. num. 5. 546. Et quid iuris sit, si quis communicet suspensio, interdicto vè in crimine, an in eandem penam incidat eod. S. nu. 2. pag. 544

Communione ecclesie participes efficiuntur baptisimi susceptione cap. 6. nu. 3. 355

Communio hæc quotuplex sit eod. cap. num. 4. & ead. pag.

Communione Christi fidelium etiam excommunicatorum excommunicatus caret cap. 22. nu. 1. & 3. pag. 515. cum seq. Et an infidelium communionem vti possit eod. cap. S. 1. num. 4. 517

Communionem excommunicati nulla in re vti possumus cap. 23. nu. 1. 518. Vel iniuria excommunicatus sit eod. cap. num. 2. 519

Communionem excommunicati vti possunt, quicumq; de eius familia sunt cap. 22. S. 9. nu. 1. 536

Communionem eorum non vtiitur excommunicatus minori, quorum communio ei prohibita est, sicut nec è contrario illi sua cap. 7. num. 2. cum seq. 603

Communionem vtens excommunicati minori excommunicatione, vbi non licet, peccat, in maiorem excommunicationem tamen non incidit cap. 8. num. 4. cum seq. 604

Concilium generale, Prouinciæ, ac Diocesanum, censuras ferre potest cap. 6. num. 2. 66

Concio haberi potest ad excommunicatos cap. 8. S. 4. nu. 7. 369. Eidemq; excommunicatus interesse potest eod. cap. S. 3. nu. 4. 367

Conditione adiecta sententia censura ferri potest cap. 20. S. 6. num. 1. 304. Conditione pendente si appelletur, adueniente conditione non obligat eod. S. num. 2. 304. An post decem dies ad appellandũ datos pendente adhuc conditione appellari liceat eod. S. nu. 3. ead. pag. Quid iuris, si ante conditionis euentum excommunicatus forum mutet, an in excommunicationem incidat adueniente conditione eod. S. nu. 4. 306. Mortuo iudice ante conditionis euen-

tum

INDEX.

- tum sententia excommunicationis, censuræq; nulla redditur. Et quid iuris, si ratione alia iurisdictionem amittat cap. 2. §. 2. num. 2. pag. 4. Quando in excommunicationem quis incidat, ubi quis conditione hac est excommunicatus, Excommunico te, si appellas, vel appellaueris cap. 20. §. 6. nu. 7. 310
- Confirmatio sacramentum interdicti generalis tempore administrari potest cap. 7. §. 5. nu. 1. 678
- Confirmata sententia censuræ à superiore an ab eo tolli possit, qui eam promulgauit cap. 4. nu. 11. pag. 46
- Continua ad ipsa positum reuocare excommunicatus non potest cap. 11. §. 3. nu. 7. 404
- Consecrationes rerum ab excommunicato factæ valent cap. 13. §. 16. nu. 14. 158. Et an consecrata ab ipso egeant reconciliatione eod. §. n. 15. pag. ead.
- Contemni censura quot modis dicatur cap. 14. §. 4. num. 6. pag. 203
- Consilium datum in iure ab excommunicato an valeat cap. 18. nu. 4. 486
- Constitutione ecclesiastica interdictum fertur cap. 3. num. 1. 667
- Contractus ab excommunicato iniuri non debent cap. 20. nu. 1. pag. 501. Contrahendo excommunicatus peccat. Et quid de iis, qui cum ipso contrahunt eod. cap. nu. 2. ead. pag. Contractus tamen iniurius valet eod. cap. §. 1. nu. 1. pag. 502. Non agere tamen ex eo potest, quando est excommunicatus eod. cap. §. 2. num. 1. pag. 506. Sensus verò contractus iniuri potest cap. 5. §. 3. nu. 6. pag. 626. Et interdictus cap. 5. §. 2. num. 3. 670
- Contractus ratione quis iurisdictionem in aliquem consequitur cap. 2. §. 14. nu. 1. 22. Modò ibi conueniatur, à iudice loci excommunicari potest eod. §. nu. 2. pag. ead. Sicut etiam, si contumax factus inde discessit, nam adhuc excommunicari potest, aliàs secus eod. §. nu. 3. cum si q. pag. ead.
- Conatus delictum committere, pro quo excommunicatio, censuræve alia fertur, in excommunicationem non incidit, ubi delictum non perfecit cap. 9. §. 13. nu. 1. 99
- Conatus percutere clericum in excommunicationem non incidit, si eum non percussit. Sicut nec, qui conatus est exportare frumentum extra territorium ecclesiæ. Nec, qui laicum percussit, quem clericum existimabat eod. §. num. 2. cum duob. seq. 99
- Concessa facultate absoluendi à censuris per bullas, quid iuris sit. vide in verb. Absolutio.
- Consuetudine acquiritur facultas censuræ ferenda cap. 2. §. 21. nu. 6. 33
- Consuetudine contraria lex censuram ferens tollitur cap. 9. §. 9. num. 3. 92
- Consuetudine induci non potest, ut censura constitutus, notorius, denunciatusve in iis non vitetur, quæ per censuram prohibita sunt. Ne interdictum denunciatum non seruetur, ut censura irretitus legitime agat, quæ per censuram ei prohibita sunt cap. 13. §. 11. 140
- Constitutionibus Romanorum Pont. vniuersi obligantur cap. 9. §. 1. nu. 2. 72
- Conueniri excommunicatus potest cap. 16. §. 1. num. 1. 465
- Contumacia compressio est effectus remotus censuræ ecclesiasticæ cap. 12. nu. 1. 119. Unde nascatur eod. nu. 2. ead. pag. Ut quis eam omittat, in primis fertur cap. 16. §. 4. num. 1. pag. 222. Contumacia quid sit. Quotuplex sit. Unde dicitur. In quibus fiat. Et an mortiferum peccatum sit cap. 17. §. 7. nu. 9. cum quatuor seq. 244
- Contumax qui non est, si id notorium sit, excommunicari non potest cap. 17. §. 7. num. 1. pag. 141.
- Contumax verò manifestus excommunicari potest eod. §. nu. 2. ead. pag. Et contumax manifestus quot modis dicatur eod. §. 5. nu. 3. & ead.
- Contumax item presumptus excommunicari potest, & quot modis contumax presumptus dicitur eod. §. 7. nu. 4. cum seq. ead. pag.
- Contumax tantum excommunicari potest eod. §. 7. num. 7. pag. 243
- Contumax verus esse debet, qui excommunicatur cap. 18. §. 3. nu. 1. 261. Valet tamen excommunicatio, si contra fiat eod. §. nu. 2. 262
- Contumax de contumacia accusatus, & conuictus esse debet ab aduersario prius, quam censura constringatur eod. cap. §. 4. nu. 1. 262
- Contumax manifestus ubi excommunicatus est, ante absolutionem quid faciat cap. 19. §. 6. num. 7. pag. 294
- Contumax in re graui, & ubi mortiferè tantum peccat, excommunicari debet cap. 27. num. 1. pag. 569
- Contumax esse desisse quando quis dicatur cap. 4. §. 2. num. 6. 616
- Christus D. censura eccles. efficiens causa est cap. 1. nu. 1. pag. 1. Iurisdictionem ecclesiæ fori contentiosi tribuit, & quado cap. eod. n. 2. pag. ead.
- Eiusdem sanctissimum corpus adorare excommunicatus debet cap. 13. §. 14. nu. 4. 143
- Christianus esse debet, qui censuram ecclesiasticam fert cap. 2. §. 9. nu. 1. 13. Christianus excommunicari, aliavè censura irretiri, tantum potest cap. 17. §. 5. num. 1. 235
- Christus interdicti generalis loci tempore ibi confici potest, seruata tamen forma cap. fin. de sent. excom.

INDEX.

- excom. lib. 6. cap. 7. §. 5. nu. 2. 678
- Clam cum excommunicato loqui non debemus cap. 23. §. 1. nu. 2. 523
- Clericus esse debet, qui censuram ecclesiasticam fert cap. 2. §. 10. num. 1. pag. 14. Item sacerdos, & aliquando etiam episcopus, ubi quem solemniter, & ceremonijs adhibitis excommunicat, absoluitve ab excommunicatione eod. §. nu. 5. cum seq. pag. 15. Aliàs autem non requiritur, ut sit sacerdos, sed sat est, ut primam tonsuram habeat eod. §. nu. 7. & 8. pag. ead. cum seq.
- Clericus subiiciens se iurisdictioni iudicis non sine licentia irretiri censura non potest cap. 2. §. 17. nu. 3. pag. 25. Non incidit in excommunicationem extrauag. 1. de rebus eccl. non alien. si ultra triennium res ecclesiæ locat cap. 9. §. 9. nu. 2. 92. Nec in excommunicationem incidit, si portorium, & vestigalve pro suis rebus prestat cap. 9. §. 10. nu. 3. 93. Priuilegium retinet, ne coram iudice laico conueniatur, etiam si excommunicatus sit cap. 13. §. 15. n. 11. 149. An licitè episcopi sui excommunicati communionem utatur cap. 22. §. 9. num. 7. 537
- Clericus esse debet, qui suspenditur cap. 11. num. 2. pag. 648. Clericus quis dicatur, & unde dicitur eod. §. 1. nu. 1. pag. 649. & nu. 3. 650
- Clerici ob quas causas in interdictum iuris incidunt cap. 3. nu. 2. 667. Interdicti generalis loci tempore missæ sacrum facere possunt, & eucharistiam sumere, aliàs tunc, eucharistiam accipere non possunt cap. 7. §. 6. nu. 4. cum seq. 679. Et aliunde venientes ad loca interdicto generali subiecta diuinis interesse, eademq; facere possunt cap. 8. §. 5. nu. 5. 688. An sepulturam ecclesiasticam habeant tunc, vide in verb. Sepultura.
- Clero suspensio, an singuli ex clero suspensi sint cap. 13. §. 3. 653
- Clero interdicto, an religiosi interdicti sint cap. 20. §. 5. num. 3. 729
- Creditor excommunicati agere potest contra delegatum ipsi ab excommunicato debitore cap. 15. §. 1. num. 2. 438
- Crucis signo se signare excommunicatus potest, sanctamq; Crucem venerari cap. 13. §. 14. nu. 4. pag. 143
- D**
- DEBITOR non satisfaciens intra prescriptam diem an in excommunicationem incidat, ubi satisfacere non potuit, si sub hac pena præceptum hoc ipsi sit cap. 13. §. 3. num. 6. 122
- Declaratio, qua explicatur quem delictum commississe, pro quo à iure censura fertur, causa cognita sit cap. 21. §. 2. nu. 9. 319
- Decretum interpositum à iudice excommunicato, non valet cap. 11. §. 3. num. 4. 403
- Declinare excommunicato caput non debemus cap. 23. §. 1. nu. 10. 524
- Definitio censuræ quænam sit cap. 16. §. 4. num. 5. pag. 224. Definitio excommunicationis, quæ genus est, cap. 25. nu. 2. pag. 556. Definitio maioris excommunicationis quænam sit eod. cap. nu. 3. pag. 557. Definitio minoris excommunicationis quænam sit cap. 9. nu. 1. cum seq. 605.
- Definitio suspensionis generis, & eius specierum cap. 10. nu. 2. cum duob. seq. pag. 647. cum seq. Definitio interdicti generis, & eius specierum cap. 18. num. 2. cum seq. 722
- Delegatus à iudice presumpto censuras legitime fert cap. 2. §. 22. nu. 3. pag. 35. Delegatus iudex censuras ferre non potest, si delegans re integra iurisdictionis usum amittit eod. cap. §. 23. nu. 5. pag. 36. An post annum absoluere à censura à se lata possit cap. 14. nu. 13. 47
- Delegatus ad absoluendum à censura sine causæ cognitione eam facultatem alteri delegare non potest cap. 4. §. 4. nu. 4. pag. 55. Absoluere potest à censura hominis, ubi ab eo, qui censuram tulit, delegatus est eod. §. nu. 1. pag. ead. Censuræ ferre potest etiam in eos, qui cum excommunicato à se versantur cap. 7. nu. 1. cum seq. 68. Ab eo delegatus esse debet, qui delegare potest eod. cap. §. 1. nu. 1. 68. Delegatus esse desinit, si re integra ordinarius, à quo iurisdictionem habet, iurisdictionem amittit eod. §. nu. 4. pag. 69. Quando dicatur rem non esse integram eod. §. nu. 5. pag. ead. Absoluere non potest à censura à se lata, ubi facultas censuræ ferendæ sine causæ cognitione ei data est eod. §. nu. 7. pag. ead. Excommunicato eo, à quo delegatus est, an iurisdictionem exercere possit cap. 11. §. 5. nu. 2. 405
- Delegans censuras à delegato suo latas tollere potest cap. 4. §. 1. nu. 5. 50
- Delegans absolutionem excommunicationis nihil facit, ubi ipse aut notorius, aut denunciatus excommunicatus est, aut eadem ratione ab officio suspensus cap. 4. §. 4. nu. 5. pag. 55. Delegatio ab eo facta extinguitur, si re integra ipse moriatur eod. §. nu. 6. pag. ead. Et quid iuris, si post delegationem factam in excommunicationem incidat eod. §. num. 7. pag. ead. Impeditum iurisdictionis usum habere non debet, ubi delegat cap. 7. §. 1. nu. 3. 69
- Delegare quis possit eod. §. num. 2. 68
- Delegata iurdictio quænam dicatur cap. 7. n. 3. 68

INDEX.

Delictum committens extra territorium domicilij à iudice loci excommunicari potest; modò aut ibi sit, aut, antequam inde abierit, legitime citatus sit cap. 2. §. 15. nu. 1. 23

Delicto commisso, an delinquens excommunicari possit, si satisfacere velit; id est an pro alio delicto à contumacia excommunicari quis possit cap. 17. §. 7. num. 6. 242

Delicti causa ubi iura dicunt quem excommunicari, in quam sententiam accipienda sint illa verba eod. §. nu. 8. 243

Denunciatio excommunicati aliquando fit ob maiorem eius confusionem, ac panam cap. 16. §. 3. num. 3. 212. **Et ob aliam etiam causam** cap. 21. §. 2. num. 2. 315. **Et an fiat denunciatio etiam eius, qui alia censura irretitus est eodem num. 2. Non impeditur per appellationem eod. §. nu. 4. 316. A quibus fiat eod. §. nu. 5. 317. Et an iudex ad denunciationem faciendam compelli possit eod. §. num. 7. 318. Quomodo fiat eod. §. nu. 11. 320. An probet quem excommunicatum eod. §. nu. 12. 321. An die feriata fieri possit cap. 27. §. 2. nu. 8. 346**

Denunciatio absolutionis censurae an absolutionem probet cap. 24. nu. 6. 338. **Et quando facienda non est.**

Denunciari excommunicatus, censuraq; alia irretitus debet cap. 21. §. 2. nu. 1. 315. **Etiam si sit exemptus eod. §. nu. 3. 316**

Denunciari non debet quis in excommunicationem iuris incidisse, antequam declaretur id delictum commississe, quamobrem à iure excommunicatio fertur cap. 21. §. 2. nu. 8. 318

Denunciari absolutus à censura quis debet, ubi denunciatus fuit, ea fuisse obligatus cap. 24. nu. 1. pag. 337

Denunciatus, notorius vè ubi non est, qui in excommunicationem, censuram vè aliam incidit, vitare eum non tenemur cap. 13. §. 7. num. 2. 131. **E contrario autem, ubi aut notorius, aut denunciatus est, eum vitare tenemur eod. §. nu. 3. 132**

Denunciare quem apud iudicem excommunicatus non potest cap. 15. §. 5. nu. 1. 446. **Denunciari verò ipse potest** cap. 16. §. 1. num. 1. 466

Dæmones excommunicari, alijsq; censuris irretiri non possunt cap. 17. num. 3. 225. **Nec ipsi in alios censuras ferre** cap. 2. §. 1. num. 5. pag. 3. **In initio nascentis ecclesie excommunicati corpus dæmon ingrediebatur** cap. 9. §. 1. nu. 3. 374

Dæmoni excommunicatus traditus dicitur; & in quam sententiam hoc accipiatur cap. 9. §. 8. nu. 1. & 3. pag. 389. **Et quot modis dæmoni quis tradatur eod. §. num. 2. pag. ead.**

Diaconus excommunicatus, censuram vè alia irreti-

tus irregularis fit, si solemniter euangelium recitet cap. 14. §. 1. nu. 6. 189

Dierum aliquorum intervallum intercedere debet inter tres monitiones, quæ sunt, antequam quis excommunicetur cap. 18. §. 2. nu. 3. pag. 260. **Et an dies unus, plures vè intercedere debent inter unam admonitionem, & aliam eod. §. nu. 4. pag. ead.**

Die feriata si censura feratur, valet, & ferri potest cap. 27. §. 2. nu. 3. cum seq. 346

Diebus festis quibusdam interdicti loci generalis tempore divina fieri de more possunt cap. 8. §. 6. 688. **Et qui dies hi sunt ibid. Quando tunc officia incobentur eod. §. 7. 689. & quando terminentur eod. §. 8. 690. & an primo die tantum, alijs vè sequentibus etiam permittantur eod. §. 9. pag. ead. Officia omnia tunc obiri possunt, vel ad festos eos dies non pertinent eod. §. 10. 691. Non tamen sacramenta prohibita, tunc permisa sunt eod. §. 11. pag. 692. Et tunc interdictum suspenditur, non autem tollitur eod. §. 12. pag. 693**

Dignitates ecclesiasticæ, nec non profanæ multiplicis generis sunt cap. 13. nu. 1. 414. **Excommunicatis conferendæ non sunt eod. cap. num. 2. 415. Etiam si sint profanæ eod. cap. §. 3. num. 1. 421**

Dispensare episcopus non potest, ut excommunicatus sine offensa actus ipsi prohibitos exerceat cap. 10. §. 6. nu. 4. 117

Dispensare cum irregulari quis possit, ubi orta est à censura cap. 14. §. 1. nu. 27. 196. **Dispensare in irregularitate, alijs vè pænis ecclesie non potest, qui à censuris absolueri non valet** cap. 26. nu. 2. 340. **Dispensare cum excommunicato, ut beneficium ei tunc collatum retineat, quis possit** cap. 13. §. 1. num. 3. 418

Diuinorum particeps est minori excommunicatione irretitus, excepta sacramentorum perceptione cap. 6. §. 4. nu. 2. 602

Diuinorum nomine, quæ per interdictum prohibentur, quæ intelligantur cap. 5. §. 2. nu. 2. 670

Doctòr an excommunicatus creari possit cap. 18. §. 1. nu. 1. 487

Domicilij iudex excommunicare, censurasq; ferrè in omnes potest, qui in suo territorio domicilium habent cap. 2. §. 1. 2. nu. 1. pag. 20. **Etiam ob delictum alibi commissum eod. §. num. 2. ead. pag. Etiam absentes eod. §. nu. 3. pag. ead. Non tamen exemptos eod. §. nu. 4. 21**

Dominus vobiscum dici non potest à clerico excommunicato, suspenso, interdicto vè horis canonicis recitandis cap. 13. §. 13. nu. 3. 143

Domini cum seruis excommunicatis esse possunt cap. 2. 3

INDEX.

cap. 23. §. 8. num. 2. pag. 535

Domini terrarum cogentes celebrare in locis interdictis, sunt excommunicati cap. 11. §. 1. nu. 11. pag. 706

Dormire cum excommunicato non licet cap. 23. §. 3. num. 2. 526

Dotem an repetere vxor ab excommunicato marito possit cap. 23. §. 6. nu. 5. 530

Dubitatione existente, an quis excommunicatus sit, in quam partem declinandum sit cap. 14. nu. 10. pag. 183. **Pro certo eum excommunicatum asserere non possumus eod. cap. nu. 11. pag. 184. Et an interim hic prohiberi possit, ne ecclesie communionem utatur eod. cap. nu. 12. pag. 184.**

Dubitans, an excommunicatus sit, interim à communionem ecclesie se abstinere debet cap. 14. nu. 13. pag. 184

Dubitans, an excommunicatus denunciatus sit, vitare eum debet; & qua ratione cap. 23. §. 10. nu. 2. pag. 538

Dubitatio duplex est, iuris, & facti, & quotuplex vnaqueque sit, & quid. cap. 22. §. 1. nu. 6. cum duob. seq. pag. 327

Dubius percussor Clerici, an defensionis terminos egressus sit, pœnam in foro conscientie habere debet. cap. 14. num. 14. pag. 185

Dubiam ob offensam ubi quis excommunicatus est, ante absolutionem idoneam cautionem præstare debet. cap. 29. §. 7. nu. 1. pag. 295

Duobus excommunicandi auctoritatem habentibus, an excommunicatio valeat, si vterq; excommunicationem sic ferat Excommunico te, si alius te non excommunicauit. c. 20. §. 6. nu. 8. 311

E

ECCLESIA cœsuras instituit quò ad modos. cap. 2. nu. 1. pag. 2

Ecclesia interdicta speciatim, inibi diuina fieri nequeunt, etiam si omnes eius loci mortui sint, & alij in eorum locum aliunde suffecti cap. 13. §. 10. num. 3. 139

Ecclesia in ipsa recitari diuina preces ab excommunicato, censura vè alia irretito possunt laicorum more eod. cap. §. 14. nu. 2. pag. 143. & cap. 8. §. 6. num. 2. 371

Ecclesia interdicta priuilegium retinet, vt, qui ad eam confugit, saluus sit eo. cap. §. 15. nu. 14. 150

Ecclesia polluta, propterea quòd excommunicatus eam consecrauit, an irregularis fiat, qui in ea diuina facit cap. 13. §. 16. nu. 16. 159

Ecclesia in ipsa an excommunicatus esse possit cap. 8. §. 6. num. 1. pag. 370

Ecclesie nomine quæ significantur cap. 8. §. 7. nu. 1. 372. **Et quid significatur eo nomine, ubi excommunicatus extra ecclesiam esse dicitur eod. §. num. 2. pag. ead.**

Ecclesia interdicta, et capellæ ipsius, et cœmeterium interdicta sunt cap. 21. §. 5. nu. 1. 733. **Et aucta, per partes vè refecta an interdicta remaneat** eod. num. 2. pag. ead.

Effectus censurae eccl. suspendi potest cap. 9. §. 11. nu. 4. 94. **Et an omnino id fieri possit, respectu habito tam ad alios, quàm ad ipsum censura irretitum** eod. §. num. 5. cum seq. pag. ead.

Effectus censurae per se, ac proximus quinam sit cap. 13. nu. 1. 120. **Enascitur statim cum ipsa sententia** eod. cap. §. 1. nu. 1. 121. **Item persona inhaeret.** eod. cap. §. 2. nu. 1. 121

Effectus per se, ac proximus maioris excommunicationis quinam sit cap. 6. nu. 1. 355

Effectus minoris excommunicationis communis quinam sit cap. 5. §. 2. nu. 1. & 2. & 3. 598. **cum seq. Et proprius quinam sit** cap. 6. §. 1. nu. 1. 599. & cap. 7. nu. 1. 603

Effectus suspensionis communis quinam sit cap. 5. §. 2. nu. 1. 624. & §. 3. nu. 1. 625. **Proprius, ac proximus suspensionis ab officio** cap. 6. nu. 3. 627. **Suspensionis à beneficio** cap. 8. §. 1. 639

Effectus interdicti communis cap. 5. 669. **Proprius interdicti generalis loci** cap. 6. §. 1. 671. **Interdicti specialis loci** cap. 10. 699. **Interdicti vniuersitatis hominum, ac singulorum** cap. 12. 707. & cap. 14. 711

Elemosyna an ab excommunicato recipienda sit cap. 9. §. 4. nu. 3. 380

Eligere ad dignitates ecclesiasticas, electionesq; factas confirmare excommunicatus nò potest cap. 11. §. 2. nu. 5. & nu. 12. 399. **Nec ipse eligi ad ecclesiasticum beneficium** cap. 13. §. 2. nu. 1. 418

Emancipati filij cum excommunicatis parentibus esse possunt cap. 23. §. 7. nu. 7. 532

Episcopus vitando aliquem eum non excommunicat cap. 2. §. 5. nu. 3. 8. **Nec communicando excommunicato ipsum absoluit** eod. §. nu. 4. ead.

Communicans cum excommunicato à se in excommunicationem incidit cap. 2. §. 8. nu. 6. 13. **Irregularis sit celebrans in ecclesia à se interdicta** eod. §. nu. 7. pag. ead. **Suum Archiepiscopum excommunicare nò potest, etiam si in sua diocesi delictum committat** cap. eod. §. 11. num. 13. cum seq. 18. **Habens iurisdictionem ecclesiasticam, & secularem in aliquos, eos censura obligare potest; secus si secularem tantum habeat** eod. cap. §. 18. num. 3. cum seq. 27. **Ipse occupans dola aliquam ecclesiam excommunicare nò potest, & excommunicatio lata non valet; quauis pro legitimo**

INDEX.

gitimo episcopo habeatur eod. cap. §. 2. nu. 2. 35. Non potest quicquam statuere, quod iuri pontificio repugnet cap. 9. §. 1. nu. 2. 71. An suspendere censuram a se latam possit eod. cap. §. 11. nu. 9. 95. Suspendus a pontificalibus an irregularis sit ea exercendo cap. 14. §. 1. nu. 2. 187. Excommunicatus, censurae alia irretitus irregularis sit, si prohibita ordinis exerceat eod. §. nu. 3. 189. Et an irregularis fiat, si iter faciens benedictionem de more tribuit eod. §. nu. 4. pag. ead. Suspendio a beneficiorum collatione Capitulum eius prebendas vacantes conferre potest, ubi eorum collatio ad utrumque pertinet eod. cap. §. 3. nu. 7. 201. Excommunicari potest, & alia censura irretiri cap. 17. §. 6. n. 1. 239. Non tamen episcopus, eo uel superior in interdictione, suspensionem uel incidit, nisi speciatim eorum mentio fiat eod. §. nu. 12. ead. Communicando cum excommunicato a se ratione hac absoluerit ipsum non potest cap. 20. §. 2. nu. 3. 301. Et cap. 22. nu. 2. 323. Sicut nec etiam ordinem excommunicato conferendo ipsum absoluit eod. cap. nu. 3. ead. Suum subditum a iure excommunicatum absoluerit potest cap. 4. nu. 1. 354. Episcopus excommunicatus usu ordinis episcopatus caret cap. 10. n. 2. 391. Et ob id ea, quae ordinis sunt, exercere non potest eod. cap. n. 3. ead. Alioquin grauius offendit, & irregularis efficitur eod. cap. n. 6. 392. Praecipienti, ut excommunicato communicemus, an parendum sit cap. 23. n. 5. 521. Communicans cum excommunicato a se in crimine, quamobrem eum excommunicauit, in maiore excommunicatione incidit cap. 22. §. 13. nu. 3. 545. An absoluerit suum subditum a iure suspensum possit cap. 4. §. 1. nu. 1. 612. Episcopatus ordo excommunicato collatus valet cap. 10. §. 1. nu. 1. 392. Esse cum excommunicato nobis non licet cap. 23. §. 3. nu. 1. 526. Eucharistia ab excommunicato, censurae alia irretito conficitur cap. 13. §. 16. n. 6. 154. Eam tamen conficere non debet eod. §. nu. 7. ead. Nec nos ab eo ipsam recipere, ubi notorius, denunciatus uel est eod. §. n. 8. ead. Nec in articulo mortis eod. §. nu. 9. ead. Et quamobrem in eo casu non licet, sicut baptismum, & penitentiam eod. §. n. 10. 155. vide in verb. Necessitas. Recipit tamen eucharistiam ipse excommunicatus, si ei conferatur cap. 7. §. 2. nu. 3. 359. Exceptio excommunicationis contra iudicem opposita qua ratione in capitulum redigatur cap. 11. §. 3. nu. 10. 404. Et a quo cognoscatur eod. §. nu. 11. ead. Exceptio excommunicationis contra iudicem, ac procuratorem obijci semper potest cap. 15. §. 6. n. 6. 450. Exceptio excommunicationis in quacumque iudicij parte obijci contra actorem excommunicatum potest cap. 15. §. 6. n. 1. 448. Peremptorie obijci potest eod. §. n. 5. 449. Obijci potest & a reo ipso actori, & a iudice, & ab alio eod. cap. §. 7. nu. 1. 450. & nu. 3. 451. & nu. 5. 452. Contineri speciem excommunicationis, & excommunicatoris nomen debet eod. cap. §. 8. n. 1. 452. Et, si obscura sit, aequalari debet eod. §. nu. 2. 454. Intra octo dies probanda est, ubi contra actorem obijcitur eod. cap. §. 9. nu. 1. 454. Et intra quod tempus probetur, ubi contra iudicem, testem uel obijcitur eod. §. nu. 2. 455. Exceptiones dilatorias obijcere excommunicatus reus potest cap. 16. §. 5. 470. Contra quemcumque eod. §. Peremptorijs quoque exceptionibus se tueri excommunicatus reus potest eod. cap. §. 6. 471. Exceptio minoris excommunicationis obijci aliquando potest excommunicato cap. 6. §. 3. 601. Excommunicare, ac censuras ferre ad iurisdictionem pertinet cap. 2. §. 11. nu. 2. 16. Meri imperij est cap. 4. §. 4. nu. 2. 55. Excommunicatio, censuraque ecclesiastica prae uel lata non pendet, sed aut statim valet, aut non valet cap. 2. §. 11. n. 9. 18. Item ab animo eam ferentis pendet cap. 9. §. 8. n. 4. 86. Sequitur excommunicatus, ut lepra leprosum cap. 13. §. 2. n. 3. 121. Fuit lata a S. Paulo in quosdam, ut auocaret eos a peccato cap. 15. n. 3. 208. Medicina loco in primis fertur eod. cap. §. 1. n. 3. 209. Cur alij censuris grauior sit cap. 26. n. 5. 341. & cap. 1. n. 1. 349. Excommunicatio genus dicitur de maiori, & de minori excommunicatione cap. 25. nu. 1. 556. Simpliciter lata pro maiori accipitur, & quamobrem eod. cap. §. 1. n. 2. cum seq. 559. cum seq. An similis sit aquae, et ignis interdictione, & relegationi, deportationi uel eod. cap. §. 2. nu. 1. 560. Panna est. Et per sententiam fertur eod. cap. §. 3. nu. 1. cum seq. 561. Excommunicatio maior cur sic dicta cap. 33. §. 1. nu. 2. 584. Excommunicatus ob clerici percussione a proprio episcopo absolui potest, ubi Rom. Pont. adire non potest cap. 4. §. 5. nu. 11. 62. Excommunicatus quando a proprio sacerdote absoluitur extra mortis articulum eod. §. n. 12. ead. Excommunicatus iterum excommunicari potest cap. 16. §. 3. nu. 2. 212. In ecclesiae potestate est cap. 8. §. 7. n. 3. 372. An deteriori conditione sit ipso simplici peccatore cap. 9. §. 9. nu. 1. 390. An se excommunicatum fateri debeat, ubi hoc ignoratur, si ad dignitatem aliquam eligatur cap. 13. §. 2. nu. 1. 157.

INDEX.

§. 2. nu. 9. 421. An opponens se electo confirmationem petenti audiatur cap. 16. nu. 4. 464. In ius uocatus venire debet eod. cap. §. 2. n. 1. 466. Ad ea respondere debet, quamobrem in ius est uocatus eod. §. 3. nu. 1. 467. Excipitur tamen casus, qui habetur in eod. §. nu. 2. ead. Se defendere potest legitime quacumque; ratione eod. cap. §. 4. nu. 1. cum seq. 468. cum seq. Non semper est haereticus cap. 24. §. 2. nu. 1. 555. Pro alia causa, quam pro haeresi, excommunicatus, si per annum in ea excommunicatione pertinaciter perseuerauerit, contra ipsum ab inquisitore agi potest eod. cap. 3. pag. 555. Cur praecisus dicatur cap. 31. §. 4. nu. 2. 583. Excommunico te minori excommunicatione, quae excommunicatio his uerbis feratur cap. 10. nu. 2. 605. Exorcista irregularis efficitur, si excommunicatus suum munus exercet capit. 14. §. 1. nu. 9. 190. Ex nunc, pro ut ex tunc excommunicatio lata quid, & quando operetur cap. 20. §. 6. nu. 9. 311. Executionem excommunicatio, aliaque censura quamobrem secum ferunt cap. 13. §. 5. 128. Executor datus an prouidere possit de beneficio alicui, si excommunicatus sit cap. 11. §. 2. nu. 16. 402. Executor merus excommunicationem admittere debet cap. 15. §. 6. nu. 2. 448. Exemptus a iurisdictione alicuius an censura irretiri possit, si respectu habito ad aliquem locum exemptus sit cap. 2. §. 15. nu. 5. 24. Et quid, si simpliciter a iurisdictione sit exemptus eod. §. n. 6. ead. Sine licentia eius, cui subiectus est, alteri se subijcere non potest eod. cap. §. 17. nu. 4. 25. Nec censura iuris irretitus ab alio absolui potest eod. §. nu. 5. ead. Interdictum ab episcopo sua diocesis latum seruare debet cap. 13. §. 8. nu. 2. 138. Exempti recipiendo ad diuina excommunicatos, interdictiones uel notorios, denunciatos uel ingressum in ecclesiam interdictum habent cap. 23. §. 14. n. 3. 550. Et quid de non exemptis, ibid. Exempto in loco suae diocesis episcopus censuras ferre non potest cap. 27. §. 1. nu. 3. 344. Externo facto lex offensa esse debet, quod in eius censuram quis incidat cap. 9. §. 12. nu. 1. 97. Extraneus Ad euitanda refertur, ac declaratur cap. 13. §. 7. 131. Extrema uentio administrata ab excommunicato denunciato, notorio uel non valet cap. 13. §. 16. nu. 13. 157.

F

FACIENS aliquid, unde plures delicti species nascuntur, pro quibus singulis excommunicatio irrogatur, an in plures excommunicationes incidat cap. 16. §. 3. n. 4. 215. Et quid iuris, ubi pro eodem facto, ac delicto plures excommunicationes latae sunt eod. §. n. 9. 219. Fama tuenda gratia necessitate compellente excommunicati communionem licite utimur cap. 23. §. 11. nu. 4. 539. Fama se excommunicatum noscens Christi fidelium communionem uitare debet cap. 22. nu. 2. 515. Familia alicuius interdicta, quinam interdicti sunt cap. 20. §. 5. nu. 2. 729. Famuli sui domini excommunicati communionem licite utuntur cap. 23. §. 9. nu. 3. 536. Et quid iuris de illis, qui post excommunicationem ad inscriuendum ei se dederunt eod. §. n. 6. 537. Feriati dies quinam sint e. 27. §. 2. nu. 1. 345. Et an tunc censura lata valeat eod. §. n. 3. & 4. 346. Filij cum parentibus excommunicatis esse possunt cap. 23. §. 7. n. 1. cum multis seq. pag. 532. cum duabus seq. Vbi regula haec abunde declaratur. Forma censurae non exprimens eum, in quem fertur, nulla est cap. 18. nu. 25. 174. Formae necessariae censurae generatim quanam sit cap. 20. n. 1. 299. A iure praescripta non est; habilis tamen esse debet eod. cap. n. 3. 299. Expressio haec uerbis fieri debet eod. cap. §. 2. n. 1. ead. Iis uerbis concipienda est, quibus appareat, an censura feratur eod. cap. §. 2. n. 1. 301. Ipso iure censuram ferre debet eod. cap. §. 4. nu. 1. 303. Contineri eum debet, in quem fertur, & qua ratione cap. eod. §. 5. nu. 1. 303. Non absoluta, si appellatur, censura nulla est eod. §. nu. 2. ead. Forma censurae sic concepta Excommunico te, uel Absoluo; uel excommunico te, & Absoluo; uel Suspendo te ab officio, uel a beneficio, an inquam his formis censura lata valeat cap. 20. §. 3. n. 2. cum duobus seq. 301. cum seq. Forma censurae ecclesiasticae non necessaria a iure praescripta nobis est cap. 20. nu. 2. 299. Forma commissionis denunciationis, quae sit cap. 21. §. 2. nu. 13. 322. Forma maioris excommunicationis ferendae necessariae quanam sit cap. 28. n. 1. 571. Minoris excommunicationis cap. 10. 605. Suspensionis cap. 14. 654. Interdicti cap. 22. 736. Forma maioris excommunicationis ferendae non necessaria quanam sit cap. 29. 576. Forma excommunicationis tollenda necessaria quanam sit cap. 30. pag. 578. Minoris excommunicationis

nicationis cap. 11. pag. 606. Suspensionis cap. 16. pag. 662. Interdicti cap. 23. 739
 Forma excommunicationis maioris tollenda non necessaria cap. 3. 1. 579
 Forma excommunicationis sic concepta Excommunicatio feratur, & quæ cap. 10. num. 2. 605
 Forum laicorum excommunicationem etiam obseruat, & quamobrem cap. 11. §. 3. nu. 2. 402
 Fugiens ad ecclesiam excommunicatus extrahi inde non debet cap. 13. §. 15. nu. 1. 2. 149. Item nec is, cui in ecclesiam aditus interdictus est eod. §. num. 13. 149
 Furiosus censuram ferre non potest cap. 2. §. 2. n. 2. pag. 6. Eiusdem excommunicati communione non licet utimur cap. 23. nu. 6. 521
 Futuris pro culpis, idest pro futuris culpis quando excommunicationem ferri dicatur, & quando pro præteritis cap. 18. nu. 3. 255
 Fratres cum excoicatis fratribus an esse possint cap. 23. §. 8. nu. 3. 536
 Fratres Prædicatores, ac Minores admissi ad penitentiam administrandam quo iure absoluant à minori excommunicatione cap. 4. §. 4. nu. 1. 595. Et an in excommunicationem incidant, si à minori excommunicatione iuris absolunt, ubi ad id ius non habent eod. §. ead.
 Fructibus beneficii ecclesiastici excommunicatus caret cap. 12. nu. 1. 410. Fructuum nomine quid comprehendatur eod. cap. nu. 2. 411. Et excommunicato adempti ad quem pertineant eod. cap. num. 3. pag. ead. Et absolutus, an aliquando eos recuperet eod. cap. nu. 4. 412

GRATIA diuina non adimitur nobis per penam ab homine iniusta cap. 9. §. 7. nu. 1. pag. 388. Nec per excommunicationem, nisi per accidens eod. §. n. 3. pag. ead. Sed adimitur per peccatum mortiferum eod. §. n. 2. ead.

HABITARE cum excommunicato nobis non licet cap. 23. §. 3. nu. 4. pag. 526
 Hæres ob contumaciam eius, cui succedit, excommunicari non debet cap. 17. §. 8. nu. 3. 247. Satisfacere hæres pro excommunicato mortuo debet, cui est hæres cap. 19. nu. 4. 264. Et an curare debet, ut is penitus est hæres, absoluitur, si excommunicatus è vita discessit cap. 4. nu. 9. 45
 Hæres excommunicatus institui potest, et institutio valet cap. 2. 1. §. 1. n. 1. 512. Et an institutio excommunicato hærede, frater restatoris querelam

inofficiosi testamenti habeat contra testamentum fratris, tanquam infamem personam instituerit cap. 24. §. 1. 553
 Homo censuram ferre potest cap. 2. §. 1. nu. 1. 3. Et tam per legem, quam per sententiam eod. §. nu. 4. ead. Modò tamen vitam hanc viuat eod. cap. §. 2. nu. 1. 4. Ideo excommunicare potest cap. 1. n. 2. 3. 49. Item, & suspendere cap. 1. n. 1. 609. Et interdiceret cap. 1. nu. 1. 665
 Homo excommunicari, censurisq; alijs irretiri iudem potest cap. 17. nu. 1. 225. Item omnis homo eod. cap. §. 1. n. 1. 226. Modò vitam hanc viuat eod. cap. §. 2. nu. 1. 227. Et quid iuris de mortuo, qui reuixit, iterum non moriturus eod. §. nu. 2. ead. Vbi tamen excommunicatur, singularis homo esse debet, & quisnam hic sit cap. 26. 563
 Quòd item suspendi, atq; interdici possit, habetur cap. 11. nu. 1. pag. 648. & cap. 19. 723. Modò tamen offensam aliquam fecerit, ubi speciatim interdicitur eod. cap. §. 1. ead.
 Homines loci interdicti extra eum locum seruare, interdictum non coguntur cap. 6. §. 2. nu. 6. 673
 Horarum canonicarum preces recitare excommunicatus, suspensus, interdictusq; debet, si ad eas recitandas prius obligati erant cap. 13. §. 13. n. 2. 141. Et qua ratione, ibid. Et an excommunicatus eum alio eas recitare possit eod. §. n. 4. 142

IN V I S clausis diuina fieri debent interdicti generalis tempore cap. 3. §. 3. n. 1. 685. Et an clericus in ecclesia apertis, submissa voce recitare diuina possint eod. num. 2. ead. Quibusdam tamen diebus ianuis ecclesie apertis fieri queunt eod. §. 6. 688
 Ignorans excommunicari ab homine potest cap. 7. §. 8. nu. 2. 86
 Ignorans probabiliter se excommunicatum, censuram aliu irretitutum, excusatur, quòd minus in penam incidat, & ne irregularis fiat, peccetq; si contra censuram facit eod. §. nu. 5. 87
 Ignorans statutum, legem uel excommunicationem ferentem in excommunicationem incidit, statutum offendens, si ignorantia crassa, supina, affectata uel sit eod. §. nu. 6. 87
 Ignorans probabiliter qualiter aliquam, quam si nouisset, delictum non commisit, in excommunicationem non incidit latam contra eos, qui tale delictum committunt eod. §. nu. 7. 87
 Ignorans clericum esse, quem percussit, in excommunicationem non incidit eod. §. nu. 8. 88
 Ignorans probabiliter statutum, quod sub pena excommunicationis lata sententia aliquid prohibet, quod sua natura prohibitum non est, in ex-

communicationem non incidit, si contra illud statutum uenerit, idem si legem huiusmodi ignoret eod. §. nu. 9. pag. ead.
 Ignorans statutum probabiliter, quod sub pena excommunicationis lata sententia aliquid prohibet, quod sua natura prohibitum est, in excommunicationem eam non incidit, si contra illud ueniat. Et quid, si communem legem ignoret eod. §. nu. 10. ead.
 Ignorans se excommunicatum ecclesie communione licite utitur cap. 22. §. 1. nu. 2. 517
 Ignorans quem excommunicatum notorium, denunciatum uel esse cum ipso communicans non offendit cap. 23. §. 10. num. 1. 537
 Ignorantia hæc an excommunicatus, denunciatus, notorius uel sit, an presumatur, & ad quem probatio spectet, & qua ratione probetur eod. §. nu. 3. pag. 538
 Ignorantia probabili ubi quis ignorat legem promulgatam esse, in penam, censuramq; eius non incidit cap. 9. §. 7. num. 5. 86
 Indi censuris à iure latis non obligantur, si apud ipsos eius canones promulgati non sunt cap. 9. §. 7. nu. 4. 86
 Imago quadam maioris excommunicationis fuit apud gentes, & apud hebræos cap. 33. n. 1. 584
 Infamet excommunicatio nec ne cap. 24. §. 1. 553
 Infidelis, & non baptizati communione uti cur magis nobis licet, quam Christiani excommunicati communione cap. 23. num. 9. 523
 Impeditus, quòd minus ordinarium iudicem excommunicatum adeat, ab alio absolui potest, & à quo cap. 4. §. 5. n. 10. & 13. & 14. 61. cù duob. seq.
 Impedimentum legitimum quòdnam sit, quòd excommunicatus à non suo ordinario absoluitur cap. 4. §. 5. nu. 15. 63. Et quatenus durare debeat eod. num. 16. ead.
 Impensa facta ab actore excommunicato, quando ei restituantur à reo, qui dolo excommunicationem ei non obijcit. Et quid, si iudici excommunicato eam non obijcit cap. 15. §. 7. nu. 2. 450. Et que restituantur à reo actori, non probata contra eum excommunicatione eod. cap. §. 11. nu. 1. & 2. 459. cum seq.
 Imperator excommunicari, censuramq; alia irretiri potest cap. 17. §. 1. nu. 1. 226. Excommunicatus pro Imperatore eligi non potest cap. 13. §. 3. num. 2. 421
 Impetrare ecclesiasticum beneficium excommunicatus non potest cap. 13. §. 2. nu. 7. 421
 Impubes doli capax excommunicari à iudice non potest cap. 17. §. 3. nu. 5. 232
 Incendiarius ab homine excommunicatus, ac denunciatus à Rom. Pont. tantum absolui potest

cap. 4. num. 12. pag. 47
 Infans excommunicari nõ potest cap. 17. §. 3. n. 2. 231. Nec in excommunicationem iuris incidit, si clericum percutiat eod. §. nu. 3. 49. ead.
 Iniuriarum actione an agere possit actor contra eum, qui excommunicationem ei obiectam non probauit cap. 15. §. 11. n. 3. 460. Et contra eum, qui iniuste excoicauit cap. 14. §. 6. n. 4. 206
 Inquiri contra excoicatum potest cap. 16. §. 1. n. 4. 466
 Indulgentia concessa per modum iobelai, an concessa intelligatur facultas absoluedi à censuris cap. 10. §. 4. nu. 6. 110. Et quid iuris, si indulgentia plenaria concedatur eod. §. num. 9. 111
 Indulgentiarum, ac suffragiorum ecclesie, an interdicti participes sint cap. 16. §. 4. nu. 2. pag. 718. reliqua uide in verb. Suffragium.
 Inferior excoicare, censuramq; alia irretire non potest superiorem suum per sententiam cap. 2. §. 11. n. 12. 18. Nec per statutum eod. §. n. 15. 19. Nec absolvere potest obligatum censura à superiore eod. §. nu. 16. 19. Et inferior, superiorq; quò ad hoc quinam dicantur eod. §. nu. 17. 19
 Ingredi in ecclesiam nõ potest is, cui ingressus ecclesie interdictus est cap. 16. §. 1. 715. In ecclesia nihil potest facere eod. §. 2. 706. & §. 3. nu. 1. 717. Inibi etiam sepeliri non potest eod. §. 4. n. 1. 718. Extra ecclesiam uerò etiam, ut prius potest eod. §. 3. num. 2. 717
 Ingressum in ecclesiam non habet exemptus, si coram interdicto diuina facit cap. 17. §. 1. nu. 6. 720
 Iniuste excoicatus an amissa recuperet ab illo, qui eum excoicauit cap. 13. §. 19. nu. 12. 179
 Iniusta censura, & excoicatio etiam obligat, & operatur cap. 13. §. 3. n. 1. 122. Semper est timenda eod. §. n. 2. ead. Tribus modis iniusta dicitur eod. §. n. 3. 122. Et quare iniusta obliget eod. §. num. 4. ead. Obligat etiam in foro conscientie eod. §. nu. 5. ead.
 Insanus factus antea contumax an excommunicari possit cap. 17. §. 3. nu. 4. 231
 Intentio, seu propositum instituentis excommunicationem quòdnam fuerit cap. 32. n. 2. 583. uide in verb. Propositum.
 Instrumenta excoicati Tabellionis, & acta an valeant cap. 11. §. 7. nu. 3. 408
 Instrumentum valet, in quo excommunicatus testis inscriptus est cap. 17. §. 1. nu. 2. 482. Non tamen, ubi suspectum est, probari per excommunicatum potest eod. §. nu. 3. 483
 Instituire à patrono presentatum excommunicatus non potest cap. 11. §. 2. nu. 3. 398
 Interdictum est censura ecclesiastica cap. 18. nu. 1. 721. Simpliciter, ad tempus uel latum quatenus duret cap. 22. §. 1. n. 1. 737. Deambulatorium inter-

INDEX.

interdictum quodam sit. & an unum, multiplex vè eod. nu. 2. ead. Non tollitur, vel ab eo non seruetur, qui illud tulit cap. 23. nu. 2. 739.
 Quamobrem sic nominetur cap. 24. §. 2. 740
 Interdicta excommunicatus proponere non potest cap. 15. §. 3. nu. 1. 443
 Interdictum in hominem latum quot modis violentur cap. 17. 719
 Interdictum an in aliquem pro alterius contumacia feratur; & quid de suspensione cap. 17. §. 8. nu. 7. pag. 249
 Interdicti duplex, loci, & personæ cap. 5. 669. Et loci duplex est, generalis, & singulare; & quid uniusquodq; cap. 6. n. 1. 671. Et personæ duplex, vniuersale, ac singulare, & quid unumquodq; cap. 12. 707. Vbi seruare interdictum loci quis non cogitur cap. 6. §. 2. 672. Et interdictum hominis cap. 17. §. 2. nu. 1. 721
 Interdicti generalis loci tempore quæ sacramenta prohibita, & quæ permissa cap. 7. 673. Quæ ratione diuina officia prohibita cap. 8. §. 683. Ecclesiastica sepultura inibi prohibita laicis cap. 9. 694
 Interdicti specialis loci tempore inibi diuina fieri nequeant, nec sacramenta administrari, nec sepeliri cap. 10. 699
 Interdictum, sicut etiam suspensio ab aliquibus diuinis tantum esse potest cap. 16. nu. 1. 714
 Interdictus agere omnia potest, vt prius, quæ diuinorum nomine non comprehenduntur cap. 5. §. 2. nu. 3. 670. Et diuinorum nomine quæ comprehenduntur eod. nu. 2. ead.
 Interdictus per vniuersitatem hominum diuina officia facere non potest, vt clericus cap. 13. num. 1. cum seq. 708. Nec sacramenta administrare eod. §. 1. 709. Nec diuinis officijs, dum ab alijs fiunt, vlla ratione interesse eod. §. 2. pag. ead. Nec sacramenta recipere eod. §. 3. 710. Ecclesiastica sepultura non habet eod. §. 4. ead. Et multo minus, qui specialiter est interdictus cap. 15. per tot. 711. Non igitur officia, vt prius obire, non sacramenta recipere, eam administrare potest. Carot itidem ecclesiastica sepultura.
 Interdictus simpliciter ab omnibus diuinis est interdictus, quæ per interdictum prohibentur cap. 15. §. 4. nu. 3. 714. Et an in ecclesiam ingredi possit eod. nu. 4. 714
 Interesse prestare iudex ei debet, quem iniuste excommunicauit cap. 14. §. 6. nu. 3. 206
 Inuitus ab excommunicatione, ab alia vè censura absolui pot. cap. 19. §. 2. n. 2. 269. Et an absolui debeat, si in contumacia pserueret eod. §. n. 3. 270
 Irregularis sit clericus, excõicatus, interdictus, suspensus vè, qui ea, quæ ordinis sunt, vt clericus, exercet cap. 14. §. 1. n. 1. 187. Idem, si quor est,

vt diuina coram se celebrètur eod. §. n. 1. 191.
 Et de interdicto speciatim, si diuina facit, habetur cap. 17. §. 1. nu. 1. 719
 Irregularis sit celebrans diuina, sacramentaq; prohibita administrans in loco interdicto cap. 11. §. 1. nu. 1. 704
 Irregularis non sit clericus excõicatus, censuræ vè alia irretitus, qui censuræ inscius diuina facit cap. 14. §. 1. n. 1. 2. 192. Nec, vbi mensam benedicit eod. §. n. 1. 4. 193. Nec suffèsus à beneficio, si contra censuram facit eod. §. nu. 1. 7. 193. Nec à temporalibus suspensus eod. §. n. 1. 8. ead. Nec ab officio suspensus, vbi ea, quæ ordinis sunt, vt laicus exercet eod. §. n. 20. 194. Nec, vbi diuinis intereest, dum ab alijs fiunt eod. §. n. 21. ead. Nec sacramenta suscipiendo, ordine exopto, & quæ obrem eod. §. n. 22. 195. Nec, vbi ea facit, quæ per censuram prohibita non sunt eod. §. n. 23. ead. Nec, vbi ea, quæ iurisdictionis sunt, exercet eod. §. n. 25. 193. Modò ordinis ministeriũ coniunctũ non habeat eod. §. nu. 16. ead. Nec, vbi exercet ordinem, quem non habet eod. §. nu. 19. 194
 Irregularis non sit excõicatus minori excommunicatione, quæcumq; diuina faciat cap. 8. n. 2. 604
 Irregularis non sit clericus, qui censura irretitus nõ est, diuina faciens; quamuis se irretitum ipse optinetur cap. 14. §. 1. nu. 24. 195
 Irregularis clericus non sit, qui presente excõicato, interdicto vè diuina facit; & quid de clerico regulari cap. 14. §. 1. n. 25. 195. & cap. 8. §. 4. n. 3. 368. Et quamobrem eod. §. n. 4. ead. Vbi etiam ratio requiritur, cur secus fiat, vbi in loco interdicto clericus diuina facit.
 Irregularitas quid operetur cap. 14. nu. 26. 196
 Iudæus clericum percutiens in excommunicationem non incidit cap. 17. §. 5. nu. 3. 236
 Iudicibus pluribus datis, si quis eorum excõicatus sit, an ab ipsis acta valeant cap. 11. §. 1. n. 3. 395
 Iudex laicus excommunicatus iurisdictionis vsu caret cap. 11. §. 3. nu. 1. 402. Et an ordinarius iudex ab ipso datus ante excommunicationem, iurisdictionem exerceat eod. §. nu. 8. 404
 In quacunq; iudicij parte iudici excõicato obijci excõicatio potest eod. §. nu. 9. ead. Delegatus, si excõicatus notorius sit, iurisdictionem exercens nihil facit eod. cap. §. 5. nu. 1. 405. Non est iudex, si excõicatus factus iudex est. c. 13. §. 3. n. 3. 422. Denunciatus, notorie vè excommunicatus, eadem vè ratione ab officio suspensus, censuras ferre non potest cap. 2. §. 23. nu. 8. 136
 Iudex vitare cum debet, quem excõicauit, alioquin in excõicatione incidit cap. 13. §. 9. n. 1. c. seq. 138. Quæ pena puniatur, ferendo censuram non seruata forma legitima c. 14. §. 6. n. 1. et 2. 205
 Iudex

INDEX.

Iudex appellacionis an reum actori excõicato condemnat cap. 15. §. 1. nu. 9. 436. Quid iuris, si iudex nolit excõicatum actorem actione prosequi, reus autem velit eod. §. n. 14. 439. Prescribere non potest tempus ad exceptionem excõicationis proponendam eod. cap. 6. n. 4. 449. Opponere contra eum excõicatus reus potest cap. 16. §. 5. n. 2. 470. Censuram ferens rationis vsu habere debet cap. 2. §. 3. pag. 6. Ecclesiasticus iudex esse debet, qui censuram fert eod. cap. §. 18. n. 2. 27. Si re vera iudex non sit, qui censuram ferat, valet, modò superioris autoritate in possessione sit, et cõiter pro iudice habeatur eod. cap. §. 22. n. 1. 35. Et quid, si re vera iudex erat, sed ipso iure iudex esse desit, sed id non constat, an censura ab eo lata valet, antequam declaratur eo officio priuatus eod. §. nu. 4. ead. Censuram laturus iurisdictionis vsu impeditũ habere nõ debet eod. cap. §. 23. nu. 1. 36. Et quid iuris, si is, à quo iurisdictionem habet, impeditũ iurisdictione habet, an eam exercere ipse possit eod. §. n. 2. & n. 6. ead. Censuras ferre non potest, si à superiore id ipsi prohibitum sit eod. §. nu. 7. ead. Item nec potest censuram in eum ferre, qui ab eo appellauit, vel ipsum recusauit eod. §. nu. 9. & 10. 37. Hac ratione excõicationem ferens Excõico vnũ ex illis, qui tale furtũ fecerunt, nihil facit, si illum vnum non prescribat quomam sit cap. 17. §. 4. n. 2. 232
 Ferens excõicationem in non patefacientes furtum, furem vè an semper obliget ad patefacendum eod. §. nu. 4. 234. Et quid iuris, si excõicet aliquẽ, nisi delictũ suũ fateatur, an fateri debeat eod. §. nu. 5. 235. Contumacem axcommunicare non debet, aduersario non petente, modò ex officio id non faciat cap. 18. §. 4. nu. 2. 262
 Iudicij in duplicibus an excommunicatus agere possit cap. 15. §. 1. nu. 3. 433
 Iurare excommunicatus, censura vè alia irretitus, ante absolutionem debet se mandatis ecclesie pariturum ante absolutionem cap. 19. §. 5. n. 1. 284
 Iurare procurator pro eo potest, qui absens a censura per procuratorem absoluitur, etiam si madata ad id non habeat eod. cap. §. 1. nu. 4. 268
 Iurisiurandi virtute, quod præstatur a censura irretito ante absolutionem, quid Ecclesia precipere possit eod. cap. §. 5. n. 2. 285. Iurisiurando hoc omisso, an absolutio tributa valeat eod. §. n. 3. 287
 Iurisiurandũ duplex: præstatur aliquando ab excommunicato ante absolutionem cap. 19. §. 7. nu. 4. 296. An iurisiurandũ deferatur reo excõicato in supplementũ probationis, vbi semiplene probauit cap. 15. §. 10. nu. 5. 456. Et an iurisiurandum deferatur eidem tam vbi de cõmodo eius agitur, quam vbi de incommodo cap. 16. §. 4. n. 3. 469

Iurisiurando qui promisit aut excõicato, aut ei, qui deinceps in excommunicationem incidit, se datum quidpiam, soluere promissum ei non debet, quandiu excõicatus est cap. 20. §. 2. nu. 2. 506
 Iurisdictionis vsu excõicatus caret cap. 11. n. 1. 393
 Iurisdicchio ecclesiastica fori cõtentiosi requiritur ad censuram ferendam cap. 2. §. 18. n. 1. 27. & §. 19. n. 1. ead. Quæ sit aut ordinaria, aut delegata eod. cap. §. 20. n. 1. 31. Et iurisdicchio ordinaria, quid sit, & quis eam habeat eod. §. n. 2. cum seq. & quot modis tribuatur eod. cap. §. 21. n. 1. 33. Requiritur etiam ad minorem excommunicationem ferendam cap. 1. §. 1. nu. 1. 590
 Iurisdictionis vsu qui alicui impedire potest, hic & à censuris ab eo latis absoluere valet cap. 4. §. 1. nu. 7. 50
 Iurisdictionis vsu excommunicatus minori excommunicatione non caret cap. 6. §. 4. nu. 4. 604
 L

Laicus censuram eccl. fere non potest, & ab eo lata non valet cap. 2. §. 10. n. 2. pag. 14. Item nec à censuris absoluere eod. §. nu. 3. ead. Ad hæc tamen agenda ei facultas tribui potest à Rom. Pont. eod. §. nu. 4. 14
 Laicus absoluere à censura non potest cap. 4. nu. 15. 48. Nec in articulo mortis excommunicatum constitutum eod. cap. §. 5. nu. 7. 59
 Laicus subiiciens se iudici eccl. non suo sine licentia sui episcopi an ab eo iudice irretiri censura possit cap. 2. §. 17. nu. 7. 26
 Laicus excommunicatus irregularis non sit censura vitio, si clerici munus aliquod exercet cap. 14. §. 1. nu. 13. 192
 Laicus suspendi propriè non potest cap. 11. n. 3. 648
 Ob quas causas interdicitur à iure cap. 3. nu. 4. 667. In loco generaliter interdicto extrema vntio ei non administratur cap. 7. §. 1. n. 2. 673. Et quæ sacramenta petere tunc possit eod. cap. §. 6. nu. 2. 681. Excludi tunc etiam debet à diuinis officijs, nec interesse ipsis potest cap. 8. §. 4. nu. 1. & 2. 685. cum seq. Inservire tamè potest sacerdoti missam celebranti eod. nu. 3. ead. Item in ecclesia orare, modò diuinis non interfit eod. nu. 4. 687. Festis tamen quibusdam diebus diuinis interesse valet eod. §. 12. num. 4. 693. Qui dies habentur eod. §. 6. 688
 Lata sententiæ censuram ferre lex debet, quò delinquens statim obligetur cap. 9. §. 6. nu. 1. 80
 Lata sententiæ, excommunicatio, censura vè quid sit eod. §. n. 2. ead. Et cur sic nominetur, & quamobrem etiam eadem dicatur Ipso iure, Ipsoq; facto eod. §. nu. 3. ead. Et quibus verbis sic feratur eod. §. nu. 4. cum seq. 81

Laudum ab arbitro publicè excommunicato latum, nullum est cap. 11. §. 6. num. 2. 406
Lector excoicatus irregularis fit, qui munus sui ordinis, ut talis exercet cap. 14. §. 1. nu. 10. 190
Legatus è latere absolueri ab excoicatione, ab alia vè censura, ab episcopis suæ provincie, per sententiã promulgata non potest cap. 4. §. 1. n. 2. 49. Absolueri tamen à iuris excommunicatione potest; sicut quiuis Legatus Rom. Ecclesie cap. 10. §. 3. n. 1. 106. Modò Rom. Pont. inferior vè absolutioem sibi non referuauerint eod. §. nu. 3. ead. & nu. 6. 107. Nam tunc absolueri non potest, nisi excommunicatum ob clerici percussioem eod. §. nu. 4. 106. Non absoluit etiam incendiarios publicatos eod. §. nu. 5. 107
Legatorum Romana Ecclesie quot genera sint cap. 10. §. 3. nu. 3. 106
Legata, ac fideicommissa ab excommunicato relicta valent cap. 21. nu. 6. 512
Legatum capere an excommunicatus possit cap. 21. §. 2. num. 4. 514
Lex censuram eccl. ferre potest cap. 9. nu. 1. pag. 71. Legis nomine quid cõprehendatur eod. cap. n. 2. ead. Ab eo lata esse debet, qui eius ferenda potestatem habet, quò censura per ipsam lata valeat eod. cap. n. 3. ead. De re esse debet, quò ad legislatorem pertinet eod. cap. §. 1. n. 1. 71. & n. 4. 72. In eos etiam lata, in quos iurisdictionem habet eod. cap. §. num. 1. ead. Perpetua, ac generalis eod. cap. §. 4. n. 1. 76. Item de futuris eod. cap. §. 5. n. 1. 77. Promulgata itidem esse debet in loco, quò censura per eam lata ibi obliget eod. cap. §. 7. n. 1. 85. & n. 3. 86. Obligat post duos menses promulgata, vbi summi principis lex est; & quid iuris de statutis inferiorum eod. §. n. 2. 85. Non recepta vsu huiusmodi non obligat suis censuris, etiam vbi à minori parte est recepta eod. cap. §. 9. n. 1. & n. 4. 92. Secus, si à maiori parte ibid. Abrogata etiam non obligat censuris per eam latis eod. cap. §. 10. nu. 1. 93. Suspensa itidem non obligat suis censuris eod. cap. §. 11. n. 2. 93
Lex ab excommunicato promulgata non valet cap. 11. §. 3. nu. 5. 403
Libellus, quo petitur quem excommunicari, qua ratione conformetur cap. 18. §. 4. nu. 3. 262
Licentiam tribuens offendendi eum, qui censuras in quempiam tulit, in excommunicationem incidit, sicut etiam, qui ea licentia vitatur, suo vè impulsu id facit cap. 14. §. 6. n. 2. 280
Literis an quis excommunicari, & absolui possit cap. 19. §. 1. nu. 5. 268
Literis episcopi an fides adhibenda sit, quibus significatur quem excommunicatum esse, ac propterea denunciandum esse cap. 21. §. 2. nu. 6. 318

Litis contestatio ad censuram ferendam non requiritur cap. 18. §. 2. nu. 6. 261
Loco in quocunq; censura irretitus, denunciatus, notorius vè vitari in ijs debet, quæ per censuram ipsi prohibita sint cap. 13. §. 10. n. 1. 139
Loco in vno excommunicatus denunciatus, notorius vè alibi, ubi id ignoratur, vitari à me debet, si id ego scio eod. §. nu. 2. ead.
Loco in profano, sacroq; censura ferri potest cap. 27. §. 1. nu. 2. 343
Loco in vno suspensus an extra territorium suspensus sit cap. 6. §. 2. nu. 1. 628. & num. 4. 629
Loco in vno excommunicatus vbiq; locorū excommunicatus est eod. §. nu. 1. 629. item, & interdictus eod. §. nu. 3. ead.
Loqui cum excoicato nõ debemus vlla ratione cap. 23. §. 1. n. 1. cum tribus seq. 23. Nec per literas. Nec per nuntium. Nec per nuntus eod. §. nu. 7. 524. Loqui se velle cum ipso si quis excoicato dixerit, an in excoicationem incidat, si deinceps cum illo non loquatur eod. §. nu. 6. ead.
Lucrum, quod facit aduocatus, procurator vè, dum excommunicati sunt, an retineri licitè ab ipsis possit cap. 18. num. 5. 486
Loca interdicto subijci possunt, quacunq; sint cap. 21. pag. 730
Loco vniuersali interdicto, vt ciuitate, eius suburbia, cõtinentiaq; edificia interdicta sunt cap. 21. §. 1. ead. 730. Vbi, suburbia quanam sint, & cõtinentia edificia, explicatur. Si augetur, an ex ea parte, qua auctus est, interdictus etiam sit eod. §. 2. 731. Et, si adimatur, an adẽpta pars interdicto liberata sit eod. §. 3. 732. Et interdicto loco, an homines eius loci interdicti intelligantur eod. §. 7. 735. Et è contrario hominibus alicuius loci interdictis, an locus ipse interdictus sit, ibid.
Locus vniuersalis interdicti pro pecuniario cõmodo non potest sine licentia Rom. Pont. cap. 1. §. 1. n. 2. 666. Ob quas causas à iure loca ipsa interdican- tur cap. 3. num. 6. 668. An sacramenta, & quæ interdicti huius loci tempore prohibita sint, & quæ permissa cap. 7. 673. Et qua ratione diuina ibidem prohibentur, & an aliquando permittantur, & qua ratione cap. 8. 683. cum seq. Sepultura quoq; ecclesiastica inibi non datur, quibusdam exceptis cap. 9. 693. cum seq.
Loco speciali interdicto, diuina inibi fieri nequeunt cap. 10. n. 1. 699. Quæ sacramenta inibi administrari possunt eod. §. 1. 700. Nõ etiam ecclesiastica sepultura ibi dari potest; quãuis in clericis aliquando secus sit eodem §. 2. num. 1. & 2. pag. 701

Maior

M

Maior excommunicatio vario modo nominatur cap. 33. §. 1. n. 1. cum septem seq. 584. Cur pro pena in primis nõ fertur cap. 5. §. 2. nu. 2. 598. & cap. 5. §. 2. num. 4. pag. 624
Maledico verbum non sonat excommunicationem cap. 28. §. 1. nu. 1. 574
Mandante superiore alicui, vt excommunicet, qui, quod debent non soluerunt, madatarius seipsum excommunicare non potest cap. 17. §. 6. nu. 3. 237
Maritus excoicatus, an ab vxore debitū coniugale petere possit cap. 23. §. 6. nu. 3. 529. Et an cum excoicata vxore esse possit eod. §. n. 6. 530
Manifesta notoria vè offensa quatuor modis dicitur cap. 19. §. 6. nu. 2. 289
Matrimoniu ab excommunicato contractum valet cap. 7. §. 2. n. 4. 359. Item, & ab interdicto cap. 15. §. 3. n. 4. 713. Et si contrahi non debet ex quo sacramenta recipere non potest eod. n. 1. ead.
Matrimonium tempore interdicti generalis loci ibi contrahi non potest legitime cap. 7. §. 3. num. 1. 675. Contractum tamen pro certo valet eod. nu. 3. pag. 676. Minus contrahi debet in loco speciatim interdicto cap. 10. §. 1. 700
Medicine loco censura instituta est cap. 25. num. 2. 339. Excommunicatio maior dicitur medicina cap. 33. §. 1. nu. 5. 586
Mense, seu per mensem contumax in censura perseverans, in quam incidit, propterea quod exteris ad sc̄nas exercendum ades locat, hanc penam patitur, vt ipsius Terræ interdicta sint cap. 14. §. 3. num. 6. 201
Mentecaptus censuram ferre non potest cap. 2. §. 3. num. 3. 6
Metu, qui in constantem virū cadat, excoicatio, censura vè alia lata nulla est cap. 2. §. 4. n. 2. pag. 7. Item minor excommunicatio non valet eod. §. n. 3. ead. Absolutio itidem excommunicationis, alterius vè censuræ metu tributa nulla est eod. §. nu. 2. ead. & cap. 4. nu. 14. 48
Metus mortis si nobis iniiciatur, nisi excommunicato communicemus, an eius communionem licitè vtamur cap. 23. nu. 4. 520
Metum iustum, qui in constantem virum cadat, an excoicatio maior inferat cap. 24. nu. 1. 551
Minor excommunicatio metu lata, nulla est cap. 2. §. 4. nu. 3. pag. 7. & supra in verb. Metu.
Minorem in excoicationem incidit, qui maiori excommunicatione excommunicato communicat cap. 23. §. 12. nu. 1. 542
Minorem excoicationem ferre potest, qui potest maiorem cap. 1. n. 1. 589. Ac propterea ab homine

ferri potest eod. cap. nu. 2. ead. Ea tantum visita- ta est, in quam quis incidit, propter excommuni- cationem cap. 3. 592. Eius duæ species sunt cap. 5. in init. 597. & §. 1. eod. cap. 598
Minor excoicatio, quæ contrahitur ob excoicati cõ- munionem, sacramentorum communionem priuat cap. 6. §. 1. nu. 1. 599. Ad tempus ferri potest cap. 10. §. 1. 606. Cur sic nominetur cap. 12. nu. 2. 607. Non est suspensio species censuræ eccle- siasticæ cap. 5. nu. 2. 220
Minori excoicatione obligatus administrare sacra- menta potest cap. 6. §. 2. 600. Dignitates eccle- siasticas, ac beneficia, quandiu sic est excoicatus, consequi non potest eod. cap. §. 3. num. 1. 601. Excepta sacramentorum perceptione, omnium aliorum communionem habet, vt prius, tam in diuinis, quàm in profanis eod. cap. §. 4. num. 1. 602. Excommunicare, censurasq; alias ferre potest; nam & vsu iurisdictionis retinet cap. 3. nu. 5. & 6. pag. 40. cum seq.
Missæ sacrum interdicti non debet consecratione iam capta, si excoicatus interueniat cap. 8. §. 4. n. 6. 368. Et quid iuris, si canon captus sit ibid.
Missæ sacro capto, si interueniat excoicatus, abire inde auditores debent, etiã consecratione capta cap. 8. §. 5. n. 2. 369. Non tamen abire debent, vbi excoicatus, etsi in eadem ecclesia, aliam tamen missam ipse audit eod. §. num. 3. ead.
Missæ sacro, alijsq; diuinis officijs interesse non pos- sunt interdicti per vniuersitatem, nec ea audire, nec videre cap. 13. §. 2. 709. Multo minus spe- ciatim interdicti cap. 15. §. 2. nu. 1. 712
Monaci vti possunt communionem Prioris Abbatis- vè sui excoicati cap. 23. §. 9. n. 5. 536. Puniantur interdictū violantes cap. 11. §. 1. n. 10. 706
Monialis occultè excommunicata, an cum alijs so- roribus ante absolutionem eucharistiam recipere possit cap. 13. §. 4. n. 5. 127. Violans interdi- ctum loci punitur cap. 13. §. 4. n. 5. 127. Violans interdictum loci punitur cap. 11. §. 1. n. 10. 706
Moneri an debeat quis, antequam excoicetur, vide in verb. Admoneri, et in verb. Admonitio.
Morte effectus excommunicationis, & censuræ nõ tollitur verbis, qui eam tulit, vel is, in quem la- ta est, moriatur cap. 13. §. 6. 131
Mortuus, antequam ab excommunicatione absol- uatur, post mortem absolui potest cap. 19. nu. 2. 263. Imò debet absolui, vbi eum ante mortem contumaciæ penituit eod. cap. nu. 3. 264. Ante absolutionem eius communionem non licitè vtimur cap. 23. nu. 8. 522. Eum si quis contrectet, in mi- norem excoicationem incidit cap. 23. §. 12. n. 2. 542. Qua ratione mortuus absoluitur cap. 3. 1. nu. 3. 580. Et quid iuris, si nunquam absoluitur

INDEX.

an in gratia mortuus, & expiata tota pena in celum ingrediatur cap. 3. 1. sub nu. 3. 580
Mortiferè peccat clericus, qui excommunicato præsente diuina facit cap. 8. §. 4. num. 2. 368
Mortiferè, ubi quis non peccat, in excommunicationem iuris non incidit, nec hominis etiam, ubi generaliter ab eo promulgata est cap. 27. num. 2. 569. vide alia in verb. Peccat.
Mulier nec excommunicare, nec aliam censuram ferre potest cap. 2. §. 7. n. 2. 9. Nec ab eisdem absolueri eod. §. n. 4. ead. Ei censura ferenda potestas tributa non est eod. §. nu. 3. ead. Tribui tamen potest à Rom. Pont. eod. §. num. 5. ead. Post partum an in ecclesiam introduci possit interdicti loci generalis tempore cap. 8. num. 4. 683
Mutus censuram ferre non potest cap. 2. §. 5. n. 2. 8

N

N *CESSARIA, an fuerit censura eccl. institutio cap. 25. nu. 1. 339.*
Item, an excommunicationis maioris institutio necessaria fuerit cap. 42. n. 1. §. 83. Suspensionis cap. 17. pag. 663. Interdicti cap. 24. 740
Necessitate urgente baptismus administrari ab excommunicato, interdicto, suspensio vè potest cap. 13. §. 17. nu. 1. 160. Imò administrari ab unoquoque horum debet eod. §. nu. 2. ead. Legitimè ab ipsis administratur eod. §. nu. 3. ead. Ab eisdem baptismus administratus omnes suos effectus operatur eod. §. nu. 4. 161. Nemo ipsorum etiam tunc peccat baptismum administrando eod. §. nu. 5. ead. Ceremoniæ tamen ab hisce adhiberi non debent eod. §. nu. 6. ead.
Necessitate urgente ab excommunicato, censura vè alia irretito baptismus peti potest cap. 13. §. 17. nu. 7. 162. Imò peti debet eod. nu. 8. ead. Eidem infantem baptizandum offerre possumus, ac debemus eod. §. nu. 9. 163
Necessitate urgente, si plures adsint, qui excommunicati non sunt, an ab excoicato baptismus legitimè petatur cap. 13. §. 17. nu. 10. 163. An, eadem necessitate urgente, sacramentum penitentiae ab excoicato suscipi possit, & susceptum valeat eod. §. num. 11. 164. Et esto possit, an ceremoniæ adhiberi queant eod. §. num. 12. 165. Et quid iuris de hæretico, an scilicet ab eo licitè sacramentum hoc suscipiamus eod. §. n. 13. 165
Necessitate urgente eucharistia ab excommunicato censuræ vè alia irretito recipi non debet cap. 13. §. 17. nu. 14. 166
Necessitate oppressus christianorum communionem excōicatus licitè vitatur cap. 22. §. 1. nu. 3. 517
Necessitate urgente licitè vitatur, excōicati, denunciati, notorij vè communionem, siue necessitas sit ex

parte nostra, siue ex parte excōicati, & vel necessitas sit anima, corporis, fama & rei familiaris cap. 23. §. 11. nu. 1. cum nouem seq. 538. cum seq.

Necessitate famis oppressis duobus, quorum alter est excommunicatus, alter non, cui magis subueniendum cap. 23. §. 11. nu. 11. 541
Nemo ei communicet, an his verbis excommunicatio maior feratur cap. 28. nu. 3. 572
Noctu sententia censura lata valet cap. 27. §. 2. num. 7. 346
Nominatim à iudice per sententiam excommunicatus, an ante denunciationem vitari debeat cap. 13. §. 7. nu. 8. 134
Nominare ad beneficium quem excommunicatus non potest cap. 11. §. 2. num. 15. 401. Nec ipse ab alio nominari cap. 13. §. 1. nu. 3. 420
Notorium, ubi est, quem ob clericis percussorem excōicatum esse, hic vitari in omnibus debet cap. 13. §. 7. nu. 4. 132. Et quid iuris de excommunicato notorio ob aliam causam eod. §. n. 7. 133. Et de censura alia irretito notorio, an in ijs vitandus sit, quæ per censuram ei prohibita sunt eod. §. nu. 9. 135
Noneris te excommunicatum, an his verbis excommunicatio feratur cap. 28. nu. 5. 574
Nulla sententia censura quando sit cap. 13. §. 3. num. 7. 123
Nulla censura sententia ubi est, spiritualium usum non adimit cap. 13. §. 18. n. 1. 167. Nec in foro conscientia obligat eod. §. n. 2. ead. Nec per eam irretitus à diuinis cessare tenetur eod. §. num. 3. ead. Affici etiam molestia ob id non debet eod. §. nu. 4. ead. Nec contra eam faciens in penam incidit eod. §. nu. 5. 168. Nec etiam peccat eod. §. num. 6. ead.
Nulla censura sententia ex causis quatuor redditur cap. 13. §. 18. nu. 7. 168
Nulla censura sententia est, ubi à suspensio excōicatio vè lata est cap. 13. §. 18. n. 14. 173. Vbi à non iudice lata est eod. §. nu. 16. ead. Vbi à delegato lata est, quæ excōicatus in casu non permissio impetrauit eod. §. n. 17. ead. Vbi in exemptum est lata eod. §. nu. 18. ead. Vbi est contra c. quia pleriq; de off. ord. Vel contra c. ad quorundam de excess. pral. eod. §. nu. 19. cum seq. 173. cū seq. Vbi intollerabilis erroris cōtinet eod. §. n. 21. 174
Nulla sunt ipso iure aliquando acta contra censuram cap. 14. §. 2. num. 1. 196
Nulla ubi est sententia contra excōicatum lata, nullam dicere ipse non potest cap. 15. §. 2. n. 2. 441
Nunciij Sedis Apostolicæ, eiusq; officiales ab inquisitore censura irretiri non possunt cap. 2. §. 12. nu. 9. pag. 31

Obla-

INDEX.

O *BLATIONES ab excommunicato ecclesia recipere non debet, quòd pro ipso diuina faciat, nec, quæ fiunt in missa, vel altari cap. 9. §. 4. nu. 1. & 2. pag. 379*
Oblationes ab interdicto factæ licitè recipiuntur cap. 8. §. 12. nu. 5. 693. & cap. 15. §. 4. nu. 2. 714
Occultè excommunicatus censuram eccl. ferre potest cap. 3. nu. 1. 38. Nam iurisdictionis usum quòd ad alios habet eod. c. nu. 2. ead. Valet tamen, si quid eorum agit, quæ iurisdictionis sunt eod. cap. nu. 3. 39. Et quid iuris, si excommunicet, an excommunicatio valeat eod. cap. n. 4. 39. Et occultus excommunicatus quinam dicatur eod. cap. nu. 7. 41. Caret etiam usu spiritualium excommunicatus cap. 13. §. 4. nu. 1. 126
Occultum ob delictum quis censura irretiri potest. ubi externo facto deliquit cap. 9. §. 12. n. 6. 97
Occultum ob delictum iudex excommunicare auctorem eius potest, & qui eum non patefaciunt, ubi delictum externo aliquo facto commissum est cap. 9. §. 12. num. 7. 97
Offensa, contumaciæ vè causa quando quis excommunicatus dicatur cap. 19. §. 6. nu. 8. 294
Oneris rationem quæ habent, excommunicatus, suspensus, interdictus vè facere potest; imò & aliquando debet cap. 13. §. 13. num. 1. 141
Officia diuina excommunicatus clericus de more, & ex officio celebrare non potest cap. 8. nu. 1. 364. Alioquin peccat, & irregularis fit eod. cap. n. 2. ead. Imò nec vt priuata persona cū alijs excōicatus, ea recitare potest eod. cap. n. 3. 365
Officia diuina clericis excommunicatus faciens, vt ecclesie minister, numeris suo satisfacit, & an pro alio facta ei prosint eod. cap. §. 1. n. 1. & 2. 365. cum seq.
Officia diuina, vt se presente fiant, excōicatus autor esse non debet. Alioquin peccat, & irregularis fit, & autor quisnam dicatur cap. 8. §. 2. nu. 1. cum duobus seq. 366
Officijs diuinis excommunicatus interesse non potest, dum ab alijs fiunt, etiam si cæcus, surdusq; fit eod. cap. §. 3. num. 1. & nu. 3. 367
Officia diuina excommunicato presente clerici facere non debent cap. 8. §. 4. nu. 1. 367. Et quid faciendum, si diuinis exceptis, excommunicatus interueniat eod. §. nu. 5. 368
Officijs diuinis interesse non possumus, quibus excōicatus præsens adest cap. 8. §. 5. nu. 1. 396
Officia diuina interdicti loci generalis tempore prohibita quænam sint cap. 8. nu. 1. 683
Officijs diuinis, in loco generali interdicto dū fiunt, interesse laici non possunt cap. 8. §. 4. nu. 1. & 2.

685. cum seq. Multò minis in loco speciatim interdicto; nam nec fieri ibi queunt cap. 10. 699
Officia diuina interdicti loci generalis tempore, à clericis de more fieri nequeunt, & qua ratione de more fieri dicantur cap. 8. §. 1. 684. Seruatis tamen quatuor tunc fieri à clericis diuina officia possunt eod. §. 5. nu. 2. 687. Et quænam hæc officia, quæ seruatis illis quatuor fieri queunt eod. nu. 3. ead. pag. Festis item diebus quibusdam interdicto hoc durate, diuina de more fieri possunt eod. §. 6. 688. Et quid iuris de officio mortuorum, an, si illis festis fieri possit cap. 9. §. 1. n. 2. 695
Officia diuina à clericis per vniuersitatem interdictis celebrari nequeunt cap. 13. nu. 1. 708. Multò minis, ubi speciatim sunt interdicti cap. 15. num. 1. 611
Officium iudicis excommunicatus implorare non potest cap. 15. §. 2. nu. 1. 441
Officium quid significet, ubi ab officio quis suspenditur, & officij huius, quot species sint cap. 6. nu. 1. & 2. 627
Orare quis potest, ubi excōicatus orat, modò excommunicato non communicet cap. 8. §. 5. n. 4. 369
Orare pro excommunicato, sacrificiaq; offerre, ecclesie ministris non licet cap. 9. §. 2. nu. 1. 376. Priuatim vè orare pro excommunicato quisque potest eod. cap. §. 3. num. 1. 378
Orare pro interdictis licet cap. 15. §. 4. nu. 2. 714
Ordinem suscipere excommunicatus non potest cap. 7. num. 2. 357. Suscipit eum tamen, si ei conferatur cap. 13. §. 15. num. 2. 144. Et ab eodem administratus, cōfertur eod. cap. §. 16. n. 5. 151. Recipit etiam excommunicatus alia sacramenta, quæ characterem imprimunt cap. 7. §. 2. num. 2. 358. Usus tamen ordinis, & executionem non recipit eod. cap. §. 3. nu. 4. 363. Ordines quot sint cap. 10. num. 1. 391
Ordines conferens alterius parochiano publicè excommunicato punitur cap. 11. §. 4. nu. 5. 405
Ordines recipere ab extraneo episcopo sine licentia ordinarij quando liceat cap. 7. 638
Ordo sacramentum in loco subiecto generali interdicto, administrari non debet cap. 7. §. 2. num. 1. 674. Nec à clericis, ab alijs vè recipi eo in loco potest, secus extra eod. §. 2. ead. Et irregularis quando quis fiat ordinem in loco interdicto suscipiendo, & administrando cap. 11. §. 1. n. 1. 704
Ordinem recipere interdictus per vniuersitatem non potest cap. 13. §. 3. n. 1. 710. Nam sacramenta recipere non potest, quibusdam exceptis ibidem. Minus, qui speciatim interdictus est cap. 15. §. 3. nu. 1. 713. Nec suspensus ab officio cap. 5. §. 3. num. 2. 626
Originis ratione quando à iudice loci originis quis

I N D E X.

excommunicari potest cap. 2. §. 13. pag. 22
Operari cum excommunicato nobis non licet cap.
23. §. 2. nu. 5. 526

P

PA nec ab homine, nec à iure
excommunicari potest cap. 17.
§. 6. nu. 8. pag. 237. Et quid iuris,
si in hæresim incidat eod. §.
num. 9. 238. Vide alia de ipso in
verb. Rom. Pont.

Par parem censura obligare nec per sententiam, nec
per statutum potest cap. 2. §. 11. nu. 18. cum seq.
19. Et quid iuris, si delictum committatur, &
Par quisnam dicatur eod. §. n. 21. cum seq. pag.
19. cum seq.

Par, superior vè se subijciens pari, inferiori vè, ab eo
excommunicari, censuræ alia irretiri potest
cap. 2. §. 17. num. 2. 25

Parochus, seu sacerdos animarum curam habens
excommunicare non potest cap. 2. §. 19. n. 6. 30.
Idem excommunicatus, suum munus alteri de-
legare non potest cap. 10. §. 2. num. 3. 393. &
cap. 11. §. 4. nu. 3. 404

Parochus simplex an minorem excommunicatione
ferre possit cap. 1. §. 1. n. 2. 590. Et an ab ea pos-
sit absoluerè, vbi ab homine lata est cap. 2. nu. 2.
591. Absoluerè potest à minori excommunica-
tione iuris cap. 4. §. 2. nu. 1. 593. Vbi parochus
proprius est. Et proprius parochus quisnam sit
cap. 4. §. 1. nu. 1. ead. Et an absoluerè ab excom-
municatione iuris possit, vbi sacerdos non est
eod. §. 2. nu. 2. 594

Parochus alienus absoluerè à minori excommuni-
catione iuris non potest alienum subditum cap.
4. §. 5. nu. 1. 596. Et quid iuris, si penitens ve-
nialibus peccatis tantum detineatur, quæ ipsi
confiteri vult, an tunc à minori excommunica-
tione absoluerè possit eod. §. nu. 2. 597

Patrim interditi loci generalis tempore suscipere
possunt, qui baptizantur cap. 7. §. 4. nu. 3. 677

Patrimonium excõicatus retinet, & reru suarum
dominium, ac possessione cap. 13. §. 15. n. 4. 145

Paulus Apostolus excommunicationem maiorem
in quosdam tulit cap. 33. nu. 3. 584

Peccat excommunicatus, censuræ alia irretitus,
qui contra censuram agit cap. 14. num. 1. 182.
& cap. 8. nu. 1. 604

Peccat mortiferè clericus excommunicatus, censu-
ræ alia irretitus, si ex officio ea exercet, quæ
ordinis sunt eod. cap. nu. 2. ead. Et si beneficium
ecclesiasticum recipit eod. cap. nu. 3. ead. Et, vbi
excommunicatus, ab officio vè suspensus fructi-
bus beneficij vititur eod. cap. nu. 4. ead.

Peccat mortiferè, qui non vitat excommunicatum,

censuræ alia irretitum in diuinis, quæ per cen-
suram prohibita sunt eod. cap. nu. 5. ead. Qui vi-
meturè iudicem compellit, vt à censura quem
absoluat, eam vè reuocet eod. num. 6. ead. Non
obediens legi, quæ non obedienti aut excommu-
nicationem minatur, aut in eum excommunica-
tionem fert eod. nu. 7. ead. pag. Qui potestatem
tribuit, vexandi eos, qui excommunicationem
tulerunt eod. num. 8. ead.

Peccat, qui excõicati communione vititur cap. 23.
§. 14. num. 1. 547. Et an mortiferè peccet eod.
num. 2. pag. ead.

Peccat grauiter interdictus, si diuinis interest, vbi
ab alijs fiunt, non tamen irregularis fit cap. 17.
§. 1. num. 2. 720

Peccato non obligatur, idest non peccat, qui censu-
ræ inscius contra ipsam facit cap. 14. n. 9. 182.
Nec qui pro certo habet se censura irretitum nõ
esse, si contra ipsam facit; quæuis scrupulus ali-
quis occurrat eod. nu. 15. 185. Nec si contra ip-
sam facit, ne se infamet eod. nu. 16. ead. Nec qui
non facit id, quod sub excõicationis pœna ipsi in-
bitur, si iustum faciens peccaret eod. nu. 17. ead.

Peccato non obligatur, seu non peccat, qui nõ vitat
censuram irretitum in prohibitis, vbi nec notorius,
nec denunciatus est cap. 14. num. 18. 185

Pœna triplici affici potest censuram contemnens
cap. 14. §. 4. nu. 3. 202

Pœna arbitraria puniri potest iudex qui iniuste ex-
communicauit eod. cap. §. 6. n. 7. 206

Pœna censuræ in unum lata alios à contumacia de-
terret eod. §. 7. nu. 1. 207

Penam aliam vtrum incurrere Ecclesia possit post
maiores excommunicationem; & in quam sen-
tentiam illud accipiatur, quod dicitur Ecclesiam
post hanc pœnam non habere vltra, quid faciat
cap. 33. §. 1. nu. 9. 587

Pœna violantium interdictum loci, celebrando di-
uina officia, sacramentaq; administrando, quæ
sint cap. 11. §. 1. cum multis seq. 704. cum seq.

Pœna violantium interdictum quando vitentur
cap. 17. §. 2. nu. 2. 721

Penitentia sacramentum, à parocho excõicato ad-
ministratum valet cap. 13. §. 16. n. 2. 151. Non
autem, vbi excommunicatus, denunciatus, noto-
rius vè est eod. §. nu. 12. 156. Et cur in articulo
mortis ab huiusmodi excommunicato legitime
penitentia, ac baptismus recipiantur, non autem
eucharistia eod. §. nu. 11. 156

Penitentia sacramentum valet susceptu ab eo, qui
se excõicatum esse probabiliter ignorat; vel se
etiam excõicatum absolui posse credit cap. 7. §.
2. nu. 6. 361. Et an generatim ab excommuni-
cato recipiatur cap. 7. eod. §. num. 5. 360.

Pœni-

I N D E X.

Penitentia sacramentum interdicti per vniuersi-
tatem suscipere aliquando possunt cap. 13. §. 3.
nu. 4. 710. Interdicti etiam generalis loci tem-
pore administrari omnibus potest cap. 7. §. 6.
num. 1. pag. 681

Penitentias publicas iniungere excommunicatus
non potest cap. 11. §. 2. nu. 11. 399

Pensionem in ecclesiastico beneficio excõmicatus
habere non potest cap. 13. §. 2. nu. 8. 421

Percutiens clericum excommunicatum in excom-
municationem incidit cap. 13. §. 15. nu. 8. 145.

Et, an sapius clericum percutiens, in plures ex-
communicationes incidat cap. 16. §. 3. n. 5. 216

Et, si vna percussione plures clericos percussit, an
in tot excommunicationes incidat, quot ordi-
nes percussit eod. §. nu. 8. 217. Et quid iuris de
percutiente clericum, qui habet plures ordines,
an in tot excommunicationes incidat, quot ordi-
nes habet eod. §. nu. 10. 221

Permutare beneficium eccl. excommunicatus non
potest cap. 13. §. 2. nu. 6. 421

Personæ, quæ sine mandato pro alijs in iudicio esse
possunt, excommunicatae excluduntur cap. 19.
§. 9. num. 2. 499

Personaliter is admoneri debet, quem excommuni-
care, censuræ alia irretire volumus cap. 18.
§. 1. 257. de hoc tamen vide in verb. Admoneri.

Piam ob causam ab excommunicato relicta an
valeat, recipiq; possit cap. 9. §. 4. nu. 4. 381

Populo interdicto, interdictus clericus non est, nec con-
tra cap. 20. §. 5. nu. 1. 729

Potestas iurisdictionis fori contentiosi Ecclesiæ di-
uina est, & humana dici potest cap. 1. nu. 4. 2

Potestatem, ac ius spiritalia accipiendi, admini-
strandiq; excõmicatus, censuræ alia irreti-
tus retinet: quamuis eius vsum non habeat
cap. 13. §. 15. nu. 1. 144

Positionibus non respondens, quo casu pro confesso
habetur, an excommunicari possit cap. 18. §. 3.
num. 3. 262

Positio hæc, an admittenda sit, & ad eam responde-
re quis cogatur si hac forma concipiatur Pono
te excõmicatum esse cap. 15. §. 10. nu. 3. 455

Posse absolutum à censura in mortis articulo adire
iudicem, à quo iure ordinario absolui debebat,
quando dicatur cap. 14. §. 5. nu. 3. 204

Posse censuram ferre debet, qui eam fert cap. 2. §.
5. nu. 1. 8

Postulare excõicatus non potest cap. 11. §. 2. nu. 14.
401. Item nec postulari cap. 13. nu. 2. 420

Publicus scriba, idest tabellio excõicatus sui mu-
neris vsum caret, ac propterea instrumenta conscri-
bere potest, & an conscripta valeant cap. 11. §.
7. num. 1. cum duob. seq. 408. cum seq.

Punitur vt hæreticus, qui censuram ab ecclesia la-
tam non obligare asserit cap. 14. §. 4. nu. 1. 201

Punitur ad arbitrium iudicis, qui actus prohibitos
per censuram exercet eod. §. nu. 2. ead. Etiam, si
censura irretitus non sit eod. §. nu. 5. 203

Punire iudicem quis possit, qui iniuste excommu-
nicauit eod. cap. §. 6. nu. 8. 206

Purè lata excommunicatio in aliquem firma per-
manet, mortuo iudice, qui illam tulit cap. 2. §.
2. num. 3. 5

Plures frumenti corbes extra ecclesiæ territorium
exportans, an in plures excommunicationes in-
cidat, vbi pro extræctione excommunicatio fer-
tur cap. 16. §. 3. num. 6. 217

Pluribus excommunicationibus irretitus, qua ra-
tione ab oibus absoluetur cap. 19. §. 3. n. 8. 276

Plures excommunicationes, an vna sententia feran-
tur eod. §. nu. 9. ead. Et an pluribus excõicatio-
nibus irretitus sit, qui ob plures causas vna sen-
tentia excommunicatus est eod. nu. 10. 276

Preces diuinæ ab excommunicato, suspensio, inter-
dicto vè recitari laicorum more possunt cap. 13.
§. 14. num. 1. 143

Præceptis ecclesiæ non seruandis censura irretitus
quando peccet eod. cap. §. 13. num. 8. 143

Præscribens potestatem excommunicandi aliquos,
præesse illis aliqua ratione debet cap. 2. §. 21.
num. 2. 33

Præscripta facultate excommunicandi, an alterius
censuræ ferendæ præscripta sit eod. §. nu. 3. ead.

Præscripta facultate alicuius hominis excommu-
nicandi, alios, excommunicare præscribens non
potest eod. §. num. 4. 34

Præscripta facultate excõicandi, & præscripta fa-
cultas absoluendi intelligitur eod. §. num. 5. 34

Præscriptione, consuetudine vè fieri non potest, quò
minus censura aut feratur, aut lata obseruetur
cap. 16. §. 4. 210

Præscriptione cõpleta ipsi excommunicato, an post
absolutionem ei subueniatur cap. 13. §. 19. nu.
11. 178. Ex quo apparet, an præscriptio contra
excõicatum currat, de qua re cap. 15. nu. 4. 429

Præsens esse debet excommunicatus, dum absolu-
tur cap. 19. §. 1. num. 1. 265

Præsentare ad beneficium excommunicatus non po-
test cap. 11. §. 2. nu. 13. 400. Item nec præsentari
cap. 12. §. 2. nu. 4. 420

Priores regularium censuras ferre possunt cap. 2.
§. 20. nu. 12. 32

Præiudicio concessio cuiuspiam, ne excommunicetur,
ab ordinario tamen excommunicari potest cap.
2. §. 12. nu. 6. 21. Et quid iuris, si præiudicium
concedatur alicuius religionis, loci, ordinis vè ho-
minibus, ob ipsu locu, ordinuq; eod. §. n. 7. ead.

c 4 Præiudicium

INDEX.

Privilegio concesso alicui, ut a nemine possit censura irretiri, a Romano tamen Pont. poterit eod. §. num. 10. ead.

Privilegium habens, ne possit excommunicari, censura vè alia irretiri, ab ordinario poterit, secus, si Rex Regina, eorum vè filij cap. 2. §. 15. nu. 7. 24

Privilegium concedi potest, ut quis excommunicet eos, qui sibi dñum dederint cap. 2. §. 21. nu. 7. 34

Privilegia omnia retinet excommunicatus, censuramq; irretitus cap. 13. §. 15. nu. 7. 145. ac propterea, & illud, ne in plus, quam potest, conveniatur, modò ipsam habeat eod. §. num. 9. 149. Non tamen eius privilegij usum retinet, quod habet in alios agèdo in iudicijs eod. §. n. 10. ead.

Privilegium qui habet, ne possit excommunicari, excommunicatio in eum lata non valet cap. 17. §. 6. nu. 5. 237. Etiam si iudex privilegium ignoret eod. §. n. 6. ead. Et è contrario, privilegio ei adempto, qui ob illud excommunicari non poterat, excommunicatio lata valet, quamvis ipse privilegium reuocatum ignoret eod. §. n. 7. ead.

Privilegium habens, ad hoc in loco sacro interdicti loci generalis tempore sepeliri potest cap. 9. §. 3. nu. 1. 697. Non autè, si solum concessum est ei, & ut tunc audiat divina, sacramentaq; suscipiat eod. nu. 2. ead. Et privilegia hæc Rom. Pont. tantum concedit eod. nu. 3. 698

Probata excommunicatione, an delictum probatum intelligatur, quamobrem excommunicatio est lata cap. 13. §. 19. nu. 5. 177

Probatum excommunicatio per confessionem simplicem ipsius excommunicati cap. 15. §. 10. nu. 1. 455. Per confessionem factam ab eodem in respondendo ad positiones eod. §. nu. 2. ead. Per testes eod. num. 4. 456. Per exemplum authenticum sententia, qua lata est eod. nu. 7. 457

Probatio excommunicationis, an fiat per unum testem cù fama e. 15. §. 10. n. 6. 456. An probetur per literas excōicatoris. Per acta in alio iudicio. Per famam eod. §. nu. 9. cù duob. seq. 457. cù seq. Et probatio quid operetur eod. num. 12. 459

Processionibus interesse excommunicatus nō potest cap. 8. §. 3. nu. 2. 367

Procuratoris ob contumaciā, an dominus excommunicari possit cap. 17. §. 8. nu. 4. 248

Procuratore intercedente, id est, an per procuratorē quis ab excommunicatione absolui possit. cap. 19. §. 1. nu. 2. 265. Et esto possit, an speciale mandatum requiratur eod. §. num. 1. 267

Procurator pro excommunicato actore intervenire non potest in iudicio cap. 15. nu. 5. 430. Potest tamen esse procurator excommunicati, vbi se defendere potest, & sic vbi reus est cap. 16. §. 8. num. 2. pag. 479

Procurator excommunicatus creari non debet cap. 19. nu. 1. 488. Nec valet eius constitutio, si constitutionis tempore excommunicatus sit eod. cap. nu. 2. ead. Et quid iuris, si deinceps absolutus sit, & constituens in eadem voluntate permanserit eod. cap. §. 1. 490. Non valet etiam, vel constituens ipsum excommunicatum ignoret eod. §. 2. num. 1. 491. Tenetur tamen tunc procurator ad impensas inutiliter factas à constituyente eod. §. nu. 2. 492. Non valet etiam eius constitutio, qui constitutionis tempore excommunicatus non est, sed tempore acceptionis mandati eod. cap. §. 3. nu. 1. 492

Procurator excommunicatus nec pro consorte litis esse potest, id est excommunicatus non potest esse procurator pro consorte litis eod. §. 4. nu. 1. 493. Nec absolutionem excommunicationis petere pro eo potest, qui ob eandem causam est excommunicatus eod. §. nu. 2. 494

Procurator cum potestate substituendi datus, cuius constitutio ob excommunicationem non valet, substituendo nihil facit eod. cap. §. 5. nu. 1. 494. Nec acta à procuratore in iudicio valent eod. cap. §. 6. nu. 1. 496

Procurator nec pro reo in iudicio esse potest, ubi excommunicatus est eod. cap. §. 6. nu. 3. 496. Etia, si constitutio ab initio valet eod. §. 7. nu. 1. 497. Et, si post appellationem in excommunicationem incidat, appellationem prosequi non potest eod. §. nu. 2. 498

Procuratore eod. excommunicato, cuius constitutio valet, acta in iudicio valent, antequam excludatur eod. §. 8. 499

Procurator excommunicatus ad negotia dari non debet eod. cap. §. 10. num. 1. 500. Valet tamen eius constitutio eod. §. nu. 2. ead. Vel ab excommunicato datus sit eod. num. 4. ead.

Profanis in rebus minori excommunicatione irretitus communionem habet cap. 6. §. 4. n. 3. 602

Professio facta ab excommunicato in aliqua religione valet cap. 20. n. 5. 502

Propositum instituentis censuras generatim, quodnam fuerit cap. 25. nu. 3. 339. Maioris excommunicationis cap. 32. num. 2. 583. Suspensionis cap. 17. nu. 2. 663. Interdicti cap. 24. nu. 2. 740

Propriam ob causam in alterum censuram ferre quis non debet cap. 2. §. 24. n. 1. 37

Prorogatione facta temporis dati alicui ad solvendum, an si ad tempus datum à iudice nō soluerit, ob prorogationem excommunicationem, hic euadat cap. 20. §. 6. n. 5. 308. Et quid iuris, si idem nec ad diem prorogata soluerit eod. §. nu. 6. 310

Provideri ecclesijs clericorum, qui censura irretiti sunt, qua ratione interim debeat cap. 13. §. 13. num. 6. 142

Quere-

INDEX.

Quibus ex causis excommunicentur à iure clerici, religiosi, laici, iudices, oēs c. 3. n. 2. 350. cum seq. pag. 442

Rationis usum non habens, an excommunicari, censuram vè alia irretiri possit cap. 17. §. 3. n. 1. 231

Recomendare excōicatus non pot. c. 15. nu. 3. 429

Rei causa, quæ in loco sita est, quis aliquando conveniri potest, & excommunicari à iudice eius loci cap. 2. §. 16. n. 1. 24

Religiosi non seruantes interdictum loci generale quando puniantur cap. 11. §. 1. nu. 9. 706

Religiosus in excommunicationem incidit, vbi ab excōicatione absoluit in casibus non permisis cap. 14. §. 6. n. 10. 206. & cap. 11. §. 4. n. 4. 404

Religiosi an in suspensionem aliam vè censuram in clericos latam incidant cap. 11. §. 2. 650. Religionem ingressus ante professionem, an interdicto liberatus sit, si de vniuersitate interdicta sit cap. 20. §. 4. nu. 2. 728

Reges Regine vè, eorū quæ filij qui privilegij habent, ne possint censura irretiri cap. 2. §. 12. nu. 5. 21

Rescriptum impetratum ab excommunicato, nullum est cap. 13. §. 3. n. 4. 422

Reseruata sibi absolutione excommunicati, cuius culpa locus est interdictus, interdicti absolutio non est seruata cap. 4. nu. 2. 668

Restitutionem in integrum excommunicatus petere non potest cap. 15. §. 2. nu. 4. 442

Reus excommunicatus, an petere possit, ut actor iudicium prosequatur cap. 15. §. 1. nu. 15. 440

Reus necessarius, & non necessarius quisnam dicatur cap. 16. nu. 1. 463. Et non necessarius in iudicio esse non potest, vbi excommunicatus est eod. cap. nu. 2. ead. Et duobus modis non necessarius dicitur eod. cap. n. 3. 464

Reuocare sententiam censuræ ab homine latae is potest, qui eam tulit cap. 4. num. 4. 44. Et quando reuocari dicatur eod. cap. nu. 5. ead.

Sacerdos in articulo mortis excommunicatum absolueri potest cap. 10. §. 5. num. 2. 114. Et quid iuris extra mortis articulum, an sacerdos parochus absolueri possit ab excommunicatione iuris, quæ nemini reseruata est eod. §. nu. 3. ead. Excommunicare non potest etiam curam animarum habens cap. 2. §. 19. n. 6. 30

Sacerdos parochus censura irretitus si sit, & missæ sacrum facere habeat an possit cap. 13. §. 4. n. 2. 126. Et an missæ sacrum perficere possit, si illud celebrans se excommunicatum interdictum, suspensionem vè esse recordetur eod. §. num. 4. 127. Irregularis sit censura irretitus, si diuina facit cap. 14. num. 5. 189. Et an quicquam agat, si sui ordinis functiones exerceat cap. 10. §. 2. num. 2. pag. 393

Sacerdotij, aliorumq; inferiorum ordinum usu excommunicatus caret cap. 10. §. 2. nu. 1. 393

Sacerdotij character iurisdictionem fori contentiosi non tribuit cap. 2. §. 19. num. 4. 29

Sacramenta, spiritualiaq; ab excommunicato censuram vè irretito administrata valent cap. 13. §. 16. nu. 1. 151. Valent etiā ea, quæ characterem imprimunt, vbi notorij, denunciati vè sunt eod. §. nu. 3. pag. ead. Ea neq; conficere, neq; administrare possunt cap. 7. §. 4. n. 1. 363. Et ea administrando peccant eod. §. nu. 2. ead. Et an nobis liceat

I N D E X.

liceat ea ab ipsis recipere eod. §. nu. 4. 364
 Sacramenta excommunicatus recipere non potest
 cap. 7. inter. 1. cum seq. 357. Recipere tamen ea
 potest, ubi periculum est, ne se infamet, vel ubi
 probabiliter se excommunicatum ignorat eod.
 cap. nu. 3. & 4. ead. Ei administranda non sunt
 eod. c. et §. pag. ead. Administrata tamen valent
 sepius eod. §. 2. num. 1. 358. Vniuersos tamen
 effectus sacramentorum non recipit eod. cap. §.
 3. nu. 1. 362. Recipit tamen gratiam sacramen-
 ti, ubi suscipiendo non peccat eod. §. nu. 3. 363
 Sacramentum penitentiae administrans iurisdic-
 tionem fori penitentiae habere debet cap. 11. §. 4.
 num. 2. pag. 404
 Sacramenta suscipere suspensus potest cap. 5. §. 3.
 num. 2. pag. 625
 Sacramenta administrare nobis licet excommuni-
 cato minori excommunicatione cap. 6. §. 1. nu. 2.
 pag. 600
 Sacramenta in loco generali interdicto subiecto,
 prohibita sunt cap. 7. pag. 673. Quaedam tamen
 permittuntur, & an hac quoque prohiberi pos-
 sint eod. cap. §. 7. 682
 Sacramenta h. ec. in ecclesia speciatim interdicta ad-
 ministrari non debent, Extrema unctio, Ordo,
 & Marimonium cap. 10. §. 1. nu. 1. 700
 Sacramenta administrare interdicti per vniuersi-
 tatem nequeunt cap. 13. §. 1. 709. Multo mi-
 nus speciatim interdictus cap. 15. §. 1. 712
 Sacramenta nulla speciatim interdictus suscipere
 potest cap. 15. §. 3. nu. 1. 713. Et quando petenti
 deneganda, & ei administrata an valeant eod.
 num. 3. cum seq. ead. Et cur interdicto per vni-
 uersitatem ea aliquando recipere liceat eodem
 pag. ead.
 Sacrilegij poena iudex affici potest, qui iniuste ex-
 communicauit cap. 14. §. 6. nu. 5. 206
 Salutanti nos excommunicato an nos respondeam-
 us cap. 23. §. 1. nu. 5. 523
 Salutatione à Rom. Pont. facta excommunicatus
 non absoluitur cap. 28. §. 1. nu. 3. 574
 Satisfacere excommunicatus ob manifestam offen-
 sam ante absolutionem debet cap. 19. §. 6. nu. 1.
 pag. 289
 Scire debet censuram ferre, qui eam fert cap. 2. §.
 6. pag. 8
 Scita lex, statutum vè esse debet, quò in excommu-
 nicationem, censuramq; ab ipsis latam delin-
 quens incidat cap. 9. §. 8. nu. 1. 86
 Seipsum excommunicare quis non potest cap. 17.
 §. 6. nu. 2. 237
 Semel excommunicatus semper censetur excom-
 municatus, quousq; absolutus probetur cap. 13.
 §. 12. nu. 2. 140. & cap. 24. num. 2. 336

Sententia censurae quis obligatur etiam extra ter-
 ritorium cap. 9. §. 3. nu. 4. 75. Pro futura con-
 tumacia ferri ab homine non debet, & si ferat-
 ur, an valeat cap. eod. §. 5. nu. 3. & 4. pag. 78.
 cum seq. Pro praeteritis culpis etiam sub condi-
 tione ferri non debet, & multo minus pure eod.
 §. nu. 5. & 6. 79. In rem iudicatam non transit
 cap. 13. §. 5. nu. 4. 129. Scribi debet, antequam
 feratur cap. 21. n. 1. 312. Causam eius continere
 debet, & quamobrem eod. nu. 2. & 3. 313. De
 scripto ferri debet eod. c. §. 1. nu. 1. 314. A quo
 scribatur, nihil interest eod. nu. 3. 315. A iudice
 ferri debet eod. num. 2. 314. Eius exemplum an
 cuiq; dari debet cap. 15. §. 10. num. 8. pag. 457.
 An diffinitiva, interlocutoria vè sit cap. 25. §. 3.
 nu. 3. 561. An in rem iudicatam transeat eod.
 §. 4. pag. 562
 Sententia generalis, sub conditione vè extinguitur
 mortuo, qui illam tulit, ac propterea excommu-
 nicatio per ipsam lata non obligat c. 9. §. 4. nu.
 3. pag. 77
 Sententia à iudice excommunicato, denunciato, no-
 torio vè lata non valet cap. 11. §. 3. nu. 3. 403.
 Et quid iuris, si feratur ad consilium sapientis
 excommunicati cap. 18. nu. 3. 486
 Sepeliri in ecclesia interdicta, in eius vè cimiterio,
 quis non potest cap. 10. §. 2. num. 1. 701. Et an
 clerici in ea sepeliri queant eod. num. 2. ead.
 Sepeliens excommunicatum in sepultura eccl. in ex-
 communicationem quando incidat cap. 9. §. 6.
 num. 2. 386. Et sepelire quisnam dicatur, vt in
 excommunicationem incidat eod. §. nu. 3. ead.
 Sepelientes in ecclesiastica sepultura interdicti ge-
 neralis loci tempore sunt excommunicati cap.
 11. §. 1. nu. 13. 706
 Sepultura ecclesiastica caret interdicti per vniuer-
 sitatem cap. 13. §. 4. n. 1. 710
 Sepultura ecclesiastica quanam sit cap. 9. num. 1.
 pagina 694. Et quibus prohibita interdicti
 loci generalis tempore sit eodem num. 2. pag.
 ead. Eo tempore nec festis illis diebus, quibus
 diuina officia celebrantur dari debet eod. §. 1. n.
 1. ead. Eam tamen habent clerici eod. §. 2. nu. 1.
 696. Et an cum celebratione officij eam habeant
 eod. nu. 2. 697. Et quando eam homines loci in-
 terdicti habeant eod. §. 4. 698. Et ea caret in-
 terdictus speciatim cap. 15. §. 4. num. 1. 714. Et
 is, cui interdictus est aditus ecclesiae cap. 16. §. 4.
 pag. 718
 Sepultura eccl. excommunicatus caret cap. 9. §. 5.
 nu. 1. 383. Ac propterea ratione hac eum sepe-
 lire non debemus eod. cap. §. 6. num. 1. 385
 Sepulto excommunicato in ecclesia cimiterio vè, ea
 loca polluta sunt cap. 9. §. 5. nu. 2. 385
 Serui

I N D E X.

Serui cum excommunicatis dominis esse possunt cap.
 23. §. 8. nu. 1. 534. Et an cum seruus excom-
 municatis esse queant eod. §. num. 4. 536
 Simoniam committit qui accipit aliquid pro abso-
 lutione excommunicationis tribuenda cap. 5. n. 2.
 65. Et an excommunicatus eam committat ali-
 quid praestans, quò absoluitur, ubi aliter absolu-
 tionem consequi non potest eod. cap. num. 4. ead.
 Signa contritionis, quibus excommunicatum contu-
 maciae penituisse cognoscitur, quanam sint, &
 quot testibus probetur cap. 19. nu. 4. 264
 Species plures habet excommunicatio cap. 25. pag.
 556. & minor excommunicatio cap. 6. 599.
 & interdictum duas cap. 5. pa. 669. & cap. 24.
 §. 1. p. 740. Vbi hoc pluribus declaratur. Et su-
 spensio cap. 5. nu. 1. 620
 Spiritualium nomine, quae comprehendantur, qua-
 tenus pertinent ad censuram ecclesiasticam, cap.
 13. num. 4. 120
 Spoliatus re aliqua excommunicatus, ubi est, ante
 absolutionem restitui ea ipsi non debet c. 15. §.
 3. num. 2. 443. Et spoliatus uxore, an eius resti-
 tutionem petere possit eod. num. 4. 444
 Sponsalia interdicti loci generalis tempore contra-
 hi possunt cap. 7. §. 3. num. 2. 676
 Sponsi, & sponsa benedictio interdicti generalis
 tempore fieri non potest cap. 7. §. 3. n. 4. 676
 Sponsa cum sponso excommunicato esse non potest
 cap. 23. §. 6. nu. 4. 530
 Statuto, quo excommunicatio fertur in eos, qui aleis
 ludunt, non comprehenditur, qui cum ipso sta-
 tuente ludit cap. 2. §. 4. in fin. pag. 8
 Statuto suo quis non obligatur eod. cap. §. 8. nu. 3.
 12. & nu. 4. 13
 Statutum valet, vt excommunicatus aliquid praes-
 tet quamdiu in excommunicatione perseverat
 cap. 5. num. 5. 65
 Statutis Patriarcharum, Archiepiscoporum, &
 huiusmodi, subditi eorum tantum obligantur
 cap. 9. §. 2. nu. 3. 72. Et quid de non subditis si in
 eorum diocesi statutum offendant eod. nu. 4. ead.
 Statutum obligat in territorio eod. cap. §. 3. nu. 1.
 pag. 73
 Statuto episcopi, quo excommunicatio ob delictum
 fertur, non obligantur subditi eius extra terri-
 torium delinquentes eod. nu. 2. 73. Nec delin-
 quentes in loco exempto territorij eod. nu. 3. 74.
 Obligat tamen statutum etiam mortuo statuente
 vel in volumina redactum non sit eod. cap. §. 4.
 nu. 2. 77. Valet, ubi per eum excommunicatio
 fertur pro futuro delicto, atque contumacia eod.
 cap. §. 5. nu. 2. 78. Scitum esse debet, quò in eius
 excommunicationem quis incidat eod. cap. §. 8.
 nu. 1. 86. Non obligat autem, ubi vsu receptum

non est eod. cap. §. 9. nu. 1. 92. Etiam si à minori
 parte receptum sit eod. §. num. 4. ead. Item, ubi
 abrogatum est eod. §. 10. nu. 1. 93. Item, ubi est
 suspensum eod. cap. §. 11. nu. 2. 93. Die feriata
 factum statutum valet cap. 27. §. 2. nu. 5. 346.
 Per ipsum exceptio excommunicationis tolli nõ
 potest cap. 15. nu. 2. 429
 Stylus curiae facit, vt excommunicatio pure lata
 pendeat, & retrahatur cap. 22. §. 1. sub nu. 2.
 pag. 738
 Subdelegatus censuras ferre potest cap. 8. nu. 1. 70.
 Et quis subdelegatus dicitur, Et à quo detur eod.
 cap. nu. 2. & 3. ead. Idem subdelegatus ab eo,
 qui excommunicatus est, non valet eod. n. 4. ead.
 Et, ubi valet facultatem sibi traditam amittit,
 si re integra, aut qui primo delegauit, aut subde-
 legauit, eam facultatem amittit eod. nu. 5. cum
 cum seq. ead.
 Subditus alterius excommunicari ab alio non po-
 test, per sententiam, nec per statutum cap. 2. §. 11.
 n. 4. cum seq. 17. Item nec excommunicatus ab-
 solui ab eodem valet; nã sententia nulla est eod.
 nu. 6. & 7. ead. Extra territorium delinquens
 apud iudicem domicilij conueniri potest cap. 9.
 §. 3. nu. 5. 76. Vitare subditus vnus debet ex-
 communicatum ab alio in ijs, quae per censuram
 prohibita ei sunt, ubi censura aut notoria, aut
 denunciata est, & quamobrem cap. 13. §. 8. n. 2.
 & 3. 138. Subditus esse quis ei debet, à quo
 excommunicatur cap. 17. §. 6. nu. 4. 237. Sub-
 diti alicuius domini ratione iurisdictionis pare-
 re ipsis non tenentur, ubi excommunicati sunt
 cap. 11. nu. 3. 394. Sub obtestatione diuini iudicij
 id est his verbis excommunicatio non fertur cap.
 28. §. 1. nu. 5. 575
 Suburbia ciuitatis interdicta aedificiaq; continentia
 an interdicta sint, si eius ciuitatis non sunt cap.
 21. §. 1. nu. 2. 730
 Successor eius statuto non obligatur, cui succedit
 cap. 2. §. 11. nu. 20. pag. 19. Potest absolvere à
 censura lata ab eo, cui succedit, etiam si successor
 ad tempus sit, & quis successor hic dicatur cap.
 4. §. 3. nu. 1. cum seq. 53. Et succedens in digni-
 tate in excommunicationem eius non incidit, cui
 succedit cap. 17. §. 8. nu. 2. 246
 Suffragia ecclesiae quid sint. Quot, & quae. Quis, &
 quot modis eorum particeps fiat cap. 9. 373.
 Ipsi caret excommunicatus eod. cap. §. 1. nu. 1.
 374. Et quae damna ob id patitur eod. num. 2.
 ead. Et an eisdem careat, ubi iniuste excommu-
 nicatus est eod. nu. 4. 375
 Superior, & inferior, quinam dicantur cap. 2. §. 11.
 num. 17. 19. Superior censuram à suo inferiore
 latam tollere potest cap. 4. §. 1. num. 1. 49. Et
 quisnam

quisquam superior hic sit eod. S. nu. 3. ead. Et superior hic tam delegatus, quam ordinarius esse potest eod. nu. 6. 50. Idem absolutionem huius censuræ delegare potest alteri, & etiã prohibere ne inferior, qui illam tulit, absoluat eod. n. 8. ead. Idem inuito inferiore absolvere potest, & valet absolutio ab eo tributa etiam si inique tributa sit eod. nu. 9. cum seq. ead. Et superiore excommunicato, an inferior agere possit de re, in qua uterq; ius habet cap. 15. S. 1. nu. 5. 434

Supplicare excommunicatus potest, ubi supplicatio appellationis loci subdit cap. 15. S. 1. nu. 10. 437

Suspendere potest, qui & excommunicare cap. 1. n. 2. pag. 609

Suspendi à parte iurisdictionis quis potest cap. 6. S. 7. nu. 2. 637

Suspendi ab eo, quod quis non habet, non potest cap. 11. S. 3. pag. 651

Suspensio ab officio lata à sacerdote in foro penitentia, censura ecclesiastica non est, & contrarietas irregularis non fit cap. 16. S. 2. 211

Suspensio ipso iure tollitur cap. 4. S. 1. nu. 1. 614.

Quotuplex sit cap. 5. nu. 1. 620. Et differt à suspensione, quæ inducitur per peccatum eod. nu. 3. ead. Inuenta in iure quando à Deo sit, vel à lege eod. S. 1. nu. 3. 623. Sapius pro pena fertur, & an tunc per appellationem suspendatur eod. S. 2. nu. 2. & 3. 624. Prescriptis sibi terminos non egreditur, sicut nec interdium cap. 6. S. 4. n. 2. 632. Et lata in eum ab officio, qui illud non habet, quid fiat cap. 9. nu. 2. 647. Suspensionis materia quænam sit, & quid suspensio generatim, & ab officio, & à beneficio sit cap. 10. 647. cum seq. Pro contumacia aut pro delicto fertur cap. 12. nu. 1. 651. Item simpliciter, & ad tempus certum cap. 15. nu. 1. 655. Et statim operatur eod. nu. 2. 656. Et ad tempus lata si bis sextus interueniat an eo die duret, qui adicitur eod. S. 1. nu. 1. 656. Et per mensem lata si medius mensis elapsus plus minus uel ex quot diebus hic mensis constabit eod. S. 3. 659. Durat interdium, noctuq; quousq; tollitur eod. S. 4. 660. Ad tempus certum lata usque ad illud durat eod. S. 5. n. 6. 61.

Simpliciter lata quatenus durat, & cur fertur, & successina pena est eod. S. 6. ead. Cur sic nominetur cap. 7. S. 1. 663.

Suspensum se existimans cum re uera non sit contrafaciens peccat, non tamen irregularis fit cap. 20. S. 3. nu. 5. 630. Ob contumaciam suspensus contumacia cessante ipso iure absoluitur cap. 4. S. 2. nu. 2. 615. Item eo iure absoluitur, elapso tempore, ubi ad tempus suspensus est eod. nu. 3. ead. Idem, ubi ad finem certæ causæ suspensus est eo. 1. nu. 4. 616. Et suspensus, quousq; satisfaciatur, a

ipso iure absolutus sit, statim atq; satisfecit, & an satis factiois declaratio requiratur eod. nu. 5. ead. Et suspensus, quousq; decem soluat an, quò absolutus sit, usq; ad minimum quadrantem soluisse debeat eod. n. 7. 617. Suspensus non expresso tempore, quamdiu suspensus erit eod. cap. S. 2. nu. 8. 617. Et quid iuris ubi aut ad beneplacitum iudicis suspensus est, aut quousque reuocetur suspensio, aut quousque mereatur indulgentiam nostram eod. S. n. 9. cum duob. seq. ead. cum seq. Et suspensus simpliciter ad penas sine causæ cognitione, pro pena quando absolutus sit, & quando cum causæ cognitione eod. num. 12. cum seq. 618. Item suspensus potest esse iudex in profanis cap. 5. S. 3. nu. 3. 626

Suspenduntur, ac retrahuntur excommunicatio, ac censura pure lata per stylum curia cap. 22. S. 1. sub nu. 2. 738

Suspensus simpliciter ab officio suspensus est ab ordine, & à iurisdictione ecclesiastica, & ab administratione ministerij ecclesiæ cap. 6. S. 1. nu. 1. pag. 627. Ab officio suspensus, an à beneficio suspensus sit, & è contrario eod. S. 2. 630. A parte officij suspensus, à quibus suspensus sit eod. S. 4. nu. 1. pag. 632

Suspensus ab ordine à iurisdictione suspensus non est, nec è contrario, suspensus tamen est à iurisdictione fori penitentia cap. 6. S. 5. nu. 1. cum seq. 632. cum seq.

Suspensus ab ordinibus maioribus, à minoribus suspensus non est eod. S. 6. nu. 1. 633. Et à sacerdotio suspensus, quæ munera obire possit eod. nu. 2. 634. & suspensus ab ordinibus minoribus à maioribus suspensus est eod. num. 3. pag. 635.

A functione aliqua, alicuius uel ordinis suspensus, ubi quis suspensus non est eod. nu. 4. 636. Et ab ordine episcopatus suspensus, à quibus suspensus sit eod. num. 5. ead.

Suspensus à iurisdictione à quibus suspensus sit cap. 6. S. 7. nu. 1. 697. Et si quid agat, ex his, à quibus suspensus est, an valeat eod. nu. 2. ead.

Suspensus, an dignitates ecclesiasticas colligere valeant cap. 6. S. 7. nu. 4. 637.

Suspensus à beneficio, fructibus beneficii caret, & qui fructus hi sunt cap. 8. S. 2. nu. 4. 640. Quod locum habet, à quocunq; suspensus sit, & qui cunq; sit eod. S. 3. nu. 1. 640. Et simpliciter à beneficio suspensus, an ab omnibus suspensus sit, si plura habeat eod. S. 4. nu. 1. 641. Et quid iuris, si extra territorium suspendentis beneficium habeat eod. S. 5. nu. 1. 642.

Suspensus à beneficio ad penam fructibus caret, uel delicti eum panniuerit cap. 8. S. 6. nu. 2. pag. 643.

suspen-

Suspensus à beneficio si quis sit, an beneficium conferri ei possit eod. nu. 1. pag. ead.

Suspensus à beneficio aliquo, aliorum beneficiorum fructus habet cap. 8. S. 7. nu. 1. 644. A beneficio etiam, à quo est suspensus, habere debet, unde se sustentet, ubi aliunde non habet eod. nu. 2. ead. Fructus etiam sui patrimonij omnes habet, quod pro titulo ei assignatum est eod. nu. 3. ead. Iniuria etiam suspensus fructus recuperat eod. num. 4. pag. ead. A beneficio suspensus, non est suspensus ab officio, ac propterea diuina officia obire potest, ut prius eod. S. 8. nu. 1. & 2. 645. An priuatur beneficio, si ei se ingerat, ex quo ab eo est suspensus cap. 9. nu. 1. ead. Et suspensus per tres menses si quis sit, & ante eos elapsos in suspensionem aliam triu mensium incidat, quando secunda suspensionis tempus currat cap. 15. S. 2. nu. 1. 658

T

TABELLIO, si quis creetur, dum excommunicatus est, tabellio non erit cap. 13. S. 3. nu. 5. pag. 423. reliqua uide in verb. Publicus scriba.

Tempus quantum sit illud, intra quod agi potest, ut iudex puniatur, qui iniuste excommunicauit cap. 14. S. 6. nu. 9. 206

Tempore feriato censura ferri non debet cap. 27. S. 2. nu. 1. 345

Tempus, quo maior excommunicatio instituta est cap. 33. nu. 2. 584

Terra alicuius interdicta, si plures habeat, quæ interdicta sit cap. 21. S. 4. 732

Territorio in suo censura ferri, ac tolli debent cap. 27. S. 1. nu. 1. 342. Non enim in alieno ipsas ferre, latasq; tollere ipse potest eod. nu. 4. 344

Testamentum non valet, ad quod testis excommunicatus adhibitus est cap. 17. S. 2. nu. 2. 484. Et quid probare debeat is, qui ob id improbare testamentum uult eod. num. 3. ead.

Testamentum excoicatus facere non potest c. 21. nu. 1. 505. Et peccat illud faciens eod. nu. 3. 511. Et an factum valeat eod. n. 2. 509. Et quid de excoicato minori excoicatione cap. 6. S. 4. nu. 7. 603

Testis in iudicio excommunicatus esse non potest cap. 17. nu. 1. 480. Admittitur tamen contra hereticum eod. nu. 2. 481. Et excommunicationis exceptio quando opponi testi possit eod. nu. 4. 482. Ad instrumenta, & contractus excommunicatus testis adhiberi non debet eod. S. 1. nu. 1. 482. Non itidem ad testamentum pro teste adhibendus est eod. S. 2. nu. 1. 484

Testis peccat, qui excommunicati testamento interest, ubi testator, excommunicatus, denunciatus,

notorius uel est cap. 21. nu. 4. 511

Testis esse potest, qui suspensus est cap. 5. S. 3. nu. 5. pag. 626

Testimonium ferre excommunicatus potest, post absolutionem cap. 13. S. 19. nu. 3. 176. Et aliquando, ut testimonium ferat, solum absoluitur eod. nu. 4. 177. Quo casu absolui non debet, ubi nec absolutus testimonium ferre potest eod. n. 7. ead. & an post absolutionem à testimonio ferendo expelli quis possit, ob crimen, quomobrem excommunicatus est eod. nu. 6. 177. Et an testimonium latum ab excommunicato in iudicio valeat cap. 17. nu. 3. 482. Post absolutionem testimonium ferre potest de eo, quod quis excommunicatus uidit eod. S. 1. nu. 4. 483

Timens, ne iniuria excoicetur extra iudicium appellare potest cap. 13. S. 18. nu. 9. 168

Tollerati, & non publice excommunicati quinam dicantur cap. 11. S. 1. nu. 2. 395

Torneamenta exercens in excommunicationem hodie non incidit cap. 9. S. 10. nu. 2. 93

Tres censura ecclesiastica species cur tantum sint cap. 26. nu. 3. 340

Tutor sui muneris functiones exercere non potest, ubi est excommunicatus cap. 14. nu. 1. 426. Et acta ab eo nomine tutelæ non valent eod. nu. 2. ead. Et creari tutor, & excommunicatus an dari possit eod. S. 1. 427

V

VERBA quibus tunc censuram ferri significatur lata sententia censuram ferunt cap. 9. S. 6. n. 4. pag. 81

Verba quibus ipso iure, ipso uel facto lata uel sententia excommunicatio, alia uel censura fertur, quænam sint eod. S. per totum pag. 80. cum seq.

Verba quibus excommunicatio maior fertur cap. 28. nu. 2. 571. Et quibus, an feratur, dubitari potest eod. S. 2. nu. 1. & 2. 575. cum seq.

Verbis his Suspendo te, suspensio fertur, & quæ cap. 14. S. 1. 654

Verberare excommunicatum quando liceat in absolutione cap. 31. nu. 2. 580

Verus iudex qui est, si ipso iure per aliquod factum iudex esse desinit, censura ab eo lata ualent, antequam declaretur officio priuatum esse cap. 2. S. 22. nu. 4. 35

Vicarius Romani Pont. & inferiorum aliorum prelatorum in homines suæ diocesis censuras ferre possunt cap. 2. S. 20. nu. 7. 31. Et vicarius Archiepiscopi quando suffraganeos excommunicare possit eod. num. 8. ead. Vicarius etiam à Capitulo constitutus cathedrali Sede Vacante censuras ferre potest eod. nu. 9. ead. Vicarius episcopi,

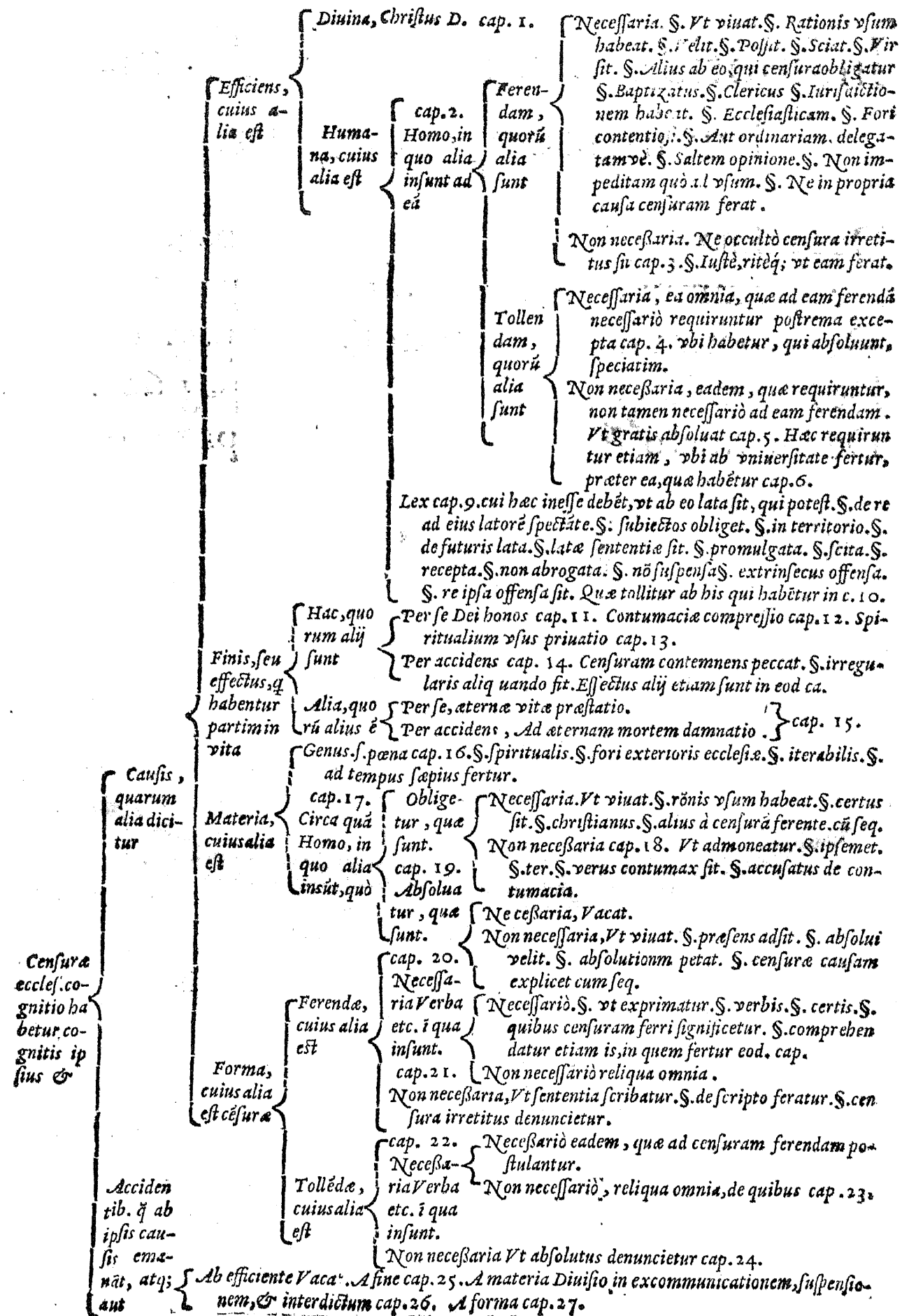
I N D E X.

episcopi, alterius vè prelati excommunicare nō potest, neq; censuras ferre, vbi episcopus, à quo est datus, excommunicatus, ab officio vè suspensus, & notorius, denunciatus vè est cap. 2. §. 23. nu. 3. pag. 76. Idem si episcopus apud hostes sit eod. nu. 4. ead. Et censura à vicario lata à suo episcopo tolli possunt cap. 4. §. 1. nu. 4. 50
Violatur interdictum loci non seruata forma c. fin. de sent. excom. si diuina celebrentur cap. 11. n. 1. 703. Et qua pena puniatur illud violans officiorum celebratione, & sacramentorum administratione eod. §. 1. nu. 1. cum seq. 704
Vir excommunicare, censurasq; ferre debet cap. 2. §. 7. num. 1. 9
Visitator ab archiepiscopo datus ecclesiæ cathedrali, absoluerè potest à censuris latis ab eius ecclesiæ antistite cap. 4. §. 3. nu. 4. 54. Et multo magis, vbi à Rom. Pont. est datus ibid. & cap. 10. §. 2. num. 3. 105
Vita æterna quomodo per censuram ecclesiasticam præstetur cap. 15. nu. 1. 208
Vitio eius, qui censura irretitus tenetur, censura æternæ mortis damnatio est cap. 15. §. 1. nu. 2. pag. 208
Viuus quis absolui debet ab excommunicatione, et censura cap. 19. nu. 1. 263. mortuus etiam potest, vide in verb. Mortuus.
Vltimas voluntates condere potest minori excommunicatione irretitus cap. 6. §. 4. nu. 7. 603
Vniuersitas, quatenus vniuersitas est excommunicari non potest, & quamobrem cap. 26. num. 4. 564. Et vniuersitatis nomine singuli ex ea excommunicari nequeunt, vel hoc animo excommunicata sit eod. §. 1. 565. Vel omnes contumaces sint, qui ex vniuersitate sunt eod. §. 2. 566. Et contrarium si fiat in omnibus his casibus sententia nulla est eod. §. 3. ead. cum seq. Et vniuersitate legitime admonita, vt aliquid faciat, si nō paruerit, an qui contumaces sunt ex ea vniuersitate, vt singuli excommunicari possint sine alia monitione eod. §. 4. nu. 1. 567
Vniuersitate hominum interdicta singuli ex ea interdicti sunt, non autem ipsa, & quamobrem cap. 12. §. 1. nu. 2. & 3. 707. cum seq.
Vniuersitas hominum interdicti potest, vel ecclesiastica, vel non ecclesiastica sit cap. 20. 723. Tam pro suo delicto, quam pro alterius culpa eod. §. 1. 724. Modo is, cuius culpa interdicatur, dominus, rector vè vniuersitatis sit eod. nu. 2. pag. ead. Non tamen pro leui culpa interdici debet eod. nu. 4. 725. Singuli etiam infantes sunt interdicti, qui ex interdicta vniuersitate sunt eod. §. 2. 725. Etiam si post interdictum latum eius vniuersitatis sint eod. §. 3. nu. 1. 726. Extinguitur ipso iure interdictum hoc vniuersitate profusus extincta eod. nu. 2. 727
Vniuersitate hominum interdicta, qui de ea vniuersitate non sunt, interdicto non obligantur, etiam si ibi habitent c. 20. §. 3. n. 3. 727. Liberantur eodem interdicto, qui desunt esse de ea vniuersitate eod. §. 4. num. 1. 727. Et quid si quis ex ea vniuersitate religionem ingrediatur an interdicto liberetur eod. nu. 2. pag. 728. Reliqua vide in verb. Capitulum, & in verb. Collegium.
Volens, quis absolui debet à censura cap. 19. §. 2. num. 1. 269
Voce submissa interdicti generalis loci tempore clerici diuina officia facere debet cap. 8. §. 5. n. 1. 687
Voluntas requiritur ad censuram ferendam cap. 2. §. 4. num. 1. 7
Votum facere excommunicatus potest cap. 20. n. 3. 501. Solemne tamen facere non debet, & si factum ualet eod. num. 4. ead.
Vsuris solutus excommunicatus repetere non potest cap. 15. §. 3. num. 3. 443
Vtilitatis nostræ gratia, idest vt consequamur, quod nobis excommunicatus debet, excommunicati communionem licite utimur, sicut etiam utilitatis animæ eius gratia cap. 23. §. 5. 527
Vxor cum marito excommunicato esse potest cap. 23. §. 6. 528. & coniugale debitum petere potest eod. nu. 2. pag. 529

Inscriptio capitum eorum, de quibus in hoc opere agitur.

De censura	pag. 1.
De excommunicatione maiori	pag. 349.
De excommunicatione minori.	pag. 589.
De suspensione	pag. 609.
De interdicto	pag. 665.

Tabula Censuræ Ecclesiasticæ.

BARTHOLOMAEI VGOLINI EX MONTE SCVTULO IVRISCONS.

AC BARBIANI ARCHIPRESBYTERI.

De Censura Ecclesiastica genere. Tab. I.

De Christo D. efficiente causa diuina censura Eccl. Cap. 1.

S V M M A.

- Christus D. causa efficiens diuina censura Ecclesiastica est.
- Christus D. potestatem, ac iurisdictionem fori contentiosi Ecclesiæ tribuit.
- Iurisdictionis fori contentiosi potestas quibus hominibus data sit.
- Potestas iurisdictionis fori contentiosi diuina est, & humana dici potest.
- Censura Ecclesiastica de iure diuino est, & quæ ratione.

VONIAM de Excommunicatione, Suspensione, atq; Interdicto censuræ Ecclesiasticæ speciebus ob rationes proximè allatas agendū mihi proposui; atque, cognita ipsius censuræ natura harum pœnarum generis, cum earum plurima cognitio habebitur, tum qua ratione inter se conueniant, facillimè dijudicabitur; ideo primùm de censura Ecclesiastica genere, deinceps de ipsius propositis speciebus sigillatim agam: id quod eo libentius facio; quòd hac ratione, quæ communia eius vniuersis speciebus sunt, hic explicatis, infra deinceps, ubi eadem species singulæ à me separatim explicabuntur, communia hæc breuiter percurrere in ijs, quæ propria magis singularum specierum sunt, in primis verborum. Vt rem igitur aggrediar, ne ab ordine antea mihi proposito discedam, de causa efficiente censuræ Ecclesiasticæ primò; deinceps de ipsius effectibus; tertio de eiusdem materia, atque forma; postremò de accidentibus, quæ ab ipsis causis efficiunt, pertractabo. Et quoniam censuræ Ecclesiasticæ causa efficiens bipertita est diuina, & humana; atq; diuina præstantior, potiorq; est ipsa humana; ideo prius de causa efficiente diuina, ac de humana posteriùs agamus. † Causa igitur efficiens diuina censuræ Ecclesiasticæ Christus Dominus est; nam censuræ potestas ad iurisdictionem fori contentiosi pertinet, ut probauimus cap. 2. §. 11. & §. 19. cum seq. in hac tab. † at potestatem hanc Christus Dñs hominibus tribuit verbis illis, quæ habentur apud Matth. cap. 18. Quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo; & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo, ut diuinarum rerum scriptores communiter interpretantur Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. concl. 1. in 2. arg. vers. Hanc autem, & q. 2. art. 1. concl. 1. vers. Secundò. lib. 4. & Vig. cap. 16. §. 6. vers. 12. ibi De hac clauē, & Alfons. de Cast. aduersus hæreses omnes, in verb. Excommunicatio. lib. 6. & Iacob. de Graff. cap. 1. nu. 9. lib. 4. decis. cas. conf. & Ludou. Maioran. in suo Clyp. milit. Eccl. cap. 7. in verb. Excommunicationem fieri autoritate Christi lib. 2. & Franc. à Viç. in summ. de clauibus concl. 1. vers. Potestatem autem iurisdictionis; si ergo Christus, qui & Deus est, potestatem hanc hominibus condonauit, meritò efficiens causa, eademq; diuina est, ac dici debet; hinc Chrysoft. relatus in c. nemo contemnat. 11. q. 3. Nemo contemnat, inquit hac de re agens, Ecclesiastica vincula; non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris. Hæc Chrysoft. si Christus igitur est, qui ligat per censuram; & qui potestatem hanc hominibus tribuit, quin efficiens causa, eademq; diuina fiet, nemo iure negabit. † Verùm quibus potestatem hanc Christus dominus dedit? præ omnibus, atq; in primis Petro, ac successoribus eius, ut dicitur in c. legatur. 24. q. 2. & in c. quodcunq; eadem q. 1. & in §. sed aliud est. dist. 20. & in c. solita. propè fin. de maiorit. & obed. & in c. 2. vers. Nos itaq; de re iudic. lib. 6. & in Extrau. vnam sanctam. §. est autem hæc autoritas, & ibi notat glos. de maior. & obed. & in c. audiuimus. §. 1. 24. q. 1. & dist. 21. in initio vers. Petrum verò, & in c. in nouo. dist. eadem.

Secundo loco potestatem hanc Christus dominus alijs Apostolis condonauit, vt habetur apud Matth. eod. cap. 18. ibi. Quæcunque ligaueritis, &c. non enim tunc Petrum tantum alloquebatur, sed vniuersos Apostolos; id quod plurium numerus declarat; atque idcirco in Apostolis potestatem hanc Episcopis tradidit, in quorum Apostolorum locum Episcopi successi sunt, vt dicitur in eod. cap. in nouo dist. 21. atq; sic asseruit Sot. dist. 22. q. 2. art. 1. cōcl. 1. vers. Secundo id probatur. lib. 4. idem habet in cit. c. audiuius. §. sin aut ibi. Vnde cum omnibus Discipulis 24. q. 1. & in eod. c. quodcunq; & in citat. c. in nouo, idē sensit Nauar. in cap. inter verba. prælud. 3. nu. 4. 11. q. 3. In primis igitur, ac præ omnibus Petro, eiusq; successoribus, deinceps, ac secundo loco alijs Episcopis inferioribus Ecclesiæ præsidibus potestatem hanc Christus dominus condonauit; idq; iure merito, nam Petrus vniuersalis Ecclesiæ caput constitutus, & in plenitudine potestatis vocatus fuit; reliqui verò Apostoli in partem tantum, vt probatur in c. qui se scit. 2. q. 2. & in c. ad honorem. de autoritate, & vsu palij. Potestatem igitur iurisdictionis fori contentiosi, atq; idcirco censuræ huiusmodi Ecclesia à Christo domino habuit, † Quare & diuina, & humana dici potest; diuina, quod à Christo, qui & Deus erat, Ecclesiæ tributa est; humana, vel quod hominibus est tributa, vel quod per homines exercetur, vt dicitur in cit. Extrau. vnam sanctam; Est autem hæc autoritas; dicitur enim ibi hac de re, & si data sit homini, & exerceatur per hominem, non humana, sed potius diuina, ore diuino Petro data, & suis successoribus in ipso, quem confessus fuit petra firmata, dicente Domino ipsi Petro; Quodcunq; ligaueris, &c. hæc ibi; & facit etiam, quod gloss. ibid. not. † Censura Ecclesiastica igitur respectu habito ad eum, qui potestatem eius tribuit, de iure diuino est, vt id etiam asseruit Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. vers. Ex his autem occasio sumitur interrogandi, vtrum excommunicatio sit de iure diuino, ibi sed tamē Ecclesia. lib. 4. atqui de causa huiusmodi satis, ad humanam transeamus,

De homine efficiente causa humana censura Ecclesiastica; & de ijs, quæ ad eam ferendam necessariò inesse ipsi debent. Cap. II.

S V M M A.

- 1 Ecclesia censura ferenda modos qua ratione instituerit. 2 Censura Ecclesiastica de iure positio est, & qua ratione.

EFFICIENTIS causa humana verò † Homo est; nam Ecclesia potestate ipsi à Christo domino tradita, censure modos hac ratione instituit, ac declarauit; etenim, & si Christus potestatem hominibus iurisdictionis fori contentiosi tribuit, vt proximè probauimus, non tamen pœnas eiusmodi ipse expressè constituit, vt scilicet per excommunicationem quis communionem Sacramentorum, & hominum priuaretur; per suspensionem à functionibus Ecclesiæ arceretur; per interdictum deniq; à diuinis remoueret; sed Ecclesia ipsa hos puniendi modos à Spiritu sancto edocta ex Christi verbis expressit, atq; explicauit, vt de excommunicatione dixit Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. vers. Ex his autem occasio sumitur. lib. 4. Verum non est opinio vera, ait enim ibi, quoniam secundum formam, quæ est in vsu Ecclesiæ, nemo est in Euangelio excommunicatus; & ideo responderetur, quod potestas quidem excommunicandi iure diuino tradita est Ecclesiæ, vt allegatis locis monstratū est; attamen forma ipsa, & effectus, scilicet priuare hominem participatione Sacramentorum, & suffragijs, & orationibus, non est expressus in Euangelio; quia Christus sub hoc nomine neminem excommunicare iussit; sed tamen Ecclesia eandem potestatem sibi diuinitus concessam optimè sic interpretata est; & ideo vsus excommunicandi, quem Ecclesia seruat, hac ratione est de iure diuino, quod habet fundamentum in Euangelio. hæc ibi Sot. ex quibus manifestò patet, excommunicandi modum, idest ratione hac priuandi quem communionem Sacramentorum, & hominum, & ob eandem rem per suspensionem à functionibus Ecclesiæ arcendi, & per interdictum à diuinis amouendi, Ecclesiam ex Christi verbis (vt diximus) expressisse, atq; explicasse: † postremò censuras de iure positio esse iuris Pontificij interpretes communiter concludunt, & Lap. alleg. 47. nu. 2. ergo, ex quo de iure positio esse nequeunt, quatenus pertinet ad potestatem, quæ à Christo domino tributa est, quò ad modos de iure positio esse, vt proximè dixi, fateamur, oportet; hinc secundum regulas iuris Pontificij de ipsis iudicandum, & si obscu-

re sint

re sint, glossis non improbatis eiusdem standum esse dixit Lap. eod. Ecclesia igitur hac ratione efficiens causa censuræ Ecclesiasticæ est; & hac eadem ratione censura Ecclesiastica de iure positio esse dicitur; quæcumq; vbi primùm Ecclesia censuras instituerit, pro certo non habeatur; & si D. Paulus plures excommunicauit, vt probauimus cap. ult. n. 3. Tab. 2. sed de hoc iam satis, ad eos, qui censuras ferre queunt, iā transeamus; hi etenim censuræ Ecclesiasticæ efficiens cā sunt.

S V M M A.

- 1 Homo, & ius censuras ferre potest; & an verum hoc sit. 2 Collegiū Ecclesiasticū censuram ferre potest. 3 Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Sede vacante censuras ferre potest. 4 Homo per sententiam, & per legem, censuras ferre potest. 5 Angeli, ac demones censuras ferre nequeunt.

EFFICIENTIS causa censuræ ferendæ tandem, idest is, qui censuram ferre potest, † Homo scilicet, & ius, est, vt DD. communiter concludunt; De excommunicatione Innoc. in c. 1. de sent. excom. & Host. in summ. vers. Quis possit excommunicare, vers. Nedum autem ius. de sent. excom. & Goff. in summ. eod. nu. 2. & Abb. in Rub. in prin. eod. & Archiep. Flor. in tract. de Censur. cap. 75. incip. Excommunicationis efficiens causa, & Io. de Lig. in tract. de Censur. Eccl. §. quartus iunct. §. octauus, & Syl. in verb. excommunicatio. 1. nu. 5; De suspensione Abb. in c. fi. nu. 4. de cler. excom. min. & in c. cum bonæ. nu. 4. de stat. & qual. & gloss. in Clem. cupientes. in verb. suspens. prop. fin. de pœn. & in c. Apostolicæ. de except. & Archiep. Flor. eod. de suspens. cap. 2. & Caiet. in summ. in verb. suspensio, & Angel. eod. 1. & Syl. eod. 1. & Tab. eod. nu. 8. Et de interdicto Phil. Franc. in c. fin. vers. Quartò not. de sent. excom. lib. 8. & Cald. in tract. de interd. Eccl. in 1. par. vers. Sed quæritur ibi de tertio membro; & ad summam vna, consentiensq; omnium opinio hæc est, vt ab homine, à iureq; tantum censura Ecclesiastica feratur. Contra quam tamen opinionem duo facere videntur; primum, quod diuisio illa perfecta non est; † nam Collegium Ecclesiasticum, vt Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, nec ius est, vt hoc per se patet; nec homo; tum quod hominis definitio ei non conuenit; tum quod, & si vtrunq; corpus est, differunt tamen inter se, vt docuit Iureconsultus in l. rerum mixtura. §. tria autem genera. ff. de v. succap. & tamen à Collegio itidem censura fertur, vt probatur in c. graue nimis. de præb. & in c. vn. de maior. & obed. lib. 6. & in Clemen. 1. vers. Quod etiam in interdictis. de sent. excomm. † hinc gloss. in c. his, quæ. in vers. Pro bono pacis de maiorit. & obedien. Ecclesia vacante ipsius Capitulum iudicare, absolueret, & excommunicare posse comprobauit; idem asseruit Bellem. concl. 244. de dolo, & contum. & Cald. in tract. de Eccl. interd. in tertio memb. principali. vers. Si quæreretur an vacante Sede; & pluribus id egit Ioan. Franc. de Pauinis in tract. de offic. & potest. Cap. sede vac. q. 6. 2. par. princip. & facit c. vn. de maiorit. & obed. lib. 6. & c. 3. cum sequen. de suppl. negl. prælat. eod. lib. & c. vn. ne sed. vac. eod. lib. ergò diuisio hæc perfecta non est, sed manca, vt ex dictis patet. Postremum contra eandem opinionem facit, quod nec vera videtur; nam censura, quæ per sententiam fertur, ab homine lata propterea dicitur; quoniam ipse homo sententiam profert; ergo &, quæ à iure fertur, quoniam ab homine ius constituitur, non à iure, sed ab homine illam ferri dicendum esse videtur, arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. † rectius igitur mea sententia dictum esset, censuram Ecclesiasticam, & ab homine, & ab vniuersitate ferri, & ab vtroq; aut per sententiam, aut per cōstitutionem, communi tamen opinione stante, vt censura Ecclesiastica & ab homine, & à iure feratur; de homine hic primò agamus. Homo igitur censuram ferre potest; nam, præterquam quod citati autores proximè id asserunt; & vniuersi deniq;, qui hac de re piè conscripserunt; rationibus quoq; idem comprobatur; nam primò potestas hæc ad iurisdictionem fori exterioris Ecclesiæ pertinet, vt probauimus hoc cap. §. 11. iunct. §. 19. cum seq. at Apostolis, & ob eam rem hominibus potestas hæc à Christo domino tributa est, vt asseruimus antea cap. 1. ergo ipse censuram ferre potest; postremò potestas hæc ab hominibus, & in homines tantum exercetur, vt dicitur in Extrauagan. 1. §. est autem hæc autoritas, iunct. gloss. de maiorit. & obedien. non est igitur, quod hac de re dubitemus; † quare nec beatæ illæ mentes, angeli, inquam, ipsi, nec demones censuras ferre queunt, sicut nec Sacramenta conficere ob hanc quoq; rationem, quod potestas illa hominibus, & non ipsis condonata est, vt de communi Doctorum sententia concludimus in comment. nostr. de Sacram. Tab. 1. cap. 3. sed de hoc iam satis; de ijs, quæ ad censuram ferendam huic homini necessariò inesse debent, iam agamus.

B 2

S V M-

S P M M A.

1 Homo vitam hanc viuens censuram ferre potest.

2 Conditione adiecta excommunicationis sententia lata, si Iudex moriatur ante condi-

tionis aduentum, nulla redditur; quæ regula, quatenus pateat, etiam declaratur.

3 Purè lata excommunicatio firma permanet, mortuo etiam Iudice, qui illam tulit.

II.

1 § Necessariò autem inesse homini ad censuram ferendam hoc primùm debet, † vt vitam hanc viuat; nã, quòd censura Ecclesiastica Ecclesiæ militantis gladius quasi quidam est, arg. c. visis. in fin. 16. q. 2. eaq; contumaces Christiani coercentur, arg. c. cum inter. de consuet. in antiq. & c. 1. de except. lib. 6. & c. dilecto. de sent. excomm. eod. lib. & Extrau. 1. & 3. eod. ob eam rem; & ab eo, qui ex ea Ecclesia est; atq; idcirco, qui vitam hanc viuat, exerceri debet.

2 † Verùm, quid si Iudex excommunicationis sententiam in quempiam sub conditione ferat, antequam verò conditio extet, moriatur, an si conditio deinceps aduenerit (de propria enim conditione hic agimus) sententia valebit? & eum, in quem lata est, obligabit? antequam quæstionem hanc dissoluamus, duo præmittenda sunt, primum sententiam sub conditione latam existente conditione fictione iuris valere; fingitur .n. tunc lata, cum id non sit, & sub fictione translata de tempore ad tempus collocatur, vt not. Bart. nu. 44. & Ias. ac DD. in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsucap. alterum, quòd fictio hæc locum habeat, extrema duo habilia postulari. s. vt tempore, quo sententia hæc fertur, ab eo Iudice ferri potuerit; quod tempus extremum ad quod dicitur; item & tempore, quo conditio aduenit, quod extremum à quo nominatur, vt Bar. ibidem docuit nu. 5. 2. & DD. eum sequuntur; ac meritò etenim lex, quæ fingit, naturam imitatur, arg. §. minorem. in Instit. de adopt. & l. si pater. §. eum. cum l. seq. ff. eod. ac propterea id, quod natura fieri non potest, nec lex etiam fingit, vt idem Bart. ait in cit. l. si is, qui pro empt. nu. 22. & ibi quoq; DD. & Zab. in Clemen. quod circa. vers. Decimoquarto. de elect. His ita propositis, glos. in c. Salontanæ. dist. 63. & Bald. in c. præterea. 2. nu. 8. de appellat. & nonnulli alij, quos refert, non tamen sequitur Tab. in verb. excommunicatio. 2. nu. 10. vers. Octauò, si mortuo Iudice conditio extet, sententiam illam valere existimarunt. Probatur autem horum sententia, lenioribus omisissis, primò hac ratione, quoniam reus citatus, si deinceps forù mutet, coram Iudice, ad quem iam citatus est, nihilominus comparere debet, & apud ipsum iudicium suscipere, vt probatur in c. pen. de for. compet. & in l. cum quædam. ff. de iurisd. omn. iud. imò, si contumax sit, & excommunicetur, excommunicatio valet, vt inquit Abb. in c. si. nu. 6. de fo. comp. vbi communiter id receptum esse testatur; ergo & sententia hæc mortuo Iudice, qui eam tulit, valere debet, si conditio deinceps aduenerit. Ad hanc rationem responderi facillè potest; nam idcirco in illo casu citatus comparere debet, & excommunicatio, iudiciumq; valent, quoniam per citationem Iudex remansit, vt in citatis iuribus Doctores notant; at hic, ex quo Iudex mortuus est, Iudex esse desijt, nam morte iurisdicção ei adempta est, arg. §. deinceps. Auth. de nupt. iure igitur sententia hæc tollitur, ex quo non habet, vnde vim sumat; ratione hac ergo sententia hæc non nititur. Vnde secundo loco sic argumentabantur, iurisdicção delegata delegantis morte non tollitur, si res geri cepta sit, ob c. relatum. de offi. deleg. ac l. & quia. ff. de iurisd. omn. iudic. ergo nec sententia hæc mortuo Iudice, qui illam tulit, tolli debet. Hæc ratio opinionem horum etiam non tuetur; nam delegata iurisdicção in proposito casu ob eam rem non extinguitur, quoniam operari iam ceperat; at sententia nostra, eiusq; effectus pendet; cum igitur non eadem ratio in vtroq; casu sit, mirandum non est, si non idem de vtroq; concludatur. Postremò pro hac sententia sic ego argumentor, excommunicationis sententia hæc iurisdicçãois beneficio, quam Iudex habebat, lata est; ergo Iudice mortuo, qui illam tulit, valere debet conditione adueniente; cum iurisdicção, vnde excommunicatio vim habet, extincta non sit, arg. l. proponatur. ff. de iud. Ad hoc argumentum, quod dubitationem aliquam creare posset, sic respondeo iurisdicçãoem quò ad se quidem non extingui, sed quò ad Iudicem mortuū; nam per eum operari amplius non potest, adeo vt adueniente conditione sententiam tulisse dicatur per ipsum; non etiam per successorem, quoniam apud eum iurisdicção alia esse censetur, arg. l. cum apud Sempronium. ff. iudicatum solui, & eorum, quæ dixit Ias. in simili in l. more. nu. 5. ff. de iurisdic. omn. iud. ex quo igitur à Iudice, qui illam tulit, pendet, eo mortuo ipsa extinguitur; & hæc sunt rationes, quæ potissimum pro hac sententia redduntur. Quare, cum ipsis ea non probetur, contrariam, vt nulla sententia reddatur, & non obliget, si antequam conditio extet, Iudex moriatur,

riatur, DD. communiter amplexati sunt, glos. in c. à nobis. 1. in vers. Non nisi subditi, ibi quid si moritur. de sent. excom. & ibi DD. & Abb. in c. cum ad hoc. nu. 9. vers. Pro primo dicto. de cle. non resid. & in c. fin. nu. 9. vers. Sed in contrarium. de offi. leg. & in c. irrefragabili. nu. 2. de offic. ord. & in eod. c. præterea. 2. de appell. & Præpos. ibidem nu. 9. vbi & Archid. & Ioan. Andr. idem sentientes refert, & Anchar. in c. vn. in fin. vers. Querit ne sed. vac. lib. 6. vbi quæstionem huiusmodi ponit, & in c. fin. nu. 4. de constit. eod. lib. & Fed. de Sen. conf. 97. nu. 5. vers. Item quæritur, quid si Episcopus. Probatur autem primò hac ratione, quoniam adueniente conditione sententia ab eo Iudice, qui iam mortuus est, ferri re vera non potest, vt hoc per se patet; & sic extremum à quo habile non est, quod requiri antea proposuimus; ergo nec fictione; cum super impossibili natura, lex non fingat, vt antea proposuimus, atq; sic asseruit Præpos. in cit. c. præterea. nu. 9. probatur postremò conclusio hæc per l. quoties. ff. de nouat. nam, si promissionis status mutetur, antequam promissionis conditio aduenerit, promissionem nullam reddi ibi dicitur; ergo idem & hic; argumentum enim de contractibus ad iudicia valet, vt inquit Ias. in Auth. Sacramenta puerum. nu. 77. C. si aduers. vendit. ab hac igitur communi sententia non discedemus; quæ locum habet, etiam si Iudex hic mortuus non sit, sed ratione alia iurisdictionem amiserit; vt potest, vel quòd, cum Episcopus esset, Episcopatu se abdicauit, vel aliò translatus, vel depositus, vel seruus hostium factus est captiuitate; quò ad iurisdictionem enim in his casibus perinde est, ac si mortuus esset, vt probatur in c. 3. iunct. glos. mortem, & ibi quoq; not. Gemin. & Anchar. de supplen. neglig. prælat. & in c. vn. iunct. glo. vacante. de maiorit. & obed. eod. lib. & in c. vnic. iunct. glos. mortuo. ne sed. vac. eod. lib. & vt sensit Anchar. in c. fin. nu. 4. de constit. eod. lib. & gl. in c. propter. in verb. vacabunt. de rescript. & in c. cupientes. in verb. vacationibus. de elect. eod. lib. Item locum habet, vbi Iudex hic, aut excommunicatus, aut ab officio suspensus deinceps est, modò aut notorius, aut denunciatus sit; nam, quòd tunc iurisdictionis vsum non habet, arg. c. ad probandum. & ibi not. de re iudic. & c. si. de excess. prælat. atq; idcirco minus habilis eo tempore est, quo conditio extat; ob eam rem, sicut tunc sententia ab ipso lata non valet, ita ea non valebit, quam sub conditione tulit, conditione adueniente iuris fictione, quæ fictio in impossibili locum sibi non vindicat; in omnibus igitur his casibus proposita sententia nulla erit. Excipitur tamen primò, vbi iudex depositus appellauit; nam, si appellationis causa pendente conditio extet, excommunicatio obligabit; quandoquidè, qui appellauit, condemnatus non dicitur, vt habetur in l. 2. §. fin. ff. de pæn. & in l. vn. §. integer. ff. nihil nouari; hinc glo. summ. 8. q. 4. & in c. sæpè. in verb. sententia. prop. fin. de appell. sententiam excommunicationis ab Episcopo deposito latam valere asseruit, qui appellauit; & eam opinionem communiter receptam esse. Abb. ibi testatur; ergo multò magis valebit, quæ ante depositionem lata est, si, dum appellationis iudicium agitur, conditio aduenerit, arg. c. quemadmodum. de iureiur. & l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel ali. iur. Item excipitur vbi Iudex, qui in excommunicationem inciderat, ante conditionis euentum liberatus est; interuallum enim illud temporis nihil officit, arg. l. sed, & si conditioni. §. solemus. ff. de hæred. instit. & §. in extraneis. vers. Medio autem tempore. in Instit. de hæred. qual. & differ. & arg. eorum, quæ dixit. Bart. viden. in l. bonorum. nu. 2. ff. rem ratam haberi: qua ratione, vbi Iudex ab hostibus captus ante conditionem redijt, conditione deinceps adueniente sententia valebit; quoniam post liminij iure semper in ciuitate fuisse existimatur, vt dicitur in §. si ab hostibus. in Inst. quib. mod. patr. potest. sol. & in l. retro. ff. de cap. & post limin. reuers. quamuis, si iurisdictione priuatus sit, iterumq; Iudex creetur, ac deinceps conditio extet, non magis sententia valere mihi videatur, quam si alius Iudex datus esset, extincta enim in ipso prior iurisdicção est, & recens data esse alia censetur, arg. cit. l. cum apud Sempronium. ff. iudicatum solui; sed de sententia sub conditione lata satis. † Verùm quid è contrario si sententia purè lata Iudex, qui eam tulit, aut è vita discesserit, aut iurisdictionem, eiusnè vsum amiserit, an nihilominus sententia firma permanebit? generatim rem hanc Doctores pertractarunt in l. fin. ff. de pæn. & in l. 1. C. de postul. & in c. ex literis. de constit. & in c. à nobis. 1. de sent. excom. speciatim verò de Suspensione, de Interdicto, ac de minori Excommunicatione nos pertractauimus in Tab. 4. restat igitur, vt de maiori Excommunicatione hic pertractemus. Concludendum igitur breuiter est excommunicationem simpliciter, ac purè in quempiam latam semper permanere, quousq; absolutione tollatur, quacumq; ratione, qui eam tulit, Iudex esse desierit, vt probatur in c. pastoralis. §. 1. de offi. ordin. in antiq. & in c. vn. iunct. glos. in verb. hominis. de maior. & obed. 6. & vt asseruit Abb. in eod. c. à nobis. 1. num. 12. & ibi communiter DD. not. de sent. excom. & Filicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de excomm. cap. 10. in fin.

etenim excommunicatio executionem secum trahit, vt habetur in c. pastoralis. in fin. de appel. nec tollitur nisi absolute, argum. c. cum desideres, & c. a nobis. 2. & c. quod in dubijs. de sent. excomm. & vt suo loco probabimus; excipitur tamen vbi generalis sententia pro futuris culpis lata esset; nam de eorum, quos citauimus, sententia de ea idem sentimus, quod de sententia sub conditione lata supra conclusimus. Vitam igitur hanc viuere Iudex debet, qui censuram laturus est.

S V M M A.

1 Iudex, qui censuram Ecclesiasticam fert, rationis usum habere debet.

2 Furiosus censuram nullam ferre potest, &

si ab eo feratur, non valet.

3 Mente captus, infans, somno, vinoque oppressus censuram ferre non potest.

I I I.

1 §. † Rationis usum vt habeat, qui censuram Ecclesiasticam laturus est, item postulatur; nã, cum ad eos, qui iurisdictionem, eiusq; usum habent, munus hoc obire pertineat, vt paulò post probabimus, qui rationis usu caret, hic nec iurisdictionem exercere, ac propterea nec excommunicationem, censuramue aliam ferre potest, † hinc furiosi nec iudices creantur, nec sani iudices creati iudicare queunt, si in furorem deinceps incidant, vt habetur in l. cum prætor. §. non autem. & in l. iudex, & ibi not. glof. & in l. cum furiosus. ff. de iud. & in §. tria sunt. 3. q. 7. & vt sentiunt Abb. in proem. decret. & in c. sciscitatus. n. 1. 1. vers. Quò ad primum, & Inn. ibi, vers. Secus autem dicerem, & Imol. eod. nu. 1. 8. & Felin. nu. 4. vers. Limita istam. de rescript. & Bart. in l. quidam consulebant. nu. 3. ff. de re iud. ac meritò etenim, quòd furiosi iudicio carent, neq; vllum negotium extra iudicium facere possunt, arg. §. furiosus. in Instit. de inutil. stipul. & §. præterea. in Instit. quib. non est permis. fac. test. & l. furiosus. C. eod. ergo multominus in iudicio, arg. c. solet. §. in secunda iunct. vers. Extra iudicium. de sent. excom. lib. 6. quare sententiam ab hisce latam nullam esse DD. concludunt, vt Abb. in cit. c. sciscitatus. nu. 1. 1. & Imol. nu. 2. 1. & Felin. nu. 4. in cit. vers. Limitatur, & Vant. de nullit. sent. ex defect. iurisdic. ord. nu. 1. 3. 6. vbi & alios idem sentire ait; id quod locum habet, etiam si, quo tempore sententiam tulit, furiosus esse ignoretur, vt citati autores eisdem in locis inquirunt; postremò quòd cunctumque obijci exceptio hæc poterit de eorundem autorum sententia; neq; enim in hoc casu locum sibi vindicat; l. Barbarius. ff. de offi. prætor. & c. ad probandum. de re iud. quandoquidem neque communis error, neq; autoritas superioris, neq; vtilitas publica vitium hoc naturale tollere potest, arg. §. sed naturalia quidem iura. in Instit. de iur. nat. gent. & ciu. & §. fin. in Instit. de legit. agnat. tut. & l. iura sanguinis. ff. de reg. iur. & dist. 5. in princ. atq; sic asseruit Inn. in cit. c. sciscitatus; hinc Bald. in l. bonorum. 2. nu. 4. quem sequitur Iaf. ibi nu. 1. 2. C. qui admitt. contra defectum iuris naturalis iudicis dispensatione non cadere tradidit; confirmatur hoc ex ijs, quæ dixit Felin. in eod. c. sciscitatus, nu. 4. vers. Limitatur ista opinio; à furioso igitur censura lata non valebit. Verùm quid si ritè, ac legitime eam ferat? neq; in hoc casu mea sententia valebit; cum ob rationes proximè allatas, vt paulò post probabimus, quæ in furioso desideratur; nam furiosi nullam voluntatem esse, sed dormienti comparari; nec quicquam ipsum agere, sed pro absente haberi dicitur, in l. furiosi. ff. de reg. iur. & in l. 2. §. furiosus. ff. de iur. codicill. & in c. 3. §. dormientes. de bapt. ergo sententia sic lata nulla erit; nam & in cõmentarijs nostris de Sacram. Tab. 1. cap. 3. n. 4. Sacramenta ab hoc collata non valere conclusimus. Nec repugnat, quòd DD. asserunt in l. furiosum. C. qui testam. fac. pos. asserunt. s. testamentum legitime, riteq; à furioso factum valere, quorũ sententiam, & magis communiter receptam esse Michael Craſ. testatus est lib. recept. sent. §. testamentum. q. 2. 1. nu. 4. nam illud verum est, propterea quòd sanus esse existimatur; nos verò pro certo facimus hunc sciri esse furiosum; neq; igitur in hoc casu valebit; regula tamen supra posita exceptionem hanc patietur; quoniam censura, quàm ante furorem tulit, vel postquam furere desijt, firma remanebit; nihil enim rectè gestum furor interueniens tollit, arg. cit. l. furiosum. C. qui test. fac. pos. & §. præterea. in Instit. eod. postremò, quoniam vbi eadem ratio est, ibi quoq; idem statui debet, argum. c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. † ob eam rem, quæ de furioso diximus, eadem & de alijs, qui rationis usu omninò carent, cuiusmodi sunt fatui, vino obruti, somno oppressi (si tamen actum, quem gerunt, non intelligat) ac deniq; infantes pro dictis haberi volumus; idem enim & de his citati autores antea concludunt: sed iam ad alia veniamus.

S V M M A.

S V M M A.

1 Voluntas requiritur ad censuram ferendam.

2 Excommunicatio, censuraque Ecclesiastica vi, metuue, qui inconstantem virum ca-

dat, lata nulla est.

3 Minor excommunicatio metu isidem lata nulla est.

I I I.

1 §. † Velle itidem censuram ferre hic iudex debet, idest, qui censuram laturus est, re vera hoc animo affectus esse debet, vt ipsam ferre velit; alioquin, si fingeret, nihil faceret, arg. c. cum super abbatia, & ibi DD. not. de off. deleg. & arg. eorum, quæ tradidit Abb. in c. P. & G. nu. 10. eod. & in c. cum super. nu. 6. vers. Plus tamen in subtilitate, & eum ibi nu. 4. vers. Sed contra prædicta sequitur Felin. de test. cog. † At quid si iudex vi, metuue compulsus quem excommunicet, an excommunicationis sententia valebit? glof. quæ hanc q. mouit in c. vii. in vers. Vacuamus de ijs, quæ vi, metuue causa fiunt lib. 6. ipsam valere existimauit, quàmuis exceptione eandem tolli asseruerit, eandem glo. secuti sunt Gemin. eod. c. vn. n. 6. vers. Glof. sol. deinde querit, & Abb. in c. 2. nu. 17. vers. Nonus casus ibi, sed profectò, extra eod. in antiq. & Imol. ibidem; probatur autem horum sententia hac vulgari regula; quoniam per metu facta valent, vt habetur in Inst. in prin. de except. & glo. ac DD. not. in c. Abbas, de ijs, quæ vi, metuue causa fiunt, & Io. Mon. in cit. c. vn. lib. 6. n. 2. nã coacta voluntas volũtas est, arg. l. si mulier. §. si metu. ff. qd̄ metus cã; ergo & excommunicationis sententia, vi, metuue lata, valere debet; confirmatur sententia hæc, quoniam in cit. c. vn. ne absolutio censuræ vi, metuue tributa valeat, tantum cautum est; ergo secus si feratur, arg. c. nonne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Contraria sententia nihilominus mihi magis placet, vt excommunicatio, censuramue alia Eccl. vi, metuue lata, nulla sit, quam sententiam secuti sunt, & Rom. singulari suo 92. disputando, & Philip. Franc. in cit. c. vn. probatur autem primò ratione hac, quoniam absolutio vi, metuue tributa non valet ob cit. c. vn. de ijs, quæ vi, metuue causa fiunt; ergo multò minùs excommunicatio, qua quis obligatur, valebit; nam iura promptiora ad absoluendum, quam ad obligandum sunt, arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & arg. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. & c. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. præterea obligatio, atque absolutio & diuino, & humano iure paria facta sunt; par. n. ius ligandi, atque soluendi esse dominus voluit, vt dicitur in c. verbum, de pœnit. dist. 1. & qui condemnare potest, is & absoluere; & qui absoluere potest, is & condemnare; & qui condemnare non potest, is nec absoluere; & qui absoluere non potest, is nec condemnare, vt habetur in l. qui condemnare, & ibi glof. magistr. ff. de re iud. & in l. nemo, qui condemnare. ff. de reg. iur. atq; glof. in c. inferior. dist. 2. 1. & Gemin. in cit. c. vn. de ijs, quæ vi, metuue causa fiunt, not. ergo, sicuti absolutio censuræ tributa metu non valet, ob idem c. vn. ita nec excommunicatio, vllaue alia censura sic lata valebit; nam, vbi à iure veteri quædam paria facta sunt, id quod nouo iure de ipsorum altero statutum est, ad aliud trahitur, etiam si pœnæ rationem habeat, & ius nouum illud corrigat, vt asseruit glof. in c. si postquam. in verb. prouisione. de elect. lib. 6. & Abb. in c. de multa. nu. 1. 8. vers. In glo. vers. In eadem Eccl. de præb. & Iaf. in l. rem, quæ nobis. num. 25. ff. de acquir. poss. & in §. ex maleficijs. in glof. in verb. iudicium, vers. Nolitis, quòd regula trita est. in Inst. de act. ex quo igitur, vt absolutio excommunicationis, ac censuræ nulla sit vi, metuue tributa, cautum est, in cit. c. vn. ergo & excommunicationis, censuræq; alterius obligatio nulla esse debet vi, metuue lata. Ex his apparet alterius opinionis argumenta dissoluta esse; nec proxima hæc ratio, ex eo tollitur, quòd dixit Gemin. in eod. c. vn. nu. 6. in fin. illud. s. quòd dicitur, par ius soluendi, ligandi; esse quòd ad potestatem eam exercendam accipi debere, vt. s. qui obligare potest, hic idem & absoluere possit, atq; in hoc paria esse, secus autem, quòd ad alia, quæ requiruntur ad formam tollendi obligationem, atq; obligandi, vt in proposita quæstione, quasi quòd vi, metuue absolutio detur, ad formam pertineat; nam hoc falsum est; quoniam in cit. c. vn. non de modo, formaq; absoluendi agitur, sicut Gemin. voluit, sed de potestate absoluendi non cogenda, quæ res ad efficientem causam, non ad formam, modumq; pertinet; firma igitur proposita ratio remanebit; non repugnat etiam, quòd dixit Abb. in eod. c. 2. nu. 17. vers. Nonus casus. idcirco. s. de absoluteione tantum cautum esse, ne valeret in cit. c. vn. quoniam Principes faciles erant ad vim inferendam, quòd tolleretur, non autem quòd promulgaretur; nam, vbi lex aliquid in vno casu tanquam frequentiori statuit, & in alio minus frequenti, simili tamen idem statuisse existimatur, vt probatur in l. vn. iunct. glof. sponsam. C. de rapt. virg. & Bald. ibi, ac DD. not. excommunicatio igitur, censuræq; alia Eccles. vi, metuue lata non valet, † id, quòd locum habet, vel minor

A 4

excom-

excommunicatio feratur; nam, vbi materia, qua de agitur, tam ad maiorem, quam ad minorem excommunicationem accommodata est, quod de maiori excommunicatione constitutum est, & de minori constitutum existimatur, etiam si illud poenam contineat, vt tradidit glo. in c. præfidentes. de hæret. lib. 6. & in Clem. 1. de priuil. in vers. A sententijs, & Phil. Franc. in eod. cit. c. vn. not. Metus autem hic, atque vis, huiusmodi esse debent, vt inconstantem virum cadant, ac propterea aut mortis, aut corporis cruciatus, aut vniuersorum bonorum, eorumque partis amissionis, arg. c. 1. & c. 2. & c. ad audientiam, & c. cum dilectus, & ibi DD. extra de ijs, quæ vi, metu, & causis fiunt; quamuis, quod alius alio magis, minusque pertimescit, atque idcirco certa regula id prescribi non potest, hoc iudicare, an metus, visque; huiusmodi sit, ad iudicem pertinebit, arg. l. 1. ff. de iur. deliber. & c. de causis. de offi. deleg. atque ita inquit Guil. & Archid. relati à Gemin. in eod. c. vn. §. fi. & Anchar. eod. nu. 1. vers. Quærit glof. fin. Velle ergo censuram ferre quis debet; quare, si statuto Episcopi excommunicatio feratur in eos, qui alijs ludunt, qui cum Episcopo ipso ludunt, in excom. non incidet, quoniam cum eo dispensare Episcopus existimatur, vt de cõi DD. sententia testatur Iacob. de Graff. cap. 8. nu. 42. lib. 4. Dec. cas. conf. & cap. 3. nu. 7. eod.

S V M M A.

1. *Posse censuram ferre debet, qui censuram laturus est.*
2. *Mutus censuras Eccl. ferre non potest.*
3. *Episcopus vitando quempiam, non propterea*

re. a eum excommunicat.
 4. *Episcopus versando cum excommunicato, eum non absoluit, nec hac ratione absolueret potest.*

V.

1. *¶ Censuram itidem hic ferre posse debet, arg. c. cum super abbatia, vbi Abb. Dec. ac DD. not. de offic. deleg. etenim, quod actus fiat, & voluntas, & potestas concurrere debent, vt probatur in cit. c. cum super. & in c. ad hæc. 1. vers. Eum potest, si voluerit. de appell. & c. super inordinata. vers. Seruire possunt, & volunt. de præben. & in l. si genero. C. de iur. dot. & in l. cum te, & ibi not. Bald. C. de donat. ante nupt. hinc idem Bald. in l. nolle. ff. de acquir. hæredi. vbi potentia non assistit, voluntatem inanem esse concludit, sicuti quoque; Abb. sensit in c. prudentiam. nu. 24. de offi. deleg. ¶ Quare, quod mutus formam censuræ proferre non potest, censuram ferre non valebit; neque enim nutibus, huiusmodi signis, censuræ feruntur; ¶ sicuti neque; quis excommunicatur; propterea quod Episcopus suus eum vitat; ¶ neque; excommunicatus absoluitur, propterea quod Episcopus cum eo versatur, arg. c. cum desideres. de sent. excom. & Clem. fin. iunct. glof. & vt nos hac Tab. cap. de forma necessaria ad censuram ferendam §. 2. comprobauimus; excipimus tamen Romanum Pont. de quo eod. in c. agemus.*

S V M M A.

1. *Scire debet censuram ferre, qui eam fert.*
2. *Censura Ecclesiastica his verbis ferenda est,*

quæ censuram ferunt.

VI.

1. *¶ Sciat quoque; hic censuram ferre, oportet, qui eam laturus est; præter voluntatem enim, ac potestatem, quæ duo proximè requiri asseruimus, scientiam quoque postulari, nunc concludimus; tria enim hæc ad vnumquemque actum peragendum requiri dixit, Bald. in l. cum testamentum. C. de iur. & fact. ignor. & probatur in Clem. 2. §. vt autem. de relig. dom. non igitur, si iudex his verbis, Verberote, excommunicationem ferri existimet, propterea excommunicatus eris; nam, & si ad excommunicationem ferendam præscripta verborum forma certa non est, hæc tamen, quæ excommunicationem significet, proferemus, vt in cap. de forma probauimus; etenim nec lex vlla tam generalis est, quæ habilibus tamen terminis non concludatur, arg. l. vt gradatim. ff. de mun. & hon. & arg. §. ita tamen. in Instit. de fid. tut. cū simil. ¶ hisce verbis igitur censura ferenda est; quæ censuram ferri significant; & hæc quinque ad vnumquemque actum cum ratione gerendum postulantur.*

S V M M A.

1. *Vir excommunicare, censurasque; ferre debet.*

2. *Mulier nec excommunicare, nec censuram aliam*

aliam ferre potest.

4. *Mulier absoluere ab excommunicatione, ab aliaue censura non potest.*
3. *Christus Dominus potestatem censuræ ferendæ*

de mulieribus non tribuit.

5. *Romanus Pontifex censuræ ferendæ mulieribus facultatem tribuere potest.*

VII.

1. *¶ Vir quoque esse debet, qui censuram fert, quod lata valeat; nam, cum & clericum esse hunc iudicem oporteat, sicuti paulò post probabimus, si vir non sit, creati clericus non poterit, nec charactera ordinis recipiet, atque ita diuinarum rerum scriptores, Pontificijque; iuris interpretes, concludunt S. Thom. dist. 21. q. 3. artic. 1. lib. 4. & Sot. dist. ead. q. 1. artic. 2. concl. 1. & Thom. ab Argent. dist. 25. q. 1. art. 3. concl. 2. & Tart. ead. q. 2. eod. lib. & Felin. in c. dilecta. nu. 4. vers. In muliere, vbi DD. ita sentire ait, de maior. & obed. & Abb. in c. noua. nu. 1. de pœnit. vbi de communi quoque; testatur, & nos in comment. nostr. de Sac. Tab. 7. cap. 25. nu. 1. ¶ An ergo à mulieribus censuræ ferantur? planè & ab ipsis ferri posse dicendum videbatur; tùm quòd, & ipsas iurisdictionem ferri contentiosi habere posse probatur in c. dilecta. de excess. prælat. & in c. dilecti filij. de arb. vbi Abb. Felin. ac DD. not. & idem Abb. in c. noua. de pœnit. at censuras ferre ad iurisdictionem huiusmodi spectat; sicuti glof. communiter recepta sensit in c. transmissa. de elect. tùm quòd Abbatissa sibi subiectas canonicas, & clericos ab officio, & beneficio suspendit, vt habetur in cit. c. dilecta. de maior. & obe. & ob id Ecclesiasticas censuras ferre potest; suspensio etenim censura Ecclesiastica est, vt habetur in c. quærenti. de verb. sign. Contrariam nihilominus sententiam amplexari debemus, vt .s. censuram Eccl. à muliere communi iure ferri non possit; primò quoniam ad clericos iudices eas ferre pertinet, vti paulò post videbimus; mulierem verò clericatus ordinis participem non esse citati autores proximè vniuersi concludunt; præterea mulieres à publicis laicorum officijs, ac præsertim à iurisdictione exercenda prohibentur, sicuti probatur in l. scemina. ff. de reg. iur. & ibi Bar. Dec. ac DD. not. & in c. dilecti filij. de arb. & in c. infamis. §. tria. 3. q. 7. & in c. mulierem. 33. q. 5. & in l. cum prætor. ff. de iud. & vt asseruit glof. summ. 15. q. 3. & Vant. de nullit. sent. ex defect. iurisdic. deleg. nu. 71. ergo multò minus Ecclesiasticam exercere poterunt, ac propterea nec excommunicare, sicut habetur in cit. c. dilecta. de maior. & obed. neque alias censuras ferre. Tertiò si mulier excommunicare posset, eadem & absolueret; par enim ius ligandi, atque soluendi est, arg. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & l. qui condemnare, & ibi glof. magistr. ff. de re iud. & l. nemo, qui condemnare. ff. de reg. iur. at mulier Abbatissa suas moniales excommunicatas absolueri non potest, vt habetur in c. de monialibus. de sent. excom. ergo minus eas obligare, argum. l. Arrianus. ff. de act. & obl. ¶ Accedit, quoniam Christus Dominus, quando potestatem iurisdictionis huius Ecclesiæ condonauit, non Sanctissimam Virginem, ac mulieres, sed Apostolos allocutus est, vt habetur apud S. Matth. cap. 18. illis verbis, Quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis; & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis; ergo hac quoque ratione censuras ferre nequeunt; id, quod summa ratione factum est, tùm quòd in hominū frequentia, qua vti iudices coguntur, versari mulieres ipsarum sexus pudorem dedecet, arg. l. 1. §. sexum. ff. de postul. tùm quòd muliebri genus virili subiectum vt esset, in initio Deus iussit, mulierem. n. alloquens dixit. Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui; & D. Paul. quoque hæc adiecit mulierem in Ecclesiæ docere non permitto, nec dominari in virum; hæcque; probantur in c. noua. de pœnit. & in cit. c. mulierem, & in c. hæc imago, & in c. caput. 33. q. 5. cum igitur Ecclesiasticam iurisdictionem non habeant, iure meritò nec censuræ ferendæ potestatem habebunt; mulieres ergo neque excommunicare poterunt, vt Inn. asseruit in c. Archidiaconis. de offi. Archid. & in c. dilecta. de maior. & obed. vbi id habetur, & Abb. ac DD. not. & Archiep. Flor. eod. cap. de causa efficiente, & Syl. in verb. excommunicatio. 1. nu. 6. & Iacob. de Graff. cap. 5. nu. 2. cum seq. lib. 4. decis. cas. consc. Neque etiam suspendere, atque interdiceri, vt idem Inn. in eod. c. dilecta, & Abb. inquit; imò nec consuetudine, vt id queant, fieri posse Innoc. ait in eod. c. dilecta. in fi. & eum ibi sequitur Felin. n. 4. nam, cum natura habiles non sint, consuetudo, vt sient, efficere non potest, arg. c. quanto. de consuet. & eorum, quæ ibi DD. not. ¶ Neque latas censuras tollere ob cit. c. de monialibus; nam de excommunicatione id ibi dicitur; item non modò si laicæ sint, verum etiam si religioni alicui adictæ professione sint, arg. cit. c. dilecta. de maior. & obed. & c. de monialibus. de sent. excom. postremò neque; si spiritualem aliquam iurisdictionem haberent, atque ita not. Abb. in eod. c. dilecta. nu. 5. Mulier ergo censuras ferre non potest. ¶ Excipitur tamen, vbi Rom. Pont. facultatem censuræ ferendæ ipsi contulisset; nam conferre eam ipsi posse; inquit Archiep.*

chiep. Flor. in tract. de suspensione cap. de causa efficiente, & Armill. in verb. excommunicatio. nu. 24. etenim censuras ferre ad Ecclesiasticam iurisdictionem pertinet, vt glo. communiter recepta sensit in c. transmissa. de elect. item, quæ iurisdictionis Ecclesiasticæ sunt, vt à clericis tantum tractarentur, in c. decernimus. de iud. cautum est; at huic iurisdictioni, iurij; Rom. Pont. præst arg. c. proposuit. de concess. præb. Merito igitur Pont. Max. non inferiores Ecclesiæ præfides, facultatem hanc mulieri condonare potest; ex quo etiam patet, quamuis censuræ ferendæ facultas ad clericos pertineat, non tñ ab ordine ipsam pendere; nam, nec à Rom. Pontif. facultas hæc mulieribus tribui posset, si ab ordine penderet, atque ita Felin. sensit in cit. c. dilecta. nu. 4. Non obstant modò, quæ in initio tanquam repugnantia proposuimus; nam quò ad primū, & si iurisdictionem habere mulier potest, laicorum tamen accipitur, vt in citatis iuribus, & auctoritatibus conspici potest: non deniq; illud de Abbatisa; quoniam, & si suspensionem tulit, non eam tamen tulisse Ecclesiasticam censuram, qua de agimus, sed simpliciter prohibuisse dicendum est; id quod hinc et probatur, quoniam, vt sæpius diximus, censuras ferre ad clericos pertinet, clericatus autem mulieres participes non sunt; quare Abb. ac DD. ibi suspensionem illam facti potius fuisse, quam iuris, sicuti cessatio est, & ita prohibitionem quandam simplicem concludunt, etenim ad captum personæ verba interpretamur argum. l. plenum. §. equitij. ff. de vs. & hab. & quæuis prohibitio, suspensio dici potest, sicuti etiam interdictum; nam & in l. Imperator. ff. de postul. & in tot. tit. ff. de interdi. & relegat. & in Instit. de interdi. interdicitur aliqui loco quopiam, muneribus aliquibus, cum tamen interdicta illa notissimum sit, censuram Ecclesiasticam non esse, verum prohibitiones quasdam; id quod mihi magis in casu nostro probatur, quoniam Rom. Pont. apud quem Abbatisa per literas quæta est, à se suspensos suspensionem latam non obseruare; non iubet ei, ad quem rescribit, vt curet suspensionem seruandam, verum vt ei Abbatisa obtemperet, mandataq; eius faciant, ita habetur in c. dilecta. quod fecisset, si suspensio valisset arg. c. cum ab Ecclesiarum. de offi. ord. vnde etiam illud adiecit, vt salubria monita, & mandata eius Abbatisa obseruarent, suspensionis nulla profus mentione facta, quod Inn. itidem ibi animaduertit, quibus sic sublatis, mulierem censuram ferre non posse, sed virum sine dubitatione concludemus.

S V M M A.

1 <i>Alius esse debet, qui censuram fert, & alius in quem fertur.</i>	5 <i>Romanus Pontifex se ipsum censura Eccles. irretire non potest.</i>
2 <i>Se ipsum excommunicare quis per sententiam non potest; & quamobrem.</i>	6 <i>Episcopus versans cum eo, quem ipse excommunicauit, in excommunicationem incidit.</i>
3 <i>Statuto, quo excommunicatio fertur, statuens non obligatur.</i>	7 <i>Episcopus celebrans sacra in Ecclesia à se interdita irregularis fit.</i>
4 <i>Se ipsum neque interdicare, neque suspendere quis potest.</i>	

VIII.

1 **S**† Alius ab eo vt sit, quem censura Eccl. irretire vult, necesse quoq; est; † pro regula enim traditur neminem se ipsum excommunicare posse, sed alium esse debere, qui excommunicat, & alium, qui excommunicatur, vt DD. communiter asserunt, glof. in c. quoties. 1. q. 7. & Inn. in c. quod in dubijs. de sent. excomm. & Abb. in c. vniuersitatis. eod. in fi. & in c. i. hu. 1. 2. de rapt. & Goffred. in summa de sent. excomm. nu. 34. & Host. in summ. eod. §. quis valeat excommunicari. vers. Sed nec potest aliquis ligari propria sententia, & Burg. eod. de irreg. & dispen. par. 6. reg. 6. Nullus se ipsum excommunicare potest; & Archiep. Flor. eod. de causa efficiente, & Syl. in verb. excommunicatio. nu. 6. & Armil. nu. 25. eod. Probatur autem sententia hæc primò hac ratione, quoniam quis neminem excommunicare, condemnare uè iurisdictionis vi potest, nisi, qui excommunicatur, condemnatur uè, inferior ipso excommunicante fiet arg. c. inferior. dist. 21. & c. cum inferior. de maiorit. & obed. (ad iurisdictionem enim excommunicare pertinet, vt glof. communiter recepta sensit in c. transmissa. de elect.) ac propterea superior esse debet, qui iurisdictionem exercet, inferior autem is, in quem ipsa exercetur; at quis se ipso inferior esse non potest, sicuti per se hoc patet; ergo neq; ipsemet se excommunicare, condemnare uè valet: accedit ad hoc, quoniam, si quis se ipsum excommunicaret, in re sua iudex esset, quòd communi iure prohibitum est, vt habetur in l. pen. ff. de arb. & in l. Iulianus. ff. de iud. & in tot. tit. C. ne quis in re sua; hinc Rot. Decis. 1. de præscript. in nou. nullum se ipsum iudicare, vel corrigere, vel possidere

fidere, vel præscribere posse asseueravit; ab hac igitur cõmuni sententia non discedemus, quam vti verissimam ipse amplector, atq; ratione hac firmissima probo; nam, cum excommunicare iurisdictionis sit, in iurisdictione exercenda duo postulantur, quorum alter subiectus esse debet, s. qui excommunicatur, & condemnatur; alter, cui subiectus hic fiet. s. qui excõicat, ac condemnat arg. cit. c. inferior. dist. 21. & c. cum inferior. de maior. & obed. & c. à nobis. de sent. excom. & c. fi. de const. lib. 6. & l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. At subiectus, & is, cui subiectus est, ad aliqd, & correlatiua sunt; nã, si subiectus est, ergo alicui subiectus; sicuti si pater est, ergo & filij pater; & si seruus, ergo & domini seruus, sicuti Arist. in prædicament. cap. de relat. docuit; ergo alius esse debet, qui excommunicat, & alius, qui excommunicatur; nam, quæ ad aliqd, correlatiuaq; sunt, duo esse diuersa necessariò debere & Aristot. ibi, ac Philosophi docent; & in eodem subiecto eadem ratione simul esse ipsa non posse glof. fin. not. in c. debitum. de baptis. & sibi ipsi inferiorem, & superiorem quem esse non compati ait quoque Phil. Prob. in addit. ad Io. Mon. in c. fin. n. 110. de const. lib. 6. Inferior enim, ac superior correlatiua & ipsa sunt, ac merito; nam & propterea relatiua, atque ad aliqd dicta sunt, quoniam aliquid ad aliud refertur, quæ relatio in eodem subiecto esse non potest; hinc alius est, qui generat, & alius, qui generatur; & alius, qui baptizat, & alius, qui baptizatur; & alius, qui iuris patronatus vi præsentat, vt ita dicam, & alius, qui præsentatur; & alius, qui instituit, & alius, qui instituitur, vt habetur in cit. c. debitum. de baptis. & in c. per tuas. de iur. patr. & in c. fi. de instit. hac igitur ratione vt naturali, proposita sententia nititur, hac eadem rones DD. vniuersæ propemodù nituntur. Huic tñ sententiæ repugnare nõ nulla videntur, ac primò c. nunc aut. dist. 21. vbi congregata Synodus Marcelino Rom. Pont. qui idolis, falsisq; dijs thus obtulerat contra Christianam Religionem, vt se suo ore iudicaret, ac condemnaret, flagitauit, vt ibi habetur; ergo se ipsum iudicare, ac condemnare, atq; idcirco & se excommunicare potest: ad hoc argumentum responderetur, propositam conclusionem non tolli; nam & si hoc Synodus egit, non ideo tamen id posse comprobatur; id quod hinc apparet, quod vbi Pont. Max. in hæresim labitur, in eaq; pertinax est, non se ipse deponit, sed ab Ecclesia deponitur, arg. c. si Papa. dist. 40. & ibi not. Flagitatio igitur illa Synodi admonitio quædam potius fuit, vt Marcelinus abdicaret se Pontificatu, quàm vt sententia iudiciorum more ab ipso ferretur; hoc enim non poterat ob rationes proximè allatas; renunciare verò, & abdicare se Pontificatu secus arg. c. 1. de renunc. lib. 6. Non igitur obiectio hæc officit. Secundo loco repugnare communi opinioni videtur, quòd D. Paul. in se anathema tulit, etiam si nos, ait enim ipse ad Gal. scribens, aut Angelus de celo euangelizauerit vobis, præterquam quod vobis euangelizauimus, anathema sit: hæc D. Paul. quæ & referuntur in cap. si is, qui præst. 1. 1. q. 3. cum igitur Apostolus anathema in se tulerit, anathema verò excommunicatio maior sit, vt probatur in c. Engeltrudam. 3. q. 4. excommunicare se ipsum quis potest: ad hoc argumentum etiam responderetur; nomine anathematis vi sua non propriè excommunicationem, sed execrabile quoddam, ac detestabile, quod vitandum sit, significari, vt nos in Tab. 2. c. fin. §. fin. declarauimus; ergo pro execratione dictum illud Paul. accipiemus; tñ quòd, dum dubij sumus, à verborum proprietate discedere non debemus arg. l. non aliter. ff. de legat. 3. tñ quòd aliàs propositæ iuris regulæ. c. inferior, & c. cum inferior, & c. 1. 4. q. 4. Offenderentur, ac corrigerentur, quod iure factum non reperitur, ac propterea neque nos facere debemus argu. l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de test. natura etiam ipsi relatiuorum, vt diximus, repugnet; non igitur pro excommunicatione, sed pro execratione quadam verbum illud anathema accipiemus, inquam sententiã & Isidorus in eod. c. si is, qui præst. accepisse videtur; nam, posteaquam primò dixit si is, qui præst. contra Domini præceptum quidpiam fecerit, anathema sit, in huiusmodi constitutionibus perseuerans, hæc adiecit. Si quis prohibet vobis, quod à domino præceptum est, &c. execrabilis sit omnibus. Item is, qui præst. si præter voluntatem, &c. tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur: ecce ex his consequentibus declaratur anathematis nomine, quod antecedeat, p. execratione quadam Isidorus accepisse, nosq; vt acciperemus, indicasse, ac tacitò significasse, atq; ita glof. declarauit in c. quoties. 1. q. 7. in verb. Anathematis, vbi verbum hoc Anathema sic accipitur, quod & repugnare propositæ opinioni videbatur, atque Burg. eod. Non igitur dictum Pauli obstat. Tertio repugnare videbatur c. facilius. de pœnit. dist. 1. Facilius, dicitur enim ibi, Deum sibi placabunt, qui non humano conuicti iudicio, sed vltro crimen agnoscunt; qui autem proprijs illud confessionibus produnt, aut nescientibus alijs, quales occulti sunt, ipsi in se voluntariæ excommunicationis sententiam ferunt, & ab altari, cui ministrabant, non animo, sed officio separati, &c. cum ergo excommunicationem

cationem quem in se ferri ibi dicitur, ergo se quis excommunicare potest; ad hoc respondetur excommunicationem, & pro censura Eccl. & pro remotione quavis à quacunq; re accipi, sicut etiam interdictum, vt in l. Imperator. ff. de postul. & in tot. tit. ff. de interd. probatur; in eo igitur c. facilius, excommunicatio non pro censura Ecclesiastica accipitur, sed pro simplici ammotione ab altari, sicut ibi deinceps consequitur, & probatur in c. sunt, qui arbitrantur. ead. dist. vbi de eadem materia agit S. Ambr. atq; ita glo. sensit in c. qui sanctus. ead. q. 1. de poenit. ac merito; etenim verba ad subiectam materiam interpretari debemus arg. l. si vno. ff. loc. & l. plenum. §. equitij. ff. de vsu. & hab. at materia iurisdictionis ea est, quæ alium iudicem, alium reum, postulat; ergo ad hanc rationem verbum illud interpretabimur, vt, quando pro censura Eccl. accipere eam non possumus, pro simplici ammotione, atque abstensione accipiamus; se ipsum igitur excommunicare per sententiam nemo potest. † Verum quid? per statutum excommunicare quis se poterit? exempli gratia Episcopus statuto cauit, vt clerici, qui aleis ludunt, excommunicati sint, an igitur Episcopus, si aleis ipse luferit, excommunicatione per statutum lata obligabitur? atque, vt vniuersè rem agamus, quis suo statuto constringetur? Hugo. & Pet. de Bellaper. quos refert Anchar. in c. fin. nu. 10. vers. De ipso statuto. de const. lib. 6. & Archid. & nescio qui alij, quos Gemin. eod. c. fin. nu. 17. commemorat, & Syl. in verb. excommunicatio. 1. nu. 8. cum seq. statuto suo quem obligari existimarunt. Primò quoniam, qui ius nouum statuit in alios, & ipse obligari eo debet arg. l. 1. & tot. tit. ff. quod quisq; iur. & arg. c. 1. & 2. de mut. per. ergo suo statuto quis obligabitur; ad hoc argumentum communiter respondetur, vt inquit Ias. in cit. l. 1. nu. 6. ff. quod quisq; iur. id locum habere, vbi quis quidpiam, quod iniquum esset, statueret: at in proposito casu statutum iniquum non est; merito igitur hic locum sibi non vindicabit. Vnde alia ratio reddebatur; dicebant enim ipsi, quando contra statutum facit, non vt publicè per sonam, qua ratione statutum factum est, sed vt priuatam gerens, delictum committit, quippe qui non dignitatis, qua præditus est, sed proprio vitio peccet; ergo & ipse statuens obligabitur; nã & priuati homines eius iurisdictionis ob hanc rem obligantur: hæc ratio priori firmior non est; nam magistratus & in adeunda hæreditate, eademq; restituenda priuatam personam gerit, & tamen se ipsum ad hæc agenda cogere non potest, vt habetur in l. ille, à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebe. ita DD. respondent; ergo idem hic, quæ responsio & mihi verissima videtur; quandoquidem, si aliter diceremus, generali sermone persona loquens comprehenderetur contra c. petitio. de iure iur. Item, qui cum excommunicato à se versatur, in excommunicationem incidit; ergo quis se excommunicare potest: hæc ratio non facit; nam minor illa excommunicatio à iure, & non ab homine fertur, vt dicitur in c. nuper. de sent. excom. Postremò addebatur argumentum hoc, qui contra suum statutum facit, contra ius cõmune facit, à quo statuendi facultas permessa sibi est; ergo proprio statuto obligatur, quasi à communi iure lato: ad hoc argumentum etiam respondetur, & si à iure facultatem hanc quis habet, ipsi tamen vt ordinario eam potestatem inherere arg. l. more. vers. Eam suo iure. cum seq. ff. de iurisd. omn. iud. & l. 1. §. qui mandata. ff. de offi. eius. ac propterea quicquid agit, ipsimet tribui, & ab eo pendere; accedit, quòd, & si à iure facultatem eam habet, singularia tamen acta, quæ facit, propria ipsius sunt, præterquam quòd, si contrarium diceremus, & idem in sententijs dicendum esset, cum facultas hæc, & à iure sit, quod tamen verum non esse proximè probauimus. Quare contrariam sententiam, vt suo statuto quis non obligetur, DD. communiter amplexati sunt Host. in sum. de sent. excommun. §. quis valeat excommunicari. vers. Quicquid tamen dicatur, ibi Canon tamen inferioris, & Ioan. Andr. in reg. cui licet, vbi quæstionem hanc disputauit, de regul. iur. lib. 6. in mercur. & Gemin. in c. fin. nu. 17. de const. lib. 6. & Anchar. eod. nu. 19. cum sequè. vers. Tertio, & vltimò, vbi etiam quæstio hæc disputatur in statuto Episcopi excommunicante, & Bal. in c. pen. num. 4. de maiorit. & obed. vbi de communi testatur, & Iacob. de Graff. cap. 8. num. 42. lib. 4. decis. cal. consc. & cap. 5. nu. 7. eod. & Bart. in l. Lucius Titius septimæ. §. 1. ff. de fideicommiss. lib. vbi Episcopum sui statuti excommunicatione non obligari asseruit, & Bald. in Auth. quibuscunq; nu. 5. C. de fac. sanct. Eccl. & in l. digna vox. nu. 2. C. de leg. & in l. 1. §. similiq; modo. nu. 1. C. de lat. lib. toll. & Ias. vbi opinionem hanc communem esse sensit in l. 1. num. 6. ff. quod quisq; iur. Probatur autem primò communis sententia hæc eisdem rationibus, quibus antecedens conclusio probata est; nam, sicut ad censuram ferendam iurisdictione opus est, ita & statuta facere ad iurisdictionem pertinet, vt Bald. not. in cit. Authen. quibuscunq; nu. 5. C. de sacr. sanct. Eccl. atqui ad iurisdictionem exercendam alius subiectus esse debet, alius is, cui subijcitur, vt probatur in c. à nobis. 1. de sen. excomm. & c. fin. de const. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. sibiq; ipsi subiectus quis

quis esse non potest; ergo nec statuto proprio obligari; hac igitur ratione, quæ omnium firmissima est, quæq; in antecedenti quæst. fuit explicata, communis sententia hæc nititur; non modò igitur per propriam sententiam, sed neq; etiam per proprium statutum quis obligabitur; atq; idcirco nec Episcopus, si contra suam legem faciat, eius excommunicatione constringetur: † quæ conclusiones duæ & in interdicto, & in suspensione locum sibi vindicant; eadem quippe & in ipsis ratio locum habet, ac propterea idem statui debet arg. l. illud. ff. ad l. A quil. & c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. nec per sententiam ergo, nec per statutum proprium quis se suspendere, interdicerè potest, atq; ita glo. tradidit in c. irrefragabili. §. ceterum. in verb. cessauerint à diuinis. de offi. ord. & locum habet. vel statutum per Rom. Pont. confirmatum sit, modò statutum illud suum non faciat, vt dixit Iacob. de Graff. eod. nu. 42. item modò ab altero excommunicationis late denunciator non sit; nam tunc in excom. incidet, vt dixit idem Iacob. cap. 5. nu. 7. eod. lib. id † quòd multo magis in Romano Pont. locum habebit; † quamuis propriæ sententiæ, propriq; statuti occasione in censuram Ecclesiasticam à iure tamen latam incidere quis possit; nam ecce, si quis cum excommunicato à se per sententiam, per statutum uè quodpiam versatur, in minorem excommunicationem, in maiorem uè non nunquã incidit, vt probatur in c. cum nuper, & in c. si concubinæ. de sent. excomm. ibi enim, qui cum excommunicato versatur, in excommunicationem incidere dicitur, & quòd generalis lex est, generaliter intelligi debet, à quocunq; excommunicatus sit arg. c. si Romanorum. dist. 19. & l. Iulianus. ff. de leg. 1. atque ita Bald. not. in cit. l. digna vox. nu. 2. C. de leg. & Anchar. in eod. c. fin. nu. 11. vbi quòdã alios idem sentire ait, & nos in Tab. 2. cap. 23. disputauimus † idem quoq; fiet, si in Ecclesia à se interdicta diuina faciat; nam non proprio, sed communi iure irregularis hic fiet, vt habetur in c. is, qui. §. 1. de sent. excomm. lib. 6. quamuis ipse interdictum tulerit.

S V M M A.

1 Christianus esse debet, qui censuram Ecclesiasticam fert.

2 Iudæus, atque ij, qui baptismo initiati non sunt, censuras ferre nequeunt.

I X.

† Baptizatus quoque hic erit, qui censuram Ecclesiasticam laturus est; nam, cum clericum hunc esse oporteat, qui iurisdictionem Eccl. exercet, vt habetur in c. 2. de iud. & in §. seq. probabimus; planè, si baptismum non susceperit, nec clericus esse poterit, vt probatur in c. 1. & c. 3. de cler. non bapt. min. & nos in comment. nostro de Sacram. Tab. 6. cap. 15. nu. 2. asseruimus; baptizatus ergo hic esse debet; hinc, ne iudæis iurisdictione etiam profana in Christianos committatur, vetitum est in c. cum sit nimis absurdum, & in c. ex speciali. de iudæ. in l. si. C. eod. & in c. nulla. dist. 54. & in c. constituit. 17. q. 4. ac meritò, iurisdictionis ehim huiusmodi participes esse non possunt arg. Auth. iurisurandum, quod præstatur, & vt inquit Bart. in rub. ff. de iust. & iur. & Vant. de nullit. sent. ex defect. iurisd. ord. nu. 48. etenim qui foris sunt, nihil ad nos arg. c. multi corriguntur. 2. q. 1. † non igitur iudæi, non alij, qui baptismum non susceperunt, excommunicationem, censuram uè aliam ferre poterunt. An autem Romanus Pontifex facultatem hanc ipsis impertire valebit? id ab eo fieri non debere dubitandum non est; an verò possit, id fortasse affirmabimus arg. Clem. si. de sent. excom. iunct. gl. & c. proposuit. de concess. p. b. e.

S V M M A.

- 1 Clericus esse debet, qui censuram Eccl. fert.
- 2 Laicus censuram Ecclesiasticam ferre non potest, & ab eo lata non valet.
- 3 Laicus absoluere à censura non potest.
- 4 Laico facultas excommunicandi, aliasq; censuras ferendi, nec non easdem latas tollendi à Rom. Pont. tribui potest; non autem ab alijs Eccl. præsidibus.
- 5 Clericus, qui ceremonijs, precibusq; de more adhibitis quem excommunicat, Sacerdos esse debet, & aliquando etiam Episcopus;

- alijs non.
- 6 Clericus absoluens ab excommunicatione ceremonijs de more adhibitis Sacerdos esse debet, & aliquando etiam Episcopus; alijs non.
  - 7 Clericus absoluens à censura ceremonijs non adhibitis, non requiritur, vt Sacerdos sit.
  - 8 Clericus, qui ceremonijs non adhibitis, vel excommunicat, vel aliam censuram fert, vt primam tonsuram habeat, solùm requiritur.

B

X. §. † Cle.

X.

1 § Clericus itidem vt hic fiet, qui censuram laturus est, postulatur; laicus enim ipsam ferre non potest, vt DD. inquit glo. in c. bene quidem. in verb. Præter Romanum. dist. 96. & in c. canonica. in verb. Presbyter, & ibi not. Abb. in fin. de sent. excom. idem Abb. in c. ab excommunicato. nu. 6. de rescript. & in c. dilecta. nu. 5. de maior. & obed. & Iaf. in l. 1. nu. 29. C. de iur. & fact. ignor. ac de anathemate expressè habetur in c. 1. §. Maximus Episcopus. dist. 96. etenim excommunicationem, censurasq; ferre ad iurisdictionem Eccl. pertinet, vti glo. communiter recepta sentit in c. transmissa. de elect. & nos infra probabimus: at, quæ iurisdictionis huius sunt, ea ne laici agant, vetitum est in c. 2. de iud. vbi Abb. Innoc. ac DD. not. idem probatur in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constit. & ibi quoque id not. glo. in verb. laicis, ac reliqui DD. † iure igitur laici censuras ferre nequeunt; immo nec ab ipsis iurisdictionis huiusmodi consuetudine acquiri, præscribi potest, vt Abb. tradidit in c. fin. nu. 15. de consuet. & in c. Massana. nu. 4. de elect. nam consuetudo laicum capacem spiritualium non facit arg. c. causam. de præscript. & eorum, quæ glof. & Abb. not. in c. quod sicut. nu. 6. de elect. hinc, qui clericus non est, hunc nec Episcopi Vicarium esse posse senserunt Abb. in c. cum causam. n. 9. & ibi Add. ad eum, & Felin. in c. decernimus. de iud. & communem sententiam hanc esse testati sunt idem Abb. in eod. c. decernimus. nu. 12. & Rip. nu. 56. laicus ergo neq; excommunicabit, neq; censuram vllam aliam feret. Contrarium tamen dicendum videbatur ob c. si quis pecunia. dist. 79. vbi si quis pecunia, populariq; gratia Pontifex Max. creetur, hunc vt Cardinales, & alij clerici, & laici anathematizent, & humano auxilio à Sede Apostolica pellant, permittitur; ergo laici & excommunicare, & censuras ferre queunt; nam anathematizare, quod non modò clericis, sed & laicis ibi permitti videtur, excommunicare significat arg. c. Engeltrudam. 3. q. 4. glof. ibi hoc animaduertens sic respondebat primò id eo in loco fieri, quoniam Romanus Pont. illud permittebat, quod, & posse paulò post videbimus; quæ responsio mihi non probatur; nam nusquam statutum hoc inuenimus, vt laicis vniuersis excommunicandi facultas tributa sit; ideo glof. hoc fortasse sentiens alio modo respondebat, vt scilicet, cum duo contra sic creatum Pontificem permittantur, & vt anathematizetur, & vt à Sede Apostolica pellatur, hoc postremum ad laicos, illud primum ad clericos, referatur: quæ itidem responsio non admodum mihi quadrat; tum quòd eodem morbo, quo prior, propemodum laborat, vt. f. singulis clericis vulgò excommunicandi facultas tributa sit, tum quòd expellere à Sede Apostolica non solum ad laicos, sed etiam ad clericos pertinet. Ego igitur, ne à verbi proprietate discedam, quod fieri non debet arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. verbum illud Anathemate pro detestatione accipiendum censeo; nam hoc sonat verbum Anathema, vt pluribus id egit Couar. in c. alma. par. 1. §. 8. num. 6. vers. Et receptum est. de sent. excom. lib. 6. & nos in c. si. §. fin. Tab. 2. & facit c. is, qui præest. 11. q. 3. quasi dicat liceat cum detestatione, vt execrabile quoddam sic electum depellere, quæ expulsionis ratio, & ad laicos accommodatur; atq; ob eam rem proposito nostro, ius illud non repugnat; à priori sententia ergo non discedemus, sed pro certo habebimus laicum neq; excommunicare, neque censuram vllam ferre posse; ac, si ipsam ferat, nullam esse; sic enim glof. dicit de excom. in c. bene quidem. dist. 96. & Abb. in eod. c. ab excommunicato. nu. 6. de rescript. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 3. vers. Quartò inde inferitur. de sent. excom. lib. 6. & arg. tot tit. C. si à non compet. iud. † postremò, quæ de ferenda censura diximus, eadem & de tollenda asserimus, à laico. f. eam tolli nò posse arg. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & arg. l. qui condemnare. ff. de reg. iur. cum simil. † Atqui an Romanus Pontif. facultatem hanc laicis tribuere potest, vt excommunicent, censurasq; ferant? planè id eum posse concludendum est; nam, vt iurisdictionis Ecclesiastica à clericis exercentur, Pontificio iure cautum habemus in c. decernimus. de iud. & ibi DD. not. cui iuri Rom. Pont. non subijcitur, sed præest arg. c. proposuit. de concess. præb. ergo eam facultatem laico delegare potest, atque sic asserunt DD. glo. in cit. c. bene quidem. in verb. præter. dist. 96. & in c. ad hoc verò. in verb. Ducibus. dist. 32. & in c. mennam. 2. q. 5. & Abb. in eod. c. ab excommunicato. de rescript. & in c. ex parte Decani. eod. & ibi Add. ad eum in litera. G. & Felin. vbi & alios quamplures idem sentire ait vers. Quòd autem Papa possit dare, idem Abb. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. nu. 5. de rescript. & Add. ad eum viden. in litera H. & Felin. eod. nu. 3. vers. Noto secundò, idem Abb. in c. sacrosancta. nu. 2. de elect. & Add. ad eum in litera B. viden. & in c. massana. nu. 2. eod. & in c. fin. nu. 2. de cler. agrot. min. idem Abb. & Felin. in c. canonica. de sent. excom. & Dec. in cit. c. decernimus. nu. 12. de iud. & Jacob. de Graff. cap. 5. num. 1. lib. 4. decis. cas. confc. & cap. 3. nu. 4. eod. lib. & Couar. eod. vers. Quartò inde inferitur. ac denique communem opinionem hanc esse re-

esse testatur Ber. q. 7. nu. 2. quare laicus, qui facultatem hanc à Rom. Pont. habebit, & clericos excommunicare poterit, vt not. Add. ad Abb. in cit. c. ex parte decani. nu. 2. in litera G. multo magis autem idem Rom. Pont. absoluendi à censuris facultatem tribuere poterit arg. l. Arrian. ff. de act. & oblig. iunct. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & l. illud. ff. ad l. Aquil. atq; ita glo. & Felin. sentiunt in cit. c. canonica. de sent. excom. & censuras igitur ferendi, & easdem tollendi facultatem laicis tribuere Pontif. Max. potest, non autem alij Ecclesiæ præfides, vt citati autores sentiunt; namq; ei iuri, quo cautum est, ne Ecclesiastica iurisdictionis à laicis exercentur, subiecti sunt arg. c. 1. & c. fin. de constit. ac propterea ei derogare nequeunt arg. c. inferior. dist. 21. & c. cum inferior. de maior. & obed. ordinario iure igitur, quò, vnde digressi sumus, eò reuertamur, qui censuram Eccl. ferre vult, clericus esse debet, atque sic sentit Archiep. Flor. eod. de causa efficiente vers. Ad hoc autem, & communiter DD. Atqui, quòd clericorum ordines plures sunt, cui iniurius hic esse debeat, contemplerur. Glo. in c. 1. in verb. præter. in fi. dist. 96. Presbyterum hunc esse debere affirmavit; & hoc ob eam rationem, quæ cum par ius soluendi, atq; obligandi sit, vt dicitur in cit. c. verbum. de pœnit. dist. 1. qui ab excommunicatione absoluit, Sacerdos esse debet; vt habetur in c. canonica. de sent. excom. & in c. fin. de sepult. & vt Imol. tradidit in c. ab excommunicato. nu. 18. vers. An autem is, qui executores, & idem Host. modò iusta excommunicationis sit, vt refert Abb. in c. ab excommunicato. num. 16. ergo & ad eam ferendam Sacerdos esse debet. Contra verò Abb. in c. transmissa. nu. 2. de elect. vt hic Sacerdos fiet, qui censuram fert, nò necessariò requiri existimavit; munus enim hoc ad iurisdictionem Eccl. pertinet, non autem ad Sacerdotium, ac propterea Archidiaconum, qui iurisdictionem habet, excommunicare posse, etiam si Sacerdos non sit, idem Abb. tradidit in c. cum in cunctis. §. inferiora. nu. 4. de elect. hanc eandem opinionem sequitur Host. in summ. de sent. excom. §. quis possit excommunicare. vers. Nedom autem ius ibi solutio, dicas, & Felin. in c. dilecta. n. 3. de maior. & obed. hæc quò ad censuram ferendam; quò ad tollendam verò præsertim excommunicationem Host. quem refert Abb. in c. ab excommunicato. nu. 16. de rescript. Si excommunicatio iniusta esset, non postulari, vt Sacerdos sit, existimavit; secus autem si iusta. Abb. verò ibidem sic distinguebat, scilicet vt ad culpam tollendam Sacerdos requiratur; nam ipsi remittendi peccata facultas tributa est, vt probatur in c. noua, & in c. omnis. de pœnit. secus autem quò ad pœnam, id est excommunicationem tollendam. Quid igitur concludendum? ego in tanta opinionum confusione sic distinguendum censerem, opinionesq; huiusmodi conciliari inter se se posse existimarem.

5 † Aut quis excommunicare vult ijs carimonijs, precibusq; adhibitis, quæ nos in Tabul. 2. cap. 29. explicauimus, & in hoc casu Sacerdos hic esse omnino debet; nam ad Sacerdotem tantum ea pertinent, vt probauimus cap. 31. Tabul. 2. imò & Episcopus hic aliquando esse debet, vt asseruimus eodem cap. 29. arg. cit. c. debent. 11. q. 3. atq; in hoc casu locum habebit sententia, glo. in c. 1. in verb. præter, necnon ipsius Host. in cit. c. ab excommunicato. Aut quis excommunicare vult carimonijs non adhibitis, & tunc Sacerdos hic fiet necne, nihil interest; non enim quidpiã agitur, quod Sacerdotij ordinis sit, sed solum id, quod iurisdictionis Ecclesiastica est, vt sentit glo. communiter recepta in cit. c. transmissam. de elect. & ad iurisdictionem exercendam; vt quis clericus sit, non autem Sacerdos, postulatur; & in hoc casu altera opinio Abb. in eod. c. transmissam, & Host. in summ. & Felin. in c. dilecta. locum sibi vindicabit: & quoniam ad suspensionem, interdictumq; ferendum carimoniæ huiusmodi non adhibentur; ideo clericus non Sacerdos ea promulgare poterit. † Eadem ratione quò ad absolutionem distinguendum censeo, vt, si precibus, alijsq; carimonijs adhibitis excommunicatio tollatur, quæ preces, ac carimoniæ habentur & in c. cum aliquis. 11. q. 3. & in c. à nobis. 2. de sent. excō. & nos posuimus in Tab. 2. cap. 31. ac declarauimus, Sacerdotem esse hunc oporteat; nam diuinas preces ex officio fundere Sacerdotis est, vt probatur in c. 1. §. ad Presbyterum. dist. 25. & in c. quia Sacerdotes, & in c. hanc consuetudinem. 10. q. 1. iure igitur Sacerdos esse debet (immo Episcopus aliquando, vbi solemniter ab Episcopo lata excommunicatio est, vt habetur in cit. c. cum aliquis. 11. q. 3.) & hic locum habebit sententia Imol. in c. ab excommunicato. nu. 18. & in hoc casu c. fi. de sepult. & c. nobilis. 2. de sent. excomm. & c. canonica. eod. accipienda sunt. & hinc patet Couar. in hoc non rectè sensisse, qui absolutionem ab eo præstari posse dixit, qui Sacerdos non est, etiam si cum solemniforma tribuatur, in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 10. in fin. quamuis quò ad alia in hoc rectè senserit de sent. exc. li. 6. † Si verò absolutio carimonijs non adhibitis præstetur, tunc eorū sententia locum habebit, qui Sacerdotem hunc esse, qui absoluit, non oportere existimant, & si in excommunicatione hoc est, multò magis in interdicto, atq; in suspensione, quæ simpliciter tolluntur,

luntur, verum erit; sic igitur dubitationem hanc tollendam, & iuris Pontificij interpretum inter se dissentientes opiniones conciliandas censerem. Illud aut Abb. de culpa nihil pertinet ad rem, quoniam de absoluteione à censura, non à culpa hic tractamus. † Verum non adhuc aperte constat, cui ordini iniatum esse hunc oporteat, qui censuras fert, vbi carimonie illæ non adhibentur; vt rem igitur paucis absoluam, primæ tonsuræ saltem iniatum hunc esse debere concludimus; nam ad iurisdictionem Ecclesiasticam exercendam, cuiusmodi hæc est, qua de agimus, clericus quis esse debet, vt probatur in c. 2. de iudic. in clericorum verò numerum quis adscribitur primæ tonsuræ legitima susceptione, vt habetur in c. cum contingat. in fine. de atat. & qualitat. hinc si quis iniuria hunc percutiat, pœna obligatur eius c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. vti gloss. not. in cit. c. cum contingat. hinc idem beneficii Ecclesiastici capax factus est arg. c. ex literis. de transact. & ibi not. Abb. nu. 3. ergo ad censuram ferendam, vbi simpliciter, & sine carimonij fertur, primæ tonsuræ vt iniatus quis sit, factus erit, sicuti etiam ad eandem tollendam, atq; sic asserunt Tab. in verb. absolutio. nu. 2. & Palud. & Armil. eod. nu. 39. & Iacob. de Grass. cap. 15. nu. 2. lib. 4. decis. suarum. idem quoq; sensit Couar. eod. §. 11. nu. 10. vbi q. hanc de absoluteione disputavit; ac propterea minores ordines sufficere Felin. sensit in c. dilecta. n. 3. de maior. & obed. in quorum numero de communis iuris Pontificij interpretum sententia prima quoq; tonsura collocatur.

S V M M A.

- 1 Iurisdictionem in eum, quem censura Eccles. irretire vult, habere quis debet.
- 2 Excommunicare, ac censuras ferre ad iurisdictionem pertinet.
- 3 Absoluere à censuris iurisdictionis est.
- 4 Subiectus alicui quod ad iurisdictionem qui non est, excommunicari ab eo, interdici, suspendi; non potest, etiam si vt priuata persona censuram ferat.
- 5 Subiectum alterius nec per statutum obligare censura quis potest.
- 6 Subiectum alterius excommunicatum, censuram à alia irretitum absoluere quis non potest.
- 7 Subiectus alterius si ab alio excommunicetur, censuram à alia irretiatur, sententia nulla est.
- 8 Rata sententia excommunicationis, ac censuræ habita à proprio iudice non conualescit, si à non iudice lata sit.
- 9 Excommunicatio, censuræq; Ecclesiastica non pendet, sed statim aut valet, aut nõ valet.
- 10 Rata haberi non potest à partibus censura à non suo iudice lata.
- 11 Rata haberi potest censura à Romano Pont.

XI.

- 1 † Iurisdictionem vt habeat iudex hic, quoque oportet in eum, quem censura Eccles. irretire vult; nam excommunicationem ferre iurisdictionis est, vt DD. inquit glo. communiter recepta in c. transmissam. de elect. & Inn. ibi nu. 2. in fin. & Abb. nu. 2. idem gloss. in c. is, cui. eod. lib. 6. & Nauar. in c. cum contingat. in secunda causa nullitatis. n. 25. de rescript. & Bero. in Rub. de offi. deleg. n. 17. & Phil. Prob. in Addit. ad Io. Mon. n. 3. vers. Non subditum. in c. Romana. de sent. excom. lib. 6. & Bal. in Margarit. in verb. excommunicare, & suspendere, & Bellem. conf. 5. nu. 20. & Abb. in c. cum contingat. nu. 17. de for. compe. † qui duo proximè citati, cum meri imperij esse excommunicare asserant, iurisdictionis esse necessariò sentiunt, vt probatur in l. imperium, & ibi Bart. ac DD. not. ff. de iurisd. omni. iud. & Couar. in c. alma. pars. 1. §. 11. num. 1. de sent.

sent. excom. lib. 6. vbi de communi sententia testatur. idem quoque probatur in c. conquente, & in c. dilectus. iunct. gloss. de offi. ord. & in c. à nobis. 1. de sent. excom. in antiq. & in c. sacro. eod. & in c. 1. & in c. Romana. §. porro. eod. lib. 6. & in c. fin. de const. eod. lib. cum similib. ex quibus patet excommunicare, ac reliquas censuras ferre ad iurisdictionem spectare: † id quod & de absoluteione à censuris asserimus arg. c. vn. de maior. & obed. lib. 6. & vt Gemin. ibi not. nu. 21. & in c. venerabilibus. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. iurisdictionem igitur vt habeat censuram laturus, necesse est, atque sic Abb. tradidit in c. 3. nu. 3. de pœn. & in c. 1. nu. 2. de rapt. Ex his ita propositis tres regulæ eliciuntur, quæ omnes explicandæ nobis sunt. † Prima igitur hæc est Ecclesiasticam censuram in alterius subiectos ferri non posse; nam, ex quo iurisdictionem in eum nos habere oportet, quem excommunicamus, aliam censuram obligamus, sicuti iam confirmatum est, planè in alterius subditum censuras ferre non possumus, cum in eum iurisdictionem non habeamus; idem quoque probatur in cit. c. à nobis. de sent. excom. in antiq. & in c. si. de const. lib. 6. & in c. nullus. de paroch. & alien. paroch. in antiq. & in c. 4. cum duobus seq. dist. 92. & in c. cum duobus. seq. & in 9. q. 2. ac denique sic asserit Abb. in c. cum sit generale. nu. 9. de for. compe. præterquam quod communis DD. sententia hæc est. Quæ regula amplificatur primò, vt locum habeat, etiam si quis non vt iudex, sed vt priuata persona, censuram ferat, exempli gratia, quòd ius suum tueatur arg. c. dilecto. de sent. excom. lib. 6. nam & in hoc casu, nisi subiectus is tibi fiet, à quo offenderis, censura te tueri non poteris, atque sic asseruerunt Abb. in c. cum sit generale. nu. 9. de for. compe. & Io. Andr. ab ipso ibi relatus, & Anchar. in cit. c. dilecto. nu. 1. vers. Ille gladius Ecclesie. Item regula hæc locum habet in omnibus censuris; eadem quippe & in omnibus ratio viget; ergo & idem statui debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. † Tertiò regula hæc seruabitur, non solum vbi per sententiã censura fertur, verum etiam & vbi per statutum arg. cit. c. à nobis. de sent. excom. & c. fin. de const. lib. 6. nam & statuta, legesq; ferre iurisdictionis est, vt nos in Tab. 2. cap. 1. §. 3. docuimus. † Postremò, quòd obligatio, atq; obligationis absolutio paria sunt, arg. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & l. qui condemnare. ff. de reg. iur. ob eam rem neque absoluere alterius subiectos censura irretitos poterimus, vt probatur in c. Romana. in princ. & in c. venerabilibus. de sent. excom. lib. 6. † Quare, si in eos, qui ratione hac subiecti non sunt, censuram quis tulerit, sententia nulla erit, vt habetur in c. P. & G. de offi. deleg. & arg. toto tit. C. si à non compet. iud. & c. ad audientiam. de consuet. & vt inquit gloss. communiter recepta in c. præsentem. in verb. ad cautelam. vers. Quattò. de sent. excom. lib. 6. & Abb. in eod. c. P. & G. num. 4. vbi sententiam censuræ aliarum naturam in hoc sequi tradidit, & Corn. conf. 1. 2. nu. 10. lib. 2. ac de absoluteione not. gloss. in cit. c. Romana. in verb. relaxent. & Anchar. num. 1. eod. † Verum quid si sententia censuræ à iudice non suo lata; ac propterea nulla, à proprio iudice, cuius nomine lata est, rata habeatur, an ratihabitio conualescet? planè ipsam conualescere dicendum videtur; nam, quod meo nomine gestum est, ratum habere possum, & ratihabitio operatur arg. c. cum quis. de sent. excom. lib. 6. & c. ratum. de reg. iur. eod. lib. Contrariam nihilominus sententiam amplexata est glo. in c. 1. 9. q. 2. vbi quæstionem hanc disputauit. vt sententia hæc non conualescat, eandem secuti sunt Inn. nu. 6. & Abb. nu. 19. in c. prudentiam. de offi. deleg. & Bar. Brix. in quæst. venerealibus. q. 43. Probatur autem primò, quoniam sententia hæc censuræ à non suo iudice lata nulla est arg. tot. tit. C. si à non comp. iud. & c. ad audientiam. de consuet. ergo ratihabitio firma reddi non potest; nam sententiam nullam, propterea quòd à suo iudice lata non est, ratihabitio firmam reddi non posse DD. asserunt Bald. in l. obseruare. §. post hæc. nu. 8. vers. Septimò quæro, & Bart. nu. 6. ff. de offi. proconf. idem Bald. in l. 1. num. 20. C. si à non compet. iud. & glo. in l. licet. in fi. ff. de iud. & Anchar. in c. relatum. vers. Quæro de vna quæstione. de reg. iur. lib. 6. & Prob. in Addit. ad Io. Mon. in c. fi. nu. 113. de constit. eod. lib. vbi quosdam alios idem sentire ait, & Imol. in c. prudentiam. nu. 16. & Felin. nu. 12. & Dec. num. 20. vbi alios refert de offi. deleg. Ratihabitio igitur sententia censuræ non firmabitur; etenim, quòd nullum est, ratum haberi non potest, sicuti citati autores eisdem in locis concludunt, & Bero. in c. sollicitè. nu. 34. vers. Nec videtur etiam. de rest. spol. confirmatur conclusio hæc, quoniam ratiificatio, vt ita dicam, ad aliquid, & idcirco relatum est; est enim alicuius ratiificatio; id quod etiam Bald. sensit in cit. l. obseruare. §. post hæc. nu. 2. ff. de offi. proconf. at quòd nullum est, ratum haberi non potest; non enim qualitas aliqua sine subiecto esse potest arg. l. eius. qui in provincia. ff. si cert. pet. & l. 1. & 2. ff. de usufruct. nec paries, qui non est, albedinis capax re ipsa esse potest, sicuti nec stipulatio eius, quòd non est, naturaq; esse nequit, valida est, vt habetur in Instit. in princ. de inutil. stipul. ergo hac quoque ratione censura, quæ non est, aliqua fieri ratihabitio

bitione non poterit, atq; sic Abb. argumentatur in eod. c. prudentiam. nu. 19. de offic. delegat.

9 † Postremo sententia excommunicationis pendere non potest, sed aut statim valet, aut non valet arg. c. pastoralis. §. si. de appel. & c. is, cui in fin. de sent. excom. lib. 6. & vt Abb. inquit in eod. c. prudentiam. nu. 19. & glo. in c. venerabilibus. §. porro. in verb. appellatum. de sent. excom. lib. 6. & Lap. alleg. 47. nu. 5. & Quint. Mandos. in Addit. ad eum in vers. All. 1. ergo rata haberi non potest; nam, quæ non pendet, rata haberi non posse Bald. docuit in cit. §. post hæc. nu. 1. versic. Circa tertium; firma igitur proposita conclusio permanebit. scilicet censuram nullam, propterea quod a non suo iudice lata est, a proprio iudice ratam haberi non posse, & ex hoc etiam proposita regula quarto amplificatur. Nec contraria præmissa obstant; nam in ijs, quæ aliqua sunt, pendere possunt, locum habent, vt citati autores eisdem in locis respondent. † Multo minus vero ipsæ partes ratam huiusmodi censuram habere poterunt arg. l. priuatorum. C. de iurisd. omn. iud. & vt in l. 2. C. commun. vtriusq; iudicij. Bald. not. & Bart. qui de communi testatur in l. vn. C. qui pro sua iurisdic. & hinc quinto antecedens regula augetur. † Citati autores tamen Rom. Pont. excipiunt, qui sententiam nullam ab ipso confirmari posse asserunt, quod & ego verum esse existimo arg. Clem. si. de sent. excom. ac de priori regula satis. † Altera regula hæc est, inferiori obligare censura, excommunicationeque; superiorem non posse; sic enim probatur in c. pen. de maior. & obed. & ibi gl. Inn. Abb. & DD. not. & in c. inferior, & ibi gl. dist. 21. & in tota ea. dist. & in c. in sancta. 2. q. 7. & in §. de his. vers. Facta pastoris. ead. q. 7. & in c. 2. & in c. beatus Petrus. 6. q. 1. & in l. minor aut. ff. de min. & in l. nam magistratus. ff. de recept. arb. cū sim. sic in re nostra inquit Goff. in summ. nu. 9. & Host. in summ. eod. §. quis valeat excommunicari. vers. Igitur superior, & Abb. in c. 1. in fi. de rapt. vbi comunem opinionem hanc esse testatur. † Episcopus ergo suum Archiepiscopum excommunicare non poterit, atque ita Inn. inquit in cit. c. cum inferior. de maior. & obed. & Bald. ibidem, & Felin. eod. in princ. & Imol. nu. 13. qui duo proximè citati communiter receptum hoc esse ibi referunt; quæ conclusio de Archiepiscopo, ac prior, quæ generalis est, præterquam quod iuribus proximè citatis probatur, nititur tamen potissimum eo fundamento, quod iactum antea in initio est, quatenus dicebamus iurisdictionem in eum, quem censura irretire vult, iudicem habere debere; nam Episcopus non modò in Archiepiscopum iurisdictionem non habet, sed contra Archiepiscopus in ipsum arg. c. venerabilibus. §. attamen. de sent. excom. lib. 6. cum simil. non itidem Archiepiscopus Patriarcham, minus Patriarcha Rom. Pont. ob eandem rationem censura obligabit; immò ob hanc rationem in primis Dioscori Alexandrinum Antifitem condemnatum fuisse dicitur, quoniam Leonem Pont. Max. excommunicare ausus est, vt habetur in c. fin. dist. 21. † Verum quid si Archiepiscopus in Episcopi sui diocesi delictum committat, an ab Episcopo condemnabitur? in hac quaestione, quam iuris Pontificij interpretes disputarunt præsertim in c. pen. de maior. & obed. & in c. 1. de rapt. in antiq. & in c. 2. de const. Hug. Bart. Brix. & Archid. quos refert Anchar. in eod. c. 2. de constit. nu. 10. vers. Tertio, & ultimo, Episcopum condemnare Archiepiscopum posse existimarunt; nam primò, dicebant ipsi, Archiepiscopus delictum committens in diocesi sui Suffraganei eius fori ob delictum efficitur; delictum enim iurisdictionem tribuit, vt dicitur in c. postulasti, & in c. licet. de for. comp. & ibi DD. not. Qui contrariam sententiam tuentur, ad hoc argumentum sic respondebant, delictum alios iurisdictioni subijcere, non autem inferioribus pares arg. l. 3. §. si. cum l. seq. ff. de arb. vbi iudex arbitrum cogit ad commissum sibi negocium absoluendum, nisi superior sit, qui compromissum accepit, sic respondebat Felin. in eod. c. cum inferior. n. 3. vers. Non obstat. Im. nu. 11. vers. Nec ob. quæ responsio ad rem facere non videtur; nam ibi de delicto non agitur, nos verò de delicto agimus; atqui, si quis paulò diligentius contempletur, responsio hæc non inutilis videbitur; nam, sicut delictum iurisdictionem tribuit, ita etiam contractus, vt habetur in eod. c. licet. & ibi Abb. ac DD. not. de for. comp. Sicut ergo contractus iurisdictionem non tribuit inferiori in superiorem, vt probatur in cit. l. 3. cum l. seq. ff. de arb. ita nec delictum; sic ergo responsio illa meo iudicio interpretanda est; ad rem igitur facit. Secundo loco Bart. Brix. sic argum. Archiepiscopus in diocesi sui Episcopi priuata persona est arg. l. 3. ff. de offi. proconf. ergo, si delictum ibi committat, ab Episcopo Suffraganeo iudicari poterit: hoc argumentum nihilo magis probat; nam, & si in diocesi Episcopi, & non in sua est, intra prouinciã tamen suam (in ea enim facimus eum delictum committere) delictum committit, in qua prouincia iurisdictionem habet, superiorque; ipsi Episcopo remanet, & Episcopus ei ita subijcitur, sicuti Episcopo diocesis suæ homines, ita Io. Andr. respondebat in c. cui licet. de regu. iur. lib. 6. vbi quaestione hanc disputauit, atq; eum refert, ac sequitur Felin. in eod. c. pen. nu. 1. de maior. & obed. Quare contrariam

trariam sententiam communiter DD. amplexati sunt. scilicet vt, etiam si in diocesi Episcopi delictum Archiepiscopus committat, ab Episcopo tamen neque iudicetur, neque Ecclesiastica censura afficiatur, neque statuto eiusdem obligetur, vt Abb. in c. 1. in fi. de rapt. & Felin. in cit. c. pen. de maiorit. & obed. vbi quoque alij, & Gemin. in c. fin. nu. 17. vbi quoque reliqui de constit. lib. 6. not. & Io. Andr. in cit. c. cui licet, & Guid. Papa decis. 328. nu. 2. ac denique communiter Scribentes, & hoc ea potissimum ratione, quoniam inferior Episcopus Archiepiscopo est; ergo ab eò condemnari non potest, cum inferior superiorem non iudicet iuribus antea citatis; quam sententiam, vti verissimam ego quoque sequor, & sic eam probor; nam, si aliter diceremus, superioritas illa, vt ita dicam, nihil operaretur; nam, ne alias Episcopus suum Archiepiscopum iudicet, communi regula prohibetur, qua cautum est, ne quis alterius subditum condemnet, ac iudicet, atque idcirco in hoc superioritas illa nihil proderet, quod absurdum est; ergo superioritatem illam tunc prodesse concludendum est, vbi alij non subditi a non suo iudice iudicarentur, vt potest ob delictum, contractum, & id generis, & hoc etiam sensisse DD. videntur, ac iura antea citata, quamuis non sic aperte, ac dilucidè rationem hanc explicauerint; † inferior igitur superiorem iudicare non potest, neque etiam censura vlla irretire non modò per sententiã, sed neque per statutum, etiam si in territorio suo delictum committat; nam, & si statutum lex est, ab inferiore tamen est factum, sicut inquit Abb. in cit. c. 1. in fi. de rapt. † quæ regula eisdem rationibus amplificatur, quibus superior est amplificata, atque idcirco inferior neque absoluere superiorem potest. † Superiorem autem in hoc casu eum dicimus, qui inferiori præest, in eumque iurisdictionem habet, vt citatis iuribus in initio huius regulæ comprobatur; & si ergo alias maiorem iurisdictionem quis haberet aliquo alio, si tamen in illum iurisdictionem non habeat, eius superior non dicitur. † Tertia regula reliqua fit, quæ est parem non posse a pari Ecclesiastica censura constringi; quæ regula ratione hac in primis probatur; quoniam par in parem iurisdictionem non habet, nec iudicare ipsum potest, vt habetur in l. nam magistratus, & ibi not. gl. ff. de arb. & l. apud filium familias. §. 1. ff. de manumiss. vind. & in l. ille, a quo. §. tempestiuum. ff. de arb. & in c. innotuit. de elect. & vt DD. asserunt Abb. in eod. c. innotuit. nu. 4. & Imol. num. 6. & glo. in c. fi. in fi. de rescript. lib. 6. & Rot. in antiq. decis. 6. de præb. & Burg. de irregul. & dispen. par. 6. reg. 4. Par parem non potest absoluere; ergo, si par in parem iurisdictionem non habet, excommunicare, censurauè alia irretire alter alterum non potest; nam necessariò iurisdictionem requirit in initio asserimus. Contra quam sententiã tamen primò facere videtur c. nõ liceat Papæ. 12. q. 2. nam ibi Symachus Pont. Max. ne res Ecclesiæ alienent, successoribus suis interdicit, item c. quia iuxta. 16. q. 1. ob stare videtur; si ergo successoribus percipere quidpiam potest; ergo par parem iudicare potest, atque censuram in eum ferre argu. l. fi. de offi. eius. at qui ob hæc a priori sententia discedendum non est: nec citata iura repugnant; nam verba ad subiectam materiam, personamque conditionem, qua de agitur, interpretanda sunt arg. l. plenum. §. equitij. ff. de vs. & hab. & l. si vno. ff. loc. cum igitur par pari, & antecessor successor legem dicere non possit, vt habetur in cit. c. innotuit. vers. Quamuis autem. de elect. quò hæc regula conueniat cum cit. c. non liceat. atque vt iura inter se conciliantur, quod fieri debet, ne correctum aliquod dicatur, dum dubij sumus, vt habetur in c. cum expediat. de elect. lib. 6. & in l. vn. C. de inoff. dot. verbum illud Non liceat admonentis potius, quam præcipientis esse interpretabimur, qua ratione conclusioni a nobis propositæ non repugnabit; hinc Rom. Pont. in c. fi. de rescript. in fi. lib. 6. & Imperat. in l. digna vox. C. de leg. Quod nobis, inquit, licere nõ patimur, nostris successoribus indicamus; in quam sententiã illud verbum Non liceat, accipiemus; par igitur parem, nec iudicare, nec censura irretire poterit; † quæ conclusio locum habet tam in sententijs, quam in statutis; † item tam in vita, quam post mortem, vt de successoribus probatur in cit. l. digna vox, & in c. innotuit. de elect. non igitur Vicarijs duobus ab Archiepiscopo pari autoritate constitutis (id enim potest arg. c. Romana. in prin. & c. venerabilibus. §. porro. de sent. excom.) alter alterum censura obligabit. † Verum quid si alter delictum committat, an tunc ab altero condemnabitur? ac propterea irretiri censura poterit? videbatur dicendum id posse, quasi ob delictum iurisdictionem amittat; nam & Rot. decis. 3. in antiq. de for. compet. si duo habeant vnum territorium pro indiuiso, in eod; merum, & mixtum imperium, & eorum alter delinquant, ab altero delinquentem puniri posse asseruit; ergo & censura irretiri alter ab altero in hoc casu poterit. Contrariam sententiam nihilominus amplectari debemus, quam amplexati sunt Bart. ac DD. in l. fi. ff. de rer. diu. & Caltr. in l. est receptum. n. 3. ff. de iurisd. omn. iudic. quamque communiter receptam esse testatur Felin. in c. prudentiam. nu. 4. vers. Not. tamen de offi. deleg. eamque; verissimam cenfeo, & hoc eadem ratione,

qua superiore[m] proximam regulam confirmo; nam, si aliter diceremus, paritas illa nihil operaretur; quandoquidem, aliàs ne ipsum iudicet, communi regula prohibetur, quoniam subiectus ei non est; ergo, ubi alij non subditi iudicantur, ut potè ob delictum, contractumq[ue], & id generis, paritatem illam; ut ita dicam, prodesse, ne inutilis sit, dicendum est; nec decisi Rot. obstabit; nam locum sibi vindicat, ubi delictum huiusmodi alter commisisset, vnde iurisdictione, atq[ue] paritate illa priuatus esset; à regula igitur proposita non discedemus, etiam ubi ex paribus alter deliquit, quæ regula & in omnibus censuris; & tam in sententijs, quàm in statutis; & tam in obligatione, quàm in absolute[m] ob easdem rationes, quas in prioribus regulis reddidimus, locum sibi vindicabit: † Ex his ià apparet pares nos eos hic accipere, qui eadem in re iurisdictionem habent; quare, si aliàs ut potè dignitate pares essent, qui ex ipsis iurisdictione haberet, is alterum iudicare posset, ac propterea censura irretire arg. l. fi. C. ne liceat poten. & vt Bar. not. in cit. l. fi. n. 3. ff. de iurif. omn. iud. & vt exc. cit. iuribus in initio huius regulæ exprimitur.

S V M M A.

1 Domicilij iudex excommunicare, censurasq[ue]; alias ferre in omnes potest, qui in suo territorio domicilium habent.

2 Domicilij iudex censura irretire potest sibi subiectum ob delictum alibi commissum, contractumq[ue]; alibi in initum.

3 Domicilij iudex sibi subiectum ob domicilium & absentem excommunicare potest.

4 Domicilij iudex exemptos, qui domicilium in suo territorio habent, censura obligare non potest.

5 Reges, Reginae, eorumq[ue]; filij, qui priuilegia habent, ne possint censura irretiri, nec ab eorum ordinarijs huiusmodi pena irretiri possunt.

6 Priuilegio concesso cuiquam ne excommunicari, censurauè alia irretiri possit, ab ordinario tamen obligari poterit.

7 Priuilegio concesso aliquibus alicuius religiosi loci, ordinisue ob ipsum locum, ordinemq[ue] ne possint censura obligari, nec ordinarijs obligabuntur.

8 Romam negotiorum suorum causa proficiscentes irretiri censura nequeunt à suis ordinarijs.

9 Nuncijs Sedis Apostolicæ, itemq[ue]; officialis eius ab Inquisitore irretiri censura nequeunt.

10 Priuilegio concesso alicui, ut à nemine possit irretiri ea poterit.

XII.

† Aut ob domicilium iurisdictione hanc habeat, id est is, quem censura irretire iudex vult, in sua diocesi, territorie domicilium habeat, ibiq[ue] habitet; hac enim ratione quis in nos iurisdictionem in primis habet arg. l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. & c. fi. de const. lib. 6. & c. à nobis. 1. de sent. excom. in antiq. Hac item ratione, qui cuiquam subiecti sunt, subiecti proprie dicuntur, vt glo. inquit in Clemen. vn. in verb. subditos. in fi. de for. comp. quam DD. communiter ibi sequuntur Imol. nu. 3. 2. vers. Qui autem dicantur subditi, & Anchar. eod. nu. 1. 2. & Zab. §. eiusdem. vers. Quinto quæro, & Abb. in c. 1. de for. comp. in antiq. in fin. nu. 23. vers. Circa forum domicilij. eod. ubi alios quamplures idem sentire nominatim refert, communemq[ue]; esse opinionem hanc sentit, & Imol. ibi nu. 9. & Add. ad eundem Felin. & Add. ad Bart. in l. assumptio originis. §. 1. in litera C. ff. ad municipal. Item hoc domicilij forum quouis alio generalius est; † nam quis super contractum in initum alibi conueniri ea ratione ibi subiectus potest, vt habetur in c. dilecti filij. de foro compet. & ibi not. glo. in verb. ubi domicilium, & Abb. nu. 10. ubi communiter id receptum esse tacito sentit; item super delictum alibi commissum, vt probatur in c. cum contingat, & ibi not. Abb. nu. 7. & Imo. nu. 4. cum seq. & Felin. pluribus in prin. de for. com. & in l. 1. & ibi Bart. ac DD. C. ubi de crim. ag. oport. idem not. Abb. in c. licet. nu. 3. 8. & Imol. n. 9. & Felin. nu. 23. eod. de foro compet. Item, ubicunq[ue] ratione hac subiectus est, vel extra territorium sit, iudici tamen domicilij subiectus remanet, vt asseruerunt Abb. in cit. c. cum contingat. num. 7. vers. Nam causa, quare, & in c. fi. nu. 42. vers. Et hoc verius, & Felin. ibi num. 24. vers. Et scias. de foro compet. † Hinc etiam fit, vt hic vel absens, atque extra territorium à domicilij iudice & citetur, & si contumax sit, excommunicetur, vt probatur in c. cum sit Romanus. in fi. de appell. & in c. ex tuæ. §. fi. de cler. non resid. & c. 3. vt lit. non contest. & vt glo. not. in c. nulli Episcopum. §. q. 2. & Imol. in cit. c. fi. nu. 9. de for. compe. & Felin. nu. 24. vers. In hoc vltimo, ubi pluribus hanc rem egit. Quare, quod Episcopus in tota sua Diocesi iurisdictionem habet, vt dicitur in c. cum Episcopus de offi. ord. lib. 6. & ibi not. Anchar. Ioan. Mon. & Imol. in Clemen. 1. in

princ.

prin. de offi. ord. & arg. c. cum venerabilis. de relig. dom. & c. omnes Basilicæ. 16. q. 7. ob eam rem & Ecclesias in sua diocesi constitutas interdico subijcere, & homines vniuersos, qui domicilium ibi habent, censura irretire poterit; † Excipiuntur tamen primò, qui ab eius Episcopi iurisdictione exempti sunt; hos enim neque iudicare, neque censura irretire poterit, etiam si in sua diocesi domicilium habeant arg. Clem. fi. & ibi glo. de priuileg. & arg. c. luminoso. 18. q. 2. exempti enim, statim atq[ue] exemptionem adepti sunt, & quò ad personas, & quò ad res in ordinariorum potestate esse desinunt arg. c. 2. vers. Mandamus. de suppl. neg. præ. & vt inquit Imol. secutus Gul. in Clem. 1. de excess. prælat. nu. 6. & Abb. in c. cum dilectus. nu. 3. de relig. dom. Hinc Natt. exemptos ab ordinario excommunicari non posse tradidit conf. 257. nu. 7. lib. 2. & si sententia censuræ in ipsos feratur, nulla erit arg. cit. c. cum dilectus. de relig. dom. & c. pen. iunct. glo. in verb. relaxes secundum primam eius interpretationem communiter receptam, & ipsius Innoc. de offi. ordi. & vt Abb. not. ibi num. 3. & Imol. num. 1. immò, & antequam à Romano Pontifice exempti se exemptos esse norint, neque excommunicari, neque suspendi ipsos posse asseruit Rota decis. 12. de præb. in nou. † Secundo loco ab ordinario domicilij censura irretiri non poterunt, Reges, Reginae, eorumq[ue] filij, ubi priuilegium hoc habent, ne excommunicari, suspendi, interdiciue possint, vt habetur in c. ne aliqui. de priuileg. lib. 6. † Secus autem, si alijs huiusmodi priuilegium concessum sit; tunc enim ab ordinarijs censura irretiri possunt, vt hoc etià habetur in cit. c. ne aliqui; vnde hoc priuilegium quò ad alios solùm, vt potè Legatos, Conseruatores, & Executores ipsis proderit, vt inquit Ioann. Andr. & Anchara. qui ipsum refert in fin. & Geminian. num. 5. versic. Quæro an talia. in citat. c. ne aliqui; non etiam ipsis proderit quò ad eorundem ordinariorum statuta; nam nihilominus ipsorum censuris obligabuntur, cum plus statuta, quàm sententiæ possint, vt Geminian. & Ancharan. ibidem asserunt. † Tertio excipiuntur ij, quibus priuilegium hoc ne possint excommunicari, suspendi, interdiciq[ue] concessum est ob loca quædam religiosa, ob ordinemq[ue] aliquem, vt habetur in c. 4. de reg. iur. lib. 6. nam & hoc casu ab ordinarijs censura non obligabuntur; si ergo Fratibus S. Francisci huiusmodi priuilegium condonetur, immunitate hac fruentur ob cit. c. ne aliqui. † Quarto neque ab ordinarijs ex communis iuris priuilegio excommunicari, suspendi, interdiciue queunt, qui negotiorum suorum gratia Romam proficiscuntur, ibiue ob eam rem commorantur, indeq[ue] redeunt, ob hanc. s. causam quod illuc profecti sunt, vt habetur in Extrauag. 3. de priuileg. † Postremo neq[ue] Inquisitores hæresis in Magistratus, Nunciosq[ue]; Sedis Apostolicæ censuras ferre queunt, vt id quoque habetur in Extrauag. cum Matthæus de Schif. † Verùm quid si simpliciter cuiquam priuilegium condonetur, vt à nemine censura irretiatur, an à Romano Pont. hic irretiri ratione hac poterit? planè à Rom. Pont. irretiri hunc posse concludendum est; tum ne hic a capitalis fiet contra c. cum non liceat. de præscript. † tum quòd nec priuilegiū hoc speciatim concessum, ne à Rom. Pont. quis censura obligetur, valet; nam sicut à Dei potestate neminem Romanus Pont. eximere potest, ita nec à se, qui ipsius Dei personam in terris gerit, vt habetur in c. 2. de translat. prælat. priuilegium igitur huiusmodi non valebit, atq[ue] ita Io. And. asseruit, quem Abb. refert, ac sequitur, itemq[ue] DD. in c. cum instantia. nu. 6. de cens. & Rebuff. in prax. benef. vers. Seu si venerabili Fratri. Form. nou. prouif. declar. ubi & hac ratione priuilegium non condonari ait; quorum sententia mihi etiam probatur, propterea quòd ad id iurisdictionis postulatur, quam in se exercere nemo potest. Domicilij iudex igitur vniuersos, qui in suo territorio domicilium habent, censura obligare, & per statutum, & per sententiam potest, nisi aut exemptione, aut priuilegio muniatur, vt vidimus. At qui an priuilegium hoc suum allegare, probareq[ue] ipsos oportebit? sanè id ipsos debere concludimus, vt habetur in c. cum personæ, & ibi Geminian. & Anchar. not. de priuileg. lib. 6. & in l. si quis ex aliena. ff. de iud. nam, ex quo in diocesi domicilium habent, eius loci ordinarius iudex ipsorum existimatur, vt dixit Anchar. in c. cum Episcopus. in princ. de offi. ord. lib. 6. & in eod. c. cum personæ. de priuileg. accedunt not. per Abb. in c. si diligenti. de foro compet. nu. 3. 1. & per Felin. in c. cum ordinem. nu. 8. de rescript. viden. Si tamen aperitissimè constaret ipsos exemptos esse, priuilegiumq[ue]; in hoc habere, neq[ue] tunc priuilegium, neq[ue] exemptionem allegare oportebit; sic enim asseruerunt glo. in Clem. vn. in verb. interdiciunt, & ibi Zab. secundo opp. de excess. prælat. & Inn. in c. 2. nu. 3. de dilat. & Felin. in c. veniens. num. 4. de accusat. viden. & Bart. Ias. ac DD. in l. 2. ff. si quis in ius voc. non ierit; aliàs autem priuilegiū suum probare quem oportebit. Quid deniq[ue], si exempti in diocesi delictum committant, contractumq[ue]; ineant? de his paulò post suo loco videbimus.

S V M M A.

S V M M A.

- 1 *Originis ratione iurisdictione iudex aliquando habet.*
 2 *Originem ex aliquo loco trahens, si reperia-*

tur ibi, excommunicari, censuraq; irretiri ab eius loci iudice potest, etiam si domicilium ibi non habeat.

XIII.

- 1 *§. Aut ob originem iurisdictionem hanc iudex habeat, id est is, quem censura irretire iudex vult, è suo territorio ortum duxerit; hac enim ratione iudex in eum, qui alibi domicilium habet, iurisdictionem consequitur, vt probatur in l. incola. ff. ad municip. & vt asseruerunt Bart. in l. assumptio originis. §. 1. verf. Quarto. ff. eod. & Abb. in c. proposuisti. nu. 7. de for. compet. & Felin. in c. fi. nu. 24. verf. Et scias, quod dominus Marian. eod. id quod locum habet, modò in originis loco fiet, vt citati autores eisdem in locis asserunt, ac communiter id receptum esse testatur Imol. in eod. c. fi. num. 10. † quare ab eius loci iudice, excommunicari, censuraq; alia irretiri poterit; immo, vbi semel ibi citatus est, etiam si inde abierit, in alterius territorio citationes perfici poterunt, vt paulò post in contractus foro videbimus.*

S V M M A.

- 1 *Contractus ratione quis iurisdictionem in aliquem consequitur.*
 2 *Contractum iniens alicubi, qui alibi domicilium habet, ibi si adsit, ac comeniat, ab eius loci iudice excommunicari, censuraq; irretiri potest.*
 3 *Contractum, iniens si, postea quam contu-*

max factus est, inde discesserit, à iudice loci contractus excommunicari tamen potest, immo & semel citatus.

- 4 *Contractum iniens, si non adsit in loco contractus, ab eius loci iudice irretiri censura non potest.*

XIV.

- 1 *§. Aut ob contractum, vel quasi iurisdictionem hanc iudex habeat, id est is, quem irretire censura iudex vult, in suo territorio contractum, vel quasi contractum inierit; nam, & hac ratione iudex loci contractus in eum, qui alibi domicilium habet, iurisdictionem consequitur, vt probatur in l. 2. C. de iurisd. omn. iud. & in c. dilecti, & in c. fi. de for. compet. & ibi DD. & Abb. in c. proposuisti. nu. 8. eod. de foro compet. & Archid. in c. 1. n. 4. 3. q. 6. & Hel. in c. 1. in verb. Contrahentes. de foro compet. lib. 6. viden. & Goffr. in summ. n. 11. de sent. excom. † Hoc autem locum habet, primùm si ibi fiet; nam tunc, & excommunicari poterit, vt inquit Innoc. in cit. c. fi. nu. 1. & Abb. nu. 36. de foro compet. & fenfit hoc etiam Couar. cap. 4. nu. 1. variarum resolut. lib. 1. † Deinde vbi contumax in contractus loco factus inde abijt; nam tunc, & absens excommunicari poterit, vt idem Abb. eod. num. 36. asseruit; postremò vbi semel citatione in eo loco occupatus inde discessit; nam, quod tunc extra territorium eius iudicis citatio fieri potest, vt probavit Felin. in cit. c. fi. nu. 4. verf. Nono fallit. de foro compe. ob eam rem, si contumax fiet, excommunicari poterit, vt inquit Innoc. in c. prætera. nu. 1. verf. Sed si postquam. de dilat. & Gemin. in c. 1. §. contrahentes. n. 14. verf. Sed si ad finem. de foro comp. lib. 6. † aliàs autem, quò ipsum excommunicet, censuraq; Ecclesiastica afficiat, extra territorium citari non potest, neq; etiam ad contractus locum ipse contrahens inuitus trahi; nam, quò inuitus eò non trahitur, vt habetur in cit. §. contrahentes, ob eam rem neq; contumax effici, neq; propterea excommunicari potest; alioquin, si excommunicaretur, ad absolutionem consequendam iudicem adire cogere contra cit. §. contrahentes, atque sic asserunt Abb. in cit. c. fin. nu. 36. verf. Si verò non reperitur in loco. de foro compet. & Innoc. eod. nu. 1. verf. Argumenta ad hoc, & Gemin. in cit. c. 1. §. contrahentes. nu. 14. verf. Si autem non præueniat, & Imol. eod. nu. 1. vbi per hoc autem, & Prob. eod. n. 10. in Add. ad Io. Mon. Vide tamen in hoc Archid. c. 1. n. 4. 3. q. 6. & Hel. in c. 1. in verb. contrahentes. de foro competenti lib. 6.*

S V M M A.

- 1 *Delictum committens in territorio, vbi domicilium non habet, à iudice loci eius excommunicari, censuraq; alia irretiri potest,*

modò aut ibi sit, aut, antequam inde abierit, legitimè citatus sit.

- 2 *Superior delinquens in territorio inferioris an ab*

an ab eo irretiri censura possit.

- 3 *Archiepiscopus delictum committens in diocesi, quam suus Suffraganeus habet in provincia alterius Archiepiscopi, ab eo censura obligari potest.*
 4 *Archiepiscopus delictum committens in diocesi Suffraganei alterius Archiepiscopi ab eo Suffraganeo excommunicari potest.*
 5 *Exemptus à iurisdictione alicuius respectu habito ad aliquem locum, si extra eum delictum committat, contractumue ineat,*

aut obrem extra eum locum suam conueniatur, censura potest irretiri.

- 6 *Exemptus simpliciter à iurisdictione alicuius ab eo nec ob delictum excommunicari potest.*
 7 *Priuegium habens ne possit excommunicari, interdici, ac suspendi, ab ordinarijs hæc patientur, secus autè si Regi, Regina, eorumque filijs priuegium hoc concessum sit. & quid si priuegium concessum sit respectu habito ad locum.*

XV.

- 1 *§. Aut ob delictum iurisdictionem hanc iudex habeat, id est is, quem censura Eccl. irretire iudex vult, in suo territorio delictum commiserit; nam tunc, & si domicilium ibi non habet, eius tamen fori, vbi delictum commisit, efficitur, ac propterea ab eius loci iudice & puniri, & censura Ecclesiast. irretiri potest; modò aut ibi fiet; aut, antequam inde abierit, legitimè citatus sit, vt probatur in c. postulasti, & in c. fi. de foro comp. & in c. 1. 3. q. 6. & in l. si cui. §. idem Imperatores, & in l. fi. ff. de accusat. & in l. 1. & in Auth. qua in provincia. C. vbi de crim. ag. oport. & de excommunicatione speciatim in c. 4. 6. q. 3. & vt DD. vniuersi eisdem in locis not. & Goffr. in summ. nu. 11. de sent. excom. & glos. in c. nuper. in verf. Tunc erit. de sent. excom. ac de communi sententia testatur Abb. in c. fi. nu. 6. de for. comp. hinc omnem, qui iudicis iurisdictionem impedit, excommunicari ab eo posse, etiam si subditus eius non sit, dixit Innoc. in c. quia quæsitum. de offi. deleg. nu. 2. hinc, & si laici ordinario iure quò ad delicta subiecti Episcopo non sunt, ob Ecclesiasticum delictum tamen, vt potè ob hæresim excommunicari posse asseruit Bursat. conf. 90. num. 30. lib. 1. † Verùm, quid si superior in inferioris sui territorio delictum committat, an irretiri censura poterit ab ipso? hanc quæstionem absoluius supra in §. 10. nu. 14. in Archiepiscopo. † Sed quid si exempli gratia Episcopus Arimini in alterius provincia diocesim aliam habeat, & in ea suus Archiepiscopus delictum committat, an ab eo punietur, censuraq; obligabitur? Innoc. in c. cum inferior. nu. 1. verf. Immo plus. de maior. & obed. vbi quæstio hæc disputatur, hunc excommunicari ab Episcopo non posse fenfit; eandem sententiam secuti sunt Archid. in c. 1. in fin. 3. q. 6. & Imo. in eod. c. cum inferior. n. 11. eandem communiter receptam esse Felin. inquit ibi. n. 3. verf. Declara secundò. Probatur autè ea potissimùm ratione, quoniam, si Episcopus Archiepiscopum suum puniret, censuraq; afficeret, inferiori superiorem condemnaret contra c. inferior. dist. 21. & cit. c. cum inferior. de maior. & obed. Contrariam opinionem nihilominus secutus est Abb. ibidem num. 1. eandem Felin. videtur quoque amplexatus; nam Archiepiscopus in alterius diocesi, quæ in sua provincia non est, non vt Archiepiscopus, sed vt quouis alius Episcopus, & vt priuata persona tunc habetur arg. l. 3. ff. de offic. procons. ar alius Episcopus, & priuata persona puniretur; ergo & Archiepiscopus; non enim absurdum est eandem personam plurium personam agere diuersorum ratione habita arg. l. cum quædam. C. de admin. tutor. & c. postulasti. de conc. præb. cum sim. cit. à Felin. eodem in loco; hanc opinionem vti verissimam ego itidem sequor; nam superioritas illa quò ad iurisdictionem ab Archiepiscopo in Episcopum habetur, vti iuribus antea cit. probauimus in §. 10. at superioritas illa in alterius provincia quò ad iurisdictionem cessat arg. l. fi. ff. de iurisd. omn. iud. & c. fi. de const. lib. 6. & c. & litigantes de offi. ord. eod. lib. & Clem. 1. de foro compet. & ibi not. Anchar. & c. ex tuarum. de auth. & v. pal. in antiq. vnde nec in alieno territorio Archiepiscopus suum Episcopum condemnaret ob iura proximè cit. adhæret enim iurisdictioni ipsi territorio, vt dixit Anchar. in cit. Cle. 1. nu. 2. de for. comp. cum igitur superioritas illa cesset; ergo & eiusdem effectus arg. c. cum cefante. de appell. ex quo patet sublatam esse prioris sententiæ rationem; Episcopus ergo in hoc casu suum Archiepiscopum iudicabit; † quò cum ita sit, multo magis iudicare, ac censura irretire alterius provincie Archiepiscopum, si in sua diocesi delictum committat, Episcopus poterit; sic enim asserunt glo. in c. fi. qui Episcopi. in fi. dist. 92. & Innoc. in cit. c. cum maior. & Abb. ibi nu. 1. & Imol. nu. 11. & nu. 13. idem Abb. in c. 1. in fi. de rapt. ac de communi sententia testatur Felin. in eod. c. cum inferior. nu. 1. cum seq. & Anchar. in c. 2. num. 10. verf. Tertio, & vltimo. immo & Patriarcham non suum in hoc casu delinquentem ab Episcopo puniri posse idem Anchar. not. in cit. Clem. 1. de foro compet. nu. 2. An autem exemptum delinquentem Episcopus puniat? hanc*

hanc quæstionem glo. disputauit in c. placuit. 6. q. 3. & in c. tuarum, vbi DD. de priuileg. nam, ne puniatur, videtur probari in c. cum Capella. de priuileg. vbi ob concessum priuilegium Capellæ Ducis Burgundiæ, ne Canonici eiusdem ab Episcopo, ab Archiepiscopo uel censura Ecclesiastica obligentur; si Canonici illi delictum committant ob eam Capellam, ab Episcopo eos puniri non posse dicitur; ergo exemptus ab ordinario non punitur: Contrarium tamen ratio hæc alia suadere videtur; quod, qui priuilegio abutitur, eo priuari meretur, vt habetur in cit. c. tuarum, & in c. priuilegium. 1. 1. q. 3. Ego igitur in hac re, in qua DD. varij fuerunt, sic concludendum censerem; † Aut locus cum personis à iurisdictione ordinarij exemptus est, & tunc ab ipso neq; iudicari ipsas personas, neq; censura irretiri posse censeo; vt habetur in c. 1. vers. Nunquid ergo. de priuileg. lib. 6. & ibi Hel. not. & Panor. in cit. c. tuarum. in fin. fenfit. Excipitur tamen, vbi extra locum exemptum homines exempti in sui ordinarij iurisdictione aut delictum committerent, aut contractum inirent, aut res, quamobrem conueniuntur, sita esset; nam tunc ab ordinario irretiri censura etiam poterunt, vt habetur in cit. c. 1. in princ. de priuileg. iunct. glo. Aut rei, & vt DD. ibi not. & fenfit Imol. in c. fi. nu. 7. vers. Item aduerte. de foro compet. duo igitur, quod exempti puniantur ab ordinario, requiruntur, & vt delictum in diocesi committant, & vt in loco non exempto, vt habetur in cit. c. 1. & vt Gemin. inquit eod. c. 1. §. nunquid. nu. 8. vers. Et sic duo habent, & Anchar. eod. nu. 3. vbi verò extra ordinarij territorium delictum committerent, sicuti etiam si contractum inirent, aut res sita esset, ob domicilium à iudice ordinario iudicari non possent, & hæc locum habent etiam vbi Eccl. simpliciter est exempta; nam & eius Eccl. clerici exempti sunt hac eadem ratione, vt habetur in c. per exemptionem cum ibi not. de priuileg. lib. 6. † Aut quis simpliciter exemptus est; & hunc, in quacunque territorij parte delictum committat, censura obligari ab ordinario non posse concludo, sicut Abb. asseruit in cit. c. tuarum. de priuileg. in fi. & nos asseruimus sup. in §. aut ob domicilium. nu. 4. alioquin priuilegium illud inutile redderetur; non enim quis censura obligatur, ac præsertim excommunicatione, qui delictum non commisit arg. c. 1. de rapt. & c. 4. 6. q. 3. † Aut non simpliciter ab ordinarij iurisdictione exemptus est, sed priuilegio huiusmodi est donatus, ne excommunicari, suspendi, interdici uel possit; & hic ab ordinario nihilominus censura obligari poterit, vt habetur in c. ne aliqui. de priuileg. lib. 6. & ibi Anch. & Gemin. not. immo multo magis & eorundem ordinariorum statutis constringetur, sicut cit. DD. eisdem in locis asserunt: excipiuntur tamen duo casus; primus, vbi Regibus, Reginis, eorum uel filijs priuilegium hoc condonatum est; nam hi nec ab ordinario excommunicatione, censuraq; alia irretiri poterunt, vt excipitur in cit. c. ne aliqui. atq; vt conclusimus in eod. §. aut ob domicilium. n. 5. alter, vbi, ne ab ordinario censuris afficiatur, priuilegio datum cuius est; nam tunc ab ipsius priuilegij verbis non discedemus arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. vnde priuilegij verba semper diligenter obseruabimus. Aut priuilegio quibuidam condonatum est simpliciter, ne suspendi, excommunicari, interdici uel possint respectu habito ad locum aliquem, rem uel aliquam; & in hoc casu neq; ab ordinarijs censura obligabuntur, vt dicitur in cit. c. 1. §. in eos. de priuileg. lib. 6. & in c. cum Capella. eod. in antiq. & vidimus eod. §. ob domicilium. nu. 7. excipitur autem, vbi extra eum locum, eam uel rem delictum committerent; nam tunc & ab ordinarijs hac poena afficientur, vt probatur in cit. c. cum Capella, & vt Abb. ibi not. atq; glo. prop. fin. in cit. c. placuit. 6. q. 3. fenfisse videtur; ex quibus iam patet, quando vel exemptione, vel priuilegio munitus ab ordinario puniri possit; item vbi locum sibi vindicet cit. c. cum Capella; ac denique regula illa priuilegium amittere meretur, qui eo abutitur.

S V M M A.

1 Rei causa, quæ in loco sita est, reus, si inuentus ibi actione in rem, mixta uel conueniatur, ab eius loci iudice, & si domicilij iudice non sit, excommunicari, censurâq; irretiri poterit, alijs non.

XVI.

1 §. † Aut ob rem in suo territorio sitam iurisdictionem hanc iudex habeat, id est is, quem censura irretire vult, ob rem conueniatur actione. scilicet in rem, quæ in suo territorio sita sit; nam ibi contentus ab eius loci ordinario iudicari, ac propterea censura irretiri poterit; quandoquidem ob rem in loco sitam conueniri eo in loco potest, quando ibi reperitur, vt probatur in c. 3. & in c. fi. vbi Abb. nu. 4. cum duobus seq. ac DD. & in l. fi. C. vbi in rem actio. hæc igitur postulatur, primum vt ibi inueniatur, citatione uel saltem occupatus sit; antequam illinc discesserit, vt de foro contractus diximus, & Abb. fenfit, quo cum DD. transeunt in eod. c. fi. nu. 44. vers. Quod ad secundum;

cundum; item vt actione in rem simplici, mixta uel conueniatur, vt idem Abb. num. 44. ac DD. fenfiunt in cit. c. fi. postremo vt res ea vel immobilis, vel ibi perpetuo permanens sit, vt communiter id receptum esse testantur Abb. eod. c. fin. nu. 44. & Imol. nu. 1. in fin.

S V M M A.

- 1 Subiectione iurisdictionem habens censuram ferre potest in eum, qui se illi subiecit.
- 2 Par, superior uel se subiciens paris, inferioris iurisdictioni ab eo excommunicari, censurâ uel alia irretiri potest.
- 3 Clericus subiciens se iurisdictioni iudicis non sui, nisi superior suus consentiat, ab eo iudice, cui se subiecit, neq; iudicari, neque censura irretiri potest; id quod locum habet, & in Episcopo, qui sine licentia iudicis non suo se subicere non potest, nec Archiepiscopus sine sui Patriarchæ licentia.
- 4 Exemptus sine eius licentia, cui subiectus est,

nec ordinario, à quo exemptus est, se subicere potest, ac propterea nec censura ab ipso obligari.

- 5 Exemptus censura iuris irretitus absolui ab ordinario, à quo exemptus est, non potest, nec ab altero, cui se subiecit, sine eius licentia, cui subiectus est.
- 6 Romanus Pontif. subicere se alteri non potest, quod excommunicetur, censurâ uel alia obligetur.
- 7 Laicus subiciens se iudici eccles. non suo sine licentia Episcopi sui, an irretiri eccles. censura possit.

XVII.

1 §. † Aut ob subiectionem iurisdictionem hanc iudex in eum habeat, quem censura irretire vult, id est is, quem alijs iudicare non potest, ac propterea neq; excommunicare, neq; censura irretire, quippe quod in ea iurisdictione, aut ipsi par, aut ipso superior sit, ei se subiciat; † nam & in hoc casu ab eo, cui quis se subiecit, siue par, siue superior sit, & iudicari, & censura irretiri poterit, vt probatur in l. est receptum, vbi DD. not. ff. de iurisd. omn. iud. & l. ille, à quo. §. temperatum. ff. ad Treb. & c. nos, si incompetenter. 2. q. 7. † quamuis, si vel clericus fiet, vel Episcopus, vt de consensu sui superioris id faciat, necesse sit, vt habetur in c. significasti de foro compet. & Abb. Imol. Felin. ac DD. ibi tradiderunt; sicuti igitur clericus Episcopo subiectus sine consensu Episcopi alteri se subicere non potest; ita neq; Episcopus sine sui Archiepiscopi licentia, vt asseruerunt Host. & Abb. qui eum refert in eod. c. significasti. nu. 6. vers. Sed quia hic tantum: † id quoque de exemptis concludimus; nam nec ipsi sine licentia eius, cui subiecti sunt, se subicere alteri queunt, vt tradidit Abb. in eod. c. significasti. n. 8. & in c. graue. nu. 3. de offi. ord. & in c. cum tempore ob illud. c. & ob c. 2. in fi. vers. Ius nostrum. de restit. in integr. & c. cum olim. 2. de priuileg. & in c. cum olim. num. 4. de prescript. † Atqui an exemptus censura ecclesiastica irretitus à iure, vbi Rom. Pontif. reseruata absolutio non est, ab ordinario absolutionem consequetur, si ei absq; superioris licentia se subiciat? videbatur planè dicendum, & se ipsum subicere posse, ac propterea absolutionem tributam valere; tum quod quisq; priuilegium, quod sibi condonatum est, repudiare potest arg. l. si quis in conscribendo, & ibi not. C. de pact. tum quod id, quod fauoris gratia sibi tributum est, alijs detrimento esset contra l. quod fauore. C. de leg. Contrariam sententiam nihilominus, vt ab ordinarijs exemptus absolui non possit, si spontè ipsi se subiciat, ample xati sunt Abb. in c. graue. de offi. ord. & in cit. c. cum tempore. nu. 2. de restit. in integr. & in c. 2. nu. 4. de sent. excom. & Felin. ibidem nu. 5. & in c. cum olim. nu. 4. de prescript. & glo. fi. quam ibi not. DD. in Clem. cum ex eo. de sent. excom. & Burg. de irregul. par. 6. cap. de delegatione absolutionis nu. 5. cum seq. vers. Ex hac inductione. Probatur autem hæc potissimum ratione, quoniam ordinarius nullam iurisdictionem in exemptos habet, vt probatur in cit. c. graue. de offi. ord. & in cit. c. cum tempore. de arb. & in c. 2. in vers. Ius nostrum. de restit. in integr. & in c. cum olim. 2. de priuileg. ergo absolui ab ipso exempti nequeunt, cum ad absolutionem hanc tribuendam iurisdictione postuletur arg. c. pastoralis. §. præterea. de offi. ord. quam sententiam & ipse quoq; amplector; nam vbi Canon voluit, vt ab ordinarijs exempti iudicarentur, id expressit, vt in c. 1. de priuileg. lib. 6. & in c. ne aliqui eod. & in c. cum Capella eod. in antiq. ergo extra eos casus iurisdictionem in exemptos ordinari non habebunt arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne. de præsumpt. Præterea Rom. Pontif. eximèdo quempiam ab ordinarij iurisdictione ius in ipsos sibi soli reseruare videtur, & ita adimere ordinario iurisdictionem, nam alijs Summus Pontif. iurisdictionem in ipsos habet arg. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & cum quouis ordinario concurrat; ergo, ne exemptio inutilis quod ad hoc reddatur, iure nec absolui à censuris exempti ab ordinarijs poterunt,

C

terunt, atq; ita Rom. Pont. argumentatus esse videtur in c. si Papa. vers. Si autem ecclesiæ. de privileg. lib. 6. postremo qui condemnare quempiam non potest, is eundem nec absoluerit, ut habetur in c. verbu. de pœn. dist. 1. & l. qui condemnare. ff. de reg. iur. cū simil. ergo, cum ordinarius exemptos non condemnet, nec eosdem condemnatos absoluet; ab hac igitur opinione discedendum non censerem. Excipio tñ, vbi exēpti ob delictū, de quo puniti ab ordinario possunt, in excōmunicationem iuris incidissent; nam, cum ipsos condemnare tunc queat; & eosdem absoluerit poterit, cum hoc gratio sum sit arg. l. Arrianus. ff. de action. & obligat. atque in hoc casu contraria sententia, quam secutus est Fed. de Sen. conf. 14. locum habebit. Non repugnant modò cōtraria proposita; nam primò l. si quis in conscribendo. C. de pact. cessat, idest privilegium repudiare quis non potest, vbi alterius interesse agitur, nec ab eo separari potest, sicuti Bart. ibi tradidit nu. 6. vers. Primo casu, & vers. Tertio casu, & Iaf. num. 14. vers. Secundò, quod sit, ac DD. etsi ergo per exemptionē privilegium hoc exempti habēt, quod tñ alteri ius quæsitum est, ob eā rem alteri se subijcere nequeunt sine eius licentia arg. c. significasti. de for. comp. Non repugnat etiam aliud contrarium depromptum ex l. quod favore. C. de leg. nam incommodum hoc, quod consequitur, ex rei natura consequitur arg. cit. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & l. qui condemnare. ff. de reg. iur. & vt sensit Bursat. eod. at incommodum huiusmodi vitare non possumus arg. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & c. qui sentit. de reg. iur. lib. 6. Firma igitur proposita conclusio remanebit. † Verum an Rom. Pont. alteri se subijcere poterit, quò excommunicetur, censuratur autē alia constringatur? Card. S. Sixti in tract. de potest. Papæ q. 25. quem refert, ac sequitur Felin. in c. Eccl. S. Mariæ. nu. 5. vers. Adde istis. de const. id non posse asseruit; eandem opinionē secutus est S. Thom. dist. 19. q. 1. art. 1. lib. 4. & Add. ad Abb. in cit. c. Eccl. S. Mariæ, in litera R. quam sententiam & ego amplector; quandoquidem non mediocri iniuria Christo Domino irrogaretur, atq; Ecclesiæ non mediocri detrimentum, si ipsius Vicarius, aut extra Ecclesiam eiceretur, quod sit excommunicatione; aut interdicto, aut suspensione, quæ in Ecclesia munera obire debet, quò minus ea obiret, impediretur, arg. c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. à multo magis. Nec, quòd in c. si. 24. q. 2. Dioscorum Papam post mortem anathemate percussum legimus, quicquam officit; nam non Pontificem Maximum, sed Ecclesiæ Constantinopolitanae Antistitem fuisse glo. ibidem asseruit, & in c. si Papa. dist. 40. & in c. fin. dist. 21. ab ea igitur sententia non discedemus. Si ergo qs iudici non suo se subijciat (modò, vbi clericus est, de sui ordinarij licentia hoc faciat) excommunicari ab eo poterit, vt tradidit Abb. in c. P. & G. nu. 6. de offi. delegat. idem si laicus de sui Episcopi consensu ecclesiastico iudici non suo se submittat, vt Abb. ibidem sensit. † Verum quid si laicus sine Episcopi sui consensu alterius ecclesiastici iudicis iurisdictionem proroget, an ab eo excommunicari poterit? planè, si delegatus iudex ille sit, cuius iurisdictione prorogata est, excommunicari ab eo hunc non posse concludimus, vt habetur in cit. c. P. & G. de offi. deleg. & vt Abb. ac DD. ibi not. & Innoc. in c. de causis. nu. 1. vers. De personis ad personas: at, si ordinarius iudex sit, dubitationem nonnullam habet, nā in eo. c. de causis. n. 4. nec ordinarij iurisdictione quò ad excōmunicationem ferendā sine proprij Episcopi consensu prorogari posse Inn. asseruit, eundem Host. ac DD. secuti sunt in cit. c. P. & G. vt testatur Abb. ibidē. n. 6. vers. Sed dubium remanet in laico. Probatur autē horum sententia hac vna potissimū ratione, quoniam potestas hæc excommunicandi à Deo, à vicarioq; ipsius proficiscitur; ergo & ab eius vicario tantum tribui, non autem per prorogationem à priuatis hominibus actore, ac reo potest; ita Inn. in cit. c. de causis. Abb. in eo c. P. & G. n. 6. vers. Et ad motiuū, sic ad rationē hanc rñdebat, consensum hinc vicarij ipsius Christi interuenire; nā, ex quo prorogationē per constitutiones suas comprobauit, & quæ ad ipsam pertinerent, permisisse videtur, & ita vt priuati homines iurisdictionem prorogarent arg. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Quare contrariam sententiam ipse amplexatus est, vt. l. laicus sine consensu Episcopi alterius ecclesiastici iudicis ordinarij iurisdictione et quò ad excōmunicationem prorogare possit; nam, dicebat ipse, ratio, quam obrē censura à delegato lata non valuit in cit. c. P. & G. illa redditur à Romano Pontifice, quoniā delegata iurisdictione prorogari non potest; ergo secus erit, vbi ordinaria prorogabitur; firmissimum enim est argumentum à contrario sensu in iure, vt habetur in l. 1. & ibi DD. ff. de offi. eius. præterea exceptio contrariam regulam esse indicat; sic igitur argumentabatur Abb. cuius sententiam ego quoq; sequor; nam, si Ecclesia, & laicum consensum sui Episcopi habere voluisset ad prorogationē faciendam, id expressisset, sicut aliās in pœnitentiæ foro expressit, vt in c. omnis. de pœnit. & remiss. & vt de clerico in foro contentioso in c. significasti, & in c. si diligenti. de foro compet. confirmatur sententia hæc, quoniam aduersarij concedere videntur, quò ad alia laicum

laicum Ecclesiastici iudicis iurisdictionem prorogare posse; at iurisdictione illa eadem est, qua & censuræ feruntur; quæ à Christo Domino illis verbis apud Matth. cap. 18. tributa est, Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis, &c. ergo nec quò ad alia laicus sine Episcopi consensu eam prorogare possit; non. n. maior ratio in his, quàm in illo reddi potest; Abb. sententia igitur verissima esse mihi videtur; q̄ diximus autē de prorogatione, eadem de subiectione dicta esse intelligimus; non enim inter se differunt, vt asseruit Iaf. in l. est receptum, nu. 6. ff. de iurisd. omn. iud. ob l. 1. ff. de iud. & cit. l. est receptum, quāvis mea sententia prorogari iurisdictionem à priuatis, subijcere se verò alteri propriè is dicatur, qui ei, cui se subicit, in ea iurisdictione aut par, aut superior est, vt probatur in cit. l. est receptum, & in l. ille, à quo. §. tempestiuum. ff. ad Treb. iunct. cit. c. P. & G. de off. deleg.

S V M M A.

1	<i>Iurisdictione Ecclesiastica necessariò ad censuram ferendam requiritur.</i>		<i>habens in aliquos censura Ecclesiast. eos irretire non potest.</i>
2	<i>Iudex Ecclesiasticus esse debet, qui censuram Ecclesiast. fert.</i>	4	<i>Episcopus iurisdictionem habens & Ecclesiasticam, & secularem in aliquos censura Eccl. irretire ipsos potest.</i>
3	<i>Episcopus iurisdictionem secularem tantum</i>		

XVIII.

† Ecclesiasticam, spiritualemq; iurisdictionem hic iudex vt habeat, etiam requiritur, in eos, quos censura Ecclesiastica irretire vult; † tñ quòd, qui censuram Eccl. latus est, clericus esse debet, vt probauimus antea in §. clericus; ex quo apparet ad Ecclesiasticam iurisdictionem potestatem hæc spectare, cum à laicis non exerceatur arg. c. t. at si clerici. de iud. tñ quòd pœnæ huiusmodi modò distinctio Ecclesiastica, modò Eccl. disciplina, sæpius censura Eccl. dicuntur, vt nos probauimus in hac Tab. cap. fin. §. fin. iurisdictionem Eccl. igitur iudex hic habebit; atq; ita inquit Abb. in c. dudum. 2. nu. 7. de elect. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 1. vers. ex quibus illud de sent. excom. lib. 6. & glo. communiter recepta in c. transmissam. de elect. & Host. in summ. §. quis possit excommunicare. vers. Nedum autem ius, ibi quòd si aliquis prælatus habeat iurisdictionem temporalem, & Io. de Lign. de cens. Eccl. §. octauus incip. restat vident. nu. 2. vers. Alij autem inferiores prælati, & in verb. Sacerdotes. nu. 4. eod. & Archiep. Florē. de excomm. cap. de caus. effic. in fin. & Syl. in verb. excommunicatio. 1. nu. 6. vers. Nec prælatus habens. † Quare, si Episcopus exempli gratia iurisdictionem secularem in aliquos tantum habet, eos censura obligare non poterit; † secus autem, si & hanc spiritualem, sicut Imolæ Episcopus in Bagnaræ homines; nam, quòd vtranque iurisdictionem in ipsos habet, ob eam rem quò vult gladio eos ferire potest arg. c. dilecto. de sent. excom. lib. 6. & c. per venerabilem. vers. Id autem in patrimonio, qui filij sint legit. in antiq. & vt Host. eod. in summ. asseruit, & Io. de Lig. eod. vbi sup. & Innoc. in eod. c. dilecto. in verb. & ecclesiasticis, & sequitur Gemin. nu. 11. vers. Quæro, quia tex. & Phil. Franc. vers. In glo. fin. & Anchar. vers. Secundò not.

S V M M A.

1	<i>Iurisdictione Ecclesiastica fori contentiosi requiritur ad censuram Ecclesiasticam ferendam.</i>	5	<i>Iurisdictionis fori exterioris potestas, ac sacerdotij eodem tempore à Christo Domino tributa non est.</i>
2	<i>Censura Eccl. fertur in inuitum.</i>		
3	<i>Censura Eccl. cum causæ cognitione fertur.</i>	6	<i>Parochus, seu Sacerdos animarum curam habens excommunicare non potest.</i>
4	<i>Sacerdotij character iurisdictionem fori contentiosi non tribuit.</i>		

XIX.

† Fori contentiosi, exteriorisq; iurisdictionem Ecclesiasticam in eum vt iudex habeat, et oportet, quem censura Eccl. irretire vult, idest iudex, qui censuram Ecclesiasticam fert, iurisdictionem Eccl. contentiosi, atq; exterioris fori habere debet; nam censuras ferre ad iurisdictionem hanc pertinet, vt inquit Abb. in c. dudum. 2. nu. 7. vers. Quædam verò est cura. de elect. & in c. cum contingat. propè si. vers. Sexta conclusio. de for. comp. & in c. 3. nu. 3. de pœn. & glo. in Clem. vn. in verb. iurisdictionem. de for. comp. & in Extrauag. execrabilis in fi. in vers. Visitare. de præben. & Bero. in c. 1. nu. 78. de offi. deleg. & Menoch. q. 43. nu. 17. de arbit. iud. & vt probatur in c. quærenti. de verb. signif. & in c. sacro. de sent. excom. in antiq. & in c. 1. eod. & tot. tit.

eod. lib. 6. & Nauar. in relect. c. cum contingat. in secunda causa nullitatis nu. 25. de rescript. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 1. nu. 1. vers. Primum igitur. de sent. excom. lib. 6. † Ac merito etenim censura; & in inuitum feruntur argu. c. sententia. 1. q. 3. † & ad eas ferendas iudiciaria cognitio requiritur, vt probatur in c. nemo. 2. q. 1. & in cit. c. sacro. de sent. excom. & in cit. c. 1. eodem lib. 6. quo casu contentiosa iurisdictione exerceri dicitur, sicuti glo. sensit, & ibi quoq; Abb. ac DD. inter. nouit. de offi. deleg. & Burg. docuit. de irregul. & dispens. par. 6. q. 2. cap. quæ iurisdictione dicitur contentiosa; iurisdictione igitur ad contentiosi fori censuras ferendas postulatur. An Sacerdos simplex ergo, Parochusue animarum curam habens excommunicare, censurasue alias ferre poterit? hæc quæstio difficilis admodum DD. visa est, eamq; varijs in locis disputarunt gl. in c. nemo Episcopus. 2. q. 1. Abb. ac DD. in c. si Sacerdos. de off. ord. idem Abb. in c. cum contingat. nu. 30. de for. compet. Sot. dist. 22. q. 2. art. 1. lib. 4. sent. S. Bon. eod. lib. de mod. lig. in for. iud. dist. 18. q. 3. in eadem demum variæ sententiæ sunt; nam Archid. in c. Romana. de sent. excom. lib. 6. quem refert Abb. in cit. c. cum contingat. nu. 30. Sacerdotem curam animarum habentem excommunicare posse asseruit. Reo qua sententia citatur primò c. nemo. 2. q. 1. Nemo Episcopus, nemo Presbyter, dicitur enim ibi, excommunicare aliquem, antequam causa probetur, propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Hæc ibi; ex quibus manifestò probari videtur Sacerdotem excommunicare posse; nam, si iubetur ibi, ne presbyter excommunicet, nisi causa cognita; ergo Sacerdos excommunicare potest; quandoquidem Presbyteri nomine Sacerdos significatur, vt habetur in c. 1. vers. Presbyter græcè. dist. 21. Citatur secundo loco c. si Sacerdos. de offic. ordi. vbi si is, cui damnum datum est, iustitiam petierit, Sacerdotem ipsius autem remedium excommunicare posse dicitur. Tertio citatur c. cum ab Ecclesiarum eod. vbi, interditi, excommunicationisq; sententia à Plebano lata vt seruetur, Romanus Pont. iubet; Plebanus autem Parochus est animarum curam habens, ac propterea Sacerdos arg. c. omnis. de pen. Quarto allegatur, alla causa 6. q. 1. vbi D. Hieron. de Presbytero sic inquit, Si peccauero, licet illi. Presbytero me tradere Satanae in interitum carnis, vt spiritus sit saluus in die Domini. Hæc S. Hieron. tradere autem quem satanae, idem est qd excommunicare, vt habetur in c. audi. 1. q. 3. ex hisce iuribus ergo Sacerdotem animarum curam habentem excommunicare posse probari videtur; Accedit quoq; c. miramur. §. his autoritatibus. vers. Cum ergo 24. q. 1. vbi per Sacerdotalem vñtionem Gratianus quem & baptizandi, & excommunicandi potestatem, consequitur. Hæc igitur iura sunt, quæ pro opinione hac in primis allegantur; quibus tamen ipsa non probatur. Non p. cit. c. nemo, quòd sententiam hanc titulari in primis videtur; nam, quòd excommunicatio duobus modis fertur, solemniter. s. vt habetur in c. debent. 1. q. 3. quo casu ab Episcopo tantum fertur, vt inquit Abb. in c. cum ab Ecclesiarum. nu. 5. de offic. ordi. & Add. ad eum, & Burgal. de irreg. & dispens. par. 6. cap. de differ. excom. & anathem. & nos tradidimus in Tab. 2. item non solemniter, quo casu & ab inferioribus Episcopo fertur, vt potè ab Episcopo vicarijsq; deò, quò ostenderetur, quacunq; ratione feratur, excommunicatio, ipsam causa cognita ferri debere, ob eam rem & Episcopis, & Presbyteri mentionem fecit; non igitur cit. c. nemo id probat, ad quod allegatur; ac planè, si pro certo habuisset ibi Canon Sacerdotem excommunicare posse, non ne sat erat prohibere, ne Episcopus sine cause cognitione excommunicationem ferret? nam, quod maioribus prohibitum est, & inferioribus multo magis prohibitum esse per se deinceps satis constat arg. Auth. multo magis. C. de sacr. sanc. Eccl. p. terea expressio illa Presbyteri superuacanea esset contra legis naturam arg. l. quòd Labeo. ff. de carb. edict. eo igitur c. nemo proposita sententia non probatur. Non probatur etiam per cit. c. si Sacerdos. de offic. ordi. nam ibi de Sacerdote agitur, qui contentiosi fori iurisdictionem habet; delarant id primùm verba hæc Sed si ille, cui damnum illatum est, petierit iustitiam, quæ habentur in cit. c. si Sacerdos; nam, vbi damnum quodpiam nobis illatum est, non à Parochis, Sacerdotibusq; sed à iudicib. contentiosi fori iustitiam petimus; ergo ibi de Sacerdote accipi debet, qui iurisdictionem huiusmodi habet, cum ea verba simplici Parocho non conueniant; declarat quoq; id titulus, ad què iura, quæ sub ipso collocata sunt, accommodare debemus, vt asserunt glo. in c. tibi, qui. de rescript. lib. 6. & in c. si super gratia. de offic. delegat. eod. lib. & Ias. in l. si filius, qui in potestate. nu. 3. ff. de liber. & posthu. nam inscriptus est de officio iudicis ordinarij, vt ibi habetur; at iudices ordinarij, non Sacerdotes simplices, sed contentiosi fori iudices dicuntur arg. c. sacro. de sent. excom. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6. & tot. tit. de offic. ordi. lib. 6. id, quò etiam multo magis dicendum est, quoniam de Parochi iurisdictione, eiusq; foro in alio titulo. s. de penit. & in c. omnis. eod. actum est; de prælatis ergo, qui Sacerdotes dici consueverunt arg. c. olim. dist. 95. quique iurisdictionem

iurisdictionem hanc habent, ibi agi concludendum est. Non probatur tertio proposita opinio in eod. c. cum ab Ecclesiarum. de offic. ordi. nam ibi, & si Plebani mentio fit, de eo tamen, qui contentiosi fori iurisdictionem habet, accipiendum etiam esse ratio ibi proposita id nobis suadet. Cum ab Ecclesiarum Prælatis Ecclesiastica sententia in malefactores aliquos promulgatur, dicitur enim ibi, rata debet, & firma consistere, & vsq; ad condignam satisfactionem inuiolabiliter obseruari: his, tanquam antecedente quodam, propositis, inde Rom. Pont. quasi conclusionem ducens Episcopo illi iubet, ad quem scribit; vt, si Plebanus ille censurâ tulerit, eam obseruandâ curet; ergo Plebanus ille prælatus erat, alioquin conclusio illa ex eo antecedente non rectè duceretur; at Prælatus is proprie dicitur, qui contentiosi fori iurisdictionem habet, sicuti asseruit Abb. in eod. c. cum ab Ecclesiarum. num. 1. & in c. decernimus. nu. 16. de iud. non igitur, quòd Parochus, sed quòd iurisdictionem haberet, ob eam rem censuras ferre potuit; non nititur ergo proposita sententia eo iure. Non deniq; probatur in cit. c. alia causa. 16. q. 1. nam ibi D. Hierony. de eo Presbytero intelligit, qui iurisdictionem huiusmodi habet, cuiusmodi habebat D. Paulus, qui quosdã satanae per excommunicationem tradidit, vt sensit Hierony. in c. audi. 1. q. 3. Quare, cum his iuribus sententia hæc non nitatur (respondebimus enim paulò post ad c. miramur. §. his autoritatibus. 24. q. 1.) contrariam sententiam, vt Sacerdos etiam Parochus excommunicare non possit, amplexati sunt Laur. Card. Specul. Gui. de Mont. Lau. Ioan. Andr. quos refert, ac sequitur Abb. in cit. c. cum contingat. nu. 30. de for. compet. & idem Abb. in c. si Sacerdos. nu. 10. de offic. ordi. eandem secuti sunt Sot. dist. 22. q. 2. art. 1. Secunda conclusio, lib. 4. & S. Bon. de mod. lig. in for. iud. dist. 18. q. 3. eo. lib. & Suppl. ad 3. p. sum. S. Thom. q. 22. art. 1. & Nauar. in c. cum contingat. in secunda causa nullitatis nu. 26. cum seq. de rescript. vbi etiam com. opin. sentit, & Iacob. de Graff. cap. 4. nu. 8. lib. 4. decis. cas. confc. Probatur autem horum opinio hac potissimum ratione, quoniam excommunicare ad iurisdictionem fori contentiosi pertinet, vt in initio probauimus, ac propterea & causa cognita ferri debet arg. c. nemo Episcopus. 2. q. 1. & à iudicibus tantum fori contentiosi fertur arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. quærenti. de verb. signif. cum simil. ergo à simplici Sacerdote etiam Parocho ferri non potest; cum iurisdictione hac ipse careat accedit consuetudo, quæ optima legum interpres est, vt habetur in c. cum dilectus. de consuet. & l. si de interpretatione. ff. de leg. videmus enim excommunicationem à Parochis non promulgari. Hæc sunt, quæ in primis pro hac sententia citantur, quæ mihi omnino non satisfaciunt; tum quòd non probatur ab ipsis Parochos præsertim Sacerdotes iurisdictionem fori contentiosi non habere, & contrarium probari videtur in cit. §. his autoritatibus. tum quòd illud de consuetudine parū ad rem facit; quærimus enim, an Sacerdos præsertim Parochus à iure facultatem excommunicandi habeat; non autem quid obseruetur consuetudine. Vnde Host. in sum. §. quis possit excommunicare. propè si. vers. Nedum autem ius ibi Tu dicas, quemcunq; Sacerdotem habere potestatem clauium excommunicandi, atq; soluendi fori penitentialis dixit, sed earum usum non habere, nisi curam habeat, & tunc solum excommunicare posse in notorijs permissa admonitione, secus autem in occultis, quæ iudicalem cognitionem postulent. Hæc Host. qui sibimet repugnare videtur; nam primò inquit Sacerdotem habere potestatem excommunicandi in foro penitentiali; deinde addit in notorijs ipsum excommunicare solum posse, cuius planè dicta ratione carent; nam tam in notorijs, quam in occultis eadem iurisdictione postulatur. Hinc postremò nonnulli alij, quos refert Panor. in cit. c. si Sacerdos. nu. 8. dicebant, si consuetudo permitteret, vt causa cognita Sacerdotes excommunicarent, ipsos id posse, aliàs autem solum generatim, & non nominatim; eandem opinionem secuti sunt quidã, quos refert etiam Abb. ibidem nu. 9. & Imol. in cit. c. si Sacerdos. de offic. ordi. nu. 8. quorum sententiã improbauit, ac rectè Abb. nam quacunq; ratione censura feratur, iurisdictione requiritur. Quid igitur concludendum? Ego in hac DD. varietate, quò propositæ quæstionis dissolutio vera, dilucidaq; habeatur, duo inuestiganda esse censeo. primum an Sacerdotij caractere contentiosi fori iurisdictione conferatur; alterum, esto, ea ratione iurisdictione hæc non conferatur, an saltem parochiæ collatio, vbi animarum cura de more gerenda est, Sacerdoti facta eam potestatem tribuat; his enim duobus dissolutis, propositæ in initio quæstionis dissolutio habebitur. † Quò ad primùm igitur Sacerdotij caractere contentiosi fori iurisdictionem non tribui concludo; primum quoniam per characterem Sacerdotij potestas conficiendi Christi corpus, ac sanguinem in primis tribuitur, necnon & peccata remittendi, præcesq; ad Deum ex officio fundendi, vt trididerunt Trid. Syn. de Sacram. ord. Canon. 1. Sess. 23. & de reform. cap. 15. ead. Sess. & Cat. de Sacram. ord. cap. de forma vers. Accipe potestatem offerendi sacrificium, & Sot. dist. 20. q. 1. art. 2.

concl. 3. & probatur in c. 1. §. ad Presbyterum. dist. 25. cum simil. itemq; administrandi Sacramenta, & si non actu, nisi vbi parochiam habent; vt de bapt. probatur in c. conflat. de consec. dist. 4. & in c. Diaconos. dist. 33. & de pœnit. in c. omnis. & de extrema vnctione apud Trid. Syn. Sess. 14. cap. 3. de ministro extremæ Vnctionis, ac demũ de Matrimonio, vt habetur apud eandem Trid. Syn. cap. 1. de reform. Matr. Sess. 24. Hæc sunt in summa, quæ Sacerdotij caractere nobis tribui legimus; ergo contentiosi fori iurisdictione per hunc characterem non tribuitur arg. l. de prætio. ff. de publ. in rem act. & l. cum prætor. ff. de iudic. Præterea confirmatur conclusio hæc, quoniam character Sacerdotij, & potestas iurisdictionis fori contentiosi eodem tempore à Christo Domino tributa Eccl. non sunt; nam in postrema cœna Sacerdotij characterem tribuit Apostolis, ipsosq; Sacerdotes instituit, vt de communi DD. sententia testatur Sot. dist. 20. q. 1. art. 2. concl. 2. lib. 4. Contentiosi fori autem potestatem aliàs hisce verbis condonauit, Quæcumque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcumque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlis, vt asserunt Sot. dist. 22. q. 2. art. 1. concl. 1. vers. Secundò id probatur, & S. Bon. dist. 18. q. 3. vers. Ad illud, quod quaritur, & communiter id receptum esse tradidit Franc. à Viêt. in summa Sacramentorum de clauibus concl. 1. vers. Et nota, quòd illa potestas, & nos sup. cap. 1. nu. 2. ergo ex hoc etiam probatur per Sacerdotij characterem iurisdictionem hanc non tribui cum non eodem tempore potestates hæc duæ collatæ sint. † Ex his igitur iam apparet simplicem Sacerdotem excommunicare non posse, ex quo Sacerdotij characterem iurisdictionem hanc non tribuit, quæ ad censuras ferendas necessariò requiritur, vt asseruit Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 10. de sent. excom. lib. 6. & nos sup. tradidimus. An igitur per parochiæ, beneficij, s. animarum curam habentis collationem iurisdictionem hanc Sacerdos consequetur? hoc enim alterũ erat, quod explicandum nobis proposueramus. Vt rem hanc breuiter absoluam; neq; ratione hac Sacerdotem iurisdictionem eam adipisci cõcludo; nam per beneficij curati collationem hæc, quæ iure tradita nobis sunt, Sacerdos consequitur. Primũ vt Sacramenta eius parochiæ h. minibus præstet, vt habetur in c. omnis. de pœnit. & in Clem. dudum. §. verũ. de sepult. & vt not. glo. ibi in verb. impendant, & Inn. & Abb. ac DD. in rub. de paroch. & idem Abb. in c. dudum. 2. nu. 7. de elect. & Paul. Fusc. de visit. & regim. Eccl. cap. 7. nu. 5. lib. 2. Deinde vt festis saltem diebus Missæ sacrũ ipsis faciat, Parochianosq; ad illud audiendũ de more vocet, vt probatur in c. 1. de celeb. Miss. iunct. c. vt Dominicis. de paroch. & c. seq. 9. q. 2. & Extrauag. 2. de treug. & pac. & vt idem asserunt Innoc. ac DD. in cit. rub. de paroch. Tertio vt ad eos concionetur festis præsertim dieb. ad Christianasq; virtutes amplexandas excitet, à vitijsq; deterreat, vt traditur in cit. Clem. dudum. de sepul. §. verũ, ac nouissimè apud Trid. Syn. de reform. cap. 2. vers. Archipresbyter. Sess. 5. Quarto vt festis diebus Christianæ fidei rudimenta pueris tradat, Christianisq; moribus eosdem imbuat, quod Trid. Syn. fanciuit de reformat. cap. 4. Sess. 24. Quintò vt Decimas, oblationesq; alias percipiat, vt probatur in tot. tit. de dec. & vt inquit Innoc. ac DD. in cit. rub. de paroch. Postremò vt sepulture emolumenta, ac ius consequatur arg. c. 1. de sepult. & cit. Clemen. dudum. eod. de sepult. Hæc igitur sunt, quæ ob parochiam ipsi collatam Sacerdos consequitur, in quorum numero contentiosi fori iurisdictione non habetur; ergo per beneficij curam animarum habentis collationem iurisdictionem hanc Sacerdos nõ adipiscitur: confirmatur sententia hæc; nã, si Sacerdos curatus, vt appellant, iurisdictionem hanc haberet, non solũ excommunicaret, verũ apud ipsum, sicuti apud Episcopum causæ agerentur, quod tamen nec iure cautũ habemus, nec consuetudine fieri videmus. † Quare, cum neq; Sacerdos curatus, idest animarum curam habens, contentiosi fori iurisdictionem habeat; excommunicare verò ad iurisdictionem huiusmodi spectet, vt in initio probauimus, iure merito neque Sacerdos huiusmodi excommunicabit; id quod hac etiam ratione probo, nam Sacerdos hic Episcopale ius non habet, vt hoc per se patet; ac censuras ferre in Episcoporum iuribus numeratur, vt habetur in c. conquerente. de offic. ord. neq; igitur ob id, vel curatus Sacerdos sit, excommunicare poterit; & ex his dissoluta proposita q. remanet. Nec repugnat c. miramur. §. his autoritatibus. nam dictum illud Gratiani verum non est, vt ex dictis patet; ex quo Sacerdotij charactera excommunicandi potestas non sequitur, vt proximè asseruimus; nisi dicamus hac ratione sequi, quoniam clericus esse debet, qui excommunicat. Excipio tamen, vbi Sacerdos hic beneficium haberet, quod contentiosi fori iurisdictionem daret; duo enim beneficiorum genera sunt, quæ curata dicuntur, quorum alterum curatum dicitur respectu habito ad forum pœnitentiæ, quod propriè curatum dicitur, vt inquit Abb. in cit. c. dudum. 2. nu. 7. de elect. & Rebuff. quem refert, ac sequitur Paul. Fusc. de visit. & regim. Eccl. nu. 5. c. 7. lib. 2. & cuius

ius iura proximè recensuimus, & quod qui habet, hunc excommunicare non posse conclusimus: Alterũ curatum dicitur respectu habito, & ad forum contentiosum, vt probatur in Extrauagan. execrabilis propè fin. vers. Quantum autem ad modificationem de præb. & ibi not. glo. in verb. Animarum cura, & Paul. Fusc. eod. nu. 5. cap. 7. & Abb. in cit. nu. 7. quod beneficium curatũ non propriè dicitur de eorundem DD. sententia, & qui illud habet, & iurisdictionem exercere, ac propterea excommunicare potest; ac nos de hoc non agimus; quis enim de proposita quæstione in hoc dubitaret? hæc enim Episcopatus sunt; sed de beneficijs curam animarum habentibus, quæ qui habent, non excommunicant, vt conclusimus. An autem ex consuetudine, rationeue alia id Sacerdotes consequantur, infra docebimus.

S V M M A.

- 1 Iurisdictione aut ordinaria, aut delegata requiritur ad excommunicationem, censuramq; aliam ferendam.
- 2 Iurisdictione ordinaria quid sit.
- 3 Iurisdictionem ordinariam quinam habeat.
- 4 Romanus Pont. excommunicare, censurasq; aliàs ferre in omnes potest.
- 5 Legatus è latere censuras ferre potest in omnes homines suæ prouinciæ.
- 6 Archiepiscopus, Patriarcha, atq; Episcopus excommunicare possunt singulos homines suarum diocesium; sicut etiam generalis administrator Cathedralis Ecclesiæ datus à Rom. Pont.
- 7 Vicarius Ro. Põt. item Vicarius Patriarchæ, Archiepiscopi, necnon Episcoporum in ho-

- mines suæ diocesis censuras ferre possunt.
- 8 Vicarius Archiepiscopi quãdo Suffraganeos excommunicare, aliãq; censura irretire possit.
- 9 Vicarius constitutus à Capitulo Eccles. Cathedralis vacantis censuras ferre potest.
- 10 Cardinalis sibi subiectos in Ecclesia, vbi titulum habet, censura irretire potest.
- 11 Abbates regularium sibi subiectos excommunicare, ac reliquis censuris afficere possunt.
- 12 Priores regularium censuras in suos ferre possunt.
- 13 Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, necnon alterius Ecclesiæ Collegium censuras ferre, potest Antistite suo mortuo.

X X.

- 1 §. Ordinaria, delegataue iurisdictione hæc esse itidem debet, quam iudex is habet, qui censuram laturus est, vt probatur in c. graue. de offic. ord. & vt asseruit Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 1. vers. Primũ, & vers. Secundò. de sent. excom. lib. 6. vbi excommunicandi potestatem iure competere his ait, qui iurisdictionem ordinariam, delegataue Ecclesiasticam in exteriori foro hñt, etiam si sint inferiores Episcopis; nam, cum iurisdictione ad censuram ferendam necessariò postuletur, vt asseruimus supra in §. iurisdictionem; & iurisdictione aut ordinaria, aut delegata sit, vt glo. sentit, ac DD. in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. & arg. tit. de offi. ord. & de offic. delegat. planè, vt alteram harum habeat iudex, quò censura ab eo lata valeat, necesse est arg. cit.
- 2 c. graue. de off. ord. † Ordinaria iurisdictione autè, vt mittamus in præsentem delegatam, de qua suo loco agemus, quatenus ad rem nostrã pertinet, est iurisdictione Ecclesiastica contentiosi fori, quæ alicui inhærens nomine proprio ab eodem exercetur, vt colligitur ex l. more, & ex traditis ibi à Bald. atq; à DD. ff. de iurisd. omn. iudic. iuncta l. 1. §. qui mandatam. ff. de offi. eius, & à Iaf. ibi
- 3 nu. 2. † Ordinarij iudices verò ij sunt, qui iurisdictionem hanc habent, in quorum numero habetur primò Romanus Pont. nam ipse omnium iudex est, argu. c. cuncta per mũdum. 9. q. 3. & omnium ordinariorum ordinarius, & in iurisdictione ordinaria tam contentiosa, quam voluntaria cum omnibus iudicibus concurrat, vt inquit Præpos. in rub. nu. 21. de appell. & Bero. in c. 1. nu. 3. de iud. & Bald. in l. rescripta. nu. 7. vbi de ipsius potestate pluribus agit. C. de præc. im-
- 4 per. offer. † Quare, sicut ipsius constitutionib. omnes obligantur arg. c. 1. & c. fin. de const. ita & ipsius censuris vniuersi obligantur, cum vniuersos excommunicare, censurasq; irretire ipse possit. Secundo loco ordinarius iudex etiam est è latere Legatus, vt habetur in c. Legatos, & ibi not. glo. ac DD. de offic. leg. lib. 6. & vt asserunt Abb. in c. fin. de transact. n. 5. & in c. pen. in prin. vers. Noto secundò. de arb. & Inn. in c. cum ab Ecclesiarum. nu. 3. de offi. ord. qui & cum quouis
- 5 suæ prouinciæ ordinario concurrat, sicuti tradidit idem Præpos. in cit. rub. de app. n. 21. † ac propterea & ipsæ prouinciæ suæ vniuersos excommunicare, censurasq; alia obligare potest arg. c. no-
- 6 uit, vbi de interdicto habetur, & c. fin. vbi de statutis ab eo factis agitur de offic. leg. † Tertio in hoc numero, & Patriarchæ, & Episcopi censentur; nam & ipsi ordinariam iurisdictionem ha-

habent, vt probatur in c. cum Episcopus. de offi. ord. lib. 6. & c. 1. & c. quanto. cum sequē. iunct. rub. de offic. ord. eod. in antiq. ac propterea & excommunicare, interdicere, atq; suspendere sibi subiectos queunt arg. c. ad reprimendam. de offi. ord. & c. venerabili. de sent. excom. in antiq. & c. fin. de const. lib. 6. Quartò generalis administrator Cathedralis Eccl. à Romano Pont. datus; hic enim quoque ordinarius iudex est: & quoniam omnia, quæ iurisdictionis Episcopalis sunt, necnon ea, quæ Episcopus electus, ac confirmatus facit, & hic facere potest, vt dicitur in c. is, cui, & ibi glo. ac DD. not. de elect. lib. 6. ideo & excommunicabit, ac censuras feret; quandoquidem & hæc electus confirmatus potest, sicuti tradidit glo. cōmuniter recepta in c. transmissam. de elect. in antiq. Quintò Vicarius itidem Episcopi ordinarius iudex est, ordinariamq; iurisdictionem habet, necnon Patriarchæ, atque Archiepiscopi Vicarius, & multo magis Rom. Pont. sic enim tradiderunt glo. in c. licet. in verb. officialem. de offi. Vic. & ibi quoq; Gemin. lib. 6. & Innoc. in c. tua nobis. eod. in antiq. & Abb. in c. quoniam. 1. nu. 3. ne prælat. vic. suas, & Rot. decis. 1. & Add. ad eam. nu. 3. de offi. vic. in nou. † hinc fit, vt & censuræ ab huiusmodi Vicarijs legitimè in subiectos ferantur arg. c. 1. §. officiales. de offi. ord. lib. 6. & c. Romana. de sent. excō. & c. venerabilibus. eod. lib. 6. & vt Abb. sensit in c. ab excommunicato. num. 16. de rescript. † quamuis Archiepiscopi Vicarius, vbi Archiepiscopus in sua prouincia est, non longè abest, in Archiepiscopi Suffraganeos ne censuram ferat, veritum ipsi sit. in cit. c. 1. §. fin. de offic. ordin. lib. 6. An aut, si ipsa feratur, nihilominus valeat? DD. ibi varij sunt, eorum sententia mihi verior videtur, qui eam non valere asserunt; resistit enim Summus Pont. principio actus ob verbum illud Non attemptent; videas tamen ibi DD. † Sextò Vicarius etiam à Capitulo electus, vbi Cathedralis Eccl. vacat, electus, inquam, ad formam, quam Trid. Syn. tradidit cap. 16. de reform. Sess. 24. iurisdictionem huiusmodi habet; & ob eam rem, quin censuras promulgare possit, nõ est, quod dubitemus. † Septimò Cardinales in Ecclesijs, quæ pro titulis assignatæ ipsis sunt, iurisdictionem hanc consequuntur, sicuti asseruit Abb. in c. dudum. num. 32. de elect. propè fin. & in c. querejam. nu. 3. eod. & in c. fin. nu. 8. de postul. prælat. & in c. his, quæ. nu. 1. vbi cōmuniter receptum id esse testatur, sicuti etiam Felin. vbi pluribus hanc rem egit, de maiorit. & obed. Episcopalem enim iurisdictionem ibi habet de eorundem sententia, quos citauimus, quæ sine dubitatione ordinaria iurisdictione est; subiectos igitur ea ratione censura obligare earum Cardinales poterunt, vt probatur in cit. c. his, quæ. de maior. & obed. & ibi Abb. ac DD. not. † Octauò Abbates itidem Ecclesiarum regularium in regulares suos Canonicos, Monachosq; statim atq; electi, ac confirmati sunt, iurisdictionem hanc habent, ac propterea ipsos censura irretire queunt, hoc enim probatur in c. cum in Ecclesijs. de maiorit. & obed. & ibi not. Abb. & in c. si cut tuis. de sym. & ibi glo. in verb. Anathematis, hoc idem asserunt Abb. in c. cum ab Ecclesiarum. nu. 10. & in c. quanto. nu. 3. cum seq. de off. ord. & in c. cum contingat. nu. 21. vbi pluribus hanc rem egit, de for. comp. & in c. cum in cunctis. §. inferiora. nu. 5. de elect. & glof. in c. de persona. in verb. aut Monachum. 1. 1. q. 1. & Hel. in præsupp. in c. 1. de consuet. lib. 6. non enim ad censuras ferendas, iurisdictionemq; huiusmodi exercendam, benedictio ipsorum necessariò postulatur, sicut nec etiam consecratio in Episcopis, sicut asseruit glo. cōmuniter recepta in c. transmissam. de elect. ac de Abbate Inn. in c. venerabilem. nu. 3. de elect. † Nonò Priores quoq; regularium Canonicorum, qui Abbatum loco sunt, post electionem ipsorum iurisdictionem etiã huiusmodi habent; atque idcirco sibi subiectos censura irretire poterunt, vt habetur in c. cum in Ecclesijs. de maiorit. & obed. & vt ibi glo. Abb. ac DD. not. † Decimò Capitulum etiam Cathedralis Eccl. sede vacante huiusmodi iurisdictionem consequitur, vt habetur in c. cum olim. de maiorit. & obed. in antiq. & ibi Abb. not. viden. & in c. vn. eod. lib. 6. & vt asseruerunt gloss. in Clem. 1. in verb. Capituli. de hæret. & Abb. in c. illa deuotionis. num. 4. ne sed. vac. & Rebuff. in prax. benef. de deuolut. nu. 58. atq; abundè Io. Franc. de Pauin. in tract. suo de offic. & potest. Capit. sed. vac. in 2. q. 1. part. & excommunicare igitur, censurasq; alias ferre collegium huiusmodi poterit arg. cit. c. vn. de maiorit. & obed. lib. 6. & non solum Ecclesiæ Cathedralis Collegium Episcopo, Archiepiscopo uero mortuo iurisdictionem hanc consequitur, verum etiam & Capitulum inferiorum Ecclesiarum, quæ Capitulum habent, suo Antistite mortuo eandem adipiscitur; quare & huiusmodi Capitulum censuras ferre poterit arg. c. his, quæ. de maior. & obed. & vt Abb. ibi nu. 2. asseruit viden. & in c. fi. nu. 9. de stat. monac.

S V M M A.

- 1 Iurisdictione ordinaria censura Ecclesiastica ferenda multis modis nobis tribuitur.
- 2 Prescribens potestatem excommunicandi, alteriusq; censuræ ferendæ in aliquos prescribere ipsis ratione aliqua debet.
- 3 Prescripta facultate excommunicandi, prescripta non intelligitur potestas suspendendi, atque interdicendi, quod exceptionem tamen patitur.
- 4 Prescripta iurisdictione, seu potestate alicuius hominis excommunicandi, qui prescrip-

sit, alios excommunicare non potest; quod exceptionem itidem patitur.

- 5 Prescripta facultate excommunicandi, alteriusq; censuræ ferendæ, & absoluedi ea potestate excommunicatos, censuræq; alia irretitos, facultas prescripta esse existimatur.
- 6 Consuetudine acquiritur facultas censura ferendæ.
- 7 Priuilegio concedi potest, vt quis excommunicet eos, qui sibi damnum delerint.

XXI.

† Haberi autem à nobis iurisdictione ordinaria hæc censuræ ferendæ multis modis potest; nam primùm ab homine, qua ratione Romani Pont. Vicarius eam habet, de quo agitur in c. pen. de offi. vic. tribuitur enim ipsi à Romano Pont. vti Bero. tradidit in rub. nu. 5. & num. 11. de offic. deleg. eadem ratione ipsam generalis Vicarius Episcopi habet; nã ab Episcopo ipsi ea tribuitur, sicut inquit idem Bero. in cit. rub. nu. 6. vers. Secundò, & nu. 8. & nu. 12. & Imol. in c. cum ab Ecclesiarum. nu. 7. vers. Fallit in duobus casibus. de offic. ord. Deinde à Collegio quis eam consequitur; qua ratione Episcopi, Abbates Ecclesiæ Collegium habentis, & Priores, qui Abbatum loco sunt, ipsam consequuntur; quandoquidem à Collegijs suarum Eccl. eliguntur, vt probatur in c. 1. & ibi not. Abb. ac DD. & tot. fere titul. de elect. & vt idem Abb. tradidit in c. cum Ecclesia. nu. 8. eod. & sensit Inno. in c. cum ab Ecclesiarum. de offic. ord. quamuis Episcopi tempestate nostra à Romano Pont. ordinariam iurisdictionem habeant, ex quo sibi eorum institutionem reseruauit, vt dixit Bero. in cit. rub. n. 14. vers. Item cum hodie iure nouissimo. de offi. deleg. Tertiò hanc iurisdictionem comparat sibi quis prescriptione, & ira potestas excommunicandi, interdicendi, ac suspendendi, vt habetur in c. cum olim, & ibi not. glof. & Abb. & Imol. nu. 4. de prescript. & in c. auditis. eod. & ibi quoq; Abb. ac reliqui not. & vt asseruit Rot. decis. 2. in nou. de prescript. vbi questionem hanc in excommunicatione, ac censuris disputauit; prescriptione igitur & facultas hæc acquiritur; † quamuis præter alia, quæ ad prescriptionem perficiendam requiruntur, & hoc postuletur, vt, si non iurisdictionem, sed excommunicandi, interdicendi, ac suspendendi potestatem prescribere velit, eis, in quos potestatem hanc prescribit, ratione quapiam præsit, vt exempli gratia, si in Canonicos potestatem hanc prescribat, eorum Canonicoꝝ Præpositus, Archidiaconus uero fiet; si in populum, eius saltem Párochus, alias autem facultatem hanc non consequetur, atque sic asseruit Inn. in c. olim. 3. nu. 1. vbi questio hæc agitur de restit. spol. & in c. 2. de his, quæ fiunt à maiori par. cap. quem sequuntur Abb. ibi nu. 7. & Imol. nu. 9. & Rot. in cit. decis. 2. nu. 3. de prescript. in nou. & Balb. in tract. suo de prescript. in 1. par. 5. par. princip. q. 1. 1. nu. 10. vers. Prædictam conclusionem limita; ac merito nam prescriptione facultas hæc non acquiritur, nisi exerceatur; at, si subiectos ratione quapiam non habeat, in quos eam exerceat, non habebit arg. c. fin. de constit. lib. 6. & l. ff. de iurisd. omn. iud. atque ita inquit Innoc. in eod. c. 2. de his, quæ fiunt à maiori parte cap. & probari videtur hoc in cit. c. cum olim. de prescript. † Verum an, qui excommunicandi facultatem prescripsit, hic, & alias censuras ferre poterit? item an, qui in vnã personam, hic & in aliam eandem facultatem prescriptam habebit? postremò an hic idem, qui excommunicandi, alterius uero censuræ ferendæ facultatem prescripsit, & censura irretitos à se absoluet? Quò ad priorè questionem breuiter cōcluditur eum, qui excommunicandi tantum facultatem prescripsit, censuras alias ferre non posse; sic enim asserunt Abb. in c. cum olim. n. 7. de prescript. & Felin. in c. auditis. nu. 11. eod. & in cit. c. cum olim probatur; vbi, cum Abbas facultatem & excommunicandi, & interdicendi, & absoluedi se prescripsisse comprobasset, Rom. Pont. in dictis articulis, ne ab Episcopo, qui Abbati molestiam inferrebat, in posterum ea inferretur, mandauit; secus autem quò ad alia omnia, quæ Abb. non prescripserat, & ita secus quò ad suspensionem; nam ex prædictis articulis esse non poterat, quos tres proximè recensuimus, ex quo eius antea mentio facta non erat; confirmatur etiam sententia hæc, quoniam ius prescriptione acquisitum ad iura similia non trahitur arg. c. cum contingat. de for. compet. & c. cum contingat. de dec. & vt inquit, Abb. in cit. c. cum olim. de prescript. nu. 7.

num. 7. & Felin. in c. auditis. nu. 10. cum multis seq. vbi rem hanc pluribus comprobauit; illud ergo in hoc dici poterit tantum præscriptum, quantum possessum arg. c. cum in tua. de dec. & l. 1. §. si quis hoc interdicto, cum glo. ff. de itin. act. quæ priuat. & eorum, quæ tradidit Iason. in l. possideri. nu. 35. ff. de acquir. posses. præscripta igitur à quopiam excommunicandi facultate, reliquas censuras hic ferre non poterit. Huic tamen conclusioni repugnare videtur Inno. in c. 2. nu. 2. de Capell. Monac. nam, si quis vnum actum iurisdictionis exerceat hoc animo affectus, vt quò ad iurisdictionem vniuersaliter suo iure vtatur, hunc generalis iurisdictionis possessionem acquirere Inn. ait; vnde, si ciuilitè causam cognouerit, & criminaliter causas cognoscere poterit, quod dictum Inno. secuti sunt, & Abb. in cit. c. cum in tua. n. 3. de dec. & Rot. in cit. decis. 2. nu. 3. de præscrip. nam, inquit ipsi, sub iurisdictione partes, atque actus vniuersi eius comprehenduntur, ac propterea, sicuti per ingressum in partem alicuius fundi totius possessio acquiritur, vt probatur in cit. l. possideri, & ibi not. Ias. nu. 3. & nu. 3. ff. de acquir. posses. ita actum iurisdictionis vnum quis exercens, totius possessionem acquirit; ergo idem & hic præscripta excommunicandi facultate, & reliquas censuras ferendi potestatem præscriptam esse dicendū videtur; atqui ad hoc respondetur sententiam hanc Inno. in cit. c. 2. de Capell. Monac. tunc locum habere, vbi hoc animo iurisdictionis partē q̄s exercet, vt vniuersè iure suo vtī velit, secus autem si iurisdictionis partem exerceat, vt solū eius iurisdictionis parte vtatur, sic enim Inno. sensit in cit. c. 2. nu. 2. vers. Nam si intenderet, ob iura, quæ citat, & ita quoq; sentiunt Abb. in c. cum in tua. de dec. nu. 3. & nu. 5. & Rot. cit. decis. 2. de præscrip. in nou. in hoc igitur casu vniuersa iurisdictione præscribitur, aliās autem proposita in initio quæstionis sententia locum habet. † Quò ad quæstionem alteram verò, an. f. facultas censuræ ferendæ in vno præscripta in alterum trahatur, concludendum est ipsam non trahi; nam sic asseruit Inno. in cit. c. 2. nu. 2. vers. Sed hæc generalis iurisdictione, de Capell. Monac. etenim alter sub altero non continetur, eiq; subiectus non est, ac propterea præscriptio vnius in alium non refertur, ita Innoc. eod. & Rot. in cit. decis. 2. inquit exepitur tamen, vbi contra quempiam facultatem hanc præscripsimus, qui iurisdictionem non solū in hunc, in quem facultatem illam exercemus, verum etiam & in alios habet; tunc enim is, in quem à nobis potestas illa exercetur, pars eius populi, & vniuersitatis est; atque idcirco, sicut, qui in partem fundi ingressus est, totius fundi possessionem acquisiuit, vt probatur in cit. l. possideri, & ibi not. ff. de acquir. posses. ita facultate hac censuræ ferendæ in vno contra quempiam præscripta, qui in eum vnum, in vniuersosq; eius vniuersitatis iurisdictionem habet, tanquam in eius vniuersitatis partem, in omnes præscripta iurisdictione erit, atq; ita asseruit Inn. in cit. c. 2. nu. 3. vers. Differentia autem, quam feci. de Capell. Monac. & sequitur eum Rot. in cit. decis. 2. nu. 3. † Quò ad postremam demum quæstionem an. f. qui excommunicandi, censuræq; ferendæ potestatem præscripsit, hac potestate fultus à se censura irretitos absoluat. Vt rem paucis persoluamus, & facultatem absoluendi obligatos à se censura quauis ipsius præscripsisse asserimus; par enim ius ligandi, atque soluendi est, vt habetur in c. verbum. de penit. dist. 1. & in l. qui condemnare. ff. de reg. iur. cum simil. & in re nostra hoc asserunt Abb. in c. cum olim. n. 5. in fin. de præscrip. & apertius Felin. in c. auditis. nu. 1. & nu. 20. in fin. eod. & generatim Bal. in l. imperium. nu. 11. vers. Circa vltimum punctum. in 1. lect. ff. de iurisd. omn. iud. non absoluet tamen hic mea sententia eos, qui in iuris censuram inciderunt, nisi & hoc præscriperit, & in hanc sententiam accipi quoq; potest cit. c. cum olim, dū de facultate absoluendi præscripta per Abbatē agit; præscriptione igitur, vt eò, vnde digressi sumus, iam reuertamur, ordinaria iurisdictione comparatur. † Quartò hanc eandem iurisdictionem, ac censuræ ferendæ facultatem adipiscitur quis consuetudine, vt habetur in c. dudū. §. sed cum in iure. de elect. in antiq. & in c. Romana. in prin. de sent. excomm. lib. 6. vbi de consuetudine absoluendi excommunicatos, suspensos, interdictosq; ab alio agitur, & arg. c. 2. de off. ord. lib. 6. & vt asserit Imol. de excomm. in c. cum contingat. nu. 6. de for. compet. & Inn. de omnibus censuris in c. quæstionis. de his, quæ fiunt à maio. par. capit. neq; iniuria; nam censuras ferre ad iurisdictionem pertinet, vt glo. communiter recepta sensit in c. transmissam. de elect. & vt Imol. dixit in c. cum contingat. nu. 6. & nos antea comprobauimus in §. iurisdictionem; iurisdictione autem comparatur & consuetudine, vt habetur in eod. c. cum contingat, & ibi not. glo. & Abb. nu. 5. & in c. 1. §. 1. & seq. de for. comp. lib. 6. præesse tamen & hic ratione quapiam ipsis debet, in quos facultatem hanc comparare sibi consuetudine nititur, sicut antea de præscriptione tradidimus, & hac de re asseruit Inno. quem & ibi Abb. sequitur in cit. c. quæstionis. de his, quæ fiunt à maior. par. cap. † Quintò etiam priuilegio facultatem hanc habere quis potest, vt habetur in cit. c. cum contingat, & ibi not. Abb. nu. 5. de foro comp.

& in

in c. auditis, & ibi quoq; Abb. nu. 4. de præscrip. idem not. Abb. in cit. c. duo simul. nu. 2. de off. ord. & tradidit Balb. in eod. suo tract. de præscrip. in 1. par. 5. par. prin. q. 1. n. 3. Hinc Abb. not. in c. ex parte decani. nu. 1. de rescrip. priuilegio concedi posse cuiuspiam priuato, vt suos malefactores excommunicet; & facit ad hoc Add. ad Abb. eod. & arg. c. ex parte. 1. de verb. signif. consuetudine igitur iurisdictione hæc etiam comparatur, ac propterea & lege etiam scripta; iurisdictionem igitur, qui censuram laturus in quempiam est, habere debet; quæ, vt vidimus, & ab homine, & à lege, & à collegio, & à præscriptione, & à consuetudine, & à priuilegio habetur; atque ita DD. asseruerunt, ac glo. in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. & Innoc. & alij in c. cum ab ecclesiarum. de off. ord.

S V M M A.

- 1 Index, qui re vera iudex non est, si quam censuram ferat, ipsa censura valet; modò superioris iurisue autoritate in quasi possessione iurisdictionis sit, & communiter pro iudice habeatur.
- 2 Episcopo dolo Cathedralē aliquam Ecclesiam occupate, id est sine superioris iurisue autoritate, quamuis pro vero Antistite habeatur, excommunicatio tamen, censura iudice

alia ab ipso lata non valet.

- 3 Delegatus ab eo datus, qui iudex verus non erat, pro vero tamen habebatur, ab eoq; acta valebant, censuras legitime fert.
- 4 Verus iudex qui est, si ratione quapiam iudex esse desinat ipso iure, idq; non manifestò constet; censura ab eo lata valet, antequam officio priuatum ipsum esse declaratur.

XXII.

† Item necessario requiritur, vt iudex hic aut verè iurisdictione hanc habeat, aut eam habere communiter existimetur, vt probatur in l. Barbarius. ff. de off. præ. ibi enim Barbarius ille Prætor re vera non erat, vt sensit Innoc. in c. cum dilectus. num. 2. & ibi Add. ad eum de elect. & in c. nuper. de big. & Bald. in cit. l. Barbarius in 1. lect. nu. 8. vers. Quartò contra hoc oppono, vbi communiore opinionem hanc esse inquit, & Ias. nu. 19. qui eandem opinionem magis communem esse testatur; & tamen ab eo acta valuerunt; quandoquidem superioris autoritate præturam gerebat, & pro Præatore communiter habebatur, vt ibi probatur, & DD. not. idē probatur in c. nihil. iunct. glo. & traditis à Panor. & à DD. de elect. duo igitur necessariò postulantur, quò ab eo, qui iudex non est, tanquam à iudice acta valeant; & vt in quasi possessione iurisdictionis autoritate superioris, iurisue fiet, & vt communiter pro iudice habeatur, vt DD. asserunt Abb. in cit. c. nihil. nu. 1. 1. vers. Et primus casus, & Inno. nu. 3. vers. Quamuis possit responderi, & nu. 4. in prin. & vers. Si autem non sit intrusus, & Imol. nu. 8. & Bart. in cit. l. Barbarius. nu. 5. in 1. lect. & nu. 8. 2. lect. & Ias. nu. 50. & nu. 66. ac reliquis omnes, & Alex. conf. 138. lib. 1. Sicut ergo reliqua à iudice hoc acta valent, ita & excommunicationis, censuræq; alterius sententiæ ab eo late valebunt; secus autem si alterum horum desideretur; † Quare, si Episcopus in Ecclesiam aliquā se intruserit, & ita sine superioris autoritate, quamuis communiter pro Episcopo habeatur, tamen ab eo acta nulla erunt; sic enim de eo communiter concluditur, qui publici scribæ Notarij vulgò dicti munus exercuit, ab omnibusq; pro publico scriba habebatur, cuius tamē acta non valuerunt; propterea quòd superioris autoritate munus illud non exercuit, vt asseruit Ias. in cit. l. Barbarius. nu. 48. vbi quæstionem hanc disputauit, quæ autem diximus de ordinario iudice, eadem & de delegato concludimus; nam & censuræ, sicut etiam reliqua acta, quæ eius officij vi agit, firma erunt, vt probatur in l. 2. C. de sent. & interloc. & vt communiter receptum id esse testantur Abb. in c. cum dilecta. nu. 10. & Felin. eod. nu. 3. de rescrip. & sequitur Ias. in cit. l. Barbarius. in fin. † Immo, si hic delegatus ab eo detur ordinario, qui & ipse re ipsa iudex non erat, pro iudice tamen communiter habebatur, vt in initio diximus, & censuras legitime feret; nam ab ordinario huiusmodi acta valent, ergo & delegati datio valet. † Verum, quid si re vera iudex erat, sed ratione quapiam iudex esse ipso iure desijt; an, antequā officio priuatus declaretur, si censuras ferat, aliudue agat, ipse valebunt? planè, quòd in quasi possessione iurisdictionis est, idq; superioris autoritate, quodq; ab Ecclesia tolleratur, & communiter pro iudice habetur, vniuersa, quæ agit, valebunt, cum ob cit. l. Barbarius, & cit. c. nihil. iunct. glo. tum ob c. ad probandum. de re iudic. in antiq. & ob c. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. vel igitur, iurisdictionem re vera vt iudex habeat, necesse est, vel vt ipsam habere existimetur; de materia huiusmodi verò vident DD. in cit. l. Barbarius, & in cit. c. nihil. de elect. vbi de iudicib. huiusmodi abundè agitur; satis enim hic habuimus hanc rem attigisse.

S V M M A.

S V M M A.

- 1 Iudex, qui censuram ferre vult, iurisdictionis usum impeditum habere non debet.
- 2 Iudex excommunicationem, censuramve aliam ferre non potest, si nec is, à quo iurisdictionis eius omnino pendet, id possit.
- 3 Vicarius Episcopi, alteriusve, Episcopo denunciato, notorieve excommunicato, ab officio suspendo, neque excommunicare, neque censuras alias ferre potest.
- 4 Vicarius Episcopi, Episcopo in hostium potestate existente, censuras ferre non potest.
- 5 Delegatus iudex censuras ferre non potest, si re integra delegans iurisdictionis usum

- non habet; & quid de subdelegato.
- 6 Iudex censuras ferre potest; si is, à quo iurisdictionem immediatè non habet, aut excommunicatus notorius, aut denunciatus sit.
  - 7 Iudex censuras ferre non potest, si à superiore id sibi prohibitum sit.
  - 8 Iudex aut denunciatus, notorieve excommunicatus, aut eadem ratione ab officio suspensus censuras ferre non potest.
  - 9 Iudex, à quo quis appellavit, in appellentem censuras ferre non potest.
  - 10 Iudex recusatus in recusantem censuram ferre non potest.

XXIII.

- 1 § † Non solum autem iudex, qui censuram eccl. ferre vult, iurisdictionem habere debet, vt probauimus, sed etiam & eiusdem usum; nam iudex, qui iurisdictionis impeditum usum
- 2 habet, nihil agere potest. Hoc autem ex multis causis contingere potest; † nam primò, si is, à quo iurisdictionem omnino habet, & à quo sua iurisdictionis prorsus pèdet, à iure impediatur, quò minus iurisdictionem exerceat; neque hic, qui ab eo iurisdictionem habet, exercere ipsam poterit; ac propterea neque excommunicare, neque censuram aliam ferre; † hinc episcopo huiusmodi, aliove antistite, aut denunciato, notorieve excommunicato, aut ab officio suspendo; quoniã iurisdictionem tunc episcopus exercere non potest, vt habetur in c. ad probandum de re iud. in antiq. & in c. 1. de suppl. negl. prælat. lib. 6. & in c. vn. ne fed. vac. eod. lib. & vt dixit Iacob. de Graff. cap. 5. nu. 4. lib. 4. decis. cas. confc. neque ipsius vicarius iurisdictionem exercere poterit; ac propterea neque excommunicare, vt probatur in c. 1. de off. vic. lib. 6. & ibi not. gl. in verb. ipsius. in fi. & Gemin. nu. 4. & Anchar. nu. 1. vers. Item nota tertio, & Inno. idem glo. in Clem. fin. quam ibi sequuntur Imol. nu. 17. & Zab. in fin. & idem asserit Rebuff. in prax. benef. nu. 217. form. vic. Archiep. & Rot. decis. 4. nu. 2. de offic. vic. in nou. quæ regula locum habet in cuiuscunq; antistitis vicario, vt probatur in cit. c. 1. de off. vic. lib. 6. & vt citati autores sentiunt; item vel ipse vicarius iurisdictionem exercere cœpisset; nam neque tunc excommunicare, iurisdictionemve aliam exercere poterit, vt not. Anchar. in cit. c. 1. nu. 2. vers. Episcopo verò excommunicato. † Item, si ratione alia episcopi iurisdictionis impediatur, vt potè quòd ab hostibus captus est, neque tunc vicarius ipsius quidquã agat, sed Capitulum, vt dicitur in c. 3. de suppl. negl. prælat. lib. 6. quamuis, si ab hostibus redeat, postliminij iure cum omnia recuperet, secus dicendum sit argu. §. si ab hostibus. in Insti. quib. mod. ius pat. pot. solu. atque ita sensisse gl. videtur in cit. c. 3. in verb. libertati. de suppl. negl. prælat. † Idem in delegato concludimus; nam, si re integra, qui delegavit, excommunicatione nominatim, notorieve obligetur, & delegati iurisdictionis impediatur, vt asseruit Bar. in l. more. nu. 16. ff. de iurisd. omni. iud. ab ipso enim delegante iurisdictionis delegati pendet, delegantisque iurisdictione utitur, vt habetur in l. 1. §. qui mandaram. ff. de off. eius. Secus autem, si delegatus iurisdictionem exercere iam cœpisset arg. l. & quia ff. de iurisd. omni. iud. & c. relatum cum seq. de off. deleg. in antiq. Quid verò iuris in subdelegato sit, tradidit Butr. ac DD. in c. licet. de off. deleg. & Gemin. in cit. c. 1. de off. vic. lib. 6. impedito igitur eo, à quo iurisdictionis nostra pendet, neque nos iurisdictionem exercere possumus; † secus autem, vbi iurisdictionis ab alio non pendet, vt asseruit Anchar. in cit. c. 1. de off. deleg. lib. 6. nu. 1. vers. Item nota tertio. † Secundo loco iudicis iurisdictionis etiam impeditur, vbi superior, qui id potest, aut ne iurisdictionem exerceat, aut ne excommunicet, omnino ipsi prohibuit, ac si quid agatur, pro infecto haberi voluit; quare, si aut Romanus Pont. alicui episcopo id vetuerit, aut episcopus suo vicario, si contrarium hi conetur, nihil agent arg. l. iudicium soluitur. ff. de iud. etenim, si priuare ipsos ea iurisdictione omnino possunt, multo magis, ne ipsam exerceant, eisdem interdiceret, atque ita habetur in c. quia plerique, & ibi glo. in verb. sententijs. not. de off. ord. lib. 6. † Tertio impediatur etiam iurisdictionis, quamobrem censuras ferre iudex non poterit, vbi ipsemet iudex, qui censuram ferre vult, aut excommunicatus denunciatus, notoriusve, aut eadem ratione suspensus est; nam tunc neque iudicare, neque censuras ferre poterit: sic enim probatur de excommunicatione in c. audiuius.

audiuius. 24. q. 1. & ibi in summ. gloss. not. & in c. ad probandum. de re iudic. & sic quoque asserunt Abbas in c. ab excommunicato. nu. 7. de rescript. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 8. nu. 9. vers. Quid aut, ibi ideo ipse censo. de sent. excom. lib. 6. & Bart. in l. si arbiter. C. de sent. & interloc. omni. iud. & Iaf. in l. Barbarius. nu. 61. ff. de off. prætor. quare, si contra fiat, sententia lata ipso iure nulla sunt; vt inquit DD. Abb. in cit. c. ab excommunicato. glo. & Innoc. & Canon. in cit. c. ad probandum, ac nouissimè Vant. in tit. de nullit. sent. ex defect. iurisdic. ord. nu. 137. etenim suspensam iurisdictionem habet, ac propterea nihil agere potest; idem quoque de suspendo ab officio, vt nihil agat, actumve non valeat, communiter receptum id esse restatur Abb. in c. cum dilectus. nu. 18. cum duob. seq. & nu. 26. de consuet. quæ aut de excommunicatione, ac suspensione diximus, eadem & de huiusmodi impedimentis dicta esse volumus. † Quarto impeditur etiam iurisdictionis, vnde nec excommunicare, nec censuram aliam ferre iudex potest, lataue valet, vbi is, in quem censuram ferre ipse vult, antequam eam ferat, legitime appellavit; nam, quòd appellatione iurisdictionis usus suspensus est, vt habet in c. si à iudice. de ap. lib. 6. & vt not. Abb. in c. sepe nu. 14. de appell. in antiq. & Anchar. in c. licet. de sent. excom. lib. 6. in princ. ob eam rem, vt qui suus iudex esse desierit, neque ipsum appellentem excommunicabit, censuramve aliam constringet; neque, si contrarium conetur, quicquam faciet, sed sententia nulla erit, vt habetur in c. quoties. 2. q. 6. & in c. cum contingat. de offic. deleg. in antiq. & in c. per tuas. de sent. excom. & in c. solet. eod. lib. 6. & in c. venerabilibus. §. si. eod. tit. ac lib. atque vt de excommunicatione asserunt Lap. alleg. 1. nu. 2. & Quintil. Mand. in Add. ad eum in litera D. idem Lap. alle. 47. nu. 3. vers. His præmissis, & communiter receptam opinionem hanc esse restatur ibidem Mandos. in Add. in litera F. idem quoque sentit Rot. decis. 20. in fin. de appel. in nou. quæ regula locum habet, etiam si appellationem deinceps prosecutus appellans non sit ob c. licet de sent. excom. lib. 6. & ibi not. à DD. Item, quacunque ratione appellationem prosecutus non sit, locum id habere Anchar. asseruit in cit. c. licet. idem erit etiam, vel post definitiuam sententiam, interlocutoriamve appellauerit; nam excommunicatio deinceps lata non valebit; sic enim asseruit Lap. alleg. 2. n. 4. viden. & Io. Andr. quem refer, ac sequitur Gemin. in eod. c. licet. de sent. excom. lib. 6. nam nihilominus excommunicatio lata nulla erit; idem & de suspensione, atque interdicto asserimus arg. c. quarenti. de verb. sign. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. quare & interdicti, & suspensionis sententia lata nulla erit, etiam si appellatio deserta sit, atque ita dixit gloss. communiter recepta in eod. c. licet. de sent. excom. lib. 6. † Quinto impeditur etiam iurisdictionis, vbi is, in quem censuram ferre iudex vult, ipsum recusavit; nam neque tunc, si recusantem excommunicet, excommunicatio valebit, ita enim asseruerunt glo. in cit. c. quoties. 2. q. 6. & Lap. allegat. 1. nu. 2. & Curt. iun. conf. 312. nu. 15. lib. 3. etenim acta à iudice recusato nulla esse magis communiter receptum id esse restatur Gabr. in tract. suo conclus. & reg. de iud. concl. 5. & Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. alleg. 1. in princ. ex quacunque igitur causa iurisdictionis usus impediatur censuræ sententia nulla erit, modò impedimentum illud manifestum, notissimumque sit.

S V M M A.

2 Propriam ob causam in alterum censuram ferre quis non debet; quæ regula est declaratur,

XXIII.

- 2 § † Requiritur denique, ne iudex hic pro causa propria quempiam excommunicet, censuramve aliam obliget, vt habetur in c. inter querelas. 23. q. 4. & vt gloss. ibi not. & asserit Inno. & Abb. in c. venerabili. de cens. & idem Abb. in c. cum venissent. nu. 10. de iud. etenim, ne quis in re sua ius sibi dicat, prohibitum est in c. 1. q. 4. & in l. vn. C. ne quis in sua causa, & ibi DD. atque ita glo. tradidit in c. conquerente. in verb. volueris. de resti. spol. & Inn. in cit. c. venerabili. nu. 2. & Abb. eod. c. cum venissent. nu. 6. vbi materiam hanc egit, & in c. cum sit generale. nu. 9. de foro compet. censuras igitur in quempiam pro re sua quis, vt iudex ferre non debet. Excipitur tamen primò, vbi quis vt priuata persona se, suumve ius tueri vult; tunc enim censuram in sibi subiectum ferre potest, vt habetur in c. dilecto. de sen. excom. lib. 6. & ibi not. Inn. ac DD. & in c. venerabili. vers. Attamen, & ibi not. Gemin. num. 6. eod. tit. ac lib. & vt asseruit Innoc. in cit. c. venerabili. vbi quæstionem hanc disputavit, & ibi quoque Abbas, & in c. ex parte. 1. de verb. sign. & idem Abb. in c. cum venissent. n. 10. vers. Si verò extra iudicium, de iud. & in c. cum sit generale. nu. 9. de foro comp. ac meritò, nam, cum defensio quocunq; iure (modò legitima sit) permittatur, vt dicitur in l. vt vim. ff. de iust. & iur. vbi DD. & in c. si verò. de sent. excom. in

D

antiq.

antiqui & in c. dilecto. eod. lib. 6. iure & ut his armis, censuris. f. quis se tueatur, permiffum esse ceneri debet arg. cit. c. dilecto, & l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum ff. de procur. quare, quod tunc non ut iudex se habet, ob eam rem neq; appellacionem, neque probationes recipere cogitur, sicut Inno. & Abb. in eod. c. venerabili. tradiderunt, immo Inn. in eod. c. venerabili. nu. 4. vers. Vnde prudenter, quem & Abb. ibi sequitur nu. 3. eum prelatum facere prudenter dixit, cui iura, quæ possidet, denegantur, si ut pars, & non ut iudex procedat; nam iuris ordinem servare tunc non cogitur. Secundo loco excipitur, ubi offensa, atque contumacia notoria est, ut inquit Inno. in cit. c. ex parte. 1. nu. 1. de verb. sign. & sequitur eum Abb. in c. cum venissent. nu. 10. de iud. nam in notorijs quis non tam iudex, quam iuris executor est, ac propterea cessat iniuria, quæ timeri posset, ut asserunt idem Inno. & Abb. in citatis proximè iuribus, & Bald. in l. vn. nu. 2. C. ne quis in sua causa, & Lap. alleg. 27. nu. 8. hinc Plebanum, si Rectores Ecclesiarum, quæ ipsi subiectæ sunt, pensionem antiquitus debitam non solvant, ipsos excommunicare posse Lap. ibidem conclusit, & sequitur Abb. in cit. c. cum venissent; hinc Episcopi ecclesias interdicto subiiciunt, si earum clerici decimas debitas non præstent, id quod Arimini obseruatum vidi; notorium quippe debitum est. Tertio excipitur Pont. Max. summa, quæ habet, vsus potestate, etiam si offensa notoria non sit arg. l. & hoc Tiberius. ff. de hæred. instit. & c. Guilifarius. 23. q. 4. & vt Abb. tradidit in cit. c. cum venissent. nu. 6. de iud. in summa ubi quis in propria causa ius sibi dicere potest, ibi & censuras ferre poterit; id autem tractatur, & in cit. c. cum venissent à Panor. & à DD. & à Gemin. itemq; ab alijs in c. 1. de pœnit. lib. 6. & in l. vnic. C. ne quis in sua causa. Quarto excipitur, ubi quis iurisdictionem iudicis impedit; nam iudex impeditus in eum censuram eccles. ferre potest, ut habetur in c. 1. de offi. deleg. & ibi Abb. n. 6. & Felin. n. 14. vers. Item non solum potest imponere censuras: id quod locum habet, vel delegatus iudex sit; nam hoc habetur in cit. c. 1. de offi. deleg. & ita etiam asseruit Abb. in cit. c. cum venissent. n. 11. de iud. etenim, cum, ut causam cognoscat, sibi mandatum sit, & vniuersa, quæ ad ipsam explendam pertinent, permiffa esse censetur arg. l. 2. cum ibi not. ff. de iurisd. omn. iud. & c. de causis. de offi. deleg. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de procur. de hac tamen materia videndi sunt Inno. & Abb. in c. dilectus de pœn. idem Abb. ac Felin. & DD. in cit. c. 1. de offi. deleg. & Anchar. in c. 1. de pœnit. lib. 6. Postremo excipitur, ubi quis ex priuilegio facultate hanc habet, ut probatur in c. ex parte. 1. & ibi not. Abb. de verb. sign. idem sentit quoque Abb. in c. ex parte decani. nu. 1. de rescript. His igitur exceptis casibus alijs pro regula habebimus in propria causa censuras ferre nos non posse. Hæc sunt, quæ inesse ei debent, qui censuram eccle. laturus est; hæc, ex quibus dubitationes nonnullæ oriuntur, quas singulas in suis locis collocauimus; iam ad ea, quæ inesse huic iudici debent, non tamen necessario, transeamus.

De homine efficiente causa censuræ ecclesiasticæ iudice ordinario; & de ijs, quæ ad eam ferendam inesse ipsi debent, non tamen necessario. (cap. III.)

S V M M A.

1 Occultè excommunicatus, ab officio suspensus ecclesiasticam censuram ferre non debet.	re possit; & si excommunicatus, an excommunicatio valeat.
2 Occultè excommunicatus, suspensus ab officio iurisdictionis vsu quod ad se non habet, secus quod ad alios.	5 Minori excommunicatione irretitus occultè, manifestè excommunicare, & reliquas censuras ferre potest.
3 Occultè excommunicatus, suspensus ab officio si quid agat eorum, quæ iurisdictionis sunt, illud valet.	6 Minori excommunicatione irretitus occultè, manifestè iurisdictionem, & habitum, vt aiunt, & vsu retinet.
4 Occultus excommunicatus an excommunicatus	7 Occultus excommunicatus quisnam dicatur.

EXPLICATIS hætenus ijs, quæ iudici ordinario ad censuram ecclesiasticam ferendam necessario inesse debent; iam ea explicemus, quæ in eo, & si non necessario, ratione tamen quadam, ut insint, postulantur. † Primum igitur iudex, qui censuram laturus est, neq; occultè excommunicatus, neq; simpliciter, ab officio suspensus occultè esse debet; † nam in utroq; casu iurisdictionis vsu quod ad se priuatus est, vt de excommunicato Abb. ac Felin. inquirunt in c. duobus. de sent. excom. & DD. cõ-

munitè in c. ad probandum. de re iudic. & à nobis traditur Tab. 1. cap. 11. & vt de suspensio simpliciter, ab officio communitè id asseri testantur Abb. in c. cum dilectus. nu. 18. de consuet. & Gemin. in c. quia. nu. 8. vers. Communis conclusio. de offi. deleg. lib. 6. & vt nos comprobauimus in Tab. 4. cap. 6. §. 1. de effectu suspensionis ab officio; quare, si quid iurisdictionis ab horum altero exerceatur, culpa omnino non carebit, ut sentit Caiet. in summ. in verb. excommunicato plura sunt illicita. vers. Sed de medio, & arg. c. fin. de cohab. cler. & mul. & c. cum non ab homine, & c. à nobis. 2. de sent. excom. † Valebit nihilominus, si quid ab ipsis agatur, vt DD. communitè concludunt in cit. c. ad probandum. de re iudic. & nos in cit. cap. 11. Tab. 2. comprobauimus. † Verum an excommunicatio valebit, si ab occulto excommunicato feratur? in hac quæstione, quæ difficilis admodum DD. visa est, duæ sententiæ exortæ sunt; nam glo. ab excommunicato excommunicationem latam non valere existimauit in §. tria. 3. q. 7. & in summ. & in c. audiuius. 24. q. 1. & in c. si. de ord. ab epif. qui renunc. epif. & ibi Abb. sibi non constans, eandem opinionem secuti sunt Archid. in cit. c. audiuius, & Host. & Io. an. & Calde. quos refert Abbas in c. veritatis. nu. 43. de dolo, & contum. & non nulli alij, quos partim recenset Felin. non tamen sequitur in c. ad probandum. nu. 7. de re iud. & in c. si verè. nu. 7. de sent. excomm. partim Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. alleg. 89. in verb. Potest excommunicare; eandem amplexatus itidem est Imol. in cit. c. ad probandum. nu. 10. eandem communem dixit Abb. ibidem nu. 15. & in cit. c. veritatis. nu. 43. & in c. ab excommunicato. nu. 7. de rescript. & Viuius in Syl. com. opin. opin. 263. nu. 1. quam & ipse sequitur, & ab ea discedere hæresim esse ait, eandem magis communem dixit Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 4. vers. Quinto. de sent. excom. lib. 6. Probatur autem horum sententia primò in c. audiuius. 24. q. 1. Audiuius, dicitur enim ibi, quod hæreticus Rauenas dictus Archiepiscopus nixus sit te excommunicare; verum, quia excommunicatus excommunicare non potuit, Apostolica autoritate te, tuosq; absoluendo mandamus exinde nunquã curare. Hæc ibi; si excommunicatus igitur, ut inibi dicitur, excommunicare non potuit; ergo excommunicatio lata ab excommunicato non valebit, cum ad ipsam ferendam potestas requiratur, uti antea probauimus: hoc caput opinionem hanc non probat, sed contrariã potius probare videtur; nam, & si Rom. Pont. excommunicare ipsum non posse asserit, latam excommunicationem nihilominus valere illis verbis significauit, Te, tuosq; absoluendo; non enim absoluere ipsos potuisset, si constricti excommunicatione nõ essent argum. l. manumissiones. ff. de iust. & iur. & l. decem. ff. de verb. oblig. & ibi not. & l. nemo potest videri. ff. de reg. iur. & si igitur iure excommunicare non potuit, tamen lata excommunicatio valuit, atq; ob eam rem absolutionis munus eis Rom. Pont. impartiuit, quamuis glo. à verborum proprietate discedens contra l. non aliter. ff. de leg. 3. aliter ea verba interpretata sit; præterea, esto ibi excommunicatio non valuerit, tamen nihilo magis eorum sententia ibi probatur; nam non ibi de occulto excommunicato, quo casu quæstio hæc disputatur, sed de hæretico manifesto, atq; ob eam de excommunicato non occulto agitur; id quod sic probatur; nam, si hæreticus ille occultus fuisset, quomodo Summus Pont. quam longissimè absens hæreticum eum esse sciuisset? item si pro certo eundem hæreticum non habuisset, cur hæreticum eundem nominasset? non enim causa minus cognita tam grauis criminis nota inuri debet arg. Clem. 1. §. pen. de hæret. de hæretico igitur ibi manifesto, ac propterea de excommunicato nõ occulto, sed manifesto agitur, atq; ita Inn. citatū ius interpretatus esse videtur in c. si verè. nu. 3. de sent. excom. accedit quod, qui opinionem hanc tuetur, donec hic iudex excommunicatus esse probetur, excommunicationem ab ipso latam obseruandam existimarunt; hoc autem aduersatur ei c. audiuius; nam ibi Roman. Pont. ne excommunicationem deinceps ab eo hæretico latam curèt, admonuit; non igitur eo iure horum sententia probatur. Vnde secundo loco sic argumentantur; excommunicatus extra ecclesiam est, ut habetur in c. qui merito, & in c. omnis Christianus. 11. q. 3. & vt nos declarauimus in Tab. 2. cap. 8. §. 6. ergo extra ecclesiam eicere alium non potest, quod fieret si excommunicatio ab ipso lata valeret: verum neque ratione hac horum sententia nititur; nam extra ecclesiam esse duobus modis contingere potest, aut omnino, aut quod ad cõmunionem eius; omnino, id est, vt ecclesiæ huius non sit excommunicatus, excommunicatio efficere non potest, quandoquidem baptismi susceptione quis in eam recipitur, & baptismus nulla ratione adimi nobis potest, atque idcirco neq; excommunicatione, vt nos probauimus in com. nostris de Sacr. Tab. 2. cap. 12. & cap. 15. quod ad hoc igitur extra ecclesiam non est, & argumentum non valet: Quod ad cõmunionem autem eius, aut de cõmunionem agimus, ut potè suffragiorum ecclesiæ, huiusmodiq; bonorum, quibus excommunicatus caret, & in hoc casu extra cõmunionem eccle-

fiæ excommunicatus dicitur : sed hoc nihil ad rem nostram ; non enim necessaria communio ecclesiæ hæc nobis hic est. aut de alia communione agimus ; & tunc vel quis excommunicatus notorius, denunciatus est, & in hoc casu locum etiam habere potest proposita horum ratio ob cit. c. ad probandum. de re iud. sed ad rem nostram ratio hæc sic accepta non pertinet ; de occulto enim excommunicato, non de manifesto proposita quæstio est ; vel excommunicatus nec notorius, nec denunciatus est, quo casu quæstio nostra disputatur, & hic horum ratio non valet ; nã sic excommunicatus iurisdictionis vsu quò ad alios retinet, vt probatur in c. ad probandum, & ibi cõmuniter not. de re iud. & in Extrau. ad euitanda ; quò ad alios igitur iurisdictionis vsu nõ caret, ac propterea extra ecclesiam quò ad hoc non est, atq; idcirco horum sententia neque huiusmodi ratione nititur. Quare contrariam sententiam, vt. s. excommunicatio ab occulto excõmunicato lata valeat, amplexati sunt Inn. in c. si verè. n. 3. & Felin. n. 7. de sent. excom. & Abb. sibi contrarius in c. ab excommunicato. nu. 8. de rescript. & in c. veritatis. nu. 43. de dolo, & contuma. & in c. ad probandum. nu. 15. & Felin. nu. 7. de re iud. & Fed. de Sen. conf. 137. nu. 4. sibi contrarius, & Lap. alleg. 89. n. 12. & Quintil. Mand. in Addit. ad eum in vers. Potest excommunicare, vbi alios quamplures idem sentire ait, & Sot. dist. 22. q. 2. art. 1. vers. Dubium autem est, vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Iacob. de Graff. cap. 5. nu. 4. lib. 4. decis. cas. confc. eandem opinionem communiter receptam esse testatur Franc. à Vict. in summ. Sacr. in tract. de excomm. nu. 15. eandem magis communem, & magis æquam, & veriore, & melioribus sultam rationibus dixit Mandos. in cit. vers. Potest excommunicare. in fia. ac propterea illã sequitur, & Couar. in c. fin. par. 1. §. 1. nu. 4. de sent. excomm. lib. 6. eam sibi veriore videri ait. Probatur autem primò hac ratione, quoniam excommunicatio à dignitate, non à persona illa excommunicata lata esse videtur, vt inquit Inno. in eod. c. si verè. nu. 3. de sent. excom. ergo valere debet ; non. n. dignitas excommunicata est : hæc Inn. ratio, quam sequuntur Lap. in cit. alleg. 89. nu. 12. & Abb. in eod. c. veritatis. nu. 43. & Felin. in eod. c. ad probandum. nu. 7. opinionè hanc non probat ; nam, si dignitas id faceret, etiam vbi manifestò iudex excommunicatus est, sententia nihilominus valeret, cum eadem dignitas mutata non sit, quod tamen repugnat ipsi cit. c. ad probandum. de re iud. & communi DD. sententiæ, qui à manifesto excommunicato acta nulla esse concludunt. Vnde secundo loco sic argumentantur, sententia excommunicationis faciliùs penetrat, quàm reliquæ sententiæ ; id quod hinc patet, quoniam appellatione ipsius effectus non impeditur, sicut reliquarum sententiarum, vt habetur in c. pastoralis, & ibi not. DD. de appell. in antiq. & in c. is, cui. §. fin. de sent. excomm. lib. 6. ergo, cum aliæ sententiæ ab occulto excommunicato latæ valeant, multò magis & hæc valere debet arg. cit. c. ad probandum. de re iud. hæc ratio mihi etiam non satisfacit ; nam faciliùs penetrat, vbi valet ; hæc autem quærimus, & disputamus, an valet ; & quamuis sententiæ aliæ valeant, non tamen & hæc valere concluditur, quoniam hoc est, de quo disputamus. Postremò ratio hæc alia reddebatur, acta ab occulto excommunicato, si ad iurisdictionem pertineant, valent, vt probatur in eodè c. ad probandum. de re iud. & ibi DD. not. ergo & excommunicatio valere debet ; nam & ipsa ad iurisdictionem pertinet, vt sensit glo. communiter recepta in c. transmissam. de elect. & nos supra comprobauimus cap. 2. §. iurisdictionem. hæc sunt præcipuæ rationes, quæ pro vtraq; sententia redduntur. Quid igitur concludendum ? Ego, quidquid dixerit Viuius, ab hac posteriori sententia, quæ verissima mihi esse videtur, discedendum non censeo, vt. s. excommunicatio ab occulto excommunicato lata valeat, primùm ob rationem proximè allatam ; quæ re vera tolli non potest ; nam, si reliqua omnia, quæ iurisdictionis sunt, ab hoc excõicato acta valent ; ergo & excõicatio ; non. n. maior, aliaue iurdictio ad eã postulatur : Deinde quoniã excõicatio hæc à iudice lata est, qui & in quasi possessione iurisdictionis autoritate superioris est, & cõmuniter pro non excommunicato habetur, vt in facto proponimus ; ergo excommunicatio hæc ab huiusmodi iudice lata valet ; nam, vbi iudex, vel ab initio, quando iudex constituitur, vitio quopiam est affectus, vnde iudex creari non possit, si tamen superioris autoritate in quasi possessione iurisdictionis positus sit, & communiter pro vitioso non habeatur, ob publicam vtilitatem, quicquid agit, valet ; hæc est communis, ac vulgaris doctrina l. Barbarius. ff. de off. præ. & DD. ibi eam not. & in c. nihil. de elect. & nos sup. cap. 2. §. Item aut verè, ipsam collocauimus ; si ergo acta ab eo, qui re vera iudex non est, valent ob superioris autoritatem, & quoniam communiter vitium illud ignoratur, multo magis excommunicatio ab hoc lata, cum occultus excommunicatus sit, valebit : præterea vbi quis ob hæresim suis bonis priuatus est, si communiter id ignoretur, antequam delictum illud ab eo cõmissum esse declaratum sit, suis tamen bonis priuari non debet, neq; ipsorum admi-

administrationem amittit, vt habetur in c. cum secundum leges, & ibi not. Anchar. in vers. Secundò noto. de hæret. lib. 6. ergo & hic occultus excommunicatus, etsi quò ad se iurisdictionis vsu priuatus quodammodo est arg. c. vestra, & c. fin. de cohab. cler. & mul. antequam tamen excommunicatus declaretur, iurisdictionis vsu priuari non debet, quod fieret, si excommunicatio ab ipso lata non valeret ; accedit postremò Extrauag. ad euitanda, quæ sententiam hanc confirmat : nam cauetur per ipsam, ne occultus excommunicatus vlla in re vitetur ; Ex his omnibus ergo manifestò colligitur, excommunicationem ab occulto excommunicato latã valere, atque tenendã esse. ¶ At quid de minori excõmunicatione irretito itidem occulto ? planè quin & ab hoc excommunicatio lata valeat, dubitandum non est ; cum ob ea, quæ de maiori excommunicatione diximus, quæ multo magis hic locum habent ; tum quòd excomm. ferre ad iurisdictionem pertinet, vt iam probauimus, at minori excommunicatione constrictus, vel manifestò excommunicatus sit, ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere non prohibetur, vt dixit Rom. Pont. in c. si. de cler. excom. min. & communiter receptum id esse testatur Gemin. in c. quia. nu. 8. de off. delegat. lib. 6. accedit c. si duobus. de sent. excom. vbi minori excommunicatione affectum alteri eadem pœna constricto absolutionem tribuere posse dicitur ; ergo & excommunicatione obligare potest arg. c. verbum. de pœnit. dist. 1. & l. qui condemnare. ff. de reg. iur. ¶ quare & Abb. & Felin. in eod. c. si duobus minori excommunicatione obligatum neq; habitum, neq; vsu iurisdictionis amittere sentiunt ; & minori excommunicatione igitur obuolutus maiorem excommunicationem ferre potest. ¶ Occultus autem excommunicatus hic dicitur, qui aut notorius, aut denunciatus pro tali est ob Extrauag. ad euitanda.

S V M M A.

1 Iusta censura sententia esse debet.	ordine valet.
2 Iusta censura sententia tribus modis dicitur, animo, causa, ordine, & iniusta è contrario eisdem tribus modis.	4 Iniustam censuræ sententiã ferens ex ordine, atq; ex causa, punitur.
3 Iniusta sententia ex causa, ex animo, & ex	5 Iniustam censuræ sententiã ex animo ferens peccat.

I.

- 1 ¶ Iustam censuræ sententiã iudex quoq; ferre debet arg. c. sacro. §. caueat etiam. de sent. excom. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6. & c. 1. de re iud. eod. lib. 7. & quoniam, sicut tribus modis sententia censuræ iusta dicitur, ita & iniusta ; vt potè aut ex causa, quia sine iusta causa lata est arg. c. venerabilibus. §. porrò. de sent. excom. lib. 6. & c. cum contingat. de offi. deleg. aut quia ordinè iudex non adhibuit traditum in cit. c. sacro, & in c. 1. de sent. excom. lib. 6. aut ex animo, quia, scilicet malè affectus animo censuram tulit, vt potè odio, amore, metu, rationeue aliã ductus, (multis enim modis id contingere potest, vt probatur in c. iudicet. 3. q. 7. & in c. quator. cū multis seq. 1. q. 3. & in c. iudicare, & in §. si ergo cum sequè. ead. q. & vt nor. gloss. in summ. ead. q. 3. & in cit. c. sacro. in verb. iusta, & Abb. in c. ab excommunicato. nu. 10. & Imol. nu. 2. de rescript.)
- 2 id. o vnumquodq; horum iustus iudex vitabit ; ¶ nam, etsi nihilominus censuræ sententiã valet, vt probatur in eod. c. sacro, & ibi not. glo. in verb. Iusta. de sent. excom. & in cit. c. 1. eod. lib. 6. & vt Abb. atq; Imol. qui & Cald. idem sentire ait. inquit in cit. c. ab excommunicato, & glo. sum. 2. q. 1. & 1. q. 3. & nos in Tab. hac suo loco tradidimus, etsi ex causa secus aliquando sit, vt asseruimus ead. Tab. ¶ tñ, si aut ordinem legitimum non adhibuerit, ob minusuè iustã cãm censurã tulerit, puniet ob cit. c. 1. de sent. excõ. lib. 6. & idè c. sacro, vt nos ead. Tab. de effectib. censuræ per accidès id explicauimus ; ¶ aut, si ex animo iniquã sententiã tulerit, pœnæ culpã apud Deum saltem non effugiet ; iustam igitur censuræ sententiã iusto affectus animo, iusta ex causa, ordine legitime adhibito, de quibus singulis suo loco deinceps à nobis agetur vberius, iudex feret.

De homine iudice ordinario efficiente causa absolutionis censuræ ecclesiast. ab homine per sententiã latæ ; & de ijs, quæ necessariò ad eam absolutionem præstandam inesse ipsi debent. Cap. IIII.

S V M M A.

1 Absoluere ab excommunicatione, à censuræ alia ab homine lata is potest, qui eam tulit ; quæ regula, quatenus pateat, etiam declaratur.	2 Abso-

D 3

2 Abso-

- 2 Absolutio censuræ ab ordinario iudice lata ab eo semper tribui potest.
- 3 Absolutio excōnis, censuræque alterius ab homine generatim lata à quo tribuatur.
- 4 Reuocare sententiam censuræ ab homine latæ is potest, qui eam tulit.
- 5 Reuocari sententia censuræ quando dicatur.
- 6 Absolutio censuræ per sententiam latæ an tribui possit ab eo, qui eam tulit, vbi appellatum est.
- 7 Absolutio excōnis, alteriusque censuræ per sententiam latæ ab eo tribuitur, qui eam tulit, etiam si ea obligatus aliò domiciliũ transtulerit. Et an ab eo iudice tribuatur, quò domicilium transtulit.
- 8 Absolutio excommunicationis, alteriusque censuræ ab homine latæ ab eo tribuitur, qui eam tulit etiam post mortem.
- 9 Hæres an curare debeat, vt is, cuius est hæres,

DE homine iudice ordinario censuræ eccles. ferendæ; & de ijs, quæ ad censuram ferendam inesse ipsi deberent, egimus; modò, vbi censura ab eodem lata est, à quo tollatur, idest absolutio eius à quo præstetur; ac demum, quæ ad eam tollendam requirantur, iam agamus. † Homo igitur, ille inquam iudex ordinarius, qui censuram eccl. tulit, eam etiam tollit, vt probatur in c. prudentiam. §. sexta. vers. Ab ordinario iudice. de offic. deleg. & in c. ad reprimendam. de offi. ord. & 26. q. 6. etenim pro regula communiter traditur excommunicationem ab homine latam ab eodem tolli tantum posse, vt DD. communiter asserunt glo. in Clem. 1. in verb. à canone. de priuil. & Imo. ibi nu. 18. & Abb. in cit. e. prudentiam. §. fin. de offi. deleg. & in c. ex frequentibus. nu. 6. de inst. & in c. quod olim. in fin. de iud. & Anchar. in Clem. vn. nu. 12. de reb. eccl. non alien. & in c. eos. de sent. excom. lib. 6. & Gem. eod. & Felin. in c. prudentiam nu. 19. de offi. deleg. & in c. pastoralis. §. præterea. nu. 9. de offi. ord. & in c. ad eminentiam nu. 2. vers. Item de excommunicato ab homine. de sent. excom. & Fed. de Sen. conf. 16. nu. 12. & Archiep. Flor. eod. cap. de absolut. excom. & Syl. in verb. absolut. 2. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 12. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. cum simil. & regula hæc probatur in c. pastoralis. §. præterea. de offi. ord. quod ad id quotidie citari testantur. Abb. nu. 1. ac Felin. nu. 9. qui ergo quempiam per sententiam excommunicauit, is eundem absolueri potest; ac meritò; nam, qui condemnat, hic idem & absolueri iure debet arg. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & c. 1. extra eod. in antiq. Que regula sic proposita multis modis amplificatur; Nam primò locum habet non solum in excommunicatione, sed etiam in suspensione, atq; in interdicto, vt. s. vbi hæ censuræ per sententiam ab homine latæ sunt, ab eodem tollantur, atq; ita de suspensione tradidit Felin. in cit. c. pastoralis. §. præterea. nu. 9. vers. Amplia regulam. de offi. ord. vbi & quosdam alios idem sentire ait, & Frac. de Aret. in c. tam literis. vers. Vltimò noto. de test. & nos Tab. 4. cap. 2. id comprobauius. sicut etiam de interdicto Tab. 5. cap. 2. etenim, cum & hæc censuræ sint, vt habetur in c. quærenti. de verb. sign. nec contrarium in ipsis statutũ reperiamus, ratione vlla contrarium suadeat; iure, quod de excommunicatione asseruimus, & de his conclu-
 2 dimus arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta. de confirm. vt il. vel. iauti. † Item ordinarius iudex excommunicatum à se, censuræque alia irretitum ante, postuè sententiam definitiuam, & post annum absolueri potest; nam ordinarij, quia semper iurisdictionem habent, semper etiam absolueri possunt, vt dixit Inn. in c. quærenti. in fin. de offi. deleg. & ibi probatur; etenim, cum ibi delegato iudici præscribatur, vt intra annum tantum, ex quo definitiuam sententiã tulit, iurisdictionem habeat; secus de ordinario sentiendum est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nõne. de præsumpt. quare, si episcopus quempiam excommunicauerit, semper ipsum absolueri poterit; secus autem si delegatus Rom. Pont. sit ob cit. c. quærenti, quod & in delegatis, subdelegatisq; inferiorum locum habere Abb. existimauit in cod. c. quærenti. in fin. † Tertio ordinarius iudex à se excommunicatum, censuræque alia obligatum ipse absoluet; non solum vbi speciatim, nominatimue

absoluetur, si excommunicatus e vita discessit.

- 10 Ingressus in aliquam religionem, quò eius vitã profiteatur, an absolui ab eius antistite possit, si excommunicatus sit.
- 11 Confirmata sententia censuræ à superiore an ab eo tolli possit, qui eam promulgauit.
- 12 Incendiarius ab homine excommunicatus, ac denunciatus à Rom. Pont. tantum absolui potest.
- 13 Delegatus iudex an post annum absolueri à sententia censuræ ab eo lata possit.
- 14 Metu, viq; absolutio censuræ tributa non valet.
- 15 Laicus absolueri à censura non potest.
- 16 Absolutio censuræ per sententiã latæ tribui ab eo non potest, qui illam non tulit, quæ regula, quatenus pateat, ibi significatur.

minatimue sententiã censuræ in quempiam tulit, verũ etiam vbi generalem hanc sententiã promulgauit. Atqui an alius, vtpotè episcopus absolueri in hoc casu poterit? glo. vltima in c. ex frequentibus. de constit. id non posse sentit; nam Rom. Pontif. ibi ab excommunicatione per generalem sententiam ab Archiepiscopo lata, atque à se cã cognita confirmata, quo casu suam facit, permittit Archiepiscopo, & eius Suffraganeis, vt absoluant; si, qui in eam inciderunt, congruè satisfecerint; ergo excommunicatio per sententiam generalem lata tolli non potest, nisi ab eo, qui illam tulit, & ab eo, cui à ferente potestas hæc tributa est; ibi ergo opinio hæc aperte probari videtur, hanc opin. glo. seq. Felin. in c. pastoralis. §. præterea. nu. 9. vers. Fortius voluit. de off. ord. vbi & nusquam se Legisse fatetur quempiam ab hac sententia discessisse Imola excepto, sequitur quoque ipsam Abb. in c. graue. de præb. & Caiet. in verb. absolutio ab excommunicatione, quantum ad Confessores in sum. Et nonnulli alij, quos refert, non tamen sequitur Couar. in c. alma. par. 1. §. 12. nu. 4. vers. Secundò. de sent. excom. lib. 6. & hoc ob eam rationem, quoniam solum permissum est in excommunicationibus iuris, vt alius absoluat ab eo, qui eas tulit, vt habetur in c. nuper. & ibi communiter not. de sent. excom. ergo aliàs secus arg. c. nonne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Contrariam opin. nihilominus, vt à censuris per generalem sententiam latis absoluat is, qui & à censuris à iure latis absoluit, amplexati sunt Gundifalvus de Villadiego in tractatu de Legato q. 13. vers. Aut sumus in secundo membro, & nonnulli, quos refert, ac sequitur Nauar. in man. cap. 27. nu. 44. & Couar. eod. vers. vbi & alios idem sentientes refert. Probatum autem horum sententia primò per cit. c. ex frequentibus; nam ibi generalis sententia lata erat, sed ob eam rem absolueri ab ea Archiepiscopus, eiusq; Suffraganci ad libitum non poterant; quoniam Rom. Pont. id prohibebat; ergo aliàs secus, si id non prohibuisset. Hæc ratio nihil facit; quoniam in eo c. ex frequentibus, non de excommunicatione ab homine lata, sed à iure agitur, vt infra probabimus. Secundò dicebat Couar. sententia hæc est similis statuto, & episcopali constitutioni; nam, sicut constitutio, ac statutum generale est, & in posterum consulit, vt habetur in c. fin. & ibi communiter not. de const. & in l. leges 2. C. de ll. ita & sententia hæc; ergo à suo Episcopo quis ab hac excommunicatione absolui poterit, sicut absoluitur, vbi in excommunicatione iuris incidit ob cit. c. nuper. de sent. excom. Hæc ratio mihi etiã non satisfacit; nam & eadem in multis differunt, quandoquidè mortuo eo, qui per generalem sententiam censuram tulit, sententia ea deinceps non obligat, secus autem mortuo statuente, ac legislatore; nam nihilominus statutum, ac lex firma permanent, atque obligant; vt vidimus sup. ca. 2. §. 2. nu. 3. item per sententiam generalem non subditi etiam delinquentes in territorio, vbi sententia est, non obligantur, secus autem quò ad statutum factum, vt Doctores omnes communiter concludunt in c. à nobis. 1. de sentent. excommunic. & Couar. in eod. §. 10. nu. 2. vers. Plurimum tamen refert. vbi & alias differentias refert, & Henric. Bohic. in eod. c. à nobis. nu. 6. ratione hac igitur opinio hæc non niritur. Postremò dicebat Couar. dispositio cit. c. nuper generalis est, ergo & in sententia hominis generali locum habere debet. Hæc ratio nec mihi probatur, tum quòd hoc est, de quo disputamus; tum quòd alia ratio est, vbi censura fertur ab homine; & alia, vbi fertur à lege. Quid igitur concludendum? Antequam quæstionẽ hanc absoluamus, contemplandum prius est, an in cit. c. ex frequentibus. de excommunicatione ab homine, à iureuè lata tractetur; nã inde quæstionis huius dissolutio pendet. Couar. & Nauar. & qui postremam sententiam sequuntur, ibi agi de excommunicatione per Sententiam lata sentiunt; & probari videtur horum opinio in tribus locis; primùm ibi Sententiam excommunicationis protulisti; item in vers. Eandem sententiã ratam habentes, postremò ibi, Qui ipsam sententiam incurrerint: hæc ibi; ergo, ex quo toties sententiæ mentio fit, per sententiam excōnem latam dicendum videtur. Contrariam sententiã nihilominus DD. communiter amplexati sunt, vt. s. ibi de excommunicatione per constitutionem lata agatur, atq; de communi sententia testatur Felin. in cit. c. pastoralis. §. præterea. nu. 9. vers. Fortius voluit. de offi. ord. hanc opinionẽ ego quoque sequor. Primò quoniam Archiepiscopus ille à sua prouincia volebat improbatam eam consuetudinem radicitus extirpare, ne deinceps clerici sine suorum Episcoporum consensu beneficia eccl. suscipere, vt ibi dicitur; at, si per sententiam excommunicationem in eos tulisset, qui contrarium conarentur; non radicitus idest omnino à prouincia eam consuetudinem extirpasset; nam Archiepiscopo mortuo, quòd sententia illa extinguitur, vt communiter not. in c. à nobis 1. de sent. excom. & Fed. de Sen. conf. 16. nu. 12. pænæ metu sublato ad idem redirent; sed solum suo tempore, quòd non fit, vbi per constitutionem censura fertur; nã, quòd ll. perpetuæ sunt arg. l. leges, & constitutiones. C. de leg. & c. fi. de const. in antiq. & vt not. Abb. in cit. c. à nobis. nu. 12.

bis.nu. 12. & Felin.nu. 7. perpetuò quòq; suæ prouinciæ consulisset, ac radicitus eam consuetudinem extirpasset; quod in primis voluisse Archiepiscopus videtur; ne igitur à legislatoris mente disceramus, quòd fieri non debet arg. l. non omnis. ff. si cert. pet. & c. cum voluntate. de sent. excom. de excommunicatione per statutum lata ibi agi concludemus. Præterea confirmatur opinio hæc, quoniam excommunicatio illa generaliter ab Archiepiscopo promulgata in cit. c. ex frequentibus pro tota prouincia lata fuit, vt ibi habetur, & sic afficiebat non solum subiectos ipsius Archiepiscopi, verumetiam & subiectos suorum Suffraganeorum; ergo per statutum, & nõ per sententiam excoicationem eam latam esse concludendum est; nam generalis sententia Archiepiscopi subiectos suorum Suffraganeorum non obligat, vt expressum hoc habetur in c. Romana. in vers. Porrò. de sent. excom. lib. 6. & ibi not. glo. quam communiter receptam esse testatur, ac sequitur Couar. in eod. §. 10. nu. 2. vers. Est & alia, vbi & hanc differentiam inter excom. latam per sententiam, & per statutum ponit; Facit postremò pro hac sententia, quoniam Archiepiscopus consuetudinem quandam radicitus extirpare à sua prouincia volebat, vt ibi dicitur, at consuetudo aut alia consuetudine tollitur, aut alia lege arg. §. sed naturalia quidem iura. in Inst. de iur. natu. gent. & ciuil. ergo de excommunicatione per statutum lata ibi agi asserendum est. Non repugnat modò quatenus dicebatur ter mentionem sententiæ factam esse in eod. c. ex frequentibus, nam ibi sententia excommunicationis pro ipsa excommunicatione accipitur; declarat hoc primùm finis eius c. ex frequentibus, dum dicit, qui ipsam sententiam incurrerint; nõ illud nomen sententia pro excommunicatione accipitur; id quòd hinc patet, quòd, qui contra faciebant, non incurrerant in sententiam, sed in excommunicationem; ergo sententia ibi pro excommunicatione accipitur: declarat postremò id apertius Rubr. de sent. excom. nam Titulus ille est de sententiâ excommunicationis, & tamè in eo agitur magis, immo ferè semp de excommunicatione iuris, quam hominis; id quod non aliundè fit, quàm quòd sententia excommunicationis accipitur ibi pro ipsa excommunicatione. Hac declaratione sic stante manifestò conspicitur neutram opinionem hoc iure probari. quo proposito, vt ad quæstionem nostram veniamus, à communi opinione discedendum non cenfeo, vt. s. excommunicatus per generalem sententiam absolui ab eo tantum possit, à quo absoluitur per sententiâ speciatim excommunicatus. Primò, quia pro regula habemus excommunicatum ab homine ab eodem absolui debere, vt in initio huius capit. asseruimus, ergo ab hac regula non discedemus, ex quo contrarium cautum non habemus, vt tradunt communiter DD. in l. 1. ff. de reg. iur. Præterea solum iure cautum habemus in c. nuper. de sent. excomm. vt ab excommunicatione iuris alius absoluat ab eo, qui ius illud constituit, nisi legislator absolutionem sibi referuauerit; ergo contrarium dicendum est in excommunicatione hominis, quacunq; ratione lata sit arg. c. nonne. de præsumpt. & l. cum prator. ff. de iudi. ac planè si id ecclesia voluisset, hoc expressisset; ex quo igitur id lex non dicit, nec nos dicere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Postremò ratio, quamobrem absoluedi potestas permissa intelligitur in excommunicatione iuris, secus autem in excommunicatione hominis ea est; quoniam in priori casu in primis, & immediatè offenditur locus, ac territorium, & diocesis, cuius gratia constitutio, ac ius latum est, & non ipse legislator; in posteriori autem casu offenditur in primis, atq; immediatè autoritas iudicis, ac propterea illius, & non huius absolutionem alteri concessisse censetur, vt probauimus in Tab. 3. cap. 2. facilius enim quis alienam, quàm suam iniuriam remittit, ac condonat. at ratio hæc locum sibi vindicat, etiam vbi excommunicatio per generalem sententiam lata est, vt hoc per se patet; contemnitur enim autoritas iudicis, qui voluit; suæ gubernationis tempore sibi obtemperari; ergo dispositio eadem locum habere debet arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. à communi opinione igitur ob hæc discedendum non cenferè. † Quartò iudex ordinarius non modò à censura à se lata ipse tantum absoluet, sed etiam ipse eam reuocabit, vti sensit Præpos. in c. qua fronte. nu. 18. de appell. & in c. quæstioni. nu. 6. vers. Aut quærimus eodem, & probatur in c. sacro. §. caueat. de sent. excom. idq; iure optimo; nam, sicuti per absolutionem, ita & per reuocationem censura tollitur; sicuti ergo præter ipsum excommunicatorem excommunicationem tollere alius non potest, ita neq; eandem reuocare. † Reuocatur autem sententia censura, primùm vbi iniquè, minusuè legitime lata est arg. cit. c. sacro. §. caueat, & vt Gemin. sensit in c. vn. nu. 6. de ijs, quæ vi, metusuè causa fiunt; deinde vbi indiem, sub conditione lata est, & antequam dies, conditione aduenerit, tollitur; tunc enim & reuocari dicitur, atque ita Gemin. tradidit in eod. c. vn. nu. 5. vers. In fin. glo. & Anchar. eod. nu. 1. & Præpos. in cit. c. quæstioni. nu. 6. de appell. in his igitur casibus censura propriè reuocatur, non autem vbi nulla est, quod sensisse videtur gloss. in

c. vn.

e. vn. in verb. reuocationem, & Præpos. in eod. c. quæstioni; quod enim nullum est, reuocari non potest arg. l. nam, & si sub conditione. ff. de iniust. rupt. test. & l. decem. ff. de verb. oblig. & l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. vbi enim habitus non est, ibi priuatio non datur; & quòd non est, positiuè qualitatis particeps esse non potest. † Quintò iudex ordinarius censura obligatum à se absoluet, etiam si sic obligatus appellasset; nam, si iudex à quo appellationem non admisit; sine dubitatione id poterit, vt asseruit Abb. in c. quæstioni. nu. 7. vers. Quòd ad secundum articulum. de appell. & Præpos. ibidem nu. 7. id quod citari autores, & in delegatis iudicibus locum sibi vindicare inquit; habitu enim delegati iudices remanent; quandoquidem ad eos redire cõ potest arg. c. vt debitus. de appella. multo magis autem id fiet, vbi appellans appellationem deseruit; nam perinde tunc est, atq; si non appellasset, vt idè Abb. tradidit in cit. c. quæstioni. nu. 7. & in c. qua fronte. nu. 5. de appell. immo ordinarius, qui censuram tulit, etiam absoluet, vbi appellationem admisit; sic enim inquit Abb. in cit. c. quæstioni. nu. 7. & Præpos. eod. sic ratio etiam id suadet; iudex enim, à quo appellatum est, ea omnia potest, quæ faciliorem exitum causæ reddunt arg. c. cum teneamur. de appell. & vt not. ibi Abb. & Præpos. nu. 8. & Imol. nu. 5. idem Abbas in eodem c. quæstioni, vbi quoque Præpos. num. 6. & in c. qua fronte num. 5. & Inno. nu. 1. de appell. eod. at absolutio ab excommunicatione faciliorem exitum causæ reddit; non enim iudex appellatus ipsum absolueri habebit, sicuti habuisset, eo non absoluto arg. c. cum contingat. vers. In eo verò casu. de off. deleg. & c. per tuas. de sent. excom. in antiq. & c. venerabilibus. §. porrò. eod. lib. 6. hoc tamen casu delegatus iudex, cum appellationem admittendo iurisdictione se priuarit arg. c. cum appellationibus. de appell. lib. 6. non absoluet, vt asserunt Abb. ac Præpos. in cit. c. quæstioni. de app. Quid autem de suspensione, atque interdicto, an vbi appellationem admisit, has censuras tollet? & has tollere posse concludo arg. c. cum cessante. de appell. in antiq. & c. si à iudice. eod. lib. 6. † Sextò iudex ordinarius censuram à se latam tollere ipse poterit, et si obligatus ea, idest excommunicatus, interdictus, suspensusuè in alterius diocesi domicilio transulerit arg. c. proposuisti. cum cit. ibi à glo. de foro comp. etenim, cum à proposira regula casum hunc exceptum non reperiamus, ab ea non discedemus; hinc, si quis extraneus in alterius diocesi delictum committens ab eius loci ordinario excommunicetur, hunc à suo episcopo absolui non posse Abb. asseruit in c. graue nimis. nu. 14. de præb. hinc, si coram episcopo actor excommunicatus probetur, episcopus causa, vbi eum non excommunicauit, absolueri ipsum non poterit, vti communiter DD. tenere testatur Abb. in c. prudentiam §. si. de offic. deleg. Contrarium tamen in hoc casu dicendum videbatur ob cit. §. si. nam ibi delegatus excommunicatù absoluit, vbi absolueri ipsum non vult, qui eum excommunicauit; atqui à contraria opinione discedendum non est; nec repugnat cit. §. si. quandoquidem de delegato à Romano Pont. ibi agitur; ergo secus quòd ad alios iudices; præterea ratio, quæ ibi redditur, id declarat in omnib. iudicibus cit. §. fin. locum non habere; Explorari quidem iuris existit, dicitur enim ibi, vt delegatis iudicibus, quibus principale committitur, & accessoria committantur; hæc ibi ratio redditur; quæ planè ratio in inferioribus iudicibus vniuersis locum non habet, sed in ijs solum, qui absolutionis causam committere possunt; at absolutionem censuræ ab alio latæ, mandare alteri non potest, nisi superior sit eius, qui censuram tulit, cuiusmodi Rom. Pontif. omnium iudicum est, & vt nos in seq. §. superior declarabimus; ergo neque ipsemet absolutionem tribuere arg. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. & arg. c. si. de const. lib. 6. & c. à nobis. 1. de sent. excomm. in antiq. quamuis igitur etiam coram episcopo actor excommunicatus probetur, tamen, si ab alio excommunicatus sit, absolueri ipsum non poterit; quæ regula exceptionem primò hanc patitur, vbi episcopus ille excommunicatoris superior esset eo modo, quo infra explicabimus; nam tunc, vel ipse cãm cognoscat, absolueri poterit, vel alteri causam delegauerit; nam, ex quo cãm ei mandauit, vt definiret; ergo & quæ huic impedimento esse poterant, mandasse videtur, vt habetur in cit. c. prudentiam §. si. & arg. l. 2. ff. de iuris. om. iud. cum ibi not. † Septimò, iudex ordinarius absolueri excommunicatum, interdictum uè solus poterit, etiam si è vita hac excommunicatus discesserit, vt habetur in c. à nobis. 2. in fin. de sent. excom. & vt not. gl. ibi in verb. cæteris. & DD. & Burg. de irreg. & dispens. part. 6. de absol. mort. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 1. nu. 8. vers. Secundò. de sent. excom. lib. 6. nam, etsi apud Deum absolutus esse creditur, apud eccles. tamen adhuc ligatus censetur, vt dixit Couar. eod. † Atqui an hæres eius, qui excommunicatus mortuus est, vt absoluator, curare debet? planè id ipsum debere concludendum est arg. c. à nobis. 2. de sent. excom. id quod & locum habet, vel à laico in mortis articulo absolutus sit; nam, quòd absolutio non valet, ob eam rem, vt absoluator, hæres curare hinc quoque debet, vt asseruit Couar. in

uar. in

uar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 9. in fi. de sent. excom. lib. 6. Excipitur tamen primò, vbi pertinax mortuus est; nam, ex quo hic absolui non debet arg. cit. c. à nobis. vers. Potest tamen, & debet; ibi enim Rom. Pont. de excommunicato mortuo agens inquit, si de ipsius viuentis pœnitentia per euidentia signa constiterit, absolutionis beneficium impendendum esse; ergo secus, vbi de ipsius pœnitentia non constiterit; valet enim argumentum à contrario sensu arg. l. 1. & ibi communiter not. ff. de offi. eius. facit quoq; c. sacris. eod. ex quo igitur absolui non debet, nec, vt absoluator, hæres operam dabit. Item excipit Nauar. in man. cap. 27. nu. 271. vbi excommunicatus occultus esset; nam si à peccatis absolutus sit, & reliqua sacramenta susceperit, & in loco sacro sit sepultus, hæres verò eum excommunicatum mortuum esse credat, ad absolutionem petendam hæredem non obligari sensit; tum, quòd mortuus propriè absolui non potest; tum ob Extrauag. ad euitanda. Hæc sententia Nauar. mihi omnino non probatur; esto enim absolui propriè nequeat, quod hic non disputamus, absolui tamen ob hanc rem debet, quòd generalia suffragia ei profint; quandoquidem ecclesia pro excommunicatis præces fundere non intendit arg. cit. c. à nobis, & c. sacris. eod. tutior opinio igitur hæc mihi videtur, vt eum hæres absoluendum curet, hæc adhibita cautione ne mortuus infametur, quòd verebatur Nauar. quamuis opinio Nauar. locum habere possit, vbi pro certo non haberet, an in excommunicatione mortuus nec ne esset. Et hæc, quæ diximus, multò magis locum habebunt, vbi excommunicatus occultus moriens contritionis signa tantùm dedit; quamuis & in hoc contrarium senserit Nauar. eod. c. 27. nu. 272. † Verùm quid, si exempli gratia quis excommunicatus in Religionem aliquam ingrediatur, an ab eius Religionis antistite absoluetur? Lap. alleg. 47. n. 6. absolui huc posse existimauit, cuius sententia mihi non placet; nec ratio ipsius eã probare videtur; nã non idcirco vagabitur, si excommunicatorem adiuerit, præsertim vbi nondum regulam professus est; accedit quæ mors naturalis non eum liberat, quòd minus ab excommunicatore absoluator, vt proximè vidimus; ergo minus civilis mors id operari posse debet, cum plus naturæ impedimentum, quam accidentale operetur arg. l. qui habent. ff. de tutel. Octauò iudex ordinarius hic absolueret excommunicatum à se tantùm poterit; quicumq; ordinarius sit; non solum igitur, vbi singularis homo censuram tulit, ipse eam tantùm tollere poterit, verumetiam & vbi collegium, vtpotè Capitulum ecclesiæ Cathedralis, Concilium generale, prouinciæ, aut diocæsana Synodus; nam & censuræ à se latæ ab ipsis tantùm tollentur argum. c. si quis autem Synodo, cum duobus sequē. dist. 18. & c. graue, & ibi not. Imol. nu. 11. de præb. confirmatur hoc, quoniam censuras & ipsa ferre possunt, vt probat, in c. 1. de iud. & cit. c. graue nimis, & c. vn. de maiori. & obed. lib. 6. & vt suo loco videbimus; ergo quòd ad absolutionem censuræ ab ipsis latæ à proposita sententia in initio non discedemus, cum iure contrarium cautum esse non reperiatur. Postremò iudex non ordinarius tantùm, verùm & delegatus, ac subdelegatus censuras à se latas tollere ipsi tantùm poterunt, vt habetur in c. prudentiam. §. sexta. de offi. deleg. & in c. pastoralis. §. præterea. de offi. ord. & vt inquit glo. in c. cum inferior. in verb. ligare. in vers. Item est hic argum. de maiori. & obed. & Felin. ibi num. 5. vers. Tertio, & glo. 2. in c. si homo. 27. q. 1. & in c. peruenit. 7. q. 1. Decimò, qui excommunicationis, alteriusuè censuræ sententiam tulit, ad eò absolutionem eius tribuere potest, vt, superiore ipsius excepto, quòd minus eam elargiatur, prohiberi nequeat arg. §. sed & maior. vers. Minororum quidem. in Instit. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. & c. indultum. de reg. iur. lib. 6. Hæc regula sic amplificata exceptiones nõ nullas patitur; nam primò, qui excommunicationem tulit, non absoluet, vbi eius superior id sibi omnino prohibuit, vt probatur in c. graue. de præb. & ibi not. Abb. nu. 7. & arg. l. iudicium soluitur. ff. de iud. non igitur vicarius episcopi à se excommunicatum absoluet, si id ei episcopus vetuerit; non vllus alius iudex maior, minoruè, si Romanus Pon. id ipsi prohibuerit arg. cit. c. graue nimis. iunct. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. qui autem superior hic fiet in seq. §. id declarabimus. † Item non absoluit, vbi eius superior ipsam censuræ sententiam confirmauit, vt asseruit glo. in fi. in c. ex frequentibus. per illud cap. de constit. & Abb. ibi nu. 12. in fin. & Imol. nu. 10. vers. Ioã. Andr. & Felin. qui de communi testari videtur in c. pastoralis. §. præterea. nu. 9. de offi. ord. de communi quoque testatur Nauar. in man. cap. 27. num. 40. vbi ex certa scientia confirmata est; etenim, qui aliquid confirmat, suum illud facere videtur arg. c. 1. de confir. vtil. vel inutil. & c. si Apostolicæ. de præben. lib. 6. & l. 1. §. omnibus. C. de vet. iur. enuc. quòd tamen locum habere censeo, vbi ex certa scientia confirmata est, quòd fit, vbi tota causa superiori explicatur arg. cit. c. ex frequentibus; secus aut si in forma communi confirmata sit, non cognita causa; nam tunc confirmatio illa nihil quòd ad hoc operatur, vt docuit Abb. in c. 1. n. 6. cum seq. de confir. vtil. vel inutil. atq; ita de ab-

solutione

solutione excommunicationis tradidit Burg. in tra. de irregul. & dispens. cap. an excommunicatus à delegato ante definitiuam par. 6. & cap. de absol. maior. excom. nu. 31. eod. & Nauar. eod. nu. 40. sensit. † Tertio, vbi quis incendiarium excommunicauit, eundemq; publicauit; nã tunc non excommunicator, sed Rom. Pont. ipsum absoluit, vt habetur in c. tua nos. de senten. excom. & ibi Abb. nu. 2. & Host. in summ. eod. §. quis possit ab hac sententia absolueret. vers. Si verò sententia lata sit ab homine ibi tertio fallit, & Nauar. eod. vbi supra. Quarto, qui excommunicauit, non absoluet, vbi iurisdictione priuatus est; nam absolueret à censuris, sicut etiam eas ferre, ad iurisdictionem pertinet, vt sensit glo. in c. transmissam. de elect. & Felin. in c. cum inferior. nu. 5. vers. Sed si delegatus datus esset ad tempus, & nos in c. 2. §. iurisdictionem; qui ergo ea priuatus est, neq; à se excommunicatum absoluet; priuata enim persona tunc est, atque ob id iurisdictionem exercere non valet arg. l. fin. ff. de iurisd. omni. iudic. hinc per pactum partium quem absolui non posse, sed à superiore potestatem habente dixit Berol. in c. de causis. num. 47. vers. Et ratio est. de off. deleg. quare, si episcopus, qui censuram tulit, episcopatu se abdicauerit arg. tot. tit. de renunc. & censuræ à se latam ipse non tollet; nam tunc perinde est, atq; si è vita decelsisset, & ecclesia eius diocesim, sicuti per mortem, vacans dicitur, quòd probatur in c. 3. iunct. & glo. in verb. Mortem. de suppl. negl. præla. idem si aliò translatus sit, quandoquidè eius diocesis hominum iudex esse desinit arg. tot. tit. de transl. præla. & c. Honoratus. iunct. glo. in verbo Honorem. dist. 74. & facit glo. in cit. verb. Mortem, idem si ob delictum degradatus, depositus uè esset; nam & tunc vacare ecclesia dicitur, vt adiecit gloss. in cit. verb. Mortem; idem si ab hostibus, à paganis, schismaticis uè detineretur, vt probatur in cit. c. 3. de suppl. negl. prælat. idè si non episcopus, & ita iudex non perpetuus, sed ad tempus esset; nam, si iurisdictione priuatus, neque hic excommunicatus à se absoluet; ac propterea nec vicarius episcopi, vbi vicarius esse desijt, nec Rom. Pont. Legatus, ab eodem uè visitator vacanti ecclesiæ datus secundum formam c. fin. de suppl. neglig. prælat. lib. 6. & c. si is, cui. de lect. eod. lib. vbi visitator hic esse desijt, ille verò Legatus; qui ergo censuram tulit, hic eam tollere non potest, vbi iurisdictionem amisit. Quinto, qui excommunicationem, censuram uè aliam tulit, absolueret ab ea non poterit, non solum vbi iurisdictionem amisit, verumetiam vbi eiusdem vsum quòd ad alios perdidit; nam, sicut hic censuras ferre non potest, vt probauimus antea cap. 2. §. non solum autem iudex; ita neque latas censuras tollere arg. c. 1. de suppl. neglig. prælat. lib. 6. & c. si is, cui. de offi. deleg. eod. lib. † Sexto absolueret non poterit iudex delegatus ab excommunicatione, quam tulit, elapso anno post definitiuam sententiam in causa sibi delegata arg. c. quærenti. de offic. deleg. & eorum, quæ antea hac de re diximus; id quòd locum habet, vbi ad definiendam causam præscriptum tempus esset, & intra id temporis causam desinisset; nam post annum, si quæ intra illud tempus excommunicauerit, absolueret deinceps eum non potest; sic. n. asseruit Felin. in c. cum inferior. n. 5. vers. Sed si delegatus est datus. de maio. & obe. at si causam non desinuerit, neq; absolueret intra annum poterit, sicuti neque etiam, vbi iurisdictioni tempus præscriptum est, sic enim Felin. eodè comprobauit. Septimò absolueret delegatus non potest ab excommunicatione, à censuræ alia à se lata, vbi cause cognitio sibi commissa non est, sed simplex executio censuræ ferendæ, vt aliquando contingit parochis, qui de mandato episcopi in ecclesijs publicè aliquos excommunicant; nam ijdem non absoluent; quoniam tantùm simplicem executionem habent; hic ergo simplex executor à censura à se lata non absoluet, atq; ita asserunt glo. in c. peruenit. 7. q. 1. & ibi quoque Archid. & glo. in c. si homo. 27. q. 1. & in c. cum inferior. in verb. ligare. de maio. & obe. & ibi quoque Abb. nu. 1. vers. In ea glo. ibi sanctum est, & Felin. nu. 5. vers. Fallit tertio, vbi omnes idem sentire innuit, & Goff. in summ. de sent. excom. nu. 10. & Ias. in l. qui condemnare. n. 4. & Nauar. in man. cap. 27. nu. 44. non est igitur, quòd hac de re dubitemus, quamuis glo. contrarium senserit, ac malè in c. inferior. dist. 21. nam actus agentis præter animum ipsius non operatur arg. l. non omnis. ff. si cer. pet. & mandati fines excedere quis non debet, alioquin nihil agit, vt habetur in §. is, qui. in Inst. mand. cum igitur, vt excommunicaret, solum, mandauerit absolueret non poterit arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne. de præsumpt. hi sunt ergo casus, in quibus, qui excommunicationem, aliam uè censuram tulit, absolueret ab ea non potest; repugnare tamè his exceptionibus videtur regula l. qui condemnare. ff. de re iud. quæ vult eum, qui condemnat, eundè & absolueret posse: atqui ad hoc facillimè respondetur, eam regulam locum habere, vbi quis eam auctoritatem, quam in condemnando habet, & in absoluendo retinet; at in propositis exceptionibus, qui à se excommunicatos non absoluunt, aut iurisdictione omnino carent, aut ipsius vsum impeditum habent; regula igitur locum habet rebus in eodem statu manentibus, atque

atque ita tradidit Iaf. in cit. l. qui condemnare. nu. 1. qui ergo censuram tulit, vt ad regulam reuertatur, hic idem tollere ipsam potest. Inesse autem huic ad eam tollendam necessariò ea debent, quæ ad eam ferendam necessariò postulari tradidimus; id quod cum ex ijs, quæ proximè diximus de iurisdictione, perspicere facile potest, vbi, qui iurisdictionem, eiusuè vsum non habet, absolueri hunc non posse à censura à se lata conclusimus; sicuti neq; eam ferri antea asseuerauimus ab eo, qui iurisdictionem non habet, in cap. 2. §. iurisdictionem; tùm hac ratione, quoniam, quæ ad actum conficiendum requiruntur, eadem & ad ipsum reuocandù postulantur arg. Auth. e contra. C. de repud. & l. nihil. tam naturale. ff. de regul. iur. & c. 1. eodem. in antiq. & vt tradidit Alex. in l. centesimis. §. si ita stipulatus. nn. 1. ff. de verb. oblig. præter iurisdictionem igitur, & reliqua, quæ ad censuram ferendam necessariò postulantur, inesse absolutionem tribuenti de-

34 bebunt, ac propterea & vt absolueri velit. † Quare pro regula habebimus absolutionem per vim metuèn, qui in constantem virum cadat, tributam nullam esse, vt habetur in c. vn. de ijs, quæ vi, metuèn causa fiunt lib. 6. & vt Anchar. & Gemin. ac DD. ibi not. quæ regula multis modis amplificatur; & primò etiam, si censuræ sententia iniqua esset; sic enim glo. ibi inquit, & Gemin. in eod. nu. 5. vers. Glossa secunda, & Ioã. Mon. nu. 2. cum seq. ac meritò; tum quòd canon simpliciter loquitur, nec distinguit, an æqua, iniquaue sententia sit; ergo neque nos. distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. tum quòd legitimis remedijs, non autem improbatas censura reuocanda est arg. c. sacro. §. caueat. de sent. excom. & c. cum contingat. de offi. deleg. cum simil. Item locum habet etiam, si sub conditione, ex dieuè censura promulgata sit, & antequam conditio, diesuè aduenerit, vi, metuèn sit reuocata; nam reuocatio nulla erit, atq; ita Gemin. in eod. nu. 5. vers. In fine. glo. & Anch. nu. 1. vers. Solue, vt in glo. & Phil. Franc. ibidem asserunt. Tertiò locum habet in omnibus censuris, vt habetur in eod. c. vn. Quartò locum etiã sibi vindicat in cuiusque censuræ speciebus, sicuti sensit glo. ibi in verb. suspensionis, quam sequitur eod. Gemin. nu. 6. vers. Glossa super verbo suspensionis, ac iure merito; nam, cum de suspensione, interdicto, & excommunicatione id cautum sit, iure & de qualibet earum censurarum specie; quicquid enim de genere dicitur, & de qualibet eius specie, vt Phil. tradiderunt. Quintò locum habet cit. c. vn. in absolutione itidem minoris excommunicationis; ita enim ait Gemin. eod. c. vn. §. ne autem. in fi. & de communi DD. sententia testatur, & Felin. in c. pen. n. 4. de sent. excomm. nam, vbi excommunicationis mentio fit, ac de excommunicatione aliquid statuitur, quod & ad minorem excommunicationem accommodatum sit, & ad minorem illud trahitur, vti sensit gloss. pen. in c. presidentibus. de hæret. lib. 6. quam sequuntur Gemin. ac Felin. eod. at absolutio, de qua in cit. c. vn. agitur, & ad minorem pertinet arg. c. nuper. de sent. excom. ergo & dispositio cit. c. vn. in ea locum habebit; nam & lex pœnæ rationem habens, quæ absolutione excommunicationis prohibet, & minoris absolutionem comprehendit, vt dixit glo. in Clem. 1. in verb. à canone. de priuil. quam sequuntur Gemin. ac Felin. in supra citatis locis. Postremò absolutio à censura nulla itidem erit, etiam si à muliere aut metus, aut vis illata sit, atq; ita Gemin. asseruit in cit. c. vn. §. ne autem. nu. 2. vt velit igitur absolueri, necessariò postulatur, sicuti etiam, vt id possit, atq; sciat, & in summa reliqua omnia inesse absoluenti à censura debent, quæ ad eam ferendam necessariò postulantur; hinc, si laicus de Romani Pont. autoritate quempiã excõmunicauerit, de eiusdem itidem autoritate excõmunicatum absolueri tantùm poterit;

35 † non enim laicus absolueri ab excommunicatione potest, vt asseruit gl. quam sequuntur Abb. Felin. ac DD. in c. canonica. de sent. excom. Qui ergo excommunicationem, censuramue tulit,

36 pro regula habebimus hunc & ab ipsa tantùm absolueri posse; † ex qua regula alteram contrariam colligimus, scilicet, qui censuram non tulit, hunc nec ipsius absolutionem præstare posse; cognito enim altero ex contrarijs, & alterum magna ex parte cognoscitur arg. §. 1. in Instit. de ijs, qui sunt sui, vel alie. iur. & ibi glo. & arg. l. 1. ff. eod. quamuis & regula hæc exceptiones quasdam patiat, quas infra proximè explicabimus.

§ V. M. M. A.

1 Superior censuram à suo inferiore latam tollere potest.

2 Legatus è latere absolueri ab excommunicatione, ab aliaue censura ab Episcopi suæ prouinciæ per sententiam promul-

gata ad arbitrium suum non potest.

3 Superior, qui censuram à suo inferiore latam tollere potest, is est, qui aut ei inferiori iurisdictionem adimere prorsus valet, aut eius vsum impedire.

4 Vicarij

4 Vicarij censura ab episcopo eius tolli possunt.

5 Delegans à delegato censure latas tollere potest.

6 Superior hic non solum iudex ordinarius, sed & delegatus esse potest.

7 Iurisdictionis vsum qui alicui potest impedire, hic est à censure ab eo latis absolueri potest.

8 Superior hic, & alteri absolutionem à censura à suo inferiore lata delegare potest; item & prohibere, ne inferior, qui censuram tulit, absoluat.

ram tulit, absoluat.

9 Superior absoluit etiam, vbi inferior non potest; item vbi non vult.

10 Superior hic iniquè absolvens absolutionem tribuit.

11 Archiepiscopus absolueri non potest excommunicatos ab episcopis prouinciæ, ab eorũ uè vicarijs, nisi per appellationem aditus fuerit, idè à Patriarcha quò ad Archiepiscopum.

I.

† Superior eius, qui ecclesiasticam censuram tulit, absolueri ab ea itidem potest, vt asserunt Abb. in c. prudentiam. §. fin. in fi. de offi. deleg. & in c. cum ab ecclesiarum. nu. 11. de off. ord. & in c. pastoralis. §. præterea. nu. 1. eod. & in c. quod olim. nu. 2. de iud. & glo. in Clem. 1. in verb. à canone. de priuil. & Imol. ibi nu. 18. & Gemin. in c. venerabilibus. nu. 2. de sent. excõ. lib. 6. & Ioã. de Lign. in tract. suo de cens. eccl. §. decimus octauus, incip. restat octauò, & Rom. conf. 354. nu. 1. & Archiep. Flor. in tract. de excomm. cap. de absol. incip. absolueri potest. vers. A sententia verò hominis, & Angel. in verb. excom. nunciatio. 4. num. 1. in fin. & Tab. eod. nu. 8. vers. Si verò, & Armill. in verb. suspensio. nu. 22. & Add. ad Capell. Tholof. decis. 231. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 40. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 12. n. 2. de sent. excom. lib. 6. communisq; sententia hæc est; quæ & probatur in cit. c. pastoralis. §. præterea. de off. deleg. ibi enim, si delegatus Rom. Pont. quempiam excommunicauerit, ipsum excommunicatum non à suo ordinario, sed à Rom. Pont. absolui posse dicitur, ac propterea ab eius superiore, qui excommunicationem tulit; & quamuis ibi de Romano Pont. tantùm dicatur, de alijs tamen idem asserendũ est, cum & in ipsis eadem ratio sit, atq; sic Abb. ac DD. ibi not. Atqui superior hic quisnam erit? Gemin. eum esse sensit in cit. c. venerabilibus. nu. 2. qui & excommunicantis, & excommunicati iudex est ob cit. c. venerabilibus; rationem enim reddens ibi Pont. Max. quambrem Archiepiscopo, & eius vicarijs non liceat excommunicatos à subiectis suorum suffraganeorum absolueri. Quoniam, inquit, neq; excommunicantium, neq; excommunicatorum iudices sunt; ergo secus, vbi quis vtriusque iudex est, atq; ita ibi Gemin. not. Verùm hoc mihi non probatur; † nam è latere Legatus, & Episcopis, & Archiepiscopis, & singulis deniq; atq; vniuersis suæ prouinciæ præst, & eorum iudex est, vt tradidit Abb. ac DD. in c. 1. de off. deleg. & Gundissal. de Villadieg. in tract. suo de Legat. q. 8. & tamen absolueri à sententia excõmunicationis ab Episcopo suæ prouinciæ lata non valet, vt asseruit Felin. in c. ad eminentiam. nu. 2. vers. Idem de excommunicato ab homine, & Gundissal. eod. q. 13. vers. Aut sumus in secundo membro; idq; iure merito; nam, si hoc ei permetteretur, & causas apud ordinarios prouinciæ iudices motas ab ipsis auocare ipsi liceret, quod tamen prohibitum ei est; nam cum ipso illi concurrunt in sua iurisdictione; & apud quem prius causa mouetur, is alteri præfertur, vti sensit Abb. in cit. c. 1. nu. 4. de off. leg. & apertissimè id docuit Gundissal. ead. q. 13. quare, sicuti Legatus excõmunicationem per sententiam à Rom. Pont. latam tollere non potest, vt Felin. dixit in cit. c. ad eminentiam. nu. 2. vers. Limita quartò, & Gundissal. eod. vers. Aut sumus in secundo memb. item nec ab ipsius delegato latam arg. c. studuisti. de off. leg. (quò ad eam causam enim delegatus Legato maior est arg. c. sanè. 2. de off. deleg. & c. pastoralis. §. præterea. de off. ord. & vt Gundissal. eod. dixit) ita nec latam censuram ab episcopis suæ prouinciæ tollere ad arbitrium poterit; non igitur superior hic erit, quem quærimus. Vnde secundo loco Archiep. Flor. eod. cap. de absol. superiorrem hunc (qui excommunicatum ab alio absoluit) eam iurisdictionem omnem, ac plenam habere debere asseruit, quam excommunicator habuit: cuius sententia tollitur ex ijs, quæ de Legato è latere diximus; qui, & si in homines vniuersos prouinciæ iurisdictionem habet, sicut episcopus in suam diocesim, absolueri tamen censura affectos ab alijs suis inferioribus non potest. † Ego igitur, vt mittam quorundam aliorum hac de re opinionem, quam tetigit Abb. in cit. c. cum ab ecclesiarum. nu. 11. de off. ord. quæ eadem ratione tollitur, qua priores sublata sunt, quatenus ad rem nostram pertinet, superiorè hunc esse dico, qui aut omnino iurisdictione ad suum arbitriũ adimere ei potest, qui excõicatione, censuramue aliã tulit; aut eius vsum saltè impedire; quæ doctrina, mea sententia verissima est, & quò ad primã partè probatur in c. graue nimis. de præb. & in c. pastoralis. §. porrò. de off. ord. & quoad alteram in c. cum ab ecclesiarum eod. nam in c. graue nimis, ne suspensio lata à Concilio prouinciæ sine sua, Patriarchaue licentia tollatur, Ro.

E

Pont.

Pont. prohibet; at Rom. Pont. Archiepiscopo, ne prouinciæ Conciliū congreget, prohibere pōt; quippe qui & ad suum arbitrium Archiepiscopatum ei adimat argum. tot. tit. de transla. pralat. etenim ab ipso omnes dignitates emanant, vt habetur in c. 1. dist. 22. & vt not. Præpos. in Rubr. de appell. nu. 21. & Bero. in Rub. de offi. deleg. nu. 11. & Bald. in l. rescripta. nu. 7. C. de præc. imperat. offerend. ergo, qui iurisdictionē adimere omnino ei potest, qui censuram tulit, hic & ab eodem censuram latam tollere poterit; nam, si prohibet, ne lata sine sua licentia tollatur, vt habetur in cit. c. graue nimis, iure merito & ipsemet ad suum arbitrium ipsam tollit. † Quare hac ratione & a vicarijs suis excommunicatos Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, alijq; ecclesiæ Antistites, absoluent; nam & ad arbitrium, nutumq; vicarij reuocari ab ipsis queunt arg. l. iudicium soluitur, & ibi Castr. ff. de iud. & vt asseruerunt Gemin. in c. 1. nu. 10. de offi. vic. lib. 6. & Bero. in c. quoniam Abb. nu. 100. & Abb. nu. 10. vers. Item Episcopus potest reuocari. de offic. deleg. in antiq. ac merito; nam iurisdictionis mandatum reuocare semper posse tam apud iuris Pontificij, quam Ciuilis Interpretes testatur idem Castr. in cit. l. iudicium soluitur. n. 2. immo, vel se vicarium non reuocaturū iureiurando ep̄s confirmasset, sine periurij tamen meru reuocare ipsum posse asseruit Addit. ad Abb. in cit. c. quoniam Abb. in litera E. † Item hac eadem ratione censuras a delegatis latas & ipse delegans ad suum arbitriū tollit; nam delegans quandoq; delegatū reuocare potest arg. l. iudicium soluitur, & ibi Castr. not. ff. de iud. & vt inquit glo. atq; Bart. in l. post litem. ff. de procu. † Postremò, quæ de ipsis delegatis diximus, & de subdelegatis dicta esse volumus; nam &, qui subdelegant, modò vniuersam causam non subdelegauerint, semper subdelegatam causam reuocare possunt, vt habetur in c. quamuis. de offi. delegat. lib. 6. & vt sensit Castren. in cit. l. iudicium soluitur. num. 3. & qui causam delegant igitur; & qui subdelegant, si delegati, subdelegatiuè censuras ferant, eas tollere ipsi semper possunt; nam & de delegante probatur id in cit. c. pastoralis. §. porrò. de offic. ordin. vbi mortuo delegato, qui excommunicauit, ad eum confugitur, qui ipsum delegatum dedit; qui omnino igitur iurisdictionem adimere ei potest, qui censuram tulit, hic idem ab ipso censuram latam ad arbitrium tollit. † Simili ratione quis censuras ab alio latas dissoluet, vbi, & si iurisdictionem ei omnino adimere nequit, qui censuram tulit, vsuna tamen eius impedire potest, quod ijs contingit; qui vicarios sub se habent, sed a lege tamen datos, cuiusmodi Archidiaconus est; nam & si reuocare ipsum episcopus non potest, ne tamen procedat, impedire valet, vt tradidit Abb. in c. officium. propè fin. & in c. dilecto. nu. 7. vers. Caueat autem, & Inn. nu. 2. de offic. Archidi. vnde censuras ab ipso latas tollere episcopus ad arbitrium poterit, quamuis sine iusta causa id non debeat, & Couar. in c. alma. par. 1. §. 12. nu. 3. de sent. excom. lib. 6. & Addit. ad Capell. Tholos. decis. 231. & de hoc superiore agitur in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. vbi etiam id not. Abb. ac DD. Hi ergo superiores sunt, qui ab alio censuras latas tollere queunt, neq; iniuria; etenim, si quos diximus, hi aut iurisdictionem totam adimere huiusmodi iudicibus, aut eius usum impedire possunt, sicuti probauimus, multò magis ab ipsis excommunicatum, suspensum, interdictumue absoluerè poterunt; cui enim licet, quod plus est, sine dubitatione eidem, quod est minus; licebit arg. l. non debet, cui. ff. de reg. iur. & c. cui licet. eod. lib. 6. Hi ergo superiores a censuris ab alijs latis absoluent: † quorum hæc autoritas est, primum vt prohibeant, ne, qui eas tulerunt; ab ipsis absoluant, vt habetur in cit. c. graue nimis. de præben. Item, vt absolutionem ijdem delegent ob cit. c. graue nimis; vbi, ne sine licentia Patriarchæ suspensio tolleretur, Rom. Pont. mandauit. † Tertio, vt absoluant etiam quando, qui censuram tulit, eam tollere ipse non potest ob cit. c. pastoralis. §. porrò. de offi. ord. ibi enim mortuo delegato, qui excommunicauit, ab excommunicatione delegans absoluit; idem erit si excommunicatus, censuratuè alia impeditus sit; quò minus absolutionem tribuat. Idem vbi, qui censuram tulit, absolutionem tribuere non valet, vt tradidit Abb. in c. prudentiam. §. si. de offi. deleg. & in c. ad aures. de simon. & argum. c. ab excommunicato. de rescript. † Postremò, vt, vel sine iusta causa hi absoluant, absolutio tamen valeat, vt probatur in cit. c. cum ab ecclesiarum. iunct. gloss. fin. quam ibi DD. sequuntur de offi. ord. & Couar. in cit. c. alma. par. 1. §. 12. nu. 3. de sent. excom. lib. 6. etenim, cum iurisdictionem habeat, æqua, iniquaue sit, absolutio valet, vt habetur in c. venerabilibus. §. vbi autem. de sent. excom. l. 6. & ibi glo. ex his ergo iam patet, quinã superiores hi sint; qui a censuris ab inferiore latis absoluant, ac quousq; eorum autoritas pertineat. Nec repugnat c. venerabilibus in princ. vbi innui videtur fat esse, vt excommunicati, atq; excommunicatoris iudex superior hic sit; nam non excludit, quin hoc etiam habere debeat, vt adimere iurisdictionem, eiusuè usum impedire possit, sed solum, quamobrem Archiepiscopus excommunicatos a suffraganeis

neis non absoluat, indicauit; quasi Rom. Pont. dicat Archiepiscopus eos excommunicatos absoluerè non potest; quoniam non modò iurisdictionem adimere ipsis iudicibus non potest, verum etiam neque excommunicati, neque excommunicatoris iudex est. Alij superiores ergo non absoluent, qui, quæ diximus, non habent; nã de Legato a latere iam antea id probauimus; † de Archiepiscopo, vt nec ipse ad arbitrium ab episcopis suis excommunicatos absoluat, probatur in cit. c. venerabilibus. vers. Excommunicatos verò, vbi excommunicatos a Suffraganeis, ab eorumuè vicarijs absolui non posse ab Archiepiscopo ibi dicitur, nisi ad eum fuerit prouocatu; ergo non ad arbitrium Archiepiscopus eos absoluit, ex quo prouocatione opus est, atq; ita DD. ibi not. idem probatur in §. porrò. eodem: quæ autem diximus de Archiepiscopo respectu habito ad suos Suffraganeos, eadè & de Patriarcha respectu habito ad Archiepiscopos dicimus; atqui de superiore hoc fatis.

S V M M A.

1	Appellationis iudex absoluerè quoque a censura ab eo lata potest, a quo appellatu est.	pellantem ad iudicem a quo, vt ab ipso absoluitur.
2	Appellationis iudex superior proximus eius est, a quo est appellatum.	5 Appellationis iudex quam rationem in absoluendo appellantem sequatur.
3	Appellationis iudex si absoluat, absolutio semper tenet, modò appellatio valuerit.	6 Appellationis iudici quæ inesse debeant, vt a censura lata a iudice a quo absoluat.
4	Appellationis iudex an remittere debeat ap-	

II.

1 §. † Appellationis iudex quoque absoluerè ab excommunicatione ab eo lata potest, a quo est appellatum, vt probatur in c. ad reprimendam. de offi. ord. & in c. per tuas. de sent. excom. in antiq. & in c. venerabilibus. §. porrò, & §. fin. eod. lib. 6. etenim per appellationem causa ad iudicem appellatum transfertur arg. c. Romana. §. si verò vocatis, & c. non solum, & c. si a iudice. de appell. lib. 6. & vt inquit Abb. in cit. c. ad reprimendam. nu. 9. & in c. pastoralis. §. verum. nu. 2. de appell. & in Rubr. eod. nu. 5. & Præpos. eod. nu. 69. ex quo fit, vt in ea causa appellationis iudex iurisdictionem consequatur arg. cit. c. si a iudice. cum sup. cit. † Appellationis iudex autem superior iudex proximus eius est, a quo appellatur, vti sensit Præpos. in cit. Rubr. de app. nu. 29. & Abb. nu. 2. sicut enim ciuili iure gradatim appellatur arg. l. Imperatores. ff. de appella. & vt asserunt Abb. Dec. ac DD. in c. dilecti. 2. de appellat. & Iaf. in l. qui Romæ. §. Seia. nu. 10. ff. de verb. oblig. ita & Pontificio iure, vt probatur in c. Romana. §. ab Archidiaconis, & ibi not. Anchar. nu. 2. & Gemin. nu. 4. de appell. lib. 6. & vt inquit Dec. in cit. c. dilecti. nu. 3. & Felin. in c. cum te. in princ. de offi. deleg. Quare, si ab ordinario iudice quis appellet, superiorè eius proximum appellabit; ac propterea, si a subiectis episcopo, episcopum arg. cit. c. Romana. §. 1. de appell. si ab Episcopo, Archiepiscopum; si ab Archiepiscopo, Patriarcham; si ab ipso, Romanum Pontificè, atq; ita Felin. sensit in cit. c. cum te. de off. deleg. nu. 1. & Præpos. in ead. Rubr. de appell. n. 30. si itidem ab ordinario iudice alio, non tamen perpetuo quis appellet, eum, qui illum iudicem dedit, appellabimus, vt probatur in l. 1. & ibi not. Bart. ff. si quis, & a quo, & l. precipimus, & ibi not. gloss. in verb. iudicandas. C. de appell. hinc a Legato a latere Rom. Pont. appellabitur, sicuti tradidit Præpos. in cit. Rubr. de appell. nu. 38. hoc tamen in vicarijs Episcopi, & huiusmodi antistitum locum non habebit, vt dicitur in c. 2. de consuet. lib. 6. & ibi not. Gemin. & Anchar. ac DD. sed ab ipsis superior eius, qui eos vicarios dedit, appellabitur, vt habetur in c. Romana. de appell. lib. 6. A delegato autem iudice pro regula habebimus delegantem appellandū esse arg. c. super quæstionum. §. porrò, & vt inquit Præpos. in Rub. de appell. nu. 47. A subdelegato subdelegans appellabitur ob cit. §. porrò, & ibi not. Abb. & c. si delegatus. in fin. de offic. deleg. lib. 6. & c. si is, cui. eod. quod tamen verum est, vbi, qui subdelegauit, iudex esse non desijt, vtpotè quia sibi aliquid referuauit, alias autem primum delegantem appellabimus; a collegijs superior itidem proximus appellabitur, vti Bart. dixit in l. 1. §. si quis in appellatione. nu. 11. ff. de appell. & in Auth. habita, & ibi etiam Bald. C. ne fil. pro patr. & Abb. in Rub. de appell. nu. 11. is ad summam semper appellabitur, qui proximus eius superior est, qui iudicauit, sicuti Abb. eod. tradidit; quamuis, quòd Rom. Pont. omnium ordinarius iudex est arg. c. per principalem, & c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & vt asseruit Iaf. in l. qui Romæ. §. Seia. nu. 10. ff. de verb. oblig. ob eã rem intermissis alijs ipse appellari semp possit, vt habetur in c. si quis vestrum, cum

multis seq. 2. q. 6. & in c. si duobus. de appell. & vt concludunt Iaf. in cit. §. Seia. nu. 1. r. & Abb. in c. dilecti. 2. vbi de communi sententia testatur de appell. & Felin. in c. cum te. de offi. deleg. nu. 1. id quod & in Legato à latere quò ad suã prouinciã homines locum habet, vt probatur in c. 1. de offi. leg. vbi & glo. & Abb. nu. 7. id not. & glo. in c. 2. de consuet. lib. 6. ac communiter receptum id esse idem Abb. refert in cit. c. dilecti. de appella. ac de Patriarcha magis communiter testatur in c. antiquam. nu. 7. de priuil. nam & ipse à suarum prouinciarum hominibus omiſſis medijs appellabitur; plura verò quò ad hoc tradidit Abb. in cit. c. dilecti, quæ consultò prætermittimus, ne nimis à proposita materia discedamus; hi omnes ergo censuras latas à iudice, à quo appellatum est, tollere poterunt, vel iniqua appellatio sit; nam, quòd iurisdictionem per appellationem adepti sunt, ob eam rem, vel iniuria absolutionem tribuant, absolutio valebit arg. c. venerabilibus. §. vbi autem. de sent. excomm. lib. 6. & ibi gloss. ac DD. not. † Atqui an appellationis iudex remittere debet appellanti iudici, à quo appellauit, quò ab ipso absoluitur? in hoc duas regulas habebimus, quarum prima hæc erit, si iudex appellatus superior eo modo, quo antea declarauimus, eius sit, à quo fuit appellatum, in manu eius esse an ipsum remittere velit; nam, si potest ei iudici iurisdictionem adimere, planè constat remittere appellanti ad ipsum eum non teneri; atque sic Abb. sensit in c. cum ab excommunicato. num. 14. de rescript. Altera regula est, si superior ea ratione non sit, neque hunc ad remittendum appellanti obligari: excipiuntur tamen duo casus; primus, vbi censuram latam iustam esse constat; nam tunc remittere appellanti debet, nisi aut in mora periculum sit, aut iudex, qui appellauit, absoluere nolit, vt habetur in c. venerabilibus. §. sanè. de sentent. excommunicat. lib. 6. alter, vbi dubitatur, iniqua, æquauè sententia censuræ sit; tunc enim, & si ad remittendum appellanti non cogitur, honestiùs tamen facit, si ipsum ei ad absoluendum remittat, à quo est condemnatus; ita enim habetur in cit. c. venerabilibus. §. sanè. vers. Quòd si dubitetur, atque Abb. tradidit in eod. c. ab excommunicato. nu. 14. & si remittere ipsum debeat nec ne, absolutio tamen ab ipso lata semper valebit; ex quo per appellationem iurisdictioni ei tributa est, atque ita habetur in eod. c. venerabilibus. §. vbi autem. de sent. excomm. lib. 6. † In absoluendo autem rationem hanc adhibebit; nam, vbi manifestò constat censuræ sententiam iniustam esse, simpliciter, ac statim absolutionem tribuet ob cit. c. venerabilibus. §. si verò constat; vbi verò id non constat, cautione adhibita absolutionem præstabit ob cit. c. venerabilibus. §. porrò, & §. quod si dubitetur, nisi pro manifesta offensa, contumaciauè eius aduersarius ipsum censura affectum probet; non enim tunc ante satisfactionem absoluetur ob cit. §. porrò. At si nullà esse censuram manifestò constat, nullam esse statim declarabit; vt habetur in eod. c. venerabilibus. §. sanè si certum est. Si vò dubitetur; vel statim præstita cautione ad cautelam absoluat, vt habetur in eod. c. venerabilibus. §. sed si ex causa, & §. potest quoque, & in c. solet. eod. & in c. per tuas. de sent. excomm. vel prius, an nulla censura sit, nec ne, cognoscat, & tunc, vt causa postulabit, post eius cognitionem aut nullà declararet, aut eum absoluat, vt habetur in c. cum contingat. de offi. deleg. Postremò vbi manifestò constat sententiam valere, tunc ad iudicem à quo absoluendum remittet, vt hoc idem habetur in eod. c. venerabilibus. §. sanè si certum est, quamuis & ab ipso absolutio tributa valeat, vt asseruit glo. ibi in verb. nec debet. ob cit. §. vbi autem, quod & DD. communiter sequuntur, & nos proximè diximus; & appellationis iudex igitur censuram ab alio latam, ab eo. s. à quo est appellatum, tollere potest: & hæc, quæ diximus, locum habet, vbi excommunicatus ob excommunicationem appellauit, quam aut iniquam, aut nullam esse asserit, vt habetur in cit. c. venerabilibus; secus autem si ob aliam causam aditus sit iudex appellationis; nam tunc non absoluet, nisi aliundè absoluendi potestatem habeat. † Necessario autem inesse omnia & huic debent, quæ inesse debere illi asseruimus, qui censuram tulit; quare, si excommunicatus denunciatus, publicusue sit, aliouè impedimento detentus, quamobrem iurisdictionis usum non habeat, etiã si iudex proximus sit, tamen neq; ipse appellabitur, sed alius proximus superior, vt habetur in c. si is, cui. de offi. deleg. lib. 6. & arg. c. si à subdelegato. eod. & vt Felin. tradidit in c. cum te consulente. num. 1. de offi. delegat. in antiq. neque si ipse appelletur, absolutionemq; à censura tribuat, absolutio valebit argum. c. ad probandum. de re iudic.

S V M M A.

1. Successor eius, qui censuram tulit, absoluere à censura potest, quam tulit is, cui succedit; quæ regula declaratur etiam, quate-

nus pateat.

2. Successor ad tempus absoluere potest à censura, quam tulit is, cui succedit; & quis successor

cessor hic sit.

3. Capitulum ecclesie cathedralis ipsa ecclesia vacante, vel quasi vac. absoluere potest à censuris; quas eius ecclesie Episcopus, huiusmodi antistes tulit; idem Capitulum

ecclesie inferioris potest.

4. Visitator, administrator ab Archiepiscopo ecclesie cathedrali datus absoluere à censuris latis ab eius ecclesie antistite potest, multo magis, vbi esset à Rom. Pont. datus.

III.

§. † Successor itidè absoluere à censuris potest, quas is tulit, in cuius locum ipse succedit; Si eps, dicitur enim in c. si episcopus. 1. 1. q. 3. ante damnati absolutionem obitu rapiatur, correctum, aut poenitentem successori licebit absoluere. Hæc ibi, ex quibus constat ab aliquo condemnatum eo, qui condemnauit, mortuo, à successore absolui posse, idem asseruerunt de excommunicatione Inno. in c. querenti. in fin. de offi. deleg. & Abb. in c. pastoralis. §. præterea. nu. 1. de off. ord. & Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. de absol. incip. absoluere potest. & Io. de Lig. de cens. eccl. §. vigesimus sextus. nu. 1. 1. vers. Vigesimo quinto, & Burg. de irreg. & dispens. par. 6. de absol. ab excom. nu. 15. & Nauar. in man. cap. 27. nu. 40. ac denique communis DD. sententia de omnibus censuris est; ac merito tum quòd successor eadem persona cum eo, cui succedit, esse existimatur arg. c. 1. de solut. tum quòd, qui in alicuius locum subrogatur, eodem iure vti potest, ac debet, quo is vti poterat, ac debebat, in cuius locum subrogatus est arg. c. ecclesia Sancta Maria, & ibi not. glo. vt lit. pend. & l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi Iaf. ac DD. ff. si quis caut. & Rot. decif. 10. nu. 4. vt lit. pend. in nou. Mortuo igitur Rom. Pont. qui ab eo excommunicatus, censurauè alia constrictus fuit, ab eius successore absoluetur, vt de excommunicatione dixit Abbas in cit. g. pastoralis. §. præterea. de offic. ord. idem & de alijs inferioribus ecclesie præsidibus concludendum est; quare mortuo Episcopo, aut Patriarcha, aut Archiepiscopo, aut Abbate excommunicatos ab ipsis eorum successores absoluet; eadem enim in omnibus ratio est, ac propterea eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta. de confir. vtil. vel inutil. Successor igitur absoluere à censuris potest, quas is tulit, cui succedit; quæ regula multis modis amplificatur, ac primo, quoniam ipsa locum habet non solum, vbi quis succedit mortuo, verum etiam, vbi ob aliam rationem, vtpote, vel quia is, cui succedit, exempli gratia episcopatum renunciauit, vel ad alium locum translatus est, vel depositus, aliauè ratione iurisdictione priuatus; nam & successor huiusmodi censuras ab eo latas tollet; quandoquidem perinde est in hoc, atq; si mortuo succederet arg. c. si episcopus iunct. glo. mortem. de suppl. negl. prælat. lib. 6. & vt dixit Syl. in verb. absolutio. 2. nu. 6. Item in omnibus, qui ordinarijs succedunt, ob eandem rationem, & vt paulò ante diximus. Tertio locum habet proposita regula etiam in eo, qui delegato iudici succedit; nam & hic excommunicationem tollet, quam delegatus tulit, in cuius locum ipse succedit, vt habetur in eod. c. pastoralis. §. præterea. de of. ord. & vt Abb. ibi not. ac DD. quod tñ verum erit, vbi, qui delegato succedit, in onere, & honore succedit; sic enim dixit Romanus Pontif. in cit. §. præterea: hoc autem fiet, vbi delegatio sub dignitatis nomine facta est, vt probatur in c. quoniam Abbas. de offic. deleg. vbi DD. vt exempli gratia: si Rom. Pont. Episcopo Imole causam delegauerit, tunc dignitati commissa dicitur; quare, ea non absoluta, si è vita decedat, qui ei succedit, eam absoluet, atq; censuras ab ipso latas tollet; succedit enim ei in onere, & dignitate; in dignitate, quoniam dignitatem eam consequitur; in onere, quoniam eam causam absoluere poterit, vt quæ ad eum cum dignitate peruenerit, secus autem si causa delegata esset, exempli gratia Titio, qui Imole Episcopus est; nam, quòd electa eius industria videtur, ob eam rem eius successor neq; causam eam aget, neq; censuras latas ab eo, cui succedit, tollet, vt inquit DD. in cit. c. quoniam Abbas. & Imo. in eod. §. præterea. nu. 3. & Panorm. nu. 2. neque iniuria, nam delegatio dignitatis nomine facta dignitati facta videtur, quæ nec moritur, nec præsidium mutatione mutatur arg. §. liberti. 1. 2. q. 2. & c. si gratiosè. de rescript. lib. 6. secus autem, vbi personæ delegatio facta est; nam vbi moritur, & delegatio illa, vt qualitas ei inherens interit arg. c. accessorium. de reg. iur. lib. 6. & l. 1. & 2. ff. de usufruct. ac propterea ad successorem non transit. Quarto & in subdelegati successore locum habebit; in collegijs tamen successor non facile contingit; nam semper idem esse censetur, vt habetur in l. sicut. §. fin. & ibi not. Bart. ff. quòd cuiusq; vniuersitatis nomine, & in l. proponatur, & ibi not. glo. ff. de iudic. Verum quid, si omnes ex collegio intereant? eius superior tunc adibitur, qui absolutionem censuræ à collegio latæ condonabit arg. l. fin. C. de iurisd. omn. iudic. & eorum, quæ dixit Abb. in c. cum ab ecclesia. nu. 9. de elect. † Quinto successor excommunicatos, censurauè alia constrictos ab eo absoluet, cui succedit, etiam si successor ad tempus sit: successorem autem huiusmodi

eū dicimus, qui cōmuni iure iurisdictionem exercet, quousq; successor perpetuus detur, vt exēpli gratia mortuo Episcopo, Archiepiscopo, Patriarchauē, quousq; in eorum locum alius suffectus sit, ecclesie Cathedralis Capitulum succedit; quandoquidem omnia administrat, vt habetur in c. 3. de suppl. negl. pralat. cum seq. lib. 6. & arg. c. cum olim. de maior. & obed. atq; vt optime declarauit Franc. de Pauin. in tract. de offi. & pote. cap. sed. vac. q. 2. r. par. & q. 6. 2. par. prin. 3 quamuis hodie vicarius detur. † Quare, si quis ab episcopo excōicatus sit, huic vacante sede Capitulum absolutionem tribuet; nam ab excommunicatione omni Capitulum absolvere tunc potest; a qua episcopus poterat, vt habetur in c. vii. de maior. & obed. lib. 6. Episcopali sede vacante, dicitur enim ibi, potest Capitulum, &c. ijs, quibus posset episcopus, si viueret, ab excommunicationis sententia, siue iuris, siue hominis fuerit, absolutionis beneficium impertiri, nisi ei fuerit a Sede Apostolica specialiter interdicta potestas. Hæc ibi; absolvere igitur Capitulum & ab excommunicatione, & a reliquis censuris ab episcopo latis poterit, atq; ita glo. not. in citat. c. vii. in verb. hominis, & Franc. de Pauin. eod. q. 6. vers. Quæro etiam secundò. part. princ. & Jacob. de Graff. c. 15. nu. 53. lib. 4. decis. cas. consc. Idem etiam poterit, vbi, & si episcopus mortuus non est, ratione tamen alia ecclesia vacat, vel quod episcopatum repudiavit; vel aliò transfatus; vel depositus, ratione uē alia priuatus est; immo idem erit, vbi ecclesia quasi vacaret, vt potest si ab hostibus captus sit; sic enim habetur in cit. c. 3. iunct. glo. mortem. de suppl. neglig. pralat. lib. 6. sic & inquit Geminian. nu. 5. vers. Glossa super verb. mortem, & Anchar. atque omnes ibi; in summa, vbi ecclesia vacabit, Capitulum semper censuras huiusmodi tollet. At quid de Capitulis ecclesiarum inferiorum? idem & de ipsis concludendum est, vt probatur in c. his, quæ de maior. & obed. & vt Abb. ibi not. num. 2. vbi & Hostiē. idem asserere ait, & Imol. eod. nu. 7. & Innoc. in c. cum dilectus. de consuet. in princ. ac speciatim, vt & Collegia inferiorū ecclesiarum succedant adeò, vt absolvere a censuris possint, quas tulit is, cui succedunt, asseruit Gemin. in cit. c. vii. de maior. & obed. nu. 8. in fin. & Jacob. de Graff. eod. nu. 53. quare mortuo Abbate, Priore, qui Abbatis locum tenet, si quas censuras eorum quispiam tulerit, ab ipsis eius ecclesie Capitulum absolvere poterit. † Excipitur tamen primò in Ecclesia Cathedrali, vbi Roman. Pont. Visitatorem dedit; non enim absolutionis tributio ad Capitulum tunc pertinet, sed ad ipsum Visitatorem, vt habetur in c. si. & ibi not. glo. ac DD. de suppl. negl. pralat. lib. 6. & in c. is, cui. de elect. eod. lib. Item vbi ab Archiepiscopo administrator datus est, vt potest quia Capitulum negligenter, perperam uē se gerebat; sic enim habetur in cit. c. fin. de suppl. neglig. prala. Postremò vbi superior id prohibuit arg. c. his, quæ de maior. & obed. & ibi not. Abb. nu. 2. nam, quòd iurisdictione adempta ipsi tunc est, ob eam rem absolutionem tribuere Capit. nequit, sicuti etiam absolvere non potest, vbi iurisdictionis vsum non habet, vel quòd a iurisdictione suspensus est arg. c. vn. §. item poterit episcopus. ne sed. vacan. lib. 6. vel quòd omnes ex Capitulo denunciati, publicè uē excommunicati sunt arg. cit. §. item poterit episcopus; & in his duobus casibus, si excommunicatus absolutionem velit, ad superiorem confugiet arg. c. is, cui. de off. deleg. lib. 6. Sed de hoc hæc tenus, ad delegatum ab homine, qui absolutionem tribuere itidem potest, transeamus; si illud prius addiderimus, quæ de Collegijs propositis diximus, eadem ob eandem rationem & de Collegio Cardinalium asserendum esse; nam ipsi absolvere poterunt, quos Rom. Pont. poterat, vacante Sede, modò prohibitum id eis non sit argum. c. vn. & ibi glo. in verb. sede. de schismat. lib. 6.

S V M M A.

- 1 Delegatus ad absoluendum a censura ab eo, qui censuram tulit, absolvere potest; quæ regula, quatenus etiam pateat, declaratur.
- 2 Excommunicare, sicut etiam ab excommunicatione absolvere, meri imperij est.
- 3 Absoluendi a censuris facultas delegari potest.
- 4 Delegatus ad absoluendum a censura sine causa cognitione delegare alteri eam facultatem non potest; quæ regula, quatenus etiam pateat, declaratur.
- 5 Delegans absolutionem excommunicationis nihil facit, nec delegatio valet, si aut notorius excommunicatus, denunciatus uē ipse sit; aut eadem ratione ab officio suspensus.
- 6 Delegans facultatem absoluendi a censuris si post delegationem re integra moriatur, delegatio extinguitur.
- 7 Delegatio absolutionis a censuris an suspendatur; si post delegationem facta delegans in excommunicationem incidat.

III.

§. † Delegatus ab homine itidem eo, qui censuram tulit, absolvere ab ea potest, vt probatur in c. sacro. §. caueat. vers. Alioquin ipse per se, vel per alium, & ibi not. Abb. nu. 5. de sent. excom. & Nauar. in man. cap. 27. nu. 40. † etenim, sicut excommunicandi facultas meri imperij est, vt dixit Innoc. in c. transmissam. nu. 2. in fin. de elect. & Host. vt eum refert Abb. in c. quòd sedes. nu. 7. de offi. ord. ita & absoluedi ab excommunicatione, vt tradidit Abb. in c. fin. de offic. ord. at, quæ meri imperij, mistiq; sunt, ea delegari posse asseruit gloss. in cit. c. quòd sedes, quam DD. communiter sequuntur, vt testatur ibi Abb. nu. 5. & Felin. num. 2. vers. Datur alia regula. † Ergo & absoluedi facultas ab excommunicatione, ab alijsq; censuris delegari poterit, atque ita dixit Abb. in eod. c. si. de off. ord. delegatus igitur ab eo, qui censuram tulit, absolutione eius tribuere valebit. Quæ regula locum habet primò in iudice ordinario arg. in c. sacro. §. caueat. vers. Alioquin; hinc episcopos, huiusmodiq; ecclesie præfides censuræ absolutionem alteri mandare consueuerunt testatur Abb. ibi nu. 5. Item eadem regula locum habet in delegato; potest enim delegatus, cui causa cognoscenda commissa est, si ob eam rem quempiam excommunicauerit eius absolutionem simpliciter alteri mandare; ita enim sensit glo. fin. in c. vlt. de offi. ord. quam sequuntur ibi Abb. in fin. ac Felin. in c. si. §. si. nu. 8. vers. Tertio limita. de off. deleg. nam a quocunq; qui iurisdictionem habet, simplex ministerium absoluedi delegari potest, vt dixit Nauar. in man. cap. 17. nu. 45. Secus autem vbi potestas simpliciter quempiam excommunicandi sine causa cognitione commissa est; nam tunc, quoniam ipse absolvere a se excommunicatum non potest, vt antea probauimus, ob eam rem nec alteri eam facultatem tribuere poterit arg. l. non plus iuris ff. de reg. iur. Tertio facultatem absoluedi a censura ab homine lata, vt mandare potest, qui eo inuito ipsam tollit, a quo lata est; hunc autem superiorem, successorem uē eius, nec non appellationis iudicē esse ex iam dictis antea constat. † Atqui an, si episcopus, exempli gratia, qui Titium excommunicauit, eius absoluedi facultatem sine causa cognitione Seio commiserit, an inquit hic Seius eam facultatem alteri mandare poterit? planè id ab eo fieri non potest se concludendum est; sic enim probatur in c. si. §. si. de off. deleg. sic asserunt Felin. ibi num. 8. vers. Tertio limita illud, & Abb. in c. fin. in fin. de off. ord. & ibi glo. quam communiter recepta esse testatur Nauar. in man. cap. 27. nu. 45. & eam sequitur Jacob. de Graff. cap. 17. in fin. lib. 4. decis. cas. consc. namq; facultas delegandi ad iurisdictionem pertinet arg. l. imperium in fine ff. de iurisdic. omni iudic. is vero, cui simpliciter absolutio commissa est, iurisdictionem non habet, vt dicitur in cit. c. si. §. fin. de off. deleg. ergo iure alteri eam facultatem delegare non potest, atque ita quoque tradidit Burg. de irregul. & dispens. par. 6. cap. de delegat. absol. nu. 4. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam, ex quo absoluedi tantum facultas tributa est, electa industria personæ non videtur, ac propterea eam facultatem alteri mandari posse arg. cit. c. si. §. i. de off. deleg. verum hoc non obstat, nam ea ratio locum habet, vbi quidpiam committitur, qd, si quis alteri mandare illud velit, iurisdictione nõ postulat, vt in exemplis ibi a gl. propositis in verbo personaliter conspicitur; ac mandare facultatem absoluedi iurisdictionis est, quæ, cum ad hunc translata non sit, sed simplex illud factum, meritò nec alteri ab eo mandari potest. Excipitur tamen primò, vbi Rom. Pont. delegatus est. Item vbi a delegante id ei est permissum, vt habetur in eod. c. si. §. fin. de offi. deleg. & arg. c. is, cui. in fin. & ibi glo. eod. lib. 6. delegatus igitur ab homine absolvere a censuris potest, idem si delegetur a Collegio, quod censuram tulit; eadem enim ratio est, & in ipso. Necessario autem inesse ei hæc etiam debent præter ea, quæ in omnibus, qui absoluent requiruntur, vt ab eo delegata ipsi potestas hæc sit, qui delegandi facultatem habet. † Quare, si delegans delegationis tempore aut denunciatus, notorie excommunicatus, aut ab officio eadem ratione suspensus sit; quòd sic affectus iurisdictione exercere non potest arg. c. ad probandum. de re iudic. c. si. de excess. pralat. in antiq. & c. vn. ne sed. vac. lib. 6. delegatio ab ipso facta non valebit; nam & delegare ad iurisdictionem pertinet arg. l. imperium in fin. ff. de iurisd. omni iud. quamuis contrarium senserit, & non rectè mea sententia Gemin. in c. r. nu. 6. vers. Et tunc aut erat excommunicatus tempore subdelegationis; de offic. vic. lib. 6. † Si quoque is, qui absoluedi facultatem delegauit, iurisdictionem omnino amiserit, idq; antea, quam res gerenda delegato cepta sit, quòd tunc delegatio extinguitur arg. l. & quia ff. de iurisd. omni iudic. & c. licet. de off. deleg. neq; hic delegatus absolvere a censura poterit, cum ad absoluedum iurisdictione postuletur, vt antea vidimus, quæ in hoc desideratur. † Verum quid si delegatio valuit, nec is, qui delegauit, iurisdictionem amisit, sed tamen in excommunicatione incidit, hocq; notissimū est, an delegatus ab eo absolvere a censuris nihilominus poterit? quòd

questionem hanc facilius dissoluamus, generatim contemplandum est, an delegante sic impedito, delegatus agere causam sibi commissam possit, quam questionem Abb. ac DD. disputarunt in c. licet. de offi. deleg. in antiq. & Gemin. in c. 1. de offi. vic. lib. 6. Videbatur igitur dicendum non posse ab huiusmodi delegato causam agi, primò quoniam delegatus ad suum delegantem se habere videtur, sicut episcopi vicarius ad ipsum episcopum; at episcopo excommunicato vicarius ipsius nihil, quod ad iurisdictionem pertineat, exercere potest, ut habetur in c. 1. de offi. vic. lib. 6. ergo neque etiam delegatus excommunicato delegante: qui contrarium sentiunt, sic respondent, ac rectè idcirco excommunicato episcopo vicarium nihil agere, quoniam episcopi, & vicarij forum idem esse censetur; nam & ob eam causam à vicario ad episcopum appellatio non defertur; secus autem in delegato, ut habetur in c. 2. de consuet. lib. 6. & c. si is, cui. de offi. deleg. eod. lib. cum igitur eadem ratio in utroq; casu non sit, ab altero ad alterum argumentum sumi non potest. arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. Vnde secundo loco ratio hæc alia redditur, iurisdicção delegati à delegante pendet arg. l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. eius; ergo delegantis iurisdicção suspensa, & ipsius delegati iurisdicção suspensa esse debet: Gemin. ad hæc respondebat nihilomagi delegati facultatem impediri; nam vsus iurisdicçãois delegatus est, qui per excommunicationem delegantis non impeditur; impedimentum enim huiusmodi personæ inheret, neque ad aliam transit. Postremò sic argumentantur, iurisdicção delegati morte delegantis extinguitur arg. l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. ergo excommunicatione suspendi debet arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. ad hoc respondebat etiam Gemin. idè morte delegatione extingui, quoniam fundamentum, vbi ipsa nitetur, sublatum est. s. ipse delegans, quod non contingit excommunicatione: huius responsio mihi non satisfacit; nam, & si fundamentum non tollitur, saltem ipsum tñ impeditur; & sicut, vbi iurisdicção delegantis morte extinguitur, & delegati potestas tollitur; ita delegantis iurisdicção suspensa, & delegati potestas suspensa esse debet, ac propterea proposita ratio adhuc viget. Quæ tamen ratione non obstante contrariam sententiam amplexatus est Innoc. vt. l. delegante excommunicato delegatus causam sibi delegatam cognoscere semper possit, & hoc in c. licet. de offi. deleg. in antiq. eandem secutus est Gemin. in eod. c. 1. nu. 6. de offi. vic. sicuti etiam Ant. ab eo relatus; & hoc ea ratione, quoniam iurisdicçãois vsus ad delegatum translatus est, qui delegantis excommunicatione tolli non potest: ad quam rationem sic responderi posset eam tunc locum habere, vbi causam cognoscere coepit; secus aut vbi, causa coepta nō est; non enim tunc efficaciter iurisdicção ad delegatū translata dicitur. Host. aut, vbi rota causa delegata esset, Inn. opinionem verā esse existimabat, alias secus. Abbas in eod. c. licet sic distinguebat, aut causa cognosci coepta est, & in hoc casu delegati iurisdicçãoem non impediri censuit; alias autem secus. Ego autem sic distinguendum censebam. Aut quarimus, an excommunicato delegante delegatio facta extinguitur, & in hoc omnes consentiunt ipsam non extingui, vt Innoc. in eod. c. licet, & Abb. eod. nu. 8. & Imol. nu. 5. & Gemin. in cit. c. 1. nu. 6. de offi. vic. nam neque in ipso excommunicato extinguitur arg. c. si is, cui. vers. Ne absolutionem. de offi. deleg. lib. 6. Aut quarimus, an per excommunicationem iurisdicção suspensatur, & in ipso excommunicato non est, quod dubitemus; impeditur enim excommunicatus, quò minus iurisdicçãoem exerceat arg. c. ad probandum, & ibi DD. de re iudic. in antiq. & c. 1. de suppl. negl. præl. lib. 6. & c. vn. ne sed. vac. eod. lib. & cit. c. si is, cui. de offi. deleg. at in ipso delegato, de quo proposita nobis quæstio est, sententiam Abbatis sequor, vt. l. si re non integra, qui delegavit, excommunicetur, delegati iurisdicção non impediatur; nam in hoc, & citati DD. vniuersi consentiunt, & habetur in ead. l. & quia, & in c. relatum. cum seq. de offi. deleg. re autem integra, & delegati iurisdicção impediatur; cum ob eam rationem, quam retulimus antea, quoniam delegati iurisdicção à delegante pendet arg. l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. deleg. tum quòd, antequam res agi coepta sit, iurisdicção in delegatū efficaciter non transit, vt dixit Romanus Pont. in c. quamuis. de offi. deleg. lib. 6. & nunc, ex quo delegantis potestas impedita est, transire suspensa non potest. Excipitur autem, vbi nudum, ac simplex ministerium tantum delegatum est; nam, quòd per huiusmodi delegatum tanquam per instrumentum delegans operatur, ob eam rem, quandoquòq; delegantem impediri contigerit, agere delegatus nihil poterit, atque ita citati auctores asserunt Inno. Ant. & Abb. in cit. c. licet, & Gemin. in eod. c. 1. de offi. vic. hæc quæstio sic dissoluta iam apparet, si cui absolventi à censuris facultas tributa sit, quid delegatus possit, si delegans excommunicetur; nam, si delegatum nudum ministerium absolventis sit, absolventi delegatus non poterit, idem & sic cum causa cognitione, modo re integra delegans excommunicetur, alias secus.

SVMMA.

- 1 Absoluere à censuris ab homine latis is potest, qui à lege absolventi potestatem habet; quæ potestas in duobus casibus tribuitur.
- 2 Articulo mortis existente Sacerdos à censuris absolventi potest; quæ regula quatenus pateat, declaratur.
- 3 Articulo mortis existente Sacerdos etiam excommunicatus à censuris absolventi potest.
- 4 Articulo mortis existente Sacerdos excommunicatus ab excommunicatione absolventi potest, etià si à peccatis nō absoluitur.
- 5 Articulo mortis existente Sacerdos an absolventi excommunicatum, qui contritionis signa non dedit.
- 6 Articulo mortis existente iudex ecclesiasticus etiam Sacerdos excommunicatum alterius iurisdictionis absolventi potest.
- 7 Laicus excommunicatum in articulo mortis constitutum absolventi non potest.
- 8 Articulo mortis existente excommunicatus absolutus absolutione alia non eget, si periculum illud euaserit.
- 9 Articulus mortis qui nam dicatur, quòd excommunicatus à Sacerdote absolui possit.
- 10 Impeditus, quò minus ordinarium iudicem excommunicatus adeat, an ab alio, & quò absolui possit.
- 11 Excommunicatus ob clerici percussorem à proprio episcopo absolui potest, vbi Rom. Pont. adire non potest.
- 12 Excommunicatus quando à proprio Sacerdote absoluitur extra mortis articulum.
- 13 Impeditus, quò minus iudicem ordinarium excommunicatus adeat, ab alio absolui potest, etià si ob clerici percussorem excommunicatus non sit, sed ob aliam causam.
- 14 Impeditus excommunicatus, quò minus adeat ordinarium iudicem absolutionis, à quo absoluitur.
- 15 Impedimentum legitimum quòd nam sit, quò excommunicatus ab alio absoluitur, qui ordinarius absolutionis iudex non est.
- 16 Impedimentum, quò excommunicatus ab alio, quàm ab ordinario absolutionis iudice, absoluitur, quatenus durare debeat.
- 17 Absolutio excommunicationis ad tempus, et ad unum actum tantum tribui potest.
- 18 Absolutio excommunicato ad tempus tribuitur, quò testimonium ferat.

V.

§ A lege delegatus etiam absolventi à censuris ab homine latis potest; id est is, etiam à censuris ab homine latis absoluit, cui lex absolventi facultatem tribuit: hoc autem in duobus casibus contingit, primò vbi iudex is adiri non potest, qui censuram tulit; deinde vbi quidpiam gerendum est, quòd per excommunicatū, aliaque censura irretitū geri non potest, ac propterea ad tempus absoluitur, quòd actus ille geratur; in his enim duobus casibus lex ei, qui alias non potest, absolventi facultatem condonat, quæ duo in præsentem contemplanda nobis sunt.

† Quò ad primum igitur si ab homine quis excommunicatus, interdictusue in mortis articulo constitutus sit, atque aut eius, qui excoicauit, interdixitue, facultas nō detur; itemq; nec eiusdem superioris, successorisq; atq; in summa eius potestas non habeatur, qui iure proprio, ordinarioq; absolventi potest; aut eius, qui ab horum altero ad absolutionem huiusmodi tribuendam delegatus est, tunc Sacerdos absolutionem hanc tribuere poterit arg. c. fin. de sepult. & c. in literis. de rapt. & c. pastoralis. §. præterea, & ibi not. glo. in verb. præter quam, & Abb. nu. 2. de offi. ord. in antiq. & c. eos. de sent. excom. lib. 6. ac nouissimè Trid. Syn. Sess. 14. cap. 7. de casu referuat. & vt DD. cōmuniter tradiderunt, & Nauar. in man. cap. 26. nu. 26. vbi rem hanc pluribus egit, & Couar. in c. al. par. 1. §. 1. nu. 8. vers. Quòd si mortuus. de sent. excom. lib. 6. ac meritò etenim censuræ, quòd videbimus in capite de effectu per se, qui post huius vitæ cursum percipitur, censuræ, inquam, ob eam rem institutæ sunt, vt contumacia compressa, improbitateq; expurgata saluus quis fiat; verum, quòd contingere potest, vt hisce pœnis constrictum contumaciæ pœniteat, & mortis periculum ipsum occupet, hominumue opinione occupari existimetur, eius verò, à quò iure communi absolventi erat, facultatē tamen ipse non habeat, atque idcirco miser ille grauiter conflictetur; ob eam rem pia mater Ecclesia, quæ ad se redeunti finem non claudit arg. c. ex literis. de const. & c. super eo. de hæret. lib. 6. ne sic affectus, aut salutem suam desperet, aut diuinis prædijs nudatus periculosissimo huiusmodi tempore iaceat, absolventi à censuris facultatem & alijs, qui eam nō haberēt, benignè concessit, sicut Trid. Syn. eod. cap. 7. declarauit. Sacerdos igitur excommunicatum in articulo mortis constitutum absolventi potest. Quæ regula amplificatur, vt locum habeat, etiam in interdicto, aliaq; censura; nam Trid. Synod. in cit. c. 7. nullam excepit; Veruntamen, inquit enim ibi, piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis peccet

reat, in eadem Ecclesia Dei semper custoditum fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & censuris absolue-
 re possunt. Hæc ibi Trident. Synod. ex quibus patet in huiusmodi casu à quibusuis censuris Sa-
 cerdotem absolueri posse; nullam enim excipit, sed omnes potius complectitur, eo verbo Qui-
 busuis; ergo ne que nos excipere debemus arg. l. de prætio. ff. de publ. & l. Iulianus. ff. de leg. 3.
 etenim, & si per alias censuras extra ecclesiam quis non eijcitur, interdictus tamen diuinorum
 particeps esse non potest, vt habetur in c. si sententia. §. si. & in c. is, cui. de sent. excom. lib. 6. & vt
 nos suo loco pluribus id egimus. Item locum sibi regula hæc vindicat, etiam si Romano Pont.
 absolutio reseruat fit arg. c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & Clem. 1. §. verum. vers. A qua
 quidem. de hæret. & Clem. 1. de priuile. iunct. glo. absoluendi. & vt Abb. not. in c. fin. n. 2. de sepul.
 & Couar. eod. vers. citato. Tertio etiam si Rom. Pont. prohibuisset, ne ante satisfactionem ex-
 communicatus absolueretur; nam in huiusmodi articulo constitutus nihilominus cautione præ-
 stita absoluetur, modò satisfaciendi tunc facultas ipsi non detur arg. l. impossibile. ff. de reg.
 iur. & eorum, qua dixit glo. in c. ex parte. 2. in verb. pro contumacia. in fine. de sent. excō. Quar-
 to, vel ab homine, vel à iure censura lata sit, locum sibi regula hæc vindicabit; nam, præterquã
 quòd communis DD. sententia hæc est, & quòd Abb. in c. fin. nu. 2. de sepul. id not. generaliter
 Trid. Synod. eod. cap. 7. loquitur; nec à quo censura lata sit, rationem habet; ergo neq; nos cō-
 trarium dicemus; præterea à quocunq; lata excommunicatio fiet, ratio quamobrem ecclesia
 facultatem hanc condonat, ne si aliquis pereat, locum habet; ergo & dispositio locum habere
 debet arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Quintò in huiusmodi casu absol-
 uit Sacerdos, etiam si eius parochus non sit, quem absoluit, vt inquit Syl. in verb. absolutio.
 r. n. 8. vers. Et intellige, & Sot. dist. 18. q. 4. art. 4. vers. De substantia lib. 4. & Nauar. in ma. cap. 26.
 nu. 26. & Couar. eod. vers. etenim Trid. Syn. eod. cap. 7. in huiusmodi casu constitutos omnes Sa-
 cerdotes absolueri posse ait; ergo & non parochus absoluet, quã sententiã sensit esse comunẽ
 Sot. eod. art. 4. vers. At verò non nihil. † Sextò absoluet Sacerdos, quamuis & ipse aut excōmu-
 nicatus, aut interdictus, aut suspensus, sed tamen nondum denunciatus, notoriusue sit; quò ad
 ea enim, qua ad iurisdictionem pertinent, pro non excommunicato habetur arg. c. ad probandũ.
 de re iud. & ob Extrauag. ad euitanda, atque ita sensit etiam Nauar. eod. nu. 26. vers. Dixi Catho-
 licus. Septimò absoluit etiam, vbi aut denunciatus est excommunicatus; interdictus, suspensus
 uè, aut notorius talis est; nam in articulo mortis, ait enim Trid. Synod. eod. cap. 7. omnes Sa-
 cerdotes quoslibet pœnitentes absolueri posse à quibusuis censuris; cum igitur omnes Sacer-
 dotes cōprehendat, & eum, qui notoriè censura constrictus est, pro taliuè est denunciatus, cō-
 prehedit; præterea piam matrem Ecclesiam hoc concessisse verisimile est, atq; ita sensit Nauar.
 in manu. eod. c. 26. nu. 26. vers. Quamuis autem, & cap. 27. nu. 272. vers. Septimò; quod per ea-
 dem verba, quamuis ante Trid. Synod. contrariam opinionem communem fuisse referat. Ve-
 rum an Sacerdos ob hæresim excommunicatus absolueri poterit? Sot. dist. 18. q. 4. art. 4. vers.
 At verò, absolueri hunc posse non existimant; eandem opinionem sequitur Nauar. in manu.
 eod. cap. 26. vers. Et idem credimus. Mihi tamen contraria sententia verior videtur; tum quòd
 non Sacerdotum gratia, sed eorum, qui censuris constricti sunt, ob animarum salutem absoluendi
 facultas in hoc casu Sacerdotibus data est, vt innuit Trid. Synod. ead. Sess. 14. cap. 7. de casuum
 reseruat. vers. Ne hac ipsa occasione; vnde, quocunq; vitio affecti sint, nihil interesse videtur;
 tum quòd Sacerdos ob hæresim excommunicatus non magis excommunicatus est eo, qui ob
 aliam causam eodem vinculo est constrictus, quamuis ipsa hæresis delictum omnium grani-
 simum sit; at delicta per se non efficiunt, quò minus ecclesie ministri sua munera obeant; quousq;
 ab ecclesia tolerantur arg. c. vestra, & c. fin. de cohab. cler. & mul. cum igitur neq; delictum ob-
 stet, neq; excommunicatio repugnet; ergo & hæreticus absolueri in hoc casu poterit; accedit,
 præterquam quòd Trid. Synod. generaliter loquitur, priorem sententiam nulla solidiori ratione
 fulciri, idem & de schismatico dicimus; nam & ita de eo, qui hæreticus non est, sensit Nauar.
 eod. nu. 26. vers. Dixi Catholicus; idem quoque & de deposito, & de degradato ob easdem ra-
 tiones sentimus. Excipio tamen, vbi periculum esset, ne in errorem aliquem sic affectum tra-
 heret. † Nonò absolueri quoque potest Sacerdos excommunicatus, censuraq; irritum, quã-
 uis à peccatis eundem non absoluat, vt potest quando excommunicatus morte occupatus, in utroque
 factus confiteri peccata non potuit; nã Sacerdos in hoc casu non minus à censuris, quàm à pec-
 catis absolueri potest, vt probatur apud Trid. Synod. eod. cap. 7. præterea à censuris absoluitur
 quis etiam sine peccati absolutione; atque, vbi cōtritionis signa dedit, non est, quod dubitemus;

nam

nam & post mortem hic absoluitur, vt habetur in c. sacris, & in c. à nobis. 2. de sent. excom. atque
 ita in hoc casu sensit Nauar. in ma. cap. 27. nu. 272. vers. Sextò quod per hoc; † at si contritionis
 signa non dederit, an Sacerdos hunc absoluet? Nauar. eod. vers. negantem opinionem videtur
 secutus. Ego autem sic distinguendum censerem, aut quærimus, an excommunicatum, qui con-
 tritionis signa non dedit, absolueri Sacerdos debeat, & in hoc casu Nauar. opinionem sequor,
 vt eum minimè absoluat, tum quòd id probatur in c. à nobis. 2. vers. Potest tamen à contrario
 sensu. de sent. excom. tum quòd nihil ei prodest. Aut quærimus, si nihilominus absolutio in hoc
 casu tribuatur, an valeat, & ipsam valere sine dubitatione censeo; nam in mortis articulo Sacer-
 doti facultas absoluendi tribuitur; at absolutio ab eo tributa, qui eam tribuere potest, etiam si
 iniusta sit, valet, vt habetur in c. venerabilibus. §. vbi autem. de sent. excom. lib. 6. & ibi not. glōf.
 communiter recepta; ergo & hic valebit. Quæ diximus de excommunicato, eadem & de in-
 terdicto ob contumaciam dicta esse volumus; at si ob pœnam interdictus sit, quoniam tunc nul-
 la contumacia adest; ac propterea quò ad hoc contritio non requiritur, & absolutio lata valebit,
 & tribui quoque debet. † Decimò index ecclesiasticus, qui censuras in suos ferre potest, eas-
 demq; tollere, quamuis Sacerdos non sit, alterius diocesis hominem excommunicatum in arti-
 culo mortis constitutum absolueri poterit; nam & Sacerdos alterius parochie pœnitenti abso-
 lutionem peccatorum tribuit, vt Trid. Synod. eod. cap. 7. sensit, & nos in commentarijs nostris
 de pœnit. cap. 2. nu. 2. vers. Aut delegatam id comprobauimus; ergo idem & hic; cum in utroq;
 casu eadem ratio, animarum. s. fauor agatur, vt probatur apud Trid. Synod. eod. cap. 7. vers. Ve-
 runtamen piè admodum iunct. c. sacris, & c. à nobis. 2. de sent. excom. Confirmatur sententia hæc,
 quoniam nemini dubium est, si pia mater ecclesia interrogata de hoc esset, an. si in hoc casu vel-
 let ab alterius territorij ecclesiastico iudice absolutionem tribui, responsuram fuisse, quæ pie-
 tas erga suos filios est, se id velle; vnum enim hoc studet, vnum hoc elaborat, vt nos Deum ex-
 colentes salui simus; hinc neminè respuit, neminèq; sinum claudit, qui ad se redit, quamuis gra-
 uiter peccauerit, vt habetur in c. ex literis. de constit. in antiq. & c. super eo. de hæret. lib. 6. at
 vbi legislator statuisset aliquid, si de eo fuisset interrogatus, cogitassetuè, perinde habetur, atq;
 si illud statuisset, vti asseruit glo. communiter recepta in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. ergo
 idem & hic; præsertim quòd non noua iurisdictione datur, sed iam datã prorogatur, quod facilius
 permittitur arg. c. quemadmodum. de iureiur. Non repugnat modò apud Trid. Synod. eod. cap.
 7. Sacerdotes nominatos tantum esse, qui in hoc casu absoluant, & in c. si. de sepul. in antiquam
 in priori casu de ministro pœnitentiæ agitur, vt ibi per se patet, qui solus Sacerdos esse potest, vt
 habetur ead. Sess. cap. 6. & nos in comment. nostr. de pœnit. cap. 2. nu. 3. comprobauimus; ob
 hanc igitur rationem Sacerdotum mentio facta est; præterea id etiam est factum, quoniam, qui
 in eo articulo constitutus detinetur, confessionis susceptione obligatur, sicut in eisdem commet.
 de pœnit. cap. 26. nu. 5. conclusimus, ac propterea frequentius Sacerdos accersitur, atq; ob eam
 rem casus noster non excluditur arg. l. vn. iunct. glo. C. de rapt. virg. Non repugnat demum. cit.
 c. si. de sepul. nam ibi quid factum sit, narratur; à proposita igitur conclusione non discedemus.
 Vicarius ergo Episcopi Imolensis alterius diocesis hominem in huiusmodi casu à censura ab-
 soluet, etiam si Sacerdos non sit. † Verum quid de laico an in huiusmodi articulo constitutum
 absolueri à censura ipse poterit? glo. in c. pastoralis. §. præterea. de offi. ord. & glo. in c. à nobis.
 2. in verb. non potuerit. de sent. excō. laicum absolutionem hanc tribuere posse existimant, &
 opinionem hanc benignam, vtamq; dixere, has glo. notandas inquit Abb. in cit. c. à nobis. nu.
 10. easdem sequitur Rip. vbi & Modernos ita tenere ait in tract. de peste cap. de priuile. iud. cau-
 sa pestis. nu. 46. item Syl. in verb. absolutio. 1. nu. 8. vers. Immo in dicto casu, & Tab. eod. 2. nu. 8.
 & Armill. eod. nu. 40. Pro quorum sententia citatur primò c. sanctum est. de consecr. dist. 4. vbi
 pœnitentem in huiusmodi articulo constitutum à laico reconciliatum legitur; ergo excommu-
 nicatus à laico reconciliari, atq; absolui potest; nam excommunicati, dum absoluuntur, recon-
 ciliari videntur, vt habetur 26. q. 6. at qui ad hoc responderi potest, primò quid ibi factum sit
 narrari, an autem reconciliatio illa valuerit necne, non dici; præterea ibi de pœnitente so-
 lemniter agitur, qui non necessariò excommunicatus est, vt dixit quoq; Nauar. cap. 1. in prin.
 nu. 86. ibi non obstant. de pœnit. dist. 6. & gloss. sensit et in c. à nobis. 2. in verb. non potuerit. de
 sent. excō. nec repugnat. 26. q. 6. nã, quòd & animaduertit ibi Archid. in initio Grat. quæstionẽ
 proposuit de excommunicato, autoritates verò, quas citat, de solemniter pœnitente agunt; po-
 stemò esto ibi de excommunicato agatur, tamen nunquam laicum, sed Sacerdotem solum in
 huiusmodi articulo reconciliare posse ibi dicitur; non ergo ea q. horum sententiã comprobatur.

Secun-

Secundo loco pro hac sententia sic argumentantur, pœnitens in articulo mortis constitutus laico peccata confiteri potest, ut habetur in c. quem pœnitet. de pœnit. dist. 1. ergo & excommunicatus in eodem statu constitutus à laico absolui poterit: verum neque ratione hac eorum opinio nititur; nam, esto fieri possit laico peccatorum confessio, & ob ruborem pœnitenti proffit; non idcirco tamen ipsum confessum absolueri laicus poterit, quod erat probandum; nam laicus absoluendi à peccatis potestatem non habet, ut dicitur in cit. c. quem pœnitet. vers. Et si ille, & id asseruit Trid. Synod. Sess. 14. de ministro pœnitentiæ cap. 6. & nos in comment. nostr. de pœnit. id explicauimus cap. 2. nu. 3. non modò igitur ratio hæc ipsorum sententiam non tuetur, sed contra potius ipsam oppugnat; nam, sicut in eo articulo laicus à peccatis non absoluit, quâuis ea confessio, ut diximus, ipsi proffit, ita neque à censura absoluet; quamquâ, si excôicatus à laico absolutionem peteret, in hoc ei absolutio prodesset, quòd mortuus absolutione consequeretur; ut qui ea ratione contritionis signa dederit; quod, ut quis post mortem absoluetur, requiritur arg. c. sacris, & c. à nobis. 2. de sent. excom. atque sic dixit Iac. de Graff. cap. 15. n. 55. lib. 4. decis. cas. consc. Quare; cum nulla probabili ratione sententia hæc nitatur, contrariâ amplexati sunt Sor. dist. 18. q. 4. art. 4. vers. Vtrum verò, vbi & Palud. idem asserere ait, lib. 4. & Nauar. in man. cap. 26. nu. 26. vers. Dixi presbyter, & cap. 27. nu. 25. 2. vers. Sextò, & vers. Septimò, & in c. 1. in princ. nu. 83. cum seq. de pœnit. dist. 6. vbi quæst. hanc disputauit, & Iacob. de Graff. cap. 15. nu. 55. lib. 4. decis. cas. consc. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. vers. Sed, & gloss. in d. c. à nobis. Probatur autem sententia hæc primò, quoniam facultas absoluendi ab excommunicatione, ut dicebat Palud. idcirco ei, qui aliàs non potest, in huiusmodi articulo tribuitur, quòd peccatorum absolutio tribuatur; ergo laicis facultas hæc tributa non est, eum à peccatis absolueri nequeant, ut iam vidimus: hæc ratio mihi non satisfacit; nam æquè facultas absoluendi à peccatis, atq; à censuris in hoc casu tributa est, ut habetur apud Triden. Synod. eod. cap. 7. ac propterea, quamuis excommunicatus contritus non sit, tamen à censuris absolui ipsum posse antea probauimus. Vnde secundò dicebat idem Palud. absolutio à laico facta neque corpori, neque animæ prodest; nam, si Deo amicus ab hac vita migrauerit, post mortem absolui poterit, atq; tunc corpus ecclesiastica sepultura donabitur, anima verò ecclesiæ suffragijs adiunabitur: hæc itidem ratio mihi non arridet; quid enim si Romanus Pont. qui longè abest, & ad quem difficiles aditus sunt, absoluerit hunc haberet? arg. c. à nobis. 2. de sent. excô. plane interim & corpus ecclesiastica sepultura carebit, & anima ecclesiæ suffragijs priuabitur arg. c. sacris, & cit. c. à nobis. de sent. excom. neque igitur ratio hæc firma videtur. Hinc tertio sic dicebat Nauar. facultas absoluendi à censuris in articulo mortis Sacerdotibus condonata est, ut habetur apud Trid. Synod. eod. cap. 7. ergo alijs denegata videtur arg. l. cum prætor. ff. de iudi. & c. nonne. de præsumpt. ad hanc rationem per ea, quæ in antecedenti quæstione attulimus, responderi etiam potest. Ego igitur sententiam hanc, quam vti verissimam amplector, alijs rationibus, huiusmodi. s. probò; primò quoniam, si laicus à censuris absolueret, plura specialia, ut ita dicâ, eodem concurrerent. s. & ut laicus habilis fieret ad res ecclesiæ tractandas contra c. decernimus. de iud. & ut alterius iurisdictionem exerceret, & falcem in alienam messem mitteret contra c. fin. de const. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. quæ in Sacerdote non contingunt; at plura specialia circa idem concurrere non possunt arg. l. 1. & ibi communiter not. C. de dot. promiss. Deinde quoniam, vbi ecclesia laicum aliquid ecclesiasticum facere posse voluit, in huiusmodi necessitatis casu id declarauit, ut de baptismo habetur in c. in necessitate. de consecr. dist. 4. & ut dixit glo. fin. in c. fin. 24. q. 1. & sequitur eam Nauar. in c. 1. in prin. nu. 87. de pœnit. dist. 6. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 9. vers. Nihilominus opinio contraria. de senten. excommun. lib. 6. facit quoque c. vbi periculum. §. præterea. & ibi not. glo. in verb. præsumant. de elect. lib. 6. cum simil. cum igitur nusquam in iure quòd ad absolutionem hanc in huiusmodi casu mentionem laici fecerit, nusquam laico potestatem hanc dederit; neque nos illi eam dare debemus; vitanda enim legum correctio est arg. l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de test. laicus igitur neque in hoc casu à censuris absoluet. † Vnde decimò amplificatur regula hæc; nam absolutus in hoc casu si deinceps moriatur; absolutio alia post mortem non requiritur, etiam si Romano Pontifici absolutio reseruata sit, ut de communi sententia testatur Couar. eod. §. 11. nu. 8. vers. Quod si mortuus; idem si non moriatur, quandoquidem absolutione alia non egebit; nam verè absolutus est; sic enim Nauar. ait in man. c. 26. nu. 26. vers. An autem qui absoluitur, ibi tum quia licet excommunicatus, & Sor. dist. 18. q. 4. art. 4. in solut. secund. argu. vbi & S. Thom. idem sentire inquit. † Nec repugnat si dicatur huic, si periculum illud euaserit, eum, à quo iure ordinario absol-

absoluendus erat, adeundum esse, quasi verè absolutus non sit, ut habetur in c. de cætero, & in c. ea noscitur. de sent. excom. in antiq. & in c. eos. eod. lib. 6. nam non aditur, quòd absoluetur, sed quòd mandatum recipiat ab eo eius, quòd fieri à se velit, sicut in cit. iur. dicitur; id quòd etiam hinc comprobatur, quoniam si superiorem non adierit, in eandem specie, & nò numero excommunicationem incidit ob cit. c. eos. de sent. excom. at si non esset verè absolutus, non rectè diceretur in excommunicationem eandem incidere, in qua tunc est arg. §. extraneis. iunct. gloss. de adeunda. in Instit. de hæred. qualit. & differ. in articulo mortis igitur constitutus ab ijs, quos diximus, absolui potest, & non à laico; nam, si absoluetur ab eo, absolutio nulla erit, & hæredes excommunicati ad absolutionem pro mortuo petendam obligati remanebunt, ut dixit Couar. eod. §. 11. nu. 9. vers. Hinc constat. † Articulus mortis autem is dicitur, non solum vbi quis tunc moritur, sed etiam omnis ille, in quo quis tunc moriturus probabiliter existimatur; ægrotus, non ægrotus uè fiet arg. l. 3. cum seq. ff. de don. caus. mort. atq; ita senserunt Bald. in c. pastoralis. nu. 4. & Abb. nu. 3. de off. ord. & Bart. in l. 1. quem sequitur ibi Iaf. nu. 28. C. de sacr. sanct. eccle. & Nauar. in man. cap. 2. nu. 9. & c. 26. nu. 31. Quare; si quis in mari sit, tempestateq; graui orta naufragium probabiliter imminet, hunc in articulo mortis constitutum dicimus; idem de eo sentimus, qui prælium ingressus sit, sicut etiam de capto ab exulibus Romandiola his miserimis temporibus, vbi alterius factionis sunt; nam statim ipsum interficiunt; idem concludimus de ijs, qui à carnifice necandi sunt, sicut etiam de muliere partui proxima, vbi difficile parere solet, vel vbi primò parit, sicut etiam de ijs, qui se castrandos tribuunt; hi enim omnes, & horum similes, vel in mortis articulo esse dicentur, vel saltem mortis articulum imminere, quòd fat est arg. c. eos. de sent. excom. lib. 6. vers. Propter imminentis mortis articulum, quamuis Sor. contrarium senserit dist. 18. q. 4. art. 4. vers. Quæris autem quis dicatur, vbi aliud esse periculum mortis, aliud articulum mortis sensit, cuius sententiam improbavit Nauar. ac rectè cap. 27. nu. 172. vers. Cæterum faceat ob cit. c. eos. & sententia hæc, ut idem sint quòd ad effectum hunc articulus mortis, & periculum, communis est, ut testatur Couar. eod. §. 11. nu. 8. vers. Tertio, quamuis ipse opinionem hanc non admittat, nisi graue, & morti proximum periculum sit. Hic autem mortis articulus diutius durare potest, ac propterea tunc semper absolui excommunicatus poterit; quid enim si in naui decem, quindecim uè diès graui tempestate orta huc, illuc uè quis fluctibus impellatur? hic ergo in articulo mortis semper esse dicetur; quòd ad rem nostram igitur mortis articulus hic erit; nam quòd ad extremam Vnctionem Sacramentum, quæ in mortis articulo sæpius tribuitur, nisi quis eger sit, in mortis articulo is esse non dicitur, etiam si ob naufragium, hostium impetum, rationem uè aliam mortis periculum imminet, ut diuinarum rerum scriptores asserunt, & nos in Tab. de extrem. vnct. comprobauimus cap. 14. nu. 7. & cap. 16. n. 1. Illud quoq; addimus, quòd in articulo mortis quis esse dicatur, atq; ab alio, quàm à suo ordinario à censuris absoluetur, hoc etiam necessariò postulati, ut eius facultas non detur, à quo iure communi absolui debet, ut probatur in cit. c. eos. de sent. excom. vers. Cum ad illum, à quo aliàs de iure fuerant absoluedi; etenim, ut quis à non suo iudice absoluetur, extraordinarium remedium est arg. c. omnis de pœnit. in antiq. & c. fin. de const. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisd. omn. iudic. ut verò à suo iudice quis absoluetur, remedium ordinarium; at vbi ordinarium remedium habere locum potest, extraordinario locus non datur arg. l. in causâ. 2. ff. de min. & l. in prouinciali. §. si in loco communi, vbi Bart. Iaf. ac DD. not. ff. de oper. nou. nunc. ergo, vbi aliàs proprii iudicis facultas non datur, extraordinario huic locus erit. Atqui facultas ordinarij quando non datur? vbi, si ipse adeatur, periculum est, ne interim hic censura constrictus è vita decedat arg. c. qua fronte. de appellat. vers. Ne excommunicatione decedat. in antiq. & c. venerabilibus. §. sanè. vers. Nisi periculum, & c. eos. de sent. excom. lib. 6. ordinarius autem proprius quisnam esset in initio huius §. docuimus; his ita constitutis, regulaq; hac proposita, iam apparet, dictis casibus exceptis, neque laicos, neque alios clericos absolutionem huiusmodi in hoc articulo tribuere posse; atque de mortis articulo hæc tenet. † Verum, quid si in mortis articulo excommunicatus non sit, sed tamè ratione quapiam impediatur, quòd minùs eum adeat, qui communi iure ipsum absolueri potest, ut potè aut ob paupertatem, aut ob inimicitias, aut ob senectutem, & id generis, cuiusmodi impedimenta habentur in c. quod de his, & in c. ea noscitur, & in c. quamuis. de sent. excom. an hic ab alio, quàm à suo iudice à censura absolui poterit? antequam quæstionem hanc dissoluamus, quòd appareat, in quibus casibus quæstionem hanc disputemus, hæc ab omnibus recepta præmittèda sunt; primùm, vbi quis ab homine censura irretitus est, si nulla ratione impediatur, quòd minùs iudicem adeat, qui censura eum obligauit, ab alio absolui hunc non pos-

se arg. c. pastoralis. §. præterea. de off. ord. & vt nos suis locis antea egimus; contra verò, vbi in censuram iuris incidit; nam, etiam si iudicem eius iuris adire possit, ipse tamen à suo ordinario absolui potest, vt probatur in c. nuper. de sent. excomm. & vt nos infra suo loco id explicabimus, modò eius censuræ absolutio alteri referuata non sit. † Secundo loco præmittendum etiã est, vbi quis in excommunicationem incidit ipsius c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. idest ob clerici percussione, si Romanus Pont. adiri non possit (est enim ipsi excommunicationis huius absolutio referuata) à proprio episcopo hunc absolui posse, vt habetur in cit. c. quamuis, & in c. ea noscitur, & in c. de cætero. de sent. excom. † Item à proprio episcopo, à proprio facer dote absolui eum posse, qui in excommunicationem incidit, propterea quod versatus est in crimine cum eo, qui ob illud erat excommunicatus, vt habetur in cit. c. nuper. de sent. excom. quod verum est, si eum adire non possit, cui eius excommunicationis absolutionem canon referuauit; postremò præmittendum propositam quæstionem in his terminis non disputari. His sic præmissis, reliquum est, vt, in quibus casibus quæstio hæc proposita locum habeat, explicetur; disputatur igitur in alijs censuris communi, præcipuoq; iure latis, quarum absolutiones alteri, ac præsertim Romano Pont. referuatae sunt; disputatur quoq; in censuris ab homine latis: hæc duo igitur inuestiganda nobis sunt, an. s. vbi quis impeditur, quò minùs iudicem adeat, qui communi iure absoluendi potestatem habet, ab alio is absolui possit; postremò esto id possit; quisnã hic crit, qui tunc absoluet. † Quò ad primùm igitur Innoc. in c. quamuis. vers. Sed si aliàs. de sent. excom. excommunicatum ob aliam causam, quam ob clerici percussione, si impediatur, quò minùs eum adeat, ad quem absolutionis tributio iure ordinario pertinet, ab alio absolui nõ posse existimauit; & hoc ob eam rationem, quoniam in excommunicato ob clerici percussione hoc tantum permillum reperitur ob cit. c. de cætero, & c. ea noscitur, & eod. c. quamuis. de sent. excom. ergo secus de alijs excommunicatis sentiendum est; exceptio enim contrariam regulam esse significat arg. l. nam, quod liquidæ. §. fin. ff. de pœn. leg. & l. cum prætor. ff. de iudic. & c. nonne. de præsumpt. Felin. qui contrarium sentit, rationem hanc improbabat; nam in c. ea noscitur, & in c. quod de his excommunicatum extra mortis articulum constitutum, sed impeditum tamen, quò minùs ordinarium absolutorem adeat, absolui posse dicitur, & tamen ibi non speciatim de excommunicato ob clerici percussione, sed generatim de excommunicato agitur; ergo etiam extra eum casum excommunicatus impeditus, vt diximus, absolui ab alio poterit: hæc Felin. quem sequitur Syl. in verb. absolutio. 4. nu. 7. vers. Quartò. verùm responsio huiusmodi nec mihi satisfacit, nec vera etiam est; etenim ibi de excommunicato ob clerici percussione agitur, id quod hinc probatur; quandoquidem in cit. c. quod de his Rom. Pôr. inquit eum, qui se asserit in canonem latæ sententiæ incidisse, non aliter quàm per Sedem Apostolicam, vel eius Legatum absolutionis beneficium obtinere posse; at Sedis Apostolicæ Legatus ex omnibus excommunicationibus, quarum absolutio Pont. Max. referuata est, eius excommunicationis absolutionem tantum tribuit, qua clericorum percussores constringuntur, vt probatur in c. quod translationem. de off. leg. vbi Abb. ac DD. not. & infra id suo loco probabimus; ergo de ipsa excommunicatione agi concludendum est; & quamuis speciatim excommunicationis huius mentio non fiat, tamen, ex quo ad aliam excommunicationem ea iura referri nequeunt, de hac ibi agi necessario fateri debemus arg. l. nominatim, & eorum, quæ ibi tradunt DD. ff. de lib. & posthum. atque ita sensit glo. in cit. c. ea noscitur. Verùm contrariam sententiam nihilominus amplexati sunt Felin. in cit. c. quamuis, & Abb. sibi contrarius in c. de cætero. n. 1. vers. Et circa hoc, & Anch. in c. eos. nu. 1. vers. Tertiò nota ibi, sed hic quæritur, & Gemin. nu. 5. eod. de sent. excõ. lib. 6. & Syl. in verb. absolutio. 4. nu. 7. vers. Quartò, vbi de communi testatur, & Nauar. in man. c. 27. nu. 89. vers. Ad primam. Probatur autem sententia hæc, quàm vti verissimam ego etiã sequor, quoniam ratio reddi non potest alia, quam obrem id in excommunicatione ob clerici percussione permittatur, & non in alijs excommunicationibus; cum igitur & eadem ratio in alijs sit, idem statui & in ipsis debet arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. confirmatur hoc, quoniam si in tam graui casu, vbi Dei ministri offenduntur, ab his vt absoluantur permissum est; multo magis & in alijs id permillum esse debet. Probatur etiam in c. eos. de sent. excom. lib. 6. nam pro certo ibi habetur generaliter hoc concessum esse, vt excommunicatus ab alio absoluantur, vbi quis impeditur, quò minùs eum adeat, à quò iure absoluendus erat; Eos, qui à sententia canonis, vel hominis, dicitur enim ibi, cum ad illum, à quo aliàs de iure fuerant absoluendi, nequeunt propter imminentis mortis articulum, aut aliud legitimum impedimentum pro absolutionis beneficio habere recursum, ab alio absoluantur, & c. ecce hic generaliter Rom. Pont.

Pont. loquitur; tum quòd non distinguit, qua de causa sententia censuræ lata sit; tum quòd tam de sententia ab homine, quàm à iure lata agit, ac pro certo proponit, vbiunque quis legitimè impeditur, quò minùs eum adeat, à quo fuerat absoluentus, vel ab homine, vel à iure censura constrictus sit, & ex quacunq; causa absolui ab alio posse; ergo & generaliter intelligi debet argum. l. de prætio. ff. de publ. & l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præst. ab hac igitur sententia non discemus; quæ & locum habet, etiam vbi ab homine quis censura constrictus est ob cit. c. eos, vbi & Gemin. & Anchar. id not. & hoc alterum erat, quod explicandum nobis proposueramus. Itè locum sibi vindicat, vbi excommunicatus impeditus procuratorem mittere posset; nam nihilominus absoluetur, quamuis procuratorem non mittat; quandoquidem à lege ad id non obligatur, atque ita dixit Nauar. in man. cap. 27. nu. 90. vers. Ad quintam. Tertiò locum habet etiã in interdicto, ac suspensione. † Verùm quis censura irrecitum, hæcque ratione impeditum absoluet? hoc enim tertium erat, quod explicandum nobis proposueramus; quam rem, vt breuiter absoluam, proprium episcopum esse concludo arg. cit. c. ea noscitur, & c. de cætero, & ibi not. glo. in verb. licet, & ibi quoq; not. Abb. nu. 1. de sent. excom. & vt asserunt Syl. in verb. absolutio. 4. nu. 7. & Nauar. in man. cap. 27. nu. 89. vers. Ad primam verò, & vers. Ad septimam; etenim in articulo mortis tantum, & in casu, qui habetur in c. nuper. de sent. excom. sacerdoti permittitur, vt à censura quem absoluat; ergo secus in proposito casu argu. cit. l. cum prætor. ff. de iudic. accedit, quòd hac ratione commune ius minùs corrigitur; prorogatio enim quædam fieri videtur, id quod in sacerdote minùs contingeret; nam fori contentiosam iurisdictionem non habet; ac propterea in ipso nec prorogari potest arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. & iuris correctio vitanda est, vt habetur in c. cum expediat. de elect. lib. 6. & in l. vnic. C. de inoff. dor. Atqui, quòd hunc, qui ab alio absoluitur, legitimo impedimento detentum esse oportet argum. cit. c. eos. de sent. excom. lib. 6. de duobus dubitari solet, primò legitimum impedimentum quod nam dicatur; deinde quantum impedimentum hoc durare debeat. † Quò ad primùm igitur impedimentum illud legitimum mihi esse videtur; vbi, si eum adit, à quo iure ordinario absoluendus est, aut vitæ, sanæque probabile periculum adit; aut rei familiaris iactura grauis facienda est; aut alijs detrimento arg. cit. c. de cætero, & c. quod de his, & c. mulieres. de sent. excõ. Quare, qui adeò senex est, vt itineris labores non ferat; qui vitæ sibi, suæque familiae manibus quærit; mulieres ob sexus verecundiam; qui inimicos veretur, hi omnes, vt impediti absolui ab huiusmodi censuris à suo ordinario mea sententia poterunt, quamuis in hoc plurimum iudicis arbitrium versetur arg. l. 1. ff. de iure delib. & c. de causis. de off. deleg. † Quò ad alterum verò quanto tempore impedimentum hoc durare debeat, quicquid dixerit Nauar. in man. cap. 27. nu. 90. rem hanc his regulis concludendam censerem. Prima quarum hæc erit, si impedimentum hoc quandiu permanens sit, vel ignoretur, vel diuturnum fore pro certo habeatur, probabiliter existimetur, hanc sic impeditum à censuris absolui posse; tum quòd sic impedito succurritur, ne excommunicatus moriatur contra c. qua fronte. de appella. itemq; ne diutius ecclesiæ præsidij priuetur, quòd ab ecclesiæ pietate alienum est, quæ ad se redeunti sinum non claudit arg. c. ex literis. de constit. in antiq. & c. super eo. de hæret. lib. 6. tum quòd & alteri offenso scilicet subuenitur; quandoquidem impedimento cessante quamprimùm eum adire debet, à quo fuerat absoluendus, alioquin in eandem excommunicationem incidit. Altera verò regula hæc erit, vbi vel pro certo habeatur, vel probabiliter existimatur impedimentum breuius fore tunc impedimentum hoc ad absolutionem tribuendam non prodesse; tum quòd pauci temporis ratio haberi non debet arg. l. scio. ff. de in integ. rest. tum quòd iactura ecclesiæ Suffragiorum obedientiæ, patientiæque bono facietur; impedimentum autem quodnam diuturnum, vel breue sit, in arbitrio iudicis collocatur arg. cit. l. 1. ff. de iur. delib. Hactenus à nobis actum est de delegato à lege, qui absoluendi potestatem habet, vbi adiri non potest, qui communi iure absolueri deberet; reliquum est, vt de altero, quod etiam agendum nobis proposueramus, iam tractemus, id est quisnam sit, qui ad tempus, & ad actum aliquem tantum absoluat; si illud primò explicauerimus, an absolutio hæc tribuatur. † Vt breuiter igitur id expediam, concludendum est absolutionem hanc tribui posse; nam id probatur c. veniens. 2. de test. hinc consuetudo exorta est, quæ in Romana Curia frequentatur, vt is, cui beneficium conferendum est, prius à censuris omnibus absoluantur, quò beneficii collatio valeat, sicuti tradidit Rebus. in præx. ben. in vers. Teq; absoluentes Declar. nou. prouis. vbi optimè materiam hanc pertractauit, & in repet. c. postulastis. not. 2. nu. 109. cum multis seq. de cler. excom. min. idem Quint. Mandos. in tract. de signat. grat. in cap. absolutio ab excommunicatione, & Felin. in c. Apostolicæ. in prin. de except. & Boer.

decif. 290. nu. 3. hinc Nuncij ad Romanum Pont. misfi, si excommunicati sint, antequam audiuntur, prius absoluuntur, ut inquit Host. quem refert, ac sequitur Felin. in cit. c. Apostolicæ, & Boer. eod. nu. 3. non est igitur, quod hac de re dubitemus; nam & iamdiu absolutionem hanc admissam esse à praxi, & absolutionem ad reincidendū appellari testatur Couar. in c. alma. pars 1. §. 1. nu. 6. vers. Secundo eandem ibi, nam licet. de sent. excom. lib. 6. de hac tamen re posterius agemus. ¶ Quò ad propositum autem regulam hanc constituimus, ubi ad testimonium ferendum quis requiritur, qui excommunicatus est; quoniam sic affectus testimonium ferre prohibetur, iudex causa, in qua testimonium ferri debet, absoluere quò ad hoc ipsum potest, quamuis aliàs communi iure id non possit; sic enim probatur in c. veniens. 2. de test. sic ibi not. Inno. nu. 5. Abb. nu. 18. & Add. ad eum. Imol. nu. 5. & nu. 7. & Felin. nu. 4. & nu. 22. cum multis sequidem Felin. in c. prudentiam. de offi. deleg. & in c. ad reprimendam. vers. Reducere non omittas. de offic. ord. id quod propterea factum est, ut lites facilius, ac celerius expedirentur arg. cit. c. veniens. in fin. quod lex tam Pontificia, quam Civilis in primis studet arg. c. finem litibus. de dolo, & cont. & l. properandum. C. de iud. in hoc igitur casu iudex ab alio excommunicatū absoluet. Quæ regula primò coarctatur, ut locum non habeat in indice delegato; sic enim inquit Ioan. andr. & Dom. quos Felin. refert in cit. c. veniens. nu. 28. quos ipse quoq; sequi videtur, & Oldr. ibi ab eo citatus. Contrariam tamen sententiam secuti sunt Io. Mon. in c. 2. nu. 14. de sent. excom. lib. 6. & Archid. relatus à Fel. eod. c. veniens. num. 28. quæ sententia mihi verissima videtur; nam præter ea, quæ citat ibi Felin. ratio, quamobrem id permittatur, quò. s. lites expediantur, & in delegato locum habet, uti hoc per se patet; ergo & iuris dispositio arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum similit. exceptionem hanc igitur minus sequor. Secundo loco regula hæc cessat, ubi excommunicationis absolutio Pont. Max. reservata est; nam neque in hoc casu absolui poterit; ita enim dixit Anchar. in eod. c. veniens, & sequi eum videtur Phil. Prob. in cit. c. 2. in Addit. ad Ioan. Monac. nu. 10. vers. Quæcunque. de sent. excom. lib. 6. quorum sententia mihi etiam non satisfacit; nam absolutio hæc in diem fit, idest quousq; testimonium ferat; & solum ad eum actum prodest, ut infra suo loco probabimus, ac propterea nullum præiudicium excommunicatori, einc. quamobrem excommunicatus est, generatur; hinc Io. Mon. in cit. c. 2. n. 16. absolutionem non esse dixit; hanc igitur opinionem sequor, ut & sic lata valeat. Tertiò propositam regulam locum habere nolunt quidam, s. glof. fin. eod. c. veniens. in fin. & Inno. eod. in fin. & Felin. nu. 24. & Abb. nu. 18. ubi, s. pro certo excommunicationis sententia valet; solum enim absolui hunc posse inquit, ubi quæstio pendet, an excommunicatio necne valeat. Mihi tamen & in hoc contraria sententia placet; tum quòd in Curia Romana consuetudine ita seruari testatur Host. & Ant. & Card. in cit. c. veniens. nu. 18. & Felin. nu. 22. & Imol. nu. 7. in fi. & Addit. ad Capell. Tholos. decif. 33. quam & sequitur contra Sicul. & ita se vidisse seruari ait; tum quòd nemini præiudiciū fit; quandoquidē statim atq; testimonium hic tulit, in eandem excommunicationem ipso iure incidit, uti Host. atq; omnes concludunt, sicut inquit Felin. eod. c. veniens. nu. 27. & in c. ad reprimendam. nu. 1. vers. Reducere non omittas. de off. ord. & Couar. eod. n. 5. vers. sic. Est enim huius absolutionis aliud peculiare, de sent. excom. lib. 6. & Abb. eod. c. veniens. nu. 18. & Imol. nu. 7. in fin. quamuis contrarium senserit Aret. eod. nu. 7. quem improbauit, ac reuertit Felin. in cit. c. ad reprimendam; sententia excommunicationis igitur, valeat necne, dubitetur, nihil interest. Quartò regula ipsa cessat, ubi aliunde, quam ab excommunicato, probationes haberi possunt; nam tunc neq; ad hoc excommunicatus absoluetur; quæ sententia probari videtur in eodem c. veniens. in fi. ubi Canonici excommunicati absoluuntur ad testimonium ferendum; quoniam, quæ in capitulis aguntur, ait ibi Rom. Pont. non facile nisi per Canonicos ipsos probari possent; ergo aliàs factis, atque ita gloss. fin. in fin. sensit, & sequuntur eam Bald. ac Felin. nu. 26. & Add. ad Capell. Tholos. decif. 33. & hanc ego etiam sequor. Postremò excipitur, ubi absolutus testimonium ferre nihilo magis possit; nam neque tunc absoluetur, neque enim lex frustra operatur; quando autem id contingat docuimus infra, ubi rem hanc pluribus ipsi egimus; quæ autem diximus de excommunicato ab homine, eadem & de excommunicato à iure dicta esse volumus. Verum, an episcopus à quacunque censura, à quocunque lata, & Romano Pont. etiam reservata, eum absoluere potest, cui beneficium cōferre vult, quò eius collatio valeat? concludendum est episcopum ab ijs absoluere tantum posse, à quibus aliàs poterat, ut dixit Nauar. in cita quorundam. not. 1. nu. 18. vers. Quintò, & nu. 22. vers. sic. Octavo de iudæ. Nec repugnant, quæ diximus de teste; tum quòd de ipso speciatim id permittum est; tum quòd de alterius commodo ibi agitur, quæ hic desiderantur; hi sunt ergo casus, ubi à iure absoluendi facultas ijs datur, qui aliàs absoluere non possunt. De

De ijs, quæ inesse, etsi non necessario, ei debent, qui à censuris absoluit. Cap. V.

S V M M A.

- 1 Absolutio à censura gratis dari debet.
- 2 Simoniam committit recipiens aliquid pro absolutione tribuenda.
- 3 Absolutio à censura pendet à potestate spiritali.
- 4 Simoniam an committat excommunicatus, si quicquam præstet, quò absoluitur, ubi aliter excommunicator ipsum absoluere non vult.
- 5 Statutum valet, ut excommunicatus aliquid præstet, quamdiu in excommunicatione perseverat.

NESSE demum, ¶ etsi non necessario ei debet, qui absolutionem à censuris tribuit, ut gratis absolutionem tribuat; sic enim habetur in c. ad aures. de simon. sic Inn. Abb. Felin. ac DD. ibi not. & Phil. Franc. in c. vn. in princ. de his, quæ metu cau. fiunt lib. 6. ¶ alioquin, si quid recipit, simoniam committit arg. c. non solum. l. q. 3. & ut inquit Inn. in eod. c. ad aures, & glo. ibi, & Phil. Franc. eod. & Syl. in verb. simonia. nu. 8. vers. Quartum; ¶ nam absoluere à censuris spirituale est; quandoquidem à spiritali potestate pendet, idest à iurisdictione ecclesiastica, quæ spiritalis est, uti sensit Abbas in c. consulere. nu. 3. vers. Quædam sunt spiritalia, quæ dependent à potestate spiritali, & Felin. eod. nu. 1. de simon. & Caiet. in summ. in verb. simoniam. paulò post principium; venditione verò spiritaliū simoniam committi palam est arg. tor. tit. de simon. ¶ At quid si excommunicator nollet, nisi prætio dato, absoluere, an excommunicato licebit quicquam absque simonia vitio ei præstare? glo. in cit. c. ad aures. simoniam ab ipso non committi existimavit; nam hic, ut inquit glo. ex quo satisfacit excommunicatus, & non absoluitur, si quid præstat, id facit, ne vexetur; at, aliquid præstare ne vexetur, licet, arg. c. dilectus. de sim. ergo, & c. Inn. aut nihil dandum, sed superiorem adeundum sensit, eandem opinionem sequitur Card. nam à peccato nulla vexatio excusat arg. c. sacris. de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt, & si quid damni patietur, contra ipsum non absoluentem ager, quò illud recuperet arg. c. sacro. de sent. excom. hæc ratio mihi non satisfacit; quid enim si iudex ille soluendo non fit? Quare Ioan. andr. ubi damnum quodpiam excommunicato imminet, nisi absoluitur (utpotè, quia eligi speratur, præscriptione contra ipsum currit, & nisi absoluitur, ius suum perdet) tunc aliquid tribui ab ipso posse, non aliàs existimavit, cuius sententiam & Abb. ibi secutus est. Ego autem opinionem Innoc. sequor ob cit. c. sacris. Nec repugnat, quòd primò dicebatur hunc vexationem redimere; nam ea vexatio eadem cum absolutione excommunicationis est; ac propterea vexationem in hoc casu redimere, nil aliud est, quam absolutionem comparare, quòd prohibitum est. Non repugnat etiam illud Ioan. andr. nam, si quid detrimenti patietur, vel in integrum restituetur; vel ab excommunicatore damnum recuperabit; vel, si neutrum id possit, primum ob rei naturam, alterum ob iudicis inopia æquo animo feret, cum per legem non stet, sed per aliud, quò minus suum damnum recuperet arg. l. duo sunt Titij. ff. de test. tutel. accedit, quòd opinio hæc tutior est, ac propterea amplexanda arg. c. iuuenis. de spons. nihil igitur pro absolutione à censuris dari debet, etiam si excommunicator absoluere ipsum nollit. ¶ Verum an statutum valet, ut excommunicatus in singulos menses, quibus in excommunicatione excommunicatus perseverat, decem exempli gratia soluat? Hostien. quem refert Abb. in cit. c. ad aures, statutum hoc valere existimavit; tum quòd pecunia hæc pro contumacia præstatur, ac propterea peti potest arg. eorum, quæ tradidit Felin. in c. irrefragabili. de off. ord. ubi ecclesiasticum iudicem pecuniariam pœnam imponere posse cōprobauit; tum quòd hic simonia non committitur, & excommunicatus ad absolutionem celerius petendam facilius mouebitur, quod in primis ecclesia studet arg. c. 1. de except. lib. 6. statutum igitur hoc sine dubitatione valebit; quam opinionem sequuntur Abb. in eod. c. ad aures. & DD. ut ait Felin. eod. nu. 4. ubi & Rot. & Rom. eandem comprobare inquit, idem Felin. in cit. c. irrefragabili. nu. 5. vers. Cum istis etiam concordat. de offic. ord. & Innoc. in c. vt super appellatione. de appell. lib. 6. Hanc tamen pœnam statuti non soluet is, qui elaborauit, ut absolueretur, quantum potuit; non itidem pro pœna in diem aut interdictus, aut suspensus; nam hic, etiam si velit, absolutionem consequi non potest; quare in his casibus, cum culpa vacent, hi statuti pœnam non sentient arg. c. 2. de const. & c. 2. de his, quæ fiunt à maior. part. cap. in antiq. & c. sine culpa, & c.

† si illud addiderimus, eosdem absolueri à censuris. à collegio latis posse, qui à censuris ab homine latis possunt, de quibus antea cap. 4. egimus.

De delegato efficiente causa censura ecclesiastica; & de ijs, que ad eam ferendam necessario inesse ei debent. Cap. VII.

S V M M A.

- 1 Delegatus censuras ferre potest.
- 2 Delegatus in eos censurâ ferre potest, qui cum excommunicato à se versantur.
- 3 Delegata iurisdictio quanam dicatur.

ordinarijs iudicibus, de homine. scilicet de collegijs, qui censuras iure ordinario ferre possunt, egimus; iam de delegato ab hisce, qui easdem censuras delegationis iure ferunt, ac primò de ijs, qui cum causâ cognitione dati sunt, agamus. Hi autè sunt, quib. non est datû, vt simpliciter censurâ ferât, quo casu merâ executione, nudumq; ministeriû habere dicuntur; sed causa cognoscenda commissâ est; in

qua, sicuti ratio postulat, censuras ferre queunt. † Delegatus igitur hic ab ordinario censuras eisdem ferre potest; sic enim probatur in c. 1. & in c. præterea, & in c. significasti, & in c. sanè, & in c. ex literis. de offic. deleg. & in c. querenti. de verb. sig. sic inquit ibi Abb. & Bero. in c. 1. nu. 82. de iud. & Couar. qui communem opinionem hanc esse testatur in c. alma. par. 1. §. 11. nu. 1. verf. Ex hoc apparet. de sent. excom. lib. 6. Quare & excommunicare, & suspendere, & interdiciere delegatus poterit; † & eos etiam, qui cum excommunicatis à se versantur, vt habetur in c. statutum. de sent. excom. lib. 6. & ibi not. Gemin. & Anchar. † Iurisdictio autem delegata hæc, quatenus ad rem nostram pertinet, est iurisdictio ecclesiastica fori contentiosi, quæ inherens deleganti à delegato exercetur, vt colligitur ex l. 1. §. qui mandata, & ex l. & si prætor. ff. de offic. eius. iunct. l. & quia. ff. de iurisd. omn. iudic. qua ratione verò delegatio hæc probetur in c. cum in iure. de offi. deleg. DD. tradiderunt.

S V M M A.

- 1 Delegatus ab eo iurisditionem delegatam habere debet, qui eam delegare potest.
- 2 Delegare quis possit.
- 3 Delegans impeditum iurisditionis vsum habere non debet, vbi delegat.
- 4 Delegatus nihil facere potest, sed delegatus esse desinit, si, antequam cognoscere causam ceperit, ordinarius, à quo iurisditionem habet, morte, ratione uel alia iurisditione amiserit.
- 5 Delegatus dicitur rem cepisse, statim atque legitima citatio facta est; & an citatio in vna causa facta alijs proficiat.
- 6 Absoluendi facultate alicui commissâ quod ad multos, si moriatur, qui eam commisit, quod ad non absolutos delegati iurisdictio extinguitur, nisi omnium, qui absoluendi sunt, negotium coniunctum, connexumq; sit.
- 7 Delegatus simplex qui est ad excommunicandum, censurâ uel aliam ferendam, id est sine causâ cognitione, hic censuras ferre potest in casibus ipsi permisis, sed non ab ipsis absolueri.
- 8 Absolueri à censuris latis à delegato simplici quis possit.

I.

Necessario autem inesse huic delegato præter ea, quæ ipsi cum ordinarijs communia sunt, de quibus cap. 2. satis egimus, hæc debent. † Primum, vt iurisditionem ab eo mandatam habeat, qui eius mandandæ potestatem habet. † Hic autem ordinarius iudex est, vt probatur in l. more. ff. de iurisd. omn. iud. & vt asserunt glo. Bart. Castr. Ias. ac DD. ibi, & in l. vnic. C. qui pro sua iurisditione, & Abb. in c. cum Bertoldus. nu. 5. de re iudic. Romanus Pont. igitur, Patriarcha, Archiepiscopus, Episcopus, Abbates, ac Priores regulares, quod ordinariam iurisditionem habent, statim atq; si Romanus Pont. sit, electus est; reliqui, si eligantur, post confirmationem; alioquin, si non eligantur, post factam prouisionem, seruata nihilominus Extrauag. In iuncte nobis. de elect. delegare iurisditionem possunt, sicut conclusit Abb. in c. Suffraganeis. num. 2. & in c. nosti. num. 4. de elect. ab hoc igitur iurisditionem delegatam habere quis debet.

† Item

† Item necessario requiritur, vt ordinarius hic eo tempore, quo causam delegat, impeditum iurisditionis vsum ne habeat; nam tunc delegatio facta non valet; quot autem modis id contingat, docuimus supra cap. 2. §. non solum autem. † Tertio requiritur etiam, vt eo tempore, quo causam cognoscere delegatus incipit, ipse delegans iurisditionem habeat; alioquin, post mandatam iurisditionem, antequam res agi cepta sit, si is, qui eam delegauit, exempli gratia mortuus sit, delegatus nihil poterit; nam iurisditione priuatus est, vt habetur in l. & quia, & ibi not. DD. ff. de iurisd. om. iud. & in c. licet, vbi Abb. nu. 3. de off. deleg. idq; ipso iure, sicuti asseruit Bart. in cit. l. & quia. nu. 18. vbi alios idè sentire ait, & Ias. in l. more eo. nu. 68. Res igitur agi cepta esse debet; † id autè fiet, vt habetur in c. gratum. de off. deleg. vbi & id not. legitima citatio ne facta; nam hac ratione res integra esse desinit, vt probatur c. fin. de off. leg. & communiter receptum id esse testatur Ias. in l. more. nu. 58. ff. de iurisd. om. iud. iunct. c. proposuisti. de foro com. & l. accusaturus, & ibi Bart. ff. de adult. & Felin. in c. ex tenore. de adult. nu. 5. An autem citatio in vna causa facta iurisditionem in alijs confirmet? communiter concluditur, vt Felin. testatur in c. pastoralis. §. quonia. nu. 2. verf. Perpetuatio circa expressa. de rescript. vt, si coniuncta, connexaq; causâ non sint, citatio in vna facta alijs non proficiat, nec iurisditionem confirmet; † quare, si commissio alicui facta sit, vt excommunicatos plures absoluat, extingui mandatum committentis morte quò ad non absolutos, ita vt absolui ab eo delegato deinceps nequeant, asseruit Felin. ibidem, nisi negotium omnium, qui absoluendi sunt, connexum sit; & hæc, quæ de morte diximus, eadem sentimus, si quacunque alia ratione ordinarius iurisditionem amiserit, vt de deposito, ad alium uel locum translato tradidit Abb. in c. licet. de off. deleg. ob eandem rationem. Quia autem si post delegationem factam delegans quidem non moriatur, sed in excommunicationem, suspensionem uel incidat, idq; notissimum sit, an delegatus causam sibi mandatam cognoscere, ac propterea & censuras ferre poterit? hanc quæstionem disputauimus supra cap. 4. §. 4. nu. 7. illinc igitur dissolutionem ipsius promemur. Postremò requiritur etiâ in delegato, si ab Apostolica Sede, eius uel Legato causa committatur, vt feruetur dispositio c. statutum. de rescript. lib. 6. hæc de delegato cum causâ cognitione, & de ijs, quæ necessario inesse ipsi debent. Iam verò, quæ inesse eidem, sed non necessario debent; & quis à censura à delegato huiusmodi lata absoluat, agenda essent; sed quoniam prius cap. 3. tradidimus, posterius cap. 4. idè, his omisis, de altero delegato, qui .i. sine causâ cognitione censurâ ferendæ facultatem mandatam habet, agamus. † Delegatus igitur hic est is, cui simplex ministerium, executioq; permissa est, .i. scilicet, cui, vt aut excommunicet, aut aliam censuram ferat nulla cognitione adhibita, permittitur; vt DD. omnes concludunt; ab hoc igitur delegato si censurâ ferantur, ipsæ valebunt; ita enim sentit glo. fin. in c. peruenit. 7. q. 1. & in c. cum inferior. in verb. ligare. verf. Item est hic argumentum, & ibi quoq; Felin. nu. 5. verf. fallit tertio. de maior. & obed. & quamuis excepta iurisditione ijs qualitatibus hunc præditum esse oporteat, quibus præditos esse oportere alios, quæ censuras ferunt, diximus; ipsum tamen delegatum excommunicatum à se, aliam censuram irretitum absolueri non posse cit. glo. & Felin. ibidem asserunt argum. c. super quæstionum. §. 1. & c. si. §. si. de off. deleg. idq; merito, nam vt censuram tantum ferat, ipsi mandata est; ergo censura lata nihil deinceps agere potest; tum quòd fines mandati egrèdi ei non licet arg. l. diligenter. ff. mand. tum quòd aliâ mandatum præter mandantis animû operaretur contra c. non omnis. ff. si cert. pet. Excipitur tamen, vbi speciatim, & vt absolueret, ei mandatum esset; nam tunc absolueri poterit, sicut asseruit gl. in c. si homo. 2. 7. q. 1. & Felin. in cit. verf. Fallit tertio. † At, vbi delegatus non absoluit, quis tunc absolutionem tribuit? is, qui delegauit, necnon superior, aut successor ipsius delegantis, vt supra tradidimus cap. 4. sed de vtraque specie delegati hæc tenus, ad subdelegatum transeamus. Si illud addiderimus, vbi certum ministerium alicui sine iurisditione commissum est, huic excommunicare non posse, nisi ad sit clausula Contradictores, & c. atq; sic dixit Nicol. de Milif. in repet. in verb. iudex, cui certum, viden.

De subdelegato efficiente causa censura ecclesiastica; & de ijs, que ad eam ferendam necessario inesse ipsi debent. Cap. VIII.

S V M M A.

- 1 Subdelegatus censuras ferre potest.
- 2 Subdelegatus is dicitur, qui à delegato datus est
- 3 Subde-

- 3 *Subdelegatus à quibus detur.*
- 4 *Subdelegans excommunicatus, suspensusue subdelegando nihil facit.*
- 5 *Subdelegatus facultatem sibi traditam amittit, si re integra, qui primò delegauit, iurisdictionem amiserit.*

- 6 *Subdelegatus potestatem sibi traditam amittit, si subdelegans re integra facultatem traditam amiserit.*
- 7 *Absoluere à censura à subdelegato lata quis possit.*

SUBDELEGATVS quoq; censuras ferre potest, vt probatur in c. ex literis. de offic. deleg. & vt sensit glo. in c. quisquis. 2. q. 6. & Syl. in verb. interdictionum. 3. num. 3. † Subdelegatus autem est delegatus à primo delegato datus arg. c. licet. de offic. delegat. in antiq. & c. si à subdelegato. eod. lib. 6. Necessariò autem ad censuram ferendam inesse ipsi (præter ea, quæ communiter in omnibus, qui censuras ferunt; requiruntur, quæ sup. cap. 2. proposuimus) hæc debent. † Primùm vt facultatem hanc ab eo delegato habeat, qui subdelegare possit; non enim omnes delegati, sed quidam solum subdelegandi potestatem habent. f. Romani Pont. delegatus arg. c. pastoralis. & c. quoniam. de offic. deleg. & c. cum causam. de appell. & vt sensit glo. communiter recepta in l. & quia. ff. de iurisd. omnium iud. & Ias. in l. à iudice. C. de iud. Item delegatus ad vniuersitatem causarum; nam & huc ex ea vniuersitate subdelegare aliquam posse asserunt. Host. Ant. Alex. quos refert, ac sequitur Ias. in cit. l. à iudice. nu. 8. postremò & is, cui, vt subdeleget, permissum est; sic enim tradidit Ias. in cit. l. à iudice; ab huiusmodi ergo delegatis subdelegatus quis esse debet, quò ab ipso acta, censuræq; lata valeant. † Secundo loco requiritur, vt subdelegatio facta sit eo tempore, quo delegatus impeditam iurisdictionem non habet; quare subdelegatio non valebit, si fiat, vbi delegatus excommunicatus, suspensusue, aut denunciatus, aut notorius est. † Tertio requiritur etiã vt, quando subdelegatus exercere facultatem cœpit, is, qui subdelegauit, primi delegantis virio iurisdictionem non amiserit; nam, si exempli gratia primus delegans re integra, antequam, scilicet delegatus, subdelegatusue causam cognoscere cœperit, moriatur, quòd tunc delegatus iurisdictionem amittit, vt habetur in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. & c. gratum. de offic. delegat. in antiq. & c. si à subdelegato. eod. lib. 6. neque subdelegatus quicquam poterit arg. Auth. multo magis. C. de sacr. sanct. eccles. non enim subdelegando causam cognoscere quis dicitur, sicut disputauit Gemin. in eo. c. si à subdelegato. † Idem quoque erit, si, antequam subdelegatus causam cognoscere cœperit, idest re integra delegatus, qui secundus delegans est, moriatur; sic enim habetur in c. licet. de offic. deleg. in antiq. & not. glo. in eod. c. quamuis. eod. lib. 6. nam tunc facultatem sibi traditam amittit. Quid autem, si aut primus delegans, subdelegansue iurisdictionem quidem non amiserit; sed ratione quapiam, vt exempli gratia excommunicatione, suspensioneue impeditam habeat, an subdelegatus facultatem sibi traditam exercebit? hanc quæstionem supra disputauimus capit. 4. §. delegatus; illinc igitur eius dissolutionem petamus. Hæc sunt, quæ necessariò inesse subdelegato debent; quæ autem non necessariò requiruntur, antea cap. 3. explicauimus. † Sicut autem subdelegatus censuras ferre potest, ita & easdem à se latas tollere; ex quo apparet nos de subdelegato eo agere, qui causæ cognitionem habet; nam de eo, qui nudus minister quò ad censuram ferendam est, idem sentimus, quòd de delegato, qui causæ cognitionem non habet, in superiori cap. sensimus. An verò alius præter subdelegatum absoluat, abundè cap. 4. id egimus; sed iam ad legem efficientem quoq; cãm censuræ ferendæ transcamus.

De lege efficiente causa censuræ ecclesiasticæ; & de ijs, quæ inesse ipsi debent quòd censura ab ea lata quis obligetur. Cap. IX.

S V M M A.

- 1 *Lex censuram ecclesiasticam ferre potest.*
- 2 *Legis nomine quid comprehendatur.*
- 3 *Lex ab eo lata esse debet, qui eius ferendæ potestatem habet, quòd censura per ipsam lata valeant.*
- 4 *Romanus Pontif. Patriarcha, Archiepiscopi, Episcopi, Legati à latere, Concilia, Capitulum ecclesiæ cathedralis leges ferre possunt.*

A lege

A† Lege demum censuræ eccles. feruntur, vt vidimus cap. 2. §. 1. in hæc Tab. & vt dixit Hostien. in summ. nu. 3. vers. Quis possit excommunicare. de sent. excomm. † Legem autem hic non Romanorum Pontificum tantum, sed & aliorum inferiorum antistitum constitutiones, & Conciliorum canones, statutaq; collegiorum eccles. accipimus. † Necessariò autem inesse ei hæc debent, quò per ipsam censuram lata obliget. Primùm, vt ab eo lata sit, qui eas qualitates habet, quos habere censuras per sententiam latus antea probauimus. Iurisdictionem igitur, merum, inquam, imperium, vt hic habeat, necesse est; nam huiusmodi iurisdictionem ad legem ferendam postulari asseruit Bart. in l. imperium. nu. 6. & nu. 8. ff. de iurisd. omn. iudic. & in l. omnes populi. nu. 3. cum seq. & ibidè Ias. nu. 3. 4. vbi & quosdam alios idem sentientes refert ff. de iust. & iur. & communiter receptum hoc esse testatur Alex. in cit. l. Imperium. nu. 4. † Quare, quòd iurisdictionem hanc habent Pontifex Max. Patriarcha, Archiepiscopi, Episcopi, à latere Legati, Concilia cuiuscunq; generis; ac demum Capitula, atq; collegia clericorum, cum secularium, tum regularium; ob eam rem ab his & leges ferri, & per easdem leges censuræ promulgari poterunt. Ac de Romano Pont. vt Summo Principe probatur l. fin. C. de legibus, & Bart. hoc tradidit in l. omnes populi. num. 2. ff. de iust. & iur. & in ead. l. Imperium. n. 8. & in l. 1. ff. quod quisq; iuris, & declarant id optimè tum constitutiones, ac decreta Roman. Pont. quibus referti libri sunt; tum hoc, quòd ab ipsis Pontificum ius est nominatum. De Patriarchis, & de Archiepiscopis, & de Episcopis probatur in c. fin. de const. lib. 6. & c. nullus. 3. q. 4. & DD. hoc sentiunt glo. in eod. c. fin. & in c. 2. & ibi quoque Abb. de maiorit. & obed. in antiq. & in summ. dist. 18. & in princ. de consecr. dist. 3. & Abb. in c. fin. nu. 5. & ibi quoque Innoc. de offic. leg. & in c. 2. nu. 6. de loc. & Add. ad Hostien. in summ. nu. 7. vers. Quibus ex causis, in litera. C. in fin. de sent. excomm. De Legato à Latere habetur in c. fin. de offic. leg. De Concilijs, cuiuscunq; generis sint, non est, quòd dubitemus; nam eorum salutaribus regulis Ecclesia magna ex parte regitur; atq; sic dixit cit. Addit. ad Hostien. eod. De Cathedralium denique ecclesiarum Capitulis, vt aliorum clericorum collegia omittam, hinc constat, quòd viuo suo antistite leges quasdam sibi dicere queunt arg. eorum, quæ traduntur in c. cum accessissent, & in c. cum omnes. de constit. & vt sensit glo. in c. 2. §. 1. in verb. statutum. de verbor. signific. lib. 6. & in c. cum aliquibus. in verb. statutis. de rescript. eod. lib. 6. & Abb. in c. 1. nu. 14. de ijs, quæ fiunt à maiori parte capitul. Mortuo autem eorum antistite, & constitutiones pro tota diocesi conformare queunt, vt asserunt Abb. in c. cum olim. vers. Septimò dubitatur. de maiorit. & obed. & Anchar. in c. 1. ne sed. vacan. lib. 6. & Dec. in c. cum omnes. in 2. lect. nu. 12. vbi & alios idem sentire ait de constit. Ab hisce igitur & leges ferri, & per leges censuræ promulgari queunt, in quas incident, qui ipsis non obtemperauerint, vt sensit glo. in c. fi. de offic. leg.

S V M M A.

- 1 *Lex, ac constitutio de re esse debet, quæ ad legistatorem pertinet.*
- 2 *Episcopus non potest quicquam statuere, quod Pontificio iuri repugnet.*
- 3 *Legati à latere, Patriarchæ, Archiepiscopi,*
- atq; inferiores iudices nihil contra ius pontificium constituere possunt.
- 4 *Lex, quæ censuram fert, debet de ea re ferri, quæ ad legistatorem pertinet.*

S† De re, quæ ad legislatorem spectet, vt lex, constitutione sit, et requiritur. Non igitur quidquam, quòd iuri Pontificio aduersetur, excepto Pont. Max. statuere quis potest; † Non episcopus, sicuti probatur in c. si quis presbyter, vel diaconus. 7. q. 1. & c. institutionis, cū multis seq. 2. q. 2. & Clem. 1. de atate, & qualit. & in Extrauag. Sanctæ Romanæ Eccles. Ioan. 22. & ibi gloss. in verb. concilij. de relig. dom. & c. quòd super his, & ibi not. Abb. ac Felin. viden. de maior. & obe. & vt asserunt glo. & Abb. in c. cum dilectus. n. 10. de consuet. & idem Abb. in c. fi. de offic. leg. n. 6. & Henric. Bohic. in c. à nobis. 1. vbi pluribus rem hanc egit. de sent. excomm. & Bal. in l. omnes populi. nu. 8. & Ias. nu. 11. ff. de iust. & iur. † Non etiam Legati à latere contra canones, legesue generales statuere possunt; vt dixit Abb. in c. fin. de offic. archipresbyt. & in eod. c. fin. num. 6. vbi quoq; Innoc. de offic. leg. Minus deniq; inferiores iudices id poterunt; quamuis commune ius aut pœnis recentibus addendis, aut veteribus augendis adiuuare suis constitutionibus possint, sicut habetur in c. 2. de constit. lib. 6. vbi pro furto excommunicationis pœnã, quæ aliàs communi iure non erat, episcopi statuto irrogatam Rom. Pont. non improbauit, & vt iniquunt

iniquunt Bald. in eadem l. omnes. ff. de iust. & iur. & in l. progrāma. C. cōminat. vel epist. & Abb. in c. fin. de offi. Archipresbyt. & in c. cum dilectus. nu. 10. de consuet. & in c. fin. de eo, qui furt. ord. suscep. & Viuius in Syl. comm. opin. opin. 746. † Quò igitur censuræ horum statutis late valeant, de re esse debent, quæ ad legislatorem pertineat, alioquin nihil fiet agr. c. fin. de const. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omnium iudic.

S V M M A.

- 1 Lex ferri in eos debet, in quos quis iurisdictionem habet.
- 2 Constitutionibus Romanorum Pont. vniuersi obligantur.
- 3 Statutis Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & huiusmodi iudicum; nec non Prouincialium, Generalium, Capitulum.

lorum, Collegiorumq; ipsorum subiecti tantum constringuntur.

- 4 Statuto episcopi, quo excommunicatio fertur, sua diœcesis homines obligantur; & quid de non subditis, si in ea diœcesi contra illud statutum veniant, an & ipsi in pœnam eius statuti incidant.

II.

† In quos iurisdictionem legislator habet, in eos vt lex ab ipso feratur, necesse itidem est; alioquin, si contra statuatur, nihil fiet arg. c. a nobis. 1. de sent. excom. in antiq. & c. fin. de const. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. & vt sensit Hostien. in summ. num. 6. vers. Quis valeat excommunicare de sent. excom. Quare, quòd Pontifici Maximo subiecta omnis creatura est, vt asserunt Innoc. & Abb. & Felin. in c. 1. de const. & in c. quod super de voto, & quod idem index ordinarius singulorum appellatur, vt dixit glo. in c. fin. in verb. compelli, & Abb. nu. 45. de foro comp. quòdque vniuersus terrarum orbis eiusdem territorium est, vt tradidit idē Abb. in eod. nu. 35. & in c. nuper. nu. 10. de sent. excom. & Phil. Prob. in Addit. ad Ioan. Mon. in c. eos. nu. 10. de temp. ord. lib. 6. † Quare, inquam, his rationibus Romani Pont. constitutionibus, quatenus ad animarum curam pertinet, vniuersi Christi fideles obligantur arg. c. cuncta per mundum. 9. dist. 3. & c. fin. de const. in antiq. & c. si Papa. vers. Cum enim iure communi. de priuileg. lib. 6. Hinc si quis clericum iniuria percusserit, quicumque hic sit, & vbilibet id faciat, in excommunicationem incidit; quandoquidem huiusmodi communi iure excommunicatio ea fertur, vt probatur in c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. † At Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum; Prouincialium, Generalium, Capitulum, Collegiorum, ac denique huiusmodi iudicum statutis ipsis subiecti tantum constringentur arg. cit. l. si. & c. fin. de const. lib. 6. & c. si. de offi. leg. in antiq. & c. a nobis. 1. de sent. excom. & hoc locum habet, vel deinceps subditi fiant; nam nihilominus ipsis obligabuntur, vt DD. communiter concludunt, & Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. etenim lex ad futurum respectum habet, & in primis in posterum consulit, vt habetur in c. si. de const. & ibi communiter not. Statuto episcopi ergo, quòd excommunicatio fertur, suæ diœcesis homines tantum irretiuntur, sicut habetur in cit. c. a nobis. de sent. excom. neque iniuria, nam reliqui ecclesiæ præfides, ac iudices in partem sollicitudinis ecclesiæ regendæ, non in plenitudinem vocati sunt, vt dicitur in c. qui se scit. 2. q. 6. & in c. multum stupeo. 3. q. 6. & in c. ad honorem. de autor. & v. pal. & vt tradidit Abb. in c. fin. de foro comp. n. 45. Non igitur homo ex diœcesi Ariminensi, qui furtum Arimini commisit, pœnis à statuto Episcopi Imolæ irrogatis, afficietur. † Quid autem si Ariminensis ille in Imolensi diœcesi furtum committat, an pœna statuti Imolensis, quo excommunicantur, qui furtum committunt, & hic obligabitur? videbatur dicendum ipsum non obligari. Primum ob c. a nobis. 1. de sent. excom. vbi si iudex sic pronunciauerit, quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit, hac sententia subditos excommunicatoris tantum obligari dicitur; ergo idem in proposito casu dicendum: verum hac ratione ea opinio non probatur; nam in cit. c. a nobis non de statuto agitur, sed de sententia, vt ibi per se hoc apparet, & DD. ibidem sentiunt; cum igitur de re alia ibi agatur, inde argumentum ad rem nostram sumere non possumus arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. idque merito; nam sententia statim, atque lata est, operatur, atque ob eam rem tunc subditos aut re, aut spe complectitur, ut potest & eos, qui nunc subditi sunt, & qui nascentur, eouè domicilium transferent, in quorum numero extranei, qui illuc profecti furtum committunt, non comprehenduntur; non re vt hoc per se patet; non etiam spe, quoniam infelix casus non consideratur arg. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verb. oblig. at statutum semper loquitur, ac semper operatur arg. l. Arriani. C. de hæret. ac propterea & extraneos comprehendit. Postremò sic argumentatur, Abb.

Abb. quò tempore statutum promulgatur, ac vires summit, in eum, qui subiectus non est, statutum faciens iurisdictionem exercere non potest; ergo neque etiam eiusdem statuto comprehendere arg. c. 1. de off. ord. lib. 6. & l. obseruandū. in fi. ff. de off. proconsul. nam in cit. c. 1. de off. ordi. etsi Archiepiscopus causas eorum, qui suis Suffraganeis subiecti sunt, per appellationem cognoscere potest, non tamen in eorundem diœcesi ad hoc iudicem constituere ipsū posse ibi dicitur, sicuti neque etiam delegari causam à proconsule dicitur in eadem l. properandum, antequam prouinciā ingressus sit; sicut igitur non possunt hi constituere iudices, quamuis habitu iurisdictionem habeant, ita in casu nostro nec statutum operari posse debet; hoc argumentum, quod attulit Abb. in eod. c. a nobis. non modò propositam opinionem non probat, sed contra potius facit; nā, si Archiepiscopus, proconsulq; iudicem constituere non potest, qui causam cognoscat, antequam appellatum sit, proconsule prouinciā sit ingressus, post tamen appellationem, & ingressum in prouinciā id fieri ab ipsis posse nemo iure dubitabit; ergo idem in casu nostro; esto enim statutum, quo tempore promulgatur, in non subiectos minime operetur, tamen, vbi eontingerit extraneum in territorio suo delictum committere, tunc operabitur arg. cit. l. Arriani. C. de hæret. accedit, quòd citati iudicibus constituendis iurisdictionem actu exercere volunt arg. l. Imperium. in fin. ff. de iurisd. omn. iudic. cum eam tamen talem nondum habeant, quòd à statuto non sit, quòd solum, vbi casus euenit, tunc operatur. Quare contrariam sententiā, vt scilicet non subditus hic, si delictum in territorio committat, statuti pœna obligetur, amplexata est glo. in eod. c. a nobis, vbi quæstio hæc disputatur, eandem secuti sunt Abb. ibi nu. 7. & Zabbar. nu. 2. vers. Opp. ad alium intellectum, & Henric. Bohic. nu. 15. vers. Aut scientes subditos. & Felin. nu. 4. vers. Circa primam quæst. vbi opinionem hanc communem sensit, idem Abb. in c. fin. nu. 39. de foro comp. & Hostien. in summ. nu. 6. vers. Quis valeat excommunicari. de sent. excom. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 2. vers. Plurimum tamen refert, vbi & de communi sententia testatur de sent. excom. lib. 6. & Iacob. de Graff. cap. 8. nu. 39. lib. 4. decis. cas. conf. & DD. in l. cunctos populos. C. de sum. Trin. & fid. Cath. & Syl. in verb. excommunicatio. 2. n. 5. vers. Sciens est terriò, & Tab. eod. 4. nu. 2. Probatur autem hac potissimum ratione, quoniam, qui delictum in alicuius territorio committit, eius fori efficitur; vt habetur in c. postulasti, & in c. fin. vbi DD. de foro comp. & vt not. Couar. eod. vers. & Henric. Bohic. eod. & nos antea asseruimus cap. 2. §. aut ob delictum; at statuto vniuersi, qui eius fori sunt, comprehenduntur arg. c. fin. de const. lib. 6. iure igitur & hic Ariminensis statuti Imolensis pœna, & ita excommunicatione obligabitur; à qua communi opinione nec nos discedemus. Quæcumque igitur censura à statuto feratur, non solum, qui ex eo territorio sunt, ac deinceps fiunt, sed & extranei, qui delictum in eius territorio committunt, ea constringentur. Ex his manifestò colligitur statutum à sententia generali differre; nam in excommunicationem per statutum latam extraneum in statuti territorio peccans incidit; non autem in pœnam, ac censuram per generalem sententiam à iudice promulgatam, vt dixit Couar. eod. & est communis opinio; pro qua facit c. Romana. vers. Porro. iunct. glo. in verb. sententiæ. de sent. excō. lib. 6. etenim statutum pro territorio fert, sententia verò, quò subditi obtemperant iudici, qui sententiam tulit, iurisdictionis suæ tempore.

S V M M A.

- 1 Statutum, ac lex obligat in territorio.
- 2 Statuto episcopi, quo excommunicatio ob delictum fertur, non obligantur subiecti eius, si extra territorium delinquant.
- 3 Statuto episcopi, quò excommunicatio fertur ob delictum aliquod, non obligantur subiecti eius, si in loco exempto diœcesis delinquant.
- 4 Sententia censuræ quis obligatur etiam extra territorium.
- 5 Subditus extra territorium delinquens apud iudicem domicilij conueniri potest.

III.

† In territorio sibi subiectos lex, statutumue vt puniat, itidem requiritur; nam constitutiones, atque statuta territorij eius, cuius sunt, leges dicuntur, vt probauit Abb. in c. si. nu. 40. de foro comp. & in c. a nobis. 1. num. 11. de sent. excom. item ad moderandum territorium illud fiunt, vt dixit Zab. in eod. c. a nobis. in fin. præterea, cum statutum ipso iure pœnam inurat, ibi statutum esse, & pœnam inurere fingitur, vt dixit Abb. eod. nu. 40. at extra territorium suum statutum id non posse constat arg. l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. † Quare, à quocumque per statutum excommunicatio, censurauè alia irrogetur, si eius subiecti extra territorium statutum offendat,

excommunicatione, censuræ alia per statutum illata non obligabuntur, & vbi simpliciter latum est, nemo dubitat. Statuto episcopi, dicitur enim in c. fin. de constit. lib. 6. quo in omnes, qui furtum commiserint, excommunicationis sententia promulgatur, subditi eius furtum extra ipsius diocesim committentes minimè ligari noscuntur. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus patet, nec suos subditos, qui extra territorium delictum committunt, statuto puniri, idem asseruit Abbas in cit. c. à nobis. 1. nu. 11. & Addit. ad eum ibi, & in c. 1. num. 8. de rapt. idem in eod. c. à nobis. Henric. Bohic. nu. 14. vers. Aut est rationabile, & Zab. prop. fin. & Felin. nu. 6. vers. Circa tertium, vbi de communi sententiâ testatur, sicut etiam Couar. in c. alma. p. 1. §. 10. nu. 3. vers. Oritur tamen. de sent. excom. lib. 6. id etiam sensit Zab. in repet. c. perpendimus. nu. 20. de sent. excom. & Iacob. de Graff. cap. 8. nu. 37. lib. 4. decis. cas. confc. & Bald. in l. fin. nu. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & Tab. in verb. excommunicatio. 4. hinc extra territorium statuti, quo impunè quempiam occidi permittitur, si eius subditus ipsum occiderit, hunc homicidij pœnam non euadere asseruerunt Imol. & Anchar. vt refert Ias. in cit. l. fin. nu. 3. ff. de iurisd. omn. iudic. Statuto episcopi ergo exempli gratia, quo excommunicatio in eos fertur, qui aleis ludunt, eius subditi, qui extra diocesim ludant, in excommunicationem non incident. Et hæc locum habent, vel speciatim per statutum caueatur, vt extra territorium statutum operetur, nam nihilomags subditi eius pœna obligabuntur ob citat. c. final. & ob eandem rationem. † Verùm, quid si intra diocesim, sed in loco exempto ipsi ludant, an statuti pœna obligabuntur? in hac quæstione variæ DD. sententiæ sunt. Io. Cald. hos pœna huiusmodi non obligari asseruit; eandem opinionem secuti sunt Gemin. in c. fin. nu. 18. vbi quæstionem hanc disputauit de const. lib. 6. & Ias. in l. fin. num. 5. vbi quosdam alios idem sentire ait, ff. de iurisd. omn. iud. & Henric. Bohic. in cit. c. à nobis. nu. 14. vers. Et intelligo, & Zab. in ead. repet. c. perpendimus. nu. 20. vers. Quid si delinquit subditus, & Iacob. de Graff. cap. 8. num. 37. decis. cas. confc. Probatur autem sententia hæc primò, quoniam locus exemptus loco extra diocesim posito comparatur arg. eius, quod dixit glo. in clem. vn. in verb. Aut eorum parte. de foro comp. nam nec ibi ius dicere episcopus potest, nec iurisdictione exercere, vt probatur in c. cum episcopus. de off. ord. lib. 6. & Clem. fin. de priuil. ergo statutum eo non pertinebit arg. cit. c. fin. de constit. lib. 6. Fed. de Sen. conf. 2. vbi quæstionem hanc disputauit, ad hoc respondebat; etsi locus exemptus quò ad iurisdictionem sit, in territorio tamen adhuc ipsū esse, ac propterea suos subditos obligari; & quamuis iurisdictionem ibi exercere nō possit, atq; idcirco neq; statuta facere, tamen statutum extra eum locum factum ad suos subditos pertinere; qui statutum ibi offenderent: hæc responsio mihi non satisfacit; nam, etsi locus exemptus in territorio esse re ipsa non desinit, de iurisdictione tamen esse desinit, quod idē Fed. fatetur; at ad censuram ferendam iurisdictione postulat, vt antea probauimus cap. 2. §. iurisdictionem; non igitur responsio hæc facit: minùs etiam id, quod dicebat, etsi statutum in exempto loco fieri non potest, alibi tamen factum ad suos subditos pertinere; nam hoc repugnat cit. c. fi. de const. vbi statutum extra territorium ipsi subiectos non punit; non igitur ratio hæc sublata est. Secundo loco sententia hæc sic probatur, episcopo in loco exempto præcipua quædam permissa sunt, in quibus hoc non inuenitur, vt per statutum suos subditos puniat, qui delictum ibi committunt, vt habetur in c. vn. in fi. de stat. regul. lib. 5. & in Clem. fin. de priuil. & in c. luminoso. 18. q. 2. ergo subditi statuti pœna non afficientur, qui in exempto loco delictum committunt; nam exceptio contrariam regulam esse indicat arg. l. nam, quòd liquide. §. fin. de pœn. leg. Tertio pro hac sententia rationem hanc reddebat Gemin. in cit. c. fi. nu. 18. de const. lib. 6. vt quis statuto obligetur, duo postulatur, & vt statuens iurisdictione in loco habeat, quò statuti virtus trahitur; & in personam, vt scilicet subiecta ei sit, vt de loco probatur in eod. c. fi. ibi. Cum extra territorium, & de persona in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, & c. fin. de reb. eccles. non alien. hinc, licet laici iurisdictionem in tota ciuitate habeant, quòd tamen ipsis clerici subiecti non sunt, ob eam rem eorum statutis non obligantur; quamuis igitur in proposita quæstione subditus sit, qui delictum committit in exempto loco, alterum tamen desideratur, quoniã iurisdictionem in loco exempto non habet. Contrariam nihilominus sententiam, vt in pœnam statuti huius incidant, qui delictum in exempto loco committunt, amplexatus est Fed. de Sen. ob has rationes conf. 2. Primò quoniam, quò delictum in loco exempto commissum ab ordinario suo non vindicetur, ab exempto commissum esse debet, vt habetur in c. 1. de priuil. lib. 6. ergo secus si exemptus non sit, vt in casu nostro: hæc ratio mihi non probatur; pro certo enim habet id, de quo quæstio est. scilicet eum, qui exemptus non est, si in loco exempto delictum committat, in statuti pœnam incidere, & hoc est, de quo quæstio nostra est; non igitur ratio hæc firma est. Vnde se-

de secundo loco sic argumētatur, statutum hoc est factum ab episcopo, qui in sua diocesi iudex est, quique statutum in ea facere potest arg. c. cum contingat. de for. compct. & c. si quis. de maiorit. & obediens. ergo, qui delictum in sua diocesi commisit, & exemptus non est, statuti pœna constringetur: ad hanc rationem etiam facilè responderetur, primò, & si in tota diocesi episcopus iurisdictionem habet, in loco tamen exempto secus esse, vt habetur in c. cum episcopus. de off. ord. lib. 6. & in cit. Clem. fin. de priuil. præterea ratio hæc eodem vitio, quo superior, laborat. Hinc tertio dicebat idem Fed. si in statuti pœnam in exempto loco delinquens non incidet, neq; coram ipso iudice territorij pro inito contractu in loco exempto conueniri idē posset: hoc argumentū etiam nullum est; nam aut volumus huic conueniri non posse in loco exempto; & hoc non inficiamur ob iura supra citata; aut in loco non exempto, in sua tamen diocesi sito, & hoc falsum est; nam tam de contractu inito alibi, quam de delicto extra diocesim commissio apud domicilij iudicem conueniri quis potest, vt probauimus sup. cap. 2. §. aut ob domicilium. Quarto rationem hanc Fed. reddebat, si hic, qui in loco exempto delictum commisit, se defendere vult, exemptionis priuilegio vti necesse habet; at hoc facere non pot, cum ipsi exemptio concessa non sit; ergo ea ratione se tueri non potest, quò minùs in statuti pœnam incidat: non etiam quicquam ratio hæc facit; nam non se exemptum dicet, sed in loco exempto, & statuto ei nō subiecto se delictum commississe asseret, ac propterea & iurisdictione suam eo non pertinere, sicut etiam, si extra diocesim delictum commissum esset. Vnde Anchar. in eod. c. fi. nu. 10. vers. Et facit ad quæstionem, sic has opiniones inter se conciliare nitebatur, vt si præfes loci exempti ex priuilegio exemptionis in exempto loco episcopalem iurisdictionem habeat, in hoc prior opinio Cald. locum sibi vindicet; alioquin Fed. opinio; & hoc ob hanc rationem ne contingat delinquentem habere solum iudicem ordinarium Pont. Max. hæc diuisio quò ad priorem partem mihi probatur, & vera est; quò ad posteriorem autem minime ipsam probò, nec verum est hinc, qui delictum commisit, Roman. Pont. solum iudicem habiturum; hoc enim contingeret, vbi exemptus ipse idem esset; at, ex quo exemptus non est, præter Summum Pot. & domicilij ordinarium iudicem habebit; neque igitur diuisio hæc firma videtur: hæc sunt, quæ potissimum à DD. hac de re conscripta sunt, quid igitur concludendum? Ego à priori opinione discedendum non censeo, vt scilicet subditus, qui in loco exempto delictum commisit, in excommunicationem à statuto latam non incidat, & hoc ob cit. c. fin. de constit. nam subditos non incidere in excommunicationem per statutum ab episcopo irrogatam dicitur, si extra diocesim statutum offenderint; id quò non ob aliam rationem sit quam, quòd iurisdictione ibi non habet (non enim ratio alia reddi potest) at hæc ratio, & in casu nostro locum habet ob cit. c. cum episcopus. de off. ord. & Clem. fin. de priuil. ergo & dispositio eius locum habet arg. c. cum dilecta. de confirmat. vtil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. extra territorium igitur si quis delinquat, in excommunicationem, censuramue aliam per statutum à suo ordinario latam non incidet; immò nec si intra territorium in loco tamen exempto, deliquerit, vt proximè asseruimus; multò minùs igitur nō subditus ea pœna coercebitur. Hæc tamen regula locum non habet, primò vbi delictum in statuti territorio ceptum est, quamuis in alieno deinceps consumetur; exempli gratia episcopi statuto cauetur, vt qui in suis ecclesijs intra duos menses non resederit, excommunicatus sit; si, dum clericus in alieno territorio est, eius temporis spatium labatur, in excommunicationem hic incidet; nam, & si in aliena diocesi contumacia consumata est, in statuti tamen diocesi sit cepta, ac propterea, quasi occupatus, excommunicari à statuto poterit arg. c. proposuisti. cum ibi citat. de foro compct. accedit, quòd, vbi quis quidpiam facere debet, & illud non facit; illud ibi non facere dicitur, vbi facere id debebat arg. l. qui non facit. ff. de regul. iur. atque ita sensit Ant. in c. à nobis. 1. de sent. excom. quem refert, ac sequitur in simili Gemin. in c. fin. nu. 14. vers. Si verò generaliter, & nu. 21. & nu. 26. de constit. lib. 6. vident: ergo in statuti pœnâ hoc casu quis incidet. † Item proposita regula locum non habet, vbi excommunicatio, censuræ alia per sententiam à iudice domicilij in subditum lata est; nam, etiam si extra territorium sit, nihilominus ea obligabitur, vti asserunt Imol. in c. fin. nu. 9. & Felin. num. 24. vers. In hoc ultimo. de foro compct. & Zab. in repet. c. perpendimus. n. 19. cum seq. vers. Secunda quæst. vbi re hæc pluribus egit de sent. excom. & Gemin. in c. Romana. §. caueant. nu. 4. vers. Decima, & Anchar. num. 6. vers. Decimo. de sent. excom. lib. 6. idem Gemin. in c. fin. nu. 12. de constit. lib. 6. vbi opinionem hanc communem esse testatur; eandem communem dixerunt quoq; Abb. in cit. c. fin. num. 32. de foro compct. & Ias. in l. fin. num. 17. ff. de iurisd. omn. iud. pro eadem sententia consuluit, quoq; Fed. de Sen. conf. 16. Probatur autem per c. cum sit Romana. in fin. de appell. vbi absen-

tem Apostolus excommunicavit, item in c. tuæ vt lit. non contest. in fin. ibi enim, vt iuri pareat absens, quando aliter non potest, per censuram eccles. compelli posse dicitur; ex quibus patet præter ea, quæ citavit Fed. eod. conf. 16. quem absentem, & extra territorium excommunicari posse. Contrariam nihilominus sententiam, vt subditus nec extra territorium per sententiã excommunicari queat, non nulli ob has rationes amplexati sunt. Primò quoniam nec per statutum extra territorium quis excommunicatur, vt dicitur in c. fin. de const. lib. 6. ergo nec per sententiam; ad hoc argumentum variè responderetur primò id fieri, quoniam mitius cum lege, quam cum homine agitur arg. l. Celsus. ff. de arb. deinde quoniam statutum territorij lex est, non aut sententia; postremò, quoniam, vbi statutum obligat, ibi tunc esse fingitur; at, si extra territorium esset, obligare non posset; nec enim extra territorium ius quis dicere potest; his modis respondebatur ad hoc argumentum à Fed. de Sen. eod. conf. 16. & à Panorm. in eod. c. fin. n. 40. de for. comp. quæ responsiones, ac præsertim postrema, mihi non satisfaciunt; nam, etsi in alieno territorio causas cognoscere quis non potest, censuras tamen ferre sine causæ cognitione valet, vt nos infra cap. fin. in hac Tab. comprobauimus; ergo & statuta, cum statim nulla intercedente causæ cognitione censura obliget. Ego igitur sic responderem idcirco statutum extra territorium censura subditum non obligare, quoniam statuta in primis fiunt, vt territorium tueantur, atque, vt, qui in territorio sunt, quæ inibi cauere, quæ uè facere debent, ne ignorent arg. l. 2. & l. legis virtus, & c. nam concupiscentiam. de constit. iurè igitur extra territorium non operatur, & hoc fortasse est, quod dixerunt DD. & Abb. statutum territorij legem esse; at sententia in primis fertur, vt personæ contumacia coerceatur, atque puniatur; modò igitur subditus remaneat, puniri censura per sententiam vbicunq; poterit; non igitur proposita ratio horum sententiam probat. Vnde secundo loco sic argumentantur, si iudex extra territorium censuram in subditum ferret, extra territorij sententiam exequeretur, & alterius territorij violaret; at hoc est contra c. postulasti. §. fin. de foro competen. & c. Romana. §. contrahentes. eod. lib. 6. ergo, & c. hæc ratio nihil etiam facit; nam sententia censuræ executionem secum trahit, vt probatur in c. pastoralis. in fin. de appellat. item adeò tacita fit executio, vt non modò per eam alterius territorium non violetur, sed neque etiam sensu percipiatur; atque ita respondit Abb. & Ioi. de Lign. in eod. c. fin. nu. 42. de foro compet. Postremò sic dicebant, antequam excommunicatio in quempiam feratur, citari prius ille debet ob c. sacro. de sent. excom. at in alieno territorio citatio fieri non potest, vt probatur in Clem. pastoralis. de re iudic. ergo nec ferri excommunicatio; hæc ratio etiam nulla est; tum quòd & sine citatione excommunicatio lata valet, vt probatur in cit. c. sacro, & vt nos suo loco agemus; tum quòd questio nostra in iudice domiciliij disputatur, qui suum subditum, & in alieno territorio citare potest, vt not. ante cap. 2. §. aut ob domicilium; at in c. pastoralis. de iudice delicti agitur, qui tantam potestatem non habet, vt vidimus in eod. c. 2. §. aut ob delictum; atque ita respondit Abb. in eod. c. nu. 42. vers. Nec obstat; à communi opinione igitur non discedemus; Postremò proposita regula locum non habet quò ad conuentionem; nam subditus, qui extra territorium delictum commisit, etsi in pœnam statuti huius non incidit, conueniri tamen pro delicto eo coram iudice domiciliij potest; & si ei non paruerit, ab eodem excommunicari, vt not. supr. eod. cap. 2. §. aut ob domicilium; atq; sic in re nostra dixit Henric. Bohic. in cit. c. à nobis. nu. 14. vers. Dico tamen.

S V M M A.

- 1 Lex perpetua, generalisq; est.
- 2 Statuto, lege uè si excommunicatio, censurauè alia lata sit, delinquentem obligat; etiam si legislator, Statutinè autor mortuus sit; aut ratione alia iurisdictionem amiserit, id quod locum habet, vel in volumina lex illa redacta non sit.
- 3 Sententiæ generalis, sub conditione extin-

III.

† Perpetua quoque, ac generalis lex, atq; constitutio esse debet arg. l. leges, & constitutiones. C. de leg. & c. fin. de constit. & vt dixit Addit. ad Hostien. in sum. nu. 7. vers. Quibus et causis. in litera C. in fin. de sent. excom. etenim lex magistra vitæ quasi quædam est, qua hominum vita ad rectum dirigitur arg. l. 1. & 2. ff. de leg. & l. leges sacratissimæ. C. eodem; & c. nam concu-

concupiscentiam. de constit. atq; ob eam rem, ne facile tollatur, publice interest. Atqui, quòd perpetuum in varias sententias accipitur, vt not. glo. magistra. in l. 1. ff. pro socio, in quam sententiam hic accipiemus? in eam planè. s. sine termini præscriptione, & quousq; ab eo reuocetur, qui eius reuocandæ potestatem habet; hinc constitutiones à Legato è latere in sua prouincia editæ, etiam si inde discesserit, & magistratu abierit, nihilominus valent, vt dicitur in c. fi. de offi. leg. & glo. ibi not. & Abb. n. 2. hinc etiam statuta à Capitulo facta eccles. cathedr. vacante, & successore dato, firma permanent, nisi ab eo reuocentur, vt disputauit Fed. de Sen. conf. 16. quem sequitur Abb. in c. à nobis. 1. de sent. excõ. & Zab. in repet. c. perpendimus. n. 20. vers. Vbi quæro, q̄ est ratio eod. Si ergo ab his leges, statuta uè lata ppetua iunt, quorù iurisdictione ad tēpus est, multo magis de legibus, ac statutis eorum hoc asserendum est, quorum iurisdictione ipsorum morte concluditur, vt Romani Pont. Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & etiam inferiorum; nam & post eorum mortem leges ab ipsis lata valent, vt de promulgatis à Romani Põ. referti libri testantur, & de episcopo, alijsq; inferioribus asseruit Abb. in eod. c. fi. nu. 2. de offic. leg. & in cit. c. à nobis. 1. nu. 12. & Felin. nu. 7. & ibi quoq; gloss. penult. & Bart. in l. fin. ff. de pœn.

† Quare, si per eas excommunicatio, censurauè alia feratur, etiam si earum autor è vita discesserit, ratione uè alia iurisdictionem amiserit, qui tamen ipsas offenderit, censura obligabitur, vt asseruit glo. in cit. c. fin. in verb. statuta. de offi. deleg. idem ergo & de constitutionibus, quæ ab episcopis in suis Synodis fiunt, & de epistolis generalibus ad parochos missis, quas legis vim habere volunt, sentiendū est arg. §. fed. & quod principi. vers. Quodcunq; ergo Imperat. per epistolam. in Instit. de iur. nat. gent. & ciuili. quamuis mortuo Ioanne baptista Cattellio Arimini Episcopo cõtrarium non nulli de ipsius epistolis senserint, quorum sententia locum habere potest, vbi epistola illæ pro constitutionibus lata non sunt, sed pro sententijs; nam tunc huiusmodi generales sententiæ, sicut etiam sententiæ sub conditione lata, cum ipsius autoris morte, iurisdictionis uè eius amissione tolluntur, vt asseruit glo. in eod. c. 2. nobis. in verb. non nisi. vers. Quid si moriatur, quam sequuntur ibi Abb. nu. 12. vers. Sed respectu processus, & Fed. de Sen. conf. 16. nu. 12. & nos supra cap. 2. §. 2. vbi pluribus rem hanc egimus; si episcopus ergo generalem excommunicationis sententiam tulerit, ut potè in eos, qui furtum fecerint, post eius mortem ea sententia ipso iure tollitur, nisi successor ipsam confirmet, vt asseruit Abb. in eod. c. fin. nu. 9. vers. Sed in contrarium. de offi. leg. idq; merito; nam sententiæ præsentem iudicis statum tuetur, vel igitur Romani Pont. generalem huiusmodi sententiam tulerit, post eius obitum delinquentes non obligabit. Excipitur tamen primò, vbi Romani Pont. & post eius mortem has sententias valere vellet; nam tunc & eo mortuo obligant; hinc hodie mortuo Romano Pontifice, qui delictum quodpiam eorum committit; quæ in Bulla cõnæ Domini continentur, in censuras per Bullam eam lata incidit; quamuis olim secus esset; & hoc ob eam rationem, quoniam tres Romani Pontifices Pius V. Gregorius XIII. Sixtus V. eius Bullæ sententias eo usq; valere voluerunt, quousque successor creatus alias tulisset, vt dixit Nauar. in man. cap. 27. nu. 40. cum seq. & Summa corona de excommunicatione cap. 9. art. 1. in 3. par. & Martinus Alfonso de Viualdo in Candelabro de excommunicatione nu. 54. Postremò excipitur is, qui in eius sententiæ pœnam iam incidit; nam & eo mortuo, qui eam tulit, obligatus tamen remanet, quousque absoluitur, vt dixit Zab. eod. vers. & Doctores communiter concludunt.

S V M M A.

- 1 Lex, seu statutum de futuris esse debet.
- 2 Statutum valet, quo pro futuro delicto, atq; contumacia excommunicatio, censurauè alia fertur.
- 3 Sententiæ censuræ pro futura cõtumacia ferri ab homine non debet; quæ regula, quatenus pateat, etiam declaratur.
- 4 Sententiæ censuræ ab homine lata pro futuris
- culpæ an valeat.
- 5 Sententiæ censuræ pro præteritis culpis sub conditione, vt exempli gratia, si intra certum tempus quis non satisfecerit, excommunicatus sit, ferri non debet; quæ regula, quatenus etiam pateat, declaratur.
- 6 Sententiæ censuræ pro delictis præteritis ferri purè nõ debet, quæ regula etiã declaratur.

V.

† De futuris etiam lex, statutum uè huiusmodi esse debet, vt habetur in c. fi. & not. ibi gl. & DD. de constit. & in l. leges. 2. vbi quoq; Bald. not. C. delegib. & vt idem not. gloss. in c. fi. in verb. commiserint. de constit. lib. 6. & in c. Romana. §. caueant. in verb. futuris, & ibi quoque

Anchar. nu. 5. de sent. excom. eod. lib. & Abb. in c. præterea. 2. nu. 2. de appell. & in c. licet. nu. 9. de elect. & Add. ad Hostien. in summ. nu. 7. vers. Quibus ex causis in litera C. in fi. de sent. excō. etenim legis proprium est in futurū consulere, vt colligitur ex allegatis iuribus, & vt dixit Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 1. vers. Sed ratio differentiæ. de sent. excom. lib. 6. † Valebit igitur statutum, quo excommunicantur, qui exempli gratia furtum fecerint, vt dixit glo. in eod. c. fin. in verb. commiserint, & in cit. c. Romana. §. caueant. in verb. futuris, & facit c. si quis suadente diabolo. n. 17. q. 4. & c. eos. de sent. excō. lib. 6. cū sexcentis alijs, quibus aperte probatur pro futuris culpis censuras per legem latas valere; quare censuris huiusmodi per statutum latis non solum obligabuntur, qui statuti lati tempore respectu domicilij subiecti sunt, verū etiam & ij, qui eadem ratione subiecti deinceps fiēt; item & exteri, qui intra statuti territorium delinquit, vt de communi DD. sententia testatur Couar. in eod. §. 10. nu. 2. Verū quid de sententia censuræ ab homine lata, an & ipsa pro futuris culpis, pro futuræ contumacia feratur? planè & ipsam ratione hac ferri posse dicendum videtur argum. c. a nobis. 1. de sent. excom. vbi Roman. Pont. pro certo habet excommunicationem generalem in hunc modum ferri posse Quisquis furtum fecerit, excommunicatus sit. † Atqui contrariam sententiam amplectari debemus, & pro regula habere sententiam excommunicationis pro futuris culpis ferri non debere, & hoc ob c. Romana. §. caueant. de sent. excom. lib. 6. Caueant etiam, dicitur enim ibi, ne tales sententias excommunicationis siue specialiter, siue generaliter in aliquos pro futuris culpis videlicet si quod tale fecerint, vel etiam pro iam commissis (sub hac forma si de illis intra tale tempus minimè satisfecerint, proferre præsumant; nisi mora in exhibenda satisfactione, vel culpa, seu offensa præcesserit, quibus meritò ad iniungendam satisfactionem huiusmodi, & taliter prohibenda similia inducantur, aut alia rationabilis, quam in ipsis sententijs expriment, causa subsit. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus proposita regula manifestò colligitur, & glo. ac DD. ibidem not. & gloss. in c. si in verb. commiserint. de const. lib. 6. & Abb. in cit. c. licet. n. 9. & Felin. in c. 2. de test. cog. quæ regula, & ratione non caret; nam iudex de sibi probatis sententiam ferre debet arg. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsid. de futuris autem id non potest arg. l. 1. §. 1. ff. de vsur. & eorum, quæ dixit glo. ord. in c. in nostra, & ibi Abb. nu. 5. de sepult. & in c. licet, vbi quoque Abb. num. 9. ferri ergo à iudice ratione hac sententia censuræ non debet. Excipitur tamen primò, vbi culpa aliqua antecessit, vt exempli gratia in diuinis peccibus persoluendis clerici negligentes sunt, neque statis horis ipsis intereunt; eorum iudex ergo generalem excommunicationem in eos sic ferre poterit Excōmunicare omnes clericos, qui deinceps horis canonicis non intererunt, atq; sic inquit glo. in eod. §. caueant. in verb. culpa, habetur quoque hoc expressum eod. §. caueant, ibi vel culpa præcesserit. Item excipitur, vbi offensa prius facta est, vt dicitur in eod. §. caueant ibi. Seu offensa præcesserit; quare, si maritus aliquis concubinam eiecerit ab ecclesia compulsus, in eum episcopus excommunicationis sententiam ferre poterit, vbi in futurum eam domum recipiet; & hoc ob eam rationem, quoniam offensa iam præcessit, quo casu sententia huiusmodi ferri potest ob cit. §. caueant, atq; sic sentit glo. ibi in verb. offensa, ex quo apparet nec Roman. rectè sensisse; qui, si iudex à sententia excommunicationis, vel bñi quempiam sic absoluerit, vt si talia de nouo attentauerit, in easdem pœnas incidat, adiectionem illam pœnæ in futurum nullam esse dixit, vt refert Felin. in c. 2. nu. 1. de test. cog. & ob eandem rationem nec ipsum Felin. qui sententiam huiusmodi iniustam esse sentit, quem & sequitur Rip. in c. 1. nu. 25. in fi. de iud. nam, vt hoc per se patet, hæc culpa, & offensa antecessit, quo casu excōmunicatio ratione hac ferri potest; idem probatur in c. constitutis. 1. de testibus, vbi, quòd quidam impedierant, ne testimonium ferretur, ob eam rem Roman. Pont. mandauit, vt contra eps censura promulgaretur, qui deinceps testimonium ferendum impedirent; atq; sic not. Franc. de Aretio ibi vers. Quintò nota. Postremò excipitur, vbi probabilis alia causa est, quæ in sententia exprimetur; nam tunc generalis sententia excommunicationis legitime pro futuris culpis feretur, vt habetur in eod. §. caueant, & vt exemplo id glo. declarauit ibi in verb. offensa; quare, si delictum quodpiam aliqui frequenter, & eius loci homines admoniti non cessant, poterit generalis sententia excōmunicacionis in eos ferri, qui delictum illud deinceps commiserint; probabilis enim causa hæc est, atq; sic dixit Couar. in cit. §. 10. num. 1. vers. Sunt tamen, qui opinentur. His ergo exceptis casibus aliàs generalis sententia excōmunicacionis pro futuris culpis ferri non debet. Nec ob cit. c. a nobis; nam vel ibi de sententia statuti agitur, vel correctum est per hunc §. caueant, vel de generali sententia excommunicationis secundum formam hæc lata ibi agi dicendum est, quæ interpretatio potior mihi videtur, vt iura iuribus concilientur, & vt correctio vitetur arg. c. cum expe-

4 expediat. de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. do. † Atqui an, si nihilominus excōmunicacionis sententia feratur contra cit. §. caueant. an, inquam, valebit? planè ipsam valere concludendum est, vt asseruit Gemin. in eod. §. caueant. nu. 3. vers. Quid si proferatur, & Io: andr. & Lap. quos refert, ac sequitur Anchar. in eod. c. Romana. nu. 5. ob vers. positum in antecedente §. ibi. Et si contra præsumperint, iniustas nouerint esse illas; nam, quòd antecedentia consequentia declarāt, & vna pars legis alteram arg. l. si seruus plurium. §. si. de leg. 1. ob eam rem, sicut censura valēt non præmissa admonitione contra §. sed nec in specie, qui habetur in eod. c. Romana, ita & sententia excommunicationis pro futuris culpis, & extra propositos casus lata valebit; etenim ipse cit. §. caueant, sequitur post cit. §. sed nec in specie; hanc opinionem igitur sequemur, quam & communem esse testatur Felin. in c. 2. nu. 1. de test. cog. Verū, an excommunicationis sententia pro præteritis culpis ferri potest? hoc etiam contemplandū nobis hæc est; egimus enim proximè, vbi pro futuris culpis feratur. † Quò ad quæstionem hanc igitur concludendum est excōmunicacionis sententiam pro præteritis culpis sub cōditiōe hac Si intra certū tempus quis non satisfecerit ferri non debere; & hoc, quoniam prohibitum habetur in cit. §. caueant, ibi vel etiā pro iam commissis sub hac forma si de illis, infra tale tempus minimè satisfecerit; atque sic DD. ibidem not. & Couar. in eod. c. alma. par. 1. §. 10. nu. 4. vers. Sed & ab eod. §. caueant. Excipitur tamen primò, vbi mora in exhibenda satisfactione præcessit, vt dicitur in eod. §. caueant, vtpotè sæpius quis admonitus est, vt creditori suo satisfaceret, hic ergo sub hac conditione Si intra tantum temporis non satisfecerit, excōmunicari poterit; nam mora præcessit, vt proposuimus, & in hoc casu locum habere potest c. præterea. 2. de appell. quod proposita regula repugnare plurimum videbatur; quæ interpretatio & hic accipienda est, quò iura hæc duo inter se nõ dissentiant arg. cit. c. cum expediat. de elect. & l. vn. C. de inoff. do. Postremò excipitur, vbi probabilis ratio id suadet; nam & tunc sub conditione hac ferri censuræ poterunt, vt dicitur in eodem §. caueant. Hinc & ratione hac vsus, qui apud ecclesiastici fori iudices habetur, niti potest, vt præcepta iudiciaria, ea præsertim, quæ ob id fiunt, vt quis vel ad iudicium veniat, vel aliud faciat, excommunicatione latæ sententiæ interposita nisi intra quindecim dies paruerit (qui dies pro canonica monitione tripartita designatur) præcepta, inquam, huiusmodi valeant, modò, vt dixi, iusta causa adsit, quæ iudicem mouerit, vt de hoc etiam testatur Couar. eod. §. 10. nu. 5. vers. Postremò, vbi & quosdam alios idem sentientes refert; ac planè quid si ob antecedentem causæ cognitionem, aliundeue rei futuram contumaciã iudex præviderit? quid si procul domiciliū reus habeat, eoq; admonitiones separatim, yniuersæ nec mitti facile, nec sine periculo queant? in his casibus ergò præcepta huiusmodi accommodata erunt; immò, vel nulla alia causa adsit, quam hæc, quòd in ius vocati sæpius venire nolunt; & latitant; vt experientia rerum magistra docet, & probatur in l. proferandum. iunct. glo. C. de iud. & c. quoniam frequenter. §. porrò, vt lit. non contest. iudex hac forma excommunicationem ferre poterit, vt asseruit Couar. eod. Nec facit, si dicatur hoc iure communi permissum esse, vt post trinam admonitionem quis excōmunicetur; nam illud locum habet, vbi à præceptis non incohat, quod in casu nostro fit; atq; in quæstione hac sic conclusit Couar. eod. §. 10. num. 5. vers. Postremò: sed de sententia excommunicationis sub conditione pro præteritis culpis lata satis; iam, vbi purè feratur, an id possit, contemlemur. † Concludimus ergo pro præteritis culpis ab homine excommunicationis sententiam ferri nec purè debere; nam hoc dixit Abb. in c. P. & G. nu. 7. de off. deleg. & communiter DD. hoc sentiunt; quandoquidem excommunicatio pro contumacia tantum feratur; & contumax quis non esse potest, etiam si delictum commiserit, vtpotè si paratus sit ad satisfaciendum pro delicto. Excipitur tamen, vbi suspensio, interdictumue pro pœna feratur; nam hæc in huiusmodi casu pro præteritis delictis ferri poterit, vt suis locis id agemus; sed de re hæc satis.

S Y M M A.

- 1 Latæ sententiæ censuram ferre lex debet, quò delinquens statim obligetur.
- 2 Latæ sententiæ excommunicatio, censuræ quid sit.
- 3 Latæ sententiæ excommunicatio, ac censura cur sic appelletur, & quamobrem etiã ipso iure, ipsoq; facto nominetur.

- 4 Verba, quibus tunc censuram ferri significatur, vbi quidpiam factum est, latæ sententiæ censuram ferunt.
- 5 Verba presentis temporis modi iudicati censure latæ sententiæ ferunt.
- 6 Verbis his censura ipso iure feratur, Excommunicamus.

- Sententiam interdicti promulgamus.
- Sententia excommunicationis inmodamus.
- Ecclesiastico interdicto supponimus.
- 7 Verbis his censura ipso iure non fertur.
- Excommunicationis laqueo inmodetur.
- Communione priuetur.
- Suspendatur.
- Excommunicetur.
- 8 Verba à lege prolata, quibus censura lata significatur, censuram latæ sententiæ ferunt.
- 9 Verbis his censura ipso iure fertur.
- Excommunicauimus.
- Excommunicatus, suspensus, interdictus, uel sit.
- Interdicto suppositus sit.
- Sententia excommunicationis inmodatus sit.
- 10 Verbis his censura ipso iure fertur.
- Decernimus te suspensum esse.
- Noueris te suspensum esse.
- Nostas, scias uel te excommunicatum, uel anathemate percussum, uel suspensum esse.
- 11 Verba, quibus mandat, significatur eum, qui deliquit, à se ipso censura obuolui, ita sententiæ censuram ferunt.
- 12 Verbis his censura ipso iure fertur.
- Inquiras in excommunicationem.
- In excommunicationem incursum es.

Noueris te incursum in excommunicationem.

- 13 Verba, que in excommunicatione quem esse aut iubent, aut significant, latæ sententiæ censuram ferunt.
- 14 Verbis his censura ipso iure fertur.
- Excommunicationi subiaceat.
- Noueris te excommunicationi subiaccere.
- Determinus te subiaccere, excommunicationi.
- Maneat interdicto subiectus.
- 15 Verbis his censura lata sententiæ non fertur.
- Sub pena excommunicationis.
- Sub interminatione excommunicationis.
- Sub interpositione excommunicationis.
- Sub excommunicatione.
- 16 Verbis his excommunicationem minantibus, uel. ex. am, ut feratur, iubentibus, censura ipso iure fertur, si adiciatur aut.
- Latæ sententiæ.
- Ipso iure.
- Ipso facto.
- Statim, Max, Prorsus.
- Ex tunc, Ex ipso.
- 17 Verbis censuram, si sua non feretibus an ipso iure fertur, si iudex id uelit.
- 18 Verbis his an excommunicatio ipso iure fertur Anathema sit.

¶ Latæ sententiæ, seu ipso iure, ipso uel facto, censuram ut lex ferat, itidem oportet, quò delinquentem statim obliget, atque sic sentit Hostien. in summ. nu. 3. uers. Quis possit excommunicare. de sent. excom. nam de his legibus agimus, per quas, statim atque quis deliquit, nulla alterius opera intercedente, censura obligatur. Verum, quòd queri potest, quid censura lata sententiæ sit; quid uerba hæc Latæ sententiæ, Ipso iure, & Ipso facto significant, hæc demum, quibus uerbis censura lata sententiæ feratur (dubitari enim nõ mediocriter de his solet) ideo tria hæc explicemus. ¶ Censura igitur, seu excommunicatio lata sententiæ, quòd primum explicandum proposuimus, est censura à iure, ab homine pro futuris culpis lata, quæ quis, statim atque offendit, nulla alterius opera intercedente obligatur, ut exempli gratia iure causam est, ut qui clericum percutit, in excommunicationem statim incidat, ut habetur in c. si quis suadente diabolo. l. 7. q. 4. qui ergo clericum percusserit, quòd hic nulla legis, alterius uel alia opera intercedente excommunicatione restrictus remanet. ob aut. c. si quis suadente diabolo, ob eam rem hæc lata sententiæ censura est. ¶ Latæ uerò sententiæ censura, & Ipso iure, & Ipso facto eadem dicitur, quoniam, antequam delictum commissum sit, lex, quæ in posterum consulit, eam censuram sententiam iam tulit; quòd igitur iam lata sententia per legem erat, antequam quis clericum percuteret, ne à proposito exemplo discedamus, ob eam rem lata sententiæ dicitur. Ipso iure eadem etiam excommunicatio nominatur; quoniam sine hominis alia opera, & ita ab ipso tantum iure excommunicatio ea fertur, & ab ipso iure quis obligatur, ut in proposito exemplo id per se patet. Ipso denique facto etiam censura huiusmodi dicitur; quoniam, statim atque delictum factum est, nulla alterius opera intercedente, quis obligatur; quòd igitur, statim atque clericum quis percussit, ac propterea delictum illud fecit, excommunicatus est; ideo excommunicatio ea ipso facto lata dicitur; quæ diximus autem de excommunicatione ob clerici percussionem, eadem & de alijs excommunicationibus, ac censuris dicta ob eandem rationem existimemus, quæ pro futuris culpis à lege, ab homine uel late sunt; nã, si iudex quoque huiusmodi sententiam tulerit, ut qui furtum fecerit, excommunicatus sit; aut si Titius intra præscriptam ab ipso dicm creditor suo non satisfecerit, aditum in ecclesiam interdictum habeat arg. c. præterea 2. de appell. & c. à nobis. l. de sent. excom. & excommunicatio, & interdictum lata sententiæ, & ipso

ipso facto, & ipso iure dicentur; lata sententiæ, quoniam ante culpam commissam lata sunt; ipso facto, quoniam statim atque commissa culpa est, nulla re alia expectata prior excommunicatione, posterior interdicto restrictus remanet; ipso denique iure per similitudinem dicuntur, quoniam nulla alterius opera hic postulatur, sicuti neque etiam, ubi à lege late sunt, ut uidimus. ex his igitur iam apparet uerba hæc lata sententiæ, ipso facto, & ipso iure idè omnino sonare, ac significare, atque ita sentit glo. in c. in pœnis. in uers. Item ubi est tale uerbum, & apertius Bart. in l. 1. nu. 4. de his uerbis Ipso iure, & Ipso facto. ff. de his, qui not. infam. ac de hoc secundo factis; reliquum igitur est, ut tertium antea propositum explicemus, quibus scilicet uerbis censura lata sententiæ feratur, quam rem quatuor regulis explicandam nobis constituimus, de quibus singulis agendum nobis est. ¶ Prima igitur regula hæc erit, Vbi cunq; ea uerba (quibus tunc censuram ferri significatur, cum quidpiam factum est) à lege, ab homine uel pro futuris culpis proferantur, hæc censuram lata sententiæ ferunt; ad summam, quibus uerbis à iudice præsentis contumacia censura fertur, eisdem lata sententiæ censura à lege, ab homine uel pro futuris culpis promulgatur. ¶ Quare uerba censuram ferentia in tempore præsentis indicatiui modi collata lata sententiæ censuram ferunt; ¶ ut exempli gratia Excommunicamus, Sententia excommunicationis inmodamus, ecclesiastico interdicto supponimus, ut probatur c. excommunicamus. l. 1. & 2. de hæret. & in Extrauag. si fratrum. l. 10. 22. & in Extrauag. Saluator, & in seq. de præb. & in Clement. 2. de sent. excom. & in Extrauag. pen. de maiorit. & obed. & in Extrauag. prodiens quasi. de crimin. fals. & in c. 3. §. nos igitur. uers. Vniuersitates quoque. de immunit. eccles. lib. 6. cum similib. & ut glo. sentit in Extrauag. vas electionis. in uerb. incursum ibi fecus; si diceretur. de cens. & Felin. in c. 1. n. 17. uers. Nota, quòd ista uerba, ubi excommunico te. de iud. & in c. Rodolphus. nu. 28. de rescript. ubi uerba præsentis temporis censuram lata sententiæ ferunt, ut exempli gratia Excommunico te, pro regula communiter receptum esse testatur nu. 33. uers. Uerbum præsentis temporis ibi cum regulariter; idque iure merito, indicatiui enim modi præsens tempus perfectè disponit, atque in præsentis operatur arg. §. l. in Instit. de uerb. oblig. per uerbum igitur præsentis temporis indicatiui modi censura lata sententiæ feretur, si uerba censuram ferentia proferantur, sicut & per hæc uerba Decernimus Inmodantes excommunicationis vinculo, ut in c. vn. de schis. lib. 6. probatur. At quid de præsentis tempore aliorum modorum? sanè per aliud cuiusque modi præsens tempus censuram lata sententiæ non ferri, ubi ad iudicem uerba referuntur, concludendum est. Non per imperatiui præsens tempus; quoniam, qui quidpiam imperat, neque ipse illud facit arg. l. pen. ff. de arb. neque is, cui imperatum id est, illud fecit, ut per se patet, quòd necessariò requiritur, ut censura ipso iure feratur. ¶ Quare, si censura sic promulgetur Qui fecerit hoc, excommunicationis laqueo inmodetur, uel communionem priuetur, uel suspendatur, uel excommunicetur, atque in summa per tempus modi imperatiui si censuræ forma enunciatur, lata sententiæ ipsa non erit, ut sentit glo. in c. 2. §. 1. in uerb. inmodetur. de hæret. lib. 6. & in c. in pœnis. de regul. iur. eod. lib. & Abb. in c. quia propter. nu. 3. uers. Qui uerò contra. de elect. & in c. cum in cunctis. §. si. nu. 6. eod. & in c. si diligenti. nu. 18. de for. comper. & Bart. in Auth. habita. in uerb. priuetur. C. ne fil. pro patre, atque ob eam rem idem Abb. in eod. c. si diligenti. nu. 18. iudicis actum expectandum esse asseruit; quæ autem diximus de præsentis huiusmodi, eadem & de futuro eiusdem modi sentimus. Non per optatiui modi tempus præsens; tunc quòd, qui quidpiam facere optat, illud nondum facit; tum quòd eiusmodi tempora nihil certi disponunt, quæ ad censuram huiusmodi ferendam necessariò postulantur. De subiunctiui modi autè præsentis tempore, idem quòd de imperatiui tempore asserimus. Non denique per infinitiui modi tempus ullum, si per se ponatur; quandoquidem nihil certi disponit, ut per se patet, nam & inde nomen sibi vindicauit; sed iam de priori regula satis. Altera regula hæc est, ¶ Verba à lege, ab homine uel pro futuris culpis prolata, quibus censuram iam latam in eum esse significatur, qui offendit, censuram lata sententiæ itidem ferunt; ¶ si ergo à lege, ab homine uel censuræ forma per præteritum perfectum indicatiui modi concipiatur, ut exempli gratia, Qui furtum faciet, hunc excommunicauimus, uel excommunicatus est, hac ratione censura lata sententiæ feretur, nam præteritum perfectum id factum significat, quòd & de præterito plusquam perfectò sentimus. Idem quoque erit, si per præteritum perfectum subiunctiui modi censuræ forma concipiatur, ut excommunicatus, suspensus, excommunicationis sententia inmodatus, interdicto suppositus, sit; nam & per huiusmodi uerborum formam censura lata sententiæ fertur arg. Clem. 1. de dec. & Clem. 1. & 2. de pœn. & c. si. de reb. eccles. non alien. lib. 6. & c. ubi periculum. §. quòd si præmissa. de elect. & c. fin. de offi. deleg.

deleg. eod. lib. & Extraug. 1. de elect. cum simil. & vt sensit glo. in c. quicunq; §. 1. in verb. inno-
 detur. in fi. de hæret. lib. 6. quam sequitur Abb. in c. 2. nu. 13. & in c. si diligenti. num. 18. de foro
 compet. & in c. 2. in fi. eod. communiter receptam testatur; hac igitur ratione censura lata sen-
 10 tentiæ fertur. † Idem etiam sequetur, vt censura lata sententiæ feratur, si ad præteritum perfe-
 ctum infinitiui modi, quod per se prolatum hoc non operari proximè asserimus, antecedens
 verbum addatur, aut præsentis, aut præteriti perfecti tam indicatiui, quam subiunctiui modi,
 quod sententiam censuræ latam esse, aut velit, aut ostendat, vt exempli gratia Decernimus, vel
 Noueris te suspensum esse, vel Noscas, vel Noueris, vel Scias, vel Cognoueris te excommuni-
 catum, vel Anathemate percussum, vel Suspensum; hac enim ratione forma censuræ concepta
 censura latæ sententiæ fertur, vt probatur c. præterea. 2. & ibi not. Imol. nu. 3. de appell. in antiq.
 & c. vt inquisitionis. §. fi. & ibi Gemin. nu. 2. de hæret. lib. 6. & c. 2. de temp. ord. eod. lib. & c. fi. de
 rebus eccles. non alien. & c. 2. de cens. & c. 1. de re iudic. & c. 2. de elect. & c. 2. de off. ord. eod. lib.
 6. & Extraug. vn. de cens. §. 2. vers. Si verò. & Extraug. vn. de postul. prælat. & Clem. fi. de ma-
 gistr. & Clement. 1. §. si quis autem. de stat. monac. cum simil. & vt asseruit Felin. in c. Rodolph.
 nu. 3. 1. de rescript. & in c. 1. nu. 17. de iudic. vbi censuram latæ sententiæ ferri docuit per hæc ver-
 ba, Noueris te excommunicatum, Anathemateuè percussum, Scias te suspensum, vel excommu-
 nicatum; idem etiam erit, si dicatur Decernimus, seu volumus te fore suspensum; nam &
 hac ratione censura latæ sententiæ fertur arg. c. prouida. & c. cupientes. §. ceterum. de elect. lib. 6.
 & c. 2. de regul. eod. lib. Sicuti etiam eadem censura fertur per hæc verba, Excommunicationis
 vinculo duximus te innodandum arg. c. vn. de schif. eod. lib. Sed de secunda iam regula etiam sa-
 11 tis. Tertia regula hæc est, † vbiunque itidem verba à lege, ab homineuè pro futuris culpis fe-
 runtur, quæ mandent, significantuè eum, qui deliquit, à se ipso censura obuolui, tunc latæ sen-
 12 tentiæ censura per ea verba fertur; quare, si exempli gratia censura forma sic concipiatur, † Qui
 contra fecerit, excommunicationem incurrat, in excommunicationem uè incidat; statim atque
 quis deliquerit, obligatus censura remanebit, vt probatur in Clem. 1. §. verum. de hæret. & in c.
 fi. §. præsentis; & §. pen. de pœn. lib. 6. & c. vn. de iniurijs, & c. 1. de hom. & c. 2. ne cler. vel mona.
 & c. pen. de cens. cum simil. & vt asseruit Abb. in c. si diligenti. num. 18. vers. Et idem dicit de foro
 compet. & Bald. in l. 2. C. de iur. emphyt. & glo. in Clem. 1. de vsur. quam communiter DD. se-
 quuntur, vt refert, ac sequitur quoq; Felin. in cit. c. Rodolphus. nu. 3. vers. Incurrat excommu-
 nicationem. de rescript. idq; iure merito; nam, cum lex ipsum incurrare, atq; incidere in cen-
 suram per se ipsum velit, si expectandum esset, vt ab alio in eam pœnam conijceretur, non per se
 ipsum, quod lex voluit, quodq; verbum illud Incurro, Incidoue, significat, ea pœna obuolue-
 tur, & ita contra mentem legis, verborumq; proprietatem fieret, quod repugnat l. non offinis.
 ff. si cert. pet. & l. non aliter. ff. de leg. 3. hinc verba huiusmodi hominis ministerium non postula-
 re asseruit Felin. in cit. c. Rodolphus. in vers. Incurrat; idem quoq; erit forma sic concepta Si hoc
 feceris, in excommunicationem incursum es, vel Noueris te incursum in excommunicationem
 arg. Clement. fi. de pœn. & c. 1. de vsur. lib. 6. & Clem. 1. de relig. dom. & Cleme. vn. de vsur.
 & Clement. 2. de pœn. & quamuis Felin. contrarium fenserit. quò ad hoc postremum in c. Rodul-
 phus. nu. 28. de rescript. vbi per verba hæc Noueris te incursum, censuram latæ sententiæ non
 ferri existimauit, tamen ab eo, quod diximus, discedendum non est, tum quòd non probatur in
 c. relatum. de iur. patron. quod pro hac opinione citauit, vt quisq; id per se conspiciere potest,
 tum quòd rationibus supra allatis repugnat, & de tertia regula satis. Quarta demum regula hæc
 13 est. † vbiunque verba à lege, ab homineuè pro futuris culpis prolata quem esse in excommuni-
 14 catione aut iubent, aut significant, his latæ sententiæ censura fertur; † si ergo sic censuræ forma
 concipiatur, Excommunicationi subiaceat. Ecclesiasticouè interdicto, latæ sententiæ censura hæc
 erit arg. Clement. 1. de pœn. & c. vn. de iniur. lib. 6. & vt gloss. ibi dixit, & Abb. in c. si diligenti.
 nu. 18. de foro compet. & in c. dura sape. nu. 8. de crim. fals. & in c. non magno. num. 4. ne cler. vel
 monac. & in c. cum in cunctis. §. fi. nu. 6. de elect. idem si dicatur Noueris te subiacere excommu-
 nicationi, vel Decernimus te subiacere excommunicationi; hanc enim censuræ ferendæ formã
 ecclesia vsurpauit in c. 2. de hæret. lib. 6. & in c. non minus de immun. eccle. & in extraug. vn.
 ne sed. vac. in fin. & in extraug. de iud. & in Clem. 1. de sepult. & in Clem. 2. de hæret. & in
 Clem. vn. de consaguin. & in c. fin. de immun. eccle. lib. 6. & in c. 1. de re iud. eod. lib. & in c. vn.
 de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt eod. lib. atq; ita Felin. quoq; tradidit in c. 1. nu. 17. vers.
 Quid si dicatur Noueris te excommunicationi subiacere, & in c. Rodolphus. nu. 26. vers. No-
 ueris te subiacere de rescript. idem quoq; si dicatur Maneat interdicto subiectus, suspensusue;

nam,

nam, & hac ratione latæ sententiæ censura fertur, vt probatur in c. 1. de vsur. lib. 6. & in c. fin. de
 pœn. eod. lib. & in Clem. fi. eod. in summa omne verbum subiectionem excommunicationis, cen-
 suræuè significans latæ sententiæ censuram fert, vt dixit Felin. in c. 1. nu. 17. de iud. At quid, si
 per legem, iudicisue sententiam quidpiam prohibeatur, vel sub pœna, interminatione, inter-
 positione uè anathematis, atque excommunicationis, vel sub excommunicatione, vt habetur
 in c. vn. de sagit. & in c. 1. de eo, qui ordines furtiuè suscepit, & in c. 1. de loc. & in c. sicut. de simo.
 & in c. Salonitanæ. dist. 63. an per huiusmodi verborum formam latæ sententiæ censura feratur?
 & quid si dicatur, Anathema sit, vt habetur dist. 33. & passim apud Trid. Synod. an & per huius-
 15 modi verba excommunicatio ipso iure promulgetur? † Quò ad primum igitur videbatur di-
 cendum, vbi quidpiam sub pœna excommunicationis prohibetur, latæ sententiæ censuram, tunc ferri,
 & hoc ob c. 1. de eo, qui ord. furt. susc. & c. 1. de loc. & c. Salonitanæ. dist. 63. & c. sicut. de simo.
 nam in cit. c. 1. si quis ordinè furtiuè receperit, cum ipsi hoc sub anathematis pœna prohibitum
 non esset, alium præter Romanum Pont. dispensare cum ordinato posse ibi dicitur, secus autè
 si sub anathematis interminatione id vetitum esset; nam tunc Romanus Pontif. tantum dispen-
 sat; ecce hic in secundo casu sub interminatione anathematis prohibitus, ne ordinem suscipiat,
 ordinem suscipièdo ipso iure excommunicatus est; id quod hinc patet, quoniam aliàs secundus
 hic casus à priori non differret; quippe qui in neutro casu excommunicatus esset: idem in cit.
 c. 1. de loc. hoc probari etiã videtur; nam ibi, prohibitione facta, ne quidam habitationes quas-
 dam conducant, idq; sub anathematis pœna, qui contra faciunt, excommunicatos esse commu-
 niter concluditur: item in cit. c. Salonitanæ is, cui sub excommunicationis interpositione
 vetitum erat, ne Missæ sacrum faceret, excommunicatus dicitur, quoniam Missæ sacrum fecit;
 ergo ex his omnibus apparet hac verborum forma censuram ipso iure ferri. Verum ad hæc iu-
 ra glo. in c. sicut. de simon. & Abb. in c. relatum. de iur. patron. sic respondebant idcirco in illis
 iuribus eos, qui id, quod sibi vetitum erat, excommunicatos ipso iure fuisse; quoniam sub con-
 ditione, vtpotè Quicunq; fecerit hoc, vel illud, illum excomunico, lata erat; quo casu, vbi non
 paretur, excommunicatione statim quis constringitur arg. c. à nobis. 1. de sent. excom. & c. præ-
 terea. 2. de appell. sub interminatione igitur anathematis prohibitio facta erat, quia sub condi-
 tione anathema latum erat, & sic ipso iure; refert igitur in cit. iur. quid aliàs factum sit, vt id
 quoq; not. Abb. in cit. c. relatum, quorum responsio mihi etiam satisfacit; nam ipsis iuribus nul-
 la ratione hac excommunicatio fertur. Quare contrariam sententiam, vt hac verborum forma
 censura ipso iure non feratur, amplexata est glo. in cit. c. Salonitanæ, & in eod. c. relatum. §. fin.
 de iure patr. & ibi quoq; Abb. nu. 5. & in cit. c. sicut. in verb. anathematis. de simon. & in c. vnic.
 vbi quoq; Abb. nu. 3. & Felin. nu. 5. vers. In glo. 3. de sagit. & glo. in c. 2. in verb. sub pœna. de reg.
 lib. 6. & in c. vn. in fin. & ibi Anchar. nu. 4. de big. & in Clem. vn. in verb. interminationem, & ibi
 Zab. vers. Septimò noto, & vers. Tertio quæro. de excess. prælat. & in Extraug. si fratrum. in ver.
 sub excommunicationis pœna Io. 22. ne sed. vac. & in Extraug. sancta Rom. in verb. volumus
 ipso facto eiusdem. de relig. dom. & in Extraug. quia non nunquam. in verb. ipso facto, & in
 verb. cõminatas. de verb. sign. & in c. 2. de matr. contract. contr. interdictum eccl. vbi Abb. com-
 munitè sententiã hanc receptam esse testatur. sicut etiam in cit. c. 1. extra loc. & Felin. in c. di-
 lectæ in Chro. nu. 3. vers. Secundò. de except. Probatum autem primò per cit. c. relatum. in fin.
 de iur. patron. ibi enim Rom. Pont. iubet, vt is, qui ecclesiam spoliat contra prohibitionè sub-
 interminatione anathematis factam, excomunicetur; ergo illis verbis Sub interminatione ana-
 thematis ipso iure censura non fertur; non enim iussisset Summus Pont. vt excommunicaretur,
 si per ea verba excommunicatio lata esset: idem probatur in c. clericis. ne cler. vel mon. vbi cle-
 ricus, qui officium vicecomitis, ac præpositi sæcularis contra prohibitionè eadem ratione sub-
 interminatione. s. anathematis factam suscepit, si monitus se corrigere nollit, statim excommu-
 nicatus est; ergo per ea verba Sub interminatione anathematis, excommunicatio latæ senten-
 tiæ non fertur: confirmatur ratio hæc, quoniam ibi diuersa esse Summus Pontif. significat pro-
 hibitionem sub interminatione anathematis factã, & verba hæc Excommunicationi subiaceat;
 at per hæc excommunicatio ipso iure fertur, vti antea probauimus; ergo per illa eã non ferri asse-
 rendum est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne. de præsumpt. Secundo loco probatur etiam
 communis hæc opinio; nam verba hæc Sub pœna, Sub interminatione anathematis, & huius-
 modi comminantia verba sunt; ergo non disponunt arg. tot. tit. C. commin. vel epist. item & ver-
 ba enunciatiua, quæ nec à lege prolata disponunt, vt tradidit Ias. nu. 26. C. de sacr. sanct. eccles.
 & in l. ex his. C. de test. milit. Postremò censura per sententiam fertur; sententia verò purè, sub
 condi-

conditione ueratur, condemnationem, absolutionem ueratur continere debet arg. l. r. ff. de re iud. at uerba hæc neque condemnationem, neque absolutionem ponunt; quandoquidem uerbu non adest, quo casu nomina per se posita nihil affirmant, negant ueratur, ut docuit Phil. in lib. de interpret. cap. de nomine; iure igitur censura per huiusmodi nomina ipso iure non fertur, aut sub anathematis, excommunicationis ueratur, aut interminatione, aut pœna, aut interpositione, uel sub excommunicatione fertur, ob iura, ac rationes, quas reddidimus; ex quibus etiam eorum opinio falsa redditur, qui existimant, ubi a lege ea uerba adhibentur, censuram tantum comminari arg. dist. 30. per tot. ubi ueratur ab homine tunc censuram ipso iure ferri; quandoquidem mitius agitur cum lege, quam cum homine arg. l. celsus. ff. de arb. nam & rationes allatæ, a quocunque fertur, locum habent, quamuis Felin. contrarium senserit, & malè mea sententia in c. sicut. nu. 7. ueratur. Secundò lim. de simon. & quod de lege dicitur in cit. dist. 30. non probatur; tum quod non ibi sub pœna, interminatione ueratur anathematis dicitur, sed anathema sit, quæ uerba disponunt, tum quod, ut paulò post probabimus, latæ sententiæ per ea uerba censura fertur;

16 a communi opinione igitur non discedemus: † quæ tamen locum non habebit, ubi ad ea uerba quidpiam additur, quod latæ sententiæ censuram ferri significet, ut exempli gratia si addatur, uel latæ sententiæ, uel ipso iure, uel ipso facto; nam tunc statim, qui contra prohibitionem huiusmodi fecerit, sub pœna excommunicationis ipso iure, uel ipso facto, uel latæ sententiæ munita, excommunicatus erit; sicuti etiam cum additur ad hæc uerba Excommunicetur, Suspendatur, Communionem priuetur, Interdicto subijciatur quodpiam, quod latæ sententiæ censuram significet; nam, etsi ea uerba ueratur sua ipso iure censuram non ferunt, sed iudicis operam postulant, ut supra probauimus, huiusmodi tamen adiectione ipso iure obligabunt, ut probatur c. quam sit. de elect. lib. 6. & in c. si religiosus. ueratur. Electio eodem titulo, ac lib. & ut tradidit gloss. in c. quicunque. §. 1. in ueratur. Innodetur. de hæret. lib. 6. & in c. pen. de reg. iur. eod. lib. & Abb. in c. si diligenti. nu. 18. & Franc. de Aret. nu. 14. de foro compet. & idem Abb. in cit. c. vn. de sagit. in huiusmodi casu igitur hisce uerbis sub pœna excommunicationis censura statim feretur, atque sic sensit Felin. in c. sicut. nu. 5. ueratur. Tertio lim. de simon. At inquiet quispiam, quænam ea signa sunt, quibus adiectis uerba, quæ censuram comminantur, censuram latæ sententiæ ferunt? hæc planè latæ sententiæ, ipso iure, ipso facto, statim, Mox, Prorsus, Ex tunc, Eo ipso, atque id generis, ut asseruit Abb. in cit. c. si diligenti. nu. 18. & Franc. de Aret. n. 14. & Felin. in c. Rodolphus. n. 31. de rescript. ubi materiam hanc pertractauit, & Io. Mon. in c. cupientes. nu. 39. de elect. lib. 6. & Gemin. in c. quamquam. nu. 4. eod. tit. ac lib. & Add. ad c. quam sit. in fi. de elect. eod. lib. & Add. ad glo. in c. in pœnis. de reg. iur. lib. 6. Item proposita regula locum non habebit, ubi a Roma. Pont. sub huiusmodi forma. s. sub pœna excommunicationis quidpiam iuberetur, & declarasset se illis uerbis non parentem statim obligari iptum uelle; nam, quod ipse solutus huiusmodi legibus est arg. c. proposuit. de concess. præben. planè, qui non pareret, statim excommunicatione constringeretur arg. Clem. fi. & ibi glo. de sent. excom. † At quid si inferiores iudices hisce uerbis censuram se ipso iure ferre uelle declarent, an propterea ab ipsis feretur? Hostien. & Ant. quos refert, ac sequitur Abb. in c. vn. de sagit. & Felin. in cit. c. sicut. nu. 5. ueratur. Ex quorum dictis de simon. uel tacito id declarent, utpotè quia dum sententiam proferunt, accensus facies habet, prolata ueratur sententia ipsas extinguit de more, ipso iure censuram per huiusmodi uerba ferri existimant; immo, ubi arbitretur, in quam sententiam iudex, qui censuram protulit, ea uerba accepisset, declarationi eius iudicis standum idem Host. existimauit, cuius sententiam non omnino Abb. probauit. ego autem nihil horum sequor; nam ad ferendas censuras, easdemque tollendas, etsi præscripta uerborum forma non est, aptis tamen pronuciari debet, ut infra cap. de forma probabimus; hinc, si iudex subditum uitet, non propterea excommunicare ipsum ea ratione dicitur, potest ueratur, ut ibidem asseruimus; sicuti neque etiam eundem excommunicatum absoluit, si cum eo ueratur arg. c. cum desideres. de sent. excom. & Clem. fin. eod. innot. glo. ex quibus patet per luminum accensionem, extinctionemque censuram per uerba, quæ id nequeunt, ipso iure non ferri. Quare sic ego distinguendum censerem, aut ad huiusmodi uerba quidpiam additur, quod communi iure censuram latæ sententiæ significat, quod cuiusmodi esset, antea tradidimus, utpotè ipso facto, ipso iure, latæ sententiæ, & id generis; & in hoc casu ueratur ipsorum opinionem concludo: aut nihil huiusmodi addunt, & tunc, uel antea uerbis declarent se per ea uerba censuram ipso iure a se promulgari, uel factis, utpotè facis accensione, eiusdemque extinctione, & in hoc casu nihil fieri ab ipsis opinor; neque enim uerborum communem sententiam singularis homo, qui Summus Princeps non sit, mutare potest; postremò forma, qua fertur censura,

18 fura, exprimere ipsa hoc debet, ut diximus eod. cap. de form. horum igitur sententiam minus probo; sed de hisce uerbis. s. Sub pœna excommunicationis hæcenus. † Iam, si hæc forma, scilicet Anathema sit censura fertur, latæ sententiæ censura sit, contemnemur; nam & hoc contemplanum nobis antea proposueramus. Glo. igitur iure ipso per hæc uerba censuram non ferri sensit in c. 2. in fi. de foro compe. idem sensisse quoque uidetur Zab. in Clem. vn. ueratur. Tertio quæro. de excess. prælat. & horum sententia ab ipsis probatur per dist. 30. ubi hæc uerborum forma contra multos censura fertur: atqui ratio hæc mihi non satisfacit; nã pro certo habet id, de quo disputamus, quandoquidem in cit. dist. 30. id cauetur, ut qui hoc, illud ueratur fecerit, anathema sit; nec habetur ibi ipso iure censuram ferri. Ego igitur contrariam sententiam sequor, ut. s. huiusmodi uerbis excommunicatio latæ sententiæ fertur. Primò per c. hæc autem ead. dist. 30. nam, postea quam per plures canones Sancta Syn. pronunciauit, ut, qui hoc, illud ueratur sentit, Anathema sit, & eorum etiam, qui uirginitatem, continentiamque uouerunt, mentionem fecit; ne quis existimaret sanctam Synodum eos etiam anathemate ferijisse, qui continentiam uotum fecerunt, sic subiunxit. Hæc autem scripsimus, non abscondentes eos, qui in ecclesia Dei secundum scripturas propositum sanctum continentiam eligunt; sed eos, qui suscipiunt habitum eius, & in superbiam efferuntur, &c. hæc ibi; si ex ea Synodo igitur sancti Patres ea scripserunt per illos canones, quibus ea forma censuræ fertur, non abscondentes, qui uotum continentiam eligunt, sed eos, qui superbia efferuntur; ergo per illa uerba Anathema sit, latæ sententiæ excommunicatio fertur; alioquin non rectè dictum esset, Hæc scripsimus abscondentes eos, qui superbia efferbantur; nam per illud participium Abscondentes apparet ipsammet Synodum eos abscondere; non autem iubere, ut ab alio abscondantur, & ipsa Synodus ea uerborum forma. s. Anathema sit ueratur erat, ut in cit. dist. 30. conspicitur; item declarat id participium illud Abscondentes, quod tunc abscessionem fieri significat, ut probatur in c. vnic. de schis. lib. 6. ibi innodantes excommunicationis vinculo, quibus uerbis excommunicatio iure ipso fertur; per anathema ueratur quem abscondi ab ecclesia habetur in c. Engeltrudam. 3. q. 4. hinc ergo apparet per hæc uerba Anathema sit censuram ipso iure ferri; hinc Felin. in eod. ueratur. nu. 56. cogitandum reliquit; quibus iuribus sit declaratum eos canones, qui habentur in ea dist. 30. sententiæ ferendæ esse; quasi innuat ueratur sua uerba hæc Anathema sit hoc non significare. Præterea confirmatur sententia hæc, quoniam nomen hoc Anathema execrabile, & ut uitandum quoddam significat, ut declarauimus in Tab. 2. cap. ult. §. ult. at, si per eam formam censura latæ sententiæ non ferretur, non rectè anathema diceretur, ut qui adhuc anathema non esset, nec uitandus, utpotè nondum excommunicatus, quod fieri non debet arg. §. est & aliud. in Instit. de donat. Postremò Tridè. Synod. hac ratione quamplures canones contra hæreticos tulit, quos excommunicare tunc etiã ipsam uoluisse sine dubitatione existimandum est; hisce uerbis ergo Anathema sit excommunicationem latæ sententiæ promulgari sentio; sed de re hæc satis, ad reliqua transeamus.

S V M M A.

- 1 Lex promulgata esse debet, quod censura per eam lata obliget.
- 2 Lex Summi principis promulgata post duos menses obligat; & quid de statutis inferiorum iudicum.
- 3 Lex, quod obliget, promulgata in loco esse debet.

- 4 Indi censuris a iure pontificio latis non obligantur, si apud ipsos eius constitutiones, ac canones promulgati non sint.
- 5 Ignorantia probabili ubi quis ignorat legem promulgatam esse, in pœnam, censuramque eius non incidit.

VII.

1 §. † Promulgata lex ut sit, etiam oportet, quod censura per eam lata obliget; nam, antequam lex promulgetur, ipsa obligandi vim non habet, ut probatur per Auth. ut fact. nou. const. §. sentimus; & §. ne igitur, & c. 1. ubi & Abb. id not. de postul. prælat. & c. in istis. §. leges. dist. 4. & c. proposuisti, ubi quoque; glo. dist. 82. & ut asseruit Nauar. in man. cap. 23. nu. 40. † Quare, ubi lex generalis est, utpotè a Romano Pont. lata, a die promulgationis si menses duo elapsi non sint, qui eius legis incius ipsam offendit, pœna per ipsum lata non obligabitur arg. cit. Authen. ut fact. nou. const. & ut asseruit glo. in c. nouerit. in ueratur. intra duos menses. de sent. excomm. & in rubr. procem. decretal. in ueratur. Bononiæ, & communiter receptum hoc esse testatur Abb. in c. 2. nu. 7. & Felin. nu. 9. ueratur. Circa secundum. de constit. & Nauar. in man. eod. c. 23. nu. 44. ueratur.

Dixi elapso tempore. Excipitur tamen primò, vbi quis ante duos menses elapsos promulgatã constitutionem nouit; nam tunc eam scientem obligari. dixit glo. in c. 2. in verb. hæcenus. de reb. eccles. non alien. & Abb. in cit. c. 2. nu. 7. vers. Sed disceptatio est. de constit. & facit c. certus. cum ibi not. de reg. iur. lib. 6. quamuis Dec. in eod. c. 2. nu. 16. cum seq. contrarium senserit. Itẽ excipitur, vbi speciatim aliter cautum esset. Postremò excipiuntur inferiorum statuta; nam arbitrarium tempus hoc est, etsi eos ipsa non ignorantes statim obligent, vt tradidit Abb. in cit. cap. 2. num. 7. & Felin. nu. 10. & Dec. num. 15. & communiter DD. † Item non obligatur quis ea lege, vbi, etsi promulgata est, non tamen promulgatio in sua ciuitate est facta arg. §. sancimus. & §. ne igitur. iunct. §. prouinciarum verò præfides. Authen. vt fact. nou. constit. nam Imperator ibi, vt prouinciarum præfides in suis ciuitatibus legem latam promulgent, ipsis iubet; ergo ex hoc patet ante promulgationem in loco factam eius loci homines non obligari; ac planè si, vbi nusquam lex promulgata est, neminem obligat, vt diximus; nec post promulgationem alicubi factam homines aliundè, vbi facta promulgatio non est, ea constringentur arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. † Indi ergo, qui modò Christi fidem professi sunt, si apud ipsos Pontificij iuris cõstitutiones promulgatæ non sunt, in ipsius pœnas nõ incident, vt sensit Nauar. in man. cap. 27. nu. 274. vers. Per eandẽ rationẽ. & Iacob. de Graff. c. 9. nu. 26. lib. 4. decis. cas. consc. quamuis glo. in dat. lib. 6. in ver. anno, contrariũ senserit, quã, etsi eã improbauit Abb. in c. 2. nu. 8. de cõstit. de facto tamẽ, & cõsuetudine seruari testatur Iacob. de Graff. eod. quãdoquidẽ publicationẽ factã in Romana Curia fat esse ait, vt infra duos menses ad aliorũ aures perueniat, ex quo in curia cuiuscunq; generis homines esse consueuerunt. † Postremò nõ obligatur quis pœna legis promulgatæ, qui promulgationẽ probabiliter ignorauit; vt potè quia tunc vel apud hostes erat, vel amentia detinebatur, vel ab infantia nondum excefferat arg. c. fi. de ijs, qui matrim. accus. poss.

S V M M A.

- 1 Scita lex, statutumue esse debet; quò in excommunicationem, censuramq; ab ipsis latam delinquens incidat.
- 2 Ignorans excommunicari ab homine potest.
- 3 Absens excommunicari ab homine potest.
- 4 Excommunicatio ab excommunicantis animo pendet.
- 5 Ignorans probabiliter se excommunicatum, censuramue alia irretitum excusatur; quò minus in pœnas incidat; & ne irregularis fiat, peccetq; si contra censuram facit.
- 6 Ignorans statutum, legemue excommunicationem ferentem in excommunicatione incidit cõtra statutũ, legemue faciens; si ignorantia crassa, supina affectataue sit.
- 7 Ignorans probabiliter qualitatem aliquam, quam si nouisset, delictum nõ commississet, probabileuẽ est eum delictum illud non

commissurum, in excommunicatione, censuramue latam contra eos, qui tale delictum committunt, non incidit.

8 Ignorans clericum esse eum, quem suadente diabolo percussit, in excommunicationem non incidit.

9 Ignorans probabiliter statutum, quod sub pœna excommunicationis lata sententia aliquid prohibet, quod sua natura prohibita non est; in excommunicationem non incidit, si contra illud statutum venerit, idem si legem huiusmodi ignoret.

10 Ignorans statutum probabiliter, quod sub pœna excommunicationis lata sententia aliquid prohibet, quod sua natura prohibita est; in excommunicationem eam non incidit, si contra illud veniat; & quid si communem legem ignoret.

VIII.

- 1 † Scita quoque lex, statutumue esse debet, quò in excommunicationem, censuramq; ab eis latam delinquens incidat arg. c. fi. de constit. lib. 6. Verum, quòd conclusio hæc simpliciter vera non est; ob eam rem, vt eius cognitionem absolutã habeamus, præmissis prius quibusdam, quæ communiter ab omnibus recepta sunt, eam hæc contemplandam mihi proposui.
- 2 † Præmitto igitur primũ, vbi ab homine quis excommunicatur, & ignorantem, & inscium excommunicari posse, vt probatur c. cum sit Romana. §. vlt. de appell. vbi Apostolum quempiam absentem, & irrequisitum excommunicasse dicitur; † ergo ignorans, & absens quis excommunicari potest, vt & ibi communiter not. & vt not. glo. communiter recepta in c. Apostolicæ. in verb. Probabili. de cler. excom. min. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 7. de sent. excom. lib. 6. facit quoq; c. de manifesta. 2. q. 1. † idq; iure meritò, etenim excommunicatio ab animo eam proferentis pendet; ac propterea, ex quo inscium, & absentem obligare vult, obligatus ille remanebit,

- 5 manebit, sicut etiam aliàs iniuste, atq; iniuria excommunicatus arg. c. sacro. de sent. excom. & c. 1. 11. q. 3. † Secundò præmitto eũ, qui absens, & ignorans excommunicatus est (modò ignorantia probabilis sit) excusari, si contra excommunicationem quidpiam faciat, & hominum, sacramentorumq; communionem vtatur; atq; idcirco nec ipsum peccare, nec irregularem fieri, vt habetur in cit. c. Apostolicæ. Verum, dicitur enim ibi, quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos. Hæc ibi; si suspensionis igitur probabiliter quis ignarus celebrans excusatur, ergo eadem ratione, & excommunicationis inscius; quãdoquidẽ & ipse ab officio suspensus est, atq; sic not. ibi cõiter DD. & Henric. Bohic. nu. 1. & Couar. in eod. c. alma. par. 1. §. 6. nu. 9. & §. 7. nu. 2. & nos in hac Tab. cap. de effectibus per accidẽs, qui in hac vita percipiuntur in princ. id quod nec ratione caret: nam, vt quis irregularis fiat ob delictum, iure id constitutum est arg. c. is, qui. de sent. excom. lib. 6. & ibi communiter not. at ius pro delinquente eum non habet, qui fecit id, quod delictũ esse probabiliter ignorauit; alioquin ad impossibile lex obligaret contra c. erit autem lex. dist. 4. & ibi not. glo. in verb. possibilis, & l. impossibile. ff. de regul. iur. quod hæc contingeret: vt verò quis peccet, quò sciens peccauerit, necessariò postulat; nam consensus requiritur, qui in ignorante sine dubio desideratur, vt in proposita conclusione; iure igitur hic nec peccat, nec irregularis efficitur, quamuis inscitia hæc aliàs ei non profit; quare excommunicatus hic, suspensusue si eligatur, electio non valebit, & collatio beneficij ei facta pro nulla habebitur, vt citati autores concludunt, & nos infra in Tab. 2. asseruimus. Hæc autem locum habent etiam, vbi quis scit quidem se excommunicatum esse; sed, dum quidpiam contra excommunicationem facit, probabiliter tamen eius non recordatur, vt dixit Iacob. de Graff. c. 9. n. 29. lib. 4. decis. cas. consc. † Tertio præmitto communiter receptum hoc etiam esse eum, qui statutum, legemue probabiliter non ignorauit, sed ob crassam, supinam, affectatamq; ignorantiam, in excommunicationem iuris incidere, quòdunque ius illud sit, vt habetur in c. vlt. ibi. Dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina, & ibi communiter not. de constit. lib. 6. sicut etiam in c. 2. de constit. in antiq. de communi quoq; sententia testatur Angel. in verb. excommunicatio. 7. cas. vlt. nu. 2. vers. Vtrum ignorantes, & Nauar. in man. cap. 27. nu. 16. & Syl. in verb. ignorantia. nu. 15. vers. Et sic non ligatur ignorans, & Armil. eo. ver. ignorantia affectata, & Iacob. de Graff. c. 9. nu. 31. lib. 4. decis. cas. consc. facit quoq; cit. c. Apostolicæ; quare, vbi quis legem aliquam scire debet ob officium, quò exercet, nõ excusabitur, si ignorans eã offenderit; etenim ignorantia eius, quod quis scire debet, probabilis non est, nec excusat arg. §. imperitia. in Instit. de leg. Aquil. & vt sensit Nauar. in manua. cap. 23. nu. 147. & Angel. eod. vers. Etsi, cum talis ignorans, ibi nisi sit persona, & Iac. de Graff. eod. Si igitur statuto episcopi caueatur sub pœna suspensionis lata sententiæ exempli gratia, vt parochi suis aditum in ecclesiã interdican, vbi pro certo nouerint festis diebus eos choreas duxisse; planè, si tantum temporis parochus ibi commoratus sit, vt statutum hoc noscere potuerit, quamuis statutum ignoret, eam pœnam tamen statuto non parens non euitabit; etenim ad parochos synodales constitutiones scire pertinet. Episcopus itidẽ in suspensionem latam per c. eos. de temp. ord. lib. 6. incidet, si alterius ordinarij subdito sine eius ordinari licentia ordines contulerit; nam ad episcopum hoc noscere pertinet arg. c. cum nullus. eod. tit. ac lib. Non itidẽ excusabitur, quò minus in excommunicationem incidat, qui clericum percussit, quem clericum esse non ignorantia probabili, sed crassa, atque supina ignorat, vt dixit glo. in c. fi. verò. 2. in verbo ignorauerit. de sent. excom. quam communem esse ait, ac sequitur Couar. in cit. c. alma. par. 1. §. 10. nu. 16. vers. Illud sanè prætermittendum est. At inquiet quispiam, ignorantia affectata quamnam est, item quæ crassa, atq; supina? Ignorantia affectata ea propriè dicitur, atque est, vbi quis ignorat, quã scire non vult, quòd scire debet, ac potest, & hoc ob nimium peccãdi amorem; nam, quò liberius peccet, ignorantiam hanc à se remouere non vult, adeò quòd de eo illud dici potest, Noluit intelligere, vt bene ageret: quæ ignorantia non modò peccatum non minuit, sed contra potius illud auget, vt declarauit S. Thom. 1. 2. q. 76. art. 4. & Couar. eod. §. 10. nu. 17. vers. fic. Decimoquintò, & Iaco. de Graff. cap. 9. nu. 30. lib. 4. decis. cas. consc. & Summa corona cap. 1. vbi de ignorantia vincibili tractat. Ignorantia verò crassa, atque supina est, vbi quis ob desidia, negligentiam, incuriamue ignorat, quæ scire debet, ac potest, & ob easdem rationes scire non curat, vt citati autores eisdem in locis sentiunt: quæ ignorantia non omnino excusat, quoniam nec omnino de eorundem autorum sententia voluntarium excludit; qui ergo sic ignorans, legem, statutumue offendit, excommunicationem, censuramq; ab ipsis latam non euitabit.
- 7 † Quarto præmitto inscitiam, & ignorantiam probabilem, seu inuincibilem qualitatis eius, quæ

speciem peccati constituit, & grauiorem reddit, excusari ab ea specie, grauitateq; peccati, & ob eam rem à pœna pro ea delicti specie debita; atq; idcirco & ab excommunicatione, atque à reliquis censuris, modò qualitas illa scita amouisset probabiliter delinquentē à delicto, vt probatur in c. si verò. 2. de sent. excom. † vbi, qui clericum percutit, in excommunicationē eum non incidere dicitur, si probabiliter eum clericum esse ignorauerit; ergo idem & de alijs censuris, ac pœnis dicendum est; pro qua sententia facit quoq; l. apud Labeonem. §. si quis virginem. ff. de iniur. hinc vasallus, si dominū offenderit ignorans inuincibili ignorantia, feudum non amittit; sicut nec donatarius donationē donatorem eadem ignorantia laborans offendens, vt pluribus id egit Couar. eo. §. 10. nu. 13. vers. Tertium, & Iacob. de Graff. cap. 9. nu. 33. lib. 4. decis. cas. confc. vbi & S. Thom. & Caiet. idem sentientes refert, & Franc. à Viêt. in sum. de excom. nu. 8. vers. Secunda, vbi & communiter hoc receptū esse sentit: id quod summa ratione fit; quando quidem delictum, ac peccatum non est, nisi voluntarium sit; at ignorantia illa actum eum inuoluntarium constituit, & maliciam ab eo actu tollit, à qua culpa proficiscitur, & vnde pœna debetur, vt asseruit Couar. eod. Quare, si ignorantia illa omnino, & secundum totum operantem inuoluntarium constituit, ab omni culpa, & pœna excusat; si verò ex parte, secundum eam partē; hinc Iacob. qui cum Lya dormiuit, nihil peccauit, quoniam Rachelem sibi nuptui traditam esse omnino putauit; hinc è contrario, qui cum duabus sororibus rem habet, vel cum matre, ac filia ignorans id inuincibili hac ignorantia non punitur, quatenus incestum est, sed solum quatenus est fornicatio; ex quo sciebat neutram vxorem suam esse, vt habetur in c. si quis cum duabus, & in c. si quis cum matre, & in c. quidam fornicatus. 34. q. 2. facit quoque l. si ignorans. ff. loc. cum ibi not. à glo. & à DD. Quamuis igitur, qui aut cum consanguinea, affineq; aut cū Moniali matrimonium contrahit, in excommunicationem incidat, vt dicitur in Clem. vn. de conf. & affinit. pœnam hanc tamen euitabit, vbi hac ignorantia laborans id fecerit. Excipitur tamē, vbi quis nihilominus delictum illud commississet; nam, q̄ ignorantia hac voluntariū non tollit, ob eam rem & peccat, & in pœnam incidit, vt citati auctores ibidem inquirunt, & Iacob. de Graff. cod. nu. 34. † Quintò præmitto, vbiunque inferiorum iudicum statuto prohibitum quodpiam est, quod à iure diuino non est damnatum, nec à communi, excommunicatione, censurauē alia lata sententiæ adiecta, eum, qui statutum hoc probabiliter ignorans offendit, in excommunicationem, atque in pœnam non incidere, vt probatur c. si. & ibi not. de constit. lib. 6. & vt tradidit Abb. in c. à nobis. 1. nu. 9. vers. Vbi autem statutum, quo cum DD. communiter sentiunt de sent. excomm. & Bart. in l. cunctos populos. nu. 21. & ibi etiam alij C. de sum. Trinit. & Syl. in verb. excommunicatio. 2. nu. 5. vers. Sciendum est tertio, & in verb. ignorantia. nu. 15. vers. Tertium, & Nauar. in man. cap. 27. n. 16. vbi opinionem hanc communem sentit; idq; iure merito, etenim in excommunicationem iuris quis non incidit, nisi vbi mortiferè peccat, vt DD. communiter concludunt; & facit c. nemo. 11. q. 3. præsertim quòd ignorantia statuti ignorantia facti dicitur in c. 1. de constit. lib. 6. quæ ignorantia excusat, vt habetur in c. ignorantia. de reg. iur. lib. 6. Quare, si exempli gratia statuto episcopi cautum sit, vt qui festis diebus choreas ducunt, statim interdicti sint, qui statutum illud ignorat, is contra faciens ea pœna non obligabitur; nam choreas ducere vi sua peccatum non est, vt sentit Syl. in verb. chorea, & Caiet. eod. in sum. & Armill. eod. Hæc autem, quæ diximus, locum habent, etiam vbi leges, canonesuē Romanorum Pontificum de rebus huiusmodi latae offenduntur; quandoquidem, qui ea ignorant, in excommunicationes, ac pœnas ab ipsis latas non incident, vbi pro actu iure diuino non damnato sunt, vt sentit Bar. in cit. l. cunctos populos. nu. 21. & Angel. in verb. excommunicatio. 7. cas. vlt. nu. 2. & Syl. in verb. excommunicatio. 10. nu. 4. vers. Tertio, vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Couar. in cit. c. alma. par. 1. §. 10. num. 12. vers. Secundo principaliter, vbi & opinionem hanc communiter receptam esse testatur, & Franc. à Viêt. in sum. Sacram. de excom. nu. 8. vers. Tertia, vbi & de communi testatur; qui ergo constitutionem Roma. Pontificis ignorauerit contra eos latam, qui è terris ecclesiæ frumentum exportauerint, excommunicatione per ipsam lata non obligabitur, quamuis hodie, quòd communiter vbiq; id prohibetur, contrarium dici possit. His sic præmissis, reliquum est, vt duo contemplemur; primum an, qui contra statutum factum ab inferioribus Romano Pontif. facit, quòd sub pœna excommunicationis lata sententiæ aliquid prohibet diuino, humanouē communi iure damnatum, vtpotè furtum, in eius statuti pœnam hic incidat; atque idcirco in excommunicationem, vbi statutum illud probabiliter ignorauit; alterum, quid iuris sit, vbi lex de eadem re à Rom. Pont. sub eadem pœna lata est, si quis eam probabiliter ignorans itidem offenderit. † Quò ad primā quæstionem igitur, quam

disputarunt DD. potissimum in c. à nobis. 1. de sent. excomm. in antiq. & in c. 2. de constit. lib. 6. & generatim Bart. ac reliqui in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit. & fid. Cathol. varia fuerunt DD. sententiæ. Quarum prima fuit glo. in cit. c. à nobis, quæ hunc sic delinquentem in statuti pœnam incidere existimauit, id est in excommunicationem, hanc veriorē de rigore iuris esse dixit Abb. ibi, sequitur eam Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 8. cum multis sequē. vbi rem hanc pluribus egit de sent. excom. lib. 6. & generatim Bart. in ead. l. cunctos populos. n. 20. vers. Secundo quæro, vbi & quosdam alios idem sentientes refert, sicut etiam Iaf. nu. 31. & Bal. eod. nu. 22. Probatur autem, leuioribus omisissis, tribus potissimum rationibus, quarum prima hæc est, qui delictum committit diuino, comuniq; iure damnatum, in culpa est; ergo ob ignorantiam statuti excusari non debet, nec statuti pœnæ immunis esse arg. c. si. vers. Dum tamen. de constit. lib. 6. & c. apostolicæ. de cler. excom. min. hæc ratio mihi non satisfacit; nam, etsi in culpa est, egredi terminos tamē eius pœna non debet arg. c. 2. de ijs, quæ fiunt à maior. par. cap. & c. 1. de constit. & c. cum voluntate. de sent. excom. at culpa quò ad ius diuinum, & quò ad commune commissæ est; ergo eorū iurium pœnis tantum obligari debet, non autem & statuti excommunicatione, ex quo illud ignorans cōtra ipsum fecit, quo casu delinquēdi voluntas in ipsum non adest arg. l. cum testamentum, cū l. seq. C. de iur. & fact. ignor. atque idcirco nec culpa in ipsum deliquisse dici potest arg. c. si quis cum duabus, & c. si quis cum matre. 34. q. 2. ratione hac ergo proposita sententia non nititur. Vnde secundo loco Couar. sic argumentabatur eodē §. 10. nu. 9. vbi pluribus rem hanc egit; qui contra statutum hoc deliquit, hic statuti pœnam ignorat; at ob ignorantiam pœnæ reus delinquens non excusatur; non enim, si adulter, furuē pœnam pro adulterio, furtouē inuictam ignoret, furti, adulterijue pœnam euadet, quod nemo inficiabitur; ergo neque hic statuti pœnam effugiet: hæc ratio, qua nititur in primis Couar. mihi non probatur; nam, vt in excommunicationem quis incidat, necessariò postulat, vt is contumax sit, vt DD. communiter concludunt, & probatur in c. nemo. 11. q. 3. & apud Matt. cap. 18. ibi Si non audierit, sit tibi, sicut Ethnicus, & Publicanus, atque sic asserit Iaco. de Graff. cap. 9. n. 11. decis. cas. confc. lib. 4. atque idcirco, vt & mortiferè peccet: at contumax hic respectu habitò ad statutum non est, ex quo probabiliter ignorat hoc sibi à statuto prohiberi; ergo ob hanc rationem in excommunicationē statuti non incidit; alioquin dicendum esset hunc peccare multipliciter, & vbi etiam ignorantia probabili laborat, quòd absurdum est; non enim peccatū est, nisi voluntarium, & voluntas in eo non est, qui nescius aliquid facit; præterea speciatim contrarium cautum est in c. 2. de constit. lib. 6. Postremò citatur l. vulgaris. §. si quis æs. ff. de furt. vbi, qui furripuit æs, furtum hunc committere dicitur, quamuis illud aurum esse putabat; ergo sicut hic, qui errat, à furto non excusatur, quandoquidem rem communi iure, ac diuino damnatam facit, ita in casu nostro idem concludendum videtur: hæc ratio non modò propositam sententiam non tuetur, sed contra potius eam oppugnat; nam, etsi furti tenetur, non tamen pro auro, quòd furripere se existimabat, sed pro ære, quòd verè furripuit; ergo idem in casu nostro, vt non statuti, sed cōis iuris offensi pœna plectatur; itē ibi qualitatis error fuit, furripiens enim æs aurum existimabat, qui error actū non vitiat, vt habetur 29. q. 1. etenim ignorantia illa omnino vitium rei non tollit. Quare, cum nulla probabili ratione opinio hæc nitatur, contrariā opinionem, vt hic in pœnam statuti non incidat, quòd ignorauit, DD. cōmuniter amplexati sunt Ioā. andr. in eod. c. 2. in princ. in verb. ignorans. de constit. lib. 6. & Gemin. eod. nu. 25. vers. Glo. in verbo ignorantem, & Anton. sibi contrarius in c. cognoscentes. eod. in antiq. & Henric. Bohic in cit. c. à nobis. nu. 15. & Imol. quem ibi Felin. refert nu. 5. & Syl. in verb. ignorantia. nu. 15. vers. Secundum, & in verb. excommunicatio. 2. nu. 6. vers. Mihi videtur dicendum, & Iaf. in cit. l. 1. n. 31. in 1. lect. C. de sum. Trinit. & Addit. ad Bart. ibidem nu. 21. in verb. iure communi, vbi quosdā alios idem sentientes refert, & Nauar. in man. nu. 16. & nu. 274. vbi opinionem hanc communem esse sentit cap. 27. & Iacob. de Graff. cap. 9. nu. 13. lib. 4. decis. cas. confc. vbi de communi sententia itidem testatur, sicut etiam Couar. eod. §. 10. nu. 11. vers. Ceterum de excommunicatione, quamuis contrariam opinionem ipse sequatur, vt vidimus, & Franc. à Viêt. in sum. Sacram. de excom. num. 8. vers. Quarta, vbi & de communi DD. sententia testatur. Probatur autem & hæc, leuioribus missis, primò per cit. c. 2. de constit. lib. 6. nam ibi Rom. Pont. ait se nolle per statuta quoruncunq; ordinariorum ligari ignorantes; ergo decisio casus propositi ibi esse videtur. Couar. eo iure opinionem hanc non probari dicebat; quandoquidem initium eius canonis de ignorantia statuti agit, quòd prohibet id, quòd aliàs diuino, communiuē iure damnatū non est; & quamuis ibi de furto deinceps agatur, tamen articulus ille postremus non per-

rinet ad initium eius canonis, sicut ipse dicebat: hanc responsionē infra tollemus; quandoquidem & verbis, & rationi eius canonis repugnat, vt probabimus. Vnde secundo loco citatur c. si verò. de sent. excom. lib. 6. vbi, si quis clericum percutiat, quem probabiliter clericū esse ignorat, in excommunicationem hunc non incidere ibi dicitur, & tamen clericum percutere, & diuino, & humano iure prohibitum est; ergo idem in casu nostro dicendum videtur: ad hoc variè respondetur, & præsertim à Bero. in c. 2. nu. 3. 2. cum seq. de const. in antiq. ego autem, missa verborum multitudine, breuiter respondeo ius illud ad rem nostram non facere; nam nos de ignorantia iuris agimus; ibi verò de ignorantia facti agitur: id quod hinc probatur, quoniam ignorantia illa, quæ percussus clericus sit, ignorantia vnius singularis est; at ignorantia iuris est vniuersalium, vt probatur per l. 1. ff. de iur. & fact. ignor. Postremò sic dicebat Gemin. pœna à statuto inuritur ob subditi contemptum; ergo, qui statutum ignorauit, hunc contempnisse illud dici non potest: & hæc sunt, quæ potissimum pro hac opinione allegantur, præterquam quòd benignior opinio hæc est. Tertia fuit opinio quorundam, vt Anchar. in cit. c. si. num. 6. vers. Quintò oppono. de constit. lib. 6. & Ant. de Butr. in cit. c. à nobis. 1. nu. 8. ibi cum glo. tamen nostra, qui opinionem hanc posteriorem locum habere censent, vbi statutum excommunicationem, pœnam uè aliam spiritualem inurit, priorem autem, vbi alias pœnas infert. Quid igitur concludendum? Ego in hac opinionum varietate à secunda opinione, quæ communis est, & vera, discedendū non censeo, vt. si. in excommunicationem non incidat, qui statutum hoc ignorauit. Primò ob cit. c. si. de constit. lib. 6. vbi & verbis, & ratione apertè opinio hæc nititur. Verbis, quoniam Rom. Pòt. statutis huiusmodi ignorantes obligari non vult; Sententijs per statuta quorumcunque ordinariorum prolatis, ait enim ibi, ligari nolumus ignorantes. Ecce hic simpliciter loquitur, nec distinguit, de qua re statutum sit; ergo neq; nos distinguere debemus arg. l. de prætor. ff. de publ. in rem act. præterea pro regula ponit se nolle statuto ignorantes obligari, & solū excipit, vbi ignorantia aut crassa, aut supina est; ergo, vel statutum de re diuino, cōmuniuè iure damnata sit, ignorantiam excusare cōcludemus; ex quo eum casum non excipit arg. eorum, quæ tradunt DD. in l. 1. ff. de reg. iur. etenim, si aliud legislator voluisset, planè id dixisset, sicut de ignorantia distinxit arg. l. labeo. ff. de suppl. leg. verbis igitur eius iuris conclusio hæc probatur. Probatur etiam eiusdem ratione, quoniam legislator ob eam rem ignorantes obligari noluit, quòd periculis animarum obuiaret, vt ibi dicitur; at, si de statuto puniente actum iure diuino, communiq; damnatum inibi agi nollemus, sed de statuto prohibente rem nec diuino, nec communi iure dānatam periculo animarū non obuiaretur, sed superuacanea constitutio illa esset; nam qua ratione periculum animæ adiret, qui probabiliter ignorans statutum hoc offenderet, quod rem nec diuino, nec communi iure dānatam prohibet? planè id non video; non. n. peccatum sine culpa est, nec culpa sine voluntate, quæ hic omnia desiderantur, ex quo rei licitæ operam dat, & statutum probabiliter ignorat; ne igitur superuacanea constitutio illa sit, de statuto etiam rem diuino, communiq; iure dānatam prohibente ibi agi; quicquid dixerit Couar. concludendum est arg. l. quod labeo. ff. de carbon. edict. ex quibus iam patet eo iure quæstionem nostrā pulcherrimè dissolui. Secundo loco probatur sententia hæc, quoniam excōmunicatio in contumaces fertur arg. c. nemo. 1. q. 3. & vt DD. communiter concludunt, & habetur apud Sanctū Matth. cap. 18. ibi Si non audierit Ecclesiam, sit tibi, sicut Ethnicus, & Publicanus; at contumax dici non potest, qui legi non obtemperat, quam esse, & aliquid sibi iubere nescit; ergo hac quoq; ratione statutum hoc offendens in excommunicationem non incidet. Postremò pro hac sententia facit; quoniam, si statutum hoc offenderet, probabili ignorantia ductus, duo mortifera peccata hic committeret, primum, quia contra legem diuinam facit, alterum, quia contra statutum; at peccatū non committitur contra legem, quam quis probabiliter ignorat (non enim consensus adest, quod requiritur) ergo nec in excōmunicationem eius legis incidit, quam non offendit, & contra quā contumax non est; non enim in excommunicationem quis incidit, vbi mortiferè non peccauit, vt cōmuniter concluditur; ex his omnibus ergo à communi opinione discedendum nō esse censeo; & de quæstione hac satis. Verūm quid iuris, vbi lex à Romano Pont. pro facto diuino iure damnato lata est, quæ annexam excommunicationem habet (hoc enim postremum erat, quod explicandum nobis proposueramus) an, qui eius legis inscius delictum illud commisit, in excōmunicationem incidet? Syl. ia verb. ignorantia. nu. 16. & in verb. excommunicatio. 2. not. 3. & in verb. excommunicatio vlt. q. 3. in excommunicationem hunc non incidere asseruit, eandem opinionem sequitur Nauar. in man. cap. 27. nu. 16. & nu. 374. & Iacob. de Graff. cap. 9. num. 17. vers. Quartò. lib. 4. decis. cal. consl. Item Angel. & Caiet. vt refert Franc. à Viçt. in summ. Sacr. de excom-

de excomm. nu. 8. & Sot. dist. 22. q. 1. art. 2. vers. Quare hæc sit quarta propositio. lib. 4. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quoniam excommunicatio solū pro contumacia fertur arg. c. nemo. 1. q. 3. & vt habetur apud S. Matth. cap. 18. at hic contumax non est, ex quo probabili ignorantia laborat. Item pro hac sententia citatur cap. si. de const. lib. 6. vbi Roman. Pont. ait se nolle ordinariorum statutis ignorantes obligari, ergo nec legibus Rom. Pont. obligabuntur; nam & Romā. Pont. ordinarius est. Atqui contrariam opinionem DD. communiter sequuntur glo. & qui cum ea sentiunt in cit. c. à nobis. 1. de sent. excom. generatim Bart. ac DD. in l. cunctos populos. de sum. Trinit. in re nostra Scot. dist. 16. q. 98. Adrian. q. 3. de clauibus vers. Sed magis dubium videtur. & S. Ant. in 3. par. summ. tit. 24. cap. 75. prop. si. & Couar. in c. alma. par. 1. §. 10. nu. 12. de sent. excomm. lib. 6. & Franc. à Viçt. in summ. Sacr. de excomm. 8. vbi communi vsu opinionem hanc receptam esse testatur; hanc eandem ego etiam libentissimè sequor, quam, leuioribus omisissis, sic ipse probo. Primū per c. cum illorum. de sent. excō. vbi Rom. Pont. agens de excommunicatis ob clerici percussorem, qui sic excommunicati ordines susceperant, si seculares clerici sint, & ignorantia iuris se excōmunicatos esse ignorassent, dispensandi facultatem cum ipsis sibi reseruat; si autem claustrales, Abbatibus dispensandi facultatem concedit: hæc ibi; si ergo hi, qui clericum percutiunt, quamuis ignorent ob clerici percussorem se in excommunicationem incidere, ordines deinceps suscipiendo egent dispensatione, quòd vsu ordinum habeant; ergo in excommunicationem ignorantes inciderant, aliàs nulla esset opus dispensatione, vt perse patet. Nec facit, si dicatur eorū, de quibus agitur, ignorantiam iuris probabilem non fuisse; nam immo id statuit Rom. Pont. vbi probabilis ignorantia iuris erat; declarat hoc versiculus ille Nisi graue fuerit, & notabile factum, &c. nam, cum permisisset Summus Pont. Abbatibus facultatem dispensandi cum Religiosis, qui ordines susceperant, vt dixi; duos tamen casus excipit, in quibus dispensandi facultatem Abbatibus non tribuit; primum, vbi factum graue, aut notabile fuit; alterum, vbi is, qui clericum percussit, adultus erat, & discretus, vt violenter contra ignorantiam præsumeretur. Hæc ibi in eo versiculo; si ergo Rom. Pont. vult, vt Abbates cum suis Religiosis dispensent, vbi ignorantia iuris se excōmunicatos esse ignorabant, nisi hic excommunicatus, aut adultus, & discretus fuit, vt violenter contra ignorantiam præsumatur, & sic vbi ignorantia probabilis non est; ergo Abbatibus facultatem dispensandi concedit, vbi probabilis ignorantia iuris erat; & si hoc verum est, & illud necessariò consequitur ob probabilem iuris ignorantiam in excommunicationem quem incidere, alioquin dispensatione opus non esset; ex his ergo manifestò constat in excommunicationem iuris communis probabiliter ignorantes incidere, qui delictum diuino iure dānatū committunt, & re vera miror DD. canonem hunc præter Adrian. nō diligenter perpendisse; quandoquidem quæstionis huius dissolutio optimè inde colligitur. Secundo loco probatur hæc sententia per c. 1. & c. si. eod. de sent. excom. nam impubes in canonem, & in excommunicationem c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. incidere ibi significatur; quandoquidem de ipsis absoluentis ab ea excommunicatione ibi agitur; at ætas illa, quicquid videt, ignorat, vt dixit Imper. in l. 1. §. impubes, & ibi not. Bart. & alij. C. de fals. monet. ergo hac quoque ratione ignorantia iuris huius non excusat. Tertiò facit, quoniam si ignorantia iuris huius excusaret, & ab alijs pœnis, quæ per ius commune inuruntur, excusari quis deberet: at non excusatur, vt experientia rerum magistra docet; ergo nec ab excommunicatione arg. c. cum dilecta. de confir. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad leg. Aquil. non enim ratio alia contrarium id suadet. Postremò pro hac sententia facit cit. c. si. de const. lib. 6. vbi Rom. Pont. non vult statutis ordinariorum ignorantes obligari; ergo secus dicendum est de legibus Rom. Pont. arg. c. nonne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. & l. iubemus. C. de testam. & l. præcipimus. C. de appell. Nec repugnat, quod dixit Syl. in verb. ignorantia. nu. 16. ordinariorum nomine, & Rom. Pont. comprehendit; quandoquidem ordinariorum omnium ordinarius ipse est; nam ad hoc responderetur ob plures rationes canonem illum de Rom. Pont. non intelligi; primò, quia Summus Pont. ait ibi se nolle ignorantes ordinariorum sententijs obligari; at ipse suo successori legem dicere non potest; esset enim parem pari legem dare contra c. innotuit. de elect. & l. nam magistratus. ff. de arbitr. quid enim si suus successor contrarium vellet? planè suum hoc nolle non obstaret: præterea sententijs per statuta quorumcunque ordinariorum prolatis, dicitur ibi ligari nolumus ignorantes; at vbi à successore quidpiam fieri vult, non illi iubetur, sed significatur, vt habemus in c. fin. de rescript. lib. 6. & in l. digna vox. C. de legib. Quod nobis lieere non patimur, dicitur enim ibi, nostris successoribus indicamus; postremò communis vsus canonum hoc habet, vt ordinarij no-

mine episcopus, & sic inferior iudex intelligatur arg. tot. tit. de off. ord. & vt passim apud Trid. Syn. habetur; ergo ab eo non discedemus, arg. l. si de interpretatione. ff. de legib. ex his omnibus ergo ratio de prompta ex cit. c. 2. firma remanet, & pro contraria opinione de prompta inde ratio est sublata. Non repugnat demum, quatenus dicebatur excommunicationem pro contumacia ferri; nam verum illud est, vbi ab homine fertur, non autem vbi à iure, vt refert gloss. in c. episcopi, in verb. Minimis. 1. 1. q. 3. & Burg. de irregul. & dispens. pars 6. cap. pro quo peccato debeat ferri excommunicatio; etenim sat est, vt quis delictum committat: præterea lex hunc pro contumaci habet, ex quo delicto operam dat; præsertim quòd à communi iure censuræ, & excommunicatio nisi pro grauissimis delictis feruntur, vt habetur in cap. excommunicamus 1. & 2. de hæret. cum similib. Quare ex his omnibus à communi opinione discedendum non censeo, quam & vsus ecclesiæ probat, & quæ tutior est, vt in excommunicationem per canonem à Rom. Pont. latam quis incidat, vbi excommunicatio, ac censura pro facto diuino iure damnato lata est. Excipio tamen, vbi pro delicto lata excommunicatio esset, quod, qui illud commisit, delictum esse probabiliter ipse ignorauit; nam, quòd tunc nec peccat, ob eam rem nec in excommunicationem incidet, vt attulit Couar. in eod. §. 10. num. 12. vers. Quòd si lex pontificia; in hac igitur quæstione sic concludendum censeo,

S V M M A.

1 *Lex, statutoq; vsu hominum non recepta, si quis eis non obtemperet, in excommunicationem, censuramque ab ipsis latam non incidit; quæ regula, quousq; pateat, etiam declaratur.*

2 *Clerici, qui res ecclesiæ ultra triennium in casibus iure non permissis locant, in excom-*

municationem non incidunt latam per extrauag. 1. de reb. eccl. non alien.

3 *Consuetudine contraria lex censuram ferens tollitur.*

4 *Lex, statutumq; à minori parte recepta censuris per ipsa latis non obligant; secus si à maiori parte recepta sint.*

IX.

1 *§. ¶* Recepta esse quoque lex huiusmodi debet; alioquin non obligat, vt tradidit gloss. in cap. 1. in verb. frangere de treug. & pac. quam pro singulari, ac magistra à toto mundo allegari testatur ibi Felin. num. 6. vers. lex noua, vbi & materiam hanc cum Abb. Imol. ac DD. tum ipse præsertim, pertractarunt; etenim leges instituuntur, cum promulgantur; firmantur autem, cum moribus vrentium approbantur, vt dicitur in §. leges. dist. 4. ¶ hinc, si hodie clerici in casibus à iure non permissis ecclesiæ bona ultra triennium locent, in excommunicationem non incidunt, quæ lata est per extrauag. 1. de reb. eccl. non alien. quandoquidem vsu eam legem receptam, saltem quòd ad eam pœnam non esse testatur Nauar. in Man. num. 149. cum seq. sicut etiam non nullas alias ab eodem relatas. num. 111. cap. 27. ¶ hinc per contrariam consuetudinem & legem tolli, quæ annexam excommunicationem habet, ita vt quis in censuram non incidat, tradidit Syl. in verb. consuetudo. nu. 17. & sentit Nauar. cum quibusdam alijs ab eo citatis, eisdem in locis; recepta igitur lex hæc esse debet; alioquin censura per eam lata quis non obligabitur. ¶ Quæ regula vt non obliget, locum habet, etiam si à minori parte hominum loci eius, in quo est promulgata, recepta sit arg. c. 1. de his, quæ fiunt à maior. par. cap. & l. quod maior ff. ad municip. & vt attulit Felin. eod. cap. 1. nu. 10. vers. Limita secundò de treug. & Syl. in sum. eod. num. 17. vers. Vnde distinguo, & Nauar. in Man. num. 41. cap. 23. Quare, si statuto episcopi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ prohibitum sit, ne mulieres margaritas, fericasq; vestes ferant; quæ statutum offenderent, excommunicatione ipsas non obligari, vbi à minori parte receptum tantum est, quosdam asserere inquit, ac sequitur Felin. in cit. c. 1. de treug. nu. 6. vers. Ex noua, ibi per istam gloss. Postremò excommunicatio non obligabit, etiam si lex pro re diuino iure prohibita sit; nam, et si quis peccat, non tamen in eius statuti pœnam incidit arg. cap. fin. de constit. lib. 6. vbi excommunicatione per statutum lata pro furto, quod prohibitum natura sua est, extra territorium furtum committens ea pœna non obligatur, atque ita tradidit Felin. eod. c. 1. num. 7. vers. Secunda declaratio. Excipitur tamen, vbi à maiori parte recepta lex est; nam, si minor eam offenderat, in excommunicationem, pœnamq; eius incidet: sed hac de re, quatenus ad rem nostram pertinet, hæctenus, de qua DD. pertractarunt in cap. fin. de consuet. & in cit. c. vn. præsertim Felin. de treug. & pac. & Syl. in verb. consuetudo nu. 12. & Angel. eod. num. 10. quæ igitur huc pertinent, illinc petemus.

S V M-

S V M M A.

1 *Lex, statutoq; abrogatis, qui ea offendit, in excommunicationem, censuramue ab ipsis latam non incidit.*

2 *Torneamenta qui exercet, in excommunicatione hodie is non incidit, neque locus in-*

terdictio subiectus est, vbi ea exercentur.

3 *Clerici, si quidpiam vtpote portorij, vctigalisue gratia pro suis rebus laicis præstent, in excommunicationem non incidunt.*

X.

1 *§. ¶* Ne abrogata lex huiusmodi vt sit, itidem oportet; nam tunc, si quis eam offendat, excommunicatione, censuramue alia per ipsam lata non obligatur; quippe quæ nihil deinceps operetur, vt sentit gloss. in cap. 1. in verb. Statuta, & ibi DD. communiter not. ac Felin. num. 5. de constit. & vt probatur in extrauag. Quia in futurorum de torn. Io. 22. ¶ vbi, abrogata constitutione, quæ sub pœna excommunicationis latæ sententiæ in personas, quæ torneamenta exercebant, & interdicti in loca, vbi ea exercebantur, per cit. extrauag. nec personæ, quæ illud munus exercent, nec loca, vbi illud exercetur, eisdem censuris obligatur, sicut traditur in cit. extrauag. ¶ idem quoq; clericis contingit; nam, et si, vbi quidpiam vectigalis, portorij, huiusmodi rei nomine ipsi laicis præstabant, olim in excommunicationem incidebant ob cap. clericis. de immun. eccles. lib. 6. quòd tamen hodie cit. cap. abrogatum est per clem. 1. eodem; ob eam rem in excommunicationem non incidunt, vt ibi habetur; abrogata igitur lege, & censura per ipsam lata abrogata esse censetur, sicuti & sublata causa, & effectus sublatus esse intelligitur arg. c. cum cessante de appel. & eorum, quæ dixit Tiraquel. de causa cessante. Et hoc, vel abrogata per contrariam legem, vel per contrariam consuetudinem sit, locum habet; his enim rationibus lex abrogatur, vt tradidit gloss. in eod. c. 1. de constit. & vt habetur in §. sed naturalia vers. Ea verò in instit. de iur. nat. gent. & ciu. & in l. de quibus in fin. vbi & not. gloss. ff. de leg.

S V M M A.

1 *Lex suspensa non obligat.*

2 *Lex, statutoq; suspensis, si quis ea offenderit, in excommunicationem, censuramue aliam ab ipsis latam non incidit.*

3 *Excommunicatio lata per clem. exijt. de verb. sign. non operatur hodie, quoniam suspensa est.*

4 *Effectus censura ecclesiastica suspendi potest.*

5 *Effectus censura suspendi omnino potest respectu habito ad alios.*

6 *Effectus censura an suspendi possit respectu habito ad eum, qui censura irretitus est.*

7 *Romanus Pontifex suspendere censuras quo*

ad effectus omnes potest.

8 *Ecclesia interdicta, inibi de licentia Romani Pont. diuina fieri possunt.*

9 *Episcopus, iudexue alius Romano Pont. inferior an suspendere censuram à se latam possit.*

10 *Suspensa censura suspensione sublata eadem censura numero est.*

11 *Absolutus quis ad tempus à censura vbi est, statim in censuram incidit eandem specie, & non numero.*

12 *Appellatio interposita à censura, vbi quis ad tempus absolutus est, non prodest.*

XI.

1 *§. ¶* Suspensa lex huiusmodi ne sit, etiam oportet; nam, quam diu suspensa est, nõ obligat arg. cap. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. & cap. non est vobis de spons. in antiq. cum simil. ac meritò; sicut enim abrogata omnino lex nunquam deinceps operatur, ita neque ex parte, vtpote ad tempus per suspensionem quodammodo abrogata operari debet arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. ¶ si quis ergo, suspensa lege, statutoque, per quæ excommunicatio, censuramue alia fertur, ipsa offenderit, neq; in excommunicationem, neq; in censuram aliam hic incidet; ¶ hinc, et si olim excommunicatione obuoluebatur, qui glossas faceret in clem. exijt. de verb. sign. quòd tamen hodie cit. clem. per quæ ea pœna inurebatur, suspensa est per extrauag. quia non nunquã Io. 22. eod. de verb. sign. ob eam rem, si quis eam de more fuerit interpretatus, excommunicationem euitabit, vt habetur in cit. extrauag. non igitur suspensa lex huiusmodi esse debet, quòd censuris per ipsam latis quis obligetur. Verum, quæ legem, qua censura fertur, suspendi posse vidimus, an & censuræ latæ suspendi poterunt, ita vt suos effectus non operentur; in hac quæstione, quò absolutam materiæ huius cognitionem habeamus, contemplanda hæc nobis sunt; primum an suspendi effectus censuræ possit; deinde esto, possit, an omnis tam quò ad alios, quam quò ad censura

4 censura constrictos; tertio quisnam suspendere effectus huiusmodi possit; † Quò ad primum igitur effectus censuræ vt pendeat, atque ob eam rem vt censura suspendatur, effici posse concludendum est; nam de excommunicatione habetur in cap. quoniam multos. 1. 1. q. 3. & in cap. cum in dubijs, & in c. cum voluntate, & in c. responso de senten. excom. in antiq. & in c. solet eod. lib. 6. cum simil. vbi cum excommunicato versari nobis aliquando permittitur; quamuis excommunicatio vi sua id vetet; de interdicto etiam probatur in cap. quod in te de pœnit. & in c. non est vobis de spons. & in c. permittimus de senten. excom. in antiq. & in cap. fin. eod. lib. 6. vbi, et si interdicti tempore diuina fieri, administrariq; prohibentur, ex causa tamen quædam administrari, ac fieri permittuntur, quamuis ergò celsuræ late sint, effectus tamen ipsarum vt pendeant, effici posse illis iuribus probatur: neque iniuria, nam censura ecclesiastica quò ad modos iuris positui est, vt probauimus in c. 2. in hac tab. at posituum ius ab eo, qui facultatem hanc habet, & tolli, & mutari potest arg. l. de quibus in fin. vbi glos. ff. de leg. & §. fed naturalia in instit. de iur. nat. gent. & ciu. iunct. cit. extrauag. quia non nunquam de verb. signif. & cap. clericis de immun. eccl. lib. 6. iunct. clem. 1. eod. vt pendeat igitur censuræ eccl. effectus, fieri potest, ac de primo ha-

5 tenus. † De altero autem. scilicet an effectus omnium suspendi possit. Quò ad alios tam in diuinis, quam in humanis suspendi ipsum posse sentio; nam ecce primum cum excommunicatis in multis casibus versari possumus, vt habetur in cit. c. quoniam multos. 1. 1. q. 3. cum supra citatis; item ab eodem, sicuti etiam ab interdicto, atq; à suspensio (dummodo denunciati, notorieuè censuris affecti non sint) sacramenta suscipere, diuinisq; dum ab ipsis fiunt, interesse non vetamur ob extrauag. ad euitanda; postremo, vel denunciati, notorieuè constricti teneantur, nec sacramentum pœnitentiæ suscipere ab ipsis prohibemur, vt sensit Trid. Syn. de cas. refer. c. 7. sess. 14. nec etiam baptismum; vt probauimus in comment. nostr. de sacr. tab. 2. cap. 3. nu. 2. & infra suo loco probabimus; non igitur est, quod hac de re dubitemus. † Quò ad ipsos autem censura constrictos, in profanis idem asserendum est; hinc excommunicato permittum est, vt se tueatur, si oppugnetur in cap. cum inter, & in cap. fin. de excep. in antiq. & in cap. 1. de rescriptis lib. 6. cum similib. In diuinis verò quibusdam festis diebus, vt dum fiunt, ipsis intersint, interdictis est condonatum in cap. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. quare tunc non peccabunt, cum hæc permitte lege agant arg. l. Gracchus. C. de adult. & cap. qui peccat. 23. q. 4. Atqui quò ad eosdem an suspendi censura sic potest, vt ipsi & sine villo irregularitatis, alteriusuè pœnæ metu; & sine vlla peccati culpa administrant sacramenta, eademue suscipiant? Planè quò ad primum id posse opinamur; tum quòd & censura quò ad modos positui iuris est, vt dixit Abb. in cap. si verè de sent. excom. & nos alibi comprobauimus; tum quòd & irregularitas ab eodem iure proficiscitur arg. cap. is, qui de sent. excom. lib. 6. ergo ab eo, qui ei iuri præest, tolli poterit. Quò ad alterum autem scilicet peccati culpam idem sentimus, dummodo pro pœna aut interdictus, aut suspensus quis sit; hæc enim sapius pro pœna inferuntur, & qui ipsis afficitur, sine peccato esse potest: at, si ob contumaciam quis censura constrictus sit, & in ea perseueret, secus est; nam contumacia mortiferum est peccatum arg. cap. 2. de maior. & obed. & vt sensit Abb. in cit. cap. 1. num. 3. de verb. sign. & Caiet. in summa in verb. contumacia; & mortiferi peccati culpa pollutus diuino iure prohibetur, quò minus administret sacramenta, eademue suscipiat, vti nos probauimus in comment. nostr. de sacr. tab. 1. cap. 4. & cap. 1. num. 4. & iuri diuino repugnare nemo potest, neque etiam excommunicationis sententiam à Romano Pont. suspendi posse concludunt: hoc tamen locum habere inquit respectu habito ad ea, quæ sententiæ excommunicationis positui iure insunt, non autem quò ad ea, quæ iuris diuini sunt; in his enim neque Romani Pont. sententia eum obligat, qui peccati vinculo obligatus non est; nec soluit, qui solutus non est arg. cap. à nobis. 2. de senten. excom. in antiq. & cap. 1. de re iud. lib. 6. & cap. si ad tempus. 1. 1. quæst. 3. & vt asserunt Abb. ac Præpos. in cit. cap. dilectis filijs de appell. atque in hanc sententiam accipiendum sentimus, quòd dixit Dec. in cap. ad hæc 5. num. 7. cum seq. de appell. scilicet excommunicationem, interdictumq; ob culpam suam in quempiam latam suspendi nō posse; hoc igitur casu excepto, quò ad reliqua suspendi censura poterit. Sed iam de tertia quæstione, quisnam censuram suspendere possit, agamus. † Romanum Pont. igitur censuram suspendere posse concludendum est; id quòd probatur cum ex ijs, quæ in proxima quæstione tradidimus, tum hinc, quòd censura eccl. quò ad modos iuris positui est, vt dixit Abb. in cap. si verè. num. 8. de sent. excom. & nos in hac tab. cap. 2. quòd ius, quoniam Pont. Max. ei præest arg. cap. proposuit de concess. præben. ob eam rem & illud declarare, & moderari, & tollere ipse potest, vt probatur in proem. decret. in antiq. & lib.

& lib. 6. & in cap. fin. de constit. & vt dixit Innoc. in cap. ad monasterium de regul. & Abb. in cap. non nulli. num. 1. de senten. excom. & glo. communiter recepta in clem. vn. in verb. pro infectis de immun. eccl. & DD. ac Felin. num. 1. in c. 1. de constit. Si ergo hæc potest, & censuras suspendere valebit; † hinc in ecclesia speciatim interdicta vt diuina fiant, permittere ipsum posse asseruit gloss. in cit. c. ad hæc 5. de appell. & DD. ac Dec. ibidem: nec repugnat, si dicatur effectum censuræ simul cum sententia esse arg. cap. pastoralis in fin. de appell. nam ad hoc respondeo illud idcirco fieri, quoniam sic posituum ius voluit; quòd ius cum moderari, tollereque Pont. Max. queat, merito & ipsa censuræ sententia, seu vinculo eius permanente effectum suspendere poterit; & eò magis, quòd effectus censuræ non idem cum sua causa est; excepto igitur casu, quem in antecedenti quæstione posuimus, effectum cuiusq; censuræ suspendere Rom. Pont. poterit. † At quid de inferiore iudice, an & ipse effectum cuiusq; censuræ suspendere poterit? in interdicto quæstionem hanc DD. disputarunt, gloss. & Abb. & Dec. ac reliqui in cit. c. ad hæc 5. & in c. dilectis filijs de appell. vt suspendi ergo interdicti effectus per episcopum, & ita per inferiorem iudicem possit, asseruit Io. An. quem refert Abb. in eod. cap. ad hæc num. 4. & in eod. c. dilectis filijs num. 2. eandem opinionem secuti sunt Butr. Card. & Imol. relati à Dec. in cit. cap. ad hæc num. 5. ipsam opinionem dixit Dec. ibidem, & Abb. num. 5. & Præpos. num. 4. Probatur autem primò hac ratione, interdictum ab episcopo tolli omnino potest, quòd à se latum est, vt in tab. 5. nos asseruimus, & generatim supra cap. 4. in princ. ergo multò magis ipsius effectus suspendi ab eo poterit, cui enim, quòd plus est, licet; & id, quòd est minus licere ei debet, vt dicitur in cap. cui licet de reg. iur. lib. 6. & in l. non debet, cui plus. ff. eod. cum igitur interdictum tollere plus sit, quàm eius effectum suspendere; iure, qui illud tollit, & eius effectum suspendet: Præposit. ad rationem hanc respondebat, eaq; propositam conclusionem minus probari asserbat; quandoquidem, vt ipse dicebat, non eadem ratio in tollendo, quæ in suspendendo est; nam, vt tollatur simpliciter, naturale est; vt verò permanente causa effectus suspendatur, quodammodo contra naturam: hæc Præpos. quæ responsio mihi non satisfacit; nam in naturalibus ea ratio locum habet, non autem in ijs, quæ positui iuris sunt; alioquin nec Rom. Pont. id posset, cuius tamen contrarium antea asseruimus: ego igitur sic responderem idcirco interdictum tolli ab inferiore iudice posse; quoniam id ei iure permittum est, non autem, vt ab eodè suspendatur; quare, cum effectus iuris communis, nisi in casibus à iure expressis, inferior iudex tollere possit, vt dixit Innoc. in c. dilectus de temp. ord. quem refert, ac sequitur Præpos. in cit. cap. ad hæc nu. 4. neque in hoc facultas ei permittum esse appareat, merito interdicti effectum suspendere non poterit. Vnde secundo sic argumentabantur, excommunicatus, quò testimonium ferat, ad tempus absoluitur; ergo & interdictum ad tempus suspendi potest: hoc argumentum superiori debilius est; nam ibi non excommunicationis effectus suspenditur, sed eiusdem vinculum ad tempus tollitur, quòd & in interdicto fieri posse non dubitamus, atque ita respondit Dec. in eod. c. ad hæc, addo ego rationem hanc cum priori conuenire, ad quam responsum iam est. Tertio citatur pro hac eadem sententia c. dilectis filijs de appell. quo in loco interdictum à quodam inferiore promulgatum, & eius effectum ad tempus suspensus dicitur; ergo interdicti effectus ab inferiore suspendi potest: hoc iure iridem, quòd potissimum pro hac sententia citatur, ea non nititur; nam ibi, quid actum sit, narratur; an autem id valuerit, non modò ibi hoc non probatur, sed contrarium potius; id, quòd hinc patet, quòd eam allegationem Rom. Pont. reiecit. Quare contrariam sententiam, vt interdicti effectus ab episcopo non suspendatur, amplexati sunt Cald. & Io. de Lign. & Præpos. ec. d. c. ad hæc num. 4. eandem ante factum sequendam dixit Abb. & de iure veriorum existimauit ibidem num. 5. Probatur autem primò hac ratione, effectus interdicti ab interdicto separari non potest, vt probatur per cap. pastoralis de appell. atque ob eam rem factum est, vt per appellationem consequentem non suspendatur, vt habetur in c. is, cui de sent. excom. lib. 6. hinc Io. de Lign. primum actum, id est sententiam, seu vinculum à secundo actu, id est ab effectum separari non posse dicebat; ergo eius effectus suspendi non potest: ad hanc rationem respondetur effectum, & ipsius causam idem nō esse, vt hoc per se patet; ac propterea absurdum non esse, vt vinculo permanente effectus tamen impediatur, alioquin nec Rom. Pont. id posset, cuius contrarium antea probauimus. Vnde Abb. secundo sic argumentabatur, si effectus interdicti suspendi posset, magis id appellatio, quàm iudex id faceret; nam maiorem potestatem ad effectum sententiæ suspendendū appellatio, quàm iudex habet arg. l. non poterit. ff. de furtis iunct. l. 6. de ijs, qui not. infam. iudex enim, quem furti damnauit, quin eum sequatur infamia, efficere non potest; quò appellatio facit, vt probatur in cit. iuribus, & tamen appellatione non suspenditur effectus

effectus censuræ simpliciter latæ, vt dicitur in c. is, cui in fin. de senten. excom. lib. 6. atqui, & ad hoc responderi potest illud idcirco fieri, quoniam in alijs sententijs iudex tantam potestatem non habet, quantam in sententia censuræ arg. c. sacro de senten. excom. in antiq. & c. venerabilibus. §. vbi autem, & cap. 1. iun. gloss. causam ibi, & not. ex hac litera eod. lib. 6. Quid igitur in hac re sentiendum. Ego ab hac posteriori sententia non discedo, vt scilicet episcopus, id est Romano Pont. inferior interdictum suspendere non possit, quam rationibus his probo. Primum quoniam interdicti effectus, sicut ipsum interdictum, ac reliquæ censuræ, quò ad modos positiui iuris sunt, vt dixit Abb. in c. si verè. num. 8. de senten. excom. & nos in tab. hac c. 2. probauimus; cui iuri, Pont. Max. excepto, in diuinis Christi fideles vniuersi subiecti sunt, vt habetur in cap. 1. & ibi DD. communiter, & cap. fin. de constit. at, qui subiectus alicui est, eius leges tollere non potest arg. cap. cum inferior de maior. & obed. & cap. inferior. dist. 21. ergò nec effectus interdicti suspendere. Confirmatur hoc, quoniam neque consuetudine, neque exemptione quis adiuuatur, quò minùs interdictum seruet, vt dicitur in c. inter vos de consuet. & in clem. 1. de sent. excom. hinc episcopus cum excommunicato à se versans in minorem excommunicationem incidit, sicut infra suo loco probauimus, & Abb. tradidit in cap. nuper num. 9. de sent. excom. Postremò facit, quoniam communiter concluditur excommunicationem suspendi ab episcopo non posse, vt dixit Dec. in cit. cap. ad hæc. num. 5. vers. aliter tamen de appell. ergò nulla firmior ratio suadet, vt contrarium de alijs censuris sentiamus; præsertim quòd, vbi ecclesia non eodem iure censuras omnes vti voluit, id expressit arg. c. quia periculosum, & cap. Romana. §. in vniuersitatem, & cap. præfenti, & cap. fin. §. in festiuitatibus vers. excommunicatis de senten. excom. lib. 6. cum simil. cum igitur in hoc lex id non dicat, & ratio contrarium nobis dicitur, neque nos id dicere debemus; ita igitur in hac re concludendum sentirem. Qua opinione stante superuacanea inquisitio illa redditur; an, si, censura sic impedita, interim appelletur, per appellationem suspendatur, ita vt impedimento sublato ipsa nulla sit, ac reddatur iuxta c. is, cui de sent. excom. in fin. nam, ex quo suspendi non potest, frustra quæritur, an appellatio operetur; & Rom. Pont. igitur suspendere censuras tantum poterit. † Atqui ea suspensione sublata, cum adhuc censura adsit, an eadem censura numero existimabitur. Innoc. eandem esse sensit in cap. cum inter num. 2. de consuet. nam interdictum suspensum festis illis diebus, qui habentur in cap. fin. de sent. excom. lib. 6. suspensione sublata idem esse dixit; eandem sententiam veriore existimauit Bald. in l. cum alijs. C. de curat. fur. ipsam ego vti verissimam etiam sequor; tum quòd interdictum sic suspensum se habet, sicut curator furioso datus, qui aliquando sanus fit, ergò sublata censuræ suspensione, seu interdicti, idem interdictum erit; nam & curator furioso illi datus, quamuis, vbi furor cessat, res furiosi non administrat, tamen redeunte furore, administrationem iterum accipit, & cura eadem esse existimatur, vt habetur in cit. l. cum alijs, & ibi DD. not. C. de curat. fur. tum quòd bannito securitate ei ad tempus tradita, bannum semper durat, quamuis securitatis tempore non operetur, vt not. Bald. in cit. l. cum alijs, ac propterea idem bannum est, atque idcirco idem etiam erit interdictum; postremò hanc sententiam sic ego confirmo, suspensio radicis non tollit ius, quod quis habet, sed iure vi sua permanente effectus ipsius suspenditur, id quod probauimus in tab. 4. de suspensione ab officio, & arg. c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. ergò sublata interdicti suspensione idem interdictum erit, cum nunquam esse desierit; ac sanè, si contrarium sentiremus, non suspensio, sed sublatio interdicti esset; idem igitur interdictum erit. Quare, esto, episcopus interdictum suspendat, quòd proximè negauimus, appellatio tamen tunc interposita eo impedimento sublato interdicti effectus non suspendet; quippe quæ post interdictum intercesserit, quòd semper durauit arg. cit. c. is, cui in fin. & vt DD. not. in cit. c. ad hæc de appell. † Non hoc autem est, vbi excommunicatus aut ad testimonium ferendum, aut, quòd beneficij ecclesiastici collatio valeat, absoluitur; nam, etsi in excommunicationem, censuramq; iterum incidit, eadem tamen numero, quæ prius aderat, omnino non est, vt potè absolute sublata, neque enim reuiuiscere eadem omnino potest, cum à priuatione ad habitum de Phil. sententia regressus non detur; quamuis, quòd in prioris locum sufficitur, ob eam rem eius naturam sequatur arg. l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi not. ff. si quis caut. † quamobrem etiam fit, vt, si tunc sic absolutus appellet, nihil tamen operetur, quò minùs absolute sublata in excommunicatione, censuramq; iterum incidat; idq; iure merito, nã ad actum illum tantum absolutus est, ac propterea præter absolutis propositum operari ulterius non debet arg. l. non ois. ff. si cer. pet. & c. cum voluntate de sent. excom. Suspensa igitur lex, per quam censura fertur, vt vnde digressi sumus, eò iam reuertamur, esse non debet, quò in eius penam incidat, qui contra ipsam facit.

1 Externo facto lex offensæ esse debet, quò delinquens eius censura obligetur.	ne factam ratam habens excommunicatus non est.
2 Animo tantum vbi delictum conceptum est, delinquens in foro exteriori nec ab homine, nec à lege puniri potest, atque idcirco nec censura obligari.	5 Animo tantum simoniacus excommunicari non debet.
3 Animo tantum hæresim conceptam habens in excommunicationem contra hæreticos latam non incidit, nec excommunicatus est.	6 Occultum ob delictum quis censura irretiri potest, vbi externo facto deliquit.
4 Animo tantum clerici percussorem suo nomi	7 Occultum ob delictum iudex excommunicare potest autorem eius; & qui eum non partefaciunt, vbi delictum externo aliquo facto commissum est.

XII.

- † Extrinsecus offensæ lex hæc vt fit, etiam oportet, quò quis in censuram ab ea latam incidat. An igitur ob delictum omnino occultum quis censura à canone lata obuoluatur? Gloss. quæstionem hanc disputauit, & ibi etiam DD. in clem. 1. §. verum de hæret. vbi quoque hac de re varias sententias retulit. Verum, quòd ipsa nec perfecte, nec aperte rem explicasse mihi videtur, ob eam rem, ipsis omisissis, sic distinguendum censuram. † Aut delictum animo tantum conceptum est, & in hoc casu in foro fori, id est contentioso, qui deliquit, hunc neq; ab homine, neq; à lege puniri posse concludo. Non ab homine; quoniam cogitationis penam nemo meretur, vt dicitur in l. cogitationis. ff. de pœn. & in c. cogitationis de pœnit. dist. 1. & vt probatur in citatis à glossa in eod. §. verum de hæret. & in c. erubescant in fin. dist. 32. & vt asseruit gloss. in l. si quis non dicam rapere C. de epif. & cler. & Bald. ibi num. 1. & gloss. not. in c. qui studet in verb. à communionem. l. q. 1. videntur enim ad eius fori iudicem ea pertinent, quæ ab ipso cognosci sua natura, id est hominum more possunt arg. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præf. at cogitationum nostrarum cognitor Deus tantum est; iure igitur, cum intimos animi cuiusq; sensus minimè noscamus, neque eosdem punire iudices possumus: accedit, quòd huiusmodi delicto nullus homo offenditur, vt dixit Bald. in cit. nu. 1. ergò iure non punitur arg. l. 1. §. 1. ff. quod quisque iuris. Non etiam à lege ab homine lata idem coeretur; quoniam lex ab homine de eo ferri potest, de quo ab eodem & iudicari, vt dixit S. Thom. in 1. 2. q. 91. art. 4. quem refert, ac sequitur Syl. in re nostra in verb. excommunicatio. 7. nu. 3. cum seq. at de huiusmodi delictis contentiosi fori iudices cognoscere non posse iam vidimus; qui ergo delictum huiusmodi committit, neque à iudice fori contentiosi punietur, neque in penam, censuramq; legis incidet; † hinc hæreticum animo tantum excommunicatum non esse dixit Sot. dist. 22. q. 2. art. 2. vers. 2. Hoc autem supposito, & art. 3. vers. Nam, etsi hæresis in 4. & Syl. eod. vbi & quosdam alios idem sentire ait, & Caiet. in sum. in verb. hæresis, & Armil. eod. nu. 1. & Nauar. qui opinionem eòdem hanc sensit in man. c. 27. nu. 56. & in c. nouit de iud. not. 3. nu. 142. vbi Theologorum opin. hanc de hæretico communem ait, & Jacob. de Graff. c. 8. nu. 41. lib. 4. decis. cas. conscien. quamuis Bal. contrarium senserit in eod. nu. 1. & Felin. in tract. quando conatus puniatur nu. 6. cum seq. & male ob prædicta; † hinc, etsi, qui ratam clerici percussorem ab alio nomine suo iniustam habet, excommunicatione statim obuoluitur, vt dicitur in c. cum quis de sent. excom. lib. 6. qui tamen animo sic ratam habuit, vt extrinsecus signum nullum dederit, hunc penam hanc euadere dixit gloss. qua cum DD. transeunt in cit. c. cum quis; † hinc quoque Simoniacum animo tantum excommunicandum non esse dixit gloss. in cap. qui studet in verb. à communionem. l. q. 1. & in cap. consulere de sim. & Marf. in l. qui falsam nu. 7. vers. Tertius casus. ff. ad leg. corn. de fals. in censuram igitur quis non incidet ob delictum animo tantum conceptum; atq; communiter receptum id esse testatur Nauar. vbi multa de hoc ait. in gloss. sum. nu. 22. de pœnit. dist. 5. An igitur, inquiet quispiam, impunè hic abibit non planè; nam, etsi hominum lege non coeretur, coercebitur tamen diuina arg. c. sicut tribus gradibus de pœnit. dist. 2. Quare, qui hac ratione peccarunt, si amissam gratiam recuperare velint, ad ipsum peccatum confessione explicandum sacerdoti obligantur, vt declarauit Trid. Syn. cap. 5. de confess. vers. ex his colligitur sess. 14. & nos in comment. nostr. de pœnit. cap. 15. nu. 10. vers. Quoquomodo commissi; sed de delicto, quòd animo tantum concipitur, satis. † Aut delictum conceptum animo tantum non est, sed extrinsecus quidpiam deinceps est, consecutum, vt potè aut verbis, aut scriptis, aut nutibus, aut re ipsa delictum est expressum, & tunc & à iudice, & à lege punitur, ac delinquens in censuram incidit; † nam ecce primò iudex, si delictum sciatur,

ipſius verò autor ignoretur, generatim tamen, qui delictum illud commiſit, cenſura irretire po-
teſt arg. c. 2. de off. ord. hinc receptum antiſtitutum cōſuetudine videmus, vt ſæpius, qui intrā præ-
ſcriptam diem damni alicuius autorem nō patefacit, cūm id ſciat, in eūm excommunicationem
ipſi ferant, vt habetur in c. dilectus filius de exceſſ. prælat. & vt tradidit Abb. ibi & in c. qui cum
fure. num. 5. de furt. & Bart. in l. inciuiile. C. eod. idque meritò; nam, cūm ſuas diœceſes conſce-
leratis hominibus expurgatas habere debeant arg. l. congruit. ff. de off. præſ. iure & id, ſine quo
illud non poſſent, permiſſum ipſis eſſe debet arg. l. 2. ff. de iurisdic. om. iud. & l. ad rem mobilem,
& l. ad legatum. ff. de procur. & vt dixit Abb. in cit. c. qui cum fure, & Bart. in cit. l. inciuiile. Lex
quoque, vbi iure ipſo cenſuræ ab ipſa promulgantur, eos conſtringit, qui ſe delicto ab ea lege pro-
hibito, exteriori aliquo facto contaminarunt; etiam ſi delictum illud ſic occultum ſit, vt ab om-
nibus ignoretur, vt probatur iuribus à gloſſ. citatis in ead. clem. 1. §. verum; nam in eo. §. verum
excommunicantur, qui malo animo, atque iniquo hæreſis notam cuiſpiam inurunt, non, qui hoc
tantum facere in animo habuerunt; & tamen huiuſmodi animus ignotus eſſe ſine dubio poteſt;
in clem. 1. §. quia verò de ſtat. monac. eadem pœna monaci afficiuntur, qui curias principum
idcirco adeunt, quò ſuis antiſtitibus, monaſterij ſue damnum inferant, & quo animo id facerent,
ignorari poteſt; in clem. cupientes. §. qui verò de pœn. in ſuſpenſionem incidunt, qui pœnitenti-
bus ſuis, vt decimas ſoluerent, non perſuaſerunt; in cap. vn. de ſchiſ. verſ. Omnem perſonam, pu-
niuntur, qui exteriori aliquo facto ei conſtitutioni non obediunt; ſicut in cap. vbi periculum. §.
nulli, & c. fundamenta. §. quòd ſi ſecus de elect. lib. 6. qui ſecreto cum Cardinalibus in Conclau
colloquantur, ratione uè quapiam occultè contra eam conſtitutionem faciunt; in c. quia ſæpe eo-
dem puniuntur, qui vacantis eccleſiæ bona diſſipare præſumpſerint; in c. ſciant. §. cæterum eod.
qui intra præſcriptam diem negligentia non fecerint, quòd ipſis ibi percipitur; in c. indemnita-
tibus. §. poſtremo eod. qui diſſidij cauſam in monialium electione quaſerunt; in cap. fin. §. pars de
off. deleg. eod. lib. 6. qui curauit, vt conſeruatores ſue iurisdictionis terminos egrederentur; in c.
fin. de offic. ord. eod. lib. qui eccleſiæ vacantis bona occupauerunt, id quòd conſequentia verba
declarat; in c. 2. de iud. eod. lib. qui teſtimoniij nomine, re autem vera fraude ad mulierem do-
mum venit; in c. 1. de re iud. eod. lib. qui iniquo animo iniquam ſententiam tulit; in cap. 2. eod. in
fin. qui ei opem tulit, qui damnatus fuerat; in c. clericis de immun. eccl. qui opem tulit ei, qui cle-
ricos ratione quapiam moleſtia, damnouè afficit, vt mittam c. fin. de temp. ord. in antiq. & cap.
porro, & c. cūm non ab homine de ſent. excom. ex quibus iuribus omnibus apparet in pœnam
legis eos incidere, non, qui delictum animo tantum conceperunt, ſed qui aut illud cōſumarunt,
aut factò exteriori aliquo id cōſumare conati ſunt, quamuis id ſciri, vt potè ſecreto, occulte uè
factum non poſſit; vel ſcito, quo animo factum ſit, ignoratur; nemo enim ex ipſis, qui in cita-
tis iuribus recenſentur, in pœnam incidit, propterea quòd in animo ipſi erat legi non obtempe-
rare, ſed quòd ei non obtemperauit, & id factò exteriori ſignificauit. Hinc oportet, quòd quis in
pœnam incidat cit. §. verum, vt hæreſis notam inuſerit; in pœnam verò. §. quia, vt curiam adie-
rit; in pœnam clem. cupientes. §. qui verò, vt non perſuaſerit; in pœnam c. vn. de ſchiſ. in verbis
id habetur; in pœnam c. vbi periculum. §. nulli, & c. fundamenta, vt cum Cardinalibus colloca-
tus ſit; & ratione quapiam contra eam conſtitutionem fecerit; in pœnam c. quia ſæpe, vt diſſipa-
re bona præſumpſerit; in pœnam c. ſciant. §. cæterum, vt negligentia uſus ſit; in pœnam c. indem-
nitatibus. §. poſtremo, vt diſſidij cauſam quaſerit; in pœnam c. fin. §. pars, vt curauerit, quòd con-
ſeruatores terminos ſuos egrederentur; in c. fin. vt bona occupauerit; in c. 2. vt ad mulierem ve-
nerit; in c. 1. vt ſententiam tulerit; in c. 2. vt dānato illi opem tulerit; in pœnam c. clericis, vt adiu-
uerit: hæc autem fieri animo nequeunt, ſed exteriori facto opus eſt. Vbi ergo ratione hac quis le-
gem offenderit, in excommunicationem, cenſuram uè ab eo latam, etiam ſi occultiſſimum ſit de-
lictum, non aliàs, incidet; quæ regula locum habet etiam in iudice, vbi pro futuris culpis gene-
ralem ſententiam cenſuræ promulgat.

S V M M A.

1 Conatus delictum quodpiam committere, pro
quo excommunication, cenſuram alia iure
ipſo à lege fertur, in eam cenſuram non in-
cidit, ſi delictum illud non perfecit; quæ
regula etiam declaratur.

2 Conatus percutere clericum, ſi tamen eum
non percufferit, in excommunicationem nō
incidit.

3 Conatus exportare frumentum ex territorio
eccleſiæ, ſi tamē ipſum non exportauerit, in
excom-

excommunicationem, quæ per Romanos
Pont. hac de re lata eſt, non incidit.

4 Conatus percutere clericum, ſi laicum percus-
tit, quem clericum eſſe exiſtimat, in excom.

non incidit.

5 Cenſura lata pro futuris culpis non dicitur. la-
ta ſub conditione.

XIII.

§. Poſtremo requiritur etiam, vt offenſa lex re ipſa ſit, quò in excommunicationem, cenſu-
ram uè ab ea latam quis incidat, id eſt, vt conatus effectum cōſumatum habeat, vt tradi-
dit Card. in c. præterea requiſiti de appell. quem refert, ac ſequitur Marſ. in l. qui falſam. num. 7.
verſ. Sextus caſus, vbi & quosdam alios idem ſentire ait. ff. ad l. Cornel. de falſ. & Felin. in tract.
ſuo. Quando conatus puniatur. nu. 10. verſ. Fallit ſextò; namque, vbi à lege propter factum quod-
piam pœna ipſo iure irrogatur, conatus non ſufficit, quò quis in eam pœnam incidat, niſi effe-
ctus ſequatur arg. c. cūm in cunctis. §. fin. de elect. in antiq. iunct. c. perpetuò eod. lib. 6. & vt not.
ibi Gemin. & Anchar. ac reliqui, & Abb. aſſeruit in cap. 1. nu. 13. & DD. de eo, qui mit. in poſſ. &
Marſ. in cit. l. qui falſam. nu. 7. verſ. Quartus caſus, & Felin. in eod. tract. nu. 8. & Præpoſ. in c. fin.
nu. 7. vbi opinionem hanc communem ſenſit de ſponſ. & Io. And. in c. in pœnis de reg. iur. lib. 6.
in Mercur. & Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. nu. 5. C. de epiſc. & cler. & Nauar. nouiſſimè in
commentario de datis, & promiſſis verſ. Octauò noto. nu. 13. ibi ſextò. ¶ Quare, qui clericum per-
cutere conatur, in excommunicationem non incidit, licet faciat, quantum velit, modò eum non
percufferit, vt ſenſit gloſſ. in c. cūm in audientia, & in c. ſi verò. 2. de ſent. excom. & Hoſt. in ſum.
nu. 9. verſ. In primis ego quaero de ſent. excom. & pro certo habuit Io. And. in cit. c. in pœnis eod.
nu. 5. & Felin. aſſeruit eod. tract. nu. 10. verſ. Fallit ſextò ibi, & hinc eſt, & Marſ. in cit. l. qui falſam.
nu. 7. verſ. Sextus caſus ibi dicit etiam, ac Ioan. de Lign. in tract. de cenſur. eccl. §. quintus. nu.
20. in fin. & Viuius in Sylua com. opi. opi. 88. nu. 8. ¶ Item, cūm hodie per Romani Pontificis con-
ſtitutionem excommunicatio ipſo iure in eos feratur, qui frumentum è territorio eccleſiæ expor-
tauerint, eam pœnam effugient, ſi ſolum id conati ſint, atque ita ſenſit Bald. in huiuſmodi qua-
ſtione in l. ſi quis nō dicam nu. 1. verſ. Conclude igitur. C. eod. eadem enim & hic ratio viget, ex-
go & eadem diſpoſitio arg. c. cūm dilecta de confirm. uti. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. aquil. ¶ Po-
ſtremo, qui laicum percutit clericum ſe percutere exiſtimans, nec hic in excommunicationem
incidit, vt dixit Hoſt. in ſum. de ſent. excom. nu. 10. verſ. Quid ſi dicat, & Couar. in c. alma pars. r.
§. 10. nu. 15. verſ. Duodecimò de ſent. excom. lib. 6. ac propterea nec irregularis ſit, ſi dipina fa-
ciat; quāuis, ne peccet cōtra conſcientiā faciendo, quouſque; de hoc edoctrus ſit, ſe ab hoc abſtinere
debeat, atque ſic ſenſit gloſſ. in c. ſi verò in verb. ignorauit de ſent. excom. ob conatum igitur ſo-
lum in cenſuram quis nō incidet: id quòd ſumma ratione factum eſt; tum quòd verba legis cum
effectu accipienda ſunt, vt dicitur in l. 1. §. hæc verba, & ibi Iaſ. ac DD. not. ff. quòd quiſque iur.
tum quòd in pœnis benignior interpretatio facienda eſt arg. c. in pœnis, & c. odia de reg. iur. lib.
6. & l. interpretatione. ff. de pœn. Adde pœnam delicti quantitati reſpondere debere arg. c. 2. de
ijs, quæ ſunt à maior. par. cap. iniquum autem videretur, vt eadem pœna, & qui delictum perfe-
cit, afficiatur, & qui illud nō perfecit, ſed conatus tantum eſt: quæ autè diximus de cenſura à lege
ipſo iure lata, eadè & de cenſura pro futuris culpis à indice ipſo iure itidè promulgata, quòd ea-
dem ratio & hic viget, ſentimus. A propoſita tamen regula hanc caſum excipimus, vbi pro co-
nato etiam cenſura inureretur; nam tunc, vel prohibitum delictum quis ſolum agere conetur, in
pœnam nihilominus incidet, vt not. Bald. in cit. l. ſi quis non dicam rapere. num. 5. C. de epiſc. &
cler. & pluribus id Natar. in comment. de datis & promiſſis. nu. 13. verſ. Octauò noto. ibi. Ad hæc
omnia reſpondetur, & arg. c. felix de pœn. lib. 6. & c. 2. de homic. eod. lib. atque ſic dixit Summa
corona in 3. part. de excom. cap. 9. in 2. artic. prin. verſ. Nota etiam. ¶ Adde vnum excommuni-
cationem, & aliam cenſuram à iure latam hac forma exempli gratia, Qui furtum fecerit, ſit ex-
communicatus, ſub conditione latam non dici, vt dixit Bald. in c. quòd translationem num. 5. de
off. leg. & ſequitur Felin. in cap. quòd ad conſultationem nu. 7. verſ. Et adde de iud.

De efficiente cauſa abſolutionis cenſuræ eccl. à lege, ſtatouè lata, id eſt de eo,
qui abſoluere poteſt à cenſuris à iure latis; & de ijs, quæ ad
abſolutionem tribuendam neceſſariò ineſſe
ipſi debent. Cap. X.

S V M M A.

- 1 Absoluere à censura, à lege, à statutouè lata is potest, qui legem, statutumue tulit; item superior, successorque ipsius.
- 2 Absoluere legislator potest, nec non eius superior, successorue à censura lata per statutum suum cum, qui in ipsam incidit; vel

- 3 alterius iurisdictionis sit.
- 3 Absoluere legislator, successor, superiorue eum potest, qui in censuram à sua lege latam incidit, dum suus subditus esset; etiam si deinceps suus subditus esse desierit.

Generatim de excommunicatione, ac reliquis censuris, quæ à lege, à statutisue feruntur, egimus; iam, qui in ipsas inciderunt, à quo ab ipsis absoluantur, agamus. † Absoluere igitur à censuris per legem, statutumue latis primùm legislator potest, id est, qui legem, statutumue tulit, nec non superior, eiusq; successor arg. c. verbum de penit. dist. 1. & c. inferior iunct. gloss. dist. 21. & c. cum inferior iunct. gloss. de maior. & obed. & eorum, quæ nos supra tradidimus cap. 4. in hac tab. nam, cum in his & rationes eadem locum habeant, quæ in eo, qui per sententiam césuram tulit, iure & ipsi à censuris per legem, statutumue latis absoluere poterunt. † Quæ regula locum etiã sibi vindicat in extraneo, qui aliunde profectus statutum offendit, & in excõmunicationem, censuramue aliam incidit; nam, quòd extraneum in statuti excommunicationem incidere, vbi nouit illud, & gloss. tradidit, quam Abb. Felin. ac DD. communiter sequuntur in c. à nobis. 1. de sent. excom. & supra nos disputauimus cap. 9. §. 2. iure & ab eius legis autore, ab autorisq; superiore successorq; idde absolui posse debet; tum q̄ par ius ligandi, atq; soluendi est; tum quòd absolutio gratiosa magis, quam obligatio est arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. † Postremò locum etiam ea regula sibi vindicat, vbi quis ex territorio eius statuti est; sed, posteaquam in excommunicationem, censuramq; incidit, antequam absolueretur, aliò domicilium transtulit; nam, & tunc ab eisdem absoluetur arg. c. proposuisti de for. compet. & l. cum quædam. ff. de iurisdic. om. iud. accedit, quòd aliàs, si eius absolutionem legislator sibi reseruasset, in hoc casu nec alius absoluerè ipsum posset arg. c. nuper. §. in secundo de sent. excom. nec ipse legislator, eiusue superior, ac successor, quoniam domicilium aliò transtulit; at hoc absurdum est; & in hoc casu igitur absoluerè hi poterunt. Quæ autem necessariò inesse ipsis, debeant ad censuram tollendam, quòd ea posuimus eod. cap. 4. ob eam rem, ne frustra hęc eadem iteremus; quæ huc pertinent, illinc depromemus.

S V M M A.

- 1 Absoluere ab excommunicatione iuris episcopus suum subditum potest; quæ regula, quatenus pateat, declaratur.
- 2 Absolui ab excommunicatione iuris religiosi, atque monaci à suo Abbate, Priore, Prouinciali, Generaliq; non possunt; quæ regula itidem declaratur.
- 3 Absoluere religiosos, atque monachos ab excommunicatione iuris episcopus territorij potest.
- 4 Absoluere ab excommunicatione iuris moniales episcopus loci potest; quæ regula itidem declaratur.

- 5 Absoluere episcopus ab excommunicatione iuris eum potest, qui alibi ea excommunicatione irretitus in suam diocesim domicilium transtulit.
- 6 Absolui ab excommunicatione iuris an possit quis à nò suo episcopo; & quid de discipulis, qui excommunicati in sua diocesi, aliò eunt, quòd literis vacent, an absolui possint ab episcopo loci, vbi literis student.
- 7 Absoluere ab excommunicatione iuris vagabundos quis possit.
- 8 Absoluere ab excommunicatione iuris seruos, filios, & uxores quis possit.

I.

† Episcopus quoq; , nec nò archiepiscopus, ac Patriarcha ipsis subiectos absoluerè queunt, qui in excommunicationem iuris inciderunt; modò legislator absolutionem sibi, alteriue non reseruauit, vt dixit gloss. in c. 2. in verb. reseruatur de penit. lib. 6. quam sequitur Abb. in c. nuper nu. 5. & Felin. nu. 3. vers. quis autem sit ille inferior de sent. excom. & Innoc. in c. de cetero eodem, idem Abb. in c. 1. vers. Tertio nota de priuil. & in c. graue nimis. nu. 15. de præben. & in c. pastoralis. §. præterea. num. 1. & Felin. num. 3. vers. Fallit primò de off. ord. & Feder. de Sen. conf. 16. num. 12. communisq; DD. sententia hæc est, & Host. in sum. num. 12. vers. quis possit de sent.

sent. excom. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 12. nu. 4. de senten. excom. lib. 6. atque communis hæc praxis est, vt inquit Iacob. de Graff. cap. 15. nu. 43. lib. 4. decis. cas. consc. ac meritò; ex quo enim legislator absolutionem sibi nò reseruauit, alijs scilicet suis similibus absoluendi facultatè concessisse videtur, vt dixit Rom. Pont. in cit. c. nuper, ac propterea etiam episcopis; dictio enim illa Alijs similitudinis nora est, vt tradidit gloss. vulg. in l. si fugitiui. C. de seru. fugit. & Felin. in c. fedes. nu. 40. cum cit. ab eo de rescript. at legislatoris episcopus similis est (iurisdictionem enim fori contentiosi habet, quam ad censuram per statutum, sententiamue ferendam necessariò requiri supra probauimus c. 2. §. iurisdictionem) verùm quòd specialia plura concurrere non debent arg. l. 1. C. de dot. promiss. & ibi not. ideo proprijs episcopis facultatem absoluendi à legislatore tributam esse Rom. Pont. tacitò sensit in eod. c. nuper de sent. excom. absolui ergo à suo episcopo ab excommunicatione iuris poterit. Quæ regula locum habet primò in quacunque excommunicatione à iure communi lata, vt tradidit gloss. in c. vn. in verb. iuris de maior. & obed. lib. 6. & in c. sciant cuncti in verb. Sententia cum seq. de elect. eod. lib. & in c. quoniã in fin. de immun. eccl. eod. lib. & in c. quicunque in fin. de sent. excom. eod. lib. cum similib. quæ glossæ communiter receptæ sunt; siue igitur quis in excommunicationem per statutum concilij generalis latam, siue per constitutionem Romani Pont. incidat, à proprio episcopo absolui poterit. Item locum sibi ea regula vindicat, vbi quis in excommunicationem per statutum inferiorum, vt potè Legati, Patriarchæ, Archiepiscopi, prouincia, diocesanue Synodi promulgatã etiam incidit arg. c. ex frequentibus de infl. ibi enim, excommunicatus per archiepiscopi statutum nò aut ab archiepiscopo, aut ab eius suffraganeis ante satisfactionem absoluetur, Romanus Pont. prohibet; ergò post satisfactionem & ab archiepiscopo, & à suffraganeis, atque idcirco ab episcopis excommunicatus à statuto inferiorum absolui poterit arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. atque ita asseruit Abb. in eod. c. nuper nu. 5. cum seq. & in c. graue nimis num. 13. cum seq. & Imol. nu. 15. cum seq. de præben. & Felin. in cit. c. pastoralis. §. præterea. nu. 3. vers. Fallit primò de off. ord. & Syl. in verb. Absolutio 1. nu. 7. vers. Absolutio ab excommunicatione statutorum; & in eod. c. nuper nu. 26. in fin. Henric. Bohic. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 12. num. 4. de sent. excom. lib. 6. excommunicatus igitur à statutis inferiorũ, vbi statuens absolutionem sibi non reseruauit, à proprio episcopo absoluetur; etenim alijs absoluendi facultatè concessisse tunc videtur, vt dicitur in eod. c. nuper de sent. excom. namque inferiorum statuta secundum ius commune interpretamur arg. c. ex literis de conflit. & c. cum dilectus de cõsuet. & vt dixit Felin. in eod. §. præterea. nu. 3. vers. Fallit primò; ac planè, si episcopo absoluerè sibi subiectum ab excommunicatione iuris cõis potest, cui iuri est subiectus arg. c. 1. & fin. de cõstit. multò magis ab excommunicatione per statuta inferiorum absoluerè posse debet; cui enim licet, quod est plus, & quod minus ei licere debet arg. l. cui plus licet. ff. de reg. iur. & c. cui licet eod. lib. 6. neq; enim maiorem vim canon inferioris habere debet, quam canon Rom. Pont. habet, vt dixit Abb. in eod. c. ex frequentibus. nu. 6. & Imol. eod. nu. 4. Quare, si statuto episcopi Arimin. excõmunicatio ipso iure in eum feratur, qui in monasterium monialium ingreditur; qui ex diocesi Imolensi in eam excommunicationem incidit, ab episcopo Imolæ absolui poterit, vt in similib. dixit Abb. in eod. c. graue nimis. nu. 14. quem communiter receptum esse inquit Nauar. in Man. c. 27. nu. 39. in fin. Tertio locum habet, etiam si conditor canonis non sit superior eius ordinarij, qui absoluit, vt dixit Henric. Bohic. in cit. c. nu. 26. prope finem. Quarto proposita regula locum habet, etiam si inferiorum statuta à Romano Pont. confirmata sint; nam nihilominus, qui in eorum excommunicationem incidet, à proprio episcopo absolui poterit; sic enim asseruit Abb. in eod. cap. ex frequentibus in fin. num. 12. & Imol. nu. 4. & nu. 10. de conflit. & Felin. in c. pastoralis. §. præterea. nu. 3. vers. ampliatur de off. ord. & Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 7. vers. Absolutio ab excommunicatione statutorum, & Couar. eod. num. 4. vers. & procedit hæc communis opinio, vbi quãplures alios idem sentientes refert; etenim, si à sententia canonis, quam ipsemet Romanus Pont. tulit, episcopus absoluerè potest, multò magis à sententia alterius canonis, quem idem confirmauit, quandoquidem cõfirmatio Rom. Pont. iurisdictionem ordinariam non tollit arg. c. 1. & 2. de confir. vtil. vel inutil. Quintò proposita regula in omnibus, qui in diocesi habitant, locum habet, nam quemcunque, qui in excommunicationem iuris incidit, episcopus eius loci absoluit; idq; meritò, tum quòd eadem ratio in omnibus est, ac propterea eadem esse iuris dispositio debet arg. l. illud ff. ad l. aquil. tum quòd legislator, qui facultatem hanc tribuit, neminem excepit, atque idcirco neque nos excipere debemus; siue igitur vir, siue mulier, siue in dignitate constitutus, vt Rex, & Imperator, ab episcopo suo absoluetur, vbi in excommunicationem iuris incidit;

cidit; nam & ordinarius Regis is episcopus est, in cuius diœcesi domicilium Rex habet, vt asseruit gloss. in c. quicumque in verb. Reges, & ibi quoque not. Gemin. de senten. excommu. lib. 6.

† An igitur & religiosus, monachos suæ diœcesis, cuiuscunque ordinis sint, excommunicatione iuris constrictos episcopus absoluet? antequam quæstionem hanc dissoluamus, primò an à suo Abbate, prioreq; absolui queant, inuestigandum est. Videbatur igitur dicendum monachos, ac religiosos, cuiuscunque ordinis sint, à suo Abbate, atque à priore absolui posse; nam, vbi se mutuò percusserunt, eorum Abbas ab ea excommunicatione absolueri ipsos potest, vt habetur in c. monaci de sent. excom. & ibi not. Verùm contrariam sententiam amplexari debemus, vt scilicet communi iure nec abbas, nec prior, nec eorum superior, vt prouinciæ generalis, vel minister, suos religiosos ab excommunicatione iuris absoluant. Nam, si religiosi absoluerent excommunicatos à canone, vel à sententijs per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, in casibus sibi, aut à iure, aut priuilegio non concessis, in excommunicationem inciderent, vt habetur in clem. 1. de priuileg. iunct. gloss. communiter recepta in verb. quemquam; ergo absolueri ab excommunicatione nec suos monachos queunt, alioquin in excommunicationem non inciderent; nam non peccat, qui permittente lege quidpiam facit; & qui non peccat, pœnam non meretur, excommunicationis præsertim arg. l. Gracchus. C. de adult. & cap. qui peccat. 23. q. 4. iunct. c. si habes. 24. q. 3. Confirmatur sententia hæc; quoniam, vbi legislator absolutionem excommunicationis sibi non reseruauit, ijs, qui episcopalem iurisdictionem habent, absolueri facultatem ipsum concessisse glossæ omnes pontificij iuris interpretatæ sunt ob c. nuper §. in secundo de sent. excom. & Nicol. de Milis in rept. in verb. excommunicatum potest episcopus, vbi ait episcopum esse, episcopalem iurisdictionem habere debere, qui ab excommunicatione iuris absoluit; ergo ab ea interpretatione non discedemus arg. l. minimè. ff. de leg. etenim, quod vni conceditur, alteri denegatum videtur arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne de præsumpt. & §. fin. in instit. de adempt. legat. absolueri igitur ab excommunicatione suos religiosos nec abbas, nec prior, nec prouinciæ, generalisue minister possunt, atque ita asseruit Abb. in c. cum illorum. nu. 3. de sent. excom. & in c. monaci. nu. 3. & Felin. eod. de sent. excom. & Petr. Foller. in praxi. crimi. canon. cap. 37. num. 53. in vltim. par. cum Felin. in cap. postulasti colum. 10. num. 9. vers. & dixit de rescript. & consuluit Feder. de Sen. consi. 14. nu. 4. vbi quæstionem hanc pluribus disputauit. Non obstat modò cit. c. monaci; nam speciatim hoc illis concessum fuit, quandoquidem frequentius ea ratione in excommunicationem incidunt ob assiduam familiaritatem, quæ parere contemptum solet; vnde necessariò extra monasterium egredi, vagariq; sapius ipsos oporteret, si absolui à suo abbate non possent, quod ab eorum vitæ, ac religionis instituto alienum est, atque ita citati autores ibidem sentiunt, & gloss. in ead. clem. 1. in verb. expressis de priuileg. hinc, vbi religiosus in clericum secularem violentas manus iniicit, nò à suo priore, sed ab episcopo vt absolueretur, constitutum est in c. religioso de sent. excom. lib. 6. à proposita igitur conclusione non discedemus. Quæ locum sibi in cuiusque ordinis religioso vindicat, vt de communi testatur Syl. in verb. excommunicatio 7. nu. 3. 2. vers. Secundò dubitetur quò ad cit. clem. 1. de priuileg. Item in cuiuscunque canonis excommunicationem religiosi inciderint siue Romani Pontif. siue inferioris ob cit. cap. nuper §. in secundo; atque ita sensit gloss. in cit. clem. 1. in verb. à canone de priuileg. & Zab. eod. nu. 14. vers. Vigesimo sexto, & vers. Trigesimo quarto. Excipitur autem primò, vbi religiosi se mutuò percussissent; tunc enim ipsorum abbas, priorue, & multò magis ipsorum superiores absolueri ipsos poterunt secundum formam cit. c. monaci, & ibi not. de sent. excom. Item, vbi episcopalem iurisdictionem quacunque ratione haberent; nam tunc vniuersis absolutionem hanc tribuere poterunt, in quos iurisdictionem eam exercent; nam, vt glossæ communiter interpretantur, vbi legislator absolutionem sibi non reseruauit, absolueri facultatem episcopo, id est episcopalem iurisdictionem habenti tribuisse censetur ob cit. c. nuper §. in secundo; atque ita in re nostra tradidit Abb. in cit. c. monaci. nu. 3. & Felin. vbi & quosdam alios idem sentire ait, & Fed. de Sen. eod. consi. 14. & Petr. Fol. eod. n. 53. Tertiò monachos suos etiam ab excommunicatione absoluent, quæ per suas constitutiones lata est, de eorundem, quos citauimus, sententia; secus autem si aliorum constitutiones essent, quæ de suo ordine, ac regula pertractarent. Quartò, vbi ex delegatione, ex priuilegio absolueri facultas ipsis data esset; tunc enim sine dubitatione absolutionem huiusmodi tribuere poterunt arg. cit. clem. 1. vers. Præterquam in casibus de priuileg. quare hodie rarò episcopi opera religiosi egebunt; quòd quidè suis superioribus non modò, vt à censuris vniuersis propemodum absoluant, concessum est; verum etiam, & ab irregularitate, vt habetur in Compendio priuilegiorum fratrum Minorum, & mendicantium in verb.

verb. Absolutio; Postremò quoad minorem excommunicationem; nam ab ea non modò abbas, ac prior, sed & cuius religiosus sacerdos, qui absolueri à peccatis iurisdictionem habet, absolueri suos pœnitentes poterit, vt asseruit Zab. vbi & non nullos alios idem sentire ait in cit. clem. 1. de priuileg. nu. 14. vers. Vigesimo quinto, & Anchar. eod. nu. 6. vers. Item aduerte; etenim, cum per cit. clem. 1. religiosi prohibeantur, quò minùs ab excommunicatione iuris absoluant; nec de qua excommunicatione ibi agatur, mentio fiat, de maiori actum ibi interpretabimur arg. c. pen. de sent. excom. accedit, quòd hodie passim ita seruetur: his ergo exceptis casibus à iuris excommunicatione neque abbas, neque prior, neque prouinciæ, generalisue minister absoluent. Quæ diximus autem de monachis, eadem & de præpositis, ac superioribus collegiorum sentimus, vt scilicet excommunicatos ex collegio, aliaq; censura irretitos non absoluant; idem & de vicario episcopi, nisi facultas ei concessa ab episcopo sit. † Quis ergo absolutionem ipsis tribuet? episcopus diœcesis, vbi monasterium est, à censura cuiuscunque iuris ipsos absoluet; nam absolueri ab excommunicatione, cuius absolutionem legislator sibi non reseruauit, ad episcopum pertinet, vt communiter asserunt gloss. ob cit. c. nuper §. in secundo, & vt antea vidimus; at iura episcopalia in monachos episcopus habet, vt dicitur in c. conquerente, & ibi not. DD. de off. ord. ergo episcopus religiosos absoluet; etenim & iurisdictionem in ipsos habet, vt dixit gloss. in cit. c. conquerente in verb. iurisdictionem de off. ord. & in c. dilectus filius eod. quam iurisdictionem ad censuram ferendam, tollendamque necessariò postulari supra probauimus cap. 2. §. iurisdictionem; absolueri igitur à iuris excommunicatione religiosus episcopus poterit, atque sic Abb. & Felin. & Fed. de Sen. eisdem in locis concludunt. At quid de exemptis? an & hi ab episcopo absoluentur? planè ipsos absolui ab episcopo non posse supra disputauimus c. 2. §. aut ob subiectionem.

† Moniales etiam, quæ in excommunicationem iuris inciderunt, episcopus ab excommunicatione absoluet; nam, si se mutuò percusserint, etiam exemptæ nihilominus ab episcopo, in cuius diœcesi sunt, absoluentur, vt dicitur in cap. de monialibus de sent. excom. & Inno. & Abb. ibi, ac DD. not. & Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. nu. 91. cap. 15. lib. 2. id quòd summa ratione factum est, ne extra monasterium egredi cogantur contra c. vn. de stat. regul. lib. 6. † Absolueri item potest episcopus extraneum, qui alibi in excommunicationem iuris incidit, vbi per domicilij translationem ipsius subiectus factus est; quare, si exempli gratia Titius Imolæ domicilium habens in excommunicationem iuris incidat, & ante absolutionem domicilium Ariminum transferat, planè hic ab ipso Arimini episcopo absolui poterit; nam domicilij translatione eius fori factus est; ac de alibi gestis ibi conueniri, ac de delictis etiam puniri potest arg. c. proposuisti à contrario sensu, & ibi Abb. nu. 12. de for. compet. & l. si quis postea. ff. de iud. & l. cum quadam. ff. de iurisdic. omni. iud. ergo multo magis à censura alibi contracta absoluetur, cum gratiosior absolutio, quam damnatio sit arg. l. Arrianius. ff. de act. & obligat. q. ita in re nostra asseruit Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 11. vers. Circa prædicta restant dubia, & Ang. in sum. eod. 1. nu. 8. vers. Vtrum ille, vbi & Ric. idem sentire ait; & extraneus igitur ab episcopo, in cuius diœcesim domicilium transtulit, excommunicatus antea absoluetur, ac propterea & vxor sui subditi; nam vxor viri forum, ac domicilij sequitur arg. l. fin. C. de incol. lib. 10. cum cit. ibi à gloss. & l. mulieres. C. de dign. lib. 12. etiam si domum traducta nò sit, vt sensit gloss. in l. ea, quæ desponsata ff. ad mun. & sequitur Bar. in l. si eod. & l. in l. cum quadam. ff. de iurisdic. omni. iud. Contrarium tamen dicendum videbatur ob c. ex literis de off. leg. vbi legatus subditos ob clerici percussorem excommunicatos absolueri potest, non eos autem, qui aliunde in prouinciam accedunt; at qui ad hoc facile respondetur id locum habere, vbi domicilium quis non transtulit, quo casu eius subditus factus non est; hinc non dixit Summus Pont. si contingat quem aliunde illuc domicilium trāsferre; sed si simpliciter illuc accedere, vt scilicet absolutionem petat; quo casu, cum eius subiectus ea ratione factus non sit, mirandum non est, si absolueri ipsum legatus non potest; at nos de eo agimus, qui domicilij translatione episcopo se subiecit. † At quid, si idem excommunicatus eò domicilium non transferat, sed ad tempus diuturnum ibi commoretur, vt discipuli; qui studiorum gratia Bononiam, Patauiumue proficiscuntur; an excommunicatus, inquam, hic, quem dixi, ab episcopo eius loci absolui poterit, cum ea excommunicatio esset, à qua proprius episcopus absoluisset? neque enim hac ratione, vel per mille annorum spatium ibi commoretur, domicilium eò transtulisse dicitur, vt tradidit Bart. in l. 2. C. de incol. lib. 10. & in l. lex cornelia. §. si tamen ff. de iniur. Abb. antiq. quem refert Panor. in eod. c. excommunicatis. nu. 7. hinc ab episcopo eorum locorum absolui non posse existimabat, & hoc ob cit. c. excommunicatis, vbi, qui excommunicati ob clerici percussorem aliunde in prouinciam veniunt, à legatis eos non absolui dicitur;

ergo idem hic dicendum videtur, quam opinionem sequitur & Imol. eod. nu. 14. Ego autem sic distinguendum censerē. Aut excommunicatus aliquò proficiscitur paulò post inde discessurus, & in hoc casu locum habet cit. cap. excommunicatis; nam ibi de eo agitur, qui in prouinciam solùm accedit, vt absoluetur, id quod minùs posse antea probauimus. Aut, quò diutius ibi commoretur, vt discipuli, & huiusmodi: & tunc, si de licentia sui episcopi profectus est, sine dubitatione, vt ab excommunicatione ab eius loci episcopo absoluetur, concessisse existimabitur arg. l. 2. ff. de iurisdic. om. iud. & in hoc casu locum habebit Capel. Thol. decis. 23 i. iuncta add. ad eam, & non solùm, vbi ob leuem percussione clericum, sed vbi ob quamcunque in excommunicationem incidit, & in quamcunque aliam iuris excommunicationem, vt add. ibi ait: si aut licentia non petita eo, loci se contulit, in hoc etiam casu absolui ab episcopo eius loci posse opinor; verisimile enim est de hoc proprium episcopum interrogatum id concessurum fuisse arg. c. ex literis de constit. quo casu perinde habetur, atq; si id expressè concessisset arg. eorum, quæ dixit gloss. communiter recepta in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. accedit consuetudo non aspernanda, ac præsertim, quòd absolutio ab excommunicatione sine alterius præiudicio fieri debet arg. c. qua fronte de appell. & c. ex parte de verb. sign. & in hoc itidem casu locum sibi vindicabit cit. decis. quæ casum huiusmodi ponit de discipulo: si verò expressè vetuit, ne absolueretur, in hoc casu contrarium sentirem; sic igitur, in hac re concluderem, & in hoc postremo casu Abb. opinionem locum habere conferem: idem sentio de famulis, qui ad tempus suas operas locarunt, & cum dominis suis extra suum domicilium viuunt. † At quid de ijs, qui assidue vagantur? & nusquam domicilium habent? qui vagabundi vulgò dicuntur, planè de excommunicationibus alibi contractis ab episcopo loci, vbi sunt, absolui poterunt; nam hi & de delictis puniuntur, vbi inueniuntur, vt asseruit gloss. in l. 1. & ibi Bart. not. nu. 1. C. vbi de crim. agi oport. & Bald. in l. cum in longi. nu. 3. C. de præscrip. long. temp. ergo, & ibi absolui poterunt, cum gratiosior absolutio sit, vt diximus, quam condemnatio; accedit, quòd à peccatis à sacerdotibus absoluantur, apud quos reperiuntur, vt sensit Caiet. in summ. in verb. Absolutio pœnitentialis vers. libertas, & Armil. eod. nu. 17. & Franc. à Vi& in summ. concl. 156. & nos in comment. nostr. de pœnit. cap. 2. nu. 3. vers. 4. in fin. idem quoque de exulibus nostri temporis sentimus, nisi alicubi domicilium constitutum haberent, aut alicubi relegati essent; nam tunc ab episcopo loci absoluentur; quandoquidem, & hi domicilium ibi habere dicuntur, quamuis necessarium, vt dicitur in l. filij. §. relegatus. ff. ad municip. confirmatur per ea, quæ dixit Nell. in tract. de bannit. in 1. par. 1. temp. nu. 4. vers. Quarto igitur, vbi bannitum de delicto commissio in loco, à quo est relegatus, ibi conueniri posse, vbi moratur, asseruit; ergo & ab excommunicatione absolui poterit, vt quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. † Absoluere itidem episcopus potest excommunicatos, qui non proprio, sed alieno domicilio subiecti sunt, vt filij familias, serui, qui in dominorum potestate sunt, ac liberti; nam parentum, dominorum, ac patronorum domicilium sequuntur arg. l. assumptio originis. §. fin. & l. filij libertorum. ff. ad municip. quòd locum tamen non habet, vbi in alterius diocesim filij familias, ac libertus domicilium transtulissent; proprium enim domicilium hi habere possunt, vt habetur in l. placet cum seq. & l. pen. §. libertas. ff. eod. ad municip. Item absoluet episcopus subditos etiam ratione delicti; nam sicut de delicto commissio, cum ibi est, conueniri illic potest arg. c. fin. de for. compet. & eorum, quæ diximus supra c. 2. §. aut ob delictum, ita ab excommunicatione contracta ibi ab eiusdem loci episcopo absolui poterit. His rationibus proposita regula amplificatur, quæ tamen exceptiones non nullas patitur. Nam primò episcopus subiectum ab excommunicatione iuris non absoluet, vbi iuris eius lator sibi absolutionem reseruauit arg. c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & c. nuper de senten. excōm. etenim, vbi episcopus excommunicatum à iure alterius absoluit, ob eam rem id potest, quoniam eius lator ipsi facultatem concessisse tacitò existimatur; ergo, vbi absolutionem sibi, alteriù reseruauit, alijs denegasse dicitur arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. quare, si contrarium conetur, nihil faciet, vt qui iurisdictionem non habeat arg. l. fin. ff. de iurisdic. om. iud. excipitur tamen, vbi is adiri non potest, cui absolutio reseruata est: item, vbi ad tempus absolutio tribuitur; nam in his casibus, & ab huiusmodi excommunicatione absoluet, vt abundè id tradidimus cap. 4. §. à legè delegatus etiam; quomodo igitur id sit, illinc sumemus. Postremò episcopus non absoluet, vbi iurisdictionis vsu caret, quacunque ratione id contingat, vt supra vidimus. Atqui de absolutione excommunicationis hætenus: de absolutione autem à reliquis censuris, suspensione scilicet, atque interdicto à iure itidem latis; quoniam absolutionis huius naturam harum absolutio non omnino sequitur, ob eam rem infra suo loco id agemus.

S V M M A.

- 1 Absoluere ab excommunicatione iuris Cathedrali Sede Vacante Capitulum eius ecclesie potest; quæ regula, quousque pateat, etiam declaratur.
- 2 Absoluere ab excommunicatione iuris Cathedrali Sede Vacante potest Vicarius à Capitulo datus secundum formam Trid. Syn.

- 3 Visitator à Rom. Pont. datus.
- 4 Administrator, seu Vicarius ab Archiepiscopo datus in casibus ipsi permisis.
- 5 Absoluere ab excommunicatione iuris Sede Vacante, an collegiū Cardinalium possit.

II.

† Capitulum etiam, cathedrali sede vacante, ab ea excommunicatione iuris absolueri potest, à qua antistes, seu episcopus absolueri poterat, vt habetur in c. vn. de maior. & obed. lib. 6. Episcopali sede vacante, dicitur enim ibi, potest capitulum, seu is, ad quem episcopalis iurisdictione tunc temporis noscitur pertinere ijs, quibus posset episcopus, si viueret; ab excommunicationis sententia, siue iuris, siue hominis fuerit, absolutionis beneficium impertire; nisi ei fuerit à sede Apostolica specialiter interdicta potestas. Hæc ibi Summ. Pont. ex quibus manifestò patet capitulum, episcopali sede vacante, & sic mortuo episcopo, ab excommunicatione iuris absolueri posse, à qua episcopus poterat; atque sic not. ibi Anchar. nu. 1. vbi pro regula hoc ponit, scilicet capitulum in hoc casu absolueri à quacunque excommunicatione posse, à qua episcopus potest; & Phil. Franc. in 2. notab. & in 3. & Gemin. in 3. notab. & Io. Franc. Pavin. de officio, & potestate capituli sed. vac. q. 5. prim. part. prin. nu. 3. vers. Item regulariter; idq; merito, nam, quæ iurisdictionis sunt, & quæ ad episcopum pertinent communi iure, hæc ad capitulum ipso iure mortuo episcopo transferuntur, vt tradidit Inno. in c. ad abolendam de hæret. & in c. his, quæ de maior. & obed. in antiq. & facit c. 3. de suppl. negl. prælat. lib. 6. Hæc autem regula sic posita, declaratur primò, vt locum habeat, non solùm vbi excommunicatio lata per statutum diocesis episcopi est, quo casu iure proprio episcopus ab ea absoluit; sed etiam, vbi excommunicatio est lata per statuta aliorum episcoporum, atque antistitum, immo etiam, & Romanorum Pont. quibus casibus episcopus delegationis iure absoluit, vt habetur in c. nuper, & ibi not. de sent. excōm. nam capitulum absolueri ab excommunicatione quacunque iuris potest, à qua episcopus, vt dicitur in cit. c. vn. quod proximè retulimus; at episcopus à qualibet iuris excommunicatione, & à quocunque iure lata absolueri potest, vt probatur in cit. cap. nuper, & ibi communiter not. & vt tradidit gloss. in eod. cap. vn. in verb. iuris, & in c. sciant in verb. Innodatos de elect. lib. 6. ergo à quocunque iure lata excommunicatio sit, absolueri capitulum quoque poterit. Item, quòd episcopus excommunicatos à suis inferioribus absolueri valet, vt probatur in c. cum ab ecclesiarum de off. ord. & ibi not. ob eam rem, & capitulum eisdem absoluet, vt dixit Gemin. in eod. c. vn. nu. 7. vers. in fin. gloss. & Anchar. nu. 1. vers. Secundò nota. Tertio absoluet etiam ab excommunicatione suo antistite mortuo non solùm capitulum cathedralis ecclesie, verum etiam, & inferiorum ecclesiarum; modò suus antistes absolueri posset arg. c. his, quæ de maior. & obed. & vt asseruit Phil. Franc. in cit. c. vn. vers. Vnde concludo, & Gemin. eod. in fin. † Postremò, vt mitam amplificationes, ac declarationes quasdam, quas posuimus cap. 4. §. 3. capitulum vicarium constituere poterit, qui absoluat, vt habetur in cit. c. vn. iunct. glo. is, ad quem; immo à Trid. Syn. ad vicarium constituendum compellitur, vt habetur sess. 24. c. 16. de reform. alioquin vicarium huiusmodi constituendi facultas ad metropolitanum transfertur, vbi episcopalis sedes vacat; si autem metropolitana, ad antiquiorè episcopum suffraganeum; si exempta, ad episcopum proximiorè, vt ibi dicitur. In his omnibus igitur capitulum absoluet. Excipitur tamen primò, vbi statutum, seu constitutio, per quam excommunicatio fertur, legislatori, alteriù absolutionem reseruasset; nam, quòd episcopus tunc absolueri non potest, vt habetur in cit. c. nuper, ob eam rem nec eius capitulum absolueri poterit arg. l. nemo plus iuris ff. de reg. iur. & l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. Item excipitur, vbi Romanus Pont. id expressè capitulo prohibuisset arg. c. graue nimis de præb. † Tertio excipitur, vbi tacitò id vetuisset, vt pote quia Romanus Pont. visitatorem dedit; nam tunc capitulum etiam non absoluet, vt probatur in c. is, cui de elect. lib. 6. & in cit. c. vn. iunct. gloss. is, ad quem de maior. & obed. & vt dixit Io. And. ibidem in verb. interdicta in nouell. & Io. Mon. in fin. † Quarto vbi ab archiepiscopo administrator ob negligentiam, malitiamue capituli datus esset arg. c. fin. de suppl. negl. prælat. lib. 6. iunct. eod. c. vn. cum gloss. in verb. is, ad quem, & vt tradidit Triden. Syn. eod. Postremò excipitur, vbi iurisdictionis vsu non haberet, vt id antea vidimus cap. 4. §. 3. num. 4. in hac tab. quamuis in hoc casu

casu vicarius ad formam traditam à Trid. Syn. eod. cap. 16. absoluet. Nec, quòd ius capituli suspensum sit, vicarij huius iurisdictionis suspensa erit, sicut contingit in vicario episcopi, vt habetur in cap. 1. de offic. vic. lib. 6. nam iurisdictionem nihilominus exercebit; quandoquidem autoritate Trid. Syn. datus est, ac propterea à capituli autoritate non oïno pendet; quo casu vicarij iurisdictionis non impeditur, vt de vicario episcopi diximus c. 2. §. 23. qua ratione nec episcopo excommunicato, suspensouè fratres admissi ad sacramentum poenitentiae administrandum secundum formam clem. dudum de priuil. impediuntur, quòd minùs illud administrant, sicut nec etiam parochi constituti, nec ij, quibus in diocesi licentia huiusmodi est data ab episcopo, vt capellani; nò enim licentia illa tunc impeditur. † At quid de Cardinalium collegio sede vac. an absolueri à censuris poterit? communiter concluditur, vt de hoc testatur Illustrissimus Hieronymus Albanus in lib. de Cardinal. q. 40. iurisdictioni se miscere Cardinales tunc non posse, nisi ex magna causa, & hoc ob clem. ne Romani §. irritum de elect. ergò nec absolutioni huius se miscbunt, nisi ex magna causa; nam & ob huiusmodi causam anathema ferre tunc possunt, vt habetur in c. si quis pecunia dist. 79.

S Y M M A.

1 Legatus Rom. eccl. absolueri à iuris excommunicatione suos subiectos potest.	4 Legatus è latere absolueri potest excommunicatos ob clerici percussione.
2 Legatorum Romanæ ecclesie quot genera sint.	5 Legatus è latere absolueri non potest incendiarios publicatos.
3 Legatus è latere an absolueri possit ab excommunicatione iuris, cuius absolutionem Romanus Pont. sibi reseruauit.	6 Legatus è latere non absoluit excommunicatos inferiorum, vbi absolutionem sibi reseruauit.

I I I.

1. † Legatus Romanæ Eccl. absolueri itidem à iuris excommunicatione subiectos suos potest, vt probabimus; † sed quoniam tria legatorum genera sunt, quorum alij è latere dicuntur, alij nati, alij missi, vt probatur in c. excommunicatis de off. leg. in antiq. & in cap. 1. eod. lib. 6. & vt not. ibi glo. & Phil. Franc. & Gemin. & communiter DD. & Abb. in rub. eod. in antiq. ideo, quinam singuli sint, priùs explicemus. Legati è latere igitur sunt Cardinales, qui ad respublicas regendas mittuntur; è latere dicti, qm̄ in arduis rebus agendis præsertim Rom. Pont. quasi eius lateri assistunt; Nati verò ij dicuntur, qui, statim atque dignitatem adepti sunt, vt archiepiscopatum, vnà legationem consequuntur, vt Cantauriensis, & Eboracensis, vt probatur in c. 1. eod. in antiq. & gloss. in c. dilectis eodem, & citati autores inquirunt. Missi demum prouinciarum præfides sunt, vt probatur in cit. c. 1. de off. leg. lib. 8. & ibi Phil. Franc. not. & in cit. cap. excommunicatis eod. absolueri igitur à iuris excommunicatione hi legati omnes queunt; nam in c. nuper §. in secundo de sent. excom. vbi iuris lateris absolueri facultatem non reseruauit, eam episcopis concessisse existimatur, vt communiter gloss. ac DD. interpretantur, & supra hoc capitulum vidimus; at legati huiusmodi episcopalem iurisdictionem habent arg. cit. c. 1. de off. leg. cum seq. lib. 6. & tot. tit. eod. etiam in antiq. nam & cum quouis antistite suæ prouinciæ quòd ad iurisdictionem exercendam è latere legatum concurrere dixit Abb. in c. quòd translationem. num. 9. de off. leg. & ibi quoque Innoc. ergò à iuris excommunicatione absolueri queunt, atque ita de legato è latere asseruit Gundissal. de Villadiego in tract. de leg. q. 13. vers. Quòd ad alios verò casus, & de legatis missis probatur in cit. c. excommunicatis; nam ibi suos subiectos ob clerici percussione excommunicatos absolui ab his legatis posse dicitur; ergò multò magis ab alijs absolueri ijdè poterunt, quarum absolutio reseruata nò est. † Atqui an, vbi Romano Pont. absolutio alia reseruata est, legatus è latere absolueri poterit? videbatur planè dicendū absolutionem ab hoc tribui posse. † Primò, quoniam & ab excommunicatione ob clerici percussione absoluit, vt habetur in c. quòd translationem, & in c. excommunicatis eod. de off. leg. & ibi not. gloss. quæ sic de facto seruari testatur; & in c. ad eminentiam de sent. excom. & communiter opinionem hanc receptam asserit Abb. ibidem. num. 3. & in eod. c. excommunicatis, vbi quoq; Imol. nu. 2. & nu. 7. ergò & ab alijs excommunicationibus iuris, quarum absolutio Apostolicæ sedi reseruata est, absolueri posse videtur, atque sic asseruit Felin. in cit. c. ad eminentiam. nu. 5. ibi, & collige regulam. Secundo loco, quoniam vbi specialis licentia sedis Apostolicæ ad aliquid requiritur, legati è latere licentia sufficit, vt dixit gloss. in c. autoritate de priuil. lib. 6. in verb.

Sedis

Sedis Apostolicæ; ergò, & vbi absolutio excommunicationis eidem sedi reseruatur, absolueri ab ea poterit; præsertim quòd legatus è latere omnia potest, quæ non sunt excepta, vt dixit glo. in c. si Abbatem in verb. transeundi de elect. lib. 6. atqui neque hoc argumento ea sententia nititur; nam dictum doctoris secundum legem, quam allegat, intelligi debet, vt dixit Bart. communiter receptus in l. non solum §. si liberationis verba. ff. de lib. leg. at iura, quæ citat gloss. in cap. autoritate, non videntur suam opinionem probare; nam in c. veniens de verb. sign. lib. 6. idcirco legatus è latere receptus in filium Romanæ eccles. excommunicare potest, & in c. si Abbatem de elect. eod. lib. licentiã dare, quoniã speciatim hæc expressa sunt; ergò secus in eo. c. autoritate, & in casu nostro, vbi hoc expressum non est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne de præsumpt. præterea speciatim ibi dicitur respectu habito ad episcopos, non autè ad legatos, vt ex antecedentibus colligitur. nò obstat etiam, quòd dicebatur, præter excepta legatū hinc omnia posse; nam latis absolutio excepta est, ex quo eam sibi legislator reseruauit. Quare, cum sententia hæc ratione non nitatur, contrariam, vt legatus è latere absolueri ab alijs excommunicationibus iuris non possit, quarum absolutionem Apostolica sedes sibi reseruauit, amplexati sunt Abb. in cit. c. excommunicatis. num. 4. de off. leg. & Gundissal. eod. vers. & Syl. in verb. Delegatus. nu. 17. vers. Duodecimò, & Soc. Sen. in c. officij nu. 26. de sent. excom. & Armil. in verb. Legatus. nu. 5. vers. Sed attendendæ. Probatur autem primò hac ratione; nam pro regula habetur, vbi legislator absolutionem ab excommunicatione sibi reseruauit, alium eam tribuere non posse in c. nuper §. in secundo casu de sent. excom. & exceptum hunc casum solum de legato habemus, in cit. c. tua, & in c. quòd translationem de off. leg. vt scilicet legatus è latere tunc absoluat, vbi ob clerici percussione in excommunicationem quis incidit; ergò in alterius excommunicationis absolutione à proposita regula non discedemus; in his enim, quæ contra ius conceduntur, concessio in vno casu facta ad alium non trahitur, etiam si maior ratio in eo insit arg. c. in argumentum de reg. iur. lib. 6. & l. quòd verò contra. ff. de leg. & cit. c. quòd translationem, & vt not. Abb. ibi num. 5. in re nostra, & in eod. c. excommunicatis. num. 4. & in c. tua de sent. excom. Confirmatur sententia hæc, quoniã Rom. Pont. in eod. c. quòd translationem speciali concessione permittit legatis huiusmodi asserit, vt ob clerici percussione excommunicatos absoluant; ergò secus, quòd ad excommunicatos ob aliam causam, vbi absolutio reseruata est; concessio enim vnus est prohibitio alterius arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. nonne de præsumpt. Præterea, si legatus è latere id posset, cur Rom. Pont. absolutionis eius, quæ ab excommunicatione ob clerici percussione tribuitur, mentionem tantum fecisset? † Postremò si legatus è latere, quoscunque excommunicatos, vbi absolutio reseruata est, absolueri posset, & incendiarios publicatos absolueret, quos tamen ab ipso absolui non posse communiter receptum esse testatur Abb. in cit. c. tua de sent. excom. Ex his igitur apparet rationem contrariæ sententiæ in initio propositam non ob stare, & posteriorem concl. veram esse; firma ergò erit conclusio legatum è latere absolueri ab excommunicatione, cuius absolutio Apostolicæ sedi reseruata est, præterquam ab excommunicatione ob clerici percussione, non posse. Quæ conclusio & in alijs legatis superiorum absolutio excommunicationis etiam reseruaretur; nã, etsi superior omnibus ordinarijs est, non tamen is eorum iurisdictionem sine causa impedire potest ob ea, quæ supra vidimus cap. 4. §. superior.

S Y M M A.

1 Absolueri ab excommunicatione iuris potest, qui ab eius iuris lateris absolueri potestatem mandatam habet; quæ regula etiam declaratur.	4 Absolutio à censuris virtute bullæ Iobalei tributa ei, qui deinceps Iobaleum non accipit, nec reliqua ad Iobaleum necessaria faciunt, an valeat.
2 Absolueri ab excommunicatione iuris potest, qui ab eo mandatam potestatem hanc habet, cui ex officio competit excommunicatos à iure absolueri.	5 Absolutio à censuris virtute bullæ Iobalei tributa alicui in foro conscientie an in foro exteriori proficit.
3 Absolueri ab excommunicatione iuris ei competit ex officio; qui id officij gerit; quòd qui habet, absolueri potest.	6 Indulgentia concessa per modum Iobalei, an concessa intelligatur facultas absolueri etiam à censuris.
	7 Concessa facultate absolueri ab omnibus censuris

- suris Papa, an intelligatur concessa potestas absoluendi à censuris, quæ per bullam in Cæna Domini lata sunt.*
- 8 *Concessa facultate absoluendi à casibus reseruatæ Papa, an intelligatur concessa facultas absoluendi à censuris ipsi reseruatæ.*
- 9 *Indulgentia plenaria concessa, non intelligitur concessa facultas absoluendi à censuris.*
- 10 *Concessa facultate per bullam Rom. Pont. absoluendi à censuris etiam in bulla cæna Domini cõtentis, et Rom. Pont. reseruatæ, an intelligatur concessa facultas absoluendi à casibus, et cõsuris episcopo reseruatæ.*

IIII.

† Delegatus etiam excommunicatus à iure absoluere potest, si ab eius iuris latore delegatus sit arg. c. nuper §. in secundo de sent. excom. nam, si ob eam rem episcopi, ac legati excommunicatos à iure absoluere queunt, ubi legislator absolutionem sibi non reseruat, propterea quòd concessisse tacitò alijs tunc facultatem absoluendi videtur, vt ibi dicitur; multò magis, ubi expressè eam facultatem delegauit; etenim & delegatus ab homine, qui per sententiam excommunicationem tulit, absoluere ab excommunicatione potest, vt probauimus supra cap. 4. §. delegatus ab homine: idem etiam de delegato à superiore legislatoris, successore uè ipsius asserimus ob ea, quæ diximus supra eod. cap. §. superior, & §. successor. † Secundò loco delegatus ab alijs, quibus ex officio excommunicatos à iure absoluere competit, absolutionem hanc tribuere potest. His, quibus ex officio in certis casibus competit ill os absoluere, qui pro violenta manuum iniectioe incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, dicitur enim in c. fin. de off. ord. licet alijs huiusmodi absolutionem committere, cum viderint expedire. Hæc ibi; ergò, qui ex officio facultatem hanc habent, eam alteri condonare poterunt, atque sic DD. ibi not. † ex officio autem hi absoluere posse dicuntur, qui id officij gerunt, quod qui habent, absoluenti facultatem statim cõsequuntur. Quare episcopus, nec non Legatus, de quibus supra tractauimus, alteri absoluendi facultatem ab excoicationibus iuris, quas ipsi tollere possunt, delegare poterunt; nam episcopus, nec non Legatus, statim atque ea officia consecuti sunt, absoluendi facultatem hanc consequuntur; & quamuis in cit. c. fin. de absolutione excommunicationis ob clerici percussione agatur; quòd tamen eadem ratio & in alijs excommunicationibus est, ac censuris, ob eam rem & in ipsis isdem canon locum habebit arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud ff. ad leg. Aquil. atque sic asseruit gloss. vltim. in cit. c. fin. quam communiter receptam esse testatur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 45. idem asseruit Io. de Lignan. in tract. de censur. eccl. §. vigesimus sextus num. 3. vers. Octauò, & Jacob. de Graff. c. 17. in fine lib. 4. decis. cas. consc. & Burgaf. de irregul. & dispens. pars 6. c. de delegatione absolutionis nu. 1. Sed iam locus hic postulat, ex quo de eo agitur, qui absoluendi à censuris potestatem ab homine delegatam habet, vt nonnullas quæstiones dissoluamus, quæ frequenter in delegationibus huiusmodi per bullas Iobelæi factis contingere solent. † Quæri ergò primùm solet, an absolutio censuræ tributa per Iobelæi bullas ei, qui, quo tempore absoluitur, in animo habet facere omnia ad Iobelæum quærendum necessaria; an, inquã, absolutio hæc valeat, si deinceps absolutus reliqua non præstet ad Iobelæum consequendum necessaria, atque idcirco nec Iobelæum, atque indulgentiam suscipiat: in qua quæstione, vt ordinatim agamus, primùm rationes vtriusque partis, affirmantis scilicet, ac negantis in medium afferemus; ac postremò, quid concludendum sit, explicabimus. Ne igitur absolutio valeat, hæc suadere videntur. Primò, quia Romanus Pont. videtur hæc conditione absoluendi à censuris facultatem concessisse, si Iobelæum suscipiat; ergo, ne censuræ absolutio contra eius voluntatem sit, quod non debet arg. l. non omnis. ff. si cert. per. & c. si. de præb. valerè ipsa non debet. Deinde, quia nulla indulgentia, nec pars eius, ab eo acquiritur, qui omnia ad eam quærendam necessaria non facit, vt communiter concluditur; ergò nec absolutio à censuris. Postremò, quoniam, si absolutio hæc valeret, occasio fraudis, daretur contra l. conuenire ff. de pact. dotal. hæc sunt potissimum, quæ absolutionem hanc concessam non valere suadent. Vt verò ipsa valeat, hæc non mediocriter mouent. Primum, quia excommunicatus, qui ante absolutionem iurauit de stando mandatis ecclesiæ iuxta formam cap. cum desideres de sent.

- 11 *Absolutus virtute bullæ Iobelæi ab omnibus censuris an absolutus sit etiam à censuris, quas non expressit, nec confessus est obliuione, incuria uè.*
- 12 *Concessa ab episcopo facultate absoluendi à casibus ipsi reseruatæ, an intelligatur concessa facultas absoluendi à censuris; & quid, si totam facultatem suam concesserit.*
- 13 *Concessa facultate absoluendi à censuris etiam in bulla cæna Domini, an intelligatur concessa facultas absoluendi ab excommunicatione ob hæresim.*

sent. excom. si absoluatur, absolutio valet, quamuis mādatis ecclesiæ deinceps non obtemperet; nec in excommunicationem iterum incidit exceptis casibus, qui habentur in c. eos de sent. excom. lib. 6. vt infra suo loco probabimus; ergò idem hic dicendum est, vt absolutio valeat, vel deinceps Iobelæum non acquirat. Secundo loco, quoniam absolutio hæc simpliciter, & purè tributa est, vt in facto proponitur; ergò statim valet, atque operatur, sicut excommunicatio purè lata, vt probatur per c. pastoralis. §. verum, & ibi not. gloss. in verb. excommunicatio, & DD. de appell. alioquin aut ipsa penderet, quod absurdum est (differt enim absolutio pura ab ea, quæ sub conditione est arg. §. omnis stipulatio iunct. §. sub conditione in Insti. de verbor. oblig.) aut iterum in excommunicationem ipso iure hic incideret, quod non contingit, nisi in casibus, qui habentur in eod. c. eos, vel alijs expressis, in quorum numero hic non est. Tertiò facit, quoniam absolutio à censuris etiam iniusta valet, vt habetur in c. venerabilibus. §. vbi autem, & ibi not. gloss. communiter recepta in verb. Competit de sent. excom. lib. 6. ergò multò magis hæc valere debet, ex quo, vbi hic absoluitur, in animo habet omnia facere, quæ ad indulgentiam consequendam necessariò pertinent. Postremò quoniam absolutio à peccatis huic tributa valet, quamuis deinceps Iobelæum non recipiat, vt id pluribus asseruit Nauar. in Miscell. de orat. Miscel. §. 9. vbi in huiusmodi facto quæstionem hanc de absolutione à peccatis disputauit, & hæc sunt, quæ potissimum etiam pro hac opinione afferuntur. Quid igitur concludendum. Ego has opiniones inter se sic conciliandas censerem. Aut facultas absoluendi à censuris est permessa per bullam quò ad eum actum, & eum effectum tantum, vt scilicet indulgentiam consequatur; & in hoc casu prior opinio locum habebit; tum quòd limitata causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. tum quòd esto, absolutus sit, tamen iterum in excommunicationem incidit arg. cap. veniens. 2. cum ibi not. à DD. de testib. & vt in re nostra dixit Reuer. D. August. Guerrier. in suo libro nostrati lingua inscripto Decisioni d'alcuni casi di conscienza decis. 25. vbi sic Pium Quintum, & Gregorium XIII. declarasse testatur. Aut æquè concessit facultatem absoluendi à censuris, & Iobelæum; & in hoc casu ob rationes allatas posterior sententia locum sibi vindicabit. Nec obstant contraria proposita, & primò, quòd dicebatur sub conditione facultatem hanc absoluendi concessam esse, si indulgentia acciperetur; nam illud negatur; tum quòd, si hoc esset, ex quo conditio de futuro est, ante adimplenda esset, quam dispositio effectum consequeretur, & sic indulgentia prius, quam absolutio censuræ habenda esset arg. l. legata sub conditione ff. de cond. & demon. & l. si post diem §. si sub conditione ff. quando dies legat. ced. & vt sensit Bart. in l. quibus §. Termilius nu. 1. & nu. 6. vers. quid si testator ff. de cond. & demon. at excommunicatus, ex quo ab ecclesia præcisus est arg. c. qui meritò, & c. omnis Christianus, & c. nihil sic debet. 1. 1. q. 3. indulgentiarum capax non est ante absolutionem arg. c. à nobis 2. & cap. sacris de sent. excom. ergò sub conditione si indulgentiam suscipiat, absoluendi ab excommunicatione potestatem condonatum esse dici non potest; tum quòd potius ob causam id tributum est, quò scilicet Iobelæum consequatur; non enim excommunicatus illud cõsequi potest, vt proximè diximus; at datum ob causam valet ipso iure, quamuis causa non secuta, repetatur arg. tot. tit. ff. de cond. cau. dat. causa non secuta. Non obstat itidè alterum, quò dicebatur de indulgentia; nam diuersa res est, atque idcirco ad rem nostram non facit arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. aliud enim indulgentia, & aliud absolutio à censuris est, quæ ipsam indulgentiam antecedit. Non obstat demum, quatenus dicebatur materiam delinquendi, ac fraudis dari; nam quæstio hæc disputatur, vbi is, qui absoluitur, in animo habet præstare omnia, quæ ad indulgentiam consequendam postulatur, & indulgentiam acquirere; quamuis absolutus voluntatem mutet, ac deinceps reliqua non peragat: hæc disputationis gratia à me dicta sunt, re autem vera à cõtrariâ opinione tanquam tutiore non discedo, vt omnino hic in neutro casu absolutus sit. † Altera quæstio est, an absolutio censuræ tributa in foro conscientie per bullas Iobelæi proficit in foro exteriori. Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 16. de sent. excom. lib. 6. eam non prodesse existimauit, idem sensit Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. in fin. & Cosmus Philiaricus Pistoriensis in tract. de off. sacerdot. in 3. par. lib. 4. post c. 16. in add. de absolutione vigore Iobelæi. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quia forum conscientie differt à foro exteriori atq. c. quia plerique, & ibi Abb. ac DD. not. de immun. eccl. ergò absolutio tributa in foro pœnitentiæ in exteriori non prodest: hæc ratio non omnino mihi satisfacit; nam per eam non idcirco concluditur, quin re vera hic absolutus sit, præsertim quòd absolutio censuræ virtute iurisdictionis fori exterioris, & nõ fori conscientie tribuitur, vt vidimus supra c. 2. §. 19. Vnde secunda ratio hæc reddebatur, absolutus in foro conscientie à delicto de eodem in exteriori foro accusari potest, vt dixit gloss. in

c. de his de accus. quam communiter receptam esse testatur Couar. lib. 2. variar. resolut. c. 10. nu. 3. & facit c. fin. de purgat. canon. ad hanc responsionem respōdetur, sicut ad priorem responsum est. Postremò dicebat Couar. Rom. Pont. non consuevit hac ratione absolutionem à censuris concedere, vt in foro exteriori absolutio proficit. Quid igitur concludendum? ante quæstionis huius absolutionem præmitto non nulla. Primum nil aliud esse hoc quærere, an absolutio censuræ in foro conscientie tributa in foro exteriori valeat, quam quærere; an hic absolutus in exteriori foro, & publicè pro absoluto se gerere possit, & pro absoluto ab alijs haberi debeat. Item præmitto absolutum ab excommunicatione de delicto, quamobrem in excommunicationem incidit, in foro exteriori tamen accusari posse, & in hoc casu locum habet gloss. in cit. c. de his, de accus. & allegat. c. fi. de purg. canon. etenim nemo dubitat, quin excommunicatus ob clerici percussione & absolutus ab excoicatione accusari possit. Demum præmitto absolutionem à censuris ad vnum actum tantum aliquando concedi, quo perfectò absolutus in censuram iterum incidit, vt probauimus in hac tab. c. 4. §. 5. His sic præmissis, in hac quæstione proposita sic distinguendum censem. Aut quærimus, an hic re vera absolutus sit etiam post Iobelæum acceptum, & sine dubitatione absolutum hunc esse sentio; nam & sic sentit Nauar. eodem; etenim purè, ac simpliciter absolutus est; Excipio tamen primò, vbi ad eum actum tantum, ad indulgentiam scilicet acquirendam absolutus est; nam in hoc casu, indulgentia accepta, rursus in excommunicationem incidit, vt præmissimus, & vt in re nostra dixit Augustinus Guerrierus in libello suo decisionum casuum conscientie materna lingua conscripto cas. 25. in fin. absolutio tamen hac forma fieri non existimatur, nisi id expressè dicatur arg. c. eos de sent. excom. lib. 6. quandoquidem absolutio hæc integra absolutio non est, sed quædam suspensio, vt ait Innoc. in c. cum bonæ de ætat. & qualit. & sequitur Nauar. eod. c. 27. vers. secundò. Postremò excipitur, vbi à iudice censura quis irretitus est instate aliquo; vel in censuras incidit, ac denunciatus, notorius est; nã, nisi aut intra Iobelæi tempus ijs satisfecerit, quamobrem censura est obligatus, aut conuenerit cum ijs, quorum gratia censura lata est, statim ipso iure in eadem censuram incidit, vt declarauit Pius Quintus 1568. & Gregorius XIII. 1572. & 1574. vt refert Io. Bapt. Antonucius in sua Catechesi Neapol. lib. 5. c. 2. & Sixtus V. per bullam Iobelæi editam Non. Calen. Decembris 1589. pro tranquillitate, & conseruatione regni Francie, quam refert Cosmus Philiaricus eod. ergo aliàs in censuram in hoc casu non incidit, vbi satisfecerit, vt dixit idem Io. Bapt. eod. lib. c. 3. vers. quintò not. Aut quærimus, an pro absoluto in foro exteriori, ac publicè se gerere possit, & pro absoluto haberi ab alijs debeat; & in hoc casu, si occultus excommunicatus erat, & priuatim, & publicè pro absoluto se gerere hunc posse concludo; tum quòd re vera hic absolutus est; tum quòd in exteriori foro de occultis ecclesia non iudicat; & ex quo ab ecclesia pro tali denunciatus non est, vitari non debet arg. c. cum secundum leges de hæret. lib. 6. Si verò aut notorius, aut denunciatus erat; in hoc casu, antequam absolutus declaretur, ac denunciatur, in foro exteriori, ac publicè nec pro absoluto ipse se gerere debet, ne scandalum præbeat, censuraq; ecclesiastica contemni videatur; nec ab alijs pro absoluto ob eandem rationes haberi, ac recipi, vt sentit, Nauar. eod. in fin. quare se absolutum esse iudici fori exterioris probabit, ac se absolutum esse vt denunciatur, operam dabit; hac enim ratione & in exteriori foro pro absoluto se gerere, & haberi poterit; aliàs secus, nisi probabiliter ipsum absolutum crederemus, vt dixit Nauar. eod. in hac igitur quæstione sic concludendum censem: quamuis idem Io. Bapt. in eod. c. 3. vers. sextò, & vers. postremò scias, sentiat hunc absolutionem alia egere; quod verum censeo, si absolutio pro declaratione, atque denunciatione accipiatur; nam vinculum excommunicationis dissolutum est, atque idcirco & ipse Io. Bapt. ait hunc occultè Eucharistiã accipere posse, quod non liceret, si vinculum adhuc adesset arg. c. à nobis. 2. & c. sacris, & c. cum desideres de sent. excom. hoc tamen verum sentio, vbi satisfecit ijs, quorum gratia censura irretitus est; alioquin ipso iure iterum in censuram incidit, vt proximè diximus. † Tertia quæstio est, an concessa indulgentia per modum Iobelæi, concessa intelligatur facultas absoluendi etiam à censuris. Iacob. de Grass. in c. 15. nu. 15. vers. Est tamen obiter lib. 4. decis. cas. conf. & à censuris absoluendi facultatem tunc concessam esse sentit; & hoc ob eam rationem quoniam, vt ipse ait, Iobelæum potestatem absoluendi vota, & à casibus reseruatis, & à censuris continet. Probari etiam sententia hæc sic posse videtur, quòd argumentum à solitis valet, vt cõmuniter traditur in l. certi conditio. §. si numos. ff. si cert. pet. & Euerard. in sua Topica in loco argumentandi ab vsitato, seu à solitis; ergò, ex quo Rom. Pont. vbi Iobelæum concedit, facultatem hanc concedere solet, pro concessa habebitur, vbi indulgentiam ad instar Iobelæi conceditur. Repugnat tamen huic sententiæ, quòd Iobelæum plenariam indulgentiam

gentiam tantum significat, & quòd speciatim exprimitur, & datur facultas absoluendi à censuris vbi Iobelæum conceditur; ergò aliàs secus arg. l. 1. ff. de off. eius, & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. † Quarta quæstio est, an concessa potestatem absoluendi ab omnibus censuris Papalibus, intelligatur concessa potestas absoluendi ab excommunicationibus, quæ per bullam cænæ Domini latæ sunt. Iacob. de Grass. eod. c. 15. nu. 5. 2. & c. 18. num. 2. eod. lib. facultatem hanc concessam non intelligi existimauit; & hoc ob eam rationem, quòd hic Romanæ Curie stylus est, vt facultas hæc concessa non intelligatur, nisi id exprimat; & meritò mea sententia; nam per eam bullam præcipua quædam sibi Romanus Pont. reseruat; atque idcirco per generalem concessione ea concessisse verisimile non est arg. c. in generali de reg. iur. lib. 6. † Quintò quari etiam solet, an concessa facultate per bullas Romani Pont. absoluendi à casibus Papalibus, per hanc concessione intelligatur concessa potestas absoluendi à censuris Rom. Pont. reseruatis: in qua quæstione breuiter concluditur à censuris absoluendi facultatem concessam intelligi, vt dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 261. vers. Octauò dico, & Iacob. de Grass. c. 15. nu. 16. eod. lib. 4. & hoc ob eam rationem quoniam nullus casus Rom. Pont. reseruatus est, qui annexam censuram aliquam non habeat, vt dixit S. Anton. in 3. part. sum. tit. 17. c. 1. col. 1. & Caiet. in summa. in verb. casus, quos; & Nauar. & Iacob. eisdem in locis referunt, ac sequuntur: hanc opinionem vti verisimam ego etiam sequor; primò quoniam concessio aliquo, & id omne concessum esse intelligitur, sine quo haberi concessum nõ potest arg. §. 1. vers. Idemq; iuris est in Instic. quib. ex caus. manumit. nõ licet, & de hæred. instit. in prin. & l. 2. cum ibi not. ff. de iurisdic. om. iud. & l. illud ff. de acquir. hæred. at absolutio peccatorum excommunicato tributa non valet, vt asseruit Nauar. in c. consideret. §. cautus. num. 24. de pœnit. dist. 5. & c. fin. num. 38. vers. Sit prima propositio, vbi de communi sententia testatur ead. dist. & Couar. in c. alma pars 1. §. 6. nu. 7. vers. Prima conclusio, & vers. Quarta conclusio de sent. excom. lib. 6. & facit c. pen. de sent. excom. & c. fin. de cler. excom. min. & c. Engeltrudam 3. q. 4. ergo, ex quo absolutio peccatorum tributa excommunicato non valet, per eam facultatem & à censuris absoluendi potestatem factam esse interpretabimur: postremò quoniam aliàs inutilis concessio illa redderetur, ex quo absolutio à censuris peccatorum absolutionem antecedere debet, quod absurdum est; ea enim interpretatio faciendâ est, vt dispositio aliquid operetur, non autem, vt inutilis reddatur arg. c. si Papa de priuileg. lib. 6. & l. quoties. ff. de reg. iur. ex his omnibus ergò ab hac sententia non discedemus; & de quæstione hac satis. † Sexta quæstio est, an simpliciter concessa indulgentia plenaria, intelligatur etiam facultas concessa, vt quis à censuris absoluat; in qua quæstione breuiter etiam concluditur facultatem hanc concessam non intelligi, vt dixit Iacob. de Grass. eod. cap. 15. vers. Est tamen obiter; quam conclusionem ego etiam sequor; & hoc ob eam rationem, quoniam per indulgentias non tollitur pœna iniusta nobis in foro exteriori, sed pœna peccatorum, quæ, deleta culpa per pœnitentiam, remanet in foro conscientie expianda; quæq; pœna temporalis dicitur, vt pij diuinarum rerum scriptores communiter concludunt, & glo. in extrauag. 1. in verb. & confessis de pœnit. & Nauar. in comment. de Iobel. not. 16. & Bartholom. Angelus Neapol. in tractatu nostrati lingua conscripto, atque inscripto Consolatione de penitenti cap. 3. & c. 4. lib. 1. & Nicolaus Malnepos Placent. in suo tractatu inscripto Il theforo dell' indulgenze; illis verbis igitur absoluendi à censuris facultas non tribuitur. † Septima quæstio est, an concessa facultate per bullas, literasue Rom. Pont. absoluendi etiam à censuris, & à casibus in bulla cænæ Domini contentis, quod sæpius fieri solet, vbi plenarie indulgentie conceduntur, intelligatur etiam concessa facultas absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis episcopis. Et videbatur quidem dicendum facultatem hanc concessam non intelligi. Primò quia Rom. Pont. expressè facultatem hanc non concessit, vt in facto proponitur; ergo concessa intelligi non debet; nam, vbi Summus Pont. quidpiam constituit etiam legem ferens, non intelligitur tamen in aliquo consuetudinibus, ac statutis locorum specialium, ac personarum singularium derogare, nisi expressè id cauerit, vt dicitur in cap. 1. de constit. lib. 6. Præterea, vbi plura impedimenta sunt, vno sublato, alterum sublatum esse non intelligitur arg. c. ex tuarum iunct. gloss. fin. de autor. & vs. pal. & l. si domus. ff. de seruit. vrb. præd. ergo, etsi permessa facultas est absoluendi à censuris, & à casibus reseruatis Rom. Pont. in bulla cænæ Domini, non intelligitur tamen permessa facultas absoluendi à censuris reseruatis episcopis. Tertiò facit dictum Host. & aliorum in c. quod olim de iudæis, quod refert Nauar. in c. ita quorundam not. 11. num. 35. vers. Decimò quinto, & in Man. c. 27. nu. 261. vers. Nonò dico; nam inquit sacerdotem, qui potestatem habet absoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & bullæ cænæ Domini, non posse soluere ab ex-

communicatione lata ab episcopis maritimarum ciuitatum in eos, qui saracenis opem ferunt contra cit. c. ita quorundam, & c. quod olim, modò episcopi excommunicationem illam suam esse voluerint, idem sentire videtur Iacob. de Graff. c. 15, nu. 14, lib. 4, decis. cas. consc. qui contrariam opinionem iure nisi non posse ait, cum ob rationes proximè allatas, tum quòd in huiusmodi generali concessione non censetur Rom. Pont. præiudicium facere velle potestati episcoporum; nec etiam contradicere decretis Triden. Syn. c. 18. sess. 25, de reform. vbi habetur sacros canones obseruandos esse, inter quos & hic est, vt episcopus referuandi sibi casus potestatem habeat, Contrariam tamen opinionem communis vsus secutus videtur, & interpretatione receptū est, vt sublata referuatione Romani Pontificis, & episcoporum referuatio sublata sit, vt dixit Nauar. eod. nu. 261. vers. Nonò dico, & sepius sic decisum testatur Ioan. Bapt. Antonucius in Catechesi c. 19. lib. 4. qui errorem fore dixit contrarium asserere. Probat autè his rationibus, primò quia concessio, quod est plus, & id, quod minus est, concessum esse censetur arg. c. cui licet de reg. iur. lib. 6. hæc tamen ratio mihi non satisfacit; nam ea locum habet, vbi illud minus sub maiore concessio continetur, vt probatur in Instit. de seruit. præd. in prin. vbi concessa seruitute actus, & itineris seruitus concessa esse dicitur; & hoc ob eam rationem, quoniam actus iter in se continet, vt ibi dicitur, quod hic non contingit; non enim casus Rom. Pont. sub se ratione hæc casus episcopis referuatos continent, vt id per se patet; in ijs ergo ea ratio locū habet, quæ inter se sic se habent, vt alterum sub altero sit arg. l. qui indignus. ff. de senator. hoc igitur argumento tanquā à diuersis sumpto sententia proposita non probatur arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. & l. fin. cum ibi not. ff. de calumn. Vnde secundò sic argumentantur, Rom. Pont. omnibus superior est arg. c. cuncta per mundum 9. q. 3. ergò hac quoque ratione & à referuatis episcopo concessa facultas absoluendi intelligitur: hæc itidem ratio mihi non probatur; nam, etsi Romanus Pont. omnibus superior est arg. cit. c. cuncta per mundum, & extrauag. 1. de maior. & obed. tamen Romanus Pont. non intelligitur ius suum alteri adimere, nisi expressè id dicat arg. eius, quod dixit gloss. communiter recepta in clem. 2. in verb. Apostolicis de præb. etenim, hoc esset vti plenitudine potestatis, qua in dubio vti non existimatur, vt dixit Inno. in c. innotuit de elect. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 585. quod hic contingeret: idque iure merito; namq; , etsi legibus solutus est summus princeps, legibus tamen viuit, vt dicitur in l. digna vox C. de legib. & §. si. in Instit. quib. mod. testam. in fir. hinc, quamuis Rom. Pont. excommunicati communione vtendo suprema, qua fungitur, potestate, absoluere ea ratione ipsum possit; tamen, ne à regula iuris communis discedat, hac ratione absoluere non intelligitur, nisi id se velle significet, vt habetur in clem. fin. & ibi not. gloss. & communiter DD. de sent. excom. Quid igitur concludendum? Ego in hac quæstione sic concludendum censerem. Aut quærimus, an Pont. Max. facultatem absoluendi à casibus episcopo referuatis concedere possit, & sine dubitatione id eum posse asserendum, & pro certo habendum est ob supremam, quam habet in ecclesia, potestatem, vt habetur in cit. c. cuncta per mundum, & in extrauag. 1. de maior. & obed. & c. 1. & c. fin. de constit. Aut quærimus, an in huiusmodi Iobelaïs concedendo facultatem absoluendi à censuris; & casibus referuatis sibi etiā in bulla cœnæ Domini intelligatur concessisse facultatem absoluendi à censuris, & à casibus episcopo referuatis; & in hoc casu facultatem quoque concessam sentio absoluendi à casibus episcopo referuatis, Primò, quia Romanus Pont. vult, & optat, vt omnes Christi fideles indulgentiam concessam consequantur; hoc negari non potest; at indulgentia illa haberi nequit, nisi & à censuris, & à casibus episcopo referuatis quis priùs absoluat, vt supra vidimus; ergò, ex quo concedit indulgentiam, quam omnes recipere vult, & ad hunc effectum consequendum à casibus sibi referuatis etiam in bulla cœnæ Domini absoluendi facultatem tribuit; etiā à casibus, & à censuris episcopo referuatis facultatem absoluendi concessisse dicendum est; nam, vbi quidpiam conceditur, & id omne intelligitur concedi, sine quo haberi concessum non potest arg. l. illud ff. de acquir. hered. & §. 1. vers. Idemq; iuris est in Instit. quibus ex caus. manumit. non licet, & de hæred. instit. in prin. & l. 2. cum ibi not. ff. de iurisdic. omni. iud. Præterea facit, quoniam beneficium hoc summi principis beneficium est, & fauor animarum agitur; ergò quam latissimè ipsum interpretari debemus, atque idcirco, vt & facultas absoluendi à casibus episcopo referuatis concessa intelligatur arg. cap. dilecti de donat. & l. beneficium. ff. de constit. Accedit postremò consensus, quāuis non necessarius etiam episcoporum, qui hoc vident, & tacent; ergo hac quoque ratione facultatem hanc absoluendi à casibus episcoporum concessam esse interpretabimur arg. l. sepe, & eorum, quæ ibi not. ff. de re iud. faciunt notata per Nauar. in cap. placuit. nu. 33. de pœnit. dist. 6. Non obstat modò c. 1. de constit. lib. 6. nec reliqua, quæ pro contraria

traria opinione allegabantur; nam ea locum habent, vbi de mente concedentis non constat; at hic id constare, scilicet Romanum Pont. absoluendi à casibus episcopo referuatis potestatem concessisse iam probauimus; & quamuis id tacitò constet, nihil tamen interest; quoniam par virtus taciti, & expressi est arg. l. cum quid, & ibi communiter not. ff. si cert. pet. in hac igitur quæstione sic concludendum censerem. † Octaua quæstio est; an, concessa facultate absoluendi à censuris omnibus, etiam in bulla cœnæ Domini contentis (quod per bullas Iobelaïs, & per priuilegium concedi solet) si absoluat quis simpliciter, ac generaliter ab excommunicationibus, & à censuris omnibus; à censuris illis et absolutus sit, quas penitens aut obliuione, aut inficitia, aut incuria confessus non est: In qua quæstione breuiter concludimus, modò absoluens possit, ac velit absoluere penitentem ab omnibus censuris; quibus constrictus tenetur, hunc & ab illis absolutum esse; nam, quòd excommunicatio, ac quæuis alia censura pœna est; ob eam rem, si eum ignorans quis excoicari potest, vt dixit glo. cõiter recepta in c. Apostolicæ in verb. probabili de cler. excom. min. & probatur c. pastoralis §. fin. de app. & c. de manifesta. l. 2. q. 6. ita & ignorans absolui posse debet arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. & c. omnis de verb. sign. & l. nihil tã naturale. ff. eod. absolutus igitur hic erit & ab excoicationibus, & à censuris, quas tunc in memoria non habet; ac deinceps, vbi in memoriã eadè venerint, absolute alia non egebit, atq; sic inquit Nauar. in Man. c. 26. nu. 12. cum seq. & in c. consideret §. cautus nu. 30. vers. illud vnum tantum de pœnit. dist. 5. & in c. ita quorundam in vltim. gloss. nu. 19. & seq. de iudæis, & Couar. in c. alma pars 1. §. 11. num. 12. vbi & plures alios idem sentientes refert, de senten. excom. lib. 6. & Iacob. de Graff. c. 15. num. 13. lib. 4. decis. cas. consc. & Io. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapol. c. 3. vers. Insuper, sed hoc incidenter lib. 5. vbi & opinionem hanc communiter receptam esse testatur. Quare de eorundem sententia prudenter, ac scite facit; qui Iobelaïs tempore, quo facultas hæc amplissima habetur, se hac ratione absoluendum curat; etiam si alicuius tantum excommunicationis, ac censuræ recordetur; immo & si nullius; nam sub conditione sibi absolutionem tribuedam curabit, quo casu, si deinceps censuræ cuiuspiã meminerit, absolutione alia non egebit; alioquin absolutus non erit ab illis censuris, quas non expressit. Hoc igitur & penitentes, & sacerdotes, quibus potestas hæc condonatur, memoriã mandent; nam, & in irregularitate locum, cum id etiam habet, vbi facultas hæc & cum irregulari dispensandi data est. Item & in casibus referuatis; nam deinceps referuati non erunt; si ratione hac quis absolutus sit de eorundem sententia. † Nona quæstio est; an, concessa ab episcopo facultate absoluendi ab omnibus casibus sibi referuatis, intelligatur concessa facultas absoluendi à censuris etiam ipsi referuatis; & breuiter concluditur facultatem hanc concessam non intelligi; nam aliud est casus, aliud censura, atque idcirco vno concessio, alterum concessum non existimatur arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. & l. fin. ff. de calumn. atque sic dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 261. vers. Decimò dico, & Io. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapol. c. 2. nu. 2. lib. 6. & c. 9. nu. 6. secus autem, vbi à Rom. Pont. facultas hæc condonata est, vt supra probauimus. Idem iuris erit, si episcopus alicui omnem suam facultatem ad audiendum confessionem, & ad absoluendum auditos dederit; vt sentit idem Nauar. eod. c. ac num. vers. Vndecimò arg. c. fin. de vic. lib. 6. & c. in generali de reg. iur. eod. lib. Contrarium tamen in hoc tenet Io. Bapt. eod. c. 9. nu. 6. quod & ratione non caret; alioquin non suam omnem facultatem concessisset. † Decima quæstio est; an, concessa facultate absoluendi à censuris, etiam contentis in bulla cœnæ Domini per bullã Iobelaïs, per literas uè Apostolicas, intelligatur concessa potestas absoluendi ab excommunicatione, in quam quis ob hæresim incidit: Couar. in c. alma pars 1. §. 11. n. 17. de sent. excom. lib. 6. confessarios electos virtute bullæ Iobelaïs, literarumq; Apostolicarum absoluere ab hac excommunicatione non posse censuit; tum quòd generalis commissio absoluendi ab excommunicatione eam excommunicationem non comprehendit, cuius absolutionem delegans verisimiliter speciatim non concessisset, vt dixit Archiepisc. Flor. in 3. par. tit. 24. c. 77. §. 1. & facit c. in generali de reg. iur. lib. 6. & c. frater noster 16. q. 1. tum quòd absolutio illa generalis, quæ fit à Rom. Pont. in beneficij collatione non prodest excommunicato ob hæresim, vt dixit Felin. in c. Apostolicæ in col. 1. de except. & refert, ac sequitur Couar. eod. hoc idem asseruit Nauar. in Man. c. 27. nu. 275. vers. Decimò quarto, & Iacob. de Graff. c. 15. nu. 12. lib. 4. decis. cas. consc. hanc ego quoque sequor; nam, vbi hoc Rom. Pont. vult, speciatim id concedit, vt Sixtus V. Anno 1589. Non. Cal. Decembris, quo tempore Iobelaïs pro tranquillitate, & conseruatione Regni Galliæ concessit, qua ratione ductus etiam Cosmus Philiarcus in lib. suo de off. sacerdotis in secundo tomo lib. 5. c. 15. in fine in additione de absolutionibus vigore Iobelaïs; vbi eam bullæ partem refert, in hac opinione, in qua

aliàs se fuisse inquit, magis, magisq; confirmatus est: sed de his quæstionibus, quæ frequen-
tius accidunt, hæcenus; ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Absoluere ab excommunicatione iuris dele-
gatus à lege potest.

2 Sacerdos excommunicatum in articulo mor-
tis constitutum absoluere potest.

3 Sacerdos parochus an absoluere possit extra
mortis articulum à iuris excommunica-
tione, quæ nemini reseruata est.

V.

§ † Delegatus à lege itidem à iuris excommunicatione absoluere potest; † quare fit, vt à
maiori excommunicatione in mortis articulo simplex sacerdos etiam absoluat: verum,
quòd de delegato huiusmodi abundè supra egimus cap. 4. §. à lege delegatus; ideo, materia hac
omissa, quæ ibi habetur; † hic, an sacerdos parochus extra mortis articulum absoluat à maio-
ri excommunicatione iuris, quæ nemini reseruata est, inuestigemus. In hac igitur quæstione
varia DD. sententiæ sunt. Quarum prima eorum est, qui à proprio sacerdote absolui quem posse
à maiori excommunicatione iuris existimant, modò alteri absolutio reseruata non sit; hanc
amplexati sunt S. Tho. dist. 18. art. 5. q. 1. lib. 4. & S. Bon. ead. dist. q. fin. vers. Ad illud, quod qua-
runtur, à quo quis potest absolui. nu. 83. cum seq. & Sot. dist. 22. q. 3. art. 2. concl. 3. vers. De excom-
municatione verò lata à iure, & Innoc. in c. nuper nu. 6. in vers. Specialiter, vbi à maiori excom-
municatione absolui quem posse ab episcopo, sacerdote uè proprio, exceptis quibusdam casi-
bus, ait de sent. excom. idem Host. ibi, & Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 4. vers. & similiter, vbi quos-
dam alios idem sentientes refert, & in verb. casus. 1. nu. 3. vers. Quartus, & Angel. eod. 1. num. 2.
vers. Vtrum proprius, & Armil. eod. num. 36. & in verb. Casus. nu. 5. quare factum est, vt Nauar.
qui & ipse opinionem hanc sequitur in Man. c. 27. num. 39. opinionem hanc communem esse, &
Theologorum, & Summistarum dixerit, eandem com. dixit quoque Couar. in c. alma pars. 1. §. 12.
num. 5. vers. Contrariam sententiam de sent. excom. lib. 6. Probatum autem horum sententia per-
cit. c. nuper, de quo iure quoniam infra pluribus agemus, ob eam rem hic de eo nihil dicimus.
Secundò loco sic argumentatur Sot. eod. excommunicatio ob peccatum fertur; ergò, qui absol-
uere à peccato potest, hic & ab excommunicatione absoluere poterit; at sacerdos parochus suæ
parochiæ homines à peccatis absoluit arg. c. omnis de pœnit. igitur & eosdem excommunicatos
ab excommunicatione absoluet: hæc Sot. quæ ratio propositam sententiam probare mihi non
videtur; tum quòd pro certo ponit id, de quo quæstio est, nos enim querimus, an simplex pa-
rochus, qui à peccatis suos subiectos absoluit, & ab excommunicatione absoluere possit; ipse ve-
rò pro certo ponit, qui à peccato absoluit, & ab excommunicatione hunc absoluere posse, & hoc
est, quod querimus; tum quòd ex diuersis argumentum summit, non enim concludit argumen-
tatio hæc, à peccatis, propter quæ excommunicatio fertur, parochus absoluit, ergò & ab excom-
municatione; quandoquidem ad censuram tollendam contentiosi fori iurisdictio postulat, vt
probauius supra c. 2. §. fori contentiosi; ad peccata verò tollenda sacerdotij character requi-
ritur, simulq; pœnitentiæ fori iurisdictio, vt asseruimus in comment. nostr. de pœnit. c. 2. num. 3.
cum seq. cum igitur diuersa hæc sint, ab vno ad alterum argumentum sumere non poterimus;
atq. l. Papinianus exuli. ff. de min. non igitur ratio hæc facit. Secundò sic argumentatur Sot. si
sacerdos parochus à iuris excommunicatione absolui non posset, nò oporteret iuris latorem
absolutionem sibi reseruare, vbi ipse solus absoluere vult; sed sibi eam reseruare, ergo: ad hoc
etiam respondetur rationem hanc in sacerdotibus parochis non valere; nã iurisdictio con-
tentiosi fori habere quæ etiam oportet, quòd absoluat, vt vidimus; non autem hoc solum, vt ab-
solutio reseruata non sit, quæ iurisdictio simplicem parochum non habere satis antea pro-
bauius; in episcopis igitur ratio hæc locum haberet. Tertiò dicebat Syl. simplex parochus mi-
norem auctoritatem non habet religioso, quia ad sacramentum pœnitentiæ ministrandum ad-
missus est, vt habetur in clem. dudum de sepult. [at religiosus in quibusdam casibus absoluere po-
test, vt habetur in clem. 1. de priuil. ergò & simplex parochus: hæc ratio non modò propositam
sententiam non confirmat, sed contra potius ipsam oppugnat; nam, si in casibus quibusdam re-
ligiosus ab excommunicatione absoluit, ergo regula contraria est; quare & de parcho idem
dicemus, vt pro regula sit ipsum absoluere non posse, nisi vbi speciatim id ei concessum est, cu-
iusmodi casus habetur in c. nuper in fin. [sed hoc non negamus, neque id querimus; nam & in
articulo mortis absoluere ipsum posse scimus, sed querimus, an generaliter à maiori excommu-
nicatione

nicatione absoluere possit, vbi legislator eius absolutionem sibi non reseruauit. Postremò sic
argumentabatur Syl. eod. sacerdos nullo iure prohibetur, quò minus ab excommunicatione
absoluat, vbi absolutio alteri reseruata non est; ergò absoluere ab excommunicatione potest;
quod enim non prohibetur, concessum esse existimatur arg. l. nec non. ff. quibus caus. maior. & l.
ab ea parte. ff. de probat. ad hæc rationem facile itidem respondetur scilicet, etsi speciatim pro-
hibitum id ei non est, generatim tamen ipsi prohibitum esse; nam, ex quo iurisdictio fori con-
tentiosi non habet, absoluere non potest, cum ipsa ad absolutionem tribuendam requiratur, vt
antea vidimus; nam nec laicis speciatim est hoc prohibitum, & tamen non absoluunt. Vnde altera
fuit quorundam sententia, vt sacerdos hic non absoluat, vt Abb. in c. conquerente nu. 4. de off. ord.
& in c. porro de sent. excō. nu. 1. & in c. Deus nu. 5. de pœnit. & in eod. c. nuper nu. 6. & Feli. nu. 3.
cum seq. & Gemin. in c. pen. nu. 7. vers. Nota bene ista gloss. & Philip. Franc. eod. vers. In ea gloss.
ibi nuper, vbi cōi iure absoluendi potestatem ab excoicatione maiori non competere inferiori-
bus epō ait, de pœnit. lib. 6. & Fed. de Sen. conf. 14. nu. 4. & non nullorū aliorū, quos refert Couar.
eod. §. 12. nu. 7. vers. Tertiò, & Caiet. in summ. in verb. Absolutio ab excommunicatione, & Tab.
in verb. dispensatio. nu. 16. vers. Notandum, & in verb. Absolutio. 2. num. 4. vbi com. opinionem
hanc esse ait, & Iacob. de Graff. c. 15. nu. 48. lib. 4. decis. cas. conf. Probatum autem horum sen-
tentia in primis in cit. c. nuper de sent. excom. nam, dum ibi dicitur, ex quo legislator absolutio-
nem excommunicationis sibi non reseruauit, videri concessam facultatem alijs absoluendi, eo
verbo Alijs episcopos significari quòd ad maioris excommunicationis absolutionem, non autem
inferiores, ac simplices parochos glossæ communiter interpretantur: atqui ad hoc responderi
potest contrarium probari in eo c. nuper; nam ibi de sacerdote, ac de episcopo Rom. Pont. con-
sultus erat, an ab excommunicatione iuris absoluere possent, & in vers. In secundo verò casu, re-
spondens inquit, ex quo legislator absolutionem sibi non reseruauit, alijs absoluendi facultatem
ipsum concessisse videri: si ergò alijs eam facultatem concessit, & proprio sacerdoti eam con-
cessisse dicemus, vt habetur in eod. vers. In secundo; etenim responsionem ad interrogationem
interpretamur, eiq; accommodata esse debet arg. §. præterea in Instit. de inutil. stip. nec repu-
gnat, si dicatur de absolutione minoris excommunicationis ibi agi; nã ratio, quæ ibi redditur,
& in maioris excommunicationis absolutione locum sibi vindicat; si enim, vbi legislator in mi-
nori excommunicatione absolutionem sibi non reseruauit, & proprio parcho eam concessisse vi-
detur; ergo idem de maiori excommunicatione sentiemus, ex quo absolutionem sibi non reseru-
auit; nã vbi eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. etenim, quæ iurisdictio ad maiorem excommunica-
tionem tollendam requiritur; eadem ad minorem postulat; non igitur ratio hæc propositam
sententiam probat. Secundo loco pro hac opinione citatur gloss. in c. pen. in verb. Reseruatur
de pœnit. lib. 6. ibi enim cum dicatur, si episcopus suo subdito concesserit, vt sibi idoneum con-
fessorem eligere possit, electum in casibus, qui eidem episcopo specialiter reseruatur, nullam
habere potestatem; gloss. interpretans, quinam casus sint, qui episcopo specialiter reseruatur,
hunc primum ponit absolutionem scilicet à maiori excommunicatione; nam excommunicatos
absoluere simplici sacerdoti non competere, sed episcopo ait ob cit. c. nuper. Nauar. in Man. c.
27. nu. 39. vers. Quamuis oppositum teneat Panor. gloss. hoc non dicere ait; quod, qua ratione
id asserat, non video; nã, si vult gloss. interpretari, vt loquatur de excommunicationibus, quarum
absolutio episcopo reseruatur, cuiusmodi habetur in c. mulieres, & in c. de cætero de sent. excō.
hoc mihi non probatur; nam gloss. simpliciter loquitur, & simpliciter inquit, absoluere excom-
municatos simplici sacerdoti non competere; ergò simpliciter intelligi debet arg. l. de pretio. ff.
publ. præfertim, quòd aliàs dubium hoc non esset, vbi episcopo absolutio reseruata est, ob cit. c.
nuper vers. in secundo. Si verò id inquit Nauar. quia de simplici sacerdote gloss. mentionem fa-
cit, hoc nihil etiam est; tum quòd dictum gloss. interpretatur secundum legem, quam allegat,
vt inquit Bart. communiter receptus in l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de lib. leg. at gloss.
cit. idem c. nuper, vbi de proprio parcho agitur; ergò in hanc sententiam simplicem sacerdotem
hic accipimus; tum quòd simplicem sacerdotem dixit respectu habito ad episcopum, &
huiusmodi, qui simplices parochi non sunt, sed episcopalem iurisdictioem habent; gloss. igitur
hoc dicit, quòd sensit Abb. ac citati DD. qui ea ducti opinionem hanc secuti sunt: quæ tamen
gloss. mihi non satisfacit; & quòd suam sententiam non probat, & quòd pro certo habet id, de
quo quæstio est; & quòd in cit. c. nuper contrarium probari videtur. Quare tertiò Nauar. eod.
has inter se opiniones sic conciliare nitentur, vt scilicet prior in foro conscientie, posterior in

foro contentioso locum habeat: quæ opinio mihi sequenda non videtur; nam nullò iure, nullaq; alia ratione id probat, quo casu locum habet. §. consideremus auth. de triente, & semisse, & successiõibus, & cit. c. nuper simpliciter loquitur hac de re agens; ergo simpliciter illud accipere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. quid igitur concludendum? Ego in hac re sic distinguendum, ac concludendum censeo. Aut quærimus, an simplex parochus ordinario, proprioq; iure ab excommunicatione iuris, cuius absolutio alteri reseruata non est, absoluere possit; & in hoc casu sine dubitatione asserendum est, nec parochum sacerdotem absoluere posse; nam, si euti ad excommunicationem ferendam contentiosi fori iurisdictione postuletur, vt probauimus supra c. 2. §. fori contentiosi, ita & ad eam tollendam eadem iurisdictione requiritur arg. c. si is, cui de off. deleg. lib. 6. & c. vn. de maior. & ob. eod. lib. & vt dixit Couar. eod. §. 12. nu. 5. vers. Tertiò hæc regula, ibi huic opinioni; etenim par ius ligandi, atque soluendi est arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. & vnumquodque tollitur eo modo, quo inductum est arg. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & c. 1. eod. in antiq. at simplicem parochum iurisdictionem hæc non habere asseruimus eod. §. fori contentiosi; atq; ita in hoc sensu Nauar. eod. vers. Limitando item illam cum §. Thom. & Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 5. ibi, & secundo: quæ conclusio & communis est, & in minoris excommunicationis absolute locum itidem habet; nam neque à minore iuris excommunicatione simplex parochus absoluit iure proprio, vt probatur in cit. c. nuper; ibi enim idcirco proprium parochum ab ea minore excommunicatione absoluere posse Rom. Pont. inquit; quoniã, ex quo eius absoluteionem sibi legislator non retinuit, alijs concessisse videtur; secus ergo, vbi eam sibi reseruauit arg. l. cum prator. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. & l. fin. §. fin. de leg. 3. Aut quærimus an iure delegato, id est si absoluendi facultas ei delegetur, an, inquam, id queat; & sine dubitatione asserimus id posse; siue ab homine, siue à lege facultatem hanc absoluendi delegatã habeat, vt probatur in eod. c. nuper tam de minoris, quam de maioris excommunicationis absoluteionem in vers. Quia tamen, & in vers. Verum si difficile, & vt nos abunde probauimus supra c. 4. §. delegatus ab homine, & §. à lege delegatus, & supra hoc cap. in §. delegatus; hinc hodie sæpius episcopi absoluteionis huiusmodi potestatem parochis tribuunt, & Rom. Pont. vniuersis ad sacramentum pœnitentiæ administrandum probatis eadem elargitur respectu habito ad eos, qui in aliquam societatem exempli gratia, aut sanctissimi Corporis Christi, aut beatissimæ Virginis Mariæ adscripti sunt, & conclusio hæc communis etiam est. Aut quærimus, an à iure communi permissum, ac delegatum parochis sit, vt absoluere à minori iuris excommunicatione possint, vbi absolutio reseruata non est; & hic etiam pro certo asserimus à iure parochis id permissum esse, vt aperte id habetur in eod. cap. nuper vers. In secundo; ibi enim, qui cum excommunicato in oratione, vel osculo versatus est (quo casu in minore excommunicationem incidit, quæ excommunicatio à iure est) à proprio parochi absoluere excommunicatum hunc posse dicitur, quoniam legislator alijs tunc facultatem concessisse videtur; communi iure igitur simplici parochi absoluendi facultas à minore excommunicatione permissa est, nisi reseruata sit. Aut quærimus quò ad maioris excommunicationis absoluteionem, an scilicet, vbi legislator absoluteionem sibi non reseruauit, absoluere ab ea sacerdos proprius possit; & hæc etiam pro certo habendum est proprium parochum absoluere posse ob cit. c. nuper; nam ratio, quam ob rem à minori parochus tunc absoluit, ea est; quoniã legislator eam facultatem alijs concessisse videtur, vt ibi dicitur; at ratio hæc & in maiori excommunicatione locum habet; ergo, sicut parochus à minori iuris excommunicatione, ita & à maiori absoluit arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confir. vtil. vel inutil. Nec repugnat, si dicatur, etsi à minori absoluit, non tamè à maiori absoluere ipsum posse; nam eadem potestas postuletur ad absoluteionem excommunicationis minoris, fori scilicet contentiosi iurisdictione; quæ ad absoluteionem maioris; id quod hinc patet, quoniam neque à minori absolueret, nisi facultas sibi delegaretur, vt apparet in cit. c. nuper; & in hoc casu locum habebit prior opinio, quæ communis videtur; nam vim rationis euadere non possumus eius cit. c. nuper, quin eo iure, vbi absolutio reseruata non est, parochus ab excommunicatione absoluat; ac propterea in rigore disputationis opinionem hanc defendi posse dixit etiam Couar. in c. alma pars. 1. §. 12. nu. 5. vers. Ideo in rigore disputationis de sent. excomm. lib. 6. Aut demum quærimus, ex quo parochi ob cit. c. nuper absoluendi à maiori excommunicatione facultatem habent, an hodie iure alio adempta facultas hæc eis sit; & in hoc casu ademptam ipsis facultatem hanc esse concludo; nam iure alio, consuetudine scilicet receptum est, vt parochi ab huiusmodi excommunicatione non absoluant; quod vsus ipse declarat, atque experientia, quæ consuetudo legis vim habet, vt habetur in §. sine scripto in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. &

in l. de

in l. de quibus cum l. seq. & in l. cum de consuetudine. ff. de leg. quæ itidem consuetudo probata est per extrauag. 1. §. per hoc autem vers. Modò eodem de priuileg. vbi episcopo absoluteionem excommunicationis seruata esse traditur; hinc opinionem hanc à communi praxi receptam esse testatur Couar. eod. §. 12. nu. 5. vers. contrariam ibi tametsi communis praxis. Dispositio igitur cit. c. nuper quò ad maiorem excommunicationem communi consuetudine, quæ comprobata est per cit. extrauag. abrogata esse dici potest; & in hoc casu posterior sententia gloss. in c. 2. de pœnit. lib. 6. locum habebit; & eo magis, quò ab interpretatione legis, quam consuetudo recepit, discedi non debet arg. l. si de interpretatione cum l. seq. ff. de leg. ratione hac ergo propositæ opiniones commodè, ac verè conciliari posse mihi videntur; ac de quæstione hac satis, ad reliqua transeamus.

§ V M M A.

- 1. Abrogata lege, per quam excommunicatio, censuraq; alia fertur; qui in eius excommunicationem iam incidit, ipso iure absolutus est, vbi à Rom. Pont. sic est abrogata, vt pro infecta haberi eam velit: quæ regula etiam declaratur, quousque pateat.
- 2. Abrogata lege simpliciter tantum, per quam excommunicatio fertur; qui in eius excom-

municationem iam incidit, ipso iure absolutus non est.

- 3. Abrogata lege ab inferiore Rom. Pont. quantum; ratione; qui in eam iam incidit, ipso iure absolutus non est.

- 4. Dispensare episcopus non potest, vt excommunicatus sine offensa actus ipsi prohibitos exerceat.

VI.

- 1. §. Ipso iure demum, id est nulla hominis absoluteionem intercedente excommunicatio, censuraq; alia à lege lata tollitur; id quod fit, vbi lex, constitutio, à qua excommunicatio, ac censura fertur, à Rom. Pont. hac ratione abrogatur, vt pro infecta haberi velit; nam tunc sine alia absoluteionem, qui in eius legis excommunicationem, censuramue iam incidit, statim absolutus est; vt asseruit gloss. in clem. 1. in verb. Pro infectis de immun. eccl. quam ibi sequuntur Imol. num. 6. & Zab. vers. Septimò not. & Anch. num. 3. vers. Secundò noto, & ibi Add. ad eum, & Abb. in c. quæ ecclesiarum, num. 3. de constit. & in c. per venerabilem, num. 22. vers. Ego pro concord. qui fil. sint legit. & in c. nulli in fin. & in c. si aliquando, num. 4. de sent. excom. & Add. ad Abb. in c. quia in litera D. de elect. & Præpos. in c. non debet, num. 20. de confang. & affin. & Felin. in c. 1. nu. 4. & Rip. num. 24. & Dec. num. 11. vbi opinionem hæc communiter receptam testatur de iud. & Syl. in verb. Absolutio. 3. num. 8. idque iure merito; nam, si facta ea lex non esset, qui per eam excommunicatus est, excommunicatus non esset; ergo, ex quo pro infecta habetur, qui in excommunicationem incidit, perinde erit, atque si in eam non incidisset, & ita absolutus erit; potest etenim Pont. Max. qui positio iuri præest, vt habetur in c. proposuit de concess. præb. & vt citati autores eisdem in locis asserunt, à quo iure excommunicatio, ac censura quò ad hoc est; potest, inquam, quacunque ratione sibi libet excommunicationem, ac censuram tollere; hinc, si cum excommunicato huiusmodi affectus animo versetur, vt ipsum hac ratione absoluat, absolutus erit, vt dicitur in clem. fin. & ibi not. gloss. ac DD. de sent. excom. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam, quod factum est, quin factum sit, effici nò potest arg. l. in bello. §. factæ. ff. de cap. & postlim. reuerf. atqui ad hoc respondetur fieri quidem non posse, vt reuera constitutio non fuerit, & quin operata etiam sit; at, vt effectus inde profecti non operentur, id planè potest, scilicet, vt absoluteionem ab excommunicatione opus non sit; item vt, qui irregularis factus est, pro irregulari non habeatur, atque ita inquirunt Zab. in cit. clem. vn. de immun. eccl. num. 6. vers. Oppono in eo, quod dixi, & Imol. ibidem, num. 6. vers. gloss. pro infectis; ipso iure igitur ab excommunicatione, ac censura quis sic absoluetur. Et hæc regula amplificabitur primò, vt locum habeat, non solum quò ad absoluteionem, sed etiam quò ad alios effectus; hinc, si per eam constitutionem excommunicatus interim ex officio diuina fecerit, quo casu irregularis factus est arg. c. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. de sent. excom. eod. lib. hac ratione irregularitas quoq; sublata erit. Item, qui in minore excommunicationem incidit, propterea quò cum eo excom. versatus est, & ipse à minori excommunicatione absoluteionem non egebit; quare, si Rom. Pont. antequam eam dignitatè adeptus sit, in excommunicationem incidisset; hac ratione abrogata lege, in cuius excommunicationem incidit, se ipsum absoluet, quod notandum est; quamuis dici possit eum ipso iure statim absolutum esse, ex quo legibus huic subiectus deinceps non est arg. c. proposuit de concess.

concess. præb. Amplificatur demum eadem regula, etiam in censura ab homine per sententiam lata; nam, si pro non lata ipsam velit, qui per ipsam excommunicatus est, statim absolutus erit; eadem enim & hic ratio est, ut per se patet; ergo & eadem dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. hæc regula sic amplificata exceptiones quasdam tamen patitur. Excipiuntur ergo primò effectus iure diuino consecuti; nã hac ratione non tollentur, ut sensit Anchar. quem refert, ac sequitur Felin. in c. fin. nu. 10. vers. & licet ista sit communis de constit. & Abb. in c. per venerabilem. num. 21. qui fil. sint legit. Quare, si excommunicatus per eam legem, quæ deinceps sic abrogata est, antequam abrogaretur, diuina ex more, misisq; sacrum fecerit, quo casu mortiferè peccauit, peccatum illud non ea abrogatione, sed pœnitentiæ sacramento tollitur; diuino enim iure cautum est, ut pœnitentiæ peccata deleantur, cui iuri & Rom. Pont. subijcitur; hinc Rom. Pont. dispensare cum excommunicato posse, ut actus à iure prohibitos exerceat, dixit Marian. Socin. Sen. in c. officij nu. 171. de sent. excom. modò prohibitio illius actus descendat à iure positiuo; ergo aliàs secus. † Item effectus secuti, etiam si à positiuo iure sint, ipso iure non tollentur, ac propterea excommunicatus per eam constitutionem absolutus non erit, neque ab irregularitate liber, si quam inde contraxit; vbi constitutionem, in cuius excommunicationem quis incidit, abrogauit, ac reuocauit tantum Pont. Max. non autem pro infecta haberi voluit, uti asserunt Prapof. & Imol. & Anchar. & Felin. & Rip. & Syl. eisdem in locis, & Abb. in c. non debet in fin. de consang. & affm. & Felin. in c. fin. num. 10. de constit. & ut probatur in extrauag. quia in futurorum de torneam. ibi enim Rom. Pont. quòd simpliciter eam constitutionem reuocat; ob eam rem, qui in eius excommunicationem, pœnasuè aliàs incidisset, deinceps absoluit, & ab irregularitate liberauit, ut ibi habetur; ac meritò, actus enim agētis præter voluntatem non operatur arg. l. non omnis. ff. si cert. per. at, ex quo legem simpliciter reuocauit, effectus inde secuti reuocati non censentur; quò igitur excommunicatus, censurauè alia constrictus legis abrogatione absolutus ipso iure ab ea censura sit, & ut pro infecta ipsam haberi Rom. Pont. velit, necesse est. † Postremò excipitur, vbi ab inferiore sic abrogata est; nam, qui in excommunicationem ipsius incidit, absolutione nihilominus egebit; neque enim inferior, ut sibi liber, absoluere ab excommunicatione potest arg. c. cum desideres de sent. excom. & clem. fin. iunct. glo. eod. quandoquidè positiuo iuri, ad cuius formam absoluere debet, subiectus est, ut habetur in c. 1. & fin. & ibi DD. de constit. accedit, quoniam, si inferiores iudices id possent, & ab irregularitate contracta à suspensio, propterea quòd ex officio, ut prius diuina fecit, liberarēt, quod ipsis prohibitum est, arg. c. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. de sentent. excom. eod. lib. ab inferiore igitur abrogari sic lex non potest, ut, qui per eam excommunicatus est, absolutione non egeat, atque ita sensit gloss. in cit. clem. vn. in verb. Pro infectis de immun. eccl. & ibi DD. & supra citati; nam ob supremam, quam Pont. Max. potestatem habet, id ab ipso fieri asserunt, qua potestate inferiores sine dubitatione carent; † quare episcopum dispensare non posse, ut excommunicatus actus ei prohibitos sine absolutione exerceat, asserunt Socin. eod. num. 171. sed iam de absolutione à censuris hætenus, ad effectus earundem generatim iam transeamus.

De effectu per se, ac principe, sed remoto censura ecclesiastica. Cap. XI.

S V M M A.

- 1 Effectus per se, ac princeps, sed remotus censura eccles. Dei honos est.
- 2 Censura eccl. fertur ab ecclesia, ut improbos,

contumacesq; bonos, atque obtemperantes reddat, atque ut Christo Domino eisdem lucrifaciat.

bsoluta efficiente causa censura eccl. cum ferendæ, tum eiusdem tollendæ; iam effectus ipsius contemplerur: sed, quoniam eorum quidam per se, quidam per accidens sunt; & iisdem partim in vita hac, partim in alia percipiuntur: & rursus effectus per se partim remoti, partim proximi dicuntur; ideo primò de ijs, qui per se sunt, cum remotis, tum proximis; quicq; & in hac, & in alia vita percipiuntur, deinceps de reliquis agamus. † Effectus igitur per se, ac princeps, sed remotus censura eccl.

- 1 tur, deinceps de reliquis agamus. † Effectus igitur per se, ac princeps, sed remotus censura eccl.
- 2 Dei honos est; ut sensit D. Dionys. Carth. dist. 18. q. 4. vers. deinde ostendit lib. 4. † vnum enim hoc in primis ecclesia, vnum hoc pontificium ius hac inferenda pœna student, hoc elaborant, ut Christi fideles compressa contumacia his in terris Deum Opt. Max. venerentur, ac deniq; post huiusce

huiusce vitæ cursum eodem in cœlis perfruantur arg. c. fin. de præscrip. & cap. cum contingat de iureiur. in antiq. & c. licet eod. lib. 6. iunct. c. 1. de excep. eod. lib. & c. audi denique 11. q. 3. & c. solita de maiori. & obed. & c. sicut olim de accusat. & tot. tit. de sent. excom. etenim, sicut civile ius pro subiecto hominem simpliciter iustum habet, ut dicebat olim Claudius Bettus præceptor meus, summusq; phylolophus, ita pontificium ius ab ecclesia constituta mea sententia christianum hominem iustum pro subiecto habet, qui scilicet Deum collat, neminemq; ledat arg. clem. 1. de magistr. & ut sensit optimè Abb. in proem. decret. num. 16. vbi rem hanc pluribus egit, ac Nauar. in c. nouit not. 3. num. 90. de iud. & Rebuff. in prax. crim. can. moral. par. 1. nu. 11. & Mar. Soc. Sen. in c. inquisitioni nu. 4. vers. tertio not. de sent. excom. hic igitur per se, ac princeps effectus censura eccl. est.

De effectu per se, ac remoto, sed minùs principe censura eccl. Cap. XII.

S V M M A.

- 1 Contumacia compressio, ac correctio effectus per se, ac remotus, sed minùs princeps censura eccl. est.
- 2 Contumacia nascitur occasione delicti, vel quasi, & contractus, vel quasi.

- 3 Censura ecclesiastica disciplina ecclesiastica neruus dicitur.
- 4 Censura eccl. dicitur pœna.
- 5 Absolutio à censura eccl. ob contumaciam lata semper peti potest.

1
2
3
4

ffectus † itidem per se, ac remotus, sed minùs princeps censura eccl. qui in vita hac percipitur, † contumaciæ delicti, vel quasi, nec non contractus, vel quasi occasione exortæ compressio, atq; correctio est, ut sensit Mar. Soc. Sen. in c. nulli nu. 5. vers. & dic iunct. n. 7. vers. aut quæritur, quæ sit causa de sent. excom. nam ob hanc in primis causam censura fertur, ut probatur c. 1. de excep. lib. 6. & ibi gloss. ac DD. & cap. 1. de sent. excom. eod. lib. & c. fin. de for. compet. eod. lib. & c. licet de iureiur. eod. & clem. 3. de pœni. & extrauag. dierum crescente malitia 10. 22. eod. & c. cum in cunctis. §. fin. de elect. in antiq. & c. docendus dist. 62. & c. notandum in fin. 24. q. 3. & c. irrefragabili de off. ord. & c. ad reprimendam eod. & ut ibi gloss. not. atque ut inquit Abb. & Dec. in c. pastoralis. §. verum. n. 6. eod. & Mar. Soc. Sen. in eod. c. nulli nu. 5. vbi causam immediatam excommunicationis contumaciam esse ait de sent. excom. & Bart. in l. publicorum. nu. 7. ff. de publ. iud. & Syl. in ver. excommunicatio. 3. nu. 8. cum simil. & hoc locum habet etiam, vbi à iure fertur; nam, & qui contra canonem facit, hic non obtemperat canoni monenti; semper enim canon admonet, atque sic pluribus id asseruit Zab. in repet. c. perpendimus num. 21. vers. hoc præmissio de sent. excom. † Item ob hanc causam censura hæc disciplinæ eccles. neruus dicitur, propterea quòd in officio Christi fideles continet: † sicut etiam ob eam rem, & pœna nominatur; quandoquidem contumaciæ, quasi morbi cuiusdam medicina est; malorum enim pœnæ medicinæ à Phil. in lib. mor. dicuntur, atque ita in re nostra sensit S. Bonau. dist. 18. concl. 96. lib. 4. & Bero. in c. 1. num. 25. de constit. ac planè quis excommunicatus, cum videt se à diuinis arceri; congressum suum Christi fideles fugere; digito ab omnibus ferè monstrari, non rubore summo perfundatur? graue enim est, ut mittam reliqua, inter homines esse, & ipsorum commertio priuari, ut dicitur in l. hi, qui sanctam. C. de apost. & ut gloss. not. in c. 1. de except. lib. 6. quis, vbi interdicto sibi in templu Dei aditus occlusus est, non toto aïo contremiscat? cum interdictio illa quasi è cœlesti regno exclusionis specimen quoddam præferat? quis demum clericus suspensione impeditus, quò minùs sacra faciat, functionesq; alias de more obeat, non sollicito animo sit? rubor igitur ille confusio quasi quædam, timor ille summus, animi grauis sollicitudo illa efficiunt, (modò animæ salutem prorsus hic non aspernetur) ut à contumacia discedat, & posthac ecclesiæ obtemperandæ sibi statuatur arg. eorum, quæ tradidit Grat. 23. q. 6. contumaciæ igitur compressio censura eccl. effectus itidem est; quare, etsi reliquæ sententiæ à decem diebus, postea quàm latæ sunt, non tolluntur (in rem iudicatam enim post decem hos dies transeunt, ut habetur in c. quod ad consultatione de re iud. & in §. 1. in auth. de appell.) censura tamen sententia id non omnino patitur; † nam, vel mille anni, ut ita dicam, post censuram latam abierint, quandoquidem; tamen ea constrictum contumaciæ pœnitet, absolutionem consequitur arg. c. ex literis, & ibi not. DD. & Abb. num. 10. & Felin. num. 34. cum pluribus seq. de constit. & c. cum contingat de off. deleg. & c. fin.

c. fin. de pœn. & vt tradidit glo. in c. ad reprimendam in verb. suspendatur de off. ord. & ibi Abb. num. 6. & in c. consanguinei num. 9. de re iud. idque merito, censura enim sapius fertur, quod quis a contumacia discedat; iure igitur, quandocunque hic ab ea discesserit, audiri debet; nam cessante causa, & eius effectus cessare debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. & arg. cit. c. ex literis de constit. cum simil.

De effectu per se, ac proximo censurae ecclesiasticae. Cap. XIII.

S V M M A.

1 Prohibitio usus spiritualium ad tempus incertum est effectus per se, ac proximus censurae eccl.	3 Censura eccl. ad tempus fertur, etiam si simpliciter feratur, & hoc pro regula habetur, & quamobrem.
2 Censura eccl. usum iuris prohibet, quod quis habet, non autem ipso iure nos priuat.	4 Spiritualium nomine quae comprehendantur, quatenus ad rem nostram pertinet.

Effectus ¶ demum per se, sed proximus censurae eccl. qui in vita hac percipitur, spiritualium usus prohibitio, atque impeditio ad incertum tempus est; nullam enim censuram habemus, quae hoc non efficiat; nam ecce primum, si excommunicati sumus, sacramentorum, Christi; fidelium comunione caremus, vt habetur in c. fin. de cler. excom. min. & in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam 3. q. 4. si interdictione item subiecti tenemur, nec diuinis, dum ipsa fiunt, interesse, nec in locis interdictis eadem facere, vel non interdicti possumus, vt dicitur in cap. permittimus de senten. excomm. in antiq. & in c. si sententia cum duob. seq. & in c. is, cui, & in c. fin. eod. lib. 6. si suspensione demum clerici constringimur, ecclesiastica munera ex officio non administramus, ac beneficiorum fructibus, quae possidemus, a beneficio suspensi caremus arg. tot. tit. de cler. excom. min. censuris igitur vniuersis, vt ex dictis iam patet, spiritualium usus prohibetur, atque impeditur. ¶ Idcirco autem censuris spiritualium usum impediti asseruimus, quoniam ius, quod habemus, & irretiti censura retinemus; hinc a beneficio suspensus, non beneficio priuatus est, sed beneficij fructibus caret arg. c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. cum simil. quae suo loco citabimus: id quod merito fit; censura enim per se medicinalis, & non mortalis (nisi per accidens, vt infra probabimus) disciplinans, non eradicans dicitur de excommunicatione in c. notandum 24. q. 3. & in c. 1. de sent. excom. lib. 6. contingit igitur in hoc censura constricto, quod curatori dato furioso contingit, dum furiosus dilucida interualla habet; curator enim esse non desinit, sed curae tamen interim usum non habet, vt dicitur in l. cum alijs. C. de curat. fur. ¶ Ad tempus itidem incertum adiectum est; nam, cum ob contumaciam comprimendam sapius feratur, vt proxime vidimus; statim atque a contumacia quis discedit, absolutionem hic consequitur arg. c. ex literis, vbi Abb. Felin. ac DD. not. de constit. & c. notandum 24. q. 3. & c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. qua fronte de appell. & c. cum contingat. de off. deleg. & c. ex parte. 1. de verb. sign. atque ita sensit Imol. in c. ab excommunicato nu. 26. de rescrip. accedit, quod censurae medicinae quaedam sunt, quae contumacia curatur arg. cit. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. multi 2. q. 1. iunct. c. 1. de excep. lib. 6. atque medicinis recuperata valetudine non indigemus; & quamuis contrarium in suspensione, atque in interdictione fit, vbi scilicet pro poena in primis feruntur, & in excommunicatione quod ad eum, qui in contumacia perseuerans mortuus est, non repugnant tamen haec iam dictis; nam hoc posterius sua culpa contingit; illud prius, quoniam censurae illae quandoque pro poena feruntur, vt suo loco videbimus; ad tempus igitur incertum, quousque; scilicet a contumacia discedamus, censura irretiti vsu spiritualium caremus. ¶ Spiritualium nomine autem praeter sacramenta, ecclesiasticae; suffragia, & res alias Deo dicatas, & homines, qui baptismi susceptione templum Dei effecti sunt, accipimus; nam & Christianus res spiritualis dicitur, vt tradidit Nauar. de lobelæo not. 3. r. num. 48. vers. an autem, ibi & quod in relectione; qua ratione cum Christianis excommunicatus versari non potest. Effectum denique hunc proximum dicimus; quoniam, statim atque quis censura constrictus est, effectus hic consequitur, vt habetur in c. pastoralis. §. verum, & ibi Abb. ac DD. not. de appell. de qua re tamen iam agemus.

S V M M A.

1 Effectus censurae eccl. statim cum ipsa sententia enascitur.	2 Executionem secum trahit excommunicatio, & alia censura, quae regula declaratur.
- §. ¶ Si-

I.

1 §. ¶ Simul autem effectus proximè dictus censurae eccl. cum sententia enascitur; id est statim, atque sententia censurae lata est, in censuram uè quis incidit, effectus propositus nullo interuallo temporis interiecto consequitur, vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 494. de sent. excom. idque iure optimo; ¶ nam excommunicatio executionem secum trahit, vt inquit Rom. Pont. in c. pastoralis. §. verum de appell. & ibi not. Præpos. num. 3. ac reliqui, & gloss. & Bart. in l. qui vltimo. num. 4. ff. de pœn. ac de suspensione, atque interdicto inquit Philip. Franc. in c. is, cui vers. Sanè de sent. excom. lib. 6. & Anchar. eod. num. 3. vers. Quarto not. in §. sanè, ibi quaeritur in nouell. & Gemin. in eod. num. 3. vers. Quæro, & communiter DD. Excipitur, vbi censura vel sub conditione, vel ex die lata est; antequam enim conditio, dies uè aduenerit, nihil operatur, vt asseruit Mar. Soc. Sen. in c. sacris num. 495. cum seq. de sent. excom. etenim conditio nihil ponit inesse arg. l. si quis sub conditione ff. si quis omiff. causa testam. & facit quoque; l. in tempus ff. de hered. instit.

S V M M A.

1 Effectus censurae est personalis, & persona inheret.	3 Excommunicatio sequitur excommunicatum, sicut lepra leprosum.
2 Excommunicatus in vno loco vbique locorum excommunicatus est, idem de interdicto, ac suspensio.	4 Excommunicatus in vno loco quamobrem & extra territorium excommunicantis pro excommunicato haberi debeat.

II.

1 §. ¶ Inheret itidem effectus hic proximus censurae eccl. ipsi, qui ea constrictus est, vt tradidit Abb. in c. ad reprimendam. num. 2. de off. ord. & in c. 1. num. 2. de treug. & in c. postulasti. num. 1. vbi multos idem sentire ait de for. compet. & Anchar. in c. fin. nu. 6. vers. Quarto oppono de constit. lib. 6. ¶ Quare excommunicatus exempli gratia ab episcopo Arimini, quocunque proficiscatur, ante absolutionem semper excommunicatus erit arg. c. 3. §. 1. & ibi not. Abb. nu. 1. de priuil. & c. 1. vbi quoque Abb. nu. 4. de rapt. & c. 2. & c. curae 1. q. 3. & vt tradidit idem Abb. in eod. c. postulasti nu. 1. & in c. ad reprimendam num. 2. de off. ord. & c. cum dilectus. num. 40. de ord. cogn. & in c. pastoralis nu. 19. & ibi quoque gloss. & Dec. nu. 9. & Bald. num. 2. de appel. & Felin. in c. officij num. 2. de sent. excomm. viden. idem Abb. & Felin. in c. 1. de treug. & pac. & Barbat. conf. 1. nu. 87. lib. 3. ¶ sequitur etenim excommunicatio ipsum excommunicatum, sicut lepra leprosum, vt citati autores eisdem in locis inquit, & Felin. in c. testimonium num. 3. 3. de test. & Bart. in l. ex ea causa nu. 2. ff. de postul. & Anchar. in c. cum secundum leges nu. 1. vers. idem de excommunicatione de heret. lib. 6. ac merito; nam, cum censura ei inheret, vt vidimus, merito, quocunque proficiscitur, eum sequitur; accidens enim subiecto inherens, quocunque subiectum mouetur, ipsum sequitur arg. l. 1. & 2. ff. de usufruct. quae conclusio locum & in alijs censuris habet ob eandem rationes, & a quocunque feratur; vt de suspensione dixit gloss. in c. 2. 1. q. 3. Contra sententiam hanc tamen stetit Scot. dist. 19. q. 1. art. 5. nam, vt excommunicatio vbique locorum operetur, id eam posse tantum sensit, quae a Rom. Pont. lata est, non autem, quae ab inferiori; nam, dicebat ipse, per excommunicationem non solum excommunicatus prohibetur, ne aliorum comunione vtatur, sed & ne alij cum ipso excommunicato versentur; at inferior in alios, qui suae iurisdictionis non sunt, iurisdictionem exercere non potest arg. c. a nobis 1. de sent. excom. & c. fin. de constit. lib. 6. ergo propria autoritate inferior id facere non potest: hanc opinionem improbauit optimè Sot. mea quidem sententia dist. 2. 2. quaest. 1. art. 1. concl. 1. ¶ nam, vt inquit ipse, ne alij comunione excommunicati vtantur, non excommunicantis iurisdictione, sed excommunicationis natura id efficitur; nempe quia scilicet ecclesia ex traditione Apostolorum sic instituit, vt excommunicatus in vno loco vbique excommunicatus esset, vt habetur in c. sicut cum duob. seq. 1. q. 3. vnde in Concilio Nicæno c. 5. haec habentur Seruetur ista sententia; vt ij, qui ab alijs excommunicantur, ab alijs ad communionem non recipiantur. Haec Sot. a proposita igitur conclusione non discedemus; quae & in suspensione, & in interdictione ob eandem rationes locum etiam habet, vt proxime diximus.

S V M M A.

1 Iniusta censura etiam effectum suum operatur.	3 Iniusta censura tribus modis dicitur.
2 Iniusta censura etiam est timenda.	4 Iniusta censura quare obliget.

L

5 Iniusta

5 Iniusta censura etiam in foro conscientie obligat.
6 Debitor non satisfaciens intra præscriptam

diem an in excommunicationem latam incidat, si re vera satisfacere non potuit.
7 Nulla sententia censura quando fit.

III.

1 § † Consequitur etiam hic effectus censuræ eccles. quamvis iniquè lata sit; † nam sententia
2 censuræ & iniusta valet, & timenda est, vt probatur c. sacro, & ibi not. gloss. Abb. ac DD. de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. & c. ab excommunicato, vbi quoq; Abb. nu. 10. vers. Venio ad secundum, & Imol. num. 2. de rescript. & c. 1. & ibi not. gloss. & c. si episcopus 1 1. q. 3. & vt tradidit gloss. sum. 2. q. 1. & 1 1. q. 3. & Inn. in c. inquisitioni in verb. Mortale de sent. excom. & Couar. in c. alma pars 1. §. 7. num. 5. vers. Tertia conclusio de sent. excom. lib. 6. & Host. in sum. num. 1 1. vers. Hi sunt effectus, ibi quatumcunq; de sent. excom. & Add. ad eum eod. n. 1 1. vers. quis fit effectus eius. † Id quod locum habet, quacunq; ratione iniusta sit; scilicet vel ex animo, vt potest quia infensio animo iudex ipsam tulit, quamvis aliàs iusta esset; vel ex causa, quoniam iusta causa non erat, quamobrem censuram tulit; vel ex ordine, quoniam legitime ipsum, in quem sententiam tulit, non admonuit, ordinemue alium non adhibuit traditum in cit. c. sacro, & in c. 1. de sent. excom. lib. 6. tot enim modis sententia excommunicationis, alteriusq; censuræ iniusta dicitur, vt tradidit Grat. in §. si ergo 1 1. q. 3. & gloss. summ. eiusdem q. & gloss. & Abb. ac DD. in cit. c. sacro, & idem Abb. in eod. c. ab excommunicato. n. 10. de rescrip. & Host. in summa. nu. 1 1. vers. Hi sunt effectus de sent. excom. & S. Thom. quem refert, ac sequitur Sot. dist. 22. art. 3. q. 1. lib. 4. & vt nos supra posuimus c. 3. §. iustam censuræ. † Ac planè, si ex animo sententia censuræ iniusta sit, quin obliget, ac valeat, dubitatio nulla est; quandoquidem sententia à iurisdictione, non à iudicis bonitate vim habet arg. c. ad probandum de re iud. & vt supra probauimus c. 2. §. iurisdictionem iunct. c. 3. §. iustā; modo iudicis iniquitas tanta non sit, vt iurisdictionis vsum non amiserit arg. c. fin. de excecl. prælat. modò enim iustè iudicet, etiam si iustus ipse non sit, nihil interest. Si ordo itidem adhibitus non sit, tantundem dicimus ob cit. c. sacro, & c. 1. de sent. excom. lib. 6. & idem c. ab excommunicato; id quod propterea factum est, quòd censura eccl. eiusdemque clauis magis, magisq; pertimescantur; & vt censura constrictus equo animo ipsam tolerando plus mereatur; & quòd potestas hæc à clauibus, non ab ordine iudiciario vim habet arg. c. nemo contemnat 1 1. q. 3. & §. quid ergo ead. q. & vt tradidit Abb. in eod. c. ab excommunicato nu. 10. & Couar. in c. alma pars 1. §. 7. n. 7. vers. Causa autem, quæ iustificat, & Host. eod. Contrarium tamen dicendum videbatur ob c. statutum de sent. excom. lib. 6. ibi enim, si censura, nò præmissa monitione, feratur, ne valeat, decernitur; idem dicitur in c. constitutionem eod. verum ad hæc responderetur speciatim ibi constitutum hoc esse, vbi censura afficiuntur, qui cum excommunicato versantur, vt ibi habetur; id quod propterea factum est, ne ob facilitatem versandi cum excommunicato nimis multi censura obligentur, vt respondit. gloss. 2. in fin. in eod. c. sacro, & apertius Abb. nu. 9. & Felin. nu. 3. de sent. excom. ex quo patet censuræ sententiam aliarum naturam in hoc non sequi, vt sensit gloss. in c. 1. de sent. excom. lib. 6. & gloss. summ. 1 1. q. 3. Si deum iniusta ex causa sit, idem ob citata iura sentimus. † Et hæc locum habent non solum in foro exteriori, sed etiam in foro conscientie; nam iniustè excòicatus etiam in foro conscientie debet se abstinere ab ijs, quæ per excòicatione sibi prohibita sunt, vt asseruit Couar. in c. alma pars 1. §. 7. nu. 7. vers. His equidem probatur de sent. excom. lib. 6. vbi & cõiter receptum hoc esse testatur in vers. Igitur excommunicatus iniustè de sent. excom. lib. 6. † Verum quid si iudex quempiam excommunicauit, si intra præscriptam diem creditori suo non satisfecerit, vel ad dictam diem ad testimonium ferendum non venerit: an, si neque satisfecerit, neque venerit, propterea quòd re vera non potuit, elapso die data in excommunicationem hic incidet? in hac quæstione, quam mouit gloss. & ibi Abb. ac reliqui disputant in c. cum super de test. cog. & in c. P. & G. de off. deleg. varia DD. sententiæ extiterunt. Gloss. in eod. c. cum super hunc in excommunicationem nihilominus incidere sensit, eandem secuti sunt Imol. ibi nu. 7. & Felin. eod. n. vbi Ioan. & Card. & non nullos alios idem sentientes refert, & communem esse opinionem dixit, contraq; ipsam se non consulturum affirmavit; communem quoque dixit Ant. ibidem, amplexus denique ipsam est noui simè Mandos. in tract. de monitor q. 37. num. 8. cum seq. & Couar. qui & com. dixit in c. alma pars 1. §. 1 1. nu. 1 1. vers. Illud verò non est omittendum de sent. excom. lib. 6. Probatur autem sententia hæc primò hac ratione, quoniam sententia excommunicationis iniusta tenet, vt supra vidimus; ergo & hæc: ad hanc rationem responderi posset curandam ipsam non esse; quoniam pro certo habet id, de quo disputamus. Vnde secundò sic argumentantur, sententia definitiua

tua contra non comparentem ad dictam diem, quamvis impeditum, valet; si iudex ipsum impeditum fuisse non nouerit, vt gloss. ac DD. asserunt in l. quæsitum. ff. de re iud. ergò multo magis sententia excommunicationis valebit, quæ potentior est; nam excommunicatio admonitione omissa valet, vt supra vidimus, definitiua sententia verò citatione non facta nulla est arg. l. 1. §. item cum edicto. ff. quæ sent. fin. app. rescin. item excommunicatio aliàs iniusta tenet, etiam si appelletur arg. c. pastoralis de appell. secus autem in definitiua sententia: ad hoc respondebat. Felin. eod. c. cum super idcirco definitiuam sententiam contra non comparentem latam valere; quoniam per restitutionem in integrum recuperat, si quid damni passus sit, quod non sit excommunicationis absolutione: quæ responsio mihi non probatur; nam & si quid per excommunicationem iniustam amittat, post absolutionem illud recuperat, vt nos pluribus id probauimus infra. Tertio sic inquirunt, iure cautum non reperitur excommunicationem sic latam nullam esse; ergò valet; nam excommunicatio nulla minime dicitur, nisi iure reperiatur expressum, vt sensit gloss. in c. presenti de sent. excom. lib. 6. & DD. in c. per tuas eod. in antiq. ad hanc rationem responderi etiam potest scilicet gloss. in cit. cap. presenti exempla quædam posuisse, quòd appareret, quando sententia nulla esset; probat hoc primum dictio illa Vt; at relata exempla non restringunt arg. l. damni infecti stipulatio pertinet. §. fin. ff. de damn. infec. & l. 1. §. quod Labeo. ff. de aq. quotid. & ætius. præterea ibi duodecim casus refert, in quibus sententia nulla est; cum tamen ex quatuor tantum causis efficiente scilicet, sine, materia, ac forma nulla esse possit, vt infra videbimus; exempla igitur ibi gloss. posuit, ac rem explicauit, non doctrinam tradidit. Postremò citatur c. venerabilibus. §. porrò de sent. excom. lib. 6. de quo canone infra pluribus agemus. Quare contrariam sententiam, vt scilicet excommunicatio hæc nulla sit, amplexati sunt nonnulli, quos refert, ac sequitur Specul. in tit. de cit. §. pen. & Host. & Bald. & Abb. in eod. c. cum super. † Probatur autem & hæc primò; quoniam, si iudex vellet hunc in excommunicationem incidere, sententia intolerabilem errorem contineret, vt quæ id, quod fieri non potest, præcipiat; at sententia talis nulla est, vt probatur c. per tuas de sent. excom. & c. venerabilibus. §. potest quoque eod. lib. 6. & c. cum contingat de off. deleg. in antiq. ergo. Innoc. in cit. c. P. & G. de off. deleg. in fin. quem communiter DD. sequuntur, vt refert, ac sequitur Felin. eod. cap. cum super. num. 8. argumentum illud locum habere asserbat, vbi ex verbis sententiæ error ille appareret; & ita vbi expressus in sententia error esset; at in casu nostro non apparet, neque in sententia continetur, quamvis deinceps detegi extrinsecus possit: sic respondet Innoc. quæ responsio, præterquam quòd communiter recipitur, verissima mihi esse videtur; nam probatur in cit. c. venerabilibus. §. potest quoque vers. Vt potè; ibi enim dicitur excommunicationem nullam esse, si asseratur in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum; ergò secus, vbi non est expressum, vt in re nostra; idem habetur in cit. c. per tuas eod. in antiq. hinc, si iudex citatum arctare velit, etiam si impeditus sit, hancq; voluntatem animo inclusam habeat, sed verbis non exprimat, sententiam nò reddi nullam asseruit Felin. eod. c. cum super. nu. 8. ratio igitur hæc nulla est. Secundò loco, qui hanc opinionem tuerentur, inquirunt verisimile non videri iudicem voluisse eum ligare arg. cap. vt nostrum, vt eccl. benef. ad hoc etiam responderetur, immo verisimile videri ipsum voluisse excommunicare; nam, ex quo aut ad dictam diem non venit, aut non satisfecit, & impedimentum hoc iudici non significauit, quis iudicis præceptum ab hoc contemptum esse non crederet? quis pro contumace ipsum non haberet? extrinseca enim intrinseca declarant arg. §. pauonum in instit. de rer. diu. verisimile igitur est iudicè voluisse hunc excommunicare, ex quo eius præcepta non audit; præterea, si hoc daremus, appellationis remedium, quod & ad malitiam iudicis corrigendam inuentum est, vt habetur in l. 1. ff. de appell. inutile redderetur; nam semper nulla esset sententia, ex quo nisi equas sententias ferre velle iudex existimatur, quo casu appellatio necessaria non est arg. tot. tit. quæ sent. sine appell. rescind. cessat igitur ratio hæc. Tertio confirmabant sententiam hanc huiusmodi ratione, si sententia hæc valeret, magnum præiudicium ipsi fieret; nam, etsi statim absolutionem consequi potest, tamen, si interim ad dignitatem aliquam ecclesiasticam eligatur, beneficiumue ei conferatur, nec electio, nec beneficij collatio valebit arg. c. cum dilectus de consuet. & c. illa de elect. & c. postulastis de cler. excom. min. hæc Felin. quæ propositam sententiam probare mihi non videtur; primò quoniam post absolutionem iterum eligi, & iterum beneficium ei conferri poterit; non enim, antequam excommunicatus declaratur, alter eligitur, alteriue beneficium conferretur: deinde esto, id non possit, etsi sine culpa, non tamen sine causa damnum hoc sentiet. Citabatur denique c. Odoardus de solut. quod tamen non facere infra apparebit. Hinc tertia

distinguentium sententia orta est; nam Host. sic distinguebat, aut Rom. Pont. sententiam hanc tulit, & tunc ipsam obligare hunc existimavit; aut inferior, & tunc, si propterea non venit, quoniam incommodum hoc sibi erat, in excommunicationem eum incidere censuit, quavis statim absolui debeat, nisi in citatione aliud expressum sit, quamobrem sua negocia omittere deberet; aut facto impeditus est, & tunc sententiam nullam esse existimavit: ad hoc postremum respondetur, et si facto impeditus est, quia scilicet omnino non potuit, tamen, ex quo potuisse existimatur, ad ferendam excommunicationem id fat esse arg. cap. venerabilibus. §. porro vers. Idem est de sent. excom. lib. 6. & vt posterius id probabimus; ad id autem quod primò posuit rectè Abb. respondit. Panor. verò in cit. c. cum super aliter distinguebat, quamuis postremò secundam opinionem amplexatus sit, vt scilicet sententia hæc pro nulla habeatur; quid igitur concludendum? Ego, vt rem hanc totam absoluiam, sic distinguendum censerem. Aut Titius hic facere potuit, quæ ipsi iusta sunt, sed noluit; & in hoc casu sine dubitatione excommunicatione obligabitur, quippe quia re vera contumax est, & huic sententiæ nemo repugnat. Aut omnino, quæ sibi præcepta sunt, efficere non potuit, & iudex, vt ex sententia constat, eum re vera contumacem tantum excommunicare voluit, & in hoc casu excommunicationem euitabit, vt asserit Abb. in eod. c. cum super. num. 6. vers. Et aut ex aliquibus verbis, & sequitur eum Felin. ibidem. nu. 7. etenim in indice voluntas excommunicandi non adest, quam necessariò postulari probauimus antea c. 2. §. Velle itidem. † Aut voluntas hæc iudicis non apparet, sed notissimum tamen est iudicis præcepto obtemperare ipsum non potuisse; vt pote quia vel in furorem incidit, ad inopiam manifestam subito naufragio, incendiò redactus est; vel bonis rectè, ac ritè cecidit; & in hoc casu excommunicationem etiam euadet; vt sensit Felin. in eod. c. cum super. num. 10. vers. Secundò limita de test. cogen. & ibi quoque Abb. idem Felin. in c. ad aures. nu. 1. de simon. & Anchar. in c. Romana. nu. 10. in fin. & Gemin. eod. §. fin. nu. 4. de sent. excom. lib. 6. & Quint. Mandos. in tract. de monit. q. 3. 7. etenim sententia notoriè iniusta, etiam si in ipsa iniustitiæ causa expressa nõ sit, sed extrinsecus constet, nulla est, vt asserit Abb. in c. inter cæteras. nu. 10. vbi rem hanc pluribus egit de re iud. quippe quòd paria sunt aliquid iniustum exprimi, & notoriè constare illud iniustum esse, vt not. Innoc. in c. 2. de dilat. hinc, vbi manifestò constat iudicem, qui sententiam tulit, exempli gratia excommunicatum esse, sententia ab eo lata nulla est, quamuis aliter id non exprimitur in sententia, vt habetur in c. ad probandum de re iud. hinc etiam gloss. in l. quæsitum in verb. iudicata, quam DD. ibi sequuntur, & Felin. in eod. cit. c. cum super. num. 10. sententiam nullam esse sensit contra impeditum latam, si appareat iudicem impedimentum illud sciuisse. Aut nec voluntas hæc iudicis apparet, nec impedimentum notissimum, seu notorium est; & in hoc casu in excommunicationem hunc incidere sentio, ac propterea à prima opinione, quæ communis est, discedendum non censeo. Probatur autem primò communi illa regula, quæ habetur in c. 1. 1. q. 3. scilicet pastoris sententiam, siue iusta, siue iniusta ea sit, timendam esse; nam falsa redderetur, si contrarium sentiremus. Secundo loco eam ego sic probò, contumacia hæc, in qua hic esse existimatur, præsumpta contumacia est (admonitus enim vel ad diem dictam non comparuit, vel non satisfecit) at hic præsumptus contumax dicitur, vt habetur in c. venerabilibus. §. porro vers. Idem de sent. excom. vbi exemplo declarans summus Pontifex, quisnam pro præsumpta contumacia excommunicatus dicatur, inquit, eum esse, qui citatus præfixo sibi termino nõ comparuit; Idem est etiã, dicitur enim ibi, si quemquam pro præsumpta contumacia, videlicet, quia citatus præfixo sibi termino non comparuit, excommunicatione constringat: hæc ibi; ex quibus apertè ostenditur præsumptum contumacem eum esse, qui citatus ad diem non venit, & eundem excommunicare posse, quod postremum etiam probatur in vers. Quia si sic ligatus, & in multis alijs locis ibidem; nec distinguitur ibi, an vera, falsauè contumacia sit; ergo in casu nostro, cum præsumptus contumax sit, & contumax huiusmodi excommunicari possit, in excommunicationem hic incidet. Nec facit, quòd à non nullis dicebatur in cit. §. porro eod. vers. agi de contumacia præterita, in casu autem nostro de futura; nam hoc primò falsum est, quandoquidem in utroque casu excommunicatur, quoniam ad dictam diem non comparuit, vt habetur in eod. vers. Et nos in facto nostro proponimus; præterea in utroque casu eadem ratio est arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Minus obstat etiam, quòd ait Abb. in eod. c. cum super in eo. §. porro, agi, vbi excommunicatus impedimentum allegabat, sed illud non probabat; nam non excommunicatus ibi loquitur, sed Pont. Max. doctrinam tradit, quando Archiepiscopus excommunicatum absoluat, vel ad petitionem partis, vel ex officio ante satisfactionem; & contumaciæ cum præsumptæ, tum manifestæ exempla ponit; ex eo. §. porro igitur, quòd & Io. And. asseruit, dissolutio

dissolutio quæstionis nostræ habetur. Secundo loco confirmatur conclusio hæc, quoniam nulla ratione contrarium sentientes nituntur, nisi hac, quòd hic re vera impeditus fuit; at excommunicatio pro præsumpta etiam contumacia fertur, vt diximus, quæ & modò vera, & modò falsa esse potest; ergò & in casu nostro hunc in excommunicationem incidisse asseremus: ac planè, si præsumpta contumacia semper vera esset, opus non esset, vt excommunicatus iuxta formam ecclesiæ, cautione scilicet præstita de satisfaciendo, absolueretur, antequam probationes suas asserret, sed prius semper satisfacere, ac de stando iuri cauere deberet, quòd est contra cit. §. porro; id quòd non aliunde fit, quàm quòd præsumpta illa contumacia modò vera, modò falsa esse potest; & non verè igitur contumax, sed præsumptus, vt in casu nostro, excommunicari potest. Tertiò probatur eadem sententia, quoniam, si contrarium diceremus iudicium ecclesiæ in censura ferenda nunquam falleretur, sed esset, vt iudicium Dei, quòd nunquam fallitur: item ferè nunquam quis apud ecclesiam ligatus esset, quin esset & apud Deum ligatus; ac propterea semper ob veram contumaciam quis solùm constringeretur; at hæc absurda sunt, & contra c. à nobis. 2. de sent. excom. Nos igitur consultationi tuæ breuiter respondemus, inquit enim Summus Pont. de excommunicato agens, quòd iudicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; iudicium autem ecclesiæ non nunquam opinionem sequitur, quam & fallere sepe contingit, & falli, propter quòd contingit interdum; vt qui ligatus est apud Deum, apud ecclesiam sit solutus; & qui liber est apud Deum, ecclesiastica sit sententia innodatus. Hæc ibi, ex quibus patet ecclesiam opinione non nunquam duci; idem probatur in c. si quis non recto iudicio. 24. q. 3. ex his igitur apparet, et si re vera contumax hic non fuit, quòd tamen pro contumace ab ecclesia habitus est, in excommunicationem ipsum incidisse; ac planè, vt rem paucis absoluiam, si contrarium vellemus apud ecclesiam in contentioso foro præsumptiones locum non haberent. Quartò hæc opinio probatur per cit. c. Odoardus de solut. ibi enim Romanus Pont. iubet, vt excommunicatio relaxetur, quæ in eum lata erat, qui inopia detentus non satisfecit; ergò excommunicatio in eum lata, qui aliquid re vera facere non potuit, valet; relaxare enim dissoluere significat, quòd ligatum est, vt probatur in c. à nobis. 2. vers. Illud autem, de sent. excom. solutione autem non eget, quòd constrictum non est arg. l. decem, & ibi not. Iaf. ac DD. ff. de verb. obli. Accedit denique excommunicationem sic latam contra ius partis esse; ergò valet, vt dicitur in l. 2. C. quando prouocare non est necesse, & c. cum inter, & ibi not. Abb. de re iud. & §. si vero contra ius. 2. q. 6. ex his omnibus igitur apparet Titium hunc in excommunicationem incidisse. Quæ conclusio locum etiã habet, vbi à iudice delegato sententia hæc lata est, vt sensit Felin. contra quosdam in eod. c. cum super nu. 9. de test. cog. ac meritò; nam ne quaquã pro forma datum est, vt pro præsumpta contumacia non excommunicet. Item locum habet, etiam si inferior iudex sit, non autem Romanus Pont. qui eam sententiã tulit. Excipitur tamen primò, vbi pro vera tantum contumacia excommunicare iudicem voluisse constat, vti antea vidimus. Deinde, vbi impedimentum, quamobrem parere iudicis præceptis non potuit, notissimum est; nam neque hic in excommunicationem incidet, vt supra probauimus. Tertiò, vbi iudex impedimentum nouit; nam, quamuis notorium non sit, neque in hoc casu excommunicatione hic obligabitur, vt asseruit Felin. in eod. c. cum super. num. 10. vers. Secundò limita; quo in loco pro cautione dat, vt qui sic impeditus detinetur, de impedimento iudicem certiore faciat. Quartò in proposito casu, vbi in excommunicationem quis incidit, sine difficultate, & nullis præstitis impensis absolui debet arg. c. sacro. §. caueat de sent. excom. & vt asseruit Quintil. Mandos. ead. q. 37. num. 9. id quòd fiet probato impedimento. Postremò hic apud Deum non peccat, vt tradidit gloss. in eod. c. cum super de test. cog. & ibi DD. neque enim benignus Deus, cuius iugum suauis, atque onus eiusdem leue est, ad id nos obligare vult, quòd fieri nõ potest; in hac igitur quæstione sic concludendum censerem.

S V M M A.

- 1 *Occultè censura irretitus spiritualium usu caret.*
- 2 *Sacerdos parochus censura occultè irretitus si sit, & missæ sacrum facere habeat, an possit.*
- 3 *Monialis occultè excōmunicata, an cum alijs sororibus ante absolutionem eucharistiæ*

recipere possit.

- 4 *Sacerdos diuina celebrans, an ea perficere possit, si se excommunicatum, interdictum, suspensum uè esse recordatur.*
- 5 *Canone capto, an sacerdos, qui tunc se excommunicatum recordetur, missæ sacrum perficere possit.*

IIII.

† Si occulta itidem censura sit; idest si censurâ irretitus, nec notorius, nec denunciatus sit, spiritualium vsu tamen caret; idque merito tum quod denunciatio illa non ob excommunicatum, censurâque constrictum sit, sed ob alios in primis, quò eum in prohibitis per censuram vitent, vt probatur c. curâ sit omnibus. 1. 1. q. 3. & c. pastoralis. §. verum de appell. & vt dixit Io. Bapt. Ferret. cons. 334. & vt nos infra suo loco asseruimus; tum quòd, vbi de commodo excommunicati agitur, nihil interest quò ad ipsum, an occultus, publicusue sit, vt tradidit Innoc. communiter receptus in cap. cum dilectus de consuet. Contrarium tamen dicendum videbatur ob extrauag. ad euitanda; nam ab excôicato, censurâue alia irretito, & sacramenta suscipere possumus; si excommunicatus aut notorius, aut denunciatus non sit; ergò & ipsum administrare ea posse dicendum videtur; dispositum enim in vno ex correlatiuis, & in alio locum habet, vt probatur l. fin. & ibi Ias. ac DD. not. C. de indict. vid. toll. atqui nihil hoc repugnat; nam regula illa locum non habet, vbi vel diuersa ratio in altero est, vt tradidit Bart. in cit. l. fin. quem sequitur Ias. ibidem. nu. 18. sicut in casu nostro; alij enim culpa carent, in qua est ipse censura constrictus; vel ubi contrarium in iure expressum habemus, quod contingit in hoc casu nostro; nam apertè dicitur in citata extrauaganti per ipsam constitutionem non intelligi subuentum ipsis censura constrictis; à proposita igitur cõclusionem non discedemus. Quare, vbi quis censura irretitus nec notorius, nec denunciatus est, si excommunicatus sit, ecclesiæ communionem non vitetur; si interdictus, diuinis se non miscebit; si ab officio suspensus, ab eo se abstinebit. † Verum quid si exempli gratia occultus excõmunicatus hic parochus sit, & dies festus adsit; quo tempore, sicut Christi fideles missæ sacro interesse debent, vt habetur in c. missas, & ibi Archid. de consecr. dist. 1. & vt not. Nauar. in Man. c. 2. 1. in prin. ita & parochi ad missæ sacrum faciendum obligati sunt, vt asseruit Sot. dist. 13. q. 2. art. 2. vers. Dubium; quid, inquam, tunc fiet? Angel. in verb. Eucharistia. 2. nu. 6. vers. Idem dicerem etiam, vbi parochus siue scandalo vero munus hoc ommittere nõ potest, obiri ab eo illud posse existimauit, secus autem si scandalum probabiliter non pertimescatur, sed simplex tantum susurratio; eandem opinionem sequitur Syl. eod. 2. nu. 10. vers. Quantum verò, ibi hoc summ. Ang. & vers. Tertiò (quamuis contrarius sibi sit in verb. excom. 3. vers. quinto excluditur) & Nauar. in Man. c. 27. nu. 239. Ego autem, vt rem totam explicem, absolutamque doctrinam de hoc tradam, sic distinguendum cenfeo. Aut causa, quam obrem censura constrictus quis tenetur, ea est, qua explicata neque famæ, neque vitæ, neque rei familiaris periculum graue aditur, & in hoc casu, quoniam apertè impedimenti huius causam sine periculo referre potest, ob eam rem neque missæ sacrum, neque aliud huiusmodi agere debere sentio; nam nec ipse peccat, ex quo ab ecclesia id ipsi prohibetur arg. l. Gracchus. C. de adul. & c. qui peccat. 13. q. 4. nec etiam sui homines, quoniam per ipsos non stat, quò minus missæ sacro interfint arg. c. imputari non debet de reg. iur. lib. 6. explicata igitur causa, diuina non faciet; idem dicimus, vbi ratione alia scandalum, infamiamque vitare potest. Aut causa excommunicationis ea est, qua patefacta periculum graue quodpiam eorum, quæ diximus, adiretur, & in hoc casu etiam cessabit, si per alium suum munus exequi possit arg. l. 1. §. deiecisse. ff. de vi, & vi armata. Aut per alium id exequi non potest, & in hoc casu & missæ sacrum, & alia diuina officia obire sine peccati culpa, irregularitatisque pœna poterit. Primò, quoniam, ne excommunicatus diuina faciat, pœnitio iure prohibitum est arg. tot. tit. de cler. excom. min. & c. si quis. 1. 1. q. 3. ne verò quis se infamet, iure diuino, ac naturali est vetitum, vt tradidit Nauar. in Man. c. 7. nu. 1. & c. 27. nu. 239. at potentius est diuinum, ac naturale ius ipso iure positio arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. & dist. 9. ergo præceptum ne quis se infamet, tanquam maius positio præcepto, tanquam minori præferri debet arg. c. si dolus, & c. qui resistit. 1. 1. q. 3. & l. contra pupillum. §. is, qui ad maius. ff. de re iud. Præterea probatur sententia hæc, quoniam sacerdos, qui mortiferi peccati culpa pollutus est, & sacerdotis facultatem non habet, à quo absoluat, si conteratur de peccato; missæ sacrum facere potest, ne se infamet, vbi necessitate hac præmitur, vt habetur apud Trid. Synod. sess. 13. c. 7. de præparat. ad Eucharist. ergò idem & hic dicendum est; non enim minus culpa peccati, quam excommunicationis pœna impedit, quò minus Eucharistia suscipiatur. Tertiò facit, quoniam, si excommunicatus occultus publicè Eucharistiam petat, ne ipsum infamet, suus parochus eam illi tribuere debet arg. c. cum non ab homine de sent. excom. iunct. c. 2. de off. ord. & vt DD. communiter concludunt, & nouissimè Martinus Alphonfus de Viualdo in candelabro de excom. q. 80. ergò & ne hic se infamet, diuina facere poterit, cum non minus notam, quam alienam famam tueri debeamus arg. l. præses. ff. de ser. & aq. Postremò facit, quoniam

niam DD. magna ex parte concludunt, vt paulò post videbimus, sacerdotem missæ sacrum perficere posse etiam consecratione non cepta, si recorderetur se excommunicatum esse, ne se infamet; ergò idem & hic concludemus ob eandem rationem arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. quicquid igitur dixerit Couar. in c. alma par. 1. §. 2. num. 1. 1. vers. Cuius opinio, ibi nec ob scandalum de sent. excom. quem sequitur Iacob, de Graff. c. 12. nu. 14. lib. 1. decis. cas. consc. à proposita sententia non discedemus ob rationes iâ allatas, quibus tolluntur argumenta ipsius. Firma ergo conclusio remanebit, quæ locum habet non solum in missæ sacro, sed etiã in alijs diuinis officijs. Item & in profanis multò magis; in quo casu sententiam hanc locum habere sensit etiam Couar. eod. Postremò, quæ diximus de excommunicato, eadem & de interdicto, ac de suspensio dicta esse volumus ob easdem rationes. † Quare, si exempli gratia monialis in excommunicationem iuris incidat, & in huiusmodi periculo infamie sit; ne se infamet, Eucharistiam cum alijs monialibus sumere, & choro interesse poterit, sicut & quouis alius excommunicatus, vt respondit Nauar. de hoc consultus in Man. cap. 27. num. 239. vbi & de irregulari idem asseruit. Sed de hoc, vbi quis se censura irretitum recordatur, anteq̃ functio aliqua, vt missæ sacrum, muneraque; alia incohentur, hæc tenentur. † Iam, vbi quis missæ sacrum incohauit, si excommunicatum se esse recorderetur, quid faciendum sit, contemlemur. In qua re pro regula habebimus missæ sacrum omittendum esse, sicut etiã quæcunque alia diuina officia; nam, si, vbi excommunicatus interuenit, omittenda hæc sunt arg. clem. 2. vers. Ex quo frequenter de sent. excom. & ibi not. gloss. multò magis omitti debent, vbi quis munera illa exercens excõmunicatum se nouit; plus enim est diuina facere, quam eisdem interesse arg. c. fin. vers. Sic tamen de sent. excom. lib. 6. atque sic dixit D. Dionys. Carthus. dist. 15. q. 2. c. de defectibus vers. Secundo quæritur lib. 4. & Iacob. de Graff. c. 12. num. 9. lib. 1. decis. cas. consc. Excipitur tamen primò, vbi scandalum graue daretur, famæque periculum adiretur ob rationes in superiori regula citatas; nam tunc, etiã si consecratio cepta non sit, perfici missæ sacrum potest, vt dixit S. Thom. quem refert, ac sequitur Syl. in verb. Eucharistia. 2. num. 9. vers. Si verò clericus horum recordatur, ibi si verò hoc sit, & Nauar. c. 16. num. 58. de oratione, & hor. canon. & D. Dionys. & Iacob. de Graff. eod. & Franc. à Viç. in summ. sacr. q. 101. & Martinus Alphonfus de Viualdo in candelabro de Eucharist. q. 65. quam opinionem vti verissimam ego quoque amplector; nam, ne perficiat, prohibitio vna, eademque; à iure positio est; vt verò illud perficiat, & ius positio est, quo cauetur, vt missæ sacrum incohatum perficiatur arg. c. nihil in fin. 7. q. 1. & ius naturale, ac diuinum prohibens, ne se infamet, scandalum det; ergò missæ sacrum perficere hic debet, ac potest; tum quod duo vincula magis, quam vnum, constringunt arg. c. 1. de treug. & pac. tum quòd naturale, ac diuinum ius ipso positio fortius est arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gent. & ciu. & cit. dist. 9. quæ autem diximus de missæ sacro, eadem & de alijs diuinis officijs dicta esse volumus; quamuis, si notorius, denunciatusue sit, ommittere ea debeat; quãdoquidè plus scãdali daretur ea diuina perficiendo, quã ea omitendo. Secundo loco excipitur, vbi nec scandalum, nec infamie timor impendat, sed post consecrationem ceptam sacerdos se excommunicatum meminit; nam tunc omnino perficere missæ sacrum debet, vt tradidit Angel. in verb. Eucharist. 2. num. 6. vers. Et ideo si presbyter, & S. Tho. 3. q. 83. art. 5. & dist. 13. in lit. lib. 4. & Palud. quos refert, ac sequitur Syl. in verb. Eucharistia. 2. num. 9. vers. Septimò, & Nauar. in Man. c. 25. nu. 25. nu. 75. vers. Decimò tertio peccat, ibi dixi aduertenter, & Iacobus de Graff. & D. Dionys. & Franciscus à Viçtor. eod. & opinionem hanc communiter receptam esse testatur Angel. eod. Quorum sententia probari mihi videtur in cit. c. nihil 7. q. 1. vbi, si sacerdos missæ sacrum faciens in morbum incidat, quam obrem ceptum nequeat explere consecrationis mysterium, alter cepti officij consecrationem exequi potest: sicut igitur consecratio perfici debet, vbi facti impedimentum est, vt ibi dicitur, ita, vbi impedimentum iuris occurrit; neque enim alia & hic ratio reddi potest: hæc tamen exceptio in alijs diuinis officijs locum non habet; nam rationes propositæ in ipsis cessant; modò igitur scandalum non detur, famæque periculù nõ adeatur, ea semper omittimus. † At quid, si ante consecrationem ceptam post canonem tamen incohatum, qui post voces illas Sanctus, Sanctus, &c. illinc initium sumit Te igitur clementissimè Pater, vt dixit Felin. in c. à nobis. nu. 6. de excep. & sequitur eum Nauar. in c. 16. num. 60. de oratione, & hor. canon. quid, inquam, faciendum, si sacerdos tunc se excommunicatum animaduertat? gloss. in clem. 2. in verb. inexplata de sent. excom. perfici ab ipso tunc missæ sacrum posse sensit; nam, si excommunicatus in eo casu interueniat, ommittere sacerdotem officium non debere ait, quam gloss. sequitur ibi Anchar. num. 6. & Felin. in c. à nobis

num. 6. de excep. & eam communiter receptam esse testatur Nauar. in Man. c. 27. num. 33. & de oratione, & hor. canon. c. 16. num. 59. sicut igitur sacerdos, ubi excommunicatus post canonem missæ captum interuenit, perficere ipsam debet, ita & perficienda videtur, ubi sacerdos se excommunicatum eo tempore nouit. Verùm contrariam sententiã non nulli amplexati sunt; nam Innoc. ait in c. nuper. nu. 3. vers. Orando de sent. excom. si excommunicatus, dum missæ sacrum fit, in ecclesiam ingrediatur, sacerdotem cessare non debere, ubi communionem missæ capisset; hæc inquit Innoc. at communio missæ nil aliud est, quàm Eucharistia, vt in comment. nostr. de sacr. probauimus Tab. de Eucharistia c. fin. n. fin. & communio hæc conficitur interiectis multis post captum canonem. Imol. itidem in cit. clem. 2. num. 10. de sent. excom. interueniente excommunicato missæ sacrum omittendum non esse ait, si iam captum sit Qui pridie, quàm pateretur, quæ verba tunc proferuntur, cum iam consecratio facienda est, & multis interiectis post illa Te igitur clementissime pater; eandem opinionem sequitur Nauar. eod. c. 16. num. 60. & probari videtur in cit. c. nihil. 7. q. 1. atq; ita in Missali Romano Pij V. iussu in lucem edito in initio notatur in tract. de defect. circa missam occur. c. de defect. dispos. animæ, quæ opinio & mihi placet ob cit. c. nihil. 7. q. 1. Gloss. igitur cit. clem. 2. in hanc sententiam accipietur, vt scilicet post canonem captum perficiat, si & consecrationem communionis incohauerit, quò opiniones inter se huiusmodi conueniant arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. etenim quò ad antecedentes missæ partes ratio nulla suadet, quamobrem magis ob hanc, quàm ob illam partem missæ sacrum intermittere debeamus. Ex his omnibus iam constat excommunicatum, nec non suspensum, atque interdictum, qui missæ sacrum iam incohauerunt, ac se censura constrictos norunt, in duobus tantum casibus perficere illud posse; primum ubi consecratio iam cepta est; deinde & ante consecrationem, ubi aut scandalum, aut infamia probabiliter timetur: & in his duobus casibus de huiusmodi culpa sic constrictus dolebit, propositumq; absolutionis petendæ habebit, vt Angel. in cit. verb. Eucharistia. num. 6. & Syl. eod. nu. 9. inquirunt, & dicitur in Missali eod. c. de defect. dispos. animæ in fin. & facit c. si verè in fin. de sent. excom.

S V M M A.

- 1 Appellatione effectus censura non suspenditur; quæ regula, quousque pateat, etiam declaratur.
2 Appellatione effectus censura quamobrem non suspendatur.

- 3 Executionem excommunicatio, aliãq; censura quamobrem secum ferant.
4 Sententia censura in rem iudicatam quò ad absolutionem nunquam transit; & quid in reliquis.

V.

1 S. † Appellatione itidem effectus hic censuræ eccl. non suspenditur. Sanè, dicitur enim in c. is, cui. §. fin. de sent. excom. lib. 6. sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius effectus per appellationem sequentem minimè suspenduntur: hæc ibi Romanus Pont. ex quibus patet neque excommunicationem, neq; aliam censuram per sequentem appellationem suspendi; atque ita not. gloss. ibi, & Philip. Franc. & Anch. & Gemin. & communiter DD. ad eam, & Add. ad Host. in summ. num. 12. vers. Illud etiam nota de sent. excomm. & Marian. Socin. Sen. de omnibus censuris in rub. num. 8. de sent. excom. & in c. sacro. num. 61. & num. 67. eod. de interdicto itidem habetur in c. ad hæc, quoniam de appell. in antiq. ubi & id not. Inno. num. 3. & Abb. num. 1. & Præpos. nu. 2. & de excommunicatione itidem probatur in c. pastoralis. §. fin. de appell. & in c. ad reprimendam, & ibi etiam Abb. nu. 8. de off. ord. atque ita demum inquirunt Anchar. in c. 1. nu. 2. vers. Secundò de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. §. & hæc. num. 3. vers. Secundò, & Bero. in c. 1. num. 79. de iud. & Capell. Tholos. decis. 297. & Syl. in verb. Excommunicatio. 10. nu. 2. & in verb. Appellatio. nu. 1. & nouissimè Nauar. in c. cum contingat. 6. caus. nullit. num. 14. & 15. caus. nullit. nu. 1. de rescript. Non est igitur, quod hac de re dubitemus; † quamuis illud dubium sanè habeatur, quamobrem censuræ per appellationem sequentem non suspendantur; id quod rationes plures declarant, quæ in cit. c. pastoralis. §. fin. & à gloss. & à Panor. & à Præpos. & à Mar. Soc. Sen. recensentur, & ab eodem Præposito etiam reijciuntur. Ego igitur, ipsis omisis, vt quæ ibidem omnibus patent, & à Præpos. vt diximus, reiectæ sunt, ob eam rationem id factum censeo; quoniam excommunicatio, sicut etiam quæuis alia censura executionem secum trahit, vt habetur in eod. cap. pastoralis. §. fin. & vt nos supra comprobauimus, hoc capite. §. simul autem; nam & hanc rationem Rom. Pont. reddidit in cit. §. fin. & ibi Præpos. eam

eam sequitur, atque comprobatur refutatis omnibus, quæ huic aduersari videbantur, sicut etiam Mar. Soc. in c. sacro. nu. 105. de sent. excom. ubi & alios quosdã idem sentientes refert, quamuis ipse cum hac adiungat alias; ab hac igitur ratione non discedemus. † Verùm cur censuræ secum executionem trahunt? Host. quem refert, declarat, ac sequitur Præpos. eod. c. pastoralis. nu. 12. inquit ob eam rem executionem secum trahere, quoniam animam afficit; nam Præpos. sic argumentari videtur, animus est inuisibilis; ergò inuisibili telo offendi tantum potest; ergò excommunicatione offenditur; nam inuisibilis est; ergò eo, quod momento transit, inuisibilia enim momento transeunt; hæc Præpos. Ego autem ob eam rationem id fieri censeo, quoniam spiritualium ecclesiæ usus, qui nobis censura adimitur, statim, seu in instanti, vt appellant, nobis tribuitur; nam statim, atque baptismum suscepimus, cum Christo capite, cum eiusq; membris coniungimur, & spiritualium ecclesiæ participes sumus, vt id perbellè declarauit. Cat. in explicatione symboli in verb. Sanctorum communionem, & nos comprobauimus in comment. nostr. de sacr. Tab. 2. c. 9. nu. 5. & nu. 7. item baptismi, sicuti etiam ordinis, & reliquorum sacramentorum effectus per se statim, & in instanti tribuuntur, vt de communi sententia testatur Franc. à Vic. in sum. sacr. nu. 63. & nos in eisdem comment. tradidimus c. 7. vers. præterea; ergò, sicut effectus huiusmodi cum sacramentorum susceptione statim nobis condonantur, ita eadem rone, scilicet statim censuræ eccl. sententia eos impedire debet; tollitur. n. vnum quodq; eo modo, quo inductum est, vt habetur in c. omnis de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. appellatione igitur sequente effectus censuræ eccl. non suspenditur. Quæ regula locum habet primò, ubi appellatum est post excommunicationem latam ante sententiã definitiuam, vt dixit Mar. Soc. Sen. in cit. c. sacro. nu. 68. de sent. excom. Item, ubi appellatum est post decem dies, qui ad appellandum dantur, vt dixit Socin. eod. Tertiò in omnibus censuris, sicut in initio asseruimus. Quartò, ubi sententia censuræ iniquè lata est; modò valeat ob ea, quæ in superioribus. §. §. vidimus. Quintò, ubi quis non vt iudex, sed vt quiuis priuatus censuram tulit, cuiusmodi excommunicatio habetur in c. dilecto, & in c. venerabilibus. §. porrò vers. Similiter de sent. excom. lib. 6. nam neque hic per appellationem sequentem effectus censuræ suspenditur; quòd quidem neque tunc quis probationes, appellationemq; recipere compellitur, vt Abb. not. in c. venerabilibus. num. 3. de cens. & ibi quoque Inno. Postremò effectus censuræ non suspenditur, etiam si sub conditione de præterito, de præsentiuè censura lata sit; nam, quòd conditio huiusmodi propriè conditio non est, vt habetur in l. cum ad præsens. ff. si cert. pet. & facit l. conditio, & l. si stipulatus fuero. ff. de verb. oblig. ob eam rem effectum non moratur; atque sic in re nostra dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacro. nu. 62. cum seq. de sent. excom. Adde etiam absolutionem censuræ nec appellatione suspendi, vt dixit Mar. Soc. eod. nu. 108. Hæc regula sic proposita exceptiones tamen has patitur; nam primò post censuram latam appellatio interposita causam ad superiorem transfert, vt probatur c. per tuas, & ibi not. Inno. in prin. & Abb. num. 1. & Felin. num. 1. vers. Nota, quòd licet de sent. excom. in antiq. & c. venerabilibus, & ibi not. Gemin. num. 3. & Philip. Franc. eod. num. vers. Secundò noto eod. lib. 6. & vt asserit Abb. in c. ad reprimendam. num. 8. & Imol. num. 10. de off. ord. & Add. ad Capell. Tholos. decis. 298. & Nauar. in c. cum contingat caus. null. 6. nu. 14. de rescript. & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. nu. 68. de sent. excom. & nu. 109. et si ergò censuram non suspendit, causam tamen ad superiorem transfert; etenim & hunc effectum operatur appellatio, vt probatur in c. non solum, & in c. si à iudice de appell. lib. 6. & Abb. not. in c. ad reprimendam. nu. 9. de off. ord. Itè effectus omnes operatur, quos in alijs sententijs operari solet; audietur igitur excommunicatus, si se minùs contumacem probare velit, ac propterea ad impensas soluendas se non obligari asserat arg. c. venerabilibus. §. porrò vers. Idem de sent. excom. lib. 6. quæ tamen duæ exceptiones locum non habent, ubi sententia censuræ in rem iudicatam transiit. i. post decem dies ad appellandum datos, vt dixit Capell. Thol. ead. decis. † An igitur sententia censuræ in rem iudicatam transit? in hac re concludendum est, quò ad absolutionem petendam; & post decem dies in rem iudicatam nunquam transire arg. c. ex literis, & ibi Abb. nu. 10. & Fel. n. nu. 34. cum pluribus seq. & DD. not. de constit. & c. fin. de pœnit. & vt tradidit gloss. in c. ad reprimendam in verb. Suspendatur, quam & ibi sequitur Abb. num. 6. & idem Abb. in c. consanguinei. num. 9. & Felin. num. 2. ac reliqui de re iud. idem Abb. in c. sacro. in fin. de sent. excom. & Innoc. in c. venerabilibus eod. lib. 6. & ibi quoque Phil. Franc. in §. porrò vers. Quintò not. & Add. ad Capell. Tholos. decis. 298. quæ idem de interdicto, ac de suspensione concludit, & Mar. Soc. Sen. de omnibus censuris in c. quòd in dubijs. nu. 15. cum seq. de sent. excom. ubi rem hanc egit, & in c. sacro. n. 114. eod. & in cap. super eo eod. in fin. ubi ait petenti absolutionem exceptionem præscriptionis non obitare

obstare; absolutionem igitur petere excommunicatus, censuraque alia irretitus semper poterit, id quod animarum gratia factum est, ne scilicet spiritualium usu priuata periclitentur arg. c. qua fronte de appell. & vt sentiunt DD. & Abb. in eod. c. consanguinei. nu. 3. quamuis de interdicto, ac de suspenso ob pœnam secus sit, vt suo loco videbimus. At quò ad reliqua omnia in rem iudicatam sententia censuræ itidem transit. Nam ecce primum post decem dies ad appellandum præscriptos in auth. de appel. excommunicatus, aliaue censura constrictus appellare non potest, vt gloss. sentit in cit. c. ad reprimendam in verb. Suspendatur de off. ord. quam sequitur Imol. ibi. num. 10. & Abb. nu. 6. & communiter receptam eam esse ibi testatur, & in memoria habendam esse ait, eandem gloss. sequitur idem Abb. in cit. c. consanguinei. nu. 9. & Felin. nu. 3. vers. Fallit secundò de re iud. & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 110. de sent. excom. Quare subiectus episcopi, si ab ipso excommunicatus sit, neque intra decem dies appellauerit, vt appellationis ad Archiepiscopum deferre causam non valebit, quamuis aliàs Archiepiscopus suffraganeorum causas per appellationem ad ipsum delatas cognoscat arg. c. 1. de off. ord. lib. 6. & c. venerabilibus de sent. excom. eod. lib. atq; ita tradidit Abb. in eod. c. consanguinei. nu. 9. & Felin. nu. 3. & idem Abb. in c. sacro. in fin. de sent. excom. & Mar. Soc. Sen. in c. quod in dubijs. num. 15. vers. Ego in hoc articulo de sent. excom. & in c. sacro. nu. 109. eod. ex nouo onere igitur ab episcopo appellabit; etenim, si ab excommunicatore se absoluti excommunicatus petat, & absoluere ipse nolit; quòd hic nouo onere afficitur, rursus intra decem dies appellare poterit, vt dixit idem Socin. in cit. c. quod in dubijs. nu. 15. vers. Et hoc casu subdistingue, & in cit. c. sacro. num. 111. vers. Sed si excommunicator: non tamen tunc ab excommunicatione appellabit (succumberet enim hac ratione appellans) sed à denegatione absolutionis, vt asseruit idem Socin. & non nulli alij ab eocitati in eod. c. sacro. nu. 119. cum seq. vers. Aduerte tamen. Item super eò, quamobrem fuit censura irretitus, non audietur; transiit enim & hoc in rem iudicatam elapsis diebus decem ad appellandum datis; si ob contumaciam igitur excommunicatus velit se non contumacem probare, atque ob eam rem impensas factas non soluere, non audietur; sed ipsas prius ante absolutionem præstabit, vt asseruit Io. And. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. ad reprimendam. nu. 7. & in eod. c. consanguinei. nu. 9. vers. Item vide, & Felin. nu. 2. vbi opinionem hanc communem sentit, idem quoque dixit Abb. in c. sacro. nu. 18. de sent. excom. & Inno. in c. venerabilibus eod. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. quod in dubijs. nu. 21. cum seq. de sent. excom. & in eod. c. sacro. num. 112. cum seq. etenim non appellando sententiam comprobasse videtur, & iusta esse existimatur, vt dixit Inno. in c. bonæ 1. num. 8. de elect. & in c. quoniam contra in fin. vbi quoq; Abb. num. 25. de probat. & idem Abb. in c. testimonium. nu. 10. de test. & in cit. c. ad reprimendam. nu. 13. de off. ord. & in cit. c. consanguinei. nu. 10. & Felin. nu. 3. vers. Fallit tertio, & Socin. eod. c. quòd in dubijs. num. 22. Et hoc locum habet etiam in querela; nam, nec eam proponere quòd ad hoc excommunicatus poterit, vt dixit idem Socin. ibidem num. 15. vers. Aut queritur utrum possit; excepta igitur absolutionis petitione, quòd ad reliqua censuræ sententia in rem iudicatam transibit; id quod summa ratione factum est; nam, vt à censuris semper quis absoluitur, ac præsertim ab excommunicatione, animarum gratia permiffum est, atque ob id commodum hoc remittere quis non potest; at in reliquis, cuiusmodi proximè dicta sunt, rei familiaris commodum agitur, quòd respici sepius potest, vt sentit Host. quem refert, ac sequitur Abb. in eod. c. consanguinei. nu. 9. & Mar. Soc. Sen. in c. quòd in dubijs. nu. 16. cum multis seq. de sent. excom. ac planè, cum solum habeamus quòd ad absolutionis petitionem sententiam censuræ in rem iudicatam non transire, in reliquis à communi iure non discedemus, neque à natura aliarum sententiarum arg. l. præcipimus in fin. C. de appell. & l. iubemus. C. de testam. cessat enim in reliquis animarum fauor; quare, sicut ab alijs sententijs tertio appellari non licet, vt habetur in l. vn. C. ne liceat in vna, eademq; causa tert. pronoc. ita nec à sententia censuræ, vt dixit Abb. in eod. c. ad reprimendam. nu. 7. & Imol. nu. 10. de off. ord. & Add. ad Capel. Tholos. decis. 298. & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 163. cum seq. de sent. excom. absolutione igitur excepta, ex quo in reliquis aliarum sententiarum naturam sequitur, in rem iudicatam sententia censuræ transit. Postremò excipitur, vt vnde digressi sumus, eò reuertamur, vbi sententia censuræ sub propria conditione de futuro, ex dieuè lata est; nam, si, antequam conditio, diesuè aduenerit, appelletur, appellatione sententia censuræ nulla redditur, vt asseruimus infra hoc cap. §. nulla.

S V M M A.

1 Morte effectus censuræ non tollitur.

2 Morte excommunicatoris effectus excommunicatoris non tollitur.

municationis non tollitur.

cationis non tollitur.

3 Morte excommunicati effectus excommuni-

VI.

1 §. † Morte itidem effectus hic censuræ non tollitur; siue moriatur, qui censuram tulit; siue, qui
 2 censura constrictus est: † nam primum hinc patet; quoniam excommunicatus & post excommunicatoris mortem constrictus excommunicatione remanet, & absolutione eget, vt probatur c. pastoralis. §. 1. de off. ord. in antiq. & c. vn. iunct. glo. in verb. Homini de maior. & obed. lib. 6. & c. si episcopus. 11. q. 3. & vt dixit Abb. in c. à nobis. 1. nu. 12. de sent. excom. & communiter DD. id sentiunt; quamuis in suspensione, atq; in interdicto contrarium aliquando accidat, vt suo loco tradidimus. † Alterum itidem, vt scilicet morte illius, qui censura constrictus tenetur, censura non tollatur, hinc manifestò constat; quoniam excommunicatus etià post mortem ante absolutionem ecclesiæ suffragijs, ecclesiasticisq; sepultura caret, vt habetur in c. à nobis. 2. & in c. sacris de sent. excom. sicut etiam interdictus arg. c. is, cui eod. lib. 6. quæ suo loco pluribus agentur; morte igitur effectus hic non tollitur.

S V M M A.

1 Extrauagans ad euitandum refertur.

2 Denunciatus, notoriusuè vbi non est, qui in excommunicationem, censuramue aliam iuris incidit, vitare eum non tenemur; quæ regula etiam declaratur.

3 Denunciatus vbi excommunicatus, censuræq; alia irretitus est, in omnibus eum vitare debemus, quæ per censuram ei prohibita sunt; quæ regula etiam declaratur.

4 Notorium vbi est quem ob clerici percussio- nem excommunicatum esse, hic vitari in omnibus debet.

5 Denunciatus, notoriusuè vbi quis non est, quò

ad censuram, qua constrictus tenetur, administrare sacramenta ei debeamus.

6 Denunciatus, notoriusuè vbi quis non est, quò ad censuram, an licitè sacramenta ab eo petamus, si parochus noster non sit.

7 Notorius excommunicatus ob aliam causam, quam ob clerici percussio- nem vbi quis est, an ipsam vitare debeamus.

8 Nominatim à iudice per sententiam excommunicatus an ante denunciationem vitari debeat.

9 Notorius censura alia irretitus ab excommunicatione an vitari à nobis debeat.

VII.

1 §. Respectu habito ad alios etiam spiritualium usu censura constrictus caret, vbi aut notorius, aut denunciatus est; nam tunc nec alij ab hoc spiritualia recipere, nec ipsi eadem præstare ei debent ob extrauag. ad euitanda: quæ constitutio, quoniã materiam hanc censuræ plurimum explicat, & ius vetus corrigit, in oreq; omnium versatur; ideo hic eius exemplum describendum, illud idemq; declarandum censuræ fecutus formam eius constitutionis, quæ habetur apud Basiliense Concilium sess. 20. tit. De excommunicatis non vitandis, & probata est à Nicolao Papa V. per bullam super approbatione actorum in Concilio Basiliensi, & recepta à Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 11. quam & sequitur doctissimus Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. num. 7. de sent. excom. lib. 6. exemplum autem huiusmodi est. † Ad vitandum scandala, & multa pericula, subueniendumq; conscientijs timoratis statuit etiam, quòd nemo deinceps à communionem alicuius in sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscunque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscunque sententiæ, aut censuræ ecclesiasticæ, seu suspensionis, aut prohibitionis, ab homine, vel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum ecclesiasticum obseruare. Nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit in, vel contra personam collegium, vniuersitatem, ecclesiam, aut locum certum, aut certam à iudice publicatam, vel denunciata specialiter, & expressè. Aut, si aliquem ita notoriè excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quòd nulla possit tergiversatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari; nam à communionem illius abstinere vult iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, interdictos, suspensos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare, nec eis quomodolibet suffragari. Hoc igitur propositæ extrauagantis exemplum est, iam ipsam explicemus; in qua re ordinem hunc adhibebimus; primum conclusiones communiter receptas proponemus; postremò quæstiones non nullas dubias disputabimus, ac dissoluemus. † Primum igitur pro certo habetur, & omnes communiter concludunt, & pro regula habendum est nos non teneri ad vitandum eum, qui in censuram iuris incidit, vbi

dit, vbi aut notorius, aut denunciatus non est, & hoc ob cit. extrauag. ad vitandum; nam in initio dicitur neminem teneri abstinere, vel vitare aliquem prætextu cuiuscunque sententiæ, aut censuræ eccl. & c. nisi aut denunciata non sit, aut notoria & c. si in duobus igitur his casibus vitari tantum debet, ergo argumento sumpto à contrario sensu aliàs eum non vitabimus arg. l. 1. & ibi not. ff. de off. eius, & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Hæc autem communis conclusio; ac regula locum habet primò in sacramentis; nam ab hoc sacramenta omnia suscipere possumus ob illa verba In sacramentorum administratione, vel receptione, quæ verba habentur in cit. extrauag. Quare à nostro parocho, licet excommunicatus, censurauit alia irretitus sit, legitime tamen sacramenta nos postulabimus, vbi denunciatus, notoriusue non est ob hanc constitutionem. Item locum habet ea regula & in alijs diuinis ob verba illa Aut alijs quibuscunque diuinis; nã nec in illis abstinere nos à censura irretitis tenemur. Si ergo, dũ alijs sacramenta administramus; si dum missæ sacrum facimus; si dum alia diuina officia celebramus, excommunicatus, interdictusue interuenerit, ea non intermitteremus; imò, si inchoata non sint, inchoare ipsa possumus; & si eadem censura irretiti agant, interessè ipsis non prohibemur, ex quo ob cit. extrauag. in diuinis eos vitare non tenemur. Tertiò regula hæc locum habet in alijs præter diuina ob vers. Vel extra; cum excommunicato igitur & in profanis versari poterimus, de interdicto autem, & de suspensione non est, quod dubitemus; quandoquidem per eas censuras profana non prohibentur. Quartò locum habet in omnibus censuris cum ob vers. Prætextu cuiuscunque sententiæ; illa enim dictio Cuiuscunque omnes comprehendit arg. c. si Romanorum dist. 19. & l. 1. §. generaliter. ff. de leg. præst. tum ob verbum illud Censuræ, cuius nomine excommunicatio, interdictum, ac suspensio significantur, vt habetur in c. querenti de verb. sign. non modò igitur sic excommunicatos vitare non tenemur, sed nec etiam interdictos, ac suspensos, vbi nec notorius, nec denunciatus sunt. Quintò locum habet, vbi à iure censura lata est; item vbi ab homine, modò tamen generaliter lata sit ob vers. Ab homine, vel à iure. Sextò locum habet in quemcunque censura lata sit ob vers. In, Vel contra certam aliquam personam: quæ verba variè accipienda sunt; nam, si in hominem referantur, in quauis censura locum habet; homo enim & excommunicari, & suspendi, & interdicto subijci potest arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. is, cui eod. & c. venerabili eod. in antiq. quatenus autem ad vniuersitatem pertinet, de interdicto, suspensioneque accipiemus; nõ enim vniuersitas excommunicari potest, vt dicitur in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. quatenus denique ad locum pertinet, de interdicto tantum accipiemus; nam locus interdicto subijci tantum potest arg. c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. etsi ergo generaliter constitutio loquitur, habilibus tamen terminis coarctatur arg. l. vt gradatim. ff. de muner. & honor. ex his ergo patet in loco interdicto diuina fieri posse, modò denunciatus, notoriusue non sit ipsum interdicto subiectum esse; his igitur rationibus communis hæc opinio declaratur. † **Secundò** loco pro certo itidem habetur, & omnes fatentur nos teneri ad vitandum censura irretitum in ipsis, quæ censura ei prohibita sunt, vbi à iudice pro tali denunciatus est, vt probatur in cit. extrauag. in vers. Nisi sententia: quæ regula eisdem modis declaratur, etsi contrarijs, quibus superior declarata est; nam in ijs omnibus eum vitabimus, in quibus priori casu vitare ipsum non tenebamur. Quare huic nec sacramenta administrabimus, nec eadem ab eo accipiemus; & si excommunicatus sit, eius communionem vitabimus. Excipitur tamen, vbi denunciationem factam esse probabiliter ignoratur; tunc enim licitè sacramenta ab hoc suscipiemus; tũ quòd, si excommunicatus notorius, ac denunciatus in loco proprio aliò se transferat, vbi pro tali non habetur, quicquid agit ratione publici officij, quod ei sic affecto collatum est, id valet, vt asserit Io. And. in c. ad probandum de re iud. quem refert, ac sequitur Anchar. in c. decernimus. nu. 8. vers. Sed postea communis, ibi & quid plus de sent. excom. lib. 6. & hoc ob l. Barbarius. ff. de off. prætor. tum quòd, etsi acta à iudice notoriè excommunicato non valent arg. cit. c. ad probandum, & ibi communiter not. locum tamen id non habet, vbi id ignoratur; namque & iustam ignorantiam hæc eius esse ait Nauar. in Man. c. 27. nu. 27. vers. Nunc autem, qui excommunicatum denunciatum esse ignorat; idque meritò, etenim ignorantia hæc facti esse videtur, quæ excusat arg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. vt dixit Nauar. eod. c. nu. 27. vers. Per verbum res ignorata; & facit c. fin. qui matr. accus. poss. Accedit postremò quod nec ipse censura irretitus peccat, irregularisue sit, vbi censuræ incius contra ipsam facit, vt habetur in c. Apostolicæ, & ibi communiter not. ff. de cler. excom. min. excipitur tamen, vbi à viris fide dignis illum denunciatum esse deinceps audit; ipsum enim vitare debet arg. c. illud de cler. excom. min. & vt dixit Nauar. eod. nu. 27. in cit. 4 vers. Nunc autem, alioquin ad eum vitandum nõ obligaretur, vt dixit Nauar. eod. † Tertiò pro certo

certo itidem habetur, & vniuersi fatentur excommunicatum ob clerici percussorem vitari à nobis debere, vbi adeò manifestò constat in eam excommunicationem incidisse, vt nullo modo occultari possit; aut per aliquod remedium iuris excusari; esto enim denunciatus non sit, eum tamen vitabimus ob cit. extrauag. in vers. Aut si aliquem ita notoriè. Duo igitur simul requiruntur, quò conclusio hæc locum habeat. Primùm, vt notorium sit hunc id fecisse, quamobrem excommunicatio fertur, adeò vt illud celari nequeat. Alterum, vt notorium etiam sit nulla ratione se ipsum excusare posse, quò minùs in excommunicationem incidere: etenim, etsi in ferendis alijs sententijs citatio in notorijs non requiritur, postulatur tamen, vbi notoriũ non est eum, qui deliquit, excusationem nullam habere, vt tradidit Abb. in cap. cum sit Romana. num. 32. & Præpos. num. 29. & Bero. num. 38. de appell. & idem Præpos. in c. peruenit. num. 11. Quare, etsi notorium est à Titio clericum verberatum esse, si tamen notorium etiam non sit Titium nullam causam excusationis habere arg. c. ex tenore, & c. cum voluntate de sent. excom. denunciari excommunicatus hic non debet, antequam citetur, & declaratur, vt asseruit idem Præpos. in c. peruenit. nu. 10. hinc Nauar. in man. c. 27. nu. 255. vers. Duodecimo, vt delictum publicum dicatur nõ sufficere dixit, vt actus, qui delictum est, publicè fiat, nisi etiam publicè sciatur esse delictum; prædicta duo igitur requiruntur, quò notorius quis dicatur. Quare, quòd rarò duo hæc concurrunt, rarò etiam excommunicatum hac ratione vitabimus, etenim vix in aliquo casu tantam facti euidenciam esse posse dixit Gabriel. Biel. dist. 18. q. 3. art. 1. notab. 3. vers. Quid sit lib. 4. quæ sufficiat ad vitandum non denunciatum; vbi ergò notorium est ob clerici percussorem quem excommunicatum esse, sine dubitatione hunc vitabimus. Et hæc sunt, de quibus nemo dubitat. 5
6
7
Iam casus, de quibus dubitari contingit, explicemus, quorum primus est. † An excommunicato nec denunciato, nec notorio administranda sacramenta sint. † Alter, an ab excommunicato huiusmodi sacramenta petenda sint, si parochus noster ille non sit, quos casus hic omittimus, quoniam in tab. 2. oportuniore loco ipsos explicabimus. † Tertius casus est, an excommunicatus notorius ob aliam causam, quam ob clerici percussorem vitandus sit. Pro cuius dubitationis solutione præmittendum est scilicet extrauagan. ad euitanda variè legi quòd ad notorium excommunicatum; nam constitutio quædam excommunicatum notorium ob clerici percussorem vitandum esse ait, & hæc constitutio Constantiensi Concilio tribuitur; & eam sequuntur communiter ferè Sumistæ, vt inquit Nauar. in c. 1. §. labore. num. 11. de pœnit. dist. 6. & Couar. in c. aima p. 1. §. 2. n. 7. vers. Quidam verò de sent. excom. lib. 6. & Io. Bapt. Antonucius in catechesi Neapolitana c. 14. vers. Tertiò lib. 5. & Martinus Alphonfus de Vualdo in Candelabro de excommunicatione. q. 74. constitutio autem quædam simpliciter habet notorium excommunicatum vitandum esse, & hæc constitutio habetur apud Concilium Basiliense, & ea est, quam supra retulimus. Item præmittendum est dubitari, quòdnam Concilium sequendum sit, an Constantiense, an Basiliense. Nauar. Basiliense Concilium sequitur in cit. c. 1. §. labore. num. 10. de pœnit. & Couar. in eod. §. 2. num. 7. & id pluribus Ioan. Bapt. Antonucius in cit. c. 14. & Abb. in elem. 2. de sent. excom. & supplement. in verb. Clericus. f. in fine, ibi vtrum à fornicario liceat accipere sacramenta, & Syl. in verb. Excommunicatio. §. nu. 9. quamuis alibi contrarium sentiat, vt refert Vuald. q. 74. Constantiense autem Concilium sequitur Franc. à Viçt. in sum. de excommunicatione. num. 17. & primò D. Anton. & plures alij, quos refert Couar. eod. §. 2. num. 17. & Martinus Alphonfus de Vualdo in suo Candelabro de excom. q. 74. his sic præmissis. Quò ad quæstionem propositam videbatur dicendum excommunicatum notorium ob clerici percussorem tantum vitandum esse. Et hoc ob eam rationem, quòd Concilium Constantiense solum vitandum excommunicatum notorium ob clerici percussorem ait. Postremò, quòd vsu receptum hoc esse testatur idem Vuald. ead. q. 74. Atqui contrariam opinionem amplexari debemus, vt scilicet quicumque notorius excommunicatus vitandus sit. Primùm, quia hoc Concilium Basiliense statuit. Nec repugnat, quòd ait Tur. Crem. in sum. de ecclesia, vbi ait constitutionem Concilij Basiliensis editam fuisse post Concilij reuocationem; & sequitur eum Vuald. ead. q. 74. nam esto, hoc esset, probata deinceps tamen fuit & per Nicolaum V. & per Concilium Lateranense, vt supra vidimus. Secundo loco, quoniam nulla ratio suadet, quamobrem magis excommunicatum notorium ob clerici percussorem vitemus, quam ob aliam causam excommunicatum; ergò, ex quo eadem ratio in vtroque casu est, & eadem dispositio de vtroque esse debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Non obstat modò Concilium Constantiense; primùm, quia in eo Concilio ea constitutio non habetur, quòd & Couar. in cit. loco animaduertit, & Antonucius in eod. c. 14. & sanè mirandum est, quamobrem tot doctissimi

virum eam constitutionem securi sint, quæ non habetur; omiserint autem eam, quæ ob oculos est. Non obstat etiam, quod dicebatur contrariam opinionem vsu receptam esse; tum quod questio nostra disputatur de iure, non autem de facto; tum quod hic vsus non probatur, quod fieri debet arg. cap. 1. de constit. lib. 6. ab hac igitur sententia discedendum non censerem. Saluo &c.

† Quartus casus est, an excommunicatum nominatim vitari debeamus, antequam denunciatur. Nauar. in c. 1. §. laboret. nu. 12. dubiam questionem hanc esse existimauit; in eaq; duæ sententiæ exortæ sunt, quarum prima fuit cuiusdam Cosmæ, quem refert, ac sequitur Nauar. eod. §. laboret. nu. 23. de pœnit. dist. 6. & in Man. c. 27. num. 35. nota primò, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. nu. 9. vers. Superest igitur prop. fin. & Io. Bapt. Antonucius in Catech. Neapol. c. 14. vers. Sextò scias lib. 5. & Martinus Alphonfus de Viualdo de excom. cap. 75. qui, antequam hic denunciatur, vitandum huc non esse existimarunt. Probatur autè horum sententia primò hac ratione; nam, ne euitetur speciatim excommunicatus, antequam denunciatus sit, vsu ferè omnium, imò & vrbis, & orbis receptum id esse Nauar. eisdem in locis testatur, & Io. Med. de pœnit. tract. 2. c. 22. in corollario vers. Dixi notanter; ergo ab hac vsus interpretatione, atque consuetudinis non discedemus arg. l. minimè. ff. de leg. ipsa enim cõsuetudo optima legum interpretis est arg. c. cum dilectus de consuet. & l. si de interpretatione. ff. de leg. hac prior ratio, quam reddit Nauar. nulla ratione alia nititur, nisi ipsius auctoritate, nihil enim allegat; vnde, etsi tacitò prætereunda erat, tamen dicimus questionem hanc de iure disputari, an scilicet huius constitutionis vi speciatim excommunicatum vitare debeamus, nec ne; non autem quid consuetudine seruetur; nam, cum consuetudo facti sit, & in facto consistat, vt dixit Romanus Pont. in c. 1. de constit. lib. 6. factum autem quid esse non existimetur, nisi probetur arg. l. in bello. §. infecta. ff. de capt. ob eam rem id probare saltem debebat. Hinc secundo loco sic argumentabatur, si vitare debemus, qui speciatim excommunicatus est, propterea quod ego certo scio eum esse excommunicatum, multo magis generatim excommunicatum vitabimus, quem certiores sumus in excommunicationem incidisse; at contingit me certiores esse de excommunicatione generatim, quam speciatim lata, vt pote, quia speciatim excommunicatus eam causam mihi reddit, quamobrem apud Deum saltem excommunicatus non est, qui verò generatim, nullam; ergo hunc magis, quam illum vitare deberem: ad quod tamen ob hanc constitutionem non cogor, antequam denunciatur; ergo idem de excommunicato speciatim dicemus: ad hoc argumentum responderi potest legem ad id, quod sepius fit, non autem ad id, quod raro contingit, accommodari, vt dicitur in l. iura cum tribus seq. ff. de leg. at frequentius accidit, vt ignoretur, an quis excommunicatus sit, vbi generalis excommunicatio lata est, quam, vbi speciatim; quandoquidem excommunicatio generatim lata sine causæ cognitione fertur, speciatim verò adhibita cognitione causæ arg. c. nemo episcoporum. 1. 1. q. 3. & c. sacro de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. iure, vbi periculum maius erat, constitutio hæc prospexit arg. c. vbi periculum de elect. lib. 6. Item si, propterea quod speciatim excommunicatus rationem quampiam reddidit, generatim verò excommunicatus nullam, huc magis quam illum vitare deberem, absurda multa consequerentur, primum, vt confitenti pro se fides adhibenda esset contra l. de etate. §. 1. ff. de interrogat. act. & contra ea, quæ tradidit gloss. & ibi DD. C. de confess. item confessio extra iudicium facta prodesset contra cit. gloss. in ead. l. vn. postremò an excomunicatus vitaretur nec ne, si ipsi fides adhiberetur, in excõicati manu esset; quæ omnia absurda sunt; atque idcirco vitanda arg. l. nam absurdum. ff. de bon. libert. Tertio sic dicebat Nauar. constitutio hæc ad subueniendum conscientijs timoratis lata est, vt in ea dicitur; ergò est gratiosa, atque ob eam rem amplificanda, vt sicut de generatim excommunicato loquitur, ita, & de speciatim excommunicato eam loqui accipiamus arg. c. odia de reg. iur. lib. 6. cum siml. hæc ratio etiam mihi non quadrat; nam non eadem ratio in vtroque casu est; dubitari enim sepius potest, an quis in excommunicationem generatim latam incidit: quod in excommunicatione speciatim lata non contingit; quandoquidem & causa cognita fertur, vt diximus, & iniusta etiam valet arg. cap. 1. 1. 1. q. 3. ac planè quis eum excommunicatum vitandum dubitet, quem pro certo scit à iudice excommunicatum esse? non igitur ratione hac eorum opinio nititur. Addebat itidem Nauar. homines verecundia non minus detereri à vitando excommunicatum speciatim, quam generatim: hæc ratio quanti facienda sit, nemo non videt. Postremò hanc eandem sententiam confirmabat idem Nauar. ob verbum specialiter in secunda parte positum; ad quod infra respondebimus. Quare, cum nulla ratione opinio hæc probetur, contrariam amplexati sunt Adrian. quem refert Nauar. in eod. §. laboret. nu. 23. in fin. & Felin. in c. Rodolphus. nu. 73. vers. Primùm colligo ex illo verbo Generaliter, & Io. Med. de confessione tract. 2. q. 22. concl.

concl. 2. & in corollario in princ. vt scilicet speciatim excommunicatus vitandus sit, etiam antedenuciationem factam. Probatur autem primò, quoniam, si diceremus, quò speciatim, ac nominatim excommunicatus euitetur, expectandum esse, vt denuntietur, à lege antiqua discederemus etiam, vbi à recenti lege id non est dictum; nam solùm generaliter excommunicatum ab homine vitandum non esse dicitur in cit. extrauag. vers. Prætextu cuiuscunque sententiæ, aut censuræ ecclesiasticæ, ab homine vel à iure generaliter promulgatæ, non autem speciatim excommunicatum; at hoc fieri non debet arg. l. præcipimus. C. de app. & l. iubemus. C. de testam. ergò nominatim excommunicatum ab homine vitabimus, etiam si denunciatus non sit. Postremò facit, quod, si contrarium velimus, persubauditos intellectus veterem legem corrigemus; nam vetus lex volebat excommunicatum semper vitari publicum publicè, & non publicum priuatim, ac secretò, vt habetur in c. cum non ab homine de sent. excom. id quod per hanc constitutionem correctum est solùm, vbi ab homine, à iureq; generaliter excommunicatio lata est; declarat cit. vers. Prætextu, ibi generaliter promulgatæ; & sic de nominatim, ac speciatim excommunicato nihil est dictum; ac propterea, si id velimus, subaudire hoc debemus; at per subauditos intellectus corrigi lex non debet, vt tradidit gloss. communiter recepta in cap. cupientes. §. quod, si per viginti, in verb. Negligenter de elect. lib. 6. ergò, &c. & hæc sunt rationes, quas reddidit Nauar. eod. Quid igitur concludendum? ego posteriorem hanc sententiam veriore esse censeo cum ob rationes proximè allatas, tum ob has. Primùm, quoniam hic cessat scandalum, & timor, quamobrem permittitur cum generali excommunicato communicari; nam, ex quo ego scio quem nominatim à iudice excommunicatum esse, cuius sententia & iniqua valet arg. cap. à nobis. 2. de sent. excom. & c. 1. 1. 1. q. 3. quid est causæ, quamobrem dubitem, an vitandus hic sit? & si eum vitem, cui scandalum dabo? Postremò exceptio debet esse de regula; at, si velimus per cit. extrauag. permitti, vt excommunicato nominatim communicemus, antequam denunciatur exceptio non esset de regula; nam cit. extrauag. permittit, & statuit, ne quis deinceps vitet aliquem prætextu censuræ ecclesiasticæ ab homine, uel à iure generaliter promulgatæ; hoc ibi in verbis habetur; deinde subiungit nisi censura huiusmodi fuerit in, vel contra certam personam &c. à iudice publicata, vel denunciata specialiter, & expressè: ex quo igitur in eo vers. Nisi, ponitur exceptio antecedentis dicti, & antecedens dictum de censura generaliter est, ergo & exceptio illa de eadem censura esse debet, quò exceptio de regula sit, vt dicebamus, & vt esse debet. His igitur rationibus de iure scripto sententiam hanc veriore censeo, quamuis posterior de iure non scripto verior sit, vt citati autores testantur; id quod & animarum salutis gratia etiam opto; in hac igitur questione sic concludendum sentio. † Verùm, quò constitutio hæc excommunicatum notorium, etiam non denunciatum vitandum esse tantum dicit, an in interdicto, suspensioq; adeò notorijs, vt nulla ratione celari possint, idem, quod de notorio excommunicato diximus, locum habeat? constitutioq; hæc trahetur? hæc questio dubitationem maximam habere videtur; tum quò quamcunque constitutionis huius formam sequamur, vel quæ tribuitur Concilio Constantiensi, vel quæ Basiliensi, ac Lateranensi, quam sequimur, vtraque de excommunicato loquitur, imò de excommunicato notorio ob clericum percussorem forma eius, quæ tribuitur Constantiensi; tum ob dubitationes DD. quas refert Nauar. in c. 1. §. laboret. num. 12. de pœnit. dist. 6. Vt igitur in interdicto, atque in suspensio notorijs constitutio hæc locum non habeat, sic probari posse videtur. Primùm, quoniam constitutio hæc solùm notorium excommunicatum excipit, quem & non denunciatum vitemus, non autem notoriè suspensum, notoriè uè interdictum; ergo à verbis recedendum non est arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. & c. ex literis. 1. de spons. atque idcirco in his constitutio locum non habebit; etenim cui verba legis non conueniunt, nec legis dispositio conuenit arg. l. 4. §. toties, & ibi not. ff. de damn. infect. Secundò exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis arg. cap. dominus. 3. 2. q. 7. & cap. 2. de coniug. leprol. at pro regula in cit. extrauag. habemus nos ad vitandum censura constrictum non denunciatum non teneri, & ab hac regula notorium tantum excommunicatum excipi; ergo in interdicto, suspensioq; notorijs ea regula firma erit; etenim exclusio vnus alterius inclusio est arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prator. ff. de iud. Postremò facit, quoniam extrauagans, quæ tribuitur Constantiensi Concilio de notorio excommunicato ob clericum percussorem tantum agit, proposita verò à nobis de quocunque excommunicato; cum igitur & in hoc dubitetur, in interdicto, ac suspensio notorijs exceptionem hanc locum non habere concludendum videtur. Hæc sunt, quæ pro hac sententia potissimum referuntur. Atqui cõtrariam sententiam amplexatus est Nauar. eod. c. 1. §. laboret. num. 12. cum alijs seq. de pœnit. dist. 6. vt scilicet & in suspensio, & in

Interdictio notorij constitutio hæc locum habeat, ac propterea, & non denunciati vitandi sint in ijs, quæ ipsis prohibita, sunt, modò notorij sint. Primò, quoniam in interdicto, atque in suspensio itidem notorij eadem ratio est, quæ in notorio excommunicato; nam inter se omnes conueniunt; quandoquidem antiquo iure omnes etiam non denunciati vitandi erant, iure nouo omnes vitandi sunt denunciati; nulli deniq; vitandi, vbi generaliter iunt ligati; ergo & in ipsis proposita exceptio locum habebit; nam casus exceptus à regula ob eandem rationem ad similem trahitur arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. cum simil. imò, etiam si casus ille cum dictione taxatiua tantùm excipiat, idem est, vt dixit Abb. in eod. c. cum dilecta, & Bart. in l. serui. ff. de vscap. Secundo loco sic argumentatur Nauar. exceptione hac ad ius antiquum redimus; antiquus enim pro regula habebatur, omnem excommunicatum, & interdictum, ac suspensum, in quibus interdictus, ac suspensus erat, vitandū esse; modò extrauag. hæc ius recens excipit supradictos, vt scilicet non vitentur, vbi generaliter censura contriicti sunt; rursusq; ab hac exceptione casum excipit, vbi quis notoriè excommunicatus est, & ita exceptione hac ad iuris antiqui regulam reuertimur; ergo & ad suspensum, & ad interdictum notorium trahi debet; nam, vbi ad ius antiquum reuertimur, latior interpretatio fit arg. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & c. ab exordio. dist. 35. Tertiò addebat Nauar. si prohibetur per cit. extrauag. vt quis excommunicatum notorium vitet, multò magis prohibitum esse debet, vt suspensum, atque interdictum notorium caueat; grauius enim videtur non vitare suspensum, atque interdictum notorium, in quibus interdicti, ac suspensi sunt, quàm excommunicatum; nam non vitare ipsum excommunicatum leue peccatum est, vt hoc pro regula traditur à doctore. in c. sacris de his, quæ vi, metusue causa fiunt; non vitare autem suspensum, atque interdictum, in quibus prohibiti sunt, mortiferè peccari nemo inficiatur; ergo & in his exceptio, quæ de excommunicato facta est, locum habebit: hæc ratio mihi esse vera non videtur; nam in quibus casibus mortiferè peccatur non vitando suspensum, atque interdictum; in eisdem eadem culpa quis obligatur vitando cum excommunicato; ac plane qui fatetur ab eo peccari, qui à suspensio. interdictoue notorio sacramenta suscipit, auditq; diuina, qua ratione hic asseret eum culpæ pœnam effugere, qui ab excommunicato notorio, aut sacramenta suscipit, aut audit diuina? Ratio igitur hæc, mihi non probatur. Postremò facit, quoniam si velimus suspensum, atque interdictum notorios vitandos non esse, denunciandi erunt, ac notorij denuntiatione non egent arg. cap. quoniam & ibi not. Abb. de fil. presbyt. & hæc sunt rationes, quæ pro hac sententia afferuntur à Nauar. in eod. §. labore. Quid igitur concludendum? ego ab hac posteriori sententia discedendum non censeo, cum ob rationes allatas, quæ solidissimæ mihi videntur, tum ob hanc, quæ aspernanda non est, per quam & contraria tolluntur, scilicet quòd excoicatio est censura, quæ frequentior alijs est: declarant hoc primùm canones, qui frequentius de ipsa, quàm de alijs censuris promulgati sunt, vt habetur in tot. tit. de sent. excom. in antiq. & eodem lib. 6. vbi ferè semper de excommunicatione agitur; quamuis adsint multa, quæ ipsi excommunicationi cum alijs censuris communia sunt, vt ea, quæ habentur in c. nuper & in c. sacro, & in c. per tuas, & in c. cum pro causa, & in c. à nobis. 1. & in c. cum non ab homine cum simil. declarat hoc etiam inscriptio, ac titulus eod. in antiq. qui simpliciter est De sententia excommunicationis; & tamen speciatim de alijs censuris non nulla dicuntur, vt in c. venerabili, & in c. permittimus: declarant hoc demum quæstiones quàmplures de excommunicato à DD. disputatæ, partim iam à nobis relatæ, partim referendæ, quæ tamen non minùs ad suspensionem, atque interdictum pertinent, quàm ad excommunicationem; at, vbi lex de aliquo casu tanquam frequentiori disponit, idem & de casu simili minùs frequenti disposuisse censetur arg. l. 1. iunct. gloss. in verb. Sponsam, & ibi communiter not. C. de rap. virg. ergò etsi in casu nostro excommunicatus notorius exceptus tantùm est, non idcirco tamen exclusus censetur interdictus, atq; suspensus, itidem notorius; præfertim quòd eadem ratio in quacunq; censura viget; ratione frequentioris vsus igitur factum est, vt excommunicatus exceptus tantùm sit; & ob eandem rationem factum etiam censeo, vt in extrauag. quæ tribuitur Concilio Constantiensi, exceptus sit excommunicatus publicus ob clerici percussione, quoniam excommunicatio illa omnibus alijs frequentior erat; id quod, etiam probant canones in tit. de sent. excom. in antiq. qui ferè omnes de hac excommunicatione loquuntur; in hac igitur quæstione sic concludendum censeo; ac de quæstionibus, quæ dubitationem habebant, iam hæc tenus. Ex his, quæ de hac extrauag. diximus, manifestò iam apparet, per ipsam ius verus in non nullis correctum esse. Nam ecce primùm veteri iure excommunicatum occultum occultè ipsum vitare debebam, vt habetur in c. cum non ab homine de sent. excomm. ibi enim

Rom.

Rom. Pont. ait, eum excommunicatum priuatim vitari debere, quem quis solus nouit excommunicatum esse; & sic vbi occultus excommunicatus est; at hodie ob cit. extrauag. vitare hunc non teneor, nisi aut notorius, aut denunciatus excommunicatus sit; in hoc igitur ius vetus correctum est, atque sic dixit Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. nu. 7. vers. Ex omnibus his deducitur de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in c. 1. §. labore. nu. 23. vers. Ex quibus, ibi sed antiqua iura de pœnit. dist. 6. & Io. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapolit. c. 14. vers. Quintò not. lib. 5. Item iure veteri excommunicatum publicum publicè vitare debebam, vt dicitur in cit. c. cum non ab homine; at hodie, nisi notorius sit, vt diximus, per operis euidentiam, hunc vitare non cogor. Tertiò ius vetus in hoc correctum est; quoniam, etsi olim quem per famam publicum excommunicatum noueram, hunc vitare tenebar, quousque ad arbitrium epi ille se purgaret, ad cautelamq; absolueretur, vt dicitur in c. cum desideres. §. secundæ quæstioni de sent. excomm. hodie tamen nisi, vt diximus, aut hic notorius, aut denunciatus sit, vitare ipsum non cogor, atque sic dixit Couar. eod. vers. Tertiò hinc constat. Quarto ius vetus in hoc etiam correctum est; quoniam, etsi olim, vbi per duos testes quem excommunicatum esse probabatur, hunc vitare quis debebat, per hanc tamen constitutionem modò non tenetur; quoniam hæc ratione hic nec denunciatus est, atque sic dixit Couar. eod. vers. Secundo deducitur. Quintò ius vetus etiam correctum in hoc est; quoniam, etsi, qui notorius erat, notorio iuris olim vitari debebat arg. c. vestra, & c. fin. de cohab. cler. & mul. & vt dixit Couar. in cit. §. 2. nu. 9. prop. fin. ibi. Illud verò est adnotandum, hodie tamen, nisi notorius per operis euidentiam sit, ita vt nulla possit tergiversatione celari, vitandus non est, vt dixit Couar. eod. num. 9. in fin. quòd tamen est uerum stante illa opinione, quam supra oppugnauimus, excommunicatum nominatim per sententiam vitandum non esse, nisi aut notorius, aut denunciatus sit; quam opinionem, ut uidimus, sequitur Nauar. c. 27. num. 35. vers. Nota primò; & in c. 1. §. labore. nu. 24. vers. Contrariam uerò partem de pœnit. dist. 6. & Couar. eod. §. 2. num. 7. vers. Quarto, & Io. Bapt. Antonucius in cit. c. 14. vers. Sextò scias; ex quo patet, vbi dicitur excommunicatum notorium vitandum esse, accipi debere de notorio facti, non autem de notorio iuris; ac propterea quòd ad hoc notorium non dicit, qui aut nominatim excommunicatus est, aut se excommunicatum esse fuit confessus; quibus casibus notorium iuris esse dicitur; vt asseruit in re nostra Couar. eod. num. 9. prop. fin. hinc patet demum cit. c. vestra, & c. fin. de cohab. cler. & mul. ex parte correctæ esse, quatenus ibi dicitur criminofum notorium per sententiam, aut eius confessionem vitandum esse; nam per hanc extrauag. verum illud non est, nisi notorium facti sit, vt conclusit. Couar. eod. Et hæc, quæ diximus, locum habent non solum in excommunicatione, verum etiam in alijs censuris, vt probauimus antea, & vt dixit Nauar. in cit. c. 1. §. labore. nu. 24. vers. Ex his. Postremò locum habet in alijs etiam criminofis; quare, etsi clericus fornicator notorius tantùm aut per sententiam, aut per propriam confessionem est, tamen in diuinis eum non vitabimus, nisi aut per euidentiam facti notorius etiam sit, uel denunciatus; quàmuis olim secus esset ob cit. c. uestra, & c. fi. de cohab. cler. & mul. quæ in hoc per hanc extrauag. correctæ esse diximus; atq; sic in casu proposito de clerico. dixit Couar. in eod. §. 2. num. 10. vers. Sextò, & Nauar. idem sensit in cit. §. labore. num. 24. vers. Ex his multa colligi, & num. 23. vers. Ex quibus uideretur dicendum; in his igitur casibus ius uetus per hanc extrauag. correctum est. Excipitur tamen, ubi censura irretitus denunciatus est; nam, si ego per famam quem denunciatum pro tali scio, aut à uiris fide dignis id notum habeo, in his casibus, hunc vitabo, ut sensit Nauar. in Man. c. 27. num. 27. vers. Verum est tamen; & in hoc casu locum habebit cit. c. cum desideres. §. secundæ; sed de hac extrauag. iam hæc tenus. Potuisset hic quoque agi, quoniam per cit. extrauag. excommunicatis non subuenitur, quomodo, & inquam sententiam ea uerba accipienda sint; sed quoniam commodius hac de re tractabitur in Tab. 2. ob eam rem, materiam hanc ei loco referuamus.

S V M M A.

1 Subditus qui non est eius, qui censuram tulit in aliquem, vitare eum debet in ijs, quæ per censuram prohibita sunt, vbi censura irretitus aut notorius, aut denunciatus est.

2 Exempti interdictum ab episcopo sua diocesis latum seruare debent.

3 Subditus qui non est, quamobrem vitare debet censura irretitum ab alio, qui suus iudex non est.

M 3

§. 1 Cea-

VIII.

1 **S**† Censura irretitus ergo notorius, denuntiatusue in ijs, quæ per censuram ei prohibita sunt, vitari ab omnibus debet, ac propterea, & ab ijs, qui subditi eius non sunt, qui censuram tulit; nam excommunicatus ab vno episcopo vitari ab alterius episcopi subditis debet, vt habetur in c. nuper de sent. excom. & arg. c. curæ. 1. q. 3. & c. 1. de rapt. † Item interdictum ab episcopo latum & ab exemptis suæ diocesis seruandum est, vt legitur in c. cum inter, & ibi not. Abb. de consuet. in antiq. & in c. episcoporum de priuil. lib. 6. & in clem. 1. de sent. excom. & in c. 1. in prin. de temp. ord. lib. 6. alioquin grauitur puniuntur: id quod propterea factum est, ne scandalum oriatur, simulq; ne ecclesiasticæ disciplinæ neruus contemnatur, vt dicitur in cit. cap. cum inter, & in clem. 1. ergo idem & de suspensione ob eandem rationem asserendum est. Contrarium tamen dicendum videbatur, scilicet non subditos ad vitandos eos, qui ab alio censura constricti sunt, non obligari; & hoc ea ratione, quoniam episcopus diocesis vnus alterius homines (modò in sua delictum non committant) censura irretire, rationeue alia coercere non potest arg. c. a nobis. 1. de sent. excom. in antiq. & c. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. & vt de exemptis habetur in c. 1. de priuil. lib. 6. cum simil. ergo neque iidem ad vitandos censura constrictos a non suo iudice cogi posse videntur, cum tam ad censuram ferendam, quam ad iudicandum, vt ipsa seruetur, iurisdicatio postuletur arg. l. legis virtus. ff. de leg. iunct. l. imperium. ff. de iurisd. omn. iud. & arg. c. vbi periculum. §. præterea. de elect. lib. 6. verum a proposita sententia discedendum non est; † nam, vt censura ab vno iudice lata ab alterius iudicis subdito seruentur, id est, vt censura constricti ab vno iudice ab alterius iudicis subdito in ijs vitentur, quæ per censuram ipsis prohibita sunt, non a iudice id efficitur, qui censuram tulit, sub cuius potestate alterius diocesis homines non sunt, sed a iure communi, cui omnes subiiciuntur, vt habetur in c. 1. & in c. fin. de constit. & ibi communiter DD. not. atque ita respondit Io. And. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. cum inter, nu. 3. de consuet. ac rectè; hinc excommunicationem eam, in quam quis cum excommunicato versando incidit, non a iudice, sed a iure ferri dixit Rom. Pont. in cit. c. nuper de sent. excom. & probatur etiam in cit. c. episcoporum, & c. cum inter, & ead. clem. 1. & huc pertinent, quæ diximus hoc cap. §. 2. prope finem. non subditi ergo excommunicatum, & interdictum, & suspensum a non suo iudice vbiq; locorum vitabunt.

S V M M A.

- 1 Index vitare in ijs, quæ per censuram prohibentur, eum debet, quem censura ipse obligauit, vbi notorius, denuntiatusue est.
- 2 Index in excommunicationem incidit, si eius vitatur communione, quem ipse excommunicauit.

IX.

1 **S**† Vitari quoque censura irretitus, notorius, denuntiatusue in prohibitis ipsi per censuram a iudice debet, qui censuram tulit; nam & communi iure simpliciter vetatur, ac pro regula traditur, vt censura constrictos in prohibitis vitemus, vt de excommunicato probatur in c. sicut Apostoli cum tribus seq. 1. q. 3. & de interdicto in c. si sententia cum seq. & in cap. is, cui de sent. excom. lib. 6. & quidam tantum excipiuntur, vt habetur in c. quoniam ead. q. 3. & in extrauag. ad euitanda, quam supra explicauimus hoc cap. in quibus, qui censuram tulit, non numerantur; ergo a regula non discedemus, cum contrarium non habeamus arg. l. ab ea parte. ff. de prob. & eorum, quæ tradit. Ias. in l. ex quacunque nu. 33. ff. si quis in ius voc. & vt asserunt. DD. in l. 1. ff. de reg. iur. etenim pontificio iuri subiecti omnes sunt, vt habetur in c. 1. de constit. vbi DD. not. & c. fin. cod. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam hac ratione sua sententia se obligare quem posse videtur cõtra l. pen. ff. de arb. & contra id, quod supra pluribus probauimus c. 2. §. 3. atqui a proposita sententia discedendum non est; nam non sua sententia, qua censuram tulit, impeditur, quò minus cum censura irretito a se versetur, sed iure communi, quod iubet, vt eos vitemus, qui censura irretiti tenentur in ijs, quæ ipsis per censuram prohibita sunt, vt probatur iuris supra citatis, & cap. nuper de sent. excom. cui iuri omnes subiecti sunt, vt diximus, & not. in hac re Abb. in c. cum desideres not. 1. de sent. excom. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. vbi ait episcopum non licitè communicare cum excommunicato a se; & a nobis ergo censura irretitum vitabimus. † Quare, qui cum excommunicato a se versatur, in excommunicationem minorem incidet, vt asseruit Innoc. in c. quod in dubijs de sent. excom. & sequitur eum gloss. in c. statuimus in verb. Constitutionibus eodem, & ibi quoque Anchar. nu. 4. vers. Querit

Querit glossa, & Philip. Franc. vers. In ea glossa in fine, & Gemin. num. 10. vers. In ea glossa ibi, & communiter DD. sicut etiam Io. And. in c. cui licet. q. 4. nu. 15. vbi & Rayn. idem asserere ait de reg. iur. lib. 6. in Mercur. imò & in maiorem excommunicationem eundem excommunicatorem incidere, si in crimine damnato cum excommunicato a se versetur, communiter concluditur in cit. cap. statuimus contra gloss. sicuti nos disputauimus in Tab. 2. id quod non aliunde fit, quam quòd pœna illa non ab excommunicatore per suam sententiam, sed a iure profertur, vt habetur in cit. c. nuper de sent. excom. & facit, quod dixit gloss. in c. sacro in verb. Iusta de sent. excom. Vitare igitur, & qui censuram tulit, a se censura constrictum debet, in ijs, quæ per censuram prohibita sunt, vbi denuntiatus, notoriusue est.

S V M M A.

- 1 Loco in quocunque censura irretitus denuntiatus, notoriusue vitari in ijs debet, quæ per censuram ipsi prohibita sunt.
- 2 Loco in vno excommunicatus denuntiatus, notoriusue alibi, vbi id ignoratur, vitari a me debet; etiam si solus id sciam.
- 3 Ecclesia interdicta, inibi diuina fieri nequeat; etiam si omnes eius loci mortui sint, ab alijs, qui illuc commigrarunt.

X.

1 **S**† Vbiq; locorum itidem censura constrictus in ijs vitari debet, quæ ipsi per censuram prohibita sunt, vbi denuntiatus, notoriusq; est. † Nam excommunicatus in vno loco, vbiq; excommunicatus est, vt dixit gloss. in c. pastoralis. §. verum de appell. in verb. Subtrahuntur, & in c. vn. in verb. Communicet. 4. q. 5. & vt id asseruit pluribus Couar. in c. alma pars. 1. §. 3. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. & Marian. Socin. Senior in c. sacris. num. 489. de sent. excom. qui ambo de communi sententia testantur, & facit c. 1. & ibi not. idem Socin. nu. 7. de rapt. & vt nos id egimus abundè in tab. 4. de suspens. etenim excoicatio non circumscribitur loco, sed excoicatum sequitur, sicut lepra leprosum. † Verum quid, si ego, qui excommunicatū quempiam, & denuntiatum in sua patria scio, alibi, vbi id ignoratur, eum inueniam; an ipsum vitare nihilominus debeo? Videbatur dicendum ipsum a me vitari non debere; tum q; nec eum prodere debeo, cuius sceleris conscius ipse tantum sum, vt probatur c. 2. cum seq. 6. q. 2. & c. 2. de off. ord. tum q; nec excommunicatum vitare cogor, quem excoicatum esse ipse solus nosco, vt habetur in c. cum non ab homine de sent. excom. atq; sic sensit Syl. in verb. excoicatio 5. dub. 17. & non nulli alij, quos refert Couar. in c. alma pars eod. §. 3. nu. 2. vers. Hinc verò. Atqui contrariam sententiam amplexari debemus hunc a me vitari debere, etiam si hoc ibi ignoretur; sic enim asseruit Innoc. in c. inquisitioni. nu. 2. vers. Si autem aliquis fuit publicè, & Io. And. de sent. excom. & sequuntur eum Abb. & Felin. in cit. c. cum non ab homine eod. & idem Abb. in c. ad nostram 3. nu. 6. de iure iur. & Mar. Soc. Sen. in c. inter alia num. 117. de sent. excom. & Couar. eod. num. 2. sic ratione hoc itidem probatur; nam regulam iuris antiqui habemus excommunicatum vitandum esse in c. sicut Apostoli cum multis seq. 1. q. 3. & exceptiones quasdam habemus eodem iure in c. quoniam in cit. q. 3. in quibus hæc non reperitur, & non nullas alias in extrauag. ad euitanda, quæ supra retulimus; & neq; ibi exceptus casus hic habetur; ergo, cum neq; veteri, neque recenti iure contrarium habeamus, a regula non discedemus arg. l. ab ea parte. ff. de probat. & eorum, quæ dixit Ias. in l. ex quacunque nu. 33. ff. si quis caut. Non obstant modò contraria, quæ supra citauimus; nam cap. 2. cum seq. 6. q. 2. & c. 2. de off. ord. loquuntur de eo, qui non modò denuntiatus non est, sed nec probari quidem pro tali potest ab eo, qui ipsum accusat, vt ibi apertè conspicitur; at questio nostra de eo est proposita, qui alibi denuntiatus est. Non obstat etiam c. cum non ab homine; nam ipsum correctum esse antea probauimus: a proposita igitur conclusione non discedemus; etenim ridiculum esset, vt inquit Inno. in eod. cap. inquisitioni excommunicatum denuntiatum vitari a nobis non debere, nisi vbi paratas probationes habemus, quibus eum sic affectum conuincamus; imò, etiam si mortui omnes sint, quibus presentibus excommunicatus denuntiatus est, vitari tamen hunc debere Inn. ibidem sensit; † quare ob eandem rationem & in ecclesia interdicta, ac denuntiata, diuina fieri nec ab ijs possunt, qui aliunde illuc commigrarunt, mortuis omnibus, qui ibi primo domicilium interdicti lati tempore habebant arg. cap. licet vers. Ad ea tamen de priuil. Excipitur tamen, vbi probari non potest hunc denuntiatum esse; nam in hoc casu quis eum priuatim, & non publicè vitabit arg. cap. cum non ab homine de sent. excom. atque sic sensit Couar. & Soc. eodem.

S V M M A.

1 *Consuetudine induci non potest, ut censura constrictus notorius, denunciatus in ijs non vitetur, quæ per censuram ipsi prohibita sunt.*

2 *Consuetudine induci non potest, ut interdictum*

denuntiatur non seruetur, à quocunque latum sit.

3 *Consuetudine induci non potest, ut censura constrictus legitime agat, quæ ipsi per censuram prohibita sunt.*

X I.

1 **S** Consuetudo itidem si sit, ut censura irretitus denunciatus, notoriusue non vitetur in ijs, quæ per censuram prohibita sunt, vitari tamen ipse debet; quandoquidem consuetudine induci non potest, ut ab alijs censura constrictus, denunciatus, notoriusue in ijs non vitetur, quæ prohibita ipsi per censuram sunt, † ut probatur in c. cum inter vos, & ibi gloss. ac DD. not. de consuetud. ibi etiam Rom. Pont. clericorum cuiusdam ecclesiæ consuetudinem improbat, quæ ipsi freti generali interdicto proposito, pulsatis campanis, & alta voce diuina faciebant; quæ consuetudo aduersatur c. fin. de sent. exco. lib. 6. & c. permittimus eod. in antiq. id quod ob eam rationem à Romano Pontifice fit, ut ibi habetur, quod disciplina ecclesiastica neruus rumpitur, si non seruetur; atque ita dixit Syl. in verb. præscriptio. 2. num. 2. vers. Tertio, & optim. gloss. in c. cum non liceat ibi. Item nec contra neruum de præscrip. ergo idem & in alijs censuris asserendum est; cum quod eadem ratio & in ipsis est, ac proterea eadem dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. tum quod ratio hæc generalis est, quo casu, etiam si lex specialis sit, generaliter tamen accipi debet arg. l. regula §. pen. & ibi not. Barr. ac Bald. ff. de iur. & fac. ignor. quamuis igitur de interdicto tantum agatur in eod. c. cum iurer, in suspensione tamen, atque in excommunicatione locum habeat. † Quæ autem diximus de censura respectu habito ad alios, multò magis eadem de ipsis censura irretitis concludimus; nam, quantumcunque tempore censuram non seruent, non idcirco facient quòd minus peccet; quandoquidem diuturnitas peccandi non modò peccatum, eiusue pœnam non minuit, sed contra potius auget; arg. c. cum tanto de consuet. & c. cum haberet de eo, qui duxit in matr. quam polluit per adulterium; hinc semel excommunicatus semper existimatur esse; excommunicatus arg. c. sicut nobis de sent. excom.

S V M M A.

1 *Absolutus quousque sit, excommunicatus, censuram alia irretitus vitari debet.*

2 *Semel excommunicatus semper excommu-*

nicatus esse censetur, ac præsumitur, quousque absolutus probetur; quæ regula etiã declaratur.

X II.

1 **S** Quousque absoluatur demùm censura irretitus, in ijs vitari ipse debet, quæ per censuram ei prohibita sunt; † nam semel excommunicatus semper excommunicatus esse censetur, quousque absolutus probetur arg. c. semel malus de reg. iur. lib. 6. & ut not. gloss. per illum canonem in c. proposuit in verb. De absolute, & ibi eam sequitur Abb. & Mar. Socin. Sen. & communiter DD. de cler. excom. min. & idem Soc. in c. de monialibus nu. 4. de sent. excom. & in c. sacro nu. 490. & Couar. optimè in c. alma pars. 1. §. 2. num. 6. vbi rem hanc pluribus egit de sent. excom. lib. 6. etenim excommunicatio tempore non tollitur, ut citati autores eisdem in locis concludunt; idque merito; nam nec tempore infertur arg. l. obligationum ferè. §. placet, & ibi not. ff. de act. & oblig. Excipitur tamen, vbi sub conditione lata excommunicatio est, ut exempli gratia, nisi intra mensem soluat; nam, quòd fieri potest, ut intra præscriptam diem soluerit; ac propterea in excommunicationem non incidit, ob eam rem pro excommunicato hic non habebitur, ut dixit Innocen. in cap. super his de accus. & sequitur eum ibi Socin. num. 74. vers. Idem etiam dicit, & in c. proposuit. num. 14. vers. Aduerte: hoc tamen locum habet, & verum est respectu habito ad alium, non autem ad eum, quo instante præceptum illud factum fuit; nam, si satisfactum ipse neget; ac propterea ipsum excommunicatum asserat, nisi se satisfecisse ille probet, pro excommunicato habebitur. Item, vbi pure, ac simpliciter excommunicatio lata est, excommunicati communionem licitè vtuntur, si communi opinione absolutus existimetur. Postremò, vbi tantum temporis elapsus est, & excommunicatus ijs moribus christianis est præditus, ut absolutus existimatus sit; nam in hoc casu, nisi aliud appareat, licitè huius communionem vtuntur

vtuntur, ut dixit Abb. ac DD. in cit. c. proposuit, & Couar. in cit. §. 2. num. 6. Sed de his iam satis, ad reliqua transeamus; nam de suspensio, atque interdicto alibi agetur.

S V M M A.

1 *Oneris rationem quæ habent, excommunicatus, suspensus, interdictusue facere potest; imò & aliquando debet.*

2 *Horarum canonicarum preces recitare excommunicatus, suspensus, interdictusque debet, si ad eas recitandas prius obligatus erat.*

3 *Dominus vobiscum clericus excommunicatus, suspensus, interdictusque; horis canonicis*

recitandis dicere non potest.

4 *Horarum canonicarum preces an eum alijs clericus excommunicatus recitare possit.*

6 *Provideri ecclesijs clericorum, qui censura irretiti sunt, quæ ratione interim debeat.*

7 *Ieiunia, ac reliqua ab ecclesia præcepta seruare censura irretitus debet.*

8 *Præceptis ecclesiæ non seruandis censura irretitus quando peccet.*

X III.

1 **S** Vsu spiritualium censura irretitum carere vidimus, hancque regulam rationibus non nullis amplificauius; iam eiusdem exceptiones quasdam omnibus censuris itidem communes contemplerur. † Primum igitur ea omnia diuina munera, quæ oneris rationem in primis habent, excommunicatus, suspensus, interdictusue non modò agere poterit, sed, si ad ea obeunda obligatus erat, obire ipsa debebit; tum quòd censura eccl. pœna est, ut infra probabimus, pœna verò immunitatem non tribuit, ut tradidit iureconsultus in l. relegatorum. §. fin. cum l. seq. & ibi not. gloss. ff. de interdictis, & relegatis; tum quòd ex sua improbitate còmodum reportare quis non debet arg. l. itaque fullo. ff. de furt. & l. Papinianus. ff. de min. & l. euidenter. ff. de re iud. & c. etsi necesse de don. inter vir. & vxor. Hinc generalia verba dispositionis in odium cuiuspiam inducta nunquam in eius fauorem interpretari nos debere DD. communiter not. intelleximus ob illud c. de iud. vti refert, sequitur, ac pluribus comprobatur Felin. eod. c. intelleximus. num. 2. cum duobus seq. † Quare ob eas rationes, & excommunicatus, & suspensus, nec non interdictus ad diuinas canonicarum horarum preces recitandas obligati ob censuram, qua constricti sunt, nò intermittere, sed recitare ipsas debebunt; sic etenim de excommunicato, atque de suspensio asseruit gloss. in c. pen. in fin. & Archid. nu. 4. cum seq. dist. 28. & Felin. in c. Apostolica. nu. 15. de excep. & Abb. de excommunicato in c. 2. num. 8. de cler. excom. min. & Goff. eod. in summ. nu. 1. in fin. & in seq. & Host. in sum. num. 18. in fin. vers. Consuevit & illud quæri de sent. excom. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 134. cum seq. de sent. excom. & in c. 2. num. 18. de cler. excom. min. & in c. illud. nu. 16. cum seq. eod. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 3. num. 8. vers. Sic & excommunicatus de sent. excom. lib. 6. & lib. 3. variat. resolut. c. 13. num. 8. vers. Duodecimò, & Martinus Alphonsus de Viualdo in candelabro de excom. num. 93. & Anchar. in clem. 1. de regul. & trans. ad relig. num. 5. vers. Hinc est, & Zab. eod. nu. 7. opp. 7. & Felin. in cit. c. intelleximus. nu. 4. ac de suspensio Gemin. in c. 1. §. sciturus. nu. 5. de re iud. lib. 6. & Io. Mon. in c. 1. num. 16. de sent. excom. eod. lib. & Dec. in cit. cap. Apostolicæ in fin. de excep. ac nouissimè de excommunicato communiter opinionem hanc receptam esse testatur Nauar. c. 7. nu. 16. de orat. & horis canon. & in c. 21. num. 17. eod. & de omnibus, de excommunicato scilicet, suspensio, atque interdicto testatur. Paul. Fusc. c. 20. nu. 18. lib. 1. de visit. & reg. eccl. id quod fit cum ob rones supra propositas; tum quòd ad diuinas horarum preces recitandas obligatur quis aut ob beneficium eccl. aut ob ordinem sacrum, aut ob religionem, vt communiter receptum id esse asserit Nauar. c. 7. nu. 1. cum multis seq. de orat. & horis canon. at per excommunicationem, suspensionem, interdictumue quis neque beneficio, neque ordine sacro, neque professione priuatur arg. c. pastoralis. §. fin. de appell. & c. cum illorum de sent. excomm. in antiq. & c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. ergo ad preces huiusmodi recitandas censura constrictus obligatus remanet, atque idcirco eas recitare debet. Contra quã tñ cõem sententiam facere non nulla videntur. Primò, quia censura cõstrictus ordinis honore, ac beneficij commodo caret arg. cit. c. pastoralis. §. fin. de appell. & cit. c. cupientes. §. ceterum; ergò & onere leuari debet; qui enim còmodum nò sentit, nec incòmodum sentire debet arg. l. secundum naturã. ff. de reg. iur. & c. qui sentit eod. lib. 6. Præterea quæ ratione censura constrictus ad diuinas preces recitandas tenetur, eadem & ad sacramenta administranda, si parochus sit; & si non parochus, ad ea suscipienda; nam ad ea obligatus est arg. c. omnis de pœnit. Tertio si obligatus est censura constrictus ad diuinas preces recitandas; ergò & dicere poterit Dominus vobiscum; frequentius enim hoc dici canonicis precibus recitandis

tandis, nemo ignorat; at hoc ad honorem ordinis pertinet, vt dixit Archid. in cit. c. pen. dist. 28. & Gemin. in c. 1. §. sciturus. num. 5. de re iud. lib. 6. ergo, si commodo ordinis caret, & onere hoc carere debet, ac propterea neque diuinas preces recitare. Atqui à communi opinione ob rationes supra redditas discedendum non est. Nec proposita proximè repugnant. Non primum; nam, etsi, qui commodum non sentit, nec incommodum sentire debet, ex causa tamen fecus fit, vt not. gloss. in cit. c. qui sentit in fin. causam verò hic esse nemo dubitat, contumaciam scilicet, & delictum, atque idcirco sua culpa; alioquin censura pœnæ rationem non haberet, & facit c. damnun de reg. iur. lib. 6. Non alterum; nam sacramentorum administratio ad honorem ordinis pertinet, eorundem susceptio ad ipsius suscipientis commodum potissimum spectat, quo honore, atque commodo censura constrictus caret, vt probatur c. pen. de sent. excom. in antiq. & cit. c. 1. §. sciturus de re iud. lib. 6. & c. 1. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & tot. tit. de cler. excomm. min.

3 † Non postremum etiam obstat; nam diuinas preces recitabit, vt laici beatissimæ Virginis Mariæ officium tacitò Dominus vobiscum; quandoquidem re vera illud dicere non debet, vt inquirunt communiter DD. & Archid. eod. c. pen. dist. 28. & Abb. in c. 2. nu. 8. de cler. excom. min. & Affmil. in verb. Horæ canonicæ. num. 12. & Martinus Alphonfus de Vivaldo in candelabro num. 93. Pro regula igitur habebimus & excommunicatum, & suspensum, & interdictum ad horarum canonicarum preces recitandas obligatos esse, si aliàs obligati sint. Quæ regula locum non habet primò quò ad illud Dominus vobiscum ob ea, quæ diximus, & vt dixit Mar. Soc. in c. 2. nu. 18. cum seq. de cler. excom. nam non priuatæ personæ versiculus ille est, vt ait ibi.

4 † Secundò, si excommunicatus est, solus eas recitabit, non autem cum alijs; nam hominù communionem hic priuatus est arg. c. sicut Apostoli, & c. seq. 1. q. 3. quæ cummunionem vti necesse habet, si cum alijs eas preces recitet; solus igitur ipsas recitabit, atque ita tradidit Gemin. in cit. c. 1. §. sciturus. nu. 5. † Suspensus autem, quoniam hominum communionem non caret, & cum alijs eas recitare poterit, vt idem Gemin. ibidem inquit, fradid tenebatur; quod ego verum simpliciter non existimo; nam, si exempligratia canonicus fit, cum alijs in choro, vt canonicus, & ex officio superpeliceo de more indutus recitare mea sententia non poterit; nam sic ex officio eas recitaret, quod illi prohibitum est arg. cit. c. 1. §. sciturus, & c. 1. de sent. excom. lib. 6. & vt sentit gloss. in c. illud in verb. Officia de cler. excom. min. priuatim igitur cum alijs, non ex officio ipsas recitabit. Ex his omnibus patet, quando censura constrictus peccet, vbi omisit ea, quæ illum facere oportet; nam non peccabit, vbi sine censuræ offensa obire illa poterit, aliàs fecus; nisi contrarium iure cautum sit arg. c. intelleximus de iud. † Verùm quis interim excommunicati, suspensi, interdicti munera obibit, si ad ipsos aut ius dicere, aut animarum curam habere pertineat? planè, vt rem breuiter perstringamus, superiores adhibemus. Quare, si episcopus exempli gratia excommunicatus sit; quoniam iurisdictionis vsum non habet, Romanum Pontificis eius Legatum, si in prouincia sit, qui ius sibi dicere vult, adibit, vt asseruit Host. quem refert, ac sequitur Philip. Franc. in c. 1. vers. In eadem gloss. ibi quamquam, & Io. Mon. eod. in fin. & Anchar. num. 2. & Gemin. num. 3. vers. Sed quid fiet tunc, & gloss. in verb. Ipsius in fin. de off. vic. lib. 6. nam tunc ipse tam quò ad ea, quæ iurisdictionis sunt, quam quò ad ea, quæ ordinis, prospiciet arg. c. 1. §. cui de elect. lib. 6. & c. 3. cum seq. de suppl. negl. prælat. eod. lib. licet Io. Mon. eodem, si episcopus in mora petendæ absolutionis non sit; nec res grandem dilationem habeat, melius esse expectare, vt absoluat, dicat. Excipitur tamen casus, qui habetur in c. vn. ne sed. vac. & ibi DD. lib. 6. & in c. graue nimis de præb. in antiq. Item is, qui habetur in c. eos de temp. ord. lib. 6. Si verò inferiores clerici sint, sed non exempti, episcopus, in cuius diocesi sunt, ecclesijs eorum de vicario prospiciet arg. cit. c. graue nimis, & c. cum ex eo. §. porro, & ibi not. Franc. vers. Quartò not. & Anchar. num. 3. vers. Sextò noto, & Gemin. de elect. lib. 6. & c. peruenit. 2. de appell. in antiq. atque his ex fructibus beneficiorum; atque eccl. fiarum prospicietur, quibus interuiunt, vt in citatis proximè iuribus probatur. Hæc autem, quæ de canonicis his precibus diximus, & in alijs, quæ oneris rationem in primis habent, locum sibi vindicant. † Quare & ad ieiunia aliàs debita, sicut ad reliqua eccl. præcepta obseruanda obligatus remanet; † modò id, quod precipitur, per censuram non prohibeatur; non enim excommunicatus, quod aliàs debet, festis diebus missæ sacro interesse poterit, ac propterea (modò per ipsum non stet, quò minus absoluetur) præcepta huiusmodi non seruando interim non peccabit.

S V M M A.

1 Preces diuinae ab excommunicato, suspen-

so, interdicto recitari laicorum more possunt,

sunt, vt Officium Christi domini.

Officium Beatissimæ Virginis. †

Coronæ eorundem, ac propterea Pater noster, & Ave Maria.

Septem Psalmi.

Graduales.

2 Ecclesia in ipsa recitare diuina preces ab excommunicato, censuræ aut alia irretito possunt; quæ regula etiam declaratur.

3 Benedicere mensam excommunicatus, censuræ;

quæ; alia irretitus potest.

4 Crucis signo se signare, sanctamque; crucem venerari excommunicatus, censuræ; irretitus potest.

5 Christi Domini sanctissimum Corpus adorare excommunicatus, censuræ; alia irretitus potest, ac debet.

6 Aqua benedicta an excommunicatus, interdictusue simpliciter se aspergere possit.

XIIII.

§ † Diuina preces, vt Christi Domini, Beatæque; Mariæ Virginis officium, necnon eorundem Corona, Septem Psalmi, Graduales, Mortuorū officium, Oratio dominica, & Angelica saluatio, & id generis sine offensa recitari à censura constrictis laicorum more possunt; nam diuina preces, sicut etiam eleemosina, ac ieiunium sunt opera, quæ pœnæ rationem habent, & pœnalia à diuinorum scriptoribus dicuntur, vt inquirunt Scot. dist. 15. q. 1. artic. 3. lib. 4. & S. Thom. dist. ead. q. 4. art. 3. & Thom. ab Arg. dist. ead. q. 1. c. 3. & Sor. dist. 19. q. 2. art. 3. & S. Bonauen. dist. ead. art. 1. q. 4. & communiter DD. eod. lib. asserunt, & nos pluribus id egimus in comment. de sacr. in Tab. de pœnit. c. 5. num. 1. vers. 3. at opera huiusmodi obire censura constricti non modò possunt, sed, si aliàs ad ea obligati erant, debent, vt supra proximè probauimus; iure igitur præmissa munera obire valebunt. Secundo loco ecclesia per censuras hoc studet, vt à contumacia, atque à peccato quis discedat, vt id etiam probauimus supra capite 12. id autem faciliùs ipsa consequetur, si in huiusmodi operibus censura constrictus se exercebit; nam & ob hanc rationem, vt concionibus intersit, vt excommunicatum quis alloquatur, & vt in interdicitis festis quibusdam diebus missæ sacro, alijsque; diuinis officijs præsens adsit, ab ecclesia permissum est, vt habetur in c. responso, & in c. cum voluntate de sent. excom. in antiq. & in c. fin. eod. lib. 6. Accedit denique, quoniam per excommunicationem hominum, ac sacramentorum communionem quis priuatur, vt habetur in c. pen. de sent. excom. per interdictum autem diuinis eccl. caret (vnde nec sacramenta suscipere, nec diuinis, dum à ministris eccl. fiarum sunt, interesse potest arg. c. si sententia de sent. excom. lib. 6.) suspensione demum impeditur, quò minus eccl. functiones, vt minister obeat arg. c. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. de sent. excom. eod. lib. hæc verò, quæ supra retulimus, partim huius generis non sunt; partim & à non ministris eccl. fieri possunt; iure igitur censura constrictus eorum functione non priuabitur. Excipitur tamen primò, vbi clericus est; nam preces propositas, vt eccl. ministri obire non poterit, sed vt declarauimus supra hoc cap. §. vtu spiritualium. Secundo, vbi excommunicatus est; nam cum alijs eas non recitabit, cum aliorum communionem careat: quod tamen locum fortasse non habet, vbi excommunicatus cum suo domestico, quem domi ob eam rem habet, diuinas preces, vt laicus recitat; nam tunc cum eo poterit, quandoquidem famuli cum eo esse queunt, vt habetur in c. quoniam multi. 1. q. 3. & in c. inter alias de sent. excom. & episcopus igitur cum suo capellano preces recitabit, quod est notandum. His autem exceptis casibus prædicta omnia censura constrictus legitime obibit.

† Atqui an & in ecclesia censura constricti fundere preces possunt? planè de suspensò non est, quò dubitemus; nam & sacramenta suscipere potest, vt suo loco videbimus; ergò multo magis & preces priuatim recitare; de excommunicato itidem vt possit, id dixit gloss. in cap. qui studet. 1. q. 2. quam in seq. tab. secuti sumus; vbi, an excommunicatus in ecclesia esse possit, disputauimus; idem cõmuniter receptum esse testatur Nauar. in Man. cap. 27. num. 19. de interdicto idem sentit Syl. in verb. interdictum. 5. num. 7. vers. Quartum, & num. 8. vers. Sextò, ibi possunt autem laici, & Nauar. eod. cap. num. 176. ibi neque oratio priuata. Excipio tamen eum, cui in ecclesiam aditus interdicto occlusus est; nam, quòd in ecclesiam ingredi non potest, vt probauimus in tab. 5. ob eam rem nec in ea preces fundere valebit. † Postremò ob rationes allatas mensam censura constricti benedicere laicorum more poterunt, vt sentit Palud. dist. 18. q. 8. art. 4. incip. Circa quartum vers. Quantum ad decimum, ibi benedicendo mensam. † Signo se Crucis etiam munire, sanctissimam Crucem venerari, † multoque; magis Christi corpus, si ei obuium fieri contingat, excommunicatus, atque interdictus valebunt, imò debent arg. cap. intelleximus de iud. † Atqui an iidem, excommunicatus scilicet, atque interdictus aqua benedicta se aspergent? planè id ab ipsis non posse sentio; nam sacramentale quoddam aqua benedicta est,

ab ecclesia ordinatum, cum ad disponendum ad gratiam, tum ad id, quod feruorem gratiæ im-
dit, tollendum, ut tradidit Syl. in verb. Aqua. nu. 8. vers. Quintò; ar spiritualium ecclesiæ, vsum
censura constrictos non habere supra probauimus. Accedit, quòd nec loci interdicti homines
aqua benedicta à sacerdote aspergi posse dixit idem Syl. in verb. Interdictū. 5. nu. 6. vers. Quin-
tum. His igitur de causis in hac re sic concludendum censerem; quamuis de suspensio contra-
rium sentiendum sit.

S V M M A.

1 Potestati, ac ius spiritualia accipiendi, admi- nistrandi que excommunicatus, censurauit alia irretitus retinet; quamuis eius vsum non habeat. 2 Ordinem suscipit excommunicatus, si ei con- feratur. 3 Beneficium ecclesiasticum excommunicatus retinet, si quod habet. 4 Patrimonium suum excommunicatus reti- net, & rerum suarum. Dominium. Possessionem. 5 Vsufructum captam perficit excommuni- catus. 6 Ciuitatem retinet excommunicatus, & Libertatem. Vsufructum. 7 Priuilegia omnia retinet excommunicatus, censuramque alia irretitus. 8 Percutiens clericum excommunicatum in ex- communicationem incidit; quæ regula di- putatur, & declaratur.	9 Priuilegium habens quis, ne in plus, quam potest, conueniatur, illud retinet etiam ex- communicatus, ut conuentus Pater, Dominus de peculio. Maritus de dote. Pater à filio. Patronus à liberto. Socius à socio. Donator à donatario. 10 Priuilegij vsum non retinet excommuni- catus, quod habet in alios agendo in iudiciis. 11 Clericus fori priuilegium retinet, ut scilicet coram iudice ecclesiastico conueniatur; etiam si excommunicatus sit. 12 Fugiens ad ecclesiam excommunicatus ex- trahi inde non debet. 13 Fugiens ad ecclesiam is, cui in ecclesiam adi- tus interdictus est, inde extrahi non de- bet. 14 Ecclesia interdicta priuilegium hoc retinet, ut, qui ad eam confugit, saluus sit. 15 Ciuitas interdicta priuilegia studij retinet.

XV.

- 1 **S** Tertio excommunicatus, censuraque alia irretitus ea quoque iura spiritualium retinet,
quorum vsum non habet; sicut etiam non spiritualium, & quò ad vsum. Quare, etsi excom-
municatus, censurauit alia constrictus spiritualium vsum caret; potestatem tamen, ac ius ea reci-
piendi absolutus non amittit; nam, cum eorum vsum tantum priuetur, merito reliqua ipsi reman-
ere debent; limitata enim causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acq. rer. dom.
& quò causa non peruenit, eò nec ipsius effectus pertinere potest arg. c. cum cessante de appell.
& l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. & arg. l. fin. §. pen. ff. de iur. & fact. ignor. & exceptio vnus
alterius exclusio est arg. l. cum prator. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Præterea ab ecclesia
spiritualia recipiendi, eademque pertractandi baptismi, atque ordinis susceptione potestatem,
ac potentiam accipimus, ut nos id probauimus in comment. nostr. de sacr. in Tab. de Bapt. c. 9.
num. 5. & cap. 12. & de ordine cap. 9. at absoluti à censuris ea sacramenta iterum non recipimus;
non enim iterantur, sicut tradidimus eod. de sacr. in Tab. 1. cap. 17. nu. 2. & tamen spiritualium
ecclesiæ participes efficiuntur, ut asseruimus infra hoc cap. in §. Postremo; ergo censuris et si
ea potestas impeditur, non tamē ea tollitur; hinc excommunicatus ordinem ipsi collatum sus-
cipit arg. cap. cum illorum de sent. excom. id quòd non fieret, si potestas spiritualia suscipiendi
censura tolleretur arg. tot. tit. de presbyt. non bapt. min. hinc clerici excommunicati, à bene-
ficioque suspensi, et si fructibus suorum beneficiorum carent, ut infra videbimus, beneficia eccle-
siastica nihilominus retinent arg. c. cupientes. §. cæterum vers. Ad quæ, si intra illud tempus de
elect. lib. 6. & c. fraternitati de cler. excom. min. & cap. postulat. §. fin. eod. & cap. pastor. §.
fin. de appell. facit quoque cap. 1. de homicid. lib. 6. & clem. 1. de pœn. vbi ob grauiam quædam
delicta speciatim excommunicati beneficijs ecclesiasticis priuantur; ergo exceptis illis casibus
contrarium pro regula habebimus arg. l. nam, quòd liquidè. ff. de pœn. leg. ac planè, cum vsum
spiritualium ecclesiæ per censuram adimatur, iure possessio, dominiumque eorundem apud ex-
commu-

- communicatos, censuraque constrictos remanebit arg. tot. tit. in instit. de vs. & habit. Excipitur
tamen primò casus, qui habetur in cit. c. 1. de homicid. Item in ead. clem. 1. de pœn. Tertio, vbi
ob hæresim excommunicatus quis esset; nam tunc non modò beneficijs ecclesiasticis, sed rerum
suarum dominio sic affectus ipso iure priuatur, atque vsufructu, ut inquit Borgnin. in tract. de
vsufruct. relict. mulier. nu. 229. & ut habetur in c. cum secundum leges de hæret. lib. 6. nisi ergo
speciatim id cautum sit, ecclesiasticis beneficijs ob censuram ecclesiasticam quis non priuatur.
- 4 † Postremo, & multò minùs patrimonij sui rebus carebit; nam dominium, possessionemque eo-
rundem retinet; † vsufructum captam perficit; † libertatem, ciuitatem, vsufructumque, si
quem habet, non amittit, ut de dominio inquit Anchar. in cap. decernimus nu. 6. de sent. excom.
lib. 6. & de omnibus Borgnin. Cauat. in eod. tract. nu. 229. & eorum vsum liberum, habet, quip-
pe quòd res ecclesiæ non sunt, censura verò spiritualium vsum adimunt; ad arbitrium suum igitur
de ipsis censura constrictus disponet arg. l. in re mandata. C. mandati, & §. disponat in auth.
de nupt. & §. 1. in auth. de hæred. & Falcid. cum simil. idque legitimè, quamuis excommunicatus,
vbi hominum communionem uti debet, offendat, etsi dispositio tenet. † Atqui an & priuilegia,
si quæ censura constricti habent, ab ipsis etiam quò ad vsum retinentur? exempli gratia cleri-
ci priuilegia hæc habent, ut si quis eos percutiat, in excommunicationem incidat, ut dicitur in
c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. item ut solùm coram ecclesiastico iudice conueniantur, ut ha-
betur in c. si diligenti de for. compet. & in cap. vn. de cler. coniung. lib. 6. Item ne pro rebus suis
portoria, vestigialiaque præstent, ut habetur in cap. 1. & in c. clericis de immunit. eccl. lib. 6. laici
quoque priuilegia non nulla, ut quidam ne ultra id, quòd soluere possunt, conueniantur, quos
recensuit Imperator in §. sunt præterea, cum seq. in instit. de act. An igitur censuris constricti
horum priuilegiorum vsum habebunt? quòd res dilucidior sit, primùm de clerico excommuni-
cato, deinceps de reliquis agamus. † An ergo, qui excommunicatum clericum percutit, in ex-
communicationem hic incidet? Videbatur dicendum in excommunicationem ipsum non inci-
dere. Primò ob c. excommunicatorum. 23. q. 5. vbi homicidæ non censentur, qui zelo catholice
ecclesiæ excommunicatos interficiunt; ergo neque in excommunicationem incidunt: ad hoc
argumentum respondet Io. And. ob eam rem in excommunicationem ibi quem non incidere;
quoniam de clericis incorrigibilibus ibi agitur, in quos ecclesia arma mouerat. Ego autem ob
eam rationem id factum censeo; quòd ibi de clericis non agitur; nulla enim ipsorum mentio fit:
præterea responderi etiam potest, in eo casu quem in excommunicationem non incidere, quo-
niam non dolo malo, atque idcirco suadente diabolo, sed catholice ecclesiæ zelo id fecerat; qua
ratione sicut ab homicidio excusatur, ita etiam & ab excommunicatione, cum ob clericum percuti-
tionem excommunicatione percutiens obuoluatur, vbi dolo malo percussio fit, ut dicitur in cit.
c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. Vnde secundò pro hac sententia citatur c. si quis deinceps.
17. q. 4. vbi si quis clericum iudicatum offendit, ne excommunicetur offendens, prohiberi vide-
tur; ergo nec in excommunicationem incidit offendens, si clericus ille excommunicatus sit Gloss.
ibi ad hoc respondebat illud cap. locum habere, vbi clericus, qui corrigi non potest, offenditur
arg. c. cum non ab homine, & ibi Abb. de iud. que responsio mihi vera videtur; nã ob multas cau-
sas quis clericum offendens in excommunicationem non incidit, ut habetur in c. si verò, & in c.
extenore, & in c. cum voluntate, & in c. in audientia, & in c. veniens de sent. excom. ergò aliquã
ex ipsis causis inibi fuisse interpretari debemus, ne correctio iuris fiat ipsius cap. si quis suaden-
te diabolo arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. Tertio hac ratione senten-
tia hæc probatur, clericus hæreticus priuilegium eius c. si quis suadente diabolo amittit, ut tra-
didit Inno. in c. si verò de sent. excom. & sequitur eum ibi Abb. & Felin. qui & Ant. idem tenere
ait, & Zab. in clem. 2. §. cæterum de elect. ergò & clericus excommunicatus priuilegiū hoc amit-
tere debet; nam excommunicatus hæreticus dicitur, ut habetur in c. fin. §. hæreticos. 4. q. 1. ad
hoc respondet Io. And. hæreticum propriè priuilegium hoc amittere, non autem hæreticum
impropriè, cuiusmodi simpliciter excommunicatus est, ut tradidit Card. in cit. clem. 2. §. cæterum
de elect. & Gundiss. de Vill. dieg. in tract. de hæret. q. 1. nu. 3. & Syl. in verb. hæresis. num. 1. & ut
nos disputauimus in Tab. seq. non igitur ratione hac proposita sententia nititur. Quarto sic di-
cebatur, excommunicatus excommunicare non potest arg. cap. 1. & c. audiuius. 24. q. 1. ergo
nec, qui eum offendit, in excommunicationem incidet: hæc etiam ratio eandem sententiam non
tuetur; nam primò, ut inquit Io. And. non excommunicatus ipse in hoc casu excommunicat, sed
canon ille cap. si quis suadente diabolo, qui sine dubitatione excommunicare potest; præterea
non simpliciter verum est excommunicatum excommunicare non posse, ut disputauimus supra
cap. 3.

cap. 3. Postremò ratio hæc redditur, si clericus ter admonitus vestitum clericalem, actonfuram non defert, priuilegio eo priuatur, vt habetur in cap. in audientia, & in cap. contingit. 2. de sent. excom. sicut etiam si ioculatoris officium non dimittat, vt dicitur in c. vn. de vit. & honest. cler. lib. 6. ergò multo magis excommunicatus eo priuilegio carere deber, cum excommunicatio omnibus pœnis ecclesiæ grauior sit arg. cap. corripiantur. 24. q. 3. ad hoc respondet Ioan. And. excommunicationem propterea maximam pœnam esse; quoniam & hominum, & sacramentorum communione priuat ob c. penult. de sent. excom. atque idcirco respectiue, vt ipse ait, maiorem esse: hæc responsio mihi non satisfacit; nam respectiue si maior est, eadem ratione erit maior. Ego igitur dico rationem hanc nihil facere; nam in eo, qui ter admonitus non paruit, delictum est, in excommunicato autem est pœna; at delictum puniri debet arg. c. 2. de his, quæ sunt à maior. part. cap. & l. sancimus. C. de pœn. non autem excommunicatio, quæ pœna est, cum quoduis leue delictum quauis pœna, atque excommunicatione grauius sit; ac propterea pœnam non mereatur arg. l. diuus. ff. de off. præsid. Quare, cum nullis rationibus sententia hæc nitatur, contrariam, vt scilicet in excommunicationem incidat, qui clericum excommunicatum percusserit, amplexatus est Inn. in c. si verè nu. 3. de sent. excom. & Felin. ibidem nu. 2. & gloss. in c. contingit, & ibi quoque Abb. nu. 12. eod. & gloss. in cap. 2. in verb. Retinere ne cler. vel mon. lib. 6. & in c. si quis deinceps. 17. q. 4. & in c. quis enim veltrum. 23. q. 5. & Card. in clem. 2. §. cæterum de elect. & Specul. in tit. de sent. excom. vers. Sed quæritur vtrum verberans, & Io. And. in c. delictum de reg. iur. lib. 6. in mercur. vbi hanc quæstionem disputauit, & quam plures alij, quos refert Marian. Soc. Sen. in c. peruenit. num. 144. cum seq. vers. Vndecimò fallit de sent. excom. eandem opinionem cõmuniter receptam esse testatur Abb. in eod. c. si verè in fin. & Syl. in verb. Excommunicatio. 6. nu. 4. & Ang. eod. 5. nu. 24. & Tab. eod. 5. nu. 30. & Archiep. Flor. in tract. de censur. c. 1. vers. Percutiens clericum. Probatur autem sententia hæc primò hac ratione, clericus excõicatus ordinem retinet, cuius ordinis gratia priuilegium hoc habet; ergo & priuilegiũ retinere debet; nam, sicut cessante causa priuilegij, priuilegium cessat arg. c. Abbas in fin. de verb. sign. & c. suggestum de dec. & vt not. gloss. fin. in cap. magnæ de vot. ita è contrario eadem causa permanente & priuilegium permanere debet, vt quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. hac ratione meo quidem iudicio horum sententia non nititur; nam, si vera esset, & clerici, qui de gradu suo re ipsa deiectione sunt, ac degradati vulgo dicuntur, priuilegium hoc retinerent, cum ordo ipsis non adimatur, vt doctores cõmuniter concludunt, & tamen priuilegium hoc perdunt, vt habetur in cap. degradatio in fin. de pœn. lib. 6. & vt not. ibi gloss. fin. & Abb. in c. ad abolendam. num. 10. de hæret. in antiq. & Syl. in verb. Degradatio. nu. 8. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 79. vers. Nisi sit degradatus realiter; non igitur ratio hæc illorum sententiam probat: ac planè, si vbi causa alicuius iuris in excommunicato remanet, & eius executionem haberet, contra debitores ageret, cum obligatio per excommunicationem non tollatur, vt supra sensimus; quod tamen ipsi excõicatio prohibetur arg. c. decernimus de sent. excom. lib. 6. item & ecclesiastici beneficij fructus perciperet, quod etiam est contra c. pastoralis. §. fin. de appell. Vnde secundò pro hac sententia iura hæc citantur cap. 1. & cap. 2. & cap. de monialibus de sent. excom. vbi, si duo clerici mutuò se percusserint, vterque in excommunicationem incidit, vt probatur in citatis iuribus; nã ibi, vterque vt absoluat, mandatur; ergo & percutiens excõicatum in excommunicationem incidit; nam in eo casu, qui secundò clericum percussit, pro certo excõicatum clericum percussit, vt hoc per se patet: ad hæc iura responderi fortasse posset ibi propterea vtrunq; absolui; quoniam, quisiuam prior percussisset, ignorabatur, quo casu, vt tutiorem viam sequamur, absolutio vtrique condonatur, quod fieri, dum dubij sumus, debet arg. c. iuuenis de spons. Postremò dicebat Io. And. si excommunicatio ordine clericali exueret, non medicinalis, ac disciplinans, sed eradicans esset contra c. i. de sent. excom. lib. 6. item, quoniam vel iniqua obligat arg. c. 1. 11. q. 3. iniuria hoc priuilegio priuaret, quod absurdum est: hæ rationes quoque minùs mihi satisfaciunt; nam non idcirco ordo tollitur, ac priuilegium, sed ipsorum executio impeditur, quousque excommunicatio adeit arg. tot. tit. de cler. excom. min. non etiam illud absurdum sequitur, quod dicit; nam & hominũ, & sacramentorũ cõmunione ob iniquam excõicationem quis caret, vt probauimus supra, & tñ nullum absurdũ sequitur; ex quo, quã vult, absoluitur: hæ sunt rationes, quæ pro hac sententia potissimum afferuntur. Quid igitur in hac re concludendum? Ego à cõmuni opinione discedendum non cenfeo, vt scilicet in excommunicationem incidat, qui clericum excõicatum percussit; quam his rationibus probò. Primo, quia priuilegium hoc, sicut illud aliud fori clericis condona-

condonatum est, quò ipsos tueatur, præsidioq; eisdem sit, atque idcirco eo perterriti homines clericos minùs offendant arg. c. contingit. 2. in fin. de sent. excom. & ibi not. Marian. Soc. Sen. num. 7. vbi ait propter duo priuilegium illud condonatum esse & ad coercendam violentiam laicorum, & pro clericorum tutela (neq; enim ratio alia accomodatior hac reddi potest) ergo clericus excommunicatus illud non amittit; nam excommunicatus se tueri potest, vt habetur in c. intelleximus de iud. & in cap. cum inter, & in c. fin. de excep. & vt nos infra Tab. 2. pluribus id probauimus; ac propterea quibuscunque legitimis rationibus, atque idcirco etiam hac vti posse debet arg. c. dilecto de sent. excom. lib. 6. cui enim quidpiam conceditur, & id, sine quo concessum haberi non potest, concessum esse existimatur arg. l. 2. & ibi DD. ff. de iurisdic. omn. iud. cum igitur priuilegium hoc, quasi præsidium quoddam, ac propugnaculum clericorum sit, excommunicatiq; se tueri legitimis armis queant; ergo & eo priuilegio fruuntur; & hæc ratio solidissima esse mihi videtur, ac germana, nec à quoquam, quem legerim, considerata. **Confirmatur** sententia hæc, quoniam priuilegium propter culpam amittitur arg. cap. in audientia de sent. excom. at excommunicatio non culpa, delictum uè, sed pœna est arg. c. sacro eod. de sent. excom. ergo hac quoque ratione clericus excommunicatus eo priuilegio non caret; alioquin hoc esset afflictionem afflicto addere contra l. diuus. ff. de off. præsid. Tertio facit, quoniam, si ecclesia excõicatum clericum ob excommunicationem hoc priuilegio priuasset; id expressisset, sicut casus alios expressit, vbi id voluit, vt in c. si verò, & c. ex tenore, & c. veniens, & c. in audientia, & c. cum voluntate. §. fin. de sent. excom. & c. 2. de pœn. lib. 6. cum simil. quibus iuribus à regula casus plures excepit, quibus clericum percutiens in excõicationem non incidit, & tamen casum hunc non expressit, neque excepit; ergo neque nos excipere debemus, sed regulæ inherere cit. c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. arg. l. de prætio. ff. de publ. & l. nam, quod liquidè. ff. de pœn. leg. & eorum, quæ tradunt DD. in rub. ff. de reg. iur. cum igitur casum hunc lex non excepit, ipsiq; clerici priuilegiũ hoc remittere nequeant, vt probatur in c. contingit de sent. excom. iure priuilegium hoc excõicatus clericus habebit. Quarto priuilegij huius vsu neque sacramentorum, neq; hominum cõmunione quis vitur, qua ratione excommunicatio violatur arg. c. pen. de sent. excom. non diuinorum èt particeps est, non officiu aliquod eccl. obit; quorum primum interdictò, postremum suspensione prohibetur arg. c. si sententia de sent. excom. lib. 6. & tot. tit. de cler. excom. min. ergo priuilegium hoc retinet. Accedunt deniq; cit. c. 1. & 2. & c. de monialibus, quæ hanc opinionem tuentur, quicquid ad ea supra responsum sit. Firma igitur cõmunis opinio hæc erit; pro regulâq; ipsam habebimus eum, qui clericum excõicatum percussit, in excommunicationem incidere: quæ regula his rationibus amplificatur, ac declaratur. Primò, vt locum habeat non solum, vbi clericus excõicatus est; verum etiam vbi suspensus, interdictò uè est subiectus, vt tradidit Abb. in c. pen. num. 1. de immun. eccl. vbi de quacunque censura constricto idem ait; idque multo magis, cum longè grauior excommunicatio alijs censuris sit: qui ergo clericum suspensum, interdictum uè percussit, hic etiam in excommunicationem incidit. Secundò declaratur regulam hanc locum habere in clerico excõicatum, etiam verbis deposito: nam, qui eum percussit, in excommunicationem incidit; quandoquidem huiusmodi clericus tam fori priuilegium retinet, quàm canonis ipsius cap. si quis suadente diabolo, vt sensit gloss. in c. ad abolendam in verb. Prærogatiua, & ibi tradidit Abb. nu. 10. vers. In gloss. de hæret. & idem Abb. in c. ex parte de cler. coniug. num. 3. & Marian. Soc. Sen. in cap. peruenit nu. 138. de sent. excom. & Syl. in verb. Degradatio. 7. vers. Sextò quæritur, & Tab. eod. num. 2. & Anchar. in cap. degradatio. num. 5. & Philip. Franc. prop. fin. de pœn. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 79. vbi cõmunem opinionem hanc esse significat; etenim depositio huiusmodi priuatio officiorum, & beneficiorum ecclesiasticorũ est retento priuilegio tam fori, quàm cit. c. si quis suadente, vt dixit Syl. eod. in prin. & sensit Nauar. in Man. cap. 27. num. 151. vers. Dixi vel perpetuum, & arg. cap. 1. & 3. cum sequen. de cler. excom. min. cum igitur priuilegia hæc depositione huiusmodi clericus non amittat, & excommunicatione, censurauè alia ecclesiastica eisdem non priuetur, vt vidimus, iure ipsum percutiens in excommunicationem incidit. Tertio declaratur eadem regula. vt locum sibi vindicet in clericis etiam coniugatis, excommunicatione itidem constrictis: nam eos percutiens in excommunicationem incidit; quandoquidem huiusmodi clerici cum hoc, tum fori priuilegium habent, vt habetur in c. vn. de cler. coniug. lib. 6. modò ijs affecti qualitatibus sint, eaq; obseruent, quæ traduntur tam in cit. cap. vn. quàm apud Trid. Synod. c. 6. sess. 23. de refor. Quarto declaratur regula hæc, vt locum habeat in eo etiam, qui, etsi clericus non est, priuilegium hoc nihilominus habet, vt, qui religiosam vitam aliquam

ab ecclesia approbatam vel professus, vel nouitius in ea est; nam & hi priuilegio hoc fruuntur, vt habetur in c. monaci, & in cap. de monialibus de sent. excom. in antiq. & in c. religioso. §. fin. eod. lib. 6. nam & in his rationes propositæ locum habent. Hæc regula sic amplificata exceptiones non nullas patitur; nam primò in excommunicationem non incidit clericum percuciens, vbi clericus ille de gradu suo deiectus, vel, vt aiunt, degradatus re ipsa est; quandoquidem degradatione huiusmodi cum hoc, tum quoduis aliud clericorum priuilegium clericus amittit, vt probatur in c. degradatio in fin. de pæn. lib. 6. & vt Afferunt DD. gloss. ibi in verb. Priuilegio, & Phil. Fran. & Gemin. prop. fin. & Abb. in c. ex parte. num. 3. de cler. coniug. & in c. ad abolendam. nu. 10. de hæret. & in c. contingit. 1. num. 12. de sent. excom. & in c. nouimus. num. 2. de verb. sign. & Marian. Socin. Sen. in cit. c. peruenit, vbi de communi sententia testatur. nu. 138. & Tab. in verb. Degradatio. num. 2. & Syl. eod. num. 7. vers. Sextò, ac nouissimè Nauar. qui etiam communem opinionem hanc sentit in Man. cap. 27. num. 29. etenim priuilegium huiusmodi, sicuti positiuo iure tributum est, ita eodem tolli potest arg. c. ois de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eodem, & l. qui condemnare. ff. de re iud. cum simil. atque ita Philip. Fran. tradidit in cit. c. degradatio in fin. qui ergo clericum degradatum excommunicatum, imò & non excommunicatum percucit, excommunicationem euitabit; modò enim ratione hac degradatus sit, fat est, vt clericorum priuilegijs careat ob cit. c. degradatio de pæn. lib. 6. Item clericum percucit in excommunicatione quis non incidit, vbi depositus est verbis tantùm, sed incorrigibilis est arg. c. cum non ab homine iunctis ijs, quæ DD. atq; Abb. ibi tradunt de iud. & vt dixit idem Abb. in eodem c. ex parte in fin. de cler. coniug. & in c. ad abolendam. num. 10. de hæret. & in cit. c. contingit. 1. num. 12. & Nauar. eodem cap. 27. num. 70. Tertio clericum excommunicatum percucit in excommunicationem non incidit, vbi ob eas causas percucit, ob quas in excommunicationem non incideret, etiam si clericus ille excommunicatus non esset: huiusmodi autem causæ recensentur in c. si verò aliquis, & in c. ex tenore, & in c. in audientia, & in c. cum voluntate. §. fin. de sent. excom. quare, sicut magister discipulum suum clericum corrigendi eius causa percucit in excommunicationem non incidit, vt dicitur in cit. c. cum voluntate. §. fin. ita nec eundem si verberet, vbi excommunicatus est, excommunicatione obuoluetur; non enim pœna immunitatem tribuit arg. l. relocatorum. §. fin. ff. de interd. & relegat. Quartò, qui clericum hæreticum percucit, vt dixit Inno. in cap. si verè de sent. excom. cum ijs, quos supra citauimus, & quamplures alij, quos refert, ac sequitur Marian. Soc. Sen. in eod. c. peruenit num. 148. vers. Duodecimò fallit, & hoc ob auth. de priuil. dot. hæret. mul. non præstan. vbi mulieres hæresis labe pollutæ dotiù priuilegio priuatæ sunt; ergo & clericus hæreticus priuilegio huiusmodi priuatus esse quoque debet. Quorum sententia, ipsorum pace dixerim, mihi non probatur; nam clericus hæreticus, antequam degradatus sit, clericorum priuilegia retinet, Præsenti nihilominus ordinatione sancimus, dicitur enim in cit. cap. ad abolendam, vt quicumq; manifestò fuerit in hæresi deprehensus, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prerogatiua nudetur. Hæc ibi; si ergo sancit ibi Summus Pont. vt clericus & manifestò in hæresi deprehensus prerogatiua ordinis nudetur; ergo non ipso iure nudatur, sed iudicis opera necessaria est, atque idcirco degradatione; verba enim in huiusmodi tempore posita priuatione ipso iure non inducunt, vt sensit gloss. in c. præterea in verb. Priuetur de iur. patron. & in c. quicumque. §. 1. in verb. Innotetur de hære. lib. 6. & vt nos tradidimus supra cap. 9. §. 6. in prima regula; ergo per hæresim clericus suis priuilegijs non caret. Confirmatur hoc in c. 1. de hæret. lib. 6. & c. excommunicamus. 1. §. damnati, & in cap. excommunicamus. 2. eod. in antiq. vbi conceditur episcopo, vt solus clericum degradet, cum pro hæresi seculari curiæ fuerit relinquendus; ergo ante degradationem secularis iudex manus in huiusmodi clericum mittere non potest; atque ideo fori priuilegium retinet, & ob eandem rationem canonis cit. cap. si quis suadente diabolo; nec repugnat cit. auth. de priuileg. dot. nam per civilem legem pontificio iuri derogari, multo q; minùs idem corrigi potest arg. c. 1. & c. fin. de constit. & c. fin. de secund. nupt. ac planè, si ecclesia id voluisset, sine dubitatione id expressisset; nam sic de dote vxoris, & de alijs bonis, quibus priuari hæreticum voluit, apertè ab ecclesia id cautum est in c. decreuit, & in c. cum secundum leges de hæret. lib. 6. ex quo ergò de priuilegijs clerici nihil dixit, neque nos dicere debemus arg. l. de prætio. ff. de publ. in rem act. contrarium tamen, vt vidimus, Inno. sensit. & Felin. in c. fin. de hære. His ergo exceptis casibus, & non nullis alijs, quos refert, atq; explicat Marian. Socin. in eod. c. peruenit n. 97. cum multis seq. vers. Hæc tamen regula fallit de sent. excom. constat alias percucientem clericum excommunicatum in excommunicationem incidere; constat etiam ex eisdem

- 9 dem excommunicatum priuilegijs, quibus se tuetur, non priuari. † Quare pater, & dominus de peculio conuenti, maritus de dote, parens, patronus à filio, libertòq; socius à socio, qui donauit à donatario, & in summam vniuersi, qui in iudicium conuenti in id, quod facere possunt, condemnantur, qui recensentur in §. sunt præterea cum seq. in Instit. de act. ob excommunicationem, qua constricti tenentur, eo priuilegio non carebunt, vt in plus condemnentur, quàm facere possint; † fecus autem de priuilegijs sentimus, quibus alios agendo oppugnarent; nam, sicut agere nequeant arg. c. decernimus de sent. excom. lib. 6. & c. intelleximus de iud. in antiq. ita neque priuilegijs vtentur, quibus alias agendo vtentur; etenim sublato principali & accessorium sublato intelligitur arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. † Priuilegium quoque fori excommunicati, censuraq; alia constricti retinent, ac propterea clericus excommunicatus coram iudice ecclesiastico conueniri tantùm poterit, vt habetur in c. 1. & c. si diligenti de for. compet. in antiq. & in c. vn. de cler. coniug. lib. 6. etiam si excòicatus notorius sit; nam excommunicatione priuilegium hoc non amittitur, vt asseruit Specul. in tit. de sent. excom. nu. 10. vers. Sed quæritur, vtrum verberans clericum, & Abb. in c. penult. num. 8. de immun. eccl. idq; meritò; tum quòd priuilegium hoc clericis pro tutela contra laicos condonatum est, vt dicitur in c. contingit iterum. 2. de sent. excomm. & quæ pro tutela conceduntur, ijs nec excommunicatos priuari antea vidimus; tum quòd alterius culpa præiudicium suo iudici fieret contra c. non debet de reg. iur. lib. 6. & l. non debet. ff. eod. non est igitur, quod hac de re dubitemus, quæ conclusio eisdem rationibus & amplificatur, atque coarctatur, quibus antecedentem regulam amplificari, coarctariq; asseruimus. Nec exempti ergo exemptionis priuilegio excommunicati carebunt; nam nec ob delictum, 12 quibusdam exceptis casibus, caret, vt habetur in c. 1. de priuil. lib. 6. † Atqui an excommunicatus ad ecclesiam ob delictum confugiens immunitatem habebit? quam alij ad ipsam confugiens habent, vt inde non extrahantur? vt habetur in c. definiuit cum seq. & in c. metuentes. 17. q. 4. & in c. inter alia de immun. eccl. in antiq. & ibi Abb. ac DD. & C. de his, qui ad ecclesiam confugiant, & vt tradidit Nauar. in Man. cap. 25. nu. 17. Anchar. in clem. 1. num. 5. vers. Secundò quærit de pœnit. excommunicatum priuilegium hoc habere inquit, idem Imol. asseruit ibi. nu. 11. & Host. in summ. §. à quibus. vers. Quid ergo de immun. eccl. & Syl. in verb. Immunitas. 3. nu. 2. vers. Secundum, ibi de excommunicato, & Tab. eod. num. 7. vers. Sextò, ibi vtrum excommunicatus; hanc sententiam communiter receptam esse testatur Boer. decis. 110. num. 7. vers. Sed in excommunicato, & Nauar. in Man. c. 25. num. 19. vers. Tertium. Probatur autem hac ratione; quoniam priuilegium hoc in primis propter honorem Dei ecclesiæ concessum est, vt DD.; inquit, & Boer. decis. ead. num. 3. vers. Vnde cum immunitas, & eadem. num. 7. ergo delictum alterius inspicere non debet. Accedit, quòd immunitate hac & iudæi, nec non alij, qui Christianam fidem professi non sunt, immunitate hac inquam non carent, vbi, vt Christiani fiant, eò confugiunt, vt tradidit Felin. in c. iudæi. 1. de iud. & Nauar. in Man. eod. c. 25. nu. 20. & Boer. ead. decis. num. 4. & communiter DD. vt sensit Abb. in cit. cap. inter alia. num. 6. quamuis ipse contrarium sentiat; ergo multò magis censura constricti, qui iam in ecclesiam recepti sunt, immunitatem hanc habere debent arg. c. quemadmodum de iure iur. Postremò in cit. c. inter alia excipiuntur non nulli, qui ea immunitate carent, in quorù numero nec excommunicatus, nec censura alia constrictus est; ergo neque ipsos ponere nos debemus; exceptio enim vnius est exclusio alterius arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Confirmatur ratio hæc, quoniam ob delicta quedam ea immunitate quis priuatur, vt dicitur in eod. c. inter alia; at excommunicatio, censurae alia non delicta, sed pœnæ sunt; ergo ipsis censuris constricti ea immunitate priuari non debent arg. l. diuus. ff. de off. præsid. Contra sententiam hanc tamen primò facit, quoniam excommunicatus extra ecclesiam eiectus est, vt dicitur in c. qui meritò. 1. q. 3. ergo ad ecclesiam confugiens eius immunitate frui non debet. Præterea is, cui in ecclesiam aditus interdicto oclusus est, in ecclesiam ingredi non potest arg. c. is, cui de sent. excom. lib. 6. & vt probauimus in Tab. de interd. ergo nec eius immunitate gaudebit, atque ita Felin. sensit in c. à nobis. nu. 6. de excep. Atqui à communi opinione discedendum non est. Nec obstat, quòd primò dicebatur excommunicatum extra ecclesiam eiectum esse; nam non extra ecclesiam esse hic dicitur, quasi in ecclesia esse nunquam possit (contrariù enim probauimus in Tab. seq.) sed quatenus priuatur sacramentorum, Christi q; fidelium communionem, vt habetur in c. pen. de sent. excom. & in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. & vt nos declarauimus in Tab. seq. atqui frui hac immunitate non est vti huiusmodi 13 communionem, sicuti id per se patet. † Non etiam alterum de interdicto repugnat; nam, etfi in ecclesiam ingredi non debet, ex quo tamen ingressus est, ob Dei honorem, cuius gratia priuilegium

gium illud condonatum est, inde non extrahetur; ac planè si interdictum huiusmodi excipere ecclesia voluisset, sicuti quosdam alios, ita & hunc excepisset; at ipsum non excepit, nec in cap. inter. alia nec in c. fin. de immun. eccl. ergo neque nos excipere debemus, atque ita tenuit Imol. in clem. 1. de immun. eccl. Nec repugnat, quod dixit Felin. in eod. c. a nobis. num. 6. hunc in ecclesia sepeliri non posse; nam id speciatim cautum est in eod. c. is, cui. §. talis, quod de immunitate cautum non habemus. Non illud etiam c. quia frustra de vsur. vbi dicitur frustra legis auxilium eum inuocare, qui in legem committit; nam hac ratione nemo delictum committens immunitate illa uteretur, cum semper delinquens in ecclesiam committat; in hac re igitur sic concludendum cenferem. Excipio tamen eos, qui propterea excommunicati, censurauè alia irretiti sunt, quoniam ea delicta commiserunt, quæ recensentur in cit. c. inter alia, & in c. fin. eod. de immun. eccl. nam tunc & censura constricti non censuræ tamen, sed delicti vitio ea immunitate carebunt, vt in cit. iur. habetur. Excommunicati ergo, suspensi, interdicti; vt summam eorum faciamus, quæ diximus, priuilegijs huiusmodi non carent. † Quare & ecclesia interdicto subiecta priuilegium hoc immunitatis retinebit, vt, qui ad eam confugiunt, salui sint; tum ob rationes supradictas; tum quòd locus interdicto subiectus hoc tantum priuatur; ne diuina officia ibi fiant, ac celebrentur, vel ne de more, vt habetur in c. permittimus de sent. excom. in antiq. & in c. si sententia cum duobus seq. & in c. fin. eod. lib. 6. immunitatem autem hanc huius generis non esse, satis per se patet; ergo ea non priuabitur, inclusio enim vnus, alterius exclusio est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. ac planè, si ob suam culpam excommunicati, interdicti, suspensi; hac immunitate non carent, vt vidimus; minus ecclesia, quæ culpa omni vacat, ea carebit; atque ita asseruit Laur. quem refert Zab. in clem. 1. nu. 4. q. 1. de immun. eccles. & Goff. in summ. de immun. eccl. nu. 14. cum duobus seq. & Host. eod. in summ. vers. Sed nunquid hoc priuilegium retinet ecclesia interdicta, & Abb. in c. penult. num. 8. vbi quosdam alios idem sentire ait, & Add. ibi ad eum de immun. eccl. & communem hanc opinionem esse idem Abb. ibi testatur; non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Hinc non rectè Bald. sensisse conuincitur, qui ciuitatem interdictam priuilegia studij amittere dixit in auth. habita nu. 7. C. ne sit. propat. nam diuina hæc non sunt, quæ solum interdicto prohibentur, vt probauimus Tab. 5. sed de his hæc tenus; ad alia veniamus.

S V M M A.

- 1 Sacramenta, spiritualiaq; ab excommunicato, censurâq; alia irretito administrata valent, vbi neque notorius, neque denunciatus est.
- 2 Penitentia sacramentum à parocho excommunicato administratum valet; modo notorius, denunciatusue non sit; qua regula etiam declaratur.
- 3 Sacramenta, qua characterem imprimunt, ab excommunicato, censurâue alia irretito administrata valent; quamuis notorius, denunciatusue sit.
- 4 Baptismus & ab hæretico administratus valet; & quamobrem.
- 5 Ordo ab excommunicato administratus valet; vel ab excommunicato ob hæresim.
- 6 Eucharistia ab excommunicato, censurâue alia irretito conficitur.
- 7 Eucharistia ab excommunicato confici non debet.
- 8 Eucharistia recipi ab excommunicato non debet.
- 9 Eucharistia ab excommunicato denunciato, notoriusue nec in articulo mortis recipi debet.
- 10 Eucharistiam cur recipere quis non potest ab excommunicato notorio, denunciatoue, si notorius, denunciatusue non sit; qua regula cut baptismum, & penitentiam etiam declaratur.
- 11 Penitentia, baptismusq; cur legitime recipiuntur ab excommunicato notorio, denunciatoue, non autem Eucharistia.
- 12 Penitentia sacramentum ab excommunicato denunciato, notorioue administratum non valet; & quamobrem.
- 13 Extrema vnctio administrata ab excommunicato notorio, denunciatoue non valet.
- 14 Consecrationes rerum ab excommunicato factæ valent.
- 15 Consecrata ab excommunicato an egeant reconciliatione.
- 16 Ecclesia polluta si sit, propterea quòd excommunicatus eam consecrauit, an irregularis fiat, qui in ea diuina facit.

Quartò,

XVI.

Quartò, etsi excommunicatus, interdictus, suspensusue spiritualium vsu caret; atque idcirco administrando illa peccet, tamen ab ipsis administrata aliquando valent. † Nam primò, vbi hic neque notorius, neque denunciatus est, quæcunque sacramenta, spiritualiaq; ipse administrat, ea valent ob extrauag. ad enitanda, quam declarauimus hoc cap. §. 7. † Quare in hoc casu à meo parochò excommunicato in pœnitentiæ foro absolui à peccatis possum, & absolutus confessionem iterare non cogor; nam huic peccata confitendo non pecco, ex quo mihi permittitur in hoc casu ab excommunicato, censurâue alia irretito sacramenta suscipere: sacerdos itidem, quamuis peccet, ordinis tamen, iurisdictionisq; vsu respectu habito ad alios retinet, ex quo notorius, denunciatusq; non est ob cit. extrauag. iure igitur pœnitentiæ sacramentum ab hoc administratum valet, atque sic asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 7. vers. Quinta conclusio, vbi Hadr. Caiet. Med. & Nauar. idem sentientes refert. Hæc autem locum habent in omnibus etiam alijs sacramentis, ac dininis. Item vel nominatim parochus excommunicatus sit, vt DD. magna ex parte concludunt, quamuis contrarium ipse disputauerim in cit. §. 7. Tertiò, etiã si eum excommunicatum nouissem. Postremò vel interdictus, vel suspensus sit; eadem enim ratio & in his casibus est; ergò & eadem dispositio esse debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. † Secundo loco, vbi etiam denunciatus, notoriusue est, tamen sacramenta ab hoc administrata conferuntur, quæ characterem imprimunt, Baptismus scilicet, Confirmatio, atque Ordo (hæc enim characterem imprimunt, vt habetur apud Trid. Syn. sess. 7. de sacr. can. 9. & nos in commentarijs nostris de sacr. probauimus in Tab. 1. cap. 17. num. 2. cum seq.) † Baptismus igitur & ab hæretico confertur, vt habetur in c. siue hæreticus, & in c. si qui apud hæreticos cum seq. & in c. ostenditur de consecr. dist. 4. & vt in eisdem commentarijs tradidimus in Tab. 2. c. 3. num. 2. & infra hoc cap. §. seq. ergo idem & de confirmatione? † Ordinis itidem character imprimitur, si ab excommunicato conferatur; nam sic asseruit Gloss. summ. 9. q. 1. & in cap. conuenientibus in verb. Ordinatio. 1. q. 7. & in c. Daibertum ead. q. & in c. fin. vbi quoque not. Abb. de ordinat. ab epif. qui episcopat. renunt. & in c. cum illorum in verb. Ordinibus de sent. excom. & idem Abb. in c. veritatis. num. 46. de dol. & contum. & Ioan. de Lign. in tract. de censur. eccl. §. Vigesima septimus vers. In fine, & Inno. in c. 1. num. 3. de schismat. & Felin. in c. si verè. num. 7. de sent. excom. & Nauar. in Man. c. 25. num. 69. vers. Tertiò peccat, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. nu. 3. & Tab. eod. 1. nu. 13. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. n. 6. vers. de ordinis sacramento de sent. excom. lib. 6. quare opinio hæc communiter recepta est. Probatum autem primò in cit. c. fin. de ord. ab epif. qui renunt. epif. vbi, cum clericis, qui ab excommunicato episcopo ignoranter ordines receperunt, per suos episcopos dispensari posse dicitur, vt in susceptis ordinibus administrent; si cum ipsis ergo dispensatur, vt suscepti ordinis munus obeant, sine dubitatione ordines susceperunt: non enim ordinis, quem quis non habet, munus obire potest. Secundo loco confirmatur sententia hæc per c. ab excommunicatis. 9. q. 1. vbi ordinatis ab excommunicatis episcopis quibusdam adimpletis conditionibus permittitur, vt in ordinibus permaneant, quos acceperunt; ergo ordinati ab excommunicatis ordinem suscipiunt, idem habetur in c. seq. ead. q. Tertiò confirmatur id ratione; nam ad ordinem conferendum in ministro necessariò requiritur, vt ordinis potestatem habeat, vt sensit gloss. communiter recepta in c. transmissam de elec. & nos tradidimus in commentarijs nostris de sacr. in Tab. de ord. cap. 2. num. 4. quæ potestas per consecrationem tributa nulla ratione deinceps amittitur, vt probatur in c. 1. de ordin. ab epif. qui renunt. epif. & in c. quod quidam. 1. q. 1. si ergo per excommunicationem, ac censuram potestas hæc non tollitur, meritò, quamuis offendat, ordinem, id est ordinis charactera conferet. Contra sententiam hanc tamen non nulla facere videntur, & primò cap. 1. 9. q. 1. Nos consecrationem dicere nullo modo possumus, inquit enim ibi Rom. Pont. hac de re agens, quæ ab excommunicatis hominibus est illicitè celebrata. Hæc ibi; si ergo consecrationem ab excommunicato factam consecrationem dicere nullo modo possumus, pro certo habendum est excommunicatum ordinem non conferre; dictio enim Nullo modo præposita verbo Potest omnem potentiam tollit arg. eius, quòd tradidit gloss. communiiter recepta in c. 1. in verb. Non potest de rég. iur. lib. 6. & Bart. ac Ias. in l. Gallus in prin. ff. de liber. & posth. Ad hoc argumentum duobus modis Gloss. respondet primò illud locum habere, vbi forma ecclesiæ non adhibita ordo collatus est; nam tunc ordinem ab excommunicato non conferri sensit; secus autem vbi forma ecclesiæ fuit adhibita: hæc responsio gloss. etsi vera est, vt videbimus, qua tamen ratione id inibi probetur, non declarauit. Vnde secundo modo respondebat, scilicet consecrationem ab excommu-

N 4 nicato

nicato quidem factam valere, sed odio ipsius excommunicati consecrationem nullam dici; nam & ecclesia per pacationem consecrata execrata potius dicitur in c. ecclesia 1. q. 4. cum re vera tamen consecrata sit: quæ responsio ob verba illa Nullo modo recipienda mihi non videtur. Ego igitur à priori responsione discedendum non censeo, ut scilicet ob formam vitium ibi ordo collatus non sit: id quod hac ratione probo; nam si, ut ibi dicitur, nos consecrationem dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicato est illicitè celebrata; ergo, quæ ab excommunicato licitè celebrata est, dicere consecrationem aliquo modo possumus; valet enim argumentum à contrario sensu, ut habetur in l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius; at licitè consecratio celebratur tribus modis, aut quò ad se, aut quò ad formam, aut quò ad eum, qui cōsecratur: & quò ad excommunicatum dici non potest; nunquam enim hoc ei licet arg. c. pen. de sent. excomm. ergo licitè celebrata esse consecratio dicitur ab excommunicato, ubi & ecclesiæ formam adhibuit, & quod consecrari poterat, consecrauit: hoc igitur sic posito, sicut verbum Licitè non ad ipsum excommunicatum, sed ad formam, ad aliq; refertur, ita in casu nostro huic contrario illud verbum Illicitè ad formam non rectè adhibitam, non autem ad ipsum excommunicatum referetur, ut scilicet consecratio nullo modo dici possit; quia illicitè, idest forma necessaria non seruata facta est; quod cum ita sit, mirandum non est, si Romanus Pont. nullo modo consecrationem eam non dici posse ibi asserat; nam forma dat esse rei arg. l. Iulianus. §. sed si quis. ff. ad exhiben. & ut dixit Rot. decis. 1. 1. num. 5. in antiq. de iur. patron. quæ adhibita eò non fuit, ut probauimus: non igitur constitutio illa communem sententiam tollit, sed eam potius probat, scilicet consecrationem ab excommunicato factam valere, ubi licitè facta est; quoniam illicitè facta non valet, quemadmodum probauimus; ut, quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Secundò contra propositam conclusionem ratio hæc facit; nam sacerdos excommunicatus notorius, denunciatus uè sacramentum pœnitentiæ administrans nihil facit, ut communiter receptum id esse significauit Nauar. in Man. cap. 26. nu. 26. vers. Dixi Catholicus, & non præcisus, & c. 27. nu. 272. & nos in comment. nostr. de sac. in Tab. de pœnit. c. 2. num. 4. & ut infra in hoc §. asseruimus, & tamen sacerdotij character censura non tollitur, unde absoluedi à peccatis potestas emanat, ut diximus in eisdem comment. in Tab. sacerdotij ordinis in effectibus proprijs per se, ac proximis; ergò idem hic dicendum videtur: ad hanc rationem etiam respondetur, etsi sacerdotij character non adimitur, adimi tamen per censuram iurisdictionis vsus arg. c. ad probandum, & ibi DD. de re iud. quæ iurisdictione, eiusq; vsus præter sacerdotij ordinem ad pœnitentiæ sacramentum administrandum necessario requiruntur, ut probatur in cap. omnis, & ibi Abb. ac DD. communiter not. de pœnit. & nos tradidimus in Tab. de pœnit. c. 2. num. 4. at ad ordinem conferendum iurisdictione nequaquam necessario postulatur arg. c. 1. de ord. ab epif. qui renunt. epif. cum simil. iure igitur ordinis character imprimitur, pœnitentiæ verò sacramentum non datur, ubi utruque ab excommunicato denunciato, notorio uè tribuitur: accedit denique, quòd sacramentum ordinis ab eo suscipitur, qui mortiferi peccati culpa pollutus detinetur, ut probatur 9. q. 1. per totam, & in c. cum illorum de sent. excom. character enim & sine gratia esse potest; at pœnitentiæ sacramentum ab eo non suscipitur, qui in peccato sciens perseuerat, quod in casu hoc contingeret, ut qui ab huiusmodi censura constricto pœnitentiæ sacramentum suscipiat; quod ipsi vetitum est arg. cap. excommunicatos 1. q. 3. iunct. extrauag. ad euitanda, & c. sacris, & ibi Abb. de ijs, quæ vi, metus uè causa fiunt; non enim gratia sacramenti pœnitentiæ, unde sacramenti eius effectus omnes emanant, cum mortifero peccato esse potest. Postremò contra sententiam hanc facere id videtur, quoniam, si hic, cui excommunicatus ordinem contulit, ipsum suscepisset, ipsius ordinis munera obire possent; at id non posse probatur in c. fin. de ord. ab epif. qui renunt. epif. & in c. ab excommunicatis, cum seq. 9. q. 1. hæc ratio nihil obstat; nam non id efficitur, propterea quòd ordinis character impressus non sit (ecclesia enim impedire hoc minus potest, ut probauimus) sed quoniam executionem ordinis ecclesia impedit, quòd potest arg. cit. cap. fin. & c. ab excommunicatis; sic enim & clericus excommunicatus, cenfurauè alia constrictus; quamuis ipsi ordo non adimatur, ne eius tamen munera obeat, censura impeditur arg. tot. tit. de cler. excom. min. & c. 1. de re iud. lib. 6. & c. 1. de sent. excom. eod. lib. etsi ergo executionem ab excommunicato, cenfurauè alia constricto, qui ordinem suscipit, non habet, ordinis tamen charactera recipit; à proposita igitur communi sententia non discedemus. Quæ amplificatur primò, ut locum habeat, etiam ubi ab excommunicato propter hæresim ordo tributus est; nam & ab hoc collatus valebit cum ob rationes supradictas, tum ob c. conuenientibus. 1. q. 7. Quid igitur? dicitur enim ibi, oportet recipere ab hæreti-

hæreticis ordinatos? Sancta Syn. dixit Audiuimus domini, & oportet nos recipere: ecce hinc satis apparet ordines ab hæreticis conferri, atque ita gloss. ibi not. in verb. Ordinatos, & in sum. 9. q. 1. & in c. qui perfectionem 1. q. 1. idem probatur in c. quod quidam dicunt §. de ijs, qui 1. q. 1. Contra quam tamen amplificationem facere videtur primò cap. Daibertum 1. q. 7. ubi Rom. Pont. diaconum constituit, qui ab hæreticis ordinatus erat; ergo ab hæreticis ordo non conferatur; nam ipsum iterari non potuisset. Gloss. propterea id factum asserbat, quoniam forma ecclesiæ adhibita non esset. Ego autem collatum ibi ordinem fuisse, sed non executionem traditam dico; primò quoniam Romanus Pont. absens, qui ab hæretico diaconatus ordinem susceperat, diaconum constituit, ut ibi dicitur; at absenti ordines tribui non possunt, ut diximus in commentarijs nostris de ord. cap. 14. num. 2. & cap. 18. num. 2. eod. ergo quò ad executionem diaconum à Rom. Pont. constitutum ibi dicendum est. Confirmatur interpretatio hæc, quoniam non iterationem existimari eam ait, sed tantum integram diaconij dationem, quasi dicat ordo quidem diaconatus datus est, sed non integer; quia scilicet executio non est data, ac propterea constitutionem illam, quam facit, non iterationem, sed integram diaconij dationem existimari voluit: quibus verbis apparet per eam diaconij dationem suppleuisse id, quòd deerat. sc. executionem; non igitur quicquam constitutio hæc obest, sed contra potius eam tuetur, atque ita sentit, interpretatusq; eam esse videtur Inn. in c. 1. num. 1. vers. Ordinatis de schismat. Secundò propositæ conclusioni repugnare videtur cap. 3. 9. q. 1. Ordinationes, quæ ab hæresiaribus nominatim excommunicatis factæ sunt, irritas esse iudicamus: hæc ibi, ergo, si irritæ iudicantur, non valent: ad hanc rationem itidè respondetur contrarium ibi probari; nam verbum Irritum significat id, quòd ab initio valuit, sed deinceps vitiatum est, ut habetur in §. alio quoque modo in Instit. quib. mod. testamenta infirmantur; si ab initio igitur ordinatio valuit, esto deinceps eam irritam Summus Pont. iudicet, non tamen quò ad ordinis characterem, sed quò ad ordinis executionem id accipi debet; non enim ordinis character semel impressus tolli deinceps potest: confirmatur sententia hæc, nã additur deinceps ordinationes eas irritas iudicari hac adiecta conditione Nisi probare voluerint se, cum ordinarentur, eos nescisse denunciatos: si ergo, ubi ordinati id probant, scilicet se nescisse ordinantes sic affectos esse, ordinationes irritæ non sunt; ergo necessario fatendum est de executione agi; nam, si hæretici ordinem conferre non possent, potestas ab ijs tribui non posset, qui eos hæreticos ignorant arg. l. priuatorum. C. de iurisdic. omn. iud. atque ita dixit gloss. in c. 1. in verb. Irritas de schismat. & Inno. num. 1. in verb. Ordinatis, & num. 2. in verb. Item irritas; ab excommunicatis igitur & propter hæresim collatus ordo valet, quamuis executionem ordinatus non habeat, ut in cit. iur. probatur, quæ repugnare videbantur. Secundò amplificatur, ut ordo ab excommunicato tributus conferatur, ubi ob schisma in excommunicationem incidisset; sic enim gloss. in cit. c. 1. in verb. Irritas de schismat. ubi quoque not. Abb. num. 4. vers. Si verò fuit seruata forma ecclesiæ. Tertiò, etiam si is, qui ordinem contulit, antequam episcopus consecraretur, hæreticus esset arg. cit. c. ordinationes. 9. q. 1. & ut asseruit gloss. summ. eadem quæstione reiectis quorundam sententijs, qui contrarium sentiebant, Quarto confertur ab excommunicatis ordo, etiam si notorii, denunciati uè sint, ut in initio tradidimus ob easdem rationes, quas antea tradidimus. Quintò amplificatur proposita regula, ut etiam quò ad executionem ordo conferatur, ubi neque denunciatus, neque notorius excommunicatus est, qui ordinem confert, ob extrauag. ad euitanda, quam exposuimus supra hoc cap. §. 7. Quare, etsi olim, ubi quis huius rei etiam inscius ordinem ab excommunicato suscipiebat, tenebat dispensatione, ut habetur in c. fin. de ordin. ab epif. qui renunt. epif. & ut ibi Abb. not. hodie tamen dispensatio ei necessaria non est; ubi ab excommunicato non denunciato, notorio uè eam pœna non constricto ordinem suscipit ob cit. extrauag. ad euitanda; quamuis cit. cap. fin. locum sibi vindicare possit, ubi probabiliter, qui ordinem suscepit, eum, qui ipsi ordinem contulit, excommunicatum denunciatum ignorauit arg. c. fin. qui matr. accus. poss. Postremò, quæ diximus de excommunicato, eadem & de suspensio, atque de interdicto dicta esse ob easdem rationes sentimus, atque ita sentit Nauar. in Man. cap. 27. num. 241. vers. quartò. Hæc regula sic amplificata exceptiones has patitur; nam primò, etsi ordo à quocunque censura constricto administratus valet; tamen, vel occultè pœna huiusmodi constrictus quis teneatur, eum administrare non debet; non enim ipsi subuenitur per extrauag. ad euitanda, ut in ea dicitur: Item, ubi denunciatus, notorio uè quis censura constrictus tenetur, neque alij ab ipso recipere ordinem debent; susceptio enim sacramentorum in hoc casu prohibetur per cit. extrauag. ad euitanda. Postremò ubi à denunciato, notorioq; excommunicato quis ordinem suscepit, executionem eius non habet, nisi

nisi cum ipso dispensetur, vt probatur in cit. c. fin. de ordi. ab epif. qui renunt. epif. Dispensabit autem cum hoc Rom. Pont. vt in eod. c. fin. probatur, & Abb. ibi not. & Syl. in verb. Irregularitas num. 9. vers. 7. & Nauar. in Man. cap. 25. num. 69. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. num. 6. vers. De dispensatione autem de sent. excom. lib. 6. quamuis, si ordinatus id probabiliter ignorasset, cum eo episcopus dispensaret, in casu scilicet supra à nobis proposito, vt eodem in loco asseruit Couar. & de communi sententia testatur; sicut cum religiosis suis prælatus, vel ante, vel post religionis ingressum ordinem etiam scientes ab hoc susceperint ob c. cum illorum de sent. excom. & vt Couar. eodem asseruit. Sacramenta igitur omnia, quæ charactera imprimunt, & ab excommunicato conferuntur, vt asseruit Abb. in c. veritatis. num. 46. de dol. & contum. & Imol. nu. 13. in fin. quamquam, sicut executionem ordinum non habent, qui ab excommunicatis, multoque minus, qui ab hæreticis ordines suscipiunt; ita nec gratiâ, qui ab eisdem aut cõfirmantur, aut baptismo inicianur, vt habetur in c. etiam corde cum trib. seq. & in §. alij formam ecclesiæ, & in c. hanc regulam. 1. q. 1. & in c. in ecclesia Dei iunct. gloss. eadem q. & in §. ad hoc vers. hæc de malis catholicis dist. 32. etenim, qui ab huiusmodi pœna irretitis sacramenta suscipiunt, quod ecclesiæ, quæ id ipsis vetat, non parent, mortiferè peccant arg. c. 2. de maior. & obed. & vt tradidit Abb. in c. sacris. nu. 8. vers. Tertius per c. significauit de sent. excom. cum mortifero autem peccato gratia esse nullo modo potest. Excipitur tamen vbi, qui confirmatur, baptismum uè ab his suscipit, ipsos ea pœna constrictos esse ignorat; nam, quod tunc non peccat, vt sensit gloss. in c. hanc regulam. §. nemo in verb. Forma. 1. q. 1. & arg. c. cum desideres in verb. Scierit, & ibi not. gloss. de sent. excom. & c. quoniam multos vers. Et eos, qui ignoranter. 1. q. 3. ob eam rem gratia etiam tunc suscipitur. Secundò, vbi necessitate cogente ab eisdem baptismum quis suscipit; nam, quod tunc non peccatur, sed licitè, vel ab hæreticis in huiusmodi casu baptismus suscipitur, vt asseruimus hoc cap. §. seq. ob eam rem & gratia recipitur, vt dixit gloss. in c. hi, qui baptismum in verb. Vt quod 1. q. 1. & in cit. §. nemo in verb. Forma ead. quæst. 1. Postremò excipiuntur infantes, qui aut baptismum recipiunt, aut confirmantur; nam, quod per ætatem non peccant, ob eam rem & gratiam recipiunt; sed de sacramentis, quæ characterem imprimunt, hætenus.

† Tertio ex sacramentis alijs sacramentū Eucharistiæ itidem ab excommunicato, suspenso, interdico, hæretico uè conficitur, vt asseruit Palud. dist. 13. q. 1. art. 2. vers. Tertia conclusio cum seq. lib. 4. & S. Thom. eadem dist. q. 1. vers. Ad tertiam quæstionem eod. lib. & quæst. 82. art. 7. in 3. part. & Syl. in verb. Degradatio. num. 9. vbi & Ricar. idem sentire ait, & in verb. Eucharistia. 2. num. 3. vers. Secundò quæritur, & Tab. eod. 2. nu. 5. vers. Quartò, & gloss. 1. in c. 2. de cler. excom. min. & in cap. qui perfectionem 1. q. 1. & in c. dominus declarauit in verb. Sacrificio ead. q. 1. & in cap. non in vobis de consecr. distinct. 4. & communiter à diuinarum rerum scriptoribus sententiam hanc receptam esse testatur Franc. à Viçt. in summ. sac. concl. 92. idque meritò; nam, vt citati auctores inquirunt, & nos tradidimus in comment. nostr. de sac. in Tab. de Eucharistia. c. 2. num. 3. conficiendi huius sacramenti potestas à sacerdotij characterè proficiscitur, qui humana ratione, vbi inustus est, deleri non potest; vt asseruit Trid. Syn. sess. 7. can. 9. de sac. cum igitur potestas hæc semper adsit, ac suspensione, interdico, excommunicationeque non tollatur; meritò, quacunque censura constrictus quis teneatur, vel denunciatus sit (modò reliqua ad id necessaria adhibeat) ipsum conficiet. † Non debet tamen sacramentum hoc conficere censura ecclesiastica irretitus, vel denunciatus non fiet arg. tot. tit. de cler. excom. min. & eorum, quæ diximus hoc cap. §. 4. † Non itidem ab eodem, si notoriè ea pœna constrictus, denunciatus uè sit, quis sacramentum hoc suscipiet; ex quo enim prohibitum huic est, ne Eucharistiam administret; & alijs, ne ab eodem eam recipiant, prohibitum esse censerit debet: dispositum enim in vno ex correlatiuis, & in alio locum habet arg. l. fin. & ibi DD. C. de indict. vid. toll. & vt not. Bart. in l. 1. C. de cupress. lib. 10. atque ita sensit Petr. de Palud. dist. 13. q. 1. art. 4. vers. Quinta conclusio lib. 4. & S. Thom. dist. 82. art. 9. in 3. part. & Syl. in verb. Eucharistia. 3. num. 5. vers. Quartò, & Franc. à Viçt. in summ. n. 93. quod tamen locum non habet, vbi neque notoriè huiusmodi censura constrictus tenetur, neque pro tali denunciatus est; ab hoc enim suscipi iure potest ob extrauag. ad euitanda, quam supra hoc cap. declarauimus eod. §. 7. † At quid, si in mortis articulo constitutus quis sit, qui verò sacramentum hoc administret, eius solùm facultas detur, qui vel notoriè huiusmodi pœna constrictus, vel pro tali denunciatus est, an legitime ab huiusmodi (sacerdote) Eucharistiam sumamus? Videbatur dicendum legitime id posse; nam & sacramentum pœnitentiæ, & baptismi huiusmodi angustijs detentus à quibuscunque censura constrictis sine offensa suscipit, vt probauimus hoc cap. in §. seq. ergo & Eucharistia summi posse videri debet; nõ enim

Eucha-

Eucharistia sacramentum minus necessarium, quàm baptismus, ac pœnitentia, videtur; nam sicut de baptismo dictum est Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei; & de pœnitentia Nisi pœnitentiam egeritis, omnes, simul peribitis; ita de Eucharistia pronuntiatum est Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Hinc tria hæc sacramenta, vbi re suscipi non possunt, sat est, vt animo suscipiantur, vt habetur in c. baptismi vicem de consecr. dist. 4. & in c. 1. de pœnit. dist. 6. & in c. vt quid paras de consecr. dist. 2. Verùm contrariam sententiam amplexari debemus, vt scilicet neque ab excommunicato, neque à suspenso, neque ab interdico notorio, denuntiatouè Eucharistiam sumamus. Primò ob c. fin. 24. q. 1. vbi potius mortem subeundam, quàm ab hæretico Eucharistiam suscipiendam esse probatur; ergo ab excommunicatis suscipi non debet; nam hæretici excommunicati sunt, vt habetur in cap. excommunicamus. 1. & 2. de hæret. idem probatur in c. subdiaconus. §. sed illud Augustini, atque ita gloss. ibi sensit. Probatur etiam ratione; nam, si ecclesia id voluisset, sine dubitatione, sicut de baptismo, ac de pœnitentia id expressit, vt videbimus in seq. ita de hoc sacramento idè expressisset; at de Eucharistia nihil in hoc casu dixit, sed contrarium potius sensit, vt in cit. cap. fin. probatur; ergo & idem nos sentire debemus. † Verùm inquiet quispiam, quamobrem non idem de Eucharistia constitutum est, vt scilicet ab huiusmodi excommunicato legitime in hoc casu suscipiatur, sicuti de baptismo, ac de pœnitentia constitutum habemus. Gloss. in eod. §. sed illud, varias de re hac rationes reddit; nam primò id propterea factum esse dixit; quoniam plenior peccatorum remissio baptismi susceptione tribuitur, quàm pœnitentiæ, atque Eucharistiæ susceptione; hinc qui in extremo vitæ spiritu baptizantur, nec purgatorium sentiunt, vt habetur in c. nullus expectet de pœnit. dist. 7. quam rationem reddidit etiam in c. ad hoc in verb. Baptismo. dist. 32. hæc ratio mihi non satisfacit; nam, etsi plenior peccatorum remissio baptismi sacramento tribuitur; vberior tamen gratia per Eucharistiam condonatur; quandoquidem in ea fons gratiæ Christus dominus contingitur, vt asseruit Trid. Syn. de hoc sacramento cap. 1. sess. 13. quod alijs sacramentis non contingit. Vnde secundò dicebat gloss. baptismum idcirco & ab hæreticis in huiusmodi casu suscipi posse, quoniam magis necessarius est: hæc ratio itidem mihi non quadrat; nam, sicut de baptismo dictum est Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei; ita de Eucharistia est pronuntiatum Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis; addo rationem hanc in pœnitentia locum non habere, quæ in huiusmodi casu & ab excommunicato legitime suscipitur, vt probauimus hoc cap. §. sequen. Tertio addit gloss. sufficere sic scriptum esse, vt ab hæretico Eucharistia non sumatur: hæc responsio etiam mihi non probatur; absurdum enim est asserere quidpiam iure cautum esse, & id nulla ratione niti; cum ius nisi summo adhibito studio, summaque ratione constituatur arg. §. præterea, & cap. erit autem lex dist. 4. Quartam rationem reddebat gloss. ideo scilicet id fieri, quoniam hæretici in Eucharistiæ sacramento formam ecclesiæ peruertere solent, non autem baptismi: hæc ratio neque mihi arridet; nam & baptismi formam peruertere hæretici solent, vt habetur in §. sed notandum est, quod hæretici, & in cap. si quis confugerit cum seq. 1. q. 1. præterea tollitur ratio hæc per cit. c. fin. 24. q. 1. vbi laudatur, qui ab hæretico Eucharistiam non sumpsit, non, quia Eucharistia non esset, sed quia ab hæretico porrigebatur. Quare adiecit postremò id fieri, quoniam baptismi susceptione & Christi Corpus suscipitur, non e contrario arg. c. nulli est aliquatenus de consecr. dist. 4. ad hanc rationem respondetur per baptismum Christum suscipi, quatenus Christi membrum efficiatur, non autem re sacramentum Eucharistiæ. de quo agimus; præterea, si per baptismum Eucharistiam sumeremus, & baptismus ab hæretico, atque excommunicato suscipitur, ab hæretico Eucharistia sumi posset; quo modo ratio hæc totum contrarium probat. Ego igitur, ne ab excommunicato, minusque ab hæretico Eucharistia sumatur, prohibitum esse ob eam rem censeo; contra verò, vt baptismus, ac pœnitentia recipiatur, permissum; quoniam per baptismum gratia prima datur, vt sensit Trid. Syn. sess. 5. de peccat. origin. vers. Si quis per Iesu Christi domini nostri gratiam, & sess. 6. c. 4. de iustific. & c. 7. vers. Instrumentalis, & Cat. de bapt. cap. de eximijs baptismi fructibus; & per pœnitentiam gratia eadem amissa restituitur, vt ead. Syn. tradidit cap. 14. sess. 6. de laps. & Cat. de pœnit. cap. de fruct. pœnit. vers. Sed nihil profectò iam proderit fidelibus; per Eucharistiam verò gratia augetur, vt sensit Cat. de Eucharist. cap. de fruct. vers. Verùm, quod dicitur Eucharistia gratiam tribuere; at sine prima gratia æternam vitam consequi non possumus (gratia enim Dei vita æterna est) sine gratiæ verò auctione salui esse possumus, vt per se patet; meritò igitur, quò quisque saluus sit, vt à quocunque

baptif-

11 baptismus, ac pœnitentia suscipiuntur, non autem Eucharistia, permittitur. † At inquiet quispiam, sicut in huiusmodi casu constituto factum est, ut Eucharistiam animo hic suscipiat, ita factum esse videtur de baptismo, ac pœnitentia arg. cap. baptismi vicem de consecr. distin. 4. & eorum, quæ dixit Trident. Syn. sess. 6. c. 14. de laps. ad hoc respondetur, primum quod ad infantes hanc baptismi suscipiendi rationem accommodatam non esse; nam, quod eo affecti animo infantes esse nequeunt, quo oportet, ob eam rem, nisi re ipsa baptismum suscipiant, salui esse non possunt, ut de baptismo tradidit Cat. de necessit. bapt. quo ad natu maiores itidem tutior minus via hæc est; nam, quod hac ratione, ut baptismum scilicet flaminis quis saluus sit, anteaquam vitam hunc detestari, nec non peccatorum, quæ commisit, pœnitere ipsum oportet, ut tradidit Trid. Syn. cap. 6. de mod. præparat. ad iustific. sess. 6. & cap. 1. de necess. pœnit. sess. 14. hæcque multo magis ab eo postulantur, qui baptismum iam suscepit, quod sine pœnitentiæ sacramento peccatorum veniam consequatur, ut ead. Syn. tradidit sess. 6. cap. 14. de laps. at, an hoc animo, & ut oportet, peccata detestetur, dubitari facile potest, cum de suo facto quis dubius semper esse possit, ut perbellè declarauit Cat. de pœnit. cap. quibus vijs ad virtutem pœnitentiæ peruenitur vers. In primis autem explanandum, & cap. de confess. & illius necess. vers. Primum itaque docendum est; qua dubitatione, ac sollicitudine leuamur, ubi re ipsa sacramenta hæc suscipimus, ut Cat. eisdem in locis dixit; etenim & clauium virtute, qui contritus non est, contritum fieri vulgo à diuinorum rerum scriptoribus dicitur; iure igitur, ut tutiorem viam sequamur, quod faciendum est, ubi de salute animæ agitur arg. c. iuuenis de spons. ut ab excommunicato huiusmodi necessitate oppressus baptismum, ac pœnitentiam, non autem Eucharistiam, suscipiat, permittitur; non enim in discrimine hoc versamur, si erga Eucharistiam eo ardenti animo, quo debet, non feramur; nam, quod nihilominus in gratia sumus, ob eam rem salui esse possumus, etiam si eo animo Eucharistiam non suscipiamus: Eucharistiam igitur ab excommunicatis, censuræ alia constrictis denuntiatis, notorijsue nec, necessitate cogente, multo minus ab heretico, si diuinam offensam effugere velimus, suscipiemus; quamuis nihilominus Eucharistiam, ut vidimus, ijdem conficiant. † Pœnitentia verò ab ipsis non conficitur. Primò, quoniam ad sacramentum hoc administrandum præter sacerdotij characterè iurisdicção aut ordinaria, aut delegata, earundemque usus necessariò requiruntur, ut probatur in c. omnis, & ibi not. DD. de pœnit. & ut nouissimè tradidit Trid. Syn. sess. 14. cap. 7. de cas. referuat. in prin. & S. Thom. dist. 17. quæst. 3. art. 2. vers. Respondeo ad effectum lib. 4. & Nauar. in Man. c. 4. num. 5. cum seq. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. num. 7. vers. Sexta, & septima conclusio de sent. excom. lib. 6. & lib. 1. cap. 10. num. 11. variat. resolut. ubi rem hanc pluribus comprobauit, & nos in comment. nostr. Tab. de pœnit. cap. 2. nu. 4. quo iurisdicçãois vsu hac ratione censura constricti carent arg. c. ad probandum de re iud. in antiq. & cap. 1. de off. vic. lib. 6. & c. 1. de suppl. negl. prælat. eod. lib. & c. si is, cui de off. deleg. eod. lib. & cap. vn. ne sed. vac. eodem lib. cum simil. & ut asseruit id pluribus Couar. eod. §. 6. num. 7. vers. septima conclusio; ex quo igitur iurisdicçãois vsu non habent, si id conentur, nihil agent. Secundò, quoniam, ut baptismus, pœnitentiæque à censura constrictis suscipiantur, atque idcirco ut suscepta valeant, permittitur, ubi in mortis articulo quis constitutus tenetur, ut probauimus infra hoc cap. §. seq. ergo aliàs secus arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Tertio, quoniam, qui censura irretitis, quò ab ipsis absoluantur, peccata confitentur, mortiferè peccat, ut qui ab ijs sacramentum recipere conetur, à quibus ne recipiatur, ecclesia vetuit; quo casu mortiferè peccatur arg. c. 2. de maior. & obed. & c. sacris de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt, & ut dixit Couar. eod. §. 6. nu. 7. vers. sexta conclusio; ergo sacramentum non suscipit, nec collatum valet; nam hic in mortifero peccato est, ac propterea contritionem non habet, quæ necessaria pœnitentiæ sacramenti pars est, ut asseruit Trid. Syn. sess. 14. cap. 3. & can. 4. & Cat. eod. cap. de part. integr. pœnit. Accedit ad hæc, quò effectus sacramenti pœnitentiæ vniuersi à gratia sacramenti emanant, quam gratiam non recipit huiusmodi pœnitens, qui ab his sacramentum hoc recipere conatur; iure optimo igitur pœnitentiæ sacramentum ab huiusmodi censura irretitis administratum non valet, atque sic dixit Couar. ead. conclus. sexta, & Nauar. in Man. cap. 9. num. 8. & Io. Med. de confessione tract. 2. q. 2. concl. 6. de absolute tributa à Curato excommunicato denunciato, & de absolute tributa ab excommunicato manifesto ob violentam clerici percussione eod. concl. 5. Contra quam sententiam tamen non nulla facere videntur. I t primò extrauag. ad euitanda, quæ permittit, ut ab excommunicatis, censuraque alia constrictis sacramenta suscipiantur: verum ad hoc facile respondetur per eam constitutionem id permitti, ubi nec denunciati, nec notorij sunt; at nos de notorijs, ac de denunciatis agimus. Secundò id repugnare videtur

videtur, quoniam contingere potest, ut pœnitens id nesciat; ergò in casu hoc sacramentum administratum saltem valere debet arg. c. Apostolicæ de cler. excom. min. ad hoc etiam respondetur rationem hanc nihil facere; ex quo enim huiusmodi censura constricti iurisdicçãois vsu non habent, pœnitentis inscitia ipsis eam tribuere non potest arg. l. priuatorum. C. de iurisdicção. omn. iud. atque sic asseruit Io. Med. de confitente peccata ei, qui nominatim excommunicatus denunciatus est, sed id confitens ignarus fecit in tract. 2. de confessione q. 23. & Couar. eod. nu. 7. vers. septima conclusio: nec obstat cit. c. Apostolicæ; nam quis ibi ob inscitiam excusatur, quò minus in pœnam incidat, non autem, ut quidpiam consequatur, ut DD. ibidem not. Postremò contra facere hoc videtur, quia, si censura constrictus etiam denunciatus alicubi sit, & alibi id ignoretur, vniuersa, quæ ex publico officio agit, valent arg. l. Barbarius, & ibi not. DD. ff. de off. prælat. & c. nihil, & ibi Abb. ac reliqui de elect. & ut nos supra tradidimus cap. 2. §. 2. 1. ad hoc etiam respondetur illud cõtingere, ubi communiter hoc ignoratur; at nos agimus, ubi communiter id scitur: pœnitentiæ sacramentum igitur ab excommunicato, censuræ alia constricto denunciato, notoriouè nec administrari potest, nec administratum valet; ac propterea nec ab ipso suscipi debet: id quòd locum habet, vel pœnitens id ignoret, ut diximus, & ut asseruit Couar. eod. vers. septima conclusio; quare pœnitens confessionem iterabit, ubi illud nouerit, sicut dixit Couar. eod. Excipitur autem, ubi censura hic irretitus nec notorius, nec denunciatus est, sed solum est excommunicatus, suspensus, interdictusue per sententiam à iure, vel ab homine, vel à statuto latam; nam in hoc casu sacramentum pœnitentiæ ab hoc suscipi potest, & absolutio tributa valet, nec confessionem iterari necesse est, ut asseruit Io. Med. eod. concl. 4. & Nauar. in Man. cap. 9. num. 9. & Couar. eod. num. 7. vers. quinta conclusio, & vers. Primum posse, & hoc ob extrauag. ad euitanda, quæ constitutio & in diuinis cum his excommunicatis communionem nobis permittit, ab his ergò legitime sacramentum pœnitentiæ recipiemus; tum quòd ob eam permissionem non peccamus; tum quòd, quicquid agit excommunicatus ratione publici officij valet, modò nec notorius, nec denunciatus sit arg. c. ad probandum de re iud. Hæc autem exceptio locum habet, etiã si quis sciens ab excommunicato sacramentum pœnitentiæ suscipiat, ut concludit Nauar. eod. cap. 9. num. 10. vers. est tamen dubium, & Couar. eod. vers. Primum; etenim per cit. extrauag. permittitur nobis excommunicati communicatio in diuinis, etiam si eum excommunicatum nouerimus. Nec obstat dictum Cald. communiter receptum in cit. cap. ad probandum, scilicet actus omnes ab excommunicato etiam occulto ratione publici officij factos in eius fauorem non valere, qui sciens excommunicati opera vitur, nam ante cit. extrauag. locum illud habebat, non autem post, ut asseruit Nauar. eod. & ut nos alibi diximus. Postremò excipitur, ubi communiter in loco pro tali non haberetur ob cit. l. Barbarius, quòd locum habet in omnibus sacramentis, atque alijs, quæ ratione publici officij geruntur. Pœnitentia igitur ab huiusmodi censura constrictis administrata in casibus his exceptis valebit. † Non demum extrema vnctio conficitur; nam, quòd & sacramentum hoc valeat, qui illud suscipit, contritum esse oportet, atque gratia non carere, ut tradidit Scot. dist. 23. concl. 2. lib. 4. & S. Thom. dist. ead. quæst. 2. art. 1. & Scot. dist. ead. quæst. p. art. 2. concl. 3. & Bacch. dist. 24. quæst. 1. art. 5. in fin. non enim sacramentum hoc ad gratiam recuperandam, sed ad eam, quæ adest, nouo genere augendam de eorundem autorum sententia confertur, ut sensit Cat. de extrem. vnct. cap. de præparat. vers. Neque enim hoc sacramentum, & nos tradidimus in tab. ead. cap. 14. nu. 3. at, qui sciens ab hoc extremam vnctionem recipit, mortiferè peccat arg. cap. 2. de maior. & obed. & c. sacris de ijs, quæ vi, metusue in fine, sicut etiam supra conclusimus de suscipiente sacramentum pœnitentiæ; ergo sacramentum hoc non recipit; nam, ex quo sic peccat, Dei gratia priuatur, ut per se patet, ac propterea ob ea, quæ diximus, sacramenti huius particeps esse non potest. Nec obstat, si dicatur, ex quo ægrotis tribuitur, qui probabiliter morituri existimantur, ac propterea ijs, qui in articulo mortis constituti sunt, tribui posse debet, ac suscipi, sicut baptismus, ac pœnitentia, ubi præsertim alterius, qui eam ministrat, facultas non datur; nam sacramentum hoc necessarium non est, cuiusmodi duo proximè dicta sunt, ut sensit Cat. de sac. cap. de præstantia, & differentia sacramenti; cum igitur non eadem ratio infir, meritò nec idem statui de ipso debet arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. Non itidem repugnat, si dicatur saltem, ex quo, qui sacramentum hoc suscepit, peccati eum pœnituerit, sacramenti effectum ipsum recuperaturum, sicut in baptismo, in cõfirmatione, atque in ordine contingit, ut haberetur in c. ostenditur de consecr. dist. 4. & in c. tunc valere ead. dist. & ut nos comprobauimus in comment. nostr. de baptis. cap. 18. num. 6. nam idcirco illud ibi fit; quoniam ob characterem, qui cum peccato esse potest; & ei, qui mortiferi peccati culpa pollutus est,

tus est, ea sacramenta valent; ac propterea mirandum non est, si peccati culpa, quasi impedimen-
to quodam, sublata, deinceps gratia adueniat (adest enim ob characterem iam sacramentum, vt
diximus) at hic sacramentum non adest (nō enim per extremam vñtionem character imprimi-
tur, vt hoc notum, non aliud etiam remanet) iure igitur, cum nihil insit, nihil etiam sublata culpa
vi administrati sacramenti, quod nullum fuit, accedere potest; nam, quod nullum est, nihil ope-
rari potest; vt igitur iteretur, quò ipsius effectus suscipiat, sine dubitatione oportet: nec extrema
vñtio igitur ab excommunicato notorio, denuntiato, sicut nec ab interdicto, ac suspensio ad-
ministrata valebit. Excipio tamen casus omnes, quos supra in pœnitentia excepi. Secundò, vbi
sacramentum hoc suscepturus ministrum sic affectum esse probabiliter ignorat; id enim con-
tingere potest arg. c. fin. qui matrim. accus. poss. & c. Apostolicæ de cler. excom. min. Nec repu-
gnat, quòd in pœnitentia contrarium in hoc casu asseruimus; nam ad pœnitentiam administran-
dam iurisdicção necessariò postulatur, vt vidimus, quæ cum censura impediatur, restitui ob insci-
tiam alicuius non potest, nisi communis error sit; at ad extremam vñtionem tribuendam non
omnino necessaria in ministro iurisdicção requiritur, sed, vt sacerdos sit, vt probauimus in tab.
de extrem. vñct. cap. 2. num. 3. cum seq. in suscipiente verò, ne mortiferi peccati sibi conscius sit,
vt supra diximus, & probauimus in ead. tab. cap. 14. num. 3. cuiusmodi hunc esse facimus: cum
igitur & minister potestatem habeat, suscipiens verò habilis, fiet, planè, si reliqua ad id necessa-
ria adhibeantur, quin sacramentum conferatur, fieri non potest; sic enim & sacerdos excommu-
nicatus consecrat, vbi materiam ad id aptam habet, vt antea vidimus: sed de sacramentis ha-
14 ctenus; de matrimonio autem alibi agemus cap. 7. §. 2. tab. 2. † Quartò valent quoque consecra-
tiones à censura irretitis aut denuntiatis, aut notorijs celebratæ, vt consecratio ecclesiæ, cœmi-
terij, aræ, calicis, patenæ, vestimentorumq; omnium, quæ ad diuina peragenda pertinent; aquæ,
quæ de more asperguntur, qui in ecclesiam ingrediuntur; consecratio itidem Abbatum, nec non
virginum, sicuti etiam sponsi, ac sponsæ benedictio, & huiusmodi generis; nam omnia, quæ in
exterioribus benedictionibus, consecrationibusq; consistunt, si per notorium excommunica-
tum gesta sint, non antè ipsi Christi fideles vti debent, quàm reconcilientur, vt dixit, ac pro re-
gula posuit Abb. in c. consuluisti de consecr. eccl. vel altar. num. 5. & sequitur Syl. in verb. Con-
secratio. 2. num. 6. vers. Sextò, & Tab. eod. num. 8. vers. Septimò in fin. & Angel. eod. 2. num. 6. &
Marian. Socin. Sen. in cap. sacris. num. 47. vers. sed circa prædicta de sent. excom. ergò ipsorum
consecratio valet, reconciliatio enim eius fit presertim, quod consecratum ratione quapiam pol-
lutum est arg. cap. consuluisti, & cap. fin. de consecr. eccl. vel altar. in antiq. & cap. vn. eod. lib. 6.
idem quoq; sentit Host. quem refert Abb. in cap. 2. de sac. non iter; nam altare, Christma, indu-
mentum, aliaue inanimata à schismatico consecrata suo effectum non carere asseruit; imò nec re-
conciliatione ipsa egere existimauit: eandem sententiam ego quoq; sequor, & ratione hæc pro-
bo. Quotiam per excommunicationem, censuramue aliam nec ministris ordinum potestas om-
nino admittitur, vt vidimus supra de consecr. Eucharist. nec virtute forma priuatur, quò minus
suos effectus operetur; nec res alias ad consecrandum habilis minus habilis redditur, vt de ex-
communicato, qui ordinem suscipit, probatur in c. cum illorum de sent. excom. si ergo per cen-
suram ecclesiasticam nec efficientis causæ virtus, nec formæ vis tollitur, nec materiæ natura im-
mutatur, iure consecratio ab excommunicato, censurauè alia constricto rite, vt oportetq; cele-
brata valebit; etenim, sicut sublata causa, effectus esse desinit arg. cap. cum cessante de appell. &
l. 1. cum seq. ff. de usufruct. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. ita è contrario causa posita,
effectus quoque poni debet, vt, quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum
in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. sine dubitatione igitur consecrationes huiusmodi ab hisce
celebratas valere concludimus, atque sic dixit Durand. in rationali diuinorum officiorum de
eccl. dedicat. cap. 6. num. 46. vers. Deniq; si eccl. lib. 1. & de communi testatur Abb. in c. verita-
15 tis num. 42. de dol. & contum. † Atqui an reconciliatione eadem egebunt? Io. And. reconci-
lianda hæc esse asseruit in c. consuluisti, vbi eum refert, ac sequitur Abb. de consecr. eccl. vel al-
tar. & c. 2. in fin. de sac. non iter. & Durand. eod. & Marian. Socin. Sen. in cap. sacris. nu. 47. vers.
sed circa prædicta de sent. excom. Pro qua sententia facit primò regula supra posita, reconcilian-
da scilicet omnia prius esse, quàm Christi fideles ipsi vtantur, quæ in exterioribus benedictio-
nibus, consecrationibusq; consistunt; si à notorio excommunicato hæc gesta sint. Præterea, quoniã
& ecclesia ab excommunicato huiusmodi consecrata reconciliatur (polluitur enim & ipsa, vt di-
xit idem Io. And. in eod. c. consuluisti, vbi quoque Abb. & Syl. eod. & supra citati auctores, & Na-
uar. in Man. cap. 27. num. 258.) reconciliatur quoque altare ab eodem consecratum, vt inquit
Syl. in

Syl. in verb. Altare. num. 7. vers. Vndecimò in fin. & tab. eod. num. 9. vers. Sextò; ergò & reliqua
reconciliatione egere videntur. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Host. vt scilicet
hæc reconciliatione non egeant, sic enim refert Abb. in c. 2. de sac. non iter. Quam sententiam
ratione hæc probat; nam, si consecrata à censura irretitis reconcilianda essent, & Eucharistia ab
eisdem consecrata, nec non baptismus, & confirmatio administrata reconcilianda essent; at illa
non reconciliantur; ergò neque hæc reconciliabuntur: hæc ratio mihi non satisfacit; Non, quod
de sacrosancta Eucharistia inquit; nam, quòd reconciliatio huiusmodi aqua vino admixta, cine-
reg; adhibito cōficitur, vt tradidit Abb. in c. proposuisti. nu. 4. de consecr. eccl. vel alt. & hæc re-
conciliatio ad Eucharistiam accommodata non est, vt per se patet, ob eam rem ecclesia non ca-
uit, vt reconciliatio hæc fieret: addo etiam ob sacramenti dignitatem id factum esse; quandoqui-
dem tantum sacramentum apud homines nec opinione illud pollutum concipi voluit: Non
illud etiam de baptismo, atque de confirmatione mihi satisfacit; nam imò baptizati ab his per
manus impositionem reconciliantur, vt de baptizato ab hæretico habetur in c. hi, qui baptisma
1. q. 1. & c. hanc regulam, & c. Arrianos, & §. ex eo, & c. manus ead. q. 1. etsi ergo non eadem ra-
tione; qua ecclesia, atque altare, tamen alia reconciliantur, sicut etiam de ordinato ab excom-
municatis, qui tunc reconciliatur, vbi cum ipso dispensatur, vt supra diximus, & vt habetur in c.
cum illorum de sent. excom. proposita igitur ratio nihil facit. Vnde secundò sic tacitò argumen-
tatur Host. ad hæc reconcilianda nec preces, nec forma ab ecclesia præscripta sunt, imò nec iure
cautum est, vt reconcilientur; ergo neque nos id asserere debemus: ad hanc rationem etiam
respondetur. id propterea factum, quoniam hæc non sic frequenter polluuntur, vt ecclesia, ac
cœmeterium; at, quando lex alicuius mentionem facit ob frequentiore eius vsum, non pro-
pterea casus alios minus frequentes excludere intelligitur, vt dixit gloss. communiter recepta
in clem. 1. in verb. Præsidentes de rescript. & in l. vn. in verb. sponsam. C. de rapt. virg. etsi ergo
à lege ommissa hæc sunt, pro non ommissis tamen ob hanc rationem haberi debent: ac planè quæ
ratio suadet, vt ecclesia ab excommunicato consecrata polluta magis sit, quàm reliqua supradic-
ta? metirò igitur & hæc reconciliari debent, quamuis non eadem ratione; nam ordinati per di-
spensationem, vt diximus, quod & de abbate benedicto existimamus; baptizati, atque confir-
mati, sicut sponsus, ac sponsa, & virgo. Deo dicatæ, & benedicta per manus impositionem; res
verò non animatæ, vt ecclesia, cœmeterium, atque altare per reconciliationem; neq; iniuria; nam
reconciliatio hæc fit, quò ad sacramenta, & benedictionem sponsi, ac sponsæ, vt gratiam sacra-
mentorum consequantur, & vt ecclesiæ obtemperantes ipsi reconcilientur, à qua ab excommu-
nicato spiritualibus recipiendis quodammodo defecerant: quò igitur reconciliati ecclesiæ vi-
deantur, ob eam rem impositio fit arg. 26. q. 6. quò ad ordinatum autem ab excommunicato, vt
ordinis munera legitime obeat, id quod fit dispensatione; ecclesiæ demum, vestes, atque alta-
ria reconciliantur, quò ipsis vestibus licite vtamur; reliqua verò, vt in ipsis diuina faciamus;
16 à priori sententia igitur non discedemus. † Non idcirco tamen, qui in ecclesia sic polluta, an-
tequam reconcilietur, diuina facit, irregularis efficitur; nam iure id cautum non est, atque idcir-
co irregularitatem hic effugit arg. c. is, qui de sent. excom. lib. 6. atq; ita inquit Gemin. & Io. And.
ab eodem relatus in c. vn. nu. 4. vers. Quæro, an celebrans de consecr. eccl. vel altar. lib. 6. & Syl.
in verb. Consecratio. 2. in fin. vbi communem opinionem hanc sentit, & Tab. eod. 2. nu. 10. vers.
Nonò; grauius tamen hic offendit, ac propterea punietur: reconciliatio denique à quibus fiat,
dixit Abb. in c. aqua. num. 2. de consecr. eccl. vel altar. & Syl. in verb. Consecratio. 2. num. 8.

S Y M M A.

1	Necessitate urgente baptismus administrari ab excommunicato, interdicto, suspensioq; potest.	2	Necessitate urgente non peccat excommunicatus, si baptismum administret.
2	Necessitate urgente baptismus administrari ab excommunicato, censurauè alia irretito debet.	3	Necessitate urgente baptismus, carimonij nō adhibitis, ab excommunicato conferri debet.
3	Necessitate urgente excommunicatus baptismum legitime administrat.	4	Necessitate urgente ab excommunicato baptismus peti potest.
4	Necessitate urgente si baptismus ab excommunicato, censurauè alia irretito consecra-	5	Necessitate urgente baptismus ab excommunicato peti debet.

- 9 *Necessitate urgente, infantem baptizandum excommunicato offerre possumus, ac debemus.*
 10 *Necessitate urgente, si plures presentes ad sint, qui excommunicati non sunt, an ab excommunicato baptismus legitime petatur.*
 11 *Necessitate urgente, an penitentia sacramentum ab excommunicato suscipi possit, & susceptum an valeat.*

- 12 *Necessitate urgente, esto excommunicatus, penitentia sacramentum administret, an caerimonias de more adhibere possit.*
 13 *Necessitate urgente, an penitentia sacramentum ab hæretico quis suscipere possit.*
 14 *Necessitate urgente, Eucharistia ab excommunicato, censuræ alia irretito recipi non debet.*

XVII.

- 1 §. Quinto excommunicatus, censuræ alia irretitus spiritualia administrando, aliquando etiam non peccat, vbi scilicet necessitate urgente baptismum administrat; nam, si mortis periculum cuius impendat, & baptizari ille velit; eius verò, qui legitime baptizat, potestas non detur, excommunicatus baptizare eum poterit, vt tradidit Cat. De bapt. vbi de ministris agit vers. Iam vero, à quibus, ibi Extremus ordo, & Marian. Socin. Senior in c. sacris. num. 42. vers. Circa secundum, ibi & prædicta intelligo de sent. excom. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 6. nu. 8. vers. Octava conclusio eod. lib. 6. Sed, quoniam materia hæc dubitationes non nullas habet; ideo, quò ipsius absolutam cognitionem habeamus, hæc contemplabimur, primò an excommunicatus, suspensus, interdictusue baptizare debeat; deinde an legitime id possit; tertio an caerimonias baptismi adhibere queat; quartò an peccet; quintò an baptismus valeat, si ab ipso administratur; sextò an tunc à censura constricto legitime petatur; septimò quid iuris, si alius non excommunicatus præsens adsit. † Quò ad primam igitur asserendum est excommunicatum, interdictum, suspensumue in huiusmodi casu baptismum administrare debere. Primò, quoniam, vt in necessitate hac constitutum quisque baptizat, diuino præcepto cautum est, vt tradidit. Scot. dist. 5. quest. 2. vers. & per hoc apparet lib. 4. & sequitur eum Franc. à Viçt. in summ. sacramen. cas. 30. vers. Tempore verò necessitatis; ergo ei parendum est arg. c. 2. de maior. & obed. & c. 1. & c. fin. de constit. atque idcirco baptismum sic affectus administrare debet, cum eo iure nemo exceptus sit. Secundò, quoniam, qui in hoc casu constitutum non baptizat, punitur, si ille non baptizatus moriatur; Quicumque presbyter in prouincia propria, vel in alia, vel vbiunque inuen- tus fuerit, dicitur enim in c. quicumque de consecr. dist. 4. vbi commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, vel pro intentione itineris, vel de aliqua excusatione; & sic sine baptismo moriatur, deponatur. Ecce hic punitur, qui in huiusmodi articulo constitutum non baptizat, si moriatur; ergo & excommunicatus, interdictus, suspensusue punitur; tum quò constitutio illa generaliter loquitur ob dictionem illam Quicumque, quæ generalis est, ac propterea generaliter est accipienda arg. l. Iulianus. ff. de leg. 3. tum quò nulla excusatio admittitur, ac recipitur ob verba illa Vel pro intentione itineris, vel de aliqua excusatione; dicitio enim illa Aliquis quam- cunque significat, vt sensit gloss. communiter recepta in clem. vn. in verb. Aut earum parte de for. compet. si ergo excusatio nulla accipitur; neque illa, quò quis interdictus, excommunica- tus, suspensusue sit, accipitur. Confirmatur sententia hæc; quoniam excommunicatus, multoq; magis interdictus, ac suspensus, fame pereuntem si quem videat, ei opem ferre debet; ne corpus intereat arg. c. pasce. distin. 89. ergo multò magis, vbi quem in articulo mortis constitutum videt, baptizare ipsum debet, ne ipsius anima in æternum pereat; cum ipsa longè præcipior corpore sit. Non repugnat modò, si dicatur censura constrictum sacramenta administrare non posse arg. c. pen. de sent. excom. in antiq. & cap. 1. eod. lib. 6. & cap. 1. de re iud. eod. lib. nam in baptismo huiusmodi necessario tempore locum non habet, vt ipsa ecclesia declarasse videtur in cit. c. quicumque de consecr. dist. 4. præterea, esto ecclesia id nollet, quò ne existimandum quidem est, (quæ enim ipsius pietas est, vt pia mater saluos omnes esse vellet arg. c. super eo de hæret. lib. 6. & ibi not. gloss.) tamen diuino præcepto; quo quis, vt baptismum suscipiat, præcipitur; magis, vt superiori, ac maiori parendum esset, vt dixit Scot. ead. dist. 5. q. 5. vers. Et per hoc apparet; à proposita igitur sententia non discedemus, quam speciatim secutus est Scot. ead. quest. 2. vers. Præterea plus tenetur excommunicatus, & Franc. à Viçt. eod. cas. 30. & eandem amplexus vide- tur etiam Nauar. in Man. cap. 22. num. 6. vers. Tertio; nam mortifere eum peccare asseruit, qui est in causa, aut in notabili culpa, vt aliquis sine baptismo moriatur; aut renuit dare baptismum petenti in articulo mortis, cum nullus eo aptior ipsum baptizare velit. † Quò ad alteram au- tem, an scilicet censura constrictus necessitate urgente baptismum legitime conferat; vt rem hanc

- hanc paucis expediam, legitime id posse concludendum est, vt asseruit Marian. Socin. Senior in c. si quis propter. num. 10. in vers. Quintò sequitur de furt. nam, vt baptismum in huiusmodi necessario tempore sic affectus administret, & ius diuinum, & ecclesia id ei præcipit, vt supra vidi- mus; ergo legitime functionem hanc obit; non enim ius præsertim diuinum quicquam fieri præ- cipit, quò minus legitimum sit arg. c. ius generale dist. 1. & c. erit autem lex dist. 4. & l. memine- rim. C. vnde vi; non solùm igitur excommunicatus, interdictus, suspensusue administrare baptis- mum necessitate urgente debet, verùm etiam legitime id potest: ex his duabus propositis con- clusionibus iam duas alias, quas inquirendas nobis proposuimus, dissolutas habemus. † Primò, si baptismus à censura irretito administretur, ipsum valere; ex quo enim baptismum hic confer- re potest, ac debet, vt vidimus, si ipsum conferat, planè eum valere concludendum est; nam, & extra necessitatem si ab eodem administretur, valet arg. c. si qui apud illos cum seq. & c. osten- ditur, & c. nullus ead. dist. & c. ad hoc verò. §. hæc de malis dist. 32. & vt asseruit S. Thom. dist. 5. art. 4. lib. 4. & Scot. ead. dist. q. 1. & nos in comment. nostr. de sacram. in Tab. de baptis. c. 3. nu. 2. multò magis igitur necessitate urgente. † Alteram conclusionem quoque absolutam illinc ha- bemus scilicet censura constrictum in hoc casu baptismum conferendo non peccare; tum quò, ex quo diuino, & ecclesiæ iure id præcipitur, qui permissus est te lege huiusmodi odi, & multò magis iu- bente quidpiam facit, non peccat arg. c. qui peccat 24. q. 3. & l. Gracchus. C. de adult. tum quò censura constrictus aliàs baptismum administrando eam rem offendit, quoniam contra ius diuinum, ecclesiæq; voluntatem facit; quò in hoc casu non fit, vt ex dictis patet; ergo id ei pro peccato tribui non debet arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. & cap. cum cessante de appel. censura igitur vinculo constrictus in hoc casu baptismum administrando censura vitio non peccabit; nò enim culpa, sed pœna censura est, cuius effectus in hoc casu suspenditur, sicut aliàs suspendi solet, vt habetur in c. fin. de sent. excom. lib. 6. & in c. responso eod. in antiq. Verùm quid si censura obli- gatus mortifero peccato etiam detineatur, an conferendo baptismum peccet? hanc questionem, quam tetigit S. Thom. dist. 5. q. 4. lib. 4. & Syl. in verb. Baptismus 3. num. 5. vers. Quartò, quò ad rem nostram ipsa non pertinet, ob eam rem prætermittimus, atque ad reliquas quæstiones transibimus; satis enim habemus necessitate urgente nec excommunicatum, nec suspensum, nec interdictum baptismum administrando censura vitio peccare. † Quoniam igitur à censura con- strictis necessitate urgente baptismum administrari posse vidimus, an tunc caerimonias, quæ ad baptismum administrandum adhiberi debent, adhiberi ab his poterunt? vt exorcismi, & cate- chismus, de quibus in ead. Tab. de baptis. nos egimus cap. 4. num. 6. & cap. 28. planè dicendum videbatur eas ab hisce adhiberi posse; nam, vbi quidpiam alicui conceditur, cum omnibus suis qualitatibus concessum illud esse existimatur arg. l. si quando. C. de inoff. test. ergo, ex quo cen- sura constrictis præcipitur, vt in huiusmodi necessitate baptismum administrent, & vt caerimo- nijs, quæ de more adhibentur, adhibitis id queant, permissum ipsis esse videri debet. Atqui con- trariam sententiam amplexari nihilominus debemus, vt scilicet huiusmodi caerimonias adhibere censura constricti non possint. Sic enim sensit Cat. de bapt. c. de min. & Syl. in ver. excoicatio 3. vers. Vigesimo secundo, & Tab. eod. 1. n. 7. Et probatur id ratione, nam excoicatus, suspensione, interdictoue impeditur, quò minus sacramenta administret, cõi iure baptismum administrare ne- quit, excipiturq; solùm, vbi necessitas cogit; tunc enim, ne quis sine baptismo à vita discedat, & ipsis, vt baptismum administrent, permittitur, vt vidimus; at huic necessitati per simplicem bap- tismi administrationem, caerimonijs scilicet non adhibitis subuenitur; non enim ad baptismi susce- ptionem necessario ipsæ postulantur arg. c. nec quenquam vers. Quod si aliquis de consecr. d. 4. & vt sensit Cat. de baptismo cap. de rit. & caerim. incip. Restat nunc, & cap. de ministro incip. Iam verò, & Vig. cap. 16. §. 1. vers. 6. & communiter diuinarum rerum scriptores; ergo caerimonijs nò adhibitis administrare baptismum debet, quò limitata causa limitatum producat effectum arg. l. in agris. ff. de acquiren. rer. dom. etenim, ex quo eis baptismi administratio permittitur, vt ei necessitati subueniant, idq; simplici administratione baptismi fit, non autem caerimoniarum ad- hibitione, vt probatur in cit. c. nec quenquam vers. Quod si aliquis, iure id solùm, quo necessita- ti ei consulitur, non aliud facere debent; alioquin extra cancellos sibi præscriptos egredierentur; quippe qui aliud facerent, quod ei necessitati non subueniret. Accedit, quò hac ratione commu- ne ius minus corrigitur, quò fieri debet arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. 1. C. de dot. pro- miss. nam communi iuri, quo cautum est, ne censura baptismum administraret, derogabitur solùm in necessarijs; in alijs verò ab ipso iure non discedemus. Non obstat modò cit. l. si quando. C. de inoff. testam. nam ibi de necessarijs ad testamentum faciendum agitur, ad quorum normam

testamenti faciendi facultas cui concessa est, is facere illud debet; at nos de ceremonijs agimus, quæ necessario non adhibentur; quatenus enim pertinet ad ea, quæ ad baptismum conferendum necessario postulantur, sine dubitatione concessa illi esse concedimus; ab ea igitur sententia non discedemus, & de questione hac satis. † Quò ad sextam itidem questionem propositam, an legitime ab excommunicato, suspenso, interdictouè quis in articulo huiusmodi constitutus baptismum petat, ac propterea non peccet; legitime baptismum peti sine dubitatione asserendum est. Sic enim probatur in c. ad hoc vers. Stephanus verò dist. 3. 2. Et dum fortè catholicus nō inuenitur, dicitur enim ibi, sanctius est ab hæretico baptismi sacramentum sumere, quam in æternum perire: hæc ibi; si ergò baptismum ab hæretico sumere sanctius est, qui & ipse cōstrictus excommunicatione tenetur, vt habetur in c. excommunicamus. 1. & 2. de hæret. imò simplici excommunicato peior est; iure ab excommunicato, suspenso, interdictouè suscipere baptismum licet. Idem probatur in c. si quem forte 24. q. 1. Sic quoque asseruit Gloss. in c. 1. de cler. non ord. min. & Scot. dist. 5. q. 2. vers. Potest etiam forte non recipere lib. 4. & S. Thom. ead. dist. q. 4. vers. vel si sit in articulo necessitatis, & Ricard. de Med. Villa. ead. dist. 5. art. 3. q. 4. vers. Respondeo, & D. Dionys. Carth. ead. dist. q. 1. in fin. & Tab. in verb. Baptismus. 6. num. 3. vers. nec aliquis debet accipere, & Franc. à Viçt. in summ. sac. cas. 3. o. vers. Tempore verò necessitatis. Ac planè, si in eo casu ipse excommunicatus (cui magis prohibitum est, ne aliorum communionem utatur, quam, ne alij sua arg. c. 1. de excep. lib. 6. iunct. c. intelleximus de ind. in antiq. & c. illud de cler. excom. min. & arg. cit. extrauag. ad euitanda) baptismum conferre potest, idque, ne in eo articulo constitutus sine baptismo è vita discedat, & ita ob eius commodum excommunicato facultas hæc tribuitur; multò magis ipsemet, qui huiusmodi angustijs detinetur, baptismum ab excommunicato, censurauè alia cōstricto petere poterit; nam propter quod vnum quodque est tale, & illud magis tale. Præterea præceptum de baptismo suscipiendo maius est præcepto ecclesiæ de præcisio uitando, vt dixit D. Dionys. Carth. eod. Accedit etiam, q̄ in huiusmodi casu ipsi censura cōstricto permittitur, vt legitime baptismum administrat; ergo & ei, qui in eo articulo constitutus est, concessum esse videtur, vt petat, atque accipiat; dispositum enim in vno ex correlatiuis & in altero locum habet, vt tradit Ias. ac DD. in l. fin. C. de indiçt. vid. toll. & not. Bart. in l. 1. C. de cupress. lib. 1. 1. Postremò si, ne quis fame pereat, ei permittitur, vt ab excommunicato, quæ ad victum necessaria sunt, sibi paret, vt habetur in c. inter alia. §. illud autem de sent. excom. & in c. quoniam multi. 1. q. 3. multò magis, ne anima in æternum pereat, ab eodem baptismum suscipere licebit; in articulo mortis constitutus igitur baptismum suscipere ab excommunicato, suspenso, interdictouè poterit. Quæ regula in hanc sententiam accipitur, vbi denunciatus, notorie censura cōstrictus is est, à quo baptismum suscipitur; nam alias, vbi neq; denunciatus, neque notorie sic censura cōstrictus tenetur, necessitate itidem non cogente baptismum, sacramentaq; alia suscipere ab his possumus ob extrauag. ad euitanda, quam hoc cap. posuimus, atque explanauimus. Declaratur etiam hæc regula, vt locum habeat, quicumq; hic censura cōstrictus sit, scilicet vel parochus, vel non parochus sit; quandoquidem à quocunque sine offensa baptismus suscipietur. Excipitur autem, vbi quis huiusmodi angustijs non detinetur; nam tunc ab eo, qui denunciatus, notorie censura cōstrictus est, baptismus suscipi non debet; alioquin, etsi character imprimatur, ob culpam tamen commissam baptismi gratia ab adulto non recipitur, vt citati auctores proximè asseuerarunt; necessitate cogente igitur ab hoc legitime petetur. † Atqui an ab huiusmodi censura cōstricto, sicuti baptismum petere quis potest, ita & debet; vnde, si baptismum non petat, ac deinceps moriatur, saluus non fiat? non enim questio hæc dubitatione prorsus caret. Videbatur igitur dicendum ad baptismum ab hoc suscipiendum quem non cogi arg. cit. c. ad hoc vers. Subitò enim morituro, vbi dicitur sanctius esse ab hæretico in huiusmodi necessitate constituto baptismi sacramentum sumere, vbi catholicus non inuenitur, quam in æternum perire; ergo, si sanctius est, non est malum non accipere; atque ita sensit Scot. dist. 5. q. 2. vers. Hic distinguitur, ibi potest etiam forte non recipere; nam huic baptismus flaminis sufficit, vt habetur in c. baptismi vicem de cōsecr. dist. 4. Verùm contrariam sententiam vti tutiorem, verioremq; amplector, vt scilicet ab huiusmodi excommunicato mortis angustijs detentus baptismum accipere debeat. Primò, quoniam, vt probauimus. excommunicatus, interdictus, suspensusuè huic baptismum conferre & debet, & potest; ergo & ab ipso eum recipere his angustijs detentus debet, vt dispositum in vno ex correlatiuis, & in alio locum habeat arg. l. fin. & ibi DD. not. C. de indiçt. vid. roll. Secundò, quoniam hic aquæ baptismum suscipere potest (habet enim, à quo legitime ipsum recipiat, vt vidimus) ergò, si saluus esse velit, suscipere baptis-

baptismum ab huiusmodi censura cōstricto debet; nam, vbi baptismus aquæ suscipi potest, flaminis baptismus non fat est arg. cit. c. baptismi vicem; ibi enim, si forte ad celebrandum mysterium baptismi in angustijs temporum alicui succurri non potest, fidem, confessionemq; cordis baptismum supplere dicitur; ergo, vbi succurri per baptismum aquæ potest vt hic; fides, confessioq; cordis, non fat erit, atque ita quoque sensisse videtur S. Thom. dist. 4. quest. 4. vers. Sic ergo dicendum lib. 4. Confirmatur denique per cit. c. ad hoc dist. 3. 2. quod pro contraria sententia citabatur, Dum fortè catholicus non inuenitur, inquit enim ibi Rom. Pont. agens de iam morituro, qui baptizatus non erat, sanctius est ab hæretico baptismi sacramentum sumere, quam in æternum perire: hæc ibi, si ergò in huiusmodi articulo constitutus baptismum ab hæretico sumere debet, vbi catholicus non adest, ne in æternum pereat; ergo multo magis à simplici excommunicato, censuraq; alia cōstricto baptismum suscipere debet, ne in æternum damnetur; alioquin in æternum non periret, sed saluus esset, si in hoc casu constitutus baptismum aquæ ab hæretico, atque ob eam rem ab excommunicato suscipere non deberet: baptismus flaminis igitur nō fat est, vbi aquæ baptismus haberi potest; sicut etiam in comment. nostr. de sac. in Tab. de baptismo cap. 29. comprobauimus; quare Scot. eod. pensatis tamen omnibus melius, inquit, videtur, quod à tali recipiat, quam quòd de vita hac sine baptismo decedat; ex quibus apparet contraria proposita non obstare. † Multò magis autem huic offerre paruulum debemus, ne sine baptismo è vita discedat, vbi alterius potestas nō datur, vt idem Scot. eod. asseruit; quandoquidem infans non aliunde saluus esse potest, quam aquæ baptismi susceptione, sed de questione hac satis, ad postremam transeamus. † An igitur in hoc casu, si alius præsens adsit, qui neque excommunicatus, neque suspensus, neque interdictus est, is, qui censuris huiusmodi cōstrictus tenetur, baptismum administrare, ab eodemq; ipsum suscipere quis legitime poterit? planè videbatur dicendum id non posse. Primò, ob c. ad hoc vers. Subitò enim morituro. d. 3. 2. vbi Rom. Pont. inquit, si moriturus iam quis est; & catholicus non inuenitur, sanctius esse ab hæretico baptismi sacramentum suscipere, quam in æternum perire: si ergo, vbi catholicus non adest, ab hæretico, atque idcirco ab excommunicato sanctius est baptismum accipere; vbi catholicus adest, ab hæretico, atque ob eam rem ab excommunicato baptismus recipi non debet; valet enim argumentum à contrario sensu, vt habetur in l. 1. & ibi DD. omnes. ff. de off. eius. Secundò idem habetur in c. si quem forte. 24. q. 1. Accedit, quòd hanc sententiam amplexatus est etiam Syl. in verb. Baptismus. 3. nu. 1. nam præsentem sacerdote excommunicato, vel hæretico, vel suspensio, ait ibi, melius esse baptizari à laico, idem quoque sensisse videtur Nauar. in Man. cap. 22. nu. 7. vbi laicum peccare inquit, si in necessitate baptismum administrat, præsentem clerico, & clericum minore præsentem presbytero, & mulierem præsentem viro, & infidelem præsentem fidelis, nisi aptior sit excommunicatus, aliouè modo alter impeditus: hæc Nauar. ergo neque in necessitate ab excommunicato baptismus recipi, ab eodemuè administrari debet, vbi alius non excommunicatus adest. Scot. dist. 5. quest. 2. vers. Quantum autem ad secundum membrum in fin. lib. 4. quem sequitur Fran. à Viçt. in summ. cas. 3. o. vers. Qui addit, dicebat, vbi adest sacerdos malus, & laicus bonus, eligendum esse potius sacerdotem malum, quam laicum bonum, qui baptismum administrat; nam sacramentum conferre in ecclesia sacerdotis, & non laici munus est: hæc Scot. ex quibus significari videtur ipsum voluisse baptismum ab excommunicato sacerdote potius, quam à laico suscipi. Ego autem sic distinguendum censerem. Aut vbi necessitas baptismi administrandi adest, plures præsentem adsunt, ijdemq; potestate pares, vt pote aut plures eius, qui baptismum suscepturus est, parochi, aut plures sacerdotes non parochi, aut plures diacones, eiusdemuè ordinis clerici plures, aut plures viri, aut plures mulieres, sed ipsorum tamen aliqui excommunicati, suspensi, interdicti sunt; & in hoc casu sine dubitatione asserendum est ab excommunicato, censurauè alia cōstricto baptismum suscipiendum non esse, sed ab alio huiusmodi pœna non cōstricto, modò id possit, ac velit. Nam primò communi iure censura cōstrictus administrare baptismum non debet arg. c. pen. de sent. excom. & c. fin. de cler. excom. min. & si velimus in huiusmodi casu ab hoc baptismum administrari, ius illud sine causa corrigitur, cum alij adsint, qui baptismum administrant; at iuris correctio vitanda est arg. c. cum expediat de elec. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. ergo, ne ius corrigatur, in hoc casu à censura cōstricto baptismus neque administrabitur, neque suscipietur. Præterea in pari causa habilior præferendus est arg. l. 1. & 2. ff. de alb. scriben. & l. vt gradatim. §. & si lege. ff. de mun. & c. solita. de maior. & obed. ergò à non excommunicato, vt qui habilior sit, baptismus suscipietur; non enim iure impeditur, sicut excommunicatus, quò minus baptismum administrat. Idem sentimus, vbi plu-

res conditione non pares adfunt. sed nemo parochus, nemoq; sacerdos est; nam ab eo, qui censura constrictus tenetur, baptismus suscipi, administrariq; non debet; cum ob rationes in superiori conclusione citatas; tum quod in necessitate vniuersis permittitur, quasi ex priuilegio, vt baptismum administrent; ergo ab ijs, qui censura constricti non sunt, baptismus suscipietur; vbi enim pluribus priuilegium conceditur, inter ipsos ius commune seruatur, vt probatur in l. asiduis, & ibi not. DD. C. qui potiores in pignore habeantur, & facit pro hac sententia cap. non dubito de consecr. dist. 4. & in his duobus casibus sententia Syl. & Nauar. locum habebit. Aut plures presentes sunt, quorum, qui excommunicatione constrictus tenetur, sacerdos est; alij vero non sacerdotes, & in hoc casu opinionem sequor ipsius Scot. ob c. constat. de consecr. dist. 4. nam communi iure ad sacerdotes baptizandi munus pertinet ob cit. c. constat; at in necessitate huiusmodi, ex quo vniuersis baptizandi facultas conceditur, ad ius commune reuertimur ob cit. l. asiduis cum ibi notatis; iure vero communi sacerdos alijs preferri debet, vt habetur in cit. c. constat; ergo sacerdos ipse baptismum administrabit. Aut plures sunt, quorum excommunicatus & sacerdos, & parochus est; alij vero, etsi sacerdotes, eius tamen parochi non sunt, qui baptismum suscepturus est; & in hoc casu a parochio baptismum administrandum esse cenfeo; nam necessitate (quæ legi non subijcitur arg. c. quanto de consuet. & c. quod non est de reg. iur. in antiq.) habiles vniuersi facti sunt, & quod ad hoc excommunicatus habetur, perinde atque si non esset excommunicatus; at parochus non excommunicatus alijs in sacramentorum administratione preferatur arg. clem. 1. de priuileg. & vt not. Syl. in verb. Baptismus. 3. nu. 1. ibi imò nec sacerdos; ergo & hic parochus excommunicatus preferetur. Excipio autem in omnibus propositis casibus, vbi is, quem baptismum administrare posse diximus, administrare ipsum aut nollet, aut alijs non posset; nam tunc alij baptismum legitime administrabunt. Secundo excipitur, vbi censura constrictus hæreticus etiam esset; nam ab eo, quem alijs preferendum esse diximus, baptismum non suscipiemus, modò alij administrare ipsum velint, ac possint, & in huiusmodi casu locum habet cit. c. ad hoc dist. 32. & c. si quem forte vers. Si quis autem 24. q. 1. & c. nullus vers. Si dicis, & c. non in vobis de consecr. distinct. 4. hæc igitur ratione propositas quæstiones de

11 baptismo dissoluendas censerem. † Sed quid de pœnitentiæ sacramento? hoc enim contemplandum etiam nobis est; videbatur planè dicendum notorium, denuntiatiuè excommunicatum, interdictum, suspensum uè pœnitentiæ sacramentum nec in huiusmodi casu administrare, nec suscipi ab eis posse. Primò ob c. 1. §. laboret. de pœnit. dist. 6. Ideoq; inquit enim ibi August. nemo dignè pœnitere potest, quem non sustineat vnitas ecclesiæ; ideoq; non petat sacerdotes per aliquam culpam ab vnitate ecclesiæ diuisos: hæc ibi; si pœnitens igitur sacerdotes ab vnitate ecclesiæ diuisos petere non debet, quò eum dignè pœniteat; ergo nec excommunicatos, qui ab ecclesiâ diuisi, ac præcisi sunt, quò ipsi sacramentum tunc administrent, petere debebit: hoc dicto proposita conclusio probari mihi non videtur; nos enim quærimus, an necessitate cogente ab excommunicato, censurauè alia constricto pœnitentiæ sacramentum administretur, legitimeq; suscipiatur, in citato autem §. laboret, simpliciter dicitur sacerdotes ab vnitate ecclesiæ diuisos petendos non esse, & necessitatis huius nulla mentio fit; ergo ad rem nostram nihil facit; nam & nos extra necessitatis casum concedimus a denuntiatis, notorie præcisis pœnitentiæ sacramentum suscipi non posse; accedit exemplum de Iuda ibi propositum, quod de eo, qui in necessitate constitutus non est, ibi agi declarat; nam Iudæ Apostolos adire potuisse, & ita ad eos, qui præcisi non erant, ibi legitur, ergo in huiusmodi necessitate, qua de agimus, constitutus non erat, facimus enim hunc pœnitentem his angustijs detineri, vt sacerdotem non excommunicatum adiri non possit, qui ipsum absoluat; mea igitur sententia capitulum hoc propositam sententiam non probat. Vnde secundo loco ratio hæc redditur; denuntiatus, notorie censura constrictus neque ordinis, neque iurisdictionis fori pœnitentiæ vsum habet arg. c. penult. de sent. excom. iunct. c. fin. de cler. excom. min. & c. ad probandum de re iud. quæ duo ad sacramentum hoc administrandum necessariò requiruntur, vt probatur in cap. omnis de pœnit. & vt nos pluribus id egimus in comment. nostr. de sacr. in Tab. de pœnit. num. 2. cum seq. cap. 2. Confirmatur ratio hæc, quoniam, si mater ecclesiâ hoc voluisset, id expressisset, sicut de baptismo, què & ab hæretico in huiusmodi casu constitutum suscipere posse permittit, vt supra probauimus; at in huiusmodi casu pœnitentiæ sacramentum non excepit; ergo neque nos excipere debemus, arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. hinc Palud. melius esse dixit non confiteri, quam excommunicato, vel suspensò sua peccata confiteri distin. 17. q. 3. vers. Septimus ratione necessitatis lib. 4. hanc eandem opinionem secutus est Nauar. olim in Man. c. 26. nu. 26. vers. Dixi catholicus, vbi

opinionem

opinionem hanc communem olim fuisse testatur, & in cap. 1. in prin. num. 87. de pœnit. dist. 6. eandem com. dixit quoque Couar. in c. alma pars 1. §. 6. nu. 8. vers. octaua conclusio de sentent. excom. lib. 6. Quibus tamen rationibus non obstantibus contrariam sententiam, vt scilicet in hoc casu denuntiatus, notorie excommunicatus, aut censura alia constrictus pœnitentiæ sacramentum administrare, ab eoq; illud peti possit, vti verissimam amplector, quam amplexata est gloss. in c. non est vobis in verb. Baptismus de spons. & Melchior can. in relect. de pœnit. 5. par. fol. 85. & de hoc ambigendum non esse ait, & non nulli alij, quos refert Couar. eod. vers. vbi & ipse eam defendi posse ait, & Soc. Sen. in c. sacris num. 42. de sent. excom. id quod probatur apud Trid. Syn. sess. 14. de cas. reseruat. cap. 7. ibi enim Sancta Synodus de absolutione casuum agens, quos ecclesiæ an titites sibi reseruant, sic inquit, Veruntamen piè admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem ecclesiâ Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluerè possunt: hæc ibi Trid. Syn. Ego igitur sic argumentor, Constitutus in articulo mortis ab omnibus sacerdotibus absolui potest, vt inquit Sancta Synodus; ergo & ab excommunicato, censura alia uè aut notorie cōstricto, aut denuntiato absolui poterit; ex quo enim omnes sacerdotes absoluerè posse Synodus inquit, & excommunicatum, & censura constrictum idem posse significat; nam, qui omne dicit, nihil excludit arg. l. Iulianus. ff. de leg. 3. & lex generaliter loquens generaliter intelligi debet arg. l. 1. §. generaliter. ff. de leg. praest. alioquin, si aliter sentiremus, quamuis de contrario non constet, a verbi tamen proprietate discederemus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. Præterea in huiusmodi articulo constitutus a quibusuis peccatis, ac censuris absolui potest, vt dicitur in cit. c. 7. ergo, cum vna pars legis alteram declarer, & ab antecedentibus consequentia declarentur arg. l. si seruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. & §. illud expeditum est in Instit. de soc. & a quocunq; censura constricto absolui posse debet. Confirmatur ratio, quoniam causa, quamobrem in eo articulo permittum fuit, vt ab omnibus sacerdotibus absolui a quocunq; peccato, ac censura quis possit, ea est, vt ibi dicitur; ne hac occasione quis pereat, scilicet si absolui non possit; at huic causæ satisfactum non est, si ab excommunicato absolui non possit; ergo, vt & rationi, quæ anima legis est, satisfiat; & eatenus lex pateat, ac pertineat, quatenus ipsius ratio patitur arg. l. fin. §. pen. ff. de iur. & fact. ignor. & ab excommunicato, censuraq; alia constricto absolutionem tribui posse concludemus. Accedit, quòd beneficium hoc ob animarum salutem pia mater ecclesiâ condonauit; ergo, vt quam latissimè pateat, ipsum interpretari debemus arg. l. beneficium. ff. de const. prin. & l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fun. etenim ipsa hoc vnum studet, vt omnes salui fiant arg. cap. super eo de hæret. lib. 6. & cap. ex literis de constit. in antiq. atque ita nouissimè asseruit Nauar. ob cit. cap. 7. in Man. c. 27. num. 271. vers. Septimò, quamuis contrarium senserit eod. c. 26. nu. 26. vers. Dixi catholicus immemor cit. c. 7. vt ipse inquit, & Marian. Soc. Sen. in c. sacris num. 42. vers. Et prædicta intelligo de sent. excom. & ex his satis iam apparet ad contrarias rationes responsum; quoniam ecclesiâ & in hoc casu sacramentum pœnitentiæ administrari posse satis expressit, ex quo generaliter id permittit arg. eorū, quæ dixit Bart. in l. 1. ff. de vulg. & pup. factisq; etiam constat vsum, & ordinem, & iurisdictionem quò ad hoc ipsi restitutum arg. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & arg. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de procur. administrare igitur sacramentum hoc pœnitentiæ notorie censura cōstrictus, denuntiatus uè in mortis articulo cōstituto, ab eodemq; illud suscipi, poterit, imò debebit; & censura constrictus sacramentum hoc administrando, ipsumq; ab eo suscipiens, non peccabit, & sacramentum valebit ob rationes, quas supra reddidimus; quæ & hic locum sibi

12 vindicant, quamuis, necessitate non cogente, secus sit. † Atqui an cærimonias adhiberi ad hoc poterunt? planè ipsas adhiberi non posse dicendum videbatur; nam nec, dum baptismum conferretur, adhibentur, vti antea probauimus. Contrarium nihilominus sentiendum est; nam sacramentum pœnitentiæ administrari a sacerdote non potest, nisi vt a sacerdote, ac propterea nisi ex officio; quo casu & cærimonias adhibere potest, vt per se patet, vbi ea facultas ipsi datur. Nec obstat illud de baptismo; quandoquidem sacramentum hoc & a sacerdote, & a laico administrari potest, & in eo casu tanquam laico permittitur, vt ab excommunicato administretur ob rationes, quas ibi reddidimus; at pœnitentiæ a sacerdote tantum arg. c. ois de pœnit. a censura constricto

13 igitur pœnitentiæ sacramentum, necessitate cogente, administrari potest. † Verum, quid si ob hæresim excommunicatus est, an tunc sacramentum huiusmodi administrare poterit? respectu habito ad excommunicationem potest, vt vidimus; respectu autem habito ad delictum communitè concluditur sacramentum pœnitentiæ ab excommunicato ob hæresim neque administrari,

strari, neque suscipi posse; sic enim conclusit gloss. in c. ad hoc in verb. Per manus dist. 3. 2. quam sequitur Abb. in c. non est. num. 9. de spons. quamq; communiter receptam esse testatur Nauar. in Man. cap. 26. num. 26. vers. Dixi catholicus, & eam sequitur etiam S. Thom. ibi ab eo relatus, quamuis contrarium senserit gloss. in c. non est vobis in verb. Baptismum de spons. quam tamen communiter improbatam inquit idem Nauar. in c. 1. in prin. num. 87. de pœnit. dist. 16. variæ quoque hac de re sententiæ referuntur à Syl. in verb. Confessor. 1. † Pro communi sententia citatur c. fin. 24. q. 1. vbi ab hæretico Eucharistiam in articulo mortis suscipiendam non esse probatur; ergo neq; etiam pœnitentiæ sacramentum suscipi posse debet: ad hanc rationem responderetur, ideo id prohiberi, quoniam per ipsam gratia augetur, quam quis habet, vt nos in comment. nostr. de sacrament. in Tab. de Eucharistia cap. 8. comprobauimus, & sine gratiæ auctione (modò gratiam habeat) è vita discedere saluus potest; at per pœnitentiæ sacramentum amissa gratia recuperatur, vt in eisdem comment. in Tab. de pœnit. cap. 7. num. 1. iunct. cap. 10. num. 1. tradidimus, sine qua gratia saluus hinc discedere non potest; gratia enim Dei vita æterna est; ex quo apparet pœnitentiæ sacramentum magis necessarium esse ipsa Eucharistia: nec facit, si dicatur contritionem tunc fat esse; nam & ad baptismum sufficeret in hoc casu arg. cap. baptismi vicem de consecr. dist. 4. & tamen ab hæretico in huiusmodi casu suscipi posse ab adultis antea vidimus: accedit, quòd pendere animo semper possumus, an verè contriti simus, atque an peccatorum absolutionem habeamus, vt declarauit optimè Cap. de pœnit. cap. quibus vijs ad pœnitentiæ sacramentum peruenitur, & nos in ead. Tab. tradidimus cap. 24. num. 2. Vnde secundò pro hac sententia ratio hæc redditur, si ab hæretico sacramentum pœnitentiæ quis susciperet, in errorem, desperationemq; induci posset: hæc etiam ratio mihi non probatur; nam & in baptismo id contingere posset, & tamen ab ipso baptismum suscipitur; ergo ratio hæc non concludit arg. §. pauonum in Instit. de rer. diuif. præterea volo, vt pœnitens sua peccata ei confiteatur, & absolutionem ab eo petat, qua ratione periculum cessabit. Postremò pro hac sententia argumentum hoc facere videretur, hæreticus est excommunicatus, vt habetur in c. excommunicamus. 1. & 2. de heret. ergo iurisdictionis vsum non habet, nec ordinis executionem, quæ ad sacramentum hoc præstandum requiritur: ad hanc rationem satis supra responsum est, vbi respectu habito ad excommunicationem tunc ipsum non impediri probauimus. Quare contrariam sententiam, vt ab hæretico administrari in hoc casu pœnitentia possit, amplexandam censere obicit. c. 7. apud Trid. Syn. sess. 14. nam neminem excludit, ac propterea neque hæreticos. Excipio tamen primum, vbi extra necessitatis casum quis est, cessat enim tunc cit. cap. 7. Secundò, vbi alius sacerdos haberi potest arg. c. si quem forte. §. si quis autem. 24. q. 1. Tertiò, vbi probabile periculum esset, ne in errorem pœnitentem induceret, & præsertim vbi malè de pœnitentiæ sacramento sentit, & in hoc hæreticus est; nam, his exceptis casibus, pœnitentiæ sacramentum suscipi ab ipso posse existimo, & in his casibus communis opinio locum habebit. Ac planè, si sacramenta ab occulto hæretico suscipi possant, ac valent (tolleratur enim tunc ab ecclesia arg. c. vestra, & c. fin. de cohab. cler. & mul.) & à notorio hæretico necessitate cogente pœnitentiæ sacramentum suscipi posse debet, cum in huiusmodi casu pia mater ecclesia permittat, vt omnes sacerdotes ab omnibus peccatis, ac censuris pœnitentem absoluant, vt habetur in cit. c. 7. apud Trid. Syn. id, quod & olim fuisse opinor. Quamuis enim Nauar. ante Trid. Synod. communem opinionem fuisse testetur ab excommunicato denunciato pœnitentiæ sacramentum suscipi non potuisse; eamq; opinionem se antea secutum; post vero Trid. Syn. se sententiam mutasse, quasi nouum ius hoc sit, tamen aliter in hoc sentio; nam ipsa Synod. declarat potius antiquum ius in hoc, quam recens constituat, Veruntamen piè admodum, inquit enim ibi sancta Synod. ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis: hoc antecedente posito ab ipso conclusionem deinceps hanc infert, Atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusuis peccatis, & censuris, absoluerè possunt. Hæc ibi; si ergo ab illo antecedente conclusionem hanc colligit, & in eo antecedente dicitur in ecclesia Dei custoditum semper fuisse, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; ergo sancta Syn. nouum ius non fert, sed, quid vetus ius sentiret, declarat, exprimit, atq; promulgat; ex quo apparet idem sentiendum olim fuisse, quod post Trid. Syn. se tantum sensisse Nauar. inquit; in hac igitur materia sic pertransendum censere, saluo tamen semper sanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio, cui cum hæc, tum mea omnia ipsam veneratus libentissimè subijcio: sed iam ad alia veniamus.

S V M M A.

- 1 Nulla censura & sententia vbi est, spiritualium vsum ea non adimit.
- 2 Nulla censura & sententia vbi est, nec in foro conscientie obligat, atque operatur.
- 3 Nulla censura & sententia vbi est, à diuinis cessare quis non tenetur.
- 4 Nulla sententia excommunicationis vbi est, ob eam is, in quem est lata, affici molestia non debet.
- 5 Nulla sententia excommunicationis, alteriusue censura, vbi est; is, in quem est lata, contrafaciens in nullam iuris pœnā incidit.
- 6 Nulla sententia excommunicationis, alteriusue censura vbi est; is, in quem est lata, contrafaciens non peccat, quæ regula etiam declaratur.
- 7 Nulla censura & sententia ex quatuor causis redditur.
- 8 Appellatione sententia excommunicationis, alteriusq; censura nulla redditur, vbi appellatio ante excommunicationem, censuramue aliam interposita est.
- 9 Timens, ne iniuria excommunicetur, extra iudicium appellare potest.
- 10 Retrò non trahitur sententia censura, & quamobrem.
- 11 Appellatione interposita, antequam iudex inchoatam censuram formam totam protulerit, an sententia nulla reddatur.
- 12 Appellatione non absoluta, si iudex prius excommunicet, excommunicatio valet.
- 13 Probare ad quem pertineat appellationem prius interpositam fuisse, quam sententia censura lata sit.
- 14 Nulla sententia excommunicationis, censuraq; alterius est, vbi à suspensio, excommunicatione lata est.
- 15 Recusato iudice, sententia censura ab eo lata non valet.
- 16 Nulla sententia censura est, vbi à non iudice est lata.
- 17 Nulla sententia est censura à delegato lata, quem in casu non permissio excommunicatus impetrauit.
- 18 Nulla sententia censura est in exemptis lata.
- 19 Nulla sententia censura est lata contra formam cap. quia plerique de off. ord.
- 20 Nulla sententia censura est lata contra formam cap. cum ad quorundam de excess prelat.
- 21 Nulla sententia censura est, quæ intolerabilem errorem continet.
- 22 Infante, furioso, excommunicato; item & eunucho ob hanc causam, quòd prægnantem mulierem reddiderit, excommunicatio nulla est.
- 23 Baptizatus qui non est, is si excommunicetur, sententia est nulla.
- 24 Forma censura incerta nullam reddit censuram.
- 25 Forma censura non exprimens eum, in quem fertur, nulla est.

XVIII.

† Sextò is, in quem excommunicatio, censurauè lata est, spiritualium vsum habet, & licitè spiritualia recipit, atque administrat, vbi censura nulla est; † nam sententia hæc nec in foro conscientie, nec in foro exteriori vllum effectum operatur, vt ait, & de communi sententia testatur Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 5. vers. Decimò tertio, ibi & hæc quidem excommunicatio de sent. excom. lib. 6. idem sensit quoque Gabriel Biel dist. 18. q. 2. art. 2. concl. 8. lib. 4. vers. Si verò sententia excommunicationis fuerit nulla lib. 4. nam ibi ait timendam non esse, nec pro excommunicato se gerere debere vitando communionem sacramentorum, & hominum; etenim nõ præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, vt dicitur in c. non præstat de regul. iur. lib. 6. & excommunicationis nullius nullus est effectus, vt asseruit Marian. Socin. Senior in c. sacris. n. 1. de sent. excom. & quod nullum est, nihil operari potest arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. & sententiæ nomen non meretur arg. l. 4. §. condemnatus. ff. de re iud. & per sententiam nullam litem suam facere non dicitur iudex, vt ait gloss. 1. in l. 1. ff. de var. & extraord. cogn. & Felin. viden. in cap. lex tenore in verb. Rescripto. num. 5. cum multis seq. de rescript. Quare hac ratione censura irretitus, si excommunicatus sit, nec sacramentorum, nec Christi, fidelium communionem carebit; non diuinis, si interdictus; nõ functionibus ecclesiasticis, si suspensus: † etenim, vbi excommunicationis sententia nulla est, excommunicatus à diuinis cessare non debet, vt dixit gloss. communiter recepta in c. ad præsentiam de appell. & qui appellationi suæ confidit, pro excommunicato se gerere non debet, vt Inn. ibidem tradidit, sed securè celebrare potest, vt sensit gloss. in c. solet in verb. In officijs de sent. excom. lib. 6. † Nulla demum affici molestia potest, si diuina facit, vt Rom. Pont. ait in cit. c. ad præsentiam; perinde igitur est, atque si excommunicatio lata non sit. Quæ regula locum habet etiam, in suspensione, & in interdicto. Item non solum, vbi sententia censura nulla est appellatione, verum etiam

- 5 vbi alia ratione, vt asseruit Dec. in eod. c. ad præsentiam. num. 1. † Tertiò hic diuina faciens in nullam pœnam incidit, atque idcirco nec irregularis fit, vt infra suo loco probabimus, & vt inquit Couar. in cit. §. 7. num. 7. vers. Caterum, vbi sententia excommunicationis est nulla: imò, qui ante censuram appellauit, si bona fide diuina celebret, existimans appellationem suam validam esse, quæ tamen nulla probatur, irregularis non efficitur, vt dixit gloss. in c. solet de sent. excom. quam sequuntur ibi Fran. & Philip. prob. & Couar. qui eos refert. in cit. §. 7. num. 7. vers.
- 6 Caterum. † Postremò nec ob easdem rationes hic peccat, quippe qui legem non offendat arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & l. Gracchus. C. de adulter. Excipitur tamen, vbi coram ijs hic diuina facit, qui, an excommunicatio nulla sit, prorsus ignorant; nam ob scandalum, quod dat, grauius peccat, vt inquit Palud. & Gabriel. quos refert. Couar. eod. quamuis igitur pœnas iuris euadat, culpam tamen non effugit; nulla igitur censura sententia aut nihil, aut parum operatur. Atqui quòd ob multas causas sententiam censuram nullam esse contingit, ideo quæ nam hæc sint, videamus. In c. præsent. in verb. Ad cautelam de sent. excom. lib. 6. gloss. communiter recepta casus huiusmodi plures recenset, quos tamen Nauar. casibus quinq; vniuersos conclusit in Man. cap. 27. num. 4. Ego autem, quòd ipsi rem hanc aperte nec declarasse, nec perfectam doctrinam de ipsa tradidisse mihi videntur, ob eam rem, vt absolutam magis, dilucidamq; materiam hanc habeamus, † ob quatuor causarum vitia sententiam censuram nullam esse concludo, scilicet aut ob vitium causa efficientis, aut finis, aut materia, aut formæ, de quibus singulis breuiter agamus. Ob vitium igitur efficientis causæ, id est eius, qui censuram tulit, nulla sententia est, si in ipso ea non insint, quæ inesse debere antea probauimus cap. 2. & cap. 6. cum tribus seq. nam & ob eam rem necessariò ea inesse ipsi debere tradidimus: quoniam, si illa non adsint, censura ab eo lata nulla est; quam rem vt apertius etiam explicemus; regulas quasdam, & primò de appellatione ponamus. † Appellatione igitur primò, quæ censuram antecedit, id est quæ proponitur, antequam censura lata sit, censura ipsa nulla redditur, vt traditur in c. cum contingat de off. deleg. & in c. per tuas de sent. excom. in antiq. & in c. solet eod. lib. 6. & vt nos probauimus supra c. 2. §. 23. ac nouissimè sensu Nauar. in c. cum contingat in 6. caus. nullit. num. 1. de rescript. & Mar. Socin. Senior in c. sacro num. 51. de sent. excom. etenim appellatione iurisdictionis vsus impeditur, atque suspenditur, vt dixit Rom. Pont. in c. si à iudice, & ibi not. Gemin. num. 3. vers. Not. quòd appell. & Philip. Fran. & communiter DD. de appell. lib. 6. hinc &, qui appellat, à iudice à quo se exemptum facere comprobauit Gemin. eod. vers. ergò censura post appellationem latam nulla est; quandoquidem ad ipsam ferendam iurisdictionem, eiusdemq; vsus in iudice, qui censuram fert, necessariò requiri antea probauimus cap. 2. §. 11. iunct. §. 23. Hæc regula sic constituta declaratur, vt locum habeat, primò vbi appellatum in iudicio est ob cit. c. per tuas, & cap. venerabilibus. §. fin. eod. lib. 6. & vt tradidit Abb. in c. dilecti filij. 2. num. 2. & Imol. eod. nu. de appell. & Imol. in c. bonæ memoriæ. num. 18. eod. Secundò declaratur, vt locum habeat, etiam si à sententia definitiua, interlocutoriæ de alia re lata appellatum sit; nam, si tunc iudex eum excommunicet, qui appellauit à sententia contra se lata, propterea quòd non exequitur, quòd ei præcepit, excommunicatio nulla est, vt quæ ab eo iudice lata sit, qui ob appellationem suspensam iurisdictionem habet, vt probatur in c. licet iunctis ijs, quæ tradit Anchar. ibi num. 1. vers. Tertiò nota de sent. excom. lib. 6. Tertiò declaratur, vt nulla etiam censura sit, vbi ante appellatum est, etiam si extra iudicium appellatio sit interposita, vt probatur in cap. penult. & ibi not. Abb. num. 1. & in c. dilecti filij. 2. vbi quòque Abb. nu. 2. nec non Præpos. de appell. idem not. Abb. in c. considerauimus. nu. 1. de elect. & Præpos. in c. cum parati. num. 46. de appell. etenim acta post appellationem extra iudicium nulla esse probauit idem Abb. in cap. corisuluit. 2. in fin. de appell. † Quare, vbi quis pertimescit, ne sitis episcopus iniuria eum excommunicet, extra iudicium vt appellet, admonuit Abb. in cit. c. dilecti filij. num. 2. & in cit. cap. pen. de relig. dom. Quarto declaratur, vt sententia censuræ post huiusmodi appellationem nulla etiam sit, vbi appellatio valeat nec ne, dubitatur, modò ex legitima causa interposita sit; sic enim asseruit Dec. in c. pastoralis. §. iterum. num. 6. de appell. ac merito valet enim appellatio, iurisdictionemque suspendit, modò ex ea causa proposita sit, quæ, si esset vera, pro legitima haberetur, quamuis deinceps non probetur arg. cap. vt debitus de appell. & opinionem hanc Dec. in eod. §. verum vers. Secundò considerari potest, sequor. Quintò declaratur, vt nulla sit, etiam si deinceps, qui appellauit, appellationem non sit prosecutus; eamue repudiauerit, sic enim habetur in cap. licet de sent. excom. lib. 6. & Gloss. ibi, ac DD. not. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 10. nu. 6. vers. In hac autem sententia de sent. excom. lib. 6. etenim, quòd per appellationem iurisdictionis eius suspensa est, &

est, & à iurisdictione iudicis, à quo appellans liberatus, atque exemptus arg. cap. non solum de appell. lib. 6. & vt not. Anchar. in cit. c. licet, ob eam rem sententia censuræ lata statim nulla fit, vt à non competente iudice lata arg. C. si à non compet. iud. quamuis igitur deinceps appellationem appellans non prosequatur, non ideo tamen valida efficitur; nam, quòd ab initio non valet, temporis tractu non conualefcit, vt habetur in l. quod ab initio. ff. de reg. iur. & c. non firmatur eod. lib. 6. atq; ita sensit gloss. in cit. c. licet in verb. Legitimam in fin. & in c. sepe in verb. Sententia de appell. vbi quæstionem hanc mouit, & Abb. ibi. num. 14. & nos supra tradidimus cap. 2. §. 23. Sextò declaratur, vt sententia nulla sit, etiam vbi post ipsam censuram latam appellatum est, sed sententia sub conditione lata fuit; nam, si tunc, antequam conditio aduenerit, appelletur, quamuis deinceps conditio adueniat, tamen sententia censuræ non valet; sic enim habetur in c. præterea. 2. & ibi Abb. Præpos. ac DD. not. de appell. & Nauar. in c. cum contingat 14. caus. nullit. num. 7. vbi & opinionem hanc communem sentit de rescript. sicut etiam Couar. eod. num. vers. Vnde excommunicatio lata sub conditione; idem etiam dixit Marian. Soc. Sen. in c. sacro num. 62. de sent. excom. Contrarium tamen dicendum videtur; nam effectus dispositionis sub conditione conceptæ, si deinceps conditio adueniat, ad tempus trahitur, quo facta est arg. l. potior. ff. qui pot. in pign. habeat. eo verò tempore sententia valuisse; quandoquidem appellatum non erat: atqui à proposita sententia discedendum non est; † nam sententia censuræ retro non trahitur, vt tradidit gloss. in c. cum quis in verb. Incurris de sent. excom. lib. 6. & Præpos. in eod. c. præterea. num. 8. & Couar. eod. num. 6. vers. In hac autem sententia & Marian. Soc. Sen. in c. sacris. num. 497. vbi, qui ratam percussorem habet, non à die percussorem, sed ratihibitionis in excommunicationem incidere dixit secutus gloss. in cit. c. cum quis, & communiter DD. At inquit quispiam, quamobrem sententia censuræ, vt alia, non retrahitur? Præpos. in eod. cap. præterea id fieri ob eam rem dicit, quoniam, vt retrahatur, fictione id efficitur arg. cit. l. potior; vt verò fictio locum habeat, duo habilia extrema scilicet & à quo, & ad quod requiri: quamuis igitur extremum à quo, tempus scilicet conditionis adimpletæ habile sit, tamen tempus ad quod scilicet latæ sententiæ habile non est; nam per appellationem sententia suspensa, vel extincta est arg. l. 1. in fin. ff. ad Turp. ad id igitur, quòd nullum est, retrahi non potest: hæc dicebat Præpos. cuius ratio mihi non satisfacit; nam idem erit & in alijs sententijs, cum appellatio & in ipsis pronuntiatum suspendat. Vnde secundo loco dicebat Dec. idcirco id fieri; quoniam, si ad tempus promulgatæ sententiæ censura traheretur; is, qui contumax non est, & qui non deliquit, censura obligaretur; eo enim tempore, quo censura fertur, contumax non est; non contumax verò excommunicari non debet arg. cap. nemo. 1. q. 3. hæc ratio etiam mihi non satisfacit, quamuis eam Couar. eodem vers. In hac autem sententia, sequatur, & etiam in simili Mar. Soc. Sen. in cap. sacris. num. 497. vers. de quarto membro principali de sent. excom. quandoquidem & in alijs sententijs vigere etiam apparet, si quis paulo diligentius ipsam consideret. Ego igitur aliam rationem reddo, atque id propterea factum censeo, quoniam effectus per se, ac proximus censuræ spiritualium vsus priuatio est, vt supra hoc cap. asseruimus; at, si vellemus, adueniente conditione, hunc, qui excommunicatus est, retro excommunicatum fuisse, absurda multa, & impossibilia multa consequerentur. Nam ecce primò si, conditione pendente hic, in quem excommunicatio, censuræ alia sub conditione lata est, sacramenta vel administrauit, vel suscepit, vel aliud quidpiam censura prohibitum gessit, ob censuram non peccauit (omnia enim, quæ prius, & conditione pendente potest; quandoquidem conditio pendens nihil in se ponit arg. l. si quis sub conditione. ff. si quis omiff. caus. test.) at, si censura retrahatur, posteaquam conditio aduenit, atque ob eam rem velinus retro ipsum excommunicatum fuisse, necessariò & hoc dare debemus, sacramenta administrando, eademue suscipiendo peccasse; non enim excommunicatus, cuiusmodi hunc esse facimus, sacramenta suscipere, eademue administrare potest arg. c. penult. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. quòd absurdum est; tum quòd peccatum non committitur, vbi, voluntas non adest, vt communiter diuinarum rerum scriptores asserunt; tum quòd in manu alterius esset actum iure permissum peccatum reddere, & nos inferorum ignibus adijcere contra Christi domini doctrinam, quam apud Sanctum Matthæum tradidit, vbi, quos pertimesceremus, docuit. Secundo loco hic idem, si eadem conditione pendente ipsi aut sacramentum pœnitentiæ administratum, aut per indulgentias peccatorum pœnæ remissæ sint, planè absolutionem, remissionemq; recepit; at, si velimus censuram retrahi, & ita ipsum excommunicatum facere, iterum peccata redijisse, nec non pœnas, asserendum est; quæ itidem absurda sunt; neque enim peccata semel dimissa redeunt quòd ad

absolutionem, confessionemq; ita, vt ea iterum confiteri, ab eisq; absolui quis necesse habeat, vt disputauit Grat. de pœnit. dist. 4. & communiter DD. sentiunt, & vt nos asseruimus in comment. nostr. de sacr. in Tab. de pœnit. cap. 15. num. 10. vers. Alias nec confessione explicata, nec dimissa. Nec facit, si dicatur retrorahi solum quò ad hoc, quoniam, si beneficium ei cõferatur, collatio non valet; nam ad hoc respondeo id fieri non debere; tum ne eadem res diuerso iure censeatur contra l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupill. & l. eum, qui a des. ff. de vsucap. tum quòd accessorium sui principalis naturam non sequeretur, contra c. accessorium de reg. iur. lib. 6. sicut igitur munera omnia tunc gesta valent, nec reuocantur conditione adueniente, & ita principale, ita & beneficij collatio, quod est accessorium; propter officium enim datur beneficium, vt dicitur in c. fin. de rescript. lib. 6. ob hanc rationem igitur sententiam censuræ sub conditione latam retro non trahi conditione adueniente censeo, quam rationem & inuissè Inn. videtur in cit. c. præterea. 2. nu. 5. vers. Quia, si sententia teneret, esset excommunicatus de appell. & apertius Couar. eod. vers. In hac autem sententia; nam ob eam rem excommunicationem non retrorahi ait; quoniam, qui ante conditionis aduentum admissus est ad catholicam fidelium communionem, & eorum colloquia, ac familiaritatem, non potest, adueniente conditione, his habitis suffragijs, & communionem priuari. Hæc Couar. appellatione igitur proposita etiam post sententiam sub conditione tamen latam, antequam conditio aduenerit, censura nulla redditur; id quod locum habet, etiam si post decem dies appelletur; quam diu enim conditio pendet, appellari semper potest, vt communiter id receptum esse testatur Dec. in cit. c. præterea. num. 5. & Præpos. num. 4. & Nauar. in c. cum contingat. 14. caus. nullit. nu. 7. de rescript. & Couar. in eod. c. alma pars. 1. §. 10. nu. 4. vers. sed & ab eodem, §. caueant, imò licet de sent. excom. lib. 6. & sequitur id pluribus Marian. Socin. Senior in cap. sacro. num. 124. cum multis seq. de sent. excom. quamuis contrarium alijs legendo senserit, vt ipse ait, & probari videtur in eodem cap. præterea, ibi medio tempore, quicquid nonnulli contrarium senserint; etenim sententia sub conditione lata conditione adueniente onus, idest excommunicationem exempli gratia minatur, & comminatio hæc tractum successiuum habet; per singulos dies enim conditio expectatur; at à comminatione, quæ onus successiuum infert, semper appellari potest, vt probauit Præpos. eod. appellatione igitur & hæc censura nulla redditur; quamuis infra disputando contrarium senserim. Septimò, vbi sententia censuræ lata est ex die, & ante diem appellatum est; nam & hæc nulla redditur, vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 62. de sent. excom. Postremò eadem regula locum habet non solum, vbi verbis appellauit; verum etiam, vbi facto, vt pote si ante sententiam censuræ suppofuit se protectioni superioris; tunc enim perinde habetur, atque si appellasset, modò id constet arg. c. ad audientiam de appell. atque sic asseruit Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacro. num. 51. cum seq. † Verum quid si, dum iudex sententiam excommunicationis ferre incipit, antequam formam totam protulerit, appelletur, an sententia censuræ nulla tunc erit? hanc quæstionem disputauit Io. And. in c. cum sunt partium de reg. iur. lib. 6. in Mercur. & Præpos. Bald. ac DD. in cit. cap. præterea. 2. de appell. & Dec. in c. super eo. 2. viden. eod. Vt nulla igitur sententia censuræ sit, tradidit Præpos. ibidem, & de rigore ligatum hunc non esse, qui post huiusmodi appellationem excommunicatus est, asseruit Io. And. in cit. cap. cum sunt partium. Probatur autem primò sententia hæc, quoniam pronuntiatio hæc iudicis imperfecta est; ergò impedimentum non præstat, quò minus appellatio valeat, & ita excommunicatio nulla reddatur; non enim præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, vt dicitur in c. non præstat de reg. iur. lib. 6. nec repugnat, si dicatur sequentibus verbis antecedentiã confirmari; nam, ex quo ab initio non valet, nec deinceps confirmari potest arg. c. non firmatur de reg. iur. lib. 6. ad hanc rationem responderi facile potest nullam videri; nam pro certo id habet, de quo quæstio est; quaritur enim, an censura valeat, si appelletur, antequam forma perfecta sit; hæc ratio verò hoc pro firmo habet. Vnde secundò sic probatur, si excõicatio hæc valeret, sententia capta pro completa haberetur, at captum pro completo non habetur, vt multis iuribus probatur in l. 5. §. opere, & l. ædificia. §. perfecisse. ff. de aur. & arg. leg. ad hoc etiam dicimus & iuribus probari sat esse, vt res inchoata sit arg. c. ex tenore de temp. ord. & c. fin. de fur. cum simil. quæ citat idem Ioan. And. eod. Tertiò facit, quoniam, si episcopus, qui excommunicare quempiam inchoauit, post appellationem excommunicationis formam non perfecit, excommunicatione nulla est; nam appellatio statim tenuit; ergò idem, si postea eam perfecit, quandoquidem appellatio statim operata est. Quartò demum citatur c. nouit in vers. Nec sic de iud. vbi, qui petit se remitti ad ecclesiasticum iudicem, pronuntiationem sententiæ iam inchoatæ impedit; ergo idem

idem hic: hæc sunt potissimum rationes, quæ pro hac sententia redduntur. Contrarium nihilominus dicendum videtur scilicet sententiam hanc valere. Primò, quoniam principium habes (captam enim esse ipsam facimus, antequam appellatum sit) at quod principium habet, id, quod potissimum est, habet, cuiusque rei enim principium potissima pars est, vt habetur in l. 1. ff. de orig. iur. etenim & ad principium finis trahitur arg. c. ab exordio dist. 35. & quæ fiunt incontinenti, videntur inesse, vt in l. lecta. ff. si cert. pet. hæc ratio sententiam hanc probare mihi non videtur; nam, etsi, qui principium habet, id, quod potissimum est, habet, non tamen consequitur, vt totum habeat, quod ad censuram ferendam requiritur; absoluta enim forma esse debet, alioquin nihil fit arg. c. 1. de bapt. non oblat finem ad principium trahi; & quæ in continenti fiunt, inesse videntur; nam illa locum habent, vbi non impediuntur, quod hic fit appellatione. Vnde secundò sic argumentantur, inchoare sententiam ferre se habet, sicut iter arripere ad Romanum Pont. cum appellatur; at arrepto itinere, si deinceps à iudice à quo excommunicetur, excommunicatio non valet arg. c. dilecti. 2. de appell. ergò & inchoata sententia, si deinceps appellatur, appellatio non valebit: atqui neque hac ratione proposita sententia nititur; nam arrepto itineris pro perfecta appellatione habetur, vt probatur in cit. c. dilecti, & in c. vn. de cler. peregrin. & vt respondit Io. And. eod. num. 12. ac rectè; at hic sententia perfecta non est, à perfecto igitur ad imperfectum argumentum summi non potest; hæc sunt præcipuæ rationes huius sententiæ. Quid igitur in hoc concludendum? Bald. non apertè expretsit, quid hac de re sentiret in eod. c. præterea. Ego autem à priori sententia discedendum non censeo, vt scilicet sententia censuræ nulla sit, vbi appellatum est, antequam iudex censuræ formam inchoatam absoluat, quod vt magis pateat. Præmitto primò, etsi excommunicatio, censuræq; aliæ certam præscriptam formam non habent, ijs tamen verbis proferendam esse, quibus censura, quæ fertur, tunc ferri significetur. Item formam hanc necessariam esse; reliqua verò omnia solemnia necessaria non esse, vt probauimus infra cap. de forma necessaria. Præmitto etiam, quotiescunque huius formæ verba expressa non sunt, censuram nullam ferri; quippe quæ non exprimunt censuræ prolationem, sicuti nec sententia alia valet, quæ condemnationem, absolutionem, muè, aut æquipollens non continet, vt habetur in l. 1. & ibi not. Bart. Alex. Ias. ac DD. ff. de re iud. & arg. cap. 1. de bapt. Præmitto quoque formam eam censuræ orationem quandam esse, ac propterea eius partes per se separatas hoc esse, vel non esse minimè significare, vt tradidit Philos. in libell. dē interpret. c. de oratione. Postremò, vbi ante censuram latam appellatur, appellatione censuram impediri, ne sequatur, vt probatur in c. per tuas, & ibi not. Abb. ac DD. de sent. excom. & in cap. solet eodem lib. 6. His ita præmissis, hac ratione propositam primo loco conclusionem probo. Appellatio hæc interposita est, antequam forma excommunicationis necessaria absoluta sit, vt in facto proponimus; ergo interposita est, antequam quicquam operata sit, & ante censuram inultam (tum quòd forma necessaria, vbi imperfecta est, nihil operatur; tum quòd forma hæc oratio est, cuius separate partes per se neque ponunt; neq; negant, vt proposuimus) atque ob eam rem ante censuram latam interposita est; at appellatio interposita, antequam excommunicatio lata sit, efficit, vt, si deinceps sequatur excommunicatio, ipsa non valeat, vt habetur in cit. cap. per tuas cum simil. ergo neque hic valebit. Confirmatur deinceps, quoniam in cit. c. per tuas, ne excommunicatio valeat, requiritur solum, vt appellatio excommunicationem antecesserit; non autem distinguitur, quo tēpore interponatur; ergò neque nos distinguere debemus arg. l. de preti. ff. de publ. in rem act. ita igitur concludendum in hac re censeo. Ex qua re declaratur septimò regula in initio proposita, vt scilicet nulla sententia censuræ sit, quæ post appellationem sequitur, etiam si eam ferre iudex inchoasset, sed appellatum esset, antequam eam perfecisset; † ergò & è contrario, si quis, dum appellare incipit, iudex ante appellationem perfectam appellatorem excommunicet, excommunicatio valebit, appellatio verò nulla hic erit; quod enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. atque ita asseruit idem Io. And. qui hanc quæstionem simul cum superiori disputauit in cit. c. cum sunt partium de reg. iur. lib. 6. † Verum quid si dubitetur, an sententia excommunicationis ante, postuè appellationem lata sit, ad quem probatio pertinebit? Io. And. ad appellatorem probationem pertinere scilicet ante excommunicationem se appellasse existimauit in eod. c. cum sunt num. 13. de reg. iur. lib. 6. in Mercur. idem asseruit gloss. in c. venerabilibus. §. fin. vers. Postquam de sent. excom. eod. lib. & sequuntur eam ibi Gemin. in fin. vers. Nota ex ita gloss. primò. & Philip. Fran. & Anchi. num. 3. vers. Nota post gloss. eod. & Felin. in c. cum tu nu. 21. vers. In glossa prima, ibi sed illud est verisimilius de rest. & Lambert. lib. 2. par. 2. quæst. 1.

quæst. 1. artic. 25. num. 5. in tra. de iur. patron. & Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. alleg. 47. in
 vers. Cur non ab homine, vbi alios idem dicere ait, & Rot. decis. 29. de appell. in antiq. & Dec.
 in c. super eo. 2. de appell. vbi de communi sententia testatur, & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 2.
 num. 5. vers. Hinc sanè de sent. excom. lib. 6. viden. idq; iure optimo, nam iurisdictionem iudi-
 cem habere, & excommunicationem latam esse constat; ergo ad appellatorem probare pertine-
 bit se primò appellatè, ac sententiam excommunicationis post appellationem latam esse; ete-
 nim tempus hoc scilicet ante sententiam latam appellatum esse est fundamentum, quo suam
 causam tueri vult; at temporis qualitas, qua quis se tuetur, ab ipso probari debet, cui qua-
 litas ea prodèst, vt docuit Bart. in l. non solum. §. sed vt probari. ff. de oper. nou. nunt. & Felin.
 in c. in præsentia. num. 1. de prob. & Anch. in clem. literas. nu. 5. vers. Secundò quæro de reser-
 huius igitur probatio ad appellatorem pertinebit. Accedit quoq; c. venerabilibus. §. fin. de sent.
 excom. lib. 6. vbi hoc probari videtur; ab hac ergo sententia non discedemus. Hac regula sic
 explicata, exceptiones eius, quas patitur, demum explicemus. Primùm igitur appellatione sen-
 tentia censuræ non impeditur, vbi quis appellat à censura à lege lata; nam ab ipsa non appella-
 tur, vt dixit Anch. in c. quicumque num. 3. vers. Secundò quærit Io. Mon. de sent. excom. lib. 6. &
 vt probatur in l. si qua pœna. ff. de verb. sign. etenim iuris sententia semper iusta est arg. cap. erit
 autem lex distin. 4. ac propterea effectus eius non suspenditur appellatione, cum appellationis
 remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad presidium innocentie institutum, vt dixit
 Rom. Pont. in c. cum speciali. §. porro de appell. Secundo loco per appellationem censura non
 impeditur, quæ ab homine fertur, quamuis sententia antecedit, vbi appellationem manifestò
 constat futilem, ac non legitimam esse arg. c. cum appellationibus de appell. lib. 6. etenim fu-
 tilis appellatio iudicis iurisdictionem non suspendit, vt probatur in cit. c. cum appellationibus,
 & vt tradidit Abb. in re nostra in cap. pastoralis. §. præterea. num. 14. vers. Quò ad primum de
 appell. & Mar. Socin. Sen. in c. nulli num. 40. vers. Decimò quæro de sent. excom. atque ita sentit
 Anch. in c. solet. num. 3. vers. Sextò not. quòd excommunicationis sententia est nulla, vel quòd
 lata post appellationem legitimam; hæc Anch. ergo secus, si non legitima. Tertio excommuni-
 catio, atque censura, appellatione non suspenditur, etiam si censura lata sit ante quidem appel-
 lationem, sed intra decem dies, qui ad appellandum dantur, vt exempli gratia sententia defini-
 tiua in Titium lata est; & quia Titius non exequitur, quod ipsi est præceptum, excommunica-
 uit eum iudex, cum adhuc tempus appellandi elapsum non esset; non igitur hac ratione censu-
 ra impeditur, quòd minus valeat, suosq; effectus operetur, sic enim esserunt gloss. in cit. c. venera-
 bilibus. §. porro in verb. Appellatum de sent. excom. lib. 6. eandem opinionem sequitur Iun. &
 Specul. quem refert, ac sequitur Phil. Fran. eod. §. porro vers. In glossa in verb. Appellatum, vbi
 & communem opinionem hanc appellauit eod. vers. Sed communis est opinio, sicut & Gemin.
 eod. nu. 6. vers. Sed communis opinio est, secuta itidem hanc sententiam est Rot. decis. 5. 1. aliàs.
 379. incip. si committatur causa vers. Sed pone de appell. in nou. Probatur autem primò per
 vulgarem illam regulam opinio hæc, quoniam excommunicatio, sicut etiam alia censura, per
 appellationem sequentem non suspenditur, vt habetur in c. per tuas de sent. excom. & in cap. ad
 reprimendam de off. ord. nec distinguitur, an intra decem dies ad appellandum constitutos la-
 ta sit necne; ergo neq; nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. Secundò facit, quo-
 niam, si post excommunicationem latam intra huiusmodi tempus non appelleretur, sine dubita-
 tione excommunicatio valet; ergo, si appelleretur, nihilominus valebit; nam sententia excom-
 municationis aut statim valet, aut nò valet, vt dixit Gloss. in eod. verb. Appellatum, & Couar. in
 c. alma pars. 1. §. 2. num. 4. vers. Tertia species de sent. excom. lib. 6. Accedit postremò cit. §.
 porro; ibi enim, si post definitiuam sententiam quis excommunicatus deinceps appellet, iuxta
 ecclesiæ formam absolui debere dicitur, ergo valet; non enim absolutio postularetur, si non va-
 leret arg. l. decem, & ibi DD. not. ff. de verb. oblig. & l. nemo potest videri. ff. de reg. iur. cū siml.
 Videbatur tamen contrarium dicendum scilicet sententiam censuræ non valere; nam innoua-
 ta omnia medio tempore intra sententiam, & appellationem, quæ postmodum intra decem
 dies interponitur, penitus per iudicem appellationis reuocantur, ac si post appellationem
 innouata essent, vt dicitur in c. non solum, & ibi not. DD. de appell. lib. 6. ergo excommunica-
 tio intra tempus appellationis lata non valebit, si perinde est, atque si post appellationem lata
 esset; & hac ratione opinionem hanc amplexati sunt non nulli scilicet Io. Mon. & Archid. sibi
 repugnans. Atqui à priori sententia communi discedendum non est ob ea, quæ supra pro ea
 tradidimus. Nec repugnât cit. c. non solum; nam in alijs innouatis post sententiam intra appel-
 lationis

lationis tempus, non in excommunicatione locum ius illud habet. Id, quod hinc probatur, quo-
 niam, si aliter vellemus, dicendum esset correctum esse cit. cap. venerabilibus. §. porro, vbi hoc
 habetur, quod fieri non debet; nam si §. ille correctus esset, detractus inde fuisset, sicuti factum
 est in c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. Præterea ambæ constitutiones eodem tempore
 probatæ sunt, neque altera prior altera est; ergo nec altera alteram corrigere potest. Addo ego,
 si hoc velimus; genus speciei derogare; nam in cit. cap. non solum regula, quasi genus ponitur
 innouata scilicet post sententiã intra tempus appellandi reuocanda esse, in §. porro contrarium
 habetur de excommunicatione, vti de specie; at hoc est contra regulam l. in toto. ff. de reg. iur.
 & c. generi eod. lib. 6. ergò, ne correctum dicamus, regulasq; iuris offendamus, regulam habe-
 bimus in cit. c. non solum, exceptionem verè in cit. §. porro; atq; sic iura huiusmodi inter se con-
 ciliabantur, & non corrigentur, quod fieri debet arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C.
 de dot. promiss. etenim, quacunq; ratione censura lata sit, valet arg. c. sacro de sent. excõ. in an-
 tiq. & c. 1. eod. lib. 6. non igitur per viam attentati, atq; idcirco per viã extraordinariã reuoca-
 bitur, sed absolute opus erit, atque idcirco via ordinaria, vt asseruit gloss. in cit. §. porro in
 verb. Appellatum, quam sequuntur DD. supra citati & Rot. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. nu.
 4. vers. Tertia species de sent. excom. lib. 6. vbi opin. gloss. com. ait; quamuis quòd ad reliqua, vt
 pote admonitionem, atque denuntiationem contrarium sentiat; quod tamen non placet ibi
 Collectori viden. & sequitur eum Phil. Franc. eod. §. porro vers. Sed collector ibi; à priori igitur
 opinione non discedemus; quamuis Mar. Soc. Sen. conciliari has opiniones inter se conetur
 in c. sacro. nu. 69. cum seq. de sent. excom. Patet ergo iam ex his, vt, vnde digressi sumus, eò re-
 deamus, quoniam appellatione iurisdictionis vsus impeditur, ob eam rem censuram tunc latam
 non valere. † Quòd idem erit, si ratione alia iurisdictionis vsus iude x amiserit, vt pote quia
 14 vel ab officio suspensus est, vel excommunicatione tenetur irretitus; quandoquidem tunc sen-
 tentia censuræ ab hoc iudice lata nulla est, vt de suspensio probatur in c. fin. & ibi not. DD. de
 excess. prælat. & de excommunicato in c. audiuimus. 24. q. 1. & in c. ad probandum de re iud. &
 15 vt Gloss. eadem in cit. c. præsentis vers. Octauò, in vers. Quintò. † Idem si recusatus sit, vt sentit
 Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 188. cum seq. vers. decimo quarto de sent. excõ. quamuis non
 simpliciter verum illud sit. Multò minus autem sententia censuræ valebit, vbi iudex non modò
 16 iurisdictionis vsus non habet, sed iurisdictione caret; † quare primò, si iudex omnino non sit,
 sententia ab ipso lata nulla erit arg. c. 3. de consuet. in antiq. & c. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff.
 17 de iurisdic. omn. iud. idem si intrusus argum. cap. alienationes. 12. q. 2. † Tertio non valebit
 censura lata à delegato, quem in casu non permissò excommunicatus impetrauit; nam impe-
 tratio non valet, atque idcirco iudex ille iurisdictionem non habet, vt probatur in c. 1. de re scr.
 18 lib. 6. † Quarto sententia nulla erit, vbi in exemptum censura lata est, in casu non permissò, vt
 probatur in c. cum olim. 2. de priuil. & c. cum capella, & c. quanto eod. in antiq. & c. 1. & c. auto-
 ritate eod. lib. 6. sicuti etiam, vbi delegatus terminos sibi præscriptos egreditur; nam censura
 tunc ab ipso lata non valet, vt habetur in c. fin. de præben. in antiq. etenim extra fines mandati
 egredi delegatus non debet: patet igitur ex omnibus his casibus propterea sententiam censu-
 ræ non valere; quoniam iudex aut iurisdictionem non habet, aut eam habes eius vsu caret; hinc
 gloss. in cit. c. præsentis multos casus ex his, quos narrauit, sub quarto comprehendi tradidit, qui
 erat sententiam nullam esse, vbi iudex non est, qui sententiam tulit; respectu habito igitur ad
 iudicem hos casus gloss. ibi recensuit; quam plures autem eiusmodi sunt, qui haberi possunt ex
 c. 2. & cap. 6. cum duob. seq. neq; enim glo. vniuersos enumerauit, sicuti neque etiam enarratos
 explicauit, non enim simpliciter existimandum est censuram ab excommunicato, à suspensouè
 latam non valere; quid enim si non denuntiatus hic esset? quid si neque notorie hunc sic affe-
 ctum constaret? planè tunc censura lata valebit ob extrauag. ad euitanda, quam supra inter-
 pretati sumus hoc c. §. 7. quid itidem si iudex non erat, sed superioris autoritate in possessione
 iurisdictionis erat, & pro iudice communiter habebatur? planè & ab hoc lata censura valebit,
 quamuis iudex non sit arg. l. Barbarius. ff. de off. præt. & vt tradidimus supra c. 2. §. 2. 1. quamuis
 & alibi speciatim de his agemus. Sed de sententia nulla respectu habito ad eum, qui illam tulit
 19 hætenus iam, vbi nulla est respectu habito ad finem, contemnemur. † Primùm igitur senten-
 tia censuræ nulla erit, quæ à prælatis in suos subditos lata est, propterea quòd statum persona-
 rum, atque ecclesiarum superioribus inquirentibus exposuerunt; nam, si ob hanc causam cen-
 suras antistites ferant, nullas esse Rom. Pont. voluit, vt habetur in cap. quia plerique, & ibi not.
 gloss. in verb. Sententijs de off. ord. & hunc casum ponit etiam gloss. in cit. c. præsentis in verb.

- 20 Ad cautelam verſ. Et addo nouum caſum. † Secundò nulla erit cenſura, quæ fertur à viſitato-
re, propterea quòd ipſi non præſtatur pro viſitatione niſi id, quod ex Lateranenſi Concilio de-
betur, vt ſtatuit Rom. Pont. in c. cum ad quorundam de exceſſ. prælat. quem caſum poſuit ea-
21 dem gloſſ. ibi decimò. † Tertio reſpectu huius cauſæ itidem cenſura nulla erit, vbi in ſententia
cauſa exprimitur, quam obrem cenſura fertur, quæ ſua natura iniuſta eſt; nam hoc caſu intolle-
rabilem errorem continere dicitur, vt ſi exempli gratia iudex Titium excommunicet; quoniam
eleemoſinam pauperi tribuit, facitue aliquid aliud, quod in ſe bonum eſt; vel quia non opera-
tur, quod ſuo actu illicitum eſt, & prauum; nam ſententia tunc nulla erit, vt probatur in c. vene-
rabilibus. §. poteſt quoque de ſent. excom. lib. 6. & ibi not. Anchar. num. 3. & Gemin. nu. 6. verſ.
Quæto, an talis ſententia, & Phil. Franc. verſ. Vlt. not. & in c. per tuas iunct. gloſſ. in verb. Intol-
lerabilem, & ibi Felin. num. 5. eod. in antiq. ſicut etiam Abb. ibi. num. 11. & in c. ab excommu-
nicato. nu. 9. de reſcript. & Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus num. 189. verſ. Item, quòd ſupra
dixi de ſent. excom. Nec repugnat, ſi dicatur fieri poſſe, vt malum ſit eleemoſinam facere; nam
exprimi cauſa ea debet in ſententia, quam obrem id non liceat, vt pluribus hanc rem probauit
Felin. in c. 1. nu. 8. verſ. Amplia quintò cum multis ſeq. de re iud. idem ſi ex cauſa impertinente,
vt excommunico Titium, quia eſt fortis, ita dixit Soc. eod. num. 196. nulla igitur ſententia erit
cenſuræ, vbi in ipſa intollerabilis error expreſſus eſt ob iura proximè citata, & vt tradunt DD.
communiter, & Abb. num. 4. & Felin. num. 14. verſ. Limita primò in cit. c. 1. de re iud. quando
autem intollerabilem errorem contineat declarauit Zab. in c. per tuas. num. 11. de ſent. excom.
Hic agendum eſſet, quando ſententia cenſuræ contra ius fertur, an valeat, item quando eſt con-
tra factum notorium; ſed quoniam de priori pertractarunt. DD. & Abb. ac Felin. in eodem cap.
1. de re iud. & de poſteriori idem Abb. in c. ab excommunicato de reſcript. & in cit. c. per tuas,
vbi quoque Felin. de ſent. excom. ob eam rem hic ea prætermittamus, ac de cauſis, quam obrem
ſententia cenſuræ reſpectu habito ad materiam nulla ſit, agamus. Tertio loco igitur ſententia
cenſuræ nulla eſt reſpectu habito ad materiam, vbi is, in quem cenſura fertur, ijs qualitibus
affectus non eſt, quibus neceſſariò ipſum affectu eſſe debere infra generatim cap. de materia cir-
22 ca quam, & ſpeciatiim ſuis locis probabimus; ſi igitur exempli gratia iudex infantè, furioſum uè
excommunicet, quòd hi delictum committere non poſſunt, ſententia nulla erit, vt tradidit Abb.
in cit. c. ab excommunicato. num. 9. & in cit. c. per tuas. num. 11. & Anch. in c. ſolet. num. 3. verſ.
Sextò not. de ſent. excom. lib. 6. ſi itidem Eunuchus excommunicetur, quem prægnantem mu-
lierem reddidiſſe dicitur, neque tunc excommunicatio valebit; quandoquidem Eunuchus effi-
cere hoc non poteſt; atque ita aſſeruit Felin. in eod. c. per tuas. nu. 5. & Phil. Franc. in c. Romana.
§. in vniuerſitate verſ. in gloſſ. in verb. Irretiri, & Gemin. nu. 4. verſ. Sed pone de ſent. excom.
lib. 6. & Anch. in eod. c. ſolet. num. 3. verſ. Sextò not. & Zab. in c. per tuas. nu. 11. de ſent. excom.
& Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. num. 194. de ſent. excom. quamuis exemplum hoc rectius
poſitum fuiſſet in ſuperiori proximo caſu: † nulla denique ſententia cenſuræ eſt, ſi in eum fer-
23 ratur, qui baptizatus non eſt, neque enim Iudæus, neque Turca, & huiusmodi homines cenſuræ
capaces ſunt, vt tradidit Abb. in eod. c. ab excommunicato. num. 9. & vt nos infra probabimus
cap. de materia circa quam; ſed de ſententia hac ratione nulla ſatis, quam gloſſ. omnino præ-
termiſit in eod. c. præſenti in verb. Ad cautelam. Poſtremò nulla cenſuræ ſententia erit reſpectu
habito ad formam, vbi aut forma non adeſt, aut ijs qualitibus non prædita, quibus præditam
eſſe ipſam oportere infra generatim comprobauimus in c. de forma neceſſaria, & ſpeciatiim ſuis
24 locis eod. † Quare, ſi exempli gratia forma ſic concipiatur Suspendo te ab officio, aut à bene-
ficio, nulla ſententia hæc erit, vt aſſeruit Abb. contra gloſſ. in c. latores de cler. excom. min. quæ
communiter receptum eſſe teſtatur Nauar. in Man. cap. 27. num. 161. etenim certa non eſt, ac
25 propterea non valet arg. C. de ſent. quæ ſin. cert. quant. † ob hanc quoque rationem nulla erit
ſententia, vbi ſic forma conciperetur Ego excommunico, eius, qui excommunicatur, mentione
non facta; nam neque hæc, vt incerta valebit arg. c. 1. de baptiſmo; item vbi alia forma neceſſa-
ria adhibita non eſt, vt exempli gratia excommunicauit communicantes cum excommunica-
to, cum prius eos non admonuiſſet, quo caſu excõicatio non valet, vt habetur in cap. ſtatuiſſus
de ſent. excom. lib. 6. quem caſum poſuit etiam eadem gloſſ. in cit. c. præſenti in verb. Ad caute-
26 lam verſ. Tertio; ad ſummam, vbi aut forma neceſſaria, aut materia, aut efficiens cauſa, nec non
finis huiusmodi non erunt, cuiusmodi eſſe ipſa debere ſuis locis probabimus, & de cã efficiente
iam probauimus, ſententia cenſuræ nulla erit; ac propterea is, in quem lata eſt, ſpiritualium vſu
non carebit, vt in initio huius partis propoſuiſſus. † Petet igitur ſententiam nullam decla-
rari nul-

rari nullitatis ratione, vel ſpeciatiim expreſſa cauſa nullitatis, vt pote appellationis: quamuis
ſatius ſit, vt generatim cauſam nullitatis proponat; quandoquidem, quamcunq; cauſam probet,
audietur, quod aliàs non fieret de rigore iuris, vt dixit Io. And. in c. cum contingat de off. deleg.
quem refert Mar. Soc. Sen. in c. ſacro. nu. 180. de ſent. excom. ſi appellacionis ratione nullam ſen-
tentiam diceret, ob aliam autem cauſam nullam eſſe conſtaret, atq; ſic Soc. eod. cum duob. ſeq.

S V M M A.

- 1 *Absolutione tributa à cenſura, vniuerſa, quæ per cenſuram prohibentur, licitè deinceps is agit, qui ex cenſura conſtrictus erat.*
- 2 *Absolutione tributa à cenſura ſpiritualium vſus reſtituitur.*
- 3 *Teſtimonium ſerre excommunicatus poteſt, poſt abſolutionem ab excommunicatione; quæ regula declaratur.*
- 4 *Teſtimonium vt excommunicatus ferat, abſoluitur aliquando ab excommunicatione.*
- 5 *Probata excommunicatione, an delictum probatum intelligatur, quam obrem excommunicatio eſt lata.*
- 6 *Teſtimonium ne ferat, poſt abſolutionem, an ob crimen quis expelli poſſit, quam obrem excommunicatus eſt.*
- 7 *Teſtimonium vt ferat, excommunicatus abſolui nõ debet, vbi abſolutus teſtimonium ſerre non poteſt.*
- 8 *Amiſſa ſpiritualia ob excommunicationem non recuperantur, ſublata excommunicatione.*
- 9 *Amiſſa ob excommunicationem non recuperantur, etiam ſi ſpiritualia non ſint.*
- 10 *Appellationis tempore elapſo ipſi excommunicato, an abſoluto ſubueniatur.*
- 11 *Præſcriptione completa ipſi excommunicato, an deinceps abſoluto ſubueniatur.*
- 12 *Iniuſtè excommunicatus an amiſſa recuperet ab illo, qui eum excommunicauit.*
- 13 *Abſolutus ad aliquem actum quò ad alia pro non abſoluto habetur.*

X I X.

- 1 *† Poſtremò vniuerſa, quæ per cenſuram vetantur, excommunicatus, ſuſpenſus, interdi-*
2 *ctusq; licitè agunt, vbi abſoluti à cenſura ſunt. † Nam abſolutione tributa priſtinus ſpi-*
ritualium vſus in futurum recuperatur arg. c. 3. de cler. excom. min. & c. poſtulaſtis iunct. c. ſeq. eod. & c. beatus. 3. q. 4. & c. 1. 4. q. 1. & ibi not. gloſſ. & c. illi, qui 6. q. 1. & c. præceptum. 3. 2. q. 1. & c. à nobis 2. de ſent. excom. & c. ſacris, & c. ſicut nobis eod. & c. quia diligentia de elect. idque meritò, tum quòd cenſuræ eccleſiaſticæ vinculo iniecto ſpiritualium vſus adimitur, vt probauimus; ergò contra eo diſſoluto par eſt, vt reſtituatur arg. c. omnis res de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. tum quòd non minùs abſolutio tollere poteſt, quàm excommunicatio inducere potuit, vt tradidit pluribus id Anch. in c. 2. nu. 3. verſ. Eſt enim regulare ne cler. vel mon. ſecul. lib. 6. & Hoſt. in ſum. num. 11. verſ. quis ſit eius effectus, ibi Hic etiam notabis de ſent. excom. & facit c. ea noſcitur, & quod ibi not. Mar. Soc. Sen. nu. 2. verſ. Secundò not. de ſent. excom. vbi ait per abſolutionem ab excommunicatione reſtitui communionem fidelium, ſicut etiam in c. quòd in dubijs. num. 2. verſ. Tertio not. eod. Præterea cauſa, quam obrem vſu ſpiritualium cenſura conſtrictus caret, ipſa cenſura eſt; ergo cenſura ſublata cum vſum recuperare debet; nam ceſſante cauſa & ipſius effectus ceſſat, vt habetur in c. cum ceſſante, & ibi not. Abb. Dec. ac DD. de appell. & in l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. & l. 1. & 2. ff. de vſufruct. cum ſimil. Accedit poſtremò, quòd, ſi aliter ſentiremus, alterum ex duobus abſurdis conſequeretur, aut abſolutione cenſuram ſublata non eſſe, quod falſum eſt (ſublata enim ipſam ponimus) aut ſublata cum ſit, ſuos tamen effectus, perinde atque ſi adeſſet, eam operari, quod abſurdum eſt; quod enim non eſt, operari non poteſt arg. l. eius, qui in prouincia. ff. ſi cert. pet. Excommunicatus igitur excommunicatione ſublata eccleſiæ communionem recuperabit; ſuſpenſus ſuſpenſione remota eiufdem eccleſiæ munera ex officio, vt prius obibat; interdictus interdicto libera- tus eccleſiæ diuinorum particeps erit; nam abſolutione, vt diximus, priſtinus ſtatus, id eſt omnia recuperantur; atque ita ſpeciatiim de excommunicato, atque ſuſpenſo aſſeruit gloſſ. in verb. Reuerentiæ in cit. c. quia diligentia, & ſequitur eam ibi Abb. nu. 8. ac DD. de elect. & Add. ad Abb. in c. cum bonæ. num. 5. in litera B. verſ. Circa hoc an excommunicatus, ibi & adde quod excom- municatus de ætat. & qualit. & Tiraq. in tract. de ceſſante cauſa in 1. par. in verb. Excommuni- catione. nu. 97. & in verb. Suſpenſionis. num. 237. & gloſſ. ſummæ. 4. q. 1. & idem Abb. in cit. c. propoſuit. num. 3. de cler. excom. min. vbi excommunicatum abſolutum omnium bonorum ca- pacem eſſe dixit, & Mar. Soc. Sen. num. 6. verſ. not. Sextò, & Anch. in cit. c. 2. nu. 3. verſ. In con-

trarium arguit, & vers. Est enim regulare. Hinc, etsi dominum feudi excommunicatum vasallus nec adiuuare, nec fidem ei seruare debet; secus tamen, postea quam absolutus est, ut probatur in c. penult. cum seq. 15. q. 6. & in c. domino guerram in tit. hic finitur lex de feud. & ut not. gloss. in tit. per quos fiat inuestitura in fin. & sequitur eam Tiraquell. eod. tract. cessante causa part. 1. num. 98: in verb. excommunicatione. Contrarium tamen dicendum videbatur per absolutio- nem pristinum statum non recuperari; nam excommunicatus, propterea quod obiecta in quod- dam non probauit, absolutus prohibetur, ne in clerum recipiatur, ut habetur in c. accusatores dist. 46. ergo pristinum statum non recuperat absolutus: hæc ratio propositam conclusionem non tollit; nam ibi non excommunicationis, sed criminis vitio in clerum recipi ille prohibetur; id quod hinc apparet, quoniam sancta Syn. non ad excommunicationem, sed ad crimen illud respectum habuit; Etsi emendauerint vitium, dicitur enim ibi, recipiat eos ad communionem, non ad clerum: hæc ibi, ex quibus patet non ob excommunicationem, sed ob crimen ipsum clero priuari, atque ita not. Archid. Secundo sic non nulli argumentantur; excommunicatus cri- minosus est, cum ob contumaciam excommunicatio feratur arg. c. nemo, & c. certum. 11. q. 3. & contumacia grauissimum crimen sit arg. c. sciendum. 8. q. 1. at criminosus semper repellitur; ergo & excommunicatus absolutus: hæc ratio etiam propositam sententiam non tollit; primo quoniam non omne crimen inhabilem ad legitimos actus reddit, ut habetur in c. testimonium eius, & ibi not. Abb. ac DD. de test. præterea, & si contumaciæ crimen graue est, non tamen in quacunque causa inhabilem ipsum contumacem reddit: ac planè non ne absurdum esset eum, qui ad diem dictam suo creditori non satisfecit, ac propterea excommunicatus est, absolutum ad legitimos actus non recipi? horum igitur explosa sententia, quos retulit Gloss. summ. ac reiecit. 4. quæst. prima. à proposita in initio conclusione non discedemus. Verum, an excom- municatus post absolutionem testimonium ferre potest? quamdiu enim ea pœna constrictus tenetur, id nõ posse dicitur in c. decernimus de sent. excõ. lib. 6. hanc quæstionem Abb. Felin. ac DD. disputarunt in c. testimonium eius de test. sed, quoniã tres casus, quos separatim agi oportebat, simul copularunt, atq; idcirco quæstionem hanc confusè admodum pertractarunt; ideo, ut confusio tollatur, dilucidiorq; res fiet, singulos casus separatim agemus. Quorum primus est, an excommunicatus post absolutionem testis esse possit; alter, an sententia excommunica- tionis probata, id ipsum, ut pote crimen, quamobrem excommunicatio lata est, probatum in- telligatur; tertius, an ob illud crimen, quamobrem quis excommunicatus est, post absolutio- nem excommunicationis expelli possit, quò minùs testimonium ferat: hi tres casus sunt, quos à DD. copulatos, ut diximus, separatim agemus. † Quò ad primum igitur, qui ad rem nostram potissimum pertinet, excommunicatum post absolutionem à testimonio ferendo repelli ob excommunicationem iam sublatam non debere concludo. Probatur autem sententia hæc pri- mò per generalem rationem supra redditam; nam, ex quo excommunicatio sublata est, quam- obrem excommunicatus à testimonio ferendo prohibebatur; & prohibitio sublata esse debet iuribus supra citatis. Secundo loco pro hac sententia facit cap. decernimus de sent. excomm. lib. 6. nam ibi, ne excommunicati testimonium ferant, prohibetur, ut expressè hoc eo in loco habetur; ergo, qui testimonij ferendi tempore excommunicatus non est, quamuis antea ex- communicatus fuerit, à testimonio ferendo repelli non debet; nam excommunicatus hic non est, atque idcirco eius canonis verba ipsi non conueniunt, ut per se patet, ergo neque eiusdem canonis dispositio arg. l. 4. §. toties. ff. de dam. inf. Ac planè, si vellemus excommunicatum abso- lutum à testimonio ferendo repelli, à verborum proprietate discederemus; nam in eod. c. decer- nimus excommunicatus tantum prohibetur; qui verò excommunicatus fuit, & absolutionem est adeptus, propriè excommunicatus dici non potest; at à verborum proprietate, nisi contra- rium constet, discedere non debemus, ut dicitur in l. non aliter. ff. de leg. 3. Accedit, quòd qua- litas adiuncta verbo non intelligeretur secundum tempus verbi, quod etiam est contra l. in delictis. §. si extraneus. ff. de nox. act. Deniq; argumentum à contrario sensu sine ratione cessaret in eod. c. decernimus contra l. 1. ff. de off. eius, vbi communiter DD. not. excommunicatus igitur post absolutionem testimonium ferre poterit. Facit postremò pro hac sententia c. veniens de test. vbi Rom. Pont. mandat, ut canonici quidam excommunicati absoluantur, quò testimo- nium ferant; ergo absolutus ab excommunicatione testis esse non utatur. Ac planè, si absolutus testimonium ferre non posset, quamobrem ibi canonici absoluerentur? si ergo ibi testimonium ferunt, qui ad tempus ob id absoluantur, multò magis testimonium ferent, qui perpetuò ab- soluantur; à proposita igitur sententia non discedemus, quam secuti sunt DD. & Inn. in c. testi- monium

monium eius de test. & Abb. num. 10. & Felin. num. 25. eod. † Hinc in Romanam Curiam consuetudine irrepsisse testatur Host. quem refert Abb. in c. veniens. nu. 18. de testib. ut excom- municati ad tempus absoluantur, quousque scilicet testimonium ferant; de hoc igitur priori ca- su non est, quòd dubitemus. † Quò ad alterum autem, an sententia excommunicationis pro- bata, id ipsum crimen, quamobrem excommunicatio lata est, probatum intelligatur, concludo breuiter probatum intelligi; nam, ex quo excommunicatus non appellauit, appellandiq; tem- pus abiit; vel, si appellauit, appellationem profecutus non est, hic excommunicatum se iure, ac propterea delictum commississe fateri videtur arg. c. licet de sent. excom. lib. 6. & l. sepe. ff. de re iud. atque ita asseruit Abb. in eod. c. testimonium vers. Aut non appellauit, & Mar. Socin. Sen. in c. sacris. num. 403. vers. Aut non appellatur de sent. excom. Excipitur tamen primò, vbi in sen- tentia excommunicationis expressa causa non est; nam, quòd iniqua sententia esse censetur ob c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. sacro eod. in antiq. ob eam rem neque id probatum esse censetur, quamobrem excommunicatio lata esse dicitur, ut tradidit Abb. in cit. c. testimonium. num. 10. vers. Vnde hæc ego distinguo, & sequitur Felin. ibidem. num. 25. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 403. vers. Aut causa, pp quam de sent. excom. Secundo excipitur, vbi causa expressa in senten- tia est, sed tamen intra tempus ad appellandum præscriptum absolutionem est consecutus: nam neque tunc probatum delictum censetur; quandoquidem ante illud tempus sententia iusta non cessetur, nisi aliter de ipsa constet, seu probetur, ut dixit Inn. in c. quoniam contra in fine de probat. & in c. bonæ de electione, & eum sequitur Abb. in eod. c. testimonium. num. 10. vers. Aut causa fuit assignata in sententia, & Felin. nu. 25. & Mar. Socin. eod. vers. Aut causa fuit expressa, quod ego intelligo, vbi crimen aliunde manifestum non esset arg. c. manifesta. 2. q. 2. & c. vene- rabilibus. §. porro vers. Secus autem si se contumacè de sent. excom. lib. 6. & Soc. eod. Postremò excipitur, vbi absens, & ignorans quis excommunicatus est; nam & tempore appellationis la- pso crimen nihilo magis probatum intelligitur arg. c. Apostolicæ de cler. excom. min. atque sic dixit Soc. eod. ac de secundo casu hætenus. † Quò ad tertium denique, an scilicet ob crimen, quamobrem quis excommunicatus est, post absolutionem expelli possit, quò minùs testimo- nium ferat, concludendum cenfeo expelli non posse arg. cit. c. testimonium de test. Excipitur autem primò crimen, quòd vi sua infamiam inurit etiam post absolutionem; nam tunc ad testi- monium ferendum hic absolutus non admittetur arg. cit. c. testimonium vers. Si verò sit de cri- mine à contrario sensu, quæ autem crimina huiusmodi sint, quæ infament, habentur in l. 1. ff. de ijs, qui not. infam. & in §. porro, & ibi gloss. viden. 3. q. 7. & tradidit Abb. in eod. c. testimonium num. 6. vers. Ego in hac materia. Secundo excipitur, vbi ob periurium excommunicatus quis esset, & ad summam vbi crimen huiusmodi est, cuius etsi quem pœnitet, non tamen pro habili habetur, ut dicitur in eod. c. testimoniũ; in his igitur casibus excõicatus absolutus à testimonio ferendo excludetur: id quod ob ipsum crimen fit, non autem ob excõicationem; nam, etiam si quis ob huiusmodi crimina excommunicatus non esset, nihilò magis ab ipsis absolutus testi- monium ferret, sicut habetur in cit. c. testimonium: hæc q; locum habebunt, vbi crimen huius- modi probatum intelligitur, sicut in secundo casu vidimus, atque sic conclusit Soc. eod. † Ex his demum apparet, vbi pro huiusmodi crimine excommunicatus quis est, quò inhabilem ad te- stimonium ferendum reddit etiam post absolutionem, ad tempus absoluendum non esse, quò testimonium ferat; cum nec simpliciter absolutus id possit, sicut Abb. not. in eod. c. testimoniũ. num. 10. in fin. quare, quòd perseverans in peccato, quamobrem excommunicatus est, idoneus non est; ideo excommunicatus absolui non debet, si ob contumaciam excommunicatus à con- tumacia non discedat; secus autem, si aut sententia dicatur nulla, & aduersarius contrarium nõ probet, aut si quærat se iniuste excommunicatum; in his enim duobus casibus absolui poterit ad testimonium ferendum, atque sic conclusit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 404. vers. Dubita- tur tertio de sent. excom. Spiritualium vsum igitur à censura absolutus in posterum recuperat. Verum quid de damnis, quæ passus est, dum censura constrictus tenetur, exempli gratia, quòd excommunicatus erat, bonorum communionem, quæ ab ecclesia sunt, caruit; item, quòd beneficium habet, fructus eius interim amisit argum. cap. pastoralis. §. fin. de appell. An igitur iura, quæ amisit, damnauè, quæ passus est, recuperabit? in hac re duas regulas constituimus. † Quarum prior hæc est, Spiritualia omnino iam amissa non recuperantur; non enim excom- municatus, qui ecclesiæ suffragijs caruit, absolutus eadem recuperabit; nam, vbi offerebantur, ecclesia pro excommunicato ea non offerebat arg. c. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. ergo præter eius animum operari non debent arg. l. non omnis, & ibi DD. ff. si cert. pet. non etiam modò

modò, quoniam oblata iam sunt, ac propterea sicut, vbi offerebantur, particeps esse non poterat excommunicatione impeditus, ita nec modò, ex quo iam distributa sunt, & facit ad hoc l. quod ab initio. ff. de reg. iur. & c. non firmatur eod. lib. 6. hac igitur, quæ spiritualia sunt, recuperari omnino nequeunt. † Altera verò regula hæc est, Quæ spiritualia omnino non sunt, neque etiam hæc recuperantur; hinc excommunicatus, qui beneficium eccl. habet, absolutus fructus inde perceptos non recuperat, alioquin excommunicatio hæc pœna non esset, & fieret contra c. pastoralis. §. fin. de appell. quâvis ex causa secus non nunquam sit, vt tradidimus in Tab. 2. vbi materiam hanc egimus. At, quid, si excommunicatus intra tempus appellandi non appellauit? quid itidem si, propterea quòd ob excommunicationem agere non potuit, præscriptio completa est; an deinceps ei subuenietur? † In priori casu, vbi scilicet appellandi tempus præterijt, duas sententias Inn. recensuit. Quarum prior est hunc in integrum restituendum esse; ex quo enim nec per se, nec per procuratorem ius suum prosequi potuit, iure in integrum restitui debet arg. l. sed & si. ff. ex quib. caus. maior. & l. Papinianus exuli. ff. de min. hanc opinionem improbat Host. nam, ex quo ob delictum suum id patitur, subueniendum ei non est arg. c. damnum de reg. iur. lib. 6. Posterior sententia verò est huic excommunicato appellationis tempus non currere nisi post absolutionem: hanc etiam refellit Host. dicebat enim ipse, si causa huiusmodi est, in qua appelletur, sibi culpam tribuat, qui non appellauit; id enim potest ob cit. c. cum inter, & c. fin. de excep. si verò causa est, in qua non appelletur, non habet, quod queratur: hæc Host. contra Inn. Ego Abbatem secutus in eod. c. cum inter in hac re regulam hanc constituo, excommunicatum, qui non appellauit, post appellationis tempus audiendum non esse; nam appellare potuit, vt habetur in cit. c. cum inter, & in c. fin. eod. de excep. sibi ergo tribuat, qui remedio ordinario vsus non est arg. c. damnum de reg. iur. lib. 6. Ac planè si is, qui excommunicatus non est, non auditur deinceps tempore appellationis elapso arg. c. cum ad cōsultationem de re iud. neque excommunicatus audiri debet; non enim pœna immunitatem tribuit, vt dixit iureconsultus in l. relegatorum. §. fin. ff. de interdict. & releg. excommunicato igitur appellandi tempus curret, & non restituatur. Quæ regula locum etiam habet, vbi iniuria excommunicatus est. Item etiam, vbi in petenda absolutione moratus non est; quippe, quia excommunicatio ipsum non impedit, quòd minùs appellet iuribus supra citatis. Tertiò locum habet etiam in extrajudicialibus causis, vbi excommunicatus appellare itidem potest, vt tradidit Abb. in eod. c. cum inter. num. 19. vers. Ego latius, ibi si verò de appellatione extra iudicium; etenim & hic eadem ratio est, quæ in superiori casu, ergo eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Hæc regula sic amplificata exceptiones has patitur. Nam primò excommunicatus vel per viam querelæ audietur arg. c. concertationi de appellat. lib. 6. vel, si præscriptione agendi tempus sublatum sit, in integrum restituatur, vbi extra iudicium ad appellandum excommunicatus non admittitur, modò in mora absolutionis petendæ non fuerit, vt asseruit Abb. ibidem. Postremò succurreretur ei quoq; , vbi alia ratione, quam excommunicatione impeditus fuit, quòd minùs appellaret, etiam si in appellatione iudiciali esset, sic enim sensit Host. in c. significauerunt de except. & sequitur Abb. eodem vbi supra; aequitas enim in huiusmodi casibus id suadet, vt huic subueniatur arg. l. 1. ff. ex quibus caus. maior. ac de priori casu hætenus. † Quò ad alterum autem casum, vbi scilicet præscriptio contra excommunicatum completa est, dicendum videtur subueniendum ei non esse; nam, ex quo sua culpa in excommunicationem incidit, sibi tribuat, si damnum patiatur arg. cit. c. damnum de reg. iur. lib. 6. etenim ob casum, qui culpam consequitur, quis obligatur arg. c. sepe, & c. studia dist. 50. & metus eum non excusat, qui sua culpa in metum incidit arg. l. si mulier. ff. de eo, quod met. Verum in hoc casu regulam hanc itidem constitimus scilicet huic subueniendum non esse, vbi excommunicatus iure fuit ob rationes supra citatas. Excipitur autem primò vbi, etsi iure hac pœna cōstrictus fuit, elaborauit tamen, quantum potuit, vt absolueretur; nam tunc, vel tempus non curret, vel (quod verius existimo) in integrum restituatur: nec repugnant rationes supra citatæ; nam, etsi sua culpa in excommunicationem incidit, per excommunicationem tamen satis vindicata est; ergo alia pœna vindicari non debet arg. c. at si clerici in fin. de iud. & vt not. gloss. in c. imputari de reg. iur. lib. 6. Secundò excipitur, vbi iniuria excommunicatus est; nam tunc ei subuenietur, vt asseruit Ant. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. cum inter. nu. 19. vers. Dominus Ant. & in vers. Quò ad secundum membrum: hæc exceptio simpliciter mihi vera non videtur, sed solum, vbi excommunicatus, quod sua interest, ab eo, qui iniuria eum excommunicauit, recipere non potest; nam, vbi ab ipso recuperare suum valet, contra ipsum eundem ei censetur arg. c. sacro

c. sacro iunct. gloss. in ver. Ad interesse, quæ communiter recepta est de sent. excom. aliàs verò ex æquitate subueniendum superiori modò ei est. † An igitur id omne, quod sua interest, iniuria excommunicatus recuperabit? planè non solum litis sumptus, verum etiam damnum, interesseq; omne, quod ob pœnam eam passus est, recuperabit; sic enim probatur in cit. c. sacro. §. caueat, vers. Cumq; aduersus de sent. excom. sic tradidit gloss. ibi in verb. Interesse, quam Abb. ibi Felin. ac DD. sequuntur, & Thom. Fastol. in decis. rot. dub. 14. Quare, si iniuria excommunicatus interim electus sit, beneficiumuè ei conferatur; quoniam electio, collatioq; nulla est arg. c. postulatis de cler. excom. min. iunct. c. si celebrat eod. excommunicator beneficium huiusmodi ei conferre debet, cuiusmodi illud erat, quod collatum ob iniustam excommunicationem obtinere non potuit arg. c. pastoralis de iur. patron. si verò id non potest, ad arbitrium iudicis punietur, vt communiter DD. sentire innuit Abb. ac eisdem sequitur in eod. c. sacro. nu. 17. & Fel. eod. num. 11. vers. Et quantum ad intellectum: Excipitur autem primò, vbi excommunicatio nulla est; nam tunc, si superior electum huiusmodi confirmari noluit, ipse ad hoc tenebitur; non enim ob excommunicationem nullam electionem improbare debuit, quamuis, si confirmator ipse id minùs possit, qui excōicauit, obligatus remaneat arg. l. 3. ff. de eo, per quem factum erit, atque sic Abb. ac Felin. eod. concludunt. Secundo loco excipitur, vbi probabili ex causa errans ipsum index excommunicauit, vt dicitur in cit. c. sacro, ibi Nisi forsitan errauerit; nam tunc ad interesse non obligabitur, sicut neque iniuriarum actione, vt conclusit Capel. Tholos. decis. 397. & Add. ad eum; solum enim tenetur ea, vbi dolo, sicut ibidem Add. plures idem sentire commemorat, & de communi testatur. Tertiò, vbi, statim atque requisitus est, sine vilo onere sententiam huiusmodi reuocauit ob cit. c. sacro. §. caueant. Quartò, vbi aliàs præter excommunicationem electio, beneficijue collatio nulla est arg. eius, quod dixit gloss. in l. fin. in gloss. 1. ff. de var. & extraord. cogn. idq; meritò; nam tunc ob excommunicationem damnum non sentit, & faciunt, quæ tradidit Abb. in cit. c. pastoralis de iur. patron. Postremò excipitur, vbi excommunicatus interesse suum non petijt; nam, nisi petatur, non tribuitur, vt sensit Inn. in eod. c. sacro nu. 7. & communiter receptum id esse testatur Iaf. in l. properandum. §. siue autem alterutra. nu. 31. C. de iud. Adde itidem, vbi excommunicatus iniquam sententiam esse non probauit; nam & in hoc casu excommunicator pœnam hanc euitabit ob cit. c. sacro vers. Cumq; aduersus; vbi ergo iniuria quis excommunicatus est, his proximè propositis casibus exceptis, excommunicatus id omne, quod sua interest, excommunicatum non esse, recuperabit. Secundo loco ab excommunicatore suum interesse idem consequetur, vbi excommunicationem descripto non protulit, aut causam excommunicationis expressè non conscripsit, aut sententiæ ipsius exemplum excommunicato rogatus ab eo intra mensem non præbuit, vt habetur in c. 1. & ibi not. DD. de sent. excom. lib. 6. Declaratur autem regula hæc his rationibus, primò vt locum habeat, à quocunque iudice per sententiam excommunicatio lata sit; sic enim sensit. Gloss. ibi in verb. Iudicium, & Gemin. nu. 11. vers. Quæro, qui sint, & non nulli alij, quos idem Gemin. refert in eod. c. 1. §. si quis autem. num. 9. sic quoque probatur ibi per dictionem illam Quisquis, & dictionem illam Si quis autem iudicium; quæ generales dictiones sunt arg. l. 1. ff. de verb. sig. Item idem erit, si incertia, temeritate, incuriaue hæc iudex prætermisit ob verba illa Si quis autem iudicium huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator iunct. gloss. in verb. Temerarius, quam sequitur Add. ad eam, & Io. Mon. & Host. quos refert, ac sequitur Mar. Soc. in c. sacro. nu. 220. vers. Octauò de sent. excom. & notandam inquit Gemin. eod. §. si quis autem. nu. 10. vers. In fin. gloss. not. ben. Tertiò declaratur, vt locum habeat, vel æqua sententia excommunicationis sit; nam canon simpliciter loquitur, nec distinguit; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. Accedit, quòd, vbi aliàs iniqua sententia est, punitur huiusmodi pœna in c. sacro de sent. excom. ergo, ne supernacanea dispositio sit ipsius c. 1. (vel aliàs sententia excommunicationis iusta sit) non seruata forma ibi præscripta interesse omne iudex excommunicato præstabit arg. l. quoties. ff. de reb. dub. & l. quoties. ff. de verb. oblig. Quartò locum sibi hoc dictum vindicat, vel in personam incertam excommunicatio feratur, cuiusmodi habetur in c. si sacerdos de off. ord. sic enim asseruit gloss. in cit. c. 1. in verb. Causam, & sequi videtur Inn. eod. in prin. & Host. nec non Gemin. num. 16. vers. In ea gloss. sed tutius, & Mar. Soc. Sen. in c. sacro num. 217. vers. Quartò de sent. excom. quamuis contrarium non nulli, & malè senserint. Declaratur quintò, vt locum habeat, etiam vbi vnum ex dictis iudex, omisit; vt pote quia vel excommunicationem descripto non protulit; vel causam excommunicationis expressè non conscripsit; vel exemplum sententiæ excommunicato, vt debebat, non tribuit; nam quodecunque horum

horum excommunicator omiserit, violare constitutionem eam dicitur, vti not. Host. quem refert, ac sequitur ibi Gemin. §. si quis autem. num. 3. vers. Quis dicatur violator, & Mar. Socin. in eod. c. sacro num. 234. vers. Decimo dub. & ratione id probatur, quandoquidem tria illa simul Rom. Pont. copulat, vt ibi conspicitur; at vbi plura copulantur, simul omnia adesse debent, quò ad eam dispositionem arg. l. si hæredi plures. ff. de cond. instit. & l. si quis ita stipulatus, vbi not. gloss. atque Iaf. ff. de verb. oblig. vel igitur vnum ex tribus prætermittatur, violasse constitutionem dicitur, quippe, qui illam non seruauit, ac propterea propositam pœnam patietur. Declaratur sextò, vt locum habeat regula hæc in alijs censuris; nam, si iudex formam non seruauerit traditam in eod. c. i. vbi suspensionem, interdictum uè itidem fert, eandem pœnam subibit; sic enim dicitur in cit. c. i. in vers. Et hæc eadem, sic quoque gloss. ibidem not. in verb. Excommunicat; his rationibus igitur regula hæc amplificatur. Excipitur autem primò, vbi sententia nulla est; Quisquis excommunicat, dicitur enim in cit. c. i. ergo, vbi validè excommunicat, accipiendum est. Tum quòd verba in potiore sententiam interpretanda sunt arg. l. cum quæritur. ff. de stat. hom. tum quòd cum effectu sunt intelligenda arg. l. i. §. hæc verba, & ibi Iaf. ac DD. not. ff. quod quisque iuris, & per sententiam nullam condemnatus esse condemnatus non dicitur arg. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. Item in eod. cit. cap. i. superiori præcipitur, vt sententiam sine difficultate relaxet, & ad omne interesse excommunicatorem condemnet, vbi eius constitutionis formam violauit; ergo, vbi sententia non valet, pœna hæc locum nõ habebit: non enim relaxari potest, quod obligatum non est; quandoquidem, vbi habitus non est, ibi priuatio esse non potest arg. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb. oblig. Præterea dicitur ibi, vt relaxet, & ad interesse condemnet; ergò si non est, quod relaxet, quod contingit, vbi sententia nulla est, non habebit etiam, quod condemnet; quod enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Confirmatur sententia hæc, quoniam is, qui sic excommunicatus est, nullum, vel modicum damnum sentit; ergo ad id, quod sua interest, agere non potest, cum interesse non adsit. Accedit, quòd, vbi lex quem punit, qui quidpiam agit; si id, quod ille egit, non valet, pœnam non infert arg. l. i. §. hæc verba, & ibi Iaf. ac DD. ff. quod quisque iuris, iudex ergo hic pœnam euitabit; nam neque litem suam hic facere dicitur, vt asseruit gloss. i. in l. fin. ff. de var. & extraord. cogn. quam communiter receptam esse testatur Iaf. pluribusq; confirmat in cit. §. hæc verba. Facit postremò, quoniam in pœnis versamur, ac propterea interpretatione rem coarctare debemus arg. c. odia de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. iudex ergo, qui nullam censuræ sententiam tulit, pœnam euitabit, quæ habetur in cit. cap. i. de sent. excom. lib. 6. facit quoque Lap. alleg. 73. nu. 3. quem sequitur ibi Quintil. Mandos. in Add. atque ita inquirunt Io. And. & Phil. quos Add. ad gloss. in verb. Temerarius, refert. Non nulli tamen contrarium in hac quæstione sentiunt, quos retulit Mar. Socin. Sen. in c. sacro. num. 232. de sent. excom. quorum sententia mihi ob dicta non placet. Secundo loco pœnam hanc censuram ferens euadit, vbi ob temporis angustiam, moræq; periculum ea forma adhiberi non potest; sic enim tradidit gloss. in eod. c. i. in verb. Temerarius, quacum sentit additio ad eã, & Gemin. eod. §. si quis autem. num. 9. vers. Gloss. in verb. Temerarius, & Marian. Socin. Sen. eod. nu. 237. etenim in periculis huiusmodi à iuris regulis discedimus, vt not. Iaf. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 17. ff. de acquir. poss. & in l. de pupillo. §. si quis riuos, vbi vberius rem hanc egit. ff. de oper. nou. nunt. Tertiò pœnam hanc effugit, vbi non vt iudex, sed vt priuatus censuram tulit; nam in cit. c. i. iubetur eam formam adhiberi, vbi quis, vt iudex censuram fert; Cautè provideat iudex eccl. dicitur enim ibi; & paulò post additur Si quis autem iudicium, ergo secus, si non vt iudex censuram tulit; cui enim verba legis non conueniunt; nec legis dispositio conuenire debet arg. l. 4. §. toties, & ibi not. ff. de dam. infect. Quartò pœnam hanc quoque iudex euitat, vbi exemplum sententiæ excommunicationis non tribuit; quoniam aut excommunicatus illud non petijt; aut non petijt, vt debet; aut petijt post mensem, vt asseruit gloss. in cit. c. i. in verb. Requisitus, & ibi quoque Gemin. de sent. excom. lib. 6. iudex enim impartire suum officium non petenti minimè cogitur, vt tradidit Iaf. in l. properandum. §. si autem alterutra nu. 31. C. de iud. & in l. vniuersa. C. de prec. imper. off. vbi rem hanc exemplis pluribus comprobauit, atq; illustrauit; item petens congruo loco, & tempore ipsum petere debet; atq; idcirco non petet, vbi iudex equitat, non, vbi dormitù ire vult, vt sensit gloss. in eod. c. i. in verb. Requisitus, & inquirunt Inn. & Io. And. quos refert, ac sequitur Mar. Socin. Sen. in c. perpendimus. num. 200. de sent. excom. Postremò antè mensem à die latæ sententiæ petere illud excommunicatus debet, vt dixit gloss. eadem & sequitur eam Io. And. & Soc. eod. c. perpendimus. num. 199. Petet igitur

igitur exemplum sententiæ, & instrumentum publicum de ipsa petitione, vel literæ testimoniales sigillo authentico consignata vt conficiantur, excommunicatus curabit, vt dicitur in eod. c. i. de sent. excom. & ibidè not. ac propterea testes non sat erunt, sicut conclusit gloss. eadem in verb. Authentico, & sequitur eam Mar. Soc. in c. sacro. nu. 228. de sent. excom. Postremò hanc pœnam effugit iudex, esto, denegasset excõicato exemplum, modò infra mensem deinceps illud offerat; nam vltima mora nocet arg. l. illud ff. de pericul. & com. rei ven. atque sic dixit Host. & Io. And. quos refert, ac sequitur Soc. in eod. c. sacro. nu. 226. quare, si excommunicatus absens sit, eum requiret; & si non inuenitur, hostio suarum ædium exemplum affiget, & de hoc instrumentum publicum conficiet, vt conclusit Soc. in eod. c. sacro. nu. 227. quamuis Host. dicat in ecclesia publicandum per ipsum non stare; quòd minùs exemplum tradat, & consulat, vt super altare exemplum vnum ponatur, & aliud domù illius feratur, tradendo illud familiæ. Hæc Host. & sequitur Archid. quòd igitur pœnã hanc effugiat, exemplum sententiæ totum tribuet, vt ait gloss. in cit. c. i. in verb. Exemplum, idest continens excommunicationem de verbo ad verbum, & annum, & diem, vt tradunt Host. & Io. And. quos refert, ac sequitur Soc. in eod. c. perpendimus. num. 198. Absolutus igitur, vt eò reuertamur, vnde digressi sumus, recuperat eam, quæ diximus.

13 Excipitur tamen, vbi quis non simpliciter, sed ad tempus absolutus est, vt pote quòd testimoniū ferat, aut beneficij collatio valeat (hac enim ratione absolutionem à censuris tribui tradidit Quintil. Mandos. in signat. grat. in absolutione ab excommunicatione, & Felin. in c. Apostolica de excep. & nos in hac Tab. c. 4. §. 5.) nã, eo excepto, quamobrem absolutus est, quò ad alia pro excommunicato habetur, ac propterea irregularis fit, si diuina officia clericus excommunicatus, vt priùs facit, vt docuit Rebuff. in prax. benef. in declarat. 9. prouis. in verb. Teq; absolutes. Sed iam de effectibus censuræ per se hætenus; ad effectus eiusdem per accidens, & ad pœnas eorum, qui censuram violant, transeamus.

De effectibus censuræ ecclesiasticæ per accidens, qui in hac vita percipiuntur. Cap. XIII.

S V M M A.

1 Peccat excommunicatus, censurauit alia irretitus, qui contra censuram agit. 2 Peccat mortiferè clericus excommunicatus, censurauit alia irretitus; si ea, quæ ordinis sunt, ex officio exercet. 3 Peccat mortiferè clericus excommunicatus, censurauit alia irretitus; qui censuræ conscius beneficium ecclesiasticum recipit. 4 Peccat mortiferè clericus excommunicatus, à beneficione suspensus, qui fructibus beneficij eccl. utitur. 5 Peccat mortiferè, qui non vitat excommunicatum, censurauit irretitum in diuinis officijs; quæ per censuram prohibita sunt. 6 Peccat mortiferè, qui vi, metuè iudicem eccl. compellit, vt à censura quem absoluat, censuram uè reuocet. 7 Peccat mortiferè non obediens legi, quæ non obediens aut excommunicationem minatur, aut in eum excommunicationem fert. 8 Peccat mortiferè, qui potestatem tribuit vexandi eos, qui excommunicationem tulerunt. 9 Peccato non obligatur, qui censuræ inscius contra ipsam facit. 10 Dubitatione existente, an quis excommuni-	catus sit; in quam partem declinandum sit. 11 Dubitatione exorta, an quis excommunicatus sit, pro certo eum excommunicatum asserere non possumus, nec debemus. 12 Dubitans, an aliquis excommunicatus sit, an prohiberi possit, ne in eum ecclesiæ communionem utatur. 13 Dubitans, an ipse excommunicatus sit, an interim se abstinere debeat ab ijs, quæ per censuram ei prohibita sunt. 14 Dubius vbi est percussor clerici, an defensionis terminos egressus sit, pœnam habere debet in foro pœnitentiæ. 15 Peccato non obligatur; qui pro certo habet se censura irretitum non esse, si contra ipsam facit; quamuis scrupulus aliquis occurrat. 16 Peccato non obligatur censura irretitus, si contra censuram facit, ne se infamet. 17 Peccato non obligatur, qui non facit id, quod sub excommunicationis pœna ipsi iubetur, si insum faciens peccaret. 18 Peccato non obligatur, qui non vitat censuram irretitum in prohibitis, vbi nec notorius, nec denunciatus ille est.

De effectibus per se censuræ eccl. satis egimus; de effectibus per accidens eiusdem, qui in hac vita percipiuntur, quique pænæ sunt in eos, qui ratione quapiam censuram contemnunt, iam agamus. † Primum igitur censura irretitus peccat, si quid, quod ea censura ipsi prohibitum est, agit; nam, quod ecclesiæ non obtemperat, ex quo agit ea, quæ ab ipsa per censuram vetita sunt, iure hic offendit arg. cap. 2. de maiestate & obediens. Si quis venerit contra decretum episcopi, dicitur enim ibi, ab ecclesia abijciatur; & in lib. Reg. legitur Qui non obediens principi, morte moriatur; & in Concilio Agathensi, quod anathematizetur. Hæc ibi; ex quibus patet ab eo graviter offendi, qui superiori non obtemperat, iudicisq; dicto audiens non est; quo in numero habetur, qui censura irretitus agere, quæ ipsi per eam prohibita sunt, non veretur. † Clericus igitur excommunicatus, suspensus, atque interdictus, qui actum, seu munus quodpiam propriè ad suum ordinem spectans exercet, mortiferè peccat, ut asseruit Nauar. cap. 25. num. 93. in Man. & de suspenso Gemin. in cap. 1. §. fin. num. 4. vers. Quæro de sent. excom. lib. 6. ob cit. §. & Couar. de excommunicato in c. alma pars. 1. §. 7. num. 5. vers. Tertia conclusio eod. tit. & lib. † Item eadem culpa afficitur de eiusdè Nauar. sententia eod. c. n. 133. vers. Vigesimo secundo, quibus beneficium ecclesiasticum accipit, ubi se excommunicatum, suspensum, interdictum scit, scireuè debuit; non enim ecclesiastici beneficii capax est argum. c. postulatistis, & c. si celebrat de cler. excom. min. & c. pastoralis in fin. de appell. † Ab eadem etiam culpa non abest, qui à beneficio suspensus, excommunicatusuè fructus percipit, eosdemq; ut suos impendit, ipsisq; vitur; nam illis priuatus est, ut habetur in c. pastoralis. §. fin. de appell. in antiq. & c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. atque ita quoque sensit Nauar. eod. c. 25. num. 124. † Peccat quoq; eadem ratione, qui excommunicatum, & suspensum, & interdictum non vitat in diuinis officijs, & actibus suorum ordinum, ut de excommunicato tradidit Abb. qui & Io. And. idem asserere inquit in c. sacris. num. 8. vers. Tertius de his, quæ vi, metusuè causa fiunt, & Nauar. in c. 1. §. labore num. 18. ibi non euitare autem interdictum de pœnit. distin. 6. & in Man. cap. 27. num. 16. vers. Nonò inferitur, & communis hæc DD. sententia est, ut videbimus in Tab. 2. vbi de his effectibus agimus; idq; meritò, ut qui in re graui offendit. † Huiusmodi culpam demum non effugiunt, qui vi, metuè aut absolutionem censuræ extorquent, aut, quò iudex interdictum, excommunicationemq; reuocet, operantur, sic enim idem Nauar. eod. c. 27. num. 16. inquit, sic ratione idem probatur; nam, qui hæc faciunt, in excommunicationem incidunt, ut habetur in c. 1. de his, quæ vi, metuè causa fiunt lib. 6. ergo mortiferè peccant; nam pro huiusmodi culpa excommunicatione fertur, ut probatur in c. nemo episcopus cum duobus seq. 1. 1. q. 3. & ut tradidit Syl. in verb. Præceptum. nu. 3. vers. Si verò nec de materia, nec de mente sic constat, & Nauar. in Man. c. 23. nu. 53. ibi atque ideo ad mortalem obligat, & Mar. Soc. Sen. in c. inter alia. num. 44. prope finem de sent. excom. † hinc per eam legem non obtemperantes obligari mortifero peccato ijdem ibidem tradiderunt, quæ lex aut excommunicationem infert, aut eam minatur. † Quæ ratione peccant etiam, qui capiendi, vexandiue iudices ecclesiasticos in personis, aut in bonis facultatem tribuunt, propterea q̄ in quosdam censuram tulerunt; nam & hi in excommunicationem incidunt, ut habetur in c. quicumque de sent. excom. lib. 6. atque ita Nauar. eod. nu. 16. censura ecclesiastica igitur irretitus mortiferè peccat, ubi censura, ut diximus, ab eo violatur. Quæ regula locum habet, simul atque ea pœna constrictus est, quousque absoluat, vbiunque sit, vel iniquè ea constrictus teneatur, ut asseruit id pluribus Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 7. vers. Quarta conclusio, & vers. His equidem probatur de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. per tuas. nu. 20. ibi sed si ex contemptu eod. in antiq. Itè vel appellauerit, vel occultissimus sit; nam in omnibus his casibus spiritualium vsu priuatus est, ut in superiori cap. vidimus. Excipiuntur autem primò tres casus, qui habentur supra eod. cap. vbi scilicet vel sententia censuræ nulla est; nam, qui eam contemnit, nullam pœnam hic patitur, ut dixit Mar. Soc. Sen. in eod. cap. per tuas. nu. 18. vel absolutione fuit sublata, vel vbi necessitate cogente censura constrictus baptismum, pœnitentiæuè administrat; nam, quòd in posteriori casu permittente lege ea sacramenta administrat; in prioribus casibus, quòd censuram, quæ non adest, minimè offendit, non peccat, ut id per se patet. † Secundo loco non peccat etiam, vbi quis se aut suspensum, aut excommunicatum, aut interdictum probabiliter ignorat; ut de suspensione probatur in c. Apostolicæ de cler. excom. min. & gloss. ibi not. in verb. Ignorantia, dum inquit Sed hic non est aliqua dispensatio necessaria, quia nesciebant se suspensos, vnde non peccauerunt: idem eadem gloss. de excommunicato sensit ibi. Et quàm diu ignorat se esse excommunicatum, non peccat celebrando, sic Abb. quoque sensit, num. 6. & communiter DD. ob cit. c. Apostolicæ, & gloss. in c. quanto in verb.

in verb. Publica de elect. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 20. vers. Septimò; etenim, quò quis peccet, ut voluntas adfit, necessariò requiritur (peccatum enim est adeò voluntarium, ut inquit S. Aug. ut peccatum non sit, si voluntarium non fuerit) at, qui quidpiam ignorat, id ipsum velle dici non potest arg. §. fin. in fin. in Instit. de rer. diuis. & l. cum testamèto cum seq. C. de iur. & fact. ignor. non enim appetimus, volumusuè, quòd priùs non cognouimus; cum igitur hic se censura irretitum ignoret, iure merito non peccat, si contra ipsam aliquid operetur; in hoc ergo casu culpa vacabit, modò tamen probabilis inscitia sit, ut dicitur in eod. c. Apostolicæ, & in cap. fin. de constit. lib. 6. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam & inscius quis excommunicatur, & suspenditur, & excommunicatio, ac suspensio valet, ut probatur in cit. cap. Apostolicæ: atqui ratio hæc non obest; nam, ut quis excommunicetur, fat est, ut habilis sit, etiam si nihil operetur, ac propterea censura iniqua valet, ut vidimus; ut verò peccet, necessariò postulatur, ut sciens operetur, atque idcirco factum nostrum requiritur; alioquin anima nostræ salus ab alterius voluntate penderet, quòd iniquum, & impium est: etsi ergò quis inuitus, & inscius censura irretiri pòtest, non tamen eadem ratione peccati culpa obligari; vbi ergo probabiliter quis se censura irretitum ignorat, si quid contra censuram operetur, non peccabit: id quòd & in inscitia iuris probabili locum habet arg. c. à nobis 2. de sent. excom. † At quid si dubitetur, an quis sit excommunicatus? inquam partem dubitationem hanc interpretabimur? Videbatur planè dicendum pro excommunicato habendum hunc esse. Primò ob cap. cum desideres. §. secundæ de sent. excom. vbi Romanus Pont. consultus, an cum eo versari quis pòset, quem verberasse clericum publica fama ferebat; respondit cum eo versandum non esse, nisi ille aut se priùs purget, aut ad cautelam absoluat: ecce ibi dubitabatur, excommunicatus esset ille nec ne, ac propterea an cum ipso versandum esset; & ecclesia, ne quis cum ipso versaretur, cauit; ergo re dubia excommunicatum quem esse interpretari debemus. Idem probari videtur in c. illud de cler. excom. min. atqui responderi potest in cit. §. secundæ à Rom. Pont. non asseri eum excommunicatum esse; sed, quòd fama publica erat clericum ab eo vulneratum, non autem pro certo id habebatur, ob eam rem, ne quis cum eo versaretur, vbi excommunicatus non erat; tum ne, si excommunicatus esset, in minorem excommunicationem etiam incidere: hinc eò additur, ut aut ille se purget, aut ad cautelam absoluat; quarum neutra ratione ipsum pro certo excommunicatum esse concluditur: eadem ratione respondetur ad cit. cap. illud de cler. excom. min. Secundo loco probari sententia hæc videtur, quia interpretatio hæc, ut scilicet excommunicatum hunc dicamus, tutior est; nam hac ratione nec in minorem excommunicationem quis incidet, si ab huius communionem se abstineat, quòd contingeret cum eo versando, si forte excommunicatus esset; nec etiam peccabit, ut qui contra conscientiam non faciat; at, dum dubij sumus, tutiorem sententiam amplexari debemus arg. c. iuuenis de spons. & cap. significasti. 2. de homicid. & c. pen. & c. ad audientiam eod. & c. fin. de ijs, qui filios occid. nam in eo. c. significasti, clericum, qui quendam percusserat, & ab alijs deinceps fuerat interfectus, quasi homicidam habendum, et si fortasse homicida non sit, Romanus Pont. discernit, si dignosci nequeat, cuius vulnere percussus interierit: & sic dubitabatur, cuius vulnere homo ille interijisset, & tamen clericus pro homicida habetur; ergo idem in casu nostro concludemus. Atqui neque hac ratione proposta sententia nititur. Non eo cit. cap. significasti; nam clericum eum non homicidam esse, sed tanquam homicidam habendum ibi dicitur; dictio, autem illa Tanquam, & verbum illud Habere minùs propriè significant, uti de dictione Tanquam dixit Gloss. in c. solitæ in verb. Tanquam de maior. & obed. & Iaf. in l. pecuniam. nu. 3. ff. si cert. pet. & in l. 1. nu. 2. C. de hæred. instit. & de verbo Habere probatur in l. mercis appellatione, & ibi not. gloss. ff. de verb. sign. & Bart. in l. legis Iulie. ff. de adult. & Iaf. in l. pro hærede. ff. de acquir. hæred. aliud enim est esse tale, aliud haberi pro tali; non igitur homicidam esse eum clericum Summus Pont. dixit; sed, ne aut contra conscientiam diuinis faciendis, ille peccaret, aut, si suo vulnere interijisset, irregularis fieret celebrando, pro homicida haberi eum voluit. Non denique eadem sententia nititur ratione, quatenus dicebatur in dubio, quòd tutius est, amplexandum esse, ac propterea, ut excommunicatum hunc existimandum; nam, qui ab ea se abstinet, tutior erit, quamuis ille nihilominus excommunicatus futurus sit; ac planè, cum id ignoretur, qua ratione, id quòd incertum est; pro certo affirmabimus? Quare contraria sententia, ut in dubio excommunicatum quem non esse affirmemus, verior videtur. Et hoc ob eam rationem, quòd in pœnis benignior interpretatio facienda est arg. c. in pœnis, & cap. odia de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. cum

igitur excommunicatio pœna sit arg. cap. sacro, & ibi gloss. de sent. excom. iuste excommunicatum hunc non esse interpretandum videtur, quandoquidem ea interpretatio benignior est, quæ pœna tollitur, vt dixit Abb. in c. cum tu. num. 2. de test. hæc ratio mihi non probatur; nam, etsi benignior interpretatio in pœnis faciendâ est, non tamen benignior dicitur, vbi alicuius periculum aditur, vt sensit Abb. in c. ad audientiam. num. 2. de homi. quod hic contingeret; nam cum hoc, tanquam cû non excommunicato quis versaretur, vnde contingeret ab hoc peccari, quia contra conscientiam facit cum eo versando, quem excommunicatum dubitat, item in minorem excommunicationem non nunquam incidere, vbi re vera excommunicatus erat. Vnde tertio Inn. in c. cum tu de test. & in c. ad audientiam de homicid. in iudicijs pro excommunicato hunc non habendum sensit, secus autem in foro animæ, id quod sensisse gloss. etiam videtur in c. vn. de scrut. cuius sententia non satis probabilis esse apparet; nam ratio, quamobrem in iudicio hic excommunicatus esse pro certo dici non potest, & in foro animæ locum habet, tam enim dubij in iudicio, quam extra iudicium sumus. Hinc postremo Abb. in eod. c. ad audientiam. nu. 2. & in cit. cap. cum tu, vbi Felin. eum sequitur, plurimumq; commendat. num. 17. eodemq; inquit Nauar. in c. si quis autem. n. 35. de pœn. d. 7. quâ tamen non omnino probat videri, vbi materiâ hanc generatim tractauit, sic distinguebat. Aut agitur in iudicio, quò is, qui excommunicatus dicitur, puniatur, vt pote vt beneficio priuetur, quasi excommunicato collatum sit, & in hoc casu pro non excommunicato habendum esse censuit; nam in pœnis benignior interpretatio faciendâ est arg. c. in pœnis, & c. odia de reg. iur. lib. 6. Aut agitur in foro pœnitentiæ, vt scilicet pœna imponatur, & in hoc casu, quoniam nullum periculum est, & in foro pœnitentiæ tutior pars, licet grauior est amplexanda, ob eam rem pro excommunicato habendum hunc esse existimauit, quod & locum habere sensit, vbi in foro quasi pœnitentiæ ageretur, vel vt sic affectus ab altari se abstineat, vel ab alio actu; ex quibus patet Abb. non dissentire ab Inn. sed potius ipsum interpretatum esse: & hæc sunt, quæ præcipuè a doctoribus in hac quæstione afferuntur. Quid igitur concludendum? Ego, vt ipsam plenius absoluam, contemplanda hæc mihi propono. Primum an hunc, de quo, excommunicatus sit, nec ne, dubitatur, excommunicatum esse affirmare pro certo possimus. Deinde (esto, id non possit) an vitare ipsum tanquam excommunicatum debeamus. Tertio, an prohiberi interim possit, ne ecclesiæ communionem utatur. Quarto, an ipse pro excommunicato se gerere debeat. Postremo, si quid contra facit, an peccet, anq; puniatur. ¶ Quò ad primū igitur breuiter concludendū censeo neque in iudicijs, neque extra iudicium pro certo ipsum excommunicatum esse nos asserere posse, vel ad pœnâ, vel non ad pœnâ agatur. Primum, quia incerta pro certis habere, quod fieri non debet. Deinde; quia, si excommunicatio huic obijciatur, quò ab agendo excludatur, excommunicationis species, excommunicationisq; nomen exprimi debent, eademq; apertissimis documentis probari, vt habetur in c. 1. in vers. Si quis igitur de except. lib. 6. at, cum hic dubitatur, sicuti proponimus; iure aduersarius non audietur. Minus autem, vbi agitur, quò hic puniatur, quasi eam non seruauerit: quandoquidem actore non probante, præsertim in delictis, vbi probationes luce meridiana clariore postulatur arg. l. fin. C. de probat. reus absoluitur arg. l. qui accusare. C. de edend. in iudicijs igitur pro certo hic excommunicatus haberi non debet. Non etiam extra iudicium, cum ob easdem rationes, tum quòd excommunicatus esset, nec ne, frustra dubitaretur; neque in iudicijs ergo, neque extra iudicium pro certo affirmare, negare, vel ipsum excommunicatum esse possumus, & in hoc casu secunda sententia locum habebit. ¶ Quò ad alterum autem an vitare ipsum, quasi excommunicatum debeamus, ipsum non vitabimus ob extrauag. ad euitanda, quam in superiori cap. posuimus, ac declarauimus §. 7. nam hodie ob eam constitutionem vitare excommunicatum non cogimur, nisi notoriè excommunicatus, denuntiatus uè sit; hunc uero huius generis non esse satis per se constat: quamuis igitur publica fama sit aliquem verberasse clericum, antequam tamen denuntietur, ipsum vitare non cogimur; ex quo apparet quò ad hoc abrogatum c. cum desideres §. secunda quæstioni de sent. excom. sicut & diximus in superiori cap. §. 7. in fine: quamuis, vbi dubitarem, an denuntiatus esset, vitare saltem secretò eum deberemus, vt ibi dixi. ¶ Quò ad tertium autē an prohiberi interim possit, quò minus ecclesiæ communionem utatur, concludo etiam, vbi scandalum, offensaq; Christi fidelibus fieret, impediri hunc posse arg. cit. c. cum desideres §. secunda de sent. excom. & eod. c. significasti. 2. de homicid. & cit. c. ad audientiam eod. & in hoc casu locum habebit, quò dixit Abb. in eod. c. ad audientiam, impediri scilicet hunc posse in foro quasi pœnitentiæ; vt hic ab altaris ministerio se abstineat, non enim ei subuenitur per extrauag. ad euitanda: præterea scandalum adest;

14 adest; quare aut se purgabit, aut ad cautelam absoluetur iuxta cit. §. secunda. ¶ Quò ad quartum uero an hic, qui dubitat, excommunicatus sit nec ne, se abstineri debeat ab ecclesiæ communionem: sine dubitatione abstinentum ei esse censeo. Primum, quoniam hic, ex quo ponitur se periculo peccandi, peccat, vt asseruit pluribus id Nauar. in cap. si quis autem num. 56. vers. Et ratio illa naturalis, & num. 58. vers. Probatur primò de pœnit. dist. 7. & eod. nu. 56. id communiter receptum testatur, inde illud Eccl. 3. Qui amat periculum, peribit in illo. Præterea contra conscientiam quodammodo facit, quo casu etiam grauius offendit, vt tradidit Syluester in verb. Conscientia. Adde, si excommunicatus sit, irregularem ipsum fieri; iure igitur se abstineri debet, quò minus Deum offendant: nam & hæc sunt rationes, quamobrem Romanus Pont. tutiorem semitam in dubijs nos eligere debere dixit in cit. c. ad audientiam: eodem etiam, quamobrem in cit. c. significasti, in dubio eum clericum tanquam homicidam habendum censuit; quis forte homicida non esset, & a sacerdotij officio ipsi abstinentum; quandoquidem in hoc casu, vt inquit ibi; cessare tutius est, quam temere celebrare pro eo, quòd in altero nullum, in reliquo uero magnū periculum timeatur: eadem quoque, quamobrem in c. peritio tua eod. de homic. clerico; quæ, ne a se quispiam interfectus esset, dubitabat, respondit, si conscientia eum mordeat, vt a ministerio altaris se abstineat; cum sit consultus, vt inquit ibi; in huiusmodi dubio abstineri, quam temere celebrare: eadem, quamobrem excommunicatum quendam reprehendit, qui dubitans, an esset excommunicatus, diuina nihilominus ministravit, vt habetur in c. illud de cler. excom. min. Quia tamen, dicitur enim ibi, in dubijs via est tutior eligenda: & si de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potius se abstineri, quam sacramenta ecclesiastica pertractare. Ex his igitur iam constat hunc se abstineri ab ijs debere, quæ per eam censuram prohibentur, qua se irretitum esse probabiliter dubitat, atque sic sensit etiam Mar. Soc. Sen. in c. per tuas. num. 18. vbi in dubio quem potius se excommunicatum, quam non excommunicatum existimare debere ait de sent. excom. Constat etiam alterum, quòd & inuestigandum nobis proposuimus, eundem, si contra faciat, peccare; atque idcirco in pœnitentiæ foro pœnam de more inurendam ei esse: & quoniam rationes propositæ & in foro exteriori locum habent, & iura citata, ob eam rem & dispositio locum habet; quòd & Nauar. videt. comprobauit in c. si quis autem. num. 36. de pœnit. dist. 7. ¶ At quid si exempli gratia quis clericum percussit, quò se tueretur, quo casu in excommunicationem non incidit; vt habetur in c. ex tenore de sent. excom. sed dubitat tamen an defensionis terminos egressus sit, an in pœnitentiæ foro, vel quasi pœna huic iniuri debet? sine dubitatione inurendâ eâ esse, ac posse censeo; vt probatur in c. fin. de his, qui fil. occid. & cit. c. significasti, ibi post pœnitentiâ de homicid. etenim bonarum mentium est culpam ibi agnoscere, vbi culpa nulla est, vt habetur in cap. fin. dist. 5. & in c. 2. de obseruat. ieiun. atque ita in hoc casu sententia Abb. nec non Inn. quatenus de foro pœnitentiæ agunt, locum sibi vindicabit; interim igitur, vt diximus, se abstinebit, & ab solutionem, quò tutior sit, impetrabit arg. cit. c. cum desideres §. secunda de sent. excom. & quæ diximus de excommunicatione, eadem de suspensione, ac de interdicto dicta esse volumus, atque in proposita quæstione sic concludendum censeo: Sicut ergo peccat, vbi probabiliter excommunicatus sit nec ne, dubitat, si hominum communionem non vitet; ita è contrario non peccabit (vt, vnde digressi sumus, 16 eò reuertamur) vbi probabiliter se censura irretitum ignorat. ¶ Tertio non peccat etiam, vbi quis bona fide, probabilisq; ratione se censura irretitum non esse credit, quamuis scrupulus quispiam aliquando ei occurrens repugnet, vt sensit, pluribusq; huiusmodi rem egit Nauar. in c. si quis autem, num. 64. de pœnit. dist. 7. idq; merito, tum quòd hic non dubitat, quandoquidem firmiter se excommunicatum non esse credit, dubitans uero est is, cuius animus ad diuersa fertur, & neutrum eligit, vt asseruit gloss. in l. de statu. ff. de test. quam communiter receptam esse testatur Nauar. eod. c. si quis autem, num. 48. tum quòd nec hereticus dicitur, qui omnia fidei catholice vera esse credit, quamuis scrupuli non nunquam aliqui occurrant, quibus tamen resistit, confirmando se fidei ecclesiæ, vt dixit Io. And. quem sequitur Abb. in c. 1. de heret. & communiter receptum esse testatur Nauar. in eod. c. si quis autem, num. 49. ¶ Quarto non peccat excommunicatus, si hominum, sacramentorumq; communionem utatur; vbi id ignoratur; si id propterea faciat, aut ne se infamet, scandalum ne det, aut ne missæ sacrificium incohatum relinquat, vt in proximo cap. declarauimus. ¶ Quinto non peccat, vbi excommunicatio, censuraq; ad peccandum induceret, si id ageretur, quòd per censuram præceptum est, cuiusmodi excommunicationis species habetur in c. inquisitioni de sent. excom. atque sic not. Marian. Socih. Sen. 19 in c. per tuas, num. 19. vers. Quæritur sexto eod. ¶ Postremo non peccat alius, qui excommu-

nicatum, censuræ alia irretitum in ijs non vitat, quæ per censuram ei prohibita sunt, vbi neq; notorius, neq; denunciatus est, qui censura confictus tenetur ob extrauag. ad euitanda, quam posuimus cap. 13. §. 7. in hac Tab. sed de prima pœna, quam is subit, qui contra censuram facit hætenus; ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Irregularis fit clericus excommunicatus, interdictus, suspensus, qui diuina, vt prius facit, & munus aliquod ordinis, vt clericus, exercet: quæ regula, quousque pateat, etiam declaratur.

2 Episcopus à pontificalibus suspensus an ea exercendo irregularis fiat.

3 Episcopus excommunicatus, censuræ alia irretitus irregularis fit, si aut

Christma conficit.

Baptizatos confirmat.

Ordines confert.

Degradat.

Abbatem, virginesq; consecrat.

Ecclesias, arasq; consecrat, casuè polutatas reconucliet.

Episcopos consecrat, vbi archiepiscopus est.

Benedictionem solemnem tribuit.

Absoluit ab excommunicatione precibus adiectis.

4 Episcopus excommunicatus an irregularis fiat, si iter faciens benedictionem tribuit.

5 Sacerdos excommunicatus, censuræ alia irretitus, irregularis fit, si aut,

Missæ sacrum facit.

Sacramenta administrat.

Horarum canonicarum preces, vt clericus recitat.

Benedicit aquam, sponfos, oliuas, & candelas.

Mulierem in ecclesiam introducit.

6 Diaconus excommunicatus, censuræ alia irretitus irregularis fit si solemniter euangelium recitet.

7 Subdiaconus excommunicatus, censuræ alia irretitus irregularis fit, si epistolam solemniter recitet.

8 Accolythus excommunicatus, censuræ alia irretitus irregularis fit, si vt talis suum munus exercet.

9 Exorcista excommunicatus irregularis fit, si suum munus, vt talis exercet.

10 Lector excommunicatus irregularis fit, qui suum munus, vt talis exercet.

11 Irregularis fit clericus excommunicatus, censuræ alia irretitus, qui autor est, & facit, vt diuina coram se celebrentur.

12 Irregularis non fit clericus excommunicatus, censuræ alia irretitus, qui censuræ inscius diuina facit.

13 Laicus excommunicatus irregularis non fit censuræ vitio, si clericus munus aliquod exercet.

14 Irregularis non fit clericus excommunicatus, si monachum benedicit.

15 Irregularis non fit excommunicatus, censuræ alia irretitus, si ea, q; iurisdictionis sūt, exercet.

16 Irregularis clericus excommunicatus, censuræ alia irretitus fit, qui iurisdictionem exercet, quæ ordinis ministerium coniunctum habet.

17 Irregularis clericus à beneficio suspensus non fit, si quid contra eam censuram facit.

18 Irregularis non fit suspensus à temporalibus, si ea exercet.

19 Irregularis non fit clericus excommunicatus censuræ vitio, vbi ea ordinis munera exercet, quæ non habet.

20 Irregularis non fit clericus excommunicatus, censuræ alia constriictus, vbi ea, quæ ordinis sunt, vt laicus exercet, vt pote si Sacerdoti sacra missæ facienti inseruiat, vt laicus.

Epistolam recitet sine subdiaconi vestibus

Euangelium sine vestitu diaconi legat.

Baptismum carimonis non adhibitis administrat.

Recitet horarum canonicarum preces omisso Dominus vobiscum.

21 Irregularis clericus excommunicatus, censuræ alia irretitus non fit, qui diuinis interest, dum ab alijs sunt.

22 Irregularis clericus non fit excommunicatus, censuræq; alia irretitus, sacramenta suscipiendo, ordine excepto: & quomobrè.

23 Irregularis clericus, suspensus, interdictus non fit, vbi ea exercet, quæ per censuram ipsi prohibita non sunt.

24 Irregularis non fit clericus qui censura irretitus non est, quamuis contrarium ipse opinetur, si diuina facit.

25 Irregularis clericus non fit, qui presente excommunicato, interdictione diuina facit, & quid de clerico regulari.

26 Irregularitas quid operetur.

27 Dispensare cum irregulari quis possit.

S. Irregularis

I.

Irregularis quoque redditur ipso iure clericus excommunicatus, interdictus, suspensus, qui diuina, vt prius, celebrat, & munus aliquod ordinis ex officio, ac solènter obit; Caueant autem, dicitur enim de suspensio in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. ecclesiarum prælati, & iudices vniuersi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant; quoniam, si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius, irregularitatem non effugient: idem habetur in c. 1. de re iud. eod. lib. De interdicto autem sic habetur in c. is, cui de sent. excom. eod. lib. Is, cui est interdictus ecclesie ingressus, cum sibi per consequens censeatur in ipsa diuinorum celebratio interdicta, irregularis efficitur, si contra interdictum huiusmodi diuinis in ea se ingerat in suo agens officio, sicut prius; De excommunicatione deniq; sic habetur in c. 7. 11. q. 3. Si episcopus in Concilio excommunicatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, & post excommunicationem præsumpserit, siue episcopus ille, aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, vel vespertinum sacrificium quasi in officio suo agere, sicut prius, non liceat ei nec in alio Concilio spem reconciliationis habere; idem in c. fra. de cler. excom. min. à contrario sensu probatur; Irregularis igitur clericus efficitur, vbi excommunicatus, interdictus, suspensus, vt prius diuina facit, id est vbi munus aliquod ordinis ex officio exercet, atque sic asseruit Inn. in cap. 1. nu. 4. in verb. Irregularitatem de sent. excom. lib. 6. & Gem. ibidem in §. si quis autem. num. 4. vers. Quæro, an suspensus, & Philip. Fran. eod. §. fin. & Anchar. num. 2. vers. Conueniunt etiam in irregularitate, idem Inno. in c. nisi. num. 9. vers. Item nota, quod suspensi de renunt. & Abb. in c. 2. num. 7. vbi & Mar. Soc. Sen. num. 6. de cler. excom. min. & in c. clerici. num. 1. & ibi etiam Soc. num. 2. & in c. illud. nu. 8. eod. & in c. licet de cohab. cler. & mul. & in c. fin. num. 4. cum seq. & ibi quoque Zab. de interdicto. num. 1. de excess. prælat. & Felin. in c. Apostolicæ. nu. 17. vers. Et scias, quod suspensus ab officio de except. & Nauar. in Man. c. 27. num. 244. vbi de communi sententia testatur, & Couar. in cap. alma pars 1. §. 8. num. 1. de sent. excom. lib. 6. nam, quod irregularis quis efficiatur, necessariò requiri ait, vt suspensus sit ab actu aliquo ordinis, & Maiol. cap. 21. nu. 1. lib. 3. de irregul. & Henric. Bohic. in c. fin. num. 9. de cler. excom. min. non est igitur, quod hac de re dubitemus. Hæc autem regula sic constituta declaratur primò, vt locum habeat, cuiusq; ordini clericus initiatus sit; irregularis igitur efficitur, si munera ordini suo adhibita, vt prius obierit, etià in minoribus ordinibus constitutus; Si quis presbyter, aut alius clericus, &c. inquit in Romano Pont. hac de re agens in cap. 2. de cler. excom. min. ergo & in minoribus ordinibus constitutus comprehendit ut, cum ob dictionem illam Si quis, quæ generalis est arg. l. 1. ff. de verb. sign. tum ob verbum Clericus, quod ad inferiores etiam clericos pertinet arg. c. de persona in fin. 1. 1. quest. 1. & c. cum contingat de etat. & qualit. vbi per primam tonsuram quem in clericorum numerum adscribi probatur, atque sic tradidit Inno. in c. fin. num. 1. vers. In officio autem, & Abb. num. 5. de excess. prælat. & Anchar. in c. 1. num. 2. vers. Contrahitur ergo, ibi & habet locum, & Philip. Fran. eod. §. caueant vers. Si verò talis est, vbi communem sententiam hanc esse sentit, eandem communiter receptam itidem testatur Abb. in cit. c. 2. num. 10. de cler. excom. min. & Syl. in verb. Irregularitas. nu. 15. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 163. vers. Dixi etiam minores, & Maiol. cap. 21. num. 5. de irregul. lib. 3. & summ. Coron. in 3. part. de suspens. cap. 9. nu. 4. modò tamen solemniter minores exercet, vt ibidem dixit; Siue igitur Hostiarius, siue Lector, siue Exorcista, siue Accolythus fiet, qui minores ordines habere dicuntur, vt probauimus in Tab. de ord. cap. 24. irregularis efficitur, si munus quodpiam sui ordinis ex officio obeat; & multò magis subdiaconus, Diaconus, Sacerdos, qui maiores ordines habere dicuntur, censura conficti sua munera, vt prius, obeundo in irregularitatem incident. ¶ At quid, si episcopus à pontificalibus suspendatur, an si ea vt prius exercet, irregularis fiet? hanc quaestionem disputarunt DD. Fran. Philip. Fran. Gem. & Anchar. in c. 1. de sent. excom. lib. 6. Non nulli, si cum pontificalibus sic suspensus celebraret, irregularitatem ipsum non fieri existimarunt; quam sententiam secutus videtur Inn. in eod. cap. 1. num. 2. in verb. A diuinis, hanc eandem sequuntur, Io. Mon. & Specul. in tit. de irregul. cap. quid sit irregularitas col. 1. 2. vers. Quid si episcopus. Probatur autem primò hac ratione, quoniam iure cautum id non reperitur, vt suspensus à pontificalibus celebrando irregularis fiat; ergo irregularis non efficitur; nam in irregularitatem quis non incidit, nisi vbi iure id cautum habetur, vt dicitur in cap. is, qui de sent. excom. cum igitur iure irregularis non fiat, neque nos nostra interpretatione irregularem ipsum facere possumus, aut debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. etenim de pœna agitur, ac propterea coarctanda est arg. c. odia de regul. iur. lib. 6. & l.

Q 4

inter-

interpretatione. ff. de pœn. Confirmatur sententia hæc, quoniam pontificalia non sunt de substantia ordinis, nec officij; nam & sine eis quodlibet officium fieri potest; at irregularis quis efficitur, vbi ordinem habens, sed eius executione carens diuinis se miscet; ergo in irregularitatem hic non incidet, ex quo Pontificalia non sunt de substantia officij: Atqui contrariam nihilominus sententiam, vt scilicet irregularis hic fiat, amplexati sunt Io. Cald. in tract. de ecclesiast. interd. in secundo membro tertiæ quæstionis, quæ incipit Sed, si cui, & Gemin. in c. 1. §. si quis autem. num. 5. de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. c. 27. num. 163. vers. Ex quo inferitur primò. Probatur autem hac ratione; quoniam, qui functionem aliquam ordinis cuiuspiam exercet, vbi ab eodem suspensus est, irregularis efficitur, vt supra probauimus, & communiter DD. concludunt; ergo & episcopus à pontificalibus suspensus, si quid eorum exercent, irregularis efficitur; nam episcopatus ordo est, vt canonum interpretes communiter concludunt, & gloss. in proem. decret. lib. 6. in verb. Episcopus, vbi etiam DD. eam sequuntur; & facit c. clericos. dist. 21. & c. perlectis. dist. 25. & apud Trid. Syn. de ord. cap. 4. & can. 6. cum seq. sess. 23. ex quo patet secundum ipsos ad rationes contrariæ sententiæ responsum esse. Ego autem sic distinguendum censerem. Aut nomine pontificalium ornamenta pontificum accipimus, scilicet baculum, mitram, & id generis, quibus, dum sacra fiunt, ipsi vtuntur; & in hoc casu suspensum irregularem non fieri censeo, qui ab his suspensus diuina facit, ipsis vtendo. Nam ornamenta huiusmodi diuina officia non sunt, vt per se patet; at, vt suspensus irregularis fiat, diuina officia ipsum exequi, sicut prius oportet arg. c. 1. §. caueant de sent. excom. lib. 6. & c. 1. §. sciturus de re iud. eod. lib. & tot. tit. de cler. excom. min. & in huiusmodi casu sententia Inno. locum habebit; nam & sic ipse intellexisse videtur per ea verba Item pontificalia non sunt de substantia ordinis, nec officij; quia & sine eis quodlibet officium fieri potest; quibus verbis manifestò apparet pontificalium nomine ornamenta, quibus Pontifices vtuntur, ab Inno. accipi. Aut nomine pontificalium munera, quæ pontificum sunt, accipimus, vt ordines conferre, baptizatos confirmare, virgines, ecclesiasq; consecrare: & in hoc casu, qui à Pontificali suspensus est, vel ornamentis illis non adhibitis ea munera obeat, irregularem fieri sentio; nam sine dubitatione hic diuina facit, & vt ex officio (non enim ratione alia fieri hæc possunt) qui verò suspensus à diuinis officijs ea, vt prius exercet, irregularis efficitur, vt habetur in cit. c. 1. §. sciturus de re iud. & c. 1. §. caueant de sent. excom. eod. lib. 6. Nec repugnat, quatenus à Theologis episcopatum ordinem non esse concluditur, ac propterea irregularitatem inde non proficisci; nam primò respondendo apud iuris pontificij interpretes communiter contrarium teneri, vt vidimus, quos in hoc nos sequi debere dicendum videtur, ex quo irregularitas non diuino iure, sed Pontificio potestiuo inuenta est arg. cit. c. 1. §. qui de sent. excom. lib. 6. præterea ius pontificium non dicit irregularem eum tantum fieri, qui diuina quæpiam alicuius ex septem ordinibus facit; sed generaliter, qui diuina facit; Caueant autem ecclesiarum prælati, dicitur enim in eod. c. 1. de sent. excomm. iudices vniuersi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant; quoniam, si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius, irregularitatem non effugient: ecce hic generaliter diuinorum officiorum mentio fit, non huius, illiusue ordinis; ergo & episcopatus officia, quæ diuina sunt, comprehenduntur; & in hoc casu posterior sententia locum habebit; sic igitur has inter se opiniones conciliandas censerem. Secundo loco declaratur regula hæc, vt locum habeat, cuiuscunque ordinis functiones clericus excommunicatus, suspensus, interdictusue exerceat arg. cit. c. 1. §. caueant de sent. excom. lib. 6. & c. 1. de re iud. eod. lib. Caueant autem, dicitur enim ibi, ecclesiarum prælati, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant; quoniam, si contingeret eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut prius, irregularitatem non effugient. Ecce hic Rom. Pont. simpliciter diuina officia nominat; eaq; ne suspensus obeat, prohibet, idè habetur in cit. c. 1. de re iud. Sciturus, dicitur enim ibi, quòd, si suspensione durante damnabiliter ingesserit se diuinis, irregularitatis laqueo se inuoluet. Ecce hic quoque simpliciter diuina prohibentur, nec horum magis, quàm illorum diuinorum mentio fit; ergo generaliter de diuinis omnibus id cautum esse accipiemus; nam, vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & vbi indefinitè loquitur, indefinitè, ac generaliter intelligi debet arg. l. si pluribus, & ibi not. ff. de leg. 2. c. cum simil. etenim nec ratio vlla suadet, cur magis diuina hæc, quàm illa exercendo clericus sic affectus irregularis efficiatur; ac propterea idem de omnibus statutum esse concludendum est arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. idem probatur c. si quis episcopus damnatur, & in c. seq. 11. q. 3. & not. id Abb. in c. 2. num. 4. & num. 7. & nu. 10. & Mar. Soc. Sen. nu. 6. vers. Not. quartò de cler. excom. min.

min. & in c. 3. num. 1. eod. & in c. fin. num. 5. de excess. prælat. & Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. communisq; Doctorum sententia hæc est. † Episcopus igitur excommunicatus, suspensus, interdictusue irregularis efficitur, qui aut Christum conficit, aut baptizatos confirmat, aut ordines confert, aut ordinibus initiatos, de gradu suo re ipsa deicit, aut Abbates, virginesq; Deo dicatas benedictione afficit, aut ecclesias, arasq; consecrat, eademue pollutas reconciliat, aut, si archiepiscopus est, episcopos consecrat, aut solemnem benedictionem tribuit, aut precibus adhibitis ab excommunicatione absoluit; hæc enim ad episcopatus ordinem pertinent, vt probatur in c. quòd sicut. §. præterea de elect. & in c. quanto de consuet. & in cap. 1. §. ad episcopum. dist. 25. & in c. quamuis corepiscopi. dist. 68. iunct. gloss. in c. transmissam de elect. & gloss. extrauag. suscepti in verb. Pontificalibus eod. de elect. & Trid. Syn. cap. 4. de doctrina ord. & c. Abbates de priuileg. lib. 6. & Clem. 2. eod. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 163. vers. Ex quo inferitur primò: irregularis igitur hæc obeundo episcopus efficitur; nam sic, si absoluat excommunicatum solemni ritu adhibito, qui habetur in c. cum aliquis. 11. quæst. 3. asseruit Inno. in c. fin. num. 3. vers. Absoluere de excess. prælat. & Zab. in c. fin. num. 12. de excess. prælat. & Phil. Fran. in cit. c. 1. §. caueant vers. Et idem si præbeatur excommunicato absolutio, & Anchar. eod. nu. 2. prope fin. sic etiam conclusit idem Phil. Fran. eod. §. caueant, vers. Et idem, si benedicatur solemni populus, & Anchar. eod. num. 3. prope fin. si solemnem benedictionem tribuat, quæ ab episcopis tribui tantum potest, ea scilicet adhibita forma Sit nomen Domini benedictum, de qua agitur in eodem c. Abbates, & in cit. Clem. 2. de priuileg. † Quamuis contrarium de ea benedictione Anchar. sentiat, quæ ab episcopis tribuitur, dum iter faciunt; nam eam tribuendo irregulares episcopos non fieri sensit, quod fortasse verum non est, si vt episcopi eam tribuant. † Sacerdos etiam irregularis efficitur, qui excommunicatus, suspensus, interdictusue aut missæ sacrum facit, Christi q; domini corpus, sanguinemq; conficit, vt inquit Gemin. in eod. c. fin. §. caueant. num. 2. & Phil. Fran. eod. in prin. & in vers. Si verò talis est in dicto ordine de sent. excom. lib. 6. Aut sacramenta administrat, vt idem Gemin. eod. c. 1. §. si quis autem. num. 7. vers. Quid de suspensio à collatione sacramentorum, baptismo excepto, vbi caerimonijs non adhibitis administratur, atque sic dixit de Extrema vnctione Ricard. dist. 18. art. 7. q. 5. in fin. lib. 4. quamuis de pœnitentiæ sacramento contrarium sentiat ob eam rem, quòd non solemni exercetur: quæ opinio mihi non placet; nam ordinis adeò sacramentum hoc est, vt nisi sacerdos quis sit, administrare illud nequeat. Aut matutinas, vespertinasq; preces vt clericus, atque ex officio fundit, sicut Inno. tradidit in cap. fin. in prin. de excess. prælat. & Specul. in tit. de irregul. col. 10. vers. Hoc etiam nota, quòd excommunicatus, vel interdictus, & facit c. si quis episcopus in Concilio excommunicatus fuerit. 11. quæst. 3. iunct. Inn. in eod. cap. fin. num. 5. vers. Vel si vis, aliter respondeas de excess. prælat. Aut benedictiones quasdam facit, vt pote si aquam ad Christi fideles de more aspergendos consecret; sic enim sensit idem Gemin. eod. num. 4. vers. Quæro an iste, & Philip. Fran. in cit. §. caueant vers. Si verò talis est in dicto ordine, ibi vnde si benedicatur aqua, & Specul. eod. col. 11. vers. Quid de benedicente mensam, & Maiol. cap. 21. nu. 5. de irregul. lib. 3. & Zab. in c. fin. nu. 11. de excess. prælat. idem si sponsos benedicat, vt habetur in c. 1. & 3. de secund. nupt. vbi ad sacerdotes munus hoc spectare dicitur, atque ita Phil. Fran. dixit eod. §. caueant vers. Si verò talis est in dicto ordine, ibi & idem si benedicentur nuptiæ, & Maiol. eod. & Zab. eod. qua ratione, & si mulier post partum in ecclesiam à clerico huiusmodi de more introducatur, ob preces, quæ tunc funduntur, idem censeo, atque sic dixit Maiol. eod. num. 5. quamuis mulier ijs non adhibitis in ecclesiam ingredi per se queat, vt habetur in c. 1. de purg. post part. idem de benedictione oliuarum, atque candelarum, quæ Christi fidelibus in ecclesia festis quibusdam diebus distribuuntur, atque sic dixit Maiol. eod. nam functiones huiusmodi vniuersæ ad sacerdotes pertinent, vt de sacramentis probauimus in comment. nostr. de Eucharist. Tab. 4. cap. 2. num. 3. de bapt. Tab. 2. cap. 4. nu. 3. de pœnit. Tab. 5. cap. 2. nu. 3. de extrem. vnct. Tab. 6. cap. 2. nu. 3. de diuinis precibus, ac benedictionibus probatur in c. 1. §. ad presbyterum. dist. 25. & cap. quia sacerdotes, & cap. hanc consuetudinem. 10. quæst. 1. † Diaconus etiam irregularis efficitur, si ipse quoque censura irretitus euangelium solemni recitet; hoc enim eius munus est, hæc ei facultas tribuitur in ordinis huius collatione; Accipe potestatem, tunc enim dicitur, legendi euangelium in ecclesia Dei tam pro viuus, quàm pro defunctis in nomine domini, vt refert Cat. de ordine, vbi de diaconatu agit; quod igitur & euangelium hac ratione recitare in diuinorum officiorum numero habetur (pars enim missæ est) ob eam rem illud exercens censura constrictus irregularis fiet, atque ita sensit Abb. in c. fin. nu. 5. de excess. prælat. & in c. 2. num. 4.

num. 4. de cler. excom. min. & Phil. Fran. in eod. cap. 1. §. caueant verſ. Si verò talis eſt in dicto ordine, & Gabriel. Biel. diſt. 18. quaſt. 2. art. 3. verſ. Item non poteſt ordinare lib. 4. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 163. iunct. verſ. In diaconatu, & Ricard. de Med. Vill. diſt. 18. art. 7. q. 5. verſ. Illi etiam irregulares lib. 4. † Subdiaconus quoque in irregularitatem incidet, vbi cenſura obligatus epiſtolam, vt ſubdiaconus recitabit, id eſt ſolemniſter cum veſtimentiſ ſubdiaconi, vt dixi Ricard. eod. hoc enim quoque tradidit Abb. eod. cap. fin. num. 5. de exceſſ. prælat. & Philip. Fran. in cit. cap. 1. §. caueant eod. verſ. & Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. ibi Quod intellige, ſi exerceat illud ſine ſolemniſtate, à contrario ſenſu; hoc enim munus clericorum eſt, & diuinum; quare, dum ſubdiaconus confeſcratur, epiſcopus epiſtolarum librum ei tradens ſic inquit Accipe librum epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in eccleſia ſancta Dei, tam pro viuſ, quam pro defunctis, vt refert Cat. eod. at quid, ſi Calicem, Patenamq; ad altare deferat (hoc enim & ſubdiaconi munus eſt; nam harum rerum traditione ordinis huius character imprimitur, vt probauimus, in Tab. de ord. c. 18.) planè & hic irregularem fieri cenſeo, modò id ſolemniſter, & ex officio faciat; violatur enim & hac ratione cenſura, atque ita ſenſibile videtur Inno. in eod. cap. fin. de exceſſ. prælat. in prin. ibi Offerendo in miſſa Calicem, vel vrceolos, hoc etenim & diuinum officium eſt. † Accolythus itidem irregularitatem non effugit, ſi ſolemniſter, & ex officio cereos accenſos deferat, vt ſenſit Inno. in cit. cap. fin. num. 3. & Specul. in tit. de irregul. colum. 11. verſ. Quid ſi diaconus; namq; hoc ipſius munus eſt, ac propterea in eius ordinis collatione dicitur Accipe ceroſerarium cum cereo, & ſcias te ad accendenda eccleſiæ luminaria mancipari; idem ſi vrceolos, dum miſſæ ſacrum ſit, offert; nam & hoc eius munus eſt, & habetur in cap. Accolythus. diſt. 23. & horum traditione character imprimitur, vt probauimus in Tab. de ord. cap. 18. atque ita ſenſit Inno. in cit. cap. fin. in prin. ibi In ſuo officio offerendo in miſſa ſcilicet Calicem, vel vrceolos. † Exorcista itidem, ſi exorcizet, irregularis reddetur; nam, dum ordo hic tribuitur, facultas hæc ei datur; ſic enim inquit epiſcopus in eius ordinis collatione Accipe, & comenda memoriz, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſiue baptizatos, ſiue Cathecumenos, vt inquit Cat. eod. atque ita ſenſit Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. † Lector etiam, ſicuti quoque Hoſtarius, ſi ex officio. ſ. cum ſuis veſtibus veſtituſ. qui ad huiusmodi ordines pertinet, vt ſenſit Nauar. c. 7. n. 16. verſ. Vndecimò deferat, de or. & hor. canon. & ſumma Coron. in 3. part. de ſuſpen. cap. 9. num. 4. ſua munera exercent; huiusmodi pœna afficiuntur, ex quibus patet, vt irregularis quis fiat, diuina ea exercere debere, quæ ordinis alicuius ſunt. Tertio declaratur hæc regula, vt locum habeat, vbi clericus cenſura irretitus diuina ordinum, quos habet, vt prius, atque vt ex officio exercet. Si contingerit, inquit enim ſummus Pont. in cit. cap. 1. de ſent. excom. lib. 6. eos ſic ſuſpenſos diuina officia exequi ſicut prius, irregularitatem non effugient. Hæc ibi; ſi ergò, vt irregulares fiant, ſicut prius diuina officia exequantur, oportet, manifeſtò conſtat diuina ordinum, quos habent, vt prius ipſos exercuiſſe oportere; atque ita gloſſ. ibi not. in verb. Sicut prius, & Philip. Fran. eod. verſ. In gloſſa in verb. Sicut, & Gemin. eod. §. caueant. num. 2. & Anchar. eod. num. 2. verſ. Contrahitur ergo, & communiter DD. Si contra interdictum huiusmodi, dicitur quoque in c. is, cui eod. diuinis in ea ſe ingerat in ſuo agens officio, ſicut prius. Si quis epiſcopus in Concilio excommunicatus fuerit, ſiue preſbyter, aut diaconus à ſuo epiſcopo, habetur denique in cap. ſi quis epiſcopus. 11. q. 3. & poſt excommunicationem præſumpſerit, ſiue epiſcopus ille, aut preſbyter, aut diaconus facere oblationem, vel niatutinum, vel veſperinum ſacrificium, quaſi in officio ſuo agere, &c. ecce hic quoque probatur clericum cenſura irretitum, quò irregularis fiat, diuina vt prius, & vt in ſuo officio celebrare debere. Hoc autem ſcilicet, vt ex officio diuina geſiſſe quis dicatur, tribus rationibus id cognoscitur. Primùm vbi diuina huiusmodi agit, quæ clericorum tantùm ſunt, & à clericis tantùm adminiſtrari queunt, adminiſtrataq; valent; nam hæc, quacunq; ratione à clericis agantur, ex officio acta ſemper intelliguntur, cum alia ratione geri nequeant: huiusmodi autem generis ea diuina ſunt, quæ epiſcopatus ordinis eſſe ſupra probauimus; item ſacerdotij, vt miſſæ ſacri factio, ſacramentorum adminiſtratio, baptiſmo excepto; item benediſtiones omnes; hæc enim, præterquam ab ijs, qui ordinibus illis initiati ſunt, ſi agantur, quòd non valent, ob eam rem ex officio tantùm acta intelliguntur; ſic etenim ea, quæ extra ius, nomenq; hæredis geri non poſſunt, ſi à quopiam gerantur, vt ab hærede geſta eſſe cenſentur, vt concludit Bart. in l. pro hærede, & in §. Papinianus. num. 2. ead. l. ff. de acquir. hæred. Quare ſacerdos, qui extremam vnctionem adminiſtrat, etiam ſi ſolemnes preces non adhibeat; & ſuperpeliceo, ſtolaq; exornatus de more non ſit, tamen irregularis efficietur; nam à laico, ab eoq; qui ſacerdos

non

non eſt, nulla ratione ſacramentum hoc adminiſtrari poteſt, adminiſtratumuè valet, vt probauimus in Tab. de extrem. vnct. cap. 2. num. 3. idem & de alijs huiusmodi diuinis. Secundò cognoscitur etiam ex officio diuina celebrata eſſe, vbi prior ratio ceſſat, quia ſcilicet & à laicis ea diuina fieri quoque poſſunt, quamuis ordinis clericorum ſint, ſi ea clericus ſolemniſter adminiſtrat; nam, quòd ſolemniſt hæc celebratio ab ijs tantùm fieri poteſt, qui ei ordini initiatus eſt, ad quem munus illud ſpectat; ob eam rem, qui carimonijs ijs adhibitis, veſtibusq; ad id conſuetis exornatus diuina hæc facit, ex officio facere dicitur; nam & talis quis eſſe exiſtimatur, qualis veſtitu indutus proficiſcitur arg. c. in audiētia noſtra de ſent. excom. & ex factorum conditione voluntas cuiusq; declaratur, vt ſenſit gloſſ. in cap. 1. diſt. 74. & Bart. in cit. l. pro hærede. num. 3. & arg. §. panonum in Inſtit. de rer. diuiſ. Quare clericus ſubdiaconus excommunicatus, cenſurauè alia irretitus, ſi epiſtola manipulo, & dalmatica exornatus recitet, quòd ex officio celebrare ille dicitur, ob ornatum eum, qui ſubdiacono propriè conuenit, vt ſenſit Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. verſ. Quod intellige, ſi exerceat illud ſine ſolemniſtate, irregularis efficietur. Eadem pœna afficietur diaconus huiusmodi vinculo conſtrictus, qui euangelium diaconatus veſtitu indutus, ſtola ſcilicet adhibita recitat, vt ſenſit Syl. in verb. Irregularitas num. 14. verſ. Conclude ergo, & Nauar. cap. 7. num. 40. in fin. de orat. & hor. canon. & de diacono, ac de ſubdiacono Ricard. diſt. 18. art. 7. q. 5. lib. 4. verſ. Ille etiā: idem de ſacerdote ſentimus, qui ſtola exornatus preces quaſcunq; facit. Tertio ex officio agere diuina clericus cenſetur, etiam ſi ſolemniſter, & his veſtibus de more non indutus illa faciat, vbi ea, vt prius exercet, atque obit, vt probatur in cit. cap. 1. de ſent. excomm. lib. 6. & c. ſi is, cui eod. & c. ſi quis epiſcopus in Concilio. 11. quaſt. 3. Si clericus igitur matutinas, veſperinasq; canonicarum horarum preces campana ſigno dato, præſenteuè populo recitet, vel canonicus cum alijs canonicis, vt prius in Chorum vadat, eaſdemq; preces cum ipſis obeat, præſertimq; ſi hebdomadarij munus exerceat, inuitatusuè de more antiphonas præſerat, quòd hac ratione, vt prius facit, irregularis efficietur, vt tradidit Anchar. in cit. cap. 1. de ſent. excom. num. 5. verſ. Ad vnum tamen circa interdicitos: nec repugnat, quòd dixit Inno. in cap. fin. in prin. de exceſſ. prælat. ſi irregularem non fieri ſuſpenſum, qui officio intereſt, & cantat, quem ſequitur ibi Abb. & communiter DD. nam. verum illud eſt, vbi non vt prius illud facit; quòd & ipſe id ſignificat, dum addit, Non tamen celebrat, cum nec aliquid fecit tanquam in ſuo officio agens; à propoſita igitur ſententia non diſcedemus. Eandem pœnam etiam ſubit, vbi ſolus eaſdem preces recitat, modò cum verſ. Dominus vobiscum id faciat; nam hoc niſi ex officio recitari poteſt, atque ex officio hac ratione id fieri, vt dixit Archid. in cap. preſbyterum. diſt. 28. quem communiter receptum eſſe teſtatur Nauar. cap. 7. num. 16. verſ. Vndecimò de orat. & hor. canon. nam cenſura irretitus diuinas preces, vt priuata perſona recitare tantùm poteſt; verſiculus autem ille Dominus vobiscum ad priuatam perſonam non pertinet, vt dixit Abb. in cap. 2. num. 8. de cler. excomm. min. & Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. verſ. Quartum prope finem. Ex his iam patet diuina partim ex officio tantùm fieri poſſe, & hæc aut ſolemniſter, aut non ſolemniſter; partim & ex officio, & non ex officio, & ex officio. ſ. vbi ſolemniſter fiunt. † Quarto declaratur regula hæc, vt locum habeat non ſolum, vbi cenſura irretitus diuina ipſe facit, verum etiam, vbi autor eſt, vt alius ſe præſente diuina faciat; nam & tunc, ſiue excommunicatus, ſiue ſuſpenſus, ſiue interdictus ſit, irregularis hic efficietur, vt tradidit gloſſ. in Clem. fin. in verb. Celebrari, & ſequitur eam ibi Anchar. num. 4. verſ. Tertio nota de priuileg. & Abb. in cap. illud. num. 8. vbi quoque Marian. Socin. Sen. num. 15. verſ. Vltimò not. de cler. excom. min. & in cap. fin. in fin. de exceſſ. prælat. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 6. in fin. de ſent. excomm. lib. 6. cum citatis ibi ab eo, & Henric. Bohic. in c. fin. num. 9. verſ. Si de excommunicato de cler. excom. min. & Gemin. vbi & quosdam alios idem ſentire ait in cap. 1. §. caueant. num. 5. verſ. Niſi autoritatem, & Philip. Franc. eod. verſ. Nec etiam incurrit, ſi ex deuotione diuinis interſit de ſent. excom. lib. 6. & Syl. in verb. Irregularitas. nu. 15. & Nauar. in Man. c. 27. n. 244. verſ. Aut audit autorando. Et probatur in cit. c. illud in verſ. Illud autè, celebrare, & facere ſibi celebrari; at, vbi celebrat cenſura irretitus, irregularis ſit, ergò &, vbi autor eſt, & facit, vt coram ſe celebretur, irregularis fiet. Quare Abb. in eod. cap. fin. in fin. de exceſſ. prælat. ne Prælati eccleſiæ excommunicationis, interdicti, ſuſpenſionis uè tempore coram ſe diuina celebranda curent, neque ipſis, dum fiunt, interſint, quòd tunc ipſis autoribus ea fieri exiſtimantur, ipſos admonuit. Quintò declaratur, vt locum habeat, etiam ſi ſententia cenſuræ iniuſta ſit, vt de excommunicato iniuſtè aſſeruit Couar. in cap. alma pars. 1. §. 7. num. 7. verſ.

vers. Quarta conclusio, & vers. His equidem probatur de sent. excomm. lib. 6. Sexto locum etiam habet in foro animæ, ut id pluribus egit Couar. eod. vers. His equidē, ibi ex quibus ipse opinor. Septimo locum habet, etiam si nec notorius, nec denunciatus sit; nam extrauag. ad euitanda nihil ei prodest, ut suo loco vidimus, atque sic dixit Couar. in eod. cap. alma pars. 1. §. 6. num. 9. Postremo eadem regula locum sibi vindicat, vel ab homine, vel à iure quis excommunicatus sit, ut dixit Henric. Bohic. in cit. c. fin. num. 9. vbi & alios idem sentientes refert: hac regula sic declarata, iam eiusdem exceptiones, quas patitur, explicemus. Primum igitur, vbi non peccat censura irretitus divina faciendo (quod, quando id esset, superiori cap. posuimus) ibi nec irregularis efficitur, ut pote quia aut sententia censuræ nulla est, aut absolutione fuit sublata, aut necessitate cogente carimonij non adhibitis baptismum contulit, pœnitentiæ ad ministravit, ut de baptismo sentit Anchar. in cit. c. 1. num. 2. in fin. de sent. excom. lib. 6. & Specul. in tit. de irregul. colum. 12. vers. Quid si excommunicatus, vel suspensus baptizet; etenim & in irregularitate eadem ratio est, ac propterea idem statui debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. † Aut vbi se suspensum, interdictum, excommunicatum probabiliter ignorat; nam neque hic, si diuina, ut prius facit, irregularis efficitur, ut probatur in c. Apostolicæ de cler. excō. min. Verum, quia tēpore suspensionis ignari celebratis diuina, dicitur enim ibi, vos reddit ignorantia probabilis excusatos. Hæc ibi; ergo in irregularitatem non incidit, qui se censura irretitum ignorat, alioquin non excusaretur, atque ita notat ibi Abb. in sum. & Henric. Bohic. de omnibus censuris in c. fin. num. 1. de cler. excom. min. & Marian. Socin. Sen. de excommunicato in c. per tuas num. 15. de sent. excom. & in c. cum illorum. num. 9. vers. Et ideo, & in c. sacro. num. 107. eod. & Inno. in cap. 1. num. 4. in verb. Irregularitatem de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. §. caueant. nu. 5. vers. In fin. gloss. & Phil. Fran. vers. Super quo tamen generaliter sic concludit, & Anchar. num. 2. vers. Et sicut in excommunicato requiritur contemptus, & Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. vers. Quinto, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 244. vers. Dixi sciens; etenim, ut excommunicatus, censuræ alia obstrictus diuina faciendo irregularis fiat, contemptus in ipso requiritur, & sic ut peccet, ut probatur in cap. si quis damnatur, & in cap. si quis episcopus in Concilio. 1. 1. quæst. 3. & in c. lat. ores de cler. excom. min. nam in primo dicitur ausus fuerit aliquid de ministerio sacro contingere, & in alijs præsumperit; ergo contemptus, & sic peccatum necessarium requiritur, quod in eo desideratur, qui se censura irretitum ignorat, atque ita Inno. ac DD. not. facit quoque mea sententia cap. 1. §. sciturus, ibi Ingresserit de re iud. lib. 6. & cap. is, cui de sent. excom. eod. lib. Idem est, ut irregularis quis non fiat; vbi, etsi se excommunicatum nouit, ratione tamen quapiam id non animaduertens contra censuram facit, ut pote perturbatione aliqua animi, ut dixit Hadr. de clauibus art. 3. vers. Septima exceptio lib. 4. Idem, si non recordatur; nam ignorantia facti etiam excusat; vbi ergo se censura irretitum quis ignorat, diuina, ut prius faciens irregularis non redditur: quod tamen locum non habet, vbi incitiam hæc, seu ignorantia probabilis non est ob cit. c. Apostolicæ, & ibi Bohic. nam, etsi curiosus valde in hoc inuestigando esse quis non debet, ne nimis tamen negligēs sit, prohibetur arg. l. nec supina. ff. de iur. & fact. ignor. & ut DD. inquit, sicut tradidit Abb. in eod. cap. Apostolicæ; quare, qui per famam se excommunicatum nouit, probabilem ignorantiam non habet, ut probatur in c. illud de cler. excom. min. & not. ibi Abb. num. 4. & gloss. in eod. cap. Apostolicæ in verb. Ignorantia in fin. & sequitur ibi Abb. quamuis, vbi probabilis sit nec ne, ex facto index arbitrabitur, & in dubio iurjurando ipsius stabitur arg. c. si v. erd. 2. & ibi gloss. & Abb. ac Felin. de sent. excom. & hoc de facti ignorantia; quod ad iuris verò incitiam idem sentimus, quod in superiori c. tradidimus, vbi ob incitiam iuris non peccari conclusimus. Irregularis etiam non fiet; vbi probabiliter se censura irretitum non esse credit, quamuis scrupulus aliquis non nunquam occurrat; secus autem si dubitet; nam, si diuina ut prius faciat, ac deinceps censura irretitus fuisse appareat, irregularis erit, atque ita dixit Specul. in tit. de irregul. in vers. Si autem dubitaret colum. 7. & Syl. in verb. Irregularitas. verb. Quintum, ibi itē secus. † Secundò in primis irregularis non efficitur, vbi clericus non est excommunicatus, censuræ alia obstrictus, qui diuina facit. Nam, quò irregularis censura irretitus efficitur, necessarium requiritur, ut ea, quæ ordinis sunt, ac propterea diuina officia, ut prius, & ut ex officio obeat; sic enim probatur in c. si quis episcopus in Concilio, ibi quasi in officio suo agere, sicut prius. 1. 1. q. 3. & in cap. 1. ibi diuina officia exequi, sicut prius de sent. excom. lib. 6. & in c. is, cui, ibi in suo agens officio sicut prius eod. at laicus neque ex officio, neque ut prius huiusmodi functiones obire potest; quippe qui neque antea, ut ex officio obire eas poterat, ut qui ordini, cuius functiones huiusmodi sunt, initiatus non sit. Accedit, quò d

quòd excommunicatione, censurisq; alijs quisquis diuinorum executione, atq; administratione priuatur, ut vidimus; ergo laici per cēsuras huiusmodi administratione, cum ordinibus careant, priuari nequeunt; nam, quòd quis non habet, priuari eo non potest arg. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb. oblig. atque ita sentit Inno. in cap. fin. nu. 2. ibi sed quid dices de excess. prælat. Hinc, si Accolythus, qui subdiaconatus ordinem non habet, vestibus subdiaconi indutus epistolam recitet; vel Subdiaconus, qui diaconatus ordine caret, diaconi vestitu exornatus euangelium cantet, irregulares hac ratione non efficientur; nam in suo officio non agunt, nec ut prius; quippe qui nec id possint, ex quo ijs ordinibus carent, quorum functiones obeunt, ut tradidit Phil. Fran. in cap. 1. §. caueant vers. Aliquando immiscet se in diuinis exercendo ea, & sequitur Anchar. eod. num. 2. vers. Item per hoc dixi, quòd agens in suo officio sicut prius: quamuis alia pœna puniantur, ut citati autores ibidem inquit, & inhabiles reddantur ad ordines arg. tot. tit. de cler. non ordin. min. ac propterea irregulares efficiantur, non censura vi, sed quòd munus ad se non pertinens exercent, atq; vsurpant: id, quòd hinc patet, quoniam, & si censura irretiti non essent, nihilominus in eam pœnam inciderent ob cit. tit. de cler. non ordin. min. atque ita dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 242. vers. Septimò dico. † Tertio irregularis non efficitur excommunicatus, censuræ alia irretitus, etiam vbi clericus est, sed diuina, quæ ordinis cuiuspiam non sunt, facit, ut pote si vel mensam benedicat, vel in mensa legat, vel responsum cantet, sic enim inquit Inno. in c. tanta. num. 2. vers. Sed quid dices de officijs & num. 3. vers. Sed si faciet ea, quæ non sunt alicui ordini de excess. prælat. & Abb. ibidem num. 5. vers. Quò ad tertium, & in c. 2. num. 3. de cler. excom. min. & Phil. Fran. in c. 1. §. caueant, ibi Aliquando suspensio exequitur diuina non deputata certo ordini, & Anchar. eod. num. 3. vers. Conclude ergò de sent. excom. lib. 6. & Henric. Bohic. in c. fin. nu. 4. vers. Aut immiscet se de cler. excom. min. etenim ut ex officio clericorum hæc non sunt; quare, quicquid diuinorum faciet censura sic affectus ex ijs, quæ recensuimus supra c. 13. §. 14. irregularis non efficitur. † Quarto hanc pœnam effugiet, etiam quacunque censura obstrictus, si ea, quæ iurisdictionis sunt, exercent; nam diuina ut obeat, quò incommodum hoc patiat, necesse est, ut probatur in cap. 1. de re iudic. lib. 6. suspensos. n. ab executione officij, si suspensione durante diuinis se ingesserint, irregulares fore interminatur Romanus Pont. ibidem; non autem, si ea, quæ iurisdictionis sunt, exercent, quamuis iudices ibi alloquatur: idem probatur in cit. c. 1. §. caueant, ibi diuina officia exequi, & in c. is, cui, ibi diuinis in ea se ingerat eod. idq; merito; nam irregularitate ad ordines cum suscipiendos, tum ad susceptos exercendos inhabilis quis redditur, ut communiter id receptum esse testatur Nauar. in Man. cap. 27. num. 191. ergo, ut pœna peccato respondeat, in ordine peccasse quis sic debet; quò irregularis efficiatur, cuiusmodi iurisdictionis non est. Non igitur censura irretitus, si interdicit, excommunicet, suspendat, aut censura obstricto absolutionem præstet, iurisdictionisq; alia munera obeat, irregularis efficitur; sic enim asseruit Abb. de interdicto, atq; de excommunicato in cap. fin. num. 5. vers. Idem si exerceret ea, quæ sunt iurisdictionis de excess. prælat. & Anchar. in c. 1. num. 2. vers. Sed si interdictum, vel suspensio indefinitè proferatur, & Philip. Fran. eod. in §. caueant prope fin. de sent. excom. lib. 6. † Quò tamen locum non habet, vbi iurisdictionis ordinis ministerium adiunctum habet, ut pote si exempli gratia aut episcopus excommunicatum absoluat adhibita forma, ac precibus c. cum aliquis. 1. 1. q. 3. aut sacerdos adhibita forma, quæ habetur in c. a nobis. 2. de sent. excom. nam tunc, quòd ea ordinis sunt, irregularis sic absolvens efficitur, ut dixit idem Anchar. eod. & Inno. in cit. c. fin. num. 3. vers. Absoluere autem, & Abb. num. 5. prope fin. de excess. prælat. & Phil. Fran. eod. cap. 1. §. caueant in fin. de sent. excom. lib. 6. † Quintò ob eam rē à beneficio suspensus irregularis nunquam fiet. † Sextò minus irregularis fiet, qui à temporalibus suspensus est, si ea exercent, ut id Franc. inquit in cit. §. caueant, & Anchar. eod. num. 2. vers. Si ergo suspenderetur ab aliquo actu; si magister igitur à magisterio, ut ita dicam; doctor à doctoratu; is, cui competit collatio doctoratus, ab eius collatione, aduocatus, procurator, publicus scriba, huiusmodiq; personæ ab actu suspenderentur; qui sine diuinorum celebratione, sacramentorumuè collatione fit, si contra suspensionem eorum munera exercent, irregulares non efficientur, ut Anchar. eod. vers. dixit, & Henric. Bohic. in c. fin. num. 3. vers. Et tunc aut quæris de illo de cler. excom. min. & communiter DD. sequuntur; etenim, dum diuina tantum exercet censura irretitus, irregularis ut fiat, iure cautum est arg. cit. cap. 1. §. sciturus de re iud. lib. 6. & cap. 1. §. caueant, & cap. is, cui de sent. excom. lib. 6. & cap. si quis episcopus in Concilio. 1. 1. q. 3. ergo secus de alijs sentimus, cum irregularis quis non fiat, nisi vbi iure id cautum habemus, ut traditur in c. is, qui, & ibi not.

19 ibi not. DD. de sent. excom. lib. 6. † Septimò irregularis clericus non est, vbi ea, quæ ordinis sunt, exercet, sed tamen eum ordinem non habet, cuius munera exercet; nam, quò irregularis censura irretitus fiat, necessariò requiritur, vt diuina munera ex officio, & vt priùs faciat, vt vidimus; at ex officio eius ordinis munera obire non possumus, quem nos non habemus arg. tot. tit. de cler. non ord. min. in hoc igitur casu censuram violando irregularis quis non fiet, quamuis alia ratione, quòd. s. munus non suum obit, irregularis reddatur, quod ei contingeret etiam
 20 si censurà irretitus non esset, vt in tertia exceptione conclusimus. † Octauò irregularis censura constrictus non efficitur, vbi clericus est; & ea, quæ ordinis sunt, & ordinis, quem habet, exercet, sed neq; solemniter, neque ex officio; sed vt laicus. Si contingerit, ait enim Rom. Pont. de suspensis agens in cit. c. 1. de sent. excom. lib. 6. eos sic suspensos diuina officia exequi, sicut priùs, irregularitatem non effugient; Si contra interdictum huiusmodi, inquit etiam in c. is, cui eod. diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio, sicut priùs, irregularis efficitur. Si quis episcopus in Concilio excommunicatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, dicitur deniq; de excommunicato in c. si quis episcopus. l. 1. q. 3. & post excommunicationem præsumperit siue episcopus ille, aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, vel vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere &c. ecce in omnibus his iuribus censura irretitos irregulares fore Rom. Pont. interminatur, si diuina officia vt priùs, atque vt ex officio obierint. At vt priùs, & ex officio tanquam clerici, & solemniter ea obiant; ergo secus, si non vt clerici, nec solemniter; verùm, vt laici simpliciter huiusmodi munera obierint; conclusio enim vnus alterius exclusio est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. non ne de præsumpt. atque sic dixit Ricard. de Med. Vill. dist. 18. art. 7. quæst. 5. lib. 4. vers. Ille etiam irregularis, vbi hoc ait de dicente epistolâ, euangeliumq; non solemniter. i. sine vestimentis diaconi, & subdiaconi. Non igitur censura ecclesiastica irretitus, si sacerdoti sacra facienti inseruiat, irregularis efficitur, si vel epistolam sine solemnî vestitu subdiaconi, vel euangelium sine vestitu diaconi recitet, vt asseruit Inn. in c. fin. num. 3. vers. Vnde videtur, & Abb. num. 5. de excess. prælat. & Henric. Bohic. in cap. fin. num. 6. vers. Et tunc aut hoc facit de cler. excom. min. & Syl. in verb. Irregularitas. nu. 15. vers. Dato etiam, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 244. in verb. Solemniter; nam & consuetudine receptum videtur, vt laici epistolam sine solemnibus vestibus subdiaconi recitent: id quod & de officijs minorum ordinum intelligimus. Item irregularis non redditur sacerdos excommunicatus, si baptismum, carimonijs, solemnibusq; præcibus omisis, ministrat, sed vt laicus; sic enim tradidit Specul. de irregul. col. 12. vers. Quid si excommunicatus, vel suspensus baptizet, & Anchar. in c. 1. num. 2. in fin. de sent. excom. lib. 6. & Syl. in verb. Irregularitas. num. 15. vers. Dato etiam, & in verb. Excommunicatio. 3. vers. Vigesimo secundo, & Ricard. de Med. Vill. dist. 18. art. 7. q. 5. lib. 4. vers. Ille etiam irregularis. Tertiò censura constrictus irregularitatem vitabit, si precibus omisis, ac carimonijs, quæ habentur in c. cum aliquis. l. 1. q. 3. & in cap. à nobis. 2. de sent. excom. excommunicatum absoluat; nam sine illis, ac propterea simpliciter absoluere iurisdictionis est; quæ si exerceatur, irregularem quem non effici supra probauimus; atque ita de absolute ab excommunicatione dixit Inn. in cit. cap. fin. num. 3. vers. Absoluere de excess. prælat. & Anchar. eod. c. 1. num. 2. prope fin. ibi quando tamen illud, quod est iurisdictionis de sent. excom. lib. 6. & Specul. de irregul. col. 11. vers. Quid de absolute ab excommunicatione. Postremò irregularis non efficitur clericus sic affectus, qui omisso vers. Dominus vobiscum matutinas, vespertinasq; preces recitat, & non vt priùs, quia. s. neque populo, neque ecclesiæ officium facit, atq; ita sensit Anchar. eod. c. 1. nu. 8. vers. Dicere autem secretò officium, non vt officiantes, & Phil. Fran. eod. §. caueant vers. In ea gloss. in fin. id autem hinc cognosceretur, si neque stola, neque superpeliceo indutus hæc facit, neque de more sedet, sed vt laicus. † Nonò irregularis non efficitur excommunicatus, censurauè alia constrictus, qui diuinis, dum fiunt, interest, eademq; audit; tum quòd in citatis iuribus. s. in c. 1. & in cap. is, cui de sent. excom. lib. 6. & in c. si quis episcopus in Concilio. l. 1. q. 3. non dicitur censura irretitum irregularem fieri, si diuina audiat; sed, si diuina officia exequatur, sicut priùs; vel si diuinis se ingerat in suo agens officio sicut priùs, vel si matutinum, vespertinumue sacrificium facit, quasi in suo officio agens, sicut priùs; atque idcirco, si vt clericus diuina munera obierit, atque ex officio; non igitur si ea audiat (non enim diuinis interesse, eademq;, dum ab alijs fiunt, audire, ordinis clericorum munus hoc est) tum quòd, vt irregularis quis efficiatur, ordinum munera clericos obijse necesse est, vt probauimus; at audire diuina, dumq; ab alijs fiunt, eisdem interesse, nullius ordinis est; nam quiuis Christianus (vt cuiq; id patet) etiam si ordinem non habeat, interesse
 ipis

ipsis potest: ac planè, si irregularis non efficitur, vt proximè probauimus, vbi munus quodpiam ordinis exercet, vt exempli gratia si epistolam, euangeliumq; recitet (modò solemniter id non agat) multò minùs, si, dum ab alijs ea fiunt, intersit, eademq; audiat; faciliùs enim, vt ab hoc audiantur diuina, quam vt ministrantur, conceditur arg. c. fin. §. in festiuitatibus, ibi sed interdictis admisis de sent. excom. lib. 6. & c. responso eod. in antiq. non est igitur, quòd hac de re dubitemus; atque ita not. Gemin. in c. is, cui. num. 2. vers. Nota, quæ requirantur de sent. excomm. lib. 6. & in c. 1. §. fin. num. 5. vbi & alios quosdam idem sentire ait; id quod etiam facit Anchar. num. 2. vers. Idem intellige, quod immisceant, & Phil. Fran. eod. §. fin. vers. Nec etiam incurrit, si ex deuotione diuinis intersit de sent. excom. lib. 6. idem quoque sensit Abb. in c. illud. num. 8. de cler. excom. min. & Inno. in c. fin. de excess. prælat. vbi quoque Abb. qui de communi testatur in fin. quamuis igitur excommunicatus, interdictusue, si diuinis intersit, peccet, irregularis tamen non efficitur: id quod locum habet ob rationes supra citatas, vel speciatim à diuinis audiendis suspensus, interdictusue sit. Excipitur tamen de eorundem Doctorum sententia, vbi autor esset censura irretitus, vt diuina fierent; nam tunc irregularis fiet, vt supra notauimus.
 23 † Decimò irregularis non efficitur censura constrictus ob eadem rationes, quas proximè reddidimus, etiam si speciatim à sacramentorum participatione suspendatur; sic enim asseruit Inn. in cap. 1. num. 3. vers. Item dicunt, etsi suspenditur, & sequitur eum ibi Gemin. in §. si quis autem. num. 6. vers. Quid si suspenditur à sacramentorum participatione, & Phil. Fran. eod. §. fin. vers. Secundo de suspensis ibi Et quod dicit Inn. hic de sent. excom. lib. 6. sic quoq; iure id probatur in cap. fin. de cler. excom. min. vbi minori excommunicatione constrictus, qua excommunicatione sacramentorum communione quis priuatur, si celebret, irregularis non efficitur, vt ibi dicitur: idq; meritò; nam sacramenta recipere non ordinis cuiuspiam est, sed quiuis laicus id potest; postremò excommunicatus in vno casu ordinem. s. suscipiendo irregularis fit, sicut habetur in c. cum illorum de sent. excom. ergò secus in alijs sacramentis arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. At inquit quispiam, cur potius ordinis, quam alterius sacramenti susceptione irregularis quis efficitur? ea planè ratione, quoniam, ex quo prohibetur excommunicatus, ne munera ordinum exerceat, iure & ne ordines suscipiat, quarum functiones obire non potest, vetatur; sic enim & prohibito matrimonio, & sponsalia prohibita esse censentur, vt habetur in l. oratio. ff. de spons. & prohibita cuiuspiam sacramentorum administratione, eidem ne dignitas tribuatur, prohibita est, qua qui prædici sunt, sacramenta administrare debent, vt habetur in c. fin. vers. Si tamè sciente de cler. excom. min. vnde consequente prohibito, & antecedens prohibitum esse existimatur, vt ibi not. Abb. & probatur in cit. l. oratio. ff. de spons. quod
 24 non contingit in alijs sacramentis. † Item irregularis non efficitur suspensus, interdictusue, vbi à diuinis quibusdam tantùm prohibitus est, si ea diuina etiam ex officio obeat, quæ ipsi per censuram vetita non sunt; nam limitata causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acquiren. rer. dom. & actus agentis præter voluntatem non operatur arg. l. non omnis. ff. si cert. pet. & c. cum voluntate de sent. excom. † Vndecimò irregularis non efficitur, qui re vera censura irretitus nõ est, ea tamen se irretitum existimat, si ex officio, & vt priùs diuina facit; nam id iure cautum non est, ergo neque nos id dicere debemus arg. cap. is, qui de sent. excom. lib. 6. sic enim & in excommunicationem non incidit, qui laicum, quem clericum esse opinatur, offendit, vt dixit Abb. in c. si verò. 2. & ibi quoque Felin. de sent. excom. vel laicus ille percussus communiter pro clerico habeatur; nam ipsum offendens nec in excommunicationem incidit eius c. si quis suadente. l. 7. q. 4. nec irregularis efficitur, si interim diuina faciat, atque ita consuluit Fed. de Sen. conf. 13. vbi quæstionem hanc disputauit, & sequitur Abb. in eod. c. si verò. nu. 7. & facit
 25 docta additio ad eum in litera B. & quæ eò quoque addidit Felin. † Duodecimò irregularis etiam non efficitur; qui, cum ipse censura irretitus non sit, excommunicato, interdictusue præsentem missæ sacrum, aliaq; diuina officia facit. Qui præsentibus maiori excommunicatione notatis scienter celebrare præsumit, dicitur enim in c. is, qui de sent. excom. lib. 6. licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit. Hæc ibi, atque sic per hunc canonem asseruit Couar. in c. alma pars. l. §. 6. num. 9. vers. Qui verò nulla de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 128. de sent. excom. non est igitur, quòd de celebrante eorum excommunicato dubitemus; ergo multò minùs, si coram interdicto celebretur arg. c. fin. §. in festiuitatibus vers. Excommunicatis prorsus exclusis; atque ita not. gloss. in c. episcoporum in verb. Officia de priuil. lib. 6. & id quoque sensit Nauar. in Man. c. 25. nu. 93. vers. Et qui missam: alia tamen afficitur pena, quoniam interdicto in ecclesiam occlu-
 R a sum

sum iter habet, vt habetur in cit. c. episcoporum, quamobrem irregularis fiet, si in ea vt prius celebraret ob cit. c. is, cui de sent. excom. lib. 6. ac propterea gloss. in eod. c. is, qui in verb. Nodatis, & in eod. c. episcoporum in verb. Ingressum hunc sic affectum irregularitati esse proximum dixit. Hanc tamen pœnam ad exemptos tantum pertinere DD. plures asseruerunt, ac nouissime Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 9. vers. Qui verò nulla de sent. excom. lib. 6. nam in ipsos ea constitutio lata est. Decimo tertio irregularis non efficitur, qui censura irretito inseruit, dum sacra facit, etiam si solemniter, & ex officio cum minorum, tum maiorum ordinum munera, functionesq; exerceat, vt pote si vel euangelium, vel epistolam recitet, modò ipse interdictus, suspensus, excommunicatusue non sit, vt sensit Inn. in cap. fin. num. 5. vers. Sed contra, si communicans de excess. prælat. nam. ex quo id iure cautum non habemus, vt, qui censura irretito sic inseruit, irregularis efficiatur, irregularem hunc fieri dicere non possumus ob cit. c. is, qui de cler. excom. min. quamuis grauius offendat, vt communiter tradunt DD. in c. sacris de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt, & vt not. Nauar. in c. 1. §. labore. nu. 18. de pœnit. dist. 6. ex quo patet neque alios, qui diuinis interfunt, dum à censura irretito illa peraguntur, ob eandem rationem, & multo minùs irregulares fieri. Excipio tamen, vbi ob eam rem excommunicatus est, quòd diuina faceret; nam, qui ei inseruit, in excommunicationem incidit ob c. concubinæ cum ibi not. ac propterea post primam vicem irregularis efficitur adiuuans excommunicatum. His igitur exceptis casibus, aliàs irregularitas contrahitur. † Qua qui affectus est, antequam cum ipso dispensetur, neque ordines suscipere, neque susceptorum functiones obire poterit; hoc enim operatur irregularitas, vt tradidit Inn. in c. nisi in verb. Irregularitati de renunt. & pluribus Nauar. in Man. cap. 27. nu. 191. Id quod locum habet, vel censuræ absolutionem obtinuerit; non enim irregularitas censura est arg. c. quærenti de verb. sign. ac propterea, vbi per bullas à Rom. Pont. permittitur, vt quis à censuris absoluat, cum irregulari non dispensabit, quod & asseruit Nauar. in Man. cap. 27. num. 254. † At quis cum huiusmodi irregulari dispensabit? planè Rom. Pont. vt habetur in cit. c. 1. §. sciturus, & ibi not. Inno. & Phil. Fran. vers. Tertio not. ac DD. de re iud. lib. 6. & in c. 1. in fin. vbi quoq; id not. Fran. in §. caueant in prin. & Gemin. de sent. excom. eod. lib. & Abb. in c. clerici. num. 2. ibi & potest dici saluando, & ibi quoque Marian. Socin. Sen. num. 8. vers. Tu verò distingue de cler. excom. min. idem Socin. in cap. officij. num. 172. de sent. excom. & in c. per tuas. num. 15. ibi & ideo fit irregularis, & num. 22. eod. & Quintill. Mandos. in tract. de signatura gratiæ in tit. de absolutione ab excommunicatione vers. Excommunicatus manifesta excommunicatione, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 244. in fin. Episcopus quoque in vno casu dispensabit, vbi. s. ex occulto delicto contracta irregularitas est, & hoc ob c. 6. Trid. Syn. de reform. sess. 24. atque ita sensit Paul. Fuf. de visit. & regim. eccl. cap. 29. num. 5. vers. Nisi accedamus lib. 1. & Nauar. eod. cap. nu. 194. in fin. quod autem occultum delictum sit, docuit Nauar. eod. cap. num. 255. sed de irregularitate iam satis; ad aliàs pœnas, in quas ipso iure censura irretitus itidem incidit, censuram offendens, transeamus.

S V M M A.

1 Nulla sunt ipso iure quandoque acta contra censuram.

2 Acta contra censuram aliquando valent, etiam si aliquorum vsus aliquando impeditur.

I I.

† Tertio nulla etiam ipso iure acta quædam contra censuram sunt, vt sententia ab excommunicato notorio lata, beneficij ecclesiastici eidem facta collatio, in casibus non permittis rescriptum ab ipso impetratum, eiusdem procuratoris constitutio, vt habetur in cap. ad probandum de re iud. & in cap. postulastis de cler. excom. min. & in cap. 1. de rescript. lib. 6. & in c. fin. de probat. cum siml. & vt dixit Marian. Socin. Senior in cap. per tuas. num. 22. vers. Octauo queritur de sent. excom. hanc quoque pœnam igitur censura constrictus aliquando patietur; nam & annullatio actus pœna est, vt DD. communiter inquit Fulgos. Paul. de Castr. & Iaf. in l. non dubium. num. 6. cum seq. vers. Secundo pondero. C. de legib. & Canon. & Abb. in primis in c. 3. de constit. & in re nostra id sensit Socin. eod. num. 22. † Quarto acta contra censuram aliquando etiam valent, sed eorum tamen vsus impeditur, vt ordinis suscepti ab excommunicato, sententiæ pro excommunicato latæ, contractus ab eodem initi; nam in ordine suscepto, nisi cum eo dispensetur, nec absolutus administrare potest; executio sententiæ illi non datur, sicut nec actio pro contractu, vt habetur in cap. cum illorum de sent. excom. & in c. 1. de excep. lib. 6.

lib. 6. & in cap. decernimus de sent. excom. eodem lib. sed quoniam hæc partim generatim iam egimus, partim suis locis commodiùs speciatim agemus; ob eam rem, ipsis omisis, ad alias pœnas, quæ ipso iure in censura irretitos inferuntur, transeamus.

S V M M A.

1 Anno, seu, qui per annum in excommunicatione contumax perseuerat, huic deinceps absolutio non prodest, quæ à Romano Pont. in impetrationibus gratiarum, & in collationibus beneficiorum tribuitur.

2 Anno, seu, qui per annum in excommunicatione contumax perseuerat; vbi hac pœna affectus est, propterea quòd contumax fuit in respondendo de hæresi, cuius nomine suspectus erat, in eo vt hæreticus pro condemnato habetur.

3 Anno, seu, qui per annum in excommunicatione contumax perseuerat, post annum hæresis nomine suspectus est, vbi ob aliam causam ab hæresi excommunicatus est.

4 Anno, seu, qui per annum in excommunicatione contumax perseuerat, vbi excommunicatus est, propterea quòd contumax in respondendo fuit super crimen, de quo criminaliter, ciuilitèrue conuentus erat, pro-

conuito in eo crimine hic habetur.

5 Anno, seu, qui per annum in excommunicatione contumax fuit; an post annum beneficij eccl. quæ habet, ipso iure priuatus sit, priuariue possit.

6 Mense, seu per mensem contumax in censura perseuerans, in quam incidit, propterea quòd exteris aedes ad sœnus exercendum locat, locatusue habere permittit, ipsius terræ ex tunc ecclesiastico interdicto subiectæ sunt.

7 Episcopo à beneficiorum collatione suspensio, Capitulum præbendas vacantes conferre potest, vbi eorum collatio ad vtrumque pertinet.

8 Actio iniuriarum non tollitur anno, vbi contra excommunicatum habetur, qui ob eam rem excommunicatus est.

9 Censura vt feruentur, ad quem curare hoc pertinet.

I I I.

† Anno itidem, seu per annum excommunicato, interdicto, suspensio, qui contumax in censura permansit, absolutio generalis non prodest, quæ de more à Rom. Pont. in impetrationibus quarumcunque gratiarum, beneficiorumq; collationibus tribuitur; nam, quòd beneficij collatio ei facta non valet, qui censura vel occultè irretitus sit, vt habetur in c. postulastis de cler. excō. min. & nos probauimus in Tab. de excom. & de suspensio hñ in c. cum dilectus de consuet. & vt gloss. not. in cap. cum bonæ de ætat. & qualit. & de omnibus tradidit Rebuff. in sua praxi beneficiorum in forma, & declaratione nouæ prouisionis in vers. Teq; absolutes. nu. 5. cum seq. ob eam rem stylus hic habetur in Romana Curia, vt Rom. Pont. quò beneficij collatio à se facta valeat, prius eum, cui beneficium collaturus est, à censuris absoluat, vt tradidit Felin. in c. Apostolicæ in prin. de excep. & Mandos. in tract. signat. grat. cap. Absolutio ab excommunicatione, & Rebuff. eod. vers. Hæc igitur absolutio, quæ generaliter, simpliciterq; etiam non petenti condonatur, excommunicatis, interdictis, suspensisque non prodest, qui per annum continuum contumaces in censura perseuerarunt, vt citati autores eisdem in locis asserunt, scilicet Rebuff. eod. nu. 10. cum duobus seq. & Felin. eod. & Boer. decis. 290. nu. 3. & Putens decis. 128. lib. 6. & Roland. à Val. consil. 45. incip. De duob. num. 37. lib. 1. & Mandos. in tract. de ingrat. cap. 5. imò in quibusdam casibus, qui in excommunicatione per quatuor menses permanserit, eius absolutionis beneficio caret, vt tradidit idem Rebuff. eod. vers. Vnde Iulius Papa III. neq; igitur beneficij collatio ei facta, absolutione illa præmissa, valebit. Quæ regula locum non habet, primò vbi non sua culpa in censura permansit; vt pote vel quia, quantum potuit, vt absolueretur, elaborauit, sed iudicis facultatem exempli gratia non habuit; vel quia satisfacere creditori non potuit, cuius gratia excommunicatus erat; nam, quòd ad id, quis nō obligatur, quod non potest arg. l. impossibilium. ff. de reg. iur. ac propterea culpa vacat, ob eam rem pœna plecti non debet arg. c. 2. de constit. & c. 2. de his, quæ fiunt à maior. part. cap. & c. Romana in fin. de sent. excom. lib. 6. vel quia peccaret, si id faceret, quod per excommunicationem ei præceptum est, vt in c. inquisitioni de sent. excom. tunc enim excommunicatio potius toleranda est. Item locum non habet, vbi per annum continuum in censura non permansit; non enim lex hoc dicit; ergo neque nos id dicere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. & cui verba legis non conueniunt, nec dispositio eidem conuenire debet argum. l. 4. §. toties. ff. de dam. infect. atque ita

Rebuff. eod. nu. 12. ibi In illis per annum continuum inforduerint. Postremò, vbi speciatim ei derogatum est, vt pote quia Romanus Pont. & huic Absolutionem tribuere voluit; in his enim omnibus casibus absolutio & huic proderit. † Item excommunicatus, propterea quòd contumax fuit in respondendo de hæresi, cuius nomine suspectus est, pro hæretico condemnatus habetur in auth. Gazaros. C. de hæret. & vt tradidit Abb. in c. excommunicamus. 1. num. 11. vers. Item querit de hæret. & Host. & Io. And. quos refert, ac sequitur Phil. Fran. in c. cum contumacia vers. Secundò not. ibi Host. tamen de hæret. lib. 6. vbi & DD. opinionem hanc sequi testatur, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 11. vers. Quintò de sent. excom. lib. 6. & Marian. Soc. Sen. in c. per tuas. n. 30. vers. Fatetur tamen. D. meus. Contra quam tamen facere videtur. Primò, quòd ciuiles leges de hæresi condemnare nequeunt; crimen hoc enim ad ecclesiam omnino pertinet ob c. vt inquisitionis. §. prohibemus de hæret. lib. 6. atqui respondetur hoc non ob stare; nam leges ciuiles contra hæreticos lata Christianæ fidei gratia ab ecclesia probatae sunt arg. cit. cap. vt inquisitionis in prin. atque ita respondit Abb. ibidem, & Host. ab eo relatus. Secundò repugnare videtur cit. c. cum contumacia, & cit. c. excommunicamus. §. qui autem, vbi post annum, vt huiusmodi contumax, velut hæreticus condemnatur, Rom. Pont. mandauit; ergò pro condemnato hæretico non habetur, non enim dixisset Condemnetur, sed condemnatus sit, vt sensit Gloss. in cap. quicumque. §. 1. in verb. Innotetur de hæret. lib. 6. & nos antea pluribus id egimus cap. 9. §. ipso iure: atqui neque hoc repugnat; nam ob cit. auth. Gazaros correctum habetur cit. c. cum contumacia, vel potius adiutum; quare à communi sententia non discedemus. Excipitur tamen primò, antequam annus totus elapsus sit, vt not. Phil. Fran. eod. vers. Debet tamen elapsus totus annus, & Gemin. eod. num. 12. vers. Quæro, an ante annum, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 11. vers. Sed & in causa hæresis de sent. excom. lib. 6. qui & de communi testatur. Et probatur per illud Ex tunc, & ex verbo Per annum, quorum primum terminum à quo significat, id temporis, à quo inchoatur, excludentem, vt sensit gloss. in cap. 1. in vers. Ex tunc de vsur. lib. 6. alterum verò ob dictionem Per rem perfectam significat arg. l. urbana. §. pernoctare. ff. de verb. sign. Nec obstat c. ad abolendam. §. qui verò inuenti de hæret. in antiq. vbi, statim atq; de hæresi suspectus se non purgauit, vt hæreticus damnari potest; nam ibi de eo agitur, qui, cum se purgandum suscepisset, se purgare non potuit; at hic agitur de eo, qui in purgatione suscipienda contumax fuit; proposita igitur exceptioni hoc non repugnat, atque ita respondit Abb. in eod. c. excommunicamus. num. 10. vers. Oppono contra. §. qui autem. Item excipitur, vbi verus contumax non est: nam, si absens ex iusta causa venire non potuit, non est, vt hæreticus condemnandus, vt asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 11. vers. Deinde apparet de sent. excom. lib. 6. quare & anno elapso audiri in hoc casu debebit, vt id pluribus asseruit Couar. eod. vers. Quod si esset. Tertiò excipitur, vbi non speciatim ad id citatus esset, vt veniret ad respondendum super crimen hæresis, de quo accusatur, suspectus uè est: nam ad id speciatim citari debet, vt dixit Couar. eod. Postremò excipitur, vbi per totum annum continuum hic in contumacia non fuit, vt pote si, vt absolueretur, se ad satisfaciendum paratum esse dixit; atque ita tradidit Phil. Fran. in cit. cap. cum contumacia vers. Item annus debet esse continuatus. † Tertiò ex quacunque alia causa excommunicatus, si per annum in ea contumaciter perseuerauerit, post annum hæresis nomine suspectus habetur arg. c. fin. de pœn. & vt asseruit Rip. in cap. 1. nu. 77. vers. Nota tamen de iud. & Abb. in c. postulasti de homicid. & Gundisal. in tract. de hæret. q. 9. num. 2. & Mandos. inter casus annales. num. 90. ac de communi testatur Abb. in cit. cap. fin. num. 3. de pœn. & Couar. eod. num. 10. vers. Quartò est considerandum, & Marian. Soc. Senior in c. per tuas. num. 30. vers. Fatetur tamen Dominus meus de sent. excom. idq; meritò; nam, cum tantum temporis in excommunicatione perseueret, hic clauis ecclesiæ quodammodo nec esse, nec sacramenta quicquam facere opinari, ac sentire videtur, cum, vt ea sacramenta suscipiat, se absoluendum non curer, vt tradidit Abb. in eod. c. postulasti. num. 4. de homi. & in c. fin. nu. 3. de pœn. & Ioan. de Lign. de censur. eccl. §. decimus quartus. num. 1. & 2. & Nicol. Arelat. in tract. de hæret. notab. 41. & Mandos. eodem; at sic affectus hæresis suspicione non caret arg. cap. ad abolendam de hæret. & can. 15. de pœnit. apud Trid. Synod. sess. 14. Accedit denique, quòd eadem Syn. de reformat. cap. 3. in fin. sess. 25. contra hunc tanquam de hæresi suspectum procedi posse voluit; non est igitur, quòd hac de re dubitemus: quæ conclusio locum habet, vel iniqua sententia sit, ut dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 24. vers. Prima conclusio, ibi Et adeò ligat de sent. excom. Hæc autem suspicio id operatur; ut ei purgatio indicatur; & si in se purgando defecerit, pro conuicto habeatur arg. c. inter in fin. de purgat. canon. & c. excommunicamus.

camus. 1. §. qui autem de hæret. & vt dixit Inn. quem refert, ac sequitur Abb. in eod. c. fin. nu. 7. de pœnit. & Nicol. Arelat. de hæret. notab. 41. & Rip. in cit. c. 1. nu. 77. in vers. Secundò restringe, ibi nota tamen de iud. & Couar. in cit. §. 7. num. 10. † Quartò conuentus de crimine ciuilitè, criminaliter uè, ob contumaciamq; in ea causa excommunicatus, si per annum in excommunicatione perseueret, post annum pro conuicto in eo crimine habetur. Si verò, dicitur enim de excommunicatis huiusmodi in cap. rursus. 1. 1. q. 3. intra annum causam suam purgare contempserint, nulla eorum vox penitus audiatur. Hæc ibi; si ergò audiri nullo modo debent, sanè pro conuictis habentur. Idem traditur in c. quicumque ead. q. 3. Quicumque, dicitur namq; ibi; intra anni spatium ciuilitè, siue publicè causam suam coram suis excommunicatoribus non peregerint, ipsi sibi aditum audientiæ clausisse videantur; non igitur est, quòd hac de re dubitemus. Confirmatur hoc itidem ratione; nam hæresis nomine ex præsumptionibus quis facile non condemnatur, & tamen excommunicatus, propterea quòd in respondendo de hæresi, cuius nomine suspensus erat, contumax fuit, post annum pro condemnato habetur, vt supra proximè probauimus; ergò & in alijs criminibus hoc asseuerabimus. Præterea hanc sententiam amplexata est gloss. in c. contingit in verb. non potest de dol. & contum. in antiq. & in c. cum contumacia in fin. & ibi quoque Phil. Fran. de hæret. lib. 6. eandem secuti sunt Abb. in c. 1. num. 24. vbi quæstionem hanc disputauit, & Dec. ac L. D. de iud. & Paul. Gril. de hæret. q. 8. num. 4. lib. 1. eandem communiter receptam testantur Rip. in cit. c. 1. num. 77. de iud. & Menoch. consi. 94. num. 44. lib. 1. & Quintil. Mandos. inter casus annales. num. 90. vers. Ducentessimus trigessimus, & Couar. in cit. §. 7. nu. 10. vers. Conuentus de sent. excom. & Soc. in eod. c. per tuas. nu. 30. vers. Et ad prædicta: idq; meritò; nam, ex quo iudicium subterfugit, præsumitur nocens, & confiteri; & quoniam tantum temporis in excommunicatione perseuerat, augetur illa præsumptio, & vehemens efficitur arg. c. cum contumacia de hæret. lib. 6. adeò, vt ad condemnationem sufficiat arg. c. asserit de præsumpt. atque sic dixit Soc. in cit. cap. per tuas. num. 30. vers. Et si tu quaras. Contrarium tamen dicendum videtur; nam ob contumaciam simpliciter, lite præsertim non contestata, sententia, qua quis beneficio priuatus erat, reuocatur, vt habetur in c. pen. de purg. canon. ergò ob contumaciam excommunicatum, ne iure suo priuetur, post annum pro conuicto non habebimus. Atqui à communi opinione discedendum non est: nec proposita ratio repugnat, tum quòd ibi excommunicatio non intercesserat, tum quòd delegationis forma seruata non fuit, ac propterea sententia reuocata est, vt ibi dicitur; firma ergo communis sententia remanebit. Quæ tamen in ciuilibus causis locum non habebit, vt probatur in c. quoniam frequenter. §. in alijs, vt lit. non contest. nam & post annum auditur, vt ibi dicitur in vers. Veniens intra annum, & vt tradidit Gloss. in cit. c. contingit in verb. Non potest de dol. & contum. & Abb. in c. 1. num. 27. & Rip. nu. 77. vers. Declara modò, & restringe de iud. & Phil. Fran. in cit. c. cum contumacia de hæret. lib. 6. † Atqui an excommunicatus, qui per annum contumax in excommunicatione perseuerauit, post annum beneficijs ecclesiasticis, quæ habet, priuatus iure ipso est? in hac quæstione, quam DD. disputarunt in c. 1. de iud. & in c. rursus. 1. 1. q. 3. variæ doctorum sententiæ exortæ sunt. Nam Specul. in tit. de accusation. §. sequitur, vers. Et post annum ipso iure hunc beneficijs priuatum non esse sensit; hunc enim excommunicatum post annum perpetuò priuari officio, ac beneficio posse dixit, ex quibus verbis apparet iure ipso priuatum eum non esse Speculatorem sensisse. Gloss. verò contrariam sententiam amplexata est in cit. c. rursus; quandoquidem post annum audiendum hunc non esse super beneficio dixit, eandem opinionem sequitur Inno. in c. cum bonæ. num. 2. in verb. Habuerat, ibi & posset etiam dici, & Archid. & Rom. & Alciat. relati à Quintil. Mandos. inter suos casus annales. num. 92. eandem communem esse inquit Felin. in cit. c. 1. nu. 17. in verb. Episcopatum de iud. & Iul. Clar. sent. lib. 5. q. 77. ibi item clericus, qui sustinuit excommunicationem per annum, & Mar. Soc. Sen. in c. per tuas. num. 28. vers. Secundo verò casu de sent. excom. Probatur autem horum sententia potissimum in eod. cap. rursus: quòd tamen non probat; nam ibi nulla beneficij mentio fit, sed hoc dicitur, si excommunicatus intra annum suam causam purgare contempserit, vt deinceps nulla eius vox audiatur, idem in cap. quicumque ead. q. 3. solùm igitur, vt in causa non audiatur pro qua conuentus erat, ibi dicitur, non autem beneficijs priuatum eum esse. Inde tertiò Abb. in cit. c. 1. de iud. sic distinguebat; vt, si causa, quam obrem excommunicatus est, huiusmodi sit, vt in ea conuictus ipso iure beneficio priuetur, beneficio priuatus intelligatur; si autem sententia requiratur, vt beneficio priuetur, tunc sententiam requiri; at, si ob causam excommunicatus quis est, quæ neq; ipso iure, neque per sententiam beneficij priuationem meretur, hunc neq;

beneficio iure ipso priuatum esse, nec priuari posse asseruit; nam, si, vt dicebat Abb. vbi verè id delicti confessus esset, beneficio non priuaretur, multò minùs, vbi fictè illud confiteretur, quod hic contingit, beneficio priuabitur arg. c. nullus de præsumpt. Nec facit, si dicatur, ex quo tam diu in excommunicatione perseuerauit, beneficio priuari hunc posse; nam ad hoc respondet eisdem Abb. satis hunc puniri, quòd pro conuictò habetur in eo, de quo conuentus erat; non enim duplici pœna quis affici, nec pœna ex pœna proficisci debet arg. cap. at si clerici in fin. de iud. & c. quia diuersitatem de concess. præb. Dec. qui alias Abbatem secutus erat, vt ipsemet refert, primam diuisionis partè ipsius Abb. improbat in cit. c. 1. n. 19. in 2. lect. de iud. tum quòd, vt ait, licet delictum sua natura beneficij priuationem mereatur, eo tamen priuari non debet, cum aliter, atque per contumaciam de delicto constet arg. c. pen. de purg. canon. tum quòd alia pœna hic puniri non debet, cum satis puniatur, quòd pro conuictò habetur: vtræque responsiones mihi non probantur; non prior, quoniam in cit. cap. pen. de purg. can. excommunicatio non intercesserat, in quæstione verò nostra intercessit; præterea forma ibi delegatis data seruata nõ fuit, meritò igitur sententia ibi reuocata est: non etiam posterior responsio facit; nam secunda pœna hæc, priuatio scilicet beneficij non pro contumacia infertur, quamobrem pro conuictò habetur, sed pro delicto per eam contumaciam probato; pro diuersis delictis igitur plures pœnas inferuntur, quod absurdum non est; quid igitur in hac re concludendum? Ego in hac Doctõrum varietate duabus regulis quæstionem hanc explicandam, censeo, quarum prior hæc est. Excommunicatus in excommunicatione per annum contumaciter perseuerans ipso iure beneficijs post annum priuatus non est. Primò, quia per excommunicationem beneficij fructibus tantum ipso iure quis priuatus legitur in c. pastoralis. §. fin. & ibi DD. de appell. & arg. cap. fraternitati de cler. excom. min. & cap. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. ergo, ex quo beneficij fructibus excommunicatum priuatum esse tantum habemus, contrarium, vt. i. iure ipso beneficijs priuatus non sit, affirmabimus; exceptio enim vnus alterius exclusio est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Præterea iure nullo id cautum est, neque per cit. c. rursus, neque per cit. c. quicumque, vt vidimus; ergo, cum ius id non dicat, neq; nos dicere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Ac planè, si id ecclesia voluisset, sine dubitatione illud expressisset arg. c. excommunicamus. 1. §. credentes de heret. in antiq. & c. felix verf. Si qua verò feuda de pœn. lib. 6. Postremò facit c. cum bonæ, vbi, qui per triennium in suspensione perseuerauit, ipso iure beneficio priuatus non est, sed, vt priuatur, mandatur; ergo & de excommunicato idem sentiemus; non enim minùs ecclesiæ clauis suspensus aspernatur, quàm excommunicatus. Pro regula igitur habebimus excommunicatum in excommunicatione per annum contumaciter perseuerantem post annum beneficio priuatum iure ipso non esse. Excipitur tamen, vbi de crimine huiusmodi in iudicio conuentus est, de quo si fuisset conuictus, ipso iure beneficio spoliaretur; nam, si ob contumaciam in hoc casu excommunicatus est, & per annum in contumacia perseuerauit, quòd tunc pro conuictò habetur, statim beneficio carebit, aliàs fecus; & in hac exceptione cõmunis opinio locum habebit, quam sequitur etiam Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 10. verf. Primum hinc apparet de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in cap. per tuas. num. 30. de sent. excom. & in c. postlastis. nu. 12. de cler. excom. min. nec non diuisionis prima pars ipsius Abb. ac denique dispositio eius cap. rursus, & seq. 1. 1. q. 3. ac de priori regula satis. Altera verò hæc est. Excommunicatus, qui per annum in excommunicatione permansit, post annum etiã contumax beneficio priuari poterit, vt dixit Specul. & Couar. eod. nu. verf. Tertio, qui & cõiter receptu hoc esse sentit, & Soc. eod. n. 30. verf. Fatetur tamen D. meus, & multò magis, si ob delictum sit excõmunicatus, quod priuationem beneficij inducat, sed per sententiã, vt dixit Soc. eod. nu. 30. Et probatur in cit. c. cum bonæ de ætat. & qualit. Nec repugnat, quod ait Abb. ob veram confessionem hunc non priuari, ergo neque minùs per fictam; nam non ob delictum illud priuatur, quamobrem excommunicatus est, sed propterea quod tantum temporis in excommunicatione contumax perseuerauit; nam, vbi sententia censuræ contemnitur, augeri pœna potest, vt probabimus: priuari ergo in hoc casu & beneficio poterit, & ex his apparet non rectè sensisse Bonacoss. & Soares. in lib. 1. Syntag. com. opin. tit. 12. de sent. excom. nu. 74. qui, etsi mille annos in excom. perseuerat, beneficio hunc priuari nõ posse inquit. Excipitur tamen, vbi, quantum potuit, vt absolueretur, elaborauit; nam tunc pœnam huiusmodi evita-bit arg. eius, quod dixit gloss. in c. vn. §. 1. in verf. In mora ne sed. vac. lib. 6. in fine: hæc, quæ de excõmunicatione diximus, eadè & de interdicto, ac de suspensio dicta esse intelligimus, vt probatur in cit. c. cum bonæ de ætat. & qualit. & ut sensit Inno. eod. Quamuis, si ad tempus ob pœnam

nam

nam quis interdictus, suspensusue esset, quòd in manu sua non est, vt absoluator, hanc pœnam tunc euitabit arg. c. 2. de constit. cum simil. in hac igitur quæstione sic concludendum censetur
 6 † Item excommunicati, suspensi, interdictiue, quòd alienigenis ædes ad fœnus exercendum carunt, locatasue habere permiserunt, si per mensem in ea censura pertinaciter permansi ipsorum terræ ex tunc ecclesiastico interdicto subiacent, quàm diu in eisdem domibus vsu commorantur, vt habetur in c. 1. de vsur. lib. 6. Excommunicati etiam, propterea quod a centiam offendendi eos dederunt, qui censuram in quempiam tulerunt, aut qui ea licentia vsi sunt, aut suo impulsu id egerunt, si per duos menses in eadem pertinaciter permanser
 7] Rom. Pont. absolui tantum queunt, vt habetur in c. quicumque de sent. excom. lib. 6. † Epopo à beneficiorum collatione suspensio, vbi præbendarum collatio & ad episcopum, & ad Capitulum communiter pertinet, Capitulum vacantes præbendas conferre potest, sicut etiam titulo à collatione suspensio, episcopus ipsas conferre è contrario solus potest, vt habetur in c. ne sed. vac. lib. 6. Item, si episcopus suspensus in absolutione petenda moratur, Capitulum bendas itidem, quas episcopus de consilio, consensuue Capituli conferre debet, conferet enim dicitur in cit. c. vn. ne sed. vac. † Postremò, & si actio iniuriarum anno tollitur, vt habet in l. si non conuicij. C. de iniur. tamen excommunicatus, propterea quod iniuriam intulit, ante absoluitur, quàm satisfecerit arg. c. ea noscitur de sent. excom. ac propterea neque et post annum audietur, nisi prius satisfecerit; sic enim dixit. Host. quem refert, ac sequitur A in cit. c. ea noscitur. num. 4. quod & notandum esse inquit, & Mar. Soc. Sen. in c. si culpa in fin. iniurijs: quamuis igitur directò agi post annum ad æstimationem iniuriæ consequendam possit, per exceptionem tamen eam petere de eorundem sententia non prohibetur, & pro sententia facit ea vulgaris regula, quæ annua sunt ad agendum, perpetua esse ad excipiend
 9 † Atqui, quòd vidimus eos puniri, qui censuras contemnunt; ad quem operam dare pertinet ne contemnantur? Mar. Soc. Sen. in c. per tuas in fin. de sent. excom. ad iudicem ordinarium pertinere dixit, qui aut ex officio, aut alio requirente excommunicauit. Item & ad delegat quàm diu delegatus est: hæc dicta vera esse, censeo, sed quid de excõmunicatis à iure? ad eum loci hoc pertinere concludo arg. c. curæ. 1. 1. q. 3. & c. sicut nobis, & ibi not. de sent. excom.

S V M M A.

1 Punitur vt hereticus, qui asserit censuram ab ecclesia latam non obligare, & eius ferenda potestatem ipsam non habere.	4 Agravatio, & regravatio dicitur pœna, censura irretitus afficitur censuram temens.
2 Punitur ad arbitrium iudicis, qui actus prohibitos per censuram exercet.	5 Punitur censura non irretitus, si tamen tra censuram facit.
3 Pœna triplici genere affici potest censuram contemns.	6 Contemni censura quot modis dicatur.

I I I I.

Vidimus pœnas, quæ à iure in censura irretitos inferuntur, vbi aut contra censuram agendo exercendo actus eis per ipsam prohibitos; aut contumaces in ea perseuerant, non curdo absolutionem; iam pœnas, quas iudices in eosdem inferunt, contemnemur. Sed, quoniam hæc partim inferuntur, quòd is, in quem est lata, nec ipsam ligare, nec ecclesiam potestatem habere asserit; partim quoniam actus per censuram prohibitos exercet; partim, quoniam e contemnit; partim, quod in ea contumax perseuerat, & se absoluendum non curat; ideo singula hæc sigillatim agamus. † Primum igitur, qui asserit excommunicationem, censuramq; non obligare, & ecclesiam potestatem hanc nõ habere, siue is sit, qui censuris irretitus est, siue alii vt hereticus punitur, vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. per tuas. num. 13. verf. Circa primum, & nu. 1 in fin. & num. 17. de sent. excom. & facit, quòd dixit gloss. in c. generali in verb. Inhibemus elect. lib. 6. & in c. nullifas est dist. 19. Non tñ, peccat, nec puniri debet, qui iniuste excõmunicatus iniustam excommunicationem apud Deum non obligare ait; nam hoc verum est, vt habetur in c. à nobis. 2. de sent. excom. modò tamen illam feruet, quousque absoluator; nam patris sententiã, siue iustã, siue, iniusta timenda est, vt dicitur in cap. 1. 1. q. 3. atque sic dixit Soci in eod. c. per tuas. num. 3. verf. Septimò quæritur, ibi & ideo si iniuste excommunicatus. † Iti excommunicatus, censurauè alia irretitus puniri ab homine potest, vbi actus per censuram prohibitos exercet, quemcunque actum sciens exercet; plures enim prohibentur, vt generatim vidimus

- 3 vidimus, & speciatim suis locis videbimus: quæ pœna vulgò aggrauatio dicitur; † & tribus modis grauior pœna reddi potest. Primùm alterius pœnæ additione; nam, si quis minori excommunicatione, suspensione uè obligatus est, maiori excommunicatione affici potest, vt habetur in c. cum non ab homine de iud. & in c. veritatis de dol. & contum. & hæc aggrauatio dicitur; si ratione hac non flexitur, alia pœna eidem iniuri, vt pote si clericus sit, deponi arg. cit. c. veritatis, vbi episcopus post suspensionem, atque excommunicationem depositus fuit; idem habetur in c. quoniam in fin. dist. 3. vbi clericus excommunicatus, vt deponatur, Synodus iubet, si in contumacia perseueret: si neque hac rescipiscit, alia quoque pœna plecti, ac demum si corrigi nequeat, seculari iudici tradi potest, vt dicitur in cit. c. cum non ab homine, & ibi not. & in c. 2. Abb. atque alij de cler. excom. min. & Specul. in tit. de accus. §. sequitur vers. Porro, ibi & post annum, & hæc regrauatio dicitur, vt sensit Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus. nu. 248. & num. 252. de sent. excom. si verò laicus sit, & pecuniaria pœna affici potest; nam & Fridericum post excommunicationem regno spoliatum à Romano Pont. legimus in c. 2. de re iud. lib. 6. & facit c. postulasti de homicid. pecuniaria pœna igitur censura irretitus puniri potest, siue clericus, siue laicus sit, atque sic sensit Socin in eod. c. per tuas. num. 25. alterius pœnæ additione igitur censuram violans puniri potest. Secundo loco grauior censura redditur eiusdem generis pœnæ auisione, vt exempli gratia, si à celebratione missæ suspensus à contumacia non discedit, eum simpliciter ab officio suspendendo, & sic non ab vno officio, sed ab omni; si minori excommunicatione irretitus contumax permanferit, cum maiori excommunicatione obligando, vt habetur in eod. c. cum non ab homine de iud. idem de interdicto, vt tradidit Quintil. Mandos. in prax. commiss. de interdicti ampliatione commiss. 33. nam, si ob delictum alicuius parochia ipsius interdicto subiecta sit, & à contumacia non discedat, alia ecclesiæ eiusdem parochiæ interdicto subijciuntur; & si neque ratione hac mouetur, tota ciuitas; paulatim igitur interdictum amplificabitur, vt dixit Quintil. eod. Tertiò censura grauior redditur eiusdem iteratione; quare excommunicatus, suspensus, interdictus uè, si contra censuram facit, iterum excommunicari, suspendi, interdicti uè poterit, vt asseruit Marian. Socin. Senior in c. perpendimus. num. 252. de sent. excom. & in c. per tuas eod. nam excommunicatus iterum excommunicari potest, vt probauimus in hac Tab. cap. de materia: † his igitur modis censura lata grauior reddi potest. & aggrauatio nominatur à Specul. eod. & ab Anchar. in cap. statuimus. num. 2. de sent. excom. & à Quintil. Mandos. ead. commiss. num. 33. & à Soc. qui ergo actus per censuram prohibitos exercet, huc iudex quibus maualt pœnis, magisq; expedire videt, afficiet; nam in iudicis arbitrio res hæc collocata est, vt sensit Marian. Socin. Senior in eod. c. per tuas. num. 23. vers. Decimò queritur, ibi posset etiam iudex, & num. 25. vers. Primo casu de sent. excom. & in cap. perpendimus. num. 252. vers. Sed quicquid seruet curia eod. & facit cap. quoniam frequenter in fin. vt lit. non contest. Quæ regula locum habet, vel à iure, vel ab homine quis censura irretitus sit; nam in vtroque casu censuram contempnens puniri potest, vt dixi; eadem enim in vtroque casu ratio est, vt per se patet, ergo & dispositio eadem esse debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Item locum habet, non solum vbi hoc animo censura irretitus contra censuram facit, vt eam contempnat, quo casu propriè quis contempnere dicitur, vt in simili de contempnente legem asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 6. vers. Obiter de sent. excom. lib. 6. verum etiam vbi alia ratione ductus contra censuram facit, vt pote vel ira, vel voluptatis illecebris; nam & hic communiter contempnere censuram dicitur. Postremò locum habet, vel iniuria quis excommunicatus sit; nam, modò sententia excommunicationis valeat, semper timenda est, vt dicitur in cit. c. 1. 1. 1. q. 3. ac propterea, antequam absoluat, nihil cõtra ipsam conandũ est. Tertiò in primis eisdem pœnis ad iudicis arbitrium censura irretitus puniri potest, vbi diutiùs in excommunicatione, censura uè perseuerat, nec operam dat, cum potest, vt absoluat; sic enim dixit Marian. Socin. Senior in eod. c. perpendimus. num. 249. vers. Quæro trigèsimò, & in cit. c. per tuas. num. 25. vers. Primò casu, quod & verum est de eiusdem Socini sententia eod. num. 27. vers. Vnde arbitror, vel ab homine, vel à iure pro contumacia excommunicatus quis sit. At quid si ob delictum excommunicetur? Socin. eod. num. 25. quamuis in excommunicatione quis perseueret, puniri ratione hac hunc non debere sensit, quamuis dubius, & hoc ob eam rationem, vt ipse ait, quoniam à iure punitur; nam post annum pro conuicto habetur in eo delicto: hæc tamen ratio mihi non probatur; nam & ob contumaciam excommunicatus, si per annum in excommunicatione perseuerat, contra ipsum tanquam suspectum de hæresi procedi potest, vt supra diximus, & tamen arbitraria pœna puniri potest, vt vidimus. Quare contrariam sententiam ueriorẽm censeo;

- censeo; nam & statutum valet, vt excommunicatus in singulos menses aliquid soluat, quousque absoluat, vt inquit Abb. Marian. Socin. ac DD. in c. ad aures de simon. & nos disputauimus cap. 5. num. 5. in hac Tab. † Postremò qui contra censuram facit, eadem pœna arbitraria puniri potest, etiam si censura irretitus ipse non sit; & hoc, vbi communicat in casibus non permisis cum censura irretito; nam præter pœnas à iure illatas ab homine puniri etiam poterit, atq; sic asserit Socin. eod. cap. per tuas. num. 17. vers. Quæro quæritur. Quare, etsi, qui cum excommunicato communicat in casibus non permisis, in minorem excommunicationem incidit, vt habetur in c. nuper de sent. excom. tamen, si nihilominus excommunicato communicat, nominatim priùs admonitus, maiori excommunicatione irretiri poterit; & præsertim vbi excommunicatus ob hanc communionem magis, magisq; in contumacia perseueraret, vt habetur in c. statuimus iunct. cap. constitutionem, & cap. contra statutum de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Socin. in eod. c. per tuas. num. 17. vers. Quæro quæritur, & num. 23. vers. Decimò quæritur, grauiatio igitur, & regrauatio fiet, vt censuram contempnens contumacia postulabit; nam contumacia crescente, & pœna crescere debet, vt probatur in l. relegati. ff. de pœn. & vt dixit gloss. in c. fin. §. fin. in verb. Ad alteram, vt lit. non contest. & in c. veritatis in verb. Excommunicationis de dol. & contum. & Marian. Socin. Senior in cit. c. perpendimus. num. 248. vers. Quæro trigèsimo cum duob. seq. vbi & formam sententiæ aggrauationis ponit, quam tradidit Specul. in tit. de sent. excom. vers. Verum quia: † Atqui quod aggrauatio hæc fit, vbi censura contempnitur, quot modis quis censuram contempnere dicitur? Ioan. And. in cap. dilecto de sent. excom. lib. 6. quem sequuntur Gemin. nu. 8. vers. Quæro, & Phil. Fran. vers. Quintò not. & Anchar. nu. 2. vers. Sextò not. quinq; modis censuram contempni conclusit. Primò, vbi excommunicatus accumulatur culpam culpæ. Secundo, vbi intrat ecclesiam, quando dicitur officium. Tertiò, vbi ad valuas ecclesiæ officium audit. Quæro, vbi communioni fidelium se ingerit. Quintò, vbi nimis dormit in excommunicatione: quæ ratio non probatur ipsi Socino, nec mihi placet; nam hac ratione quot sunt ea, contra quæ venit excoicatus, tot essent censuræ contempnendæ modi; quare Socin. in cit. c. per tuas. n. 16. vers. Tertiò quæritur, vniuersos modos tribus conclusit. Primo, vbi quis auctoritatem ecclesiæ contempnit, quia, si asserit auctoritatẽ hanc ecclesiam non habere. Secundo, vbi exercet actus prohibitos. Tertiò, vbi in ea perseuerat, huius rationem ego etiam sequor, si summamus Contempnere improprie, & communiter; nam propriè is contempnit, qui contemptus gratia in primis censuram non seruat; sed iam ad alia veniamus.

S Y M M A.

1 Absolutus à censura in mortis articulo, ac periculo, ob aliud uè impedimentum ab eo, à quo ordinario iure absolui non poterat, in eandem censuram ipso iure incidit; si, vbi periculum enasit, impedimentum uè cessauit, quam primùm commodè potest, iudicem non adit.	nisi obtemperet.
2 Absolutus à censura à Rom. Pont. ab eius uè legato in eandem censuram incidit; si mandatum ab ipsis habet, vt alicui se offerat,	3 Possit absolutum à censura in mortis periculo adire iudicem, à quo iure ordinario absolui debebat, quando dicatur.
	4 Absolutus in mortis articulo an ipsemet superiorem adire debeat, ubi periculum enasit.
	5 Absolutus à censura, si mandatis ecclesiæ non pareat, in eandem censuram an ipso iure incidat.

V.

- † Absolutus etiam ob mortis periculum, aliud uè impedimentum à censura ab eo, à quo aliàs absolui non poterat, in eandem specie censuram statim incidit; si, vbi periculum enasit, impedimentum uè cessauit, iudicem eum non adierit, à quo ordinario iure absolui debebat, vt habetur in c. eos de sent. excom. lib. 6. atque sic not. Marian. Soc. Sen. in cap. officij. num. 104. de sent. excom. Quæ regula locum habet, à censura, vel ab homine, vel à iure lata absolutus quis sit, ob vers. Qui à sententia canonis, vel hominis eius c. eos. Absolutus igitur à proprio parcho, ab alio uè sacerdote in mortis articulo in excommunicationem statim incidit, si, cum primum potest, iudicem, à quo iure ordinario absolueudus erat, non adierit, siue Rom. Pont. siue episcopus adeundus sit; nam is semper adiri debet, ad quem ordinario iure absolueudus pertinebat, vt sensit etiam Marian. Socin. Sen. in c. officij. num. 99. de sent. excom. & probatur in cit. cap. eos. † Item in eandem specie pœnam, ac censuram incidit, à qua absolutus erat, à Romano Pont. ab ipse uè

ipsius legato, si mandatum ab ipsis habet, ut vel ordinario suo, vel cuilibet alteri se offerat, penitentiam ab eis suscepturus, vel ut passis iniuriam, seu ijs, quibus propter hoc obligatus existit, satisfaciatur; & hæc, si cum primò commodè poterit, non curauerit adimplere, ut dicitur in cit. c. eos. verf. Idem statuimus; quare sit, ut in hoc posteriori casu, si ab alio, ut ab episcopo quis absoluat, præterquam à Romano Pont. ab eius legato, pœna hæc locum non habeat, ut tradidit Caiet. in sum. in verb. Excommunicatio cap. 69. † Atqui quando id commodè posse dicitur? tunc planè, vbi primò mortis illud periculum, impedimentumue illud cessauit ob verf. Si cessante, quod habetur in eod. c. eos. Deinde, vbi nulla re alia legitimè impeditur; nam, etsi mortis periculum euasit, impedimentumq; cessauit, tamen, si aliud impedimentum accesserit, excusabitur; quid enim si itinera à latronibus obsessa detinerentur, quod sit his miseris temporibus in his regionibus, vbi exules captiuos faciunt, ab ipsisq; pecuniarias pœnas granes exigunt? Sanè hic non posse dicitur; namq; in ius vocatus, & ob huiusmodi rationes impeditus, si non veniat, excusatur, ut habetur in l. 2. §. in iudicio. ff. si quis caut. Postremò, ut id commodè possit, sic enim dicitur in cit. c. eos, ibi Quam cito commodè, & in verf. Cum primò commodè in fin. & in Clem. 1. §. fin. de pœn. quare Host. quem refert, ac sequitur gloss. in cit. §. fin. in verb. Quam cito; verba illa Commodè posse interpretatus est. f. cessante impedimento, & aliquo modico tempore indulto, quò sibi de necessarijs valeat prouidere arg. l. ab hostibus. §. fin. ff. quibus causis maiores. Tria igitur simul concurrere debent, quò hic posse commodè dicatur; & facit l. Nepos Proculo. ff. de verb. sign. & quod dixit gloss. in c. faciat. 2. q. 2. quo casu, si prædicta non fecerit, absolutus in eandem specie censuram incidet. Verum, quid, si absolutus se commodè id non posse asserat? Sanè, si re vera potuit, quamuis id ignoretur, tamen in censuram incidit; nam, quæ per rerum naturam certa sunt, obligationem non morantur, licet apud nos incerta sint, ut dixit Imper. in §. conditiones in fin. in Instit. de verbor. oblig. & l. sed & si. §. fin. ff. de iud. cum simil. etenim lex semper certa est. Quò ad ecclesiam verò in foro contentioso iudex id arbitrabitur; nam sic asseruit gloss. in cit. Clem. 1. in §. fin. in verb. Quam cito de pœn. quam sequitur ibi Anchar. num. 22. verf. Decimo octauo, & alij, ut ipse testatur, & Marian. Socin. Senior in c. officij. num. 106. verf. Decimo octauo, & facit quoque gloss. in c. quam sit in verb. Quam citius de elect. lib. 6. etenim, cum iure cautum quidpiam non est, iudex hoc arbitratur arg. l. 1. de iur. delib. & c. de causis de off. deleg. Accedit, quoniam, si in manu absoluti, in eiusq; arbitrio id collocatum esset, cõstitutio eius c. eos facillè eluderetur, ut dixit glo. in eod. verb. Quam cito, & facit arg. l. in vendētis. C. de contrahē. empt. vocato igitur absoluto, & coniecturis factis, sumariaq; cognitione præmissa hoc iudex arbitrabitur; & si in mora ipsum fuisse inueniet, in censuram iterum ipsum incidisse publicum faciet, ut asseruit Anchar. in cit. Clem. prim. in fi. si id non reperiet, secus. Quò ad forum autem penitentia, ac cõscientia stabitur eius absoluti dicto arg. cap. significasti. 2. de homicid. & ut sensit. gloss. in eod. verf. Quam cito, & sequitur ibi Anchar. eod. num. 22. & Marian. Socin. eod. & Caiet. in sum. in verb. Excommunicatio in cit. cap. 69. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 46. etenim in huiusmodi foro nemo salutis suæ immemor esse existimatur. † Atqui absolutus hic an ipsemet iudicem, à quo iure ordinario absoluendus erat, adire cogatur, an procuratorem mittere poterit? Caiet. in verb. Excommunicatio. c. 69. propè fin. verf. Et quia lex ista, existimauit per procuratorem ad hoc institutum cum veritate satisfactionis comparere illum posse; tum qd per cit. cap. eos. ut ipsemet cõpareat, non coarctatur; tum quòd, quæ gerenda sunt, per procuratorem geri queunt. Gemin. autem in eod. c. eos. nu. 6. verf. Quæro an iste, contrariam sententiam amplexus est. Probatur autem in c. quod de his in fin. de sent. excom. Cæterum, dicitur enim ibi, ab his in forma sacramenti exigi consuevit, ut resumptis viribus, & opportunitate concessa Romanam Ecclesiam in propria persona debeant visitare. Ecce hic apertè dicitur ipsum absolutum adire eum debere, à quo fuerat absoluendus: quàmuis igitur id minùs dicatur in eod. c. eos; ex quo tamen id habemus expressum in cit. c. quòd de his, ab eo non discedemus; non enim absurdum est, ut vna lex aliam declaret; & ut posteriores leges à prioribus interpretationem accipiant; & è contrario arg. l. non est nouum cum duabus seq. ff. de leg. ex qua ratione primò argumentum Caiet. cessat. Hanc sententiam Gemin. ego itidem sequor, & duabus rationibus ipsam confirmo. Primò, quoniam, si per procuratorem id agi posset, quid expectare oporteret, ut hic absolutus sanitatem recuperaret? vires acciperet? oportunitas ei daretur? ut dicitur in c. de cætero, & in c. eq. poscitur, & in cit. c. quod de his et. c. quamuis de sent. excom. & cit. c. eos, planè superuacanea expectatio huiusmodi esset. Secundo loco pro hac sententia facit, quoniam, ut humiles homines reddantur, & in posterum minùs

minùs contra ecclesiam contumaces sint, id propterea cautum est; non enim mediocriter superioris vultum rei verentur, quamobrem etiam fit, ut posthac, ne peccent, cautiore sint; ac hic effectus non consequitur, si per procuratorem iudex adeatur: qua ratione cessat secundum argumentum ipsius Caiet. quare ab hac posteriori sententia discedendum non censeo; ipso iure igitur in censuram absolutus ab ea iterum incidit in propositis casibus, qui habentur in cit. c. eos. † In alijs autem, quamuis mandato iudicis absolutus non obtemperet, non idcirco tamen ipso iure censura iterum obligatur, sed iudicis opera, qui. f. iterum censuram in eum ferat, necessariò requiritur, ut probatur in c. ad nostram, & ibi not. Abb. ac Felin. de iure iur. & in cap. sacro verf. Verum, si contra, ibi vel in pristinam, vbi & id not. Marian. Soc. Sen. num. 17. verf. Decimo quintò de sent. excom. idem quoque sensit Rot. decif. 65. de appell. in antiq.

S V M M A.

- 1 Iudex, qui admonitione legitima non adhibita quem excommunicat, per mensem interdictum habet aditum ecclesie.
- 2 Iudex, qui sententiam censuræ aut descripto non profert, aut causam expressè non conscribit, aut ea irretito exemplum non tradit, suspensus est & ab ingressu ecclesie, & à diuinis.
- 3 Interesse præstare debet iudex ei, quem iniuste excommunicauit.
- 4 Iniuriarum actione tenetur iudex, qui iniuste quem excommunicauit.
- 5 Sacilegij pœna affici potest iudex, qui iniuste excommunicauit.
- 6 Simonie pœna iudex affici potest, qui pecunia ductus excommunicauit, ab excommunicatione absoluit.
- 7 Pœna arbitraria puniri potest iudex, qui iniuste excommunicauit.
- 8 Punire iniuste excommunicantem quis possit; id est coram quo iudice peti possit, ut iudex, qui iniuste excommunicauit, puniatur.
- 9 Tempus intra quod, id est intra quod tempus ciuilitè, criminaliterue agi possit, ut iudex puniatur, qui iniuste excommunicauit.
- 10 Religiosus in excommunicatione incidit, vbi ab excommunicatione absoluit in casibus iure non permissis.

VI.

Iudex quoque, qui censuram tulit, quandoq; à iure, quandoq; ab homine punitur. † A iure primò, vbi excoicationem tulit legitima admonitione non adhibita, & non presentibus personis idoneis, per quas monitio probari possit; nam per mensem interdictum in ecclesiam ingressum iure ipso habet. Prohibemus, dicitur enim in c. sacro de sent. excom. ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis presentibus idoneis; per quas, si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare præsumat: quòd, si contra præsumperit, etiam si iusta fuerit excommunicationis sententia, ingressum ecclesie per mensem vnum sibi nouerit interdictum, &c. ecce hic apertè habetur formam iuris non seruantem pœnam hanc iudicem subire, & ipso iure, ut inquit gloss. 4. ibi, & sequitur etià Marian. Socin. Sen. ibidem. num. 252. verf. Secundo dubitatur; vbi & alios idem sentientes refert. Et locum habet pœna huiusmodi primò, à quocunque iudice ordinario, delegatouè censura feratur; tum ob relatiuum illud Nequis, quod omnem excludit arg. l. 1. ff. de verb. sign. tum quòd ita sensit Inno. in c. illud de cler. excom. min. accedit, quòd eadem ratio in quocunque iudice est, quippe quia diuersa reddi non potest; ergo idem ius esse quoque debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum simil. Secundo locum etiam sibi vindicat, quamuis iusta excommunicationis sententia sit ob verf. Etiam si iusta fuerit, & ibi not. & Mar. Soc. num. 199. & num. 239. Tertiò, vbi legitimam admonitionem adhibuit, sed tamen non presentibus idoneis personis; simul enim & hoc ibi iubetur; ergo altero prætermisso nihil facit: etenim nihil factum esse dicitur de aliquo, vbi adhuc aliquid agendum superest arg. l. cum Sylanianum in fin. C. de his, quibus, ut indignis, & qui partè indiuidij fecit, nihil fecisse existimatur, ut sensit Gloss. Bart. Ias. ac DD. in l. furiosum. C. qui testamenta facere possunt. Postremò idè de suspensione, atque de interdicto sentimus arg. cit. c. sacro iunct. c. quærenti de verb. sig. Excipiuntur tamen casus omnes, in quibus admonitio necessaria non est, quos infra posuimus. Item excipiuntur episcopi, & alij superiores ob c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. & ut inquit Io. And. & Henric. & Archid. quos refert Socin. eod. num. 206. † Per mensem itidem ab ingressu in ecclesiam, diuinisq; officijs iudex suspensus est, vbi sententiam hanc censuræ aut in scriptis non protulit, aut causam, quamobrem eà profert, nominatim, expressèq; non conscripsit, aut eius sententiæ exemplum

plum censura constricto rogatus intra mensem non tradidit. Quisquis igitur excommunicat, dicitur enim in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. excommunicationem inscriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur; exemplum verò huiusmodi scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, &c. Si quis autem iudicium huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem vnum ab ingressu ecclesiæ, & diuinis officijs nouerit se suspensum: hæc ibi; ex quibus proposita conclusio probatur; & eisdem rationibus amplificatur, atq; coarctatur, quibus regula de interesse amplificari, coarctariq; vidimus in superiori cap. §. 19. Atqui an & religiosi antistites pœnas huiusmodi subibunt? Lap. alleg. 73. & ibi Add. ad eum, vbi quæstionem hanc disputauit, in pœnam hanc religiosos non incidere asseruit, quâuis contrarium sentiant Host. & Gemin. in cit. cap. 1. §. si quis autem. num. 9. vers. In ea gloss. tum quòd generaliter loquitur cit. cap. 1. ac propterea à generalibus verbis discedendum non est arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. & l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præst. tum quòd constitutio hæc veritati nititur, quam decet maxime religiosos seruare; & præsertim quia in dubio, quòd certius, tenendum est arg. cap. iuuenis de spons. Adde, vbi lex præcipuum quidpiam de religiosis statuere voluit, id ipsam expressisse, vt habetur in Clem. 1. de priuileg. hanc igitur opinionem, vt veriore sequor, quam & secutus videtur Nauar. in Man. cap. 27. num. 7. prope fin. Sed de pœnis, quæ ipso iure inferuntur, hæc tamen; iam ad pœnas, quæ ab homine iniuri possunt, veniamus. † Primum igitur ad interesse tenetur ipsi excommunicato, vt probauimus in superiori cap. §. 19. nu. 12. † Secundo loco actione iniuriarum conueniri potest, vt dixit gloss. in eod. cap. sacro in verb. Per mensem, & ibi eam sequuntur DD. & Mar. Socin. Sen. num. 236. vers. Quinta pœna, & Capell. Tholos. dec. 397. & Add. ad eam vident. quæ tamen locum habet, vbi dolo malo iudex censuram tulit; nam iniuria non fit, nisi hoc animo fiat, vt iniuria inferatur, vt in re nostra dixit Host. quem refert, ac sequitur Socin. eod. num. 264. & in cap. 1. num. 66. de iniur. dolo igitur requiritur in iudice, quòd hæc pœna obligatur. † Tertio sacrilegij pœna iudex etiam affici potest, vt dixit gloss. in cit. c. sacro in verb. Per mensem, & sequitur eam ibi Inno. num. 6. & Abb. eod. & Socin. num. 267. vers. Sexta pœna; idq; merito, quippe qui ecclesiæ clauibus abutitur, & qui violat sacrum, id est corpus ecclesiæ, à qua iniuste membrum euellit, vt inquit non nulli, quos refert Socin. eod. Requiritur tamen & hic dolo, quòd pœna hæc inuratur, vt inquit Henric. & Host. & Socin. qui ipsos refert in eod. c. sacro. num. 269. † Quarto simoniaci pœna etiam affici potest, vbi pecunia ductus quem excommunicauit, sicut etiam, qui eadem ratione ab excommunicatione absoluit, vt probauimus antea cap. 5. † Quinto arbitraria pœna etiam puniri potest, vt habetur in cit. c. sacro vers. Cumq; aduersus, ibi aliàs nihilominus, & in cap. 1. vers. Superior verò vers. Et aliàs puniat de sent. excom. lib. 6. quare & pecuniaria pœna affici poterit, vt ait Host. & sequitur Socin. in cit. c. sacro. num. 259. quamuis dici possit iudicem puniendum esse pro criminis qualitate, vt pote simoniæ pœna, vbi simoniam committit, & iniuriarum etiam, vbi iniuriam intulit, modò tamen id excommunicatus petat, sicut antea diximus de interesse; & sic de reliquis; & hoc sensit etiam Socin. eod. num. 288. † Agetur autem coram superiore ipsius excommunicati immediato; nam hoc dixit Io. And. & sequitur eum Socin. eod. nu. 344. cum seq. vers. Quinto principaliter, & expressum hoc habetur in c. venerabilibus. §. sed si excommunicatus de sent. excom. lib. 6. † Tempus verò, intra quod ciuilitè, criminaliteruè contra ipsum agi potest, erit totum illud, quod antecedit præscriptionem; nam ad accusandum intra viginti annos quis admittitur, non autem post, vt habetur in l. querela, & ibi not. C. ad l. Corneliam de fals. actiones verò reliquæ suum tempus habent. Excipitur tamen, vbi iudex ante litem contestatam mortuus est; nam tunc omnis actio pœnalis extinguitur, vt habetur in l. 1. C. si reus, vel accus. mort. fuer. ad summam & criminaliter, & ciuilitè agi potest, quam diu actioni, accusatione præscriptum non fit, atque sic dixit Socin. in eod. c. sacro. num. 348. cum multis seq. Alia pœna etiam afficitur iniuste excommunicans, quæ habetur in c. de illicita. 24. q. 3. † Postremò religiosus, qui ab excommunicatione eum absoluit, quem non potest, in excommunicationem incidit, vt habetur in Clem. 1. de priuileg. Religiosi &c. dicitur enim ibi, qui excommunicatos à canone, præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessis eisdem, vel à sententijs per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu, vt verbis eorum utar, à pœna, & culpa absolueret quemquam præsumperint, excommunicationis incurrât sententiam ipso facto per Sedem Apostolicam duntaxat absoluerit: hæc ibi; ne igitur in excommunicationem incidant, nullus religiosus (modò eius regula probata fit) absolueret ab excommunicatione

tionem quempiam conabitur, neq; ab alia censura; nam, quilibet religiosus per cit. Clem. 1. prohibetur, quippe quæ simpliciter loquitur, atque ita tradidit ibi Zab. vers. Tertio quæro, vbi & quosdam alios idem sentire ait, ac propterea, vel nouitius sit, in eandem pœnam incidet; nam, sicut religiosi priuilegio fruitur arg. c. religiosò de sent. excom. lib. 6. ita & oneribus subiectus esse debet, atque ita dixit Zab. eod. vers. Quarto quæro. Incidit etiam in eandem pœnam, quicumque sit, quem absoluit, ob eandem rationem, quoniam constitutio indefinitè loquitur, inquit enim Excommunicatos absolueret, & indefinita vniuersalis vim habet iuribus vulg. id, quod & Zab. eod. dixit vers. Vigesimo quarto, & vers. Trigesimo octauo. Eandem pœnâ etiam subit, quæcunque excommunicatio fiet, etiam si absolutio ipsi episcopo, sacerdoti uè permiffa sit; sic enim tradidit Zab. eod. vers. Vigesimo quinto. Imò eandem pœnam patietur, si ab alia censura etiam absoluat ob verbum illud A sententijs iunct. gloss. in verb. Sententijs: quæ opinio mihi etiam placet, quamuis contrarium Zab. ibi senserit vers. Vigesimo nono; nam excommunicationis mentio facta tantum est, quoniam frequentius excommunicatio, quam reliquæ censura, fertur; quo casu lex de frequentiori agens minus frequens non excludit, vt tradunt DD. in l. vn. & ibi quoque gloss. in verb. Sponsam. C. de rapt. virg. Pœnam tamen huiusmodi non nunquam religiosus effugiet. Primò, si absoluat, vbi à iure communi, priuilegiuè id ipsi permiffum est, ob vers. Præterquam in casibus, & ibi gloss. not. & Zab. eod. vers. 28. Item, vbi ab homine, qui absolueret facultatem habet ob officium, dignitatem uè, potestas tributa esset; tunc igitur absoluet, si exempli gratia ab episcopo id ipsi permittatur arg. cap. fin. de off. ord. Tertio, vbi à minori excommunicatione absoluit; nam, cum simpliciter excommunicationis mentio fiat in cit. Clem. 1. de maiori accipiemus arg. c. pen. de sent. excom. & vt sensit Zab. eod. & Anch. nu. 6. vers. Tertio not. & facit c. nuper de sent. excom. in antiq. vbi, qui à peccato absoluit, hunc & à minori excommunicatione absolueret posse dicitur. Quarto, vbi probabiliter ius id ignorat, ob verbum illud Præsumperint, quod dolum postulat arg. cit. c. sacro in verb. Nisi forsitan de sent. excom. Postremò, vbi à sententia hominis absolueret; de censura enim tantum à canone, statutouè lata cit. Clem. loquitur, neque de censura ab homine lata quicquam dicit; ergo neque nos id dicere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. atque sic asseruit gloss. ibi in verb. A canone, & Zab. eod. vers. Vigesimo septimo, & Anchar. num. 6. vers. Tertio not. in hoc igitur casu in excommunicationem itidem non incidet, sicuti neque etiam vbi à peccato tantum absolueret, vt tradidit Zab. eod. vers. Trigesimo septimo; at his exceptis casibus, præterquam quod peccabit religiosus, si absolutionem hanc tribuat, in excommunicationem quoque incidet: alij clerici seculares verò hæc pœna non afficientur, quandoquidem ipsis verba legis non conueniunt, ergò nec legis dispositio arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. peccabunt tamen, & arbitrio iudicis punientur, ex quo iure præscripta ipsis pœna non est arg. l. 1. ff. de iur. delib. & c. de causis de off. deleg.

S V M M A.

1 Pœna censura in vnum lata alios à contumacia deterret.

ras in quempiam tulit, in excommunicationem incidit, sicut etiam, qui ea licentia utitur, suouè impulsu id facit.

2 Licentiam tribuens offendendi eum, quæ censurâ

VII.

§ † Ne alij denique contra ecclesiam cõtumaces sint, per censuram ecclesiasticam in vnum latam efficitur, vt de excommunicatione sensit Ricard. de Med. Vill. dist. 18. art. 3. q. 1. in resol. lib. 4. & Alex. de Ales. q. 22. art. 7. §. 1. vers. Ad illud quod objicitur, quod excommunicatio infertur ad emendationem in 4. part. sum. in 1. membr. nam, cum videant, qui ecclesiæ non obtemperat, si censura huiusmodi constringatur, tot, tantaq; damna eum pati, ob eam rem, ne ipsi eadem patiantur, ecclesiæ salutis suæ studiosi obtemperandum sibi proponunt; quamobrem dici solet, vt censura in vnum lata alijs prosit, & pœna vnus metus multorum fiat, quod etiam fit, vt probatur in l. capitalium. §. famosus, & in l. aut facta. §. fin. ff. de pœn. & in l. 1. ff. ad leg. iul. repet. & c. sicut iunct. gloss. in verb. Pertimescat de iure iur. & c. quapropter. 2. q. 7. & c. 1. vers. Vt pœna docente de sent. excom. lib. 6. idq; scitè, ac prudenter; scitum enim est periculum ex alijs facere, tibi quod ex vsu fiet, & vt Poeta ille alius inquit, Felix, quem faciunt aliena pericula cautum; contingit ergo non nunquam, vt censura in vnum lata alteri prosit: id quod multo magis ei contingere debet, qui constrictus ipsa tenetur, vt. f. in futurum ecclesiæ

parendum sibi statuat; tribulatio enim, quod vulgo dicitur, intellectum tribuit, & quicumque stultus est in culpa, erit sapiens in poena, vt inquit Sanctus Gregorius relatus in c. qui ea. dist. 38.
† Postremò, quicumque licentiam offendendi eum quacunque ratione dederit, qui censuram in quempiam tulit, in excommunicationem statim incidit; sicut etiam is, qui ea licentia vitur, quiuè suo impulsu id facit, vt habetur in c. quicumq; de sent. excom. lib. 6.

De effectibus per se, ac per accidens censurae ecclesiasticae, qui post huius vitae cursum percipiuntur. Cap. XV.

- 1 Vita aeterna per censuram ecclesiasticam praestatur, & qua ratione.
2 Censura ecclesiastica fertur, vt à peccatis homines auocentur.
3 Excommunicatio lata fuit à Diuo Paulo in

- quosdam, vt auocaret eos à luxuria, & à blasphemia.
4 Censura vitiorum medicinae sunt.
5 Censura ab ecclesia feruntur, vt quis saluus fiat.

1 Gimus de effectibus censurae ecclesiasticae, qui in hac vita percipiuntur; iam de effectibus eiusdem, qui in alia vita, ac primò de effectu per se, deinceps de effectu per accidens agamus.
† Effectus igitur per se censurae ecclesiasticae, qui post huius vitae cursum percipiuntur, aeternae vitae praestatio est. Tradidi, inquit enim Apostolus de excò. nunicato agens, relatus in c. audi. 1. 1. quaest. 3. huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt saluus fiat spiritus eius in die domini. Ecce hic aperte ostenditur excommunicationem, ac propterea etiam censuram aliam salutem, atque idcirco aeternam vitam post huius vitae cursum parare; idem refertur in cap. sed illud. dist. 45. & in cap. audiuimus. §. fin autem vers. Vnde Apostolus. 24. q. 1. & in cap. qui peccat vers. Item Petilianus. 23. q. 4. & in c. quid crudele ead. q. 4. & in c. notandum in fin. viden. 24. q. 3. & arg. cap. corripiantur ead. q. 3. atque ita sensit Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. dub. 1. & Gabriel Biel. dist. 18. q. 2. art. 1. vers. Tertio not. lib. 4. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 29. vers. Quarta conclusio de sent. excom. Idq; merito, tum quòd censuris efficitur, vt, qui ecclesiae praecipua aspernabatur, post hac ad parendum ipsis se promptum fore promittat arg. c. cum desideres, & cap. ex tenore cum seq. de sent. excom. quo casu, qui ecclesiam audit, Deum audit, & Deum audiens, cum propterea ex Deo fit, saluus fit; † tum quòd à peccatis per censuras quis auocatur: † sic enim & Diuus Paulus in Corinthium quendam excommunicationem tulit, quòd eum à luxuriae sordibus auocaret, vt in cit. iur. habetur, & in alios, quòd à blasphemia ipsos deterreret, vt legitur in cit. c. qui peccat. §. item Petilianns vers. Item alios. 23. q. 4. & in c. quid crudele ead. q. 4. At qui à peccatis rescipiscit, sine dubitatione saluus fiet; Cor contritum, & humiliatum enim, vt inquit Dauid ille sanctissimus, Deus non despicias. † Praeterea excommunicatio, ac reliquae censurae poenae quaedam sunt, vt paulò post videbimus, ac per se patet (priuatur enim quis per eas spiritualium vsu) poenae verò vitiorum medicinae sunt, vt docuit Philosoph. lib. 3. moral. si vitijs ergo censurae medentur, plarè vitijs sublatis aeternam vitam consequemur; hinc excommunicationem medicinam ecclesia appellauit in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. & in c. multi corriguntur. 2. q. 1. † Postremò ecclesia vnum hoc studet, vt omnis saluus fiat; atque ob eam rem censuras fert, vt probatur in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. & inquit Io. And. quem refert, ac sequitur Anchar. ibi in prin. & in c. 1. de except. eod. lib. & in cit. c. qui peccat, & in c. sed illud dist. 4. & in cap. quid crudele. 23. q. 4. merito igitur censurae ecclesiasticae effectus & hic est; modò tamen salutari hac medicina quis non abutatur, ad contumaciamq; non redeat; ac demum ad Christianae religionis normam in reliquis vitam moderetur, moresq; componat.

S V M M A.

- 1 Aeterna mortis damnatio censura ijs est, qui eam aspernantur. non censura quis ad aeternam mortem damnatur.
2 Vitio eius, qui censura irretitus tenetur, & Excommunicatio medicina in primis est.

† Effectus demum, qui post huius vitae cursum censuram consequitur, sed per accidens, aeternae mortis damnatio est. Anathema est aeternae mortis damnatio, dicitur enim in cap. nemo

nemo episcoporum. 1. 1. q. 3. Anathema verò maior excommunicatio est, vt habetur in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & vt nos probauimus in Tab. 2. in fine. Quibus ecclesiam interdixeritis, dicitur etiam in c. nihil sic debet ead. q. vbi & de excommunicatione agitur, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint, ipsis ianua regni caelestis clausa erit. Hæc ibi Sanctus Hieronymus; censuram igitur aeternae vitae priuatio consequitur. Atqui contrarium in initio huius capituli asseruimus; ergo hæc repugnare inter se videntur: † verum hoc nihil est; nam excommunicatio, ac reliquae censurae feruntur, vt vidimus, quòd à contumacia, & à peccatis quis discedat, atque vt ecclesiam audiat, eiusq; praecipua obtemperet: quæ vbi à censura irretito fiunt, aeternam vitam consequitur, quod in initio huius capituli diximus; at si neque à contumacia, peccatisuè rescipiscit, neq; ecclesiam audit; tunc aeternae mortis damnatio censura est, vt habetur in cit. cap. nemo episcoporum, & in c. nihil sic debet ead. q. non censuræ vitio igitur, sed eius vinculo irretiti contumacia id contingit; Disciplina est excommunicatio, & non eradicatio, dicitur enim in c. notandum in fin. 24. q. 3. nisi forte ex contemptu, & superbia excommunicatio proueniat; Cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis, disciplinans, non eradicans, dum tamen is, in quem lata fuerit, non cõtemnat, & c. habetur etiã in c. 1. de sent. excò. lib. 6. ecce hinc quoq; manifestò apparet non censurae vitio, sed ipsam contemnentis culpa id contingere; idem probatur in c. non solum. §. cum ergo vers. Is autem, qui sub manu. 1. 1. q. 3. atque ita DD. communiter asserunt in cit. c. 1. de sent. excom. lib. 6. Io. Mon. & Anchar. num. 1. & Gemin. in prin. & Phil. Fran. vers. Tertio not. à contrario sensu, & Gloss in cit. c. nemo episcoporum in verb. Mortis, & Nicol. Plou. de excommunicatione in suo tract. de effectibus excommunicationis in fin. & Host. in summ. nu. 1. 1. vers. Quis sit eius effectus, ibi nam omnis excommunicatio de sent. excom. & Gabriel Biel. dist. 18. q. 2. art. 1. Corol. 3. vers. Vel dicitur lib. 4. & Marian. Socin. Senior in c. sacris. nu. 29. vers. Quinta conclusio de sent. excom. † Quare Bero. in c. 1. num. 25. de constit. praecipuum excommunicationis effectum esse dixit, vt sit medicinalis, ex contemptu autem, atque inobedientia fieri mortalem, idem tradidit in rub. num. 28. de off. deleg. & in c. 1. num. 8. eod. Ne igitur hoc contingat, vbi sententia censurae æqua est, à contumacia discedere; vbi iniqua, eam non violare, debemus arg. c. 1. de except. lib. 6. & cap. 1. 1. 1. quaest. 3.

De materia censurae ecclesiasticae, quæ ad genus spectat. Cap. XVI.

S V M M A.

- 1 Censura ecclesiastica poena est. 4 Praescriptione, consuetudineuè an censura impediatur, quòd minus aut feratur, aut lata obseruetur.
2 Censura ecclesiastica quauis culpa lenior est.
3 Censuram ecclesiasticam potius subire quis debet, quàm id, quod peccatum est, facere.

1 Explicatis generatim effectibus censurae ecclesiasticae, de materia eiusdem, ac primò de ea, quæ ad genus spectat, iam agamus. † Materia igitur hæc censurae ecclesiasticae poena est, vt probatur in c. sacro vers. Cum non sit leuis culpa de sent. excom. & in Clem. 3. & in tot. tit. de poen. & in extrauag. 2. de simon. & in extrauag. viam ambitiosæ, ibi sub dictis poenis iunct. anteced. & in extrauag. dierum crescente malitia de poen. & in c. corripiantur. 24. q. 3. & vt DD. communiter sentiunt Gloss. in c. ad reprimendam de off. ord. & Inn. in c. qualiter, & quando. 2. de accus. & Bero. in c. item cum quis. num. 4. 1. de restit. spol. & Goff. in summ. de sent. excom. & Quintil. Mandos. in tract. cõmiss. 2. in verb. Ecclesiasticis, ibi censuram, & Syl. in verb. Poena vers. Secundo quaeritur, & Tab. eod. vers. Sextò, ibi tripliciter, ac demum reliqui omnes: idq; merito, tum quòd poena boni cuiuspiam priuatio est, censuris verò plurimis, maximisq; bonis priuamur, vt ex dictis effectibus iam constat, & infra deinceps illustriùs constabit; tum quòd censura ecclesiastica contumaciae, ac propterea delicti medicina est arg. c. 1. & ibi not. de sent. excom. lib. 6. & c. notandum in fin. iunct. gloss. in verb. Disciplina, & c. multi vers. Quamuis. 2. q. 1. at medicinae delictorum poenae sunt, vt docuit Phi. lib. 3. mor. iure igitur censura ecclesiastica poena est. Quare, † quòd quauis leuissima culpa quauis poena, atque censura grauior est; † ob eam rem, si quid à iudice sub excommunicationis poena praecipitur, quod peccatum sit, excommunicationem potius subire quàm id, quod praecipitur est, facere debemus arg. cap. inquisitioni de sent. excom. & ibi Abb.

ac DD. not. Imò si quid ab episcopo eiusdem pœnæ adiectione præcipiatur, quod, etsi peccatum non est, illud tamen facere non debeo, vt pote si præcipiat, vt meum equum ei donem, iure quò excommunicationem vitæ, illum ei tradere non cogor, vt asserunt Innoc. Abb. Felin. ac DD. in eod. c. inquisitioni. † Postremò, quòd censura medicina est, ob eam rem præscriptione, consuetudine uè fieri non potest, & quòd minùs lata obseruetur, vt probauimus supra c. 13. §. 1. & quòd minùs pro contumacia feratur; esset enim contra obedientiam præscribere, quòd non licet, vt habetur in cap. cum non liceat, & ibi communiter not. de præscript. atque ita sentit Felin. in c. cum nobis. num. 12. vers. Sed si inquireretur de præscript. & facit cap. fin. 24. q. 2. vbi qui contumax in hæresi mortuus est, post mortem etiam excommunicatur. Excipitur tamen mea sententia quòd ad excommunicationem contumacia præterita; nam quis ob eam excommunicari non poterit, ex quo ab ea discessit, vt probauimus alibi. Postremò, quòd ad interdictum ac suspensionem, vbi pro pœna feruntur; nam, si tantum temporis abierit, vt delicti accusatio præscripta sit, tunc sicut propria delicti pœna inuri non potest, ita nec suspensio, nec interdictum; sed iam, quæ pœna sit, contemplerur.

S V M M A.

1 Censura ecclesiastica pœna spiritualis est.

2 Censura eccl. cur spiritualis pœna dicatur.

I.

3 Vidimus censuram ecclesiasticam pœnam esse; iam, quæ pœna sit, contemplerur. † Censura ecclesiastica igitur spiritualis pœna est, vt probatur in c. auaritia iunct. gloss. in spiritualibus de elect. lib. 6. & in cap. is, cui in verb. In spiritualibus iunct. vers. Omnia eod. & iunct. gloss. in c. transmissam eod. in antiq. & in c. si episcopus, ibi in spiritualibus, & in c. seq. de suppl. negl. prælat. lib. 6. & vt sentit gloss. summ. ibi spiritualis, 1. q. 4. & Zab. in Clem. 1. vers. Octauò not. de testib. & Quintil. Mandos. in prax. commiss. 2. in verb. Ecclesiasticis, & Bart. in l. placet. lect. 2. num. 6. C. de sacrosanct. eccl. & Bald. in l. quid ergo. §. pœna grauior. num. 6. ff. de ijs, qui not. infam. & Syl. in verb. pœna. num. 2. vers. Primum enim genus, ibi secunda est censura ecclesiastica, & in verb. Præceptum. num. 3. non est igitur, quòd hac de re dubitemus: † idq; iure meritò; tum quòd hac pœna anima, quæ spiritus est, in primis punitur; tum quòd eadem spiritualium vsus potissimum prohibetur, vt diximus supra cap. 13. quare à pœnis corporis separatur, vt ieiunij, verberum, seruitutis, exilij, atque carceris, quæ pœnæ ab ecclesia itidem inferuntur, vt de ieiunio habetur in c. si quis contristatus. dist. 90. & de verberibus in c. 1. 23. q. 5. & de seruitute in c. ita quorundam de iudæ. & de exilio in c. in Synodo in fin. & ibi not. gloss. dist. 63. & de carcere in c. 3. de pœnis lib. 6. multo magis ergò à pœnis corporis, quæ iure ciuili inferuntur, separatur; & à pœna etiam pecuniaria, quæ ab ecclesia itidem inuritur arg. cit. c. ita quorundam, & c. cum secundum leges de hæret. lib. 6. & cap. Adrianus in fin. dist. 63. Nec obstat, si dicatur corpus etiam per censuram quandoq; puniri; quippe quòd ecclesiastica sepultura caret, si quis excommunicatus, interdictus uè subiectus moriatur, vt habetur in c. is, cui. §. talis quoque de sent. excom. lib. 6. & Clem. 1. de sepult. item beneficij fructibus excommunicatum priuari, vt dicitur in c. pastoralis. §. fin. de appell. nam non idcirco pœna hæc minùs spiritualis est; tum quòd in quauis dispositione id, quòd primum fit, & non id, quòd consequitur, considerari debet arg. §. 1. in Instit. de tutel. & §. certæ autem rei, qui testamento tutores dari possunt, & l. sed an vltro. §. 1. ff. de negot. gest. quamuis igitur per censuram corpus non nunquam puniatur, beneficij quoq; fructibus quis priuetur, quòd tamen anima in primis punitur, ob eam rem spiritualis pœna dicitur; tum quòd & spiritualis pœna censura nominatur, quia per eam re spirituali quis priuatur; ecclesiasticam sepulturam uè spiritualem rem esse nemo inficiatur; nam & cimiterium consecratum est, sicut beneficij fructus ad diuinum cultum peragendum sunt destinati arg. cap. fin. de rescript. lib. 6. quare, cum & hæc communiter spiritualia sint, à propria sententia non discedemus.

S V M M A.

1 Censura ecclesiastica fori exterioris ecclesiæ pœna est.

3 Censura ecclesiastica vbi ferri potest, ea causa ad forum ecclesiæ pertinet.

2 Suspensio ab officio lata à sacerdote in foro penitentia censura ecclesiastica non est, ac propterea sic suspensus diuina faciens irregularis non fit.

4 Interdictum latum à iudice laico censura ecclesiastica non est.

5 Iudex laicus an de censuris cognoscere possit.

S. † Fori

II.

1 † Fori exterioris ecclesiæ pœna etiam hæc est, vt probauimus supra cap. 2. §. 18. cum seq. quare ob hanc rationem separatur primò à pœnis, quæ in penitentia foro inferuntur.

2 † non enim, si exempli gratia sacerdos ab officio penitentem suspendat, contra faciens irregularis fiet, vt dixit gloss. in c. is, qui in verb. In iure de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. c. 7. n. 15 1. vers. Dixi ob culpâ, & Maiol. de irreg. lib. 3. c. 19. n. 23. & Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris c. 9. vers. Nonò de suspensione; etenim censura ecclesiastica hæc non est. Separatur quoque hac ratione à pœna damni, quæ nil aliud est, quàm Dei conspectus priuatio, & in eam quis ob gratiæ priuationem incidit, quòd mortiferi peccati culpa solùm efficitur, non autem censuræ ecclesiasticæ pœna, vt probatur in c. quomodo cum multis seq. 1. 1. q. 3. & in c. resuscitatus cum seq. de penit. dist. 1. & in c. à nobis. 2. de sentent. excom. paulò post principiu. Neutra igitur harum pœnarum ad ecclesiasticam censuram pertinet, vt, quæ exterioris fori non sunt. Separatur denique, quatenus diximus ecclesiæ pœnam esse, à pœnis, quæ à laicis inferuntur; non enim hæc ab ipsis ferri potest, vt probauimus supra cap. 2. §. clericus; † hinc eam causam ad iudicem ecclesiasticum pertinere dixit Abb. in c. cum sit generale. num. 8. cum seq. vers. Et ex hoc inferitur de for. compet. in qua iudex ecclesiasticus excommunicationem ferre potest; quòd accipiendum est, vbi ex suo officio causam cognoscere valet; secus autem, vbi sponte aditur; dubitationem enim hoc nullam habet; † quamuis igitur laicus iudex prohibeat, quòd minùs quis exulam commercio utatur, prohibitio tamen hæc excommunicatio non erit, sicuti nec interdictum illud, vbi locus aliquis cuiquam interdicitur, vt habetur in tot. tit. ff. de interdict. atq; ita sentit gloss. in c. 1. in verb. Obseruari de sent. excom. lib. 6. † Verum, quòd diximus censuram ecclesiasticam à laico iudice feri non posse; quid, si coram ipso actori excommunicatio obijciatur (exceptionem enim hanc admittere & ipse debet arg. cap. decernimus de sent. excom. lib. 6.) actor uè id neget, ad quem cognitio hæc pertinebit? videbatur dicendum ob ea, quæ diximus, ad iudicem ecclesiasticum spectare. Atqui sic concludere debemus, si sententia excommunicationis vel nulla, vel iniqua esse ab actore dicatur, ad ecclesiasticum iudicem cognitionem in hoc casu pertinere, vt tradidit Gemin. in cit. c. decernimus. num. 4. vers. Sed an iudex, & Anchar. nu. 1. vers. Secundò not. de sent. excom. & idem Gemin. in c. fin. nu. 13. vers. Per hoc deciditur de for. compet. lib. 6. etenim cognitio hæc, vbi, an vinculum sententiæ teneat nec ne, queritur, ad ecclesiæ forum pertinet, ac merè ecclesiasticum est, vt tradidit Gemin. eod. cap. fin. num. 13. iure igitur in hoc casu cognitio hæc ad iudicem laicum non spectabit arg. c. 2. de iud. & cap. 2. de for. compet. sic etiam, si dubitetur, an quis clericus sit, ad iudicem eccl. cognitio pertinet, vt dixit Mar. Socin. Sen. in c. peruenit. num. 303. de sent. excom. ibi, sed si dubium. Si uè, an excommunicatio lata sit, queratur, vt pote quoniam actor, cui obiecta excommunicatio est, excommunicationem minimè latam asserit, tunc secularis iudex id cognoscere poterit: ac meritò; nam non de censuræ ecclesiasticæ viribus, quæ cognitio ecclesiastici iudicis est, sed de facto, quòd & ad laicum iudicem pertinere potest, cognoscit, an, si intercesserit, vt citati autores eisdem in locis asserunt; etenim sic in iureiurando distinguunt, vt inquit idem Gemin. in eod. cap. fin. num. 12. cum seq. de for. compet. & l. in l. quoties. num. 6. & ibi Bart. qui de communi sententia testatur. C. de iud. & facit c. si iudex laicus, & quòd ibi not. Gemin. nu. 4. de sent. excom. lib. 6. vt ergo, vnde digressi sumus, eò reuertamur, ex quo censura ecclesiastica pœna spiritualis fori exterioris ecclesiæ est, & à pœnis omnibus, quæ à secularibus iudicibus feruntur, separatur.

S V M M A.

1 Censura iterari potest.

2 Excommunicatus iterum excommunicari potest; quæ regula etiam declaratur.

3 Denuntiatio excommunicati aliquando fit ob maiorem eius confusionem, ac pœnam.

4 Faciens aliquid, vnde plures delicti species nascuntur, pro quibus singulis excommunicatio irrogatur, an in plures excommunicationes incidat.

5 Percutiens sæpius clericum an in plures excommunicationes incidat.

6 Plures frumenti corbes extra ecclesiæ territorium exportans an in plures excommunicationes incidat, vbi pro extractione excommunicatio fertur.

7 Communicans sæpius excommunicato an quoties in excommunicationem incidat.

8 Percutiens vna percussione plures clericos an in plures

S

†

in plures

in plures excommunicationes incidat.

9 *Faciens aliquid, pro quo plures excommunicationes latae sunt, an in plures excommunicationes incidat.*

10 *Percutiens clericum, qui habet primam tonsuram, quatuorque minores ordines, an in plures excommunicationes incidat.*

III.

§ Iterabilis quoque poena hæc est; quamobrem fit, ut à poenis, quæ non iterantur, cuiusmodi mortis poena est, separetur. An igitur censura iterari potest? & in quam sententiam hoc accipitur? Ut rem ipsam dilucidius explicemus, præponendum est duobus modis censuram iterabilem dici posse; primò, ut, qui exempli gratia excommunicatus est, post absolutionem, si iterum contumax sit, excommunicari hunc iterum posse dicatur, quod & dubitationem non habet; nam ad contumaciam tollendam fertur, quæ contumacia iterari potest; ergo & censura ipsius medicina iterari posse debet, & facit c. quæstioni de appell. in antiq. & c. eos de sent. excom. lib. 6. cum simil. † Secundo loco censuram iterabilem dici posse, ut qui excommunicatus est, antequam ab excommunicatione absolvatur, an iterum excommunicetur: & hæc quæstio magna est inter DD. an scilicet excommunicatus iterum excommunicari possit; in eaq; duæ DD. sententiæ exortæ sunt. Quarum prima est excommunicatum excommunicari iterum posse; hanc sententiam amplexata est Gloss. in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & in c. ita quorundam de iudæ. (in quibus iuribus quæstio hæc disputatur) & in c. 2. §. quod ergo in verb. Non iteratur. & in c. officij de sent. excom. in antiq. & in cap. quicumque in verb. Incurrant eod. lib. 6. & Abb. in cit. c. ita quorundam, & Bart. in l. de pupillo. §. si in pluribus. num. 3. & Add. ad eum in litera F. & Castr. eod. num. & Ias. num. 5. ff. de oper. nou. nunt. & Alexand. in l. qui bis idem. num. 2. ff. de verb. oblig. & Nell. in tract. de bannit. num. 1. in 1. part. prim. temp. eandem secuta est quoque Rot. decis. 3. 2. num. 6. de præb. in antiq. & Anchar. in Clem. grauis. num. 8. & ibi quoque gloss. de sent. excom. eandem communem, & vsu ecclesiæ vniuersali receptam testantur S. Bon. dist. 1. 8. q. 4. in prin. lib. 4. & Alex. in cit. l. qui bis idem, & Nauar. in eod. c. ita quorundam in gloss. vltim. num. 1. not. 1. 1. & Marian. Socin. Senior in c. cum pro causa. num. 18. cum seq. vbi quæstionem disputat, & opinionem hanc communiter receptam testatur. num. 24. de sent. excom. eandem sequitur Alex. de Ales. q. 2. 2. in primo membro art. 5. in 4. part. summ. & Ricard. de Med. Vill. dist. 1. 8. q. 2. in prin. lib. 4. & Gabriel Biel. ead. dist. q. 2. art. 2. concl. 5. Corol. 3. Probatur autem primò in cit. c. ita quorundam de iudæ. nam, qui Saracenis opem ferunt contra illud c. ita quorundam, ipso iure excommunicati sunt, ut ibi habetur, & gloss. not. in verb. Subiectos; & tamen Lateranense Concilium, ut ab episcopis crebra, ac solemniter in eisdem excommunicatio proferatur, iubet, ut ibi dicitur, ergo excommunicatus iterum excommunicari potest; ex quo ibi præcipitur, ut crebra excommunicatio in eisdem feratur; non enim, si id minus fieri posset, ut fieret, lege cautum esset arg. c. erit autem lex dist. 4. Nauar. in cit. c. ita quorundam non ibi de noua excommunicatione per ea verba crebra, & sollemniter in eos excommunicatio proferatur, agi asserit, sed de excommunicatione iuris denuntianda tractari comprobatur; tum quòd, si de noua excommunicatione ibi agi vellemus, tacitò inueretur magis episcoporum, quam generalis Concilij excommunicationem pertimesci; quod planè absurdum est; nam qui non deterrerentur, quò minus Saracenis opem ferant, generalis Concilij excommunicatione, multò minus deterebuntur episcoporum excommunicatione; tum quòd Concilium generale sub Innocentio III. congregatum, vbi, qui Saracenis opem ferunt, excommunicantur, & ita eadem res agitur, quæ in hoc c. ita quorundam, non dicit, nec iubet, ut ab episcopis excommunicatio in hos per ecclesias maritimarum vrbiù proferatur, sed ut publicè innouetur, ut habetur in cap. ad liberandam eod. de iudæ. ergo ex his significatur Concilij mentem non esse, ut nouas excommunicationes episcopi ferant, sed ut à Concilio sic delinquentes excommunicatos publicè, ac denuntient: id quod eo magis asserendum inquit Nauar. quoniam denuntiatio hæc plus operabitur, si sciatur à Concilio pro excommunicatis hos haberi, quam si ab episcopis sepius excommunicentur: hæc Nauar. cuius sententia, ut consuetudini ecclesiæ consentanea, mihi probatur; † nam & aliàs ob grauiora delicta excommunicati, ut sepius denuntientur, ad maiorem eorum confusionem, & poenam ecclesia mandauit, ut habetur in Clem. 1. §. & quia eo maior de poen. vbi percutiens episcopum, ut quibuslibet diebus dominicis, & festiuis pulsatis campanis, & candelis accensis excommunicatus publicè denuntietur, Concilium imperat, & in extrauag. infidelis. §. mandantes de furt. idem habetur de excommunicatis, propterea quod ecclesiæ thesaurum subriperunt. Quâuis igitur in cit. c. ita quorundam, imperetur, ut crebra, & solemniter

solemnis excommunicatio proferatur, tamen pro denuntiatione, atq; innouatione illud accipimus, ne ab ecclesiæ consuetudine discedamus arg. l. miuimè, & l. si de interpretatione. ff. deleg. atq; ut iura inter se conciliemus, quod fieri debet arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. qua interpretatione stante, manifestò apparet communem sententiam non probari per cit. c. ita quorundam. Vnde secundo loco pro eadem citatur c. Engeltrudam. 3. q. 4. & c. excellentissimus. 1. 1. q. 3. in quibus iuribus Engeltrudam mulierem anathemate crebrò percussam esse, sepiusq; damnatam dicitur; ergò excommunicatus iterum excommunicari potest (anathema enim excommunicatio est) alioquin crebrò anathemate percuti non posset: ad hæc iura, quæ à gloss. potissimum citantur, responderi potest, crebrò eam mulierem anathemate percussam esse hac ratione, ut. f. post absolutionem prioris excommunicationis, iterum excommunicata sit, quoniam iterum ad contumaciam redijt; non autem priori excommunicatione durante iterum excommunicatam esse (hæc enim verba id etiam sonant, ut id per se patet) qua interpretatione apparet, neque his iuribus propositam sententiam confirmari. Tertio pro hac sententia citatur c. officij de sent. excom. vbi quidam propter plures excessus à pluribus prælatis excommunicatus proponitur; & si vni prælatorum de vno tantum excessu satisfacere velit absoluum non esse; & si absolvatur, absolutionem ei non prodesse ibi dicitur; ergo pluribus excommunicationibus irretitus erat, ut, qui à diuersis excommunicatus fuerat. Nec facit, si dicatur, qui excommunicationem tulerunt, coniudices fuisse; nam hoc esse non potest. Primò, quia hoc ibi non dicitur, quod fieri solet arg. c. si duo, & c. si contra vnum, & cap. cum plures de off. deleg. cū simil. Deinde, quòd ob plures excessus, & à pluribus prælatis, qui ius in ipsum habebant, excommunicatus esse dicitur, ac propterea de ijs agitur, qui proprio, non delegationis iure ius in ipsum habebant; hi enim prælati dicuntur, ut sensit Abb. in c. cum ab ecclesiarum de off. ord. Præterea absolutionem huic ab vno prælatorum eorum tributam ei non prodesse Rom. Pont. inquit; ergo absolutio valuit, etsi non prodest; quoniam adhuc alia excommunicatione constrictus tenetur; at, si coniudices fuissent, absolutio ab altero lata sine alterius consensu non valeret arg. c. prudentiam de off. deleg. in antiq. Adde, si coniudices fuissent, qui absoluit, veritatem ignoratum non fuisse, quam tamen ignorasse ibi proponitur ob illa verba Supprimenti veritatem. Ac planè, si coniudices essent, simulq; excommunicationem tulissent, quisque eorum factum sciuisset. Accedit, quòd cuiq; prælato de excessibus satisfaciendum esse ab ipso dicitur; ex quibus omnibus patet eos prælatos coniudices non fuisse, sed singulos separatim eundem excommunicasse. Postremò citatur etiam pro hac sententia c. ex parte iunct. gloss. de off. ord. & c. cum pro causa iunct. etiam gloss. de sent. excom. quæ iura in quam sententiam accipienda sint, infra explicabimus. Quare contrariam sententiam, ut excommunicatus iterum excommunicari non possit, secuti sunt non nulli, quos retulit Gloss. in eod. c. Engeltrudam. 3. q. 4. quæ & his potissimum rationibus probatur. Primò, quia excommunicatus per excommunicationem extra ecclesiam eijcitur, ut habetur in c. omnis. 1. 1. q. 3. ergo, qui hac poena constrictus est, constringi eadem non potest, ut qui ab ecclesia iterum eijci nequeat arg. l. decem. ff. de verb. oblig. & l. nemo potest videri. ff. de reg. iur. hoc argumentum propositam sententiam non tuetur; nam, ut Glo. inquit in cit. cap. ita quorundam, excommunicatio duos effectus operatur, primum, quia extra ecclesiam deijcit, alterum, quia extra eam detinet: quamuis igitur primum effectum non operetur, alterum tamen, ut extra ecclesiam detineat, operatur, ita glo. ibi, quæ ad hoc quotidie citatur, communiterq; DD. ibi eam sequuntur, sicuti etiam Nauar. in gloss. vlt. nu. 3. notab. 1. 1. & num. 7. eadem ratione respondit etiam gloss. in c. officij de sent. excom. & in eod. cap. Engeltrudam; quare prioris excommunicationis vinculo dissoluto, nisi & posterioris excommunicationis vinculum dissoluatur, in ecclesiam nihilomagi recipietur: quæ responsio verissima esse mihi videtur; etenim sic vnus mortiferi peccati culpa Dei gratiam amittimus, & huiusmodi generis criminibus alijs commissis eandem gratiam amittere non possumus, & tamen ipsam gratiam non ante recuperamus, quam vniuersa peccata fuerimus detestati, ut diuinarum rerum scriptores concludunt: perinde igitur habetur, atque si extra domum quis eijciatur ostio duplici clauso; nam, nisi utroque reuerato, domum ingredi exclusus non potest; non igitur ratio hæc quicquam facit. Secundo loco sic argumentantur, qui extra ecclesiam, ac propterea foris sunt, ad ecclesiam non pertinent; qui enim foris sunt, nihil ad nos, ut inquit Apostolus relatus in c. gaudemus de diuort. & in c. multi. §. & ideo consequitur, 2. q. 1. ergo excommunicati iterum ab ecclesia excommunicari non possunt, quoniam foris, ac propterea extra ecclesiam sunt arg. cit. c. omnis. 1. 1. quæst. 3. hac ratione horum opinio neq; firmatur; nam Apostoli dictum ad eos refertur,

refertur, qui in ecclesiam baptismo recepti non sunt, vt probatur in cit. c. gaudemus, & eod. c. multi (in hos enim directò excommunicatio non infertur arg. c. iudæi. 2. de iudæ. & vt infra suo loco id probabimus) & vt DD. cōmuniter interpretantur Alex. de Ales. q. 22. membr. 1. art. 5. in resol. vers. Ad illud, quòd obijcitur, quòd extra eccl. in 4. par. sum. & S. Bonauent. dist. 18. q. 4. nu. 72. vbi quæstionem hanc disputauit lib. 4. & Sot. dist. 22. q. 2. art. 2. concl. 3. vers. Sed arguitur secundo eod. & Nauar. in eod. cap. ita quorundam notab. 11. in gloss. ult. num. 2. Probatur etiam id ratione; nam excommunicatus extra ecclesiam solùm est quò ad suum commodum arg. c. penult. de sent. excom. & c. à nobis. 2. eod. cum siml. at quò ad reliqua fecus: hinc, si excommunicatus per annum pertinaci animo in excommunicatione perseueret, ecclesia contra ipsum, vt hæresis nomine suspectum inuehitur, vt supra probauimus; ergo ad ecclesiam excommunicatus pertinet. Postremò in ecclesiam baptismi caractere quis recipitur; caractere verò hic æternus est, vt probauimus in Tab. de bapt. cap. 1. sicut igitur caractere ille deleri non potest, ita nec, qui in ecclesiam semel receptus est, eius omnino esse desinere potest; hinc baptizati ad fidem Christianam colendam inuiti compelluntur, vt dicitur in c. maiores. §. item queritur de baptis. quin igitur in potestate ecclesiæ excommunicatus non sit, effici non potest; atque ita sensit S. Bonauent. & Nauar. & Alex. eod. Tertiò hæc sententia sic probatur, excommunicatio se habet, sicut stipulatio; at per stipulationem sepius eadem res promissa semel tantum ipsa præstatur per l. qui bis idem. ff. de verb. oblig. nam & semel obligatur; ergo & sepius excommunicatus semel tantum excommunicatus erit: huic rationi etiam responderetur duo hæc paria inter se omnino non esse; nam idcirco secunda stipulatio ibi non valet, quoniam eadem res præstari sepius non potest; non enim indiuiduum, vt ita dicam, multiplicatur: nec facit, si dicatur, æstimationem eius præstari posse; nam, ex quo id stipulator non dixit, pro omisso habetur; stricti iuris enim contractus hic est arg. §. actionum in instit. de act. & ex quo id exprimere potuit, sibi tribuat, qui id non expressit arg. l. veteribus. ff. de pact. & l. quicquid adstringēde. ff. de verb. oblig. at excommunicatio secunda operatur, vt vidimus, & medicina est, vt probatur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. & in cap. multi. 2. q. 1. iure igitur ad stipulationis formam accommodari non debet, atque ita sensit Alex. in cit. l. qui bis idem. Postremò sic argumentantur, excommunicatus ad æternam mortem damnatus est arg. c. nemo episcoporum. 11. q. 3. ergo excommunicatus quasi mortuus iterum excommunicari quasi iterum mori non potest: hoc argumentum quanti valeat, nemo non videt; nam primò non consequitur ad æternam mortem quis damnatus est: ergo est mortuus, vt id per se patet; etenim neque ad mortem damnatus intelligitur, nisi vbi non rescipiscit arg. cap. 1. de sent. excom. lib. 6. & vt not. gloss. in cap. clericos. de cohab. cler. & mul. & sequitur ibi Abb. & Inn. & in c. si quis ex episcopis. dist. 79. Postremò, etsi vna sententia ad mortem dānatus quis est, pluribus damnari tamen hunc posse nemo dubitat arg. extrauag. 3. de schismat. & damnatio hæc multiplex inutilis non erit; quandoquidem, nisi vniuersis sententijs deletis pro absoluto non habebitur: hæc sunt igitur rationes, quæ pro hac sententia feruntur, quibus eam non probari iam vidimus? quid igitur in hac quæstione concludendum? Ego à communi opinione discedendum non censeo, vt scilicet excommunicatus iterum excommunicari possit. Quam sententiam primò probò per Clem. 2. in fin. de sent. excom. nam ibi excommunicati publicè, si nominatim à celebrantibus moniti, vt ab ecclesia exeant, remanserint, in excommunicationem statim incidunt. Nec non excommunicatos publicè, & interdictos, dicitur enim ibi, qui in ipsis ecclesijs nominatim à celebrantibus, vt exeant, moniti remanere præsumpserint, excommunicationis sententia, à qua per sedem duntaxat Apostolicam possunt absolui, sacro approbante Concilio innodamus: hæc ibi; si ergo excommunicati huiusmodi, qui ab ecclesia exire nolunt, excommunicatione innodantur, ex hoc manifestò constat excommunicatos iterum excommunicari posse; tum quòd, si aliter diceremus, superuacanea excommunicati mentio facta esset, quòd absurdum est arg. cap. si Papa de priuileg. lib. 6. & l. quoties. ff. de reb. dub. tum quòd verba illa Excommunicationis sententia innodamus dicitur tam de excommunicatis, quàm de interdictis, & tam ad interdictos, quàm ad excommunicatos respectum habent; sicut igitur interdicti excommunicati sunt, ita & excommunicati iterum in excommunicationem incidunt; nam, vbi vna determinatio plura determinabilia respicit, æquè ipsa determinare debet arg. l. iam hoc iure. ff. de vulgar. & pupill. & l. eum, qui ædes. ff. de vlu. cap. per hanc Clem. igitur dissoluta esse proposita quæstio mihi videtur: nulla enim eonstitutio dilucidius hac communem opinionem probat, vt ex dictis patet. Facit quoque pro ead. sententia extrauag. vn. de schismat. vbi Rom. Pont. in vers. Plurium, quosdam plurium excommunicationum innodatos

datos refert; item c. Capitulum Sanctæ Crucis de rescript. vbi excommunicati, ac suspensi iterum eisdem pœnis afficiuntur; item & cit. c. officij. Tertiò probatur etiam ratione; nam excommunicatus se habet, sicut is, qui mortiferè peccauit (hic enim mortiferi peccati culpa Dei gratia priuatur, ille verò per excommunicationem ecclesiæ communionem) at, qui sic peccauit, etsi gratia priuari non potest, quam non habet, iterum tamen, ac sepius eadem ratione peccare potest, vt diximus antea; ergo & excommunicatus iterum excommunicari poterit. Postremò facit, quoniam excommunicatus non solùm extra ecclesiam eiicitur, sed vinculo quodam constringitur, quò minùs in ecclesiam recipiatur, antequam relaxetur arg. c. à nobis. 2. de sent. excom. & c. sacro eod. at vinculis pluribus constringi quis potest, vt per se patet; ergo & excommunicari: firma igitur regula hæc remanebit excommunicatum iterum excommunicari posse. Quæ regula amplificatur, vt locum habeat, vel ab homine, vel à iure quis excommunicetur, vt probatur in cit. Clem. 2. & in c. Capitulum Sanctæ Crucis, & vt sensit Abb. in c. grauem. num. 5. de sent. excom. vbi excommunicatum à iure ab homine iterum excommunicari posse dixit. Secundo amplificatur, vt locum etiam sibi in suspensione vindicet; nam suspensus iterum suspendi poterit, vt probatur in eod. c. Capitulum Sanctæ Crucis, & vt gloss. ibi not. in verb. Suspensionis, & Abb. ibidem. nu. 1. vers. Item nota, quòd suspensus; ergo & de interdicto ob eandem rationem idem asseruabimus arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inuicil. quare, nisi ab omnibus excommunicationibus, suspensionibus, interdictis sic affectus liberetur, nihil eorum, quæ ipsi per eas censuras vetita sunt, legitimè contrectabit, censura igitur quæuis iterari potest. † Verum, quid si iure in eum excommunicatio feratur, qui aut hoc, aut illud, aliudue fecerit; & quispiam aliquid faciat, in quo simul qualitates vniuersæ illæ prohibitæ insunt, pro quarum singulis excommunicatio à lege fertur, an hic in vnam, in pluresue excommunicationes incidet? exempli gratia iure cautum habetur in Clem. 1. de sepult. vt excommunicatus ipso facto sit, qui aut tempore interdicti in casibus à iure non concessis quem in ecclesia sepeliat, aut qui publicè excommunicatum, aut qui nominatim interdictum, aut qui publicum vsurarium sepultura itidem ecclesiastica donat; an igitur, si quis tempore interdicti manifestum vsurarium sepeliuit, qui & publicè excommunicatus, & nominatim interdictus est, hic in vnam, quatuorue excommunicationes incidet? hanc quæstionem mouit gloss. in cit. Clem. 1. in verb. Subijcere; sed eam non absoluit. Ioan. de Sancto Georgio vna excommunicatione hunc irretiri asseruit; nam, dicebat ipse, & vna excommunicatione irretitur, qui pluribus percussioneibus eodem temporis interuallo clericum percutit: hæc ratio mihi non probatur; nam idcirco percussioneibus illis pluribus percutiens in excommunicationem vnam incidit, quoniam eam legem offendit, quæ vnum caput tantum habet, scilicet c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. vbi excommunicantur ij, qui clericos percutiunt, & ita offenditur solùm lex in vnum caput; hic verò lex offenditur, quæ quatuor capita habet, & in omnibus offenditur: nam lex prohibet, ne quis tempore interdicti in ecclesia quem sepeliat; item ne publicè excommunicatum, nominatim interdictum, publicumue vsurarium ecclesiastica sepultura donet, & hic quò ad omnia offendit: cum igitur plura hic peccata committat, superior verò vnum; iure hic pluribus, ille autem vna excommunicatione obligari debet: postremò lex scilicet cit. Clem. 1. hoc cauit, vt, qui quoduis horum fecerit, in excommunicationem incidat; ergo, qui vniuersa facit, in vniuersas excommunicationes incidet; nam pœna delicto respondere debet arg. c. 2. de ijs, quæ fiunt à maior. part. cap. non autem pro quauis percussione eodem impetu facta cautum est, vt in excommunicationem incidat. Quare contrariam sententiam, vt in plures excommunicationes hic incidat, amplexatus est Zab. in ead. Clem. 1. nu. 29. vers. Vigesimo sextò, & quidam alius ab eo ibi citatus; Et hoc ob eam rationem, quoniam hic se habet, sicut is, qui plures clericos eadem percussione percussit; nam ob varias qualitates, quæ insunt ei, qui sepelitur, perinde habetur, atque si plures diuersi sepulti essent (non enim absurdum est, vt eadem persona respectu habito ad diuersa plures existimetur arg. c. cum olim de re iud. & c. postulatis de concess. præb.) ergo in plures excommunicationes hic incidet, sicut is, qui plures clericos vna percussione percussit: hac ratione proposita sententia probari mihi non videtur; nam ob eam rem percutiens plures clericos vna percussione in plures excommunicationes incidit, quoniam plures illi clerici indiuidua plura sunt, ac separata, & separatim considerari possunt, vnde percussio illa se habet, sicut propositio à logicis multiplex dicta; qui enim Titium exempli gratia, Socratem, ac Seium clericos vna percussione percussit; hic Titium percussit, hic Socratem percussit, hic & Seium percussit; sic enim illa percussio vna resoluitur, sicut vna stipulatio in plures stipulationes dissoluitur, vbi

ur, vbi ex diuersis speciebus concepta est, vt habetur in l. scire debemus, & ibi not. l. D. ff. de verb. oblig. at in casu nostro, qui sepelitur, vnus est, & quoniam indiuiduum, ob eam rem multiplex fieri non potest; alioquin indiuiduum non esset. Non igitur hac ratione proposita sententia nititur: nec me mouet, quatenus dicitur plurium personam hunc gerere; nam hoc nihil facit; alioquin, & qui clericum percutit, qui & ostiarius, & lector, & accolythus, & exorcista, & subdiaconus, & diaconus, sacerdosq; est, propterea quod diuersorum personas gerit, in plures excommunicationes incideret, quod absurdum est. Ego tamen ab hac posteriori sententia discedendum non cenfeo, vt. f. in plures excommunicationes hic incidat, quam & his rationibus probabo. Primò, quia hic legem in quatuor violauit; nam interdicti tempore sepultura ecclesiastica eum donauit, qui & publicè excommunicatus, & nominatim interdictus, & publicus vsurarius est; quorum singula qui violaret, lex excommunicatione ipsum obligauit; ergo in quatuor excommunicationes hic incidit: alioquin non pro singulis excommunicatio lata esset, quod verbis eius Clem. 1. ac propterea etiam menti repugnat: quæ voluit, quicumque horum quatuor committeret, in excommunicationem hunc incidere; & qui vniuersa, quatuor excommunicationibus eundem obligari. Confirmatur ratio hæc, quoniam, si contrarium diceremus, pro cuius capitis violatione excommunicatus hic esset, ignoraretur: non enim magis pro hoc, quam pro illo excommunicatus dici potest, & vbi absolueretur, pro quo capite cauere deberet id quoq; nesciretur; quod tamen fieri debet arg. cap. si vero. 2. & c. ex tenore cum seq. & c. cum desideres de sentent. excom. Tertio, qui interdicti tempore sepultura ecclesiastica donat excommunicatum publicum, & nominatim interdictum, & vsurarium manifestum, vnum facit, ex quo delicta plura specie diuersa, nec alterum alteri subiecta enascuntur; at, quando quis quidpiam facit, ex quo plura delicta specie diuersa oriuntur, pro singulis delictis pœna imponi potest, dummodò iterari ea pœna possit, vt tradidit Bart. in l. Senatus. in num. 1. vers. Si verò resultant. ff. de accus. & in l. nunquam plura. num. 11. vers. Pro hoc. ff. de priuat. delict. ergo & hic, quando excommunicatio iterari potest, in quatuor excommunicationes incidet, ex quo id fecit, vnde quatuor delicta oriuntur, pro quorum singulis pœna excommunicationis infertur; etenim, vbi ex eodem facto plura crimina nascuntur, de vtroque accusari, ac puniri quis potest, vt habetur in l. qui de crimine. C. de accusat. & in l. si adulterium cum incestu. ff. de adult. Accedit postremò, quòd, si contrarium vellemus, horum plurium delictorum impunitatē haberet, propterea quod simul ipsa concurrunt, quam impunitatem non consequeretur, si non concurrerent; at hoc est contra l. 2. ff. de priuat. delict. Nunquam plura delicta concurrentia, dicitur enim ibi, faciunt, vt vilius impunitas detur, neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam: hæc ibi; ergo ne hoc in casu nostro contingat, in quatuor excommunicationes hunc incidisse concludemus. Nec repugnat, quod proximè dicebamus, cum persona vna sit, multiplicem esse eam non posse; nam propterea in plures excommunicationes incidit, quoniam plura delicta commisit, pro quorum singulis eadem pœna in ipso infertur. f. excommunicatio, quæ iterari potest, sic igitur in hac re concludemus. † Verum, quid si clericum sepius quis percutiat, an hic percussus in vnâ, in plures excommunicationes, quot. f. percussiones intulit, incidet; hanc quæstionem disputauit Io. And. in c. delictum de reg. iur. lib. 6. in mercur. cuius sententia, quoniam communiter probata videtur, ob eam rem eam recensibimus, ac, quibus rationibus nitatur, explicabimus. Aut igitur, dicit ipse, vno impetu sepius clericum eundem percussit, & in hoc casu in vnâ excommunicationem percussorem incidere asserit; tum ob c. cum pro causa de sentent. excom. vbi, qui clericum in dormitorio verberauit, & postea eundem verberando per claustrum traxit, semel excommunicatum esse ibi habetur; ergo, & qui eodem impetu clericum sepius percussit, in excommunicationem vnâ incidit; tum ob l. illud. §. 1. ff. ad l. Aquil. vbi, si quis vno impetu pluribus vulneribus aliquem occidat, de homicidio eum tantum teneri, nõ de verberibus dicitur; ergo ex eo iure plurium percussionum rationem non haberi, sed vnum factum tantum existimari apparet. Quæ sententia mihi quoque verissima esse videtur. Primùm quia intentio huius percussoris vna est, f. vt clericum offendat; ergo, quamuis percussiones plures iniustæ sint, pro vno tamè delicto habetur: sicut enim à forma ipsa materia circumscribitur, vnumq; vel plura ab eadem efficiuntur, ita ex huiusmodi percussionibus percussoris intentio vnum delictum constituit arg. cap. cum voluntate de sent. excom. & l. non omnis. ff. si cert. pet. etenim agentis actus præter intentionem ipsius non operatur iuribus proximè citatis. Confirmatur sententia hæc, quoniam, si statuto caueatur, vt, qui quempiam percusserit, tantum soluat; si eodem impetu quis aliquem sepius percussit, hunc semel, tanquam pro vno facto puniri asseruit Iacob. de

Aren.

Aren. vt refert Bart. in l. nunquam plura. num. 11. ff. de priuat. delict. & communiter receptum esse testatur Add. ad Bart. in l. si gemina in litera D. ff. arb. furt. cas. Item, si statuto caueatur, ne quis præter tres famulos secum ducat, qui viginti duxit, hunc pro vno delicto puniendum dixit Bart. in l. inficiando. §. infans. num. 6. vers. Eadem ratione. ff. de furt. etenim respublica offenditur, quæ vna est; à proposita igitur conclusione non discedemus, quam se quuntur communiter DD. & Abb. in c. contingit. 1. num. 8. de sent. excom. vers. Et an tot excommunicationes, & Nauar. in c. consideret in prin. num. 48. vers. Pro quo videtur casus de pœnit. dist. 5. & in Man. c. 6. num. 17. Quæ conclusio locum habet, quamuis non tot percussionibus clericum hic affecerit, quot ipsum afficere in animo habebat; tum quòd percussiones illæ eius facti partes sunt, quòd factum ex pluribus, paucioribusue percussionibus constare potest, vnde sicuti maior, minorue materiæ quantitas speciem non immutat arg. l. fin. §. fin. ff. de fund. instruct. ita plures, paucioresue percussiones non efficiunt, quòd minùs hic percussisse dicatur, ac propterea in excommunicationem incidat; tum quòd, qui plus se furto subripere existimat, nihilominus furti tenetur, si minus est, quòd subripuit arg. l. vulgaris. §. si quis as. ff. de furt. hinc Bart. in ead. l. inficiando. §. infans. nu. 7. de furt. si statuto caueatur, ne quis ad conuiuium præter decem personas ducat, qui triginta, vel quadraginta ad conuiuium vocauit, ab hoc vnum delictum commissum asseruit, ac propterea semel tantum puniri. Quare, si statuto episcopi excommunicatio in eos feratur, qui ieiuniorum tempore carnes sine legitima causa comedunt; qui ipsis in cœna, in prandione semel vescitur, hunc in vnâ excommunicationem tantum incidet: absurdum enim esset eum in tot excommunicationes incidere, quot carnum bolos fumeret; nam cœna, prandiumue pro vna commitione habetur, sed de hoc primo membro satis. Aut non vno impetu eundem clericum sepius percussit; & in hoc casu, vt dicitur idem Io. And. in plures excommunicationes incidet. Primò ob cit. l. illud. §. si idem. ff. ad l. Aquil. ibi enim, si quis seruum vulnerauerit, & postea ex interuallo eundem occiderit, hunc & de vulnerato, & de occiso teneri dicitur; ergo, vbi non eodem impetu huiusmodi hæc fiunt, plura delicta existimantur. Postremò facit dictum Bart. in cit. l. nunquam plura. nu. 5. nam, si postea quam ego te vulneraui nollens plus facere, tamen propter aliquod aut factum, aut dictum à te impetus mihi superuenit, propter quem te occidi, de vulnerato, & de occiso, me teneri dixit; idq; meritò, nam intentione illa, impetuq; diuerso diuersa delicta constituuntur. Quare, si quis clericum caput, quem occidere vult, sed, quòd grauiorem pœnam sentiat, primo die manus ei abscondit, altero pedes, tertio aures, ac denique ipsum necat; quòd non eodem impetu hæc geruntur, ob eam rem in plures excommunicationes hic incidet arg. l. quod ait lex. §. fin. ff. ad l. iul. de adult. † Item, quòd his temporibus Romani Pont. edicto excommunicationis pœna latæ sententiæ vetitum est, ne ab ecclesiæ locis frumentum quis exportet, ob eam rem, qui non eodem instanti, atque impetu plures frumenti corbes exportauit, quoto impetu vsus fuerit, toties in excommunicationem incidet: sicuti è contrario vna excommunicatione obligabitur, qui eodem impetu, eodemq; instanti sexcentas corbes, aut curribus, aut equis exportauerit; quandoquidem vnum factum esse censetur, quamuis plurimum temporis intercesserit arg. cit. l. quod ait lex. §. fin. de adult. imò, etsi onustum currum, quousque extra territorium sit, associatur, & deinceps eo relicto, alios petat, quòd vniuersos tuos dimittat, quamuis aliquod temporis interuallu interiectum sit, tamè semel in excommunicationem incidet ob cit. §. fin. ff. de adult. etenim quasi factum vnum ex pluribus tamen partibus conitans esse existimatur arg. l. illud. §. si idem. ff. ad l. Aquil. † Postremò, qui excommunicato communicat in crimine, quòd in maiorem excommunicationem incidit, ob eam rem, quoties ei communicabit, ita vt dicantur iteratæ communicationes, toties in excommunicationem incidet, vt asseruit Nauar. in Man. c. 27. num. 152. vers. Declaratio prima; & hoc idem erit, vbi extra crimen comunicat, quo ad min. excom. secus autè, si per totum integrum diem cõcauerit, nam, quòd vna communitio est, ob eam rem & vna excommunicatio erit. Sed de quæstione hac, vbi pluribus percussionibus quis clericum percussit hætenus, ad eam, vbi vna percussione clericos plures quis offendit, veniamus. † An igitur in tot excommunicationes quis incidet, quot clerici sunt, quos simul vna percussione percussit? hanc quæstionem etiam disputauit Io. And. eod. c. delictum de reg. iur. lib. 6. in mercur. & in tot excommunicationes, quot clericos percussit, hunc incidere existimauit; eandem opinionem sequitur Nauar. in Man. cap. 6. num. 18. paulò post prin. Probatur autem primò hac ratione, quoniam, qui in clericum vnum violentas manus iniicit, in excommunicationem vnâ incidit, vt habetur in c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. ergo, qui in plures manus iniicit, in plures excommunicationes incidit, ita Io. And. eodem in

I

fin. ar.

fin. argumentatus videtur: ad quam tamen rationem responderi potest ea proposita conclusionem non probari; nam proponit id pro certo, de quo disputamus: nos enim quærimus, ex quo percussus clericum in excommunicationem vnâ incidit; an, vbi plures vna percussione percussit, in plures excommunicationes incidat; ratio hæc autem pro certo habet, ex quo, qui clericum percussit, in excommunicationem vnâ incidit, in plures eum incidere, qui plures vna percussione offendit. Vnde secundo loco sic argumentatur Io. And. percussus vna percussione plures clericos se habet, sicut is, qui aut vna stipulatione plures res stipulatur, aut vna verborum conceptione plura legat, aut vna mersione plures baptizat, aut vna sententia plures excommunicat, aut iniuriam infert mulieri, alterius vxori, ac filie familias (eadem enim ratio in his casibus, & in casu nostro est; quippe, quia diuersa reddi non potest) ergo sic percussus in tot excommunicationes incidet, quot clerici sunt, quos percussit; nam vna stipulatio res plures continens plures stipulationes existimantur, vt probatur in l. scire debemus, & ibi not. DD. ff. de verb. oblig. & in l. pluribus. ff. eod. & vna verborum conceptione plures res legata legata plura censentur, vt dicitur in l. 2. ff. de leg. 2. & vna mersione plures si mergantur, plures baptismationes sunt, & vniuersi baptismum suscipiunt, vt dixit S. Thom. dist. 3. q. 2. vers. Secundo lib. 4. & Vig. cap. 16. §. 1. vers. 4. & Tab. in verb. Baptismus. 3. nu. 12. vers. Vndeimo, & Syl. eod. 3. num. 9. vbi de cõmuni sententia testatur; & vna sententia si plures excommunicentur, omnes excommunicati sunt, vt habetur in c. Capitulum Sancte Crucis de rescript. & iniuria facta vxori filie familias actione tribuit & ipsi, & patri, & marito ob. l. 1. §. fin. ff. de iniur. ergo idem in casu nostro: hæc Io. And. quæ exempla partim probare conclusionem hanc non videntur, vt illud de baptismo, atque de excommunicatione; nam nos non quærimus in casu nostro, an clerici illi percussi sint (hoc enim dubium non est, sicut etiam notum existit plures vna mersione baptizatos baptismum suscepisse, & plures vna sententia excommunicatos in excommunicationem vniuersos incidisse) sed quærimus, an, qui clericos plures eadem percussione lesit, in plures excommunicationes incidat, & ita non de patiente, sed de agente, atque ideirco de re diuersa quæstio est; ex diuersis autem inferendum non esse probatur in l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. Atqui ab hac sententia, quæ verissima est, discedendum esse nõ tamen censeo, quam & sic probò. Primum quoniam, si separatim plures illos clericos percussisset, sine dubitatione in tot excommunicationes incidisset, quot clericos percussione offendisset ob cit. c. si quis sua dente diabolo. 17. q. 4. ergo idem, vbi simul eosdem percussit asserendum est; alioquin plura delicta concurrentia facerent, vt ea committens alicuius impunitatem consequeretur contra l. nunquam plura. ff. de priuat. delict. Præterea, si plures simul clericum, exempli gratia vna hasta percuterent, non ne vniuersi percussus excommunicati essent? & ita tot excommunicationes, quot sunt, qui percussus? planè sic; aliquis enim excommunicatus est, & si non omnes, quisnam eorum excommunicatus erit, ex quo vniuersi vno telo simul percussus? omnes igitur excõmunicatos esse facere debemus; ergo è & contrario, si vnus plures clericos vna percussione lesit, in tot excommunicationes incidet, quot clerici sunt, quos percussit; quod enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. deleg. 3. & l. interdum. §. sed si alter. ff. de hæred. instit. non enim minus offendit, qui plures læsit, quam plures, qui vnum læserunt. Confirmatur sententiam hæc ex eo, quod antea conclusimus in quatuor excommunicationes eum incidere, qui interdicti tempore quempiam, qui publicè excommunicatus, & manifestus vsurarius, & nominatim interdictus est, ecclesiastica sepultura donauit; ergo multo magis, qui vna percussione plures clericos lesit, in plures excommunicationes incidet; etenim, qui plures percussit, hunc percussit, illum percussit, & tertium percussit, & sic deinceps; resoluitur namq; percussio illa in tot percussiones, quot personæ percussæ sunt. Contra sententiam hanc tamen facere videtur c. 2. in vers. Perpetrauit sacrilegium de re iud. lib. 6. vbi sacrilegium commississe Fridericus dicitur, qui Cardinales, aliosq; ecclesiæ præfides, nec non clericos, religiososq; capiendos curauit; cum tamen, ex quo tot clericos offenderat, ex ijs, quæ diximus, sacrilegia, & non sacrilegium ipsum commississe dicendum videretur: ad hanc rationem responderetur, etsi sacrilegium ab eo commissum Romanus Pont. ibi ait, non tamen eum negare, quin plura commiserit; nam, & qui sepius periurius fuit, ac propterea plura periuria commisit, hunc in periurio permansisse dicitur in c. cum haberet, de eo, qui duxit in matr. quam poll. per adult. accedit, quod ad sententiã ferendam non necessariò postulatur, vt vniuersa exprimantur; non igitur ratio hæc repugnat; sat enim Romano Pont. fuit enarrasse Fridericum sacrilegium perpetrasse. Secundo loco repugnare itidem propositæ sententiæ videtur, quod,

vbi vno

vbi vno impetu eundem clericum quis sepius percussit; hunc in vnâ tantum excommunicationem incidere conclusimus; ergo & vbi vno impetu plures percussit, in excommunicationem vnâ quæ incidere dicendum videtur: ad hanc rationem etiam responderetur ideirco in eo casu in vnâ excommunicationem percussus incidere, quoniam factum illud quot percussibus, quasi eius partibus constat, in percussus animo est, nec natura terminatur, vt hoc per se patet; ac propterea, ex quo vno impetu plures percussiones intulit, ac deinceps destitit, tanquam vnum fecerit eo impetu terminatum, vt pro vno factio punitur, atque in excommunicationem vnâ incidit: at in casu nostro, vbi vna percussione plures percussit, respectu habito ad subiecta, quæ plura sunt, plures. scilicet clerici, in plures excommunicationes incidit; quandoquidem natura diuersa ea subiecta sunt, nec percussus animo plures illi clerici vnus fieri queunt; atq; ob eam rem, quod plures diuersos offendit, in plures etiam excommunicationes incidit; a proposita igitur sententia non discedemus. Quæ tamen locum non habet, vbi vnum clericum percussus voluit, sed casu alterum etiam percussit; nam tunc in excommunicationem vnâ tantum incidit arg. cap. si verò aliquis, & cap. in audientia de sent. excomm. Item locum non habet, vbi duos clericos quis percussit, quorum alter pro laico habebatur; nam & in hoc casu in vnâ excommunicationem tantum incidet, vbi ambos clericos esse ignorauit, vt habetur in cit. cap. si verò aliquis de sent. excomm. Tertio in vnâ excommunicationem incidet, vbi collegium, vniuersitatemue aliquam offenderet, & pro huiusmodi offensione excommunicatio statuto feretur; nam, si collegium hoc, vel totum ex clericis constaret, in excommunicationem tamen vnâ incidet, modò ipsum, vt collegium offenderit; nam pro vna persona facta habetur ipsum collegium, & singulorum ratio non habetur, quandoquidè singuli ex collegio non idem, quod collegium sunt arg. l. 2. & l. sicut. §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine. Hinc Nauar. in Man. cap. 6. num. 18. vers. Infertur quartò, qui cuiuspiam, & toti eius familiæ mortem impræcatur, duo tantum peccata committere asseruit; nam familia vnum quoddam est, quod multa continet arg. l. 1. ff. si famil. furt. feciss. dic. his igitur rationibus conclusio hæc absoluta remanet: ex qua etiam colligitur, qui cum pluribus excommunicatis eodem tempore versatur, in tot excommunicationes ipsum incidere, quot ij sunt, quorum communione vitur; & è contrario, qui totum diem cum vno excommunicato versatur, hunc in excommunicationem vnâ incidere. Sed & de quæstione hac satis iam aliam aggrediamur. † An igitur, si pro eodem facto ab eodem, a pluribusue aut per sententias, aut per leges plures excommunicationes latæ sunt, is, qui contra facit, in plures excommunicationes incidet? hanc quæstionem tetigit Abb. atque gloss. in c. quod olim de iudæ. & Nauar. in c. ita quorundam in gloss. vlt. notab. 11. eod. Et vt in plures excommunicationes incidat, sentire videtur gloss. in eod. cap. quod olim, in verb. Supponimus; nam, cum in Concilio Lateranen. quod refertur in cit. cap. ita quorundam, excommunicatio in eos lata esset, qui ad Saracenos arma, & id generis deferrent, & Alex. 11. vt refertur in cit. cap. quod olim, in eodem excommunicationem tulisset, gloss. ibi ait eos, qui contra faciunt, duplici excommunicatione obligatos esse sibi videri, & eam sequitur Host. nam Host. aliam esse excommunicationem ait, quæ habetur in cit. cap. ita quorundam, & aliam, quæ habetur in cit. c. quod olim: de hoc dicto gloss. etsi singulare illud inquit Abb. ibidem, se tamen dubitare ait; ac propterea responderi ad ipsum posse hac ratione ait. s. in c. quod olim prorogari excommunicationem eius cit. c. ita quorundam, id quod etiam inuere videtur vers. fin. eius c. quod olim, vbi dicitur, si qui contra præsumperint, non solum in excommunicationem illam incurrant, &c. ecce ex verbo Illam apparet manifestò de eadem excommunicatione agi, quæ habetur in cit. cap. ita quorundam: & quamuis Nauar. eodem notab. 11. num. 29. vers. Ad secundum, contrarium non satis perpensum esse a Panor. eius c. quod olim asserat, tamen ipsum potius interpretatus videtur; nam ait Nauar. quatenus illud cap. quod olim continet excommunicatos esse, qui ei cap. ita quorundam contraueniunt, intelligendum esse de excommunicatione eius cap. ita quorundam; quatenus autem continet excommunicatos esse, qui merces non veritas sine animo malo tempore belli ad Saracenos deferunt, continere aliam, & propriam excommunicationem, Abb. verò prorogam dixit, pro cuius sententia facit verbum Illam; quamuis, quoquomodo sit, vna tantum excommunicatio feratur. Vnde secundo pro hac sententia facit, quoniam lex recens pœnam inferens tollere non censetur pœnam, quam vetus lex intulit, vt dixit Bart. communiter receptus in l. 1. ff. de vi bonorum rapt. ergo idem in casu nostro asseremus: ad hoc argumentum respondet Nauar. in cit. c. ita quorundam notab. 11. nu. 30. Bartoli sententiam locum habere, vbi diuersæ pœnæ, & a diuersis inferuntur; secus autem,

T a

vbi ab

vbi ab eodem legiflatore, ab eademue potestate fungente eadem latae sunt; nam in c. de multa de prabend. & in extrauag. execrabilis Io. 2. 2. cautum est, vt secundum beneficium curam animarum habens adeptus beneficium primum ipso iure amittat; & tamen non plures, sed vna priuatio est; item in l. pen. ff. de in ius voc. que est lex Vlpiani, & in l. fin. eod. que est lex Modestini poena quinquaginta aureorum in libertum fertur, qui sine venia patronum in ius vocauit; & tamen semel dicta quinquaginta praestantur; postremo, qui hominem iniuria occidit, lege euangelica, vel saltem Caesarea, Regia, & statutaria occidi iubetur, & tamen non tribus mortibus, sed vna tantum afficitur; ergo idem in casu nostro concludendum: haec Nauar. Quae responsio mihi non satisfacit; nam, qui homicidium iniuria commisit, ob eam rem triplici morte non afficitur: quamuis triplici iure ea poena inuratur; quoniam poena mortis iterari non potest, sicut nec is, qui beneficio semel priuatus est, eodem priuari iterum potest; vbi enim habitus non est, priuatio inibi esse minime valet arg. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb. oblig. Non etiam quicquam facit, quod Vlpianus, atque Modestinus eius poenae quinquaginta aureorum mentionem diuersis legibus faciunt; nam nec Vlpianus, nec Modestinus eam poenam tulerunt, sed ab alijs latam ipsi referunt, atque interpretantur arg. l. 4. §. prator ait. ff. eod. hinc in rub. l. poen. sic habetur Vlpian. lib. 5. ad edictum; ex quibus verbis apparet iureconsultum, quod pratorum edicto cautum erat, interpretari, non autem eam poenam eum ferre: idque merito; iureconsulti enim non legis ferendae, sed eiusdem interpretandae facultatem habebant, quamuis ab eorum interpretatione iudici discedere non liceret, vt habetur in §. responsa prudentum in instit. de iur. nat. gent. & ciuil. At in re nostra, qui diuersis legibus pro eadem re excommunicationem ferunt, ferendae legis vim habent, vt proponimus; non igitur responsio haec Nauar. mihi placet. Atqui contrariam sententiam nihilominus amplexatus est Nauar. eod. notab. 11. vt. f. quis in vnam excommunicationem, & non in plures incidat, etsi eadem poena per plura iura ab eodem, ab alioque, qui eandem potestatem habet, edita infertur. Primò per l. qui bis idem. ff. de verb. oblig. vbi, qui bis idem promittit, ipso iure amplius, quam semel non tenetur: atqui ad hoc respondetur ob eam rem id fieri, quoniam eadem species sepius solui non potest, nec aestimatio eius debetur ob ea, quae in superiori quaestione diximus; at poena haec iterari potest, vt iam conclusimus. Secundo loco inquit Nauar. vbi Romanus Pont. in diuersis legibus in aliquo casu excommunicationem infert, non existimatur per nouam legem alia excommunicatione, quae per recentem legem fertur, ob eandem rem obligare velle, vt probatur in cap. felicis, §. praesenti, & ibi gloss. in verb. Infecutione de poen. lib. 6. & in Clem. 1. in prin. ibi in illis casibus iuncta praesertim gloss. de poen. ergo & in casu nostro, vbi per veterem legem excommunicatio pro aliquo delicto fertur, pro quo eadem poena per eundem legislatorem, per aliumue, qui eandem potestatem habet, illata est, per recentem legem vna excommunicatione quis obligabitur: haec etiam ratio propositam sententiam non tuetur; idcirco enim illis iuribus noua excommunicatio pro eodem facto in eodem non infertur, in quos per veterem legem ferebatur, quoniam id expressè cautum est in cit. c. fin. & in cit. c. felicis, ibi Praesenti nihilominus adiicimus sanctioni, vt ex infecutione praedicta, sicut ex iniectione manuum violenta ipso facto excommunicationis sententiam quis incurrat; quibus verbis significatur legislatorem voluisse infecutores tales in excommunicationem incidere, sicut incidunt, qui manus iniiciunt; non autem iterum excommunicare, qui huiusmodi clericos percuterent; in cit. Clem. 1. ibi In illis casibus de praedictis, in quibus excommunicationem per iam editos canones non subiret: ex quibus patet legislatorem noluisse aliam excommunicationem in eos ferri, qui per aliam legem excommunicati erant: ac planè, si contrarium sentiremus, lex recens inutilis esset, quod esse non debet arg. c. si Papa de priuil. lib. 6. accedit, quod si id legislator vellet, non id diceret; arg. c. ad audientiam de decimis, & c. quod olim de iuda. Vnde postremo pro hac sententia ego cito cap. veritatis de dol. & contum. vbi, cum episcopus quidam autoritate Apostolica suspensus esset; ob recentem contumaciam eundem volens Rom. Pont. suspendere sic inquit Qua de causa nos de consilio fr. nostr. suspendentes episcopum ipsum, vel potius suspensionem a iudicibus factam autoritate Apostolica confirmantes, & c. haec ratio non nihil facere videtur, nisi dicatur ibi agi de suspensione, quae ab homine fertur, non autem de ea, quae a iure, vt sensisse videtur Nauar. eod. not. nu. 24 quamuis, quod ratio eadem in vtroque casu locum habet, responsio haec mihi non quadret: ad hoc igitur ius sic responderem idcirco suspensionem vnam ibi esse, quoniam id etiam Romanus Pont. dixit, & veterem suspensionem confirmare, non recentem addere voluit ob verba illa Vel potius suspensionem a iudicibus factam autoritate Apostolica confirmantes. Quid igitur concludendum? Ego in hac quaestione sic sen-

fic sentiendum, ac pro regula ponendum cenfeo excommunicationes tot esse, vbi pro eadem causa per legem idem autor eas promulgauit, quot leges sunt. Primò, quia legislator pluribus excommunicationibus irretire eos voluit; id quod hinc probatur, quoniam id expressit, ac dixit, ex quo tribus iuribus eosdem excommunicauit: si enim plures excommunicationes ferre nolisset, non ipsas tot iuribus tulisset; nemo enim existimatur dicere, quod non vult argum. l. Labeo verf. Et quidem non arbitror. ff. de suppel. leg. ex quo igitur id voluit, iure tot excommunicationes erunt; etenim vis, ac substantia censurarum ex animo ipsas proferentium nascitur, vt sensit Abb. in c. 2. de test. cog. & in c. P. & G. de off. deleg. Confirmatur ratio haec, quoniam, vbi legislator pro eadem causa eosdem excommunicare non vult, id exprimere solet, vt habetur in cit. c. felicis. §. praesenti de poen. & in Clem. 1. eod. & in cit. cap. veritatis de dol. & contum. ergo, vbi id non expressit, a verborum proprietate, quae excommunicationem ferunt, discedere legislatorem noluisse existimandum est arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. Praeterea pro hac sententia facit, quoniam, si contrarium diceremus, superuacanea, praeter primam legem, reliquae omnes essent, nihilque operarentur, quod absurdum est arg. c. si Papa de priuil. lib. 6. praesertim cum leges summo adhibito studio ferantur, vt probatur in c. erit autem lex dist. 4. Accedit quod sententia haec tutior est, ac propterea amplexanda arg. c. iuuenis de spons. Item quod poena huiusmodi iterabilis est, ad cuius naturam legislatorem se accommodasse verisimile est arg. l. plenū. §. equitij. ff. de vsu, & hab. & l. si vno. ff. locat. Ex his omnibus igitur concludo plures excommunicationes ferri, quae a pluribus legibus latae sunt. Quae regula locum habet multò magis, vbi a diuersis ea iura lata sunt. Item, vbi & ab homine, & a iure; potest enim, quem ius excommunicauit, eundem & iudex excommunicare, vt sensit Gloss. in c. grauem in verb. Promulgare in fin. & ibi not. Abb. de sent. excom. & probatur in cit. c. ita quorundam secundum communem sententiam de iuda. Excipitur autem primò, vbi legislator id noluit ob cit. c. felicis. §. praesenti de poen. lib. 6. & cit. Clem. 1. eod. & eod. cap. veritatis de dol. & contum. etenim actus agentis contra ipsius voluntatem non operatur arg. cap. cum voluntate de sent. excom. & l. non omnis. ff. si cert. pet. Secundo excipitur, vbi de animo legislatoris quidem non constat, sed per sequentem legem aliquid noui additur; nam tunc ob eandem causam, qui a veteri lege excommunicantur, per recentem non excommunicabuntur, vt probatur in cap. quod olim de iuda. vbi, quatenus excommunicantur per illud c. ij, qui iam excommunicati erant, per c. ita quorundam eod. noua excommunicatio non est, secus autem quò ad eos, qui non excommunicabantur per cit. cap. ita quorundam, vt dixit Nauar. ibi nu. 29. verf. Ad secundum eod. notab. 11. idque merito, tum quòd lex inutilis non est, ac propterea absurda antecedentia cessant, tum quòd poenae re dubia moliendae sunt arg. l. interpretatione. ff. de poen. & c. odia de reg. iur. lib. 6. hinc videmus in iure idem sepius recenseri, quòd aliquid addatur, vt in c. de multa de prab. iunct. extrauag. execrabilis Io. 2. 2. & in l. pen. & fin. ff. de iniur. voc. Tertio excipitur, vbi excommunicatio per vetus ius lata per recens confirmatur; tunc enim vna excommunicatio erit, vt probatur in cit. c. veritatis de dol. & contum. Quarto excipitur, vbi excommunicationes iam latae innouantur; nam neque tunc censura iterata censetur, vt dixit Nauar. eod. not. 11. nu. 34. verf. Dixi ita latae, vt sint iuz; quare excommunicationes, quae a Romano Pont. singulis annis in coena Domini feruntur, non tot sunt, quot fuerunt Summi Pontifices, qui eas tulerunt; nam mortuo Pontifice Maximo, quoniam per generalem sententiam huiusmodi excommunicationes latae sunt, statim ea sententia olim tollebat, atque extinguebatur, quamuis hodie per constitutionem Gregorij XII ea Bulla valeat, quousque Rom. Pont. aliam facit, reuocatue illam, vt diximus alibi, atque ita dixit Nauar. eod. notab. 11. nu. 32. in prin. & Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris c. 16. de excom. verf. Ad rationes sensit; quamuis ipse censuras bullae a iure esse ibi asserat. At quid si ab eodem Summo Pont. qui diutius vixit, sepius eodem promulgatae sint, an plures excommunicationes, seu vincula iniecta existimabuntur? Planè sepius, ac noua vincula iniecta non esse sensit Nauar. eod. notab. 11. eod. nu. 32. cuius sententiam & ego sequor; nam innouari potius, quam nouas ferri sentiendum est, atque ita sensit Felic. eod. nisi noui aliquid addatur; nam quò ad illud alia excommunicatio erit, atque ita sensit Nauar. eod. num. 39. & facit c. dura §. fin. de crim. fall. ibi quam per singulas. Postremo excipitur, vbi excommunicatio iam lata solum denuntiatur; nam, quòd, qui denuntiat, nouum vinculum non iniicit, vt probatur in c. pastoralis, & ibi not. DD. de app. & vt dixit Abb. in c. cum pro causa. num. 5. de sent. excom. & vt sensit Nauar. eod. notab. 11. num. 34. ob eam rem nouam excom. denuntiatione non inferat;

hac igitur ratione proposita quaestio concluditur. † Sed quid demum in hoc casu dicendum?

quidam clericum percussit, qui primam tonsuram susceperat, & ostiarius, & lector, & exorcista erat, & sic plures ordines habebat; an hic in plures excommunicationes incidet? Videbatur dicendum in plures excommunicationes ipsum incidere; nam, si primam tonsuram tantum habentem, aut ostiarius, aut lectoratus, alteriusve huiusmodi muneris ordinem percussisset, sine dubitatione in excommunicationem incidisset; clericus enim quis efficitur, statim atque primam tonsuram suscepit, ut habetur in c. cum contingat in fin. de atat. & qualit. Atqui contrarium sentiendum est hunc. s. in vnam excommunicationem incidere; tum quod privilegium hoc clerico, ac monaco, non autem ordini cuiquam condonatum est, ut dicitur in c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. tum quod solum, ut clericus esset, ipsum privilegium condonans consideravit, ac spectavit, non autem, cui ordini initiatus quis esset ob cit. c. si quis suadente, sicut etiam, cuius religionis monachus esset, non spectavit; merito igitur, quotcumque ordinibus initiatum quis percutiat, in excommunicationem vnam tantum incidet: addo, si ordinem spectasse concedentem velimus, clericali ordini concessum id esse; ordo vero vnum est sacramentum quod ex pluribus partibus constat, ut in Tab. de ord. cap. 24. tradidimus, in excommunicationem unam igitur hic incidet.

S V M M A.

1 Contumaciam ut quis omittat, censura in primis fertur.	possunt.
2 Ad tempus excommunicatio an ferratur.	4 Ad tempus cur excommunicatio non fertur; secus autem interdictum, ac suspensio.
3 Ad tempus interdictum, & suspensio ferri.	5 Definitio censurae quanam sit.

IV.

† Poena demum hæc fertur in primis, ut à contumacia discedatur; ac propterea, statim, atque contumacia sublata est, absolutio tribuitur, ut probatur in cap. ex literis de constit. Cum tam iuris canonici, quam nostri moris existat, dicitur enim ibi, ut is, qui propter contumaciam communionem priuatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat. Hæc ibi; ex quibus patet, ut à contumacia discedatur, censuram ferri, ac propterea, statim, atque contumacia sublata est, absolutionem eius tribui. Facit quoque c. quanto. 2. q. 5. iunct. c. 1. de excep. lib. 6. idque merito; nam censurae medicinae loco contra contumaciam habentur arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. iure igitur contumacia, quasi morbo sublata & censura tolli debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quavis. ff. de iur. patron. † An igitur excommunicatio ad tempus ferri debet? Planè non debet ob ea, quæ diximus; hinc ad tempus quem non excommunicari dixit Io. Mon. in c. cupientes. num. 112. de elect. lib. 6. Contra sententiam hanc tamen non nulla facere videntur. Primum, quod excommunicatio in perpetuum fertur; etenim in c. clericos de cohab. cler. & mul. qui concubinas dimittere nolunt, in clericos ut perpetuò excommunicationis sententia feratur, Rom. Pont. iubet, in cap. si quis ex episcopis. dist. 79. ut fiat perpetuum anathema, præcipitur; in c. quia sacerdotes. 10. q. 1. ut laicos, qui ecclesie oblationes usurpant, in excommunicationem perpetuam mittat; Romano Pontifici Sanctus Hieronymus suadet; in c. reperiuntur. 1. q. 1. si laici simoniam committunt, ut perpetuo anathemate condemnentur, Sanctus Ambrosius consulit; in c. de viduis. 27. quest. 1. puellas, quæ post religionis habitus susceptionem nubunt, si se non correxerint, à communionem omnium Christianorum, & conuiuio perpetuò sequestratas esse Tollerana Synodus decernit. Fertur quoque & ad tempus certum ipsa excommunicatio, ut habetur in c. tanta. dist. 86. vbi duobus mensibus quosdam excommunicatos esse Romanus Pont. vult, & in c. decenter. dist. 89. vsque ad annum; si igitur & perpetuò, & ad tempus certum excommunicatio fertur, ergo non fertur, ut à contumacia discedatur, atque idcirco non, statim atque contumacia sublata fuerit, absolutio tribuetur. † Postremò contra propositam sententiam videtur etiam facere, quod & suspensio ad tempus certum fertur, ut habetur in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de poen. & in c. 2. de temp. ord. lib. 6. & in c. fin. eod. tit. & lib. & in c. prouida de elect. eod. lib. cum simil. sicut etiam & de interdicto; ex quibus omnibus proposita sententia minus vera esse videtur: atqui ab ipsa discedendum nequaquam est ob ea, quæ diximus. Nec proximè dicta ei aduersantur, ipsam tamen tollunt. Non primum; nam, quatenus excommunicationem perpetuò in quem ferri citatis iuribus dicitur, illud Perpetuum in hanc sententiam accipitur, quousque excommunicatus rescipiscit, & à contumacia discedit; Sic. n. glo. hoc interpretata est in c. Guilisarius. 23. q. 4. & in cit. cap. si quis ex episcopis. dist. 79. & in

& in cit. cap. de viduis, & in cit. c. clericos, vbi Inn. & Abb. eam sequuntur, & in c. hoc ius. §. perpetua. 10. q. 2. & in c. reperiuntur in fin. 1. q. 1. & Io. de Lign. quem refert, ac sequitur. Archiep. Flor. cap. de forma in tract. de censur. de excom. Sic quoque ratio id suadet; nam verba in eam sententiam interpretanda sunt, quæ ei rei, qua de agitur, accommodata est arg. l. si vno, & ibi not. Bart. ff. loc. & in l. si olei. C. eod. & c. intelligentia de verb. sign. & ut dixit Ias. in l. 1. nu. 8. ff. qui satildare cog. Cum igitur excommunicatio contumaciae medicina sit arg. cit. cap. 1. de sent. excom. lib. & ut not. Abb. in eod. cap. clericos, ac propterea cessante contumacia quasi morbo, excommunicatio eius medicina cessare quoque debeat, ut antea diximus, iure verbum illud Perpetuum, quod variè accipi docuit Glof. in l. 1. ff. pro socio, & in cit. cap. hoc ius. §. perpetua, quò rei, qua de agimus, accommodetur, in hanc sententiam, quousque. s. excommunicatus rescipiscit, excommunicationem perpetuò latam interpretabimur: quam interpretationem ubique faciendam esse inquit Abb. in eod. c. clericos in omnibus iuribus, quæ perpetuam excommunicationem ferunt. Confirmatur interpretatio hæc; nam, & actiones, quæ triginta, quadragintaue annorum spatio concluduntur, perpetuè nominantur in instit. de perpet. & temp. act. & emphiteusis perpetua dicitur, quæ concessa est, aut quam diu pensio domino præstatur, aut ad secundam, & tertiam generationem, ut habetur in §. ad eò in instit. de loc. & conduct. & in §. emphiteusim, & in §. quia verò Leonis in auth. de non alien. aut permut. quamuis igitur excommunicatio perpetuò lata sit, illud tamen Perpetuò, quousque ipsum excommunicatum contumaciae penituerit, accipimus. Præterea, esto, ab eius verbi proprietate discedere nolimus, proposita sententia nihilominus firma erit; nam, quod contingere potest, ut excommunicatum contumaciae nunquam peniteat arg. c. semel malus de reg. iur. lib. 6. & c. scribam de præsumpt. ob eam rem in perpetuum excommunicatio quandoque ab ecclesia fertur: atque hoc ut perpetua excommunicatio sit, non excommunicationis vitio, sed eius perpetua contumacia, in quem lata est, efficitur, ut sentit Inn. quæ sequitur, ac refert Abb. in eod. c. clericos; nam nihilominus absolui semper poterit, etiam ante tempus, modò à contumacia discedat, ut diximus: sic enim & alias, quamuis excommunicatio medicina dicatur in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. eius tamen, in quem lata est, pertinacia mortem affert, ut asseruimus supra cap. 15. §. fin. Perpetua igitur excommunicatio lata in duas sententias accipietur, vel quousque excommunicatus rescipiscit, si à contumacia discedat; vel simpliciter perpetuò, id est semper, si in contumacia perseueret; non ergo proposita iura repugnant. Non obstat etiam c. tanta. dist. 86. vbi, quidam ut ad duos menses excommunicati sint, Romanus Pont. decernit; nam ibi de minori excommunicatione agitur, qua excommunicatione sacramentorum susceptione quis tantum priuatur, ut habetur in cap. fin. de cler. excom. min. id quod hinc probatur, quoniam, si sic affecti in mortis periculum venerint, ut viaticum, id est Eucharistia ipsis tribuatur, idem Pont. cõcedit; ergo minori excommunicatione, qua Eucharistia, & sacramentis quis priuatur, ut habetur in c. fin. de cler. excom. min. affecti erant; & eadem ratione responderetur ad cit. c. decenter. dist. 89. Non obstat postremò, quæ de suspensione, atque de interdicto ad tempus latis diximus; nam suspensio, atque interdictum feruntur et, quò in primis quis puniatur, ut habetur in cit. Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de poen. & in c. 2. de temp. ord. lib. 6. cum sexcentis similibus, quæ infra suis locis proponuntur: sed, quoniam hic generatim de ijs agimus, quæ vniuersis censuris communia sunt, quòdque excommunicatio semper; suspensio, atque interdictum aliquando ad contumaciam coercendam feruntur, ob eam rem, quæ communia magis sunt, quòdque sepius contingit, contemplamur arg. l. nam ad ea cum seq. ff. de leg. quòd igitur suspensio, atque interdictum ad certum tempus feruntur, id locum habebit, vbi pro poena in primis inuruntur. † At inquiet quispiam, quamobrem excommunicatio in perpetuum, ad tempusue non ita fertur, quò minus excommunicatus absoluat, vbi à contumacia discessit; interdictum verò, ac suspensio, & minor excommunicatio hac ratione feruntur? ad hoc responderetur ob eam rem id fieri, quoniam excommunicatus quam diu excommunicationis vinculo constrictus tenetur, eius animæ salus maximo in discrimine versatur; non enim excommunicatus solum in ijs hominum communionem caret, quæ eo versicelo continentur Os, orare, vale, communio mensa negatur arg. c. cum excommunicato, & c. excommunicatos. 11. q. 3. & ut Nauar. sentit in c. ita quorundam notab. 11. gloss. vlt. nu. 8. de iudæ. sed, quòd magis est, extra ecclesie communionem eicitur, quamobrem sit, ut ecclesie sacramentis, & suffragijs, eiusdemque potentibus præsidijs illico nudatus sit, quorum baptismi susceptione particeps factus erat, ut probauimus in Tab. de bapt. cap. 9. nu. 5. item ut dæmonum crebris, periculosisque insultibus magis, magisque obiectus iaceat, sicut tradidimus in Tab. 2. cap. 9. num. 5. de bapt. & in

ecclesia igitur, quæ sponsum suum Christum imitata non peccatoris mortem vult, sed, vt magis conuertatur, ac viuat, ob eam rem excommunicatum quandocunque à contumacia discedentem, excommunicatione semper liberare consuevit arg. cap. ex literis de constitut. & cap. qua fronte de appell. & cap. quanto. 2. q. 5. & hoc vel ad tempus certum, vel in perpetuum excommunicatio feratur: at reliquæ censuræ, interdictum, scilicet ac suspensio, nec non minor excommunicatio hoc non operantur; nam his pœnis constrictus in ecclesia quis remanet, eiusdemq; præsidij, ac suffragij non caret; ac propterea eiusdem animæ salus in tanto discrimine non versatur, quanto excommunicatum diximus, atque ita sensit Gloss. in cap. cupientes. §. cæterum in verb. Suspenso, ibi non obstat decret. de elect. lib. 6. & sequitur eam Abb. in cap. 2. num. 5. in fin. de solut. in antiq. excommunicatio igitur ob eam rem vel ad tempus certum, vel in perpetuum ferri non debet; & si feratur, statim atque a contumacia excommunicatus discessit, absoluendus ob rationem propositam est. Nec repugnat, si dicatur caueri aliquando, ne quis absoluatur ante satisfactionem, vt in c. præterea de vsur. in Clem. 1. de sepult. in c. 2. de hæret. lib. 6. & in Clem. vn. de sequestr. & in cap. pro illorum de præbend. nam ob eam rem id fit, quoniã à contumacia non discedit non satisfaciendo; conditio illa ergo tacitè inhærens adiecta est, atque idcirco non officit arg. l. hæc verba. & ibi not. ff. de leg. 1. Excipitur tamen, vbi in mortuum, qui contumax è vita discessit, vt pote hæresis labe pollutus, excommunicatio fertur, vt habetur in cap. fin. 24. q. 2. nam, quòd nulla spes datur, vt hic recipiscat, ob eam rem & in perpetuum sic affectus excommunicari potest. Secundo excipitur, quoniam, si in perpetuum, ad tempus uè certum feratur, eius tã temporis adiectione excõditio non vitatur iuribus supra citatis; quãuis interpretationem, quam vidimus, recipiat; & in hanc sententiam accipiendum est, quòd dixit And. excommunicationem ad tempus ferri posse, vt refert Syl. in verb. excommunicatio 1. nu. 19. & Ang. eod. 2. num. 6. & Tab. eod. 2. num. 9. Postremò excipitur minor excommunicatio; nam in ipsa eadem ratio est, quæ in interdicto, ac suspensione arg. cap. fin. de cler. excom. min. Ex his, quæ diximus, iam primum hoc habemus censuram ecclesiasticam nec irregularitatem, nec degradationem, nec depositionem esse; nam, præterquam quòd hæc censuræ nomine non continentur arg. cap. quærenti de verb. sign. vel quem eius pœniteat, quamobrem quis irregularis factus est, non tamen irregularitatis dispensationem consequitur, vt sensit Zab. in Clem. dudum vers. Ac deinde. q. 8. de sepult. & sequitur eum Nauar. in Man. cap. 27. nu. 191. vers. Dixi post pœnitentiam, quòd idem & de degradatione, ac de depositione sentimus; nam hæc pœnæ sunt absque restitutionis spe; iniustæ, vt dixit Syl. in verb. Degradatio in prin. † Secundo loco, ex eisdem, adiectis ijs, quæ in toto hoc cap. tradidimus, nec non, quæ supra, hoc alterum, scilicet censuræ huius definitionem habemus, quæ huiusmodi est Censura ecclesiastica est pœna spiritualis fori exterioris ecclesiæ; qua spiritualium vsus impeditur, vt à contumacia discedatur: cuius definitionis partes sicuti supra declaratæ sunt, ita ex eisdem veram esse constat, vt quæ ex proprio genere, proprijsq; differentijs concepta sit: non enim, quam tradidit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 1. in nouissimis impressiõibus, mihi ea probatur; tum quòd propriu genus non sumpsit, nam inquit Censura eccl. est sententia lata à capace ordinis, mediante iurisdictione eccl. fori exterioris; at censura sententia non est, sed pœna; vt supra probauimus hoc cap. in initio, quæ per sententiam fertur; tum quòd proprias generis differentias non adhibuit, sic enim inquit Qua quis priuatur communione sacramentorum, vel hominum, vel exercitio diuinorũ spiritualium, vel prohibentur officia diuina, vel sacramenta, vel sepultura: at definitio hæc, si ex proprijs differentijs esset, singulis speciebus censuræ conueniret; quandoquidem, quicquid de genere dicitur, & de qualibet eius specie dicitur, vt Philosophi communiter inquirunt: sed in casu nostro hoc non est; nam interdicto non conuenit, quandoquidem diuinis ea censura quis priuatur argum. cap. si ciuitas, & cap. si sententia, & cap. fin. de sentent. excomm. lib. 6. non autem simpliciter hominum communione, quòd in ea definitione habetur: non itidem suspensio conuenit; quandoquidem suspensio sacramentorum non communione passiuæ, sed actiuæ tantum, vt ita dicam, priuatur: nec facit, si dicatur verba illa Communione sacramentorum, vel hominum excommunicato solum conuenire; nam non definitur hic excommunicatio, sed genus ipsius, ac propterea differentiæ omnes generis sic ei conuenire debent, vt singulis eius speciebus conueniant, quòd hic non esse manifestò constat, vt proximè probauimus: non etiam repugnat, quòd ait in vers. Qua quis, & cetera. id factum esse, vt significaretur triplicem censuram esse, hæc enim responsio eam definitionem non tuetur; nam hoc diuisionis, non definitionis munus est; neque enim, si animal definiatur, dicimus Animal est substantia animata, aut rationalis, aut non rationalis;

nalis. Quare nulla ratione definitio hæc mihi probatur; sed iam de materia circa quam agamus.

De homine materia proxima circa quam censura ecclesiastica; & de ijs, quæ necessario inesse ipsi debent, quòd pœna huiusmodi afficiatur.

Cap. X V I I.

S V M M A.

1 Homo excommunicari, censurisq; alijs irretiri potest.	irretiri non possunt.
2 Animantes ratione carentes excommunicari nequeunt.	4 Angeli excommunicari, alijsq; censuris obligari nequeunt.
3 Demones excommunicari, alijsq; censuris	5 Anima à corpore separata excommunicari, censurisq; alijs irretiri non potest.

Materia † verò proxima, & circa quam censura ecclesiastica, id est, is, qui excommunicari, censurisq; alijs irretiri potest, Homo est; nam, cum ipse delinquat, contumaxq; fiet, iure optimo, quòd censuræ huiusmodi feruntur, quòd quis corrigatur, à contumaciaq; discedat, vt antea probauimus, homo tantum ea obligatur; hinc Marian. Socin. Sen. agens de eo, qui excommunicari potest, inquit creaturam rationalem esse debere in c. mulieres nu. 12. & nu. 20. de sent. excom. & in cap. postulasti nu. 10. de iudic. † Non igitur ceteræ animantes ratione carentes his pœnis affici queunt, quasi minus obtemperantes sint. Nam, si quidpiam offendunt, non dolo, sed naturæ feritate quadam, impetuq; nec nõ appetitu late offendunt; hinc, si quid damni ab ipsis datur, non damnum (sine iniuria enim ab ipsis datur) sed pauperies dicitur, actioq; de pauperie in earum dominos tribuitur, vt habetur in Instit. si quadrupes pauperie fecisse dicatur, & in l. 1. ff. eod. Præterea, quòd quis corrigatur, virtutesq; quodammodo seletur, eadem pœna fertur; animantes verò huiusmodi ea animæ parte carent, quæ natura ad obediendum rationi apta est, quæq; nos virtutes imbibimus, vt docuit Philip. lib. 2. mor. in fin. Postremò ipsarum anima vna cū corpore interit; cum igitur neque postremum effectum, qui post huiusce vitæ decursum spatium speratur; consequi queant, censura huiusmodi affici non valebunt arg. c. firmissimè. §. ex eo, & cap. seq. 15. q. 1. & vt asseruit Io. de Lign. in tract. de censur. eccl. §. nonus. nu. 1. de excommunicatione, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 13. vers. Quare superstitionis est, & Iacobus de Graff. cap. 6. nu. 10. vers. Decimò neque creaturæ lib. 4. Decis. suarum, & sensit etiam Mar. Soc. eod. nu. 20. etsi ergo brucus, locuste, huiusmodiq; vermiũ species, quòd fata consumerent, segetesq; vorando quasi vrerent, excommunicationi subiectas fuisse aliquando legimus; item, etsi mirabiles effectus consecuti sunt, vt refert Marian. Socin. in c. sacris. nu. 34. de sent. excom. non idcirco tamen excommunicatione, quæ censura est, feriuntur (superstitionis enim esset hoc credere, vt inquit Nauar. eod.) sed, quòd benignus Deus animantes ipsas deturbet, ac perdat, imprecamur; sicuti etiam, cum hæreses anathemate persequimur, non excommunicatione eas constringimus, verum eas improbamus, atque detestamur, vt probatur in c. Ego Berengarius de consecr. dist. 12. iunct. c. Donatum. 1. q. 7. ibi Damnet, & in c. seq. & in §. item peccato, ibi thesauri anathematizati sunt 1. quest. 4. Homo igitur affici censura verè, ac propriè potest; † quare neque demones, † neque beatæ illæ mentes, Angeli ipsi, † neque animæ à corporibus separatæ his pœnis constringi possunt; vt dixit Nauar. de excommunicatione eod. cap. 27. num. 13. vers. Proinde non possunt excommunicari, & Iacobus de Graff. eod. cap. 6. in fin. & Alex. de Ales. q. 22. mem. br. 1. art. 1. in fin. resolutionis in 4. par. summ. idq; merito, tum quòd Angeli, demonesq; homines non sunt, sed genere ab ipsis differunt, sicuti nec animæ à corporibus separatæ; quandoquidem homo ex anima rationali, & corpore constat, vt tradidit Phil. lib. 2. de anima, vbi animæ definitionem attulit, & dicitur in c. 1. vers. Ac deinde de sum. Trin. & fid. Cath. & in c. in quadam de celeb. miss. & corporibus animæ ab ipsis separatæ carent, vti hoc per se constat. Contrarium tamen suadere non nulla videntur. Nam primò demones excommunicari posse exorcismorum libelli argumento nobis sunt, qui excommunicationum, atque anathematizationum pleni sunt. Beatos quoque illos spiritus excommunicari posse dictum Pauli relatum in c. si is, qui. 1. q. 3. id signi-

id significare videtur; Etiam si nos, aut angelus de cælo euangelizauerit vobis præterquam, quod vobis euangelizauimus, inquit enim ipse, anathema sit. Adde demum regna, ciuitates, ac collegia interdicto partim, suspensioni, atque interdicto partim, vt collegia ecclesiastica subijci arg. c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & c. cum in partibus de verb. sign. Atqui à proposita sententia discedendum non est ob rationes, quas reddidimus. Nec contraria obstant: non illud primum de demonibus; nam excommunicationes, anathematizationesq; ille non censura ecclesiastica, de quibus agimus, sed imprecationes, ac detestationes sunt: id quod & hinc probatur, quoniam ordini exorcistatus initiati munus illud exercere queunt, & tamen, nisi iurisdictionem habeant, ordinis illius beneficio censuras huiusmodi ferre minimè valent, vt asseruimus supra cap. 2. §. iurisdictionem; vt mittam, neque, vt à contumacia demones discedant, neque, vt æternam vitam iidem recuperent, spem vllam eis dari, vt dixit Alexan. de Ales eod. Non illud etiam Pauli dictum de angelis obitat; quandoquidè nec ipse de censura huiusmodi loquitur, sed vt execrabile quoddam fugiendū, ac propterea fidem ei habendam non esse significat; hoc etenim anathematis nomine significatur, vt tradidimus in Tab. 2. cap. vlt. §. vlt. hinc Iliodorus in cit. c. si is, Pauli sententiam nobis deinceps explanans, hæc addit Si quis prohibet vobis, ait eniā ibi, quod à domino præceptum est; vel rursus imperat fieri, quod dominus prohibet, execrabilis sit oibus, qui diligunt Deum. Item is, qui præcē, si præter voluntatē Dei, vel præter, quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicit aliquid, vel imperat, tanquā falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur. Hæc Iliodorus, ex quibus, quid Diuus Paulus eo verbo Anathema significarit, perbellè declaratur: id quod eo magis fatendum est, quandoquidem illud verbum Anathema pro excommunicatione non ita tunc frequentabatur, vt deinceps factū est. Non demum obstat illud, quod de locis, atque de collegijs diximus; quandoquidem ea propter homines in primis censuris illis afficiuntur arg. c. si sententia de sent. excom. lib. 6. Homo igitur propriè censuris afficitur, reliqua propter hominem eisdem afficiuntur,

S V M M A.

1 Homo omnis excommunicari, censuræq; alia irretiri potest; siue sit Clericus. Laicus. Imperator.	Rex, aliq; Duces. Vir. Mulier. Liber. Seruus.
---	---

I.

1 Vidimus proximè hominem propriè, ac per se censura irretiri posse; modò, an omnis homo censura obligetur, contemlemur. † Omnis homo igitur, quod pro regula habebimus, censura irretiri potest; nam, cum duo genera hominum sint, vt dicitur in c. duo sunt. dist. 96. qui clerici partim, laici partim dicuntur, tam hos, quam illos his pœnis affici posse probatur in c. si autem vobis. 1. 1. q. 3. & in c. 1. cum multis seq. & in tot. tit. de sent. excom. in antiq. & eod. lib. 6. etenim, quòd vniuersi contumaces esse queunt (vt præteream antecedentes rationes ad vniuersos homines pertinere) merito & huiusmodi pœnæ ad vniuersos spectant; quare &, qui dominantur, Reges, Imperatoresq; his censuris constringuntur arg. c. quicumq; de sent. excō. lib. 6. & cap. 2. de re ind. eod. lib. & c. quoniam, & ibi not. gloss. dist. 18. & c. Valentinianus. d. 63. & cap. si autem. 1. 1. q. 3. hinc Inn. Pont. Max. Archadiū Imperatorem, quia consensit, vt Sanctus Ioannes Chrysostomus à sua sede pelleretur, excommunicauit, vt refertur in cit. c. duo sunt, & ibi not. gloss. & in cap. nos si incompetenter. §. sic & beatus. 2. q. 7. hinc beatus Ambrosius, licet Sanctus, non vniuersalis tamen ecclesiæ episcopus Theodosium magnum Imperatorem excommunicans ab ecclesia eiecit, vt dicitur in cit. c. duo sunt. dist. 96. id quod & quamplurimis Regibus, atque Imperatoribus contigisse, vt excommunicati fuerint, recenser Quintil. Mandos. in prax. commisi. in 2. commisi. in verb. Ecclesiasticis viden. ergo multo magis inferiores his pœnis affici poterunt arg. auth. multo magis. C. de sacrosanct. eccl. omnis homo itaque, vel clericus, vel laicus, vel vir, vel fœmina, vel liber, vel seruus sit, vel sui, vel alieni iuris, vel priuatā, vel publicā personam gerat, affici hac cœsura poterit, vt probatur in cit. iuribus, & vt tradidit Mar. Soc. Sen. in c. mulieres. n. 12. de sent. excō. & facit c. de monialibus eod. & de seruo in c. relatum, vbi & id not. Abb. & Soc. n. 4. de sent. excō. quæ regula locū habet, vel ab homine, vel à iure cen-

sura

sura feratur; eadem enim ratio in vtroque casu est, ac propterea & eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. quare & quos diximus proximè, itemq; Cardinales, si clericos percusserint, in excommunicationem incident ipsius c. si quis suadente diabolo; item & in alias iuris censuras, vt sensu Nauar. in comment. de dat. & promiss. nu. 10. vers. Quarto, quòd secundum mentem omnium, & vt infra videbimus, & facit extrauag. dudum bonæ memoriæ de schismat. Sed de hoc satis; ad ea, quæ necessariò huic homini in esse debent, quò censura obligetur, iam transeamus.

S V M M A.

1 Homo, qui vitam hanc viuat, excommunicari, censuræq; alia irretiri potest.	excommunicationis pœna ipso iure, vt intra tot dies creditori satisfaceret an in excommunicationem incidat, si post mortem conditio aduenit.
2 Homo, qui mortuus est, sed reuixit iterum non moriturus, excommunicari, censuræq; alia irretiri non potest; secus autem, si reuixit iterum moriturus.	5 Mandans percussu clericum an in excommunicationem incidat si post mortem is, cui mandatum hoc erat, clericum percussisset.
3 Mortuus an excommunicari possit.	
4 Mortuus si quis est, cui præceptum erat sub	

II.

1 † Necessario autem inesse ipsi homini, quò censura constringatur, hoc primum debet, vt scilicet vitam hanc viuat; nam censura ferendæ potestas fori exterioris ecclesiæ huius est, vt vidimus supra cap. 2. §. iurisdictionem cum seq. & probatur in extrauag. vn. §. est autem, & ibi not. gloss. de maior. & obed. ergo & eius fori homo esse debet, qui excommunicatur, censuræq; alia irretitur; quandoquidem omne agens in subiecto bene disposito agit, vt Philosophi communiter inquit, & arg. cap. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisd. omni. iud. & l. pater Seuerinam. §. conditionum. ff. de cond. & demonstr. & l. si seruo. ff. de leg. 1. & c. ei, cui de præb. lib. 6. & vt dixit Marian. Socin. Senior in c. mulieres. nu. 16. de sent. excom. † Quare homo, qui mortuus est, sed deinceps reuixit iterum non moriturus, excommunicari non potest, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 13. vers. Neque resciscitatus denuo non moriturus, & Iac. de Graff. cap. 6. nu. 13. lib. 4. decis. cas. conf. nam vitam hanc non viuat, atque idcirco ad aliud forum pertinet arg. cap. 1. vers. Venturus de sum. Trin. & fid. Cath. secus autem, vbi reuixit iterum moriturus, quòd de eadem vitā ingreditur, è qua abierat, ob eam rem eius vitæ conditiones effugere non potest; hinc personam, quæ excommunicatur, mortalem esse debere dixit Soc. in eod. cap. mulieres. nu. 23. vers. Quarto, & in c. postulasti. nu. 6. de iuda. † At quid de mortuo, qui non reuixit, an excommunicari hic poterit? hanc questionem disputauit Grat. 24. q. 2. Videbatur igitur dicendum excommunicari mortuum non posse; nam hanc opinionem sequitur Alphonsus à Castro, & Couar. qui eum refert in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 8. vers. Secundò principalliter, ibi idcirco cauendum est de sent. excom. lib. 6. & Socin. in cit. cap. mulieres. nu. 23. Primò, quoniam homo esse debet, qui excommunicatur, vt in initio huius cap. diximus; ergo mortuus excommunicari non potest, quandoquidem mortuus homo non est; homo enim ex corpore, & anima rationali constat, vt Philosophi docent, & vt habetur in c. 1. vers. Ac deinde humanam de sum. Trin. & fid. Cath. & in c. in quadam vers. Nam ad esse hominis de celeb. miss. & in Symbolo Athanasij, ibi Nam, sicut anima, & ceterum homo autem mortuus ex anima, & corpore non constat; imò corpus quoddam est; à quo anima discessit, ac propterea non propriè homo, sed cadauer dicitur; ergo excommunicari hic non posse debet: ad hoc argumentum responderetur, etsi homo esse desiit, tamen sat esse ipsum hominem fuisse; nam, qui viuus excommunicatus est, nec eius mortui communione vti nobis licet, quamuis homo esse desiit arg. cap. de communione. 24. q. 2. & c. à nobis. 2. de sent. excom. & cap. sacris eod. sat igitur est hominem fuisse, ac propterea excommunicationis capacem: quò ad hoc enim nihil interest, quamuis mortuus sit; nam & res semel reddita alienabilis, semper alienari potest, vt DD. communiter inquit: addo denique hominem excommunicatum & post mortem absolui posse iuribus proximè citatis; ergo & excommunicari posse debet; par enim ius ligandi, atque soluendi est arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. non igitur ratio hæc propositam sententiam tuetur. Vnde secundò pro eadem ratio hæc redditur, potestas censura ferendæ tradita est ecclesiæ, dum his in terris homines sunt; nam

Quod-

Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis Christus dominus dixit hanc potestatem tradens, vt refertur in cit. c. a nobis. 2. & ait Grat. 24. q. 2. in prin. ergo secus post mortem; nam tunc sub terra potestatem exercere hoc esset: ad hanc rationem etiam respondetur ipsam non obstare; nam ea potestas in hoc casu supra terram exercetur. Primò, quia per excommunicationem corpus, quod supra terram est, ecclesiastica sepultura priuatur, vt habetur in Clem. eos de sepult. Deinde, quòd excommunicatio duo operatur, alterum, ne excommunicatus ecclesiæ communiōe vtatur, alterum, ne alij ad eam communiōem ipsum recipiant, vt probatur in c. excommunicatos cum seq. 1. 1. q. 3. & in cit. c. a nobis, & c. sacris de sent. excom. & in c. fin. eod. lib. 6. quamuis igitur quò ad primum respectu habito ad mortuum non operetur, quò ad alterum tamē ecclesia supra terram proposita potestatem exercet; prohibet quippe ijs, qui vitam hanc viuunt, ne preces pro eo ad Deum publice fundant, oblationesue pro eo recipiant, vt habetur in cit. c. a nobis, & c. sacris: si ergo & corpus ecclesiastica sepultura priuari, & anima suffragijs ecclesiæ spoliari potest, quæ duo excommunicatio operatur; ergo & excommunicari potest; nam supra terram hæc ne fiant, & ijs, qui vitam hanc viuunt, vetantur: nec facit, si dicatur, mortuus sacramenta recipere non potest, ac propterea nec eorum communiōe priuari; nam hoc etiam nihil est; nam nec laicus, nec mulier ordinis munera exercere possunt, & tamen ipsi quoque excommunicantur, quamuis excommunicatio ordinis vsu eis non adimat, quem non habent; præterea sacramenta huius vitæ medicinæ sunt, præterquam quod Eucharistia, quatenus sacrificium est, & mortuis prodest, vt communiter diuinarum rerum scriptores asserunt. Postremò ea Christi verba ad iudices obligantes, absoluentesq; referuntur, non ad obligandos, ad absoluendosue, vt dixit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censur. cap. 44. de excomm. perinde igitur est, atque si dictum esset Quæcunq; vos existentes supra terram & c. neque igitur ratione hac proposita sententia nititur. Tertiò, qui eam sententiam tuentur, sic argumentantur, pœna eo mortuo, qui reus ipseus erat, extinguitur, atque non inuitur, vt probatur in l. 3. & in l. defuncto eo. ff. de publ. iud. & in l. fin. ff. ad l. iul. maiest. & C. si reus, vel accusator mortuus fuerit, & vt not. gloss. in cit. c. a nobis in verb. Mortuus, & in c. accusatus. §. si verò pro ijs in verb. Extincto de hæret. lib. 6. ergo & hic mortuus, quamuis id cõmiserit, quamobrem excommunicari posset, excommunicari non posse debet: hæc ratio nihil etiam facit; nam in pœnis, quæ in primis ad corpus pertinet, ea regula locum habet, vt probatur in cit. iuribus; at excommunicatio in primis animam punit, quippe quæ ecclesiæ suffragijs ob ipsam caret, & in alia vita eam pœnã sentire potest, quod non contingit in pœna ipsius corporis, vt hoc per se patet; nã ob hanc rationem ciuile ius mortuum non prosequitur: præterea regula eadem locum non habet in casibus exceptis arg. l. fin. C. ad l. iul. maiest. ergo idem in casu nostro; nam & post mortem excommunicationis pœna durat arg. cit. c. a nobis. 2. & c. sacris de sent. excomm. Vnde, quartò ait Syl. in verb. Excommunicatio. 1. num. 7. vers. Sciendum est tertiò, qui excommunicatur à canone, propter crimen excommunicatur; at mortuus crimen cõmittere non potest: qui verò ab homine, admoneri prius debet, mortuus autem frustra monetur; ergo neutro casu excommunicari debet: hæc ratio minùs, quam alia, firmiter est; nam, etsi mortuus crimen cõmittere non potest, in crimine tamen commissio mori valet, vt pote hæreticus, si in ea hæresi è vita decedat; ac propterea excommunicari poterit: non etiam obstat illud de monitione, tum quòd & ea prætermissa valet arg. c. fin. 24. q. 1. iunct. c. sacro de sent. excom. tum quòd admonitio ea locum habet, vbi pro medicina, non autem, vbi pro pœna excommunicatio fertur, addo fieri posse, vt admonitus sit; neque igitur ratione hac proposita conclusio probatur. Postremò pro hac sententia facit, quoniam excommunicatus mortuus absolui non debet, vt dicitur in c. 1. cum quatuor seq. 24. q. 2. ergo neque idem excommunicari; nam absolutio gratiosa magis, quam obligatio est arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & cap. ex literis de probat. & par ius ligandi, atque soluendi est arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. etenim & quod operatur propositum in proposito, & oppositum in opposito operari debet arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. ad hoc argumentum responderetur hac ratione, aut excommunicatum contumaciæ non pœnituit, quamobrem excommunicatus est, & tunc absolui non debet, vt in citatis iur. habetur (de eo enim, quem contumaciæ non pœnituit, ibi agitur, sicuti ex verbis ipsis conspicitur) idque meritò, nam nec, si absoluatur, absolutio quicquam ei prodest; aut contumaciæ ipsum pœnituit, & hic non modò absolui potest, verum etiam & debet arg. cit. c. a nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. hæc igitur argumenta sunt, quæ pro hac sententia in primis feruntur. Quare, cum ipsis, vt vidimus, ea sententia non nitatur, contrariam, vt scilicet & mortuus excommunicari possit, ego amplector, quam amplextus est, & pro certâ habuit Felicianus Episcopus

nus Episcopus Scalensis in Enchiridio c. 44. vers. Quòd si ecclesia de excom. & Ricard. de Med. Vill. dist. 18. q. 4. art. 5. lib. 4. Probatur autem his rationibus. Primò quoniam hæretici & post mortem excommunicantur, vt multis autoritatibus, exemplisq; apertissimum id habetur in c. fin. 24. q. 2. & vt dixit Gloss. in c. si quis per illud ius de hæret. quem sequitur Abb. ibi, & Rom. in sing. 735. & eadem Gloss. in c. iudæi 2. de iudæ. & Gabr. Biel. dist. 18. q. 2. ar. 2. concl. 5. Corol. 4. ergo & post mortem excommunicari homines queunt: nec facit, si dicatur ob sceleris grauitatem illud permissum esse; nam, si homo mortuus vi sua excommunicari non posset, nulla sceleris grauitas eum habitum redderet; id quod hinc apparet, quoniam iudæus in excommunicationem eius c. si quis suadente diabolo non incidit si clericum percutiat, vt probatur in c. postulasti de iudæ. & tamen clericum percutere graue crimen existimatur arg. cap. quantæ præsumptionis de sent. excom. id quod non aliunde fit, quam quòd, iudæus, cum suapte natura per se, ac propriè, excommunicari non possit, habilis non efficitur sceleris grauitate; firma igitur proposita ratio permanet. Postremò probatur eadem sententia, quoniam excommunicatus post mortem absolui potest arg. cit. c. a nobis. 2. de sent. excom. & c. sacris eod. ergo & obligari posse debet; tum quod par conditio obligandi, atq; soluendi est arg. c. verbū de pœn. dist. 1. & vt tradidit Gloss. in c. cum inferior de maior. & obed. & in c. inferior. dist. 2. tum quòd mortuus & hominum cõmuniōe, & sacramentorum priuari potest; nam ecclesiastica sepultura priuatur eius corpus arg. cit. Clem. eos de sepult. & anima ipsius ecclesiæ suffragijs caret (non enim pro excommunicato mortuo preces ad Deum fundi, oblationesue pro ipso factæ recipi debent, vt habetur in cit. c. sacris de sent. excom.) ergo mortuus excommunicari ratione hac potest prohibendo, ne Christiani suffragia pro eo ferant; & ne ecclesiastica sepultura eum donent, sicuti eadem ratione ab excommunicatione absolui, quòd hæc ei præstentur, vt asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 8. vers. Posset tamen & apertius de sent. excom. lib. 6. idē Gabriel. Biel. dist. 18. q. 2. art. 1. concl. 4. lib. 4. vbi ait, etsi quòd ad sacramenta mortuus excommunicari non potest, quòd ad suffragia generalia tamen, & ecclesiasticam sepulturam secus; nam in his etiam mortui cum ecclesia communicant; atque idcirco & ipsis per excommunicationem priuari queunt. Mortuus igitur excommunicari potest, quòd locum habet vbi excommunicatio in eum fertur, vt puniatur, non autem vt corrigatur; nam post mortem correctioni locus non est arg. c. qualis dist. 25. & facit c. tempus. 13. q. 2. & in hoc casu contraria opinio locum habebit. Quæ autem diximus de excommunicatione, de interdicto dicta esse volumus: quamuis secus sit in suspensione; nam morte ipsa omnino quis impeditur, quòd minùs functiones ecclesiæ obeat; quare, si quis post mortem excommunicatus ad vitam reuocetur iterum moriturus, quòd sacramentorum communiōe, hominumq; commercio vtatur, absolute ipse itidem egebit. † At quid si quis ita excommunicetur, Nisi intra decem dies Titio creditori satisfecerit; excommunicatus statim sit; an, si intra dictam diem hic moriatur, & Titio non satisfecerit, in excommunicationem incidet? Planè in excommunicationem hunc non incidere cenfeo. Nam aut hic mortuus tantum in bonis habet, quòd ad satisfaciendū fat est, & in hoc casu hæredes ad id obligantur, vbi hæreditas adita est arg. tot. tit. C. de hæred. act. transferuntur enim in hæredes à testatore vniuersæ actiones; si verò hæreditas adita non sit ipse hæreditas onera huiusmodi sustinet arg. l. hæreditas in multis. ff. de acquir. rer. dom. & l. mortuo. ff. de fid. commiss. libert. & l. veteris. C. de contrahenda stipul. & vt dixit Gloss. in c. fin. de sepult. & Bart. in l. 1. nu. 1. ff. de acquir. hæred. ac propterea quòd ad ipsum mortuum obligationes illæ extinctæ sunt arg. §. deinceps. Auth. de nupt. Item hic in mora constitui non potest, ergo nec in pœnam incidet; vbi enim mora non committitur, ibi nec pœna quis affici debet, vt sensit Ias. in l. si pacto, quo pœnam. nu. 15. C. de pact. Confirmatur ratio hæc; quoniam, ex quo hic mortuus est, manifestò constat satisfacere hunc non posse, atque idcirco sententiã vt notoriè iniustã non tenere arg. c. per tuas de sent. excom. & c. solet eod. lib. 6. nec repugnat, si dicatur hæredibus, vt soluerent, mandare ipsum debuisse; nam hoc nihil facit, quandoquidè aut mortis perturbatione affectus id fortasse minùs cogitauit arg. l. hac consultissima. §. at, cum humana fragilitas. C. qui test. fac. poss. aut ad iuris dispositionem se accommodauit, quo iure cautum est, quòd supra probauimus, vt actiones ad hæredes trãferantur. Aut nihil in bonis habet, ac propterea ei nemo hæres est; & in hoc casu, quoniam ad id, quòd fieri non potest, quis non obligatur arg. l. impossibiliū. ff. de reg. iur. & quòd manifestò constat, ex quo mortuus est, satisfacere ipsum non posse; sicuti tunc, si ob eam rē excommunicaretur, sententia nulla esset, vt quæ intolerabilem errorem contineret, etiã si in ipsa expressus error non sit; ita hic asserendum, ex quo sub hac conditione lata. Quare, & qui hac ratione excommunicatur Nisi intra decem dies ad suum

beneficium redierit, excōmunicatus sit; si intra huiusmodi tempus hic moriatur, multò minùs in excōmunicationem ob propositam rationem, quòd scilicet non potest, hic incidet; vt mittam beneficio morte ipium priuari arg. cap. vn. ne sed. vac. lib. 6. & c. si episcopus, cum seq. de suppl. negl. pralat. eod. lib. atque idcirco causam, quam obrem residere debebat, tunc in eo cessare.

† Verùm quid si quis mandatum cuiusdam dederit, vt clericum percutiat, quo casu post percussione mandator in excōmunicationem incidit, vt habetur in c. mulieres. §. fin. de sent. excom. & antequam mandatum executus ille sit, qui mandauit, moriatur; an, si deinceps, qui mandatum accepit, clericum percutiat, mandator iam mortuus in excōmunicationem incidet? hanc questionem mouit Gloss. in eod. §. fin. & ipsum mandatorem mortuum in excōmunicationem non incidere sensit; eandem opinionem secuti sunt Innoc. ibi in vers. Vel mandato, & Abb. eod. nu. 6. & Host. relatus in add. ad gloss. illam, & Anchar. in cap. cum quis, vbi & questio hæc disputatur. nu. 9. vers. Quid si ante mandatum de sent. excom. lib. 6. Probatur autem horum sententia hac potissimum ratione, quoniam mandans non tenetur, vbi mandatum sublatum est arg. §. rectè in Instit. de mand. ergo hic non tenetur, quoniam morte mandatum extinctum est, vt habetur in l. inter causas. §. 1. ff. mandati, & in cit. §. rectè vers. Item si adhuc: ad hanc rationem responderi potest, etsi mandatum soluitur, obligationem tamen durare, vt inquit iureconsultus in cit. §. 1. Vnde postremò ratio hæc redditur, mortuus excōmunicari non potest; ergo mandator hic post mortem in excōmunicationem non incidet: ad hanc rationem satis supra responsum est, vbi & mortuum excōmunicari posse conclusimus. Quare contrariam sententiam, vt hic mandator in excōmunicationem incidat, amplexatus est Tancred. & Goff. quos refert Anchar. in eod. c. cum quis. nu. 9. & Mar. Soc. Sen. in c. peruenit. nu. 48. de sent. excom. Et hoc ob eam rationem, quòd in eadem voluntate mortuus esse videtur arg. c. maiores. §. fin. de bapt. quæ ratio opinionem hæc non tuetur; nam in §. fin. de dormiente, & de amente agitur, in quibus voluntas remanet; hic verò de mortuo, cuius voluntas desinere existimatur arg. §. deinceps in auth. de nupt. & l. locatio, præcariuè, & ibi not. Bart. ff. loc. non igitur ad rem facit cit. §. fin. Hinc tertia fuit distinctio sententia, & primò Io. And. quem refert Abb. eod. vt scilicet mandator in excōmunicationem non incidat, si mandatarius ante clerici percussione mandantis mortem nouisset, aliàs autem in excōmunicationem incidat, cuius sententia probari videtur in cit. l. inter causas. §. fin. iunct. l. si præcedente. ff. eod. vbi, si mortuo mandante mandatarius id ignorans negotium gerat, nihilominus actionem mandati sibi acquirit mandatarius, non autem aliàs; id, quòd etiam habetur in cit. §. rectè in instit. eod. atque hac ratione proposita opinio non nititur; nam idcirco in illis iuribus mandatarius, qui mandantis mortem ignorabat, mandatum exequens actionem mandati acquirit, ne mandatarius iniuria damnum patiatur, vt dicitur in cit. §. rectè; at hic non iniuria damnum patitur; non enim mandatū illud valebat, neque illud exequi debebat, vt quòd delictum contineret arg. §. illud quoque in instit. de mandato; præterea, esto, mandator in excōmunicationem etiam incidere, non idcirco tamen ipse mandatarius, quòd minùs in excōmunicationem incidat, liberabitur; addo demum, si quam actionem consequeretur, in hæredem mandatoris dari debere non ergo opinio hæc tenenda. Altera demum fuit opinio quorundam, quam refert Felin. in cit. c. mulieres. §. fin. de sent. excom. vt scilicet in excōmunicationem hic incidat, vbi mandati eum non poenituit; vt non incidat verò, vbi mandati ipsum poenituit. Hæc ratio etiam mihi non quadrat; nam poenitentia delictum non tollitur quòd ad ecclesiam, quòd minùs in exteriori foro puniatur, quamuis quòd ad Deum secus sit. Quid igitur in hac re sentiendum? Ego ab opinione Inn. atq; Gloss. discedendum non censeo, quæ & sequitur quidam alius, quem refert Soc. in eod. c. peruenit nu. 48. vt scilicet in excōmunicationem hic non incidat. Et hoc ob hanc rationem, quòd ecclesia mandatum hoc, etsi obligatorium non est arg. cit. §. illud quoque tamen, ad mandati formam vt se haberet, voluit in cit. c. mulieres. §. fin. de sent. excom. at mandati natura ea est, vt mandantis morte soluat ob cit. l. inter causas. §. 1. ff. mandati, & §. rectè in instit. eod. ergo in excōmunicationem tanquam mandato dissoluto per mortem hic mandator mortuus non incidet, neque eo mandato obligabitur. Confirmatur ratio hæc, quoniam lex vnum casum tantum excepit in cit. §. rectè, quo voluit & post mortem mandatum operari, vbi scilicet mandatarius iniuria damnum pateretur mandatum executus, at hic damnum cessat, vt hoc per se patet; in excōmunicationem igitur hic non incidet. Excipitur tamen, vbi mandati eius non poenituit, & id notissimum est; nam, etsi in excōmunicationem non incidit, vt publicus tamen peccator ecclesiastica sepultura carebit; aliàs autem secus ob extranag. ad euitanda.

S V M M A.

- 1 Rationis vsum non habens irretiri censura non potest, quæ regula etiam declaratur.
- 2 Insanus furiosus in excōmunicationem non potest.
- 3 Insanus, furiosus in excōmunicationem non incidit, si clericum percutiat.

- 4 Insanus factus, qui antea contumax erat, sic affectus in insaniam incidit, an excōmunicari possit.
- 5 Impubes doli capax excōmunicari à iudice non potest.

III.

† Rationis vsum vt habeat hic, necesse quoque est, qui censura speciatim obligatur; nam, qui doli capaces non sunt, quique rationis vsum carent, constringi censura nequeunt, vt de excōmunicatione sensit Gloss. in c. fin. in verb. Pueris de sent. excom. & Abb. in c. 1. nu. 2. eod. & Soc. in c. postulasti nu. 10. de iudæ. & Iacobus de Grass. cap. 6. nu. 8. vers. Quartò lib. 4. De iust. cas. consc. & idè Marian. Soci. Senior in c. mulieres. nu. 41. vers. Septimò quo de sent. excom. & in c. relatum. nu. 4. eod. idque merito, quandoquidè, qui rationis vsum carent, manifestò constat, notissimumque est, hos nec contumaces esse, nec offendere dolo posse, vt habetur. 1. 5. q. 1. & vt tradidit Gloss. sum. ibi, & Abb. in c. 1. nu. 5. de sent. excom. † Non igitur insanus, vò furiosus, non mentecaptus excōmunicari potest, vt dixit idè Socin. eod. c. de mulieres. nu. 17. ibi. Pone enim & nu. 41. vers. Septimò; atque idcirco, si à iudice excōmunicentur, sententia non valebit, vt quæ intollerabilem errorem contineat, etiam si in ipsa expressus non sit arg. c. solet, & c. venerabilibus. §. potest quoque de sent. excom. lib. 6. & c. per tuas eod. in antiq. atque sic inquit Gemin. in c. Romana. §. in vniuersitatem. nu. 4. vers. Sed pone, quòd excōmunicetur, & Phil. Franc. eod. vers. In gloss. in verb. Irretiri, & Anchar. in cit. c. solet. nu. 3. vers. Sextò not. etenim, vbi notoriū iuris sententiæ fauet, sic eam iustam reddit, vt ab ipsa appellari non liceat arg. cap. Romana §. si aatem, & ibi notatur de appell. lib. 6. & Anchar. eod. vbi supra. Qui ergo rationis vsum non habet, hic excōmunicari minimè poterit. Hæc autem regula locum habet primò in excōmunicatione, atque in censuris, quæ à iure inferuntur; † quare insanus, qui clericum percussit, in excōmunicationem non incidit eius c. si quis suadente diabolo. 1. 7. q. 4. vt dixit Abb. in cit. c. 1. nu. 5. de sent. excom. & sequitur eum Iacob. de Grass. eod. vers. Canon. n. ille de impubere doli capace intelligi debet, vt dixit Soc. in cit. cap. 1. & DD. communiter. Non itidem stulti, amentesque; vt asseruit Syl. in verb. Excōmunicatio. 5. nu. 2. id, quòd verum est, etiam si amentes ipsos esse notissimum non sit, vt pote quoniam non diu est, ex quo in insaniam inciderunt; nam ipsa lex certa est, & scit ipsos apud se non esse arg. §. condiciones vers. Quæ enim per rerum naturam in instit. de verb. oblig. Excipitur tamen is, qui exempli gratia Titio mandauit, vt clericum percuteret; nam, si hic in insaniam incidat; ac Titius deinceps clericum percutiat, in excōmunicationem insanus hic incidet. Primùm quoniam mandatū furore adueniente non tollitur arg. l. patre furioso. ff. de ijs, qui sui, vel alien. iur. & §. præterea in instit. quibus non est permillum facere testamentū. Præterea, quoniam is in ea voluntate esse censetur, in qua erat ante furorem, vt dicitur in c. maiores. §. pen. de bapt. at antea volebat à Titio clericum percuti; ergo in excōmunicationem incidet. Nec obstat, quòd diximus de mandatore mortuo; nam, vt ibi diximus, morte mandatum tollitur, quòd non contingit ipso furore. Non etiam repugnat, si dicatur afflictionem afflicto addendam non esse arg. l. diuus. ff. de off. præf. nam in ijs ea regula locum habet, quæ post furorem commissa sunt, & vbi ab homine pœna inuritur; à proposita igitur sententia non discedemus. Item excipitur, vbi vniuersitas interdicitur, aut suspenditur; nam tunc infantes, & amentes cōprehenduntur, vt habetur in c. si sententia, & in c. fin. de sent. excom. lib. 6. Postremò excipitur impubes, qui doli capax est; nam in excom. iuris incidit, vt probatur in c. 1. & in c. fin. de sent. excom. & not. Marian. Soc. Sen. in eod. c. 1. nu. 2. cum multis seq. etenim delictum nouit arg. tot. tit. de delict. puer. Secundò proposita regula locum habet & in excōmunicationibus, & in censuris, quæ ab homine inferuntur; nam nec ab homine insanus, furiosusque; censura irretiri possunt, vt inquit Gemin. in c. Romana. §. in vniuersitatē. nu. 4. vers. Sed pone, & Anchar. eod. nu. 3. vers. Sextò not. & Phil. Franc. vers. In gloss. in verb. Irretiri, & Anchar. in eod. c. solet. nu. 3. vers. Sextò not. & Abb. in c. ab excōmunicato. nu. 9. vers. Exemplū secundū de rescript. & in cap. per tuas. nu. 1. vers. Aut continet errorem iuris, & facti de sent. excom. ac propterea, si contra fiat, sententia nulla erit, vt citati autores eisdem in locis asserunt. † Verùm quid, si quis iam contumax factus insanire ceperit, an sic affectus excōmunicari à iudice poterit? planè id non debet; tum quòd, vt à contumacia hic discedat, quam obrem excōmunicatio

sepiſimè, ac potiſſimum fertur, ſpes nulla tunc datur; tum quòd huic, ſi aliàs morte afficiendus eſſet, parcendum tunc eſſe dixit Bald. in l. furioſum. C. qui teſt. fac. poſſ. & opinionem hanc magis communiter receptam eſſe ibidem laſ. teſtatur, & ab ea neque in conſulendo, neque in iudicando diſcedendum eſſe confirmauit; excommunicari ergo hic non debet. At, ſi excommunicetur, quòd eum contumacem facimus, atque idcirco habilem materiam eſſe, in hunc excommunicationem latam valere exiſtimamus; nam furioſus abſentis loco habetur, vt dicitur in l. 2. §. furioſus. ff. de iur. codicill. abſentes verò, & inſcij excommunicari poſſunt, vt dixit Gloſſ. in c. Apoſtolicæ, vbi quoque Abb. de cler. excom. min. & in c. de manifeſta. 1. 2. q. 1. & Abb. in c. cum ſit Romana in fine de appell. à propoſita igitur regula non diſcedamus. Excipitur tamen primum, vbi ab homine, à iure uè ſententia interdicit, nec non ſuſpenſionis in vniuerſitatè fertur, vt diximus; nam tunc & ratione carentes huiuſmodi pœnis comprehenduntur arg. c. ſi ſententia, & c. ſi ciuitas, & c. ſin. de ſent. excom. lib. 8. & c. non eſt vobis de ſponſ. in antiq. non enim huiuſmodi cenſuris tanta iactura ſit, quantam facimus excommunicatione maiori conſtricti.

¶ Poſtremò excipitur impubes etiam doli capax; hic enim à iudice propter contumaciam excommunicari non poteſt, vt inquit Lappus Abbas, & quidam alij, quos refert, ac ſequitur Marian. Socin. Sen. in c. nulli. nu. 30. verſ. Octauò quæro de ſent. excom. nam, quod ipſe vim verborum præcepti iudicis intelligere non cenſetur, nec iudicarium ordinem, ob eam rem nec ad defendendum, nec ad agendum admittitur, vt habetur in c. ſin. de iud. lib. 6. nec de iure citari poteſt. Nec obſtat, ſi dicatur, tutorem ipſum petere debere, & per tutorem agere; nam pupillus ad hoc non tenetur, ſed iudex inſtante aduerſario debet dare tutorem, vel citare cognatos, agnatos uè, vel pupillum ad recipiendum tutorem, non autè ad cauſam principalem. Hæc Soc. eod.

S V M M A.

- 1 Certus eſſe debet, qui excommunicatur, cenſuræ uè alia conſtringitur.
- 2 Iudex hac ratione excommunicationem ferens. Excommunico vnum ex illis, qui tale furtum fecerunt, nihil facit, ſi illi vnum, quinam ſit, non præſcripſerit.
- 3 Certus quot modis quis eſſe dicitur, quòd excommunicatione conſtringi poſſit.

- 4 Iudex ferens ſententiam excommunicationis in non patefacientes furtum, fures uè an obliget ſemper, vt quis patefacere debeat.
- 5 Iudice ferente excommunicationem in aliquem, niſi delictum ſuum fateatur, an obligatus ſit ad patefaciendum illud.

I I I I.

¶ Certus itidem, qui excommunicatur, cenſuræ uè alia conſtringitur, neceſſariò eſſe debet; nam, cum hic cenſuræ huius materia proxima ſit, iure certus eſſe debet; alioquin cenſura lata non valet arg. l. 2. & ſeq. de ſent. quæ ſine cert. quant. etenim nec eucharistiæ ſacramentum conficitur, vbi materia panis præſcripta, ac certa non eſt, vt dixit Abb. in c. 2. in ſin. de off. ord. & Syl. in verb. Eucharistiæ. 2. nu. 7. & nu. 8. & nos in Tab. de eucharistiæ cap. 19. num. 6. nec contractus emptionis, venditionisq; valet, vbi res, quæ alienatur, certa non eſt arg. l. in venditionibus. ff. de contrahend. empt. idq; iure optimo; nam excommunicatio accidens quoddam eſt, & qualitas; accidens verò actu eſſe non poteſt, niſi in ſubiecto certo ſit, vt Philoſophi communiter concludunt, & arg. l. 1. & 2. ff. de uſufruct. & in Inſtit. eod. in prin. certus igitur, qui cenſura irretitur, eſſe debet. ¶ Verùm quid, ſi iudex hac ratione ſententiam ferat Excommunico vnum ex illis, qui tale furtum fecerunt, non præſcripto, quiſnam vnus ille ſit, an excommunicatio hæc valebit? Gloſſ. in c. ſi is, qui præſt. in ſin. 1. 1. q. 3. omnes excommunicatos eſſe ſenſit, eandem opinionem ſecutus eſt. Hoſt. quem refert Abb. in c. 2. de off. ord. vbi quæſtio hæc in primis diſputatur, & Marian. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 22. verſ. Vigefimo tertio quæro de ſent. excom. Probatur autem ſententia hæc per Glo. in eod. c. ſi is, qui, primò hac ratione, quoniam excommunicatio generatim ferri poteſt arg. c. 2. de off. ord. ergo & hæc ſic lata valebit; quoniam generaliter promulgata eſt: hac ratione ſententia Glo. non probatur; quoniam excommunicatio hæc generatim lata non eſt; nam, vbi generaliter fertur, de omnibus æquè dicitur arg. Clem. eos de ſepult. & c. ſi quis ſuadente diabolo. 1. 7. q. 4. genus enim æquè de omnibus ſpecièbus dicitur, vt logicæ facultatis magiſtri docent; at oratio hæc Excommunico vnum ex ijs, qui tale furtum fecerunt, de vno tantùm, eodemq; incerto dicitur, vt hoc per ſe patet; non igitur ratio hæc Gloſſæ quicquam facit. Secundo loco ſic argumentatur Hoſt. c. excommunicatio hæc ab eo lata eſt, quem

eſt, quem conſtat excommunicationem ferre voluiſſe; ergo excommunicatio valere debet; non enim Deus, eiusq; eccleſia verborum rationem habet, modò de intentione ſententiam præferentis conſtet arg. c. in ijs de verb. ſig. & c. humanæ aures. 2. 2. q. 5. Hæc itidem ratio propoſitam ſententiam non tuerur; nam locū ipſa tunc habet, vbi aliàs de re, qua de agitur, conſtat, vt probatur in cit. c. in ijs, vbi archiepiscopus ſententiam ferens non dixit talem partem condemnò, ſed hac ratione pronuntiauit Ita itatuo, & præcipio; ex quibus tamen verbis apparebat, quid conſtituiſſet: cuius contrarium in re noſtra eſt; quem enim ex illis excommunicauerit, non conſtat; verborum igitur ratio tunc non habetur, vbi res nota eſt, de qua agitur arg. l. certum. ff. ſi cert. pet. & l. quæ extrinſecus, & bi DD. not. ff. de verb. oblig. Tertio pro hac ſententia citatur l. qui duos. ff. de reb. dub. vbi duobus filijs impuberibus inſtitutis hæredibus, ſi ſupremo eorum quis ſubſtitutus ſit, & ambo impubes ſimul perierint, ac propterea, quinã ſupremus perierit, ignoretur, ſubſtitutus datus vtriuſque impuberis hæres eſt; ergo idem hic dicemus. Atqui neq; hoc iure opinio propoſita nititur. Primò, quoniam ſupremo morienti ſubſtitutus erat, & ſupremus vterque periit, atque idcirco vtrique ſuccedit; quia verba eam vim habent: quod in caſu noſtro contingere non poteſt; ex quo enim vnum excommunicauit, ad vniuerſos excommunicatio pertinere non poteſt arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præſumpt. Præterea veriſimile eſt, ſi teſtator id cogitaſſet, ita ſtatuturum fuiſſe, quippe qui ad bona vtriuſque filij hunc ſubſtitutum venire voluerit, vt probatur in cit. l. qui duos; ergo, periit, atque ſi vtrique ſupremo morienti ſubſtitutus datus eſſet, idem ſubſtitutus vtriuſque hæres eſſe debet; vbi enim quis conſtitutus quidpiam fuiſſet, ſi id cogitaſſet, perinde habetur, atque ſi illud conſtituiſſet, vt dixit Gloſſ. communiter recepta in l. tale pactum. §. ſin. ff. de pact. & quamuis id non expreſſerit, mirandum id non eſt; non enim huiuſmodi infelix caſus, præſertim in filios expectandus videbatur arg. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. oblig. Accedit, quòd teſtator in eo caſu ſubſtituit, qui ſepius contingere ſolet, vt ſcilicet alter poſt alterum moriatur; ergo & in altero caſu minùs frequentiori eum ſubſtituiſſe exiſtimandum eſt; voluntas enim teſtatoris pro lege habetur §. diſponat in auth. de nupt. & l. 1. C. de ſacrosanctis eccleſijs & l. in conditionibus. ff. de cond. & demonſtr. at, vbi lex frequentioris uſus gratia de caſu aliquo quidpiam decernit, de caſu in ead. materia minùs frequenti idem decreuiſſe exiſtimatur, vt aſſeruit Gloſſ. in Clem. 1. in verb. Præſidentes de reſcript. & laſ. in l. 1. leſt. 1. nu. 27. C. de ſacrosanct. eccl. mirandum igitur nõ eſt, ſi vtrique impuberi ſubſtitutus hæres fuerit, ex quo & verba id ſuadebāt, & voluntas ipſius teſtatoris aderat: quæ vtraque hic deſiderantur. Nam primò in vnum pœnam hanc intulit, ergo ea non omnes afficientur; non enim vno omnes comprehenduntur; ac propterea, ſicut verbum illud Vnum omnibus non conuenit, ita nec eiufdem diſpoſitio argum. l. 1. §. toties. ff. de damn. inſect. etenim ſicut, qui omne dicit, nihil excludit arg. l. Iulianus. ff. de leg. 1. & c. ſi Romanorum diſt. 19. ita, qui vnum dicit, non omnes comprehendit, ſed vno comprehenſo reliquos vniuerſos excludit arg. cit. l. cum prætor. ff. de iud. verba igitur non conueniunt. Repugnat etiam voluntas iudicis, qui excommunicationem tulit; nam in vnum excommunicationem tantùm promulgauit; & ex quo vnum nominauit, & vnum excommunicare voluiſſe creditur; nemo enim loqui exiſtimatur, quod non vult arg. l. Labeo. ff. de ſuppl. leg. non igitur opinio hæc probatur per cit. l. qui duos. Quare, cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam ſententiam, vt nemo excommunicatus ſit, atque idcirco ſententia lata non valeat, amplexata eſt Gloſſ. in cit. c. 2. in verb. Remouere de off. ord. eandem ſecuti ſunt Abb. ibidem nu. 14. & Goff. ab eod. relatus, & Bald. eod. nu. 5. & laſ. in l. nominatim. nu. 17. ff. de lib. & poſth. & non nulli alij, quos refert Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus nu. 23. de ſent. excom. cõis deniq; ſententia hæc eſt. Quæ probatur primò hac ratione, quoniam ſententia hæc incerta eſt; vt, quæ de re incerta lata ſit; ergo non valet, ob ea, quæ ſupra diximus; non enim magis hunc, quàm illum excõicare indicem voluiſſe apparet; atq; idcirco non hunc magis, quàm illum excõicatum dicere poſſumus. Secundo loco probatur per l. 3. §. ſi duobus. ff. de adimend. leg. vbi legatum duobus Titijs relictum, ſi vni adimatur, neutri ademptum eſſe dicitur, ſi, cui ademptum ſit, nõ apparet; ſicuti e contrario, ſi Titio legatum ſit, & duo Titij ſint, neutri legatum debetur; ſi, de quo teſtator ſenſerit, non apparet; ex quibus conſtat incertam diſpoſitionem, vel in adimendo, vel in dando ſit, nullã eſſe; ergo idem in caſu noſtro de excommunicatione ſentiemus; eadem enim incertitudo in vtroq; caſu eſt; ergo idem ſtatui in vtroque debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. hinc &, qui plures filios habet, ſi hac ratione exhæredationem concipiat Filius meus ex hæres eſto, exhæredatio nulla eſt; ſi, de quo filio ſenſerit minimè conſtet, vt habetur in

cur in l. 2. & ibi not. DD. ff. de lib. & posth. atque sic dixit Bald. in cit. cap. 2. nu. 5. de off. ord. ab hac igitur sententia, quam uti verissimam ego etiam amplector, discedendum esse non censeo, ut scilicet hac ratione lata excommunicatio non obliget. Non omnes quidem; quoniam iudex id noluit, & voluntatem ad censuram ferendam in iudice postulari asseruimus antea cap. 2. §. 3. Non vnum; quoniam, quinam sit, ignoratur. Quæ sententia locum habet non solum in foro fori, & in foro exteriori, ut dixit Marian. Socin. Senior in c. perpendimus nu. 225. de sent. excom. verum etiam, & apud Deum, & in foro poli, quod negavit Soc. eod. tum quod rationes prædictæ in utroque foro locum sibi vindicant; tum quod, & qui decem hostias præsentibus habens vnâ tantum consecrare vult, nullam consecrat, nisi, quam consecrare velit, præscribat, ut dixit Syl. in verb. Eucharistia. 2. nu. 7. & nu. 8. locum tamen habebit opinio Socin. vbi ex illis pluribus vnus tantum furtum fecit; nam, ex quo formæ verba illi solum conueniunt, iure excommunicatus ille quoque vnus erit; cessat enim incertitudo in hoc casu; quamuis nos id ignoremus, & facit l. 2. ff. de lib. & posth. Postremò locum habet eadem sententia & in suspensione, atque interdictione; eadem enim rationes & in his locum habent. Excipitur autem, vbi de illo vno ratione alia apparet, quisnam esset; nam, quod tunc rationes propositæ cessant; ergo & dispositio arg. c. cum cessante de appell. & l. 2. ff. de lib. & posth. ¶ Certus igitur esse debet, qui excommunicatur, censuræ alia constringitur: id quod duobus modis, quatenus ad rem nostram pertinet, fieri potest. Primò quò ad nos, vbi scilicet, qui excommunicatur, proprio nomine nominamus, ut exempli gratia si dicatur Excommunico Socratem; hic enim nominatim excommunicatus est, ac propterea certus arg. l. 1. ff. de lib. & posth. & §. nominatim in instit. de exhered. lib. Item & certus dicitur, quem ijs adiectis conditionibus in excommunicationis sententia nominamus, quibus quasi proprio nomine nominatum cognoscimus, ut si dicatur excommunico filium Socratis, qui Socrates vnicum filium habet, vel Masiolum ex Barbiano, qui vnus Barbiani sic dicitur; nam, quò ad vnum tantum referri sententia in utroque casu potest, ob eam rem perinde habetur, atque si nominatim excommunicatus vterque sit arg. l. 2. & 3. vbi Bart. Iaf. ac DD. not. ff. de lib. & posth. & cit. §. nominatim, & ut sensit Gloss. in c. constitutione in verb. Nominatim de sent. excom. lib. 6. quam sequitur Iaf. in cit. l. 1. ff. de lib. & posth. & Gloss. in cap. cum & plantare §. excommunicatos in verb. Nominatim, & Inn. ibidem de priuil. & idem Inn. in c. in Lateranensi, quem DD. sequuntur de præb. Et quod dicimus de vno, idem sentimus, si plures, aut vniuersitas, aut collegium, aut ciuitas censura obligentur, ut scilicet nominatim censura constricta hæc dicantur, ac propterea certa quò ad nos sint, vbi propositis rationibus in sententia censuræ nominata sunt, ut tradidit Inn. in cit. c. in Lateranensi de præbend. Secundo loco certus dicitur quò ad naturam, qui certus deinceps redditur, quamuis tunc certus non sit: quod contingit primò in censuris, quæ à iure feruntur; nam, quòd leges generaliter feruntur; quòdque in posterum consulunt arg. c. 1. & cap. fin. de constit. & l. 3. & l. leges, & constitutiones, & l. leges sacratissime. C. de leg. ob eam rem, quem certum puniant, tunc non habent, vbi feruntur, cum offensio adhuc facta non sit; quamuis deinceps facta offensione offendens certus reddatur. Postremò id contingit etiam, vbi ab homine per sententias generales pro futuris culpis censuræ promulgantur; nam, etsi certi non sunt, qui ipsis obligandi sint, certi tamen redduntur facta offensione. Hac etenim ratione & iudices censuras ferre non nunquam possunt, ut probatur in c. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. Item episcopi excoicationes contra nõ patefacientes furem, furtumque; ferre solent, ut dixit Abb. in c. qui cum fure. n. 5. de furt. & Bald. in c. præterea. 2. nu. 18. de appell. & Gloss. in l. ciuile est. C. de furt. quamuis Bart. ibi contrarium sentiat de fure, ut scilicet quis patefacere illum non cogatur. Demum & Rot. per generalem sententiam obligari excommunicatione incertam personam certam tamen reddendam, ut pore, qui hoc, illud fecerit, excoicatus sit, Rot. inquam, tradidit decis. 29. de dol. & contum. in nou. quod & consuetudine obseruari etiam videmus. Et quamuis, qui aut legem, aut sententiam generale offendunt, qui nam sint, à nobis ignorentur, nihilominus obligantur; natura enim certi sunt, qui nam sint, & quæ per rerum naturam certa sunt, non morantur obligationem, licet apud nos incerta sint, ut dixit Imper. in §. conditiones in instit. de verb. oblig. certus igitur & hac ratione is dicitur, qui, vbi censura fertur, nulla ratione certus est, sed deinceps, vel natura saltem certus redditur. ¶ Atqui, quòd diximus proximè excommunicationem per huiusmodi generales sententias à iudice ferri posse; an, si iudex sic sententiam ferat Qui sciens quem detinere bona Titij, vel furtum comissum esse, nisi intra decem dies hoc patefecerit, statim excommunicatus sit, an, inquã, huic præcepto parere quis semper debet? &, qui non paruerit, in excoicatione incidet? planè

planè pro regula habendum est & præceptum hoc tenere, atque idcirco ei non parentem in excommunicationem incidere; iustum enim præceptum est arg. l. congruit. ff. de off. præf. atque ita sensit Nauar. in Man. cap. 18. nu. 40. & cap. 25. num. 46. vers. Septimò peccat. Quæ tamen locum non habet, primò vbi peccatum occultum est, & peccator se correxit, per fraternamue correctionem se correcturum existimatur; nam, ex quo iudex vult, ut denuntiatio fiat, fraterna correctio de Christi domini mandato denuntiationem antecedere debet, nec ab inferiore iudice tolli potest arg. c. cum inferior. de maior. & obed. & c. inferior. dist. 21. Item locum non habet, vbi quis delictum probare non potest, ut dixit Nauar. in Man. in cit. cap. 25. num. 46. & cap. 18. num. 61. arg. c. placuit. 2. q. 4. & 2. q. 3. Tertio, vbi à talibus quem delictum commississe audiuit, quibus fides adhibenda non est. Quarto, vbi alius illud delictum denuntiasset; nam, ex quo iudex certus factus est, certior fieri non potest, ut in c. eum, qui de reg. iur. lib. 6. & l. 1. in fin. ff. de act. empt. Quintò, vbi nouit eum, qui rem furto sublatam detinet, ipsum pro compensatione eius, quod ipsi debebatur, eam detinere; quandoquidem quanti ea res est, tantum ipsi, vel plus à domino rei debebatur. Postremò, vbi per confessionem id nouisset, quoniam scilicet pœnitentiæ sacramentum ei administratur; confessionis enim sigillo impeditur, quò minus hoc patefaciat, ut asseruimus in tab. nostr. de pœnit. cap. 5. nu. 3. Id quod etiam fit, vbi in ea re quid faciendum esset, eam rem detinens ipsum consulisset, ut asseruit idem Nauar. in cit. c. 25. num. 46. & eod. cap. 18. nu. 40. his igitur exceptis casibus, alias ad patefaciendum delictum tenetur, alioquin in excommunicationem incidit. ¶ Verum quid, si eadem pœna proposita iubeat iudex reo, ut fateatur, an delictum quodpiam commiserit, an in pœnam incidet, si id non fatetur, vbi delictum re vera commisit? breuiter concludendum est, ne se infamet, eo præcepto non obligari, ut dixit Nauar. in Man. c. 18. nu. 41. & in c. inter verba concl. 6. nu. 15. vers. Vndecimum. 11. q. 3. Excipitur tñ, vbi ordine iuris seruato interrogatus est, quod his tribus concurrentibus efficitur; primò, quoniã à suo iudice interrogatur; deinde, quoniam de delicto saltem semiplenè probato interrogatur; postremò, quoniã semiplenè probatum delictum esse certior reus factus est, atque ita asseruit Nauar. in cit. cap. inter verba ead. concl. 6. nu. 20. & in cap. humanæ aures 22. q. 5. nu. 10. & in Man. cap. 25. nu. 36. & cap. 18. nu. 57. vbi de communi doctorum sententia testatur: hæc igitur tria vbi aduerint, tunc ad delictum cõtra se patefaciendum quis obligatur. Certus igitur altero ex his modis esse debet, qui excommunicatur, censuræ alia irretitur,

S V M M A.

- 1 Christianus excommunicari, aliaue censura irretiri ipsemet tantum potest.
- 2 Baptizatus qui non est, ab homine excommunicari, in censurasue iuris incidere nequit.

- 3 Iudeus clericum percutiendo in excommunicationem non incidit.
- 4 Baptizatus qui non est, indirectò excommunicari potest.

V.

¶ Christianus etiam esse debet, qui excommunicatur, censuræ alia constringitur; nam his pœnis spiritualium vsu quis priuatur, quorum participes efficitur baptismi susceptione, ut probauimus in comment. nostr. de bapt. cap. 9. nu. 5. & c. 12. eod. ergo, qui Christi fidem baptismi susceptione professi non sunt, nec in ecclesiam recepti, atque idcirco nec eius spiritualium participes effecti, nec eiusdem spiritualium vsu his censuris priuari poterunt; non enim, quod quis non habet, illud ei adimi potest arg. c. ad dissoluendū, & ibi Abb. de despons. impub. & l. manumissiones. ff. de iust. & iur. & l. decem, vbi Iaf. ac DD. not. ff. de verb. oblig. Christianus ergo esse debet, id est baptismo initiatus, ut dixit Marian. Socin. Sen. in cap. mulieres, num. 26. de sent. excom. qui excommunicatur, censuræ alia constringitur; etenim, qui foris sunt, nihil ad nos, ut inquit Apost. relatus in c. multi. 2. q. 1. & in cap. gaudemus de diuort. & sensit Felin. in cap. 1. nu. 45. vers. Fallit quintò regula de constit. ¶ Non igitur Iudæi, non Turcæ, non alijue, qui baptismi initiati non sunt, excommunicari propriè à iudice possunt, ut tradidit Abb. in c. ab excommunicato. nu. 9. vers. Exemplum secundi de refeript. & in c. relatum vers. Not. prim. vbi quoque Felin. de sent. excom. & Gemin. in c. Romana. §. in vniuersitatem. nu. 10. vers. Item baptizatam, & Anchar. num. 7. vers. Item baptizatum, & Philip. Franc. in vers. In Gloss. de sent. excom. lib. 6. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. num. 7. & Tab. eod. 4. num. 1. & Marquard. de Susann. in tract. de iudæ. & alijs infidel. cap. 8. nu. 2. in 2. par. prin. & Couar. in c. alma pars. 1. in principio nu. 1. vbi pluribus hanc rem egit de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. mulieres.

nu. 26. cum seq. vers. Quintò quæro de sent. excom. & in c. relatum. nu. 4. eod. & Nauar. de iobelo notab. 3. i. num. 48. vers. An autem, ibi quartò, vbi communiter opinionem hanc receptam esse testatur, & in c. ita quorundam notab. 8. num. 4. & num. 7. de iudæ. & in Man. cap. 27. nu. 13. paulò post principium, & nouissimè Iacobus de Grass. cap. 6. num. 9. vers. Quartò lib. 4. Decif. cal. consc. & probatur in c. omnis Christianus. 1. i. q. 3. & in c. aadiuinus. §. sin autem vers. Sicut autem. 24. q. 1. non est igitur, quòd hac de re dubitemus. Non etiam in excommunicationes iuris ob easdem rationes isdem incidunt; † quare iudæus, qui in clericum violentas manus in- fert, in excommunicationem non incidit, vt probatur in cap. postulasti de iudæ. ibi enim Rom. Pont. iudici mandat, vt censura ecclesiastica proposita Christianis prohibeat, quò minus cum iudæo commercia exercent, qui clericum offenderat, nisi clerico offenso iudæus ille satisfecerit; ergo in excommunicationem iudæus ille non incidit; nam, si in excommunicationem incidisset, nulla erat causa, quamobrem césura proposita id Christianis prohiberetur, ex quo iam vetiti essent ob excommunicationem ipsius iudæi, si in excommunicationem incidisset arg. cap. excommunicatos, & c. seq. 1. i. q. 3. iudæus igitur clericum percuciens in excommunicationem non incidit, vt asseruit Marian. Socin. Senior in c. peruenit. nu. 28. cum seq. vers. Septimò principaliter de sent. excom. sicut etiam id sensit Archid. in c. si quis suadente diabolo. nu. 8. 17. q. 4. & Marquard. eod. cap. 8. nu. 5. non baptizatus ergo excommunicari minùs potest, non etiam si Catechumenus sit, id est ad Christianam fidem, baptismumq; venire velit, vt dixit Nauar. in eod. tract. de iobelo notab. 3. i. nu. 48. vers. Quartò, & in Man. c. 27. nu. 13. & Iacob. de Grass. eod. cap. 6. nu. 10. vers. Nonò lib. 4. Decif. suarum; nam & in hoc eodem rationes locum habent, ac propterea idem statui & de ipso debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Et, que diximus de excommunicatione, eadem de suspensione, atque de interdico ob easdem rationes dicta esse volumus; ac planè de suspensione non est, quòd dubitemus; nam per ipsam, ne diuina ecclesiæ ex officio administrètur, quis vetatur arg. c. 1. in fin. de excep. lib. 6. & c. 1. de sent. excom. in fin. eod. lib. hæc verò, qui baptizati non sunt, minùs posse notissimum est arg. tot. tit. de presbyt. non bapt. min. ergo per suspensionem eius potestatis, quã quis non habet, vsu privari non potest, sicuti neque diuinis per interdictum, quorum baptismi susceptio. ne particeps efficiuntur, vt antea diximus; propriè igitur iudæi, ac reliqui omnes, qui Christiani baptismo effecti non sunt, nec excommunicari, nec censuris alijs irretiri queunt. † At quid ecclesia faciet, si ob aliquam causam Christianorum commertio iudæum vti nolit; planè excommunicationis pœna proposita ipso iure in Christianos, qui eius iudæi communionem vtuntur, id faciet; id est per generalem sententiam excommunicabit Christianos, qui eius iudæi communionem, ac commercium non vitant; sic enim ecclesia Christianorum communionem iudæos priuat, & hac ratione ipsos quodammodo excommunicat, vt probatur in cit. c. postulasti, & ibi not. Gloss. & Abb. & in c. iudæos de iudæ. & in c. post miserabilem, & in c. quanto, & ibi quoq; Gloss. & Abb. de vsur. & in Clem. 1. vbi quoque Gloss. de test. & vt tradidit Gloss. in c. quanto in verb. Quodammodo de priuil. & in c. multi in verb. Iudicare. 2. q. 1. & Marquard. de Sufann. eod. vbi supra nu. 2. & Marian. Socin. Senior in c. mulieres. nu. 27. ibi licet indirectè de sent. excom. quare iudæos, ac reliquos, qui baptismum non susceperunt, indirectè ea ratione excommunicari posse citati auctores eisdem in locis asseruerunt.

S V M M A .

- 1 *Alius esse debet, qui excommunicatur, & alius, qui excommunicat.*
- 2 *Se ipsum excommunicare quis non potest.*
- 3 *Mandante superiore alicui prælato, vt excommunicet omnes beneficium habentes, qui procuratorem suam non soluerunt, ipse mandatarie se ipsum excommunicare non potest, quamuis nec ipse soluerit.*
- 4 *Subditus esse debet, qui excommunicatur, ei, à quo excommunicatur.*
- 5 *Priuegium habens, ne possit excommunicatione in eum lata non*

- obligatur; quæ regula etiam declaratur.*
- 6 *Priuegium habens, ne possit ab aliquo excommunicari, non obligatur excommunicatione ab eo lata; quamuis iudex ille priuegium ignoret.*
- 7 *Priuegio adempto ei, qui ob illud excommunicari non poterat, si excommunicatur, excommunicatio valet; quamuis priuegium reuocatum ignoret.*
- 8 *Papa neque ab homine, neque à iure excommunicari potest.*
- 9 *Papa, si hæreticus sit, an in excommunicationem*

- tionem iuris incidat, quæ in hæreticos lata est.*
- 10 *Cardinales & ab homine excommunicari possunt, & in excommunicationes iuris incidunt; quæ regula etiam declaratur.*
- 11 *Episcopi ab homine excommunicari possunt,*

& in excommunicationes iuris incidunt; quæ regula etiam declaratur.
 12 *Episcopi, & alij superiores in interdico, atque in suspensionem non incidunt, nisi speciatim eorum mentio non fiat; quod dictum etiam declaratur.*

VI.

1 **S** † Alius quoque esse debet, qui censuram fert, ab eo, in quem censura fertur; † nemo enim
 2 se ipsum excommunicare, censuram alia irretire potest, vt asseruimus supra cap. 2. §. 8.
 3 † Quare, si superior mandet alicui Prælato, vt excommunicet omnes beneficium habentes, qui non soluerunt procuratorem suam; ipse, qui mandatum hoc habet, se ipsum excommunicare non potest, quamuis nec ipse procuratorem soluerit, vt inquit Anchar. & Cald. quos refert, ac sequitur Marian. Socin. Sen. in c. à nobis. 1. nu. 69. vers. Sed circa prædicta; esset enim hoc iurisdictionem in se exercere, quod non potest, vt abundè id probauimus in eod. §. 8. atqui, quoniam & ibi rem hanc pluribus egimus; ideo ad alia veniamus. † Subditus itidem, qui excommunicatur, censuram alia irretitur, ei esse debet; à quo excommunicatione, censuram afficitur, vt habetur in cit. c. à nobis 1. & ibi communiter not. de sent. excom. & vt asseruit Mar. Soc. Sen. in c. mulieres. num. 28. vers. Sextò quæro eod. & Gabriel. Biel. dist. 18. q. 2. art. 2. concl. 3. prope fin. lib. 4. & nos eodem c. 2. §. 1. † Non modò igitur exteri excommunicari non possunt, sed neque sui territorij homines, si priuegium habent, ne à suo ordinario excommunicari queant, à suaue iurisdictione exempti sint, vt probatur in c. cum ad quorundam de excess. prælari. & in c. 1. & in c. ne aliqui de priuil. lib. 6. & in c. 1. de verb. sign. eod. lib. Et hæc regula locum habet, vel per sententiam, vel per constitutionem censura feratur. † Item locum habet, vel iudex, qui censuram fert, exemptionem, priuegiumue ignoret; nam priuegium vires sumit statim, atq; de eo certior factus is est, cui est condonatum; esto, illud is ignoret, in cuius præiudiciu est concessum, vt habetur in c. 1. in vers. Ex parte verò, & in alijs locis eius cap. de concess. præb. lib. 6. & ibi not. Gemin. in vers. Dicebat Abbas nu. 4. vers. Nota, quòd priuegium, & Anchar. eod. nu. 4. vers. Quartò not. in verb. Nec aliàs, & Philip. Franc. in verb. Dicebat, ibi In Gloss. in verb. Priuelegijs, & Ioan. And. nu. 6. vers. Non tamen propter hoc in nouell. & communiter DD. vt de hoc testatur Marian. Socin. Sen. in c. mulieres. nu. 3. 2. vers. Item quæro circa prædicta de sent. excom. & facit l. qui abienti. ff. de acquir. poss. non igitur ignorantia Prælati facit, quò minùs priuegium suum effectum operetur arg. cap. cum dilectus de relig. dom. idq; iure meritò; nam ad priuegium hoc concedendum scientiã ipsius Prælati non requiritur, in cuius præiudiciu conceditur. Quare, si exemptus de nouo aliquis sit, & ordinarius eius hoc ignorans ipsum excommunicet, excommunicatione non obligabitur, nec excommunicatio valet, vt habetur in eod. cap. 1. in verb. Ex parte verò, & ibi communiter not. de concess. præb. lib. 6. & hoc locum habet vel eum prius citauerit, ipse verò non comparuerit, nec priuegium suum allegauerit, vt not. Ioan. And. in eod. cap. 1. nu. 8. vers. Intentio in nouell. & Marian. Socin. Senior in eod. cap. mulieres. nu. 3. 2. Nec repugnat l. si quis ex aliena. ff. de iud. & c. si duobus de appell. nam ea iure in alijs casibus locum habent; non autem, vbi per priuegium quis exemptus est ab ordinarij iurisdictione. Non obstat etiam, quod diximus supra cap. 2. §. 1. 2. in fine; nam qui priuegium habet, allegare eum debet, ne pro excommunicato habeatur. Esto igitur, iudex quem exemptum à sua iurisdictione ignoret, tamen excommunicatio lata in eum non valet; † sicut è contrario lata censura in eum valet, cui priuegium hoc ademptum est; quamuis ipse id ignoret, vt dixit Gemin. in eod. c. 1. in vers. Ex parte verò nu. 10. ibi sed quid, si excommunicatio fertur de concess. præbend. & Inn. & Marian. Socin. Senior, qui eum refert in cit. cap. mulieres. nu. 3. 5. vers. Sed quæro, modò iudex ipse certior factus de hac ademptione sit; etenim & absens, & ignorans quis excommunicari potest, vt not. Gloss. 2. in cap. pen. de cler. excom. min. & contrarium idem est iudiciu arg. cap. hospitium distin. 3. 2. Excommunicatus tamen hic contra censuram faciens in pœnam non incidit, ex quo eius inscius est argum. cap. Apostolica de cler. excom. min. atque sic DD. not. in cit. c. 1. de concess. præb. Subditus ergo esse debet, qui excommunicatur; vt, vnde digressi sumus, eò reuertamur. † Quare Rom. Pont. quòd nemini subest, ob eam rem nec ab homine, nec à iure irretiri censura poterit. Non ab homine, quoniam non modò ipse alterius subditus non est, sed contra potius vniuersi subiecti ei sunt, vt habetur in c. sancta per mundum. 9. q. 3. & in cap. nemo iudicabit cum multis seq. & in cap. fin. ead. q. & in extrauag.

extrauag. vnâ sanctam de maior. & obed. Non à iure; quoniam ipsi iuri Summus Pont. præest arg. cap. proposuit de concess. præb. & faciunt, quæ dixit Maiol. de irregul. cap. 7. nu. 8. vel. Superest lib. 2. & Bal. quem refert, ac sequitur Viuius in Syl. com. opin. opin. 359. cum. 42. & opin. 724. nu. 4. vers. Bene tamen, & Burgal. de irregul. part. 6. c. quo modo sciamus aliquem excom. q. 21. Neque igitur ab homine, neque à iure irretiri censura Rom. Pont. potest, atque sic tenet Syl. in verb. Calus. 1. vers. Quadragesimus nonus, & in verb. Confessor. 1. num. 2. vers. Secundò queritur. † At quid si Pont. Max. in hæresim incidat, an in excommunicationes contra hæreticos latis incidet? planè concludendum est, nec tunc in excommunicationem incidere, vt asseruit Nauar. in cap. nouit notab. 3. nu. 78. & nu. 142. de iud. & in Man. cap. 27. nu. 13. cum quòd excommunicationes illæ à iure late sunt, cui iuri Pont. Max. præest, vt proximè diximus; tum quòd potestate, quam habet, ipso iure non priuatur, statim atque in hæresim incidit; nam ea potestas non charitate, fideq; nititur, vt inquitur Iacob. Almayn. & Thom. à Vio, quos refert, ac sequitur Nauar. in cit. cap. nouit. num. 78. notab. 3. Excipitur tamen, vbi permax in contumacia perseverat, vt pote quia bis admonitus discedere ab hæresi noluit; nam, quòd tunc ea potestate priuatur, ob eam rem ea priuatus & in excommunicationem iuris incidit, & ab homine excommunicari poterit arg. c. Nunc autem iunct. Gloss. 1. vers. Item queritur dist. 21. & cap. si Papa iunct. Gloss. dist. 40. & vt tradidit Nauar. eod. cap. nouit. num. 78. notab. 3. & Syl. in verb. Calus. 1. vers. Quadragesimus octauus; Pont. Max. igitur nec ab homine, nec à iure excommunicari, censuræ alia irretiri potest, nisi ea potestate priuatus sit, qua ob hæresim priuari potest, si in ea contumax perseveret ob infra supra citata. Sub iurisdictione eius ergo, qui excommunicat, censuram aliam fert, esse debet, qui excommunicatur, censuram alia contrahitur. † Verùm, quid de Cardinalibus, an & ipsi excommunicari, censuram alia irretiri possunt? in quæstione hac, vt ipsam ordinatim absoluamus, asserimus primùm ab homine Cardinales excommunicari posse. Primò, quia & ipsi superiorem Romanum Pont. habent, sub cuius iurisdictione sunt arg. cap. cuncta per mundum. 9. q. 3. & extrauag. vnâ sanctam de maior. & obed. ergo & à Romano Pont. si excommunicatione obligentur, ea obligati erunt. Probatur etiam sententia hæc per cap. vn. de schismat. lib. 6. & per extrauag. dudum eod. & per Clem. 2. §. ceterum de elect. in quibus iuribus Cardinales excommunicari, interdici, suspendiq; posse conspiciuntur; in duobus enim prioribus iuribus Cardinales quosdam excommunicatos fuisse significatur; in cit. §. ceterum de elect. ne Cardinales excommunicati, suspensi, interdicti à Romani Pont. electione expellantur, statuitur; ergo & Cardinales censuris affici ab homine queunt. Quòd ad ius autem, an scilicet in excommunicationes, censurasq; alias iuris Cardinales incidant, idem sentimus, vt ipsis obligentur, modò ius illud ab eo latum sit, cuius iurisdictioni subiecti sunt, sicut enim, vbi per sententiam censura fertur, iurisdictione postulatur, ita eadem iurisdictione requiritur, vbi per legem, ac constitutionem promulgatur, vt id quoque supra probauimus. Quare, quòd constitutionibus Romanorum Pont. omnes subiecti sunt, vt dicitur in c. 1. vbi Abb. Felin. ac DD. not. de constit. & cap. fin. eod. ergo & ipsi Cardinales subiecti erunt; atque in excommunicationes, in suspensiones, aliamq; censuram, quæ ab ipsis feruntur, incident, si ipsis non obtemperauerint. Et facit pro hac sententia, quoniam Doctores communiter concludunt, vt testatur Nauar. in comment. de dat. & promiss. notab. 4. vers. Sextò noto; ibi tertio facit, Cardinales his canonum statutis, quamuis ipsorum speciatim mentio non fiat, obligari, qui habentur in c. in nomine domini dist. 23. & in c. si quis pecunia dist. 79. & in c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & in cap. omnis de pœnit. & in cap. felix de pœnit. lib. 6. & in Clem. si quis suadente eod. ergo & alijs iuribus obligabuntur; & si ab eisdem censuræ ferantur, eisdem ipsi Cardinales contrahentur; non enim in alijs ratio contrarium suadet; ergo idem & de alijs sentire debemus arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Confirmatur sententia hæc, quoniam lex generalis generaliter intelligi debet; etiã si ratio suadeat magis hunc, quam illum ea comprehendere, vt probatur optimè in l. 1. §. quod autem. ff. de aleator. & sequitur rationem hanc Dec. quem refert Nauar. in eod. comment. de dat. & promiss. cit. vers. Tertio facit; ergo communis iuris constitutionibus, quæ generales sunt, quamuis alij magis, quam Cardinales comprehendi videantur, tamen & ipsi comprehenduntur: ac merito; generalis enim lex se habet, sicut genus, quod eque de singulis speciebus dicitur; quamuis species hæc altera specie dignior fiet; ergo idem & in casu nostro; alioquin lex generaliter loquens generalis non esset, & vbi lex non distinguit, nos distinguemus contra l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & cit. l. 1. §. quod autem de aleator. Postremò ad hanc rem facit; quòd, vbi legislator sua generali lege

com-

comprehendi, quem noluit, eum exceptit, vt habetur in c. inquisitores de hæret. lib. 6. & in c. ne aliqui vers. Illis, per quæ de priuileg. eod. lib. 6. & in c. quia periculosum de sent. excom. eod. lib. 6. & in re nostra in extrauag. execrabilis de præb. ergo, vbi Cardinales excepti non sunt, iure communi contrahentur, eiusdemq; pœnis obligabuntur; exceptio enim regulam contrariam esse significat arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. iure communi ergo, eiusdemq; censuris, & Cardinales comprehenduntur. Contra quam tamen sententiam facere videtur primò cit. c. vn. de schismat. vbi, quoniam Rom. Pont. voluit, vt Cardinales in pœnas ibi latis offendendo incidere, ipsos expressit in vers. Etiam si foret sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales. Facit quoque cap. 1. apud Trid. Synod. de reform. sess. 25. vbi speciatim etiam Cardinales nominantur. Verùm à Contraria sententia discedendum non est ob ea, quæ diximus. Nec obstant proximè citata, & primò cap. vn. de schismat. nam non idcirco Cardinalium mentionem Rom. Pont. fecit, quasi aliter non comprehenderentur, sed vt omnem dubitationem tolleret; declarat id primùm dictio illa etiam, quæ non casum aliàs non comprehensum exprimit, sed casum, qui aliàs comprehenditur, sed dubitari de ipso tamen potest arg. Clem. religiosus de procur. & Clem. vn. de test. & vt asseruit Abb. in c. vn. notab. 2. & ibi Add. ad eum extra commod. quòd igitur omnem dubitationem tolleret, Cardinales etiam expressit, quòd absurdum non est; abundans enim cautela non nocet arg. l. testamentum, & ibi Ias. ac DD. C. de testam. Declarant etiam id quædam alia non necessaria, vt illud Præminentia, & illud Ecclesiastici, Mundaniue; nam, ex quo dixerat omnem personam, præsentem, & futuram, cuiuscunque fuerit præminentia, conditionis, satis apparebat quamcunque personam, cuiusque status ecclesiastici, ac mundani ea constitutione comprehendere, & tamen illa quoque adiecit; vt dubitationem igitur tolleret, atque vt rem apertius declararet, & hæc adiecit, & Cardinalium mentionem fecit. Minus obstat cap. 1. apud Trid. Syn. nam de episcopis ibi agitur, & quoniam episcoporum nomine Cardinales propriè non comprehenduntur (non enim idem episcopus est, qui Cardinalis arg. l. si idem. C. de codicill. namq; Cardinalis quis esse potest, & non episcopus, & è contrario) & eo cap. Cardinales comprehendere Trid. Synod. volebat, ob eam rem eorum mentionem etiam fecit: firma igitur prior sententia erit, quam pro regula habebimus, Cardinales iuris pontificij constitutionibus obligari, & eiusdem censuris, vbi offendunt, eosdem irretiri. Excipitur tamen, vbi ab ipso iure excepti sunt; nam tunc & censuras, nec non alias iuris pœnas euadunt arg. cit. extrauag. execrabilis de præb. etenim agentis actus præter intentionem non operatur arg. l. non omnis. ff. si cert. pet. & cap. cum voluntate de sent. excom. Secundò excipitur quòd ad excommunicationes, quæ à regulis cancellariæ feruntur; nam ipsis non obligantur, sicut nec alijs pœnis per eas latis, vt consuluat Anchar. conf. 290. incip. Pro clariore, quem refert Felin. in c. in eos de hæret. & Nauar. in comment. de dat. & promiss. notab. 4. vers. Sextò noto, ibi Tertio not. vbi frequentius receptam sententiam hanc esse testatur. Tertio excipitur quòd ad interdictum, ac suspensionem, vbi Cardinalis episcopus est; nam in huiusmodi censuras, vel à iure, vel ab homine generaliter late sint, non incidet, nisi episcopi speciatim mentio fiat ob c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. **11** & vt paulò post probabimus; sic igitur de Cardinalibus concludendum censerem. † Multò magis autem episcopi ob rationes propositas, quæ & hic locum sibi vindicant, & ab homine, & à iure excommunicari, censurisq; alijs irretiri possunt, vt sensit Gloss. in cap. 1. in verb. Prælati de homicid. lib. 6. & in cit. cap. quia periculosum in verb. Suspensionis. Et probatur in cap. venerabili de sent. excom. in antiq. nam constitutionibus, quæ pœnas inferunt, & episcopi comprehenduntur, vt innuit Gloss. in c. sciant in prin. lib. 6. & Philip. Franc. in eod. c. quia periculosum id quòd locum habet in quacunque censura; ac propterea in interdicto, atque in suspensione, modò episcoporum expressa mentio fiat, vt habetur in cit. cap. venerabili iunct. eod. c. quia periculosum vers. Nisi in ipsis: item & in excommunicatione; quamuis ipsorum mentio speciatim non fiat, vt asseruit Gloss. in cit. c. quia periculosum in verb. Suspensionis. † Excipitur tamè primò quòd ad interdictum, ac suspensionem, vbi vel à iure, vel ab homine generatim huiusmodi censuræ late sunt, & ipsorum expressa mentio non fit; tunc enim censuris episcopi non obligantur; Quia periculosum est episcopis, & eorum superioribus propter executionem pontificalis officij, quòd frequenter incumbit, vt in aliquo casu interdicti, vel suspensionis incurrant sententiam ipso facto, dicitur enim in cap. 4. de sent. excom. lib. 6. Nos deliberatione prouida duximus statuendum, vt episcopi, & alij superiores prælati nullius constitutionis occasione, sententia, siue mandati prædictam incurrant sententiam vlatenus ipso iure, nisi in ipsis de episcopis expressa mentio habeatur. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus, quamobrem privilegium hoc episcopis

episcopis condonatum sit, ne scilicet pontificalis officij his pœnis executio impediatur, satis apparet, sicut etiam de quibus censuris, videlicet de suspensione, atque de interdictione: quamuis igitur episcopus in censuras & ab homine, & à iure latus incidat, ut diximus, excipitur tamen suspensio, nec non interdictum; nam in has censuras, non incidet, nisi episcoporum speciatim mentio fiat. Quæ exceptio amplificatur primò, ut locum habeat, cuiuscunq; generis episcopi sint; nam episcoporum ordo quadripartitus est; præter Pont. Max. enim alij Patriarchæ, alij Archiepiscopi, qui & Metropolitanus dicuntur, alij episcopi nominantur, ut dicitur in cap. clericos. §. o. do episcoporum dist. 2. 1. & Cat. tradidit de ordine vers. Secundus est episcoporum: hi quoque igitur privilegium hoc habebunt; tum quòd vniuersi episcopi sunt, ac propterea verba legis ipsis conueniunt, atque idcirco & legis dispositio ei conuenire debet arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. tum quòd ratio vniuersos comprehendit, ex quo vniuersi pontificium munus exercere habent; ex quo igitur in omnibus eadem ratio est, ergo & eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Accedit denique verbum illud superioribus; nam, ex quo præter episcopos, & superioribus privilegium illud concessum est, superiores episcopis patriarchæ, archiepiscopi; sunt arg. cap. venerabilibus de senten. excom. lib. 6. atque ita sentit Gloss. in cit. c. quia periculosum in verb. Superioribus, & Inn. ac DD. communiter ibidem. Secundò amplificatur exceptio hæc, & privilegium, ut Cardinales episcopi eo etiam vtantur, ut sentiunt Gemin. in cit. cap. quia periculosum nu. 4. & Anchar. & Philip. Franc. eod. & ut diximus antea; idq; iure merito, nam episcopi Cardinales episcopi sunt, & pontificale officium exercere habent, atque idcirco & verba, & ratio constitutionis locum in ipsis habent; ergo & dispositio iuribus supra citatis. Nec repugnat, quòd Cardinales sint; nam dignitas aucta privilegia tribuit, non tributa tollit argum. §. fin. in auth. constitutio, quæ dignitatibus, & §. 1. & seq. in instit. per quas personas nobis acquiritur; etenim inducta, ut nobis faueant, damnum afferre non debent arg. l. quod fauore. C. de leg. An igitur, si Cardinales episcopi non sint, hoc privilegio carebunt? Anchar. Philip. Franc. & Gemin. privilegium hoc Cardinales habere censuerunt: hanc ego etiam sequor; nam & ipsi habent exercere pontificale officium in suis ecclesijs titularibus, ut habetur in c. his, quæ de maior. & obedient. præterea episcopus superiores sunt si non ordine, at dignitate; at privilegium illud & superiores episcoporum habent. Tertio amplificatur privilegium hoc quòd ad suspensionem, ut in eam episcopi non incurrant, non solum, vbi ab officio, sed etiam vbi à beneficio suspensio lata est, ut habetur in c. si compromissarius. §. huiusmodi quoque pœna de elect. lib. 6. & ut not. Gloss. in verb. De iure, & ibi quoque Anchar. nu. 3. & eadem Gloss. in cap. quia periculosum in verb. Officij. Quamuis olim de hoc dubitaretur: in qua tamen dubitatione Romanus Pont. fuisse non videtur; nam tanquam certum episcopos nec in suspensionem à beneficio incidere dixit in cit. cap. si compromissarius. §. huiusmodi quoque vers. Cum de iure nulla sententia suspensionis: idque iure optimo mea sententia; nam in eo. cap. quia periculosum episcopis privilegium concessum erat, ne inciderent in sententiam interdicti, vel suspensionis; nec distinxerat à qua suspensione, sicut nec etiam à quo interdicto eosdem eximeret; ergo generaliter intelligi debebat tam de suspensione ab officio, quam à beneficio; præsertim quòd beneficium hoc principis erat, quod quam latissimè interpretari debemus arg. c. cum dilecti de donat. & l. beneficium. ff. de constit. prin. Quartò privilegium hoc episcopi habent etiam, si constitutio, sententiaue vniuersalibus verbis concepta sit, ut pote Quicumque, Quilibet, Omnis, & id generis; nam nihilo magis in huiusmodi cœsuras incidit, ut asserunt Inn. & Gemin. & communiter DD. in eod. c. quia periculosum; etenim, quòd ipsi comprehendantur, speciatim ut eorum mentio fiat, necesse est ob cit. c. quia periculosum. Postremò hoc eodem privilegio episcopi vtuntur, à quocunque constitutio huiusmodi, sententiaue lata sit, atque idcirco vel à Romano Pont. vel à legatis è latere, vel à patriarchis, & ab inferioribus; cum ob rationes allatas, quæ, à quocunque censura huiusmodi ferantur, locum habent; tum ob verbum illud Nullius, quo verbo nullius constitutionis, sententiæ, mandatiue interdictione, suspensione; episcopos obligari posse statuit. An igitur, si tunc episcopi delinquant, impunè abibunt? non quidem, sed alia pœna afficerentur; nam, vbi ordinaria pœna locum habere non potest, alia pœna infertur arg. l. qui accusare. §. fin. ff. de pœn. & ut not. Anchar. & Gemin. & Ioan. Mon. in cit. cap. quia periculosum: sed de re hac iam satis; ad alia veniamus.

S Y M M A.

- 1 Contumax qui non est, si id notorium sit, excommunicari non potest; quæ regula declaratur.
  - 2 Contumax manifestus excommunicari potest.
  - 3 Contumax manifestus quatuor modis dicitur.
  - 4 Contumax presumptus excommunicari potest.
  - 5 Contumax presumptus quot modis dicitur.
  - 6 Delicto commisso, an delinquens excommunicari possit, si satisfacere velit; id est, an pro alio delicto à contumacia excommunicari quis possit.
  - 7 Contumax tantum excommunicari potest.
  - 8 Delicti causa vbi iura dicunt quem excommunicari, in quam sententiam accipienda sint.
  - 9 Contumacia est inobedientia, quæ iudici non paretur.
  - 10 Contumacia duplex, alia manifesta, alia presumpta.
  - 11 Contumacia dicta est à verbo Tumeo.
  - 12 Contumacia in quibus fiat.
  - 13 Contumacia mortiferum peccatum est.
- VII.
- §. † Contumax itidem qui non est, si notorium id sit, excommunicari non potest; nam censura potissimè fertur, quòd à contumacia discedatur, ut vidimus: at, si notorium sit quem contumacem non esse, sententia censura in ipsum lata non valebit, ut quæ intollerabilem errorem contineat arg. cap. per tuas de sent. excom. in antiq. & c. solet, & cap. venerabilibus. §. pen. & fin. eod. lib. 6. Id quod locum habet, vel in sententia expressus error hic non fit, sed aliunde id constat, sicut diximus supra hoc cap. in §. rationis vsum ut habeat. Qui ergo excommunicatur, censuræ alia constringitur, aut manifestus contumax erit, aut non manifestus, qui dicitur presumptus, aut saltem constare non debet ipsum talem non esse, ut diximus; † nam primò manifestum contumacem excommunicari posse probatur in c. ex parte. 1. de verb. sign. & in c. solet, & in cit. c. venerabilibus. §. porro de senten. excom. lib. 6. & in cap. per tuas in fin. eod. in antiq. cum simil. † Manifestus autem contumax quatuor modis dicitur. Primò, vbi in iudicio quis negat se facere velle, quod ipsi à iudice præcipitur, ut pote citatus, quòd ad talem diem compareat, Titioque creditori satisfaciat; ipse coram iudice vel pro re alia sedente, aduersarioq; præsentem se id facere nolle respondit, nulla probabili reddita ratione. Secundò loco manifestus contumax dicitur, vbi contra prohibitionem id facit, quod quis inficiari non potest; exempli gratia episcopus clerico præcepit, ut intra tantum temporis concubinam domo expellat, quam tamen eo tempore elapso donat detinet, vniuersis, maiorene ex parte eorum, qui ex vicinia cæsi sunt, id scientibus: hic ergo manifestus contumax etiam dicitur; nam notoriū facti hoc dicitur. Tertio manifestus contumax dicitur, qui citatus, admonitusue præsentem aduersario extra tamen iudicium se parere nolle dixit, & id probatum est. Postremò manifestus contumax etiam dicitur per iudicis sententiam; verbi gratia citatus quis, ut ad talem diem compareat, tutum eum locum sibi non esse respondit, iudex autem contrarium pronuntiauit, ipso non appellante; his igitur quatuor modis manifestus contumax quis dicitur, ut probatur in cit. §. porro in vers. Secus autem de sent. excom. iunct. vers. Cum manifesta; Secus autem dicitur ibi, si se contumacem confiteatur & cetera. quia forte prædixerat in iudicio, quòd minimè compareret; tunc enim, cum manifesta sit contumacia, & cetera. ecce hic primus modus, quòd manifestus contumax quis dicitur, scilicet per confessionem in iudicio legitime factam. Subiungitur deinceps Vel aliis de contumacia sua constat, & cetera. cum manifesta sit contumacia, & cetera. ecce tres alij modi, quibus manifestus contumax quis dicitur, tacito significati; nã manifestus contumax præter confessionem quis esse non potest, nisi aut per rei evidentiam; aut per legitimam probationem, aut per iudicis sententiam, ut probatur in cit. cap. ex parte. 1. iunct. cap. seq. de verb. sign. & in cit. c. fin. de cohab. cler. & mul. vbi Gloss. ac DD. not. ob quamcunque causam igitur ex his quatuor excommunicatus quis sit, excommunicatio pro manifesta contumacia lata dicitur, ac valebit, quamuis veram contumaciam non esse aliquando contingat. † Non manifestus itidem contumax, qui presumptus dicitur, excommunicari potest, ut probatur in cit. c. venerabilibus eod. §. porro vers. Idem est etiam de senten. excom. Idem est etiam, dicitur enim ibi, si quemquam pro presumpta contumacia, videlicet quia citatus præfixo sibi termino non comparuit, excommunicatione constringat; quia, si sic ligatus & cetera. Ecce hic & pro presumpta contumacia quem excommunicari, & excommunicatum obligari; idem habetur ibidem vers. Et hoc ipsum, §. ibi Cum presumpta solummodo eius contumacia videatur. † Concipitur autem contumacia

macia hæc & ex parte rei, & ex parte iudicis; ex parte rei primò, vbi citatus extra iudicium, & aduersario absente se comparere nolle dixit; nam præsumpta contumacia hæc existimatur, vt colligit Gloss. in cit. §. porro vers. Secus in verb. In iudicio; etiam si mutata sententia venire volebat, sed probabili quapiã ratione, quò minus veniret, detentus est arg. tot. tit. ff. ne quis eum, qui in ius, & l. 2. ff. si quis caut. & cit. §. porro. Item præsumpta contumacia est, vbi nihil dixit, sed vel latitanit, vel, ne citatio ad eum veniret, ratione alia impediuit, vt habetur in c. quoniam frequenter. §. porro vers. Si contumax apparuerit, vt lit. non contest. ad summam præsumpta contumacia dicitur, vbi quis parere noluit, aut non potuit, sed tamen nullo ex quatuor modis id manifestò constat; nam, quòd non venit, iduc, quòd ipsi præceptum est, non fecit, contumacem ecclesia ipsum existimat, vt qui non paruerit: quòd verò accidere multa possunt, quamobrem id non potuerit arg. cit. l. 2. ff. si quis caut. & l. quia poterat. ff. ad Trib. sed id pro certo non habet, ob eam rem præsumptam contumacem nominauit arg. cit. §. porro de sent. excom. Ex parte itidem iudicis contumacia hæc concipitur, vt pote, vbi iudex iniquo animo affectus sine causa quempiam excommunicat; nam, quòd ex iusta causa iudex ductus eam sententiam tulisse existimatur arg. cap. sacro. §. caueat de sent. excom. ob eam rem valet; quãuis, si contrarium probetur à reo, statim tollatur, vt ibidem dicitur, sicuti nulla sententia esset, si iniquitas hæc iudicis notoria appareret: his igitur duobus modis contumacia contrahitur, atque in has duas species (quatenus ad rem nostram pertinet) diuiditur: quæ diuisio, atque eiusdem declaratio depromitur à cit. cap. venerabilibus. §. porro de sent. excom. lib. 6. & cap. ex parte. 1. cum seq. de verb. sign. & à cap. per tuas in fin. de sent. excom. in antiq. iunct. cit. cap. sacro. §. caueat eod. quare, vbi notoriè constat quem nulla ex dictis rationibus contumacem esse, sententia censura in ipsum lata non valebit. Quæ regula locum habet, quacunque censura quis speciatim constringatur; eadem enim in vniuersis censuris ratio est, ac propterea eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum simil. Item quicumque sit, in quem censura fertur. Excipitur autem primò, vbi vniuersitas, vt collegium, populus, & id generis interdicto, suspensione subijcitur; nam, quòd ob alterius culpam censura huiusmodi ferri queunt arg. cap. si sententia cum seq. de sent. excom. lib. 6. ob eam rem, etsi manifestò constat quosdam, qui ex vniuersitate sunt, contumaces non esse (id enim contingere potest arg. cap. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. eod. lib. & cit. cap. si sententia) censura tamen lata valet iuribus supra citatis. Secundò excipitur, vbi interdicto, suspensione quis subijcitur, non quòd à contumacia discedat, sed quòd puniatur; huiusmodi enim censura & ad pœnam feruntur, vt probatur in cap. cupientes. §. verò de elect. lib. 6. & in cap. fin. & in c. eos de temp. ord. eod. lib. cum simil. ob eam rem sententia censura valet, quamuis, qui contumax fuit, à contumacia discesserit arg. iurium supra cit. idq; merito, alioquin, si contrarium sentiremus, huiusmodi pœna illuderetur, vt sensit Gloss. in cap. cupientes. §. ceterum in verb. suspensos de elect. & vt diximus in Tab. de suspens. Contumax igitur altero ex his modis esse quis debet, quòd censura obligetur. † At quid si quis delictum commisit, illudq; se commississe dolet, pro eoq; satisfacere itidem paratus est, an hic excommunicari poterit? hanc quæstionem tetigit Gloss. in cap. episcopi. 1. 1. q. 3. & Abb. in cap. 1. de raptor. Videbatur igitur dicendum excommunicari hunc posse. Primò, quia pro offensa, atq; pro peccato excommunicari quis potest, vt probatur in cap. ex parte. 1. vers. Vel etiam pro offensa de verb. sign. in antiq. & in c. solet, & in c. venerabilibus. §. porro vers. Excommunicet aliquem pro eius offensa, & §. sanè, si certum est, vers. Velut cum propter manifestum excessum est in aliquem promulgata de sent. excom. lib. 6. ergo non solum ob contumaciam, sed & ob delictum, cuius quem pœnituit, excommunicari quis potest, ex quo ob excessum, atque ob offensam, quis excommunicatur, & pro peccato, vt probatur in c. alia. 1. 6. q. 1. Secundò facit, quoniam interdictum, nec non suspensio pro delicto sepius feruntur, vt probatur in c. eos, & in cap. fin. de temp. ord. lib. 6. & in cap. cupientes. §. ceterum de elect. eod. lib. cum simil. ergo & excommunicatio ferri posse pro delicto debet, cum & ipsa censura sit, vt habetur in cap. quæretur de verb. sign. Accedit postremò, quòd excommunicationem vniuersæ, quæ à iure feruntur pro delicto ferri videntur; hinc, qui clericum percutit, in excommunicationem incidit eius cap. si quis suadente diabolo. 1. 7. q. 4. qui excommunicatum publicum sepultura ecclesiastica donat, in eandem pœnam incidit latam. per Clem. eos de sepult. qui vi, metuue, vt quis à censuris absoluat, efficit, eodem vinculo constringitur ob cap. vn. de ijs, quæ vi, metuue caus. fiunt; ergo & pro delicto excommunicatio fertur. Verùm, his non obstantibus, contrarium dicendum videtur. Primò, quia DD. communiter pro contumacia excommunicari ab homine quem debere asserunt, vt

dixit

dixit Gloss. in cit. cap. episcopi. 1. 1. quæst. 3. & in eod. cap. ex parte in verb. Pro contumacia, & in verb. Iustus, & Inn. qui ait pro solo crimine quem excommunicandum non esse, si vult se corrigere, & eum sequitur, ac refert Marian. Socin. Senior in c. nulli nu. 5. cū seq. vbi & Archid. idem sententem refert de sent. excom. & Add. Hel. ad c. 1. de off. ord. lib. 6. & Sot. dist. 22. q. 1. art. 2. concl. 2. lib. 4. Secundò pro hac sententia facit cap. 2. 5. q. 2. & cap. certum. 1. 1. q. 3. & cap. nemo episcoporum ead. quæst. quibus iuribus, & præsertim cit. cap. nemo neminem excommunicari debere dicitur, nisi vbi aliter corrigi non potest; ergo contumax excommunicari tantum potest. Accedit ipsa ratio, quòd Christus dominus hoc nobis explicasse, ac mandasse videtur, dum dixit Si ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut ethnicus, & publicanus. Gloss. in c. episcopi. 1. 1. q. 3. quòd has inter se dissentientes opiniones conciliaret, sic distinguebat, aut excommunicatio ab homine fertur, & in hoc casu pro contumacia solum quem excommunicari posse dicebat, & hic postremam opinionem locum habere; aut fertur à iure, & in hoc casu & ob delictum, sicut prior opinio erat, excommunicationem ferri posse dicebat, & hæc fuit sententia Glossæ ibi, quam & secutus videtur Abb. in cap. 1. vers. Secundò not. de rapt. Quid igitur in quæstione hac concludendum? † Ego excommunicationem, vel ab homine, vel à iure fertur, pro contumacia ferri concludendum censeo. Nam, quatenus ab homine fertur, id probatur in c. sacro de sent. excom. & ex ijs, quæ diximus supra in 2. opinione; quatenus itidem à iure pro contumacia ipsam ferri, ex his conuincitur. Primò, quoniam lex, ex quo excommunicat, exempli gratia, qui clericum percutit, simul etiam admonet, ne quis clericum percutiat; qui enim consequens vult, & antecedens velle intelligitur arg. l. illud, & ibi not. Bart. ff. de acquiren. hæred. & in instit. §. 1. quibus licet manumittere, vel non, & in instit. in prin. qui test. tut. dar. poss. ex quo igitur excommunicationis pœnam pro delicto lex inurit; ergo & ne id delicti fiat, tacitò prohibet; quandoquidem & legis proprium est delicta adiectis pœnis vetare arg. l. legis virtus. ff. de leg. iunct. l. 1. ff. de iust. & iur. Præterea lex nil aliud est, quàm commune præceptum, præcipit enim communiter, quæ faciendæ; quæ uè non faciendæ sunt, prohibet, vt habetur in l. 1. iunct. l. 2. §. fin. ff. de leg. ergo, ex quo lex, ne quid fiat, admonet, ac præcipit; qui ei non obtemperat, contumax est, vt qui legi, quæ iudex quidam est, non obtemperet: qua ratione, vbi scilicet ius dicenti non obtemperatur, contumaciam committi patet post videbimus; nam & iudex nil aliud est, quàm lex quædam viuens: imò maior contumacia committi videtur, vbi legi non obtemperatur, quàm vbi non obeditur iudici; quandoquidè lex semper admonet arg. l. Arriani. C. de hæret. & vt sensit Abb. in cit. cap. 1. vers. Secundò not. de rapt. cum iudex semel, terue admoneat, vt probatur in cit. c. sacro iunct. c. constitutionem de sent. excom. lib. 6. Tertiò probatur sententia hæc, quoniam lex excommunicationem ferens se habet, sicut generalis sententia à iudice lata, cuiusmodi generis habetur in cap. à nobis. 1. de sent. excom. & in cap. Romana. §. caueant eod. lib. 6. non enim quòd ad hoc diuersa ratio in ipsis viget; ergo, sicut excommunicatio per sententiam hominis pro contumacia lata dicitur, ita & quæ à iure fertur, pro contumacia lata dicitur. Quartò facit, quoniam excommunicatus, vbi pro contumacia ea pœna constrictus est, statim atque à contumacia discessit, & ecclesiæ parere paratus est, absoluerit ipsum ecclesia consuevit, vt dicitur in cap. ex literis de constit. at, quacunque iuris excommunicatione quis obligatus sit, vbi à contumacia discessit, ecclesiæque parere paratus est, semper, etiam post mortem absoluitur, vt dicitur in cap. à nobis. 2. & in cap. sacris de sent. excom. & arg. cap. qua fronte de appell. ergo à iure pro contumacia excommunicatio semper fertur; atque idcirco pro contumacia & à iure ferri potest. † Nec obstant iura supra citata, & primò cap. solet, & cap. venerabilibus. §. porro de senten. excommun. lib. 6. nam, quatenus inibi dicitur pro offensa, atque pro excessu quem excommunicari, intelligitur, vbi pro offensa iam facta satisfacere, ecclesiæq; parere non vult, vt probatur in cap. ex parte. 2. de verb. sign. Credimus distinguendum, ait enim ibi Rom. Pont. vtrum in aliquem interdicti, vel excommunicationis sententia prolata sit pro contumacia tantum, quia citatus, scilicet stare noluit iuri; vel etiam pro offensa, quia videlicet iustus noluit maleficium emendare. Ecce ibi pro offensa excommunicatus, interdictus uè is dicitur, qui iustus noluit maleficium emendare; at sic iustus, qui parere non vult, contumax est, vt dixit Gloss. ibi in verb. Iustus (etenim contumacia, quòd paulò post videbimus, nil aliud est, quàm inobedientia, qua ius dicenti non paretur) ergo & in illis iuribus, vbi pro offensa, atq; pro excessu excommunicatus quis à iudice dicitur, interpretabimur ipsum pro contumacia excommunicatum, quoniam scilicet satisfacere pro delicto non vult. Quare, vbiunque pro delicto quem excommunicatum esse legimus, pro contumacia ex hoc concepta, quòd pro delicto satisfacere noluit,

X 2

excom-

excommunicatum fuisse interpretari nos debere tradidit Abb. in cit. cap. ex parte num. 7. & in cap. fraternitati nu. 3. & ibi quoque Marian. Socin. Sen. num. 2. de cler. excom. min. & in cap. 1. num. 82. de rapt. & Ioan. de Lign. in tract. de cenf. §. duodecimus verf. Est tamen. Idem Socin. in cap. nulli. nu. 5. de sent. excom. vbi, etfi in iuribus non nullis dicitur quem pro crimine adulterij, furti & similis excommunicari, ea tamen intelligi debere pro contumacia descendente ex talibus criminibus ait, vbi & Hugo. & Inn. & Archid. idem sentientes refert, & rem hanc pluribus egit. Non obstat deniq; cit. c. alia. 16. q. 1. vbi pro peccato quem excommunicari inuinitur; nam, vt proximè diximus, pro peccato excommunicari ipsum dicemus, vbi pro peccato commisso satisfacere non vult; vel vbi in peccato perseverat: id quod ibi probari videtur; nam in eo. c. alia dicitur licere clericis excommunicare, qui peccauerit, vt saluus fiat in die iudicij; ergo in contumacia peccati perseverabat; alioquin, si ipsum peccati pœnitisset, ac propterea in eo peccato non perseverasset, non necessariò requirebatur excommunicatio quò ad hoc, vt saluus fieret; quandoquidem pœnitentia sat erat, vt hoc notissimum est, & facit ad hoc cap. audi. 1. q. 3. Et ab homine igitur, & à iure excommunicatio pro contumacia ferri tantum potest. Excipiuntur tamen suspensio, atque interdictum; nam & pro delicto feruntur, etiam si delicti quem pœnituit, vt probatur in c. eos, & in c. fin. de temp. ord. lib. 6. & in c. cupientes. §. ceterum de elect. eod. lib. Quamobrem autem id factum sit, vt excommunicatio pro contumacia tantum feratur, suspensio autem, atque interdictum etiam pro delicto, periculum graue, quod excommunicato imminet, non autem suspensio, atque interdictum, causa fuit, quod periculum cuiusmodi, quantum è sit, explanauimus supra optimè. Valebit tamen & excommunicatio, vbi pro delicto fertur, si non manifestò constet eum paratum esse ad parendum Ecclesiæ arg. cap. sacro. §. caueat de sent. excom. Atqui, quòd contumaciæ mentio sepius facta est, ob eam rem, quid sit, quotuplex, vnde dicta, vndeq; oriatur, & an itidem mortiferum peccatum sit, quatenus ad rem nostram pertinet, breuiter explicemus. † Contumacia igitur hæc nil aliud est, quam inobedientia quædam, qua ius dicenti non paretur arg. 1. contumacia in fin. ff. de re iud. & cap. 2. iunct. Gloss. contumaciter de dol. & contum. & vt sensu Add. ad Bellemer. decis. 244. † Duplex autem est, vt vidimus; quandoquidem alia manifesta, alia non manifesta, quæ præsumpta dicitur; & vtraque aut vera, aut falsa esse potest, vt ex ijs, quæ proximè tradidimus, satis constat. † Dicta verò est à verbo Tumeo; quippe quòd affectus ea, quasi tumidus, elatusq; factus ius dicentis præceptum aspernatur. † Oritur autem (vt rem paucis expediam) vbi id non fit, quod, vt fiat, præcipitur; vel vbi id fit, quod, ne fiat, prohibetur arg. cap. ex parte. 1. de verb. sign. & ibi Gloss. in verb. Iustus, & in verb. Pro contumacia, & in c. venerabilibus. §. porro de sent. excom. lib. 6. & c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. cum simil. Et vt sensu Marian. Socin. Sen. in eod. cap. nulli num. 11. verf. Primò igitur quæro, vbi & pro quacunque contumacia quem excommunicari posse ait, etiã si ex leui causa oriatur, vt not. Gloss. in c. duo in verb. Videbatur dist. 96. Nec obstat, quòd dicunt non nulli canones pro leui causa excommunicationem in iuri non debere, vt c. episcopi. 11. q. 3. nam, vbi per statutum fertur, id locum habet, aliàs fecus, vt dixit Soc. in cit. cap. nulli num. 14. Ex quacunque causa igitur quis contumax sit iuri, vel iusto mandato iudicis in iudicio, extraneè iudicium aliquid præcipientis, quod pertineat ad officium præcipientis, hic potest excommunicari, atque sic conclusit Marian. Socin. Sen. in eod. cap. nulli in fin. Vel igitur, vt id, quod debet, soluat, vel in ius vocatus vt veniat, cuius imperetur, si non obtemperet, contumax hic existimabitur arg. c. Odoardus, & ibi not. Abb. num. 2. de solut. & cap. ad aures, & ibi quoque Abb. de simon. & in iuribus supra citatis. † Mortiferum peccatum contumacia deniq; hæc est arg. c. 2. de maior. & obed. & vt inquirunt Abb. in cit. cap. ex parte de verb. sign. & Caiet. in sum. in verb. Contumacia, & Marian. Socin. Sen. in eod. c. nulli. num. 13. de senten. excom. ibi Et sic patet; etenim pro mortifero peccato quis tantum excommunicatur; ergo contumacia mortiferum peccatum est, de qua tamen plura pertractant DD. in c. 1. de iud. & Gloss. in Clem. vn. de dol. & contum. & Add. ad Rot. decis. 2. & decis. 16. eod. in nou. viden. sat enim fuit hæc breuiter, quid esset, explicare; sed iam ad alia transeamus.

S V M M A.

1 Alter ob alterius contumaciam excommunicari non debet.

2 Successor in dignitate in excommunicationem

eius non incidit, cui succedit.

3 Hæres ob contumaciam eius, cui succedit, excommunicari non debet.

4 Procu-

4 Procuratoris ob contumaciam an dominus excommunicari possit.

5 Tutoris, curatorisue ob contumaciam an minor excommunicari possit.

6 Alter ob alterius contumaciam si excommunicetur, an excommunicatio valeat.

7 Interdictum, ac suspensio an in aliquem pro alterius contumacia ferantur.

VIII.

§ Alter igitur ob alterius culpam excommunicari nõ debet ob ea, quæ diximus: quam rem vt totam explicemus, hæc contemplanda nobis proponimus. Primò, an quis pro alterius culpa excommunicari possit. Secundò an, si in dignitate quis cuiuspiam succedat, eadem excommunicatione obuoluatur, qua obuolutus tenetur is, in cuius locum successus est. Tertio, an hæres ob contumaciam eius, cuius hæres est, excommunicari possit. Quarto, an ob procuratoris contumaciam dominus excommunicari queat. Postremò, si in propositis casibus excommunicatio promulgetur, an nihilominus valeat, & quid de reliquis censuris itidem sentiendũ. † Quò ad primam quæstionem igitur dicendum videtur alterum pro alterius contumacia excommunicari posse. Primò, quia interdictum, ac suspensio, quæ censuræ ecclesiasticæ sunt, in alterum pro alterius culpa feruntur arg. c. miror. 17. q. 4. & c. non est vobis de spons. in antiq. & c. si ciuitas, & c. si sententia de sent. excom. lib. 6. & vt not. Gloss. sum. 1. q. 4. ergo & excommunicatio in alterum pro alterius contumacia ferri posse debet; nam & ipsa censura est, vt habetur in cap. quærenti de verb. sign. ad hoc argumentum facillè respondetur interdictum scilicet, ac suspensionem pro alterius culpa idcirco in alterum ferri posse, non autem excommunicationem; quoniam de interdicto, ac suspensione id permissum est arg. iurium, quæ supra citauimus, de excommunicatione autem est vetitum, vt paulò post probauimus, & quamobrem id etiam fiat, dicemus. Vnde secundo loco pro hac opinione ratio hæc redditur; alter pro altero pœna corporis affici potest, quod in sacris literis factitatum esse legimus, vt in Genesi cap. 19. & lib. 1. Reg. cap. 15. & Num. cap. 6. & vt Grat. exemplis pluribus hoc probauit in sum. 24. q. 3. & in c. ecclesiastica. §. item peccato. 1. q. 4. ergo & excommunicari pro alterius contumacia quis poterit. Atqui neque hoc quicquam facit; nam, vt alter pro alterius culpa corpore puniretur, ad viuendum terrorem factum id esse compertum est, vt habetur in cap. 1. verf. Tunc quippe. 24. q. 3. at pœna excommunicationis quem pro alterius contumacia obligatum esse nusquam legimus, sicut August. inquit relatus in cit. cap. 1. quamobrem autem id fiat, paulò post declarabimus. Quare contrariam sententiam, vt scilicet alter pro alterius contumacia non excommunicetur, amplexata est Gloss. sum. 1. q. 4. & 24. q. 5. & in c. non debet de reg. iur. lib. 6. & Abb. in cap. 2. num. 9. de ijs, quæ fiunt à maior. part. cap. & Anchar. in c. 1. num. 2. verf. Octaua de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. §. ad hæc num. 3. verf. Nona, & Philip. Franc. eod. §. superior verf. Nonò, quia excommunicatio non fertur, & D. Dionys. Carthuf. dist. 18. q. 4. verf. Amplius sciscitatur lib. 4. & Gabriel Biel ead. dist. q. 2. art. 2. concl. 5. Corol. 5. & Sot. dist. 22. 3. art. 4. verf. Tertium discrimen lib. 4. Probatur autem primò sententia hæc, quoniam, qui excommunicatur, contumax manifestus, præsumptusue esse debet, vt probauimus in antecedenti. §. at hic, qui pro alterius contumacia excommunicatur, neque manifestus, neque præsumptus contumax est, vt hoc per se patet, ergo excommunicari non debet. Secundò facit cap. si habes. 24. q. 3. vbi quæstio hæc disputatur. Si habes, dicitur enim ibi, de hac re sententiam certis rationibus, vel scripturarum testimonijs exploratam nos docere digneris, quo modo rectè anathematizetur filius pro peccato patris, aut pro mariti peccato vxor, aut pro domino feruus, aut quisquam in domo etiam nondum natus; si eorum tempore, quò vniuersa domus est anathemate obligata, nascatur, nec ei possit per lauacrum regenerationis in mortis periculo subueniri: hæc enim fuit corporalis pœna, qua legimus quosdam contemptores Dei cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes fuerunt, pariter interfectos; tunc quippe ad terrorem viuendum mortalia peccata perimebantur quandoq; etiam moritura; spiritualis autem pœna, quæ fit, quod scriptum est, Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in celo, animas obligat, de quibus dictum est Vt anima patris, ita & anima filij mea est; anima, quæ peccauerit ipsa morietur. Audistis fortassis aliquos magni nominis sacerdotes cum domo sua quempiam anathematizasse peccantium; sed forte, si essent interrogati, reperiuntur idonei inde reddere rationem. Ego autem, si quis à me quæserit, vtrum id rectè fiat, quid ei respondeam, non inuenio; nunquam hoc ausus sum de quorundam facere facinoribus vnanimiter aduersus ecclesiam perpetratis, nisi grauissimè commoueret. Sed, si tibi, quod iuste id fiat, dominus reuelauit, nequaquam iuuenilem etatem tuam, & honoris ecclesiastici erudimenta contemno; senex enim à iuvene, & episcopus

tot annorum à collega, nec dum anniculo paratus sum doceri, quomodo possim Deo, vel hominibus iustam reddere rationem, si animas innocentes pro scelere alieno, quod non trahunt ex Adam, in quo omnes peccauerunt, spirituali supplicio puniamus: etenim Claisiani filius, etsi traxit ex parente noxam primi hominis sacro fonte baptismatis expiandam, tamen quicquid, postquam eum genuit, peccati pater eius admisit, vbi particeps ipse non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit? quid dicam de coniunge? quid de tot animabus vniuersæ familiæ; vnde, & si vna anima per istam seueritatem disciplinæ, qua tota domus ista anathematizata est, sine baptisate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, si de ecclesia homines innocentes violentes abstrahantur, & interficiantur, huic damno non potest comparari; si ergo de hac re potest reddere rationem, vtinam & nobis rescribendo præstes, vt possimus & nos; si autem non potes, quid tibi est inconsulta commotione animi facere? vnde, si interrogatus fueris, responsum rectam non vales inuenire: hæc autem dixi, etiam si filius noster Claisianus aliquid admisit, quod tibi anathemate plectendum iustissimè videretur. Hæc ibi August. ex quibus apertissimè constat alterum pro alterius culpa excommunicari non debere; & hoc ob eam rationem, ne alterius culpa alterius anima pereat: illicitè igitur, quod & Grat. ibi asseruit, alter pro alterius culpa excommunicatur. Postremò pro hac sententia facit c. Romana. §. in vniuersitate de sentent. excom. lib. 6. vbi Romanus Pont. ne vniuersitas excommunicetur, propterea vetuit, ne innoxij aliquando excommunicatione irretirentur, atque idcirco animarum periculum adirent, vt ibi habetur; ergo idem in casu nostro asserendum est: eadem quippe & hic ratio est; ergo & eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. à Titio. ff. de verb. oblig. imò & multò magis hoc in re nostra concludendum est, quoniam semper, qui non peccauit, hic puniretur: quod in vniuersitate non vtique contingeret; fieri enim potest, vt omnes, qui ex vniuersitate sunt, in culpa sint; ab hac igitur sententia non discedemus. Excipitur tamen, vbi manifestò id non constaret; nam tunc excommunicatio lata valebit ob ea, quæ diximus in superiori proximo. §. & arg. cit. cap. sacro. §. caueat de sent. excom. cum supra cit. Sed de questione hac iam satis, ad alteram transeamus. † An scilicet, si dignitatis nomine quis excommunicetur, eadem excommunicatione obuoluatur, qui ei in dignitate succedit: vt exempli gratia consules ciuitatis Arimini, canonici Capituli Imolensis, vicariusuè episcopi excommunicati sunt, an, si vicarius hic excommunicatus ab officio remotus sit excommunicatione non absolutus, si consules eadè ratione magistratu abierint, si canonici canonicatu priuati, an, inquam, horum successores eadem excommunicatione statim obuoluentur? Planè & ipsos excommunicatos esse dicendum videtur; nam successores magistratuum laicorum, qui in excommunicationem inciderant, propterea quod, vt census soluerent, clericos coegerunt, & ipsi excommunicantur arg. c. aduersus in fin. de immun. eccl. ergo in excommunicati locum successus excommunicatus & ipse est. Atqui hac ratione sententia hæc non nititur; nam, si verum hoc esset, statim magistratum ingressus in excommunicationem successor incideret, cuius contrarium habetur in c. aduersus; nam post mensem in excommunicationem tantum incidit, vbi intra huiusmodi tempus ipse in eo non satisfecerit, in quo antecessor ipsius deliquerat; pro sua contumacia igitur, quia scilicet non satisfacit, & non pro eius contumacia, in cuius locum successus est, excommunicatione successor ibi obuoluitur, nec iniuria illi fit; quandoquidem, ex quo in honore ei succedit, & in onere succedere videtur, vt dixit Rom. Pont. in cit. c. aduersus, & facit l. secundum naturam. ff. de reg. iur. & cap. qui sentit eod. lib. 6. Vnde secundò pro hac sententia facit, quòd iurisdictionis cuiusdam dignitatis nomine mandata, si is moriatur, cui mandata est, ad successorem transfertur, vt habetur in c. quoniam Abbas de off. deleg. ergo, cum hic dignitatis nomine excommunicatus sit, meritò ad successorem excommunicatio transire debet Abb. in cit. c. aduersus. num. 17. ad hoc argumentum sic respondet scilicet id, quod dignitatis nomine mandatum est, in successorem transire, vbi tam dignitati, quam personæ ea res accommodata est, vt iurisdictionis, sicut habetur in cit. c. quoniam Abbas; at excommunicatio dignitati non conuenit; sed personæ; ac propterea, quacunque ratione excommunicatio feratur, persona semper excommunicata existimabitur, atque idcirco in successorem non transferetur arg. l. iuris gentium. §. pactorum. ff. de pact. non igitur hac ratione proposita sententia hæc probatur: addo ego, si contrarium diceremus, alterum pro alterius culpa futurum esse, vt excommunicaretur; quod fieri non debere antea probauimus. Quare contrariam sententiam, vt scilicet dignitatis nomine si quis excommunicetur, ea excommunicatione successor non obuoluitur antecessoris contumacia, amplexata est Gloss. in cap. 1. in verb. Ipsius de off. vic. lib. 6. & Anchar. & Philip. Franc

Franc & Gemin. eod. & Hel. in casu positione, & Inno. in cit. cap. aduersus, & Abb. num. 10. de immun. eccl. & Bero. in cap. quoniam contra nu. 101. vers. Sed contrariam de probat. & Felin. in cap. responso. num. 4. de sent. excom. vbi opinionem hanc communem esse, & in quocunque successore locum habere dixit; eandem sequuntur Alex. in l. si grege num. 5. & Castr. num. 4. & Bald. qui de communi quoque sententia testatur. ff. de leg. 1. idem Bald. in l. si ita legatum. §. fin. ff. eod. & l. in l. quod in rerum. §. etsi nauæ. ff. eod. vbi & sententiam hanc communiter receptam esse refert, quod & facit in l. inter stipulantem. §. sacram in fin. ff. de verb. oblig. Probatur autem primò per cit. cap. 1. de off. vic. lib. 6. nam ibi, si vicarius episcopi excommunicetur, ea excommunicatione cum non irretiri ibi dicitur iunct. Gloss. in verb. Ipsius, qui in eius locum successus est; ergo, qui in locum huiusmodi succedit, excommunicatione sui antecessoris non obligatur. Præterea excommunicatio est censura, quæ personæ inheret, vt Philip. Franc. Anchar. ac reliqui supra citati asserunt; ergo ad aliam non transit. Accedit postremò, quod alterius contumacia excommunicari quem contingeret, quod fieri non debere abundè supra probauimus: nec dignitatis nomine igitur excommunicatio in quempiam lata in successorem transibit; imò nec in delegatum. si ipse delegans excommunicetur; nam & in hoc casu rationes eadem locum sibi vindicant, vt hoc per se patet, & probatur in cit. cap. 1. de off. vic. si illud cap. in aliam sententiam trahamus, vt ibi de delegante, ac de delegato agatur, vt sensit Gloss. in verb. Ipsius, & idè Nel. in casu positione. † At quid de hærede (hoc enim tertium erat, quod explicandum nobis proposueramus) verbi gratia iudicio contra Seium capto idem Seius contumax factus mortuus est; an suus hæres ob mortui contumaciam excommunicari poterit? Planè excommunicari ipsum posse videbatur, primò quia hæres ex contractu, vel quasi testatoris obligatur, vt habetur in l. vn. C. vt ab hæredibus. & contra hæredes, & arg. tot. tit. C. de hæred. act. in iudicio autem quasi contrahitur; ergo & iudicij hæc obligatio ad hæredem transibit, ac propterea ob testatoris contumaciam excommunicabitur. Confirmatur ratio hæc, quoniam hæres eadem persona cum eo esse existimatur, cuius hæres est arg. §. 1. auth. de iure iur. à morien. præst. & vt inquit Gloss. in c. is, qui in ius de reg. iur. lib. 6. ergo & hac quoque ratione ob testatoris contumaciam hæres excommunicari posse videtur; etenim eiusdem iuribus iuuatur, eisdemq; vinculis constringitur hæres, ac successor, quibus & eius autor arg. l. hæredem, & l. in ijs officijs. §. non debeo. ff. de reg. iur. Postremò pro hac sententia facit, quòd iudicium cepit, seu instantia, vt appellant, ad hæredem transit, vt probatur in l. si eum hominem. ff. de fidei ius. & in l. si rem. 2. ff. de rei vind. & vt dixit Alex. in l. si constante. §. bona. ff. solut. matr. ergo cum contumacia transibit; res enim cum suo onere transit, atque idcirco hæres ob mortui contumaciam excommunicari poterit. Verùm contrariam nihilominus sententiam & hic amplexari debemus, vt scilicet hæres ex mortui contumacia non excommunicetur. Primò, quoniam non eadem pœna ob iudicium cepit cum defuncto hæredem sequitur, quæ mortuum sequeretur, qui iudicium cepit arg. l. seruum. ff. de ijs, qui not. infam. ergo neque etiam excommunicatio hæredem sequetur. Præterea, qui excommunicatur, ratione quapiam contumax esse debet, vt supra probauimus; hæres verò ex defuncti facto contumax esse non potest arg. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. inheret enim ea contumacia ipsi defuncto, atque idcirco in hæredem non transit arg. l. iuris gentium. §. pactorum. ff. de pact. Postremò, si hæres pro contumacia eius, cui succedit, excommunicaretur, pro alterius contumacia excommunicari quis posset, cuius contrarium antea asseruimus; ob has igitur rationes à postrema hac sententia non discedemus, nam eam secuti sunt Alexand. & communiter DD. in cit. l. grege legato. ff. de leg. 1. & Rot. decis. 15. in antiq. de sent. excom. & notissimè Quintil. Mandos. in tract. suo de monit. quest. 24. vbi questionem hanc disputauit; idem Felin. in c. cum sit Romana, nu. 26. vers. Vndecimò de appell. vbi hæredem excommunicati, de quo excommunicando ob eandem causam agitur, deberi iterum moneri ait; facit quoq; quòd dixit Marc. Ant. Bard. in tract. de temp. vtil. & contin. cap. 12. nu. 5. vbi excommunicationis vim in obligatione in form. Cam. Apostol. ad hæredem defuncti non continuari dixit, licet obligationis ius ad ipsum transeat; non est igitur, quod hac de re dubitemus. Non repugnant modò contraria proposita; nam quò ad primum, etsi hæres ex defuncti contractu obligatur, non tamen ob delictum ad animæ pœnam, vt dicitur in cap. 1. 24. q. 3. & arg. c. Romana. §. in vniuersitate de sent. excom. lib. 6. etenim nec ad pœnam corporis alter pro alterius culpa obligatur arg. l. lancimus. C. de pœn. & l. crimen. ff. eod. Quò ad alterum itidem, etsi hæres eadem persona cum defuncto est hoc tamen dictum accipitur, quatenus ad hereditatem defuncti pertinet, non autem quò ad pœnam animæ, corporisue ipsius defuncti, vt sensit Gloss. in c. non debet de reg. iur.

iur. lib. 6. etenim anima, quæ peccauit, ea puniri debet. Non denique obstat illud de iudicio capto; nam in ijs non transit, quæ personæ inheret, cuiusmodi contumacia est, vt DD. supra citati asserunt in cit. l. si grege. ff. de leg. 1. & in eod. cap. 1. de off. vic. hinc nec priuilegia, quæ personæ testatoris inheret, ad hæredem transeunt arg. c. priuilegium de reg. iur. lib. 6. firma igitur postrema hæc sententia permanebit. † Sed iam de procuratoris domino agamus. An igitur ob procuratoris contumaciam dominus excommunicetur? vt breuiter questionem hanc absol-uamus, quam Gloss. disputauit in cap. 1. vt lit. non contest. in fin. & ibidem Abb. nu. 34. conclu-dendum est ob procuratoris contumaciã dominum excommunicari non debere. Primò, quia ob procuratoris contumaciam dominus excommunicari potest, vbi procuratoris contumacia non purgauit, posteaquam eam nouit, vt dicitur in c. 1. vt lit. non contest. Potuit tamen, dicitur enim ibi, præfatus R. propter suam contumaciam, vel etiam procuratoris sui, si sciens non pur-gauerit eandem, excommunicationis sententia innodari: hæc ibi Summus Pont. atque sic dixit quoque Specul. quem refert, ac sequitur Marian. Socin. Sen. in cap. nulli. nu. 37. cum seq. de sent. excom. si ergo in hoc casu dominus excommunicari ob procuratoris contumaciam potest, vbi sciens eam non purgauit, aliã contrarium sentire debemus: exceptio enim contrariam regu-lam esse indicat arg. l. nam, quod liquidæ. §. fin. ff. de pœn. leg. & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Confirmatur ratio hæc, quoniam, vt quis excommunicetur, contumax ratione quapiam esse debet, vt probauimus supra hoc cap. §. contumax, & arg. eorum, quæ tradidit Ias. in l. vn. §. si procurator. nu. 3. vers. Tertiò est vera ratio. ff. si quis ius dicenti non obtemp. ac procuratoris contumacia dominus contumax non est; non enim iudicis præceptum ipse asper-natur, sicuti Ias. probauit in cit. vers. Tertiò. Accedit denique, quòd, si ob procuratoris con-tumaciam dominus excommunicaretur, alter pro alterius culpa excommunicari posset, quod fieri non debere probauimus supra in initio huius. §. ab hac igitur sententia non discedemus, quam amplexata est Gloss. fin. in c. 1. vt lit. non contest. & secuti eam sunt Abb. ibidem. nu. 10. & Bald. num. 5. & Specul. quem refert, ac sequitur Marian. Socin. Sen. eod. cap. nulli. nu. 37. cum seq. Nec repugnat, si dicatur & aliã procuratoris contumaciam domino nocere, vt in sententia, & in appellatione, & in positionibus, vt probatur in c. causam de dol. & contum. & in l. 1. §. fin. ff. quando appellandum sit, & in cap. si post præstitum de confess. lib. 6. nam hæc ob eam rem per-mittuntur; quoniam pecuniarium commodum ibi agitur, quod à procuratore dominus recu-perare potest, aliã ei ex causa subuenitur, vt habetur in l. 1. in fin. iunct. Gloss. ff. quando appel-landum sit; item quoniam sepius, vt alterius culpa pecuniarium damnum quis sentiat, iure per-missum est arg. cap. si quis. 6. q. 1. & l. quisquis. §. filij verò. C. ad l. Maieft. quæ duo in excommu-nicatione desiderantur; nam & excommunicatione spirituale damnum agitur, anima scilicet periculum; & alterius culpa vt quis animæ periculum adeat, nullo iure cautum reperitur, sicut sensit August. relatus in cap. 1. 24. quest. 3. & probatur in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. Excipitur tamen primò, vbi dominus, posteaquam procuratoris contumaciam nouit, eam, cum posset, non purgauit; nam tunc excommunicari poterit, vt habetur in cit. c. 1. vt lit. non contest. & probatur in l. fin. & ibi not. Bart. C. de excot. & tranl. lib. 12. & sensit Ias. in cit. l. vn. num. 3. vers. Limita. ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit; nam & pro procuratoris delicto in pœnam dominum incidere Bart. inquit in l. 2. ff. de nox. etiam si ad hoc mandatum ei non dedisset, modò id prohibere posset, vbi enim dominus id scit, & ipsum non prohibet, cum potest, id ei mandare præsumitur arg. l. qui potest prohibere. ff. de reg. iur. & c. quantæ de sent. excom. & vt Bart. inquit in cit. l. 2. de nox. & Ias. in ead. l. vn. eod. vers. Limita, & Innoc. in c. ex parte decani de rescrip. in hoc igitur casu non ob procuratoris contumaciã, sed ob suam iure excommunicabitur: hoc tamen verum intelligit Marian. Socin. Sen. in cit. cap. nulli. nu. 39. vers. Quod dictum intelligo, modò præcedat admonitio, & ita ipso domino prius admonito, quò purget contumaciam; quod planè, si est, dubitationem proposita conclusio non habet; propria enim contumacia est. Secundò excipitur, vbi dominus procuratorem minùs. habilem sciens constituit argum. cit. cap. 1. in fin. vt lit. non contest. † At quid de minore, an ob contumaciam tutoris, curatorisue excommunicari potest? Specul. in tit. de contum. §. fin. in fin. hanc quæstio-nem disputauit, & conclusit tunc excommunicationem nec ferri debere, nec latã valere in minorem, vbi doli capax non est, quod & dubitatione caret; si verò doli capax sit, & ea causa, in qua pro maiori habetur, tunc excommunicari ipsum posse, aliã non debere, quamuis lata teneat. Socin. autem in cit. c. nulli. nu. 37. cum multis seq. ait minorem excommunicari non posse, vbi nulla culpa ei tribui potest; aliã secus, modò contumacia in eius intellectum cadat. Alter igitur,

6 sur, vt summam omnium, quæ hic diximus, faciamus, pro alterius contumacia excommunicari quis non debet; non hæres ob defuncti contumaciam; non dominus ob procuratoris: quæ regula lo-cum habet, & in interdicto, ac suspensione, vbi speciatim in aliquem pro eius culpa feruntur, qui in ipsum potestatem non habet. † Verum quid si excommunicatio pro alterius culpa, atque contumacia, nihilominus feratur, an valebit? hoc enim postremum erat, quò explicandum no-bis etiam proposuimus, concludendum est breuiter excommunicationem latam, sicut etiam aliam censuram valere arg. cap. sacro. §. caueat de sent. excom. etenim sententia pastoris, equa, iniquaue fiet, timenda est, ac valet, vt dicitur in cap. 1. 1. q. 3. & in cap. quibus episcopi ead. q. Excipitur tamen primò, vbi notissimè constat ob alterius contumaciam quem excommunica-ri; nam tunc sententia censuræ non valebit, quippe quæ intollerabilem errorem contineat, etiã si in ipsa expressus non sit; quo casu sententia censuræ non valet arg. c. per tuas de sent. excom. in antiq. & cap. solet, & c. venerabilibus. §. pen. eod. lib. 6. & eorum, quæ diximus supra in §. con-tumax, & vt sensit Abb. in cit. cap. 1. num. 34. vers. Nunc expediam, vt lit. non contest. † Quæ tamen exceptio in interdicto, ac suspensione locum sibi non vindicat, vbi pro alterius contu-macia, delictouè interdictum, suspenditurue, cui subiectus ratione quapiam est; nam tunc in-terdictum, ac suspensio pro aliena culpa sepius feruntur, vt habetur in c. non est vobis de spons. & in c. si sententia, & in c. si ciuitas de sentent. excom. lib. 6. id quòd ob eam rem permissum est; quoniam hæc censuris non id periculi adimus, quòd aditur excommunicatione, vt probauimus supra cap. 12. §. 4. & vt dixit D. Dionys. d. 18. q. 4. vers. Insuper quæri potest, ibi si autem obijciens lib. 4. Secus autem si ob eius culpam interdiceretur, cui nulla ratione subijcitur; nam neque interdictum, neque suspensio valebit, si notissimum id sit; quandoquidem nec huiusmo-di censuræ pro aliena culpa feruntur, vbi, qui ipsis obligantur, ad ipsum culpæ autorem non pertinent, vt probatur iuribus supra citatis, & asseruimus in Tab. 5. Sed iam de ijs, quæ inesse debent, sed non necessariò, agamus.

De homine materia circa quam censura eccl. & de ijs, quæ inesse ipsi debent, sed non necessariò, quò censura constringatur.

Cap. XVIII.

S V M M A.

1 Admoneri quis prius debet, antequam excom-municetur; quæ regula locum habet.
Vel excommunicet iudex.
Ordinarius.
Delegatus.
Religiosus.
Vel excommunicentur.
Singulares homines.
Vniuersitas.
Vel excommunicetur pro eadem causa, ob quã aliã excommunicatus iniuste fuit ab-solutus.
Pro quacunque alia.
Notoriumue delictum sit.
Vel feratur excommunicatio.
Nominatim.
Generatim.
Vel iudex excommunicet.
Petente alio.
Ex officio.
Vel feratur.
Excommunicatio.

Suspensio.
Interdictum.
Admonitio ad censuram ferendam non postu-latur, nec requiritur, vbi
Executor simplex est, qui censuram fert.
Iudex ad se, suaq; tuenda censuram fert.
Ius, seu canon, statutumue censuram fert.
A iure excommunicatus si ab homine ex-communicetur.
Periculum in mora vbi est; quòd, an verum sit, declaratur.
Interdictum vbi pro pœna fertur.
Suspensio vbi pro pœna fertur.
Manifesta contumacia vbi est.
Pro futuris culpis vbi censura fertur.
Pro præteritis etiã vbi sub cõditione fertur.
Futuris pro culpis, id est pro futuris culpis, quando excommunicationem ferri dica-tur; & quando pro præteritis.
Admonitione omissa, excommunicatio tamen, sicut etiam censura aliæ lata valent, quæ regula declaratur.

Voniam autem excommunicatio, censuræ alia sepius ab homine fertur, vel quod, qui excommunicatur, id facere noluit, quod iudex ipsi imperavit; vel, quod in ius vocatus non venit arg. c. ex parte. 1. & ibi Abb. de verb. sign. & vt dixit Mar. Socin. Sen. in c. nulli. nu. 11. vers. Primò igitur quæro de sent. excom. vbi etiã per totum capitulũ casus multos, vt exẽpla ponit, quibus quis excõcari potest, & sic vbi contumax quis est: † ob eam rem, antequam excommunicatio, interdictum, suspensioe feratur, iudex, quid aut fieri, aut non fieri velit, prius admonere debet, vt probatur in cap. sacro de sent. excom. in antiq. & in cap. Romana vers. Sed nec eod. lib. 6. & in c. reprehensibilis, & ibi Abb. Preposit. & DD. de appell. in antiq. & in c. cum speciali eod. & in c. omnes decimã. 16. q. 7. & cap. de presbyterorum. 17. quæst. 4. & vt sensit Gloss. in c. statum in verb. Monitionem de sent. excom. lib. 6. & in c. fin. in verb. Pra missa de for. compet. eod. lib. & in c. indignè. 12. q. 2. & Inn. in c. ad hæc. nu. 3. de appell. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 9. nu. 4. vers. Ab eadem radice de sent. excõ. lib. 6. & Mar. Soc. in c. perpendimus. nu. 67. vers. Septima de sent. excom. & nu. 91. vers. Quæritur octauò cũ simil. Admonitus igitur, citatusue esse quis debet, antequã excõcetur, censuræ alia constringatur: idq; meritò, tu q; his censuris cõtumaces puniuntur, vt vidimus supra, ac propterea, qui iudici nõ obtreperant, vt ibidẽ posuimus; at, nisi prius quis admonetur, an iudici parere velit, atq; idcirco an contumax sit, sciri non potest, vt sensit Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 95. cum seq. de sent. excom. nã fortasse vult satisfacere, & iudici obedire, vt dixit Soc. eod. nu. 135. tum q; huiusmodi penis non mediocre præiudiciũ generatur, vt vidimus supra cap. de effectibus; at, vbi de præiudicio cuiuspiam agitur, admoneri, citariq; prius ille debet arg. l. de vno quoque. ff. de re iud. & c. consulit de off. deleg. & vt not. Gabr. in tract. suo concl. de citationibus concl. 1. in prin. lib. 2. Pro regula igitur habebimus, qui excommunicatur, censuræ alia constringitur, hunc admonitum esse prius oportere. Quæ regula multis modis amplificatur, & primò respectu habito ad iudicem; nam locum habet, vel ab ordinario, vel à delegato iudice censura feratur, quandoquidem & iura supra citata non distinguunt; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & rationes ædẽ sunt, à quocunq; iudice sententia huiusmodi feratur, atque ob eam rem & dispositio eadem esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & l. a Titio. ff. de verb. oblig. atque sic asseruit Marian. Socin. Senior in c. illud num. 21. vers. extra Gloss. de cler. excom. min. Quare & ab antistite regulari admonitio hæc adhibebitur, antequam quispiam ab ipso censura obligetur, vt & conclusimus supra in hac Tab. Secundò amplificatur eadem regula respectu habito ad eum, qui censura irretitur; nam non modò, vbi sigillatim homines excommunicantur, censuræ alia inertiuntur, admoniti esse prius debent, verumetiam & vbi collegia, vniuersitates, capitulaue, interdicto, suspensioniue subijciuntur, admoneri prius debebunt; non enim ratio alia in singulis hominibus, atque in ipsis collegijs est, quamobrem illi, & non hæc admoneantur; collegia igitur, atque vniuersitates ante censuram latam admonebuntur: quæ admonitio tunc fiet, dum collegia, huiusmodique vniuersitates simul, vt collegium congregata sunt, vt asseruit Gloss. in l. nemo potest. ff. de reg. iur. quam sequitur ibi Bart. & nouissimè Bolognet. memoriæ mandandam not. idq; iure optimo; sicut enim, quò gestum aliquid à collegio dicatur, eos, qui ex collegio sunt, collegiatim, vt ita dicam coactos esse, eademq; ratione illud gessisse necesse est, vt probauimus supra cap. 6. §. 1. ita, quò admonitum collegium esse dicatur, contumaxq; efficiatur, ipsum collegium, dum congregatũ est, admonitum esse oportet arg. c. si capitulo de concess. præb. lib. 6. & ibi Gloss. sensit, & in l. non potest dolo carere. ff. de reg. iur. & sequitur Quintil. Mandos. in Gloss. facultat. §. & propriũ in verb. Monitorijs, vbi & alios quosdã idem sentientes refert; non igitur, si ex collegio singuli admoneantur, collegium admonitum dicitur, quippe quòd singuli collegium non sunt arg. l. sed si hac lege. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. & l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine; sicuti è contrario admonito collegio, singulis admoniti non intelliguntur, atque idcirco nec ob eam admonitionem excõcari poterunt, etiam si præsentis adessent, vbi collegium admonitum fuit, atque sic dixit Rot. quam refert, ac sequitur Marian. Socin. in cap. nulli. nu. 18. vers. Tertio quæro de sent. excom. Non itidem, si eiusdem collegij syndicus admoneatur, collegium pro admonito habebitur, vt tradidit Gloss. in cit. l. nemo potest. ff. de reg. iur. & pertinent huc, quæ diximus, ac posuimus supra de procuratore, vbi ob procuratoris contumaciam dominum excommunicari non debere conclusimus. Verum, quid si collegium, capitulumue non congregetur, quid tunc fiet? collegij, capituliq; superior adhibetur, qui singulos ex capitulo, vt collegium ab ipsis habeatur, compellet; at, si neque ratione hac conuenerint, perinde

perinde habebitur, atque si admonitio facta esset; sic enim & qui latitat, impedituẽ, quò minùs citatio ad eum perueniat, pro citato habetur, vt traditur in c. quoniam. §. porrò vt lit. non contest. & vt asseruit Gloss. in eod. c. si capitulo, quam sequitur Bart. in cit. l. nemo potest. ff. de reg. iur. videndus est etiam idem Bart. in c. ad reprimendam in verb. Citatum, & Add. ad Rot. decis. 22. num. 16. de rescript. in nou. vbi etiam, si pupillus, minoruẽ citetur, quomodo id fiat, significatur. Item vbi quis iterum ob eandem causam excommunicatur, propterea quòd absolutus iniuria est, & hic primò admonebitur; quandoquidem cit. c. sacro de sentent. excom. simpliciter loquitur, nec, quamobrem excommunicatio feratur, distinguit, sicut nec etiam iura alia supra citata; admonitione igitur intercedente & hic in excõmunicationem iterum conijcietur, atque sic sensit Innoc. in c. ab excommunicato. nu. 3. vers. Item omnis res de rescript. & Felin. apertius in c. cum sit Romana. num. 12. vers. Octauò not. de appell. & in cap. ad nostram. num. 2. vers. In textu, ibi reductis de iure iur. & Rot. decis. 7. & decis. 11. de sent. excom. in nou. & decis. 65. de appell. in antiq. cognita causa igitur id fieri debet; hinc Dom. in c. 1. quod metus causa. lib. 6. caueat, inquit, iudex reuocans ob solutionem malefactam, quia, cum videatur denuo excõmunicationem inferre, quæ erat sublata per absolutionem, incidere in pœnam c. sacro de sentent. excom. nisi in reuocatione seruaret solemniam; ita Dom. quem refert Felin. in cit. c. cum sit Romana eod. num. 12. quare ob eandem rationem, qui cautione præstita de parendo ecclesia, absolutus est, si deinceps non pareat, non ante in excõmunicationem iterum conijcietur, quam admonitus sit, atque ita Felin. in cit. c. ad nostram num. 2. vers. In text. ibi reductis de iure iur. & Dec. in c. reprehensibilis de appell. & Add. ad Abb. in cap. sacro in litera E de sent. excom. & Rot. in cit. decis. 65. de appell. in antiq. exceptis tamen casibus, qui habentur in c. eos de sent. excom. lib. 6. in quibus ipso iure in excõmunicatione quis incidit, vt declarauimus supra in hac Tab. Tertio amplificatur eadem regula respectu habito ad causam; nam pro quacunque causa quis excommunicetur, admoneri semper debet, cum ob rationes, tum ob iura supra citata, quæ in quacunque causa locum habent; etsi factum igitur notorium est, vt pote quia manifestò constat delictum à quopiam commissum esse, tamen, antequam ille excommunicetur, prius admonebitur arg. c. fin. §. quando autem. 2. q. 1. & cap. de illicita. §. de conuentione, & ibi not. Gloss. 24. q. 3. ac planè, quamuis notorium sit delictum commissum, non tamen notoriè constat, qui delictum commisit, satisfacere pro delicto ipsum nolle, atque idcirco contumacem esse, nisi prius admonetur; cum igitur ob contumaciam tollendam censura feratur, & contumacia nota esse non possit, nisi admonitio antecedit, iure admonitio antecedere debet, atque ita sensit Innoc. in cit. c. sacro in prin. de sent. excom. & Abb. in c. cum sit Romana. num. 32. cum seq. & Bero. nu. 83. de appell. & Dec. in cap. 1. nu. 34. & idem Bero. num. 214. vbi & alios idem sentire testatur de iud. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 9. nu. 6. vers. Et hæc quidem de sent. excom. lib. 6. & Marian. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 99. vers. Exigitur ergo de sent. excom. & num. 116. cum seq. eod. vers. Tertio fallit. Contrarium tamen dicendum videbatur; quandoquidem Apostolus fornicatorem quendam notorium, absentem, & irrequisitum excommunicauit, vt dicitur in c. cum sit Romana in fin. de appell. ergo, vbi notorium est delictum, sine monitione excommunicari quem posse videtur. Atqui à proposita sententia discedendum non est; nec repugnat cit. c. cũ sit Romana; nam præter responsiones, quæ à Glo. & à Panor. nec non à reliquis ibi dantur, quibus factum Apostoli non obstare conuincitur, Ego ex verbis ipsius Rom. Pont. dubitationem hanc dissolui dico, nam non dicit ibi Rom. Pont. fornicatorem illum non quæsitum excommunicatum esse, sed irrequisitum, id est non iterum quæsitum, dictio enim illa Re actus iterationem significat, vt in Dictionario in dicto verbo Re, & in verb. Requiro habetur; antea igitur apparet ab Apostolo dictum fornicatorem quæsitum, atque admonitum, quamuis, cum sententiam in eum tulit, eundem iterum non admonuerit; non ergo autoritas illa repugnat. Excipiunt tamen Innoc. & Lap. quos refert, ac sequitur Marian. Socin. Sen. in eod. c. perpendimus. num. 118. vers. Quarto fallit, vbi contra præsentem pro manifesta offensa fertur; quæ tamen opinio mihi sic simpliciter posita non placet. An autem in alijs sententijs citatio in notorijs fiat, tradidit Abb. in c. accepta. num. 6. & ibi Add. ad eum de restit. spol. & in c. cum olim. nu. 20. de re iud. Quarto amplificatur proposita regula ob easdem rationes respectu habito ad modum, quo censura fertur; nam, siue speciatim, siue generatim excommunicatio feratur, admonitio antecedere ipsum debet. Sed nec in specie, nec in genere, dicitur enim in cap. Romana de sent. excom. lib. 6. pro culpis, & offensis præteritis, vel præsentibus excommunicationum sententias absque cõpetenti monitione præmissa promulgent, & si contra præsumserint, iniustas nouerint

nouerint illas. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus proposita conclusio apertissime probatur, idem not. ibi DD. & Abb. in cap. 2. nu. 11. de off. ord. & Marian. Socin. Sen. vbi com. opin. hanc sensit in cit. cap. perpendimus nu. 113. vers. Et hoc idem volunt DD. Speciatim verò excommunicatio fertur, cum personam certam excommunicamus; generatim autem, cum personam, quam non nouimus, eadem pœna constringimus: quæ censuræ ferendæ ratio vltatissima in ecclesia est, & probatur in cit. cap. 2. de off. ord. Quintò amplificatur etiam respectu habito ad eum, quo postulante censura fertur; nam, siue ex officio, siue alio petente quem iudex excommunicet, admonere ob easdem rationes, quem excommunicaturus est, prius debet. ex officio enim, & alio postulante censura fertur, vt probatur in cap. venerabilibus. §. porro vers. Similiter de sent. excom. lib. 6. hinc, quòd iudex clericus, & iudex laicus (vbi res postulat) mutuan. sibi operam præstare debent, vt habetur in cap. dilecto, & ibi not. Anchar. nu. 9. vers. Vnde cime de sent. excom. lib. 6. & in c. 1. de nou. oper. nunt. ob eam rem, si iudex laicus à clerico iudice postulet, vt quempiam excommunicet, non ante id tamen faciet, quam causa cognita, & adhibita forma, sit cit. cap. sacro de sent. excom. & cap. 1. eod. lib. 6. ac propterea admonitione facta, vt sensit Anch. in cit. c. dilecto eod. vers. Postremò amplificantur eadem regula respectu habito ad censuras, nam, quæcunque censura feratur, siue excommunicatio, siue interdictum, siue suspensio sit, admonitio antecedere ipsam debet, vt habetur in cap. reprehensibilis de appell. in antiq. iunct. c. statutum de senten. excom. lib. 6. & vt dixit Abb. in cit. cap. reprehensibilis. nu. 2. & Dec. ibidem, & Inn. in c. ad hæc, quoniam de appell. & Felin. in c. cum sit Romana. nu. 12. vers. Quintò not. de appell. & Anchar. in c. 1. nu. 2. vers. Quartò, & Gemin. eod. §. & hæc nu. 3. vers. Quartò de sent. excom. lib. 6. & Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. alleg. 73. vers. lib. 6. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. nu. 7. in fin. de sent. excom. lib. 6. non est igitur, quòd hac de re dubitemus; his igitur rationibus proposita regula amplificatur. Verum, quòd & eadem non nullas exceptiones patitur, quandoquidem non nunquam contingit, vt quis excommunicetur, censuræ alia constringatur admonitione non adhibita; ob eam rem, quando id fiat, etiam explicemus. † Primum igitur ex parte iudicis admonitio non postulatur, vbi, qui excommunicat, censuram aliam fert, merus, ac simplex executor est; vt pote episcopus clerico mandauit, vt quempiam excommunicaret, atque idcirco eum simplicem executorem dedit, cuiusmodi habetur in cap. fin. §. fin. de off. deleg. hic clericus ergo nulla admonitione adhibita, excommunicationem fert, diligenter enim fines mandati custodiendi sunt ob l. diligenter. ff. mandati; quamuis, qui mandatum hoc dedit, prius, admonuisse debet. Item admonitione opus non est, vbi quis non vt iudex, sed vt priuata persona censuram fert, quòd scilicet ius suum tueatur; hoc enim probatur in c. dilecto de sent. excom. lib. 6. & ibi not. Gemin. nu. 7. & Anchar. nu. 1. vers. Et subdit, hoc quoq; inquit Innoc. in c. venerabili. nu. 2. & Abb. nu. 3. de cens. idem Inn. in cap. sacro. nu. 2. vers. Ecclesiæ, & Felin. nu. 4. vers. Quartò limita de sent. excom. idem Felin. in cap. cum sit Romana vers. Tertio not. qui & quosdam alios idem sentire refert de appell. & Dec. in c. reprehensibilis, vbi & quosdam alios idem sentientes commemorat de appell. & Lap. alleg. 73. nu. 3. & Quintil. Mandos. in Add. ad eum, in verb. Venerabilis, vbi alios idem sentire ait, & Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus. nu. 122. vers. Septimò fallit de sent. excom. idq; merito, nam admonitio hæc adhibetur, vbi vt iudex quis censuram profert arg. cit. c. sacro de senten. excom. ergo secus, si non vt iudex arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. quare; si episcopus suam diocesim visens à parochia aliquo, qui se exemptum inquit, non recipiatur, statim de eorundem autorum sententia nulla admonitione adhibita excommunicare ipsum potest, nec appellatione sententia nulla reddetur; quandoquidem non vt iudex sententiam profert; hinc Innoc. vt hac ratione sua iura tuerentur, episcopis suasis. Contra sententiam hanc tenet Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. nu. 6. vers. Hinc denique de sent. excom. lib. 6. Cuius opinio locum habere potest in hoc, vt aliqua admonitio fiat, communis verò, ne trina opus sit, vel dici potest notoriam contumaciam esse, ac propterea non requiri aliam monitionem, vt Socin. eod. sentit. Tertio admonitio hæc iudice auctore facta non postulatur, vbi excoicatio, aliaue censura à iure fertur arg. cit. c. reprehensibilis de appell. & vt inquit Gemin. in c. Romana. §. caueant. nu. 4. vers. Septimò, & Anchar. nu. 6. vers. Septimò de sent. excom. lib. 6. vbi admonitione non requiri aiunt, quando excoicatio per statutum fertur, & Cald. de interd. vers. Ad quartum membrum, & Couar. eod. §. num. 5. vers. Trina verò monitio, & Marian. Socin. in c. perpendimus. nu. 67. vers. Septima de sent. exco. etenim in pœnas ipso iure impositas nulla admonitione alia intercedente quis incurrit, vt dixit Felin. in c. præterea. num. 2. vers. Secundò not. de spons. sed hoc mirum non est; quandoquidem

lex ipsa

lex ipsa statim, atque promulgata est, semper loquitur, semperq; admonet, ne prohibitum crimen subditi committant, remoue lege vetita agant, atq; idcirco alia specialis monitio non requiritur arg. l. Arriani & ibi Add. ad Bart. C. de hæret. & c. cum Marthæ vers. Mosaica lex clamat de celeb. miss. iunct. c. à nobis de sent. excom. & vt in re nostra dixit Abb. in cap. 1. nu. 2. de rapr. & Felin. in c. nuper. nu. 8. vers. In ea in fin. dicas de sent. excom. & Couar. eod. vers. Trina verò monitio, atque ob eam rem admonitio hominis non requiritur; ex quo ipsa lex admonet: etenim & è contrario, vbi adest prouisio hominis, cessat prouisio legis arg. §. permillum est itaque in Instit. de tutel. iunct. tit. de legit. agnat. tut. in prin. & arg. l. fin. C. de pact. admonet igitur lex generaliter, sed non speciatim, ac nominatim, & hoc ob eam ratione, quoniam pro futuris culpis excommunicationem fert; & ob id, qui in culpa futurus sit, ignorat; atque hoc sensit Mar. Soci. Sen. in c. perpendimus. n. 67. iuncto antecedente. Excipitur tamen, vbi aliter iure cautum esset; nam tunc, admonitio etiam à iudice vt fiat, postulatur, vt habetur in Clem. fin. §. fin. & ibi not. Gloss. in verb. Ipso facto de stat. mon. & in Clem. 1. & ibi quoque Gloss. in verb. Factam de dec. Secundò ex parte causæ admonitio etiam non requiritur, & primò vbi ob eandem causam excommunicatio, censuræ alia in quempiam fertur, quamobrem à iure iam lata est; vt exempli gratia si iudex eum excommunicet, qui ob clerici percussorem in excommunicationem iuris iam inciderat ob c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. nam hic admonitio non postulatur; Præfenti decreto statuimus, dicitur enim in c. reprehensibilis de appell. vt nec prælati, nisi canonica communicatione præmissa, suspensionis, vel excommunicationis sententiam proferant in subiectos, nisi forte talis sit culpa, quæ ipso suo genere suspensionis, vel excommunicationis pœnam inducat. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus proposita conclusio probari videtur, atque ita tradidit Rip. in cap. 1. num. 81. vers. Secundò declara de iud. & Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. in verb. Venerabili alleg. 73. & Abb. in cit. cap. reprehensibilis, & Dec. vbi de communi sententia testatur, & Marian. Socin. Sen. in cap. perpendimus. nu. 119. cum seq. vers. Quintò fallit de sent. excom. & in c. cum pro causa n. 25. vbi excommunicatum à iure pro delicto ab homine sine alia contumacia excommunicari posse communiter concludi ait: hinc Abbatem quendam, qui monachum admonitione non adhibita excommunicauerat, propterea quòd è claustro licentia non habita exisset, ob hoc defensum commemorat Panor. in cit. c. reprehensibilis; quandoquidem statuto eius monasterij excommunicatio in exeuntes eadem ratione è claustris ipso facto ferebatur: vel igitur communi, vel præcipuo diæcesi iure excommunicatus quis sit, ob eandem causam à iudice admonitione non adhibita legitime excommunicabitur. Contra quam tamen exceptionem facere videtur. Primò, quòd contumax tantum excoicari debet; hic verò potest esse non contumax, vt pote quia ipsum delicti pœnituit: atqui ad hoc respondetur, ex quo contra legem fecit, eum pro contumace haberi arg. c. 1. de præsumpt. & arg. c. estote iunct. ijs, quæ ibi dixit Abb. nu. 6. vers. Vltimò not. de reg. iur. ergo vt præsumptus contumax excoicabitur; quod potest, vt habetur in c. venerabilibus. §. porro vers. Idem est etiam de sent. excom. lib. 6. nam pro contumace semper habetur, quousque à contumacia discessisse appareat arg. c. semel malus de reg. iur. lib. 6. Secundò facere contra eandem exceptionem videtur, quòd & pro delicto notorio, antequam excoicatio feratur, admonitio intercedere debet, vt supra proximè probauimus: ad hoc etiam respondetur exceptionem eam locum habere in delictis, pro quibus à iure excoicatio, suspensione fertur; contraria verò ratio, vbi pro delicto censura à iure non fertur; id quòd fortasse sit, quòd grauiora ea delicta, frequentioraue legislator existimauit, vbi à iure censura in eos fertur, qui ea committerent, atque idcirco permillum est, vt canonica admonitione non intercedente excoicatio feratur arg. c. ita quorundam de iud. Postremò repugnare eidem exceptioni etiam videtur, quòd hac ratione, qui delictum huiusmodi commisit, excoicari etiam poterit, quauis absolutionem excoicacionis à iure latæ petat, atque ad ecclesiæ obtemperandum paratus sit; quòd ecclesiæ consuetudini repugnat, quæ à contumacia discedentem semper absoluit, & nemini ad se redeunti sinum claudit, vt habetur in cap. ex literis de constit. & c. super eo de hæret. hinc Couar. in cit. §. 9. nu. 5. vers. Trina, eum canonem de declaratione, ac de denuntiatione intelligendum sensit. Atqui à proposita exceptione non discedemus; quæ locum non habebit, vbi excoicatus à iure absolutione peteret, atque idcirco in contumacia ipsum non perseverare constaret ob iura proximè citata: nec obstat cit. c. reprehensibilis; nam ibi proponitur regula, quæ per citata proximè iura declaratur quòd fieri debet, vt iura iuribus conciliantur arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. 1. C. de inoff. dot. Item admonitio non requiritur, vbi periculum in mora est; exempli gratia quis iam, iam delictum

Y

com-

commiffurus est, & si admonere ipsum velit, verendum est, ne interim delictum committat; in hoc igitur casu admonitio legitime omittetur, vt Felin. tradidit in c. cum sit Romana. num. 26. vers. Decimo tertio not. vbi quosdam alios idem sentire ait de appell. & in c. sacro. num. 4. vers. Secundo limita de sent. excom. & Nauar. in c. cum contingat Quinta causa nullit. num. 1. vers. Non obstat primo de rescript. hæc exceptio, quæ communiter recepta videtur, mihi non facit: nam hic, quem quis excōicare vult, aut delictum iam iam commiffurus existimatur, aut iam in delicto est, & in vtroque casu admonitionem adhibendam esse, ac posse censo hac ratione; in priori casu, admonendo ne delictum committat excommunicatione ipso facto proposita, si contrafaciat; in altero vero casu, si a delicto non desinat: ergo in hoc periculum in mora non est, imò interminando excommunicationem fortasse a delicto desinet. Confirmatur hoc per cit. c. sacro de sent. excom. in antiq. iunct. c. constitutione eod. lib. 6. quando quidem in cap. sacro prohibetur, ne quis excommunicationem ferat, nisi competenti admonitione præmissa, & ita duo ibi dicuntur scilicet, vt admonitio adhibeatur, & vt competens fiet: quò ad admonitionem Romanus Pont. in eo. c. sacro nullam exceptionem facit; idque merito, quando quidem raro, vel nunquam contingit, vt admonitio adhiberi nequeat, vt ex dictis apparet; at quò ad competentem admonitionem, vt pote vt trina sit aliorum dierum intervallo intercedente, quòd fieri posset, si hac ratione admonitio fieret, in mora periculum esse, ob eam rem Summus Pont. in cit. c. constitutione, quo in loco de competenti admonitione agitur, vbi facti necessitas aliud suaderet, moderandam permittit, Nisi facti necessitas, dicitur enim ibi, aliter ea suaserit moderandam, ex quo verbo Moderandam probatur idem Rom. Pont. noluisse etiam necessitate urgente admonitionem profus omitti, sed illud tempus moderari; nam, si nullam admonitionem fieri voluisset, nõ moderandam, sed tollendam dixisset. Quare exceptionem hanc, quò ad solemnem illam admonitionem habere locum censo, quæ habetur in cit. c. constitutionem; non autem quò ad simplicem admonitionem, cuius exempla supra posuimus, atque sic sensisse reperij. postea Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus. nu. 14. vers. Primo fallit de sent. excom. vbi in hoc casu vnam monitionem sufficere dixit. Item admonitio non requiritur, vbi interdictum, ac suspensio, pro pœna in primis feruntur, non autem, quò a contumacia discedatur, vt DD. communiter concludunt, Inn. in c. ad hæc quoniam. 5. nu. 3. vers. Et not. quòd interdictum, & nu. 4. de appell. & in c. 1. nu. 3. vers. Item quidam dicuntur de excess. prælat. & Abb. in eod. cap. reprehensibilis. nu. 3. & Dec. nu. 2. & Præposit. nu. 2. de appell. idem Abb. in c. 2. num. 2. & Mar. Socin. Sen. nu. 3. de cler. excom. min. & Bero. in cap. cum sit Romana. nu. 89. & Felin. nu. 22. vers. Quinto not. de appell. idem Felin. in c. sacro. nu. 5. vers. Quinto fallit, ibi & limita, & Rip. in cap. 1. nu. 81. vers. Secundo intellige de iud. & Cald. in tract. de interd. vers. Ad quartum membrum, & Petr. Fol. in sua prax. crim. canon. in 2. part. iud. c. 33. n. 96. & Gabr. com. concl. n. 159. concl. 1. de cit. lib. 2. namq; admonitio fit, quò quis a contumacia discedat, atque vt ecclesiæ pareat arg. c. ex parte. 1. de verb. sign. ac propterea, vbi a contumacia discedit, atque ecclesiæ parere vult, non modo censura in hunc non fertur, sed iam lata tollitur, vt habetur in cap. ex literis de constit. at, vbi interdictum, suspensioque pro pœna fertur, esto, admonitus ecclesiæ parere velit, non tamen impeditur, quò minus censura feratur arg. c. eos, & c. fin. de temp. ord. lib. 6. & ita frustra admonitio illa fit, cum suspensio, interdictumque semper subsequitur fit, vt dixit Inn. in cit. c. ad hæc 5. nu. 4. vers. In alijs autem suspensionibus; iure igitur, vbi censura pro pœna fertur, admonitio non adhibetur: pro pœna vero & censuras ferri posse de suspensione probatur in cap. tam literis in fin. de testib. & id tradidit Inn. in cit. c. ad hæc, & in c. 1. de excess. prælat. de interdicto id sensit Abb. in cit. c. reprehensibilis. nu. 3. de excommunicatione probatur in c. fin. 24. q. 2. & Dec. id dixit in cit. c. reprehensibilis. nu. 2. vers. Sed tamen, & nu. 4. vers. Et ex his limitatur: quānis quò ad excommunicationem maiore locum habeat, vbi in mortuos fertur arg. cit. c. fin. 24. q. 2. quando quidem, vbi in uiuos fertur, absolutio semper impetrari potest arg. c. qua fronte de appel. ob ea, quæ diximus alibi supra. Ex parte eius quoque, qui excōmunicatur, censuram alia constringitur, ad monitionem opus non est, vbi aliunde notoria, manifestaque; ipsius contumacia fit, vt exempli gratia quia iudice pro tribunali sedente prædixerat in iudicio vel se minime cōpariturum, si citaretur; vel se non pariturum, si admoneretur arg. c. venerabilibus. §. porro vers. Secus autem de sent. excom. lib. 6. idque merito, quādo quidem admonitio fit, vt, an parere velit nec ne, iudex experiatur, & quò eius contumacia conuincatur; quare, cum manifesta sit, quid præterea opus est admonitione? frustra enim fit, quò factum non prodest arg. l. aliquando. §. sub conditione. ff. ad Vel. & l. hæc stipulatio. §. diuus. ff. vt legatorum nomine caueatur, & c. 2. de præb. Accedit, quòd

quòd manifestus contumax materia proxima censuræ est; ergo admonitio alia non postulatur, atque sic dixit Felin. in c. sacro. nu. 6. vers. Sexto limita de sent. excom. vbi alios quosdam idem sentire ait, & Lap. alleg. 73. & Quintil. Mandos. in Add. ad eum in verb. Offensa, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. nu. 6. vers. Et hæc quidem, ibi sic sanè in contumacem de sent. excom. & Franc. de Aret. in c. 1. nu. 60. & Bero. nu. 214. & Dec. nu. 34. qui de cōmuni testatur, sicut etiam id tacitò Felin. num. 18. vers. Vtrum excōmunicatio de iud. Non nulli tamen contrarium sentiebant, quos refert Felin. in eod. vers. Vtrum excommunicatio; & hoc ob eam rationem, quoniam, & vbi factum notorium est, citatio requiritur: hæc ratio propositam sententiam non tollit; nam, aut illi volunt citationem fieri, quò appareat, an excommunicari possit, & id nos etiam faciendum dicimus; nam, esto de delicto constet, an tamen satisfacere velit, & ita an contumax sit, lazet; quòd in casu nostro non est, ex quo manifestus contumax est; aut citatio illa fit, vt puniatur, & in hoc etiam dicimus rectè fieri; nam graue præiudiciū per pœnam fit, nec tolli ad arbitrium nostrum tunc potest arg. corū, quæ tradidit Abb. in c. ex literis. nu. 10. & ibi DD. de constit. quòd præiudiciū per censuram, vt a contumacia discedatur, latam non generatur; quando quidem, statim, atque a contumacia discessit, absolutioem consequitur arg. cit. c. ex literis de constit. Admonitio denique non adhibetur, vbi in quempia pro futuris culpis censura fertur, sic enim dixit Innoc. in cap. sacro in prin. & Felin. nu. 4. vers. Tertio limita, vbi & alios idem sentire ait de sent. excom. idem Felin. in cap. cum sit Romana. num. 17. vers. Decimo quarto not. de appell. & Bero. in c. quoniam contra. nu. 137. de probat. & Dec. in c. reprehensibilis, vbi alios & ipse idem sentire inquit de appell. & Gemin. in cap. Apostolicæ. §. nos itaque. nu. 5. de re iud. lib. 6. & Lap. alleg. 73. & Quintil. Mandos. in Add. ad eum in litera D. in verb. Pro futuris culpis, & Nauar. in cap. cum contingat in quinta causa nullit. nu. 1. vers. Non obstat secundo de rescript. & Gabriel de communi testatur in tract. commun. conclus. de cit. conclus. 1. num. 156. lib. 2. & Marian. Socin. Senior in cap. perpendimus. nu. 127. vers. Octauo fallit de sent. excom. Primo, quoniam tempus ipsum admonet, vt dixit Soc. eod. Deinde, quoniam satis hic admonetur, ex quo, hoc vt faciat, illud ne faciat, in initio præcipitur, sicuti supra, vbi a lege censura fertur, diximus. Hoc autem locum habet non solum, vbi pro futuris culpis, sed etiam, vbi pro præteritis, sed sub conditione fertur, vt probatur in cap. præterea. 2. de appell. iunct. cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. nam, si quis ita sententiam protulerit Nisi Sempronio creditori intra viginti dies satisfeceris, te excommunicatum, suspensum, interdictumque esse cognoscas; hic, cui hoc mandatum est, nisi intra dictam diem satisfecerit, nulla admonitione alia intercedente in censuram incidet, vt probatur in cit. c. præterea iunct. cit. §. caueant in vers. Vel etiam pro iam cōmissis. Quare ego sic concludendum censerem. Aut quærimus, an admonitio aliqua postuletur, & tunc aliquam requiri omnino censo ob c. sacro de sent. excom. & in hoc casu locum habebunt contraria proposita. Aut quærimus, an requiratur admonitio illa canonica, trina scilicet, qua de agitur in c. constitutionem de sent. excom. lib. 6. & in hoc casu cōmunem sententiam locum sibi vindicare censo; tum quòd sententia huiusmodi se habet, sicut lex, quæ semper admonet, vt supra diximus; tum quòd, vbi dies adiecta est, ipsa pro homine admonet arg. c. fin. de loc. & l. magnam. C. de contrahend. stip. & vt sensit Ias. in l. si ex legati causa nu. 12. cum multis seq. ff. de verb. oblig. & in casu nostro Inn. in cit. c. sacro in prin. & Felin. nu. 4. vers. Tertio limita de sent. excom. pro futuris culpis igitur admonitio quidem adhibetur, sed non canonica. Idem etiam, vbi pro præteritis delictis sub conditione, & hoc siue generaliter, siue specialiter fertur arg. c. a nobis. 1. de sent. excom. & cit. c. præterea. 2. de appell. & cit. cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. † Pro futuris culpis autem censura ferri dicitur, vbi pro culpis fertur, quæ nec extiterunt, nec sunt, vt sensit Innoc. & Host. & Imol. in c. P. & G. de off. deleg. quos refert, ac sequitur Nauar. in eod. c. cum contingat in quinta causa nullit. num. 5. de rescript. si ergo pro ea culpa feratur, quam quis iam cōmissit, vel pro ea, quam tunc cōmittit, non pro futuris latæ, sed pro præterita in priori casu, pro præterita in posteriori dicemus, vt sensit Nauar. eod. & de priori casu probatur in cit. c. Romana. §. caueant, ibi vel Etiam pro iam cōmissis sub hac forma, si de illis intra tale tempus minime satisfecerint: ex quibus verbis apparet pro præteritis culpis tunc dici excommunicationem ferri, vbi sic fertur Nisi intra tantum temporis pro cōmissis culpis satisfecerit, excommunicatus sit. Nõ etiam requiritur, vbi cum vniuersitate quis censura constringitur ob alterius culpam. † Atqui an, vbi admonitio requiritur, ea omissa censura sententia valebit? Videbatur sanè dicendum ipsam non valere ob c. statuimus, & c. constitutionem, & c. statutum de sentent. excom. lib. 6. in quibus iuribus, si admonitione non adhibita

excommunicentur ij, qui cum excommunicatis versantur, excommunicationem latam non valere dicitur; ergo admonitione omiſſa ſententia cenſuræ non valet. Verùm contrariam ſententiam amplectari debemus, vt. ſ. ſententia cenſuræ valeat, etiam ſi admonitio adhibita non ſit. Sic enim DD. aſſerunt Gloſſ. in c. ſacro in verb. luſta de ſent. excom. & in c. 1. in verb. Iudiciario, & ibi quoque Abb. num. 3. de exceſſ. prælat. in antiq. & in cap. Romana in verb. Inultus de ſent. excom. lib. 6. & in ſum. 2. q. 1. & in c. reprehensibilis, & ibi etiam Abb. nu. 13. de appell. & Inn. in cap. ad hæc. 5. nu. 3. de appell. & Felin. in cap. cum ſit Romana. nu. 17. verſ. Secundò, & Bero. nu. 87. de appell. idem Bero. in c. quoniam contra. nu. 96. de probat. & Rip. in c. 1. nu. 79. de iud. & Quintil. Mandof. in tract. ſuo de monit. q. 3. 1. num. 7. viden. & Rot. deciſ. 10. de ſent. excom. in antiq. & deciſ. 5. 1. nu. 3. de appel. in nou. & Caſador. deciſ. 2. nu. 11. de penſion. ac regul. cancel. & Gabr. com. concl. de cit. nu. 155. concl. 1. nu. 2. ac denique de cõmuni ſententia teſtantur Dec. in cit. c. reprehensibilis. nu. 7. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 9. nu. 7. verſ. Quòd, ſi excommunicatio de ſent. excom. lib. 6. & Mar. Socin. Sen. in c. perpendimus. num. 132. verſ. Poſtremò pro complemento de ſent. excom. Et probatur in eod. c. ſacro; nam, admonitione prætermiſſa, etiã ſi aliã iuſta excommunicationis ſententia ſit, punitur tamen iudex, qui illam tulit, vt ibi dicitur; ſi ergo admonitione non adhibita ſententia iuſta eſſe poteſt, omnino hac ratione ipſam latam valere concludendum eſt; alioquin nec ſententiæ nomen, minùs etiã iuſtæ habere mereretur, quandoquidem non entis nullæ qualitates ſunt arg. l. eius, qui in prouincia. ff. ſi cert. pet. & accidens ſine ſubiecto eſſe non poteſt, niſi ex miraculo arg. l. 1. & 2. ff. de vſufruct. Nec repugnat cit. c. ſtatuiſmus; nam ſpeciatiſm in eo caſu id cautum fuit, ne facile plures in excommunicationes inciderent, vt dixit Abb. in cit. c. ſacro, num. 9. verſ. In Gloſſ. 2. illud ergo ibi ſit, quoniam ſic lex cauit, atque ſic etiã ſenſit Couar. in c. alma pars. 1. §. tertius, nu. 6. de ſent. excom. lib. 6. imò, ex quo in eo caſu præcipuo id cautum habemus, contrarium in alijs ſentire debemus; quandoquidem exceptio regulam contrariam eſſe ſignificat arg. l. nam, quòd liquidè. §. pen. ff. de pen. leg. cenſura igitur etiã admonitione non adhibita valet. Quæ regula non ſolùm in ordinario iudice, verùm etiã in delegato locum habet, vt inquit Inn. in cap. illud de cler. excom. min. & Abb. in cit. c. reprehensibilis. nu. 13. & Dec. nu. 7. qui & alios idem ſentire ait, & Couar. eod. nu. 7. ibi Nec refert, vbi de communi ſententia teſtatur, & Felin. in cit. cap. cum ſit Romana. nu. 19. verſ. Fallit primò, vbi contra quòſdam opinionem hanc tuetur de appell. & Nauar. in cap. cum contingat in quinta cauſa nullit. nu. 7. quo in loco & alios idem ſentientes commemorat: quam ſententiam veriſſimam ego etiã amplector, tum quòd probatur in cit. cap. ſacro; nam ſancta Syn. generaliter prohibet, ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, promulgare præſumat, & ita generaliter loquitur, ob dictionem illam Ne quis arg. l. 1. ff. de verb. ſign. & c. ſi quis ſuadente diabolo à contrario ſenſu; deinceps ſubiungit, ſi contrarium præſumpſerit, etiã ſi iuſta ſententia ſit, iudicem tamen puniendũ eſſe; ergo, ſicut prohibitio generalis eſt, ita & verſiculus ille Etiam ſi iuſta fuerit ſententia, generalis eſſe debet, vt. ſ. tam de iudice ordinario, quàm de delegato ibi agatur: ac propterea, vt ab ordinario admonitione non adhibita ſententia nihilominus valet, ita & à delegato lata valebit; tum quòd ratio, quamobrem ſententia cenſuræ ſic lata valet, eadem & in ordinario, & in delegato locum habet, cenſuram eccleſiaſticam. ſ. & admonitione non adhibita valere, quoniam eius vis non ab admonitione illa, à iudiciarioq; ordine, ſed ab eccleſiæ clauibus, atq; à iuriſdictione pender, vt tradidit Abb. in c. ab excommunicato de reſcript. num. 10. Nec obſtat, quòd contrarium amplexata eſt Rot. deciſ. 10. & deciſ. 23. de ſent. excom. in antiq. Nam primò, contrariam ſententiam ſequitur Collector ibi in cit. deciſ. 23. Præterea nulla probabili ratione id ſuadet. Nec dictum illud Ottonis quicquam facit, qui dicebat delegati ſententiam aut iuſtam eſſe, aut nullam; quandoquidem communiter reprobatur, vt inquit Nauar. & Felin. in cit. proximè locis; vel igitur à delegato ſic cenſura feratur, nihilominus valebit. Excipitur tamen, vbi delegato iudici forma præſcripta huiusmodi eſſet, vt admonitionibus adhibitis cenſuram ferret; quandoquidè in hoc caſu, ſi admonitiones non adhibeat, ſententiã nulla erit, vt citati DD. proximè inquit, Felin. in eod. c. cum ſit Romana. nu. 19. & Dec. in cit. c. reprehensibilis. nu. 7. verſ. In Gloſſa. 2. ibi & illa opinio, & Couar. eod. §. nu. 8. verſ. Sunt tamen, qui exiſtunt; vbi & quãdo quid huiusmodi pro forma mandatum ſit, declarat; etenim forma non ſeruata actus nullus eſt arg. c. cum dilecta de reſcriptis, & c. piſanis de reſtit. ſpol. & cap. fin. de præbend. in hoc ergo caſu à delegato admonitione non adhibita, ſi cenſura feratur, nulla erit. Secundò excipitur, vt. ſ. ſine admonitione cenſura nulla ſit, vbi in eos fertur, qui cum excommunicato verſantur ob cit. c. ſtatuiſmus, & c. conſtitutionum,

tutionum, & c. ſtatutum de ſent. excom. lib. vt ſupra diximus, ibi & quamobrem id fieret, rationem etiã reddidimus: quæ tamen exceptio locum non habet, vbi quis eos excommunicat, qui eum excommunicatis ab alio verſantur; nam tunc admonitione omiſſa nihilominus cenſura valebit, vt dixit Ioan. And. in cit. c. ſtatuiſmus, quem refert Abb. in eod. c. ſacro. nu. 9. verſ. In Gloſſ. 2. & ſequitur Anchar. in cit. c. conſtitutionem in prin. & Gemin. num. 4. verſ. Quid ſi episcopus excommunicat, & Philip. Franc. eod. in prin. & probatur in cit. c. ſtatuiſmus de ſent. excom. lib. 6. Statuiſmus, dicitur enim ibi, vt nullus iudicum participantes cum excommunicatis ab eo eo, & c. ante monitionem canonicam excommunicare præſumat, & c. ecce hic loquitur de iudice, qui excommunicat participantes cum excommunicato ab eo, id eſt à ſe; ergo ſecus, ſi quis excommunicet eos, qui cum ijs verſantur, qui ab alijs excommunicati ſunt: id quod iure optimo cautum eſt, quandoquidem, vt DD. citati proximè inquit, faciliores iudices ad excommunicandos eos ſunt, qui cum excommunicatis à ſe verſantur, quàm eos, qui eorum communionem vtuntur, qui ab alijs excommunicati ſunt. Nec obſtat cit. c. conſtitutionem, & c. ſtatutum, quæ generaliter loquuntur; nam, ex quo ea iura interpretantur cit. c. ſtatuiſmus, eiſdem terminis concluduntur, quibus idem c. ſtatuiſmus; nam lex interpretans ad normam legis intelligitur, quam interpretatur arg. auth. de fil. ante dotal. inſtrum. nat. & ibi not. Bart. locum igitur ſolùm habebit, vbi eos excommunicat, qui cum excommunicatis à ſe verſantur. Tertio excommunicatio, cenſuraq; alia eccleſiaſtica admonitione prætermiſſa non valet, vbi in monitorio aliquo executorio ſine cauſæ cognitione, ſine uel clauſula iuſtificatoria Si te ſenſeris grauatum & c. fertur; nam, quòd monitorium ipſum nullum eſt de ſententia Bart. in l. 1. C. de execut. rei iud. & Nauar. in c. cum contingat in octaua cauſa nullit. nu. 1. de reſcript. vbi & alios idem ſentientes refert, ob eam rem & cenſura eſt nulla, vt ſenſit Bald. in l. 1. C. quomodo, & quando iudex, & Nauar. eod. & in Man. cap. 27. nu. 11. verſ. Quod adeò, vbi materiam hanc egit; etenim acceſſorium eius naturam ſequitur, ad quod accedit, vt habetur in c. acceſſorium de reg. iur. lib. 6. Quare, ſi exempli gratia Titio, cauſa minùs cognita, ſic iudex præceperit, vt, niſi intra decem dies Seio ſatiſfecerit, ſtatim excommunicatus ſit, non adiecta ea clauſula iuſtificante Et ſi ſenſeris grauatum & c. præceptum illud nullum eſt, nullaq; excommunicatio, ſicut Nauar. eod. ſenſit.

S V M M A.

1 Personaliter admoneri, citariue debet, quem excommunicare, cenſurauit alia irretire vo-

lumus; quæ regula, quatenus pateat, etiam declaratur.

I.

§ Personaliter itidem, id eſt ipſemet admoneri, citariue debet, quem excommunicare, cenſuraq; alia irretire volumus; tum quòd cenſura contra contumacem ferenda eſt, vt aſſerimus ſupra, & an contumax quis ſit, niſi ipſemet, ac personaliter admoneatur, ſciri non poteſt; tum quòd de grauiori præiudicio agitur, quo caſu citatio ad dõmum facta non ſufficit, vt ſenſit Quintil. Mandof. in tract. ſuo de monit. q. 26. ipſemet igitur, quem excommunicare volumus, admonebitur, atq; ita dixit Felin. in c. cum ſit Romana. nu. 24. verſ. Decimò not. de appel. & Rot. deciſ. 28. n. 5. verſ. Quia regulariter de appel. in antiq. & Deciſ. 15. de ſent. excom. eod. & deciſ. 11. de dol. & contum. in nou. & deciſ. 1. nu. 4. verſ. Excommunicari enim nemo debet de fer. & Marian. Socin. Sen. in c. nulli. nu. 15. verſ. Secundò quæro de ſent. excom. & Quintil. Mandof. ead. q. 26. vbi hoc latiùs proſequitur, & communiter ſententiam hanc receptam eſſe teſtatur in Add. ad Lap. alleg. 73. verſ. lib. 6. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. num. 4. verſ. Ab eadem de ſent. excom. quare neque ad domum admonitio facta ſat erit, vt dixit Inn. in cap. fin. nu. 3. verſ. Item eſt etiã in abſente, & Abb. num. 14. verſ. Secunda concluſio, de eo, qui mittitur in poſſ. cauſa rei ſeruan. Quæ regula ſic propoſita declaratur, vt locum non habeat, primò vbi is, quem admonere, citareue volumus, vel dolo malo abſens factus eſt, vel latitat, vel impedit, quòd minùs citatio, admonitioque ad eum perueniat; nam in hoc caſu, ad dõmum ſi fiat, ſat erit, vt tradidit Inn. in cit. c. fin. nu. 3. verſ. Et hæc intelligo vera de eo, qui mittitur in poſſ. cauſa rei ſeruan. & ſequitur Rot. in cit. deciſ. 11. de dol. & contum. & Mandof. ead. q. 26. num. 4. verſ. In quibusdam autem caſibus, & in verſ. Et in aliquibus caſibus, & Foller. in ſua prax. crim. canon. in 2. p. iud. in verſ. Reperti culpabiles. num. 15. & nu. 17. & Couar. eod. verſ. Primus paſſim conſtituetur; & facit ad hoc c. quoniam frequenter. §. porro vt lit. non conteſt. quòd tamen impedimentum, nec non doloſ huiusmodi probari debet, antequam excommunicatio feratur; quando-

quidem nec factum, nec dolus præsumitur, nisi probetur arg. l. dolum. ff. de dol. atque ita Rot. dixit ead. decis. 11. & si reus domum non habuerit, in ecclesia cathedrali eius loci admonitio fiat, vt inquit Foller. eod. nu. 28. cum seq. Secundò declaratur, vt proposita regula locum non habeat, vbi censura non in certam personam, sed generaliter fertur: quod fit primò, vbi pro futuris culpis fertur, cuiusmodi sunt censura omnes, quæ à iure feruntur; nã lex, etsi semper admonet arg. l. Arriani. C. de hæret. & cap. cum Martæ vers. Clamat lex mosaica de celebr. miss. non tamen hunc, illumuè speciatim admonet; idque iure optimo, quandoquidem, quis nam contra ipsam venturus sit, ignorat, ex quo de futuris contingentibus determinata veritas non est, vt in cap. de futuro contingenti in lib. de interpret. docuit Phil. & τὰ μέλλοντα προηίδοκειν ὅτι τὸς ἡμετέρας φύσεως ἐστίν, vt ad Demonicum scripsit Isocrates. Item id etiam fit, vbi pro præteritis culpis, ac præsentibus ab homine fertur, sed, quisnam in culpa sit, ignoratur: tunc enim, quod nominatim admoneri, qui in culpa est, non potest; ob eam rem generaliter admonetur arg. cap. 2. de off. ord. Hinc ecclesia, vbi, quisnam furtum fecit, ignorat, sic generaliter excommunicationem ferre consuevit, vt qui rem furto sublatam detinet, ab alio detineri scit, nisi detinens intra tantum temporis restituerit, detinentem uè patèfecerit, excommunicatus subito fit arg. cit. c. 2. de off. ord. iunct. c. ex parte. 1. de verb. sign. & vt not. Abb. in c. dilectus de excess. prælat. & in c. qui cum fure. num. 2. de furt. Tertio declaratur, vt locum sibi non vindicet, vbi admonitio nulla requiritur, quod quando id fieret, supra hoc cap. pòsumus; quare, vbi vniuersitas pro aliena culpa interdicto subijcitur, cuiusmodi habetur in c. si sententia de sent. excom. lib. 6. speciatim vniuersitas illa non admonetur, atque sic dixit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 19. de interdicto; quandoquidem nec admoneri debet, sed is, ob cuius culpam interdictum fertur. Quartò nõ requiritur, vt personaliter, quis admonetur, citeturq; sed sat erit, vt ad domum citetur, admoneturq; vbi in excommunicationem iterum conijcitur, propterea quod malè absolutus erat, vt sensit Inn. in c. fin. nu. 3. vers. Et hæc intelligo vera de eo, qui mit. in possess. caus. rei seruand. & Rot. decis. 7. vers. Fuit tamen per aliquos dubitatum de sent. excom. in nou. & Add. ad Abb. in c. sacro in litera E. de sent. excom. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 9. nu. 4. vers. Quartus casus de sent. excom. lib. 6. Quintò nõ requiritur, vbi citatio, admonitio uè ad domum facta ad aures eius venit; etenim certus certior fieri non potest cap. eum, qui de reg. iur. lib. 6. atque hoc communiter receptum esse testatur Couar. eod. num. vers. Tertius casus; legitime igitur hic excommunicabitur. Postremò, vbi quis legitime fuit semel ad causam citatus personali citatione; nam deinceps ad domum citatus per edicta, in ipsouè tribunali excommunicari poterit, vt dixit Couar. eod. nu. vers. secundus.

S. V. M. M. A.

1. Monitio trina esse debet, quò excommunicatio, censuræ alia legitime feratur; quæ regula etiam declaratur.

2. Monitio trina vno temporis momento facta non sat est, vt si dicatur Admoneo, Admoneo, Admoneo, & cetera.

3. Dierum aliquorum intervallu intercedere debet inter ipsas tres admonitiones; & quæ ratione id fiat.

4. Dies vnus, an plures inter vnam admonitionem, & aliam intercedere debeant.

5. Admonitio hæc trina auctore iudice, aliquando petente aliquo, & presentibus testibus fieri debet.

6. Litis contestatio ad censuram ferendam non requiritur.

S. Ter admonitus, citatus uè esse itidem quis debet, antequam ab homine per sententiam excommunicetur, censuræ alia constringatur; sic enim habetur in c. omnes decimæ. 16. q. 7. & in c. de presbyterorum, 17. q. 4. & in c. constitutionem. §. statuimus de sent. excom. lib. 6. sic quoque sensit Gloss. in eod. §. statuimus, & Gemin. & Anchar. nu. 2. vers. Quartò not. & Phil. Franc. in prin. & eadem Gloss. in c. statuimus in verb. Monitionem de sent. excom. eod. lib. & in c. sacro in prin. eod. in antiq. & ibi quoque Innoc. in verb. Admonitione, & Zab. in Clem. 1. vers. Secundò not. & nu. 23. vers. Vigesimo quintò de dec. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. nu. 5. vers. Monitio autem de sent. excom. lib. 6. & Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus. nu. 104. vers. Sed circa prædicta cum multis seq. vbi de communi sententia testatur de sent. excom. sicut etiam Couar. eod. vers. Monitio; idq; merito, nam, sicut probatur in cit. c. omnes decimæ, & in cap. de presbyterorù, ita trina admonitionis huius specimè quoddam dedisse Christus dominus videtur illis

illis verbis Si peccauerit in te frater tuus, & cetera. à quo Christo excommunicationis ferendæ potestas, nec non alterius censuræ tradita est, vt probauimus supra cap. 1. cuius Christi actio nostra instructio esse debet arg. c. exemplum domini. 12. q. 1. ter igitur quis admonebitur, citabitur uè, antequam excommunicetur, censuræ alia irretiatur. Quæ regula locum habet, à quocunq; iudice ordinario, delegato uè, ab episcopo, ab inferiori uè cõfura feratur; nam Rom. Pont. iudicibus hoc præcipit in eod. c. constitutionem. §. statuimus; ergo, ex quo plurium numero utitur, cuiusque generis iudices omnes comprehendit, vt dixit Io. And. relatus à Philip. Franc. in eod. §. statuimus; ac planè non est, quod de hoc dubitemus; quandoquidem nulla ratio suadet, cur ab hoc magis, quam ab illo iudice admonitio trina hæc adhibeatur; atque ita not. Gemin. & Philip. Franc. & Anchar. num. 2. vers. Item ponderet. Quamobrem etiam fit, vt in omnibus censuris proposita regula locum sibi vindicet. Item trina hæc monitio fieri debet non solùm, vbi contra quempiam speciatim, ac nominatim fertur; verum etiam vbi generatim, vt inquit Bertrand. & Ioan. de Imol. quos refert, ac sequitur Marian. Socin. Senior in cit. c. perpendimus. num. 110. cum seq. vbi & formam ponit. Excipiuntur autem primò casus omnes, in quibus nullam admonitionem requiri recensuimus supra in hoc cap. in prin. nam, ex quo ab illis admonitio remouetur, ergo & qualitas hæc, vt trina sit; cum accidens sine subiecto esse nequeat, nisi miraculosè, vt ita dicam arg. l. 1. & 2. ff. de usufruct. & in instit. eod. in prin. quare, quòd manifestus contumax non admonetur, vt vidimus supra hoc cap. in prin. ob eam rem nec ter admoneri debet, vt dixit Abb. in c. 1. nu. 28. cum seq. vers. Explicitis Gloss. & Rip. eod. nu. 81. & Felin. nu. 19. vers. Quartò fallit de iud. Item excipitur, quando ex vnica citatione, monitioneq; apparet, & constat de manifesta eius contumacia; nam sine alia monitione excommunicari poterit, vt dixit Marian. Socin. Senior in c. perpendimus. nu. 115. vers. Secundò fallit, & in c. nulli, vbi comunera opinionem hanc sentit de sent. excom. Non etiam, qui prohibuit, quò minus citatio, admonitio uè ad eum perueniret arg. c. quoniam frequenter. §. 1. vers. In huiusmodi casibus, vt lit. non contest. & vt dixit Abb. in cit. c. 1. nu. 28. vers. Et ego allego textum apertum, & in cap. ex tua. num. 12. vers. Sed aduertè, quia hoc de cler. non resid. & sensit etiam Marian. Socin. Sen. in cit. c. perpendimus. num. 115. vers. Secundò fallit de sent. excom. hinc Innoc. eum, qui se occultat, impedit uè, quò minus citatio ad eum perueniat, amplius citandum non esse inquit in c. ad petitionem. num. 3. vers. Si autem in iudicium citatus de accus. & sequitur eum Abb. in eod. c. ex tua. nu. 12. etenim, ex quo de contumacia constat, nihil est præterea, quod expectetur arg. cap. eum, qui certus de reg. iur. lib. 6. Secundò excipitur, vbi episcopus in synodo generaliter admoneret, vt exempli gratia si episcopus sententiam huiusmodi ferat Qui hoc, sillumuè fecerit, excommunicatus fit; nam in hoc casu admonitio alia, atque idcirco trina non requiritur; quandoquidem hæc trina admonitionis vim habet, ac propterea in excommunicationem incidit, qui contra eam facit, vt asseruit Rot. decis. 19. vbi questionem hanc disputauit de dol. & contum. & sequitur eam Felin. in c. cum sit Romana. num. 3. vers. Nonò not. de appell. & Rip. in c. 1. nu. 82. de iud. quæ exceptio, etiam si vera est, ratio tamen illa, propterea q; in Synodo facta admonitio fit, mihi non probatur; nam, etsi extra Synodum fit, ac propterea generalis sententia censuræ pro futuris culpis feratur, cuiusmodi habetur in c. à nobis. 1. de sent. excom. in antiq. & cap. Romana. §. caueant eod. lib. 6. nulla deinceps admonitione alia intercedente, qui contra facit, in excommunicationem incidit; idque iure optimo, quandoquidem se habet, sicut censura, quæ à iure fertur; in hanc igitur sententiam propositam exceptionem interpretandam esse censeo, vt colligitur excitatis iur. in ead. decis. 19. Tertio excipitur, vbi aliter iure cautum est, vt probatur in Clem. 1. de dec. & not. ibi Gloss. in verb. Factam, & Zab. in vers. Secundò not. in prin. & num. 23. vers. Vigesimo quintò, vbi, qui contra illud cap. facit, si requisitus non satisfacit, statim in excommunicationem incidit. Probatur etiam in Clem. fin. in fin. & ibi not. Gloss. in verb. Ipso facto, & Anchar. eod. in fin. & Zab. in vers. Sed quæro, an sufficiat: hæc itidem exceptio verissima quidem est, quandoquidem iure caueri potest, ne trina monitio adhibeatur arg. cit. c. constitutionem de sentent. excommun. in fin. verum citatis iuribus non probatur. Non per cit. Clem. 1. de dec. quoniam sub conditione requisitio illa fit, censuræq; fertur, quo casu nulla monitio deinceps requiritur arg. c. præterea. 2. de appell. præterea censura illa fertur à iure, quo iure huiusmodi trina monitio non fit, sed vbi ab homine fertur ob cap. constitutionem de sent. excom. lib. 6. quibus responsonibus responsum etiam satis videtur ad cit. Clem. fin. de stat. mon. addo in excommunicationem offendentes incidere, nisi moniti rescipiscant, vt ibi dicitur, & qua ratione monitio hæc fiat, ibi non declaratur, ergo ter admonitos esse debere concludemus; tum

quod hoc natura excommunicationis postulat, ad quam verba accommodare debemus arg. l. si vno. ff. loc. & l. plenum. §. equitij. ff. de vl. & hab. tum ne correctio iuris inducatur, scilicet eius c. constitutionem, sed vt hoc, & illud inter se concilientur, quod fieri debet arg. c. cum expediat de elec. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. Quartò excipitur, vbi necessitas aliud suadet; nam tunc & trina monitione non adhibita legitimè censura fertur, vt habetur in eod. c. constitutionem in fin. & ibi not. & nos supra in principio huius cap. Item, vbi periculum in mora esset. Sextò vna monitio fat erit, vbi monendus est nimis terribilis monenti; ita enim dixit Socin. in eod. c. perpendimus. nu. 131. vers. Vndecimò de sent. excom. quæ exceptio mihi placet; nam ei, qui facit, quò minùs admonitio ad eum veniat, persimilis est. Postremò quò ad Romanum Pont. nam huic iuri subiectus non est arg. c. proposuit de concess. præb. his igitur exceptis casibus, trinam admonitionem alias semper adhibebimus. † Atqui an ter admonitus hic existimabitur, qui eodem tempore ter admonitus est? vt exempli gratia si dictum ei sit Admoneo te, vt creditor tuo satisfacias; item admoneo te, vt satisfacias; & tertio admoneo te, vt satisfacias: breuiter concludendum est ter admonitum hunc non existimari. Primò, quoniam Rom. Pont. statuit in cit. c. constitutionem in §. fin. vt intra huiusmodi admonitiones aliquorum dierum interuallum intercedat. Præterea, quoniam, qui eodem tempore dixit Solue. Solue, Solue, non ter hunc denuntiasse, vt soluat, dixit Gloss. in l. 4. in verb. Nisi, & sequitur ibi Bart. ff. de pign. act. sicut nec ter appellasse dicitur, qui ter dixit Appello, appello, appello, vt id tradidit Gloss. in c. ab eo in verb. Instanter de appell. lib. 6. Et faciunt ad hoc, quæ diximus supra cap. 16. §. 3. vbi de percutiente sepius clericum quæstionem disputauimus. † Internallum igitur quorundam dierum inter ipsas admonitiones intercedere debet, vel separatim, vel simul fiant. Separatim, vt exempli gratia si Seius Titio centum præstare debeat, iudice adito, admonebitur primò, vt intra tres duos dies Seius Titio satisfacias; quo biduo elapso, iterum eodem spatio temporis dato, eadem ratione admonebitur; quo præterito, si in contumacia perseueret, tertio eodem modo admonetur: qui, si neque tunc intra diem hanc satisfecerit, nulla admonitione alia intercedente excommunicabitur. Simul verò admonitiones huiusmodi dierum quorundam spatio interiecto fient. Monemus te, vt intra sex dies, quorum duos pro prima, duos pro altera, reliquos pro admonitione tertia damus, Titio satisfacias: hæc enim probantur in c. constitutionem iuncta Gloss. communiter recepta, & ijs, quæ ibi à doctoribus traduntur, atque sic tradidit Couar. in cap. alma pars. 1. §. 9. num. 7. vers. Monitio autem de sentent. excomm. lib. 6. & Marian. Socin. Senior in cap. perpendimus. num. 108. cum multis sequentibus, & num. 110. vbi postremam hanc formam seruari communiter, & praticari ait de sentent. excomm. † An igitur biduum inter vnam quamque harum admonitionum intercedere debet? Gloss. in eod. cap. constitutionem in verb. Competentia pro personarum, & negotij qualitate indicem tempus hoc moderaturum dixit; idq; ob eam fortasse rationem Gloss. sentit; quòd tempus hoc iure certum præscriptum non est; quo casu in arbitriū iudicis collatū id esse censetur arg. c. de causis de off. deleg. & l. 1. ff. de iur. delib. Non nulli vnū diem intercedere tantum debere existimarunt, & hoc ob l. si conuenerit. ff. de pign. act. quod tamen ibi non dicitur; imò triduum inter vnam quamque illarum denuntiationum intercedere debere Gloss. ibi sentit. Vnde postremò Philip. Franc. & Gemin. & Anchar. in eod. c. constitutionem, & quidam alius, vt refert Soc. in eod. c. perpendimus. n. 112. duos dies intercedere debere existimarunt ob vers. Obseruent aliquorum dierum competentia interualla; nam, ex quo dicitur Aliquorum dierum, & ita plurium numero lex vitur; ergo duo saltem dies inter vnam quamque admonitionem intercedere debent, tutioremq; opin. hanc quidam ait, & refert Soc. eod. quamuis post factum contrariam opinionem seruandam esse dixerit, vt. l. vnus dies satis sit, si vnus tantū est datus arg. c. pluralis locutio de reg. iur. lib. 6. & l. vbi numerus. ff. de test. Ego autem huiusmodi Doctorum sententias sic inter se conciliari facile posse censeo, vt. l. pro regula habeamus dies duobus pauciores intercedere non debere ob rationem postremæ sententiæ, & hoc ne à communi iuris interpretatione discedamus, quæ habetur in cit. c. pluralis; nam & eam sequitur Nauar. in Man. cap. 27. num. 111. & in hoc casu postrema sententia locum habebit. Excipitur tamen, vbi negotij, personarumq; qualitas aliud suaderet; tunc enim modò plures, modò pauciores dies intercedent, ob ea, quæ dixit Gloss. atque idcirco prior sententia locū hic habebit; imò nullum diem intercedere quandoq; debere, sed vnam tantum admonitionem fieri posse concludo. Primū in casibus supra positis, in quibus admonitionem nullam requiri tradidimus. Item, vbi necessitas, imminensq; periculum aliud suadet, vt habetur in eod. c. constitutionem in fin. & nos supra hoc cap. in prin. vers. Item admonitio non requiritur

5 quiritur, vbi periculum in mora est; sic igitur in hac re concludendum censuram. † Admonitus igitur esse debet, qui excommunicatur, censuram alia constringitur. Quæ admonitio iudicis auctoritate fiet; nam, quòd citationis vim habet, atque ob eam rem iudicij fundamentum est, vt probatur in instit. in §. fin. de pæn. temer. lit. iure à priuato homine sine iudicis auctoritate fieri non potest, atque ita tradidit Bart. in l. neminem. C. de exhibend. reis, & Abb. in cap. 1. num. 33. vbi alios idem sentire ait de iud. Præterea, si ad commodum alicuius fiat; eo petente, de cuius commodo agitur, fiet; non enim iudex priuatas utilitatis causa officium suum impertiri cupiam debet, nisi illud petatur arg. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damno infecto, & vt tradidit Ian. in c. ad nostram. 2. de iure iur. & Abb. in c. 1. num. 4. & Felin. nu. 1. de iud. idem Abb. in c. prout. num. 19. de dol. & contum. & in c. veritatis. num. 5. eod. & Bart. in l. ad peremptorium. ff. de iud. Quod tamen locum non habebit, vbi ex officio suo iudex procedit arg. c. venerabilibus. §. attramen, & §. porrò vers. Sicut quando suffraganeus de sent. excom. lib. 6. & vt sentit Abb. in c. sacro. nu. 15. vers. Et in fin. Gloss. not. & in cit. c. veritatis. num. 5. & in c. 1. num. 9. de colluf. dereg. Tertio presentibus idoneis personis, vt dicitur in cit. c. sacro de sent. excom. & vt not. ibi DD. Inn. in verb. Presentibus, Abb. num. 3. vers. Secundò not. & Felin. num. 1. vers. Noto secundò, idem Abb. in c. tenor. nu. 10. vers. Ad idem in simili, & in c. consanguinei. nu. 11. vers. Si autem fuerit appellatū de re iud. & quòd quid factū est, ob eam rē intercessisse admonitio iure ipso non existimatur arg. l. in bello. §. facta. ff. de cap. & possim. reuers. & vt citati autores eidem in locis inquirunt, & Dec. in c. reprehensibilis. n. 2. vers. Et ista monitio de appel. Id quod locum habet, vt scilicet admonitio intercessisse non existimetur, etiam si post censuram latam appellatum non sit, & appellandi tēpus præterierit, vt dixit Apt. in c. quoniam col. 20. de probat. quem refert, ac sequitur Abb. in eod. c. tenor, & c. consanguinei eisdem in locis: quamuis, vbi in presentem censuram lata est, & appellationis tempus abiit, secus existimauerit Abb. in c. consanguinei, & Felin. in c. cum sit Romana. nu. 25. vers. Duodecimo not. & Dec. in cit. c. reprehensibilis. nu. 2. quorum sententia mihi non probatur; tum quòd ratio proposita & in hoc casu locum habet, tum quòd illud c. sacro simpliciter loquitur, & an præsens, absensue sit, non distinguit; ergo neque nos distinguemus arg. l. de pretio. ff. de publ. non nullis presentibus igitur admonitio hæc fiet. Et, quoniam numerus testium præscriptus non est, ne à regula discedamus, quæ habetur in l. numerus. ff. de testib. duo testes adhibebuntur; idq; locum habebit, vel in scriptis admonitio fiat; alioquin quòd vna via prohiberetur, alia permissa intelligeretur contra cap. cum quid de reg. iur. lib. 6. quicquid dixerit Tab. in verb. Excommunicatio. 2. paulò post prin. Causam denique, quamobrem admonitio hæc fiat, continere ipsa debet, vt dixit Gloss. in c. constitutionem in verb. Seruatis de sent. excom. lib. 6. sic enim facilius, quid faciendū ipsi sit, deliberabit, & an parere velit, optimè constabit. † Constat igitur iam ex his litis contestationem in huiusmodi sententijs ferendis non postulari; etenim & ante litis contestationem contumax quis esse potest arg. c. venerabilibus. §. porrò de sentent. excom. lib. 6. & c. 1. & seq. vt lit. contest. item ex officio iudex sepius ea profert, quo casu & litis contestatio nec in alijs causis requiritur, vt probauit Abb. in cap. quoniam. num. 4. vt lit. contest.

S V M M A.

- 1 Contumax verus esse debet, qui excommunicatur, censuram alia constringitur.
2 Contumax verus qui non est, qui que verè non offendit, si excommunicetur, excommuni-

cationis sententia valebit.

- 3 Positionibus non respondens, quo casu pro confesso habetur, an excommunicari possit.

III.

5 S. † Verus contumax esse, verèq; offendisse hic etiam debet, qui excommunicatur, censuram alia constringitur; nam, cum ex triplici ratione sententia iusta dicatur, ex animo, ex ordine, & ex causa, vt tradidit Gloss. in c. sacro de sent. excom. & nos probauimus supra c. 3. planè, vt iusta ex causa sit, in primis postulatur arg. cit. cap. sacro. §. caueant; idq; meritò; tum quòd ea sententia iusta est, qua quis sicut apud ecclesiam, ita & apud Deum obligatus tenetur, & ex iniusta causa obligatus ab ecclesia apud Deum pro obligato non habetur, vt dicitur in cap. à nobis 2. de sent. excom. & in c. si quis non recto iudicio. 24. quest. 3. tum quòd de necessitate, substantiaue iustæ excommunicationis vera contumacia, veraq; culpa est, vt dixit Gemin. in c. Romana. §. in vniuersitatem. nu. 3. vers. Nota, quòd licet de sent. excom. lib. 6. verus igitur contumax esse,

- esse, verèq; offendisse debet, qui excommunicatur, censurauè alia constringitur; † quamuis, si verus contumax non sit, censura nihilominus lata valeat; modò is, in quem fertur, pro contumacia habeatur, vt diximus in superiori cap. etenim, quò sententia censuræ valeat, vera contumacia non requiritur, vt probatur in cit. c. sacro de sent. excom. & in c. 1. 1. quæst. 3. & vt sensit Philip. Franc. in eod. c. Romana. §. in vniuersitatem vers. In Gloss. in verb. Irretiri, vbi contumaciam, vel culpam non esse de necessitate, vel substantia excommunicationis quò ad vinculum dixit, cum etiam iniuncta liget, idem tradidit Gemin. eod. idem asseruit Marian. Soc. Senior in c. nulli. nu. 24. vers. Quintò quæro de sent. excom. contra eum igitur, qui verè contumax non est, censura ferri non debet; quamuis lata nihilominus valeat, vt diximus. † Atqui, an contumax in respondendo positionibus possit excommunicari? Io. And. quem refert, ac sequitur Socin. in eod. c. nulli. nu. 29. vers. Septimò quæro, id non posse dixit; nam ponens habet id, quod vult, ex quo habetur pro confessò non respondens per c. 2. de confess. lib. 6. quamuis, si contemptus causà id faceret, tunc contrarium ipse sentiat: hanc opinionem, & dictum ego quoq; sequor ob eà, quæ tradidit nouissimè Trid. Syn. sess. 25. c. 3. de reform. vbi ferendam excommunicationem non esse admonuit, vbi aliter prospici potest, quod hic contingit; sed iam ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Contumax, qui censura constringendus est, de contumacia accusatus, & conuictus esse ab aduersario prius debet, quam censura constringatur.	retire non debet, nisi aduersario id petente.
2 Iudex (modò ex suo officio id non faciat) contumacem excommunicare, censurauè alia ir-	3 Libellus, quo petitur quem excommunicari, qua ratione conformetur.
	4 Citari ad audiendam sententiam excommunicationis an excommunicandus debeat.

IIII.

- † Accusatus etiam hic contumax esse debet ab aduersario, atque de contumacia conuictus, antequam excommunicetur, vt probatur in c. quisquis, & ibi not. Gloss. 2. quæst. 6. & vt sensit Abb. in c. quoniam contra. nu. 10. vers. Tertiò not. ex Gloss. & Felin. eod. num. 28. vers. Item not. ex ista Gloss. de probat. & Anchar. in Clem. fin. in fin. vt lit. pend. nam, elto contumax re vera quis sit, iudex tamen, antequam id notum habeat, quod sit contumaciæ accusatione, censuram ferre non debet arg. c. sacro. §. caueat de sent. excom. vbi iudex admonetur, ne absq; manifesta, & rationabili causà excommunicationem ferat; id autem non fit, nisi cognita causà, & causam cognoscere iudex non potest, nisi aduersario petente, ac propterea contumaciã probante. Id quod locum habet, vel aliunde contumacia ei nota fit; quandoquidem vt iudex notam ipsam habere debet arg. l. hæc autem. §. non defendi. ff. ex quibus caus. in possess. eatur; & contumax igitur accusatus, & de contumacia conuictus esse ab aduersario debet, qui excommunicatur. Excipitur tamen primò, vbi iudex ex suo officio in quempiam censuram fert; tunc enim per se iudex id animaduertere poterit arg. c. venerabilibus. §. porrò de sent. excom. lib. 6. Item, vbi pro futuris culpis censura ipso iure feruntur iuxta formam traditam in c. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. nam neque hic contumaciæ accusatio requiritur, neque eiusdem probatio, sicut nec etiam in censuris à iure latis; nam lex ipsa hoc scit, quamuis nos id ignoremus arg. §. conditiones in fin. in Instit. de verb. oblig. † Sicut autem iudex censuram ferre non debet ab alio rogatus, nisi ab eo contumacia accusata, ac probata sit, ita nec eadem probata ipsam pœnã inferet, nisi ille id à iudice hoc petat; sic. n. Fastol sensit in decis. Rot. causa. 4. dubitatione. 14. num. 2. † Petens autem quem excommunicari qua ratione libellum conformare debeat, Specul. in tit. de sent. excom. vers. Quid si petatur, docuit; nam ibi formam posuit, quam & Marian. Socin. Sen. refert, ac sequitur in cap. nulli. num. 80. vers. Vigesimo nonò de sent. excom. Excipitur tamen hic et, vbi ex suo officio id facit. † Atqui an ad audiendam sententiã censuræ post admonitiones factas is, in quem fertur, citari debet? Breuiter in hoc concludendum est citationem huiusmodi non postulari arg. c. 1. de iud. & c. sacro iunct. Gloss. competenti de sent. excom. in antiq. & c. constitutionem eod. lib. 6. nam in eo. c. 1. episcopus ibi contumax legitime excommunicatus, citatione alia non adhibita, fuit; ergo citatione opus non est, atque sic Abb. ibi sensit num. 29. item in cap. sacro, & in c. constitutionem solùm cauetur, vt ante trinam admonitionem censura non feratur; ergo citatio alia non requiritur, & eo magis, quòd, si còtrarium diceremus, quaternam admonitio, non terna esset; atque sic idem Abb. sensit in c. quoniam contra. num. 10. vers.

vers. Nota bene de probat. & in cap. cum sit Romana. num. 28. vers. Oppono contra tex. in eo, quò dixit, & Gloss. ibi fin. de appell. & Inn. in c. ex parte. 1. num. 4. in verb. Iure de verb. sign. & Gemin. in c. contumacia. num. 5. de hæret. lib. 6. & Marian. Socin. Senior in c. perpeuidimus. nu. 13. vers. Queritur nonò de sent. excom. Excipitur tamen, vbi censura pro pœna fertur; nam, quò de grauiori præiudicio tunc agitur (non enim ad arbitrium suū absolutionem quis consequi potest arg. cap. cupientes. §. ceterum iunct. Gloss. suspensos de elect. lib. 6. quòd secus contingit, vbi pro contumacia quis excommunicatur; quandoquidem tunc in manu sua est, quando absoluitur arg. c. ex literis de constit.) quòd igitur, in quã, in hoc casu de grauiori præiudicio agitur, ob eam rem citabitur arg. l. de vno quoque, & ibi DD. de re iud. & c. inter quatuor de maior. & obed. & c. omnia, & c. caueant. 3. q. 9. idque meritò; nam causà cognita summam saltem ferri debet arg. eorū, quæ dixit Bal. in l. 1. C. de postul. & DD. in l. fin. ff. de pœn. & cit. c. ex literis de constit. quòd planè, si reus non citetur, fieri non potest; quamuis secus sit, vbi ipso iure per legem censura fertur, vel per sententiam pro futuris culpis; id quòd non aliunde fit, quàm quòd lex semper certa est; in hoc igitur casu citatio non requiritur, vel censura pro pœna feratur, sicuti neque etiam, vbi delictum notissimum est, manifestòque constat defensionem nullam absenti conuenire, vt dixit Abb. in c. cum olim, vbi pluribus hoc declarauit. nu. 2. de re iud.

De homine materia proxima circa quam censura ecclesiastica; & de ijs, quæ inesse ipsi debent, et si non necessariò, quòd censura, quæ constrictus tenetur, absoluitur. Cap. XIX.

S V M M A.

1 Viuus quis absolui debet ab excommunicatione, atque à censura.	regula etiam declaratur.
2 Mortuus excommunicatus, censurauè alia constrictus absolui potest.	4 Signa contritionis, quibus excommunicatum contumaciæ penituisse cognoscitur, quænam sint, & quot testibus probentur.
3 Mortuus excommunicatus absolui debet, vbi eum contumaciæ penituit, aliàs non; quæ	5 Hæres excommunicati satisfacere pro excommunicato mortuo, cuius est hæres, debet.

Idimus, quæ inesse homini debent, quò legitimè censura ecclesiastica obligetur; modò, vbi ea obligatus tenetur, quæ inesse eidem, etiã si non necessariò, debent, quò absoluitur, iam contemnemur. † Requiritur igitur primò, vt vitam hanc viuat, quæ non necessariò, vt iam videbimus. An igitur, si quis excommunicatus non absolutus moriatur, post mortem hic absolui poterit? in hac quæstione, vt ordinatim eam agamus, duo contemplanda nobis sunt; primùm, an mortuus ab excommunicatione, qua constrictus tenetur, absolui possit. Secundo loco, an debeat. † Quò ad primùm igitur dicendum videbatur mortuum ab excommunicatione absolui non posse. Primò ob verba illa Christi domini Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cœlo; nam, si super terram obligatio, atque solutio ab ecclesia lata valent, vt in illis verbis conspicitur; ergo secus sub terra arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumptionibus: atqui ad hanc rationem satis supra responsum est in cap. 17. §. 2. scilicet ecclesiam quò ad hoc super terram iudicium exercere; quandoquidem huiusmodi absolutione permittitur, vt corpus, quò supra terram est, ecclesiastica sepultura doneatur; & vt à nobis, qui etiam viuimus, preces, suffragiaq; pro huiusmodi mortuo Deo feramus; non igitur ratio proposita obstat, & hanc opinionem sensit etiam Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. num. 8. vers. Secundo principaliter, ibi Posset tamen de sent. excom. lib. 6. Secundo pro hac sententia videtur facere, quòd mortuus fori huius esse desijt; ergo ecclesia in ipsum iurisdictionem non habere videtur arg. l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. & cap. fin. de constit. lib. 6. hac ratione itidem sententia hæc non nititur; si quidè, vt proximè vidimus, iurisdic. huiusmodi in eos exercitur, qui huius fori sunt, accedit dispositio c. proposuisti de for. compet. & l. cum quædam. ff. de iurisdic. omn. iud. Vnde tertio pro hac sententia sic argumentari quis potest, sacramentum baptismi, ac penitentiar, quibus absolutio peccatorum tribuitur, mortuis administrari non possunt, vt probauimus in comment. nostr. de sacr. in Tab. 1. cap. 10. nu. 1. & Tab. 2. cap. 16. nu. 1. &

Tab. 5.

- Tab. 5. cap. 14. eod. num. ergo nec absolutio ab excommunicatione mortuo tribui posse videtur: hæc itidem ratio nihil facit; nam per sacramenta hæc per baptismum, scilicet gratia nobis condonatur, per poenitentiam verò amissa recuperatur, qua peccati grauioris culpa deletur; & postea quam quis mortuus est, neque gratia tribuitur, neque amissa recuperatur; quò enim arbor cecidit, inibi permanet; & quod fuit angelis casus, hominibus mors est, vt diuinarum rerum scriptores tradiderunt, & facit c. qualis hinc dist. 25. at per absolutionem à censura quis absoluitur à pœna, quæ & post mortem tolli potest; alioquin vanum esset orare pro mortuis, quod à Christiana fide alienissimū est. Nec facit, si dicatur; ergo, qui mortuus est ante baptismū volens tamē baptizari, hic in gratia Dei est, atq; idcirco baptizari potest; nam hoc verum non est; tum quòd noua gratia, scilicet sacramēti datur, quæ post mortē haberi non potest; tum q̄ character, qui non corpori, sed animæ imprimitur, atque sic dixit Soc. eod. num. 6. Quare contrariam sententiam, vt. scilicet excommunicatus mortuus absolui possit, amplexari debemus. Quæ habetur primò in c. à nobis. 2. & ibi not. Inn. Abb. & Mar. Soc. Sen. ac DD. Item in c. sacris de sent. excom. vbi Romanus Pont. expressè permittit, vt excommunicatus mortuus absoluetur; ergo absolui potest arg. c. erit autem lex dist. 4. Postremò consuetudine id seruatur; atque sic asseruit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censur. cap. 44. de excom. & Mar. Soc. Sen. in c. super eo num. 6. vers. Circa quartam de sent. excom. vbi hoc disputauit, & communem opinionem hanc esse sensit, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. vers. Secundò principaliter de sent. excom. lib. 6. firma igitur sententia hæc permanebit, & de quæstione hac satis; ad alteram veniamus. † An igitur excommunicatus mortuus absolui debet? Videbatur planè dicendum ipsum absolui non debere; quandoquidem, si absoluetur, cui viuo non communicauimus, ei mortuo communicabimus contra c. 1. & c. 3. 24. q. 2. Pro contraria sententia, vt eū absolueri debeamus, faciunt cum cit. c. à nobis. 2. & cap. sacris de sent. excom. tum quòd ecclesia nemini ad ipsam redeuntī sinum claudit arg. c. ex literis de constit. in antiq. & cap. super eo de hæret. lib. 6. accedit inueterata ecclesiæ consuetudo, vt sic mortui absoluantur, quòd proximè diximus. Quid igitur in hac re concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut hunc, qui excommunicatus mortuus est, antequam moreretur, cōtumaciæ poenituit; & in hoc casu, si hoc cōstet, absolui sine dubitatione hic debet; nam & de huiusmodi excōicato agitur in cit. cap. à nobis, & in c. sacris; etenim non contemptus religionis, sed necessitatis articulus impediuit, quò minùs viuus absolueretur, & quò minùs ei viuo communicaremus, vt dixit Rom. Pont. in eod. c. à nobis vers. Nec obstat, & not. quoque Felicianus eod. cap. 44. & hic posterior sententia locum habebit. Aut contumaciæ ipsum non poenituit, & in hoc prior sententiā locū sibi vindicabit; sic enim accipiuntur cit. c. 1. & c. 3. 24. q. 2. vt Gloss. ibi ac DD. communiter senserunt, atque sic dixit Felicianus eod. cap. prope fin. vers.
- 4 Caueat autem; mortuus igitur absolui ab excommunicatione potest, & quandoque debet. † Id quod locum sibi vindicat, etiam si is, cuius causa excommunicatus est, id nollit, nisi priùs id, quòd sua interest, ipsi præstetur; idq; iure optimo cum ob cit. c. à nobis. 2. vbi solum postulatur, vt signa contritionis dederit; tum quòd nullum damnum patitur, ex quo heredem mortui obligatum habet, & ab eo id, quòd ipsi debetur, consequi potest, vt dicitur in eod. c. à nobis, vbi Abb. Felin. Host. & Mar. Soc. Sen. vident. ac DD. not. & in c. fin. vbi quoque Abb. de sepult. Nec repugnant c. venerabilibus. §. porrò de sent. excom. lib. 6. & c. ex parte 1. de verb. sign. in antiq. vbi non priùs excommunicatus absoluitur, si manifesta offensa sit, quam satisfecerit; nam ea iura tunc seruantur, quando excommunicatus adhuc viuus; non enim tunc creditor alium obligatum habet, vt hic; excommunicatus ergo absoluetur, etiam eo repugnante, cuius gratia in excommunicationem incidit: quæ opinio, vel dubij essemus, amplexanda est, vt quæ animarum salutis gratiosa est arg. c. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fun. etenim, quò citiùs absoluitur excommunicatus, eo faciliùs, celeriusq; mortui eius anima ab ignibus illis ad pœnas expiandas paratis liberabitur, quibus mirum immodum anima cruciatur, vt dixit August. relatus in cap. qui in aliud dist. 25. nam ecclesiæ sacrificijs, ac precibus adiuuabitur, quorum auxilio caret, quousq; constrictus excommunicatione tenetur arg. cit. c. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. Postremò, quòd de excommunicatione diximus, idem & de interdicto concludimus; nam & ipse mortuus absolui poterit, modò contritionis signa dederit, vt asseruit Burg. de sent. interdict. num. 39. in fin. cum seq. de irregul. & dispens. part. 6. De suspensione autem quæstio hæc habenda non est; quandoquidem per ipsam quis neque communionem ecclesiæ, neque diuinis eiusdem priuatur, sed solum functionibus eius, quas obire mortuus vel absolutus non potest. † Verum quibus rationibus excommunicatus, interdictusq; contritionis signa dedisse cognoscuntur? ijs planè

planè primò, si exempli gratia per ipsos non steterit, quò minùs absoluerentur, vt pote quia ad ecclesiæ parendum parati erant arg. cap. à nobis in prin. vers. In quo iudicia fuerint iunct. ve l. Vnde, quando nunque. Item, qui aut à Deo vel peccatoris functionibus peccatorum veniam petijisse, vel sacerdotem, quò sua peccata ei confiterentur, postulasse probantur; sic enim tradidit Burg. eod. num. 4. Hæc signa vnius testimonio satis probata esse dixit Burg. eod. num. 70. & Syl. in verb. Sepultura. num. 9. & Raym. in sum. eod. de sepult. quasi omnes DD. id tenere ait, & eum refert, ac sequitur Felin. in cap. veniens. 1. num. 24. vers. Secundò in quantum dicit Specul. de testib. & Add. ad Abb. in eod. c. à nobis. 2. in litera. C. de sent. excom. & Mar. Soc. Sen. qui opin. hanc com. sensit in cap. super eo. num. 6. in fin. de senten. excom. etenim de nullius præiudicio agitur, ex quo per heredem satisfit, vt diximus; iure igitur vnius testimonium sat esse debet, vt in simili dixit Gloss. in c. is, qui infirmitate. 26. q. 6. & in c. cum itaq; iunct. Gloss. testimonio de consecr. dist. 4. & vt pluribus id probauit Felin. in cit. c. veniens. num. 23. vers. Secundò in quantum dicit Specul. sed de his iam hæctenus, ad reliqua transeamus.

S Y M M A.

1 Præsens esse debet excommunicatus, dum absoluitur.	ab excommunicatione speciale mandatum habere debet.
2 Procuratore intercedente, id est, an per procuratorem quis ab excommunicatione absolui possit; & sic an absens absolui possit.	4 Iurare procurator pro eo, qui absens à censura absoluitur, potest, etiam si mandatum ad id non habeat.
3 Procurator datus ad petendam absolutionem	5 Literis an absolui quis possit, & excommunicari; & quid hoc significet.

I.

- 3 † Præsens vt adfit, qui absoluitur à censura, itidem requiritur; nam ad excommunicationem tollendam, & ab absoluendum quem ab excommunicatione ceremoniæ solemnem quædam adhibentur; quæ, nisi præsens excommunicatus adfit, qui absoluitur, adhiberi nequeant, vt probatur in cap. à nobis. 2. de sent. excom. & vt nos infra egimus in Tab. 2. de forma non necessaria: præsens igitur erit, qui ab excommunicatione absoluitur, atque ita dixit Innoc. in c. cum desideres in verb. Absolutus de sent. excom. † An igitur per procuratorem excommunicatus absens absolui valet? absens enim, & ignorans quis excommunicari potest, vt not. Gloss. in cap. pen. de cler. excom. min. & vt dixit Marian. Soc. Sen. in c. mulieres. nu. 38. de sent. excom. In hac quæstione sententiæ doctorum variæ sunt. Inno. in eod. c. cum desideres absolutionem excommunicatis per procuratorem dandam non esse dixit; & id ob solemnem illas ceremonias, quarum mentionem proximè fecimus: fatetur tamen ex iusta causa id posse; hanc eandem opinionem sequitur Abb. in eod. cap. cum desideres, & Bald. in c. imperatorum. nu. 6. vers. Extra quæro de iur. calum. & in l. post mortem. §. 1. ff. de adopt. & in auth. interdicimus nu. 2. C. de episc. & cler. vbi sic & Romanam Curiam seruare testatur, quòd etiam facit Specul. qui in hac sententia etiam est de procur. in tit. 1. §. item opponitur contra procuratorem vers. 16. in petenda absolutione ab excommunicatione; idem quoque sensit Anchar. in c. eos in fin. de sent. excom. lib. 6. Host. verò, quem referunt Abb. in cit. c. cum desideres, & Mar. Soc. Sen. in c. super eo. 2. nu. 7. vers. Circa quintam quæstionem de senten. excom. quò ad ecclesiam hanc procuratorem in hoc interuenire non posse concludit; nam, vt dicebat ipse, absolutio hæc eius, qui excommunicatus est, confessionem, contritionem, & in ecclesiam introductionem ceremonijs, quas supra significauimus, adhibitis, postulat, quæ per absentem excommunicatum, atque idcirco per procuratorem fieri nequeunt. Hæc sententia mihi non probatur; tum quòd absens excommunicari potest, sicuti antea probauimus; ergo multò magis & absolui arg. c. verbum de poenit. dist. 1. & c. quanto. 2. q. 5. iunct. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & vt conclusit Mar. Soc. Sen. in c. Apostolicæ. nu. 6. de cler. excom. min. tum q̄ inuitus quis absoluitur, quòd paulò post probabimus, ac propterea contritione opus non est (non enim contritione tollitur excōicatio arg. cap. cum desideres, & cap. quòd in dubijs de sent. excom.) addo eam formam necessariam non esse, solo enim verbo absolutio hæc dari potest, vt suo loco id probabimus. Quidam, quem refert idem Abb. in c. venerabilem. num. 23. de elect. excommunicatum absolui per nuntium non debere ait, quamuis absolutionem tenere, si concedatur, idem affirmet; quam sententiam sibi etiam placare Abb. ibidem not. Mar. Soc. Sen. has opiniones inter se conciliare itidem nitentur.

batur in c. super eo. 2. num. 7. vbi quæstionem hanc egit de sent. excom. qui in summam concludit per procuratorem petitam, atque concessam valere. Primò, vbi à Rom. Pont. est concessa. Deinde, vbi ab inferiore, sed sententia est iniusta. Tertiò, vbi est iusta. Excipit tamen vnum casum, vbi scilicet absolutio petitur in foro pœnitentiæ: hæc Soc. Ego autem in hac doctorum varietate, qui rectè sensisse magna ex parte mihi videntur, sed minùs aperitè, minùsq; perfectè suam sententiam declarasse, vt materiam hanc absolutam, explicatamq; magis habeamus, sic distinguendum cenfeo. Aut quærimus an, vbi excommunicatus absens ab eo est, qui ordinario iure absoluere ipsum potest, per procuratorem ab ipso peti queat, vt facultatem hanc cuiuspiam absoluendi à vinculo censuræ, & sic à pœna illa deleget, qui præsens adsit, vbi excommunicatus est: & id sine dubitatione vlla posse cenfeo. Primò, quia sic adhiberi solemnes illæ cœrimoniz possunt, quarum mentionem supra fecimus, ex quo præsens excommunicatus absoluitur; atque in hanc sententiam accipiendum est, quod dixit Bald. in cit. auth. interdicimus. num. 2. vers. Secundò not. petitionem scilicet absolutionis per procuratorem fieri posse, sed executionem absolutionis requiri præsentiam domini; hoc èt est, quod ab ipso, & ab alijs supra citatis dicitur. s. ita Romanam Curiam seruare; quod & in ead. auth. interdicimus, obseruatum in quodam casu idem Bal. ibi recēset; hoc idem, vt per procuratorem absolutio ratione hac impetretur, sensit idem Bald. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hæred. Idq; meritò; nam delegatio absolutionis à censura permissa est, vt probatur in c. fin. de off. ord. in d. eccl. si antistes sepius à se excommunicatos alijs absoluendos mandant. Postremò pro hac sententia facit etiã cit. cap. venerabilem vers. Fuit quoque. Aut quærimus, an per procuratorem absolutio scilicet à pœna hac sic peti possit, vt scilicet excommunicatus absens absoluat, exempli gratia procuratorem ad meum antistitem mitto, quò curet, vt ille antistes me absentem absoluat: & in hoc casu pro regula habebimus, id fieri non debere, vt absens hac ratione absoluat; tum quòd cœrimoniz illæ, quarum mentionem fecimus, adhiberi nequeunt; tum quòd vstitutum id non est: ac planè, si sic absolutio facile concederetur, excommunicatio parui fieret, cum facilitas veniæ ansam peccandi tribuat. Excipitur tamen primò ex causa, vt pote si non adsit, cui cõn odè facultas hæc absoluendi delegetur, & excommunicatus eius aduendi, qui absoluere potest, facultatem non habeat; atque in hoc casu sententia Innoc. locum habebit, & eorum, qui ipsum sequuntur, qui asserunt per procuratorem absolutionem dandam non esse, nisi ex causa. Secundò excipitur, vbi, etsi causa non adest, tamen absoluitur; nam absolutio tributa nihilominus valet, quandoquidem cœrimoniz illæ necessariò non requiruntur, atque ita sensit Gloss. in cit. cap. quanto. 2. quæst. 5. ac planè, si absens excommunicari potest, multò magis & absolui, vt supra diximus; & in hoc casu locum habet eius sententia, quem retulit Abb. in cit. cap. venerabilem. numero 23. de elect. & opinio Marian. Socin. Senior quò ad primum membrum, & quò ad primam partem secundi in cit. cap. super eo. num. 7. & num. 8. cum seq. Aut quærimus, an per procuratorem absolutio peti possit, id est an procurator nomine domini absolui possit, & absolutionem hac ratione dandam non esse dixit Specul. in eod. tit. de procur. §. item opponitur, licet habeat generale mandatum vers. 16. in petenda absolutione, ibi danda autem non est per eum; qui Specul. in hoc casu sententiam Innoc. locum habere dixit in eod. cum desideres: quod tamen Innoc. sensisse mihi non videtur; nam ex causa per procuratorem quem absolui posse Innoc. eod. dixit: præterea absolui alterum alterius nomine non posse cenfeo; tum quòd excommunicatio personæ inhæret, vt inquit DD. in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. & nos probauimus; etenim vbi habitus non est, ibi priuatio dari non potest arg. l. decem & ibi not. cõiter DD. ff. de verbor. oblig. tum quòd alter pro altero excõiciari non potest arg. cit. c. Romana. §. in vniuersitatem, & ibi DD. & nos supra idem quoque probauimus; ergo nec absolui arg. c. verbu de pœnit. dist. 1. non igitur in hanc sententiam Inn. opinionem interpretabimur, sed in eam, quam supra posuimus; quamuis in hoc Host. sententia locum habere possit. Aut quærimus, an culpa, ob quam quis excommunicatus est, per procuratorem in foro pœnitentiæ tolli possit, & hoc minùs posse asserendum est; nam pœnitentiæ sacramentum non per alium, sed per se, atque idcirco per præsentem suscipi tantum potest, vt nos probauimus in comment. nostr. de pœnit. cap. 15. nu. 10. §. ipsemet, atque sic dixit Mar. Soc. Sen. in c. super eo. num. 9. vers. Aut loquimur de sent. excom. & si hoc sensisset Host. rectè, pieq; sensisset; rem hanc totam igitur sic explicandam, absoluendamq; omnino sentio. At quid de interdicto, suspensione, minori excõmunicatione q; dicendum? an & horum absolutio per procuratorem tribuetur? Planè ipsam tribui posse concludendum est, vt conclusit Inn. in c. cum desideres in verb. Absolutus

latus de sent. excom. & Anchar. in cap. eos in fin. eod. lib. 6. vbi de communi sententia testatur; etenim solemnes illæ cœrimoniz, quæ habentur in cit. c. à nobis. 2. de sent. excom. ad absolutionem huiusmodi non requiruntur de eorundem sententia, atque ideo causa cessat, quamobrem præsens quis esse debet, ac propterea & dispositio arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. Per procuratorem igitur interdictus, suspensusue, sicut etiam minori excommunicatione obligatus absolui potest. Excipio tamen tertium, & quartum casum; nam, quæ rationes in his duobus postremis casibus prohibent, quò minùs excommunicatus per procuratorem absoluat, eodem, & ne interdictus, ac suspensus. † Verum, vbi per procuratorem absolui quis potest, an generale mandatum, specialeue postulatur? Gloss. in cap. qui ad agendum de procur. lib. 6. speciale mandatum, requiri ait arg. c. quod de his de sent. excom. quod quidem c. nihil facit, sicut Add. ibi Ad Abb. id animaduertit in cit. c. cum desideres. num. 6. in litera F. idq; iure; nam ibi solùm dicitur, vt in articulo mortis excommunicatus absoluitur, si periculum illud euadit, ipsemet Romanam Ecclesiam visat. Atqui opinio Gloss. amplexanda nihilominus est, vt scilicet speciale mandatum postuletur; nam & ipsam amplexatus est Specul. in tit. de procur. §. item opponitur, quò licet habeat vers. 16. in petenda absolutione, & in tit. de iurament. calum. §. à quibus sit iurandum de calum. vers. Quid ergo fiet, cum procurator, ibi per quam legem rex, & Capell. Tollofan. decis. 56. & Add. ad eam, eandem ego quoque vt verissimam amplector; nam, quò ab excommunicatione quis absoluitur, contumaciæ ipsum penituisse debet arg. cap. 1. de excep. lib. 6. & cap. ex literis de constit. in antiq. & cap. legatur. 24. q. 2. at, vbi procurator præcipuum ad hoc mandatum non habet, an contumaciæ ipsum penituerit, ignoratur: quod in speciali mandato non contingit; quandoquidem à contumacia discessisse tunc existimatur, ex quo speciatim mandauit, vt absolutio ipsi impetretur; & ex hoc manifestò constat etiam non sat esse mandatum ad petendam absolutionem a quacunq; excommunicatione, sed requiri speciatim mandatum respectu habito ad certam excommunicationem, atque sic dixit Bald. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hæred. & sequitur Marian. Socin. Sen. in c. super eo. 2. nu. 9. prope fin. de sent. excom. Ego tamen excipio, vbi quis peteret absolutionem à quacunq; excommunicatione, etiam si eius non recorderetur; in hoc enim casu speciatim mentio non requiritur, ex quo etiam fieri non potest. Hæc autem, quæ diximus locum etiam in interdicto, atque in suspensione sibi vindicant, vbi pro contumacia censuræ huiusmodi latæ sunt arg. cit. cap. ex literis, & cit. cap. legatur; non igitur generale mandatum sat erit. Hinc vnum ex correis debendi pro alio correo absolutionem petere sine speciali mandato non posse conclusit Capell. Tholosan. decis. 56. Hinc procuratorem Decani, & Capituli non posse pro omnibus clericis ecclesiæ absolutionem singulorum petere, nisi eorum singulorum speciale mandatum habeat, cõclufit Rot. decis. 36. de procur. in nou. & sequitur eam Add. ibi & Add. ad cit. decis. 56. ibi similiter procurator. Hinc denique ob hanc rationem, quòd. s. apparere debet, qui absoluitur à censura, ipsum à contumacia discessisse, constitui procurator ad petendam absolutionem ab excommunicatione non potest, quotiescunq; ipsum excõiciari contingerit, vt dixit Bal. in cit. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hæred. non enim huiusmodi mandati forma mandans à contumacia discessisse existimatur. Quare, etsi aliàs coniuncta persona sine mādato auditur, vt habetur in l. sed & hæc personæ. ff. de procur. & vt tradidit Spec. in tit. de procur. in rubr. de coniuncta persona, tamen in hoc casu non admittetur, ex quo speciale mandatum postulatur; quādoquidem pro regula traditur coniunctam personam non admitti, vbi speciale mandatum requiritur, vt sensit Specul. eod. num. 4. vers. Quid ergo, si sit talis, & Felin. in c. non nulli. §. sunt & alij. nu. 42. vers. Fallit octauò, & vltimo de rescript. speciale mandatum ergo ad petendam huiusmodi absolutionem postulatur. Excipitur tamen primò, vbi canonicus pro suo concanónico absolutionem hanc petit; nam sine mandato id poterit, vt sensit Inn. in c. Romana de sent. excom. lib. 6. quem sequitur Felin. in eod. §. sunt & alij. num. 49. vers. Sed considera vltra ibi dicta, ibi Adde etiam istis, & Rot. cit. decis. 36. num. 2. vers. Præterea licet canonicus, & Add. ad Capell. Tholosan. ead. decis. 56. Item excipitur Capitulum; nam pro suo canonico absolutionem etiam sine mandato petere poterit, vbi vel pro sua causa canonicus excommunicatus est, vel Capitulum ob id infamatur, vel iusta aliqua causa intercedit; & multò magis, vt nulla denuntietur, atque sic tradidit Inn. in eod. cap. Romana vers. Sed quid, si ordinarius, vel delegatus de sent. excom. lib. 6. & sequitur eum Anchar. eod. num. 7. vers. Iuxta prædicta quærit, & Philip. Franc. eod. in fin. & Rot. ead. decis. 36. nam & appellatio facta à Capitulo singulis canonicis in ea causa, pro qua est appellatio interposita, prodest, vt dixit Innoc. in cit.

c. Romana. nu. 3. etenim impedita in iudicium a toto, & a parte impedita intelligitur arg. cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. Et hæc, quæ de excommunicatis pro Capitulo diximus, de eorundem sententia pro illis procuratoribus dicta esse intelliguntur, qui a ciuitate dati sunt, ut scilicet ciuitas pro ipsis absolutionem petere sine mandato possit. Adde ego & dominum pro procuratore suo, si pro sua causa excommunicatus sit, idem facere posse; quippe quod & hic eadem ratio est: quas tamen exceptiones locum habere censeo in primo casu, quem supra posuimus; alioquin contingeret contumacem sepius absolui. Tertio excipitur, ubi generale mandatum quis habet; nam tunc, ut excommunicatio nulla pronuntietur, petere potest, ut dixit Ad. ad Capell. Tholos. ead. decis. 56. etenim cessat tunc ratio, quam obrem sine speciali mandato tribui non debet. Quarto excipitur, ubi nihilominus sine mandato absolutio conceditur; nam absolutio tributa valebit: quandoquidem & absens, & ignorans, nec non inuitus absolui quis potest, atque sic Ad. inquit ad Capell. Tholos. ead. decis. 56. in litera B. in verb. Cum de desideres; pro regula igitur habebimus speciale mandatum ad absolutionem a censura impetrandam in procuratore postulari. † Atqui, quod ad excommunicatum, sepius ut iuret, sicuti etiam ad suspensum, atque ad interdictum pertinet, non nunquam itidem ratione alia cauere, ac satisfacere, ut infra hoc cap. probauimus; an procurator hæc poterit, si speciatim ad ipsa præstanda mandatum non habet? hæc quaestio in secundo casu proposito locum habet, ubi scilicet absens quis curante id procuratore absoluitur. Quod ad hoc igitur concludendum est & iurandum in animam scilicet eius, qui absoluitur, procuratorem præstare posse, atque, ut causa ratio postulat, cauere arg. l. qui bona fide. §. si alieno. ff. de damn. infect. cuius legis beneficio Rex Portugaliæ excommunicatus absens per procuratorem a Nicolao III. absolutus fuit, uti refert Specul. eod. tit. de iurament. calum. §. a quibus sit iurandum de calum. vers. Quid ergo fiet, cum procurator, ubi per quam legem; nam eius procurator, etiam si expressum mandatum ad iurandum in animam ipsius regis non haberet, admissus tamen ad huiusmodi iurandum fuit ob cir. §. si alieno: idem; in e optimo; nam, ex quo rex ille procuratori mandauit, ut absolutionem ipsi impetraret, & id, sine quo absolutio haberi non potest, mandasse censetur arg. c. præterea de off. deleg. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de procur. & l. 2. ff. de iurisdic. om. iud. qua ratione procurator, etiam si speciatim mandatum id ipsi non sit, iurabit, atque; (ut ratio causæ postulat) cauebit; nam nec ipse nec excommunicatus præsens absolueretur, nisi hæc præstaret arg. c. cum de desideres, & c. ex tenore cum seq. de sent. excom. in antiq. & c. venerabilibus. §. porro eod. lib. 6. & c. ex parte 1. de verb. sign. in antiq. sed de procuratore hæc tenent. † Iam, per literas absens an quis absoluat, modo agamus: id quod, ut facilius explicemus, an huiusmodi ratione per literas. scilicet excommunicari quis possit, contemplemur, si illud tamen prius explicauerimus, in quam sententiam hoc per literas excommunicari accipitur; in varias enim sententias accipi potest. Per literas igitur quem excommunicari in hanc sententiam primum accipi potest, de scripto sententiam excommunicationis ferre, in quam sententiam hic non accipitur; quandoquidem satis, satisque constat non modo, dum sententia censuræ fertur, id fieri posse, verum etiam debere, ut habetur in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. Item in hanc sententiam accipi potest, ubi generales literæ pro futuris culpis promulgantur, sicut etiam pro præteritis, ut qui hoc, illud fecerit, excommunicatus sit; & quoniam id etiam fieri potest, ut probatur in cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. ob eam rem neque sententia hæc ad rem nostram pertinet. Tertio in hanc sententiam accipi potest, ut per literas denuntiemus, quem excommunicauimus, quo casu quaestio nostra etiam non est; nam id fieri debere notissimum est ob c. curæ sit. 1. q. 2. cum similibus, quæ suo loco citauimus. Quarto in hanc sententiam accipi potest, ut per literas excommunicatio feratur, ubi per literas excommunicandi facultas delegatur; & quoniam id etiam sine dubitatione fieri potest arg. c. præterea de off. deleg. ob eam rem neque hæc quaestio nostra est. Quinto in hanc sententiam accipi potest, ut per literas excommunicatio lata dicatur, ubi ad eum scribimus, qui excommunicatur hæc ratione, Scito nos te excommunicasse, quo casu, si antea te non excommunicauimus, excommunicatus non es; non enim per verbum illud excommunicasse, ubi ab homine excommunicatio fertur, excommunicationem tunc ferri significatur, sicuti etiam sensit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 1. 2. vers. Illa tamen; quare in hanc sententiam hic non accipitur. Postremo sic accipi potest, ut literis excommunicatio lata dicatur, ubi ad eum, quem excommunicare volumus, huius argumenti literas mittimus. His literis, seu harum literarum virtute excommunicamus te; & in hanc sententiam quaestio hæc disputatur. An igitur excommunicatio ratione hac ferri potest? Gloss. in c. de manifesta. 2. q. 1. & in c. quanto. 2. q. 5. pro certo id posse habuit; nam ibi solam quaerit, quando

quando excommunicatus hic sit, an post, antequam acceptas literas. Pro qua sententia facere videtur primo cit. cap. quanto; nam ibi a Romano Pont. literis quem absolutum probari videretur; ergo & literis excommunicari quis poterit arg. c. verbum de penit. dist. 1. quod tamen c. quanto id non probat; non enim Romanus Pont. epistolam, quam episcopo illi excommunicato reddendam mandat, epistola, inquam, ea, se illum absolueri inquit, sed per eam ei excommunicato significare se communionem ipsi reddidisse; Volumus, dicitur enim ibi, ut ad consolandum illum epistolam, quam ad eum scripsimus, qua ei & gratiam nostram, & communionem reddidisse significauimus: ecce hic Summus Pont. per epistolam non communionem illi excommunicato reddidisse, sed communionem redditam significasse indicat; absolueri autem quem, & absolutum significare non eadem esse facile quis videt; nam, qui quempiam absolutum significat, eum non absoluit arg. c. pastoralis. §. verum de appell. & l. hæres palam. §. si quid post factum. ff. de test. non igitur ibi sententia hæc nititur. Secundo citatur pro hac sententia idem cap. de manifesta, ubi Apostolum absentem excommunicasse commemorat: atqui neque hoc quicquam facit; nam absentem excommunicari posse supra conclusimus, de qua re quaestio nostra non est; sed an id literis possit, quod negamus. Postremo pro hac sententia citatur c. quisquis. 2. q. 6. ubi dicitur, si quis episcopo contumax probatus sit, idem episcopus det literas, ut nullus ei communitur episcoporum, donec obtemperet: hoc iure sententia hæc itidem non nititur; nam non per literas contumacem excommunicatum esse probatur; sed ut, ea poena si affectus sit, denuntiet, ne vilius ei communicetur; id quod post sententiam latam fieri debet arg. c. curæ sit. 1. q. 3. etenim ad subiectam materiam verba interpretanda sunt arg. l. si vno. ff. loc. quare, cum nullo iure sententia hæc nitatur. Contrariam veram esse censeo, ut per literas excommunicatio lata non valeat. Primum, quoniam censura, dum fertur, aut ab ordinario, aut a delegato iudice ferri debet, ut supra vidimus, quorum neutrum hic sit; nam non ab eo, qui literas scribit, quandoquidem ipsas scribens excommunicationem tunc ipsum ferre non vult (non enim esset hoc literis excommunicationem ferre, sed absentem excommunicare, ac deinceps excommunicationem de excommunicatione certiore facere, quod posse iam probauimus) dum autem epistola, ad quem missa est, accipitur, excommunicationem ipse non fert; non etiam alius, quoniam id nemini mandauit, & is, ad quem est missa, se irretire non potest; non etiam ipsamet epistola, quoniam pure lata excommunicatio est. Postremo pro hac sententia itidem facit, quoniam hic aut pure excommunicat eo scilicet tempore, quo sententiam excommunicationis scribit, & hoc non est dubium posse; nam sic absens excommunicatur: nec facit, si dicatur excommunicationem tunc ferri, sed effectum suspendi, quousque literæ recipiantur; nam excommunicationis effectus suspendi non potest arg. c. pastoralis. §. fin. de appell. & ut asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 10. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. aut sub conditione, & tunc valebit, non vi quidem literarum, sed conditionis natura arg. c. præterea. 2. de appell. Pro regula igitur habebimus excommunicationem per literas ferri non posse. Excipio tamen semper Romanum Pont. arg. Clem. fin. de sent. excom. Secundo casus supra propositos, in quibus quaestionem hanc non disputari conclusimus: & quæ de ferenda excommunicatione, censuræ alia diximus; eadem & de eadē tollenda, quæ fuit præcipua a nobis quaestio proposita, dicta esse sentimus, ex quibus dissolutio eius iam apparet.

S Y M M A.

- 1 Volens quis absolui debet a censura. declaratur.
 2 Inuitus ab excommunicatione, ab aliaque censura absolui quis potest; quæ regula etiam
 3 Inuitus an absolui quis debeat, ubi excommunicatus in contumacia perseverat.

II.

† Volens etiam absolui hic absoluetur; hæc enim ratio a contumacia discessisse, contumax non esse probatur arg. c. venerabili de sent. excom. in antiq. & c. venerabilibus. §. porro eod. lib. 6. † Inuitus tamen si quis absoluat, absolutio nihilominus valebit, atque idcirco etiam si in contumacia perseveret; nam censura vinculum in ecclesiæ manu est; ac propterea, sicut ab ipsa illud, tanquam poena inuito iniecti potest, ita & eodem inuito dissolui arg. c. verbum de penit. dist. 1. Item censura poenæ malum est, non culpæ, quod inuito inuitur; ergo & hac quoque ratione inuiti, atque contumaces eo liberari possumus arg. cap. 1. de reg. iur. in antiq. & 24. q. 3. in prin. atque sic conclusit S. Thom. dist. 18. q. 2. art. 5. vers. Ad secundam lib. 4. & Petr. de Palud. dist. ead. q. 5. art. 3. cod. lib. & D. Dionys. Carthus. dist. 18. q. 4. vers. Ad secundum dicen-

dum eod. lib. & Ricard. ead. dist. art. 10. q. 1. & sequitur Abb. vbi & de communi testatur in c. ab excomunicato. nu. 20. vers. Et dicit etiam, quod inuitus de rescript. & in c. significasti. num. 7. vers. In gloss. fin. de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. & Felin. vbi quamplures idem sentientes refert in c. Apostolica. nu. 2. vers. Et nota, quod proprie dicitur de except. & Iacobus de Graff. cap. 16. nu. 3. cum seq. lib. 4. Decis. cas. conf. & Mar. Socin. Sen. in c. super eo. 2. nu. 4. & 5. de sent. excom. vbi impenitentem absolui posse ait quod ad pœnam fori contentiosi, sicut etiam inuitum eod. nu. 5. Contrarium tamen dicendum videbatur ob c. legatur. 24. q. 2. vbi nunquam id factum dicitur, vt venia nō correctis, non pœnitentibusq; data sit; ergo inuitus, atq; contumax absolui posse non debet. Atqui à propofita cōmuni sententia discedendum nō est ob ea, quæ diximus: nec repugnat cit. c. legatur, nā locū illud habet in culpa; quandoquidē ea quis non absoluitur, nisi pœnitens, atque contritus sit, vt id abundē probauimus in comment. nostr. de pœnit. c. 15. nu. 9. & vt respondit quoque Marian. Socin. Sen. eod. etenim culpa à volente contrahitur; iure igitur, vt contraria contrarijs tollatur, à contraria voluntate per cōtritionē tolli debet arg. c. 1. de rég. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eod. & vt dixit Iacob. eod. qd non contingit in censuris, quæ, cum pœnæ sint, nobis inuitis etiam inferuntur, atque ob eam rem etiam inuitis tolluntur; in hanc igitur sententiam accipitur cit. cap. legatur; id quod etiam dixit Abb. in cit. cap. significasti, & Felin. in eod. c. Apostolica. nu. 3. vers. Non obstat c. legatur; inuito igitur absolutio censuræ tributa valet. Excipitur tamen, vbi excomunicatio pro delicto successiuo, vt pro hæresi fertur; nam, si pertinax in ea perseueret, absolui non potest, ex quo pro hæresi excomunicatio fertur, & hoc sensit Gabr. Biel. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 7. & probatur per c. damnationis sententiam. 24. q. 2. quod ego intelligo, vbi externo aliquo signo id significatur, & apparet. † Atqui an tribui debet, ex quo tributa valet? S. Thom. eod. art. 5. vers. Ad secundam quæstionem in responsione ad secundum argum. tacitō sensit tribuendam non esse, vbi, vt corrigatur, spes non est; nam dixit etiam manente contumacia, atque ob eam rem & inuitum absolui quæ posse, si videat iudex salutem eius hoc expedire; ergo, vbi spes est, vt corrigatur; nam tunc absolutio salutis eius expedit: ergo aliàs secus, & sequitur eum Gemin. in c. 1. nu. 5. vers. Quæro qualiter de de sent. excom. lib. 6. & Abb. in cap. significasti. nu. 7. in fin. & Felin. in eod. c. Apostolica. nu. 2. vbi & alios idem sentientes refert de excep. & Marian. Socin. Sen. in c. quod in dubijs. num. 17. vers. Quinimodē de sent. excom. & in cit. cap. super eo. 2. nu. 5. vers. Quinimodē si indurescit; etenim hoc solū agit, vt hominum vita corrigatur. Contrariam sententiam nihilominus amplexatus est Ioan. Cald. vt inquit Abb. in eod. c. ab excomunicato. nu. 20. vt. s. nullo modo sic affectus absoluitur, & hoc ob has rationes. Primò, quoniam, si hoc daretur, malitia sua ei prodesset contra id, quod dixit Gloss. in cap. fin. in verb. Eiusdem nominis de rescript. Deinde, quod, si hoc fieret, delinquendi ansa tribueretur, quod fieri etiam non debet arg. l. conuenire. ff. de pact. dotal. excipit tamen, vbi excomunicatus hic à contumacia discessit; iniuriauē excomunicatus est, & hic, quod magis mereatur, absolui non vult; huic enim & inuito absolutio tribuendam esse censuit: hæc opinio, etsi verissima est, sicut paulò post videbimus, rationes tamen redditæ mihi non probantur; nam & S. Thom. hoc sensit, vt non absoluitur, vbi correctionis spes non datur; at, vbi spes certa est futurum esse, vt absolutus à contumacia facilius discedat, tunc nec malitia sua ei prodest, nec delinquendi ansa datur. Vnde Abb. demum, qui has opiniones inter se conciliare nitetur, sic distinguit; aut speratur fore, vt absolutus alio remedio corrigatur, & tunc, quod volebat S. Thom. absoluendum hunc esse ait; aut id non speratur, & tunc secus, vt dicebat Io. Cald. hæc Abb. sententia, si quis paulò diligentius eam contempletur, eadē est cum sententia S. Thom. nam post absolutioem duo reliqua sunt, quibus corrigi absolutus potest, primū nulla alterius pœnæ adiectione, alterum alterius impositione; hæc igitur parum inter se differunt, & S. Thom. id sensisse faciliè credendum est, vt, si alia pœna adijciatur. Ego igitur ab opinione Calderini discedendum non censeo, vt. s. contumax, atque inuitus non absoluitur. Primò, quoniam, vbi excomunicatio ab ecclesia fertur, si per eam eius, in quem lata est, contumacia non coerctetur, alias pœnæ, excomunicatione non sublata, non habito respectu, an remedio alio futurum sit, vt comprimatur, sed simpliciter ecclesia interminatur, sicut habetur in cap. quoniam. §. in alijs vers. Ad alteram nihilominus processurus vt lit. non contest. & in cap. 2. de test. cog. & in extrauag. vn. in fin. vers. Aggrauaturus aliàs de dec. & in extrauag. vn. de furt. §. mandantes in verb. Processuri de furt. & in extrauag. vn. vers. Etsi per sex menses de reb. eccl. non alien. cum sim. ergo, vbi excomunicatus non rescipiscit, non excomunicationem, censuramq; aliam latam tollere, sed recentem pœnam addere debemus arg. c. super literis

literis de rescript. in fin. Secundò etiam pro hac sententia facit, quoniam ecclesia id vult, & quodammodo præcipit, vt scilicet, vbi censura primò lata non sufficit, priori permanente simpliciter alia inferatur; sic enim dicitur in c. clericos de cohab. cler. & mul. & in c. veritatis de dol. & contum. & in c. 2. §. 2. ergo hac quoque ratione contumacem excommunicatum non absoluemus. Tertio pro eadem opinione facit, quoniam ecclesia non modò id interminata est, fieriq; id voluit, sed etiam & in magnis principibus id factitavit, vt habetur in c. 2. de re iud. lib. 6. vbi Fridericum Imperatorem excommunicatum, quod in contumacia perseuerabat, non excomunicatione liberatum, sed regno spoliatum legimus; hinc & Abb. in c. sacris de sent. excom. in excommunicatos ecclesiam bellum indicere posse not. Accedit quoque cap. postulasti, vbi & Felin. de dec. quo in loco excommunicatus à contumacia non discedens & à iudice non ecclesiastico puniri potest: non est igitur, quod hac de re dubitemus; etenim hac ratione, an à contumacia discedere excommunicatus velit, pœnæ alterius adiectione facilius dignoscetur, & censura ludibrio non erunt; quod ne fiat, cauendum est arg. c. eos de sent. excom. lib. 6. & Clem. 1. eod. Postremò (vt mittam, quæ de aggrauatione censuræ antea diximus; pertinent enim & illa huc) fieri hac ratione potest, vt is, cuius gratia in quempiam excomunicatio lata est, si non damno, at molestia saltem afficiatur, si absolutus ei non satisfacit: quare ab hac sententia discedendum non censeo, quam & amplexatus videtur S. Bonauent. dist. 18. q. 6. nu. 81. nam & Add. ad Abb. in c. noui. nu. 34. in litera F dictum S. Thom. non esse sine dubitatione dixit, & Taner. Vinc. Phil. & Goff. qui absolutionem nisi petenti dandam non censuerunt, vt refert Mar. Soc. Sen. in c. super eo. 2. num. 3. vers. Quò ad primum de sent. excom. quousque igitur in contumacia excomunicatus, censurauē alia irretitus perseuerabit, ipsum non absoluemus: quauis, vbi iniuria alteri non inferatur, si id fiat, non peccemus; & in hoc casu sententia D. Tho. locū habere potest.

S V M M A.

- 1 Absolutionem petere debet excommunicatus, qui absolui ab excomunicatione vult, quod & de alijs censuris sentimus; quæ regula etiam declaratur.
- 2 Absolutio ab excomunicatione, aliq; censura quo remedio, qua; actione petatur.
- 3 Absolutionem excomunicationis, alteriusuē censuræ an ipsis constrictus petere cogatur.
- 4 Absolutionem excomunicationis petens an se excomunicatum fateatur.
- 5 Absolutio excomunicationis ad cautelam tributa esse non censetur, nisi id exprimat.
- 6 Absolutum se ab excomunicatione asserens,

- ac respondens is, cui agenti à reo obiecta est excomunicatio, an exceptionem eius rei confirmauerit.
- 7 Absolutionem ab excomunicatione petens is, qui pluribus excomunicationibus constrictus tenetur, an ab omnibus absolutus sit, si absoluitur.
- 8 Pluribus excomunicationibus irretitus quæ ratione ab omnibus absoluitur.
- 9 Plures excomunicationes an vna sententia ferantur.
- 10 Plures ob causas vna sententia quis excomunicatus an pluribus excomunicationibus irretitus sit.

III.

- 1 §. † Vt petat quoque absolutionem excommunicatus, censurauē alia constrictus, requiritur, quem absoluere volumus; hoc enim probatur in c. significasti vers. Si petierit, & ibi Gloss. & Abb. num. 7. de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. & in c. cum aliquis, ibi pœnitentia ductus veniam postulat. 11. q. 3. & c. per tuas vers. Verum de sent. excom. & c. fin. ibi Postuletur eod. & c. solet eod. lib. 6. hoc quoque Gloss. sensit in c. ab excomunicato in verb. Cognitio, & Abb. num. 19. vers. In Gloss. fin. in fin. de rescript. etenim excomunicatio, censuraq; alia potissimum fertur, quò quis corrigatur; nisi autem absolutionem censura obligatus postulet, correctus sit nec ne, ignoratur arg. c. quem pœnitet dist. 1. ergo iure absolutionem petijisse debet, quem ab excomunicatione, alia uē censura absoluiimus. † Atqui qua actione absolutionem petemus; censurauē alia constrictus absolutionem petet? Planè, vbi excomunicatio iusta omnino est, absolutionem petemus conditione c. ex literis de constit. vbi verò iniusta sententia erit, vel nulla, conditione c. cum contingat de off. deleg. & c. sacro de sent. excom. sicut etiam excomunicator, si iustam excomunicationem asserat, aget conditione eius c. cum contingat, vt tradidit Inn. in eod. c. cum contingat in fin. & Abb. nu. 13. vers. In Gloss. fin. in fin. & Add. ad Rot. decis. 2. de sent. excom. in nou. Host. tamen non id necessariò requiri ait in cit. c. cum contingat;

quandoquidem pontificio iure actionis positio necessaria non est, sed factum simpliciter narrare sufficit arg. cap. dilecti, & ibi not. DD. de iud. idem igitur & hic fiet; nam & hanc sententiam Host. citati autores proximè sequuntur: censura irretitus ergo absolutionem ut petat, requiritur. Excipitur tamen primò, vbi ad testimonium ferendum excommunicatus absoluitur, quod fit, ut habetur in c. veniens. 2. de test. Item, vbi mora fieret in prospiciendo ecclesiæ, ut probatur in c. Apostolicæ, & ibi not. DD. de except. Item in oratoribus, quousque suam functionem peragunt. Postremò in beneficijs conferendis, quò ipsorum collatio valeat; in omnibus enim his casibus & non petenti absolutio datur, ut tradidit Felin. in cit. cap. Apostolicæ de except. aliàs verò tribui non debet, quamuis tributa valeat; nam & inuitis traditam valere proximè probauimus, & facit l. qui potest. ff. de reg. iur. His sic propositis, iam quæstiones quasdam hac de re contemplerur. † Quæri solet igitur primò, an excommunicatus, centuraq; alia constrictus compelli queat, ut absolutionem postulet. Videbatur igitur dicendū ad id compelli hunc posse ob c. fin. 22. q. 1. vbi, qui periurij pœnitentiam agere non vult, ad id fidelium communionis priuatione compellitur: atqui responderi ad hoc potest idcirco illud ibi fieri, quoniam agitur de culpa, qua non expiata saluus quis esse non potest, ac propterea ad id compelli posse arg. c. omnis de pœnit. hic vero agi de pœna (excommunicatio enim, ac reliquæ censuræ pœnæ sunt, ut probauimus supra c. 16.) qua quidem pœna non impeditur quis, quò minus saluus fiat arg. c. inquisitioni, & cap. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. non igitur illud c. obstat. Vnde Gloss. in eod. c. significasti in fin. de eo, qui duxit in matr. quam poll. per adult. indirectè ad id hunc compelli posse asseruit, eandem opinionem sequitur Abb. ibi in fin. quæ Gloss. hac ratione ad id eum compelli posse ait, prohibendo, ne aliquis ei communicet: hæc ratio mihi non probatur; nam, ex quo excommunicatus est, eius communione uti alij nequeunt arg. c. excommunicatos cum seq. 1. q. 3. nec facit c. post miserabilem de vsur. nam de iudeis ibi agitur, qui excommunicari nequeunt, ut asseruimus supra cap. 17. §. 5. ea igitur ratio haberi locum poterit, vbi excommunicatio fertur ad formam c. statuimus, & c. constitutionem, & cap. statutum de sent. excom. lib. 6. quid igitur concludendum. Ego sic distinguendum censeo. Aut quærimus, si is, qui excommunicatus est, censuræ alia constrictus, à contumacia non discedat, ratione alia, quò à contumacia, & sic à delicto discedat, compelli possit, & id directò posse concludendum est arg. c. veritatis de dol. & contum. & c. clericos de cohab. cler. & mul. & c. 2. 5. q. 2. nam à culpa quem euocare hoc est, quod fieri permittitur arg. cit. c. omnis de pœnit. & cit. c. fin. 22. q. 1. potest etenim clericus, qui excommunicatus ob concubinam nihilominus eam tenet, affici alia pœna, quò eam dimittat. Aut quærimus, ex quo à contumacia iam discessit, an ad absolutionem petendam, is cogi queat, & in hoc casu indirectè ad id cogi quem posse censeo, ut Gloss. tradidit: nam & iure ipso ad id compellitur; quandoquidem ad Eucharistiam suscipiendam in Paschate omnes Christianos proposita pœna ius ipsum cogit in cit. cap. omnis de pœnit. dum igitur ad munera hæc quem compellet, & ad absolutionem petendam tacitò etiam ecclesiæ compellere videtur, atque idcirco indirectè, quod dixit Gloss. ad id cogetur; in hoc igitur sic concludendum censeo; & de quæstione hæc priori hæcenus. † Secundò quæri etiam solet, an, qui absolutionem ab excommunicatione, à censuræ alia postulat, se excommunicatum, censuræq; alia constrictum ob eam rem fateatur: hæc quæstio disputatur in primis in c. venerabilem de elect. & in l. decem. ff. de verb. oblig. varièq; hac de re sententiæ sunt. Gloss. in eod. c. venerabilem in verb. Postulauit, excommunicatum se fateri not. eandem opinionem sequitur Host. ut refert Abb. ibi. num. 2. 2. vers. In Gloss. & Bart. in cit. l. decem. num. 7. & Castr. num. 2. vers. Vltimò, & num. 3. vers. Ex prædictis patet. Probatur autem sententia hæc primò in eod. cap. venerabilem in verb. Fuit quoque, vbi Rom. Pont. volens probare quendam excommunicatum fuisse hac ratione vtitur; quoniam per suum nuntium absolutionem postulauit; Fuit quoque à prædecessore nostro excommunicationis vinculo innodatus, dicitur enim ibi, quod postmodum recognouit, cum per nuntium suum absolutionis beneficium postulauit. Ecce hic aperte probatum, qui absolutionem petit, fateri se excommunicatum. Vnde patet (sic enim deinceps subiungitur) quòd ille fuit excommunicatus electus: quæ conclusio infertur ex eo, quòd se excommunicatum confessus videtur. Specul. in tit. de probat. §. videndum vers. Sed nunquid probatur, qui contrariam sententiam sequitur, ipse primò sic respondebat ad cit. c. venerabilem; ibi per dictionem illam Cum tempus significati, quando id recognouit, non autem causam, quamobrem id recognouit; quasi dicat, Fuit quoque excommunicationis vinculo innodatus, quòd ipse eo tempore recognouit, quando absolutionis beneficium petiuit; atque idcirco notatur tempus, quo cognouit se excommunicatum,

non autem, quòd ipse id recognouerit, propterea quòd absolutionem petierit; hæc responsio mihi non satisfacit; quandoquidem interpretatione hac verba illa à legislatore prolata nihil operarentur, ac propterea fieri non debet arg. l. quoties. ff. de reg. iur. cum simil. & præsertim in verbis à iure prolatis, quæ summo adhibito studio concipiuntur arg. c. erit autem lex dist. 4. ac planè quid recognitio illa faceret, ex quo iam se excommunicatum sciebat? arg. c. eum, qui de reg. iur. lib. 6. & l. 1. in fin. ff. de act. empt. præsertim quòd electio, vel ipso se excommunicatum esse ignorante, nihilo magis valeret, ut probatur in c. fin. iunct. Gloss. scienter, & ibi DD. de cler. excom. min. quòd igitur superuacanea verba ea non sint, à proposita sententia non discedemus: vnde secundo respondetur ad cit. cap. venerabilem ibi scilicet propterea haberi pro confesso, qui absolutionem postulauit, quoniam in iudicio, ac solemniter absolutionem petijt, secus autem, vbi extra iudicium: quæ responsio, quod & Ias. animaduertit in cit. l. decem. num. 5. 1. vt quæ diuinet, respuenda est; nullum enim ibi hac de re verbum fit; sicut etiam & alia responsio non recipienda, quatenus dicitur ibi expressè dixisse excommunicatum se esse, qui absolutionem per nuntium postulauit; non igitur responsiones huiusmodi rationem depromptam ex cit. c. venerabilem tollunt. Secundo loco probatur sententia huiusmodi hac ratione; qui absolutionem excommunicationis petit, alicuius, id est excommunicationis liberationem, & ob eam excommunicationis priuationem petit (absolutio enim nil aliud est, quam alicuius vinculi solutio) ergò, qui absolutionem petit, se obligatum esse necessariò fateatur; quandoquidem, vbi habitus non est, ibi priuatio esse non potest arg. l. decem, & ibi communiter not. ff. de verb. oblig. ad hanc rationem variè itidem respondetur, sed consultò responsiones hic præmittuntur; quandoquidem in dissolutione quæstionis, quid iuris sit, aperiemus: & hæc rationes sunt, quæ pro hac sententia potissimum redduntur. Quibus tamen non obstantibus, contrariam sententiam, ut absolutionem excommunicationis petendo ob eam rem se excommunicatum esse quis non fateatur, amplexati sunt Inn. in c. 2. nu. 9. vers. Sed dices, non ne sufficit, & Abb. ibidem. nu. 43. vers. Et idem tenet Archid. de ord. cog. idem Inn. in eod. cap. venerabilem. num. 4. in verb. Excommunicatus, & Abb. in cap. exhibita de homicid. & Specul. eod. tit. de probat. in cit. vers. Sed nunquid, & Felin. in c. testimonium. nu. 25. vers. Et hinc sumpta occasione, vbi & alios idem sentientes refert de testib. & Rot. decis. 5. de except. in antiq. & decis. 11. de sent. excom. eod. & Ias. in cit. l. decem. nu. 5. 1. ff. de verb. oblig. & non nulli alij, quos refert Couar. in c. alma pars. 1. §. 12. num. 1. de sent. excom. lib. 6. vbi & communem opinionem hanc esse ait in vers. Quorum opinionem, & Marian. Socin. Sen. in c. de monialibus. nu. 10. vers. Tertiò quæro, cum multis seq. de sent. excom. ibi ego arbitror, vbi ait eum nihil facere, qui vult suam intentionem fundare super hac petitione. Probatur autem horum sententia hac potissimum ratione, quoniam petitiò absolutionis ab excommunicatione ad cautelam etiam fit, quo casu ei sepius tribuitur, qui excommunicatus non est arg. c. solet, & c. venerabilibus. §. potest quoque cum seq. de sent. excom. lib. 6. & cap. per tuas eod. in antiq. & cap. cum contingat de off. deleg. bonarum enim mentium est culpam ibi agnoscere, vbi culpa nulla est, ut dicitur in c. 2. de obseruat. ieiun. ergo absolutionis petitiò, ex quo sepius non excommunicato tribuitur, quem excommunicatum esse non necessariò concludit; etenim non probat hoc esse, quod ab hoc contingit ab esse arg. l. neque naturales. C. de probat. & l. non hoc. C. vnde legitimi: hæc ratio, qua potissimum, ut dixi, horum sententia nititur, eam non probat; nam nos proponimus absolutionem ab excommunicatione simpliciter petitam esse, quo casu absolutio vera, ac propria significatur, quæ scilicet vinculum adesse significat arg. l. cum quæritur. ff. de stat. hom. ergo de absolutione ad cautelam intelligi non potest; † quandoquidem absolutio ad cautelam tribui nunquam intelligitur, nisi ex primatur arg. cit. c. solet, & c. venerabilibus. §. pen. cum seq. & vt sensit Gloss. fin. in c. Capitulum Sanctæ Crucis de rescript. & ibi Abb. not. sicut etiam in c. Apostolicæ in fin. & ibi quoque Felin. de except. non igitur ratio hæc ad rem pertinere videtur. Vnde secundo pro hac sententia citatur c. exhibita de homicid. vbi, qui veniam petit, non idcirco peccasse conuincitur, atque probatur; ergo idem in casu nostro concludendum, atque sic argumentatur ibi Abb. pro hac sententia: quòd tamen argumentū inde nō depromitur; nam, ut Rom. Pont. ibi ait, veniam ille petijt, quòd patris pueri mortui dolor minueretur, atque idcirco non simpliciter veniam petebat; constabat enim sine petentis culpa mortuum puerum esse; ergo secus, vbi simpliciter quis veniam petit, & non constat, quamobrem id fiat; imò Ias. in cit. l. decem. nu. 50. ad cautelam veniam petitam esse ibi dicebat; neque igitur ratione hac horum sententia probatur; quid igitur concludendum? Ego, vt absolutam huius materiam habeamus, huiusmodiq; sententias inter se conciliemus, sic distin-

distinguendum cenſeo. Aut quærimus an, qui abſolutionem excommunicationis petit, neceſſariò hic excommunicatus ſit, & concludendum eſt id non neceſſariò conſequi; fieri enim poteſt, vt re vera excommunicatus non ſit arg. cit. cap. ſolet cum alijs allegatis ſupra, atque ſic ſenſit Couar. in eod. §. 1. 2. num. 1. verſ. Primùm illud. Aut quærimus, an pro excommunicato hic habeatur, & exiſtetur, & in hoc ruruſus diſtinguendum eſt. Aut ſimpliciter abſolutionem ab excommunicatione petit, nec aliunde apparet abſolutionem ad cautelam ab eo peti, & in hoc caſu prior ſententia locum habebit ob cit. cap. venerabilem, vbi re uera ſententia hæc probatur, quicquid dixerit Couar. eod. num. 1. verſ. Et hiſ primùm ſuffragatur. Aut ad cautelam abſolutionem petit, petere uè apparet, & in hoc caſu ſententia Inn. atque aliorum, qui ipſum ſequuntur, & Couar. eod. num. verſ. Tertio, ſi quis abſolutionem, locum ſibi vindicabit; hoc enim rationes ab ipſis allatæ ſuadent, eoq; pertinent, ſi quis ipſas paulò diligentius animaduertit: hæc igitur ratione propoſitæ ſententiæ inter ſe conciliari poſſe mihi videntur, id quod etiam ſenſit Gloſſ. in eod. c. venerabilem in verb. Poſtulauit; nam ſic inquit ibi, Nota hic eo ipſo, quòd quis petit abſolui, per conſequens ſe conſitetur excõmunicatum, niſi ad cautelam fiat: hæc ibi Gloſſ. ex quibus propoſita conciliatio probatur, atque ob eadem ipſi Gloſſ. priorem ſententiam ſimpliciter à Doctõribus non rectè aſcriptam eſſe; non enim abſolutionem excommunicationis petentem ſe excommunicatum ſemper fateri dixit, ſed ſolùm, vbi ſimpliciter, non autem, vbi ad cautelam abſolutio poſtulatur; ſed de quæſtione hæc iam ſatis, ad aliam veniamus. † Quæri ſolet itidem, ſi à reo obijciatur auctori excommunicatio (quamobrem ſit, vt in iudicio eſſe non poſſit, vt habetur in c. intelleximus de iud.) ipſe auctor verò ſe abſolutum replicet, an auctori replicatione hæc rei exceptio probata ſit; vnde ad reum exceptionem ſuam probare non pertineat, ſed ad auctorem replicationem, ſcilicet ſe abſolutum eſſe: hæc quæſtionẽ diſputarunt DD. Bart. Iaſ. ac reliqui in cit. l. decem. ff. de verb. oblig. & ſpecialim Mar. Socin. Sen. in c. de monialibus. num. 10. cum multis ſeq. Et videbatur quidem dicendum rei exceptionem probatam eſſe, nam auctor ſe abſolutum ab excommunicatione dixit, vt in factõ proponitur; ergo conſeſſus videtur ſe excommunicatum fuiſſe; priuatio enim proponit habitum arg. cit. l. decem: ex quo igitur ſe abſolutum auctor inquit, ſe excommunicatum fuiſſe fateri videtur, atque idcirco rei exceptio probata; ex quo cõtra ſe, & in iudicio, & præſente parte conſeſſus eſt arg. c. venerabilibus. §. porrò verſ. Secus autem de ſent. excom. lib. 6. & eorum, quæ not. Gloſſ. in cit. c. fin. & DD. de conſeſſis. Atqui contrariam ſententiam, vt. ſ. rei exceptio probata non ſit, amplexati ſunt Bart. in cit. l. decem. num. 5. verſ. Excepi, & Lud. Rom. Io. de Imol. Cyn. & Iaſ. qui ipſos refert, ac ſequitur in ead. l. decem. num. 48. verſ. Expedita theorica Bart. & ad ſummam communiter DD. vt teſtatur Couar. eod. §. 1. 2. nu. 1. verſ. Secundò obſeruandum eſt, ſequitur quoque eam Mar. Soc. eod. num. 20. cum ſeq. Probatum autem ſententia hæc primò hæc ratione, quoniam auctor, cui excommunicatio obiecta eſt, replicando ſe abſolutum eſſe intentionem aduerſarij fateri non videtur, vt dicitur in c. exceptionem de reg. iur. lib. 6. & in c. eum venerabilis de except. in antiq. & in l. non vtique. ff. eod. ergo replicando auctor ſe abſolutum eſſe non videtur fateri ſe excommunicatum fuiſſe; alioquin aduerſarij intentionem conſeſſus diceretur contra iura proximè citata. Confirmatur ratio hæc; quoniam, ſi is, qui replicat, intentionem aduerſarij fateretur, replicatio, quæ opponitur ad ius aduerſarij excludendum, vt habetur in l. 2. ff. de except. contrarium effectum operaretur contra l. legata inutiliter. ff. deleg. 1. & l. non omnis. ff. ſi cert. per. Item per exceptionem litis conteſtatio fieret; ſit enim & per tacitã conſeſſionẽ arg. c. cum cauſam, & ibi not. de probat. quod etiam repugnat. c. 2. de lit. conteſt. lib. 6. ergo probata rei exceptio replicatione ipſa non eſt. Secundò pro hæc ſententia facit; quoniam, qui excommunicationem opponit, ſpeciem illius, & nomen excommunicatoris exprimere debet; item apertiffimis documentis illam probare, vt dicitur in c. 1. §. ſi quis igitur de excep. lib. 6. ergo hæc quoque ratione per replicationem auctori probata exceptio rei non intelligitur; nam apertiffimis documentis probata non eſt, ex quo potuit ad cautelam eſſe abſolutum, atque ob eam rem contingere ipſum excommunicatum non eſſe, vt concluſimus in ſuperiori proxima quæſtione: ex quo etiam apparet non obſtare cit. l. decem; nam locum habet regula inde deprompta, vbi habitus neceſſariò priuationem antecedit: quod hic non ſemper eſt, cum abſolutio ſepius de facto tribuatur, vbi ad cautelam datur; ab hac igitur ſententia non diſcedemus, de qua, ſicut etiam de huiusmodi alijs quæſtionibus DD. pertractarunt in l. decem. ff. de verb. oblig. Excipitur tamen, vbi fateretur ſe fuiſſe quidem excõmunicatum, ſed deinde ſubijceret ſe abſolutum eſſe; nam tunc ſecus eſt, vt dixit Socin. eod. † Poſtrema quæſtio reſtat. ſ. vbi excommunicationibus pluribus conſtrictus quis

quis teneatur, ſi abſolutionẽ petat, & abſoluatur, an ab omnibus excõicationibus abſolutus ſit: huiusmodi rem Doctõres pertractarunt in c. cum pro cauſa, & in c. officij de ſent. excom. & in c. ex parte de off. ord. Ego igitur, vt dicta doctõrum faciliùs percipiantur, atque perfectior doctrina tradatur, pro regula pono eum, qui excommunicationibus pluribus irretitus teneatur, ſi abſolui ſe ab omnibus poſtulet, & abſolutionem ſimpliciter conſequatur, ab omnibus abſolutum eſſe; nam reſponſio ad interrogationis formam declaratur arg. §. præterea in inſtit. de inutil. ſtipul. & quatenus interrogatio patet, eatenus reſponſio pertinet arg. l. ſub prætextu. 2. C. de tranſact. ergo, ex quo generaliter abſolutionem petit, & ſimpliciter conſeſſa ei eſt, ab omnibus abſolutus erit, atque ita dixit Abb. in cit. c. cum pro cauſa. num. 6. verſ. In Gloſſ. fin. ibi Primo membro, quem communiter receptum eſſe teſtatur Nauar. in cap. ita quorundam in Gloſſ. vlt. notab. 1. 1. num. 1. 2. verſ. Videtur autem velle abſoluere ab omnibus de iudæ. quamuis vna conſeſſa ſit abſolutio, vt de communi ſententia teſtatur Couar. in cap. alma pars. 1. §. 1. 1. num. 13. verſ. Tertia conſeſſio de ſent. excom. lib. 6. Multò magis igitur id erit, vbi generaliter abſolutio petita eſt, & generaliter ab omnibus eſt conſeſſa. Quæ regula amplificatur, vt locum habeat, etiam ſi indefinitè, & ſimpliciter ſe abſolui ab excommunicatione poſtulet, & non addat Ab omnibus excommunicationibus, vt aſſeruit Abb. eod. & communiter DD. & Nauar. in eod. verſ. Inquit. idq; iure optimo; tum quòd nulla ratio adest, quamobrem indefinita illa petitio, atque abſolutio magis ad hanc, quàm ad illam excommunicationem reſpectum habeat; ergo omnibus excommunicationibus liberatum hunc eſſe dicemus; nam, vbi in omnibus, quæ indefinita oratione comprehenduntur, ratio eadem eſt, oratio indefinita vniuerſalis vim habet, vt aſſeruit Dyn. quem refert, ac ſequitur Bart. in l. ſi pluribus. nu. 6. verſ. Dicit Dyn. ff. de leg. 2. tum quòd aliàs, ſi non ab vniuerſis abſolueret, neque ab hac, neque ab illa, ex quo nulla ratio ſuadet, vt hanc magis, quàm illam ſublata dicamus, atque idcirco, vt incerta nihil operaretur arg. tot. tit. C. de ſent. quæ ſine cert. quant. & l. duo ſunt Titij. ff. de teſtament. tutel. at actum interpretari ſic debemus, vt potiùs valeat, quàm nullus reddatur arg. l. quoties. ff. de verbor. oblig. & l. quoties. ff. de reb. dub. ergo, ne abſolutio inutilis reddatur, omnibus excommunicationibus liberatum hunc eſſe aſſeuerabimus. Idq; eo magis dicendum eſt, quod, abſolutio gratioſa eum ſi ſit arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & l. abſentem. ff. de pæn. & c. veniam nunc, & ibi not. Gloſſ. viden. 35. q. 9. amplificare ipſam debemus arg. c. odia de regul. iur. lib. 6. & l. cum quidam. ff. de lib. & poſth. & eorum, quæ ibi DD. tradunt, & Iaſ. num. 15. Item eadem regula amplificatur, vt locum habeat, vel qui abſolutionem petit, à iure, ab homine excommunicatus ſit; vel & ab homine, & à iure; vel ſententia excommunicationis ab eodem homine, vel à diuerſis lata ſit; eadem enim ratio in omnibus eſt, atque idcirco eadem iuris diſpoſitio arg. l. illud. ff. ad l. A qui. Excipitur tamen primò, vbi petitio generalis fuit, ſed cõceſſio ſpecialis, vt exempli gratia ego petij, vt abſolueret me iudex toties, quoties in excõicationem incidij; ipſe verò dixit Abſolute ab excommunicatione, in quam ob furtum incidij; nam ab alijs excommunicationibus, quibus conſtrictus tenebar, abſolutus non ero, atque ſic tradidit Abb. in cit. c. cum pro cauſa, & ſequitur Nauar. eod. verſ. etenim excõmunicatio, nec non eiſdem abſolutio à voluntate ipſius vires ſummit, à quo fertur, vt dixit Abb. in c. ex parte. nu. 6. verſ. Tertio not. de off. ord. & vt nos aſſeuerimus ſupra cap. 2. §. velit, ergo, ex quo ab vna excommunicatione ipſum abſoluere tantum voluit, ab altera abſolutus non erit; alioquin agentis actus contra voluntatem operaretur contra l. non omnis, vbi DD. not. ff. ſi cert. per. Secundò excipitur, vbi quis abſolutionem generaliter ab eo petit, qui ab omnibus cenſuris, quibus conſtrictus tenebatur, abſoluendi poteſtatem non habet; nam, quacunq; ratione petat, abſoluaturq; , abſolutiones earum excommunicationum tantum ſuſcipiet, à quibus abſoluens abſoluendi poteſtatem habet, aliarum autem non arg. c. à nobis. 1. de ſent. excom. & c. fin. de conſtit. lib. 6. atque ſic dixit Felin. in eod. c. cum pro cauſa. num. 5. verſ. Limita iſtam Gloſſ. & Anchar. in Clem. grauis. nu. 9. verſ. Sed tunc vltra quæritur, & ſequitur Add. ad Zab. in ead. Clem. grauis. verſ. Decimo tertio quæro in litera A, & Nauar. eod. notab. 1. 1. num. 1. 2. verſ. Nonò intelligitur, & S. Thom. diſt. 18. q. 2. art. 5. verſ. Circa hoc ſecundum lib. 4. & Petr. de Palud. diſt. ead. q. 5. art. 3. & facit c. officij de ſent. excom. Quare, quòd Rom. Pont. ab omnibus cenſuris à quocunq; latij abſoluendi vim habet, ab omnibus abſolutus erit, qui ab eo generalem abſolutionem impetrauit; atque ob eandem rem collatio beneficij ab eodem Pontifice facta ſemper, quatenus ad cenſuras pertinet, valebit; quandoquidem priùs, quàm beneficium conferat, eum, cui cõferendum eſt, ab omnibus cenſuris abſoluit, quod in inferioribus eccleſiæ præſidibus non contingit. Idem etiam ſit, vbi ab ijs, quibus a Romano

Romano Pont. ab omnibus censuris cuiuscunque reseruat' absoluendi facultas tributa est. generalis absolutio tribuitur; nam ab hoc absolutus ab omnibus censuris liber erit: hoc autem a Romano Pont. concedi consuevit in bullis, ubi indulgentiæ conceduntur, & præsertim in iobeleo. Hinc admonuit Nauar. in Man. cap. 26. num. 12. vers. Eit autem valde norandum, & in c. consideret. §. caurus vers. Illud vnum de penit. dist. 5. quem & sequitur Iacob. de Grass. cap. 15. nu. 3. vers. Primus lib. 4. Decis. suarum, ubi & de communi testatur, & sequitur Couar. in c. alma pars 1. §. 11. nu. 12. vers. Primum illud de sent. excom. lib. 6. ubi rem hanc pluribus egit, & nos supra cap. 10. §. 4. num. 11. vt, ubi quis a quopiam absoluitur, qui huiusmodi generalis, absolutamq; facultatem absoluendi habet ab omnibus censuris non solum, quis in memoria habet, sed etiã ab ijs, quarum in præsentia non meminit, se absoluendum curet: quandoquidem, si deinceps in memoriam venerint, absolute tamen earum non egit; quippe qui ea generali absolute absolute iam sit, sed solum necesse habebit illud peccatum, quomobrem excõmunicatus erat, sicut & alia, confessione patefacere; etenim & inuito, & ignoranti absolute tributa valet, vt supra diximus. Tertio excipitur, ubi excõmunicatus pluribus excõmunicationibus ab vna excõmunicatione absolutus tantum erit arg. cit. §. præterea de inutil. stipul. etenim præcedens species genus sequens restringit arg. c. sedes de rescript. atque sic tradidit Abb. in eod. c. cum pro causa. num. 6. vers. Aut petitio absolute fuit restricta, & Felin. eod. nu. 6. ubi & alios idem sentientes refert, ac sequitur, & Nauar. in cit. notab. 11. num. 13. vers. Non autem videtur velle, idem & Couar. eod. §. 11. num. 13. vers. Secunda concl. & facit idem c. cum pro causa, ubi, qui pluribus excõmunicationibus ob diuersas causas excõmunicatus fuit, ab ea tantum absolutus est, cuius causam expressit: & hoc locum habet, vel simpliciter absolute tributa sit, vt Absoluo te, atque sic dixit Couar. eod. quare nihilominus ob alias excõmunicationes hic idem vitabitur arg. cit. c. cum pro causa de sent. excom. & cap. officij, & ibi not. Gloss. Abb. Felin. ac DD. eod. & eadem Gloss. in c. ex parte de off. ord. & Alex. in l. de pupillo. §. si pluribus. num. 11. ff. de oper. nou. nunt. nam & bannitus sepius, nisi ab omnibus absolutus sit, iura ciuitatis non recuperat, vt Bart. ibidem dixit. nu. 5. quem sequitur Alex. eod. nu. 11. Quartò absolute hic non denuntiabitur de eorundem sententia, quos proximè citauimus; quandoquidem eadem communitio per vnã excõicationem, quæ per plures, adimitur, sed post omnium absolute denuntiatio fiet arg. l. per fundum. ff. de feruit. ruit. præd. † Vbi ergo pluribus excõmunicationibus constitutus quis tenetur, sic absolute. Si à diuersis excõmunicatus sit, vel separatim singuli eũ sua excõmunicatione absolute; vel vnus ab omnibus excõmunicationibus absolute illi vni tradita ab alijs potestate: quæ absolute ratio frequentatur, vt dixit Abb. in cit. c. officij; vel vna sententia ab omnibus hinc censuris, qui eas tulerunt, simul eum absolute, sic enim tradidit Gloss. in eod. c. ex parte de off. ord. & in cit. cap. officij, ubi Abb. Felin. ac DD. de sent. excom. Si verò ab vno sepius excõmunicatus quis sit, vel separatim, quod vsitatum non est, vel simul ab omnibus, quod fieri solet, absolute; potest enim quis vna absolute à pluribus excõmunicationibus absolute; vt tradit Gloss. in eod. c. officij, in verb. Tanquam in fine, & in eod. cap. ex parte, quam DD. communiter sequuntur, vt sensit Couar. eod. num. 13. vers. Sexta concl. in fin. 9 absolute vna igitur à pluribus excõmunicationibus quis liberatur, vt vidimus. † At qui an vna itidem sententia pluribus excõmunicationibus irretiri quis potest? Gloss. in cit. cap. cum pro causa in verb. Tanquam in fin. id posse sensisse videtur; nam & vna absolute excõmunicationes plures tolli possunt; ergo & plures vna sententia ferri arg. cap. verbum de penit. dist. 1. & l. fin. §. fin. ff. deleg. 3. hanc sententiam vti verissimam ipse quoque amplector; nam, si separatim sepius ab eodem quis excõmunicatur, nulla ratio suadet, quamobrem vna sententia eundem sepius quis non excõmunicet: si ergo iudex in quempiam sic sententiam ferat Excommunico te quatuor; hic quatuor excõmunicationibus obligatus erit. Sed hoc dubitationem modicam habere videtur. † Maiorem autem dubitationem habet, ubi quis simpliciter excõmunicatur ob plures causas, quarum singulæ excõmunicationem merentur, an tot excõmunicationibus irretitus sit, quot causæ sunt, quamobrem excõmunicatus est; exempli gratia admonitus legitime Titius fuit, vt concubinam dimitteret, & ad præscriptam diem ipsam non dimisit; item citatus est, vt in iudicium veniret, & non comparuit; tertio admonitus, vt intra decem dies Seio decem præstaret, quæ eise deberé confessus erat, id quod etiã non fecit; & hæc omnia sub excõmunicationis pœna ei præcepta sunt, iudex de contumacia ipsius edoctus tribus illis causis expressis eum excõmunicauit; an igitur per vnã illam sententiam tres excõicationes,

tiones, vnãquæ latã dicamus? Ego, vt paucis rem hanc absoluam, tot excõicationes esse censeo, quot causæ sunt, quamobrem excõmunicatio lata est. Nam sententia hæc plures causas, easdèq; diuersas continet, altera enim alteri non cohæret, vt id per se constat. Item nec actio vna pro omnibus datur, quo casu sententia habere diuersa capitula dicitur arg. l. etiam, & ibi not. Gloss. ff. de minor. & vt asseruit Bald. in repet. l. edita. num. 94. C. de edendo, & Ias. in l. scire debemus. num. 5. in fin. ff. de verb. oblig. ergo sententia hæc non vna, sed plures est, ac propterea plures excõmunicationes continet; nam, ubi sententia plura, diuersaq; capitula habet, non vna, sed tot sententiæ, quot habet capita, esse censetur, vt asseruit Gloss. in cit. l. etiam. §. ex causa, & ibi quoque Bart. & Ang. & Alex. nu. 2. cum seq. & Ias. in cit. l. scire debemus. nu. 5. ubi & DD. not. ff. de verb. oblig. Confirmatur hoc, quoniam sententia se habet, sicut libellus arg. l. vt fundus. ff. commun. diuid. & l. fin. C. de fideicommiss. libert. & vt comprobauit Alexand. in cit. l. scire debemus. nu. 4. ubi & Bal. & Specul. idè sentire ait; at libellus, in quo res plures speciatim explicatæ sunt, vel personæ, vel species criminum sint, non vnus libellus, sed tot esse censetur, quot res ibi diuersas continet, vt DD. concludunt, & Ias. & Alex. in ead. l. scire debemus; ergo excõmunicatio hæc non vna, sed tot erunt, quot causæ sunt, quamobrem lata est; etenim & hoc in stipulationibus, & in legatis euenit, vt habetur in cit. l. scire debemus, & ibi DD. not. & in l. quoties. ff. deleg. 2. hinc & apud logicos propositio illa multiplex dicitur, quæ plura subiecta, plurauè prædicata habet. Facit postremò dictum Gloss. in Clem. 1. in verb. Subiacere de sepult. quam sequitur ibi Zab. & Alex. in cit. l. de pupillo in §. si pluribus. nu. 12. ff. de oper. nou. nunt. & nos supra cap. 16. §. 1. ubi ob idem factum quis in plures excõmunicationes incidit, si factum illud diuersis qualitatibus affectum sit, pro quarum singulis excõmunicatio lata est, ergo multò magis pro diuersis omnino factis idè concludemus, si vna sententia excõicatio simpliciter feratur: in hac igitur quæstione sic concludendũ censerem. Excipitur tamen, ubi iudex contrariũ veller.

S V M M A.

1 *Causam, quamobrem quis excõmunicatus est, à quo absolute petiti, ei exprimere debet; quamuis, si contrarium fiat, absolute concessa nihilominus valeat.*

2 *Causa existente falsa, quamobrem quis excõmunicatus est, an excõmunicatio valeat.*

3 *Causa falsa, quamobrem quis excõmunicatus est, iudici enarrata, à quo absolute petiti, an absolute concessa valeat.*

4 *Causa vna expressa ab eo, qui ob plures causas pluribus excõicationibus obligatus est, an ab vna tantum excõmunicatione, ab ea scilicet, cuius causam expressit, ab omnibus uè absolute sit; & quid si vnã causam, & eam falsam exprimat.*

I I I I.

5 *† Causam, quamobrem excõmunicatus quis est, iudici, à quo absolute petiti, vt excõmunicatus explicet, itidem requiritur; nam, quòd varijs ex causis excõmunicari quis potest; & dum absolute tribuitur, alia ratio ad hanc, alia ad illam adhibetur arg. cap. cum contingat de off. deleg. & c. ex parte. 1. de verb. sign. & c. venerabili de sent. excom. & cap. solet eod. lib. 6. iure id, quamobrem excõmunicatus quis est, explicare debet. Non id tamen necessariò requiritur, tum quòd absolute & ignoranti, & inuito tributa valet, vt supra probauimus; tum quòd, vel non satisfecerit, ubi pro manifesta offensa excõmunicatus est, vel non iurauerit, ratione uè alia cauerit de parendo ecclesie, ubi & pro dubia offensa in excõmunicationem incidit, absolute tamen habetur rata; quandoquidè cautiones huiusmodi necessariæ omnino non sunt arg. c. cum desideres de senten. excom. accedit quod, etsi iudex, dum excõmunicationem fert, exprimere causam excõmunicationis debet, vt præcipitur in c. 1. ybi & not. DD. de sent. excom. lib. 6. & nos infra probabimus; tamen, si contra fiat, nihilominus excõmunicationis sententia valet, vt probatur in cit. c. 1. & DD. communiter concludunt: ergo multò magis absolute impetrata valebit, causa excõmunicationis non expressa; quandoquidem absolute gratiosior est obligatione arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. Verum quid, si excõmunicatus causam quidem expressit, sed non eam, quamobrem excõmunicatus est, ac propterea falsam, an absolute impetrata valebit? quid itidem si ex multis causis, pro quarum singulis excõmunicatus erat, vnã expressit; an, si absolute, ab omnibus excõmunicationibus absolute erit; vel ab ea solum, cuius causam expressit, vel à nulla? hæc quæstiones duæ hic nobis dissoluendæ sunt; ubi tamen prius hanc dissoluerimus, an excõmunicatio ex falsa causa lata valeat. † Quò*

ad hanc igitur quæstionem Card. in cap. perpendimus de sent. excom. & Cald. eod. conf. 11. & Ang. in l. 2. §. ignominia. ff. de infam. quos omnes refert Felin. in c. quod super his. nu. 11. vers. Sed dicit D. Card. & sequi etiam videtur de fid. instrum. excommunicationem ex falsa causa lata non valere senserunt. Et hoc ob eam potissimum rationem, quoniam excommunicatio lata ex falsa causa, quam, si excommunicator talem esse nouisset, laturus non esset, non valet arg. l. 1. C. de fals. caus. adiect. ergo neque hæc valebit; nam excommunicator sententiam huiusmodi non tulisset, si falsam causam esse non ignorasset; & hæc est ratio, quæ præcipua pro hac sententia redditur: ad quam responderi facile potest rationem scilicet hanc veram esse, vbi hoc affectum animo iudicem esse constat, nolle. scilicet sententiam ex falsa causa proferre: id quod dubitationem nullam habet; quandoquidem à voluntate ferentis censura vim sumit, vt dixit Abb. in cap. ex parte de off. ord. & nos abundè probauimus supra cap. 2. §. velit: at quid, si de contrario animo iudicis constat, quouè animo affectus sit, dubitetur? huiusmodi dubitationes proposita ratione non tolluntur, quæ tamen in primis dissoluendæ erant arg. l. quod Labeo. ff. de carb. edict. Quare contrariam sententiam, vt excommunicatio ex falsa causa lata valeat, amplexata est Gloss. in c. ex parte in verb. Redire, ibi sed quæritur de off. deleg. eandem sequuntur ibi Inn. & Bald. nu. 2. vers. Quærit, idem Inn. in cit. c. quod super his de fid. instrum. & Rot. decis. 7. de sent. excom. in nou. eandem ab omnibus teneri testatur Card. in c. perpendimus col. 14. vers. Quæro circa hoc, quamuis ipse contrarium sentiat de sent. excom. comunem quoque dixit Couar. in c. alma pars. 1. §. 11. nu. 14. vers. Septima concl. de sent. excom. lib. 6. & ipsam sequitur ibi in vers. Ego sanè veram. Probatum autem primò hac ratione, quoniã, qui ex falsa causa quem excommunicat, excommunicationem ferre vult; ergo valet, etiam si ex falsa causa lata sit arg. c. sacro de sent. excom. & cap. 1. eod. lib. 6. & cap. 1. & 2. 1. q. 3. hæc ratio dubitationem non habet, vbi de voluntate constat; respondetur igitur ad eam eo modo, quo responsum est ad prioris sententiæ rationem. Vnde secundò pro hac sententia ratio hæc redditur, opinio hæc, vt scilicet, qui ex falsa causa excommunicatus est, pro excommunicato habeatur, tutior est; nam absoluentum se curabit: & si re vera excommunicatione obligatus est, periculum, quod excommunicatis imminet, euadet; si verò excommunicatus nõ est, absolutio nihil ei nocebit; ergo opinio hæc vt tutior amplexanda est arg. c. iuuenis de spons. Accedit, quòd hac ratione censuram ecclesiasticam homines magis, magisque pertimescent, atque sic Inn. & Bart. inquit in cit. iur. hac itidem ratione horum sententia niti mihi non videtur; nam, etsi animæ periculum vitatur, incommodum tamen non leue patitur ob cautionem, quam præstare debet arg. c. solet, & c. venerabilibus. §. sed si ex causa, & §. potest quoque cum seq. de sent. excom. lib. 6. iunct. c. sacro. §. caueat vers. Absque graua mine, & ibi Gloss. eod. in antiq. Vnde Abb. in cit. c. ex parte. nu. 6. vers. Tertiò not. quòd has inter se opinionès conciliaret, sic distinguit. Aut excommunicator, vera, falsaue causa esset, excommunicare voluit, & in hoc casu sententia valet, licet ex falsa causa lata sit, vt ipse ait; & de hoc casu agunt iura, quæ à Gloss. citantur scilicet cap. 1. & seq. 1. q. 3. & hic sententia Gloss. locum habet. Aut excommunicator, si falsam causam esse sciuisset, excommunicaturus non erat; & in hoc casu de eiusdem sententia excommunicatio non valebit, & prior opinio locum sibi vindicabit, si ex falsa causa, quam veram esse existimabat, excommunicationem tulisset; nam à iudicis voluntate vitæ capit excommunicatio, Felin. verò in eod. c. quod super his. nu. 12. vers. Sed cogitabam de fid. instrum. vbi constaret ex falsa causa iudicem excommunicationem ferre velle, ipsam non valere, vt quæ intolerabilem errorem contineret, asseruit arg. c. per tuas de sent. excom. & c. cum contingat de off. deleg. cum simil. atque sic quò ad hanc partem ipse Felin. sententiam Abb. oppugnat; quæ tamen oppugnatio vera omnino non est, nisi, vbi constat & falsam causam esse; quamòbrem tunc excommunicat; secus autem vbi ignoratur, an vera, falsaue causa sit; quamuis pro certo habeamus illum & ex falsa causa excommunicare velle; alioquin ab hoc excommunicatio lata nulla semper esset, quod absurdum est; diuinitio tamen Abbatis non est perfecta; quid enim si ignoretur, quo animo iudex affectus sit? opinio igitur hæc, vt quæ manca sit, tenenda non est; quid igitur concludendum? Ego, vt rem hanc totam absoluiam. Præmitto primò sententiam ex falsa causa latam iniustam dici, vt tradidit Gloss. in c. sacro in verb. Iusta de sent. excom. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 11. nu. 14. vers. Ego sanè veram de sentent. excom. lib. 6. & nos supra capite 3. Item iniustam sententiam ex tribus causis hominari; ex animo, vbi quis odio exempli gratia ductus quem excommunicauit, etiam si ob iustam, & veram causam id fecit; ex ordine, vbi. scilicet ea non adhibet, quæ præcipiuntur in cit. c. sacro; & c. 1. eod. lib. 6. postremo ex causa, vbi. scilicet sine iusta causa excommunicat, quamuis vera

vel iu-

vel iusta quidem causa est in se, sed falsa quò ad hunc. Tertiò præmitto, vbi ex animo tantum excommunicatio iniusta est, ipsam valere arg. cit. c. sacro. §. caueat, & c. venerabili de sent. excom. id quod etiam verum est, vbi ordine non adhibito fertur, vt pote admonitionibus non factis, & non de scripto, vt probatur in cit. cap. sacro, & in cap. 1. de sent. excom. lib. 6. sicut etiam vbi causa quidem vera est, sed non iusta; nam & ipsa valebit, modò de ipsa manifestò non constet arg. c. per tuas de sent. excom. in antiq. & c. venerabilibus. §. potest quoque eod. lib. 6. His sic præmissis, restat, vt agamus, vbi ex causa, quæ per se iusta est, quis excommunicatus fuit, sed tamen falsa respectu habito ad hunc; quandoquidem ob id excommunicauit cum iudex, quod non commisit: hæc enim quæstio nostra est, hæc, quam DD. disputarunt in cit. c. ex parte de off. ord. & Felin. in cit. c. quod super his de fid. instrum. Quò ad quæstionem hanc igitur sic concludendum censeo. Aut constat iudicem ob falsam causam excommunicationem ferre nolle, & in hoc casu lata non valebit; nam ad censuram ferendam voluntas ferentis requiritur, vt sensit Abb. in eod. c. ex parte, & nos sepe diximus; ergo, ex quo nisi ob iustam causam excommunicare voluit, ex falsa causa ab hoc lata non valebit; alioquin agentis actus contra intentionem ipsius operaretur, quod absurdum est, & cõtra l. non omnis. ff. si cert. pet. & in hoc casu locum habet prior sententia. Card. Ang. & Felin. nec non Abb. quò ad suæ diuisionis secundum membrum; nam & ipsorum ratio hoc suadet, atque vult. Aut manifestò constat ex quacunque causa iudicem excommunicare quempiam velle, sed & manifestò etiam constat falsam causam esse, quamòbrem ab ipso excommunicatio tunc fertur; & in hoc casu, nulla itidem erit, vt quæ intolerabilem errorem contineat arg. c. per tuas de sent. excom. in antiq. & c. solet, & c. venerabilibus. §. potest quoque eod. lib. 6. & vt asserit Couar. in cap. alma pars. 1. §. 11. num. 14. vers. Septima concl. ibi quòd, si excommunicatio secundum acta de sent. excom. lib. 6. hinc Inn. in eod. c. ex parte, si dicat iudex, Excommunico, exempli gratia te propter homicidium, quod non fecisti, absolutio ne opus non esse inquit: id quod iure optimo; quandoquidem intolerabile errorem continet, atque ob eam rem sententia nulla est. Aut manifestò constat ob quamcunque causam iudicem excommunicationem ferre velle, sed latet tamen, an in eo casu, quamòbrem excommunicationem fert, falsa causa sit; & in hoc casu valet, atque sic asseruit Couar. eod. num. vers. Nam excommunicatio lata ex falsa causa, sicut etiam, vbi lata est ex causa probata per falsos testes; quandoquidem & hæc valet, & cõter receptum id esse testatur Couar. eod. vers. Secundò est animaduertendum cum pluribus seq. Aut de iudicis animo nihil omnino constat, quo casu quæstio nostra disputatur, & hic à communi opinione discedendum non censeo, vt scilicet excommunicatio lata valeat; quæ sententia probatur. Primò per c. sacro. §. caueat de sent. excom. Caueat etiam diligenter, dicitur enim ibi, ne ad excommunicationem cuiusquam absque manifesta, & rationabili causa procedat; ad quam si forte taliter processerit, & requisitus humiliter processum huiusmodi non curauerit absque graua mine reuocare & cetera. Ecce hic manifestò probatur excommunicationem ex falsa causa latam valere; nam falsa causa rationalis non est, alioquin reuocatione opus non esset, nec absolutio, vt habetur in cit. §. caueat: vbi enim excommunicationis sententia nulla est, nec absolutio, nec reuocatio postulatur arg. c. audiuius. 24. q. 1. & l. decem. ff. de verb. oblig. Præterea iudex, qui excommunicationem fert, aut sciens falsam causam esse ipsam tamen sententiam fert: & hac ratione sententiam latam valere iam conclusimus; voluit quippe ob hanc causam ipsam ferre: aut huius rei inscius, & tunc idem sentimus; nã & pro præsumpta contumacia, quæ vera non est, excommunicationem valere supra probauimus; ergo excommunicatio ex falsa causa lata valet. Tertiò confirmatur sententia hæc, quoniam, si contrarium diceremus, sententiam. scilicet excommunicationis, ac censuræ ex falsa causa latam non valere, iustas sententias à iudicibus semper ferri dicendum esset: at hoc repugnat c. à nobis. 2. de sent. excom. item appellationis remedium superuacaneum redderetur, quod ad iudicis iniquitatem, imperitiamque corrigendam institutum est, vt dicitur in l. 1. ff. de appell. ergo. Quartò facit, quoniam, si contrarium etiam diceremus, sententias sub conditione hac Si vera causa sit, semper ferri dicendum esset: at hoc absurdum est etiam; tum quòd id facti est, & quod à iudice fit, non præsumitur, nisi quatenus ex actis constat, vt habetur in c. quoniam contra, & ibi not. DD. de probat. tum quòd ex præsumpta contumacia quis nunquam excommunicaretur, quod manifestò falsum est arg. cit. c. venerabilibus. §. porro vers. Id est etiam de sent. excom. lib. 6. & vt abundè id probauimus supra. Accedit postremo, quoniam sententia, quæ ex falsa causa lata est, si de ipsa falsitate non constat, intolerabilem errorem non continet; ergo valet arg. cit. c. per tuas, & c. solet, & c. venerabilibus. §. potest quoque à contrario sensu, quod argumentum validissimum est arg. l. 1.

AA 3

& ibi

& ibi DD. ff. de off. eius, quatenus igitur ad falsam causam pertinet, excommunicationem ob huiusmodi causam latam valere concludo, modo alia adfint, quæ ad censuram ferendam necessario postulantur, atque sic in quaestione hac concludendum censerem, & à communi opinione non discedendum: ad propositas quaestiones iam veniamus. † An igitur, qui ob vnam causam excommunicatus est, si dum absolutionem postulat, aliam causam excommunicationis explicet, absolutio impetrata valebit, & ita ob falsam causam? hæc enim prior quaestio est ex ijs, quas discerendas nobis proposuimus. Gloss. in c. ex parte de off. ord. vbi quaestione hanc disputauit, absolutionem ex falsa causa latam non valere asseruit; eandem Inn. & Imol. & Ant. ibidem secuti sunt, & Ang. in l. 2. §. ignominia. ff. de infam. & communiter receptam esse testatur Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 14. vers. Septima conclusio de sent. excom. lib. 6. Probatur autem sententia hæc primò hac ratione, quoniam excommunicatio medicina animæ est, vt dicitur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. ergo ex falsa causa eius absolutio tributa non valet, ita videtur argumentari voluisse Gloss. ibid. quod argumentum mihi non probatur; tum quòd, etsi medicina est, grauius tamen offendit arg. c. omnis cum seq. 1. 1. q. 3. tum quòd, si ob eam rem, quòd medicina animæ dicitur, valere absolutio tributa non debet; ergo neq; vbi ex vera causa tributa est, ob eandem rationem valere debet, quod absurdum est; non igitur ratio hæc quicquam facit. Secundò dicebat Gloss. si absolutio excommunicationis ex falsa causa tributa valeret, excommunicatio ob aliam causam ab eo tolleretur, quamobrem lata est: at hoc est contra c. omnis de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eod. vbi dicitur rem omnem, per quamcunque causam nascitur, per eandem tolli ergo, & cet. hæc itidem Gloss. ratio propositam sententiam non probat; nam proxima causa excommunicationis, ac censura lata sententia est, ipsa enim lata excommunicatio suum vinculum statim inicit arg. c. pastoralis. §. fin. de appell. & vt dixit Inn. in c. ab excommunicato in verb. Obtentis, ibi item omnes res de rescript. remota verò est ipsa causa: id quod hinc patet; quoniam, si causa, quamobrem quis excommunicatur, proxima causa esset, statim atque ea causa adesset, excom. munitio ipso facto consequeretur: at hoc falsum est; nam, nisi aut hominis, aut iuris sententia intercedat, nulla excommunicatione quis obligatur; ergo, etiam si falsa causa expressa sit, absolutio tamen tributa valebit; quandoquidem in quacunque dispositione non remota, sed proxima causa in primis inspicitur arg. l. mulier. ff. de rescript. & l. si quis nec causam ff. si cert. pet. & vt not. Cagnol. in l. cum tempus. num. 5. ff. de reg. iur. etenim hac ratione excommunicatio eo modo tollitur, quo lata est; nã, sicut per sententiam est lata, ita & per sententiam contrariam est sublata secundum formam cit. cap. omnis, & l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. quod Gloss. negabat. Tertiò sic argumentatur Gloss. causa, quamobrem quis excommunicatus est, si non exprimat in absolutionis petitione, remanet; ergo, & excommunicatio eius effectus remanebit, atque ob eam absolutio non operatur; nam, sicut cessante causa, cessat effectus arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. ita è contrario permanente causa effectus permanere debet: hæc ratio nihil etiam facit; nam causa proxima excommunicationis sententia est, vt diximus, quæ per contrariam absolutionis sententiam sublata est; ergo non remanet causa, qua excommunicatio nitebatur, quamuis remota permanserit, cuius in hoc ratio non habetur. Postremò dicebat Gloss. durante priori causa, ex alia causa, ex qua excommunicatus non fuit, absolui non potuit, quia ab illo, quod nihil fuit, absolui non potuit, & sic talis absolutio nulla: quasi sic argumentetur Gloss. absolutio ex falsa causa tributa est absolutio eius, quod non est; ergo absolutio non valet; non entis enim nullæ qualitates sunt: hæc ratio etiam falsa est; nam negatur absolutionem eius tributam esse, quod non est, imò est excommunicationis, quam esse sine dubio facimus; nò enim absolutio causam tribuitur; vinculum enim ipsa non est; quamuis ad absolutionem tribuendam falsa causa index ductus, atq; impulsus sit; cessat igitur excommunicatio, ex quo eius causa. s. sententia cessat per contrariam, s. absolutionis sententiam sublata. Citatur denique pro hac eadem sententia idem c. ex parte de off. ord. vbi Rom. Pont. hac de re consultus, an absolutio in huiusmodi casu valeat, compellendos esse respondit, vt ad Apostolicam Sedem redeant, qui absolutionem huiusmodi sic impetrarunt; Quia nos consulere voluisti, dicitur enim ibi, vtrum illorum absolutio teneat, qui occultatis excessibus, pro quibus excommunicati fuerant, absolutionis beneficium per Sedem Apostolicam meruerunt, suæ excommunicationis causam aliam prætententes: taliter respondemus, quòd, si ita tibi constiterit, debes eos ecclesiastica censura compellere cum literis tuis rei veritate continentibus ad Sedem Apostolicam redire. Hæc ibi; si ergo ad curiam redire compelluntur, manifestò constat ipsos absolutos non esse, sic Gloss. ibi argumentatur, & qui eam sequuntur: quod tamen

tamen argumentum inde non elicitur. Primò non necessario consequitur, absolutionem ob id non valere, propterea quod ad Sedem Apostolicam redire coguntur; nam & qui in articulo mortis absoluntur, eodè adire coguntur, vt habetur in c. eos de sent. excom. lib. 6. & in c. de cetero, & in c. quod de his, in antiq. & in Clem. 1. §. fin. de pœn. & tamè absoluti verè sunt, vt dixit Gloss. in cit. c. de cetero; ex quo igitur ratio non necessario concludit, respuenda est arg. l. neque natales. C. de probat. & l. non hoc. C. vnde legit. Præterea, si absoluti non essent, censura ecclesiastica ad Sedem Apostolicam pro absolutione petenda redire non cogentur; quandoquidem directò esset ad id cogi, quod non debere antea probauimus, & tamen Sum. Pont. id vt fiat, iubet. Accedit denique, quòd, si absolutio non valuisset, sat erat, si non absoluti denuntiarentur; & tamen, vt per ecclesiasticam censuram ad redeundum compellantur, ibidem præcipitur: ergo ex his omnibus patet eo iure sententiam hanc non probari. Adde tandem ego pro communi sententia hanc rationem; absolutionem petenti concedens videtur secundum petitionem absolutionem concessisse (nam concessio ad petitionem facta se habet, sicut responsio ad interrogationem, à qua responsio declaratur arg. §. præterea in Instit. de inutil. stipul.) at absoluens absolutionem eius excommunicationis tribuit, in quam petens se incidisse dixerat ob falsam causam; ergo absolutio valere non debet, ex quo ab ea excommunicatione eius causa abluuit, quamobrem in excommunicationem non incidat: hæc itidem ratio non facit, quamuis aliàs non mediocriter mouerit; nam absolutio sic tributa se habet, sicut dispositio concepta ex falsa causa, vel demonstratione, quæ nihilominus valet arg. §. huic proxima, & §. longè magis in Instit. de legat. Quare contrariam sententiam, vt. s. absolutio ex falsa causa tributa valeat, amplexata est Rot. decis. 7. de sent. excom. in nou. & Philip. Franc. in c. venerabilibus. §. sanè vers. Vltimò tene menti eod. lib. 6. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 38. vers. Ego autem contrarium puto, & Couar. in eod. c. alma pars. f. §. 1. nu. 14. vers. Postremò, ibi quibus equidem, vbi rem hanc pluribus egit; etsi non simpliciter eam sequitur. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quoniam excommunicatio ex falsa causa lata valet, vt supra probauimus, ergo & absolutio valere debet; par. ius ligandi, atque soluendi est, vt dicitur in c. verbum de pœnit. dist. 1. & vt tradidit Gloss. in c. venerabilibus. §. sanè vers. Vbi autem, & ibi quoque Phil. Franc. de sent. excom. lib. 6. & eo magis; quòd iura ad absoluendum, quàm ad obligandum promptiora sunt arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & vt dixit Inn. in c. ab excommunicato in verb. Obtentis vers. Item, cum sententia excommunicationis non suspendatur de rescript. Confirmatur ratio hæc, quoniam non necessario requiritur, vt in absolutione petenda causa exprimat; nam nihilominus sine expressione concessa valet; ergo, si exprimat, & non benè, nihilominus absolutio tributa firma erit arg. l. vn. C. de rei vxor. act. Secundò probatur eadem sententia, quoniam absolutio ex falsa causa iniusta est, ergo tributa valet, vt dicitur in cit. c. venerabilibus. §. sanè; Vbi autem superiori competit de excommunicatione cognoscere, ait enim ibi Romanus Pont. absolutio, seu relaxatio, quam ipse fecerit, tenet; licet forsitan sit iniusta: hæc ibi; ex quibus patet absolutionem ob iniustam causam concessam, ac propterea etiam ob falsam valere. Accedit, quòd absolutio huiusmodi contra ius ligatoris; non contra ius constitutionis est; ergo hac quoque ratione valere debet, vt habetur in cit. vers. Vbi autem, & probatur in l. 2. & ibi not. DD. C. quando prouocare non est necesse. Postremò hæc causa demonstrationis vim habet (demonstrat enim, quamobrem quis excommunicatus sit) ergo & falsa absolutionem non vitiat; nam nec causa, nec demonstratio falsa, actum vitiat arg. l. demonstratio falsa. §. quod autem. ff. de cond. & demonstr. & §. huic proxima cum seq. in instit. de leg. Ex his igitur patet absolutionem ex falsa causa tributam valere: quam opinionem, vti verissimam ego etiam sequor; tum quòd contrarium sui contrarij causa non est (imò posito vno ex illis aliud tollitur; hinc adueniente sole, tenebræ fugantur) quòd hic contingeret, si crimen, quamobrem quis excommunicatus est, absolutionis causa esset; tum quòd Rom. Pont. in cit. c. ex parte de off. ord. id nobis significauit. nam hac de re consultus, an. s. ob vnam causam excommunicatus absolutus sit, si aliam excommunicationis causam expressisset, ad hoc, vt notum non respondit, sed hoc adiecit; vt, si id constaret, ecclesiastica censura ad Sedem Apostolicam redire compelleretur, qui hac ratione absolutionem impetrasset; si verò id non constaret, ei purgatio indiceretur: ex quibus probatur absolutionem tributam valuisse, & eo magis, quòd, si absolutio non valuisset, simpliciter ipsam non valere dixisset, vt aliàs dixit in c. cum pro causa de sent. excom. & in c. dura. §. fin. in antiq. & in c. vn. de ijs, quæ vi, metusue cau. sūt lib. 6. quibus iuribus apparet, vbi absolutio nò valet, a legislatore id expressum esse. Faciunt quoque ad hoc c. ex tenore cum seq. & c. constitutus, & c. super literis de rescript. & Clem. mul-

torum. §. sane de pœn. vbi semper, quando ob falsam causam actus nullus est, id a legislatore exprimitur; facit denique c. ad audientiam de dec. & quod in simil. dixit Phil. Franc. in cit. c. vn. de ijs, quæ vi, metusue cau. fiunt vers. In Gloss. In verb. Vacuamus, ibi Si enim de sententijs censuræ. Accedit postremò, quòd expressio causæ requiritur, vt, qua ratione excommunicatus satisfaciatur, ecclesia ne ignoret, & vt quid absoluto imperet, sciat arg. c. de catero, & c. ex tenore de sent. excom. (excommunicationis enim absolutio non negatur arg. cap. ex literis de constit. iunct. c. qua fronte de appell.) at post absolutionem, quòd absolutum facere velit, ecclesia iubet; ergo, ex quo post absolutionem hæc fiunt, nihil interest, an falsa causa expressa sit; nec repugnat, si dicatur, iudicem iterum adire nolet, vt pro vera causa excommunicationis satisfaciatur; nam ad id alia excommunicatione compelleretur, sic enim iussit Rom. Pont. in cit. c. ex parte, ac docuit; ab hac igitur sententia, vt absolutio ex falsa causa tributa valeat, discedendum non censeo. Multò magis autem id dicemus, si vna excommunicatione ob plures causas, quarum vna solùm excommunicationem merebatur, constrictus sit, & absolutionem vna ex alijs causis, quæ excommunicatione non merebatur, expressa impetrauerit: quamuis Abb. cõtrarium sentit in c. cum pro causa de sent. excom. ob c. super literis de rescript. quòd quidem ius non repugnat; nam ibi de rescriptis agitur: quæ, quòd ordinariam iurisdictionem impediunt, ac propterea odiosa sunt, non passim, ac facillè conceduntur, sicut absolutio, quæ gratiosa est arg. l. Arrianus, ff. de act. & oblig. atque idcirco quòd ad excommunicationem facillè conceditur: valebit igitur & in hoc casu absolutio tributa, sicut etiam, vbi ob multas causas, quæ singulæ excommunicationem non merentur, excommunicatus quis est, & absolutionem petens vnam causam expressit; nam nihilominus absolutio valebit ob easdem rationes; quamuis contrarium, & malè in hoc etiam casu Abb. sentit in cit. c. ex causa: hæc omnia verò, quæ diximus locum non habebunt, vbi constaret iudicem falsa causa expressa absoluere noluisse. † Verùm quid, si ob plures causas vna sententia quis excommunicatus sit, & dum absolutionem petit, vnam expresserit, reliquis omnibus tacitis, an absolutio impetrata valebit? hanc quæstionem disputauit Gloss. & DD. in c. ex parte, de off. ord. & in c. cum pro causa de sent. excom. Non nulli, vt inquit Glo. in eod. cap. ex parte dicebant, si pro pluribus criminibus vna tantùm sententia quis sit excommunicatus, modò aliquod eorum expresserit, absolutum ipsum esse, si de alijs postea conteratur arg. c. tunc valere de consecr. dist. 4. vbi tunc valere ad salutem baptismum à ficto susceptum dicitur, cum illa fictio recesserit, quòd fit contritione, quasi sic argumententur; absolutio hæc excommunicationis concessa ei, qui ob plures causas, atque crimina vna sententia excommunicatus est, & vnam causam, vnumq; crimen absolutionem petens expressit, se habet, sicut baptismus collatus ficto; ergo absolutio hæc non prodest, nisi posteaquam aliorum scelerum, quamobrem etiã excommunicatus est, ipsum penituit; sic enim & baptismus ficto tributus post fictionem penitentia deletam prodest; hæc ratio non modò horum sententiam non probat, sed contra potius illam oppugnat; nam baptismus ficto collatus etiam ante contritionem valet; imprimitur enim character, qui cum peccato esse potest, vt probauimus in Tab. de baptis. cap. 18. nu. 4. quamuis gratia tunc non conferatur; ergo, & excommunicationis absolutio huic tributa valebit, quòd ipsi negare videntur, dum inquirunt Absolutus est, si de alijs postea conteratur, quasi secus sit, si non conteratur, quòd absurdum est; præterea argumentum etiam non facit, quoniam fictio illa, vti culpa contritione tollitur, vt probatur in cit. c. tunc valere: at excommunicatio secus; nam vel criminis, quamobrem excommunicatus est, quem pœniteat, vel iureiurando se ecclesiæ obtemperaturum caueat, vel etiam satisfaciatur, excommunicatus tamen semper est, nisi à iudice absoluitur arg. c. cum desideres, & c. quòd in dubijs; & c. à nobis. 2. & c. sacris, & c. venerabili de sent. excom. etenim à iudice lata est; ergo, & ab ipso tolli debet arg. c. omnis de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale, ff. eod. non igitur horum sententia simpliciter vera est. Tancr. verò, quem refert Gloss. in cit. c. cum pro causa, dicebat, vbi quis est excommunicatus propter plures causas, sed vnica tantùm sententia, quâuis causas taceat, dum absoluitur, absolutum tamen huc esse, sed compellendum esse, vt satisfaciatur iniuriam passò pro alia causa, quam tacuit: hæc sententia mihi etiam non probatur; nam vera esset, vbi vna excommunicatio per huiusmodi sententiam lata diceretur, quòd falsum est, vt probauimus supra in antecedenti. §. in fin. Vnde postremò Gloss. dicit in eod. cap. cum pro causa in verb. Tanquam, ibi ego credo, quòd qualitercunque aliquis excommunicatus sit, siue vna sententia, siue pluribus sententijs, ex pluribus diuersis causis, qui verè vult absolui, omnem causam, pro qua, vel pro quibus excommunicatus fuit, debere in absolutione sua ipsum exprimere; alioquin vti per subreptionem obtentam non tenere, & hanc

senten-

sententiam communem esse sensit Couar. in c. alma pars. 1. §. 11. num. 13. vers. Prima conclusio de sent. excom. lib. 6. modò causa tacita fuerit æquè prima ad excõdicandum, aliàs secus, modò causa tacita non amouillet iudicè ab absoluendo ita Couar. eod. Gloss. ergo simpliciter accepta vera non est, nisi in eam sententiam accipiatur, quam infra dicemus; quid igitur cõcludendum? Ego, ipsorum pace dixerim, Doctores securim ad huius quæstionis radicem non admonisse dico; nam, antequam quæstionem hanc absoluerent, inuestigandum prius erat, an, qui vna sententia ob plures causas excommunicatus est, vna, pluribusue excõmunicationibus, constrictus sit; hac enim ratione quæstionis huius dissolutio haberi facillè poterat. Et, quoniam in proximo. §. qui ob plures causas vna sententia excommunicatus est, pluribus excõmunicationibus obligatum hunc esse asseruimus; ideo, hoc sic proposito, quòd ad præsentem quæstionem concludo eum, qui vna sententia ob plures causas excommunicatus est, si absolutionem petat, vna expressa causa, eius excommunicationis, cuius causam expressit, absolutionem tantùm consequi. Primò, quoniam hic excommunicatus perinde est, atque si diuersis sententijs excommunicatus sepius esset, vt probauimus supra proximo. §. in fin. ergo causa vna expressa eius excommunicationis absolutionem consequetur, cuius causam expressit; nam, qui diuersis excõmunicationibus constrictus tenetur, ab vna absolutionem obtinere potest, altera excõmunicatione permanente; quandoquidem altera ab altera non pendet, & facit cit. c. cum pro causa de sent. excom. Secundò probatur per c. officij eod. quo in loco, si plurium sententijs excommunicatus vni eorum, à quibus fuit excõmunicatus, satisfaciatur, ac propterea ab eodem absoluitur, tacitis criminibus alijs, pro quibus eadem pœna cõstrictus est, ipsum denuntiari absolutum non debere, tacitò concluditur; & hoc ob eam rationem, quoniam absolutio subrepta non prodest, vt ibi dicitur: si ergo non prodest, absolutio tributa valet; nam, si non valeret, non erat, quamobrem Rom. Pont. non prodesse ipsam diceret; notissimùm enim erat absolutionem nullam non prodesse; vt igitur legislatoris de re dubia decisio sit, vt debet arg. l. quod Labeo, ff. de carb. edict. ibi de absolutione, quæ valuit, egisse dicendum est: præterea huic absolutionem tribuendam non esse Summus Pont. ibi conclusit; ergo tributa valet; alioquin, si non valeret, opus non erat de hoc iudices admonere: tertio, si aliter interpretaremur cit. cap. officij, Rom. Pont. non responderet ad ea, de quibus consultus erat; nam, an hic absoluendus esset, & an absolutus denuntiandus, consultus erat, quòd tamen efficit: absolutionem enim tribuendam ei non esse inquit, & absolutum non denuntiandum respondit; quandoquidem ob alias excõmunicationes absolutio tributa non prodest, ex hoc iure igitur proposita sententia probatur. Tertio eadem probatur, quoniam, si hic omnes causas, quamobrem pluribus excõmunicationibus irretitus est, ei expressisset, qui ab omnibus excõmunicationibus absoluere posset, ab omnibus absolutione tributa absolutum hunc esse diceremus; ergo & ab vna excõmunicatione, ab ea, scilicet cuius causam expressit, absolutus erit; quæ enim ratio est de toto ad totum, est de parte, quòd ad partem arg. l. quæ de tota, ff. de rei vind. & §. nihil autem interest in instit. de fideicommiss. hæred. & l. seruus, ff. de acquir. hæred. & l. qui scit, ff. de vsur. ex quibus omnibus iam patet, qui pluribus excõmunicationibus ob plures causas excommunicatus est, vna causa in petitione absolutionis expressa ab ea excõmunicatione, cuius causam expressit, absolutum esse; & hoc sensit Glo. 1. in eod. c. ex parte vers. Quòd non credo de off. ord. vbi absolutionem datam valere quòd ad crimen expressum significat, dum inquit Quòd non credo verum, vt scilicet absolutus sit, nisi de illo, quòd expresserit; quare & Tancr. opinio hinc falsa esse conuincitur. Hæc regula sic proposita multis modis declaratur; nam primò ei, qui ab vna excõmunicatione absolutus est, absolutio non prodest; quandoquidem ob alias excõmunicationes, quibus constrictus adhuc tenetur, hominum cõmunionem tamen caret; & hoc est, quòd dixit Gloss. in cit. c. ex parte de off. ord. absolutionem datam valere quòd ad illud crimen, quòd expressit, sed eam absolutionem nõ prodesse; cum pro alio crimine obligatus, & extra ecclesiam sit; hoc etiam est, quòd sensisse videtur iridem Gloss. in eod. c. cum pro causa in verb. Tanquam vers. Ego credo, dum inquit Qui verè vult absolui, omnem causam, pro qua, vel pro quibus fuit excommunicatus, in absolutione sua exprimere debere; nam illud Verè pro efficaciter accipiendum esse, hocq; Gloss. sensisse antecedentia ipsius verba indicant; quoniam, siue vna sententia, siue pluribus sententijs, ex pluribusue causis quis excommunicatus sit, si verè absolui velit, omnem causam exprimere ipsum debere ait, at omnes fatentur, vbi diuersis sententijs in eundem excõmunicatio multiplex lata est, si vnus absolutionem consequatur, absolutionem eam valere, sed adhuc propter alias excõmunicationes extra ecclesiam ipsum contineri, atque idcirco verè, id est efficaciter ipsum absolutum non esse;

AA 4

recte

rectè igitur Gloss. sensit, quamuis sententiam hanc suam minùs apertè, ac dilucidè declararit: hoc demum est, quod dixit Rom. Pont. in eod. c. cum pro causa, vbi, qui ob duplicem causam excommunicatus in absolutione vnam causam expressit, ipsum tanquam excommunicatum haberi voluit; nam excommunicationibus vniuersis, quibus constrictus erat, post absolutionem liberatus nõ est, ex quo vna tantum sublata erat, ea. scilicet cuius crimen expressit, non itidem vniuersis constrictus tenebatur, atque ob eam rem non simpliciter in eo casu excommunicatum, sed tanquam excommunicatum ipsum haberi voluit: hoc demum est, quod dicitur in cit. c. officij absolutionem subreptam in eodem casu non prodesse, & facit quod dixit Bar. in cit. l. de pupillo. §. si pluribus. nu. 5. de bannitis, sepius, quem sequitur Alex. nu. 1. r. vbi de excommunicatione agit. Secundo declaratur, vt ob easdem rationes, antequam aliarum excommunicationum absolutionem consecutus sit, denuntiari absolutus hic non debeat. Tercio declaratur, vt absolutio omnino non valeat, vbi falsam causam expressit; nam, quod ob causam vnius expressionem vnius excommunicationis absolutio petita videtur, & pluribus excommunicationibus irretitus est, ad quarum nullam falsa causa pertinet (non enim magis ad hanc, quam ad illam respectum habet) planè, vt incerta non valebit arg. C. de sent. quæ sine cert. quant. Nec facit, si dicatur ex falsa causa tributam absolutionem valere, vt supra conclusimus; nam locum illud habet, vbi vna excommunicatio est, atque idcirco, vbi incertitudo cessat, quam hic adesse iam vidimus: vera igitur causa esse debet, vt absolutio vnius excommunicationis valeat; nam ab excommunicatione, cuius causam expressit, absolutus tantum erit, atque sic sensit Abb. in cit. c. cum pro causa. nu. 6. vers. Aut petitio absolutionis fuit restricta, & Castr. in l. de pupillo. §. si pluribus in fin. ff. de oper. nou. nunt. & de eõ sententia testatur Nauar. in Man. c. 26. nu. 8. vers. Et si est excoicatus. Ex his, quæ iam dicta sunt, apparet, vbi ob plures causas pluribus excommunicationibus quis irretitus est, si omnes causas exprimat, absolutione ad petitionem concessa ab omnibus absolutum hunc esse; modò, qui absoluit, absoluendi potestatem habeat. Id quod locum habet, vel vna sententia, vel pluribus sententijs sepius quis excommunicatus sit. Item & in alijs censuris. Constat postremo ex ijs etiam secundam questionem in initio propositam dissolutam esse.

S V M M A.

1 Iurare excommunicatus, censuram alia constrictus ante absolutionem debet se mandatis ecclesie pariturum esse, quæ regula multis modis & amplificatur, & coarctatur.

2 Iurifurandi huius virtute ecclesia quid præcipere possit, ac debeat.
3 Iureiurando hoc omisso, absolutio tributata an valeat.

V.

¶ Iurare itidem excommunicatus ante absolutionem debet se mandatis ecclesie pariturum esse, vt probatur in c. ex tenore vers. Recepto ab eo iuramento, quod tuo debeat mandato parere, & ibi not. Felin. & Marian. Socin. Senior num. 2. de senten. excom. & in c. de cetero, & in cap. quamuis, & in c. super eo, & ibi not. Abb. eodem, & in c. ad hæc. 2. & in seq. de appell. & in cap. cum aliquis. 1. r. quæst. 3. & vt inquit S. Thom. distinct. 18. quæst. 2. art. 5. vers. Respondeo dicendum lib. 4. & Syl. in verb. Absolutio. 3. num. 3. vers. Sciendum, & Tab. eod. 3. nu. 1. & Nauar. in c. 1. in prin. nu. 5. 4. vers. Quarto de poenit. dist. 6. & in Manual. cap. 26. nu. 7. vers. Porro in absoluendo ab excommunicatione, ac nouissimè Iacobus de Graff. cap. 17. nu. 2. lib. 4. decis. cas. conf. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. r. nu. 1. r. vers. Verum, ibi Primum de sent. excom. lib. 6. commutisq; denique Doctorum sententia est. Hæc regula sic proposita amplificatur primò, vt locum habeat, vel ab homine, vel à iure lata excommunicatio sit, vt probatur in cit. c. ex tenore, & c. cum desideres iunct. c. super eo cum seq. de sent. excõ. & in c. cum in ecclesijs de maior. & obed. eadem enim ratio est, à quocunque censura lata sit, ac propterea idem statui debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Secundo loco amplificatur eadem regula, vt idem sit etiam in suspensione, vt probatur in cit. cap. super eo, & ibi not. Abb. ac Felin. & in c. venerabili, vbi quoque Gloss. & Abb. & Add. ad eum in litera D de sent. excom. & Add. ad eundem in c. cum desideres. num. 7. in litera A in vers. Ad questionem eod. quamuis ibi Add. contrarium sentiat, vbi suspensio à iure lata est. Ego autè excipio, vbi ad tempus suspensio lata est; nam, quicumque ipsam tulerit, eo tempore elapso, statim, ipsoq; iure tollitur, sicut etiam, vbi pro poena lata est; vt dixit Felin. de comuni Doctorum sententia in cit. c. venerabili: etenim iurifurandum huiusmodi præstat, vt ecclesie quis satisfaciatur; id quod, vbi pro poena suspensionem patitur, sine dubio facit. Tercio amplificatur, etiã si aliàs periurus is esset, qui iurifurandum

randum hoc præstaturus est arg. cap. cum in ecclesijs de maior. & obed. vbi canonici regulares periuri, propterea quod, vt iureiurando promiserant, suo priori non parebant, ac propterea excommunicati ab eo fuerant, ante absolutionem iurifurandum hoc prestare coguntur, atque ita not. ibi Gloss. & Abb. & communiter DD. ergo & à periurio iurifurandum hoc subitur: idque iure optimo; nam iurifurandum hoc oneris ratione in primis habet (eius enim virtute ad obtemperandum ecclesie quis compellitur, vt paulò post probabimus) ergo & à periurio præstari debet; quandoquidem periurium ipsum peierantem non liberat, quò minùs oneris iurifurandum præstet, vt tradidit Gloss. in c. paruuli in fin. 2. q. 5. & Abb. in c. intelleximus. num. 14. de iud. & in c. quæstioni in fin. vbi quoque Gloss. & Dec. nu. 4. vbi communem opinionem hanc in casu nostro sentit de appell. alioquin ex sua malitia commodum sentiret, quod absurdum est, & contra c. eum, qui de præb. lib. 6. Nec facit, si dicatur hunc ab huiusmodi iureiurando commodum sentire, quandoquidem absoluitur, vt dixit Dec. in cit. c. quæstioni in fin. nam non in primis iuratur, quò absolutio ei præstetur, sed vt ecclesia cautum habeat suis præceptis eum obtemperatum, vt verba ipsius iurifurandi declarant, quæ supra posuimus, & vt probatur in cit. c. cum desideres, & c. venerabili de sent. excom. ergo oneris, nõ commodi rationem in primis habet: in vnaquaque enim dispositione id, quod primum agitur, non id, quod consequitur, animaduertere debemus arg. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. Non itidem repugnat cit. cap. paruuli. 2. q. 5. nam de honoris iureiurando agitur, vt Gloss. ibi not. Quarto iurifurandum huiusmodi præstat non modò, vbi manifestò constat censuræ sententiam iustam esse, verum etiam, vbi id dubitatur arg. c. cum contingat. §. verum, ibi iuxta formam ecclesie de off. deleg. & c. ad reprimendam de off. ord. & cit. c. venerabili de sent. excom. ac propterea & vbi ad cautelam absolutio petitur, ob idem c. venerabili, vbi & DD. not. Quintò iurifurandum hoc etiam in conscientie foro tribuitur, vt sensit Iacobus de Graff. cap. 17. nu. 2. iuncto. num. 5. ibi quòd si talem lib. 4. decis. cas. conf. ¶ Huius autem iurifurandi virtute post absolutionem præcipi hæc possunt, ac debent, Primum, ne id delicti, quamobrem excommunicatus est, deinceps committat; Mandamus itaque, dicitur enim in cit. c. ex tenore de excommunicato ob clerici percussione, quatenus recepto ab eo iuramento, quòd tuo debeat mandato parere, ipsum vice nostra à sententia, qua teneretur, absoluas; sibiq; in virtute iuramenti præcipias, ne de cetero in clericum, monacum, vel alicuius religionis conuersum manus iniiciat violentas, nisi se defendendo, &c. Ecce hic manifestò constat iurifurandi huius virtute id præcipi, ne talia committantur; nam & ob hanc causam in primis iurifurandum hoc inductum est, vt dixit Gloss. in cit. c. super eo de sent. excom. idè probatur in eod. c. cum aliquis vers. Et de futuris cautelam spondet, & ibi Gloss. viden. 1. r. q. 3. & in c. quoties. 1. q. 7. & in c. pessimam. 23. q. 8. & Syl. in verb. Absolutio. 3. §. tertium vers. Quartum, & Iacobus eod. cap. 17. nu. 2. vers. Et ratio est, & num. 9. vers. Quartum, & Couar. eod. vers. Verum, ibi Primum, & Ricard. de Med. Villa d. 18. ar. 10. q. 2. vers. Ad primum lib. 4. Et hinc apparet iurifurandum hoc executionem habere, sicut sententia; nam post tale iurifurandum fit præceptum, ac si sententia lata esset, atque sic not. Mar. Soc. Sen. in cit. c. ex tenore, nu. 5. Excipitur tamen primò quòd ad alia crimina, quamobrem excommunicatus non est; non enim iurifurandi eius vi præcipi potest, ne alia committat arg. eorum iurium, quæ proximè citauimus: qui ergo excommunicatus est, propterea quod Christum D. contumeliosè nominauit, nõ ei præcipietur, ne furtum faciat, sed ne Christum D. contumeliosè nominet arg. cit. c. ex tenore, & cap. venerabili de sent. excom. & facit cap. Romana, §. caueant iunct. ibi Glo. eod. lib. 6. alioquin, si contra fieret, quod paulò post probabimus, appellari posset. Item excipitur, vbi is, qui delictum commisit, talis est, qui facile in illud idem crimen incidere potest; nam nec in hoc casu sub eius iurifurandi virtute ob periurij periculum id ei præcipi debet arg. cit. c. ex tenore de sent. excom. vbi Rom. Pont. iubet, vt excommunicato ob clerici percussione ne præcipiatur in virtute iuramenti præstiti, quò minùs manus violentas in clericum iniiciat, si cum ipso in eadem ecclesia socius esse noscatur; hoc ibi Summus Pont. ex quibus patet, sicut Gloss. ibi sensit in verb. Socius, vbi periculū est, ne facile periurus quis fiat, iurifurandi huius virtute præcipi quidpiam non debere, atque sic dixit quoque Iacobus Graff. eod. cap. 17. nu. 2. nam communis habitatio facile discordiam inducit arg. l. cum pater, §. dulcissimis. ff. deleg. 2. Item eiusdem iurifurandi vi præcipi potest, vt poenam aliquam subeat, & præsertim vbi Deum contumeliosè nominauit; nam vt Septem psalmos sepius recitet, ieiunus sit, pauperibus aliquid vt largiatur, præcipi potest; quamuis, si grania nimis iudex ipsi imperaret, vt pote quæ facere vel non posset, vel non deberet, appellatione interposita se tueatur, vt probatur in c. ad hæc. 2. de appell. & ibi not. Glo. Abb. Dec. ac DD. de appell.

appell. & in c. quæstioni, vbi quoque Gloss. & Abb. eod. nam, etsi iurandum generale est, generaliterq; tributum, iusta tamen comprehendere tantum intelligitur arg. c. Quintavallis, & c. veniens de iureiur. & vt not. Gloss. & Abb. ac DD. in cit. c. ad hæc, & in cap. quæstioni de appell. Tertio eiusdem iurifurandi vi præcipi aliquando debet, non, ne deinceps quidpiam tale committat, sed, vt excommunicatori, eiuè, à quò alias ordinario iure absoluendus erat, se præsentem offerat: hoc autem contingit quò ad postremum casum, vt scilicet ad eum remittatur, à quo iure ordinario absoluendus erat, vbi in mortis articulo quis eum absoluit, aliò impedimento detentum, quem absolue iure ordinario non poterat: de cuius absolutione agitur in c. eos de sent. excom. lib. 6. Sed est illi sub iuramenti debito iungendum, inquit enim ibi Rom. Pont. de excommunicato ob clerici percussione in cap. de cæterò eod. vt quàm citius opportunitatè habuerit, Romanum Pont. adeat, mandatum Apostolicum suscepturus. Hæc ibi; vbi & id not. Inn. idem habetur in c. ea noscitur in fin. & in c. quòd de his eod. vt. f. excòicatori se offerat quò ad primum casum, vbi quis à delegato absolutus est, cum esset ab ordinario excommunicatus; nam ad ipsum ordinarium remittitur: sicut etiam, vbi à superiore alio absolutus est; ad excòmicatorem enim absolutus remittitur, vt probatur in c. prudentiam. §. fin. de off. deleg. & in c. ad reprimendam de off. ord. & vt not. Inn. in cap. cum in ecclesijs de maior. & obed. & in his omnibus casibus (excepto mandato hoc, vt excòicatori, eiuè, à quò absoluendus erat, se præsentet) nihil præterea mandabit; quandoquidem mandata alia dare ad eum pertinet, ad quem mittitur, vt probatur iuribus proximè citatis: quare, si sacerdos excommunicatum vel ab homine, vel à iure, casu mortis vrgente, absoluerit, iurifurandi vi (quod præstandum curabit) vt ei, à quò alias absoluendus erat, se præsentet mandata suscepturus, imperabit. Excipitur tamen, vbi absoluendi facultas libera tributa est; nam tunc ad excòmicatorem, ad eumue, à quò alias absoluendus erat, non remittitur, sed mandata ipse dabit: quod obseruari videmus, vbi per Bullas à Rom. Pont. absoluendi facultas tribuitur. Hæc igitur sunt, quæ iurandum hoc præstare potest; non prætermittetur ergo, quin tribuatur. Excipitur tamè primò, vbi sententiam censuræ nullam esse manifestò constat; ex quo enim absolutio necessaria non est, nec iurandum, quod absolutionem antecedit, requiritur: sicut enim consequente posito, antecedens positum intelligitur arg. l. illud. ff. de acq. hæred. & §. idemq; iuris est in Inst. quibus ex cau. manumitt. non licet, ita è contrariò; valet enim argumentum huiusmodi arg. l. 1. & ibi communiter DD. ff. de off. eius, & vbi consequens non requiritur, ibi nec antecedens; nã & principali sublato & accessoriu eius sublato arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. & l. 1. & 2. ff. de usufruct. simpliciter igitur quem in hoc casu excòmicatum non esse denuntiabitur arg. c. cum contingat, ibi Vel denuntiandus de off. deleg. Id quod ob eandem rationem fiet, vbi excòmicatus nullam sententiam esse asserit, & ad cautelam se absolui non postulat, sed eam nullam esse probare vult; ad id enim ante absolutionem admittitur, vt habetur in eod. c. cum contingat de off. deleg. Ad quod taliter respon. dicitur enim ibi, quòd, cum quis còqueritur se post appellationem ad nos legitime interpositam excommunicatione fuisse innodatum, semper vtriusq; partis probationes sunt admittendæ, antequam ad decernendū super hoc aliquid procedatur; per quas deniq; apparebit, an absolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus sit potius non ligatus. Hæc ibi, ex quibus propòsita conclusio probatur; quamuis, si ad cautelam se absolui velit, antequam nullam esse probet, secus sit; nam tunc iurandum prius est arg. c. solet de sent. excom. lib. 6. Secundò excipitur, vbi sententia censuræ valet, sed manifestò iniustam esse constat; nam nec tunc iureiurando opus est, nec ad ipsum præstandum compelli excòmicatus potest, vt asseruit Gloss. in c. sacro. §. caueat in verb. Absque grauamine, & ibi sequitur eam Host. & Abb. nu. 12. & Felin. nu. 7. & Mar. Socin. Sen. nu. 25. & nu. 202. de sent. excom. etenim in hoc casu absque grauamine absolutio tribuenda est, vt dicitur in eod. §. caueat: quod non fieret iureiurando huiusmodi præstito; cum ipsum oneris rationem habeat, vt supra de còi sententia vidimus; facit quoque pro hac sententia c. venerabilibus. §. sanè vers. Si verò eod. lib. 6. Tertio excipitur, vbi admonitione nõ adhibita, non de scripturæ excommunicationis sententia lata est, & ita contra formam cit. c. sacro, & c. 1. eod. lib. 6. quam infra ponemus; nam neque hic iurandum præstabitur, vt dixit Gloss. in c. ab excommunicato in verb. Sine difficultate, quam sequitur ibi Abb. nu. 16. vers. In Gloss. in verb. Difficultate, & communiter receptam esse idem testatur de rescript. Nec repugnat, si dicatur hac ratione futurum esse, vt censura non timeatur; quandoquidem, ex quo absolutio petitur, & ante ipsam habitam ecclesiæ communionem non utitur, censura eccl. non uisolarur. Nõ repugnat etiam c. excommunicatorum. 23. q. 5. tum quòd ibi de re hac non agitur; tum q̄ pona

ibi ad

ibi ad cautelam ob dubitationem, quæ aderat, inuritur; hic autem agimus, vbi dubitatio nulla est: ac planè, si iurandum adhibeatur, absolutio sine difficultate non tribuetur contra cit. c. sacro, & c. ab excòicato; quicquid igitur alij dixerint, vt inquit Inn. in eod. c. ab excommunicato. nu. 3. in verb. Difficultate, quos & ipse, & si dubius probare videtur, à communi opinione non discedemus. Excipitur tamen, vbi ab eo iudice absolutio petitur, qui excommunicationem non tulit; nam, q̄ ignorat, an forma adhibita sit eius c. sacro, & c. 1. ex quo factum alienum ei proponitur arg. c. cum quis de reg. iur. lib. 6. ob eam rem, quòd causam cognoscere huiusmodi prius debet, & id excommunicato præstare fieri, & ob eam rem ob communionis periculum absolui; ideo, antequam absoluat, iurare prius de more debet, vt dixit Gloss. in cit. c. ab excommunicato in verb. Cognitio, & Inn. nu. 4. vers. Cognitio, & Abb. num. 19. vers. In Gloss. in fin. de rescript. id quod summa ratione factum est, ne censuras illudi sepius contingat, si liceret coram eo iudice, qui non excommunicauit, atque idcirco, vt res acta sit, ignorat, absolutionem excommunicationis statim, & causa non cognita ante iurandum huiusmodi præstitum obtinere; in hoc igitur casu iurandum primò præstabitur, ac deinceps causa cognoscetur, ac denique, vt res postulabit, reliqua peraget, sic enim & alias, vbi iniusta dicitur secundum ecclesiæ formam, & ita iureiurando prius adhibito absolutio tribuitur, vt habetur in cit. c. cum contingat. §. verum, & ibi Abb. ac DD. de off. deleg. & in cap. venerabilibus. §. porrò vers. Est ille primitus de sent. excom. lib. 5. Nec facit, si dicatur, vbi excommunicator absoluit, hoc non fieri; nam illud propterea fit, quod de facto suo certus esse debet, vt dicitur in eod. c. ab excommunicato, atq; ob eam rem causæ cognitio necessaria non est. Non etiam repugnat, si dicatur excommunicato non profuturam dispositionem cit. c. sacro, nam imò plurimum proderit; quandoquidem post causæ cognitionem, si apparuerit contra illud ius latà esse, eius iurifurandi virtute nihil ei mandari poterit, vt sentit Gloss. communiter recepta in cit. c. ab excommunicato in verb. Sine difficultate; præterea iudex puniretur secundum cit. c. sacro, atq; sic quoque sentit Abb. in eod. c. ab excommunicato. nu. 19. Quarto excipitur, vbi consuetudine non præstatur; nam neque in hoc casu iurandum huiusmodi præstabitur; etenim ecclesiæ consuetudine indutum est, vt dicitur in c. cum desideres de sent. excom. & ibi not. Abb. nu. 4. & in c. quæstioni, vbi quoq; id not. Abb. ac Dec. de appell. ergo contraria cõsuetudine tolli posse videtur arg. l. de quibus in fin. ff. deleg. & §. sed naturalia in Inst. de iur. nat. gent. & ciu. nam vnumquodq; eo modo tollitur, quo indutum est arg. c. omnis de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. atque sic conclusit Dec. in eod. c. quæstioni. nu. 1. vers. Ex quo inferitur. Quintò excipitur, vbi iurandum huiusmodi sine scandalo haberi non potest; nã tunc nõ præstabitur arg. c. super eo, vbi & id not. Abb. & Felin. & Mar. Soc. Sen. ac DD. de sent. excom. etenim ob scandalum vitadum à summo iure discedimus, vt pluribus id probauit Felin. in eod. c. super eo; quamuis in hoc casu simplex promissio tribuetur Job cit. c. super eo de sent. excom. Sextò excipitur, vbi manifestò apparet huc, qui iurandum hoc præstare, contra iurandum venturum, ac propterea periurium fore; nam in huiusmodi casu deferri iurandum non debet, vt probatur in c. clericos, & ibi not. Gloss. & Abb. de cohob. cler. & mul. & vt eadem Gloss. sentit in c. 2. qui clerici, vel vouentes, & in cap. quamuis. 22. q. 1. & Abb. in c. quæstioni in fin. & Dec. nu. 5. cum citatis ibi ab ipso de appell. etenim grauius offendit; si quis contra facit, vt qui quodammodo perditionis eius causa sit, qui iurat, vt dicitur in c. ille, qui, & in seq. 22. quæst. 5. & in hoc igitur casu iurandum non deferretur, vt sentiunt Abb. ac Dec. in cit. c. quæstioni; nec repugnat, quòd diximus supra, ex quo iurandum hoc oneris rationem habet, & à periuro ipsum præstare debere; nam illud intelligitur, vbi nõ apparet in posterum eum periurum fore, & ita vt hic declarauimus. Septimò pueri excipiuntur ob etatis infirmitatè; nam ad iurandum non compelluntur, vt dixit Syl. in verb. Absolutio. 3. & Tab. eod. & facit c. 1. & c. fin. de sent. excom. vbi ob clerici percussione pueri excommunicati simpliciter vt absoluantur ab ordinarijs, permittitur, nulla iurifurandi mentione facta; non igitur ob ingeni infirmitatem iurandum hoc ipsis deferretur. Postremò & iurifurandi huius prætermisione absolutio tributa nihilominus valebit. † An igitur, iureiurando huiusmodi prætermisso, valebit absolutio? hanc quæstionem disputarunt Gloss. & DD. in c. cum desideres de sent. excom. & in c. quæstioni de appell. Non nulli ergo existimant, vt inquit Gloss. in cit. c. cum desideres, absolutionem latam non valere. Probaturq; horum sententia primò per cit. c. cum desideres, ibi. n. excommunicato ob clerici percussione communicandum non esse Rom. Pont. inquit, nisi forma ecclesiæ, quæ pro absolutione introducta est, absoluetur; quasi sic argumententur, qui iureiurando hoc prætermisso absoluitur, forma ecclesiæ non adhibita absoluitur; ergo absolutus nõ est, vt

est, vt qui contra formam absolutus sit; ergo ei communicandum non est. Gloss. fin. ibi Et quod dicit eum vers. Nisi forma ecclesie, dicebat intelligendum esse illud principaliter de absolute cum iuramento; quæ tamen, quantum ad veritatem, eadem cum illa est, quæ fit cum iuramento: hæc responsio Gloss. vt, quæ pro certo id habet; de quo quæstio est, mihi non placet. Ego igitur in eo vers. de forma necessaria, quæ est Absolutio te, & cæt. vt suo loco videbimus, agi concludo: id, quod sic probat; nam ibi communicandum ei non esse dicitur, nisi forma ecclesie, quæ pro absolute introducta est, obseruetur; at iurandum hoc forma ecclesie non est: id quod ibi Rom. Pont. nobis significauit; quandoquidem & eam formam, & iurandum, vt diuersa posuit; Nec episcopus, nec alij debent communicare eidem, inquit enim ibi, nisi fuerit secundum formam ecclesie post iuramentum præstitum absolutus, & cæt. ergo iurandum non idem, quod forma, est, sed diuersum; ex quo formæ nomine non continetur, & alterum post alterum faciendum, vt ibi dicitur; vbi ergo in fin. de forma ecclesie dicitur, de iureiurando non accipiemus. Vnde secundo loco sic dicebat Host. qui opinionem hanc secutus est, absolutio tributa iureiurando non præstito est absolutio contra consuetudinem arg. cit. c. cum desideres vers. Cum cautio; ergo & contra legem (consuetudo enim vim legis habet, vt dicitur in cap. de his dist. 11. & l. diurna, ff. de e. cum simil.) ergo non valet; factum enim contra legem nullum est arg. l. non dubium, & ibi DD. C. de legib. hæc ratio etiam non facit; nam, vbi lex expressè non resistit, factum contra eam non est nullum, vt inquit Bart. ac DD. in cit. l. non dubium, & in l. cum lex, ff. de fideiussor. ergo absolutio valet; non enim prohibetur, quò minus absolutio tribuatur, iureiurando huiusmodi non adhibito. Quare contrariam sententiam, vt. f. absolutio valeat iureiurando hoc prætermisso, amplexata est Gloss. in eod. cap. cum desideres in verb. Præstitum, & in verb. Nisi forma, & in c. super eo in verb. Compromissione eod. de sent. excom. eandem sequuntur, cõmuniterq; receptam esse testantur Abb. in vtroque iure citato, & Felin. in eod. c. super eo, & Prepos. & Dec. in c. quæstioni de appell. & lac. de Craff. c. 17. num. 2. lib. 4. Decis. suarum, & Viuius in Syl. com. opin. opin. 3. nu. 1. Probatur autem horum sententia his potissimum iuribus. f. cit. c. super eo, & c. a nobis. 2. in fin. de sent. excom. nam priori iure absolute tributam ijs, qui iurare noluerunt, & in posteriori tributam mortuo, qui non potuit, valere probatur; ergo iurandi huius prætermissione absolutio tributa valet: ad hæc iura responderi posset idcirco ibi absolute huiusmodi firmam esse; propterea quòd speciatim Rom. Pont. id permisit: non enim ipse quòd ad absolute hanc præstandam ecclesie formam adhibere cogitur arg. Clem. fin. & ibi not. Glo. de sent. excõ. ergo secus quòd ad alios casus arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsump. & l. nam, quod liquide. ff. de pæn. leg. non igitur ratione hac cõis opinio nititur. Quid ergo concludendum? Ego a cõi opinione discedendum non censeo, vt. f. absolutio tributa valeat, etiã iureiurando non adhibito, quam & his rationibus probat. Primum, quoniam, si iurandi huius prætermissione absolutio præstita non valeret, id esset, quòd iurandum hoc, vel efficiens causa, vel finis, vel materia, vel forma necessaria absolute est (nullã enim aliam ob causam id contingere potest) at neq; efficiens causa est; præstat enim ab eo, qui absoluitur, non ab eo, qui absoluit: neq; finis; nam absolute huius finis est iniecti ob præteritam culpam vinculi liberatio; iurandi autem huius, ne in posterum in culpam incidat, ob aliud, recentis vinculi iniectio arg. c. ex tenore in vers. Sibiq; & c. cum desideres vers. Cum cautio de sent. excõ. quamobrem etiã ad necessariam formam non pertinere cõprobat; quandoquidem necessaria forma absolute vinculum iniectum tollit, & his verbis concipitur Ego absoluo te; iurandum verò vinculum iniicit: neq; et a materia est, quidpiam, quòd ad materiam pertineat necessariò, vt probauimus; ergo, cum ad nullam causam necessariam absolute omnino spectet, eius prætermissione absolute tributa non vitiabitur, cum ex hoc cuiusq; rei corruptio cõtingat; valet etenim argumentum a partium enumeratione arg. tot. tit. in Instit. de oblig. quæ ex quas. cõtract. & in tit. de oblig. quæ ex quas. delict. Postremo probatur etiam hac ratione eadem sententia; quoniam iudices, qui absolunt, facultatè eam absolendi a iure ipso habent, vt probauimus supra c. 2. §. iurisdictionem; at iurandum hoc consuetudine inductum est, vt dicitur in cit. cap. cum desideres vers. Cum cautio iuratoria; ergo, etsi præmittitur, absolutio tamen præstita valebit; nam, vbi quis actum aliquem gerendi ab ea cõstitutione non recipit, quæ formam aliquam inducit, dum actus ille fit, si contra eam formam actus ille fiat, nihilominus valet; ita enim dixit Gloss. notat. in Clem. 1. in verb. Inhibentes uers. Puto, quòd, quam sequuntur ibi Zab. & Anchar. eod. de iur. patron. & Add. ad Bart. in cit. l. cum lex. num. 6. in litera E uers. Non impeditur, & Alex. in l. 1. num. 8. uers. Non obstat idem sensisse videtur. ff. ad l. Falcid. his igitur rationibus a communi opinione

opinionem discedendum non censeo, vt scilicet iurandi huius prætermissione absolutio tributa valeat.

S V M M A.

- 1 Satisfacere excommunicatus ob manifestam offensam ante absolute debet; quæ regula declaratur.
- 2 Manifesta, notoria autem offensa quatuor modis dicitur.
- 3 Cautio idonea qua ratione præstetur.
- 4 Cautio vbi ab excommunicato tribuitur, cui ea tribuatur.
- 5 Absolendi ab excommunicatione alicui facultate tributa præmissa satisfactione, an absolutio valeat, si satisfactio non præcesserit.
- 6 Absolutio an impediatur per appellationem, quò minus tribuatur.
- 7 Contumaciam ob manifestam vbi quis excommunicatus est, ante absolute quid facere debeat.
- 8 Offense, contumaciene causa quando quis excommunicatus dicitur.

VI.

§. † Manifestam ob offensam itidem vbi excommunicatus quis est, antequam absolatur, satisfacit. In secundo casu, inquit enim Rom. Pont. hac de re agens in c. ex parte de verb. sign. si offensa est manifesta, non credimus satisfieri congruè, vt relaxetur sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda. Ecce hinc apparet, vbi pro manifesta offensa excommunicatus quis est, quia. f. iustus noluit maleficium emendare, non ante absolute esse, quam omnino satisfecerit; atq; sic not. ibi Abb. idem habetur c. venerabilibus. §. porro vers. Similiter de sent. excõ. lib. 6. & in c. solet vers. In prima igitur dubitatione eod. & not. ibi quoq; Anch. nu. 4. vers. Septimo not. cum seq. & Gemin. eod. nu. 5. vers. Nota, qd excommunicatus pro manifesta offensa, & Phil. Fran. vers. In Gloss. vers. Emenda, & Inn. in verb. Manifesta; idem not. Gloss. fin. in c. quæquam de cens. lib. 6. & in c. quoniam, in verb. Satisfactionem de immun. eccl. eod. lib. & in c. quia sepe in verb. Restituerint de elect. eod. lib. & Abb. in c. quæstioni, nu. 9. de appell. & in c. prudentiam. §. fin. nu. 1. de off. deleg. & in c. pisanis, nu. 3. vers. Nota excommunicatum de restit. spol. & ibi quoq; Inn. & Butr. idem Abb. in c. cum contingat, nu. 1. de off. deleg. & in c. ex tenore, nu. 1. & Felin. de sent. excom. & Rip. in c. 1. nu. 75. de iud. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 11. vers. Verum ibi secundum; non est igitur, quòd hac de re dubitemus: idq; iure optimo, nam ob eam rem excõicatus est, excõmunicationeq; obligatus tenetur, quoniã & admonitus satisfacere noluit; ergo, vt inuitus id faciat, non ante absolute, quam satisfecerit, etenim, sicut cessante causa, cessat effectus, vt dicitur in c. cum cessante de appell. cum simil. ita è contrario permanente causa effectus permanente debet; valet enim argumentum a contrario sensu arg. l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius: si ergo exempli gratia manifestò constat in excõmunicationem quem incidisse ob violentiam clerici percussorem, non prius hic absolute, quam satisfecerit, vt habetur in c. parochianos, vbi etiã, cui satisfaciendum sit, quando clericum, monachum seruumue quis percussit, Gloss. & DD. declararunt, de sent. excom. idem etiam sentimus, si excõmunicatus quis est, propterea quòd iustus quis restituere non paruit, & iustus exhibere non exhibuit, idem & de reliquis huiusmodi, vt dixit Inn. in c. solet in verb. Manifesta de sent. excom. lib. 6. Hæc autem regula sic posita multis modis amplificatur; nam primò locum habet, quacunq; ratione notoriũ id sit. † Notorium enim quatuor modis dicitur. Primò, vbi excõicatus in iudicio id fatetur, cuius nomine excommunicatus est. Item, vbi sententia id est declaratũ. Tertio, vbi per se id constat. Quarto, vbi legitime id fuit probatũ, sic enim habetur in c. cum olim in fin. de verb. sig. iunct. c. fin. de cohab. cler. & mul. & Gloss. & Abb. ac DD. ibidè declararunt. Secundo loco ante satisfactionem excommunicatus non absoluitur, vbi iudici notoria offensa non est, sed aduersarius excõmunicati ob notoriam offensam excommunicatum eum esse probaturum se pollicetur, atq; probat; sic enim habetur in c. solet de sent. excom. lib. 6. In prima igitur dubitatione, dicitur. n. ibi, sic statuimus obseruandũ, vt petenti absolutio non negetur, quãuis in hoc excõicator, vel aduersarius se opponat, nisi eum excõicatum pro manifesta dicatur offensa; in quo casu terminus octo dierum indulgetur sic dicenti, vt, si probauerit, quòd opponit, non relaxetur sententia, nisi prius sufficiens præstetur emenda. Hæc ibi; ex quibus patet & in hoc casu ante satisfactionem absolute tribuendam ei non esse, idem habetur in c. venerabilibus. §. porro vers. Nisi suffraganeus eod. tit. ac lib. & vt not. Inn. in c. ex parte in verb. Si verò dubia de verb. sig. vbi ergo ob notoriã offensam excommunicatum esse obijcitur, non ante absolute, quam satisfecerit iuribus supra citatis, etiã si excommunicatus pignora in eade sacra ponere voluerit; nam nihilominus absolute, vt dixit Inn. in eod. c. solet, nu. 12. vers. Item dixerunt quidam, & Phil. Fran. vers. In Gloss. in verb. Emenda, ibi

da, ibi quid autē si ille, & Gemin. in §. in secunda. nu. 22. in fin. idq; summa ratione, quandoquidem, si absolueretur, negligentior in satisfaciendo redderetur; ex quo non amplius rubore excitatur, quo, dum hominū communione carebat, excitabatur: addo ego, si contrariū diceremus, superuacaneam sepius fore provisionem illam Rom. Pont. in cit. c. solet. Nec facit, quod quidā dixerunt, ut inquit Inn. in eod. c. solet. nu. 12. vers. Item dixerunt quidam, ex quo pignus deponere vult, absoluendum esse; nam malitia ductus id aduersarius fortasse obijcit, & hominū malitiæ locus tribuendus non est: nam ratio hæc nulla est; tum quod, qui, hoc obijcit, ab eo iurandam exigitur, ne id malitiæ causa, doluē faciat, ut dixit Gemin. in eod. c. solet. in prin. num. 14. ibi quæro, an simpliciter admittendus, & arg. c. 2. in fin. de iur. cal. lib. 6. & non ante satisfactionem præstat, q̄ probata sit obiectio; tum quod, si deinceps exceptio hæc non probetur, in sumptibus factis punitur arg. c. quia de excep. lib. 6. cum cit. à Gemin. in eod. c. solet. n. 14. vers. Sed quid si iste; occurritur igitur hominum malitijs. Obiectio autem hæc, dum proponitur, generatim proponi potest, ut pote simpliciter obijciendo ob manifestam offensam excommunicatum esse, quatinus speciatim deinceps probanda sit, ut dixit Rot. decis. 1. de sent. excom. in nou. Nec sat erit offensam factam probare, sed oportebit & manifestam esse probare, ut sensit Inn. in cit. c. solet. vers. Octo dierū, & Anch. nu. 4. vers. Septimò not. & Phil. Fran. vers. In Gloss. in verb. Manifesta. Intraq; octo dierū spatium ea probabitur, ut dicitur in eod. c. solet, & ibi not. DD. quod quidem temporis spatium, statim atq; obiectio hæc à iudice admissa est, curret, & de momento ad momentum; sic enim dixit Rot. decis. 4. & Add. ad eam de sent. excom. in nou. & Gemin. eod. c. solet. in prin. nu. 14. vers. An in isto termino octo dierum, & in fin. & Phil. Fran. vers. In Gloss. in verb. Octo dierum; namq; Rom. Pont. vbi proposita exceptionis diem numerari non vult, id dicere solet, ut habetur in c. 1. de excep. lib. 6. ex quo igitur hoc in casu nostro nō dixit, nec nos id dicemus, quamuis Host. contrarium senserit. At quid, si intra tantum temporis exceptio hæc nō probetur, an prorogari illud poterit? Gloss. in eod. c. solet. in verb. Octo dierū, id ex causa posse existimauit; eandem sequitur Gemin. eod. in prin. nu. 16. vers. In Gloss. in verb. Octo dierū. Contrarium tamen sensit Add. ad Rot. cit. decis. 4. cum ob moræ periculū, in quo excōicatus versatur, tum quia nihil aduersario nocetur, ex quo per cautionē ei prospicitur ob cit. c. solet, & c. ex parte. 1. de verb. sig. in antiq. hz. rationes, quod semper locum non habent, ob eam rem sententia hæc mihi non omnino probatur. Ego igitur sic distinguendum censerem. Aut excommunicatus in periculo aliquo versatur, & in hoc casu proxima hæc sententia locū habebit, ne hunc excommunicatum mori contingat. Aut in nullo periculo est, & in hoc prior sententia Gloss. locum sibi vindicabit: sed de re hac non nihil infra tractabimus, vbi de absoluteione ad cautelam agemus. Tertiò, vbi manifesta offensa est, satisfactio præmittitur, id est ante satisfactionē nō absoluitur, quæcumq; censura vel ab homine, vel à iure lata quis constrictus teneatur arg. cit. c. ex parte de verb. sign. & vt not. Abb. in c. ex tenore. nu. 1. vers. Intellige tamen, & in c. ea noscitur. num. 3. in Gloss. de sent. excom. Quartò, ante satisfactionē non absoluitur, à quocunq; vel ab eo, qui censuram non tulit, absolutio petatur; eadem enim ratio in quocunq; casu viget, ac propterea eadē dispositio vigere debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum similit. Quintò proposita regula locum habet, ut ante absoluteionem in manifesta offensa satisfactio antecedit, etiam si in penitentia foro absolutio postuletur; sic, n. asseruit Mar. Soc. Sen. in c. porrò. n. 7. vers. Tertiò not. de sent. excom. & Caiet. in sum. in verb. Excommunicationis absolutio vers. Et simile est de emenda, & Nauar. in Man. c. 26. nu. 7. vers. Porrò in absoluendo ab excōicatione, & nu. 278. vers. Sextò, & in c. 1. nu. 53. vers. Secundum, si est excōicatus pro offensa notoria de pæn. dist. 6. & Iacob. de Graff. c. 17. nu. 5. vers. Secundum lib. 4. Decis. cal. conf. qui & mortifere iudicem peccare ait, si non studet, ut id fiat. Quare, vel simplici sacerdoti absoluendi potestas per bullas tribuatur, non prius absoluet, quam satisfactum sit; imò in eo foro, si ipsi sacerdoti notoriū sit, quia. f. se re vera offendisse excommunicatus fateretur, idem seruabitur, etiam si aliàs apud ecclesiam, forumq; exterius notorium id non sit arg. c. venerabilibus. §. porrò vers. Secus autem de sent. excom. lib. 6. atque sic dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. vers. Sextò, ibi Aded, ut putem, Sextò locum habet etiā, vbi Rom. Pont. absoluendi facultatem nulla satisfactionis mentione facta concessit; nam ad formā iuris facultatem concessisse censetur arg. l. si quando. C. de inoff. test. & l. commodissimè. ff. de liber. & posth. requiritur igitur & hic satisfactio, atque sic dixit Iacob. de Graff. c. 15. nu. 6. lib. 4. decis. cal. conf. Seprimò postulatur etiam satisfactio, vbi quis in mortis articulo constitutus absoluitur, ut asseruit Iacob. eod. c. nu. 54. vbi & alios idem sentientes refert, & vt habetur in Clem. 1. §. pen. de hæret. & Gloss. id ibi not. in verb. Et tunc, quam sequitur Felin. in c. cum contingat. nu. 1.

nu. 1. de off. deleg. sed iam regulæ huius exceptiones contemplerur. Absoluitur igitur primò excommunicatus satisfactione non præstita, vbi mors aded vrget, ut satisfaciendi tempus non detur, ut probatur in c. vlt. de sepult. & ibi not. Abb. nu. 3. & vt dixit Gloss. in cit. Clem. 1. §. pen. vers. Et tunc de hæret. & Felin. in eod. c. cum contingat. nu. 1. & Rip. in c. 1. nu. 75. vers. Fallit de iud. & idem Abb. in c. quæstioni. nu. 9. de appell. & in c. in literis in fin. de rapt. vbi & cōiter receptum id esse testatur: idq; meritò, etenim quod contumaciæ ipsum pœnitet, ac, si per mortem ei liceret, satisfactio ab eo præstaretur, ob eam rem absolutio ei non denegabitur; tum ne ecclesia finum ad se redeunti ocludat cōtra c. super eo de hæret. lib. 6. & l. fin. prop. fin. C. de sum. Trin. & fid. Cathol. & c. ex literis de constit. & vt not. Gloss. in c. ex parte. 1. in verb. Pro contumacia in fin. de verb. sig. tum ne tam difficillimo tempore & viuus spiritualibus præsidijs careat, & mortuus ecclesiastica sepultura priuetur: id quod ne cōtingat, iudex, quatenus potest, cauere debet arg. c. episcopi. 1. 1. q. 3. & vt sensit Abb. in eod. c. quæstioni. num. 3. absoluitur ergo in huiusmodi casu, etiam si aduersarius eius appellet ob c. qua fronte, vbi Dec. nu. 6. vers. Vnde finaliter conclusendum, & DD. de appell. Secundo loco absoluitur etiam excōicatus non præstita prius satisfactione, vbi ob facultatum suarum tenuitate satisfacere non potest; sic enim Gloss. sensit in cit. Clem. 1. §. pen. in verb. Ex tunc de hæret. & in c. ea noscitur in verb. Iuxta facultates de sent. excom. & in c. ex parte. 1. in verb. Pro contumacia, & ibi quoq; Abb. de verb. sig. & Rip. in c. 1. nu. 75. vers. Tertiò de iud. Id quod locum habet, vel lex iubeat, ut ante absoluteionē satisfiat, ut dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 47. & sequitur Iacob. de Graff. eod. c. 15. nu. 54. imò, vbi quis satisfaciendo statim graue damnum pateretur; is verò, cui satisfit, leue, absolui cautione præstita potest, ut citati autores ibidem inquirunt. Quamuis in hoc casu, vbi pro pœna tribuenda fisco excommunicatus esset, non prius absolueretur, quam corporis pœna debitum laeret: sicut etiā, vbi ea pœna aduersario tribuenda esset, & ipse in corporis pœnam id permutare vellet; sic enim dixit Io. And. vt refert, ac sequitur Abb. in cit. c. Odoardus. nu. 5. vers. Opp. contra tex. & idem Abb. in eod. c. ex parte. nu. 3. vers. In ea Gloss. ibi peruenerit de verb. sign. & in c. finem litibus. nu. 5. de dol. & contum. etenim in huiusmodi casibus ea regula locum sibi vindicat, qui non habet in ere, luat in corpore, ut dicitur in cit. c. finem litibus, & in l. fin. ff. de in ius voc. & in l. si quis id, quod. ff. de iurisd. omn. iud. vbi DD. ac taf. rem hanc pertractarunt. Excipitur tamen, vbi in foro penitentia absoluitur; nam tunc hac ratione nō punietur. Tertiò absoluteione non præstita excōicatus absoluitur, vbi id ei sic affecto facere nō licet, quod faciendum ipsi est; exēpli gratia ob eam rem excōicatus fuit, q̄ adeptus beneficium curā animarū habens ordines non suscipiebat iuxta c. licet canon de elect. lib. 6. hic ergo, quoniam excōicatus ordines suscipere nō debet arg. c. cum illorum de sent. excom. ob eam rem primò absoluetur, ut dixit Gloss. in c. solet. in verb. Emenda, & ibi DD. de sent. excom. lib. 6. & Inn. in c. pro illorum. num. 5. & Abb. nu. 16. & Imol. nu. 20. de præb. & idem Abb. in eod. c. ex parte. nu. 2. & Felin. in eod. c. cum cōtingat. n. 3. vers. Fallit tertiò de off. deleg. & Dec. in c. qua fronte nu. 6. de app. & Rip. in eod. c. 1. nu. 75. vers. Quintò fallit, vbi de cōi testatur de iud. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 14. vers. Sed, et si excommunicatus de sent. excom. lib. 6. Nec obstat cit. c. pro illorū, vbi canonicis quibusdam excommunicatis præcipitur, ut quendam in canonicum recipiant, antequam absoluantur, quasi excommunicatis administrare spiritualia liceat: nam responderetur vel ibi nudum factum præcipi sicut Gloss. pen. & Abb. ibi not. & sequitur Phil. Fran. in c. cum in ecclesijs in Gloss. 2. vers. In receptione verò, quæ est facti de præb. lib. 6. & Rebuff. vbi alios idem sentientes refert in c. postulastis secundo not. nu. 130. de cler. excom. min. vel ipsum receptum ab eis in canonicum dici, si de ipso recipiendo cauerint, ut Gloss. ibi respondit; non igitur obstat cit. c. pro illorum. Quartò satisfactione non præmissa quis absoluitur, vbi longiori tēporis spatio opus est, quò id faciat, quamobrem excommunicatus fuit, ut verbi gratia ædes sacra construenda ipsi est; & quò id minus præstabat, ob eam rem est excommunicatus, planè non expectabitur, ut ædificium constructum sit ob moræ periculū, sed sat erit, ut ad hoc perficiendū se paret, quò absoluetur arg. c. quæstioni, & ibi not. Abb. nu. 9. & Præpos. nu. 5. de appell. & Felin. in cit. c. cum contingat. n. 2. vers. Fallit secundo de off. deleg. & Rip. in cit. c. 1. n. 75. vers. Secundo de iud. in his igitur casibus & satisfactione nō præstita legitime absolutio præstabitur. Modò tñ excōicati idoneè de præstando id, quod debent, caueant. Nā de primo casu, vbi mortis articulo quis detinetur Gloss. id dixit in cit. Clem. 1. §. pen. in verb. Et tunc de hæret. De secundo, vbi facultatum tenuitate impeditur, quò minus satisficiat, probatur in cit. c. Odoardus de solut. & id sensit Gloss. & Abb. in eod. c. ex parte in verb. Pro contumacia de verb. sig. De tertiò, vbi iure impeditur, id tradidit Gloss. in

in c. pro illorum in fin. De postremo, vbi longioris tēporis spatium postulatur, id afferuit Abb. in c. quæstioni. nu. 9. de appell. † Et, quoniam idonea cautio requiritur, vt diximus, & probatur in eod. c. Odoardus, ibi recepta prius ab eo idonea cautione de solut. & in eod. c. ex parte vers. Si prius de verb. sign. & in c. qua fronte de appell. vbi Gloss. & Abb. & DD. id not. ob eam rē aut pignoribus, aut fideiussoribus datis cauebitur: hæc enim idonea, sufficiensq; cautio dicitur in l. si mandato Titij. §. fin. ff. mand. & in l. 4. §. adijci. ff. de fideicommiss. libert. & a Gloss. in c. fin. in verb. Idonee de pœn. lib. 6. & a Gloss. in l. si debitori. ff. de iud. & a laf. ac DD. in l. sancimus. C. de verb. sign. At quid, si neque pignora, quæ det, ipsum excommunicatum habere constet, fideiussoremue, qui pro eo fidem præstet, se non inuenire iureiurando confirmet (hoc enim requiritur, quò in hoc fides ei adhibeatur, vt dixit Gloss. in l. 1. & cōiter eam receptam esse laf. ibi testatur. nu. 2. ff. qui satisdare cog.) quid inquam fiet? Planè iuratoria cautio præstabitur: sic. n. dixit Gloss. in eod. c. fin. in verb. Idonee de pœn. lib. 6. & in cit. c. ex parte, vbi quoq; Abb. n. 4. & Add. ad eum in litera. C. de verb. sign. & idem Abb. in eod. c. quæstioni. nu. 9. de appell. etenim, vbi fideiussoria cautio requiritur, & præstari non potest, iuratoria præstatur, vt habetur in Auth. generaliter vers. Aut fideiussorē dare non valet. C. de epif. & cler. & vt dixit Gloss. in l. 1. ff. qui satisd. cog. vbi & id consuetudine seruari testatur laf. nu. 2. † Quacunque ratione tamen caueatur; si is, qui, quod sua interest, prosequitur, præsens adsit, ipsi cauebitur; sin minus, alteri, qui huic obligationem acquirat, vt filio, seruo, iudici, publico scribæ; & in articulo mortis etiam sacerdoti testibus præsentibus cautio hæc tribuetur arg. c. quanquam, & ibi not. Gloss. de vsur. lib. 6. sed de exceptionibus his iam satis, iam alias prosequamur. Quintò igitur satisfactione per pecuniam non præstita quis absoluitur, vbi pecuniarium commodum non agitur, vt pote si quis propterea excommunicatus est, q̄ Deum, beatissimam Virginem, Sanctosue contumeliosè nominauit; nam, vbi Deus immediatè offensus est, pecuniaria satisfactio nõ requiritur ante absolutionem, etiam si id notissimum sit; ita enim dixit Rip. in c. 1. nu. 75. vers. Quartò, & Felin. in c. cum contingat. nu. 4. vbi & alios quosdam idem sentientes refert de off. deleg. & Imol. & DD. in c. qua fronte, vt refert Dec. ibi nu. 6. vbi comm. sensit de app. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 11. vers. Sed, etsi excommunicatus pro manifesta offensa de sent. excom. lib. 6. Quod tamen locum non habet, vbi statuto pecuniaria pœna sic Deum nominanti inuritur; in hoc enim casu non prius absoluetur, quam satisfecerit. Sextò, vbi satisfieri non potest, quoniam res, qua de agitur, satisfactionem recipere non potest; nam & hic sine satisfactione absoluetur: quare, si exēpli gratia propterea quis excōicatus sit, q̄ eam vxorem non ducit, quam se ducturum sponderat, & interim aliam vxorem duxerit, q̄ matrimonium hoc valet, vt habetur in c. 1. & in c. 2. & in c. ex literis de spons. duor. atq; idcirco aliam ducere non potest, vt dicitur in §. affinitatis in Instit. de nupt. & extra tot. tit. de spons. duor. ob eam rem ad eam ducendam nõ compellitur, quam se ducturum sponderat; quandoquidem id non potest, atq; sic dixit Felin. in eod. c. cum contingat. nu. 5. quamuis, si pena pecuniaria intercessisset in huiusmodi sponsalibus, exigi ante absolutionem ea posset. Septimò nulla cautio præstabitur, vbi ad actum aliquem gerendum, vt pote vel ad testimonium ferendum, vel quò beneficij collatio valeat, absolutio tribuitur; in huiusmodi enim casibus simpliciter quis absoluitur, vt dixit Gemin. in c. solet. num. 15. ibi subdit tamen, q̄ absolutio de sent. excom. lib. 6. etenim nullum præiudicium aduersario fit, ex quo, statim atque actus ille perfectus est, in excommunicationem ipso iure incidit, vt alibi probauimus. Octauò in vniuersis casibus propositis, vbi satisfactio antecedere debet, & potest; si non satisfiat, absolutio tamen tributa valebit arg. c. venerabilibus. §. vbi autē de sent. excom. lib. 6. & vt de cōi DD. sententia restatur Dec. in c. qua fronte. nu. 6. vers. Sed istud diuinare est de appell. ac planè, si excommunicatio iniquè lata valet, vt vidimus, multò magis absolutio, quæ gratiosior est, valere debet arg. c. verbum de pœnit. d. 1. iunct. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. Nonò satisfacere nõ debet, nec cogitur soluere pœnas debitas. à iure; nam in foro conscientie non debentur ante condemnationem, vt dixit Gloss. in c. fraternitas. 12. q. 2. & sequuntur DD. ac Nauar. in Man. c. 17. nu. 13. atq; sic in re nostra sensit Tac. de Graff. c. 15. n. 7. vers. Episcopus verò lib. 4. Dec. suarum. † Verum quid, si alicui absoluedi facultas tributa sit satisfactione tamen prius facta: an, si satisfactione minus antecedente absolutio tribuatur, valebit? hanc quæstionem disputauit Gloss. in Clem. vn. in verb. Nullatenus de sequestr. poss. Videbatur igitur dicendum ipsam non valere; vt quæ contra prohibitionem, formamq; traditam tributa sit; nam contra formam actus gestus non valet arg. l. non dubiū. C. de leg. & c. cum dilecta de rescrip. Contrariam sententiam nihilominus amplexata est Gloss. in cit. vers. Nullatenus, vt. f. absolutio sic tributa valeat. Et hoc ob eam rationem;

rationem, quoniam per commissionem huiusmodi ratione factam nihil noui adiectum est, sed id, quod aliàs iure cautum erat, est expressum; ergo absolutio tributa valere debet arg. l. 3. ff. deleg. 1. & hanc opinionem sequitur Zab. in ead. Clem. vn. vers. Si quis autem. num. 6. ibi Sextò quæro, & in Clem. 1. n. 3. vers. Vigesimo octauò de sepult. & Phil. Franc. in c. quoniam in fin. de immun. eccl. atqui ex his absoluta cognitio rei huius non habetur. Ego igitur sic distinguendum cenfeo. Aut simpliciter mandatum est ei, qui aliàs absoluedi potestatem habet, vt ab excōicatione absoluat: & in hoc casu, si nulla præscripta forma sit, nec satisfactionis mentio facta, absolutio tributa valebit; nam ad formam iuris se accōmodasse hic existimatur arg. l. cōmodissimè. ff. de lib. & posth. ergò absolutio tributa valebit, ex quo cōi iure absolutio sic tributa valet, vt diximus. Idem, si dictum sit Secundum formam iuris absoluas; nam, ex quo expressit id, quod tacitò inest, nihil operatur arg. c. significasti de elect. & l. 3. ff. deleg. 1. hinc Inn. in simili admonitione potius quandam esse, quam nouam formam traditionem dixit in c. fin. in verb. Idoneus de præsumpt. quam sequitur Abb. ibi. nu. 16. vers. Venio nunc ad vltimum, & Gloss. cōiter recepta in Clem. 1. in verb. Repercrint de off. deleg. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 37. Idē, si dictum sit Præmissa satisfactione absoluas; nam, vbi quis absoluedi ab excōmunicatione aliqua potestatem aliunde habet, quamuis deinceps noua cōstitutione forma aliqua addatur, valet tamen, & si ea non seruetur, vt tradidit Gloss. in Clem. 1. in verb. Inhibentes, ibi per hoc videtur de iur. patr. quam Felin. in c. ex parte. nu. 7. vers. Secunda limitatio prædictæ conclusionis de constit. & DD. cōiter sequuntur; etenim prius absoluedi potestatem habebat, vt proponimus. Excipitur tamen, vbi, qui nouam formam dedit, si cōtra fiat, nullam esse absolutionem voluit, vt pote quia Rom. Pont. in iis iur. ne facultate, quam quis habet, vtatur, iurisdictionem eius. f. suspendendo. Item, si, vbi forma data non seruetur, in alium absoluedi potestatem transtulerit. Tertio, vbi diceretur Nullatenus absoluas; in oibus enim his casibus absolutio tributa nulla est, vt id pluribus probauit Felin. in eod. c. ex parte. nu. 8. vers. Sed hic sunt notandi cum multis seq. Multò magis autem nulla erit absolutio, si apertè expressum id esset. Aut absoluedi potestas ei tributa est, qui aliàs absoluedi potestatem nõ habet; & tunc, si nihil dictum sit, nisi vt absoluat, vel vt forma iuris vtatur, absolutio nihilominus valebit ob rationes in priori casu allatas; atq; sic sensit Abb. in c. pifanis. n. 3. vers. Not. benè secundū Gloss. de rest. spol. & Nauar. in c. 27. n. 37. vers. Alia, quam iuris; absolutio igitur tributa virtute mandati Rom. Pont. ad absoluedum secundum formam iuris dati valebit, quamuis forma seruata non sit, vt dixit Nauar. eod. n. 37. nam per hæc verba non inducitur noua forma, sed admonetur delegatus, quid facere debeat secundum ius; sic. n. Nauar. ibidē ait. Excipitur tamen, vbi alia adhibita forma absoluedi potestas tributa est; exēpli gratia dictū est Præmissa satisfactione absoluas talē; nam in hoc casu non valebit, si contra datam formam absolutio fiat, vt probatur in cit. c. pifanis de rest. spol. vbi data potestate relaxandi sententias excommunicationis restituta prius tamē possessione quadam plenè, ac liberè; quoniam conditio illa adimpleta omnino non fuit, absolutio non valuit, vt ibi dicitur, & not. Abb. ac DD. namq; delegatus ille absoluedi facultatem aliunde non habebat, nisi ea conditione adimpleta arg. l. si quis sub conditione dandorum decem. ff. si quis omiffa causa testamenti, atque sic sensit Abb. in eod. c. pifanis. n. 3. vers. Diuersitatis ratio esse potest. Quare, si absolutio extra mortis articulum ab eo fiat, qui per bullas, aliaue priuilegia post satisfactionem factam absoluedi potestatem tantum habet, absolutio tributa non valebit, vt dixit Nauar. in eod. c. 27. n. 37. & verum est, etiam si satisfacere excommunicatus non possit; nam inopia non sufficit, quò delegatus sic datus absoluat, vt dixit Sot. d. 2. q. 2. art. 3. col. 2. & refert eum Nauar. in eod. c. 27. n. 48. in fin. Nec repugnat, si dicatur formam iuris hæc esse, vt, antequam absoluat, satisfaciat; ergo valere debet, vt diximus; nam sub conditione forma expressa est, quo casu adimpleri debet ante absolutionem arg. l. Menius. ff. de condit. & demonstr. quod secus est, vbi ad formam iuris absoluedi facultas condonata est; tunc enim modus quidam esse censetur, cuius prætermiffione actus non vitiatur arg. l. cedere diem. ff. de verb. sign. iunct. l. 1. C. de his, quæ sub modo, & sequitur laf. in l. si quis cum debitore. nu. 4. ff. de iureiur. Non repugnat itidem, quò diximus in priori mēbro; illud enim propterea sit, quoniam aliunde absoluedi potestatem habet; quo casu, etsi sub conditione absolutio permiffa ipsi est, quæ obseruata non sit, prioris tamen potestatis virtute absolutio valet: aliàs igitur, quamuis satisfactio non antecesserit, vt, vnde digressi sumus, eò iam reuertamur, absolutio tributa firma erit. † Excipitur tamen, vbi aduersarius ante condonatam absolutionem appellaret, ne tribueretur; nam post legitimam appellationem, q̄ potestas absoluedi suspensa est, absoluedo nihil faciet arg. c. qua fronte de appell. vbi appellatio interposita,

ne excommunicatus absolueretur, idcirco operata non est, quoniam mortis periculum impendebat: ergo, ubi mortis periculum non imminet, absolutio contra appellationem condonata nulla erit: firmissimum enim argumentum est à contrario sensu, ut habetur in l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius; atque sic asseruit Dec. in eod. c. qua fronte. nu. 6. etenim ratio, quamobrem in articulo mortis constitutus, etiam si appellatum sit, excommunicatus absoluitur, ea est, ne excōicati anima periclitetur, ut DD. cōiter inquirunt in eod. cit. c. qua fronte, quæ ratio eo casu excepto cessat; ergo & effectus cessare debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. & l. in agris. ff. de acq. rer. dom. appellatione igitur absolutio impeditur, articulo mortis excepto, quo casu absolutio semper tribuetur, modò excōmunicatus à cōtumacia discessisse probetur ob cit. c. qua frōte, & extrauag. vn. ne sed. vac. etenim casus hic exceptus semper intelligitur, etiam si non excipiatur arg. eorum, quæ tradidit Ias. in l. Gallus. §. idem credendum. nu. 12. ff. de lib. & posth. cautionem tamen præstabit, quam poterit, & nulla præstata, quod. f. facultas excomunicato non datur, nihilominus absoluetur, ac deinceps contra hæredes, quò ipsi satisfaciunt, agetur arg. cap. fin. de sepult. & c. à nobis. 2. de sent. excom. Sed satis de manifesta offensa, iam, ubi ob manifestā contumaciam excōmunicatus est, quia. f. in ius vocatus venire noluit, agamus.

- 7 † Ob manifestam contumaciam igitur excommunicatus non ante absoluetur, quam impensas ab aduersario factas, & de iudicio stando cautionem, præstiterit, ut dicitur in c. venerabilibus. §. porrò vers. Secus de sent. excom. lib. 6. & sensit Gloss. in c. quoniā in verb. Satisfactū de immun. eccl. eod. lib. Quæ regula sic posita declaratur, ut locum habeat nō solum in impensis ob tertiā, ac secundam citationem factis, verum etiam & ob primam, ut dixit Gloss. magistr. in c. querelā in verb. Rationabili, & ibi not. Abb. nu. 8. de procur. & in c. quoniam contra in verb. Dilationes, & ibi quoque Felin. nu. 15. viden. & Add. ad eum de probat. & in sum. 4. q. 5. & in c. Honoratus in verb. Tot scriptis d. 74. & Bart. in auth. qui semel, ubi & hoc probatur, C. quomodo, & quando iudex. nu. 4. & Abb. in c. ex parte. 1. n. 5. vers. In Gloss. in verb. Citatus de verb. sig. & cōiter opinionem hanc receptam esse testantur Abb. in c. finem litibus. nu. 14. de dol. & contum. & Ias. in l. sancimus. nu. 18. C. de iud. idque meritò; nam sumptus huiusmodi ob contumaciā restituuntur, quæ & in prima citatione contracta est: nec repugnat, quòd trina citatio non nunquam requiratur; nam illud fit, ut eius contumacia conuincatur, & ubi de maiori præiudicio agitur, ut respondit Ias. in cit. l. sancimus. nu. 18. Postremò declaratur, ut locum habeat proposita regula in omnibus impensis, quæ ob litem motam factæ inutiles redditz sunt, propterea quod citatus non comparuit; sic enim asseruit Abb. in c. cum dilecti in fin. de dol. & contum. & in cit. c. finem litibus vers. Ego puto; & probatur per cit. l. sancimus, ubi Ias. ac DD. C. de iud. de quibus tamē impensis, ne longius vagemur, quid iuris sit, à cit. l. sancimus ijs iunctis, quæ DD. ibi pertractarunt, & quæ in eod. c. finē litibus de dol. & contum. summemus; in his enim duobus iuribus materia hæc in primis pertractatur; ubi ergò offensa, cōtumaciauē manifesta est, sic fiet. Pro offensa verò excommunicatus is dicitur, qui iussus aliquid facere, illud non fecit: pro contumacia, qui iussus in iudicium venire non venit, ut dixit Inn. in c. solet in verb. Manifesta de sent. excom. lib. 6. ex quo patet ob contumaciā semper quem excommunicari. † At inquiet quispiam, cur in priori casu pro offensa excōicatus quis dicitur, in posteriori pro contumacia? ob eam rationem. f. quod in primo casu offensa intercessit, & prima causa fuit, ut excommunicaretur; exempli gratia de delicto quis conuictus damnatus est, ut tantum præstet; non parat, ac propterea excommunicatus est, hic ob offensam excommunicatus dicitur; quandoquidē ob contumaciam occasione offensæ ortam excōmunicatus est: in secundo verò casu, qui in iudiciū vocatus non venit, pro contumacia excommunicatus dicitur; quoniam contumacia sola excommunicationis causa est, ex quo nondum constat quicquam à citato deberi, nec factum esse, quamobrem aliunde huiusmodi pena cōstringatur: quod igitur ob solam contumaciam non aliunde ortam in iudiciū vocatus excommunicatus est, ob eam rem hic, & non ille, ob contumaciam excōmunicatus dicitur, ut probatur in eod. c. ex parte vers. Ad intelligendā iunct. Gloss. in verb. Pro contumacia, & Abb. n. 3. de verb. sig. Sed de his impensis hæctenus, de cautione ab hoc præstanda iam agamus. Cauebit etiam hic de iudicio stando ante absolutionem, ut dicitur in cit. c. venerabilibus. §. porrò vers. Secus autem: quæ cautio aut fideiussoribus, aut pignoribus datis præstabitur; nā sufficiens cautio hæc esse debet, ut dicitur in c. ex parte. 1. de verb. sig. ergo aut fideiussoria, aut pignoratitia erit: hæc enim sufficiens cautio erit arg. l. si mādato Titij. §. fin. ff. mand. & ut supra probauimus, atque sic declarauit Gloss. in c. ex parte in verb. Sufficiens, & ibi Abb. n. 6. de verb. sig. & in c. qua fronte in verb. Cautione, & ibi etiā Abb. nu. 17. de appell. & in c. fin. §. in alijs in verb. Cautione, ut lit.

ut lit. non contest. hac igitur ratione in hoc casu cauebitur, ut de cōmuni sententia testatur Dec. in c. qua fronte. nu. 9. de appell. Contrariam sententiam tamen idem Dec. amplexatus ibi est ob c. cum desideres, & c. ex tenore de sent. excom. ubi excommunicatus cautione iuratoria simplici præstata absoluitur, ergo fideiussoria, pignoratitiauē necessariò non requiritur: atqui ad hæc iura facile respondetur, primùm ibi nō de iudiciali contumacia, sed de offensa, ob quam excommunicatus quis est. f. ob clerici percussorem agi; ergo, ut diuersum, ad rem nostram non facit arg. l. Papinianus exuli ff. de min. præterea iusurandum, de quo in illis iuribus agitur, ecclesiæ in primis dari, ut. f. de parendo cauta sit; cautio autem hæc præstatur ei, cuius gratia, & pro cuius interesse excommunicatus est; neque igitur ratione hac proposita iura repugnant: quare à cōmuni opinione non discedemus, ut in hoc casu fideiussoria, pignoratitiaque cautio præstetur quam amplexata est & Rot. decis. 2. de sent. excom. in nou. Excipitur tamen, ubi cautionem hæc præstare non potest; nam in hoc casu iuratoria cautio tribuetur, ut diximus supra, ubi de manifesta offensa egimus.

S V M M A.

- 1 Dubiam ob offensam ubi quis excommunicatus est, ante absolutionem idoneè cauere debet; quæ regula multis modis declaratur.
- 2 Cautio, quæ præstatur ab excommunicato, ubi ob dubium offensam excommunicatus est, an in foro conscientia præstetur ante absolutionem.
- 3 Cautio, quæ præstatur ab excommunicato ob dubiam offensam, ante absolutionem quid contineat.
- 4 Iusurandum duplex præstatur aliquando ab excommunicato ante absolutionem.

V I I.

- 1 † Dubiam ob offensam autem si excommunicatus quis sit, ante absolutionem ei, cuius interest, & de cuius interesse agitur, idoneam cautionem præstabit, ut probatur in c. ex parte de verb. sig. & in cap. cum contingat de off. deleg. & in c. solet vers. Vel competens de sent. excom. lib. 6. idque meritò; nam, quòd dubia offensa est, ob eam rem absoluitur, antequam causa cognoscatur: quandoquidem, æqua, iniquaue sententia probetur, absolui nihilominus debet, ut dixit Rom. Pont. in cit. c. cum contingat, & ibi not. Abb. num. 2. vers. Secunda regula est: sed, quoniam sententia censuræ valet, & fieri potest, ut iure excommunicatus sit; ideo, quòd & aduersario consulatur, ut cautio idonea ei præstetur, iure prospectum est: idoneè igitur excommunicatus cauebit, atque sic dixit Butr. in c. hæc constitutio. nu. 11. de off. deleg. lib. 6. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 11. nu. 11. vers. Secundum de sent. excom. lib. 6. & de suspensione probatur in c. venerabili de sent. excom. & de interdicto in cit. c. ex parte de verb. sig. & facit Add. ad Abb. in c. cum clerici in litera G de verb. sig. Secundò hæc eadem cautio præstatur, ubi pars aduersaria pro manifesta offensa excōmunicatum dicit, sed id non probat, ob c. solet de sent. excom. lib. 6. Tertio, ubi excommunicatus sententiam nullam esse asserit, & ad cautelam se absolui postulat; hic enim cautione huiusmodi præstata, vel aduersarius eius repugnet, nihilominus absoluetur, ut dixit Abb. in cit. c. cum cōtingat. nu. 2. & probatur in cit. c. venerabilibus in fin. & in c. solet, ubi Anch. nu. 3. vers. Præterea ista absolutio, & nu. 5. vers. Ad quintum, & Gemin. nu. 13. de sent. excom. lib. 6. Quarto eadem cautio præstatur, ubi pro iudiciali contumacia dubia excōmunicatus quis est, ut habetur in cit. c. ex parte, & in cit. c. venerabilibus. §. porrò vers. Tunc protinus. Postremò in foro conscientia; nam omnia fieri debent, quæ ad absolutionem pertinent etiam in foro penitentia; modò illi foro conueniāt, cautio autem conuenit; nam sacerdoti præstabitur, atque sic dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. vers. Sextò: in his igitur casibus cautio huiusmodi, quæ aut fideiussoria, aut pignoratitia erit, præstabitur; nam competens cautio esse debet, & sufficiens, ut dicitur in cit. c. solet, vers. Vel competens, & in cit. c. ex parte de verb. sig. atque sic dixit Nauar. in Man. c. 26. nu. 7. & Iac. de Graff. c. 17. nu. 6. lib. 4. Decis. suarum. Excipitur tamen, ubi censura contritus cautionem hanc præstare nō potest; nam tunc iuratoria præstabitur, ut dixit Gloss. communiter recepta in cit. c. ex parte in verb. Pro contumacia vers. Quid si cautionem præstare non potest, & Nauar. eod. etenim, ubi fideiussore dato cauere quis debet, si aut rei familiaris inopia, aut ratione alia impeditur, quò minus id possit, iuratoria cautioni standum esse asseruit Ias. in l. sancimus. nu. 3. C. de verb. sig. ac planè, si, ubi satisfactio antecedere debet, satisfieri verò non potest, iuratoria cautio hæc recipitur, ut diximus in superiori proximo. §. multò magis recipi debet, ubi dubia causa proponitur arg. auth. multò magis. C. de sacrosanct. eccl. At quid, si neque hanc præstet, quoniam morte urgetur, & antequam veniat, qui eum absoluat, ab eo accersitus, obmutuit, an absolutio ei tribuetur? Planè illam tribuendam ei esse concludendū est

arg. c. à nobis. 1. de sent. excom. & c. vlt. de sepult. ac deinceps contra hæredes agendum. Secundo loco excipitur, quòd si contra fiat, nullaq; cautio præstetur, absolutio nihilominus valebit, sicut etiam in proximo. §. conclusimus. Tertio excipitur, vbi cautio hæc ab eo remittitur, cuius gratia ipsa præstatur; hoc enim potest arg. l. si quis in conscribendo. C. de pact. Quarto excipiuntur casus omnes, in quibus, nec iusiurandum, nec satisfactio, requiritur, quos recensuimus supra in §. proximo, & in antecedenti. † Quinto excipitur etiam conscientia fori; nam, si pro dubia contumacia, offensauit quis excommunicatus sit, si quidem ipse asserat se re vera nec contumacem fuisse, nec offendisse, cautio hæc non præstabitur; quandoquidem in eo foro res explicata pro veritate habetur, & fides ibi consenti adhibetur, sicut è contrario, si offensa, contumacia in exteriori foro dubia reddi possit, excommunicatus verò in huiusmodi conscientia foro se re vera contumacem fuisse, & offensam dedisse fateatur, ob eius confessionem pro notorio habebitur, atq; idcirco ante satisfactionem non absoluetur, vt sensit Nauar. in Man. c. 26. n. 7. vers. Nouè autem addimus: etenim præsumptiones in hoc foro cessant; & quicquid ibi pœnitens confitetur, pro certo, notorioq; habetur, vt de cõi sententia testatur Nauar. eod. idq; merito; nam & confessio contra se facta in exteriori foro notorium facit, vt habetur in c. venerabilibus. §. porro vers. Secus iunct. Gloss. in iudicio de sent. excom. lib. 6. Quare, si hic pœnitens tunc satisfacere non poterit, cautionem tamen pro viribus præstabit, vt supra diximus, & facit c. 2. de vsur. lib. 6. † Verùm cautiones huiusmodi quid comprehendunt? hæc planè. Primum, vt, si pro manifesta offensa, contumaciauè satisfacere nõ potest, caueat, cum primum poterit, se satisfacturum esse; si pro dubia offensa excommunicatus sit, cum probata fuerit, se satisfacturum esse; si denique, q̄ in ius vocatus non venit, se deinceps venturum, & impensas factas, si debebit, se restitutum, vt probatur de primo casu in c. Odoardus de solut. de altero in c. solet de sent. excom. lib. 6. & de tertio in c. ex parte. 1. vers. In primo casu de verb. sig. in antiq. & in cit. c. venerabilibus. §. porro de sent. excom. † Ex his, quæ supra egimus, apparet duplex iusiurandum aliquando præstari, alterum, quod ex officio iudex exigit ab excommunicato, antequam ipsum absoluat; alterum, quod aduersario petente exigitur, vbi aut satisfacere, aut idoneè cauere excommunicatus, censuram alia constrictus non potest; de quorum postremo egimus hic, & in antecedenti etiam. §. de primo autem in §. iurare.

S V M M A.

1 Citare excommunicatus eum debet, quamobrem excommunicatus est, & de cuius interesse agit, antequam absoluat; quæ regula multis modis et amplificatur, et coarctatur.

VIII.

1 §. † Citare itidem excommunicatus, censurauè alia constrictus ante absolutionem eum debet, de cuius re agit, & cuius interest ipsum censura irretitum teneri, vt probatur in c. cum ab ecclesiarum de off. ord. & in c. ex parte de verb. sig. in antiq. & in c. solet de sent. excom. lib. 6. & apertius in c. Romana. §. sententias, & ibi DD. de appell. eod. lib. & vt asseruit Gloss. in c. excommunicatos. 1. 1. q. 3. & Abb. in c. per tuas in fin. de sent. excom. & Anch. in c. 1. nu. 2. vers. Octauo de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. §. & hæc. nu. 3. vers. Octauo, & Bal. in c. 1. nu. 17. de iud. & Dec. in c. qua fronte. nu. 7. vbi & id cõiter receptum esse testatur Abb. n. 6. de appell. idq; merito; tum q̄, vbi in iudicijs agendum aliquid est, ij, quorum interest, quibusq; præiudicium generari potest, vocandi sunt arg. c. inter quatuor de maior. & obed. & l. de vno quoq; ff. de re iud. & vt citati autores asserunt; tum quòd aduersarius excommunicati impedire potest, ne excommunicationis absolutio tribuatur arg. cit. c. solet, ibi nisi eñ, & cit. c. venerabilibus. §. porro vers. Nisi suffraganeus de sent. excom. lib. 6. & in c. qua fronte à contrario sensu de appell. ergo citatio hæc fieri debet; nam, vbi actus ne fiat, aduersarius impedire potest, ad illum actum citari semper debet, vt dixit Io. And. què refert, ac sequitur Gemin. in eod. c. solet. n. 13. in fin. Pro regula igitur habebimus citationem hanc faciendam esse. Quæ regula amplificatur, vel iudex ex suo officio excommunicationem tulerit, vel alio petente; quamuis in priori casu citatio solum postulabitur, vbi ab alio, quàm ab excommunicatore absoluitur, vt per se patet, atque hoc probatur in eod. c. venerabilibus. §. sed si excommunicatus, & §. porro de sent. excom. Item locum habet, vel ab appellationis iudice absolutio petatur, vt habetur in cit. c. Romana. §. sententias de appell. Tertio vel ad cautelam quis se absolui postulet; ita enim dixit Inn. in cit. c. solet. nu. 3. in verb. Non negatur, & Gemin. eod. nu. 4. vers. Nota etiam, & nu. 13. & Anch. nu. 3. & nu. 5. vers. Ad sextum, & Phil. Fran. in p. ibi Tertio not. etenim priores rationes & in hoc casu locum habent. Quarto in omnibus censuris etiam locum sibi vindicat; sic enim dixit Anch. in cit. c. 1. n. 2. vers.

Octauo

Octauo de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. §. & hæc. nu. 3. vers. Octauo. Quinto non solum citabitur is, cuius gratia excommunicatio lata est; verum etiam ipsius hæres, si ante absolutionem ille moriatur; tum quòd hæres eadem persona cum eo, cuius est hæres, esse censetur, vt habetur in §. 1. in auth. de iureiur. à mor. præst. tum quòd, si excommunicatus, aut ex contractu, vel quasi aut ex delicto, vel quasi obligatus ei erat, qui mortuus est, ipsius hæredi obligatus manet; transferunt enim in hæredem actiones, vt de priori casu probatur in l. veteris. C. de contrahen. & cõmitt. stipul. & in l. vn. C. vt actiones ab hæred. & contra hæred. & C. de hæred. act. & vt Gloss. fin. inquit in l. vn. vers. Si autem sit ex contract. C. ex delicto defuncti in quant. hæred. conuen. & Bart. in nou. add. nu. 13. & nu. 15. & de posteriori probatur in §. 1. vers. Sed hæredibus in Instit. de perpet. & re p. act. & not. Gloss. in cit. l. vn. ex delicto defuncti. Quare excommunicatus, vel à iudice, q̄ aut id non præstabat, quod debebat, aut, q̄ citatus non comparuit, vnde ipsius aduersarius impensas factas petere potest; vel excommunicatus à iure ob factum, cuius gratia damnus quis passus est, vt habetur in c. parochianos, & ibi not. Gloss. & Abb. de sent. excom. ante absolutionem eum, cuius interest, citandum curabit arg. cit. c. parochianos, & eorum, quæ supra diximus: ac planè, cum ante absolutionem aut satisfacere, aut cauere quis debeat, vt supra probauimus; & satisfactio, nec non & cautio ei præstetur, cuius censuram eam latam esse interest, iure optimo citandum hunc esse nemo dubitabit. Et ex his sextò amplificatur regula, vt locum habeat, etiam vbi à iure quis excommunicatus absolui vult. Hæc tamen regula sic amplificata exceptiones has patitur. Primum nemo citabitur, vbi excommunicatus est, propterea q̄ Deum, eiusuè beatissimam Virginem, sanctos uè alios contumeliosè nominare non cessabat; concubinam uè admonitum non expellebat; quandoquidem in priori casu nec Deus, nec beatissima Virgo damnus ullum passi sunt, sicut neq; etiam in posteriori casu: ad summam, vbi de alterius interesse non agitur, citatio hæc non requiritur; cessant. n. rationes, quamobrem citationem hanc requiri proximè asseruimus. Quare, si manifestò constet quem id, quod sua interest, excommunicato condonasse, ob proximam rationem citatio non postulabitur. Item citatio non requiritur, vbi iudex ex suo officio quem excommunicauit, & ab eo absolutio petitur, vt asseruit Gloss. in c. excommunicatos. 1. 1. q. 3. quam sequitur Gabr. in tract. suo com. concl. de clausulis concl. 2. nu. 98. lib. 6. & Viuius in Syl. com. opin. 3. nu. 3. etenim, ex quo ipse ab excommunicato aditur, potest ipsum non absoluere, si ipsi non satisfiat: citabitur tamen idem iudex, si excommunicatus absolutionem petat ab alio, vt pote ab appellationis iudice arg. c. venerabilibus vers. Attamen, si suffraganeus de sent. excom. lib. 6. Tertio citatio non requiritur, vbi periculum est, si citatio fiat, ne excommunicatus ante absolutionem moriatur; nam in hoc casu citatio prætermittitur, vt dixit Gloss. in c. 3. in verb. Relaxes de off. ord. in antiq. & in c. Romana. §. sententias in verb. Reuocent de appell. lib. 6. & Abb. in c. per tuas in fin. de sent. excom. & Gemin. in cit. c. solet. num. 11. vers. Quod intellige verum de sent. excom. lib. 6. etenim animæ salus, quæ non mediocriter impediretur, alijs commodis præferenda est arg. c. qua fronte, & eorum, quæ ibi tradunt DD. de appell. satisfacet tamen, cauebit uè ipse absoluenti, quicunq; sit arg. c. quanquam de vsur. lib. 6. Quarto citatio non fit, vbi in conscientia foro quis absoluitur, vt sensit Abb. in cit. c. qua fronte. nu. 7. de appell. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 278. vers. Sexto; quare sacerdos, cui sacra Pœnitentiaria, alius uè superior committit, vt què ad cautelam absoluat, aduersarium citare non tenetur; quia in foro citatio non conuenit, vt dixit Nauar. in Man. c. 27. nu. 277. vers. Quinto; sat igitur est, vt per confessionem partis rem cognoscat: quamuis ante absolutionem creditori satisfaciendum sacerdos curabit, si quidpiam se debere confessus ei sit; non enim absoluendi facultas cum alterius præiudicio mandata ei esse existimatur. Quinto citatio hæc non adhibetur, vbi excommunicatus iam mortuus est; nam, esto is, cuius interest, hunc absolui nolle, nisi præmissa satisfactio, morari tamen absolutionem non potest, vt probatur in c. à nobis. 2. de sent. excom. vbi, si de ipsius excommunicati pœnitentia per euidentia signa constiterit, mortuo absolutionis beneficium, vt impendatur Rom. Pont. iuber; ac deinceps, hæredes vt satisfaciant, mandat; ergo, ex quo ad interesse hæredes obligati sunt, & satisfacere ipsi debent, vt dicitur in cit. c. à nobis, & in c. fin. de sepult. & citatio ob id fit, iure, ex quo per hæredes ipsis cautum est, ipsa prætermittitur, atq; sic sensit Abb. n. 5. in cit. c. fin. de sepult. neq; iniuria; tum quòd mortuus citari non potest, vt per se patet; tum q̄ respectu habito ad ipsum mortuè obligatio extincta est arg. §. deinceps in auth. de nupt. & in hæredes est translata arg. §. 1. in auth. de iureiur. à mor. præst. & tot. rit. de hæred. act. mortuus igitur non facta citatione absoluetur; & qui, quod sua interest, prosequuntur, ab hæredibus illud cõsequuntur, vt, qui cõmodum habent, incõmodum quoq; sentiant arg. l. secundum naturam.

naturam. ff. de reg. iur. si verò hæres non fuerit, creditoribus mortui bona, vt sua interesse probauerint, adiudicabuntur arg. l. si bona, & l. fin. C. de bon. autor. iud. possid. si nec bona extant, vel, quæ extant, minùs sufficient, equo animo id ferant arg. l. impossibilium. ff. de reg. iur. Sextò, vbi excommunicatio lata est, non citato eo, in quem lata fuit; nam absolui poterit non citato eo, cuius gratia excommunicatus est, sic. n. asseruit Belemmer. decis. 664. de concess. præb. sic ratione id etiam suadet; nam, vbi hoc modo, citatione. s. non facta, censura lata est, & ita contra formam c. sacro de sent. excom. sine difficultate absolui debet ob cit. c. sacro. Et ad summam, vbi neq; ad satisfactionem, neq; ad cautionem præstandam compellitur, quos casus recensuimus supra in duobus proximis. §. Septimò, vbi ad tēpus quis absoluitur, quò actus gestus valeat; quod vbi contingeret, declarauimus antea c. 4. §. 5. nam nullum præiudicium ei generatur, quamobrè excommunicatus est; ex quo statim post actum eum gestum ipso iure in eandem excommunicationem incidit. Postremò, vbi citatio requiritur, si omittatur, absolutio tamen tributa valet arg. c. venerabilibus. §. vbi autem de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Gloss. in c. cum ab ecclesiarum de off. ord. & Dec. in cit. c. qua fronte. nu. 7. de appell. & Abb. ibidem. nu. 6. vbi cõiter id receptum esse testatur, & Viuius in Syl. com. opin. opin. 3. nu. 3. vers. Imò absolutio: ac planè, si excommunicatio in nõ citatum lata valet, multò magis absolutio prætermissa citatione valere debet arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. iunct. c. odia de reg. iur. lib. 6. atque sic asseruit Bero. in c. quoniam contra. nu. 96. de probat. vel igitur appellationis iudex absoluat aduersario nõ citato, absolutio citatione omiſsa valebit, vt habetur in cit. c. venerabilibus. §. vbi autem; quamuis idem iudex nihil faciat, si sententiam aut reuocare, aut nullam declarare velit, vt probatur in c. Romana. §. sententias de appell. lib. 6. & vt declarauit Abb. in cit. c. qua fronte. nu. 7. etenim tunc non aliter huiusmodi potestatem habet, quam causa cognita, quod non citata parte facere non potest; in hoc igitur citatio necessaria omnino erit.

S V M M A.

- 1 Absolutus à censura, quæ ipsi ob censuram latam legitime mandatur, efficere debet.
- 2 Absolutus à censura non parendo mandatis ipsi factis in eandem censuram ipso iure non incidit, casibus quibusdam exceptis.
- 3 Absolutus, & in excommunicationem iterum coniectus, propterea quòd mandatis ipsi factis non paruit, non ante absoluetur, quàm satisfecerit; & sic difficiliùs absolutionem consequetur.
- 4 Absoluto iterum in censuram coniecto, propterea quòd mandata non præstitit; an acta interim post primam absolutionem ab eo valeant, antequam iterum excommunicetur.

¶ Absolutus demùm efficiet ea, quæ ipsi ab ecclesia legitime mandata sunt arg. c. ad hæc cum seq. & ibi not. DD. de appell. etenim, ex quo se obtemperaturum promisit, iure meritò, si quid sibi legitime manderetur, efficere debet arg. l. 1. ff. de pact. ¶ Atqui, an hic absolutus in excommunicationem eandem ipso iure iterum incidet, vbi ecclesiæ non paruit? Pro regula habebimus ipsum in excommunicationem ipso iure non incidere, sed in eandem conijci posse, vt habetur in c. ad reprimendam in fin. & ibi not. Abb. nu. 4. atq; alij de off. ord. & in c. quæstioni, vbi quoq; Abb. nu. 3. vers. Item not. quod reincidentes, & Dec. nu. 2. vbi quosdam alios idem sentientes refert, & Præpos. & Bald. de appell. & sic tradidit Rot. decis. 111. de sent. excom. in nou. & in c. sacro de sent. excom. & Couar. in c. alma pars. r. §. 1. nu. 6. vers. Quòd si quis fuerit de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacro. nu. 17. vers. Decimo quintò. Excipiuntur tamen casus, qui recensentur in c. eos de sent. excõ. lib. 6. in eis enim, si absolutus à censura mandatis ipsi legitime factis non paruerit, in eandem specie censuram ipso iure incidet, vt dicitur in cit. c. eos, & nos declarauimus supra c. 14. §. 5. ¶ Item non ante hic ob propositam rationem in excommunicationem, censuramue aliam iterum coniectus absoluetur, quam pro viribus satisfecerit, vt dicitur in cit. c. sacro vers. Vel in pristinam iunct. cit. c. quæstioni de appell. nam mādaturum huiusmodi de satisfaciendo non fit, nisi vbi legitime, ac iuste excõicationem in ipsum latam probatum est arg. c. cum contingat de off. deleg. & c. ex parte. 1. de verb. sig. ergo, vbi notoria offensa facta est (in iudicio. n. legitime res probata notoria res facta dicitur, vt declarauit Rom. Pont. in c. cum olim, & ibi Gloss. ac DD. de verb. sig. & in c. fin. vbi quoq; DD. de cohab. cler. & mul.) at, vbi notoria offensa facta est, ob eamq; quis excommunicatur, non ante absoluitur, quam pro viribus satisfecerit, vt probauimus supra in §. manifestam hoc c. Ex quo patet superuacaneam quæstionem

quæstionem eam esse, qua quæritur, an cauere, & qua cautione id facere debeat, in excõicatione iterum ob hanc re coniectus; quandoquidem nõ cautione, sed satisfactione opus est: quãuis locum habere quæstio possit, vbi aliquid faciendum est; etsi, ex quo notoria est offensa, idoneè cauere debebit, & iudicis arbitrio, si quid fieri aliud poterit, efficiet arg. cit. cap. quæstioni in fin. ¶ Verùm an, quæ post primam absolutionem gessit, valebunt, antequam in excõicationem iterum conijciatur? Bal. in eod. c. quæstioni. n. 3. ea non valere censuit. Contrariã tamen sententiam amplexari debemus, quam & Præpos. amplexatus est in eod. c. quæstioni. Primò, quoniã re vera absolutus erat. Deinde, quod contrarium cautum non reperitur. Postremò, quod excommunicatio retro non trahitur, vt prouimus supra c. 13. §. 18. Accedit, quod, sicut Præpos. ibi inquit, vbi actus retrorahitur, intelligitur sine eorum præiudicio, quæ medio tempore facta sunt, vt dixit Bart. in l. si partium ff. quomodo seruitus amittatur, cum alijs citatis à Præpos. ibi: quare, & si beneficium interim ei conferatur, collatio facta valebit: sed de materia satis, ad formam iam transeamus.

De forma necessaria censurae eccl. & de ijs, quæ ad ipsam ferendam necessario inesse ipsi debent. Cap. XX.

S V M M A.

- 1 Forma censurae eccl. ferenda sunt verba, quibus censuram in aliquem ferri significatur.
- 2 Forma censurae ecclesiasticae ferenda non necessaria à iure præscripta nobis est.
- 3 Forma necessaria verba præscripta nobis non sunt ad censuram ferendam, habilia tamen esse debent.

ABSOLUTA materia censurae eccl. restat, vt de forma iam agamus, quæ quoniam duplex est; hæc, quæ ad ipsam ferendam, illa, quæ ad ipsam tollendam adhibetur; & rursus vtriusq; altera necessaria, altera non necessaria; ideo priùs de forma necessaria censurae ferendæ, nec non de ijs, quæ necessario inesse ipsi debent, ac deinceps de reliquis ordinatim agamus. ¶ Necessaria forma igitur censurae eccl. ferendæ verba ea sunt, quibus ab homine prolatis in aliquem censuram ferri significatur arg. c. 2. nobis. 1. de sent. excom. & c. fin. de constit. lib. 6. Quare, si ex epli gratia excommunicatio, suspensio, interdictumue in quempiam feratur, forma hæc erit Excommunico te, si excommunicatio feratur; Suspendo te, si suspensio; Interdicto te subijcio, si interdictum: ad summam forma ea verba sunt, quibus, qui excommunicatur, communionem priuari; qui suspenditur, suspendi; qui interdictus, interdicto subijci, significatur; & ita verba, quæ effectum censurae proferunt: etenim & sacramentorũ formæ ea verba sunt, quæ eorum effectũ significant, vt probauimus in cõment. nostr. de sacr. Tab. 1. c. 13. in prin. Contra quam tamè sententiam cõis DD. opinio tam põtificij iuris interpretum, quàm Theologorum facere videtur, qui omnes cum ad censuram ferendam, tum ad eandem latam tollendam nullam præscriptam certam formam esse concludunt, Abb. in c. 1. nu. 34. vers. Quæro, an per illa verba ibi, Quia excommunicatio, qualitercunq; feratur de iud. & Syl. in verb. Excommunicato. 1. nu. 13. vers. Ex his habetur, ibi & licet, & nu. 15. & Tab. eod. 2. nu. 4. vers. Quartò, vtrum requiratur, & Armill. eod. nu. 17. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 12. vers. Octauum, quòd nulla, & in commentario de Iobelo not. 30. n. 8. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. nu. 7. vers. Imò, & aduersus de sent. excom. lib. 6. ergo, quibuscunq; verbis concipiatur, nihil intererit. Atqui à proposita sententia discedendũ non est. Id quod vt dilucidius appareat, sic distinguo. ¶ Aut quærimus de forma nõ necessaria, de qua agitur in c. sacro de sent. excõ. & in c. 1. eod. lib. 6. & de qua nõ suo loco agemus; & in hoc casu, si quærat, an præscripta certa forma sit, certam formam præscriptam esse concludendum est, vt habetur in cit. iur. & de hac loquitur Gloss. in sum. 1. 1. q. 2. & 2. q. 1. Aut quærimus de forma necessaria, de qua in præsentia agimus; & in hoc casu rursus distinguendum cenſeo. ¶ Aut quærimus, an præscripta certa verborũ forma sit, vt in sacramentis, & concludendum est præscriptam non esse, vt citati auctores, ac reliqui omnes concludunt; nam iure id cautum non reperitur; ergo neq; nos id dicemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Aut quærimus, ex quo præscripta verborum forma certa non est, quibuscunq; verbis concipere ipsam formam possimus; & hoc non posse asserimus, sed ijs tantum, quibus censuram tunc ferri significatur, vt diximus in initio huius cap. namq; nulla dispositio tam generalis est, quæ habilitatem non requirat, vt probatur in l. vt gradatim. ff. de mun. & oner. &

oner. & in Instit. de leg. Fuf. Canin. toll. cum siml. hinc Syl. in verb. Excommunicatio. r. nu. 13. licet, inquit, nulla sit determinata forma verborum, oportere tamen, qd excommunicans vtatur verbo Excommunicamus, vel equiualeuti, quod exprimat consensum iudicis de presenti: hæc Syl. hinc Host. quem refert, ac sequitur Tab. eod. 2. n. 4. inquit excommunicatorem oportere vti talibus verbis, quæ expriment intentionem iudicis volentis excommunicare: hæc ibi; idem inquit Armill. eod. nu. 17. idem Nanar. eod. vbi supra. num. 12. ac planè non ne absurdum esset, si iudex, qui Titium exempli gratia excommunicare vult, diceret Ego verbero Titium? verbum enim hoc Verbero, vsu receptum nõ est, vt excommunicationem significet; ergo nec id operari potest; etenim verba hominum vsu recepta esse debent, quò significant, vt docuit Phil. in lib. de interpret. cap. de nom. & verb.

S V M M A.

- 1 Forma ipsius censuræ ecclesiasticæ exprimi debet.
- 2 Animo iudex quem excommunicans, si hoc non exprimat, nihil facit.

§. ¶ Exprimi ergo primùm forma hæc debet arg. c. sacro, ibi Promulgare de sent. excom. in antiq. & c. 1. ibi Excomunicatio nemi in scriptis proferat eod. lib. 6. ¶ quare, si iudex animo tantùm quempiam excommunicet, excommunicatio nulla erit, vt quæ expressa non est. Idque meritò; nam censura ecclesiastica presentis huius ecclesiæ quasi gladius quidã est, vt sensit Trid. Syn. sess. 25. c. 3. de refor. ergo, vt feriat, stricta. i. expressa esse debet. Præterea cõsura fertur, quòd contumaciã discedatur arg. c. 1. de excep. lib. 6. & vt probauimus supra cap. 17. §. contumax, item non nunquã, vt quis puniatur arg. c. eos, & c. fin. de temp. ord. lib. 6. at, si censura lata ignoretur, neutrum horum operabitur; probabilis enim censuræ latæ inscitia excusat, qui contra ipsam facit arg. c. Apostolicæ, & ibi DD. de cler. excom. min. Accedit, qd, si animo censura tantùm concepta valeret, & delictum animo conceptum, in quod censura lata est, per eam puniretur arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. at contrarium cõter receptum esse de hæresi animo tantùm concepta probauimus supra c. 9. §. 1. 2. non enim hæreticis animo tantùm excommunicatus est, vt ibi asseruimus. Postremò excommunicatio, censuræ aliã per constitutionem lata, antequam promulgetur non obligat, vt hoc etiam probauimus eod. c. 9. §. 7. ergo in iudicis censura obligabit, quæ animo tantùm concepta est; etenim propositum in mente retentum nihil operatur quò ad forum exterius arg. l. si repetendi. C. de cond. ob. caus. & c. 1. & ibi not. Gloss. & Abb. de po, qui mitt. in post. hinc animi cogitationem, quæ in lucem non prodijt, persimilem posthumo in vtero existenti esse, qui non nascitur, dixit Bald. in l. 1. n. 3. C. qui admittit & sequitur Ias. in l. si ita legatum. §. illi. n. 2. ff. de leg. 1. nam, sicut posthumus ille nihil operatur, ita nec illa cogitatio animi quicquam facit; exprimi ergo forma hæc debet.

S V M M A.

- 1 Forma censuræ eccl. verbis exprimi debet.
- 2 Rom. Pont. vitando alicuius communionem non censetur eum excommunicare sicut nec vitando cum excommunicato existimatur.
- 3 Episcopus vitando cum excommunicato a se, vitando cum excommunicato existimatur.
- 4 Absoluere; quæ regula exceptionem patitur in ipso Romano Pont.
- 5 Episcopus vitando cum excommunicato a se, hac ratione absoluere non potest.

§. ¶ Verbis exprimi forma itidem hæc debet arg. c. sacro, ibi Promulgare de sent. excom. in antiq. & c. 1. verf. Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, eod. lib. 6. namq; cum exprimi necessariò ipsa debeat, vt proximè probauimus, planè id verbis perficiendum esse nemo negabit, quandoquidem verba in primis propriè, ac per se ad animi nostri conceptus exprimendos instituta sunt, vt dixit Phil. in libell. de interpret. in prin. & probatur in l. ad recognoscendos. C. de ingen. manumiss. & c. intelligentia de verb. sig. Nec facit, si dicatur, & facto voluntatem nostrã declarari, vt probatur in l. reprehendenda, & ibi not. Gloss. Bal. & alij. C. de instit. & substit. nam, qd sententia certa esse debet, vt paulò post videbimus, facta verò ad diuersa trahi possunt, ob eã rem; vt verbis censuræ ferantur, constitutum est: quãuis aliàs, vbi volũtas solùm inspicitur, nihil interstet in verbis, factisne animum nostrũ declaremus. ¶ Non igitur Rom. Pont. alicuius communionem vitando propterea ipsum excommunicat; vt sensit Inn. in c. cum olim. 1. nu. 4. de priuil. & Anch. in Clem. fin. & Host. quem refert; ac sequitur Imol. n. 4. verf. Vltimus de sent. excom. & Felin. in c. si aliquando. n. 3. verf. Secundo eod. quare, qui cum hoc versabitur, in excommunicationem non incidet, quãsi cum excõicato versatus, vt dixit Inn. in eod. c. cum olim, & autores citati cõter sequuntur; Nec repugnat c. si inimicus. d. 23. nam

nam illud intelligitur, vbi excommunicatus vitatur, sicut respondit Inn. ibidem; quamuis ab eo peccetur, qui, quem Rom. Pont. aliusue ecclesiæ antistes ob facinora, eiusq; scelera vitat, in suã familiaritatẽ recipit, vt not. idem Inn. & Host. in eod. c. cum olim de priuil. & Anch. in cit. Clem. fin. quod ego verum esse interpretor, vbi id facit, quò in eo vitæ genere ille perseueret; secus autem, si, quò ad bonã frugim eum reducat arg. c. cum voluntate de sent. excom. etenim & ob hæc rationem Christus D. cum peccatoribus edebat, & versabatur, quò ad pœnitentiam ipsos reuocaret, ac pro ipsis, & inter ipsos deniq; mori dignatus est; addo multò magis hodie id dicendum esse ob extrauag. ad euitanda, quam supra posuimus. Item è contrario, si idem Rom. Pont. cum excommunicato quacunq; ratione versetur, neque ipsum absoluere hac ratione existimatur, vt habetur in Clem. fin. de sent. excom. Si Summus Pont. dicitur enim ibi, scienter etiam cum excõmunicato participet literis, verbo, vel osculo, seu quouis alio modo, ipsum per hoc absoluere nulla ratione censetur, nisi se se velle forsitan exprimat illum ex hoc pro absoluto haberi. Ecce hic manifestò habetur cum excõmunicatione non liberari, quo cum Rom. Pont. versatur, etiam si scienter id faciat, atq; ita DD. ibidem not. multò minùs igitur, vbi excõmunicationis inscius id facit, vt dicitur in c. si aliquando, & ibi quoq; not. DD. de sent. excom. & faciunt ea, quæ traduntur in l. quidã consulebant. ff. de re iud. Excipitur tamen, vbi Rom. Pont. huiusmodi ratione, se excõmunicare, & absoluere velle declarasset; nam tunc hic excõmunicatus, absolutusue erit, vt de absolutione habetur in cit. Clem. fin. & ibi not. DD. & Inn. in eod. c. cum olim in verb. Ad osculum, & Abb. n. 7. verf. In Gloss. in verb. Non ligatum, & Felin. & Abb. in cit. c. si aliquando; etenim Pont. Max. iuris positiui regulis subiectus non est, sed liberam in ipso potestatem habet arg. c. proposuit de concess. præb. & vt dixit Gloss. in Clem. vn. in verb. Pro infectis de immun. eccl. & Felin. in eod. c. si aliquando; hinc si quis à Rom. Pont. absolutionem duarum excõicationum petat, ipse verò sic respondeat, Fiat, vt petitur, absolutum à duabus illis excõicationibus hunc esse dixit Rebuff. in prax. benef. in verb. Datum. n. 26. in vlt. part. sig. Quæ autè diximus de excõmunicato, eadem de suspenso, atque de interdicto dicta esse volumus; nam, si Rom. Pont. in ecclesia interdicta diuina faciat, nõ itidem sublatum interdictum censetur, nisi se id velle declarat. ¶ Postremò, quæ de Rom. Pont. asseruimus, eadem de patriarchis, archiepiscopis, & episcopis, & alijs ecclesiæ præsidibus, vno excepto, asseruimus; nam, vel hi declarent se pro excõmunicato illum haberi velle, quem vitant, vel excommunicatum pro absoluto, quo cum versantur, nihil faciunt; quandoquidem nec excõicatus prior erit, nec posterior absolutus, vt dixit Gloss. cõter recepta in cit. Clem. fin. in verb. Velle, & Inn. in eod. c. cum olim in verb. Ad osculum, ibi hoc non habet locum in alijs prælatis, & de absolutione probatur in cap. cum desideres; etenim Pontificio iuri subiecti sunt arg. c. 1. & fin. de constit. atq; ob eã rem cum ad censurã ferẽdam, tum ad eã tollendam iuris formã adhibere coguntur; verbis igitur forma exprimi debet, eisdemq; idoneis, atq; ad censurã, quam ferimus, inurendam aptis, vt probauimus in initio huius cap. nec non & ab eo expressis, qui eã cõsura ferre potest; de quo abundè antea egimus, vbi de efficiente causa pertractauimus.

S V M M A.

- 1 Forma censuræ ferendæ ijs verbis concipi debet, quibus appareat, an censura feratur; & quæ species sit.
- 2 Forma censuræ sic concepta Excommunico te, vel Absoluo an operetur.
- 3 Forma censuræ sic concepta Excommunico te, & Absoluo an operetur.
- 4 Forma censuræ sic prolata. Suspendo te ab officio, vel à Beneficio, an valeat.
- 5 Suspendum se existimans, cum re vera non sit, peccat contra suspensionem faciens, non tamen irregularis sit.

III

§. ¶ Certis quoque verbis, ijs. f. quibus appareat, an censura feratur, forma concipi debet; nam, si materia certa esse debet, vt supra concludimus, multò magis forma, quæ, vt res sit, efficit, certa esse debet arg. l. Iulianus. ff. deleg. 3. etenim sententia incerta nulla est, vt probatur in l. 3. & ibi not. C. de sent. quæ sine cert. quant. ¶ Quare, si à iudice sententia sic pronuntietur Excommunico te, vel absoluo, qd incertum est, an sententia huiusmodi iudex obliget, absoluatue, ob eã rem nulla erit, vt asseruit Gloss. in c. si is, qui. 1. 1. q. 3. quæ & iudicẽ hunc huiusmodi sententiam ferentem fatuum esse dixit, quamuis alia Gloss. ibi relata contrarium senserit, & malè ob ea, quæ diximus. ¶ Verùm quid si sententia sic feratur? Excommunico te, & Absoluo? Gloss.

in cit. c. si is, qui, nec ipsam valere existimavit, ut quæ repugnantia contineat arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Ego autem contrarium sentio. f. sententiam hanc valere, & hunc, in quæ lata est, primò excommunicari, deinde statim absolui: quæ duo, cum alteri, post alterum sit, repugnantia non sunt, sed ordinatim inter se se habent, ex quo vinculum antecedit, ac deinceps absolutio cõsequitur, quod esse debet arg. l. decem. ff. de verb. oblig. atq; sic contra citatam Gloss. afferunt Add. ad eam, & Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 30. vers. Decimus septimus de excommunicatione. (Excipitur tamen, vt ibidem ait, vbi simul vtrunq; vellet; tunc enim Gloss. sententia locum habebit) & Mar. Socin. Sen. in c. perpendimus. num. 205. cum seq. vbi de cõi testatur de sent. excom. Certis verbis igitur, ijs. f. quibus appareat, an cõsura feratur; item & quæ; ac demum, quoniam cuiuslibet censuræ species plures sunt, quæ species sit. † Atqui, si forma censuræ sic concipiatur Suspendo te ab officio, vel à beneficio, an sententia hæc valebit? hanc questionem mouit Gloss. in c. à crapula de vit. & honest. cler. & in c. latores in verb. Ab officio de cler. excom. min. in eaq; variæ DD. sententiæ fuerunt; nam primò Gloss. in eod. c. latores ab vtroq; se abstinere sic suspensum debere affirmavit; eandem opinionem secutus est Host. Probaturq; horum sententia primò hac ratione, quoniam, suspensio hæc an valeat, dubitatur, ergo is, in quem lata est, ab officio, & à beneficio se abstinere debet; nam, vbi, an censura valeat, nec ne, dubitatur, qui ea constrictus existimatur, se abstinere debet arg. c. illud de cler. excom. min. hæc ratio mihi non satisfacit; negatur. n. hic dubium esse, an valeat; nam, ex quo sententia alternatiuè cõcepta est, vt incerta pro certo nõ valet, vt diximus supra ob l. 3. C. de sent. quæ sine cert. quant. alternatiua. n. nihil certi ponit arg. l. si hæredi plures. ff. de cond. instit. & §. si plures condiciones in Instit. de hæred. instit. præterea non quarimus, an interim se abstineat, si dubitet; in quam sententiã accipitur cit. c. illud, sed an valeat. Secundo sic argumentantur, qui sententiã hanc tulit, ab vtroq; suspendere voluit; ergo & ab vtroq; suspensio erit, ex quo censuræ magis à voluntate proferentis, quàm à verbis pendent: hæc ratio etiam nihil facit; nam, si hoc voluisset, planè id dixisset. f. suspendo te ab officio, & à beneficio: at id non dixit, ergo neq; id ipsum voluisse existimabimus arg. l. Labeo. ff. de suppel. legat. imò potius qd vellet, dubitasse videtur. Tertiò pro hac sententia facit c. præterea. 2. de appell. vbi, si quis ita sententiam protulerit Nisi sempronio, sic enim dicitur ibi, intra viginti dies satisfeceris, te excõicatum, vel suspensum, aut interdictũ esse cognoscas, sententiã hanc valere, etsi alternatiuè prolata est, pro certo habetur; ergo & hæc nostra valebit; nã & ipsa alternatiuè concepta est: atqui neq; hoc iure sententia horũ probatur. Primò quia illa est iuris, & non iudicis sententia, vt dixit Præpos. & Imol. ibi, quæ responsio dubitationem propositam tamen tollere non videtur. Ego igitur dico opinionem in hanc ibi non probari; nam Rom. Pont. hac de re ibi consultus non fuit, sed an sententia censuræ sub conditione lata suspendatur, si ante conditionem fuerit appellatum; ad quod respondens, inquit, suspendi: & quoniam censuræ tres sunt, vt habetur in c. querenti de verb. sign. ob eam rem, vt in omnibus censuris id locum habere dignoscetur, alternatiua vsus est; quasi dicat, iudex vel excommunicet, vel suspendat, vel interdicit sub conditione, suspendetur, excõmunicatio, suspensio, interdictum uè, id est censura, quæ fuerit lata, si ante conditionem appelletur; non igitur eo iure opinio hæc probatur. Quare, cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam, vt. f. sententia hæc nulla sit, amplexatus est Goff. in c. quanto de magistr. & Bero. in c. at, si clerici. n. 86. de iud. eandem cõter receptam esse testatur Præpos. ac sequitur in eod. c. præterea. 2. nu. 2. de appell. & Nauar. in Man. c. 27. n. 161. Et hoc ob eam potissimum rationem, qd sententia hæc ratione concepta incerta est. Anton. deniq; sic distinguebat. Aut de mente proferentis constat, & ipsam seruandam dixit. Aut non constat, & tunc tutius esse, si hic se ab vtroq; abstineret; quamuis, si contrafaceret, irregularè hunc non fieri idem censuerit. Quid igitur concludendum? Ego à communi opinione discedendum non censeo, vt. f. sententia hæc non valeat. Primò, quoniam, vt posuimus in initio huius. §. forma ijs verbis concipi debet, quæ explicent, qua censura quis afficiatur, cuiusmodi hæc non est; alternatiua enim nihil certi, ac determinati ponit; ergo, vt incerta nulla esse debet iuribus supra citatis. Confirmatur hoc, quoniã, si aliter diceremus, à proprietate alternatiuæ discederemus: at à verborum proprietate discedendum non est, nisi aliàs de mente disponentis constet arg. l. non aliter. ff. deleg. 3. verissima igitur cõmunis opinio est. Quæ & locum etiam in conscientia foro habet. Excipitur tamen primò, vbi manifestò constat iudicem voluisse hac forma ab vtroq; suspendere; nam in hoc casu sententia valebit; quandoquidem dictio illa alternatiua Vel pro copula Et accipi potest, vt habetur in l. cum quidam, & ibi not. Iaf. ac DD. C. de verb. sign. † Postremò, vbi is, in quem censura huiusmodi lata est, se suspensum

suspensum existimat, & tamen contra suspensionem facit; nam tum peccabit, ex quo contra conscientiam facit, si munera, quæ sibi prohibita esse opinatur, obeat. quamuis irregularis non fiet, ex quo reuera suspensus non est; ne igitur peccet, opinionem illam deponat; atq; in hac quaestione sic concludendum censuram.

S V M M A.

- 1 Forma censuræ ferendæ ijs verbis concipi debet, quibus ipso iure censuram ferri significatur. 2 Sub pœna excõmunicationis. vbi aliquid percipitur, censura ipso iure non fertur.

I V.

† Ijs verbis etiam forma censuræ ferendæ exprimi debet, quibus ipso iure censuram ferri significatur, vt exempli gratia Excommunico te, Excommunicatus sis, & id generis; vt diximus supra cap. 9. §. 6. Et hoc, vel ab homine, vel à lege, à statuto uè censura feratur, locum habet. Item vel purè, vel sub conditione censura lata sit arg. c. præterea. 2. de appell. & Clem. 1. §. ciuitas de pœn. & Clem. 1. de sent. excom. & Clem. 2. eod. cum simil. † Non ergo, si sub pœna excõmunicationis aliquid percipitur, contrafaciens excõmunicatus erit, quamuis excõmunicari queat arg. c. 1. & c. fin. de eo, qui ord. sur. recep. & tot. rit. C. cõminat. epist. Non itidè, si dicatur excõmunicabo te, vel excõmunicarem te; neutro enim modo censura fertur: atqui, quòd hæc abundè antea egimus eod. c. 9. §. 6. quid. f. sit ipso iure sententiam ferre, & quibus verbis hac ratione feratur, & quibus non feratur, ob eã rem, quæ huc pertinent; illinc summantur.

S V M M A.

- 1 Forma censuræ eccl. ferendæ eum, in quem fertur, continere debet, & hoc ea ratione, vt appareat in ipsam censuram ferri. 2 Forma censuræ ferendæ non absoluta, si appellatio interponatur, quamuis deinceps percipiatur, enuntietur, nihil operatur.

V.

† Eum etiam, in quem censura fertur, formæ verba sic exprimere debent, atq; complecti, vt appareat, in quem censura feratur; non. n. excõmunicatio, suspensio, interdictum uè, sic latum valet, Excommunico, Suspendo, Interdicouè, eo non expresse, qui excõmunicatur, suspenditur, interdictouè subiicitur; tum qd is materia censuræ est, vt probauimus supra cap. 17. & quò res sit, materia simul cum forma concurrere, atq; esse debet arg. l. 1. & 2. ff. de usufruct. etenim in sacramentis quoq; eius mentio faciendã est, cui conferuntur, alioquin nihil fit, vt probauimus in commentarijs nostris de bapt. c. 25. nu. 2. & de confirmatione c. 21. nu. 2. & de pœnit. c. 20. nu. 2. & de extrema vnctione c. 22. nu. 4. tum qd, vbi mentio eius fit, qui excõmunicatur, censurauè alia constringitur si incertus sit, sententia censuræ nulla est, vt id etiam asseruimus supra eod. cap. 17. §. 4. ergo multò minùs valebit. vbi nulla prorsus mentio eius facta est, in quem censura fertur. Non itidem censura sic lata valebit Excommunico causa Titij, seu propter Titium, vbi Titium excõmunicare volebam; nam, etsi expressus Titius est, non ea tamen ratione id est factũ, vt in ipsum sententia lata appareat: quæcunq; censura igitur feratur, is, in quem fertur, sic exprimendus est, vt in ipsum censura lata appareat; etenim ante eius expressionem censura suum vinculum non iniicit, ex quo non adest, cui vinculum iniiciatur, non entis enim nullæ sunt qualitates arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. † Quare, quòd censura post appellationem lata nulla est ob c. per tuas de sent. excom. & c. solet eod. lib. 6. cum simil. & qd, dum sententia excõmunicationis fertur, appellari potest, vt not. Præpos. in c. super eo. nu. 1. vbi & quosdam alios idè sentientes refert de appell. ob eam rem, si iudex, qui excõmunicare vult Titium, sic exordiat, Ego excõmunicabo, & antequam Titium nominet, ipse Titius appellet; iudex verò addat Titium; excõmunicatio nulla erit, vt quæ post appellationem lata sit, ob cit. c. per tuas, & c. solet de sent. excom. & vt disputauimus alibi supra; etenim hic, antequam excõmunicatus esset, appellauit; quandoquidem censuræ forma vinculum non iniicit, nisi post absolutam necessariã formam, quæ absolutio hic non adfuit, vt per se patet: quamuis contrarium, & malè mea sententia Præpos. senserit in cit. c. super eo; namq; sicut enunciationis tunc sententia habetur, vbi absoluta est, vt docuit Phil. in libello. de interpret. cap. de oratione, ita & formæ, vbi tota est expressa.

S V M M A.

- 1 Conditione adiecta sententiã censuræ ferri potest. 2 Conditione adiecta si censura feratur, et interim appel-

- appelletur, adueniente deinceps conditione, sententia non obligat.*
- 3 *Conditione adiecta an semper, quousq; conditio aduenit, ac propterea etiam ultra decem dies ad appellandum datos appellare liceat.*
  - 4 *Conditione adiecta excommunicatus an, si ante conditionis euentum forum mutet, in excommunicatione incidat conditione adueniente.*
  - 5 *Prorogatione facta temporis dati alicui ad soluendum sub pena excommunicationis lata sententia; an, si ad tempus datum a iudice non soluerit, ob prorogationem penam excommunicationis euadat.*
  - 6 *Prorogatione facta ad formam proximè dictam, an debitor in excommunicationem*

VI.

† Hæc autem, quæ inesse debere ipsi formæ tradidimus, locum habent ob easdè rationes, vel sententia censuræ sub conditione feratur; nam & sub conditione censura non nunquam ab homine fertur, vt habetur in c. præterea. 2. & ibi DD. not. de appell. iunct. cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. & ijs, quæ à Gloss. ibi & à DD. traduntur, & quæ nos diximus supra c. 2. §. 2. & vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 203. vers. Quæro decimò octauo de sent. excom. quo in loco & in diem ferri posse ait: vbiq; igitur sub conditione censura lata valet, eadem forma, quam supra tradidimus, necessariò adhibebitur. At quid si, vbi adiecta cõditione sententia censuræ lata est, interim, dum conditio expectatur, is, in quem est lata, vel appellet, vel forum mutet, an adueniente conditione censura hic obligabitur? quid itidem iuris, si exempli gratia Titius hac ratione excommunicatus sit, nisi intra mensem Seio satisfecerit, ipseq; Seius tempus illud prorogauerit? quid si hac ratione excommunicatio lata est Excommunico te, si appellas, eligis, & id generis? hæc sunt. n. quæstiones, quas in primis dissoluendas hic nobis proposuimus. † Quò ad primam igitur quæstionem, an sententia sub conditione lata appellatione interposita sic suspendatur, vt adueniente conditione nõ obliget, concludendum est ipsam non obligare, vt habetur in cit. c. præterea. 2. & ibi not. Gloss. & Abb. & Imol. & Præpos. & DD. de appell. & Lap. alleg. 47. & id sensit Rot. decis. 5. de sent. excom. in nou. idq; meritò; nam conditio nihil ponit in esse arg. l. si quis sub conditione. ff. si quis omitt. cau. test. ergo, quæsi adhuc sententia lata non sit, ac propterea quasi ante sententiam latam appellatio intercesserit, nulla reddi, quæ sententia debet arg. c. per tuas de sent. excom. & c. solet eod. lib. 6. sed hoc dubitatione non habet. † Illud fanè dubium, an, quousq; conditio aduenit, appellari liceat, atq; idcirco etiam si decem dies ad appellandum dati secundum formam auth. hodie autem. C. de appell. & c. quòd ad consultationem de re iud. elapsi sint; nam in hac quæstione, quam disputarunt DD. in cit. c. præterea, tres sententiæ extiterunt. Quarum prima fuit Gloss. in eod. c. præterea, quæ existimauit, quousq; conditio adueniat, appellari semper posse; eandè secuti sunt Inn. & Bal. & Host. ibidem, & Io. Mon. in c. quicunq; de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. nu. 124. vers. Sed nunc maiori de sent. excom. vbi quæstionem hanc disputauit; eandè cõiter receptam esse testatur Abb. in cit. c. præterea. nu. 8. vers. In eadem Gloss. & Dec. nu. 5. vers. In ea Gloss. ibi appellatur, & Coar. in c. alma pars. 1. §. 10. num. 4. vers. Imò licet alioqui de sent. excom. lib. 6. Probatur autem horum sententia hac potissimum ratione deprompta ex cit. c. præterea; sententia sic lata Nisi Sempronio intra viginti dies satisfeceris, te excommunicatum, vel suspensum, aut interdictum esse cognoscas, per appellationem medio tempore, id est inter eos viginti dies interposita suspenditur, vt dicitur in eod. c. præterea; ergo quancunq; ante conditionis euentum appellari potest; nam quicquid post sententiam latam, & ante conditionis euentum fit, medio tempore factum dicitur etiam post decem dies, ac propterea & appellatio; quæ, ex quo medio tempore fieri potest, vt ibi habetur; ergo & post decem dies arg. §. in extraneis vers. Medio autem tempore in Inst. de her. qualit. & differ. hæc est ratio, qua in primis Doctores citati propositam opinionem comprobare nituntur. Abb. verò, qui contrariam opinionem sequitur, vt videbimus, rationem hanc nullam esse ait; tum q; in cit. c. præterea, ea verba Medio tempore non dispositiue, sed narratiue pronuntiantur; tum q; generalia verba cum sint, ad terminos iuris accipienda sunt arg. c. cum di-

lectus

lectus de consuet. & c. causam de rescript. ac propterea ad formam c. ad consultationem de re iud. atq; idcirco medium illud tempus decem dies erunt iure ipso ad appellandum dati, & erit etiã medium eorum viginti dierum, quorum dimidia pars decem sunt: ad hanc rationem variè respondetur; & vt alios omittam, dicebat Dec. in excommunicatione contumaciam requiri, quæ sententiæ latæ tempore non adest, sed solum post conditionis euentum, ac propterea sententiam huiusmodi non retrorahi, sicut reliquæ sententiæ: hæc responsio mea sententia nihil facit; quid enim interest quòd ad appellandum, de quare nunc agimus, an retro sententia trahatur nec ne? Quare contrariam sententiam, vt. f. intra decem dies tantum appellare liceat, iure ordinario amplexatus est Abb. in cod. c. præterea, & Bart. Brix. & Egid. & Taner. & Vincent. quos refert Abb. ibidem, ac nouissimè Quintil. Mandos. in Add. ad Lap. alleg. 47. in verb. Cõditionem extantem, qui & in Curia Romana sepius sevidisse id obseruari testatur, & opinionem hanc magis sibi placere fatetur. Probaturq; in primis per cit. c. quòd ad consultationem de re iud. vbi, si sententia præcipiatur aliquid fieri ad certum terminum, statim atq; sententia lata est, decem dies ad appellandum dati currunt, nec expectatur, vt terminus ille adueniat; ergo & hic idem erit: ad hoc responderi potest ibi non agi de sententia excommunicationis, sed de alia sententia, de qua quæstio nostra non est. Vnde secundo loco sic dicit Abb. iudex, qui sententiam hanc profert, si non debeo soluere, vel excommunicari, statim me onerat; ergo possum, & debeo statim, & intra decem dies ad appellandum præscriptos appellare: hæc etiam ratio mihi non satisfacit; nam, esto, statim oneret me, quæritur modò, an quousq; conditio aduenit, appellare possim. Hinc tertia fuit opinio Goff. & Ros. quos Abb. ibidem ibi refert, qui existimant diem ad appellandum datam post conditionis euentum tantum currere, & hoc ea ratione, quoniã ante conditionis euentum sententia hæc non obligat, atq; idcirco nec onerat, sed post conditionis euentum; quo casu, quoniam vinculo suo nos onerat, ob eam rem tunc appellare possumus: horum sententia duo continet, quorum primum est, f. post conditionis euentum intra decem dies appellandum esse, alterum, q; continet, est interim appellari posse, sed necesse non esse, & hoc ob l. vn. §. biduum. ff. quando appellandum sit, & §. biduum. 2. q. 6. quòd dictum cum sententia communi conuenit, ac propterea ipsum mihi non placet. Quid igitur concludendum? Ego, vt, vnde dubitatio orta est, facilius dignoscatur, & quæstionis propositæ dissolutio habeatur. Præmitto, vbi censuræ sententia purè lata est, si deinceps appelletur, effectum eius non suspendi, vt habetur in c. pastoralis. §. fin. & ibi not. DD. de appell. & nos probauimus supra eod. cap. 13. §. 5. Secundo loco ob cit. c. pastoralis. §. fin. dubitationem ortam esse de sententia censuræ sub conditione lata, an idè iuris sit, vt appellatione intercedente non suspendatur. Tertio dubitationem eandem proponi in cit. c. præterea, & à Rom. Pont. dissolui. Declarat hoc primum consilij, petitio. Requisiti fuimus, dicitur enim ibi, si quis iudex ita protulerit sententiam Nisi Sempronio intra viginti dies satisfeceris, te excommunicatum, vel suspensum, aut interdictum esse cognoscas, ille, in quæ fertur sententia, medio tempore appellans ad diem statutum minimè satisfecerit, vtrum ille sententia tali ligetur. Ecce hic sententia censuræ sub conditione lata ob dictionem illam Nisi, quæ conditionem facit, vt dixit Bart. in l. 1. ff. de cond. & demon. Deinde subiungitur Vtrum ille sententia tali ligetur; Ecce verba, quibus verbis apparet dubitationem ortam esse ob conditionem; non enim simpliciter dicitur. Vtrum sententia ligetur, sed Vtrum sententia tali, id est sub conditione lata; ex quo verbo apparet dubitationem fuisse de sententia sub cõditione lata, & de ipsa Rom. Pont. consultum. Declarat hoc idem responsio Rom. Pont. Videtur autem nobis, subiungitur. n. ibi, q; huiusmodi sententiam appellationis obstaculum debeat impedire. Ecce hic quoq; Rom. Pont. qui propositam quæstionem dissoluens non simpliciter inquit sententiam per appellationem impediri, sed sententiam huiusmodi, f. sub conditione latam; id quòd non aliunde fit, quam ex eo, q; dubitatio proposita ipsi erat, an sententia censuræ sub conditione lata per appellationem non suspenderetur, sicut, vbi purè lata est: si ergo hoc ita est, vt hac de re ibi agatur; frustra illud c. præterea citatur pro cõi sententia ad probandum appellari vsque ad conditionis euentum semper posse; quando quidem ibi ea de re nõ agitur, ac propterea appellationis ibi semper mentio fit, & in vers. Medio tempore appellans, & vers. Interpositione appellationis, & vers. Appellationis obstaculum, quæ verba simpliciter prolata ea de re dubitationem non fuisse, nec de appellatione quicquam noui Rom. Pont. discernere voluisse significant: his sic præmissis, quæ verissima esse mihi videntur, ex quo cit. c. præterea, vbi potissimum cõis opinio nititur, nihil facit; ab ea sententia discedo, & alteram Abb. vti verissimam amplector. Quæ probatur primò per cit. c. quòd ad consultationem de re iud. & quamuis de censura ibi non agatur, tamen, quòd di-

uerfa ratio reddi non potest, ob eam rem & in censuris locum habebit; alioquin quò ad cēsuras correctum esset, quòd absurdum est, ex quo nusquam id correctum reperitur. Confirmatur etiā ratio hæc, quoniam, vbi speciatim ecclesia censurā propriam, ac præcipuum quòdpiam habere voluit, id ratione quapiam expressit; hinc, quòd per appellationē interpositam post sententiam effectum ipsius suspendi noluit, ob eam rem id expressit in cit. c. pastoralis. §. fin. de appell. hinc, quòd censuram admonitione prætermissa, sicut etiā de scripto non prolatam valere voluit, ideo id etiā significauit in c. sacro de sent. excom. & in c. 1. eod. lib. 6. hinc demū, ne singula persequar, quòd voluit, vt causa in sententia censuræ infereretur, quod in alijs sententijs non fit; ideo id etiā dixit in cit. c. 1. de sent. excom. si ergo, vbi præcipuum quòdpiam censuræ Ecclesia tribuere voluit, id saltem significauit, de appellationis verò tempore, vbi sub conditione censura lata est, nihil noui statuit, ac dixit, ergo neq; nos dicere debemus; non enim à communibus iuris regulis discedendum est, nisi quatenus iure expressum reperitur argum. l. ab ea parte. ff. de probat. & vt probauit id pluribus Ias. in l. ex quacunq; nu. 33. vers. Not. istam doctrinam Bart. ff. si quis in ius voc. nō ierit: idq; meritò, vitanda enim legum correctio est arg. c. cum expediat de elec. lib. 6. & l. vn. C. de dot. promiss. Postremò facit l. 1. §. biduum. ff. quando appell. vbi sententia sub cōditiōe lata tpa ad appellandū statim cōputari debere dicitur: si ergo statim tpa cōputantur; ergo, nō quousq; cōditio aduenerit, sed intra decē dies appellabitur; verbū enim Debere necessitatem significat, vt tradidit Gloss. in Clem. attendentes in verb. Debeant de stat. mon. & sequitur Ias. in l. qui iurisdictionem. ff. de iurisd. omn. iud. Nec repugnat verbum illud Utile, quandoquidem, vt dixit Abb. in cit. c. præterea. nu. 9. aliquando necessaria appellatio non est, vbi cōditio non aduenerit: ex quo igitur & pontificio iure, vt habetur in eod. c. quod ad consultationem, & ciuili, vt dicitur in cit. §. biduum, sententia sub cōditiōe lata, statim appellandi tempus currit, non semper, & quousq; cōditio aduenerit, sed intra decem dies appellabitur; non enim aliter statutū est in eod. c. præterea, vt supra probauimus; sic igitur in hac priori quæstione concludendum cenfeo; iam modò ad aliam transeamus. † An igitur, si sub conditione excommunicatus forum interim mutet, adueniente conditione censura obligabitur? hanc quæstionē Gloss. vlt. mouit in eod. c. præterea, & ibi eam potissimum DD. disputarunt, & Mar. Soc. in c. sacro. nu. 152. cum multis seq. de sent. excom. & inter se sic adeò discentientes fuerunt, vt in tres partes diuisi sint. Nam primò Gloss. in eod. c. præterea hunc, in quem excommunicatio sic lata est, adueniente conditione etiam post fori mutationē obligari sensit; eandem sententiam secuti sunt Inn. ibi. nu. 1. in fin. & Bald. nu. 7. vers. Quæro, quid si iste excommunicatus, & Imol. num. 9. vers. In ead. Gloss. & Abb. nu. 10. in fin. & Host. & idem Abb. in c. pen. nu. 10. de for. compet. & Barthi Brix. q. 42. in venereal. & Add. ad Capell. Thol. decis. 377. & Mar. Soc. eod. c. sacro, eandem communiter receptā esse testantur Fed. de Sen. conf. 97. nu. 5. & nouissimè Quintil. Mandos. in tract. de monit. q. 41. Probatur autem sententia hæc vna potissimum ratione; quoniam hic ante fori mutationem à iudice per sententiam occupatus, ac præuentus est; ergo adueniente conditione excommunicatione obligabitur: nam, vbi in aliqua causa, vel citatione iudex quem præuenit; atq; occupauit, quamuis deinceps forum mutet, eius tamen iudicis in ea causa subiectus esse nō desinit, vt habetur in c. pen. de for. compet. & in l. cum quædam puella. ff. de iurisd. omn. iud. & l. si quis postea. ff. de iud. si ergo sic occupatus iudicis eius subiectus esse non desinit ob iura proximè citata, & vt DD. ibi not. iure in excommunicatione hic incidet cōditiōe adueniente; etenim, vbi iudicium cēptū est, ibi & finiri debet, vt dicitur in l. vbi acceptum. ff. de iud. Cōfirmatur sententia hæc, quoniam in sententijs tempus conditionis adiectæ, non eius aduentus inspicitur arg. l. 1. §. biduum. ff. quando appellandus sit, & §. biduum. 2. q. 6. & facit quoque l. statuliberis. C. de testa. manumiss. & l. si filius familias. ff. de verb. oblig. at adiectæ conditionis tempore subditus hic est; ergo, adueniente conditione, excommunicatione obligabitur. Verum contrariam sententiam, & sic alteram nihilominus amplexatus est Archid. vt refert Gemin. in c. 2. num. 17. vers. Tertio quæro de constit. lib. 6. & Io. And. in c. cum sunt partium. nu. 18. de reg. iur. lib. 6. in mercur. Probatur autem & hæc opinio his rationibus. Primò, quoniam sententia hæc sub conditione lata non obligat, nisi postea quam cōditio aduenit, vt asserunt DD. in cit. c. præterea de appell. adiecta enim cōditio, antequam adueniat, nihil ponit inesse arg. l. si quis sub cōditiōe dandorum decem. ff. si quis omiff. caus. test. at, vbi cōditio aduenit, eius subditus hic non est, ex quo forum mutauit; ergo ipsum excommunicatio non obligabit; nam sententia excommunicationis excommunicatoris, non alterius subiectum obligat, vt dicitur in c. Romana. §. porrò de sent. excom. lib. 6. & in c. à nobis. 1. eod. in antiq. Confirmatur hoc, quoniam, si contrariū dice-

remus,

remus, sententia à non suo iudice lata obligaret; nam aduenientis conditionis tempore iudex suus esse desiit; quod itidem est contra c. ad audientiam, & c. at si clerici de iud. & c. nullus de paroch. & alien. paroch. & C. si à non compet. iud. Fed. de Sen. eod. conf. dicebat in cit. iur. scilicet in c. Romana. §. porrò, & in c. à nobis, generalem sententiam latam esse, neque speciatim quem nominatum, citatumue fuisse; in casu verò nostro speciatim quē, & nominatum excommunicatum esse, atq; idcirco ea iura nihil facere: hæc responsio mihi non probatur; quæ ratio. n. suadet, vt sententia censuræ magis obliget, vbi speciatim, ac nominatim in quempiam lata est, quam, vbi generaliter in omnes? planè id non video; nam in utroq; casu iurisdicatio postulatur, & subiectus is esse debet, in quem censura fertur, vt probauimus supra c. 17. §. 6. nu. 4. præterea censura generaliter lata nil aliud est, quam censura in singulos eius generis lata arg. l. si duo. ff. de administr. tut. nam, quod operatur generalis prouisio quò ad omnes, idem operatur specialis quò ad speciatim expressos, vt dixit Ias. in l. fideiusor. nu. 9. ff. de leg. 1. Ego igitur aliter respondens dico citata iura opinionem hanc non probare; nam ea locum habent, vbi nullum præcessit delictum, vel quasi, nullusue contractus, vel quasi antecessit, quamobrem obligatio alicuius nata sit, ad quò faciendū per censuram ipse cogi possit, & ita locū habent, vbi legum, statutorumq; more sententia lata est, vt declaratur in cit. c. Romana; Porrò, dicitur enim ibi, excommunicationum sententiæ à Remensi Archiepiscopo, suisq; officialibus, generaliter promulgata subiectos eiusdem iurisdictioni archiepiscopi tantum ligat: Ecce hic de sententijs excommunicationum agitur, quæ in eos latae sunt, qui nulla obligatione ex iam dictis tenebantur, quo casu præueniri citatione quis non potest: at quæstio nostra disputatur in eo casu, vbi sententia excommunicationis sub conditione in eum lata est, qui iam obligatus tenetur ex contractu, vel quasi arg. cit. c. præterea de appell. ac propterea præueniri citatione potest, ac sententia excommunicationis obligari; quo casu præuentus, vel forum mutet, in ea tamen causa subiectus remanet ob cit. c. proposuisti de for. compet. cum supra cit. qua ratione, si episcopus generaliter excommunicet oēs, qui res ecclesiæ alicuius detinet, nisi intra tantum temporis ipsas restituat, sententiæ tempore subditi, si forum mutent, ac furto sublatas res ecclesiæ non restituerint, excommunicationem nō euadēt arg. cit. c. præterea. 2. de appell. iunct. cit. c. proposuisti cum supra cit. de for. cōpet. sicuti è contrario sententia lata in eos, qui furtum facient, non obligabuntur, qui furtum fecerint, post quā subiecti esse desierint ob cit. c. Romana. §. porrò, & cit. c. à nobis. 1. nā obligatione nulla hi detinebantur, & integra re subiecti esse desierunt, quo casu perinde est, atq; si ab initio subiecti nō essent arg. l. quoties. ff. de nou. & §. sub conditione in Instit. de leg. ac fanè nō ne ridiculum esset me obligari generali sententiā Episcopi Arimini eo tempore, quo ibi eram, lata, cum iam quadriennium totum in Imolensi diocesi commoratus sim? eòq; domicilium transfulerim? proposita igitur ratio nihil facit, ex quibus patet verum non esse sententiam à non suo iudice latam obligare; nam imò à suo iudice lata est, vt supra probauimus. Vnde secundo loco sic argumentantur, sententia censuræ extra territorium subditum non obligat, vt habetur in c. fin. de cōstit. lib. 6. ergo multò minùs non subditum: hoc argumentum itidem nullum est; nam ibi de censura per statutum lata agitur, q̄ intra territorium tantum obligat, atque sic respondit Io. And. in eod. c. cum sunt partium. nu. 20. quæ responsio verissimè est, vt nos etiā probauimus supra c. 9. §. 3. nos verò de sententiā hic agimus, quæ subiectum & extra territorium obligat, vt asseruimus in cit. c. 9. eod. §. 3. Tertio ratione hac etiam vtuntur, si excommunicatus hac ratione appelleret, conditione adueniente sententia excommunicationis nulla est, quoniam suspenditur iurisdicatio, vt habetur in eod. c. præterea de appell. ergo multò magis, vbi forum mutet; nam tunc iurisdicatio tota extinguitur: hæc ratio etiam tenenda non est; nam per appellationē transfertur causa iam cepta ad alium iudicem, quod non fit fori mutatione, vt dixit Io. And. in eod. c. cum sunt partium in fin. & Socin. in eod. c. sacro. nu. 160. Postremò pro sententiā hac ratio hæc reddi potest; quamobrem fori mutatione in excommunicationem hic incidere non debeat; nam fieri potest, vt causa excommunicationis cesset: quid enim, si episcopus in me sententiam tulerit, nisi intra tantum temporis in ecclesiā resideam; ego autem in alterius diocesi beneficiū aliud consequar, vnde primum vacet secundum c. de multa de præb. quod erat in eius episcopi diocesi, qui me excommunicauit? Planè in hoc casu non obligabor, vt dixit Io. And. in eod. c. cum sunt partium prop. fin. hæc ratio etiam mihi non quadrat; nam non id fori mutatione contingit, sed causæ cessatione, quamobrem excommunicatio lata est: id quod hinc patet, quoniam idem contingeret fori mutatione non facta, si beneficio eo se abdicasset, vel tacito, ducta. f. vxore, vt probatur in c. 1. de cler. coniug. & vt dixit Io. And. in eod. c. cum sunt partium in fin. Quare tertia

Cc 4

suis

fuit opinio eiusdem Io. And. eod. in loco, qui sic distinguebat. Aut ex mutatione fori extinguitur causa sententiæ, & in hoc casu sententia hæc non obligabit, & Archidiaconi opinio locum habebit (quomodo autem id contingat, exemplū propositum proximè de clerico non residente id nobis explicat) Aut causa sententiæ mutata non est, & tunc sententiam Gloss. veram esse dixit: quam distinctionem sequuntur Imol. in cit. c. præterea. 2. nu. 9. & Fed. de Sen. in cit. conf. 97. nu. 5. vers. Non obstat, & Lap. alleg. 47. n. 4. & Add. ad eum in verb. Io. And. in litera R. Quæ distinctio vera omnino non est: non quò ad primum membrum; quoniam non fori mutatione, sed causæ cessatione id contingat, vt diximus: non quò ad alterum membrum; quoniam generali sententia lata contra furtum committentes, qui subditus eius iudicis esse definit ante furtum commissum, non obligatur, vt id etiam supra vidimus. Quid igitur concludendum? Ego sic has inter se opiniones conciliandas censerem. Aut hic, in quem excommunicatio sub conditione lata est, iam quidpiam fecit, vnde obligatio orta est, quamobrem iudex, vt aliquid faceret, sub eâ pœna præcepit, & in hoc casu, vel forum mutet, in excommunicationem imple incidet, nisi iudicis præcepto obtemperauerit arg. cit. c. præterea iunct. c. proposuisti de for. compet. præuentus enim admonitione huiusmodi est, quo casu iurisdictio fori mutatione non tollitur, & in hoc casu communis opinio locum habebit: idem sentimus ob eandem rationem, vbi generatim excommunicatio lata est, vt exempli gratia iudex excommunicat omnes, qui res ecclesiæ iniuria detinent, nisi intra tantum temporis eas restituant; hi enim fori mutatione restitutione minus facta excommunicationem non euadent arg. c. 1. de off. ord. iunct. cit. cap. proposuisti de for. compet. Excipitur tamen, vbi causa obligationis cessat, vt pote vel quia es alienum, quamobrem excommunicatus est, à creditore interim est ipsi condonatum, vel quia beneficio se abdicauit, quamobrem excommunicatio lata est; & in hoc casu dictum illud Io. And. de causæ cessatione locum habebit: quamuis, vt diximus antea, non fori mutatione id contingat, sed causæ cessatione. Aut nihil actum est, vnde obligatio orta sit, quamobrem hac ratione quidpiam interposita huiusmodi excommunicatione præcipi queat, sed solum, vt homines ab illicitis deterreantur, legum more sententia excommunicationis huiusmodi promulgata est, cuiusmodi habetur in cit. c. à nobis 1. de sent. excom. & in hoc casu, si quis subiectorum huius iudicis, qui sententiam hanc tulit, forum mutet, quamuis deinceps offenderit in eo, quod iudex ille excommunicationis interpositione vetuerat, in pœnam tamen eius sententiæ, atq; idcirco in excommunicationem non incidet; tum quod delictum in eius iudicis iurisditione non commisit, qui eam sententiam tulit: tum quod citatione, admonitione uel præuentus non est, quo casu iurisdictio conseruatur, vt habetur in cit. c. proposuisti cum supra cit. alioquin præuentus quis semper diceretur, si per sententias huiusmodi quis citatus diceretur, & eadem ratione, etiam per leges, quæ semper loquuntur, atque admonent, vt in l. Arriani. C. de heret. cum tamen fori mutatione ipsarum pœnas quis non subeat, vt habetur in c. fin. de constit. lib. 6. & in hoc casu Archid. sententia locum habebit; hæc igitur ratione opiniones propositas inter se conciliandas censerem, & verissima conciliatio mihi esse videtur, ac notanda: at de quæstione hac iridem satis, ad tertiam veniamus. † Quid igitur si exempli gratia Titius hac ratione excommunicatus sit, nisi intra mensem Seio satisfecerit, ipse verò Seius tempus illud prorogarit, an præterito mense ob factam à creditore prorogationem pœnam hanc Titius euadet? Abb. in eod. c. præterea, vbi quæstio hæc disputatur, in excommunicationem hunc non incidere existimauit; eandem opinionem secutus est Zab. in Clem. 1. vers. Nos itaque nu. 18. ibi Sextò quæro de iureiur. & Anch. in c. quicumque. num. 3. vers. Septimò not. de sent. excom. lib. 6. & Capell. Thol. decis. 73. & Bart. in l. 1. §. & post operis. nu. 6. & Alex. nu. 14. ff. de oper. nou. nunt. eandem veriore, & magis communem dixit Dec. in cit. c. præterea. num. 3. Pro qua sententia ratio hæc primò redditur, quia creditor id omne, quod ipsi debetur, remittere potest, vt habetur in §. præterea in Instit. de except. ergo multò magis diem datam debitori ad solvendum prorogare potest arg. auth. multò magis. C. de sacrosanct. eccl. & l. non debet, cui plus licet de reg. iur. & c. cui licet eod. lib. 6. hæc ratio nihil facere mihi videtur; nam hæc non queritur, an creditor diem datam prorogare queat, id enim posse concedimus, sed an ea prorogatione efficiatur, quò minus elapsa die à iudice præscripta excommunicatione obligetur ille; quò quidem id à iudicis autoritate pendet, atq; ob eam rem eo incio censura impediri non potest arg. l. id, quod nostrum est. ff. de reg. iur. Secundo loco probatur horum sententia, quoniam hæc dies ad satisfaciendum præstita se habet, sicut iusiurandum pro re aliqua facienda præstitum; ergo prorogari dies proposita à creditore potest; quandoquidem & iusiurandum ab eo remittitur, cuius gratia præstitum est, quauis Deus illud recipiat arg. c. iuuenis de spons. & c. 1. de iureiur. iunct. c. debitores eodem

eodem, & Deus iusiurandum illud remittere censetur, vbi à parte remissum est: hæc ratio etiam mihi non probatur; tum quòd iusiurandum ab ijs tollitur, à quibus datum est, hic verò sententia censuræ ab eo non prorogatur, à quo est lata; tum quòd à creditore prorogari non potest, ex quo iurisditionem non habet, quam necessariam ad id esse probauimus supra c. 2. §. iurisditionem: nec, quòd Deus iusiurandum alicuius gratia receptum eiusdem voluntate remittit, quicquam obstat; nam illud propterea fit; quoniam Deus remittentis iusiurandum voluntatem non ignorat arg. c. nouit de iud. hic verò iudicem prorogationem hanc factam ignorasse, ac propterea eam non probasse existimatur arg. l. cum testamentum. C. de iur. & fact. ignor. nõ igitur ratio hæc quicquam facit. Tertio Dec. in cit. c. præterea sic argumentatur, si creditor, quod ipsi debetur, vniuersum debitori condonasset, sine dubitatione in excommunicationem non incidere, satisfactum quippe creditori est; ergo idè in casu nostro dicendum, vbi partem condonauit arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. nam temporis prorogatione pars eius, quod debetur, remissa existimatur; quippe quia dies summæ pars esse censetur arg. l. 1. §. diem. ff. de edendo, & qui tardius soluit, minus soluit, vt dixit Imper. in §. plus autem in Instit. de act. hoc Dec. argumentum, quod & Anch. fecit in c. quicumque nu. 3. de sent. excom. lib. 6. & Zab. in Clem. 1. vers. Nos itaq; nu. 18. ibi Sextò quæro de iureiur. nullum est, quod eorum pace dixerim; nam argumentum de toto ad partem tunc valet, quando totius, & partis eadem ratio est, aliàs secus, vt sentiunt Cyn. & alij in l. cum notissimi. §. in his. C. de prescript. 30. vel 49. annorum, & latè Euerard. in loco à toto ad partem. nu. 7. at in re nostra ratio edem non est; nam, vbi totum creditor condonauit, adiecta conditio defecit (satisfactum quippe creditori est arg. l. 1. ff. qui satisfacere cog. & l. itè liberatur. §. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypotec.) at hic diei prorogatione debitor non satisfecit, iure igitur, cum alia ratio in toto, atque in parte sit, aliud statui etiam debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. à contrario sensu. Pro eadem opinione citatur quoque. l. cum stipulatus sim mihi. ff. de verb. oblig. vbi, qui stipulatus sibi ab aliquo pœnam quampiam est, nisi intra tantum temporis quid fiat, si à stipulatore tempus illud prorogetur, pœnam non committi ibi dicitur; ergo idem hic: hæc ratio ad rem nostram etiam non facit; nam ibi prorogatio temporis ab eo facta est, qui pœnam stipulatus erat; iure igitur pœnam petere non potest: at hic prorogatio ab eo facta est, qui excommunicationem non tulit; merito igitur eam pœnam latam tollere non potest. Postremo ratio etiam hæc redditur; debitor hic, si ad priorem dictam diem non satisfacit, ob temporis prorogationem contumax non est; ergo in excommunicationem non incidet; nam contumax tantum excommunicari potest, vt vidimus supra c. 17. §. 7. atq; sic argumentantur Bald. in cit. c. præterea. nu. 19. & Anch. in c. quicumque. nu. 3. vers. Septimò de sent. excom. lib. 6. & in similibus l. in cit. l. cum stipulatus: hæc ratio, quæ ab initio paululum me mouit, nihil tamen facit; nam contumax duobus modis quis esse potest verus. f. & præsumptus, & vterq; excommunicari potest, vt probauimus supra c. 17. §. 7. quamuis igitur verus contumax hic non sit, penes iudicem tamen, qui excommunicationem tulit, quicquid prorogationem factam ignorat, præsumptus contumax est, ac propterea in excommunicationem incidet, quam iudex prorogationis incitiam nõ mutauit. Quare, cum opinio hæc neq; iure, neq; ratione probetur, contrariam amplexatus est Inn. in eod. c. præterea. nu. 5. vers. Medio tempore, & Io. And. & Host. quem refert Abb. ibi nu. 4. & Io. Mon. relatus ab Anch. in cit. c. quicumque. nu. 3. vers. Septimò de sent. excom. lib. 6. eandem communem dixit Zab. in Clem. 1. vers. Nos itaque. nu. 18. ibi Sextò quæro de iureiur. Probatur autem hac potissimum ratione, quoniam ferre sententiam censuræ ad iurisditionem pertinet, vt tradidit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & nos probauimus supra c. 2. §. iurisditionem; ergo & eandem latam prorogare iurisditionis est, vt dixit Inn. in eod. c. præterea. nu. 5. vers. Item, si adueniente termino, ibi quia excommunicatio paris iurisditionis; ergo ipse creditor, qui iurisditionem non habet, ea termini prorogatione excommunicationis latæ iam effectum differre non potest arg. l. fin. ff. de iurisdict. omn. iud. & c. fin. de constit. lib. 6. Anton. qui has inter se opiniones discentientes conciliare voluit, ante factam opinionem hanc secundam, quoniam tutior est, tenendam censuit; sed post factam priorem: hæc diuisio mihi etiam nõ quadrat; nam, quid iuris sit, pro certo non habetur. Quid igitur hic sentiendum? Ego has inter se opiniones diuisione huiusmodi inter se sic conciliandas censerem. Aut iudex prorogationem à creditore factam nouit, & tacuit, & in hoc casu priorem opinionem veram esse cenfeo, vt debitor in excommunicationem non incidat; nam de iudicis consensu, qui excommunicationem tulit, prorogatio facta esse existimatur arg. l. sepe. ff. de re iud. Aut incio iudice prorogatio facta est, & in hoc casu posteriorem opinionem sequor, vt in excommunicationem hic incidat, cum ob rationem

rationem pro ipsa superius allatam, tum quod re vera, quin apud iudicem præsumptus contumax sit, inficiari quis non potest, ex quo ad præscriptam à iudice diem non soluit: & quamvis creditoris gratia id factum sit, tamen, ex quo excommunicatio iam lata est, vt post dictam diem debitorem obliget, nisi satisfecerit, nec mutata sit à iudice prorogationis ignoratione, debitorem sine dubitatione obligabit: quamvis iudex de prorogatione hac edoctus sine difficultate ipsum absoluet, ex quo sic inter se creditor, ac debitor conuenerunt arg. l. 1. §. inde quæritur, & eorum, quæ ibi tradunt DD. ff. de oper. nou. nunt. diuisione igitur hac has inter se discentientes opiniones conciliandas censerem. † At quid, si nec ad prorogatum diem soluerit hic debitor, an in excommunicationem incidet? hoc autem est quærere, an prorogatione diei facta, & excommunicatio prorogationem sequatur. In qua re, vt breuiter ipsam persoluamus, concludendum est diuisione proposita stante, si de iudicis consensu prorogatio diei facta est, cum excommunicationis adiectione factam esse censerem. Nam terminus prorogatus esse cum omnibus suis conditionibus antecedentibus existimatur, vt in re nostra dixit Inn. in eod. c. præterea. num. 3. vers. Item, si adueniente, & Abb. num. 4. & Dec. num. 3. & Felin. in c. ad aures. num. 1. vers. Idem in excommunicatione, vbi de communi testatur de Simon. & Add. ad Capell. Tholof. decif. 73. & communiter Alex. in l. 3. num. 8. ff. de damn. infect. & Iaf. in cit. l. cum stipulatus sim. num. 4. & in l. 1. §. & post operis, vbi quoque Bart. ac DD. ff. de oper. nou. nunt. Postremò prorogatione termini facta idem terminus esse censetur arg. l. sed & si manente. ff. de prec. & l. si cum dies. ff. de arb. & facit quoque l. lecta vers. Dicebam. ff. si cert. pet. Si verò de iudicis consensu prorogatio facta non est, contrarium sentio: quamvis in excommunicationem, elapsa die à iudice præscripta, nihilominus incidet. Et de quæstione hac itidem satis, ad postremam veniamus. † Quæ huiusmodi est, si hac forma quis excommunicatur, Excommunico te, si appellas, vel eligis, vel si appellaueris, vel elegeris, quando hic in excommunicationem incidat; an statim atque appellare, eligere uel ceperit, an post appellationem, electionem uel. Hanc quæstionem disputarunt quoque DD. in cit. c. præterea. 2. de appell. & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. nu. 75. cum multis seq. vers. Circa tertium membrum de sent. excom. in ea quæ; variæ eorundem sententiæ extiterunt. Nam primùm Host. & Ant. quos refert Abb. in eod. c. præterea. nu. 15. & sequitur Bald. in l. Arethusa. nu. 4. vers. Item not. ex hac lege de stat. hom. & Castr. in l. filiusfamilias. §. diui. 2. nu. 8. ff. deleg. 1. post appellationem, atque electionem excommunicationem hunc obligari existimarunt. Et ob has rationes. Primò, quoniam conditionis euentus antecedere, & conditio perfecta esse, debet, quò dispositio pura sit, & operetur, vt probatur in l. qui hæredi. §. fin. ff. de cond. & demonstr. & vt not. Bald. in l. Arethusa; ergo post appellationem, atque electionem in excommunicationem hic incidet. Præterea confirmatur horum ratio, quoniam de pena hic agitur; ergo actus, quamobrem pœna inuritur, perfectus esse debet, quò pœna inuratur arg. cap. perpetua, & ibi not. Gemin. de elect. lib. 6. & vt asseruit de pœna excommunicationis Felin. in tract. Quando conatus puniatur nu. 10. & nos supra tradidimus cap. 9. §. 13. Postremò, quoniam, si ante appellationem, electionem uel in excommunicationem incideret sine causa, & factò id cõtingeret, contra cap. sacro. §. caueat de sent. excom. quamvis Inn. satis causam inesse dicat, ex quo de inobedientia, atque de peccato iam constat. Vnde idem Inn. contrariam opinionem, vbi aliter de iudicis animo nõ constat, amplexatus est, vt scilicet hic in excommunicationem incidat, statim atque appellare, atque eligere cepit, & hanc etiam sequitur Mar. Soc. Sen. in c. sacro nu. 85. cum seq. de sent. excom. quæ præsertim sequendum esse ait ante factum, aliàs fortasse secus. Primò quia excommunicatio penetrabilior hominis factio est, ac propterea præcedit ipsam electionem, & appellationem: hæc ratio mihi non satisfacit; nam, etsi excommunicatio huiusmodi est, ex quo tamen sub conditione fuit lata, ante conditionis euentum operari non potest. Præterea dicit Abb. qui opinionem hanc sequitur, quisque existimatur agere id, quod agit, omni meliori modo, quo potest arg. l. 3. ff. de milit. test. ergò ante absolutam appellationem, electionem quæ; in excommunicationem hunc incidisse dicendum est, alioquin excommunicatio non valeret, vt quæ post appellationem lata esset arg. c. per tuas de sent. excom. ad hanc rationem satis respondit Dec. in eod. c. præterea. Goff. verò diuisione hac utebatur. Auf sententia excommunicationis ratione hæc concepta est Excommunico te, si appellas, & ita in tempore præsentis; & in hoc casu hunc statim, atque appellare cepit, in excommunicationem incidere existimauit. Aut illa Excommunico te, si appellaueris; & in hoc casu post appellationem in excommunicationem hunc incidere cõsueit ob l. si quis stipulatus sit §. stichum. ff. de verb. oblig. hæc fuit opinio Goff. vt refert Anchar. in c. accessorium col. pen. vbi & ipse quæstionem hanc disputauit de reg. iur. lib. 6. Postrema fuit opinio Perusin. quem refert,

ac sequi-

ac sequitur Dec. in eod. c. præterea. num. 10. qui & ipse sic distinguebat. Aut sumus in foro conscientia; & tunc, statim atque hic appellare cepit, in excommunicationem ipsum incidere existimauit, tutior enim opinio hæc est, atque idcirco amplexanda arg. c. iuuenis de spons. Aut extra forum conscientia sumus, & tunc post appellationem in excommunicationem cum incidere voluit: hæc sunt sententiæ quæ de hac quæstione referuntur in cit. cap. præterea. Quid ergò in tanta opinionum varietate concludendum? Ego, vt meam quoque hac de re sententiam in medium afferam, vberiore quæ; & absolutam magis cognitionem propositæ quæstionis, ac simili tradam. Præmitto primùm quæstionem illam de appellatione mihi omnino non placere; nam sententia censura sic lata Excommunico te, si appellas, appellaueris uel, errorem intolerabilem continet, vt quæ defensionem prohibeat; appellatio enim defensio quædam est arg. l. 1. ff. de appell. quæ defensio & diuino, & humano iure permessa est, & nemini denegatur, vt habetur in l. vt vim, & ibi not. DD. ff. de iust. & iur. & in c. dilecto, vbi etiam id notatur de sent. excom. lib. 6. ac propterea, quamvis excommunicato actiones denegentur, vt habetur in c. intelleximus de iud. appellatio tamen, quæ defensio est, ei conceditur, vt habetur in c. cum inter & ibi Abb. Felin. ac DD. not. & in c. fin. de except. ergo sententia hæc non valet; nam sententia intolerabilem errorem continens nulla est, vt dicitur in c. per tuas de sent. excom. in antiq. & in c. solet, & in c. venerabilibus. §. pen. & fin. eod. lib. 6. & hoc demum sequitur Host. in sum. de re iud. §. qualis debeat esse, & §. pura, & eum refert Mar. Soc. Sen. in c. sacro. nu. 77. cum seq. de sent. excom. & vers. quamuis; si hæc igitur sententia nulla est, superuacanea proposita quæstio de appellatione redditur. Nec facit, si dicatur, potest esse causa, in qua appellari non licet; ex quo. n. interponi non potest, curanda non est; nam interposita nihil operabitur, quoquomodo igitur sit, inquisitio hæc de appellatione mihi non arridet. Quò ad quæstionem autem alteram de electione, nec non de huiusmodi quæstionibus ego sic distinguendum censeo. Aut conditio adiecta adimplenda ex factò est, quod vno temporis momento, & vno actu expediri potest, vt appellare, & eligere, & id generis, & in hoc casu secundam opinionem, vt scilicet nisi post actum perfectum, conditionem quæ; omnino adimpletã quis in excommunicationem nõ incidat, locum habere sentio cum ob rationes superius allatas, tum quòd non eadem ratio est in conditione impleri incepta, quæ est imperfecta; quandoquidem electio cepta nihil operatur, perfecta verò valet. Accedit, quòd, si hic in excommunicationem incidere, non propter electionem, quæ secuta non est, sed propterea quòd eligere cepit, in eam pœnam incidisset, at non propter inceptionem electionis, sed propter electionem excommunicatio lata est. Nec repugnat, si dicatur, in tempore præsentis conceptam formam esse; nam & vbi à iure in eo tempore concipiuntur, factum tamen perfectum postulat, vt habetur in c. vn. vers. Et nihilominus contrariũ facientes de relig. dom. lib. 6. Excipio tamen vbi de proferentis sententiam animo aliter constat; tunc enim Inn. sententiam amplexandam censerem arg. c. cum voluntate de sent. excom. Aut conditio per factum adimplenda est, quod, non vno temporis momento, sed successiuo geritur; vt exempli gratia sententia excommunicationis hac adiecta conditione lata est, si in atrio ecclesiæ ædificat, domi uel concubinam retinet: & in huiusmodi casibus, quoniam eadem ratio est in parte, quæ est in toto, vt per se patet; ob eam rem, statim atque conditio adimpleri cepta est, & ædificari ceptum, in excommunicationem quis incidet; & hic Inn. sententia meo iudicio locum habebit. Et hæc, quæ diximus, in quocunque foro locum habere censeo; & quacunque ratione conditio cepta sit, modò futurum tempus designet: & sic in hac quæstione concludendum censerem. † At quid si duobus in solidum mandatum sit, vt quempiam excommunicent, & eorum vterque sententiam huiusmodi protulerit Ego excommunico te, si alter te non excommunicat; an excommunicatio lata valebit? Ego nullam sententiam hanc esse censeo; tum quæ nullius conditio adimpletur, ex quo nemo excommunicat parè, sed sub conditione, & conditio nihil ponit in esse, nisi adimpleatur arg. l. si quis sub conditione dandorum decem. ff. si quis omiffa causa testamèti; tum quòd nec adimpleri potest, ex quo ab utroque sententia iam lata, & sub huiusmodi forma est; quam opinionem sequitur Gloss. in cap. si is, qui præst. 1. 1. q. 3. Sub conditione igitur excommunicatio, censura quæ; alia ecclesiastica ferri potest, & ob eam rem, antequam conditio adueniret, nec operabitur, nec obligabit, sed solum post conditionis euentum; non tamen ad diem sententiæ tunc retrahetur, vt probauimus supra c. 13. §. 18. nu. 10. † Quare, vbi excommunicatio hac forma fertur Excommunico te ex nunc prout ex tunc; qui modus vsitatus est, vt habetur in extrauag. 1. de regul. & in extrauag. 1. de sepult. illis verbis excommunicationem ferri pro eo tempore significatur, quo conditio adueniret, non pro tempore sententiæ; nam perinde est, atque si dicatur Excommuni-

co te

co te nunc pro tunc, vel ex nunc decerno, si non satisfeceris exempli gratia ad terminū, vt tunc excommunicatus sis, vt dixit Abb. in cit. c. præterea. nu. 11. & sensit Bald. in auth. contra rogatus. nu. 1. & Add. ad eum. C. ad Trebell. & Mar. Soc. Sen. qui communiter receptum hoc esse testatur in c. sacro. nu. 144. cum seq. de sent. excom. & facit l. huiusmodi stipulatio à contrario sensu ff. de verb. oblig. Idem, si dicatur Excommunico te ex tunc, prout ex nunc; nam, quòd verba ad subiectam materiam accommodare debemus arg. l. si vno. ff. loc. & l. plenum. §. equitij. ff. de vf. & habit. ob eam rem conditione adueniente excommunicatio ad diem sententiæ non retrahatur, quāuis in alijs sententijs cōtrarium sit, vt dixit Ias. in l. 1. nu. 4. C. de codicill. & arg. cit. l. huiusmodi stipulatio. Tertio idem erit, si forma sic concepta sit Excommunico te ex nunc, omisso Tunc; nam excommunicatio non obligabit, nisi ex eo tempore, quo conditio aduenierit, non autem ex die sententiæ etiam post conditionis euentum, vt habetur in extrauag. 1. de sepult. & tradidit Dec. in eod. c. præterea. nu. 8. etenim dictio Ex nunc disponentis actum, non conditionis adimplendæ effectum significat, vt Soc. ait eod. nu. 147. Postremo idem etiam erit, vt. f. ex die conditionis aduenientis excommunicatio obliget, vbi excommunicatio sic lata est Excommunico te ex tunc, omisso ex nunc; sic enim dixit Inn. in cit. c. præterea. nu. 5. vers. Nec facimus differentiam, & sequitur Abb. ibi. nu. 11. & communiter DD. de appell. nam, vt Inn. inquit ibi, semper sententia censuræ trahitur ad diem conditionis; id quod non aliunde fit, quā ex eo, quòd censura retro non trahitur, vt supra id significauimus. † At quid si sententia sic ferratur Excommunico te, nisi intra annum centum solues, tu verò interim appelles; an per appellationem tam solutio, quā excommunicatio suspendatur, alterumue tantum? breuiter concludendum est vtrumque; suspendi; nam vnum princeps mandatum est. f. vt soluat; eo igitur per appellationem sublato, etiam excommunicatio eius accessorium tollitur arg. c. translato de constit. idem est, vbi mandata diuersa sunt, vt potè quoniam iudex primò te ad soluendum condemnat, & deinceps adijcit Et, nisi solueris intra annum, excommunicatus sis; modò enim à tota sententia, & condemnatione appelles, vtrumque; suspenditur. Excipitur ergò, vbi ab excommunicatione tantum appellatum est; nam ea solùm suspenditur, atque sic inquit Inn. Host. Io. And. & Henric. in cap. præterea. 2. de appell. quos refert, ac sequitur Marian. Socin. Senior in c. sacro. nu. 149. cum seq. de sent. excom. Ex his, quæ hæcenus egimus, apparet excommunicationem sub conditione ferri posse, vt in initio diximus: quòd tamen verum est, vbi sub conditione potestatiua fertur; non autem sub conditione, quæ à casu pendet: si enim excommunicatio exempli gratia sic ferratur, Si naus ex Asia venerit, Excommunico te, excommunicatio nulla est, vt quæ intollerabilem errorem continet arg. c. per tuas de sent. excom. in antiq. & c. solet eod. lib. 6.

De forma censuræ ecclesiasticæ non necessaria. Cap. XXI.

S V M M A.

1 Sententia censura scribi debet.

2 Sententia censura causam continere debet, quamobrem fertur.

3 Sententia censura quamobrem causam continere debet.

4 Causa, quamobrem excommunicatio, ac censura fertur, probabilis esse debet, ac vera; & quid iuris, si falsa sit.

5 Causa, quamobrem censura fertur, iudici probata esse debet.

Forma non necessaria verò censure eccl. reliqua omnia sunt, quæ à iudice & ante sententiam, & dum sententia fertur, & post sententiā, fiunt; de quorum singulis iam agamus. † Primum igitur, antequam sententia promulgetur, vt scribatur censuræ sententiæ, requiritur; nam, cum de scripto proferatur, vt paulò post videbimus, iure, vt conscribatur, necesse est arg. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. etenim, qui consequens vult, & antecedens velle debet arg. l. ad rem mobilē, & l. ad legatū. ff. de procur. & probatur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. nam, dum Romanus Pont. iubet ibi, vt, qui excommunicat, causam enarret, non simpliciter, vt causam scribat, sed vt conscribat, inquit: id quòd propterea factum est, quò significaretur sententiā scribendam esse, ac simul cum ipsa causam; conscribere enim plura simul scribere significat, atque sic interpretatus est Gemin. eod. c. 1. num. 15. vers. Quæro, quid velit tex. dum dicit Conscribi; ergo sententia censuræ scribi debet, vt id quoque dixit Gloss. magistr. in c. 1. §. postquam in verb. in scriptis de cens. lib. 6. atque id, antequam fertur ob

2 tur ob rationes supradictas, & ob ea quæ dixit Bart. Cæpoll. caut. 191. † Item causam, quamobrem censura fertur, quæ iusta, probabilisq; ; & iudici probata sit, continere sententia hæc debet; Quisquis igitur excommunicat, dicitur enim in eod. cap. 1. excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur: hæc Summus Pont. ex quibus patet causam exprimentam esse, atque sic not. ibi Philip. Franc. in vers. Quisquis, ibi quarto not. & Gemin. nu. 4. vers. Nota, quòd in sententia excommunicationis, & Abb. in c. sicut num. 11. vers. Sextus, & Bal. num. 2. & Felin. nu. 29. vers. Quarta declaratio de re iud. & Marian. Socin. Sen. in c. perpendimus. num. 79. de sent. excom. & num. 152. causa igitur exprimi in sententia debet, quamuis in alijs sententijs secus sit, vt habetur in cit. c. sicut, & ibi Abb. Felin. ac DD. not. & hæc, quæ habentur in eod. c. 1. in quauis censura locum habet, vt dixit Mar. Soc. Sen. in Rub. eod. in antiq. nu. 8. & Host. & Io. And. & Bohic. ab eo citati. † Atqui quamobrem in sententijs censuræ constitutum est, vt causa in ipsis exprimat, cum in alijs contrarium sit? rationes quatuor, quæ à DD. redduntur, refert Gemin. in eod. c. 1. num. 16. cum seq. & Mar. Socin. Sen. in c. perpendimus. num. 152. vers. Quæro duodecimo de sent. excom. Quarum prima hæc est, quoniam sic legislatori placuit; arbitrium enim hoc est, vt inquit ipsi: quæ ratio mihi non satisfacit, tum quòd leges summo adhibito studio conformantur arg. cap. erit autem lex dist. 4. ac propterea absurdum est id sine probabili causa ab ecclesia constitutum affirmare; tum quòd princeps ordinem, modumq; non componit, nisi cum magno ministerio, ac ratione, vt dixit Bald. in l. prolatam. num. 12. vers. Et not. quòd princeps. C. de senten. Altera fuit eorum ratio, quoniam excommunicatio medicinæ rationem habet, & ad spirituales morbum est inuenta; ergo causa morbi fuit inuestiganda: hæc ratio etiam ad rem non facit; nam, etsi causam excommunicationis inuestigandam esse probat, non tamen, quamobrem in sententia scribatur, causam reddit; etenim & medicus morbi causam inuestigare debet, quāuis adhibenda medicina, causam morbi vt exprimet, non requiratur. Tertia fuit ratio, & quarta etiam, quoniam sententia excommunicationis, ac censure naturam interlocutoria magis, quā definitiua sententiæ naturam sequitur, & in interlocutoria sententia non receditur à iudice per appellationem interpositam, nisi appellationis causa expressa; secus autem in definitiua: hæc itidem ratio mihi non probatur; nam adhuc quæro, quāobrem in interlocutoria id potius fiat, quā in definitiua. Ego igitur & ob ipsum, in quem censura fertur, & ob alios id factum censeo; vt causa inferatur. Ob ipsum, in quem excommunicatio lata est, ne ignoret, à qua contumacia discedere debeat; nam ob contumaciam, quæ ex pluribus causis oritur, in primis fertur: ne igitur valetur, ob eam rem exprimitur; & hanc opinionem tetigit etiam Socin. eod. num. 163. sed minus eam coarctauit, minusq; apertè explicauit: & si iniquè excommunicatus sit, qua ratione se tueri possit; faciles enim ad excommunicationem ferendam iudices erant, vt dixit Abb. in c. sicut. n. 12. in fin. de re iud. Ob alios verò ne, si cum ipso in eo crimine versentur, quamobrem excommunicatus est, eadem excommunicatione & ipsi obligentur; nam, qui cum excommunicato in eo delicto communicat, cuius gratia excommunicatus est, eadem pœna obligatur, vt habetur in c. si concubinæ, & in c. nuper de sent. excom. quæ rationes in alijs sententijs locum non habent, & ratio hæc notanda est; causa igitur excommunicationis, ac censuræ in sententiā conscribetur. Id quòd locum habet non solùm, vbi speciatim, sed etiam vbi generatim censura fertur, vt dixit Philip. Franc. in eod. cap. 1. §. quisquis vers. In Gloss. in verb. Excommunicato, & Gemin. eod. nu. 17. vers. Gloss. in verb. Excommunicato, & sensit quoque Gloss. ibidem in verb. Excommunicato; etenim & propositæ rationes multo magis hic locum habent, & facit etiam cap. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. quæ tamen causa si omissa sit, sententia censuræ nihilominus valebit, vt probatur in eod. c. 1. ibi Superior verò, ad quem recurritur, sententiam ipsam sine difficultate relaxans; nam, si vbi causa prætermissa est, & ea constitutio non est seruata, vt ibi dicitur, eam sententiā iudex relaxare debet, ergo sententia valet; relaxare enim nil aliud est, quā id, quòd constrictum est, laxare arg. c. à nobis. 2. vers. Vinculum de sent. excom. neque enim, quòd constrictum non est, relaxari potest arg. l. decem. ff. de verb. oblig. atque sic sensit Gloss. in eod. c. 1. in verb. Causam prope finem, & dixit Abb. in eod. c. sicut. num. 12. vers. In sexto, & latius Felin. num. 29. vers. Quarta declaratio, vbi & de communi testari videtur.

4 † Iusta quoque, probabilisq; ; nec ratione carens causa hæc esse debet; Caueat etiam diligenter, dicitur enim in c. sacro de sent. excom. ne ad excommunicationem cuiusquam absque manifesta, & rationabili causa procedat: hæc ibi; iusta igitur, rationeq; non carens causa inferi debet, vt exempli gratia, Quia peremptoriè citatus coram nobis renuit comparere de iustitia responsurus, vel

rus, vel quia iussus, vt intra talem diem centum Titio solueret, quæ ipsi ex causa depositi debebat, id facere recusauit; idcirco & cat. atque sic Gloss. ibi tradidit in eod. c. 1. in verb. Causam, & his exemplis rem illustrauit, idem quoque sensit Gloss. in cit. c. sacro in verb. Caueat, vbi quoq; Abb. & Felin. & communiter DD, not. valebit tamen sententia, si probabilis causa non infit, modo intollerabilem errorem non contineat; nam tunc nulla erit arg. c. per tuas de sent. excom. & c. solet eod. lib. 6. at quid si causa quidem ratione non caret, sed falsa tamen sit, an sententia nihilominus valebit? hanc quæstionem absoluius infra cap. 19. §. 4. † Iudici demum causa hæc probata esse debet; Nemo episcopus, nemo presbyter, dicitur enim in c. nemo 2. q. 1. excommunicet aliquem, antequam causa probetur: hæc ibi, iudici ergo causa excommunicationis probata esse debet, atque sic tradidit Inn. in eod. c. sacro. nu. 2. in verb. Manifesta, & Gloss. in verb. Rationabili causa; non igitur, si iudex alicuius culpæ reū esse quæpiam ipse solus nouerit, ipsum excommunicabit, vt habetur in c. 1. & in tot. ea quæstione, 6. quæst. 2. & vt dixit Abb. in eod. c. sacro. num. 4.

S V M M A.

1 Sententia censura de scripto ferri debet, quæ regula non nullis modis declaratur.

2 Sententia censura à iudice ferri debet.

3 Sententia censura à quo scribatur, nihil interest.

I.

§. † Dum verò sententiam excommunicationis ferre iudex vult, de scripto, non memoriter ferre ipsam debet; Quisquis igitur excommunicat, dicitur enim in c. 1. de sent. excom. lib. 6. excommunicationem in scriptis proferat. Ecce hic, in scriptis vt excommunicatio proferatur Romanus Pont. iubet; iure igitur de scripto proferri debet, atque sic not. DD, in eod. c. 1. Inn. in verb. In scriptis, & Phil. Franc. in §. quisquis vers. In ea Gloss. ibi exprimere, & Gemin. num. 3. vers. not. quòd excommunicatio, & Abb. in c. sacro. num. 3. vers. Secundò not. de sent. excom. in antiq. & Marian. Soc. Sen. in c. perpendimus. num. 68. vers. Octaua de sent. excom. & num. 140. (quamuis secus sit, vbi per statutum fertur, vt non nulli sentiunt, & Soc. eod. num. 69. & in c. sacro. nu. 2 10. de sent. excom.) & Bal. in l. prolatam. C. de sent. num. 7. vers. Quartum exemplum, & Ias. in l. nec quicquam. num. 62. ff. de off. procons. & leg. Et hæc regula locum habet primò à quocunque iudice sententia feratur, ob verbum illud Quisquis, quod generale est arg. c. solitæ de maior. & obed. & vt not. Gemin. in cit. c. 1. num. 1 1. vers. Quæro, qui sint. Item locum habet in quacunque censura ob cit. c. 1. in vers. Et hæc eadem; nam & sic not. Gemin. ibidem in §. & hæc. num. 3. vers. Primò, & Anchar. nu. 2. & Bald. & Ias. in cit. iur. & Felicianus Episcopus Scalenus in Enchiridio de censuris c. 1. de interdicto, Tertio locum habet, vel in personam incertam feratur, vt asseruit Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 2 17. de sent. excom. & in c. perpendimus. nu. 141. eod. Postremò amplificatur hæc regula, quoniam, si contra fiat, ijs penis afficitur, quæ numerantur in eod. c. 1. in vers. Si quis autem, Excipitur tamen primo, vbi consuetudine indutum est, ne de scripto feratur; id enim consuetudine induci potest, vt de excommunicatione dixit Bellemer. decis. 243. & sequitur Cassador. super regulas Cancell. decis. 2. num. 1 1. de pens. quamuis Rot. decis. 5. de consuetudine in antiq. quid de hoc senserit, non apertè id explicarit. Item, vbi per statutum, legemq; excommunicatio, censuraq; alia fertur; nam lex, statutumq; scripturam necessariò non requirunt, vt dixit Io. And. & Bald. in add. ad Specul. in tit. de leg. §. finitur vers. Sed pone legatus, & Felin. in rub. de constit. num. 3. & Rip. num. 48. atque sic in re nota dixit Gemin. eod. c. 1. §. fin. n. 7. vers. Et per præmissa, & Mar. Soc. Sen. eod. vbi supra. Tertio excipitur, quoniam, si non de scripto, sed memoriter profertur, tamen sententia lata valet, vt probatur in eod. c. 1. ob verbum illud Relaxans, & vt DD, ibi sentiunt, Gloss. in verb. Causam in fin. & Gemin. num. 13. vers. Quæro, an possit, & Phil. Franc. eod. §. quisquis, vers. Tertio not. ibi in scriptis, & Cassador. ead. decis. & num. & Mar. Soc. in eod. c. perpendimus. num. 146. Ex quo patet non rectè Rip. sensisse in rub. de constit. nu. 48. vbi excommunicationem sine scriptis latam non valere sensit, hoc tamen in alijs sententijs nõ est, vt habetur in l. 3. C. de sent. ex breui. recit. & c. fin. de re iud. lib. 6. nam de scripto non lata nullæ sunt, vt in cit. iur. habetur, & vt not. Gloss. in c. 1. in verb. Causam de sent. excom. in fin. de scripto igitur sententia censuræ ferri debet. † Item ab ipso iudice proferri; non autem per publicum scribam, notariumq; vt probatur in cit. c. 1. vers. Quisquis igitur excommunicat, & vt inquit Philip. Franc. eod. vers. ibi Tertio not. in scriptis, & Gemin. nu. 3. & non nulli alij, quos refert Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus.

nu. 145.

num. 145. vers. Item quæritur, an iudex de sent. excom. etenim sic & aliæ sententiæ feruntur, vt habetur in c. fin. de re iud. lib. 6. Excipitur tamen episcopus; nam & per alium sententiam censuræ proferre poterit, etenim sic dixit Phil. Franc. eod. vers. & Gemin. num. 13. vers. Quæro, an iudex possit: fat igitur erit, vt episcopo præsentibus publicus scriba, aliusne sententiam recitet, & ea recitata episcopus dicat Nos talem sic in scriptis excommunicamus, atque ita Ioan. And. & Archid. asserere inquit Phil. Franc. † Scriptura denique illa, quæ sententiam continet, authentica sit nec ne, nihil interest, vt dixit Inn. in eod. c. 1. in verb. In scriptis, & sequitur Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 2 12. de sent. excom. & in cit. c. perpendimus. num. 143. quamuis melius esse dicat, si scriptura authentica sit: vel à publico scriba igitur, seu notario, vel ab alio scribi poterit, atque sic dixit Phil. Franc. eod. vers. Non tamen necesse est, vt iudex proferendo sententiam dicat Excommunico te in scriptis; consulit tamen Specul. vt ita fiat in tit. de sent. §. vt autem sub Rub. de sent. excom. vers. Et nota, & sequitur eum Soc. in cit. c. perpendimus. nu. 144. Ratio demum, quamobrem in scriptis profertur, ea esse potest, quòd excommunicato tradatur, vt eam superiori deferre, & se onere hoc leuare possit, vt dixit Lap. alleg. 73. & sequitur Soc. in eod. cap. perpendimus. nu. 140.

S V M M A.

1 Denunciari excommunicatus, censuraq; alia irretitus debet; quæ regula multis modis declaratur.

2 Denunciatio quamobrem fiat, & an cuiusque censura, & à quocunque lata.

3 Denunciari censura irretitus potest quicunque, etiam si exemptus sit.

4 Denunciatio per appellationem non impeditur; quæ regula etiam declaratur.

5 Denunciatio à quibus fiat.

6 Literis episcopi an fides adhibenda sit, quibus significatur quem excommunicatum esse, ac propterea denunciandum esse.

7 Denunciationem vt faciat eius, qui censura irretitus est, an quis compelli possit.

8 Denunciari non debet quis in excommunicatione iuris incrisse, antequam declaratur, id delictum eum commisisse, quamobrem à iure excommunicatio fertur.

9 Declaratio, qua explicatur quem delictum commisisse, pro quo à iure censura fertur, causa cognita sit.

10 Appellari à declaratione hac potest.

11 Denunciatio quomodo fiat.

12 Denunciatio an probet quem excommunicatum.

13 Forma commissionis denunciationis quæ sit.

II.

§. † Post tandem censuram latam is, qui ea constrictus esse scitur, denunciari debet; Curæ sit omnibus episcopis, dicitur enim de excommunicatis in c. curæ. 1 1. q. 3. excommunicatorum omnino nomina tam episcopis vicinis, quam suis parochianis pariter indicare, eaq; in celebri loco posita præ foribus ecclesiæ cunctis conuenientibus inculcare, quatenus in vtraq; diligentia excommunicantis vbiq; ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis causa omnibus auferatur: hæc ibi Summus Pont. ex quibus patet excommunicatum denunciari debere, idem probatur in c. peruenit. 1. & in c. pastoralis. §. fin. & ibi not. Abb. num. 3. ac Dec. de appell. & in c. parochianos, & in c. conquesti de sent. excom. & in Clem. vn. de affin. & consanguin. cum 2. simil. † Quæ denunciatio summa ratione fit. Et primò, quia censura fertur, vt ea constrictus rubore perfusus rescipiscat, vt habetur in c. 1. de excep. lib. 6. sed, quoniam, quòd notior eius contumacia est, eo maior erit ipsius rubor, atque confusio, vt dicitur in Clem. 1. §. & quia, & ibi not. Anchar. num. 15. vers. Decimo tertio not. de pœn. ac propterea citius fortasse rescipiscet, cum videat deinceps omnes eius communionem fugere post denunciationem; ideo ob hæc rem, denunciatio vt fiat, iure cautum est; hinc in grauissimis delictis ob eandem rationem vt excommunicati non semel, atque iterum, sed sepius, quousque scilicet, à contumacia ab ipsis discedatur, denuncientur, Romanus Pont. iussit in Clem. 1. vers. Et quia eo maior de pœn. & in extrauag. infidelis de furt. Præterea censura lata etiam denunciatur, quia per ipsam prohibetur, ne quis cum ea irretito in ijs versetur, quæ ipsi per censuram prohibita sunt: sed quia fieri potest, vt excommunicationem latam quis minus nouerit, vel se ipsam non nouisse fingat; ideo, vt nemo excusationem huiusmodi habeat, ob eam rem quoque prospectum est, sicut dicebamus, vt denunciatio fieret, vt habetur in cit. c. curæ sit. 1 1. q. 3. & vt tradidit pluribus id Quintil. Mandos. in sua prax. commiss. à Beatiss. Papa commiss. 2. in verb. Declarandi vers. Effectus huiusmodi declarationis, & Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 259. vers. Dubitatur secundò de sent. ex-

D D 2

com.

com. quamuis ipse senserit ob vnam hanc postremam ratione denunciationem fieri; ac propterea, vbi manifesta excōicatio est, non necessario fieri, q̄ non omnino verum est, vt ex dictis patet. Denunciari excommunicatus ergo debet. Quæ regula declaratur primò, vt & in alijs censuris locum habeat; nam & suspensus, & interdictus etiam denunciabitur, vt de suspensio habetur in Clem. 2. de pœn. & de interdicto in Clem. fin. & ibi not. Zab. nu. 4. vers. Decimò not. & Anch. num. 4. vers. Tertio not. q̄ sententia excommunicationis de cens. & de interdicto dixit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 5. de interdicto. Secundò declaratur, vt locum habeat, vel ab homine, vel à iure censura lata sit; nam in vtroq; casu denunciatio fiet, vt de censura ab homine lata probatur in c. 1. de furt. & in c. 1. de treug. & pac. & de lata à iure in c. peruenit, & in c. parochianos de sent. excom. & in Clem. 1. de priuil. & in Clem. fin. de cens. & facit cit. c. curæ. 1. q. 3. quod generaliter loquitur, vt omittam propositas rationes in omni casu locum habere, atque sic dixit Soc. eod. nu. 256. vers. Circa quam, vbi de excommunicatione à quocunque lata idem ait, & de minori eod. num. 258. vbi ait denunciationem fieri posse de excommunicato etiam minori excommunicatione. Tertio declaratur, vt locum habeat, quicumque sit, qui censura constrictus tenetur ob eadem rationes; quare excommunicatus etiam exemptus, qui in excommunicationem ob delictum in loco exempto commissum incidit, modò id notorium omnino sit, ab eo ordinario, in cuius diœcesi exemptus locus ille est, legitime denunciabitur; idq; iure optimo, tum q̄ denunciatio nouum vinculum non iniicit, sed iniectum declarat, vt habetur in c. pastoralis. §. fin. de appell. tum q̄, ex quo notorium id est, causa cognitio non requiritur, atq; sic dixit Gemin. in c. episcoporum. nu. 8. vers. Quicquid dixerit Lap. de priuil. lib. 6. & sequitur eum Philip. Franc. eod. vers. Sitamen ex delicto notoriè commisso: sed mea sententia hoc locum non habebit, vbi non manifestò etiam constabit nullam defensionem ipsum habere, quamobrem in excommunicationem non incidit; quid enim si manifestò constet Titium exempli gratia clericum percussisse, & id, quò se tueretur, asserat se fecisse? ob hanc igitur rationem, quoniam exempti causa cognosci ab ordinario loci non potest, denunciationem hic omittet. Quartò excommunicatus denunciabitur ob ea, quæ proximè diximus, etiam si ipsum excommunicatum esse notorium sit; etenim multa notoria dicuntur, quæ non sunt, vt dicitur in c. consuluit de appell. † Quintò denunciabitur, etiam si appellauerit; nam, & post appellationem denunciari nihilominus potest, vt habetur in c. pastoralis. §. fin. & ibi DD. not. de appell. & Capell. Tholos. decis. 299. & Add. ad eam, & Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 92. cum seq. de sent. excom. etenim denunciatio nil aliud est, quàm quædam declaratio; declaratio autem nihil addit arg. l. hæredes palam. §. sed et si notam. ff. de test. ac propterea per denunciationem quis iterum non ligatur, vt dixit Romanus Pont. in eod. §. fin. quare denunciatio hæc post appellationem facta per modum attentati non reuocabitur, quasi contra cap. non solum de appell. lib. 6. & tot. tit. vt lit. pend. atque sic conclusit Rot. decis. 59. de appell. in nou. Sextò idem erit, si & à delegato excommunicatus quis sit; nam & post appellationem denunciatio facta valebit, antequam aut iudex à quo ei appellationi detulerit, aut iudex ad quem eam receperit, vt dixit Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacro. num. 101. cum seq. & Specul. in eod. c. pastoralis. §. fin. & sequantur communiter DD. vt refert, ac sequitur Add. ad Capell. Tholos. ead. decis. 299. etenim iu lex delegatus adhuc remansit; ordinarius verò semper denunciare poterit. Excipitur tamen primò, vbi delegatus iudex est, & appellationi detulit, à superiore uè appellatio recepta est; nam denunciare ipse non poterit, quandoquidem iudex omnino esse desijt, in priori casu ob c. cum appellationibus de appell. lib. 6. in posteriori ob c. pastoralis. §. præterea de off. deleg. atque sic tradidit Abb. in eod. c. pastoralis. §. fin. num. 23. vers. Extra Gloss. de appell. & Add. ad Capell. Tholos. eod. & Mar. Soc. eod. Item excipitur, vt denunciatio fieri non debeat post appellationem, vbi denunciatio magis excommunicatum obligaret, cuiusmodi excommunicatio habetur in c. tua de sent. excom. sic enim inquiunt Anton. & Imol. in cit. §. fin. de appell. & sequitur Add. ad Capell. Tholos. eod. & Mar. Soc. eod. c. sacro. nu. 99. Tertio excipitur, vbi excommunicatio contra ignorantem lata est; nam, si appellet excommunicatus, denunciatio impeditur, vt inquiunt Anton. & Imol. eod. arg. c. dilectus de appell. & Mar. Soc. in cit. c. sacro. nu. 95. cum seq. Quartò excipitur, vbi à canone excommunicatus quis dicitur, quo casu sententia facti declaratoria requiritur; nam, si à sententia declaratoria appellatum sit (id enim potest, vt sensu Gloss. in c. cupientes. §. quòd, si per viginti in verb. priuatos de elect. lib. 6. & nos infra id probabimus) interim denunciari non poterit, sic enim asserunt Inn. Anton. & Præpos. in cit. §. fin. de appell. & hæc omnia sequitur Add. ad Capell. Tholos. decis. 299. Quintò excipitur, vbi sententia censura nulla est;

la est; nam tunc denunciatio per appellationem impeditur, vt dixit Mar. Soc. eod. c. sacro. nu. 89. de sent. excom. his exceptis casibus denunciatio per appellationem non impeditur. Postremò idem erit, vt denunciatio fieri possit, etiam si post interiectam appellationem se quis excommunicatum asserat, sed appellationem intra præscriptam ab homine, à iure uè, diem non est profectus, vt dicitur in c. licet, & ibi not. Anchar. de sent. excom. lib. 6. excipitur tamen, vbi appellationem hic profectus, aut non potuit legitime impeditus, aut non debuit, vt dixit Gemin. eod. nu. 6. † Quartò declaratur proposita regula, vt, si sententia censura ab homine lata sit, ab eodem etiam ipsa denunciatur; is enim est, qui denunciare potest, vt probatur in cit. c. pastoralis. §. fin. de appell. & in c. 1. de rapt. Id quod etià de iudice delegato sentimus, modò interposita appellatio non sit, & recepta, eiuè delatum, vt proximè egimus; etenim denunciatio censura executio est, vt dixit Anchar. in cit. c. licet. num. 2. vers. Quartò not. ac propterea iure denunciari ab eo potest, à quo est lata arg. l. non debet, cui de reg. iur. Item non solum id potest, verum etiam, & nemine petente id iudex debet arg. c. curæ sit omnibus. 1. q. 3. vbi Rom. Pont. episcopis simpliciter iubet, vt excommunicatos denuncient; ergo etiam nemine petente, atque sic dixit Abb. in c. parochianos de sent. excom. & sensu Gloss. in Clem. fin. in verb. Conlitterit, quam sequitur Anchar. num. 5. vers. Quartò not. & communiter DD. de cens. etenim, vt censura constricti in ijs euitentur, quæ per censuras ipsis prohibita sunt, per canones cautum est, vt habetur in c. excommunicatos cum duob. seq. 1. q. 3. & in c. si sententia, & in c. si ciuitas, & in c. is, cui, & in c. fin. de sent. excom. lib. 6. & in c. venerabili eod. in antiq. at episcopi, ecclesiarq; præfides, quæ canones iubent, & ipsi obseruare, & vt ab alijs obseruentur, etiam nemine petente curare debent arg. Clem. 1. de etat. & qual. & vt not. Zab. in Clem. 1. §. locorum de pœnis. Præterea non solum, qui excommunicauit, excommunicatum denunciabit, verum etiam, & vt alij idem efficiant, operari poterit; nam superior ipsi subiectis, vbi res id postulabit, vt à se excommunicatum denuncient, præcipiet. Si ergo exempli gratia episcopus Imolæ quempiam ex Barbiano excommunicauerit, parochio Barbiani, vt eum denunciet, mandabit, nec non etiam alijs vicinis parochis, vt probatur in cit. c. curæ sit. 1. q. 3. ad eos verò, qui ipsi subiecti non sunt, vt excommunicatum denuncient, scribet, vt pote episcopis vicinis ei loco, vbi excommunicatus commoratur ob cit. c. curæ sit, & c. 1. de treug. & pac. nam requisiti ad id obligati sunt, vt probatur in Clem. 1. §. eorundem autem sententias, & ibi Gloss. in verb. Requisiti, & Anchar. nu. 15. vers. Decimo sextò not. & Zab. eod. in prin. de for. compet. etenim ad iustitiam seruandam episcopi, aliq; inferiores iudices mutuam operam sibi præstare debent arg. c. 1. & ibi not. Abb. de treug. & pac. & c. 1. de off. ord. & c. 1. de oper. nou. nunt. & c. præcipimus. dist. 90. & vt not. Anchar. in eadem Clem. 1. & Zab. eod. episcopi ergo de excommunicatis edocti ipsos denuntiabunt, etiam si sententia censura iniqua sit; idq; merito, tum quò denunciatio nullum vinculum iniicit, sed iniectum declarat, vt dicitur in c. pastoralis. §. fin. de appell. tum quò denuncians simplicis executoris partes sustinet; ac propterea nullam exceptionem recipere, nec, an bene, malè iudicatum sit, cognoscere debet; etenim ob hanc causam nec ab ipsis, nec ab executore appellatur, vt habetur in l. ab executione. C. quando appellationes non recip. atque sic tradidit Anchar. in cit. Clem. vn. nu. 15. vers. Decimo sextò, & Zab. in §. eorundem. num. 5. vers. Quintò quarto de for. compet. & facit c. pastoralis. §. quia verò de off. deleg. & c. ad aures de tempor. ord. addo ego id probari primò in cit. cap. pastoralis. §. fin. de appell. nam, etsi appellatum est, denunciari tamen excommunicatus potest, & tamen appellatio sepius interponitur, vbi sententia iniqua dicitur arg. l. 1. ff. de app. Postremò id ratione hac etiam probari assero; nam denunciatio non solum sit, vt excommunicatus exempli gratia à contumacia discedat, sed & vt ab alijs euitentur, at excommunicatus, vel iniquè ea pœna constrictus sit, vitari debet; nam sententia censura, & qua, iniqua uè sit, seruanda est arg. c. sententia pastoris. 1. q. 3. vel iniqua igitur sententia sit, ecclesia tamen antistes de excommunicato edoctus ipsum denunciabit. Excipitur tamen, vbi notoriè ipsi iudici requisito, & sine alia causæ cognitione constat sententiam iniustam esse; nam tunc iudici hoc mandanti non parebit; sic enim dixit Gloss. in cit. Clem. in fin. in verb. Requisiti, & nō nulli alij, quos refert, ac sequitur Zab. ead. §. eorundem de for. compet. & probatur id ratione; nam, vbi sententia nulla est, ne iudex eam exequatur, facto resisti potest, vt probatur in c. ex literis iunct. Gloss. in verb. Denunciatis, & ibi not. Abb. nu. 2. & nu. 5. de off. deleg. ergo multo magis iudex requisitus resistere ei debet, & non parere; non enim, ex quo id iudici notissimum est, causæ cognitio requiritur arg. c. euidentia de accusat. quicquid dixerit Gen. relatus ab eod. Zab. ibid. quem & ibi, ac rectè improbauit. Sicut autem significari vicinis episcopis potest ab episcopo, vt

excommunicatos à se denuntiet, ita & superioribus, quibus excommunicator subiectus est, significabit. Quare, si exempli gratia Abbas, qui iurisdictionem hanc habet, quempiam excōicet, poterit suum episcopum certiore de hoc facere, vt à se excommunicatum denunciandum curet, quod episcopus exequetur arg. c. cum ab ecclesiast. & ibi Abb. de off. ord. Si verò in excōmunicationem, censuram uè aliam iuris quis incidat, ab eius loci ordinario, vbi in pœnam incidit, denunciabitur, vt habetur in Clem. 2. §. locorum, & ibi not. Zab. & Anchar. in fin. de pœn. & in Clem. 1. de priuil. & in Clem. fin. vbi id quoque not. Anchar. nu. 4. vers. Tertio not. de cens. & in c. parochianos de sent. excom. Deinceps, si exempli gratia eius loci ordinarius & ipsius excōmunicati ordinarius est, quia. f. domicilium in sua diœcesi habet, parochus eius, vt ipsum denuntiet, significabit. Postremò vicinis episcopis ob cit. c. curæ. 1. q. 3. At, si ordinarius eius non sit, ipsius ordinario id significabit arg. c. 1. de rapt. & 6. q. 3. in fin. vbi Pallea, qui de hoc edoctus & eum ipse denunciabit, & à suo parochus, à vicinisq; episcopis denunciandum curabit. An ergo ij, quibus per simplices literas episcoporum significatum est quem excommunicatum, censuram uè alia restrictum esse, fidem adhibebunt? an, si id nolint, compelli ad denunciationem hanc faciendam poterunt? ¶ Quò ad primam quæstionem, quam disputauit Gloss. in cit. c. curæ. 1. q. 3. & Inn. in c. 1. de fid. instrument. & DD. in c. post cessionem de probat. & iuris ciuilibus interpretes in l. admonendi. ff. de iureiur. Communiter concluditur, vbi solum de excludendo excommunicatum à iudicio, ac propterea de leui præiudicio agitur, literis episcopi, alterius uè inferioris iudicis ipsorum signo tantum signatis, ac propterea sine alia testium subscriptione fidem adhibendam esse, sic enim sensit Inn. in eod. c. 1. in princ. ibi Nisi in leuibus iunct. num. 4. vers. Sed obijcies, & num. 10. vers. Item creditur literis cuiuslibet, vbi generaliter sic seruari, & presertim Romæ testatur de fid. instrum. & Abb. in cit. c. post cessionem. nu. 6. vers. Ego indistincte, & Dec. num. 14. vers. Secundò limita non procedere in leuibus, & Felin. qui de communi testatur. num. 16. vers. Fallit quintò in his, quæ sunt leuis præiudicij de probat. & Thom. Fastol. decis. fin. nu. 8. Et probatur per cit. c. curæ, vbi simpliciter dicitur, vt episcopi indicent nomina excommunicatorum vicinis, quò aditus ecclesiasticus ei occludatur; si ergo sat est, vt nomina excommunicatorum indicent, simplicibus literis episcopi fides adhibetur, quando de leuiori præiudicio agitur, cuiusmodi esse videtur in ecclesiam aditus prohibitio. Facit quoque idem c. post cessionem; quamuis contrarium si quis probare velit, audiatur, sicut ibidem dicitur. At, si de grauiori præiudicio agatur, vt exempli gratia de electione tollenda, vt nulla, tanquam de excommunicato facta, & ad obiectionem hanc probandam simplices episcopi literæ eius signo tantum signatæ proferantur, ob graue præiudicium, quod electus patitur, fidem ipsis literis habendam non esse citati autores inquit, & Io. And. & Ant. & Imol. relati à Felin. in eod. cap. post cessionem. num. 17. vers. Sed circa istud concludunt; & de quæstione hac satis. ¶ Quò ad alteram verò, an, si vicini episcopi certiores facti de excōmunicato aliquo denunciare ipsum compellantur? breuiter vt rem hanc absoluamus, ad id cōpelli eos posse asserimus, alioquin frustra id præciperetur, si ad præceptum seruandum quis non compelleretur arg. cap. pastoralis de off. deleg. & ibi not. Gloss. & l. fin. ff. de off. eius. Verùm quis ad denunciandum ipsos compellet? Gloss. in Clem. vii. in verb. Requisiti de for. compet. superiore eius, cui, vt denuntiaret, significatum est, ad eundem esse dixit, quò illum ad id cogat, & puniat, eandem sequitur Zab. eod. vers. Eorundem ibi Sextò quæro, & in Clem. fin. num. 14. vers. Duodecimò quæro de cens. neque iniuria; non enim equum est, vt episcopus Imolæ episcopum Fauentia puniat, propterea quòd denunciationem huiusmodi facere noluit; quandoquidem in eo iurisdictionem nullam habet, quæ ad puniendum postulatur, vt habetur in l. imperium. ff. de iurisdic. omn. iud. coram igitur suo archiepiscopo ipsum conueniet, quò ad denunciationem faciendam eum compellat, atque puniat. Quare, q̄ episcopus in tota sua diœcesi iurisdictionem habet, vt dicitur in cap. cum episcopus de off. ord. lib. 6. ob eam rem, si parochi ecclesiarum suæ diœcesis denuntiare ab ipso excommunicatum noluerint, & ad id ipsos cogere, & punire, ex quo iudex eorum est, poterit. ¶ Quintò regula hæc declaratur, vt scilicet, vbi denunciandus quispiam est, qui in excōmunicationem, censuramq; aliam iuris incidisse dicitur, iudex, ad quem in primis denunciare pertinet, sententia prius declaret delictum ab eo factum esse, quamobrem in iuris censuram inciderit, ac deinceps ipsum denuntiet; sic enim tradidit Abb. in c. parochianos. num. 2. de sent. excom. & Add. ad eum in c. cum non ab homine num. 29. in litera B de iud. & Felin. in c. Rodolphus. num. 63. vers. Sed declaratoria, vbi rem hanc generatim pluribus egit, & Anchar. in Clem. fin. num. 4. cum seq. vers. Tertio not. & Zab. num. 4. vers. Undecimò not. de cens. idem Abb. in c. peruenit. nu. 5. vers. Sed circa

circa prædicta, & Dec. nu. 2. qui in omnibus pœnis ipso iure illatis declarationem hanc requirit testatur de appell. & Bero. in c. quia in omnibus. nu. 41. de vsur. & Franc. de Aret. in c. si diligenti de for. compet. & idem etiam probatur in c. cum secundum leges de hæret. lib. 6. vbi, etsi iure ipso hæreticorum bona omnia fisco adicta sunt, adimittuntur ea ipsis non debere dicitur, antequam criminis eius reos esse iudicis sententia declaratum sit: id quod summa ratione constitutum est; quid enim si is, qui in excōmunicationem incidisse dicitur, re vera non incidit? arg. c. licet de præb. lib. 6. iure igitur sententia huiusmodi declaratoria feretur. Id quod locum habebit, etiam si id factum manifestò cõstet, sed, quò minus in pœnam inciderit, ratione se tueri posse ipsum creditur, aut, an se tueri possit, dubitatur: quid enim si exempli gratia notissimum sit, à Titio clericum percussum esse, an hunc continuo excommunicatum dicemus? planè id pro certo affirmare non possumus; nam ob multas causas clerici percussor excusatur, vt habetur in c. cum voluntate. §. fin. de senten. excom. quamuis igitur factum notorium sit, non tamen semper notorium est, an in pœnam inciderit; iure hic etiam ergo declaratione opus erit: id quod eo magis asserendum est, quandoquidem, ex quo pendemus animo, an hic se tueri possit, in eam partem dubitationem hanc interpretari debemus, vt defensionem hic habeat; nam interpretatio hæc tutior est, & nemini præiudicium facit, atque sic sensit Abb. in c. fin. in fin. de cohab. cler. & mul. & Dec. in c. peruenit. 1. num. 4. & Præpos. nu. 10. de appell. idem Dec. in c. cum sit Romana num. 27. & Præpos. nu. 29. eod. & Felin. in c. Rodolphus. num. 75. vers. Citatur etiam pars, ibi intellige, quod sit certum de rescript. & in c. cum olim. num. 11. vers. Vbi autem certa non est de re iud. quamuis igitur, qui se lesum asserit, notissimum hoc esse dicat, declaratio tamen fiet, & ob ea, quæ proximè diximus, & q̄ notoria multa dicuntur, quæ non sunt, vt inquit Rom. Pont. in c. consuluit de appell. atque sic dixit Anchar. in cit. Clem. fin. nu. 5. vers. Tertio not. ibi & hoc est verum de cens. Item declaratio hæc fiet, vbi quis in censuram latam generaliter ab homine, quis incidisse dicitur; sic enim sensit Zab. in cit. Clem. fin. num. 5. vers. Item per hoc verbum confiterit, etenim & hic propositæ rationes locum sibi vindicant; ergo & eadem dispositio arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Postremò declaratio etiam adhibebitur in excōmunicationibus, atque censuris ab homine in aliquem nominatim latis, vbi Auditor Camera Apostolicæ exequi ipsos vult; nam sic tradidit Mandos. in tract. de monit. q. 60. in verb. Sententiarum quoque; in his igitur casibus declaratione opus est. ¶ Atqui, quòd sententia hæc declaratoria causa minus cognita fieri nõ debet, causa verò cognosci non potest nisi is, cuius de re agitur, præsens adsit (causarum enim merita partium assertionem panduntur, vt dicitur in l. vlt. C. si per vim, vel alio modo, & vt not. Gloss. in c. sacro in verb. Confiterit de sent. excom.) ob eam rem is prius citabitur, qui in excōmunicationem incidisse asseritur, antequam sententia id declaretur, sic enim dixit Gloss. in Clem. præsentem in verb. Confiterit, & ibi not. Anchar. nu. 4. qui & alios idem sentire ait de cens. & in Clem. 1. in verb. Quam citò commodè in fin. de pœn. & in Clem. 2. in verb. Confiterit eod. & in eod. c. sacro in verb. Confiterit, & Abb. in cit. c. peruenit. nu. 5. & Dec. de appell. & Add. ad eum ibi, idem Abb. in c. parochianos. nu. 2. de sent. excom. & in c. cum non ab homine de iud. & Add. ad eum. num. 29. in litera B, ibi circa istum passum, & Add. ad eundem viden. in c. sacerdos num. 11. in litera A de off. ord. & Zab. in Clem. in plerisque vers. Decimò quæro de elect. & Rom. cons. 482. nu. 6. & in toto è consilio, & Felin. in eod. c. Rodolphus in verb. Citatur etiam pars nu. 75. & in c. præterea nu. 2. vers. Secundò not. de spons. in quibus locis pluribus rem hanc egit, & Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 261. vers. Tertio dubitatur de sent. excom. & communis deniq; sententia hæc est; atque sic sensit Gabriel. in tract. commun. concl. de cit. concl. 1. nu. 16. lib. 2. Etenim fieri potest, vt se tueatur, & in excōmunicationem se non incidisse probet arg. cit. c. licet de præb. lib. 6. Accedit, q̄ de graui præiudicio agitur; ergo hac quoque ratione citari debet arg. l. de vno quoque. ff. de re iud. Citabitur igitur, antequam sententia declaratoria feratur. Id quod fiet, etiam si notorium factum sit, sed tamen non constat, an defensionem aliquam habeat, vt citati autores eisdem in locis concludunt. Abb. in c. vestra. nu. 18. vers. Circa quartum de cohab. cler. & mul. & Felin. in eod. c. Rodolphus vers. Citatur etiam pars num. 77. ibi intellige. Secundò de rescript. & in c. cum olim num. 30. vers. Noto tertio de iud. & hoc ob cit. c. licet de præb. lib. 6. adeò, quòd, & id communiter receptum est: ante declarationem igitur citatio omnino fiet; alioquin ea ommissa sententia declarationis nulla erit, vt asserunt Imol. & Lap. quos refert, ac sequitur Felin. in cit. c. Rodolphus num. 76. vers. Citatur etiam pars, ibi & adeò est vera; quamuis sententia censuræ admonitione ommissa valeat, vt dixit Gloss. in cap. sacro in verb. Iusta de sent. excom. et nos supra

probauimus; quamobrem autem id fiat, declarauit Franc. de Aret. conf. 175. Excipitur tamen primò, vt citatio non postuletur, vbi non solum delictum ab eo commissum esse manifestò constat, verum etiam notissimum est ipsum nulla ratione se tueri posse, quò minus deliquerit; sic. n. citati autores inquirunt, & probatur in cit. c. peruenit. 1. & ibi not. Abb. ac Dec. de appell. & Mar. Soc. eod. c. perpendimus. nu. 263. vers. Et hoc procedit; etenim ratio eius c. licet de præb. lib. 6. cessat, quamobrem citatio fit; ergo, & citatio cessare debet arg. c. cum cessante de appell. Postremò citatio etiam omittitur, vbi declaratio fit, quò magis, magisq; euitetur, vt dixit Felin. in eod. c. Rodolphus vers. Citatur etiam pars, ibi intellige primò, quamuis declaratio ibi pro denunciatione posita sit. Facta verò citatione, & causa cognita iudex sua sententia delictum ab ipso commissum esse, si hoc probatum fuerit, declarabit; quare deinceps ipsum delinquentem in censuram incidisse apparebit: non enim iudicis sententia facto declarato pena tunc succedet, vt sensisse videtur Add. ad Abb. in c. cum non ab homine. nu. 29. in litera B de iud. nam, antequam iudex id declaret, si re vera deliquerat, statim post delictum in pœnam incidit, nulla iudicis sententia declaratoria intercedente; hinc, dum iudex declaratoriam sententiam fert, non pœnam ipse inferre, sed delictum commissum, reumq; delinquentem esse declarare debet; nam pœna à iure inferitur, etiam ante declarationem, vt dixit Bart. in l. eius, qui delatorem. nu. 3. in fin. ff. de iur. fisci, & sequitur eum Felin. in eod. c. Rodolphus. nu. 63. vers. Sed declaratoria, & in c. præterea. nu. 2. vers. Secundò not. de spons. etenim lex semper certa est, ac propterea statim post delictum pœnam inurit, atque sic dixit Io. And. quem refert Gemin. in c. 1. §. fin. vers. Quæro de homicid. lib. 6. ac planè, si contrarium diceremus, non ipso iure lata pœna diceretur. Postremò post declarationem ipsam delinquentem, criminisq; reum aut excommunicatum, aut suspensum, aut interdictum denunciabit, vt. i. pœna fuerit, quam lex intulerit. † Excipitur tamè, nisi à sententia declaratoria appellatum sit, appellari enim ab ipsa potest, vt dixit Abb. in cit. c. c. peruenit. 1. vers. Ab hac tamen declaratione, & Dec. num. 3. vers. Et subiicit, vbi & quosdam alios idem sentientes refert, & Felin. in eod. c. Rodolphus. nu. 78. vers. Et appellari de rescript. & in c. præterea. nu. 4. vers. Demum circa prædicta de spons. & in c. cum non ab homine. nu. 19. vers. Et not. quòd licet à pœna de iud. & Put. decis. 177. lib. 2. nu. 3. & Rom. eod. conf. 482. nu. 9. & per Gloss. not. in c. cupientes. §. quòd, si per viginti in verb. Priuatos de elect. lib. 6. vbi ergo appellatum erit, denunciatio non fiet. Nec repugnat, si dicatur hoc esse à sententia iuris appellare, quòd prohibitum est ob c. quia nos de appell. & ob l. si qua pœna. ff. de verb. sign. nam non à pœna legis, sed à declaratoria illa sententia appellat reus negando se crimen illud commississe, quòd ab eo commissum per eam sententiam iudex declarauit, atque sic citati autores eisdem in locis respondent: ac rectè; nam appellatio semper permissa est, vbi prohibita non reperitur arg. l. 1. ff. de appell. & in hoc casu appellationem prohibitam esse non apparet, vbi ergo hic appellabit, non dicetur Appello à pœna hac, sed appello, quia culpa vaco, vt dixit Felin. in cit. c. cum non ab homine. nu. 19. vers. Et not. quòd de iud. & in eod. c. Rodolphus. nu. 79. vers. Et appellare de rescript. Ergo huiusmodi appellatione denunciatio impeditur, quòd repugnare videtur c. pastoralis. §. fin. de appell. vbi appellatione quis non impeditur, quò minus excommunicatum denunciet: atqui à proposita sententia discedendum non est, sed concludendum denunciationem impediti; nam sic asseruit Abb. in eod. c. peruenit. nu. 8. vers. Oppono vltimò, & Dec. num. 3. vers. Et subiicit, qui & Lap. idem sentientem refert, & Felin. in eod. c. Rodolphus. nu. 78. vers. Et appellari de rescript. & in c. cum non ab homine. nu. 19. vers. Et not. quòd licet à pœna de iud. nec repugnat cit. c. pastoralis; nam, quòd ibi de excommunicatione constabat, & vbi constat quem excommunicatum esse, impediti appellatione non potest, quin euitetur, ob eam rem denunciatio, quæ fit, vt excommunicatus euitetur, appellatione ibi non tollitur; at hic negatur crimen commissum, quamobrem excommunicatio à iure fertur; meritò igitur, ne iniuria hic infametur, ex quo de delicto, ac de censura non constat, denunciatio appellatione impeditur, atq; sic respondit Abb. in eod. c. peruenit. nu. 8. Item interim appellatione pendente, vitare hunc nemo cogitur, & præsertim ob extrauag. ad euitanda, atque sic asseruit Felin. in eod. c. præterea. nu. 5. vers. Et ex dictis de spons. & in eod. c. Rodolphus. nu. 79. vers. Et appellare.

† Modus autem denunciationis hic erit; nam à clericis eius loci, vbi excommunicatus denunciandus est, denunciatio in ecclesijs publicè fiet arg. c. curæ sit. 1. 1. q. 3. & extrauag. vn. in fin. de furt. ac deinceps, vt omnibus excommunicatus notus sit, denunciatio scriptis tradita in eorundem ecclesiarum valuis affigetur; sic enim, dum essem Romæ Sixto V. Pont. Max. obseruatū vidī. In eaq; denunciatione causa exprimitur, sic enim sentiunt DD. in cap. 1. de sent. excom. lib. 6.

vt ait

vt ait Mar. Soc. Sen. in eod. c. perpendimus. nu. 264. vers. Quartò dubitatur de sent. excomm. quamuis, si omittatur, non incidet quis in pœnam cit. c. 1. vt inquirunt non nulli citari à Soc. ibidem; nam denunciatus non excommunicatus, & pœna cit. cap. 1. in excommunicantem fertur.

† Atqui, an per denunciationem factam excommunicatus quis probetur? hoc enim erat, quòd postremò explicandum nobis proposueramus: hanc quæstionem disputarunt DD. potissimum in c. pia de except. lib. 6. & in c. licet de sent. excom. eod. lib. & in c. prudentiam. §. sexta de off. deleg. in antiq. variaq; de ea sententiæ extiterunt. Nam primo Gloss. in cit. c. pia. & c. licet per denunciationem quem excommunicatum non probari existimauit; eandem opinionem sequitur Rot. decis. 8. quæ & in curia sic seruari testatur de sent. excom. in nou. Probatur autem horū sententia, primò hac ratione, quoniam denunciatio eius etiam fit, qui excommunicatus esse existimatur, re autem vera non est, vt habetur in cit. c. licet; ergo denunciatio quem excommunicatum esse necessariò non probat, ex quo eius esse potest, qui excommunicatus non est; probatio etenim necessariò concludere debet arg. cap. in præsentia de probat. & non probat hoc esse, quòd ab hoc contingit abesse arg. l. neque natales. C. de probat. & l. non hoc. C. vnde legit. Dec. in c. pastoralis. §. verum. nu. 5. de appell. vers. Quartò not. qui contrariam sententiam amplectatus est, ad hanc rationem respondebat, et si contingere potest, vt denunciatio iniusta sit, vt potè eius, qui excommunicatus non est, tamen, ex quo legitime facta est, iniustam non existimari: hac Dec. responsio vbi locū habeat, infra videbimus. Secundò pro hac opinione ratio hæc redditur: excommunicatio apertissimis documentis probari debet, vt dicitur in c. 1. de excep. lib. 6. at denunciatio apertissimum documentum non est, ex quo eius esse potest, qui excommunicatione constrictus non tenetur arg. cit. cap. licet de sent. excom. Postremò facit, quoniam denunciatio non obligat, vt habetur in c. pastoralis. §. fin. de appell. ergò probata denunciatione, probatum excommunicationis vinculum non videtur, Dec. eod. in loco ad hoc dicebat, licet denunciatio immediatè non liget, vinculum tamen ex denunciatione probari: hæc responsio nulla est; nam pro certo id habet, de quo quæstio est: & hæ præcipue rationes sunt, quæ pro hac sententia redduntur. Secundo loco Host. in c. prudentiam de off. deleg. contrariam sententiam amplectatus est, vt scilicet excommunicatio per denunciationem probetur; eandem sequuntur Archid. & Io. And. & Io. de Imol. & Gemin. qui & ipsos refert in eod. c. licet. nu. 8. vers. Gloss. in verb. Nunciari, & Dec. in cit. c. pastoralis. §. verum. nu. 5. vers. Quartò not. & Put. decis. 65. nu. 6. lib. 1. Probatur autem & horum sententia primò, quia excommunicatus denunciatus in iudicio, & extra iudicium, & in omnibus legitimis actibus à nobis vitari debet, vt dicitur in cit. cap. licet, ergo denunciatio quem excommunicatum esse probat; alioquin ipsum vitare non cogemur. Confirmo idem ego hac ratione per idem c. licet; nam ibi appellatum erat, & dubia ob eam rem sententia reddita, & tamen denunciatus euitari iubetur; ergo Gloss. ad hoc respondet, idcirco id ibi statui, quoniam non solum de denunciatione, sed etiam de sententia constabat: Gemin. nec non Phil. Franc. eod. responsionem hanc improbant; nam, etsi de sententia constabat, non tamen, an valeret, notum erat. Secundò pro hac sententia sic argumentantur, denunciatio iudice autore fit; ergo fides ei adhiberi debet arg. cit. cap. curæ. 1. 1. q. 3. præsertim cum publicè fiat arg. c. 1. de postul. prælat. Accedit, quòd denunciatio accessorium quoddam, & consequens excommunicationis esse videtur; ergo denunciatione probata, & ipsa excommunicatio probata intelligi debet; etenim consequenti dato, & antecedens dari necesse est arg. l. 2. & ibi not. Bald. C. de dot. promiss. & Dec. in c. præterea. §. sexta. nu. 10. de appell. hæc ratio mihi non probatur; nam de antecedente verum est, & de consequenti, vbi ipsum consequens sine illo antecedente esse non potest, aliàs non, vt sensit Ias. in l. si mihi, & tibi. §. in legato. nu. 12. in 1. lect. ff. de leg. 1. denunciationem verò, & vbi nulla excōicatio est, fieri contingit arg. cit. cap. licet de sent. excom. lib. 6. hæ sunt opiniones inter se repugnantes. Tertio fuerunt non nulli, qui propositas opiniones conciliare inter se diuisione nitentur. Nam primò Abb. in eod. c. prudentiam §. sexta. nu. 1. 1. vers. Extra Glossam sic distinguebat; aut de modico præiudicio agitur, vt pote de excommunicato tantum vitando agitur, & per denunciationem excommunicationem satis probari existimauit ob cit. c. licet; etenim nullum præiudicium tunc generatur; aut de grauiori præiudicio agitur, & tunc contrariam sententiam sequebatur, hoc idem secuti sunt Felin. in cit. §. sexta. nu. 3. vers. Istis non obstantibus, & Rebuff. in c. postulastis not. 2. nu. 76. & Dec. qui opinionem hanc communem esse sensit in eod. §. sexta. nu. 10. vers. Extra Glossam; eandem communem dixit quoque Couar. in c. alma pars. 1. §. tertius. nu. 1. vers. Ego verò duo, vel tria de sent. excom. lib. 6. eandem sequitur Rom. conf. 349. nu. 3. Gemin. verò in c. 1. §. si quis nu. 13.

ver.

verf. Glossa in c. licet aliter distinguebat; nam dicebat ipse, aut ex denunciatione, quæ excommunicationis species sit, dignosci potest, & tunc per denunciationem excommunicationem probari sensu, aut dignosci non potest, & tunc secus: hoc Gemin. quod & sequitur Phil. Franc. eod. verf. in ead. Gloss. in fin. Ego autem sic distinguendum censerem. Aut quarimus denunciatione probata, an excommunicatio sic probata sit, vt contraria probatio non admittatur, & in hoc casu sine dubitatione concludendum est denunciationem hoc non operari, quacunque ratione excommunicatio obijciatur; cum ob rationes in priori sententia redditas, & ob cit. c. licet; tum quod, si contrarium diceremus, defensio, quæ omni iure permessa est, vt dicitur in c. dilecto de sent. excom. lib. 6. & in l. vt vim, & ibi not. DD. ff. de iust. & iur. lib. 6. excommunicato adimere-
 13 tur contra c. cum inter priorem, & c. fin. de except. & in hoc locum prior sententia sibi vindicabit. Aut quarimus, an denunciatione probata præsumptio sit denunciatum excommunicatum esse, & quousque contrarium probetur, pro excommunicato habendus sit; & in hoc casu, quacunque ratione itidem exceptio proponatur, vel in vim dilatorie, vel peremptorie, vel de modico, vel de magno præiudicio agatur, satis probatam censeo, quousque contrarium ab eo probetur, qui excommunicatus dicitur. Primum ob cit. c. licet, vbi denunciatus nedum in iudicialibus, sed etiam in extra iudicialibus, atque in legitimis actibus, vt euitetur, quousque se non excommunicatum probet, Rom. Pont. iubet, & tamen, an re vera excommunicatus ille esset, ignorabatur, & in hac sententia videtur etiam esse Couar. in eodem num. 1. verf. Secundò erit hac in
 14 controverfia, et si per obscure id egit, & Mar. Soc. Sen. in c. de monialibus. nu. 5. verf. Secundò
 15 quæro, ibi Ego dicerem de sent. excom. denunciatio igitur præsumptionem facit, quousque; contrarium probetur, Postremò facit c. post cessionem de probat. vbi literis episcopi fides adhibetur de excommunicatione, quamdiu contrarium non probatur, & in hoc casu rationes secundæ opinionis propositæ locum habebunt. Quare diuisio illa Panorm. quæ communiter recepta est, improbata videtur; nam, esto, de graui præiudicio agatur, tamen, ex quo in manu excommunicati est, contrarium probare, præiudicium ei graue fieri non potest: accedit, quod ea nulla ratione, nullonè iure probatur; multo magis autem de sent. Gemin. idem sentimus, vt recipienda non sit; atque in hac quæstione sic concludendum censerem. † Forma vero, quæ adhibetur, vbi quis committit alteri, vt denunciaret aliquem excommunicatum, quò vitetur, posita est à Specul. in tit. de sent. excom. verf. Porrò, & refert Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus, nu. 267. verf. Sextò de sent. excom.

*De forma necessaria absolutionis censuræ ecclesiasticæ; & de ijs, quæ
 necessario inesse ipsi debent. Cap. XXII.*

S V M M A.

1 Absolutionis censuræ eccl. forma necessaria quæ nam sit.	excōmunicationis absolutionē non tribuit.
2 Episcopus versando cum excommunicato ipsum hac ratione absolvere non potest.	6 Rom. Pont. supplens actum de plenitudine potestatis excōmunicationis vitium nō tollit.
3 Episcopus ordinem excommunicato conferendo non ea ratione ipsum absoluit.	7 Rom. Pont. quacunque ratione censuram tollere potest.
4 Romanus Pont. versando cum excommunicato ipsum non absoluit.	8 Rom. Pont. constitutionem sic abrogans, vt pro infecta haberi eā velit, absolvere eum censetur, qui in eius constitutionis censuram inciderat.
5 Rom. Pont. per inscriptionem hanc Salutem, & Apostolicam benedictionem, quam de more in initio suarū literarum præmittit,	9 Absolutionis forma necessariò eum, qui absoluitur, exprimere debet.

Arimus de forma, quæ ad censuram ferendam adhibetur; iam de forma, quæ ad censuram latam tollendam pertinet, atque idcirco de absolutionis forma, & de necessaria primò agamus. † Forma igitur absolutionis censuræ necessaria verba liberationem, atque amotionem ipsius censuræ ab eo, qui ea constructus tenetur, sonantia sunt, vt sensu Rich. dist. 18. art. 10. q. 5. lib. 4. nam in absoluendo ab excommunicatione sufficere inquit, quacunque verba significantia remotionem excommunicationis, & sequitur eum Archiep. Flor. de cēsuris cap. de absolutione, & Syl. in verb. Absolutio 3. nu. 2.

2. & Nauar. cap. 1. in prin. nu. 59. de pœnit. dist. 6. eundemq; communiter receptum esse testatur in comment. de iobelo no. 30. nu. 8. præscripta igitur etsi absolutionis forma non est, sicut etiam de eiusdē censuræ ferendæ forma diximus; verbis tamen ijs concipi debet, quæ eius amotionem, ac liberationem significant; hoc enim est, quod primum inesse necessariò eidem formæ debet. † Non igitur episcopus cum eo excommunicato versando propterea ipsum absolvere existimatur; tum quòd nec Rom. Pont. hac ratione absolutionem tribuere censeretur, vt probauimus supra cap. 20. §. 2. tum quod Episcopi, ac reliqui inferiores ecclesiæ præfides, etiam si velint, ratione hac absolvere nequeunt, vt tradidit Gloss. in Clem. vlt. in fin. de sent. excom. & sequitur eam ibi Imol. num. 7. & Zab. in verf. Tertio oppono, & DD. communiter, & Gloss. in c. cum desideres, & ibi quoque Felin. eod. in antiq. etenim communi iuri subiecti sunt arg. c. 1. & c. fin. de constit. quo iure forma quædam præscripta est, à qua discedere ipsis non licet arg. cit. c. cum desideres, & c. ex tenore de sent. excom. † hinc, si episcopus excommunicato etiam sciens ordinem conferat, non videtur temere eum absolvere, vt dixit Holt. in c. veniens. 2. de test. & sequitur eum Anchar. in cit. Clem. vlt. num. 8. quod ob proximè dicta dubitationem non habet. † Non itidem Romanus Pont. huiusmodi ratione absolvere censeretur, vt proximè dicebamus; † atque ob eam rem, si ad collegium quodpiam scribens ea verba Salutem, & Apostolicam benedictionem in inscriptione de more præmittat, non tamen, qui ex eo collegio excommunicati sunt, absolutionem consequuntur, vt dixit Gloss. in inscript. epist. decretal. id quod & dubitatione caret ob c. si aliquando de sentent. excom. † Imò, si idem Rom. Pont. de plenitudine potestatis actum quempiam suppleat, qui actus ob excommunicationis vitium nullus est, quandoquidem, qui eum gesserunt, excommunicatione constructi tenebantur, nec vitium illud sustulisse, nec ipsos excommunicatos absoluisse existimatur, vt tradidit Zab. in Clem. 2. verf. Caterū not. 3. de re iud. & sequitur Add. ad Abb. in c. illa quotidiana. nu. 3. in litera C de elect. nam ea clausula intrinsecum vitium quo ad solemnia tollit, vt dixit Specul. quæ refert, ac sequitur Abb. in eod. c. illa quotidiana. nu. 3. † Excipitur tamen, vbi Rom. Pont. aut cum excommunicatis versando, aut actum alium gerendo, ijs rationibus se absolutionem tribuere velle declarat; nam tunc absoluti erunt, quandoquidem quacunque ratione absolvere ipse potest, ex quo legibus solutus est arg. c. proposuit de concess. præb. & vt probauimus supra eod. cap. 20. §. 2. & vt dixit Gloss. in c. 1. dist. 93. & Felin. in c. cum desideres de sent. excom. quare, si per eam clausulam De plenitudine potestatis, & absolutionem tribuere se velle, & excommunicationis vitium tollere significauerit, sine dubitatione id poterit, atque sic dixit Abb. in eod. c. illa quotidiana. nu. 3. † Excipitur postremò, vbi Rom. Pont. constitutionem, vnde quis censura irretitus est, sic abrogauit, vt pro infecta haberi eā velit; nā eius constitutionis vi constructus, nulla absolutione alia intercedente, absolutus censetur, vt dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. pro infectis de immun. eccl. quam sequuntur Imol. ibi. num. 6. & Zab. verf. Septimò not. & Abb. ac Felin. in c. si quando de sent. excom. & communiter DD. vt supra tradidimus cap. 10. §. 6. qua ratione reliqui ecclesiæ præfides absolutionem tribuere nequeunt arg. c. cum desideres, & c. a nobis. 1. de sent. excom. iunct. c. & cap. fin. de constit. verbis igitur aptis absolutionis forma concipi, exprimiq; debet. † Item eius, quem censura irretitum absoluiimus, sic mentio fieri debet, vt ipsum absolui appareat; non igitur sat est in animo habere, quem absoluiimus, nisi in forma eius mentionem faciamus, vt exempli gratia Absoluo te, hunc, vel illum; nam nec censura aliter lata valet, vt supra probauimus cap. 20. §. 5. etenim quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. ad summam inesse absolutionis formæ debent, quæ inesse debere formæ censuræ ferendæ ailerimus eod. cap. 20.

S V M M A.

1 Conditionis species duæ sunt.	6 Dubitatio duplex est, iuris, & facti.
2 Absolutio à censura an sub propria conditione tribui possit.	7 Dubitatio iuris quatuorplex sit.
3 Absolutio à censura sub impropria conditione tribui potest.	8 Dubitatio facti quanam sit.
4 Absolutio ad cautelam quid sit.	9 Absolutio ad cautelam à censura tribuitur; vbi, an censura valeat, dubitatur; vel iuris, vel facti dubitatio sit; quæ regula, quousque pateat, declaratur.
5 Absolutio ad cautelam à censura tribuitur, vbi dubitatur, an quis censura irretitus sit.	10 Absolutio ad cautelam non tribuitur, quo ad interdici-

- interdictum loci generale, & quamobrem.*
- 11 *Absolutio ad cautelam an tribuatur quo ad interdictum loci speciale.*
- 12 *Absolutio ad cautelam à censura & in foro conscientia locum habet.*
- 13 *Absolutio ad cautelam à censura quando non tribuatur.*
- 14 *Absolutio ad cautelam à censura tribuitur à sacerdotibus in foro penitentie.*
- 15 *Absolutio ad cautelam à censura, an à iudice necessariò tribuatur.*
- 16 *Absolutionis ad cautelam effectus quisnā sit.*
- 17 *Absolutio ad cautelam quamobrem sic no-*

- minetur.*
- 18 *Absolutio ad cautelam à censura quamobrem tribuatur.*
- 19 *Absolutio ad cautelam à censura à quo tribuatur.*
- 20 *Absolutio ad cautelam à censura an à iudice delegato tribuatur.*
- 21 *Absoluendi à censuris facultate commissa, an facultas absoluendi ad cautelam concessa intelligatur.*
- 22 *Absolutionem ad cautelam à censura petens quid faciat, & in foro fori, & in foro penitentie.*

I.

S Hæc autem, quæ inesse ipsi absolutionis formæ proximè tradidimus, locum habent, vel absolutio sub conditione tribuatur, eadem enim rationes & hæc insunt; ergo, & eadem iuris dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. An igitur absolutio censuræ sub conditione tribui potest? hæc quæstio diligenter nobis inuestiganda est; dubitationem enim non nullam habet. † Verùm, quòd conditionis species duæ sunt, altera propria, quæ in futurum confertur, & facit, ut actus pendeat, cui adiecta est, quousq; aduenit, ut Absoluo te, si satisfacies; ante satisfactionem enim absolutus hic non erit: altera impropria, quæ aut in præsens, aut in præteritum fertur, & statim actum, cui adiecta est, vel infirmat, vel non differt, ut verbi gratia Absoluo te, si satisfacisti; nam, si à te satisfactum est, absolutus es, aliàs non, ut hæc omnia probantur in l. cum ad præsens, cum duab. seq. & ibi not. DD. ff. si cert. pet. & in §. sub conditione, & in §. conditiones, quæ in Instit. de verb. oblig. † Verùm, inquam, quòd conditionis species duæ sunt, ob eam rem, an sub vtraque conditionis specie tribuatur, & primò an sub conditione propria, contemplemur. Angel. in verb. Excommunicatio. 2. num. 5. & in verb. Absolutio. 3. in prin. & Syl. eod. 3. in prin. & in verb. Excommunicatio. 1. nu. 19. vers. Sextum est, absolutionem huiusmodi hac adiecta conditione tribui non posse censuerunt. Pro quorum sententia ratio hæc vna redditur, quoniam absolutio hæc actus legitimus est, ut per se patet; ergo conditionem non recipit arg. l. actus legitimi. ff. de reg. iur. ad hanc rationem responderi potest, etsi absolutio legitimus actus est, ipsum tamen non esse vllum ex ijs, qui recensentur ibi, in quibus ea lex locum habet, ut sensit Gloss. ibi, atq; sic respondit Nauar. in c. 1. in prin. num. 64. de penit. dist. 6. præterea ego aliter respondeo; si, propterea quod absolutio actus legitimus est, sub conditione tribui non posset, nec censura, atq; excommunicatio sub conditione ferretur; nemo. n. inficiabitur & ipsam legitimum actum esse; & tamen sub conditione fertur, ut habemus in c. præterea. 2. & ibi not. DD. de appell. proposita igitur ratio opinionem non probat. Vnde postremò pro hac eadem sententia ego sic argumentor, absolutio censuræ se habet, sicut peccatorum absolutio (non enim ratio diuersa inter ipsas esse videtur) at peccatorum absolutio sub huiusmodi conditione tribui non potest, ut asserit Sot. dist. 14. q. 1. art. 3. in fin. & Tab. in verb. Absolutio. 1. num. 17. & Nauar. in Man. cap. 26. num. 12. ergo nec absolutio censuræ hac adiecta conditione tribui poterit: hæc ratio, quæ in initio me paululum mouit, propositam sententiam non tuetur; nam idcirco peccatorum absolutio sub conditione propria tribui nequit; quoniam sacramentorum effectus à Deo, à Christoq; domino pendent; non autem à ministris animo, ut ad suum arbitrium sacramentis ministratis eorum effectus differre possit; sed aut statim sacramenta valent, aut nulla sunt, ut probauimus in comment. nostr. de sacr. cap. 1. & 2. & cap. 7. at absolutio censuræ, quoniam quo ad modos positui iuris est, atq; à iudicis animo penderet, ut DD. communiter sentiunt, ob eam rem absolutionis effectum differre, quousq; conditio aduenerit, iudex potest; sic enim & contractus, q; à contrahentium animo pendent arg. l. sicut. C. de act. & oblig. & l. nec emere. C. de iure delib. sub conditione iniri queunt arg. §. omnis stipulatio in Instit. de inutil. stip. & §. emptio eod. de empt. & vend. neque igitur ratione horum sententia probatur. Quare, cum nulla ratione opinio hæc nitatur, contrariam amplexatus est Nauar. in c. 1. in prin. num. 64. cum seq. de penit. dist. 6. idem sensit in Man. cap. 26. num. 12. & Tab. parum sibi constans in verb. Absolutio. 3. in prin. hanc opinionem, uti verissimam ego quoque sequor. Probatur autem primò hac ratione, quoniam excommunicatio, ac censura sub

sub propria conditione ferri potest, & lata valet, ut habetur in c. præterea. 2. & ibi not. DD. de appell. & in c. Romana. §. caueant de sent. excom. lib. 6. ergo & absolutio sic tribui posse debet, ut id, quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum in opposito, & eo magis, quòd absolutio gratiosior est, quàm obligatio arg. l. Arianus. ff. de act. & oblig. & l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Secundo loco pro hac sententia facit, quoniam censura, ut proximè diximus, sub propria conditione ferri potest, & quò minus eiusdem absolutio hac forma tribuatur prohibitum nõ reperitur; ergo facultatè hanc sic absoluendi concessam esse interpretari debemus arg. l. ab ea parte. ff. de probat. Postremò hanc conclusionem ego ratione hac confirmo; nam absolutio vinculi censuræ absolutio est, atque idcirco correlatiua sunt, ergo, ex quo permissum est, ut censuræ vinculum huiusmodi adiecta conditione feratur, & eiusdem vinculi absolutio ut sic tribuatur, permissum esse dicendum est; dispositum enim in vno ex correlatiuis & in altero correlatiuo locum habet arg. l. fin. & ibi not. Bart. Ias. ac DD. C. de indict. vid. toll. facit quoque §. illud expeditum est in Instit. de soc. & l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. & cap. omnis eod. in antiq. ab hac igitur sententia, ut scilicet absolutio censuræ sub propria conditione tribui possit discedendum non censeo. Quæ sententia amplificatur primò, ut nec peccet is, qui eam tribuit, quamuis Nauar. contrarium senserit in Man. cod. cap. 26. num. 12. quod mihi non probatur; nam, si iure id potest, ut ipse idem sensit, & supra probauimus, nulla ratio suadet, quamobrem hunc, qui absolutionem hanc facit, peccare dicamus arg. l. Gracchus. C. de adult. & c. qui peccat. 23. q. 4. addo nulla ratione id ab eo probari. Ampliatur postremò eadem conclusio, ut locum habeat, non solum si conditio, quæ ad rem pertinet, adiecta sit, verum etiam, & vbi ad rem nihil facit, ut exempli gratia Absoluo te, si Titius Bononiam iuerit; quamuis in hoc casu hunc peccare censerem, ut qui ecclesiæ clauibus abutatur, & in hoc opinio Nauar. locum sibi vindicabit. Sub conditione igitur propria censuræ absolutio tribui potest, ac ppea ante conditionis euentum absolutus non erit, cui hac ratione absolutio condonata est arg. l. cedere diem. ff. de verb. sign. & l. si quis sub conditione dandorum. ff. si quis omiſsa causa testamenti, & ut Nauar. & Tab. eod. inquit: sed de absolutione huiusmodi conditione tributa satis, de absolutione sub impropria conditione condonata iam agamus. † An igitur sub impropria conditione absolutio tribui potest? in hac quæstione, ut ipsam paucis expediamus, regulam hanc constitutumus, absolutionem hac ratione tribui posse, ut citati Doctores, & communiter deniq; omnes inquit; idq; meritò, tum quòd conditio hæc absolutionem non moratur arg. cit. l. cum ad præsens. ff. si cert. pet. & §. conditiones, quæ in Instit. de verb. oblig. tum quòd & baptismus, ac reliqua sacramenta, quibus certa forma præscripta est, sic collata valent, ut probatur in c. de quibus, & ibi Abb. ac DD. not. de bapt. & ut nos diximus in comment. nostr. de sacr. in Tab. 1. cap. 14. in prin. Hæc regula sic constituta multis modis declaratur, & primò ut locum habeat, etiam si adiecta conditio ad absolutionem non spectet, ut exempli gratia Absoluo te, si Titius mortuus est; nam conditio hæc ad absolutionem non pertinet, & tamen, si non extet, absolutus non erit; quoniam iudex ea non extante absoluere noluisset; quæ voluntas necessariò requiritur, ut probauimus supra cap. 2. §. 4. & è cõtrario si conditio extiterit, absolutus erit: hic tamè iudex mea sententia peccabit, ut qui ecclesiæ clauibus abutatur. Declaratur itidem eadem regula, ut locum sibi vindicet, vbi adiecta conditio ad absolutionem quidem pertinet, sed externa, & sua vi ad absolutionem necessaria non est, ut Absoluo te, si pro eo satisfacisti, quamobrem excommunicatus es: hæc enim conditio ad rem quidem spectat, sed tamen non necessaria ad absolutionem requiritur; nam, si absolutio simpliciter, & non satisfactionis adiecta conditione tribuatur, ipsa nihilominus valebit, quamuis excommunicatus, qui satisfacere debebat, minimè satisfecerit, ut probauimus supra cap. 19. §. 6. imò hac ratione absolutionem tribuere non nunquam expedit, ut si ei tribuatur, qui promissis stare non consuevit. Tertio regula declaratur, ut absolutio sub conditione tributa valeat, vbi conditio ad absolutionem sic pertinet, & internū quoddam est, & sine ipso absolutio esse nequit, ut verbi gratia si dicatur Absoluo te, si excommunicatus es; Absoluo te, si possum; nam, vel taceantur conditiones huiusmodi, sua tamen natura insunt; quandoquidem, si iudex absoluere nequit, absolutio ab eo tributa non valebit arg. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. & ut probauimus supra cap. 2. §. 11. & si quis excommunicatus non est, absolui non poterit; vbi enim vinculum non est, ibi absolutio eius esse non potest arg. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb. oblig. Quarto declaratur proposita regula, ut, vbi dubitatur, an is, qui absolutus, excommunicatus sit, iudex, qui absoluit, an iurisdictionem habeat; tunc absolutio non solum à diectis internis illis conditionibus tribui possit, verum etiam & debeat; sic. n.

E

& ba-

& baptifmus, ac reliqua sacramenta, quę certam formam habent, vbi, an collata ſint, dubitatur, huiusmodi adiecta conditione adminiftrantur, vt habetur in cap. de quibus, & ibi Abb. ac DD. not. de bap. ſic etiam conſuetudine tam in ſacramentis, quàm in cenſuris obſeruat. Hinc ſacerdotes ante abſolutionem peccatorum tributam ferre ſemper clauſulam hanc præmittunt **A**bsoluo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, quātum poſſum, & indiges, quod perinde eſt, ac ſi dicatur Si poſſum, & indiges: quæ clauſula omittēda non eſt, præfertim vbi iobelxi occaſione, priuilegiuē alterius beneficio ab omni cenſura abſoluendi facultas ſacerdotibus condonata eſt; nam ea clauſula adhibita, ſi is, quem abſoluunt, cūm cenſura aliqua conſtringeretur, eius mentionem facere, ipſiſq; tolerandam proponere oblitus eſſet, nihilominus abſolutus erit, ex quo ab omni cenſura eum ipſi abſoluerunt; ac propterea, etiā ſi deinceps cenſura in mentem abſoluto veniat, abſolutione alia non egebit, ſic enim aſſeruit Nauar. in Man. eod. cap. 26. num. 12. verſ. Eſt autem valde notandum, & nos ſupra: & ratione id probatur; nam, & abſens, atque inſcius abſolui à cenſura quis poteſt, vt aſſerimus ſupra cap. 19. §. 1. **A**bsolutio igitur cenſuræ, conditione huiusmodi adiecta, & tribui poteſt, & vbi dubitatur de interna aliqua qualitate ad abſolutionem neceſſaria, an ea inſit, ſic tribui etiā debet, vt vidimus. Quæ abſolutio, & à iuris pontificij interpretibus, & à iure ipſo ad cautelam abſolutio nominatur. De qua abſolutione, quoniam hic locus eſt, vt agamus; ideo primū, quid ſit. Secundō, vbi tribuatur. Tertio, quatenus pateat. Quarto, à quibus tribuatur. Poſtremō, quamobrem ſic nominetur, contemblemur; perutilis enim materia, ac frequens eſt, de qua DD. potiſſimum pertractarunt in c. ſolet de ſent. excom. lib. 6. & in c. Apoſtolica de except. in antiq. ¶ Quod ad primū igitur communiter ſic à DD. definitur in c. ſolet de ſent. excom. lib. 6. vt referunt, ac ſequuntur Phil. Franc. eod. verſ. In Gloſſ. in verb. Emenda, ibi & primō quaerit, & Anchar. nu. 5. verſ. Vltimō eſt ſciendū, & Gemin. in §. in ſecunda. nu. 8. verſ. Ad primū, Abſolutio ad cautelam eſt vera, ſeu putatiua ab eccleſiaſtica cenſura liberatio, eis, quos res tangit, proſpiciens: Hæc definitio mihi non probatur, quandoquidem per ipſam à ſimplici abſolutione abſolutio ad cautelam non ſeparatur. Id quod hinc patet, quoniam & ipſa ſimplex abſolutio liberatio vera à cenſura eccleſiaſtica eſt eis, quos tangit, proſpiciens: nec repugnat, ſi dicatur ipſam putatiuam non eſſe, vt hæc ad cautelam; nam respondeo nec ipſam abſolutionē ad cautelam, vbi vera eſt, putatiuam eſſe, ac propterea in hoc caſu à ſimplici abſolutione definitione hac ipſam non ſeparari. Poſtremō quicquid de definito dicitur tanquam de genere, & de ſingulis eius ſpeciebus dicitur, vt Logici, ac Phyloſophi decent, hic verō id non contingit; nam, vbi abſolutio ad cautelam vera eſt, quod contingere poteſt, non itidem tunc & putatiua erit; ſicuti eſt contrario, vbi eſt putatiua; & tamen in definitione dicitur eſſe abſolutionem huiusmodi liberationem veram, ſeu putatiuam, quæ definitio ſingulis ſpeciebus abſolutionis huius non conuenit. Quare ego ſic eam definirem Abſolutio ad cautelam eſt abſolutio ſub conditione impropria tributa, vbi, an cenſura valeat, dubitatur ob periculum, quod ineſſe poteſt, inſtituta: hæc mihi probabilior definitio eſſe videtur; tum quod ex genere, ac differentijs proprijs conſtat; tum quod ab abſolutione ſimpliciter lata abſolutionem hanc ſeiungit: Nam ecce quod ad primū, proprium, ac proximum genus, Abſolutio ſcilicet eſt; tam enim de huius, quàm de alterius abſolutionis ſpecie dicitur. Ecce denique propriæ differentiæ, quatenus dicitur. Sub conditione tributa, vbi, an cenſura valeat, dubitatur. Nam primō, ſub conditione tribuendam ipſam eſſe argumento nobis eſt c. de quibus de bap. quandoquidem baptiſmus, ſicut etiam alia ſacramenta non ſimpliciter, ſed ſub conditione impropria tribuuntur, vbi, collata ſint nec ne, dubitatur, vt inquit Abb. ac DD. in eod. c. de quibus, & vt nos in comment. noſtr. tradidimus Tab. 1. cap. 11. cūm in abſolutione hac igitur diuerſa ratio non ſit, nec diuerſum ius eſſe debet. Declarat hoc etiam inueteratæ ſacerdotum conſuetudo, qui, peccatorum abſolutionē antequam tribuant, vbi, pœnitens cenſura irretitus ſit nec ne, dubitatur, hac abſolutionis forma pœnitentem abſoluunt **A**bsoluo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, quantum poſſum, & indiges, id eſt ſi poſſum, & indiges, & ita ſub conditione, atq; ſic ſenſit Abb. in c. Apoſtolica. nu. 10. ibi. ſ. vt de præſenti de except. Tribuendam quoque ratione hac abſolutionem eſſe, vbi, an cenſura valeat, dubitatur, ex eo conſtat; quod, vbi pro certo habetur quem excommunicatum, cenſuranē alia irretitum eſſe, non ſolum, ſi ſententia iuſta ſit, ſed etiam ſi iniuſta dicatur, non ſub conditione tamen, ſed ſimpliciter abſolutio & peti, & tribui debet, vt probatur in c. cūm contingat de off. deleg. & vt ſenſit Abb. in c. per tuas. num. 3. verſ. Secundō not. de ſent. excomm. & vt apertius inquit Philip. Franc. in eod. cap. ſolet verſ. Quintō quaerit, ibi quod, ſi ſententia cenſuræ dicitur

dicitur iniuſta, & Gemin. eod. §. in ſecunda. num. 12. verſ. Ad quintum, ibi ſi verō dicatur non nulla, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 7. verſ. Quarta conſuſio de ſent. excom. lib. 6. & §. 12. num. 6. verſ. De abſolutione ad cautelam; ac planè quid ſub conditione abſolutionem tribui opus eſt, vbi pro certo habemus neceſſariō ipſam requiri? Vbi verō ſententiam cenſuræ nullam eſſe manifeſtō conſtat, tunc nulla petitur abſolutio, quippe quæ nec requiratur arg. l. decem. ff. de verb. oblig. & l. nemo poteſt videri. ff. de reg. iur. ſed, nullam eſſe vt declaretur, peti debet arg. cit. c. cūm contingat, & c. cūm olim. 1. de off. deleg. & vt dixit Phil. Franc. in eod. c. ſolet verſ. Quintō quaerit, ibi ſed ſi conſtat eam eſſe nullam, & Gemin. in cit. §. in ſecunda verſ. Ad quintum, ibi ex his ergo colligitur. Ex quo igitur, vbi ſententiā cenſuræ nullam eſſe conſtat, abſolutio nulla requiritur, vbi verō pro certo habetur ſententiam valere, ſimplex abſolutio condonatur; neceſſariō, vbi, valeat nec ne, dubitatur, abſolutio ad cautelam, & ita ſub conditione, quod periculum quis euadat, tribuetur; valet enim argumentum à partium enumeratione arg. §. omnium actionum in Inſtit. de act. & tot. tit. de oblig. quæ ex quaſ. contract. & de oblig. quæ ex quaſ. delict. eod. in Inſtit. idem probatur in c. venerabili, & ibi not. Felin. de ſent. excom. & in c. per tuas, & in c. cūm deſideres. §. ſecundæ eod. & in c. ad præſentiam de appell. & in cap. ſolet de ſent. excom. lib. 6. & vt inquit Gemin. ibi in cit. §. in ſecunda. num. 11. verſ. Ad quartum, ibi vbi ergo de nullit. ſent. idem, num. 12. cum ſeq. & Philip. Franc. eod. verſ. Quartō quaerit, ibi vnde, ſi dubitetur; definitio igitur hæc ex proprio genere, proprijsq; differentijs conſtat, vt vidimus. Quod itidem per hanc abſolutio ad cautelam à ſimplici abſolutione ſeparatur (hoc n. alterum eſt, quod explicandum nobis propoſuimus) ſatis etiā ex dictis apparet; nā abſolutio ad cautelam ſub conditione, vbi, an ſententia valeat, dubij ſumus, condonatur; ſimplex autem abſolutio, vbi manifeſtō ſententiam valere conſtat, tribuitur: ſed de abſolutionis huius definitione hæcenus; ad alterum, in quibus ſcilicet caſibus abſolutio hæc condonetur, veniamus.

5 ¶ Tribuitur igitur abſolutio hæc, vt rem paucis expediamus, vbi dubitatur, an quis cenſura irretitus nec ne ſit; ſic enim colligitur ex ijs, quæ de ipſius definitione tradidimus; ſic citati autores Gemin. Phil. Franc. Anchar. Felin. eiſdem in locis, & communiter DD. ſentiunt, & Gloſſ. in c. præſenti de ſent. excom. lib. 6. Ac planè dubitandum hac de re non videtur; nam, ſi abſolutio hæc non condonatur, vbi pro certo conſtat aut cenſuram valere, aut nullam eſſe, neceſſariō conſequitur, vbi dubitatur, an valeat, tunc ipſam condonari arg. c. non ne de præſumpt. & l. cūm prætor. ff. de iud. ¶ Atqui, quod dubitatio alia iuris, alia facti eſt; an in vtraq; dubitatione abſolutio hæc locum habeat? antequam quaſtionem abſoluamus, quid dubitatio vtraque ſit, explicemus. ¶ Et primō de iuris dubitatione; quæ tripliciter contingere poteſt, primō reſpectu habito ad ſententiā ab homine latā, deinde reſpectu habito ad ipſum ius. Tertio reſpectu habito ad eum, de quo abſoluendo agitur. Quod ad primū igitur dubitatio iuris eſt, vbi ſententiam cenſuræ latam eſſe pro certo habetur, ſed, an iure valeat, dubitatur; exēpli gratia poſt interpoſitam appellationem excommunicationem in me latam eſſe, vel potius intolerabilem, & errorem ſententiam continere dico: contra verō, qui eam tulit, iſuē, cuius gratia lata eſt, vtrunque horum, quæ obieci, inſciatur; hinc ergo iuris dubitatio exoritur, an iure ſententiā hæc valeat: quod dubitationis genus à cenſura per canonem lata exoriri non poteſt, vt Gemin. Philip. Franc. & Anchar. in locis proximè citatis inquit; ac meritō, quandoquidem ſententia à iure lata iniuſta eſſe non creditur ob c. erit autem lex. diſt. 4. hinc ob hanc rem à legis ſententia non appellatur, vt habetur in l. ſi qua pœna eſt. ff. de verb. ſign. Dubitatio altera iuris verō reſpectu habito ad ipſum ius eſt, quando pro certo neſcitur, in aliquo caſu quid ius voluerit, vt exempli gratia in Clem. eos de ſepul. excommunicantur, qui excommunicatos manifeſtos ſepeliunt. Gloſſ. ibi in verb. Sepelire dubitationes quamplurimas mouet, an ſcilicet in eam excōmunicationem incidant, qui mortuum ad ſepulturam ferunt, non tamen ipſum ſepeliunt. nec non & illi, qui in funus eunt: hæc dubitationes iuris ſunt, quamuis, quid iuris ſit in caſibus à Gloſſ. propoſitis, alibi nos id explicauerimus. Tertia dubitatio iuris eſt reſpectu habito ad eum, de quo abſoluendo agitur, vbi ſcilicet quis in legem commiſit, quæ cenſuram infert, & dubitat delinquens, an eius legis probabilem inſcitiam cauſam habuerit, vt exempli gratia ſtatuto epiſcopi diœceſis Imol. cautum eſt, vt ſacerdotes, qui poſt Solis occaſum mulieres ſua peccata conſitentes audiunt, ipſo iure excommunicati ſint; ego in eam diœceſim ad habitandum profectus poſt quindecim, vigintiq; dies inſcius ſtatuti huius ipſum offendo: dubitatio igitur exoritur, an in excommunicationem inciderim; nam me non incidiffe probabilis inſcitia id ſuadere videtur, cūm non diū ſis, ex quo illuc ad habitandum venerim, & facere videtur c. fin. de conſtit. lib. 6. & c. Apoſtolica

stolica de cler. excom. min. contra verò me in excommunicationem incidisse facit, quòd per tempus, quo ibi commoratus sum, id scire poteram, & munus hoc obiturus expiscari prius diligenter debebam, quæ ad illud obeundum pertinebant, quòd cum non fecerim, excusationem non mereri videor arg. §. imperitia in Instit. de leg. Aquil. hinc, inde igitur dubitandi rationes adsunt, & de iuris dubitatione hæctenus. † Dubitatio autem facti est, vbi dubitatur, an id factum sit, quamobrem censura quis obligatur: & duplex est, alia respectu habito ad ipsius censuræ latorem, alia respectu habito ad ipsum, de quo absoluendo agitur; exempli gratia iudex interminatus mihi est excommunicationem, nisi intra decem dies coram ipso comparerem; nõ com parui, dubito nunc, an me excommunicauerit: item clericum, qui me aggressus erat, cum me ruerer, grauitur percussus, vereor modò, ne legitimæ defensionis terminos egressus sim, ac propterea in excommunicationem inciderim c. si quis suadente diabolo; in his igitur exemplis dubitatio facti semper est, & hæc, quæ diximus, probari videntur in l. 1. ff. de iur. & fact. ignor. † An igitur, vt propositam quæstionem dissoluamus, in vtraque dubitationis specie absolutio ad cautelam locum habeat? concludendum est ipsam in vtraque locum habere. Nam de dubitatione facti sic sensit Anchar. in eod. c. solet. num. 5. vers. Ad quartum scilicet, à quibus sententijs fiat, & Phil. Franc. in vers. Quartò quærit, ibi in sententijs verò latis à canone, & Gemin. in §. in secunda. nu. 11. vers. Ad quartum. De dubitatione iuris etiam citati autores eisdem in locis idem sentiunt, & Nauar. in Man. c. 27. nu. 277. vbi ait absolutionem ad cautelam eius censuræ dari, quæ dubitatur esse lata, & eius, quæ scitur esse lata, sed dubitatur, an valeat; ergo & vbi dubitatio facti est, vt in primo casu; & vbi dubitatio iuris est, vt in secundo, ad cautelam absolutio tribuitur; non est igitur, quòd hac de re dubitemus. Quare, vbicumque quis dubitat, an excommunicatus sit, vel iuris, vel facti dubitatio fiet, ad cautelam se absoluendum curabit: sed de quæstione hac satis; ad tertiam, quatenus scilicet absolutio hæc pateat, veniamus. Absolutio ad cautelam igitur, ex quo tribuitur, vbi, an sententia censuræ nulla sit nec ne, dubitatur, vt proximè concludimus, locum habet primò, ex quacunque causa nulla est; sic enim sensit Inn. in cit. cap. solet. num. 2. in verb. Vllam, & Anchar. num. 1. vers. Secundò not. & Gemin. eod. in prin. num. 6. vers. Quæro, an absolutio, & in §. in secunda. nu. 12. vers. Ad quintum, & Phil. Franc. eod. in prin. & in vers. Quintò quærit, & Put. decis. 96. lib. 2. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 12. nu. 7. vers. Primum non tantum de sent. excom. lib. 6. idem Inn. in c. Apostolica de except. in verb. Esse, & Felin. nu. 22. vers. Quòd autem prætendenti omnem nullitatem, & Abb. num. 10. vers. Extra Gloss. vbi opinionem hanc communiorem, ac veriorem, & cõmuniter ipsam teneri testatur, ipsam quoque; vti verissimam ego amplector. Probatum autem primò per cit. c. solet; nam in initio, & proemio ipsius cap. generatim quæstio hæc proponitur, an scilicet ei ad cautelam absolutio impendi debeat, qui in se latam excommunicationis sententiam nullam esse asserit, etiam si alius contradicat; Solet à non nullis in dubio reuocari, dicitur enim ibi; an, cum aliquis per superiorem absolui postulat, ad cautelam, dum in se latam excommunicationis sententiam asserit esse nullam, sine contradictionis obstaculo munus ei debeat absolutionis impendi: hæc ibi Summus Pont. generatim igitur quæstio in ipsa præfatione proponitur; ergo, & generatim, ex quacunque causa sententia nulla sit, accipi debet arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & vt Gloss. inquit in c. cum contingat in verb. Probationibus de off. deleg. etenim, vbi præfatio legis generalis est, licet lex deinceps specialis sit, generaliter tamen intelligi debet, vt probatur in l. regula. §. si quis ius ignorans. ff. de iur. & fact. ignor. quamuis igitur in eod. c. solet Romanus Pont. in altera quæstione duo tantum exēpla proponat, quibus sententia censuræ nulla est, generaliter tamen, ex quacunque causa sententia nulla erit, idem, vt absolutio ad cautelam concedatur, sententia: accedit, quòd indefinitè legislator loquitur in prima quæstione in cit. c. solet, & eandem quæstionem simpliciter decidit; indefinita verò vniuersalis vim habet arg. l. 2. ff. de lib. & posth. & l. si pluribus de leg. 2. & l. si plures. ff. de leg. 3. ergo in quacunque sententia absolutio hæc locum sibi vindicabit. Confirmatur sententia hæc, quoniam ratio, quamobrem absolutio hæc condonatur, est periculum, quòd interim imminet, vt paulò post declarabimus; ergo, ex quacunque causa nulla erit, cum non grauius, leuiusque periculum in hac, quam in alia sit, absolutio hæc condonabitur arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. Contra sententiam hanc tamen non nulli senserunt, vt refert Abb. in eod. c. Apostolica. num. 10. de except. nam existimauerunt absolutionem ad cautelam in duobus tantum casibus tribuendam esse, vbi scilicet sententia censuræ aut post appellationem lata est, aut intolerabilem errorem continet. Nam horum tantum mentio fit in iuribus, vbi de absolutione ad cautelam agitur, vt habemus

in cit.

in cit. c. solet, & in c. venerabilibus. §. potest quoque de sent. excom. lib. 6. & in c. per tuas eod. in antiq. & in c. cum contingat de off. deleg. Postremò tam cõtra communem opinionem, quam cõtra proximè dictam, vt scilicet in nullo casu absolutio ad cautelam concedatur: facere videtur cit. c. cum contingat de off. deleg. nam ibi, si excommunicationis sententia idcirco nulla dicitur, quòd aut post appellationem lata sit, aut intolerabilem errorem contineat, vtriusque partis probationes prius recipiendas esse Rom. Pont. inquit, quam absolutio concedatur: si ergo prius probatio postulatur, ad cautelam absolutio concedi nõ debet; nam post probationem, si nulla sententia apparebit, absolutio non postulabitur; si valida erit, simpliciter, & non ad cautelam absolutio condonabitur, vt dicitur in eod. c. cum contingat; ex quo sequitur, ob quamcunque causam sententia censuræ nulla dicitur, absolutionem ad cautelam non peti cõtra iura proximè citata. Atqui à communi opinione discendendum non est. Nec primum argumentum obstat; nam in illis iuribus scilicet in cit. c. solet, & in eod. c. venerabilibus. §. potest quoque, & in c. per tuas illa duo exempli gratia proponuntur, vt inquit Abb. in eod. c. Apostolica. num. 10. de except. quæ verò exempli gratia proponuntur, rem declarant, non autem eo exemplo concludunt arg. c. 1. & ibi Gloss. ne cler. vel mon. & vt inquit Abb. in eod. c. per tuas. num. 2. & Gloss. in l. 1. C. de cond. indeb. & hæc responsio verissima est, & probatur in cap. venerabilibus. §. potest quoque in vers. Vt pote; ibi enim declarans Rom. Pont. quòd prædixerat archiepiscopum nonnunquam absolutionem impendere ad cautelam, id vbi contingat; inquit, Vt pote si asseritur in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum, & paulò post ait. Similiter si aliquis proponat, & c. vbi aliud exemplum de censura post appellationem lata proponitur; at dictio illa Vt pote idem, quòd exempli gratia, significat, ergo tanquam exempla, & fortasse, vt ea, quæ frequentius contingunt, proposita sunt; firma igitur quo ad hoc cõis opinio remanet. Non obstat et alterum, nam in cit. c. solet cõ simil. absolutio hæc ad cautelam condonatur, si postuletur, & ita locum habet, vbi petitur; at c. cum contingat locum sibi vindicat, vbi absolutio ad cautelam non postulatur; tunc enim probatio ea requiritur, atque sic respondit Abb. in eod. c. cum contingat. num. 2. in fin. Item absolutio hæc ad cautelam locum sibi vindicat, non solum, vbi ab homine, sed etiam vbi à iure censura lata est, vt ex dictis patet. Tertio absolutio hæc condonatur, etiam si excommunicator, isue, qui excommunicationem ferendam curauit, repugnet, vt habetur in eod. cap. solet: id, quòd summa ratione factum est; tum quia moræ periculum vitatur, quòd excommunicatus non absolutus adire posset, vt inquit Gloss. ibi in verb. Opponat; tum quia præiudicium aduersario non fit, quandoquidem de satisfaciendo ipsi ab excommunicato idoneè cauetur, si in culpa erit arg. c. venerabili de sent. excom. & vt dixit Phil. Franc. in cit. c. solet vers. In Gloss. in verb. Opponat, & Gemin. eod. in prin. num. 16. vers. Gloss. in verb. Opponat; vtrique igitur consulitur. Quartò absolutio hæc in censuris omnibus tribuitur, vt inquit Anchar. in cit. c. solet. num. 5. vers. Ad quartum, & Gemin. §. in secunda. num. 11. vers. eod. & Phil. Franc. vers. Quartò, & communiter DD. namque de excommunicatione id habetur in cit. c. solet, & in c. venerabilibus de sent. excom. lib. 6. & in c. per tuas eod. in antiq. de suspensione in c. venerabili eod. & in c. Apostolica de except. ac de interdicto probatur in c. presenti de sent. excom. lib. 6. ibi enim, ne ad cautelam generale interdictum in loca latum relaxetur Rom. Pont. prohibet, ergo secus, vbi in homines latum est; nam, vbi ex multis vnum prohibetur, reliqua permisa esse existimantur arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne; de præsumpt. atque sic sensit Gloss. in eod. c. presenti in verb. Generaliter, & eam sequuntur ibi Philip. Franc. & Gemin. vbi & quamplurimos idem sentientes refert, & Inn. in c. ad hæc, quoniam. nu. 3. de appell. imò, quòd in eod. c. presenti solum prohibitum est, quòd minus generale interdictum locorum ad cautelam relaxetur; ob eam rem, si in vniuersitatem, in collegiumue hominum interdictum latum erit, absolui ad cautelam poterit, vt non nulli asserunt, quos refert, ac sequitur Gemin. & Anchar. & Philip. Franc. in ead. Gloss. Generaliter; etenim, & in hoc periculum aliquod versari potest: in censuris omnibus igitur absolutio hæc ad cautelam præstabitur. † Excipitur tamen generale loci interdictum; presenti generali declaramus edicto, dicitur enim in cit. c. presenti, beneficium relaxationis ad cautelam quò ad interdicti sententias in ciuitates, Castra, vel quolibet alia loca, siue terras aliquas generaliter promulgatas locum aliquatenus non habere: hæc ibi, ex quibus patet interdictum loci generale ad cautelam non relaxari. Atqui quamobrem id fit? Gloss. ibi varias rationes reddidit, mihi verò ea verissima videtur; quoniam non id periculi in hoc versatur, quòd inest, vbi homines interdicto subiecti sunt; nam interdicto generali proposito, & diuina fieri submissa voce possunt, & sacramenta magis necessaria administrari, vt

habetur in cap. fin. de sent. excomm. lib. 6. quorum neutrum ei permittitur, qui interdicto subiectus est, ut habetur in cap. si sententia eod. & hæc ratio admodum mihi probatur. † Verum quid si speciatim ecclesia aliqua interdicto subijciatur, an ad cautelam relaxari tunc interdictum poterit? Archid. id non posse existimavit. Contraria tamen sententia communiter recepta est, ut ad cautelam relaxetur. Probatur autem primò in cit. c. presenti; nam ibi prohibetur solum, ubi generale loci interdictum est; ergo secus, ubi speciale arg. cit. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. non ne de præsumpt. etenim, cui verba legis non conveniunt, nec eiusdem legis dispositio convenire debet arg. l. 4. §. toties, ff. de dam. infe. Præterea pro regula habemus absolutionem ad cautelam in censuris tribui, & exceptum solum habemus loci generale interdictum; ergo aliàs à regula non discedemus argum. cap. 2. de translat. epif. & cap. cum apud de spons. Accedit denique, quòd in interdicto speciatim in locum lato periculum inesse potest, diuina enim ibi nulla ratione fieri quæunt, ut habetur in c. is, qui. §. fin. de sentent. excomm. lib. 6. quod secus est in interdicto generali loci: quare ab hac opinione discedendum non censeo; nam & ipsam sequuntur Io. And. & Io. Mon. & Io. Ca. id. in suo tract. in secundo membro vers. Sed quæro secundum Petrum, & Phil. Franc. qui ipsos refert in cit. c. presenti in cit. Gloss. Generaliter, & Gemin. eod. num. 2. vers. Sed pone, quòd interdictum est prolatum, & Anchar. vers. Tertio quæro, ita quoque obtentum, & in palatio Apostolico semper obseruatum fuisse testatur Rot. decis. 9. incip. fuit dubitatum de sent. excom. in nou. † Quintò locum habet etiam in foro conscientie, ut dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 277. Postremò absolutio hæc non solum in iudicio, sed & extra iudicium condonatur, ut habetur in cit. c. venerabili de sent. excom. & ut inquit Inn. in cit. c. solet. num. 3. in verb. Absolutio: id quod dubitationem mihi habere non videtur; nam modò absoluendi potestatem quis habeat, semper, & ubiq; absoluere potest; in his igitur casibus absolutio tribuitur: iam, ubi non tribuatur, contemnemur. † Primum igitur respectu habito ad censuram absolutio ad cautelam non tribuitur, ubi manifestò censura sententiã valere constat, ut ex dictis patet arg. c. cum contingat de offic. deleg. hinc Innoc. in eod. cap. solet in verb. Contradictionis, si constat appellationem nullam præcessisse sententiam excommunicationis, tunc absolutionem ad cautelam tribuendam non esse ait; nam tunc manifestò constat sententiam valere. Item ad cautelam quis non absoluitur, ubi se excommunicatum fatetur, sed iniuria: simpliciter igitur absolutionem consequetur arg. c. per tuas de sent. excom. atque sic inquit Gemin. in eod. c. solet in prin. num. 7. vers. Sed an potest peti, & Anchar. eod. vers. Secundò not. in fin. & Philip. Franc. in prin. vers. Quintò quærit; etenim absolutio huiusmodi tunc tribuitur, ubi dubitatur, an sententia censura valeat, ut diximus; hic verò ipsam valere pro certo habetur. Non præstabitur itidem absolutio hæc, ubi excommunicator, isue, cuius gratia excommunicatio lata est, pro manifesta offensa excommunicationem latam inquit, & intra octo dierum spatium id probat; tunc enim, antequam hic absoluat, ut prius satisfaciatur, ipsum oportet, ut cauetur in cit. c. solet, & not. Gloss. in verb. Octo dierum, & Anchar. num. 5. vers. De vndecimo, & Gemin. in prin. num. 16. vers. Gloss. in verb. Octo dierum, & §. in secunda. num. 18. vers. Ad vndecimum, & Felin. in c. Apostolicæ. num. 9. vers. Dixit etiam de except. & Rot. decis. 8. vers. In casu nostro ibi, nisi excipiatur de manifesta offensa de sent. excom. in nou. & Couar. in c. alma pars 1. §. 1. 2. prope finem vers. Tertio considerandum de sent. excom. lib. 6. & quæ diximus de manifesta offensa, & in manifesta contumacia locum habent; nam non prius absoluitur, quam impensas, si quæ factæ sint, restituerit, & cautionem destando iuri præstiterit, ut dixit Gloss. in eod. c. solet in verb. Manifesta, & habetur in c. venerabilibus. §. secus autem de sentent. excom. lib. 6. Hic autem, qui manifestam offensam obijcit, non dolo malo eam se obijcere iure iurando firmabit arg. c. 2. de iuramento caloniæ lib. 6. & ut inquit Gemin. in eod. c. solet. nu. 14. vers. Quæro, an simpliciter sit admittendus, ubi & non nullos alios idem sentientes refert. Probabitq; non offensam simpliciter, sed offensam manifestam, & ita cum qualitate hac Manifesta, ut dixit Inn. eod. in verb. Octo dierum, & Gemin. nu. 12. vers. Quæ appelletur in prin. & Anchar. eod. num. 4. vers. Septimò not., & Philip. Franc. in prin. vers. In Gloss. in verb. Manifesta: qua ratione autem manifesta offensa probetur, tradidit Innoc. in cit. c. solet. num. 11. vers. Item nota, quòd quando appellans, & Anchar. in vers. De vndecimo, & Philip. Franc. in prin. in ead. Gloss. Manifesta, & in vers. Vndecimò, & Gemin. in §. in secunda. num. 20. vers. Quæro, qualiter fiat probatio. Item intra octo dierum spatium, qui de momento ad momentum currunt, eo numero, quo ipsa offensa proponitur, probatio fiet, quicquid dixerit Host. qui contrarium sensit; nam Rom. Pont. ubi diem, quo obiectio proponitur, numerari non vult, id dicit, ut habetur in

c. 1. de except. lib. 6. atque sic inquit Gemin. in cit. c. solet in prin. num. 14. vers. An in isto termino, & Philip. Franc. in vers. In ea Gloss. in fin. idem dicendum, & Couar. eod. ubi supra vident. Verum quid si, manifesta offensa probata, excommunicatus se, quò suum ius tueretur, offensam fecisse asserat, & ad id probandum tempus postulet, an audietur? planè audiendum ipsum non esse concludunt Gemin. in eod. c. solet. num. 13. vers. Sed pone, quòd excommunicator, & Anchar. num. 4. vers. Septimò not. & Phil. Franc. in Gloss. in verb. Manifesta; sibi enim culpam tribuat, qui tempore, quo manifesta offensa obiecta est, id non opposuit. Non audietur etiam, si in hac manifesta offensa se satisfactionis loco in æde sacra pignus se deponere velle dicat; nam ob id non absoluetur, ut inquit Philip. Franc. in eod. cap. solet in vers. Gloss. in verb. Emenda, & Anchar. eod. vers. Tertio quæro, quid si ille, & Gemin. eod. in fin. etenim detrimento id ei esset, cuius gratia est censura irretitus: quandoquidem, ex quo absolutus est, censuræq; ipsius rubore non afficitur, satisfactionem differret; iure igitur & in hoc casu non audietur. At quid si intra hanc diem manifestam offensam hic nõ probabit? sanè ad impensas factas præstandas condemnabitur arg. c. 1. de except. lib. 6. & ut inquit Gemin. in eod. c. solet vers. Sed quid si iste non probat: ex his etiam patet, ex quo impediri absolutio potest, eos, quorum inter. st. citandos esse, ut diximus in cap. 15. §. 8. Quartò absolutio ad cautelam non requiritur, ubi sententiam censura nullam esse manifesto constat; nam hic absolutio non tribuetur, sed nulla esse statim pronuntiabitur arg. c. cum olim. 1. de off. deleg. & ut inquit Phil. Franc. in cit. c. solet in prin. vers. Quintò quærit; hinc Inn. eod. num. 2. in verb. Contradictionis, si legitimam appellationem antecessisse sententiam excommunicationis constat, non necessariam absolutionem ad cautelam, sed statim nullam pronuntiandam esse inquit; etenim, quòd sepius diximus, absolutio hæc tantum locum habet, ubi, an sententiã valeat nec ne, dubitatur, non autem, ubi aut sententiam valere, aut nullam esse pro certo habetur: sed de exceptionibus respectu habito ad censuram satis. Respectu autem habito ad eum, qui absolutionem hanc petit, excipitur, primò ubi causam, quam obrem excommunicationis, alteriusue censura sententiam nullam dicit, ipse non probaret; tunc enim absolui non debet arg. cit. cap. solet vers. Et ante absolutionem huiusmodi iunct. vers. In secunda verò quæstione, & ibi quòque Gloss. in verb. In iudicio, & in verb. Ad probandum, & arg. c. venerabilibus. §. fin. ibi potest Archiepiscopus, postquam sibi de hoc constiterit de sent. excom. lib. 6. & ut asseruit Gloss. pen. in eod. §. fin. ubi & hac de re contra quendam, qui post appellationem se excommunicatum fuisse non probavit, ut proponebat, sententiam se reportasse refert, & cū ea sentiunt Gemin. & Anchar. & Philip. Franc. ibidè, sequitur quoque opinionem hanc Gloss. Felin. in c. Apostolicæ. nu. 18. vers. Adde etiam, quòd petens absolutionem, ubi & non nullos alios idem sentientes refert, de except. & Io. And. in c. cum sunt partium. nu. 12. vers. Sed ego soluendo dico de reg. iur. lib. 6. in mercur. & Rot. decis. 29. de appell. in antiq. & Collector. decis. 8. vers. Ego verò de senti excom. in nou. nisi ergo quis causam probet, quam obrem censuram nullam esse inquit, absolutionem ad cautelam non consequetur: idq; meritò, tum quòd pro sententia censura præsumitur arg. c. ad reprimendam de off. ord. & ut not. Inn. in c. bonæ. 1. in verb. Præsumitur de elect. & sequitur Rot. ead. decis. 29. & Gemin. in c. 1. nu. 9. vers. Sed pone, quòd subditus de appell. lib. 6. tum quòd, si simpliciter nullitate proposita censura absolutio hæc cuiq; petenti concederetur, & index, & censura ecclesiastica illuderentur, quòd fieri non debet c. cum inter de consuet. & Clem. 1. de sent. excom. vniuersi enim censura irretiti ad hoc confugerent; iure igitur nullitatis causa probari ante absolutionem huiusmodi debet. Contrariam tamen dicendum videbatur; nam, si exempli gratia post appellationem se excommunicatum esse quis probet; manifestò sententiam nullam esse constabit, ut quæ ab eo lata sit, qui iurisdictionis vsu carebat, at, ubi sententiam nullam esse manifestò constat, absolutio nulla requiritur, ut habetur in c. cum contingat de off. deleg. & ibi not. Abb. & in c. p. tuas de sent. excom. si verò id minus probet, simpliciter, & non ad cautelam absoluitur iuribus proximè citatis. Atqui à priori sententia discedendum non est: nec proposita ratio repugnat; nam, etsi appellatio sententiam antecessit, idq; probatum est, non tamen necessariò consequitur, ut sententia semper nulla sit; quid enim, si appellationis causæ futiles, & non probabiles sint, quo casu recipiendæ non sunt: ut probatur in c. cum appellationibus lib. 6. & ut sensit Abb. in cit. c. per tuas in fin. planè, etsi appellatione censurã antecessisse probatur, non tamen, an appellationis causa vera sit, adhuc apparet, atq; ob eam rem nec, an sententia censura nulla, constat; non igitur ratio hæc necessariò cõcludit; atq; sic respondit Gloss. pen. in c. venerabilibus. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & Felin. in eod. c. Apostolicæ. nu. 18. vers. Si diceres probandum de except. quæ autem de

hac nullitatis causa diximus, eadem & de alijs causis sentimus: si ergo nullam esse censuram dicitur, propterea quod intolerabilem errorem continet, ut pote, quia se propterea excommunicatum asserit, quod elemosynam Titio pauperi tribuit, in domumque eundem recepit, idque probatum sit, non continuo tamen sententia nulla erit; quid enim si Titius ille exul esset, ac propterea omnibus prohibitum, ne opem ipsi ferrent, nullaque in re ei subvenirent, quod nostrorum temporum exilibus contigit, & pro conservanda, exequendaque iustitia, iudex censuram tulisset? sane intolerabili errore probato, non statim sententia censuræ nulla erit, atque sic sensit Gloss. in cit. c. venerabilibus. §. potest quoque in verb. Iustitia; excommunicatus ergo, quod absolutionem ad cautelam consequatur, vel intolerabilem errorem in sententia esse, vel aliud, quod ipsam nullam reddat, probare debet, alioquin non absoluetur, ut dixit Inn. in cit. c. solet in verb. Contradictionis nu. 3. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 12. nu. 7. vers. Attamen licet tempore, quo petitur de sent. excom. lib. 6. an autem hæc probata vera sint, post absolutionem tributam id diiudicabitur, atque sic dixit Gloss. pen. in §. fin. & Abb. in eod. c. per tuas, & citati autores proximè. Non necessariò tamen requiritur, ubi se absolui ad cautelam quis postulat, sententiam nullam dicendo, ut causa, quamobrem nulla est, ab eo tunc exprimat; nam, ex quo sententiam nullam dicit, ex quacunque causa nulla sit, satis concluditur absolutionem huiusmodi condonandam esse, atque sic sensit Rot. decis. 6. incip. Nota, quod, ubi pars dicit de sent. excom. in antiq. & Gemin. in eod. c. solet §. in secunda. nu. 7. vers. Sed pone, & Couar. eod. nu. vers. Et petens absolutionem; etenim & qui appellat, propterea quod locus tutus ipsi assignatus non est, sat est ei dicere locum tutum non esse, quamvis tunc huius rationem non exprimat arg. c. ex parte de appell. & facit l. fin. C. de annal. except. nec huic obstat c. dilectus de rescript. ubi rescriptum non valere dicitur, propterea quod excommunicationis causæ nulla mentio facta dicebatur; nam ibi de absolutione à sententia iusta agitur, quæ pro causæ ratione modo facilius, modo difficilius conceditur, quod secus est, ubi nulla dicitur; nam, ex quacunque causa nulla sit, semper absolutio conceditur, atque sic Gemin. eod. respondit. Excipitur quoque iudicium animæ; nam, si probare non potest, tamè absoluitur, ita Inn. in cit. c. solet in verb. Contradictionis. n. 3. Item absolutio ad cautelam non tribuitur, ubi sententiam ab ordinario latam esse excommunicatus inquit, à quo se exemptum dicit, nisi semiplenè saltem se exemptum probet; sic enim inquit Inn. in c. venerabili. num. 5. vers. Item tales quæstiones de cens. in antiq. & in cit. c. solet in verb. Pro manifesta, & sequitur eum Phil. Franc. in vers. Quintò querit, ibi quando autem diceretur, & Rot. decis. 6. incip. Si quis petit se absolui ad cautelam de sent. excom. in nou. & decis. 7. incip. Not. quod ubi episcopus eod. in antiq. & Couar. eod. num. vers. Quod si excommunicatus: idque merito, nam ordinarius commune ius pro se habet, ac propterea, nisi absolutionem petens se exemptum aliquatenus probet, audiri non debet arg. c. fin. de restit. spol. lib. 6. Item manifesta offensa hæc esse existimatur, ubi ordinario suo non parer, ut ait Inn. eod. quo casu nisi post satisfactionem absoluitur ob cit. c. solet. Accedit, quod, si contrarium diceremus, ordinaria iurisdicção illuderetur; nam quisque statim se exemptum allegaret, quod absurdum est arg. c. cum inter de consuet. & Clem. 1. de sent. excom. Contrariam tamen sententiam sequuntur Host. & Io. And. nam inquit ipsi, ex quo sententia nulla dicitur, absolutio hæc concedi debet; nec repugnat absurdum illud, dicebant ipsi; quandoquidem & ubi ob aliam causam nulla diceretur, id absurdi contingere posset: præterea ad absolutionem hanc tribuendam ij, quorum interest, citantur; ergo ipsi exemptum eum non esse probant; postremò addebant ipsi, ut mendax puniretur. Horum responsiones, mihi non probantur. Non prior, quoniam allegare in conueniens rationem tollere non est arg. l. ratas. C. de rescind. vend. & præsertim quod, ubi ob aliã causam sententia nulla dicitur, non sic de manifesta offensa constat. Non altera etiam responsio; quoniam, ex quo ordinarius in possessione excommunicandi est, atque pro ipso ius est, probandi onus in alium transfert arg. cit. c. fin. de restit. spol. & §. retinenda in Instit. de interd. Non denique postrema, quoniam satius est, ne malum eueniat, cauere, quam, posteaquam venit, medicinam ei facere; à priori sententia igitur non discedemus. Excipitur tamen, ubi, an episcopus in excommunicandi possessione sit, dubitatur; nam, esto, excommunicare posset, nisi tamen possessionem ipse probet; absolutio ad cautelam præstabitur, atque sic conclusit Rot. in cit. decis. 7. & Inn. in cit. c. venerabili. num. 5. vers. Item dixerunt quidam, atque in hoc casu sententia Host. & Io. And. locum habebit. Tertiò absolutio hæc non tribuitur, ubi, qui eam petit, cauere de parendo ecclesiæ nollit; huiusmodi enim absolutio nisi post præstitam cautionem tribuitur, ut probatur in c. venerabili de sent. excom. in antiq. & in eod. c. solet, atque sic dixit Abb. in c. cum contingat. nu. 2. in fin. de off. deleg. & Gemin. in cit. c. solet.

§. in

§. in secunda. nu. 9. vers. Ad secundam, ibi est & alia cautela, & nu. 13. vers. Ad sextum, & Anch. nu. 3. vers. Quintò not. & nu. 5. vers. Ad secundum, & vers. Ad sextum: qua ratione autem cautio hæc tribuatur, & ubi locum non habeat, declarauimus nos supra † Postremò non tribuitur, ubi non petitur; consueuerunt tamen sacerdotes spontè penitentibus eam condonare, id quod efficitur, ne sacramenti effectus impediatur: an autem inuitis absolutio hæc tribui possit, disputauimus hoc itidem supra. Tertiò respectu habito ad iudicem absolutio hæc non tribuitur, ubi iudex eam tribuere non vult. † An igitur in iudicis manu est eam tribuere? Inn. in eod. c. solet. n. 7. vers. Sol. aliud est dimittere, in iudicis arbitrio id collocatum esse asseruit; idem inquit Io. An. & Host. quos refert, ac sequitur Phil. Franc. in cit. c. solet in prin. vers. Decimò querit, & Gemin. §. in secunda vers. Ad decimum, & Anch. eod. nu. 2. vers. Tertiò not. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quoniam absolutio hæc ex gratia conceditur; nam, si summo iure agatur, prius de veritate causæ cõstare debet, ac deinceps, ut res postulat, absolutionem concedere, ut habetur in c. cum contingat de off. deleg. si ex gratia igitur conceditur, iudices ad eam præstandam non compelluntur: hæc ratio mihi non quadrat; nam locum habere posset, ubi dispositionem solum haberemus cit. c. cum contingat; at cum & dispositionem habeamus eius c. solet quod ius nouum asserit, sicut declarat verbum illud Statuimus, quod ius nouum infert, ut sensit Gloss. in c. eos in verb. Decernimus eod. planè huic iuri stabimus, ut absolutio hæc nec à iudice denegetur. Vnde secundò pro hac sententia sic argumentantur, iura, ubi de absolutione hac loquantur, ijs verbis vtuntur, quæ in iudicis arbitrio id collocatum esse significant; nam in c. venerabilibus. §. sed si ex causa, & §. potest quoque cum seq. ubi de absolutione hac agitur, absolutionem hanc ab Archiepiscopo tribui posse, non autem debere dicitur; ergo ad hanc absolutionem tribuendam iudices non compelluntur: hæc itidem ratio mihi non satisfacit; nam ibi Rom. Pont. iudicem instruit, quid faciat; non autem in manu eius ponit, an absolutionem hanc condonet. Quare contrariam sententiam, ut iudices ad id compellantur, non nulli amplexati sunt. Probatur autem in eod. c. solet, ubi, ut absolutio hæc non negetur, Rom. Pont. statuit; ergo iudex eam condonare debet: qui contrariam sententiam sequuntur, non negandam esse dicunt, ubi aut excommunicator, aut aduersarius se illi opponit, secus autem, si iudex, qui, ut absolutionem concedat, aditur, id nollit: hæc responsio mihi vera non videtur; nam Rom. Pont. regulam ibi constituit, ut petenti hæc absolutio non denegetur: deinde volens ipsam ampliare inquit, etiam si excommunicator, aduersariusue se opponat, tamen denegandam non esse, iudicis autem, à quo absolutio petitur, mentio nulla fit: id quod summa ratione factum est; quandoquidem, ex quo nihil eius interest, existimandum non erat ipsum eam denegaturum, ut qui æquitatem ob oculos semper habere debeat arg. l. quod si Ephesi. ff. de eo, quod certo loco, & subiectionum salutem consulere. Quid igitur concludendum, ego posteriorem hanc sententiam amplector, ut si iudex ad huiusmodi absolutionem tribuendam compellatur. Et primò, quoniam Rom. Pont. pro regula ponit in eod. c. solet, ut absolutio non negetur; In prima igitur dubitatione, dicitur enim ibi, sic statuimus obseruandum, ut petenti absolutio non negetur; Ecce hic regulam simpliciter ponit; ergo simpliciter, atque ob eam rem, & generaliter. ff. de leg. præst. neque à iudice igitur negari potest. Confirmatur hoc, quoniam à regula casum vnum exceptit, quo absolutio hæc impeditur, ubi. f. manifesta offensa probatur; ergo, eo casu excepto, à regula non discedemus, exceptio enim regulam confirmat, ut DD. inquit in l. 1. ff. de reg. iur. & arg. l. nam, quod liquidè. ff. de pen. leg. ac planè si excipere iudicem voluisset, id dixisset: nec facit, si dicatur Rom. Pont. solum non negandam absolutionem dixisse, ubi aut excommunicator, aut aduersarius se opponit, non autem de iudice; nam, quod sepius, & excommunicator, & aduersarius se opponere solet arg. cap. qua fronte de appell. in antiq. & c. venerabilibus. §. porrò de sent. excomm. lib. 6. rarò autem iudex, qui de absolutione aditur; ob eam rem, iudice tacito, illorum mentio tantum facta est; at, ubi lex ob frequentiam casum aliquem exprimit, casum, qui rarò contingit, comprehendisse existimatur, ut DD. communiter inquit in l. vn. C. de rapt. virg. Secundo loco probatur hæc sententia, quoniam ratio, quamobrem hoc à iure permissum est, fuit, ut periculum animæ in primis tolleretur, ut sensit Gloss. in eod. c. solet in verb. Opponat, & ut nos paulò post probabimus; ergo nec à iudice negari debet, ac potest, ex quo & in ipso proposita ratio viget, ad quam rationem lex interpretanda est, atque amplificanda arg. l. regula. §. pen. cum seq. & ibi not. ff. de iur. & fact. ignor. Accedit, quod animæ fauor hic versatur; ergo amplificandus arg. l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fund. Postremò facit pro hac sententia, quod beneficium hoc non iudicium gratia, sed ipsorum, qui absolutionem

lutionem petunt, ob animæ salutem concessum est; ergo à iudice ipsis auferri non debet arg. c. indultum de reg. iur. lib. 6. & præsertim, quod beneficium principis est, ac propterea per quam latissimè interpretandum, ut dicitur in l. beneficium. ff. de const. prin. ex quo igitur hæc verba legis generalia sunt, & ratio in absolvente itidem locum habet, & de favore animæ agitur iudicè absolutionem hanc denegare non posse, nisi quatenus iure permissum est, concludendū esse cen-
 16 sed quoniam facilius id dignoscitur, explicatis eius absolutionis effectibus; ideo effectus ipsius explicemus. † Effectus igitur primus, sed remotus conscientia tranquillitas est; sollicito enim animo esse sic affectus potest, ne offendat; vbi, an censura valeat nec ne, veretur, quo casu absolutionem hanc tribui supra probauimus: quam sollicitudinem absolutio hæc tollit ea dubitatione remota, atque tranquillum animum reddit, ut hoc per se patet. Item periculum animæ quis euadit; nam, si censura irretitus sit, quod interdicto ecclesiæ diuinis, excommunicatione eius etiam suffragijs caret, ut probatur in c. si sententia de sent. excom. lib. 6. & in c. sacris, & in c. pen. eod. in antiq. anima diuinis præsidijs nudata facile periclitatur arg. cap. omnis Christianus cum seq. 1. q. 3. quod periculum absolutione hac tollitur, ex quo ecclesiæ cōmunio ei restituitur; si verò censura irretitus quis non sit, dubitare verò de hoc ipsum contingat, diuinis se miscendo contra conscientiam facit, ac propterea peccat, quæ peccati occasio hac etiam ratione remouetur. Postremò munera omnia tã diuina, quæ profana liberè, ac sine offensa, irregularitatisque; nota obire quis potest; quare excommunicatus à iudicij non remouebitur, non etiam à diuinis, ac propterea, & alij cum ipso contractus inire, diuina ipsi administrare, ab eodemque; ipsa suscipere possunt. † Hi sunt igitur absolutionis huius effectus: ex quibus, quamobrem sic nominetur, facili-
 17 mè dignosci potest; nam, quòd, per ipsam cauetur, ne sollicito animo quis sit, ac ne contra conscientiam faciat, item ne anima periclitetur, postremò, ut omnia, sicut priùs, sine offensa, liberèque; obeat, ac demum, ne in diuinis, profanisque; vitetur, ob eam rem absolutio ad cautelam dicitur; nè vllum enim ex propositis cōtingat, ipsa cauet, atque sic sensit Gemin. in eod. c. solet. §. in secunda. nu. 9. vers. Ad secundum, & Phil. Franc. eod. in prin. vers. Secundò quærit, & Anch. vers.
 18 Ad secundum. † Ex his etiam patet, quamobrem absolutio hæc tribuatur, ne. s. animæ salus periclitetur, ut sensit Gloss. in cit. c. solet in verb. Opponat, & ne vitari in iudicij, extraneè iudicij tam in profanis, quàm in diuinis queat, ut dixit Anch. in eod. c. solet vers. Quæro ad octauum, & Philip. Franc. in prin. vers. Octauò quærit Io. And. & Gemin. §. in secunda. num. 15. vers. Ad
 19 octauum; ob has igitur rationes absolutio hæc tribuitur. † Atqui absolutio huiusmodi à quo tribui potest? hoc enim postremum est, quod explicandum nobis de ipsa proposuimus. Gloss. 3. in cit. c. solet à superiore excommunicatoris, ac propterea à quolibet ordinario eam tribui posse existimauit, & in hoc eum ipsa sentiunt Gemin. ibi. nu. 16. vers. Et not. istam Gloss. in prin. & Phil. Franc. in Gloss. 2. Ego autem, ut rem hanc dilucidius explicem, quòd ad iudicem ordinariū sic distinguendum censeo, aut quis dubitat, an in censuram iuris inciderit, ac propterea absolutionem huiusmodi petit: & in hoc casu, qui absolvere simpliciter potest, vbi pro certo habetur in censuram ipsum incidisse, & ita ordinarius, ut habetur in c. nuper de sent. excom. hic idem in hoc casu absolvere poterit; tum quod nulla ratio contrarium suadet, ergo idem in utroque; casu statui debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. tum quod lex neminem alium, qui absolveret, designauit, ergo ille idem, qui simpliciter absolutionem tribuit, hæc etiam absolutionem cōdonabit: quis autem absolutor sic fiet, declarauimus supra c. 10. Aut de censura ab homine lata quæritur. Et in hoc casu vel, qui eam tulit, absolvere vult, & sine dubitatione ipsum id posse concludimus; non enim vetitum id ei est, ac propterea, permissum id ei esse dicimus arg. l. ab ea parte. ff. de prob. accedit, quod, vbi sententia valuit, sed non ritè lata est, tollere ipsam potest, ut habetur in c. sacro de sent. excom. ergo multo magis vbi, an valeat nec ne, dubitatur, atque sic inquit Host. & Io. And. quos refert, ac sequitur Phil. Franc. in cit. c. solet in prin. vers. In Gloss. 2. & Gemin. n. 15. vers. In fin. Gloss. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. 2. num. 8. vers. Poterit, & ipsemet excommunicator de sent. excom. lib. 6. nec repugnat, quòd in eod. c. solet iunct. Gloss. 3. videtur per superiorem excommunicatoris absolutionem hanc tribuendam esse; nam id propterea ibi dicitur, quoniam verisimile non est, qui excommunicauit, ne factum suum improbet, & nullum esse asserat, absolutionem hanc tribuatur esse, sed contra potius, ne ipsa tribuatur, elaboraturum arg. c. solet vers. Quamuis in hoc excommunicator, vel aduersarius se opponat, & c. venerabilibus. §. porro vers. Similiter eod. lib. 6. & cit. c. sacro. §. caueat eod. in antiq. Vel absolutionem tribuere nõ vult, & in hoc casu superior adibitur, qui absoluet, ut di-

ut dicitur in c. solet: qui autem superior hic fiet, declarauimus supra cap. 4. §. 1. absolvere igitur
 20 a censura cum ab homine, tum à iure lata simpliciter qui potest, & ad cautelam poterit. Quare non Romanus Pont. modò, sed & inferiores ordinarij iudices absolutionem hanc subiectis tribuent, ut probatur in cit. c. solet, & in eod. c. venerabilibus. §. potest quoque, & ut sensit Gloss. 3. in cit. c. solet, & Philip. Franc. ibidem, & Gemin. num. 15. vers. In fin. Gloss. & Abb. in c. per tuas in fin. de sent. excom. Nec repugnat cit. c. per tuas in vers. Quamquam Apostolica Sedes etiam talem consueuerit absolvere ad cautelam, quasi ex hoc probetur Rom. Pont. absolvere hac ratione tantum posse; nam non ibi quidpiam, quod proprium Rom. Pont. sit, ponitur, sed quid in huiusmodi dubitatione fiat, dicitur, atque sic Io. And. & Gemin. in eod. c. solet, in prin. num. 15. vers. In fin. Gloss. respondent. † Sed de iudice ordinario hæc tenus, iam de delegato iudice agamus. Inn. igitur in cit. c. solet, vbi quæstio hæc in primis disputatur, delegatum iudicem absolvere ad cautelam non posse, etiam si Rom. Pont. delegatus sit, asseuerauit, eandem opinionem sequuntur quoque cit. Gloss. 3. & Host. & Gemin. qui ipsum refert. nu. 15. vers. In fin. Gloss. eandem magis communem dixit Couar. eod. num. 8. vers. Iudex verò delegatus, Probatur autem horum sententia hac potissimum ratione, quoniam delegatus iudex id solum potest, quod ei speciatim permissum est, & sine quo causa expediri non valet, ergo absolvere non potest; nam hoc ei speciatim commissum non esse facimus, & sine absolutione huiusmodi expediri negotiū potest: causa enim cognita si constiterit ipsum excommunicatum esse, eum absoluet, atque sic Gloss. argumentatur, & Inn. eod. Contrariam sententiam amplexati sunt Archid. & Bern. ut refert cit. Gloss. 3. & Anch. eod. vbi supra, eandem vsu, & praxi receptam esse extra Romanam curiam testatur Couar. eod. Probaturque; horum opinio hac ratione, quoniam absolutio testis ad tempus, quòd. s. testimonium ferat, absolutio ad cautelam est (sic enim, quòd actus valeat, pro quo testimonium fertur) at absolutio hæc à delegato fit, ut habetur in c. veniens. 2. in fin. de testib. ergo absolvere hac ratione delegatus potest. Horum ratio mihi non probatur; nam huiusmodi absolutio testis non huius generis est, qua de agimus: id quod hinc patet, quod testimonio lato statim in excommunicatione incidit. Item ad eum actum tantum habilis redditur, & nõ ad omnia. Præterea nõ ob animæ periculum omnino tribuitur. Demum absolutio huiusmodi tribuitur, vbi & pro certo quem excommunicatum esse scitur, quorum contrarium in absolutione ad cautelam feruatur, ut vidimus; ex quo igitur alia absolutio est, ab ea argumentum ad hanc summi nõ potest arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Secundò pro hac sententia citatur c. ad præsentiam de appell. nam ibi delegatus Rom. Pont. ad cautelam absoluit; ergo delegatus absolvere potest Gloss. ibi responsiones duas quorundam referebat. s. id propterea ibi factum, vel quod esset ipsis commissum, vel quod auditores, ac propterea ordinarij iudices essent: quæ responsiones mihi non probantur; tum quod diuinant (ex quo nullum de his verbum ibi fit) tum quod de auditoribus, ordinarij sint nec ne, Doctores inter se non conueniunt; responsio ea igitur mihi vera esse videtur, vel ipsum excommunicatum ad excommunicatorem remissum, fecerunt enim eum absolui, ut ibi dicitur; vel, si suas partes alteri mandarunt, id propterea factum, quòd causa, quamobrem excommunicatus ille dicebatur, delegata ipsis esset, quo casu absolvere delegatus potest arg. c. prudentiam. §. Sexta vers. Cæterum de off. deleg. Tertia fuit opinio etiam Io. Mon. quam consultò præmittimus, ut quæ minùs etiam mihi satisfaciat. Ego igitur sic distinguendum cenferem. Aut delegatis commissà causa est, ut ipsam cognoscant, an scilicet excommunicatio valeat nec ne, ac demum, ut illam expediant, & in hoc casu absolutionem ad cautelam ab eis tribui non posse sentio; egrederentur enim mandati fines contra iura supra citata, & l. diligenter. ff. mandati. Aut commissà ipsis eius causa est, qui ob aliam excommunicatione fuit irretitus, & hunc ad suum excommunicatorem remittent arg. c. prudentiam. §. Sexta vers. Ita, ut si propter aliam iustam causam de off. deleg. Excipitur tamen, vbi dolo absolvere nollet; tunc enim delegati absoluent, ut ibi dicitur, & in his casibus Inn. causa locum habebit. Aut ea commissà fuit, quamobrem excommunicatus est, & tunc à delegato absolui poterit, ex quo in ea causa ipsius iudex esse cepit, ut probatur in cit. §. Sexta vers. Cæterum, & in hoc casu altera opinio locum sibi vindicabit. Ex his iam patet nos de delegato eo agere, cuius delegationis mandatum valuit, alioquin nulla ratione absolveret, ut sensit Abb. in cit. §. Sexta. Postremò de delegatis, qui non excommunicantur; nam excommunicatores & simpliciter, & ad cautelam absolvere posse proximè supra probauimus. † Atqui an absoluendi à censuris facultate concessa, & ad cautelam absoluendi facultas concessa intelligitur? Nauar. in Man. c. 27. nu. 278. vers. Quartò dico, facultatem hanc non concessam censuit. Et hoc p. Gloss. in c. capitulū de rescript. quæ ait, vbi absolutio ad cautelam tribuitur

tribuitur, id exprimi. Contrariam sententiam tamen ego veriore censeo. Primum, quoniam absolutio ad cautelam est species absolutionis, sicuti absolutio simplex; ergo concessa simpliciter facultate absoluendi, uti genere cō cesso, tam facultatē absoluendi simpliciter, quam ad cautelam concessā dicemus; nam genus non magis de hac, quam de illa specie, sed aequè de omnibus dicitur. ut logicæ facultatis magistri docent: etenim excommunicationis simpliciter mentione facta, & maior, & minor excommunicatio, comprehenditur, ut habetur in c. pen. de sent. excom. Præterea facit, quoniam absolutio materia gratiosa est arg. l. Arrianus. ff. de act. & oblig. ergo simpliciter concessa facultate absoluendi, & ad cautelam absoluendi facultatem concessam interpretabimur arg. c. odia de reg. iur. lib. 6. Accedit postremò communis vsus ecclesiæ; nam, et si absoluendi à minori excommunicatione simpliciter facultas parochis, ac sacerdotibus, qui pœnitentes audiunt, data est per c. nuper de sent. excom. tamen & ad cautelam absoluunt, vbi ignorant, dubitant, an pœnitentes excommunicati sint: qui vsus & à doctis viris probatur, ut ait idem Nauar. eod. c. nu. 278. vers. Tertio. Non obstat modò dictum Gloss. nam ipsa loquitur de absolutione simpliciter tributa, non de absoluendi facultate tradita; quod dictum verum est; quoniam, vbi purè tribuitur absolutio, non intelligitur absolutio ad cautelam, quandoquidem absolutio hæc non purè, sed sub conditione condonatur, ut antea vidimus: ab hac opinione igitur, ut quæ animarum saluti consulit, discedendum non censerem. † Quæ autem seruanda sunt, dum absolutio hæc tribuitur, quò ad forum fori habentur in c. solet de sent. excom. lib. 6. nam citatur aduersarius, & cauetur, ut ibi dicitur, ut sensit Nauar. in eod. c. 27. nu. 278. vers. Quintò dico. In foro autem pœnitentiæ, seu conscientie omiſsa citatione, atque plena cautione, simplex promissio sat est; nam, modò simpliciter promittat excommunicatus se satisfacturum, si excommunicatus probabitur, ab excommunicatione absoluetur, ut dixit Nauar. in eod. c. n. 278. vers. Sextò, ibi dixi in vtroq; . Absolutio hæc demū sub conditione tribuitur, ut exempli gratia Absoluo te, si excommunicatus es, ut ex dictis colligitur, & facit c. 1. de bapt. vel quantum possum & indiges, ut communis vsus declarat, & sensit Nauar. eod. nu. 278. vers. Tertio, vel ad cautelam; nam & hac ratione tribui potest: sed de his iam hætenus, ad ea, quæ eidem formæ inesse debent, sed non necessariò, tranſeamus.

De ijs, quæ formæ necessariæ absolutionis censuræ eccl. inesse debent, sed non necessariò. Cap. XXIII.

S V M M A.

1 Absolvens exprimi in forma debet, etsi non necessariò.

2 Absolutio dum fit, an censuræ mentio faciendâ sit, ut potè Absoluo te ab excommunicatione, etc.

Absolute fit idem ipsi formæ absolutionis hoc, etsi non necessariò, debet absolutentis scilicet mentio expressa, ut pote, Ego, vel Nos; forma enim sic cōcipi solet Ego absoluo te ab excommunicatione, vel Nos absoluimus: quamuis, si prætermittatur, nihil obſit; quandoquidem prima verbi persona pronomen illud tacitò includi Grammatici docent, & apud iuriconsultos par virtus taciti, atq; expressi est arg. l. cum quid, & ibi not. DD. ff. si cert. per. † Atqui, an illud Ab excommunicatione, à suspensione, interdictione si omittatur, absolutio valebit? ut si dicatur Absoluo te, non addito Ab excommunicatione. Planè, quòd verbum Absoluo ad diuersa trahi potest ad peccatorum. f. aliarumq; pœnarum absolutionem, ut, in quam partem accipiatur, dignosci possit, exprimendum id esse videtur, atq; sic sensit Syl. in verb. Absolutio. 6. nu. 2. vers. Quartum, ibi in alijs. Contrarium nihilominus amplexandum censeo, ut. f. expressio censuræ necessariò non postuletur. Primum, quoniam in sacramento pœnitentiæ administrando, vbi absolutionis præscripta forma est, sufficit dicere Absoluo te, nulla peccatorum mentione facta, ut inquit Syl. eod. vbi quamplurimos idem sentientes refert, & ut nos probauimus in Comment. nostr. de pœnit. c. 2. nu. 2. ergo multo minùs in absolutione hac censuræ mentio postulabitur; ex quo in ipsis certa forma præscripta non est. Postremò, quoniam, si absolutio excommunicationis petatur, & iudex respondat Absoluo te, eod. versiculo Ab excommunicatione prætermisso, tamen illam responsionem ad petitionem factâ interpretamur, ut scilicet ab excommunicatione absoluat; sic enim & cum quis ei, qui decem stipulatus est, simpliciter inquit; Spondeo ipsorum decem mentione non facta, stipulatio

stipulatio valet, ut habetur in §. præterea in Instit. de inutil. stip. & tamen in stipulatione responsio ad interrogationem accommodata esse debet arg. §. si de alia re in Instit. de inutil. stip. & l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verb. oblig. Nec repugnat, quò dicebatur, verbum illud Absoluo ad diuersa trahi; nam tractatio antecedens, petitiq; absolutionis id declarat arg. cit. §. præterea: non tamen prætermitti debet, quandoquidem dilucidius cognoscitur, cuius censuræ absolutio tribuatur; sed de forma huiusmodi hætenus, ad eam, quæ, etsi requiritur, non tamen necessaria est, tranſeamus.

De forma absolutionis censuræ ecclesiasticæ non necessaria, quæ post absolutionem adhibetur. Cap. XXIII.

S V M M A.

1 Denunciari absolutus à censura quis debet, vbi denunciatus fuerat ea fuisse obligatus; quæ regula declaratur, quatenus pateat.

2 Semel excommunicatus semper existimatur esse excommunicatus, quousque absolutus probetur.

3 Absolutio censuræ qua ratione probetur.

4 Absolutio tributa in foro conscientie probatur per ipsum sacerdotem, qui absoluit.

5 Probans se pro absoluto habitum an probet absolutionem.

6 Denunciatio absolutionis an absolutionem probet.

7 Denunciatio absolutionis quâdo faciendâ nō est.

Sublata deniq; per absolutionem censura ecclesiastica; † hoc vnum faciendum restat, ut absolutio in ijs locis denunciatur, in quibus censura constructus esse denunciatus est; nam, sicut prior denunciatio fecerat, ut in ijs euitaretur, quæ per censuram ei prohibita erant; ita posterior hæc, ut in omnibus recipiatur, efficere debet; vnum enim quodq; tollitur eo modo, quo inductum est arg. c. omnis de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eod. & absolutionem tributam esse factum quoddam est, quò pro facto non habetur, nisi probetur arg. l. in bello. §. infectæ. ff. de capt. & possim. reuerſ. hinc, vbi sententia nulla est excommunicationis, si tamen denunciatio facta est, denunciari tamen nullam esse esse dixit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 3. 1. de excom. & hoc ob scandalum vitandum; secus autem, si scandalum non timeatur, ut ait Felic. eod. cap. 29. Denunciatio igitur, ut diximus, fiet; † alioquin semel excommunicatus, quousque ipsum absolutum conſtet, tēper pro excommunicato habebitur arg. Clem. religiosi vers. Donec de absolutione, & ibi not. Anch. nu. 8. de priuil. & ut inquit Inn. in c. proposuit, & Gloss. ibi in verb. De absolutione, & Abb. num. 4. vers. In Gloss. 2. de cler. excom. min. & idem Abb. in c. cum in iure in fin. de off. deleg. & in c. sicut, vbi quoque Felin. de sent. excom. & Alciat. de præsumpt. præsumpt. 6. reg. 2. nu. 1. & Couar. in c. alma pars. 1. §. secundus. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. idq; meritò, excommunicatio enim temporis interuallo non tollitur, ac propterea semper inesse existimatur; nam qualitas, quæ tēpore non tollitur, perpetuò adesse existimatur, ut dixit Abb. in eod. c. proposuit. nu. 4. & Marc' Ant. Blanc. in tract. de indit. nu. 135. probari ergo se absolutum ab excommunicatione quis debet. † Atqui qua ratione absolutio probabitur? his sanè rationibus. Primum literis, instrumentisq; authentico absolutionis, ut dicitur in c. sicut nobis, & ibi not. Abb. Felin. ac DD. de sent. excom. nã & ob hanc causam admonuit absolutum Gloss. ut eas literas custodiret, quò per ipsam se absolutum probaret in cit. c. cum in iure in verb. Caueat, & Abb. quoq; idē inquit ibi in fin. ead. Gloss. & in c. proposuit in verb. De absolutione, ut literas absolutionis sibi dandas curaret, eundem edocuit, id quò & Abb. ibidem tacitò significauit. Secundò probatur etiã absolutio per testes arg. cit. c. sicut nobis, & ut sensit Glof. ibi in verb. Alio modo, & Inn. & Abb. vers. Secundò not. & Felin. vers. Item nota, qd absolutio; etenim legitime probari absolutio hæc debet arg. cit. c. sicut, ibi modò legitime; at legitima probatio per testes in primis fit arg. tot. tit. extra de test. & l. 1. ff. de fid. instrum. ergo & per testes absolutio probabitur; hinc Felin. in eod. c. sicut, vbi quis absoluitur, ut testes adhiberentur, admonuit, idem dixit quoq; Nauar. in Man. cap. 27. num. 278. vers. Septimò; nam, vbi committitur confessario specialis vicinius absolutio ad cautelam in vtroque foro, ait hunc debere absoluerè coram notario, & testibus, vel testibus saltem, ut absolutio eprobare possit, quæ nō præsumitur: duo autem esse testes debent; tum qd in

ore duorum, vel trium stat omne verbum, vt dixit Christus dominus apud Matth. cap. 18. & in c. in omni negotio, & in c. licet de test. tum q, vbi numerus testium designatus non est, duo requiruntur, vt habetur in l. vbi numerus. ff. de test. atq; sic sensit Gloss. in cit. c. sicut, in verb. Alio modo, & Abb. & Felin. dum per testes probandam esse inquirunt: idq; merito, etenim vox vnus vox nullius dicitur arg. c. veniens in fin. & c. cum a nobis de test. cum simil. † Excipitur tamen, vbi in pœnitentiæ foro excommunicatus absolutus est; nam tunc absolutio per ipsum sacerdotem solū, qui absoluit, probatur; sic enim dixit Cald. quem refert, ac sequitur Felin. in c. veniens. 2. n. 23, in Glo. si. ibi in quo valde solemniter de test. sequitur quoq; Marf. in l. 1. §. idē Cornelio. vers. Et scias, q, sunt plures casus. ff. de quæst. & Gabr. in tract. com. concl. cōcl. 1. nu. 17. de test. & Viuius in Syl. com. opin. 3. nu. 5. vers. Sed aduerte: id quod summa ratione factum est; nam in eo foro præter ipsum sacerdotem alium testem adhibere non cogimur arg. c. omnis de pœn. & vt sensit Trid. Syn. sess. 14. c. 5. de confess. vers. Quò ad modum confitendi secretè: vnus igitur testis in hoc casu sufficit; non. n. absoluto fides adhibenda est etiam in cōscientiæ foro, si sacramenta sibi tribui postulet, vt habetur in extrauag. inter cunctas. §. super cōfessione autem facta de priuil. Tertio probabit quis se absolutum, vbi causa cognita ad osculum, & ad communionem a superiore admissus est; sic. n. inquit Inn. in c. cum olim in vers. Ad osculum, & sequitur ibi Abb. nu. 7. de priuil. † Verum quid si prober se pro absoluto habitum, an absolutio probata intelligitur? hanc quæstionem disputauit Abb. in c. proposuit. n. 5. vers. In Gloss. fin. de cler. excō. miq; variatq; ab eo de ipsa opiniones recententur. Inn. iustè cum hoc quem versari, ex quo communiter pro absoluto habetur, existimauit: hanc Inn. opinionem eos, qui cū huiusmodi excommunicatō versarentur, non autem ipsum excommunicatum excusare quidā voluerunt: alij, verò in facto antiquo ipsum locum habere: hanc sententia mihi etiā non probatur; non. n. queritur in præfenti, an excusentur, qui cum hoc versantur, sed an hac rōne quis absolutus proberetur. Quare contrariam sententiam amplexatus est Ant. nam veram probationem semper requiri voluit, ac propterea absolutionem hac ratione non probari sensit. Tertia fuit opinio Host. quem sequitur Abb. qui hoc ad arbitrium iudicis referendum esse existimauit; nam ipse diuersorum rōne habita, vt potè an tps longinquitate probationis instrumenta interire potuerint, testesue mori, item an eius conditionis vir ille sit, vt fides ei adhibeatur arg. eorum, quæ notantur in c. illud de præsumpt. arbitrabitur, quid statuendum sit: hac Abb. atq; Host. Ego autem sententiam Ant. sequor, vt. s. ratione hac absolutio non proberetur. Et hoc. ob eam rationem, quia excōicatio non tollitur, et si Rom. Pont. cum excōicato versetur, nisi hac ratione se ipsum absoluere velle profiteatur, vt habetur in Clem. fin. & ibi DD. de sent. excom. ergo cōione hac absolutio non probatur arg. l. neq; natale. C. de probat. & l. non hoc. C. vnde legitimi. At quid si ratione alia se id probare non posse asserat, in hoc casu, si a contumacia discessisse apparuerit, & honestis, Christianisq; moribus hic sit, at demum se absolutum esse iurauerit, absolutionem probaram intelligi sentio; sic. n. sensit Inn. in c. inquisitioni. nu. 2. vers. Sed quid si excōicatus, dicit de sent. excom. etenim nemini præiudicium generatur. † An autem per denunciationem factam de absolutione absolutio proberetur? Planè, si iudicis autoritate facta sit, probatam esse sentio, quousq; saltem contrarium proberetur arg. c. post cefsionem de probat. Denunciatio igitur, vt eò reuertamur, vnde degressi sumus, fiet. † Excipitur tamen primò, vbi quis pluribus excommunicationibus irretitus est, & ab omnibus absolutus non fuit; in hoc enim casu absolutus non denunciabitur, cum ad huc vitari debeat, vt probatur in c. officij, & ibi not. Gloss. 1. vers. Sed qui primò absoluit de sent. excom. Item, vbi in pœnitentiæ foro est absolutus. Tertio & extra forum pœnitentiæ absolutus non denunciabitur, si neq; denunciatus, neq; notoriè excommunicatus sit (denunciatio enim, vt supra diximus, ob eam rem fit, quò ab alijs recipiatur, & ne vitetur) at, vbi neq; denunciatus, neq; notoriè excommunicatus quis est, vitari non debet ob extrauag. ad euitanda; in his igitur duobus tantum casibus, non alias denunciatio absolutionis fiet; sed de causis censuræ ecclesiasticæ hactenus; ad accidentia, quæ ab ipsis emanant, transeamus.

De accidentibus censuræ eccl. quæ a fine emanant. Cap. XXV.

S. V. M. M. A.

- 1 *Necessaria an fuerit censuræ eccl. institutio.* 3 *Propositum instituentis censuræ, atq; intentio*
 2 *Medicinæ loco censura instituta est.* *quænam fuerit.*

Abolutis

Abolutis communibus causis censuræ eccl. iam de communibus accidentibus, quæ ab ipsis causis emanant, agamus: & quoniã de ijs, quæ ab efficiēte causa proficiuntur, satis dictum est, vbi de efficiente causa egimus; ob eam rem de aliarū causarum accidentibus, & primò de ijs, quæ a fine proficiuntur, pertractemus. A fine igitur accidens hoc primò enascitur. † Necessitas ipsius censuræ institutionis, id est an necessariò ecclesia censuras quo ad modos instituerit: id quod planè simpliciter necesse non fuit; nã, cum ecclesia multa pœnarum genera habeat, vt refert Gloss. not. in c. ad reprimendā de off. ord. & Inn. in c. qualiter, & quãdo. nu. 6. vers. Et sunt secundū leges de accus. & Abb. in c. cum non ab homine. nu. 24. vers. Explicita materia Gloss. de iud. & Host. in tit. de pœn. §. quas pœnas in summ. potuit aut bonorum priuatione, pecuniariaq; pœna, vt habetur in c. pro humani de homicid. lib. 6. & in c. excōicamus de hæret. in antiq. aut corporis iniusta pœna, vt in c. Archiepiscopatus de rapt. & in c. ad audientiã de crim. fals. & in c. ita quorundā de iud. potuit, in quã, Christianos ipsi non obtemperantes, eosdemq; contumaces altera ex his pœnis comprimere: † verum eadem pia, simulq; prudens mater ecclesia illas pœnas pro sceleris grauitate aliquando inurens, has quoq; censuras quo ad modos, vnde Christi fideles sine grauiori, aut rei familiaris iactura, aut corporis offensa, statusue perturbatione rescipiscerent, medicinæ potius, quàm pœnarum loco, instituit; hinc excommunicatio ipsarum censurarum princeps medicina dicta, eademq; non mortalis, neq; eradicās, sed disciplinans nominata est in c. 1. de sent. excom. lib. 6. & in c. multi. 2. q. 1. & in c. notandum. 24. q. 3. prudens planè ecclesiæ consilium; sic. n. pius, ac misericors Deus, quo a peccatis rescipiscamus, flagellis nos cedit, calamitatesq; infert, vt inquit Bon. dist. 18. quæst. 1. lib. 4. & Sor. dist. 22. quæst. 1. art. 1. concl. 1. vers. Quod autem possit. Dicit quoque tamen aliquo modo potest aliquando necessarias censuras etiam; quid enim si princeps vir esset, qui alijs pœnis affici non posset? in hoc igitur casu necessaria earum institutio fuit; atq; hoc sensit etiam Trid. Syn. c. 3. vers. Quod si executio realis, & vers. Sed si dicte executioni de refor. sess. 25. ex parte igitur necessaria institutio fuit. † Alterū uerò accidens est hoc, ipsius ecclesiæ propositum, id est quæ ipsius ecclesiæ intentio, quodq; propositum in censuræ modis instituendis fuerit. Quod planè, si princeps, ac remotū quæramus, fuit, vt Christi fideles ipsi obtemperando in hac vita Deum colerent, in alia uerò eod. in cælis beati fruenter arg. c. audi 11. q. 3. & c. sed illud d. 45. etenim, sicut ciuili iuris scientiæ subiectum homo iustus est, quò respublica pace fruatur, ita Pontificij iuris subiectum, a quo censuræ modi instituti sunt, homo Christianus ex Christianæ religionis legibus Deum excolens est, vt. s. post huiuscævitæ cûrsu eo, vt dicebamus, perfruatur, atq; hoc sensisse videtur Gloss. in c. cum contingat in verb. Debent de iure iur. & Iac. de Grass. c. 1. nu. 21. in fin. lib. 4. decis. suarum. Si uerò minus remotum spectemus, ecclesiæ propositum fuit, vt Christiani a cōtumacia discederent, suisq; præceptis obtemperarent arg. c. 1. de excep. lib. 6. ob hanc enim rationem censuræ feruntur, vt antea docuimus, quò alicuius contumacia comprimatur. Si deniq; magis proximum spectemus, fuit, vt Christiani spiritualiũ vsu interim carerēt, sicut antea probauimus: hæc igitur intentio, hoc propositū ecclesiæ in harū censurarum institutione. De utilitate earundē institutionis agendum quoq; hic esset: sed, quia ex effectibus iã antea enarratis, & ex ijs, quos deinceps sigillatim enarrabimus, satis cōstabit; ob eã rem consultò id prætermittētes ad accidentia materiæ transeamus.

De accidente, quod emanat a materia censuræ eccl. Cap. XXVI.

S. V. M. M. A.

- 1 *Species censuræ eccl. tres sunt, excommunicatio, interdictum, ac suspensio.* 3 *Tres censuræ ecclesiasticæ species cur tantum sint.*
 2 *Dispensare in irregularitate, in alijs uerò pœnis ecclesiæ non potest, qui a censuris absoluenti potestatem tantum habet.* 4 *Censuræ ecclesiasticæ species omnes cur non eandem vim habent.*
 5 *Excommunicatio cur alijs censuris grauior sit.*

Materia uerò accidens hoc, diuisio. s. censuræ emanat; omnis enim diuisio penes materiam fit, vt Phylosophi docent. † Ecclesiastica censura igitur in tres species, excōicationem. s. suspensionem, atq; interdictum diuiditur, vt declarauit Rom. Pont. in c. quærenti de verb. sign. Querenti, inquit. n. ibi, quid per censuram ecclesiasticam debeat intelligi, cum huiusmodi clausulā in nostris literis apponimus. Respondemus, q, per eam nō solū interdicti, sed suspensionis, & excōicationis sententia valeat

FF 2

intelligi:

intelligi: hæc ibi Rom. Pont. ex quibus quot, & quæ censuræ ecclesiasticæ sint, bellissimè cõstat. ¶ Quare, tributa nobis potestate absoluendi à censuris, ab hisce tantum absoluemus, nõ autem vota permutabimus, irregularitatis impedimentum tollemus, ecclesiasticasue alias pœnas con donabimus; quippe quæ censuræ nomine non comprehendantur ob cit. c. quærenti, & vt dixit Nauar. in Man. c. 27. n. 25. & Iac. de Graff. c. 15. n. 13. lib. 4. decis. cas. consc. Id quod locum habet, vel irregularitas inde orta sit, q̄ clericus cõsura irretitus diuina, vt prius celebravit; nõ absoluendi à censuris potestatem habens nec cum hoc dispõsabit: declarat id, quod speciatim facultas hæc conceditur, vt nouissimè per iobela bullam Clemens VIII. Pont. Max. concessit anno 1593. die 4. mensis Martij. Censura eccl. igitur in tres has species diuiditur. Atqui cur tres cõsuræ species, & non plures, paucioresue sunt? Qua ratione itidem inter se differunt? ¶ Quò ad primum ob eam rem censura tripartita est; quoniam ipsa, vti pœna quadam vsu bonorum ecclesiæ eum priuat, quem suo vinculo constringit: priuatio autem aut oïum bonorum, aut partis esse tantum potest; atq; in vtroq; casu aut actiue, & passiuè, vt ita dicã, aut altero modo tantum (priuari aut quem bonis actiue, & passiuè, accipio, vbi nõ solũ quis prohibetur, ne ecclesiæ bona ab alijs ipse suscipiat, sed et ne alter ea ipsi administret arg. §. testamenti autẽ factionẽ, & ibi Gloss. in Instit. de hæred. qualif. & differ. actiue quidẽ administrando, passiuè autẽ suscipiendo, vt sensit Gloss. in cit. §. testamẽtum) omniũ autẽ ecclesiæ bonorũ vsu actiue, & passiuè per excõicationem quis priuatur; nõ excõicatus & hominũ, & sacramentorũ cõione caret, vt h̄ in c. pen. & ibi not. DD. de sent. excom. itẽ actiue, & passiuè, quandoquidẽ neq; ipse alijs sacramenta administrare, neq; ab alijs ea ipse recipere, non aliorum cõmunionẽ uti, nõ ipsius alijs vti possunt, vt probatur in c. excõicatos cum duob. seq. & in c. quoniã multos. 1. 1. q. 3. Vsu verò partis bonorum ecclesiæ per alias censuras quis priuatur, sed per interdictũ actiue, & passiuè, per suspensionẽ autẽ actiue tantum. Nã ecce interdictus diuinorũ ecclesiæ vsu solũ caret, vt probatur in c. si sententia, & in c. fin. de sent. excom. lib. 6. itẽ actiue, ac passiuè; quoniã, neq; diuina suscipere, neq; alteri ea administrare valet, vt h̄ in cit. c. si sententia in fin. & in c. eporum vers. Aut excõicatis de priuil. eod. lib. 6. & in c. 3. cum seq. de cler. excom. min. in antiq. At suspensione actiue tantum vsu spiritualium ecclesiæ quis spoliatur; nõ solũ prohibetur, ne ex officio, & vt clericus ecclesiæ functiones obeat, vt h̄ in c. 2. de cler. excõ. min. & c. 1. §. si quis ecclesiasticus de re iud. lib. 6. & c. 1. §. 1. si quis autẽ iudicẽ de sent. excom. eod. lib. ob hanc igitur causam, q̄. f. aut vsu bonorum omniũ ecclesiæ priuari possumus, aut partis, & in vtroque casu vel actiue, passiuèq; vel altero tantum modo, non plures, paucioresue tribus censuræ sunt, esseue possunt. Rõ quoq; alia reddi potest, quomobrem censura tripartita sit; nõ, si eos, qui ipsa cõstringuntur, spectemus, hi aut clerici, aut laici, aut loca sunt: suspensione clerici solũ afficiuntur; laici verò excõicatione sepius obligantur; loca deniq; interdicto tantum subiiciuntur arg. c. postulasti. §. fin. de cler. excom. min. & c. priuilegiũ, & ibi not. Gemin. nu. 3. de verb. sign. lib. 6. & idẽ sensit Anch. de sent. excom. lib. 6. quãuis & clerici excõicatione, nec non interdicto, sicut & laici obuoluantur; potior tñ superior rõ mihi esse v̄. ¶ Verum cur excõicatione vsu oïum bonorũ ecclesiæ tam actiue, q̄ passiuè priuamur; interdicto autẽ vsu diuinorũ tantum, sed actiue, & passiuè; suspensione verò spiritualium functionũ ecclesiæ vsu actiue solum? Ad hoc respondetur id propterea fieri, qm̄ excõicatione nos ecclesiæ cõione priuamur, quatenus cõio ecclesiæ est; at cõio hæc tam diuinorũ est, q̄ Christi fidelium, & hæc potestrema, & in profanis est; item tam actiue, q̄ passiuè ipsa priuamur; quoniã, ex quo per excõicationem huius cõionis vsus nobis adimitur, nulla rõne vti ea possumus, semper. n. esset hoc ecclesiæ cõione vti; nõ, vel actiue, vel passiuè illa vtamur, cõio ecclesiæ semper est. Interdicto autẽ diuinorũ vsu caremus, quoniã diuina tantum per interdictũ prohibetur; at diuinorũ noĩe profana non cõprehenduntur, atq; ob eã rem eorũ vsum retinemus: tam actiue aut, q̄ passiuè p̄ interdictũ diuina prohibita sunt; quoniã, cum per hæc censurã diuina simpliciter prohibeantur arg. cit. c. si sententia de sent. excom. & c. fin. eod. lib. 6. & c. permittimus eod. in antiq. & c. non est vobis de spons. quacunq; rõne ea quis contrectet, semper diuina contrectabit; tam. n. diuina sunt, si ea suscipiamus, quã si eadẽ administramus, atq; ob hanc rõnem interdicto diuinorũ vsu, tã actiue, q̄ passiuè priuamur. Suspensione demum functionũ eius vsu tantũ spoliatur; quoniã, quatenus clericus quis est, ac propterea, vt ecclesiæ minister per suspensionẽ quis vsu ecclesiæ functionũ caret arg. d. 2. 1. ibi ministri verò, & c. 1. vers. Generaliter clerici ead. d. at vt minister ecclesiæ functionibus eccl. tantum priuatur arg. tot. tit. de vit. & hon. cler. & de celebr. miss. cũ simil. iure igitur functionibus eccl. tantum caret: actiue itidẽ tantum priuatur, quoniã tũc ministri partes agit, vbi spiritualia administrat, non autem, vbi eas suscipit, vt hoc per se patet; hinc clerici tantum ea

censura

censura cõstringuntur, vt probauimus in Tab. de suspens. cap. de materia. Ex his igitur apparet proposita questionis dissolutio; ¶ constat etiam ex eisdem, qua ratione inter se differant, ac deum excommunicationem interdicto, ac suspensione grauiorem esse: sed de accidente hoc factis, ad accidentia, quæ à forma emanant, veniamus.

De accidentibus censuræ eccl. quæ à forma emanant. Cap. XXVII.

S V M M A.

1 Censura eccl. vbi alijs pœnis prospici potest, ferri non debet.	debeat, iudex arbitratur.
2 Amissis rebus, an excommunicatio in eos, qui eas inuenerunt, feratur.	5 Alternatiua pœna censuræ proposita in dubio iudicis optio est.
3 Censuris ferendis leuior primò ferri debet.	6 Censuræ omnes simul in eundem ferri possunt.
4 Censuris ferendis, quæ prior, posteriorue ferri	7 Censura ferri non debet, vbi profutura esse non existimatur.

Forma deniq; censuræ eccl. accidentia quàm plurima emanant, tempus. si ipsius institutionis, nec non obligationis; modus, qui cum ad ipsam ferendam, tum ad eandem latam tollendam adhibetur; ordo, qui seruari debet eadem ferenda, tollendaq; locus, vbi ferri, tolliq; possit, sicut etiã tps, ac deniq; nomen, quo nominatur: sed, quoniã, quando obliget, & modum, quo fertur, tolliturq;, id nos abundè, satisq; supra declarauimus, ob eam rem accidentibus his omisissis, ad alia, & primò ad tps, quo ab ecclesia hi puniendi modi constituti sunt, transeamus. Tps hoc igitur gratiæ tps fuit. i. post Christum D. natũ; nam ab ipso potestas hæc ecclesiæ tributa est, vt probauimus in hac Tab. c. 1. Ordo verò censuræ ferendæ bipartitus est, alter respectu habito ad alias pœnas, alter respectu habito ad ipsasmet censuras interse; de quibus singulis agendum est. ¶ Respectu habito igitur ad alias pœnas, ordo hic erit, quòd censura eccl. ferenda non est, vbi contumacia alijs pœnis comprimi potest; sic. n. Trid. Syn. nouissimè statuit c. 3. sess. 25. de reform. In causis verò iudicialibus mandatur oïbus iudicibus ecclesiasticis, cuiuscunq; dignitatis existant, dicitur. n. ibi, vt, quãdocunq; executio realis, vel personalis in qualibet parte iudicij propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo, q̄ definiendo à censuris eccl. seu interdicto: sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis ciuilibus ad forũ ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus contra quoscunq; et laicos per multas pecuniarias, quæ locis pijs ibi existentibus, eo ipso, q̄ exactæ fuerint, assignentur, seu per captionem pignorũ, personarumq; distractionẽ, per suos proprios, aut alienos executores faciendã; siue etiã per priuationẽ beneficiorũ, aliaq; iuris remedia procedere, & causas definire: q̄ si executio realis, vel personalis aduersus reos hac rõne fieri non poterit, sitq; erga iudicẽ contumacia, tunc eos etiã anathematis mucrone arbitrio suo præter alias pœnas ferire poterit. In causis quoq; criminalibus, vbi executio realis, vel personalis, vt supra fieri poterit, erit à censuris abstinendũ: sed, si dictæ executioni facilẽ locus esse non possit, licebit iudici hoc spiritali gladio in delinquentes vti, si tñ delicti qualitas præcedente bina saltem monitione, etiam per edictũ id postulet: hæc Trid. Syn. ex quibus patet, vbi alio pœnarũ genere contumacia comprimi potest, ad censuras confugiendũ non esse, atq; sic com. dixit Viuius in Syl. com. op. opin. 884. nu. 8. Id quod summa rõne factũ est; nõ, si rarò censuræ ferentur, Christi fideles, q̄ non contingit ipsarũ frequentia, magis eas verebuntur, & salutẽ, non exitiũ contemptu ferent, vt sensit Trid. Syn. eod. c. in prin. ¶ Hinc eadẽ Synodus ibi cauit, ne excõicationes, quæ pro amissis, subtractisue rebus feruntur, præterquam ab ep̄o, & pro re non vulgari, causaq; cognita decernantur; Quapropter excõicationes illæ, dñ. n. eod. c. quæ, monitionibus præmissis, ad finẽ reuelationis, vt aiunt, aut pro deperditis, seu subtractis rebus ferri solent, à nemine profus, præterquam ab ep̄scopo decernantur; & tunc non alias, quàm ex re non vulgari, causaq; diligenter, ac magna maturitate per ep̄m examinata, quæ eius animũ moueat; nec ad eas concedendas cuiusuis secularis etiã magistratus auctoritate adducatur, sed totũ hoc in eius arbitrio, & cõscientia sit positum, qm̄ ipse pro re, loco, persona, aut tpe eas decernendas esse iudicabit: hæc Sancta Syn. non temerè igitur, præsertim excõicatio, feretur; & de ordine respectu habito ad alias pœnas hæc tenus. ¶ Respectu autẽ inter se, ordo hic seruabitur, vt scilicet censura leuior primò, grauior dein ceptus inuratur arg. l. relegatorum. ff. de interdict. & releg. ac præsertim, vbi in ep̄scopos, pontificiaq;

F F 3

ciaq; dignitate præditos ferendæ sunt, vt hñ in c. 2. de off. deleg. lib. 6. & not. Imol. in c. veritatis de dol. & contum. & pertinent huc, quæ dixit Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus. nu. 230. cum seq. de sent. excõ. vers. Quæro vigesimo sexto; suspensione igitur primùm, si clericus sit; interdico, si laicus; ac postremò, si à contumacia non discedatur, excõicatione iudex contumacẽ obligabit; sic. n. hñ in eod. c. veritatis, & in c. clericos de cohab. cler. & mul. & in c. 2. & ibi not. Ant. Imol. & Felin. de test. cog. & in c. præsentis. 5. q. 2. sic & faciendũ esse admonuit Glos. in c. cum tu in verb. Per pœnam de vsur. & in c. Honoratus, in verb. Adhuc d. 74. & Add. ad Bellemer, decis. 124. & Ant. & Imol. & Anch. in eod. c. 2. de test. cog. & Abb. in cit. c. clericos, vbi & in eos inuehitur, qui contumacem excõicatione statim feriunt, vnde cõsequitur, q̄ dixit Trid. Syn. eod. c. 3. vt sepius censuræ contemnantur, & non salutem, sed perniciem hominibus parent; leuiorem igitur pœnã ex his iudex primò inuret. † Excipitur tamen, vbi delicti grauitas, personæq; conditio, loci, t̄pis nõ ratio aliud postulat; nõ tunc à grauiori censura initiũ facere poterit: in arbitrio iudicis ergo id collocatum erit (non. n. antecedens regula perpetuò vt obseruetur, iure cautum est) atq; sic dixit Abb. in cit. c. cum tu. nu. 8. & hñ in c. 4. §. fin. & in c. sanè de off. deleg. & in c. qm̄ frequenter in fin. vt lit. non contest. & in c. querenti de verb. sig. Quare, quam magis timeri viderit, eã prius feret, vt dixit Felin. in cit. c. 2. n. 1. de test. cog. & in c. inter ceteras. n. 15. vers. Et not. de rescript. imò, si pecuniariã pœnam contumax magis verebitur, eã censura omiſsa inuret, vt dixit Archid. quem refert Felin. in eod. vers. Et not. & faciunt pro hac sententia, quæ dixit Trid. Syn. eod. c. 3. & Bero. in cit. c. si quis presbyterorũ. nu. 9. de reb. eccl. non alie. iudex igitur, qua censura contumacem feriat, arbitrabitur. † Confirmatur hoc, qm̄ & in alternatiuis pœnis, cuiusmodi habentur in c. quoniã in fin. vt lit. nõ contest. & in c. sicut iudæi, & ibi Felin. viden. de iud. vbi dubitatur, an iudici, reouẽ optio detur, optionem iudici dandam Glos. asseruit in c. fraternitatis, & in sum. 21. q. 2. & in cit. c. sicut iudæi in fin. & in c. à crapula de vit. & hon. cler. opinionemq; hanc cõiter à iuris pontificij interpretibus. receptam esse testatur Abb. ac sequitur in cit. c. à crapula. nu. 4. sicuti quoq; Felin. in eod. c. inter ceteras. nu. 5. vers. Fallit quintò, vbi pluribus hanc rem egit: idq; meritò, tum q̄ ipse iudex pœnã inurere debet, & quæ magis expediat, ipsemet statuere, vt probatur in cit. c. quoniam in fin. & in c. de causis de off. deleg. & in c. quærenti de verb. sig. tum q̄ pro delicti grauitate pœnam, quam infert, metiri iudex debet arg. c. non afferamus. 24. q. 1. & c. 2. de ijs, quæ sunt à maior. part. cap. reus verò, si optio ei daretur, mitiorem semper pœnam optaret, ac propterea lex alternatiuè frustra locuta esset, atq; sic dixit Felin. in eod. c. inter ceteras. nu. 6. vers. Fallit quintò de rescriptis; iure igitur optio hæc iudici dabitur: quamuis Bart. contrarium senserit in l. 2. ff. de fract. ea ductus ratione, q̄, dum dubij sumus, interpretatione pœnas lenire debemus, vt dñ in l. interpretatione. ff. de pœn. ad quam rationem per ea, quæ diximus responderi facillè potest: leuiorem censuram ergo primùm inferemus, grauiorem deinceps, si hæc non proficit; vna enim inusta, & alterã inurere possumus, vt probatur iuribus supra citatis, & c. dilecto de sent. excom. lib. 6. † Imò simul, eodemq; t̄pe quem suspendere, interdicare, & excõicare possumus ob extrauag. 3. de priuil. † At quid si censurã non profuturã existimetur? ipsa nõ inferatur; sic, n. dixit Io. And. in c. constitutionem in fin. de sent. excom. lib. 6. & Host. quẽ refert, ac sequitur Gemin. eod. itidem in fin. & in c. Romana. §. sed nec eod. & Felin. qui pluribus rem hanc egit in c. Apostolicæ paulò post principium de excep. in antiq. & nouissimè Iac. de Grass. c. 1. num. 18. cum seq. lib. 4. decis. suarum; sed de accidente hoc iam satis, ad aliud veniamus,

S Y M M A.

- 1. Territorio in suo censuræ ferri, ac tolli debent; quæ regula quousque pateat, et declaratur.
- 2. Loco in profano, sacroq; censura ferri potest.
- 3. Exempto in loco suo diæcesis episcopus censuras ferre non potest.
- 4. Territorio in alieno censuras neq; ferre, neque latas tollere quis potest; quæ regula multis modis declaratur.
- 5. Absolutio censuræ in foro conscientie & in alieno territorio tribui potest.
- 6. Abbates, Præpositi, Priores, Generales, Provincialesq; fratrum, monachorumq; qui iurisdictionem habent, vbi eam exercent, ex quo territorium non habent.

I.

† Alterum autè formæ accidens locus est, in quo censura huiusmodi ferri potest, qui plane eiusdem censuram ferentis territorium esse debet, vt probatur in c. nouit de off. leg. & 9. q. 3. & in c. 1. cum multis seq. 9. q. 2. & in c. fin. de constit. lib. 6. & in Clem. vn. & ibi not. Glos. in verb. iurisdictionem, & Imol. & Anch. in prin. de for. compet. & in l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. &

iud. & in l. 2. ff. de off. procons. & leg. & in l. 3. ff. de off. præf. & vt inquit Glos. in Clem. 2. in verb. Eriam celebrare de priuil. & Add. ad c. si Abbatem de elect. lib. 6. Etenim, cum, causa prius cognita, censuræ ferantur arg. c. nemo. 2. q. 1. & c. sacro de sent. excom. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6. & vt asserunt Glos. & Inn. in eod. c. nouit; atq; idcirco à iudice pro tribunali sedente promulgentur, sicuti concludunt Glos. & Inn. in cit. c. nouit, & Glos. in c. induciã. §. à iudice in verb. Confidente 3. q. 3. & in l. a procedente Bart. C. de dilat. pro tribunali vero sedere, contentiosamq; iurisdictionem in aliena diæcesi exercere iudices non possint, vt probatur in cit. iur. & in l. fin. ff. de off. præf. vrbis, & vt inquit Glos. & Innoc. & Abb. in eod. c. nouit, & Burgaf. de irreg. & dispens. par. 6. q. 2. vers. Quæ iurisdictione dicatur contentiosa; iure optimo iudices in suo territorio censuras ferre debent: namq; cum censuras ferre contentiosæ iurisdictionis sit, iudex extra suum territorium, quatenus ad iurisdictionem huiusmodi pertinet, priuata persona esse cõfetur arg. l. 2. & ibi not. Bart. ff. de off. procons. & leg. & cit. l. fin. ff. de off. præf. vrb. & vt not. Anch. in cit. Clem. vn. nu. 1. de for. compet. facit quoque Glos. in c. si Abbatem in verb. In provincia cum addicione ibi posita de elect. lib. 6. Accedit deniq; q̄ iurisdictionem territorio coherere dicitur arg. l. fin. C. vbi, & apud quem, & l. 1. §. cum vrbem. ff. de off. præf. vrb. & vt not. Imol. in cit. Clem. vn. nu. 1. cum seq. & Anch. nu. 1. de for. compet. meritò igitur & his rationibus in proprio territorio iudices censuras inurent, atq; sic dixit Iac. de Grass. c. 4. in fin. lib. 4. decis. consc. Hæc regula sic posita, non nullis modis declaratur. Primò, vt in quocunq; proprii territorij loco censuræ à iudicibus feratur arg. c. cum episcopus de off. ord. lib. 6. & vt not. Zab. in cit. Clem. vn. vers. Quartò not. de for. cõpet. & Glos. in c. 3. in verb. Finitur legatio de off. leg. lib. 6. † Itẽ declaratur, vt & in profano loco id iudex possit; vnde tempestate nostra iurisdictione hæc in palatio episcopi exercetur, sicut Abb. tradidit in c. cum ecclesia de immun. eccl. imò & extra huiusmodi locum (modò, vbi exercetur, honestus locus sit) exerceri poterit arg. c. qua frõte de appel. & l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arb. & vt not. Glos. in cit. cap. cum episcopus in verb. Loco de off. ord. optimũ igitur erit, vt iudex à loco, vbi maiores sui iurisdictionem hæc exercere consueuerunt, ne discedat arg. l. pen. in fin. ff. de iust. & iur. & vt sensit Abb. in c. cum cõtingat prop. fin. vers. Vterius quæro de for. compet. si tamen contrarium fiat, censura nihilominus lata valebit, in suo quippè territorio ipsam fert. Tertiò declaratur, vt & in sacro loco censuras ferre iudex possit; nam, si in quolibet suæ diæcesis loco iurisdictionem exercere episcopus potest, vt dicitur in eod. c. cum episcopus; ergo & in loco sacro arg. cap. si Romanorum distinct. 19. & l. Iulianus. ff. de leg. 3. etsi enim, à reliquis iudicibus secularia negocia in ecclesijs ne agantur, prohibitum est in c. decet de immun. eccl. lib. 6. eodemq; iure, ab eisdem acta ne valeant, est prospectũ, quod & Abb. sensit in c. cum ecclesia. nu. 4. & nu. 8. eod. in antiq. ecclesiæ tamen iudices in ecclesijs iudicia exercere possunt, vt tradidit Glos. in cit. c. cum ecclesia, quam ibi sequitur Abb. nu. 3. & in c. 1. eod. de immun. eccl. & vt probatur in c. præceptum. 2. q. 2. & in c. qua fronte, vbi de comuni sententia Dec. testatur, & si contrarium ipse sensit de appell. nam, cum in cit. c. decet, vt omnis secularium iudiciorum strepitus in ecclesijs cõquiescat, vt nulla inibi causa criminum præsertim agatur, vt deniq; loca ea à laicorum cognitionibus aliena sint Rom. Põt. iusserit, ibiq; toties de iudicijs agens secularis iudices, seculariaq; iudicia ab ecclesijs tantũm excluderet, clericorum iudicium nulla mentione facta; quò in ecclesijs iudicia ipsi exerceant, permisisse concludendum est arg. l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne. de præsumpt. nec Dec. qui in cit. c. qua fronte ob vers. Fori cuiuscunq; tumultus positum in eod. c. decet, contrarium sensit, communem opinionem tollit, quasi ob verba illa Fori cuiuscunq; quæ neminem excipere videntur, tam ecclesiæ iudices, quam reliqui prohibeantur, quò minus in ecclesijs iudicia exerceant; non, inquam, communis opinio ob id tollitur; nam verbũ illud Fori non pro loco accipitur, vbi causæ, litesq; aguntur, sed pro loco, vbi res venales proponuntur: declarant id primùm antecedentia verba; dixerat enim supra Rom. Pont. Hæc Cessent in ecclesijs, earumq; cõmunijs negociationes, & præcipuè nundinarum; verũ, q̄ nundinarum nomine frequentiores mercati dicuntur, vulgo appellati Fere; ob eam rem, nequis nundinis exceptis, mercatus reliquos in ecclesijs permisos esse existimaret, quò reliquos quoscunq; mercatus comprehenderet, ea verba Fori cuiuscunq; tumultus adiecit: declarat idem copula illa Ac, quæ sicut inter diuersa collocatur, ita ipsi adiecta cum antecedentibus coniungit, in antecedentibus autè de negociationibus, ac mercatis tantũm agitur, ergo & in eod. vers. Fori declarat id deniq; consequentia verba; nam Summus Pont. alia deinceps clausula de iudicijs tantũm pertractat, quare significatur de alijs rebus antea egisse; atq; sicut de extra iudicialibus tria proposuit, ita & de iudicialibus tria demũm adiecit; non

igitur eo vers. Quod existimauit Dec. communis sententia tollitur, & in loco sacro igitur censure ferri queunt, & , vbi causa non cognita feruntur, id semper fieri ecclesie consuetudo declarat; nam & inter missarum solemnias pro amissis, subtractisq; rebus, excommunicationes sepius promulgantur; iudices ergo in suo territorio censuras, & in quacunq; eiusdem territorij parte ferre possunt, ac debent. † Excipitur tamen, vbi exemptus locus esset; nã, etsi in territorio est, inibi tamen contentiosæ iurisdictionis munera, cuiusmodi hæc est, vt dixit Menoch. q. 143. nu. 17. de arbitr. iud. obire non poterunt, vt habetur in cit. c. cum episcopus vers. Nõ exempto de off. ord. lib. 6. & in c. si Papa iunct. Gloss. in verb. Collocare de priuileg. eod. lib. & in Clem. fin. eod. & ibi DD. Hac regula sic declarata; iam alteram ponamus, ac declarem, quæ huiusmodi est. † Iudices in alieno territorio neq; censuras ferre, neq; easdem latas tollere possunt: quã regulã, præterquam quod iuribus supra citatis ipsa probatur, tenent quoque Gloss. & Inn. & Abb. in c. nouit de off. leg. & Iacob. de Graff. eod. cap. 4. in fin. hinc Inn. ibi. nu. 2. legatum è latere extra suam prouinciam excommunicare non posse dixit; hinc legatos, qui missi dicuntur, extra prouinciam eos absolueri non posse, qui violentas manus in clericos intulerunt, legitur in c. excommunicatis, & ibi not. Gloss. & Abb. eod. de off. leg. hinc Archiepiscopũ in suffraganei sui territorio iurisdictionem exercere nõ posse, casibus quibusdam exceptis, probatur in c. nullus primas, & ibi Gloss. q. 2. & in c. 1. de off. ord. lib. 6. in alieno territorio igitur neq; censuras ferre, neq; latas tollere nobis licet, Quæ tamen regula declaratur multis modis, & exceptiones multas patitur. Nam primò, vbi alterius territorium non leditur, iurisdictione huiusmodi tam censuris ferendis, quàm eisdem tollendis inibi exercere poterimus, vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. à nobis. 1. nu. 67. vers. Pro quo etiam facit de sent. excom. etenim ob eam rationem, quòd scilicet alterius territorij iudex leditur, iurisdictione in alieno territorio exerceri prohibetur; cum igitur ea causa cesset, & ipsius effectus cessare debet arg. cap. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis ff. de iur. patr. & declarauit id pluribus Tiraq. in tract. de caus. cess. Quare, q. vbi causã cognitio non adhibetur, ac pro tribunali non sedetur, ac propterea alienum territorium non leditur, in alieno territorio exerceri iurisdictione potest, vt habetur in l. fin. ff. de off. præfec. vrb. & in l. 1. ff. de off. procons. & leg. & vt Gloss. sensit, & Abb. in eod. c. nouit, & idem Abb. in c. fin. num. 1. 1. ne cler. vel mon. & Rot. decis. 5. de off. vic. in antiq. ob eam rem primùm in alieno territorio censuram ferre poterit, qui eam, vt priuata persona fert; iudicis enim munere hic non fungitur, nec pro tribunali sedet, causamq; cognoscit, atq; sic dixit Gemin. in c. venerabilibus. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. Item, vbi pro notoria contumacia promulgatur, sicuti Abb. tradidit in cit. c. nouit. nu. 3. & Gemin. in c. Romana. nu. 4. vers. Vndecima, ibi sententia verò de sent. excom. lib. 6. & Anch. eod. nu. 6. vers. Vndecimò, & Iac. de Graff. cap. 4. in fin. lib. 4. decis. cas. cons. & Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus, nu. 74. vers. Sententia verò hominis de sent. excom. etenim neq; hic causa cognitio postulat arg. c. manifesta. 2. q. 1. & c. euidencia de accus. Tertiò, qui facultatẽ hanc censuræ aut ferendæ, aut tollendæ alteri mandat, delegatio enim iurisdictionis in alieno territorio fieri potest arg. l. fin. ff. de off. præfec. vrb. & ibi not. Bart. sicut etiam in l. 3. nu. 2. ff. de off. præf. & Alex. in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. idq; iure optimo, quandoquidem & causæ cognitio hic non requiritur, atq; sic sensit Inn. in eod. c. nouit. nu. 2. Quartò, qui censuras latas tollit, causa minùs cognita, sicuti, cum iudex sententiam à se latam cõtra formam c. sacro de sent. excom. abrogat, ne in pœnam incidat cit. c. sacro, atq; hoc quoq; dixit Inn. in eod. c. nouit. nu. 2. † Quintò, ob eandem rationem, qui in conscientie foro à censuris absoluit, atq; sic dixit Iac. de Graff. c. 16. nu. 2. vers. Sed ipse ordinarius lib. 4. decis. cas. cons. Sextò, qui statutum facit, per quod censuræ feruntur; nam, q. & sine causæ cognitione ipsum fit, ob eam rem & in alieno territorio fieri potest, atq; sic dixit Gemin. in eod. c. Romana. §. caueant. nu. 4. vers. Vndecimo, & Anchar. eod. nu. 6. vers. Vndecimò, & Mar. Soc. Sen. in c. perpendimus, nu. 73. vers. Vltima differentia de sent. excom. hi omnes igitur in alieno territorio censuras ferre, ac tollere possunt; atque ob eam rem iudex, qui in suo territorio causam excommunicationis cognouit, in alieno excommunicationem ferre deinceps poterit. Excipitur secundo loco, vbi de ordinarij eius territorij licentia id agitur, vt dixit Iac. de Graff. c. 4. in fin. eod. tunc enim & causa cognita, & censuræ promulgari, ac promulgatæ tolli poterunt; nam vniuersa iudicij acta geri posse, ac sententiam deniq; in alieno territorio de ipsius ordinarij licentia ferri (modò reus, & actor, vt ibi res agatur, consenserint) dixit Gloss. in c. vt litigantes de off. ord. lib. 6. & Abb. in c. P. & G. nu. 15. de off. deleg. & Inn. in eod. c. nouit. nu. 2. & Abb. nu. 4. de off. leg. & hanc opinionem cõmunem appellauit Abb. eod. nu. 4. & Iac. in l. fin. nu. 10. ff. de iust. iur. & magis cõmunem Alex. in l. fin. nu. 7. ff. de iurisd.

Omn.

omn. iud. & territorij ordinarius ergo, & reus, & actor consentire in hoc debent arg. c. 2. vers. Nisi vocatus, & c. episcopum vers. Nisi fortè cum voluntate q. 2. iunct. cit. c. vt litigantes; alioquin vno ipsorum dissentiente, nihil fieret. Assensisse autem huic iudex territorij existimatur, non solum vbi expressè facultatem hanc tribuit, verùm etiam, vbi id scit, & minimè prohibet arg. l. sepe. ff. de re iud. & vt asserunt Ant. Card. & Imol. quos refert, ac sequitur Alex. in cit. l. fin. nu. 7. cum seq. ff. de iurisd. omn. iud. idem quoq; de rei, actorisq; consensu concludimus; modò vterq; locum nouerit iurisdictionis sui iudicis non esse, neuterq; repugnet (prorogatio enim loci tunc fit, vt probatur in l. 2. & ibi not. Bart. & in l. quamuis cum seq. ff. de iud. & vt asseruit Alex. cu cit. ab ipso in ead. l. fin. nu. 6.) etsi expressus consensus rei, atq; actoris postuletur, vbi delegatus iudex est ob c. statutum. §. in nullo de rescript. lib. 6. Tertiò excipitur, vbi consuetudine in alieno territorio, præscriptione iurisdictionis exercendæ facultas comparata est; tunc enim in eo & iurisdictione hæc censuræ ferendæ exerceri poterit arg. l. 3. §. fin. ff. de testib. & cit. c. vt litigantes, & vt tradidit Bald. quem refert, ac sequitur Iac. in l. fin. nu. 18. ff. de iurisd. omn. iud. etenim, si alterius iurisdictione præscribitur, sicuti antea probauimus, multò magis, vt propriã in alieno territorio quis exerceat, consuetudine, præscriptioneq; acquirere potest. Quartò excipitur, vbi iure scripto aliter cautum esset, cuiusmodi casus habetur in Clem. vn. de for. compet. nam constitutionis eius seruata forma antistites extra suum territorium eieci in vicinioribus locis iurisdictionem in suos exercere, atq; ob eam rem censuras ferre, earundemq; absolutionem tribuere eo iure freti possunt. Legati etiam è latere ob violentam clerici percussorem excommunicatos, ex quo ab vrbe egressi sunt, ac propterea extra suam prouinciam (modò legati adhuc sint) & suos, & alienos absoluunt, vt probatur in c. ad eminetiam de sent. excom. iunct. c. excommunicatis de off. leg. & c. quòd translationem eod. nam & sic obseruari asserit Gloss. & Abb. cõmuniter id receptum esse in cit. c. excommunicatis. † Postremò excipiuntur Abbates, Præpositi, Prouinciales, Prioresq; nec non Generales, monachorum, ac fratrum, & in summam vniuersi, qui iurisdictionem sine territorio habent; nam hi in alieno iurisdictionem exercere, atque idcirco excommunicare poterunt, vt de arbitro habetur in l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arb. etenim, ex quo iurisdictione ipsi in alterius territorio conceditur, & eius vsum cõcessum eisdem esse dicendum est arg. l. ad legatum, & l. ad rem mobilem. ff. de procur. & l. cui iurisdictione ff. de iurisd. omn. iud. nec facit, si dicatur in suis monasterijs iurisdictionem exercebant; nam & monasteria in episcopi territorio sunt, vt probatur in cap. cum episcopus de off. ord. lib. 6. ac propterea in alieno territorio eam exercent; hinc apparet & extra monasterium, suasq; ecclesias iurisdictionem ab his exerceri posse, quamuis honestiùs faciant, si in suis locis eam exercent: hæc tamen locum non habent, vbi iurisdictionem cum territorio haberent, atque sic tradidit Abb. in c. cum contingat. num. 3. l. prop. fin. vers. Hæc dicta mihi ex toto non placent de for. compet. sed de accidente hoc satis, ad aliud veniamus.

S P M M A.

1	Tempore feriatò censura ferri non debent.	5	Statutum, quo censura ipso iure fertur, die feriatò factum valet.
2	Feriatò dies quinam sint.	6	Absolutio à censura die feriatò tributa valet.
3	Die feriatò si censura feratur, valet; quæ regula etiam declaratur.	7	Noctu sententia censura lata valet.
4	Die feriatò censura lata valet, quò à delicto quis cesset.	8	Denunciatio censurae an feriatò fieri possit.

II.

- 3 § Tempus itidem formæ accidens quoddam est. † Feriatum enim esse non debet, vbi censura fertur; nam, cum causa cognita censuræ ecc. sententia feratur, vt habetur in c. sacro de senten. excom. & in c. nemo. 2. q. 1. feriatò verò die cognosci causæ nequeant ob l. actus. C. de fer. & c. fin. extra eod. iure, vbi censura fertur, feriatum tempus esse nõ debet, atq; sic dixit Mar. Soc. in c. perpendimus. nu. 74. vers. Sententia verò hominis de sent. excom. † Atqui si feratur, an nihilominus sententia valebit? antequam propositam quæstionem dissoluamus, præmittendum primò est feriatos dies partim, quò Deus tunc præcipue coleretur, partim hominum gratia adictos esse: prioriq; casu omnes dies festos (sic enim feriatò illi dies nominantur) aut Rom. Pont. constitutionibus præscriptos esse, aut vniuersalis, singularisue ecclesie alicuius pia consuetudine inductos, vt habetur in c. 1. cum duob. seq. & in c. fin. de fer. & in prin. de consecr. d. 3. posteriori

posteriori autem casu aut honoris causa, vt cum vel natalis ipsius principis agitur, vel creatio Rom. Pont. celebratur, aut letitiæ gratia, vt pro deportata de hostibus victoria, aut communis vsus causa, vt messium, vindemiarumq; tempore, vt dicitur in l. 1. & in l. omnes. C. de fer. & in l. 1. ff. eod. de ferijs autem posterioris huius ob letitiã egit Ioseph. Moniardus Vercellensis in rub. C. publ. letitiæ lib. 1. 2. hoc præmissio quæstionem breuiter absoluemus; nam pluribus eam disputauit Feder. de Sen. in conf. 11. & DD. non nulli alij, quorum responsa consequuntur consiliũ ipsius Fed. † Pro regula igitur ponimus sententiam censuræ in feriatis diebus hominum gratia latam valere; nam sic asseruit Fed. de Sen. eod. conf. & qui eidem se subscripserunt, eandem opinionem secuti sunt etiam Specul. & Abb. qui eum refert in c. fin. nu. 16. cum seq. de fer. & Guid. Pap. decif. 115. incip. An executio, & nouissimè Quintil. Mandos. in sua prax. commiff. in commiff. 13. Ferijs non obstantibus. num. 13. vbi & non nullos alios idem sentientes refert. Probatur autem horũ sententia hac potissimum ratione, quoniã sententia cęsuræ, etiam si, causa minũs cognita, admonitionibusq; non adhibitis, feratur, tamen valet, vt probatur in c. sacro de senten. excom. & ibi not. & in c. si episcopus fortè. 1. 1. q. 3. ergo censura in huiusmodi feriatis diebus lata valet; nam, quæ causæ cognitionem necessariò non postulant, his diebus gesta valent, vt probatur in l. actus, & ibi not. DD. C. de fer. & hæc est vna ratio, qua præcipuè proposita sententia nititur, & qua aduersantia omnia tolluntur, vt apparet in cons. ipsius Fed. & aliorum, qui se illi subscripserunt; ab ea igitur conclusione non discedemus. Quæ amplificatur, vt locum etiam habeat, vbi festis diebus ad Deum collendum præscriptis lata est; tum q̄ eadem ratio, & hic viget, ac propterea eadem dispositio vigere debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. tum q̄ consuetudine ita obseruatur: idq; meritò, spiritualis enim medicina est, vt dicitur in c. 1. de senten. excom. lib. 6. & c. notandum. 1. 4. q. 3. in hoc igitur etiam casu sententiam valere, concludimus; nam & hanc sententiam sequitur Specul. & Abb. qui ipsum refert in cit. c. fin. nu. 16. & Mandos. eod. in loco, & Tab. in verb. Dies in fin. † Quare & festis quibuscunq; diebus se, suaq; & per censuram ecclesiasticam tueri licebit; nunquam enim legitima defensio prohibita est arg. l. vt vim. ff. de iust. & iur. & c. dilecto de sent. excõ. lib. 6. & Clem. 1. de homicid. & Clem. 2. de re iud. hinc & pugnare festis diebus nobis permissum est, vt habetur in c. si nulla. 23. q. 8. & c. quòd non est licitum de reg. iur. † Item eodem tempore censura lata in eum valebit, qui in ecclesia, dum diuina fiunt, obstrepat, atq; admonitus non quiescit arg. c. veniens de sent. excom. huius enim contumacia notoria est, ac propterea cognitione nõ eget arg. c. euidentia de accus. atq; sic sensit Mar. Soc. Sen. in cit. c. perpendimus. nu. 74. de sent. extom. Tertiò in excommunicationem, censuramq; incidit, qui ferijs quibuscunq; festisq; diebus delictum committit, pro quo à iure, aut communi, aut præcipuo, vt pote episcopi statuto excommunicatio, aliaue censura in delinquentem ipso facto fertur, atque sic dixit Fed. de Sen. eod. conf. 11. nu. 3. vers. Item si quis quocunq; die; etenim hic nulla causæ cognitio requiritur, neq; diuinus cultus impeditur; & paschatis die igitur clericum percutiens in excommunicationem incidet ipsius c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. idem de censuris per generalem sententiam latis dicimus. † Quartò statutum itidem, quo censura ipso iure fertur, quibuscunq; diebus ferri potest; quippe quod sine causæ cognitione fiat, atq; sic inquit Gemin. in c. Romana. §. caueant. nu. 4. vers. Vndecimò, & Anch. eod. vers. de sent. excom. lib. 6. & Fed. de Sen. eod. conf. nu. 3. vers. Quare ergo episcopus, & Mar. Soc. in c. perpendimus. num. 73. vers. Vltima differentia de sent. excom. † Quintò & vltimò absolutio censurę valet, quibuscunq; festis, feriatisq; diebus tributa sit, atque sic sensit Fed. eod. conf. n. 4. vers. Sed tempore feriato, & Speculator, quem refert, ac sequitur Abb. in c. fin. nu. 16. de fer. quibuscunq; diebus igitur censura ecclesiastica ferri potest. Interdiu etiã censurę promulgabuntur; hoc enim tempore iudicia exerceri debent, vt habetur in §. sedebūt, & ibi not. Gloss. & Bald. in auth. de iud. & in c. consuluit, vbi quoque Gloss. ac DD. de off. deleg. † Atqui an, si noctu promulgentur, valebunt? nam sententiæ aliæ nullæ sunt, vt inquit Bart. in l. non minorem, & ibi quoq; Alex. vbi quamplurimos idem sentientes refert, & Inn. in cit. c. consuluit, eamq; opinionem communiter receptam esse testatur Dec. ibidem. nu. 20. & magis communem inquit Iaf. in cit. l. nõ minorem, imò nec interlocutoriam valere Inn. existimauit, quem sequitur Alex. in cit. l. non minorem; etenim citari ad sententiam partes debent, vt adsint, sicuti not. Abb. ac DD. in cit. c. consuluit, & hoc tempore quem adueniendum in ius non compelli, sensit Abb. in cit. c. consuluit. Verũ in censuris contrarium sentimus, vt scilicet & noctu latę valeant. Tum, q̄ causæ cognitio non necessariò postulatur ob c. sacro de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. & vt supra vidimus. Tum, q̄ ad sententiam censurę audiendam reus, in quem fertur, non citatur.

citatur, vt probauimus supra. Excipitur, q̄, si diebus ad Deum excolendum præstitutis censurę latę valent, quod proximè asseruimus, multò magis firmæ erunt, si noctu promulgentur, quod, ne fiat, hominum gratia cautum est; hinc Alex. arbitratoris sententiam noctu latam valere existimauit in cit. l. non minorem. num. 3. vbi citatione opus non est, & simpliciter Bald. in l. eos. §. fin autem. ff. de appell. hanc igitur opinionem vti verissimam amplexabimur. † Denunciatio etiam fieri non debet die feriato, nisi prius causæ cognitio intercesserit, & ita vbi causæ cognitio necessaria non est, fieri potest, aliàs non, vt dixit Mar. Soc. Sen. eod. c. perpendimus. nu. 265. vers. Quintò dubitatur de sent. excõ. at, vbi causę cognitio nõ requiritur, potest, vt habetur in Clem. 1. vers. Et quia de pœn. & in extrauag. infidelis de furt. & in c. feliciis §. præfenti de pœnit. lib. 6. imò tunc vtile sic est fieri, quò ad plurium aures perueniat ob iurã proximè allegata.

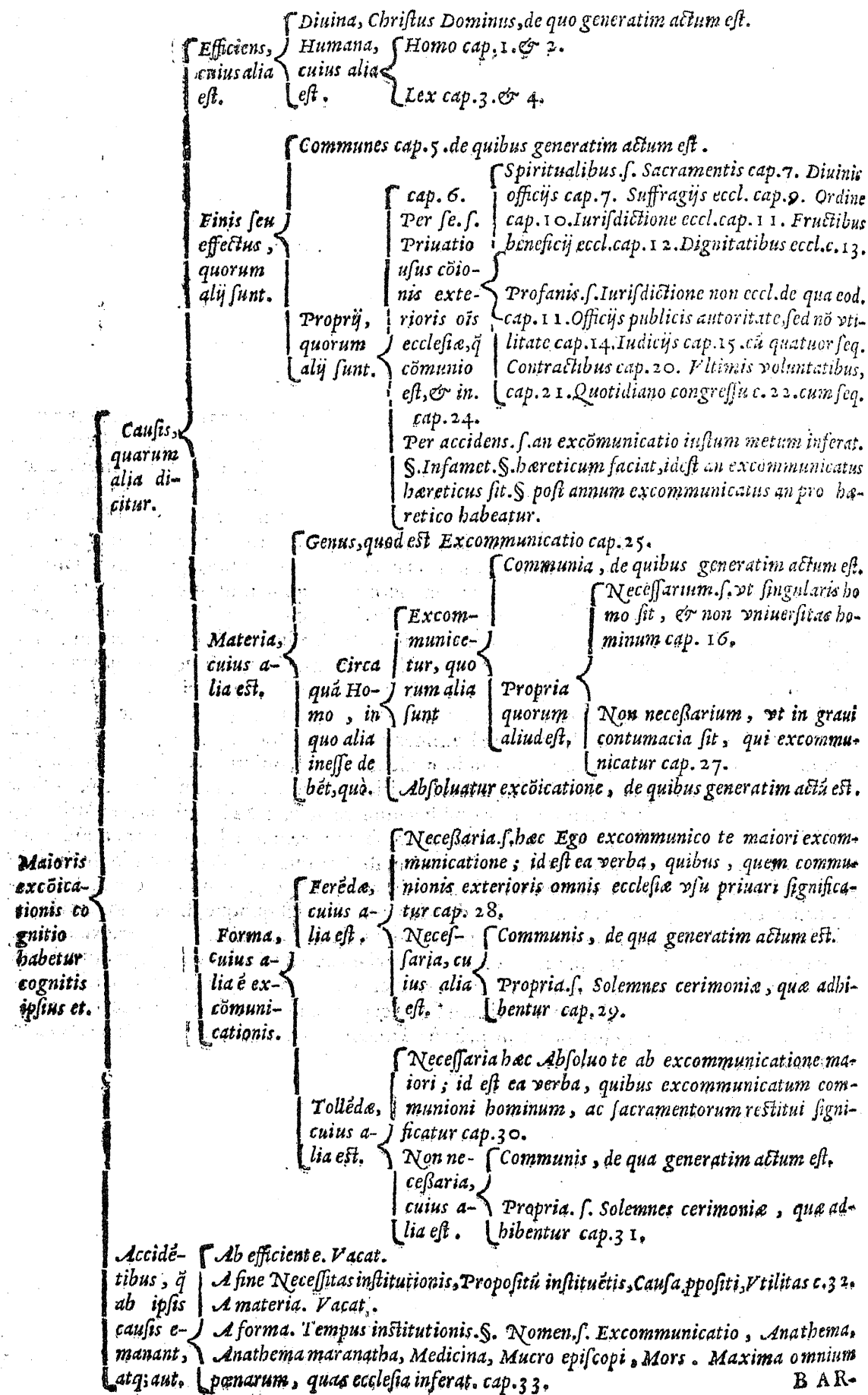
S V M M A.

1 Censura eccl. nominatur Districtio eccl.
Disciplina eccl.Eccl. disciplinae neruus
Medicina.

III.

1 §. † Postremum deniq; accidens, quod à forma proficiscitur, Nomen est, quo scilicet pœna hæc nominatur: quod planè varium, ac multiplex est; nam modò censura eccl. quod nomen potissimum frequentatur, modò districtio eccl. modò disciplina itidem eccl. modò disciplina eccl. neruus, modò medicina nominatur, vt probatur in c. quærenti de verb. sign. & in c. cum inter de consuetud. & in c. nunciis, & ibi not. Abb. de Dec. & in extrauag. incip. Sancta Romana in fin. de relig. dom. & in Clem. 3. de sent. excom. & in Clem. 1. eod. vers. Dirumpendo, & c. 1. de sent. excom. lib. 6. cum simil. Idq; meritò; nam & primò censura, quoniam huiusmodi pœna hominum contumacia in primis, atq; vitia coercentur, quod munus censors olim apud Romanos obibant, vti Feneft. de censor. inquit, & in dictionario habetur in verb. Censor, & vt in re nostra tradidit Mandos. in sua prax. Commiff. 2. in verb. Censuris; vadẽ censura etiam est nominata. Districtio itidem iure dicta est; quandoquidem cõtumaciam, ne longiùs erumpat, quasi vinculo quodam constrictam tenet; huiusmodi enim pœnarum timore Christi fideles ad ecclesiã obtemperandum compelluntur arg. c. 1. de except. lib. 6. & l. 1. ff. de iust. & iur. Disciplina quoque non iniuria appellata est; quoniam homines pœna hæc edocet, quasi morum magistra à contumaciã discedendum, & ecclesiã parendum esse; hinc illud, qui stultus fuit in culpa, sapiens fiat in pœna. Quòd Neruus ecclesiasticę disciplinæ itidem dicitur, ratione non caret; nam, sicut neruis membra corporis simul iunguntur, quò sua munera obeant, ita huiusmodi censuris Christi fideles, quò in officio sint, continentur; non autem, ob hanc rem sic est nominata, quòd, sicut nerui, flectantur; & non rumpantur, vt non nulli existimabunt: quamuis Felicianus in Enchiridio de censuris c. 1. de excom. ob eam rem sic appellatam existimet, q̄ censura vires ecclesię nitantur, sicut neruis vires hominis. Medicina demũ non ab re est quoque dicta; quoniam in primis ab ecclesia instituta est, vt contumaciã per ipsam medeatur arg. cit. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & vt probauimus id supra cap. 1. 2. quamuis contrarium non nunquam contingat, quòd non vi sua, sed ipsius, in quem fertur, vitio contingit, vt asseruimus supra cap. 1. 5. Ecclesiastica verò quamobrem nominetur, declarauimus itidem supra cap. 2. §. 18. Sed de censura eccl. generatim hæctenus; ad singulas ipsius species, & primò ad maiorem excommunicationem, pertractandam veniamus.

Diniva

BARTHOLOMÆI V'GOLINI EX MONTE SCVTVLO IVRISCONS.

AC BARBIANI ARCHIPRESBYTERI.

De excommunicatione maiori cens. eccl. Tab. II.

De homine efficiente causa excommunicationis maioris; & de ijs, quę ad eam ferendam necessario inesse illi debent, communiq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. I.

S V M M A.

- 1 Excommunicatio maior omnibus alijs censuris grauior est.
- 2 Excommunicare homo potest.

ASOLVIMVS generatim Dei benignitate censurę eccl. materiam; reliquum igitur est, vt ad eiusdem species sigillatim pertractandas, & primò ad maiorem excommunicationem veniamus; † ipsa enim omnibus alijs censuris grauior, ipsa apud ecclesiam pōnarum maxima est, vt habetur in c. corripiantur. 24. q. 3. & vt not. Gloss. in c. sacro. §. caueant, in verb. Tantam, & Abb. num. 7. vers. Septimò not. de sent. excom. & Gloss. in c. nemo episcopus. 2. q. 1. & Rot. decis. 10. nu. 2. de sent. excom. in nou. & S. Thom. dist. 18. lib. 4. & Suppl. ad tertiam partem summę eius dist. 21. art. 3. ibi Sed, quia excommunicatio est grauisima; maxima enim pēna est inter homines esse, & hominum commercio priuari, vt dicitur in l. hi, qui sanctam. C. de apost. & ex ijs, quę diximus supra cap. 22. id bellissimè probatur: & quoniam de ipsa excommunicatione, sicut etiam de reliquis censurę speciebus, eo ordine agere volumus, quem hactenus obseruauimus; ideo prius de causa efficiente excommunicationis, ac deinceps de alijs eiusdem causis agamus. † Prima igitur efficiens causa excommunicationis ferendę (omissa diuina) Homo est, id est excommunicare homo potest: de quo quoniam supra cap. 2. cum multis seq. abundè, cumulatèq; egimus; ob eam rem, ne tempus conteramus, ad eos, qui excommunicatum absoluerè possunt, veniamus.

De homine efficiente causa absolutionis maioris excommunicationis ab homine lata; & de ijs, quę ad ipsam absolutionem tribuendam necessario inesse ei debent, communiq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. II.

S V M M A.

- 1 Absoluerè ab excommunicatione ab homine lata potest.
  - Appellationis iudex.
  - Successor eius.
  - Excommunicator.
  - Delegatus ab homine.
  - Superior eius.
  - Delegatus à lege.

Absoluerè † autem ab excommunicatione ab homine lata potest. Primò, qui excommunicauit. Item superior eius. Tertio appellationis iudex. Quarto excommunicatoris eiusdem successor. Quintò delegatus ab eo, qui excommunicationem tulit. Postremò à lege delegatus: de quibus omnibus quoniã egimus Tab. 1. de excommunicatore cap. 4. de superiore §. 1. de appellationis iudice §. 2. de ipsius successore. §. 3. de delegato ab excommunicatore, & ita ab homine §. 4. de delegato à lege

lege §. 5. & quòd simul in eisdem locis, & in cap. 5. quæ ad absolutionem tribuendam postularentur, vniuersa collocauimus; ideo, quando nihil est, quod huc addamus, ad legem alteram efficientem causam excommunicationis ferendæ transeamus.

De lege, seu constitutione eccl. efficiente causa excommunicationis maioris; & de ijs, quæ ad excommunicationem ferendam inesse ei debent, communiaq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. III.

S V M M A.

1 Lex, constitutione eccl. excommunicare potest, siue sit.	Clerici.
Communis.	Religiosi.
Propria.	Laici.
2 Quibus ex causis excommunicatione à communi iure feriantur,	Iudices.
	Omnes.

Ltera † verò efficiens causa excommunicationis lex, seu constitutio eccl. est, id est ecclesiastica lex, seu constitutio, excommunicare quoque potest, sicuti generatim probauimus supra cap. 9. Tab. 1. vbi etiam, quæ ad censuram ferendam inesse ipsi deberent, abundè tradidimus, atq; ob eam rem ipsa in præfenti omittimus: Verùm, quoniam excommunicationes à lege latæ partim communes sunt, et scilicet, quibus omnes christiani constringuntur, cuiusmodi excommunicationes à Romanorum Pont. constitutionibus tantum promulgatæ habentur; partim singularum diocesum propriæ, quibus earundem diocesum homines solum obligantur, scilicet quæ episcoporum, huiusmodiq; præsidum ecclesiæ statutis feruntur: & has posteriores recensere infinitum esset; ob eam rem, ipsis omisissis, de communibus tantum agamus. Item, quoniam & hæ communes partim vagantur; vti ita dicam, partim in pontificij iuris volumina redactæ sunt; ideo, prioribus tacitis, has posteriores, adiectis, quas Trid. Syn. nouissimè tulit, breuiter enumeremus; non enim propositum nobis est ipsas constitutiones, quibus excommunicationes latæ sunt, enucleatè interpretari; tum quod omnes, qui de excommunicatione pertractarunt, vt Ioan. à Capistrano, Franc. de Platea, Archiepisc. Flor. Caiet. in Summ. & Syl. eod. & Nauar. in Man. & alij quamplures ipsas interpretati sunt; in earumq; interpretatione eorum labor præcipuè versatus est; tum quod, vt in initio diximus, nos hic de natura excommunicationis, ac reliquarum censurarum agendum, non autem constitutiones, quibus excommunicatio, ac reliquæ censuræ latæ sunt, interpretandas nobis proposuimus. Vt rem igitur aggrediamur, primum, quæ ad clericos, deinceps, quæ ad alios pertinent, recensemus.

† Primum igitur clerici, qui bona eccl. vel alienant, vel ultra triennium, aut hypothecæ, aut feudo, aut emphiteusi subiiciant, vbi iure non permittitur; statim excommunicati sunt, ob extrauag. vn. de reb. eccl. non alien.

Episcopi, alijue, qui eorum beneficia, qui aut officiales in Curia Romana sunt, aut ibi pro suis negocijs commorantur, alijs conferunt, ob extrauag. 3. de priuil.

Clerici eadem beneficia recipientes ob cit. extrauag. 3.

Clerici, qui inducunt, vt quis apud suam ecclesiam sepulturam eligat, electamue ne mutet, ob Clem. 3. §. fin. de pœn. & hi omnes à Rom. Pont. absolui tantum queunt.

Clerici ratione quapiam fructus vacantis beneficij primo, altero, vlterioriue anno habentes, si quid præter præscriptam quantitatem in extrauag. vn. ne Sed. vac. acceperint, & intra mensem non restituerint ob cit. extrauag. vn. & extrauag. 2. de elect.

Clerici, qui ordini sacro initiati vxorem ducunt ob Clem. vn. de consanguin. & affin.

Episcopi, ipsiue superiores ad Romanam Curiam profecti, si absque Rom. Pont. licentia discesserint ob extrauag. 2. de maior. & obed.

Episcopi, eorumue superiores, si ritum, habitumue fraticellorum permittant ob extrauag. quæ incipit Sancta Romana Ioan. 22. de relig. dom.

Clerici, qui operam dant, vt quis ecclesiæ vacantis custodiam vsurpet ob cap. generali de elect. libro 6.

Clerici, qui manifestis vsurarijs domos locant ob c. 1. de vsur. lib. 6.

Sacerdos.

Sacerdos, qui officium vicecomitis, aut præpositi secularis habet ob cap. clericis ne cler. vel mon. in antiq.
Presbyteri, dignitatemq; eccl. habentes, qui physicam, legesq; audiunt ob c. fin. eod. tit. hæc de clericis iam de religiosis agamus.

Religiosi fratrum minorum, qui interdicti generalis tempore in suas ecclesias, fratres, sororesue tertij ordines ad diuina recipiunt ob Clem. 3. de sent. excom.
Religiosi, qui sine licentia in scriptis trans mare eunt ob extrauag. incip. ad nostrum Ioan. 22. de regul.

Religiosi mendicantes præsertim, qui ad religionem non mendicantium se transferunt, præterquam si esset Carthusiensium, & qui ipsos recipiunt ob extrauag. Martin. 4. de regul.

Religiosi, qui quempiam inducunt, vt sepulturam apud se eligat, electamue ne mutet ob Clem. 3. §. fin. de pœn.

Religiosi, qui extremam vnctionem, Eucharistiamue laicis, clericisq; licentia ab ipsorum parochis speciatim non habita ministrant; aut matrimonium solemniter benedicunt, aut absoluant excommunicatos à iure communi, statutuè, vel Syndorum sententijs ob Clem. 1. de priuil. & absolutio Romano Pont. reseruata est.

Religiosi suspensi, propterea quòd ijs, quibus pœnitentiæ sacramentum ministrarunt, vt decimas soluerent, non persuaferunt, modò, antequam mendum hoc corrigant, concionentur ob Clem. 3. de pœn.

Religiosi mendicantes, qui absque Romani Pont. licentia mentionem non faciente cap. vn. de excess. præl. lib. 6. aut domos ad habitandum recipiunt, aut acq̄sitas permutant, alienantue ob Clem. 3. de pœn. iunct. cit. c. vn.

Religiosi quicumque, etiam exempti, qui interdictum aut à Romano Pont. aut ab ordinario latum violant, cum cathedralem ecclesiam matricem, parochialemue loci illud obseruare vel viderint, vel sciuerint; quod in interdictis, & in cessationibus à diuinis prouincialium conciliorum statutis, ipsorumue autoritate promulgatis locum habet, ob Clem. 1. de sent. excom.

Religiosi professi, religioseue professa, qui, quæuè matrimonium contrahunt ob Clem. vn. de consanguin. & affin.

Religiosi fauentes mulieribus, quæ habitum beguinarum sumpserunt, & ad eum sumendum inducetes ob Clem. 1. de relig. dom. & ob cap. 1. eod. in antiq. & hæc etiam dicimus de ijs, quæ eum statum sectantur.

Religiosi professi, qui vt suis prioribus, monasterijsue damnum inferant, ad principum curias se transtulerunt, ob Clem. 1. §. quia verò de stat. mon.

Monaci, qui in monasterio sine licentia sui abbatis arma tenent ob cit. §. quia verò.

Religiosi, qui decimas ecclesiæ debitas vsurpant, aliudue fecerint contra Clem. 1. de dec.

Religiosi professi, qui habitum temerariè dimittunt ob c. 2. ne cler. vel mon. lib. 6.

Religiosi, qui ad loca, vbi publicè literarum studia exercentur, non habita licentia, proficiscuntur ob cit. c. 2.

Religiosi, qui extra claustrum leges, physicamq; audiunt ob cit. c. fin. ne cler. vel mon.

Religiosi mendicantes post concilium perpetuum non approbati, qui loca denuò acquirunt, acq̄sitaue sine Sedis Apostolicæ licentia alienant, ad professionemue alios recipiunt, ob c. vn. de relig. dom. lib. 6.

Religiosi mendicantes ecclesiarumq; parochi, si pacem inter ipsos factam violant, vt habetur in extrauag. 1. de treug. & pac. atqui de religiosis hætenus.

Laici, qui scientes matrimonium in gradibus consanguinitatis, affinitatisue prohibitis contrahunt, ob Clem. vn. de consang. & affin.
Qui moniales vxores ducunt ob cit. Clem. sed ad eos, qui publicam personam gerunt, transeamus.

Iudices, domini, rectoresq; ciuitatis, in qua Rom. Pont. eligendus est, si ea non obseruent, quæ ipsis iubentur in c. vbi periculum de elect. lib. 6. ob §. quòd si præmissa eius c.
Iudex causam fingens, quòd ad mulierem eat, vt testimonium ferat ob c. mulieres de iud. lib. 6.
Sibi subiectis imponentes, ne cum personis eccl. contractus ineant, obsequiaue præstent ob c. fin. de immun. eccl. lib. 6.

Compellentes clericos ad portoria, vectigaliaq; soluenda ob c. quanquam de cens.
 Domini seculares, præfides, magistratusq; qui aut de hæresi cognoscunt, aut suspectos hæresis nomine à se captos sine licentia dimittunt, aut, quod inquisitionis iudices ipsis mandant, non exequentur, aut eorum sententiã, processumue impediunt, aut eos adiuuant, qui hæc, & huiusmodi faciunt ob c. ut inquisitionis de hæret. lib. 6.
 Represalias contra ecclesiasticam personam, eiusue bona concedentes, ab alijsue concessas, nisi intra mensem eas reuocant, ob c. vn. de iniur. & damn. dat. lib. 6.
 Iudices locorum, vbi Cardinales quis infecutus est, si intra mensem non seruent id, quod dicitur in c. felix. §. præfenti de pœn. lib. 6.
 Qui licentiam tribuunt offendendi personas, resq; suas, suorumue, aut eorum, qui censuras tulerunt; aut quorum nomine latae sunt; aut qui eas censuras obseruant; aut qui cum excommunicatis versari nolunt; nisi licentiã personę offendendę reuocent, ademptaue bona restituant; in qua censura si duos menses perseuerent, absolutio Rom. Pont. reseruata est ob c. quicunq; de sent. excom. lib. 6. qui ea licentia itidem vtuntur, sponteue quidpiam horum committunt ob idem c. quicunq;.
 Iudices, qui statuta aut faciunt, aut distant, aut scribunt, vt vsurę soluantur, solutęue ne repetantur; item qui secundum illa, secundumue consuetudinem huiusmodi iudicant; item qui eadem statuta intra mensem non delent ob Clem. vn. de vsur.
 Iudex inquisitionis episcopo inferior; si inquisitionis officium contra nocentem committit; aut criminis huius notam dolo cuiuspiam inurit ob Clem. i. §. verum de hæret. & absolutio Rom. Pont. reseruata est.
 Iudex inquisitionis, qui officij nomine pecuniam iniuria exigit, bonaue ecclesię clericorum damnatorum fisco ecclesię adijcit, ob Clem. 2. de hæret.
 Iudex, consiliarius, aduocati, consules, rectoresq; ciuitatis eius, quę in suum episcopum aliquid commisit eorum, quę habentur in Clem. i. de pœn. item quicunq; ex publica familia in culpa fuerit, & Romano Pont. absolutio reseruata est.
 Domini seculares, qui in loco interdicto cogunt quempiam diuina celebrare, aut per præconem ad eadem ibi audienda populum vocant, aut prohibent, ne publicę excommunicati ab ecclesia exeant ab ijs admoniti, qui diuina faciunt ob Clem. 2. de sent. excom.
 Iudices, qui beneficiorum causas in curia pendentis dolo differunt ob extrauag. i. de treug. & pac.
 Doctores, qui religiosos professos in suas scholas recipiunt contra c. 2. ne cler. vel mon. lib. 6. sed iam ad eas, quę oibus cões sunt, transeamus; cum duas prius à Trid. Syn. latas recēserimus.
 Principes viri, qui in suis terris locum ad monomachiam, seu duellum, vt appellant concedunt, vt Trid. Syn. c. 19. sess. 25. ne reform.
 Principes viri ac magistratus, qui cogunt aliquos, ne matrimonium liberę contrahant ead; Syn. cap. 19. sess. 24. de reform. matr.
 Magistratus seculares, qui requisiti ab episcopis eis non auxiliantur, vt clausura sanctimonialium conseruetur, & violata restituatur sess. 25. cap. 5. de regul. sed de communibus agamus.

Percutiens clericum, religiosumue ob c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4.
 Vocati ad electiones monialium, si discordię autores sint, ob c. cum indemnitatibus de election. lib. 6.
 Concedentes licentiam offendendi personas, resue cum suorum, tum proprias, aut eorum, qui censuras in quempiam tulerunt, aut quorum nomine late sunt, aut, qui censuras obseruat, aut, qui cum excommunicatis versari nolunt ob c. quicunq; de sent. excom. lib. 6. sicut etiam qui data ad hæc licentia vtuntur; & post duos menses absolutio Rom. Pont. reseruata est.
 Offendentes Pontificem quempiam quacunque ratione ex ijs, quę habentur in Clem. i. de pœn. & Rom. Pont. abultio est.
 Excommunicati publicę, si ab ijs, qui sacra faciunt, admoniti ab ecclesia nõ exierint ob Clem. 2. de sent. excom.
 Persequens Cardinalem ratione quapiam ex ijs, quę recensentur in c. felix de pœn. lib. 6.
 Afferentes hereticos esse, mortifereue peccare eos, qui afferunt sanctissimã Dei genitricem immunem peccati origine contracti fuisse, dum conciperetur; & qui conceptionis officium celebrant; sicut è contrario, qui aliam opinionem sequuntur, damnantes ob extrauag. 2. de reliq. & ven. sanct.

Exen-

Exenterantes mortuorum corpora, & ea decoquentes, vt ossa in patriam reportent ob extrauag. 1. de sepult.
 Dantes, accipientesue quidpiam, vt quis in religionem recipiatur ob extrauag. 1. de Symon.
 Iteruenientes, vt Symonia omittatur.
 Portantes arma ad infideles ob extrauag. 1. de iud. & ob extrauag. copiosius Ioann. 22.
 Adulterinam pecuniam conformantes ob extrauag. prodiens Ioan. 22. de crim. fals.
 Veniens contra extrauag. Saluator de præb. & Rom. Pont. absolutio reseruata est.
 Fratricellorum habitum accipiens, retinensue ob extrauag. Sancta Romana Io. 22. de relig. dom.
 Vacante imperio qui iurisdictione ipsius vsurpat, ob extrauag. si fratrum Ioan. 22. ne sed. vac.
 Bona ecclesię qui vltra triennium conducunt; rationeue alia, vt domini sint, accipiunt ob extrauag. vn. de reb. eccl. non alien.
 Qui hospicio apud se episcopos ad Romanam Curiam profectos recipiunt, antequam id Summo Pont. significant ob extrauag. 1. de maior. & obed.
 Impedientes, ne Legati, Nuncijsue Apostolicę Sedis recipiantur ob extrauag. vn. de consuet.
 Offendens iudices, magistratusue contra extrauag. Dierum crescente malitia Io. 22. de pœn.
 Sepelientes in cęmeterio interdicti tempore, aut alias nominatim interdictum, aut excommunicatum publicum, vsurariumue manifestum ob Clem. eos de sepult.
 Qui sequestrationem factam impedit contra Clem. vn. de sequestr.
 Non electus in Romanum Pontificem à duabus partibus, si se pro Pontifice gerit; item qui pro Pontifice ipsum habet ob c. licet de elect.
 Mittentes literas ad Cardinales, dum in conclauis sunt, aut cum eis secretò colloquentes ob c. vbi periculum. §. nulli de elect. lib. 6.
 Absolutus ab eo ex causa, à quo alias non poterat, si coram eo non comparuerit, à quo absolui debebat, statim, atq; poterit; sicut etiam à Romano Pont. ab eiusue legato absoluti; si id mandatum ipsis sit, & non comparuerint coram eo, apud quem comparere debebant ob c. eos de sent. excom. lib. 6.
 Per assassinios christianum interficiendum aut curans, aut mandans, aut fauens ob cap. 1. de homicid. lib. 6.
 Impediens monialium visitatores, quę nulli subiectę sunt ob Clem. fin. de stat. mon.
 Matrimonium contrahens in gradu affinitatis, consanguinitatisq; prohibito ob Clem. vn. de consanguin. & affin. & idem si cum moniali contrahat.
 Afferens animã rónalem nõ esse corporis humani formã hæreticus est ob Clem. i. de sum. Trin.
 Vsurpans custodiam vacantis ecclesię ob c. generali de elect. lib. 6.
 Veniens contra c. fundamenta. §. quod si secus de elect. lib. 6.
 Faciens contra c. ad Apostolicę in fin. de re iud. lib. 6. sed in hoc hodie non prodest, ex quo Fredericus ille mortuus est, sicut etiam multò minùs excommunicatio, quę habetur in c. clerici §. nos igitur de immun. eccl. lib. 6. nam abrogata est per Clem. quoniam eod. vt inquit Gloss. in c. eos. de sentent. excom. lib. 6.
 Impediens, quò minùs, quis super causis, quę ad forum ecclesiasticum pertinent, literas impetret ob c. quoniam de immun. eccl. lib. 5.
 Sepeliens hæreticos, eis credentes, rationeue quapiam ipsis fauentes ob c. 2. de hæret. lib. 6.
 Magistri, ac discipuli, qui Bononię aliorum discipulorum hospitia conducunt durante ipsarum locatione sine eorum consensu ob c. 1. de locat. & conduct.
 Duellum committentes, eorumq; patrini, & consiliarij tam in iure, quàm in facto, eiusq; pugnæ spectatores ob c. 19. Trid. Syn. de reform. sess. 25.
 Virginem, aliamue mulierem ad ingrediendum monasterium, ad habitumue religionis suscipiendum cogens, sicuti etiam interponens huic actui præsentiam, consensum, autoritatemue; sicut è contrario sanctam virginum, aliarumue mulierum voluntatem accipiendi velum, votumue emittendi impediens ob c. 18. de reg. mon. sess. 25.
 Raptor mulieris, eiusq; consiliarius, auxiliumq; præbens ob c. 6. de reform. sess. 24.
 Afferens, aut docendo, aut predicando, aut disputando far esse contritionem ad Eucharistiã suscipiendam ob can. 11. sess. 13. de sacramen. Eucharist. Trid. Syn.
 Vsurpans bona ecclesię, montisue pietatis contra cap. 11. Trid. Syn. sess. 22. de reform.
 Afirmantes matrimonium à filiofamilias contractum non valere, aut patrem illud ratum, irritumue facere posse contra cap. 1. Trid. Syn. de reform. matr. sess. 24.

G G 3

Ingre-

Ingressus septa monasterij monialium sine episcopi, superiorisq; licentia in scriptis obtenta contra cap. 5. sess. 25. de regul.

Negantes indulgentias, aut inutiles esse, aut eas concedendi ecclesiam potestatem non habere contra decretum Trid. Syn. de indulgen. sess. 25.

De efficiente causa absolutionis excommunicationum, quæ à lege, Statutove lata sunt, id est de eo, qui ab excommunicationibus à iure latis absolueri potest; & de ijs, quæ ad absolutionem tribuendam necessariò inesse ipsi debent. Cap. IIII.

S V M M A.

1 Absolueri ab excommunicatione à iure quous lata, potest
Legislator,
Superior eius,
Successor eius,
Episcopus excommunicati,

Capitulum eccl. vac,
Legatus Rom. eccl.
Delegatus ab aliquo horum,
Delegatus à lege.
Ipso iure aliquando quis absolvitur.

Narratis excommunicationibus, quæ in Pontificij iuris volumina redactæ sunt, iam quis absolueri possit cum ab ipsis, tum ab illis, quæ ab episcoporum, huiusmodiq; ecclesiarum antistitum statutis latae sunt, explicemus. † Absolueri igitur ab excommunicationibus per legem, statutumve latis potest. Primò, qui legem eam, statutumve illud tulit, per quæ excommunicationes latae sunt. Nec non superior, eiusq; successor. Quartò episcopus, archiepiscopus, & patriarcha, & ad summam ordinarius eius, qui excommunicatus est. Quintò, eccl. cathedrali vac. eius capitulum, ubi tamen episcopus ipse poterat. Sextò Legatus Rom. Eccl. Septimò ab horum aliquo delegatus. Octavò à lege itidem delegatus. Postremò absolutionem excommunicationis ipso iure non nunquam quis consequitur, quæ omnia, quòd declarauimus abundè supra in Tab. 1. c. 10. & ibidem, quæ ad absolutionem hanc tribuendam necessariò inesse ipsis deberet, tradidimus; ob eam rem hic partim breuiter percurramus, partim silentio prateriuimus; sed ad effectus excommunicationis descendamus.

De effectibus communibus excommunicationis maioris per se, ac per accidens, qui cum in hac, tum in alia vita percipiuntur. Cap. V.

S V M M A.

1 Effectus communes excommunicationis maioris tã per se, quàm per accidens quinam sint.

Quoniam ad effectus excommunicationis maioris iam venimus, qui partim communes, partim proprii sunt: & de communibus satis egimus in Tab. 1. ac propterea de proprijs agendum nobis restat; ideo, vt ad ipsos explicandos quãprimùm transeamus, communes ubi habeantur, breuiter indicemus. † Communes effectus igitur maioris excommunicationis per se quidem in hac vita habentur in eadem Tab. c. 11. cum duob. seq. per accidens verò in c. 14. In alia vita verò communes effectus tam per se, quàm per accidens habentur in cit. Tab. cap. 15. de quibus omnibus quoniam, vt dixi, abundè in cit. locis egimus, ob eam rem ad proprios effectus eiusdem iam veniamus.

De effectu proprio, per se, ac proximo excommunicationis maioris. Cap. VI.

S V M M A.

1 Effectus proprius per se, ac proximus, excommunicationis maioris est vsus omnis communionis exterioris ecclesiarum priuatio; qui effectus etiam declaratur quatenus patet.

2 Vsu communionis ecclesiarum quamobrem per excommunicationem quis priuetur.
3 Communionis ecclesiarum participes efficiuntur, & ad ipsam habiles; redduntur baptismi susceptione.

Communi-

4 Communio ecclesiarum duplex interior charitas, & gratia, exterior sacramenta, suffragiaq; ecclesiarum, ac reliqua spiritalia, nec non Christi

Sti fidelium in profanis commercium,

5 Excommunicatio maior à mystico Christi corpore, atq; idcirco ab ecclesia nos separat.

Effectus autem proprius, † per se, ac proximus excommunicationis maioris est priuatio vsus communionis exterioris omnis ecclesiarum; excòicatus enim cuiusq; communionis ecclesiarum caret, vt iam probabimus. † Dixi ergo primùm esse priuationem vsus; quoniam per excommunicationem non adimitur nobis potentia, atqueabilitas vtendi ecclesiarum communionem, sed vsus tantùm; nam potentia, habilitas illa baptismi caractere nobis condonatur, vt sensit Cat. de sacramentis cap. de caractere vers. Ac baptismi quidem caractere vtrunq; consequimur, vt ad alia sacramenta percipienda reddamur idonei; & eo praterea fidelis populus à gentibus, quæ fidem non colunt, distinguatur, & in tractatione de baptismi cap. de necessitate baptismi vers. Praterea, qui serius ad baptismum veniunt, & cap. de nominibus baptismi vers. Cur autem D. Dionysius; & in ea parte Symboli Credo vnam Sanctam Ecclesiam in explicatione vocis eius Sancta, ibi Nec mirum cuiquam videri debet, & in explicatione vocis eius Apostolica, ibi Quam Deus sic constituit: si ergo potentia, habilitas ea vtendi ecclesiarum communionem baptismi caractere tribuitur, planè nulla ratione auferri nobis illa potest; quandoquidem nec caractere eius causa auferri valet, vt asseruit Trid. Syn. can. 9. sess. 7. de sacramentis, & diuinarum rerum scriptores vniuersi. Hinc, si excommunicato conferatur ordo, ab eo is suscipitur; si matrimonium contrahatur, & illud valet arg. c. cum illorum de sent. excom. & cap. significasti, & ibi not. de eos, qui dux. in matr. quam poll. per adult. facit etiam, quod dixit Inn. viden. in c. si verè in verb. Circa temporalia de sent. excom. iure igitur vsu ecclesiarum communionis excommunicatum priuari possumus, atque sic sensit etiam Adrian. de clauibus art. 3. vers. Ex hoc nota, quòd quamuis ligatus minori, ubi ait ob maiorem excommunicationem non expirare potestatem absoluendi quò ad habitum, sed solum quo actum; idè de iurisdictione dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 245. de sent. excom. † Dixi item esse priuationem vsus Communionis ecclesiarum; quoniam, statim atq; per baptismum in ecclesiam recepti sumus, bonorum, quæ in ipsa sunt, participes efficiuntur, atq; in ipsis cum reliquis Christianis communicamus, vt tradidit Cat. multis in locis in ea Symboli parte Credo sanctorum communionem, & S. Thom. in expositione eiusdem articuli opus. 6. & Nauar. qui eum refert cap. 20. nu. 53. cum seq. de orat. & hor. canon. ac nouissimè Iac. de Graff. cap. 1. nu. 5. lib. 4. decif. cas. confc. qua communionem excommunicati carent, vt Cat. eod. tradidit vers. At verò tot, tantisq; muneribus, ibi & eos fructus capiunt, & S. Thom. eod. opus. & Nauar. eod. c. num. 55. vers. Vnde excommunicati; & facit c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam 3. q. 4. meritò igitur Communionis priuationem esse diximus. † Tertiò dixi Exterioris, nam duplex fidelium communio est, altera interna, scilicet bonorum spiritus, cuiusmodi est gratia & charitas; altera externa, quæ consistit in vsu sacramentorum, & communionem fidelium, vt tradidit S. Thom. dist. 18. q. 2. art. 1. vers. Ad primùm lib. 4. & D. Dionys. Carth. dist. ead. q. 4. vers. Concordat Petrus, ibi Communio autem eccl. lib. 4. & Iacob. de Graff. eod. c. 1. & num. 5. & 8. per excommunicationem igitur non interna communionem priuamur (illa enim mortiferi peccati culpa tantùm tollitur, vt inquit citati autores, & nos asseruimus cap. 9. §. 7. in hac Tab.) sed externa solum, quæ consistit in sacramentorum vsu, & Christi fidelium commercio, atque idcirco dixi Exterioris. Postremò adieci dictionem illam Vniuersalem Omnis; quoniam ex hac exteriori communionem excòicatus non vnus boni vsu, sed omnium bonorum ecclesiarum caret; hæc autem bona sunt sacramenta, suffragia ecclesiarum, ac reliqua huiusmodi; item Christi fidelium in profanis commercium, sic enim inquit S. Thom. dist. 18. & Bon. ead. dist. q. 1. concl. 1. num. 53. & Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. vers. Nomine autem fructus lib. 4. & Archiepisc. Flor. de excom. in prin. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 17. & Cat. in ea Symboli parte Credo sanctorum communionem, & Iacob. de Graff. eod. cap. num. 8. vers. Alia est communio. Excepta igitur gratia, huiusmodiq; interna communionem, exterioris communionis ecclesiarum fructibus vniuersis excommunicatus priuatus est; nam externa hæc communio in vsu sacramentorum eccl. suffragiorum, & in communionem fidelium versatur, vt proximè vidimus, quorum excommunicatus particeps non est, vt probatur in cit. c. pen. de sent. excom. & in eod. cap. Engeltrudam, & in §. euidenter itaq; vers. Est & alia sententia. 1. 1. quest. 3. idq; iure meritò, † nam excommunicationem hac à Christi corpore quis separatur, vt dicitur in c. nihil 1. 1. quest. 3.

ergo & ab ecclesia; ipsa enim Christi corpus nominatur, vt habetur in cit. c. Engeltrudam; ergo excommunicatus extra ecclesiam est arg. c. qui merito, & cap. omnis Christianus. 1. 1. q. 3. ergo communionis exterioris bonorum omnium eccl. expers est, atq; sic asseruit Car. in ea Symboli parte Credo sanctorum communionem vers. Membra verò mortua, ibi quorum expertes esse; iure igitur dictionem illam vniuersalem Omnis adiecimus, Hic ergo proprius, per se, ac proximus excommunicationis maioris effectus est. Qui primò amplificatur, & coarctatur ijs rationibus, quas recensuimus in Tab. 1. cap. 13. §. 1. cum reliquis seq. Item effectus hic locum habet, vel excommunicatum contumaciæ pœnitentia; nam non idcirco tamen absolutus est arg. cap. cum desideres, & c. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. etenim pœnitentia contumaciæ culpa, nō excommunicationis vinculum ab ecclesia iniectum tollitur, vt dicitur in eod. c. à nobis: idq; iure merito; ex quo enim ab ecclesia iniicitur, & ab ea dissolui debet, vt in re nostra dixit Rom. Pont. in cit. c. à nobis vers. Vinculum ergo, & facit c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eod. & l. qui condemnare. ff. de re iud. Tertio locum habet, etiam si excommunicatus ecclesiæ se obtemperaturum iureiurando confirmauerit; nam nihilominus communionem hac ipse carebit, cum ob ea, quæ proximè diximus, tum quòd cautione huiusmodi ecclesiæ communitio nobis nō restituitur, vt inquit Summus Pont. in cit. c. cum desideres; & facit cit. c. à nobis, & c. quod in dubijs, & ibi not. Abb. ac Felin. de sent. excom. etenim, si contrarium vellemus, absolutio necessaria deinceps non esset; quod absurdum est, vt sensit Rom. Pont. in eod. c. quod in dubijs. Postremò effectus hic locum sibi vindicat ob easdem rationes, ac iura, vel pro eo, quamobrem excommunicatus est, excommunicatus satisfecerit, vt & not. Mar. Soc. Sen. in cit. c. cum desideres. nu. 7. vers. Septimo not. etenim satisfactione non excommunicatio, sed obligatio tollitur arg. in Instit. quibus modis obligatio tollitur: sed de effectu hoc generatim hactenus, iam sigillatim de ipso agamus; hac enim ratione, quod in primis studemus, quousque hic effectus pertineat, declarabimus, ac perfectam, absolutamq; ipsius cognitionem habebimus. Verum, quòd ob hanc rem de communionem sacramentorum, atque Christi fidelium, quomodo, & quatenus excommunicatus ea careat, tractandum nobis est (hac enim communionem duplici excommunicatum priuari supra significauimus) ideo, sacramentorum, hominumq; communitio in quibus versetur, prius explicemus. Sacramentorum communitio igitur, quatenus ad rem nostram pertinet, in his versatur, primò in septem ecclesiæ sacramentis, deinde in diuinis officijs, tertio in suffragijs ecclesiæ, quartò in ordinis vsu, atque in iurisdictione fori pœnitentiæ, quintò in iurisdictione ecclesiastica fori contentiosi, sextò in dignitatibus ecclesiasticis, septimò in fructibus beneficiorum ecclesiæ, nec non in ipsis beneficijs: hæc omnia sacramentorum nomine communiter accepto continentur. Communitio autem hominum in profanis versatur & primò in iurisdictione fori contentiosi, deinde indignitatibus, tertio in iudicijs, quartò in contractibus, quintò in vltimis voluntatibus, postremò in quotidiana consuetudine, atq; congressu: quorum sacramentorum, atque hominum communionem excommunicatus caret, vt probabimus; de vtraq; igitur communionem eo ordine, quo ipsam posuimus, atque ob eam rem de sacramentorum communionem prius agamus.

De vsu communionis sacramentorum excommunicato ipsi prohibito declaratione prima effectus propositi. Cap. VII.

S V M M A.

1. Sacramenta excommunicatus recipere non potest; quæ regula etiam declaratur.
2. Sacramentum nullum excommunicatus recipere potest, non confirmationem, ordinem, eucharistiam, pœnitentiam, extremam vn-

- tionem, matrimonium.
3. Sacramenta recipere excommunicatus potest, vbi periculum est, ne se infamet.
4. Sacramenta recipere excommunicatus potest, vbi probabiliter se excōdicatum ignorat.

Voniam de septem sacramentorum communionem, quorum communionem vsu excommunicatus caret, prius agendum nobis proposuimus; ideo hac de re hæc contemplantur. Primum, an excommunicatus sacramenta suscipere possit. Deinde, an ea ipsi licitè administrantur. Tertio, an administrata valeant. Quartò, an ipse ad vniuersos fructus consequatur sacramentorum, quæ suscipit. Quintò, an ipse administrare ea queat. Sextò, an legitime ab eo Christi fideles eadè suscipiant. Postremò, an susce-

pta

1. pta itidem valeant. † Excommunicatus igitur, vt, quod prius proposuimus, prius etiam explicemus, vsu communionem sacramentorum omnium caret; id est excommunicatus sacramentum nullum recipere potest, vt probatur in c. pen. de sent. excom. ibi enim Rom. Pont. inquit cum, qui simpliciter excommunicatus est, & à perceptione sacramentorum, & à communionem fidelium separatam esse; at, qui sic separatur, maiori excommunicationem obligatus est, vt ibidè communiter notatur; ergo maiori excommunicationem obligatus, ex quo à perceptione sacramentorum separat, ipsa recipere non potest. Confirmatur ratio hæc, quoniam minor excommunicatio sacramentorum perceptionem itidem nos priuat, vt dicitur in cit. c. pen. & habetur in cap. fin. & ibi not. DD. de cler. excom. min. ergo multò magis maior excommunicatio id operabitur; nam quicquid excommunicatio minor potest, & maior itidem potest; sed non è contrario arg. cit. c. pen. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. Postremò excommunicationem hac à mystico Christi corpore, atq; idcirco ab ecclesia nos separamus, vt dicitur in cit. c. Engeltrudam; ergo ecclesiæ munerum, in quorum numero sacramenta principem locum sibi vindicant, & in ecclesia tantum legitime suscipiuntur, participes esse non possumus arg. c. nihil sic debet formidare, & c. omnis. 1. 1. q. 3. & vt probauimus supra cap. 6. vers. Dixi postremò; iure igitur recipere sacramenta excommunicatus non potest, atque sic DD. communiter concludunt, S. Bon. dist. 18. q. 1. concl. 1. lib. 4. S. Tho. dist. ead. q. 4. ar. 1. & in Add. 3. p. q. 2. 1. & Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. & Thom. ab Arg. dist. 19. q. 1. art. 4. in resol. eod. lib. 4. & Caiet. in summ. in verb. Excommunicato plura sunt illicita, & Archiepisc. Flor. eod. de effect. vers. Primò, & Angel. eod. vlt. nu. 2. & Syl. eod. 3. nu. 1. & Tab. eod. 1. nu. 2. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 18. & Abb. in rub. de sent. excom. & nos in comment. nostr. de sac. Tab. 1. cap. 1. num. 5. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris num. 100. vers. Circa igitur decimum de sent. excom. & Couar. in c. alma pars. 1. in prin. num. 3. vers. Est etenim eod. lib. 6. & in §. 6. vers. Nonò num. 5. vbi hoc pluribus probauit eod. & tam dantem, quam accipientem sacrilegium committere ait ibid. num. 7. vers. Prima conclusio, & Bart. Med. in summ. cap. 1. §. 4. & §. 5. non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Nullum itidem sacramentum excommunicatum recipere posse dixi: tum quòd in cit. c. pen. de sent. excom. excommunicatum hunc à perceptione sacramentorum separatam esse Summus Pont. inquit, atq; idcirco simpliciter loquitur, nullo scilicet sacramento excepto, & indefinitè; ergo simpliciter, atq; sine vlla exceptione intelligi debet, vt excommunicatus nullum sacramentum suscipiat arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. nam & indefinita locutio vniuersalis vim habet, vt tradidit Bart. in l. si pluribus. ff. de leg. 2. tum quòd nulla ratio suadet, quamobrem huius magis, quam illius sacramenti communionem vsu excommunicatus careat; ergo omnium sacramentorum vsu carebit arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. atque sic etiam citati auctores eisdem in locis sentiunt Non igitur matrimonium contrahet, alioquin mortiferè peccabit, vt dixit Iac. de Graff. c. 14. nu. 100. lib. 4. decis. cas. cons. & Soc. in eod. c. sacris. num. 100. vbi & de eucharistia, & de confirmatione idem sentit, vt scilicet sacramenta hæc ab excommunicato non suscipiantur, sicut nec etiam absolutio in sacramento pœnitentiæ, vt dixit Viuius in Syl. commun. opin. opin. 263. num. 4. vers. Vnde absolui nequit, vbi idem de matrimonio ait, quod citati proximè inquit: hinc hodie vsitatum in ecclesia est, vt ante peccatorum absolutionem excommunicationis absolutio præmittatur, vt dixit Viuius eod. Non ordines suscipiet argum. cap. 1. & ibi not. Phil. Franc. in prin. & in vers. In Gloss. in verb. Excommunicationis, & Gemin. in prin. de temp. ord. lib. 6. Non Eucharistiam, vt sensit Syl. in verb. Eucharistia. 3. vers. Octauum, & Angel. eod. 3. num. 27. ergo idem & de alijs sacramentis, asseremus. † Excipitur tamen primò, vbi excommunicatus infamaretur, si sacramentum non susciperet, vt probauimus c. 13. §. 4. n. 2. in Tab. 1. tunc enim sine offensa suscipere illud potest. † Postremò, vbi se excommunicatum esse probabiliter ignorat arg. c. Apostolicæ de cler. excom. min. & c. si verò. 2. de sent. excom. & c. 1. & 2. de ordin. ab episcopo qui renunt. episc. sed de hac priori quaestione hactenus, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1. Sacramenta excommunicatis administranda non sunt; quæ regula non nullis modis declaratur.

1. Sicut autem sacramenta suscipere excommunicatus non debet, † ita nec ea ipsi ecclesiæ ministri administrare possunt, vt habetur in c. Episcoporum de priuil. & in c. excommunicamus 1. §. credentes vers. Sanè clerici de hæret. Idq; iure merito; nam, cum excommunicato, ne sacramenta suscipiat, vetitum sit, vt proximè probauimus, iure optimo, ne eadem ipsi ab alijs

alijs administrentur, vel id ecclesia speciatim non prohibuisset, pro prohibito haberi debet, quod enim alteri ex correlatiuis prohibitum est, & alteri prohibitum esse censetur arg. l. fin. & ibi not. Bart. Iaf. ac DD. C. de indict. vid. toll. hinc pœnam, quæ ementi quidpiam imponitur, & illud vendenti impositam esse Bart. not. in l. 1. C. de cupress. lib. 11. excommunicatis igitur nullum sacramentum administrabitur, atque sic dixit Syl. in verb. Eucharistia. 3. vers. Octauum de eodem sacramento, & Angel. eod. 3. nu. 27. & de ordine probatur in c. 1. de temp. ordin. lib. 6. & in c. cum illorum de sent. excom. in antiq. & vt sensit Gloss. fin. in c. quod sedem de off. ord. & Syl. in verb. Ordo 4. nu. 2. vers. Decimo quinto, & Angel. eod. 3. num. 19. & Tab. in vers. Excommunicatio 6. num. 13. Hæc autem regula sic posita declaratur non nullis modis, & primò, vt lo cum habeat, vbi publicè quis excōmunicatus est, id est vbi aut notoria, aut denunciata excommunicatio est ob cit. c. episcoporum iuncta extrauag. ad euitand. 1. quam posuimus supra cap. 13. §. 7. Declaratur itidem, vt locum habeat, etiam si neq; denunciata, neq; notoria excōicatio sit, sed ab eo, à quo sacramentum excōicatus petit, legitimè probari potest, vt probatur in c. si sacerdos de off. ord. atq; sic asseruit Adrian. in tit. de clan. art. 3. vers. Sed quoniã lib. 4. & sequitur eum Couar. in c. alma pars. 1. §. 2. in fin. de sentent. excom. lib. 6. & hoc cum ob extrauag. ad euitanda, quæ excommunicatis non subuenit, tum quòd non tenemur de iure diuino sancta dare canibus. Tertiò declaratur, vt excommunicato sacramenta petenti non tribuantur, vbi excommunicatio probari quidem non potest, sed secretò tamen ab eo ipsa petuntur; tum quòd hæc ratione prohibetur, quòd minùs excommunicatus peccet; tum quòd non infamatur; & facit c. cum non ab homine de sent. excom. in omnibus igitur his casibus excommunicato, nec, si ipsum petat, sacramentum ullum administrabimus. Excipitur tamen, vbi excommunicatio neq; publica est, neq; probari potest, neq; secretò, sed publicè excōicatus subditus sacramenta petit; tunc enim sine vlla offensa legitimè sacramenta huic administrabimus; imò ea illi denegare nō possumus arg. cit. c. si sacerdos de off. ord. etenim, si mortiferi peccati culpa polluto sacrosanctam Eucharistiam, vbi publicè eam petit, tribuendam esse Christi exemplo Rom. Pont. sensit in eod. c. si sacerdos, iure & huic excommunicato, vbi publicè illud petit, sacramentum administrabimus, alioquin à nobis hic infamaretur, quod fieri non debet; nam & ne se ipse infamet, recipere sacramenta ipsum posse supra probauimus. Excipitur postremò, vbi quis excommunicatum eum esse ignorat; nam, quacunq; ratione hic sacramenta postulet, ipsi tutò sacramenta conferemus; his igitur terminis regula hæc, ac quæstio concluditur.

S V M M A.

1 Sacramenta excommunicato administrata valent; quæ regula etiam declaratur.	6 Pœnitentiæ sacramentum valet susceptum ab eo, qui se excommunicationem esse probabiliter ignorat, vel se etiam excommunicatum absolui posse credit.
2 Ordo ab excommunicato recipitur, sicut etiam reliqua sacramenta, quæ charactera imprimunt, vt confirmatio.	7 Articulo mortis existente; si absolui quis non potest ab excommunicatione, & à peccatis, à quo magis absolui debeat.
3 Eucharistia ab excommunicato recipitur.	8 Sacramenta administrata interdico an valeant.
4 Matrimonium ab excōicato contractum valet.	
5 Pœnitentiæ sacramentum, nec non extrema vñtionis an ab excōmunicato recipiantur.	

II.

Vidimus hucusque sacramenta excommunicatos suscipere non debere, nec ab alijs ea ipsis administranda esse; iam administrata, ab ipsisq; suscepta an valeant, contemnemur. Sacramenta igitur omnia, vt regulam constituamus, ab excommunicatis suscepta valent, vt de communi sententia testatur Martinus Alphonfus in candelabro de excommunicatione. nu. 22. & opinionem hanc sequitur etiam Bart. Med. in summ. cap. 11. §. 3. lib. 1. id quod hinc constat; † nam primò de ordine probatur in c. cum illorum de sent. excom. ibi enim Rom. Pont. ait clericos seculares, si excommunicati ordinibus initientur, deponendos esse, si regulares ab executione suscepti ordinis, & officij manere suspensos: hæc ibi; si seculares ergo deponendi sunt, ordinis gradum iam ascenderant (per ordinem enim in altiori quodam statu collocamur, vt à nobis traditum est in commentario nostro de sacramen. Tabula 1. cap. 17. num. 3.) si regulares ab executione suscepti ordinis suspensi manere debent, iam ordinem susceperant; non enim ab eo, quod quis non habet, suspendi potest argum. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb.

verb. oblig. quid plura? verbum illud suscepti ordinis id, quod quarimus, apertissimè declaratum non est igitur, quod hac de re dubitemus. Idem probatur in c. 1. & in c. fin. de eo, qui furt. ord. suscep. & ibi not. Abb. num. 3. atque sic not. Gloss. in cit. c. cum illorum in verb. Ordinibus, & idem Abb. & Præpos. in c. significasti de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. & Phil. Franc. in c. 1. vers. Circa secundum quid sit in sacramentalibus de except. lib. 6. & Syl. in verb. Ordo. 5. nu. 6. vers. Sextò, & in verb. Excommunicatio 3. num. 1. vers. Decimo quarto, & Caiet. in summ. in verb. Absolutionis impedimenta prope finem, & Nauar. in c. consideret. §. cautus num. 29. de pœnit. dist. 5. Quod autem de ordine diximus, idem, ex quo diuersa ratio reddi nō potest, de confirmatione sentimus arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. atq; sic inquirunt & Caiet. & Nauar. eod. & Couar. de confirmatione in c. alma pars. 1. §. 6. num. 5. vers. Caterum etiam si excommunicatus de sent. excom. lib. 6. & Io. Med. de pœnit. q. 18. vers. Contra secundum modum tract. 2. Idcirco autem sacramenta hæc ab excommunicato recipiuntur; quoniam baptizatus baptismi character ad confirmationem, ordinesq; suscipiendos capax, habilisq; fit, vt probauimus supra cap. 6. vers. Dixi primò in hac Tab. qui character sicut deserit nequit, ita nec capacitas, habilitasq; illa tolli omnino potest arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. etenim & sacerdos hæresis labe pollutus, qui excommunicatus est ob c. excommunicamus. 1. & 2. de hæret. panem, & vinum materiam Eucharistia consecrat, vt dixit Gloss. 1. communiter recepta in c. 2. de cler. excom. min. & S. Thom. dist. 13. lib. 4. & Syl. in verb. Eucharistia. 2. vers. Secundò queritur. Nec repugnat quòd ad matrimonium homines habiles inhabiles ab ecclesia quandoq; reddi, vt probatur in c. non debet de consanguin. & affinit. & apud Trid. Syn. de reform. matr. cap. 2. cum seq. & cap. 6. & can. 3. sess. 24. nam matrimonium contractus etiam rationem habet, & ab hominum voluntate plurimum pendet arg. c. cum locum de spons. iure igitur summus princeps, ex quo iuris gentium contractus est, disponere de materia aliquando potest; at ordo imprimis à Deo per ministrum confertur, meritò igitur hominum constitutione inhabilis omnino ad eum reddi non potest; sacramenta igitur, quæ charactera inurunt, & ab excommunicato suscipiuntur. † Eucharistia quoq; ab eodem recipitur; nam sacramentum hoc non ante sumitur, quam confectum sit, post confectionem autem, quousque species illæ permanent, vel ab excommunicato sumatur, sacramentum est; non enim Eucharistia, vt reliqua sacramenta, statim atque perfecta est, sacramentum esse definit, vt probauimus in Tab. de Eucharist. cap. 17. in fin. hinc Mag. de Eucharistia cap. de duob. mod. manduc. quem diuinarum rerum scriptores sequuntur lib. 4. Eucharistiam & à bonis, & à malis sacramentaliter edi asseruit; ab excommunicato igitur sacramentum Eucharistia suscipitur, atque sic sensit Ang. in verb. Eucharistia. 3. nu. 4. vers. Adde, vbi Eucharistiam tunc sacramentaliter summi dixit, vbi sumens impedimento aliquo detinetur, quamobrem eius effectu, ac fructibus caret, etiã si sacramentum recipiat, atque sic etiam de excommunicato dixit Couar. eod. §. 6. num. 5. vers. Sic & si quis excommunicatus. † Matrimonium itidem ab excommunicato contractum valet arg. cit. c. significasti de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. ibi enim excommunicatus matrimonium contraxerat, vt communiter illud cap. Doctores interpretantur; & tamen, nisi aliud obstet, vt matrimonium illud legitimè iudicetur, Rom. Pont. rescripsit; si ergo legitimè matrimonium est ab excommunicato contractum; ergo valet, atque sic Abb. ibi not. & quotidie cap. illud ad id citari ait, & Henric Bohic eod. idem Gloss. inquit in c. nullus in verb. Quod si haberi de consecr. dist. 4. & in c. illud in verb. Negantur. dist. 95. idem Abb. in c. cum illorum. nu. 4. de sent. excom. & Add. ad eum in c. officij tui. nu. 6. in litera A. de elect. & Phil. Franc. in c. 1. in initio vers. Circa secundum de excep. lib. 6. & Zab. in Clem. 1. vers. Decimo terriò de priuil. & Felin. in rub. de spons. nu. 18. vers. Duodecimò, & Phil. Prob. in Add. ad Ioan. Mon. nu. 9. in c. vn. de despons. impub. lib. 6. & Mar. Soc. in c. sacris. num. 99. vers. Circa nouum dubium de sent. excom. & Iaf. in l. 1. num. 27. & ibi quoque Bald. C. de iur. & fact. ignor. & Rebuff. in repet. c. postulastis notab. 1. num. 18. & Archiep. Flor. de censur. cap. de effectu excom. vers. Decimo quarto, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. in initio, & in vers. Decimo quarto, & Tab. eod. 1. nu. 17. & Angel. eod. nu. 13. & Armill. eod. nu. 9. vers. Item excōmunicatus, & Caiet. in summa in verb. Absolutionis impedimenta prope finem, & Nauar. in eod. §. cautus. num. 26. & Couar. eod. vers. Ac denique Præpos. in cit. c. significasti, vbi opinionem hanc communiter receptam esse testatur. Etenim matrimonium contractus quidam est; contractus verò ab excommunicato initi valet, vt infra suo loco probabimus; ab hac igitur sententia non discedemus. Excipitur tamen quòd ad benedictionem; nam benedicti nuptia horum non debent, id est sponsus, & sponsa, vt dixit Hen-

xit Henric Bohic eod. † At quid de pœnitentia sacramento, an peccatorum absolutio in pœnitentia foro ipsi excommunicato tributa valebit? Caiet. in summ. in verb. Absolutio non nullis circumstantijs vers. Vtrum autem, & in verb. Confessio iteranda vers. Ex inhabilitate demum confitentis, absolutionem huiusmodi tributam semper valere asseruit, id quod his rationibus probat. Primò, quoniam nullo iure cautum reperitur, vt absolutio sacramentalis excommunicato tributa nulla sit; solum enim excommunicatus à sacramentis exclusus est, ne licite ipsa suscipiat, non autem, vt suscepta nulla sint: ergo absolutio hæc tributa valebit; multa enim fieri prohibentur, quæ facta valent arg. l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. & c. vn. prope fin. de vot. lib. 6. ad hanc primam rationem responderi potest, imò, si sacramentum hoc conferatur, nullum esse; nam simpliciter excommunicatum sacramentorum communione lex priuat, vt habetur in cap. fin. de cler. excom. min. & in c. penult. de sent. excom. at, vbi lex quidpiam prohibet, etiam si deinceps, vbi contra fit, actum nullum esse minus declaret, actus tamen nullus est ob l. non dubium. C. deleg. etenim lex huiusmodi habere clausulã existimatur, quæ actum nullum reddit, vt inquit Bald. & Paul. de Castr. & Fulgos. & Ias. in cit. l. non dubium. Nec repugnat regula illa Multa fieri prohibentur; nam tunc locum habet, vbi habili tempore quidpiã factum est; nam, si deinceps tempus inhabile aduenerit, quod tamẽ antea legitime factum erat, non vitatur, vt de matrimonio habetur in cit. l. patre furioso. Item locum habet, vbi lex ipsamet actum contra se factum valere voluit, & id declarauit, vt habetur in cit. c. vn. de vot. quæ duo hic desiderantur; ratione igitur hæc proposita sententia non nititur. Vnde secundo loco sic argumentatur; si absolutio huiusmodi non valerit, nec reliqua sacramenta valerent; sed ipsa valent, vt probauimus; ergo & absolutio huiusmodi: hoc argumentum mihi etiam non probatur; nam sacramenta proposita partim, vt Eucharistia ab excommunicato recipitur; quoniam ante receptionem sacramentum est; partim, reliqua, s. quoniam ius ipsa valere nobis significauit, vt de ordine in c. cum illorum de sent. excom. & de matrimonio in c. significasti de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. vt mittam rationem in propositis sacramentis id suadere, quæ in pœnitentia non adest. Vnde tertia ratio hæc ab ipso redditur; vbi lex actum excommunicati nullum esse voluit, id expressit, vt de beneficij collatione, atque electione habetur in c. postulasti, & c. fin. de cler. excom. min. at de absolutione huiusmodi nihil expressit, ergo valebit; hæc ratio etiam mihi non quadrat; nam & ego dicere possem, vbi actum ab excommunicato eccl. valere voluit, id nobis saltem significasse arg. cit. c. cum illorum, & cit. c. significasti, at de pœnitentia nihil inuisse. Quare, cum nullis rationibus niti opinio hæc videatur, contrariam amplexati sunt communiter Theologi, & iuris pontificij interpretes, & qui summas fecerunt, sumistæ cõiter dicti, & consuetudo, vt testatur Syl. in verb. Confessor. 3. num. 12. & Tab. in verb. Absolutio. 1. num. 24. ac nouissimè Summa Corona cap. Quibus cas. reiter. confess. & Io. Med. qui de communi sententia testatur q. 18. vers. Econtra verò tract. 2. & Martin. Alphonf. de Viualdo in Candelabro de excom. num. 30. vers. Prima conclusio, vbi communiorem, & valde probabilem opinionem hæc dicit, sequitur quoque ipsam Summa Corona cap. 3. de iteratione confessionis in fin. in 1. part. Probatur autem communis hæc opinio hac potissimum ratione, quoniam excommunicatus omnis sacramentorum perceptione priuatus est, vt habetur in c. pœn. de sent. excom. & in cap. fin. de cler. excom. min. ergo, si sacramentalis absolutio ei tribuatur, nulla erit: hæc ratio, quam indissolubile inquit Syl. eod. probare sententiam hanc mihi non videtur; nam, si ob hanc rationem absolutio nulla esset, & sacramenta alia ob eandem rationem nulla essent; vbi. n. eadem ratio est, ibi eadẽ dispositio esse debet arg. l. illud. ff. ad l. A quil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & tamen proposita sacramenta valere supra comprobatum est; priuatus igitur perceptione sacramentorum ratione hac excommunicatus erit, vt suscipere ipsa legitime nequeat, non autem vt suscepta nulla sint, vt dixit Caiet. in citatis locis supra, & sequitur Nauar. in c. consideret. §. cautus. nu. 30. de pœnit. dist. 5. Hinc tertia fuit opinio Nauar. in Man. cap. 9. nu. 3. vers. Quartò, & in c. consideret. §. cautus. nu. 25. cum multis seq. de pœnit. dist. 5. & in c. fratres vers. Secunda principalis cum seq. de pœnit. dist. ead. qui tunc sacramentalem absolutionem excommunicato tributam valere existimauit, vbi excommunicatus absolutionem consequens non peccaret; vt potè vel quia pœnitens se excommunicatum esse iuste ignorat, excommunicationis oblitus est; vel quia scit quidem se excommunicatum esse, & id confitetur, sed existimat se à peccatis absolui prius posse, quam ab excommunicatione absoluaatur: id quod & locum habere sentit, etiam si excommunicatus sacerdotem absolutionem huiusmodi tribuendo offendere opinetur, sed nihilominus absolutionem tribuere posse. Probatur aut̃ huius opinio his rationibus,

primò

primò quia excommunicatus huiusmodi culpa caret; ergo pœnam hanc pati non debet, vt absolutio tributa non valeat; nam res, quæ culpa caret, in damnum vocari non debet, vt dicitur in c. 2. de constit. & c. sine culpa de reg. iur. lib. 6. & facit c. apostolicæ de cler. excom. min. excommunicatus enim, vt ibi dicitur, qui diuina celebravit, irregularis factus non est, propterea quod se excommunicatum esse probabiliter ignorauit: ad hanc rationem responderi potest, incitiã probabilem quidem excusare, quò minus contrafaciens puniatur, & ne irregularis fiat, vt dicitur in cit. c. apostolicæ, non autem, quò actus valeat, vt probatur in cit. c. apostolicæ, atque sic respondit in simili Abb. ibidem. nu. 6. vers. In ea Gloss. nam & actus retractatio, vt ita dicam, naturalis pœna non est contra legem facientis, vt dixit Iun. in c. si verè. num. 2. de sent. excom. & sequitur eum Felin. in c. 2. num. 2. vers. In Gloss. in verb. Dispendijs de constit. non igitur ratione hac huius opinio nititur. Secundò sic argumetur Nauar. impetratio beneficij ab eo habita, qui se probabiliter excommunicatum ignorat, valet, vt sentit Gloss. in cit. c. apostolicæ in verb. Ignorantia vers. Idem ergo erit, ergo & sacramentalis absolutio huiusmodi excommunicato tributa valebit: hæc Gloss. quam sequitur Felin. in cap. sicut tuis de Simon. & Rot. decis. 44. de rescript. in antiquis, propositam sententiam non probat; tum quòd eam improbant ibi Host. & Io. And. & Imo. & in c. 1. de rescript. lib. 6. Anch. & Gemin. & Phil. Franc. ob illud c. 1. tum quòd neq; ipsa Gloss. hoc asseruisse videtur; nã paulò post ead. Gloss. hæc addit Non credo, q̃ electio de ipso facta teneat, licet ignoret se excommunicatum, ac suspensum: hæc Gloss. si ergo electionem de huiusmodi excommunicato factam non valere Gloss. eò addit, asseruisse pro certo, quod supra dixerat, sentendum non est; præsertim quòd ea, quæ de collatione beneficiorum dicuntur, & in electione locum habent, & è contrario, vt id probauit Rebuff. in repet. c. postulasti in secundo notab. num. 85. de cler. excom. min. Addit postremò Nauar. pro hac sententia rationem hanc. s. nullo iure, nullaq; ratione contrarium probari posse. Quid igitur concludendum?

¶ Ego sententiam Nauar. sequor, quam & sequitur Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. num. 7. vers. Secunda conclusio cum seq. concl. de sent. excom. lib. 6. & Io. Med. de pœnit. q. 18. vers. Dicendum, vbi est resolutio tract. 2. & Bart. Med. in summ. c. 1. §. 3. lib. 1. & Martin. Alphonf. de Viualdo in Candelabro de excom. nu. 30. vers. Secunda conclusio, vbi opinionem hanc probabilem, & in praxi tutam dixit, vt. s. peccatorum absolutio huiusmodi excommunicato tributa valeat, vbi tamen absolutionem suscipiendo non peccat, vt in propositis exemplis contingit. Quæ sic proba; quoniam, si absolutio huic tributa non valerit, aut id contingeret, quòd impeditur excommunicatione, aut sacramento pœnitentiæ; vt potè quia aliquid desideratur, quod ad ipsum conficiendum requiritur; at excommunicatione non impeditur; nam baptisimi character habiles ad sacramenta omnia ecclesiæ recipienda reddimur, vt probauimus supra cap. 6. qui character sicut deleri non potest, vt asseruit Trid. Syn. can. 9. de sacrament. sess. 7. ita necabilitas illa nobis tributa per excommunicationem tolli, ac propterea nec absolutio sacramentalis impeditur valet arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gent. & ciu. & §. fin. de legit. agnat. tut. eod. atq; sic sentit Couar. eod. vers. Tertia concl. nec repugnat, si dicatur; ergo, si hoc detur, excommunicatio nihil operabitur; nam imò multum operabitur; absolutionem excommunicationis enim primò vt impetrèt, necesse erit, vbi se excommunicatum nouerit; præterea, vbi sciens se absolui à peccatis non posse absoluetur, absolutio tributa nulla erit, & ad iterandam confessionem obligabitur, vt qui mortiferè peccet, atque idcirco sacramenti gratia ei non condonetur, à qua gratia absolutio peccatorum vim sumit, atq; operatur; absolutio igitur hæc excoicatione non impeditur. Non etiam sacramento pœnitentiæ; nam hic excoicatus non peccat, ex quo aut ignorat excommunicatum se esse, aut, antequam ab excommunicatione absoluaatur, existimat se à peccatis absolui posse; peccatum enim non est, nisi peccantis consensus ad sit, qui in errante desideratur, cuiusmodi excommunicatus hic noster est, vt dicitur in l. cum testamentum, & in l. seq. C. de iur. & fact. ignor. & not. Gloss. in c. fin. de coniug. ser. ex quo igitur, neque ob excommunicationem, neque ob peccatum, quod tunc non committitur, sacramentalis absolutio impeditur, iure huiusmodi excommunicato tributa valebit; atque in hoc casu sententia Caiet. locum habebit. Quæ conclusio, vti regula proposita plurimum eos consolabitur, qui ex animo Deum colunt, vt inquit Caiet. in verb. Absolutionis impedimenta vers. Secundum est, vers. Et hinc habes, & Nauar. in cit. c. fratres. nu. 50. vers. Infertur, & secundo de pœnit. dist. 5. non nulli enim sunt, qui se excommunicatos esse ignorant, vt potè clericum percusserunt, qui aut primæ tonsuræ, aut minoribus ordinibus initiatus est, quamobrem in excommunicationem se non incidisse opinabantur; hi ergo, si (cum bona fide, excommunicatos se non esse existimarent) in pœnitentiæ foro

H K

tiz foro

in foro peccatorum absolutionem consecuti sint, verè ipsos absolutos esse, & ad iterandam confessionem non teneri affirmabimus, sicuti è contrario ad absolutionem excommunicationis perendam ipsos obligari certiores facimus, atque sic dixit Nauar. eod. num. 50. absolutio igitur peccatorum a sacerdote huic excommunicato tributa valebit, sicut etiam absolutio peccatorum tributa ei, qui probabiliter oblitus est confiteri se excommunicatum esse, vel eam confessionem quidem est, sed sacerdos hoc non animaduertens ipsum a peccatis tantum absoluit. Excipitur ergo, vbi excommunicatus peccatorum absolutionem petens mortifere peccat; quia, si se excommunicatum esse scit, & ante absolutionem excommunicationis in penitentia foro peccatorum absolutionem consequi se minus posse non ignorat; hic enim, quod sacrilegium committit contra ecclesiam sacramentorum communione vtendo, absolutionem non adipiscitur, non ob excommunicationem, sed ob peccatum, quod commisit: nam, si illud non confiteatur, confessio vti manca iteranda est, & absolutio tributa tunc non valet (omnium enim peccatorum, quæ meminimus, confessio esse debet, vt probauimus in cõment. nostr. de penit. c. 15. n. 10. vers. Omnia; cuiusmodi confessio hæc non est, ex quo sacrilegium illud tacet) si verò illud confiteatur, tantundem sentimus; ex quo, n. in peccato perseverat, sacramentorum comunione vtendo contritione caret, quam necessariam esse ad absolutionem peccatorum in penitentia foro consequendam asseruimus eod. cap. 15. nu. 9. atque sic dixit Gerl. quem refert, ac sequitur Nauar. in eod. cap. fratres, nu. 49. de penit. dist. 5. & Couar. eod. §. 6. nu. 7. vers. Quarta conclusio, & Martinus Alphonfus de Viualdo in suo Candelabro de excom. nu. 30. vers. Tertia conclusio, vbi & ipse opinionem hanc eõem dixit. Nec dictum Caiet. facit contra in sum. in verb. Absolutionis impedimenta. f. excommunicatum hunc sic absolutum absolutionis effectum tunc ipsum consequi, vbi eius peccati ipsum penituerit: quandoquidem hoc esse non potest; nam sacramentum penitentia, statim atque administratum est, esse definit; vnde ergo absolutionis effectus hic deinceps emanabit, vbi peccati eius ipsum penituerit; cum sacramentum proxima causa eius effectuum sit? planè horum alterum vt demus, necesse est, aut effectum sine causa esse, aut effectum ipsum interim pendere; quorū vtrūq; a ratione alienum est; interim enim vbi confitetur non enim ornatus ille, quem quidam confixerunt, rationi, autoritatiq; diuinarum scripturarum nititur, sicuti Sot. asseuerauit: ab hac igitur exceptione non discedemus, in qua communis opinio locum sibi vindicabit; hoc igitur casu excepto sacramentalis absolutio tributa excommunicato, valebit; & quæ de penitentia sacramento diximus, eadem ob eandem rationes, de extrema vñctione dicta esse volumus; atq; sic propositam quæstionem absolutam habemus. † Verum quid si excommunicatus in articulo mortis constitutus ob temporis angustiam absolui a peccatis, & ab excommunicatione non possit, an ommissa excommunicationis absolutione a peccatis absolui poterit? Hoc, si contingere posse mihi videtur; nam vno verbo absolui ab vtrūq; poterit, s. hac forma. Absoluo te ab excommunicatione, & a peccatis, vt dixit etiam Martinus Alphonfus de Viualdo in Candelabro de excommunicatione, nu. 32. Si tamen casus hic detur, ommissa tunc excommunicationis absolutione, a peccatis absoluetur, vt dixit Ioan. Medin. de penit. q. 18. in respons. ad 3. obiect. vers. Ad tertiam videtur ita dicendum tract. 2. & sequitur Viuald. eod. idem Medin. hoc dixit q. 38. in fin. eod. quandoquidem absolutio illa, ne egrotus desperet, & contra demonem multum proderit; quorum sententia mihi non displicet, præsertim quòd ab excommunicatione, & post mortem quis absolui potest, non autem a peccatis; absolutio igitur ratione hac tributa valebit; nec periculum illud euadens de eorū sententia necessario eam iterabit; sed iam ad aliam quæstionem veniamus; † si tamen illud prius admonuerimus hæc, quæ de excommunicato diximus, & in interdicto locum habere.

S V M M A.

- 1. Sacramentorum, quæ suscipit, effectus vniuersos excommunicatus non recipit; quæ regula etiam declaratur.
- 2. Sacrilegium committit excommunicatus sacramenta suscipiendo.
- 3. Sacramentorum gratiam excommunicatus recipit, ubi sacramentū suscipiendo non peccat.
- 4. Ordinem excommunicatus recipiens eius executionem non habet; quæ regula etiam declaratur.

III.

Sacramenta eccl. excommunicato administrata valere supra vidimus; modò an eorum, quæ recipit, fructus vniuersos consequatur, contemplemur. Excommunicatus igitur, (vt & hic

hic regulam ponamus) vniuersos effectus sacramentorum, quæ recipit, non consequitur. † Nam, primò, q. sacrilegium committit sacramentis suscipiendis, vt dixit Caiet. de penitentia in sum. in verb. Absolutionis impedimenta vers. Et dicenda sunt, & Nauar. in cap. fratres, num. 38. de penit. distinct. 5. ac propterea mortifere peccat, ex quo eorum comunione vtitur, quæ ipsi per excommunicationem prohibita sunt, vt probatur in c. fin. de cler. excom. min. & c. sacris, & ibi not. Abb. ac DD. de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 5. vers. Nonò, & vers. Cæterum de sentent. excom. lib. 6. sacramentorum gratiam non consequitur; non enim cum mortifero peccato gratia esse potest. Quare excommunicatus, qui sciens sacramentorum comunione se participem esse non posse, Eucharistiam recipit, non sacramenti rem, id est gratiam, sed sacramentum tantum recipit, vt dixit Magister de Eucharistia cap. de duobus modis manducandi, quem DD. sequuntur lib. 4. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris, nu. 103. vbi ait gratiam sacramenti excommunicatum non recipere de sent. excom. † Excipitur tamen, vbi excommunicatus sacramentis recipiendis non peccat, vt potè quia se excommunicatum esse probabiliter ignorat; nam hic & gratiam recipiet, vt probauimus in superiori proximè. §. † Postremò, vbi excommunicatus ordinem suscipit, etsi charactera recipit, eius tamen executione, atq; vsu caret; non enim munera ordinis obire ex officio potest, vt probatur in c. cum illorum de sent. excom. & c. 1. & c. fin. & ibi not. Abb. num. 3. de eo, qui furt. ord. suscep. & vt sensit. Phil. Franc. in c. 1. vers. Circa secundum quid sit in sacramentalibus de except. lib. 6. & Syl. in verb. Ordo. 5. vers. Sextò, & in verb. Excommunicatio. 3. vers. Decimo quartò, & Nauar. in c. consideret. §. cautus. num. 29. de penit. dist. 5. & Couar. eod. §. 6. num. 6. vers. De ordinis, vbi hoc pluribus egit, & quis cum ipso dispenset, & Soc. eod. nu. 103. Id quod locum habet, vel iuris, vel facti inscitia ductus ordinem susceperit. Item, vel eum peccati penituerit; nam executionem nihilo magis recuperat: nisi cum ipso dispensetur secundum formam cit. c. cum illorum; hos igitur effectus sacramentorum excommunicatus non recipiet.

S V M M A.

- 1. Sacramenta neq; legitime conficere, neq; administrare excommunicatus potest.
- 2. Sacramenta excommunicatus administrando peccat, irregularisq; fit.
- 3. Sacramenta confecta, administrataue ab excommunicato an valeant.
- 4. Sacramenta an nobis liceat ab excommunicato recipere.

IIII.

S Eginus supra, an excommunicatus sacramenta suscipiat; modò an eadem conficere, administrareue alijs possit, agamus. † Excommunicatus igitur (vt in hoc etiam postremo casu regulam constituamus) sacramenta conficere, administrareue iure non potest, vt habetur in c. illud vers. Licet de cler. excom. min. ibi enim, quendam, qui, excommunicatus esset nec ne, dubitans diuina celebrat, Rom. Pont. reprehendens inquit ipsum debuisse potius se abstinere, quam sacramenta eccl. pertractare: hæc ibi Rom. Pont. si excommunicatus igitur sacramenta pertractare non debet; ergo nec conficere, administrareue ipsa iure potest, atque sic sensit Abb. nu. 6. vers. Item not. q. excommunicatio; & Mar. Soc. Sen. in c. sacris, n. 42. vers. Circa secundum dubium de sent. excom. etenim excommunicatus sacramentorum comunione priuatus est ab ecclesia, vt sepe diximus, nec ab ipsa distinguitur, an ea recipiendo, administrandoue; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. & in rem act. Præterea sacramentorum vsu excommunicatus caret, quatenus ecclesie communio quædam est; at communio hæc præcipue in sacramentis conficiendis, administrandisq; versatur, vt per se patet, & sensit Abb. in cit. c. illud, nu. 6. vers. Item not. Confirmatur hoc, quoniam excommunicatus sacramenta recipere non potest, vt supra probauimus, ergo multò minus eadem administrare poterit; plus enim est agere, quam pati arg. c. fin. vers. In festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. nam ibi quibusdã festis diebus, vt interdicti diuinis intersint, permittitur, cum tamen nusquam reperiatur cautum, vt ea faciant. † Postremò, si excommunicatus ecclesiastica sacramenta conficere, administrareue legitime possit, administrando, eandem conficiendo non peccaret, neque irregularis fieret arg. l. Gracchus. C. de adult. & c. qui peccat. 23. q. 4. at peccat, vt habetur in c. fin. vers. Peccat autem de cler. excom. min. iunct. c. pen. de sent. excom. Irregularis etiam fit, vt tradidimus in Tab. 1. cap. 14. §. 1. ergo sacramenta conficere, administrareue legitime non potest: hinc pro regula ponit Mar. Soc. Sen. excommunicatum non posse spiritualia attentare actiue in c. sacris, nu. 41. de

sent. excom. Non igitur baprisimum conferet, non confirmationem, non ordines, vt de ordine probatur. 9. q. 1. non Eucharistiam, vt dixit Syl. in verb. Eucharistia. 2. nu. 3. vers. Secundò quæritur, & Angel. eod. 2. nu. 2. non deniq; sacramenta reliqua ob rationes, quas supra reddidimus; alioquin tam ipse conficiens, quam recipiens mortiferè peccabit, vt dixit Bart. Med. c. 11. §. 4. & §. 5. lib. 1. in summ. † At quid si nihilominus sacramenta excommunicatus conficiat, admissitretuè, an valebunt? quætionem hanc consultò prætermittimus; quoniam de ipsa iam abundè pertractauimus in Tab. 1. cap. 13. §. 16. cum seq. quæ igitur huc pertinent, illinc summemus.

† Quid iridem an ab ipso licitè ipsa petere possumus, vbi parochus noster non est? quò rem hâc totam absolutam habeamus, sic distinguendo censeo. Aut hic excommunicatus parochus noster est, & in hoc casu ab eo licitè sacramenta recipere possumus, vt conclusimus in cap. 13. §. 7. nu. 2. Tab. i. Et hoc ob eam rationem, quoniam à parochi nostro sacramenta petendi ius habemus, & ipse ad ea nobis præstanda est obligatus arg. c. omnis de pœn. & Clem. dudum. §. verum de sepult. pertinent huc, quæ diximus in cap. 2. §. 19. nu. 5. Tab. 1. at ab excommunicatis, quod nobis debent, licitè petimus, nisi aliàs nobis prohibeatur, vt habetur in c. intelleximus, & ibi communiter not. de iud. & nos tradidimus in hac Tab. cap. 23. §. 5. ergo licitè ab eo sacramenta petimus, modò nec notorius, nec denunciatus sit, vt diximus in eod. cap. 13. §. 7. alioquin de sua malicia commodum reportaret contra cit. c. intelleximus. Aut noster parochus non est; & tunc ab eo petere, vt nobis sacramenta tribuat, etiam si nec notorius, nec denunciatus sit, non licet; nam, ex quo obligatus non est ad ea nobis tribuenda, petendo ab eo sacramenta peccamus, ex quo, vt sacramenta ipse prohibita contrectet, autores sumus; atque sic dixit Couar. in cap. alma pars 1. §. 6. num. concl. 5. vers. Primùm, & Nauar. in Man. cap. 9. num. 10. prope fin. & Ioseph. Angl. in lib. inscripto Flores Theolog. q. in q. de confessione art. 8. Non. diffic. concl. 2. cum seq. lib. 4. & Iacob. de Graff. cap. 16. num. 16. lib. 4. decis. cal. conf. Quare à religiosis fratribus, qui ad audiendos pœnitentes, eosdemq; à peccatis absoluendos admissi sunt, petere sacramentum pœnitentiæ non possumus, vbi excommunicati sunt; etiam si nec nororij, nec denunciati sint; induceremus enim eos ad peccandum. Excipitur tamen articulus mortis; nam tunc secus est, vt asseruimus in eodem cap. 13. nu. 7. in hac igitur quætionem sic concludendum censerem. Et hæc, quæ de excommunicato diximus, & de interdicto, atq; de suspensio dicta esse volumus.

De vsu communionis diuinorum officiorum excommunicato ipsi prohibito, declaratione altera effectus eiusdem. Cap. VIII.

S V M M A.

- 1. Officia diuina excommunicatus clericus de more, & ex officio celebrare non potest.
- 2. Officia diuina clericus excommunicatus de more, atque ex officio faciens peccat, punitur.
- 3. Officia diuina neque, vt priuata persona cum alijs excommunicatus recitare potest.

DE sacramentorum communionis vsu excommunicato ipsi prohibito egimus; iam de diuinis officijs, quorum communionem excommunicatus itidem caret, & de quibus secundo loco pertractandum nobis proposuimus, hic agamus: sed, quoniam hac de re contemplanda nobis multa sunt; ideo ipsis contemplandis, ordinem hunc adhibebimus. Contemplabimur enim primò, an excommunicatus diuina officia facere possit. Deinde, an ab ipso facta valeant. Tertio, an, dum ab alijs fiunt, ipse illis legitime intersit. Quarto, an excommunicato præsentem alijs sine offensa ea munera obeant. Quinto, an excommunicatus in ecclesia esse possit. Postremo, in quam sententiam accipiendum illud sit, quod dicitur excommunicatum extra ecclesiam esse. † Quò ad primum igitur, vt regulam constituamus, clericus excommunicatus de more, ex officio, & vt clericus, ecclesiæq; minister diuina officia, aliquid, quod ordinis alicuius sit, facere, ac celebrare non potest, vt probatur in c. si quis episcopus, & in c. seq. 1. q. 3. & in c. clerici, & in trib. seq. de cler. excom. min. & vt not. Gloss. fin. in c. presbyterum dist. 82. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 50. vers. Quo ad tertium de sent. excom. & num. 134. & communiter DD. concludunt; ac merito, † etenim, si iure id posset, diuina ratione hac faciendo, nec peccaret, nec puniretur, nec irregularis fieret arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & l. Graecus. C. de adult. & c. 2. de constit. & cap. sine culpa de reg. iur. lib. 6. at grauius peccat

Peccat arg. e. fin. de cler. excom. min. & vt dixit Bart. Med. in summ. c. 11. §. 4. lib. 1. punitur etiã, vt dicitur in cit. c. clerici, & in trib. seq. & irregularis sit, vt probauimus in superiori Tab. cap. 14. §. 1. ergo excommunicatus clericus diuina ex officio, & vt ecclesiæ minister facere non potest. Contra quam tamen sententiam facere videtur, quod diximus in Tab. 1. cap. 13. §. 13. ibi enim clericum excommunicatum, suspensum, interdictumq; ad diuinas preces recitandas obligatum esse asseruimus, si ante excõicationem ad id muneris obligatus erat; ergo diuina officia excommunicatus clericus facere potest: hæc ratio propositam sententiam non tollit; nam ibi vt priuatum hominem, & quemuis ex populo ad diuinas preces recitandas obligatum remanere concludimus, non autem vt ex officio, & vt clericum, ecclesiæq; ministrum, de qua recitandi ratione nos hic agimus; à proposita igitur regula non discedemus. Quæ & in interdicto, ac suspensio ob easdem rationes locum habet; quare excommunicatus, censuram alia constrictus, neque missæ sacrum facere, neq; septem horarum preces, vt clericus recitare, nihil denique ex diuinis officijs, vt ecclesiæ minister obire poterit, vt abundè declarauimus hæc in cit. cap. 14. §. 1. vbi & quæ diuina officia sint, & quando ex officio fieri dicantur, exposuimus. Excipitur ergo, vbi diuinas preces, vt matutinas, vespertinasq; nec non alias, quæ ab ecclesia institutæ sunt, vt priuata persona, faceret; nam tunc sine offensa ipsas recitabit; imò, si aliàs ad eorum recitationem obligatus erat, ipsas recitare debebit, vt probauimus in cit. cap. 13. §. 13. † Verum an saltem cum alijs diuina officia, vt ex officio recitare poterit? Concludendum est neque id ipsum posse; nam, sicut excommunicatus orare cum alijs nequit, ita è contrario alij, ne cum ipso, vtantur arg. c. sicut Apostoli cum trib. seq. 1. q. 3. & c. permittimus de sent. excom. & vt sensit Archiep. Flor. de excommunicatione in cap. de caus. fin. vers. Tertio, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. nu. 1. vers. Tertio, & Tab. eod. 1. vers. Quinto, & Armill. eod. nu. 9. & Caiet. in summ. cap. 3. num. 1. vers. Tertio, seu participatio cum excommunicato quibus casibus omnino sit illicita, & Martinus Alphonus de Viualdo in Candelabro de excõmunicatione. nu. 83. Quare cum alijs vicissim, alternatimq; de more matutinas, vespertinasq; preces non recitabit, nec diuina alia officia obibit ob cit. c. sicut Apostoli cum seq. & c. permittimus de sent. excom. Id quod locum etiam habet, si vt priuata persona, & non vt clericus, ecclesiæq; minister diuinas preces recitet, vt asseruit Couar. in c. alma pars. 1. §. 3. nu. 8. de sent. excom. lib. 6. tum q; in cit. c. sicut Apostoli cum seq. simpliciter oratio nobis cum excommunicato prohibetur, ac propterea de quacunq; oratione accipi debet arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. tum q; Christi fidelium communionem simpliciter caret; ergo nulla ratione cum alijs excommunicatus diuina officia obire poterit; Non tamen mortiferè peccat, qui priuatas preces cum excommunicato recitat, vt dixit Couar. eod. nu. 8. quandoquidem hoc excommunicato prohibitum non est, sed solum ne quis cum eo in diuinis communicet, vt in sacramentis in sepultura, & in diuinis officijs, vbi, vt è ministris ecclesiæ fiunt; quæ opinio eidem Martino placet eod. nu. 82. quamuis contraria cõmunis sit, vt ipse testatur, & mihi ob id sua displiceat; & de priori hac quætionem satis, iam altera aggrediamur.

S V M M A.

- 1. Officia diuina clericus excommunicatus faciens, etiam vt ecclesiæ minister, muneri suo satisfacit.
- 2. Officia diuina ab excommunicato facta, & à ministro ecclesiæ an alijs, pro quibus fiunt, profint.

S Altera quæstio proposita hæc est, an diuina officia ab excommunicato vt ab ecclesiæ ministro facta valeant; quæ planè quæstio duo complectitur, primum, an clericus, qui precum recitatione obligatus est, si vt ecclesiæ minister eas facit, quod ipsi prohibitum est, muneri suo satisfaciat; alterum, an preces illæ excommunicato ipsi, alijsuè, pro quibus funduntur, profint. † Quò ad primum igitur breuiter dicimus excommunicatum clericum; qui matutinas, vespertinasq; preces, ad quas recitandas obligatus est, aut ex officio, aut cum alijs contra ecclesiæ voluntatem absoluit, muneri suo satisfacere; nam hic ratione huiusmodi preces recitando mortiferè peccat arg. c. fin. de cler. excom. min. & c. sacris de his, quæ vi met. uè causa fiunt; at, qui ad septem horarum preces recitandas obligatus est, suo muneri satisfacit, si eas mortifero peccato detentus recitet, vt sensit Abb. in c. quòd quidam. num. 3. in fin. de pœnit. & Mar. Socin. Sen. ibidem. num. 9. & Nauar. in cap. 14. num. 1. & cap. 20. num. 29. de orat. & hor. canon. & pœnitentia in hoc casu, si pœnam ipsi à ministro in pœnitentiæ foro iniustam absoluit, ministri præcepto sa-

pro satisfacit, vt communiter DD. inquit, sicut ait Franc. à Viçt. in summ. sac. nu. 203. imò & ipsi Deo, postea quam pœnitentia rescipuerit, vt asseruit Scot. & DD. maiori ex parte, sicut testatur Nauar. in cap. 1. in prin. nu. 4. de pœnit. dist. 6. & in Man. cap. 3. nu. 6. ergo & hic excommunicatus horarum preces, & diuina officia recitat, recitans muneri suo satisfacit; etenim finis præcepti huius recitandarum precum non idem cum ipso præcepto est: nam, vt Deum laudibus celebremus, atque vt excolamus, finis harum precum est, vt probatur in hymno feræ secundæ; aliud autem præceptum, esse per se patet, quo casu, etiam si quis in mortifero peccato sit, satisfacit, vt dixit S. Tho. communiter receptus, quem refert, ac sequitur Nauar. in Man. cap. 13. nu. 3. vers. Tertio dicimus, & eod. cap. 20. nu. 29. de orat. & hor. can. Idem sentimus, vbi vt priuata persona excommunicatus canonicas preces recitat, quò muneri suo satisfaciat, sicut dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 137. ac propterea absolutus ad eas iterum recitandas non obligabitur, vt sentit ibi Soc. Et hæc, quæ de septem horarum precibus diximus, dicimus etiam, si ad aliud quid, vt exempli gratia voto ad orationem dominicam, angelicamque salutationem recitandam obligatus esset; nam excommunicatus etiam peccans, dum eas preces absoluit, satisfacet, sicut & is, qui mortiferi peccati culpa pollutus necessitate urgente eleemosinam tribuit, & qui ieiunij tempore ieiunus est, & quod vouerat, Diuæ Mariæ Lauretanæ sacram ædem visit; hi enim omnes ecclesiæ præcepto, sicuti postremus voto satisfacit, atq; sic, sentit Nauar. in Man. cap. 27. num. 267. per opera enim huiusmodi præcepta adimplentur, & de priori hoc satis, ¶ Quò ad alterum verò, an. s. in hoc statu huiusmodi precibus, alijsq; pijs operibus sibi, alijsq; proficit, pro quibus fiunt, concludimus & hic breuiter, vbi excommunicatus vt ecclesiæ minister diuinas preces fundit, missæq; sacrificium offert; hæc omnia respectu habito ad ipsum clericum, quatenus ecclesiæ minister est, non minus prodesse, quam si ab eo fiant, qui excommunicatus non est, & præsertim missæ sacrificium; respectu habito autem ad ipsas preces, quatenus priuata persona quædam est, non itidem, atq; sic tradidit S. Tho. in 3. par. q. 82. art. 6. quem refert, ac sequitur Franc. à Viçt. in sua sum. nu. 91. & Abb. & Mar. Soc. Sen. in c. fin. nu. 52. de minori excommunicatione. itretito de cler. exco. min. quatenus igitur priuata persona est, minus ijs proderunt, pro quibus offeruntur; minus etiam ipsi met. exco. cato, per se, ac proximè ad æternam vitam consequendam: quamuis, quò ad alia multum proficit, vt tradidit Glo. in cit. c. quod quidam, quam singularem inquit ibi Abb. & in c. quærat. §. quod autem in verb. Non percipitur, & ibi etiam Nauar. num. 2. de pœnit. dist. 3. & idem Nauar. in c. 1. in prin. nu. 45. de pœnit. dist. 6. & in Man. prælud. 7. nu. 3. & cap. 27. nu. 267. si tamen se excommunicatum esse probabiliter ignoret, tunc & ad æternam vitam consequendam hæc ei prodesse dicimus; nam & sic affectum pœnitentiæ sacramentū suscipere supra conuulimus, & de quæstione hac satis.

S. V. M. M. A.
 1 Officia diuina excommunicatus se presente, vt in loco coram se vt fiant, autor est, grauius peccat, celebrantur, autor esse non debet.
 2 Officia diuina episcopus excommunicatus, qui; M. 3. Autor quisnam dicatur, ut coram se diuina fiant.

II.

¶ Sicut autem diuina officia ipsemet excommunicatus facere non potest; ita, vt alij ea se presente faciant, autor esse non debet, vt probatur in c. illud de cler. excom. min. Illud autem, dicitur enim ibi, qd sub spe veniæ diuina sibi fecit, postquam se à nobis excommunicatum nouerat, celebrari, & communioni fidelium se iungens, potius contra eum facere credimus, quam pro eo, cum sub fiducia pœnitentiæ non debuisset deliquisse. Hæc ibi; ex quibus apparer, cum & hac diuinorum celebratione excommunicatus delinquat, ab eo id fieri non posse, ¶ atq; sic not. Abb. ibi. num. 8. vbi ait episcopum excommunicatum, qui autor est, vt diuina coram se celebrentur, irregularem fieri, ac propterea grauius peccare; idem quoque tradidit Gloss. in Clem. 2. in verb. Celebrari, & sequitur ibi Anch. nu. 4. vers. Tertio not. & Zab. in prin. vers. Non dõ quæro de priuilegio. & idem Zab. in Clem. 2. vers. Quarto not. & Anchar. vers. Secundo not. de sent. excom. & Couar. in c. alia pars. 1. §. 6. in fin. de senten. excom. lib. 6. & Jacob. de Graff. cap. 11. nu. 12. lib. 4. decis. cal. conf. & Martinus Alphonsus de Vinaldo in suo Candelabro de excommunicatione. nu. 39. etenim, qui per alium facit, ipse facere videtur arg. l. 1. §. de iecisse. ff. de vi, & vi arm. & cap. qui facit per alium de reg. iur. lib. 6. non igitur excommunicatus, vt clerici se presente diuina faciant, autor erit: id quod, & in interdico locum habebit. ¶ Autor autem est, qui facit, iubetue coram se diuina facere, vt dixit Couar. ibidem.

SVM.

S V M M A.

1 Officijs diuinis excommunicatus interesse non potest, dum ab alijs fiunt; quæ regula non nullis modis declaratur.	3 Officijs diuinis excommunicatus cæcus, surdusq; interesse non potest.
2 Processionibus interesse excommunicatus non potest.	3 Concioni, dum habetur, excommunicatus interesse potest.

III.

¶ Non solum autem excommunicatus diuina facere non debet, sed neque, dum ab alijs fiunt, eidem interesse potest arg. c. episcoporum de priuilegio. lib. 6. c. is, qui, & c. fin. vers. Excommunicatis prorsus exclusis de sent. excom. eod. lib. & vt dixit Abb. in cap. illud. num. 8. vers. Vltimò, de cler. excom. min. & Archiep. Flor. cap. de caus. fin. vers. Tertio excommunicatus, & Angel. eod. vit. nu. 3. vers. Tertio, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. nu. 1. vers. Tertio non potest, & Armill. eod. n. 6. & Bar. Med. cap. 11. §. 4. lib. 1. vbi hunc mortiferè peccare ait, & communiter DD. diuinis igitur interesse, dum ab alijs fiunt, excommunicatus non potest. Quæ regula locum habet priuilegio non solum vbi in ecclesia, sed & vbi in profano loco diuina fiunt; ¶ quare nec precibus, quæ procedendo, & ambulando funduntur, processionibus, inquam, ipsis (sic enim ab ecclesia, & communiter nominantur) interesse excommunicatus poterit. Item locum habet, etiam si excommunicatus extra ecclesiam esset, sed adeo propè vt diuina audiret; nam nec ratione hac diuinis interesse potest; etenim ob hanc rationem submissa voce diuina fiunt interditi tempore, ne ab excommunicatis, interdictisq; audiantur, vt habetur in c. quod in te de pœnit. & in Clem. 1. vers. Nunc latenter de sent. excom. atq; sic citati autores eidem in locis sentiunt. Tertio excommunicatus, dum diuina fiunt, nec ipsa videre debet; nam, sicut submissa voce diuina fiunt, ne excommunicatus, interdictusue ipsa audiat, ita oclusis ecclesiæ ianuis, ne in ipsam ingrediatur, diuinaq; videat, vt dixit Anch. in cit. Clem. 1. in prin. de sent. excom. & probatur in c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6. & cit. c. quod in te. ¶ Postremò excommunicatus diuinis interesse non potest, etiam si cæcus, surdusq; factus sit; non enim huiusmodi vitijs communionis diuinorum prohibitio tollitur, atque communio restituitur: his igitur rationibus propositæ conclusio amplificatur. ¶ Excipitur autem concio; nam excommunicatus concioni, dum habetur, interesse potest, vt habetur in c. responso de sent. excom. Responso nostro postulas edoceri, dicitur enim ibi, an, cum Ferarienses ciues excommunicationis, & interdicti sententijs sint ligati, liceat tibi viros, & mulieres semel in hebdomada, vel in mense apud aliquam ecclesiam conuocare, quibus prædices verbum Dei, & eosdem ad correctionem inducas. Super quo respondemus, qd sine scrupulo conscientiæ hoc facere poteris, cum videris expedire. Hæc ibi, ex quibus patet excommunicatos, interdictosq; concioni, dum habetur, interesse posse, quò rescipiant, & à contumacia discedant, atq; sic Abb. Felin. & communiter DD. ibi sentiunt; & de quæstione itidem hac satis, ad aliam veniamus.

S V M M A.

1 Officia diuina excommunicato presente clerici facere non debent.	interdicto, non autem coram exco. cato.
2 Mortiferè peccat clericus, si excommunicato presente diuina facit.	5 Officijs diuinis captis, si excommunicatus interueniat, quid faciendum.
3 Irregularis non fit clericus, si excommunicato presente diuina facit.	6 Missæ sacrum intermitteri non debet consecratione iam cepta; & quid si canon tantum captus sit.
4 Irregularis cur fit clericus celebrans in loco	7 Concio haberi potest ad excommunicatos.

III.

¶ Vidimus excommunicatum prohiberi, quò minus diuinis intersit; modò, an eo presente clerici ea facere prohibeantur, videamus. ¶ Clerici ergo (vt regulam constituamus) excommunicato presente diuina facere non possunt, vt probatur in c. is, qui, & c. fin. §. adijcimus vers. Excommunicatis, & §. in festiuitate vers. Excommunicatis de sent. excom. lib. 6. & Clem. 2. & ibi not. Zab. vers. Decimò not. eod. & c. episcoporum de priuilegio. eod. lib. 6. & in cap. 3. §. 1. de priuilegio. in antiq. & in c. in lateranensi de præb. & c. quòd in te. §. & in conuentualibus de pœnit. & remiss. & vt ait Host. in sum. nu. 12. vers. Sed nunquid excommunicatus potest intrare de sent. ex-

H N 4 com.

com. & Marian. Socin. Sen. in c. sacris. nu. 127. eod. & Iacob. de Graff. cap. 12. nu. 11. lib. 4. decis. cas. confc. etenim dispositum in altero ex correlatiuis & in altero locum habet arg. l. fin. & ibi not. DD. C. de indict. vid. toll. vel igitur clericus exemptus sit, excommunicato præfente diuina minimè faciet arg. cit. cap. in lateranensi, & cap. 3. §. 1. de priuil. † alioquin mortiferè peccabit: † non tamen irregularis fiet, vt habetur in c. is, qui, & ibi communiter not. de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Couar. in c. 2. lma pars. 1. §. 6. num. 9. vers. Qui verò eod. tit. ac lib. vbi & de celebrante coram interdictis idem ait; & Henric Bohic in c. fin. de excess. prælat. & Socin. in eod. cap. sacris. nu. 128. † At cur irregularis hic celebrans non fit, sicut celebrans in loco interdicto? Host. quem refert Henric Bohic in cit. c. fin. nu. 7. ob has rationes fieri ait, & quòd magis hic pati, quàm agere dicitur, non autem sic celebrans in loco interdicto; & quòd ad alios interdictum transfertur non autem excommunicatio; & quòd celebrans tantùm peccat in loco interdicto, non autem locus. Ego autem, quòd hæ rationes mihi non probantur, ob id factum esse cenfeo, quoniam interdictum directò tunc violatur, non autem excommunicatio. † Verùm quæ ratio à clericis tunc adhibenda est, vbi excommunicatus præfens adest? hæc planè adhibebitur, Nā primò, si clerici diuina facturi excommunicatos adeste animaduertent, ea non incoharent, modò excommunicati etiam admoniti discedere illinc nolint, eijciq; sine periculo nequeant; nam, si, excommunicato interueniente, diuina officia incohata intermittimus, multò magis non inchoata prætermittimus arg. c. quemadmodum de iureiur. & l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. Secundo loco, si diuina officia incohata iam sint, clerici excommunicatos, vt illinc abeant, sepius admonebunt arg. Clem. 2. vers. A celebrantibus moniti, & ibi not. Anch. vers. Sextò not. & Zab. vers. Vndecimò not. de sent. excom. & vt inquit Syl. in verb. Excommunicatio. 5. num. 3. & Archiep. Flor. de excommunicatione in cap. incip. Iuxta prædictos casus; imò & vi adhibita inde eijci poterunt; & si excommunicati clerici sint, qui eos eijciunt, in excommunicationem non incident ipsius c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. arg. c. veniens de sent. excom. & vt dixit Anch. in cit. Clem. 2. vers. Sextò; etenim non vis tunc infertur, sed in Deum illata iniuria propulsatur: quæ iniuria, quoniam ad vniuersos spectat, ob eam rem quiuis expellere ipsos poterit arg. l. manichæos, ibi Quod in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam. C. de hæret. excludere igitur eum vniuersi poterunt, & præsertim Hostiarius; quandoquidem huic muneri ordinis eius susceptione addictus est, vt dicitur in c. clericos. dist. 21. & in c. 1. vers. Hostiarius dist. 25. Ac demum, si neq; ratione hæc sine periculo excommunicati excludi queant, diuina officia, etiam si missæ sacrum sit, intermittentur arg. cit. Clem. 2. vers. Ex quo frequenter, & vt inquit Gloss. in verb. Inexpleta; & Anch. & Zab. eod. vers. & Inn. in c. nuper in verb. Orando, & Felin. nu. 3. de sent. excom. & Syl. in verb. Excommunicatio. 5. num. 3. & Archiep. Flor. eod. cit. cap. & Soc. dist. 2. q. 1. art. 4. concl. 2. vers. Hic autem interroget quis lib. 4. & Host. in summa num. 17. vers. Sed nunquid excommunicatus de sent. excom. alioquin grauius offendunt, vt dicitur in cit. c. is, qui, & ibi not. de senten. excom. lib. 6. & aditum in ecclesiam oclusum interdicto habet ob cit. cap. episcoporum in fin. de priuil. vnde, si in ecclesia deinceps diuina faciant, irregulares redduntur ob c. is, cui de sent. excom. lia. 6. præfente igitur excommunicato diuina non incohant, & incohata intermittimus, quamcunq; partem iam perfecimus; nam alibi, vt vespertina, matutinaq; preces, absolui poterunt. † Excipitur tamen missæ sacrum; vbi, consecratione iam cepta, excommunicatus interueniret; tunc enim, si abire sponte nolit, eijciq; sine periculo nequeat, missæ sacrum absoluemus arg. c. nihil 7. q. 1. & vt sensit Inn. & Felin. in cit. c. nuper, & Nauar. cap. 16. nu. 60. vbi & quosdam alios idem sentientes refert de orat. & hor. canon. & Paul. Fusc. cap. 29. nu. 5. lib. 1. de visit. & regim. eccl. etenim, & qui missæ sacrum facit, si excommunicatum se esse in mentem, consecratione iam cepta, ei veniat, absolui sacrificium iam ceptum debet, vt asseruit Nauar. eod. n. 60. & nos probauimus in Tab. 1. c. 13. §. 4. n. 4. etenim hoc sacrificio Christi passionis memoria renouatur, qui se pro nobis sacrificium Deo patri offerens non prius desijt, quàm sacrificium consumatum fuit; ergò & hic, ex quo cōsecratio cepta est, excommunicato, interdictone, interueniente omitti non debet. Quare Gloss. communiter receptam in cit. Clem. 2. in verb. Inexpleta, quæ canone cepto, si excommunicatus interueniret, missæ sacrum perfici voluit, in eam sententiam interpretabimur, vbi canon ceptus est, atque ad consecrationem iam peruentum, & cepta est; nam & sic Archid. & Card. sentiunt, quos refert, ac sequitur Nauar. eod. nu. 60. & Inn. in eod. c. nuper; alioquin, si aliter eam Gloss. interpretaremur, statim atque ea verba cepta essent Te igitur Clementissime Pater, etiam excommunicato interueniente, missæ sacrum absolueremus; inde canon enim exordium sumit, vt dixit Dur. in rationale diuinarum

cap. 35. & Felin. in c. a nobis. nu. 6. vers. & Scias de except.) & tamen nulla ratio suadet, cur magis canone cepto, non incohata consecratione, quàm alia missæ parte omitti missæ sacrum ob hanc rem debeat; cum igitur ante consecrationem in singulis missæ partibus eadem ratio sit; ergo & eadem iuris dispositio esse debet, vt. f. & canone cepto, consecratione non cepta, missæ sacrum excommunicato interueniente omittamus, secus cepta iam consecratione, quo casu vsq; ad summationem Eucharistiæ sequetur; Eucharistia verò sumpta inde abibit, & alibi missæ sacrum absoluet, vt dixit Gabriel Biel dist. 18. q. 3. dubit. 2. lib. 4. & hoc sensit etiam Mar. Soc. Sen. in cit. c. sacris. nu. 127. ibi & dicit Host. excommunicato igitur præfente diuina officia non celebrabimus. Quæ regula multò magis locum sibi vindicat, si nobiscum ipse illa celebrare velit; nam cum iplo non solum diuina officia, sed neq; alias priuatas preces fundere possumus, vt probatur in c. sicut Apostoli cum duob. seq. & in c. quòd in te de pœnit. & remiss. & vt diximus in hoc cap. in prin. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 132. de sent. excom. † Excipitur tamen concio; nam ad excommunicatos, & ad interdictos haberi ea potest, vt dicitur in c. responso, & ibi not. de sent. excom. & vt inquit Socin. in eod. c. sacris. nu. 138. Imò, ad quos munus hoc pertinet, eos, quòd censura irretiti rescipiscant, ad concionem ipsis habendam obligatos esse inquit Host. Io. And. & Ant. quos refert Soc. eod. num. 159. Postremò excipitur, vbi excommunicatus nec notorius, nec denunciatus est ob extrauag. ad euitanda. Verùm an eisdem diuinis officijs interesse possumus, quibus excommunicatus interit? quæstionem hanc in sequenti. §. explicabimus.

S V M M A.

1 Officijs diuinis interesse non possumus, quibus excommunicatus præfens adest; quæ regula etiam declaratur.	3 Missæ vni interesse possum in eadem eccl. vbi excommunicatus aliam audit.
2 Missæ sacro cepto, si interueniat excommunicatus abire inde auditores debent etiam consecratione cepta, eo remanente, qui sacerdoti inferuit.	4 Orare, precesq; fundere in eadem eccl. vbi excommunicatus idem facit, possumus, modò separatim id fiat, & excommunicato non communicetur.

V.

- 1 §. † Diuinis officijs etiam interesse non possumus, quibus excommunicatus præfens adest; nam mortiferè peccamus, vt inquit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. n. 32. vers. Quartò casu de sent. excom. & Barth. Med. cap. 11. §. 5. lib. 1. † Quare, etsi sacerdotem consecrationem ceptam absolui debere in proximo §. concludimus, quamuis excommunicatus interueniat: qui tamen eidem missæ intersunt, eo excepto, qui sacerdoti in ea functione inferuit, omnes abibunt, vt dixit Iacob. de Graff. cap. 12. nu. 13. lib. 4. decis. cas. conf. non enim ratio, quæ sacerdotem cogit, vt sacrificium perficiat, alios ibi interesse compellit, atq; sic sensit Inn. in c. nuper, in verb. Orando, ibi Nisi forte de sent. excom. Communionem namq; cepta, ait enim Inn. sacerdotem perficere missam debere; & qui eidem inferuit, ibi remanere posse: ergo alios illinc discedere debere sensit, ex quo inferuenti sacerdoti remanere tantùm posse dixit arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Item orationibus, ac precibus, quæ procedendo fiunt, id est processionibus interesse non possumus, quibus excommunicatus interest; vt citati auctores in initio huius partis inquit, & Iac. de Graff. eod. cap. 12. nu. 15. etenim in omnibus his casibus excommunicato communicaremus, quod nobis prohibitum est. Excipitur tamen, vbi excommunicato in diuinis non communicamus. † Si ergo in eadem ecclesia eodem tempore missæ plures celebrantur, & excommunicatus huic intersit; ego interesse alteri potero (non enim cum excommunicato in diuinis tunc communico) atq; sic dixit Soc. dist. 22. quæst. 1. art. 4. concl. 2. vers. At verò lib. 4. & Palud. dist. 18. q. 6. art. 1. in fin. lib. 4. & Caiet. in summ. in verb. Excommunicatio, seu participatio cum excommunicato quibus casibus sit omnino illicita. Si itidem in eadem ecclesia separatim excommunicatus, & non excommunicatus preces fundant, quamuis eodem tempore, ac loco id fiat, non tamen in diuinis, atque oratione ab ipsis communicatur; nam, vt in cit. vers. Caiet. inquit, in eodem cubiculo, vbi excommunicatus est, ego & orare, & comedere possum; quæ sententia mihi quoq; verissima videtur, & eam sequitur Iacob. eod. cap. 12. nu. 13. quandoquidem, si aliter sentiremus, signo ad salutationem angelicam per campanam dato, saluatio fieri ab ijs, qui in platea sunt, non posset, etiam si separatim fiat, vbi excommunicatus præfens adest; quod absurdum videtur, & contrarium sensit Caiet. eod. Si deniq; dum diuina facio,

facio, dum uè ab alijs fiunt, ipsi intersum; excommunicatus interueniat, & ita in ecclesiam ingrediatur, non ut diuinis interfit, sed ut aliquid aliud agat, vel illac tantum transeat, quamuis ante Christi corpus genua flectat, caputq; nudet, non idcirco tamen sacrificia diuina intermittemus, ut inquit Sot. & Caet. eod. & Inn. in cit. c. nuper in verb. Orando; solùm igitur excommunicatum vitabimus, ubi non vitando ipsi in diuinis communicamus.

S V M M A.

1 Ecclesia in ipsa an excommunicatus esse possit.

2 Ecclesia in ipsa excommunicatus an orare, precesq; fundere possit.

VI.

S Diuinorum officiorum communione ipsum excommunicatum carere vidimus; † modò, an saltem in ecclesiam ingredi, in eaq; esse possit, ex quo inibi diuina officia fiunt, iam videamus. Gloss. igitur excommunicatum nec in ecclesiam ingredi, ac propterea nec in ea esse posse sensit in c. 1. dist. 21. in fin. & in cap. 1. §. ad ostiarium dist. 25. eandem sententiam sequitur Abb. in c. 2. num. 2. vers. Not. excommunicatum de for. compet. & in c. responso vers. Nunquid autem extra hunc casum, & Felin. qui opinionem hanc ueriores esse ibi se credere ait de sent. excom. & Host. in sum. num. 17. vers. Sed nunquid de sent. excom. qui de interdicto, ac suspensio idem ait, sicut de minori excommunicatione irretito Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 124. de sent. excom. & in c. 1. nu. 5. ubi communiter receptum hoc esse testatur de cler. excom. min. quamuis consuetudine id non seruari dicat. Probatum autem horum sententia primò hac ratione, quoniam excommunicati in ecclesiam vocari possunt, quòd ipsis concio habeatur, Deiq; uerbum explanetur, ut dicitur in cit. c. responso de sent. excom. ergo, ea causa excepta, excommunicati in ecclesia esse non poterunt; exceptio enim contrariam regulam esse indicat arg. l. nam, quòd liquidè. §. pen. ff. de pæn. leg. & ut not. DD. in l. 1. ff. de reg. iur. & inclusio unius alterius exclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. hæc ratio propositam sententiam non probat, nec depromitur ex cit. cap. responso; nam Rom. Pont. consultus ibi fuit, an liceret apud aliquam ecclesiam excommunicatos, interdictosq; conuocari, quòd eis prædicaretur, & ad correctionem inducerentur; non autem, an iidem in ecclesia esse possent; de concione igitur, an. f. haberi posset ipsis nec ne, quæstio erat: dubitari enim poterat, ex quo excommunicari; interdictiq; diuinis officijs interesse nequeunt, & ex quo ipsis præsentibus ea facere nobis non licet, ut supra probauimus, an concio haberi posset, cum ipsa diuinum quoddam officium esse uideatur; Quare Rom. Pont. dubitationem hanc tollens sine conscientia scrupulo animarum salutis gratia id fieri posse rescripsit; ex quo igitur de re alià quæstio est, ad rem nostram non facit, neque propositam sententiam tuetur: imò contraria sententia inde probari potius uidetur; uetatur. n. solùm ibi in vers. Dummodo, ne in ecclesia officium ullum eis celebretur; ergo, eo casu excepto, in ecclesia esse poterunt. Secundo loco opinio hæc sic probatur, excommunicatus ab ostiario extra ecclesiam eijci debet, ut dicitur in c. 1. §. Ad ostiarium dist. 25. ergo nec in ecclesiam ingredi, nec esse in ea excommunicatus potest. Atqui neque huic rationi proposita sententia nititur; nam ostiarij, sicut etiam eorum, qui ordinibus alijs initiati sunt, munus est, ut dum sacerdos sacra facit, administrat, illi inseruiant, sicut tradidit S. Thom. dist. 24. q. 2. lib. 4. & nos in comment. nostr. de ord. uniuers. cap. 24. num. 1. ergo, dum sacerdos sacra facit, ne interueniente excommunicato, perturbetur, inchoataq; officia intermittat, quod fieri debere supra probauimus, tunc excommunicatos ab ecclesia, non aliàs excludit: id quod & nos fatemur; quandoquidem excommunicato præsentibus sacra facere non debemus, ut supra probauimus, atq; sic respondit Felin. ac rectè in c. a nobis. nu. 3. de except. Postremò pro hac sententia ratio hæc redditur, excommunicatus ab ecclesia sequestratus, & ita extra eam esse dicitur, ut habetur in c. 2. de for. compet. & in c. qui merito. 1. q. 3. ergo, ex quo per excommunicationem extra ecclesiam quis eijcitur, nec in eam ingredi, nec in ea esse potest: hæc ratio nihil etiam facit, nam sequestratio illa ab ecclesia, non de loco accipitur, sed de Christianorum communione; uniuersi enim Christi fideles ecclesia dicuntur, ut declarauit Car. in explicatione eius partis Symboli Credo sanctam ecclesiam, &c. ab hac igitur ecclesia excommunicatus sequestratur, non autem ab ecclesia lapidibus, cementsq; constructa, ut probatur in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. iunct. c. pen. de sent. excom. Quare, cum rationibus nullis opinio hæc nitatur, contrariam, ut. f. in ecclesia excommunicatus esse possit, amplexata est Gloss. in c. qui studet. 1. q. 1. & Inn. in c. responso de sent. excom. & Abb.

& Abb. sibi contrarius in c. 1. nu. 9. de vit. & honest. cler. & Butt. & Imol. ut Felin. refert in cit. c. nobis. nu. 3. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 17. & Jacob. de Grass. cap. 12. num. 14. lib. 4. decis. cas. conf. & Couar. in c. alma pars. 1. §. Tertius; num. 7. vers. Ex quibus apparet de sent. excom. lib. 6. ubi de communi sententia testatur, & Nicol. de Milis in repertorio suo in verb. Excommunicatus potest, & ei licet, ubi & orare ipsum posse ibi ait; hanc opinionem magis æquam dixit Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacris. nu. 125. quamuis contrariam de rigore iuris ueriores dicat; idem quoq; sensit uidetur S. Thom. dist. 18. q. 6. art. 1. vers. Si autem fugitiuus lib. 4. nam in ecclesia excommunicatum esse posse inquit, modò, ut diuina non audiat, ibi adfit: quare, si excommunicatus quempiam percusserit, in ecclesiamq; confugerit, esse inibi potest, ut S. Thom. eod. in loco inquit. Probatum autem horum sententia primò in c. episcopus de consecr. dist. 1. Episcopus, dicitur enim ibi, nullum prohibeat ingredi in ecclesiam, & audire uerbum Dei, siue gentilem, siue iudæum, siue hæreticum usque ad missam cathecumenorum; hæc ibi, si ergo hæreticus prohiberi non potest, quòd minus in ecclesiam ingrediatur, & uerbum Dei audiat; excommunicatus in ecclesiam ingredi, & in ea esse potest; hæreticus enim excommunicatus est, ut habetur in c. excommunicamus. 1. & 2. de hæret. Ad hoc c. qui contrariam sententiam sequuntur, uariè ab ipsis respondetur; nam Gloss. in c. non liceat. l. q. 1. ecclesie consuetudine illud c. episcopus non seruari ait, sicut etiam inc. perleccis in verb. Infideles. dist. 25. Archid. autem ibidem, sicut etiam Hug. in c. episcopus, illud cap. episcopus, correctum esse sentunt. Gloss. demum eius ex. vel de hæretico non præciso ibi agi, & ita de non excommunicato inquit, uel de eo, de quo spes erat, ut corrigeretur: quæ responsiones mihi non satisfaciunt; non priores duæ, quoniam abrogatum esse uolunt illud c. episcopus, & id non probant, quod repugnat l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de rest. & l. vn. in fin. C. de inoff. dot. & c. cum expediatur de elect. lib. 6. non posteriores idem reliquæ, quandoquidem diuinant, quòd nostrum non est. Ego autem ob alias rationes eo iure propositam sententiam non probari assero; primò, quoniam ibi dicitur hæreticum usque ad missam cathecumenorum, & ita eo tantum tempore in ecclesia esse posse; at proposita quæstio simpliciter, ac generaliter est, an. f. excommunicatus quocumq; in ecclesia esse possit: cum igitur generalem conclusionem propositam non probet, ad rem nostram constitutio illa non facit: præterea consuetudo uetus ibi refertur; nam, quòd euangelium Christi doctrinam complectitur, quam doctrinam Christi fideles inbibere debent, atque ob eam rem euangelio recitato haberi concio solet, ut dixit Dur. in ration. diuin. off. cap. 26. lib. 4. ob eam rem, ut cathecumeni Christianam doctrinam inbibent, hæretici uero ad ueram fidem redirent, usq; ad Euangelium, quousq; cathecumenorum missa protraheretur, in ecclesia ut essent, ipsis permittebatur; atque sic sensit Gloss. in c. de ijs. 3. q. 2. & 3. quòd igitur concioni intersint, ob eam rem in ecclesia hæretici ut essent, ipsis permittebatur; id quod & hodie permittitur ob c. responso de sent. excom. & ob hanc rem fortasse Rom. Pont. in eod. c. responso sine conscientia scrupulo excommunicatis, atque interdictis in ecclesia Dei uerbum prædicari posse rescripsit; quandoquidem id antiquitus cautum iam erat, uel saltem significatum in cit. c. episcopus; eo igitur iure sententia hæc non probatur. Unde postremò sic etiam argumentantur, ut excommunicatus in ecclesia non sit, iure cautum non reperitur; ergo in ecclesia esse potest, quòd enim prohibitum non reperitur, concessum esse censetur arg. l. ab ea parte. ff. de probat. Quid igitur concludendum? Ego ab hac postrema sententia discedendum non esse censeo, ut. f. excommunicatus & in ecclesiam ingredi, & in ecclesia esse possit. Et hoc ea potissimum ratione, quoniam excommunicatus sacramentorum, Christi; fidelium, communione priuatus est, ut habetur in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. at in ecclesiam ingredi, & in ea esse, neq; sacramentorum, neque hominum communione uti hoc est, ut per se patet; ergo, ex quo id excommunicato non prohibetur, in ecclesia esse poterit; & ad hanc rationem liquidò responderi non posse mihi uidetur: nec repugnat, si dicatur, ergo nec ecclesiastica sepultura idè carebit, quasi sacramentorum, Christi; fidelium, comunione non utatur; nam imò, si id ei permitteretur, Christianorum communione, quorum corpora ibi quiescunt, uteretur, quòd ei uetum est; quibus enim uiuis non communicamus, nec mortuis communicate debemus, ut dicitur in c. a nobis. 2. de sent. excom. postremò speciatiim est prohibitum, ne ecclesiastica sepultura excommunicatus donetur in c. sacris de sepult. & in Clem. 1. eod. at in ecclesiam ut ingrediatur, inibi; sit, neq; iure prohibitum id ei est, neq; id etiam ratio suadet; excommunicatus igitur in ecclesia esse poterit. † Quæ regula amplificatur primò, ut & ibi, solus ubi est, preces ad Deum fundere, & orare queat; sic enim inquit Gloss. in c. qui studet. 1. quæst. 1. & Marian. Soc. Sen. in c. sacris. num. 125. de sent. excom. & se.

& sequitur eam Abb. in c. 1. nu. 9. de vit. & honest. cler. & Nauar. qui de communi testatur c. 27. num. 19. & Martinus Alphonfus de Vualdo in Candelabro de excom. maior. nu. 8. vers. Potest tamen. Item amplificatur, vt in ecclesia orare possit. quamuis alij quoque in ea orant, modò separatinè id faciat, vt dixit Nauar. eod. nu. 19. & Caiet. in summ. sensit in vers. Communicatio, seu participatio cum excommunicato quibus casibus omnino sit illicita, & Iacob. de Graff. c. 14. num. 12. lib. 4. decis. cas. conf. Postremò & cum alijs concioni interesse poterit ob cit. c. responso, & c. episcopus, Excipitur ergo, vbi cum alijs interesse diuinis vellet; nam hoc ei prohibitum est, vt supra asseruimus. Item, vbi diuina ratione quapià perturbaret, vt tradidit Gloss. in cit. c. episcopus; nam & non excommunicati, si id facerent, ab ecclesia eijcerentur, vt habetur in cap. cum voluntate. §. fin. & in c. veniens de sent. excom. & not. Gloss. in c. si episcopus. 2. 1. 1. q. 3. in hac igitur quæstione sic concludendum censerem.

S V M M A.

1 Ecclesia nomine quæ significantur.

municatum extra ecclesiam esse dicitur.

2 Ecclesia nomine quid significetur, vbi excom-

3 Excommunicati in ecclesia potestate sunt.

VII.

S In ecclesia excommunicatum esse posse modò probauimus; atqui, quòd idem ab ecclesia eiectus, extraq; eam exclusus dicitur in c. qui merito. 1. 1. q. 3. & in c. 2. de for. comput. & probatur in e. omnis Christianus, & in c. seq. & in c. 4. & in §. euidenter vers. Est & alia sententia eadem. q. 3. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. ideo, ne repugnantia locuti videamur, in quam sententiam accipiendum hoc sit, explicemus. † Sciendum igitur est ecclesie nomine multa significari, vt declarauit Gloss. in cap. fin. ne praelati vices suas, & perbellè Cat. in explicatione illius partis Symboli Credo ecclesiam sanctam, & cat. Nam primùm eo nomine ædes sacræ significantur, vbi sacræ fiunt, diuinæq; celebrantur, in quam sententiam accipitur in tit. de eccl. ædit. in antiq. & in tit. de consecr. eccl. vel alt. in antiq. & lib. 6. & in tit. de immun. eccl. in antiq. & lib. 6. Item ecclesie nomine eius præfides, ac ministri notantur; Si te non audierit, inquit enim Christus dominus, dic ecclesie, id est Præpositis ecclesie, vt communiter diuinarum rerum scriptores interpretantur. Tertio eodem nomine fructus, atq; obuentiones designantur, sicut habetur in cit. c. fin. & ibi not. Gloss. ne praelati vices suas. Quarto ecclesie nomine priuatas familias Apostolus nominauit; nã Priscæ, & Aquilæ domesticâ ecclesiâ saluari iubet. Quintò malorum congregationem Propheta ecclesie itidem nomine designauit; Odiui, inquit enim, ecclesiam malignantium. Postremò hac eadem voce communi sacrarum scripturarum consuetudine Christiana Republica, Christianusq; populus significatur; qui nil aliud est, vt ait S. August. quam populus fidelis per vniuersum orbem dispersus; atque sic declarauit Cat. eod. in loco. † Quando igitur excommunicatus ab ecclesia eijci, extraq; ecclesiam esse dicitur, non in eam sententiam accipitur, quam primo loco retulimus; nam in huiusmodi ecclesia excommunicatum esse posse iam proximè conelusimus. Non in eam itidem, quam secundo, tertio, quarto, sequentiq; locò diximus; quandoquidem non modò excommunicatus ecclesie præpositus, ac minister esse non potest, sed neque eius ministrorum cõmunionem vti valet; item non fructibus ecclesie, vniusq; familie cõmunionem tantum caret, sed & sacramentorum, & Christi fidelium omnium; mali, bonique sint, cõmunionem priuatur, vt sensit Rom. Pont. in c. pen. de sent. excom. & in cit. cap. Engeltrudam. 3. q. 4. Reliquum igitur est, vt propositum dictum in eam sententiam accipiamus, quam postremam retulimus, vt, s. quando dicitur excommunicatum extra ecclesiam esse, extra populi Christiani ceterum, atq; congregationem esse accipiatur. Sic enim declarauit Cat. in cit. vers. Credo sanctam ecclesiam; nam, posteaquam de multiplici ecclesie nomine tractauit, nec non, qui in ea essent, exposuit, hæc Adijcit, Ex quo fit, vt tria tantummodo hominum genera ab ea excludantur, primo infideles, deinde hæretici, & schismatici, postremò excommunicati; hæc Cat. ex quibus apparet ad hanc fidelium congregationem excommunicatos non pertinere; & hoc ob eam rationem, quam paulò post ead. Cat. ibi reddit; quoniam ecclesie iudicio ab ea exclusi sunt, & ad illius cõmunionem non pertinent, donec rescipiscant. Sic quoq; idem ratione probatur; nam excommunicatus à Christi fidelium cõmunionem separatus est, vt dicitur in cit. c. pen. de sent. excom. ergo & à mystico Christi corpore (nam Christi fideles mysticum Christi corpus sunt, vt inquit Paul. cap. 1. ad Ephes. & cap. 1. ad Col. & Cat. eod.) si excoicatus igitur à mystico Christi corpore separatur; ergo ab eo, quod ecclesia dicitur, vt habetur in cit. c. Engeltrudam.

trudam. 3. q. 4. & vt declarauit Cat. eod. manifestò igitur apparet, vbi excommunicatum extra ecclesiam eiectum esse dicimus, à Christiano populo ipsum exclusum esse accipere nos debere; ac propterea, quod diximus, excommunicatum in ecclesia esse posse, dicto huic Excommunicatus extra ecclesiam est non repugnare. † Non obstat postremò, si dicatur, ex quo excommunicati extra ecclesiam sunt, ad ipsam amplius eos nõ pertinere; qui enim foris sunt de Apostoli sententia nihil ad nos: nam ad hoc responderetur excommunicatos quò ad suum commodum, non autem quò ad ecclesie potestatem extra ecclesiam esse; nam, posteaquam baptismi susceptione in eam quis receptus est, quo casu ad vniuersam Christi legem seruandam obligatur, vt asseruit Trid. Syn. can. 7. de bapt. sess. 7. neq; excommunicatione, neq; hæresi liberatur, quò minus ecclesie potestati subiectus sit, ab eaq; pœnis coerceatur arg. c. 2. de re iud. lib. 6. & tot. tit. de hæret. dictum enim Apostoli de ijs accipitur, qui in ecclesiam recepti non sunt: quò ad commodum suum igitur, vt diximus, excommunicatus extra ecclesiam tantum est; & de his hætenus, ad suffragia ecclesie, vt propositum est, transeamus.

De usu cõmunionis suffragiorum ecclesie excommunicato ipsi prohibito
declaratione tertia eiusdem effectus. Cap. IX.

S V M M A.

1 Suffragia ecclesie quid sint.

3 Suffragiorum ecclesie quisnam particeps sit.

2 Suffragia ecclesie quot, & quæ sint.

4 Suffragiorum eccl. quot modis quis particeps sit.

Absoluta diuinarum officiorum materia, de suffragijs, vt proposuimus, iam agamus; his tamen prius præmissis breuiter, quatenus ad rem nostram pertinet. Primò, quid sint. Deinde, quot, & quæ. Tertio, quis eorum particeps sit. Postremò quot modis. † Suffragia ecclesie igitur nil aliud sunt, quam spiritualia quadam, quibus Christianorum animabus ecclesia subuenit, ac suffragatur; vnde suffragia etiam nominantur. † Hæc autem bipartita sunt, partim publica, partim priuata; publica appello ea, quæ fiunt à ministris ecclesie, quatenus ecclesie ministri sunt, vt sacrosanctum missæ sacrificium, diuinæq; alia officia, nec non indulgentiæ, quas ecclesia Christi fidelibus distribuit; priuata suffragia verò appello ea, quæ Christiani, non vt ecclesie ministri, sed vt priuati faciunt, cuiusmodi sunt priuata orationes, ac priuata preces, ieiunia, atq; elemosine. Ex his quænam suffragia sint, satis constat. † Participes verò ipsorum ecclesie membra sunt, vt tradidit Cat. in expositione eius partis Symboli Credo sanctorum cõmunionem, & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 4. in princ. vbi & cum duobus alijs sequentibus. §§. materiam hanc abundè pertractauit de sent. excom. lib. 6. nam, quòd per baptismum vnum corpus efficitur, cuius corpus Christus Dominus caput est; Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, inquit enim Apostolus ad Ephesios, & vt dixit Trid. Syn. cap. 2. de pœnit. sess. 14. ob eam rem bonorù cum ipsius Christi capitis, tum eius corporis membrorum participes efficitur. † Hoc demum autem duobus modis contingit. s. vt suffragiorum ecclesie quis particeps sit, & charitatis virtute, ac beneficio, & ea offerentis proposito, atq; intentione, vt dixit S. Thom. in Quodlibet. 8. art. 9. & d. 45. q. 2. art. 4. ad primam, & ad secundam quæstionem lib. 4. & in expositione Symboli opusc. 6. super illa part. Sanctorum cõmunionem, & Ast. in summ. de suffragijs defunct. tit. 37. in primo art. lib. 3. & Couar. in cit. c. alma pars. 1. §. 6. nu. 1. vbi opinionem D. Thomæ communiter receptam testatur. Verùm, quòd hæc dilucidius, abundèq; magis declarauit S. Thom. in cit. opusc. 6. ob eam rem eius verba hic referenda censuimus; Sicut in corpore naturali operatio vnius membri cedit in bonum totius corporis, ait enim ibi, ita in corpore spirituali. s. ecclesia: & quia omnes fideles sunt vnum corpus, & singuli alter alterius membra, bona vnius alteri communicantur Rom. 12. vnde inter alia credenda, quæ tradiderunt Apostoli, est, quòd cõmunitio bonorum sit in ecclesia; & hoc est, quòd dicitur Sanctorum cõmunionem. Inter alia verò membra ecclesie principale membrum est Christus, quia est caput iuxta illud Apost. Ephes. 1. Ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, quæ est corpus ipsius; bonum ergo Christi communicatur omnibus Christianis, sicut virtus capitis omnibus membris: & hæc cõmunicatio fit per sacramenta, in quibus operatur virtus passionis Christi, quæ operatur ad conferendam gratiam in remissionem peccatorum, & paulò inferius idem S. Thom. hæc addit. Sciendum est etiam, quòd non solum virtus passionis Christi communicatur nobis, sed etiam meritum vite Christi; & quicquid boni

fecerunt omnes sancti, communicatur in charitate existentibus, quia omnes unum sunt iuxta illud psalm. 118. Particeps ego sum omnium timentium te. Et inde est, quod, qui in charitate vivit, particeps est omnis boni, quod fit in toto mundo: sed tamen specialius illi, pro quibus specialius fit aliquod bonum; nam unus potest satisfacere pro alio, sicut patet in beneficijs, ad quæ plures congregationes admittunt aliquos: sic ergo per hanc communionem consequimur duo, unum. scilicet meritum Christi communicatur omnibus, aliud, quod bonum unius communicatur alteri. Hæc S. Thom. ex quibus patet, qui suffragiorum ecclesiæ participes sint, & quot modis: sed de his secundum se hæcenus; iam, quod nobis propositum est, de eisdem, respectu habito ad excommunicatum, agamus, de quibus hæc contemplabimur. Primum, an excommunicatus publicis ecclesiæ suffragijs careat, ubi aut generatim pro tota ecclesia, aut speciatim pro aliquo membro fiunt. Item, an pro ipso ecclesia eadem speciatim offerre possit. Tertio, an ab ecclesia oblationes ab excommunicato factæ licite recipiantur, quod ipsa pro eo suffragia offerat. Quarto, an privatis suffragijs pro excommunicato apud Deum intercedere possimus. Quinto, an excommunicatus ecclesiastica sepultura careat. Sexto, an sepultura ecclesiastica donare ipsum possimus. Postremo, an excommunicatus Dei gratia per excommunicationem priuetur; si gula hæc igitur contemplanda nobis sunt; & prius primum, quod in sequenti præstabitur.

S V M M A.

1 Suffragijs ecclesiæ excommunicatus caret.	4 Suffragijs ecclesiæ an careat iniuste excommunicatus.
2 Suffragijs ecclesiæ excommunicatus carens quædamna patiatur.	5 Indulgentiarum an excommunicatus particeps sit.
3 Dæmon in initio nascentis ecclesiæ excommunicati corpus obsidebat.	

I.

- 1 **S**uffragijs ecclesiæ publicis, generalibusque caret, quæ ab ecclesiæ ministris aut generatim pro tota ecclesia, aut speciatim pro aliquo eiusdem membro offeruntur, ut diuinarum rerum scriptores inquit, Magist. d. 18. vers. Alius modi ligandi, atque solvendi lib. 4. & S. Thom. in expositione Symboli opusc. 6. super illa parte Sanctorum communionem, ibi unde excommunicati per hoc, quod sunt extra ecclesiam, & Add. ad eum in 3. part. q. 21. art. 1. in responsione ad secundum argum. & S. Bon. ead. dist. 18. dubit. 5. & concl. 1. in fin. & Gabriel. Biel. ead. dist. q. 2. art. 3. vers. Item excludit à generalibus ecclesiæ suffragijs, & Sor. d. 22. quest. 1. art. 1. vers. Igitur, & vers. Rursus, & concl. 1. & dubit. 1. & Cat. in explicatione eius partis Symboli Credo sanctorum communionem vers. At verò tot, tantisque muneribus, & Archiep. Flor. in summ. de excom. cap. de effect. vers. Secundò priuatur, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. nu. 1. vers. Secundò, & Ang. eod. vlt. nu. 3. & Nauar. cap. 20. nu. 53. cum seq. de orat. & hor. canon. & in Man. cap. 27. nu. 18. vers. Tertio priuatur, & Couar. in c. alma pars. 1. in initio. nu. 3. vers. Est etenim, & nu. 7. vers. Secundò hinc constat, & in §. 4. in initio, & in §. 6. num. 2. vers. Secunda propositio de sent. excom. lib. 6. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 263. nu. 4. vers. Priuatur postremo suffragijs; communis denique DD. sententia hæc est. Ac merito, etenim excommunicatus ab ecclesia separatus, & exclusus est, ut dicitur in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & in c. qui merito, & in c. omnis Christianus, & in c. nihil sic debet formidare. 11. q. 3. & in c. si quis habes, vers. Unde & si vna anima, & in c. si quis non recto iudicio. 24. q. 3. iure igitur eius ecclesiæ bonis, ac suffragijs caret, ex quo eorum participes tantum sunt ecclesiæ membra, ut citati autores proximè sentiunt, & in initio huius cap. nos diximus. Accedit, quod bonorum huiusmodi aut charitatis vinculo, aut ea facientis proposito, & intentione, particeps efficitur, ut in initio huius cap. probauimus; at excommunicatus neutro modo particeps est; non charitatis beneficio ob mortiferi peccati culpam, quam obrem excommunicatus est arg. c. nemo episcoporum cum duobus seq. 11. q. 3. non ecclesiæ facientis proposito, atque consilio, quoniam ecclesia hoc non intendit, ut habetur in c. à nobis. 2. & in c. sacris de sent. excom. & asseruit Couar. in cit. c. alma pars. 1. §. 6. vers. Tertia conclusio, ubi excommunicatum non comprehendit sub orationibus, & suffragijs ab ecclesia generaliter pro suis membris factis ait, & communem opinionem hanc esse testatur. Excommunicatus igitur ecclesiæ suffragijs, quæ ab eius ministris offeruntur, caret. † Quorum quidem suffragiorum iactura grauior quacunque alia est, quam huius vitæ bonorum facimus, ut dixit S. Thom. eod. opusc. 6. in cit.
- 2

in cit. vers. ibi Unde excommunicati; nam suffragia huiusmodi ad Dei gratiam augendam, si quis eam habeat; & si ea priuatus sit, ad ipsam recuperandam profunt; item ut Deus paterno amore nos, ut charissimos filios foueat, atque complectatur, ac postremo, ut à perenni nostræ salutis hoste tueatur, iuant, ut dixit S. Thom. dist. 22. lib. 4. & D. Dionys. Carth. dist. 18. q. 4. vers. Denique, si queratur lib. 4. & sequitur Angel. in verb. Excommunicatio vlt. nu. 3. & Syl. eod. 3. nu. 1. vers. Secundò, & Couar. eod. §. 6. nu. 3. vers. Quarta conclusio. Quibus bonis excommunicatus, ex quo suffragijs ecclesiæ caret, priuatus est; nam, ut Magist. eod. inquit, excommunicato Dei gratia quodammodo subtrahitur; item excommunicatum paterno amore Deus non complectitur; ac denique; terribimus demon maiorem seuiendi potestatem in ipsius excommunicati corpus, & animam consequitur, ut dixit Archiep. Flor. eod. cap. de caus. fin. vers. Secundò, & Syl. ac citati autores proximè. † Hinc primis ecclesiæ nascentis temporibus, quod tunc & signis alicuius ecclesiæ erat, excommunicati à demone statim obsidebantur de eorundem autorum sententia, & habetur in Epist. 1. ad Corinth. cap. 5. & refertur in c. audi. 11. q. 3. quare, ut dicebat Aug. qui refertur in c. nihil 11. q. 3. Nihil sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi: si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius; si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius: quisquis autem, inquit Apost. spiritum Dei non habet, hic non est eius: Hæc Aug. si ergo eius, scilicet Dei non est, ergo diaboli, ut idem August. relatus in c. omnis Christianus ead. q. 3. ne igitur in tantas erumnas incidamus, ecclesiæ præceptis, ne nos contumaces excommunicet, obtemperabimus. † Verum, quid, si quis sine iusta causa excommunicatus sit, an ecclesiæ suffragijs hic carebit? Ricard. quem refert Archiep. Flor. eod. cap. de caus. fin. vers. Secundò, dicebat suffragijs ecclesiæ hunc non priuari; quandoquidem ecclesia id non intendit arg. 11. q. 3. qua distinctione prohibetur, ne sine causa quis excommunicatione feriat arg. cap. nemo episcoporum ead. d. eandem sententiam sequitur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 18. quæ tamen sententia mihi non placet; nam, ex quo excommunicatus quis est (modò sententia excommunicationis valeat) ecclesia pro excommunicato iuste illum habet, etiam si fallatur arg. c. cum contigat de off. deleg. in antiq. & c. solet de sent. excom. lib. 6. iunct. c. à nobis. 2. eod. in antiq. ac propterea suis precibus, ac sacrificijs ei suffragari non intendit arg. cit. c. à nobis, & c. sacris eod. Præterea, etsi manifestò constat eum contumaciæ penitere, tamen, ne pro ipso fiant orationes, prohibitum habetur in cit. iuribus; ergo. Non nulli tamen contrarium sentiunt. Quid igitur concludendum? Ego in hac questione sic distinguem. Aut querimus, an hic, qui iniuria excommunicatus est, charitatis beneficio, quæ verum, viuūque ecclesiæ membrum esse non desijt, suffragiorum huiusmodi particeps sit; & in hoc casu, quoniam charitatem iniusta excommunicatio auferre non potest, ut dixit Add. ad S. Thom. in 3. part. q. 21. art. 1. vers. Ad secundum argum. & nos infra probabimus hoc cap. ob eam rem excommunicatum hunc ratione hac suffragiorum ecclesiæ participem esse sentio, & in hoc casu sententia Ricard. & Nauar. locum habebit; etenim opinio hæc est S. Thom. quæ & communiter est recepta, ut testatur Couar. in c. alma pars 1. §. 6. nu. 2. vers. Prima propositio de sent. excom. lib. 6. & sequitur eam D. Dionys. ead. quest. 4. vers. Oratur autem. Aut querimus, an eorundem particeps sit ecclesiæ suffragia huiusmodi ferentis proposito, atque intentione; & ratione hac. contrario etiam iniuria excommunicatum ecclesiæ suffragijs carere censo; nam, ex quo excommunicatus quis est, pro excommunicato legitime ipsum habet; pro huiusmodi autem excommunicato suffragia ferre non intendit; quinimodone ferantur; suis ministris prohibet, etsi manifestò constat excommunicatum signa contritionis dedisse, ut id probatur aperte in cit. c. à nobis. 2. & in c. sacris de sent. excom. & in hoc casu aliorum sententia locum habebit; hæc igitur diuisione has opiniones inter se dissentientes conciliandas existimarem. Excommunicatus ergo, ut regulam iterum ob oculos ponamus; ecclesiæ suffragijs caret. Excipitur tamen primò, ubi sine iusta causa excommunicatus est, ut pote vel quod ad dictam diem soluere non potuit, quod sub excommunicationis latæ sententiæ pena solueret; ipsius erat, vel quod ob præsumptam contumaciæ, sed non veram excommunicatus est; nam charitatis beneficio ecclesiæ suffragiorum hic particeps erit, ut diximus, modò tamen eam non contempserit; nam, quod tunc grauius peccat. (excommunicatio enim vel iniusta timenda est arg. c. 1. & c. quibus episcopi. 11. q. 3.) nec charitatis ratione, quam non habet, eorum bonorum particeps erit. Excipitur quoque; iuste excommunicatus, quem tamen contumaciæ penitet; & quantum potest, ut absoluat, elaborat: nam, quod in gratiam Derredijt, ac propterea in charitate est; ob eam rem & hic eadem ratione, non aliter suffragiorum huiusmodi particeps fiet; eadem enim & ratio viget, quæ in priori casu, ac propterea; & eadem iuris dispositio vigere debet.

debet arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. † Atqui an indulgentiarum excommunicatus particeps erit? Planè, vbi in contumacia perseverat, particeps earum esse non potest, vt dixit Vinius in Syl. com. opin. opin. 263. num. 48. in fin. & Marian. Soc. Sen. in c. nostro n. 5. de pœnit. & remis. qui cõmunem sententiã hanc esse sentit; nam mortiferi peccati culpa detinetur, & qui hoc animo præditus est, indulgentijs caret, vt dixit Felin. in sermone suo de indulgent. nu. 11. vers. Primò ex eo, & Syl. in verb. Indulgentia. nu. 21. vers. Septimò, & Nauar. in comment. suo de iobel. notab. 17. num. 1. cum multis seq. & notab. 18. num. 9. qui omnes communiter id receptum esse testantur; etenim ad pœnas expiandas tempore præscriptas peccatorum, quæ dimissa iam sunt, indulgentiæ condonantur, vt DD. cõmuniter concludunt; ergo, vbi mortiferi peccati culpa obuolutus quis est, eius saltem peccati, quo tunc detinetur, expiari pœna non potest secundum omnes, vt dixit Nauar. eod. notab. 18. nu. 19. vers. Cuius ratio est; excommunicatus igitur contumax indulgentiarum particeps non est. Non itidem, vbi aut contumaciæ ipsum pœnituit, aut iniuria excommunicatus est; quandoquidem ecclesia, ex quo prohibet, ne pro excommunicato, qui contritionis signa dedit, ad Deũ preces fundantur, nec ipsam indulgentias huic condonasse existimandum est, atque sic dixit Adrian. De Clauibus art. 3. vers. ad argumenta in principio huius principalis argum. lib. 4. ibi enim excõmunicatum indulgentiarum participem non esse ait, quamuis omnia expleuerit, quæ faciendæ sunt; etiam si contritus hæc faciat, & indulgentiæ forma confessionem non postulet: nam non idcirco tamen ante absolutionem excommunicationis particeps erit. Hæc Adrian. Nec facit, si dicatur, ex quo excommunicatũ contumaciæ pœnituit, in Dei gratiã eũ rediisse, ac propterea nobiscũ charitate coniunctũ esse; nam apud ecclesiam, à qua exclusus est, adhuc obligatus tenetur, vt dicitur in cit. c. à nobis. 2. de senten. excom. & in c. si quis non recto iudicio. 24. q. 3. quare ob id sententiã ipsius Nauar. qui contrarium sensit in cit. notab. 18. nu. 14. vers. Quintò, tenenda mihi esse non videtur; quippe quòd eius ratio vera non est; nam inquit ipse, vbi excommunicatus, qui eum absoluat, cuiq; sua peccata confiteatur, potestatem non habet, ipsum indulgentias consecuturum, quæ peccata confessis condonantur; nam hoc affectus animo fuisse concedens videtur; quod verum non esse antecedens à nobis reddita ratio declarat; nisi ergo indulgentiam condonans aliud exprimat, excommunicatus indulgentiarum particeps non erit; ac de huiusmodi res iam satis, ad aliam veniamus.

S V M M A.

1. Orare, precesq; fundere pro excommunicato nec non sacrificia offerre ecclesie ministris non licet, quæ regula etiam declaratur.

2. Veneris die sancto quamobrem ecclesia pro hæreticis orat; qui excommunicati sunt.

II.

Suffragijs ecclesie publicis, quæ aut generatim pro tota ecclesia offeruntur, aut speciatim pro aliquo eiusdem membro, excommunicatus caret, vt proximè probauimus: inodò, an pro eodem speciatim eadem suffragia offerri liceat, contèplemur, † Pro excõicato igitur missæ sacrum facere, diuinãq; alia officia celebrare, ad Deumq; preces pro eodem fundere ecclesie ministri non debet. Nam id ipsis prohibetur in c. sacris, & Mar. Soc. ibi. nu. 142. de sent. excom. ibi enim, si excommunicatus moriatur, antequam absolutus sit, etiam si contritionis signa dedit, nec oblationes pro eo recipiendas esse, nec orationes domino pro eodem porrigendas, dicitur, atq; sic not. idem Mar. Soc. sen. ibi nu. 15. vers. Aduerte tñ de sent. excom. Idem probatur in c. à nobis. 2. iunct. Gloss. 1. eod. nam hac de re consultus Rom. Pont. an. s. pro excommunicato mortuo, qui contritionis manifesta signa dedit, sed absolutus non fuit, orandum esset, pro absoluto quòd ad ecclesiam ipsum habendum non esse respondit; ergo nec pro eodem orandum. Nec repugnat, si dicatur de ministris ecclesie mentionem nullam fieri, nec etiam orationum, quæ ecclesie sunt; nam, ex quo orationum mentio fit, de potioribus, idest de ijs, quæ ab ecclesia sunt, accepisse existimandum est arg. l. cum queritur. ff. de stat. hom. Item, quòd orandi munus proprium clericorum est, ac præsertim sacerdotum, vt habetur in c. 1. §. ad presbyterum. d. 25. & in c. quia sacerdotes, & in c. hanc consuetudinem. 10. q. 1. ob eam rem, ex quo in cit. c. à nobis, & in cit. c. sacris pro excommunicato non absoluto orandum non esse dixit, sacerdotibus, quatenus sacerdotes sunt, ad quos etiam eas constitutiones direxit, id præcepisse concludendũ est; etenim oblationum etiã mentio fit in cit. c. sacris, quæ oblationes sacerdotum sunt, vt dicitur in cit.

in cit. c. quia sacerdotes, & in c. hanc consuetudinem; pro excommunicato igitur ecclesie ministri neq; orabunt, neq; diuina vlla facient; atq; sic dixit Add. ad S. Thom. in 3. part. q. 21. art. 1. vers. In responsione ad secundum argumentum; nam ex persona ecclesie orationem pro excommunicatis inter membra ecclesie fieri non posse ait; idem sensit & Host. in summ. nu. 17. vers. Sed nunquid excommunicatus potest intrare de sent. excom. & Syl. in verb. Oratio. nu. 4. vers. Quartò, & in verb. Excommunicatio. 1. in prin. nu. 2. & Nauar. cap. 19. num. 67. de orat. & hor. can. ac deniq; communiter DD. vt testatur Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 4. vers. Sexta conclusio de sent. excom. lib. 6. idq; meritò, etenim excommunicatus ab ecclesie collegio exclusus est; ergo eius suffragiorum, quæ à ministris ipsius fiunt, particeps esse non debet. Quare pro excommunicatis missæ sacrum non faciemus, nec alia diuina officia celebrabimus; quandoquidè pro ecclesie membris hæc fiunt, cuiusmodi excõicatus esse desijt, vt habetur in cap. qui merito, & in c. nihil sic debet. 11. q. 3. alioquin mortiferè peccat, qui pro excommunicato orat, vt dixit S. Thom. Quodlibet. 11. art. 9. & sequitur eum Nauar. in Man. cap. 27. num. 30. vers. Duodecimò: quòd locum habet, vbi oratione publica, & vt ecclesie minister facit; secus autem si priuata oratione, vt declarauit Nauar. eod. imò vt ecclesie ministrum pro excommunicato orantem in minorem excommunicationem incidere asseruit Nauar. ibidem vers. Ad tertium; quòd tamen iure cautum non reperio. Postremò nec preces pro excommunicato factæ ipsi profunt; nam ipsarum incapacem ecclesia per excommunicationem eum reddidit; atque sic dixit Martinus Alphonsus de Vualdo in Candelabro de excommunicat. q. 14. Non etiam oblationes pro excommunicatis recipiemus, quò missæ sacrum, aliãq; diuina officia faciamus, vt dixit Nauar. eodem cap. 19. num. 67. quòd tamen locum non habere censeo, vbi quis hac conditione accipit, vt diuina pro eo faciat, vbi in ecclesiam receptus erit; tunc enim oblationes accipi posse censeo arg. l. in tempus. ff. de hered. instit. & c. non oportet. 28. q. 1. non igitur excommunicatum ecclesie ministri diuinorum ecclesie, precum. s. ac sacrificiorum participem facient. † Contra quam tamen sententiam facere videtur, quòd veneris die sancto ecclesia pro hæreticis publicè ad Deũ preces fundit, quos hæreticos excommunicatos esse constat, vt habetur in c. excommunicamus. 1. & 2. de hæret. Ad dubitationem hanc variè respondetur, & primò idcirco pro hæreticis ibi orari, quoniam generaliter oratur: secus autem, si speciatim, & hoc sensit Iacob. de Graff. cap. 1. num. 25. lib. 4. decis. suarum: hanc responsionem rejicit Nauar. ac rectè eod. cap. 19. num. 70. Secundò respondet ipse eo tempore, quo ecclesia pro hæreticis orare cepit, hæreticos iure ipso excommunicatos non fuisse; & licet postea ipso iure in eos ecclesia excommunicationem tulerit, eam tamen orationem remansisse, inquit, quoniam ecclesia hoc fortasse non animaduertit: quæ responsio nec ipsi omnino probatur, nec mihi etiam placet; nam, ex quo singulis annis ea oratio recitatur, pro hæreticisq; oratur, non est tantæ incuriæ nota ecclesie inurenda, vt id non animaduertit: nam, quæ eius mirifica in Christi ouibus pascendis, vigilantia est, id animaduertisset; & si id minùs rectum esse reperisset, illud oblitterandum, atq; expungendum curasset, sicuti quamplurima huiusmodi alia Pio V. Pont. Max. oblitterata, expunctaq; esse scimus. Quare postremò ait Nauar. eod. ob eam rem pro hæreticis eo die preces fundi, quoniam non precibus, quæ pro ecclesie membris compositæ sunt, sed alijs vritur, quæ pro hæreticis sunt conformata, & hanc opinionem sentit etiam Vigner. cap. 16. §. 6. vers. 15. ibi Vnde ecclesia in officio Parasceues, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. num. 5. vers. Ex quo libet de sent. excom. lib. 6. & num. 4. eod. quæ responsio mihi etiam non quadrat: nam, etsi formæ quædam præcipuæ pro hæreticis orandi sunt, à ministris tñ ecclesie, quatenus ministri sunt, publicè preces illæ recitantur, quòd vetitum est per cit. c. sacris, & c. à nobis. 2. vt supra diximus. Ego igitur, vt meam sententiam, quæcunq; sit, in medium afferam, dico ecclesiam idcirco voluisse, vt eo die pro hæreticis eius ministri orarēt, quoniam tunc Christi passionis, ac mortis memoria renouatur: quo tempore, quoniam Christus & pro inimicis orauit, & pro oibus mortuus est, ob eam rem ecclesia, quòd suũ sponsum imitaretur, simulq; vt passionis meritũ ad vniuersos pertinere significaret ex sua parte, & pro alijs, qui Christi fidem non norunt, nec non & pro hæreticis, qui fidẽ professi ab ea defecerunt, vt oraretur, voluit, vt sensit Dur. in rational. diuin. c. 77. nu. 12. lib. 6. Accedit, qd dies illa ingentibus miraculis referta fuit, ac propterea vti venerandam hoc privilegio ecclesia ipsam decorauit, vt & pro hæreticis oraretur; sic enim & sanctum pascha, non nulliq; alij festi dies privilegio huiusmodi donati sunt, vt interdicti, quòd aliàs prohibitum ipsis est, diuinis officijs interdicti, vt habetur in c. fin. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & facit l. omnes. C. de fer. præcipuum igitur quoddam eius diei esse censeo; quare proposita à nobis regula exceptionem hanc primam patitur.

tietur. † Item excipitur, vt inquit Nauar. eod. cap. 19. nu. 68. de orat. & hor. can. vbi excommunicatum contumacia pœnitet, quamobrem excommunicatus est; nam pro eo orare secretò, & missæ sacrum facere (non publicando tamen pro ipso id fieri) antequam absoluitur, poterimus; tum q̄ in Dei gratiam hic redijt, & charitatis vinculo cum ecclesia coniunctus est, licet occultè; tum q̄ & eum, quem sanctum esse credo, licet in sanctorum numerum adscriptus non sit, orare tamen secretò, vt sanctum queo, vt dixit Inn. communiter receptus in c. 1. de reliq. & ven. sanct. Hæc exceptio, quam pro vera ipse Nauar. habet, & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 141. vers. Circa vigesimum primum de sent. excom. de mortuo excommunicato, & sequitur Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 4. vers. Nona conclusio de sent. excom. lib. 6. vbi & communiter opin. hanc receptam testatur, falsa mihi esse videtur. Nam in cit. c. à nobis, & in eod. c. in sacris cōstabat excommunicatum à contumacia discessisse, & tamen Rom. Pont. nisi etiam absolutus sit, pro ipso nec oblationes recipiendas, nec orandum esse respondit, nec secretam orationē excepit; ergo neq; nos excipere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. Præterea apud ecclesiam adhuc obligatus est, & ab ipsa extra Christi fidelium consortium eiectus; ergo diuinorum officiorum, quæ ab ipsa ecclesia fiunt, particeps non erit, quousq; in eam ecclesiam iterum recipiatur: non enim ecclesia pro ipso diuina facere intendit, vt supra diximus. Postremò facit, quoniam, si excom. pœnituisse contumacia, ob id, & clam cum eo versari possemus, quod absurdum est; item secretò sacramenta ei administrare, non. n. magis hæc, quam illa prohibita. Nec obstat illud Inn. nam, vt priuata persona id potest, quod & de excommunicato non negamus, vt paulò post videbimus; at missæ sacrum, diuinaq; alia ecclesie officia pro sancto, vt priuata persona, quamuis secretò facere non possum, vt habetur in cit. §. ad presbyterum, dist. 25. quare, cum exceptio hæc ratione non nitatur, eam minus sequor. Nō inficior tamen excommunicatum, quem contumacia pœnituit, charitatis beneficio, quod & supra diximus, ecclesie suffragiorum participem esse. Non inficior etiam Nauar. opinionem locum habere posse, vbi excommunicatus nec notorius, nec denunciatus est cum ob. extrauag. ad euitanda, vt dixit Io. Bapt. Antonucius in Catechesi Neapol. cap. 15. vers. Septimò lib. 5. nam in hoc casu publicè pro excommunicato orari posse ait, & sequitur eum Iacob. de Grassi. cap. 12. nu. 10. vers. Aut de excommunicato lib. 3. decis. cas. conf. tum ob c. cum secundum leges. §. fin. de hæret. lib. 6. etenim in alijs communicare huic possumus; quamuis quò ad sacramenta ei tribuenda seruabimus, quæ supra diximus: pertinet huc quoq; quod dixit Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 4. vers. Nona de sent. excom. lib. 6. Postremò dicit Nauar. eodem cap. 19. nu. 72. nos ratione hæc pro excommunicato orare posse, vt. f. missæ sacrum fiat, precesq; eiusdem ad Deum offerantur, pro quibus ecclesia vult hoc tamen animo, vt propter obsequium illud benignus Deus excommunicatum moueat, quò à contumacia discedat, ecclesieq; obtemperet; hac enim ratione missæ sacrum pro excommunicato non fit, nec preces eiusdem pro eo ad Deum funduntur, sed obsequium illud tantum, quod priuata quædã oratio est; quæ exceptio taceri mea quoq; sententia potest; nam & ipsam sequitur Martinus Alphonsus de Viualdo in Candelabro de excom. num. 11. & hoc ob eam rationem, quoniam fructus, qui ad sacerdotem pertinet propter missæ sacrificium, beneficium particulare est: sed de publicis precibus, ac missæ sacro hæc tamen; an priuatis precibus excom. adiuvare possumus, iam agamus,

S V M M A.

3 Orare, precesq; ad Deum fundere priuatim pro excommunicato quis potest.

III.

§ Dno suffragiorum genera esse diximus in initio huius cap. num. 2. publica. f. & priuata; & publicis excommunicatum carere conclusimus, modò, an priuatis careat, contemplerur. † Excommunicatus igitur (vt contrariam antecedentibus regulam constituamus) priuatis suffragijs non caret; nam pro ipso quouis priuatis preces fundere potest; vt inquit communiter DD. S. Tho. quem refert, ac sequitur Tab. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 4. vers. Quartò, & Syl. eod. 1. nu. 2. vers. Unde secundum, & in verb. Oratio. nu. 4. vers. Ibi & similiter, & in verb. Missa. nu. 8. vers. Quartum, & Add. ad Thom. in 3. part. q. 21. art. 1. in respons. ad 2. argumentum in fin. & Nauar. c. 19. n. 67. de orat. & hor. can. & D. Dionys. Carth. d. 18. q. 4. vers. Hinc suffragia ecclesie, & Gabr. Biel. d. ead. q. 2. art. 2. dub. 1. lib. 4. & Iac. de Grassi. cap. 1. nu. 26. decis. cas. conf. vbi & de communi testatur, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. nu. 4. vers. Septima conclusio de sent. excom. & idem quoq; ratione probatur; etenim excom. excommunicatus, quoniam extra ecclesiam est, ob eam

rem

rem quis vt ecclesie minister preces eiusdem ecclesie, sacrificiaq; offerre pro excommunicato non potest, cuiusmodi missæ sacrificium, nec non septem horarum preces sunt, vt dixit Nauar. eodem cap. 19. num. 67. hæc namq; pro ecclesia instituta sunt, & ab ecclesie ministris fiunt; ergo particeps eorum excommunicatus fieri non debet, ne cum ecclesia communicet; at, vbi quis vt priuata persona, priuatas preces fundit; quoniam ecclesie diuinorum officiorum particeps non fit, nec à ministris eiusdem fiunt, ideo iure fieri possunt arg. l. sed si hac lege. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. Quare sacerdos, dum missæ sacrum facit, in Memento, quòd vt priuata persona, tunc orat, & oratio priuata est, pro excommunicato etiam orare poterit, vt dixit Sot. dist. 22. q. 1. art. 1. dub. 2. lib. 4. & Syl. in verb. Missa eod. vers. & Tab. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 4. vers. Quartò prope fin. & Nauar. eod. cap. 19. num. 73. & Host. in summ. num. 17. vers. Sed nunquid excommunicatus de sent. excom. & nouissimè Iacob. de Grassi. cap. 1. nu. 27. vers. Sexta conclusio lib. 4. decis. cas. conf. & Couar. eod. & Martinus de Viualdo in Candelabro de excom. nu. 10. quouis non nulli contrarium senserint, & malè; orationes tamen huiusmodi, nisi rescipuerit, ei non proderunt, vt sensit idem Nauar. eod. cap. nu. 63. id quod & dubitatione caret, Ex his patet ecclesiam priuare, & excludere excommunicatum ab orationibus communibus tantum, quæ fiunt in persona ecclesie, atque sic dixit Adrian. q. de cl. n. art. 3. vers. Ad argumentum in principio huius principalis lib. 4. & D. Dionys. eod. & DD.

S V M M A.

1 Oblationes ab excommunicato ecclesia recipere non debet, quòd pro ipso diuina faciat; quæ regula etiam declaratur.	bet.	3 Eleemosina in ab excommunicato recipiendæ sint.
2 Oblationes, quæ fiunt in missa, vel altari ab excommunicato, ecclesia recipere non debent.		4 Piam ob. causam ab excommunicato relictum an valeat, recipi; possit.

III.

§ Quoniam ecclesie ministri pro excommunicato missæ sacrum, diuinaq; alia officia facere nequeunt, vt vidimus; ergo, an quicquam pro diuinis faciendis ab excommunicato recipere possint, iam videamus. † Nihil igitur, vt & de hoc regulam constituamus, ecclesie ministri oblatum ab excommunicato recipere debent, quòd diuina pro ipso faciant, vt probatur in c. sacris de sentent. excommun. & vt dixit Marian. Socin. Senior ibidem num. 151. Idq; meritò; nam, ex quo diuina officia pro eo fieri nequeunt, vt proximè asseruimus, nec pro ipsis faciendis ab excommunicato ecclesia recipere quidquam debet; prohibito enim consequente, & antecedens prohibitum esse censetur arg. c. fin. de cler. excom. min. & l. oratio. ff. de spons. quare malè sacerdotes facere, qui pro excommunicatis sacra faciendi onus suscipiunt, dixit Nauar. cap. 19. num. 67. de orat. & hor. canon. Et hæc regula locum etiam habet, vbi alius ob hanc causam pro excommunicato quidpiam offert; nam neq; tunc ecclesia illud accipiet, vt habetur in cit. c. sacris; ibi enim, ne pro excommunicato mortuo oblationes factæ ab ecclesie recipiantur, Rom. Pont. prohibet; ergo neq; ab alio factæ recipiètur, atq; sic sensit Inn. in c. cum voluntate de sent. excom. nam mortuaria recipienda non esse, quòd pro ipso oretur, dixit; & hoc ob eam rationem, quoniam orandum pro ipso non est; idem quoque sensit Syl. in verb. Excommunicatio. 3. vers. Vigesimo, & Soc. eod. num. 151. vers. Aut quæritur de mortuarijs. Postremò locum eadem regula sibi vindicat, vbi etiam non hoc pacto datur, vt pro excom. diuina fiant, sed simpliciter ab excommunicato aliquid ecclesie offertur; nam neq; in hoc casu oblatum ecclesia recipiet, vt dixit Host. & Pis. quos refert, ac sequitur Syl. in verb. Decima. num. 8. vers. Sextum, & idem Syl. in eod. vers. Vigesimo, & Tab. in verb. Oblatio. nu. 4. vers. Tertio, & Inn. & Abb. num. 7. & Felin. num. 2. in cit. c. cum voluntate, & Anchar. in c. peccatum. num. 25. de reg. iur. lib. 6. & Mar. Soc. in tract. de oblat. libell. 4. scilicet A quibus oblationes recipi possunt; etenim specimen quoddam avaritiæ dare videretur ecclesia, si ab excommunicato, quem alias fugit, oblatum ipsa reciperet, † Quare, si, dum sacerdos in media missa festis diebus de more, ab ijs, qui missæ interfunt, oblationes accipit pacem ipsis precando, excommunicatus se offerat aliquid oblaturus, pacemq; suscipiturus, ipsum reiciet, oblatumq; respuet; sicut etiam, si quid super altare offerat, nec illud accipiet, sed repudiabit; hæc namq; oblationes propriè sunt, vt docuit S. Thom. 2. 2. q. 85. art. 3. & Ricard. de Med. Vill. dist. 18. art. 6. q. 4. lib. 4. & Tab. in verb. Decima. in prin. & Syl. eod. nu. 2. Hæc regula sic posita exceptiones non nullas patitur; nam primò ecclesia excommunicati obla-

li 4 tiones

triones accipiet, vbi excommunicatus ille nec denunciatus, nec notorius est, & hoc ob extrauag. ad euitanda, quam posuimus in Tab. 1. cap. 13. §. 7. Item, vbi eo in loco oblationes facit, in quo excommunicatum esse ignoratur, nam tunc, esto denunciatus, notoriusq; sit, legitime tamen, ac sine offensa oblationes ab ipso accipiemus arg. c. apostolica de cler. excom. min. & c. fin. de ijs, qui matr. accus. poss. Tertiò, vbi oblationes, quæ ab ipso fiunt, ratione quapiam ab ipso debentur, vt potè excommunicati pater in suo testamento præcepit, vt singulis annis suos hæres festo quopiam die cereum octo, decemue librarum tali ecclesiæ offerat; hoc enim relictum non modo ecclesia accipere ab excommunicato poterit, verum etiam, si præstare illud nolet, ad id compellere ipsum poterit, vt probatur in c. qui oblationes cum duob. seq. 13. quæst. 2. atque sic dixit Ricard. de Med. Vill. dist. 18 art. 6. q. 4. lib. 4. etenim & decimæ ob huiusmodi rationem ab excommunicato legitime, ac sine offensa ab ecclesia recipiuntur, vt dixit Inn. & Abb. in cit. c. cum voluntate; & quod ab ipso debetur, exigi ab eo potest, vt habetur in cap. intelleximus de iud. idq; merito; nam alioquin alterius culpa damnum quis pateretur, & excommunicatus de sua malitia commodum reportaret contra c. non debet de reg. iur. lib. 6. & cit. cap. intelleximus de iud. ac de oblationibus satis. † At quid de eleemosinis, an recipi ab excommunicato possunt? Inn. ab excõicato eleemosinas recipere nos posse dixit in c. cum voluntate de senten. excom. & hanc sententiam sequitur Nerut. num. 47. in rub. extra. de testam. & Mar. Socin. Sen. in c. sacris. num. 150. de sent. excom. Probatur autem horum sententiã primò hac ratione, quoniam, vt inquit Inn. eleemosinæ non palam fiunt; ergo recipi possunt: quinimò excommunicatum hortandum esse ipse ait ad eleemosinas largiendas, quò ad penitentiam venire mereatur: hæc ratio Inn. mihi non satisfacit; tum q̄ eleemosinæ & palam fiunt; tum q̄ excommunicatum denunciatum, notoriumue semper vitare debemus ob extrauag. ad euitanda: imò veteri iure excommunicatum non denunciarum priuatim magis, quam publicè vitare debebamus, vt dicitur in c. cum non ab homine de sent. excom. non etiam facilius ad pœnitentiam veniet, quoniam eleemosinam tribuendo peccat, ex quo hominum communionem vitatur, quæ ipsi per excommunicationem prohibita est, vt habetur in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. nec facit, si dicatur licere ei bona opera facere; nam hoc verum est, vbi hominum commune non vitatur; hinc nec cum alijs diuinas preces recitare ipsum posse cõiter concludunt. Secundo loco pro hac sententia facere videtur cit. c. cum voluntate. §. prædicatores de sent. excom. nam prædicatores ab excõicatis etiam extra necessitatem eleemosinam recipere posse videntur; Prædicatores, dicitur enim ibi, eleemosinas licitè possunt ab illis recipere, præsertim si aliàs non valeant in illo loco sustentationem habere: hæc ibi, si præsertim igitur, vbi necessitas adest, eleemosinam prædicatores ab excommunicatis accipere queunt; & necessitate non cogente, ipsam licitè accipere: dicitio enim illa præsertim casum magis dubium in se concludit; & minus dubium exprimit arg. l. in ambigua. ff. de legib. & l. fin. ff. de ijs, quæ in test. delentur; se habet enim vt dicitio Maximè, quæ eandem vim habet, vt tradidit Ias. in l. qui se patris. nu. 34. C. vnde liberi, quasi dicat Rom. Pont. prædicatores extra necessitatem ab excommunicato eleemosinam licitè accipiunt, & maximè vbi necessitas est: hæc ratio depròpta ex cit. §. prædicatores, non modò opinionem hanc non tuetur, sed potius ipsam oppugnat, vt videbimus. Quare contraria sententia mihi verior esse videtur, vt. s. ab excõicato nec eleemosinam recipere nobis liceat. Primò, quia, si eleemosinam ab excommunicato recipere nobis liceret, excommunicati cõmunionem uti possemus, ac liceret; at hoc est contra c. pen. & c. si verè de sent. excom. cum simil. Præterea hæc sententia habetur in cit. §. prædicatores; nam ibi concionatores, qui excommunicatis Dei verbum prædicant, licitè ab eis eleemosinam ipsos recipere posse dicitur; ergo alijs non licet, inclusio, n. vnus alterius exclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. ac planè, si vulgo id liceret, quamobrem canon prædicatorum mentionem faceret, causa nulla erat: ne igitur lex, quæ summo adhibito studio, accurataq; diligentia fertur, vt dicitur in c. erit autem lex dist. 4. superuacaneam prædicatorum mentionem fecisse videatur; præcipuum quoddam hoc prædicatorum esse dicendum est: id quod etiã ratione non caret; nam, ex quo verbum Dei excõicatis licitè prædicant, ob c. responso de sent. excom. meritò suorum laborum fructum aliquem ab ipsis recipere posse debent; quibus enim spiritualia tribuimus, dignum est, vt ab eis temporalia recipiamus arg. c. cum secundum apostolum de præben. sic enim & aliàs, qui excommunicatos obligatos habent, suum ab eis consequi ipsis licet arg. c. intelleximus de iud. & c. si verè de sent. excom. nec obstat dicitio illa Præsertim; nam, quamobrem adiecta sit, ex ratione proposita iam constat; ex quo. n. prædicatores necessitate non urgente ob suos labores eleemosinam ab excommunicatis recipere

perere queunt, multò magis necessitate impellente, & ita præsertim, ac maximè ab eisdem eleemosinam recipere poterunt; duo enim vincula magis stringunt arg. cap. 1. de treug. & pac. & in huiusmodi casu licitè ab vniuersis accipitur, vt dicitur in c. quoniam multos. 1. 1. q. 3. & arg. cap. quod non licitum de reg. iur. ergo multò magis prædicatoribus licebit; qui & necessitate non urgente ob prædicationem excommunicatos obligatos habent: confirmatur responsio hæc; ac ratio in cit. §. concionatores; nam, dum à raptoribus quoq; eleemosinas recipere prædicatores licitè posse ibi dicitur, ratio hæc tacitò redditur, quoniam scilicet gerunt causam, vel curam eorum, ad quos res ipsæ spectare noscuntur: si ergo ob hanc rationem, quòd negocium eorum gerunt, eis recipere licet, ergo ob suum laborè; ob hanc igitur causam. s. laboris eorum prædicatorum dicitio illa Præsertim adiecta fuit, non autem vt significaretur cuiq; & necessitate non urgente ab excõicatis eleemosinam accipere licere: quæ interpretatio eo magis accipienda est, quòd ab eius aduerbij Præsertim proprietate non discedimus, vt fieri debet arg. l. non aliter. ff. deleg. 3. quo vitio interpretationes quorundam laborant, qui illud Præsertim pro Tantum interpretati sunt: id quod non aliunde cõtigit, nisi quòd propositam rationem, quamobrem prædicatores, & necessitate non compellente recipere possunt, non considerant; ab excommunicato igitur, vt regulam hic ponamus, eleemosinam recipi nequeunt ob rationes, quas reddidimus, & ob cap. excommunicamus. 1. §. sanè de hæret. Excipitur autem primò, vbi necessitas adest, & aliunde quis non habet, vnde se sustentet; nam tunc & ab excommunicato eleemosinam licitè quis recipiet, vt dicitur in cit. §. prædicatores, & facit cit. c. quoniam multos. 1. 1. q. 3. non tamen expectandum est, vt quis extrema necessitate præmatur, sed fat est non habere aliunde, vnde quis se sustentet, vt non nulli aiunt, quos refert Soc. eod. c. sacris. nu. 150. Secundo loco excipitur, vbi ob labores legitime ipsi præstitos ea recipitur, quo in numero prædicatores sunt, qui Dei verbum excommunicatis prædicant, atq; elaborant, quo à contumacia discedant, vt id etiam probatur in cit. §. prædicatores. Tertiò, vbi excommunicatus neq; denunciatus, neq; notorius est ob extrauag. ad euitanda. Postremò post excommunicati mortem; nam, si quid pauperibus dandum reliquerit, legitime à pauperibus illud recipietur, vt paulò post de relictis ab eo adpiam causam videbimus. Et ex his pater ob communionem hominum, qua uti necesse habet, excommunicatum eleemosinas præstare non posse, quamuis contrarium senserit Nicol. de Millis in suo repertorio in verb. Excommunicatus, an possit eleemosinam facere. Excipitur tamen necessitatis tempus, ac de eleemosina satis. † Verum quid si aut testamento, aut codicillis obpiam causam hæredem excommunicatus instituerit, legataue reliquerit, an hæc valebunt? antequam huiusmodi quæstionem dissoluamus, quòdam relictum in piam causam dicatur, explicandum est. Relictum igitur pro pia causa id dicitur, quod pro animæ salute relinquatur, vt de clarauit Abb. in c. relatum. 1. num. 7. & in c. requisisti in 1. notab. de testam. & Gloss. & Bart. & Castren. in l. si quis Titio. ff. deleg. 2. & communiter receptum id esse testatur Matth. Nerut. in rub. num. 3. extra. de testam. quare, vel ecclesiæ, vel alijs pijs locis, vbi pauperes publicè aluntur, quæ hospitalia vulgo nominantur, vel pauperibus ipsis quidpiam relictum sit, pro pia causa relictum dicitur, vt proximè citati autores sentiunt; hoc præmissò. An igitur pro pia causa relictum ab excommunicato valebit? DD. quæstionem hanc simpliciter disputarunt, an, s. ad piam causas testamentum ab excommunicato factum valeat. Non valere huiusmodi testamentum ergo sentiunt Host. & Io. And. in c. cum voluntate de sent. excom. & Imol. in c. 2. extra. de testam. & Bald. in l. iubemus. nu. 2. vers. Nisi forte. C. de testam. & Ioan. Dilect. de art. test. tit. 1. de ijs, qui non habent factionem testam. caut. 10. Probatur autem horum sententia primò hac ratione; quoniam ecclesia ab ijs, qui, vt veri Christiani non moriuntur, dona non accipit, vt habetur in c. pro obeuntibus. 13. q. 2. ergo neq; ab excommunicato, qui sic affectus mortuus est, legatum, hæreditatemue accipiet: hæc ratio propositam sententiam probare mihi non videtur; tum quòd in cit. c. pro obeuntibus, Rom. Pont. prohibet, ne pro impijs Christianis, qui mortui sunt, preces ad Deum fundantur, non autem, ne ab ipsis relictæ recipiantur; cum igitur diuersa hæc sint, argumentum inde summi non debet arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. tum quòd generalis ratio hæc non est; quid enim si non ecclesiæ, sed pijs alijs locis, pauperibusue aut hæreditas, aut legatum relictum sit (hæc enim etiam relictæ pia dicuntur, vt supra probauimus) planè recipi relictæ posse concludemus arg. c. cum tu de sur. non igitur ratio hæc horum sententiam tuetur. Vnde secundo sic argumentantur, si ecclesia ab excommunicato relictæ susciperet, scandali rationem daret, vt quæ pro anima eius legatum suscipiat, qui mortiferi peccati culpa pollutus ab hac vita discessit; at hoc ab ecclesia alienum esse debet arg. c. cum ab omni de vit. & honest. cler. ergo ab huius-

huiusmodi relictis ecclesia se abstinere: ad hanc rationem præterquam quod generalis non est, nec ad omnia pia legata itidem pertinet, paulò post respondebimus. Tertiò sententia hæc ab ipsis sic probatur, relictæ hæc sæpius fiunt, quò pro ipsis preces ad Deum fundantur; at ecclesia pro excommunicatis preces fundere non debet, vt habetur in c. sacris de sent. excom. ergo hæc itidem ratio non concludit; nam, quòd pro excommunicato preces fundi nequeunt, ob eam rem perinde, ac si simpliciter legatum relictum sit, ecclesia illud consequetur; ex quo per eam non stat, quòd minus preces fiant arg. §. impossibilis de hæret. instit. in Instit. & l. si mihi. §. si quis seruos. ff. de leg. 1. atque sic idem Nerut. respondit: quæ responsio ad priorem rationem etiam accommodatur. Postremò rationem hanc reddunt, relictæ hæc se habent, sicut oblationes; ergo ecclesia recipere illa non debet, cum nec oblationes recipiat, vt probatur in cit. c. sacris, & vt id proximè asseruimus: hæc ratio etiam non facit, nam, etsi ecclesia, ne oblationes recipiat, prohibetur, non tamen, quòd minus alia relictæ recipiat, ipsam prohiberi legimus. Postremò, de pœna cum hic agatur, argumentum de oblationibus ad alia relictæ duci non debet arg. eius, quòd dixit Gloss. in c. oblationes, dist. 90. Quare, cum rationibus nullis opinio hæc nitatur, contrariam amplexatus est Abb. in rub. prop. fin. vers. de excommunicato extra de testam. & Matth. Nerut. ead. rub. nu. 47. & Bald. sibi contrarius in l. 1. in prima lect. nu. 3. vers. Quid de excommunicato. C. de sacr. sanct. eccl. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris, num. 151. vers. Aut pro illis, quæ non dantur de sent. excom. vt excommunicatus pro pia causa testamentum facere possit. Probatur autem horum sententia duabus his rationibus, primò quòd, si contrarium velimus, ecclesia, Christi, & pauperes conditione deteriori erunt diuitibus, & alijs, quibus ab excommunicato relictæ capere licet, quòd iniquum videtur. Deinde quòd, vt inquit Bald. ob piam causam relictum duas ob causas fauorem meretur, & ob eum, qui illud relinquit, & ob eum, cui relinquitur; quâuis igitur relinquentis fauor non adfit, eius tamen, cui relinquitur, fauor non desideratur, ac propterea testamentum valere debet arg. l. si non lex. ff. de hered. instit. & §. affinitatis in Instit. de nupt. Hæ rationes tueri opinionem hanc mihi non videntur; nam ob easdem & oblationes, & elemosinæ recipi possent, quòd supra negauimus; hæc sunt, quæ potissimè in hac quæstione DD. inquirunt. Quid igitur concludendum? Ego duo hic mihi contemplanda esse censeo, primùm an testamentum valeat; deinde an ij, quibus legata, hæreditatesq; relictæ sunt, ea recipere possint. Quò ad primùm igitur testamentum valere censeo. Primùm, quia ecclesia casus quosdam excepit, in quibus testamentum ad pias causas non potuit; ergo neq; nos ponere illud debemus arg. l. de pretio; ff. de publ. in rem act. Deinde, quoniam, vbi gestum ab excommunicato non valere voluit, id expressit arg. c. ad probandum de re iud. in antiq. & c. 1. de rescript. lib. 6. & c. vn. de ijs, quæ vi, metusue caus. fiunt; & huius mentionem in illam fecit. Accedit postremò, quoniam, si quis, dum excommunicatus est, testamentum faciat, & ante quam moriatur, absolutus sit, nemo infirmitate testamentum huius valere; ergo ab initio valuit, alioquin postea non valeret arg. l. quòd ab initio. ff. de reg. iur. ex his omnibus igitur testamentum ab excommunicato pro pia causa factum valere censeo. Quò ad alterum autem, an hæreditates, legataq; in huiusmodi testamento relictæ capi possint, vt casus minus dubios præmittam, concludo in quatuor casibus, id, quòd excommunicatus sic reliquit, & ab ecclesia, & ab alijs pijs locis, neq; non & a pauperibus capi posse. Primùm, vbi, antequam dies, vel hæreditatis ad eundem, vel legati capiendi venerit, excommunicatus absolutus est arg. c. sacris de sent. excom. à contrariò sensu; valet enim argumentum hoc, vt habetur in l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius, nam in cit. cap. sacris, ne oblationes excommunicati ante ipsius absolutionem recipiantur, Rom. Pont. prohibet; ergo secus post absolutionem, etenim prohibitionis causa cessante & prohibitio cessare debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. Deinde, vbi, etsi excommunicatus mortuus est, contritionis tamen ea signa dedit, quam obrem & mortuus absolui debet; nam, quòd relictæ huiusmodi accipiendi neq; excommunicati communionem vtimur, neq; scandalum damus, quia Christi fidelis relictum accipimus; ob eam rem & ante absolutionem recipere possumus. Tertiò, vbi excommunicatus neq; denunciatus, neq; notorius est ob extrauag. Ad euitanda. Postremò, vbi pauperibus, pijsq; locis, quæ hospitalia dicuntur, excommunicatus aliquid reliquit, in hoc enim casu, esto denunciatus, notoriusue sit, pauperes tamen, hospitaliaq; ipsis relictæ recipere poterunt: & hoc ob eam rationem, quoniam & ex iniusta causa acquisitum legitime pauperes recipiunt, vt probatur in cap. qui habetis. 14. q. 5. & ibi not. Gloss. summ. imò, vt pauperibus ratione hæc comparatum tribuatur, Rom. Pont. iubet in c. cum tu de vsur. ergo multò magis ab excom-

munica-

municato relictum pauperes accipient; valet enim argumentum à re ad personas, vt dixit Ias. in l. si ex toto. §. si ita scriptum. nu. 8. ff. de leg. 1. in his igitur casibus ab excommunicato relictæ suscipi posse sentio. Reliquum igitur est, vt explicemus, an in quarto casu & ecclesia recipere ab excommunicato relictæ possit; & ipsam id non posse concludo. Et hoc ob scandalum, auaritiæq; suspicionem, quam ecclesia daret, si excommunicati, aut denunciati, aut notorij bona reciperet, qui mortiferi peccati culpa pollutus ab hac vita discessit, cuiusq; communionem, dum viueret, vna non est, & quæ mortua ecclesiastica sepultura non donauit. Nec repugnat, quòd dicit Nerut. relictæ huiusmodi in publico non fieri; nam, ex quo publicus peccator hic est, vt proponimus, recipere ab ipso nihil debet arg. cap. oblationes, dist. 90. sicut igitur in hoc posteriori casu prior sententia locum habebit, ita in prioribus casibus posterior locum sibi vindicabit, atq; sic in hac quæstione concludendum censeo. Atqui an, si quis excommunicati oblationes, elemosinas, piam legata, vbi non debet, acceperit, retinere ipsa poterit? Planè retineri hæc omnia posse censeo; sic enim meretrix, quòd sibi ex turpi quæstu comparauit, retinere potest, vt ait Inn. in c. quia pleriq; de immun. eccl. & Syl. in verb. Eleemosina. num. 5. vers. Quarto, & in verb. Meretrix, vbi communiter id receptum esse testatur; multò magis ergo hic accepta retinebit, ex quo iusta causa tributa sunt; ac de materia huiusmodi hæc tenus.

S V M M A.

- 1 Sepultura eccl. excommunicatus caret; quæ regula multis modis, & amplificatur, & coarctatur. 2 Sepulto excommunicato in ecclesia, cæmeteriouè, ea loca polluta sunt, atq; idcirco reconciliari debent.

V.

§. † Sepultura eccl. excommunicatus etiam caret; Sacris est canonibus institutum, dicitur. n. in c. sacris de sepult. vt, quibus non communicamus viuis, non communicemus defunctis; & vt careant ecclesiastica sepultura, qui prius ab ecclesiæ vnitæ precisi nec in articulo mortis ecclesiæ reconciliati fuerint. Hæc ibi: si igitur ab ecclesia precisi ecclesiastica sepultura carent, ergo & excommunicatus ea carebit; nam ipse precisus dicitur, & est arg. c. Engeltrudam. 3. q. 4. & c. qui merito, & c. omnis Christianus cum seq. 1. 1. q. 3. idem probatur in c. consuluit de consecr. eccl. vel altar. & in Clem. 1. eod. de sepult. atque sic not. communiter DD. in cit. iur. & inquirunt idem etiã Archiep. Flor. de excom. cap. de caus. fin. vers. Decimo octauò, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. vers. Vigesimo, & in verb. Sepultura. nu. 9. vers. Decimò, & Ang. eod. n. 29. & Viuius in Sylua com. opin. opin. 263. nu. 9. vbi miranda quædam narrat de ijs, qui indignè eccl. sepultura donati sunt, & Mar. Socin. Sen. in c. sacris, nu. 157. de sent. excom. non est igitur, quòd hac de re dubitemus. Hæc autem regula sic posita multis modis amplificatur; nam primò respectu habito ad excommunicantem, excommunicatus eccl. sepultura caret, vel ab homine, vel à iure excommunicatus sit, vt dixit Gloss. in cit. Clem. 1. in verb. Excommunicatos, quam sequitur ibi Zab. q. 12. num. 17. eadem quippe ratio in utroq; casu est; ac propterea eadem iuris dispositio esse debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Item, vel iniuria excommunicatus sit, vt tradidit Gloss. in c. literas in verb. Tollerare de restit. spol. & sequitur eam Abb. ibi. nu. 20. Item, esto, contumacia eum pœnituerit, & contritionis signa dederit, vt dixit Soc. eod. n. 160. Respectu itidem habito ad locum, vbi sepelitur, regula hæc amplificatur; nam non solum in loco consecrato, vt pote in ecclesia, cæmeteriouè sepeliri non potest, verum etiam neq; in loco non consecrato, modò tamen ad functionem hanc, diuinauè alia faciendæ episcopi autoritate destinatus sit, atq; sic Gloss. 1. not. in c. fin. de consecr. eccl. vel altar. & sensit Anchar. in cit. Clem. 1. vers. Quarto not. & Zab. eod. nu. 11. Postremò amplificatur etiam regula hæc, vt excommunicatus ecclesiastica sepultura careat, etiã si ea donatus iam esset; nam inde extrahetur, vt dicitur in cit. cap. sacris; Vnde, si contingat interdum, inquit enim ibi Rom. Pont. quòd vel excommunicatorum corpora per violentiam aliquorum, vel alio casu in cæmeterio eccl. tumulentur, si ab aliorum corporibus discerni poterunt, exhumari debent, & procul ab eccl. sepultura iactari. Hæc Rom. Pont. ex quibus patet, etiam si excommunicatus ecclesiastica sepultura iam donatus sit, ea ipsum priuandum esse, atq; sic quoq; dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. Eis, quibus, & ibi Zab. in fin. vers. Trigesimò quarto de sepult. & Mar. Soc. eod. His igitur rationibus proposita regula amplificatur, quæ tamen exceptiones nõ nullas itidem habet. Nam ecclesiastica sepultura excommunicatus nõ carebit primò, vbi absolutus est, etiam si in mortis articulo

articulo, & in pœnitentiæ foro absolutus sit, & notorius excommunicatus, vt probatur in c. fin. de sepult. & asseruit Capell. Tholof. decis. 368. quæ & sic obseruatum esse ipsa testatur: quamuis Add. ad eam contrarium se vidisse dicat, cum huiusmodi casus sepe numero sua tempestate acciderit, quod propterea id factum arbitratur; quoniam, si aliter fieret, creditores difficilius ad suum peruenirent, & censura, minus in illis locis timeretur: à priori tamen sententia discedendum non est cum ob cit. c. fin. de sepult. tum quod causa cessat, quamobrem ecclesiastica sepultura priuandus erat, sublata. s. per absolutionem excommunicatione; ergo & effectus ipsius cessare debet argum. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. vbi tamen consuetudo à superiore non improbara aliter suaderet, contraria opinio locum fortasse habebit arg. l. de quibus cum multis seq. ff. de legib. cum simil. Item excommunicatus absolutus ecclesiastica sepultura non carebit, etiam si ob eam causam non satisfecit, quamobrem excommunicatus fuit, atque sic dixit Bald. in sua margar. in verb. Excôicato confessio; id quod mea sententia dubitatione non habet ob ea, quæ proximè diximus. Quare in his casibus, vbi absolutus est, si iâ in profano sepultus erat, exhumabitur, & in sacro loco sepelietur, vt dixit Soc. eod. nu. 161. vbi & sic factum de quodam strenuo duce ait. Tertio excommunicatus etiâ non absolutus eccl. sepultura non priuabitur, vbi contumaciæ ipsum pœnituit, sed ante absolutionem mortuus est, atque ecclesiastica sepultura donatus; nam inibi permanens absoluetur, atque sic sensit Gloss. in cit. c. sacris, & in c. ad hæc de priuileg. & in c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & not. Inn. in c. fin. in fine de excess. prælat. & Mar. Soc. Sen. eod. nu. 160. qui ait bonum esse consulere, vt: t. solutio habeatur ab ecclesia. Quarto eccl. sepultura non carebit, vbi à iure excommunicatus est; nam, antequam in excommunicationem ipsam incidisse declaratum sit, ecclesiastica sepultura priuari non debet arg. c. cum secundum leges. §. fin. de hæret. lib. 6. atq; sic dixit Anch. conf. 189. nu. 3. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 35. vers. Ad secundum, vbi ait non negari sepulturam excommunicatis, qui denunciati, notorij uè nō sunt, idem ait Ioan. Bapt. Antonucius in Catech. Neapol. cap. 14. vers. Septimò scias lib. 5. id quod, vt mea fert opinio, locum habebit, vbi & generaliter excommunicatio ab homine lata est ob eandem rationem. Quintò eccl. sepulturam excommunicatus habebit etiam non absolutus, quamuis contumaciæ ipsum non pœnituerit, vbi corpus excommunicati, quod eccl. sepultura iam donatū est, ab alijs Christi fidelij corporibus discerni non potest; Quòd, si discerni non poterunt, inquit enim Rom. Pont. de excommunicatorum corporibus ecclesiastica sepultura donatis in eod. c. sacris, expedire non credimus, vt cum excommunicatorum ossibus corpora extumulentur fidelium; cum, licet non obsit iustis sepultura nulla, vel vilis; impijs tamen celebris, vel speciosa non proficit: hæc ibi Rom. Pont. ex quibus apparet, quamobrem excôicatus in hoc casu ecclesiasticam sepulturam habeat. Sextò, vbi neque denunciatus, neq; notorius esset ob extrauag. ad euitada, atq; hoc sentiunt Zab. in Clem. 1. vers. Septimò not. de sepult. & Antonucius, & Nauar. citati. Postremò excipitur etiâ à proposita regula locus eccl. sepulturæ propinquus; nam in ipso, vel locum sacrum contingat, sepeliri excôicatus poterit; atque sic sensit Gloss. in cit. Clem. 1. in verb. Cæmeterijs de sepult. in pœnam enim iuris eius non incidere inquit, qui in profano loco excommunicatos sepeliunt, etiam si locus ille ecclesiæ, vel cæmeterio vicinus, & contiguus sit: hæc Gloss. quam sequitur ibi Zab. nu. 10. vers. Quartò quæro, & Anch. eod. vers. Quartò not. quæ sententia mihi quoq; verissima videtur; nam ecclesiastica sepultura excommunicatus tantum priuatus est, cuiusmodi hanc non esse per se constat. Quare opinio Abb. in cit. c. sacris, quam sequitur Bal. in sua margar. in verb. Excommunicati non possunt sepeliri, & Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacris. nu. 157. mihi non probatur, qui nec in eo loco excommunicatum sepeliendum esse dicebat, qui cæmeterio, ecclesiæq; adeò contiguus est, vt inde clericorum voces, qui ibi diuina facerent, audiri possint arg. c. quòd in te de pœnit. nam illud cap. nihil facit, ex quo excommunicatus ibi non est, vt diuina audiatur, audireq; possit; ab hac igitur sententia discedo. Verum quid si episcopi autoritate non intercedente cæmeterium auctum sit, an in ea parte aucta sepeliri excommunicatus poterit? exempli gratia clerici eadem, quæ cæmeterium contingebat, destruxerunt, eiusq; aream pro cæmeterio habet; an igitur ibi excommunicatus sepeliri poterit? in hac questione, quam disputarunt DD. in cit. Clem. 1. de sepult. non nulli existimarunt in huiusmodi loco excommunicatum sepeliri nō posse; nam in cæmeterio, cui area illa adiecta est, sepeliri non potest, vt diximus; ergo, neque in ipsa area, idem enim iuris est de auctione, quod de re aucta arg. l. etiam. ff. de iur. dot. & l. infulæ. ff. de iud. ad hoc responderi potest tunc. s. idem iuris esse de re aucta, & de auctione, vbi eadem ratio in vtroq; est, quæ in casu nostro desideratur; nam area illa neq; consecrata est, neque superioris auto-

autoritate ad id destinata, quod requiritur, vt ecclesiastica sepultura esse possit; cuiusmodi cæmeterium esse facimus; ratio igitur hæc ipforum sententiam non probat. Vnde secundò sic argumentantur, si sepeliri excommunicatus ibi posset, interdicti tempore corpora eo in loco sepelirentur, quod absurdum videtur: hoc argumentum etiam mea sententia nihil facit; nam, ex quo locus ille nec consecratus, nec ad sepulturam episcopi autoritate destinatus est, quin ibi corpora sepeliantur, nihil obest: nec repugnat, si hoc etiam addatur ecclesiam non consecratam easdem immunitates habere, quas consecrata, vt habetur in c. 1. de immun. eccl. & c. fin. de consecr. eccl. vel altar. ac propterea idem de huiusmodi cæmeterij adiectione sentiendum esse, quoniam in hoc eodem iure vtuntur ecclesia, ac cæmeterium ob cap. consulisti de consecr. eccl. vel altar. nam illud de ecclesia locum habet, vbi diuina ibi facta sunt, vt not. in c. fin. de consecr. eccl. vel altar. itē, vbi superioris autoritate ad diuina destinata est, vt sensit Gloss. 1. in eod. c. fin. secus autem in casu nostro. Quare contrariam sententiam, vt sepeliri excommunicatus inibi possit, amplexati sunt non nulli, quos refert, ac sequitur Anchar. in cit. Clem. 1. num. 4. de sepult. & hac potissimum ratione, quoniam ecclesiastica sepultura non est; ex quo neq; locus ille consecratus est, neq; ad sepulturam superioris autoritate est destinatus: ex qua cōclusionem septimam exceptionem habemus; hanc enim opinionem vt verissimam ego quoque ob eam rationem sequor: excômicatus igitur ecclesiastica sepultura caret. † At quid si contra fiat, & ecclesiastica sepultura donetur? hæc damna consequuntur. Nam primò locus, in quo excommunicatus sepultus est, pollutus erit arg. c. consulisti, & ibi DD. de consecr. eccl. vel altar. & c. vn. eod. lib. 6. & vt inquit Durand. in suo rational. de ecclesiæ dedicatione cap. 6. nu. 42. & nu. 44. lib. 1. & Syl. in verb. Consecratio. 2. nu. 5. vers. Quartus casus, & Angel. eod. 4. & Io. And. quem refert, ac sequitur Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 48. de sent. excom. Et quoniam accessorium eius, ad quod accedit, naturā sequitur, vt dicitur in c. accessorium de reg. iur. lib. 6. & in cit. c. vn. vbi & Anch. id not. ac reliqui & §. si tamen alienam purpuram in Instit. de rer. diuis. ob eam rem ecclesia polluta & cæmeterium illi adiunctum pollutum erit; non autē è contrario, vt declarauit Rom. Pont. in cit. c. vn. Item ecclesia, & cæmeterioq; ratione hac pollutis inibi nec diuina fieri, nec Christi fidelium corpora sepeliri deinceps poterunt, antequam reconcilientur, vt probatur in cit. c. consulisti, & in eod. c. vn. & ibi not. Gemin. num. 4. vers. Quæro, an celebrari, & Philip. Franc. vers. Secundò not. & vt inquit Syl. & Angel. eod. & Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. cap. 25. nu. 11. lib. 2. & Mar. Socin. Sen. in c. sacris. num. 158. de sent. excom. reconciliari ergo prius debent, sicuti reconciliari debent, vbi ab excommunicato ecclesia, cæmeterium, aliudue consecratum est, aut benedictum, antequam Christi fideles illis vtantur, excepta Eucharistia, vt de communi DD. sententia testatur Soc. eod. nu. 47. cum seq. Et, quoniam, quod operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. de leg. 3. & vnumquodq; tollitur eo modo, quo inductum est, vt dicitur in c. 1. de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. ob eam rem ecclesia reconciliata, & cæmeterium, quod ob ecclesiam pollutum erat, reconciliatum intelletur, atque sic inquit Gemin. eod. c. vn. nu. 5. vers. Sed an reconciliata ecclesia, & Philip. Franc. eod. in prin. vbi & Archid. & Io. And. idem sentientes refert, ac sequitur, & Paul. Fusc. eod. cap. 25. nu. 10. & Angel. eod. Postremò, qui diuina ibi faciunt, irregulares quidem non fiunt, vt dicitur in c. is, qui de sent. excom. lib. 6. & vt tradidit Philip. Franc. in cit. c. vn. vers. Secundò not. & Gemin. nu. 4. vers. Quæro an celebrans, grauiter tamen offendit; & excommunicatum sepeliendo aditum in ecclesiam oclusum interdicto habebunt ob c. episcoporum de priuileg. lib. 6. & vt not. Gloss. in cod. c. is, qui in verb. Nodatis; quare, si deinceps in ecclesia diuina celebrauerint, & irregulares fient, vt dicitur in c. is, cui de sentent. excom. lib. 6. In excommunicationem etiam incidunt, qui excommunicatum sepeliunt; sed, quoniam longiori tractatione hoc eget, ob eam rem in sequenti, §. id explicabimus.

S V M M A.

- 1 Sepultura eccl. excommunicatus affici à nobis non debet; quæ regula quousque pertineat, etiam declaratur.
- 2 Sepeliens excommunicatum in sepultura eccl. in excommunicationem quando incidat.
- 3 Sepelire excommunicatum quinam dicantur, vt in excommunicationem incidant.

V I.

- 1 Sicut autem excommunicatus eccl. sepultura caret, vt proximè probauimus, ita ipsum ea donare nemo debet arg. Clem. 1. de sepult. & c. priuilegia de priuileg. in antiq. & c. episcoporum

porum eod. lib. 6. etenim pœna ementi iniusta & vendenti iniusta esse intelligitur, vt probatur in l. 1. & ibi not. Bart. C. de cupress. lib. 10. & sequuntur DD. ac Iaf. in l. fin. C. de indict. vid. toll. nemo igitur ecclesiastica sepultura excommunicatum donabit. Quæ regula locum habet primò, etiam si is, qui eum sepelit, liberam sepeliendi facultatem habeat arg. c. nostra, & ibi not. Abb. num. 1. de sepult. & cit. c. priuilegia: idq; iure merito; nam, vbi alicuius rei gerendæ facultas cuiuspiam tributa est, qui aliàs eam gerere non poterat, vt eam legitime gerat, tributa esse intelligitur arg. l. si aliquando. C. de inoff. test. & eorum, quæ tradidit Abb. & Add. ad eum in c. certificari. num. 10. de sepult. Item nec clerici, religiosiue exempti excommunicatum sepelire queunt; quandoquidem priuilegium quò ad hoc ipsis non prodest, vt habetur in cit. Clem. 1. de sepult. & vt not. Abb. in c. sacris eod. in antiq. quare, si exempti contra cit. Clem. 1. excommunicatum sepelire conentur, ab eius loci ordinario impediri poterunt; & si eum nihilominus sepelierint, vt inde extrahat, curare idè poterit, vt dixit Abb. in eod. c. sacris de sepult. † Postremò, cuiuscunq; generis homines sint, siue viri, siue mulieres, siue clerici, siue laici, in excommunicationem incident, qui excommunicatum sepeliunt, vt probatur in cit. Clem. 1. iunct. Gloss. 1. & ibi DD. de sepult. Excipitur tamen, vbi excommunicatus neq; notorius, neq; denunciatus est; nam, esto sepeliatur, tamen in pœnam hanc ipsum sepeliens non incidet ob extrauag. ad cuitanda, atq; sic sentit Nauar. in Man. cap. 27. num. 137. vers. Tertio, quòd omnes; et si Gloss. septima ibi, & Abb. ac Felin. contrarium sentire videntur in c. exceptionem de excep. Item excipitur, qui, aut id iure prohibitum non noit, aut quem sepeliuit, absolutum probabiliter credit; requiritur enim temeritatis audacia, quòd sepeliens in huiusmodi excommunicationem incidat, vt ibi dicitur, quæ in eo, qui ius, factumue ignorat, desideratur, vt per se patet, atque sic Gloss. ibi sensit in verb. Scienter, & Anchar. in prin. vers. Secundo not. & Zab. eod. in init. vbi & quosdam alios idem sentientes refert; facit quoq; c. apostolicæ de cler. excom. min. modò igitur inscitia probabili quis laboret, in eam excommunicationem non incidet. † Verùm quis excommunicatum sepelire hic dicitur, quòd excommunicatione obligetur eius cit. Clem. 1. Gloss. ibi in verb. Sepelire dubitationes eas inesse huic quæstioni dixit, vt principis declaratione potius, quam interpretis opinionem eas exposcere affirmauerit. Nam dubitari, inquit ipsa, potest de ijs, qui excommunicatum ad sepeliendum portant, non tamen sepeliunt, an excommunicati sint. Item de funus prosequentibus. Tertio de fodientibus terræ, de conficientibus, aperientibusue sepulchrum. Quarto de ecclesiarum ministris, in quibus excommunicatus sepelitur; qui, vt excommunicatus sepeliatur, patiuntur. Quinto, de ferentibus, cruces, cereos, & id. generis ad ipsum funus. Sexto, addo ipse, de diuinum officium facientibus, de campanasq; pulsantibus; hæc igitur dubitationes sunt, quæ dubiam Gloss. reddiderunt. Vt igitur in excommunicationem tantum incidere, qui humo, tumuloque excommunicatum conderent sic Gloss. probat, Qui excommunicatum publicum sepeliunt, excommunicati tantum sunt; at, qui humo, tumuloque mortuum condunt, hi tantum sepelire dicuntur, vt Gloss. ibi not. ergo ipsi, & non alij, qui reliquas functiones obeunt, in excommunicationem incident. Confirmatur hoc, quia, si vniuersi mortuum sepelire dicerentur, qui quidpiam faciunt, quòd ad sepeliendum pertineret, ecclesia suis constitutionibus non prohiberet, modò ne corpora in cœmeterio sepeliantur, modò ne sepulturæ clerici intersint, modò ne eadem cum psalmis ad sepulturam excom. ducant, neue reliqua faciant, quæ recensuit Gloss. in cit. verb. Sepelire; nam, si omnes hi sepelire dicerentur, nulla erat causa, quamobrem huiusmodi verborum varietate iura vterentur: cum igitur varijs nominibus hæc nominentur, varia & ipsa inter se esse, nec verbo illo sepelire comprehendere dicendum videtur arg. l. si idem. C. de iur. codicill. Præterea dicit Gloss. equum non esse vnius funere tantam multitudinem excommunicatione obligari, quòd hic contingeret: quæ ratio non improbanda videtur, quandoquidem & aliàs multitudini delinquenti parcitur arg. c. latores de cler. excom. min. Postremò addit eadem Gloss. si vniuersi, quos diximus, partim funus prosecuti essent, partim psalmos de more cecinissent, partim sepulturam parassent, nemo tamen ipsorum excommunicatione obligaretur, si excommunicatum non sepelissent; nam cit. Clem. 1. vt mortuum sepeliatur, requirit, & verba cum effectu intelligi debent arg. l. 1. §. hæc verba, & ibi not. DD. ff. quod quisque iuris; ergo hi propriè sepelisse dicuntur: hæc sunt, quibus vniuersos, quos supra diximus, excommunicatione non obuolui Gloss. concludit. Econtrario autem vniuersos, quos recensuimus, in excommunicationem incidere debere sic probat. Si diceremus, ait Gloss. eos solùm excommunicatione hac obuolui, qui in tumulo excommunicatum collocassent, cit. Clem. 1. ludibrio erit; nam frequens populus funus prosequi posset, eidem magna clericorum turba interesse,

resse, infimus autem, ac nullius precij homo, qui in sepultura excommunicatum collocasset, excommunicatus esse, reliqui verò excommunicationis immunes abire, quòd absurdum est; his igitur rationibus Gloss. in hoc quid sentiret, pro certo affirmare ausa non est. Ego autem, et si ingenij mei imbecillitatem noui, quid tamen hac de re sentiam, in medium afferre non dubitabo; ipse igitur sic distinguendum censerem. Aut hi, quos enumerauimus, nec non huiusmodi alij eas operas præstant, quibus minimè præstitis, sepultus mortuus non esset, & hos omnes, quot quot sunt, in excommunicationem incidere, statim atq; excommunicatus sepultus est, existimo; nam ab his propriè quem sepultum esse dicimus, sine quorum opera sepultus non esset. Quare, qui corpus deferunt; qui tumulum effodiunt; qui in tumulo excommunicatum collocant; qui eundem cooperiunt; qui, cum debent, ac possunt, quòd minus sepeliatur, non prohibent, cuiusmodi clerici sunt eius ecclesiæ, vbi sepelitur; qui sepeliendum mandant; qui præsentibus adfunt, ne impediatur, quòd minus hic sepultura donetur, hi omnes excommunicati erunt, posteaquam excommunicatus sepultus erit: & hoc ob eam rationem, quoniam, vt dixi, eas operas præstant, sine quibus sepultus excommunicatus non esset; atq; de eo, qui prohibere potest, ac debet, ita sensit, Anchar. vbi & alios idem sentientes refert in cit. Clem. 1. nu. 10. vers. Nondò not. & probatur in c. quantæ de sent. excom. & de mandante in c. mulieres eod. & in hoc casu eorum sententia locum habebit, qui omnes sepulturæ cooperantes in excommunicationem incidere inquit, vt Io. Cald. & Capell. Tholos. & add. ad eam decis. 327. modò tamè eius generis operas præstant, quibus non præstitis, sepultus non esset. Non repugnat modò, quòd dicebatur, esto, corpus detulissent, sepulturamue construxissent, in excommunicationem eos minus incidere, si tumulo impositus, terraq; obtectus excommunicatus non esset; nam pœna hæc ipso iure fertur, vt apparet in cit. Clem. 1. at pœnæ huiusmodi re tantum perfecta inferuntur arg. c. perpetuo de elect. lib. 6. & vt asserunt Iaf. Alex. & Castr. in l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisque iuris, & Archiep. Flor. de censur. cap. 2. vers. Duo enim requiruntur, & Syl. in verb. Excommunicatio. 6. num. 2. hinc iacens telum in clericum, si ipsum non attingat, in excommunicationem non incidit eius c. si quis suadente diabolo, vt dixit Ioan. de Lign. quem refert, ac sequitur Archiep. Flor. eod. hi ergo in excommunicationem incident. Aut eas operas præstant, quibus non præstitis, sepeliri tamen excommunicatus potest, & ita eorum operæ necessariò non postulatur, & hos in excommunicationem hanc non incidere, quamuis aliàs peccent, existimat em arg. l. consilij, & eorum, quæ ibi traduntur. ff. de reg. iur. quare, qui funus prosequuntur, quicquid es, & reusq; ferit, qui de more psalmos canunt (quòd ad sepeliendum necessaria omnino hæc non sunt, nec huiusmodi operis quis sepelitur) mea sententia in excommunicationem non incidet; nam & ob eam rem, quòd hi, qui. s. sepulturæ interfunt, quicq; ad sepulturam corpora, psalmis recitandis prosequuntur, re vera non sepeliunt, ecclesia, vbi hæc facientes prohibere, ac punire voluit, ipse ciatim id cauit, vt habetur in c. super eo de rapt. & in c. placuit. 23. q. 5. & in hoc casu prior sententia locum habebit, Hanc diuisionem igitur, vt veritati consentaneam amplectendam censerem; nam sic æquitati locus erit, & tanta multitudo non excommunicabitur, & lex ludibrio nõ habebitur, quæ Gloss. dubitationem crearunt. Atqui an proximè dicti, qui in excommunicationem non incidunt eius Clem. 1. de sepult. in eam incident, quæ in eos à iure fertur, qui in damnato crimine cum aliquo communicant? vt habetur in cap. nuper, & in cap. si concubinæ de sentent. excommun. Capell. Tholos. decis. 327. & Add. ad eam, & non nulli alij in cit. Clem. 1. hos in excommunicationem incidere existimarunt, quandoquidem sepelientibus excommunicatum operas dare videntur: quorum sententia mihi non placet, nec vera est; nam, quòd in excommunicationem quis incidat, propterea quòd in crimine cum aliquo communicat, duo postulatur necessariò, & vt in crimine versetur, & vt cum eo, qui propter illud crimen excommunicatus iam est, vt inquit Abb. Felin. ac DD. in cap. si concubinæ de sentent. excommuni. & idem Felin. in eodem cap. nuper. num. 3. vers. Nota, ibi communicet, & Zab. in Clem. 1. vers. Prædictis de religiosiis domibus; at hi, qui excommunicatum sepeliunt, excommunicati non sunt, nisi post donatam excommunicato sepulturam, quò tempore ij, quos diximus, cum excommunicatis illis in crimine non communicant: deest igitur alterum ex duobus, quòd ad incurrendum in eam excommunicationem requiritur; quoniam sepelientes eo tempore, quò excommunicatum sepeliunt, excommunicati non sunt, ac propterea nec iam dicti in excommunicationem eius. c. nuper incident, atq; sic respondit Zab. in cit. Clem. 1. quest. 25. de sepult. neq; igitur ratione hac proximè dicti excommunicati erunt. Excommunicatus igitur, vt, vnde digressi sumus, eò redeamus, ecclesiastica sepultura affici non debet. Ecclesiastica verò sepultura,

et si variè accipitur, vt dixit Gloss. in c. clerici. 1. 3. q. 2. hic tamen est, aut cæmeterium ritè, ac solemniter ad sepulturæ usum ab episcopo consecratum, aut ecclesia consecrata, non consecrata, modò in posteriori casu diuina in ea facta sint; eodem quippe iure, quo ecclesia consecrata, hæc vtitur, vt probatur in cap. pen. de immun. eccl. iunct. c. fin. de consecr. eccl. vel altar. atque sic inquit Gloss. & Anchar. in cit. Clem. 1. nu. 4. alia pœna etiam excommunicatus sic afficitur propterea quòd hæreticum sepeliuit, quæ habetur in c. quicumq; de hæret. lib. 6. & hæc, quæ de excommunicato diximus, & de interdicto dicta esse volumus ob cit. Clem. 1. de sepult. ac de sepultura excommunicati hæctenus.

S V M M A.

1 Gratia diuina non adimitur per pœnam ab homine nobis iniustam.

2 Gratia diuina per peccatum mortiferum pri-

uamur.

3 Gratia per excommunicationem non tollitur, nisi per accidens.

VII.

- 1 **S** Quamplurimis bonis excommunicatione nos priuari supra vidimus; modò, an Dei gratia per eam priuemur, iam videamus. † Concludendum igitur est generatim nulla pœna nobis ab homine iniusta nos diuina gratia priuari. Probatum autem cõclusio hæc his rationibus.
- 2 † Priuò, quoniam Dei gratiam solùm amittimus, vbi grauitè, ac mortiferè peccamus arg. c. audi. 1. 1. q. 1. & c. resuscitatus cum duob. seq. & vt asseruit Trid. Syn. de laps. & eorum reparat. cap. 14. sess. 6. & cap. 15. & can. 27. de iustif. ead. sess. & in casu nostro Abb. in c. ita quorundam de iudæis, & Couar. abundè in c. alma pars. 1. in prin. nu. 5. vers. Est & alia, & nu. 8. vers. Quintò de sent. excom. lib. 6. & in §. 6. nu. 2. vers. Prima propositio, vbi priuationè hanc per mortiferum peccatum fieri asserit, & in §. 7. nu. 5. vers. Prima conclusio, vbi rem hanc pluribus egit, & Martinus Alphonfus de Viualdo in Candelabro de excom. maior. nu. 9. hoc etiam sensit; ergò ob pœnam priuari gratia non possumus, nõ enim pœna peccatù est. Præterea pœnæ malorum medicinæ sunt, vt docuit Phil. lib. 3. moral. inferuntur enim, vt quis à delictis desistat arg. l. 1. ff. de orig. iur. ergo. sua vi non efficiunt, vt Dei gratiam amittamus, quæ nõ est, atque, vt Christiana religio postulat, viuendo comparatur, quam obrem in primis ab ecclesia pœnæ inferuntur arg. c. 1. de excep. lib. 6. Accedit tertio, quòd, si pœnis Dei gratia nobis auferretur, salus, perditioq; nostra ab aliena voluntate penderet, nobis enim iniuris pœnæ inuruntur; at hoc iniquum est, Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum; dixit enim Deus per Oseam cap. 13. ergo pœnis gratia non priuamur; † ac propterea neq; excommunicatione, qua de agimus, vt probatur in c. à nobis. 2. de sent. excom. & in cap. cum æterni de re iud. lib. 6. & c. si salus. §. vt ergo, & c. compèrimus. 24. q. 3. & c. si quis non recto cum seq. & c. cum aliquis cum duobus seq. & c. quomodo cum multis seq. & in §. ex his datur ead. q. & in c. illud 1. 1. q. 3. Nam, si iure excommunicatus est, ex quo mortiferi peccati culpa ob contumaciam detinetur, iam gratia caret; antequam excommunicetur, atq; idcirco per excommunicationem, quæ sequitur, gratia, quæ non adest, adimi non potest arg. l. decem, & ibi not. DD. ff. de verb. sign. Si verò quis non peccauit, & excommunicatur, Dei tamen gratia excommunicatione non priuabitur arg. cit. c. à nobis. 2. & iurium, quæ supra citauimus, atq; sic sensit Gloss. in c. quodcunq; 24. q. 1. quam sequitur Abb. in c. ita quorundam de iudæis, & in c. dilectis filijs. nu. 23. vers. Nota tamen Gloss. in fin. de appell. & in rub. de sent. excom. nu. 4. & ibi quoque Felin. in fin. & Couar. eod. §. 6. num. 2. & Martinus eod. idem quoq; sensit Add. ad S. Thom. in 3. part. q. 21. art. 1. in respons. ad secundum argumentum, & Angel. in verb. Excommunicatio. 1. num. 18. vers. Vtrum excommunicatio ex iniusta causa, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 17. & Alex. de Ales. q. 22. membr. 1. art. 2. in resp. in 4. part. sum. per se igitur, ac proprie Dei gratia per excommunicationem non priuamur; quauis plurimum obsit, ex quo ea impedimur, quòd minùs sacramenta suscipiamus, suffragiorumq; participes simus; quibus gratia etiam augetur, & amissa recuperatur, vt in Tab. nostr. de Eucharist. c. 8. nu. 2. tradidimus. Quare Gloss. cit. c. quodcunq; , quæ quòd ad ecclesiam triumphantem excoicationem nullius potestatis vim habere sensit, non simpliciter, ac generaliter accipienda est, vt dixit etiam Nauar. in Man. c. 27. num. 2. vers. Excommunicatio iusta; imò falsa est, vt asseruit Iac. de Graff. c. 1. nu. 15. vers. Tertium colligo lib. 4. decis. suarum, & Couar. in c. alma pars. 1. in prin. nu. 8. vers. Quintò de sent. excom. lib. 6. Excipitur tamen, vbi quis iniuria excommunicatus excommunicationem contemneret; nam, quòd tunc mortiferè peccat, excommunicationem

nem contemnendo ob eam rem, qui antea obligatus apud Deum non erat, obligatus modò est, quia. s. eius gratia caret, atque sic habetur in c. per tuas, & ibi not. Gloss. in verb. Contemnere, & Abb. nu. 4. de sent. excom. & idem Abb. in c. postulasti in fin. de cler. excom. min. & Marian. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 16. vers. Secus sit contemneret de sent. excom. & sensit Zab. in Clem. 1. vers. Tertio not. de sepult. non igitur per se, sed per accidens excommunicatione nos Dei gratia priuamur; quamuis pro mortifero peccato quis excoicetur: sed de re hac satis, ad aliam transeamus; si illud addiderimus, quod de excoicatione diximus, & in alijs cõfuris id locum habere

S V M M A.

1 Dæmoni excommunicatus traditus dicitur, & in quam sententiam accipitur.

2 Dæmoni quot modis quis tradatur.

3 Dæmoni excommunicatum traditum esse in quam sententiam accipitur.

VIII.

- 1 **S** † Dæmoni etiam excommunicatus traditus dicitur; Nunc verò inobediens spiritali animaduersione truncatur; eiectus autem de ecclesia rapido ore dæmonum discerpitur: hæc Anther. Papa de excoicatione inquit in c. absit. 1. 1. q. 3. Tradidi, ait etiam Apost. de excommunicatione itidem agens relatus in c. audi ead. q. huiusmodi hominè Satanæ in interitum carnis, vt saluus fiat spiritus eius in die domini; Omnis Christianus, qui à sacerdotibus excommunicatur, Satanæ traditur, dicit quoq; S. Aug. relatus in c. omnis eadem q. ex quibus omnibus per excommunicationem Dæmoni quem tradi conuincitur: quod cum ita sit, quid est, quod per excommunicationem Dei gratiam, quæ nos à Dæmone liberat, nos minime priuari proximè concludimus? hoc igitur vt explicemus, oportet. † Sciendum igitur est, quatenus ad rem hanc attinet, tribus modis quem Dæmonij, in hac vita tradi posse. Primùm permittendo Dæmoni; vt excommunicati corpus ingrediatur, illudq; obsideat, cuiusmodi obsessos tempestate nostra non paucos videmus, & à Christo Domino liberatos plures, dum his in terris cõmoraretur, in sacris literis legimus; & in hanc sententiam propositum dictum nõ accipitur; non enim hodie, quæ Dei erga suam ecclesiam benignitas est, excommunicati ratione hæc à Dæmonibus cruciantur: id quod ab initio nascentis ecclesiæ contingebat; nam statim atque Christiani excommunicatione feriebantur, Dæmones eos arripiebant, atq; excruciabant; vt de Corinthio quodam, quem Paulus excommunicauit, habemus in cit. c. audi. 1. 1. q. 3. & vt tradidit Archiep. Flor. de excom. cap. de caus. final. vers. Secundò priuantur, & Syl. in verb. Excommunicatio. 3. nu. 1. vers. Secundò priuatur, & Alex. de Ales. q. 22. membr. 1. art. 2. in resp. ad 3. argum. in 4. part. sum. & S. Bon. d. 18. q. 1. concl. Excommunicari aliquis potest lib. 4. & Add. ad S. Thom. in 3. part. q. 21. art. 2. in responsione ad tertium argumen. & de Alexandro, & Hymeneo excommunicatis ab eodem Paul. habemus in Epist. 1. ad Timoth. cap. 1. idq; iure optimo; decuit enim primis ecclesiæ temporibus, quòd ad fidem homines magis, magisq; inuitarentur, signis etiam huiusmodi datis ipsam ali, vt citati autores eisdem in locis inquit: quæ signa hodie, cum ecclesia viribus sumptis confirmata sit, non requiruntur; in hanc sententiam igitur in præsentis dictum hoc non accipimus. Secundò loco Dæmoni quem traditum dici potest, maiorem potestatem ad excrucianum, vexandumq; aliquem Dæmoni tradendo, qua ratione sanctus ille Job. fortasse à Dæmone vexatus fuit, & in hanc etiam sententiam propositum dictum hic non accipitur. † Postremò Dæmoni quoq; traditus quis dici potest, præsidia, atq; arma, quibus munitus Dæmoni facillè resistebat, ei subtrahendo; & in hanc sententiam propositum dictum hic accipitur; nam ecclesiæ sacramenta, eiusdem suffragia, communio deniq; ipsius arma quædam sunt, quibus muniti Dæmoni facillè resistimus, ipsumq; superamus; hinc de Eucharistia sic D. Chrysostr. inquit Vt leones flammam spirantes, sic ab illa mensa discedimus terribiles effecti Dæmonijs: quibus armis, ac præsidijs cum per excommunicationem excommunicatus nudetur, ac propterea vincit ab eo facillè possit, ob eam rem excommunicatus Dæmoni traditus dicitur, atque sic sensit S. Bonau. eod. nam in casu nostro nil aliud esse inquit excommunicatum tradere Satanæ, quam protectionem excommunicato subtrahere; Excommunicare ergo secundum præsentis ecclesiæ statum, ait quoque Alexander de Ales eodem est Satanæ tradere, protectionem subtrahendo; subtrahit enim suffragia ecclesiæ, & sacramenta, per quæ murmur contra hostis insidias. Hæc Alexander idem quoq; inquit S. Aug. relatus in cit. c. omnis Christianus; ibi enim non simpliciter excommunicatum diabolo tradi ait, sed extra ecclesiam eijci, vbi diabolus est; idem pluribus asseruit

Alphonsus de Castro aduersus hæreses in verb. Excommunicatio, ibi Primò ergo excommunicatus lib. 6. & Couar. in c. alma pars. 1. in prin. nu. 6. vbi & hoc pluribus egit de sent. excom. lib. 6. & Maurus Antonius in tractatu suo inscripto Somma Corona in 3. part. cap. 9. vers. Et se tal hora si dice de excommunicatione, & Gabriel. Biel. dist. 18. q. 2. art. 1. Coroll. 3. lib. 4. vbi rem hanc perbellè declarat, & Adrian. De Clauibus art. 3. vers. Ad argumenta in principio huius principalis libri, ibi Ad quartum lib. 4. ac planè cui dubium faciliùs excommunicatum à Dæmone ad peccandum impelli, faciliùsq; ab eodem vinci? quamdiù enim in ecclesia quis est, vel mortiferi peccati culpa detineatur, ecclesiæ tamen præsidij, armisq; adiutus contra Dæmonis imperus se facile tuetur, vt sensit Cat. in expositione eius partis articuli Credo sanctorum communionem vers. Membra verò mortua; at ab ea per excommunicationem eiectus, eiusdemq; præsidij, sanctorumq; spirituum custodia spoliatus miserandus iacet; iam, iamq; Dæmoni vorandus relinquitur: ex his ergo iam apparet Dæmonem non maiorem potestatem habere, sed eius, quam habet, exercendæ occasionem commodiorem ob excommunicati virium imbecillitatem, propterea quod ecclesiæ præsidij spoliatus est, ei dari. Dæmoni ergo per excommunicationem traditio nil aliud est, quàm sacramentorum, suffragiorum, bonorumq; ecclesiæ priuatio, qua priuatione excommunicatus, quasi inermis relictus à Dæmone faciliùs vexatur, ac vincitur. Hinc Gloss. in cit. c. audi. 11. q. 3. & Abb. in rub. de sent. excom. & in c. ira quorundam de iudæ. in excommunicato, quasi in pecore suo Dæmonem potestatem habere inquit; & facit cap. miramur §. his autoritatibus in fin. 24. q. 1. An igitur excommunicatus simplici peccatore deteriori conditione est? in sequenti. §. id explicabimus.

S V M M A.

1 Excommunicatus an deteriori conditione sit ipso simplici peccatore.

I X.

1 **S** Excommunicatus deniq; si ob veram contumaciam excommunicatus sit, ipso simplici peccatore deteriore conditione est. Nam, vt mittam excommunicatum Christi fidelium communionem priuari, Dei gratia in primis caret, cuius iactura omnium grauissima est; infinitus enim eorum thesaurus est, qui participes eius gratiæ facti sunt. Præterea, quod non minimi faciendum ei est, ecclesiæ suffragijs nulla ratione iuuatur; non charitatis beneficio, quoniam mortiferi peccati culpa ipsi obest; non ea offerentis intentione, atq; consilio, quoniam ecclesia pro ipso ea offerre neq; vult, neq; in animo habet arg. c. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. & vt asseruit Iac. de Graff. c. 1. nu. 10. vers. Quæcunq; lib. 4. decis. suarum. At peccator, esto, & ipse ob mortiferam culpam gratia careat, q; tñ in ecclesiæ sinu adhuc fouetur, ab eaq; eiectus non est, sed mēbrū ipsius, quauis mortuū remansit, ob eam rē ab ijs, qui viuā eius mēbra sunt, quò amissam gratiam recuperet, adiuuatur, adiuuariq; cum generatim, tum speciatim potest, atq; sic declarauit Cat. in explicatione eius partis Symboli Credo sanctorum cōmunionem, & Iac. de Graff. eod. cap. 11. & nu. 14. & Couar. pluribus in c. alma pars. 1. in prin. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. & §. 6. num. 3. vers. Quarta concl. eod. Si verò iniuria excommunicatus sit, nec excommunicationem contemnat, ipsum peccatore simplici conditione meliori esse censeo; quicquid dixerit Couar. eod. qui plus excomicationem obesse, quàm peccatum mortiferum sensit eod. num. 6. nam in hoc casu diuina gratia non caret, vt probauimus hoc cap. §. 7. viuūq; ob charitatem Christi membrum est, cuius charitatis beneficio ecclesiæ suffragijs fruatur, quæ & ad æternam vitam consequendam ei profunt arg. c. à nobis. 2. de sent. excom. & c. si quis non recto iudicio. 24. q. 3. & vt nos probauimus hoc cap. §. 1. quibus omnibus peccator caret; nam, quòd mortiferi peccati culpa detinetur, diuina gratia priuatus est, ac propterea viuū Christi membrū esse desijt arg. c. audi. 11. q. 3. & cit. c. à nobis. 2. ecclesiæ suffragia deniq; nisi rescipuerit, ad æternā vitam consequendam ei non profunt; ex quibus apparet in hoc casu, quamuis excōicatus hominum cōione, ac sacramentorum careat, meliori tamen cōditione ipsum esse; idq; iure merito, nam quauis culpa leuis ipsa excommunicatione grauior est, vt dixit Sot. d. 2. q. 1. art. 1. dubit. 1. in fin. & quis excommunicationem potius pati, quàm peccare debet, vt sensit Rom. Pont. in c. inquisitioni de sent. excom. etenim quauis culpa Deus offenditur, quod non fit excommunicatione: se habent igitur excommunicatus, ac peccator inter se quodammodo, vt excedens, & excessum; sed de suffragiorum tractatione iam satis, ad alia pertractanda veniamus.

De

De vsu ordinis episcopatus, & aliorum inferiorum ordinum excommunicato ipsi prohibito, declaratione quarta eiusdem effectus. Cap. X.

S V M M A.

- 1 Ordines quot sint.
- 2 Episcopatus vsu excommunicatus caret; quæ regula etiam declaratur.
- 3 Episcopus excommunicatus ordines conferre, ecclesias, cæmeteria, aras, calices, & id generis, & virgines Deo dicatas consecrare, chrisma conficere, clericosq; deponere, non potest.
- 4 Archiepiscopus excommunicatus ea, quæ ordinis eius sunt, sicut & suos suffraganeos, consecrare non potest.
- 5 Consecrationes, ordinumq; collationes ab episcopo excommunicato factæ an valeant.
- 6 Episcopus excommunicatus ea, quæ ordinis sunt, exercendo grauius offendit, & irregularis efficitur.

L G R I M V S de suffragijs ecclesiæ, quorum communionem excommunicatus caret: modò, an ordinum vsu idem excōicatus careat, agamus; cum tamen priùs, quot ordines sint, explicauerimus. † Ordines igitur, si diuinarum rerum scriptores sequamur, septem numerantur, Ostiarius, Exorcistatus, Accolythatus, Lectoratus, Subdiaconatus, Diaconatus, Sacerdotium, vt habetur in c. perlectis dist. 25. & vt tradidit nouissimè Trid. Syn. de sacrament. ord. cap. 2. sess. 23. & Cat. eod. de ord. cap. de varijs huius sacramenti ministris, & vt nos declarauimus in cōment. nostr. de ord. cap. 24. si verò iuris pontificij interpretes sectemur, ad hos ordines duos alios, Primam tonsuram, atq; episcopatum addemus; hæc enim & ordines esse ipsi contendunt: quorum sententia, quatenus pertinet ad primam tonsuram, potissimum nititur in cap. cum contingat de ætat. & qualit. vt Abb. ibi, & Anton. & communiter canonistæ not. quatenus autem pertinet ad episcopatum in c. 1. de ordin. ab episc. qui renunc. episc. Quoquomodo tamen sit, de omnibus, & primò de episcopatus ordine agendum nobis est: de quo hæc contemplabimur. Primò, an episcopus excōicatus vsu episcopatus habeat. Deinde, an eius ordinis functiones exercens quicquam faciat. Tertio, an in pœnam vllam incidat. Quarto, an ordo episcopatus excommunicato conferatur, & collatus an valeat. † Quò ad primum igitur, vt regulam constituamus, episcopus excommunicatus ordinis episcopatus vsu caret. Id quod hinc probatur, † quoniam episcopus sic affectus ordinem conferre non potest, vt probatur in c. fin. de ordin. ab episc. qui renunc. episc. nam, si quis ab episcopo excommunicato ordines suscipiat, excommunicationis etiam nescius, eorum ordinum vsu non habet, nisi cum ipso dispensetur, vt ibi dicitur; ergo excommunicatus episcopatus ordinis vsu caret: alioquin ab ipso ordines suscipiens executionem eorum haberet; idem probatur. 9. q. 1. per totam: ordines autem conferre ad episcopatus ordinem pertinere tradidit Gloss. communiter recepta in cap. transmissam de elect. Nō itidem ecclesias, cæmeterium, aras, calices, & id generis, virginesque Deo dicatas consecrare potest, non etiam chrisma conficere; nam ab eo consecrata polluta dicuntur, & reconciliari debent, vt de ecclesia, ac cæmeterio consecratis ab excommunicato dixit Ioan. And. quem refert, ac sequitur Abb. in c. consuluit. nu. 5. de consecr. eccl. vel altar. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 47. vers. Sed circa prædicta quæritur de sent. excom. & vt sensit etiam Durand. de alijs. quoq; consecrationibus in rational. diuin. off. cap. 6. num. 46. vers. Deniq; si lib. 1. hæc autem ordinis episcopatus munera esse probatur in c. quamuis. dist. 68. & in c. 1. §. ad episcopum. dist. 25. & in cap. consulto de consecr. dist. 1. & in c. quòd sicut. §. præterea de elect. & in c. aqua de consecr. eccl. vel altar. & vt not. Gloss. communiter recepta in cit. c. transmissam de elect. & in c. dilectus filius in verb. De lege, & ibi quoq; Abb. vers. Vnde primò de off. ord. & in c. Abbates in verb. Quasi episcopalem de priuil. lib. 6. & Inn. in c. 1. de stat. regul. & Abb. in c. accedentibus not. 2. de excess. præl. & Tab. in verb. Abbates. nu. 1. 2. vers. Vnde pro clara solutione; ex his ergo apparet episcopum excommunicatum ea, quæ ordinis episcopatus sunt, exercere non posse. Hæc regula sic posita amplificatur, primò vt non solum in ijs locum habeat, quæ ad eò episcopatus sunt, vt iurisdictione nulla egeant, in quorum numero calicis, patenæ, vestiumq; ad diuina peragenda pertinentiū consecrationes habentur (ad hæc enim consecranda iurisdictione nulla postulatur) verum etiam & in ijs, quæ iurisdictionem aliquam postulant, vt ecclesias, cæmeteria, virginesq; Deo dicatas

K k 4 conse.

consecrare, nec non ordines conferre; nã & in hæc, quæ consecrat, sicut etiam in illos, quibus ordines confert, iurisdictionem episcopus vt habeat, oportet: non enim alterius diœcesis iuris ordines episcopus sine eorum episcopi licentia conferre debet, vt habetur in c. penult. & in c. seq. nec non in c. eos de temp. ord. lib. 6. non etiam alterius diœcesis virgines, non templa camiteriaue consecrare, vt id etiam probatur. 9. q. 2. & c. salvo cura multis seq. 9. q. 3. & c. nullus de paroch. etenim in alienam messem falcem mittere non licet, atque sic tradidit Abb. in cit. c. dilectus prope fin. vers. Vndecimò de off. ord. Quare ob hanc rationem de lege iurisdictionis hæc esse dixit Gloss. ibi & Innoc. in c. 1. de stat. reg. & declarauit Abb. vers. Vndecimò; nam respectu habito ad ea, quæ consecrantur, quibusq; ordines conferuntur, iurisdictione requiritur; etsi respectu habito ad potentiam ea faciendi ob id ordinis esse dicuntur, quod episcopus ordine collato eam potestatem quis consequitur: sicut sacerdotij ordine & pœnitentiæ sacramenti administrandi potestatem consequimur; quamuis, nisi pœnitentiæ fori iurisdictionem habeamus, eam exercere non possimus arg. c. omnis de pœnit. Postremò in quouis episcopo proposita regula ob eadem rationes locum habet; quadripartitus enim ordo episcoporum est; alij enim simplices episcopi dicuntur, alij archiepiscopi, seu metropolitani, alij patriarchæ, seu primates, supremus Romanus Pont. qui omnes episcopi nominantur, vt dicitur in c. 1. §. ordo verò episcoporum. d. 21. & vt declarauit Cat. de ordine cap. de varijs ministris; Romano Pont. igitur excepto, reliqui, si excõicati sint, episcopatus ordinis functiones obire nõ possunt; ac propterea nec agent ea, quæ simplicium episcoporum sunt, quæ & ad archiepiscopos pertinent arg. cap. quod sicut. §. super de electione; neque suffraganeos suos consecrabunt, quod ad ipsos magis propriè pertinet, vt habetur in c. 2. de transl. episc. & in c. prouida de elect. & vt dixit Abb. in c. quod sedem de off. ord. nihil horum igitur agent, quæ ordinis episcopatus sunt, episcopi excõmunicati, ¶ At quid si ab ipsis quidpiam horum geratur, an illud valebit? sanè id valere concludendum est; hoc enim probauimus in hac Tab. c. 7. & in Tab. 1. c. 13. §. 16. ¶ grauer tamen offendunt, & irregulares efficiuntur, vt probauimus cap. 14. §. 1. in ead. Tab. 1. ex his iam tres propositas in initio quæstiones dissolutas habemus; iam quartam aggrediamur, quam in sequenti absoluemus.

S V M M A.

1. Episcopatus ordo excõmunicato collatus valet; executio tamen ordinis non confertur.

I.

¶ Atqui an ordo episcopatus excõmunicato collatus ab ipso suscipitur? hæc enim postrema quæstio est, quam nobis dissoluendam supra proposuimus. ¶ Concludendum igitur breuiter est episcopatus ordinem ab excõmunicato suscipi; nam per consecrationem, si canonum interpretes sequamur, character, qui deleri nõ potest, imprimitur arg. c. 1. & ibi not. Abb. ac DD. de ord. ab episcopo, qui renunc. episc. & sequitur Angel. in verb. Ordo. 1. nu. 1. & à iuris pontificij interpretibus communiter id receptum esse testatur Syl. in verb. Ordo. 1. nu. 1. vers. Tertium est dubium; si Theologos, potestas quædam tribuitur, quæ, sicut etiam character, adimi non potest; ergo, sicut ordinis sacramenti character excõmunicato imprimitur arg. c. cum illorum de sent. excom. & vt nos probauimus in hac Tab. cap. 7. §. 2. ita & episcopatus ordo collatus excõmunicato ab eodem recipietur: non enim alia in hoc, atq; in illo casu, sed eadem in utroq; ratio est; ergo & eadem iuris dispositio esse debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. etenim & consecratio à iure diuino est, excõmunicatio autem respectu habito ad modos à iure positiuo proficiscitur, ac propterea excõmunicatio, vt minùs potens consecrationem impedire non potest arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gen. & ciu. & §. fin. eod. de legit. agnat. tut. ab hac igitur sententia non discedemus. Ex hoc apparet, si sic consecratus ordinis functiones aliquas exerceat, idem iuris in ipsis esse, quod diximus supra de excõmunicato, qui ante excõmunicatorem ordinem suscepit. Executionem tamen hic ordinatus non habet arg. cit. c. 1. de ord. ab episc. qui renunc. episc. & c. cum illorum de sent. excom. sed de ordine hoc fati, ad alios transeamus.

S V M M A.

1. Sacerdotij, aliorumq; inferioru ordinu usu excõicatus caret; quæ regula etiã declaratur.
2. Sacerdos, inferiorq; clericus, si suorum ordinum functiones exerceant, an quicquam
3. Parochus excõmunicatus delegare suum munus alteri non potest.
4. Ordines excõmunicato collati an valeant.

S. ¶ Sa-

II.

¶ Sacerdotij, aliorumq; inferiorum ordinum usu excõmunicatus quoq; caret, vt probauimus in hac Tab. cap. 7. & cap. 8. etenim excõmunicatus sacramentorum communione priuatus est, vt probatur in c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam, 3. q. 4. & ordo est sacramentum, sicut asseruit Trid. Syn. can. 1. de sacr. sess. 7. ergo & sacerdotij, & aliorum inferiorum ordinum usu, atq; communione carebit. Hæc autem regula sic posita primò locum in ijs habet, in quibus nulla iurisdictione postulatur, cuiusmodi diuina officia sepius sunt; nam ea vt ecclesiæ minister excõmunicatus facere non potest, vt probauimus in hac Tab. cap. 8. Item locum in ijs habet, quæ & iurisdictionem postulant, vt conferre sacramenta; nam respectu habito ad eos, quibus sacramenta administrantur, iurisdictione in administrante requiritur, alterius enim parochiæ subiectis administrare sacramenta non possumus arg. c. omnis de pœnit. & c. eos, & c. pen. & fin. de temp. ord. lib. 6. & Clem. 1. de priuil. clericus igitur excõmunicatus neq; in hoc casu sacerdotij, alteriusue ordinis functiones obibit; nam, praterquam quod sacramentorum functione priuatus est, hominum etiam cõmunionem caret, vt probatur in cit. c. pen. de sent. excom. & in eod. cap. Engeltrudam, qua communione sacramentis administrandis vti eum oportet, vt hoc per se patet; atque sic nos probauimus hac eadem Tab. cap. 7. ¶ An autem sacramenta ab excõmunicato collata, diuinaq; officia facta valeant; & an puniatur hæc faciendo, id diximus in cit. c. 7. §. fin. & cap. 8. hac eadem Tab. ¶ Postremò locum etiam regula hæc sibi vindicat, vt, si excõmunicatus hic parochus sit, neq; alteri potestatem administrandi sacramenta ipsi subiectis tribuere possit, ac mandare; nam mandare, ac delegare huiusmodi potestatem iurisdictionis est arg. l. imperium in fin. ff. de iurisdic. omn. iud. & excõmunicatus iurisdictionis usu etiã caret arg. cap. ad probandum, & ibi DD. de re iud. ac propterea delegare facultatem hanc non potest. Excipitur tamen, vbi neq; denunciatus, neq; notoriè excõmunicatus est; nam tunc & alteri mandare munus hoc poterit; & ab ipso alij sacramenta legitime suscipient ob extrauag. ad euitanda: quamuis ipse quò ad se & sacramentorum, & iurisdictionis usu careat arg. c. fin. de cler. excom. min. & c. fin. de cohab. cler. & mul. ¶ Atqui an, ordo si conferatur excõmunicato, character imprimetur? id absoluimus in hac Tab. cap. 7. §. 1. & 2. & ob eam rem, quæ huc pertinet, illinc summantur; & de ordine hæcenus.

De usu iurisdictionis eccl. excõmunicato ipsi prohibito, declaratione quinta eiusdem effectus. Cap. XI.

S V M M A.

1. Iurisdictionis usu excõmunicatus caret.
2. Excõmunicatus ab officio suspensus est.
3. Subditi suis dominis excõmunicatis parere non tenentur.

ABSOLUTA ordinis materia, de iurisdictione agendum est; de qua, vt ordinatim pertractemus, hæc contemplabimur. Primùm, an excõmunicatus iurisdictionis usu careat. Item, an valeat, si quid ab eo agatur, quod ad iurisdictionem pertinet. Tertio duo hæc proposita contemplabimur, primùm in foro exteriori ecclesiæ, deinde in foro non ecclesiastico, tertio in foro pœnitentiæ, quarto in iudice ordinario, ac delegato, quinto in arbitro, postremò in arbitratore. His enim explicatis, an excõmunicatus iurisdictionis usu careat, actiue iurisdictionis ab eo valeant, tum generatim, tum speciatim optimè cognouerimus. ¶ Excõmunicatus igitur, vt, quod primum proposuimus, primùm etiam explicemus, iurisdictionis usu caret, vt probatur in c. 1. de suppl. negl. prel. lib. 6. ibi enim excõmunicato episcopo ad Archiepiscopum iurisdictionem non deuolui dicitur; ergo excõmunicatus iurisdictionis usu caret: alioquin eius constitutionis dispositio frustra de deuolutione egisset, si episcopus excõmunicatus iurisdictionis usum retineret; tunc enim ad archiepiscopum iurisdictionem non deuolui satis constat arg. c. Romana, & c. venerabilibus de sent. excom. lib. 6. ne igitur ea constitutio superuacanea sit, & de re nõ dubia contra c. erit autem lex. dist. 4. & l. quòd Labeo. ff. de carb. edict. excõmunicatum iurisdictionis usum non retinere ibi pro certo haberi dicendum est, atq; sic not. Gloss. ibi. in verb. Culpis, & Gemin. nu. 3. & Anch. eod. Idem probatur in c. 1. de off. vic. eod. lib. & ibi not. etiam Gloss. in verb. Ipsius, & Philip. Franc. in vers. In Gloss. fin. in fin. & Hel. in cas. exposit. nam ex eo cap.

cap. episcopum excommunicatum ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere non posse not. idem quoque colligitur ex c. si is, cui de off. deleg. eod. lib. atq; sic DD. communiter sentiunt in c. sciscitatus de rescript. & in c. ad probandum de re iud. & in c. veritatis de dol. & contum. idem quoque dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 266. de sent. excom. nam per communicationem suspendi iurisdictionem actu, non habitu asserit, & Caiet. in summ. in verb. Excommunicato plura sunt illicita, Id quod locum habet quò ad se, vel occultè excommunicatus sit; eam enim sine peccato exercere non potest arg. c. fin. de cohab. cler. & mul. & c. fin. de cler. excom. min. & vt inquit Caiet. eod. excommunicatus igitur iurisdictionis vsu caret. Idq; merito; † etenim excommunicatus ab officio suspensus est, vt inquit Abb. in eod. c. ad probandum. nu. 20. vers. Oppono in eo quòd, & in c. veritatis nu. 34. de dol. & contum. & Inn. nu. 1. in verb. Excommunicationem, & Archiep. Flor. in suo tract. de excom. cap. de causa finali vers. Decimò, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 21. vers. Decimò; ergo exercere, quæ iurisdictionis sunt, excommunicatus non potest, sicut nec suspensus, vt communiter concluditur in c. cum dilectus de consuet. & de cõmuni testatur etiam Gemin. in c. quia pontificali. nu. 8. de off. deleg. lib. 6. & inquit Abb. in eod. c. ad probandum in fin. Accedit postremò, qd sine hominum communicatione iurisdictione exerceri non potest arg. c. forus de verb. sign. at hominum communicatione caret excommunicatus arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. ergo iurisdictionem exercere non potest; prohibito enim antecedente, & quod illud consequitur, prohibitum esse censetur arg. c. is, cui de sent. excom. lib. 6. non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Quare subditi suis dominis, Monaci suo Abbati, Clerici suo episcopo parere non tenentur, vbi excommunicati sunt; tum quòd, ex quo per excommunicationem iurisdictionis vsu carent, ius imperandi non habent; tum quòd esset hoc eorum communicatione vti, atq; sic dixit Ricard. de Med. Villa. dist. 8. art. 11. q. 2. & q. 3. lib. 4. Excipitur tamen, vbi nec notorij, nec denunciati sunt ob c. cum secundum lege. §. fin. de heret. lib. 6. nam tunc iuribus suis priuari non debent; sed iam ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Iurisdictionis functiones ab excommunicato exercitæ valent; quæ regula etiam declaratur.

2 Tollerati, & non publici excommunicati quoniam dicantur.

3 Iudicibus pluribus datis, si quis eorum excommunicatus sit, an ab ipsis acta valeant.

4 Ratihabitione sententia, acta; à iudice excommunicato non confirmantur, vt talia.

S Iurisdictionis vsum excommunicatum non habere proximè vidimus; modò, si iurisdictionis functiones exerceat, eiusq; munerà obeat, an acta valeant, contemlemur. † Concludendum igitur est, vbi excommunicatus ab ecclesia tolleratur, & ita publicus, notorijq; excommunicatus non est, ab ipso acta valere arg. c. ad probandum de re iud. à contrario sensu; ibi enim, si sententia confirmationis à pluribus delegatis iudicibus lata sit, quorum alter excommunicationis vinculo publicè irretitus sit, sententiam nullam esse concluditur; ergo à contrario sensu argumèto sumpto, quod argumentum fortissimum est, vt habetur in l. 1. & ibi not. communiter DD. ff. de off. eius, vbi publicè irretitus excommunicatione quis non est, ab ipso acta iurisdictionis valebunt, atq; sic not. ibi Abb. nu. 14. vers. Venio ad secundum membrum, & Felin. nu. 3. vers. Secundò in quantum, & nu. 4. vers. Cæterum quantum ad gesta, & communiter DD. idem Inn. in cap. si verè, & ibi quoque Felin. num. 6. vers. In hoc dicas de sent. excom. & in c. nihil num. 3. vers. Sed pone, & Abb. num. 11. vers. Et vt habeas latius de elect. idem Abb. in c. fraternitatis. nu. 9. vers. Et ex hoc de testib. & in c. sciscitatus. nu. 12. de rescript. & Rebuff. in repet. c. postulastis nu. 69. de cler. excom. min. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 11. nu. 4. vers. Quintò patet ex his de sent. excom. vbi & excoicationem ab hoc latè valere asserit, & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 267. vers. Tertiò fallit de sent. excom. vbi rem hanc egit, cõmunis deniq; Doctõrum sententia hæc est in eod. c. ad probandum; de qua testatur Felin. ibi eod. nu. 4. Confirmatur sententia hæc, quoniam excommunicatus hic in quasi possessione iurisdictionis legitime est, vt proponimus, & communi opinione pro non excommunicato habetur, ex quo publicè obligatus excommunicatione non tenetur, & ab ecclesia tolleratur; at, vbi quis in legitima possessione iurisdictionis est, & communi opinione pro habili habetur, ea, quæ iurisdictionis sunt, ab ipso acta valent, vt probatur in l. Barbarius, & ibi not. DD. ff. de off. prat. & in re nostra Bart. ibi in fin. &

fin. & ibi quoque; Ias. num. 60. vers. Successiue, idem Bart. & Bald. in l. 2. C. de sent. & interlocut. & Abb. in eod. c. nihil num. 11. & Couar. eod. id quod ratione non caret, ne. s. acta apud eum nulla sint, quod eorum vtilitati repugnaret, qui apud huiusmodi iudicem agerent; vt dicitur in cit. l. Barbarius, & ibi not. DD. quæ iurisdictionis sunt igitur, ab excommunicato, qui ab ecclesia tolleratur, & publicè excommunicatus non est, acta valent, atq; sic quoque dixit Archiep. Flor. in eod. cap. de causa finali vers. Decimò. † Tolleratus autem ab ecclesia, & non publicè excommunicatus is dicitur, qui aut excommunicatus notorius non est, aut non denunciatus, vt declarauit, & constituit extrauag. Ad euitanda, quam posuimus in Tab. 1. Quare beneficij collatio, canonicatusue, item institutio, cõfirmatiouè, ab excõicato huiusmodi facta valebunt, vt dixit Nicol. de Mil. in repet. in verb. Excommunicatus potest aliquod speciale. Hæc autem regula sic posita amplificatur, vt locum habeat, etiam si aut notoriè excommunicatus quis sit, aut denunciatus, sed alibi, vbi communiter id ignoratur, iurisdictionis functiones exercet; nam & in hoc casu ab ipso acta valebunt arg. cit. l. Barbarius, & l. 2. C. de sent. & interloc. atque sic dixit Abb. in cit. c. sciscitatus. nu. 13. vers. Sed circa hoc vertitur, & in c. ad nostram. nu. 6. vers. Et facit hæc Gloff. de iure iur. vbi & alios idem sentientes refert, & Add. ad eum, & de publico scriba asseruit Ias. in eadem l. Barbarius. num. 68. etenim hic regula propõsitæ ratio locum habet, ac propterea eadem dispositio locum habere debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Excipitur tamen primò, vbi quis excommunicatione constrictus tenetur, & notorius denunciatusue est; tunc enim iurisdictionis acta non valebunt, vt habetur in c. ad probandum, & ibi DD. communiter not. de re iud. nam hic hodie excommunicatus publicus dicitur ob cit. extrauag. ad euitanda: id quod summà ratione factum est, & ne censura contemnatur contra c. cum inter de consuet. & Clem. 1. de sent. excom. & ob odium eorum, qui apud huiusmodi iudicem agunt, qui excommunicatus publicus est; Et hæc exceptio locum habet, etiam si iudices plures dati sint, & omnes excommunicatione constricti teneantur arg. c. vn. in prin. ne sed. vac. lib. 6. iunct. cit. c. ad probandum, & ob easdem rationes. † Item, si ex illis pluribus iudicibus datis aliqui tantum excommunicati sint; nam, si excommunicati ad acta gerenda admittantur, nulla erunt, vt habetur in eod. c. ad probandum. Contra quam tamen sententiam facere videtur l. 1. ff. quod cum falso tutore, & c. cum vintoniensis de elect. nam in cit. l. 1. autoritas à veris, falsisq; tutoribus simul interposita, & in cit. c. cum vintoniensis electio, quam habiles faciunt simul cum ijs, qui habiles nō sunt, valent; ergo idem hic dicendum videtur. Verum à propõsita conclusione discedendum non est. Nec allegata iura repugnant, & primò cit. l. 1. nam autoritas interposita idcirco ibi valet, quoniam tutores singuli potestatem, eiusdemq; vsum in solidum habent, ac propterea, vbi eam interponunt, meliori modo, quo id potest, interponere ipsam existimantur arg. l. 3. ff. de militar. test. at iudices delegati plures, etsi in solidum iurisdictionem consequuntur, eiusdem tamen vsum ex parte habent, vt tradidit Abb. in c. in causa matrim. nu. 2. de off. deleg. & in c. ad probandum. nu. 21. de re iud. atque ob eam rem ab ipsis acta non valent. Non itidem cit. c. cum vintoniensis; nam idcirco ibi electio valuit, quoniam vitium, quo non nulli ad electionem inhabiles reddebantur, habiles tollere poterant; indignum enim elegerant, atque ob eam rem apud reliquos eligendi potestas remansit; vnde, quoniam fauor ipsorum hic erat, & quisque suum fauorem renunciare potest arg. l. si quis in conscribendo. C. de pact. ob eam rem ipsos ad electionem admittere poterant: at excommunicationis vitium à reliquis delegatis remitti nō potest arg. c. exceptionem de except. in antiq. & c. 1. in fin. eod. lib. 6. & Clem. vn. eod. & c. cum desideres extra de sent. excom. iure igitur sententia ab his iudicibus simul cum excommunicatis lata nulla est, atque sic respondit Abb. ad ea iura in cit. c. ad probandum. nu. 21. & in cit. c. cum vintoniensis, num. 3. de elect. Imò, si ijdem delegati iudices cum clausula hac dati sint, Quod si non oēs, & cæt. & ab his, qui excommunicati non sunt, ad ferendam sententiam excommunicati admittantur, neq; tunc sententia lata valebit arg. cap. cum super abbacia, & ibi not. Abb. nu. 10. cum seq. & in cit. c. ad probandum. nu. 4. de re iud. & vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 269. de sent. excom. etenim, ex quo excommunicatos admittunt, se potestatem in solidum non habere præferunt, ac propterea, quod possunt, facere nolunt, vt excommunicatis exclusis sententiam ferant; & quod volunt, nequeunt, vt excommunicatos ad ferendam sententiam admittant arg. cit. c. super abbacia de off. deleg. quamuis ad cautelam si ipsos admisissent, vt potè quòd, an denunciati, notorijq; sint, pro certo non habent; sententia tunc valeret, vt sentit Abb. in eod. c. cum super abbacia; & sequitur ibi eum Felin. nu. 6. vers. Sed vbi ex coniecturis apparet: sicut etiam si constaret in solidum sua autoritate vti eos voluisse, & adderent clausulam

Iam illam in procedendo, & sententiã ferendo Et prædicta facimus, gerimus, seu pronunciamus coniunctim, siue in solidum, vel diuisim, & omni meliori modo & cetera. ut dixit Soc. eod. & in hoc casu locum habebit sententia Inn. & Bald. qui contrarium senserunt in c. illa de elect. acta igitur iurisdictionis vel ab vno excommunicato fiant, vel à pluribus simul, quorum alij excommunicati, alij non excommunicati sunt, nõ valent, vt probauimus. Tertio proposita exceptio locum habet, vbi à collegio, & ab vniuersitate iurisdictionis acta proficiuntur; nam, si omnes, qui de collegio sunt, publicè constricti excommunicatione teneantur; ab ipso collegio acta non valent arg. c. vn. in prin. ne sed. vac. lib. 6. iunct. cit. c. ad probandum de re iud. Idem, si nõ omnes, sed aliqui tantum excommunicati sint arg. cit. cap. ad probandum; namq; quod habiles, id est non excommunicati scientes ad functiones iurisdictionis exercendas excommunicatos admittunt, vel suo iure, quo permittebatur, vt iurisdictionem sine excommunicatis exercerent, vt noluisse videntur arg. cit. c. cum super abbatia de off. deleg. & vt tradidit Abb. in c. illa. nu. 7. & in c. fin. in 3. exceptione de procur. vel suum ius ignorasse; quo casu iure, quod habet, quis vt non existimatur, vt habetur in l. qui in aliena. ff. de acquir. hæred. atque idcirco, ex quo ipsi iure suo vt aut noluerunt, aut nescierunt, sententia, actaq; alia ab ipsis profecta non valent, vt probatur in cit. c. fin. & ibi not. Abb. num. 7. de procur. Secus autem vbi à collegio, propterea quod ipsos expellere non potuit, excommunicati admittuntur; nam tunc acta valebunt, modò prius testetur se non eo consilio excommunicatos admittere, vt ipsos actionis eius participes faciat, sed quò iure suo vtatur, & publicè id testari, occultè poterit, si ab eis sibi metuat arg. cap. 1. de eo, quod metus causa; atque sic asseruit Abb. in cit. c. illa de elect. quamuis reuocari faceret collegium, si, cum id posset, negotium gerendum differret; à publico igitur excommunicato, si quid agatur, quod ad iurisdictionem pertineat, nullum erit. Postremò exceptio illa locum habet, vt scilicet à publico excommunicato acta nulla sint, etiam si contra ipsum excommunicatum non excipiatur arg. cit. c. ad probandum, & vt not. Abb. in c. sciscitatus. nu. 12. vers. Adde ad prædicta de rescript. & Innoc. in c. 1. in fine de except. lib. 6. & Phil. Franc. in c. decernimus vers. In ea Gloss. in fine, ibi Nisi fiant à iudice de sent. excom. eod. lib. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 265. cum seq. vbi & parte tacente non idcirco sententiam confirmari pluribus rationibus id asserit de sent. excom. etenim excommunicationis vitium per eos, qui apud excommunicatum iudicem agunt, remitti non potest, vt supra probauimus, ac propterea ipsorum taciturnitas nihil operatur, vt not. Gloss. in l. 1. C. vbi de crimine agi oportet, & Io. Andr. in c. scienti de reg. iur. in mercur. & sequitur Abb. in eod. c. sciscitatus. nu. 12. Contra exceptionem hanc tamen facere videtur c. 1. de except. lib. 6. nam, si actori excommunicatio in iudicijs non obijciatur; quamuis excommunicatus publicè sit, tamen acta valent, vt ibi probatur & not. Inn. prope fin. & Philip. Franc. §. si verò post modum vers. In Gloss. vers. Duraturis, & Gemin. nu. 6. vers. Sed quarto, & Anchar. eod. nu. 4. & communiter DD. ergo idem de iudice dicendum videtur. Atqui à proposita exceptione discedendum non est; nam, præterquam quod DD. citati proximè id sentiunt, id expressum habetur in cit. c. ad probandum de re iud. atq; idcirco ad coniecturas confugiendum non est arg. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbor. oblig. id quod summa ratione factum est; tum qd non facile litigatores iudicibus excommunicationem obijciunt, atq; ob eam rem lex ipsa prospicere huic voluit; tum quòd iudicij acta in primis à iudice vim accipiunt arg. tot. tit. C. si à non competente iudice; at excommunicatus iurisdictionis vsu caret ob eam rem coram ipso acta nulla sunt arg. c. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. Actori verò à reo exceptio huiusmodi frequenter obijcitur, non enim actoris imperium veretur, declarat hoc cit. c. 1. de except. quandoquidem per ipsam facilitas excommunicationem obijcientis, ne lites differantur, inuites sumptus fiant, litigatoresq; defatigentur, compressa est; his igitur de causis iudicij acta excommunicato actore vt valerent, iudice verò eadem pœna constricto; vt nulla essent, ecclesia statuit, atque sic sensit Inn. in eod. c. 1. in fin. quem & DD. sequuntur; propositam exceptionem igitur retinebimus; † imò nec rati habitatione partium sententia à iudice excommunicato lata confirmatur; vt inquit Pet. Innocent. Andr. & Bald. & Felin. qui ipsos refert in eod. cap. sacris. nu. 274. quamuis ex vi pacti valere potest, vt dixit idem Socin. iuxt. Gloss. l. 2. C. commun. vtriusque iud. alia igitur acta in iudicio non valebunt. Excipitur tamen, vbi iudex ab ecclesiastico iudice requisitus contra hereticos agit; nam ob fauorem fidei hoc poterit, vt habetur in cap. praesidentes de hæret. lib. 6. sed de re hac generatim hætenus, de ea speciatim iam agamus.

S V M M A.

1 Iurisdictionis eccl. munera quænam sint.	9 Censuras ferre.
2 Beneficia eccl. conferre excommunicatus non potest, non item	10 Absoluere à censuris.
3 Instituire à patrono presentatum.	11 Penitentias publicas iniungere.
4 Beneficia commendare.	12 Eligere.
5 Electiones confirmare.	13 Presentare.
6 Coadiutorem dare.	14 Postulare.
7 Beneficijs quem priuare.	15 Nominare.
8 Indulgentias distribuere.	16 Executor datus an providere possit de beneficio alicui, si excommunicatus sit.

I I.

§ Iurisdictionis munera excommunicatum obire non posse; & si ea obeat, an ab ipso acta valeant, generatim proximè vidimus: modò speciatim, & primò in ecclesiæ foro, vt fuimus polliciti, eadem contemplemur. † Ecclesiasticus iudex igitur iurisdictionis ecclesiasticæ functiones exercere non potest; nam iurisdictionis huius munera, vt aliqua referamus, hæc sunt, Beneficia eccl. conferre, eadem commendare, electiones factas confirmare, Indulgentias tribuere, censuras ferre, ab eisq; latis absoluere, penitentias publicas iniungere, & id generis, vt tradidit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & in c. dilectus filius de off. ord. iunct. c. accedentibus de excess. prælat. at excommunicatus hæc, & huiusmodi agere non potest, vt probabimus; ergo excommunicatus iurisdictionis ecclesiasticæ functiones exercere non valet, peccat enim mortiferè, vt dixit Bart. Med. cap. 11. §. 4. lib. 1. † Excommunicatus igitur, vt quod polliciti sumus, iam præstemus, beneficia ecclesiastica conferre non potest arg. c. vn. in prin. ne sed. vac. lib. 6. ibi enim, si præbendarum collatio & ad episcopum, & ad capitulum pertinet, omnes verò de capitulo maiori excommunicatione constringi contingat, ad episcopum collationem tunc pertinere ibi dicitur; ergo excommunicatus beneficia conferre nequit, alioquin beneficij collatio ad capitulum etiam, & non ad episcopum solum spectaret, atq; sic not. ibi Gemin. in prin. vers. Item, quòd suspensus, & vers. Nota quòd excommunicatus, & Phil. Franc. vers. Secundò not. & Anchar. vers. Tertio not. eod. & Imol. in c. veritatis. num. 12. de dol. & contum. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 9. vers. Duodecimus de sept. excom. lib. 6. & Henric. Bohic in c. fin. nu. 5. de excess. prælat. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 88. de sent. excom. & Syl. in verb. Beneficium. 2. nu. 1. & Rebuff. in prax. benef. num. 1. Requisita ad coll. benef. & in repet. c. postulastis not. 2. nu. 57. vbi communiter receptum id esse sensit de cler. excom. min. de communi quoque sententia testatur Viuius in iuris communibus opinionibus opin. 266. excommunicatus ergò beneficium conferre non potest, Quod dictum pro regula positum quibusdam modis amplificatur; nam primò locum habet in quocunque excommunicato maiori excommunicatione; etenim in quocunq; eadem ratio est, ac propterea eadem iuris dispositio esse quoq; debet. Item locum sibi vindicat in collegio, ad quod beneficiorum collatio pertinet; nam, si oēs de collegio excommunicati sint, beneficium conferre collegium non poterit, vt dicitur in cit. cap. vn. ne sed. vac. in prin. secus autem, si non omnes excommunicati sint; nam tunc ad eos, qui excommunicati non sunt, collatio pertinebit, vt probatur in cit. c. vn. in prin. & ibi not. DD. Anchar. nu. 1. vers. Tertio not. & Phil. Franc. eod. in prin. vers. Vltimò not. quòd capitulum, & Gemin. in prin. num. 4. vers. Quid si non sint excommunicati; etenim auctoritas capituli in reliquis habilibus remanet, ac nititur arg. l. scit. §. fin. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine, & vt tradidit Gloss. communiter recepta in c. gratum de postul. prælat. & Inn. in c. illa de elect. & Abb. in c. fin. n. 4. & nu. 6. de procur. in hoc igitur casu (modò excommunicatos secum non admittant, vt diximus in antecedenti. §.) qui reliqui sunt de collegio, beneficia conferent. Tertio locum habet, vt neq; per alios, qui excommunicati non sunt, excommunicatus beneficia conferre possit arg. Clem. religiosus de procur. atq; sic dixit Rebuff. in sua prax. eod. nu. Quare vicarius excommunicati, etiam si excommunicatus ipse non sit, beneficia conferre non valebit, quamuis aliàs id possit; nam eius iurisdictionis ob excommunicationem illius, cuius vicarius est, pendet, ac suspensa est arg. c. 1. & ibi not. DD. ff. de off. vic. lib. 6. atq; sic not. Rebuff. in eod. c. postulastis not. 2. nu. 52. & sensit Gloss. fin. in fin. in cit. Clem. vlt. de procur. Excipitur tamè, vbi vicarius ille iurisdictionem aliunde haberet; tunc enim id poterit arg. cit. c. 1. vers. Si iurisdictionem tantum iunct. Gloss. in verb. Tatum, atq; sic Rebuff. inquit eod. num. 58. Postremò propositum dictum adeò verum est, vt, si contra fiat,

fiat, collatio non valeat arg. cit. c. ad probandum de re iud. atq; sic sensit Abb. in c. si verè, nu. 9. de sent. excom. & Rebuff. in eod. c. postulatistis not. 2. nu. 57. vbi & alios idem sentientes refert, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 8. n. 9. vers. Quid autem respondendum, ibi Ideo ipse cenfeo de sent. excom. lib. 6. hinc, qui ab excommunicato, suspensouè beneficium recipit, intrusum hunc dici inquit Rebuff. in sua prax. benef. nu. 1. Gloss. 4. reg. cancell. de subrogan. collitig. Excipitur tamen, vbi excommunicatus neq; notorius, neq; denunciatus est; nam tunc, et si quò ad se iurisdictionis vsu caret, respectu tamen habito ad alios eum retinet, vt probatur in cit. c. ad probandū de re iud. à contrario sensu, ac propterea beneficij collatio valebit, vt dixit Inn. in c. si verè, nu. 3. vers. Item, dum tollerantur in aliqua dignitate de sent. excom. & Abb. ibidem. nu. 9. & Felin. nu. 6. & idem Abb. in c. veritatis. nu. 42. vers. Nunc venio, ibi primo casu, vbi & de communitestatur de dol. & contum. & in eod. c. ad probandum. n. 3. vers. Nota secundò, & Felin. nu. 6. vers. Et adde, quòd collatio beneficij facta, vbi & tempestate sua sic iudicatū fuisse refert, & Gemin. in c. vn. in fin. num. 1. 2. vers. Quid si omnes de capitulo, & Phil. Fran. in prin. vers. In Gloss. 1. ne sed. vac. lib. 6. & Rebuff. in cit. c. postulatistis not. 2. nu. 69. hinc collationem beneficij factam ab occulto excommunicato valere dixit Phil. Port. Imol. in tract. suo concl. & reg. lib. 2. concl. 11. limit. 9. idem dixit, & de communi sententia testatur Viuius in Syl. com. opin. opin. 266. nu. 2. & Couar. eod. vers. Ideo ipse cenfeo, & Nicol. de Milis in verb. Excommunicatus occultus non est vitandus in suo repert. At quid, si is, cui beneficium confertur, conferentem excommunicatū esse noscat, an beneficij collatio valebit? Cald. quem DD. communiter sequuntur, & Rebuff. in cit. c. postulatistis not. 2. nu. 70. beneficij collationem huic factam non valere dixit; nam acta ab excommunicato occulto, ratione publici muneris non valere in fauorem eius ait, qui sciuit illum excommunicatum esse, vt refert ipse Felin. in eod. c. ad probandum. nu. 8. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 6. num. 8. prope fin. de sent. excom. lib. 6. quandoquidem hic offendit, ex quo eius communione vititur, quem excommunicatum nouit. Verum ab hac sententia discedendum est, & concludendum contrarium; nam hodie ob extrauag. ad euitanda cum excommunicato neq; notorio, neq; denunciato versari possumus; tanquam si excommunicatus non esset, beneficio eius extrauag. ad euitanda, etsi eum excommunicatum nouimus; ergo ecclesiā non offendit, ex quo eius permisso excommunicati communione vititur arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & I. Gracchus C. de adult. ergo cessat odium, quamobrem, ab excommunicato qui sciens beneficium accepit, collationē eius nullā esse Cald. dixit, alioquin sine culpa puniretur cōtra c. 2. de constit. & c. sine culpa de reg. iur. lib. 6. valebit igitur & in hoc casu collatio ab excommunicato facta, atq; sic dixit Felin. in eod. c. ad probandum. n. 9. vers. Cogitabam, & apertius, ac liberius in c. Rodolphus vers. Sed declaratoria. n. 74. vers. Et gusta vnū nouum, vbi dictum hoc mirum in modum comendat de rescript. & Couar. in eod. §. 6. n. 8. vers. Ex his colligitur, vbi ait post conditam extrauag. ad euitanda sententiam Calderini non obtinere, Quod & ego vt verissimum etiam sequor; nam & ab hoc sacramenta suscipere nobis licet ob cit. extrauag. ad euitanda; ergo multò magis & beneficia; in alijs igitur vitijs eius, qui iurisdictione vititur, locum habere dictum Cald. poterit, vniquit Felin. eisdem in locis, Ego autem & in excommunicatione locū habere ipsum cenfeo, in hoc scilicet casu, vbi excommunicatus alicubi denunciatus, notoriusuè aliò se confert, vbi sic excommunicatum esse ignoratur; nam, si beneficij conferendi potestatem nanciscatur, & beneficium ei conferat, qui eum sic excommunicatum esse nouit, collatio mea sententia non valebit; quandoquidem ecclesiā hic offendit, nec cit. extrauag. ad euitanda ei opitulatur, ac propterea in odium, quod ait Cald. occurrit, hic ergo commune illud dictum locum sibi vindicabit; quamuis secus sit quòd ad alios eiusdem loci ob l. barbarius. ff. de off. p̄tat. & vt probauimus hoc cap. §. 1. in prima amplificatione; nam ipsis beneficia collata valebunt, atq; ratione hac propofita exceptio amplificabitur; excommunicatus igitur beneficia ecclesiastica conferre nō potest. ¶ Non itidem presentatum instituere; nam & hoc iurisdictionis est arg. c. nouit de ijs, quæ sunt à p̄lat. sine consensu Capituli, & c. conquerente de off. ord. atq; sic dixit Rebuff. in c. postulatistis not. 2. num. 103. de cler. excommun. minist. Institutio autem à collatione differt; collatio enim est donatio beneficij ab eo facta, qui de beneficio ecclesiastico disponendi potestatem habet, quod nullius in patronatu sit; institutio autem est de beneficio, q̄ in patronatu alicuius est post factam, admissamq; presentationem; collatio igitur libera, secus autem institutio est; atque sic declarauit Abb. in c. ex frequentibus, nu. 7. & in c. autoritate de instit. quamuis hodie ob concursus, qui fit de beneficijs, quæ curam animarum habent, collatio libera non omnino videatur. ¶ Non etiam beneficia commendabit secundum formam c. nemo de elect. lib. 6. quandoquidē & hoc

& hoc iurisdictionis est, vt dixit Phil. Franc. in c. vn. §. cum verò vers. Vltimò not. ne sed. vac. lib. 6. ¶ Non electiones factas confirmabit; nam, si excommunicatus publicus sit, confirmatio nulla erit, vt habetur in cit. c. ad probandum, & ibi not. DD. de re iud. nihil denique, quod iurisdictionis sit, quatenus ad beneficia pertinet, exercebit. ¶ Ac propterea nec coadiutorē dabit, quandoquidem & hoc ad iurisdictionem spectat, vt sensit Abb. in c. fin. de cler. agror. vel debil. vbi materiam hanc egit. ¶ Nec beneficijs eos, qui habent, priuabit arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. & eorum, quæ tradidit Gloss. in c. inferior. dist. 21. & in c. cum inferior de maior. & obed. etenim ad quem institutio non pertinet, nec destitutio arg. c. conquerente de off. ord. sed de re hac factis. ¶ Indulgentias quoque, quibus peccatorum pœnæ expiantur, excommunicatus, sicut etiam ab officio suspensus concedere nequeunt; nam & hoc ad iurisdictionem spectat, vt sensit Inn. in c. quòd autem. nu. 5. vers. Sed quæres, & in fin. de pœnit. & Abb. in c. accedentibus in fin. de excess. p̄lat. & Felin. in sermone de indulgentia plenaria in prin. & Syl. in verb. Indulgentia. nu. 13. vers. Tertium, & nu. 19. vers. Septimò, cuius iurisdictionis vsu excommunicatus caret, vt supra probauimus, sicut etiam suspensus, atque sic dixit Nauar. in tract. de iobelo not. 3. nu. 10. vers. Adde quintò, & de excommunicato heretico Iacob. de Bellouif. q̄n repetit. c. Romana. §. contrahentes. nu. 151. vers. Et ideo excommunicatus hereticus de for. comp. lib. 6. etenim nec ligare potest. Excipitur tamē, vbi neq; notorius excommunicatus, neq; denunciatus est ob cit. extrauag. ad euitanda. ¶ Censuras itidē excommunicatus non feret arg. c. audiuimus. 24. q. 1. ibi enim excommunicatum excommunicare non posse dicitur; ergo neq; suspensionem, neque interdictum promulgare valebit arg. c. quærenti de verb. sig. nam & censuras ferre iurisdictionis est, vt diximus in Tab. 1. cap. 2. §. 10. & vt inquit Abb. in eod. c. ad probandum. nu. 14. vers. Attēde, & Glo. cōmuniter recepta in c. transmissam. de elec. ¶ Non absoluet ēt à cēsuris ob eandem rationem, etenim par ius ligandi, atque soluendi est arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. ac propterea, qui ligare non potest, nec etiam soluere, vt tradidit Gloss. magistr. in c. inferior. d. 21. & in c. cum inferior de maior. & obed. Excipitur verò, vbi excommunicatus neque notorius, neq; denunciatus est, quamuis excommunicatum etiam occultum excommunicare non posse non nulli senserint, vt refert Abb. in eod. c. ad probandum. num. 14. quorum sententia improbauimus supra cap. 4. Tab. 1. valebit igitur excommunicatio, sicut reliquæ censuræ ab excommunicato nō denunciato, nec notorio latæ, sicut etiam absolutiones. ¶ Publicas pœnitentias deniq; iniungere non poterit; nam iurisdictionis hoc etiam est arg. cit. c. accedentibus de excess. p̄lat. & c. conquerente de off. ord. nullas igitur ex his functionibus exercere excommunicatus potest, vt probauimus, ac propterea nec reliquas eiusdem generis ob easdem rationes; valet enim argumentum à partium numeratione arg. §. actionum autem in Instit. de act. & vt abundè tradidit Euerard. in loco à partium numeratione in sua topica, & hæc iurisdictionis ecclesiasticæ sunt; ergo excommunicatus iurisdictionis ecclesiasticæ munera obire nō potest, quod probandum primò nobis proposuimus. Ab excommunicato beneficia conferri non posse supra vidimus. Atqui quod ad beneficia ecclesiastica consequenda aditus nobis aperitur aut per electionem, aut per presentationem, aut per postulationem, aut per nominationem, vt habetur in tit. de elect. & in tit. de iur. patron. & de postul. p̄lat. an excommunicatus eligere presentare, postulare, nominareq; poterit? ¶ Quòd ad primum concludendum breuiter est excommunicatum ad dignitatē aliquam eligere nec etiam posse, vt dixit Glo. in cap. vn. in prin. in verb. Maioris, vbi etiam not. Anch. nu. 2. vers. Tertio not. ibi item colligo ne sed. vac. aliquid in nou. lib. 6. & in c. constitutis in init. de appell. & Inn. in c. 2. nu. 2. vers. Item, si sunt aliqui suspensi, & Abb. nu. 5. vers. Not. quarto, & nu. 14. vers. Extra Gloss. de postul. p̄lat. & Rebuff. in eod. c. postulatistis not. 2. num. 88. & Syl. in verb. Electio. 1. nu. 5. vers. Quarto, & Archiepif. Flor. cap. de caus. fin. vers. Octauò excommunicatus, & Gemin. in c. 1. nu. 16. vers. Quarto, an collatio de rescript. lib. 6. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 9. vers. Duodecimus de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 51. cum multis seq. vbi rem hanc pluribus egit de sent. excom. communis deniq; DD. sententia hæc est; idq; meritò; nam ab officio, & beneficio suspensus est arg. c. pastoralis. §. fin. de appell. ac propterea nullum ius, quod inde habet, excommunicatus exercere potest. Verum an, si electio fiat, nulla erit? & nullam esse dicendum est, vt asseruit Abb. in c. ad probandum. nu. 13. vers. Dictum de re iud. & in c. veritatis. nu. 47. vers. Venio nunc ad vltimum de dol. & contum. & c. si verè, nu. 9. de sent. excom. & Inn. in c. cum dilectus. nu. 5. de consuet. & hoc locum habet, etiam si excommunicatus vna cum non excommunicatis eligat; nam neq; hic electio valebit, vt dixit Abb. in c. illa nu. 7. vers. Sed dubium magnum est de elect. & Inn. eod. nu. 2. vers. Sed quid si ignorabant, quem

quem communiter receptum esse inquit Abb. in c. fin. num. 6. vers. Et quoniam de procur. admissus ergo ad electionem ab alijs, qui habiles sunt, ne electio valeat, efficiet; nam actus ab vniuersitate gestus non valet, vbi eius vniuersitatis homines ad eum actum recipiunt, qui habiles non est, modo inhabilitas illa per vniuersitatem remitti nequeat, cuiusmodi excommunicatio est arg. c. exceptionem de except. & c. i. eod. lib. 6. & Clem. i. eod. atq; sic tradidit Abb. in eod. c. fin. nu. 3. vers. Nota vltimo regulam, ibi tertius casus de procur. hæc regula sic posita, quamuis Inn. & Abb. plurimum eam amplificauerint in c. illa de elect. ob ius vetus, ad quod respectum habuerunt, hodie tamen ob extrauag. ad euit. per eas amplificationes, vti per exceptiones quædam coarctatur. Nam ecce ipsa regula locum non habet, vbi neq; excommunicatus notorius est, neq; declaratus, ac denunciatus; tunc. n. electio facta ab eo valebit, vel, qui cum ipso eligunt, id sciuerint, quamuis contrarium dixerit Nicol. de Mil. in suo repert. in verb. Excommunicatus potest aliquid speciale agere: nec repugnat, si dicatur, vbi excommunicatus ratione privati officij quidpiam facit, cuiusmodi electio est, vt sensit Inn. in eod. c. cum dilectus. nu. 5. de consuet. quem sequuntur Abb. ac DD. non distingui, an excommunicatus notorius sit nec ne, vt tradidit Inn. communiter receptus in eod. c. cum dilectus, quem refert, ac sequitur etiam Felin. in c. Rodolphus nu. 79. prope fin. & Rebuff. eod. c. postulastis. nu. 90. nam dictum illud tunc locum habet, vbi excommunicati commodum in primis agitur, secus autem, vbi alterius ob cit. extrauag. ad euitanda; quod fit in electione, quæ in primis ecclesiæ, pro qua electio fit, & electi commodum spectat; firma igitur exceptio proposita remanebit. Et exceptio hæc multo magis locum habet, vbi ratione publici officij electio fit; nam tunc electio ab excommunicato occulto facta valet, vt inquit Phil. Fran. in c. i. vers. Item intelligit prædicta de except. lib. 6. & Gemin. in c. i. nu. 16. vers. Quæro, an collatio, vel electio de rescript. eod. lib. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 67. vers. Et ex his etiam de sent. excom. Secundo excipitur electio Rom. Pont. nam facta à Cardinalibus etiam excommunicatis valet, vt dixit Hieron. Manfred. in cap. de potestate sedis vac. decis. 302. in lib. de Cardinalibus, & habetur in Clem. ne Romani. §. pen. de elect. quod sine dubitatione verum est, vbi aliqui Cardinales tantum excommunicati sunt. At quid, si omnes excommunicati sint? Marian. Soc. Sen. in eod. c. sacris. nu. 65. vers. Et aduerte, Cardinales tunc eligere non posse sensit; & hoc ob id, quod cit. Clem. solum prospexit, vbi aliqui tantum excommunicati essent. Mihi tamen contrarium verius videtur ob periculum, quod iminet, & sic ob rationem cit. Clem. quæ & hic viget. Postremo excipitur, vbi & notorius, denunciatus, & excommunicatus est, & ab alijs electoribus admissus est, propterea quod eiicere illum non potuerunt; modo testentur vel expressè, vel tacito, vbi ab excommunicato sibi metuerent, non propterea eum ab ipsis admitti, quod cum illo eligant, sed quoniam expellere ipsum nequeunt; atque sic in hoc casu faciendum esse suavit Inn. in eod. c. illa; quamuis, vbi in aliam diem id differri posset, differendum esse, ne excommunicatus interesset, Abb. secutus Host. consuluit in cit. c. illa. nu. 7. vers. Sed dubium est de elect. atq; in hac materia sic concludendum censerem. Et hæc, quæ diximus, in electione, quæ ius confert, locum sibi vindicant, vt in beneficijs, non autem in electione voluntatem simpliciter declarante; nam, si testator sic dicat Hæres, cui voles, restituas hæreditatem, hæres excommunicatus eligere tamen poterit, cum per excommunicationem voluntatem non amiserit arg. l. ex facto. §. si quis rogatus. 2. ff. ad Trebell. atque sic tradidit Rebuff. in cit. c. postulastis. nu. 89. sed de electione satis, de præsentatione iam agamus. † An igitur excommunicatus præsentare potest? exempli gratia patronus excommunicatus, vacante beneficio, in quo ius patronatus habet, quendam offert, seu præsentat, vt ita dicam, ipsum episcopus admittit, atq; instituit, an institutio valebit? hæc questionem disputauit Rot. decis. 1. de instit. in antiquis, & decis. 2. de iur. patron. eod. & alij, quos refert Rebuff. in cit. c. postulastis. nu. 97. & in ea opinioniones variæ fuerunt. Nam quidam existimarunt præsentationem non valere, ac propterea nec institutionem, vt quæ ab excommunicato facta vitiosa sit arg. c. principatus. 2. q. 1. atq; de communi sententia testatur Viuius in Syl. commun. opin. opin. 266. num. 1. horum ratio mihi non probatur; nam pro certo ponunt id, de quo quæstio est, quæritur enim, ex quo ab excommunicato facta est, an valeat; & inquit ipsi, ex quo ab excommunicato facta, ac propterea vitiosa est, ipsam non valere; hæc ratio igitur ipsorum opinionem non probat; nam & excommunicatus, quod hominum communione caret, vt habetur in c. pen. de sent. excom. & c. illud de cler. excom. n. n. contractus inire, testamenta facere, vxorè ducere non potest; & tamen contractus iniri, testamenta facta, matrimonia contracta valent, vt magis communiter concludunt DD. in c. veritatis de dol. & contum. & in c. si verè de sent. excom. & vt suis locis probauimus, vnde alij contra-

contrariam sententiam amplexati institutionem valere existimarunt. Primum, quia, ex quo patronus quempiam obtulit, vis deinceps dispositionis tota, per quam ius in beneficio quæritur, ab institutore pendet; at institutio ab eo fit, qui non impeditur excommunicatione; ipsa igitur valet: hæc ratio mihi quoq; non probatur; nam, etsi vis institutionis ab institutore pendet, tamen initium sumit à patrono; si episcopus enim eum instituat, quem patronus non obtulit, institutio non valet, vt habetur in c. decernimus. 16. q. 7. ergo institutio non prorsus ab episcopo pendet. Postremo sic argumentantur; dispositio huius beneficii & ad episcopum, & ad patronum spectat; etsi non eodem iure, ex quo igitur patronus impeditur, potestas omnis ad episcopum pertinere debet arg. c. i. ne sed. vac. lib. 6. hæc ratio etiam ad rem non facit; nam in cit. c. i. Capitulum, & episcopus ad vnum gerendum concurrebant ad institutionem. Sicut hic ad diuersa; ergo ad rem non facit arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. nec opinio igitur hæc, quæ in cit. decis. 1. sibi placere dixit Compiler, his rationibus nititur. Quare tertia fuit opinio quorundam, quæ & communis est, vt testatur Rebuff. in cit. c. postulastis. nu. 104. qui sic distinguebant. Aut præsentatio à laico fit, & tunc præsentatio, & institutio valet; tum quod excommunicatus extra iudicium, quæ ad suum patrimonium pertinent, administrare potest, sicut etiam contractus inire, & alia, quæ facti sunt, exercere; ergo & præsentare, quoniam de iure sui patrimonij hoc est; tunc quod ius, quod habet, minimum est, & gratiose ipsi concessum, ac propterea tota beneficii dispositio ad episcopum pertinet. Hæ rationes non mihi etiam quadrant; non prior, quoniam inire contractus excommunicatus etiam prohibetur, ex quo hominum communione caret ob c. pen. de sent. excom. & c. illud de elect. excom. min. non posterior ob cit. c. decernimus. Aut præsentatio à clerico fit, & tunc nec præsentationem, nec institutionem valere inquit; nam præsentatio hæc electionis vim habet, vt in c. cum autem not. Inn. ac DD. de iur. patron. & sequitur Zab. in Clem. 1. oppos. 1. de suppl. negl. prælat. at electio ab excommunicato facta non valet, vt probauimus; ergo nec institutio, vt quæ partim à patrono, partim ab episcopo pendet arg. c. cum super de elect. & c. ad probandum de re iud. quid igitur concludendum? Ego præmitto primum excommunicatum patronum offerre quem non posse; nam hominum communione necessario vitur, qua caret, vt probatur in cit. c. pen. de sent. excom. cum simil. & ob hanc fortasse rationem iuris patronatus exercitium non consequi patronum, quamuis ius patronatus consequatur, dixit Io. And. quem refert, ac sequitur Abb. in c. nobis de iur. patron. & Nicol. de Mil. in verb. Excommunicatus potest ius patronatus acquirere. Præmitto etiam, vbi patronus excommunicatus est, sed neq; notorius, neq; denunciatus, præsentationem à quocunq; factam valere ob cit. extrauag. ad euitanda, sicut de electione diximus. His sic præmissis communem opinionem, vti verissimam sequor, præsentationem. s. à laico factam valere, à clerico aut nullam esse. A laico quidem, quoniam non ex officio vlllo id facit, sed vt quid, quod ad suum patrimonium pertinet, administrat, quo casu, etsi, propterea quod hominum communione caret, id facere non deberet (omnis enim actus, qui sine alterius communione non fit, excommunicato interdictus est, vt inquit Anch. in c. i. §. si quis. 2. & Phil. Fran. vers. Item omnes de except. lib. 6.) valet tamen, si fiat, vt de contractibus alijs magis communiter concluditur in c. si verè de sent. excom. & in c. veritatis de dol. & contum. & in eod. c. i. de except. Accedit, quod laicus quempiam offerendo voluntatem suam exprimit, & quem vult, optat; at expressio voluntatis, nec non optio, vt quid facti, ab excommunicato facta valet, vt dixit Rebuff. in eod. c. postulastis. nu. 89. & nu. 132. A clerico autem, qui non sui patrimonij beneficio, sed ecclesiæ, quam habet, offert, ea oblatio non valet; quoniam id ex officio illo priuato, quia, s. bonorum eius ecclesiæ administrator est, id facit: quo casu, vel occultus excommunicatus quis sit, ab eo acta non valere tradidit Inn. communiter receptus in cap. cum dilectus de consuet. quamuis contrarium nos supra asseruerimus de occulto ob cit. extrauag. ad euitanda; in hac quæstione igitur sic concludendum censerem, quidquid dixerit Couar. qui nec à laico factam præsentationem valere dixit in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 9. vers. Duodecimus de sent. excom. lib. 6. Multo magis autem præsentatio facta ab eo, qui emit villam à patrono excommunicato, valebit; nam hic emptor statim præsentare poterit, vt dixit Specul. in tit. de procur. §. vlt. circa principium, & sequitur Io. And. & Mar. Socin. Sen. in c. sacris. num. 465. qui ipsos refert de sent. excom. At quid de postulatione, ac nominatione? † De postulatione, vbi solemniter est (quæ fit, vbi aditur superior, qui & impedimentum postulati tollere, & postulationem factam confirmare potest) idem sentimus, quod de electione; nam eandem vim habet, quandoquidem admittenda nullam electionem aliam requirit, vt dixit Abb. in c. i. nu. 34. de postul. prælat. vbi & Romanam Curiam sic seruare testatur; † Id quod & de solemniter nominatione ob eandem rationem dicimus.

De postulatione autem simplici, ab excommunicato si fiat, valere ipsam cenfeo: est enim quid facti, quando quidem admissa electione adhuc opus est; quod & de simplici nominatione concludimus: quæ autem solemnis, simplexve postulatio sit, itemq; nominatio, declaravit Abb. in eod. c. 1. nu. 34. & in c. bonæ memoriæ, nu. 8. de postul. prælat. & in c. quod sicut. §. super eo. n. 1. de elect. quò ad beneficia igitur ecclesiastica excommunicatus si quid agit, nullum est. Excipiuntur tamen primò casus antea propoliti. Postremò, vbi ea agit, quæ ius non conferunt, & ita facti tantum sunt: quandoquidem hæc ab excommunicato acta valent; nã ecce primùm si canonicus excommunicatus exempli gratia quem in possessionem beneficii recipiat, cui beneficium canonicus iam collatum erat, receptio hæc valet; nullum quippe ius tribuit, vt probatur in c. pro illorum, & ibi not. Inn. & Abb. nu. 16. de præb. & idem Abb. in c. veritatis, nu. 42. vers. Nunc venio ad secundum membrum de dol. & contum. & Bald. in c. Capitulum, nu. 3. vers. Adde etiam de rescript. & Rebuff. in eod. c. postulastis, nu. 130. Item, si excommunicatus prouidum, electumve confirmatum, institutum in possessione ponat, positio hæc quoque valebit, atq; sic dixit Abb. in eod. c. nu. 42. & Rebuff. eod. nu. 131. & Phil. Franc. in eod. c. 1. in verb. Possunt tamen de except. & Marian. Soc. Sen. in c. sacris, num. 41. vers. Quò ad primùm, ibi Sed in hoc, quæ sunt facti, nullum enim ius ex hoc confertur; imò, si hoc ei a superiore precipiatur, ad idq; faciendum obligatus sit, quod hominum communionem vitatur, non peccabit. Postremò, si excommunicatus beneficium optet secundum formam cap. fin. de consuet. lib. 6. optio firma erit, vt sensit Rot. decif. 8. nu. 4. incip. Nota, q. excommunicato de sent. excom. in antiquis, & decif. 5. in fin. de concess. præb. in nou. quamuis Add. ad ipsum contrarium sentiat; quæ inibi nõ probatur; nam optare quidem non potest, propterea quòd hominum communionem caret, at optio facta valet; quandoquidem nil aliud est, quam quædam voluntatis declaratio. † Atqui an executor excommunicatus prouidere de beneficio possit? Rot. decif. 9. de sent. excom. in antiq. posse id existimauit, & sequitur eam Felin. in c. ad probandum in initio, & in fin. de re iud. & Add. ad Abb. in cit. c. pro illorum, num. 16. in litera c. Contrarium tamen sensisse videtur Abb. in c. fraternitatis, nu. 9. vers. Ex hoc deciditur de restib. Quid ergo concludendum? Ego sic distinguendum censerem, aut executor excommunicatus, denunciatus, notoriusue est, & in hoc casu executio facta non valebit; nam executor iurisdictionem habet, vt sensit Rot. decif. 4. de concess. præb. in antiquior. & decif. 16. nu. 2. de rest. in antiquis; at excommunicatus huiusmodi iurisdictionis usum nõ habet; & si quid agit, nullum est, vt habetur in c. ad probandum de re iud. & ibi not. DD. ergo executor nihil agit: aut neque denunciatus, neque notorius est, & tunc executio ab ipso facta valebit arg. cit. c. ad probandum a contrario sensu, & ibi not. DD. & arg. l. Barbarius. ff. de off. præf. & hæc ratione repugnantes sententiæ conciliari inter se possunt; nam prior in hoc posteriori casu, posterior in priori locum sibi vindicabit; & hanc diuisionem sensit Rebuff. in eod. c. postulastis, nu. 130, sed de materia huiusmodi hæcenus, ad alia transeamus.

S F M M A.

- 1 Iudex laicus excommunicatus iurisdictionis usu caret.
- 2 Forum laicorum excommunicationem etiam obseruat, & quamobrem.
- 3 Sententia ab excommunicato iudice, qui notorius, denunciatusue est, lata non valet; sicut nec sequentia tria.
- 4 Decretum, autoritasue in aliquo actu ab eodem interposita.
- 5 Lex itidem ab ipso promulgata.
- 6 Iudicium datio, ac delegatio.
- 7 Confinia ad ipsa postea reuocatio.
- 8 Iudice, qui ordinariam iurisdictionem dedit, excommunicato; an ordinarius ab ipso datus iurisdictionem exerceat.
- 9 Iudici in quacunq; iudicij parte obijci excommunicatio potest.
- 10 Exceptio excommunicationis, contra iudicem opposita qua ratione in capitulum redigenda sit.
- 11 Exceptio excommunicationis iudicij obiecta, a quo cognoscatur.

III.

† Laicus iudex itidem excommunicatus, notorius, denunciatusue iurisdictionis usu caret; (hoc enim alterum est, quod hic explicandum nobis proposuimus) † nam & in seculari foro excommunicatio vim suam obtinet, vt probatur in c. decernimus, & ibi not. DD. de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Mar. Soc. Sen. in c. sacris, nu. 245. de sent. excom. idq; merito; vitatur enim peccatum, in quod Christi fideles inciderent cum excommunicato versando arg. c. sacris de ijs, quæ

quæ vi, metusue; quo casu pontificium ius & in laicorum foro seruatur, vt not. Gemin. in cit. c. decernimus vers. Nota, quòd iura canonica, & Phil. Franc. vers. Tertio not. † Sententiæ igitur ab huiusmodi excommunicato iudice ferri non debent, & lata nullæ sunt, vt probatur in c. ad probandum, & ibi not. Gloss. Abb. & Felin. nu. 5. de re iud. idem inquit Abb. in c. veritatis, nu. 32. & nu. 45. vers. Si verò non erat excommunicatus de dol. & contum. & Add. ad eum in litera E. & in c. sciscitatus, nu. 12. vers. Adde ad prædicta de rescript. & Felin. in c. exceptionem vers. Item in quantum, & in c. fin. num. 7. vers. Not. etiam de except. & Gloss. in c. 1. in verb. Finita de lit. contest. lib. 6. & Gemin. in c. 1. §. si quis, nu. 8. vers. In temporalibus, & §. si verò, nu. 6. vers. Sed quæro indistinctæ, & Anchar. nu. 4. vers. Sed quæro, & Phil. Franc. in prin. vers. Circa tertium de except. lib. 6. & Ias. in l. 1. nu. 24. & Bal. nu. 10. C. de iur. & fact. ignor. & Vant. de nullit. sent. ex defect. iurisdic. nu. 137. & Add. ad Capell. Tholos. decif. 143. etenim, ex quo excommunicatus publicus est, iurisdictionis usu caret, quæ ad sententias ferendas postulatur. † Decreta igitur, autoritasq; alia ab ipso interposita non valent, vt Gemin. inquit in eod. c. pia. §. si quis, nu. 8. vers. In temporalibus, & Anchar. vers. In fin. Gloss. de except. lib. 6. & Bald. in l. 1. & ibi quoq; Ias. nu. 25. C. de iur. & fact. ignor. & Add. ad Abb. in cit. c. ad probandum, & Nicol. de Mil. in suo reper. in verb. Excommunicatus potest aliquid speciale agere; ratio quippe eadem & hæc est, quæ & in sententia, ergo eadem iuris dispositio arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. Quare, vel mixti imperij sint, vt dare veniam ætatis perenti, interponere autoritatem arrogationi, & emancipationibus infantis, & legitimatione per rescriptum, item restitutionem in integrum dare, in possessionem ex secundo decreto mittere, autoritatem in alienationibus, & transactionibus alimentorum ponere, de quibus omnibus egit Bart. in l. imperium, nu. 17. cum seq. & DD. ff. de iurisdic. omn. iud. nihil horum ab excoicato huiusmodi actum valebit; ac propterea, vel voluntariæ iurisdictionis acta sint, ob eandem rationem nihil horum ab excommunicato actum valebit; manumissionibus enim seruorum, liberorumue arrogationibus autoritatem interponere, sicut & legitimationes concedere voluntariæ iurisdictionis sunt, vt habetur in l. 2. ff. de off. procons. & tradidit Ias. in l. 1. nu. 8. C. de summ. Trin. nulla igitur horum ab excommunicato huiusmodi acta erunt; sicut & sententiæ, Nec repugnat c. excommunicamus, 1. §. credetes de hæret. vbi, si iudex, propterea quod hæreticos fouebat, excommunicatus intra annum non satisfecerit, ab eo sententiæ latae vt nullam obtineant firmitatem, statuitur. Non itidem c. aduersus de immun. eccl. vbi sententiæ laicis iudicibus latae, qui ob onera clericis imposita in excommunicationem inciderant, vt inanes, irritaq; habeantur, decernitur; quasi, ex quo in duobus his casibus sententiæ ab excommunicato latae nullæ sunt, alias valeant arg. l. nã, q. liquidè. §. fin. ff. de pen. leg. & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Nõ, inquam, ea iura repugnat; nam ea iura locum habent, etiã si notorie excommunicati non sint: id quod hinc probatur, q. si aliter sentiremus, ea iura nihil operarentur, cum alibi ab excommunicato publico acta nulla esse habeamus, vt in c. ad probandum de re iud. a proposita igitur opinione non discedemus. Tertio, quoniam, quæ iurisdictionis generatim sunt, partim ad merum imperium, partim ad mixtum, partim ad iurisdictionis speciem pertinent, vt Bart. ac DD. tradunt in cit. l. imperium, & Abb. & Canonistæ in c. quòd sedes de off. ord. omisis multis, quædam tantum explicemus. † Neque leges igitur, statutaq; a publico excommunicato promulgata valent; sic enim tradidit Bart. in l. omnes populi. q. 7. num. 13. & Ias. nu. 44. ff. de iust. & iur. & Nell. in tract. suo de bannit. in 1. par. secundi temporis, vbi nec post absolutionem ipsa rata haberi, nisi confirmentur iterum, tradidit, & Anch. & Host. quos refert, ac sequitur Mar. Soc. Sen. in c. sacris, num. 486. vers. Hic tamen subiungo de sent. excom. etenim ad iurisdictionem hoc etiam pertinet, vt de statuto dixit Bald. in auth. quibuscuq; nu. 5. C. de sacrosanct. eccl. & vt nos probauimus in Tab. 1. c. 10. §. 1. Excipitur tamen, vbi neque notorius, neq; denunciatus est, vt dixit Soc. eod. & facit c. ad probandum de iud. & extrauag. ad euitanda; nam statuta ab hoc lata valebunt. † Iudices itidem ab eodem dati ob propositam rationem iurisdictionem non consequuntur; nam & iudicis datio iurisdictionis est, vt habetur in cit. l. imperium, & notauit Abb. in c. licet, nu. 4. de off. deleg. excommunicatus ergo publicus nec iudicem dare, iurisdictionemue delegare potest, atq; sic dixit Phil. Franc. in c. 1. de off. vic. lib. 6. in fin. & Anton. in c. Romana, nu. 8. eodem, & Franc. de Aret. in c. si quis contra clericum, nu. 18. de for. compet. atque sic dixit Nicol. de Mil. in reper. in verb. Excommunicatus non potest iurisdictionem delegare, & Mar. Soc. Sen. in c. sacris, num. 277. vbi ait vicarij constitutionem ab excommunicato factam non valere, nec delegationem, nu. 280. vers. De quo dicto multum dubito. Verum quid interim fiet, si iudice opus sit? vel superior adibitur, vel ut absoluat, qui iudicis

dicis dandi potestatem habet, expectabitur arg. c. 1. de suppl. negl. prælat. lib. 6. iunct. c. si is, cui de off. deleg. eod. lib. † Non deniq; eum reuocare potest, quem ad confinia posuit, quousque ipsum reuocaret; sic enim asseruit Alex. in l. continuus. §. si ita stipulatus. num. 13. & Ias. ac DD. communiter ibi contra Bart. ff. de verb. oblig. nihil igitur horum, quæ iurisdictionis sunt, ab excommunicato actum valet. Excipitur tamen casus, qui habetur in c. præfidentes de hæret. lib. 6. quem not. Gloss. ibi, & in c. 1. in fin. de off. vic. eod. lib. id quod hæresis odio fit, vt ibi habetur.

† Quid verò, si is, qui ordinariam iurisdictionem contulit, in excommunicationem incidat, an iudex ordinarius iurisdictionis functiones exercere poterit? exempli gratia Dux, qui ante excommunicationem iudices ordinarios plures constituerat, modò in excommunicationem incidit, an iudices igitur iam ab ipso dati suum munus obibunt? planè, quòd hi iurisdictionem ordinariam habent, ac propterea in ipsis iudiciis iurisdictioni nititur arg. l. & quia. ff. de iurisdic. omn. iud. ob eam rē magistratus gerere poterunt, & ab ipsis acta valebunt; nam nec, si mortuus esset ipse dux, iurisdictione ipso impediretur, vt probatur in c. 2. de off. leg. lib. 6. & l. & quia à contrario sensu, & ibi Castr. Alex. & Ias. num. 18. Excipitur tamen episcopi vicarius; nam, sicut mortuo episcopo vicarij iurisdictione extinguitur, & ad Capitulum transfertur, vt habetur in c. vn. de maior. & obed. lib. 6. & c. 3. de suppl. negl. eod. lib. & vt asseruit Ias. in l. more. nu. 18. ff. de iurisdic. omn. iud. ita, si episcopus publicè excommunicatus sit, eius vicarij iurisdictione interim pendebit, vt tradidit Gloss. in c. 1. & eam sequuntur communiter DD. de off. vic. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in eod. c. sacris. num. 277. etenim vicarij iurisdictione, vt accessoria ad iurisdictionem episcopi est, & eadem cum iurisdictione episcopi, & vt dixit Ias. eod. nu. 18. & arg. c. 2. de consuet. lib. 6. ac propterea episcopi iurisdictione sublata, impeditur, & vicarij iurisdictionem tolli, impeditur concludendum est arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. † Atqui an exceptio hæc iudici in quacunq; iudicij parte obijci potest? planè id posse concludendum est; nam communiter receptum hoc esse testatur Felin. in c. sciscitatus. nu. 11. de rescript. vers. Limitatur primò: quod & ratione non caret; quòd quidem ob eam rem id fit, vt peccatum euitetur, quod excommunicati communione vtendo quis committeret arg. c. exceptionem de except. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6. & Clem. 1. eod. † Item, quòd tunc iudicis ante acta nulla sunt, vbi publicè index excommunicatus probabatur, ob eam rem, dum Capitulum conformatur, qualitas illa Publicè inferi debet, vt tradidit Abb. in c. fraternitati. nu. 9. de testib. & Felin. in eod. c. ad probandum in prin. † Apud quem deniq; exceptionis huius cognitio fiat, declarauit Gemin. in c. 1. §. si quis. n. 3. vers. Sed si, & Phil. Franc. eod. vers. Quid autem si excipiatur de except. lib. 6. sed de iurisdictione fori exterioris, tam ecclesiastici, quam secularis hætenus, de iurisdictione pœnitentiæ fori iam agamus.

S V M M A.

- 1 Pœnitentiæ in foro excommunicatus iurisdictionis vsu caret.
- 2 Sacramentum pœnitentiæ administrans iurisdictionem fori pœnitentiæ habere debet.
- 3 Parochus excommunicatus publicè suas functiones alteri mandare non potest.
- 4 Religiosi contra Clem. 1. de priuil. faciunt, qui sacramenta ibi prohibita administrant, licentia ab excommunicato parochus habita.
- 5 Ordines conferens alterius parochiano licentia tributa ab eius ordinario, qui publicè excommunicatus est, offendit c. cum nullus de tempor. ordin. lib. 6. & incidit in pœnam c. eos eod.

IIII.

† In pœnitentiæ foro iurisdictionis vsu excommunicatus etiam caret; id quod hinc probatur, † quoniam ad sacramentum pœnitentiæ administrandum iurisdictione postulatur arg. c. omnis de pœnit. & ibi Abb. not. & in c. quod autem. num. 2. & Zab. in Clem. vn. num. 12. vers. Duodecimò quæro in fin. de off. vic. & Syl. in verb. Confessor. 1. nu. 1. & 2. ergo parochus excommunicatus parochiæ munera obire non poterit, ex quo iurisdictionis vsu caret arg. c. ad probandum de re iud. iurisdictionem autem fori pœnitentiæ hic accipimus, pro eo iure, quod parochus quisque habet in sua parochia administranda; † ac propterea, sicut functiones iuris eius obire ipse non potest, ita nec alteri, vt ipsas obeat, mandare valet; quandoquidem & delegatio huiusmodi iurisdictionis est, vt probatur in l. imperium. ff. de iurisdic. omn. iud. quare, qui sacramentum pœnitentiæ ab huiusmodi parochus, vel excommunicationis infamis susceperit, absolutionem vi sacramenti non consequetur. An autem & alia sacramenta ab ipso recepta nulla sint, id egimus cap. 11. §. 2. in 1. Tab. † Item religiosi, qui aut clericis, aut laicis vel sacramentum iurisdictionis extremæ, vel eucharistiæ administrant, vel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt,

buunt, in excommunicationem eam incident, quæ habetur in Clem. 1. de priuil. si à parochus sic affecto licentiam consecuti proposita sacramenta administrauerint; nam proprij parochi licentia postulatur, cuius dandæ excommunicatus parochus facultatem non habet, & data nulla est arg. l. quoties. ff. qui satisdare cog. Excipitur tamen, vbi religiosus non impudentia, sed simplicitate ductus sacramenta huiusmodi administrauit; nam, quòd dolo caret, qui requiritur, vt in pœnam quis incidat cit. Clem. 1. ob verbum illud. Præsumpserint, eam pœnam euadet, vt sensit Zab. ibi. q. 39. num. 2. & sequitur Nauar. in Man. cap. 27. num. 102. vers. Tertia. † Qui ordines etiam alterius viris confert, vbi ab ordinario publicè excommunicato dimissorias literas ordinandi habent, cum id sciret, pœnam non effugit ipsius c. eos de temp. ord. lib. 6. quandoquidem sine licentia ordines confert, quæ requiritur, vt dicitur in c. cum nullus de temp. ord. eod. lib. nam dimissoriæ literæ ab hoc tributæ nullæ sunt; neque igitur parochus publicè excommunicatus, nec ab eo delegatus parochiæ munera obire possunt. Quid iuris tamen sit, si ea obierint, declarauimus in cit. cap. 12. §. 22. Excipitur tamen, vbi publicè excommunicatus non est; nam tunc & ab ipso acta, & ab eius delegato valebunt ob extrauag. ad euitanda, & arg. cit. c. ad probandum de re iud. atque idcirco sacramentum pœnitentiæ ab ipso administratum valebit, vt asseruit Viuius in com. opinionibus opin. 266. nu. 3. & Bartholomæus à Medina in sua Institutione Confessar. cap. 11. §. 3. vers. Ostaño, ac de iurisdictione fori pœnitentiæ hætenus.

S V M M A.

- 1 Iudex delegatus publicè excommunicatus sententiam ferens, aliud iurisdictionis agens nihil facit.
- 2 Delegatus eo, à quo delegatus est, excommunicato, an delegatam iurisdictionem exercere possit; & quid de subdelegato, subdelegante itidem excommunicato.

V.

Quoniam, quæ diximus, in ordinarijs iudicijs locum habent; ob eam rem de delegato excommunicato iam agamus. † Sententia igitur ab excommunicato iudice delegato lata nulla est, si excommunicatus publicè sit, id est aut notorius, aut denunciatus, vt habetur in c. ad probandum, & ibi DD. not. de re iud. etenim delegatus sic affectus iurisdictionis vsu caret, ac propterea, si quid agatur ab eo, vt à non iudice actum, non valet arg. tot. tit. C. si à non compet. iud. non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Verùm quid si is, qui delegauit, in excommunicationem incidat, an delegatus ab eo iurisdictionem exercebit? Gloss. in cap. licet in verb. Re integra de off. deleg. vbi quæstio hæc disputatur, & in c. 1. in verb. Ipsius de off. vic. lib. 6. non impediti delegati iurisdictionem existimauit, eandem opinionem sequitur Innoc. & Io. Apd. quos refert Abb. in cit. c. licet, Host. autem sic distinguebat, aut delegatus totam causam subdelegauit, & tunc veram opinionem Gloss. dixit, aut ex parte, & in hoc casu contrarium sensit; nam tunc iurisdictionem subdelegati suspendi ob has rationes censuit, & quòd is admittendus non videtur, cuius autor repellitur arg. c. licet ex quadam de testib. & quòd de eiusdem sententiæ idem forum & subdelegantis, & subdelegati quasi est. Cuius sententiam his rationibus non probari, ac rectè respondetur; non prior ratione, quoniam is, cui ex parte causa subdelegata est, subdelegato deinceps excommunicato, cognoscere tamen causam potest arg. c. si is, cui de off. deleg. lib. 6. nam, si appellari contingat, primum delegantem ad eundem esse Rom. Pont. ibi ait; ergo & ex parte causam delegatam subdelegatus cognoscit, excommunicato subdelegante, quod nollet Host. neq; enim appellaretur sententia non lata, neque sententia ferretur, causa non cognita; non posteriori ratione itidem eius opinio probatur; quoniam, si idem forum, & subdelegantis, & subdelegati esset, nunquam à subdelegato subdelegans appellaretur arg. c. 2. de consuetud. lib. 6. cuius tamen contrarium probatur; postremò, si hoc daretur, subdelegantis morte subdelegati iurisdictione & re nõ integra interiret, sicut episcopi vicario cõtingit contra c. licet de off. deleg. & l. & quia. ff. de iurisdic. omn. iud. Quare Abb. diuisione hac alia vtebatur; dicebat enim ipse, aut res integra non est, & tunc delegati iurisdictione non impeditur arg. c. quamuis de off. deleg. lib. 6. aut res integra est, & tunc secus. Ego autem, quòd rem hanc dilucidius explicem, quatuor conclusionibus materiam hanc concludo. Quarum prima hæc est, Delegati, subdelegatiq; iurisdictione non tollitur delegante excommunicato, vel ordinario, vel delegato sit; sic. n. sensit Gloss. in c. 1. in verb. Ipsius, ibi quæri solet de off. vic. lib. 6. & DD. quos refert Abb. in cit. c. licet. nu. 8. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 280. vers. Ego verò, ibi Et propter hoc suspenditur eius

dum feret; arbitratorem enim facti cuiusdam potestatem habere ex eo constat, quod ius feruare non cogitur, sed suo arbitratu, quod ipsi videtur, declarare debet arg. §. pretium autem in instit. de empt. & vend. Accedit denique arbitramentum a consensu partium vim accipere, ut asseruit cit. Add. ad Capel. Tholos. excommunicatus igitur, vel publicus sit, arbitrator esse potest, & arbitramentum ab ipso latum valet ob ea, quæ proximè tradidimus. Excipitur tamen primò de sententia Raphael. quem refert, ac sequitur Alex. in cit. l. si quis arbitratu. nu. 22. vers. Limita predictam conclusionem, ubi arbitrator, postquam creatus est, in excommunicationem incidit; nam tunc arbitramentum ab ipso ferri non poterit, sicut solutio fieri ei non debet, qui status conditionem mutauit, ut dicitur in l. cum quis. ff. de solut. Atqui contrarium in hoc ego sentio; nam, ex quo, qui eum arbitratorem fecerunt, reuocareque ipsum possunt, non reuocant, perseverare in priori voluntate videntur arg. l. sepe. ff. de re iud. non enim voluntas mutata esse existimatur, nisi probetur arg. l. eum, qui. ff. de probat. nec repugnat cit. l. cum quis; nam ibi is, cui solutio erat facienda, capitis diminutionem passus erat, cuius contrarium hic est; quandoquidem excommunicatus nullam capitis diminutionem patitur: non enim libertatem, non ciuitatem, non familiam denique; ipse amittit, quæ capitis diminutione nobis auferuntur, ut habetur in Instit. de cap. dimin. nisi ergo expressè reuocetur, arbitrator esse non definit, & ab ipso actum valet. Postremò excipit Angel. ubi arbitramentum ex statuti forma, ut sententia, exceptionem paratam habet; nam in hoc casu arbitramentum ab ipso latum non valere existimauit ob c. ad probandum de re iud. hæc itidem exceptio mihi non probatur; quandoquidem statutum illud non formam ullam tribuit, qua arbitrator hic quasi iudex esse videatur, sed post arbitramentum latum, atque idcirco postquam arbitrator officio suo functus est, operatur: quo casu, dum fertur, naturam contractus retinebit, latum verò, quod statutum cavit, executionem habebit; sic namque donatio causa mortis, dum fit, contractuum naturam, deinceps verò vltimarum voluntatum sequitur, ut asseruit Bald. quem totum mundum sequi testatur Ias. in l. sciendum. nu. 1. ff. de leg. 3. & Michael Crass. in tract. recept. sent. in §. donatio causa mortis, q. 2. ab exceptione igitur hac discedemus; esto enim executio impediatur, non tamen consequitur arbitramentum nullum esse arg. c. 1. §. sed si post rem iudicatam de except. lib. 6. sed de arbitratore iam satis; quid verò de actis a publico scriba, qui vulgò tabellio, notariusque dicitur? in proximo, §. id explicabimus.

S V M M A.

1. Publicus scriba, id est tabellio, seu notarius excommunicatus sui muneris vsu caret.	ubi excommunicatus est.
2. Publicus scriba neque instrumenta conficere, neque iudiciorum acta conscribere potest.	3. Instrumenta ab excommunicato tabellione confecta, nec non acta iudiciorum ab eodem conscripta an valeant.

VII.

1. **S** Publicus scriba, id est tabellio, seu notarius (sic enim vulgò nominatur) ubi excommunicatus est, sui muneris vsu etiam caret; nam eo uti non potest, nisi hominum communione utatur; at eo casu omnis actus excommunicato prohibitus est arg. c. illud de cler. excom. min. & ut pro regula id nobis tradidit Abb. quem refert, ac sequitur Gemin. in c. 1. §. si quis. 2. num. 8. vers. Ponit tamen hic Abb. & Anchar. eod. §. & vers. de except. lib. 6. † quare ob hanc rem neque instrumenta conficere, neque in iudicijs causarum acta conscribere, publicus scriba excommunicatus poterit; etenim excommunicatus in iudicio interesse non potest, ut habetur in c. intelleximus de iud. & ut speciatim de tabellione not. ibi Abb. num. 2. & Franc. de Aret. num. 5. & Dec. nu. 4. & idem Dec. in c. 1. nu. 28. de fid. instrument. & Nicol. de Milis in repert. in verb. Excommunicatus non potest in iudicio esse, & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. num. 487. de sent. excom. ubi ait excommunicationem impedire, ne acta scribat, ad quæ scribenda destinatus erat. † Atqui, an, si nihilominus ab excommunicato tabellione instrumenta conficiantur, causarumque acta in iudicijs conscribantur, an, in quæ, valebunt? hanc questionem disputauit Gloss. in c. decernimus de sent. excom. lib. 6. in eaque tres DD. sententiæ extiterunt; non nulli enim existimarunt instrumenta confecta ab excommunicato tabellione valere. Probatur autem horum opinio potissimum per c. excommunicamus. 1. §. credentes de hæret. ubi, si excommunicati, propterea quod hæreticos ratione quapiam fouerunt, intra annum non satisfecerint, ne instrumenta ab ipsis conscripta valeant, decernitur; ergo, in quiunt hi, casu hoc excepto instrumenta a notario excommunicato confecta valent; exceptio enim contrariam regulam esse indicat arg. l. nam, quod liquide. ff. de

ff. de pœn. leg. & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne de præsumpt. Præterea post annum, si non satisfecerint, ne instrumenta eorum valeant, statuitur; ergo a contrario sensu argumento sumpto, quod validissimum est, ut habetur in l. 1. & ibi not. DD. ff. de off. eius, intra annum instrumenta, quæ confecerint, valebunt, atque idcirco excommunicatus valida instrumenta conficit; his igitur rationibus suam opinionem probare nitentur eo. §. credentes. Atqui horum opinio iure hoc mea sententia non probatur, non enim ibi de publico excommunicato agitur, quod ad hanc suam probandam requirebatur, sed de occulto: quasi legislator dicat, et si alias acta ab occulto excōicato vi publici officij valent arg. cap. ad probandum de re iud. & l. Barbarius. ff. de off. prætor. hæresis tamen odio decernimus, ut, si intra annum hi non satisfecerint, instrumenta deinceps ab ipsis conscripta nulla sint: namque & è contrario, quamuis ab excommunicato publico iudice acta nulla sint, ut habetur in cit. c. ad probandum, ob hæresis causam tamen sic excommunicatus iudex ab inquisitoribus aditus si quid agat, illud valet, ut habetur in c. præfidentes de hæret. lib. 6. & ut not. Gloss. ibi, & in c. 1. in fin. de off. vic. eod. lib. Et interpretationem hæc veram esse, ibi. f. de excommunicato non publico agi ex eo conuincitur, quod, si de publico excommunicato ibi ageretur. Aut inutilis ea constitutio redderetur, ex quo in cit. c. ad probandum satis iam constabat acta vi officij publici autoritate, atque vtilitate (cuiusmodi tabellionum officium est) a publico excommunicato non valere, quod absurdum est arg. l. quod Labeo. ff. de car. bon. edic. & c. erit autem lex dist. 4. Aut per subauditos, ac tacitos intellectus, atque interpretationes corrigetur idem c. ad probandum; nam ibi habetur acta ab excommunicato publico vi officij publici non valere, in eo autem §. credentes, in hæresis causa contrarium statutum videretur: ex quo enim post annum, si non satisfiat, ut ibi dicitur, acta nulla sunt, ante annum acta valent argumento sumpto a contrario, ut dicebamus; qua tacita sententia, & subaudito intellectu ex parte correctum esset in eo. f. casu cit. c. ad probandum de re iud. quod itidem absurdum est, non enim per subauditos, tacitosque intellectus corrigendæ leges sunt, ut dixit Gloss. not. in c. cupientes. §. quod si per viginti de elect. lib. 6. & eo magis absurdum hoc esset, quod Rom. Pont. augere eorum excommunicatorum pœnam voluit, hac autem interpretatione ea potius diminueretur, alias enim publici excommunicati acta nulla sunt, horum verò nisi post annum, quod etiam dicendum non est; inducta enim ad augendum diminutionem operari non debent arg. l. si mancipia in prin. ff. de fund. instru. & ut not. Ias. in l. legata inutiliter. nu. 8. ff. de leg. 1. & eo magis in hoc casu, ex quo ob hæresim excommunicati sunt, quæ omnium criminum grauissima est; hac igitur ratione manifestò apparet eo iure horum sententiam non probari, & argumentationes inde sumptas nullas esse. Quare alij contrariam sententiã amplexati sunt, ut. f. instrumenta ab excommunicato tabellione confecta non valeant, & hoc ob c. nullus. 3. q. 4. Nullus anathematizatorum, dicitur enim ibi, suscipiatur, nec a quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur. Hæc ibi; si ipsorum scriptis ergo fides haberi non debet, cur ea conficiant, causa nulla est. Horum sententia itidem simpliciter vera non est, nec eo iure probatur; nam ibi de excommunicato publico agitur, non de occulto, quod postulabatur: id quod ex eo apparet, quoniam non dicitur Nullus excommunicatorum, sed Nullus anathematizatorum, id quod mea sententia idcirco factum est, quod ostenderetur ius illud locum habere in eo, qui solemniter excommunicatur; anathema enim multis adhibitis cerimonijs fertur, multisque presentibus celebratur, ut habetur in c. debent. 1. r. q. 3. ac deinceps per parochias statim denunciatur, ut ibidem dicitur, ac propterea vix fieri potest, ut hic publicus excommunicatus non dicatur, ac sit; quo casu quis dubitet huius scripta nulla esse? ob cit. c. ad probandum. Accedit, quod si de excommunicato publico ibi non agatur, de occulto agi dicendum est; at ab occulto excommunicato vi publici officij acta valent, ut DD. communiter not. in cit. c. ad probandum a contrario sensu; ergo, ne illud ius correctum dicamus, cap. illud de publico excommunicato agere asserendum est, & eo magis hodie ob extrauag. ad euitanda, cuius beneficio cum excommunicato occulto esse possumus, & ab eo etiam sacramenta suscipere: quæ omnia prohibita nobis essent per cit. c. nullus, si de occulto excommunicato ibi ageretur, quod absurdum etiam est; posteriores enim leges prioribus derogant arg. l. non est nouum cum duabus seq. ff. de legib. neque igitur horum sententia amplexanda est. Postrema fuit quorundam sententiã, quos refert eadem Gloss. in cit. c. decernimus, qui inter publicum, occultumque excommunicatum distinguebant; priori enim casu ab hoc acta nulla esse, posteriori valere asseruerunt. Quid igitur concludendum? antequam questionem hanc dissoluam. Præmitto primùm tabellionis officium & vtilitate, & autoritate publicum esse, ut dixit Abb. in c. sicut te. nu. 1. 4. ne cler. vel mon. & Ias. in l. prætor ait. nu. 2. cum seq. & num. 6. ff. de

ff. de edendo, & sensit quoq; Felin. in c. intelleximus in prin. de iud. & Nicol. de Mil. in suo reper. in verb. Excommunicatus publicè non potest instrumenta; imò iurisdictionem voluntariam ipsum habere, vt tradidit Specul. quem refert Abb. in eod. c. sicut te. nu. 21. & Bart. in l. 3. nu. 7. & num. 10. C. vbi, & apud quem. Præmitto etiam in ijs mseribus, qua publica autoritate, atq; utilitate sunt, vbi quidpiam ab occulto excommunicato agitur, ob publicam utilitatem valere, vt probatur in l. Barbarius, & ibi DD. communiter. ff. de off. prator. vbi autem à publico, nullū esse, ne nimis censura ecclesiastica contemnatur, & hoc ob cit. c. ad probandū, & ibi quoq; DD. omnes not. de re iud. His præmissis, postremam sententiam, qua verissima, communiterq; recepta est, vt testatur Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 411. de sent. excom. vbi quæstionem hanc disputauit, amplector, vt. s. instrumenta, acta q; à tabellione excommunicato publico nulla sint, ab occulto autem valeant; quam & secutus videtur Nicol. de Mil. eod. vers. Et sequitur eā Soc. eod. & sic ego eam probo. Instrumenta à tabellione confecta, iudiciorum itidem acta ab eodem conscripta eius acta, atq; instrumenta sunt, qui officium autoritate, utilitateq; publicum habet, imò & iurisdictionem, vt premisimus; at acta huiusmodi, si ab eo fiant, qui occultè excommunicatus est, valent ob publicam utilitatem, ab excommunicato autem publicè, nulla sunt, vt id etiam præmissimus; ergo instrumenta à tabellione confecta, iudiciorumq; acta ab eodem conscripta ab excommunicato occulto profecta valent, à publico nulla sunt, atque sic DD. citati à Gloss. in eod. c. decernimus, asseruerunt, & tradidit Abb. in c. veritatis. nu. 33. de dol. & cont. & Anch. in c. 1. §. si quis. 2. vers. In temporalibus, & Gemin. num. 8. eod. vers. Et Phil. Franc. eod. in princ. vers. Circa tertium de except. lib. 6. & Card. in Clem. vñ. vers. Nonò quarto eod. & in repet. cap. perpendimus. nu. 28. de sent. excom. & Soc. eod. & Bald. in l. 1. nu. 11. C. de iur. & fact. ignor. & Tiraquell. in Gloss. 8. nu. 150. de legib. connub. hanc eandem diuisionem de publico, & occulto excommunicato communiter receptam esse testatur Anchar. in eod. c. decernimus. num. 8. vers. Secunda quæstio Gloss. de sent. excom. lib. 6. sequitur quoque eam per pulchra Add. ad Abb. in proem. decretal. nu. 17. in litera G, & Fed. de Sen. conf. 74. vbi, & quinam publicè excommunicati dicantur, declarauit; in hac igitur quæstione cum cōi sententia sic concludendū censerem.

*De fructibus beneficij eccl. quibus excommunicatus caret, declaratione
sexta eiusdem effectus. Cap. XII.*

S V M M A.

1 *Fructus beneficij excommunicatus caret; qua
regula multis modis, & amplificatur, &
coarctatur.*

2 *Fructuum nomine quidnam comprehendatur.*

3 *Fructus beneficij eccl. excommunicato adempti
ad quem pertineant.*

4 *Fructus beneficij in quibus casibus excommuni-
catus recuperat.*

R VCTIBVS † beneficiorum eccl. si quæ habeat, excommunicatus etiam ipso iure caret, vt habetur in c. pastoralis. §. verum, & ibi not. Abb. Dec. ac DD. de appell. & vt sensit Rot. decis. 8. in antiquis de sent. excom. & decis. 5. de pen. eod. & Vinius in Syl. com. opin. opin. 884. nu. 7. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 109. cum multis seq. vbi rem hanc egit de sent. excom. & de communi sententia testatur Rip. in c. 1. nu. 27. de iud. & Put. decis. 28. lib. 1. ac nouissimè Mandos. in tract. de signatura gratiæ cap. Absolutio ab excommunicatione in fin. idq; meritò; etenim, ex quo extra ecclesiæ communionem est, nihil, quod ecclesiæ sit, habere ipse debet, vt inquit Rom. Pont. in cit. §. verum. Hæc autem regula sic posita latissimè patet; nam primò locum habet in quocunq; clerico excommunicato, vel minor, maiorue sit; nam & episcopus hæc pœna constrictus huiusmodi fructibus caret, vt dixit Ian. in c. 1. in verb. Episcopatum de iud. Item excommunicatus hisce fructibus caret, vel iniuria excommunicatum se asserat, ac propterea appellet arg. cit. §. verum, ibi, enim, etsi appellatū erat, subtrahi tamen ei fructus Rom. Pont. respondit, at appellatio ad iniuriam illatam à iudice tollendam inuenta est, vt habetur in l. 1. ff. de appell. atque sic not. Abb. ibi nu. 6. Tertio caret fructibus suorum beneficiorum, etiam si speciatim ipsis priuatus excōicatus non sit, sed simpliciter excommunicatus arg. cit. §. verum, ibi enim à sententia excommunicationis tantum excommunicatus appellauerat, & tamen non modò excommunicatio non suspenditur, verum etiam nec fructuum subtractio, quod fieret, vt. s. fructuum subtractio,

atio, suspenderetur, si separatim vt subtraherentur, necesse esset, ibiue ea ratione priuatus esset, ex quo aliorum sententiæ appellatione pendet arg. tot. tit. de appell. nam, etsi in eadem sententia & excommunicatio, & fructuum priuatio est, non vna tamen, sed plures sententiæ ob plures articulos dicerentur, ergo ipso iure beneficij eccl. fructibus, priuatus est. Præterea in cit. §. verum idcirco fructus excommunicato subtrahendos esse Rom. Pont. ait, quoniam ei communitio ecclesiæ denegatur; si ratione hac igitur ipsis priuatus est, ad id alia sententia non requiritur. Id quoq; & verbum illud Subtrahere positum ibi à Pontifice indicat; simplex enim factum, & non ius, id est sententiam significat, ac requirit; ipso iure igitur beneficij ecclesiastici fructibus excommunicatus priuatus est, atq; sic dixit Gloss. in c. præter. dist. 32. & Inn. & Specul. & non nulli alij, quos refert, ac sequitur Abb. in eod. §. verum. nu. 17. & Mar. Soc. in eod. c. sacris. num. 111. cum multis seq. & de communi testatur Rip. in cit. c. 1. nu. 2. de iud. & Mandos. ac citati supra eisdem in locis. Quare opinio Gloss. eius. §. verum, quæ contrarium sensit, improbanda est; non enim relegationis excommunicatio similis est, vt Abb. ibidem. num. 19. pluribus id probauit. Quarto, vel clericus hic egeat; nam nec tunc ex illis fructibus subueniendum ei esse dixit Gloss. in c. studeat in fin. dist. 50. & Abb. in eod. §. verum. nu. 16. & Dec. nu. 7. & Conar. lib. 3. resol. cap. 13. vers. Duodecimò, & P. Ficar. lib. 1. com. opin. §. ut agm. de sent. excomm. tit. 12. num. 73. qui de communi sententia testantur. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam clerico subuenitur, qui ob crimen depositus, suspensusue est, vt inquit Gloss. fin. in eod. c. studeat, & in c. vintoniensis in verb. Ad miserant in fin. de elect. & ibi Abb. num. 10. vers. Vltimò not. idem Abb. in cit. §. verum. nu. 16. & Dec. num. 7. ergo de excommunicato idem concludendū videtur. Atqui hoc conclusioni propositæ non repugnat; idcirco enim deposito, ac suspensio subuenitur, quoniam, etsi delicti eos pœnitet, recuperare tamen fructus nequeunt; ne igitur mendicent, quod in ecclesiæ dedecus redundaret, ob eam rem eis ecclesia opitulatur: at excommunicatus quocunq; tempore de excommunicationis absolutionem consequi potest, atque ratione hac beneficij fructus percipere; sibi igitur tribuat, qui se absoluendum non curat, atq; sic Gloss. respondit in Clem. vt ij, qui in verb. Pars dimidia de atat. & qualit. & cit. autores eisdem in locis; etenim, vbi homo sibi met prospicere potest, lex ei non prospicit arg. l. quam diu. ff. de acquir. hered. & l. fin. C. de pact. quare, si quis ob contumaciam suspendatur, quod in manu sua tunc est, quando suspensione liberetur, ecclesia ei non subueniet, vt Abb. ac Dec. senserunt in eod. §. verum. Quintò beneficij fructibus caret, etiam si nec notorius, nec denunciatus excommunicatus sit; nam, quod hic priuata ipsius excommunicati utilitas agitur, ob eam rem, quacunq; ratione excommunicatus sit, non curatur, vt tradidit Inn. communiter receptus in c. cum dilectus de consuet. quamuis, antequam excommunicatus declararetur, auferendos illi fructus non censeam ob cap. cum secundum leges. §. fin. de hæret. lib. 6. Sextò carebit etiam fructibus, quamuis, vbi collatum ei beneficium est, de more absolutus fuerit; consuevit enim Rom. Pont. vbi beneficium cuiquam confert, vt collatio valeat, eum à censuris absoluere, si qua constrictus tenebatur: quæ absolutio solum quò ad collationem prodest, ac propterea excommunicatus ob hanc rationem absolutus suos fructus beneficij collati non faciet, atque sic dixit Rebuff. in prax. benef. vers. Teq; absolutientes decl. nou. prouis. quod idem & de suspensio à beneficio sensit. Septimò nec absolutus amissos fructus recuperat; absolutio enim excommunicationis vinculum tollit, non amissos fructus restituit: idq; meritò, restitutionis enim spe ducti contumaces in contumacia diutius perseuerarent arg. c. 1. dist. 50. etenim facilitas veniæ peccandi anam tribuit, vt dicitur in c. est iniusta. 23. q. 4. accedit, quia, etsi pœna hæc sepius committitur, momentanea tamen est, ac propterea nec absolutus amissum recuperat, vt tradidit Abb. in c. ex literis. nu. 10. de constit. atque sic

2 Gloss. fin. in eo. §. verum conclusit vers. Sed nunquid absolutus, & Abb. ibi. num. 22. † Postremò, quicunq; fructus ecclesiastici sunt, excommunicatus ipso iure priuatur; eadem enim ratio in omnibus viget. Quare nec pensiones exigere, nec oblatas recipere, nec, quod ob ecclesiæ emphyteusim præstatur, habere poterit, & multò minùs quotidianas distributiones: quæ ijs, qui diuinis intersunt, tribuuntur, vt sensit Dec. eod. §. verum. num. 7. ac rectè; etenim, si ijs non dantur, qui studiorum causa absunt, vt habetur in c. licet vobis de præb. multò minùs ijs dari debent, qui sua culpa diuinis faciendis non intersunt; minimè omnium ecclesiæ oblationes consequerur. † Atqui fructus huiusmodi ad quos pertinebunt? quò ad quotidianas distributiones, ipse reliquis de collegio accrescent, vt asseruit Abb. in eod. §. verum. num. 22. & Dec. num. 7. & vt de suspensio dixit Gloss. in Clem. 2. in vers. Pars dimidia de atat. & qualit. & in Clem. 2. in verb. Suspensus de vit. & honest. cler. & Felin. in c. apostolica. nu. 13. vers. Durante de except. & Dec. eod. num. 7. id quod

locum habet, vbi, quod distribuitur, pro indiuiso est; tunc enim alijs accrescet, vel potius nō de-
 crescet arg. l. 1. in fin. ff. de fruct. accrescendo, atq; sic dixit Card. in Clem. 2. in fin. q. 2. r. de atat.
 & qualit. cuius opinio verior etiam mihi videtur, vbi & clericorum numerus incertus est, vt
 Lugi in æde S. Mariæ contingit; ibi enim omnes sacerdotes de ea parochia, qui diuinis quibusdā
 interfunt, portionem quandam consequuntur, quæ modò maior, modò minor est, pro anni tem-
 pore, ac fructuum vbertate, sicut etiam, vbi clericorum numerus incertus est; nam modò plu-
 res, modò pauciores sunt, ac propterea, sicut eorum portiones diminuuntur clericorum accef-
 sione, ita eorundem diminutione augeri debent arg. l. secundum naturam. ff. de regul. iur. Secus
 autem, si certa quantitas singulis tribueretur, qui diuinis interessent, vt audiui à Canonicis Ari-
 mini obseruari; nam, quòd nulla ratione coniuncti sunt, ac propterea ius accrescendi locum nō
 habet, portiones eorū, qui diuinis non interfunt, in eius ecclesiæ vsum distribuentur, cuius sunt,
 & in hoc casu locum sibi vindicabit quorundam opinio, quos refert, ac sequitur Anchar. in cit.
 Clem. 2. in fin. de atat. & qualit. ob rationes, quas ibi reddidit, atque sic dissentientes inter se
 opiniones conciliauit Card. in cit. Clem. 2. in fin. ead. q. 2. r. & quæ diximus de excommunicato,
 eadem de suspenso, atq; interdicto sentimus. Quò ad alios verò ecclesiæ fructus, cuiuscunq; ge-
 neris sint, primò per ipsos curabitur, vt quis eius ecclesiæ inseruiat, muneratq; ipsius obeat, ne
 detrimentum patiat, diuinatq; intermittantur; demum, si quid reliqui ipsorum fuerit, in eius-
 dem ecclesiæ vsum alium verteretur arg. c. penu. & ibi Abb. de cler. non resid. & c. peruenit. 2. de
 appell. & c. cum ex eo de elect. lib. 6. & c. 2. de off. ord. eod. lib. & eorum, quæ tradidit Gloss. in c.
 quia sepe in verb. Officio de elect. lib. 6. & in c. 2. dist. 9. r. atque sic dixit Abb. in eod. c. pastorali-
 sis. §. verum. num. 22. & Dec. nu. 7. & Felin. in c. apostolicæ. nu. 13. vers. Durante, vbi & quosdam
 alios idem sentientes refert de except. Id quod & de suspenso dicimus; nam sic & Gloss. inquit
 in Clem. 2. de vit. & honest. cler. & Dec. ac Felin. in citatis locis: idq; meritò, etenim & clerici
 morte fructus iam ab eo percepti apud ecclesiam remanere debent arg. c. 1. & c. cum in officijs
 de testam. sed de his hætenus. Excommunicatus igitur beneficij fructibus caret. † Excipitur
 tamen primò, vbi quis iniuria excommunicatus est; fructus enim vniuersos hic absolutus recu-
 perabit, vt asseruit Gloss. fin. vers. Sed nunquid in cit. c. pastorali, & Inn. ibidem nu. 3. & Bal.
 nu. 20. & Abb. num. 21. & Dec. num. 10. de appell. & Specul. in tit. de interesse. §. viso de com-
 muni in fin. vbi & de suspenso idem ait, & Felin. in c. Apostolicæ num. 13. vers. Suspensus au-
 tem, vel excommunicatus de except. & Petr. Foller. in prax. crim. canon. 3. par. cap. 33. nu. 111.
 idem Gloss. in c. clericus. dist. 9. r. facit quoque Gloss. in c. 2. in verb. occasionem de off. ord. lib. 6.
 & Couar. lib. 3. Var. resol. cap. 13. num. 8. vers. Duodecimò, vbi de cōi snia testatur. Id etiam
 probatur in c. super causa. 2. q. 5. & l. penu. ff. de re milit. idq; iure optimo, priuatio enim pena
 est; qua, qui non delinquit, affici non debet. Quare fructus ei non adimentur, vt dixit Fel. in
 eod. c. Apostolicæ, sed in tuto loco collocabuntur, & adēptos post absolutionem recuperabit,
 vt tradidit Innocen. in cit. §. verum. nume. 3. vers. Alij tamen aliter: excipio tamen in hoc casu,
 vbi se absoluendum non curaret; nam, quòd sua culpa tunc in excommunicatione iacet, eo tem-
 pore perceptos fructus meo iudicio non recuperabit. Item excipitur, vbi excommunicationis
 sententiam nullam esse probauit; quandoquidem eo casu sui beneficij fructus habebit, ex quo
 per huiusmodi excommunicationem nec ipsis priuatus fuit, atque ita sensit Foller. eod. nu. 111.
 Imò, vbi excommunicatus fructus recuperat, & quotidianas distributiones recuperabit, si ta-
 men alijs diuinis officijs interesse consueuisset, vt dixit Felin. in cit. c. Apostolicæ. num. 13. &
 sequitur Foller. eod. num. 111. nam & ægroto, qui, cum valeret, ipsis interesse consueuerat, præ-
 stantur, vt DD. inquit in c. ad audientiam de cler. non resid. Mihi tamen horum sententia non
 placet, vbi alteri acquiritæ iam sunt, quod quando contingat, supra declarauimus; nam tunc
 ab ijs petendæ mihi videntur, qui iniuria eum excommunicandum curarunt arg. c. sacro. §. ca-
 ueant de sent. excom. & arg. eorum, quæ dixit Gloss. in cit. c. 2. in verb. Occasionem de off. ord.
 Tertio fructus habebit, etiam si iure excommunicatus sit, vbi impeditur, quò minus absolu-
 tionem consequatur, huic enim subueniendum esse inquit Card. & Io. de Lign. quos refert
 Dec. in cit. §. verum, num. 7. Quarto, vbi excommunicatus non habet, vnde se sustentet, suisque
 laboribus victum sibi honestè parare non potest, & summis angustijs detinetur; tunc enim ex
 illis fructibus subueniendum ei esse, ne pereat, conclusit Gloss. fin. in fin. in cit. §. verum, & Abb.
 num. 16. & Dec. num. 7. & Felin. in cit. c. Apostolicæ num. 12. vers. Adde, quòd, vbi suspensus;
 etenim excommunicatio fertur, quò quis à contumacia discedat, non autem, vt fame necetur
 arg. c. p. de except. lib. 6. & c. p. de sent. excom. eod. lib. postremò, qui his angustijs detinetur, ei
 subuenire

subuenire debemus arg. c. pasce, & c. non satis dist. 86. meritò igitur ex illis fructibus ipsi subue-
 niatur: non vniuersos tamen fructus, sed qui ad ipsum sustentandum opus erunt, ecclesia ei lar-
 gietur; non enim, quod ex suo beneficio percepti sunt, si summo iure agatur, debentur, nam
 ipsis iam priuatus est, sed æquitate quadam illinc magis, quàm aliunde subueniendum ei vi-
 detur: id quod fiet, vel iure excommunicatus sit, vel in excommunicatione pertinax perseue-
 ret, atque sic Dec. sensit in eod. §. verum, num. 7. Quintò ea regula locum non habet in fru-
 ctibus ante excommunicationem perceptis; nam, quòd iam sui facti sunt, ob excommunica-
 tionem sequentem ipsos non perdit; ius enim omne retinet excommunicatus, quod habuit, ut
 inquit Innoc. in c. si verè de sent. excomm. & in c. p. vers. Nam adimi de iud. etsi eius vsu ali-
 quando caret. Sextò excipiuntur fructus patrimonij pro titulo ipsi assignati; nam patrimo-
 nium illud spirituale annexum non habet, vt dixit Gloss. quam sequitur Abb. in c. tuus de præb.
 nō enim ecclesiasticum beneficium est; id quod hinc patet, quòd, posteaq; beneficium ecclesia-
 sticum consequutus est, alienare ipsum potest, vt sensit Trid. Syn. cap. 2. De refor. Sess. 21. quod
 non fieret, si spirituale quid esset. Et facit pro hac sententia, quòd, quamuis clericus, qui elapsis
 sex mensibus post beneficium ecclesiasticum, pensionemue habitam officium non recitauit, ad
 restitutionem fructuum obligatus sit iuxta constitutionem Lateranensis Concilij vltimi, Sess. 9.
 & Bullam Pij Quinti, tamen qui ad titulum patrimonij ordinatus est, ad id obligatus non est, vt
 dixit Ioan. Bapt. Antonucius in Cateches. Neapolitana cap. 3. lib. 4. Septimò, vbi ante excom-
 municationem fructus percipiendi creditori ipsius clerici assignati essent secundum tradita
 doctoribus in c. peruenit de fideiussor. etenim alteri per alterum iniuria conditio fieri non de-
 bet, vt dicitur in c. non debet de reg. iur. lib. 6. & arg. tot. tit. C. res inter alios acta, & arg. c. per-
 uenit de fideiussor. atque sic tradidit Abb. de suspenso in c. Apostolicæ. num. 7. de except. Quare
 & Pensionarij ex fructibus beneficij suas pensiones consequentur, & Episcopus charitatum
 subsidium: non enim de suo soluere excommunicatus debet; nam, etsi priuatus excommuni-
 catus est fructibus ob suam culpam, tamen culpa ipsa non est causa immediata, quò minus ha-
 beat fructus, sed excommunicatio; quo casu ad onera quis non tenetur, vt dixit Gloss. in l. inter
 quos. §. damni. ff. de damn. infect. & sequitur eam Bald. & Couar. videntur in citatis locis. Octauò
 fructibus beneficij excommunicatus non caret, vbi consuetudo est, vt excommunicati fructus
 non amittant, quam consuetudinem nunc esse testatur Rebuff. in repet. c. postulatis. notab. 2.
 num. 84. de cler. excomm. min. ibi enim consuetudine non obseruari inquit, vt clerici excommu-
 nicati beneficiorum fructibus priuentur, nisi quò ad distributiones quotidianas; his enim ca-
 rebunt, quod dictum De consuetudine valde notandum est. Postremò, si fructus percipiat ex-
 communicatus, esto, dicta consuetudo non esset, tamen nec irregularis sit, nec beneficio ob id
 priuari potest, nam & sic de suspenso asseruit Felin. in cit. c. Apostolicæ. num. 13. vers. Si autem
 suspensus ab officio, & beneficio de except. sed de his hætenus, ad alia transeamus.

S V M M A.

1 Administratio rerum temporalium beneficij eccl. in quibus consistat.	2 Administratio ab excommunicato quò ad tem- poralia beneficij an valeant.

I.

§ At qui an excommunicatus bona suæ ecclesiæ, ac beneficij eccl. res, inquam, temporales
 administrare potest? † hæc administratio, vt interpretata est Gloss. in c. auaritiæ in verb.
 temporalibus de elect. lib. 6. in ijs potissimum versatur, quæ facti sunt, vt exempli gratia ius-
 jurandum, ac fidem à subiectis recipere, ut habetur in c. qualiter, & ibi no. Abb. de elect. census,
 ac, quod ecclesiæ debetur, exigere; vt fructus percipiantur, ac seruentur, curam genere; soluere
 si quid ecclesia debeat, res eiusdem alienare, & id generis. † An igitur, inquam, excommuni-
 catus clericus hæc administrabit? Innoc. hunc admiscere se administrationi non debere censuit
 in c. ex tua. num. 6. in verb. Remoueat, ibi alij dicunt, & sequitur Abb. num. 7. vers. Octauò
 in c. ex tua. num. 6. in verb. Remoueat, in c. veritatis in verb. Excommunicationem, & Abb. nu. 16.
 not. de cler. non resid. idem Innoc. in c. veritatis in verb. Excommunicationem, & Abb. nu. 16.
 & num. 34. de dol. & contum. idem Abb. in c. pastorali. §. verum. num. 18. de appell. communis
 denique DD. sententia hæc est, quæ & ratione hac probatur. Nam excommunicatus beneficij
 fructibus caret, vt supra asseruimus; ergò ipsos administrare non debet arg. c. 1. §. fin. de elect.
 lib. 6.

lib. 6. ibi enim suspensus à beneficio, quo casu fructibus eius caret, si ei se ingerat, punitur; idem igitur de excommunicato ob eandem rationem concludendum est, ac propterea œconomus, vicariusuè ad tempus dabitur, qui interim administrat, vt dixit Abb. in eod. §. verum nu. 18. † Verum, quid si nihilominus quidpiam administrat, an administratum valebit? communiter concluditur à citatis doctoribus non valere, idem sensit Dec. & quosdam alios idem sentientes refert in cit. §. verum, num. 8. & hoc ob cit. c. veritatis de dol. & contum. hæc sententia mihi omnino vera esse non videtur; quid enim si operam dedit, vt fructus perciperentur, seruarietque? quid si æs alienum ecclesiæ soluit? Ego igitur sic distinguendum censerem. Aut querimus, an hic administrando peccet, & sine dubitatione ipsum peccare existimo; nam interdicitam sibi administrationem vsurpat: id quod eo magis sentio, vbi administrando communionem hominum vitur. Aut querimus, an ab ipso administrata valeant. Et tunc, quæ simplicis facti sunt, quæque ecclesiæ præiudicium non generant, valere censerem, vt exempli gratia si, vt fructus colligerentur, collectiuè vt seruariet, operam dederit, æs alienum, quod ecclesiæ debebat, soluerit arg. l. soluendo. ff. de negot. gest. atque sic de suspensio sentit Abb. in c. cum vintoniensis. num. 10. versic. Circa quod dubito de elect. etenim & aliis, quæ facti sunt, in spiritalibus valere supra probauimus. In ijs verò, quæ præiudicium ecclesiæ faciunt, contrarium existimarem; quare alienationes rerum ecclesiæ ab excommunicato factæ non valebunt arg. cit. c. veritatis, & ibi DD. de dol. & contum. idem quoque not. Anch. in c. 1. §. si quis. 2. versic. In temporalibus, ibi & idem esset, si alienaret prælatus, & Gemin. num. 8. versic. In temporalibus, de except. lib. 6. idem Phil. Franc. eod. in princ. versic. Circa tertium, ibi & idem, si vt Prælatus alienaret bona; quod ecclesiæ debetur, recipere itidem non poterit arg. l. soluendo. ff. de negot. gest. & receptum debitorem non liberabit arg. l. vero procuratori. §. sed & si non vero. ff. de solut. atque sic sentit Add. ad Gloss. in verb. temporalibus in cit. c. auaritia de elect. Excipitur tamen, vbi clericus hic excommunicatus neque notorius, neque denunciatus est; nam tunc ab ipso administrata valebunt, vt de excommunicato tollerato dixit Innoc. in eod. cap. veritatis in verb. Excommunicationem, & Abb. num. 33. versic. Ex quo inferitur, & Mar. Soc. sen. in c. sacris num. 116. versic. & ex prædictis de sent. excom. id quod in primis hodie asserendum est ob extrauag. ad euitada, cuius beneficio & spiritalia recipere ab ipso possumus: soluere igitur quis huic poterit, quod ecclesiæ debet, & præsertim, vbi ob contractum cum eo excommunicato initum solueret arg. l. si vrbana prædia, & eorum, quæ inquit ibi Bart. num. 4. ff. de cond. in deb. quem sequitur Abb. in c. qualiter. num. 6. de elect. sic igitur concludendum in hac re censerem. An autem ob excommunicationem priuari ecclesiastico beneficio quis potest? id disputauimus in Tab. 1. cap. 14. §. 3. num. 5. & de his hætenus, ad reliqua veniamus.

De vsu communionis dignitatum excommunicato ipsi prohibito, declaratione septima eiusdem effectus. Cap. XIII.

S V M M A.

1 Dignitates ecclesiasticæ, nec non & profanæ multiplicis generis sunt.

2 Dignitates excommunicatis conferendæ non sunt.

V I D I M V S antea excommunicatum & ordinis, & iurisdictionis vsu, nec non, & beneficij eccl. carere: reliquum igitur est, vt hic duo contemplemur. Primum, an dignitates eæ ipsi excommunicato conferendæ sint, quas qui habet, aut ordinis, aut iurisdictionis functiones exercere debet, fructusque percipere potest. Alterum, si conferantur, an collatio valeat: quæ duo in capite hoc explicabimus; explicato tamè prius, quænam dignitates huiusmodi sint, cum ecclesiasticæ, tum profanæ, quatenus ad rem nostram pertinet. † Eccle-

3 stasticæ dignitates igitur multiplicis generis sunt. Partim enim vsu ordinis tam episcopatus, quam inferiorum ordinum, & iurisdictionis tam fori contentiosi, quam pœnitentiæ habent, cuiusmodi sunt episcopatus, archiepiscopatus, patriarchatus, & apostolica sedes; has enim dignitates qui habent, in suos subditos vtriusque iurisdictionis, nec non ordinum omnium functiones exercere queunt, vt de Romano Pont. probatur in c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & de episcopis

episcopis in tot. tit. de off. ord. lib. 6. & de temp. ord. in vtroque lib. hi enim omnes, quibus in perpetuum huiusmodi dignitates tribuuntur, & quorumcunque ordinum, & cuiuscunque iurisdictionis functiones exercent ob iura proximè citata iunct. c. omnis de pœnit. In hoc eodem numero habentur etiam, qui ad tempus dantur, Legati scilicet è latere, de quibus agitur in tit. de off. leg. in antiq. & in lib. 6. & Visitatores, seu Administratores cathedralium ecclesiarum, de quibus habetur in c. is, cui de elect. lib. 6. & in c. fin. de suppl. negl. prælat. eod. lib. Partim vsu fori pœnitentiæ tantum, & ordinis sacerdotij, atque inferiorum ordinum habent; & hæc beneficia eccl. curam animarum simpliciter habentia sunt, quæ & qui habent, parochi dicuntur, & suis subditis sacramenta legitimè conferunt arg. cit. c. omnis de pœnit. & tit. de paroch. & alien. paroch. in hoc eodem numero recensentur Vicariæ perpetuæ, de quibus agitur in tit. de off. vic. in antiq. & lib. 6. & in Clem. vn. eod. Vicariæ quoque ad tempus, quas qui habent, vulgò Capellani dicuntur. Partim fori pœnitentiæ, & fori exterioris iurisdictionem habent, nec non sacerdotij, & inferiorum ordinum vsu, vt Ecclesiæ titulares Cardinalium, de quibus habetur in c. his, quæ, & ibi DD. de maior. & obed. item Abbatiz regularium; nam & Cardinales in clericos suæ ecclesiæ titularis iurisdictionem habent arg. cit. c. his, quæ, & Abbates regulares in suos monachos, vt disputauit Abb. in c. cum contingat de for. compet. sicut etiam Prouinciales, ac Generales fratrum Minorum, ac Prædicatorum, & aliorum ordinum. Partim fori ecclesiastici exterioris iurisdictionem tantum habent; hæc autem sunt, quas, qui habent, aut ordinarij iudices sunt, vt vicarij episcoporum, de quibus in tit. de off. vic. lib. 6. Item vicarius à capitulo sede vacante constitutus, de quo egit Rebuff. in prax. benef. de deuolut. num. 62. & nouissimè Trid. Syn. Sess. 24. cap. 16. de refor. Tertiò Capitula cathedralium ecclesiarum mortuo antistite, vt habetur in c. vn. de maior. & obed. lib. 6. & in c. si episcopus cum seq. de suppl. negl. prælat. eod. lib. imò & ordinis vsu habet, quamuis per alios id muneris exerceat, vt dixit Gloss. in cit. cap. si episcopus in verb. Spiritualibus. Multò magis igitur & Cardinalium collegium vacante apostolica sede. Quartò inquisitores hæresis, de quibus agitur in c. ne aliqui cum multis seq. & in tot. ferè tit. de hæret. lib. 6. & eodem in antiq. Quintò delegati etiam, de quibus habetur in tit. de off. deleg. in antiq. & lib. 6. In hoc loco secularis dignitates collocare etiã possumus, nam vnã iurisdictionem habent fori scilicet exterioris in profanis rebus, quæ dignitates plures etiam numerantur; quædam enim perpetuæ, quædam ad tempus sunt. Perpetuas eas dicimus, quas hi habent, qui territorij, atque vniuersitatis domini sunt, cuiusmodi olim apud Romanos reges, ac Senatus, hodie in ecclesia Imperator, Rex, Dux, Marchio, & si qui alij alio nomine recensentur, vt habetur in l. 2. §. igitur constituto. ff. de orig. iur. & ff. de Senator. & in l. de precatio. ff. ad l. rhod. & in tit. quis dicatur Dux, Marchio lib. 2. feud. In hoc numero habentur etiam Respublicæ alique, vt Veneta, Lucensis, Samaritana; nam & hæc huiusmodi iurisdictionem perpetuam habent. Ad tempus autem qui iurisdictionem habent, apud Romanos olim hi habebantur, scilicet Consules, Præfectus Prætorio, Præfectus vrbis, Quæstor, Prætor, Præfectus vigilum, Proconsul, Præles, Dictator, & alij, de quibus agitur in tit. ff. de consul. cum multis sequen. hodie verò, cum à Principe omnes pene magistratus dentur arg. l. vn. ff. ad l. Iul. de amb. tot sunt, quot principes, ac terrarum domini constituunt, varijsque nominibus appellantur. A Romano enim Pont. qui dantur, alij Præfides, alij Governatores, alij Potestates, alij Vicarij, alij Commissarij dicuntur. A Rebus pulicis etiam magistratus quidam creantur, qui varijs nominibus appellantur. Doctores discipulorum quoque in discipulos iurisdictionem habent: vt habetur in authen. habita. C. ne fil. pro patr. & vt inquit Abb. in c. quanto de magistr. & Bart. in 1. constitutione Codicis. num. 10. Duces militum etiam in suos milites iurisdictionem habent, arg. l. certi iuris. C. de iud. hi omnes ergo iurisdictionem in suos exercent. Partim nullam iurisdictionem habent: & hi duplicis generis sunt. Quidam, qui ius quoddam in beneficijs ecclesiasticis quò ad fructus consequuntur, & in horum numero pensionarij sunt, ac, qui simplicia beneficia possident, animarum curam non habentia. Quidam simplicem dignitatem habent, huiusmodi autem apud ecclesiam sunt Præposituræ, Archidiaconatus, extra ecclesiam Doctores, atque Equites; hi enim iurisdictionem nullam habent, honore tamen reliquos antecedunt. His præmissis iam, vt polliciti sumus, an dignitates huiusmodi excommunicatis conferendæ sint, videamus. † Breuiter igitur concludendum est excommunicatis nullam dignitatem ex ijs, quas recensuimus, conferendam esse. Primò, quia excommunicatus vsu caret tam earum dignitatum, quæ ordinis, quam quæ iurisdictionis sunt, vt supra probauimus; non enim ordinis, iurisdictionisue munera exercere excommunicatus potest; at, qui vsu alicuius caret, eiusque fun-

etiones exercere non potest, huic illud conferri non debet, vt probatur in c. fin. verfic. Si pame-
 scienter de cler. excomm. min. ergo dignitates huiusmodi excommunicato conferendæ nō sūnt,
 prohibito enim aliquo, & omne id prohibitum esse censetur, per quod ad illud peruenitur, vā
 not. Abb. in eod. c. fin. num. 3. & in c. postulastis. num. 1. eod. & facit l. oratio. ff. de spons. Præterea
 excommunicatus extra ecclesiam est, vt id etiam probauimus; ergo dignitatum, quæ in eccle-
 sia tribuuntur, particeps esse non debet arg. c. pastoralis. §. verum in fin. de appell. Postremò ex-
 communicati communionē vti non possumus, vt habetur in c. sicut Apostoli cum multis seq. 11.
 q. 3. ergo propositæ dignitates excommunicato conferri a nobis non debent; nam ipsis confe-
 rendis eius communionē necessariò vteremur, vt hoc per se patet: his igitur rationibus excom-
 municato nullam dignitatem conferendam esse concludimus; ac de priori quæstione hætenus,
 ad alteram, an scilicet ab eo recipiantur, si ipsi conferantur, transeamus.

S V M M A.

1. Collatio eccl. beneficij excommunicato facta
 non valet; quæ regula multis modis decla-
 ratur.

2. Collatio beneficij excommunicato facta in

quibus casibus ualeat.

3. Dispensare cum excommunicato, ut beneficium
 tunc ei collatum retineat, quis possit.

I.

Proposuius nobis explicandum, an dignitates propositæ, beneficiaq; ecclesiastica ex-
 communicatis collata ualeant: sed, quoniam ex ipsis ecclesiasticas dignitates, ac benefi-
 cia, de quibus primò agendum est, consequimur; aut collatione, aut electione, aut postulatio-
 ne, aut nominatione, aut præsentatione, aut commendatione; aut permutatione; ideo prius
 de collatione, ac deinceps de reliquis agamus. † Collatio igitur beneficij eccl. dignitatisue hu-
 iusmodi in excommunicatum facta non valet; Consultationi vestræ respondemus, dicitur enim
 in c. postulastis de cler. excomm. min. quod, cum excommunicatis communicari non debeat, &
 clericis excommunicationis vinculo innodatis ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec
 illi valent ea retinere licite, nisi forsitam fuerit cum eis misericorditer dispensatum, cum non ca-
 nonicè consecuti sunt. Hæc Romanus Pont. si ergo excommunicati retinere beneficia ipsis col-
 lata non valent, ergo collatio non valet; eorum enim, quorum collatio valet, per excommu-
 nicationē fructus tantum retinere prohibentur, non autem ipsamet beneficia, vt probatur in c.
 pastoralis §. verum, & ibi not. DD. de appell. & vt nos supra asseruimus: idq; merito, nam be-
 neficia huiusmodi dantur in primis propter officium arg. cap. cum secundum de præb. & c. ult.
 de rescript. lib. 6. at excommunicatus officij executionem non habet, ut suo loco probauimus,
 ergo iure beneficia ei non conferuntur arg. c. si de cler. excomm. min. atque sic dixit Couar. in cap.
 alma pars. 1. §. 7. num. 1. de sent. excomm. lib. 6. collatio igitur beneficij eccl. excommunicato
 facta non valet, atque sic not. Abb. in cit. c. postulastis. num. 2. & seq. & Rebuff. num. 43. & Mar.
 Soc. sen. eod. & Add. ad Abb. in eod. §. verum. num. 17. in littera C. & Anchar. in c. 1. §. si quis. 2.
 verfic. In beneficialibus, & Gemin. num. 8. eod. verfic. & Phil. Franc. in princ. verfic. Circa pri-
 mum de except. lib. 6. & Felin. in c. cum dilectus. num. 1. verfic. Pro quo vltimo facit de accus. &
 Put. decis. 78. lib. 6. & Rot. decis. 5. de sent. excomm. in antiquis, & decis. 4. eod. in antiquior. com-
 munitis denique DD. sententia hæc est, de qua testatur Couar. in c. alma pars 1. §. 7. num. 1. de
 sent. excō. lib. 5. & sequitur Mar. Soc. in c. sacris. nu. 107. de sent. excomm. non est igitur, quod hæc
 de re dubitemus. Hæc autem regula sic posita amplificatur primò respectu habito ad eum, qui
 excommunicatus est; nam collatio beneficij non valet; etiam si occulto excommunicato fa-
 cta sit, vt asseruit Abb. in eod. c. postulastis. nu. 3. in fin. ibi collatio tamen non tenet, & in cit. c.
 pastoralis. §. verum. num. 15. verfic. ex quo infero, & Cassador. decis. 1. de præb. num. 1. & Mar.
 Soc. eod. c. sacris. nu. 107. & in cit. c. postulastis. num. 8. in his enim, quæ ad excommunicati cō-
 modum pertinent, an notoriè, occultè excommunicatus sit, nihil interest, vt tradidit Innoc.
 comm. inter receptus in c. cum dilectus de consuet. & Abb. in citatis proximè iuribus; nam &
 beneficij collationem excommunicato factam, qui pro absoluto habebatur, non valere asseruit
 Abb. in eod. §. verum. num. 15. Item non valet collatio, etiam si is, in quem beneficium con-
 fertur, se excommunicatū esse ignoret, vt dixit de electione. Gloss. in c. apostolicæ in verb. Igno-
 rantia, ibi non credo de cler. excōm. min. & sequitur eum Abb. in cit. c. pastoralis. §. verum. nu.
 15. verfic. Ex quo infero, & Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 62. vbi & de communi testari uide-
 tur

tur contra Gloss. quæ contrarium sentit in eod. §. verum, idem Put. decis. 67. lib. 1. de communi
 quoque testatur Couar. eod. §. 7. num. 3. verfic. Decimò. hinc in Romana curia obseruatur, vt a
 censuris, cui beneficium confertur, literæ ad beneficia dantur, ad cautelam absoluantur, sicuti
 Mandos. dixit in tract. Signaturæ gratiæ de absolutione excommunicationis; & Couar. eod.
 §. 7. num. 3. verfic. Vndecimò in fine. Nec repugnat cit. c. apostolicæ; inscitia enim quem excu-
 sat, ne puniatur, non autem, vt actus valeat, vt dixit Put. decis. ead. & Couar. eod. §. num. 3. &
 Cassador. ead. decis. num. 6. Quare opinio Rot. quæ habetur in decis. 44. de rescript. in antiquis,
 recipienda esse non videtur, quæ beneficium impetrare posse illum ait, qui se excommunicatū
 ignorat; nam primò hoc est contra cap. 1. de rescript. lib. 6. & contra Gloss. in cit. c. apostolicæ, &
 contra doctrinam Innoc. in c. cum dilectus de consuet. quam antea retulimus: locum tamen
 habere poterit dictum Rot. in acceptione; acceptio enim beneficij ab excommunicato facta va-
 let, modò post absolutionem beneficij collatio fiat, vt dixit Felin. in cap. cum dilectus. num. 1.
 verfic. Pro quo vltimo de accusat. & Couar. eod. §. 7. verfic. Duodecimò. Tertiò, etiam si nec de-
 nuuciatus sit; non enim extrauag. ad euitanda ei prodest, atque sic dixit Couar. eod. num. 2.
 verfic. Sextò. Quartò, et si iniuste excoicatus sit, vt conclusit Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. nu. 7.
 in fine verfic. Hinc decimoquarto eod. Postremò beneficij eccl. collatio non valet, etiam si dein-
 cept absoluantur; non enim, quod de iure in initio non subsistit, tempore firmatur, vt dicitur in
 c. non firmatur, & ibi Gloss. de reg. iur. lib. 6. & l. quod ab initio. ff. eod. atque sic dixit Rebuff. in
 eod. c. postulastis. num. 50. & Couar. eod. §. 7. num. 2. verfic. Septimò. Item amplificatur propo-
 sita regula respectu habito ad ipsum excommunicatum; nam primò locum habet, vel ab ho-
 mine, vel à iure excommunicatus quis sit; tùm quòd cit. c. postulastis simpliciter loquitur, nec
 distinguit, à quo quis excommunicatus sit, ergò nec nos distinguere debemus arg. l. de prætio.
 ff. de publ. tum quòd ratio eadem est, à quocunque quis excommunicetur, quæ ratio refertur
 in cit. c. postulastis, & in c. pastoralis. §. verum de appell. ergo & eadem iuris dispositio esse de-
 bet arg. c. cum dilectus de confir. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. atque sic sensit Rot. decis.
 5. de sent. excom. in antiq. & Rebuff. in eod. c. postulastis. num. 46. & Couar. eod. §. 7. nu. 2. verfic.
 Tertiò constat. Non igitur recipienda est Add. ad Abb. in cit. c. postulastis. num. 1. in littera A.
 verfic. Aduerte tamen, ne fallaris, & in eod. §. verum. num. 17. in littera C. quæ contrarium sen-
 sit, quandoquidem nulla ratione probabili ea nititur. Locum itidem habet, vel motu proprio
 collatio fiat, vt dixit Card. in Clem. 1. §. 1. q. 4. de relig. dom. & Rebuff. in eod. c. postulastis. nu.
 47. & Couar. eod. §. 7. num. 2. verfic. Quartò, qui & de communi sententia testatur, & pluribus
 rem hanc agit. Tertiò vel ab eo, qui eum excommunicauit, vel ab alio ipsi excommunicato
 beneficium conferatur, vel in sua diocesi, vel in alia; cum ob rationes supra redditas, quæ hic
 locum sibi vindicant; tùm quòd vno in loco excommunicatus vbiq; excommunicatus est
 arg. c. curæ sit. 11. 2. 3. & vt nos alibi probauimus; atque sic asseruit Rebuff. eod. c. postulastis,
 nu. 54. ex his optime colligitur nec literas ad beneficium ab excommunicato impetratas ualere
 arg. c. 1. de rescript. lib. 6. & vt dicit Couar. eod. §. 7. num. 3. verfic. Vndecimò. Hæc regula sic
 amplificata his exceptionibus coarctatur. † Nam primò beneficij collatio ei facta valet, qui ex-
 communicatus re vera non est, sed prò excommunicato habetur; quare, si excommunicatio-
 nis sententia nulla esse probetur, vt potè quia post appellationem excommunicatio lata est,
 tunc beneficij collatio valebit, vt dixit Innoc. in c. dilectis de appell. & non nulli alij, quos refert,
 ac sequitur Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 66. & num. 71. & Couar. in eod. §. 7. num. 5. verfic.
 Decimotertiò. Valebit quoq; vbi, excommunicatus sit, nec ne, dubitatur, ac deinceps ipsum ex-
 communicatum non esse asseritur, ac probatur, atque sic dixit Rebuff. eod. num. 63. facit quo-
 que Gloss. fin. in c. solet de sent. excom. lib. 6. vbiunque igitur vel excommunicatus non est, vel
 excommunicationis sententia nulla esse probatur, collatio ei facta valebit: idque merito, excō-
 municatus enim hic non est; ergo excommunicatio ipsi obesse non debet arg. c. 2. de conflit. &
 c. 2. de his, quæ fiunt à maior. part. cap. Probari ergo oportebit ipsum excommunicatum esse
 collationis tempore arg. c. proposuit de cler. excomm. min. atque sic dixit Couar. in eod. c. alma
 pars. 1. §. 7. num. 2. verfic. Octauò de sent. excom. lib. 6. Secundo loco excipitur etiam quòd ad
 acceptionem; nam ab excommunicato facta valet, vt quæ ius, titulumque non tribuat, sed fa-
 ctum tantum sit, atque sic dixit Felin. in cit. c. cum dilectus. num. 1. verfic. Pro quo vltimo, &
 Rot. decis. 5. de concess. præb. in nou. & decis. 4. de sent. excom. in antiquior. & Couar. eod. §. 7.
 num. 4. verfic. Duodecimò. Tertiò excipitur, vbi Romanus Pont. sciens excommunicato bene-
 ficium confert; nam, quòd ipsum excommunicatum absoluere, ac cum eo dispensare censetur
 arg.

arg. l. idem Vlpianus. §. fin. ff. de excus. tut. & l. quidam consulebant. ff. de re iud. collatio tunc va-
lebit; vt dixit Couar. eod. §. 7. num. 2. vers. Quarto, & versic. Ex quibus illud, & Rebuff. in eod. c.
postulastis. num. 72. & faciunt, quæ dixit Abb. in c. cum in cunctis. §. fin. num. 8. de elect. & Bart.
communiter receptus in l. Barbarius. num. 12. in repet. de off. prætor. secus autem, si id ignora-
ret de eorumdem DD. sententia; quamuis hodie Romanus Pont. à censuris semper prius ab-
soluat, vt alibi diximus. Postremò excipitur, vbi cum ipso dispensatum est; tunc enim tutò
beneficium retinere poterit, vt dicitur in eod. c. postulastis. † Hæc autem dispensatio à suo epi-
scopo fieri poterit, nam sic Gloss. dixit in eod. c. postulastis in verb. Dispensatum, quam sequi-
tur Abb. ibi. num. 8. & non nulli alij, quos refert Add. ad eam Gloss. & de communi testatur Re-
buff. in eod. c. postulastis. num. 64. etenim, vbi dispensatio à iure permittitur, nec, quis dispen-
set, declaratur, episcopis dispensandi potestas permittitur esse existimatur arg. c. nuper de sent.
excom. & vt tradidit Innoc. in c. dilectus de temp. ord. & Gloss. in c. excommunicamus. §. cre-
dentes in verb. Apostolica de hæret. at dispensatio permittitur in eod. c. postulastis, nec, quis dis-
penset, declaratur; à quocunque igitur excommunicatus quis sit, cum eo proprius episcopus
dispensare poterit: quo casu dispensatione facta nulla collatio alia postulat, vt inquit Abb.
in eod. c. postulastis, tutius tamen esse ait Rebuff. ibi. num. 70. vt fiat noua collatio, vel sub con-
ditione clausula collationis ponatur. Excipitur tamen primò episcopus, qui huius sciens benefi-
cium contulit; hic enim non dispensabit, vt Abb. ibi ait num. 9. Et Rebuff. eod. num. 65. Item,
vbi beneficium illud conferre non potest; nam nec dispensare poterit, atq; sic Rebuff. eod. num.
68. Tertio, vbi collatio à Romano Pont. est facta, ita Rebuff. eod. num. 66. & Couar. in cap. alma
pars. 1. §. 7. versic. Decimoquinto de sent. excom. lib. 6. Postremò, vbi Rom. Pont. dispensatione
alteri reseruat arg. cit. §. credentes, & c. graue in fin. de præb. & c. cum illorum de sent. excom.
sed de collatione hæctenus, ad alia veniamus; si hoc tamen addiderimus, quæ diximus, ad om-
nia ecclesiastica beneficia pertinere.

S V M M A.

† Eligi ad eccl. beneficium excommunicatus non potest; item nec.	7 Impetrare beneficium eccl. excommunicatus non potest.
2 Postulari.	8 Pensionem in eccl. beneficio excommunicatus habere non potest.
3 Nominari.	9 Excommunicatus an fateri debeat se excommunicatum esse, vbi hoc ignoratur, si ad ecclesiam, dignitatemue aliquam uel postuletur, uel eligatur, uel presentetur.
4 Presentari.	
5 Comendari excommunicato beneficium eccl. non potest.	
6 Permutare beneficium eccl. excommunicatus non potest.	

I I.

† Electio quoque de excommunicato facta ad beneficium, dignitatemque eccl. non valet
vt probatur in c. constitutis. 1. & ibi not. Gloss. & Abb. de appell. & in cap. cum dilectus de
consuet. & vt asseruit Rebuff. in c. postulastis. nu. 85. de cler. excom. min. & Syl. in verb. Electio.
1. versic. Decimoquarto & Angel. eod. num. 23. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 21. & Couar. in
c. alma pars. 1. §. 7. num. 1. vers. Primum de sent. excom. lib. 6. vbi & communiter receptum id
esse testatur, & Mar. Soc. num. 73. in c. sacris de sent. excom. & num. 106. versic. Circa duodeci-
mum dubium eod. & hæc itidem regula eisdem rationibus amplificatur, & coarctatur, quibus
proposita regula de collatione: Nam primò respectu habito ad excommunicatum locum ha-
bet proposita regula, vel excommunicatus occultus sit ob ea, quæ diximus supra de collatione
in huiusmodi amplificatione. Item, vel hic electus se excommunicatum ignoret; nam neque
electio hæc valebit, vt dixit Gloss. in c. apostolicæ in verb. Ignorantia, ibi non credo, quòd electio
de cler. excom. min. quam DD. communiter sequuntur, vt testatur Rebuff. in cit. c. postulastis.
num. 62. improbata Gloss. quæ contrarium sensit in c. pastoralis. §. verum in verb. Cum execu-
tionem prop. fin. de appell. idem de collatione beneficii dixit Cassador. decis. 1. de præb. num.
3. cum seq. etenim, cum hic de priuato electi commodo agatur, nihil interest, an excommunica-
tus occultus, manifestusue sit, vt dixit Innoc. communiter receptus in c. cum dilectus de con-
suet. & Cassad. eod. num. Tertio, vel pro excommunicato non habeatur, vt asseruit idem Rebuff.
in cit. c. postulastis. nu. 61. Nec repugnat. l. Barbarius. ff. de off. prætor. nam nec ibi tenet electio
eius

eius serui, vt magis ibi communiter concluditur, quamuis ab ipso acta ob publicam utilitatem
valuerunt; at hic de electione solùm agimus, quæ nec ipsa valet ob ea, quæ de collatione supra di-
ximus. Quarto, vel deinceps absolutus sit ob regulam, cap. non firmatur de regul. iur. lib. 6. &
faciunt ad hoc dicta à Felin. in cap. cum ex officij. nume. 40. versic. Octaua conclusio vsque ad
fin. de præscrip. & Rebuff. in eod. c. postulastis. num. 50. atque sic de collatione conclusit Cassad.
decis. 1. num. 7. de præb. Respectu habito itidem ad excommunicantem eadem regula ampli-
ficatur; nam electio de excommunicato non valet, vel à iure, vel ab homine excommunicatus sit.
Item vel ab eo eligatur, qui ipsum excommunicauit. Tertio, vel in sua diocesi, vel in alia ele-
ctio facta sit, eadem enim rationes in omnibus his casibus sunt; nam & in vno loco excommu-
nicatus, vbique locorum excommunicatus est arg. c. quisquis, & ibi no. Gloss. 4. q. 5. & vt inquit
Innoc. in c. qualiter, & quando 2. num. 12. de accus. & Dec. in c. pastoralis. §. verum. nume. 9. de
appell. Postremò amplificatur in quacunque dignitate; siue igitur excommunicatus episcopus
eligatur, siue Abbas, siue Prior, siue Prouincialis, Generalisue fratrum Minorum, Predicato-
rumue, aut aliorum, electio enim semper nulla erit. Excipitur tamen, vbi re vera excommuni-
catus non est, vt de collatione itidem diximus; vel igitur falsò pro excommunicato habeatur; vel
excommunicatio sententia nulla sit, & hoc constat; & si dubitetur, an valeat, nulla esse pro-
nuncietur, electio valebit, veritas enim opinioni præfertur arg. l. si pater. §. fin. ff. de manumiss.
vindic. atque sic asseruit Rebuff. in eod. c. postulastis. num. 65. cum multis seq. & nu. 71. Atqui
an, excommunicatus si pro Romano Pont. eligatur, electio valebit? Planè electionem hanc nõ
valere dicendum videtur. Primò, quoniam, qui pro Romano Pontif. eligitur, ad ecclesiasticam
dignitatem, eandemque supremam eligitur, vt habetur in c. licet canon de elect. in antiq. & in
c. vbi periculum eod. lib. 6. & in Clem. ne Romani eod. at electio de excommunicato ad eccle-
siasticam dignitatem facta non valet, vt asseruimus; ergò neque Romani Pont. electio valebit.
Præterea, si excommunicatus pro Romano Pont. eligi posset, & electio valeret; ecclesiæ caput,
quod est ipse Romanus Pont. extra ecclesiam esset (qui enim excommunicatur, extra ecclesiam
eijcitur, vt habetur in c. omnis Christianus. 1. l. q. 3. & vt nos supra id probauimus) at repugnanti-
a inter se hæc videntur, vt scilicet quis ecclesiæ caput sit, & idem extra ecclesiam sit; ergò & c.
arg. l. repugnantia. ff. de reg. iur. atque sic sentiunt Host. & Panorm. vt refert Syl. in verb. Excom-
municatio. 9. num. 5. Contrariam tamen sententiam sequitur Rosel. & Syl. eod. num. 5. & Arch.
Flor. in sum. Confes. vulgo inscripta Defecerunt cap. 2. versic. Si verò excommunicatus eligatur
in Papam, de ordinario confessore quò ad eccl. person. vt scilicet electio Romani Pont. de excõ-
municato facta valeat. Probatur autem primò p. cit. c. licet versic. Ille absque vlla exceptione,
& cat. ibi enim Alexander Tertius, qui à duabus partibus Cardinalium concorditer electus est,
vt absque vlla exceptione ab vniuersali ecclesia pro Romano Pont. habeatur, statuit; si absque
vlla exceptione igitur sic electus pro Põr. haberi debet, excõicationis exceptione reijci nõ pot.,
atq; idcirco electio valet, atque non haberetur pro Pont. absq; vlla exceptione. Præterea idẽ
probatur per Cle. ne Romani. §. ceterum de elect. ibi. n. summus Pont. vt nullus Cardinalis ob
excõicationem, suspensionem, interdictionemue ab electione huiusmodi repellatur, cauit; ergò nec, qui
eligitur, repelli debet; alioquin aliquis repelleretur contra eam constitutionem. Nec facit, si dicatur
ibi de electoribus agi; nam, etsi verum hoc est non tñ negatur, quin & de electo ibi agatur: id quòd
& ex verbis, & ex rone eius constitutionis probatur. Ex verbis, quia non dixit Ro. Pont. Nullas
Cardinalium ob excommunicationem & c. ab eligendo expellatur, sed ab electione; ergò & ad
ipsum electum pertinet, vt scilicet nec ipse ob excommunicationem expellatur; nam dictio hæc
Electio verbale nomen est, ab eligendo quippe dicitur; at nomina verbalia & actiue, & passiuè
sumuntur arg. §. testamenti autem factio, & ibi not. Gloss. de hæred. qualit. & different. & vt ha-
betur de electione in c. fin. vers. Si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda de
cler. excom. min. verbum enim illud Electio passiuè ibi accipitur sine vlla dubitatione; ex quo
igitur, vt nullus Cardinalium ab electione ob censuram vt expelleretur, Romanus Pont. ibi ca-
uit, & dictio ista Electio tam actiue, quam passiuè accipitur, & ad electum spectare dicemus; alio-
quin à verbis discederet, quod fieri non debet arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. Ratione itidem hoc
probatur; nam ratio, quam obrem Cardinalibus censuram obijci summus Pont. nõ nit, ea ibi
redditur, vt eo magis vitentur dissensiones, & schismata; at ratio hæc & in ipso electo locum ha-
bet, vt hoc per se patet; ergò & dispositio locum habere debet arg. c. cum dilecta de confirm.
vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. etenim sicut lex ob rationem coarctatur, ita & ob rationem
amplificatur, vt habetur in l. fin. §. pen. & ibi notatur. ff. de iur. & fact. ignor. Accedit, quòd vna
lex

lex aliam declarat, & prior posteriorem arg. l. non est nouum cum seq. ff. de legib. at in cit. c. licet nullam exceptionem obici electo posse Romanus Pont. voluit, & cuiusmodi exceptio hæc esset ibi declaratum non est, hinc ex parte declaratum habebimus, vt scilicet nec censura ei obiciatur; etenim, ex quo Nullam dixit, omnem exclusit, ac propterea & excommunicationem arg. l. Iulianus à contrario sensu, ff. de leg. 1. Postremò electoribus id conceditur ob ipsum electum, seu eligendum, ergò multo magis ipsi electo concessum id esse dicendū est; propter quod enim vnum quodque est tale, & illud magis tale: cum igitur & iuribus, & rationibus opinio hæc nitatur, ipsam vt veram sequor. Nec rationes contrariæ, quas supra reddidimus, repugnant. Non prior, quoniam in electionibus inferiorum locum habet, vt probatur in cit. c. constitutis de appellationib. & in c. cum dilectus de consuet. à quibus iuribus Romani Pont. electio excepta est, præcipuum enim hoc, & nouum eius electionis est, vt habetur in cit. c. licet in fin. & vt declarat verbum illud Statuimus, quod nouum ius significat: id quod & summa ratione factum est, nam huius prorogatio vniuersæ ecclesiæ detrimento esse poterat; quare, quò celerius res ageretur, vt nulla exceptio electo obiciatur, cautum est arg. cit. c. vbi periculum de elect. hinc ob eandem rationem hic electus statim verè Romanus Pont. est, nec vlla confirmatione alia, nec consecratione, nec in throni collocatione opus est, vt habetur in cit. c. licet, vbi & præcipua quedam alia huius electionis Abb. recenset, quæ aliis electionibus condonata non sunt, vt inquit Gloss. ac DD. in c. transmissam de elect. prior igitur ratio non repugnat. Non denique posterior, quatenus dicebatur excommunicatum extra ecclesiam esse; nam, quòd excommunicatio à iure positio quo ad modos est, ac propterea, vt habetur in c. proposuit de concess. præb. summus Pont. ei iuri præstet, iure merito sicut, electoribus ne censura vlla obijceretur, statuit, ita ne electo officeret, decernere potuit; postremò excommunicatus, quatenus ad suum commodum spectat, & non aliàs extra ecclesiam est, vt supra probauimus; iure igitur electio facta de ipso in Romanum Pont. valebit, ex quo absurdum illud dictum antea cessat; ab hac igitur sententia descendendum non censemus. Qua ratione autem Romanus Pont. sic excommunicatus absoluitur, alibi declarauimus; nam vel sententiam, statutumue, à quo excommunicatus est, pro infecto se habere velle declarabit, vel alteri auctoritate præstita ab eodem absoluetur, vel ipso iure absoluitur fortasse est; Romani Pont. electione igitur excepta aliorum inferiorum clericorum electiones nullæ sunt. Id quod locum etiam habet in prouisionibus, quas Romanus Pont. facit de cathedralibus ecclesijs, quarum prouisionem sibi reseruat; nam summus Pont. pronuntiando quem episcopum perinde est, atque si ipsum eligat, atque confirmet, vt tradidit Abb. in c. cum in cunctis. §. cum verò. in. 3. de elect. si ergo is, quem sic Romanus Pont. eligit, excommunicatus sit, & id ipse Pontifex ignoret, electio nõ valebit; aliàs secus, vt supra de collatione diximus; tunc enim dispensare cum ipso videretur arg. eorum, quæ dixit Bart. communiter receptus in l. Barbarius. nu. 12. in repe. quem sequitur & Abb. in eod. c. cum in cunctis. §. fin. num. 8. qua dispensandi ratione inferiores Romano Pontif. vtique nequeunt arg. Clem. fin. iunct. Gloss. de sent. excõ. & eorum, quæ dixit Bar. ac Abb. in citatis locis: sed de electione hætenus, ad alia veniamus; si illud addiderimus, nec confirmari excommunicatum posse, vel non excommunicatus electus sit, vt sentit Socin. eod. nume. 106. † Postulatio itidem de excommunicato facta nulla est; quandoquidem postulari non potest, vt probatur in c. 1. de postul. prælat. & vt dixit Mar. Socin. sen. in c. sacris. num. 106. vers. Circa duodecimum de sent. excom. Nam si is, qui interdictum non seruauit, postulari non potest, vt ibi dicitur, multò minùs, qui excommunicatus est, postulabitur. Præterea per postulationem ad electionem peruenitur, vt dixit Gloss. pen. in eod. c. 1. ergo prohibita electio excommunicati ex quo est, & facta non valet, & postulatio prohibita esse censetur; & si fiat, nulla erit; nam prohibito aliquo, & omne id, per quod ad illud peruenitur, prohibitum esse censetur arg. l. oratio. ff. de spons. & c. fin. & ibi not. Abb. de cler. excom. min. & idè Abb. not. in cit. c. 1. num. 31. vers. In Gloss. fin. Postremò electio facta de excommunicato non valet, vt vidimus, ergo nec postulatio; nam statuta de electione, & in postulatione locum habet, vt tradidit Gloss. in c. si postquam in verb. Prouisione de elect. lib. 6. quam sequitur Abb. in cit. c. 1. eod. num. & vers. de postul. prælat. & Rebuff. in eod. c. postulastis. num. 95. Quid autem sit postulatio, & quotuplex sit, docuit Gloss. in c. 1. de postul. prælat. lib. 6. & Abb. in cit. c. 1. nu. 34. Postulatio igitur de excommunicato nulla est. † Denominatio itidem solemnis de eodem facta non valet; hac enim ratione ad dignitatem peruenitur, atque sic dixit Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 118. † Præsentatio quoque de excommunicato ob eandem rationem non tenet, vt inquit Lap. Archid. Barb. quos refert, ac sequitur Rebuff. eod. num. 97. & Couar. in c. alma pars 1. vers.

1. §. 7. num. 1. vers. Secundo de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in c. sacris. nu. 117. de sent. excom. vers. Circa decimumquintum de sent. excom. nec facit, si dicatur præsentare esse quid facti, quod excommunicatis non prohibetur; nam, esto, verum hoc sit, præsentatio tamen est ius quoddam spirituali annexum arg. c. quanto, & ibi not. DD. de iud. † Cõmendari excommunicato beneficium itidem non debet, & cõmendatio nulla est, sicuti & collatio; non enim minùs idoneus esse is debet, cui beneficium cõmendatur eo, cui beneficium confertur arg. c. nemo, & ibi Gloss. ac DD. de elect. lib. 6. atque sic dixit Rebuff. in eod. cap. postulastis. nume. 213. † Item nec beneficij, quod habet, si cum alio illud permutet, permutatio valebit; nam permutatione nouum beneficium, nouumque ius acquiritur, quæ prohibita excommunicato sunt, vt vidimus; etenim & qui aliàs ad beneficium inhabilis ob delictum factus est, quod habet, ob proximam rationem permutare illud non potest, vt dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. Obtinenda, & Card. eod. vers. Tertiò quæro & Anchar. nu. 10. vers. Quærit Gloss. vbi & quosdam alios idem sentientes refert de pen. atque sic dixit Rebuff. in casu nostro in cit. cap. postulastis. num. 115. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 7. num. 2. vers. Quintò de sent. excom. lib. 6. † Impetratio itidem beneficij ab excommunicato facta non valet arg. cap. 1. de rescript. lib. 6. & ibi not. Phil. Franc. vers. Vltimò tene menti, & Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 106. in omnibus igitur his casibus beneficia ecclesiastica, dignitatesque huiusmodi excommunicato collatæ non valebunt. Excipitur tamen quòd ad acceptationem; nam beneficium collatum ei, qui excommunicatus non est, si deinceps excommunicatus accipiat, acceptio illa valet; acceptio enim hæc ius non tribuit, sed declaratio simplex quædam est, atque sic dixit Felin. in c. cum dilectus. num. 1. vers. Pro quo vltimo de accus. & Rebuff. eod. c. postulastis. num. 124. & Rot. decis. 5. de concess. præb. in nou. & decis. 4. de sent. excom. in antiquior. & Couar. in cit. c. alma pars 1. §. 7. num. 4. vers. Duodecimum, vbi & com. opin. hanc esse sentit; huiusce autem rei exemplum de promi potest ex c. si tibi absenti de præb. lib. 6. At qui an optare poterit? secundum c. fin. de consuet. lib. 6. & c. referente de præb. Rot. ead. decis. 5. id posse asseruit. Contrarium tamen Add. ad ipsam tenet. Mihi tamen opinio Rot. placet in casu cit. c. referente; quandoquidem ibi non ius nouum tribuitur, sed, quod adderat, diminuitur: Additionis autem opinio mihi placet in cit. c. fin. de consuet. nam ibi ius nouum acquiritur & se habere videtur, sicut permutatio; in hac re igitur ita concludendum censemus: sed de dignitatibus ecclesiast. nec non beneficij huiusmodi hætenus, ad dignitates non ecclesiast. iam veniamus. † Si tamen illud prius addiderimus nec pensionem eccl. et quando beneficium ecclesiasticum non est, excommunicato collatam valere; quoniam ecclesiastici fructus tamen sunt, atque sic dixit Couar. eod. §. 7. nu. 2. vers. Nonò. † Atqui an, si excommunicatus quis sit, & ibi ignoretur, an, inquam, se patefacere debet, si ad beneficium ecclesiasticum eligatur, præsentetur, instituat, postulet, eiuè prouideatur? Planè concludendum est non debere, vt de communi sententia testatur Bonacof. lib. 1. syntagm. tit. 12. de sent. excom. nu. 104. & Mar. Socin. sen. in c. sacris. num. 488. vers. Sed circa prædicta, vbi hoc disputauit de sentent. excommunic.

S V M M A.

- 1 Dignitates non ecclesiastica excommunicatis tributa non valent.
- 2 Imperator, Dux, Marchio, Comes, qui excommunicatus est, eligi non potest, & electio facta non valet; quæ tamen regula multas exceptiones patitur.
- 3 Iudex, qui excommunicatus est, datus, iudex

non est; quæ regula exceptiones non nullas patitur.

- 4 Rescriptum impetratum ab excommunicato nullum est.

- 5 Tabellio, seu publicus scriba, qui excommunicatus est, si creetur, tabellio non erit.

III.

1 Sicut autem dignitates ecclesiasticæ excommunicatis tributa nullæ sunt, † ita & non ecclesiasticæ eidem excommunicatis tributa non valent: & quoniam dignitates huiusmodi partim perpetuæ sunt, partim ad tempus dantur, & in omnibus proposita regula locum habet; ideo primùm de perpetuis, deinceps de aliis agamus. † Pro Imperatore igitur excommunicatus eligi non potest, & electio facta non valet, vt probatur in c. venerabilem, & ibi not. Gloss. in verb. Electus, & Abb. num. 7. & num. 11. de elect. & Dec. in c. dilecti in 1. notab. de excep. & Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 87. de cler. excom. min. etenim ad iurisdictionem eligitur, quam

excommunicatus exercere non potest arg. c. ad probandum de re iud. ergo electio valere non debet arg. c. fin. vers. Si tamen de cler. excom. min. Pro Duce itidem eligi non poterit, sicut neq; etiam pro Marchione, & Comite; in omnibus enim eadem ratio est. Excipitur tamen, vbi aut ex testamento, aut ab intestato vniuersitatem, locaque aliqua quis consequeretur, quæ qui habet, iurisdictionem itidem consequitur; idque merito, nam excommunicatus & ex testamento, & ab intestato succedere potest, nec iura successione amittit, vt dixit Bald. in c. intelleximus in fin. de iud. & Iaf. in l. fin. num. 7. C. qui admitti, ac propterea cum ipsa vniuersitate iurisdictione transfertur; sic enim & ius patronatus ecclesie, quod per se vendi non potest, vt habetur in cap. quia clerici, & ibi not. Gloss. & in c. de iure, vbi etiam Gloss. & Abb. de iur. patron. cum vniuersitate vendita transit, sicut dicitur in c. cum seculum de iur. patron. & vt not. Abb. in cit. c. de iure. Quare filius Regis, Ducis, Marchionis, Comitise in sui patris locum succedet, quamuis excommunicatus sit, modò per successione eorum dominium transferatur; sic enim & impubes, qui ad magistratus eligi non possunt, hereditario tamen iure parentum territoria consequuntur vt DD. ac Zaf. inquit in l. quidam consulebant. num. 30. de re iud. Idem, vbi quis titulo singulari vniuersitatem excommunicatus comparasset, quam qui habet, iurisdictionem etiam exercet; nam & ob eandem rationem iurisdictionem consequetur, etsi non vsum, & facit. l. quoties & ibi Iaf. num. 10. viden. C. de iud. & l. 1. ff. de auctor. tutor. Postremò excipitur, vbi Romanus Pont. ei, quem excommunicatum nouit, dignitatem huiusmodi contulit; nam collatio tunc valet; vbi enim summus princeps quem inhabilem ad aliquod scit, & nihilominus illud ei condonat, dispensasse cum ipso existimatur, vt dixit Bart. in l. Barbarius in repet. num. 12. ff. de off. prat. & in cit. l. quidam consulebant. num. 2. & ibi Alex. num. 12. & Castr. num. 3. & Zaf. num. 30. & Abb. in c. cum in cunctis. §. inferioria. num. 8. de elect. pro qua sententia facit etiam l. quidam consulebant, & l. idem Vlpianus. §. fin. ff. de excus. tut. facit quoque l. 2. ff. de iurisdic. om. iud. & l. eius militis. ff. de milit. testam. secus autem, vbi excommunicatum ipsum non nouisset. Et hæc, quæ diximus de Romano Pont. in alijs locum non habent; non in laicis, quoniam ab excommunicatione absolueri nequeunt, ac propterea nec cum ipso dispensare non in clericis, quoniam ad arbitrium suum ab excommunicatione quacunque ratione absolueri non valent, sed adhibita iuris forma arg. c. cum desideres de sent. excom. & Clem. fin. iunct. Gloss. eod. iure igitur, ex quo dignitatem conferendo absolueri nequeunt, si excommunicato dignitas ab ipsis conferatur, nulla collatio erit, & de prioribus dignitatibus satis. Non posteriores etiam dignitates, quæ ad tempus dantur, ob easdem rationes excommunicato tributa valent. † Non igitur excommunicatus iudex datus, iudex erit, vt dixit Abb. in c. intelleximus. num. 2. & Dec. num. 1. de iud. & Add. ad Abb. in c. cum dilectus. nu. 3. in litera A. de ord. cog. & Butr. in cap. 1. num. 8. de off. vic. lib. 6. & Vant. in tit. de nullit. sent. ex defect. iurisdic. ordin. num. 137. & Mar. Soc. in c. sacris. num. 240. vers. Secundo casu de sent. excom. & Syl. & Tab. in verb. Iudex. Quare nec magistratus, qui excommunicatus est, creatus magistratum accipit; ac propterea, si, vt Bononiæ obseruatur, qui ciuitatis magistratus futuri sunt, forte ex vna excommunicati extrahantur, iudices non erunt ob rationes, quas supra reddidimus. Non, vel antequam iurisdictionem exercent, absoluti sint ob c. non firmatur de reg. iur. lib. 6. & arg. c. si eo tempore de rescript. lib. 6. & eorum, quæ tradidit Gloss. in cap. statutum in verb. Canonice in fin. eod. tit. Non, si delegatus iudex etiam detur; vt dixit Mar. Soc. in c. sacris. num. 242. de sen. excom. nam nec hac ratione iudex erit; imò, si delegati plures ad vnam causam dentur, vnusq; ipsorum excommunicatus sit, nemo delegatus erit arg. c. vno delegatorum de off. deleg. in antiq. etenim iurisdictionis vsus apud omnes delegatos simul, & non separatim habetur, vt tradidit Hely. in c. cum plures de off. deleg. lib. 6. ex quo igitur vnus ipsorum excommunicatus est, ipsius vitio nec reliqui habiles iudices sunt arg. c. ad probandum de re iud. Non, quæ excommunicationis vis est, iudex datus eo tempore, quo excommunicatione constrictus tenebatur, iudex erit, quamuis eo tempore, quo delegationem accipit, absolutus sit, vt dixit Felin. in cap. cum dilectus. num. 2. de accus. Iudex demum non erit, & qui excommunicatus non est, si excommunicatus, vel à Romano Pont. vel ab inferiore ipsum impetret, vt probatur in c. 1. de rescript. lib. 6. iunct. Gloss. quam DD. communiter sequuntur, vt testatur Phil. Franc. eod. versic. In ea Gloss. ibi impetro delegatum; † etenim rescriptum impetratum ab excommunicato nullum est, vt habetur in cit. c. 1. & vt pluribus id egit Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 163. cum multis seq. de sent. excom. vbi regulam hanc perbellè, atque vberrimè declarauit: his igitur rationibus proposita regula amplificatur. Quæ & non nullis modis coarctatur; nam primò iudicis datio valet

valet, vbi à Romano Pont. iudex datur, quem excommunicatum nouit, videtur enim tunc cum ipso dispensare ob ea, quæ diximus in priori regula huius. §. vel igitur ordinarius, vel delegatus tunc iudex detur, iurisdictionem habebit; nam & ab excommunicatione prius absolutus esse censetur, atque sic dixit Phil. Franc. in cit. c. 1. versic. Octauò quæritur de rescript. secus autem si excommunicatum illum non noscat, vt supra diximus. Secundo loco proposita regula locum non habet, vbi alicui Capitulo, Collegiò ecclesiastico mandata iurisdictione est, & alicui de Collegio excommunicatione obligati tenentur; nam iurisdictione nihilominus ad collegium transfertur: tum, quòd totum ius penes eos remanet, qui excommunicati non sunt, vel vnus sit arg. l. sicut. §. sed si vniuersitas. ff. quòd cuiusque vniuersitatis nomine: tum quòd concessio hæc ipsi Collegio, seu Capitulo, non singulis, qui de illo sunt, facta est; Capitulum autem, seu collegium excommunicari non potest, vt dicitur in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. in hoc igitur casu delegatio valebit. Excipio tamen, vbi omnes de Capitulo excommunicati sunt; nam delegatio mea sententia tunc nulla erit arg. c. vn. in princ. ne sed. vac. lib. 6. nec repugnat, si dicatur, ergo Capitulum pro excommunicato habebitur contra id, quòd proxime diximus, quando quidem, ex quo ius Collegij pendet (propterea quòd singuli ex collegio excommunicati sunt) iurisdictione delegata, vbi nitatur, non habet; ob eam rem delegatio tunc nulla est: quòd dictum etiam probatur in c. si sententiam versic. Cum verò de sent. excom. lib. 6. Postremò excipitur, vbi ab excommunicato delegatus iudex impetratus est super excommunicationis, appellationisue suæ articulo, nam iudicis impetratio valebit, vt habetur in cit. c. 1. & ibi not. DD. de rescript. lib. 6. defensionis enim beneficio hoc ei conceditur, quæ defensio nemini aufertur arg. c. cum dilecto de sent. excom. lib. 6. & l. vt vim. ff. de iust. & iur. † Non demum excommunicatus creari tabellio potest; nam hic publicum officium habet, vt dixit Abb. in cap. sicut te. num. 14. ne cler. eccl. mon. & Iaf. in l. prator ait. num. 2. cum seq. & num. 6. ff. de eden. item iurisdictionem voluntariam, vt inquit Specul. quem refert Abb. in eod. c. sicut te. num. 21. & Bart. in l. 3. num. 7. & num. 10. C. vbi, & apud quem; ergo creari tabellio non poterit arg. c. ad probandum de re iud. & c. licet de sent. excom. lib. 6. & creatus tabellio non erit, vt asseruit Dec. in c. 1. num. 28. de fid. instrum. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 406. de sent. excom. versic. Circa quintum principale, & facit c. fin. versic. Si tamen scienter de cler. excom. min. etenim prohibito consequenti, & antecedens prohiberè esse censetur arg. l. oratio. ff. de spons. sed iam ad reliqua veniamus.

S V M M A.

† Acta ab excommunicato nomine dignitatis, quæ excommunicationis tempore ipsi collata est, vel ordinis, uel iurisdictionis sint, an valeant.

I V.

§. Diximus supra dignitates excommunicato collatas, ecclesiasticæ, profanæue sint, ab ipso non recipi. † Quæritur modò, si, dum in earum dignitatum quasi possessione est, illarum nomine quidpiam agat, an nihilominus actum valeat; exempli gratia excommunicato beneficii curam animarum habens confertur, hic excommunicatus beneficii possessionem adeptus sacramenta administrat, ac reliqua, quæ parochi sunt, exercet; item excommunicatus iudex creatur, qui deinceps multas sententias promulgauit, ac decreta, & auctoritates in multis interposuit: his sic constitutis, quæritur an, quæ à parochio, quæque à iudice acta sunt, valeant. Et videbatur dicendum ipsa non valere, ex quo nec iudex hic, nec parochus ille est; propterea quòd eo tempore eas dignitates habuerunt, quo excommunicati erant. Verum quòd hoc simpliciter verum non est, vt videbimus, ob eam rem quatuor dictis quæstionem hanc concludendam censuimus, quorum quæ ordinis sunt, & ab ordine sic pendent, vt ad ea administranda iurisdictione necessaria non sit, cuiusmodi Eucharistiæ sacramenti confectio est, & Confirmationis, & ordinum collatio, ab excommunicato huiusmodi facta valent, etiam si notorius, denunciatusue hic sit (modò, qui ordinis, confirmationisque sacramentum confert, & episcopus sit, vt probauimus in Comentario nostro de sacramentis, in Tab. de confirm. c. 2. num. 4. & in Tab. de ordine eod. cap. & num. & hoc ob c. 1. de ordin. ab episc. qui renunt. episc. & qui Eucharistiam conficit, sacerdos sit) ex quo enim potestatem huiusmodi diuinitus traditam habent, nulla ratione prohiberi possunt, quò minus ab ipsis acta valeant. Hinc episcopus, sacerdosque hæretici & sacramentum eucharistiæ conficiunt, & episcopus ordines confert, ut

supra vidimus; ac de priori dicto satis. Alterum dictum est, Valent itidem ab excommunicatione huiusmodi acta, quæ ordinis sunt, etiam si iurisdictionem necessario postulent, vt sacramentū pœnitentiæ arg. cap. omnis de pœnit. modò tamen excommunicatus hic nec notorius, nec denunciatus sit; nam ad hæc agenda duo requiruntur, ordo scilicet, quem inesse facimus, & iurisdictionis, quæ non desideratur: nam, etsi dignitatis collatio ob excommunicationem non valet, quia tamen superioris autoritate in dignitatis illius possessione est, & communiter pro non excommunicato habetur, ideo ob publicam vtilitatem ab ipso acta valent ob l. Barbarius cum ibi not. ff. de off. præf. & ob ea, quæ dixit Innoc. & Abb. ac reliqui in c. nihil de elect. & vt dixit Ioseph. Angl. in tract. inscript. Flores Theol. q. de confess. art. 8. sept. diff. concl. 2. li. 4. & Nauar. in Man. c. 9. num. 9. vers. Sextò & Caier. in sum. in verb. Cõfessio sacram. qñ iteran. ex par. confess. Quare à parochia sic cõstituta sacra oia administrata, nec nõ reliqua munera parochiæ ab eodẽ exercita valebunt. Hæc autem locum habent etiam in iudiciis aliis omnibus respectu habito ad eorum acta, vt dixit Mar. Soc. fen. in c. sacris. nu. 241. de sent. excom. & etiam in Tabellione, seu publico scriba; nam, si, vbi excommunicati erant, iudices, tabellionesue creati sunt, quo casu creatio illa non valet, tamen ab ipsis acta valebunt, quousque excommunicatio detegatur; atque sic de tabellione dixit Socin. in eod. c. sacris. num. 407. modò publice pro tabellione habeatur. Tertiũ dictũ hoc est, Ea, quæ vel ordinis omnino sunt, vel præter ordinem iurisdictionem aliquam postulant, non valent, quamuis superioris autoritate in possessione sit, & pro non excommunicato communiter habeatur, si hic ordinem eum non habet, qui ad ea munera obeunda requiritur, vt pote sacerdotium ad eucharistiam conficiendam, vt diximus in Tab. de Euch. cap. 2. nume. 3. & ad pœnitentiæ sacramentum administrandum, vt id quoque probauimus in Tab. de pœnit. cap. 2. nu. 3. & episcopatibus ad ordinem conferendum, vt asseruimus in cit. Tab. de ord. c. 2. nu. 4. nam ad sacramenta hæc conficienda, ne singula persequar, potestas diuinitus p ordinationẽ tributa rëgritur, vt de sacerdote diximus in Tab. Sacerdotij in effectu proprio, per se, ac proximo; atque idcirco vel pro sacerdote habeatur, qui sacerdos non est; vel pro nõ excommunicato censeatur, vel in possessione parochiæ sit, sacerdotij munera exercendo nihil agit; & in hanc sententiam accipiendum est, quod dixit Bald. in l. non mutant. C. de liber. caus. & Add. ad eum. & Iaf. in cit. l. Barbarius. num. 69. & Angel. ab eo ibi citatus dispositionem scilicet eius l. Barbarius in spiritualibus locũ non habere; nam, esto, q̄s in possessione beneficii sit autoritate superioris, esto pro sacerdote habeatur, tamen nihil hæc profunt, si reuera sacerdos non sit. Nec repugnat dictum Iaf. ibi. num. 63. quatenus inquit absolutionem peccatorum tributam ab eo, qui sacerdos non est, communi tamen opinione pro sacerdote habeatur, valere ob Gloss. in c. dudum. 2. in verb. Decepta, quam DD. cõmuniter sequuntur de elec. nam, primò Gloss. hoc non dicit, sed illud sanè eos non perituros, qui ab huiusmodi prælato absoluti sunt, non quòd ille ipsos absoluere possit, sed quòd existimabant suum prælatum, & vi contritionis; non igitur inquit, quod voluit ipse Iaf. Postremò, esto, id diceret, quòd non concedimus, verum illud non est; quandoquidem sacerdotij character ad sacramentum pœnitentiæ administrandum necessario postulatur, vt probauimus in Tab. de pœnit. cap. 2. num. 3. locum igitur hic sibi non vindicabit cit. l. Barbarius. Postremum dictum est, Ea, quæ iurisdictionis tantum sunt, vel ecclesiastica, vel non ecclesiastica, iurisdictionis sit, valent acta ab excommunicato huiusmodi; vt exempli gratia sententiæ, decreta, & autoritates interpositæ, modò superioris autoritate in quasi possessione iurisdictionis sit, & communiter pro non excommunicato habeatur, & hoc ob cit. l. Barbarius, & ob ea, quæ tradidit Innoc. in cit. c. nihil; etenim iurisdictionis ab homine tribui potest arg. l. & quia iunct. Gloss. ff. de iurisd. omn. iud. ac propterea ei, qui eã non habet, tribuere illam ipse potest; iure igitur in hoc casu ab ipso acta valent: secus autem si aut superioris autoritate in possessione non sit, aut excommunicatus esse publicè non sciatur; nam in hoc casu ab ipso acta nulla sunt ob cap. ad probandum cum ibi not. de re iud. atque sic in quæstione hac concludendum censerem.

S V M M A.

1 Beneficium ecclesiasticum excommunicato collatum nec in conscientia foro retineri ab ipso potest.

2 Beneficio ecclesiastico curam animarum habente ipso iure caret excommunicatus, si illud habebat, alterum huiusmodi recipiendo, dum

do, dum excommunicatus est.

sciens qua pœna, & a quo puniatur.

3 Beneficium ecclesiasticum excommunicato con-

V.

Beneficij ecclesiastici collatio excommunicato facta non valet, vt vidimus: hoc proposito de tribus quaritur, primò, an excommunicatus in foro conscientia beneficium in excommunicatione ipsi collatum retinere possit; deinde, an beneficium, quod prius habebat, ipso iure priuatus sit, si posterius ipsi in excommunicatione collatum recipiat secundum formam c. de multa de præb. postremò, an beneficium ecclesiasticum conferens puniatur, & qua pœna. ¶ Quo ad primum igitur concludendum est nec in conscientia foro beneficium ecclesiasticum ab excommunicato retineri posse, vbi collatum illud ei excommunicationis tempore fuit; tum quòd id expressum habetur in c. postulastis de cler. excomm. min. nam ibi simpliciter dicitur excommunicatos beneficia tunc sibi collata nõ valere ea licitè retinere, nec de foro distinguit, ergo nec nos distinguemus, sed simpliciter, ac generaliter in quocunq; foro retineri ab his beneficia huiusmodi non posse interpretabimur arg. l. de prætio. ff. de publ. tum quòd nullum titulum habent; ergò, quasi per ostium non ingressi, vt fures, ac latrones existimantur, atque sic asseruit Henric. Bohic. quem refert, ac sequitur Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 62. cum seq. retinere igitur excommunicatus beneficium huiusmodi non poterit. Excipitur tamen primò, vbi cum ipso dispensatum est, qua in re quis dispense, diximus hoc cap. §. 1. Postremò excipitur, vbi se excommunicatum esse probabiliter quis ignorat; hic enim interim beneficium retinendo nõ peccat arg. c. apostolica de cler. excom. min. ac de priori quæstione hætenus. ¶ Quò ad alteram quæstionem, an scilicet beneficium curatum habens ipso iure priuetur eo, si excommunicationis tempore aliud eiusmodi ipsi collatum sit, breuiter etiam concluditur eo priuatum esse ob c. eum, qui de præb. lib. 6. Quod tamen locum non habet, si probabiliter se excommunicatum esse ignoret, vbi postremum beneficium accepit arg. c. apostolica de cler. excom. min. atque sic dixit Rebuff. in cit. c. postulastis. num. 71. in Gloss. ¶ An vero puniatur, qui excommunicato sciens beneficiũ ecclesiasticũ contulit, quod tertio quærendum nobis proposueramus? Dicimus hunc puniri; nam, præter quam quod peccat, quod etiam not. Rebuff. eod. num. 166. à beneficiorum aliorum collatione suspendi debet; Illi verò, dicitur enim in cit. c. postulastis, qui scientes illa beneficia talibus, scilicet excommunicatis contulerunt, tam diu debent à beneficiorum collatione suspendi, donec super hoc veniam consequi mereantur, vt puniantur in hoc, in quo delinquere præsumperunt. Hæc Romanus Pont. ex quibus apparet, qui excommunicato beneficia conferunt, à beneficiorum collatione suspendi debere: id quod à suo superiore fiet, vt sensit Gloss. in c. postulastis in verb. Mereantur, quam sequitur Rebuff. eod. num. 74. Quare, si inferior episcopo beneficium huic conferat, à suo episcopo suspendetur arg. c. cum ab ecclesiarum de off. ord. si episcopus à suo archiepiscopo arg. c. 1. §. fin. de off. ord. lib. 6. si archiepiscopus, à patriarcha, à legato Romani Pont. & à Rom. Pont. arg. c. graue, & eorum; quæ ibi not. DD. de præb. & c. 1. iunctis notatis ibi de off. leg. atque sic declarauit Rebuff. eod. c. postulastis ibi nam. 74. cum seq. in Gloss. In verb. Retinere: id quod dubitationem non habet, ex quo iurisdictionis ad suspensionem inurendam postulatur; suspensionis pœna igitur sic conferens affici debet, & facit cap. graue de præbend. Imò ipso iure ab eius beneficii collatione suspensus est, quod tunc contulit argum. cap. cum in cunctis. §. clerici de elect. sicut etiam, qui excommunicatum elegisset, atque sic sensit Rebuff. eod. cap. postulastis. num. 147. notab. 4. Excipitur tamen, vbi eum, cui beneficium contulit, excommunicatum esse probabiliter ignorauit ob verbum illud Sciens, quod habetur in eodem capitulo postulastis, & facit capitulo apostolica eodem tit. quæ tamen incertitia inesse non existimatur, nisi probetur vt eodem notab. 4. probauit Rebuff. num. 156. cum sequen. sed de dignitatibus, officiisque publicis cum autoritate, tum vtilitate hætenus; ad tutelam, curamque, & huiusmodi officia, quæ autoritate publica, vtilitate autem priuata sunt, veniamus.

De usu communionis tutela, curæq; nec non huiusmodi officiorum, quæ auctoritate publica, utilitate verò priuata sunt, excommunicato ipsi prohibito, declaratione octaua eiusdem effectus. Cap. XIV.

S V M M A.

1 Tutor, curatorque sui muneris funciones exercere non possunt, vbi excommunicati sunt.

2 Tutoris, curatorisue excommunicati acta nomine tutelæ non valent; quæ regula etiam declaratur.

V § Communio tutelæ, curæque excommunicatus etiam caret, si tutor, curatorque sit; nam, ex quo hominum communionem caret, quæ communio ad tutelæ, curæque munera obeunda necessaria est, merito obire illa non potest arg. cap. fin. de cler. excom. min. & l. oratio. ff. de spons. Hinc tutorem, sicut etiam alium legitimum administratorem, vt patrem pro filio in iudicio esse non posse dixit Nicol. de Mil. in reper. in verb. excoicatus. non pot. esse in iudicio. § At qui an acta ab ipso tutore, curatoreue tutelæ, curæque nomine valent? Planè, vbi tutor, curatorue publicè excommunicatus est, & ita aut notorius, aut denunciatus, ab ipso acta non valent; nam tutela, sicut etiam cura auctoritate munus publicum est, quamuis utilitate priuatum sit, vt habetur in Instit. in princ. versic. Nam & tutelam de excus. tut. & ibi not. Gloss. in verb. Publicum, & Gloss. in l. athletæ. §. tutela. ff. eod. & in l. fœminæ, vbi quoque Bart. ff. de reg. iur. & Abb. in cap. prudentiam. num. 14. & Dec. num. 18. de off. deleg. at ea, quæ publici muneris, atque officij sunt, ab excommunicato manifesto acta non valent, vt probatur in cap. ad probandum, & ibi not. communiter DD. de re iud. & cap. fin. de procur. ergo à tutore, curatoreque huiusmodi acta non valebunt, atque sic tradidit Anchar. in c. 1. §. si quis. 2. versic. In fin. Gloss. ibi in temporalibus, & Gemin. eod. num. 8. versic. In temporalibus, & Phil. Franc. eod. in princ. versic. Circa tertium, ibi in temporalibus de except. lib. 6. si ergo tutor, curatorue quidpiam tutelæ, curæque nomine alienet, alienatio non valebit; nam nec alienationes à prælatis excommunicatis factæ in hoc casu valent, vt inquit citati auctores eisdem in locis. Nec repugnat, si dicatur, contractus ab excommunicato inuitos valere, vt dixit Innoc. in cap. si uerè de senten. excomm. & Abb. in cap. veritatis de dol. & contum. & vt nos suo loco probabimus; nam, vbi vt priuata persona id facit, locum illud habet, secus si vt ex officio publico, cuiusmodi tutelam, atque curam esse proximè asseruimus. Non itidem, quod pupilli, minoresue ipsis auctoribus agunt, ratum habebitur; nam auctoritas ab huiusmodi excommunicatis interposita non valet, vt dixit Abb. in cit. cap. veritatis. num. 34. versic. Idem dico, & Bald. in l. 1. num. 10. & Ias. num. 25. C. de iur. & fact. ignor. & Add. ad Capell. Tholos. decis. 143. & Syl. in verb. excommunicato 3. art. 2. & Nicol. de Mil. in suo reper. in verb. excommunicatus potest aliquid spirituale agere, & in verb. excommunicatus non potest in iudicio esse tanquam iudex, & citati auctores in eod. cap. 1. de except. lib. 6. vel igitur in iudicijs, vel extra auctoritas ab ipsis interponatur, nihil fiet. Excipitur tamen primò, vbi tutor, curatorue occultè excommunicatus est; nam ob publicam utilitatem ab ipso acta valebunt, vt citati auctores eisdem in locis communiter concludunt, & facit cit. cap. fin. de procur. & cap. ad probandum de re iud. à contrario sensu. Postremò excipitur, vbi quidpiam agunt, quod merum factum est, vt exempli gratia pupilli, minorisue fundos colunt, colendosue curant, fructus percipiunt, ac seruant, & id generis; hæc igitur valebunt arg. tot. tit. ff. de negot. gest. hinc Bald. in cit. l. 1. nu. 12. de iur. & fact. ignor. inquit. Quidam sunt actus administrationis rei priuatæ, & isti non sunt interdicti, quin post facta valeant: hæc Bal. de excommunicato, quæ & verissima sunt; nam huius generis acta ab excommunicato & in spiritalibus valent, & de comuni sententia testatur Abb. in eod. cap. veritatis. nu. 42. Verum, vbi tutor, curatorque administrare nequeunt, quæ ratione pupillis, minoribusue subueniatur? Curator eorum periculo interim dabitur, vel actor arg. §. interdum cum duob. seq. in Instit. de curat. Et hæc, quæ de tutore, & curatore diximus, & de alijs, qui huiusmodi officia habent, sentimus ob eandem rationes argumen. capitul. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud ff. ad

ff. ad l. aquil. At qui an excommunicatus tutor, curatorue datus tutor, curatorue erit? hoc in sequenti §. explicabimus.

S V M M A.

1 Tutor, curatorue an dari possit, qui excommunicatus est.

I.

S § An igitur excommunicatus tutor, curatorue esse potest? hoc enim inuestigandum nobis proximè proposuimus. Et videbatur concludendum, vt de tutela primò agamus, excommunicatum tutorem esse posse. Nam tutela onus est, vt dicitur in instit. de legit. patron. tu. rel. at, quæ oneris sunt, excommunicatus subire cogitur, vt sentit Abb. in cap. cum causam. nu. 9. de iur. calum. & in c. intelleximus. num. 3. viden. de iud. & Gloss. in c. 1. in verb. Communibus de except. lib. 6. & nos tradidimus in Tab. 1. cap. 13. §. 13. ergo excommunicatus tutor esse poterit; nam & Bald. in cit. c. intelleximus. num. 12. in fin. excommunicato tutelam legitimam deferri asseruit, quamuis earum administratio iudicis decreto excommunicatione durante interim ei non concedatur. Contrariam tamen sententiam amplexatus videtur Borgninus Caualeanus in tract. de tut. & cura. nam excommunicatum, nec tutorem, nec curatorem esse posse asseruit. Idem dixit etiam Iacob. de Graff. cap. 14. num. 9. versic. Sextus. lib. 4. Decis. casuum conscient. & Viuius in Syl. comm. opin. opin. 262. num. 5. versic. Sed aduerte, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris nu. 455. versic. Tertio quæro de sent. excom. Et probari rationibus horum sententia potest. Primò, quia excommunicatus hominum communionem caret, qua communionem vti habet tutor in tutela administranda. Postremò, quoniam excommunicatus deportati similis est, vt dixit Glo. in cap. postoralis de appell. ergo hac quoque ratione tutor esse non poterit; nam deportatus nõ modò tutor esse non potest, verum etiam, si tutor sit, tutor esse definit, vt habetur in §. sed & capituli in instit. quib. mod. tut. fin. Verum hæc propositam sententiam non probant; non prior ratio, nam, etsi excommunicatus tutelam tunc gerere non potest, absolutus tamen poterit; sic enim & minor, imo & furiosus tutores dati, tutores sunt, quamuis tunc tutelam non administrant, vt habetur in §. furiosus in instit. qui test. tut. dar. poss. & in l. si hæreditas. §. si furiosus. ff. eod. non posterior denique ratio quicquam facit; quandoquidem de portatus ciuitatem amittit, vt docuit Imper. in §. minor, in instit. de cap. dimin. & pro impossibili habetur, cum à principis voluntate id pendeat, vt ipsam recuperet arg. eorum, quæ dixit Couar. cap. 3. num. 8. in prin. 2. p. de spons. vnde, cum in ciuitate non sit, nec, vt esse possit, futurum speretur, iure tutor datus tutor esse definit: secus autem in excommunicato est; nam nec ciuitatem ipse amittit, & vbi vult, absolutionem consequi potest arg. cap. ex literis de constit. & cap. qua fronte de appell. lat. & c. 1. de excep. lib. 6. Quid igitur concludendum est? Ego sic distinguendum censerem. Aut de tutela legitima agimus, & sine dubitatione legitima tutelam ad excommunicatum pertinebunt, & tutor erit, quamuis interim ante absolutionem tutelam non administrat, & in hoc casu prior sententia locum habebit, & id quod dixit Bald. in cit. cap. intelleximus; etenim, sicuti successione commodum habet, & incommodum tutelam sentire debet, vt dicitur in instit. de legit. patron. tut. in fin. & in l. secundum naturam. ff. de reg. iur. Aut de testamentaria tutela agimus, & hic quoque idem sentimus, quod proximè de legitima tutela sentimus; tum quòd tutela onus est, & onerum immunes excommunicati non sunt, vt diximus; tum quòd furiosus, vel minor viginti quinque annis tutor testamento datus tutor tunc est, cum compos mentis, aut maior viginti quinque annis fuerit factus, vt habetur in cit. §. furiosus in instit. qui test. tut. dari poss. At quis interim tutelam administrabit? curator planè à iudice datus arg. §. sed etsi in testamento in instit. de Attil. tut. & §. fin. de curat. eod. Aut de tutore à iudice dato agimus, & in hoc casu posterior sententia, quam sepius Borgninus locum sibi vindicabit; etenim excommunicatus interim tutelam administrare non potest, iudex verò ex tempore uel sub conditione tutorem dare non ualet, vt dixit iureconsultus in l. actus legitimi iunct. Gloss. ff. de reg. iur. & ut not. eadem Gloss. in §. ad certum tempus in Instit. qui test. tut. dar. poss. quamobrè autem id fiat, DD. declararunt in cit. §. ad certum tempus; in hac igitur questione sic concludendum censerem. Excipio tamen, ubi tutor neque notorius, neque denunciatus est; nam in hoc casu tutor à iudice dari poterit ob extraneam ad euitanda, atque sic dixit simpliciter Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 455. versic. Tertio quæro de sent. excom. vbi idem ait de curatore, orphanotrophio, leproario, hospitalario, & huiusmodi.

N N 4

S V M-

De usu communionis hominum excommunicato ipsi prohibito in iudicijs, ubi actor est, declaratione nona eiusdem effectus. Cap. XV.

S V M M A.

1 Agere in iudicio excommunicatus non potest; quæ regula, quousque pateat, etiam declaratur. 2 Statuto, consuetudine uel excommunicationis exceptio tolli non potest. 3 Reconuenire excommunicatus non potest; quæ regula etiam declaratur. 4 Præscriptio contra excommunicatū an currat. 5 Procurator pro excommunicato actore intervenire non potest; quæ regula etiam de-	claratur. 6 Tutori, curatorique agenti an exceptio excommunicationis pupilli, minorisue obsit. 7 Actor in iudicio esse non potest, qui excommunicatus est; etiam si offerat se probaturum excommunicationis sententiam aut aut nullam, aut iniuriam esse. 8 Citatus instante a iure excommunicato comparere non tenetur.

G I M V S huc usque de sacramentorum, spiritualiumque communionem ipsi excommunicato prohibita; reliquum igitur est, ut de communionem hominum prohibita etiam idem agamus: & quoniam in hac Tab. cap. 6. in princ. communionem hanc in his esse diximus, in iurisdictione, in dignitatibus, in iudicijs, in contractibus, in ultimis voluntatibus, ac demum in quotidiano congressu, atque conuictu; & de iurisdictione, ac dignitatibus pertractauimus, ubi de ecclesiastica iurisdictione, & de ecclesiasticis dignitatibus egimus; ideo de reliquis, & primò de iudicijs agamus; sed prius de actore, deinceps de reo, tertio de testibus, quarto de patrono; seu aduocato, postremo de procuratore, huiusmodi enim personæ præter iudicem, de quo iam actum est, in iudicijs interueniunt. † Excommunicatus igitur, ut regulam constituimus, usui communionis hominum in iudicijs caret, ubi ut actor interuenit, id est excommunicatus in iudicio agere non potest, ut probatur in c. exceptionem de except. in antiq. & in cap. 1. versic. Quod maioris excommunicationis exceptio, & ibi DD. communiter not. eodem lib. 6. & in Clem. vn. eod. & ut dixit Gloss. 1. in cap. intelleximus de iud. & Rot. decis. 7. num. 2. de except. in nou. & Viuius in Syl. com. opin. 262. num. 1. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 283. versic. Igitur de sent. excom. ac denique DD. communiter: id quod merito cautum est; hac enim ratione, ut inquit Roman. Pont. in cit. cap. 1. de except. lib. 6. censura ecclesiastica magis, magisque timetur, communionis periculum euitatur, contumaciæ vitium comprimitur, ac demum excommunicati, dum à communibus actibus excluduntur, rubore perfusi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis effectum facilius inclinantur; excommunicatus igitur ut actor in iudicio interesse non potest. Quæ regula multis modis amplificatur, nam primò locum habet, vel ab homine, vel à iure excommunicatus quis sit, ut dixit Zab. in cit. Clem. vn. versic. Secundò quæro de excep. Item locum habet, vel coram iudice ordinario, vel coram delegato agat. arg. c. prudentiam. §. sexta, & ibi not. Abb. num. 1. de off. deleg. & ut tradidit Gloss. in cap. 1. in verb. Opponit de excep. lib. 6. etenim propositæ rationes & in huiusmodi casibus locum sibi vindicant, ac propterea & iuris dispositio idem sibi vindicare debet arg. cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. atque sic dixit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 434. versic. Circa tertiâ de sent. excom. nã exceptionem hanc coram quocunque iudice actori opponi posse asseruit. Tertio locum habet non solum in iudicio ecclesiastico, verum etiam in iudicio seculari; sic enim dixit Gloss. in cit. cap. 1. in verb. Ecclesiasticis, & in verb. Opponat de except. & Felin. in c. postulasti. num. 1. de accus. & Bald. in cap. intelleximus. nu. 4. de iud. & Gloss. in l. 1. in verb. Vti. C. de iur. & fact. ignor. quam sequitur Iaf. ibi. num. 29. & Bald. in l. quoties. num. 6. C. de iud. & in l. placet. num. 5. ubi quosdam alios idem sentientes refert, & Bart. num. 4. in 2. lect. & Iaf. in 1. num. 19. C. de sacr. sanct. eccl. Quare, si secularis iudex excommunicatum actorem non repellat, ab ecclesiastico iudice ad id cogi potest, ac debet, ut habetur in cap. decernimus, & ibi not. Phil. Franc. Anchar. & Gemin. ac reliqui omnes de sent. excom. lib. 6. etenim, cum versando quis cum excommunicato peccet, arg. c. sacris de ijs, quæ vi, metusue caus. sunt & cap. sicut apostoli cum trib. seq. & cap. quoniam multi. l. 1. q. 3. merito & in foro seculari excommunicatus ne agat,

agat, prohiberi quoque ob communionis periculum debet; canones enim, ubi de materia peccati agitur, ubique seruari debent, ut citati autores eisdem in locis inquirunt. Episcopus ergo loci, ubi seculari iudice excommunicatum actorem audire animaduertit, ad id eum compellet, atque sic not. citati autores in cit. cap. decernimus, & facit quoque cap. fin. eod. rit. ac lib.

† Ex his apparet nec statuto, nec consuetudine exceptionem hanc tolli posse, quin & in seculari foro seruetur, ut dixit Dec. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. nu. 64. versic. Duodecimò non valet statutum, ubi & quosdam alios idem sentientes refert de constit. & Lap. alleg. 92. & Felin. in c. fin. num. 7. versic. Not. etiam, quod ista exceptio de except. & Soc. eod. versic. Et aduertat; nam, ut ibi ait, esset hoc inducere peccatum: quamuis contrariū senserit, & malè Tiraq. de vtroque retract. Gloss. 9. num. 276. & consuetudine generali Gallie id non seruari testetur Add. ad Capell. Thol. decis. 133. in quocunque foro igitur excommunicatus actor expelletur. † Quarto locum habet etiam in reconuentione; nam excommunicatus conuentus reconuenire actorem tunc non potest, qui eum conuenit, ut habetur in c. cum inter priorem in fin. de except. & ut not. Gloss. ibi in verb. Reconuentione, & Abb. num. 7. versic. Nota, quod reconuentione eod. & Gloss. summ. in verb. Sed an potest. 4. q. 1. & in cap. intelleximus in fin. de iud. & in cap. decernimus in verb. Agendo, & ibi DD. de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 315. versic. Quæro de cimo sexto de sent. excom. & Rot. decis. 7. num. 2. de except. in nou. & Iaf. in l. libertus. ff. de in ius voc. etenim reconuentione oppugnatio quædam, & altera conuentio, & actio est, ut dicitur in cit. cap. cum inter priorem in fin. & ibi not. Abb. num. 8. & in cap. 1. & 2. de mut. pet. & in cap. 2. de ord. cogn. at excommunicatus expugnare quempiam in iudicio, ac conuenire non potest, ut probauimus; nec reconuenire igitur excommunicatus poterit. Excipitur tamen, ubi exciperet de eo, quod ipsi debetur vi eius causæ, quæ obre conuenitur; nam, si exempli gratia quis ab excommunicato petat sibi dari equum actione venditi, excipere potest de pretio non soluto, atque sit asseruit Mar. Soc. eod. † Quintò locum habet proposita regula, ut excommunicatus agere non possit, etiam si actio tempore peritura esset; sic enim inquit Host. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. cap. cum inter. num. 13. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 292. de sent. excom. versic. Quarto quæro. † An igitur præscriptio contra excommunicatum currat? videbatur planè dicendum ipsam non currere. Primò, quia non valenti agere non currit præscriptio, ut habetur in l. 1. §. fin. & ibi not. Bald. ac DD. C. de annal. excep. & ut inquit Bar. in l. senatusconsulto. num. 2. ff. de off. præf. & Iaf. in rub. num. 5. ff. de acquir. possess. Postremo ob cap. quia diuersitatem de concess. præb. ubi sex mensium spatium ad eligendum, beneficium uel conficiendum præstitutum contra suspensionem non currit; ergò neque contra excommunicatum. Atqui ad rationes has responderi facile potest; nam citata. l. 1. §. si. locum habet, ubi absque sua culpa quis agere prohibetur, excommunicatus verò sua culpa impeditur arg. cap. nemo episcoporum cum duob. seq. l. 1. q. 3. iunct. cap. ex literis de constit. Non facit etiam cap. quia diuersitatem; quandoquidem eo tempore præscriptio non currat, ne ecclesia ob alterius culpam damnum patiatur contra cap. cum venerabilis. §. intelleximus de except. atque sic respondit Bald. in c. 1. in fin. de præscript. Quare Anton. quem refert, ac sequitur Abb. in cap. cum inter. num. 19. de except. & Add. ad Capell. Tholof. decis. 137. sic distinguebat. Aut iniuria hic excommunicatus est, & tunc dicebat ipse, vel audietur, si egerit; vel tempus non curret; vel saltem in integrum restituetur. Aut iure excommunicatus est, & tunc si se absoluendum non curat, tempus curret, & non restituetur, aliàs secus, si operam dederit, ut absoluetur; nam tunc, dicebat ipse, vel tempus non curret, vel restituetur: hæc Anton. ex quibus apparet nihil pro certo affirmasse. Ego autem in hac quæstione sic distinguendum censeo. Aut quis excommunicatus iure est, & se absoluendum non curat; item iniuria eadem pena constrictus est, & absolutionem hic etiam non petit; & in his casibus præscriptionem currere censeo: nam, ex quo hic se absoluendum non curat, facit ipsemet, ne possit agere; at, qui facit, ut non possit agere, posse dicitur arg. l. sed et si per prætorem. §. 2. ff. ex quibus caus. maior. ergò huic præscriptio curret, ex quo agere poterat, & non egerit, atque hoc sensit Anton. in sua illa diuisione, & qui eum sequuntur, & Bald. in cap. 1. in fin. de præscript. ibi enim ait excommunicato præscriptionem currere, si fuit excommunicatus iuste, vel est in mora absolutionem petendi, & sequitur eum Felin. ibi. num. 14. versic. Dum dicit Abb. & Felin. in cap. ex transmissa. num. 3. versic. Pro quo facit dictum Bald. de præscript. & communiter receptum hoc esse videtur. Aut iniuria excommunicatus est, iure uel, sed operam dedit, quantum potuit, ut absolueretur, & in hoc casu præscriptionem huic non currere censeo; nam hic verè impeditur, quò minus agat; at, qui iure impeditur, huic præscriptio non currat.

currit arg. l. 1. ff. de diuers. & temp. præscr. & vt tradidit Abb. quem sequuntur DD. ac Fel. nu. 14. versic. In quantum verò ponit in cit. cap. ex transmissa de præscript. vel esto, currat, æquitatis tamen ratione restituetur; in hac igitur quæstione, quam disputarunt Abb. ac DD. in cit. cap. cum inter, & Felin. in cap. placuit. num. 8. de præscript. sic concludendum existimarem. † Sextò excommunicatus nec per procuratorem agere in iudicio potest, vt dixit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 327. versic. Quæro vigesimoprimum de sent. excom. nam excommunicato actus, non modus agendi prohibitus est; ergo nec per procuratorem agere potest arg. eorum, quæ tradidit Gloss. in cap. cum quid versic. Satis circa hoc de reg. iur. lib. 6. Præterea hic excommunicatus, aut dat procuratorem, quando iam excommunicatus est, & datio non valet, vt probatur in cap. fin. versic. Vel aliàs eorum autoritate de procur. & vt not. Inn. ibi num. 4. & Abb. num. 1. & Butt. in cap. 1. num. 34. de rescript. lib. 6. & Syl. in verb. Procurator versic. Vel constitutus ab excommunicato, & Capell. Tholos. decis. 143. ergò, ex quo datio non valet, nec agere poterit arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. Id quod locum habet, vel, qui procuratorem dedit, absolutus deinceps fuerit; nam nihilo magis agere poterit arg. capit. non firmatur de regul. iur. libr. 6. & l. quod ab initio. ff. eod. atque ita sensit Innoc. in cit. cap. fin. num. 4. de procurat. nouum igitur mandatum postulat; sic enim & matrimonium nullum ob aliquod impedimentum, quamuis deinceps Romanus Pont. dispenset, non tamen valere incipit, nisi iterum contrahatur, vt dixit Nauar. in Man. cap. 22. num. 86. Aut ante excommunicationem procuratorem dedit, sed in excommunicationem deinceps incidit, & in hoc itidem casu procurator agere non potest; nam nec ipsum constituens posset arg. l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. atque sic dixit Host. quem refert, ac sequitur Abb. in cap. licet in fin. de off. deleg. & Capell. Tholos. decis. 385. & Add. ad eam decis. 143. & Marian. Socin. sen. in cap. sacris. num. 331. versic. Quæro vigesimosecundò de sent. excom. vbi ait procuratorem legitimè constitutum agere non posse, si constituens in excommunicationem deinceps incidat, modò actor sit; & hoc locum habet, antequam iudicium inchoetur. Idem, si pendente iudicio constituens eodem vinculo confringatur, vt asserit Soc. eo. n. 332. acta nihilominus per huc procuratorè valebunt, si admittat ob. c. 1. de excep. lib. 6. & vt dixit Soc. eod. ibi. Item locum id habet, etiam si procurator litem contestatus iam sit, quo casu instantiæ dominus procurator efficitur, vt habet in cap. 1. §. 1. de procur. lib. 6. quod enim commodum, incommodumque ad ipsum constituentem, & non ad procuratorem pertinet, ob eam rem ipsius constituentis, non procuratoris esse lis existimatur arg. §. biduum vers. Palam. 2. q. 1. atque sic inquit Hostiè. & Abb. in cit. cap. licet in fin. & eadem Add. ad Capell. Tholos. decis. 143. Item non aget, vel in rem suam procurator datus sit, si directam actionem constituentis nomine exerceat; sic enim dixit Abb. secutus Angel. in eod. cap. licet in fin. Excipitur tamen primò, vbi procurator in rem suam datus est, & vtilem actionem ad se pertinentem proponit, tunc enim audietur, ut citati autores proximè eisdem in locis asserunt; actio. n. illa procuratoris est, ac propterea alterius excommunicatio ei non obest; quando aut. in directa, vtilisue actio in rem suam proposita dicatur, docuit Bart. in l. qui stipendia. C. de procurat. Item excipitur procurator ab vniuersitate constitutus, qui syndicus nominatur; nam, si eius constitutio in initio valuit, quamuis deinceps omnes de eo Collegio in excommunicationem incidant, syndicus tamen agere poterit; nam, postea quam datus est, à iure potestatem accipit, & vniuersitatis nomine (quæ excommunicari non potest, vt cauetur in cap. Romana. §. in vniuersitam de sent. excom. lib. 6.) non singulorum agit, atque sic dixit Inn. in eodem cap. fin. num. 4. versic. Oeconomus de procurator. quem sequitur Anchar. in cap. 1. versic. Item not. de off. vic. lib. 6. & in cap. accessorium. num. 11. versic. Et hinc sumpta occasione, & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 224. cum seq. de sent. excom. vbi ait procuratorem, atque administratorem agere posse, & impetrare rescriptum, vbi à canone administrationem recipit, & proprio, ecclesiæ nomine administrat, & non constituentis nomine, vt oconomus, visitator, syndicus, vel actor vniuersitatis. Oconomus ergò, nec non vicarius, qui à capitulo sede vacante datur, vt statuit Trid. Syn. cap. 16. de reform. Sess. 24. suum munus exercere poterunt, vel deinceps singuli ex capitulo excommunicati sint; clericus quoque; excommunicato episcopo, qui ipsi ecclesiam contulit, suæ ecclesiæ nomine agere non prohibetur, quippe qui à iure vsum actionum recipiat, & suo, non episcopi nomine agat; idem de Prioribus sentimus, vt ipsis maiorum suorum excommunicatio non obstat, qui ipsos constituerunt; idem etiam concludimus de visitatore, & coadiutore: nam, quòd ecclesiæ nomine agunt, ob eam rem, vel in excommunicationem is incidat, cuius coadiutor, visitatorque; sunt, agere tamen poterunt, vt dixit Inn. eodem. Et hæc, quæ de exceptione

ptione hac diximus, locum sibi vindicant, vbi procuratoris constitutio à Collegio facta valuit; secus autem, vbi constitutio nulla fuit ob excommunicationem eorum, qui ex Collegio sunt, vt potè vel quòd in mandato excommunicati de collegio exprimentur, vel quòd excommunicatorum autoritate procurator datus videtur, vel quòd ab alijs de Collegio ipsorum excommunicationis conscijs ad syndicum constituendum admissi sunt: quibus casibus syndici constitutio non valet, vt probatur in c. fin. de procur. & eorum, quæ dixit Abb. ibi. num. 7. nam hic syndicus, ex quo eius constitutio non valuit, nihil agere potest. Nihil etiam procurator aget, vbi a pluribus tanquam à singulis, & non vt à collegio constitutus est, si vel constitutionis tempore ipsorum alter excommunicatus sit, vel deinceps in excommunicationem incidat; tum quòd potestatem indiuiduam à singulis habet, tum quòd nec ipsimet cum huiusmodi socio agere possent arg. cap. cum super de off. deleg. & l. Pedius. ff. de arb. & eorum quæ tradidit Abb. in cit. c. fin. num. 4. de procur. excommunicatus igitur nec per procuratorem in iudicio agere potest. Contrarium tamen dicendum videbatur, ex quo ratione hac communionis periculum vitatur, quamobrem, ne excommunicatus ageret, prohibitus videbatur arg. c. exceptionem de except. & cap. 1. eod. lib. 6. atqui à proposita sententia discedendum non est, nam, etsi ea ratio cessat, reliquæ tamen remanent, quæ habentur in eod. cap. 1. de except. & à nobis in initio huius cap. propositæ sunt, quæ singulæ per se ad hoc prohibendum sufficiunt; at, vbi ob plures rationes aliquid constitutum est; quarum singulæ per se sufficiunt, quamuis altera desinat, constitutio tamen valet argum. §. affinitatis in Instit. de nupt. & l. si non lex alia sentia. ff. de hered. instit. & vt not. Gloss. & Bar. in l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuil. credit. Et hæc conclusio locum habet, etiã si is pro eo agat, qui sine mandato agere potest, vt personâ coniuncta; tum quòd coniunctio illa operatur idem, quòd mandatum; ergo, sicut per procuratorem constitutum ex mandato non agit, nec per ius, arg. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. tum quòd non cessant rationes, quæ habentur in c. 1. de excep. lib. 6. quamobrem actor excommunicatus agere non potest, addo futurum hoc contra cap. cum quid vna via de reg. iur. lib. 6. quamuis igitur de hoc dubitauerit Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 335. cum seq. de sent. excom. tamen pro certo id ego habeo; nam non modus est prohibitus, sed actus. † Verum excommunicato pupillo, vel minore, vel filiofamilias, vtrum excommunicationis exceptio tutori, curatori, patriuè obstabit, quò minus in iudicio agant? Concludendum est breuiter, etsi tutor, curatorque administrationem à lege, à iudiceuè, qui eos dedit, habent arg. l. 1. ff. de tut. excommunicationis tamen exceptionem ipsius pupilli, atque minoris, tutori, atque curatori in agendo officere; nam pupilli, minorisque mentionem in agendo tutores, curatoresque facere debent, & eorum nomine agere: id quod & de patre in bonis filij sentimus ob eandem rationem, quamuis in ipsis pater vsum fructum habeat: secus autem quòd ad actionem de dote, exceptio enim excommunicationis filie patri non nocebit; tum propter communionem, quam pater habet in actione de dote, vt notatur in l. non solum. ff. solut. matr. tum quòd vsum actionis de dote nititur in patre, & in filia accommodante consensum tantum, vt habetur in l. 2. §. voluntatem. ff. solut. matr. esto igitur consensus accommodare filia non possit (quod non concedimus, consentire namque excommunicatus potest, ac propterea matrimonium contrahere, in quo consensus requiritur arg. cap. cum locum de matr. sicut etiam & reliquos contractus inire) quin tamen agat, impediri non potest arg. c. 1. ne sed. vac. lib. 6. & cit. §. voluntatem; atque in omnibus his proximè dictis sic asseruit Anchar. in cap. accessorium. num. 11. versic. Quid si excommunicato pupillo doli capace, vel adulto; excommunicatus igitur, quod sepe diximus, nec per procuratorè in iudicio agere potè. † Septimò excommunicatus in iudicio non auditur, vbi vt actor interuenit, etiam si offerat se probaturum excommunicationis sententiam in se latam nullam esse, vtpotè, vel quòd post appellationem legitimam se excommunicatum inquit; vel sententiam intollerabilem errorem continere: nam interim, dum nullitatis causa cognoscitur, in alijs vt actor in iudicio euitabitur, atque sic statuit Roman. Pont. in cap. solet. §. in secunda & ibi not. Gloss. & Gemin. & Phil. Franc. in princ. & in versic. Si verò queratur, an ipse excommunicatus, & Anchar. versic. Nonò not. de sent. excom. lib. 6. Octauò excommunicatus etiam in iudicio ante absolutionem non auditur, quamuis iniuria se excommunicatum esse queratur, & se id probaturum offerat; sic enim habetur in cap. cum contingat, & ibi not. Abb. de off. deleg. & in cap. per tuas, vbi quoque Abb. nu. 3. & Felin. de sent. excom. & sic asseruit Gloss. fin. in cap. significauit, & ibi quoque Abb. in fi. de off. ord. & idem Abb. in cap. si. num. 5. de except. etenim, quòd sententia hæc obligat, æqua, iniuæ sit arg. cap. 2. 1. q. 3. & cap. sacro de senten. excomm. ac propterea absolutio necessaria est, ob

est, ob eā rē prius absolui debet; cum, vel iniqua sententia probetur, absolendus tamen sit, vt dixit Roman. Pont. in cit. cap. cum contingat & in eod. cap. per tuas; vnde frustra expectaretur, vt causa cognosceretur, cum, vt diximus, absolutio necessaria nihilominus sit. Excipitur tamen, vbi quis ob contumaciam excommunicatus, & deinceps absolutus est; nam, si deinceps in eandem contumaciam incidat, atque ob eam rem excommunicatione iterum afficiatur, non prius deinceps absoluetur, quam causæ cognitio cępta sit, vt probatur in cit. cap. significauit, & ibi not. Hofl. & Abb. de off. ord. Non dō actor excommunicatus reijcitur à reo, etiam si & reus ipse ex cōicatus sit; nam reus se defendere potest, ac propterea & hac ratione, atq; sic pluribus id asseruit Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 428. de sent. excom. Decimō, etiam si reus cum excommunicato antea communicasset arg. cap. à nobis de except. & vt dixit Mar. Soc. sen. in c. in præsentia. num. 2. de sent. excom. qui & de communi sententia testatur, & in cap. sacris. nume. 432. versic. Quarta declaratio eod. nam, et si, quod semel probauit, improbare non possum; tamen regula illa in eo locum non habet, quod à mea voluntate non pendet, vt hic; non enim, quod eius communiōne vsus sum, ob eam rem habilem ad iudicium ipsum reddere potui, ita Soc. eod. Postremō nec extra iudicium, si à iudice quicquam petat, excommunicatus auditur, vt probatur in cap. cum parati de appell. ibi enim, cum extra iudicium à Romano Pont. nescio quid quis petisset, & ab eo impetraturus id esset; quoniam petenti excommunicatio obiecta est, ob eam rem petitionem summus Pont. ei denegauit, ergō nec extra iudicium excommunicatus petitor à iudice auditur, atque sic not. ibi Abb. num. 1. & Præpos. & Imol. & Dec. ac DD. omnes, sicuti quoque Iaf. in l. vlt. num. 7. C. qui admitti: idque merito; etenim & ab ijs, quæ extra iudicium geruntur, excommunicatus repelli debet, vt dicitur in cap. licet de sent. excom. lib. 6. & vt asseruit Abb. in cap. intelleximus. num. 2. & Dec. num. 4. de iud. sed de regula hac iam hæctenus, ad eius exceptiones iam transeamus. † Si illud prius addiderimus citatū petente excommunicato ad comparandum non obligari, vt Innoc. Ioan. Andr. & DD. communiter sentiunt in cap. 2. de dilat. & refert, ac sequitur Marian. Soc. sen. in cap. sacris de sent. excom. num. 291. versic. Tertio quæro, modō notorius sit, vel denunciatus; nam per eam citationem adueniendum non arctatur, & præceptū citationis vt cōtinens quid turpe est, vt vbi ait: quāuis ergo aliās acta valeāt, hic tamen secus de actis absente citato, qui ob excōicationem nō comparuit, atq; ita Soc. ibid.

S V M M A.

1 Agere potest excommunicatus, vbi impeditur facere, quod ei permixtum est. 2 Debitor excommunicati vbi fugiturus existimatur, petere potest excommunicatus, vt capiatur. 3 Iudicijs in duplicibus an excommunicatus agere possit. 4 Nulla sententia excommunicationis vbi est, excommunicatus auditur. 5 Superiore excommunicato an inferior agere possit de re, in qua vterque ius habet. 6 Agere excommunicatus ratione publici officij an possit, vbi alterius commodum in primis agitur. 7 Agere excommunicatus contra eum an possit, qui ob id, ne ageret, excommunicandum eum curauit. 8 Actor excommunicatus admissus in causa appellationis expelli non potest; quæ regula etiam declaratur.	9 Iudex appellationis an reum actori excommunicato condemnabit. 10 Supplicare excommunicatus potest, vbi supplicatio appellationis locum subit. 11 Cessionarius excommunicati an agere ex cessis actionibus possit. 12 Creditor excommunicati agere post contra de legatum ipsi ab excommunicato debitore. 13 Actor excommunicatus an compelli possit à reo, vt iudicium ceptum prosequatur; & an reus possit contra excommunicatum vti beneficio l. defamari. C. de ingen. man. 14 Iudex si nollit excommunicatum actorem actionem prosequi, reus autem vellit, quis audiendus. 15 Reus excommunicatus an petere possit, ut actor iudicium ceptum prosequatur. 16 Actor excommunicatus in iudicio esse potest, vbi periculum animæ agitur.

I.

¶ Quamuis excommunicatus in iudicio vt actor esse non possit, vt proximè vidimus; in quibusdam tamen casibus hoc ei conceditur. † Nam primō agere potest, vbi impeditur, quod minus id agat, quod ei iure permixtum est; nam, si exempli gratia in iudicio conuentus impeditur,

diatur, quō minus procuratorem constituat, quōd ei conceditur in cap. intelleximus de iud. si Romam itidem proficiscatur, quōd rescriptum super appellationem impetret, quod etiam ei licet per cap. 11. de rescript. lib. 6. & hic quoque suum iter quis moretur, de hoc conqueri coram iudice poterit, & audiri ab eo debet, atque sic dixit Abb. in cap. intelleximus. num. 7. & Dec. num. 8. & Felin. in fin. vbi & quosdam alios idem sentientes refert de iud. & idem Felin. in cap. dilectus. 1. num. 77. versic. Fallit tertio de rescript. & Anton. Corset. in tract. suo de potestate, atque excellentia reg. q. 72. versic. Fallit tertio, & Nicol. de Mil. in reper. in verb. excommunicatus in omnibus causis; vbi ait in causis, in quibus potest esse in iudicio, in omnibus illis, si impediatur, posse agere pro iniuria sibi illata. Item poterit agere, vt absoluetur ab excommunicatione, & super eam, rescriptum etiam impetrare, vt dicitur in cap. 1. de rescr. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 288. versic. Aduerte etiam de sent. excom. etenim, cum quidpiam conceditur, & id, sine quo haberi concessum non potest, concessum esse existimatur arg. cap. præterea de off. deleg. & l. 2. ff. de iurisdic. omn. & vt id abundè not. Marf. in singular. suo. 175. in hoc igitur casu excommunicatus vt actor audiri debet: si tamen impedimentum cesset, contra impediendum non ager; nam, vbi contra communes iuris regulas ratione suadente quidpiam conceditur, eā cessante concessio cessare debet arg. c. Deus, qui de vit. & honest. cler. & cap. transmissa de præscript. & vt dixit Abb. in cap. significauerunt. nume. 17. in fin. de except. † Item, vt actor in iudicio excommunicatus esse potest, vbi probabiliter timet, ne debitor aufugiat, nisi eum capiendum curet, vt asseruit Abb. in c. cum inter. num. 13. & Felin. qui eum sequitur. num. 29. versic. Limita secundō de except. & in cap. significauit. num. 21. versic. Ad idem facit eod. & idem Fel. in c. dilectus. 1. nu. 17. versic. Fallit quarto de rescr. etenim à præiudicio, quod ei tunc impendit, quodammodo oppugnatur; ergō, vt se tueatur, permitti ei debet, omnis namque legitima defensio ei conceditur, vt habetur in eod. cap. cum inter de except. hinc excommunicatus canonicus confirmationi sui episcopi ob graue præiudicium, quod imminet, se opponere potest (quamuis contrarium cap. seq. asseruimus contra com.) & executioni in rem suam etiam faciendæ, vt dixit Abb. in cap. dilecti de except. & Felin. in cap. exhibita. nume. 5. in fin. de iud. idque merito etenim, vbi periculum in mora est, à regulis iuris discedimus arg. l. de pupillo. §. si quis riuos, & ibi not. DD. ff. de op. nou. nun. & Iaf. in l. 2. num. 15. cum multis seq. ff. de iurisdic. omn. iud. & facit quoque l. ait prætor. §. si debitorem. ff. de his, qui in fraud. cred. & l. vt vim. ff. de iust. & iur. cum ibi not. & cap. 2. cum seq. de homicid. nec repugnat, quod diximus supra. vbi actio tempore peritura est, excommunicato non succurri; nam in illo casu id providere poterat, non autem in hoc arg. l. quia poterat. ff. ad Trebell. exceptio tamen hæc locum non habet, vbi tempus ei datur, vt prius absolui possit, atque sic sensit Felin. in cit. cap. cum inter eod. versic. & in capitul. significauit eodem numer. 21. versic. Ad idem Quare & propria autoritate fugientem debitorem capere poterit arg. l. ait prætor. §. si debitorem. ff. quæ in fraud. cred. etenim, ex quo periculum præsens adest, necessaria defensio videtur, atque sic asseruit Marian. Socin. sen. in cap. sacris. num. 319. versic. Quæro de sent. excom. † Tertio excommunicatus in iudicio esse potest in iudicijs duplicibus, vt famil. hærcif. comm. diuid. fin. regund. Vti possidetis, & vtrubi, desqui bus agitur in §. tertia, & ibi Gloss. in Instit. de interd. & Gloss. in cap. ex literis de probat. nam in huiusmōi iudicijs quisque & actoris, & rei partes sustinet, vt hñ in l. inter cohæredes. §. qui familia. ff. fam. hærcif. & in l. iudicium comm. diuid. ff. fin. regund. atque sic dixit Butr. in c. venerabilem de except. & sequitur eum Felin. in cap. intelleximus. num. 17. versic. Quinta declaratio de iud. Quæ tamen exceptio vera mihi omnino esse non videtur; nam excommunicatus actor non auditur, vt probauimus, ergo & in his iudicijs, qui primo in ius vocauit, non audietur; quandoquidem hic actoris partes sustinet, vt dicitur in l. in tribus. ff. de iud. & in l. 2. §. fin. ff. comm. diuid. nec iura citata repugnant, nam in initio ea locum habent, tunc enim quisque & agere, & conueniri potest; non autem, vbi alter ipsorum ad iudicium prouocauit, & alter id poterit, quādoquidem ius suum eodem iudicio consequi potest, atque sic declarat. Castr. in cit. l. in tribus, & Nell. in 1. part. secundi temporis. q. 64. in fin. sensit in tract. de bannit. quare exceptio hæc locum tantum habebit, vbi non apparet, quisnam primō ad iudicium prouocauerit, atque sic dixit Felin. in cap. venerabilem in princ. vbi & ad rationes quasdam repugnantes respondit de except. † Quarto in iudicio esse permittitur, vbi excommunicationis sententiam in se latā nullam esse queritur; nam, quōd absolutione opus non est, si sententia nulla esse probetur, ob eam rem, an nulla sit, ante absolutionem cognoscitur, vt tradidit Romanus Pont. in cap. cum contingat, & ibi Abb. ac DD. not. de off. deleg. & in cap. per tuas de sent. excom. etenim pro non

excommunicato interim habetur arg. l. ordinata. ff. de liber. caus. nam, et si seruus agere non potest, ut habetur in l. seruus. C. de iud. si tamen liberum se asserat, agere non prohibetur ob cit. l. ordinata; ergo idem in casu nostro, atque sic dixit Castr. in l. de pupillo. §. qui remissionem. nu. 4. versic. Item aduerte diligenter. ff. de op. nou. nunt. quod tamen locum solum habet in articulo illo nullitatis ob cap. solet de sent. excomm. lib. 6. licet extra iudicium recipiatur ob cit. cap. solet. † Quinto, vbi plures à lege alicuius rei administrationem habent, quorum alter superior, alter inferior est; nam excommunicato superiore inferior, qui excommunicatus non est, agere poterit; idem erit & è contrario, atque sic asseruit Gloss. in Clem. 1. in verb. Coram, & ibi not. Imol. nu. 26. & Anchar. num. 5. cum seq. & Zab. versic. Decimo octauo de rescriptis. Quare Prior fratrum Prædicatorum excommunicato, eius Minister, & multo magis ipse Generalis pro monasterio eius Prioris agere poterit: itidem & è contrario, vterque enim à lege administrationem habet: secus autem, si Prior à superiore administrationem habeat arg. cap. 1. de off. vic. libr. 6. † Sexto excipitur, vbi excommunicatus ius suum non prosequitur, sed alterius ratione publici officij; nam, si exempli gratia episcopus pro sua ecclesia agit, ratione publici officij auditur, modò notorius excommunicatus non sit, ut inquit Anton. quem refert, ac sequitur Felin. in c. intelleximus. num. 24. versic. Duodecimo declaratur: quæ tamen exceptio mihi non probatur; nam cuiuscunque nomine hic agat, excommunicatus audiri non debet, sicut nec etiam pro se ob rationes, quæ habentur in cap. 1. de except. lib. 6. nec repugnat dictum Innoc. in cap. si verè num. 3. de sent. excom. dum inquit in dignitate positum excommunicare posse, & literas impetrare, quamdiu tolleratur; nam non ibi agitur, an excommunicatus agere possit, sed an valeat ab eo actum; & valere inquit, quod dubitationem non habet, nam & quouis priuato actore, an tequam expellatur, acta in iudicio valent ob cit. cap. 1. de excep. lib. 6. exceptionem igitur hanc non probo, nam reijci poterit, modò excommunicatus probetur. † Septimo excommunicatus agere itidem poterit, si eum conueniat, qui propterea ipsum excommunicandum curauit, ne contra ipsum ageret, sic enim dixit Rom. quem refert Felin. in cap. intelleximus. num. 23. versic. Vndecima declaratio de iud. & Add. ad Alexand. in l. de pupillo. §. si procurator. num. 4. in litera A. ff. de op. nou. nunt. Quæ itidem exceptio mihi non quadrat. Primo, quia excommunicatus in iudicio esse prohibetur, ut actor, non quia iure excommunicatus, sed quia excommunicatus est arg. cap. decernimus de sent. excom. lib. 6. & cap. 1. de except. eod. lib. ibi enim generaliter excommunicatus in iudicio ut actor esse prohibetur, idque meritò; nam vel iniqua sententia sit, rimenda tamen est, ut dicitur in cap. 1. & in cap. quibus episcopi. l. 1. q. 3. & facit. cap. solet de sent. excomm. versic. In secunda, vbi qui excommunicationis sententiam nullam esse inquit, eo articulo excepto in aliis ut actor in iudicio ut euitetur, Romanus Pont. respondit, nec quem in ius vocet, distinguit, ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. alioquin, vbi cunq; iniuria quis excommunicatus esset, idem dicendum videretur, quod absurdum est. Præterea rationes, quàm obrem excommunicatus actor in iudicio esse non potest, quas recensuimus hoc cap. in prin. & hic locum habent. Postremò actor cum reo conuenire nō potest, ne exceptio opponatur ob rationes, quæ habentur in cit. cap. 1. de excep. lib. 6. ergo nec tacitò, & ita ratione hac fieri ab ipsis id potest arg. cap. exceptionem in fin. de except. in antiq. & cap. 1. in fin. eod. lib. 6. nam iudex ipse reo tacente excommunicatum à iudicio expellere potest, ut habetur in iuribus proximè citatis; quare nec Felin. exceptionem hanc sustineri facile posse ibidem conclusit. † Octauo excipitur, vbi excommunicatus actor exclusus non fuit, & sententia contra se lata est; nam, si deinceps appellet, excommunicationis vi à iudicio excludi deinceps non potest, quin appellationem, eiusque causam prosequatur, sic enim dixit Gloss. in cap. significauit in verb. Defensio de except. & Innoc. ibidem versic. Et ita ex hoc est arg. & Abb. num. 13. vbi communiter receptum id esse testatur, ac verissimum censet, sicut etiam Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 345. de sent. excomm. sequitur etiam hoc Zab. in Clem. vn. versic. Vndecimo de except. & idem Abb. in cap. cum inter. num. 15. eod. in antiq. Probatur autem communis hæc sententia primò p. cit. cap. significauit; nam, cum Capitulum Tornacense excommunicatum ab Archiepiscopo Mediol. electionis à se factæ confirmationem non obtinisset, appellatione interposita ab appellationis iudice confirmationem impetrauit: verum, quòd aduersarij ob hoc appellarunt, & iudex tunc datus Capitulo ob excommunicationem ei tunc obiectam non respondendum esse iudicauit, ob eam rem summus Pont. tertio aditus non rectè iudicem hunc declarasse iudicauit, cum à prosecutione appellationis ob excommunicationem Capitulum expelli non debuerit. Hæc ibi summus Pont. ex quibus apparet actorem excommunicatum appellare

appellare posse, & appellationem interpositam prosequi; nam Capitulum ibi actor erat, ex quo primò confirmationem electionis petendo ad iudicium prouocauerat, quo casu actor quis dicitur, ut habetur in l. in tribus. ff. de iud. & l. 2. §. fin. ff. commun. diuid. & ut docuit Bart. in l. liber tus. l. ff. de in ius. voc. & in l. de pupillo. §. si procurator. num. 3. ff. de op. nou. nunt. declarat id etiam sententia à primo delegato lata, quæ ad petitionem factam se conformare debet arg. l. fin. & ibi not. DD. C. de fideicom. liber. & ut perbellè tradidit las. in l. vinum. nu. 23. ff. si cert. pet. nam electionem à Capitulo factam delegatus ille confirmauit; causam igitur eandem, quam ut actor Capitulum proposuit, appellans prosecutum est, atque sic Gloss. ibi. & Innoc. & Abb. & cōmuniter DD. interpretantur, ut Capitulum ibi actor fuerit, quicquid dixerit Host. qui contrarium, & non rectè sensit; actor ergo excommunicatus, qui ab agendo excludi potest, ab appellatione in ea causa, quam ipse mouit, non excluditur. Præterea probatur id etiam ratione; nam, qui appellat, à sententia contra se lata se absolui postulat; at hic reus dicitur, ut dixit Add. ad Abb. in cit. cap. significauit. num. 14. in litera B. ergò ipsam prosequi poterit, reus enim excommunicatus se defendere potest, ut habetur in cap. cum inter de except. & ut in sequenti cap. id abundè probabimus: hæc sunt, quæ pro comuni opinione potissimum dicuntur. Host. autè contrariam opinionem nihilominus secutus est, actorem enim excommunicatum appellantem audiendum non esse censuit. Nam, qui primò agit, ut ipse inquit, & in appellationis causa actor dicitur; at excommunicatus actor ante appellationem à iudicio excluditur, ergò & in appellatione, cum actor esse non desinat. Postremò pro hac sententia ratio hæc redditur; exceptio excommunicationis in quacunque iudicij parte actori obijci potest, ut habetur in cap. 1. de except. lib. 6. ergò & in causa appellationis: hæc rationes, quæ præcipuè pro hac sententia redduntur, nullæ sunt; nam, ut inquit Innoc. in eod. cap. significauit, & Abb. eod. ob eam rem actor ante sententiam excluditur; quoniam nullum damnum ob sententiam patitur, ex quo ad huc lata non est; sed post sententiam latam ius aduersario quæsitum est, & damnum excommunicatio irrogatum, nisi appellet, transfret enim in rem iudicatam arg. cap. quod ad consultationem de re iud. ne igitur reo vincente defendendi se per appellationem facultas actori denegetur, contra cap. cum inter de except. actorem hunc appellare, & appellationem prosequi posse concludendum est; hæc Innoc. & Abb. Ego autem ob aliam rem id factum censeo, ut scilicet actor agens excludatur, appellans autem admittatur; quoniam, vbi actor excommunicatus agit, alios oppugnat, quod illi, quamdiu excommunicatus est, prohibetur, ut in hoc cap. probauimus; at, vbi appellat, se defendit, quæ defensio ipsi excommunicato permittitur arg. cit. cap. cum inter, & ut in seq. cap. id confirmabimus; propositæ igitur rationes sententiam Host. non tuerentur. Quare à communi opinione descendendum non censeo, ut scilicet actor excommunicatus, si appellet, ob sententiam contra se latam audiatur, & ut appellationem prosequatur. Quæ probatur primò p. cit. cap. significauit; ibi enim Romanus Pont. iudicem reprehendens, qui Capitulum ab appellatione ob excommunicationem reiecerat, inquit, Quòd prætextu excommunicationis oppositæ à prosecutione appellationis non debet quis excludi: Ecce generaliter hic Romanus Pont. loquitur respectu habito ad appellantem ob relatum illud Quis, quod de omni dicitur arg. l. 1. ff. de verbor. sign. & ita non distinguit quisnam appellet, an actor, reusue sit, sed solum inquit prætextu excommunicationis à prosecutione appellationis non debere quem excludi; ergò & nos generaliter id accipiemus, ut nemo appellans excommunicationis nomine excludatur, vel actor sit arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem action. & l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præst. Accedit, quòd sententia contra actorem lata ipsum tunc offendit; nisi enim appellet, causam perdit arg. cit. cap. quod ad consultationem; at excommunicatus offensus se defendere potest, ut habetur in cit. cap. cum inter, & in cap. fin. eod. de except. ergo & appellare poterit, cum appellatio defensionis modus quidam sit; firma igitur octaua exceptio hæc permanebit, cum ob rationes citatas, tum quòd communiter recepta est. Excipitur tamen, vbi sententia p. ipso lata est (id enim potest, ut Rot. decis. 17. de re iud.) nam, si aduersarius appellet, sed appellationem interpositam non prosequatur, excommunicatus eam prosequi non poterit; quia nullum præiudicium ei fit, atque sic dixit Abb. in cap. cum inter. num. 16. & Dec. nu. 18. de except. & Gem. in cap. 1. §. 1. num. 6. de rescript. lib. 6. quamuis aliàs secus ob cap. oblata de appell. Itè excipitur, vbi appellatur à sententia excommunicationis; nam, et si excommunicatus appellare potest, non tamen appellationem prosequi, nisi prius absoluat: idque meritò, quoniam absolute semper eget, vel appellationem iustam, ac veram probet, ut dixit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 344. de sent. excomm. Postremò excipitur, vbi ab interlocutoria appellatum est;

nam ea absoluta, quo ad causam principalem expellitur, quia actor est, ut dixit Ioan. Andr. quæ refert, ac sequitur Mar. Soc. sen. in cit. cap. sacris. nu. 343. † Verum quid, si contra excommunicatum actorem sententia iniquè lata probetur, an appellationis iudex simpliciter sententiam tollet, an verò & reum ipsi actori excommunicato condemnabit? exempli gratia actor excommunicatus ab eo centum petebat, reo absoluto actor appellauit, & iudici appellationis illa ceterum sibi debere probauit; nunquid ergo iudex hic sententiam latam irritam reddet, an verò & reum excommunicato condemnabit, esto, appellanti excommunicatio obiiciatur? Gloss. in eodem cap. significauit in verb. Defensio de except. vbi quæstionem hanc disputauit, duas opiniones retulit. Quarum prior est sententiam solum irritandam, non autem reum actori condemnandum esse; & hanc opinionem simpliciter sequitur Ioan. Cald. & Anton. diuisione quadam facta, quam Abb. & rectè refutauit in eod. cap. significauit. num. 16. eandem, si summo iure agatur, defendi posse existimat Abb. ibi. num. 17. Probatur autem hac ratione, quoniam causa, quamobrem excommunicatus oppugnatur, & quamobrem excommunicatus appellans auditur, sententia sublata cessat; ergò & effectus cessare debet arg. cap. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. etenim, cum quid contra communes iuris regulas ratione quapiam conceditur, ratione cessante & concessio cessare debet arg. cap. Deus, qui de vit. & honest. cler. & cap. transmissa, vbi Abb. num. 17. de præscript. Posterior autem opinio, quam & Gloss. ibidem sequi videtur, ea est, ut actori excommunicato reus etiam condemnetur, hanc sententia sequitur Io. Andr. hanc veriore, & nunc à iuris regulis discedentem inquit Abb. eod. num. 17. Probatur autem primò hac ratione, quoniam, si contrarium diceremus, & sententia solum irrita redderetur, sententia ex parte ferretur contra l. in hoc iudicio. ff. famil. hær. c. Præterea iudicis officium deinceps cessat. Accedit postremò, quòd & aliàs reus ad impensas præstandas excommunicato actori condemnatur, vbi exceptionem hanc dolo non obicit, ut habetur in cap. exceptionem de except. ergo idem & hic dicemus; hæc Gloss. & Abb. Quid igitur concludendum. Ego postremam opinionem hanc sequor, quam & sequitur Abb. in eodem c. exceptionem. num. 4. & his rationibus eam probo. Primò, quia iudex appellationis sua sententia aut malè iudicat, & benè appellatum, vel è contrario benè iudicatum, & malè appellatum aut æquam, iniquam uè sententiam esse pronunciare debet, ut asseruit Bart. ac DD. in l. eos. C. de appell. & Abb. in cap. cum causa. num. 7. de re iud. at, quando sic sententia fertur, si iniquam sententiam dicit, bene uè appellatum esse, perinde est, ac si reum condemnandum pronunciet; eundemque tunc condemnet; sicuti, si contrarium pronunciet, perinde est, ac si reum absoluat: non enim, vbi aut iniquam, æquam uè sententiam, aut bene, male uè appellatum iudex pronunciauit, ut deinceps condemnet, absoluatque, oportet; verum eadem sententia in priori casu condemnatio, in posteriori absolutio tacitò continetur, ut communiter receptum esse testatur Bart. in cit. l. eos. num. 7. & Iaf. in l. qui Romæ. §. Seia. num. 18. ff. de verb. oblig. & Abb. in eod. c. cum causa. num. 7. de re iud. hinc. Card. quem refert, ac sequitur Felin. in cit. cap. significauit. nu. 15. versic. Dum Abb. post multa, non necessariam condemnationem esse ait; quoniam sententiam irritando, vel benè appellatum, & malè iudicatum dicendo, condemnare actori reum tacitò intelligitur: si appellationis iudex ergò hac ratione iudicando & reum condemnare intelligitur, & expressè id poterit; expressio enim eius, quod tacitò inest, nihil officit, ut probatur in l. 3. & ibi not. Bart. Iaf. ac DD. ff. deleg. 1. & Add. ad Abb. in cap. cum dilecta. num. 12. de rescript. præterea declaratio quædam est, ergo id effici posse debet arg. l. hæredes palam prop. fin. ff. de testam. & expressè igitur appellationis iudex actori excommunicato reum condemnare poterit, ex quo & id tacitò potest. Postremò probatur opinio hæc, quia excommunicatus non solum appellare, sed & appellationem prosequi potest, ut dicitur in cap. fin. de except. ergo iudex reum excommunicato condemnabit, alioquin appellationem suam prosequi non posset contra cit. c. fin. de except. quare his rationibus opinionem hanc emplexandam censeo, ut appellationis iudex reum actori excommunicato condemnare etiam possit: obiici tamen excommunicatio potest, ne executio ante absolutionem fiat, ut probatur in cap. 1. §. sed si post rem iudicatam de except. lib. 6. atque sic dixit Abb. in cit. cap. significauit. num. 17. in fin. & in cap. exceptionem. num. 6. notab. 4. eod. de except. & facit dictum Innoc. ibi communiter receptum, qui, etsi in eod. casu reus actori ad impensas condemnatur, executionem tamen differri, quousque actor excommunicatus absoluitur, ait, ergo idem & hic, ac merito; hac enim ratione excommunicatus à contumacia discedet, cum liti finem impositum esse non videat, & ad suum peruenire nisi absolutus non possit; executio igitur non fiet, qua executione liti finis imponitur, ut dixit Bart. in l. si fideiussor.

fideiussor. §. si satisfidatum in fin. & Iaf. num. 24. ff. qui satisfidare cog. & Bald. in l. fin. in fin. C. de ord. cog. ex his iam apparet prioris opinionis rationes non ob stare, atque in hac quæstione sic
 20 concludendum censerem. † Nonò supplicare itidem excommunicatus potest, ut dixit Add. ad Abb. in cap. significauit. num. 20. in litera B. de except. quòd enim supplicatione hic propriè accipimus, eam scilicet, qua extraordinario quodam remedio lesò subuenitur, vbi ex priuilegio, prærogatiua uè iudicantis appellare ab eo non licet, ut exempli gratia à Romano Pont. ab Imperatore, & ab huiusmodi Principibus viris, ut probatur in l. si quis, & in auth. quæ supplicatio. C. de præc. Imperat. offer. & ibi not. Iaf. ac DD. & Gloss. in cap. ex literis in verb. Supplicare, vbi quoque Abb. de in integr. restit. & Præpos. abundè in cap. ex ratione. num. 73. de appell. & perpulcra Add. ad Capell. Tholos. decis. 479. quòd, inquam, supplicationem propriè hic accipimus, appellationis locum subit; at appellatio ab actori excommunicato proponi potest, ut probauimus, ergò & supplicatio; subrogatum enim eius naturam subit, in cuius locum subrogatur arg. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut. Decimò is, qui ab excommunicato actori cessas actiones habet, agere poterit. † An igitur is, in quem aut donatione, aut venditione ab excommunicato actiones translatae sunt, agere potest, quamdiu, qui eas transtulit, excommunicatus manet? Hanc quæstionem disputauit Bart. Brix. q. 16. in tit. de cess. in quæstionibus venerealibus, & hunc agere posse cum Tancred. asseruit, hanc eandem opinionem sequitur Specul. in tit. de procur. §. fin. & Gloss. in cap. vn. in verb. Semestre, & ibi quoque Gemin. & Phil. Fran. de iur. patron. lib. 6. & Felin. in cap. intelleximus. num. 25. versic. Tertia decima declaratio de iud. & Mantua in suo glossario class. 1. Denarrati cap. 33. & non nulli alij, quos refert Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 320. versic. Quæro vigesimò de sent. excom. Probatur autem horum sententia primò per cit. cap. vn. §. fin. ibi enim, si laicus ius patronatus in ecclesiam transfert, mutatione personæ & ius mutari dicitur; nam ecclesia intra sex menses præsentare potest, cum tamen laicus intra quatuor menses offerri debeat; ergo mutatione personæ & ius mutatur: quamuis igitur excommunicatus actor agere non possit, aget tamen, qui ab ipso cessas actiones habet. Postremò eadem sententia ratione hac probatur; exceptio excōicationis personæ inhæret, ei. f. quæ excōicata est; ergo aliis obesse non debet; nam exceptiones personæ alijs non ob sunt l. exceptiones. 2. ff. de except. & l. 4. §. de autore. ff. de dol. except. quæ rōnes taceri possent, si rō exceptionis, quamobrem excōicatus à iudicio excluditur, cessaret, at hic non cessat; à contumacia. n. non discedet, & sic ecclesiastica censura contemnetur, ex quo ad suum nihilominus se peruenire posse videt, ergo. Quare contrariam sententiam, ut scilicet nec cessionarius agere possit, non nulli amplexati sunt. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quoniam, si contrarium diceremus, is, cui actio cessa est, plus iuris haberet, quam cedens, contra cap. is, qui de reg. iur. lib. 6. & in l. is, qui in ius. ff. eod. & l. nemo plus iuris eod. & l. traditio. ff. de acquir. rer. dom. hæc ratio mihi non probatur; nam absurdum non est ob varias condiciones cedentis, & cessionarij, ut hic agat, quia excommunicatus non est, ille verò ob excommunicationem prohibeatur; sic enim laicus ius patronatus habens quatuor mensium spatium ad offerendum, seu præsentandum habet, & tamen ecclesia ob suam conditionem, qua laicus caret, sex mensium spatium ad idem habet, si laicus ius illud suum in eam alienet, ut habetur in cap. vn. §. fin. de iur. patron. lib. 6. non igitur absurdum vllum in casu nostro sequitur. Præterea sic argumentantur, non debet quis conditione meliori esse, quam autor, à quo ius habet, ut habetur in l. in ijs officijs. §. fin. ff. de reg. iur. quod hic contingeret; item res cum sua causa, & vitijs transit, ut dicitur in cap. cum non sit in homine in fin. de dec. hæc rationes nihil etiam faciunt, nam locum habent, vbi vitium rei inest, non autem, vbi personæ cohæret, cuiusmodi excommunicatio est; atque sic sensit Gloss. in cit. §. fin. & facit l. an vitium, & ibi Gloss. ff. de diuers. & tempor. præscr. neque igitur his rationibus horum opinio nititur. Postremò ratione hac vtuntur, successor pro eo habetur, cui succedit arg. c. aduersus de immunit. eccl. ibi enim posteriores consules ob priorum consulum delictum puniuntur; ergò idem in casu nostro dicendum est: hæc ratio nulla est; nam posteriores consules non priorum vitio, sed suo puniuntur, scilicet si intra ipsius præscriptam diem non præstiterint, quod eis ibi præceptum est; nihil igitur ad rem facit. Tertia fuit opinio Dyn. qui sic distinguebat, aut cessionarius ex causa onerosa actionem habet, aut ex causa lucratiua; in priori casu illam sententiam primò positam, in posteriori hanc locum habere sensit, quam diuisionem sequitur etiam Bald. in l. si cum dotem. §. si patri versic. Extra inducitur. ff. solut. matr. eandem communiter receptam testatur in l. qui stipendia. num. 2. in fi. C. de procurat. quæ diuisio mihi nequaquam placet, ex quo, vbi celsio negatur, si permitteretur,

excommunicatus commodum non sentit, vbi verò commodum sentit, permittitur contra cap. intelleximus de iud. Quid igitur concludendum? Ego, vt casus minus dubios proponam, primum pro certo habeo, vbi ante excommunicationem celsio facta est, etsi celsionarius nondum litem mouit, non tamen ob excommunicationem, in quam cedens deinceps incidit, impediri, quò minus agat, nihil enim rectè gestum per impedimentum consequens tollitur arg. §. præterea verfic. Nam neque testamentum in Instit. quib. non est permiff. fac. testam. & l. patre furioso. ff. de iis, qui sunt sui, vel alien. iur. Idem sentio, vbi excommunicatus celsit, sed neque notorius, neque denunciatus est, respectu enim habito ad alios, perinde habetur, ac si excommunicatus non esset; hinc & sacramenta ab ipso suscipere possumus, & hoc ob extrauag. ad euitanda, quam supra posuimus. His præmissis, reliqua dubitatio est, vbi excommunicatus aut notorius, aut denunciatus est, in quo casu à prima opinione non discedo, sed ipsam vt verissimam amplector. Primò ob rationes supra allatas, quæ re vera solidæ rationes sunt. Nec repugnat, quatenus dicebatur hac ratione in contumacia ipsum perseveraturum; nam, si cedat donando, suum profudit, quod nemo velle existimatur arg. l. cum de indebito. ff. de cond. indeb. si verò cedat alienando, damnum etiam patitur, minus enim consequetur, quam, si ipse exigat; postremò cogetur vendere, si suum vellit, atque idcirco beneficium ei adimetur eius l. nec emere. C. de iur. delib. & l. sicut. C. de act. & oblig. firmæ igitur propositæ rationes permanent. Præterea ego eam sic probo, qui ab excommunicato quidpiam emit, ea re vti sanè potest; valet enim contractus cum excommunicato initus, vt tradunt Innoc. ac DD. in cap. si verè de sent. excom. & in cit. cap. veritatis de dol. & contum. ergo & actiones ipsi ab excommunicato cessas in iudicio proponere poterit. Tertio procurator in rem suam datus, si actionem vtilem proponat, agere potest, quamuis, qui eum dedit, excommunicatus sit; ergo idem hic ob eandem rationem. Accedit denique, quòd, qui cum huiusmodi excommunicato versatur, in minorem excommunicationem incidit, ergo alia pœna puniri non debet: ex his omnibus igitur priorem sententiã sequendam censeo; etenim & qui villam emit ab excommunicato, quæ ius patronatus habet, statim præsentare potest, vt dixit Bart. Brix. in cit. q. 16. in hac quæstione igitur sic concludendum censeo. Excipio tamen tres casus, in quibus locum non habebit. Primū, vbi celsio dolo facta est, vt scilicet pecuniã exactã excommunicatus habeat; nam tunc nō valebit arg. l. apud Iulianum. §. sed etsi mulier, & §. apud Iulianum. ff. de except. dol. Alterū, vbi celsio facta non valet, vt exempli gratia excommunicatus notorius beneficium ecclesiasticum contulit; nam quò collatio non valet, vt supra vidimus, ob eam rem ex ea agere quæ non potest, atque sic excipit Phil. Franc. in cit. §. fin. verfic. Tertio limita de iur. patron. Postremū, vbi cedentis nomine directa actione agit; nam neque hic audietur, vt dixit Phil. Franc. eod. verfic. Secundò limita; & faciūt, quæ diximus supra de procuratore, atque sic sensisse videtur Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 326. verfic. Distingue igitur de sent. excomm. vbi varias DD. sententias retulit; sed de exceptio

12 ne hac iam satis, ad alias veniamus. † Undecimò creditor excommunicati agere contra debitorem excommunicati ab eo ipsi delegatum potest, nec obijcere ipsi creditori agenti exceptio nem excommunicationis delegantis potest; exempli gratia ego sum excommunicatus, quod tamen Deus auertat; tu, quod mihi debes, meo creditori per stipulationem promittis (hæc enim ad delegationem conformandam requiruntur, primò, vt debitores duo sint, quorum vnus alteri, & ille alter tertio debeat, id est vt delegatus eius debitor sit, à quo delegatur, & delegans eius, cui debitorem delegat, vt probatur in l. delegare, & ibi Castr. & in l. si usufructus. num. 2. cum seq. ff. de nouat. postremò vt delegantis debitor consentiat, & per stipulationem ei promittat, cui delegatur, vt tradidit Gloss. in l. quāuis. §. 1. ff. ad Vel. & probatur in l. 1. & ibi not. Gloss. C. de innoat) creditor igitur excommunicati contra ipsius debitorem ipsi delegatum agere potest, nec delegatus exceptionem excommunicationis, quam excommunicato creditori obijcere poterat, huic obijciat; tum quòd nec directa, nec vtili actione delegantis nomine agit, sed noua actione ex stipulatione recenti orta; tum quòd contra ipsum excommunicatum delegantem agere creditor nō prohibebatur, vt habetur in cap. intelleximus de iud. ergo neque contra delegatum, qui in excommunicati locum suffectus est, quin agat, prohiberi debet; subrogatus enim eius naturam accipit, in cuius locum subrogatus est arg. l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi not. Ias. ac DD. ff. si quis caut. atque sic sensit Bart. Brix. in quæstion. venereal. q. 16. in fin. & Zab. in Clem. 1. nu. 4. verfic. Septimò quæro in fin. de except. † Duodecimò excipitur, vbi actor excommunicatus à reo compellitur, vt cœptam actionem prosequatur secundum formã auth. qui semel. C. quomodo, & quando iudex; in hoc enim casu excommunicatus actor in iudicio esse

cio esse poterit. † An igitur reus ad id actorem excommunicatum compellere potest? Planè posse concludendum est. Nam sic dixit Innoc. in cap. exceptionem in verb. Repellendus de except. & Abb. in cap. intelleximus. num. 12. & Bald. num. 7. & Felin. num. 14. verfic. Secunda declaratio, & Fran. de Are. num. 4. vbi opinionem hanc communem esse sensit de iud. idè Bal. in l. nulla. ff. de legib. & Anchar. sibi contrarius in Clem. 1. verfic. Nota primò de except. Probatur autem hac potissimum ratione; quoniam, si contrarium diceremus, excommunicatio obesset non excommunicatis, ex quo contra excommunicatum vtique nequeunt beneficium eius auth. qui semel; prodesset autem excommunicato, ex quo beneficium excommunicationis compelli ad agendum non potest, quod absurdum est, & contra cap. intelleximus de iud. etenim, quod in excommunicati odium introductum est, in eius fauorem verti non debet, vt probauit Bald. in cit. l. nulla. prop. fin. ff. de legib. Horum sententiam vt verissimam ego etiam amplector, quam & hac firmissima ratione probo; reus, qui vtitur beneficio cit. auth. qui semel, agit, vt sensit Bart. in l. vn. num. 1. verfic. Et quomodo, & quando iudex iunct. num. 6. verfic. Secundò potest, ff. de cond. ex. leg. idem quoque Bald. ibidem; at agere contra excommunicatum non excommunicatus potest, vt dicitur in cit. cap. intelleximus, ergo & reus vti poterit beneficio eius auth. qui semel contra ipsum excommunicatum; & ad hac rationem quomodo liquidò respondeatur, non video. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Anchar. in cap. 1. §. sed si. num. 4. de except. verfic. In eo, quod tenuit Innoc. eadem opinionem sequitur Sicul. in cap. intelleximus, vt refert. Felin. ibi. num. 14. verfic. Secunda declaratio, & ad quasdam rationes ab eo allatas optimè idem respondit. Potissimum autem horum ratio hæc est, quamobrem reo id non licere authenticantur, periculum communionis scilicet cum excommunicato ob cap. 1. de except. lib. 6. quæ ratio mihi non probatur; nam, ex quo reus hic agit contra excommunicatum, vt diximus, & vi eius auth. qui semel, excommunicatus cœptam actionem prosequi compellitur, ac reus efficitur, vt dixit Bald. in cit. cap. intelleximus. num. 7. ergo (ex quo reus hic agit, & actor excommunicatus reus est effectus) & reus, & iudex cum eo sine offensa esse poterunt; quandoquidem, vbi agitur contra excommunicatum, communicatio in iudicijs cum excommunicato non negatur, vel per procuratorem saltem actionem prosequi cogitur, à communi opinione hac igitur discendum non censeo: quæ præsertim locum habet, vbi neque notorius excommunicatus, neque denunciatus est ob extrauag. ad euitanda. Quare reus contra excommunicatum actorem vti poterit etiam beneficio ipsius l. diffamari. C. de ingen. manumiss. nam & sic dixit Innoc. in cap. exceptionem de except. & Fel. in cap. intelleximus num. 16. verfic. Quarta declaratio de iud.

14 † Verum quid, si iudex excommunicatum admittit, reus autem velit, an iudex illum admittit debet? nam reus ui eius auth. qui semel vt actor excommunicatus cœptam litem prosequatur, efficere potest, vt probauimus, ergo à iudice impediri posse non debet, & opinionem hanc sequitur Innoc. in eod. cap. exceptionem in verb. Repellendus de except. Contrariam tamen sententiam sequitur Abb. ibi in fin. quamuis dubius, & Anchar. in cap. 1. §. fin. num. 4. in fi. & Gem. num. 6. eod. de except. & Dec. in cap. intelleximus. num. 15. de iud. Probatur autem horum sententia primò per cit. cap. 1. in fin. ibi enim iudici præcipitur, vt ex officio suo excommunicatum actorem repellat, quamuis reus ipse non excipiat; idem habetur in cit. cap. exceptionem. Postremò, si contrarium diceremus, dicebant iidem, animæ salus periclitaretur, ex quo cum excommunicato, vbi non licet, versaremur. Quid igitur concludendum? Ego, Innoc. sententiam sequor, & id ob hanc rationem, quoniam in hoc casu actor excommunicatus reus efficitur, ex quo reus agit ui eius auth. qui semel; at cum excommunicato reo esse nobis licet, & in hoc casu ipse in iudicio esse potest, ex qua ratione periculum illud communionis tollitur. Nec repugnat, quatenus dicebatur iudicem ex officio eum expellere debere; nam locum illud habet, vbi reus ipse non instat, vt iudicium prosequatur, sed tacet ob periculum fortasse probationum ipsius excommunicationis, ne non probando ad impensas soluendas condemnatur vt sensit Gloss. pen. in cit. cap. 1. de except. lib. 6. alioquin, si contrarium sentiremus, dicendum esset correctam esse cit. auth. qui semel. contra l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de testam. Nec repugnat, si dicatur, ergo frustra præceptum illud iudici factum superuacaneum erit; nam imò vtile, quandoquidem locum habebit, vbi reus non excipit, quod contingere posse cita ta iura argumento nobis sunt: ab hac igitur opinione, quæ ius minus corrigit, & beneficium reo non aufert, quod fieri non debet arg. c. indultum de reg. iur. lib. 6. & iudici suū ius tueretur, descendendum non censeo, etenim & hac ratione à verbis ipsorum iurium non abibimus, quæ iudicè tunc excommunicatum expellere voluerunt, vbi reus ipse taceret; ergo aliter, vbi non tacet,

sed aut excipit, aut, quod conceptam litem actor prosequatur, agit, vt diximus, & de questione hac satis. † At quid est contrarium, an reus excommunicatus petere poterit, vt actor non excommunicatus actionem prosequatur? secundum formam cit. auth. qui semel quomodo, & quando iudex. Planè id ipsum non posse asseruit Abb. in cap. intelleximus. nu. 12. versic. Vel si actor, & Franc. de Arret. num. 1. & Felin. num. 14. versic. Secunda declaratio, vbi communem opinionem hanc esse sentit de iud. idem Abb. in cap. cum inter. num. 10. versic. Vnde credo, & Felin. nu. 19. versic. Vtrum excommunicatus se defendens, vbi & suo tempore à Rot. sic conclusum testatur de except. & Alex. in l. libertus. nu. 5. ff. de in ius. voc. ac nouissimè de communi etiam testatur Ioan. Bapt. Auillalobos: in lib. commun. opin. in verb. Excommunicatus. num. 124. Probatur autem ab his hæc potissimum ratione; quoniam excommunicatus reus voluntarius in iudicio esse non potest; vt à doctoribus communiter concluditur, & nos in seq. cap. id probabimus; ergo neque hic, ex quo voluntarius reus, est, vt per se patet. Addo ego in hoc casu reum hunc agere, vt supra probauimus; ergo neque ratione hac audiendus est; quandoquidem actor in iudicio esse non potest, vt in initio huius capituli concludimus. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Anton. quem Felin. refert in cap. intelleximus. nu. 14. versic. Secunda declaratio de iud. & in cap. cum inter priorem. nu. 19. versic. Vtrum excommunicatus se defendens de except. Probatur autem hac sententia, leuioribus omisis, primò p. l. libertus. 1. ff. de in ius. voc. vbi libertus; qui contra patronum venia non petita in iudicio esse non potest, si à patrono in ius vocetur, instare sine venia potest, vt causa expediatur; ergo idem & de excommunicato reo sentiendum est: ad hæc l. libertus respondet Felin. in eod. cap. cum inter priorem, ipsam locum habere, non in eo, qui nullo modo potest agere, cuiusmodi excommunicatus est, sed in eo, qui agere non potest, nisi venia petita: quæ responsio non omnino mihi satisfacit, nec contrarium tollit, si quis ipsam diligentius contempletur. Ego igitur ob eam rem in casu nostro eam legem loci non habere censeo; propterea quod excommunicatus petendo, vt causa absoluat secundum auth. qui semel. C. quomodo, & quando iudex, ageret, vt supra vidimus; quod excommunicato prohibetur; vt habetur in cap. intelleximus de iud. & in cap. decernimus de sent. excomm. lib. 6. sicur contra ipsi liberti id est concessum: quamobrem autem varietas hæc sit, libertatis fauor, & excommunicati odium id operatur. Vnde postremò pro hac sententia allegatur cit. c. venerabilibus. §. 1. de sent. excomm. lib. 6. vbi, sicut permittitur excommunicato per appellationem de iniusta excommunicatione agere, ita & de iniuria contra iudicem quasi connexo quodam excommunicationis; ad hoc argumentum Felin. respondens ob causam connexitatem id fieri ait; & eum casum præcipuum esse, in quo excommunicatus in iudicio esse potest: hæc responsio dubitationem etiam mea sententia non tollit; nam, si in connexis excommunicatus in iudicio esse potest, multò magis in eadem omnino causa, vt in casu nostro. Ego igitur ius illud ad rem non facere respondeo; nam non ibi de prosecutione causæ agit, sed de iudice, apud quem excommunicatus deponat querelam de iniusta excommunicatione, & de suo interesse, vt ex antecedentibus apparet; ergo hac ratione ad rem non facit arg. l. papinianus exuli. ff. de minor. præterea, si de causa cognitione ibi agi vellemus, neque hoc esse potest; quoniam, antequam excommunicatus de iniusta excommunicatione audiatur, prius absolui debet, vt dicitur in cit. c. venerabilibus. §. porro; & in cap. cum contingat de off. deleg. in antiq. & in c. per tuas de sent. excomm. si igitur, antequam absoluat, nec de iniusta excommunicatione causa cognosci debet, ergo multò minùs de suo interesse; ex quibus apparet cit. §. sed si excommunicatus nec ratione hac quicquam facere, quoniam excommunicatus non auditur nisi post absolutionem, vt probatur in cit. §. porro; & in eod. c. cum contingat, & responsio hæc notanda est; quandoquidem declarat cit. §. 1. Quare à communi opinione proposita nõ discedemus, vt scilicet reus excommunicatus agere contra actorem non possit, vt conceptam litem prosequatur. Non etiam ob eandem rationem excommunicatus reus vt poterit beneficio, l. diffamari. C. de ingen. manumiss. nam & sic dixit Paul. de Cast. in cit. l. libertus, quem sequitur Felin. & in cit. cap. intelleximus. num. 14. versic. Secunda declaratio in fin. de iud. & in cit. cap. cum inter priorem. num. 19. de except. Non denique, si excommunicatus exceptionem aliam contra aliquem habeat, antequam conueniatur, implorare iudicis officium poterit, quò ea probata iudex actori silentium imponat; vt sentit Abb. in cit. cap. cum inter. num. 27. & Dec. num. 28. de except. & Franc. de Arret. in cap. intelleximus. num. 3. de iud. & Add. ad Cappell. Tholos. decis. 137. & Cast. & Alex. num. 5. in l. si libertus patrono. ff. de in ius. voc. quamuis non excommunicato id permittatur, vt tradidit Gloss. in l. si contendat, & ibi Cast. ff. de fideiuss. & in l. Aurelius. §. certum. ff. de liber. legat. & Bart.

3 Bart. in l. si finita. §. eleganter. num. 3. ff. de damn. infect. & Abb. in cit. cap. cum inter. num. 27. idque meritò, tum quòd excommunicatus, ex quo ipse ad iudicium prius prouocat, actor dicitur arg. cap. forus. §. accusator de verb. sign. & in l. tribus. ff. de iud. & vt asseruit Bart. in l. de pupillo. §. si procurator. num. 2. & seq. ff. de op. nou. nunt. & Dec. in eod. capitul. cum inter in fin. & excommunicatum vt actorem in iudicio esse non posse iam vidimus; tum quòd, esto, reus sit, necessarius tamen reus non est, ac propterea non auditur, vt in sequent. cap. probabimus. Nec repugnat quorundam ratio, qui contrarium sentiunt, excommunicato scilicet permittum esse, vt se tueatur; nam illud verum est, vbi in iudicium prius ipse vocatur, non autem, vbi in iudicium ipse vocat arg. cap. cum inter de except. iunct. cap. intelleximus de iud. à priori sententia igitur nõ discedemus. † Decimotertiò excommunicatus esse in iudicio poterit, vbi periculum animæ uertitur, vt inquit Imo. Host. & Butr. quos refert, ac sequitur Felin. in cap. significauit. num. 21. versic. Et esto memor eius de except. etenim, & vbi rei periculum uertitur, excommunicato succurrit, vt inquit Felin. eod. num. 21. versic. Ad idem facit, & vt nos asseruimus in 2. excep. quòd tamen locum non habebit, vbi prius absolutionem consequi potest, atque sic dixit idem Felin. eod. sed de exceptionibus iam satis, ad alia transeamus.

S V M M A.

1	Officium iudicis excommunicatus implorare non potest.	tandè pecunia excommunicatus proponere non potest, neque quidpiam aliud huius generis.
2	Nulla vbi est sententia contra excommunicatum lata, nullam dicere ipsam non potest excommunicatus.	4 Restitutionem in integrum excommunicatus petere non potest; quæ regula etiam declaratur.
3	Querelam inofficiosi testamenti, non numeratur.	

II.

§. † Implorare iudicis officium excommunicatus etiam non potest, vt sentit Anch. in Clem. vn. num. 6. versic. Tertio querit de restit. in integr. & asseruit Marian. Soc. sen. in c. sacris. num. 359. versic. Quæro trigesimo sexto de sent. excomm. nam, quòd actionis vim habet; datur enim, vbi actio desideratur, vt dixit Anchar. in cit. Clem. vn. eod. versic. & Ias. in l. ius dicitis. num. 8. ff. de iurisdic. omn. iud. ob eam rem, sicut excommunicatus agere non potest, ita neque iudicis officium implorare; subrogatum enim eius naturam consequitur, in cuius locum subrogatum est arg. l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi Ias. ff. si quibus caut. † Quid autem, si sententia contra excommunicatum lata nulla sit, an nullam dicere, & quò nulla declaratur, iudicis officium implorare poterit? Host. ipsum id posse existimauit, vt refert Alex. in l. in prouincial. §. si procurator. nu. 9. cum seq. vbi questionem hanc disputauit. ff. de op. nou. nunt. & Abb. in cap. quòd ad consultationem in fi. de re iud. tum quòd excommunicato, vt idem Hostien. ait omnis legitima defensio datur, vt habetur in cap. cum inter, & in cap. dilecti, & in cap. significauit de except. & remedium, quo sententia nulla dicitur; defensionem dixit Bald. quem refert idem Alex. in cit. §. si procurator. num. 10. tum quòd, vbi sententia contra excommunicatum lata valet, appellando auditur, vt habetur in cit. cap. cum inter, & in cap. significauit, & in cap. fin. eod. ergo multò magis audiri debet, vbi nulla sententia est. Hæc Host. quem securus videtur Bald. in eod. cap. significauit. num. 3. versic. Quæro, si excommunicatus. Contrariam tamen sententiam, vt excommunicatus sententiam nullam dicere possit, amplexatus est Io. And. in cit. cap. quòd ad consultationem, & Abb. in cap. significauit. num. 21. de except. & Alex. in eod. §. si procurator. num. 11. vbi eam communiter receptam esse testatur, eandem communem sentit etiam Felin. in cit. cap. significauit. num. 16. & Io. Bapt. Auillalobos in lib. commun. opin. in verb. Excommunicatus. num. 125. sequitur eam quoque Vant. in tract. suo de nullit. in tit. quis possit dicere de nullit. num. 29. & Rot. decis. 7. de except. in nou. & Marian. Soc. sen. in c. sacris. num. 306. versic. Quæritur vndecimò de sent. excomm. Probatur autem primò hac ratione; quia, si excommunicatus, vt sententia nulla declararetur, petere posset, & rescriptum delegatorum impetrare eidem liceret, sicut eidem appellanti conceditur, vt probatur in c. 1. de rescript. lib. 6. iunct. cit. cap. cum inter, & cap. fin. de except. in antiq. at in hoc casu excommunicatus rescriptum huiusmodi non impetrat, vt dixit Gem. in eod. cap. 1. num. 2. versic. In Gloss. pen. ibi significauit, & Felin. in cap. dilectus. 1. num. 18. versic. Sed ultra prædicta nota quædam de rescript. in antiq. non epim casus hic in eorum numero habetur, qui numerantur in cit. c. 1. de rescript.

de rescript. ergò, vt sententia nulla declaretur, iudicis officium implorare excommunicato nō licet. Præterea, qui iudicis officium implorat, hic agere, actorque esse dicitur, vt proximè vidimus, & tradidit Abb. in cit. cap. quod ad consultationem in fin. de re iud. excommunicatū verò agere non posse in initio huius cap. asseruimus; non igitur implorare iudicis officium hic poterit, quò sententia nulla esse declaretur. Non repugnant modò rationes pro contraria opinionione allatæ, & primò quatenus dicebatur remedium dicendi sententiam nullam defensionem esse; nam defensio ipsi excommunicato tunc conceditur, vbi iam oppugnatur, præiudiciūq; iam infertur, non aut, vbi hæc futura timentur, vt habetur in cit. cap. cum inter. versic. Si actor impugnante de except. & vt id probabimus in seq. cap. at hic sententia huiusmodi nec modò oppugnatur, nec præiudiciū aliquod præfens ipsi creatur; quandoquidem in rem iudicatam non transit, licet non appellet, sicut habetur in cap. 1. de re iud. & in l. 1. & 2. C. quando prouocare non est necesse, & facit etiam l. sicut iunct. Gloss. in verb. Prosecutione. C. de præscrip. trigint. ann. At inquiet quispiam, exequendam sententiam in mandabit. Verum neque hoc sequam facit; nam, quò tunc oppugnatur, præiudiciūque præfens timetur, obici nullitas sententiæ tunc poterit, vt tradidit Abb. in eod. cap. significauit. num. 21. & in cit. cap. quod ad consultationem in fin. de re iud. & Alex. in eod. §. si procurator. num. 12. & num. 15. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 306. de sent. excommun. versic. Quæritur vndecimò. Non obstat etiam etiā aliud, quod de appellatione dicebatur; nam, præterquam quod excommunicatus appellare, & appellationem prosequi, & rescriptum impetrare potest, vt probatur in cit. cap. cum inter, & in cap. fin. de except. & in cap. 1. de rescript. lib. 6. si appellationem proponere ipsi excommunicato non liceret, graue præiudiciū ei tunc fieret; elapsis enim decem diebus sententia in rem iudicatam transiret, atque ob eam rem causam amitteret, vt habetur in eod. c. quò ad consultationem, & vt asserit Alex. in eod. §. si procurator; id, quod hic non contingit, vt vidimus; nullam igitur sententiam dicere excommunicatus non potest. Excipitur tamen, vbi iudex eam exequendam mandaret; tunc enim excipi poterit; quandoquidem in hoc casu rei partes agit arg. in Instit. in princ. de except. atque sic citati auctores eisdem in locis concludunt. Ex his iam apparet excommunicatum nec iudicis officium implorare posse. † Quare, quod querela indicis officium quoddam est, vt tradidit Bart. in l. nam & postea. §. si minor. num. 3. ff. de iureiur. & in l. posthumus. §. si quis ex his, & sequitur etiam Castr. ff. de inoff. testam. & Alex. in l. si ab arbitro in fin. ff. qui satisd. cog. ob eam rem proponere ipsam excommunicatum non poterit; atque idcirco neque in officio si testamenti, neque non numeratæ pecuniæ, vt asseruit Bald. in cit. cum inter in fin. & Mant. in suo Glossario in class. 15. Denarrati quæst. 25. in fin. † Verum, an restitutionis in integrum excommunicatus petere potest? Vt rem hanc breuiter expediamus, concludendum est excommunicatum ipsam petere non posse. Nam sic inquit Host. in cap. significauit de except. & sequitur eum Abb. ibi in fin. & Felin. num. 18. versic. & dum Abb. tangit de restit. in integr. vbi opinionem hanc communiter esse sentit, sicut etiam Sforz. Odd. q. 31. artic. 2. num. 12. par. 1. de restit. integr. eadem opinionem sequitur etiam Zab. in Clem. 1. nu. 11. versic. Secundò quæro, & Anchar. num. 6. versic. Tertiò quærit de restit. in integr. Etenim, vt inquit Abb. subueniendum ei gratiosè non est, quò citius rescipiscat arg. cap. 1. de except. libr. 6. Hæc sententia mihi etiam placet, sed ob hanc aliam rationem, quoniam excommunicatus agere nō potest, ac propterea nec iudicis officium implorare, quo officio restitutio in integrum petitur, vt declarauit Bart. in l. in causæ in prin. & vt sentit Anchar. in cit. Clem. eod. vers. & Sforz. Odd. de restit. in integr. q. 85. art. 6. pars. 1. nam officium iudicis actionis locum subit, vt supra diximus, atque sic sentit etiam Zab. in cit. Clem. vn. & Anchar. eod. versic. nec restitutionem igitur in integrum excommunicatus petere poterit. Quæ regula locum habet, vel ob excommunicationem, vel ob aliam causam lesus sit; quamdiu enim excommunicatus est, ipsam ob propositas rationes non petet. Item locum habet, vel actor, vel reus sit, quandoquidem actor sit, ex quo in primis, ac per se restitutionem in integrum petit. Tertiò vel per procuratorem restitutionem hanc petat; nam excommunicatum nec per procuratorem agere posse in hoc cap. in initio conclusimus, quippe quia ipsi non agendi modus, sed ipsum agere prohibitum est, vt habetur in cap. intelleximus de iud. & in c. decernimus de sent. excommun. lib. 6. quo casu, quacunque ratione agat, semper prohibetur, vt tradidit Gloss. in cap. cum quid vna via de reg. iur. l. 6. & quamuis Sforz. Odd. ead. q. 31. art. 2. num. 2. versic. Et ad contrarium responde, & q. 7. art. 2. pars 1. de restit. in integr. contrarium senserit, eius tamen sententia mihi non placet cum ob rationes, quas de procuratore reddidimus, tum quòd nulla ratione id probat, & citati auctores in allegatis

in allegatis ab eo locis id non dicunt. Non Abb. quem citat in c. 1. de præscrip. nam contra potius inquit ipsi excommunicato tempus non currere, ac propterea eum restitutione non egere, hoc Abb. inquit ibi. num. 8. versic. Sed ego formo quæstionem; id quod etiam inquit in cap. extransmissa. nu. 13. versic. Vnde dicerem, quod aut quis eod. de præscrip. Non etiam Felin. quem hoc dicere ait in cap. significauit de except. nā potius contrarium; quandoquidem solū, vbi de periculo animæ agitur, restitutionem tunc petere posse ait ibi. num. 16. versic. Et considera, quòd stante ista consequentia, & num. 18. versic. Et dum Abb. tangit & num. 21. versic. Esto memor; ad rem igitur, ad opinionem suam scilicet probandā hæc non faciunt. Nec repugnat illud, quod de bannito ait; nam, etsi excommunicatus cum bannito, vt ita dicam, in aliquibus conuenit, vt probauimus infra capitul. de effectibus per accidens, tamen in hoc dissentit, quòd excommunicatus hominum communionem caret, nec per se, nec per alios eorum comertio vti potest arg. cap. excommunicatos cum tribus seq. 11. q. 3. alioquin, qui eius comertio vtitur, peccat, vt probatur citatis iuribus, quod periculum non subit, qui cum bannito versatur. Non igitur in vtroque ratio eadem est, ac propterea, nec iuris dispositio esse potest; cessat enim ob diuersam rationem argumentum à simili; nec per procuratorem igitur excommunicatus restitutionem in integrum petere poterit. Excipitur tamen, vbi animæ periculum vertitur; tunc enim id poterit, vt citati auctores eisdem in locis inquirunt, & idem Felin. in cap. cum inter versic. Vltimò, dum supra tactum est de except. & facit Gloss. in cap. inter dilectos in verb. Turpitudinem de donat. & de communi testatur Odd. ead. q. 31. art. 2. num. 15. pars 1. etenim, vbi de periculo animæ agitur, etiam agendo excommunicatus auditur, vt inquirunt Imol. Host. & Burr. quos refert, ac sequitur Felin. in cit. c. significauit. num. 21. versic. Et esto memor de except. & nos diximus supra in §. 1. in fin. quòd tamen locum non habere censet ipse Felin. vbi excommunicatus se absoluum curare potest, quod ratione non caret. Excipitur etiam, vbi incidenter in integrum restitutio ab excommunicato peteretur; nam tunc ipsam excommunicato concedi sensit Rot. decis. 7. de except. in nou. & Anchar. in cit. Clem. vn. num. 6. versic. Tertiò quærit, & Zab. eod. num. 11. versic. Tertiò quæro de restit. in integr. & Sforz. Odd. ead. q. 31. art. 2. num. 14. & pro ipsa facit communis DD. sententia, quæ habet excommunicatum, contra quem missio ex primo decreto facta est, reuocare ipsam posse, vbi in primis comparat, quò se in causa tueatur, aliàs secus, quam quæstionem in seq. cap. disputabimus; & de restitutione in integrum satis, si illud addiderimus post absolutionem restitutionem ipsum petere posse: id quod quando contingat, supra declarauimus; vbi, an præscriptio contra excommunicatum currat, disputauimus.

S V M M A.

1 Interdicta excommunicatus proponere non potest.	3 Vsuras solutas excommunicatus repetere non potest.
2 Spoliatus re aliqua excommunicatus vbi est, ante absolutionem restitui ea ipsi nō debet; quæ regula etiam declaratur.	4 Spoliatus vxore excommunicatus an eius restitutionem petere possit.

III.

† Interdicta, & quæ ipsorum loco sunt, excommunicato nec et dantur; nam vim actionū habent, & actores dicuntur, qui ea proponunt, vt probatur in Instit. in prin. & in §. tertia diuisio, & in §. fin. iuncta Gloss. de interdict. † Quare, etsi re quapiam spoliatus qui est, ante omnia restitui ea ipsi debet, vt habetur in c. 1. cum trib. seq. 3. q. 1. & in c. ex conquestione de restit. spol. & Gloss. summ. inquit. 3. q. 1. & Ias. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 134. ff. de acquir. possess. & Anton. Corsetus in tract. de potest. atque excel. reg. q. 72. vbi propositam regulam explicauit, excommunicatus tamen re quapiam spoliatus, si eam sibi restitui postulet, audiri non debet; nam excommunicatus restitutorium interdictum non habet, vt dixit Gloss. communiter recepta in c. ex insinuatione in verb. aliud, & ibi Abb. num. 8. de procur. & Gloss. in c. dilectus. 1. in verb. Excommunicationis, & ibi Abb. num. 7. & Add. ad eum, & Felin. num. 17. versic. Nota regulam, quòd excommunicatus, vbi & alios idem sentientes refert, de rescrip. & Gloss. in cap. 1. in verb. Audientia. dist. 23. & Innoc. in cap. veritatis. num. 3. versic. Item, si excommunicatus de dol. & contum. & in c. cum nostris de concess. præb. & Abb. in cap. a nobis. num. 4. & ibi quoque Felin. de except. & in cap. intelleximus. num. 8. de iud. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 304. versic. Nonò quæro de sent. excommun. & Ias. ac DD. in l. de pupillo. §. si pro-

si procurator. ff. de op. nou. nunt. & Ioan. Nicol. in tract. de hæret. not. 1. num. 3. & Fed. de Sen. in consil. 1. 16. & Anton. Corset. ead. q. 72. limit. 17. & Put. decif. 78. num. 2. lib. 3. & Rot. decif. 26. de re iud. in antiq. & Caslador. decif. 1. num. 3. de simon. Etenim rationes, quamobrem, in iudicio excommunicatus actor ne sit, prohibetur, & hic locum habent, vt dixit Fed. de Sen. eod. & hoc per se patet. Postremò hic actor esset, at ratione hac excommunicatus in iudicio esse, restitutionemque petere non potest, vt asseruit Bero. in cap. item cum quis. num. 40. de restit. spol.

3 excommunicatus igitur spoliatorum beneficio non fruatur. † Quæ regula locum habet etiam in vsuris ab eo præstitis; nam, etsi odij plenæ sunt, quò tamen ipsi restituantur, petere non potest, sed officio iudicis in æde sacra ab vsurario reponentur, vt dixit Gloss. in cap. peccatum in verb. Restituatur in fin. de reg. iur. lib. 6. & in cap. nos sanctorum. 15. q. 6. & Felin. in c. dilectus. num. 37. versic. Fallit sextò, ibi adde de rescript. & Add. ad Abb. in cap. dilectus filius. num. 7. in litera I. eod. de rescript. Præterea omnibus eisdem modis amplificatur hæc eadem regula, quibus amplificauimus regulam de simplici actore, quam proposuimus in initio huius cap. Excipitur tamen primò, vbi vel spoliator fugitiuus, vel res peritura est, vt dixit Felin. in cit. cap. dilectus. num. 17. versic. Fallit quartò; & pertinent huc, quæ in hoc cap. diximus in §. 1. Tertio excipitur, vbi spoliatio impediret actum excommunicato permittum, vtpotè Romam ire, quò absolueretur, atque sic dixit Felin. eod. num. 17. versic. Fallit tertio, & huc etiam pertinent, quæ diximus eod. §. 1. in 1. except. Quartò, vbi excommunicatus, vt reus venit, exempli gratia passus est missionem ex primo decreto propter contumaciam, & nunc possessionem sibi restitui petit, cautionem offerendo de stando iuri, vt dixit Fel. eod. versic. Fallit sextò, quam tamen quæstionem nos disputauimus in seq. cap. idem quoque dixit Abb. in cap. ex insinuatione. num. 8. de procur. & idem Anton. Corset. in eod. tract. versic. Fallit septimò. Quintò excipitur, vbi ab eo conuenitur, qui eum iniuria excommunicauit, excommunicandum uè curauit; antequam enim respondeat, petere potest, vt communio ipsi restituatur; vt dixit Felin. eod. num. 17. versic. Fallit secundò, & vt nos id pluribus probabimus in seq. cap. † Sextò excipitur, vbi excommunicatus vxore spoliatus est; nam restitutionem ipsius petere hic poterit, vt dixit Hostiè. in summ. de restit. spol. §. quando facienda versic. Quid si vir; etenim cum vxore maritus esse potest, & vxor cum marito excommunicato esse debet, vt dicitur in cap. quoniam multos. 11. q. 3. iunct. cap. inter alia de sent. excomm. & Soc. eod. num. 305. Contrariam tamen sententiam sequuntur Io. An. Cald. & Abb. in cap. fin. num. 12. de ord. cogn. & idem Abb. in cit. cap. inter alia num. 5. Et hoc quò eam rationem, quòd excommunicatus vt actor in iudicio esse non potest, ac propterea nec restitutionem vxoris petere. Nec repugnat, quòd dicitur vxorem cum marito excommunicato esse debere; quandoquidem, & qui re. alia ipsum spoliavit, restituere ipsam ei debet, & tamè si petatur, audiendus non est, atque sic not. Abb. in eod. cap. inter alias. num. 5. quamuis iudicè ex officio suo nobili, vt marito huic vxor restituatur, asserant curare debere Abb. & Cald. in cit. iur. & Gloss. in eod. cap. quoniam multos. 11. q. 3. & Felin. in cit. cap. dilectus. 1. num. 17. versic. Fallit quintò de rescript. & in cap. inter alia. num. 3. de sent. excomm. & Anton. Corset. ead. q. 72. limit. 17. versic. Fallit quintò. Contra sententiam hanc tamen facere vñ, quòd vxor cum marito excommunicato esse cogitur, & à iudice ad id cogi potest, vt vidimus; at, nisi à marito ratione quapiam petatur, quomodo iudex id faciet? Præterea restitutio ei conceditur, vbi concessum habere non potest, vt vidimus. Accedit denique peccati periculum, quamobrem Host. sententia mihi non displicet. Nec repugnat, quòd dicitur, qui excommunicatum re quapiam spoliavit, restituere ipsam ei debet, & tamen excommunicatus ipsam petere non potest; illud enim ob eam rem fit, quoniam, dum excommunicatus est, restituere ipsam ei ob communionis periculum non debet; vxor verò cum marito excommunicato esse cogitur, vt vidimus. Nec repugnat, si dicatur excommunicatum repelli à spiritualibus, & à sacramentis; nã restitutio hac actus profanus est, vt inquit Soc. eod. à proposita exceptione igitur non discedemus. Quæ tamè exceptio locum non habebit, primò vbi mulier ob consanguinitatem in gradu prohibito à marito discessit, & probationes se habere ad id paratas inquit; hoc enim casu quò ad torum restitutio non fiet, vt dicitur in cap. literas de restit. spol. Postremò, vbi grauior mariti sententia esset, & cautione prospici huic non posset, vt ibidem dicitur; etenim in his casibus nec ei vxor restituitur, qui excommunicatus non est, vt habetur in cit. cap. literas de restit. spol. sed de accusatione iam agamus.

S V M M A.

- 1 Accusare excommunicatus non potest, vel suâ iniuriam prosequatur, vel excommunicatum accuset; vel de publico crimine, vel de priuato delicto accuset.
- 2 Accusator excommunicatus nec contra excommunicatum auditur.

I V.

§ † Sicut autem excommunicatus agere non potest, ita nec accusare; A nobis ex parte tua fuit quæsitum, dicitur enim in c. 2. de except. vtrum is, qui excommunicato in locutione, vel oratione scienter communicat, excommunicatum ipsum à sua possit accusatione repellere, cum ille cõmunionem huiusmodi replicet contra eum. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quòd ipse ab accusatione illius poterit remoueri; cum primus à cõmunionem fidelium sit exclusus. Hæc summus Pont. si maiori excommunicatione igitur obligatus à minori excommunicatione irretito remoueri ab accusatione potest, excommunicatus nec accusare poterit, atque sic not. Innoc. & Abb. ibi. num. 4. & Felin. num. 13. versic. Quòd excommunicatus etiam maiori, & communiter DD. idem habetur in cap. omnes 3. q. 4. idem quoque conclusit Grat. disputando, & ibi quoque Gloss. 4. q. 1. idem Gloss. in cap. pagani, & in cap. seq. 2. q. 7. & Abb. in c. intelleximus. num. 2. & Franc. de Aret. num. 5. de iud. & Bero. in cap. nulli episcopo. num. 4. & ibi quoque Felin. num. 6. versic. Quartò limita de accus. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 289. versic. Quæro secundò de sent. excomm. & Bald. in rub. num. 5. C. qui accusare, & in l. pen. C. eod. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. num. 15. & Fed. de Sen. consil. 1. 16. Ac planè, si in ciuilibus causis non auditur, multò minùs in criminibus audiri debet; excommunicatus ergò nec accusare potest. Quæ regula amplificatur primò, vt locum habeat, vel suam, suorumque iniuriam prosequatur; namque sic asseruit Gloss. in cap. 2. 4. q. 6. & in c. 1. in verb. Alio in fin. & ibi quoque Anchar. de rescript. lib. 6. & in cap. omnibus. 4. q. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 294. versic. Quintò quæro de sent. excomm. & Abb. in cit. cap. à nobis. numer. 4. & Felin. num. 9. versic. Excommunicatus non potest prosequi, & idem Abb. in c. cum inter in fin. eod. & Soc. eod. num. & Bero. in cit. c. nulli episcoporum. num. 4. sic itidem respondit Feder. hac de re consultus eod. consil. 1. 16. & Mar. Anguifol. consil. 39. num. 4. Idque meritò, nam rationes, quamobrem excommunicatus à iudicio excluditur, & hic locum habent. Præterea in cap. intelleximus de iud. in antiq. & in c. decernimus de sent. excomm. lib. 6. generaliter excommunicatus, ne vt actor in iudicio sit, prohibetur; ergo & vt accusator, quandoquidem hic actor quidam esse dicitur; quare Fed. de Sen. eod. hanc sententiam sic veram censuit, vt mirandum esse dixerit, si quis Canonista hac de re dubitaret: excommunicatus ergò, vel suam iniuriam, suorumque prosequatur, non auditur; quamuis alias, qui ad accusandum non admittuntur, in hoc casu audiantur, vt habetur in l. qui accusare iunct. l. hi tamen omnes. ff. de accus. Absolutus tamen agere poterit, vt de cõi snã testatur Socin. in eod. cap. sacris in cit. numer. 294. Sicut etiam, vbi in hoc iniuria afficeretur, quòd ipsi permittum est; ita Socin. ibidem. † Secundo loco amplificatur hæc regula, vt locum habeat, etiam si excommunicatum accuset. An igitur si is, quem accusare excommunicatus vult, excommunicatus etiam sit, accusator hic audietur? Videbatur sanè dicendum ipsum audiri debere. Primò, quia dolus dolo compensandus videtur arg. l. si duo. ff. de dol. & l. fin. §. sed si stipulator, & ibi Glo. & Iaf. ff. de eo, per quem factum erit: verum huic argumento sententia hæc non nititur; nam in casu nostro communionis periculum vertitur, excommunicatus à contumacia non discedit, & censura contemnitur; quæ in priori casu cessant: & hac ratione respondetur etiam ad cap. cum ecclesiastica de except. & ad cap. nihil iniquius, cum trib. seq. 3. 2. q. 6. & ad tit. ff. quod quisque iuris: Vnde postremò pro hac sententia citatur cap. à nobis de except. vbi Rom. Pont. consultus, an maiori excommunicatione affectus, si eum accuset, qui secum versatus in minorem inciderat, ab eo maioris excommunicationis exceptione repellere queat, respondit excommunicatum maiori excommunicatione expelli ab eo posse, qui minori excommunicatione affectus tantum erat; quandoquidem hic sacramentorum, ille hominum cõmunionem, priuatus est; ergò audiri excommunicatus debet, vbi excommunicatum maiori excommunicatione accusat argumento inde ducto à contrario sensu, quòd firmissimum est, vt dicitur in l. 1. & ibi DD. ff. de off. eius: hæc ratio, quæ potissimum pro hac sententia redditur, eam non probat; nam, etsi minori excommunicatione affectum excipere ibi posse dicitur; non idcirco tamen, si maiori constructus teneatur, hoc illi negari summus Pont. respondit, quippe qui sciret reum etiam excommunicatum in iudicio esse posse; & quacunque

quacunq; legitima exceptione se tueri valere ob c.intelleximus de iud.& c.cùm inter de excep.
actorem verò omnino excludi ob cap.decernimus de sent.excomm.lib.6. nec argumentum
adductum repugnat, quandoquidem illud locum non habet, vt DD. inquit in cit.l. 1. vbi ali-
ter iure cautum est, vt in casu nostro, sicut proximè vidimus, & ob rationes, quas modò redde-
mus. Quare contrariam sententiam, vt excommunicatus nec alium excommunicatum accuset,
amplexata est Gloss.& Innoc. in cit. cap. à nobis, & Felin. num. 13. versic. Quod excommunica-
tus, & Bart. in l. seruos, & Add. ad eum. num. 8. ff. de accus. & Bald. in l. si creditoribus. num. 6.
C. de seru. dat. pign. man. & Mantua in Glossar. q. 3. num. 2. clas. 17. Denarrat. eandem commu-
niter receptam esse testatur Abb. in eod. cap. à nobis. num. 8. & Dec. num. 3. qui & ab ea disce-
dendum non esse ait. Probat autem horum sententia potissimum hac ratione, quonia in ex-
communicationis exceptio legitima defensio est, vt habetur in cap. 1. de except. lib. 6. & in cap.
exceptionem eod. in antiq. & Clem. vn. eod. at defensio quauis legitima reo excommunicato
datur, vt dicitur in cit. cap. cùm inter, & ibi not. Gloss. ac DD. & in c. dilecti filij, & in cap. signi-
ficauit de except. ergò & exceptionem hanc excommunicationis contra accusatorem habebit,
quamuis & ipse excommunicatus sit; non enim casum hunc à regula exceptum legimus, ergo
neque nos excipiemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem. act. Postremò probatur communis
hæc sententia in cap. dilecti filij de except. vbi, cùm quidam Marc. quosdam canonicos in ius
vocasset; qui electioni de se factæ repugnabant, eique à canonicis obiectum esset, audiendum
ipsum non esse, propterea quod excommunicatus erat; & è contrario idem Marc. obiecta vi-
cissim canonicis excommunicatione eos reicere niteretur, non esse Marcum illum audiendum
ibi decisum fuit; quoniam canonici se defendebant: quam decisionem Romanus Pont. ibi pro-
bavit, ergò, qui rei partes sustinet, vel excommunicatus sit, excommunicationis exceptione
accusatorem expellere potest. Ab hac igitur communi sententia, quam ego etiam vti verissi-
mam amplector discedendum non censeo; namque reus excommunicatus in iudicio esse po-
test, vt habetur in cap. intelleximus de iud. & in c. cùm inter de except. actor autem prohibetur
ob cap. decernimus de sent. excomm. lib. 6. & ob cap. 1. de except. eod. lib. nec de reo, quamuis
excommunicatus sit, quicquam imputatum legimus; ergò regulam sequemur. Postremò ac-
cusator reo excommunicationem obijcens replicat, vt hoc per se patet, & replicando agit arg.
l. quæsitum. §. fin. iunct. Gloss. pen. ff. de pecul. & l. si pactum iunct. Gloss. C. de except. & arg. in
Instit. de replic. atque sic dixit Bald. in c. fin. in fin. de ord. cogn. at excommunicatus actor non
potest agere, ergò nec accusare, vt vidimus; excōmunicatus ergò nec excōmunicatum accusa-
bit. Id, quod locum habet, vel publico crimine quem accuset, quo casu quiuus de populo admit-
titur, vt dicitur in Instit. de publ. iud. in prin. & vt not. Gloss. rub. ff. eod. hinc populares actiones
ab excommunicato proponi non posse dixit Abb. in cap. exhibita. num. 7. de iud. Vel priuato
delicto quem infimulet, vbi solùm ij audiuntur, quorum interest, vt tradidit Gloss. in l. fin. in
verb. Penam. ff. de priuat. delict. & Bal. in rub. num. 9. C. qui accus. non poss. excommunicatus,
inquam, accusans non audietur. Item locum habet, vel hæreticum accuset, vt id pluribus asseruit
Carer. in tract. de hæret. num. 107. versic. Defectu autem diuino, & hoc ob communionis peri-
culum; & facit cap. præidentes de hæret. lib. 6. vbi iudicibus excommunicatis in quibusdam tan-
tùm casibus permittitur, vt iurisdictionem exercent; ergo, ex quo in accusatoribus id cautum
non reperimus, à communi iure non discedemus arg. l. iubemus. C. de testam. & l. præcipimus
C. de appell. quamuis hoc ob criminis grauitatem non mihi facile probetur. Et, quæ de accusa-
tore excommunicato diximus, eadem & de actore ob easdem rationes concludimus, vt scilicet
actor excommunicatus nec contra reum excommunicatum audiatur.

S V M M A.

1 Denunciare excommunicatus non potest, quæ-
cunque denunciatio sit.2 Inquirere contra quempiam non debet iudex
ex fama ab excommunicatis orta.

V.

1 §. † Denunciare excommunicatus neminem etiam potest, vt probatur in c. cū dilectus, & ibi
not. Abb. de accus. & vt idem Abb. quoque dixit in cap. intelleximus. num. 2. versic. Item
nec vt promouens de iud. alioquin, quod vna via ei prohibetur, altera concederetur contra cap.
cùm quid vna via de reg. iur. lib. 6. Non igitur euangelica denunciatione denunciabit; quæ de-
nunciatio, vt denunciatum peccati pœniteat, propositum finem in primis habet, vt tradidit
Dec. in

Dec. in cap. nouit. num. 31. versic. Sed considerando de iud. nam ad denunciationem hanc non
non admittuntur, qui in crimine perseuerant, quique infames sunt, sicut asseruit Gloss. fin. in
eod. cap. nouit, & Abb. ibi. num. 57. & Dec. num. 25. & Gloss. in cap. cùm dilectus de accus. & in
cap. cùm in tua in verb. Persona de spons. & ibi Abb. num. 7. & idem Abb. in cap. cùm in tua qui
matr. accus. poss. at excommunicatus infamia canonica laborat, vt sensit Abb. in c. quia diligen-
tia. num. 8. de elect. & in cap. testimonium. num. 10. de testib. etenim ob mortiferum peccatum
excommunicatio fertur, vt probatur in cap. nemo episcoporum cum duob. seq. 11. q. 3. & vt in-
quit Syl. in verb. Excommunicatio 1. num. 11. & communiter DD. mortiferum verò peccatum
quoduis quem infamem apud ecclesiam reddit, vt docuit Gloss. in §. porro in verb. Infamia 3.
q. 7. quin igitur excōmunicatus à denunciatione hac expellatur, nō est, quod dubitemus. Nec,
quod iniuria fortasse quis excommunicatus est, idcirco audietur; nam, quamdiu excommuni-
catus manet, in contumacia esse existimatur, & hominum communionem caret arg. cap. cùm de-
sideres de sent. excomm. ex quo apparet aliam esse rationem in excommunicato, atque in eo
marito, de quo habetur in cap. quemadmodum §. fit. de iureiur. etsi enim ipse accusare non po-
terat, denunciare tamen non prohibebatur; quandoquidem communionis periculum ibi non
aderat; euangelica denunciatione igitur excommunicatus caret. Non etiam ad canonicam de-
nunciationem admittitur; nam, vel denunciatio generalis sit (quæ sit exempli gratia, vbi impe-
dimentum quodpiam legitimum denunciamus, quod matrimonium contrahendum impediatur
vel specialis (quæ ab eo sit, cuius verbi gratia bonum antistitem, subiectum uē ipsi ob tempe-
rantem habere interest, sicut tradidit Abb. in c. nouit. nu. 59. de iud.) non audietur: non in prio-
ri casu; quoniam prohibetur in cap. cùm in tua, & ibi not. Gloss. viden. de spons. non in postero
ri ob cap. exhibita, & ibi Gloss. in verb. Excōmunicationem de iud. quamuis in hoc casu, si ex-
communicatus defensoris partes sustineat, audiatur ob cap. dilecti filij de except. Non itidem
iudicialis denunciator esse poterit, vel publicus denunciator sit (cuiusmodi generis apud eccle-
siam testes synodales sunt, de quibus egit Abb. in cap. præterea de test. cog. apud laicos verò
nostrati lingua Balidori, & Caudularij, qui itidem delicta in territorio commissa denunciant,
de quibus pertractauit Bart. in l. diuus. ff. de custod. reor. & Abb. in eod. cap. præterea) vel priu-
tus denunciator sit (qui is est, qui, vbi aut ius petenti iustitia denegatur, aut alio remedio ad
suum peruenire non potest, ecclesie denunciat eum qui suum detinet, in mortifero peccato mo-
rari, sicut Abb. tradidit in cit. cap. nouit. num. 48. & Dec. num. 30.) neuter horum igitur excom-
municatus denunciator esse potest; non publicus, quoniam exceptiones omnes, quæ accusato-
ri obijciuntur, & huic obijci possunt, vt asseruit Bart. in cit. l. diuus. num. 7. & num. 10. non etiã
priuatus; nam, cùm prosequatur, quod sua interest, non auditur, sicut nec etiam, vbi agit, atq;
sic asseruit Bart. vbi rem hanc egit in constit. ad reprimendam. §. denunciationem. num. 8. nullã
igitur denunciatio ipsi excommunicato permittitur; multiplex enim est, vt pertractauit Abb.
num. 33. & DD. in cap. nouit de iud. † Postremò inquirere iudex ex fama ab excommunicatis
orta in quempiam non debet, quod ipsum puniat, purgationemque indicat, vt asseruit Franc. de
Aret. in cap. intelleximus. num. 5. de iud. namque, vt id possit, fama huiusmodi à fide dignis or-
ta esse debet arg. c. qualiter, & quando. 2. & ibi Abb. num. 29. vbi rem egit de accus. & c. cùm in-
iuentute, & ibi quoque Abb. prop. fin. de præsumpt. & vt tradidit, ac declarauit Bart. in l. de
minore. §. plurium. num. 15. ff. de quæstion. at excommunicati minùs fide digni sunt; ergo, nisi
aliud adminiculum accedat, iudex ad inquirendum contra quempiam venire non debet: ex his,
quæ hætenus diximus, apparet nulla ratione excommunicatum in ius alios vocare posse, & a-
ctoris, accusatoris uē partes exercere. Hinc Nicol. de Milis in rept. in verb. Excommunicatus
non potest in iudicio esse, dixit excommunicatum nec actori assistere posse, nec vtj accusato-
rem pro publico interesse, nec inquisitionem prosequi, nec eam promouere, ac de his hæte-
nus, ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Exceptio excommunicationis in quacunque iu-
dicij parte obijci contra actorem potest;
quæ regula multis modis declaratur.2 Executor merus excōmunicationis exceptio-
nem admittere debet.3 Excōmunicatus actor, vt sententiam pro se
latam iudex exequatur, petere non potest,
multò minùs, vt sententiam pro se ferat;
idem & de reo excommunicato concludi-
tur.

P P 3

4 Index

- 4 *Iudex tempus præscribere non potest, intra quod dilatoria excommunicationis exceptio proponatur.*
 5 *Exceptio excommunicationis an peremptoriè aliquando obijciatur; & ubi peremptoriè*

obijci dicatur.

- 6 *Exceptio excommunicationis & contra iudicem, ac procuratorem obijci semper potest.*

VI.

¶ In quacunque iudicij parte auctori excommunicationis exceptio obijci etiam potest; Pia consideratione statuit mater ecclesia, dicitur enim in c. 1. de except. lib. 6. quod maioris excommunicationis exceptio in quacunque iudicij parte opposita lites differat, & repellat agentes. Hæc ibi, ex quibus manifestò apparet exceptionem excommunicationis auctori in quacunque iudicij parte obijci posse, atque sic not. ibi Phil. Franc. in 2. not. idem habetur in clem. vn. eod. & ibi not. Anchar. num. 3. versic. Tertio not. & Zab. num. 1. versic. Tertio quæro prop. fin. & in cap. exceptionem eod. in antiq. & Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 435. de sent. excomm. Idque merito; hæc enim ratione censura ecclesiastica magis timetur, communionis periculum euitatur, contumaciæ vitium reprimitur, & excommunicati, dum à communibus actibus excluduntur, rubore perfusi faciliùs rescipiscunt, ut dicitur in eod. c. 1. de except. lib. 6. Ex hoc dicto sic posito consequitur primò exceptionem hanc & post lites contestationem obijci posse, ut probatur in citatis iuribus, atque sic dixit Felin. in cit. c. exceptionem. num. 13. versic. Fallit primò, & Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 429. de sent. excomm. versic. Sicut non excluditur reus, quamvis dilatoriæ exceptiones aliæ ante litem contestatam solùm obijciantur arg. l. fin. C. de except. & vt not. Anchar. in ead. Clem. vn. num. 4. versic. Quartò not. & Abb. in cit. cap. exceptio nem versic. Nota tertio, & num. 22. & Felin. num. 12. versic. Alia regula est. Item & post conclusum in causa, ut dixit Abb. in eod. cap. exceptionem. num. 12. versic. Quædam sunt, & Felin. nu. 13. versic. Decimò, etiam si conclusum esset in causa; idem Felin. in cap. cum dilectus, num. 15. versic. Nonò limitat de fid. instrum. & in cap. pastoralis. num. 20. versic. Alius in exceptione excommunicationis de except. & in cap. significauerunt. num. 16. versic. D. rem postea subdit eod. & hoc ob cit. c. 1. de except. lib. 6. & Mar. Anguis. consil. 39. nu. 6. & Rot. decis. 26. de re iud. in antiquis, & Marf. vbi de cõmuni sententia testatur in Prax. crim. §. sequens. q. 9. n. 24. & si aliàs, postquam in causa conclusum est, nec allegari, nec probari quicquam possit, ut tradidit Abb. in eod. cap. exceptionem. num. 20. & Felin. in eod. cap. cum dilectus. Probatum autem hac potissimum ratione; quoniam in quacunque iudicij parte obijci potest, ut asseruimus proximè. Contrariam tamen sententiam sequitur Zab. in cit. Clem. vn. versic. Oppono, quòd post peremptorium, ut scilicet post conclusum in causa proponi non possit, nam post id ferri sententia statim debet, quasi sic argumentetur ipse Zab. in hoc casu periculum communionis vitatur, quoniam excommunicati opera amplius non requiritur; ex quo solùm sententia ferenda est; hæc tamen ratio mihi non probatur; esto enim communio vitetur, non tamen rationes aliæ proximè allegatæ cessant, quamobrem exceptio hæc obijcitur; ergo nec dispositio cessare debet arg. §. affinitatis in Instit. de nupt. à communi sententia igitur non discedemus. Tertio consequitur & post sententiam obijci eam posse, vbi scilicet executio petitur, & hoc ob cit. cap. 1. de except. lib. 6. Sed, si post rem iudicatam, dicitur enim ibi, talis exceptio proponatur, executionem impedit; hæc summus Pont. ergò & post sententiam obijci potest, atque sic not. ibi DD. & Inn. in cap. venerabilem de except. & in cit. cap. exceptionem, vbi quoque Felin. num. 13. versic. Secundo, etiam si esset lata, & Zab. in cit. Clem. vn. num. 11. versic. Decimoquartò & Rot. decis. 26. de re iud. in antiq. & Iaf. in l. 1. num. 25. C. de iur. & fact. ignor. Hinc, si ab excommunicato monitorium purum impetratum sit pro re confessata iudicata, vel taxata; repelli tamè exceptione hac què posse conclusit Capell. Tholos. decis. 137. etenim pro executione aut officium iudicis, aut actio in factum requiritur, ut dixit Innoc. in eod. cap. venerabilem; at excommunicatum agere non posse iam conclusimus; ergò nec executionem petere. ¶ Hinc quoque, etsi executor merus ad lites datus post scilicet explicatam, & cognitam materiam executionis, nullam exceptionem admittit, ut probatur in l. si vt proponis, & in l. executorum. C. de execut. re iud. & tradit Fel. in cap. de cetero. n. 5. versic. Secunda conclusio de re iud. exceptionem excommunicationis tamen admittere debet, ut asseruit Fel. eod. num. 5. versic. Secundus casus in exceptione excommunicationis. ¶ Excommunicatus auctor igitur petens, vt sententiam pro se latam iudex exequatur, excludi potest, vt ex dictis patet, & vt dixit Abb. in cap. significauerunt. num. 18. versic. Quærit Gloss. & Guid. Pap. decis. 329. in fin. Minus autem, vt sententia pro se feratur, excom-

excommunicatus actor petere poterit, vt dixit Abb. in cap. cum inter. num. 10. de except. ob ea, quæ diximus. Excipitur tñ, vbi in iudicio esset, quòd absolueretur; quòd enim, in iudicio vt tunc adfit, ei permittitur, ergo &, vt sententia pro se feratur, peti potest, atque sic dixit Abb. in eod. c. cum inter. nu. 10. & facit c. 1. de rescr. lib. 6. Non reus itidem excõicatus, vt pro se iudex sniam ferat, eamue latã exequatur, petere pòt, vt dixit Abb. in cit. c. cu inter. nu. 10. & Fel. nu. 19. versic. Vtrũ excõicatus se defendens; etenim ad id iudicis officium, actione in factum requiritur, vt asseruit Inn. in eod. c. venerabilem, quorum vtrumq; excommunicato prohiberetur esse iam vidimus. ¶ In quacunque iudicij parte igitur auctori excommunicationis exceptio obijci potest: quæ regula locum habet primò, etiam si iudex ad dilatorias exceptiones proponendas tempus dedisset; ea enim die elapsa nihilominus exceptio hæc admittetur, vt dicitur in cit. Clem. vn. & ibi not. DD. de except. & Felin. in cap. exceptionem. num. 13. versic. Primò igitur amplia. Item, vel expressè, ac nominatim ad excommunicationem obijciendam iudex tempus præscripsisset; eo. n. elapso obijci tamen poterit, vt asseruit Gloss. pen. in cit. Clem. vn. quam sequitur Zab. q. 16. & Felin. in cit. cap. exceptionem. num. 13. versic. Secundò etiam si specialiter, & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 429. versic. Nec per lapsum termini de sent. excomm. Item in replicatione obijci potest contra auctore replicantem; nam, si Titius exempli gratia petat à me decem, & ego excipiam de pacto de non petendo, ipse verò replicet de pacto de petendo; ego duplicando exceptionem excõicacionis obijcere illi queo; nò, quòd duplicatio hæc replicationem tollat, sed, quia obiecta contra auctorem impedit, ne agat, atque ita Mar. Soc. sen. in eod. num. 337. versic. Quæro decimoseptimò, & Spec. in tit. de except. §. fin. versic. Item quæritur. Postremò, vel tres sententiæ conformes de alicuius commissionis validitate latæ sint; obijci enim nihilominus poterit ab excommunicato impetratam esse, ac propterea non valere ob cap. 1. de rescript. lib. 6. atque sic dixit Felin. eod. num. 13. versic. Nonò, in quacunque iudicij parte igitur auctori obijci excommunicatio poterit. Excipitur tamen primò in causa appellationis; nam nec auctori appellanti excommunicationis exceptio obstat, quò minus appellet, vt dixit Innoc. in cap. exceptionem in prin. de except. & Phil. Franc. in cap. 1. in initio versic. Aliquando ponitur exceptio contra appellantem eod. lib. 6. & Gem. eod. §. 1. num. 6. versic. Quæro, quid si appellatus, & Anchar. ibidem. eod. versic. & in Clem. vn. eod. nu. 3. versic. Tertio not. & nos probauimus hoc cap. §. 1. versic. Octauò excipitur. Item excipitur, vbi auctor ad cautelam se absoluendum curat; id enim potest in hoc casu, vt dixit Gem. eod. §. 1. num. 10. versic. An quando opponitur, & Philip. Franc. ibidem; idem Anchar. in cit. Clem. vn. in fin. & Zab. eod. Tertio quæro; in hoc igitur casu in iudicio esse poterit, quippe qui iam absolutus sit. ¶ Tertio excipitur, vbi excommunicatio peremptoriè obijcitur; nam tunc in quacunque iudicij parte obijci non poterit, sed solùm intra præscriptam diem, vt dixit Phil. Franc. eod. §. 1. & versic. & Anchar. eod. cap. 1. in prin. nu. 3. versic. Nota argumentum, & Gem. eod. & notab. & idem Gem. in cit. cap. 1. §. 2. num. 9. versic. Gloss. super verb. opponit, & Felin. in cap. exceptionem. num. 13. versic. Decimò etiam si esset conclusum, & Abb. num. 22. de except. & Gloss. cõmunitè recepta in cit. cap. 1. in verb. Opponit de except. lib. 6. & probatur etiam ibi primùm in verb. Differat, vbi & Gloss. id not. demum in fin. vbi per exceptionem hæc executionem differri voluit Roman. Pont. si probetur; ergo de excommunicatione ibi agitur, vbi loco dilatoriè obijcitur, non autem, vbi peremptoriè; quandoquidem peremptoria exceptio litem non differt, sed tollit, ac perimit, vt probatur in §. appellans autem exceptiones in Instit. de except. idem habetur, & apertius in Clem. vn. eod. & ibi Gloss. 1. & Anchar. versic. Secundò not. in hoc igitur casu solùm vsque ad sententiam obijci poterit, modò vel in causa conclusum non sit, vel allegationibus salutè pars non dixerit, vt tradit Gloss. & DD. in l. exceptionem. C. de probat. Peremptoriè autem opponi exceptio hæc dicitur, vbi opponitur, quòd actus nullus esse inferatur; exempli gratia electus quis est ad aliquam ecclesiam, obijcitur ob excommunicationem electionem non valere, vel quòd electus excommunicatus erat, vel eligentes electionis tempore: hæc igitur ratione peremptoriè opposita dicitur; ea enim probata actus non differtur, sed omnino tollitur, atque sic declarauit Gloss. in cap. 1. in verb. Opponit, & in cit. Clem. vn. in verb. Dilatoriæ, & ibi not. DD. nec quicquam prodest, si excommunicatus hic se absoluendum curet; quandoquidem actus nihilominus valebit, ex quo in initio non valuit arg. l. non firmatur de reg. iur. lib. 6. & vt citati auctores in eisdem iuribus cõcludunt, & nos antea probauimus, vbi de electione egimus. Postremò excipitur, vbi excommunicatio bis in eadem iudicij instantia opposita est, & non probata; tertio enim ipsam opponere non licebit, vt dicitur in cit. capitul. 1. in verb. Prouiso de except. lib. 6. non dico non licere

opponi tertio eandem excommunicationem bis iam oppositam, & non probatam, sed neque aliam. Probatur autem sententia hæc primo in cit. vers. Prouiso, dum dicitur Prouiso, quod ultra duas vices hæc non opponatur exceptio. Ecce non hic dicitur, ne eadem excommunicatio opponatur, sed ne hæc exceptio, scilicet excommunicationis, de qua ibi agitur, & ita generaliter ibi accipitur. Probat id etiam exceptio sequens, dum inquit Praterquam, si excommunicatio noua emerferit; at excommunicatio ab excommunicatione emergere non potest; generatim igitur de quavis excommunicatione excipiendum illud est, atque sic asseruit Anch. ibi in §. si verò vers. Quæro, quia dixit text. & Phil. Franc. eod. §. in prin. versic. Tertio not. & Gemin. eod. vers. Quæro, quia dixit text. Instantia iudicij autem, quatenus ad rem hanc pertinet, accipitur vsque ad sententiam exclusiue, vt declarauit Gloss. in eod. §. si verò in verb. Iudicij, & ibi citati proximè doctores; posteaquam igitur excommunicatio bis in eodem iudicio opposita fuerit, & non probata, tertio opponens non audietur. Excipitur tamen primò, si noua excommunicatio emerferit; nam hanc opponere poterit, & bis ad eam probandam admittetur, & non uam dilationem ad id habebit, modò eam dolo non obijciat, atque sic Phil. Franc. in eodem §. vers. Tertio not. & Gemin. num. 7. vers. Sed quæro, quæ dicitur hic noua, & Anchar. eod. versic. Deinde, vbi euidens, promptaque probatio superuenit de antiqua; in hoc enim casu & tertio audietur; siue antiqua iam bis proposita sit, vel nondum proposita, vt declarauit Gloss. ibi in verb. Antiqua, & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 450. vers. Circa nonum de sent. excomm. sed de actore iam satis. † Contra iudicem quoque, & procuratorem exceptio hæc in quacunque iudicij parte obijci potest, vt sensit Gloss. 2. in cit. Clem. vn. de except. quam sequitur ibi Anch. num. 2. vers. Secundò not. & in prin. vers. Quandoque opponitur, & Zab. numer. 1. vers. Tertio quæro, & Fel. in c. exceptionem nu. 13. vers. Tertio nedum si excommunicatio, vbi & communiter id receptum esse sentit de except. sed de re hac iam satis, ad reliqua transeamus.

S V M M A.

1	Exceptio excommunicationis à reo obijci actori excommunicato potest; quæ regula etiã declaratur.	3	Exceptio excommunicationis à iudice obijci actori potest.
2	Impensæ factæ ab actore excommunicato quâdo ei restituantur à reo, qui dolo excommunicationem ei non obiecit; & quid si iudici excommunicato non eam obijciat.	4	Appellari an possit à iudice, qui excommunicationem actori non obiecit.
		5	Exceptio excommunicationis an actori obijci ab alio, quàm à reo, & à iudice, possit.

VII.

1 **S** A quocunque itidem excommunicationis exceptio actori obijci potest. † Nam de reo habetur in cap. à nobis, & in cap. exceptionem de except. & in c. 1. eod. lib. 6. & ibi DD. communiter not. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 427. vers. Circa primum membrum de sentent. excomm. Quæ regula locum habet, etiam si generatim dilatorias exceptiones reus se non oppositum iurasset; nam nihilominus obijcere ipsam poterit, & periurus non erit, vt dixit Gemin. in c. 1. §. 1. num. 11. vers. Quid si reus, vbi & Io. And. idem sententem refert, & Felin. in eod. cap. exceptionem. num. 13. versic. Quartò, etiam si pars, & Mar. Soc. eod. num. 429. versic. Alia declaratio. Item locum habet, vbi & speciatim, ac nominatim excommunicationem se non obiecit iureiurando affirmasset; nam de eorum sententia, quos proximè citauimus, obijcere ipsam nihilominus poterit, & hoc ob communionis periculum: quàmuis communis hæc ratio generalis hodie non sit ob extrauag. ad euitanda; solùm enim per ipsam excommunicatum vitare cogimur, vbi aut excommunicatus notorius, aut denunciatus est; aliàs ergo, ne periurus sit, obijcere excommunicationem reus non poterit, quod notandum est. Tertio auditur reus, etiam si exceptionem hanc dolo inchoata lite prætermiserit, quò actor superuacuos sumptus faceret, vt dicitur in cit. c. exceptionem, & ibi communiter notatur de except. † Atqui an ad impensas huiusmodi ab actore factas reus actori condemnabitur? Planè condemnandum ipsum esse dicendum est, modò tamen dolo eam prætermiserit, & actor se excommunicatum non nouisset, & sumptus facti inutiles essent. Hanc pœnam igitur impensarum primò reus effugiet, vbi iustam ob causam eam prætermisit, vtpotè quoniam ipsam probare minùs poterat, actorem uero excommunicatum ignorabat; etenim, ex quo dolo caret, ac propterea ei non conueniunt ens, verbaque eius cit. cap. exceptionem, nec ipsius dispositio conuenire ei debet

debet arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. atque sic dixit Innoc. in cit. cap. exceptionem in verb. Fatigetur, & Abb. num. 24. vers. Sed extra Gloss. quæro. Secundò loco hanc eandem pœnam reus effugit, vbi actor se excommunicatum nouit; nam, etsi reus culpa, doloque non caret, actor etiam dolo, culpaque non vacat: sibi igitur tribuat, qui in ius vocauit, cum id non posset; dolus enim cum dolo, & culpa cum culpa compensatur arg. c. pen. & cap. fin. de adult. & l. si duo ff. dol. & l. si ambo. ff. de compens. & facit cap. scienti de reg. iur. lib. atque sic asserunt Hostien. & Petr. quos refert, ac sequitur Abb. in eod. cap. exceptionem. num. 24. & Felin. qui de communi testatur. num. 39. versic. Præterea obstat. Postremò reus impensas factas actori etiam non restituet, vbi impensæ factæ inutiles non sunt; quare, cum acta omnia actore excommunicato hodie in iudicijs valeant ob cap. 1. de except. lib. 6. & vt infra hoc cap. probauimus, atque idcirco impensæ factæ inutiles non sint, ob eam rem actori reus ipsas non restituet, atque sic sensit Gloss. in eod. cap. exceptionem in verb. Condemnandus, quam sequitur Abb. ibi. num. 23. & communiter DD. vt inquit Felin. eod. num. 39. versic. Vnde vult Abbas. Solùm igitur pœna hæc locum habet, vbi actor se excommunicatum minimè sciens iudicem impetrauit, & coram ipso dolo tacente reo egit; nam, quòd acta coram hoc iudice nulla sunt, ex quo iudicis impetratio nulla fuit ob cap. 1. de rescript. lib. 6. atque ob eam rem impensæ factæ inutiles sunt; ideo hic sumptus litis restituet, vt asseruit Io. And. quem refert Abb. in eod. cap. exceptionem. numer. 23. Verùm quid, si exceptionem hanc contra excommunicatum iudicem dolo non obijciat, an hanc impensarum pœnam patietur? Planè, vbi iudex excommunicatus notorius est, quo casu ab ipso acta non valent, vt habetur in cap. ad probandum de re iud. & actor id ignorat, reus id dolo prætermittens, exceptionemque hanc non obijciens ad impensas actori restituendas condemnabitur, vt dixit Abb. in eod. c. exceptionem. num. 23. vers. Oppono, & de communi testatur Felin. num. 39. vers. Sed in excommunicatione iudicis notoria. Non igitur condemnabitur, si iudicem veritus ei excommunicationem non obiecit. Sicut nec etiam, vbi iudex excommunicatus notorius non est; quandoquidem impensæ factæ inutiles non sunt, ex quo acta coram ipso valent arg. cit. cap. ad probandum à contrario sensu, & ibi DD. communiter not. & nos antea id egimus; reus igitur excommunicationem actori obijcere potest. † Iudex itidem, si reus non excipiat, ex officio suo exceptione hac excommunicatum actorem excludere potest, vt dicitur in eod. cap. exceptionem, modò excommunicatus publicus sit, & iudex id nouerit, vt dicitur in c. 1. in fin. de except. lib. 6. Eo tamen saluo, ait ibi summus Pont. vt, si actor excommunicatus sit publicè, & hoc iudex nouerit; quandoquocunque, etsi de hoc reus non excipiat, iudex ex officio suo actorem repellere non postponat: hæc ibi, ex quibus proposita sententia manifestò probatur, atque sic dixit quoque Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 431. vers. Quarta declaratio de sent. excomm. & nu. 337. vers. Quæro 26. Et id èt in executione. † At quid, si iudex ex officio suo excommunicatū actorem non repellat, an appellari ab ipso poterit? Communiter concluditur non posse, vt de hoc testatur Abb. in cit. cap. exceptionem. num. 8. Probatur autem hac potissimum ratione; quoniam, vbi iudex ex officio suo aliquid facere potest, & non facit, ab ipso appellare non possumus; hæc est sententia Specul. in tit. de off. iud. §. impedit vers. Quid, si iudex, què DD. communiter sequuntur, vt inquit Abb. in cap. significauerunt. num. 10. vers. Aduerte, quòd hæc est subtilis de except. ergò nec hic appellabitur, ex quo actorem hunc ex suo officio expellere potest, & facit. l. non quicquid. ff. de iud. etenim iudicem suum officium præstare non cogitur ad còmodum partis, nisi postuletur arg. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Card. quem refert Felin. in eod. cap. exceptionem. num. 4. vers. Sed contra Specul. & sequitur etiam ipsum ibi. num. 7. vers. Quintus casus, & Io. Bapt. Feret. consil. 351. num. 10. Probatur autem hac præcipua ratione; quoniam non in arbitrio iudicis id collocatum est, sed illi hoc iussum; declarat hoc primum verbum illud Non postponat positū in eod. c. 1. de except. quòd cum in imperandi modo collocatum sit, iudici imperat, non autem in eius arbitrio ponit; declarat postremò hoc idem gerundium illud Excommunicatus autem publicè notorius est officio iudicis repellendus positum in cit. cap. exceptionem, quòd necessitatem significat, vt Felin. ibidem inquit; si ergo, vt id faciat, ei præceptum est, & id minùs facit, appellari ab eo poterit. Hæc sententia mihi etiam probatur, & hoc ob communionis periculum; quòd publicè interest, vt euitetur. Nec repugnat dictum Specul. nam eius dictum locum habet, vbi de priuata re agitur, & non de publica, vt in casu nostro, atque sic sensit Felin. eod. Excipio tamen, vbi iudex actorem excommunicatum esse non nouit, vt dicitur in cit. cap. 1. de except. Item, vbi publicè excommunicatus non est ob iura proximè citata, quæ de publico

excommunicato agunt, & multò magis hodie ob cit. extrauag. ad euitanda; cessat enim communio periculum, ex quo eius cõstitutionis beneficio cum excommunicato huiusmodi esse possumus, vt alibi probauimus. Postremò, vbi reus ipse exceptionem hanc obiecit; iudex quoq; igitur exceptione hac excommunicatum auctorem expellere potest. † Postremò is demum, qui nec reus, nec iudex est, exceptionem hanc obijcere potest, vt probatur in cap. cum parati de appell. ibi enim, cum episcopus coram Romano Pont. petitiones quasdam per nuncium proposuisset, Rom. Pont. qui ipsas admittitur erat, eas idcirco non admittit, quoniam Cardinalis quidam, contra quem non agebatur, episcopum excommunicatum esse obiecit: ecce igitur hic à tertio exceptionem hanc obijci posse, atque sic not. ibi Abb. & Dec. num. 2. & idem Dec. in cap. intelleximus. num. 20. & Felin. num. 13. in prima declarat. de iud. idem Felin. in cap. exceptione in fin. & Add. ad Abb. eod. nu. in litera B. Probatur deinde horum sententia hac ratione; quoniam, vbicunque iudex ex officio supplet, quibus alius ibi auditur, vt DD. sentiunt Car. Bar. Host. Io. And. & Dec. qui hos refert, ac sequitur in eod. cap. cum parati, numer. 2. tunc enim utilitas publica agitur, ac propterea quilibet admittitur arg. §. publica in Instit. de publ. iud. & vt inquit Felin. in cit. cap. intelleximus eod. num. 13. at iudex ex officio suo excommunicatum ab agendo excludere debet, vt probauimus; ergò & quibus alius exceptionem hanc obijcere poterit, ex quo ob communionis periculum de animarum salute agitur, quo casu quilibet audiendus est, vt inquit Archid. in cap. vt circa de elect. lib. 6. quem refert, ac sequitur Felin. eod. num. 13. vers. Iste text. recipit nonnullas, & hæc potissimum ratio pro hac opinione allegatur. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Specul. quem Felin. refert eod. num. 13. & vers. & sequitur eum Gemin. in cap. 1. num. 12. vers. Quid si tu es excommunicatus de rescript. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 430. vers. Tertia declaratio de sentent. excommun. Nam, ex quo excommunicatus contra hunc tertium non agit, excipere non potest; cum exceptio actionis exclusio sit arg. l. 2. ff. de except. & facit pro hac sententia dictum Compost. quod retulit Felin. in cap. nonnulli. §. sunt & alij prop. fin. vers. Expeditis ampliacionibus, & valent; contra impetran- tem rescriptum, inquit enim Compost. non admitti tertium, qui exceptionem ad impediendã impetrationem opponat, ob rationem proximè allatam; & hoc dictum multi sequuntur relati à Felin. eod. atque his præcipuè sententia nititur. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censerem. Aut excommunicatus hic actor denunciatus, notoriusuè est, quo casu nobis cum ipso versari non licet, & eius communionem vitare debemus, & hinc priorem sententiam, quæ communis est, locum habere censeo; nam, si, vbi excommunicatus de pecuniario cõmodo contra nos agit, excipere idcirco possumus, quoniam nostra interest, vt supra probauimus, ergo multo magis hinc, vbi salus animæ periclitatur, cum iudicis, tum rei, aliorumue, qui in iudicio interfunt, ob communionem excommunicati huius excipere poterimus, cum de maiori damno nostro hic agitur; quandoquidem mortiferè peccat, qui mortiferum peccatũ, cum potest, non impedit arg. cap. qui alios, & ibi Gloss. de hæret. & cap. error. dist. 80. & cap. negligere. 2. q. 7. & vt asseruit Nauar. in Man. cap. 14. num. 27. quod hic contingeret, si, vbi possumus, exceptionem hanc à iudice, à reoue omittam non obijceremus; & ex his apparet de re nostra agi, nostraque interesse hunc non admitti, atque ob eam secundæ opinionis rationem hinc cessare; ex quo patet & Notarium, & Aduocatam, etiam admittendos esse ad exceptionem hanc opponendam, quòd de notario dixit Mar. Soc. sen. in eod. cap. sacris. num. 45. Aut excommunicatus hic actor neque notorius, neque denunciatus est, quo casu ob extrauag. ad euitanda cõmunicato sine offensa esse nobis licet, & hinc posteriorem sententiam ob allatam pro ipsa rationem locum habere concludo; cessat enim communionis periculum, ac propterea utilitas publica, qua potissimum ratione communis sententia nitebatur; atque hac diuisione opinionones propositas conciliandas inter se censerem.

S V M M A.

1 Exceptio excommunicationis vbi proponitur, speciem excommunicationis, itemque excommunicatoris nomen continere debet; quæ

duo hinc declarantur.

2 Exceptio excommunicationis obscura si est, declarari debet.

V I I I.

† Forma, modusuè exceptionem hanc excommunicationis proponendi hæc continere debet. Primum excommunicationis speciem, an scilicet maiori, minoriue irretitus excommunicatione

communicatione actor sit, cui obijciatur: non enim necessariò concluditur excommunicatum actorem in iudicio esse non posse, si excommunicatio simpliciter obijciatur; nam sic opposita, quòd excommunicatio genus est, tam de maiori, quam de minori dicitur, at minori excommunicatione obligatus in iudicio esse potest; quandoquidem sacramentorum, & non hominum cõmunionem caret, vt habetur in cap. pen. de sentent. excommun. & in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. atque vt not. Gloss. in cap. 1. in verb. speciem de except. lib. 6. ergo, ex quo simpliciter excommunicatio obiecta non necessariò actorem repellendum semper concludit, ob eam rem sic obiecta admitti non debet arg. l. non hoc. C. vnde legit. & l. neque natales. C. de probat. Videbatur tamen contrarium dicendum scilicet fat esse, vt excommunicatio simpliciter obijciatur; quoniam, vbi excommunicationis mentio fit, pro maiori accipitur ob cap. pen. de sentent. excom. atqui à priori sententia discedendum non est, cum ob rationem prius allatam, tum quòd id expressum habemus in eod. cap. 1. §. si quis igitur, & ibi communiter notatur de except. lib. 6. Nec repugnat cit. cap. pen. de sentent. excom. nam illud locum habet, vbi excommunicatio aut ab homine, aut à iure fertur; nam, quòd tunc medicinæ locum habet, ac propterea gratiosa est, in potiore parte ecclesia eam interpretatur, vt maior excommunicatio sit; at, vbi in iudicio prononitur à reis, quòd rei sepius iudicium subterfugere, ac litem prorogare conantur, quòd minùs condemnètur arg. l. properandum. §. 1. iunct. Gloss. fugiète. C. de iud. ac propterea & minorem excommunicationem obijcere solent, quod odij plenum est, vt quod lites differat contra cap. finem litibus de dol. & contum. & cit. l. properandum; ob eam rem, vt horum malitiis, ac dolo ecclesia resistat, cauit, vt excommunicationis species proponeretur, vt dicitur in cit. c. 1. in vers. Dum enim in causis; non repugnat igitur cit. cap. pen. de sentent. excommun. atque sic DD. communiter respondent, & Marian. Socin. sen. in cap. sacris. num. 436. vers. Circa quantum, ibi. Non obstat contrarium de sentent. excommun. Et ex his apparet non id propterea factum, quòd pro minori excommunicatione accipiatur, vbi in iudicio proponitur, quandoquidem exceptio hæc odiosa est, vt dixit Gemin. in eod. cap. 1. §. si quis vers. Gloss. super verb. Speciem, & Anchar. eod. vers. & Phil. Fran. eod. vers. In Gloss. in verb. Speciem; nam, si in sententiam hanc acciperetur, nunquam reus auditus esset, cum minor excommunicatio à iudicio non excludat, vt diximus; sed ob proximam rationem id cautum est, quòd reum simpliciter excommunicationem obijciendo - & minorem obiectisse non nunquam probabatur, & sic lites differebantur: quod, ne deinceps contingeret, ecclesia, vt excommunicationis species obijceretur, prospexit; quo casu, si minor sit, non audietur, sed iudex inchoatum iudicium prosequetur. Item eadem exceptionis forma excommunicatoris nomen continere debet; Si quis igitur excommunicationem opponit, dicitur enim in eod. cap. 1. de except. lib. 6. Speciem illius, & nomen excommunicatoris exprimat. Ecce hinc non species excommunicationis tantum, sed & excommunicatoris nomen exprimendum esse ab excipiente apparet, atque sic communiter ibi notatur, & à Mar. Soc. sen. in cit. cap. sacris. num. 437. vers. Sed quæritur circa prædicta, vbi & formam traditam à Speculatore ponit huius exceptionis. Id quod summa ratione factum est, quòd scilicet sciatur, an excommunicandi facultatem habuerit, qui excommunicauit; nam, si ordinarius sit, admittetur exceptio, vel nihil aliud excipiens probet; si verò delegatus, nisi delegatæ iurisdictionis mandatum ostendat, vt habetur in c. cum in iure, & ibi notatur de off. deleg. atque sic not. Gloss. in cit. c. 1. in verb. Nomen, & DD. ibi communiter sequuntur, & Mar. Soc. eod. num. vers. Item quæritur. Nomen autem excommunicatoris vel appellatiuum (si per illud explicetur excommunicator) vel nomen dignitatis exprimi debet, vt dixit Gloss. in eod. §. si quis igitur in verb. Nomen; modò enim appareat, quisnam excommunicauerit, nihil interest arg. l. certum. ff. si cert. pet. & cap. intelligentia de verb. sign. Hoc dictum Gloss. verum censeo, vbi nominis proprii, appellatiuiue expressione apparet, qui nominatur, excommunicandi potestatem habere; alioquin, si id non exprimeretur, mea sententia nihil fit: si proprii nominis igitur, appellatiuiue expressio id non præstabit, aliud, quòd id præstet, addemus. Verum, quid si excommunicatio iuris obijciatur, an eius autor, nomenue canonis exprimi debet? breuiter concludendum est & canonis nomè exprimendum esse, vt sentiunt Host. Pet. & Arch. & Io. An. quos refert, ac sequitur Gemin. in eod. §. si quis. 2. num. 12. vers. Quid si opponatur excommunicatio lata à canone; etenim, vt dicitur in cit. §. si quis, excommunicatoris nomen exprimi debet; at excommunicator, & homo, & ius est, vt supra vidimus; ergo, sicut hominis excommunicatoris nomen exprimi debet, ita & iuris, canonisuè nomen exprimetur, vel id, quod tantundem operetur. Quare, si dicatur actorẽ excommunicatum esse maiori excommunicatione, quia clericum

clericum iniuriæ inferendæ causa percussit; quod excommunicatio hæc notissima est, ob eam rem, esto canonis nomen taceatur scilicet cap. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. tamen sat erit; notissima enim excommunicatio hæc est. Item, sicut, quando homo excommunicator est, nominis expressio non sufficit, vbi, quisnam ille iudex fuerit, ignoratur, vt diximus; ita & hic idē concludimus, si per simplicem canonis expressionem, quisnam canon ille sit, ignoretur: si igitur in excommunicationem latam à statuto episcopi, vel ab extrauag. Romani Pont. is incidit, cui excommunicationem obiicio, excipiens dicam ipsum excommunicatum esse maiori excommunicatione latam à statuto episcopi Ariminensis posita sub tali titulo, & in tali cap. incip. & cat. Quandoque autem & canonis autor nominandus erit, vt exempli gratia incidit in maiorem excommunicationem latam per extrauag. Pij V. incip. & cat. ad summam sic exprimi debet, vt appareat, quo præcipuo iure maiori excommunicatione irretitus actor sit. Ex his iam constat, et si canonis autor semper nominandus non est, canonem tamen semper nominandum esse, atque sic sensit Io. And. & citati autores, & Anchar. eod. §. vers. Quid si opponatur excoicatio, & Phil. Fran. vers. In Glof. in verb. Nomen. Canonis nomē igitur exprimi quoq; debet, vbi canonis exceptio obiicitur, atque sic dixit Soc. in cit. cap. sacris. num. 437. vbi Specul. Hostien. & alios idem sentire ait. † At quid, si exceptio excommunicationis hæc non contineat, an iudex eam reiiciet? Non, sed ex officio operabitur, vt reus speciem, & qualitatem excommunicationis exprimat, vt dixit Abb. not. in cap. solita per eum canonem. num. 2. de restit. spol. quem sequitur, & commendat Felin. in cap. prudentiam. §. sexta in fin. de off. deleg. etenim exceptio declarari potest; sed iam ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Exceptio excommunicationis opposita à reo contra actorem intra octo dies probari debet.

2 Exceptio excommunicationis opposita contra iudicem, testem uè intra quod tempus probanda sit.

I X.

§. Obiecta excommunicatione actori à reo, intra quod tempus reus ipsam probet, iam agamus; ad ipsum enim probare hoc pertinet, vt habetur in cap. pia de except. lib. 6. nam pro regula habetur excipientem probare exceptionem debere in cap. in præsentia de prob. ex quo excipiens in exceptione actoris partibus fungitur arg. l. 1. ff. de except. atque sic in re nostra dixit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 439. de sent. excomm. † Concludendum igitur breuiter est à reo intra octo dierum spatium die, quo proponitur, non numerato probari debere; sic enim dicitur in cap. 1. in §. si quis igitur de except. lib. 6. & ibi communiter notatur; facit quoque Gloss. in c. 1. in verb. Proponitur de restit. spol. lib. 6. & Mar. Soc. eod. num. 440. Quæ regula declaratur, ut locum habeat, etiam si iudex prorogare tempus vellit. Primò, quoniam id non potest; tum quòd id canon ibi non expressit, quod expressisset, si voluisset, sicuti multa alia speciatim ibi expressit; tum quòd actoris priuilegium hoc est, vt nisi reus intra diem hanc exceptionem probet, ad impensas actori condemnetur, vt ibi dicitur; at iudex priuilegium nemini adimere potest arg. cap. indultum de reg. iur. lib. 6. & cap. de his in fin. dist. 28. Accedit, quòd reus bis exceptionem eam obiicere potest, vt ibi dicitur; meritò igitur diem hanc prorogare iudex non potest, atque sic asseruit Gloss. in eod. §. si quis igitur in verb. Octo dierum, & eam sequuntur ibi Phil. Fran. Gem. & Anchar. & communiter DD. & Soc. eod. cap. sacris. numer. 445. Postremò hanc diem ad exceptionem probandam reus semper habet, vbi, & quoties exceptionem hanc obiicere potest: id autem quoties contingat, antea diximus; prorogare iudex igitur tempus hoc non potest. Excipitur primò, vbi reus iusta causa impeditus probare exceptionem hanc non potuit, vt potè, quòd uel iudex ius non dixit, vel reus graui morbo fuit detentus, vel actoris dolo impeditus, & ad summam probabili aliqua ratione; nã, quòd in initio iudex non potuit, diè prorogare modò poterit, atque sic dixit Innoc. in cit. cap. 1. & Archid. & Io. And. & Phil. Fran. in ead. Gloss. vbi citatos refert, & in hoc casu locum habebit opinio Io. Mon. qui contrarium sentit, vt inquit Gloss. in verb. Octo dierum. Secundò excipitur, vbi exceptio hæc peremptorie obiicitur; nam, quòd tunc grauius præiudicium agitur, ob eam rem plus spatij ad probandum datur, atque sic sensit Innoc. in cit. cap. 1. in verb. Octo dierum; aliàs ergò intra octo dierum spatium probabitur, vt dixit Innoc. in cit. cap. 1. vers. Sed nunquid in octauo die, & Io. And. & Specul. & Archid. quos refert, ac sequitur Phil. Fran. in cit. cap. 1. in Gloss. in verb. Computato, & Anchar.

Anchar. & Gemin. eod. Tertio excipitur, vbi negaretur iurisdictio iudicis ob excommunicationem, vt potè quia dicitur rescriptum delegationis ab excommunicato impetratum, vt in cap. 1. de rescript. lib. 6. nam hic spatium octo dierum locum non habebit. † Quarto excipitur, vbi excommunicatio obiicitur iudici, aut testi; nam, quòd de his non loquitur cit. cap. pia, ob eam rem commoda dilatio dabitur, ratione habita rei, vt inquit Archid. & Io. And. & Gemin. in eod. cap. pia, quos refert, ac sequitur Soc. in cit. cap. sacris. num. 442. Postremò excipitur, vbi replicaretur, & interim dies octo laborentur; nam reo id non nocebit, vt dixit Soc. eod. nu. 443. His exceptis casibus aliàs intra octo dies exceptio hæc probabitur; non. n. sat est testes produxisse intra hanc diem, sed oportet exceptionem probasse, vt dicitur in eod. c. pia, & sensit Soc. in cit. c. sacris. nu. 444. & currunt octo dies dicti ipso iure, & feriatis diebus post admissam exceptionem à iudice, vt Soc. ibidem dixit.

S V M M A.

1 Probatur excommunicatio per confessionem ipsius excommunicati simplicem.

2 Probatur excommunicatio per confessionem factam ab excommunicato in respondendo ad positiones ipsi factas.

3 Positio hæc an admittenda sit, & ad eam respondere quis cogatur, si hac forma concipiatur Pono te excommunicatum esse.

4 Probatur excommunicatio per testes.

5 Ius iurandum an in supplementum probationis excommunicationis reo defferatur, vbi semiplenè eam probauit.

6 Probatio excommunicationis an fiat per vnū

reum cum fama.

7 Probatur excommunicatio per exemplum authenticum sententiæ, qua lata est.

8 Sententiæ excommunicationis exemplum an dari cuique petenti debeat.

9 Probatio excommunicationis an fiat per literas excommunicatoris.

10 Probatio excommunicationis an fiat per acta in alio iudicio.

11 Probatio excommunicationis an per famam fiat.

12 Probatio excommunicationis quid operetur.

X.

§. Quoniam, qua ratione à reo excommunicationis exceptio contra actorem probetur, agendum hic nobis est; ideo de re hac septem in primis contemplabimur. Primùm, an exceptio hæc probetur per confessionem ipsius excommunicati, vel simplicem, vel ad positionem factam. Deinde, an per testes, & quid si vnus testis adfit cum fama, iure iurandouè ipsius probantis, an sat sit ad probationem. Tertio, an per exemplum authenticum sententiæ excommunicationis. Quarto, an per literas authenticas excommunicatoris. Quintò, an per acta in alio iudicio, per quæ vt excommunicatus exclusus est. Sextò an per famam. Septimò an per denunciationem. † Quòd ad primum igitur concludendum est per confessionem ipsius excommunicati sine dubitatione excommunicationem probatam esse, modò legitima sit arg. l. vn. C. de confess. & cap. fin. iunct. Gloss. extra eod. si actor igitur, dum excommunicationis exceptio ei à reo obiicitur, simpliciter se excommunicatum esse fateatur, statim à iudicio excludetur. † Idē, si ipse actor excommunicatus factas ipsi positiones probet, quibus excommunicatum ipsum esse se concluditur; exempli gratia excipit reus actorem excommunicatum esse ob clerici percussio nem, ac propterea ab agèdo repelli eū debere, & positiones sic format. Pono te percussisse talē Item in tali parte corporis. Item cum gladio. Item in tali loco. Item talibus die. Item talibus præsentibus. Item te turbatum ex tali causa ipsum percussisse. Item animo iniuriæ ferendæ. Item percussum tunc clericum esse. Item in clericatus possessione tunc fuisse; Item te sciuisse illum clericum esse. Item te vidisse illum tonsuram, & habitum clericalem deferentem. His sic positus, si actor eas constiteatur, probata est excommunicatio, vt dixit Spec. in tit. de positio. cap. Qualiter fieri debeant positiones, & Gloss. in cap. 1. in verb. Statuimus vers. Pone enim de confess. lib. 6. qua cum & DD. ibi transeunt: idque iure optimo; qui enim fatetur se clericum animo iniuriæ ferendæ percussisse, cum clericum ipsum esse nouisset, in excommunicationem incidit ob cap. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. iunct. cap. si verò aliquis de sentent. excomm. in antiq. † Verum an ob ea, quæ proximè diximus, ad positionem hæc Pono te excommunicatum esse actor respondere cogatur? Bart. in l. Marcellus. §. qui rerum. num. 3. ff. rerum emot. ad respondendum huic positioni cogi hunc non posse asseruit, eundem sequitur Marant. in septimo membro iud. num. 8. nam se infamare nemo debet. Atqui, vt rem hanc paucis expediamus; communiter sic concluditur. Aut ponitur à iure ipsum excommunicatum esse, & in hoc casu ad responden-

respondendum cogi non potest; quandoquidem, si fateretur, se infamaret, ut qui pro certo fateatur se delictum illud commississe; iuris enim sententia semper iusta est, & obligat, ac ob delictum fertur. Aut ponitur excommunicatum ab homine, & respondere cogitur; non enim hic se infamat, ex quo hominis sententia iniusta quandoque est, nec pro crimine semper fertur, & quandoque nulla est arg. cap. a nobis. 2. & c. inquisitioni, & c. per tuas de sent. excom. atque sic asseruit Speculat. in tit. de posit. cap. Quibus modis positiones reprobentur. num. 19. ibi. Quid si pono aduersarium meum, & Capell. Tholos. decis. 69. vbi sic conclusum fuisse testatur, atque sic in hoc casu sentiendum censeo. Quare, quod respondere cogitur, vbi non se infamat, ob eam rem, si notorie excommunicatus sit excommunicatione iuris, respondere, & hic debet; quippe, qui iam infamatus est, atque sic sensit Bart. in cit. l. Marcellus. §. 1. & Add. cit. decis. 69. vbi ergo se infamat, ut in priori casu, respondere non cogetur. Nec repugnat, quod in initio per positionem allatam conclusimus excommunicationem probari; nam positiones illæ non de excommunicatione sunt, sed de facto, propter quod in excommunicationem quis incidit, quod licet, alioquin nunquam positiones fieri liceret: quod igitur directò non permittitur, per obliquum habemus arg. l. 1. ff. de autor. tut. ac de priori modo exceptionis huius probandæ satis, ad alium veniamus. † Per testes quoque, qui præsentés fuerunt, vbi excommunicatio in ipsum lata est, in excommunicationem uè incidit, exceptio hæc probari potest, ut sensit Gloss. in cap. 1. §. si quis igitur in verb. Documentis, & ibi Phil. Fran. Anchar. Gem. ac DD. de except. lib. 6. & ut dixit Mar. Soc. sen. in cap. de monialibus, vbi rem hanc egit. num. 3. vers. Quæro igitur de sent. excomm. & in cap. sacris. num. 446. eod. etenim præcipua probatio per testes habetur arg. tot. tit. extra de test. † Verùm, quid si reus per vnum testem excommunicatum actorem probet, quo casu semiplena probatio est, an ipsi reo iusiurandum deferretur, ut probatio perfectâ sit? quod fieri solet, ut tradunt DD. in l. admonendi. ff. de iureiuran. In hoc casu iusiurandum non deferri, nec ratione hac exceptionem hanc probari dixit Gem. in cap. 1. §. si quis igitur vers. Gloss. super verb. Apertissimis, & Anchar. & Phil. Fran. eod. vbi & nonnullos alios idem sentientes refert, idem inquit Specul. in tit. de notor. crim. §. Fama est vers. Quid si agenti, & Ias. in cit. l. admonendi. num. 284. in repet. idem sensit etiam Couar. in cap. alma pars. 1. §. 3. numer. 1. vers. Sic licet alioqui: quorum sententia mihi verissima esse videtur; nam exceptio hæc excommunicationis apertissimis documentis probari debet, ut dicitur in eod. cap. 1. §. si quis igitur; at, vbi apertissimæ probationes postulantur, iusiurandum hoc non deferretur, ut dixit Gloss. in l. fin. in princ. in verb. Præsumptione. ff. quod metus causa, quam sequitur. Ias. in cit. l. admonendi. num. 282. vers. Octauò principaliter non deferretur; etenim iusiurandum huiusmodi probatio propriè non est arg. l. sed si possessorem. §. fin. ff. de iureiur. ibi perindeque haberi, & ut sensit Gloss. 2. in l. cum de indebito. ff. de probat. sed probationis liberatio arg. l. eum, qui. ff. de iureiur. atque sic inquit Ias. in cit. l. admonendi. num. 283. si nec probatio propriè igitur iusiurandum est, ergò nec apertissima probatio erit, quod requiritur ob cit. §. si quis igitur. Contrariam tamen sententiam amplexatus est Imol. in cap. veniens. 1. de testibus. & quidam alius, quem refert ipse Felin. & etiam sequitur in cap. prudentiam. §. sexta. num. 4. vers. Vtrum autem sufficiat de off. deleg. & hoc ob eam rationem, quoniam, vbi & de pœna corporis agitur, vsque ad pœnam, qua quis fustibus ceditur, per præsumptam probationem condemnari potest arg. l. 3. ff. de off. præfect. vigil. ergo multo magis hic, ex quo de leniori præiudicio agitur: hæc ratio mihi non probatur; nam, si præsumpta probatione Romanus Pont. exceptionem hæc probari voluisset, non cauisset, ut apertissimis documentis probaretur, quandoquidem præsumpta probatio apertissima probatio non est: id quod eo magis dicendum, quò improbitas reorum faciliè excipientium comprimatur, quorum improbitati, ac facilitati Roman. Pont. mederi voluit, non enim faciles ad obijciendam exceptionem hanc erunt, cum quacuque probatione se ipsam probare non posse viderint; alioquin verbum illud Apertissimis superuacaneum esset, quod absurdum est: à priori sententia igitur, quæ communis est, discedendum esse non censeo: † Atqui, ex quo per vnum testem, ac iusiurandum exceptio hæc non probatur, an saltem per vnum testem cum fama probari poterit? Phil. Fran. in eod. cap. 1. §. si quis igitur in vers. In Gloss. in verb. Apertissimis, quamuis dubius ratione hac exceptionem hanc probari posse censuit. Nam fama cum vno teste in civilibus plenam probationem facit, ut dixit Bart. in l. admonendi. num. 48. vers. Item vnus testis, & fama, & sequitur eum Ias. num. 257. in repet. vers. Quid tenendum inter tot. vbi & de communi sententia testatur. ff. de iureiur. ergò idem & hic. Contrariam nihilominus sententiam & hic sequi debemus, ut scilicet excommunicationis exceptio ratione

ratione hac non probetur; sic enim inquit Archid. in cap. si testes in verb. Item sepe 4. q. 3. & Specul. quem ipse refert, & Anton. in cap. veniens. 1. de testib. & Gemin. in eod. cap. 1. §. si quis igitur. num. 14. vers. Gloss. super verb. Apertissimis, & Felin. in cit. cap. veniens. 1. num. 13. vers. Et amplia istam conclusionem, & Ias. in cit. l. admonendi. num. 248. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 3. numer. 1. vers. Vnde quibusdam de senten. excomm. lib. 6. & Marian. Socin. sen. in cap. sacris. num. 447. de sent. excomm. Quorum sententia nititur eadem ratione, quam proxime reddidimus, quoniam scilicet apertissimis documentis probari debet; nec quicquam aliud deinceps addunt. Quam sententiam ego etiam amplector, & apertius rationem eius declaro; nam probatio hæc, etià plena est, tamen, quòd ex diuersis generibus probationum fit, propria probatio non dicitur, sed præsumpta, cui aliquando statatur, aliquando non, ut dixit Bald. quem refert, ac sequitur Ias. in cit. l. admonendi. num. 265. vers. Item in tota ista materia; ergò, ex quo præsumpta probatio est, excommunicationis exceptio probari non potest, quæ apertissimis documentis probanda est; non enim præsumpta probatio huiusmodi est, & ex hoc apparet contrariam rationem non officere, & opinionem hanc verissimam esse, quam citati autores solum tetigerunt. † Tertio probatur etiam excommunicatio per exemplum authenticum sententiæ, qua excommunicatus est, ut sensit Gloss. in cit. cap. 1. in verb. Documentis, & in c. prudentiam in verb. Quolibet de off. deleg. & ut dixit Mar. Soc. sen. in cap. de monialibus. num. 3. vers. Quæro igitur de sent. excom. & hoc, vbi ab homine excommunicatus est; exemplo enim, ut diximus, sententiæ, quæ excommunicationem continet, prolato probabitur; vbi verò in iuris excōicationem incidit, per instrumentum, ac sententiam, quæ factum continet, quamobrem in excommunicationem incidit, ut respondit Roman. consil. 349. † An igitur exemplum sententiæ huiusmodi, ut sibi edatur, reus petere poterit? & petiti edendi debet? Planè huiusmodi instrumentum edendum huic esse tradidit Bart. in l. 2. §. diuus. num. 1. vers. Reasumo ergo. ff. de iur. fisci & in l. 1. §. editiones. num. 3. vers. Quæro iuxta hoc, & ibi Ias. num. 7. vers. Add. Bart. ff. de edend. & sequitur eum Abb. in cap. 1. num. 24. & Felin. num. 33. vers. limit. 8. & Dec. num. 61. vers. Secundò ut prædicta, & Bald. num. 12. in fin. de probat. & Anchar. in Clem. 1. §. 1. num. 6. vers. Secundò principaliter quæro de vsur. Et hoc ob eam rationem, quoniam cuiusque interest excommunicatum vitare ob communionis periculum, ac propterea quisque petere potest, ut exemplum sententiæ sibi tradatur arg. l. is, apud quem. C. de edend. vbi generaliter permittitur, ut acta huiusmodi ijs, quorum interest, edantur, & facit quoque l. si in fraudem. §. neque. ff. de iur. fisci, vbi speciatim cauetur, ne contra fiscum edantur; ergo contra alios secus arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prator. ff. de iud. idque merito, excommunicationis enim sententia ius quòd ad omnes facit, atque idcirco eius exemplum quisque petere potest; & de hoc tertio hætenus, ad quartum veniamus. † An igitur per literas excommunicatoris, quibus scribit se talem excommunicasse, excommunicatio probabitur? Materiam hanc generatim pertractarunt Abb. Felin. ac DD. in primis in cap. post cessionem de probat. Ego autem, omiſſa longiori tractatione, quatenus ad rem nostram pertinet, breuiter concludo in his casibus per literas excommunicatoris excōicationem probari, primùm, vbi literæ authentico sigillo excommunicatoris signatæ sunt, & subscriptæ manu propria duorùm testium; nam p huiusmodi literas excommunicatio omnino probatur, vel, ut lites differat, actoremque excludat, obijciatur; vel, quò causam perimat, ut potè & electionem, beneficijque collationem nullam reddat, atque sic conclusit, ac pluribus id probauit Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 5. vers. Literis episcopi, seu alterius iunct. vers. Dixi quintò, & sequitur Felin. num. 7. vers. Prima conclusio, quando literæ, vbi pluribus rem hanc prosequitur, & quamplures idem sentientes refert; ac sanè, si in iudicijs, vbi publicus scriba non adest, duo testes substituti probant, ut habetur in cap. quoniam de probat. ergò multo magis hic. Secundo loco per literas excommunicatoris excommunicatio probatur, vbi sigillo authentico ipsius signatæ sunt, vel testibus munitæ, qui tamen non se subscriperunt; modò tamen obiecta excommunicatio graue præiudicium non faciat, ut potè, vbi obijciatur, quò excommunicatus eueretur, ut lisue differatur arg. cit. cap. post cessionem, & cap. curæ. 1. 1. q. 3. secus autem, vbi peremptorie obijceretur, quò scilicet verbi gratia electio facta, & collatio beneficij nulla sint; hic enim ob graue præiudicium, quod quis pateretur, excommunicatio non probatur, atque sic asseruit Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 6. vers. Ego indistinctè, & Felin. num. 11. vers. Secunda conclusio literæ episcoporum iunct. numer. 17. vers. Sed circa istud nota duo, vbi & de communi sententia testatur, & faciunt, quæ dixit Abb. in cap. vn. de sagit. in his igitur casibus literæ sic conscriptæ probat, ut diximus; aliàs non, nisi vt

30 priuata scripturæ, & de literis hætenus. † Verum, an per probationes, & per sententiã, quibus alibi à iudicio ob excommunicationem exclusus apparet, si exhibeantur, excommunicatio probata erit? hoc enim erat quintum, quod explicandum nobis proposueramus. Innocen. in cap. cum dilectus. num. 8. vers. Item dicimus, quod, si aliquis petit de ord. cogn. non probari excommunicationem censuit; nam, quod exceptio rei iudicata in vno iudicio in alio obstat, necessariò requiritur, vt eadem res, eadem causa, & eadem personæ sint, alioquin non obstat, vt habetur in l. cum quæritur cum duab. seq. ff. de except. rei iud. quæ hic nõ ad sunt, vt in facto proponimus; ergo hac ratione excommunicatio non probabitur. Contrariam nihilominus sententiam amplectus est Host. nam inquit ipse, animarum salus hic agitur; ergo, quacunque ratione quis excommunicatus probetur, vitabitur, & Innoc. sententia in alio casu locum habebit: hæc breuis summa est eorum, quæ pluribus egit Host. quem refert Abb. in eod. cap. cum dilectus. num. 39. cum seq. Tertia fuit opinio distinguendum, & primò Ioann. de lign. qui opinionem Inn. locum habere censuit in reo, vt scilicet per huiusmodi acta excommunicatum non excludat, Host. autem in iudice, vt scilicet ipse ex officio suo excludere possit: Altera fuit opinio Anton. qui, si excoicatio, vt lis differatur, opponeretur, per acta in alio iudicio probari eam posse censuit, secus autem si peremptoriè, quam sententiam improbauit Abb. ibi. Tertia fuit opinio Abb. qui de rigore iuris sententiam Inn. veram esse dixit, de æquitate verò opinionem Host. Quid igitur concludendum? ego sententiam Inn. amplector, vt non probent, quam & amplectitur Zab. in Clem. vn. num. 13. vers. Decimosseptimò de except. Et hoc ob hanc quoque rationem; quoniam, vt sæpè diximus, exceptio hæc apertissimis documentis probari debet; at testes examinati, & ita probationes, atque acta huiusmodi in vno iudicio inter alias personas nec semiplenè probant, vt dixit Iaf. in l. si duò. num. 5. ff. de iureiur. ergo ratione hac apertissimis documentis probari nõ potest. Facit etiam cap. inter dilectos. §. porrò de fid. instrum. Nec obstat communionis periculum, vt dicebat Host. nam aut actor hic excommunicatus notorius, denunciatus uè est, & facile excommunicatione ipsam reus probare aliunde poterit, præterquam quod iudex ex officio suo excludere ipsum debet, vt supra probauimus; aut neque notorius, neq; denunciatus est, & in hoc casu, vel ius vetus, vel recens spectemus, communionis periculum euadit; nam veteri iure, si quem excommunicatum probare non possum, publicè ipsum vitare non debeo, vt dicitur in c. cum non ab homine de sent. excomm. & facit cap. 2. de off. ord. ergo ob communionem non peccabit, ex quo permittente iure communionem ipsius vitatur arg. cap. qui peccat. 24. q. 3. & l. Gracchus. C. de adult. recentiori autem iure scilicet ipsius extrauag. ad euitanda excommunicatum nec notorium, nec denunciatum nulla in re vitare cogimur, & ex his apparet communionis periculum cessare: quæ sententia eo probabilior mihi videtur, quod non faciles rei ad excipiendum venient, ex quo non quauis ratione excommunicationem se probaturos viderint, & sic lites non differuntur, superuacaneique sumptus non fient, quamobrem Roman. Pont. statuit, vt exceptio hæc apertissimis documentis probaretur, vt dicitur in eod. cap. 1. §. si quis igitur de except. lib. 6. & hac responsione distinguendum opinionibus satisfactum satis mihi videtur; ab

31 opinione Inn. ergo non discedemus. † At quid de fama, an per ipsam exceptio excommunicationis probetur? hoc enim sexto loco explicandum nobis proposuimus. Bald. quem refert, & sequitur etiam Felin. in cap. prudentiam. §. Sexta. num. 4. vers. Vtrum autem, ibi & pro hoc fortius facit de off. deleg. quò excommunicatus à iudicio expellatur, per famam excommunicationem probari existimauit, nisi vel se purgaret, vel famam contrariam, indicia uè contraria probaret. Citatur autem pro hac sententia primo cap. cum desideres. §. secundæ de sent. excom. vbi dicitur, si publica fama sit quem verberasse clericum, nec episcopum, nec alium communicare ei debere, nisi ad arbitrium episcopi de hoc se purgauerit, ad cautelam uè se absoluendum curauerit. Ecce hic manifestò apparet eum, quem excommunicatum esse fama est, euitandum esse; ergò fama quem excommunicatum probat. Pro hac eadem sententia citatur etiam cap. illud de cler. excomm. min. vbi episcopum, qui per famam tantum se excommunicatum sciebat, celebrare tamen non debuisse dicitur, vbi & Abb. num. 4. not. ibi famam plenam probationem facere, ergò idem & in casu nostro. Contrariam tamen sententiam communiter DD. amplectati sunt in cit. c. prudentiam. §. sexta, vt testatur ibi Fel. num. 4. vers. Vtrum autem sufficiat, ibi & pro hoc fortius facit. Quam communem opinionem ego etiam vti verissimam amplector, & ob eam rationem, quod exceptio hæc apertissimis documentis probari debet, fama verò semiplenam probationem facit, vbi legitime probata est, vt DD. communiter asserunt. Postremò exceptionem hanc vnus testis cum fama non probat, vt cõclusimus; ergo multò minùs id sola

id sola faciet; valet enim argumentum à maiori ad minus vt communiter DD. inquit. Nec repugnant iura proximè citata, & primò cap. illud, nam respondeo primò in foro conscientia locum illud habere, in quo re dubia tutiorem partem sequimur arg. cap. iuuenis de spons. non autem in foro fori, vbi secundum allegata, & probata iudicatur arg. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. Præterea aliter, ac rectius respondeo eo iure id non probari, ad quod citatur, sed potius contrarium; nam Romanus Pont. non dicit ibi per famam excommunicationem probari, sed episcopum, qui sacramenta pertractauit, non omnino culpabilem esse, propterea, quod per famam se excommunicatum nouerat; at, si fama plenè probaret, omnino culpabilis fuisset, quod tamen pernegat ibi summus Pont. atque sic Gloss. ibi sensit in initio, ergo eo iure contraria sententia non probatur, sed potius communis. Non obstat etiam cit. cap. cum desideres. §. secundæ; nam ob eam rem ibi vitatur, quoniam, ex quo per famam quem excommunicatum qui nouit, non omnino culpa vacat, si eius communionem is vitatur arg. cit. cap. illud vers. Licet autem, cum ad id non cogatur, periculum enim adit, si re vera excommunicatus sit, vel saltem contra conscientiam peccat, ubi dubius nihilominus à communionem ipsius se non abstinere; at in casu nostro, nisi reus apertissimis documentis actorem excommunicatum probet, iure ipso permittente in iudicio esse potest, imò cogitur ob cit. c. 1. §. si quis igitur de except. lib. 6. atque idcirco non offendit, nec peccat, si cum eo versetur, quem fama excommunicatum solum nouit. Postremò ad hanc rationem etiam dico nihil contrariam opinionem probare cit. §. secundæ; nam Roman. Pont. inquit ibi neminem communicari ei debere, nisi ad arbitrium episcopi de hoc se purgauerit, vel ad cautelam absolutionis beneficium consequatur: ergo per famam publicam excommunicatio non probatur; nam, si purgatio indicenda est, ipsa indicitur, vbi probatum plenè non est arg. c. moniales iunct. Gloss. & trib. seq. de purg. canon. & vt dixit Abb. in c. 2. eod. & Petr. Foll. in prax. crim. canon. 3. pars. iudicialis cap. 34. num. 28. vers. Est tamen notandum; si absolutio itidem ad cautelam habenda, tantundem; quoniam absolutio hæc solum tribuitur, vbi dubitatur, ac pro certo non habetur, an quis excommunicatus sit, & vbi excommunicatio nulla esse potius censetur, vt id abundè probauimus in Tab. 1. cap. 2. §. 1. contrariam sententiam igitur non modò non probat, sed contra potius ipsam oppugnat, & nostram tuetur cit. §. secundæ, & responsio hæc mihi verissima omnino videtur, & miror doctores id non animaduertisse; & de questione hac satis. Atqui an per denunciationem excommunicatio probatur? id absoluius in Tab. 1. cap. 21. Illud autem sciendum sat esse probare quem semel excommunicatum fuisse; nam, quòd semper excommunicatus præsumitur, qui semel excommunicatus est, ob eam rem probatio absolutionis ad excommunicatum transfertur, vt dixit Mar. Soc. sen. in cap. de monialibus. num. 4. vers. Sed circa predicta de sent. excom. † Operatur autem probatio hæc, vt dixit idem Soc. in cap. sacris. num. 451. vers. Circa decimum membrum de sent. excom. hæc omnia. Primò, si peremptoriè opposita excommunicatio sit ad actum tollendum, exempli gratia electionem, electio nulla erit. Item, si vt persona ab aliquo actu repellatur, vt testis à testimonio, & publicus scriba ab officio, ab his repellentur, vt in cap. testimonium de test. & cap. 2. de ord. cogn. Tertio, si vt litem differat, litè differet, vt habetur in cap. 1. de except. lib. 6. sicut etiam si vt iudicium declinet. Ad summam probata excommunicatione ab omnibus actibus excommunicatus repellatur, à quibus vt repellatur, excommunicatio obiecta est, modò actus illi excommunicato prohibiti sint.

S V M M A.

1 Impensæ factæ ab actore, cui excommunicatio obiecta est, ei restituuntur à reo, qui eam exceptionem non probauit; quæ regula multis modis amplificatur, & coarctatur.	2 Impensæ quæ præstentur à reo actori, non probata contra ipsum exceptionem, & quis eas moderetur.
3 Impensæ quæ præstentur à reo actori, non probata contra reum, qui excommunicationem obiecta non probauit.	

X I.

§ Quoniam autem ius, æquumque non postulat, vt reus iniuria excommunicationis exceptionem contra actorem obijciat; ob eam rem, si obiectam excommunicationem nõ probet, quam pœnam patiat, iam contemplerur. † Reus igitur, vt regulam constituamus, si exceptionem excommunicationis in actorem obiectam non probet, ad impensas ab actore tunc factas ipsi restituendas condemnatur; Quòd, si non probauerit, dicitur enim in cap. 1. §. si quis

igitur de except. lib. 6. iudex in causa procedere non omittat, reum in expensis, quas actor ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, præhabita taxatione condemnans. Hæc ibi, ex quibus apparet reum actori ad impensas factas condemnari, vbi exceptionem hanc non probauit, atque sic not. inibi. DD. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 45 1. vers. Circa decimum, ibi est igitur quintus effectus de senten. excommun. Hæc autem regula sic posita locum habet, vel reus eam probauerit, vbi secundo ipsam obiecit; nam ad impensas factas, cum primò obiecta est, & non probata, condemnabitur (bis enim obijci posse exceptionem hanc diximus) si prima vice igitur exceptionem non probauerit, ad impensas tunc factas obligabitur, quamuis vice altera eam probet arg. l. properandum. §. & si quidem. C. de iud. atque sic sensit Abb. quem refert, ac sequitur Anchar. in §. si quis igitur vers. Quid si iste in secunda vice, & Gemin. num. 6. & Phil. Franc. q. & quosdam alios idem sentientes refert in fin. & Marian. Soc. sen. in cit. cap. sacris. nu. 45 1. vers. Tertio quæro. Item locum habet etiam, vbi reus exceptionem probauit, sed actor è contrario se absolutum docuit; nam, si absolutio sic nota erat, vt eam ipse noscere potuisset, ad impensas condemnabitur, vt inquit Phil. Fran. qui & Io. An. idem sentientes refert in eod. §. si quis igitur vers. In Gloss. In verb. Condemnans, & Gem. n. 3. vers. Quid si probat reus, & An. h. eod. vers. Secus autem, vbi absolutionem probabiliter non nouit de eorundem sententia; quamuis in hoc casu simpliciter rerum non teneri. Specul. velit ob iniurandum calumnia in causa, & malitia in hac exceptione; quem tamen improbat Anchar. & sequitur eum Phil. Fran. in cit. vers. quandoquidem, vt ipsi inquit, ad id condemnatur, quòd temerarie, non quòd dolo exceptionem hanc obiecit. Postremò reus ad eas præstandas obligatur, quamuis iudex ad ipsas non condemnauerit, vbi exceptionem non probatam pronunciauit; nam ab actore nihilominus officio iudicis petentur arg. l. sancimus, & ibi Iaf. ac DD. no. C. de iud. & l. terminato. C. de fruct. & lit. expens. atque sic dixit Anchar. in cit. §. si quis igitur vers. Sed quid si iudex pronunciat, & Gemin. num. 5. eod. vers. & Soc. eod. num. 45 1. vers. Sed circa prædicta pro declaratione: hæc regula sic amplificata exceptiones non nullas patitur. Excipitur enim primò, vbi probabili ratione reus exculatur, vt exempli gratia actor excommunicatus quidem erat, sed absolutus fuit, & id publicè ignoratur; in hoc igitur casu ad impensas non condemnabitur arg. cap. sacro de senten. excom. & cap. 1. in fin. de elect. lib. 6. atque sic asseruit Gloss. in eod. c. 1. §. si quis igitur in verb. Condemnans, & sequuntur eam ibi communiter. DD. & Soc. eod. vers. Secundo quæro; ac merito, qui enim culpa caret, pœnam pati non debet arg. cap. 2. de constir. Secundo excipitur, quoniam, etsi reus ad impensas condemnatur, actor tamen eas non recuperabit, nisi post absolutionem; casus autem hic contingit, vbi reus prima vice exceptionem non probauit, sed altera, atque sic dixit Inn. quem sequitur, ac communiter receptum testatur Abb. in cap. exceptionem. num. 6. de except. Et facit pro hac sententia, quòd excommunicatus executionem sententiæ pro se latæ petere non potest, vt dicitur in eod. cap. 1. §. fin. eod. lib. 6. ad impensas igitur reus exceptionem non probans condemnabitur. † At inquit quispiam; hæc impensæ quænam erunt? item quis eas moderabitur? Quò ad primum, hæc impensæ præstabitur, quas ob hanc exceptionem actor fecit, vt dixit Abb. in cap. exceptionem. num. 25. vers. Si verò reus excōicationem de except. & probatur in eod. §. si quis igitur, dum dicitur condemnare iudicem reū debere in expensis, quas actor ob hoc, id est ob exceptionem diebus illis, scilicet, quibus exceptionem propositam reus probare conatur, se fecisse docuerit; ex quibus dignoscitur, quæ impensæ præstandæ sint, & de priori quæstione satis. Quo ad alteram, iudex ipse eas moderabitur, ac deinceps tantas esse actor iurabit; non enim prius actor iurare debet, & deinceps iudex eas moderari; ne actor periurus videatur, si leuiore impensas iudex moderatus sit, atque sic sensit Gloss. in eod. §. si quis igitur in verb. Taxatione, qua cum DD. communiter sentiunt; & facit c. fin. & ibi Abb. num. 3. de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt; & de huiusmodi impensis hæcenus. † Verum an iniuriarum actione actor agere contra reum potest exceptione hac turpi contra ipsum non probata? Videbatur dicendum ipsum agere non posse; permittitur enim, vt exceptio proponatur, & si eam non probet, impensarum præstatione punitur, vt vidimus; ergò affici alia pœna non debet. Contrarium tamen sensit Oldr. consil. 53. nam dixit hunc teneri, nisi probabilis causa eum excuset; & sequitur eum Mar. Soc. in cap. sacris. nu. 45 1. vers. Septimò quæro de sent. excommun. nam existimatur calumniari, vt dixit idem Soc. in cap. fin. numer. 25. de iniur. nec repugnat, quòd ad impensas sarcindas tenetur, nam illæ respiciunt damnum pecuniæ. pœna verò hæc damnum honoris, ac famæ. Vide tamen de hoc Gemin. eodem. §. si quis igitur. numer. 4. vers. Sed an teneatur iniuriarum; his iam sic positis, contemplandum hic nobis restat, an,

stat, an, si actor excommunicatus non excludatur, iudicij acta valeant, quam quæstionem in sequenti absoluemus.

S V M M A.

- 1 Acta in iudicio valent, quæ actore excommunicato acta sunt; quæ regula etiam declaratur, quousque pertineat. 2 Acta omnia ab excommunicato valent, nisi contrarium speciatim cautum sit.

XII.

Restat postremò, quatenus ad rem hanc pertinet, vt hic tractemus, an acta iudicij valeant, quæ actore excommunicato non excluso acta sunt. † In quo, vt rem breuiter concludamus, pro regula ponimus, acta omnia valere; sic enim asseruit Gloss. in cap. 1. §. si verò in verb. Duraturis, & in verb. Obtinebit & not. etiam ibi Anchar. vers. Nota, quòd processus habitus num. 3. & Gemin. eod. vers. & Phil. Fran. eod. in fin. & Inn. in cit. verb. Duraturis, & ibi magis cōmuniter DD. de except. lib. 6. idem Gloss. sensit in cap. exceptionem in verb. Condemnandus, & sequitur ibi Abb. num. 2 1. & Felin. num. 39. vers. Item in quantum Gloss. vbi & communiter receptum id esse testatur, de except. in antiq. idem Inn. in cap. post cessionem in verb. Procuratorem de probat. & Abb. in cap. dilectus. num. 8. de rescript. & in cap. intelleximus. numer. 13. vers. Sed quæro, nunquid teneat, & Felin. num. 19. vers. Octaua declaratio, & Dec. num. 17. vers. Succesiuè quæritur, vbi & ipse de communi testatur, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. numer. 284. vers. Est tamen aduertendum, qui etiam de communi sententia testatur de senten. excommun. Probat autem per cit. cap. 1. de except. nam Romanus Pont. duo tollere, ac prohibere per cōstitutionem eam voluit, quæ per exceptionem excommunicationis obiectam sæpius contingebant; primum, ne ob eam lites differrentur; alterum, ne partes laboribus, & expensis fatigaretur. Declarant hæc verba ipsius Pont. Dum enim in causis ecclesiasticis frequentius hæc exceptio per malitiam opponitur, ait enim ibi, contingit interdum differri negotia, & partes fatigari laboribus, & expensis; proinde, quia morbus iste quasi communis irrepsit, dignum duximus communem adhibere medelam. Ecce hinc manifestò apparet his duobus, quæ diximus, medicinam asserre Roman. Pont. voluisse. Medicina verò, quam adhibet, hæc est; nam quò ad impensas reus nomen excommunicatoris, & excommunicationis speciem exprimere debet, & si eam non probet, ad impensas condemnatur, vt dicitur in vers. Siquis igitur; quò ad lites prorogationem verò acta nihilominus valent, ac propterea inquit Roman. Pont. si probetur exceptio excommunicationis, actor in sequentibus excludatur, donec meruerit absolutionis gratiam obtinere, ijs, quæ præcesserunt, nihilominus in suo robore duraturis. Ecce hic prospectum esse, ne lites differantur; quandoquidem acta nihilominus valebunt, ex quò duratura sunt in suo robore. Idem probatur in vers. Sed si post rem iudicatam; vbi, si talis exceptio post rem iudicatam proponatur, executionem quidem impedit, sed sententia, quæ præcessit, non minus robur debitum obtinebit, vt ibi dicitur; ergo acta valent: ac planè, si contrarium dicemus, ijs, quibus medendum Romanus Pont. sibi proposuerat, non mederetur; nam nihilominus lites differrentur, ex quo probata excommunicatione post acta iudicij, nihilominus acta nulla essent; quòd quidem absurdum est, & contra mentem ipsius legislatoris. Confirmatur sententia hæc, quia lex de re dubia esse debet arg. l. quod labeo. ff. de carbon. edict. at, si acta, sententiæque nulla essent, probata deinceps hac exceptione quis dubitaret p sententiã nullã executionem impediri? & tamen Romanus Pont. ipsam impediri voluit? ergò & acta, sententiæque prius valent, non. n. per sententia executio impediretur, si nulla sententia esset, ex quo non entis nullæ sunt qualitates arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. Præterea dictio illa Sed posita in vers. Sed sententia, antecedentibus & iure, & facto aduersatur, vt DD. communiter inquit; at supra quoad executionem sententiam impediri dicitur; ergò quò ad validitatem sententiam non impediri asserendum est: nam & ob hanc causam dicitur Sed sententia, quæ præcessit, non minus robur debitum obtinebit; alioquin à proprietate huius verbi Sed discederemus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. Postremò non rectam sermonis rationem Romanus Pont. sequutus esset, dum dixit Nihilominus in suo robore duraturis, & Non minus robur debitum obtinebit; nam dictiones illæ Nihilominus, & Non minus non actum tollunt, sed in casu magis dubio illum confirmant; sic enim Marcus Cic. ad Figulum scribens inquit Nihilominus ijs conficior cutis; ex quibus verbis apparet actum confirmari, non autem tolli. Accedit, quòd comparatiui rationem

rationem habent dictiones proposita: Nihilominus, & Non minus: & in comparatio res comparata qualitate communicare cum eo debet, cui comparatur, vt Grammatici, & Guarinus de comparatiuis in fin. docuit; quando igitur Roman. Pont. inquit Iis, quæ præcesserunt, nihilominus in suo robore duraturis, & Sententia, quæ præcessit, non minus robur debitum obtinebit, vult significare, q̄ sicut excōicatione non probata, acta omnia valent, ita eadem probata non minus valere; alioquin bona comparatio non esset, sed perinde atque illa, qua dicitur Nix est albior coruo; si sententia, atque acta nulla cum ijs actis comparentur, quæ valerent: ex quo igitur & ex verborum, sermonisque proprietate, & ex mente ipsius Romani Pont. communis opinio probatur eo cap. 1. contraria sententia, vt acta huiusmodi non valeant, quam amplexatus est Barbar. explodenda est, sicut etiam exploditur à Doctoribus, & à Felin. & à Dec. in cit. c. intelleximus de iud. idque meritò, vt quæ menti, ac verbis legislatoris omnino repugnet, vt vidimus: acta igitur ante excommunicationem probatam omnino valere concludendum est; & per ea, quæ diximus, colligitur responsio ad rationem eiusdem Barbar. Hæc autem regula sic posita locum habet, vel publicè actor excommunicatus sit, vt inquit Abb. in eod. cap. intelleximus. num. 13. vers. Etiam prædicta procedunt, & Phil. Fran. in cit. cap. 1. §. si verò vers. In gloss. in verb. Duraturis, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 284. cum seq. Nec obstat cap. ad probandum de re iud. nam ibi de iudice agitur, quo casu, vbi excommunicatus notorius est, acta coram eo, & ab eo non valent; secus hic, quoniam exceptio odiosa est. Item locum habet, vel coram ordinario, vel coram delegato iudice excommunicatus agat, modò delegatus aut ab alio non excommunicato impetratus sit, aut ab ipso actor ante excommunicationem; valuit enim tunc iudicis impetratio arg. cap. 1. de rescript. lib. 6. à contrario sensu, atque sic asseruit Abb. in eod. cap. intelleximus. num. 13. vers. Sed quæro, nunquid teneat iudicium, & Gloss. in cit. cap. 1. §. si verò in verb. Duraturis, & in cap. 1. in verb. Processus, ibi circa hanc igitur materiam de rescript. lib. 6. qua cum doctores ibi transeunt, & Soc. in eod. cap. sacris. num. 283. cum seq. Nonnulli voluerunt acta omnia valere vsque ad probationem exceptionis. Contrarium tamen sequuntur Inn. & Io. And. sibi repugnans, & Soc. ibidem. num. 287. & hoc vt ius verus minus corrigatur. Tertio locum habet etiam in accusatore, nam acta valebunt, quousque repellatur; tum quòd eadem ratio & hic est; tum quòd accusator dicitur etiam actor in Tit. & in nigro. C. quando ciuil. act. præiud. crim. atque sic conclusit Socin. ibidem. num. 290. Postremò locum habet, vel pro actor sententia lata sit ob cit. cap. 1. §. si verò de except. Excipitur tamen primò, vbi coram delegato excommunicatus actor egisset, quem ipse, vbi excommunicatus erat, aliusve in non permissis casibus impetrauit; nam, quòd delegatio non ualuit, ob eam rem acta omnia nulla sunt, vt habetur in cit. cap. 1. & ibi not. Gloss. DD. de rescript. Item excipitur, vbi reus exceptionem probauit; esto enim iudex excommunicatū actorē non repellat, tamen acta deinceps nulla erunt, vt asseruit Phil. Fran. in cit. cap. 1. §. si verò in fin. de except. lib. 6. Postremò, etsi pro excommunicato sententia lata valet, executionem tamen petere non potest ob cit. cap. 1. vers. Sed si post rem iudicatam de except. & de quæstione hac satis. † Verum generatim an ab excommunicato acta valent? Concludendum breuiter est, & pro regula habendum acta omnia valere, vel in iudicio, vel extra iudicium sint; nam speciatim in quibusdam tantum casibus, ne valeant, cautum est, vt in cap. fin. de procur. & in cap. ad probandum de re iud. in c. excommunicamus. 1. §. credentes de hæret. & in cap. 1. de rescript. lib. 6. & in cap. 1. de off. vic. eod. lib. cum simil. ergò exceptis casibus expressis, alijs ab excommunicato acta valent; exceptio enim contrariam regulam esse indicat arg. l. nam, quod liquide. §. fin. ff. de pen. leg. sed de his hætenus, quandoquidem speciatim hæc suis locis pertractantur: & per hæc actoris excommunicati materia absoluta sit.

De usu communionis hominum excommunicato ipsi prohibito in iudicijs, vbi reus est, sed non necessarius; & quid, vbi necessarius, declaratione decima eiusdem effectus. Cap. XVI.

S V M M A.

1 Reus necessarius, & reus non necessarius quisnam dicatur.

2 Reus non necessarius in iudicio esse non potest, vbi excōicatus est; q̄ regula et declaratur.

3 Reus

3 Reus non necessarius duobus modis quis dicitur.

4 Excommunicatus opponens se electo confirmationem petenti an audiatur.

L I M V S de excommunicato actore; iam de reo eadem pœna confictio agamus: sed, quoniam reus aut necessarius, aut non necessarius est, & de vtroque agendū nobis proposuimus; ideo, quisnam vterque sit, primò explicemus. † Reus necessarius igitur is dicitur, qui purè, ac speciatim in ius vocatur; nam, quòd venire in ius hic cogitur arg. l. inter stipulantem. §. si Stichum. ff. de verb. oblig. & c. intelleximus de iud. ob eam rem necessarius reus dicitur; atque sic tradidit Innoc. in cap. cum inter in prin. ibi Accusari autem, & conueniri, & in vers. Sol. illa loquitur in necessario reo, & sequitur eum Abb. eod. num. 12. & communiter DD. vt testatur Dec. num. 15. vers. Circa primam quæstionem, & Felin. num. 20. vers. Quotidie allegantur aurea verba de except. sequitur etiam eum Bart. Ias. atque omnes in l. de pupillo. §. 1. ff. de op. nou. nunt. & Castr. & Alex. ac reliqui in l. libertus, vbi Ias. de communi testatur. ff. de in ius voc. Reus autem non necessarius is dicitur, qui aut nominatim sub conditione, aut generatim edicto generali in ius citatus venire nō cogitur, vt citati auctores eisdem in locis communiter concludunt, & sentit Fel. in c. exhibita num. 8. vers. & in specie de iud. ac meritò, nam, si reus necessarius reus is est, qui vocatur in iudicium venire cogitur, non necessarius erit, qui venire non compellitur; cognito enim altero ex contrarijs & alterum cognoscitur arg. in Instit. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. & de tutel. in prin. his breuiter sic præmissis de reo non necessario primū agamus. † Reus non necessarius igitur excommunicatus vsu communionis hominum in iudicijs caret, idest in iudicijs esse non potest, vt sentit Inn. in cit. cap. cum inter vers. Sol. illa loquitur, ibi Vnde hic primò reus voluntarius, & sequitur Abb. num. 12. vers. Circa primum, ibi si autem excommunicatus venerit, vt reus voluntarius, & Felin. num. 24. vers. Limit. 2. nisi citatio haberet clausulam, & communiter DD. de except. & Marian. Soc. sen. in c. sacris. n. 365. vers. Secunda principalis regula de sentent. excommun. & iuris ciuilibus interpretes proximè citati eisdem in locis. Etenim reus voluntarius vbi quis est, de suo commodo in primis agitur arg. l. diffamari. C. de ingen. manumiss. & auth. si omnes. C. si minor ab hereditate se absteat; at, vbi de commodo excommunicati in primis agitur, in iudicio esse non potest, nisi se defendat arg. c. intelleximus de iud. vbi excommunicatum conueniri posse dicitur, ne de sua malitia commodum reporter; atque idcirco: ob alterius, & non ob suum commodum in iudicio esse reus hic potest. Hæc regula sic posita declaratur, vt locum habeat primò, vbi reus ipse instat, vt quis contra se agat; nam tunc non auditur. Quare petere non potest, vt actor actionem, iudiciumque ceptum prosequatur secundum formam auth. qui semel. C. quomodo, & quando iudex, vt disputauimus in antecedenti proximo. cap. Non vt etiam beneficio poterit eius. l. diffamari. C. de ingen. manumiss. vt dixit Butr. in c. intelleximus, & ibi eum sequitur Felin. num. 14. vers. Secunda declaratio in fin. de iud. & idem Felin. in cap. cum inter. num. 39. vers. Dum Abb. in fin. tenet contra Butr. de except. & Paul. de Castr. in cit. l. libertus, & Alex. num. 5. vers. Ex his infertur. ff. de in ius voc. Non itidem opus nouum nunciare valebit, vt sentit Bart. in cit. l. de pupillo. §. 1. in fin. & sequitur eum Ias. ibi. num. 5. vers. Quarta conclusio. Non denique, si excommunicatus exceptionem contra quempiam habeat, antequam conueniatur, implorare iudicis officium poterit, quòd ea probata iudex actori silentium imponat, vt id quoque asseruimus in proximo cap. etenim in his omnibus casibus voluntarius reus est, ex quo in iudicium vocatur, quia ipse vult, & instat; iure igitur, quis vbi excommunicatus est, non audietur, cum ab alio ad id non compellatur. Item proposita regula declaratur, vt locum habeat etiam, vbi ab alio excommunicatus ipse citatur, sed generaliter, & tacita conditione hac, expressaue Si sua interfit; nã & hic voluntarius reus erit, ac propterea nō audietur, vt sentit Innoc. in cit. cap. cum inter, & declarauit eum ibi Bald. num. 1. vers. Non credo, ibi nisi dicas: qua ratione Bald. non dissentit ab Inn. & si dissentit, vt voluit Dec. eod. nu. 15. eius tamen diuisio mihi non placet, qua nititur ipsos inter se conciliare, vt scilicet si citatio generalis eorum fiat, qui nec nominati certi sunt, perinde habeatur, ac si nominatim citentur, ac propterea rei necessarij sint, vt voluit Bald. si autem citatio per edictum de quocunque fiat, qui contradicere velit, in hoc casu reos non necessarios esse, vt sentit Innoc. Hæc igitur diuisio, vt dicebam, mihi non placet. Nam excommunicatus in iudicio, vt reus esse tunc potest, vbi actor quidpiam ab ipso excommunicato vult, vt probatur in cit. cap. intelleximus de iud. at generalis hæc citatio, certi, incertiuē sint, qui citantur, non ob eam rem fit, quòd, qui citat, velit quidpiam

Re 4

quidpiam

quidpiam à citatis, sed quòd veretur, ne citati aliquid ipsi velint. Præterea, qui sic citat, neminem cõpãtere veller, ex quo ab ipsis citans nihil petit, sed cõtra potius, ne citati ab ipso aliquid petant, veretur, vt diximus; ergo, ex quo excõmunicatus, vt in ius veniat, à nemine cogitur, sed spontè ipse venit in primis pro suo commodo; vel certus, vel incertus sit, non audietur ob cit. cap. intelleximus de iud. Tertio eadem regula declaratur, vt locum habeat, etiam si *speciatim*, ac nominatim expressa conditione hac citeretur Si sua putauerit interesse; nam, quòd comparere hic non cogitur, reus necessarius non dicitur. Contrarium tamen sensit Alex. in cit. l. de pupillo. §. si seruo; nam inquit ipse, si citatus hic probet sua interesse, quòd conditione ad impleta perinde habetur, atque si purè citatus esset arg. l. si. §. r. ff. de vulgar. & pupill. in iudicium venire cogetur, sicut si purè citatus esset. Dec. reiecta quorundam responsione sic ipse respondet hunc sic citatum, etsi sua interesse probauit, non tamen reum necessarium dici; quandoquidè non fuit citatus Si sua interfit, sed si sua interesse putauerit, & sic conditio ad voluntatem referatur, ac propterea perinde esse, ac si citatus sit. Si voluerit: hac Dec. responsio mihi non probatur; tum quòd opinionem Alex. omnino non tollit; nam, si citeretur si sua interfit, in hoc casu locum eius opinio habebit; tum quòd in verbis eum capere videtur contra cap. intelligentia de verb. sign. Ego igitur aliter respondeo, etsi citatus probauit sua interesse, & conditio ob eam rem ad impleta est, tamen necessarium reum non esse; quandoquidem comparere, & in ius venire non cogitur; item de commodo eius in primis agitur, & non de citantis commodo, vt per se patet; ergò vt reus voluntarius non audietur, quicquid dixerit Alex. seod. inficiari. n. nõ possumus hunc adueniendum non compelli, cum citans mallet citatum non comparere, quo casu necessarius reus esse non potest arg. cit. cap. intelleximus de iud. † Et ex his omnibus patet reum voluntarium duobus modis dici, primò eum, qui instat, vt quis contra ipsum agat, vt exempli gratia secundum formam l. diffamari. C. de ingen. manumiss. Item eum, qui ipso non instante generatim, *speciatim* citatur hac conditione expressa, tacitaue Si sua putauerit interesse, vt docuit Paul. de Castr. in l. libertus, & ibi DD. ff. de in ius voc. & Innoc. ac DD. in cit. c. cum inter de except. quare. ex his quæstiones plures dissolui possunt, quas tetigit. Mar. Soc. sen. in cit. c. sacris. num. 366. Reus igitur voluntarius in iudicio esse non potest, si excommunicatus sit. † Excipitur tamen primò, vbi excommunicatus opponeret se electo confirmationem petenti; nam hic excommunicatus edicto generali etiam vocatus admittetur. An igitur excommunicatus sic vocatus electo confirmationem petenti se opponere potest? Host. in cap. dilecti filij de except. excommunicatum se opponere contra electum confirmationem petentem posse asseruit, eundem sequitur Abb. ibi. num. 6. & DD. communiter ibi, vt inquit Dec. numer. 5. vers. In Glois. 1. & Felin. num. 3. vers. Est difficilis quæstio, quamuis opinionem ibi non sequatur; idem Abb. in cap. exhibita. num. 7. vers. Oppon. & videtur, & Felin. sibi contrarius. num. 7. vers. Et in specie de iud. hanc opinionem curiam seruare testatur Specul. de actore. §. 1. versic. Item quòd excommunicatus, eam sibi placere ait quoque Mar. Soc. sen. in cit. c. sacris. num. 372. eod. vbi solùm hic venit ad defensionem, & non ad aliquid petendum. Probatum autem potissimum eo cap. dilecti filij, vbi, cum canonici illi electo cuidam se opponerent, atque ob hanc oppositionem ab eo coram delegato vocati fuissent; idem canonici electo excommunicationem opposuerunt, & quamuis electus contra ipsos excommunicationem, ac periurium replicasset, auditus tamen non fuit; quoniam ob hanc rationem à defensione ecclesie sue repelli non debent. Ecce hic canonici vltro se opponebant ab electo in ius non vocati, & tamen audiuntur, esto ipsis excommunicatio obijciatur; ergo rei voluntarij excommunicati pro defensione suæ ecclesie contra electum audiri debet. Hoc iure opinio hæc mea sententia non probatur; nam canonici illi rei necessarij erant: id quod hinc conuincitur, quoniam, cum canonici electo se opponerent, electus, ne molestia huiusmodi afficeretur, coram delegatis eos vocauit; declarat hoc verbum illud Traxisset, quod not. ibi Dec. ac cõmuniter DD. declarat etiam illud Replicatio excommunicationis, quæ electum actorem fuisse ostendit, ex quo replicatio actorum arma sunt, vt habetur in Instit. de replic. at, qui purè, ac nominatim in ius vocantur, necessarij rei sunt, vt proxime declarauimus; ergò canonici, vt rei necessarij defendere ecclesiam potuerunt: nec facit, quòd dicitur canonicos prius se opposuisse, ac propterea reos voluntarios esse; tum quòd non in iudicio se opponebant, vbi, an reus necessarius sit nec ne, cognoscitur, iudicij enim mentio nulla fit, sed extra; nam & ob hanc causam, vt à molestia cessarent, electus eos in ius vocauit; præterea, si coram ordinario, & in iudicio se opposuissent, vt sensit Dec. cur ordinarius electum non audiuit? eis que ius non dixit? & si ius non dixit, cur electus non appellauit potius, quam

quam simpliciter in ius eos vocauit? ob eam rem igitur factum est, quòd extra iudicium canonici electo se opponebant, atque ob eam rem coram delegatis ipsos vocauit; rei ergo necessarij erant, atque ob eam rem excommunicatione non impediabantur, quò minus ecclesiam suam defenderent. Non repugnat etiam, quòd dixit Dec. ecclesie gratia id factum esse ob ea verba A defensione suæ ecclesie repellendi non essent; nam, si ob ecclesiam id concederetur, & agere pro ea defendenda excommunicatus posset, & tamen hoc est contra cap. exhibita, & ibi not. DD. de iud. postremò, etsi, vbi de periurio obiecto dicitur in cit. cap. dilecti filij, A defensione suæ ecclesie canonicos repellendos non esse ibi habetur, vbi tamen excommunicationis exceptionem commemorat, per replicationem excommunicationis nequaquam à defendendo ipsum repellere dicitur nulla ecclesie facta mentione, sed simpliciter defensionis, quò indicetur non *speciatim* quicquam excommunicato inibi ob ecclesiam concedi, sed commune ius defensionis ei non negari; hoc iure igitur communis hæc opinio non probatur. Vnde pro hac sententia ratio hæc redditur, graue est malum antistitem habere; ergò ob hanc rem excommunicatus etiam admitti debet. Hæc ratio etiam non concludit; nam hac ratione & agens excommunicatus audiri deberet, quòd est contra cit. cap. exhibita, Præterea, esto, malus sit, confirmatus tamen, etsi difficilius, accusari poterit arg. c. accedens de accus. & vt dixit Felin. eod. cap. dilecti filij. num. 3. Quare, cum nulla ratione sententia hæc probetur, contrariam amplexatus est Inn. in cit. cap. dilecti filij. num. 3. vers. Est difficilis quæstio, vbi & de communi veriore esse ait. Probatum autem primò hac ratione, quoniam, vbi canonicus excommunicatus opponens se confirmationi venit, aut id facit, quia generali edicto vocatus est ob cap. si. de elect. lib. 6. aut *speciatim*, si sua putauerit interesse, ergò reus voluntarius est, ac propterea non audiendus, vt supra egimus: ad hanc rationem respondet Felin. in cit. cap. exhibita. num. 8. vers. Et in specie, vbi contrariam sententiam sequitur, non ob huiusmodi citationes, sed ob graue præiudicium, quòd imminet, non repellit. Hæc responsio facile tollitur per id, quòd ipse Felin. ac DD. inquirunt in cit. cap. dilecti filij; nam si, vbi magnum præiudicium sit, excommunicatus, vt reus necessarius audiendus esset, & in alia causa audiri deberet; fieri enim potest, vt per edictum generale vocatus tantum præiudicij sentiat, quantum hic, & tanti eius interfit excipere in alia causa, quanti in hac; at in alia non auditur, vt inquirunt Innoc. ac DD. communiter in eod. cap. cum inter, ergò neque in hac; firmissima igitur proposita ratio remanet, & per ipsam optimè probatur reum voluntarium excommunicatum nec contra electum confirmationem petentem se opponere posse. Quam opinionem ego etiam libenter amplector, vt quæ à regulis communibus non discedit, & commune ius non corrigit. Ac planè, si ecclesia in hoc casu, quò ad actorem excommunicatum nihil noui statuit, sed audiri ipsum noluit, vt habetur in cap. exhibita de iud. ergò nec in reo, quicquam statuere voluisse credendum est, cum in vtroque casu eadem ratio vigeat; quare ab hac sententia discedendum non censerem, vt scilicet excommunicatus, ac reus voluntarius nec contra electum se opponere possit; secus autem, si vt necessarius reus venit, vt potè quia nominatim, ac pure vocatus est ob cit. cap. dilecti filij, & vt sensit Innoc. in eod. c. cum inter de except. in hac igitur quæstione sic concludendum censerem; exceptio proposita ergo firmior esse non videtur. Postremò excipitur, vbi in mora periculum est; in hoc enim casu & reus voluntarius audietur, vt tradidit Abb. in cit. cap. cum inter. num. 12. vers. Circa primum, & Felin. num. 29. vers. Limit secundò de except. id quòd quando contingerit, declarauimus in priori cap. ac de excommunicato reo non necessario hætenus; de ipso, vbi necessarius reus est, iam agamus.

S V M M A.

1 Conueniri excommunicatus potest, &
2 Accusari.

3 Denunciari.
4 Inquiri contra ipsum.

I.

§ Egimus de excommunicato, an in iudicio esse possit, vbi reus voluntarius est; iam de eodem agamus, vbi reus necessarius habetur: de quo, omissis quid sit (quandoquidè id declarauimus in initio huius cap.) hæc contemplabimur. Primò, an contra ipsum quacunque ratione agi possit. Deinde, an ius vocatus venire debeat. Tertio, an ad id respondere cogatur, quæ obrem in ius vocatus est. Quarto, an se defendere, & quibus armis, possit. Quintò, an per exceptiones, quæ dilatoriæ dicuntur. Sextò, an per exceptiones, quæ peremptoriæ nominantur. Septimò,

Septimò, an appellare tam in iudicio, quàm extra iudicium queat. Postremò, an ipsemet in iudicio esse possit, an verò per procuratorem cogatur; his enim explicatis rei huius excommunicati materia, quatenus ad rem nostram pertinet, absoluta erit. † Quò ad primum igitur pro certo habendum est excommunicatum, vt reum necessarium à nobis conueniri, & contra ipsum agi posse; nam de commodo hic nostro agitur, ex quo actio nil aliud est, quàm ius persequendi in iudicio, quod nobis debetur, vt dicitur in Instit. in princ. de act. ergò alterius excommunicatione intercipi nobis non debet, quod nostrum est, vt dicitur in cap. intelleximus de iud. Postulasti à nobis, dicitur enim ibi, vtrum excommunicatus in iudicio stare possit. Respon. qd conueniri potest, &c. ne videatur de sua malitia commodum reportare: hæc summus Pont. ex quibus proposita regula apertissimè probatur, atque sic not. ibi DD. Abb. Bal. in prin. & Dec. num. 6. & faciunt, quæ diximus de reo necessario in initio huius cap. Contra excommunicatum igitur & agere, † & ipsum accusare, † & denunciare, † ac deniq; contra eum inquirere poterimus; alioquin de sua malitia commodum reportaret contra cit. cap. intelleximus; & ibi Abb. num. 3. Dec. num. 5. & Felin. numer. 2. id abundè not. & contra cap. et si necesse de donat. inter vir. & vxor. & l. relegatorum. §. fin. ff. de interdict. & releg. cum simil. & de questione priori hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Excommunicatus in ius vocatus venire debet.

2 Possessionem ex primo decreto contra se datam an excommunicatus reuocare possit.

I I.

† Venire in ius vocatus excommunicatus debet; nam, ex quo conueniri potest, cum effectum id intelligi debet arg. l. 1. §. fin. & ibi Ias. ac DD. not. ff. quod quisque iuris, & l. pen. §. pen. ff. ne quis eum, qui & l. quoties. ff. qui satisfacere cog. † Verum, quid, si non veniat, & ob eam rem actor in bonorum possessionem ex primo decreto missus sit, vt habetur in cap. quoniam. §. in aliis vt lit. non contest. & tradidit Bar. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de damn. infect. an veniens deinceps possessionem reuocare poterit? In hac questione, quam disputarunt DD. in l. de pupillo. §. si procurator & §. qui remissionem. ff. de op. nou. nunt. & in cap. intelleximus de iud. & in cap. cum inter de except. & Marian. Socin. sen. in cap. sacris. numer. 295. versic. Sextò quæro de sentent. excommun. tres Doctorum sententiæ sunt. Quarum prima est Iacob. de Aren. qui simpliciter reuocari possessionem hanc ab excommunicato huiusmodi posse existimauit, eandem sequitur Bald. vt refert Ias. in cit. l. de pupillo. §. si procurator. num. 3. & Abb. in c. cum inter. num. 14. de except. Probatur autem hac potissimum ratione, quoniam, si reuocare possessionem hanc excommunicatus non posset, contingeret excommunicatum iniuriam pati, si iniuste possessio data esset; at hoc iniquum est arg. l. si longius. §. si filius. ff. de iud. ergo reuocare ipsam posse debet. Ad hanc rationem communiter respondetur sua culpa id fieri, qui se absoluendum non curat; nam & alias ob hanc rationem, vbi excommunicatus re sua non à iudice, sed ab alio excommunicatus spoliatus est, ante absolutionem restitutionem consequi deberet, quam tamen non consequitur, vt dixit Gloss. in cap. ex insinuatione de procur. & nos antea id probauimus in hac Tab. cap. 15. §. 3. ratio igitur hæc propositam opinionem non probat. Postremò pro hac sententia sic argumentantur, excommunicatus hic primò fuit prouocatus; ergo reus est arg. l. in tribus. ff. de iud. at reus se defendere potest, quamuis excommunicatus arg. cap. cum inter de except. ergo & possessionem datam reuocare. Hoc argumentum etiam sententiam non tuetur; nam excommunicatus se tueri tunc potest, vbi in primis comparet, vt se defendat, non autem vt possessionem in primis reuocet, atque alium ipse oppugnet ob cit. c. cum inter in fine, quandoquidem tunc non iudicium coeptum sequi velle videtur, ac propterea vt reus necessarius audiri non potest; & hæc sunt, quæ pro hac sententia potissimum referuntur. Altera fuit sententia Host. & Specul. & Lud. Rom. & Imol. quos omnes refert Ias. in cit. §. si procurator, vt scilicet hic nulla ratione reuocare ipsam possit. Pro quorum opinione, leuioribus omisissis, præcipua ratio hæc redditur; quòd, vt inquirunt ipsi, ad eam possessionem reuocandam ipsum citari oportet, qui in eam missus est; cum de eius præiudicio agatur arg. l. de vno quoque. ff. de re iud. & l. nam ita diuus. ff. de adopt. excommunicatus autem in ius vocare neminem potest, vt probauimus in hac Tab. cap. 15. in prin. Ad quam rationem responderi potest; ex quo excommunicatus in ius ab actore prius vocatus est, eius personam habilem redditam esse arg. cap. intelleximus de iud. & cap. cum inter, & cap. dilecti filij de except. ergò deinceps agere

agere posse videtur, sic enim & de liberto habetur in l. libertus patrono. ff. de ius voc. ad hanc tamen responsionem replicari posset veram eam esse, vbi excommunicatus veniret, vt se in primis defenderet, non autem vbi in primis, & solum venit, vt possessionem reuocet, ex quo enim actionem primò propositam non sequitur, sed sibi ipsi ablatum prosequitur, audiri non debet, sicut nec alias spoliatus. Vnde tertia fuit opinio Bart. vera, vt inquit Ias. eod. §. si procurator, & communis, vt testatur Felin. in cit. cap. intelleximus. num. 6. vers. Et ex prædictis de iud. qui sic distinguebatur. Aut excommunicatus in primis comparet, quòd possessionem reuocet, & in hoc casu, quoniam in primis hic agit, quòd excommunicato prohibitum est, non audietur. Aut in primis comparet, quòd se in causa contra eum mora defendat, & impensas, & cautionem de iudicio sibi offert, & in hoc casu, quòd iudicium coeptum sequi vult, audietur; nam reus est, atque ob eam rem in iudicio esse potest arg. cit. cap. intelleximus, & cap. cum inter, & cap. dilecti filij cum sim. hanc Bart. sententiam secuti sunt Alex. in cit. §. si procurator. num. 17. & Angel. & Anton. & Gemin. & Ias. qui ipsos refert in eod. §. si procurator, & Castr. in cit. l. de pupillo. §. qui remissionem, & Dec. in eod. c. intelleximus. num. 9. vbi & alios idem sentientes refert. & ab ea discedendum non esse inquit in cit. c. cum inter. num. 17. & Felin. in eod. cap. intelleximus num. 6. eandem multum æquam dixit Marian. Soc. eod. numer. 299. in fine, hanc eandem communem opinionem vti verissimam ego etiam amplector; nam, qui missionem in possessionem passus est, si deinceps comparens damnum omne resarciat actori, & fideiussorem de lite prosequenda præstet, hic se defendere velle à citatione facta videtur arg. l. si pupillus. §. fin. ff. de priuil. credit. at excommunicatus se defendens à citatione facta ipse audiri debet arg. cit. cap. cum inter de except. ergò & possessionem reuocare posse debet arg. auth. & qui iurat in fin. C. de bonis autor. iud. possid. & cap. fin. §. in aliis vt lit. non contest. secus autem, si comparens simpliciter sibi possessionem restitui postulet. Confirmatur sententia hæc; quoniam, etsi excommunicatus qd ipsi debetur, exigere non potest arg. cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. & DD. communiter inquirunt, tamen, si emptor ab excommunicato rem venditam petat, excommunicatus ad eam tradendam ei non cogitur, nisi precium ei detur, vt dixit Inn. in c. si verè de sent. excō. & Abb. in cit. c. cum inter. num. 2. vers. Vnum tamen notabis, & Add. ad Capell. Tholof. decis. 143. ergò idem & in casu nostro; nam, ex quo sic contumax audiri non debet, nisi cautione præstita de iudicio sibi, & satisfactione impensarum facta; si excommunicatus petat se audiri, actor autem obijciat, vt cautionem, & impensas prius præstet, ipse e contrario, vt possessionem restituat, instabit, ac propterea audiri debebit. Accedit denique, quòd excommunicatus, statim atque cauit de iudicio sibi, & impensas restituit, sua autoritate possessionem recuperare posse videtur arg. cit. auth. & qui iurat ibi. Et res suas suscipiet, & in cit. §. in aliis vers. Possessionem recuperet, etenim possessio hæc facti est, vt not. Gloss. in verb. Possessionem. Postremò excommunicatus hic præstita cautione iam dicta, & impensis ipsi actori audiri debet ob cit. §. in aliis & cit. auth. & qui iurat; at, ex quo actori satisfactum est, nullam rationem habet, quam obrem in possessione actor remaneat; etsi enim rei fauor id suadet, iudicantis tamen æquitas id non postulat, ne omnia actor habeat arg. cit. c. cum inter vers. In talibus de except. ab hac igitur communi sententia discedendum non censerem, reiecta per ea, quæ diximus, diuisione quadam Aret. quam Felin. refert in eodem cap. intelleximus de iud. & de questione hac satis, ad aliam veniamus.

S V M M A.

1 Excommunicatus respondere ad ea debet, quamobrem in ius vocatus est.

curauit, respondere non cogitur, nisi prius ab actore absoluendus curetur; quæ regula etiam declaratur.

2 Excommunicatus in ius ab eo vocatus, qui eam excommunicauit, excommunicandum curauit.

I I I.

† Respondere itidem excommunicatus ad ea debet, quamobrem in ius vocatus est, ex quo enim venire cogitur ob cap. intelleximus de iud. ergò & respondere arg. l. 1. §. fin. ff. quod quisque iuris. † Verum quid, si excommunicatus ea de re conueniatur, pro qua conueniens ipsum excommunicauit, excommunicandum curauit; an, si probet excommunicatum se iniuste fuisse, excipere poterit se ad respondendum non obligari, antequam per actorem hominum communitio ei restituatur? Gloss. 1. in cap. cum inter de except. ante absolutionem ad id cogi

cogi non debere asseruit; eandem sequitur Bald. ibi. num. 4. & Abb. num. 20. & Dec. numer. 23. qui & alios idem sentientes refert, & Fel. num. 36. vers. In quantum dicunt Doctores, ubi communem opinionem hanc sensit; idem asseruit Gloss. in cap. nullus. 2. q. 2. & Felin. in c. dilectus. 1. num. 17. vers. Fallit. 2. de rescript. & Phil. Franc. in c. 1. §. fin. prop. fin. de restit. spol. lib. 6. & Gemin. eod. & Lap. alleg. 66. num. 9. & Mandos. in Add. ad eum in litera Z. & Rot. decis. 14. de sent. excommun. in antiquis, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 400. vers. Dubitatur non de sent. excommun. etenim spoliatus re quapiam conueniri a spoliatore non potest, antequam res ei restituantur, qua spoliatus est, ut habetur in 2. q. 2. & in cap. 2. cum seq. 3. q. 3. & hoc ob eam rem, ne spoliatus quodammodo armis nudatus contra armatum stet contra cit. cap. 1. de restit. spol. Contrarium tamen dicendum videbatur. Primò, quia excommunicatus conuentus respondere cogitur, etiam si non absoluitur, ut dicitur in cap. intelleximus de iud. Postremò quæstio hæc superuacanea esse videtur; nam excommunicatus, antequam de iniquitate sententia audiat, prius absoluitur, ut habetur in cap. cum contingat, & ibi not. Abb. de off. deleg. & in cap. per tuas de sent. excommun. etenim, ex quo excommunicatum se fatetur, absolute semper eget, vel iniquè excommunicatus sit. Atqui a proposita sententia discedendum non est; nec rationes proximæ obstant. Non posterior; nam citata iura locum habent, ubi excommunicatus ipse de excommunicatione conqueritur, non autem, ubi ab alio conuenitur, ut in eis iuris habetur; idque meritò, alioquin excommunicatus in iudicio nunquam esse posset, ut sensit in simili Fel. in cap. intelleximus. num. 10. vers. Secundò no. quòd excommunicatus de iud. Non etiam prior ratio, locum enim ipsa sibi vindicat, ubi excommunicatus ab alio conuenitur; quæstio autem nostra est de excommunicato, qui ab eo conuenitur, qui eum excommunicauit, excommunicandum curauit; respondere igitur in hoc casu excommunicatus ante absolute non cogitur. Quæ regula locum habet, etiam si iure excommunicatus sit; sic enim tradidit Rot. quæ refert. ac sequitur Add. ad Abb. in eod. cap. cum inter. num. 20. in litera A. Item locum habet, etiam si actor hic per procuratorem excommunicatum conueniat. Tertio locum habet etiam in suspensione, ut dixit Gloss. in cit. c. nullus. 2. q. 2. quæ citati autores sequuntur, & ob eandem rationem etiam in interdico. Excipitur tamen primò, ubi excommunicatus ab alio conuenitur, qui eum non excommunicauit, quandoquidem alteri exceptionem hanc obijcere excommunicatus non potest arg. cit. c. 1. de restit. spol. atque sic dixit Mar. Soc. eod. & DD. Item excipitur, ubi etiam ab eo conuenitur, qui eum excommunicauit, sed alieno nomine; nam nihilominus respondere cogitur arg. l. si procurator. ff. de dol. except. & eorum, quæ tradidit Phil. Franc. in cit. c. 1. in prin. vers. De spoliatione verò facta. Postremò excipitur etiam, ubi de alia re conuenitur, quamobrem excommunicatus non fuit, ut citati autores sentire videntur; quamuis contrarium verius videatur ob cit. c. 1. de rest. spol. lib. 6. sed de quæstione hac satis, ad aliam, an scilicet excommunicatus se defendere possit, transeamus.

S V M M A.

1 Excommunicatus se defendere potest.

2 Excommunicatus se defendere potest tam armis, à natura ipsi datis, quam à iure gentium civili, pontificioque inuentis.

3 Iusurandum an excommunicato deferatur, tam ubi de commòdo eius agitur, quam ubi de incommòdo.

I V.

§. † Defendere se excommunicatus in iudicio conuentus itidem potest, & ita ubi reus necessarius est; ut habetur in c. cum inter, & ibi not. Gloss. & Abb. num. 1. & Dec. num. 3. & in cap. dilecti filij, ubi quoque Gloss. & Abb. & in c. dilectæ, & in c. significauit de except. & ut DD. communiter in citatis iuribus not. & Gloss. in c. testimonium eius in verb. In hoc casu de testib. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 361. vers. Circa tertium membrum de sent. excommun. & Ias. in l. de pupillo. §. seruo. ff. de op. nou. nunc. etenim, cum iure naturali defensio detur, ut probatur in Clem. pastoralis. §. cæterum de re iud. & ut dixit Abb. in cit. cap. dilecti filij. nu. 13. & Dec. num. 7. & Bart. in l. cum malier. num. 6. ff. solut. matr. & Nell. de banit. in 2. part. 2. temporis. q. 2. & Bos. in tit. de indicijs, & considerat. ante tortur. num. 78. & de fauor. defens. numer. 5. ob eam rem nemini denegari debet, nec diabolo, ut dixit Nell. in 1. part. 2. temporis. num. 62. eod. & Rot. decis. 16. nam. 3. de dol. & contum. in nou. ac propterea nec excommunicato. Verum, quòd de defensione excommunicati agendum hic est; ideo, ut facilius, quæ defensio ex-

communicato detur, explicemus. † Defensio igitur à iure naturæ proficiscitur; nam animantibus omnibus natura indicta est, ut se tueantur; Principio generi animantium omni est à natura tributum, inquit enim Marc. Cic. lib. 1. Off. ut se, vitam, corpusque tueatur; ergo à iure naturæ proficiscitur, ex quo omni animantium generi tributa est arg. Instit. in princ. de iur. nat. gent. & ciuil. & l. 1. §. ius naturale. ff. eod. atque sic habetur in l. ut vim. ff. eod. iunct. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrupes pauer. fecisse dicatur; à natura igitur defensio animantibus indicitur. † Iam de modis defendendi agamus, & primò de modis, qui à iure naturæ tributi sunt; partim enim ab hoc iure gentium, partim an iure ciuili, partim à iure pontificio dantur. A natura igitur animantibus arma hæc data sunt; hominibus quidem manus, pedesque, quamobrem hanc defensionem manualemente fortasse appellauit Add. ad Felin. in c. dilecti filij. num. 10. vers. Dixit etiam Dom. in litera B. de except. & quòd in hoc casu non rationibus, sed factis, quis se defendit, defensionem facti appellauit Nell. in 2. part. 2. temporis. q. 2. vers. In defensione verò facti eod. & communiter DD. defensionem naturalem nominant; cæteris autem animantibus, cornua bobus, equis calces, leonibus ungues, apibus aculei, canibus dentes, auibus pennæ, & sic de alijs. A iure gentium autem modi, quibus nos tuemur, extra iudicium bella, atque arma sunt; in indicijs index, contractus, pacta, testes, confessiones, & id generis; hæc enim à iure naturali gentium inuenta esse docuit Imperat. in §. ius autem gentium in Instit. de iur. nat. gent. & ciu. & iureconsultus in l. ex hoc iure gentium. ff. eod. & in c. ius gentium. dist. 1. A iure ciuili verò modi sunt, primò contractus quatuor, quos enumerat Gloss. in cit. §. ius autem gentium in verb. Penè, & in ead. l. ex hoc iure in fin. item exceptio rei iudicatæ, tertio appellatio, quarto præscriptio, ut tradidit Abb. in cit. c. dilecti filij. num. 13. cum seq. & Felin. num. 10. vers. Dixit etiam, & Dec. num. 7. vers. Et quia de except. & idem Dec. in rubr. num. 8. vers. Tertia principalis quæstio de appell. & Phil. Franc. in c. 1. vers. Et dicit hic Arch. de rescript. lib. 6. & de præscriptione habetur in Instit. de vsucap. in princ. postremò iusurandum arg. l. 1. ff. de iureiur. A pontificio autem, alijs omissis, censura quo ad modos sunt arg. c. dilecto filio de sent. excom. lib. 6. iunct. c. quærenti de verb. sign. † Excommunicatus igitur, ut in initio diximus, se defendere potest. Et primò armis à natura tributis; nam, etsi hominum communiōe caret, non ideo tamen prohibetur, quò minus se tueatur arg. cit. clem. pastoralis. §. cæterum, & cit. cap. dilecto. Item armis cum à iure gentium, tum à iure ciuili, ac pontificio inuentis se tuebitur. Quare ad causam suam tuendam testes producere, instrumentaque poterit, nec non iusurandum deferre secùdum formam l. 1. ff. de iureiur. idque meritò, ex quo enim defensio ei permittitur, & arma, quibus se tueatur, permittit ipsi esse debent arg. c. prætere de off. deleg. & l. 2. & ibi DD. ff. de iuri. dist. on. n. iud. † Item ob eandem rationem in hoc casu nec index, qui ei ius dicit, nec publicus scriba, seu notarius, qui acta scribit, nec nuncius, qui eum citat, nec procurator, nec aduocatus, qui eum defendunt, eius excòicati communiōe vtendo peccabunt, ut dixit Mar. Soc. sen. in cap. inter alia. nu. 102. cum seq. de sent. excommun. quamuis, ubi iniustam causam foueret, ijdem, si scientes hoc facerent, vel lis inchoata esset, culpa non vacarent, ut Soc. ibidem ait. † Atqui an iusurandum ipsi deferri potest, ubi semiplenè probauit? quòd fieri solet, ut tradunt communiter DD. in l. admonendi. ff. de iureiur. Gloss. in cit. cap. cum inter, deferendum ei non esse tacitò sentit, cuius sententia communiter recepta est, ut testatur Felin. ibi. nu. 35. vers. Vtrum beneficium probationis, & Dec. num. 22. vers. Secundò dicunt moderni, & Abb. in c. quòd in dubijs vers. In Glo. 1. de sent. excomm. Nam iusurandum hoc, quòd honoris loco datur, infamibus, infimisque hominibus non defertur, ut dixit Ias. in repet. cit. l. admonendi. num. 296. vers. Trigésimosextò. Itè probatio hæc per huiusmodi iusurandum extraordinaria est, quo casu is, per quem fit, omni exceptione maior esse debet, ut asseruit idem Ias. in ead. l. admonendi. n. 297. vers. Confirmo, at excommunicatus omni exceptione maior non est, imò à testimonio ferendo repellitur, ut habemus in cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. & ut tradidit Nell. de santo Gemin. in tract. de materia testium. num. 20. in verb. Excommunicatus, ergo deferri hoc iusurandum excommunicato non debet; à communi opinione igitur non discedemus. An igitur, si excommunicatus intra diem ipsi datam exceptionem non probauerit, non audietur, si aut noua exceptio emerferit aut iureiurando firmauerit, se tunc eam cognitam habuisse? ob cap. pastoralis de except. Felin. audiendum ipsum esse censuit in cit. cap. cum inter eod. num. 35. & Modern. ut refert Dec. eod. num. 22. nam ut excipere possit, ad defensionem pertinet arg. in Instit. de except. ergò & ut iuret, modò post scilicet præteritam diem datam, exceptionem ad eius aures peruenisse, permittum ei debet, cum defendere se possit. Dec. tanten dictum hoc non probat eod.

num. 22. quandoquidem iurandum hoc necessariò probationem non consequeretur. Ego autem sic distinguendum censeo. Aut excommunicatus iurare vult, vt probationem suppleat, & in hoc casu, quoniam de substantia probationis agitur, audiendum eum non esse censeo, vt supra conclusimus. Aut vult iurare exceptionem post diem ad exceptiones proponendas datâ ad suam notitiam peruenisse secundum formam cit. cap. pastoralis, & in hoc casu, quòd non de substantia probationis agitur (nam & hoc permisso, probari exceptio ad huc debet) sed iusurandum potius quoddam de malitia est arg. c. si. iunct. Gloss. in verb. Iuramento, qui matr. accus. poss. & c. presentium iunct. Gloss. Iuramento de testib. & quòd iuramentum huiusmodi malitiæ, sicut & calumniæ excommunicato defertur, vt dixit Gloss. 1. in eod. c. cum inter, & sequitur eam ibi Abb. nu. 20. & communiter DD. ergo, quicquid dixerit Dec. excommunicatû hîc iurare posse censeo. Vt regulâ igitur constituamus, excommunicatus, quò probationem suppleat, iurandi beneficium non habet, vt probauimus, quod & in quouis iureiurando locum habet, vbi honoris, seu commodi iurantis gratia defertur, vt de communi sententia testatur Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 95. vers. Quò ad octauum de sent. excommun. Excipitur tamen primò casus, qui habetur in cap. pastoralis de except. quandoquidem iusurandum illud malitiæ potius est, vt diximus. Item excipitur iusurandum oneris; hoc enim excommunicatus non modò subire potest, verù etiam & debet, vt ait Mar. Soc. in cit. c. sacris. nu. 98. nam pœna immunitatem non tribuit. Quare & de calumnia iurare debebit, vt proximè asseruimus. Item, vbi ab excommunicatione absoluitur; nam, se ecclesiæ ob temperaturum ante absolutionem iurabit, vt habetur in cap. cum in ecclesiis de maior. & obed. & in c. cum desideres de sent. excommun. & nor. Abb. in c. quod in dubijs. num. 3. de sent. excommun. & nos in Tab. 1. cap. 19. §. 5. Defensione naturali ergò, vt, vnde digressi sumus, eò reuertamur, & defensione legitima (sic enim defendendi modos DD. nominarunt) excommunicatus se defendere poterit, & tam extrâ iudicium, quàm in iudicio: sed, quoniam modi se in iudicio defendèdi, quos reus habet, exceptiones dicuntur arg. in Instit. de except. & hæ partim dilatoriæ, partim peremptoriæ, nominantur, vt habetur in §. appellantur in Instit. eod. ob eam rem de dilatorijs primò, deinceps de peremptorijs, agamus; sic enim fiet, vt speciatim hæc acta res dilucidius, ac perfectius cognoscatur.

S V M M A.

- 1 Exceptiones dilatoriæ obijci ab excommunicato reo possunt, & contra
- 2 Iudicem.
- 3 Actorem.
- 4 Procuratorem actoris.
- 5 Testes.

V.

Quoniam autem excommunicatus se defendere in ius vocatus potest, vt probauimus, & præsertim per exceptiones; reorum enim arma contra actores sunt arg. in Instit. in princ. de except. & vt Gloss. rub. ibi tradidit, & in rub. extra eod. & Bart. in rub. ff. de except. ideo de ipsi, vt proximè proposuimus, ac primò de dilatorijs agamus. Excommunicatus igitur in ius vocatus dilatorijs exceptionibus se defendere potest; quare, quòd partim contra iudicem, partim contra actorem, partim contra procuratorem actoris, testesque ab ipso productos obijciuntur; ob eam rem contra hos omnes eas obijcere excommunicatus poterit. Contra iudicem; nam, si suspectum eum habeat, recusare illum poterit, & vbi coram ecclesiastico agitur, probata suspicionis causa iudex alius dabitur; si coram non ecclesiastico, adiunctus tribuetur, vt traditur in cap. si quis contra clericum de for. compet. & in c. cum speciali de appell. & in l. apertissimi, & in auth. si verò contingerit. C. de iud. Item, si suus iudex non sit, eius forum declinabit, vt habetur in l. fin. & ibi Bart. C. de except. & in l. non videtur, vbi quoque Bart. ff. de iud. & Alex. ac DD. in l. quidam consulebant. ff. de re iud. & Abb. ac reliqui in c. inter monasterium extra eod. etenim & hæc defensio quædam est, vt sensit iureconsultus in l. sed et si suscepit. ff. de iud. Ius reuocandi etiam domum habebit, de qua re egit Abb. in cap. fin. num. 4. & num. 48. & DD. de for. compet. & Anton. de Matthæis Roman. in tract. iudiciario. num. 48. Demum, ne singula persequar, si excommunicatus iudex sit, excommunicationem ei obijcet arg. c. 1. de excep. lib. 6. & vt nos supra probauimus. Si ab excommunicato actore fuerit impetratus, iudicem ipsum non esse allegabit ob cap. 1. de rescript. lib. 6. exceptiones igitur huiusmodi contra iudicem excommunicatus reus obijcet, atque sic sensit Innoc. in cap. cum inter in initio, ibi Puta recusare iudicem de except. & Archid. & Dom. in cap. quod autem. 4. q. 1. quos refert, ac sequitur

eur Felin. in cit. cap. cum inter prop. fin. num. 39. versic. Et Adde, quòd excommunicatus, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 363. vers. tamè Goff. vbi de communi sententia testatur de sent. excommun. Contra actorem itidem reus huiusmodi exceptionibus se tuebitur; vnde, si actor excommunicatus sit, ne audiatur, excommunicationem ei obijcet ob cap. exceptionem de except. in antiq. & cap. 1. eod. lib. 6. cum simil. nec è contrario, quòd reus excommunicatus itidè sit, replicare actor poterit, vt disputauimus c. 15. §. 4. in hac Tab. contra actorè igitur & hac ratione reus excommunicatus se tuebitur, atque sic inquirunt Archid. & Dom. relati à Felin. in cit. cap. cum inter. num. 39. eod. vers. Contra procuratorem actoris etiam sic obijcere poterit. Vt potè. Vel, quòd procurator non sit arg. cap. 3. & cap. mandatum de procur. Vel, quòd, de mandato cum omnino non constet, minimè cauerit, quod fieri debet, vt habetur in l. 1. & ibi Bart. Ias. ac DD. C. de procurat. & Abb. in cap. 1. eod. & in cap. coram de off. deleg. Vel, quòd mandati tempore excommunicatus erat. Vel, quòd modò excommunicatus est; exceptio enim hæc semper obijci poterit arg. c. post celsionem de probat. iunct. cap. 1. de except. lib. 6. & vt asseruit Abb. vbi & communiter id receptum esse testatur in cap. in nostra. num. 9. versic. Et circa materiam huius Gloss. de procur. Vel, quòd excommunicati procurator sit, ab excommunicatione constitutus ob cap. si. de procur. huiusmodi enim modis contra procuratorem excipi potest, vt tradidit Bart. in l. litet. num. 5. C. de procur. & Abb. in c. quoniam contra. num. 37. de probat. contra procuratorem igitur actoris reus excommunicatus sic etiam excipere poterit, atque sic dixit Archid. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in cap. 1. versic. Et dicit hic Archid. de rescript. lib. 6. Contra testes demum se defendere reum excommunicatum ratione hac posse non est, quod dubitemus, atque vt infinita propemodum omittam, quibus doctissimorum virorum libri referti sunt, si testis excommunicatus sit, excommunicationem ei obijcere poterit arg. cap. veniens. 2. & ibi Gloss. & Abb. de testib. & cap. discernimus, vbi quoque Gloss. de sent. excom. lib. 6. iunct. cap. 1. de except. eod. lib. contra testes igitur, ac denique contra omnes se defendere excommunicatus reus poterit, ac propterea dilatoria etiam temporis feriat loci incongrui, rescripti subreptij, inepti libelli, vt dixit Marian. Soc. eod. sed de exceptionibus dilatorijs hæc tenus, ad peremptorias transeamus.

S V M M A.

- 1 Exceptionibus peremptorijs excommunicatus reus se tueri potest.
- 2 Compensare cum actore reus excommunicatus an possit.
- 3 Compensare fideiussor rei excommunicati cum actore an queat.

VI.

Peremptorijs exceptionibus se tueri excommunicatus reus etiam potest, vt communiter concluditur in cap. cum inter de except. & vt asseruit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 363. versic. tamen Goff. de sent. excommun. quare contra ipsum actorem obijcere poterit præscriptionem, solutionem, pactum de non petendo, rem iudicatam, vt inquirunt Archid. & Host. quos refert, ac sequitur Phil. Franc. in cap. 1. versic. Et dicit hic Archid. de rescript. lib. 6. & vt ait quoque Bald. in cap. intelleximus. num. 10. versic. Sed nunquid excommunicatus de iud. & Fel. in cit. cap. cum inter. num. 39. versic. Et adde, quòd excommunicatus; exceptiones enim huiusmodi peremptoriæ sunt, quandoquidem ipsi probatis perempta causa omnino est arg. §. appellamus in Instit. de except. Atqui reus excommunicatus an compensare poterit? exempli gratia decem ab excommunicato quis petit, excommunicatus compensare quinque vult, quæ ab actore ipsi ex alia causa debentur, an ergò id poterit? Hanc questionem disputarunt Gloss. ac DD. in cit. cap. cum inter de except. & in ea tres Doctorum sententiæ extiterunt. Quarum prima fuit ipsius Gloss. in eod. cap. cum inter, vt scilicet excommunicatus compensare non possit; hanc opinionem sequuntur Innoc. ibi in fin. & Bald. num. 5. & Vincent. Tancred. Goff. vt refert Abb. etiam ibi. num. 27. & non nulli alij relati à Felin. num. 37. versic. super dubio disputabili, & Oldr. & Iacob. de Aren. quos recenset, ac sequitur Bart. in l. amplius non peti. ff. rem ratam haberi, & 10. de Lign. de censur. eccl. §. decimusquartus versic. Nam quidam. num. 4. & Bart. Brix. q. 27. in quest. venereal. & Capell. Tholos. decis. 1. eandem opinionem communem dixit Purpur. consil. 284. num. 12. & Dec. in eod. cap. cum inter. num. 25. & Abb. num. 23. magis communem, & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 262. num. 3. & Marian. Soc. sen. in cit. cap. sacris. num. 380. versic. Aut aduersarius negat de sent. excommun. Probatur autem horum sententia primò hac

ratione, quia, qui compensat, hic petit, ut habetur in cit. l. amplius non peti, ibi enim, qui per stipulationem promissit se amplius non peti, si compenset, contra stipulationem facere dicitur; ergo quis compensando petit; at excommunicatus petere non potest ob cap. decernimus de sent. excomm. igitur nec compensare. Butr. qui rationem hanc oppugnare nititur, respondet in cit. l. amplius non peti, ob eam rem dici, qui compensat, petere, quoniam solutio per compensationem fit, quæ per stipulationem prohibebatur; quod igitur idem effectus per compensationem consequitur, qui absolute consequeretur, ob eam rem quem compensando petijisse videri, & hanc responsum confirmat etiam Dec. nam inquit ipse illam stipulationem. Amplius non peti primò committi litis contestatione, deinde solutione, tertio compensatione; non, quod compensans petat, sed quod ipsi solui existimatur: hæc responsio, nec non Dec. confirmatio propositam rationem non tollunt, quandoquidem re vera colligitur ex cit. l. amplius non peti, qui compensat, hunc petere. Nam iureconsultus (quod principium legis indicat) quando quis non dicatur venire contra stipulationem sic conceptam Amplius non peti, declarare volens in ea lege tribus modis contra stipulationem non venire docuit, primum si iudicio petitum non esset, & litis contestatio non facta, deinde si extra iudicium solutionem non recepisset, postremò, ubi non compensaret: hæc iureconsultus; si ergò nihil horum faciens petere non dicitur; ergò, qui contrariū facit, hunc petere asserendum est arg. l. si. ff. de leg. 3. ac propterea, sicut, qui non compensat, petijisse non dicitur, ita è contrario, qui compensat rectè petijisse is videtur, ut dicitur in l. amplius non peti; non enim minus petit, qui compensat, eo, qui solutum accepit. Nec verbum illud Videri repugnat, quasi compensans non propriè petat; nã ob eam rem verbum illud usurpatum est; quã huiusmodi petitio, ac petiti solutio, nec non soluti restitutio non oculis cernuntur, sed animo tantum videtur; animo enim videmus, & oculis cernimus, ut Marc. Cicer. significauit: idque meritò, quandoquidem non explicitè, sed implicitè petitur; perinde enim est, atque si reus conuentus ab actore illa quinque peteret, ac deinceps accepta illi eidem restitueret; quæ omnia, ne inutiles circuitus fiant, vno actu compensationis fiunt, ac comprehenduntur, ut sensit Bald. in l. fin. num. 9. C. de compensat. & arg. l. singularia. ff. si cert. pet. ac propterea, quod actus hi oculis non cernuntur, ob eam rem videri, quod animi est, iureconsultus dixit, cum animo actus huiusmodi tantum videantur. Declarat hoc etiam aduerbium illud Rectè, quod planè suam vim non teneret, si verbum illud Videri aliter acciperemus; hoc igitur iure, quicquid dixerint! Butr. ac Dec. communem sententiam probari mihi videtur. Confirmat demum finis cit. l. amplius non peti; nam, ut ibi dicitur, si hæres, qui damnatus est non petere, quicquam horum fecisset, utpotè quia compensauit, ut ait Gloss. fin. ibi, ex testamento tenetur; ergo, qui compensat, verè ac propriè petit, etiam si contra petentem pœna inferatur, quod non fieret, si propriè petere compensans non diceretur arg. cap. odia de reg. iur. lib. 6. eo iure igitur communis sententia probatur. Secundo loco pro eadem sententia ratio hæc facit, quia compensatio mutua petitio dicitur in l. namque. C. de compensat. mutua verò petitio reconuentio est, ut habetur in c. 1. & 2. de mut. pet. ergo excommunicatus ea uti non potest; nam nec reconuenire potest ob cap. cum inter de except. & ut nos probauimus cap. 15. in hac Tab. Dec. qui contrariam opinionem sequitur, compensationem reconuentionè propriè non esse dicit, quandoquidem compensans se non teneri ait, & nihil petit: hæc ratio Dec. vera non est; nam imò, qui compensare vult, & se obligatum esse fatetur, & etiam petit; alioquin, si neutrum horum esset, qua ratione compensatio fieret? Compensatio enim alicuius cum aliquo compensatio est, atque idcirco ad aliquid; ac propterea, ut hinc, inde obligatio fit, requiritur; non enim, quod non est, compensationem recipit arg. l. eius, qui in provincia ff. si certum pet. Postremò, ut leuiora omittam, ratione hac alia communis opinio probatur, qui compensat, agere potest, quod excommunicato prohibitum est; ergo compensatio prohibita illi erit: nec repugnat l. etiam. ff. de compensat. ut Dec. existimauit; nam, etsi naturale debitum compensatur, & non petitur, illud tamen præcipuum quoddam est; antecedens verò regula, & id, quod sæpius fit, ergò id animaduertendum; firma igitur opinio communis hæc esse videtur. Contrariam nihilominus opinionem sequitur Phil. quem refert Abb. in eod. cap. cum inter num. 23. & Anton. & Dyn. quos Dec. recenset, ac sequitur eod. num. 25. & Alex. & Bart. sibi contrarius in l. libertus. 1. ff. de in ius voc. Probatur autem his potissimum rationibus. Primò, quia compensatio exceptio quædam est, ea enim actor expellitur, ac reus se tuetur; at exceptio huiusmodi excommunicato conceditur, ut habetur in cit. cap. cum inter, & cap. dilecti filij de except. ergò &c. hæc ratio nihil facit, compensatio enim exceptio propriè non est; nam exceptio

propositam

propositam actionem oppugnat directò, si enim verbi gratia decem à me petas; quæ mihi pacto condonasti, exceptione pacti eius te reijcio, quod non fit compensatione; in ipsa enim, si tu exempto decem à me petas, ex alio contractu alia decem, quæ mihi debes, ut compensem, obijcio arg. in Instit. de except. & ff. de compensat. atque sic sensit Dec. in cit. cap. cum inter. Postremò pro hac eadem sententia ratio hæc redditur, compensatio ipso iure fit, ut dicitur in l. verum, & in l. si ambo, & in l. postquam. ff. de compensat. ergò debitum ipso iure sublatum videtur; sicut igitur satisfactione, ita & compensatione se tueri potest: ad hoc tamen argumentum responderetur, etsi compensatio ipso iure fit, quò tamen à iudice id petat, necessariò requiri; at excommunicatus petere non potest, ergò nec compensare: sic enim, etsi sententia ipso iure nulla est, quò tamen nulla declaretur, petere non potest, ut probauimus cap. 15. §. 2. quicquid hic dixerit Dec. etenim ipso iure compensationem fieri dicitur; non quòd hominis factò, id est petitione opus non sit, sed ob eam rem, quòd non requiritur, ut id, quod ab actore debetur, compensans recipiat, ac deinceps illud eidem restituat, sed ius voluit, quòd circuitus inutiles vitarentur, perinde haberi, ac si hæc omnia intercessissent. Quare tertio has inter se opiniones conciliare diuisione non nulli conati sunt. Nam primò Host. sententiam proximam locum habere censuit, ubi actor debitum non negat, & ut compensatio fiat, consentit ob l. fin. C. de compensat. & c. bona fides de deposit. non enim iudex, qua ratione actori satisfiat, curare debet arg. l. si rem. §. omnis. ff. de pignor. act. & in hoc sequitur eum Marian. Soc. sen. in cap. factis. num. 383. de senten. excomm. priorem autem sententiam locum habere, ubi actor compensationem non admitteret, & ab hac sententia nec in iudicando, nec in consulendo discedendum esse inquit Add. ad Capell. Tholos. decis. 1. nam eam ibi seruari consuetudine testatur, quæ consuetudo optima legum interpret est, ut dicitur in l. minimè, & in l. si de interpretatione. ff. de legib. & in cap. cum dilectus de consuet. Abb. verò posteriorem sententiam ex æquitate veriorè, ex rigore autem priorem dixit. Fel. denique communem opinionem sequitur casibus quibusdam exceptis. Quid igitur concludendum? Ego, omiſsa diuisione Socin. in cit. cap. sacris. num. 382. ubi quæstionè hanc disputauit, ut dilucidius rem explicem, pro regula pono excòicatum compensare non posse ob rationes pro prima opinione allatas, quæ solidiores rationes sunt, nec liquidò tolli possunt. Hæc autem, regula locum non habet, ubi actor ipsam admitteret; tunc enim compensare poterit, ut dixit Host. nec repugnat, si dicatur iudicem expellere excommunicatū compensare volentem posse, ut habetur in cap. 1. de except. lib. 6. nam sine ipso iudice id facere possunt. Item locum non habet mea sententia, ubi periculum est, ne perdat, quod ab actore ipso debet, nisi cõpenset, ut exempli gratia, aut, ne actor ille decoquat; aut, ne fugat se dedat, timet; nam, si antequam soluat, absolui ab excommunicatione non poterit, de compensatione audiri debet; in hoc enim casu se tueri videtur: hinc actorem excommunicatum contra fugitiuum debitorem agere posse conclusimus cap. 15. §. 1. in hac Tab. & facit Add. ad Bellem. decis. 586. Tertio excipitur, ubi obijcitur compensatio iam facta; ut pote petit quis à Titio centum; ipse respondet se aliàs ea compensasse; in hoc igitur audiri debet, ut dixit Nell. de S. Gem. in tract. bannit. in 1. parte secundi tēporis q. 66. & refert eum Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 381. de senten. excomm. idque meritò, nam exceptio hæc peremptoria vim habet, ut exceptio solutionis. Quarto, ubi iure ipso compensatio fit, ut asseruit Mar. Socin. sen. eod. num. 382. nam & tunc solutionis exceptio, & sic facti est, de qua egit Bald. in l. si constat, & in l. fin. C. de compensat. Postremò excipitur, ubi compensatio intrinseca est, scilicet, ubi petitur, ut percepti fructus cum forte compensentur; sic enim dixit Felin. in cap. cum inter. num. 37. versic. Super dubio disputabili, & Bald. eod. in hac igitur quæstione sic concludendum censerem. † Verum quid de fideiussore ipsius excommunicati, an compensare potest, si à creditore cõueniatur? Hæc itidem quæstio dubitationem non nullam habet. Videbatur enim dicendum compensare nec ipsum posse, id, quod ei debetur, pro quo fideiussit. Primò, quia, si hoc daremus, excòunicato, quod vna via ipsi prohibetur, altera concederetur contra cap. cum quid vna via de reg. iur. lib. 6. quæ tamen ratio nihil facit; nam regula eius cum quid, tunc locum habet, ubi in utroque casu ratio eadem est; secus autem, si alia arg. l. 1. ff. de autor. tutor. ut in casu nostro: idcirco enim excommunicatus compensare non potest, quia nec agere; fideiussor autem è contrario agere valet; ergo & compensare; ratione igitur hac conclusio proposita non nititur: Secundo loco ratio hæc alia redditur, fideiussoria cautio accessoria est principalis obligationis, ut dicitur in §. fideiussor in Instit. de fideiuss. at accessorium eius naturam sequitur, ad quod accedit, ob cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. ergò, sicut excommunicatus compensare non potest, ita nec eius fideiussor:

RR 3

hæcra-

hæc ratio nec propositam opinionem tuetur, nam regula cap. accessorium locum: sibi vindicat in accessorio necessario, at fideiussor non necessario accedit obligationi arg. §. 1. & §. fideiussor & precedere in Instit. de fideiussor. Quare, cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam, ut fideiussor compensare possit, amplexati sunt Io. And. Anton. Sicul. Ioann. Fabr. & Nell. de S. Gemin. quos refert, ac sequitur Add. ad Capp. Tholos. decis. 1. hanc sequitur Abb. in cit. c. cum inter. num. 26. eandem communiter receptam esse testatur Dec. ibidem. num. 26. quamvis diuisione quadam has opiniones inter se conciliare conetur, eandem sequitur Marian. Soc. sen. in cit. cap. sacris. vbi eam disputauit. num. 384. vers. Tertio dubitatur cum multis seq. Probatur autem primo hac ratione, quoniam fideiussor ex re debitoris soluere potest, ut probatur in l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. mandati; ergo & compensare poterit, cum & hoc ex re debitoris soluere sit. Dec. qui contrarium sentit, tunc fideiussorem ex re debitoris soluere posse ait; vbi & debitor, soluere potest, quod hic non fit; nam debitor excommunicatus non compensat, ut diximus: hæc responsio rationem propositam non tollit; nam debitor excommunicatus propterea non soluit, quoniam petere non potest, nec in iudicio agere, ut probauimus; fideiussor autem hæc omnia potest, etenim excommunicatio personæ vitium est, ut probauimus in Tab. 1. cap. de effectu per se; ergo vitium huiusmodi fideiussori obesse non debet. Præterea sic etiam opinio hæc probatur, fideiussor causam habet, quæ onus continet; ergo exceptio excommunicationis eius, pro quo intercessit, obesse illi non debet arg. l. apud. §. si cum legitima. ff. de dol. except. alioquin innocens pro nocente puniretur contra c. sacris de sepult. & cap. quam magnum. 23. q. 4. Dec. hanc rationem etiam improbat inquiring fideiussorem damnū non pati; propterea quod id, quod soluet, a reo consequi poterit: quæ responsio mihi oīno non satisfacit; quid enim, si reus non soluendo fiat? quid si solutum recuperare nisi litigando possit? hoc enim sæpius contingere experientia rerum magistra docet; esto etenim suum tandem consequatur, molestias tamen iudiciorum effugere non potest; vnde ob ipsas fatius est aliquando commodum amittere arg. §. neque tamen iunct. Gloss. in verb. Nullum in Instit. de autor tut. hinc compensationem idcirco necessariam esse dixit iureconsultus in l. 3. ff. de compensat. quoniam nostra potius interest non soluere, quam solutum repetere. Et ex hac solutione quorundam diuisio etiam sublata est; quam & Dec. sequitur, ut scilicet, si debitor soluendus sit, tunc non compenset, aliās verò id queat; nam fideiussoris semper potius interest non soluere, quam solutum repetere ob damnū, quod sentire potest. Tertio probatur hæc sententia, quoniam exceptiones, quæ personæ debitoris coherent, eique profunt, fideiussorem non iuuant, ut habetur in l. exceptiones, quæ personæ. ff. de except. ergo & contra, quæ eidem debitori inhaerent, cuiusmodi excommunicatio est, & eidem obsunt, fideiussori obesse non debent, ut quod operatur propositum in proposito, operetur oppositū in opposito arg. l. si. §. si. ff. deleg. 3. & facit et l. secundum naturā. ff. de reg. iur. Postremo, ut reliqua omittam, quæ attulit Mar. Socin. in eod. cap. sacris. pro hac sententia. nu. 389. hæc enim magis vrgent, ac sunt firmiora, compensationis exceptio rei coherent, ut probatur in l. ex persona rei iunct. Gloss. fin. ff. de fideiuss. ergo fideiussori dabitur, nam exceptiones huiusmodi etiam inuito debitori fideiussori dantur, ut dicitur in cit. l. ex persona rei, & in l. omnes exceptiones. ff. de except. Dec. hoc verum respondet, vbi debitor ipse proponere illas potest: quæ responsio mihi non probatur; quandoquidem non ipsius excommunicati beneficio, sed iuris, ut proximè allegatum est, permissum hoc habet; ergo alterius culpa illud ipsi adimi non debet arg. cap. indultum de reg. iur. lib. 6. communis igitur opinio contra Dec. verissima esse mihi videtur. Quam & hac ratione ego confirmo, nam procurator excommunicati agere in iudicio non potest, & tamen vbi in rem suam datus est, in iudicio ut adsit, ei permittitur, ut supra vidimus; ergo idem & de fideiussore concludendum, ut compensare possit; de damno enim vitando agitur, suaque interest potius rem habere, quam actionem. Item pæna rei ipsum egredi non debet arg. cap. 2. de ijs, quæ fiunt a maior. part. cap. & l. sancimus. C. de pæn. hinc, si quid a fideiussore petatur, inquit iureconsultus in l. 5. ff. de compensat. æquissimum est eligere fideiussorem, vtrum quod ipsi, an quod reo debetur, compensare mallit. Hæc iureconsultus; æquitas autem illa est, ut de re debitoris potius, quam de sua soluat, a communi opinione igitur non discedemus. Quæ tamen locum non habet mea sententia, vbi pro excommunicato, qui iam denunciatus, notoriusue est, sciens interuenit; nam, quod huius excommunicati commertio vti non possumus ob extrauagan. ad euitanda; ob eam rem, ut puniatur, in quo peccauit, beneficium hoc habere non debet, atque sic deinceps sensisse reperij Ioann. de Lign. de censur. ecclesiast. §. decimus quartus vers. Dicunt

quæ aliqui num. 5. quamuis & huic succurrendum, censerem, si periculum graue illi immineret; nam & ipsi auctori succurritur, ut supra diximus: & de hoc satis, ad appellationem veniamus.

S V M M A.

1 Appellare potest excommunicatus a sententia contra se lata; quæ regula etiam declaratur.	4 Appellare extra iudicium excommunicatus non potest.
2 Appellare non potest excommunicatus, vbi cum denegatione audientie excommunicatus est.	5 Arbitratoris sententia ut reducatur ad arbitrium boni viri, petere non potest excommunicatus; quæ regula etiam declaratur.
3 Appellare non potest excommunicatus, vbi	6 Compromittere an excommunicatus possit.

VII.

§. Appellare a sententia contra se lata excommunicatus etiam potest, ut habetur in cap. cum inter, & ibi not. Abb. num. 15. & Dec. num. 16. ac DD. de except. & in cap. re vera, vbi quoque Gloss. 3. q. 9. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 398. de sent. excomm. vers. dubitatur septimo; etenim per suam contra se latam oppugnatur, nisi appellet (post decē dies. n. nō auditur arg. c. q. ad consultationem de re iud.) at excōicatus, vbi oppugnatur, se defendere potest, ut dicitur in cit. c. cum inter; ergo & appellare. Hæc regula multis modis amplificatur; nam excōicatus appellare potest non solum ab actu facto a iudice in iudicio, sed etiam ab actu ab eodem ut a iudice extra iudicium facto, ut sentit Phil. Franc. in c. 1. paulo post principium vers. Et ex his patet, quod in omnibus casibus de rescript. lib. 6. modo citatus purè, ac speciatim sit. Item excommunicatus a sententia contra se lata appellabit, etiam si actor ipse sit, & ab agendo non fuisset exclusus, ut probauimus cap. 15. §. 1. in hac Tab. Tertio excommunicatus appellare potest a sententia excommunicationis contra se lata ob cap. per tuas de sent. excom. & cap. cum contingat de off. deleg. quid autè appellatio hæc operetur, declarauit optimè Add. ad Capell. Tholos. decis. 298. & nos cap. 12. §. 7. in Tab. 1. Quarto non solum appellare, verum etiam & appellationem interpositam prosequi potest, ut habetur in cap. significauit de except. & in cap. fin. & ibi not. Gloss. ac DD. eod. ac merito, quandoquidem nihil excommunicato appellare proficet, si appellationem prosequi non possit, ut inquit Roman. Pont. in cit. cap. fin. Quinto literas, quibus causa delegatur appellationis, impetrare quoque poterit ob cit. cap. fin. de except. & ob cap. 1. vbi DD. de rescript. lib. 6. vel igitur pro causa, pro qua in iudicio est, vel pro alia excommunicatus sit, ut appellationis causa delegetur, impetrabit; etenim aliquo concessio, & vniuersa concessa esse existimantur, sine quibus illud expediri cōmodè non potest arg. cap. prudentiam, & cap. præterea de off. deleg. & l. 2. vbi Ias. ac reliqui not. ff. de iurisdictione omn. iud. & ad summam pro omnibus, pro quibus in iudicio excommunicatus esse potest, delegationis rescriptum impetrare valet, atque sic dixit Phil. Franc. in eod. cap. 1. vers. Ex his patet de rescript. sicut è contrario rescriptum huiusmodi nullum est, quod de eo impetrauit excommunicatus, pro quo in iudicio esse non potest ob cit. cap. 1. & ibi DD. not. quamuis regula hæc exceptiones quamplures patiatur, quas coegit ibi Gemin. num. 22. & Felin. in cap. fin. num. 2. vers. Dum omnes hic allegant de except. Sexto hæc omnia excommunicatus potest, etiam si in excommunicatione perseueret, quamuis in cap. ab excommunicato de rescript. Cald. voluerit excommunicatum non audiri, qui absolutionem contemneret, ut Felin. refert. in cap. intelleximus. num. 19. vers. Septima declaratio de iud. & Gemin. in cit. cap. 1. num. 10. vers. Quid si excommunicatus impetrat de rescript. Cuius tamen sententia mihi non placet; nam quis est, qui se absoluendum ab excommunicatione curare non possit? arg. cap. qua fronte de appell. Præterea distinctione hac non facta excommunicato permittitur, quò se defendat, ut in eod. c. cum inter, & in cap. dilecti filij de except. & in cit. cap. intelleximus; ergo neque nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. His rationibus ergo regula hæc amplificatur: quæ tamen exceptiones non nullas patitur. Nam primo excommunicatus appellare non poterit, vbi appellat a sententia excommunicationis conquerens se iniuste excommunicatum; nam, quòd tunc fatetur se excommunicatum, contemneret excommunicationem videtur, si absoluendum se non curet, secus vbi ab alia sententia appellat, atque sic dixit Nicol. de Mil. in repert. in verb. Excommunicatus, licet possit in causa appellationis. † Item, vbi cum denegatione audientie quis excommunicatus est, cuiusmodi excōmunicationis species habetur in c. in nomine

domini dist. 23. sic enim dixit Archid. & Anton. quos refert, ac sequitur Felin. in eod. cap. intelleximus. num. 18. versic. Sexta declaratio, & idem Felin. in cap. significauerunt. num. 19. versic. Vltimò in quantum dicitur de except. appellatio enim, vt à iure civili inuenta tolli potest, vt habetur in cap. vt inquisitionis de hære. lib. 6. & arg. §. sed naturalia in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. & vt dixit Felin. in citatis locis proximè, & Dec. in rub. n. 9. de app. ex quibus et apparet sententiam Imol. minùs veram esse, qui appellationem, propterea quod defensio est, tolli non posse affirmavit; aliud. n. est defensio tollere, aliud modum aliquem defensionis: vbi ergo quis cum denegatione audientie excommunicatus est, appellare non poterit. † Quare, quòd clausula hæc Cum denegatione audientie eandem vim habet, quam illa Appellatione remota, ob eam rem, vbi à iure quis sic excommunicatur, nec in casibus, in quibus appellari iura permittunt, appellare poterit; secus si ab homine, hoc enim fit ob clausulam Appel. remota ob c. pastoralis de appell. atque sic dixit Host. in cap. pastoralis. §. fin. de off. deleg. & sequitur Felin. in eod. cap. significauerunt. num. 19. versic. Vltimò in quantum hic. Postremò, quoniam clausula hæc Appellatione remota ab inferiore ipso principe addi non potest arg. eorum, quæ dixit Gloss. in cap. fin. de hære. lib. 6. & vt inquit Salicet. & Imol. relati à Felin. in cit. cap. significauerunt. nu. 20. versic. Secunda differentia, ob eam rem inferiores Romano Pont. vt episcopi, ratione hac excommunicare non poterunt, vt Felin. inquit. in eod. cap. significauerunt. eod. versic. Nam nec causas appellatione remota delegare possunt. † Tertio excipitur, vbi extra iudicium appellat; in hoc etenim casu non auditur: appellatio autem extra iudicium interponitur aut ob onus iam nobis illatum, aut ob onus inferendum non à iudice, sed vt à priuata persona, item & à iudice, sed vt priuata etiam persona, vt tradidit Abb. in cap. interposita de appell. Si exempli gratia igitur canonicus ex collegio ad electionem vocatus non sit, & electio facta, eo excluso, si ab electione iam facta hic appeller, extra iudicium hic appellasse dicitur; electio enim extra iudicium fit. Si itidem electio sit facienda, & aliquis electorum pertinet, ne Titius verbi gratia eligatur. Item, si quis in possessione sit, & ne quis eum molestia afficiat, véreatur, & ambo hi appellent, extra iudicium appellasse hi dicentur, vt probatur in Clem. 3. & ibi Gloss. in verb. A futuro de appell. & in cap. bonæ memoriæ eod. in antiq. Extra iudicium igitur excommunicatus appellare non potest, vt dixit Abb. in cit. cap. bonæ memoriæ, & in cap. cum inter. num. 17. vbi quoque Innoc. sibi contrarius, & Dec. nu. 19. de except. Probatur autem sententia hæc ea potissimum ratione, quoniam excommunicatus in iudicium prouocare neminem potest; at, qui sic appellat, hic in iudicium prouocat, vt inquit Roman. Pont. in cap. cum sit Romana versic. Solent de appell. ergo ratione hac appellare excommunicatus non potest. Postremò alia ratione sententiam hæc ego confirmo; nam excommunicatus aut ab onere iam illato, aut ab onere inferendo, extra iudicium appellat; at audiri neutro modo hic debet: non priori, quoniam nec, vbi spoliatus est, auditur, vt iam id probauimus; oppugnat enim ipse alium, quod non potest; non autem ipse tunc oppugnatur: non posteriori, quoniam necesse est, vt ipse in iudicium prouocet, quod etiam illi vetatur, ac propterea conclusimus antea agere ipsum non posse conditione l. diffamari. C. de ingen. manumiss. si igitur neutrum horum excommunicatus potest, extra iudicium appellare non valebit; valet enim argumentum à partium enumeratione arg. tor. tit. in Instit. de obligat. quæ ex quasi contractu, & de oblig. quæ ex quasi delict. atque sic sensit etiam Phil. Franc. in cap. 1. paulo post principium versic. Et ex his patet, quòd in omnibus de rescript. lib. 6. Verum quid, si quis non excommunicatus extra iudicium appeller, ac deinceps in excommunicationem incidat, an appellationem iam cœptam prosequi poterit? Innoc. in cap. cum inter de except. vbi quæstio hæc disputatur, sic distinguit. Aut negotium ad iudicem delatum iam est, quia scilicet post appellationem ante tamen excommunicationem in eo offensus est, quamobrem appellauit; & tunc appellationem hunc prosequi posse affirmavit; nam in cap. fin. de except. simpliciter dicitur excommunicatum appellationem prosequi posse, ergo & de appellatione, quæ extra iudicium fit, accipiendum est arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Abb. qui contrariam opinionem sequitur, rationem hanc improbat; quandoquidem in eo. cap. fin. non de appellatione quauis agitur, sed de illa, quæ in iudicio fit. Declarant hoc ea verba ibi posita Qui à iudicibus ex sufficienti grauamine ad Apostolicam sedem appellant; cum igitur de appellatione ibi agatur, quæ in iudicio fit, ius illud ad quæstionem nostram traducere non possumus; quò ad hoc igitur Abb. à sententia Innoc. discedit. Aut, dicebat Innoc. ante excommunicationem nec dampnum passus hic est, nec appellatio suum effectum est adæpta, nec negotium ad iudicem translatum est, & hic appellationem hunc prosequi non posse ait, quem & Abb. in hoc sequitur. Pro hac tamen diuisione

sione Innoc. Anton. rationem hanc reddit; hic excommunicatus in priori casu, vbi scilicet iam offensus est, prouocatus se tueretur, secus autem ante; ergo in priori casu, non in posteriori appellationem prosequi debet: hanc rationem refellit itidem Panorm. & vt eius responsionem omitram; sic ego responderem, si, quotiescunque quis offensus est, prosequi suam offensam posset, & spoliatus audiendus esset, quod antea negauimus. Vnde postremò Dec. qui & hanc opinionem sequitur, quique communiter eam receptam esse testatur in cit. cap. cum inter. num. 20. sic argumentatur, excommunicatus, vbi se tueretur, in iudicio esse potest; at hic, ex quo iam in iudicio est, ob illatamque offensam ad iudicem causa iam delata est, se tueri videtur, nihil enim petit, sed vt illata iniuria tollatur, curat; ergo audiri debet: hæc ratio mihi non quadrat; nam, etsi excommunicatus se tueri potest, illud tamen locum habet, vbi ab alio iam in ius vocatus est, quo casu reus necessarius dicitur, vt probauimus hoc cap. in princ. at hic ipse prius prouocauit, ac propterea actor est; ergo & vt actor in quacunque iudicij parte hic expelli potest ob cap. 1. de except. lib. 6. Quare, cum nullis rationibus, opinio hæc nitatur, opinionem aliam Abb. sequitur, vt scilicet nullo casu appellationem hic prosequatur, hanc etiam sequitur Phil. Franc. in cap. 1. paulo post principium versic. Et ex his patet de rescript. lib. 6. Probatur autem primò hac ratione, quoniam sic appellans ad causam prouocat, vt dicitur in cap. cum sit Romana de appell. ergo actor est, ac propterea excludi semper poterit arg. cap. intelleximus de iud. Præterea hic appellationis causam inchoans actoris partes sustinet (iudex enim eo petente ipsum, quem prouocauit, in ius vocat, sicut tradidit Gloss. in cit. cap. cum sit Romana; non enim sic prouocatus extra iudicium ab excommunicato venire in ius cogitur, vt inquit Abb. in cit. cap. cum inter. num. 18.) item appellationem prosequens, quòd agit, vt suum recuperet, semper vt actor in iudicio interest; si ergo & in appellatione hac inchoanda, & in eadem prosequenda partes actoris sustinet; ergo, vel in excommunicationem deinceps incidat, non audietur arg. cap. prudentiam §. sex: a de offic. deleg. & cap. exceptionem de except. & cap. 1. eod. lib. 6. Nec repugnant dicta à Dec. in in eod. cap. cum inter, & primò hunc naturalem reum esse, quòd se tueretur, & onus passus est quandoquidem, an quis actor, reusue propriè sit, non consideratur, quisnam dampnum passus sit, sed quisnam ad iudicium prius prouocauerit; prouocans enim actor propriè, prouocatus reus dicitur, ut in initio huius cap. probauimus: alioquin & spoliatus ageret, cum hoc vnum studeat, vt suum recuperet, quod absurdum est. Non repugnat secundò aliud Dec. quatenus dicit actorem excommunicatum appellationem prosequi posse ob cap. significauit de except. illud enim idcirco permittitur, quoniam sententia in rem iudicatam transiret, vt habetur in cap. quod ad consultationem de re iud. & ac propterea dampnum, quod non recuperatur, sentiret, nisi appellationem prosequeretur, quod dampnum hic cessat, vt per se patet. Non repugnat denique, quòd etiam Dec. dicit, ex quo in iudicium prouocauit, in iudicio eum esse cogi ob auth. qui semel C. quomodò, & quando iudex; nã illud locum habet, vbi reus ad id eum compelleret, vt probauimus hoc cap. §. 1. firma igitur Abb. sententia remanet, quæ tamen mihi manca videtur; quid enim, si hic appellans adhuc offenderetur? planè huic subueniendum esse nemo inficiabitur. Ego igitur sic distinguerem. Aut offensa facta iam est, fierique desit, & in hoc casu sententiam Abb. verissimam esse opinor, sic enim & spoliatus ante absolutionem non auditur. Idem quoque sentio, vbi solùm dubitatur, ne offensus fiat; nam & hic, vt prius prouocet, necessariò requiritur, & ob eam rem conclusimus antea excommunicatum vt non posse beneficio l. diffamari. C. de ingen. manumiss. Aut adhuc offensa fit, & in hoc casu Innoc. sententiam verissimam sentio; hic enim re vera se tueretur, ex quo ab alio nunc oppugnatur, & facit ad hoc dicta per Abb. in cap. intelleximus. num. 7. quem & Dec. ibi. num. 8. sequitur de iud. casu igitur hoc excepto extra iudicium appellans appellationem non prosequitur, etiam si post cœptam appellationem in excommunicationem incidat. Excipitur demum, vbi appellatio extra iudicium omnino non est, sed mista, vt potè quia ab executore, qui de beneficio alicui prouidere vult, excommunicatus appellat; in hoc enim casu audietur, atque sic asseruit Abb. in c. cum inter. num. 17. & Felin. num. 31. versic. Ad illud, quòd potest appellare & Dec. num. 19. vbi & communiter id receptum esse sentiunt de except. modò tamen ab executore nominatim, ac purè citatus sit, vt inquit Dec. ac Felin. quorum sententia mihi verissima videtur; nam, si, vbi generali edicto citatus est, venire non cogitur, ac propterea vt reus non necessarius in iudicio esse non potest, vt probauimus in initio huius cap. multò minùs hic, si omnino non citetur. Nec repugnat, si dicatur appellationem hanc iudicalem fore, si citeretur; nam vt respondit Dec. ac rectè, mixta est, vt quæ interposita à re sit, quæ extra iudicium facta, etsi ab eo, qui iurisdic-

jurisdictionis beneficio confert. At inquiet quispiam, quid si præiudicium excommunicatio fiat, ubi citatus non est? quo casu non auditur, ut inquiunt Felin. ac Dec. post absolutionem quærelam proponat arg. cap. concertationi in fin. de appell. lib. 6. si id minus poterit, in integrum restituatur, modò in mora non fuerit absolutionis petende; tunc enim sibi tribuat, ut dixit Fel. eod. his ergo duobus casibus exceptis extra iudicium appellans excommunicatus non audietur, & de appellatione hæcenus. † Verùm quid de sententia arbitratoris, an excommunicatus petere potest, ut ad arbitrium boni viri reducatur? Abb. petere excommunicatum id non posse sensit in cap. significavit. num. 2. 1. & sequitur eum ibi Felin. num. 17. versic. Item dum Abb. contra, ubi & Imol. idem sententem refert de appell. & Bald. eod. num. 9. versic. Quæro, an excommunicatus, & Add. ad Capell. Tholos. decis. 1. Idque meritò; nam, ut inquit Abb. in cap. Quintauallis. num. 17. de iureiur. de communi doctorum sententia reductio hæc per officium iudicis petitur, & quandoque per actionem, ut tradidit Bart. in l. si ut societatem. §. arbitratorum num. 17. versic. Quæro, quo iure. ff. pro socio; at excommunicatus implorare iudicis officium non potest, nec agere, ut probauimus cap. 15. in init. & §. 2. eod. in hac Tab. reductioem hanc igitur excommunicatus non peret. Excipitur tamen, ubi statuto cauetur, ut arbitratoris sententia non petita reductio infra decem dies executioni mandetur; in hoc enim casu ob periculum, quod imminet, audietur. Item, ubi peteretur executio laudi, seu ubi excommunicatus conuenitur vi eius laudi, & citatus comparet, & opponit de iniquitate, & per accidens opponit reductioem ad arbitrium boni viri; nam hic audietur, ut dixit Mar. Soc. sen. in c. sacris. nu. 309. versic. Quæro decimo tertio: quæ opinio mihi placet, nã tunc se defendit, quod excommunicato licet. Item, ubi sententia non arbitratoris, sed arbitri esset; nam, quod emologatur, si intra decem dies ei non contradicitur ob l. pen. C. de arb. ob eam rem & hic ob periculum audietur, ut dixit Felin. eod. sed de appellatione hæcenus, ac propterea ad postremam quæstionem iam veniamus. † Si illud addiderimus, quò reus est necessarius, cõpromittere eum posse, ubi scilicet necessarij arbitri eliguntur, ita Marian. Soc. sen. in cap. sacris. nume. 473. versic. Tertio quæro de sentent. excommun.

S V M M A.

- 1 *Defendere se excommunicatus an per se possit; an verò procuratorem ad id in iudicio constituere cogatur.*
 2 *Procurator ab excommunicato constitui potest, ubi se defendere valet.*
 3 *Cogere non licet de facto excommunicatorem, qui iniuste excommunicauit, ut absoluat.*

VIII.

† Postrema quæstio est, quam in hoc cap. nobis explicandam proposuimus, an excommunicatus, ubi reus necessarius est, ipsemet, quò se tueatur, in iudicio esse possit, an verò per procuratorem id agere cogatur; quam quæstionem nunc aggredimur. Gloss. igitur in cap. intelleximus de iud. excommunicatum, ubi reus necessarius est, in iudicio esse, & per se ipsum tueri se posse existimauit, hanc opinionem sequitur etiam Innoc. ibi, & Abb. num. 5. ubi & Host. & Pet. & communiter DD. idem sentire ait; sicut etiam Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 392. versic. Quarto dubitatur de sentent. excommun. qui & ipse hoc sequitur; eandem opinionem sequitur idem Abb. in cap. fin. num. 2. de except. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quia, si excommunicatus ipsemet tueri se non posset, procuratorem constituere cogeretur contra cap. quærelam de procur. ubi neminem ad id compelli probatur. Præterea, si contrarium sentiremus, sepissimè reus, ut dicebat Abb. condemnaretur, qui absoluendus esset; quid enim, si procuratorem non constitueret, impeditus inopia? quid, si vel non esset, qui constitueretur loco ratione, vel si adesset, sed minus idoneus inficitia? at hoc est contra cap. cum inter de except. Tertio in cap. fin. eod. de except. excommunicatum appellare, & appellationem persequi, & literas impetrare posse dicitur; nulla procuratoris mentione facta; ergò excommunicatus reus per se in iudicio esse potest: ad hoc argumentum respondetur imò per procuratorem ibi actum fuisse; ibi enim excommunicatus ille archiepiscopus erat, ac propterea verisimile est per procuratorem litigasse arg. l. pen. cum seq. auth. C. de procur. Quarto ratio hæc redditur, per cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. excommunicatus solum ut actor à iudicio excluditur; ergò ut reus interesse poterit arg. l. cum prætor. ff. de iud. & cap. nonne de præsumpt. Quintò causa, quamobrem excommunicatus hominum communione caret, pœna excommunicatio-

tionis est, at si ob eandem excommunicationem à iudicio repelleretur, pœna descenderet à pœna contra cap. quia diuersitatem de concess. præb. Dec. rationem hanc nullam esse ait; nam, si vera esset, excommunicatus & ut actor in iudicio esse posset: quæ responsio locum haberet, ubi contrarium iure cautum non haberetur; at ut actor à iudicio excluditur ob cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. ob eam rem Dec. responsio ad rem non facit. Sextò dicebat Abb. quid si criminis cã contra excommunicatum mora esset, quo casu per procuratorem litigari nõ potest? Postremò excommunicatus ad suum commodum in iudicio esse non potest arg. cit. cap. decernimus; ergò secus alterius commodi gratia: quò ad hanc postremam rationem respondetur de commodò suo agi, ex quo impensas procuratoris facere non cogitur, & cautiùs per se, quam per alium suam causam agat; quò ad illud autem de crimine incommodo illi est ob pœnam, quæ ipsum sequitur, si crimen probatur, ut tradunt DD. in l. penul. §. fin. ff. de publ. iud. & hæc sunt, quibus opinionem hanc Abb. confirmauit, quibus partim satisfactum est præter ea, quæ dixit Dec. partim paulò post satisfiet. Quare Cald. contrariam sententiam, ut per procuratorem excommunicatus respondere omnino cogatur, amplexatus est; eandem sequitur Gloss. sibi non constans in cap. pastoralis de iud. & Dec. in cit. cap. intelleximus. num. 7. & Aret. & Imol. & Modern. quos Dec. ibi refert, ac Barb. & Add. ad Abb. in eod. cap. fin. num. 2. in litera C. de except. ubi contrariam opinionem communiter improbari testatur, ac denique Viuius in Syl. comm. opin. opin. 262. num. 5. & hanc com. dixit Marian. Soc. sen. eod. num. 392. & eod. versic. Probatur autem hæc sententia præcipuè per cit. c. intelleximus de iud. Quia postulasti à nobis, dicitur enim ibi, vtrum excommunicatus in iudicio stare possit? Respondemus, quò conueniri potest; & debet per alium respondere in iudicio. Hæc ibi; si ergò excommunicatus conuentus per alium respondere debet, per alium respondere cogitur; verbum enim Debet necessitatem significat, ut inquit Gloss. in Clem. attendentes in verb. Debeant de stat. regul. si ergò per alium respondere cogitur, per procuratorem & non per se respondebit; ex quibus opinionem hanc optimè probari videtur. Repugnant tamen huic opinioni hæc. Primum, si excommunicatus inopia impediretur, quò minus procuratorem constituat. Deinde, si idoneus procurator non sit; quid igitur concludendum? Ego, ut rem hanc dilucidiotem reddam, pro regula pono, excommunicatum in ius vocatum per procuratorem, & non per se respondere debere. Quæ quidem regula probatur apertissimè per cit. cap. intelleximus; nam Romanus Pont. consultus, an in iudicio excommunicatus stare possit, rescripsit per alium respondere ipsum debere, ubi conuenitur; ergo non per se: ac planè, si contrarium legislator voluisset, non ne id dixisset? Præterea antecedentia declarant consequentia arg. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg. 1. at antecedens verbum illud Conueniri propriè accipitur, ubi scilicet excommunicatus ab alio in ius vocatur, ergò, & illud Debet propriè accipiendum est, ut per alium necessariò se defendat, ne à verborum proprietate nulla re id cogente discedamus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. Confirmatur sententia hæc per cap. cum inter, & cap. dilecti filij de except. ubi, etsi excommunicatum se tueri posse dicitur, per procuratorem tamen ibi semper id actum fuisse apparet, & ita obseruatum cit. cap. intelleximus. Quæ sententia eo magis amplexanda est, quoniam hac ratione excommunicati celerius rescipiscunt. Excipitur tamen primò, ubi excommunicatus inopia procuratorem constituere non potest; tunc enim se ipse per se tuebitur, Deinde, ubi aut procurator non est, aut idoneus non reperitur; nam in his casibus prior sententia locum habebit, ut dixit Franc. de Aret. in cit. cap. intelleximus. num. 16. & Dec. num. 7. & Felin. numer. 5. versic. In Gloss. 1. & sequitur id Io. Bapt. à Villalobos, ubi communem opinionem hanc ait in lib. comm. opin. in verb. Excommunicatus. num. 123. Tertio excipitur mea sententia, ubi excommunicatus excommunicationis sententiam contra se latam nullam asserit; nam ad hoc probandum ipse admittetur ob cap. solet. §. in secunda iunct. versic. Extra iudicium de sentent. excommun. lib. 6. cogita tamen hoc. † Et ex hac quæstione sic absoluta probatur excommunicatum, ubi se defendere potest, & procuratorem constituere posse arg. cit. cap. intelleximus, & ut not. Abb. ibi. num. 6. versic. Sed nunc præsupposita; & Dec. num. 8. versic. Successiuè, & Nicol. de Milis in suo rept. in verb. Excommunicatus in omnibus causis, ubi ait excommunicatum in omnibus causis, in quibus potest esse in iudicio, procuratorem constituere posse, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 472. versic. Secundo quæro de sentent. excommun. & in cap. inter alia. num. 103. versic. Et procurator eod. idque meritò, alioquin frustra ipsi præciperetur, ut per alium se defenderet, si non esset, qui mandatum susciperet arg. cap. ubi periculum. §. præterea, quia pœna de elect. lib. 6. & l. 2. §. post originem. ff. de orig. iur. quamuis aliàs constitutio procuratoris ab ex-

communicato facta non valeat, vt habetur in cap. fin. de procur. nec procurator huius commu-
 nione vtens peccabit, quoniam ecclesia permittente id facit arg. cap. qui peccat. 24. q. 3. & l.
 Gracchus. C. de adult. † Atqui an licet clericis, laicisue adiuuare eos, quos credunt, sciuntue
 pro certo iniuste excommunicatos contra excommunicatorem cogendo eum factis, vt senten-
 tiam excommunicationis relaxet? vel ne denunciēt? planè concludendum est non licere, vt
 ait Innoc. in cap. dilecto de sentent. excomm. lib. 6. & sequitur Marian. Socin. sen. in cap. sacro
 num. 183. versic. Duodecimò eod. in antiq. nam, et si proximos defendere nobis permittum est,
 vbi iniuste læduntur, tamen illud intelligitur, vbi vis infertur corpori factis, & non verbis tan-
 tum. Et facit cap. 1. de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt lib. 6. vbi, qui hæc agunt, in excommuni-
 cationem statim incidunt; legitimis modis ergo tantum eos iuuabimus, atque ita Innoc. & Soc.
 inquit ibid. sed de reo hæctenus, de excommunicato, an testimonium ferat, iam agamus.

*De usu communionis hominum excommunicato ipsi prohibito in iudicijs, vbi testis
 est, declaratione vndecima eiusdem effectus.*

Cap. XVII.

S V M M A.

1 Testis in iudicio excommunicatus esse non po- test; quæ regula etiam declaratur.	3 Testimonium latum ab excommunicato in iu- dicio an valeat.
2 Testis excommunicatus admittitur contra hæ- reticum.	4 Testi excommunicationis exceptio quando op- poni possit.

XCOMMUNICATVS † itidem hominum communionem in iudicijs caret, vbi ut
 testis interuenit; id est, excommunicatus in iudicio ut testis, esse non potest, re-
 cipi que non debet, vt habetur in cap. decernimus, & ibi not. Gloss. in verb. Et
 testificando, & Phil. Franc. versic. In Gloss. in verb. Testimonio de sent. excomm.
 lib. 6. & in cap. veniens 2. in fin. & ibi quoque Gloss. & Abb. num. 5. & num. 18. &
 Felin. num. 38. versic. Quartò not. de testib. & in cap. nullus. 3. q. 4. & vt inquit
 Abb. in cap. intelleximus. nu. 2. & Dec. num. 3. de iud. & Io. Mon. in cap. in fidei de hæret. lib. 6.
 & Specul. de testib. §. 1. & Iacob. Egid. in tract. de reprob. test. num. 9. & Nell. de sancto Gemin.
 in tract. de testibus. num. 12. incip. excommunicatus, & Syl. in verb. Excommunicatio 3. num. 1.
 versic. Vndecimò, & Purpur. consil. 199. num. 5. & Marian. Socin. sen. in cap. sacris. num. 401. de
 sentent. excomm. & Nicol. de Milis in suo repert. in verb. Excommunicatus non potest in iu-
 dicio esse tanquam iudex, & Gabr. in commun. opin. concl. 19. lib. 1. de test. num. 1. & ita com-
 munitis doctorum sententia hæc est, de qua testatur etiam Viuius in Syl. comm. opin. opin. 260.
 & opin. 977. Etenim hominum communionem hic caret arg. cap. pen. de sentent. excomm. iure
 igitur ad testimonium ferendum recipi non debet. Et hæc regula sic posita non nullis modis
 amplificatur; nam primò non recipitur, etiam si excommunicatus excommunicationis senten-
 tiam nullam esse asserat; antequam enim id probet, pro excommunicato habetur arg. cit. cap.
 veniens 2. in fin. vbi testimonium laturus ad cautelam absoluitur, quoniam excommunicatus
 esset nec ne, dubitabatur; ergò excommunicatus huiusmodi ad testimonium ferendum recipi
 non debet, atque sic asseruit Franc. de Aret. in eod. cap. veniens. nu. 4. versic. Octauò not. & Fel.
 num. 5. versic. In tex. ibi volumus, & idem Felin. in cap. 1. in princ. de iud. & Dec. in eod. c. in-
 telleximus num. 3. vbi & Modern. idem sentientes refert, & de communi testatur Gabr. ead. con-
 clus. 19. nu. 2. Nec repugnat cap. solet de sentent. excomm. quod Aret. dubium reddidit, vbi,
 qui excommunicationem nullam ait, dum id probat, in iudicijs quò ad reliqua ut actorem vi-
 tari debere dicitur, quasi secus sit, si non vt actor in iudicio interfuit; nam non ob eam rem sum-
 mus Pont. illud adiecit, sed ob reum, qui interesse in iudicio potest; declarat hoc finis illius c.
 solet, vbi, qui excommunicationem nullam dicit, extra iudicium euitandum hunc non esse ibi
 concluditur; neque igitur excommunicatus hic recipietur, nisi prius ad cautelam absoluitur,
 quod tamen fieri non debet, nisi vbi per alios haberi probatio non potest, atq; sic asseruit Ga-
 br. ead. concl. 19. nu. 3. Item excommunicatus nec contra excommunicatum ferre testimonium
 potest

potest, sic enim dixit Phil. Franc. in cit. cap. decernimus versic. In Gloss. in verb. Testimonium, &
 Felin. in eod. cap. veniens. 2. num. 38. versic. Quartò not. & ibi quoque Add. ad Abb. num. 18. in
 litera A. versic. An autem excommunicatus; item Add. ad eundem in cap. illud. num. 7. de cler.
 excomm. min. & Specul. de testib. §. 1. versic. Sed nunquid excommunicatus, & Gabr. ead.
 concl. 19. num. 4. etenim cit. cap. decernimus simpliciter prohibet excommunicatum à testimo-
 nio ferendo; ergò & simpliciter intelligi debet arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Tertio te-
 stimonium excommunicatus non fert, etiam si occultus sit, vt asseruit Put. decis. 4. num. 14. lib.
 1. Quartò in quocunque foro, tam ecclesiæ, quam alterius; & tam coram iudice ordinario, quam
 delegato; & coram etiam arbitro; & in quacunque causa à testimonio ferendo excommunica-
 tus excluditur ob cit. cap. decernimus, quod simpliciter, ac generaliter id vetat. Postremò ad
 testimonium excommunicatus non admittitur, etiam si iudex id vellit, is verò, contra quem
 producitur, repugnet, vel è contrario arg. cit. cap. 1. in fin. de except. lib. 6. & cap. exceptionem
 eodem in antiq. atque sic sensit Gemin. in eod. cap. decernimus. num. 6. versic. Sed quæro, vbi ad-
 uocatum inuitis partibus repelli posse ait; ergo idem & de teste ob eandem rationem; excommu-
 nicatus ergò vt testis in iudicio recipi non potest. Formam verò, qua exceptio hæc proponi-
 tur, posuit summus Pont. in eod. cap. 1. de except. Tempus autem, quod ad exceptionem hanc
 probandam tribuitur, iudex rei, personæ, & eorum, quæ hæc circumstant, rone habita modera-
 bitur, vt asseruit Archid. quem refert, ac sequitur Gloss. in cit. c. 1. in verb. Ponit de except. & se-
 quitur etiam Phil. Franc. ibi in §. si quis igitur versic. In Gloss. in verb. Ponat, ibi in ead. Gloss. in
 fin. † Hæc autem regula his rationibus amplificata exceptionem hanc patitur, quòd in hæreti-
 cos excommunicatus testis produci potest, vt habetur in cap. in fidei de hæret. lib. 6. modò a-
 liud non obstat, atque sic not. ibi DD. & Gemin. in eod. cap. decernimus num. 3. & Anchar. nu.
 3. versic. Quartò not. & Phil. Franc. versic. In Gloss. in verb. Testimonium de sent. excomm.
 lib. 6. & Gabr. ead. concl. 18. num. 8. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 977. num. 2. & Mar.
 Soc. sen. in cap. sacris. num. 401. versic. Assumo nunc de sent. excomm. Verum, quòd ibi de in-
 quisiione agitur, an, si accusationis, exceptionisque forma hæresis causa tractetur, locum sibi
 vindicabit illud cap. in fidei? Gloss. quæ hanc quæstionem ibi disputauit, in inquisitione tantum
 locum illud habere asseruit; idem sequitur Add. ad cit. cap. in fidei, & Phil. Franc. & Gemin. eod.
 Probatur autem sententia Gloss. his rationibus, primo quia pro regula habemus in cap. decer-
 ni nus de sent. excomm. lib. 6. excommunicatum pro teste recipi non debere; ergò à regula
 discedendum non est, nisi vbi contrariū expressum est, vt tradidit Ias. id pluribus in l. ex quacun-
 que. num. 33. ff. si quis in ius vocatus non erit; at in inquisitione tantum exprimitur, vt excom-
 municatus pro teste recipiatur in eod. cap. in fidei; ergò in accusatione excludetur. Præsertim,
 quòd accusationi, vt quæ odij rationem habeat, non ita fauetur, vt inquisitioni, quæ gratiosa
 est, ac propterea de inquisitione statutum in accusatione locum sibi vindicare non debet. Po-
 stremò probatur sententia Gloss. quoniam si illud cap. in fidei in accusatione locum haberet,
 verbum illud inquisitionis nihil operaretur, & superuacaneum esset; at verba legis superuaca-
 nea esse non debent arg. cap. ad audientiam de dec. & cap. si papa de priuil. lib. 6. ergò. Addo
 ego, si inquisitionis nomine accusatio etiam comprehenderetur, ex quo inquisitio diuersa spe-
 cie ab accusatione est, verborum proprietatem non seruari cõtra l. non aliter. ff. de leg. 3. & con-
 tra ea, quæ not. Gloss. in cit. cap. ad audientiam; & hæc sunt, quæ pro sententia Gloss. asserun-
 tur. Contrariam tamen opinionem amplexatus est Archid. eandem sequitur Gundissaluis de
 Villadiego in tract. suo de hære. q. 13. n. 16. eandem vti verissimam ego etiam amplector, vt. s. &
 in accusatione locum habeat illud c. in fidei. Primò, quia vt in causa hæresis excõicatus testis reci-
 piatur, fidei fauore id factum est, vt ibi dicitur; ergò, et si illud c. in fidei, ius vetus corrigat, tñ &
 in accusatione locum sibi vindicabit; nam in corectoriis, vbi de fidei, fauore agitur, si eadem
 rō in casu non expresso est, quæ in expresso, lex corrigens & in nõ expresso locum habet, vt asseruit
 Host. quæ refert, ac sequitur Abb. in c. 2. in fi. de diuor. & Ias. in l. cum quidã, vbi rē hanc pluribus
 egit num. 25. versic. Tertio limita. ff. de lib. & posth. Præterea ius illud fidei fauore latum est, ergò,
 et si deinceps hæretici puniuntur, tamen ius illud gratiosum dicitur, atque idcirco ampliandū;
 id enim semper inspicitur in quacunque dispositione, quod in primis agitur, & non quod deinceps
 consequitur arg. c. cum voluntate de sent. excomm. & l. 1. §. 1. de autor. rut. & l. sed an ul-
 tro. §. 1. ff. de neg. gest. Postremò addo ego non ibi de augenda pœna, se de probando hæresis
 delicto tractari; ergò & in accusatione ius illud locum sibi vindicare debet. Non repugnat au-
 tem verbum illud inquisitionis, vnde Gloss. vniuersa argumenta de promptis; nam verbū In-
 quisitio

quisitio non accipitur ibi pro inquisitione vti specie ab accusatione seiuncta, quomodo accipitur in cap. inquisitionis iunct. cap. super his de accus. & cap. licet Hæly de simon. sed accipitur pro officio, quod exercent, qui hæresis causas cognoscunt, vt probatur in cap. ne aliqui, & in c. seq. & in cap. inquisitionis, & in cap. statuta quædam & in tot. ferè tit. de hæret. lib. 6. & qui inquisitores dicuntur, vt habetur in cap. inquisitores eod. tit. ac lib. & hæresis causas per accusationem etiam cognoscunt arg. cap. accusatus, & cit. cap. statuta vers. Iubemus eod. pro officio igitur hoc ibi accipitur. Declarant hoc multa, primùm, quòd in tot. eo tit. de modo quodã, & officio præcipuo inquisitorum agitur, qui causas hæresis cognoscunt, ratione non habita, an per inquisitionem, accusationemue hæresis causa cognoscatur, vt habetur in cap. præfidentes, & in cap. vt officium, & in cap. ne aliqui, & in cap. vt commissi, & in cap. vt inquisitionis cum multis alijs; sicut ergo in citatis iuribus non distinguitur in modo, quem inquisitores adhibere debent, an per accusationem, inquisitionemue agatur, ita neque hic distinguere debemus. Declarat hoc etiã, quoniam verbum illud Negotium inquisitionis idem significat, quod officium inquisitionis, vt probatur in c. officium inquisitionis iunct. c. vt inquisitionis Negotium, & c. statutum eod. lib. 6. si igitur pro officio inquisitionis accipitur; ergò, quacunque ratione causa hæresis agatur, nihil interest; ac propterea & in accusatione locum habebit cit. cap. in fidei. Declarat hoc demum, quòd Roman. Pont. ibi non modum, an scilicet per inquisitionem, accusationemue causa cognosceretur, sed rem, quæ agitur, considerauit, atque ob eam rem dixit In negotio inquisitionis, quasi diceret in causa, quàm hæreticæ prauitatis inquisitores cognoscunt, & c. cum igitur rem, & non modum considerauerit, iure merito, quacunque ratione hæresis causa cognoscatur, locum habebit cit. cap. in fidei. Et ex his iam constat argumenta Gloss. ex eo iure depròpta dissoluta etiam esse; testis excommunicatus igitur in iudicio, hæresis causa excepta, recipi non debet. † At quid, si nihilominus recipiatur? Planè, si neque à reo, neque ab actore; neq; à iudice reijciatur, testimonium ab eo latum valere cenfeo arg. cap. 1. de except. lib. 6. Ac sanè, si acta iudicij valent ob cit. cap. 1. de except. vbi excommunicatus actor interuenit, qui iudicij pars est, vt habetur in cap. forus de verb. sign. ergò, & vbi pro teste recipitur, valebunt; non magis enim à testimonio ferendo, quàm ab agendo excommunicatus excluditur in cit. cap. decernimus de sent. excomm. lib. 6. † Quare, si, quo tempore iurat testis de veritate dicenda, excommunicatus sit, & excommunicato non fuerit obiecta; depositionis verò tempore sit absolutus, obijci excommunicatio ei non potest; nam iurandum obligat excommunicatum etiam ad veritatem dicendam, atq; sic asseruit Ioan. And. in cap. factum de reg. iur. in Mercur. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 402. de sent. excomm. obijci autem excommunicatio potest testi tempore iurandi, & productionis, & depositionis, vt sensit Soc. ibidem. Atqui an exceptio excommunicationis obiecta examinationem testis morabitur? Non, sed in fine reseruari; atque sic asseruit Viuius in syl. commun. opin. opin. 977. num. 4. & de excommunicato, vbi testis adhibetur ad iudicia, an valeat, hætenus; an ad contractus, atque instrumenta adhibeatur, iam agamus.

S V M M A.

1 Testis ad instrumenta, & contractus excommunicatus adhiberi non debet.

2 Instrumentum, in quo excommunicatus testis inscriptus est, valet.

3 Instrumentum suspectum probari non potest

per testem in eo inscriptum, vbi excommunicatus est.

4 Testimonium ferre potest quis de eo, quod vidit, dum esset excommunicatus, post absolutionem.

I.

1 **S**† Ad contractus itidem, atque instrumenta excommunicatus adhiberi testis non debet; nam, cum hominum communionem careat, vt habetur in cap. cum excommunicato cum seq. in q. 3. & ab ijs actibus repellatur, qui extra iudicium fiunt ob cap. licet de sent. excomm. lib. 6. & vt inquit Abb. in cap. intelleximus. num. 3. & Dec. num. 4. de iud. his de causis nec ad actus, qui extra iudicium geruntur, excommunicati testimonium recipietur. † Atqui, an instrumentum valebit, in quo excommunicatus descriptus testis est? Planè ipsum valere concludendum est; sic enim tradidit Specul. de instrum. edit. §. instrumentum vers. Quid si testis descriptus in instrumento est excommunicatus, & Innoc. in cap. 1. num. 4. vers. Dicimus de except. lib. 6.

lib. 6. & sequuntur Anchar. in cap. decernimus vers. Tertio quarto; & Gemin. num. 9. vers. Sed est dubium de sentent. excomm. lib. 6. & Felin. in cap. veniens. 2. nu. 38. vers. Quarto not. vbi quamplures alios idem sentientes refert de testib. & idem Felin. in cap. intelleximus in int. & Dec. num. 3. qui & alios etiam refert de iud. & Bald. in l. 1. num. 17. C. de hered. inst. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 260. in fine. Etenim, ad iudicia tantum ne testis recipiatur, prohibitum est in cit. l. decernimus de sentent. excomm. ergò secus extra iudicium arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Præterea in quibusdam casibus tantum, excommunicatus ne testimonium ferat, prohibitum est, vt in cap. excommunicatus. §. credentes de hæret. & in auth. credentes. C. eod. & in cit. cap. decernimus, ergò alias secus; nam exceptio contrariæ regulam esse ostendit arg. l. nam, quòd liquidæ. §. penul. ff. de pæn. leg. Si quo tempore igitur in instrumento quis testis adscribitur, excommunicatus non est, instrumentum valebit, quamuis deinceps testis ille in excommunicationem incidat; nam nihil ab aliquo rectè gestum tollitur, si deinceps in excommunicationem incidat arg. §. præterea in Instit. quibus non est permittum facere testam. & arg. cap. si is, cui de off. deleg. lib. 6. & arg. cap. 1. de offic. vic. eod. lib. 6. † Quamuis, si instrumentum suspectum sit, testis in eo inscriptus, qui modò excommunicatus est, fidem ei non daret, vt dixit Gemin. in eod. cap. decernimus in fin. & Felin. in eod. cap. veniens. 2. num. 38. vers. Quarto not. & faciunt dicta ab Inn. & à Panorm. in cap. ex literis de transact. & idem quoque sentiunt Specul. & cum eo citati proximè. † Si quo tempore itidem in instrumento quis inscribitur, excommunicatus sit, instrumentum valebit, ac, si absolutus deinceps sit, & instrumentum suspectum habeatur, fidem ei dabit; quippe quia de re, quam excommunicatus videt, testimonium ferre potest, vt asseruit Add. ad Abb. in eod. cap. veniens. 2. num. 18. in litera. A. vers. Dico, quòd etiam omnis contractus, etenim impubes pubes factus, & seruus libertate donatus de eo, quod hic in seruitute; & ille in pupillari ætate, vidit, testimonium ferre possunt, vt tradidit Gloss. in l. 3. §. leg. Julia in verb. Impubes. ff. de testib. quam sequitur Host. in summa de test. §. qui possit esse testis, & Add. ad Abb. in cap. fin. num. 3. in litera D. de sent. excomm. & communiter id receptum esse de seruo libero facto testatur Michael. Craff. in §. testamentum q. 57. num. 10. in tract. de success. etenim, cum testimonium fertur, an quis ad testimonium ferendum habilis sit, tunc inspicitur, vt dixit Specul. in tit. de testib. §. nunc videndum, & Archid. in cap. constitutionis. 3. q. 2. & Bart. in l. 1. §. si seruus. num. 1. ff. de quest. absolutus igitur testimonium ferre poterit, vt Specul. & cum eo citati supra sentiunt, modò crimen non obstat, quòbrem excommunicatus est, vt in prima Tab. diximus. † Si denique, quo tempore in instrumento testis inscribitur, excommunicatus est; ac nondum absolutus, valebit quidem instrumentum; quandoquidem de consensu partium adhibitus est, ac propterea improbari non poterit, vt sentit Abb. in cit. cap. ex literis de transact. & Roman. & Alex. quos refert; ac sequitur Add. ad Gemin. in cit. c. decernimus in fin. in litera C. quamuis, si instrumentum suspectum sit, fidem ei dare non possit, ex quo à iudicio expellitur ob cit. cap. decernimus. Instrumentum igitur, in quo excommunicatus testis descriptus est, valet, etsi viua voce, vbi suspectum habeatur, adiuuare ipsum non potest, quamdiu excommunicatus est, vt inquirunt Specul. & cum eo citati supra. Contrarium tamen dicendum videbatur ob cap. licet de sent. excomm. lib. 6. vbi, qui contra sententiam excommunicationis appellationem propositam non prosequitur, & extra iudicium à legitimis actibus vt remoueat, ibi cauetur: si à legitimis actibus ergò excommunicatus remouetur; ergò & à testimonio ferendo in contractibus, atque instrumentis remoueri debet; atqui ob hoc à proposita sententia discedendum non est; nam per illud legitimis accipiuntur actus, qui tã quò ad se, quàm quò ad ipsos facientem legitimi sunt, cuiusmodi iudicis, & publici scribæ officium est; non autem testimonij ferendi officium, quod, etsi per se legitimum est, non tamen quò ad ipsam ferentem, atque sic respondit Card. quem refert, ac sequitur Felin. in eod. cap. intelleximus de iud. & eo magis hoc dicendum est; quoniam pro regula habendum est omnia ab excommunicato acta valere, nisi speciatim contrarium cautum reperiamus; valebit igitur, vt diximus, instrumentum, in quo excommunicatus testis descriptus est, quamuis Marian. Socin. sen. contrarium sentiat in cap. sacris. numer. 405. vers. Quarto dubitatur de sentent. excommunicat. & non rectè mea sententia; nam, etsi idoneus testis esse debet, tamen, ex quo à contrahentibus est probatus, satis idoneus est. Excipitur tamen primò, vbi instrumentum suspectum habeatur; nam, si testis in eo inscriptus excommunicatus etiam tunc sit, adiuuare ipsum non poterit, vt proximè dicebamus, in iudicio enim hæc depositio fieret, & in iudicio à testimonio ferendo excommunicatus repellitur, vt vidimus. Item excipitur, vbi

excommunicatus quis est, propterea quod hæreticos fouet; huius etenim testimonium nec recipitur ob cap. excommunicamus. §. credentes de hæret. Postremò excipitur excommunicatus notorius denunciatus; nam, qui eum scientes adhibent, peccant, & in excommunicationem minorem incidunt, etsi contractus valet: sed de hoc satis; an excommunicatus testis ad testamentum adhibeatur, iam contemplemur.

S V M M A.

- 1 Testis ad testamentum adhiberi excommunicatus non potest, nisi communi opinione pro non excommunicato habeatur.
- 2 Testamentum non valet, ad quod excommunicatus testis adhibitus est; quæ regula etiam declaratur.
- 3 Testamentum improbare volens ob excommunicationem testem quid probare debet.

II.

§. † Ad testamentum denique adhiberi testis excommunicatus non potest; tum quòd testamenti testes omni exceptione maiores esse debent, vt tradidit Michael Crass. in §. testamentum. q. 57. in tract. suo de success. cuiusmodi excommunicatus non est; tum quòd excommunicatus in iudicio testis esse non potest ob cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. & vt nos probauimus hoc cap. in init. ergò nec ad testamentum adhiberi testis potest; omnis enim, qui testis in iudicio esse vetatur, & in testamento esse prohibetur, vt dixit iureconsultus in l. qui testamento. §. eum, qui, & ibi cõiter not. ff. de testam. atque sic sensit Bart. in l. 1. n. 3. & Ias. n. 3. versic. Item procedit ista lex. C. de testam. Contra sententiam hanc tamen duo facere videntur. Primum, quòd hæretici excommunicati sunt, vt habetur in cap. excommunicamus. 1. de hæret. & tamen testes esse in testamento possunt, vt dicitur in l. quoniam versic. Caterum. C. de hæret. ergò excommunicati testes in testamento esse queunt: atqui ad hoc argumentum respondetur, vel eam legem correctam esse, vt inquit Bart. in l. qui testamento. §. eum, qui. ff. de test. pro qua sententia facit cit. cap. decernimus iunct. eo. §. eum, qui, proximè citato; vel illud iure ciuili, seculus autem iure pontificio, vt dixit Gloss. in cap. si hæreticus. 2. q. 7. quod ius ob communionis periculum ciuili præferendum est, vide tñ Add. ad Abb. in cap. veniens 2. num. 18. de testib. Alterum, quod contra eandem sententiam facere videtur, habemus in cap. excommunicamus 2. §. credentes de hæret. vbi, qui hæreticis fauent, excommunicati sunt, & ne ipsorum testimonium recipiatur, ecclesia prohibet; ergò ob aliam causam excommunicati ad testimonium ferendum admittentur. Verùm neque ius hoc obstat; nam non ibi de testimonio ferendo in testamentis agitur, sed in contractibus: id quod hinc patet, quòd, si contrarium diceremus, ius illud nihil operaretur; nam, ne ad iudicia recipiantur, prohibitum est per cap. decernimus; ne itidem ad testamenta vetitum ob idem cap. decernimus iunct. l. qui testamento. §. eum, qui; ergo de contractibus ibi agitur; ergo ad rem nostram nihil facit. Postremò responderi potest, si ad iudicia, & ad testamenta referamus, ius illud vetus esse; quod, etsi speciatim in huiusmodi excommunicatis locum tantum olim habebat, hodie tamen commune ius factum esse; ac propterea nec hac ratione propositæ opinioni repugnare. † Excommunicatus ergo, vt regulam constituamus, ad testamentum adhiberi testis non potest, alioquin non valet. Excipitur tamè, vbi eo tempore, quo testamentum conficitur, ac testis adhibetur, pro non excommunicato habere; tunc enim testimonium ab eo latum valebit, ac propterea & testamentum, vt tradidit Barr. in l. 1. numer. 3. versic. Quæro, quid infami, & Ias. num. 3. versic. Item procedit. C. de test. Add. ad Abb. in cap. veniens 2. num. 18. in litera A. versic. Secundò limira de testib. & Felin. in eod. cap. veniens 2. num. 38. versic. Secundò fallit; etenim nec seruus in testamento testis esse potest, & tamen, vbi seruus esse cõmuniter ignoratur, testimonium eius valet, vt habetur in §. sed cum aliquis in Instit. de testamen. & l. 1. C. eod. ergò idem de excommunicato sentiendum; nam, vt sensit Gloss. fin. communiter recepta in l. cum lege. ff. de testa. dispositio cit. l. 1. & §. sed cum aliquis non solum in seruo locum habet, sed etiam in alio teste, qui habilis non est, sed habilem non esse communiter ignoratur, atque sic magis communiter receptum id esse testatur Ias. in cit. l. 1. num. 3. C. de testam. & Michael. Crass. in §. testamentum. q. 57. num. 17. in tract. de successione. † Verùm, qui improbare testamentum ratione hac volet, sat ne ei erit, vt excommunicatum testem fuisse probet, quando testamentum conficiebatur, an verò oportebit, vt & pro excommunicato cõiter tunc habitum probet? Communiter concluditur sat esse ab ipso probari excommunicatum testem fuisse, vt de hoc testatur Ias. in cit. l. 1. num. 4. quamuis ipse Bartolum

Bartolum tueatur, qui contrarium sensit. C. de test. & Tob. in cit. §. sed cum aliquis. numer. 5. in Instit. eod. nam, quòd opinionem suam firmatam habet, qui excommunicatum testem probauit, ob eam rem, qui pro non excommunicato tunc habitum esse excipit, ad ipsum exceptionis probatio spectabit arg. l. in exceptionibus. ff. de proba. & eorum, quæ tradunt DD. in l. 1. ff. de reg. iur. Excipitur quoque mea sententia, vbi excommunicatus hic neque denunciatus, neque notorius est ob extrauag. ad euitanda; nam per ipsam excõmunicati huius communionem vti perinde possumus, atque si excommunicatus non esset, ergò & vt testis testamento nostro intersit, vocare ipsum poterimus: & exceptio hæc notanda est; quandoquidem à nemine positam inueni; per quam exceptionem limitatur sententia Alex. & Ias. in cit. l. 1. C. de testam. & Fabr. & Tob. in eod. §. cum aliquis, qui testamentum non valere existimarunt, vbi inhabilis testis interesset, qui pro habili communiter habebatur, si testator ipse inhabilem eum nouisset; nam vbi nec notorius, nec denunciatus est, horum sententia locum non habebit, atque in his exceptionibus eorum sententia locum habebit, qui contrarium sentiunt, quosque refert Viuius in Syl. commun. opin. opin. 260. num. 4. Quæ autem de testamenti teste, eadem & de teste, qui ad codicillos adhibetur, dicta esse volumus; nam nec codicilli valebunt, ad quos excõmunicatus testis adhibitus fuerit, vt sensit Add. ad Abb. in cap. veniens 2. num. 18. in litera A. versic. Dico, quòd etiam omnis; etenim pro forma testes quinque adhibentur, vt tradidit Imperat. in l. fin. C. de codicil. quo casu excommunicatum interesse non posse sensit cit. Add. imò nec ad contractus, vbi testes rogati esse debent, qui contractus recensentur in auth. rogati. C. de testib. & in l. nullum. ff. de diuort. excommunicatos testes adhiberi posse eadem Add. sensit, & de excõmunicato teste hætenus, ad aduocatum iam transeamus.

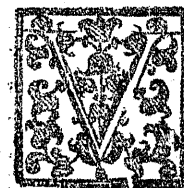
De usu communionis hominum excommunicato ipsi prohibito in iudicijs, vbi vt aduocatus est, declaratione duodecima eiusdem effectus.

Cap. XVIII.

S V M M A.

- 1 Aduocatus esse excommunicatus in iudicijs non potest.
- 2 Aduocato excommunicato in iudicio si quid agatur, an valeat.
- 3 Sententia lata ad consilium sapientis, qui sapiens excommunicatus est, an valeat.
- 4 Consilium datum in iure à iureconsulto excommunicato an valeat.
- 5 Lucrum, vel præmium potius & vt appellant honorarium, quod acquirit aduocatus, procuratoruè, dum excommunicati sunt, an retineri licet ab ipsis possit.

I

§. † communionis hominum excommunicatus etiam in iudicijs caret, vbi vt aduocatus interuenit, id est excommunicatus in iudicio aduocatus esse non potest, vt habetur in cap. decernimus, & ibi Gloss. not. in verb. Patrocinando, & Phil. Franc. eod. & Anch. num. 2. & communiter DD. de sent. excommun. lib. 6. & vt inquirunt in cap. intelleximus Abb. ac Dec. num. 2. & Franc. de Aret. nu. 5. de iud. Et Nicol. de Milis in verb. Excommunicatus non potest in iudicio esse, tanquam iudex, & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 412. de sent. excommun. vbi & Specul. idem sententiam refert. Etenim aduocati munus est desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere, sicut docuit iureconsultus in l. 1. §. postulare. ff. de postul. & facit. l. 1. §. aduocatos. ff. de var. & extraord. cognit. at in iudicio excommunicatus esse non potest ob cit. cap. intelleximus; ergo nec vt aduocatus pro se, si actoris partes sustineat, nec pro alio vlla ratione in iudicio interesse, in iureque causam tueri poterit. Nam & procurator prohibetur, qui acta, quæ in iudicijs fiunt, promouet; ergo multo magis aduocatus, qui in iure quid sit respondet, ac docet, vt dicitur in cit. l. 1. §. postulare in verb. In iure: non enim verbum illud in iure pro loco accipitur, vbi ius dicitur, vt existimauit Gloss. ibi & Bart. & Bart. & Abb. in rub. extra eod. sed quid sit in iure, id est quid ius postulet significatur; sic enim & Marc. Cic. hanc loquendi rationem vsurpauit. Quæsiui, inquit enim ipse, quid esset in iure, id est quid ius uellet. Accedit, quòd locus, vbi ius dicitur, satis per ea

verba Apud eum, qui iurisdictioni præest, significabatur; excommunicatus ergò in iudiciis aduocatus esse non potest. Præterea aduocatus egregia quædam persona est, vt Bart. inquit in l. 1. C. de aduoc. diuers. iud. eua. que sequitur Dec. in cit. cap. intelleximus. num. 2. excommunicatus verò turpis persona nominatur in eod. cap. intelleximus, & à Marian. & ab Anton. relatis ibi à Dec. nec bonus vir, nec honestus dicitur; ergò à iudicio repelletur: imò, quauis, qui litigat, id vel non curarent, vel expellere nollit, iudex tamen ex officio eum repellat arg. c. 1. in fi. de excep. lib. 6. & cap. exceptionem eod. in antiq. atque sic asseruit Specul. in tit. de off. iud. §. 1. in fi. quem sequitur Phil. Franc. in cit. c. decernimus vers. In Gloss. in verb. Patrocinando, & Gemin. num. 6. versic. Quæro, an iudex ex officio de sent. excommun. lib. 6. & iudex ecclesiasticus, vt seculares iudices idem faciant, compellere debet argum. cit. cap. decernimus. Contra sententiam hanc tamen facere videtur cap. excommunicamus 1. §. credentes de hæret. vbi excommunicatus quidam si intra annum non satisfecerit, & aduocatus sit, præcipitur ibi, vt nullatenus ad suum officium admittatur; ergò, casu hoc excepto, aliàs contrarium dicendum est. Marian. Socin. sen. duobus modis ad hoc responderet, primò argumentum à contrario sensu propter absurdum, quod sequeretur, non tenere arg. l. conuenticula. C. de episc. & cler. deinde speciale illud esse, scilicet vt post annum, tanquam infamis aduocatus esse nequeat, infra annum verò ob excommunicationem: hæc responsiones mihi omnino satisfaciunt. Ego igitur dico ius illud nihil ob stare; nam acta per excommunicatum aduocatum, quousque excludatur, valent, vt paulo post probabimus, & sic secundum quid aduocatus esse excommunicatus potest, ex quo acta eo autore valent; at Romanus Pont. excommunicatum illum tantum temporis in excommunicatione perseuerantem punire volens, prohibuit, vt nullatenus admittatur, id est vt, etsi aliàs acta per aduocatum excommunicatum valent, nisi excludatur, per hunc tamen acta, nulla sint: etiam eo non excluso, ac propterea dixit Nullatenus admittatur; dictio enim illa Nullatenus omnimodam potentiam tollit: & responsio hæc verissima esse mihi videtur; non igitur ius illud obstat, excommunicatus ergò aduocatus esse non potest. † Verum an hoc aduocato in iudicijs acta valebunt? quid itidem, si ad consilium sapientis, qui excommunicatus est, sententia lata sit? quid de consilio ab eo dato extra iudicium? quid denique si ob aduocationem aliquid lucratus sit, an tuta conscientia retinere illud poterit? Quò ad primum breuiter concludo acta omnia valere, ac si pro se aduocati munus exerceat, reusque sit ob c. cum inter de excep. in antiq. si actor ob cap. 1. eod. lib. 6. modò non repellatur, vt ibidem habetur; idem, si pro alio intercedat ob idem c. 1. de excep. atque sic dixit Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 413. de sent. excommun. quamuis contrarium nonnulli senserint, & quidam decisione Roman. Pont. egeret dixerint, vt ait Socin. ibidem. † Quò ad alterum autem, an sententia lata de consilio sapientis, si sapiens ille excommunicatus sit, valeat (hoc enim modo sententia sæpius fertur, vt inquit Ias. in repe. l. admonendi. num. 41. vers. Adde etiam. ff. de iureiur.) & in hoc breuiter etiam respondemus sententiam valere; tum quòd sententia vim à iudice summit, non à consiliario, vt hoc per se, patet; tum quòd auctoritatem summit etiam à iuribus, ac rationibus, que afferuntur, ac propterea ex ipsis etiam doctoris sententiam nos interpretamur, vt docuit Bart. in l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de liber. leg. † Qua ratione ad tertiam quæstionem de consilio scilicet extra iudicium dato responderetur, si illud valeret; † Quò ad quartam demum quæstionem, an quod aduocatus, procuratorue excommunicatus suum munus exercendo lucratus sit, illud pauperibus elargiri debeat. Host. atque Ioan. And. quos refert, ac sequitur Phil. Franc. in cit. cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. & Marian. Socin. sen. in eod. cap. num. 413. lucrum illud pauperibus elargiendum esse existimarunt: quorum sententia omnino vera mihi non videtur; nam, etsi elargiri lucrum id possunt, non tamen coguntur; quandoquidem restitutio, quæ pauperibus faciendâ est de eo, quod quis acquirit sic affectus titulo tamen iusto non necessariò, sed ex consilio tantum debetur, vt inquit Vercell. S. Anton. Angel. & Syl. quos refert ac sequitur Nauar. cap. 27. vers. Tertio, quòd est regula, sicut nec acceptum ob turpem causam de uoluntate dantis, vbi ex vtraque parte turpitudine est, vt dixit Ludouicus de Beia Palasfrelus in suo libro inscripto Responsiones Casuum conscientie in casu 27. vers. Quòd verò attinet ad affectus, Aliàs autem secus: atqui, quòd aduocati munus ij exercent, qui iuris scientie laurea decorati, id est doctores sunt, an excommunicati doctores creari queunt? id explicabimus in sequenti. §.

S V M M A.

1 Doctor an excommunicatus creari possit.

2 Eques excommunicatus an creari possit.

I.

† An igitur excommunicatus creari doctor poterit? Hanc enim quæstionem inuestigandâ nobis proximè proposuimus Bald. in 1. constit. C. §. ideoque in fin. excommunicatum doctorem creari non posse existimauit; eandem opinionem sequitur Iacob. Butrig. vt refert Bald. ibidem. Et hoc ob eam rationem, quia doctoratus dignitas est, vt dixit Bart. in ead. 1. constit. C. eod. & in l. fin. C. de iude. & in l. omnes. 3. C. de decurion. lib. 10. & Add. ad Bart. in l. si vt proponis. num. 15. C. de dignit. lib. 12. & Ias. in l. si quis in conscribendo. num. 4. C. de pact. & Guid. Pap. decis. 388. num. 9. & de communi restatur Dec. consil. 161. vt refert Mandos. in sua prax. signatur. grat. cap. de licentia doctorandi versic. Iudæis concedi solet, & probatur in cap. quanto de magistr. & in cit. 1. constit. C. vers. Magisterij dignitate; dignitates autem infamibus nec tribuuntur, nec tribui debent, vt habetur in cap. infamibus de reg. iur. lib. 6. & in l. 2. C. de dignit. lib. 12. ergò dignitas hæc excommunicato tribui non potest; nam excommunicatus infamis est, vt probatur in cap. infames 6. q. 1. & vt inquit Abb. in cap. quia diligentia. num. 8. de elect. & Dec. qui & Bald. idem sententem refert in c. intelleximus. n. 2. de iud. Huic argumento, qui contrariam sententiam amplexantur, sic respondent, doctoratum dignitatem non esse; quandoquidem dignitas administratio quædam cum iurisdictione fori contentiosi est, vt communiter receptum hoc esse testatur Abb. in cap. de multa. n. 21. de præb. qui verò doctoratum consequuntur, iurisdictionem nullam habent. Nec repugnant cit. c. quanto, & prima constitutio. C. nam de doctoribus inibi agitur, qui pecunia publica docendi munus exerceat, & ob id in suos discipulos iurisdictionem habent ob auth. habita. C. ne filius pro patre: hæc responsio mea sententia non tollit, quin doctoratus dignitas sit; nam, & senatores singuli iurisdictionem non habent, & tamen in dignitate positi sunt arg. tot. tit. ff. de senator. & C. de decurionibus lib. 10. & de dignit. lib. 12. ac planè, cum doctoris creandi facultas ad principem tantum spectet, eiusdemue auctoritate ad vniuersalis studij collegium inquisitione tam doctrinæ, quam morum prius habita, vt tradidit Mandos. eod. cap. in prin. quis dignitatem hanc esse inficiabitur? Addebant idem, vt Innoc. & Rom. quos Dec. refert eod. cap. intelleximus. num. 2. excommunicatum infamem esse, quòd an verum sit, infra suo loco id declarabimus. Quid igitur concludendum? Ego in hac quæstione, vt rem paucis perstringam; sic distinguendum censeo. Aut quærimus, an excommunicatus doctor creari debeat, & in hoc casu, quòd hominum communione caret, sine qua doctor creari quis non potest, ob eam rem doctorem creari ipsum non debere, & hic propositam sententiam locum habere censeo, Aut quærimus, an si doctor nihilominus creetur, dignitatem eam consequatur, & ipsam excommunicatum consequi omnino sentio, Nam & hanc sententiam amplexatus est Card. in cap. perpendimus. num. 29. de sentent. excommun. & Ioan. And. quos refert, ac sequitur Dec. in cit. cap. intelleximus. num. 2. de iud. vbi & veriorem opinionem hanc esse ait. Tum quòd multa facta tenent, quæ fieri prohibentur arg. l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. Tum quòd, si conferatur, iure cautum non reperitur, ne valeat; ergò ipsam valere concludendum est arg. l. ab ea parte. ff. de probat. nam, vbi ab excommunicato acta non valere ecclesia voluit, id expressit, vt in cap. fin. de probat. & in c. ad probandum de re iud. & in cap. postulatistis de cler. excommun. min. & in cap. 1. de rescript. lib. 6. cum simil. Accedit denique, quòd matrimonij speciem quandam actio hæc habet, & ob eam rem anulus ei traditur, qui dignitate hac decoratur, matrimonium autem ab excommunicato contractum valere iam antea probauimus; excommunicatus ergò doctor creari non debet, quamuis creatus doctor erit, vt probauimus. † Quæ autem de doctore diximus, eadem & de equite, & de alijs dignitatibus sentimus, quas, qui habent, alios honore antecedunt, iurisdictionem tamen nullam habent; & miles igitur hac ratione creari poterit arg. cap. sacris, & ibi Innoc. de sent. excommun. ac de aduocato hætenus, ad procuratorem iam venianus.

De usu communionis hominum excommunicato ipsi prohibito in iudicijs, ubi ubi procurator interest, declaratione decimatertia eiusdem effectus.

Cap. XIX.

S V M M A.

- 1 Procurator creari non debet, qui excommunicatus est.
2 Procuratoris constitutio non valet, si eius fiat,

qui constitutionis tempore excommunicatus est.

RESTAT, quatenus pertinet ad iudicia, ut & de procuratore agamus; de quo hæc contemplabimur. Primum, an excommunicatus procurator esse possit, & si constituatur, qui constitutionis tempore excommunicatus est, an constitutio valeat. Deinde, esto non valeat, an confirmetur, si in ea voluntate constituens permanferit, quousque excommunicatus absoluitur. Tertio, quid, si constituens ipsum excommunicatum ignorasset. Quarto, quid, si quo tempore procurator constituitur, excommunicatus non sit, sed, quo mandatum suscipit, an constitutio valeat. Quinto, an excommunicatus pro consorte litis procurator esse possit. Sexto, an excommunicatus procurator constitutus cum substituendi potestate substituere possit, si constitutio non valuit. Septimo, an acta in iudicijs hoc procuratore, cuius constitutio nulla est, valeant. Octavo, an procurator recte constitutus, si deinceps in excommunicationem incidat, an in qua in iudicio esse possit, & quid si post appellationem interpositam excommunicetur, an appellationem prosequatur. Nono, an hoc procuratore, qui recte constitutus est, & constitutio valuit, sed deinceps excommunicatus est, in iudicijs acta valeant. Postremo communia quædam tam procuratori, cuius constitutio nulla fuit, quam procuratori, cuius constitutio valuit, addemus.

¶ Quod ad primum igitur breuiter concludendum est excommunicatum esse procuratorem non posse, ut inquit Phil. Franc. in cap. 1. in prin. versic. In Gloss. in verb. A communibus, ibi ite actus communes, & Anchar. in §. si quis 2. vers. Gloss. super verb. Communibus, ibi communes verò, & Gemin. ibidem de except. lib. 6. & communiter DD. in cap. post cessionem de probat. per illud ius. Etenim excommunicatus hominum communionem caret, ut habetur in c. pen. de sentent. excomm. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. qua communionem procuratorem uti oportet; at omnis actus excommunicato prohibitus est, ubi hominum communionem uti necesse habet, ut pro regula id tradidit Abb. quem refert, ac sequitur Anchar. in cit. cap. 1. §. si quis. 2. vers. Gloss. super verb. Communibus in fin. ibi ponit tamen hic Abb. vnam regulam, & Gemin. in eod. vers. & Phil. Fran. in ead. Gloss. vers. Item omnes alij actus de except. lib. 6. ergo excommunicatus procurator esse non potest. ¶ Verum quid, si excommunicatus procurator nihilominus constituatur, an constitutio valebit, atque ob id exceptione opus erit, quod à iudicio expellatur? Innoc. in eod. cap. post cessionem, ubi quæstio hæc disputatur, constitutionem huius procuratoris valere sensit; eandem opinionem sequitur ibi Dec. num. 17. & Aret. quamuis dubius. Probatum autem horum sententia primò hac ratione, quoniam qui procurator esse non potest, is, si constituatur, procurator erit, & agere poterit, nisi exceptione repellatur arg. l. filiusfamilias. §. veterani, & ibi not. Bart. ff. de procur. ibi enim, etsi milites constitui procuratores nequeunt, si tamen ante litis contestationem non eiciantur, audiendos ipsos esse dicitur; idem probatur in l. Pomponius. §. rati habitationis. ff. eod. ergo idem in excommunicato dicemus, ut, quamuis procurator esse non possit, si tamen non excipiatur, admittendus sit, & ob eam rem ipso iure eius constitutio valeat: hæc ratio ad rem non facit; tum quod citata iura de eo loquuntur, qui non suo vitio à procuratoris munere prohibentur, quod de excommunicato dici non potest, qui suo vitio à iudicijs excluditur arg. cap. intelleximus de iud. & cap. decernimus de sentent. excomm. lib. 6. cum similibus. tum quod citata iura in eo locum habent, qui alias pro se, pro alio in iudicio esse potest; secus autem si nec pro se, nec pro alio ad iudicium admittatur, ut dixit Bart. in citatis iur. & in l. licet. C. eod. quod excommunicatus non potest; ergo illis iuribus sententia hæc non probatur. Postremo sic argumentatur Dec. excommunicatus ipso iure non repellitur, ubi pro se agit, sed exceptione opus est ob cap. 1. de except. lib. 6. ergo multò minus,

ius, ubi pro alio interuenit; quandoquidem minus odiosum esse videtur pro alio intercedere, quam pro se arg. l. furri. §. si quis alieno. ff. de infam. hoc argumentum propositam opinionem etiam non probat; nam imò maioris impudentiæ illius esse videtur, qui, cum pro se agere non possit, pro alio agere non veretur. Id quod hinc probatur, quod, etsi excommunicatus ut actor in iudicio interesse prohibetur, tamen quò se defendat, interesse aliquando potest arg. cap. cum inter de except. & ut supra probauimus, cum tamen pro alio excommunicatus nulla ratione admittatur arg. cit. cap. intelleximus de iud. ergo magis odiosum est pro alio interuenire, quam pro se. Pro qua sententia facit etiam, quod, etsi quis accusare aliquando prohibetur, auditur tamen, ubi suam iniuriam prosequitur, ut habetur in l. qui accusare cum trib. seq. ff. de accus. nec repugnat cit. l. furri. §. si quis alieno, nam ob eam rem procurator ibi non infamatur, quoniam non suum vitium ibi intercedebat, sed domini; secus autem in excommunicato contingit; quandoquidem sua culpa excommunicatus est: hæc sunt, quæ potissimum pro hac sententia allegantur. Quare, cum ipsis proposita sententia non nitatur, contrariam, ut constitutio procuratoris de hoc facta non valeat, amplexati sunt Bern. Io. And. Anton. Cald. Specul. quos refert, ac sequitur Abb. in cit. cap. post cessionem. num. 10. & Felin. num. 29. vers. Prima conclusio, constitutio procuratoris, eandem communiter receptam esse testantur Abb. ac Felin. ibidem & Dec. num. 10. Probatum autem communis hæc opinio per cap. post cessionem de probat. ubi summus Pont. rationem reddens, quamobrem procuratorem quendam non audiuit, ob eam rem id à se factum rescipit, quoniam per literas ordinarij ipsi constituitur, cum procuratoris officium assumpsit, excommunicatum eum fuisse: hæc ibi summus Pont. si ergo procuratorem non admisit, propterea quod assumptionis mandati tempore excommunicatus erat; ergo constitutio procuratoris non valet de excommunicato facta; nam si, quo tempore mandatum suscipit, habilis quis non est, procurator esse non potest, nec esse poterit, ubi constitutionis tempore excommunicatus est. Dec. qui contrariam opinionem sequitur, non ob eam rem non auditum asserebat, propterea quod mandati susceptionis tempore excommunicatus esset; sed quòd tunc excommunicatus erat, ad quam excommunicationem probandam literas ordinarij allegatas dicebat, quibus literis significabatur assumptionis officij tempore excommunicatum illum fuisse, atque ob eam rem non auditum, quandoquidem de absolute non constabat, & semel excommunicatus pro excommunicato semper habetur, nisi absolutus probetur, & ita Dec. pro excommunicato etiam tunc habitum procuratorem illum volebat. Quæ non uel Dec. interpretatio, recipienda non est; verbis enim ipsius legis, atque idcirco & menti legislatoris repugnat. Nam summus Pont. à se illum non admissum comprobauit, non quòd excommunicatus tunc esset, ut existimauit Dec. sed quòd, ubi procuratoris officium sumpsit, tunc excommunicatus erat, id quod per literas ordinarij probabatur: hæc ibi expressa habentur. Ac planè, si tunc excommunicatus esset, quid oportebat assumptionis officij mentionem facere? nam, vel tunc excommunicatus non fuisset, tamen excludi poterat, si modò, ubi agit, excommunicatus esset argum. cap. decernimus de sentent. excomm. cum ergo diuersa ratio hæc sit ab ea, quam reddidit Dec. ne à verbis legis discedamus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. ac propterea nec à legislatoris mente contra l. ea est natura. ff. de reg. iur. à Romani Pont. ratione non abibimus, ut scilicet auditus ille non sit, non quòd excommunicatus tunc esset, sed quòd procurator non erat, quoniam mandati susceptionis tempore excommunicatus erat, & sic excommunicatio mandatum vitiat. Confirmatur hoc etiam illis verbis Quibus standum est, donec probetur contrarium; nam summus Pont. non dixit standum esse illis literis, donec absolutus probetur, quod interpretatio Dec. postulat, sed donec contrarium probetur; at contrarium eius, quod literis illis probabatur, erat, ut probaretur assumptionis officij tempore ipsum excommunicatum non fuisse; hoc enim contrarium eius erat, quod illis literis continebatur. Accedit, demum versiculus ille, & dictio illa Tanquam procuratorem, quæ habetur in cit. cap. post cessionem; nam, cum premisisset Romanus Pont. rationem, quamobrem eum non admittendum duxit, quia scilicet per literas ordinarij sibi constituitur eum excommunicatum esse, ubi procuratoris officium sumpsit, hæc concludens adiecit Igitur ipsum tanquam procuratorem non duximus admittendum: si ergo non admittendum illum duxit tanquam procuratorem, planè procurator non erat; dictio enim illa Tanquam similitudinem significat, ut inquit Gloss. in cap. solita in verb. Tanquam de maior. & obed. & Ias. viden. in l. 1. num. 2. C. de hered. instit. ergo constitutio procuratoris de excommunicato non valuit, & ob hanc rem eum non admisit: nam si, propterea, quòd tunc excommunicatus esset, pro excommunicato uel habitus,

illum

illam non admisisset, non dixisset illum tamquam procuratorem non duximus admittendum, sed tanquam excommunicatum, vel ut excommunicatum non duximus admittendum: id quod cum Romanus Pont. non dixerit, sed pro procuratore eum non habitum; eius constitutionem nullam fuisse, ppea q̄ susceptionis officij tempore excommunicatus erat, cum cōi opinione concludendum est. Procuratoris igitur constitutio de eo facta, qui constitutionis, tpe excoicatione constrictus tenetur, nulla est, atque sic dixit, & de cōi sententia testatur Vinius in Syl. comm. opin. opin. 65 i. num. 1. Quæ conclusio, multo magis locum habet, si & acceptionis mandati, & vsus eius tempore excommunicatus est. Item, si constitutionis, & susceptionis mandati tempore est excommunicatus, vsus autem tempore est absolutus, vt asseruit Marian. Socin. senior in cap. sacris. num. 415. & num. 416. Tertio, etiam si tempore constitutionis excommunicatus sit, acceptionis verò mandati est absolutus. Quarto, etiã vbi acceptionis mandati tempore tantum excommunicatus est, ita Soc. ibidem. num. 418. cum. seq. Postremo, vel pro reo procurator sit, vt comprobauit hoc idem Socin. num. 415. & num. 420. in his enim casibus procuratoris constitutio nulla semper erit; & de quæstione priorifatis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Procuratoris constitutio de eo facta, qui constitutionis tempore excommunicatus est, non conualescit, etiam si excommunicatus

ille absolutus sit, & constituens in eadem voluntate permanserit, modò de absolutectione certior factus non sit; aliàs secus.

I.

1 § Altera quæstio est, an, si constituens procuratorem eum, qui constitutionis tempore excommunicatus est (quo casu constitutio nulla est, vt diximus) in eadem voluntate permaneat, constitutio ea nulla conualescat. Et videbatur quidem dicendum conualescere; quoniam constitutio procuratoris conualescit, vbi in initio non valuit, si constituens in eadem voluntate permanserit, quousque impedimentum tollitur, vnde constitutio vitiosa erat arg. cap. licet de procur. lib. 6. & l. obseruare. ff. de off. procon. nã, vt dicitur in c. licet, si procurator cōstitutus per absentem mandatum suscipere se nolle dixerit, mutare tamen voluntatem, & mandatum suscipere potest, & idcirco procurator esse, quamdiu constituens in eadem voluntate permanserit: idem probatur in cit. l. obseruare; nam delegatio à proconsule facta, antequam suam prouinciam ingrediatur, quo casu ipsa non valet, eo prouinciam ingresso conualescit, modò ipsius voluntas mutata non sit; ergo idem hîc de excommunicato procuratore constituto dicendum videtur, vt eius constitutio conualescat, si absoluitur, & interim constituentis voluntas mutata non sit. Verùm contrariam opinionem amplexati sunt Vip. Per. Abb. Io. And. Specul. quos Panorm. refert, ac sequitur in cap. post cessionem. num. 12. de probat. Quorum sententia probatur per cit. cap. post cessionem; nam ibi constituentis voluntas mutata non apparebat, nec mutata existimari poterat arg. cap. maiores. §. item quæritur vtrum de baptismo, & l. eum, qui, ff. de probat. impedimentum quoque, id est, excommunicatio absolutectione sublata erat, vt in prioribus probauimus; & tamen summus Pont. quia constitutus procurator tunc excommunicatus erat, vbi procuratoris officium suscepit, ipsum tanquam procuratorem non admisit; ergo, etsi mutata constituentis voluntas non est, quamuis excommunicatio procuratoris sublata sit, procuratoris tamen constitutio non conualescit. Præterea confirmatur hoc etiam ratione, quoniam vt voluntas actum nullum confirmet, legitimam eam esse oportet, at hæc voluntas hîc desideratur; nam, qui procuratorem huiusmodi constituit, quod, an excommunicatio sublata sit nec ne, ignorat, in eadem voluntate, in qua prius erat, permanet arg. cit. l. eum, qui, & cit. cap. maiores eod. §. item quæritur vtrum, illa verò minus legitima est; ideo & excommunicatione sublata infcio constituyente per huiusmodi voluntatem procuratoris constitutio non reuiuiscit. Hinc matrimonium, quod mulier cum alterius marito rei huius infcia contraxit, priore vxore mortua, non confirmatur, si mulier eius mortem ignoret, quamuis cum viro sit. Idem de matrimonio concluditur, quod quis cum ancilla infcius contraxit, quo etiam casu matrimonium nullum est arg. c. 2. & c. fi. de coniung. seru. esto enim ancilla deinceps manumittatur, & maritus ab ea non discedat, si tamen id maritus ignoret, matrimonium hîc etiam non confirmatur, vt asseruit Gloss. quam sequitur, & communiter receptam esse testatur Abb. in cap. fin. de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. Hinc impetratio de iudice excommunicato facta non valet, quamuis tempore receptionis literarum absolutus sit, vt voluit Gloss. in c. dilectus. 2. de præb. quam

quam sequitur Specul. de iud. deleg. §. 1. in prin. & Dec. in eod. cap. post cessionem. num. 9. vers. Prima conclusio, vbi & alia ad id pertinentia tradidit. Non obstant modò iura proximè citata, & primò cap. licet, nam ibi procurator, qui in initio mandatum non accepit, recipere illud potest; quoniam voluntas domini, quæ mutata non existimatur arg. cit. l. eum, qui, & cit. cap. maiores, legitima in initio fuit, vt quæ de persona habili esset; & is, qui mandatum respuerat, sine vlla mandantis opera voluntatem suam mutare poterat: quæ duo hic desiderantur; nam & mandantis voluntas in excommunicato constituta, vt in persona minus habili, pro legitima non habetur; & excommunicatione deinceps sublata in manu ipsius procuratoris non est, vt constituentis voluntas reformetur, nisi prius de absolutectione ipsum edoceat. Non obstat denique l. obseruare, nam ibi alia ratio est ab ea, quæ in casu nostro; vitium enim, quamobrem delegatio à proconsule facta non valet, in ipso proconsule erat, ac propterea eo sublato id non ignorat; vnde, ex quo tacet, vbi prouinciam ingressus est, cum delegatus habilis sit, & in initio etiam fuerit, confirmare à se delegationem factam videtur arg. l. scèpe, & ibi DD. not. ff. de re iud. at secus in casu nostro est; quandoquidem vitium in ipso procuratore erat, & eodem constituentis voluntas contaminata est, vnde taciturnitate solum non expurgatur, verùm, vt de excommunicatione sublata edoceatur, quo vitiatam voluntatem reformet, necesse est: alioquin, vt, quæ mutata non existimetur arg. cit. l. eum, qui, & cap. maiores. §. item quæritur, vitiosa permaneret, ac propterea procuratoris constitutionem nullam nequaquam confirmaret; ab hac igitur sententia, quæ & communis est, non discedemus, vt scilicet constitutio procuratoris eius facta, qui excommunicatus erat, quo casu non valet, vt in initio huius cap. probauimus, non confirmetur, si excommunicatus ille absolutus sit, quamuis ipse constituens taceat. Excipitur tamen, vbi procuratorem constituens, postea quam absolutum illum nouit, eundem aut expressè, aut tacitò confirmauit, in vtroque casu enim procurator legitimus erit; in priori casu, quoniam, sicut iterum constituere ipsum procuratorem non prohibetur, ita, quò minus eundem expressè confirmet, non vetatur; hoc enim dubitatione non habet, atque sic inquit Andr. quem refert, ac sequitur Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 13. & Marian. Soc. sen. in sacris. num. 417. vers. sic. Ex quo videtur inferendum de senten. excommun. in posteriori casu, quoniam & Abb. eod. num. 13. idem conclusit, & sequitur eum Felin. num. 30. vers. Hanc conclusionem declarat. & Socin. ibidem: idque merito; nam, ex quo, postea quam ipsum absolutum nouit, cum id posset, eum non reuocauit, sed, vt causam suam ageret, permisit, confirmasse ipsum existimatur arg. cit. l. scèpe. ff. de re iud. & cap. fin. vers. Idem fiet de iure iur. lib. 6. Hinc, si dominus videt causam suam nomine per falsum procuratorem agi, & non contradicit, præiudicium sibi facit, vt dixit Innoc. in cap. ex parte decani. num. 2. vers. Et ex hoc dico de rescript. quod dictum sequitur Abb. ibi. num. 9. & quotidie id allegari ait, & Alex. in cit. l. scèpe. numer. 87. cum multis seq. vbi illud pluribus declarauit; etenim de voluntate sua creditur agere, ex quo, ne agat, prohibere ipsum potest, & non prohibet arg. cit. l. scèpe; nam par virtus taciti, & expressi est arg. l. cum quid, & ibi not. ff. si cert. pet. Atqui an in dubio constituens nouisse procuratorem absolutum existimatur? non sanè ob cap. præsumitur de regul. iur. lib. 6. quare, quòd voluntas mutata non creditur, vt scèpe diximus, probare oportebit ipsum constituentem nouisse procuratorem, à se datum absolutum esse; hoc enim probato constitutio procuratoris firma erit, atq; sic tradidit Felin. in eod. c. post cessionem. num. 30. vers. Hanc conclusionem, ibi & adde; sed de quæstione hac etiam satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

1 Procuratoris constitutio de eo facta, qui excommunicatus est, non valet, vel constituens ipsum excommunicatum ignoret.
2 Procurator excommunicatus, cuius constitu-

tio non valet, ad impensas inutiliter factas à constituyente sarcindas tenetur, si constituens ipsum excommunicatum non nouisset.

II.

1 § Tertia quæstio est, an constitutio procuratoris de eo facta, qui excommunicatus est, valeat, si constituens ipsum excommunicatum esse probabiliter ignoret: in qua quæstione dicendum videbatur constitutionem huiusmodi valere. Primò ob hanc rationem, quòd sententia ab excommunicato iudice lata, qui communiter excommunicatus ignoratur, valet arg. cap. ad probandum à contrario sensu, & ibi communiter DD. de re iud. ergo & constitutio procuratoris

toris de eo facta, qui excommunicatus ignoratur, valere debet: atqui ad hanc rationem respondetur, primò eam ad rem hanc non facere, quoniam non hic agitur de actis ab excoicato, vt in eod. cap. ad probandum; prætera ius illud locum habet, vbi quis aliquid agit ex officio, quod auctoritate, & vtilitate publicum est, cuiusmodi iudicis officium habetur, tunc enim, ab occulto excommunicato si quid agatur, valet, vt asserunt communiter DD. in cit. cap. ad probandū, & in l. Barbarius. ff. de off. prætor. secus autem, si quid ex officio agatur, quod, etsi auctoritate publicum, vtilitate tamen priuatum est, vt procuratoris officium; tunc enim, occultè, publice excommunicatus sit, actum ab eo non valet, vt tradidit Inno. communiter receptus in cap. cum dilectus de consuet. ad rem nostram igitur ratio hæc non facit. Vnde secundò pro hac sententia citatur l. 1. C. de testam. vbi testis, qui habilis non est, pro habili habetur, si in habitus illa ignoretur, vel inhabilitas illa ab excoicacione proficiscatur, vt supra de teste conclusimus: ad hanc rationem respondet Felin. in cap. post cessionem. num. 34. versic. Et per istam conclusionem, ibi Respondetur dupliciter de probat. illud præcipuum quoddam esse testamenti gratia, atque idcirco ad alium casum trahi non posse arg. §. sed & quod principi versic. Planè ex his in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. etenim, quòd publicè interest vltimas voluntates valerent arg. l. vel negare. ff. quemadmodum testamenta aperiuntur, ob eam rem, cum priuilegium cit. l. 1. C. de testam. tum alia, de quibus in l. 1. C. de sacr. sanct. eccl. testamenta facientibus concessa sunt: quæ responsio taceri potest. Addo ego procuratorem impudentius agere, ac se habere, quam testis, qui, cum pro se agere, atque in iudicio esse nequeat, pro alio interesse non veretur; ac propterea accuratius de procuratore, quam de teste prospicere ecclesiam debuisse. Tertio pro hac sententia facere videtur extrauag. ad euitanda, per quã cum excommunicato occulto esse nobis licet, ergò & procuratorem illum constituere poterimus: hæc ratio etiam non facit; nam per extrauag. ad euitanda etsi permittitur nobis, vt sine offensa cum excommunicato huiusmodi versetur, non tamen permittitur, vt excommunicatum habilem ad munus aliquod excommunicato prohibitum, & sic ad iudicia reddamus, quòd hic contingeret; quandoquidem hac ratione excommunicato per ipsam extrauag. subueniretur contra ipsammet constitutionem; neque igitur ratio hæc propositam sententiam tuetur. Postremò pro hac eadem opinione ratio hæc reddi potest, si constitutio procuratoris huius, quem excommunicatum constituens non nouit, minus valeret, damnum iniuria constituens pateretur, si procurator impensam aliquam iam fecisset; at hoc iniquum est arg. cap. 2. de constit. ergo constitutionem valere concludendum videtur. † Hæc ratio eam opinionem etiam non tuetur; nam impensam à procuratore recuperabit, qui sciens se excommunicatum procuratorem se constitui passus est, vt sensit Ioan. And. quem sequitur Abb. in cit. cap. fin. de procur. & Felin. in eod. cap. post cessionem. num. 33. versic. Secunda conclusio ibi & not. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 651. num. 2. si verò procurator soluendo non sit, sibi culpam tribuat, qui eius conditionem diligenter expiscatus non sit, quo cum erat contracturus. Quare, cum nullis rationibus opinio contrariam opinionem amplexatus est Abb. in eod. cap. fin. num. 2. de procur. vt scilicet constitutio hæc de huiusmodi procuratore ab incio facta non valeat, & Doctores non nulli alij, quos refert, ac sequitur Felin. in cit. cap. post cessionem. num. 29. versic. Prima conclusio, constitutio procuratoris, ibi & sic mandatum erit. Probatur autem primò per cit. cap. post cessionem, vbi simpliciter habetur constitutionem procuratoris de excommunicato factam non valere, qui constitutionis tempore excommunicatus erat; nec distinguitur, an constituens id sciuerit nec ne; ergò nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. etenim inciticia constituentis excommunicationem non tollit, ac propterea nec habitè ad iudicia reddit, qui habilis non est. Accedit denique, quòd gesta cum procuratore excommunicato huiusmodi non valent, vt infra probabimus; ergò ex his omnibus concludendum est nec in hoc casu procuratoris constitutionem valere: sed ad questionem quartam transeamus.

S V M M A.

- 1 Procuratoris constitutio facta de eo, qui constitutionis tempore excommunicatus non est, non valet, si quo tempore constitutus mandatum accipit, excommunicatus sit.

III.

- 2 † Quarta quæstio est, an eius procuratoris constitutio valeat, qui non eo tempore, quo procurator constituitur, sed quo mandatum accipit, excommunicatus est. In qua quæstione

atione communiter concluditur constitutionem nullam esse, ac propterea p procuratore ipsum non haberi, vt de hoc testatur Abb. in cap. post cessionem. num. 14. & Dec. num. 20. de probat. Probatur autem primò sententia hæc per cit. cap. post cessionem; idcirco enim quendam tamquam procuratorem admittendum non duxit Roman. Pont. vt ibi ait, quoniam constituitur ipsi per literas ordinarij excommunicatum eum fuisse, cum procuratoris officium sumpsit; ergò constitutus procurator, si mandati susceptionis tempore excommunicatus sit, procurator non erit, alioquin superuacanea esset mentio eius temporis, si illud non obesset; constitutionis autem tempore eum, cuius mentio ibi fit, excommunicatum non fuisse in prima quæstione probauimus. Prætera pro hac sententia sic argumentantur, contractus hic mandati se habet, sicut hæredis institutio, ergò, vt quis procurator sit, non solum constitutionis tempore, verumetiam mandati habilis esse debet; nam & in hærede duo hæc tempora postulantur, vt habetur in §. in extraneis de hæred. qualit. & different. Dec. ad hanc rationem respondet, duo illa tempora in hærede propterea postulari, quòd hæreditatem acquirat; secus autem hic: quæ responsio mihi etiam placet; nam non hic agitur, an procurator constitutus agere possit, sed an constitutio ipsius valeat; etenim & testamentum legitimum est, & consistit, vbi hæres institutus institutio tempore habilis est, quamuis deinceps inhabilis fiat, vt habetur in cit. §. in extraneis. Vnde postremò pro eadem sententia ratio hæc redditur, quòd constitutio hæc valeat, & constituentis, & accipientis consensus requiritur (omnis enim contractus conuentio quædam est, vt probatur in l. 1. §. conuentionis. ff. de pact.) ergò, vt amborum voluntates eodem tempore legitime sint, necessariò postulatur, alioquin constitutione facta de procuratore inde obligatio statim oriretur, etiam procuratore ipso mandatum non accipiente, & ita innitus mandatum quis susciperet contra §. mandatum non suscipere in Instit. de mandato: quæ ratio mihi etiam probatur; nã & qui in quampiam, vt in uxorem consensit per verba de præsentia, si antequam mulier itidem consentiat, impedimento dirimens incidat, matrimonium non constat, etiam si deinceps mulier illa consentiat, impedimento cessante arg. eius, quòd dixit Gloss. communiter recepta in cap. fin. de coniugio seruorum. Nec repugnat, quòd dicit Dec. satis amborum voluntates concurrere, quòd constitutus procurator eo tempore absolutus est, quo agere vult, quamobrè tunc accipere mandatum existimatur arg. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud. & quòd constituentis voluntas adhuc durat arg. cap. maiores. §. item quæritur de bapt. nam, statim atq; procurator consensit, mandatumq; accepit, voluntatem constituentis ob excommunicationem, qua tunc restrictus procurator tenetur, vitiauit arg. §. nec in pendenti in Instit. de inutil. stip. ac propterea reformare ipsam non potest, quamuis procurator deinceps absolutus sit, nisi constituens de absolute prius edoceatur, vt in altera quæstione conclusimus; quare à proposita sententia, quæ communis est, discedendum non censeo; quicquid dixerit Dec. sed iam quintam quæstionem aggrediamur.

S V M M A.

- 1 Procurator nec pro consorte litis excommunicatus esse potest, etiam si pro se in eadem causa in iudicio esse possit. nem excommunicationis petere pro eo potest, qui ob eandem causam est excommunicatus.
- 2 Procurator excommunicatus nec absolutio-

I V.

- 3 † Quinta quæstio est, an excommunicatus pro consorte eiusdem litis procurator in iudicio esse possit, vbi pro se potest. In qua quæstione concluditur neque in hoc casu excommunicatum procuratorem admitti, vt asseruit Io. And. & Anton. quos refert, ac sequitur Abb. in cap. post cessionem in fin. de procur. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 425. versic. Quæro vnde decimò de sentent. excommun. Probatur autem primò hæc sententia, quoniam ratio, quamobrem impeditur, quòd minus in alia causa pro alio procurator sit, & hic locum habet (excommunicatum. n. hunc facimus, vnde procurator esse non potest) ergò & eadem dispositio locum habere debet, vt procurator non sit arg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. & cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. non enim per societatem excoicacio tollitur. Prætera hic facilius à contumacia discedet, quòd in primis studet ecclesia, vt habetur in cap. 1. de except. lib. 6. hæc Abb. & Soc. eod. Addo ego pro hac sententia, quam vti verissimam sequor, excommunicatum voluntarium in hoc casu in iudicium venire; nemo enim procuratoris officium inuitus suscipit, vt di-

citur in §. pen. in Instit. mandat. at excommunicatus in iudicium voluntarius venire non potest, sed ubi reus necessarius est, ut habetur in cap. intelleximus de iud. & ut probauimus cap. 16. §. 1. in hac Tab. ergo nec pro consorte litis excommunicatus procurator esse poterit. Nec repugnat Clem. religiosus de procur. ubi religiosus, qui pro re religioso procurator esse non potest, pro suo tamen litis consorte non vetatur; nam ratio, quam obrem religiosus pro alio esse in iudicio vetatur, ea est, ne à contemplatione auocetur, quæ ratio cessat, ubi pro consorte litis interuenit; ex quo enim in iudicio interesse necesse habet, non magis à contemplatione auocatur, si pro consorte itidem interfuit, quam si pro se tantum interueniat, cum eadem lis sit: at hic non eadem ratio est, si pro se, ac pro alio interueniat; quandoquidè in priori casu, ut reus necessarius venit, quod ei permissum esse probauimus; in posteriori autem ut voluntarius, quod ei prohibitum esse itidem diximus: nec pro consorte litis igitur excommunicatus procurator esse poterit, quamuis sententia pro se lata & alteri proderit, ut dixit Abb. in cit. cap. post cessionem in fin. de probat. † Imò nec ad petendam absolutionem excommunicationis excommunicatus admittitur pro alio, etiam si ob eandem causam vterque excommunicatus sit, ut dixit Soc. ibidem; & de quæstione hac satis, ad sextam veniamus.

S V M M A.

Procurator cum potestate substituendi datus, cuius constitutio ob excommunicationem non valuit, substituere non potest; & si

substituatur, nihil facit, vel substituendus nominatus sit.

V.

† Sexta quæstio est, an procurator cum potestate substituendi datus, cuius constitutio non valuit, propterea quòd excommunicatus erat, substituere possit. In qua quæstione tres sunt doctorum sententiæ, quarum prima, & communis est procuratorem hunc substituere non posse, & substitutionem ab eo factam non valere; nam sic sensit Gloss. in Cle. pen. in verb. Commissa, & sequitur eam ibi Zab. num. 8. vers. Decimo sextò quæro, & Anchar. eod. in fin. de procur. eandem sequitur Bart. in l. 1. §. item acquirimus, & Ias. num. 48. vers. Extra Gloss. & Alex. num. 4. vers. Et inducitur, ubi & ipsam communiter receptam esse ibi testatur. ff. de acquir. possess. idem Bart. in l. si is, qui pro emptore. num. 63. ff. de usufruct. & Bald. in l. institutio talis in fin. ff. de cond. & instit. sequitur eam itidem Abb. in c. post cessionem. nu. 18. & Felin. ubi & quosdam alios idem sentientes refert. num. 36. vers. Tertia conclusio, excommunicatus de probat. communis denique sententia hæc est, ut testatur Dec. in eod. cap. post cessionem. num. 23. vers. Vltimò quæritur, & Viuius in Sylua com. opin. opin. 651. nu. 7. & ut nos in initio diximus. Probatur autem primò per cap. iudex in fin. de off. deleg. lib. 6. ubi, si recusatum legitimè iudicem pronuncietur, recusatus iudex, vel recusator consentiat, causam deinceps committere non potest, & hoc ob eam rationem, quoniam, ut inquit ibi summus Pont. iudex omnino esse desit; ergò multò minùs procurator hic, cuius constitutio numquam valuit, substituendo operabitur arg. c. quemadmodum de iure iur. & l. patre furioso. ff. de ijs, qui sui, vel alien. iur. ad hanc tamen rationem responderi potest ob eam rem recusatum iudicem committere causam non posse, quoniam hoc iurisdictionis est arg. l. imperium in fin. ff. de iurisdic. omn. iud. non est igitur mirandum, si commissio non valet, quia ut à priuata persona facta censetur arg. cap. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. Postremò pro hac sententia ratio hæc reddi potest, procurator hic procurator non est, ex quo eius constitutio non valuit, ut probauimus; ergò, ut procurator nec substituere potest, quod enim non est, nihil operari valet arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. Contrariam nihilominus sententiam amplexatus est Anton. ut scilicet substituere procurator hic possit, probatur autem huius opinio his rationibus. Primò, quia substitutio hæc fit per contractum; at contractus ab excommunicato initus valet, ut communiter concluditur in cap. veritatis de dol. & contum. ergò & substitutio valere debet: hanc rationem sibi non placere ait Abb. quandoquidè acta in iudicio per huiusmodi procuratorem non valent, & tamen in iudicio quasi contrahitur; ergò argumentum hoc de contractu non concludit. Aret. ac Dec. responsionem hanc improbant, ac rectè; nam locum ipsam habere dicunt, ubi idèus de quasi contractu est, quod de contractu, id quod hic non contingit; quandoquidè excommunicatus magis à iudicio, quam extra iudicium excluditur arg. cap. licet de sent. excom. lib. 6. & sic Anton. ratio per responsionem hanc non tollitur. Quare Dec. alio modo eam rationem tollere nititur; nam dicit primò, si ratio Anton. vera esset, procurator excommunicatus ad iu-

ad iudicia semper constitui posset, quoniam constitutio per contractum fit, & tamen idem Anton. ac reliqui omnes communiter concludunt, & nos id antea disputauimus, constitutionem non valere. Præterea dicit idem Dec. ob eam rem procuratorem hunc substituere non posse, quamuis contractus ab excommunicato initus valeant, quoniam contractus alij non fiunt, quò quis in iudicio agat, sicut hic substituendi; vnde, sicut excommunicatus ipse in iudicio esse prohibetur, ita, qui in iudicio interfuit, substituere neminem potest; prohibito enim sine, & ea, quæ ad ipsum ducunt, prohibita esse censentur arg. l. oratio. ff. de spons. his rationibus Dec. rationem Anton. refellit: quæ tamen mihi non satisfaciunt; nam, si veræ essent, substitutio ab excommunicato procuratore facta nunquam valeret, & tamen communiter concluditur, ut ipsemet Dec. fatetur in eod. cap. post cessionem num. 23. vers. Vltimò quæritur, substitutionem ab excommunicato procuratore factam, cuius constitutio valuit, firmam esse. Ego igitur aliter respondeo scilicet ob id ipsam Anton. rationem non facere, quoniam hic re vera procurator non est, ex quo constitutio non valuit; ac propterea nec contractum procuratoris nomine initus dominum obligari magis, quam si à quouis alio initus esset arg. tot. tit. ff. quod falso tutor. & germana responsio hæc esse mihi videtur. Vnde secundo loco pro hac sententia non nulli sic argumentantur; substitutio hæc perinde est, atque si à domino procuratoris facta sit arg. cap. qui per alium de reg. iur. lib. 6. & l. 1. §. de ieiisse. ff. de vi arm. ergò valere debet, ex quo ab ipso domino facta valeret: ad hoc argumentum respondetur ipsam non facere; quoniam re vera factum hoc in procuratore nititur, ut sensit Dec. in eod. cap. post cessionem. num. 23. vers. Sed tamen est aduertendum: ego verò ad hoc argumentum eadem ratione respondeo, quæ ad prius respondi, scilicet per alium tunc quem dici facere, ubi mandatum valuit; hic verò nullum esse mandatum facimus: sicut ergò, si quouis alius substituisset nullo mandato intercedente, substitutio non valeret, ita nec hic valere debet, ex quo mandatum, quod intercessit, nullum est; quòd ad iuris effectum enim in his legitimis actibus idem est non esse, & esse, sed nullum, & inutile arg. l. quoties. ff. qui satisfacere cog. & cap. inter corporalia de translat. episc. Postremò Dec. pro hac sententia sic argumentatur, procurator hic se habet, sicut hæres institutus non capax, qui de restituendo rogatus est, ergò substituere procurator hic poterit; nam & hæres non capax hæreditatem adire potest, & hæreditatem restituere cogitur, ut habetur in l. cogi. §. ij. qui in solidum. ff. ad Trebell. ergò & hic idem concludendum videtur. Atqui neque hoc argumento sententia proposita nititur; idcirco enim in cit. §. ij. qui in solidum, hæres non capax restituere potest, ac compellitur, quoniam eius institutio valuit, etsi totius hæreditatis capax non erat; at hic ab initio procuratoris constitutio nulla omnino fuit; cum igitur non eadem ratio in utroque casu sit, mirandù non est, si aliud ibi in eo hærede, aliud in procuratore hoc sit. Confirmatur responsio hæc, quoniam & ubi hæres omnino incapax est, ac propterea eius institutio nihil valet, rogari nec ipse potest, ut fideicommissum restituat, ut tradidit Gloss. si. & communiter DD. in l. eam, quam. C. de fideicommiss. sicut nec etiam legatarius, ut asseruit Gloss. in l. in codicillis. ff. de leg. 2. quam communiter receptam esse testatur Alex. in cit. §. ij. qui in solidum. ff. ad Trebell. atque sic sensit in eod. cit. cap. post cessionem in fin. nulla ratione igitur opinio hæc nititur. Io. Cald. qui tertiam opinionem attulit, sic distinguit; dicit enim ipse, aut, qui substituendus est, nominatus non erat, & in hoc casu communis opinio locum habet; aut nominatus erat, & tunc Anton. sententia locum sibi vindicabit; tunc enim à domino substitutus videtur, & id Abb. quoque sensit ob l. cum pater. §. hæredem. ff. de leg. 2. ubi deportatus eligendi, nominandique potestatem non perdidit: verum eo iure opinio hæc non probatur, quod & Dec. animaduertit in cit. cap. post cessionem; nam ibi actus ab initio valuit, hic verò procuratoris constitutio nulla fuit; præterea ego aliter respondeo, nam aut volumus substitutionem valere factam ab hoc, veluti à procuratore, aut veluti à nuncio; at neutro modo valet; non priori modo, quia procuratoris constitutio non valuit, ut iam probauimus; non posteriori, quia ut nuncius creatus non est arg. l. non codicillum. C. de testam. imò vel procurator esset, sed ut nuncius fecisset, non valeret arg. l. multum. C. si quis alteri, vel sibi, & ut Gloss. ibi not. in verb. Comparasti, & in verb. Potest, quam communiter receptam esse testatur Bald. ibi. num. 3. idem quoque sensit Bart. vers. Si verò, & in l. qui autem. §. constituere. num. 5. ff. de constit. pecun. non enim, qui procurator est, is nuncius proprie dici potest; nam per nuncium quis quodammodo ipsemet, ut per bucinam, per literas agit, ut asseruit Gloss. in cit. l. multum in verb. Potes, & Bald. ibi. num. 7. & Bart. in ead. l. qui autem. §. constituere. num. 2. cum seq. & in l. si Titio. ff. de usufruct. leg. cum è contrario procurator in se factum concipiat, quamuis domini nomine, ut

citati autores eisdem in locis inquirunt, & Bart. in l. si is, qui pro emptore. num. 55. cum seq. ff. de vsucap. Quid igitur concludendum? Ego, vel nominatus substituendus sit, vel generali mandatum de substituendo intercesserit, à communi opinione discedendum non censeo, ut scilicet substituere procurator hic non possit, & si substituatur, substitutio nulla sit. Et hoc ob eam rationem, quoniam procurator non est, ac propterea nihil ut procurator agere potest arg. l. eius, qui in prouincia. ff. si cert. pet. & arg. tot. tit. ff. quod fals. tutor. Accedit, quod ipsemet dominus excommunicatus substituere non potest arg. cap. fin. de procur. ergò nec eius procurator, qui excommunicatus est, quicquid dixerint non nulli, quos Felin. refert in cit. cap. post cessionem in fin. qui procuratorem hunc substituere posse existimarunt, vbi ad certum substituendum datus esset, & omissa distinctione longa Mar. Soc. sen. in c. sacris. num. 424. de sent. excommun. sed ad septimam quæstionem iam veniamus.

S V M M A.

1 Procuratore, cuius constitutio ob excommunicationem non valuit, acta in iudicio, nulla sunt.	2 Ratihabitione acta iudicij non confirmantur;	3 Procurator nec pro reo quis esse potest in iudicio, vbi excommunicatus est.

VI.

¶ Septima quæstio est, an iudicij acta eo procuratore, cuius constitutio ob excommunicationem nulla fuit, valeant. In qua quæstione Io. And. Specul. & Anton. de futr. quos refert, ac sequitur Abb. in cap. post cessionem. num. 17. de probat. & Felin. qui alios ibi etiam refert. num. 33. vers. Secunda conclusio, gesta cum procuratore, acta huiusmodi iure ipso non valere asseruerunt; hanc sententiam communiter receptam esse testatur ibidem Dec. nu. 21. & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 651. num. 4. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 417. vers. Quæro tertio de sentent. excommun. eandem vti verissimam ego etiam amplector. Etenim, ex quo procuratoris constitutio non valet, nec, quod inde sequitur, valere debet arg. cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. & facit l. 1. cum sua materia. ff. quod falso tutor. vbi gesta cum falso tutore, qui verus tutor existimabatur, rata non habentur, nisi iudex aliud decernat; id quod & ad procuratorem Bart. transfert, quem sequitur Felin. in cit. vers. Secunda conclusio. Idque merito, quod enim nullum est, nihil operari potest arg. l. eius, qui in prouincia. §. quod si stipulatus, & ibi DD. not. ff. si cert. pet. & l. si feruum. ff. de act. empt. & §. si aduersus ea in instit. de nupt. Contrarium tamen videtur acta scilicet procuratore hoc valere. Primò, quia & acta ab actore excommunicato valent, nisi à iudicio excludatur, ut habetur in cap. 1. de except. lib. 6. Item, quia Cald. propositam sententiam veram esse censuit, vbi excommunicatus publicus procurator hic esset, secus autem si occultus, nam, quod procuratoris officium publicum est, ob eam rem occulto excommunicato acta valere censuit arg. c. ad probandum de re iud. & l. Barbarius. ff. de off. prætor. Atqui à communi opinione discedendum non est: nec obstant rationes redditæ; non prior, quoniam actore excommunicato ecclesia non ius agendi, quod habet, sed usum tantum admittit, & ita in excommunicato actore fundamentum, & ius agendi adhuc inest; ac propterea, nisi excludatur, acta valent; at excommunicatus hic, quod procurator non est, nõ modò usum agendi procuratoris nomine non habet, sed neque ius, ex quo procuratoris constitutio non valet; ac propterea ipso auctore acta nulla sunt, fundamento enim sublato omnia corruunt arg. cap. principatus. 1. q. 1. & cit. c. accessorium cum simil. non posterior itidem ratio Cald. obstat, nam, etsi procuratoris officium autoritate publicum est, vtilitate tamen est priuatum, ut dixit Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 17. & Fel. num. 33. cum seq. vers. Secunda conclusio; imò & autoritate priuatum esse dixit Abb. in c. prudentiam. nu. 14. vers. Tertium membrum de off. deleg. & Bart. in l. femina. ff. de reg. iur. & in l. 1. §. si plures, & ibi Add. ad eum in litera C. quæ de communi testatur. ff. de exercit. act. at actum ui huiusmodi officij nullum est, publicè, occultè excommunicatus quis sit, ut tradidit Innoc. communiter receptus in cap. cum dilectus de consuet. ergò acta in iudicij hoc procuratore non valebunt, vel occultè excommunicatus sit, atque sic asseruit Felin. eod. vers. Secunda conclusio. Hæc autem conclusio locum habet, vel occultè excommunicatus ad impetrandum rescriptum procurator constitueretur; nam impetratio non valebit, ut inquirunt Abb. in c. consulti de procur. & Gloss. in cap. 1. in verb. Ab alio, & ibi Ioann. Mon. & Io. And. de rescript. lib. 6. & Felin. in eod. cap. post cessionem. num. 25. vers. Secundo

Secundò responde: quamuis Cald. & nonnulli alij, quos Felin. refert ibidem, contrarium senserint, & malè; etenim constitutio procuratoris non valet, & procurator impetrare rescriptum non potest, nisi in quibusdam casibus, in quorum numero hic non est, ob. cit. cap. 1. de rescrip. Postremò conclusio hæc locum sibi vindicat, vel, qui procuratorem constituit, damnum patiatur; nam, si huius rei inscius eum procuratorem constituit, contra procuratorem aget, ut dixit Io. And. in cit. cap. consulti, & sequitur eum ibi Abb. de procur. & Felin. in eod. cap. post cessionem. num. 33. vers. Secunda conclusio, & nos id etiam supra asseruimus; si non nescius, sibi tribuat arg. c. damnum de reg. iur. lib. 6. atque sic dixit Viuius in Syl. commun. opin. opin. 651. num. 2. ¶ Verùm, quid, si dominus, qui procuratorem hunc constituit, acta huiusmodi rata habeat, an valebunt? Abb. & Cald. ab eodem relatus in cit. cap. post cessionem. num. 13. confirmari asseruerunt. Et hoc ob eam rationem, quoniam nomine meo gestum, vel in delictis ratum habere possum, ut habetur in l. licet. ff. de iud. & in cap. ratum à contrario sensu de reg. iur. lib. 6. & in cap. cum quis de sent. excommun. eod. lib. Contrarium tamen verius esse censeo, ut scilicet nec ratione hac huiusmodi acta confirmantur. Primò, quia hic dominus mandare non potest excommunicato, ut causam suam agat, sicuti iam probauimus; ergo nec per ipsum procuratorem in iudicij acta habere rata potest; nam ratihabitio id operari non potest, nisi quod mandatum expressum, ut tradidit Gloss. in cap. ratihabitio vers. Item fallit. ff. de off. procons. de reg. iur. lib. 6. Præterea ratihabitio excommunicatum habilem ad iudicia reddere non potest, quippe, quia iurisdictionis est, qua reus, actorque caret; quò autem ratihabitio valeat, necessariò postulatur, ut causam, quamobrem procurator habilis non erat, ipsa omnino tollat, atque id, quod desideratur, ut suppleat; ergo ratihabitio hæc non valebit, atque sic Bald. tradidit in l. obseruare. §. post hæc, vbi materiam ratihabitiois tractauit. q. 1. & 2. ff. de off. procons. Postremò, si ratihabitio acta huiusmodi confirmarentur, ratihabitio retraheretur, ut dicitur in cit. cap. ratihabitio; at, ut retrahatur, sicut inquirunt Bart. las. & communiter DD. in l. frs, qui pro emptore. ff. de vsucap. duo postulatur; & ut terminus à quo, & ut terminus ad quem habiles sint, quorum alter hic omnino desideratur; esto enim terminus à quo (qui est, cum ratihabitio sit) habilis sit, terminus tamen, ad quem retrahitur, habilis non est, quoniam excommunicatus tunc erat; iure igitur acta hæc ratihabitio non confirmabuntur, & hæc sententia mihi verissima videtur; quamuis Felin. id cogitandum reliquerit in cit. cap. post cessionem vers. Secundo declara. Excipio tamen acta post absolutionem; hæc enim rata haberi posse sentio; & in hoc casu Abb. sententia, nec non Cald. locum sibi vindicabit. Nihil igitur actum in iudicij eo procuratore, cuius constitutio ob excommunicationem nulla fuit, valet. Id quod locum habet, etiam si, quo tempore agit, absolutus sit, modò eius absolutionem ignoret, qui eum constituit, ut supra diximus: ¶ Postremò locum id etiam habet, vel pro reo procurator constitutus sit; nam nihilominus excludetur, & constitutio non valebit, ut communiter id receptum esse testatur Abb. in cit. cap. post cessionem. num. 16. de probat. Nec, quòd reus excommunicatus admittitur, ergo & rei procurator excommunicatus admitti debet; nam reus ob eam rem admittitur, quoniam coactus in iudicium venit arg. c. intelleximus de iud. iudiciu enim in inuitum redditur arg. l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. oblig. & l. quoties. §. 1. ff. de noxal. & dixit Alex. in l. sepe. num. 90. ff. de re iud. at procurator voluntarius in iudicium venit; nemo enim procuratoris munus suscipere cogitur, ut dicitur in §. pen. in Instit. mandati, & in l. inuitus. C. de procur. ob hanc rem igitur reus excommunicatus auditur, procurator autem, excluditur, ut probauimus cap. 16. in init. & §. 1. eod. in hac Tab. Addo, vbi reus excommunicatus auditur, per procuratorem se defendere debere, casibus quibusdam exceptis, ut disputauimus eod. cap. 16. §. fin. sed de quæstione hac iam satis, ad octauam veniamus.

S V M M A.

1 Procurator, cuius constitutio valuit, si deinceps in excommunicationem incidat, nec pro actore, nec pro reo esse in iudicio potest.	2 Procurator legitime datus, si post appellationem in excommunicationem incidat, appellationem prosequi non potest.

VII.

¶ Octaua quæstio est, an procurator, cuius constitutio valuit, in iudicio esse possit, si in excommunicationem deinceps incidat. In qua quæstione, ut ipsam paucis absoluamus,

procuratorem hunc in iudicio esse non posse concludimus. Non, si pro actore interueniat, quoniam nec excommunicatus esse in iudicio potest, ut habetur in cap. decernimus de sentent. excommun. lib. 6. & in cap. 1. de except. eod. lib. & ut nos egimus abundè supra cap. 15. huius Tab. Non etiam, si pro reo, sic enim dixit Felin. in c. post cessionem. num. 32. vers. Tertiò declara, ibi & nota, quòd excommunicatio, & communiter id receptum esse testatur Abb. num. 16. de probat. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 420. de sent. excommun. Nec repugnat, si dicatur reum in iudicio esse posse ob cit. cap. intelleximus, & ob cap. cum inter de except. ac propterea & procuratorem ab eo constitutum esse posse debere, quamuis deinceps in excommunicationem incidat; nam alia ratio in ipso reo, alia in procuratore est; reus enim necessariò in iudiciò venit, quo casu in iudicio esse potest, ut probauimus cap. 16. §. 1. huius Tab. procurator autem voluntarius venit arg. §. pen. in Instit. mandati & l. inuitus. C. de procur. & ob eam rem excluditur, ut id etiam asseruimus eod. cap. 16. atque sic respondit Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 16. & Bald. in sua margarita in verb. Excommunicatus non potest se defendere. Non etiam obstat, si dicatur reo permitti, ut per procuratorem se tueatur arg. cap. intelleximus de iud. & §. fin. autem in Instit. de satisfat. ergò & per excommunicatù, qui in initio legitimus procurator erat; nam, quamuis hoc ei permittatur, permissio hæc in eam sententiam accipitur, ut procuratoris persona habilis sit arg. l. si quando. ff. de inoff. testam. etenim generalis lex de personis loquens de habilibus loqui intelligitur, ut inquit Bart. & Iaf. viden. in l. 1. §. nunciatio. num. 5. cum seq. ff. de op. nou. nunt. à proposita conclusione igitur non discedemus. † Verùm, quid, si procurator legitimè constitutus appellet, ac deinceps in excommunicationem incidat, an appellationem prosequi poterit? Ioan. quem refert, ac sequitur Abb. in cap. significauit. nu. 19. de except. & Anron. relatus ab Add. ad Abb. eod. num. 19. in litera A. appellationem hunc prosequi non posse existimarunt. Nam excommunicatus in iudicio esse potest, ubi cogitur arg. cap. intelleximus de iud. & ut nos id antea disputauimus c. 16. §. 1. huius Tab. at procurator appellationem prosequi non compellitur, ut habetur in l. inuitus, & ibi DD. C. de procur. & in c. non iniuste, & ibi Abb. num. 5. extra eod. ergò nec hac ratione in iudicio esse hic poterit; quòd enim appellationis causa in alio iudicio cognoscitur, ob eam rem procurator ad id se obligasse non videtur: imò nec ut procurator audiendus est sine nouo mandato, si appellationem prosequi velit, ut tradidit Bart. in ead. l. inuitus in fin. & Castr. in l. si procurator. ff. an per alium causæ appellationis reddi possint. Hanc sententiam non nulli, ut Innoc. veram esse censent, ubi procurator se prosecuturum appellationem non promissit; aliàs secus, & hoc, ne fidem datam fallat. Verùm Io. And. opinionem huiusmodi improbat; nam dicit ipse, aut procurator appellationem se prosecuturum simpliciter promissit; aut hoc adiecto Etiam si excommunicaretur: & neutro modo promissio valet; non priori, quoniam, cum eius conditio mutata sit, vnde in iudicio esse non potest, promissio etiam iureiurando tollitur, rebus enim sic se habentibus concepta esse existimatur arg. cap. quemadmodum de iureiur. non posteriori modo; quoniam, cum animarum fauore, ne excommunicatus in iudicio sit, cautum habeamus per cap. decernimus de sent. excommun. lib. 6. iunct. cap. 1. de except. eod. lib. & cap. exceptionem eod. in antiq. ac ius publicum priuatorum pacto tolli nequeat arg. cap. si diligenti de for. compet. & ob l. ius publicum. ff. de pact. contraque bonos mores promissio non feruetur arg. cap. in malis 22. q. 4. ob eam rem promissio illa infirmatur, atque sic Io. And. & Abb. opinionem hanc tollunt: quorum ratio mihi omnino non satisfacit; quid enim, si excommunicatus hic neque notorius, neque denunciatus sit? planè animæ salus hic non agitur, quandoquidem huiusmodi excommunicati communione, vel in diuinis uti possumus ob extrauag. ad euitanda. Ego igitur aliter responderem, ob eam rē. s. hunc admittendum non esse; quoniam ut voluntarius in iudicium venit, & ab aduersario expelli potest arg. cap. 1. de except. lib. 6. non enim extrauag. ad euitanda excommunicato quicquam subuenit, ut in ipsa dicitur. Nec repugnat iuramentum; nam per illud adimere beneficium hoc aduersario non potest, quò minus excommunicatum huiusmodi à iudicio expellat arg. cap. exceptionem in fin. de except. & cap. 1. in fin. eod. lib. 6. & cap. indultum de reg. iur. eod. lib. à priori sententia igitur non discedemus, quam & secutus est Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 421. vers. Quæro septimò de sent. excommun. At quid, si ad appellationem prosequendam compellatur? hoc autem contingit, cum procurator aut generalis est, aut cum ab interlocutoria sententia appellet, ut inquit Bart. Iaf. ac DD. in cit. l. inuitus. C. de procurat. an igitur hic appellationem prosequi poterit? Planè, quòd ad id compellitur, audendus esse videtur arg. c. intelleximus de iud. nam & actor excommunicatus appellare potest, & appel-

appellationem prosequi, ut communiter id receptum esse antea conclusimus, quamuis aliàs excludatur. Ego autem, etsi hucusque non inueni, qui quæstionem hanc attigerit, tamen neque hunc audiendum esse censeo; nam excommunicatus in iudicio tunc esse potest, ubi sua res agitur, ut probatur in eod. cap. intelleximus de iud. & cap. cum inter, & cap. exceptionem de except. idque merito, alioquin iniuria damnum pateretur arg. cap. dilecto de sent. excomm. lib. 6. procurator autem non propriam rem agit, ut per se constat, non igitur locum in eo habebit cit. cap. intelleximus; ac propterea nec, quod de actore appellante dictum est, sicut nec illud, quod dicebatur ad appellationem prosequendam ipsum compelli; nam & aliàs ad mandatum susceptum exequendum procurator compellitur arg. l. filiusfamilias. §. fin. ff. de procur. & §. pen. in Instit. mandati, & tamen ex causa remouetur, sicut dicitur in cit. §. fin. cum multis legibus seq. ergò & hic, cum legitimè impediatur, appellationem prosequi non poterit, præsertim, quòd supra probatù est per procuratorem defendere se excommunicatum debere; procurator igitur, qui legitimè datus est, cuiusque constitutio valuit, si in excommunicationem incidat, prosequi causam non poterit, quamuis procurator remaneat, & mandatum non tollatur, ut inquit Abb. in cit. cap. post cessionem. num. 15. & Felin. num. 32. vers. Tertiò declara de probat. sed iam ad nonam quæstionem descendamus.

S V M M A.

1 Procuratore eo excommunicato, cuius constitutio valuit, acta in iudicio valent, ante-

quam excludatur, ac propterea & substitutio ab eo facta.

VIII.

† Nona quæstio est, an acta iudicij eo procuratore valeant, qui in initio legitimè constitutus valuit, sed postea in excommunicationem incidit. Abb. in cap. post cessionem. nu. 17. & Felin. num. 32. vers. Tertiò declara, ubi & id communiter receptum esse sensit, sicut etiam Viuius in Syl. commun. opin. opin. 65. 1. num. 4. & Marian. Soc. sen. in cap. sacris. num. 417. vers. Et hæc procedat de sent. excommun. acta iudicij hoc procuratore excommunicato valere inquit. Nam potestatem ipsi traditam per excommunicationem non amittit, ut in antecedenti. §. in fin. vidimus, quamuis vsu careat; at acta in iudicio ab excommunicato huiusmodi valent, antequam excludatur arg. cap. 1. de except. lib. 6. ergo & procuratore hoc in iudicij acta firma erunt. Quare & substitutio facta ab ipso valebit, si hæc potestas ei tributa sit, quamuis deinceps in excommunicationem incidat, ut asseruit Io. And. quem refert, ac sequitur Abb. in eod. cap. post cessionem. num. 17. vers. Sed quæro de quæstione, & Felin. eod. num. 36. vers. Tertia conclusio, excommunicatus de facto constitutus, & Dec. num. 23. ubi de communi sententia testatur, & Viuius in Syl. commun. opin. opin. 65. 1. num. 7. idem sensit Gloss. communiter recepta in Clem. pen. in verb. Commissum de procur. & hoc ob cap. iudex de off. deleg. lib. 6. Vel pro actore igitur, vel pro reo procurator hic interuenit; item vel constituens in excommunicationem ipsum incidisse nouerit, ignoraueritue, acta iudicij hoc procuratore valebunt ob cit. cap. 1. de except. lib. 6. iunct. eod. cap. iudex de off. deleg. lib. 6. Excipitur tamen, si excommunicatio contra ipsum probetur; nam, vel iudex exceptionem non admittat, illius tamen exceptionis virtute acta deinceps hoc procuratore non valebunt arg. cit. c. 1. de except. à contrario sensu, atq; sic tradidit Vant. in tit. de nullit. ex defect. inhabil. num. 136. cum seq. vers. Secus, si excommunicatio; sed de quæstione hac satis, ad decimam veniamus.

S V M M A.

1 Syndicus an creari possit, qui excommunicatus est, vel actor,

2 Persona, quæ sine mandato pro alijs in iudicio esse possunt, excommunicatæ excluduntur.

IX.

† Decima quæstio est, an, quæ de procuratore à priuato, à singulisque dato diximus, eadem & in alijs procuratorum generibus locum habeant. In qua quæstione breuiter concludimus vniuersa prædicta in alijs locis habere, non solum ubi constitutio non valuit, sed ubi valuit, sed deinceps in excommunicationem inciderit, & hoc siue syndicus sit, siue actor, † siue personæ, quæ sine mandato in iudicij pro alio esse possunt; ratio enim eadem & in his est, quæ in procuratore,

ratore, ac propterea idem iuris dispositio esse debet arg. cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Syndicus autem & ipse procurator quidam est à collegiis, ab vniuersitatibusque tamen constitutus, vt dixit Abb. in rub. de Synd. & in cap. vn. eod. num. 2. & Gloss. 1. in vers. Si quis erga. 2. q. 7. & in cap. Imperatorum in verb. Oeconomum de iur. calum. Actor autem & ipse procuratoris personam sustinet, sed ab eo constituitur, qui ad huc motæ causæ dominus non est; quare, quod tutor, curator, ac Syndicus, qui ante litem contestatam, litis domini non sunt, atque idcirco procuratorem constituere nequeunt ob l. 1. ff. de procurat. hi actorem constituunt, vt habetur in l. neque tutores, & ibi Gloss. magistr. ac DD. C. de procur. eadem Gloss. in l. nec ciuitatis. ff. eod. Personæ demum, quæ sine mandato pro aliis in iudicio interesse queunt; habentur in l. sed & hæ personæ, & ibi Gloss. Bart. & Add. ad eum. ff. de procurat. & in l. 1. §. vlt. cum l. seq. ff. de postul. & de ipsis egit Abb. in cap. non nulli. §. fin. numer. 10. cum seq. de rescript. & Bart. Iaf. ac DD. in l. 1. C. de procur. Verum quid, si procurator legitime constitutus sit, & non ipse, sed ipsum constituens in excommunicationem incidat, an in iudicio esse tunc poterit? de hoc egimus cap. 15. in hac Tab. sed de procuratore ad lites hætenus, de procuratore ad negotia postremo agamus.

S V M M A.

1 Procurator ad negotia excommunicatus dari non debet.	3 Institor, exercitorque nauis eodem iure censentur, quo procuratores ad negotia, si excommunicati sint.
2 Procuratoris constitutio ad negotia valet, quâuis constitutus procurator excommunicatus sit, & ab ipso gesta valent.	4 Procurator ad negotia ab excommunicato constitutus procurator est.

X.

Restat, vt de procuratore ad negotia agamus; de quo procuratore tractatur in cap. 1. §. fin. & in cap. qui generaliter. §. fin. & in cap. vlt. de procur. lib. 6. & nos de eo duo contemplantur. Primùm, an, si excommunicatus sit, constitui procurator debeat, deinde, si constituitur, an constitutio firma sit, & ab ipso gesta valeant. † Quò ad primùm igitur breuiter concludimus procuratorem huiusmodi constitui non debere; quandoquidem omnīs actus ei prohibitus est, qui sine hominum communione fieri non potest arg. cap. illud de cler. excommun. min. & cap. pen. de sent. excommun. & vt nos alibi diximus. † Quò ad alterum autem an, si nihilominus constituatur, eius constitutio ualeat, planè ipsam valere Innoc. ait in cap. veritatis num. 1. in verb. Excommunicationem, & nonnulli asserunt, vt inquit Abb. n. eod. cap. veritatis num. 35. de dol. & contum. quorum sententiam sequitur etiam Dec. in cap. post cessionem. nu. 23. vers. Nec obstat de probat. eandem vti verissimam ego quoque amplector; tum quòd procuratoris constitutio contractus quidam est, & omnis contractus ab excommunicato initus valet, vt DD. communiter concludunt in cit. cap. veritatis, & nos in seq. cap. id disputabimus; tum quòd à iudicio tantùm excluditur, & eius constitutio non valet, vt supra vidimus, ergo extra iudicium secus arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prator. ff. de iud. Contrariam tamen sententiam amplexatus est ibi Abb. nam excommunicatus, vt ait ipse, quasi contrahere non potest; à iudiciis enim excluditur ob cap. decernimus de sentent. excommun. lib. 6. cum simil. & in iudicio quasi contrahitur arg. l. 3. ff. de pecul. ergo multò minùs contrahere poterit, ac propterea nec procurator constitui: hæc Abb. quem sequitur Socin. sen. in cap. sacris. nu. 415. vers. & prædicta procedunt de sent. excommun. at qui ratio hæc, quod & Dec. animaduertit, propositam sententiã non tollit, idcirco enim hic ad iudicia procurator constitui non potest, quoniam in iudiciis excommunicatus esse prohibetur ob cit. cap. decernimus; sine igitur prohibito, & quæ ad ipsum finem ducunt, prohibita esse existimantur arg. l. oratio. ff. de spons. secus autem in ijs, quæ extra iudicium fiunt; à priori sententia igitur non discedemus, ex qua etiam probatur ab ipsis gesta valere, quod & contemplandum nobis proposueramus. † Et hæc, quæ de procuratore huiusmodi generatim diximus, de institore, ac magistro nauis dicta esse volumus. Institor autem est is, qui negotiationi vniuersali in terris gerendæ ad lucrificandum proponitur; magister nauis autem nauis præficatur, quò exportet, vt habetur in l. 3. & in l. institor. ff. de institor. act. & in l. 1. §. magister. ff. de exercitor. act. & vt not. Iaf. in l. creditor. §. si institor. ff. si cert. pet. † Et ex his colligitur procuratorem ad negotia constitutum ab excommunicato valere, vt dixit Viuius in Syl. commun. opin. opin. 651. in fine, vbi & opinionem hanc commun. sentit;

sentit; sed de iudiciis hætenus, ad ea, quæ extra iudicium fiunt, & primò ad contractus ipsos veniamus.

De usu communionis Christi fidelium excommunicato ipsi prohibito in contractibus, declaratione decimaquarta eiusdem effectus.

Cap. XX.

S V M M A.

1 Contractus iniuri ab excommunicato non debent.	4 Votum solemne excommunicatus facere non debet, factum tamen valet.
2 Contrahendo excommunicatus peccat; & quid de ijs, qui cum ipso contrahunt.	5 Professio facta ab excommunicato in aliqua religione valet, casu vno excepto.
3 Votum facere excommunicatus potest.	

GIMVS de iis, quæ ab excommunicatis in iudicio aguntur; iam de iis, quæ iidem extra iudicium gerunt, ac primùm de contractibus agamus: de quibus hæc contemplantur. Primùm, an excommunicato contrahere liceat. Deinde, si contrahat, an contractus valeat. Tertio, an ex contractu inuito in excommunicatione excommunicatus agere possit. Postremo, quid de quasi contractibus. † Quò ad primam quæstionem igitur, vt breuiter me expediam, dubitatione quippe caret, vniuersi, qui hac de re conscripserunt, excommunicato contrahere non licere sentiunt, atque in primis Marian. Socin. sen. in cap. si uerè. num. 15. vers. Ex quo inferitur de sent. excommun. Probatur autem communis hæc sententia hac potissimum ratione, quoniam nullus contractus iniuri à nobis potest, nisi hominum communione utamur arg. l. 1. §. conuentionis, versic. Adeò autem. ff. de pact. & in Instit. in princ. de oblig. & vt hoc per se patet; at omnis actus excommunicato prohibitus est, in quo hominum communione uti necesse habet, vt pro regula hoc tradidit Abb. quem refert, ac sequitur Anchar. in cap. 1. §. si quis. 2. vers. Gloss. super verb. Communibus, ibi ponit tamen hic Abb. vnam regulam, & Gemin. eod. §. & versic. & Phil. Fran. in eod. c. 1. in init. in ead. Gloss. ver. Item omnes alii actus de except. lib. 6. & probatur in cap. illud de cler. excommun. min. ergo inire contractus excommunicato non licet, vt regulam constituamus. Quæ regula locum sibi vindicat, etiam si excommunicatus nec denunciatus, nec notorius sit; non enim extrauag. ad euitanda quicquam ei prodest, vt in ipsa dicitur. Item, quòd contrahere non potest, quin delinquat arg. cit. cap. illud versic. Non vitare si quidem, ob eam rem puniri potest, vt qui hominum communione contra ecclesiæ prohibitionem utatur; atque sic dixit Anchar. in cap. decernimus. num. 8. versic. Non obstat. Host. de sent. excommun. lib. 6. & Phil. Franc. in c. 1. in prin. vers. In contractibus verò de except. lib. 6. † Imò &, qui cum ipso contrahunt, peccant, vbi excommunicatus ille notorius, denunciatusuè est; non enim cit. extrauag. ad euitanda hic nobis excommunicati communionem concedit, atque sic dixit Viuius in Syl. commun. opin. opin. 265. contrahere excommunicatus igitur non potest. Quare, si quis obligatus esset vendere excommunicato, & ille peteret contractum fieri, potest excipere de excommunicatione, vt dixit Mar. Soc. sen. in cap. sacris. num. 463. versic. Ad tertium argum. de sent. excommun. Excipitur tamen, vbi necessitas vrget, vt potè famis; tunc enim, quæ ad uitum necessaria ipsi sunt, quacunque contractus specie parare sibi potest; nam, quòd iure licitum non est, necessitas licitū facit c. quod non est, & ibi not. Gloss. de reg. iur. & in cap. sicut 32. q. 4. Gloss. & DD. in cap. querelam de iureiur. Secundò excipitur, vbi hominum cōmunionem non vitatur; cessat enim tunc communitio, ac propterea & prohibitio arg. cap. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. † Vouere igitur excommunicatus poterit; votum enim contractus quidam est, quo quis obligatur Deo arg. eorum, quæ dixit Abb. in cap. literarum de uoto, & Nauar. in Man. cap. 12. num. 24. † Atqui, quòd voti mentionem hic fecimus, an solemne votum facere excommunicato licebit? Planè concludendum est hoc ei non licere; nam votum huiusmodi duobus modis fit, aut per sacri ordinis susceptionem, aut per professionem expressè, tacitouè factam alicui de religionibus per sedem Apostolicam probatis, vt dicitur in c. vn. de

vn. de voto lib. 6. at excommunicatus nec ordines sacros, nec minores suscipere debet arg. c. cum illorum de sent. excommun. & vt nos probauimus cap. 7. in hac Tab. non itidem in religionem ingredi, professionemque ibi facere arg. cit. c. cum illorum. Verum an, si ordo ei nihilominus conferatur, eum suscipiet? item si professionem faciat, an professio valebit? Quod ad ordinem sine dubitatione asserendum est ab excommunicato ipsum suscipi, vt id probauimus eod. c. 7. §. 2. † Quod ad professionem itidem concludimus eam factam valere; nam sic asseruit Abb. in cit. cap. cum illorum. nu. 4. vers. Quinto noto, & Inn. in verb. Prælati, & Felin. nu. 5. vers. Nota, vbi quamplures idem sentientes refert, & Rebuff. in repet. cap. postulatis notab. 1. num. 16. de cler. excommun. min. & Gemin. in cap. decernimus. num. 7. vers. Item valet professio, & Anchar. eod. num. & vers. de sent. excommun. lib. 6. & Archiep. Florent. in tract. de cens. cap. de caus. fin. vers. Septimo excommunicatus, & Marian. Socin. in cap. sacris. num. 118. de sentent. excommun. communisque doctorum sententia hæc est; etenim obligatio quædam est, ac propterea valet. Receptio igitur excommunicati in monacum, ac professio ab eodem facta valet; nec peccabit eum recipiens, si excommunicationis inscius eum recepit, seu si sciens, vt dixit Rayn. quem sequitur Archid. vt refert Socin. eod. quamuis nonnulli contrarium sentiant, quorum sententia mihi non probatur; quandoquidē a contumacia discessisse non videtur. Excipitur tamen, vbi per rescriptum receptus est; nam tunc professionem factam non valere dixit Cald. quem refert, ac sequitur Gemin. in cap. 1. num. 18. de rescript. lib. 6. & Felin. in eod. c. cum illorum. num. 5. & Marian. Socin. in eod. cap. sacris. num. 174. ex quo enim rescriptum nullum est ob cit. c. 1. de rescript. & receptio, ac professio eiusdem rescripti virtute facta nulla erit arg. cap. accessorium de reg. iur. lib. 6. quamuis professionem generatim factam valere quidam senserit, vt inquit Gemin. eod. sed de questione hæc satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

Contractus ab excommunicato initus valet; quæ regula etiam declaratur.

I.

† Altera quæstio est, an contractus ab excommunicato initi valeant. In qua quæstione variaz sunt Doctorum sententia. Quarum prima est Innoc. in c. veritatis de dol. & contum. & in cap. si verè de sent. excommun. vt scilicet contractus ab excommunicato initi valeant, eam sequitur Abb. in cit. cap. veritatis. num. 35. vbi alios idem sentientes refert, & ibi quoque Bald. num. 8. & in eod. cap. si verè. num. 8. vbi quoque Felin. & ibi vterque communiter receptam testatur, sicut etiam Viuius in Syl. commu. opin. opin. 265. & Couar. in c. alma pars. 1. §. primus num. 9. vers. Quia in re illud est in controuersia de sent. excommun. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. sacris. nu. 456. cum multis seq. vbi q. hanc disputauit de sent. excommun. & communiorē dixit. num. 454. eandem sequitur idem Abba. in c. significasti. nu. 4. de eo, qui dux. in matr. quæ poll. per adult. & Phil. Franc. in c. 1. in prin. vers. In contractibus verò, & Gem. in eod. §. quis 2. nu. 8. & Anchar. eod. de except. lib. 6. & Rebuff. in c. postulatis. notab. 1. num. 15. cum multis sequē. de cler. excommun. min. vbi & de communi sententia testatur, & Ioann. de Lign. de censur. eccl. §. decimus quintus, & Rot. decif. 5. de concess. præb. in nou. & perpulchra Add. ad Capell. Tholos. vbi & opinionem hanc communem ait decif. 143. & Paul. de Castr. in l. sicut §. in decurionibus. num. 2. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, & Alex. in l. si quis arbitrato num. 22. ff. de verb. oblig. qui & ipsam magis communiter receptam esse inquit, sicut etiam Io. Bapt. à Villalobos in lib. commun. op. in verb. Excommunicatus. num. 122. hanc deum sententiam sequitur Fed. de Sen. consil. 74. incip. Vetus querela, & Thobias Non. consil. 53. num. 13. cum seq. Probatur autem communis hæc sententia primò hæc ratione, quoniam donatio, & matrimonium ab excommunicato inita valent, vt probatur in cap. inter dilectos de donat. & in cap. significasti, de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. at matrimonium, & donatio contractus sunt, vt per se patet; ergò contractus ab excommunicato initi valent: ad hanc rationem responderi potest, ex quo speciatim de duobus illis contractibus id cautum est, in reliquis contrarium esse arg. cap. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. idque merito, duo enim hi contractus gratiosi admodum sunt, vt de matrimonio probatur in cap. fin. de re iud. & ex ijs, quæ tradidit Felin. in rub. num. 15. vers. Postremò vt ista, de spons. & de donatione in l. si quis argentum. §. fin. C. de donat. mirandum igitur non est, si contractus hi valent. Secundo loco pro hac sententia sic argumentantur, si contractus ab excommunicato initi non valerent, frustra

frustra speciatim de hæreticorum contractibus id caueretur; satis enim ipsos non valere constaret; ex quo hæretici excommunicati sunt ob cap. excommunicamus 1. & 2. de hæret. at speciatim de ipsis cautum est in eod. cap. excommunicamus. §. credentes iunct. Gloss. in verb. Sit etiā instabilis, & in l. manicheos. C. eo. ergò ab aliis excommunicatis initi contractus valent, exceptio enim facit regulam in contrarium arg. l. nam, quod liquida. §. pen. ff. de pen. leg. ad hoc argumentum etiam respondetur, ob eam rem contractus ab hæreticis initos non valere, quoniam hæretici ipso iure suis bonis priuati sunt, vt habetur in cap. cum secundum leges, & in cap. 2. §. fin. de hæret. lib. 6. exceptio igitur illa ad hæresim, & non ad excommunicationem respectum habet, Tertio pro hac sententia citatur celebre cap. felicis. §. cum autem de pen. lib. 6. vbi excommunicatus absolutus pro contractibus in excommunicatione initis agere posse dicitur; ergò contractus excommunicati valent: hoc ius etiam ad rem facere non videtur; quandoquidē id ei ex pietate potius quadam condonatum est, vt probat hoc ibi versiculus ille Indulgeatur ei licentia. Quarto Abb. ratione hac vtitur, acta in iudicijs auctore excommunicato valent, nisi excludatur arg. cap. 1. de except. lib. 6. & in iudicio quasi contrahitur arg. l. 3. §. idem scribit. ff. de pecul. ergò multo magis extra iudicium initi contractus ab excommunicato valebunt arg. c. licet de sent. excommun. lib. 6. hæc ratio necessariò non concludit; nam nec contractus ergo valebunt, si excommunicatio ei obijciatur, quod contingit, vbi in iudicio agit. Quinto dicit idem Abb. contractus a iure gentium sunt, vt habetur in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. & deportatis non prohibentur arg. l. quidam. ff. de pen. ergò multò minùs ipsis excommunicatis, ex quo deteriori conditione deportati sunt ipsis excommunicatis: hæc ratio mihi etiam non satisfacit; nam deportati hominum communionem non carent, quæ communio ad contractus in eundem postulatur, excommunicati verò ea priuati sunt arg. cap. illud. de cleric. excom. ministr. quamuis ergò deportati aliàs deteriori conditione sint (quod tamen non conceditur ob damna, quæ patitur excommunicatus) hoc tamen casu meliori conditione sunt ipsis excommunicatis, qui hominum communionem carent. Sexto citat Inno. c. quoniam multos. 1. 1. q. 3. vbi permittitur nobis necessitate impellente ab excommunicatis, quæ ad victum necessaria sunt, comparare, & citat c. si verè. de sent. excom. quæ duo iura communem opinionem non probat; non cit. c. quoniam multos, quandoquidē speciatim ibi ob necessitatem concessum est, ne quis fame pereat, & facit c. quod non est licitum de reg. iur. non c. si verè, quandoquidem contractus ante excommunicationem ibi initus erat; ac planè iura hæc allegari non merebantur. Postremò pro hac sententia sic dicit Felinus si contractus ab excommunicato initus non valeret, delinquendi materia daretur, contingeret enim, quò contractus nullus esset, quem a iudice impetrare, vt quis excommunicaretur, quod absurdum est: hæc ratio quanti valeat, nemo non videt; nam primò est contra c. dudum. in fin. iunct. Gloss. fin. vbi quilibet bonus existimatur, & contra c. vn. iunct. Gloss. fin. de scrutin. item dolus præsumeretur contra l. quoties. §. qui dol. ff. de probat. postremò esto, id fieret, tamen & contra iudicem remedium habetur in c. sacro. de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. immo & contra eum, qui iniuria eum excommunicandam curauit arg. cap. 1. §. quòd si non probauerint. de except. lib. 6. apparet igitur per hæc comunē opinionem non probari. Quare contrariam opinionem amplexatus est Host. vt. f. contractus non valeat, quatenus pertinet ad ipsum excommunicatum. Probatur autem opinio hæc primò hac ratione, quia excommunicatus contrahendo hominum comunioni se miscet contra c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. ac propterea contra legem facit; ergo eius gratia, & ad suum commodum contractus ab ipso initi non valent; acta enim contra legem, etiam si lex id non dixerit, nulla sunt, vt dicitur in l. non dubium. C. de legib. & in c. quæ contra ius. de reg. iur. ex his enim contractibus ciuilis obligatio non oritur, & naturalis inficitur excommunicatione: hæc ratio opinionem Host. non probat; primò, quia lex non expressè prohibet excommunicato contractum, & ita non resistit contractui ab excommunicato inito, quo casu locum habet cit. l. non dubiū, & tunc nec ciuilis, nec naturalis obligatio nascitur, vt sensit Bar. in l. si non sortem, ff. de cõd. ind. & Add. ad eum in litera A. incip. Quæro quæ lex resistit, sed simpliciter extra ecclesiæ comunione, excommunicatus eicitur; ergò contractus & in excõicati comodum valere debet, vt inquit Bar. atq; alij in cit. l. non dubiū: præterea prohibita est comunio cum excommunicato sub excommunicationis minoris pœna, ergo contractus ab excommunicato initus valere debet; vbi enim lex quidpiam sub pœna prohibet, si fiat, illud valet, sed in pœnâ faciens incidit, vt dixit Cyn. & alij in cit. l. non dubiū; & pertinent hæc dicta à Gemin. in c. statuimus. num. 9. de sent. excom. lib. 6. accedit, quòd, vt animaduertit Abb. in eod. c. veritatis. num.

num. 17. nec ex eius parte, qui excommunicatus non est, contractus valere deberet, quoniam & ipse peccat, ex quo excommunicati communione vitur contra c. sicuti Apostoli cum tribus seq. 11. q. 3. et si ob extrauag. ad euitanda hodie id semper non contingeret; non igitur ratio hæc propositam opinionem probat. Secundo loco dicit Host. excommunicatus ipsi debita ex contractu ante excommunicationem exigere non potest arg. c. decernimus. de sent. excomm. lib. 6. ergo multo minus novos contractus inire, aliosq; sibi obligare poterit: ad hoc argumentum respondet Abb. et si excommunicatus contrahere non potest, contractus tamen initos valere arg. l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. hæc responsio argumentum mea sententia non tollit; nam, si debitum ex contractu ante excommunicationem exigere deinceps excommunicatus non potest, & ita contractus validi quodammodo per excommunicationem consequentem tolluntur, multo magis contractus, qui in ipsa excommunicatione fiunt, tolli debet arg. cap. quemadmodum. de iure iur. ego igitur ad argumentum aliter respondens dico per ipsum communem opinionem magis confirmari; nam, esto, debiti exactio ipsi excommunicato prohibeatur, si tamen exactio fiat, ipsa valet arg. c. 1. de except. lib. 6. ergo & in casu nostro, et si contrahere excommunicatus non potest, contractus tamen ab ipso initi valebunt; ratio enim, quamobrem excommunicatus non exigit, quod ipsi debetur, eadem, & ne contrahat, ipsum prohibet, cōmunionis. s. hominum priuatio; ergo idem in utroq; casu statui debet arg. cap. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Tertio dicit quoq; Hostien. si contractus ab excommunicato initi valerent, deterior fieret, & censura eccles. non timeretur, contra cit. cap. 1. de except. Abb. hoc non consequi respondet; quandoquidem ex contractu sepius damnun percipitur: præterea excommunicatio medicina est; ergo naturalem consensum in contractibus impedire non debet: hæc responsiones mihi non quadrant; non prior, esto. n. damnum consequatur, non tamen vitio contractuum id contingit, quandoquidem ab ipsis utilitas potius, ac commodum proficiscitur, & necessitatibus hominum subuenitur, quamobrem contractus inuenti sunt, vt habetur in §. ius autem gentium. in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. non posterior de medicina, quandoquidem à contumacia celerius discedet. Ego igitur aliter responderem, s. non ob hæc rem excommunicatos deteriores fore; quandoquidem non facile inuenient ob animæ salutem, qui cum ipsis contrahant; præterea, si deteriores fient, alijs pœnis afficientur arg. c. 2. de re iud. lib. 6. Vnde postremo citatur l. apostatarum. C. de apost. & cap. quoniam. 11. q. 3. nam in priori iure apostatas nec donare, nec emere posse dicitur, & apostata excommunicati sunt; in posteriori vero iure cum excommunicatis contrahi nobis solum permitti, vbi in ipsorum terris sumus, aliundeq; necessaria nobis comparare non possumus; ergo aliàs prohibitum esse cum ipsis contrahere videtur arg. c. non ne. de præsumpt. cum sim. Atqui neq; iura hæc communem opinionem tollunt; non cit. c. qm, nam ibi non agitur, an contractus cū excommunicato initus valeat, sed declaratur, quando cū eo quis contrahens non peccet, vbi, s. aliunde ad vitā necessaria cōparare non possumus, & ita pro certo potius habetur contractū ab excommunicato initū valere, quamuis peccetur; non deniq; l. apostatarum, tūm q. cūm speciatim in eo casu id cautum sit, pro regula contrariū habebimus arg. l. nam, quod liquida §. pœn. ff. de pœn. leg. tūm q. ab apostatis initi contractus non valent, quoniam ob sceleris immanitatem suis bonis priuati sunt, qua pœna excommunicatus non afficitur, sed rerum suarum dominium retinet; ergo inde ad excommunicatum duci argumentum non potest arg. l. Papinianus exuli. ff. de mino. opinio igitur hæc his rationibus non nititur. Tertia fuit opinio Cald. qui has opiniones hac ratione conciliare nitentur, vt. s. communis opinio locum habeat, vbi contractum de re sua quis iniisset; posterior autem, vbi de re ecclesie ob c. veritatis. de dolo, & contum. cuius diuisionis posterior pars non consentit opinioni Host. quandoquidem secundum hanc sententiam quò ad non excommunicatum contractus valeret, quod est contra cit. c. veritatis. Quid igitur concludendum? Ego à communi opinione discedendum non esse censeo, vt. s. contractus ab excommunicato initus etiam ad excommunicati commodum valeat; quam opinionem, & his rationibus probò. Primum, quoniam ecclesia communionem excommunicato prohibet, quatenus ecclesie cōmunitio est; id quòd hinc probatur, quòd excommunicati priuat nos primò vsu cōmunionis Sacramentorum, vt dicitur in c. pœn. de sent. excomm. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & cōmunitio huiusmodi ecclesie solius est, vt per se patet; item priuat vsu cōmunionis Christianorum arg. cap. 3. 11. q. 3. & c. nihil sic debet. ead. q. nam in c. 3. quædam, quæ excommunicata erat, ab omni contubernio Christianorum sequestrata dicitur; & in c. nihil à Christi corpore excommunicatum separari etiam dicitur, Christi autem corpus huiusmodi ecclesia est, vt habe-

habetur in eod. c. Engeltrudam. ergo, ex quo excommunicatus ab ecclesia separatur, à cōmunionem Christianorum separatur; nil aliud enim ecclesia est, quam populus fidelis per vniuersum orbem dispersus, vt tradidit S. August. quem refert Cat. in explicatione eius partis Symboli Credo Sanctam Ecclesiam Catholicam; quamobrem etiam fit, vt, qui Christi fidem baptis mi susceptione professus est, excommunicari non possit, vt probauimus in Tab. I. priuat igitur excommunicatio nos ecclesie cōmunionem, quatenus ecclesie cōmunitio est. At contractus, inire ecclesie cōmunitio propriè non est, nec de iure huiusmodi ecclesie: nam, si de iure, atq; cōmunionem ecclesie hoc esset, qui Christiani non sunt, contrahere non possent; quandoquidem eorum, quæ sunt eccl. baptismo excepto, participes non fiunt, qui in ecclesiam recepti non sunt, vt declarauit Catechis. in expositione eius partis Symboli Credo sanctorum cōmunionem; non igitur contractus inire de cōmunionem ecclesie est, sed de iure gentium, quo iure contractus inuenti sunt, vt dicitur in §. ius autem gentium. in Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. ex quo igitur de iure ecclesie propriè non est, ac propterea ad cōmunionem ecclesie non pertinet, ob eam rem per excommunicationem ecclesia contractus non tollit, quamuis, quòd Christiani contrahere inter se nequeunt, nisi ecclesie cōmunionem vtantur, ob eam rem excommunicati, & qui cum ipsis contrahunt, peccent, vt habetur in c. illud. de cler. excom. min. & in c. sicut. cum trib. seq. 11. q. 3. Et hæc est ratio, quamobrem in c. significasti. de eo, qui dux. in mat. quam poll. per adult. quod pro hac opinione citatur, Rom. Pont. solum considerauit, quò ad eius matrimonij validitatem, an impedimentum criminis adesset, non autem excommunicationem, qua contrahens confectus tenebatur; quippe, qui optimè noscet matrimonium nō tantū sacramentū esse, sed & contractū, & quatenus contractus est, de iure gent. esse, sicut & nos probauimus in cōment. nostro de matr. cap. 15. ac propterea inde ad hanc sententiam ratione hac argumentū duci potest. Idem fecit Rom. Pont. in c. inter dilectos. de donat. Et hæc ratio est, quamobrem ecclesia, vbi quempiam pœna huiusmodi afficere voluit, vt. s. contractus nō valeret; speciatim id cauit, vt in c. excommunicamus. 1. §. credentes. iunct. Gloss. fit etiam instabilis, de hæret. nam cōmuni iure ab excommunicatis contractus initi valent. Hæc ratio itidem est, quamobrem testamenta ab excommunicatis facta valent, quod probabimus in seq. cap. nam nec testamenti factio ad ecclesie cōmunionem propriè pertinet; sed de iure gentium est, vt de communi sententia testatur Ias. in repet. l. cunctos populo. nu. 89. C. de sum. Trinit. & Anton. de Butr. & Sicul. in rub. de testam. quamobrem etiā factū est, vt, vbi testamentū valere noluit, id etiā speciatim eccl. cauerit, vt in eod. c. excommunicamus. 1. §. credentes, & in c. felicitis. de pœn. lib. 6. id quod, & de iudicijs dicimus arg. c. 1. de except. lib. 6. iunct. c. ad probandum. de re iud. in antiq. Hęc demum ratio est, quamobrem S. Thom. in quodlibet 11. artic. 9. dixit quem duob. modis cum excommunicato communicare, s. directè, & indirectè; directè, vbi quis cōmunicat in ijs, quæ propriè ad ecclesie cōmunionem pertinent, vt in diuinis, ac spiritualibus, & sic in ijs, quæ sunt fidelium; indirectè autem, vbi quis communicat in ijs, quæ sunt hominis, sicut in verbo, & in cibo, & in ijs, quæ sunt humanæ conuersationis, cuiusmodi contractus sunt, vt diximus: ac propterea ibidem ait idem S. Thom. in priori casu mortiferè peccari, non autè in secundo, nisi contemptus interueniat; quandoquidem in priori fit directè contra præceptum ecclesie, in posteriori præter. Idè quoq; sensit Nauar. in Man. cap. 27. in fin. & D. Diony. Caruf. d. 18. q. 4. vers. Ad secundum respondet, ibi porro præceptum lib. 4. vbi ait communicare excommunicato in spiritualibus tantum mortiferè peccari, aliàs non, quoniam præceptum ecclesie directè concernit spiritualia, & ex consequenti actus legitimos; ac propterea in priori contra præceptum fieri, in posteriori præter, atquæ idcirco in hoc leuiter, in illo mortiferè peccari, idem ait quoque S. Thom. in cit. loc. quem refert, ac sequitur Gabriel. Biel. d. 18. q. 2. art. 1. vers. Ad tertium, quòd excommunicans. lib. 4. Hinc è contrario, quòd ad ecclesie cōmunionem propriè pertinent ipsæ postulationes, electiones, præsentationes, institutiones, ad beneficia ecclesiastica, ob eam rem passiuè factæ nullæ sunt, sicut etiam actiuè in aliquibus, vbi ab occulto excommunicato factæ sunt, vt antea suis locis vidimus. Quare Rom. Pont. in c. pastoralis. §. fia. de appell. excommunicato prouentus ecclesiasticos ob eam rem subtrahendos merito ait, quoniam ecclesie cōmunitio ei denegatur: nec facit, si dicatur, ergo sacramenta, quæ ecclesie propria sunt, ab excommunicatis suscepta, tributauè nulla esse omnia deberent, & tamen contrarium in non nullis supra conclusimus; nam respondeo, et si quò ad susceptionem, administrationemq; ad ecclesiam propriè pertinent, quò ad institutionem tamen de iure diuino sunt, ac propterea ea valèt, ad quæ recipienda, administrandaq; per excommunicationem inhabilis quis

omni non reditur, atq; sic et dixit Nauar. eod. Quod ad ecclesie communionem igitur proprie, ac directe contractus non pertinent, & ob eam rem, nisi aliud speciatim iure caueatur, ab excommunicato initi & ad suum commodum valent; & hæc ratio germana mihi esse videtur, & ex natura, ac medullis rei deprompta, quam perobscure tetigisse videtur Couar. in cap. alma. par. 1. §. 1. num. 10. vers. Contractus tamen valet. de sent. excomm. lib. 6. & apertius eod. nu. 1. vers. Hinc deducitur, ibi enim ait per Euangelicam legem prohiberi communionem cum excommunicatis in ijs, quæ ad diuina pertinent, in alijs autem lege humana; tetigit eam quoque Marr. Alfon. de Viual. in Candelab. q. 5. de excom. maior. nam ibi inquit excommunicationem & ciuili communiõne priuare, quæ etiam est communiõs alijs gentibus, qualis est communiõ in contractibus, & in commercijs; & ob eam rem communionem hanc proprie fidelium non esse, quatenus fideles sunt. Confirmatur secundo loco communis opinio per hæc, quæ diximus, per duas. l. doctrinas, & primam per eam, quod, vbi legislator expresse aliquid non prohibet, & actui non resistit, si illud fiat, valet, vt inquit Bart. & alij in cit. l. non dubium. C. de legibus, quod in casu nostro est: deinde per aliam, quod, vbi lex quidpiam sub pœna prohibet, si illud fiat, tamen valet; vt tradidit Cyn. ac reliqui in cit. l. non dubium; contractus igitur ab excommunicato initi & ad eius commodum valent. Excipitur tamen primò, vbi speciatim contrariu cautum est, vt in eo c. excommunicamus. §. credentes. iunct. Gloss. in ver. sit etiam intestabilis, de hæret. Secundo excipitur, vbi contractus ratione publici officij initus est; nam non valet, si contrahens excommunicatus notorius, denunciatusue sit arg. c. ad probandum. de re iud. atq; sic sensit de Prælato, tutore, curatore, & similibus Mar. Soc. sen. in c. sacris. nu. 467. de sent. exc. & Gabr. Biel. d. 18. q. 2. art. 3. vers. Item non valent contractus. lib. 4. Tertio excipitur, vbi ob id crimen excommunicatus est, quod ipsum inhabilem ad contrahendum reddit, vt potè ob hæc resim; tunc enim bonis ipso iure priuatur, vt habetur in c. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. Postremò excipitur contractus, per quem quis obligatur communicare ipsi excommunicato; nam, quod contra excommunicationis naturam est, ob eam rem non valet, vt dixit Soc. in eo. c. sacris. nu. 489. sed de quæstione hac satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

- 1 Contractu inito per excommunicatum, ex eo agere non potest, quamdiu excommunicatus est.
- 2 Iureiurando qui promisit aut excommunicato, aut ei, qui deinceps in excommunicationem in-

cidit, se daturum quidpiam, soluere ei promissum non debet, quamdiu excommunicatus est; quæ regula non nullas exceptiones patitur.

II.

† Tertia quæstio est, an excommunicatus ex contractu in excommunicatione inito, ex quo & ad suum commodum valet, vt proximè asseruimus, agere possit. Et communiter concluditur, quamdiu excommunicatus est, ipsum agere non posse; sic enim dixit Inno. in c. veritatis. num. 2. cum seq. & sequitur eum ibi Abb. num. 35. & Sicul. de dol. & contum. & Phil. Fran. in c. 1. in initio vers. In contractibus verò, & Anch. in §. si quis. 2. vers. In fin. Gloss. prop. fin. & Gemin. eod. vers. de except. lib. 6. & idem Anchar. in c. decernimus. vers. Similis est altercatio. de sent. excom. eod. lib. & perpulcra Add. ad Capell. Tholol. decis. 143. & Nicol. de Milis in suo repertor. in verb. excommunicatus non perdit propter excommunicationem: idq; meritò, nam nec ex contractibus ante excommunicationem initis excommunicatus agere potest arg. c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. & vt nos probauimus cap. 15. in initio in hac Tab. non est igitur, quæ hac de re dubitemus. Excipitur tamen, vbi aduersarius ab excommunicato peteret, quod ex contractu ipsi debet; nam & è contrario, quod ipsi excommunicato ex eodem contractu debetur, præstandum est, si excommunicatus velit, vt dixit Inno. in c. si verè. de sent. excom. quem DD. communiter ibi sequuntur, & citati à me proximè eisdem in locis: quæ quidem exceptio dubitationem non habet; quandoquidem hoc est se defendere, quod excommunicato permittitur arg. c. intelleximus. de iud. & c. cum inter. de except. & vt nos egimus cap. 16. §. 1. in hac Tab. Postremò excipitur post absolutionem, quod etiam dubitatione caret. † Verum quid, si iureiurando promissi me intra talem diem centum tibi daturum, interim verò in excommunicationem incidas; an, ne periurus sim, intra dictam diem ea centum tibi excommunicato dare debeo? Hanc quæstionem disputarunt Gloss. in c. nos sanctorum. 15. q. 6. & Inno. in eod. cap. veritatis. nu. 3. & Abb. n. 39. Inno. consuluit promissum dandum esse, etiam, si simpliciter quis promissit.

promississet; & hanc opinionem sequitur Gloss. in eod. c. nos sanctorum, & Phil. Franc. in c. 1. in princ. vers. In contractibus. de except. lib. 6. & Archid. & Pisan. & S. Thom. quos refert, ac sequitur Syl. in ver. excommunicatio. 5. n. 20. probatur autem sententia hæc ab Inn. his rationibus: Primò, quoniam iurandum hoc sine salutis interitu seruari potest; ergò seruari debet atque, si verè. de iureiu. ad hanc rationem ipsemet Inn. respondet, contrarium verius videri; quoniam, ex quo excommunicatus est, cum ipso versari quis nõ debet ob c. sicut Apostoli. 11. q. 3. alioquin peccat arg. c. sacris. de ijs, quæ vi metusue caus. fiunt: hanc responsionem vti verissimam ego sequor, quandoquidem ipsa nec replicatione Inn. tollitur. Secundò sic argumentatur Inno. nobis licet ab excommunicatis emere, & eisdem vendere, & contrahere pro nostra necessitate, vt habetur in c. si verè, & in c. inter alia. de sent. excom. item ex pietate aliquid excommunicato dare ob cap. quoniam multi. in fin. 11. q. 3. ergò & per consequens ea facere licebit, quæ in contractibus conuenimus: hæc ratio mihi non placet; nam, si ob necessitatem id nobis licet, id propterea fit, quod necessitas legi non subiicitur ob c. quod non est de reg. iur. præterea, si necessitate hoc licet; ergò aliàs secus arg. c. nonne. de præsumpt. item, si causa pietatis permittitur nobis aliquid excommunicato dare, hoc locum habet, vbi vrgetur inopia, vt probatur in eod. c. quoniam. in fin. ibi In sustentatione humanitatis; ergò secus, si inopia non premitur. Tertio, si contrarium vellemus, dicit Innocen. ansam periurijs ecclesia daret contra citat. c. si verè, & fraudem faceret, ac mendacium fingeret, quod etiam absurdum est arg. c. cum humilitatis. 22. q. 2. cum alijs citatis ab eodem ibi: hæc ratio etiam non facit; nam ecclesia nec fraudem, nec mendacium fingit, sed vtriq; consulit; excommunicato, quoniam hac ratione à contumacia celerius rescipiscet, & suum interim non amittet, sed absolutus illud recuperabit; debitori autem, quod nec peccabit, nec in excommunicationem minorem incidet, ex quo excommunicati communiõne non vtitur: nec periurus erit, quandoquidem sine salutis interitu iurandum seruari non potest, quo casu ad ipsum seruandum non obligamur arg. c. si verò. de iureiu. Quarto dicit Innocen. seruiens alicui, si in excommunicationem deinceps ille incidat, seruire tamen ei debet, ex quo obligatus est, vt dicitur in eod. c. quoniam multi, & in c. inter alia. de sent. excom. ergò & debitor, quod debet, soluet: hæc ratio etiam propositam sententiam non probat; nam ob eam rem seruis seruiendi obligatione non liberatur ob domini excommunicationem; quoniam speciatim id ecclesia cauit in cit. c. quoniam multi, & in c. inter alia, quod non fecit in debitore, excommunicato creditore, sed contrarium potius voluit. l. exigi tunc non posse, quò à contumacia discedat arg. cap. decernimus. de sent. excom. lib. 6. iunct. c. 1. de except. eod. lib. alioquin improbandum hoc esset, ex quo statutum est, vt excommunicatus actor à reo per exceptionem excludatur: præterea seruis excommunicatus etiam post excommunicationem eget: item de commodo seruorum agi quoque potest, atq; idcirco ecclesia id permisit; at non ita creditor eo, quod ipsi debetur: sic enim & excommunicato egentias subuenitur arg. cit. c. quoniam multi. in fin. & vt suo loco id probabimus. At inquiet quispiam, creditor suo fortasse eget: hoc nihil est; nam, quod tunc necessitas legi non subiicitur ob c. quod non est. de reg. iur. ob eam rem licet ei à debitore soluetur, quippe quia huiusmodi egentibus de nostro subuenire etiam debemus arg. c. pascere. d. 86. Quintò addit Innocen. nos debemus apostatis de omnibus suis iuribus respondere arg. c. Iulianus, & c. Imperatores. 11. q. 3. & hi excommunicati sunt, ergò & alijs excommunicatis suum præstabimus: ad hæc iura respondetur ipsa correctæ esse per c. nos sanctorum cum seq. 15. q. 6. quibus iuribus probatur per excommunicationem debitum fidelitatis ipso facto suspendi; addo ego ibi agi, vbi necessitate belli premebatur Imperator, quo casu potest, ne suum amittat, se & per alios tueri arg. c. cum inter. de except. at hic extra necessitatem sumus. Postremò pro hac sententia Gloss. in cit. c. nos sanctorum. allegat cap. debitores. de iureiu. vbi, qui vsuras iureiurando se soluturum promisit, soluere ipsas debet, quamuis soluendæ non sint, & solutæ recuperentur; ergò idem hic: hæc ratio nihil etiam facit; nam cum vsurarijs versari non prohibemur, sicut cum excommunicato. Quare, cum nullis rationibus opinio hæc nitatur, contrariam, vt debitor hic soluere non debeat, amplexati sunt nonnulli, quos refert Abb. & sequitur in eod. c. veritatis. quamuis diuisione quadam vti videatur, idem Abb. in c. fin. & ibi Gloss. de hæret. & in c. inter alia. in fine, & ibi etiam Felin. & Angel. in verb. excom. 8. nu. 12. & Supplem. & Roscel. relati à Syl. eod. 5. nu. 21. & Iaco. de Graff. c. 13. nu. 2. lib. 4. Decis. casuum conscient. & Viuius in syl. com. opin. opin. 262. nu. 4. Probatur autem primò hac ratione, quoniam per me non stat, quò minus præstem, quod tibi debeo, sed per te, quo cum ne verfer, ecclesia prohibet. Præterea faciunt allegata per Gloss.

in eod. c. nos sanctorum. f. quod vexare malos debemus, ut a malo cessent, ut habetur in c. iam vero. 23. q. 6. Item cum excoicatis versari non debemus, nisi in illis, quæ ad eorū correctionē spectant arg. c. cum excoicatis. 1. q. 6. 3. iunct. c. cum voluntate. de sent. excom. Item, quia intelligitur iurasse sub conditione, si res in eodem statu permaneret arg. c. ne quis. 22. q. 2. hæc ratio generalis non est; quid enim, si promississet excoicatus? Item ubi nulla est petitio, ibi nulla mora est arg. l. si pupillus. ff. de verb. oblig. excommunicatum autem petere non posse satis constat ob c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. & c. 1. de except. eod. lib. Postremò malè meriti publica egestate laborare debent ob l. bona fides. ff. de positi: hæc ratio admittenda non est ob cit. c. quoniam multi. in fin. & eo magis, quod excoicatio medicina est, non mortalis; & disciplinans, non eradicans, ut dicitur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. Abb. in hac quæstione diuisione quadam utitur, qui tandem, excepto vno casu, postremam hanc opinionem sequitur. Marian. Soc. sen. in c. inter alia. num. 94. sic distinguit, aut conscientia eam mordet, si non soluat, & soluere debet; aut non remordet, & tunc secus: hæc Mar. ibid. de sent. excom. Quid igitur concludendum? Ego, ut materiam hanc omnino absoluam, præ regula secundam hanc opinionem sic pono. Qui iurauit se soluturum quidpiam excoicatum intra talem diem, soluere illud non debet, si intra talem diem excoicatus ille absolutus non sit, cum ob rationes, quas Glo. reddidit in cit. c. nos sanctorum, ipsis exceptis, quas improbauimus, tum quod si iurasset se eidem excoicato agenti excoicationem non obiecturum; ad id obseruandum non obligaretur, ut probauimus cap. 15. §. 7. in hac Tab. etenim, ut dicitur in cap. in malis. 22. q. 4. In malis promissis rescinde fidem; in turpi voto muta decretum; quod in cautè vouisti, ne faciat; impia est promissio, quæ scelere adimpletur: hæc ibi, & pro hac sententia facit ferè ea tota quæstio. Hæc autem regula sic postea multo magis locum habet, ubi is, cui promissimus, promissionis tempore non erat excoicatus; nam in quouis iureiurando superioris, ac legis autoritas excepta esse semper intelligitur arg. l. fin. & ibi Ias. ac DD. not. ff. qui satisfidare. cog. at lex prohibet, ne cum excoicato quis communicet, ut habetur in cap. sicut Apostoli, cum trib. seq. 1. q. 3. ergò, vel iureiurando promissionē quæ firmauerit, ad obseruationem iurisurandi non tenebitur, ob comunione periculum, qua comunione uti necesse habet in solutione; hinc nec furioso facto gladium restituere debeo, cui sano promissi me eum restitutum, ut dicitur in c. ne quis. 22. q. 2. Item locum habet, vel iudex sub excoicationis pena ipso iure iussisset, ut solueret; non enim iudex contra canones venire potest, ne excoicatus vitetur arg. c. 1. de conli. iunct. & c. cum desideres. de sent. excom. ne tamen in excoicationem, ut præsumptus contumax incidat, de creditoris excoicatione iudicem certiore faciet; & præsertim ubi ob hæresim creditor in excoicationem incidisset arg. c. fr. & ibi Abb. & Felin. not. de hæret. Postremò regula hæc multo magis locum sibi vindicat, ubi simpliciter, & sine iureiurando id promississet; & in hoc casu posterior sententia locum habebit. Excipitur tamen primò, ubi valdè eget; tum enim promissum ei soluere sine offensa possumus arg. cit. c. quoniam multi. in fin. 1. q. 3. & facit Gloss. fin. in fin. in c. pastoralis. §. fin. de appellat. etenim & de nostro subuenire in hoc casu debemus arg. c. pasce. dist. 86. & hic Inno. opi. locum sibi vindicabit; etenim sic eam interpretatus est Rebuff. in c. postulastis not. 1. nu. 38. de cler. excom. min. & sequitur Iacob. eod. Postremò excipitur, ubi excoicatus ille nec denunciatus, nec notorius est; quandoquidem sine offensa excoicati comunione uti tunc possumus ob extrauag. ad euitanda. Vbi tamen debitor pecuniam non præstat, eam deponet apud ædem sacram, mercatorem, ut dixit Gloss. in c. nos sanctorum. 15. q. 16. & Abb. ac Felin. in cit. c. inter alia. in fin. & Iacob. eod. qui de communi testatur, & Host. in summ. nu. 16. vers. Quid si teneor. de sent. excom. quod tamen mea sententia necessariò non requiritur; ut ex dictis patet, & arg. c. 1. de except. lib. 6. In hac igitur quæstione sic concludendum censerem: sed de contractibus iam satis, ad testamenta veniamus; si illud addiderimus eadem nos de quasi contractibus sentire, quæ de contractibus diximus.

De usu communionis Christi fidelium excommunicato ipsi prohibito in ultimis voluntatibus, declaratione decima quinta eiusdem effectus. Cap. XXI.

S V M M A.

1. Testamentum excommunicatus facere non potest.	peccant, si testator ille publicus, denunciatus sit.
2. Testamentum ab excommunicato factum an valeat.	5. Codicilli ab excommunicato facti valent.
3. Testamentum faciens excommunicatus peccat.	6. Legata, ac fideicommissa, ab excommunicato facta valent.
4. Testes, qui excoicati testamento interfunt,	

GIMVS de contractibus; iam de ultimis voluntatibus agamus: de quibus tria hæc in primis contemplabimur, primò an excoicatus testamentum facere possit, & ab eo factum an valeat; deinde, an hæres institui possit; postremò, an hæreditatem adire, legataq; capere queat. † Quò ad primam quæstionem igitur breuiter concludimus excoicatum testamentum facere non posse; nam, ut sæpè diximus, excoicatio omnis actus prohibitus est, ubi hominum comunione uti necesse habet arg. c. illud. de cler. excom. min. & ut probauimus in superiori cap. in initio, ergo testamentum facere posse ipse non debet; quoniam hominum comunione uti necesse habet, rogandis testibus, ipsisq; præsentibus testamentum conficiendo, sicut habetur in l. hæres palam. ff. de testam. & l. hac consultissima. C. eod. non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Verùm an, si excoicatus testamentum nihilominus faciat, illud valeat? Hæc planè quæstio maiorem dubitationem habet, quam disputandam hic nobis proponimus; in hac igitur quæstione, quam Iuris Pontificij interpretes potissimum disputarunt in c. veritatis. de dol. & contum. & in c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. & DD. in l. si quæramus. ff. de testam. & Marian. Soc. in c. sacris. 474. de sent. excom. cum multis seq. tres fuerunt Doctorum sententiæ. Quarum prior fuit Host. in c. 1. de except. lib. 6. & Ioã. Mon. in c. quanquam. de vsur. lib. 6. & non nullorum aliorum, quos partim refert Gloss. & sequi etiam videtur in cit. c. decernimus. in ver. Et testificando, & partim Gabr. lib. 4. com. opin. de testam. concl. 1. nu. 7. qui excoicatum testamentum facere non posse existimarunt, eam comunem sententiam apud Iuris Pontificij interpretes esse dixit Alber. in l. 1. nu. 4. C. de hæred. instit. eandem plurimum, grauiorumq; autoritate fultam dixit Fed. de Sen. conf. 74. Probatur autem primò hac ratione, quia excoicatus a comunione ecclesiæ separatus est arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. ergo omne legis beneficium, ac propterea testamenti factio interdicta esse ei debet: hæc ratio mihi non probatur, nam pro certo id ponit, de quo quæstio est; quæritur enim, an, ex quo quis excoicatus est, ac propterea ecclesiæ comunione caret, factionem testamenti amiserit; & hi factionem testamenti hunc non habere inquirunt, ex quo excoicatus est. Secundo loco sic argumentantur, si excoicatus testamentum facere posset, & hominum comunione uti ei liceret; nam, ut testes ad testamentum adhibeat, ipsisq; præsentibus, ut illud faciat, oportet, sicut habetur in cit. l. hæres palam, & in l. hac consultissima; at hoc est contra c. sicut Apostoli. cum trib. seq. 1. q. 3. & c. cum desideres, & c. pen. de sent. excom. ergò testamentum facere non posse debet: hæc ratio itidem necessariò non concludit; nam nec in iudicio excoicatus actor esse potest, & tamen acta valent ipso actore, si non excluditur ob c. 1. de except. lib. 6. ergo ratio hæc corrumpit arg. §. pauonum. in Instit. de rer. diu. non enim probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse arg. l. non hoc. C. vnde legitimi, & l. neque natales. C. de probat. Tertiò dicunt, excoicatus deportato similis est, ergo testamentum facere non potest; nam & deportatus hac facultate caret ob l. eius, cui. §. 1. ff. de testa. hæc ratio propositam opinionem etiam non probat, quandoquidem, quomodo deportato similis sit, non docent, nec id etiam queunt; nam deportati ciuitatem perdunt, ut dicitur in §. minor. in Instit. de capit. dimin. quam excoicatus retinet, atq; sic tradidit Abb. in rubr. de testamen. Quartò videtur etiam ob id testamentum non valere, quia testes in minorem excoicationem incidunt, ex quo excoicatio comunicant, ac propterea idonei non videntur: hoc tamen etiam nihil est; nam minor excoicatio non hominum comunione, sed sacramentorum nos priuat, ut habetur in c. fin. de cler. excom. ministr. Hæ sunt potissi-

num rationes, quæ pro hac sententia redduntur, quibus cum ipsa non probetur, contrariam, vt excommunicatus facere testamentum possit, & vt ab eodem factum valeat, amplexati sunt Innoc. in c. cum voluntate. de sent. excom. & Abb. in c. ad probandum. nu. 9. vbi alios idem sentientes refert de re iud. & Gemin. & Anchar. in eod. c. decernimus, vbi quæstionem hanc disputarunt de sent. excomm. lib. 6. & Bart. in l. si quæramus. nu. 8. ff. de testam. & in Auth. credentes. C. de hæret. & Bald. in l. 1. nu. 11. & Ias. nu. 27. C. de iur. & fact. ignor. idem Bald. in l. 1. nu. 6. vers. Septimò quæritur. C. de sacrosan. eccl. & in l. 1. nu. 7. C. si a non compet. iud. & Ias. in l. fin. nu. 7. C. qui admitt. & Zab. in Clem. vnic. vers. Octauò quæro. de except. & Io. de Lign. de cens. eccl. §. decimus sextus. & Socin. in tract. fall. in verb. Excommunicatus. regul. 133. & Mathesillan. in tract. de success. ab intest. nu. 39. in 3. artic. prin. & Feder. de Sen. conf. 74. incip. Vetus querela, & Thob. Non. conf. 53. nu. 13. & Rot. decis. 5. de concess. præb. nu. 1. in nou. ac nouissimè Petrus Dominicus Capiferreus in tractatu suo de numero testium in testameto requisito. secundæ Part. c. 4. n. 110. vbi & ad piam causam excôicatu testari posse ex eo probat, quòd & ad non piam causam testatur, eandem communiter receptam esse, & ab interpretibus iuris pontificij, & iuris ciuilibis testatur Matth. Nerut. in rub. nu. 31. extra de testam. & Abb. eod. nu. 5. & Felin. in cit. c. cum voluntate in fin. & Did. Conar. in tract. de testam. nu. 18. part. 2. Rub. & Io. Dilect. in tract. de art. test. cautel. 10. & Fernand. Vasq. de controuers. illustr. c. 102. nu. 5. & Micha. Cras. in tract. vltim. volunt. in §. testamentum. q. 24. & Gabr. lib. 4. comm. opin. nu. 3. de testam. concl. 1. & Bapt. à Villalobos in lib. suo comm. opin. in ver. Excommunicatus. nu. 120. & Viuius in Syl. com. opin. opin. 260. n. 5. qui omnes partim de communi, partim de magis communi testantur. Probatur autem communis hæc sententia multis rationibus, & Iacob. Beluif. in tract. de excom. pro hac sententia viginiquatuor rationes attulit. Ego autem, leuioribus omisissis, quæ habentur cum apud eundem Beluif. eod. tum apud Anchar. & Gemin. in eod. c. decernimus, grauiores tantum referam. Probatur igitur primò sententia hæc huiusmodi ratione, excommunicatus à testamenti factione generaliter iure non prohibetur, ergo testamentum facere potest; omnis enim, qui non prohibetur, testamenti factionem habet, vt dixit Gloss. in ead. l. si quæramus. ff. de testam. & sequitur eam ibi Bart. & dictum hoc cõmuniter receptum esse inquit Matthæ. Nerut. in ead. rub. nu. 22. etenim & omnia licita de iure intelliguntur, quæ prohibita expressè non sunt arg. l. statuas. C. de relig. & l. necnon. §. sed quod eis. ff. ex quibus caus. maiores; ad hoc argumentum responderi potest satis prohibitum excommunicato id esse, ex quo priuatus est hominum communione; prohibito enim antecedente, & consequens prohibitum esse intelligitur; & è contrario arg. l. oratio. ff. de spons. Secundo loco pro hac opinione sic argumtantur, excommunicatus in aliquibus tantum casibus testamentum facere prohibetur, & tunc testamentum factum non valet, vt in c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. & in Authen. credentes. C. eod. & in c. felicis. de pæn. lib. 6. ergo aliàs excommunicatus testamentum facere poterit, atq; sic asserunt hoc argumento citati autores Bart. in d. l. si quæramus. de testam. & in cit. Auth. credentes, & Michael Cras. & Couar. & Nerut. & Fernand. Vasq. eisdem in locis; etenim exceptio facit regulam in contrarium arg. c. nam. quod liquida. §. si. ff. de pæn. leg. & l. cum prætor. ff. de iud. & c. non ne. de præsumpt. Accedit, quòd in cit. c. felicis. Bonifacius quædam detrahit constitutioni Honorij, quædam ad eam addit contra Cardinalium percussores, & in secutores, & vitur verbo Sancimus, quo verbo nouum ius constitui significatur; ergo, ex quo testamenti factio percussoribus Cardinalium adimitur, veteri iure hi factionem testamenti habebant, quamuis excommunicati essent ob c. si quis suadente diabolo; hæc Nerut. ad quod argumentum responderi tamen potest, verbum illud Statuimus ad alia, quæ denuo ibi instituta sunt, propriè referri; ex quo, quatenus ad factionem testamenti pertinet, satis per communionis ablationem testamenti factio ablata erat. Tertiò pro hac sententia sic dicebatur, excommunicatus sua bona non amittit, sed retinet, nec vllam capitis diminutionem patitur; ergo testamenti factionem habet: hæc ratio priori minus firma mihi esse videtur; nam nec actiones perdit, & tamen ab agendo excluditur arg. c. decernimus, & c. 1. de except. lib. 6. Quartò sic argumentatur, excommunicatus contrahere potest, vt vidimus; ergo multo magis testamentum facere arg. c. cum dilecti. de donat. & arg. l. 1. C. de sacrosanct. eccl. & arg. §. fin. Instit. quibus ex causis manumittere non licet. Accedit, quia excommunicato actore acta in iudicio valent, nisi excipiatur ob cit. c. 1. de except. lib. 6. ergo & testamentum ipsius valere debet arg. c. qui generaliter. §. si. de procur. lib. 6. & c. solet. in fi. de sent. excom. eod. lib. hæc ratio communem opinionem non probat, nam ob eam rem acta valent, quoniam id cautum est per cit. cap.

1. vt not. ibi Gloss. in verb. Duraturis, & in c. exceptionem. in verb. Condemnandus. eod. in an. etiq. aliàs autem & acta huiusmodi nulla erant; at hoc, vt testamentum ab excommunicato factum valeat, iure prospectum non est. Vnde tertia fuit opinio distinguendum, & primò Bart. in conf. 238. incip. Existens Petrus, quem sequitur Castr. in l. is. cui. ff. de testam. & non nulli alij, quos refert Gabriel. lib. 4. comm. opin. de testam. concl. 1. nu. 2. qui, vbi excommunicatus publicus est, priorem opinionem locum habere sensit, posteriorem, vbi occultus, secundum quam sententiam Bar. etiam ibi consuluit. Nam, dicebat ipse rationes pro vtraq; sententia redditæ id suaudent; quandoquidem prioris opinionis rationes de manifesto excommunicato, posteriores de occulto loquuntur: hæc ratio mihi non probatur; nam in priuatis actibus, an occultè, publice quis excommunicatus sit, nihil interest, vt ait Inn. cõmuniter receptus in c. cum dilectus. de consuet. Præterea dicebat Bar. excommunicatus occultus vitari non debet, quippe qui pro non excommunicato habetur arg. c. cum non ab homine. de sent. excom. Secus autem, vbi publicus est, ergo publicus testamentum facere prohibetur, occultus autem non vetatur: hæc ratio itidem mihi non placet; primò, quia veteri iure & occultus excommunicatus vitandus erat, etsi non publice ob cit. c. cum non ab homine; præterea, esto, in præsentem excommunicatus occultus vitari non debeat ob extrauag. ad euitanda, ipse tamen excommunicatus, vel occultus sit, vitare hominum communionem debet, quandoquidem ei non subuenitur per cit. extrauag. ad euitanda; non igitur ratio hæc quicquam facit. Postremò hæc addit Bart. rescriptum ab excommunicato impetratum, beneficium ab eodem collatum, instrumentum ab eo itidem confectum, vbi publicus scriba est, non valent, si excommunicatus publice sit; secus autem, si occultè; ergo idem de testamento excommunicati concludendum est: hæc ratio nihil etiam facit; nam de rescripto, casibus quibusdam exceptis, contrarium communiter concluditur, vt impetratio nulla sit, vel occultè constrictus excommunicatione teneatur in c. 1. de rescript. lib. 6. de beneficio itidem, atq; de instrumento, illud præterea fit, quoniã & beneficij conferendi; & instrumenti conficiendi munus autoritate, & vtilitate publicum est, vt suo loco probauimus, quo casu ab excommunicato acta valent, si occultus sit, secus, si publicus arg. c. ad probandum, ibi DD. communiter de re iud. at testamenti factio vtilitate publica non est arg. l. 1. ff. de testam. ergo diuisio illa de occulto, ac publico locum habere hic non potest ob doctrinam Inno. communiter receptam in cit. c. cum dilectus. Quare contrariam opinionem, vt excommunicatus publicus, occultusue sit, testamentum facere possit, secuti sunt Couar. eod. n. 18. vbi & communem opinionem hanc esse sensit, & Gabr. lib. 4. comm. opin. de testam. concl. 1. nu. 5. & Abb. in cit. c. ad probandum. nu. 9. & Fed. de Sen. conf. 118. incip. Factum tale, & hoc ob has potissimum rationes, quòd acta per actorem publice excommunicatum in iudicio valent, nisi excludatur ob c. 1. de except. lib. 6. ergo multo magis extra iudicium valere debent arg. c. solet. de sent. ecom. lib. 6. & quòd aliorum fauor hic potius agitur, quàm testatoris: hæc rationes sententiam horum probare mihi non videntur; nam, quatenus pertinet ad iudicij acta satis supra responsum est; illud quoque de aliorum fauore non repugnat, nam ipsius testatoris fauor in primis agitur, & non aliorum arg. §. si. in Instit. quibus ex causis manumittere non licet, & §. neq; tamen. de autor. tutor. eod. & §. 1. in Auth. de hæred. & Falc. Altera fuit opin. Bal. in l. 3. C. si pendente appellat. qui sic distinguebat, aut quis simpliciter excommunicatus est, aut anathematizatus, priorem, non posteriorem testamentum facere posse ipse dicebat: quam diuisionem improbauit Aret. ac rectè in l. si quæramus. ff. de testam. quandoquidem re ipsa idem est excommunicatus, & anathematizatus, vt in fi. huius Tab. probabimus. Quid igitur concludendum? Ego in hac opinionum varietate sic distinguendum censerem. † Aut quæritur, an excommunicatus testamentum faciendo peccet, & in hoc casu ipsum peccare existimo; quandoquidem rogandis testibus, vt testamento intersint, hominum cõmunione vitur, quæ ipsi prohibita est arg. c. illud. de cler. excom. min. & c. pen. de sent. excom. & hac ratione testamentum fieri ab excommunicato non posse dici potest, vt in initio huius cap. etiam conclusimus, & in hoc casu prior opinio locum habebit; nam & eius rationes vniuersæ propemodum ad communionem hanc respectum habent.

‡ Aut quæritur, an testes, qui testamento intersunt, peccent, & in hoc casu diuisio illa de publico, occultouè excommunicato ipsius Bart. locum sibi vindicabit; nam, si publice testator excommunicatus sit, denunciatusue, peccabunt, cum ipsius cõmunione vtantur; aliàs secus argum. cit. c. cum non ab homine, & præsertim ob extrauag. ad euitanda. Aut quæritur, an testamentum ab excommunicato quocunq; factum valeat, & quatenus pertinet ad excommunicationem, testamentum omnino valere censeo, & à communi opinione proposita secundo loco.

discedendum non puto; nam & argumenta omnia pro opinione hac allata spectare hinc videntur. Probatur autem primò hac ratione, quoniam contractus ab excommunicato iniri valent, vt in superiori cap. conclusimus; ergo multò magis testamenta valere debent arg. §. fin. in Instit. quibus ex caus. manumitt. non licet. Præterea ad hoc faciunt c. felicis. de pen. lib. 6. & c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. in antiq. & Auth. credentes. C. eod. & c. 2. de vsur. lib. 6. vbi speciatim cauetur, vt quidam excommunicati testamenta facere non possint; ergo regula in alijs excommunicatis contraria est arg. l. nam, quòd liquidæ. §. si. ff. de pæn. leg. Adde ego factiõnem testamenti propriè de iure ecclesiæ non esse, nec de eiusdem cõione, vt probauimus in superiori cap. §. 1. ac propterea ecclesiã, vbi testamentum facere quempian noluit, id cauiffe, vt in citatis proximè iuribus; ergo testamenti factio per excommunicationem non prohibetur, nam per excommunicationem ecclesiæ communiõ propriè prohibetur. Pertinent deniq; huc, quæ diximus in superiori cap. §. 1. vers. Quid igitur concludendum, & præsertim in fin. Testamentum igitur ab excommunicato factum valet. Quæ regula locum habet ob propositas rationes, vel publicè excommunicatus, denunciatusue sit. Item tam in foro ciuili, quã in pontificio, & sic vtroque iure ¶ Tertio codicilli quoq; ab eodem facti valebunt; nam, ex quo testamentum ab hoc factum valet, & codicilli valebunt; cum, qui testamenti factiõnem habet, is & codicillos facere possit, vt dicitur in l. diui. §. codicillos is demum. ff. de iure codicill. & in l. 2. ff. de leg. 1. etenim, cui, quod plus est, conceditur, & quod minus, concessum esse ei debet arg. §. si. in Instit. quibus ex causis manumitt. non licet, & l. non debet, cui. ff. de reg. iur. ¶ Quare ob id & hæredes instituere, & fideicommissa, ac legata relinquere excommunicatus poterit, & facta valebunt. Hæc enim & in codicillis, & in testamentis fiunt arg. §. ante hæredis institutionem in Instit. de leg. Postremò legata donationes sunt, vt probatur in §. 1. in Instit. de leg. & l. legatum. ff. de leg. 2. at excommunicatus donare potest, contractus quippe donatio est, ergo & legata relinquere, atque sic dixit Gemin. in c. decernimus. nu. 7. & Anchar. nu. 5. de sent. excomm. lib. 6. de relicto ad piam causam ab excommunicato egimus cap. 9. §. 4. in hac Tab. Excipitur tamen primò, vbi speciatim contrarium cautum esset; tunc. n. testamenta ab excommunicatis facta non valebunt, atq; ob eam rem testamentum factum ab excommunicato aut ob hæresim, aut ob Cardinalis persecutionem, aut ob vsuras, non valebit, ac demum, vbi ob id est excommunicatus, qd factiõnem testamenti tollit, vt habetur in cit. c. felicis. de pæn. lib. 6. & in c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. in antiq. & in Authen. credentes. C. eod. & vt dixit Bal. in l. & in priuatorum. nu. 7. C. si à non comper. iud. & Socin. in tract. fallent. in verb. Excommunicatus. reg. 133. & Marian. Socin. sen. in c. sacris. nu. 483. de sent. excom. & Fed. de Sen. in conf. 74. vers. Præterea casus sunt speciales, & Jacob. de Graff. c. 14. nu. 11. lib. 4. Decis. cas. consc. sed non excommunicationis vi id efficitur, sed ecclesiæ prohibitione præcipua. Secundò excipitur, vbi ex priuilegio testamenti factiõnem quis haberet; nam, si hic excommunicetur, testamentum ab eo factum non valebit, vt dixit Bald. in c. intelleximus. num. 12. de iud. quem Felin. refert in c. ad probandum. nu. 3. vers. Et dixit Bald. de re iud. & Gabr. lib. 4. com. opi. de testam. concl. 1. n. 9. cuius sententia mihi non placet; nam iura quacunq; ratione acquisita excommunicatus non amittit, ac propterea, vt à quouis alio excommunicato, sic ab hoc testamentum factum valebit; de hoc vide multa apud Gabr. ibid. vbi supra; sed de quæst. hac satis, ad alterã veniamus.

S V M M A.

- 1 Hæres institui excommunicatus potest, & institutio valet.
- 2 Succedere ab intestato excõicatus potest.
- 3 Legatum excommunicato relicto valet.

I.

¶ Altera quæstio est, an excommunicatus hæres institui possit; & si ipse instituat, an institutio facta valeat. In qua quæstione Hostien. vt refert. Archid. in c. pia. de except. lib. 6. excommunicatum hæredem institui non posse existimauit, eandem opinionem sequuntur Ioã. Monac. & Steph. quos refert, non tamen sequitur Mar. Soc. sen. in c. sacris. nu. 484. vers. Sed circa hanc materiam. de sent. excom. & Angel. in summa in verb. Hæres. nu. 22. & Tab. eod. nu. 20. & Syl. in verb. Hæreditas. 3. nu. 2. & Armil. eod. n. 26. Probatur autem horum sententia hac vna ratione, quoniam excommunicatus institutionis capax non est; nam, qui hæres instituit, & testamenti facti tempore, & mortis testatoris, & adeundæ hæreditatis capax esse debet, vt dicitur in l. si alienũ. §. in extraneis. ff. de hæred. inst. & §. in extraneis in Inst. de hæred. qual. & differen.

fer. & hæc ratio colligitur ex iuribus, quæ à citatis autoribus allegantur: quæ ratio nihil planè facit; nam ab ipsis pro certo proponitur excommunicatum hæreditatis capax non esse, & de hoc quæstio nostra est. Quare contrariam sententiam, vt excommunicatus hæres institui possit, & institutio de excommunicato facta valeat, amplexati sunt Bald. in l. 1. nu. 17. C. de hæred. inst. & Iaf. in l. si. nu. 7. C. qui admitti, & Fed. de Sen. conf. 118. incip. Factum tale, & Gemin. in c. decernimus. nu. 8. de sent. excom. lib. 6. & Marian. Soc. sen. eod. nu. ac vers. eandem communiter receptam esse testatur Barbat. quem refert Durand. in tit. 1. de art. test. cautel. 10. & Fernand. Vasq. de controuerf. illustr. cap. 102. & Ioã. Bapt. à Villalobos in libell. commun. opin. in verb. Excommunicatus. num. 121. & Gabriel. lib. 4. commun. sent. de testam. & Viuius in Syl. com. opin. opin. 260. nu. 6. Probatur autem communis hæc opinio hac ratione, quia solùm quibusdam excommunicatis prohibitum est, ne ex testamento capiant, vt potè ijs, qui excommunicati sunt, aut quod hæreticis fauent, aut quòd in hæreticorum numero habentur, aut quòd Cardinales insequuntur, vt habetur in c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. & in l. credentes, & in l. Manicheos. C. de hæret. & in c. felicis. de pæn. lib. 6. ergo alijs excommunicati hæredes institui possunt, & hæreditatis capaces sunt; exceptio enim facit regulam in contrariũ arg. l. nam, quòd liquidæ. §. fin. ff. de pen. leg. & vt not. communiter DD. in l. 1. ff. de reg. iur. Præterea excommunicatus testamentum facere potest, & testamentum ab eo factum valet, vt sup. probauimus, ergo multo magis hæres institui poterit; multo plures enim prohibentur, ne testamentum faciant, quàm, ne hæredes instituantur, vt probatur in tot. tit. in Instit. quibus non est permillum facere testam. & in l. si quæramus cum Gloss. iunct. §. testamenti autem factiõnem. in Instit. de hæred. qual. & differ. Adde ego omnes hæredes institui posse, qui speciatim prohibiti non sunt arg. in Instit. in prin. de hæred. inst. & exceptis propositis casibus excommunicatum non reperiri prohibitum, quò minus hæres instituat; ac propterea institui posse arg. l. statuas. C. de relig. & l. nec non. §. sed quod eis. ff. quibus ex caus. maior. Item, vbi ecclesia quidpiã excõicato prohibere oïo voluit, id expressit, vt habetur in cap. 1. de rescript. lib. 6. & in c. decernimus. de sent. excomm. eod. lib. & in c. postulastis. de cler. excom. min. quod hic non fecit. Postremò probatur communis hæc opinio hac ratione, quoniam excommunicatus ecclesiæ communionem tantum priuatus est arg. c. pen. de sent. excomm. & c. Engeltrudam. 39. 4. ergo excommunicatus hæres institui potest, cum ad institutionem excommunicati faciendam huiusmodi communionem vti necesse non habeamus arg. §. fin. in Instit. de hæred. inst. Excommunicatus ergo hæres institui potest, & institutio de eo facta valet. ¶ Hæc, quæ diximus de successione ex testamento, & in successione ab intestato locum habent; nam & ab intestato excõicatus succedit, vt sentiunt Bal. in c. intelleximus. de iud. in fi. & Iaf. in l. si. n. 7. C. qui admitti, & Matthæ. syll. de succ. ab intest. in 3. art. prin. nu. 39. vers. Adde fautor hæreticorum; etenim successiõnis iura, sicut & reliqua bona excõicatus retinet. ¶ Postremò legata, ac fideicommissa multo magis excommunicatis relicta valebunt. Excipitur tamen, vbi speciatim contrarium cautum est, vt in c. excommunicamus. §. credentes. de hæret. & in c. felicis. de pæn. lib. 6. sed de quæstione hac satis, ad postremam veniamus.

S V M M A.

- 1 Adire hæreditatem excommunicatus an possit.
- 2 Possessionem adipisci an queat.
- 3 Agnoscere honorum possessionem an excommunicatus valeat.
- 4 Legatum capere excommunicatus an possit.

II.

¶ Postrema quæstio est, an excommunicatus hæres hæreditatem adire possit. In qua quæstione breuiter concludimus hæreditatem ipsum adire posse, vbi hominum communionem non vitur; hoc autem contingit, cum animo quis hæreditatem adit, quo casu sat est, vt vel tacitò suum animũ declarat arg. l. potuit. C. de iur. delib. & vt tradidit Bart. in l. gerit. ff. de acquir. hæred. Secus autem, si iudicis opera vtatur, quamuis aditio nihilominus valeat. ¶ Verum, qd adita hæreditate, etsi iura omnia in hæredem transeunt, possessio tamen non transfertur, quæ facti est, nisi apprehendatur, ob eam rem, an possessionem hanc adipisci queat, etiam consideremus. Si in possessione igitur nemo sit, ac per se possessionem ingredi velit, quod posse probatur, & in l. cum hæredes. ff. de acquir. possess. & dixit Bart. in l. 3. nu. 16. & Iaf. eod. num. C. de indict. vid. toll. id ipsum facere posse non dubitamus; non enim & hic hominum communionem vitur;

utitur; at, si ad id iudicis opera uti velit, ac propterea vel ad petitionem hereditatis, vel ad remedium cit. l. 3. C. de edict. diu. Adr. toll. vel ad interdictum quorum bonorum confugiat, quibus possessionem facti adipiscimur, ut tradidit Bar. in l. 1. n. 7. & Iaf. in cit. l. 3. n. 8. & n. 28. & DD. communiter C. de edict. diu. Adr. toll. quavis aliis hæc inter se differant, quæ tamen tunc aut iudicis officium implorandum, aut in alios agendum est, ut habetur in l. 1. & in tot. tit. ff. quorum bonorum, & ut inquit Bart. in cit. l. 1. eod. nu. 7. & in ead. l. 3. planè possessionem adipisci non poterit, si excipiatur; quandoquidem excōmunicatus ab agendo excluditur ob cit. c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. & c. 1. de except. eod. lib. etenim nec possessionem, quam amisit, recuperare excōmunicatus potest, ut supra vidimus; si tamen excommunicatio obiecta ei non sit, habita possessio rata erit arg. cit. c. 1. de except. ¶ Atqui an idem excōmunicatus agnoscere bonorum possessionem poterit? eadem enim cum hereditatis aditione propemodum est arg. §. quos aurem in Instit. de bon. poss. & ut sensit Iaf. in l. fin. n. 2. C. qui admit. Et videbatur quidem dicendum ipsum id posse. Primum, quoniam agnitio hæc sine causæ cognitione fit ob l. fin. C. qui admittit: hæc tamen ratio nihil facit; nam, ex quo excōmunicatus hominum cōmunionem in iudicijs præsertim caret ob c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. vel de plano agatur, agnoscere bonorum possessionem non poterit. Vnde secundo loco pro hac sententia argumentum hoc facere videtur, excōmunicatus se habet, sicut relegatus, ut inquit Gloss. in c. pastoralis. §. 1. de appell. at relegato bonorum possessio non denegatur ob l. edicto. ff. de bon. poss. ergo nec excōmunicato denegabitur: hoc argumentum etiam nihil facit; tum quod relegatus hominum cōmunionem non caret, tum quod per procuratorem agere potest, quæ duo in excōmunicato desiderantur, ubi agit, sicut iam vidimus. Tertio dicit Bald. in c. cum inter in fin. de except. & sequitur eum Iaf. in l. fin. nu. 6. cum seq. C. qui admittit, in hoc casu excōmunicatum nihil petere, sed animum suum tantum declarare, quod excōmunicatus potest: hoc etiam parum ad rem facit; nam nihilominus hominum cōmunionem utitur, quæ ipsi prohibita est. Postremo sic argumentatur Iaf. ibidem, excōmunicatus & ex testamento, & ab intestato patri succedit (non enim excōmunicatus patrimonij iura, agnationis uero amittit) ergo & bonorum possessionem agnoscere ei licebit: hoc itidem argumentum propositam sententiam probare mihi non videtur; nam nec actiones excōmunicatus amittit, & tamen agere non potest ob cit. c. decernimus. & c. 1. de except. Quare contrariam sententiam non nulli amplexati sunt, hac ducti ratione, quod iudex excōmunicatum audire non debet ob c. exceptionem. de except. in antiq. & c. 1. eod. lib. 6. cum simil. horum ratio non necessario tamen concludit, quod minus, si admittatur, agnitio facta valeat; nam nec agere potest, & tamen, si non excipitur, ipso actore in iudicijs acta valent ob cit. c. 1. de except. lib. 6. Ego igitur sic distinguendum censerem. Aut quærimus, an excōmunicatus agnoscere bonorum possessionem possit, & id non posse ipsum censeo. Nam agnitio illa coram iudice, & in iudicio fit, ut habetur in l. fin. & ibi Bart. nu. 5. & Iaf. nu. 2. C. qui admittit. & ut inquit Bart. in l. bonorum. nu. 11. & Iaf. nu. 31. & idem Iaf. in l. emancipata. C. eod. alioquin nihil fieret; at excōmunicatus in iudicio esse non potest, ut agens, & ut ius suum prosequens ob cit. c. decernimus, & cit. c. 1. de except. immo nec extra iudicium excōmunicatus a iudice quicquid petere valet arg. c. cum parati, & ibi DD. communiter not. de appell. ergo nec bonorum possessionem agnoscere poterit, cum iudicis officium præsertim implorandum ei sit, ut sensit Alex. in cit. l. bonorum. nu. 2. Accedit, quod hominum cōmunionem necessario uteretur, qua excōmunicatus caret. Aut quærimus, an bonorum possessio agnita valeat, si contra ipsum non excipitur, & ipsam valere omnino censeo, & hoc ob cit. c. 1. de except. lib. 6. & hac ratione has opiniones inter se conciliarem, quæ conciliatio & verissima etiam esse mihi videtur. Agnita verò bonorum possessione, quod adhuc possessio facti non habetur, an excōmunicatus eam adipisci possit, ex ijs dignoscitur, quæ de hærede post aditam hereditatem diximus.

¶ Demum quid de fideicommissario, ac legatario dicendum? eadem planè, quæ de hærede, ac bonorum possessore diximus; nam quod ad legatum, etsi à testatoris morte cedit, ut habetur in l. à Titio. ff. de furt. & ut docuit Bar. in l. vn. C. de caduc. tol. quod tamè ab hærede illud petere debet ob l. 1. ff. quorum legatorum, alioquin eo priuatur, si post aditam hereditatem sua autoritate illud capiat ob l. non est dubium, & ibi Gloss. ac DD. not. C. de legat. & ut tradidit Iaf. in l. talis scriptura nu. 43. ff. de legat. 1. ob eam rem illud consequi non poterit; non extra iudicium, quoniam hominum cōmunionem ipsi prohibita uteretur; non in iudicio, quoniam ageret argum. l. 1. C. commun. de leg. & §. nostra autem constitutio, in Instit. eod. quod itidem ei prohibitum est ob cit. c. decernimus. quamuis, si legatum ei præstetur, & audiatur, præstatio valeat ob cit.

ob cit. c. 1. de except. lib. 6. peccabit tamen ob hominum cōmunionem, qua utitur. Excipitur, ubi testator in testamento licentiæ legatario dedisset, ut autoritate sua ipse possessionem legati relicti apprehenderet; id enim potest, ut dixit Glo. in l. Titia cum testamento. §. Lucius, & ibi Bart. ff. de leg. 2. & idem Bart. in l. legitimos, ff. de legit. tutel. & Angel. & Bal. quos refert, ac sequitur Iaf. in l. iuste possidet. nu. 18. ff. de acquir. possess. hic enim cōmunionem non utitur: sed de materia huiusmodi iam hæcenus; de quotidiano congressu, an excōmunicato prohibitus sit, agamus.

De usu quotidiano communionis Christi fidelium excōmunicato ipsi prohibito, declaratione decimasexta eiusdem effectus. Cap. XXII.

S V M M A.

1 Communio Christi fidelium usu quotidiano caret excōmunicatus, vel	3 Cum excōmunicato versetur, vel
2 Per famam se excōmunicatum nouerit, vel	4 Ad tempus excōmunicatus sit.

Excommunicatus denique non solum hominum usu caret in ijs, quæ diximus; verum etiam & in quotidiano congressu, ut probatur in c. pen. de senten. excom. ubi enim excōmunicatum à cōmunionem separari dicitur, nec distinguitur à qua cōmunionem, ergo ab omni separatus erit; nam, ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. & indefinita oratio in iure vniuersalis vim habet arg. l. si pluribus, & ibi not. ff. de leg. 2. idè probatur in c. illud. de cleric. excom. minist. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. cum simil. Obligat enim excōmunicatio ipsum excōmunicatum, ut alios vitet, ut dixit Adrian. in tit. de clauib. art. tertio vers. Pro huius solutione est præmittendum, quid sit excōmunicatio lib. 4. atque sic dixit Marian. Soc. sen. in c. inter alia. nu. 12. vers. Secunda declaratio. de sent. excom. Accedit, quod excōmunicatio à cōmunionem secretio est, vnde nomen etiam sibi comparauit; at cōmunionem hæc in quotidiano Christi fidelium conuictu, ac cōmerto etiam versatur, ut tradidit S. Tho. dist. 18. q. 4. art. 1. lib. 4. & Thom. Ab Argent. d. 19. q. 1. art. 4. in responsione ad quartum argumentum eod. iure igitur & in reliquis omnibus hominum cōmunionem excōmunicatus caret. Hæc autem regula sic posita multis modis amplificatur; nam primò in omnibus casibus lo cum habet, quos recensuimus cap. 13. §. 1. cum multis seq. Tab. 1. ¶ Itè locum habet, ubi per famam tantum se excōmunicatum esse nouit, ut probatur in cit. c. illud, quod Abb. notandum admonuit, quandoquidem, sicut ipse inquit, contingit episcopos absentes in curia excōmunicari, & excōmunicationem per famam tantum ad ipsorum aures peruenire; idem Marian. Soc. sen. ait num. 7. cum seq. vers. Not. quartò. hinc Gloss. 2. in c. apostolica in fin. de cleric. excom. minist. ignorantiam illius crassam esse concludit ob cit. c. illud, qui per famam se excōmunicatum nouit, si hoc se ignorasse dicat, & Abb. ibidem eam Gloss. secutus hunc probabilem ignorantiam allegare non posse collegit. Contrarium tamen dicendum videtur, tum quod excōmunicatio apertissimis documentis probanda est ob cit. c. 1. de except. lib. 6. fama verò tantum semiplenè probat, ut inquit Bart. in l. de minore. §. plurium. nu. 3. ff. de quæstionibus, & Iaf. in l. admonendi. nu. 242. vers. Tangit hic etiam, & ibi DD. alij. ff. de iureiur. tum quod fama nec cum vno teste plenè probat, ut asseruit Archid. in c. si testes. 4. q. 3. & Butr. ac Specul. quos refert, ac sequitur Iaf. in cit. l. admonendi. nu. 248. ergo per famam excōmunicatio non probatur. Atqui à priori sententia discendum non est: nec contraria absunt; nam ipsa locum habent, ubi in iudicijs excōmunicatio obijcitur, secus autem extra iudicium, ut disputauimus cap. 15. §. 12. in hac Tab. nam, quod in iudicio sepius proponitur, ut lites differantur arg. c. 1. de except. lib. 6. quod est contra c. finem litibus de dolo, & contum. & l. properandum. C. de de iud. ob eam rem, ut hac in re improbitas huiusmodi coerceretur, Romanus Pont. exceptionem obiectam apertissimis documentis probari voluit in cit. c. 1. de except. at hic extra iudicium sumus, & in foro conscientie, ob eam rem, vel per famam nos excōmunicatos noscamus, cōmunionem vitare debemus, ut habetur in cit. c. illud, & in c. cum desideres, §. secundæ quæstioni. de sent. excō. etenim, ubi dubij sumus, tutiorem partem eligere debemus arg. c. iuuenis de spons. & cit. c. illud & cit.

& cit. §. secundæ quæstioni. Hinc, qui dubitat, an aut excommunicatio in se lata valeat, aut absolutio eius tributa sit, potius se excommunicatum, & non absolutum existimare debet, ut dixit Marian. Soc. sen. in c. perpendimus. nu. 226. cum seq. vers. Quæro vigesimo quarto de sent. excom. excommunicatus ergo, vel per famam se excommunicatum nouerit, communionem ecclesiæ vitabit. † Tertio excommunicatus nec excommunicati communionem uti potest. An igitur excommunicatus & excommunicati communionem priuatur? Gloss. in cap. deuotam. 27. q. 1. excommunicatum cum excommunicato esse posse existimauit ob illud ius; ibi enim mulier quædam Deo dicata, si excommunicata sit, antequam in ecclesiam ad orationem recipiatur, ne ad mulieris Christianæ conuiuium, accedat, prohibetur; ergo à contrario sensu secus est, si Christiana mulier non sit, quæ ad conuiuium ipsam recipit arg. l. 1. & ibi DD. ff. de offi. eius. idem igitur & hic concludendum videtur, vt. s. excommunicatus communionem non excommunicati careat, non autem excommunicati. Hæc ibi Gloss. quæ tamen ratio sententiam eius non probat; nam argumentum à contrario sensu locum non habet, ubi contrarium iure cautum est, sicut DD. communiter inquit in cit. l. hic verò contrarium cautum habemus, simpliciter enim prohibetur, ne quis excommunicati communionem utatur in c. excommunicatos, cum duobus seq. 11. q. 3. nec excommunicatus excipitur, ergo nec nos excipere debemus argum. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. argumentum igitur hoc nihil facit; & hac ratione respondetur et ad c. si hæreticus. 2. q. 7. quod Gloss. citat in eod. c. deuotam. Præterea pro hac opinione ego sic arguor, excommunicatus à fraterna societate, & à Christi corpore, quod est ecclesia, separatur, ut dicitur in c. Engeltrudam. 3. q. 4. ergo excommunicatus cum excommunicato esse potest; quoniam de fraterna societate, & de Christi corpore, & sic de ipsa ecclesia non est, sed extra ipsam exclusus manet arg. c. qui merito, & c. omnis Christianus. 11. q. 3. Verum contrariam opinionem amplectari debemus. s. vt excommunicatus nec excommunicati communionem utatur; hanc enim amplexatus est Hostien. in summ. nu. 11. vers. Illud etiam notandum de sent. excom. & Ioan. de Lign. de censur. eccl. §. vigesimus septimus. nu. 2. & Felin. in c. nulli. de sent. excom. eandem sequitur Abb. ibi, & in c. illud. nu. 7. de cler. excom. min. & in vtroq; loco communiter receptam esse testatur, sicut etiam Marian. Soc. eod. num. 11. & Bonacoss. lib. Syntagma com. opin. tit. 12. de sent. excom. nu. 94. & num. 98. eandem opinionem sequitur etiam Felin. in c. à nobis. nu. 13. vers. Quod excommunicatus etiam maiori, ubi & Archid. & Butr. idem sententias refert de except. Probatum autem primo hac ratione, quoniam nec ij, quibus priuilegium hoc sine causa concessum est, ut cum excommunicato versentur, cum excommunicato versari queunt arg. c. nulli, & ibi communiter notatur de sent. excom. ergo nec excommunicatus id poterit; alioquin plus delictum, quam priuilegium prodesset; quod absurdum est, atq; sic dixit Abb. in c. illud. nu. 7. de cler. excom. min. & in cit. c. nulli, ubi quoq; Felin. Præterea opinionem hanc ego sic probo, excommunicatus extra ecclesiam non est, quò ad ea, quæ oneris sunt, vt probauimus cap. 13. §. 13. Tab. 1. iunct. §. 6. cap. 8. Tab. 2. at hoc oneris rationem habet non posse alicuius communionem uti; ergo nec cum excommunicato excommunicatus esse poterit. Postremo generali ecclesiæ præcepto cauetur in c. sicut Apostoli. 11. q. 3. ne quis cum excommunicato versetur, & ab hoc præcepto excommunicatus exceptus non est, ergo & ipse obligatus eo tenetur, ne excommunicato communicet; nam, quando aliquid generaliter prohibitum est, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum, ut dixit Roman. Pont. in Clem. 1. §. porro. vers. Nam, ubi de verb. sign. & ex his ad rationem à nobis pro contraria opinione allatam satis responsum apparet; excommunicatus ergo nec excommunicati communionem uti potest. † Quarto ad tempus etiam excommunicatus, quamuis tempus illud elapsum sit, ante absolutio- nem tamen hominum communionem vitabit; quippe qui adhuc excommunicatus sit, vt disputauimus infra cap. 31. §. 4. Excommunicatus ergo neminem alloquetur, cum nemine comedet, cum nemine habitabit, cum nemine dormiet, cum nemine ambulabit, cum nemine ludet, nihil denique cum alijs aget: sed de his actenus, iam casus, quibus hominum communionem licitè utitur, contemlemur.

S V M M A.

1 Absolutionem excommunicationis vt consequatur, excommunicatus Christianorum communionem uti potest.

2 Ignorans se excommunicatum ecclesiæ communionem licitè utitur.

3 Necessitate oppressus Christianorum communionem

nione, excommunicatus licitè utitur.

4 Cōmunionem infidelium excommunicatus uti potest.

I.

§ Posita regula, vt vidimus, iam exceptiones eius contemlemur. Excommunicatus igitur in his casibus hominum communionem sine offensa utitur. † Primo, ubi eorum communionem utitur, quibus cum agit, vt absoluat; nam, cum absolui sine hominum communionem non possit arg. cap. cum desideres, & c. à nobis. 12. in fine. de sent. excom. & ecclesia hoc in primis studeat, vt excommunicatum à contumacia rescipiscat, ac propterea velit, vt absoluat, merito hic hominum communionem excommunicato permisit arg. c. responso. & c. cum voluntate. de sent. excom. etenim aliquo concessio, & id omne concessum existimatur, sine quo haberi concessum non potest arg. c. præterea. de offi. deleg. & l. 2. & ibi DD. not. ff. de iurisdict. omn. iud. Hinc rescriptum, etsi pro alia causa impetratum ab excommunicato nullum est, pro absolutione excommunicationis tamen habenda obtentum valet, vt dicitur in c. 1. & ibi not. de rescript. lib. 6. Hinc, etsi agere in quempiam itidem non potest arg. c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. ubi tamen impeditur, quò minus absoluat, agere non prohibetur, vt alibi diximus; in hoc igitur casu hominum communionem uti excommunicatus potest. Quare & licitè, & sine peccato concioni interesse potest, vt dixit Gabriel. Biel. d. 18. q. 3. dub. 5. vers. Item potest audire verbum salutis lib. 4. † Secundo loco hominum communionem uti excommunicatus potest, ubi probabiliter se excommunicatum esse ignorat; nam iniquum esset me ob id puniri, quod an mihi vetitum sit, ignoro arg. c. 2. de constit. cum ibi not. Contrarium tamen dicendum videbatur; nam censura ecclesiastica ignoratè etiam obligat, vt inquit Gloss. & Abb. in c. apostolicæ. de cler. excom. min. & vt alibi probauimus. Atqui à priori sententia discedendum non est: nec repugnat proximum argumentum, quandoquidem locum illud habet quò ad censuram vinculum, non autem quò ad pœnas, quas patiuntur, qui censuras ipsarum inficij violant arg. cit. c. apostolicæ, & vt ibi animaduertit Abb. nu. 2. modò igitur inficitia facti probabilis sit, excommunicatus non offendet, si hominum cōmunionem utatur, de qua inficitia egimus etiam cap. 12. §. 8. Tab. 1. ubi de iuris inficitia etiam agitur. Verum an ab excommunicato acta valent, quæ agit, dum se excommunicatum ignorat? breuiter concludendum est omnia valere. Excipitur tamen modò, ubi contrarium speciatim cautum est; hinc rescriptum ab excommunicato huiusmodi impetratum pro alia causa, quam pro absolutione excommunicationis non valet ob cit. c. 1. de rescript. lib. 6. & vt communiter ibi not. quamuis Gloss. contrarium senserit in eod. c. apostolicæ, & Felin. in c. sicut. de simon. Postremo excipitur, ubi ex officio priuato aliqd ab occulto excommunicato fit: nam nec in hoc casu acta valebunt ob doctrinam Inno. communiter receptam in c. cum dilectus. de consuet. sed de re hac alibi quoq; actum est. † Tertio excommunicatus hominum communionem sine offensa utitur, ubi necessitate quampiam premitur. Vt potè aut famis, quia non habet, vnde viuat, nisi aliunde id pareat. Aut morbi, vnde medicinis, Medicinæ, opera eget. Aut, quia in ius vocatus est, quo casu ad respondendum cogitur; in his enim casibus sine offensa eorum hominum communionem utitur, quorum opera eget. Sicut etiam, si cum ijs versetur, quorum communionem vitare vix potest, cuiusmodi sunt vxor, liberi, ac reliqua familia, qui cum excommunicato esse possunt ob c. quoniam multos. 11. q. 3. & in c. inter alia, de sent. excom. & de quibus paulò post agemus, atque sic dixit Gabriel. Biel. eod. quæ tamen locum habere censeo, ubi per ipsum non stat, quò minus absoluat. Immo, ubi cum hominibus esse potest, cautè, ac strictè id facere debet, & cum animi dolore arg. c. si verè, de sent. excom. iunct. c. illud, de cler. excom. min. Atqui an excommunicatus communicare in omnibus cum alijs poterit, in quibus alij cum ipso communicant? Gabriel ibidem existimat in his casibus excommunicatum cum alijs communicare posse, in quibus alij cum eo licitè communicant; & hoc ob eam rationem, quoniam cōmunicare est relatio quædam, & cum excommunicato quis non communicaret, nisi & excommunicatus id posset: hæc Biel. Ego autem contrarium sentio ob extrauag. ad euitanda, quæ nobis communionem eius permittit, nostram autem ei denegat. Quare, his exceptis casibus, quos hic posuimus, aliàs Christi fidelium communionem uti non potest; idq; merito in manu enim sua est, vt absoluat; etsi ergo à nostro parrocho excommunicato licitè Sacramenta suscipimus, non tamen ea licitè ipse administrat. Excipitur tamen in ciuili communicatione; nam in casibus, in quibus excommunicati communionem utimur, à nobis prouocatus communicare poterit, alioquin frustra nobis facultas communicandi permitteretur, & in hoc casu sententia Biel. locum habebit. † Quarto eorum cōmunionem uti potest, qui Christiani non sunt; id quod multis rationibus probatur. Primo,

Xx

quia

quia per excommunicationem a fidelium communione quis separatur, vt habetur in c. pen. de sent. excom. Si quem sub hac forma verborum excommunico, inquit enim ibi Rom. Pont. dicendum est eum non tantum minori, quæ a perceptione sacramentorum, sed etiam maiori excommunicatione, quæ a communione fidelium separat, esse ligatum. Hæc ibi; si a fidelium communione igitur excommunicatus separatur, ergo ab infidelium communionem non seungitur arg. cap. non ne, de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. idem habetur in cap. 3. ibi ab omni contubernio Christianorum. 11. q. 3. & in cap. deuotam, ibi ad nullius conuiuium Christianæ mulieris. 27. q. 1. Præterea per excommunicationem quis separatur a Christi corpore, quod est ecclesia, vt dicitur in cap. Engeltrudam. 3. q. 4. & in cap. qui merito, & in cap. omnis Christianus, cum seq. 11. q. 3. at infideles nec de Christi corpore sunt, nec de ecclesia, cum baptismum non susceperint; iure igitur ipsorum communione excommunicatus non priuabitur. Postremò per alias leges speciatim prohibemur, quò minus infidelium communione utamur, vt potè ne domi cum ipsis habitemus, ne ipsorum azima, cum ipsis comedamus, ægroti ne ad nos ipsos accersamus, medicinam ab eis capiamus, ne cum ipsis in balneo nos lauemus, ac demum in alijs ne frequentes cum ipsis simus; vt habetur in c. nullus, & in cap. omnes, cum multis seq. 28. q. 1. & in c. iudæi. 2. & in c. multorum, & in c. & si iudæos, & in c. ad hæc. de iudæ. ergo, cum speciatim cautum sit, in quibus infidelium communione non utamur, meritò generalis hæc priuatione per excommunicationem facta infideles non comprehenduntur; nam & generalis clausula in fine posita, licet communi iure ad antecedentia omnia referatur arg. l. talis scriptura, & ibi DD. ff. de leg. 1. & in c. secundò requiris, vbi & communiter id not. de appellat. fecus tamen est, vbi speciatim prouisum fuit, atq; sic asseruit Iaf. in l. cum post. nu. 9. vbi & alios idem sentientes refert C. de lib. præter. & facit regula l. in toto iure. ff. de reg. iur. exceptis casibus igitur speciatim prohibitis, excommunicatus eorum communione licetè utitur: sed de communione Sacramentorum, atq; Christianorum excommunicato prohibita satis; iam de excommunicati communione nobis è contrariò prohibita tractemus.

De usu communionis excommunicati Christianis prohibito, declaratione decima septima eiusdem effectus. Cap. XXIII.

S V M M A.

1 Communione excommunicati vti nulla in re possumus.	6 Furiosi excommunicati communione non licetè utimur.
2 Communione excommunicati vti non debemus, vel iniuria excommunicatus sit, & in multis alijs casibus, qui sub hoc eodem numero comprehenduntur.	7 Absolutum se ab excommunicatione si quis dicat: an fides ei adhibenda sit; & quid in foro conscientie.
3 Romanus Pont. an priuilegium concedere possit, vt excommunicati communione utamur.	8 Mortui excommunicati communione non licetè utimur.
4 Metus mortis si nobis iniiciatur, an licetè excommunicati communione utamur.	9 Infidelis communione vti cur magis nobis licet, quàm excommunicati Christiani communione.
5 Episcopo præcipienti, vt excommunicato com-	

Sicut autem excommunicatus Christianorum communione caret, vt supra vidimus; ita Christiani è contrariò excommunicati communione vti nequeunt, vt habetur in c. sicut Apostoli. cum 4. seq. & in c. quibus, & in c. si quis episcopus cum seq. 11. q. 3. & in c. multi. 2. q. 1. & in c. omnis. 24. q. 1. & probatur in c. cum non ab homine. de sent. excom. & in c. illud. de cler. excom. min. & vt pluribus id asserit Couar. in c. alma. pars 1. §. 1. in princ. de sent. excom. lib. 6. & Adrian. de clauibus art. tertio principaliter, vers. Pro huius solutione est præmittendū, quid sit excommunicatio, ibi & afficit, ac ligat lib. 4. ibi enim ait excommunicationem facere, vt non excommunicati vitent excommunicatum, & excommunicatus alios, & Marian. Soc. sen. in c. inter alia. nu. 10. de sent. excom. & nu. 12. Etenim, cum excommunicato prohibitum sit, ne Christianorum communione utatur, iure merito & Christianis prohibitum esse censetur, ne vtantur ex-

communicati communione; nam, quod de vno correlatiuorum statuitur, & de altero statutum esse existimatur arg. l. si. ff. de acceptillat. & vt asserunt Bart. Iaf. ac cõmuniter DD. in l. si. C. de iudic. vid. tollen. & idem Bart. in l. 1. C. de cupress. lib. 10. & Abb. in c. qui clerici. nu. 7. de iur. patron. Excommunicatum igitur, vt regulam hic constituamus, nos semper vitabimus, quæ regula multis modis declaratur. Nam primò eum vitabimus in omnibus casibus, in quibus hominum communionem excommunicatus ipse vitare debet, quos casus explicauimus cap. 6. cū sexdecim seq. in hac. Tab. ac propterea in diuinis, & in profanis; in publicis functionibus, & in priuatis; in iudicijs, & extra iudiciū; in contractibus, & in vltimis volutatibus, ac demum in quotidiano congressu. Item vitare ipsum debemus in omnibus casibus, quos recensimus, ac declarauimus cap. 13. §. 1. cum multis sequentibus in Tab. 1. nam, vel iniuria excommunicatus sit, vel post excommunicationem excõicatus appellauerit, vel consuetudo permittat, vt cum excõmunicato versetur, vel ei subiecti non simus, qui excommunicationem tulit, vel nos eum excõmunicauerimus, vel excõmunicatus extra locum sit, vbi excommunicatus est, semper eius communionem fugiemus, vt in citatis locis probauimus. Tertio vitare excommunicatum debemus in omnibus casibus, quos posuimus cap. 6. vers. Item amplificatur in hac Tab. & ita vel contumaciæ ipsum excommunicatum omnino pœnituerit, vel pro ea causa satisfecerit, quamobrem excommunicatus est; etenim adhuc excommunicatus est, quandoquidem satisfactione excommunicatio non tollitur arg. c. quamuis, & ibi Gloss. de sent. excom. & c. ad aures, & ibi not. Abb. de Simon. & vt dixit Gloss. in Clem. p. in verb. Donec de decim. & in Clem. præsentis in verb. Donec de cens. & Abb. in c. p. num. 6. & Dec. num. 11. de iud. & Mar. Soc. Sen. in c. inter. alia. num. 16. de sent. excom. & Crot. conf. §. 9. num. 10. lib. 1. Quarto, quacumq; dignitate præditi simus, excommunicati cõmunione vitabimus arg. c. cum desideres de sent. excom. vbi not. episcopus excommunicati cõmunione vti ante absolutionem posse significatur; ergo, quacumq; dignitate quis præditus sit, excõmunicati communione vitabit, atq; sit not. Abb. ibi, & Felin. idq; merito; nam generaliter prohibitum est, ne quis excõmunicati cõmunione utatur in c. sicut Apostoli, cum duobus seq. 11. q. 3. ergo & generaliter, quacumq; dignitate præditus quis sit; eius iuris vinculo obligatur arg. c. 1. & fin. de constit. non ergo Episcopus, non Archiepiscopus, non Patriarcha, non Cardinales, non Reges, non demum Imperatores licetè vti excommunicati communione poterunt. Quintò, etiam si quis priuilegium quodpiam habeat a Rom. Pont. vt potè, quia exemptus est; nam nihilominus excõmunicati communione vitabit, vt probatur in c. nulli. de sent. excom. etenim generali priuilegio concessio concessum non intelligitur, vt censuras non seruemus arg. c. cum & plantare. §. excõmunicatos de priuileg. & c. permittimus. vers. Excommunicatis. de sent. excom. & c. si. §. ad iudicium, ibi excõmunicatis, & §. in festiuitatibus, ibi excõmunicatis eod. lib. & Clem. 1. vers. Quatenus religiosi eod. quauis non nulli, propterea, quod aut exempti, aut priuilegio alio præditi essent, contrarium conarentur, vt probatur in eod. c. cum & plantare, & in hanc sententiam accipiendum mihi videtur illud cit. c. nulli ob cit. c. cum & plantare, quamuis DD. aliter ipsum interpretati sint. Verum quid, si Romanus Pont. concedat, vt quis excõmunicati communione utatur, an concessio valebit? Videbatur quidem dicendum concessionem valere; nã in multis casibus id concessum est, & concessio valet, vt in c. quoniam multos. 11. q. 3. & in cap. cum voluntate, & in c. responso, & in c. quod in dabijs. de sent. excom. Atqui contrarium cõmuniter concluditur, vt. si generale priuilegium huiusmodi non valeat; si in corpore iuris conclusum non sit, nec speciatim priuilegium sine causa, & hanc cõmunem opinionem sequitur Abb. in eod. c. nulli. Et hoc ob eam rationem, quoniam hoc esset tollere vniuersalem statum ecclesiæ, & scandalum in animis aliorum generare: hanc rationem improbar ibi Felin. ac rectè, quandoquidè, si vni, alteriue concedatur, vt excõmunicati communione utatur, ecclesiæ status non perturbatur; quare ob aliam rationem id fieri ipse inquit, quoniã lex postiuua cum lege diuina hic concurrat, ac propterea Rom. Pont. eam tollere non potest, sicuti nec legem positiuam, vbi cum naturali concurrat: quæ Felin. ratio mihi omnino non satisfacit; nam etsi diuinam legem tollere non potest, pœnam tamen ab hominum lege mustam tollere non prohibetur arg. c. proposuit. de concess. præb. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguem. Aut queritur, an Rom. Pont. concedere possit, vt sine peccato quis excõmunicati communione utatur, & in hoc casu, si sine causa id facit, hoc non posse ipsum censeo; nam Christus Dominus præcepit, vt qui ecclesiã non audiret, esset nobis, vt Hænicus, & Publicanus, quorum etiã communione sine causa vti non possumus; ac Christi præceptum, vt diuinum ius sine cã laxare

Rom. Pontiff. non potest; & in hoc casu locum habebit communis opinio, & ratio etiam Felin. Aut quæritur, an cum causa id possit, & sine dubitatione hoc eum posse sentio, & hic locum habet cit. c. quoniam multos, & c. cum voluntate, cum supra citatis; nam ex causa per ea iura nobis conceditur, vt excommunicati communionem vtamur: huc demum pertinet, quod DD. inquit in cit. c. nulli, per priuilegiū generale iuris corpore conclusum id concedi posse, quia priuilegium hoc rationem legis habet, & lex sine ratione non fertur arg. c. erit autem lex, d. 4. & pro hac sententia faciunt, quæ dixit Felin. in c. fin. cum multis seq. vers. Et vt plerunque dixi, de maior. & obed. & in c. si quis, vers. Primò, quòd Papa eod. & c. quæ in ecclesiis. nu. 25. vers. Secunda conclusio cum multis seq. & ibi DD. de constit. Et hæc conclusio locum habet etiam in diuinis, probat hoc extrauag. ad euitanda, quæ & in diuinis communionē nobis cum excommunicato permittit; in aliquibus casibus ergo sententia Couar. tenenda non est, qui contrarium sensit in diuinis in c. alma. par. 1. §. 1. nu. 2. vers. Vnde solet. de sent. excom. lib. 6. Aut quæritur, an Rom. Pont. pœnas à iure positio in iustas contra vtentem excommunicati communionem tollere possit, vt potè ne in excommunicationem maiorē, minoremue quis incidat, & id generis, & id quoq; facere posse censeo, etiam sine causa arg. c. proposuit de concess. præb. & in hoc Couar. rectè sensit; in hac igitur quæstione sic concludendū censerem, Pro qua facit etiam, quod dixit Glo. in eod. c. nulli, quæ Rom. Pont. in excommunicationem non incidere ait, si excommunicati communionem vtatur, quamuis malè faciat. Ex his manifesto apparet inferiorem Rom. Pont. facultatem hanc præstare non posse, vt quis impunè excommunicati communionem vtatur, vt dixit Jacob. de Graff. c. 12. nu. 7. lib. 4. decis. cas. consc. & Holt. de episcopo in summa nu. 16. vers. Quid, si episcopus aliquem. de sent. excom. & Marian. Soci. sen. qui de cōmuni sententia testatur in c. inter alia. nu. 81. eod. etenim inferior superioris legem tollere non potest, vt habetur in c. cum inferior. de maior. & obed. † Sextò excommunicati communionem vti non debemus, etiam si metus nobis iniiciatur. Verum quid, si mortis metus sit? nec in hoc casu huius communionem vtendum est, vt habetur in c. sacris, de ijs, quæ vi, metuue causa fiunt, vbi in excommunicationem incidit, qui per metum inductus excommunicato communicauit. Contra quam tamen sententiam duo facere videntur. Primum, quia, ne quis fame pereat, per loca excommunicatorum transiens ab ipsis ad victum necessaria emere potest, vt dicitur in c. quoniam multos, & in c. inter alia de sent. excom. ergo & hic, ne morte afficiatur, excommunicati communionem licitè vtatur. Alterum, quòd, vt meum consequar, excommunicatum in ius vocare possum ob c. intelleximus de iud. ergo multo magis, ne vitam perdam. Doctores in hac quæstione ob has rationes variè interpretati sunt illud cit. c. sacris. Nam quidam dixerunt locum ipsum habere, vbi quis cum excommunicato in crimine communicare cogitur; tunc enim mortem potius obeundam, quam mortiferè peccandum inquit, & hanc sententiam sequitur S. Tho. quem refert, ac sequitur Tab. in verb. Excommunicatio. 8. nu. 11. vers. Decimò, & Franc. a Viçor. in summ. Sacram. de excommunicatione concl. 12. qui & illud ius locum habere censuit, vbi in contemptum ecclesiæ id fieret, mortiferè peccaretur. Horum interpretatio, etsi per se vera est, ad illud tamen ius non accomodatur, vt id etiam animaduertit Abb. nam illud nimium coarctat, & illis terminis tantum circumscribit, cum tamen, quòd simpliciter loquitur, simpliciter, ac generaliter interpretandum sit arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Alij locum habere existimarunt cit. c. sacris, vbi metus iniiceretur, qui in constantem virum non cadit. Quorū interpretatio, præter quam quod tollitur eadem ratione, qua superior, repugnat verbis eius citati c. sacris; nam pro nullo metu quem mortiferè peccare debere ibi dicitur, ac propterea nec cum excommunicato versari debere, ergo etiam nec metu, qui in constantem virum cadat, Quidam, vt Io. And. idcirco ob famem, & quò nostrum consequamur, excommunicati communionem vti nos posse inquit, quoniam id iure permissum est, secus autem hic; ac propterea casum hunc ad eos trahi non posse, quam interpretationem etiam refellit Abb. ibi. Qui dam dicunt idcirco, ne quis fame pereat, excommunicati communionem permissam esse, quoniam aliàs quis se ipsum interficeret, cum principium, & causa intrinseca sit. f. famem; at in alio casu causa extrinseca, quoniam ab alio interficeretur, & ita hic non peccaret, in priori verò casu sic: quam tamen sententiam refellit optimè Abb. nam, etsi famem intrinseca causa est, non tamen voluntaria, vnde Abb. ait idcirco excommunicati communionem vti ob famem nobis licere, quoniam id in primis fit, quò quis se fame liberet, hic autem in primis id agi, vt cum excommunicato communicetur. Hæc ratio etiam mihi non omnino placet, quandoquidem quibus horum in primis communionem vtitur, ne pereat. Caiet. in summ. in verb. Participatio cum excom-

muni.

municato in diuinis locum habere existimauit cit. c. sacris, quæ interpretatio eadē ratione, qua priores primæ, tollitur. Quid igitur concludendum? Ego in tanta Doctorum varietate sic sentio; idcirco ne fame quis pereat, & vt suum consequatur, excommunicati communionem vti posse, quoniam ecclesia id permisit, vt apparet ex iuribus supra citatis; idcirco autem ob metum excommunicati communionem vti non posse, quoniam ecclesia id vetuit arg. cit. c. sacris. iunct. c. sicut Apostoli, cum trib. seq. At inquiet quispiam, cur magis hoc, quam illud prohibitū, cum in utroq; casu mortis periculum adsit? ad hoc respondeo iure optimo id factum esse, quoniam, etsi finis in utroq; casu vnus est, medium tamen, per quod ad eum finem peruenitur, est diuersum; nam, ne fame pereat, quis ab excommunicato aut emit, aut elemosynam petit, & id generis agit, quæ vi sua permissa, ac licita sunt; ne verò interficiatur, excommunicati communionem vtitur, quod vi sua prohibitum est ob cit. c. sicut Apostoli, & iura allegata in initio huius cap. & ob hanc rationem illud permissum; hoc verò prohibitum. Quare, si quis carcere inclusum quem retineret, & fame eum moriturum minaretur, nisi excommunicato communicaret, hunc potius mortem optere, quam communicare illi debere dixit Adr. art. 3. vers. Sed plenius respondendo lib. 4. Hæc autem conclusio locum habet, vbi quis metu induceretur, vt excommunicato vel in crimine communicaret, vel in contemptum ecclesiæ; aliàs enim cum communi sententia contrariū sentiendum censerem. † Septimò excommunicati cōmunionem nō vtentur, vel id nobis episcopus præcipiat; nam, ex quo nec ipse vt excommunicati communionem potest arg. c. cum desideres, & ibi not. de sent. excom. nec alij præcipere id potest arg. l. nemo plus iuris. ff. de regul. iur. At quid, si excommunicationem latæ sententiæ in me ferat, nisi in hoc ei obtemperem, an non obtemperando in excommunicationem incidam? Planè, si in sententia causa hæc exprimat, nulla erit, vt quæ intollerabilem errorem contineat arg. c. per tuas. de sent. excom. & c. venerabilibus. §. pen. & fin. eod. lib. 6. aliàs verò, nisi appeller, excommunicationem obligabitur, atque sic sensit Specul. de sent. excom. & Vincen. & Ioan. Andr. & Marian. Soc. sen. qui eos refert in c. inter alia. n. 24. vers. duodecima declaratio. de sent. excom. Excipitur tamen, vbi Romanus Pont. id præcipiat; nam vel excommunicatum absoluisse existimabitur arg. l. quidam consulebant. ff. de re iud. ex quo quacunq; ratione absoluere potest arg. Clem. fin. & ibi not. de sent. excom. vel ex causa id ei præcepisse, quo casu & priuilegium ab ipso concessum valere supra conclusimus. Octauò excommunicati communionem vitabimus, vel Romanus Pont. eius excommunicati communionem vsus sit; non enim ipse cum excommunicato versando eum absoluere censetur, nisi speciatim hoc exprimat, vt dicitur in cit. Clem. fin. de sent. excom. idq; merito, quippe quia hoc esset plenitudine suæ potestatis vt, quod non creditur, nisi id constet, vt asseruit Anton. quem refert, ac sequitur Abb. in c. si. de matr. contract. contr. interdict. eccl. & Dec. in c. 1. nu. 11. de iud. † Nonò excommunicatum vitabimus, vel furiosus sit, atque sic sensit Zab. in Clem. 1. vers. Decimò quintò quæro, & Anchar. nu. 6. vers. Sextò not. de sepult. idq; iure optimo; tum quòd, vt in excommunicationem incidamus, excommunicati cōsensus nō requiritur, alioquin eū alloquendo nō offenderemus, si ipse nō responderet, vt inquit Zab. & Anchar. eod. r. quòd furiosus se habet, sicut dormiens arg. c. maiores. §. item quæritur, vtrum dormientibus, de bapt. at cum excommunicato communicare nec dormiendo possumus, vt citati auctores eodem in loco asserunt, & nos infra in §. 1. id probauimus: Excipitur tamen is, qui eius excommunicati furiosi curam gerit; nam sine offensa eius communionem vtitur, ne aliteri damnum det, ipse uè se in periculum iniiciat; sic enim excommunicato, ne fame pereat, sine offensa ei subuenitur arg. c. quoniam multos. in fin. 1. q. 3. † Decimò excommunicati communionem vitabimus, etiam si se absolutum dicat, modò absolutionem non prober; Fratritati tuæ respondemus, dicitur enim in c. sicut nobis, de sent. excom. quòd, nisi excommunicati à te super absolutionem sua literas nostras, vel illius, cui vices nostras in hac parte commissimus, reportauerint, aut alio modo legitime de illorum absolutione tibi cōstiterit, tu ipsos pro excommunicatis, vt prius habeas, & facias euitari: hæc ibi Summus Pont. Idè habetur in c. mirramur, & ibi not. Gloss. viden. 24. q. 1. ergo, si se absolutū dicat, & id aliter non prober, aliunde uè id non constet, fides ei adhibenda non est; atq; sic Gloss. concludit in c. proposuit. in verbo De absolutione, & Inno. & Abb. ibi nu. 4. de cler. excom. minist. & eadem Gloss. in c. cum in iure. in fin. & ibi quoque Abb. de offi. deleg. & Anchar. in Clem. 1. de priuil. & Rom. in cons. 387. nu. 1. vers. Non enim, & Add. ad eum in verb. Credendum, quæ alios idem asserere ait, & Ioan. Crot. cons. 59. nu. 6. cum seq. lib. 1. quare & Anchar. in cit. Clem. 1. & in c. cum in iure. in fin. & Add. ad eum absolutionis literas seruandas suaserunt. Etenim, cum excommunicatio tempo-

ris lapsu non tollatur, ob eam rem, nisi quis se absolutum probet, semper excommunicatus existimabitur, vt quamplurium autoritate id probauit Gabr. lib. 1. cōmun. opin. de testib. conclus. 19. nu. 6. & Couar. qui de cōi sententia testatur in c. alma. pars. 1. §. secundus. nu. 6. vers. Verum, si constiterit semel quē excommunicatū fuisse, de sent. excom. lib. 6. & Mart. Alfōn. de Viualdo in Candelab. de excom. nu. 103. Qualitas enim semel apposta, quæ tempore non tollitur, inesse perpetuò existimatur arg. l. semel malus. de reg. iur. lib. 6. & vt inquit Abb. in cit. c. proposuit. nu. 4. & Marc. Ant. Blanc. in tra. de indi. nu. 135. hinc Rot. decis. 11. de probat. in antiq. fat esse asseruit probare quē ante electionē excommunicatū fuisse, quamuis electionis tempore excommunicatus nō probetur. Excipitur tamē, vbi excommunicatio sub cōditiōe lata est; potuit .n. ante tēpus satisfecisse, atq; sic dixit Alciat. & nō nulli alij, quos refert, ac sequitur Couar. eod. nu. 6. vers. Qui tamen hanc opinionem. Verum, quid in foro conscientiæ, an, si excommunicatus se absolutum dicat, fides ei habeatur? Planē fides ei habendam non esse hic etiam videtur ob §. super confessione autem facta in extranag. 1. de priuileg. ibi enim, etsi fidem habere sacerdotem ei debere dicitur, qui fratribus illis peccata se confessum ait, ab hac tamen regula casum hunc Roman. Pont. excipit, vbi sacerdos eum excommunicatum asserit; ergo quæstio hæc per eam constitutionem dissoluta esse videtur, ibi .n. in conscientiæ foro sumus, & tamen dicenti se absolutum credendum non esse concluditur. Atqui contrariam opinionem amplectari debemus, vt in conscientiæ foro excommunicatus se absolutum dicens audiatur, ac fides ei habeatur. Nam sic dixit Gloss. in c. significasti, & ibi Abb. n. 7. de homicid. & idem Abb. in c. sicut. n. 4. de sent. excomm. Et id probatur etiam ratione, primò, quia in huiusmodi foro mentiri nemo creditur, quippe; quia nemo salutis suæ immemor existimatur, vt dicitur in c. sancimus. 1. q. fin. & in cit. c. significasti. 2. & ibi Gloss. & Abb. not. Postremò, quoniam mentienti in conscientiæ foro ipsius præiudicium tantum agitur; ergo fides ei adhibenda est, vt habetur in cit. §. super confessione autem facta. Non obstat modò contrarium argumentum propositum: nam ibi penitens non se ab excommunicatione absolutum dixerat, sed fratribus illis se peccata sua confessum; cum igitur hæc inter se differant absolui à peccatis, & absolui ab excommunicatione, iude ad rem hanc argumentum duci non potest arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. nec repugnat; si dicatur, vi Sacramenti absolui à peccatis non potuisse, nisi prius ab excommunicatione absolutus esset arg. c. pen. de sent. excom. nam, ex quo fratres illi vberiore facultatem simplicibus parochis non habent, vt tradidit Rom. Pont. in Clem. 2. §. per huiusmodi autem concessione, de sepult. ab ipsis absolutum ab excommunicatione credendum non erat, cum id contra ius esset; non ergo propositum argumentum repugnat: in foro conscientiæ igitur dicenti se ab excommunicatione absolutum, non alias, fides ei habeatur. † Undecimò excommunicati cōmunionē nō vtemur, vel excommunicatus mortuus sit; ita enim dixit Gloss. in c. ad hæc, & ibi Abbas nu. 2. & Add. ad eum de priuileg. & idem Abb. in c. mulieres. nu. 7. in fin. & Felin. nu. 3. de sent. excō. & idem Felin. in c. a nobis. 2. nu. 7. vers. Et infert, & Soc. in c. inter alia. nu. 18. eo. etenim, cuius cōmunionē viuū non vtemur, nec eiusdem mortuū vti debemus, vt dicitur in c. sacris, & ibi not. de sepult. & in c. 1. & in c. 3. 24. q. 2. & vt inquit Gloss. in eod. c. ad hæc; hinc, qui, dum viuereb, in ciuitate morari nō poterat, nec mortuus eò deferri potest, vt tradidit Bart. in l. 2. per illud ius. ff. de cadauer. punit. vel igitur ad sepulturam excommunicatum mortuū associemur, vel alias ipsum contrectemus, contra ecclesiam faciemus; atque sic asseruit Roman. singul. 709. vbi hoc disputauit, & Paul. Fufe. in suis singular. in verb. Excommunicatus. nu. 47. & Rip. in tract. de peste in 3. par. nu. 107. Contrarium tamen dicendum videbatur, quoniam homo mortuus homo propriè non est. Atqui à communi opinione non discedemus, quandoquidem excommunicatio & post mortem permanet arg. c. a nobis. & c. sacris. de sent. excom. & excommunicatio non solum animam, sed & corpus afficit, ac propterea ecclesiastica sepultura donari non potest, vt in c. l. deo. probauimus; excommunicati mortui ergo cōmunionem etiam vitabimus. Excipitur tamen is, qui in profano loco eum sepelit, quiq; in hoc opem fert, ne cadauer illud inhumatum in aerem corrumpat; hi enim non offendunt, nec in minorem excommunicationē incidunt, vt dixit Felin. in eod. c. mulieres, & Rip. in eo. tract. de preseruat. rem eod. contra pest. nu. 143. Duodecimò, etiam si à nobis excommunicatio lata sit, vt DD. cōmuniter concludunt, & Couar. in c. alma. pars. 1. §. 2. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. Decimò tertio, etiam si excommunicatus nobis subiectus sit ob easdem rationes. Quare episcopus canonicos excommunicatos vitabit, vt dixit Socin. Sen. in c. inter alia. nu. 15. de sent. excom. Decimò quarto nec cōsuetudine induci potest, vt quis cōmunicet excommunicato, vt dixit Soc. in cit. c. inter alia. nu. 81. In omnibus igitur

igitur his casibus excommunicati cōmunionē vitabimus; immo & ad cōmunionē huius vitandam quis cogi potest arg. c. si quis frater. q. 3. & c. quod in dubijs. de sent. excom. & ibi not. & c. fin. de cler. excom. min. † At inquiet quispiam, cur ecclesia, vt omnino excommunicati cōmunionem vitemus, nobis prohibuit, non autem sic infidelium cōmunionem nos priuauit? Illa planē ratio est, quoniam excommunicatus iam Christianus est, ac propterea non est, quòd eius cōmunionem vitamus, quò ad baptismum suscipiendum veniat; at in infidelibus contrarium est, si .n. eorum cōmunionem omnino vitaremus, ipsos Christo lucrari non possemus; Infideles non possumus Christo lucrari (inquit. n. S. August. in c. infideles. 23. q. 4.) si colloquiū eorū vitamus, & conuiuium; vnde Dominus cum publicanis, & peccatoribus manducauit, & bibit. In his vero, qui intus sunt, idest in fidelibus putredo refecanda est: hæc ibi. Accedit, quia infideles hoc parum curarent, si eorum cōmunionem nos non vtemur; secus autem in excommunicato ob ruborem, quo afficitur: & hæc rationes sunt, quamobrem excommunicati, & non infidelium, cōmunionem vitamus, atq; sic dixit Gloss. in c. ad mensam. 1. 1. q. 3. & Zab. in Clem. 1. vers. Sextò quæro de testib. idem sensit Gloss. in c. 2. in verb. Interuentu. p. q. 2. At roget quispiam rursus, cur benevolentia non nititur ecclesia excommunicatos ad bonam frugim reducere, sicut infideles? ad hoc etiam respondemus ecclesiam in excommunicatum etiam benignitate vsam esse; nam, antequam quempiam excommunicet, aut assidue ipsum admonet, ne offendat, quod in excommunicationibus iuris facit; lex .n. semper loquitur arg. l. Arriani. C. de hæret. aut sepins, qd per iudicem exequitur, vt habetur in c. sacro. de sent. excom. qua benignitate cum ecclesia ipsum abuti videt, vt pœna compulsus id faciat, in eum excommunicationem promulgat: & in excommunicatum igitur ecclesia benignitate vtitur. Sed de re hac generatim hæctenus, de ea speciatim magis iam agamus.

S V M M A.

1	Loqui cum excommunicato non debemus, nec	aut suas legendo.
2	Clam, palam, vel	8 Nec per nuncium,
3	Non respondeat, vel	9 Nec per nutus.
4	Nos prouocet.	10 Assurgere excommunicato non debemus, nec
5	Salutanti nos excommunicato an respondeamus.	Nudare caput, nec
6	Loqui se velle cum ipso si quis excommunicato dixerit, an in excommunicationem incidat, si deinceps cum illo non loquatur.	Declinare caput, nec
7	Loqui cum excommunicato non debemus, nec per literas, scilicet scribendo literas ad eum,	Salutare, nec
		Osculari, nec
		Amplexari.

I.

§. Generatim vidimus excommunicati cōmunionē nobis vti non licere; iam, quòd id dilucidius explicetur, speciatim tria contemlemur. Primum, an colloqui cum excommunicato possimus. Deinde, an cum eodem operari. Postremò, an cum eodem esse. † Quòd ad primum igitur prò regula habebimus cum excommunicato nos colloqui non debere; nam prohibitum hoc habetur in c. sicut Apostoli. cum tribus seq. 1. 1. q. 3. & in c. nuper. de sent. excom. & in c. a nobis, & ibi not. Dec. de except. Idq; iure optimo, etenim, ex quo excommunicatus Christianorum cōmunionem caret; & è contrario Christiani ipsius excommunicati cōmunionem non habent; ac propterea cum ipso colloqui nec debent; nam, à quo genus remouetur, & qualibet eius generis species arg. l. si quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. & vt tradidit Iaf. in l. filius cum patre. nu. 10. ff. de lib. & posth. & communis denique sententia hæc est. Hæc autē regula sic posita multis modis amplificatur: † nam primò, cum excommunicato colloqui non debemus non modò palam, sed neque etiam clam; vt dicitur in c. cum excommunicato 1. 1. q. 3. † Item, vel excommunicatus non respondeat, vt dixit Zab. in Clem. 1. vers. Decimò quinto, de sepult. † Tertio, cum excommunicato non colloquemur, vel ab ipso prouocemur; sic .n. dixit Syl. in verb. excommunicatio. 5. n. 2. ver. Os, & Armill. eod. nu. 39. & Caiet. in summ. in verb. Cōmunionio, seu participatio cum excommunicato quibus casibus omnino sit illicita. † Quare, si excommunicatus nos salutet, vtemur verbis, quæ ad ipsum conuertendum pertineant, vt citati autores inquirant, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 36. de excō. in verb. Vale, & Martin. Alfōn. de Viual. in Candel. de excom. nu. 87. Exempli gratia, vel Deus

te adiuet, vel Deus te illuminet; etenim sic & Rom. Pont. vbi ad eos scribit, qui Apostolicæ Sedis gratia carent, vt ad schismaticos, & huiusmodi, loco salutationis inquit Spiritum sanioris, vt Felin. refert in proœm. decret. num. 20. Mihi tamen plus placet, vt ei non respondeamus; quandoquidem nec Aue ei dicendum est, vt habetur in c. excommunicatos. 11. q. 3. & tamen per verbum illud salutem ei præcamur. Nec repugnat dictum Felin. nam Rom. Pont. non sine probabili causa vtili, ac necessaria scribere creditur, quo casu excommunicatum alloqui non bis licet arg. c. quoniam multos. 11. q. 3. & c. si verè. de sent. excom. ¶ Verùm quid, si quis dicat excommunicato, Ego volo tecum colloqui, an in excommunicationem hic incidit, si deinceps cum eo excommunicato non loquatur? Videbatur dicendum in excōmunicationem hunc non incidere; tum, quòd, si quis moniali dixerit Volo tecum matrimonium contrahere, in pœnam non incidit eorum, qui cum moniali matrimonium contrahunt, vt inquit Zab. in Clem. vn. vers. Vigesimo quæro. de consanguin. & affin. tum, quòd non legit, qui se legere velle dicit, nec arborem ascendit, qui ascendere se velle inquit; ergo & hic, atque sic dixit Felin. in c. nuper. nu. 3. vers. Quid, si aliquis dicit excommunicato, vbi & quendam aliud idem sentientem refert de sent. excom. & Add. ad Abb. in eod. c. nuper in litera A. nu. 1. Contrariam tamen sententiam vti veriorè amplector, quam & amplexus est Dec. in c. à nobis. nu. 2. de except. Et hoc ob eam rationem, quoniam hic tunc alloquitur excommunicatum, vbi se cum ipso loqui velle ait, id quod inficiari non possumus. Præterea verbis his, quasi præmio quodam excommunicatum ad audiendū sibi parat; ergo, sicut proœmium orationis pars ipsius est, ita & verba hæc Volo tecum loqui, pars collocationis sunt, quamuis deinceps cum excommunicato non colloquatur. Facit postremò c. quid est hoc. d. 50. vbi, qui dicit Sta supra pedes tuos, & loquar tecum, hunc loqui dicitur, ergo idem hic; quamuis pro contraria opinione allegetur, & malè, cit. c. quid est hoc, quod etiam animaduertit Dec. in eod. c. à nobis. nu. 2. de except. Non obstat modò cit. Clem. vn. quandoquidem per ipsam prohibetur, ne quis cum moniali re vera matrimonium contrahat, non autem, ne dicat se matrimoniū contrahere velle; at hic & dictum prohibetur, quamuis deinceps nō dicat, quæ se dicturū existimabat. Qua ratione respondetur etiā ad exempla duo proposita, quòd n. quis legat, arborem uè ascendat, factò opus est; hic verò & dicto offenditur; in excommunicationem igitur & hic incidet. ¶ Quartò cum excommunicatis non solum nos ipsimet nō colloquemur, verum etiā nec per literas ad ipsos scribēdo, atque suas legendo, sic. n. inquit non nulli, quos refert, ac sequitur Gloss. 2. in c. constitutionem. de sent. excom. lib. 6. & idem quoque ait Gemin. in c. vbi periculum. §. nulli. nu. 1. & Anchar. §. hoc facro. nu. 4. vers. Item not. in vers. Nulli per illud ius. de elect. eod. lib. idem Anchar. in Clem. fin. nu. 5. & Imol. nu. 3. & Zab. vers. Tertio not. de sent. excom. & Archid. in c. cum excommunicato. 11. q. 3. & Dec. in cit. c. à nobis. nu. 2. & in c. præterea. nu. 9. de appell. & Caiet. & Syl. & Armil. in locis supra cit. & Tab. in verb. Excommunicatio. 8. nu. 4. vers. Tertio, & Sot. dist. 22. q. 1. art. 4. concl. 2. vers. Item dicitur deinde Os. & Nauar. in man. cap. 27. n. 20. & Iacob. de Graff. cap. 12. nu. 2. lib. 4. decis. ca. conf. & Couar. in c. alma. pars 1. §. 2. in prin. de sent. excom. lib. 6. & Mart. Alfon. de Vival. in Candelab. de excom. min. nu. 82. & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 42. vers. Insuper not. de sent. excom. & communis deniq; Theologorum, & Pontificij Iuris interpretū sententia hæc est: ac iure meritò; etenim idē est aliquid per literas fieri, ac per verba arg. 1. 1. ff. de contrahen. empr. & l. qui autem. in fin. ff. de constitut. pecun. ¶ Quintò nec per nuncium cum excommunicato loquemur, vt citati auctores eisdem in locis communiter concludunt. ¶ Postremò nec etiam per nutus, ac signa de eorundē auctorum sententia. Etenim nihil interest, qua ratione animum nostrum explicemus arg. l. certum. ff. si cert. pet. Præterea, si contrariū diceremus, quod vna via prohibetur, alia fieret contra. c. cum quid vna via. ff. de reg. iur. lib. 6. & sic legi fraus fieret arg. l. fraus. ff. de legib. & l. non dubium. C. eod. & c. certum. de reg. iur. lib. 6. Postremò nec esse, nec dormire, ne orare cum excommunicato possumus; ergo multò minùs nutibus, ac signis cum eo colloqui. ¶ Quare excommunicato aduenienti non assurgemus, non caput declinabimus, illud uè aperiemus. Pro qua sententia facit etiam c. omnis, qui 24. q. 1. atque sic inquit Laud. & Zen. quos refert, ac sequitur Anchar. in cit. Clem. fin. nu. 5. vers. Secundo not. & Imol. nu. 6. & Zab. nu. 3. vers. Quartò quæro. de sent. excom. & Syl. in verb. Excommunicatio. 5. nu. 3. vers. Et tertio. & Mart. Alfon. de Vival. in Candel. de excom. nu. 86. vbi communiorem opin. hanc ait, quamuis titubet: nam signa hæc communicationis sunt. Hinc nutū, qui scit quem excommunicatum esse, si eum signis, nutu uè alloquatur, peccare, & offendere dixit Soc. in eod. c. inter alia. nu. 42. vers. Tamen murus. Contrariam tamen opinionem sequitur

Ange.

Angel. in verb. Excommunicatio. 8. nu. 5. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 2. lib. 4. & Iacob. eod. c. 12. nu. 3. lib. 4. Et hoc ob eam rationem, quoniam id iure cautū non est; ac propterea, ex quo in pœnis sumus, quod de collocatione dictum est, ad nutus, ac signa huiusmodi trahere non debemus arg. c. odia. de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. At qui à proposita sententia discedendum non est: nec contraria ratio obstat; nam, etsi speciatim id cautum non est, generatim tamen id cautum habemus, ex quo excōmunicati communio nobis prohibita est, vt habetur in c. sicut Apostoli, cum trib. seq. 11. q. 3. quod factum est; sublato. n. genere, & quauis eius species sublata intelligitur arg. l. si quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. Addo, etsi in pœnis sumus, excommunicationem tamen medicinæ rationem habere, vt dicitur in c. cum medicinalis. de sent. excom. lib. 6. & vt not. Abb. in c. pœn. eod. in antiq. hinc Sot. in cit. loco, etsi opinionem hanc postremam ipse amplexatus est, scrupulo tamen ipsam non carere dixit; priorè igitur, vt communem, & vt, quæ scrupulo caret, sequemur. Addo; quæ diximus de collocatione, eadem & de salutatione, & de huiusmodi alijs nos intelligere; quare excōmunicatū nec osculabimur; nec amplexabimur, vt inquit Syl. & Tab. & citati auctores supra; & de priori questione hæc tenus, ad alteram veniamus.

S U M M A.
 1 Agere quidquam cum excommunicato nobis non licet. 2 Ambulare, iterq; facere cum excommunicato nobis non licet, & quando quis dicatur cum excommunicato ambulare. 3 Comedere cum excommunicato nobis non licet. 4 Comedere cum excommunicato quot modis contingat. 5 Operari cum excommunicato nobis non licet.

II.
 1 § Altera quæstio est, an operari, quicquam uè facere cum excommunicato possimus: ¶ qua in re ob communionem, quæ nobis cum excommunicato prohibita est, breuiter concludimus, nec in hoc casu cum excommunicato quicquam agere nos posse. ¶ Non igitur cum excommunicato comedemus, vt dicitur in c. excōmunicatos, & in c. seq. 11. q. 3. & in c. nuper. de sent. excom. & in Clem. fin. iunct. Gloss. Quouis modo eod. etenim hoc esset excommunicati communione vti; qua, vt dixi, nos caremus: ¶ Simul autem cum excommunicato comedere multis modis dicimur. Primò, vbi eodem tempore in eadem mensa communibus cibis propositis vescimur, & hoc communiter DD. sentiunt. Item simul comedere cum excommunicato dicimur, vbi in eadem mensa eodem tempore comedimus, quamuis separatim singulis sua portio tribuatur; qui modus à monachis obseruatur, singulis. n. monachis separatim suæ portiones tribuuntur; hoc autem etsi sapius fit in caupona, tamen secus est: Quare, si, dum ipse comedo in caupona, excommunicatus aduenerit, & ad eandem mensam accubuerit, inde abire non debeo; nam re vera ipsius cōione in mensa non vtor, cum hoc animò affectus non sim, & cauponarius separatim cibum ei parat, atque sic sensisse videtur & Mart. Alfon. de Vivaldo in Candelab. de excom. nu. 89. Id quod multò magis locum habet, vbi ad aliam mensam accuberet; nam, vel in eodem cubiculo sit, inde tamen abire non cogor, quandoquidem eius cōmuniōne in mensa non vtor; licet. n. mihi in eodem cubiculo comedere, in quo & excommunicatus comedit, modò eadem mensa non sit, atque sic dixit Inno. in c. nuper. in vers. Et alijs prohibitis, de sent. excom. & S. Thom. d. 18. q. 6. art. 1. lib. 4. & Archiep. Floren. in tract. de excō. cap. incip. Iuxta prædictos casus, & Syl. in verb. Excommunicatio. 5. nu. 3. vers. Et quinto mensa, & Syl. eod. 8. nu. 5. vers. Quartò, ibi non licet mihi, & Caiet. in summ. in verb. Communicatio cum excommunicato quibus casibus omnino sit illicita, & Nauar. in man. cap. 27. nu. 20. vers. Per mensa, & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 42. vers. Quinimò. de sent. excom. vbi ait, si haberemus cōe cubiculū cum excōicato, nos posse in eo esse, comedere, bibere, & dormire separatim; etenim non vnum conuiuium est, ac propterea cum excōicato in mensa non cōmunicatur. Tertio cum excōmunicato comedere dicimur, vbi eodem tempore, & in eodē conuiuiō vescimur, quamuis non in eadem mensa, vt exempli gratia in refectorio fratrum mensæ plures sunt, eademque separatim positæ; & fratres ergo, etsi in separatīs quadris comedunt, simul tamē comedere dicuntur; quandoquidē vnum conuiuiū illud est, quod declarat cōmunis vocatiō, communiterq; ab ipsis facta benedictio; ac demum à prandio communis gratiarum actio: si quis excommunicatus igitur accubuerit; alij, qui & ad aliam mensam accubuerint, vel abibunt, vel

EXCOM.

excommunicatum ei ieiunt, alioquin excommunicato in mensa communicarent, ex quo vnum conuiuium est; sic. n. & vbi ad conuiuium plures inuitati sunt, si vnus excommunicatus sit, alij tamen inde abire debent, quamuis ad aliam mensam ipsi, excommunicatusque accubuerit, atque sic concludunt citati auctores eisdem in locis S. Thom. Archiep. Florent. Sylu. Caiet. Tab. & Nauar. Et hæc, quæ diximus, locum habent non solum, vbi in initio excommunicatus nobiscum accubuit; verumetiam, vbi nobis comedentibus interuenit. Item vel in nostra, vel in alterius æde comedamus; cum excommunicato igitur nec comedemus. † Secundo loco cum excommunicato, nec deambulabimus; nec iter faciemus; ita. n. sensit Gloss. in cit. Clem. fin. in ver. Quomodo, quæcum DD. ibi transeunt de sent. excom. & dixit quoque Marian. Soc. in cit. c. inter alia. nu. 4. 2. vers. Aduerte tamen; & hoc ob communionem. Simul autem ire, atque ambulare dicimur; vbi communi consilio iter, deambulationemue ingredimur. Item, si dum iam in itinere sumus, comites efficiamur, quod fieri solet; atque sic sensit Inno. in cit. c. nuper, vers. Et alijs prohibitis; & sequitur Iacob. de Graff. cap. 12. nu. 4. lib. 4. decis. cas. conf. Quare, sicut non prohibemur in eodem cubiculo separatim comedere, vbi excommunicatus comedit, ita nec per eandem viam iter facere prohibemur, quamuis excommunicatus per eandem iter faciat, neque nos antecedit, neque consequatur, modo ipsum comitem nobis eum non adhibeamus. † Postremo, ne singula persequamur, nihil denique cum excommunicato operabimur; quare, si plures operarios, quod simul operentur, quis conduxerit, & inter ipsos excommunicatus sit; aut excommunicatum expellent, aut alij ab opere abibunt; secus autem, si plures eiusdem fundi partes colendas separatim conduxissent; nam, etsi in eodem fundo eodem tempore operantur, non tamen offendunt, quandoquidem rem suam quisque agit, atque sic sensit Inno. in c. nuper. eodem vers. de sent. excommu.

S V M M A.

Esse cum excommunicato nobis non licet; nec dormire, nec habitare. Postrema questio est; an quis cum excommunicato esse possit; quam vt breuiter absol- uamus, concludendum est nec in hoc casu ob communionis periculum cum excommunica- to esse nos posse. † Primum igitur cum excommunicato quis in eodem lecto non dormiet; vt dixit Inno. in c. nuper. nu. 4. vers. Et alijs prohibitis, de sent. excom. & Sylu. in verb. Excommunica- tio. §. inu. 3. vers. Et quinto mensa, & Tab. eod. §. nu. 5. vers. Quarto, & Archiep. Florent. in tract. de excom. cap. incip. Extra prædictos casus, vers. Quarto, & Nauar. in man. cap. 27. nu. 20. ibi per Mensa, & sensit etiam Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 4. 2. vers. Quinto, de sent. exco. Excipiunt tamen, vbi in eodem cubiculo plures lecti essent; nam, si excommunicatus in vno sit, esse in altero ego possum; quandoquidem hac ratione cum excommunicato non communico, sicut nec etiam, vbi in diuersa mensa comedimus; & non in eodem conuiuium, vt supra vidimus, atque sic dixit Inno. in eod. c. nuper, & Soc. eod. vers. Et ex his apparet, si vel amplum cubiculum paleis serueretur, quod inibi aduenturi milites dormirent; si excommunicatus interesset, dormiri ab ipsis non debere; secus autem, si quis in eodem cubiculo separatim locum ad dor- miendum sibi pararet, vel super nudum solum dormiret. † Item nec cum excommunicato sedere debemus; sic. n. dixit Gloss. qua cpm DD. communiter sentiunt in Clem. fin. in verb. Quomodo, de sent. excom. † Tertio, nec habitare cum excommunicato possumus, vt dixit Sylu. eod. vers. Et quarto, & Nauar. eod. vers. Per Communio. Excipiunt tamen, quando quis habitaret ibi, vbi excommunicatus habitat, non tamen cum ipso, aut dormiret, aut colloque- retur; aut comederet; & id generis ageret; tunc. n. habitare possumus, vbi excommunicatus habitat, ne iure nostro priuemur arg. c. intelleximus, de iud. atque sic dixit Inno. in eod. c. nuper. Nec obstat c. omnis, qui. 37. q. 1. quandoquidem, qui in eodem balneo se abluere noluit, vbi hereticus abluebatur, id sua sponte fecit, vt sensit Inno. in eod. c. nuper: quæ tamen respon- sio mihi non probatur, sed ob eam rem id factum est, quoniam balneum, sicut mensa vna, for- tasse se habet; præterea non id damni in balneo quis patitur, si eo non vtatur, quod fortasse pa- teretur, si non habitaret; in his igitur casibus, sicut in huiusmodi alijs, cum excommunicato esse non debemus; sed de his hætenus; iam casus, vbi cum excommunicato esse possumus, contemplemur.

S V M M A.

Communione excommunicati, nec denunciati, nec notorii vti nobis licet. denuntiati vti nobis licet in omnibus ca- sibus, qui hoc versiculo comprehenduntur, Vtile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceffe.

III.

Hætenus egimus, quando excommunicati communionem vti non possimus; modo, vbi ea licite vtamur, nobis agendum est. Et, quoniam casus, in quibus hoc contingit, partim cō- munes, partim non communes sunt; ob eam rem primò de cōmunibus, deinceps de reliquis agamus. Si illud vnum primò proposuerimus in omnibus casibus, vbi permittitur nobis exco- municati communionem vti, id nobis etiam licere, si excommunicatus sit cum omnibus, qui ei communicant, vel speciatim hoc prohiberetur; nam inferior superioris privilegia ad id tollere non potest; Romanum tamen Pontificem excipio, vbi privilegium hoc adimere ipsum velle constaret. Communes autem casus eos dicimus, in quibus cuique vti communionem excommu- nicati licet; non communes autem, in quibus aliquibus tantum licet. † Excommunicati com- munionem igitur licite omnes vtimur primò, vbi excommunicatus pro excommunicato denun- ciatus non est ob extrauag. ad euitanda. Item, vbi notorius non est; nam in his duobus casibus, vbi. s. nec notorius, nec denunciatus est, excommunicati communionem & in profanis sine offensa vtimur ob cit. extrauag. ad euitanda. Tertio, vbi quis excommunicatum quempiam denunciatum esse ex confessione sacramentali nouit, vt potè, quia excommunicatus ille con- fessus est se denunciatum esse; nam ob confessionis sigillum ipsum vitare non debet, nisi aliunde id nouerit, vt colligitur ex ijs, quæ dixit Couar. in c. alma. pars 1. §. 2. nu. 3. de sent. excom. lib. 6. & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 1. 5. eod. in antiq. Quarto, vbi per privilegium hoc quis habet, vt dixi in hoc cap. §. 1. in fine. Sed, quoniam hic explicandum esset, quisnam ex- communicatus denunciatus sit, & quis notorius dicatur, de quorū priore egimus cap. 2. r. §. 2. Tab. 1. & de posteriori cap. 13. §. 7. eiusd. Tab. † Ideò, his omisis, ad casus alios non cōmunes, in quibus excommunicato communicare aliquibus licet, veniamus: qui, quoniam eo vulgari versiculo comprehenduntur Vtile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceffe, quem refert Gloss. in c. cum desideres. de sent. excom. & DD. communiter sequuntur; ideò eo ordine a nobis expli- centur, quo in eo versiculo continentur.

S V M M A.

Vtilitatis nostræ gratia, id est, vt cōsequamur, quod nobis ipse debet, excommunicati com- munionem vti licite possumus, vel denuncia- tus, vel notorius sit. Vtilitatis animæ excommunicati gratia eius communionem licite vtimur.

V.

Excommunicati communionem igitur vti nobis licet, vel denunciatus, vel notorius exco- municatus sit, cum vtilitatis nostræ, tum ipsius excommunicati gratia. † Ob nostram vti- litatem, vt. s. id, quod nobis excommunicatus debet, ab eo consequamur; nam & extra iudiciū, & in iudicio agere ob id cum ipso possumus arg. c. si verè. de sent. excom. & c. intelleximus. de iud. & vt nos egimus cap. 16. huius Tab. idque iure merito, tum quòd aliter excommunicatio cre- ditori, qui culpa caret, damnum afferret contra cap. 2. de const. & l. sancimus. C. de pœn. tum quod excommunicatus, qui in culpa est, commodum reportaret, quod non minus iniquum, cum nemo conditionem suam ex delicto meliorem faciat arg. c. legi. 16. q. 1. & c. sicut. in fin. de simon. & c. si verè. de sent. excom. & l. 3. §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. ac propterea non modò a con- tumacia non discederet, sed contra potius pertinax magis, magisque in dies redderetur contra c. 1. de except. lib. 6. Quæcunque nobis ergo excommunicatus debet, atque idcirco & decimas exigere ab eo possumus, vt dixit Inno. in c. cum voluntate. de sent. excom. Item, vbi societate aliquam cum ipso habemus, cum eo licite negotiamur; quamuis societas ineunda tunc non sit, etsi inita valet, vt dixit Iacob. de Graff. cap. 13. nu. 4. lib. 4. decis. cas. conf. sed de nostra vtilitate hætenus, nō. n. latius hæc patet. † Ob vtilitatem animæ excommunicati quoque ipsius cōmu- nionem licite vtimur. Quare concionem ad excommunicatum habere possumus, vt dicitur in c. responso. de sent. excom. quòd a contumacia discedat, ecclesiæque obtemperet: quòd itidem ab- soluatur, vt studeat, licite ei suadebimus; nam in huiusmodi casibus, esto, alia verba ad re non perti-

pertinentia interueniant, non offendimus, modò animus noster eò spectet, vt habetur in cit. c. cum voluntate, & ibi DD. communiter not. & vt dixit Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. lib. 4. & ADR. de clauib. art. 3. vers. Sed quoniam. ibi tertia exceptio lib. 4. & pluribus id asseruit Couar. in c. alma. pars 1. §. 1. nu. 10. de sent. excom. lib. 6. & Gabriel Biel. d. 18. q. 3. not. 3. lib. 4. Etenim nec in pœnâ à statuto latam contra eos, qui cum exulibus versantur, is incidit, qui propterea cum ipsis est, quò eos ad satisfaciendum rei publicæ inducat, vt concludit Abb. in cit. c. cum voluntate. nu. 4. qua ratione nec in excommunicationem à Romano Pont. in eos promulgatam, qui cum exulibus versantur, incidet, qui hoc animo cum ipsis versatur: secus autem, si id fingat; nam tunc in excommunicationem minorem incidet, vt dixit Hostien. in summa num. 15. vers. Vtile. de sent. excom. Solùm igitur ob duplicem hanc vtilitatem, vt. s. consequamur, quod nobis excommunicatus debet, eiusq; animæ saluti consulamus, licitè cum excommunicato versamur, vt inquit Gloss. in c. cum desideres. in verb. pœnam. de sent. excom. & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 85. eod. & S. Thom. q. 23. art. 1. in 3. par. & Archip. Florent. de cens. eccles. cap. de minori excommun. & Sylu. in verb. Excommunicatio. 5. nu. 4. vers. Sciendum est secundò, & Tab. eod. nu. 8. vers. Septimò, & Gabr. Biel. ibid. & Caiet. in summ. cap. participatio cum excommunicato quibus casibus impunè permittatur, communis denique DD. sententia hæc est: sed de his hæcenus, ad alia transeamus,

S V M M A.

1 <i>Vxor cum marito excommunicato esse potest; quæ regula, quatenus pateat, declaratur.</i>	4 <i>Sponsa cum sponso excommunicato esse non potest.</i>
2 <i>Vxor à marito excommunicato coniugale debitum petere potest.</i>	5 <i>Dotem an repetere vxor ab excommunicato marito possit.</i>
3 <i>Maritus excommunicatus an ab vxore debitum coniugale petere possit.</i>	6 <i>Maritus an cum excommunicata vxore esse possit.</i>

VI.

¶ *Vxor cum marito excommunicato esse potest, vt habetur in c. quoniam multos. 11. q. 3. & in c. inter alia. de sent. excom. & vt inquit DD. in citatis iuribus, & Gloss. in c. cum desideres. in verb. Pœnam. de sent. excom. & Anchar. in c. statuimus. nu. 4. eod. lib. & S. Thom. q. 23. art. 1. in 3. par. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Secunda causa. lib. 4. & Sylu. in verbo Excommunicatio. 5. nu. 4. vers. Secundò, & Angel. eod. 8. nu. 7. & Caiet. in summ. cap. participatio cum excommunicato quibus casibus impunè permittatur, & Felicianus episcopus Scalensis cap. 38. in verb. Lex. de excom. & Iacob. de Graff. cap. 13. nu. 6. lib. 4. decis. cas. consc. Idq; merito; nam, vt inquit Imperat. in l. possessionum. C. communia vtriusq; iudicij, quis ferat liberos à parentibus, à fratribus sorores, à viris coniuges separari? facit quoq; §. item is, qui ædium. in Instit. de vsu, & hab. iure igitur vxor mariti excommunicati communionem vitur, atq; illi obedire tenetur, vt d. 18. art. 1. q. 4. lib. 4. dixit Ricard. de Media Villa. Quæ regula multis modis declaratur; nam primò vxor cum marito excommunicato esse potest, non solùm, vbi re vera matrimonium inter ipsos constitit; verum etiam, vbi matrimonium, vt ita dicam, præsumptum tantùm extat, quia. s. in facie ecclesiæ ab ipsis contractum quidem est, sed tamen non constitit ob impedimentum, quod ipsi contrahentes ignorabant; quamdiu. n. impedimentum ab ipsis ignoratur, hi matrimonij priuilegijs fruuntur, ac propterea vxor hoc, ex quo culpa caret; nam & filij ab ipsis nati legitimi sunt, vt dicitur in c. 2. & in c. prolatum, & in c. peruenit, & in c. ex tenore, qui filij, sint legitimi. Item vxor cum marito excommunicato esse potest, vel cū tali matrimonij contraxerit, quem excommunicatū nō nouerat arg. c. 1. de eo, qui dux. in matr. quā pollen. per adult. Tertio vxor cum marito excommunicato esse potest, etiam si sciens ipsum excommunicatum ei nupserit; nam matrimonium nihilominus valet arg. cap. significasti. eodem, & vt suo loco probauimus, vxor re vera est; at vxor cum marito excommunicato esse potest ob cit. c. quoniam multos, ergo & hæc esse poterit; cui. n. verba legis conueniunt, eidem & legis dispositio conuenire debet arg. l. 4. §. tories. ff. de damn. infect. Præterea legislator in cit. c. quoniam multos, vxoribus permittit, vt cum maritis excommunicatis sit, nec distinguit, ante, postuè excommunicationem vxores factæ sint; ergo neque nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. nec repugnat, si dicatur ipsam contra legē facere, quæ excommunicato nupserit, ac propterea legis beneficiū non mereri arg. c. in audientia. de sent. excom.*

nam,

nam, quòd contra canonem facit, punitur, quia in minorem excommunicationem incidit; at, posteaquam nupserit, vxoris hoc priuilegio fruatur arg. c. quemadmodum, de iureiur. & l. patre furioso. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. Quarto vxor cum marito excommunicato esse potest quò ad omnia obsequia, quæ vxor marito debet, vt probatur in cit. c. inter alia. de sent. excommun. ibi. n. vxori communicatio mariti excommunicati simpliciter permittitur, ergo simpliciter, & quò ad omnia communicatio permittitur esse ei debet arg. cit. l. de pretio. ff. de publ. Præterea omnis communicatio cum excommunicato nobis prohibita est, vt habetur in c. sicut Apostoli, cum multis seq. 11. q. 3. à qua regula vxor excipitur per cit. c. quoniam multos, ergo vxor omni legitima comunione mariti uti poterit; exceptio enim de regula esse debet, vt asseruit Dyn. in rub. de regul. iur. libr. 6. & Bart. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis caut, atque sic dixit Gabriel. Biel. d. 18. q. 3. art. 1. not. 3. vers. Lex. lib. 4. vbi ait vxorem uti posse communionem mariti excommunicati non solùm in debito reddendo, sed etiam in alijs obsequijs domus. ¶ An igitur & debitum coniugale marito excommunicato petenti reddere debet? Antequam quæstionem hanc dissoluamus, altera prius breuiter explicanda est, an. s. vxor ab excommunicato marito debitum huiusmodi petere queat. In qua quæstione breuiter concludimus vxorem à marito id petere posse, & à marito reddi ei illud debere; nam & sic dixit Gloss. in cit. c. quoniam multos, quam sequitur Archid. ibi. nu. 2. & alij, & Nicol. Plou. in tract. de excommunicatione cap. de particip. cum excom. nu. 15. vers. Secundò, & Archiep. Floren. eod. cap. 76. nu. 2. & Ioan. de Lign. in tract. de censur. eccl. §. vigesimus quintus nu. 14. vers. Quadragesimò octauò, & Hostiè. in summ. §. lex. de sent. excom. & Iacob. de Graff. cap. 13. nu. 6. lib. 4. decis. cas. consc. & Marian. Soc. sen. in c. inter alia. nu. 66. de sent. excom. communis deniq; Doctorum sententia hæc est; quæ & ratione probatur. Nam quisque ab excommunicato petere potest id, quod ipsi ab eo debetur, vt dicitur in c. intelleximus. de iud. & nos suo loco probauimus, ergo & vxor debitum huiusmodi petere poterit; alioquin sine culpa damnum pateretur, quod iniquum est, & contra c. 2. de constit. & c. 2. de ijs, quæ sunt à maior. par. cap. & de quæstione hac satis; ¶ iam prius propositam explicemus; Citati autores igitur proximè maritum excommunicatum debitum huiusmodi ab vxore petere non posse inquit, & in primis Gloss. in eod. c. quoniam multos, hæc fortasse ducti ratione, quòd excommunicatus ipsi debitum petere non potest arg. c. decernimus. de sent. excom. lib. 6. Ego autem contrarium sentio. s. maritum excommunicatum ab vxore debitum huiusmodi petere posse. Primò, quia vxor marito excommunicato ad obsequia præstanda tenetur, ad quæ ante excommunicationem obligata ei erat, vt probatur in cap. inter alia. de sent. excom. inter quæ obsequia præcipuū hoc est, & propriè coniugum, quatenus coniuges sunt (ab alijs, n. licitè haberi hoc non potest; secus autem alia) ergo licitè maritus excommunicatus debitum huiusmodi ab vxore petet, ex quo ad illud ei præstandum obligata est. Præterea serui dominis excommunicatis inseruire debent, & consueta obsequia eis præstare ob cit. c. inter alia; at huiusmodi domini, quò serui obsequia debita præstent, petere possunt, alioquin, quòd seruorum ingenium est, ea non præstarent; ergo & mariti excommunicati ab vxoribus debitum hoc licitè petent; præsertim, quòd ipsæ vxores, ingenuo quodam pudore ab huiusmodi petitione sæpius auocantur. Accedit postremò, quòd, si aliter diceremus, lex permittens vxori, vt excommunicati mariti communionem vitur, si prohiberet, ne maritus coniugale debitum peteret, re, vt ita dicam, animabus tenderet, in quod facile inciderent; nam maritum esse cum vxore, & ab ea debitum huiusmodi petere non posse persimile videtur prope ignem esse, & non calefieri. Hinc, vt probauimus cap. 15. §. 3. in hac Tab. maritum excommunicatum vxoris restitutionem petere posse conclusimus; & qui contrarium senserunt, iudicis tamen officio vxorem marito excommunicato propter fornicationis periculum restituendam existimarunt, atque sic dixit Add. ad Capell. Tholos. decis. 171. & ob periculum fornicationis igitur debitum coniugale excommunicatus maritus ab vxore petere poterit; in hac igitur quæstione sic sentiendum censem, quòd & sensisse videtur. Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censur. cap. 38. in verb. Lex. de excom. quare & vxor debitum ei reddere debet, vt inquit plures, quos refert Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 66. de sent. excom. Quintò vxor cum marito excommunicato esse potest, vel ipsa excommunicata sit, & hoc cum ob fornicationis periculum, tum quòd simpliciter vxori permittitur, vt cum excommunicato marito sit, nec distinguitur, an ipsa excommunicata sit nec ne in cit. c. quoniam multos. Sextò vxor cum marito non modò esse potest, verum etiam & debet, vt declarauit Rom. Pont. in cit. c. inter alia; nam per c. quoniam multos. 11. q. 3. non modò cum maritis vxores esse posse, verum etiam

Vr

& ad

& ad id compelli debere interpretatus est in eod. c. inter alia : & hoc ob eam rationem, quoniã ante excommunicationem vxor cum marito esse debebat, ad obsequiaq; ei præstanda obligabatur, quæ per excommunicationem nec quò ad vsum sublata sunt beneficio eius cap. quoniam multos, vt explicauit idem Rom. Pont. in cit. c. inter alia. vers. vt igitur. Postremò locum habet, vt cum marito esse possit, etiam si cum ijs, qui secum communicant, maritus excommunicatus sit, vt de communi sententia testatur Socin. ibidem nu. 69. etenim, si inferior excommunicet, priuilegium hoc superioris tollere non potest arg. c. cum inferior. de maiorit. & obed. si Rom. Pont. nisi aliud exprimat, ad terminos iuris excommunicasse censetur, atque sic asseruit Socin. ibid. nu. 69. & nu. 125. vers. Secunda regula. His ergo rationibus regula hæc amplificatur; exceptiones tamen non nullas patitur. † Nam primùm sponsa cum sponso excommunicato esse non potest; tum quòd sponsa vxor adhuc non est, nec vxoris appellatione continetur, vt probatur in l. si qua. §. 1. & seq. ff. de ritu nupt. & vt tradidit Ias. in l. Gallus. §. instituens. nu. 12. ff. de lib. & posthu. vxori autem tantum facultas hæc tribuitur; vt cum marito excommunicato esse possit per cit. c. quoniam multos; tum quòd sponsa nec cum sponso etiam non excommunicato habitare potest, vt cauit Trident. Synod. cap. 1. vers. Præterea eadem sancta Synodus de reform. matr. Sess. 24. Præterea cum marito excommunicato esse non potest, vbi cum marito excommunicatus alius esset, & hoc, ne alterius excommunicati communiōne vtatur, cuius communiō permisa ei non est; ex quo. n. cum suo marito vt sit, ei conceditur, cum alijs excōicatis ne sit, prohibitum esse existimatur; nam inclusio vnus alterius exclusio est arg. c. non ne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. & limitata causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. Tertio vxor cum marito excommunicato esse non potest, vbi diuortio separati essent; nam, quòd ab obsequijs mariti ob id liberata est, merito in ipsa locum non habet dispositio cit. c. quoniam multos, & c. inter alia; etenim cessante causa legis & ipsa lex cessare debet arg. c. cum cessante. de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. atq; sic dixit Ioan. Andr. quem refert, ac sequitur Anchar. in c. statuimus. nu. 4. vers. Aduerte etiam. de sent. excom. lib. 6. & Marian. Soc. sen. in c. inter alia. nu. 68. vers. Et idem dicunt. de sent. excom. Quarto vxor cum marito excommunicato non communicabit in ijs, quamobrem excommunicatus est; esset. n. hoc communicare in crimine, atque sic dixit Rom. Pont. in eod. c. inter alia de sent. excom. etenim in delictis versari nec cum non excommunicato licet, atque sic dixit Socin. eod. nu. 69. vers. Item prædicta, & nu. 124. vers. Prima, quòd in omnibus; vbi ait in omnibus casibus, in quibus ob aliam rationem cum excommunicato esse permittitur, nunquam hunc excusari, qui in crimine communicat. Quinto vxor cum marito excommunicato non versabitur, vbi ob hæresim excommunicatus est arg. c. decreuit. de hæret. lib. 6. & hoc ob eam rem, ne & ipsa eo vitio inficiatur. Postremò simul cum marito excommunicato esse non potest, vbi excommunicatio lata est, propterea quòd matrimonium inter ipsos contractum illicitum est, & hoc ob fornicationis periculum, atq; sic dixit Syl. eod. §. vers. Secundo, & Gabriel Biel. eod. & facit c. inquisitioni. de sent. excom. his ergo exceptis casibus, alias vxor cum marito excommunicato esse poterit, & omnia vxoris obsequia eidem præstare. † Atqui an vxor ob mariti excommunicationem dotem petere potest? Planè concludendū est id ab vxore non posse, ex quo vxor cum marito excommunicato esse cogitur, vt probauimus, atque sic tradidit Ioan. Camp. in tract. de dot. q. 24. p. 3. Verum quid, si in contumacia perferuet? In hoc casu repeti posse dixit Ioan. Andr. in Add. ad Specul. in tit. de donat. inter virum, & vxor. §. fin. vers. Quia hic de bannito; cum sequitur Alex. conf. 78. nu. 20. lib. 5. & Phil. Prob. in Add. ad Ioan. Mon. in c. fi. nu. 13. de sent. excom. lib. 6. Roffred. autem in suis quæstionibus Sabatin. q. 21. vbi quæstionem hanc disputauit; Iure Ciuili repeti posse dixit, sicut repetitur, vbi maritus deportatus est; secus autem Iure Pontificio. Ego verò pro regula habendum censeo ob mariti excommunicationem dotem repeti ab vxore non posse; quandoquidem vxor cum marito esse cogitur, vt probauimus, & habetur in c. inter alia. de sent. excom. nec ibi distinguitur; an in excommunicatione perseueret, nec ne; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. Excipio tamen, vbi in excommunicatione tam diu perseuerauit, vt pro hæretico condemnatus sit; nam, quòd tunc hæretici ipso iure iure suis bonis priuantur, vt habetur in c. cum secundum leges. §. fi. de hæret. lib. 6. ob eam rem tunc suam dotem repetere poterit, sicut etiam possit, vbi ob hæresim in excommunicationem maritus incidisset arg. c. decreuit. de hæret. lib. 6. sed de quæstione hac, vbi maritus excommunicatus est, satis. † Iam è contrario, vbi vxor excommunicata est, an cum ipsa maritus esse possit, contemplemur. Goff. Rayn. Pisan. Ros. Ioan. Mon. quos referunt Hostien. in summ.

summ. nu. 15. vers. Lex. de sent. excom. & Syl. in verb. Excommunicatio. §. nu. 4. vers. Secundo, & sequitur, sicut etiam Anchar. in c. statuimus. nu. 4. vers. Quid è contra. de sent. excom. lib. 6. & Add. ad Abb. in cit. c. inter alia. nu. 3. in lit. D. eod. in antiq. maritum cum excommunicata vxore versari non posse concluderunt. Primò, quia in cit. c. quoniam multos. 1. 1. q. 3. à communi regula, qua prohibetur, ne quis excommunicati communiōne vtatur, vxor tantum excepta est respectu habito ad maritum excommunicatum, vt cum ipso esse possit; non autem maritus, vt cum excommunicata vxore sit, ergo neque nos maritum excipere debemus arg. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acquir. hæredit. hæc tamen ratio mihi non probatur; nam Roma. Pont. ob eam rem vxores tantum excipit, quoniam frequentius mariti, idest viri, quam vxores, idest mulieres, excommunicantur, vt experientia rerum magistra id docet, ergo & mariti excepti esse intelligi debent; nam, vbi lex mentionem cuiuspiam facit, propterea quòd frequentius illud accidit, similes casus minus frequentes non excludit, vt dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. Præfidentes. de rescript. & Gloss. in l. 1. in prin. C. de ijs, qui ad eccl. confugiunt, & in l. vn. in verb. Sponsam. C. de rapt. virg. Secundo loco pro eadem sententia ratio hæc redditur, clericus pater cum filia esse non potest, vbi Deo dicata matrimonium contraxit, vt dicitur in c. de filia. 27. q. 1. ergo nec maritus cum excommunicata vxore versari poterit; ad hæc rationem responderi potest; primò ibi de excommunicatione non agi, ac propterea ad rem nostram non facere arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. præterea ius illud intelligi, quòd & Gloss. ibi animaduertit, & sequitur Adrian. de clauibus art. 3. vers. Si petas secundò, lib. 4. vbi pater in eo errore filiam foueret; declarat hoc vers. ille Si eam pater, vel mater in affectum receperit, verbum enim illud Affectum parentum eius filia fauore quodammodo indicat; at nos non agimus de marito, qui mulieri excommunicata in eo faueat, quamobrem excommunicata est, hoc enim aperte prohibetur in cit. c. quoniam multos, & in cit. c. inter alia. Postremò sic argumentantur, maritus vxoris caput est, vt habetur in c. hæc imago. 3. q. 5. ac propterea corrigere ipsam debet; vnde, cum mulier delinquenti non repugnauerit, assensus esse ei videtur, ac propterea permitte ei non debet, vt cum ipsa versetur, ita dixit Gloss. de patre, in cit. c. de filia: quæ tamen ratio mihi non placet; quandoquidem aliter punietur: & hæc sunt, quæ potissimum pro hac opinione referuntur. S. Thom. verò q. 23. art. 1. in 3. par. in ijs, in quibus vxori maritus obligatus est, cum vxore habitare ipsam posse sensit; nã, sicut inferiores obligantur ad obsequia inferiorum; ita superiores ad prouidentiam inferiorum, eundem sequitur Caiet. in sum. cap. participatio cum excommunicato in quibus casibus permittatur, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 38. in verb. lex. ibi & contra. de sent. excom. & Mart. Alfons. de Vual. in Candelab. de excom. nu. 100. vbi in omnibus communicare maritum cum vxore posse dixit. Angel. autem in verb. Excommunicatio. 8. nu. 8. qua ratione cum marito excommunicato vxor esse potest, eadem ratione maritum cum excommunicata vxore versari posse dixit, hæc opinionem simpliciter sequitur Nauar. in man. cap. 27. nu. 27. & sequi etiam videtur Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Secunda causa lib. 4. & Iacob. de Graff. cap. 13. nu. 6. lib. 4. decis. cas. consc. & Couar. in c. alma. pars 1. §. 1. nu. 9. vers. Est. n. responsum. de sent. excom. lib. 6. Et hoc ob eam rationem, quoniam eadem conditione maritus, & vxor esse debent, sicut igitur vxor cum marito excommunicato esse potest, ita & maritus cum vxore excommunicata esse posse debet argum. c. gaudemus. de diuort. ad hoc argumentum respondetur à quibusdam pari conditione maritum, & vxorem esse quòd ad debitum coniugale reddendum, & in iudicijs, vbi de diuortio agitur, alias secus: hæc responsione non sublata ratio, sed confirmata potius mihi videtur; nam, si ob debitum huiusmodi reddendum maritus, & vxor pari conditione sunt, maritus vxori excommunicata debitum reddet; quia & vxor marito excommunicato ad id obligatur, vt vidimus. Quid igitur concludendum? Ego ab hac postrema opinione discedendum non censeo, vt maritus cum excommunicata vxore, vt prius, esse possit; non autem solum in debiti petitione vt Host. ibid. scripsit; nam & sic dixit Gabriel Biel. d. 18. q. 3. art. 1. not. 3. vers. Lex. lib. 4. Primò, quia in correlatiuis dispositum in vno & in altero locum habet, vel lex corrigat, vel penam inferat, vt inquit Bart. Ias. ac communiter Doctores in l. si. C. de indict. vid. tollen. at maritus, & vxor correlatiua sunt; ergo, ex quo permittum est vxori, vt cum marito excommunicato sit, idem & marito permittum esse, vbi vxor excommunicata est, interpretabimur. Præterea pro hac sententia facit, quòd diximus proximè, vxores exceptas esse, quoniam frequentius viri in excommunicationem incidunt. Accedit, quoniam maritus, vbi excommunicatus ipse est, obsequijs vxoris non priuatur ob cit. c. quoniam multos, & c. inter alia, ergo multò

minùs hic obsequijs eiusdem priuari debet, alioquin sine culpa puniretur contra c. 2. de constitut. Item vbi eadem ratio, ibi idem statui debet arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. at ratio, quamobrem vxori permittitur, vt cum marito excommunicato sit, multiplex est, primò propter obsequia præstanda marito, propter difficilem separationem, & propter fornicationis periculum arg. cit. c. quoniam multos, & c. inter alia, & l. possessionum. C. commun. vtriusque iudicij; quæ rationes, vel vxor excommunicata sit, locum habent. Item cum excommunicato, quocum societatem coiuit, esse quis potest, ergo multo magis maritus cum vxore, atque sic dixit de socio excommunicato Gloss. in c. 1. dist. 41. & de casu nostro Couar. eod. nu. 8. & Iacob. ibid. Postremò vxor excommunicata necessariò cogitur esse cum aliquo; at satius est, vt cum marito, quam cum alio sit, vt hoc per se patet. Ex his omnibus igitur concludo cum excommunicata vxore maritum esse posse. Excipio tamen, vbi maritus efficiere posset, vt à contumacia discederet, atque absolueretur, & id non curaret; nam, quòd tunc fo uere ipsam in contumacia existimatur, peccabit, nò tamen in excommunicatione incidet, vt probatur in cit. c. quoniam multos, & in eo. c. inter alia, & vt dixit Iacob. eo. & Couar. eo. vers. Et enim responsum, & Biel. eod. Item vbi ob hæresim excommunicata esset, vt supra de marito excommunicato ob eandem causa diximus: sed de quæstione hac (quæ significatur per verbum illud Lex comprehensum in versiculo supra posito, quæ idcirco per legem significatur, quia de vxore agitur, quæ sub lege viri est arg. c. 1. & 2. de secundis nupt.) hæc tenus; ad alias quæstiones, quæ sub verbo illo Humile eiusdem versiculi continentur, transeamus.

S P M M A.

1 Filij cum parentibus excommunicatis esse possunt, vel filij sint.	9 Post excommunicationem creati.
2 Legitimi, & naturales.	10 Inuiti.
3 Legitimi tantum.	11 Filij in aliquibus casibus cum parentibus excommunicatis esse nequeunt.
4 Legitimi facti, idest legitimati.	12 Filij spirituales cum patribus spiritualibus esse non possunt.
5 Fœminæ.	13 Pater cum filio excommunicato esse potest; quæ regula etiam declaratur.
6 In primo, vlterioriue gradu.	
7 Emancipati.	
8 Filiorum loco habitus, vt nurus, & priuigna,	

VII.

§ Filij quoque cum excommunicatis parentibus esse queunt, vt habetur in c. quoniam multos. i. q. 3. & vt inquit S. Thom. q. 23. art. 1. in 3. par. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 3. vers. Tertio Humile. lib. 4. & Abb. ac Felin. in c. nulli. de sent. excom. & Angel. in verb. Excommunicatio. 8. nu. 10. & Sylu. eod. 5. nu. 4. vers. Tertio, & Caiet. in summ. cap. participatio cum excommunicato, quibus casibus impunè permittatur, & Iacob. de Graff. cap. 13. nu. 8. lib. 4. decis. cas. conse. Id quod summa ratione factum est, græue. n. esset filios à parentibus separari, vt dicitur in l. possessionum. C. commun. vtriusque iudicij. Præterea filius est portio patris, ergo, sicut ipse versari potest, ita per filium, atque sic dixit Ric. d. 18. art. 1. q. 3. lib. 4. Hæc autem regula sic posita multis modis declaratur; nam primò locum habet, cuiuscunque conditionis filij sint. † Vel legitimi, & naturales. † Vel legitimi tantum arg. l. adoptiuum. ff. de in ius voc. † Vel legitimi facti arg. §. fin. in Inst. de nupt. & c. tanta, qui filij sint legitimi; hi. n. omnes filiorum nomine comprehenduntur, vt in citatis iuribus probatur. † Item vel fœminæ sint; nam, etsi filiorum mentio tantum fit in eod. c. quoniam multos, filiorum tamen appellatione & fœminæ continentur arg. l. 1. & ibi not. ff. de in ius voc. & vt tradidit Ias. in l. si quis id, quod. ff. de iurisd. omp. iud. & Dec. in l. fœminæ. ff. de reg. iur. etenim ratio eadem & in fœminis est, quæ & in maribus; immo grauius esset, ac magis periculo subiectu fœminas à parentibus separari, quam mares. † Item locum habet proposita regula non modò, vbi patres, verumetiam vbi & auus, & abauus, ac deinceps excommunicati sunt, nam nepotes, pronepotes, ac reliqui cum ipsis parentibus excommunicatis esse possunt; quippe, quia filiorum nomine & nepotes comprehenduntur, vt dicitur in l. filij appellatione, & in l. liberorum. §. & Papyrius. ff. de verb. sign. & priuilegium concessum parentibus, ne in ius à filijs sine venia vocentur, nò primi gradus filios tantum, sed & vltioris comprehendit, vt habetur in l. 4. §. prætor ait. ff. de in ius voc. † Tertio eadem regula locum habet, vel filij emancipati sint, & sic patria potestate liberati; nam & omnino extranei cum ex-

com-

communicatis esse queunt, immo debent, modò antea obligati ipsis essent, vt dicitur in eod. c. quoniam multos. i. q. 3. & in c. inter alia. de sent. excom. ergo & filij emancipati cum parentibus excommunicatis esse poterunt; quandoquidem emancipatione non tollitur, quin filij ad obsequia parentibus præstanda obligati sint arg. tot. tit. ff. de obseq. à lib. præstan. & l. adoptiuum. ff. de in ius voc. Còtrarium tamen sentiunt S. Thom. ead. q. 33. art. 1. in 3. part. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Tertio Humile. & Host. in summ. nu. 15. in verb. Humile. de sent. excomm. & Gabriel. Biel. d. 18. q. 3. art. 1. not. 3. vers. Quæ tamen sic moderanda sunt. lib. 4. Angel. verò, & Sylu. in citatis locis, & Armil. in verb. Excommunicatio. nu. 46. cum excommunicato patre emancipatos filios esse posse inquit, vbi commensales eius sunt. Mihi tamen prior sententia simpliciter placet, vt. f. emancipati filij cum excommunicatis parentibus sint; tum quòd simpliciter filijs permittitur, vt cum excommunicato patre sint in eod. c. quoniam multos, nec distinguitur, an emancipati filij sint hecne, ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. tum quòd, si requireretur, vt commensales essent, filiatio, vt ita dicam, nihil quòd ad hoc operaretur, quandoquidem & hac ratione extranei cum excommunicato esse possunt, vbi commensales sunt ob cit. c. quoniam multos; à priori sententia igitur discedendum non est: quamuis in adoptiuis filijs emancipatis ipsorum sententia locum habere possit; quandoquidem emancipatione omne ius tollitur, vt probatur in §. adoptiuum. in Inst. de exheredat. liber. nam tunc, si commensales eius non sint, cum ipso esse non poterunt, vt dixit S. Thom. & Sot. in citatis locis, secus autem si commensales sint, vt inquit Angel. Sylu. & Armill. qua ratione opinioniones omnes inter se conciliantur. † Quarto proposita regula locum habet etiam in ijs, qui affinitatis ratione filiorum loco sunt, vt nurus, & priuigna, nec non ptiuignus; hi ergo cum vitrico, illa cum socru excommunicato esse, possunt; nam filiorum loco habentur, vt dicitur in §. affinitatis. in Inst. de nupt. Præterea beneficium hoc principis est, ergo perquam latissime est interpretandum arg. c. cum dilecti. de donat. & c. olim. de verb. sig. & l. beneficium. ff. de const. prin. † Quinto locum habet non solum in filijs ante excommunicationem natis, sed etiam post excommunicationem: vel igitur ei filij nascantur procreatione, vel adoptione, vel legitimatione, hi cum parentibus excommunicatis esse poterunt; nam ad obsequia parentibus præstanda ipsi obligantur, ergo cum eis legitime erunt arg. cit. c. quoniam multos, & c. inter alia. Quamuis post excommunicationem adoptati in minorem excommunicationem incidant, vbi rationis usum habent, ex quo excommunicato adoptandos se dederunt; inuitus. n. quis nec adoptatur, nec arrogatur, vt habetur in l. in adoptionibus. ff. de adopt. & in l. fin. ff. de ijs, qui sunt sui, vel alieni. iur. Sexto eadem regula locum habet, non solum, vbi pater excommunicatus est, & auus, verumetiam & vbi mater, auiaue, ac deinceps huiusmodi mulieres excommunicatae sunt; nam, quòd & ad obsequia his præstanda filij obligati sunt, atque idcirco ratio hic locum habet eius c. quoniam multos, & c. inter alia; ob eam rem & dispositio eorundem locum habebit; & sic filij cum matre, atque auia excommunicatis esse poterunt arg. c. cum dilecta. de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. † Postremò filij, ac liberi cum excommunicatis parentibus non modò esse possunt, verumetiam & debent, vt declarant Rom. Pont. in eod. c. inter alia. In omnibus igitur his casibus proposita regula locum sibi vindicat; etiam si parentes sint excommunicati cum ijs, qui secum communicarent, vt dixit Marian. Soc. sen. in c. inter alia. nu. 125. de sent. excom. nam nihilominus parentum cõione filij legitime vtuntur. Quæ tamen exceptiones has patitur. † Nam primò filij cum parentibus excommunicatis communicare in his non possunt, pro quibus excommunicati sunt, ac propterea in criminibus, vt dicitur in cit. c. inter alia. in fin. & ibi not. Gloss. de sent. excomm. Item, vbi eorum consilio, & autoritate fulti in contumacia perseuerant ob cit. cap. quoniam multos. vers. Vt eorum consilio. i. q. 3. Tertio filius cum excommunicato patre esse non debet, vbi ob hæresim excommunicatus est, & hoc ne eo vitio ipse inficiatur arg. c. fin. & ibi not. Abb. vers. Sed quæro quid de fatulis, de hæret. & facit c. quicumque. §. fin. eod. lib. 6. Quarto filij cum parentibus excommunicatis esse non possunt, vbi secum non habitant, vt non nulli sentiunt; & Nauar. in man. cap. 27. nu. 26. vers. Per Humile, dum inquit filij, quos secum habet: quorum sententia mihi non probatur. Primò, quia simpliciter permittitur filijs, vt cum excommunicatis parentibus sint in cit. c. quoniam multos, nec distinguitur, an cum parentibus habitent nec ne; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Præterea ratio, quamobrem filijs permittitur, vt cum excommunicatis parentibus sint, ea redditur in cit. c. inter alia, quoniam ad obsequia ipsis præstanda obligati sunt; at obligatio hæc non tollitur, quamuis filij cum parentibus non habitent, ergo nec tollitur, quin & cum ipsis sint. Postremò, si hoc daremus, filiatio, vt ita

Yr 3

dicam

dicam nihil operaretur; nam ob habitationem & qui filij non sunt, cum excommunicato esse possunt, vt habetur in cit. c. quoniam multos, & in c. inter alia, vel igitur cum patre filius non habitet, cum ipso tamen excommunicato esse poterit. Quintò spirituales filij excipiuntur; nam cum spiritualibus parentibus esse non possunt: hi autem fiunt per administrationem baptismi, atque confirmationis; itemq; per susceptionem in eisdem, vt dicitur in c. fi. de cogn. spir. lib. 6. Sextò in diuinis; quare, si filius patris parochus sit, nec ei administrabit Sacramenta, nec eo præsente diuina faciet, non enim communio hæc conuenit ipsi, quatenus pater est: sed de excommunicato patre iam satis; de excommunicato filio iam agamus. † An igitur pater, materq; cum excommunicato filio esse, eidemq; communicare possunt? Gloss. in cit. cap. quoniam multos, in verb. Vxores pro certo quicquam affirmare ausa non est. Rayn. Guil. Goff. & Host. parentes non excusari inquit, si cum filijs excōicatis versentur; quandoquidem eos corrigere deberent, atque sic refert Archiep. Florent. cap. de minori excōmunicatione incip. Secunda species. vers. Sextò excusantur. Quorum sententia mihi non probatur; quandoquidem sepius sine parentum culpa filij in excommunicationem incidunt. Quare contrariam sententiam, vt patet cum excommunicatis filijs esse possint in his, in quibus filijs obligati sunt, amplexatus est S. Thom. q. 23. art. 1. vers. Quidam autem in tertia parte, & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Tertio Humile, ibi & eadem ratione, & Archiep. Florent. eod. vers. Sextò, & Armill. in verbo Excommunicatio. nu. 46. in fi. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 38. in verb. Humile. de excom. & Iacob. cap. 13. nu. 9. lib. 4. decis. cas. consc. At Nauar. simpliciter parentes cum excommunicatis filijs esse posse existimauit in man. cap. 27. num. 27. vers. Nobis tamen verius, sensu hoc etiam Adr. q. de clauibus artic. 3. vers. Si petas secundò lib. 4. Quid igitur concludendum? Ego postremam hanc sententiam sequor, vt simpliciter parentes cum excommunicatis filijs esse possint. Primò, quia ecclesia filijs permittit, vt cum excōicatis parentibus sint, ergo idem & è contrario sentiendum est; dispositum. n. in vno ex correlatiuis & in altero locum habet, vt inquit DD. communiter in l. fin. C. de indict. vid. toll. Præterea filij cum parentibus excommunicatis esse queunt propter obsequia, quæ ei debent, ergo & parentes ob eandem rationem cum excommunicatis filijs erunt; quandoquidè & ad obsequia quædam filijs præstanda obligati sunt, vt potè ad ipsos alendos, pijs, Christianisq; moribus imbuedos arg. tit. C. de alen. lib. id quod & sensu S. Thom. eod. art. 1. & citati autores, qui eum sequuntur. Ac planè, cum in excōmunicationem pueri quoq; incidant, vt habetur in c. 1. & in c. fi. de sent. excom. non ne absurdum esset huiusmodi filios à parentibus deserere? Addo, si parentes cū filijs habitet, facilius ipsos impulsuros cum paternis admonitionibus, tum patris imperio, vt à contumacia discedant, & absoluantur. Postremò, si contrarium diceremus, parentes, qui excōmunicati filiorum obsequijs non priuantur, vt vidimus, non excommunicati, & sic sine causa ipsi priuantur contra c. 2. de constit. & sic deteriori conditione parentes non excommunicati essent ipsi parentibus excommunicatis. Ex his omnibus igitur concludo parentes cum excōmunicatis liberis esse posse. Et quoniam irijs, quæ ad filios pertinent, parentes cum filijs esse non possunt, nisi & in alijs rebus cum ipsis communicent; ob eam rem & in alijs esse cum filijs poterunt; sic. n. & vbi de excommunicati salute agitur, alia inferi possunt, vt dicitur in c. cum voluntate, de sent. excomm. quæ dicta esse volumus è contrario, vbi pater excommunicatus est respectu habito ad filios. Excipiuntur tamen casus, quos excepimus in filijs quò ad parentes. Item, vbi operam non darent, vt absoluerentur; hoc. n. esset quodammodo ipsos in contumacia fouere contra cit. c. quoniam multos, & c. inter alia, & in hoc casu locum habebit sententia Rayn. & qui eum sequuntur: sed de filijs iam hætenus, ad seruos transeamus.

S. V. M. M. A.

1 Serui, ancillæque cum excommunicatis dominis esse possunt; quæ regula etiam declaratur.

sunt; quæ regula itidem declaratur.

3 Fratres cum excommunicatis fratribus an esse possint.

2 Domini cum seruis excommunicatis esse possunt.

4 Serui an esse possint cum conseruis excōicatis.

VIII.

† Serui etiam, & ancillæ cum excommunicatis dominis esse queunt, vt habetur in c. quoniam multos, l. q. 3. & ibi communiter not. & vt inquit Archiep. Florent. cap. de minori excom. incip. Secunda species. vers. Quartò, & Syl. in verb. Excommunicatio. §. nu. 4. vers. Tertio, &

fid, & Angel. eod. 8. nu. 11. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Tertio. lib. 4. idq; merito, nam seruus est de possessione domini, itè organū dñi, vt dixit Phil. quem refert, ac sequitur Ricard. d. 18. art. 11. q. 3. lib. 4. ergo æquū est, vt eo vtatur, sicut possessione aliarum rerum suarum. Hæc autem regula sic posita non nullis modis amplificatur; nam primò locū habet, quacumq; ratione, & quocumq; iure quis seruus sit; & ita vel iure gentium, vel Ciuili, vel Pōtificio, seruus factus sit, totidem. n. iuribus seruus quis efficitur, vt traditur in §. serui autem. in Inst. de iur. pers. iuncto c. ita quorundam. extra de iudæ. nam eadem ratio in omnibus est; ergo & eadem dispositio esse debet. Item locum habet, vel post excommunicationem in excommunicati potestatem aduenerit; nam, quòd domino priori, quin ipsum alienaret, prohibere non potuit arg. §. in potestate. in Inst. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. ob eam rem excusatur, quòd in excōmunicati potestatem venerit; pati. n. magis, quàm agere videtur arg. c. sacris de ijs, quæ vi, metusue causa fiunt. Nec repugnat c. inter alia. de sent. excommu. vbi de seruis ijs agitur, qui antea serui erant, quasi contrarium dicendum sit, si post excommunicationem serui fiant; nam ratio, quæ obrem serui cum dominis excommunicatis esse debent, ea est, quoniam ipsis dominis obligati sunt: quæ obligatio, vel post excommunicationem interuenerit, idem operari debet; nam & filium post excommunicationem natum esse posse cum excommunicato patre supra probauimus. Item locum habet regula hæc etiam, si dominus sit excōmunicatus cum omnibus, qui ei communicant, vt tradidit Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 125. de sent. excom. Excipitur tamen primò, vbi homo liber excommunicato se vendi passus est, quòd pretij particeps sit; de qua venditione habetur in §. pen. in Inst. de iur. person. nam, quòd, qui sic se vendi patitur, rationis vsum habeat, necesse est, vt sensu Glo. in eod. §. pen. in verb. Maior. ob eam rem, si sciès id permitta, & peccabit, & in minorem excommunicationem incidet; & faciunt, quæ dixit Anchar. in c. statuius. nu. 4. vers. Aduerte etiam. de sentent. excom. lib. 6. Excipitur etiam, vbi seruus ille cum eo domino communicaret, qui in eo proprietatem tantum habet; nam, quòd cum eo domino esse non cogitur, ob eam rem eius cōmunionem vtens peccabit, quandoquidem cum domino vsusfructus esse debet argu. §. de ijs autem, in Inst. per quas personas nobis acquiruntur, & §. item per liberos. cum seq. per quas personas nobis obligatio acquiruntur. eod. quamuis, vbi domino proprietatis acquireret, secus tunc esset. Tertio excipitur in delictis, & in contumacia, quamobrem dominus excōmunicatus est; nam in his casibus cum domino seruus esse non potest, sicut nec etiam filius cum patre, nec vxor cum marito ob cit. c. quoniam multos, & c. inter alia. Quartò in diuinis, vt sensu Host. de clerico, qui cum episcopo moratur, ac viuit in summ. nu. 15. vers. Humile. prope finem. de sent. excom. nam cōmunicare in illis non tenetur cum eo. Postremò excipitur, vbi dominus ob hæresim excommunicatus est arg. c. fi. vbi & hoc not Abb. vers. Sed quero. de hæret. & de regula hac iam satis. Ex qua etiam patet nos de ijs seruis agere, qui alterius dominio subiecti sunt. † At quid è contrario, an dominus cum huiusmodi excōmunicato seruo esse potest? in hac questione idem concludimus, quòd de filijs excōmunicatis respectu habito ad patres supra conclusimus, f. dominū cum huiusmodi seruo esse posse; nam sic dixit Nauar. in man. cap. 27. nu. 27. Et ratione id etiam probatur; quoniam seruus cum domino excommunicato esse potest, vt vidimus, ergo idem de domino dicendum est respectu habito ad seruum; nam dispositum in vno ex correlatiuis & in altero locum habet, vt tradunt DD. in l. fin. C. de indict. viduit. toll. Postremò seruus cum excommunicato domino esse debet, quò debita ei obsequia præstet, ergo multo magis nunc cum domino erit: alioquin sine culpa dominus damnum pateretur contra c. 2. de constit. seruus autem commodum sentiret, quòd etiam iniquum est; namque daretur ansa, vt diutius in contumacia perseveraret, ne domino seruiret, vt dixit Hostien. ibidem. Excipio tamen, vbi dominus efficere potest, vt à contumacia seruus discedat, & vt absoluat, sed id minus curat; nam, quòd fouere ipsum in contumacia tunc videtur arg. c. quantæ. de sent. excom. ob eam rem tunc dominus peccabit, & in minorem excommunicationem fortasse incidet; etenim hac ratione nullius excōicati cōmunionem vti debemus, quòd. seum in contumacia foueamus, in crimineq; versetur, vt dicitur in cit. c. quoniam multos, & in c. inter alia. de sent. excom. Excipitur etiam, vbi. f. extra obsequia debita dominus cum seruo excommunicato versari vult; nam non poterit, vt sensu S. Thom. q. 23. art. 1. vers. Sed ad minus. in 3. par. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. vers. Tertio Humile. concl. 5. & Archiep. Florent. eod. cap. vers. Sextò: quòd tamen mihi non omnino placet, vt dixi supra de patre erga filium; & de seruis huiusmodi hætenus respectu habito ad dominum. At quid de seruo excōmunicato quò ad alium seruum, qui excommunicatus non est? quid itidem de excommunicato

to fratre respectu habito ad alios fratres, an non excommunicati cum excommunicato esse poterunt? Quod ad postremam quæstionem fratres cum excommunicato fratre esse non posse dixit Felin. in c. inter alia, ibi nota ulterius. Contrarium tamen mihi concludendum videtur; tum quod pater cum filio esse potest, ergo & frater, quandoquidem filius eadem persona cum patre esse censetur arg. l. si. & ibi not. C. de impuber. & alijs substitit. tum quod necessitate compelli videtur, ex quo simul habitant: locum tamen habebit opinio Felin. vbi separatim fratres habitarent, alijs verò simul esse poterunt, non solum, vbi cum patre habitant, verum etiam & mortuo patre ob proximam rationem, & ne nimis graue damnum fratres patiantur separatione.

† Quod ad seruos autē simpliciter dicimus eos cum excommunicato seruo esse posse; vel necessitate, quia abire non possunt, ex quo alterius dominio subiecti sunt; vel etiam utilitate, si domino non subijciuntur, ex quo conditionem comodiorem non habent, quam obrem suas operas locent: hi tamen omnes, quod excoicatus rubore perfusus rescipiscat, ipsum, quantum possunt, euitabunt: sed iam de alijs agamus, qui cum excoicatis habitant, an cum ipsis esse possint.

S V M M A.

1 Communione excommunicati uti possunt, quicunq; de familia eius sunt,	seruicndā excommunicato se dedunt, an eius communionē licitè vtantur.
2 Coloni partiarij.	7 Clerici an licitè episcopi sui excommunicati communionē vtantur.
3 Famuli, qui mercede seruiunt.	8 Subditi an suorum dominorum, qui excommunicati sunt, communionē licitè vtantur.
4 Aulici.	
5 Monaci.	
6 Famuli, qui post excommunicationem ad in-	

I X.

S Egimus de filijs, ac seruis, an cum suis parentibus, ac dominis excoicatis esse possint; reliquum est, vt de alijs agamus, qui, etsi nec filij, nec serui sunt, ratione tamen quapiam subiecti sunt. In horum autem numero recensentur primū famuli, qui suas operas cuiquam ad tempus locant, ratione uē alia inseruiunt; item aulici, tertio coloni partiarij, quarto monaci, quinto clericis diocesis, sexto Regum, atque aliorum Principum subiecti. An igitur hi omnes cum suis dominis excommunicatis esse poterunt? Breuiter concludendum est, quicunque de familia alicuius sunt, excommunicati domini communionē tunc ipsos uti posse, sicut etiam coloni partiarij, & hoc ob c. quoniam multos. i. q. 3. ibi enim, postea quam Rom. Pont. excepit vxores, filios, seruos, ancillasq; ab excommunicatione, in quam incidunt, qui cum excommunicatis versantur; vxores respectu habito ad maritos excommunicatos; filios respectu habito ad parentes; seruos respectu habito ad dominos itidem excommunicatos; excipit etiam rusticos, & seruietes, nec non & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur. † Si ergo rustici excepti sunt, ergo coloni partiarij excepti intelliguntur, hi enim rustici sunt, ac propterea sui domini excommunicati communionē uti poterunt; non n. quicunque rustici excepti intelliguntur, vt cum quocunque excoicato versentur, sed ij solum, qui excommunicato domino inseruiunt ruri, cuiusmodi partiarij coloni sunt. † Si seruietes quoque excepti sunt, & de seruis, ac mancipijs, qui dominio alterius subiecti sunt, iam Sum. Pont. egit ac propterea per verbum illud Seruietes ipsi accipi nequeunt; ergo alij, qui aut mercede ducti, aut gratis inseruiunt, accipi debent, cuiusmodi famuli sunt, qui suas operas ad tempus locant, † nec non etiam aulici, qui in curijs seruiunt; hi n. omnes eorum cōmunionē uti poterunt, quibus inseruiunt, si excommunicati sint. † Si demū omnes alij excepti sunt, qui non adeo curiales sunt, vt eorum consilio scelera perpetrentur, ergo monaci cum suo Abbate, Priore uē excommunicato esse poterunt; hi n. quoque per ea verba Nec non & omnes alios, & c. excepti videntur, atq; sic inquit Archiep. Florent. de minori excoicatione cap. incip. Secunda species, vers. Secundò, & vers. Quintò, & Syl. in verb. Excommunicatio. 5. nu. 4. vers. Tertio, & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 5. vers. Tertio, lib. 4. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 38. in verb. Humile. de excomm. & Hadr. de clauibus. art. 3. vers. Petes fortasse tertio. lib. 4. Et hæc quidē locum habent sine dubitatione, vbi ante excommunicationem cum huiusmodi dominis esse cepissent; nam exceptis casibus, quos posuimus supra, vt criminis, & hæresis, cum illis & inuiti esse coguntur, quò debita obsequia ei præstent, vt declarauit Roman. Pont. in c. inter alia. de sent. excom. Sicuti è contrariò ipsi domini cum huiusmodi seruietibus excom-

6 excommunicatis esse possunt, vt de vxore, ac filijs supra probauimus. † At quid, si post excommunicationem quis ad inseruiendum se dedat, an hic offendet? Sylu. eod. & Armill. in verbo Excommunicatio. n. 46. & Anchar. in c. statuius. n. 4. vers. Aduerte etiam. de sent. excom. lib. 6. id non posse fieri senserunt. Ego autem sic distinguendum censerem. Aut excommunicatus, qui ei inseruiat, opus habet, & sine huiusmodi seruis esse non potest; & in hoc casu necessitatis beneficio ad inseruiendum huic se dedere posse quem sentio arg. cit. c. quoniam multos, in fi. alioquin nec molitor frumētū ei molere, nec pistor ei panem coquere deberet. Accedit, quòd hoc rei publicæ detrimentum esset; quid enim, si non haberet, qui eius fundos coleret? planè hoc in detrimentum commune redundaret; publicè nanq; interest, ne re sua quis malè vtatur, & locupletem quemque esse, vt dicitur in §. considerauimus. Auth. vt iudices sine quoq; suffrag. & in §. si. in Instit. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. atq; sic sensit Adrian. de clauib. art. 3. vers. sed quoniam multis casibus, ibi Quarta exceptio. lib. 4. nam ait nobis licere communicare excommunicato, vt damnum vitet; secus autem in lucro, nisi lucrum esset pro sustentatione; quare excommunicati opera licitè vtimur, quò se sustentet. Aut excommunicatus his opus non habet, & tūc cū citatis proximè sentio. Verū, quid de clericis alicuius diocesis dicendū, si eorum episcopus excommunicatus sit? quid itidem de subiectis alicui, vt Regi, Duci, Præsidiq; si & excommunicati sint? † Quò ad priorem quæstionem, exceptis clericis, qui de familia episcopi sunt, ob proximè dicta; reliquos clericos cum episcopo excommunicato esse non posse sentio argum. c. miratus. d. 93. & vt inquit Hostien. in sum. nu. 15. vers. Humile. propè fin. de sent. excom. & Archiep. Florent. in vers. Tertio, & Sylu. & Armill. eod. etenim casum hunc exceptum nō habemus in cit. c. quoniam multos, nec alibi; ergo nec nos excipere ipsū debemus; quandoquidem regulæ standum est, donec exceptio probetur, vt dixit Alber. quem refert, ac sequitur Taf. in l. ex quacunque. nu. 33. ff. si quis in ius vocatus non ierit, & Bald. in l. si tutor. in fi. C. de seru. man. pig. dat. & Bart. in l. quoties. ff. si quis caut. † Quò ad alteram itidem quæstionem, exceptis etiam ijs, qui de familia eorum sunt, ipsisq; inseruiunt; subiectos alios suorum dominorum communionē uti non posse concludo, vbi excommunicati sunt arg. c. nos sanctorum. 15. q. 6. & c. fin. & ibi not. Abb. de pœn. & vt inquit quamplurimi citati à Syl. eod. nu. 18. etenim nec hi excepti sunt, ergo ipsorum communionem vitabunt arg. c. sicut. cum multis seq. 1. q. 3. & c. nulli. de sent. excom. Quare è contrariò nec episcopus cū clericis suæ diocesis, nec Reges, Duces, ac Præsides cum suis subiectis versabuntur, vbi excommunicati sunt: & hi omnes sub nomine illo Humile expresso in eo versiculo Vtile, Lex, Humile res ignorata Neceffe, comprehenduntur, filij. f. & quacunque; ratione seruietes, de quibus etiam hætenus; ad aliū casum veniamus, vbi. f. excommunicatio ignoratur, an tunc excommunicati communionē uti possimus. Si illud prius addiderimus & alios omnes, qui de familia excommunicati sunt, cum excoicato esse posse, vt potè consanguinei, atq; idcirco frater cum fratre, nutrix, & alij, qui inde victum sibi parant, ut dixit Hostien. ibidem. In his tamen, quæ ad officium iurisdictionis pertinent, nec clerici episcopo, nec monaci suo abbati obediunt; nam per excommunicationem officij vsu carent, atque sic inquit Adr. eod. vers. Petes fortasse tertio. in fi. & Richard. de Mediauil. d. 18. art. 1. q. 2. cum seq. lib. 4. & Marian. Socin. sen. in c. sacris. nu. 235. de sent. excom. vbi ait subditos non teneri obedire dominis excommunicatis: hoc tamen locum habet, vbi episcopus, & abbas excommunicati notorij, denunciatiq; sunt ob extrauag. ad euitanda.

S V M M A.

1 Ignorans quem excommunicatum notorium, denunciatum uē esse cum ipso communicans non offendit; quæ regula etiam declaratur,	3 Ignorantia, seu inscitia hæc, an scilicet excoicatus, notorius, denunciatus uē sit, an præsumatur; & ad quem probatio spectet, & qua ratione probetur.
2 Dubitans, an excoicatus denunciatus sit: vitare eum debeat.	

X.

S † Nihil itidem offendimus, vbi eius excoicati cōmunionē vtimur, quem excoicatum quidem nouimus, sed, an notorius, denunciatus uē sit, probabiliter ignoramus arg. c. quoniam multos. vers. Et eos, qui ignoranter excommunicatis communicant. 1. q. 3. & c. sicut. §. illis. de homicid. & c. Apostolica. de cler. excom. min. iunct. extrauag. ad euitanda, quam alibi in Tab. 1. cap. 13. §. 7. declarauimus; nam & si olim requirebatur, quò excommunicati commue-

nione quis vteretur, ne ipsum excommunicatum nouisset, vt in citatis iuribus probatur, & vt dixit Ioan. de Lign. de censur. eccl. §. vigesimus septimus. nu. 2. vers. Sexto; nunc tamen ob cit. extrauag. ad euitanda excomunicati communione licite vtimur, vel ipsum excommunicatum nouerimus, modo ipsum nec notorium, nec pro excommunicato denunciatum probabiliter ignoremus, atque sic dixit Nauar. in man. cap. 27. nu. 27. vers. Nunc autem dicitur iusta ignoratia. Quare excusatur, qui cum eo excommunicato versatur, qui pro absoluto communiter habetur, vt dixit Abb. in c. proposuit. nu. 5. de cler. excomm. min. & sequitur Couar. in cap. alma. pars 1. §. 2. nu. 6. vers. Et præter istum casum. de sent. excom. lib. 6. Excusatur etiam, qui cum eo excommunicato versatur, quem verisimile est absolutum esse, vt potè multum temporis abijt, ex quo excommunicatus fuit, est vir integer vitæ, aia suæ curam gerit, ita inquiunt Abb. ac Doctores in eod. c. proposuit, & Couar. in eod. nu. 6. vers. Item, vbi esset elapsus, & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 116. vers. Sed queritur. de sent. excom. etenim in alienis factis curiosus valde esse quis non cogitur arg. c. præsumitur. de regul. iur. lib. 6. Excipitur tamen, vbi quis à fide dignis audiuit hunc, illum uè pro excommunicato denunciatum esse; nam tunc vitare ipsum debet arg. c. illud. de cler. excom. min. & vt dixit Nauar. in eod. vers. Nunc autem dicitur. Item excipitur, vbi quis per famam nouit excommunicatum notorium, denunciatum uè esse; nam & hunc etiam vitabit arg. c. cum desideres. §. secundæ. de sent. excom. & c. illud. de cler. excom. mit. iunct. cit. extrauag. ad euitanda, atque hoc sensit etiam Host. in sum. nu. 15. vers. Res ignorata. de sent. excō. † Eum uero nõ uitabimus palam, præsentibusq; alijs, què, an denunciatus, notorius uè sit, dubitamus; esset. n. hoc iniuriam ei facere, atque infamare, secus autem clam, vt sensit Nauar. vbi, & alium idem sentientem refert eod. vers. Nunc autem dicitur, & sequitur eum Iacob. de Graff. in cap. 13. nu. 11. lib. 4. decis. cas. cons. & Adr. de clauibus art. 3. vers. Sed quid, si dubius fuerit. lib. 4. & facit c. cum non ab homine. de sent. excom. † Atqui an inciticia hæc denunciationis, ex quo facti inciticia est, in dubio præsumetur? Planè ipsa nõ præsumi concludendum est, ex quo notorium publicum est, & denunciatio etiam publice fit, vt probatur in c. 1. de postul. prælat. & c. si. de jis, qui matr. accus. poss. & vt dixit Gloss. in eod. c. præsumitur. qui ergo asserit se non nouisse quem pro excommunicato denunciatum esse, ad ipsum huius probatio pertinebit. Probatur autem inciticia hæc iureiurando prius præfrito. s. se, vbi excommunicatus ille denunciatus est, aut absentem exempli gratia fuisse, aut vi morbi in furorē incidisse, vt habetur in cit. c. fin. & ibi not. Abb. de jis, qui matr. accus. poss. & vt tradidit Gloss. in cit. c. præsumitur. de reg. iur. lib. 6. sed de ignoratia facti hæctenus. Quid uero de iuris inciticia dicendum? exempli gratia notissimum est clericum à Titio percussum; notissimum quoque est id ab ipso sine causa factum; ego autem pro huiusmodi delicto à iure inuistam excommunicationem esse ignoro, & ob eam rem eius Titij communione vtō, an in excommunicationem incidā? hanc rem egimus cap. 9. §. 8. Tab. 1. & de ignoratia huiusmodi hæctenus; quæ & ipsa significatur, per ea uerba Res ignorata comprehensa eo vers. Vtile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceffe restat igitur, vt illud Neceffe explicemus, quod præstabimus in sequenti §.

S V M M A.

1 Neceffitate compellente licite vtimur excommunicati denunciati, notorij uè communione; siue neceffitas fit.

1 Anima,

3 Corporis,

4 Famæ,

5 Rei familiaris.

6 Neceffitate cōstricto subuenire possumus ex-

communicato cuicumque, uel sit neceffitas.

7 Anima,

8 Corporis,

9 Famæ,

10 Rei familiaris.

11 Neceffitate famis oppressis duobus, quorum alter est excommunicatus, alter non; cuius magis subueniendum.

XI.

† Neceffitate compulsi demum excommunicati notorij, denunciati uè communione uti possumus, vt dicitur in c. inter alia. §. illud autem. de sent. excom. & in c. quoniam multos. 11. q. 3. & ibi communiter not. ac meritò, etenim, ne excommunicati communione utamur, & ius cauit in c. sicut Apostoli, cū multis seq. 11. q. 3. at iuri neceffitas non subijcitur, vt dicitur in c. quanto. de consuet. & in c. 2. in fin. de obseruat. ieiun. & in c. quod nõ est. de regulis iuris; ergo ob neceffitatem excommunicati notorij, denunciati uè communione uti possumus; etiam si ex-

si excommunicatus esset cum omnibus, qui communicarent; nam & in hoc casu eius communione licite utimur; tum quòd inferior superioris præceptum tollere non potest arg. c. cum inferior. de maior. & obed. tum quòd superior in dubio priuilegium reuocare non censetur arg. c. 1. de constit. lib. 6. atq; sic tradidit Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 125. de sent. excom. vbi & in omnibus casibus id uerum esse ait, in quibus excommunicati communione licite utimur. Et, quoniam neceffitas hæc inesse potest, aut salutis animæ tuendæ gratia, aut corporis, aut famæ, aut rei familiaris, huiusmodiq; bonorum, & tam ex parte nostra, quam ex parte excommunicati; idè ob quamcumq; causam neceffitas hæc interueniat, excommunicati cōmunione licite utemur: id quod ut dilucidius appareat, hæc primùm, vbi nos neceffitate premimur, deinceps vbi excommunicatus, explicemus. † Ex parte nostra ergo uti excommunicati communione possumus primùm, vbi salutis animæ tuendæ neceffitate premimur; nam, si de re quapiam dubitemus, & nemo alius sit, uel æquè idoneus, qui dubitationem nostram tollere possit, cum excommunicato esse poterimus, vt dixit Caiet. in sum. cap. participatio cum excommunicato quibus casibus impunè permittatur, vers. Quintò ratione neceffitatis, & Gabr. Biel. d. 18. q. 3. art. 1. not. 3. vers. Vtilitas duplex. lib. 4. & Marian. Socin. sen. in c. inter alia. nu. 99. vers. Sed quæro. de sent. excom. Ac planè, si ipsius excommunicati salutis huiusmodi gratia cum eo esse possumus ob c. cum uoluntate, & c. responso. de sent. excomm. multo magis ob salutem nostram esse cum excommunicato poterimus arg. l. præses. C. de seruit. & aqua. hinc huiusmodi neceffitate oppressi, & baptisimi, & pœnitentiæ sacramentum ab excommunicato suscipere possumus, vt probauimus cap. 13. §. 17. Tab. 1. Immo & pro alterius animæ salute; quid enim, si puer baptizandus sit, & morti proximus; nemo uero inueniatur, qui eum baptizet præter excommunicatum? planè ipsi excommunicato ipsum baptizandum offerre possumus, ac debemus. † Item ob corporis tuendi neceffitatem excommunicati cōmunione licite utimur; quare ab ipso neceffaria ad victum emere, eleemosynamq; petere possumus, vbi aliunde huiusmodi hæc comparandi facultas nobis non tribuitur, vt habetur in cit. c. quoniam multos, & in eod. c. inter alia; etenim excommunicatio ad animam seruandam, non ad perdendum corpus fertur arg. c. 1. de sent. excō. lib. 6. Verum quid, si eleemosynam petendo neceffaria mihi ad victum parare possum, an eadem emere ab excommunicato mihi licebit? Planè, quòd neceffitas non adesse uidetur, dici posset id non licere arg. c. cum cessante. de appell. & l. adigere. §. quemuis. ff. de iur. patron. Contrarium tamen sentiendum censeo. Primùm, quia, quod quis facere non potest, ad illud faciendum non obligatur arg. l. impossibilium. ff. de reg. iur. at, ego ut eleemosynam petā, conditio mea id non patitur, ex quo de meo uiuere possum, & eleemosynam petere non honestè; ergo non posse dicor non. n. dicimur facere posse, quod commode, honesteq; non possumus arg. l. Nepos Proculo. ff. de verb. sign. & l. filius. ff. de condit. instit. in cit. c. faciat. 22. q. 2. Præterea ad eleemosynam petendam confugere remedium extraordinarium est, quamdiu. n. de nostro uiuere possumus, eleemosynas, quæ pauperum sunt, petere non debemus, ergo neque hic eam petemus; nam extraordinario remedio locus non est, vbi ordinarium locum habere potest arg. l. in causâ. 2. ff. de minor. & vt tradunt Bart. Iaf. ac DD. in l. in prouinciali. ff. de oper. nou. nun. ab excommunicato igitur ad victum neceffaria emere poterimus, vbi ab alijs nõ possumus. Et hoc locū hêt, uel quis in extrema neceffitate nõ sit; nam, esto, transiens per loca hæreticorum ad victum neceffaria secum ferre possit, licite ab illis tamè ea sibi emit, vt sensit Adr. de clauibus. art. 3. vers. Octaua exceptio. lib. 4. Item locum habet non solum pro nobis, sed & pro alijs, qui eadem neceffitate premuntur, Postremò, ne nos morbo, alij uè etiam, conficiamur, & uel alterius medici, uel non æquè boni potestas nobis datur, excommunicatum medicum adire, & medicinas ab eodem accipere nobis licebit; nam & hic eadem ratio est, vt sensit Caiet. eod. vers. Tertio. ratione neceffitatis. † Tertio, vbi periculum imminet, ne famam perdamus, in hac etiam neceffitate, si alius non adsit, qui nobis opem ferat, ad excommunicati auxilium confugere poterimus; quippe, quia & ad rem familiarem tuendā excommunicati cōmunione uti nobis licet arg. c. sacris. de sent. excom. & vt modò uidebimus. † Quarto excommunicati cōmunione licite utimur, vbi rei nostræ, statusq; nostri tuendi neceffitate premimur; nam, ex quo, vt nos, nostraq; tueamur, iure nobis permiffum est, vt habetur in c. significati. 2. & ibi not. Gloss. de homicid. & in c. dilecto. de senten. excom. lib. 6. & vt tradunt Doctores in l. ut uim. ff. de iust. & iur. & ea, quæ ad nos tuendum pertinent, permiffa esse asserendum est arg. c. præterea, & ibi not. ff. de offi. deleg. & l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. Quare si lis cum aliquo nobis est, & quem consulamus, non habemus, excommunicati consilium re-

quirere possumus, vt dixit Marian. Socin. sen. in c. inter alia, nu. 99. de sent. excom. An autem necessitas sit, iudex id arbitrabitur, vt Soc. ibidem ait. Si quoque inimicorum, hostiumq; armis oppugnemur, ab excommunicatis, vt ipsi opem ferant, petere nobis licebit, si aliunde non habeamus, vnde nos tueamur arg. c. sacris, de sent. excom. nam & vt. damnum excōicati vitēt, opem eis ferre possumus, vt dixit ADR. de clauib. art. 3. vers. Sed quoniam multis, ibi quarta exceptio. lib. 4. item, vbi ob aliorum pacem communio cum excōmunicato necessaria est, ea vti poterimus, vt dixit ADR. eodem vers. Quinta est, & arg. c. antecessor. & c. quod prædeffor. 11. q. 3. immo eorundem communione lititē vtimur, si ad pacem excommunicatorum communio admodum utilis esset, vt dixit ADR. eod. vers. Sed quid, si excōmunicatorum; quare & his rationibus fortasse excusantur Christiani, qui in hæreticorum locis sunt, si eorum communione vtuntur; modò in diuinis eos vitent. Postremò excōmunicati communione sine offensa vtimur, vbi cum ipsis inuiti omnino detinemur arg. c. sacris, de ijs, que vi, metusue causa fiunt, atq; sic dixit Soc. in cit. c. inter alia, nu. 82. cum seq. sed de necessitate, qua nos premimur, hætenus; iam de excōmunicati necessitate agamus. † Quotiescunq; igitur & excommunicatus necessitate quapiam premitur, licitè ipsius communione vtimur, quò ei subueniamus: id quod hinc probatur. † Nam primò, si animæ eius salus pereclitetur, cum ipso esse possumus, vt habetur in c. responso, & in c. cum voluntate, de sent. excō. & vt diximus hoc cap. §. 5. † Si itidem fame vrgeatur, nec habeat, vnde sustentetur; & sic de corporis salute agatur, licitè opem ei ferre poterimus, tum quòd, ne quis fame pereat, subueniendum ei est, ut habetur in c. pasce, & in c. non satis, d. 86. Pasce, dicitur enim ibi, fame morientem; quisquis. n. hominem seruare poteris, si non paueris, fame occidisti: hæc ibi, ergo & excommunicatum fame pereuntem pascere debemus; non. n. ibi distinguitur, an excōmunicatus sit nec ne, qui fame pereat, ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. tum quòd id habetur in cit. c. quoniam multos. in fin. 11. q. 3. iure igitur huic excōmunicato opem feremus, atq; sic dixit Archiep. Florent. de minori excōm. cap. incip. Secunda species. in fin. & Syl. in verb. Excommunicatio, 5. nu. 5. vers. Et dico generaliter, in fi. & Nauar. in man. cap. 27. nu. 27. in fin. & Gloss. in cap. pastoralis. §. fi. in fi. & sequitur eam ibi Abb. nu. 16. & Dec. nu. 7. vers. indistinctè, vbi & communiter receptam eam esse testatur de appell. & Alex. in l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 12. ff. de liber. & posthum. & Marian. Socin. in cap. sacris, nu. 146. de sent. excōm. nam, & si Romam petat, vt absoluat, licitè eum in itinere quis hospitio recipiet, vt ait Soc. eod. nu. 148. Immo, quocunq; vadat, licitè eum recipi concludo, vel gratis, vel mercede ob eandem rationem. Ac plane, si iniuria excōmunicatus est, & quantum potuit, vt absolueretur, elaborauit, dubitationē hoc habere non videtur, sicut, vbi iure excōmunicatus est; atqui & in hoc casu, ne fame pereat, excommunicato subuenimus, nam & sic asseruit Dec. in cit. §. fin. n. 7. & probatur in eod. c. quoniam multos in fin. Et si quis excommunicatis in sustentationem non superbiæ, sed humanitatis causa, dicitur enim ibi, dare aliquid voluerit, non prohibemus; ecce hic de iustè excōmunicato agitur, quòd uerbum illud Superbiæ significat, & tamen subueniendum ipsi esse dicitur, ergo & excommunicatis iure licitè opem ferimus, nā & res ecclesie alienari queunt, quò redimantur ob delicta captiui, vt concludit Gloss. in c. sacrorum 1. 2. q. 2. quam sequitur Alex. uiden. in l. quamuis, ff. soluto matr. Præterea excommunicatio medicinalis, non mortalis; disciplinans, non eradicans est, ut dicitur in c. 1. sent. excom. lib. 6. ob hanc quoq; rationem igitur excommunicato huic subueniemus. Nec facit, si dicatur, lex ei non subuenit, qui in necessitatem sua culpa se coniecit arg. l. si fideiussor. §. si necessaria, & l. de die. §. fin. ff. qui satis quare cog. & l. si mulier ff. de eo; quòd metus causa, & §. item tria in instit. de excusat. tutor, nam ibi de necessitate iuris agitur, hic verò de necessitate facti, quòd iuri non subijcitur, vt probatur in c. discipulos de consecr. d. 5. & ibi not. Gloss. & c. quòd non est licitum de reg. iur. à proposita sententia igitur non discedemus. Imò etiam, si extrema necessitate non prematur, subuenire ei possumus; non enim expectandum est, vt in periculo sit fame pereundi; modò igitur pauper sit, licitè ei subueniemus, ut probatur in cit. c. quoniam in fi. & faciunt, quæ dixit Gabriel. d. 18. q. 3. vers. necesse lib. 4. Quare & ne morbo conficiatur, medicus medicinam excommunicato licitè faciet, vt dicit Caiet. in summ. eod. uers. Tertio ratione necessitatis. Postremò, si quis clericum excommunicatum non defenderit, quò minus percuteretur, cum id posset, in excommunicationem incidet. c. quantæ de sent. excom. non enim excommunicatus sua priuilegia amittit, vt alibi diximus, ne igitur interficiatur, mutiletur ve, ei opem feremus, ut dixit Mar. soc. sen. in c. inter alia nu. 99. de sent. excom. in fine. † Si quoq; ne grauius infametur, periculum est, ut pote ex-

communi-

communicata mulieris pudicitia quis infidiatur, planè & huic licitè subueniemus; nam in hoc casu & animæ salutem consulimus. † Si demum excommunicatus timet, ne res familiaris ipsi auferatur, & vbi Rex, Dux, Marchionè est, ne hostes suum Regnum inuadant, ijs quoq; licitè opem feremus; modò regnum iure obtineant, & iniuria bellum eis inferatur; secus autem, si iure bellum contra ipsos motum sit, non iureuè regna possideant, vt probatur in c. Iulianus. 11. q. 3. vbi, cum Iulianus apostata Christianis militibus iuberet, quos secum habebat, vt pro defensione rei publicæ arma sumerent; ei parebant; non autè, vbi contra Christianos, & hos comendat ibi S. Ambr. atque sic dixit Ricar. d. 18. art. 11. q. 1. vers. Ad secundum. lib. 4. & Mar. Socin. sen. in c. inter alia, nu. 91. de sent. excom. Nec repugnat c. nos sanctorum, cum cap. seq. 15. q. 6. vbi quem fidelitatis vinculo obnoxii. excommunicato non teneri dicitur; quandoquidem ibi agitur, quòd excōmunicatus extra necessitatē est: non. n. de necessitate ius propriè fertur, ex quo iuri nobis subijcitur; etenim & hac ratione, ne in iudicijs ius suum excommunicatus perdat, vbi reus est, eius procurator, & aduocatus esse possumus, vt habetur in c. intelleximus, & ibi not. Abb. nu. 7. & Bald. nu. 2. vers. Item concedo, & Marian. Socin. sen. in c. inter alia, nu. 102. de sent. excom. de iud. & vt id etiam docuit idem Abb. & Marian. Soci. sen. eod. nu. 19. in c. proposuit. de cler. excom. in. quamuis, si iniustam causam ipsum fouere nouerimus, tunc minus cū ipso esse nobis liceat, vt alibi diximus; nam, si lis de eo criminè sit, quam obrem excommunicatus est, in maiorem excommunicationem incidemus, si de alio, in minorem, vt dixit Abb. in eod. c. proposuit. in fin. Ex his ergo colligitur nos ad colendos agros excommunicatis, ne damnum huiusmodi patiantur, nostras operas locare posse, item panem ei coquere, & id generis; nam, ne damnum patiantur, eis subuenire possumus, vt dixit Adrian. de clauib. art. 3. vers. Sed quoniam multis casibus, ibi quarta exceptio. lib. 4. † At quid, si & excōmunicatus, & non excōmunicatus eadem necessitate premantur, & vtrique opem ferre non possumus, cui magis subueniemus? Planè ei, qui excōmunicatus non est; quandoquidem & naturali, & ecclesiastica communione nobis coniunctus est, qua postrema communione excōmunicato non iungimur arg. c. qui merito. 11. q. 3. Excipitur tamen, vbi excōmunicatus consanguineus est; magis. n. tunc huic excōmunicato, quam extraneo non excōmunicato subueniemus: etenim, tunc duplici naturali ratione cum consanguineo coniungimur, ac propterea subueniri illi magis debemus; in hac igitur quæstione sic concludendum censeo, quandoquidem & sic sensisse mihi videtur Zabari. in Clem. vn. vers. Ideoq; ibi quæro in eo. de reliq. & venerat. Sanct. & facit etiam Gloss. not. in c. id. 30. Atqui, an in his casibus prohiberi potest, ne personæ huiusmodi excōmunicatorum communione vtantur, vbi deteriores fiunt? Planè id posse censeo arg. c. constitutionem. de sent. excom. lib. 6. nam & sic dixit Gabriel Biel. dist. 18. q. 3. notab. 3. vers. Necesse lib. 4. vbi & Palud. idem asserere ait. Excipitur tamen ea communio, quæ aut diuino, aut naturali iure præcipitur; quare, etsi prohiberi potest, ne vxor comunione mariti vtatur, ne filius patris, tamen quin vxor matrimonij debitum marito reddat, filijntè parentes honorent, eisq; subueniant, prohiberi non potest, quandoquidem hæc de eorundem sententia diuino, naturaliq; iure iubentur; idem & è contrario. Verum quid, si Romanus Pont. sub excōmunicationis pena præcipiat, ne quis bannitis excommunicatis subueniat, an in extrema necessitate constitutis subuenire poterimus? Planè id non posse censeo; nam, sicut ad mortē damnatos è manibus iudicis eripere non licet, vbi ad mortem ducuntur, ita, ob eandem rationē nec hos à fame liberare licet, quandoquidem & ad hoc mortis genus summus princeps eos condemnasse censetur, quæ condemnatio legitima ob publicā utilitatē est; qua ratione nec filios, nec vxores excusari sentio cum ob publicam utilitatē, vt dixi, tum quòd & patria loco parentis est, & parentibus anteponenda, vt habetur in l. minime, & ibi Bartol. ac DD. not. ff. de relig. & sumpt. fun. & not. Abb. in c. 2. de immun. eccl. & dixit Marc. Cic. lib. 1. offi. cap. incip. Gradus autem plures in fine. Vbi ergo Rom. Pont. nec parentes liberis bannitis, nec liberos parentibus subuenire vult, subuenientes in excommunicationem incident; sicuti etiam in omnibus alijs casibus, in quibus alimenta parentibus à liberis non debentur, quos casus recensuit Ant. Cordub. in commentario ad l. si quis à liberis. §. sed vtrum. ff. de lib. agnos. & exceptionē hanc habui à doctissimo, atque amantissimo fratre meo Io. Baptista Vgolino, quo cum sæpius difficilimas quæstiones has contuli. Et ex his explicatum apparet, in quam sententiā illud accipiatur, quòd dici solet, & eo versiculo continetur, Vtile, Lex. Humile; Res ignorata, Necesse, ob necessitatem excōmunicati communione nobis uti licere; & hi omnes casus sunt, in quibus cum excōmunicato esse nobis permittitur; reliquum igitur est, vt contemplerur; quatenus offen-

Zz

dat, qui

cum desideres. num. 3. de sent. excommun. & Couar. eod. numer. 3. ubi Rom. Pont. peccare pluribus probavit, quado sine causa excommunicati cōmunionē utitur tam in diuinis, quam in profanis, idem etiam dixit. ibidem nu. 8. propē finē: hoc intelligendum est, ubi in crimine diuino, naturalivē prohibito communicaret, ut dixit Soc. ibid. vers. quōd, quandoquidem & contra ius diuinū facit, ut dixit Abb. eod. cui & ipse subiectus est arg. cap. sunt quidam 25. quæst. 1. Excipitur tamen, vbi ex causa id faceret, atq; sic exceptit Abb. in eod. c. cum desideres. nu. 3. & facit. cap. si aliquando eod. & Clem. fin. eod. quæ causa in dubio esse existimatur in principe, vt not. DD. in cap. quæ in ecclesiā arū deconstit. & Soc. in cit. cap. inter alia nu. 79. vers. in dubio de sent. excommun.

S V M M A.

- 1 Communicans excommunicato in maiorem excommunicationem aliquando incidit.
- 2 Communicans cum excommunicato in crimine, quamobrem excommunicatus est, quado in excommunicationem maiorem incidat; & quid si cum suspensio, interdictio in eo cōmunicet, quamobrem interdictus, suspensusue ille fuit, an in eandem panam incidat.
- 3 Episcopus, qui cum excommunicato a se in eo delicto communicat, quamobrem eum ex-
- communicavit, in maiorem excommunicationem incidit.
- 4 Communicans cum excommunicato in crimine, quamobrem in excommunicationem incidit, an excommunicatus ab homine, diuine sit.
- 5 Communicans excommunicato in crimine, quo casu in maiorem excommunicationem incidit, an & in maiorem incidat.

XIII.

† In maiorem excommunicationem item in pluribus casibus incidit, qui excommunicati cōmunionē utitur. Quorum primus habetur in cap. significauit de sent. excom. nam, si clericus sciens, sponte, in diuinis excommunicato speciatim a Rom. Pont. cōmunicauerit, his quinque intercedentibus in maiorem excommunicationem hic incidet, vt ibi habetur, & ut Abb. ac. DD. senserunt, & Gloss. in cap. statuimus in verb. Constitutionibus de sent. excom. lib. 6. & Couar. cum citatis ab ipso in c. alma, pars. 1. §. tertius num. 4. de sent. excom. lib. 6. & Mar. Soc. sen. in cap. inter alia nu. 57. de sent. excom. † Alter casus est, vbi quis excommunicato cuiuspiam cōmunicat in crimine, cuius gratia excommunicatus ille est; nam & hic communicans in eandem excommunicationem incidit, ut habetur in cap. si concubinæ, & in cap. nuper de sent. excom. & in cap. statuimus, & ibi not. Gloss. ac. DD. eod. lib. 6. & vt tradit Gloss. fin. in c. a nobis de except. & in c. præsidentes de heret. lib. 6. & Abb. in cit. c. significauit. nu. 3. & S. Thom. d. 43. q. 2. art. 4. lib. 4. & Couar. eod. §. tertius nu. 5. si ergo mulier simpliciter excommunicata sit, propterea quod meretricaretur, quicunq; cum ea rem habuerit, ipso iure in maiorem excommunicationem incidet; si autem obeam rem, quod cum clericis rem haberet, clericis, & non alij cum ea rem habendo excommunicatione obligabuntur; si ob aliquem clericum tantum, ille solus communicando incidet, vt dixit Mar. Soc. sen. in c. inter alia nu. 45. vers. sed quæro de sent. excomm. duo igitur necessariò postulantur, quod ob hanc causam in excommunicationem quis incidat. Primum, vt is, cui communicat, ob crimen iam excommunicatus sit. Deinde, vt ei in eodem crimine cōmunicet, quamobrem excommunicatus est, sciens eum ob id denunciatum excommunicatum, vt tradunt Abb. & Felin. qui Fel. de cōmuni doctorū sententia testatur in cit. c. si concubinæ, & DD. in eod. c. statuimus, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 32. & nu. 112. vers. Declaratio prima, & Couar. in eod. §. Tertius nu. 5. Non ergo, qui cum excommunicato versatur, in maiorem excommunicationem incidet, vbi in crimine huiusmodi ipsi non cōmunicat, vt dicitur in cit. cap. nuper. Non item, si in eo crimine ei cōmunicat, quamobrem excommunicatus non est; quare, si cum muliere quis rem habet, quæ propter furtum excommunicata est, in excommunicationem non incidet. Tertio non etiam, si in crimine ei cōmunicat, quamobrem excommunicatus est, sed non propter me est excommunicatus, vt pote Titia excommunicata est, quia cum Seio rem habuit; nam, si alius cum ipsa rem habuerit, in maiorem excommunicationem non etiam incidet. Postremò nec in huiusmodi excommunicationem incidet, vbi non directè, sed indirectè sic excommunicato cōmunicaret; quamuis igitur, qui ei cōmunicat, qui excommunicatus est, propterea quod in ecclesiam bellum mouit, opem ferendo excommunicatus sit, si tamen contra alium in bello excommunicatum adiuet, maiorem excommunicationem effugiet; vt dixit

vt dixit Inn. in eod. c. nuper nu. 4. in verb. Cōicet; his igitur exceptis casibus, alias excommunicato in crimine communicans eadem excommunicatione constringitur, vt ex dictis patet, & vt tradit Anchar. in eod. c. statuimus num. 3. vers. Quintò not. Communicare autem alicui in crimine quis dicitur non solum, vbi quis cum illo crimen illud committit, sed etiam, si cōsiliū, fauorem, auxiliū impendat, vt habetur in cit. c. nuper vers. in secunda. Animaduertendum tamen est, vt quis in excommunicationem incidat ob fauorem, & auxiliū datum requiri, vt directò ad crimen cōmittendum datum sit, propter quod, cum committitur, in excommunicationem incurritur, vt inquit Io. An. & D. Ant. quos refert, ac sequitur Mar. Soc. sen. in capit. inter alia nu. 45. vers. sed quæro circa prædicta, ibi Item aduerte. Quare, si tibi, qui ob clerici percussione excoicatus es, opem, auxiliū, fauoremue, præstem, vt laicum verberes, & dum laicum verbero, clericum etiam percuto, in excommunicationem tamen ob id non incidam, quandoquidem non præsto tibi sum, & opem fero in primis, vt clericū verberes, quamobrem excoicatus es, sed laicū, propter quem excoicatus non teneris; directè igitur opem tulisse quis debet, quò in excommunicationem ob hanc rem incidat, non autem indirectè, atq; sic asseruit Soc. ibidem. Si itidem excommunicatus est Titius, quia iniuste contra te bellum gerit, non dicor ei opem ferre, si ego contra te bellum moueo; quia rem meam iniuste retines; quamuis infirmior fias ob id contra Titium, ex quo diuidere exercitum cogaris, nam non directè ei opem foro, atq; sic dixit Ricard. de med. uill. d. 18. art. 9. quæst. 2. lib. 6. At quis absoluet eum, qui in crimine communicans excommunicato in excommunicationem incidit? Is, qui excommunicatum absoluit, cui communicauit; nam huic speciatim lex absoluedi facultatē tribuit in cit. c. nuper de sent. excō. Hæc autem, quæ de cōmunionē in crimine diximus, in suspensione, atq; interdicto locum non habent; tum quod idiure cautum non est; tum quod interdicti, suspensiq; cōmunionem prohibitam non habemus; si ergo quis cum interdicto, suspensio in crimine cōmunicet, quamobrem ille suspensus, atq; interdictus est; non idcirco tamen & ipse in suspensione, interdictuē incidet, atq; sic dixit Gemin. in c. is, cui §. fin. num. 7. vers. Istud vltimum de sent. excom. lib. 6. in crimine igitur excommunicato ob illud communicans & ipse eadem excoicacione obligatur. † Verum quid, si episcopus exempli gratia, qui ob crimen quempiam excommunicauit, excommunicato in illo crimine cōmunicet, an in maiorem excoicacionem incidet? Gloss. quæstionem hanc disputauit in eod. c. statuimus in verb. Constitutionibus, & DD. in eod. cap. nuper, & in ipsa duæ fuerunt DD. sententiæ. Gloss. in eod. verb. Constitutionibus, in excommunicationem episcopum non incidere sensit. Et hoc ob eam rationem, quia, qui in excommunicationem ob hanc rem incidit, ab eo absolui debet, qui primò excommunicauit, vt dicitur in cit. c. nuper, & ita episcopus se ipsum absolueri deberet; at se ipsum absolueri quis nō potest, vt supra probauimus, ergo in excoicacionem non incidet: hæc tamen ratio tolli pōt, nā in cit. c. nuper nō simpliciter dicitur, vt ab excommunicatore absolutio hæc petatur, sed aut ab eo, aut ab eius superiore; etsi ergo a se non poterit, a superiore tamen absolutionem consequetur ob alternatiuam illam. Aut arg. l. si hæredi plures ff. de hæred. instit. & §. si plures in instit. eod. postremò ab excommunicatore ibi absolutio tribuitur, quoniam Rom. Pont. absolutionē ei reseruauit, vt respondent Abb. ac DD. in eod. c. nuper, & in cit. c. statuimus. Vnde postremò pro hac sententia ratio hæc alia redditur; excommunicatio hæc, in quam quis incidit communicando in crimine ipsi excommunicato, est excommunicatio lata ab eo, qui primò excoicauit, & ita ab homine, ergo episcopus in ipsam non incidet; nam, ex quo ab ipso lata existimatur, se ipsum excommunicaret, quod non potest arg. l. pen. ff. de arb. & l. Iulianus. ff. de iud. & vt nos probauimus antea: ad hæc rationem communiter respondetur negando excoicacionem illam hominis esse; nam iuris est, vt communiter concluditur. Quare contrariam sententiam, vt episcopus in hoc casu in excommunicationem incidat. DD. communiter amplexati sunt, vt Inn. in c. quod in dubijs de sent. excom. & Abb. in eod. c. nuper, & Ray. quæ refert, ac sequitur Host. in sum. num. 16. vers. quid si episcopus, ibi sed quid si episcopus de sent. excō. † Verum, quod quæstionis huius dissolutio ab alia pendet, an scilicet excommunicatio, in quam quis incidit communicando in crimine cum excommunicato, ab homine, a iure vè sit; ideo, vt dilucidius proposita quæstio dissoluatur, hanc prius explicemus. Gloss. igitur in eod. c. nuper in verb. Tūc, hominis, & non canonis excommunicationem esse sensit, eandem opinionem sequitur Gloss. in cit. c. statuimus in verb. Constitutionibus. Et hoc ob eam rationem, quam etiam supra diximus, quoniam hic excommunicatus absolui ab eo debet, qui excommunicationem in eum tulit, cui communicando in excommunicationem incidit, ergo excommunicatio hæc ab homine

est; alioquin à suo ordinario absolui posset: atqui ad rationem hanc respondetur communiter & à Panor. & à Felin. in cit. c. nuper, & à Gemin. in eod. c. statuimus lib. 10. vers. Nec obstat ratio Gloss. idcirco. s. excōmunicatorem absolutionem tribuere, quoniam canon absolutionem ei reseruauit, ex quo ipse excōmunicator per eam communionem offensus est, vt dicitur in eod. c. nuper. Quare contrariam opinionem, ut scilicet excōmunicatio hæc à canone sit, amplexati sunt Inn. & Host. eod. vers. & Mar. soc. sen. num. 21. vers. & ideo concludendum est, vbi & alios quosdam idem sentientes refert, & in c. inter alia num. 52. eod. & DD. communiter, vt testatur Abb. in eod. c. nuper nume. 9. Probatur autem in cit. c. nuper, nam ibi Romanus Pont. docens, à quoniam absoluitur, qui in minorem excōmunicationem incidit communicando excōmunicato in oratione, inquit ipsum absolui vel à suo episcopo, vel à proprio sacerdote: & quia potuisset quis ipsi obijcere, imò ipsum ab excōmunicatore, eiusue superiore absolui debere, qui eum excōmunicauit, cui communicando in minorem excōmunicationem incidit, quia & ab eodem absoluitur, qui maiori excōmunicatione irretitus est, propterea quod in crimine excōmunicato communicauit; ideo ad hanc obiectionem respondens Summus Pont. inquit ob eam rem id factum, quia specialiter conditor canonis absolutionem sibi non retinuit, quauis & tunc non iudicis, sed iuris sententia excōmunicato communicans ligatus sit: quasi dicat, etsi non solum, vbi ob communionem excōmunicati in maiorem excōmunicationem quis incidit, non iudicis, sed iuris sententia ligatus est, verū etiā & tunc, id est vbi in minorem excōmunicationem ob communionem incidit, non iudicis, sed iuris sententia obligatur, & cetera. Ecce igitur hic apertè probatum ob copulam illam Et, qui maiori excōmunicatione obuoluitur ob communionem in crimine, à iure, & non ab homine excōmunicari, dictio enim illa Et coniungit superiorè casum cum inferiori in eadē qualitate; at minor excōmunicatio ob communionem à iure contrahitur, ergo & maior ob communionem in crimine contrahetur; alioquin copula illa Et nihil operaretur contra c. erit autem lex. d. 4. & ex hoc dissoluta quæstio est, quatenus quæritur, an excōmunicatio, quæ contrahitur ob communionem cum excōmunicato, à iure, ab homine uè sit, nam à iure est, vt probatur eo. c. nuper, & ibi. DD. communiter not. At quæstione hac sic dissoluta, quid de priori dicemus? an Episcopus communicando in crimine excōmunicato à se in excōmunicationem incidit? Sanè concludendum est in excōmunicationem ipsum incidere. Nam excōmunicatio hæc à iure est, vt proximè asseruimus, ergo & episcopus in eam incidit; iuri enim omnes subiecti sunt, vt dicitur in c. 1. & in c. fin. de constit. & ibi communiter not. atq; sic Doctores communiter inquirunt Abb. in eod. c. nuper nu. 10. & Felin. nu. 8. vers. In Gloss. in verb. Absolutio, & Inn. in eod. c. quod in dubijs, & Anchar. in c. statuimus num. 4. prop. fin. & Gemin. nu. 10. vers. In ea Gloss. & Phil. Franc. ac reliqui, & Host. & Mar. soc. sen. qui de comuni. sententia testatur in c. inter alia n. 52. de sent. excō. Absoluetur autem episcopus hic de eorundē autorum sententia à suo superiore: id quod etiam habetur in eod. c. nuper, se ipsum enim absolueri non potest; in hoc igitur casu episcopus in excōmunicationem incidit: secus autem, si quempiam excōmunicasset, & omnes, qui ei opem ferrent ad aliquid; nam in excōmunicationem à se latam non incidit, vt dixit Inn. in eod. cap. quod in dubijs, & Gemin. in cit. c. statuimus in fin. num. 10. idem Soc. in eod. c. inter alia num. 54. in fine, & Hostien. eod. vers. vbi ait, si participat episcopus cum eo, quem excōmunicauit cum suis participibus in crimine, episcopū in excōmunicationem iuris incidere, nō in sententiam hominis, aliū autē in duas. Et nō subditus igitur excōmunicantis cōmunicando ipsi excōmunicato in excōmunicationem incidit, vt dixit Mar. Soc. sen. in c. inter alia nu. 50. vers. sed circa prædicta de sent. excō. nam in excōmunicationem iuris cōis incidit, cui iuri oēs subiecti sunt. † Atqui an, qui excōmunicato cōmunicat in crimine, ex quo maiori excōmunicatione obligatur, vt vidimus, & in minorem excōmunicationem incidit? Breuiter concludendum est quem in eam non incidere; sic enim sensit Gloss. pen. in c. præsidentes de hæret. lib. 6. & probatur in cit. c. nuper, nā, si in crimine quis excōmunicato communicet, maiori; si in alio, minori excōmunicatione obligari dicitur, ergo non simul & maiori, & minori excōmunicatione quis obligatur. Et facit c. at, si clerici in fin. de iud. Sed de maiori excōmunicatione, in quam quis incidit, vbi excōmunicato in crimine quis communicat, hætenus; ad alios casus veniamus. Tertius casus est in Clem. 2. de sent. excō. nam domini terrarum, qui prohibent, ne excōmunicati publicè moniti de hoc ab ijs, qui missæ sacrum faciunt, ab ecclesijs exeant, ipso iure excōmunicati sunt; vt ibi dicitur. Quartus casus habetur in Clem. 1. de sepult. nam, qui excōmunicato in sepultura communicant eum sepeliendo, hi quoq; eo iure maiori excōmunicatione obligantur: qui

tamen

tamen casus locum habebunt, vbi excōmunicati illi aut notorij, aut denunciati sunt ob extraneam, ad euitanda, quam in Tab. 1. retulimus, atq; sic de comunicante ipsi excōmunicato in crimine asseruit Nauar. in man. cap. 27. nu. 112. vers. Declaratio prima Quintò in excōmunicationem maiorè quis incidit, vbi lata est in cōiçantes excōicato secundū formā c. statuimus, & c. constitutionem de sent. excō. lib. 6. atque sic not. Couar. eod. §. Tertius num. 5. vers. Tertius, & Mar. soc. sen. in c. perpendimus num. 232. cū multis seq. de sent. excōicationis. Item tunc toties communicans excōmunicato in illis casibus in excōmunicationem incidit, quoties ei communicabit; modò communicatio illa non vna, sed multiplex sit, vt dixit Nauar. eod. & nos cap. 16. §. 3. in Tab. 1. id quod & de comunicante in alijs casibus sentimus, vbi in minorem excōmunicationem quis incidit: sed de his hætenus; iam, communicando excōmunicato quis an peccet, contemplemur.

S V M M A.

1. Peccat, qui excōmunicati communione vtitur in casibus non permisis.

2. Peccet mortiferè nec ne, qui excōmunicati communione vtitur.

3. Exempti recipiendo ad diuina, & ad sepulturam excōmunicatos, interdictos uè notorios, denunciatos uè ingressum in ecclesiam interdictum habent; & quid de non exemptis.

XIII.

§. † Peccat demum, qui excōmunicati communione in casibus non permisis vtitur, & in hoc Doctores omnes consentiunt, ac meritò; nam contra ecclesiam facit, quod non debet arg. cap. 2. de maior. & obed. & c. nam concupiscentiam, & ibi Abb. & Felin. ac reliqui not. de constit. † An autem mortiferè peccet, Doctores inter se dissentiunt, quare quæstionem hanc disputandam hic nobis proponimus, præmissis tamen prius non nullis casibus, in quibus mortiferè peccari communiter concluditur. Mortiferè igitur peccatur excōmunicati communione vtendo primùm, vbi in crimine illi communicamus. Deinde, vbi indiuisis. Tertio, vbi incōtemptum clauium, ecclesiæq;. Quarto, vbi excōmunicato ei communicamus, qui à Romano Pont. cum omnibus excōmunicatus est, qui ei communicarent; in his igitur singulis casibus excōmunicato communicando mortiferè peccatur, vt tradidit Io. an. in c. sacris, vbi quæstio hæc disputatur, de iis, quæ vi, metus uè causa fiunt, & sequuntur eum ibi communiter. DD. & Phil. Franc. in c. statuimus vers. Quarto not. & Gemin. num. 8. vers. quarto, & apertius Anchar. num. 2. vers. Tertio not. de sent. excō. lib. 6. & Couar. in c. alma par. 1. §. 3. num. 7. vers. peccat tamen, & num. 8. vers. attamen de sent. excō. lib. 6. & Gabriel. Biel dist. 18. q. 3. arti. 1. nu. 4. cum seq. & Ricard. de med. villa. dist. ead. art. 6. q. 2. lib. 4. & Mar. soc. sen. in c. inter alia nu. 44. vers. Prædictis igitur omnibus de sent. excō. eandem opinionem sequitur quoque S. Thom. q. 23. artic. 3. in 3. part. & d. 18. quæst. 2. arti. 3. lib. 4. & ibi reliqui alij, & Archiep. Flor. in tract. de excōmun. cap. incip. secunda species, vers. Nota tamen, quòd propter, & Syl. in verb. excōmunicatio §. nu. 6. vers. Quarto participando, & Nauar. in man. cap. 27. nu. 28. cum multis seq. & Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 1. vers. Quò ergo colligamus lib. 4. communiter deniq; Doctores sentiunt, vt dixi, & facile communis hæc opinio in singulis casibus probari potest, & probauit eam Nauar. eod. cap. 27. num. 30. cum seq. His ita præmissis, vt quæstionem aggrediamur, quæritur modò, an, si excōmunicato in re alia quis communicet, mortiferè peccet; in qua quæstione tres doctorum sententiæ sunt. Quarum prima fuit Goff. in Summ. & Ros. qui mortiferè peccari existimarunt, hos refert, ac sequitur Abb. sed dubius in eod. c. sacris; sequitur etiam Felin. in cap. à nobis nu. 14. vers. Communicans excōmunicato, vbi Card. & Imol. idem sentire ait de except. sequitur etiam Rayn. vt inquit Syl. in verb. Excōmunicatio §. n. 5. Probatur autem horum sententia potissimum per illud c. sacris; ibi enim Summus. Pont. eum, qui excōmunicato communicat inductus metu, excōmunicationis labe inquinari ait: & hoc ob eam rationem, quia ob metum culpa non caret; nam pro nullo metu, vt ibidem inquit, quis peccatum mortale incurrere debet; si ergo in excōmunicationem incidit communicans excōmunicato ob hanc rationem, quòd pro nullo metu quis debet mortale peccatum incurrere; manifestò constat communicantem excōmunicato mortiferè peccare, alioquin ratio illa non concluderet. Host. qui contrariam opinionem sequitur, dicit illud cap. sacris, loqui de eo, qui communicat ei excōmunicato, qui cum ipsi communicantibus excōmunicatus erat, quo casu mortiferè peccatur; loqui autem de hoc sic probat, quoniam illud cap. sacris asserit partem esse eius

22 4

cap. sacris,

cap. sacris, qui habetur in tit. de sent. excom. vbi de tali excommunicato agitur: hæc responsio propositam rationem non tollit; tum quod de huiusmodi excommunicato hic tantum non agitur, nec pars est eius cap. sacris de sent. excom. quandoquidem non ad eundem vtrunq; scribitur, vt ex inscriptione conspicitur; tum quod hoc c. sacris simpliciter loquitur, nec distinguit, quisnam excommunicatus ille sit, sed potius de omnibus loquitur; Distinguius autem, dicitur. n. ibi, vtrum is, qui communicat excommunicatis iniuitus. Ecce hic non de vni excommunicato communicante, sed de communicante simpliciter excommunicato dicitur; ergo simpliciter de communicante cuique excommunicato ius illud accipi debet arg. l. de pratio ff. de publ. in rem act. accedit, quod si Romanus Pont. de excommunicato, quem dicit Host. ageret, & aliud in ipso, atq; in alio esse censuisset, id dixisset, sicut de metu etiam fecit; sublata igitur ratio hæc mihi non videtur. Secundo loco pro hac sententia sic argumentatur Abb. excommunicatus minori excommunicatione, propterea quod excommunicato communicauit, celebrando grauer peccat, vt dicitur in c. fin. de cler. excom. min. ergo communicando cum excommunicato mortifere peccatur, nam, si leuiter tantum peccaretur, non diceretur ibi illum celebrando grauer peccasse; præsertim, quod leuiora peccata & per orationem dominicam, & per generalem confessionem in initio missæ à sacerdote, factam tolluntur, vt notatur in præmio lib. 6. decret. & in c. quotidianis de penit. d. 3. hæc ratio mihi non satisfacit; nam non idcirco ille celebrando peccat, propterea quod cum excommunicato versatus sit, sed quod sacramentorum susceptione ob minorem excommunicationem priuatus celebrat, vt ibi dicitur; ratio igitur hæc ad rem non facit. Tertio pro eadem opinione ratio hæc redditur; ne quis excommunicato communicet, prohibitum est à Christo domino illis verbis Si ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut ethnicus, & publicanus, vt refertur in c. si peccauerit 2. q. 1. & in c. nouit de iud. Item ab Apostolis, vt dicitur in cap. sicut Apostoli 1. q. 3. Item per Romanorum Pontificum canones, vt habetur in c. excommunicatos cum duob. seq. ead. q. 3. cum igitur tot, tantorumq; sanctionibus id vetitum sit, qui fiat, vt is mortifere non peccet, qui Christo domino non obtemperat? qui Apostolorum præcepta non audit? qui pontificios canones non seruat? planè id non video arg. cap. qui resistit. 1. q. 3. & c. 2. de maior. & obed. hoc etiam argumentum propositam sententiam non probat, nam pro certo habet id, quod nos querimus; hoc enim est, quod querimus, an, ex quo excommunicati communicatio vetita est, qui ea vitatur, ob eam rem mortifere peccet. Postremo citatur cap. si 1. q. 3. vbi, qui ex causa excommunicato communicat, minus puniri iubetur; qui verò sine causa, grauer; ergo communicando excommunicato sine causa grauer offenditur, & sic mortifere peccatur: ad hoc responderi posset ob eam rem sic grauer eum puniri, quod ecclesiastica censura magis pertimescatur. Quare contrariam opinionem, vt excommunicato communicans mortifere non peccet, amplexatus est S. Thom. in citatis locis supra, & in art. 9. quodlibet 11. & c. in ipso didinarum rerum scriptores propemodum vniuersi, & Io. an. in eod. cap. sacris, & citati omnes in initio huius §. & Adr. de clauibus artic. 3. vers. Prohæius solutione libr. 4. vbi ait cõm opin. theologorū omnium hanc esse, item & Theologorū, & Canonistarū dixit Gabr. Biel. d. 1. 8. q. 3. art. 1. not. 5. vers. Alia est opinio cõis lib. 4. vbi quæstionem pluribus disputauit, hoc etiam sensit Sot. d. 22. q. 1. art. 4. concl. 3. vers. Vnde Sanctus Thom. lib. 4. probatur autè cõmunis hæc opinio his potissimū rationibus. Primò, quia non magni momenti esse videtur, sed leuioris potius excommunicatum salutare, ipsumve in mensa non vitare; præsertim, si communis amicus te, excommunicatumq; ad cenam inuitauerit; ergo, ex quo leuiora hæc sunt, mortifere quem peccare dicendum non videtur, leuiora enim à iure non curantur arg. l. scio. ff. de integr. restit. hæc ratio mea sententia opinionem hanc non probat; tum quod hæc leuiora censenda non sunt, ex quo ecclesia speciatim prohibuit, ne cum excommunicato edamus, ne ipsum salutemus, & ne Aue quidem ei dicamus, vt habetur in c. excommunicatos, & in c. seq. 1. q. 3. & in c. omnis, qui recedit 24. q. 1. iunct. c. erit autem lex d. 4. tum quod finis excommunicationis & per hæc habetur, quia scilicet excommunicatus sic vitatus rubore perfusus à cõtumacia fort assè discedet, & censura ecclesiastica magis timebitur, quod in primis ecclesia per excommunicationem studet, arg. cap. 1. de excep. lib. 6. & sic cessat dispositio cit. l. scio. Secundo loco, qui opinionem hanc sequuntur; sic argumentantur, opinio hæc benignior est, ergo est amplexanda arg. c. odia & c. in pœnis de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. hæc ratio mihi non probatur; nam, vbi de salute animæ agitur, vt hic, ea benignior opinio dicitur, etsi grauior, quæ tutior est arg. c. illud de cler. excom. min. & vt not. Abb. in c. audientiam de homicid. at opinio contraria, vt scilicet, quis mortifere peccet communicando excommunicato tutior est; quandoquidem commu-

nionem

nionem excommunicati magis vitabit; vel si minus, peccatum hoc sacramentum penitentia suscipiendo confitebitur, quæ duo in contraria sententia non sunt. Tertio pro hac sententia sic argumentatur Io. an. si quis excommunicati communionem vtendo mortifere peccaret, nec ob famem, nec ob aliam causam, & sic nunquam excommunicati communionem vti nobis liceret, & tamen contrarium cautum habemus, vt in c. quoniam multos 1. q. 3. hæc ratio itidem communionem sententiam non probat, nam excommunicatio quò ad modos à iure positio est, vt alibi diximus; at iuri positio Romanus Pont. præest, vt dicitur in cap. proposuit de concess. præbend. ergo ex causa, vt quis sine offensa excommunicati communionem vteretur, permittere potuit, vt in cit. c. quoniam multos; ob hanc igitur rationem in illis casibus non peccatur, neq; ratione hac ergo communis hæc opinio sustinetur. Host. in summ. de sent. excom. §. si. vers. Sed nunquid, has opinionis sic conciliabat, vt scilicet opinio communis locum habeat, vbi à iure quis excommunicatus est, altera verò, vbi ab homine; nam, vt ipse ait, mitius cum lege, quam cum homine agitur arg. l. Celsus. ff. de arb. hæc sententia mihi non quadrat; quandoquidem, vel ab homine, vel à iure quis excommunicetur, extra ecclesiam eijcitur; & eiusdem speciei est excommunicatione ab homine lata, cuius est, quæ à iure; accedit, quia, si præcipuum quoddam habere excommunicationem hominis ecclesia voluisset, id expressisset, vt alias fecit arg. c. sacro de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. Quid igitur concludendum? Mihi prior sententia verior videtur, vt scilicet communicando ipsi excommunicato mortifere peccetur. Primùm ob cit. c. sacris de iis, quæ vi, met. vè causa sunt, ad quod responderi liquidò non potest, ex quo simpliciter de communicante excommunicato agit. Deinde ob c. exceptionem de except. nam ibi ob animæ periculum vitandum in quaui parte litis vt excommunicatus actor expelleretur, ecclesia cauit; at, si leue peccatum ob excommunicati communionem committeretur, quod animæ periculum Christi fideles excommunicati communionem vtendo adirent? planè hoc non video; nam per leuia peccata Dei gratiam quis non ammittit, quæ ad æternam vitam consequendam sufficit, gratia enim Dei vita æterna est; mortifere igitur peccari concluditur, nam sic animæ salus periclitatur, quandoquidem huiusmodi culpis Dei gratia quis priuatur, & fieri potest, vt quis è vita decedat, antequam eius culpa ipsum penituerit; Nescitis enim diem, neq; horam, vt inquit Christus dominus. Idem probatur in c. si verè vers. Et excusabiles eritis apud Deum de sent. excom. ex quibus iuribus optimè probatur generaliter accipiendum esse cit. c. sacris, non autem in quibusdam casibus locum tantum habere, vt non nulli existimarunt. Tertio pro hac sententia facit, quia ecclesia omnem communionem cum excommunicato nobis prohibet, imò, ne Aue ei dicamus, vt habetur in c. sicut Apostoli cum trib. seq. 1. q. 3. & c. omnis, qui recedit. 24. q. 1. atq; idcirco præceptum hoc prohibens est, vt inquit Abb. in cap. nam concupiscentiam de cõstit. & Syl. in verb. Præceptum nunc. 2. ergo mortifere peccatur, nisi probabilis causa excuset, vbi præcepto huic non obtemperatur; nam transgressio præcepti humani, canonici, ciuili per se mortiferum peccatum est, vel contempus absit, vt inquit S. Thom. quem refert, ac sequitur Syl. in verb. Lex nu. 8. & de communi testatur Nauar. in man. cap. 23. num. 53. & pertinent ad hoc dicta per Felin. in cit. cap. nam concupiscentiam in initio. Quarto sententia hæc sic probatur, quoniam, si leuiter tantum peccaretur, homines, quod leuia peccata paruipendunt, vt experientia id docet, excommunicati communionem vel nunquam, vel rarò vitarent, & sic excommunicatus in contumacia perseveraret, ex quo vt prius eius cõmunionem homines propemodum vterentur, & ecclesiastica censura contemneretur, quod est contra finem ecclesiæ, vt habetur in c. 1. de except. lib. 6. at, vbi finis legislatoris sine probabili causa impeditur, mortifere peccatur, vt inquit S. Thom. & Archid. quos refert, ac sequitur Syl. eod. nu. 8. ergo & ob hanc rationem hic mortifere peccabitur: id quod eo magis dicendum hic est, quoniam per hæc minima effectus excommunicationis haberi in primis potest; ac sanè excommunicatus ipse, cum viderit Christi fideles vniuersos ipsum fugere, se obuium illis factum ab ipsis non saluari, nec, quod minimum est, Aue ab eisde ipsi dici, non se sibi ipse displicebit? pudore perfusus latebras, vt ita dicam, ne digito monstratus irideatur, quæret? ac demum à contumacia sibi discedendum, & ecclesiæ obtemperandum videns absoluendum se curabit? planè, si, non dico Christianum, sed vel hominem se esse non omnino oblitus fuerit, hæc faciet: quod non facile in grauisimis rebus contingit, cum non sic illa frequententur, vt quotidiana communitio arg. c. omnis de penit. & c. missas, & c. omnes fideles de consecr. d. 1. quamobrem etiam factum censeo, vt leuia hæc sacri canones speciatim prohibuerint, vt in cit. c. sicut Apostoli cum multis seq. 1. q. 3. Adde demum iure cautum non reperiri quem pro leuiori peccato minori excommunicatione irretitum esse, sed pro grauiori, vt

uiori, vt exempli gratia ob sacrilegium, ob simoniam, ob peccatum graue notorium, sicut dixit Syl. in verb. Excommunicatio 4. nu. 2. & facit Gloss. in c. si inimicus 11. q. 3. ergo, ex quo communicando cum excommunicato in minorem excommunicationem quis incidit, ob hanc communionem mortiferè peccatur; his igitur rationibus opinionem hanc veriore censeo. Excipio tamen, vbi quis de improviso obuiam factus excommunicato hoc non omnino animaduertens ipsum salutaret; tunc. n. in culpam huiusmodi incidere hinc non censerem; & hoc ob eam rationem, quoniam non est actus cū electione factus, sed de improviso, & à nō omnino id animaduertente, & de questione hac satis. Ex his, quæ diximus, regulæ duæ colliguntur, quarum prima hæc est, in profanis qui excommunicato communicat, in casibus non permisis, peccat, & in minore excommunicationem incidit; altera regula eadem cū prima est in diuinis. † Atqui an alijs pœnis quis afficiatur, si in diuinis excommunicato communicat? Planè asserendum est, & alia pœna communicantem excommunicato affici; nam secularis, regularis vè quantumcūq; exemptus, qui excommunicatum denunciatur, notorium vè aut ad diuina recipit, aut ad sacramenta, aut ad ecclesiasticam sepulturam, ingressum in ecclesiam interdicto prohibitam habet, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserit, satisfecerit, vt dicitur in c. episcoporum de priuilegiis lib. 6. Quæ pœna locum habet non solum, vbi ab homine, verum etiam vbi à iure excommunicatus ad prædicta recipit; sic enim inquit ibi Anchar. in fin. & Gemin. nu. 7. vers. Quæro, an iste textus, & Phil. Franc. prop. fin. Quam opinionem vti verissimam ego quoque sequor. Primò, quia Summus Pont. punit ipsos seculares, ac regulares exemptos, qui ad prædicta diuina excommunicatos publicè recipiunt, nec distinguit, quæ ratione excommunicati sint; ergò nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in re act. etenim, si id voluisset, id expressisset, sicut expressit de publicè excommunicato. Præterea facit, quoniam eadem pœna eos afficit, qui in locis interdictis diuina faciunt, & eos, qui excommunicatos publicè ad diuina iam dicta recipiunt; ergo, sicut celebrantes in locis interdictis pœnam eandem patiuntur, vel ab homine, vel à iure locus interdictus sit, ita & de recipiente excommunicatum dicendum est, à quocumque excommunicatus sit; vna enim determinatio respiciens plura determinabilia æquè illa determinare debet arg. l. quauis, & l. hæreditatem C. de impub. & alijs substit. & vt tradidit Ias. in l. miles. §. decem nu. 4. ff. de re iud. Tertiò ab episcopis, & alijs ecclesiæ præsidibus excommunicationes non solum per sententias, verum etiam & per statuta feruntur arg. c. fin. de constit. lib. 6. at, si in recipientibus excommunicatos à iure locum non haberet pœna cit. c. episcoporum, non plenè satisfactum esset querelis episcoporum, quandoquidem excommunicationes per sua statuta lata, quæ & iuris excommunicationes dicuntur, non faciliè ab exemptis seruarentur; ne igitur hoc contingat, pœna illa & in recipientibus excommunicatos à iure locum habebit. Id quod eo magis dicendum est hodie ob extraneas ad euitanda; quandoquidem excommunicati à iure denunciandi sunt, si excommunicati notorij nō sint, vnde denunciations huiusmodi, ac propterea autoritas episcoporum faciliè ab his exemptis contemneretur: ex his omnibus ergo asserendum est exemptos in eam interdicti pœnam incidere, etiam si excommunicatos à iure recipiant. Verum an, qui exempti non sunt, si excommunicatos ipsi recipiant, pœnam hanc patientur? Gloss. in eod. c. episcoporum in verb. Ingressum, & ad non exemptos eam pœnam pertinere dixit, eam sequuntur Archid. & Phil. Franc. ibidem & hoc ob dictionem illam Quantumcūq;. Contrariam tamen opinionem amplexatus est Io. mon. & ea vt vera sit, se optare inquit Io. an. ob multorum periculum; eandem, vt verissimam ego sequor; & omnis rationibus allatis à citatis autoribus, his duabus potissimum illa probari mihi videtur. Primò, quia de exemptis ibi tantum agitur, vt verba ibi sonant, ergò, ne à verborum proprietate discedamus, in non exemptis ea pœna locum non habet arg. l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. & l. non omnis. ff. si cert. pet. Etenim & de exemptis episcopi questi erant, ergò de ipsis tantum Romanum Pont. egisse interpretari debemus; nam responsionem secundum interrogationem interpretamur arg. §. præterea in instit. de inutil. stip. Postremò episcopi iure merito questi erant coram Romano Pont. ob id, quòd excoicationes non seruarentur; quoniam ipsi prospicere huic ob exemptionem comode non poterant arg. c. 1. de priuilegiis eod. lib. at, si de nō exemptis ibi agi vellemus, iniusta quodammodo, & superuacanea querela ad Romanum Pont. facta esset, quippe quia quòd ad nō exemptos ipsimet prospicere poterant, censuris, alijsq; pœnis in ipsos ferendis, qui censuras non obseruarent, arg. c. quod in dubijs de sent. excom. & superuacaneum est id precibus à Principe impetrare conari, quod quis à comuni iure habet arg. l. 1. & ibi not. Gloss. in verb. Parentibus. ff. ad municip. & c. cum in iure de elect. Nec repugnat dictio illa Quantumcūque,

atque, quandoquidem quantitatem simul cum qualitate significat, quasi Romanus Pont. dicat: Habeat quis quot, & qualescunque exemptiones, volumus tamen, ne excommunicatos publicos ad diuina recipiat, alioquin in interdictum illud incidat; implicat igitur dictio illa quantitatem, & qualitatem exemptionis (non enim vna, & vnus generis exemptio est arg. c. si Papa de priuilegiis eod.) non autem & non exemptos, vt existimauit Gloss. pœna igitur hæc interdicti in non exemptis locum non habebit, vt ex dictis patet. Item locum non habet in episcopis, & maioribus ecclesiæ præsidibus; quandoquidem speciatim ipsorum mentio quo ad ipsum præceptum non fit, & episcopi neq; interdicto, neq; suspensione obligantur, vbi speciatim de ipsis non cauetur, vt habemus in c. quia periculosum de sent. excom. lib. 6. & c. si compromissarius. §. huiusmodi de elect. eod. lib. atq; sic dixit Phil. Franc. in cit. c. episcoporum in fin. Postremò locum non habet in recipiente ad diuina obligatum minori excommunicatione, sic enim dixit Io. an. quem refert, ac sequitur Gemin. in cit. c. episcoporum num. 6. vers. Quid de excommunicato, & Phil. Franc. vers. Nec etiam haberet locum; namq; quòd ad se tantum, non quòd ad alios à diuinis excommunicatus hic suspensus est arg. c. fin. de cler. excom. min. prioribus igitur terminis pœna hæc concluditur, & de hac pœna satis. Aliam quoq; pœnam patitur, qui excommunicati communionem vititur, quoniam in quibusdam casibus in excommunicationem maiorem incidit, quos retulimus in hoc cap. §. 1. 3. sed de effectibus per se iam hæcenus, ad effectus per accidens eiusdem excommunicationis iam transeamus.

De effectibus excommunicationis maioris per accidens, declaratione decima

octaua eiusdem effectus. Cap. LXIV.

Metum iustum, qui in constantem virum cadat, an excommunicatio maior inferat.

METUM IUSTUM, qui in constantem virum cadat, an excommunicatio maior inferat, iam de effectibus eiusdem per accidens agamus: de quibus quatuor contemplabimur. Primum, an excommunicatio maior iustum metum inferat, qui in constantem virum cadat. Deinde, an infamet. Tertiò, an excoicatus semper hæreticus sit. Quartò, an excoicatus pro alia causa, quam pro hæresi, si per annum, aut plus eo in excommunicatione pertinaciter perseuerauerit, pro hæretico habeatur. Quòd ad primam questionem igitur, cuius contemplatio inutilis non est, cum huiusmodi metu acta rescindantur, & quadoq; nulla sint, vt habetur in instit. in prin. de except. & in c. cum locum de spons. & in e. 1. de ijs, quæ vi metusue causæ fiunt lib. 6. cum simil. Gloss. in c. olim. 3. in verb. Timorem de restit. spol. excommunicationem iustum metum inferre, eum scilicet, qui in constantem virum cadat, existimauit; eam sequitur Host. vt refert Abb. in c. cum dilectus nu. 6. de ijs, quæ vi metusue causæ fiunt, & Io. Bapt. Ferret conf. 171. in fin. eandem receptissimam esse testatur Bursat. conf. 72. nu. 54. lib. 1. Probatum autem hæc potissimum ratione, quia excommunicatio non solum corpori, sed & animæ detrimentum affert argum. c. audi deniq. 11. q. 3. ergò iustum metum affert arg. cit. cap. cum dilectus: hæc ratio mihi non probatur; nam aut iuste excommunicatur, & tunc sibi tribuat arg. l. si mulier. ff. quòd metus causa, alioquin iudex excommunicationem ferendo iustum metum semper inferret, quòd absurdum est; aut iniuria excommunicatur, & tunc quòd ad Deum non operatur, sed contra potius meretur excommunicationem patienter tollerando arg. c. à nobis 2. de sent. excom. & c. 1. de re iud. lib. 6. & c. si quis non recto iudicio 24. q. 3. opinio igitur hæc ratio, ne hæc non nititur. Gloss. verò in cit. c. cum dilectus in verb. violentia, excommunicationem iustum metum nō inferre existimauit; eam sequuntur Archid. & Barbat. in cap. ab excommunicatione de rescript. & Tanc. Vinc. Phil. & Gof. quos refert Maria. Soc. sen. in cap. sacris nu. 505. vers. Circa vigesimam tertiam principalem questionem de sent. excom. & hoc ob eam rationem, quoniam excommunicatio medicina est arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. & c. multi. 2. q. 1. hac ratione sententia Gloss. mihi probari non videtur; quid enim, si contra, non contumacem feratur? planè, quòd medicina rationem habere tunc non potest, ex quo contumacia non adest, cui excommunicatio medeatur, opinio Gloss. locum non habebit. Quare Io. an. quem refert Abb. in cit. c. cum dilectus num. 6. sic distinguit. Aut excommunicatio iure fertur, & in hoc casu metum huiusmodi non inferri

non inferri censuit, sibi enim excommunicatus tribuere debet, qui metui causam dedit arg. cit. l. si mulier. Aut excommunicatio iniuria fertur, & tunc metum hunc inferre censuit. Maxima poena est, & in ecclesia maior non reperitur, vt dicitur in c. sacro de sent. excō. & in c. corripian- tur 24. q. 3. Item graue est inter homines esse, & hominum cōmercio carere, vt dicitur in l. hi, qui sanctam C. de A post. quod fit excōmunicatio. Postremò infamem excōmunicatio red- dit, & infamia iuris iustum metum infert, vt dicitur a Gloss. in l. isti quidem in verb. infamia. ff. quod metus causa. Hæc Io. an. cuius diuisionem sequitur Rot. decis. 10. de sent. excom. in nou. & decis. 32. eod. in antiq. eam cōmuniter modernī sequuntur, vt testatur Abb. in eod. c. cum di- lectus, & Roman. in cons. 388. num. 10. & Add. ad eum in verb. Sequitur, & Maria. Soc. sen. eod. num. 505. Contra quam tamen facere videntur, quæ diximus supra respondendo ad rationem aliorum; contra ipsam quoque obiecit Compillator in ead. decis. 10. num. 2. nam dicit ipse, ex- communicatio, siue iusta, siue iniusta sit, semper timenda est, vt dicitur in c. 1. & in c. nemo con- temnat. r. 1. q. 3. & in cap. sacro de sent. excomm. ergo semper timorem hunc afferre videtur: ad quam tamen obiectionem, etsi ipse duobus modis respondet ibidem, ego tamen aliter respon- deo. scilicet obiectionem illam nihil facere; nam quæstio nostra est de minante excommunicationem, & de timente, ne excommunicatio cōtra se feratur, an scilicet, qui quidpiam facit ob timorem, ne excommunicetur, iusto metu hic facere dicatur, vnde audiatur deinceps, si ob timorem illū rescindi a se factum petat; at iura citata locum habent in excommunicatione iam lata, & ita vbi quis iam excommunicatus est, vt ex ipsis conspicitur, & Gloss. etiam sentit in eod. c. 1. quan- doquidem tunc re vera timenda est, ne contra ipsam faciat, vt qui grauer offendat arg. eillum de cler. excom. min. & c. sacris de ijs, quæ vi, metus uē causa fiunt, & vt suo loco probauimus; obiectio igitur hæc nulla est. Abb. demum primam diuisionis partem simpliciter secutus est, al- teram verò partem sequitur, vbi aliter prospicere sibi quis non posset; ac propterea ad iudicis arbitriū hoc pertinere ait, cuius opinionem sequitur quidam, quæ refert, nec improbat Mar. Soc. sen. in eod. c. sacris nu. 505. vers. sed d. meus, & Syl. in verb. Metus nu. 5. & Tab. eod. Quid igitur concludendum? Ego hanc quæstionem duabus regulis explicandam censeo, quarum prima hæc erit. Excommunicatio ex iusta causa cōtra quempiam lata, vt aliquid faciat, quod de iure face- re debet, iustum metum non affert, quamobrem, si factum fecerit, petere queat, vt a se factum ob eum timorem rescindatur. Id quod hinc probatur, quoniam, si contrarium diceremus, iudex ferendo excommunicationem ob iustam causam in aliquē, quod aliquid faceret, vt exempli gra- tia nisi intra decem dies Titius centum, quæ re vera debet, Seio creditori præstet, excommuni- catus sit, iustum metum inferret, quod absurdum est, & contra c. præterea 2. de appel. non enim iudex metum inferre dicitur, cum iure quidpiam agendū præcipit, vt habetur in l. 3. §. 1. ff. quod metus causa, vbi ergo iudex excommunicationem interminatur, vt iudex, nisi quid fiat, quod iure fieri debet, excommunicatio iustum metum nunquam inferret. Imò, neque si ut priuata perso- na, quod ius suum tueatur, excommunicationem minetur, hæc enim ratione excommunicatione ferri posse probatur in c. dilecto de sent. excō. lib. 6. & vt probauimus c. 21. §. 24. Tab. 1. Nec repugnat cit. c. olim. 3. de restit. spol. vbi Romanus Pont. inquit episcopum quendam nullam iu- ris parochialis possessionem adeptum, propterea quod populus quidam timore sue sententiæ a di- uinis per aliquot dies se abstinerit, quasi timor ille impedierit, quod minus possessionem adipi- sceretur; nam non illa fuit causa, sed quod solum abstractionem illam a diuinis probauit, non autem simul & patientiam Abbatis sui aduersarij, contra quem possessionem acquirere vole- bat, quæ duo simul ad iura huiusmodi acquirenda postulatur, vt probauit Abb. ibi & ob eam rem Summus Pont. inquit Nos attendentes, quod ex eo solo, quod nomen Solo indicat id, quod diximus, non probatā fuisse patientiam huius aduersarij; & in hac regula locum habebit opinio Gloss. in cit. c. cum dilectus, & qui eam sequuntur; & prima pars diuisionis Io. an. Altera regula hæc est. Excommunicatio ex iniusta causa lata iustum metum etiam non infert, & hoc ob eam rationem, quia per appellationem se tueri potest statim appellando, vbi iudicem ipsi excommuni- catione interminantem videt, nam appellatione interposita excommunicatio deinceps lata non valet, vt habetur in c. pertuas de sent. excō. & in c. solet, & in c. venerabilibus. §. si. eod. lib. 6. sibi ergo tribuat, vbi non appellauit arg. l. si mulier. ff. quod metus causa; atque sic sentit Abb. in cit. c. cum dilectus num. 6. vers. Ego acquiescerem, & in eod. c. olim num. 1. r. vers. Et hoc intelli- ge, & Add. ad eum, ibi in litera B. in verb. Non aude, vident. & in hoc casu locum etiam habebit cit. Gloss. in eod. c. cum dilectus. Excipitur tamen, vbi ob iustum timorem appellare non aude, tunc enim ei succurreretur, vt asseruit Abb. in citatis iuribus; etenim equū est legem ei succurrere, qui per

qui per se sibi subuenire non potest, & sicut non subuenit, vbi per appellationem se tueri potest, sic è contrario subueniat, vbi appellatione non subuenitur arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. metus au- tem, qui ab appellatione excusat, & qua ratione probetur, Abb. ac DD. tradiderunt in c. fin. de appell. & Specul. in tit. de appell. §. 1. vers. Porro, & §. sequitur hoc etiam; & in hoc casu locum habebit opinio Gloss. in c. olim. 3. & secunda pars diuisionis Io. an. & qui ipsos sequuntur. Exci- pitur tamen & hic, vbi sub excōmunicationis poena quidpiam præciperetur, quod si fieret, mor- tiferè peccaretur, nam in hoc casu, vel appellare non audeat, iustus tamen metus esse nunquam existimatur; etenim pro nullo metu mortiferè peccare quis debet, vt dicitur in c. sacris de ijs, quæ vi, metus uē causa fiunt, sed, vt quæuis alia poena, sic & excommunicatio æquo animo tol- leranda, vt dicitur in c. inquisitioni, & ibi not. de sent. excom. in hac quæstione igitur ita conclu- dendum censerem; iam ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Infamem excommunicatio nec ne.

beat, tanquam infamem, turpemque perso- nam instituerit.

2 Instituto excommunicato hærede, an Frater te- statoris, querelam in officio testamenti ha-

I.

§ Altera quæstio est, an excommunicatio infamet. Abb. in c. quia nu. 8. de elect. excommu- nicationem infamare sentit; idem Bald. qui in c. intelleximus. nu. 6. & nu. 8. de iud. excom- municatum turpem personam, & infamem dixit, & Rol. a Vall. cons. 95. nu. 24. cum seq. lib. 4. & Menoch. de arbit. iud. cap. 69. num. 10. & non nulli alij relati a Rebuff. in repet. c. postulatis. num. 43. notab. 2. de cler. excom. min. Probatur autem opinio hæc potissimum p. c. infames. 6. q. 1. ibi enim Summus Pont. enumerat, qui infames sint, in illis anathematizatos, vel proprijs sce- leribus ab ecclesia repulso, enumerat, ergo excommunicati quoque infames sunt; nã anathe- matizati, & ab ecclesia expulsi excommunicati sunt, vt probatur in c. Engeltrudam 3. quæst. 4. & cap. qui merito, & cap. omnis Christianus r. 1. q. 3. Contrariam sententiam tamen, vt excom- municatio non infamet, nisi excommunicatio ob crimen sit, quod infamiam inurat, amplexatus est Rom. sibi contrarius, vt refert Dec. in eod. cap. intelleximus, & Inn. & Abb. in cap. testimo- nium num. 10. de test. & Bald. sibi etiam contrarius in l. quid ergo. §. poena grauior. nu. 15. vers. Vltimò quæro. ff. de ijs, qui not. infam. in repet. & Rebuff. eod. notab. 2. num. 45. vbi & comu- nem opinionem hanc esse sentire videtur; idem sentit Iacob. de Grass. cap. 14. nu. 13. lib. 4. Dec. cas. cons. & Bonacoss. in lib. 1. Syntagmat. de sent. excom. tit. 12. nu. 49. Probatur autem horū sententia his rationibus. Primò, quoniam excommunicatio ob contumaciam in primis fertur arg. cap. 1. de excep. lib. 6. & vt suo loco probauimus; at ob contumaciam infamis nemo affici- tur, vt not. in l. 1. C. de mod. multan. & Bald. in l. 1. ff. de ijs, qui not. infam. Præterea, si infamis excommunicatus esset, non statim absolutus pristinam statum recuperaret, & tamen contrariū fit, imò & ad nouas dignitates admittitur arg. c. ex literis de constit. Postremò excommunica- tio medicinæ loco fertur arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. ex his omnibus igitur concluditur ab his excommunicationem non infamare; cui tamen repugnat valde cit. c. infames. Quid ergo conclu- dendum? antequam quæstionem absoluamus, præmittendum est infamiae species tres esse, nam altera est iuris, altera facti, & tertia canonica, vt tradidit Abb. in eod. cit. testimonium nu. 6. vers. Ego in hac materia. Infamia iuris ea dicitur, quam ius ob factum aut simpliciter, aut iu- dicis etiam opera intercedere irrogat. arg. l. 1. iunct. Gloss. & ibi Bart. Bald. ac DD. not. ff. de ijs, qui not. infam. Infamia verò facti ea est, per quam quis non apud legem, sed apud homines infamatus est arg. l. interlocutionem, & l. verbū C. ex quibus caus. infam. irrog. & vt dixit Gloss. in cit. l. 1. ff. eod. Canonica demum ead. dicitur, quam quis ob mortiferum peccatum contrahit, quouis enim mortifero peccato canonicè quis infamatur, vt inquit Gloss. in c. omnes r. 6. q. 1. & in cap. infames in verb. Fures ead. q. & Abb. in cit. cap. testimonium nu. 6. vers. Secunda infamia. His ita præmissis, quod quæstionem iam dissoluimus, sic distinguendum censerem. Aut que- rimus, an excommunicatio infamet infamia iuris, & in hoc casu ipsam non infamare sentio, cū ob rationes allatas pro secunda opinione, & quod id iure cautum non est; tūm quod in quibus- dam casibus speciatim cautum est, vt excommunicatio infamet, vt in cap. excommunicamus. 1. §. credentes de hæret. & in c. Felicis vers. Perpetuò sit infamis de poen. lib. 6. ergo aliàs excom- municatio non infamat; exceptio enim contrariam regulam esse facit arg. l. nam, quod liquidæ, §. fin. ff.

§. fin. ff. de pen. leg. & c. non ne de præsumpt. Excipitur tamen, vbi contrariū speciātim iure cau-
 tum est, vt incitatis iuribus. Item, vbi ob delictum, quod ipso facto infamaret, excommunicatus
 quis esset; quod tamen accipiendum est, vt declarauit Abb. in eod. c. testimonium nu. 10. de te-
 stib. sed hoc non vi excommunicationis, sed delicti cōtingit, atque sic dixit Mar. Soc. sen. in c.
 sacris n. 37. vers. octaua cōclu. ibi aut loquimur de infamia de sent. excō. his ergo exceptis casi-
 bus, excommunicatio iuris infamia non infamabit. Aut quærimus, an excommunicatus infam-
 ia canonica afficiatur; & sine dubitatione excommunicatum ratione hac infamē reddi asse-
 rendū est, quandoquidem infamia hæc per quoduis mortiferum peccatum contrahitur, ac pro-
 pterea & ob contumaciam, quamobrem quis excōmunicatur arg. eorum, quæ dixit Gloss. sum.
 4. q. 1. atq; sic sensit Gloss. in cap. 2. vers. Est etiam quædam 6. q. 1. & Abb. in cap. quia nu. 8. vers.
 Solue clariū de elect. & in eod. c. testimonium nu. 10. & Mar. soc. in cap. proposuit nu. 7. vers. not.
 sextò de cler. excō. min. & hic locum habebit cit. c. infames, & prima opinio proposita. Aut que-
 ritur, an excommunicatus infamia facti infametur; & hac ratione infamari hunc etiam sentio;
 quippè qui ab omnibus euitetur, & huius cōmercium omnes fugiant, & qui ab omnibus deniq;
 digito monstretur arg. cap. 1. de except. lib. 6. & c. sicut Apostoli cum tribus seq. 1. q. 3. & vt au-
 tea multis in locis id probauimus, atq; sic dixit Mar. Soc. sen. in cit. c. sacris num. 37. vers. ego
 arbitror distinguendum, quē videas; in his igitur casibus omnibus excōmunicatus infamis erit.
 Excipitur tamen, vbi excōmunicatus absolutus est; nam per absolutionem infamia canonica
 tollitur, vt tradidit Gloss. in cit. cap. 2. vers. Item infamia contracta, & in cap. seq. 6. q. 1. & Abb.
 in eod. cap. quia nu. 8. vers. In Gloss. fin. & de communi testatur in cit. cap. testimonium num. 6.
 vers. Secunda infamia, sicut etiam infamia facti saltem quò ad iuris effectum, vt dixit Abb. eod.
 nu. 6. vers. Nec obstat: quæ tamen exceptio locum non habet, vbi ob crimen, quod infamat, ex-
 communicatus est, non enim absolutione iuris infamia tollitur, vt sensit Abb. in cap. cum te de
 re iud. & Bart. in l. infamem, num. 13. ff. de publ. iud. in hac igitur quæstione sic concludendum
 censerem. † Verūm quid, si excommunicatus institutus hæres sit, frater autem testatoris in of-
 ficiosi testamenti querelam mouere velit, quasi infamis, ac turpis persona hæres instituta sit; an
 id poterit? secundum formam l. fratres C. de in off. test. Planè dicendum videtur id posse; nam
 excōmunicatus & facti, & canonica infamia infamis est, vt asseruimus; at contra infamem hunc
 querela hæc obijci potest, vt dixit Bald. in l. 1. nu. 5. vers. In ea. ff. de ijs, qui not. infam. & in cit.
 l. fratres, nu. 3. vers. Tertiò not. & speciātim de excommunicato sic dixit Roll. à Vall. cons. 95.
 num. 24. cum seq. lib. 4. hæc conclusio mihi non omnino probatur; quid enim, si excōmunicatus
 hæres institutus ante aditam hereditatem absolutus sit? sanè pœnam hanc pati eum non debe-
 re videtur, ex quo excommunicatus absolutus infamis deinceps non est, vt probauimus. Ego
 igitur, quò rem hanc totam absoluam, ac dilucidationem ipsam reddam, pro regula hoc pono,
 Contra excōmunicatum heredem institutum testatoris frater in officiosi testamenti querelam
 mouere potest; nam excommunicatus infamis, ac turpis persona est, vt vidimus; ac propterea
 contra ipsum huiusmodi querelam proponere licet arg. cit. l. fratres, atq; sic citati autores proxi-
 mē sentiunt, & hic eorum sententia locum habebit. Excipitur tamen primò is, qui ante institu-
 tionem excōmunicatus, & absolutus fuit; nam antecedentis excommunicationis vi, cuius in-
 famia per absolutionem sublata est, vt diximus, querela hæc moueri non potest. Item, vbi iniu-
 ria excōmunicatus est. Excipitur demum, vbi institutionis tempore excōmunica-
 tus hæres erat, sed tempore hereditatis aduendæ absolutus est, nam tunc etiam, in-
 famia sublata, querela hæc locum non habebit; etenim nec contra personam
 aliam turpem ipsa datur, vbi ad meliorem frugim se conuertit, vt dixit
 Bald. in cit. l. fratres, num. 5. vers. Quæro, quid si institutus, & in l. si
 filiam. ff. eod. & facit, quod dixit Ias. de filia ingrata in auth.
 non licet in si. C. de lib. & post. & Michael. Craff. in tract.
 Success. §. testamētū. q. 42. n. 9. Quæramè exceptio-
 nes locū nō habent, vbi ob delictū excōmuni-
 catus est, & eius infamia per absolutionē
 nō est sublata; ad huc, n. vt cōtra in-
 famē querela proposita mo-
 ueri potest; sed de quōne
 hac satis, ad tertiā
 veniamus.

1. Excommunicatus non semper est hereti-
 cus; quæ regula etiam declaratur.

II.

† Tertia quæstio est, an excommunicatus hereticus propriè sit. Quam quæstionē vt faci-
 lius absoluamus, quisnam hereticus propriè sit, explicandam prius est. Hereticus ergo is
 propriè dicitur, qui edoctus de fide pertinaciter tamen sciens contra ipsam est, vt communiter
 id receptum esse sensit Syl. in verb. Hæresis 1. nu. 1. Videbatur igitur dicendum excommunica-
 tum esse propriè hereticum. Et hoc ob. c. si. 4. quæst. 1. Hereticos autem, ait enim Sumus Pont.
 ibi, dicimus tam eos, qui olim ab ecclesia proiecti sunt, quam qui posthac à nobis anathemati-
 zati sunt. Hæc ibi, si ergò ab ecclesia proiecti, & anathematizati heretici dicuntur, iure merito &
 excommunicatos hereticos dicemus; nam & hi extra ecclesiam abiecti sunt, & anathematizati
 dicuntur, vt habetur in c. qui merito, & in c. omnis. 1. 1. quæst. 3. & in cap. Engeltrudam 3. quæst.
 4. hereticus ergò excommunicatus propriè dici videtur. Contrariam sententiam tamen vt ex-
 cōicatus nō semper sit hereticus, ac propriè, amplexati sunt Card. in Clem. 2. §. cæterū de elect.
 & Gundissaluu de villadieg. in tract. de heret. quæst. 1. nu. 3. & Syl. in verb. Hæresis 1. nu. 1. ean-
 dem sententiam vtī verissimam ego etiam amplector, quam & his rationibus probo. Primūm,
 quia excommunicatio ob quamcunque contumaciam fertur arg. c. 1. de except. lib. 6. & vt suo
 loco probauimus; hæresis verò in ijs tantūm versatur, quæ Christianæ fidei repugnant, vt ex de-
 finitione tradita conspicitur. Præterea excommunicatio pœna est, vt dicitur in c. sacro de sen. ex-
 com. & c. corripiantur. 2. 4. quæst. 3. hæresis autem vitium arg. c. in fidei fauorem, ibi hereticæ pra-
 uitatis, & c. præfidentes eod. vers. & c. accusatus in verb. De hoc crimine de heret. lib. 6. Itē ma-
 teria excommunicationis proxima est Christianus cōtumax in non parendo ecclesiæ; hæresis au-
 tem materia huiusmodi est Christianus contumax in non credendo illa, quæ illa docet. Postre-
 mò in hæresim quis per se incidit, nulla legis, iudicisq; opera in primis intercedente; in excom-
 municationem autem secus, neminem enim se ipsum excommunicare posse iam vidimus; si ex-
 cōicatio igitur hæresis nō est, nec excōicatus hereticus erit, valet. n. arg. à cōiugatis. Ac planè, si
 idē hæresis, atq; excōicatio essent, eodem in loco de ipsis actum esset, & eodem nomine appel-
 larentur, quæ facta cum non sint, apparet excōmunicatum hereticum non esse arg. l. si idem.
 C. de eod. ill. Postremò, si excommunicatus in excommunicatione per annum, aut plus eo con-
 rumax perseuerat, hæresis nomine suspectus esse dicitur in cap. si. de pœn. ergò antea hereticus
 non erat. Ex his igitur constat excōicatum nō semp. ac propriè hereticū esse. Nec repugnat cit.
 c. fin. 4. q. 1. nam ibi excommunicatus, etsi hereticus dicitur, non tamen propriè, atq; sic respon-
 dit Syl. in verb. Hæresis. 1. nu. 1. vers. Sed est locutio, & Gundissal. eod. à priori sententia igitur
 non discedemus. Excipitur tamen, vbi per annum, aut plus eo in excommunicatione perseue-
 rauit, tunc enim hæresis nomine suspectus est, vt probauimus cap. 14. §. 3. in Tab. 1. Item excipi-
 tur, vbi quis excommunicatus est, propterea quod contumax in respondendo fuit super hæresi,
 cuius nomine suspectus est; post annum enim vt hereticus cōdemnari potest, vt asseruimus in
 cit. §. 3. Postremò excipitur, vbi ob hæresim in excommunicationem incidit, nam tunc & hereti-
 cus est, vt habetur in c. excommunicamus. 1. & 2. de heret. quamuis ob excommunicationem
 hereticus non sit, sed ob hæresim in excōmunicationem inciderit: & de quæstione hac sat is; ad
 postremam veniamus.

1. Excommunicatus pro alia causa, quam pro hæ-
 resi, si per annum, aut plus eo in excommu-
 nicatione pertinaciter perseuerauerit, con-
 tra ipsum, vt de hæresi suspectum agi potest
 ab hereticæ prauitatis inquisitore.

III.

† Postrema quæstio est, an excommunicatus pro certo habeatur pro heretico, qui in ex-
 communicatione per annum, aut plus eo perseuerauit. In qua quæstione neq; hunc pro
 heretico haberi concludimus; nam sic dixit Gloss. in cap. excommunicamus. 1. §. qui autem in
 verb. Condemnentur in fin. de heret. & sequitur eam Abb. ibi. nu. 7. & Add. ad Gloss. fin. in cap.
 cum contumacia de heret. lib. 6. Probatur autē primò per rationes allatas in superiori quæstio-
 ne, quæ & hic locum sibi vindicant. Probatur quoq; per cit. cap. cum contumacia, nam excom-
 municatus,

municatus, propterea quod non respondit super hæresim, cuius nomine suspectus erat, post annum ut hæreticus damnatur; atq; sic not. Inn. in cap. ad Apostolicę. nu. 5. de re iud. ergo secus, si pro alia causa excommunicatus quis sit arg. l. quod liquidę. §. fin. ff. de pen. leg. & l. cum prætor. ff. de iudic. Postremò addo ego hanc rationem, quòd excommunicatus hic in excommunicatione perseverans pro conuicto habetur, & non auditur amplius ea de re, pro qua excommunicatus est, ut habetur in cap. rursus, & in cap. quicumq; 11. quæst. 3. at excommunicatus pro alia re, quam pro hæresi, pro conuicto de hæresi haberi nõ potest; ergo nec hæreticus hac ratione erit, quamvis hæresis nomine suspectus sit, ut probauimus cap. 14. §. 3. Tab. 1. ac propterea contra eum tamquam de hæresi suspectum procedi possit, ut Trid. Syn. decreuit in cap. 3. in fine de reformat. sess. 25. Excommunicatus verò quicumq;, dicitur enim ibi, si post legitimas monitiones non rescipuerit, nõ solum ad sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur; sed, si obdurato animo censuris annexus in illis per annum inforduerit, etiam contra eum tamquam de hæresi suspectum procedi possit. Hæc ibi; ex quibus patet, quæ de excõicatione diximus, & in alijs censuris locum habere: & de quæstione hac, sicut etiam de effectibus excõicationis maioris, tam per se, quam per accidens hæcenus; ad materiam eiusdem, & primò ad eam, quæ ad genus pertinet, transeamus.

De materia communi maioris excommunicationis, quæ ad genus spectat.

Cap. XXV.

S V M M A.

1 *Excommunicatio genus dicitur de minori, & de maiori excommunicatione.*

2 *Definitio excommunicationis, quæ genus est,*

quænam sit.

3 *Definitio maioris excommunicationis, quænam sit.*

XPLICATIS effectibus maioris excommunicationis, materiam eiusdem communem, quæ ad genus spectat, more nostro iã explicemus; & in hoc capite hæc contemplabimur. Primum, materia communis hæc quænam sit; & excommunicationis, quæ genus est, nec non maioris excommunicationis definitionem ponemus. Deinde, excommunicationis simpliciter mentione facta, an maior, minorue excommunicatio sit. Tertio, excommunicatio maior an aquæ, ignisq; interdictioni, seu deportationi, relegationiq; similis sit. Quarto, an excommunicatio sententia, pœna uè sit. Postremò, an excommunicationis sententia post decem dies in rem iudicatam transeat. † Quò ad primam quæstionem igitur materia cõmunis maioris excommunicationis, quæ ad genus spectat, hæc scilicet excommunicatio est, nam maiorem, minoremue excommunicationem definiamus, excommunicationem, ut proximum genus, quòd de utraque dicitur, sumemus. Verum, quòd hic, quid excommunicatio maior sit, ponendum nobis est, & excommunicatio maior excommunicationis species est, ut sensit Gloss. in cap. 1. in verb. Speciem de except. lib. 6. ideo prius, quid excommunicatio genus sit, deinceps quid maior, explicemus. † Abb. igitur in rub. de sent. excomm. explosa definitione Goff. & Host. ac rectè; excommunicationem hanc sic definit. Excommunicatio est censura à canone, vel à iudice ecclesiastico prolata priuàs legitima communione sacramentorum, & quandoq; hominum: hæc Abb. quem sequitur Syl. in verb. excommunicatio. 1. nu. 3. vers. Si tamen volumus. Hęc definitio meo iudicio stare non potest; primò quia excommunicatio non priuat propriè cõmunionem ecclesiæ, sed vsu cõmunionis, ut probauimus cap. 6. in prin. in hac Tab. postremò hæc de qualibet eius specie non dicitur. Non de maiori; nam ea & sacramentorum, & hominum communionis vsu non quandoq; , sed semper priuat, ut probatur in cap. pen. de sent. excom. & in cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4. & ut constat ex illis, quæ de effectibus eiusdem diximus. Non etiam de minori quacunque, nam non de illa, qua quis sacramentorum communionem priuatur, & de qua agitur in cap. fin. de cler. excom. min. quoniam per eam hominum communionem quis non priuatur; non itidè de altera specie, qua quis quorundam hominum communionem caret, quoniam excommunicatione hac non quandoq; , sed semper ea hominum communionem priuatur; at generis definitio, & de qualibet eius specie dici ac semper dèt, ut Aristoteles, ac philosophi docet; definitio igitur hæc tenèda mihi non

hi non videtur; quibus rationibus definitio etiam allata à Sot. dist. 22. quæst. 1. art. 1. vers. Igitur, si excommunicationem, scilicet Excõmunicatio est ecclesiastica censura, qua homo ab aliqua cõmunionem ecclesiæ separatur, tolli posse videtur; nam non ab aliqua, sed ab omni exteriori maior excommunicatio separatur, unde minori excommunicationi conuenire tantum videtur. Ego igitur sic eam definiendam censerem. Excommunicatio est censura ecclesiastica, qua Christianus vsu communionis exterioris ecclesiæ priuatur: hæc definitio, ut quæ ex proximo genere, proprijsq; differentijs constet, amplexanda esse mihi videtur. Nam, quatenus dicitur Censura ecclesiastica, sub quo genere collocetur, id est sub censura, declaratur; excommunicationis enim censura est, ut dicitur in cap. quærenti de verb. sign. per illud genus etiam ab illis separatur, quæ censuræ ecclesiasticæ nõ sunt. Quatenus autem dicitur Qua Christianus vsu communionis exterioris ecclesiæ priuatur, per verba illa vsu cõmunionis ab omnibus alijs censuris separatur. A suspensione, quoniam suspensio non ecclesiæ communionem nos priuat, sed vsu officij ecclesiastici, quatenus officium ecclesiasticum est arg. cap. 2. de cler. excom. min. nam per suspensionem ut minister ecclesiæ vsu eo quis priuatur, & sic actiue tantum, non autem passiuè: quod fieret, si ut cõmunionem ecclesiæ eo vsu priuaretur; cõmunitio enim hæc & actiue, & passiuè dicitur. Ab interdictione ecclesiæ itidem separatur, quoniam interdictum ecclesiæ cõmunionem nos non priuat, sed diuinis ecclesiæ tantum, quatenus diuina sunt. Quatenus demum dicitur Cõmunionis exterioris, separatur hac ratione quoq; ab excõmunicatione illa, qua quis interiori cõmunionem ecclesiæ priuatur, quæ per gratiam, & charitatem est, & quæ per censuram ecclesiasticam non adimitur, sed solum per mortiferum peccatum, ut probatur in cap. 2. nobis. 2. de sent. excom. & ut nos hic asseruimus c. 9. §. 7. Postremò definitio hæc cuiuslibet excommunicationis speciei conuenit. Minori; nam, si sacramentorum cõmunionem per minorem excommunicationem quis priuatur, verè hic dicitur ecclesiæ cõmunionem priuatus, cõmunitio enim hæc ecclesiæ tantum est; si itidem aliqua Christi fidelium cõmunionem priuatur, quod sit altera minoris excommunicationis specie, & hic ecclesiæ cõmunionem verè caret. Maiori verò definitionem hanc conuenire etiam dictis satis, satisq; per se cõstat; definitio igitur hæc excõmunicationis, quatenus genus est, mihi verissima videtur; iam definitionem maioris excommunicationis afferamus † Excommunicatio maior igitur est excommunicatio, qua quis vsu cõmunionis omnis exterioris ecclesiæ priuatur. Hęc definitio bona est. Primò, quia ex genere proximo constat, item ex proprijs differentijs; nam sicut per genus, sub quo genere sit, nõ solum declaratur, sed etiam ab omnibus alijs seiungitur, quæ sub excommunicationis genere non sunt; ita per differentiam illam, qua dicitur quem priuari vsu cõmunionis omnis, & cet. ab utraque specie minoris excommunicationis, quæ sub eodem genere sunt, separatur; species enim illæ ab aliqua tantum cõmunionem separant, aut sacramentorum tantum, aut aliquorũ tantum hominum, ut probatur in cap. fin. de cler. excom. min. & in cap. episcopi. 11. quæst. 3. maior autem excommunicatio ab utraque cõmunionem, & ab omni separatur, ut probatur in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam. 3. quæst. 4. Cõmunitio autem illa exterior quænam sit, declarauimus hic c. 6. Postremò conuertitur cum suo definito, quòd definitio facere debet, ut communis philosophorum schola docet; & sequitur iureconsultus in l. 1. ff. de dolo, & Bart. ibi in §. dolum, & Gloss. in l. nihil est aliud, & in l. fin. ff. de verb. sign. & Gloss. in rub. extra de summ. trin. definitionem hanc igitur ut rectam sequemur; & de quæstione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 *Excommunicatio simpliciter lata pro maiori excommunicatione accipitur; quæ regula etiam declaratur.*

2 *Ratio, quamobrem excommunicatione simpliciter lata, maior lata intelligatur.*

I.

† Altera quæstio est, an, si excõmunicatio simpliciter feratur, maior, minor uè excõmunicatio sit. In qua quæstione dicendum videbatur minorem excõmunicationem latam intelligi debere. Nã excõicatio pœna est, ut habetur in cap. corripiatur. 24. quæst. 4. & ut not. Glos. in cap. nemo episcopus 2. quæst. 1. & ut nos in hoc cap. probauimus; at in pœnis, ubi dubij sumus, minorem eligere debemus arg. cap. odia, & cap. in pœnis de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. & l. semper in dubijs. ff. de reg. iur. ergo minorem excõicationem latam esse interpretabimur. Præterea, ubi in iudicijs à reo actori excõicatio obijcitur, si maior obiecta intelligeretur, non

oporteret excōicationis speciē exprimere, & tamen, quò exprimat, Romanus Pont. cauit in cap. 1. de except. lib. 6. Postremò excōicatio genus est, & tam de maiori, quàm de minori dicitur arg. cit. cap. 1. iunct. Gloss. in verb. Speciem; ergo ex his omnibus aut minorem, aut nullam latam intelligendū esse videtur. Verū contrariam sententiā DD. cōiter amplexati sunt, & communis vsus interpretationem hanc iam diu recepit, scilicet excōicationem simpliciter latā pro maiori accipi, vt testatur Couar. in cap. alma pars 1. §. 8. num. 5. vers. Duo sunt, de sent. excom. lib. 6. Et hoc ob eam rōnem, quoniam id iure cautum est; Si quem sub hac forma verborū, dicitur enim in cap. pen. de sent. excom. illum excōmunicō, vel simili à iudice suo excommunicari contingat, dicendum est eum non tantum minori, quæ à perceptione sacramentorū, sed etiam maiori excōicatione, quæ à cōione Fidelium separat, esse ligatum: hæc ibi summus Pont. ait, si ergo, vbi quis simpliciter excōicatur, maiori excōicatione affectus intelligitur, ergò excōicationem simpliciter latam maiorem excōicationem esse interpretabimur. Non repugnant modò rationes contrariæ. Non prior, quoniam in pœnis minorem eligimus, vbi dubij sumus, vt in citatis iuribus probatur; at hic iure id declaratum est excōicationem simpliciter latam pro maiori accipiendā esse, ac p̄p̄ea dubij nō sumus. Non et illud de reo; nā ob eā rē, vbi excōicationē actori obijcit, pro maiori nō accipitur, qm̄ reus, cuius propriū est iudiciū subterfugere, & litē di ferre arg. l. properandū. §. 1. in verb. Fugiente, & ibi not. Gloss. C. de iud. exceptiones nō cōcludentes sapius proponit, & excipiēdi rōne abutitur, qđ odiosū est, & cōtra cit. l. properandū, & c. finē litibus de dol. & contū. ne igitur hoc fieret, excōicationē à reo obiectā pro maiori accipi Ecclesia veruit, vt probatur in cit. c. 1. de except. Non repugnat demū tertia rō, quatenus dī excōicationē & de maiori, & de minori æque dici; nā verū hoc illud est respectu habito ad eius naturam; non autem quò ad hoc, ex quo speciatim id cautum habemus. Excōicatio igitur, vt regulam ponamus, simpliciter lata pro maiori excōicatione accipitur, vt habetur in eod. cap. pen. & ibi not. Abb. Felin. ac DD. de sent. excom. & idem Abb. in cap. quod indubijs. nu. 1. eod. & in c. illa quotidiana. nu. 9. de elect. & Felin. in cap. prudentiam. §. Sexta. nu. 4. vers. Videtur præterea de off. de leg. & Bero. in c. præterea de iur. patron. Et hæc regula locū habet non solum, vbi excōicatio ab homine fertur, vt dicitur in cit. c. pen. verum etiam, & vbi a canone, nam & sic dixit Gemin. in cit. cap. 1. §. 2. vers. Gloss. Super verb. Speciem de except. lib. 6. & Felin. in eod. §. Sexta. nu. 4. eod. vers. & in cit. cap. pen. vers. Tertio pono, & Nauar. in tract. de dat. & promiss. not. 4. nu. 8. & Couar. in c. fin. pars. 1. §. 8. nu. 5. vers. secundum de sent. excom. lib. 6. vbi cōiter receptū id esse testatur, etenim eadem ratio & hic locum habet, quæ & in superiori casu, vt videbimus. Item eadem regula multo magis locum sibi vindicat, vbi anathema in quē fertur, seu quis anathematizatur; nam anathematis nomine maior excōmunicatio semper intelligitur, vt probatur in cap. cū non ab homine, & ibi sentit Abb. num. 23. vers. Nunc venio ad Gloss. secun. & Dec. nu. 16. de iud. & in cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4. atq; sic dixit etiam Nauar. eod. not. 4. nu. 9. & Couar. in cap. alma pars. 1. §. 8. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. Postremò locum habet etiam in suspensione, vt scilicet simpliciter suspensus ab officio, & à beneficio suspensus sit, non autē ab officio tantum, atque sic dixit Abb. in cit. cap. illa quotidiana. nu. 9. de elect. & nos probauimus in Tab. 4. cap. de forma, vbi quæstionem hanc disputauimus: quamuis contrariū senserit Gloss. & male mea quidem sententia in Clem. 1. §. ceterum in verb. Suspensionis de priuil. & Felin. qui eam sequitur in cit. c. pen. de sent. excom. Quæ autē diximus de suspensione, eadem & de interdico dicta esse volumus, nam interdictus simpliciter oibus caret, quæ per interdictum prohibentur, vt dixit Nauar. in man. c. 27. nu. 170. & nos suo loco; his rationibus igitur regula hæc amplificatur; quæ tamen & exceptiones non nullas patitur. Excipitur enim primò, vt pro maiori excōicatione non accipiatur, vbi à reo actori obijcitur, & hoc ob cit. cap. 1. de except. lib. 6. Item pro minori accipiemus, vbi verba minorem excōicationē sonant; sic namq; dixit Abb. in cit. cap. illa quotidiana. nu. 9. ex quo enim tunc de animo eam ferentis constat, ab eo non difedemus arg. l. non omnis. ff. si cert. pet. & c. cum voluntate de sent. excom. Quare, si dicatur Excōico te simplici excōicatione, minore excōicationē latam esse interpretabimur, vt dixit Hieronymus de Zanet. conf. 65. nu. 6. Tertio, vbi in aliqua dispositione excōicationis, & anathematis mentio fit; tunc enim, ne superuacanea verba sint, excōicationis verbum pro minori excōicatione accipiemus, vt probatur in cit. cap. cum non ab homine cum ibi not. de iud. quod verū est, vbi mentio vtriusq; sit respectu habito ad vnum, in quem fertur, vt habetur in cit. cap. cum non ab homine, & in eod. c. Engeltrudā. 3. q. 4. aliās secus, vt dixit Bero. in cit. cap. præterea nu. 7. Postremò excipitur, vbi materia ad vtranque excōicationē accomodata est; nam tunc excōica-

tionis

tionis mentione facta vtranque accipiemus. Quare, quò absolutio excōicationis obtenta per metum non valet, vt dicitur in cap. 1. de ijs, quæ vi, met. vè caus. fiunt, nec minoris absolutio valebit, vt doctores ibi cōiter inquirunt, & Felin. in cap. pen. de sent. excom. prohibita ergo absolute excōicationis, & minoris absolutio prohibita esse intelligitur. His igitur quasi cancellis regula hæc concluditur. † At inquiet quispiam, cur, his exceptis his casibus, aliās excōicationis mentione facta pro maiori accipitur? & sic quæ ratio decisionis est dispositionis eius. c. pen. de sent. excom. Abb. ibi multis modis respondit; sensit enim primò, ob eam rem id factū, quoniā excōicatio maior medicina potius, quàm pœna est: hæc ratio nec satisfacit Nauar. in eo tract. de dat. & promiss. notab. 4. nu. 8. quamuis huius rationem non reddat, nec etiam mihi, nam & minor medicina est; item & in medicinis à leuioribus est incohandum, vt probatur in cit. cap. cum nō ab homine de iud. & in eod. cap. Engeltrudam. Secundò dicit Abb. ob id fieri, quoniam in ijs, quæ pertinent ad salutem anime, tutior interpretatio faciendā est arg. c. iuuenis de sponsalibus; ergò, vt tutiores simus, excōicatione simpliciter lata, maiore excōicationē eam esse interpretabimur: hanc rationem improbat Nauar. eod. nec ego ipsam sequor; nam & in iudicijs locum ratio hæc habet, & tamen pro maiori non accipitur, vt habetur in cit. c. 1. de except. lib. 6. Tertio dicit Abb. ob eam rem maiorem excōicationem latam intelligi, quoniam cōiter appellatione excōicationis intelligitur de maiori; ex quo igitur consuetudo hæc est, ab ea non discedemus arg. c. literis de spons. & l. Labeo. ff. de suppell. legat. hanc rationē nō omnino improbat Nauar. mihi tamen non probatur, adhuc enim quæro huius consuetudinis rationem. Quartò Nauar. eod. notab. 4. nu. 8. vers. Addo quintò, rationem decisionis eius cit. c. pen. esse dicit hanc, quoniam iudices nunquam in foro exteriori sola minori excōicant, & solum pro peccato mortali: hæc rationes eodem morbo laborant, quo proximæ; nam adhuc quæro, quamobrem illud fiat. Postremò dicit Anchar. in c. statuimus de sent. excom. lib. 6. & sequitur eum Felin. in eod. c. pen. in vers. Tertio opponitur, ibi tum etiam, vt excōicatio aliquid operetur, & Couar. in c. alma pars. 1. §. 8. n. 5. vers. deinde & illud est adnotandū de sent. excom. lib. 6. ob eā rem id fieri, quoniam, si excōicatione simpliciter lata pro minori acciperemus, nihil excōicatio operaretur; nam excōicatio minor sacramentorum cōione priuat, id quod etiam facit mortiferum peccatum; si ergò pro minori acciperemus, nihil operaretur, ex quo per mortiferum peccatum sacramentorum cōio iam adempta est: hæc ratio mihi non quadrat, nam imò alia operatur, vt habetur in c. si de cler. excom. min. Quid igitur concludendum? Ego ob duas rationes id decisum sentio in cit. cap. pen. vt excōicatione simpliciter lata, pro maiori accipiatur. Primò, quoniā excōicatio de maiori, & de minori excōicatione dicitur, vt probatur in cit. cap. 1. iunct. Gloss. in verb. Speciem de except. ergo, ex quo simpliciter excōicatio fertur, de vtraq; intelligi debet, cū contrarium aliud non suadeat, genus enim æque de omnibus suis speciebus dicitur, vt Philosophi cōiter concludunt; at excōicatio maior, & minore comprehendit, iure igitur Romanus Pont. ob eam rem pro maiori excōicationem simpliciter latā accipi voluit, & hoc est, quod dixit Dicendum est eum non tantum minori, quæ à perceptione sacramentorum; sed etiam maiori excōicatione, quæ à cōione separat, esse ligatum; ex quibus patet ob eam rem sic excōicatum maiori excōicatione constrictum intelligi. Præterea ob aliam rationem id est factum; nam quis excōicatur, propterea quod iudicem audire noluit, & ita ob contumaciam, vt probauimus antea in Tab. 1. ergò, vt pœna peccato respondeat, si excōicatur, ea excōicatione excōicatum intelligi debet, qua nec ipse à iudice audiatur, si eius opera egeat, vt contraria contrarijs curentur; at per minorem excōicationem hoc effici non potest, non enim excōicatus minori excōicatione à iudicio excluditur, sed à iudice audiri debet, ergo maiorem excōicationem latā esse accipiendū est; hac enim ratione, sicut ipse iudicem non audiuit, ita nec ipse à iudice audietur, & pœna peccato respōdebit, excōicatus enim vt actor à iudicijs arcetur arg. c. decernimus de sent. excom. lib. 6. & c. 1. de except. eod. lib. & c. exceptionem eod. in antiq. His igitur rationibus factū sentio, vt excōicatio maior, & non minor accipiatur, vbi simpliciter prolata est: & hæc vera sunt, stante cōi illa opinione, vt simpliciter excōicatus maiori excōicatione excōicatus sit. Quæ tamē opinio etsi vera est, tamen negari non debet, quin & minori excōicatione hic irretitus sit, quādoquidem in cit. c. pen. sic excōicatum & minori, & maiori excōicatione ligatum esse Romanus Pont. ait; Dicendum est eum, ait enim ibi de sic excōicato, non tantū minori, quæ à perceptione sacramentorum, sed etiam maiori excōicatione, quæ à cōione fidelium separat, esse ligatum: si ergò non tantum minori, sed etiam maiori ligatum hunc esse inquit; ergò non maiori tantum, sed & minori ligatum esse dicendum est: idq; iure merito, nam, ex quo excōicatio simpliciter

A a a 4

est lata,

est lata, & excōicatio est genus, non magis de hac, quàm de illa specie dicitur, vt proximè dicebamus; de vtraq; igitur intelligi debet: & interpretatio hæc, nec non eius rationes norandæ sunt, quoniam verissimæ esse mihi videntur, & à nemine tactas adhuc reperij. Cōmuni tamen interpretatione stante, quæ vsu recepta est, iam quæstionem tertiam aggrediamur.

S V M M A.

1 Excommunicatio an similis sit Aquæ, & ignis interdicto, Deportationi, Relegationi.

II.

† Tertia quæstio est, an excōicatio similis sit his tribus penis scilicet Aquæ, ignisq; interdicto, & Deportationi, quæ in locum prioris interdicti successit, & Relegationi. Gloss. igitur in §. minor, in verb. Interdictum in Instit. de cap. dimin. excōicatos ijs, quibus aqua, & igni interdicitur, similes esse sensit; nam huiusmodi interdicto affectos instar excōicatorum habitos esse dixit; eandæ opinionem sequuntur Angel. Imol. & Alex. in l. Callus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. & refert eos ibi Ias. n. 2. Et hoc ob eam rationem, quoniã, sicut is, cui aqua, & igni interdictum erat, recipi non poterat omnino, ex quo nec aqua, nec ignis ipsi dari poterant, quæ elementa duo necessaria maximè sunt, ita nec excōicatus recipi debet: hæc similitudo mihi non quadrat; tum quòd elementa hæc excōicatio non adimuntur; tum quòd, ne excōicatus pereat, & de nostro subueniendum ei est, vt suo loco diximus, quod non contingit interdicto huiusmodi affectis; non igitur excōicatio interdicto huic ratione hac similis est. Quidam excōicatum deportato similem dixerunt; quandoquidem, sicut deportatus ciuitatem amittit, & à suis recipi non debet, vt dicitur in l. quidam. ff. de pen. ita nec excōicatus arg. c. sicut Apostoli cum trib. seq. 1. q. 3. horum sententiam Abb. refutauit in c. pastoralis. §. fin. nu. 19. de appell. Et hoc ob eam rationem, quòd deportatus iura ciuilia amittit, vt dicitur in cit. l. quidam, vnde nec testamentum facere, nec ex testamento capere potest, vt habetur in l. 1. §. ij, quibus, & in l. si deportati seruo. §. 1. ff. de leg. 3. & vt tradidit Gloss. in cit. l. quidam, & Ias. in l. 1. C. de hered. instit. quæ omnia excōicatus retinet, vt suo loco vidimus; nec deportationi ergò similis excōicatio videt, atque sic dixit quoq; Mar. Soc. sen. in c. monachi n. 1. 2. vers. sed tu aduerte de sent. excom. Restat, vt videamus, an relegationi similis sit. Gloss. igitur in cit. c. pastoralis. §. verum, in verb. Subtrahuntur de appell. relegato excōicatum cōparauit. Nam relegatus, etsi excluditur à ciuitate, iura tamen ciuilia retinet, vt habetur in l. 4. & in l. relegatorum. §. hæc est differetia. ff. de interdictis, & relegat. sic & excōicatus, etsi recipi non debet, iura tamen sua retinet: hanc comparisonem improbanit etiam Abb. nam excōicatus in vno loco, vt inquit ipse, in omnibus vitari debet arg. c. curæ. 1. q. 3. quòd de relegato non fit, vt probatur in tot. tit. ff. de interdict. & releg. atq; sic dixit quoq; Soc. eod. vbi nec Bannito comparari ait, quoniam banniti certam naturam non habent, sed eorum pena ex locorum varietate varia est, vt ibidè asseruit. nu. 15. comparationes igitur hæ tres recipiendæ non videntur. An igitur omnino improbandæ? Planè his rationibus si comparationes fiant, improbandæ sunt; nam comparationes hæ tam respectu habito ad excōicationem, quàm respectu habito ad interdictum illud, & ad deportationem, & relegationem quòd ad temporalia, vt ita dicam, factæ sunt; & non rectè, nam, etsi tria hæc his temporalibus quem priuat, excōicatio tamè propriè vsu cōionis ecclesiæ adimit, vt suo loco probauimus, quæ cōio est spiritualis, vt vidimus: qua ratione igitur recta cōparatio fiet? Hac planè, si, quæ operantur tres hæc penæ in temporalibus, ex cōicationem in cōe ecclesiæ operari ostendimus. Nã ecce primū, sicut excōicatus extra ecclesiã eijcitur, ita & deportati, & relegati, & aquæ ignisq; interdicto affecti extra suã patriã eijcuntur. Itè, sicut excōicatus ecclesiæ fructibus frui, eiusdèq; muneribus fungi non pōt, modò ex illis cōmodū consequatur, ita nec prædicti in eisdè locis, vnde eiecti sunt. Postremò, sicut excōicatus in nullã ecclesiæ partem recipitur, ex quo ab ipsa exclusus est, ita nec ijdè ibi recipi debet, vnde deiecti sunt. Hac igitur ratione, si temporalia, quibus priuantur illis penis affecti, cū spiritualibus, quibus per excōicationem quis caret, cōparètur, cōparatio recta erit, & penæ hmōi inter se similes erunt; non autè, si fiat, vt in initio propositum est. Verum an ex illis penis argumētū ad excōicationem duci pōt? Autores proximè citati, qui excōicationem cū illis penis cōpararūt, argumētū summi posse senserunt, sicut èt Ross. in quōnibus sabbat. quæ. ff. 2. 1. nu. 2. Contrariã tã sententiã ego sequor; quoniam illæ in profanis puniūt, excōicatio autè in spiritualibus in primis; ergo, diuersa cū inter se sint, argumētū ab altera ad alteram sumi non pōt arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. sed de quōne hac satis, ad alteram veniamus.

SVM-

S V M M A.

1 Excommunicatio pœna, & non sententia, est. 3 Sententia, per quam fertur excommunicatio, an definitiua, interlocutoria vè sit.

III.

† Quarta quæstio est, an excōicatio sententia, pœna vè sit. In qua quæstione Abb. in rub. de sent. excom. nu. 2. sententiam dici posse existimauit. Nam, vt ipse inquit, excōicatio in Rubr. sententiã nominatur, in ea enim dicitur De sententiã excōicationis, ergò sententia dici potest; valet enim argumentum à rub. vt inquit DD. in l. 1. ff. de cert. pet. hanc opinionem ego nō sequor, nec per allatam rationem probatur; nam in Rubr. dicitur De sententiã excōicationis, qua ratione significatur non excōicationem sententiam esse, sed sententiam aliquid, quod ad excōicationem pertineat, esse ob vim eius genitiui Excōicationis arg. eorum, quæ tradunt DD. in rub. ff. de op. nou. nunt. Archid. autem in c. vt animarū de constit. lib. 6. excōicationem propriè sententiam non esse, sed pœnam dixit. Nam excōicatio potius punit, quàm causam definiat, quod sententiæ propriū est arg. l. 1. ff. de re iud. Præterea in re sua sententia ferri non potest arg. tot. tit. C. ne quis in re sua, excommunicatio autè sic, vt habetur in cap. dilecto de sent. excom. lib. 6. hæc Archid. quem & non nulli alij sequuntur, quos Felin. refert in rub. de re iud. nu. 30. vers. Excōicatio est interlocutoria. Quid igitur concludendum? Ego tria inuestiganda esse censeo, vt materia hæc dilucidior sit. Primum, quod in initio propositum est, an excōicatio sententia sit nec ne. Deinde, est sententia non sit, sed pœna, an per sententiã feratur. Postremò, si per sententiam fertur, quæ sententia hæc sit, definitiua scilicet, an interlocutoria. Quò ad primum igitur sine dubitatione excōicationem sententiã non esse sentio. Primum, quia excōicatio censura est, vt dicitur in c. quærenti de verb. sign. ergo sententia esse non potest; nã censura est pœna, vt probauimus cap. 14. Tab. 1. Præterea sententia pœnã promulgat arg. l. 1. ff. de re iud. at excōicatio contumaciam coercet, ac punit, vt asseruimus cap. 12. §. 1. Tab. 1. ergò hac quoq; ratione pœna, & non sententia est. Postremò in rub. eod. De sententiã excōicationis dicitur, ergo aliud excōicatio, aliud sententia est; nemo. n. sui ipsius quis esse potest arg. l. sic eueniet. ff. de adulter. & l. homo liber. ff. de acquir. rer. dom. excōicatio igitur non sententia, sed pœna erit; & de quæstione hac satis. † Quò ad alteram autem, an per sententiã feratur, concludendum breuiter censeo per sententiã ipsam ferri. Nam hoc probatur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. §. si quis, dū dicitur, Quam graue sit excōicationis sententia sine maturitate debita fulminare, & in cap. 2. eod. dū dicitur In se latam excōicationis sententiã, & in c. Romana eod. ibi Excōicationis sententias latas cum simil. Præterea rub. inscripta est De sententiã excōicationis, & in multis iuribus, mentio sententiæ excōicationis fit, vt in citatis iuribus proximè, & in c. venerabilibus. §. porro, & in c. dilecto de sent. excom. lib. 6. ergò, ex quo sententiã excōicationis dicitur, & excōicatio sententia non est, per sententiam ipsam ferri necessariò asseramus, oportet. Postremò excōicatio est pœna, vt proximè diximus; at pœnæ per sententiã feruntur, nam ad pœnas quis condemnatur arg. l. qui vltimo, & l. ad bestias, & l. capitalium. ff. de pœn. ergo, ex quo excōicatio pœna est, per sententiam feretur; nam condemnatio per sententiam fit, vt dicitur in l. 1. ff. de re iud. sine dubitatione igitur concludendum mihi videtur excōicationem, sicut etiam censuras alias, per sententiam ferri. † Quò ad postremam deniq; , an sententia hæc definitiua, interlocutoria vè sit. Abb. in Rubr. de sent. excom. propriè nec definitiuã, nec interlocutoriã dici posse censuit. Nō definitiuã, quoniam causam nō definit; & quotiescunq; quis absolutionem petit, auditur, vt habetur in c. ex parte. 1. de verb. sign. Non interlocutoriã, quoniam & extra iudicium fertur arg. c. dilecto de sen. excom. lib. 6. interlocutoria verò inter principium, finemq; causæ à iudice profertur. Hæc Abb. cuius sententia mihi non probatur. Nam primò sibi non constat, paulò enim ante excōicationem sententiam dici posse dixit, modò nec definitiuã, nec interlocutoriã esse ait, quod absurdum est arg. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Præterea, quatenus inquit definitiuã non esse, quandoquidem absolutionem petere semper potest, hæc ratio nō concludit, nam & in matrimonij sententia hoc contingit, vt habetur in cap. lator de re iud. Item est contra c. fin. 24. quæ. 2. vbi post mortem excōicatus absolutionem nunquam consequitur, ex quo contumax mortuus est. Non illud etiam argumentum de interlocutoria facit; nam, etsi extra iudicium fertur, sententiã tñ est, vt dicitur in eod. c. dilecto, ibi Sententiam tulerit interdicti. Postremò excōicatio pœna est, vt probauimus, pœna verò fertur per sententiam aut interlocutoriã, aut definitiuã arg. eorum, quæ tradidit idem Abb. in c. ex literis de constit. nu. 10. cum seq. ergò & sententia,

sententia, per quam excommunicatio fertur, aut interlocutoria, aut definitiua erit. Quare Gloss. summ. 2. q. 1. sententiam hanc interlocutoriam esse sensit, eam sequitur Felin. in Rub. de sent. excomm. vers. Sed dic, quod dicitur, & in Rubr. de re iud. num. 30. vers. Excommunicatio est interlocutoria, ubi & multos alios idem sentientes refert, & Rebuff. in repet. l. quod iussit notab. r. num. 11. ubi & alios idem sentientes recenset. ff. de re iud. Quid igitur concludendum? Ego ab hac postrema sententia discedendum non censeo, vt scilicet interlocutoria sententia sit. Tum quod inter principium, & finem causæ sepius fertur, vt potè quia vel pro contumacia tantum lata est, quoniam scilicet citatus stare noluit iuri, vel etiam pro offensa, quoniam scilicet iussus noluit maleficium emendare, vt dicitur in c. ex parte 1. de verb. sign. quo casu interlocutoria sententia nominatur, vt asseruit Gloss. communiter recepta in Clem. vn. in verb. Definitiua de sequestr. possess. Tum quod pœna hanc non plenè causa cognita fertur arg. c. venerabilibus cum seq. de sent. excom. lib. 6. at pœna, quæ sic inuritur, per sententiã interlocutoriã inuri dicitur, vt sensit Abb. in cit. c. ex literis. num. 10. vers. Primò casu aut fuit apposita sine causæ cognitione de copstit. & c. fin. nu. 9. ff. de off. leg. & DD. in l. fin. ff. de pœn. ergò his rationibus sententia excommunicationis interlocutoria erit; etiam si extra iudicium lata sit. Excipio tamen, vbi excommunicatio pro pœna solùm fertur, quod contingere potest, vbi post mortem quis excommunicatur, cuiusmodi casus habetur in c. fin. 24. q. 2. nam, si causa cognita hæresis nomine post mortem quis condemnatur, ac propterea excommunicatur, definitiua sententia tunc erit; etenim, vbi ob delictum, & causa cognita pœna infertur, per definitiuam sententiam illata dicitur, vt sensit Abb. in eod. c. ex literis. nu. 10. & in c. fin. nu. 9. de off. leg. & DD. in cit. l. fin. ff. de pœn. Pertinent etiam huc, quæ dixit Gloss. in l. 1. in verb. Ob tempora vers. Tu dic. C. de postul. ergo idem & hic asserendum est, ex quo ob delictum excommunicatio lata est; in hac quæstione igitur sic concludendum cense-rem. Quid utilitatis autem sit, an definitiua, interlocutoriã sententia sit, declarauit Felin. in rubr. de re iud. nu. 30. vers. Excommunicatio est interlocutoria, & Abb. in c. sacro. nu. 5. de sent. excom. nam quandocunq; iudex reuocare ipsam potest, & appellans ab excommunicatione causam exprimere debet, vbi interlocutoria est, vt dixit Inn. in c. per tuas de sent. excõ. & Io. And. quem refert, ac sequitur Mar. Soc. Sen. in c. sacro. num. 166. vers. Octauò quæro de sent. excom. vide tamen DD. citatos eisdem in locis. Et hæc, quæ diximus, in suspensione, atque in interdicto locum habent; sed de quæstione hac satis, ad postremam veniamus.

S V M M A.

1 Sententia censuræ an post decem dies in rem iudicatam transeat.

I I I I.

1 **S** Postrema quæstio est, an excommunicationis, alteriusq; censuræ ecclesiasticæ sententia post decem dies in rem iudicatam transeat, sicut reliquæ sententiæ, vt habetur in c. quod ad consultationem de re iud. In qua quæstione, vt eam paucis absoluamus, duas regulas ponimus. Quarum prima hæc est, sententiam excommunicationis in rem iudicatam nunquam transire, quin excommunicatus absolutionem semper petere possit, vt dixit Gemin. in c. venerabilibus. §. porro. nu. 5. vers. Quæro de qua querimonia de sent. excom. lib. 6. & vt nos probauimus cap. 13. §. 5. in Tab. 1. Id quod & de suspensione, atque interdicto sentimus, modò pro contumacia lata sint; nam contumacia cessante, vel absolutio nulla interuenerit, interdictum, ac suspensio cessant; secus autem, si pro pœna, vt suis locis videbimus. Altera regula hæc est, excommunicationem quò ad reliqua, sicut etiam interdictum, ac suspensionem, id est sententiam, per quam censuræ latæ sunt, in rem iudicatam post decem dies transire; id quod hinc probatur. Nam primò instantia iudicij extinguitur, vt dixit Archid. & Butr. quos refert, ac sequitur Felin. in c. consanguinei. nu. 3. vers. Fallit quartò. Item ad appellandum deinceps non admittitur, vt hoc etiam probauimus in eod. §. 5. Tertio, vbi ob contumaciam excommunicatus est, non ob id auditur, si contumacem se non fuisse probare velit, quò pœnam contumaciæ vitet, & impensas nõ soluat, vt dixit Gemin. eod. & nos in cit. §. 5. Quartò quò ad factum ipsum, si causa cognita sententia lata sit; quare, si cognita causa furtum quem fecisse iudex sententia declarauerit, & propterea quod ille fur non satisfaciebat, eum excommunicauerit, post decem dies non auditur, si iniuria furti se condemnatum probare velit; id quod merito, etenim & non excommunicatus post decem dies non auditur arg. cit. c. quò ad consultationem; secus autem, si causa minus cognita excommunicatio lata sit; nam, si exempli gratia iudex Titio mandauerit, vt Sempronio, quòd

ei debet,

ei debet, soluat; alioquin, nisi intra præscriptam diem satisfecerit, excommunicatus sit; esto, posteaquã Titius in excommunicationem incidit, appellandi tempus elapsum sit, non tamen pro conuicto habebitur, quò minus excipere possit se Titij debitorem non esse; & hoc ob eam rem, quoniam de ipso debito sententia lata non est, atque sic dixit Gloss. in c. ex parte 1. in verb. Pro contumacia vers. Et tunc sufficit de verb. sign. & Anton. quem refert, ac sequitur Abb. in cit. c. consanguinei. nu. 9. & Felin. nu. 2. vers. Fallit primò, ibi nisi esset lata de re iud. Postremò quò ad sententiæ iustitiam; nam post decem dies iusta esse censetur, vt dixit Inn. in c. bonæ. 1. nu. 8. vers. In sententia autem excommunicationis de elect. & Abb. in cit. c. consanguinei. nu. 10. & Felin. nu. 3. vers. Fallit secundò, & idem Abb. in c. ad reprimendam. nu. 13. de off. ord. in quibus duobus iuribus quæstio, de qua hic agimus, in primis pertractatur; ad excommunicatum igitur probare pertinebit excommunicationem iniustam esse, vt citati autores eisdem in locis inquirunt. Excipitur tamen quò ad monitiones; nam, quod censuræ sepius in absentes feruntur, ob eam rem ipsarum probatio ad excommunicatorem pertinebit, vt probatur in c. sacro, ibi & personis præsentibus de sent. excom. & vt dixit Abb. in cit. c. ad reprimendam. nu. 13. & in eod. c. consanguinei. nu. 11. vbi & Inn. & Anton. & Fed. de Sen. idem sentientes refert, sicut etiam Felin. in c. eod. nu. 3. vers. Fallit tertio, vers. Item secus respectu monitionis; & faciunt pro hac exceptione, quæ traduntur per Abb. Felin. ac DD. in cap. tenor. de re iud. sed de hac materia satis, ad materiam circa quam veniamus.

De homine materia communi circa quam excommunicationis maioris; et de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debent tam communibus, quàm proprijs, quò excommunicetur. Cap. XXVI.

S V M M A.

1 Homo excommunicari potest.

3 Collectiuum nomen quodnam sit.

2 Homo singularis esse debet, qui excommunicatur; & quisnam hic sit.

4 Vniuersitas, quatenus vniuersitas est, excommunicari non potest, & quamobrem.

EXPLICATA materia maioris excommunicationis, quæ ad genus spectat, de materia circa quam eiusdem iam agamus. Materia igitur circa quam maioris excommunicationis Homo est; homo enim excommunicari potest, vt sentiunt Phil. Franc. Gemin. Anchar. & communiter DD. in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. & Mar. Socin. Sen. vbi rem hanc egit in c. mulieres nu. 15. cum seq. de sent. excom. vbi ait creaturam veram esse debere, quæ excommunicatur, & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 7. & Archiep. Flor. de censur. cap. de materia incip. Nota, quòd excommunicari, & Bonau. d. 183. q. 1. concl. 1. vbi id pluribus probauit lib. 4. & nos generatim cap. 17. Tab. 1. Verum, quòd necessariò inesse ipsi quædam debent, quò excommunicetur, quæ partim communia, partim propria sunt, & de communibus egimus eod. cap. 17. ideo illis omisis, propria hic agamus. Homo igitur hic singularis homo esse debet, quò excommunicetur, vt exempli gratia Titius, Socrates, hic, illenè, ad summam homo hic persona singularis esse debet, quæ & indiuiduum à logicis dicitur, vt probatur in c. pen. ibi Si personæ fuerint singulares de cens. lib. 6. & in extrauag. si fratrum vers. Excommunicationis in singulares personas ne sed. vac. & in extrauag. sanè vers. Nos enim, ibi Si sint singulares personæ de immun. eccl. & in extrauag. Saluator noster, vers. Nos enim, sibi Excommunicationis in personas de præb. & in extrauag. vn. incip. super gentes de consuet. & vt sentiunt DD. communiter in cit. c. Romana. §. in vniuersitatem, & Felin. in c. eam te in verb. Aliud num. 34. vers. Secunda declaratio de rescript. hinc Mar. Soc. in c. mulieres. nu. eod. verè personam, & non fictam excommunicari asseruit: id quod merito, excommunicatio enim vsu communionis ecclesiæ nos priuat, vt probauimus cap. 6. in hac Tab. at communionis huius particeps quis non est; nisi baptismo initiatus, vt ibi diximus, & cap. 9. ergo singularis homo esse debet, qui excommunicatur; nam, vt probauimus in comment. nost. de sacr. cap. 16. Tab. 2. singularis homo tantum baptizatur; & singularis homo igitur esse debet, qui excommunicatur; siue vnus autem, siue plures simul excommunicentur, nihil interest, modò collectiuo nomine id non fiat. Collectiuum nomen autem est, exempli gratia, populus, gens

gens, plebs, concio, turma, cohors, legio, collegium, Capitulum, & vniuersitas, vt sentiunt DD in cit. c. Romana. §. in vniuersitatem. An igitur vniuersitas excommunicari non potest? in hac questione, quò eius absolutam cognitionem habeamus, hæc contemplanda nobis sunt. Primum, an vniuersitas, quatenus vniuersitas est, excommunicari possit. Deinde, an nomine vniuersitatis singuli, qui ex vniuersitate sunt. Tertio, an, si excommunicentur, excommunicatio valeat. Quarto, an, vniuersitate constituta contumace, singuli ex ea sine admonitione alia excommunicari possint. Postremo, si vniuersitas appellet, an singulis ex vniuersitate appellatio proficiat.

4 † Quò ad primam questionem igitur concludendum est vniuersitatem, quatenus vniuersitas est, excommunicari non posse. Nam sic dixit Gloss. in c. sicut in verb. Adulterata. 7. q. 1. & in c. pen. in verb. Vniuersitas de cens. lib. 6. & in extrauag. vn. in verb. Singulares personas ne sed. vac. aliquid inouetur, & Inn. in c. grauem de sent. excom. & Abb. in c. bonæ memoriæ. nu. 20. de elect. & in c. dilectæ in Christo, & ibi. quòque Felin. de except. & idem Felin. in c. eam te in verb. Illud. nu. 34. ibi Secunda declaratio de rescript. & Bald. in c. Imperatorum. nu. 6. de iuram. ca. lumn. & Gemin. in c. 1. §. qui verò. nu. 3. de vsur. lib. 6. & Specul. de sent. excom. nu. 9. & Marian. Soc. Sen. eod. c. mulieres. nu. 15. & Gabriel Biel d. 18. q. 2. art. 2. concl. 5. coroll. 2. lib. 4. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 9. in fin. & Corn. conf. 299. nu. 3. lib. 1. communis deniq; Doctorum sententia hæc est: Probatur autem primò eod. c. Romana. §. in vniuersitatē de sent. excom. lib. 6. In vniuersitatem, vel collegium, dicitur enim ibi, proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus: hæc ibi Rom. Pont. ex quibus manifestò patet vniuersitatem excommunicari non posse. Probatur id etiam hac ratione, nam vniuersitas homo non est, sed corpus quoddam fictum arg. l. mortuo. ff. de fideiusor. & l. rerum mixtura ver. Tertium. ff. de vsucap. & vt dixit Inn. in cit. c. grauē, & Gemin. in eod. §. in vniuersitatē. n. 10. ver. Et ob hoc nullum eorū, & Anchar. nu. 7. ver. Quare autem vniuersitas non sit capax, & Phil. Franc. ver. In ea Gloss. & communiter deniq; DD. ibi, & Felin. in cit. c. dilectæ in Christo. num. 1. de except. & in cit. c. eam te ver. Aliud singuli. nu. 34. ibi Secunda declaratio viden. de rescript. si ergo vniuersitas homo nō est; ergo baptismum suscipere nō potest (homo enim baptismi tantum capax est, vt probauimus cap. 16. Tab. 2. in commōt. nostr. de sacram.) ergo nec in ecclesiæ communionem recipi (per baptismum enim in hanc communionem adscribimur, vt tradidimus cap. 6. & cap. 9. in hac Tab.) si igitur vniuersitas nec baptismum suscipere potest, nec in ecclesiæ communionem recipi, ergo nec ab ea communionem per excommunicationem excludi poterit, ac propterea nec excommunicari; vbi enim non est habitus, ibi p̄tuitio non datur arg. l. decem, & ibi communiter not. ff. de verb. oblig. & l. non potest videri desisse. ff. de reg. iur. Accedit postremo, quoniam, si vniuersitas excommunicaretur, qui deinceps in eam reciperentur, eadem pœna obuoluerentur, vel contumaces non essent; eadem enim vniuersitas & ab hinc centum annos erit, quæ nunc est, vt haberet in l. proponebatur. ff. de ind. & in c. denique 7. q. 1. & vt dixit Innoc. in cit. c. grauē, at falsum hoc esse communiter cōcluditur in l. si grege. ff. de leg. 1. & de communi sententia testatur las. in l. inter stipulantem. §. sacram in fine. ff. de verb. oblig. vt qui deinceps in vniuersitate recipiantur, in eam nascantur, non contumaces, & sine causa excommunicentur arg. c. 2. de conscri. & l. sancimus. C. de pœn. ergo, ne hoc, quod iniquum est, contingat, vniuersitatem excommunicari non posse concludendum est. Contra conclusionem hanc tamen facere videtur c. significauit de except. vbi Capitulum quoddam excommunicatum fuisse significatur illis verbis Sed à parte altera exceptione excommunicationis opposita contra Capitulum: si Capitulum igitur excommunicari potest, & vniuersitas excommunicabitur; nam Capitulum vniuersitas est: ad hoc communiter respondetur, & respondit Bald. ibi in fin. ius illud correctum esse per cit. §. in vniuersitatem; id quod ratione non caret, prohibet enim Rom. Pont. ibi, ne in vniuersitatem excommunicatio feratur, ergo antea poterat arg. l. cum lex. ff. de legib. & l. imperator à contrario sensu. ff. de postul. responderi quoq; potest ibi singulos ex capitulo excommunicatos esse, sed Capituli nomine nominatos arg. c. dilectæ in Christo eod. de except. nō enim interpretatio hæc absurda est, ex quo per ipsam conciliantur & cit. c. significauit, & cit. §. in vniuersitatem arg. c. cum expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. & his rationibus respondetur etiam ad c. Capitulum §. Græcis de rescript. vbi Abb. sic etiam respondit; à proposita conclusione igitur non discedemus: & de questione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Vniuersitatis nomine singuli, qui ex vniuersitate sunt, excommunicari non possunt; etiam si hoc animo vniuersitas excommunicata sit.

§. † Altera

I.

† Altera questio est, an, ex quo vniuersitas, quatenus vniuersitas est, excommunicari non potest, si nihilominus excommunicetur, singuli saltem, qui ex ea vniuersitate sunt, excommunicati sint, præsertim vbi hoc animo excommunicator excommunicauit. Et videbatur quidem dicendum ratione hac vniuersitatem excommunicari posse. Primò, quia & interdictum in vniuersitatem latum sic interpretamur, vt habetur in c. si sententia ver. Cum verò de sent. excom. lib. 6. vbi populo interdicto singuli ex eo populo interdicti esse cēsentur; ergo idem & hic. Præterea ob c. significauit de except. & ob c. cum dilectæ eod. vbi Capitulo excommunicato singuli ex Capitulo excommunicati videntur. Postremo, quia interpretatio ea fieri semper debet, vt actus potius valeat, quam pereat, atq; sic dixit Imol. in c. Capitulum de rescript. & DD. sic notare inquit Felin. in c. dilectæ in Christo. nu. 1. ver. In quantum hæc de except. Atqui contrariam sententiam amplexari meo iudicio debemus, vt nec ratione hac vniuersitas excommunicari possit. Primò, quia Rom. Pont. in c. Romana. §. in vniuersitatem, simpliciter prohibet, ne in vniuersitatem excommunicatio feratur; nec distinguit, an hoc animo excommunicatio in vniuersitatem lata sit, vt singuli excommunicarentur, ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de precio. ff. de publ. in rem act. etenim, vbi hoc ecclesia intelligi voluit, id declarauit, vt de interdicto in cit. c. si sententia. Deinde, quoniam ratio, quam obrem Rom. Pont. id cauit, ea ibi redditur, ne contingat innocios aliquando excommunicatione irretiri; at ratio hæc locum habet, etiam si vniuersitatis nomine singuli excommunicentur (fieri enim potest, vt ex ea vniuersitate contumaces aliqui non sint; vel quòd ecclesiam audire volunt; vel quòd deinceps in vniuersitatem recipiuntur; vel quòd ecclesiam audire non possunt, aut absentia, aut inficitia, aut ætate, aut morbo arg. c. fin. de ijs, qui matr. accus. poss. & l. 2. §. si quis in iudicio. ff. si quis caut.) ergo, ex quo hic locum habet ratio eius. §. in vniuersitatem, & eius dispositio locum habere debet arg. c. cum dilectæ de confirm. vtil. vel inutil. atq; sic respondit etiam Mar. Soc. Sen. in c. mulieres, vbi rem hanc egit. nu. 17. de sent. excom. Tertio facit, quia, qui de vniuersitate sunt, sic excommunicari debent Excommunico hos, illosuè de vniuersitate, seu de collegio, qui in culpa sunt, vt dicitur in eod. §. in vniuersitatem in fin. ergo alia ratione, & sic vniuersitatis nomine excommunicari non debent. Postremo in hoc casu loquitur cit. §. in vniuersitatem. Id quod hinc probatur primò, quia non prohibetur ibi, ne vniuersitas, quatenus vniuersitas est, excommunicetur: hoc enim fieri non posse ob rationem, quam reddidimus, Rom. Pont. notissimum erat arg. c. 1. de constit. lib. 6. iunct. cit. c. si sententia ver. Cum vero de sent. excom. lib. 6. ergo, vt lex de re dubia sit arg. l. q. Labeo ff. de Carbon. edict. intelligi ius illud debet, vbi per vniuersitatem singuli ex ea excommunicantur. Declarant postremo verba illa Cum nō nunquam contingeret innocios huiusmodi sententia irretiri, quæ habetur in cit. §. in vniuersitatem; nam, si Rom. Pont. ageret ibi, vbi vniuersitas, quatenus vniuersitas est, excommunicatur, & non, vbi vniuersitatis nomine singuli ex ea excommunicantur, nullum esset periculum animarum, quod vitare ibi vellet Summus Pont. nec innocios excommunicatione irretiri contingeret, vt ibidem dicitur; cum id, quod vniuersitatis est, singulorum ex ea non sit arg. l. sed si hac lege. §. qui manumittitur, & l. 2. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine, atq; idcirco nec noxij excommunicarentur; necessariò igitur ibi de hoc agi concludendum est, atque sic asseruit Phil. Franc. in eod. §. in vniuersitatem, vbi & Io. And. idem sententem refert, & Gemin. eod. in fin. Non obstant modò contraria proposita, & primo cit. c. si sententia, vbi de interdicto hac ratione lato agitur; nam per interdictum in vniuersitatem latum idcirco singuli obligantur, quoniam in tanto salutis discrimine interdictus non constituitur, sicut excommunicatus, extra ecclesiam enim hic eijcitur, ille verò in ea remanet, vt suo loco vidimus; & ob hanc rationem aliud in excommunicatione, aliud in interdicto statutum est, vt in citatis iuribus habetur. Non obstat etiam ratio alia deprompta ex cit. l. quoties, quoniam ea locum habet, vbi lex non repugnat; at hic repugnat cit. §. in vniuersitatem. Accedit, quòd, si hoc vellemus, inutilis ferè omnino redderetur dispositio cit. §. in vniuersitatē, vt id quoq; animaduertit Felin. in cit. c. dilectæ in Christo. nu. 2. ver. Primò pro limitatione prædicta de except. nā excommunicator se vniuersitatis nomine singulos excommunicasse semper diceret arg. l. 2. ff. de milit. testam. Non obstat demum cit. c. significauit cum simil. quoniam correctum illud esse supra diximus. Vniuersitatis nomine igitur nec singuli ex ea vniuersitate excommunicari possunt, atq; sic sensit Anchar. in eod. §. in vniuersitatem ver. Ex quibus colligitur, & Phil. Franc. ver. In Gloss. in verb. Penitus, ibi nec obstat, si dicatur, vbi & Io. And. idem sententem refert, & Gemin. eod. in fin. Verum quid, si omnes ex vniuersitate contumaces sint, an tunc vniuersitatis nomine

B b b

nomine

nomine excommunicari poterunt? id explicabimus in seq. §. nam & quæstio hæc dubitatione non caret.

S V M M A.

1 Vniuersitatis nomine an excommunicari possint, qui ex vniuersitate sunt, vbi oēs sunt contumaces.

II.

§ Tertia quæstio est, an, si omnes de vniuersitate contumaces sint, vniuersitatis nomine excommunicari possint, ita vt singuli ea excommunicatione obligentur. Anan. quem refert, non tamen sequitur Felin. in c. dilectæ in Christo. nu. 2. vers. Limita tamen nouissimè, de except. per vniuersitatem excommunicari posse dixit, vbi omnes in culpa sunt. Et probari ratione huius opinionè sic posse videtur; quoniã in hoc casu innoxij ea pœna non constringuntur; & sic ratio cessat eius cit. §. in vniuersitatem, ac propterea, & eius dispositio cessare debet arg. c. cum cessante de appell. Atqui cõtrariam sententiam, vti verissimam amplector, vt. f. nec ratione hac vniuersitas excommunicari possit, ita vt singuli ex ea excommunicati sint, vel omnes contumaces, & in culpa habeantur; nam & hoc sensit Host. in summ. de contum. §. fin. vers. Ergo per istum tex. ibi enim sic ferri in hoc casu excommunicationem posse ait Præpositum, Decanum, Archidiaconum, & omnes alios de tali collegio excommunico, quia noluerunt parere mandatis meis; ergo, vel omnes de vniuersitate contumaces sint, nõ collectiuo nomine, sed vt singuli excommunicari debent, & sequitur eum Phil. Franc. in cit. §. in vniuersitatem vers. In Gloss. fin. in fin. & Gemin. nu. 5. in fin. & Anchar. nu. 7. ibi Lap. etiam idem sentit, & Felin. in cit. c. dilectæ in Christo nu. 1. & nu. 2. vers. Secundò cõsidera, & Archiep. Flor. in 3. par. summ. tit. 24. cap. 75. Probatur autem sententia hæc his rationibus, primò, quia Rom. Pont. in cit. §. in vniuersitatem penitus prohibuit, ne in vniuersitatem excommunicatio feratur, vt ibi habetur; ergo, vel contumaces, vel nõ contumaces omnes sint, id prohibuisse dicendum est, dictio enim illa Penitus idè, quod omnino, idest in omni casu significat, vt dixit Alex. in l. qui vsum fructum. nu. 7. ff. de verb. oblig. & Iaf. in auth. qui rem. nu. 22. C. de sacrosanct. eccl. alioquin inutilis dictio illa esset, quod absurdum est. Præterea pro eadem sententia facit, q̄ Rom. Põ. ob eam rem, ne vniuersitas excommunicaretur, prohibuit, ne cõtingeret innoxios ea pena irretiri, vt ibidem dicitur, ergo generaliter id prohibuit; rum q̄, si prohibere voluisset id solùm, vbi innoxij etiam excommunicarentur, non dixisset, ne contingeret aliquando innoxios huiusmodi sententia irretiri, sed, vbi innoxij sententia irretirentur; tum q̄, ex quo dixit Nõ nunquam contingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri, voluit etiam casum comprehendere, & vbi omnes noxij essent; quod enim non nunquam contingit, potest esse, & non esse, vt probauit Phil. in libell. de interpret. cap. de futuro cõtinenti: idq̄; meritò, voluit enim potius legislator nocentes aliquando ratione hac non puniri, quàm innocentes aliquando condemnari, quod fieri debet arg. l. absentem. ff. de pœn. Postremò probatur sententia hæc, quoniam vniuersitas potest augeri, & mutari arg. l. proponebatur. ff. de iud. & l. si grege. ff. de leg. 1. ergo innoxij obligabuntur excommunicatione; nam, vel, vbi excommunicatio fertur, omnes, qui ex collegio tunc sunt, contumaces sint, qui tamen de eo collegio deinceps fient, contumaces non erunt; & tamen, ex quo vniuersitas excommunicata est, & hi de vniuersitate sunt, eadem sententia, irretientur; ne igitur hoc contingat, nec in hoc casu excommunicatio sic ferri potest. Et hoc etiam est, quod significauit legislator per illa verba Cum non nunquam contingeret. Hoc èt est illud Contingens, quamobrem id vetuit. Ex quo ergo & verba omnino prohibèt, ne excommunicatio in vniuersitatem feratur; & ratio etiã legislatoris & hic viget, ab hac sententia non discedemus, vt nec vniuersitatis nomine singuli excommunicentur, vbi omnes contumaces sunt: sed de quæstione hac satis; ad aliã veniamus.

S V M M A.

1 Vniuersitas si excommunicetur, quatenus vniuersitas est, sententia nulla est. 2 Vniuersitas si excommunicetur, quò singuli ex ea excommunicentur, sententia non valet.

III.

§ Quarta quæstio est, an, si in vniuersitatem excommunicatio nihilominus feratur, sententia valeat. In qua quæstione, vt eam dilucidius explicemus, sic distinguendũ cenleo. Aut quærimus, an excommunicatio in vniuersitatem lata, quatenus vniuersitas est, valeat. Aut quærimus,

mus, an excommunicatio in vniuersitatem lata valeat, vbi fertur, quò singuli ex ea excommunicentur. † Quò ad primam quæstionem pro certo habendum est excommunicationem non valere; quippe quia vniuersitas, quatenus vniuersitas, excommunicationis capax nõ est, vt probauimus hoc cap. in init. atq; sic asseruit Io. And. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in c. Romana. §. in vniuersitatem vers. Nam, vt dicit Io. Andr. & Anchar. eod. nu. 7. in prin. & in vers. Ex quibus colligitur, quòd bona ratio, vbi Archid. & Io. Mon. & quendam alium idem sentientem refert de sent. excom. lib. 6. & Gemin. eod. nu. 10. vers. Ideo hic penitus, & prop. fin. & Host. què etiam refert Gloss. ibi in verb. Penitus, & Imol. in c. Capitulum pen. colum. de rescript. & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 10. & Archiep. Flor. in 3. par. summ. tit. 24. cap. 75. vers. Excommunicationis sententia ferenda non est, & Gabriel Biel dist. 18. q. 2. art. 2. coroll. 2. lib. 4. qui de communi theologorum sententia testatur, & Mar. Soc. Sen. in c. mulieres. n. 18. de sent. excom. communis deniq; DD. sententia hæc est; ac re vera ob rationem allatam in initio huius cap. aliter dici non potest. † Quò ad alteram itidem quæstionem, vbi vniuersitas excommunicata est, quò singuli ex ea excommunicentur, nec tunc sententiam valere dicendum est; sic enim asseruit Io. And. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in cit. §. in vniuersitatem vers. Si autem intenderet ligare singulos de vniuersitate, & Anchar. eod. num. 7. vers. Quare autem vniuersitas non sit capax, vbi & quosdam alios idem sentientes refert, & Gemin. eod. nu. 10. vers. Ideo hic penitus, & prop. fin. & Ricard. quem refert, ac sequitur Felin. in cit. c. dilectæ in Christo. nu. 7. vers. An autè excommunicatio lata contra prohibitionem de except. & communis etiam sententia hæc est, vt de hoc testatur Felin. ibid. in verb. Excommunicatio lata cõtra prohibitionem. Probatur autem primò hac ratione, quoniam lex expressè prohibet, ne excommunicatio in vniuersitatem feratur, vt dicitur in cit. §. in vniuersitatem, ergo contra prohibitionem excommunicatio lata non valet; nam, vbi lex quidpiam fieri prohibet, si illud fiat, nullum est, vt habetur in l. non dubium, & ibi not. Bart. Iaf. ac DD. C. de legib. quandoquidem lex prohibens clausulam derogatoriam, & annullatiuam actus, vt ita dicam, secum habet, vt inquit communiter DD. Bart. Bald. Fulg. Paul. de Castr. & Iaf. qui ipsos refert in cit. l. non dubium. nu. 17. Confirmatur ratio hæc, quoniam lex non simpliciter prohibuit, ne vniuersitas excommunicetur, sed penitus prohibuit. f. dictioe hac adiecta Penitus; In vniuersitatem, vel collegium, dicitur enim ibi, proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus: ecce hic non tantùm, & simpliciter, prohibet, sed penitus prohibet; at dictio Penitus; idem, quod omnino, seu omni casu significat, vt dixit Alex. in cit. l. qui vsum fructum. nu. 7. vbi & alios idem sentientes refert. ff. de verb. oblig. & Iaf. in auth. qui rem. nu. 22. C. de sacrosanct. eccl. si ergo dictio illa Penitus idem, quod omnino, & omni casu significat, sententia hæc non valet, alioquin non penitus, idest omnino, & omni casu id prohibuisset, sed solum ante factum, idest, ne fieret, non autem post factum. f. ne valeret; ne igitur à verborum proprietate discedamus, quod fieri non debet arg. l. non aliter. ff. de leg. 1. & vt dixit Bart. in l. non dubium. nu. 10. & Iaf. nu. 39. C. de legib. sententiam hanc non valere asserendum est. Postremò pro hac opinione facit, quoniam, si sententia hæc valeret, animarum periculum non vitaretur, quod voluit Rom. Pont. nam nihilominus innocentes excommunicatione irretiri contingeret, vt hoc per se patet; ergo hac quoque ratione, ne prouiso illa superuacanea sit, concludendum est excommunicationem hanc non valere, quicquid dixerint Ber. & Gloss. in cit. §. in vniuersitatem in verb. Penitus, vbi contrariam opinionem, scilicet vt valeret, tutior em dixerunt; quã loquidè horum opinio, & verbis, & mēti ipsius legislatoris repugnat, vt vidimus. Vniuersitatem igitur, nec quatenus vniuersitas est, nec quò singuli ex ea excommunicentur, excommunicabimus; nam excommunicationis sententia hæc non valebit, vt communiter id concludi proximè asseruimus: & de questione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Vniuersitate legitimè admonita, vt aliquid faciat, si non paruerit; an, qui ex ea vniuersitate contumaces sunt, sine admonitione alia excommunicari possint. 2 Singuli de vniuersitate aliqua quando contumaces sunt, qua ratione excõicari possint.

III.

§ Quinta quæstio est, an vniuersitate legitimè admonita, si non paruerit, qui ex ea contumaces sunt, sine admonitione alia excommunicari possint: de qua quæstione, antequam ipsam dissoluamus, duo præmittenda sunt. Primùm hic non disputari, an sententia in hos lata valeat,

B b b 2

valeat, constat enim excommunicationem sine admonitione latam valere arg. c. sacro de sent. excom. & vt asseruimus cap. 16. in Tab. 1. disputatur ergo, an legitimè fiat. Præmittendum itidè est communiter concludi ex vniuersitate ipsos excommunicari non posse, nisi iterù admoneantur, mō de ipsorū cōtumacia nō constet, vt dixit Inn. in c. Romana. §. in vniuersitatem in verb. Culpabiles de sent. excom. lib. 6. & sequuntur eum Philip. Franc. eod. vers. In Gloss. fin. in fin. ibi Sed quæritur primò, & Gemin. nu. 5. vers. Quæro; an isti, & Anch. nu. 7. vers. Aduertendum tamè coadmonitio; etenim quis excommunicari nō debet, antequam ipsius contumacia nota sit arg. cit. c. sacro, & c. nemo episcoporum. 11. q. 3. restat igitur, vt quæstio nostra disputetur, an in eos legitimè feratur excommunicatio, quos contumaces esse constat. In qua quæstione nō nulli existimarunt admonitionem aliam postulari; tum q̄, antequam quis excommunicetur, admoneri debet ob cit. c. sacro, & vt probauimus eod. cap. 16. tum q̄, etsi Capitulum admonitum est, tamen aliud Capitulum, aliud singuli ex Capitulo sunt arg. l. sed si hac lege. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. Contrariam tamen sententiam amplexantur Inn. eod. in loco, & citati autores omnes supra; & hoc ob præcipuum illud ius cit. §. in vniuersitatem, ibi enim nihil aliud requiri videtur, nisi vt de culpa constet; Sed in illos duntaxat de collegio, vel de vniuersitate, dicitur. n. ibi, quos culpabiles esse constiterit, promulgetur, scilicet excommunicatio. Ecce hic solum requiri, vt in culpa esse ipsos constet; ergo admonitio alia non requiritur. Hanc opinionem vt cōmunem, & verissimā ego etiam sequor; non, q̄ id permittatur per cit. §. in vniuersitatem (quandoquidem esset hoc ius commune per tacitas interpretationes corrigere, quod fieri non debet, vt dixit Gloss. not. in c. cupientes. §. quod si per 20. de elect. lib. 6. & Ias. in auth. quas actiones. nu. 21. C. de sacr. sanct. eccl.) sed quod communi iure id fieri potest; nā, vbi manifestò cōstat quem contumacem esse, nulla admonitio alia postulatur, vt probauimus cap. 16. Tab. 1. manifestam autem contumaciam in hoc casu adesse hinc probatur, quoniam permittit Rom. Pont. vt excommunicatio in illos promulgetur, quos culpabiles esse constiterit; at, vbi constat quem culpabile, contumacemq̄ esse, huius manifesta est cōtumacia, vt dicitur in c. venerabilibus. §. secus autem iunct. vers. Cū manifesta de sent. excom. lib. 6. ex quo igitur manifestò contumaces sunt, communi iure admonitio alia non requiritur, vt probauimus eod. cap. 16. & hac ratione commune ius nō corrigitur per cit. §. in vniuersitatem; quod, quatenus potest, caueri debet arg. c. cū expediat de elect. lib. 6. & l. vn. C. de inoff. dot. Non repugnant modò, quæ pro contraria sententia diximus, nam admonitio ob eam rem fit, vt appareat, an contumax quis sit; ex quo autem iam contumacia manifesta est, admonitio alia opus non est arg. l. 1. in fi. ff. de act. empt. & c. eum, qui de reg. iur. lib. 6. à proposita sententia igitur non discedemus, quicquid dixerit Marian. Soc. Sen. in c. nulli. n. 18. cum seq. vers. Tertio quæro de sent. excom. Sed ad postremam quæstionem iam veniamus, si illud prius addiderimus, vbi omnes de vniuersitate contumaces esse cōstat, sic exempli gratia excommunicationem ferri posse Excommunico Præpositum, Decanum, Archidiaconum, & omnes alios de tali collegio, quia noluerunt parere mandatis meis, sic enim dixit Host. de Capitulo in summa de contumacia. §. fin. vers. Ergo, si constat, quem sequuntur Philip. Franc. in eod. §. vniuersitatem vers. In Gloss. fin. in fin. & Gemin. nu. 3. in fin. & Anchar. num. 7. vers. Lap. etiam idem sentit, & Felin. in c. dilectæ in Christo. nu. 1. de except.

S V M M A.

1 Appellatione interposita ab vniuersitate, an singulis ex ea ipsa proffit, quò minus excoibentur.

V.

† Postrema quæstio est, an appellatio interposita ab vniuersitate singulis ex ea proffit, quò minus excoibentur. Hanc quæstionem disputarunt DD. in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. & comuniter concluditur ipsam prodesse, vbi iudex delegatus est; sic enim dixit Inn. ibi. nu. 3. vers. Sed quæritur appellatio Capituli, & Gemin. nu. 5. vers. Sed ponitur appellatio, & Anchar. nu. 7. vers. Iuxta prædicta; & Phil. Franc. vers. Secundò quæritur. Nam, ex quo eius iurisdictio per appellationem impeditur, ipsius vsum non habet arg. c. per tuas de sent. excom. & c. cū contingat de off. deleg. occasione igitur eius causæ, quamobrem vniuersitas appellauit, nemo ex ea excommunicari poterit. Idem est, si ordinarius sit; nam ob eandem rationem excommunicationem ferre non potest; & si feratur, non valebit arg. cit. c. per tuas, & cit. c. cū contingat cum simil. Quare, si contra fiat, petere vniuersitas poterit, vt nulla pronuncietur, si sua intersit, vt pote quia excommunicatus est, qui vel ipsam vniuersitatem defendebat,

debat, vel eius nomine aliquid faciebat; ita enim citati autores eisdem in locis inquit. Et hæc locum habent etiam in Rectoribus ciuitatum; nam vniuersitatis appellatio ipsis proderit, sicuti iidem ibidem sentiunt: quod tamen in alia causa locum non habet; ex quo in ea iurisdictio non impeditur; videndi tamen DD. ibi: & de ijs hæcenus, quæ necessariò inesse homini materiæ circa quam excommunicationis debent, quæq; ipsius propria sunt; ad ea, quæ inesse eidem debet, sed non necessariò, propria tamen ipsius magis sunt, transeamus; de communibus enim egimus cap. 16. Tab. 1.

De homine materia communi circa quam maioris excommunicationis; & de ijs, quæ inesse ipsi debent, sed non necessariò, propria tamen ipsius magis sunt. Cap. XXVII.

S V M M A.

- 1 Contumax in re graui, & vbi mortiferè quis peccat, excommunicari tantum debet; quæuis, si contra fiat, excommunicatio nihilominus valeat.
- 2 Mortiferè vbi quis non peccat, in excommunicationem iuris non incidit; nec hominis etiam, vbi generaliter ab eo promulgata est.

N E S S E demum homini debet, quod excommunicationis magis proprium est, et si non necessariò, † vt in re graui contumax quis sit, vbi maiori excommunicatione irretitur; nam sic excommunicari nemo debet, nisi vbi ob contumaciam mortiferè peccat, vt pote, quia vel pro mortifero peccato præterito satisfacere non vult, vel in iudicium vocatus comparere non vult, aut iudicis præcepto iusto, legitimo non paret, vt probatur in c. episcopi, & in c. nemo episcoporum, & in c. nullus. 11. q. 3. & ut not. Gloss. in citatis iuribus, & in c. duo sunt. 96. d. & Abb. in c. ex parte 1. n. 3. de verb. sig. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 9. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. & Iacob. de Grass. cap. 7. lib. 4. decis. cas. confc. & Iacob. de Bellouif. in c. Romana. §. contrahentes nu. 61. cum duob. seq. de for. compet. lib. 6. ubi & gr. aiter in eos inuehitur, qui pro leui culpa excommunicationem ferunt, & Viuald. in Candelabrode excom. maior. nu. 105. cum seq. & Petrus Dominicus Magdalenus Capiferreus in lib. De numero testium in testamentis requisito in 1. parte cap. 3. nu. 11. & in parte 2. nu. 60. cum multis seq. Et probatur per c. nemo episcoporum, & c. nullus 11. q. 3. & ut nouissimè sanciuit Trid. Syn. de reform. cap. 3. sess. 25. cuius uerba retulimus in cap. fin. in Tab. 1. idq; merito; tum q̄ maior excommunicatio omnium aliarum pœnarum grauissima est, quæ ab ecclesia inuruntur arg. c. sacro de sent. excom. & cap. cū non ab homine de iud. ac propterea pro quauis leuiori contumacia inurenda non est; non enim pœna delicto responderet, ut debet arg. c. 2. de ijs, quæ fiunt à maior. part. cap. & l. sancimus. C. de pœn. tum q̄, si contrarium fiat, facile contemnetur, & sic perniciem potius, quàm salutem afferret contra mentem ecclesiæ, ut habetur in c. 1. de sent. excom. lib. 6. & ut dixit Trid. Syn. eod. † Quare in maiorem excommunicationem iuris generalis, alteriusuè specièi non incidere, nisi qui mortiferè peccat, pro regula tradidit Palud. dist. 18. q. 1. art. 2. lib. 4. quam regulam sequitur, & commendat plurimum Nauar. in Man. cap. 27. nu. 9. ubi & ipsam locum habere ait in excommunicatione generali ab homine lata ob eandem rationem, sequitur eam itidem Ricard. ead. d. 18. art. 12. q. 1. ibi Præterea excommunicationem, & Couar. in eod. §. 9. nu. 1. vers. Secundò, & Barth. Medina in sua institutione cap. 11. §. 2. lib. 1. & Martinus ibidem nu. 108. & Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 33. de excommunicatione, & Ludonius de Bera Palæstrelus in tractatu suo inscripto Responsiones casuum conscientie cas. 4. vers. Adde, q̄ hæc Bulla, cōmunis deniq; DD. sententia hæc est, & Capiferreus eod. cap. 3. nu. 11. Quare in maiorem excommunicationem nō incidit, qui festis diebus necessitate compellus operatur, si sub excommunicationis pœna ipso iure prohibitum sit operari, ut inquit Syl. in verb. Dominica in fine, & Nauar. in Man. cap. 13. num. 15. Non itidem in eam pœnam incidit, qui clericum sic leuiter percussit, ut mortiferè non peccauerit. Non, qui furatus est quidpiam leue, si in furantes excommunicatio lata sit, ut asseruit Couar. in cit. §. 9. nu. 1. vers. Secundò, & num. 2. vers. Tertio, & vers. Quarto. Non etiam qui furatus est, & soluere non potest, ubi excommunicatio contra eos lata est, qui furati sunt,

si non restituerint, modò excommunicationis lata tempore soluendo non fit; alioquin in excommunicationem incidit non soluens tunc, si potest, quamvis deinceps non soluendo factus sit. Nò itidem, qui clam quidpiam subripuit, vt compensaret, vel excommunicatio in eos lata fit, qui compensationis titulo subriperunt. Non etiam in excommunicationem incidit lata in eos, qui non patefaciunt aliquid, si aut sibi, aut alteri noceat, vt dixit Viuald. lib. nu. 109. cum seq. Non itidem in excommunicationem incidit absens, & ignoras admonitiones factas, vt post decem dies excommunicatus sit, qui instrumenta pertinentia exempli gratia ad Titium non restituerit, patefecerit. Imò nec elapsis decem diebus, in excommunicationem incidit, qui tunc admonitiones factas nouit, & tamen ea non restituit; nam sententia statim elapsis decem diebus operatur, & non vltra, q̄ facit lex arg. l. Arriani. C. de hæret. atq; sic respòdit idem Palæstrelus in eod. lib. in casu 47. vbi quæstionem hanc disputauit. Ad summam in maiorem excommunicationem nemo incidit, qui mortiferè non peccat, vbi aut à iure, aut ab homine per generalè sententiam tamen excòicatio fertur. Nemo denique nisi pro mortifera contumacia maiori excommunicatione excòicari debet. At quid, si contra fiat, an excòicatio nihilominus valebit? Planè ipsam valere còcludendū est; nam, ex quo in contumacè fertur, habilis materia est, vt sentit Gloss. in c. duo sunt d. 96. cū & còtumacia eo grauior sit, quo ex leuiori culpa descendit, vt dixit Gloss. sum. 4. q. 1. & in cit. c. duo sunt, quā sequitur Abb. in cit. c. ex parte. n. 3. valebit igitur & hie excommunicatio, & si ferri non debet. Verum quid, si iudex alicui iusserit, vt suo creditori intra talem diem, satisfaciat, alioquin excommunicatus sit, an excommunicationem euadet, si bonis interim cedat? hanc quæstionem in sequenti explicabimus.

S V M M A.

1 Cedens bonis excommunicationis pœnam is euadit, cui sub pœna excommunicationis lata sententiæ præceptum est, vt intra talem

diem suo creditori satisfaciat.

2 Cedens bonis excommunicatus absolui debet, & quamobrem.

I.

In hac postrema parte huius capituli quæstiones duæ dissoluendæ nobis restant. Quarum prior est, an is, cui sub excòicationis pœna lata sententiæ præceptum est, vt suo creditori intra talem diem satisfaciat, bonis cedendo excommunicationem euadat. Posterior autem est, an excommunicatus, propterea quod non satisfecit suo creditori, bonis cedendo absolutionem consequi possit. † Quò ad priorem quæstionem igitur concludendum est reum hunc cedendo bonis excommunicationem effugere. Primò, quoniam bonorum cessio debitorum contra creditores remedium est, quò pœnas euadant, vt probatur in tot. tit. C. qui bon. ced. poss. & vt tradidit Brunus in tract. de cess. bon. q. 3. princip. quo remedio hic priuari non debet arg. c. indultum de reg. iur. lib. 6. Postremò, quia, vbi quis iam excòicatus est ob pecuniariam causam, absoluitur bonorum cessione, vt paulò post videbimus; ergò multò magis hac bonorū cessione liberabitur, quò minùs in excommunicationem incidat. Etenim & hunc, qui bonis cessit, excòicari non posse inquit Syl. & Tab. & Angel. in verb. cedere bonis, & Tab. in verb. Excommunicatio 4. vbi Petr. de Palud. & Archiep. Flor. idem sentientes refert, & Nicol. de Milis in suo repert. in verb. Excommunicari non potest pro debito, vbi & Io. And. idem sentientem refert; cessione igitur hac facta, iudiciq; probata excommunicationem, aliamq; censuram effugiet: & de priori quæstione satis. † Quò ad posteriorem videbatur dicendum per bonorum cessionem absolutionem consequi non posse, & hoc ob eam rationem, quoniam remedium hoc iudicis officio imploratur, vt sentit idem Brun. eod. q. 16. prin. at excommunicatus iudicis officium implorare non potest arg. c. decernimus de sent. excom. lib. 6. & vt probauimus cap. 15. §. 2. in hac Tab. Atqui contrarium asserendum est, scilicet excommunicatum & in hoc casu cessionem petere posse, & hac ratione absolutionem consequi; sic enim sentiunt, Abb. in c. Odoardus de solut. & Fed. de Sen. conf. 193. & Rot. decis. 3. incip. Vtrum possit de re iud. in antiquis, & Angel. in eod. verb. Cedere bonis, & Syl. & Tab. eod. & sequitur Brun. eod. q. 8. quarta quæstionis principalis; & probatur id etiam rationibus. Primò, quia excòicatus omni legitima defensione, qua se tueatur, vt potest, vt probatur in c. cum inter de except. & vt nos tradidimus cap. 16. §. 4. in hac Tab. ergò & hoc remedio vti poterit contra creditorem. Postremò, quoniam, qui bonis ceditur, hic, quod debet, præstare non potest arg. tot. tit. C. qui bon. ced. poss. at excommunicatus, vbi, quod debet, præstare non potest, cautionem idoneam præstando, si potest, alioquin iuratoriam,

iuratoriam, absolui debet, vt tradidit Gloss. in c. ex parte. 1. in verb. Pro contumacia vers. Quid, si aliquis ita pauper sit de verb. sign. & vt nos probauimus cap. 19. §. 6. cum seq. in 1. Tab. ergò & bonis cedendo absolui debet; nam & hic cautionem tribuit, vt disputauit Brun. eod. q. 7. princ. Nec repugnat, quod dicitur iudicis officium ab excommunicato implorari non posse; nam illud locum habet in alio casu, non vbi absolutio petitur; in hoc enim casu omnia potest, quæ ad absolutionem consequendam pertinent. Hinc, etsi rescriptum delegatorum ab excòicato impetratum nullum est, valet tamen, vbi pro absolutione consequenda illud impetrauit, vt dicitur in c. 1. & ibi communiter not. de rescript. lib. 6. idq; meritò, ex quo enim, vt absolutionem petat, excommunicato conceditur, & omnia, quæ ad ipsam consequendam pertinent, concessa ipsi esse debent arg. c. præterea de off. deleg. & l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud. excòicatus ergo bonis cedendo excommunicationis absolutionem consequetur; & ne in excommunicationem incidat, per eandem cessionem liberabitur, vt probauimus, modò legitima cessio fit: sed de materia excòicationis iam hætenus, de forma ipsius, & primò de necessaria modò agamus.

De forma necessaria ad excommunicationem maiorem ferendam; & de ijs, quæ necessariò inesse ei debent, communiq; ipsi cum alijs censuris sunt. Cap. XXVIII.

S V M M A.

1 Forma excommunicationis maioris sunt verba, quibus ipsam excommunicationem tunc ferri significatur.

erone te ferio, seu percutio, vel Adimo tibi, vel priuo te Christi fidelium, & sacramentorum communione.

2 Verbis hisce an excommunicatio feratur dicendo, vel Præcido te ab ecclesia, Extrauè ecclesiam eijcio, vel Excommunico te, aut Excommunicationis sententiam in te promulgo, profero, vel Excommunicationis sententia te innodo, Excommunicationis uè mu-

3 Nemo ei communicet an his verbis excommunicatio maior feratur.

4 Anathema sit an his verbis excommunicatio feratur.

5 Noueris te excommunicatum an his verbis excommunicatio feratur.

VONIAM de forma excommunicationis acturi sumus, quæ duplex est; altera, quæ ad ipsam ferendam; altera quæ ad ipsam tollendam adhibetur: & vtriusque altera necessaria, altera non necessaria est; ideo de priori necessaria, deinceps de reliquis instituto nostro agamus. † Forma igitur maioris excommunicationis necessaria, quæ ad ipsam ferendam adhibetur, hæc est Ego excommunico te maiori excommunicatione, id est ea verba sunt, quibus maiori excommunicatione quem excommunicari, & Christi fidelium, & sacramentorum communione priuari significatur arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. atq; sic inquit Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 15. & Archiepisc. Flor. in tract. suo de excommunicatione cap. de forma, & Angel. eod. 2. num. 4. & Armill. eod. nu. 17. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 12. vers. Octauum. † Quare, q̄ hac pœna constrictus extra ecclesiam est, vt habetur in c. qui merito, & in c. omnis Christianus, & in seq. 1. q. 3. ob eam rem, si iudex, maiorem excommunicationem dum ferre vult, hac forma vtatur Præcido te ab ecclesia, vel Extra ecclesiam te eijcio, sine dubitatione maiori excommunicatione excommunicatus eris, vt probatur in citatis iuribus proximè, & cap. Engeltrudam. 3. q. 4. Itè, q̄ hac pœna constrictus, ex quo extra ecclesiam est, vt asseruimus, ecclesiæ communione caret, ob eam rem, si excommunicationis sententia sic feratur Excommunico te, Excommunicationis sententiam in te promulgo, profero, Excommunicationis sententia innodo te, Excommunicationis mucrone te percutio, & id generis, maior excommunicatio lata erit, vt probatur in extrauag. 3. de priuil. & in extrauag. Saluator de præben. & in extrauag. si fratrum ne sed. vac. & in extrauag. viam de regul. & in c. 2. ne cler. vel mon. lib. 6. & in Clem. 2. de sent. excom. & in c. ut inquisitionis de hæret. lib. 6. iunct. c. pen. de sent. excom. Postremò, q̄, qui ecclesiæ cõmunionem caret, hic & sacramentorum, & Christi fidelium communione caret, ut probatur in cit. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam cum simil. ob eam rem, si iudex, qui maiorem excommunicationem vult ferre, hanc formam adhibeat Priuo te Christi fidelium, & sacramentorum com-

munione, uel horum communionem tibi adimo, & hic maior excommunicatio erit ob ea, quæ diximus; quibuscumque verbis igitur maior excommunicatio ferri potest, modò ipsam tunc ferant. † Verùm quid, si à iudice dicatur Nullus exempli gratia Titio communicet, an excommunicatio ratione hac feretur? Hanc quæstionem disputarunt DD. in c. 1. de iud. in qua quæstione, ut dilucidius ipsam explicemus, non nullos casus præmittendos censeo, in quibus DD. uniuersi sentiunt per hæc verba excommunicationem ferri. Communiter ergo concluditur in his casibus per hanc verborum formam excommunicationem inuri. Primò, ubi causæ cognitio præcessit, & ab eo iudice forma hæc profertur, qui hoc animo se præpararat, ut excommunicationem ferret; sic enim dixit Abb. in cit. c. 1. nu. 34. in fin. & Anton. & Felin. nu. 28. vers. Nota illam conclusionem, & Dec. num. 13. vers. Octauò not. ubi & alios idem sentientes refert in prima lect. & nu. 24. in 2. lect. Secundo loco, ubi manifestò constat iudicem hac ratione excommunicare uelle; nam, ex quo præscripta forma certa non est, nihil interest, quibus uerbis utamur, modò per ipsa excommunicatio feratur. Postremò excommunicatio fertur, etiam si de iudicis animo non constet, ubi diceretur Nullus tali communicet, donec absoluat satisfatione præmissa, & hoc ob cit. c. 1. de iud. His ita præmissis, restat, ut quæramus, ubi simpliciter dicitur Nemo ei communicet, an per hæc verba excommunicatio feratur, si de iudicis animo non constet. Io. And. ratione hac excommunicationem non ferri existimauit; eum sequitur Abb. in eod. c. 1. nu. 34. & opinionem hanc alios sequi testatur Dec. in cit. lect. 2. nu. 24. Probatur autem communis hæc opinio primò hac ratione, quoniam uerba hæc uel sua excommunicationem non inferunt arg. c. fin. de immun. eccl. lib. 6. ibi enim communicatio prohibetur clericorum quibusdam, ne scilicet clericis, personisq; ecclesiasticis quicquam vendant, aliquidq; ab eisdem emant, neq; ipsis bladum molant, coquant panem, & alia obsequia præstent, & tamen clerici illi excommunicati non sunt Dec. ad hoc respondet, ac rectè, ius illud nihil facere; tum q; iudex laicus hæc prohibuerat, laici uerò iudices censuras ferre nequeunt, ut probauimus cap. 2. §. clericus in Tab. 1. tum q; non dicitur ibi Nemo clericis communicet, sed actus iam dicti tantum prohibentur; non probatur ergo sententia hæc eo iure. Vnde Abb. secundo loco sic argumetur, si uellemus hac uerborum forma excommunicationem ferri, iudicem delinquentem faceremus, ut qui formam ecclesie non adhibuerit, quæ habetur in c. sacro de sent. excom. & in c. 1. eod. lib. at re dubia delictum non presumitur arg. c. ad audientiam de præscript. ergò excommunicationem sic ferri dicendum non est. Dec. nec rationem hanc ob stare dicebat, ex quo de iudicis mente constat: hæc responsio mihi non probatur Abb. enim loquitur, ubi mens iudicis ignoratur, & in hoc casu quæstio etiam disputatur; responderi tamen potest excommunicationem nihilominus ferri, quoniam, & ubi de hoc delicto constat, excommunicatio tamen ualet, et si forma ecclesie adhibita non sit arg. cit. c. sacro. Quare contrariam sententiam, ut scilicet in hoc casu etiam excommunicatio feratur, amplexatus est Dec. Probatur autem primò hac ratione, quoniam per uerba hæc remouetur communicatio; ergo principalis effectus excommunicationis adest; ergò fertur excommunicatio, ex quo per huiusmodi uerba communicatio prohibetur, qui primus effectus excommunicationis est: hæc ratio mihi non satisfacit; quoniam, etsi per hæc uerba communicatio prohibetur, non tamen omnis, sed hominum tantum, ex quo mandatur, ne ullus ei communicet; at maior excommunicatio non hominum communionem tantum, sed & sacramentorum priuat, ut habetur in c. pen. de senten. excom. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. per uerba igitur hæc maior excommunicatio non fertur. Nec repugnat, si dicatur sacramentorum communionem quem habere non posse, nisi hominum communionem utatur arg. c. omnis de pœnit. nam hoc uerum omnino non est; quid enim, si hic clericus sit, non ne ipsemet eucharistiam etiam missæ sacrum non faciens administrare sibi potest ratio igitur hæc non concludit arg. §. pauonum in instit. de rer. diuis. Probatur deinde opinio hæc ab eodem per cit. c. 1. de iud. quod allegari non debet; quandoquidem alia intercesserant, quibus excommunicatio lata significatur. Postremò pro hac opinione citantur iura hæc c. episcopi. 1. q. 3. & c. si diligenti de for. compet. & c. 2. de stat. mon. nam in c. episcopi excommunicationem ferri ibi concluditur per hæc uerba Communicatio illis usq; ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur, & tamen hæc idem sonant, quod nostra Nullus ei communicet; in c. diligenti idem propemodum habetur, ibi enim dicitur A' communionem remoueat altaris; ergò in casu nostro per dictam formam excommunicatio fertur. Quæ tamen iura non probant. Non cit. c. 2. quoniam per uerba illa Remoueat a communionem altaris non lata sententia, sed ferenda excommunicationem ferunt; præterea non de maiori excommunicatione ibi agitur, sed de minori, quandoquidem excommunicatio maior non altaris communionem solum nos

lum nos priuat, sed omni ecclesie communionem, ut probauimus c. 6. in hac Tab. Non probat etiam cit. c. si diligenti, ubi dicitur A' communionem habeant extranei, quoniam per ea uerba ab omni communionem separatur, ex quo simpliciter à communionem remouentur; at hic non simpliciter à communionem quis remouetur, sed solum ab hominum communionem: addo ibi de minori excommunicationem agi, & de ferenda, & non de lata sententia, ut not. Abb. ibi. nu. 5. & nu. 21. cum seq. quamuis quò ad postremum dictum ego ipsum non sequor. Non deniq; cit. c. episcopi, quoniam, & ibi de minori excommunicationem agitur; id quod hinc apparet, quòd ibi communionem episcoporum eius Synodi solum priuat, quo casu minor excommunicatio tantum fertur, ut suo loco probauimus: idq; merito, etenim excommunicatio maior non aliorum, sed omnium Christianorum communionem nos priuat; his igitur rationibus nec Dec. sententia nititur. Quid ergo concludendum? Ego has opiniones inter se sic conciliandas censerem. Aut querimus, an per hæc uerba Nullus ei communicet, excommunicatio maior feratur; & uel sua maiorem excommunicationem non ferri censeo, quia, ut dixi, excommunicatio maior non hominum communionem tantum, sed & sacramentorum nos priuat, ut probauimus; at hisce uerbis hominum communicatio tantum prohibetur, ut per se patet, ergo maior excommunicatio non fertur; & hic prior opinio locum habebit. Aut querimus, an per ea uerba minor excommunicatio feratur, & in hoc casu minorem excommunicationem ferri sentio, ut probatur in cit. c. episcopi, etenim minoris excommunicationis species est, ubi hominum communionem tantum priuat, ut probauimus in Tab. 3. & in hoc casu locum habebit posterior Dec. sententia, quæ uerissima mihi uidetur; nam, sicut maior excommunicatio fertur, ubi quis à communionem sacramentorum, & hominum remouetur, ut diximus in initio huius cap. ita & minor promulgatur, ubi quis aut à communionem hominum, aut à communionem sacramentorum tantum separatur arg. cap. fin. de cler. excom. min. in hac quæstione igitur sic concludendum censerem. † At quid, si dicatur Anathema sit, an excommunicatio ipso iure lata intelligitur? Hisce uerbis excommunicationem ipso iure non ferri sensisse uidetur Gloss. fin. in c. 2. de for. compet. nam per plures canones uerba hæc Anathema sit proferuntur in d. 3. o. & tamen ibi non excommunicationem ipso iure promulgari, sed per sententiam ferendam significari sensit; ergo per hæc uerba excommunicatio ipso iure non fertur. Hoc idem sequi uidetur Gloss. in c. generali. 25. q. 1. & in c. si quis dogmata ead. q. 2. & in c. si quis ex clericis d. 23. & in c. si quis ex clericis de vit. & honest. cler. ibi enim, dum dicitur Anathema sit, illud Sit pro Fiat Glossæ interpretantur, ergò non ipso iure, sed per sententiam; eandem opinionem sequitur Nauar. in Man. cap. 27. n. 12. quam & his rationibus probat. Primò, quia uerbum illud Sit futuri temporis est; at per futurum tempus ipso iure pœna non infertur, ut dixit Gloss. communiter recepta in c. in penis de reg. iur. lib. 6. ergò nec excommunicatio; atqui ad hanc rationem facile respondetur, etsi futuri temporis optatiui est, tamè & imperatiui, & subiunctiui idem esse, & in hanc sententiam hic accipi debere, quoniam legis uirtus proprie non est optare, sed imperare, ac punire, ut dicitur in l. legis uirtus. ff. de legib. Secundo dicit Abb. ubi de pœnis agitur, re dubia in benigniorem partem declinare debemus; ergo & in hoc casu potius excommunicationem ferendam, quam latam his uerbis significari dicendum est arg. l. interpretatione. ff. de pen. hæc ratio mihi etiam non satisfacit; nã hic dubij non sumus, ex quo presentis temporis est uerbum illud Sit, quo tempore ipso iure pœna infertur, ut paulò post probauimus. Postremò utitur autoritate Gloss. quas citauimus, quæ illud Sit pro Fiat interpretata sunt: quæ Gloss. contrarium potius sentire uidentur; nam non pro regula tradunt illud Sit pro Fiat accipiendum semper esse, sed in illis tantum iuribus, & hoc ob eam rationem, quia doquidem alibi oppositum declaratum est in illis casibus excommunicationem ipso iure non ferri, quæ solutio communiter accipitur, ut de hoc testatur Nauar. eod. si ergò speciatim in illis iuribus interpretatio ob hanc causam sit; ergò pro regula contrarium habebimus arg. c. non ne de presumpt. hinc Gloss. in cit. c. generali uerbum Sit respicere quandoq; tempus futurum ait; si quandoq; igitur tempus futurum respicit; ergo pro contrario regula est arg. vers. Quia plerumq; in Instit. de legit. patron. tut. à contrario sensu. Quare contrariam opinionem, ut per hæc uerba Anathema sit, excommunicatio ipso iure feratur, sequor, quam & sequutus sum in c. 10. §. 7. in fin. Tab. 1. ubi quæstionem hanc disputauimus, & eò, quæ huc adieci, addenda sunt; eandem sequitur etiam Felin. in c. Rodolphus in uerb. Ultimo num. 58. vers. Sit Anathema de rescrip. & Add. ad Abb. in c. cum non ab homine nu. 23. in littera B. de iud. Et præter rationes, quas retuli in cit. §. 7. hac quoq; nunc ipsam probò, quoniam uerbum Sit presentis temporis est, ut inquit Bald. in l. 1. nu. 1. C. de secund. nupt. & hoc etiam per se patet; at uerbum presentis temporis iure ipso pœnam

nam infert, vt de communi sententia testatur Felin. in cit. vers. Vltimò. nu. 59. ergo & hic ipso iure lata excommunicatio intelligitur; ab hac igitur opinione discedendum non censerem. Excipio tamen, vbi aliunde contrarium cõstaret legislatorem, iudicem uè sic excommunicationem ferentem voluisse: & in hanc sententiam accipiendæ citatæ Gloss. sunt; nam & sic accipi debere communiter concluditur, vt de hoc testatur Nauar. eod. cap. 27. nu. 13. ipso iure igitur per verba hæc Anathema sit, excommunicatio maior fertur. Eodem modo feretur etiam, si dicatur Anathematizo, seu anathematizamus, vt probatur in c. excommunicamus. 2. de hæret. iunct. c. Engeltrudam. 3. q. 4. † Quid verò, si dicatur Noueris te excommunicatum, an excommunicatio ipso iure lata intelligitur? Hac ratione iure ipso excommunicationem non ferri dixit Bald. in Add. ad Specul. in tit. de citat. in 3. col. in fin. vers. Clausula alioquin, & sequit. Add. ad Felin. in c. veniens. nu. 1. in litera B. de præscript. Hanc opinionem ego etiam sequor, quandoquidem his verbis excommunicatio non fertur, sed esse lata significatur, quæ tamen lata non est. Excipio tamen, vbi à iure sic excommunicatio fertur; nam ratione hac censuræ iuris ferri solent, vt probauimus eod. cap. 10. §. 7. in Tab. 1. antequam enim in censuras quis incidat, à iure censura lata est, atq; idcirco dici merito potest Noueris te excommunicatum. Idem sentio, vt excõmunicatio ipso iure non feratur, vbi iudex inquit Cognosco, Habeouè te pro excommunicato; sic enim inquit Gloss. quem refert, ac sequitur Nauar. in Man. cap. 27. num. 12. excipitur tamen & hic, vbi à iure fertur. Idem, si dicatur Denuncio te excommunicatum; nam nec ratione hac quis excommunicatus erit, sic enim inquit Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. de forma, & Syl. in verb. Excommunicatio. 1. nu. 15. & Angel. eod. 2. nu. 4. & Tab. eod. & Armill. eod. nu. 17. idq; meritò, etenim, qui excommunicatum quem nunciat, excommunicatione ipsum non obligat, vt dicitur in c. pastoralis. §. fin. de appell. & facit. l. hæredes palam. ff. de testam. Excipiunt tamè citati autores, vbi constaret iudicem hac ratione excommunicare velle: quorum sententia mihi non probatur; nam communiter concluditur excommunicationem hisce verbis ferendam esse, quæ excommunicationem tunc ferunt, vt in initio huius cap. diximus: q̄ hic non fit; aliud enim est excommunicare, aliud excommunicatum denunciare, vt dicitur in cit. c. pastoralis. §. fin. de appell. Excipio tamen semper Rom. Pont. Quid verò si dicatur Maledico tibi, an excommunicatio per hoc verbum feretur? hoc, & id generis absoluemus in seq. §.

S V M M A.

1 Maledico verbū non sonat excõmunicationem.	4 Indignationem incurras, aut omnipotētis Dei, aut Apostolorum Petri, & Pauli, aut Nostram, his verbis excõmunicatio nō fertur.
2 Benedictionis Rom. Pont. excõmunicatus particeps non est, nec per eam absoluitur.	5 Sub obtestatione diuini iudicij excommunicatio non fertur.
3 Salutatione à Rom. Pont. facta excommunicatus non absoluitur.	

I.

Proposuius nobis explicandum, an his verbis excommunicatio feratur Maledico tibi: verum, q̄ & de non nullis alijs dubitari contingit, an idem sonent; ob eam rem hæc omnia contemplabimur. Primum, an his verbis Maledico tibi excommunicatio feratur, vt proposuimus. Deinde, an idem sonent verba hæc Indignationem incurras, aut omnipotentis Dei, aut Apostolorum Petri, & Pauli, aut Nostram; his enim modis Rom. Pont. & ecclesia suas constitutiones munire consueuerunt, vt habetur in extrauag. execrabilis in fin. de præb. & in extrauag. de treug. & pac. Postremò, quid si dicatur Sub obtestatione diuini iudicij. † Quò ad primam quæstionem igitur breuiter concludendum est per verbum illud Maledico excommunicationem non ferri; nam sic dixit Bald. in rub. Proem. decret. nu. 30. cum seq. & Gemin. in c. 1. §. pen. num. 8. & Phil. Franc. vers. Quarto not. & Anchar. nu. 8. de cens. lib. 6. & Felin. in c. veniens. num. 1. de præscript. & Iaf. in l. si quis infundi vocabulo. nu. 21. ff. de leg. 1. Et probatur id etiam ratione, nam per illud verbum extra ecclesiæ communionem quis non eijcitur; potest enim quis maledictus esse, & tamè in ecclesia includi; quod ijs contingit, qui in mortifero peccato sunt. † Hinc & è contrario, si Roman. Pont. benedictionem tribuat, excommunicatus eius particeps non est, vt dixit Bald. eod. Nec etiam absoluitur, vt dixit Gloss. in principio decret. in verb. Salutem, & sequitur Fed. de Sen. conf. 121. † Sicut per salutationem eiusdem non absoluitur, nisi hac ratione declaret se absolutionem tribuere velle, vt dicitur in Clem. 1. §. fin. de sent. excom. ergo nec maledicendo excommunicare censetur arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Maledictio igitur hæc hoc operabitur,

bitur, quoniam contra faciens mortiferè peccabit, vt dixit Zab. in Clem. 1. §. pen. vers. Quarto not. de hæret. sicut etiam mortiferè peccatur, vbi præcepto non paretur factò in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis, vt dixit Gemin. in c. 1. nu. 5. de sepult. lib. 6. & Felin. in cit. c. veniens; per maledictionem igitur, etiam si maledictio æterna dicatur, excommunicatio non fertur, & de quæstione hac satis. † Quò ad alteram autem, an excommunicatio. s. feratur his verbis Indignationem omnipotentis Dei incurras, & cet. Idem sentimus. s. nec hic excommunicationem ferri. Non, si dicatur Incurras indignationem omnipotentis Dei; quoniam indignationem huiusmodi quis non incurrit excõmunicatione, quæ censura est, sed solum mortiferi peccati culpa. Id quod hinc probatur, quoniam excõmunicatus nō semper inensus Deo est, vt probatur in c. à nobis. 2. de sent. excom. & c. si quis non recto iudicio. 24. q. 3. Postremò, vel indignationem Dei quis incurrat, non idcirco tamen excommunicatione hac obligatus tenetur; nam, statim atq; ipsum peccatū penituit, in gratiam à Deo recipitur, & absolutio, nō excommunicationis, sed peccatorum tantum requiritur arg. c. omnis de penit. Non itidem, si dicatur Indignationem Apostolorum Petri, & Pauli quis incurrat, excõmunicatus hic erit; quandoquidem, esto, sancti cuiuspiam indignentur ob mortiferi peccati culpam; non idcirco tamè excommunicationem huiusmodi ferunt: imò nec iure ordinario id queunt; nam excommunicare iurisdictionis est, vt sentit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & quæ iurisdictionis sunt, ad ecclesiæ huius militantis homines pertinent, vt habetur in extrauag. vn. §. est autem hæc autoritas, & ibi Gloss. de maior. & obed. Est autem hæc autoritas ait enim ibi Summus Pont. de iurisdictione huiusmodi agens, & si data sit homini, & exerceatur per hominem, & cet. Ecce hic Summus Pont. inquit potestatem hanc hominibus datam, & per homines exerceri; ergo ab Apostolis exerceri non potest, cum eorum animæ à corpore separatæ homines non sint; homo enim ex corpore, & anima rationali constat, vt communiter Philosophi docent, & tradidit S. Athanas. in suo Symbolo illis verbis Nam, sicut anima rationalis, & cet. Non demum, si dicatur à Rom. Pont. Indignationem nostram incurras, excommunicatio his verbis feretur, sed solum inensum Rom. Pont. habebit. An verò in his casibus mortiferè peccabit? Planè peccari concludendum est; sic enim dixerunt Angel. in verb. Lex. nu. 3. & Tab. num. 29. in fin. & Armill. eod. nu. 24. vers. Vel lex igitur; aliam verò penam an hic subeat, vide Iaf. in l. 1. nu. 2. ff. si quis ius dic. non obtemp. & Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. cap. 3. i. nu. 1. lib. 1. & de quæstione hac ià satis. † Quò ad postremam demum, an his verbis Sub obtestatione diuini iudicij, & cet. excommunicationem iudex interminetur, concludendum est excommunicationem etiam non significari, sed, si contra fiat, mortiferè tantum peccari; nam, & ob eam rem diuinum iudicium, quò puniatur, in illum iudex obtestatur. Verbis igitur ijs excõmunicationis forma exprimi debet, vt, vnde digressi sumus, eò reuertamur, quibus extra ecclesiæ communionem quem excludi, & ecclesiæ communionem priuari in præsentem significetur: sed de his hæcenus, ad alia, quæ huic formæ necessario inesse debent, transeamus.

S V M M A.

1 Verbis hisce an excommunicatio feratur Fero in te sententiam, aut Censuræ ecclesiasticæ, aut Disciplinæ ecclesiasticæ, aut Districtionis ecclesiasticæ, aut Penæ, aî aduersionis e	ecclesiasticæ.
	2 Hisce verbis an excommunicatio maior feratur Fero te mucrone episcopi, ecclesiasticouè.

II.

Necessario autem inesse huic formæ ea omnia debent, quæ diximus cap. 18. Tab. 1. Forma igitur hæc certa esse debet, id est ijs verbis concepta, ex quibus appareat maiorem excommunicationem ferri; † Verum quid, si his verbis concipiatur Fero in te sententiam aut censuræ eccl. aut disciplinæ eccl. aut districtionis eccl. an excommunicatio maior feratur? Videbatur quidem dicendum excommunicationem ferri, singulis enim horum maior excommunicatio significatur, vt de censuræ nomine habetur in c. quærenti de verb. sign. de disciplinæ eccl. nomine not. Abb. in c. 1. de pact. ac demum de districtionis eccl. nomine probatur in c. pro illorū de præb. Atqui ad hæc responderi potest, etsi his verbis maior excommunicatio significatur, eisdem tamen & alias penas significari; nam censuræ nomine, & interdictionis, & suspensio significantur ob cit. c. quærenti, & disciplinæ nomine multò magis, vt not. Abb. in cit. c. 1. de pact. & districtionis eccl. nomine demum non censuræ modò, sed & aliæ ecclesiasticæ pænæ significantur, vt not.

vt not. Abb. in eod. c. pro illorum, & communiter id receptum esse testatur Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. cap. 3. i. nu. 4. lib. 1. Quid igitur concludendum? Ego his verbis maiorem excommunicationem non ferri censeo. Et hoc ob eam rationem, quoniam, quæ pœna lata sit, incertum est, & incertitudo sententiam vitiat, vt probauimus cap. 20. §. 3. Tab. 1. Excipio tamen primò, vbi iudex illis verbis excommunicationem hanc se ferre velle declarauit; nam, q̄ incertitudo tunc tollitur, ob eam rem sententia lata valebit arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quāuis, ff. de iur. patron. Excipio etiam, vbi declarasset se omnem censuram illis verbis ferre velle; nam omnes censuræ latæ intelligētur; tum quòd id potest, vt probatur in extrauag. diuina de priuileg. tum quòd & excommunicatio simpliciter lata maiorem, minoremq; comprehendit, & valet, vt probatur in c. pen. de sent. excom. id quod mea sententia locum habebit, esto, id declaratum nō sit, vbi simpliciter iudex censuram tulisset arg. cit. c. pen. de sent. excom. & hoc fortasse in alijs locum non habebit ob nimiam incertitudinem. † Hæc autem, quæ diximus de his formis, & de huiusmodi alijs dicta esse volumus, vt si dicatur Ferio te mucrone episcopi, ecclesiasticovē; his enim verbis non solum excommunicatio, sed & aliæ pœnæ significantur arg. c. 1. de homic. lib. 6. sed de hisce verbis hæcenus; videri potest etiam Fusc. eod. vbi nō nulla hac de re agit. Ad summam igitur incerta sententia esse non debet: de alijs autē, quæ necessariò huic formæ inesse debent, quòd egimus eod. cap. 20. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus, ad formam excommunicationis maioris non necessariam veniamus.

De forma excommunicationis maioris propria, & solemnī, sed non necessaria; quæ ad ipsam ferendam adhibetur. Cap. XXIX.

S V M M A.

1. Ceremoniæ solennes, quæ adhibentur, dum maior excommunicatio fertur, quot, et quæ sint, & quamobrem fiant.
2. Excommunicatio simplici verbo ferri potest.

G I M V S de forma excommunicationis maioris necessaria, quæ ad ipsam ferendam adhibetur; iam de forma nō necessaria eiusdem agamus: & quoniam hæc duplex est, altera communis, altera propria, & de cōmuni actum est cap. 2. i. Tab. 1. ideo, ea omīssa, propriam, quæ solemnī est, explicemus; de qua duo contemplabimur primū, quæ ceremoniæ adhibeantur, dum fertur; deinde, quæ, postea quàm lata est. † Quòd ad primū igitur forma hæc solennes hæc ceremoniæ sunt. Nam, si Rom. Pont. excommunicationem hanc ipse laturus sit, ornato pontificio decoratus, duodecim episcopis suo pontificio vestitu amictis circumstantibus, facesq; arduentes in manibus singulis habentibus, huiusmodi verbis, qua decet, etiam maiestate præditus sic excommunicationis sententiam profert Autoritate omnipotentis Dei, atq; Apostolorum Petri, & Pauli Excommunicamus Henricum, & cat. qua sententia prolata, eas faces in terram iisdem episcopi projiciunt, pedibusq; ipsas conculcant: & hanc excommunicandi formam adhibitam fuisse ab Innocentio Quarto testatur Gloss. Helia in casu positione in c. 2. de re iud. lib. 6. vbi Fridericum Imperatorem excommunicauit. Si verò episcopus hac ratione quem excommunicare volet, ipse itidem pontificijs vestibus inditus coram sacerdotibus itidem duodecim cum totidem facibus accensis excommunicationem feret; qua lata, sacerdotes iisdem eadem præstabant, quæ proximè diximus de episcopis, Pont. Max. excommunicante, vt habetur in c. debent. 1. 1. q. 3. Postremò de quorundam locorum consuetudine campana paululum etiam pulsatur, vt retulit Abb. in c. 1. nu. 2. de off. custod. & Paul. Fusc. de visitat. & regim. eccl. cap. 14. nu. 3. lib. 1. Si demum inferior, paucioribus ceremonijs adhibitis, atq; sic dixit Felicianus Episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 28. de excom. vbi formam solemnem ponit, ac pluribus eam tractat. Hæc igitur ceremoniæ sunt, quæ ab ecclesia ad excommunicationem hanc ferendam adhiberi cōsueuerunt; quæ nec superuacaneæ sunt, nec ratione carent. Nam primò excommunicationis effectus, ob oculos quasi componendo, declarant. Quòd enim à Romano Pont. præsentibus tot episcopis, & ab episcopo coram tot clericis excommunicatio fertur, à Christo domino, cuius generalis vicarius alter est, alter verò singularis; quiq; diuinorum spirituum corona circumdatus est, à Christo, inquam, domino, cuius manus nemo effugere potest, sententiā ferri significatur; Nemo cōtemnat ecclesiastica vincula, dicitur enim in c. nemo. 1. 1. q. 3. non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui hæc pote-

potestatem dedit, & dominos fecit homines tanti honoris: hæc ibi sanctus Chrysostomus. Quòd itidem, prolata sententia, illico ardentes illæ faces in terram proiectæ extinguuntur, excommunicatum quasi mortuum esse significatur, vt qui à Christi corpore, vt palme à vite, præcisus sit arg. c. nihil sic. 1. 1. q. 3. Quòd pedibus earundem facum conculcatio sit, quid aliud significat, quàm excommunicatum extra ecclesiam eiectum, quòd ab ipsis conculcetur, demonibus quodammodo traditum esse? & nisi rescipiscat, apud inferos ab eisdem cōculcatum iri? arg. c. absit, & c. audi denique. 1. 1. q. 3. & c. omnis Christianus e. d. q. Quòd deniq; campanæ pulsantur, id quoq; ratione non caret; nam sonus ille vel horribilem Christi vocem illam in extremo iudicio. Ite maledicti in ignem æternum, notare potest, quam excommunicatus summo cum dolore audiet, nisi à contumacia discesserit; vel ab ecclesiæ communionem sic excommunicatum eiectum declarare; locorum enim quorundam consuetudine, vt Barbiani, baptismo quoquam initiato, campana illico pulsatur, quòd in ecclesiæ communionem ille reliquis Christi fidelibus receptus esse significetur; ergò & vbi ab ecclesia quis exclusus est, iure eodem campanæ sono id significari debet arg. c. 1. de reg. iur. & l. nihil tam naturale. ff. eod. His ceremonijs ergò hæc. s. excommunicationis effectus significantur. Eisdem præterea maior confusio, terrorq; grauior excommunicato iniiciuntur, & non tam facile absolutionem consequitur. Postremò & reliqui huius exemplo perterriti Ecclesiam audiunt, contraq; ipsam contumaces non sunt arg. Clem. 1. §. & quia eo maior de pen. & c. felicitis. §. præsentis pen. lib. 6. & c. debent iunct. c. cum aliquis. 1. 1. q. 3. & vt dixit Bero. in c. si quis presbyterorū de reb. eccl. non alien. & Abb. in c. cum non ab homine. nu. 23. de iud. & in c. cum ab ecclesiarum. nu. 5. de off. ord. non ab re igitur ceremoniæ huiusmodi adhibentur. Verum, sicut hæc necessaria non sunt († simplici enim verborum forma excommunicatio ferri potest, vt dixit Gloss. fin. in c. cum aliquis. 1. 1. q. 3. & in c. 2. in verb. Monitus. 24. q. 3.) ita ab inferioribus episcopo fieri hæc nequeunt, vt ex dictis conspiciuntur, & vt probatur in cit. c. debent. 1. 1. q. 3. & in c. Guisifarius, vers. Sed cum episcopis. 23. q. 4. & dixit Gloss. in c. cum in cunctis. §. inferiora, vbi quoq; Abb. nu. 5. de elect. & idem Abb. in cit. c. cum ab ecclesiarum. nu. 5. & Felin. in c. à nobis. nu. 7. de elect. & Host. in summ. §. quis possit excommunicare vers. Nedum autē de sent. excom. & Gloss. in summ. eod. nu. 8. & S. Bon. d. 18. q. 3. nu. 68. lib. 4. Hinc solemnem hanc excommunicationem mucronem episcopi nominarunt Inn. in c. 4. nu. 3. de off. ord. iunct. c. corripuntur. 1. 4. q. 4. & c. 1. 16. q. 1. & Bero. in c. si quis presbyterorum nu. 7. de reb. eccl. non alien. idq; meritò, nam huiusmodi hæc nisi in grauisimis causis adhibentur arg. cit. c. felicitis. §. præsentis de pen. lib. 6. & Clem. 1. §. quia eo maior eodem, & vt dixit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 28. de excom. vbi formam etiam hanc solemnem ponit: sed de quæstione hac satis, ad alterā veniamus; si hæc addiderimus hodie nunquam aut rarò his ceremonijs adhibitis excommunicationem ferri, vt dixit Nauar. in cōment. de datis, & promiss. not. 4. nu. 10. vers. Ad septimò.

M M A.

1. Ceremoniæ, quæ ab ecclesia adhibentur ad denunciandum excommunicatum, vbi ob graue scelus excommunicatus est, quoniam sint.

I.

S Posteaquam autem quis excommunicatus est, denunciari deinceps debet; de qua denunciatione quòd egimus cap. 19. §. 2. Tab. 1. ob eam rem de ceremonijs quibusdam hic tantum agemus, quæ ad denunciationem adhibentur, vbi ob graue scelus quis excommunicatus est; hæc enim altera quæstio est, quam explicandam nobis proposuimus. † Ceremoniæ solennes igitur hæc sunt; nam in ecclesijs, vbi delictum commissum est, quamobrem in excommunicationem quis incidit; nec non in ecclesijs ciuitatum, & diocesum, quæ vicinæ sunt, accensis facibus, singulis dominicis, alijsq; festis diebus, quousq; excommunicatus satisfaciat, atq; absoluitur, denunciatur, & denunciatione facta faces in terram proiectæ conculcantur, & campanæ pulsantur, vt habetur in c. felicitis. §. præsentis de pen. lib. 6. & in Clem. 1. §. & quia eo maior eod. vbi de denunciatione excommunicati eius agitur, qui in excommunicationem incidit, propterea q̄ aut Cardinalem, aut episcopum insecutus sit. Idem habetur in extrauag. vn. in fin. de dec. & in extrauag. vn. §. mandantes de furt. quamobrem autem id fiat, ex dictis in priori quæstione constat, & habetur in cit. Clem. 1. §. & quia eo maior; nam ob eam rem id fieri ibi dicitur, vt eo maior confusio excommunicati sit, sicut etiam culpa patentior fuit. Has tamen ceremonias adhibendas non censeo, nisi nobis id præcipiatur, vt in citatis iuribus probatur: sed de forma hac iam hæcenus; ad formam, quæ ad excommunicationem tollendam adhibetur, transeamus.

Ccc

De for-

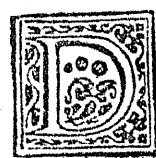

De forma necessaria absolutionis ipsius maioris excommunicationis; & de ijs, quæ inesse ei debent, tam comunibus, quàm proprijs, & tam necessarijs, quàm non necessarijs. Cap. XXX.

S V M M A.

1 Forma absolutionis maioris excommunicationis necessaria quanam sit.

2 Forma absolutionis maioris quid commune habeat cum formis aliarum censurarum.

DE forma egimus, quæ ad maiorem excommunicationem ferendam adhibetur; modo de absolutionis eiusdem forma, ac primò de necessaria; itemq; de ijs, quæ inesse ipsi debent, tam comunibus, quàm proprijs, & tam necessarijs, quàm non necessarijs agamus. † Forma igitur absolutionis maioris excommunicationis necessaria hæc est Ego absoluo te à vinculo maioris excommunicationis, in quam incurristi ob hanc, illamvè causam; & restituo te sacramētis ecclesiæ, & communioni fidelium In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti amen, Hanc absoluedi formam cōiter DD. ponunt, & Nauar. in Man. c. 26. nu. 8. † Inesse autem huic formæ ea debent, quæ alijs censuris insunt; de quibus quæ egimus abundè in Tab. 1. ob eam rem, illis omīssis, ad ea, quæ ipsius propria sunt, veniamus.

S V M M A.

1 Absolutio excommunicationis maioris quibus verbis tribuatur.

2 Absolutio maioris excommunicationis non tribuitur per clausulā illā De plenitudine potestatis.

I.

† Inesse quoq; necessariò eidē formæ hæc debēt, quæ propria ipsius sunt Absoluo te à vinculo maioris excommunicationis, id est ijs verbis forma concepta esse debet, quibus excommunicato ademptam communionem restitui significetur: idq; iure meritò, nam absolutio, quasi in integrum restitutio quædam, in pristinum statum positio est, ac propterea, quod excommunicatio sustulit, restituere id absolutio debet arg. l. 1. C. de sent. pass. Quare, quæ excommunicatione maiori quis extra ecclesiæ communionem eicitur, si his verbis absolutionis forma cōcipiatur Cōmunionem ecclesiæ tibi restituo, vel In ecclesiæ cōmunionem te recipio, absolutus hic erit. Quòd itidem eadē quis quasi vinculo quodam cōstringitur arg. c. à vobis. 2. de sent. excom. hæc verborum forma Dissoluo, Remitto, Relaxovè tibi vinculum excommunicationis, quo cōstrictus teneris, vel Absoluo te à vinculo excommunicationis, vt in initio diximus, absolutio tribuetur arg. cit. c. à vobis, & c. Odoardus de solut. & c. venerabilibus. §. sed si ex causa cū seq. de sent. exco. lib. 6. Postremò, quæ excommunicatio hæc & Christi fidelium, & sacramentorum cōmunionem nos priuat arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. ob eam rem, si dicatur Restituo te communioni sacramentorum, & hominū, absolutus hic erit; omnes. n. hæc formæ absolutionem excommunicationis huius significant; id quòd ad absolutionem maioris excommunicationis tribuendam fat esse diximus. Hinc Inn. in c. cum olim essemus de priuil. necessariò requiri asseruit ad hanc formam, vt verbo vtamur, quòd absolutionem excommunicationis significet. Hinc Ricard. quæ sequitur Archiep. Flor. in tract. de excommunicatione cap. de absol. & Syl. in verb. Absolutio. 2. n. 3. & Couar. in c. alma pars 1. §. 11. n. 7. vers. Imò, & aduersus de sent. excom. lib. 6. & cōiter DD. vt testatur Nauar. in comment. de fobelo not. 3. q. n. 8. ad excommunicationis absolutionem tribuendam quæcunq; verba sufficere dixit, modò remotionem excommunicationis significant; non enim certa verborū forma ad id præscripta est, vt probauimus cap. 20. ad summā igitur ijs verbis absolutionis huius forma concipi debet, quibus excommunicationis absolutio tribuatur. † Quāuis ergò Sum. Pont. De plenitudine potestatis clausula adiecta excommunicato beneficium conferat, collatio tamen nō valebit; nam per eam clausulam, nisi hoc se velle declarat, excommunicationis absolutio non tribuitur, vt dixit Zab. in Clem. 2. vers. Ceterum de re iud. & Add. ad Abb. in c. officij. nu. 7. in litera B. de elect. Non itidē absolutio tributa intelligitur per hoc verbū Rebenedico, vt asseruit Bald. in rub. decret. nu. 31. nam nec per verbum Maledico excommunicatio fertur, vt vidimus cap. 28. §. in hac Tab. & si contrarium non nulli sentiunt, & non rectè mea sententia; ex quo id nulla ratione probant: sed de his iam hæcenus, ad ea, quæ inesse eidem formæ debent, sed non necessariò, transeamus.

S V M M A.

1 Forma absolutionis maioris excommunicationis quid proprium habeat, etsi non necessariò.

S. Quæ

II.

§. Quæ necessariò formæ absolutionis excommunicationis huius inesse deberent, tam comunia, quàm propria vidimus; iam, quæ eidem insunt, etsi non necessariò, videamus: & quoniā hæc quoq; partim comunia, partim propria sunt, & de cōibus egimus cap. 21. Tab. 1. ideo de proprijs hic tantum agamus. † Primùm igitur inesse eidem formæ debent, etsi non necessariò, verba illa In quam incurristi ob hanc, illamvè causam, id est exprimi causa debet, quam obrem in excommunicationem inciderit: non necessariò tñ expressio causæ postulatur, vt probauimus c. 17. §. 4. Tab. 1. etenim nec vim absolutionis attingunt, nec pro forma traditum habemus, vt causa exprimatur; imò fat est, vt qui absoluit, animū ab omnibus absoluedi excommunicationibus habeat, modò id exprimat, vt exempli gratia Absoluo te ab omni vinculo maioris excommunicationis; sic. n. sentit Nauar. in Man. cap. 26. n. 8. vide tñ, quæ diximus eod. §. 4. Secundo loco verba itidem ea non prætermittimus Et restituo te sacramentis ecclesiæ, & cōmunioni fidelium; nā hisce verbis dilucidius explicatur, quid absolutio faciat, & quid verbis illis significetur Absoluo te à vinculo excommunicationis maioris, vt per se patet: non tñ necessariò etiā hæc requiruntur, quandoquidè per priora verba Absoluo te à vinculo excommunicationis maioris, absolutio tribuitur, vt vidimus hoc cap. §. 1. solum igitur, quod proximè dicebamus, verba hæc absolutionis effectū illustrius exprimunt: quāuis aliās & per ipsa excommunicationis huius absolutio tribuatur, vt diximus eod. §. 1. Postremò nec verba illa omittimus In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti amen; nā, etsi neq; horū expressio necessaria est, ex quo ecclesiæ, vt necessariò hæc adhererentur, non præscript; quæ tamen, Apostolo magistro, siue edimus, siue bibimus, siue aliquid aliud agimus, in nomine D. N. Iesu Christi; ac propterea in nomine Sāctissimæ Trinitatis agere debemus arg. l. in nomine. C. de offic. prætor. Affr. iunct. Cath. de baptismo cap. de forma vers. Deinde verò rē penitus introsipientes, ob eam rē ea non silebimus; imò verba hæc sic præmitti solent Autoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorū Petri, & Pauli, & ecclesiæ sanctæ eius, & nostræ vel mihi cōmissa Absoluo te, & cetera. vt inquit Nauar. c. 1. in prin. nu. 54. de pœnit. d. 6. quæ verba, quoniam, cuius autoritate absolutio tribuatur, tantum declarant, ob eam rem necessariò non requiruntur: sed iam ad formam non necessariam veniamus.

De forma absolutionis excommunicationis propria, sed non necessaria. Cap. XXXI.

S V M M A.

1 Ceremoniæ absolutionis maioris excommunicationis quanam sint.

absolutione.

2 Verberare excommunicatum quando liceat in

3 Mortuus excommunicatus quibus ceremonijs absoluetur.

DE forma necessaria absolutionis excommunicationis maioris egimus; de forma eiusdem propria, sed non necessaria, quæ ceremoniæ dicuntur agamus; de qua re hæc contemplabimur. Primùm, quæ nā hæc ceremoniæ sint. Deinde, an ab eo, qui sacerdos non est, licitè adhibeantur. Tertiò, vbi licitè omittantur. Postremò, an excommunicatio maior tpe tollatur. † Quòd ad primā quæstionem igitur ceremoniæ huiusmodi adhibentur. Nam primò excommunicatus, qui absoluedus est, flexis genibus, ad pedesq; absoluetis prostratus iacet. Deinde, qui absolutionē ei impartiturus est, super peliceo, stolaq; indutus, alterū ex psalmis, qui septē appellantur, recitat, vt probatur in c. à nobis. 2. in fin. & ibi not. Abb. n. 4. de sent. excom. nihil enim intèrest, ex ipsis septē psalmis quæ recitemus, sicut dixit Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. de absolutione vers. Tertium, & Tab. in verb. Absolutio. 3. n. 3. non igitur psalmus ille Miserere mei Deus tantum recitare poterit, quamuis ille magnā peccati detestationē significet, atq; idcirco sepius adhibeatur; nam in cit. c. à nobis Rom. Pont. cum penitentiali psalmo, vt absolutio tribueretur, simpliciter admonuit: Tertiò, dum psalmus recitatur, scapulæ ipsius excommunicati nudatæ flagello quopiam leuiter percutiuntur; vt dixit Antonin. in 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. quem DD. cōiter sequuntur, vt testatur Nauar. cap. 1. in prin. n. 54. de pœnit. d. 6. & c. 26. nu. 7. in Man. eundē quoq; sequitur Iac. de de Graff. c. 17. nu. 7. vers. Tertium lib. 4. decis. suarū, & Host. in sum. n. 14. vers. Tertium, vbi de his ceremonijs egit abundè de sent. excom. quod non iure scripto cautū, sed consuetudine receptū est, vt DD. inquit, quos paulò post citabimus; ac propterea non omittendū arg. cit. c. à nobis. 2. in fin. etenim hac rōne excommunicationem magis hoies verbūtur hac re perterriti; & excommunicatus huiusmodi pudore, ac rubore perfusus à Deo contumaciē veniā facilius impetrabit, & eiusdem

Ccc 2

pœna

pœna magna ex parte expiata, ecclesiæ obtemperantior erit arg. c. quem pœnit de pœnit. d. 2. quare cū Dauide sic clamare poterit Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Verberatio tñ hæc non adhibebitur, atq; in primis scapularū nudatio, vbi honestas id non patitur; mulieres igitur fortasse nunquā, viri non semper nudabuntur, quāuis verberari poterunt; nudationem igitur prudens sacerdos ex honestate metietur, atq; sic sensit et Nauar. eod. cap. 1. n. 54. de pœnit. Quartò, his et pœnitentis, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison; & Pater noster, & quatuor versiculis cū suis responsis, s. *ψ. Saluum fac seruum tuū. R. Deus meus sperantē in te. ψ. Dñe exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. ψ. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo; hanc precem addet Oremus, Deus, cui proprium est misereri semper, & parcere, suscipe deprecationē nostrā, vt hunc famulum tuum, quē excōicationis catena constringit, miseratio tuæ pietatis clemēter absoluat. Qua recitata, per formā traditā in initio excōicatum absoluet. Postremò absolutū in ecclesiā introducet arg. c. cū aliquis. 1. 1. q. 3. & vt inquit Host. eod. & sequitur Abb. in c. cū desideres. n. 6. de sent. excom. & in c. sacro. nu. 23. vers. Facit de sent. excom. & Mar. Soc. Sen. nu. 10. vers. Gloss. fi. & nu. 23. hac. n. rōne non nihil etiam absolutionis effectus declarabitur. Hæc igitur cæremonia sunt, quæ ad excōicatum huiusmodi ab soluendum adhibentur, vt probatur in c. a nobis. 2. de sent. excom. & vt inquit cōiter DD. Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. de absolutione vers. Tertiū, & Syl. in verb. Absolutio. 3. nu. 4. & Angel. eod. 3. n. 1. in fin. & Tab. eod. 3. n. 3. & Caiet. in sum. in verb. Absolutio ab excōicatione, & Nauar. cap. 1. in prin. n. 54. de pœnit. d. 6. & in Man. c. 26. n. 8. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 1. n. 1. vers. Tertiū de sent. excom. lib. 6. etenim huiusmodi precibus efficitur, ne absolutionis effectus impediatur, verberibus autē illis, ac nudatione excōicatus terrore, ruboreq; afficitur, vt proximè diximus. Et hæc cæremonia nō solum adhibebuntur, vbi quis publicè absoluitur, verum etiam, & vbi secretò, & ob id et in foro conscientia, vt dixit Caiet. eod. vers. Quò ad secundū, & Nauar. & citati autores eisdē in locis. † Excipitur tamen verberatio; hæc. n. in locis publicis, vbi secretò quis cōfiteretur peccata, omitti debet, vt dixit Caiet. eod. idq; meritò, infamaretur. n. pœnitens, quod fieri non debet arg. c. 2. de off. ord. & c. cū non ab hoīe, & confessio quodāmodo detegeretur, quod nullo modo fieri debet, vt dicit in c. oīs de pœnit. & vt nos egimus in cōmē. nostro de pœnit. c. 5. n. 3. quod non fuit obseruatū a quibusdā, vt audiui in quodā Iobelo anno 1593. Preces tñ semper adhibentur, quandoquidē & in publicis locis secretò fieri possunt. † Postremò formā hanc obseruabimus non solum, vbi excōicatus viuēs absoluitur, verum etiam, & vbi mortuus, vt habetur in cit. c. a nobis. 2. & citati autores eisdē in locis asserunt; verberabitur igitur & tunc excōicati mortui corpus. Excipitur tamen, vbi sepultū esset; nā tunc sepulcrum verberabitur, vt dixit Syl. in verb. Absolutio. 3. n. 15. & Nauar. in cit. c. 1. n. 55. & reliqui; nō ergo exhumabitur, vbi ecclesiastica sepultura donatū erit; at, si profana, vel antequā exhumetur, sepultura verberabitur; vel corpus, posteaqua fuerit exhumatū, si poterit; satius tamē semper erit sepulcrum verberare. Verum quid, si excōicatus ante absolutionem excōicationis moriatur, an regnū cœlorū ingrediatur, si ante mortē eū contumaciæ pœnituit, & in Dei gratia mortuus est? Vig. c. 16. §. 6. vers. 15. hunc cœlū ingredi nō posse sensit ob verba illa Quæcūq; alligaueritis super terrā, erunt ligata & in cœlo; quasi, ex quo hic apud Ecclesiā hāc ligatus est, & in cœlo ligatus sit; ac propterea ingredi eò nequeat. Cōtrariam sententiā tamē amplexari debemus. s. excōicatum hunc cœlū ingredi posse, esto, nunquā absoluat, modò ante mortē eū contumaciæ pœnituerit, & in Dei gratia mortuus sit, ac peccatorū omniū hic, in purgatorio pœnitentiā egerit. Primò, quā hic in Dei gratia mortuus est; vt in factò proponitur, ergo aeternā vitā, ac propterea cœlorū regnū consequitur; gratia. n. Dei vita aeterna est, vt inquit Apostolus. Præterea, si in cœlū nō ingrediatur, vbi tandē erit? nō cum damnatis ad aeternā mortē apud inferos, quā cū ipsis sunt cōfiscerati hoīes, qui Dei gratia priuati ab hac vita discesserunt, quā gratiā hic habet. Non in purgatorio in perpetuū, quā, qui pœnas peccatorū ibi luunt, aliquādo liberabuntur; ergo cœlū hunc ingredi fateri necessariò debemus; non. n. de hoc idē dicendū, quod de infantibus, qui baptisimo non suscepto moriuntur. Postremò, si contrariū diceremus, cōtingeret quē iniuria cœlo priuari; quid. n. si absens, & ignorans quis excōicaretur? (id. n. fieri pōt.) ac propterea se absoluendū nō curaret? quid, si ab iniquo iudice excōicaretur, a quo nunquā absolutus fuit? Ne igitur salus nostra hic periclitetur, ne ad impossibile obligemur, hūc peccatorū pœnis oibus expiatis cœlū ingredi concludemus. Nec obstat rō Viguer. nā ea locū habet durante contumacia; declarant id antecedentiā verba hæc Christi Domini apud Matth. cap. 18. Si autē Ecclesiā non audierit, sit tibi, sicut ethnicus, & publicanus; quibus verbis significatur, vbi locū habeant cōsequentiā Eiusdem Christi*

Christi D. allegata à Viguer. s. Quæcūq; alligaueritis super terrā, erunt ligata & in cœlo; nā significatū ea locū habere, vbi quis Ecclesiā non audit, & sic vbi cōtumax est; tunc. n. verū est hūc & in cœlo ligatū esse, qui super terram ligatus est; at, vbi Ecclesiā audire vult, & sic à cōtumacia disceisit, vt hic, secus; ergo apud Deum ligatus nō est, ex quo in cœlo ligatū cū fore asseuerauit Christus D. qui super terrā ligatus est, vbi Ecclesiā nō audiret, & ita vbi contumax esset, cuiusmodi hunc non esse facimus. Nec repugnat, si dicatur adhuc apud Ecclesiā hūc ligatū esse; nam hoc absurdū non est, cōtingit. n. aliquādo apud Ecclesiā quē ligatū esse, qui apud Deū absolutus est; & è contrario, vt in re nostra declarauit Rom. Pont. in c. a nobis. 2. de sent. excom. etenim vinculū, quod apud Deū contrahitur cōtumacia, tollitur contritione, cōtumacia cessate; quod autē apud Ecclesiā per excōicationem latā ob contumaciā, tollitur absolutione, vt dixit idē Rom. Pont. in cit. c. a nobis. Et si ergo ante absolutionē nec ecclesiastica sepultura donari pōt, nec pro ipso preces fundi ab ecclesiæ ministris, nec sacrificia offerri queunt, vt hī in eod. c. a nobis, & in c. sacris de sent. excom. tamen, posteaq; aut in hac vita, aut in alia peccatorū pœnas oēs expiauerit, in cœlū euolabit. A Viguer. sententiā igitur discedendū est: sed ad alterā quæstionē veniamus.

S. V. M. M. A.

1 Cæremonia, quæ adhibentur ad absolutionem excommunicationis, à sacerdote fieri debent.

I.

† Altera quæstio est, cæremonia, quæ adhibentur, vbi maiori excōicatione irretitus absoluitur, a quo adhibeantur. † Quā quæstionē vt paucis absoluamus, concludendū est ad sacerdotē tantum pertinere, & à sacerdote adhiberi tantum posse, vt dixit Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. de absolutione, vers. Absolutio autē ab excōicatione, vbi & quendā aliū idē sentientē refert; idē sensit Caiet. in sum. in verb. Excōicationis absolutio. Quorū sententiā vti verissimā ego quoq; sequor; tum quod preces pro peccatis excōicati ad Deū tunc funduntur, vt proximè vidimus, ex officio autē pro peccatis preces offerre sacerdotū munus propriū est, vt hī in c. quia sacerdotes, & in c. hanc consuetudinē. 10. q. 1. cum simil. tum quod inueterata ecclesiæ consuetudo hæc est, vt hac ratione à sacerdote excommunicatus absoluat; ergo pro lege habenda est arg. l. minimè, & l. diurna consuetudo cum multis seq. ff. de legib. ab hac igitur opinione non discedemus: sed iam ad tertiam quæstionem descendamus.

S. V. M. M. A.

1 Cæremonia, quæ adhibentur, vbi excommunicatus maiori excommunicatione absoluitur, quando licitè omittuntur.

II.

† Tertia quæstio est, quādo cæremonia licitè omittantur, quæ ad absoluendū quē à maiori excōicatione adhibentur; quā quæstionē etiā paucis expediemus. Primū igitur cæremonia huiusmodi non adhibentur, vbi ad tps quis absoluitur, vt pote vbi absolutio tribuitur, quò testimoniū feratur, de qua absolutione egimus cap. 35. §. 5. Tab. 1. nā absolutio hæc ei, qui adhuc cōtumax est, tribuitur; at absolutio, quæ cæremonijs illis adhibitis condonatur, ei, qui in contumacia perseuerat, nō datur arg. c. a nobis. 2. in fin. de sent. excom. & c. sacris eod. Itē, vbi absolutio ab eo tribuitur, qui sacerdos nō est, ex quo. n. sacerdotis hoc munus propriū est, iure ad aliū non pertinebit; quādo autē hoc cōtingat, habetur in cit. §. 5. Tertiò licitè omittuntur huiusmodi cæremonia, vbi tps angustia id nō patitur, vt pote quæ excōicatus iā moriturus est; tūc. n. simpliciter sic absolui poterit Absolutio te à vinculo excōicationis maioris; etenim necessitate urgente à iuris regulis discedimus arg. c. qd nō est licitū de reg. iur. & l. impossibiliū. ff. eod. atq; sic dixit Nauar. in c. 1. in prin. n. 56. de pœn. d. 6. & in Man. c. 26. n. 6. Quartò, vbi iniuria excōicatus quis est; nā nec hic solēnis illa forma adhibebit, sed statim sine aliqua difficultate absolui debet, vt dicit in c. venerabilibus. §. sanè, si certū est, vers. Si verò cōstat de sen. excō. lib. 6. etenim, ex quo iniuria excōicatus est, cōtumaciæ veniā ei pœari nō possumus. Quintò, vbi excōicatio lata est nō ritè, & nō seruata forma c. sacro de sent. excom. & c. 1. eod. lib. 6. nā & hic sine difficultate absolui debet ob cit. c. sacro. Sextò, vbi ad cautelā absolutio petit, vt dixit Nauar. in Man. c. 26. n. 9. etenim absolutio hæc tūc tribuitur, vbi excōicatus quis sit nec ne, p̄o certo non hī, vt tradidimus c. 20. §. 1. Tab. 1. † Septimò, si huiusmodi cæremonia omittant, vbi adhiberi debet, absolutio tñ valet; quandoquidē vim absolutionis nō attingūt, & pro necessaria forma ab ecclesiā præscriptæ nō sunt, atq; sic dixit Gloss. vltima in c. cū desideres de sent. excom. quā cōiter receptā esse testat Couar. in c. alma, pars. 1. §. 11. n. 7. vers. Sed & rō de sent. excō. lib. 6. idē dixit Syl. in verb. Absolutio. 3. n. 2. & Caiet. in verb. Absolutio ab excōicatione; vers. Quò ad tertiu, &

Angel. in verb. Absolutio, 3. n. 2. & Nauar. in Man. c. 26. n. 9. & in c. 1. in prin. n. 56. de penit. d. 6. vbi & cõiter receptū id esse testatur. Imò, si dictū sit, nullatenus absoluaetur non seruata forma, absolutio tamen valebit, vt dixit Gloss. in Clem. vn. in verb. Nullatenus de seq. poss. & sequitur Couar. in eod. vers. Vbi & alios idem sentientes refert. Postremò, vbi excommunicationis sententia nulla omnino est; nam, si excommunicatio non adest, nec absolutio locum ibi habere potest arg. l. decem. ff. de verb. oblig. & de quæstione hac etiā satis, ad quartā quæstionē veniamus.

S V M M A.

- 1 *Cæremonie solennes, quæ ab episcopo adhibentur, vbi excommunicatum maiori excommunicatione quæ solemniter absoluit, quænam sint.*

III.

§. Quarta quæstio proposita hic disputanda erat; sed, quæ cæremoniarum quædam aliæ adhibentur, vbi excõicatus ab ep̄o solēniter absoluitur; ob eam rē cæremonias hæc hinc prius explicabimus, deinde quæstionē illā absoluemus: quæ quæ habentur in c. cum aliquis. l. 1. q. 3. ob eam rem ipsum hic collocauimus; † Cum aliquis vel excõicatus, vel anathematizatus, penitētia ductus, veniā postulat, & emendationē promittit, dicitur. n. ibi, ep̄s, qui eum excõicauit, ante ianuas ecclesiæ venire debet, & duodecim presbyteri cū eo; qui eū hinc, & inde circumstare debet; & si ille terræ prostratus veniā postulat, & de futuris cautelā spondet, tunc ep̄s apprehensa manu eius dextera in ecclesiā introducat, & cõmunioni Christianæ reddat, & septē psalmos penitentiales decatet, & cū istis precibus Kirie eleison, & Pater n̄r. Saluum fac seruū tuū. Oratio Præsta quæsumus domine huic famulo tuo dignū penitentiæ fructū, vt ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccādo, admissorū veniā cõsequendo reddatur innoxius. Hæc ibi, ex quibus patet ab ijs, qui ep̄i non sunt, formā hanc adhiberi nō posse. Itē forma hæc adhibenda nō est, nisi vbi ab ep̄o solēnibus cæremonijs quis excõicatus est, quæ habentur in c. debent. l. 1. q. 3. & ipsas nos posuimus cap. 29. in hac Tab. Postremò nō adhibentur, vbi in foro exteriori iudiciario quis absoluitur, vt dixit Felicianus ep̄s Scal. in Enchiridio de censuris cap. 47. de excõ. vbi pluribus hæc rē egit ponēdo formas varias huius absolutionis: sed iā postremā quæstionē aggrediamur.

S V M M A.

- 1 *Absolutio semper necessaria est, quod excommunicatio maior tollatur, etiam si ad tempus lata sit.*

III.

§. † Postrema quæstio est, an excõicatio maior tpe, ipsoq; iure tollat, aded vt absolutio necessaria oīno non sit. Hanc quæstionē disputarūt DD. in c. fin. de matr. cõtract. cõtr. interdic. eccl. & in c. 1. de iud. & in Clem. 1. de dec. & Couar. in c. alma, pars. 1. §. 1. n. 5. cū multis seq. de sent. excõ. lib. 6. Videbatur autē dicendū, vbi ad certū tps, in certum vel lata est, eo tpe elapso excõicatum absolutū esse. Primò, quia prohibitū ad tps deinceps permittitū esse intelligitur nulla re aliā intercedēte arg. l. imperator, & ibi not. ff. de postul. & l. in agris. ff. de acq. rer. dom. ergo, & excõicatus vel ad certū tps, vel ad incertū, quousq; s. à cõtumacia discesserit, vel quousq; satisfecerit, nulla intercedēte absolutione absolutus esse debet, statim atq; aut à cõtumacia discesserit, aut satisfecerit. Præterea interdictum, & suspensio hac forma lata in huiusmodi casibus ipso iure tollunt, vt inquit Inn. & alij in c. cum bonæ de etat. & qual. & Abb. in c. fin. de matr. cõtract. cõtr. interdic. eccl. & Gloss. in ead. Clem. 1. in verb. Donec, & ibi cõiter DD. ergo idē de hac excõicatione dicendū vt arg. c. q̄renti de ver. sig. Atqui, contrariā opinionē, vt. s. excõicatio maior, vel ad certū tps, vel ad incertū lata sit, absolutionē nihilominus necessariò postulet, DD. cõiter amplexati sunt, Gloss. in ead. Clem. 1. in verb. Donec, & ibi DD. cõiter, & Abb. in c. nō est n. 7. de sp̄ol. & in eod. c. fin. de matr. cõtract. cõtr. interdic. eccl. & in c. 1. n. 6. vbi quoq; Felin. n. 6. vers. Excõicatio facta de aliquo de iud. & Suarez lib. 1. cõ. opin. Syntag. tit. 12. de sent. excõ. vbi de cõi testat. nu. 55. & Capel. Thol. decis. 297. & ppulcra Add. ad eā, q̄ de cõi quoq; testat, sicut et Couar. qui tñ contrariū sequit in c. alma, pars. 1. §. 1. n. 5. cū multis seq. de sent. excõ. lib. 6. vbi q. hæc pluribus disputauit, & facit quoq; Rot. decis. 5. i. de app. in nou. & Syl. in verb. Interdictū. 3. n. 13. vers. Si interdictū sit latū ad tps, & Tab. eod. 1. n. 2. vers. Octauò differūt, & in verb. Suspensio. n. 1. r. vers. Decimò, & Iac. de Graff. c. 2. n. 26. lib. 4. decis. cas. consc. Probat̄ autē cõis snia hæc vna potissimū rōne, quoniā absolutio excõicationis maioris certa forma quadā adhibita tribuit, vt probat̄ in c. cum desideres, & in c. a nobis. 2. in fin. de sent. excõ. quā formā nos infra posuimus, ergo iure ipso excõicatio tolli nō pot; quādoquidē ea forma nō adhiberet: hæc rō mihi nō probat̄; nā, vt diximus hic §. 2. esto, forma illa omittat, absolutio tamen valet; quare

Rip.

Rip. in eod. c. 1. n. 25. de iud. vt eius verbis vtat, super hac forma non faciendū esse capitale ait. Quid igit̄ concludendū? omissa diuisione quadā Paul. quā refert Zab. & Anch. in cit. Clem. 1. de dec. vt quæ solidis rōnibus nō nitatur, à cõi opinione discedendū nō cõseo. Primò ob c. q̄ in du bijs de sent. excõ. vbi licet excõicatus iuret de stando mādato ecclesiæ, cõicari tamē ei non debere dicitur, donec per ecclesiā fuerit absolutus, & hoc ob eā rōnem, quoniā post iusurādū nō esse absolutio necessaria, vt ait ibi Rom. Pont. ergo absolutio necessaria est. Idē probat̄ in c. cum de fideres eod. etenim, vel excõicatus à cõtumacia discesserit etiā per satisfactionem, tamē adhuc absolutio necessaria est. Idē probat̄ in cit. Clem. 1. de dec. iud. Gloss. Hinc semel excõicatus, nisi absolutus probet̄, semper excõicatus existimatur arg. c. proposuit, & ibi not. de cler. excõ. min. & c. sicut nobis de sent. excõ. Postremò cõem hanc sniam ego sic probo, in ecclesiæ cõionem sine ministris ecclesiæ opera nemo recipitur arg. c. debitū de baptismo; ergo nec ab ea exclusus sine eiusdē ecclesiæ ministri ope in eandē ecclesiæ cõionē iterū recipi debet arg. c. verbū de penit. d. 1. † Hinc excõicatus præcisus dicitur, quoniā, sicut ramus ab arbore præcisus iterū inferi eidē arbori sine hoīs opera non pot, ita nec excõicatus in ecclesiā introduci: q̄ rō in interdicto, atq; in suspensione locū nō habet; quādoquidē suspensus, atq; interdictus in ecclesiā remanēt, ac propterea argumētū ab illis cõsuris sumptū ad rē nostram nō pertinet, sicut nec prior rō, cum ob hanc rōnem, tū q̄ illa cessat, vbi aliud contrariū probat̄, vt in casu nostro; absolutio igit̄ à maiori excõicatione necessaria semper erit, vel ad tps certū, incertū, vel excõicatus quis sit. Quæ regula locū habet, vel Rom. Pont. ad tps quæ excõicasset, vt pote donec satisfecerit; nā & hic absolutio necessaria nihilominus est, vt dixit Abb. in cit. c. fin. de matr. cõtract. cõtr. interdic. eccl. in fin. & Archid. & Domin. quos refert, ac sequit̄ Felin. in eod. c. 1. n. 6. vers. Secundus casus de iud. & Iac. de Graff. eod. c. n. 30. etenim, etsi Rom. Pont. Max. cõi iure nō subijcitur arg. c. proposuit de cõces. prob. tamē, nisi contrariū appareat, in suis actibus iure cõi vsus existimat̄ arg. Clem. fin. de sen. excõ. atq; sic inquit Domin. quæ Felin. refert in eod. vers. Secundus casus, & Abb. in cit. c. fin. de matr. contra cõtr. interdic. eccl. Excipitur tamē, vt ex dictis patet, vbi Rom. Pont. post illud tps sic excõicatum absolutū esse se velle declarasset; q̄ tamen in inferioribus locū non habebit. Postremò, vbi legē, in cuius excõicationē quis incidit, pro infecta idē Rom. Pont. haberi vellet; nā nec in hoc casu absolutio postulabit, vt sensit Gloss. in Clem. 1. in verb. Pro infectis de immun. eccl. & Felin. in eod. c. 1. n. 6. vers. Limita hoc de iud. & Iac. de Graff. eod. & vt nos probauimus c. 10. §. si. Tab. 1. sed iam de causis hæc tenus, ad accidentia ipsarum veniamus.

De accidentibus, quæ à sine maioris excommunicationis emanant. Cap. XXXII.

S V M M A.

- 1 *Necessaria excommunicationis maioris institutio omnino non fuit.*

2 *Intentio, seu propositum instituentis excommunicationem quodnam fuerit.*

§. De accidentibus, quæ ab efficiente causa humana emanant, quatenus ad rē hanc pertinet, generatim egimus in Tab. 1. de reliquis, ac primo de his, quæ à sine proficiscunt, nunc agamus. Hæc autē sunt † primū necessitas institutionis, an. s. necessariò maior excõicatio instituta sit; quā necessariò institutā non esse probauimus c. 25. ead. Tab. 1. † Deinde propositū, seu intētio eā instituentis quodnam fuerit, q̄ (vt cõe omittamus, illud. n. posuimus eod. c. 25.) fuit priuatio cõionis sacramentorū, & Christi fidelīū; hoc. n. proximū, ac primū intēditur, dū quispiā excõicat, vt ipse cõione sacramentorū, & Christi fidelīū priuet arg. c. pen. de sent. excõ. & c. Engeltrudā. 3. q. 4. ex qua re priuatio hæc excõicatio noiata est. Hinc Gloss. in c. pastoralis. §. verū in verb. Cū executionē, ibi Verus effectus de app. finē excõicatoris eū esse dixit, vt sit excõicatus, q̄ verba ppositā proximē interpretationē accipiūt. Quare, sicut mutuū minimē cõstat, vbi de meo tuū nō fit arg. l. 2. §. appellata. ff. si cert. pet. ita vbi horū cõionis priuatio nō est, ibi maior excommunicatio esse non potest: sed de his hæc tenus, ad accidentia ipsorum veniamus.

De accidentibus, quæ à forma maioris excommunicationis emanant. Cap. XXXIII.

S V M M A.

- 1 *Imago quadam excommunicationis fuit apud gentes, & apud Hebræos.*

est, quodnam fuerit.

- 2 *Tempus, quod maior excommunicatio instituta*

3 *Paulus Apostolus excommunicationem maiorem in quosdam tulit.*

Ccc 4

De

DE acciden'ibus, q̄ a materia excōicationis effluunt, ac propterea, & de diuisione ipsius agendū hīc esset: sed, qm̄ vna excōicationis maioris species est, atq; idcirco hīc diuisio locū nō habet, ob eā rem accidētia, quē a forma emanāt, hīc pertractābimus. Hāc aut sunt: Tps institutionis. i. qm̄ excōicatio instituta est. Modus, qui tū ad ipsam ferendā, tum ad eā latā tollendā adhibetur. Ordo, qui seruatur ad eā ferendā. Locus, ac Tps, vbi ferri, tolliq; potest. Ac demū Nomē, quo noīatur. Verūm, q̄ & hāc generatim egimus. c. fi. Tab. 1. ob eam rē duo hīc tātū contēplabimur. Primū institutionis tps. Postremō nomē, quo noīatur.

† Quō ad institutionis tps igitur, omīsis, q̄ dixit Andr. Tiraq. de vtr. retract. part. 1. Gloss. §. 1. n. 272. cū seq. & Quintil. Mandos. in prax. cōm. cōmiss. 2. in verb. Ecclesiasticis, † vbi & apud gētes a vera religione remōtas imaginē quandā excōicationis fuisse dicunt, apud Plat. de legib. lib. 9. prop. fin. & apud Cēsare lib. 6. de bello Gall. qm̄ ad rem nostrā non pertinent; omīssō etiā eius figurā quādā, & imaginē apud Hebræos extitisse in leprosis, qui extra castra excludebātur; item in ijs, qui extra sinagogā fiebant, vt hī apud Ioan. c. 9. & vt dixit Sot. d. 2. q. 1. art. 1. vers. Ad hāc & in antiqua lege lib. 4. nā huius generis excōicationes illae non erant, vt Sot. ibidē sent. omīssis, inquā, his oībus, Tiraqu. eod. tā de snā Theologorū, q̄ iuris pōticipij interpretū a S. Paulo excōicationem inuentā esse ait: quē improbat Mandos. eod. qm̄ quidem ante Paulū vstram fuisse ait, vt hī apud Iosue c. 16. dū ibi dī Vociferamini, tradidit. n. nobis dñs. ciuitatē, sitq; ciuitas hāc Anathema: hāc improbatio Mandos. etsi vera est a S. Paulo inuentā: nō esse (id. n. nullo iure probatur, quāuis quosdā excōicauerit) ratio tñ eius mihi non probatur; qm̄ quidem ante Christū excōicationem huiusmodi speciei fuisse sentit, quod a veritate alienū est, nam Christus dñs hāc potestātē ecclesiae tradidit, vt dī in c. nemo contēnat. 1. q. 3. Nemo contēnat ecclesiastica vincula, vt ibi dī; non. n. homo est, qui ligat, sed Christus, qui hāc potestātē dedit, & dñs fecit hōes tanti honoris; ergō ante euangelicā legē excōicationis species hāc non erat. Nec repugnat autoritas illa ob verbū illud Anathema; qm̄ quidem illud verbū execrabile, & detestabile quoddā ibi significat, & maledictū, vt declarauit Ioan. a Capistrano in tract. de auctorit. Pap. pars. 3. 2. part. princ. vers. Octauo, quia B. Gregorius, ibi & subdit hoc verbū. Ego igitur in hac re sic distinguendū censere. Aut querimus, qm̄ potestas hāc Christus dñs Ecclesiae dederit. Aut querimus, quo tpe, & quā obrē iusserit, vt feratur. Aut querimus, vbi primū Ecclesia pōnā hanc inuit. Quō ad primū egimus illud c. 1. Tab. 1. Alterū habetur in euangelio apud Matth. cap. 18. ibi Si Ecclesia nō audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus, vt dixit Romi Paot. in c. notandū. 24. q. 3. ibi. n. qua rōne cōtumaces coercedi essent, instituit, ac declarauit, vt diuinam rerū scriptores contra hēreticos declarant, & sentiunt, & Martinus Alf. de Vinaldo in suo candelabro de excō. maior. nu. 19. & Adr. de clauib. arti. 3. in prin. ibi p̄terea secundō, vbi ait DD. excōicationis fundamentū inde trahere lib. 4. Quō ad tertiū pro certo nescitur, vbi Ecclesiā excōicationem hanc primō intulerit, quāuis Ecclesiā eam intulisse Pauli autoritās nos doceat, qui quosdam excōicauit, vt hī ad Corinth. 1. cap. 5. & ad Timoth. 1. cap. 1. in fin. vbi & fornicatorem quendam, ac blasphemum excōicauit, & habetur in c. audi. 1. q. 3. & ipsum refert Sot. d. 2. q. 1. art. 1. vers. Hāc auctoritatem lib. 4. & de quāstione hac satis, ad alterā veniamus.

S. V. M. M. A.

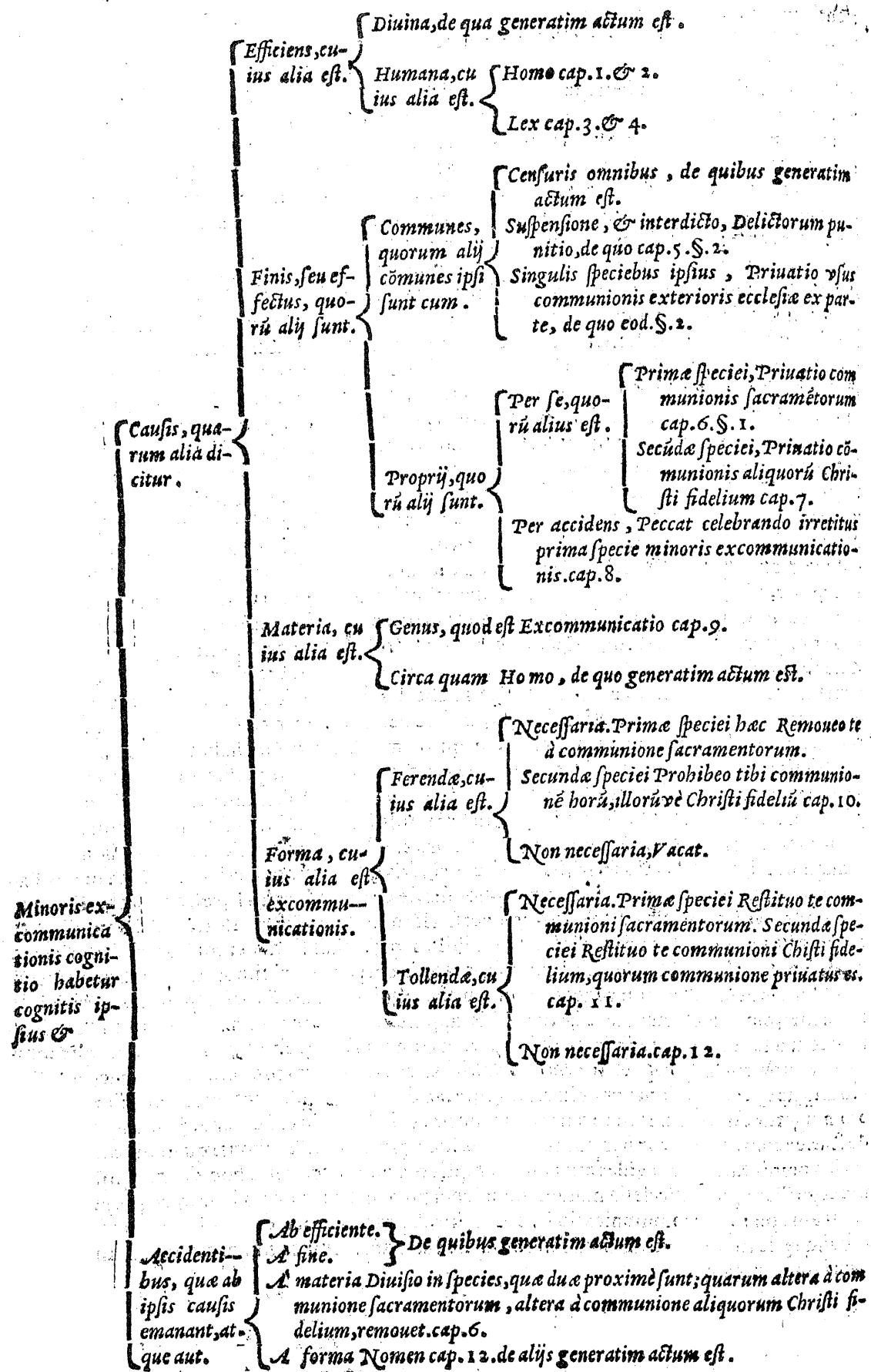
- 1 Maior excommunicatio vario modo nominatur, nam dicitur
- 2 Excommunicatio maior
- 3 Anathema.
- 4 Anathema maranatha.
- 5 Medicina.
- 6 Mucro episcopi.
- 7 Mors.
- 8 Maxima omnium poenarū, quas Ecclesia infert.
- 9 Poenam aliam vtrum inurere Ecclesia possit post excommunicationem maiorem: latam; & in quam sententiam illud accipiatur, quod dicitur Ecclesiam post hanc poenā inuictam non habere: ultra, quid faciat.

† Nominatur demū pōnā hāc vario modo; nam dī Excommunicatio maior, Anathema, Anathema maranatha, Medicina, Mucro episcopi, Maxima omnium poenarū, quas Ecclesia inferat, vt singula hāc probabimus. † Dicitur ergo primū Excōicatio maior. Excōicatio, qm̄ extra Ecclesiā cōionem excludit, quā cōmuniō, & sacramentorū, & Christi fidelij est, vt hī in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudā. 3. q. 4. Maior autē dī respectu habito ad minorē, quā ab aliqua tantū cōione nos priuat, vt suo loco videbimus. Secundo loco dī Anathema, vt habetur in cit. c. Engeltrudam, & d. 30. An igitur anathema idem, quod maior excōicatio, est, quod rē hanc dilucidius explicemus, de vocabulo hoc contēplanda hāc nobis sunt. Primū, quā vox hāc

hāc sit. Deinde, vnde dicta, & quid significet. Tertiō, quare maiorem excōicationem significet. Postremō, an differat a maiori excōicatione. Quō ad primū igitur nō nulli dixerunt, vt Alciat. in c. cū non ab homine. n. 106. de iud. Hābreā vocē esse, quod & sensisse videtur S. Hierony. in epist. 1. ad Galat. illis verbis Anathema propriē iudæorum est. Alij, vt S. August. c. 41. super lib. Num. & S. Thom. cap. 9. ad Rom. & cap. 1. ad Galat. grēcā vocem esse dixerunt Nauar. in cōment. de dat. & promiss. not. 5. n. 10. hos inter se sic cōciliare nitebatur. Primū dicendo grēcā, & hābreā vocē esse posse; vel q̄ altera lingua ab altera eam susceperit; vel q̄ autoribus vocum placuerit, vt apud oēs idem significaret. Postremō addendo, qui grēcā vocem esse inquit, nō negare, quin & hābreā sit. Hāc rōnes mihi non satisfaciunt; non posterior, qm̄, ex quo alter grēcā dicit, hābreā esse negare censetur arg. c. non ne de p̄sumpt. & l. cū p̄tor. ff. de iud. non prior; nam, si altera lingua ab altera eam sumpserit, eius est origine, a qua sumpta est. Ego igitur grēcā vocem esse sentio; est enim cōposita ab ἀνά, quod est supra, & θέσις, quod est positio; vox igitur quin grēcā sit, negari non potest, quicquid dixerit Nauar. nam & hoc senserunt S. August. & S. Athanasius, & Couar. qui ipsos refert in c. fin. pars. 1. §. 8. n. 6. vers. Huius dictionis, vbi pluribus rē hāc egit de sent. excom. lib. 6. Ac sanē, vbi apud hēbreos vsitatam hanc vocē legimus? Postremō partes ipsius grēcā voces sunt; ergo & ipsa vox ex ipsis cōposita. Nec repugnat, quod dixit S. Hierony. Anathema propriē iudæorū esse; nam non de nomine illud dictum intelligitur, sed de re, quā per eam vocē significatur; apud ipsos. n. p̄sertim anathema vsitātū fuit, hinc in lib. Num. c. 21. dicitur Vocauit nomen illius horma, id est anathema, & Iosue c. 6. de Hierico Sitq; ciuitas hāc anathema, & de hoc primo satis. Quō ad secundā quāstionem autem, & tertiam, vnde. f. dictum sit, & quid significet, q̄ S. Thom. pulcherrimē id declarauit in cap. 1. ad Galat. ob eam rem eius verba huc inserēda censuimus, quē sunt hāc. Anathema componitur ab ana, quod est sursum, & thesis, positio, quasi sursum positio. Et est ortum ex quadam antiqua consuetudine; antiqui. n. quando pugnabant, & capiebant aliquam p̄dā ab hostibus, quam nolebant conuerture in vsū propriū, suspendebant illam in tēplis, vel aliquo publico loco ciuitatis, quasi separatā a cōi hominū vsu, & omne tale sic suspensum nominabant grēcī anathema. Et ex hoc inoleuit cōsuetudo, quod omne illud, quod excludebatur ab vsu cōi, diceretur anathematizātū; vnde dī Iosue 6. de Hierico oībus, quā in ea sunt, qd̄ Iosue mox anathematizauit. Et ideo etiā hoc in ecclesia inoleuit, vt illi, qui excluduntur a cōi societate ecclesiae, & a participatione sacramentorum ecclesiae, dicantur anathematizati. Hāc S. Thom. ex quibus quatuor habemus. Primū vocabulū hoc, ex quibus cōponatur, & vnde ductū sit. Deinde quid significet. Tertiō grēcā vocē esse. Quarto, qui excluduntur a cōi societate ecclesiae, & a participatione sacramentorū, anathematizatos dici; nā, sicut non licebat donaria illa tangere propter honorē Dei, qm̄ dijs dicata erant; ita ē cōtrario non licet nobis excōicato excōicare, ex quo ab ecclesia separatus est. Significat etiā anathema hominē illū, cuius caput erat sacratū, & inferorū dijs dicatū, vt dixit Budeus in comment. linguae latine, quē & refert Martinus Alphonfus de Vinaldo in candelabro de excom. maior. nu. 18. Qua rōne excōicatus itidē anathema dici potest, qm̄ excōicatus Satanæ traditur, vt supra vidimus. Postremō significat etiā idē, quod detestatio, seu execratio, maledictio, vt ex dictis S. Tho. colligitur, & vt dixit Ricar. de Med. Villa. d. 18. art. 5. q. 8. in resp. ad 1. arg. ergo & hāc rōne excōicatus dici potest; nā execrabile, & maledictū quoddā est, ac propterea vitare ipsum debemus; ac de tertia quāstione itidē satis. Quō ad quartā quāstionē autem, an maiorē excōicationem significet, breuiter concludendū est eā significare. Primō, quia excōicati a cōmuniōne ecclesiae, & sacramentorū excluduntur, vt probatur in c. pen. de sent. excom. at ab his exclusi anathematizati dicuntur, vt inquit S. Thom. in citato loco; ergo & anathema maiorē excōicationē significat. Postremō, qui anathemate feritur, a Christi corpore, quod est ecclesia, separatur, vt dī in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & probatur in c. certum. 24. q. 3. at hoc efficit maior excōicatio, vt habetur in c. qui merito, & in c. oīs Christianus, & in c. seq. 1. q. 3. ergo excōicatio maior idem significat, quod anathema, & idē etiā operatur. Quō ad postremā demū quāstionē, an anathema a maiori excōicatione differat. Nō nulli rōne hac differre existimarunt, qm̄ excōicatio maior fertur non adhibitis cāremonijs, quā habentur in c. debent. 1. q. 3. & quas nos retulimus c. 29. in hac Tab. anathema verō illis adhibitis fertur, vt sentit Gloss. in c. Apostolicā in verb. Anathematis, & ibi Io. Mon. de re iud. lib. 6. & Abb. in c. cū non ab homine. n. 23. & Dec. n. 16. de iud. & idē Abb. in c. cū cōingat. n. 31. de for. compet. & in c. cū ab ecclesiarū. n. 5. & Add. ad eū de off. ord. & Dec. in c. cū in cūctis. §. inferiora n. 6. de elect. cōisq; sententia hāc est, quā nouissimē secutus est Martinus Alphonf. de Vinaldo in suo

in suo candelabro de excom. q. 15. Contrariam tñ sententiam, vt hac ratione non differant, amplexatus est Nauar. eod. vers. Addo septimò; tum q̄ id iure non probatur; tum q̄ anathema in sexcentis locis à Trid. Syn. latum est, & tñ cæremonia illæ adhibitæ non sunt; & sepius hodie per extrauag. anathema fertur, cæremonijs illis non adhibitis. Postremò id probatur in c. debent, vbi differentiam hanc tollit; nam, dum cæremonia illæ recensentur, sic dñ Deben̄t duodecim sacerdotes episcopū circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis, vel excōicationis proijcere debent in terram, & conculcare pedibus. Ecce hic non distinguitur, an anathema, vel excōicatio feratur his adhibendis cæremonijs; ergò nec nos distinguere debemus: ac re vera, si canonē hunc paulò diligentius considerassent, in dictum errorem non incidissent; qñ quidem, vel cæremonia illæ adhibeantur, non minus excōicatio, quam anathema dici potest; ac propterea dixit Quas in cōclusionē anathematis, vel excōicationis. Idem probatur. 14. q. 3. in c. si habes, & in c. certū ead. q. & sequitur Felicianus in Enchiridio de cēsuris c. 8. de excom. ratione igitur hac inter se nō differunt. Atqui an ab excōicatione simpliciter differt? Sanè concludendū est differre, sicut species à genere; nam excōicatio genus est arg. c. 1. iunct. Gloss. in verb. Specie de except. lib. 6. ac propterea dñ de anathemate maiori excōicatione, vti genus de sua specie. † Dicitur etiā anathema maranatha, vt hñ in c. Guilifarius. 23. q. 4. & in §. sed qui pro persecutoribus. 24. q. 3. & perinde est, atq; si dicatur excōicatio vsq; ad aduentum dñi; nam verbū illud Maranatha hoc significat, vt inquit S. Hierony. quem Felin. refert in c. Rodolphus in vers. Vltimò. nu. 58. de rescript. vbi magis syriacum, q̄ hæbreū vocabulū esse ait: Hanc interpretationem sequitur Gloss. in cit. c. Guilifarius, & cōis interpretatio hæc est; quāuis non nulli contrariū senserint, & existiment verbū hoc significare destructionē bonorū suorum, vt Felin. refert ibid. In quamcunq; tñ sententiā interpretemur, ad rem nostrā facit; qui. n. se excōicari permittit, sine dubitatione bonorū suorū destructor est, ex quo tot bonis se priuat, vt vidimus; & si à contumacia nō discesserit, vsq; ad aduentū dñi excōicatus erit, à quò & iudicabitur. † Quartò dñ etiā medicina, vt hñ in c. 1. de except. lib. 6. & in c. 1. de sent. excom. & in c. mul. ti. 2. q. 1. & in c. notandū. 24. q. 3. etenim nō, vt quis in primis puniatur, excōicatio fertur, sed vt corrigatur, & à contumacia discedatur, vt dñ in cit. c. notandum, quāuis contrariū contingat ob excōicati pertinaciā, vt probauimus c. 14. Tab. 1. respectu habito ad finem igitur medicina est; atq; hoc pluribus cōtra impiū Lutherū probauit Couar. in c. alma, pars. 1. in initio. n. 9. de sent. excom. lib. 6. † Quintò mucro epi etiā nominatur, vt hñ in c. qm̄ in plerisq; de off. ord. & in c. visis in fin. 16. q. 2. & vt not. Gloss. in c. corripiantur. 24. q. 3. & Abb. in c. si quis de reb. eccles. non alien. & Sor. d. 22. q. 1. art. 1. vers. Eadē veritas lib. 4. Et probatur id etiā rōne, qm̄ censuras ferre iurisdictionis episcopalis est, vt sensit Gloss. cōiter recepta in c. trāmissam de elect. & probatur per c. eps, & c. si eps, & c. nemo episcoporū. 11. q. 3. ob hanc rē igitur epi mucro dñ; ac propterea eo contumaces in officio continet, & ecclesiasticā disciplinā tuetur. † Sextò mors etiā appellatur, vt declarauit Rom. Pont. in c. per venerabilē prop. fin. vers. Cuius sententiā, qui filij sint legitimi, & vt dixit Abb. in c. 2. n. 4. de maior. & obed. & in c. 1. n. 4. de furt. & facit c. nemo episcoporū. 11. q. 3. etenim ob cōtumaciā, vbi quis ecclesiā non audit, à iudicijs ecclesiæ fertur, vt vidimus; & qm̄ antiquitus, qui sacerdotibus non obtēperassent, morte afficiebātur, vt probatur in c. 2. de maior. & obed. & vt dixit Cypr. quē sequit̄ Sot. d. ead. q. 1. art. 1. vers. Eadē veritas, in cuius mortis locū post euangelicā legē excōicatio maior suffecta est, ob eā rem mors est appellata; In veteri quidē lege hñ, vt dñ in c. absit. 11. q. 3. quicūq; sacerdotibus non obtēperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio ceruicē subiecta contēptum expiabat cruore; nunc vero inobediēs spiritali animaduersione truncatur; eiectus autē de ecclesia rapido ore demonū discerpitur. Hęc ibi Antherus Papa; idē inquit Cypr. quē refert Sot. eod. vbi & hoc ipse pulcherrimè declarauit; ob hanc igitur rē mors nominata est: idq; iure merito; nā, vt mortuus vitæ huius fructibus caret, ita excōicatus spiritalis vitæ fructus nō percipit. In Pontificio iure igitur, vbi p̄næ mortis mentio fit, pro maiori excōicatione accipiemus ob cit. c. per venerabilē, & vt dixit Abb. in eod. c. 2. de maior. & obed. & in c. 1. de furt. nō. n. ecclesia corporis mortē infert, vt idē Abb. ibidē sensit, & Sot. eod. † Postremò maxima p̄narum, & oībus alijs maior dñ, quas Ecclesia infert, vt hñ in c. corripiantur, & ibi not. Gloss. 24. q. 3. Et probatur in c. cum nō ab hoīe de iud. nā, posteaquam ecclesia quē maiori excōicatione irretiuit, per secularē potestātē hunc coercendū inquit; qm̄ ecclesia non habet, vltra quid faciat; hæc ibi, ergo hæc maior oībus alijs p̄næ est; nā, si maiorē hæc p̄nā haberet, adhuc aliquid agerēt, atq; sic dixit Viuius in Sylua op. com. opin. 263. n. 5. & Petrus Domin. Magdalenus Capiferreus in tract. de numero testiū testamēti

menti in 3. membr. 2. part. c. 9. num. 67. maximam etiam dixit S. August. quem refert Sot. eod. vers. Et ideo S. August. quoniam, vt ipse inquit, grauius est hominē excommunicari, quā si gladio feriat, flammis exuratur, feris subigatur: idem sensit etiam Maiol. de irregul. cap. 21. nu. 8. lib. 3. idq; non iniuria; spiritualibus enim bonis nos priuat, quæ profanis longè antepōnenda sunt: iure igitur maxima p̄na est. † Verū in quam sententiā accipiendum est, quod dicitur in eod. c. cum non ab homine de iud. Ecclesiam, posteaquam maiori excommunicatione quem irretiuit, non habere vltra, quid faciat? Nam hoc falsum esse videtur, quandoquidem post hanc p̄nam, & alijs afficere potest. Vt pote vniuersa bona excommunicati publicare, vt in c. pro humano de homicid. lib. 6. & in c. excommunicamus de hæret. in antiq. & in c. 2. de re iud. lib. 6. Permittere, vt ab omnibus impunè offendatur, sicut in cit. c. pro humano. De gradu suo deijcere, vt in c. nouimus de verb. sig. & in c. degradatio de p̄n. lib. 6. In seruitutē redigere, vt in c. ita quorundam de iud. Characterem inurere in facie, vt in c. ad audientiam de crim. fals. Ad perpetuum carcerem damnare, vt in c. quamuis de p̄nit. lib. 6. ergò ex his falsum reddi videtur id, quod dicitur in eod. c. cum non ab homine. DD. communiter ibi, vt inquit Abb. contrarium fatentur, scilicet Ecclesiam vltra huiusmodi p̄nam, alias etiam p̄nas habere, quas infert, sed in cit. c. cum non ab homine, ob potentiam, rationem vè aliam, inferri non potuisse: hanc rationem improbauit, ac rectè Bero. in c. si quis presbyterorum. num. 8. de reb. eccl. non alien. tum quòd lex non censetur respondere de facto, sed de iure; tum quòd diuinat; addo ego Rom. Pont. consultū ibi fuisse, an clericus per laicū puniri, posset in delicto repertus; & ait rādēs ibi nō nullis p̄nis afficiendū esse; & si non rescipuerit, anathematis mucrone feriendū; ac deniq; si in profundum malorum venerit, tūc iudici seculari tradendū esse. Ex his ergo apparet Rom. Pont. non considerare, an alijs p̄nis coerceri possit, sed simpliciter laico tradendū esse. Vnde secundo loco dicunt quidam, vt refert Bero. ibid. citatum canonem locū habere, vbi Ecclesia à censuris cepisset; nā post excommunicationem maiore nulla alia censura remanet: hoc etiā improbat Bero. nec mihi probatur; nam ibi non à censuris, sed à depositione captum erat, quæ cēnsura non est arg. c. quærenti de verb. sign. Quare postremò sic respondit Bero. ibi. nu. 9. ac mea sententia rectè. s. dum ibi dicitur post anathema latum Ecclesiam non habere vltra, quid faciat, in hac sententiā accipiendum illud esse, vt vltra non habeat ecclesia quid faciat. s. maius, atq; grauius: quam interpretationem ego etiam sequor; nam ecclesia nullam maiorem aliam p̄nam habet, vt dicitur in c. corripiantur. 24. q. 3. ergo, ex quo eam tulit, vltra non habet maius, ac grauius, quod faciat. Ac sanè quis non videt excommunicationē propositis p̄nis omnibus grauiorem esse? Illæ aut rem familiarem adimunt, aut corpus cruciant: hæc sacramentis eccl. eiusdē suffragijs potentibus, Christi fidelium cōmunionē, quæ alijs longè potiora sunt, animā spoliāt, ac demoni vorandam relinquit. Hinc S. August. quē proximè retulimus, grauius esse ait hominē excommunicari, quā gladio feriri, flammis exuri, feris subigi; id quod etiam sensit Urbanus Papa, ac martyr, quem refert, & declarat Alphonsus de Castro aduersus hereses in verb. Excommunicatio, vbi de primo eius effectu agit vers. His omnibus assentit Beatus Urbanus lib. 6. & Maiol. ibid. nu. 23. Hinc etiam dicitur in c. nihil 11. q. 3. Nihil sic debet formidare Christianus, quā separari à corpore Christi; si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius; si non est membrum eius, non vegetatur spiritu eius. Quisquis autē, inquit Apostolus, spiritū Dei non habet, hic non est eius; iure igitur ex his apparet, post p̄nam hanc iniustam nullam ipsa maiorem habere. Quare factum ob id est, vt excommunicatus absolutionem petens quandoque audiatur arg. cap. ex liceris de constit. ob eam rationem prohibitum quoque, ne alius pro alio hac p̄na feriat, vt hñ in c. 1. 24. q. 3. ac demū ob eandē cautum, ne in vniuersitatem promulgetur, quò minus innocentes puniantur, vt habetur in c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excom. lib. 6. & vt hæc omnia nos suis locis pluribus differuimus: quamuis contrarium in alijs p̄nis factitatum videamus, vt exemplis plurimis declarauit hoc Grat. 24. q. 3. in init. hac ergo illata p̄na, Ecclesia nullam grauiorem p̄nam habet, quam inurat, ac propterea omnibus alijs p̄nis excommunicatio hæc & maior, & grauior est; ac de nomine itidem satis. Hęc habui, quæ de maiori excommunicatione in medium afferrem; ad minorem excommunicationem iam transeamus.

BARTHOLOMÆI VGOLINI
EX MONTE SCVTULO IVRISCONS.
AC BARBIANI ARCHIPRESBYTERI.

De excommunicatione minori. Tab. III.

De homine efficiente causa minoris excommunicationis, id est de eo, qui excommunicationem minorem ferre potest; & de ijs, quae ad eam ferendam necessariò inesse debent; quaeque ipsi cum alijs censuris communia sunt. Cap. I.

S V M M A.

- 1. Minorem excommunicationem ferre potest, qui potest maiorem.
- 2. Minor excommunicatio ab homine ferri potest.

HACTENVS de maiori excommunicatione egimus; iam de minori excommunicatione agamus: & quoniam ab ordine, quo hucusque vsi sumus, nec hic discedere volumus; ideo primùm quisnam excommunicationem hanc ferat, id est quae ipsius causa efficiens sit; ac, quae inesse necessariò ei debeant, & deinceps reliquas eiusdem causas contemplemur. ¶ Efficiens causa minoris excommunicationis igitur, (omissa diuina) eadem, quae & maioris excommunicationis est, Homo scilicet, & lex; sed de lege paulò post, hic de homine agamus. ¶ Homo ergo & minorem excommunicationem ferre potest, vt sentiunt Gloss. in c. si inimicus. l. i. q. 3. & Goff. in summ. de sent. excom. num. 2. vers. Et est sciendum, & de clerico excommunicato ministrante. nu. 1. vers. Quandoque; ab homine, & Abb. in rub. de sent. excom. num. 3. vers. Quaedam est minor, & in c. illa quotidiana. nu. 8. de elect. & in c. si diligenti. nu. 22. & ibi quoque; Felin. in fin. de for. compèt. & in c. fin. nu. 4. vers. Idem esset, si iudex de cler. excom. min. & Add. ad Abb. in c. pen. nu. 1. in litera A. de sent. excom. & Archiepisc. Flor. in tract. de excom. cap. incip. Iuxta praedictas causas prop. fin. vers. Excommunicatio autem minor, & Zab. in c. fin. nu. 4. vers. Quæro circa principium de cler. excom. & Host. in sum. num. 5. vers. Nedum autem ius, in fine de sent. excom. & num. 2. vers. Quot sunt species, & Jacob. de Graff. cap. 10. nu. 4. lib. 4. decis. cas. consc. & Ricard. dist. 18. art. 7. q. 4. lib. 4. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 507. vers. Talis enim excommunicatio de sent. excom. & in c. nulli. num. 82. eod. & Syl. in verb. Excommunicatio. 4. nu. 2. vers. Decimo, & Tab. eod. 2. nu. 7. vers. Notandum, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 25. communis denique; DD. sententia hæc est. Neque iniuria, etenim poena hæc ad præsentem ecclesiam pertinet; item maior excommunicatio ab homine fertur; ergo, & minor ferri posse debet arg. c. cui licet de reg. iur. lib. 6. & l. nõ debet. ff. eod. & facit c. pen. de sent. excom. Homo igitur minorem excommunicationem ferre potest: sed iam de ijs agamus, quæ inesse ipsi ad excommunicationem hanc ferendam debent, de quibus in seq. §.

S V M M A.

- 1. Iurisdictio postulat ad minorem excommunicationem ferendam.
- 2. Parochus simplex an minorem excommunicationem ferre possit.

I.

Proposui nobis proximè tractandum de ijs, quæ necessariò inesse ei debent, qui minorem excommunicationem laturus est: sed, quoniam tam de necessarijs huiusmodi, quam non necessarijs egimus cap. 2. cum multis seq. Tab. I. vel ab homine, vel a collegio censura feratur;

ratur; ob eam rem, quæ hinc pertinent, illinc sumemus. † Vnum tamen hic asserimus, & ad minorem excommunicationem ferendam iurisdictionem ecclesiasticam fori contentiosi postulari; sic enim sensit Archiep. Flor. in tract. de excom. cap. incip. iuxta prædictos casus, vbi ab episcopo, & à quouis inferiori ecclesiastico iudice minorem excommunicationem ferri posse ait, & Syl. in verb. Excommunicatio. 4. num. 2. vers. Decimo, & Abb. in c. illa quotidiana. num. 8. de elect. & in rub. de sent. excom. nu. 3. & Caiet. in summ. in verb. Excommunicatio minor, quæ inducat incommoda, & Franc. à Vict. in summ. de excom. Probatur autem & id ratione, quia excommunicatio ab eo tantum fertur, qui huiusmodi fori iurisdictionem habet, vt sensit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & vt nos probauimus cap. 2. §. fori contentiosi Tab. 1. at excommunicatio minor est excommunicatio arg. c. pen. de sent. excom. & c. 1. iunct. Gloss. in verb. Speciem de except. lib. 6. ergo ab eo tantum ferri potest, qui iurisdictionem hæc habet. Postremo excommunicatio minor maioris excommunicationis pars quodammodo est (nam excommunicatio maior omni ecclesiæ communionem exteriori priuat; minor autem aliqua tantum communionem, vt probatur in cit. c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4.) at excommunicatio maior ab eo tantum fertur, qui huiusmodi iurisdictionem habet, vt proxime probauimus, ergo & hac quoque ratione minor excommunicatio; valet enim argumentum à toto ad partem arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. & §. nihil autem interest in Instit. de fideicommiss. hæredit. † Atqui, an simplex parochus minorem excommunicationem ferre potest? Gloss. in c. si inimicus. 1. 1. q. 3. id posse sensit; hanc opinionem non nullos alios sequi dixit Felin. in c. si diligenti in fin. de for. compet. Probatur autem opinio hæc primò, quia proprius parochus; ne subditus eucharistiam sumat, prohibere potest arg. cap. in actione de pœnit. d. 1. & cap. omnis extra eod. ergo minorem excommunicationem ferre potest; nam minor excommunicatio id operatur arg. §. euidenter vers. Vel sententia ecclesiastica. 1. 1. q. 3. hæc ratio mihi non probatur; nam non ibi parochum sic excommunicasse dicitur; sed solum, vbi quis graue delictum committit, quamobrem ab eucharistia se abstinere debeat, nõ sua autoritate, sed antistitis sui hoc facere debere ibi docetur; non ergo de hac ferenda excommunicatione ibi agitur; alioquin sacerdos, qui cuiuspiam permittit, vt paschatis tempore eucharistiæ sumptionem differat secundum cit. c. omnis, excommunicare diceretur, quod absurdum est; non enim hoc esset licentiam dare, vt susceptio illa differatur, sed punire; illis igitur iuribus opinio hæc non probatur. Postremo pro hac opinione ratio hæc reddi potest, parochus à minori excommunicatione absolueri potest, vt habetur in c. nuper de sent. excom. ergo & ipsam ferre posse debet; qui enim excommunicare, hic & absolueri potest, & è contrario arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. & c. inferior, & ibi Gloss. dist. 2. 1. & c. pen. iunct. Gloss. de maior. & obed. ad hanc rationem etiam respondetur totum contrarium ibi probari; nam ob eam rem à minori excommunicatione iuris parochus absoluit, quoniam iuris lator, nisi speciatim eius absolutionem sibi reseruat, concessisse facultatem hanc ei existimatur, vt ibi dicitur, & ita ex delegatione absoluit; ergo suo iure absolueri non potest; ergo nec excommunicare, ex quo, vt dictum est, qui absolueri non potest, hic nec excommunicare; hisce igitur rationibus opinio hæc non probatur. Quare contrariam sententiam, vt proprius parochus minorem excommunicationem non ferat, amplectendam esse censeo, quam hac potissimum ratione probo. Quoniam simplex parochus fori contentiosi iurisdictionem non habet, vt tradidit Abb. in c. 2. nu. 10. de off. ord. & in c. cum ab ecclesiarum. nu. 1. eod. quo cum DD. ibi communiter transeunt; at excommunicatio minor ab eo tantum fertur, qui iurisdictionem fori contentiosi habet, vt hic in initio probauimus, ergo minorem excommunicationem simplex parochus ferre non potest. Præterea parochus maiorem excommunicationem ferre non potest, vt disputauimus cap. 2. §. fori contentiosi Tab. 1. ergo nec minorem; non enim minor potestas ad hanc ferendam requiritur, quam ad illam. Hanc opinionem igitur, vti verissimam, ego etiam amplector; quandoquidem consuetudo optima legum interpretis eam sequitur, nullus enim parochus ius hoc sibi sumit; ac propterea ab hac consuetudine discedendum nõ est arg. l. diuturna cum multis seq. ff. de ll. in hac igitur quæstione sic concludendum censeo, quicquid dixerint citati à Felin. Excipio tamen, vbi ex delegatione id mandatum ipsi est; tunc enim sine dubitatione id poterit arg. cit. c. nuper de sent. excom. sed de eo, qui absolueri ab hac excommunicatione potest, iam agamus.

De homine efficiente causa absolutionis minoris excommunicationis ab homine lata, id est de eo, qui absolueri potest à minori excommunicatione; & de ijs, quæ ad ipsam absolutionem tribuendam necessariò inesse ei debent, communiaq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. II.

S V M M A.

1. Absolueri ab excommunicatione minori ab homine lata is potest, qui à maiore absoluit.
2. Parochus an absolueri à minori excommunicatione ab homine lata possit.

3. Absoluendi facultatem ab excommunicatione cur legislator concessisse existimatur, vbi absolutionem sibi non reseruauit, non autem iudex.

† ABSOLVERE autem ab excommunicatione minori ab homine lata is potest, qui à maiore absoluit, vt sentiunt Host. in summ. nu. 14. vers. Et qualiter hæc absolutio de sent. excom. & Gabriel Biel. dist. 18. q. 3. art. 3. dub. 6. lib. 4. qui & superiorem excommunicantis absolueri posse inquirunt: sed, quoniam de hac materia egimus abundè in cap. 4. cum seq. Tab. 1. ob eam rem duo hic tantum contemplantur. Primum, an simplex parochus absolutionem hæc tribuere possit. Postremo, cur legislator, vbi absolutionem censuræ sibi non reseruauit, alijs concessisse existimatur, vt dixit Rom. Pont. in c. nuper de sent. excom. secus autem de iudice. † Quo ad primam quæstionem igitur videbatur dicendum simplicem parochum à minori hac excommunicatione absolueri posse. Et hoc ob cit. c. nuper, vbi, si quis in minorem excommunicationem incidit, propterea quod excommunicato maiori excommunicatione communicauit, à proprio sacerdote absolui potest dicitur; ergo simplex parochus à minori excommunicatione absolueri potest. Postremo communis DD. sententia hæc esse videtur, & communis consuetudo, quæ passim obseruatur. Atqui contrariam sententiam amplectari debemus, scilicet simplicem parochum ab hac excommunicatione absolueri non posse. Et hoc ob eam rationem, quod excommunicatio ab homine lata ab eo tantum tolli potest, qui ipsam tulit; vel ab alijs, quos antea recensuimus, & posuimus in eod. cap. 4. Tab. 1. in quorum numero simplex parochus non est; ergo hic absolueri non potest arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Nec repugnant rationes contrariæ, & primum cit. c. nuper, nam ibi de minori excommunicatione iuris agitur, cuius absolutionem, ex quo legislator sibi eam nõ reseruauit, concessisse alijs existimatur, vt inquit Rom. Pont. in cit. c. nuper; nos autem de excommunicatione agimus, quæ ab homine lata est; ergo inde, vt à diuersa re argumentum sumere non possumus arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Non obstant de eum communis DD. sententia, communisq; consuetudo; nam de excommunicatione iuris accipienda sunt, quandoquidem de excommunicatione hac minori ab homine lata non agitur, vt quæ hodie minus vsitata sit, vt sensit Sot. dist. 22. q. 2. art. 3. vers. Circa secundum verò lib. 4. & Abb. in rub. nu. 3. vers. Ab homine potest ferri de sent. excom. & Syl. in verb. Excommunicatio. 4. nu. 2. in verb. Decimo cum simil. Excipitur tamen primò, vbi, qui excommunicauit, ipsi parochus facultatem absoluendi dedisset; tunc enim, vt delegatus ab homine absolueri poterit arg. cit. c. nuper, & c. presbyter, & c. fin. 26. q. 6. Item, vbi mortis periculum imminet, & ordinarij facultas non datur arg. c. Aurelius, & c. is qui, & cit. c. fin. ead. q. 6. etenim in hoc casu, & à maiori absolueri, vt delegatus à lege, potest arg. c. fin. de sepult. & vt in Tab. 1. suo loco probauimus. † Quo ad postremam autem, cur scilicet legislator, vbi absolutionem censuræ sibi non reseruauit, alijs concessisse existimatur, non autem iudex: quæstionem hanc à nemine tactam inueni. Ego igitur ob eam rem id factum censeo, quoniam, vbi in excommunicationem iuris quis incidit, offenditur, ac leditur in primis alius, & non legislator arg. c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & vt probatur in cit. c. nuper de sent. excom. & ob eam rem legislator facultatem absoluendi alijs concessisse censeo, ex quo de offensa sua non agitur; at, vbi quis excommunicatur ab homine, ob eam rem excommunicatur, quia ipsi parere noluit; & sic ipsemet excommunicator in primis offensus est, quò casu alijs absoluendi facultatem concessisse non existimatur arg. cit. c. nuper vers. In primò quidem articulo; vnde rationem hæc deprompsi, & ex dictis Bald. in l. 1. num. 1.

DDd 2

num. 1.

nu. 1. vers. Et ratio differentis. C. de postul. Hinc Anton. quem refert, ac sequitur Nauar. in cap. 1. in prin. nu. 6 1. de pœnit. dist. 6. si episcopus committit alicui absolutionem ab omni excommunicatione simpliciter, ait non propterea hunc absolueri posse excommunicatum illum ab excommunicatione, cuius absolutionem speciatim non concessisset, vt quia erat excommunicatus propter damnum illatum ipsi episcopo arg. cap. in generali de reg. iur. lib. 6. idem Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 1 2. vers. Tertio; ergo idem & in casu nostro dicendum videtur. Hæc igitur germana ratio quæstionis huius mea sententia est, vt in priori casu id concessisse censeatur, quoniam in primis legislator offensus non est, in posteriori secus, quoniam iudex læsus est. Hęc, quamobrem fortasse dicitur Mitius agi cum lege, quam cū homine arg. l. Celsus. ff. de vsucap. & grauius offendere, qui legem viuā, quam qui mortuam offendit; & viuam vocē magis timendam, quam mortuam, vt dixit Gloss. in c. fin. in verb. Nec eligere de cler. excom. min. & Gloss. in Clem. fin. in verb. Suspendi de pœn. sed de homine efficiente causa minoris excommunicationis hæctenus; iam, vbi à iure fertur, agamus.

De lege, seu constitutione ecclesiastica efficiente causa minoris excommunicationis; & de ijs, quæ ad eam ferendam inesse ei debent, communiq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. III.

S V M M A.

Minor excommunicatio iuris ea tantum hodie vsitata est, in quam quis incidit, pro-

pterea quod excommunicato maiori excommunicatione communicauit.

ALTERA verò efficiens causa excommunicationis, lex, seu constitutio ecclesiastica est; de qua causa quod egimus abundè cap. 10. Tab. 1. ob eam rem, ea omiſſa, excommunicationes minores, quæ ipso iure inferuntur, hinc numeremus. Verum, quod, etsi plures sunt, quas & recensuit Inn. in c. 1. de sent. excom. & Syl. in verb. Excommunicatio. 4. n. 2. vers. Sciendum est secundò, & Angel. eod. 4. & communiter, qui summas fecerunt; tamen in vno casu tantum vsitata est, ob eam rem, alijs tacitis, hunc vnum casum, quisnam ille sit, explicemus. † Casus igitur hic est, vbi excommunicato maiori excommunicatione quis communicat; tunc enim in minorem excommunicationem incidit, vt habetur in cap. nuper, & ibi communiter notatur de sent. excomm. & citati autores proximè eisdem in locis inquirunt: in quam excommunicationem quando quis incidat, quod pluribus eam explicauimus cap. 23. §. 1 2. Tab. 2. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus; & interim, quisnam absolutionem excommunicationis huius tribuat, cõtemplabimur.

De efficiente causa absolutionis excommunicationis minoris, quæ à iure fertur, idest, de eo, qui à minori excommunicatione iuris absolueri potest; & de ijs, quæ ad absolutionem tribuendam necessariò inesse ipsi debent. Cap. IIII.

S V M M A.

Absolueri ab excommunicatione minori iuris

potest, qui à maiore absoluit.

PROPOSITA excommunicatione minori iuris, quæ vsitatior est; iam, quis absolutionem eius tribuat, agamus. † Absolueri igitur ab excommunicatione minori iuris is potest, qui & à maiore absoluit; de quo quoniam satis egimus in Tab. 1. cap. 10. ob eam rem, hoc omisso, quæstiones has hinc explicabimus. Primò, an proprius parochus absolueri ab hac excommunicatione possit (explicito tamen prius quis proprius parochus dicatur, quatenus ad rem nostram pertinet.) Deinde, esto possit, an, vbi sacerdos non est, id tamè queat. Tertio, quid de capellanis. Quartò,

Quartò, quid de fratribus, qui ad pœnitentiæ sacramentum administrandum admisi sunt. Postremò, quid de parochio alieno; his enim explicatis, omnino quis absolutionem hanc tribuat, habebimus: sed iam priorem quæstionem aggrediamur.

S V M M A.

- 1 Proprius parochus, seu sacerdos quisnam sit.
2 Proprio episcopo, & proprio sacerdoti concess-

sa licentia absoluedi à minori excommunicatione, an intelligatur concessa episcopo, atq; sacerdoti delegatis, an ordinarijs.

I.

Prima quæstio proposita hæc est, proprius parochus, seu sacerdos quisnam sit, quatenus ad rem hanc nostram pertinet. † Quam quæstionem vt paucis absoluum, dico proprium sacerdotem eum esse, qui ordinariam iurisdictionem in foro interiori, & conscientiæ, seu pœnitentiæ habet, vt Rom. Pont. in toto terrarum orbe arg. c. cuncta per mundum. 9. q. 3. & episcopus in sua diœcesi arg. c. cum episcopus de off. ord. lib. 6. & proprius parochus in sua parochia arg. c. omnis de pœnit. hi enim omnes ordinariam iurisdictionem habent; vt DD. communiter concludunt. † Verum, quod Rom. Pont. ait in c. nuper. §. in secundo de sent. excom. suum episcopum, & proprium sacerdotem absolueri posse ab excommunicatione minori excommunicatum, propterea quod excommunicato communicauit; an de episcopo, sacerdoteq; ordinario, & sic de ijs, qui ordinariam iurisdictionem habent, intelligi ius illud debet? Hanc rem vt breuiter etiam absoluumus, dicimus de episcopo, & sacerdote proprio, qui ordinariam iurisdictionem hanc habet, accipiendum illud esse. Primò, quia verba in dubio in potiore sententiam accipienda sunt arg. l. cum quæritur. ff. de stat. homin. ergò, ex quo suum episcopum, & proprium sacerdotem absolueri posse Summus Pont. ibi ait, de episcopo, & de sacerdote, qui ordinarius excommunicati episcopus, ac sacerdos, est, accipiemus; ordinaria enim iurisdictione potior est ipsa delegata arg. l. more maiorum cum seq. ff. de iurisdic. om. iud. & l. 1. §. qui mandatam. ff. de off. eius. Præterea appellatione iurisdictionis ordinaria, & non delegata iurisdictione intelligitur, vt dixit Anton. in c. tua de off. vic. quem refert, ac sequitur Ias. in l. ait prætor. num. 7. ff. de re iud. & in rub. ff. de iurisdic. om. iud. ergò, ex quo Rom. Pont. episcopi, ac sacerdotis mentionem facit, qui iudices sunt, de episcopo, ac sacerdote, qui ordinarij sunt ipsius excommunicari, sensisse accipiendum est; valet enim argumentum à coniugatis, vt docuit Phil. in lib. top. & vt tradidit Celsar. in sua Dialectica tract. 9. cap. de locis medijs: sicut ergò iurisdictionis mentione facta ordinaria iurisdictione intelligitur; ita & iudicibus nominatis ordinarij nominati intelligentur. Item absolutionem hanc excommunicato tribui posse à suo episcopo, & à proprio sacerdote ibi dicitur; at episcopus, sacerdos vè delegatus proprius episcopus, proprius vè sacerdos non est, ergò de ordinariam iurisdictionem habentibus ob hanc quoque rationem ea verba accipienda sunt; alioquin à proprietate verborum discederemus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. Postremò à suo episcopo excommunicatum hunc absolui posse ibi dicitur; ergò ab eo, qui super excommunicatum ordinariam iurisdictionem habet arg. cit. c. cum episcopus ob verbum illud in sua de off. ord. lib. 6. & in c. si episcopus suam eod. non enim existimandum est de episcopo delegato ibi agi; ergò in eandem sententiam accipiendum etiam est, quod dicitur de proprio sacerdote; antecedentia enim consequentia declarant, & vna pars legis aliam arg. l. si seruus plurium. §. si. ff. de leg. 1. & §. & si ex disparibus in Instit. de vulg. & pup. & vna dispositio respiciens plures personas æque de ipsis decernere intelligitur arg. l. iam hoc iure. ff. de vulgar. & pupil. & l. eum, qui ædes. ff. de vsucap. ex his omnibus ergò concludendum est de episcopo, ac sacerdote ibi agi, qui iurisdictionem huiusmodi ordinariam in excommunicatum habent; non autem de eo, qui delegatam iurisdictionem habet: & de quæstione hac satis; ad alteram veniamus.

S V M M A.

- 1 Parochus proprius etiam simplex absolueri à minori excommunicatione iuris potest.

- 2 Parochus proprius, si sacerdos non sit, an à minori excommunicatione iuris absoluat.

II.

Altera quæstio est, an proprius parochus absolueri à minori excommunicatione iuris possit. † In qua quæstione breuiter concludendum est ipsum excommunicationis huius absolutionem

lutionem tribuere posse, vt habetur in c. nuper. §. in secundo de sent. excom. & ibi communiter notatur, & vt probauimus in proxima questione. Quare Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha suarum diœcesum homines absoluent beneficio cit. c. nuper iunct. c. 1. vers. Ordo verò episcoporum. dist. 21. Item eiusdem iuris merito & simplices parochi absolutionem hanc tribuent; etenim & sic inquit Syl. in verb. Absolutio. 1. nu. 3. & Angel. eod. 1. nu. 1. & Archiep. Flor. in tract. de excom. incip. Absolutio autem ab excommunicatione, & S. Bonau. dist. 18. q. 6. nu. 83. lib. 4. & Sot. dist. 22. q. 3. art. 2. concl. 1. & Felin. in c. a nobis. num. 111. vers. Et scias de except. & Couar. in c. alma, pars. 1. §. 12. nu. 6. vbi de communi sententia testatur de sent. excom. lib. 6. nō est igitur, quod hac de re dubitemus. † Verum quid, si parochus sacerdos adhuc non sit, an absolutionē hanc impartiri nihilominus poterit? hoc enim sepius contingit, vt, qui sacerdos adhuc non est, beneficium curam animarum habens consequatur arg. c. cum in cunctis de elect. & c. licet canon eod. lib. 6. Videbatur quidem dicendum parochum huiusmodi absolui hunc non posse; nam absoluenti potestas proprio sacerdoti mandatur, vt dicitur in eod. c. nuper, hic vero sacerdos non est, vt in facto proponitur; ergo, cum ad ipsum canonis verba non accommodentur, nec eius dispositio accommodari debet arg. l. 4. §. quoties. ff. de damn. infect. Contrariam sententiam tamen, vt absolutio hæc & a proprio parochi non sacerdote tribuatur, amplectendam esse censeo. Primum, quia, si canon ille postularer, vt parochus hic sacerdos esset, id postularer, quod, vbi adest, aut nihil, aut parum operatur; nam, sicut ad censuram ferendam sacerdotij ordo non requiritur, vt probauimus cap. 2. §. clericus Tab. 1. ita nec ad ipsam tollendam postulatur arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. at legis interpretatio inutilis, ac supernacanea vitanda est arg. l. 1. in fin. ff. ad municip. & vt not. Abb. in c. publicato. nu. 6. de elect. ergo nihil interest, an hic parochus sacerdos, nec ne sit. Item, si, propterea quod sacerdotis mētio facta ibi est, proprius parochus sacerdos esse necessariò deberet, & episcopus proprius, cui eadem facultas ibi mandata esse dicitur, necessariò deberet consecratus esse, & sic episcopus tantum confirmatus facultatem hanc non haberet (confirmatus enim tantum ante consecrationem episcopus propriæ non dicitur, vt DD. communiter inquit) at hoc absurdum est, confirmatus enim vniuersa, quæ iurisdictionis sunt, exercet, atq; idcirco, & excommunicare potest, ac propterea, & absolui ab excommunicatione, vt sensit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. ergo hac quoq; ratione concludendum est non necessariò postulari, vt proprius parochus sacerdos sit, quò excommunicationem hanc tollat. Nec repugnat modò sacerdotis mentionem ibi factam esse; nam, quòd parochi sacerdotes sepius esse solent, & vbi non sunt, diutius esse nequeunt, quin sacerdotio initientur arg. cit. c. cum in cunctis, & cit. c. licet; quòd demum absolutio excommunicationis huius concedi sepius solet a sacerdote, vbi pœnitentiæ sacramentum administrat, quod sacramentum sacerdos tantum administrare potest, his de causis sacerdotis mentio facta est; at, vbi lex frequentioris vsus gratia quidpiam decernit, casum minus frequentem non idcirco excludere, sed comprehendere, existimatur, vt tradunt DD. in l. vn. C. de rapt. virg. proprius parochus ergo etiam non sacerdos absolutionem hanc condonabit; sed iam tertiam quæstionem aggrediamur.

S V M M A.

1 Capellani absolui a minori excommunicatione iuris non possunt beneficio cap. nuper. §. in secundo de sen. excom.

2 Capellani delegationis iure a minori excommunicatione iuris absoluiunt.

III.

§ Tertia quæstio est, an capellani absolui a minori excommunicatione iuris possint: de qua quæstione duo contemplabimur; primum, an absoluant beneficio cap. nuper. §. in secundo de sent. excom. alterum, esto, illius iuris beneficio id nequeant, quo iure absolutionem hanc tribuant; passim enim obseruatur, vt absoluant. † Quò ad primum igitur breuiter concludimus iuris eius beneficio ipsos non absolui; nam eo iure dicitur potestatem hanc absoluenti concessam esse proprijs parochis, & sic ordinarijs, vt probauimus hoc cap. §. 1. at capellani ordinarij non sunt, sed delegati, ergo de ipsis non agit cit. c. nuper. † Quo igitur iure, an delegatione ab ordinario facta? (hoc enim alterum est, quod contemplandum nobis proposuimus) Videbatur quidem dicendum a proprio parochi facultatem hanc delegari non posse. Primum, quia ipse in hoc casu delegatus iudex est, vt probatur in cit. c. nuper. §. in secundo; at iudex delegatus

legatus delegandi potestatem non habet, vt habetur in l. a iudice, & ibi not. Ias. ac DD. C. de iud. & l. mandatam. ff. de off. eius, & l. more. ff. de iurisdic. omn. iud. Præterea speciatim hoc prohibitum videtur in c. fin. §. fin. de off. deleg. Nulli, dicitur enim ibi, cui concessum fuerit prædicare crucem, vel excommunicare, vel absolui, & cæ. liceat de cætero alijs demandare, quia non sibi iurisdic. sed certum ministerium potius committitur in hac parte. Hæc ibi, ergo, ex quo facultas hæc proprio parochi delegata est, delegare ipsam alteri non posse videtur. Postremo delegationem hanc fieri non videmus a parochis, ergo. Atqui contrariam sententiam vniuersam censeo, vt capellanis facultas hæc a proprio parochi mandari possit. Et hoc ob eam rationem, quoniam absoluenti facultas in hoc casu ob officium, ac dignitatem, quam habet, quia scilicet proprius parochus est, mandata ipsi est, vt dicitur in cit. c. nuper; at ij, quibus ob officium, dignitatem, potestatemq; ordinariam permissum est, vt in certis casibus ab excommunicatione absoluant, potestatem hanc alteri delegare queunt, vt habetur in c. fin. iunct. Gloss. communiter recepta de off. ord. ergo facultatem hanc alijs tribuere possunt. Non obstant modò contraria proposita. Non primum, quatenus dicitur delegatum delegare non posse; nam in hoc casu delegatio permissa est per cit. c. fin. de off. ord. quo casu delegatus delegare potest, vt de communi opinione testatur Ias. in cit. l. a iudice. nu. 8. de iud. Non obstat etiam cit. c. fin. §. fin. de off. deleg. nam locum ius illud habet, vbi nudum absolutionis factum commissum est; non autem vbi iurisdic. vt in casu nostro, atque sic respondit Gloss. in eod. c. fin. de off. ord. quam communiter receptam esse testatur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 45. & probatur in eod. c. fin. §. fin. de off. deleg. nā idcirco Rom. Pont. absolui delegatū ibi nō posse ait, quia nō sibi iurisdic. sed certum ministerium committitur, ergo a contrario sensu, quod argumentum in iure firmissimum est, vt habetur in l. 1. & ibi DD. communiter not. ff. de off. eius, vbi non certum ministerium, sed causæ cognitio, ac propterea & iurisdic. committitur, delegatus delegare poterit arg. cit. c. nuper. §. is autem vers. Qui verò. Non repugnat demum, quatenus dicitur non apparere, vbi delegatio hæc fiat; quoniam, ex quo ad pœnitentiæ sacramentum administrandum in sua parochia capellanos parochi recipiunt, & ea ipsi concessisse existimantur, sine quibus sacramentum illud administrare non possunt arg. c. præterea de off. deleg. & l. 2. & ibi DD. ff. de iurisdic. omn. iud. atq; idcirco & hanc absoluenti facultatem; non enim sic excommunicatis, antequam absoluantur, sacramenta administrari queunt arg. c. fin. de cler. excomm. min. etsi ergo facultas hæc expressè non conceditur, tacitò tamen id fit, quod idem operatur arg. l. cum quid. ff. si cert. per. sed de capellanis hæc tamen, ad quartam quæstionem veniamus.

S V M M A.

1 Fratres Prædicatores, ac Minores, admissi ad sacramentum pœnitentiæ administrandum absolui a minori excommunicatione iuris nequeunt beneficio c. nuper. §. in secundo de sent. excom. sed eorum beneficio, a quibus admittuntur.

2 Absolui a peccatis potens & a minore ex-

communicatione absolui potest.

3 Fratres Prædicatores, ac Minores, an in excommunicationem incidant Clem. 1. de priuileg. si a minori excommunicatione iuris absoluant, vbi ad pœnitentiæ sacramentum administrandum admissi nō sunt, nec aliunde iurisdictionem habent.

III.

§ Quarta quæstio est, an fratres Prædicatores, Minoresq; , qui ad pœnitentiæ sacramentum administrandum admissi sunt secundum formam Clem. dudum de priuileg. absolui a minori excommunicatione iuris possint, † In qua quæstione, vt ipsam paucis expediamus, eadem dicimus de ipsis, quæ de capellanis conclusimus, eos scilicet nō delegatione, ac beneficio eius c. nuper. §. in secundo de sent. excom. a minori absolui, sed vi delegationis, qua eis permittitur, vt pœnitentiæ sacramentum administrarent; absolui igitur ob hanc rationem fratres huiusmodi a minori excommunicatione valebunt. Et, quæ diximus de religiosis huiusmodi, eadem sentimus & de quouis alio simplici clerico, qui ad pœnitentiæ sacramentum administrandum admissus sit, vt a minori excommunicatione absoluat. † Etenim pro regula communiter receptum est, vt testatur Syl. in verb. Excommunicatio. 7. num. 37. vt, quicumq; a peccatis absoluit, hic & a minori absolui possit, idem & in verb. Absolutio. 1. num. 3. & Tab. in verb. Absolutio 3. 2. nu. 2. vers. Decimum, & Angel. ead. 1. nu. 1. † Verum quid, si iidem fratres a minori excommunicatione absoluant non admissi ad sacramenti huius administrationem, nec aliunde licetia

habita; an in excommunicationem incident Clem. 1. de priuil. per quam ipso iure religiosi excommunicantur, qui ab excommunicatione absoluantur? Gemin. in c. vn. in fin. de ijs, quæ vi, metusue caus. fiunt lib. 6. in excommunicationem hos incidere dixit. Et probatur huius sententia. Primò hac ratione, quoniam in cit. Clem. 1. simpliciter ipsis religiosis prohibetur, ne ab excommunicatione absoluant, nec distinguitur, an ab absolutio maioris, minorisve sit; ergo, ex quo excommunicatio simpliciter sumpta æque de maiori, ac de minori excommunicatione dicitur arg. c. pen. de sent. excomm. & c. 1. iunct. Gloss. speciem de except. lib. 6. absolutionem vtriusque ipsis prohibitam esse dicendum est; à quo enim remouetur genus, & quæuis eius generis species remota esse intelligitur arg. l. si quid earum. §. inter emptum. ff. deleg. 3. & vt tradidit Iaf. in l. filius à patre. na. 10. ff. de lib. & posth. etenim, q̄ lapis animal non est, ob eam rem, neq; homo, neque bos, aliudve aialis genus erit, vt per se patet. Postremò absolutio requiritur ad minorem excommunicationem, sicut ad maiorem; at absolutio excōicationis maior. prohibetur religiosi per cit. Clem. 1. ergò & minoris excōicationis absolutionem prohibitam esse dicendum est; nam, vbi aliquid de excommunicatione decernitur, quod & ad maiore, & ad minorem excōicationem accommodetur, ad vtranq; excōicationem illud pertinet, vt sentit Gloss. pen. in c. præfidentes de hæret. lib. 6. & sequitur eam Gemin. in cit. c. vn. §. fin. ergò his rationibus religiosi, qui & à minori excommunicatione absoluant, in pœnam incidēt cit. Clem. 1. Contrariam sententiam nihilominus amplexatus est Zab. in ead. Clem. 1. n. 14. vers. Vigesimoquintò, vbi & quosdā alios idem sentientes refert, & Anchar. eod. n. 6. vers. Tertio not. & Syl. in verb. Excōicatio. 7. nu. 3. 7. vers. Nonò, & Tab. in verb. Excōicatio. 5. casus. 1. 1. nu. 11. vers. Decimò; probatur autem his potissimum rationibus. Primò, quia per cit. Clem. 1. prohibetur, ne religiosi ab excōicatione absoluant, ergo de maiori excōicatione ibi agi interpretari debemus; nam nomine excōicationis simpliciter prolata maior excōicatio intelligitur ob c. pen. de sent. excom. ad hanc rationem responderi potest, primùm ibi non agi de excōicatione iuris, sed hominis, vt ibi probatur eo verbo A iudice, quo casu cit. Clem. 1. cum non hēt, vt asseruit Gloss. ibi in verb. A canone, & sequuntur cōiter DD. ergo vt à re diuersa inde argumentum sumi non potest arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. præterea negatur hic excōicationis nomine maiorem tantum intelligi ob cit. c. pen. totum. n. contrarium ibi habetur; nam ibi dicitur, si contingat quem excōicari, hunc non tantum minori, sed etiam maiori excōicatione esse ligatum. Hæc expressè ibi habentur; ergo totum contrarium ibi probatur. s. vbi quis simpliciter excōicatur, excōicatione vtraq; ipsū obligari; ergò & è cōtrario, prohibita excōicationis absolutione, vtriusq; prohibita esse intelligemus. Postremò pro hac sententia citatur illud c. nuper de sent. excom. quod planè ad rem nō facit, vt vidimus. Quid igitur concludendum? Ego has opiniones inter se sic conciliandas censeo. Aut quærimus, an religiosi admissi ad sacramenti penitentia administrationem absolueri à minori hac excōicatione queant; & sine dubitatione id ab ipsis posse sentio, quandoquidem, vt diximus antea, tacitò potestas hæc eis mandata intelligitur, vt inueterata ecclesie consuetudo optima legum interpret declarat arg. l. si de interpretatione. ff. de legib. & hoc est, quod cōiter à Summistis dicitur Qui à peccatis absolueri possunt, hi etiam & à minori excommunicatione absolunt; & in hoc casu cōis opinio locum habebit; nam &, si quis citatos animaduertat, omnes de his religiosi loqui reperiet, qui ad confessiones audiendas admissi sunt; non ob rationes ipsorum, sed ob eam, quā proximè significauimus. Aut quærimus de religiosi, qui ad audiendas cōfessiones admissi nō sunt; & in hoc casu hos incidere in pœnam censeo eius cit. Clem. 1. ob rationes superius allatas; quandoquidem ad ipsas liquidò responderi non potest, & præsertim ad cit. c. pen. de sent. excom. & in hoc casu contraria opinio locum habebit, quam sequuntur Gemin. & Gloss. in ead. Clem. 1. in verb. A canone; hac igitur rōne, quam vt verissimam sequor, has inter se opiniones cōciliandas censeo. Et hæc, quæ diximus de fratribus Prædicatoribus, ac Minoribus, & de alijs religiosi dicta esse volumus: sed de quæstione hac satis, ad postremam veniamus.

S V M M A.

- 1 Parochus alienus à minori excommunicatione absolueri non potest alterius subiectum.
- 2 Parochus alienus an absolueri à minori excommunicatione possit alterius subiectum, vbi lenioribus, seu venialibus peccatis tantum detinetur, quæ penitēs cōfiteri ipsi vult.

V.

† Postrema quæstio est, an alienus parochus absolueri alterius subiectum à minori excommunicatione possit. In qua quæstione breuiter concludendum est id non posse; nam legislator

latores hanc absoluendi potestatem proprio episcopo excommunicati, & proprio sacerdoti concessit, vt habetur in c. nuper. §. in secundo de sent. excom. ergò alieno potestatem hanc negasse censetur; inclusio. n. vnus alterius exclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. & cōis DD. sententia hæc est. † Verum quid, si quis ob leuē, seu veniale peccatū in minorem excommunicationem hanc incidat, & non mortiferis, sed venialibus tantum peccatis detineatur, an ab alieno parochio tunc absolui poterit, si venialia peccata ei penitens cōfiteatur? Nauar. id posse tunc censuit in Man. c. 27. nu. 25. & nu. 39. & in c. placuit. n. 25. de pœnit. d. 18. & hoc ob eam rationem, quoniam hic parochus absolueri ab ipsis venialibus potest, vt de cōi sententia testatur ipse in eod. c. placuit. n. 10. Contrariam opinionem sequitur Caiet. in summ. cap. excōicatio minor quæ inducat incommoda; & hoc ob id, quod iurisdictionem in hoc casu non habet. Hanc rōnem improbat ipse Nauar. quandoquidem, vt ipse ait, ex quo vel per sacerdotij characterē iurisdictione huiusmodi in habitu saltem tribuitur quò ad absoluendum à peccatis venialibus, vel sacerdoti adempta non est per c. omnis de pœnit. vel tacitò a legislatore est delegata; ergo iurisdictionem hic habet: hæc responsio mihi non satisfacit; nā iurisdictione duplex est, altera fori conscientia, altera fori contentiosa; esto igitur, à venialibus absoluat, id tamen non vi iurisdictionis fori conscientia, sed fori conscientia facit arg. cit. c. omnis de pœnit. at ad excōicationem tollendam iurisdictione hæc non requiritur, sed ea, quæ fori contentiosa est, vt sentit Gloss. cōiter recepta in c. transmissam de elect. quamuis igitur conscientia fori iurisdictionem habeat, contentiosa tamen iurisdictione caret: & hoc mea sententia voluit. Caiet. ibid. ac propterea, & qui sacerdos nō est, sed simplex clericus, hūc absolutionem hæc tribuere posse dixit; ergò nō de iurisdictione fori conscientia ibi intellexit; hanc. n. sacerdos tantum habere potest. Quid ergo concludendum? Ego à sententia Caiet. discedendum non censeo, quam sequuntur Couat. in c. alma, pars. 1. §. 1. nu. 6. de sent. excom. lib. 6. & Iac. de Graff. qui & cōm ait contra Nauar. c. 15. nu. 56. cum seq. lib. 4. dec. cas. consc. eā quoq; sequitur Barth. Med. c. 1. §. 6. lib. 1. Primùm, quia facultas hæc absoluendi concessa tantum proprio sacerdoti, & proprio episcopo est, vt dicitur in cit. §. in secundo; at parochus alienus, vel à venialibus absoluat, talis nō est, alioquin nō esset alienus; ergò absolueri nō poterit. Præterea, si hoc daremus, absurda hæc cōsequerent. Primùm simplex sacerdos absolueret, qđ negauit ibi Rom. Pōt. nā cōsultus, an simplex sacerdos absolueri posset, Rūdic hūc à proprio sacerdote absolui; ergò simplex sacerdos, & alienus non pōt. Deinde diuisio illa de proprio sacerdote, ac simplici tacitò facta ibi à Rom. Pōt. nihil operaretur cōtra c. si Papa de verb. oblig. lib. 6. Tertio extra pœnitentię sc̄m hic absolueret, sicut proprius parochus; nā, esto, penitentia sacramentū excōicatio nō administrat, tñ absolutionem hanc tribuere posset; at absurda hæc, ergo & vitanda arg. l. nā absurdū. ff. de bon. libert. Addo deniq; , si legislator hoc voluisset, eū id expressurū fuisse; non. n. an alienus parochus à venialibus absoluat, id Rom. Pont. ignorabat arg. c. 1. de constit. lib. 6. Vel igitur à venialibus peccatis parochus hic absoluat, à minori tamen excōicatione non absoluet ob eā, quæ diximus: nec à venialibus, vbi, qui venialia peccata cōmisit, excōicatione minori obligatus est; ex quo nec ab homine, nec à lege absoluendi potestas in hoc casu data probatur: sed de efficiente causa iā satis, ad effectus iam veniamus.

De effectibus communibus minoris excommunicationis. Cap. V.

S V M M A.

- 1 Minoris excommunicationis species plures sunt, quarum altera sacramentorum vsu communionis nos priuat, altera aliquorum Christi fidelium.

VONIAM de effectibus minoris excommunicationis acturi sumus, ac primò de cōibus; ideo in hoc cap. tria hæc contemplabimur. Primùm, an minoris excommunicationis species plures sint. Deinde, quot, & quæ. Postremò, esto, plures species dentur, qui cōis effectus ipsarum sit. † Quò ad primam quæstionem igitur dicendum videbatur vnā minoris excōicationis speciem esse, & hoc ob eam rationem, quoniam excōicatio genus in maiorem, & minorem diuiditur arg. c. pen. de sent. excom. & c. 1. iunct. Gloss. specie de except. lib. 6. at maioris excōicationis species vna est, ergò & minoris species vna esse debet; cognito. n. vno ex contrarijs, & alterius cognitio habetur arg. in prin. in Instit. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. & l. 1. ff. eod. Atqui ratio hæc necessariò non concludit, esto. n. cognito vno ex contrarijs cognoscatur & aliud, non tñ omnino, ac perfectè; nā, & si animal diuiditur in id, quod rationis particeps est, & in id, quod rationis est expert; non ideo tamen,

men, propterea quod animal rationis particeps speciem vnā habet, qui homo dicitur, animal rationis expert & ipsum vnā speciem habebit, sed plures, vt per se patet. Item excommunicatio minor imperfecta excommunicatio quodāmodo est; priuat. n. cōmunionē aliqua tantūm, maior autem perfecta, vt quæ ab omni exteriori cōmunionē ecclesiæ priuet; at imperfectorū maior numerus, quā perfectorū est, vt inquit cōiter Phylosophi; hinc virtuti vni plura vitia aduersantur, vt docuit Arist. in lib. moral. esto igitur, maioris excommunicationis species vna sit; nō tamē necessariō consequitur, vt de minori idē concludamus. Quare contrariā sententiam, vt excommunicationis minoris species plures sint, amplexari debemus. Id quod & hac ratione probatur, quoniam excommunicationis minoris altera nos excludit à cōmunionē sacramentorum tantūm, altera à cōmunionē Christi fidelium arg. c. fin. de cler. excom. min. & c. episcopi. 1. 1. q. 3. at hæc species duæ sunt; ergo minor excommunicatio duas species hēt; ergo plures vna. Hinc et si, q. cū irretito maiori excommunicatione versatur, in minorem excommunicationem incidit, cuius vi sacramēta suscipere non potest, vt habetur in cit. c. fin. de cler. excom. min. tamen Christi fidelium cōmunionē non caret ob cit. cap. fi. Contra verō episcopi, qui innocentes, pro minimis vē culpīs quæ excommunicant, reliquorum episcoporum cōmunionē priuantur ob cit. c. episcopi, & tamē sacramentorum cōmunionē non carent arg. c. præsentī, & ibi not. Gloss. 5. q. 2. c. fin. ead. q. 4. & c. placuit. d. 18. & c. fin. d. 5. 8. ergo minoris excommunicationis species plures sunt, duæ. f. quarum altera excludit à cōmunionē sacramentorum, altera à cōmunionē aliquorum fidelium, vt dixit Ricard. d. 18. art. 7. q. 4. lib. 4. sed de quæstione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Minoris excommunicationis species duæ sunt; & quæ species hæc sint.

I.

¶ Altera quæstio est, quot, & quæ minoris excommunicationis species sint. In qua quæstione breuiter concludendū minoris excommunicationis proximas species duas esse, quarum altera quis excluditur à cōmunionē sacramentorū; altera à cōmunionē Christi fidelium, vt dixit Zab, in c. pen. vers. Quæro de differentia de sent. excom. in antiq. Id quod & sic probatur, excommunicatio minor est excommunicatio, cuius species vna excludit à cōmunionē sacramentorum tantūm, altera à cōmunionē Christi fidelium tantūm arg. cit. c. fin. de cler. excom. min. & c. episcopi. 1. 1. q. 3. at excommunicatio huiusmodi est excommunicatio, cuius duæ species sunt; ergo excommunicationis minoris spēs duæ sunt. Postremō minoris excommunicationis species maioris partes quodāmodo sunt, vt sensit Sot. d. 2. q. 1. art. 1. dubit. 2. vers. Contra nomina verō lib. 4. at minor excommunicatio duas partes habet, excludit. n. nos à duplici tantūm cōmunionē. f. sacramentorum, & Christi fidelium arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. & vt suo loco probauimus; ergo & minoris excommunicationis species duæ tantūm erunt, quarum altera à cōmunionē sacramentorum, altera à cōmunionē Christi fidelium nos excludet: sed iam ad postremam quæstionem veniamus.

S V M M A.

1 Effectus minoris excommunicationis communis, sed magis proprius est punitio.	3 Effectus minoris excommunicationis communis omnibus eius speciebus est priuatio cōmunionis exterioris ecclesiæ ex parte.
2 Maior excommunicatio quam obrem pro pena in primis non fertur.	

II.

¶ Postrema quæstio est, quinam effectus cōes minoris excommunicationis sint. Et, quoniam hi partim cōes ipsi cum omnibus alijs censuris sunt, partim cū interdictō, & suspensionē, partim singulis speciebus minoris excommunicationis; ideo, omisis cōibus ei cum alijs censuris omnibus, quandoquidem de illis egimus in Tab. 1. reliquos ponamus. ¶ Cōmunis effectus igitur ipsi cum interdictō, ac suspensionē est delictorū punitio; nam excommunicatio minor non solūm fertur, quō à contumacia quis discedat, & ita medicinæ loco tantūm arg. c. 1. de except. lib. 6. verūm etiam & vt puniat, & sic pro pena, vt dixit Host. in sum. n. 7. vers. Minor est excommunicatio eod. & Mar. Soc. Sen. in c. nulli. n. 8. 2. vers. Itē potest intelligi de sent. excom. & arg. c. episcopi. 1. 1. q. 3. hinc excommunicatio minor ad tempus fertur arg. cit. c. episcopi, & c. ad mensam. §. euidenter ead. q. cum similit. id quod etiam suspensio, atq; interdictū operatur, vt probatur in c. cum in cunctis. §. fin. de elect. lib. 6. & in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de pœn. & vt dixit Abb. in c. sepe. nu. 16. de appell. & in c. reprehensibilis. nu. 3. & ibi quoq; Dec. n. 2. eod. de appell. quod excommunicatio maior non efficit; nam ipsa in primis loco medicinæ fertur, & quō à contumacia quis discedat arg. c. 1. de except. lib. 6. ac propterea quādoquē; peti absolutio potest, vel ad tps lata sit arg. c. ex li-

c. ex literis de constit. & c. qua fronte de appell. & vt probauimus suo loco Tab. 1. At qui quamobrem id factū est? Ob eam rem, quā, vbi quid penæ loco imponitur, non ad eius arbitriū, in quæ lata est, tollitur, vel delicti cum penituerit; sed ad iudicis arbitriū arg. l. fin. ff. de pœn. & l. 1. C. de postul. & eorū, quæ tradunt DD. in citatis iuribus, & Abb. in c. ex literis. n. 10. de constit. iunct. l. qui condēnare. ff. de re iud. at graue nimis esset, vt quis maiori excommunicatione constrictus quādoquē; absolutiōē petere non posset ob aīe periculū, quod imminet, ex quo extra ecclesiā est arg. c. absit in fin. & c. oīs Christianus cū seq. 1. 1. q. 3. quod nō sit, vbi minori excommunicatione interdictō, suspensionē vē quis obligatus est, quippe qui extra ecclesiæ cōmunionē omnino nō eijcitur; iure igitur excommunicatio maior non penæ loco in primis fertur, sed medicinæ arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. minor aut excommunicatio, & interdictū, ac suspensio pro pena in primis, ac sepius feruntur, vt suo loco videbimus; & hæc est ratio est, quamobrem ad tēpus excommunicationē nō ferri asseruimus c. 14. §. 4. Tab. 1. effectus igitur cōis minoris excommunicationi cū interdictō, ac suspensionē hic est. ¶ Effectus demum communis eiusdē singulis speciebus est priuatio partis cōmunionis exterioris ecclesiæ; nam ab aliqua tantūm cōmunionē priuant, vt habetur in c. fin. de cler. excom. min. & in cit. c. episcopi: sed de communibus effectibus satis, ad proprios veniamus.

De effectibus proprijs, ac per se minoris excommunicationis eius, qua quis sacramentorum vsu priuatur. Cap. VI.

S V M M A.

1 Species plures habet ea minor excommunicatio, qua sacramentorū cōmunionis vsu priuatur.

¶ G I M S de effectibus cōibus minoris excommunicationis; iam de proprijs, ac per se agamus, ac primō de effectu eius minoris excommunicationis speciei, quæ sacramentorum cōmunionis vsu priuatur; de qua re hæc contēplabimur. Primūm, an minoris excommunicationis species hæc species alias sub se habeat; & esto, habeat, quot, & quæ sint. Deinde quāsnā effectus excommunicationis huius generatim sit. Tertiō, esto sacramentorū cōmunionis vsu priuatio effectus hic sit, an hic excommunicatus administrare sacramenta possit. Quartō, an ad beneficia, dignitatesq; ecclesiasticas eligi possit. Postremō, sacramentis exceptis, an aliorū cōmunionē careat. ¶ Quō ad primam quæstionē igitur breuiter concludendū est tot esse minoris excommunicationis huius species, quot sacramēta sunt. Nā pōt quis vnus sacramenti cōione, & nō alterius priuari, vt hī in c. accedēs. d. 50. & in c. ad mensam. §. euidenter vers. Vel sententia ecclesiastica. 1. 1. q. 3. vbi eucharistiæ sacramēti cōmunionē tantūm priuatus excommunicatus dī; ergo & idē dicendū erit, si alterius cōione sacramēti solūm priuetur; nā & hic excommunicatus erit. Et, quā excommunicationes hæc non ab oibus sacramentis sunt, sed ab aliquibus, ob eā rem, quot sunt sacramenta, tot minoris excommunicationis huius species erunt, vbi separatim ab hoc, illouē sacramēto quæ excommunicatur; atq; sic sensit Sot. d. 2. q. 1. art. 1. paulō post principiū vers. Excommunicationis nomen, ibi Ab hac ergo sancta cōmunionē; vbi & antiquitus obseruatu esse ait, vt quis à Christi corpore per excommunicationē tantūm separaretur, i. eucharistiā priuaretur; idē & apertius dixit Franc. à Viā. in sum. sacr. in tract. de excommunicatione concl. 1. vers. Et forte tot erant genera, vbi & alios idē sentientes refert; idq; meritō, nam & suspensio ab officio tot species sub se habet, quot officiorū genera sunt, vt tradidit Glo. cōiter recepta in Clem. cupiētes in verb. Suspēsi de pœn. nō est igit, quæ hac de re dubitemus; ad quæstionē alterā veniamus.

S V M M A.

1 Minor excommunicatio sacramentorum cōmunionē nos priuat.	2 Sacramēta administrare excommunicato minori excommunicatione an nobis liceat; & administrata an valeant.

I.

¶ Effectus autem proprius, ac per se minoris excommunicationis eius, quæ passiuā sacramentorum cōmunionē nos priuat (hanc. n. quæstionē secūdo loco explicandā proposuimus) vsus cōionis sacramentorū priuatio est; qui. n. minori excommunicatione hac irretitur, hic à participatione sacramentorum remotus est, vt hī in c. à nobis de except. & in c. fin. & ibi not. DD. & Mar. Soc. Sen. n. 11. de cler. excom. min. & in c. pen. de sent. excō. & vt DD. in citatis iuribus notant, & Abb. in rub. de sent. excom. n. 3. & Felin. n. 6. & idē Abb. in c. illa quotidiana. nu. 8. de elect. & Couar. in c. fi. pars. 1. §. 8. nu. 1. de sent. excō. lib. 6. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. n. 507. de sent. excō. & vt nomen speciei huius id declarat. Quare nec cōfirmari, nec penitentia sacramētū suscipere, nec ordinibus

ordinibus initiari, nec matrimonium contrahere, aliudve sacramentum recipere excoicatus hic poterit ob autoritates proximè citatas, & vt de ordine dixit Gemin. in c. 1. nu. 8. vers. In fin. Gloss. de temp. ord. lib. 6. alioquin grauer peccabit, vt dicitur in cit. c. fin. de cler. excom. min. † Atqui, an huic nos sacramenta licite administrabimus? Itē an administrata suscipiet? Postremò an, si qua suscipiant, eorū vniuersos fructus percipiet? hæc q̄ absoluiimus c. 7. Tab. 2. vbi de excoicato maiori excoicatione egimus, ob eā rē, q̄ huc pertinet, illinc sumemus; in his. n. q̄stionibus eadē dicitur de minori excom. irretito, q̄ de excoicato maiori diximus: sed iā tertiā q̄stionē aggrediamur.

S V M M A.

I. *Minori excoicatione constrictus administrare sacramenta potest, quæ regula et declaratur.*

II.

† Tertia quæstio est, an excoicatus minori excoicatione, de qua agimus, administrare sacramenta possit. Hanc quæstionē difficilē reddidit c. fin. de cler. excom. min. Host. igitur sacramenta administrari ab hoc posse sensit, eandem sententiā amplexatus est; Io. de Lign. quē refert, ac sequitur Syl. in verb. Excoicatio. 4. nu. 5. vers. Sciendū, & Nauar. in Man. c. 27. n. 24. & Iac. de Graf. c. 10. n. 2. vers. Absoluere quoq; pōt lib. 4. dec. cal. conf. & Mar. Soc. Sen. in eod. c. fin. n. 15. de cler. excom. min. Probatur autē primò hac rōne, quā, vt dicitur in eod. c. fin. excoicatus hic à collatione sacramentorū remotus nō est; ergò administrare sacramenta pōt: hæc rō necessariò nō concludit; nā nō dicitur ibi hunc remotū nō esse à collatione, sed nō videri remotū, quasi dicat, re vera remotus est et ab administratione, sed nō videt, quā hominū cōmunionē nō caret: responsio hæc mihi tñ non probat; tum q̄ verbū Videri prolātū à lege veritatē significat, vt dixit Ias. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. n. 45. ff. de acq. poss. tum q̄, si remotus re vera esset, sacramenta virtutis effectu ex parte saltē carerēt; nā, ex quo à collatione remotus est, & alij, ne ab ipso ea reciperēt, remoti essent; prohibito. n. aliquo vni ex correlatiuis, & alteri prohibitū illud esse cēsetur arg. l. fin. & ibi DD. C. de indic. vid. toll. & sic rō à legislatore ibi allata vera nō esset, q̄ absurdū est. Postremò pro hac sententiā rō et hæc facit, minor excoicatio priuat excoicatum participatione sacramentorū, vt dicitur in c. pen. de sent. excō. & in c. à nobis de except. & in cit. c. fin. de cler. excom. min. at participatio hæc in sola perceptione cōsistit, & nō in collatione, vt dicitur in eod. c. fin. vers. Quod ad susceptionē, & vers. Quæ in sola consistit perceptione; ergò minor hæc excoicatio à sola perceptione sacramentorū separatur, & non à collatione. Contrariā sententiā nihilominus amplexatus est Inn. in eod. c. fin. in verb. Collatione, & Abb. eod. n. 7. & nō nulli alij, quos refert Nauar. eod. Probatur autē hac potissimū rōne, quā excoicatus hic peccat cōferendo ecclesiastica sacramenta, vt dicitur in eod. c. fin. vers. Peccat, ergò administrare illa non pōt, alioquin nō peccaret; quod. n. quis agere pōt, illud agēdo nō peccat arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & l. Gracchus. C. de adult. ad hoc respondet Nauar. locū illud habere, vbi administrādo & ipse sacramentū suscipit, q̄ cōtingit, quā quis missæ sacrū facit, quò alijs aut eucharistiā administrat, aut ordines cōferat: hæc responsio tolli fortasse pōt; nā in initio eius cap. excoicatum hūc grauer peccare dicitur, vbi celebrat; ergò in seq. vers. Peccat autē, de administratione sacramentorū ibi agi, vbi nō celebrat, dicendū vī, ne superuacaneā iteratio illa sit; accedit, q̄ simpliciter peccare ibi dicitur sacramenta conferendo, nec distinguitur, an ipse recipiat illa nec ne. Quid igitur concludendū? Ego, et si aliās hanc opinionē securus sum, in presenti tñ, re diligētius perspecta, cōtrariam sequor, & hoc ob rōnes, quas pro ea in initio reddidi, ad quas liquidò rñderi nō pōt; nā, vt mittā à collatione sacramentorū remotū hunc nō esse, vt apertissimè dicitur in cit. c. fin. iura oīa, q̄ de minori excoicatione hæc loquunt, semper excoicationem hanc remouere quæ à perceptione sacramentorū inquit, vt in cit. c. à nobis de except. & c. pen. de sent. excom. & cit. c. fin. vbi Rom. Pont. duobus in locis hoc declarauit. Primū in vers. Si tñ scienter; ibi. n. rōnem reddēs, quā obrē electio de excoicato huiusmodi facta irritada sit, inquit, ob eā rē id fieri, propterea quod ad susceptionē eorū eligitur, à quorū perceptione est priuatus. Ecce, qui eligit ad dignitatē ecclesiasticam, eligitur in primis, vt alijs sacramenta administrat, & alterius gratia; & tñ irritandam eius electionē ibi dicitur, propterea q̄ ad susceptionē eorū eligitur, à quorū perceptione priuatus est; ergo excoicatione hac sacramentorū perceptione quis tantū priuatur, non autē collatione; alioquin non rōnem hanc solā reddidisset, sed & illā, quod & à collatione remotus. Idē, & apertius paulò post declarauit, dū inquit. Cū non videat à collatione, sed à participatione sacramentorū, quæ in sola cōsistit perceptione; si participatio sacramentorū igitur in sola perceptione consistit, & excoicatus hic à participatione remotus est; ergò à perceptione tantū remotus erit: idq; meritò, nā participatio dicta est quasi partē capio; at, vbi quis administrat sacramenta, hic eorū partē non capit; ergò, ex quo ipsi collationi

collationi nomen hoc Participatio non conuenit, nec, quod continet, cōuenire potest arg. l. 4. §. hæc verba. ff. de danan. infect. Quibus sic itantibus nō repugnat modo, q̄ dicebatur hunc peccare cōferendo ecclesiastica sacramenta; nā verba illa referuntur ad principiū capituli; declarat id aduersatiua illa Autē, quod. n. dixerat excoicatum hūc, si celebret, irregularē non fieri, interiectis postea quibusdā, deinceps hæc adiecit Peccat autē, & cetera. quasi dicat, irregularis quidē excoicatus hic nō fit, si celebrat; sed peccat, si, dū celebrat, sacramenta administrat; refert ergo illud Peccat eò; alioquin aduersatiua illa nihil operaret, nec hñet, quò se referret. Nec repugnat, q̄ dicebamus supra superuacaneā iterationē eam esse, propterea q̄ in initio hunc celebrando grauer peccare dictū est; nā locū illud habet, vbi solum celebrat, & sacramenta nō administrat; sequens autē, vbi celebrans & administrat; quasi dicat, vel administrat sacramenta celebrādo, vel nō administrat, se nper peccat; quā celebrās necessariò sacramentū suscipere cogit, à cuius susceptione remotus est, vt diximus. Nō repugnat quoq; , si dicat in eo vers. Peccat, de celebratione nihil dici. Nā hoc negat; quā quidē aduersatiua illa Autē hoc nobis significat, ex quo ad initium illud se refert. Postremò materiā rō id suadet; nā, ex quo administrare sacramenta prohibetur, & ibi administrando sacramenta hūc peccare dicitur, sentiendū est ibi de eo casu agi, vbi administrando peccat; at hoc cōtingit solum, vbi & ipse celebrat, ergò & ob hanc rōnem de hoc casu ibi agi interpretandū est; etenim verba secundū subiectā materiā interpretari debemus arg. l. plenū. §. equitij. ff. de vl. & habit. & l. si vno. ff. loc. & c. intelligentia de verb. sig. Excoicatus igitur hic sacramenta licite alijs administrare pōt, quāuis ea suscipere ipse nequeat. Excipitur tñ, vbi administrādo sacramenta celebraret, vt pote quia missæ sacrū quis facit, quò eucharistiā alijs tribuat, ordinesve conferat; tunc. n. peccabit, non, q̄ administrat sacramenta, sed quòd & ipse tūc sacramentum sumit, vt dixit Nauar. eod. cap. 27. nu. 24. sed iam quæstionem alteram aggrediamur.

S V M M A.

1. *Minori excommunicatione obligatus ecclesiasticas dignitates, beneficiaq; huiusmodi nec per electionē, nec per collationem, aliumve modum consequi potest.*

2. *Collatio beneficij ecclesiastici facta excommu-*

nato minori excommunicatione non valet, sicut electio; id quod locum habet, vel excommunicatus ignoretur.

3. *Exceptio excommunicationis minoris obijci aliquando potest excommunicato.*

III.

† Quarta quæstio est, an dignitates ecclesiasticæ, beneficiaq; huiusmodi cōferri excoicato minori excoicatione possint; itē & si ad ea eligi. Quam quæstionē, vt paucis absoluamus, concludendū est excoicatum hūc huiusmodi beneficiorū capacē non esse, ac propterea ipsa ei conferri, ad eavē eligi nō posse, vt probat in c. fin. & ibi cōiter not. de cler. excom. min. idq; meritò; nā, cū hic à sacramentorū perceptione remotus sit; qui verò dignitates, ac beneficia huiusmodi habet, missæ sacrū sæpius facere habeant, atq; idcirco ad Eucharistiā suscipiendā obligentur, vt hñ in c. relatū de cōsecr. d. 2. & vt asseruimus in cōment. nostr. de eucharistia. c. 6. iure dignitates, ac beneficia huiusmodi cōsequi nō potest, atq; sic argumētatus videtur Rom. Pont. in cit. c. fin. etenim prohibito consequenti & antecedēs omne prohibitū esse cēsetur, per quod ad illud peruenit arg. l. oratio. ff. de spōl. † Quare neq; beneficij collatio ei facta, nec electio de eodē valebit, atq; sic asseruit Dec. in c. dilecti not. 1. de except. & Felin. in c. dilectæ. nu. 3. vers. Secundò sunt dicta eod. & Rebuff. in c. postlastis not. 2. n. 64. & n. 93. de cler. excō min. & Couar. qui magis cōiter hoc receptū esse testat in c. alma, pars. 1. §. 8. nu. 3. vers. Excoicatus de sent. excom. lib. 6. Et quāuis dicatur in eod. c. fin. electionē factā esse irritandā, tñ ea verba intelligenda sunt irritā denuntiandā ob subiectā materiā. Verū, an electio, beneficijve collatio valeat saltem, vbi electores, collatoresve ipsum excoicatum ignorarunt? Syl. in verb. Excoicatio. 4. nu. 4. electionē, ac collationē valere existimauit, vbi ipsorū incitia probabilis esset; tñ q̄ in eod. c. fin. de cler. excō. min. de sciēter electo dicitur; ergò secus de electo ignorāter arg. c. nō ne de præsumpt. & l. cū prætor. ff. de iud. tū q̄, si contrariū diceremus, infinita scandala consequerētur, vbi post multū tps id detegeretur; quāquidē nihil ab eo actū valeret. Cōtrariam sententiā nihilominus, vt nec in hoc casu electio, beneficijve collatio valeat, amplexata est Gloss. in eod. c. fin. in verb. Sciēter, & Abb. ibi. n. 7. & Couar. eod. vers. qui de cōi sentētia testat. Primò, quā, vt inquit Inn. cōiter receptus in c. cū dilectus de consuet. quò ad ea, quæ ad ipsius excoicati cōmodū pertinent, nihil interest, an excoicatus occultus, manifestusve sit; at, vt collatio, electiove valeat, excoicati eius interest, ergò nec hic valebit; sicut nec valet, vbi excoicatus scitur. Postremò, vbi rō legis generalis est, casus verò à lege positus est singularis, lex nō eo casu cōcluditur, sed & alios

Etc

casus

casus comprehendit, & generalis est, sicut rō, vt habetur in l. regula. §. pen. & ibi not. ff. de iur. & fac. ignor. ergō, vel excōicatus ignoretur, nec electio, nec collatio valebit; nam rō, quamobrem excōicatus hic ecclesiasticæ dignitatis, beneficij; non est capax, generalis est; Qm̄ ad susceptionem eorum eligitur, à quorū susceptione à sanctis Patribus est priuatus, inquit. n. Rom. Pont. in cit. c. fin. cū ergo generalis rō hæc sit, vel in scijs electoribus electio de excōicato facta sit, nulla erit; non. n. electorum in scitia habilē electum reddit arg. c. innotuit de elect. ex quibus iam patet primā rōnem nō obstare depromptā ex illo verb. Scienter, qua contrariū probare Syl. nitebatur. Non obstat et̄ illud de scandalo; nā, ex quo pro non excōicato h̄r, & in possessione superioris autoritate est, oīa ab ipso acta valent ob publicā vtilitatē arg. l. Barbarius, vbi & DD. not. ff. de off. prætor. & arg. eorū, quæ dixit Inn. ac reliqui in c. nihil de elect. & faciunt, quæ diximus de excōicato maiori excōicatione c. 13. Tab. 2. à sententia Gloss. igitur non discedemus: sed de quæstione hac satis, ad postremā veniamus. † Si illud addiderimus, vbi cūq; excōicatus hic actū quēpiā ipsi per hāc penā prohibitū agere vult, exceptione hac expelli posse; quibus alijs in iudicio esse nō prohibeat, atq; sic dixit Mar. Soc. sen. in c. sacris. n. 433. vers. Circa 2. mēbr. de sent. excō.

S V M M A.

- 1 *Minori excommunicatione irretitus, excepta sacramentorum perceptione, omnium aliorum communionem habet, vt prius. f. in*
- 2 *Diuinis,*
- 3 *Profanis,*
- 4 *Iurisdictione,*
- 5 *Iudicijs,*
- 6 *Contractibus,*
- 7 *Vltimis voluntatibus,*
- 8 *Quotidiano congressu.*

IIII.

Postrema quæstio est, an, sacramentorum excepta perceptione, excōicatus minori excōicatione aliorum cōmunionem habeat. † Qua in re pro regula ponimus reliquorū cōmunionem, vt prius, ipsum habere; nā sacramentorum tantum perceptionis expertus est, vt probauimus, ergō aliorū omniū particeps erit; limitata. n. causa limitatū producit effectū arg. l. in agris. ff. de acqu. rer. dom. & exclusio vnus alterius inclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cū prætor. ff. de iud. † Quare ob id aliorū diuinorū particeps est. Suffragijs ecclesiæ non caret; quippe qui ab ecclesia præcisus nō sit. Missæ sacrū dum fit, interesse ei pōt, vt dixit Archid. quē refert, ac sequitur Gemin. in c. is, cui. n. 3. vers. Aut est excōicatus minori de sent. excō. lib. 6. & Syl. in verb. Excōicatio. 4. n. 5. cū seq. vbi & Palud. idē sentiētē refert, & Nauar. in Man. c. 27. n. 24. & Couar. in c. alma, pars. 1. §. 8. nu. 2. vers. Hinc deducitur de sent. excom. lib. 6. ac propterea & in ecclesiā ingredi, & in ea esse valet, vt dixit Inn. in c. duobus de sent. excom. quāuis contrariū nō nulli senserint, ac non rectē ob rōnem, quā reddidimus. Recitare itē cū alijs diuinas preces nō prohibetur, vt inquit Laud. quem refert, ac sequitur Zab. in Clem. 1. vers. Tertiō quæro de celebr. miss. & Anchar. n. 3. vers. Quartō noto, vbi & Specul. idē sentire ait, et̄ in choro, vt sensit Couar. ibidē, ac propterea & cū alijs orare, vt dixit Gabr. Biel. d. 18. q. 3. art. 3. dub. 1. lib. 4. Sacramenta demum oīa licitē administrat, vt prius, et̄ ægroto eucharistiā, & non ægroto, modō non celebret, vt dixit Nauar. eod. c. 27. n. 24. quūquidē sacramēta percipere hoc non est. † Postremō in profanis nullius etiā cōmunionem caret. † Nā primō ea, quæ iurisdictionis sunt, licitē exercet, et̄ si ecclesiasticæ iurisdictionis sint, ac propterea & excōicare, & excōicatū absoluerē potest, vt de absolutione ab excōicatione dixit Adrian. de clauib. in 3. art. vers. ex hoc not. lib. 4. beneficia ecclesiastica cōferre, & eligere, ac demū oīa, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest; Nec eligere prohibet, vel ea, quæ iurisdictionis sibi cōpetunt, exercere, dē. n. in c. fin. & ibi not. de cler. excom. min. & Couar. in eod. §. 8. nu. 3. vers. Eligere tñ pōt. Id quod locū habet, vel delegata iurisdictione fit; nā & absoluerē ab excōicatione poterit, vt h̄r in c. duobus de sent. excom. etenim excōicatus hic nō solum iurisdictionē, sed & eius vsum retinet, vt not. Gloss. in eod. c. duobus in fin. & Abb. ibi ac Felin. & cōiter DD. vt probatur in cit. c. fin. in vers. Nec eligere iunct. verb. Exercere. Itē vel ab hoīe, vel à iure hac penā affectus sit, vt de electione cōiter receptum hoc esse testatur Couar. in eod. vers. † Itē & ea obire poterit, quæ, etsi iurisdictionis nō sunt, in iudicijs tñ aguntur. Quare vt actor in iudicio legitimē admittetur, vt sensit Gloss. in c. appellanti in verb. Probandis de appell. & apertius Abb. in c. intelleximus. n. 3. & Felin. n. 22. vers. Decima declaratio de iud. idē Abb. in c. prudentiā. §. sexta, & ibi DD. de off. deleg. & Mar. Soc. sen. in c. sacris. n. 283. de sent. excom. ac propterea & procurator pro alio esse pōt, vt dixit Soc. ibid. n. 414. sequit̄ et̄ Nicol. de Mil. in repert. in verb. Excōicatus minori excōicatione pōt esse in iudicio. Testis quoq; ad iudiciū adhibebit, vt dixit idē Felin. in c. veniēs. 2. in fin. de testib. & Add. ad Abb. n. 18. eod. & Soc. Sen. in c. sacris. nu. 401.

6 nu. 401. Postremō & extra iudiciū actus gerere poterit; † non enim prohibetur, quō minus cōtractus ineat, † testamentūq; faciat, vt dixit Soc. in cit. c. sacris. n. 474. vers. Nunc ex ordine, vbi testamentū ab ipso fieri posse ait. † Non demū, ne quotidiano Christi fidelium cōgressu vtatur, cōmunionēq; nam à sacramentorum perceptione tantum remotus est, vt sepe diximus; ac propterea non à Christi fidelium cōmunionē, vt dixit Abb. in eod. c. intelleximus. n. 3. de iud. Et hæc, quæ diximus, locū habet, vbi quis simpliciter minori excōicatione obligatus est; si vero ab vno sacramēto quis tantū renoueat, præter ea, quæ diximus, & reliqua sacramenta, à quibus remotus nō est, suscipere poterit, tot. n. excōicationis huius species esse diximus, quot & sacramentorū species sunt: sed iam ad effectum per se alterius speciei excommunicationis minoris veniamus.

De effectibus per se minoris excommunicationis eius, qua quis aliquorum cōmunionem priuatur. Cap. VII.

S V M M A.

- 1 *Effectus secunda minoris excōicationis aliquorum Christi fidelium cōmunionis priuatio est.*
- 2 *Communionem eorum non vtitur excōmunicatus, quorum cōmunitio ei prohibita est.*
- 3 *Communionem excōmunicati huius non vtentur ij, à quorum cōmunionem remotus est.*

EFFECTVS † verō per se, ac proximus minoris excommunicationis eius, quæ quis irretitus aliquorum cōmunionem caret, est priuatio cōmunionis eorum Christi fidelium, quæ ipsi per excōicationem prohibita est. Hac. n. ratione quis excōicatur, vt aliquorū cōmunionem careat, sicut habetur in c. episcopi. 1. q. 3. & in c. placuit. d. 18. & in c. i. d. 34. & in c. fin. d. 58. & vt dixit Io. de Lign. in tract. de censur. eccl. §. vndecimus, & Felin. in c. r. n. 1. vbi & Butr. & Archid. idem sentientes refert de treng. & pac. & in c. à nobis. n. 11. vers. Et scias de except. & Ricard. de Med. Vill. d. 18. art. 7. q. 4. lib. 4. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. n. 508. de sent. excom. † Quare excōicatus hic eorum cōmunionem nec in diuinis, nec in profanis vtetur, à quorum cōmunionem separatus est: † sicut è contrario nec hi, quorum cōmunionem caret, eius cōione vtentur; ac propterea, si ab eo excōicato in ius uocentur, mea sententia excipere contra ipsum poterunt, quandoquidem huius cōmunionem uti non debent. Nec repugnat, quod dixit Felin. in c. intelleximus. n. 11. de iud. illud cap. in minori excommunicatione locum non habere; nam de excōicato ea minori excōicatione, qua quis sacramentorum cōmunionem solum caret, dictū eius accipiendum est: ac planē, sicut excōicatus maiori excōicatione ab omnibus in iudicio excludi potest, vbi vt actor interuenit arg. c. 1. de except. lib. & vt probauimus c. 15. Tab. 2. & hoc ob eam rationem, quoniam omnium cōmunionem caret arg. c. pen. de sent. excom. & c. Engeltrudam. 3. q. 4. ita & ab his, à quorum cōmunionem remotus est, excludi poterit; valet enim argumentum à toto ad partes arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. cum simil. mutua ergo cōmunionem non vtentur. At quid de alijs, à quorum cōmunionem remotus non est? quō ad alios pro non excommunicato habebitur; atq; idcirco & in diuinis aliorum cōmunionem licitē vtetur, limitata enim causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acqu. rer. dom. & exclusio vnus alterius inclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cū prætor. ff. de iud. atq; sic sensit Felin. in c. testimonium. n. 33. vers. Nisi aliquando quis priuaretur cōmunionem certorum hominum de testib. nam, etsi excommunicatio maior excommunicatum sequitur, quocunq; vadit, non tamen excommunicatio minor, vbi quis à certorum hominum cōmunionem excommunicatus est, vt ipse ibi ait; quippe qui aliorum cōmunionem tanquam non excōicatus licitē vtatur, vt diximus: sed de effectibus per se minoris excommunicationis hætenus; ad effectus per accidens vtriusq; speciei minoris excōicationis veniamus.

De effectibus vtriusq; speciei minoris excommunicationis per accidens. Cap. VIII.

S V M M A.

- 1 *Peccat grauiter excommunicatus quacunque minori excommunicatione, si eorum cōmunionem vtatur, quæ ipsi prohibita est.*
- 2 *Irregularis non fit quacunq; minori excōicatione obligatus, si celebret, & sacra faciat.*
- 3 *Pena arbitraria punitur excōmunicatus minori excommunicatione, si contra ipsam veniat.*
- 4 *Communionem excōmunicati minori excommunicatione vtens, vbi non licet, grauiter peccat.*
- 5 *Communionem excōmunicati minori excommunicatione vtens in minorem excommunicationem non incidit.*

EFFECTVS demum per accidens minoris excommunicationis hi sunt. † Primùm, si excommunicatus minori excommunicatione celebrat, id est missæ sacrum facit, grauius peccat, vt habetur in c. fin. de cler. excom. min. & quamuis agatur ibi de excommunicato ea minori excommunicatione, qua sacramentorum communione caret; peccat tamen & altera excommunicatione minori obligatus, si aut celebrando, aut aliud quid huiusmodi agendo eorum communione vtitur, quorum communio prohibita ei est arg. c. 2. de maior. & obed. † Item ad arbitrium iudicis punitur, vt asseruit Gloss. 1. in cit. c. fin. etenim præscripta pœna certa non est, ergo ad arbitrium iudicis punitur; nam, vbi lex certam pœnam non præscribit, in arbitrio iudicis eam collocasse existimatur arg. c. de causis. §. fin. de off. deleg. & l. 1. ff. de iur. delib. † Atqui, an irregularis fiet excommunicatus ea minori excommunicatione, qua sacramentorum communione caret, celebrando? Concludendum est irregularem hunc non fieri; Si celebrat minori excommunicatione ligatus, dicitur enim in eod. c. fin. de cler. excom. min. licet grauius peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit. Hæc ibi; non est igitur, q̄ hac de re dubitemus, quod & not. Abb. ibi & Mar. Soc. Sen. n. 21. ac communiter DD. & Couar. in c. alma pars. 1. §. 8. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. Idq̄; iure merito, nam irregularis quis efficitur, vbi culpam per censuram prohibita est, ne ordinis functiones exerceat arg. c. 1. §. sciturus de re iud. lib. 6. & c. 1. §. fin. de sent. excom. eod. lib. at excommunicatus minori excommunicatione ordinis executionem habet, non enim suspensus est ab aliquo actu ordinis eccl. sed à perceptione sacramentorum, quæ ad nullum ordinem pertinet, vt dixit Mar. Soc. in eod. c. fin. num. 3. & vt probatur in cit. c. fin. de cler. excom. min. ergo, etsi contra excommunicationem venit, irregularis non fiet. Et hoc est, quod voluit Abb. in eod. c. fin. nu. 2. vbi dixit ob id, quod excommunicatio minor suspensionem non inducit, irregularem quem non fieri, si contra ipsam faciat; quandoquidem ipsa suspensio ordinis executionem tollit arg. cit. c. 1. §. sciturus de re iud. & cit. c. 1. §. fin. de sent. excom. peccabit ergo tantum, & ad iudicis arbitrium punitur, vt diximus. † Verùm quid de alijs, qui excommunicato minori excommunicatione in prohibitis communicant, an offendēt? Sanè & ipsi peccabunt, vt qui contra eccl. præceptū veniant arg. cit. c. 13. §. 7. de maior. & obed. & præsertim, vbi excommunicato huic administrabunt sacramenta, à quorum perceptione remotus ille est. Quod tamē locum nō habebit, vbi excommunicatus hic nec denunciatus, nec notorius est; hic enim quoq̄; locum habet extrauag. ad euitanda, quam retulimus c. 13. §. 7. Tab. 1. † An autem & in minorem excommunicationem incident, qui excommunicati huius cōmunionē vtuntur? Pro certo habendum est hos in excommunicationem non incidere, vel ab homine, vel à iure excommunicatio hæc lata sit; tum q̄ solum cautum hoc habemus, vbi cum excommunicato maiori excommunicatione cōmunicamus, ergo aliàs secus arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. tum q̄, si contrarium esset, infinitus hominum numerus breui. tēpore hac excommunicatione inficeretur; nam exempli gratia Seius Titio sic affecto communicans in eam incideret; Seio Lucius communicans itidem, & sic deinceps; merito igitur cautum id non est, vt huic communicans in minorem excommunicationem incidat, atq̄; sic dixit Gloss. in c. rogo, & in c. quoniam multos, & in c. excellentissimus. 11. q. 3. & Inn. in eod. c. fin. in fin. de cler. excom. min. & Zab. in c. cum desideres. nu. 1. de sent. excom. & Host. in sum. nu. 15. vers. Et quæ sit pœna eod. tit. & Mar. Soc. Sen. in c. inter alia. nu. 44. eod. de sent. excom. & Gabr. Biel. d. 18. q. 3. art. 2. concl. 9. lib. 4. quo in loco & non peccari ait; quod ego intelligo, vbi in non prohibitis communicatur. Hinc vulgaris illa regula circumfertur, excommunicationem in tertiam personam non transire, vt citati autores proximè eisdem in locis inquirunt; sed de effectibus excommunicationis minoris hæcenus; ad materiam eiusdem veniamus.

De materia communi minoris excommunicationis, quæ ad genus spectat. Cap. IX.

S V M M A.

1. *Definitio minoris excommunicationis, quæ genus est, quænam sit.*   2. *Definitio speciei vtriusq̄; minoris excommunicationis quænam sit.*

RESOLVTIS effectibus minoris excommunicationis, de materia eiusdem, & primùm de ea, quæ ad genus spectat, agamus. Materia communis igitur hæc. f. Excommunicatio est; nam, si eam definierimus, generis loco ipsam summemus. Et, quoniam nihil est, quod hac de re huic afferamus, ob eam rem solum definitionem minoris excommunicationis, quæ

quæ genus est, nec non vtriusq̄; speciei proximè ipsius ponemus; si tamen prius illud admonuerimus, quoniam species minoris excommunicationis proprio nomine caret, nos hanc, quæ sacramentorum communione priuat, primam dicturos, alteram verò, qua à fidelium quorundam cōmunionē nos remouet, secundam. † Excommunicatio minor igitur generatim accepta est excommunicatio, qua quis alicuius communionis exterioris eccl. vñ priuatur, ac caret. † Prima verò excommunicationis species est excommunicatio minor, qua quis sacramentorum cōmunionis vñ caret. Secūda verò est excommunicatio minor, qua quis aliquorum Christi fidelium communionis vñ caret. Quæ definitiones sicut probantur ex ijs, quæ de fructibus eorum diximus; ita à maiori excommunicatione separantur, quādoquidem per maiorem excommunicationem omnis eccl. communionis exterioris vñ quis caret, vt probauimus c. 6. Tab. 2. per quamcunq̄; verò minorem excommunicationem ab aliquorum communionē tantum quis remouetur, vt vidimus; sed de hac materia satis. Agendum deinceps esset de materia circa quam scilicet, quisnam excommunicari hac ratione possit; sed, quoniam Homo est, & eisdem qualitatibus præditus esse debet, quas reliquæ censuræ postulant; & de illis generatim abundè actum est Tab. 1. ob eam rem, nē actū agamus, ea hic omittimus, vno tantum huc addito, & ob leuiorem culpam minori excommunicatione affici quem posse, quod in excommunicatione maiori fieri non debet, vt habetur in c. nemo episcoporum, & in duob. seq. 11. q. 3. atqui ad formam excommunicationis huius veniamus.

De forma necessaria ad excommunicationem minorem ferendam; & de ijs, quæ necessariò inesse ei debent; communiq̄; ipsi cum alijs censuris sunt. Cap. X.

S V M M A.

1. *Forma, quæ necessariò adhibetur, dum minor excommunicatio fertur.*   2. *Forma minoris excommunicationis sic prolata Excommunico te minori excommunicatione, an excommunicatio feratur, & quæ.*

FORMA † deniq̄; minoris excommunicationis necessaria, quæ ad ipsam ferendam adhibetur, hæc est. Primæ speciei minoris excommunicationis, Remoueo te à cōmunionē sacramentorum, vel Priuo, vel Excludo te à cōmunionē sacramentorum, vel Suspendo te à sacramentis, vt probatur in c. à nobis de except. & in c. si de cler. excom. min. & in c. pen. de sent. excom. & vt dixit Abb. in c. si diligenti de for. compet. & in c. illa quotidiana. nu. 8. de elect. Secūdæ verò speciei minoris excommunicationis forma hæc, Priuo te cōmunionē horum, illorumvè, id est, forma ea verba sunt, quibus, si prima species excommunicationis huius feratur, sacramentorum cōmunionē quem priuari significari debet; si secūda, fidelium quorundam cōmunionē, vt generatim probauimus c. 20. Tab. 1. non enim, quod & de alijs censuris asseruimus, ad minorem excommunicationem ferendam certa verborum forma præscripta est. † Verùm quid, si simpliciter dicatur Excommunico te minori excommunicatione; vel Minorem excommunicationem in te fero; quam speciem latam interpretabimur? Planè aut nullam esse, vt incertam, dicendum videtur arg. c. de sent. quæ sine cert. quant. & vt asseruimus eod. cap. §. 3. Tab. 1. aut, si aliqua sit, eā esse, qua Christi fidelium quorundam cōmunionē tantum priuatur, vt quæ alia minùs grauior sit arg. c. in penis de reg. iur. lib. 6. & l. facta cuiq̄; §. in penalibus. ff. eod. Contrariam nihilominus sententiam ample xari debemus, vt. f. sententia sic prolata valeat, & prima excommunicationis minoris species sit, ea, inquam, quæ sacramentorum perceptione nos priuat. Nam eam valere ea ratione probatur, quoniam actum semper in eam partem interpretari debemus, vt potius valeat, quam pereat arg. l. quoties. ff. de reb. dub. & l. quoties. ff. de verb. oblig. ergo idem & in casu nostro concludendum est; etenim, etsi princeps re dubia potestatis suæ plenitudine vti non censetur, vt asseruit Inn. in c. innotuit de elect. ea tamen vñ creditur, vbi actus aliàs nō valeret, vt dixit Castr. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto in fin. C. de testamen. quem sequuntur Alex. & Dec. ibi, & idem Dec. in c. quoniam abbas. nu. 15. de elect. Item, etsi actus, qui primò scriptus est, intercessisse primò itidem existimatur, vt sensit Bart. in 1. constit. C. qui tamen posterior habetur, prior intercessisse creditur, vbi actus aliàs non valeret, vt dixit Bald. in l. cum in testamento. §. hæc verba. ff. de hæred. instit. & Angel. & Imol. quos refert, ac sequitur Dec. in cit. c. quoniam

Abb. nu. 15. valebit igitur & hęc sententia sic lata. Quod itidem primam minoris excommunicationis speciem latam esse interpretari debeamus, his rationibus probatur. Primò, quoniam hęc vfitator, frequentior que est arg. cit. capit. à nobis de except. & c. fin. de cler. excom. min. & cap. pen. de sent. excom. cum simil. ergò ab hac interpretatione, quam legis vñus facit, discedere non debemus arg. l. si de interpretatione cum seq. ff. de legibus, cum & communis loquendi vñus in sermonibus interpretandis omnibus præferi debeat, vt tradidit Bart. in l. omnes populi. nu. 58. in fin. ff. de iust. & iur. Item nomina, sicut docuit Phil. in libell. de interpretat. cap. de nomine, ad hominum placitum significant; at minoris excommunicationis mentione facta prima species intelligitur, vt sensit Abb. in cap. illa quotidiana. nu. 8. de elect. ibi enim idem esse asseruit excommunicare minori excommunicatione, & suspendere à sacramentis, ergò ab hac interpretatione non discedemus; cum suspendere à sacramentis nil aliud sit, quam primam minoris excommunicationis speciem ferre, vt in initio diximus. Postremò, si secundam speciem promulgatam esse interpretaremur, quorumnam communione excommunicatus hic priuatus esset? non enim ratio suadet, vt magis horum, quam illorum hominum communione careat; nõ itidem ratio vlla suadet, vt ab omnium hominum cõmunione priuatus sit, quandoquidem priuatio hęc vfitata non est, nec vfitatam eam fuisse vnquam legimus; ab hac sententia igitur non discedemus, quam & secutus est Abb. in eod. c. illa quotidiana. num. 8. & commune ius pontificium: sed de his hactenus; ad ea, quæ necessariò huic formæ inesse debent, veniamus.

S V M M A.

Minor excommunicatio ad tempus ferri potest.

I.

Necessariò autem huic formæ ea inesse debent, quæ tradidimus cap. 20. Tab. 1. sed quoniam de ipsis abundè ibi egimus, ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus. ¶ Vnum huc addimus, quod commune minori excommunicationi cum interdicto, ac suspensio est, sed non necessarium, scilicet & ad certam diem, seu ad certum tempus excommunicationem hanc ferri posse, vt probatur in c. episcopi. 11. q. 3. & vt dixit Syl. in verb. Excommunicatio. 4. num. 2. vers. Decimò. Id autem quamobrem in his censuris fiat, non autem in maiori excommunicatione, declarauimus cap. 16. §. 4. Tab. 1. Agendum hęc etiam esset, an admonitio requiratur, antequam promulgetur, quæ sanè requiri censeo arg. c. sacro de sent. excom. iunct. l. de vno quoq; ff. de re iud. vbi tamen ab homine fertur: sed quoniam de hoc egimus cap. 18. Tab. 1. & vfitatum non est; ob eam rem & hoc cum illis omittimus; quæ tractauimus cap. 21. in ead. Tab. 1. ad formam absolutionis igitur eiusdem transeamus.

De forma necessaria absolutionis minoris excommunicationis; & de ijs, quæ necessariò inesse ei debent, communiaq; ipsi cum alijs censuris sunt. Cap. XI.

S V M M A.

Forma absolutionis minoris excommunicationis quanam sit.

FORMA ¶ verò necessaria ad absolutionem minoris excommunicationis hęc est, Restituo te communioni sacramentorum, si prima species sit; si secunda, Restituo te communioni eorum fidelium, quorum communione priuatus es; vel simpliciter Absoluo te à minori excommunicatione, vt sensit Host. in sum. nu. 14. vers. Et qualiter de sent. excom. & ad summam ea verba sunt, quibus, qui prima specie irretitus tenetur, communioni sacramentorum restitui significatur; qui secunda, communioni eorum fidelium, quorum communione carebat; sicut enim communionis priuatione minor excommunicatio fertur; ita & eiusdem communionis restitutione tolli debet arg. c. omnis res de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. De ijs autem, quæ formæ inesse debent, generatim tam de necessarijs, quam non necessarijs egimus; ad alia transeamus.

De for-

De forma absolutionis minoris excommunicationis non necessaria. Cap. XII.

S V M M A.

Absoluendus à minori excommunicatione quæ præstet. Minor excommunicatio cur sic nominetur.

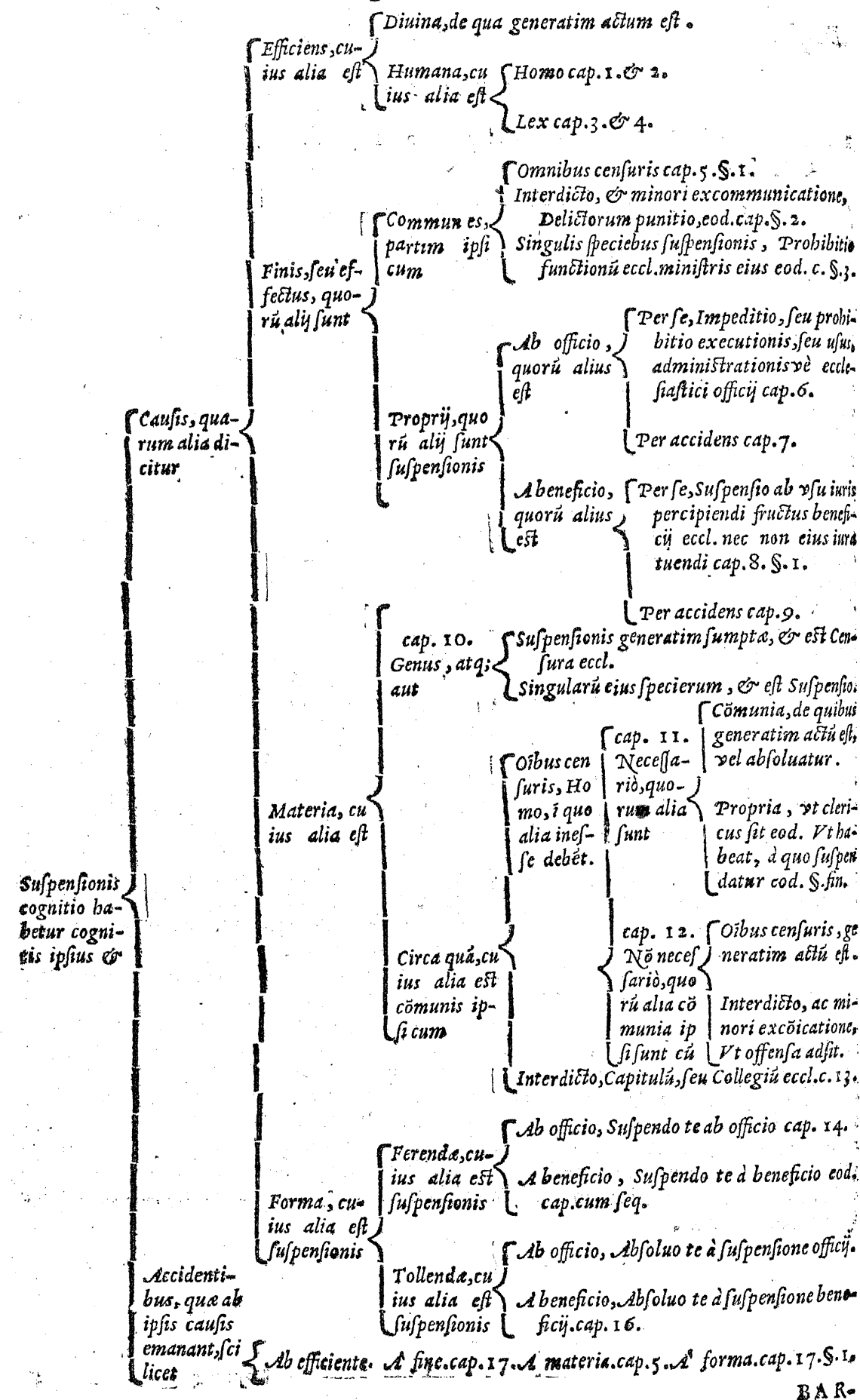

GI MVS de forma absolutionis minoris excommunicationis necessaria; reliquum igitur est, vt agamus de non necessaria: sed, quoniam nulla præscripta est (nullis enim cæremonijs adhibitis tribuitur, vt sensit Syl. in verb. Absolutio. 3. nu. 5. vbi hunc nec verberari, nec preces fundi, aliasvè solemnes cæremonias adhiberi dixit) ob eam rem, hac re tacita, hoc inquiramus, ¶ an cautiones, citationesvè eorum, quorum interest, faciendæ sint, antequam hic absoluat; quæ sunt, vbi à maiori excommunicatione quis absoluitur, de quibus egimus cap. 19. Tab. 1. Videbatur igitur dicendum facienda hæc non esse, nam Rom. Pont. in c. nuper vers. Is autem de sent. excom. de absolutione huius excommunicationis agens iuratorium cautionem non postulari dixit; ergo nec satisfactio postulatur, atque sic not. Abb. ibi. nu. 6. & apertius Syl. in verb. Absolutio. 3. nu. 5. Ibi enim cautionem non requiri ait de parendo mandatis ecclesiæ, nec de damno faciundo. Ego autem in hac re sic concludendum censerem. Aut queritur, an hic excommunicatus satisfacere, cauerevè debeat, vbi excommunicatus est, aut qd iudicio adesse nolit, aut quia, quod debebat, præstare recusauit, & sic ob alterius interessè, & in hoc casu, vt ratio postulabit, modò satisfaciet, modò cautionem præstabit arg. c. ex parte 1. iunct. Gloss. ibi & DD. de verb. sign. & ad summam eadem ratio adhibebitur, quæ adhibetur, dum à maiori excommunicatione absoluitur ob eadem rationes; & hoc vel ab homine, vel à iure quis sic excommunicatus sit, ex quo de alterius interessè agitur. Nec repugnat, si dicatur vfitatum hoc non esse, excommunicationem minorem in hoc casu ferri; nam, si vfitatum esset, ratio hæc adhiberetur; alioquin iniquum esset, si, me postulante, iudex quem excommunicasset, me in scio ipsum absolui. Aut queritur, ex quo hodie minor excommunicatio ab homine non fertur, & apud ius ea tantum vfitata est, quæ fertur propterea quòd excommunicato maiori excommunicatione quis communicauit; & in hoc casu locum habebit cit. c. nuper, de hac enim excommunicatione ibi agitur; & in hanc sententiam accipienda est opinio Syl. quæ nititur eo. c. nuper, dictum enim doctoris interpretamur secundum legem, quam allegat, vt dixit Bart. communiter receptus in l. non solum. §. si liberationis verba. ff. de lib. leg. etenim excommunicatus hic damnum nemini dedit, ac propterea nec ad satisfaciendum, nec ad cauendum tenetur; sed sat est, vt proponat sibi posthac eccl. obtemperandū, & ab hoc peccato cessandū, vt dixit Barth. Med. c. 11. §. 7. lib. 1. in hac igitur quõne sic concludendum censerem. Sed de causis excommunicationis huius hactenus. Agendum iam esset de accidentibus, quæ ab his causis emanant; sed quoniam, quæ ab efficiente, & à fine, nec non à forma proficiscuntur, de ipsis generatim egimus, & diuisionem minoris excommunicationis, quæ à materia proficiscitur, posuimus in c. 5. iunct. §. 1. in hac Tab. ¶ ob eam rem, his omisis, vñum huc addimus excommunicationem hanc & minorem, & simplicem dici; & utroque modo respectu habito ad maiorem excommunicationem. Nam, quòd illa ab omni communione exteriori nos priuat, hæc verò ab aliqua solum; ob eam rem illa maior, hæc minor dicitur, vt quæ plus, quam hæc operetur. Simplex verò dicitur, vt not. Abb. in cit. cap. illa quotidiana. num. 8. de elect. quoniam prima species minoris excommunicationis à communione sacramentorum, secunda verò à communione aliquorum hominum remouet, vt probauimus cap. 6. in hac Tab. at maior excommunicatio & hominum, & sacramentorum communione nos priuat, & sic duplici communione; ergo iure merito excommunicatio hæc minor simplex nominata est. Atqui de minori excommunicatione hactenus; ad suspensionem, alteram censuræ ecclesiasticæ speciem transeamus.

Ecc 4

De

**BARTHOLOMÆI VIGOLINI
EX MONTE SCVTULO IURISCONS.
AC BARBIANI ARCHIPRESBYTERI.**

De suspensione cens. eccl. Tab. IV.

De homine efficiente causa suspensionis, id est de eo, qui suspensionem ferre potest; & de ijs, quæ ad eam ferendam necessario inesse illi debent, communiaque ipsi cum alijs censuris sunt.

Cap. I.

S V M M A.

- 1 Homo suspensionem ferre potest.
- 2 Suspendere potest, qui & excommunicare.

ABSOLUTA materia excommunicationis, iam ad reliquas censuras, & primò ad suspensionem transeamus; de qua more nostro acturi primùm, quisnam suspensionem ferre queat, contemlemur; reliquas causas deinceps ordine suo contemplaturi. † Efficiens causa igitur prima suspensionis ferendæ, diuina omiſſa, Homo est; id est suspensionem ferre Homo potest, vt probatur c. cum bonæ de ætat. & qualit. & c. apostolicæ de except. & c. venerabili de sent. excom. etenim hic excommunicandi facultatem habet, vt aſſeruimus cap. 1. Tab. 2. iure igitur & suspensionis ferendæ potestatem habet; † nam, qui excommunicare potest, hic & suspendere valet, vt inquit Syl. in verb. Suspendio. r. nu. 2. & Archiep. Flor. in tract. de suspen. cap. incip. Vltimo not. & Tab. eod. nu. 8. & Armill. nu. 17. & Nauar. in Man. cap. 27. nn. 159. sed quoniam de hac cã, id est de homine, nec non de Collegio, quod etiam suspendere potest, egimus cap. 2. cum multis seq. Tab. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus; atque interim nos ad efficientem causam absolutionis suspensionis huius ab homine latæ transeamus.

De homine efficiente causa absolutionis suspensionis ab homine latæ; & de ijs, quæ ad ipsam absolutionem tribuendam necessario inesse ei debent, communiaque ipsi cum alijs censuris sunt. Cap. II.

S V M M A.

- 1 Absolvere à suspensione ab homine lata potest, qui ab excommunicatione absoluit.
- 2 Absolutio suspensionis ab homine lata tribuitur etiam aliquando ipso iure.

ABSOLVERE autem à suspensione ab homine lata potest, qui ab excommunicatione potest, vt exempli gratia. Primò, qui eam suspensionem tulit, vt inquit Archiep. Flor. in tract. de suspen. cap. incip. Vltimo not. & Angel. in verb. Suspendio. 4. nu. 1. & Armill. eod. nu. 22. & Tab. eod. num. 12. & Syl. eod. num. 8. & Nauar. in Man. cap. 27. n. 162. Item superior eius, non enim inferior ipso suspensionem ab homine latam tollere potest, vt dixit Franc. de Aret. in c. tam literis vers. Vltimo not. de testib. Postremò reliqui, de quibus quoniam egimus in cap. 4. cum seq. Tab. 1. ideo ad legem alteram efficientem causam suspensionis ferendæ transeamus; † si illud tamen prius addiderimus, suspensionem & ipso iure tolli, vbi ad certum tempus lata est, & ad certam causam, vt infra videbimus.

De lege, seu constitutione eccl. efficiente causa suspensionis; & de ijs, quæ ad suspensionem ferendam inesse ei debent, communiaq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. III.

S V M M A.

- 1 Lex suspensiones ferre
- 2 Clerici, &
- 3 Religiosi, &

- 4 Capitulum, Collegiumve ecclesie quibus ex causis communi iure in suspensionem incidunt.

LEX vero efficiens causa suspensionis Lex, seu Constitutio eccl. est; id est ecclesiastica lex, seu constitutio suspendere quoque potest, vt generatim probauimus cap. 10. Tab. 1. vbi etiam, quæ ad ipsam ferendam inesse ei debent, abundè tradidimus; atq; ob eam rem illa in presenti omittimus. Verùm, quòd suspensiones, quæ communi iure latæ sunt, hic ponere volumus, vt id etiam in excommunicatione obseruauimus, & suspensiones hæ partim in clericos, partim in religiosos, partim in collegia eccl. promulgatæ fuerunt, ideo priores primò, reliquas deinceps ponamus. † Quòd ad clericos igitur.

Primùm episcopus, superioruè, qui aut odio, aut gratia, aut amore, aut commodo aliquo ductus contra quempiam agere omiserit, vbi agendum erat propter hæresim, ipso iure triennium ab officio suspensus est, vt habetur in Clem. 1. §. pen. de hæret. Eandem pœnam ij subeunt, vbi ob easdem rationes hæresis maculam cuiuspiam inurunt ob cit. §. penult.

Antistites ecclesie, qui clericos, quòd beneficia renuncient, citatiuè ad curiam ne eant, capiendos curant, triennium ab ecclesiarum suarum fructuum perceptione suspensi sunt ob Clem. 2. de pen. Qui scientes indignum eligunt contra formam c. cum in cunctis. §. fin. de elect. hi à beneficijs per triennium suspensi sunt, quæ in ea ecclesia habent, in cuius antistitis electione peccarunt ob cit. §. finali.

Episcopus, eorū superior, qui non obseruat extrauag. incip. suscepti de elect. à pontificali, & ab ingressu eccl. suspensus est per cit. extrauag.

Conferens ordines alienis clericis sciens sine eorum antistitum licentia à collatione ordinum per annum suspensus est ob c. 2. de temp. ord. lib. 6.

Conferens infanti, vel illiterato, vel alterius diœcesis clerico licentia non habita, exceptis quibusdam casibus, clericalem tonsuram, per annum à primæ tonsuræ collatione suspensus est ob c. fin. eod. lib. 6.

Ordinarius, si post appellationem ad curiam, à qua appellans discessit, non inuestigauerit, an in discessione illa dolus interuenerit, confirmet, consecretuè, à confirmatione & consecratione episcoporum suspensus est ob c. prouida de elect. lib. 6.

Antistites ab officio, & administratione per triennium suspensi sunt, qui laicis ecclesias, bonauè immobilia, earumve iura sine licentia submitunt ob c. 2. de reb. eccl. non alien. lib. 6.

Clerici qui fideiussione suas ecclesias onerant, in suspensionem incidunt ob c. 2. de solut.

Ordinarius, qui diœcesim visens facit contra cap. 2. de cens. lib. 6. vt pote aut munus recipit; aut procuracione visitatione non facta exigit, & intra mensem eidem ecclesie duplum non restituit, ab officio, & beneficio suspensus est, quousq; satisfaciatur, si episcopo inferior sit ob cit. c. 2.

Qui exigit, plusquam promissum est, sex menses ab officio eo suspensus est, in quo deliquit ob extrauag. incip. cum ad sacrosanctæ de sent. excom.

Postulantes ad cathedralem ecclesiam eum, qui vigesimum annum non attingit, à beneficijs triennio suspensi sunt, quæ in ea ecclesia habent, ad quæ eum postularunt ob extrauag. Ioan. 2. de postul. prælat. incip. dispendijs.

Qui postulauit professorem cuiusuis ordinis mendicantium ad inferiores ecclesias, monasteriaue extra suos ordines, pœna eadem afficitur ob cit. extrauag. vn. incip. Dispendijs.

Recipientes eorum beneficia, qui ad curiam pro suis negotijs profecti sunt; quivè in curia officia

ficia habent, suspensi sunt ob extrauag. 3. de priuil.

Electores, qui intra octo dies electiones factas electis offerri distulerint, per triennium à beneficijs suspensi sunt, quæ habent in ecclesia, de cuius electione agitur ob cap. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6.

Iudex ecclesiasticus suspensus etiam est, vbi facit quidpiam contra c. 1. de re iud. lib. 6.

Clerici, qui non vtuntur vestitu ad formam Clem. 2. de vit. & honest. cler. si beneficia habent, ab eorum fructibus sex menses suspensi sunt, ob cit. Clem. 2.

Clerici, qui curant, vt ad curiam citentur, quòd res differatur, suspensi sunt ob Clem. 2. de pen.

Suscipiens eodem die plures ordines sacros suspensus est ob cap. literas, & c. dilectus de temp. ord. sed iam ad suspensiones, in quas incurrunt religiosi, veniamus.

Monaci, † qui vestitum non ferunt ad formam Clem. 1. §. si quis autem de stat. mon. si Abbas, prioruè sit, à beneficiorum collatione suspensus est per annum, si alius ab officio, & administratione.

Monaci venatores, aucupesve, si Abbas, prioruè sit, à beneficiorum collatione, reliqui ab officio, & administratione per biennium suspensi sunt, ob cit. §. si quis autem.

Concionator, qui non suadet ei, quem in pœnitentiæ foro audit, vt decimas soluat, à concionandi munere suspensus est, quousq; contrariuè pœnitenti suaserit ob Clem. 3. §. quibus de pen.

Fratres Prædicatores, minoresve, qui intra probationis annum quempiam ad sui ordinis professionem admittunt, suspensi sunt.

Religiosi, qui ad vitam, certumve tempus administrationis iura alteri concedunt, ab officio suspensi sunt ob Clem. 1. de reb. eccl. non alien.

Religiosi, qui ecclesias in decimis ipsis debitis molestia afficiunt, si admoniti intra mensem à molestia non cessauerint; pro vsurpatis verò decimis intra duos menses non satisfecerint; vsque ad satisfactionem ab officijs, & beneficijs suspensi sunt ob Clem. 1. de dec. sed iam de communibus tam clericis, quam religiosis agamus.

Antistites, abbatesve interdicto subiecti per extrauag. vn. de reb. eccl. non alien. à suæ ecclesie, monasterijve administratione suspensi sunt, si sex menses in eo interdicto perseverauerint ob cit. extrauag.

Clerici tam regulares, quam seculares, si quid ab ecclesijs, beneficijsve vacantibus ipsis quacunq; ratione subiectis iniuria vsurpauerint, episcopi, superioresve, ab ingressu ecclesie, reliqui verò vsq; ad restitutionem ab officio, beneficioq; suspensi sunt per c. fin. de off. ord. lib. 6.

Si singuli ex collegio, Capitulove ecclesie cathedralis, regularisve, dum vacat, quicumque eius occupent, vsque ad satisfactionem ab officio, & beneficio suspensi sunt, per c. quia sepe de electione lib. 6.

Non probantes id, quod dolo in electum obijciunt, à beneficijs per triennium suspensi sunt ob c. 2. in fin. de elect. lib. 6.

Archiepiscopi, episcopive, qui manifestis vsurarijs exteris domos ad vsuras exercendas locant, suspensi sunt per c. 1. de vsur.

Antistites, qui, consensu Capituli, Apostolicæq; Sedis non intercedente, bona immobilia, iuraue ecclesie laicis subijciunt, ab officio, & ab administratione triennio per cap. fin. de reb. eccl. non alien. lib. 6.

Clerici, qui, quod proximè dictum est, sciunt, & non illud denunciant, à beneficijs, quæ in ea ecclesia habent, per triennium suspensi sunt, vt ibidem dicitur; atqui iam ad collegia veniamus.

Capitulum, † quod quidpiam dat, recipitve ex pactione pro religionis ingressu suspensum est. Capitula, collegiaq; ecclesiarum, monasteriorumve, itemq; alij, qui episcopos, ipsisve aut maiores, aut minores in Romana Curia, aut promotos, aut consecratos, aut benedictionis munus consecutos absque Sedis Apostolicæ literis de huiusmodi promotione recipiunt, ad placitum Sedis Apostolicæ suspensi sunt per extrauag. 1. de elect. has suspensiones breuiter recensuimus, quandoquidem non desunt, qui ea iura interpretati sunt; iam ergo ad eos, qui à suspensione huiusmodi absoluerè possunt, transeamus.

De efficiente causa absolutionis suspensionum, quæ à lege, statuto vè lata sunt, id est de eo, qui à suspensionibus à iure latis absoluerè potest; & de ijs, quæ ad absolutionem tribuendam necessariò inesse ipsi debent.

Cap. IIII.

S V M M A.

§ Absoluere à suspensione à quouis iure lata potest, qui & ab excommunicatione absoluit.

NUMERATIS suspensionibus, quæ in pontificij iuris volumina redactæ sunt; iam quis absoluerè cum ab his, tum ab illis, quæ ab episcoporum, huiusmodiq; ecclesiæ Antistiti statuto lata sunt, explicemus. † Absoluere igitur à suspensionibus per legem, statutum vè latis potest, qui & ab excommunicatione absoluit, vt exempli gratia, qui legem eam, statutum vè tulit; superior eius, successor eiusdem; ab horum aliquo delegatus. Quæ omnia quòd declarauimus abundè Tab. n. cap. 10. ob eam rem ea silentio hìc præterimus. Verùm, an episcopus absoluerè suum subditum suspensum poterit? Item, an ipso iure suspensio tollatur? Postremò, an delegatus à lege poterit (his enim rationibus & ab his excommunicationem tolli posse diximus in Tab. 2. cap. 4.) hæc quæstiones sigillatim explicabimus in seq.

S V M M A.

1 Episcopus an absoluerè suum subditum à iure suspensum possit. 2 Suspensio an ipso iure tollatur.

I.

Proposui nobis tres quæstiones explicandas. † Quarum prima hæc est, an episcopus subditum suum suspensum à iure absoluerè possit, vbi legislator absolutionem sibi non reseruauit. In qua quæstione, quam disputauit Gloss. in Clem. 1. §. pen. in verb. Excommunicationis de hæret. & in c. cupientes. §. cæterum in verb. Suspensos de elect. lib. 6. & Abb. ac reliqui in c. tam literis de test. & in c. 2. de solut. Doctores inter se dissentire videntur. Nam primò Gloss. in citatis iuribus hac ratione propositam quæstionem dissoluit, vt. si ad tempus suspensio lata sit, episcopus absoluerè nequeat. Et hoc ob eam rem rationem, quoniam suspensus se absoluerè statim curaret, atq; idcirco pœna canonis illuderetur. Hanc Gloss. opinionem sic etià confirmare possumus, quoniam, vbi legislator prohibet, quò minus alter absoluat, nemo absolutionem tribuere potest, vt habetur in c. nuper de sent. excom. at suspensionem ad tempus ferens id prohibuisse videtur; ex quo enim ad tempus suspensionem tulit, ante illud ipsam tolli ab alio noluit arg. l. in tempus. ff. de hæred. instit. Nec repugnat, si dicatur id expressè non dici; nã, ex quò id tacito sentit, pro expresso habetur; par enim virtus taciti, & expressi est arg. l. cum quid, & ibi communiter not. ff. si cert. pet. & in hoc igitur casu sic sensit Gloss. quæ sequuntur Gemin. in cit. §. cæterum. n. 7. vers. In ea Gloss. & Phil. Franc. in ead. Gloss. & Io. Mon. n. 111. & Franc. de Aret. in cit. c. tam literis vers. Vltimò not. ac demum communiter DD. Si verò simpliciter, & non ad tempus suspensio lata sit, dicit Gloss. episcopum absoluerè tunc posse, vbi legislator absolutionem sibi non reseruauit. Et hoc ob cit. c. nuper de sent. excom. & in hoc etiam casu Gloss. communiter receptam esse testatur Panor. in eod. c. tam literis, & hæc fuit sententia Gloss. in cit. cupientes, §. cæterum iunct. Gloss. Clem. 1. §. pen. de hæret. Abb. verò in cit. c. tam literis, & in c. 2. de solut. sic distinguit. Aut pro contumacia quis suspensus est, & in hoc casu (modò legislator absolutionem sibi non reseruauerit) eps proprius absoluerè ipsum potest arg. cit. c. nuper de sent. excom. nam, etsi de excommunicatione ibi tantum agitur, ratio tamen, quæ in excommunicatione ibi redditur, & in suspensione locum habet; ergò & dispositio locum habere debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Aut pro pœna suspensio lata est; & in hoc casu dicit Abb. episcopum suspensi absoluerè illum non posse, vbi dispensare in criminibus non valet, pro quibus in suspensione incidisset; nam pœna ob delictum iniusta perpetua esse censetur arg. c. si quem. §. notandum. 2. q. 3. & l. seruus. C. de pen. Hæc Abb. quem sequitur Felin. in eod. c. tam literis, & in cit. c. nuper. Et probari etiam horum sententia sic potest; nam, si vbi ad tempus lata est, idcirco episcopus eam tollere non potest, quoniam canon ille, qui eam pœna

inuit, illuderetur, vt dixit Gloss. in cit. c. cupientes. §. cæterum de elect. ergò, & vbi simpliciter lata est, idem sentire debemus; quandoquidem, vbi pro pœna fertur, esse perpetua existimatur arg. cit. l. seruus. C. de pen. valet enim argumentum & à parte ad totum arg. l. virilis ff. de verb. sig. & vt Gloss. & Bart. not. in l. si plures. ff. de dam. infect. & Ias. in l. iurifgentium. §. ad eò autem. nu. 4. ff. de pact. Quid igitur concludendum? Ego, re accuratiùs perspecta, duabus regulis rem hanc totam explicandam, atq; concludendam censui secuturus; Doctores, vbi re eò locuti sunt, & addituros, vbi manci fuerunt, sicut re vera sunt. Prima igitur regula hæc erit. Vbi pro pœna suspensio à iure lata est, episcopus proprius absoluerè suspensum nõ potest, cum ob rationes, quibus suspensionem ad tempus latam tolli ab episcopo nõ posse probatur, vt dixit Gloss. tum ob rationes, quibus idem probatur, vbi pro pœna suspensio fertur, vt dixit Abb. Et hæc regula locum habet, non solum, vbi suspensio communi iure lata est, verum etiam, & vbi præcipuo diocesis, prouinciæ vè ecclesiastico iure in suspensionem quis incidit; etenim & hic rationes propositæ locum habent; ergò & idem dicendum de ipso est arg. cit. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Quare, qui in suspensionem incidit latam per statutum episcopi Arimini, ab episcopo suo Imolæ non absoluetur. Item locum habet, vbi ad tempus lata est, quo casu loquitur Gloss. in cit. c. cupientes. §. cæterum de elect. quandoquidem & tunc pro pœna lata dicitur. Excipitur autem primò, vbi speciatim legislator absolutionem episcopo permisisset; tunc enim absoluerè ipsum poterit ob cit. c. nuper. §. in secundo. Item, vbi ob delictum suspensus quis esset, in quo episcopus dispensaret; tunc enim episcopus absoluerè quoq; poterit, vt asseruit Abb. in eod. c. tam literis de testib. & in c. 2. de solut. quem Felin. & Phil. Franc. sequuntur, & sensit etiam Trid. Syn. cap. 16. sess. 24. de reform. modò tamen nec hic legislator absolutionem sibi reseruasset; tunc enim absolutionem tribuere non poterit, vel delictum esset, in quo dispensaret arg. c. tam literis in fin. de testib. & vt sensit Gloss. in ead. Clem. in fin. de hæret. Quæ autem delicta hæc sint, in quibus episcopus dispensat, declararunt Abb. Dec. ac DD. in c. at, si clerici. §. de adulterio: extra de iud. & Trid. Syn. in cit. c. 6. sed de priori hac regula satis. Altera verò regula hæc erit. Vbi pro contumacia quis à iure suspensus est, hunc proprius episcopus absoluerè potest, id quod DD. vniuersi concludunt ob c. nuper de sent. excom. quod tamen ego verum non censeo, nisi in his casibus. Primùm, vbi ad cautelam quis absoluitur, vt probatur in c. venerabili iunct. Gloss. de sent. excom. absolutio autem ad cautelam quando detur, id declarauimus c. 20. §. 1. Tab. 1. Deinde, vbi suspensus absoluitur, antequam à contumacia discedat; nam, etsi absolutio tribui tunc non debet, tamen tributa valet arg. c. venerabilibus. §. vbi autem, & ibi Gloss. communiter recepta de sent. excom. lib. 6. & vt nos suo loco id asseruimus. † Aliàs autem absoluerè non poterit, quandoquidem necessaria non est, vbi pro contumacia quis suspenditur; quippe quia ipso iure suspensio tollitur, statim atq; à contumacia suspensus discessit, vt videbimus in proximo. §. etenim cessante causa, & effectus cessare debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. Id quod & locum habet, vbi ad tempus pro pœna suspensio lata est; nam elapso tempore ipso iure tollitur. Hac igitur ratione conciliandæ mihi videntur, interpretandæ, ac supplendæ Doctorum sententiæ; & conciliationem hanc, atq; interpretationem, vti verissimam, & vt à medullis rei depromptam, accipiendam esse censeo. At inquiet quispiam, qua ratione dignoscitur, vbi pro pœna, pro contumacia vè suspensio lata sit? Hoc explicabimus in seq. §. ad quem iam veniamus: si illud vnù priùs addiderimus idem nos sentire in hoc & de Capitulo cathedrali sed. vac. & de legato, nec nõ & de legato ab his ob eadè rationes, quod de episcopo sensimus; & quæ diximus de suspensio, eadem & in interdicto, & in minori excommunicatione irretito locum habere.

S V M M A.

- 1 Suspensio ipso iure tollitur.
- 2 Suspensus ob contumaciam ipso iure absoluitur, contumacia cessante.
- 3 Suspensus pro pœna ad certum tempus elapso eo tempore absolutus est.
- 4 Suspensus vsque ad finem certæ causæ absoluitur ipso iure, eo fine cessante.
- 5 Suspensione lata in quæpiâ, quousq; satisfaciatur, an satisfactionis declaratio requiratur.
- 6 Contumax esse desiisse quando quis dicatur.
- 7 Suspensus, quousq; decem soluat, quæ debet, an, quò absolutus sit à suspensione, requiratur, vt vsq; ad minimum quadrantem soluerit.
- 8 Suspensus simpliciter ad tempus non expresso tempore, quam diu suspensus erit.
- 9 Suspensus ad beneplacitum iudicis quando absolutus.

Fff

Solutus sit.

10 *Suspensus, quousq; reuocetur suspensio, quanto tempore suspensus erit.*

11 *Suspensus, quousq; mereatur indulgentiam nostram, quando absolutus sit.*

12 *Suspensus simpliciter pro delicto ad pœnam sine cause cognitione quando absolutus sit.*

13 *Suspensus simpliciter ad pœnam cum cause cognitione quando absolutus sit.*

II.

¶ Altera quæstio est, an suspensio ipso iure tollatur; in qua quæstione tria hæc potissimum contemplabimur. Primum id, quod diximus, an suspensio ipso iure tollatur, hominis absolute non intercedente. Deinde, si tollatur, quando id contingat. Postremò, quid de alijs censuris: verum, antequam rem aggrediamur, præmittendum est nos hic non agere, ubi lex, quæ suspensionem tulit, omnino abrogatur, & vt pro infecta sit, decernitur, quo casu, quacumq; censura quis constrictus sit, ipso iure statim absolutus est; nam de hoc egimus abundè cap. 11. §. fin. Tab. 1. sed agimus, ubi quis vel ob contumaciam, vel ob pœnam suspensus est, an aliquando absoluitur ipso iure, nulla hominis opera intercedente. Quò ad primam quæstionem igitur Dec. in c. 1. nu. 8. in secunda lect. de iud. ipso iure suspensionem non tolli censuit; hanc opinionem sequi ait Card. in Clem. 1. q. 30. de dec. & Imol. ibidem in Gloss. in verb. Donec. Probatum autem horum sententia primò per c. venerabili de sent. excom. ubi episcopus, qui dicebatur suspensus, etsi iurauit se pariturum mandatis ecclesiæ, ubi constitisset eum in culpa esse, tamen ad cautelam absolutus est; ergò ipso iure suspensio non tollitur: hæc ratio ad rem non facit; nam idcirco ad cautelam absolutus ibi fuit, quoniam episcopus nec satisfecerat, nec satisfacere volebat, nisi causa cognita, an iniqua suspensionis sententia esset, vt ibi dicitur; at quæstio nostra disputatur, ubi suspensus ea præstitit, quæ debebat, tempusvè suspensioni præscriptum præterijt, vt in seq. quæstione videbimus. Quo stante per cit. c. venerabili cõtraria sententia probatur potius, quàm ea, pro qua allegatur; nam, si ob eam rem episcopus ille ipso iure absolutus non fuit, quoniam non satisfecit; secus, si satisfecisset, firmissimum enim argumentum est à contrario sensu, vt habetur in l. 1. & ibi communiter not. ff. de off. eius; eo iure igitur opinio hæc non probatur. Secundo loco citatur c. super eo de sent. excom. ubi Rom. Pont. inquit, si monaci quidam induci non possint ad præstandum iuramentum secundum formam ecclesiæ, ipsos recipi posse cum promissione manuali; ergò hic sentire videtur Rom. Pont. ad suspensionis absolutionem hominis operam postulari: ad huc canonem etiam respondetur absolutionem ibi requiri non ob suspensionem, sed ob excommunicationem; declarant id verba illa Poteris recipere; nam, quòd excommunicatus extra ecclesiam eiectus est arg. c. qui merito, & c. omnis Christianus. 1. 1. q. 3. ob eam rem, vt de excommunicatione id dictum appareret, verbum illud Recipere Summus Pont. adhibuit; per absolutionem enim in ecclesiam iterum accipitur, quod non contingit suspensionis absolutione, ex quo per eam extra ecclesiam quis non eicitur. Postremò sic argumentatur Dec. forma, quæ adhibetur ad absolutionem excommunicationis, requiritur etiam in suspensionis absolutione, vt probatur in cit. c. super eo, & c. venerabili, quæ iura ad hoc citauit Dec. eod. non autem, vt ego proximè allegauit; item in multis alijs conuenit suspensio cum excommunicatione arg. c. is, cui de sent. excom. lib. 6. & sic sub eadem regula excommunicatio, ac suspensio sunt; ergò à regula discedendum non est, nisi contrarium probetur: ad hanc rationem facillè respondetur in multis conueniri, ubi id dictum est, vt ibi; at hoc dictum non est, sed contrarium videbimus. Quare contrariam sententiam, vt suspensio ipso iure tollatur, amplexati sunt Abb. in c. fin. de matr. contract. contr. interd. eccl. & in c. ad aures. num. 3. de simon. & Gloss. in Clem. 1. in verb. Donec de dec. & Inn. in c. cum bonæ de atat. & qualit. & Rip. in c. 1. nu. 23. & Felin. num. 7. vers. Secundus casus de iud. & Couar. in c. alma, pars. 1. §. 1. nu. 8. vers. De absolutione ab excommunicationis sententia de sent. excom. lib. 6. communis deniq; Doctorum sententia hæc est, vt sentit Dec. eod. c. 1. nu. 8. vers. Postremò non omitto. Probatum autem primò per c. presbyter, si à plebe. 2. q. 5. ubi clericus suspensus, statim atq; se purgavit, tutò deinceps suum officium exequi potest; Presbyter, dicitur enim ibi, si à plebe sibi commissà mala opinione infamatus fuerit, & episcopus legitimis testibus id probare non potuerit, suspendatur vsq; ad dignam satisfactionem, ne populus fidelium in eo scandalum patiat: digna verò satisfactio est, sicut à maioribus constitutum esse docetur, quando siue secundum canones, siue ad arbitrium episcopi septè sibi collegas adiungit, & iurat in sacrosancto euangelio coram posito, qd crimen sibi illatū non perpetravit; & hac satisfactione purgatus securè deinceps suum exequatur officium. Hæc ibi; si ergo, statim atq; hic se purgavit, suum exequi officium potest; planè absolutio alia non postulat, sed ipso

ipso iure suspensio tollitur; idem probatur in cit. Clem. 1. iun. & Gloss. donec de dec. Accedit postremò, quod de excommunicatione solum cautum legimus post satisfactionem absolutionem postulari, vt in c. cum desideres, & in c. a nobis. 2. & in c. quòd in dubijs de sent. excom. ergò secus in alijs censuris arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. quamobrem autem id fiat, id in fine huius partis explicabimus, vnde opinio hæc etiam optimè confirmabitur; ab hac communi sententia igitur, quæ verissima est, non discedemus. Hinc, suspensio quoque, quousq; satisfecerit, statim atq; satisfecerit, absolutus erit, vt de communi sententia testatur Couar. eod. vers. ¶ Sed de quæstione hac satis, ad alteram veniamus, quando. scilicet contingat, vt suspensio ipso iure tollatur. Quam quæstionem etsi DD. confuse admodum pertractarunt; ego tamen, vt dilucidior eius cognitio habeatur, hos casus contemplabor. Primum, quid iuris sit, ubi pro contumacia quis suspensus est. Alterum, ubi pro pœna, sed ad certum tempus. Tertium, ubi ad certam causam finem. Postremum, ubi simpliciter; his enim explicatis absolutam, nec non explicatam quæstionem propositam cognitionem habebimus. Quò ad primam quæstionem igitur, ubi quis pro contumacia suspensus est, hic, statim atque à contumacia discessit, ipso iure absolutus erit, vt sentit Inn. in c. cum bonæ vers. Si verò expressit offensam de atat. & qualit. & in c. sicut. n. 2. de cohab. cler. & mul. & sequitur cum Felin. in c. ex literis. nu. 36. vers. Et per istum textum de constit. Idq; merito, nam cessante contumacia, & eius pœna cessare debet arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. & vt inquit Bart. in l. si quis adulterium. §. 1. ff. de adult. & Bald. in l. 1. nu. 3. vers. Extra opp. C. de postul. & Abb. in eod. c. ex literis. nu. 10. vers. Secundo casu, ac reliqui DD. ibi. Hinc clericus ob contumaciam suspensus, præstita obedientia, absq; alia suspensionis relaxatione celebrare potest, vt dixit Felin. de sententia Inn. & in cit. c. ex literis. nu. 36. eod. vers. Etenim pœna contumaciæ eisdem terminis circumscribitur, quibus contumacia, vt dixit Felin. eod. quòd multa ad hoc pertinentia congestis, & Dec. nu. 16. vers. Quarta conclusio; ob contumaciam igitur simpliciter quis suspensus, statim atq; à contumacia discessit, ipso iure absolutus erit. Quæ regula locum habet, vel pro contumacia in perpetuum suspensio lata sit; nam, statim atq; à contumacia discesserit, suspensione liber erit, vt asseruit Felin. eod. c. ex literis. num. 39. vers. Amplia primò, & Dec. eod. & Pet. Foll. in prax. crimin. canon. in 3. part. iud. cap. 33. nu. 89. Nec illud Perpetuò repugnat; nam in eam sententiam accipitur, quousq; suspensus se correxerit, vt declarat Gloss. communiter recepta in c. clericos in verb. Perpetuum de cohab. cler. & mul. & in c. actus legitimi de reg. iur. lib. 6. & in c. reperiuntur in verb. Perpetua. 1. q. 1. & Felin. ac Dec. in eod. c. ex literis, & nos c. 16. §. 4. Tab. 1. Locum etiam eadem regula sibi vindicat, ubi, quo animo suspensio lata sit, sciri non potest; nam, qd tunc pro contumacia lata esse censetur arg. eorum, quæ tradidit Gloss. in c. in pœnis de reg. iur. lib. 6. & arg. l. si præses, & l. interpretatione. ff. de pen. & vt dixit Abb. in eod. c. ex literis. nu. 10. vers. In dubio autè, & Felin. nu. 40. vers. Amplia secundo, & Foll. eod. nu. 90. ob eam rem, statim atq; à contumacia discesserit, ipso iure suspensione liberatus erit. Excipitur tamen, ubi pro contumacia quis suspensus est, quæ in delictum transijt; tunc enim ipso iure non liberabitur, sed perpetua erit, atq; idcirco absolutio postulabitur arg. c. ex tua de cler. non rescid. & vt inquit Abb. in eod. cap. ex literis, & Felin. nu. 41. vers. Fallit tamen ista declaratio, & Foll. eod. sed de quæstione hac, ubi suspensio pro contumacia lata est, hæc tenus. ¶ Alter casus est, ubi, pro pœna ad certum tempus quis suspensus est, vt ad triennium, quadriennium, cuiusmodi suspensiones habentur in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de pen. & c. 2. de temp. ord. lib. 6. & in c. sacro de sent. excom. & in c. 1. eod. lib. 6. cum simil. Et in hoc casu, statim atq; tempus elapsum fuerit, ipso iure absolutus hic erit, & absolutio alia non postulabitur; sic enim dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. Donec de dec. quam sequitur ibi Anchar. nu. 15. vers. Decimò not. & alij, & Gloss. 4. in c. sacro, & sequitur eam ibi Mar. Soc. Sen. nu. 258. de sent. excom. & Inn. in cit. c. cum bonæ vers. Vbi autem. scilicet ad tempus suspenditur, & ibi quoq; Abb. nu. 5. & idem Inn. in c. sicut. nu. 2. de cohab. cler. & mul. & idem Abb. in c. fin. de matr. contract. contr. interd. eccl. & in c. 1. nu. 6. & ibi quoq; Rip. nu. 25. vers. Secundus casus, ubi & de communi testatur de iud. & Gemin. in c. 1. §. qui vero. nu. 7. vers. Quæro, quid si iste, & Anchar. nu. 7. in fin. de elect. lib. 6. & Capell. Tholof. decis. 297. & Add. ad team, & Marian. Soc. eod. num. 294. in cit. c. sacro; ab omnibus deniq; sententia hæc recepta est. Idq; merito, etenim ad tempus prohibitum post tempus illud permillum esse censetur arg. l. Imperator, & ibi not. Bart. ff. de postul. & l. pater filium. §. fundum. ff. de leg. 3. & vt not. idem Bart. in l. peto. §. fratres. ff. de leg. 2. & Iaf. in l. si minor in fin. ff. de verb. oblig. Hinc ad tempus alicubi relegatus, eo

elapso tempore in patriam autoritate propria redire potest, vt dixit Bald. in proem. ff. Et conclusio hæc locum habet, vel ab homine, vel à iure quis suspensus sit, vt sensit Felin. in eod. c. num. 7. vers. Tertio limita de iud. Imò nulla declaratione opus est, vt scilicet absolutus esse declaratur, vt dixit Rip. in cit. c. 1. n. 25. vers. Secundus casus, & Inn. in eod. c. bonæ. nu. 2. vers. Vbi autem. f. ad tempus de ætat. & qualit. nam id tempus ipsum declarat, vt citati autores eisdem in locis inquit, & Abb. in eod. c. cum bonæ. nu. 5. vers. Ratio diuersitatis est; & de casu hoc etiam satis.

4 ¶ Tertius casus est. Vbi ad certæ causæ finem quis suspensus est, vt pote quousq; satisfaciatur. In quo casu Inn. in cit. c. cum bonæ. nu. 2. vers. Vbi autem. f. ad tempus, absolutionem necessariam esse sensit. Et hoc cum ob c. presbyter, qui à plebe. 2. q. 5. quod tamen contrariū potius probat, vt in initio huius partis vidimus; tum quòd dubitari de hoc potest, vt pote, quia suspensus diceret se satisfacisse, aduersarius autem id negaret; & opinionem hanc sequi videtur Abb. in cit. c. cum bonæ. nu. 5. vers. Quandoq; quis est suspensus ad limites certæ causæ. Vnde Io. Andr. ob hanc dubitationem sic distinguit. Aut satisfactio in iudicio facta est, & tunc absolutio non requiritur; quandoquidem dubitatio esse non potest. Aut extra iudicium facta est, & tunc ob dubitationem absolutio necessariò requiritur. Hæc Io. Andr. quem refert Abb. in eod. c. cum bonæ. nu. 5. cuius opinionem, q. neq; iuri, neq; rationi vlli nititur, ob eam rem non sequor. Ac planè quid refert, vbi quis satisfacit, quò ad absolutionem, an id sciatur nec ne? nam, ex quo iure ipso absolutur, ius ipsum satisfactioem non ignorat, cum semper certū sit arg. §. conditiones, quæ in Instit. de verb. oblig. Accedit postremò, q. ipsemet. Io. Andr. quem refert Abb. ibid. & qui opinionem hanc sequuntur, iudicis operam non ad absolutionem tribuendam, sed ad satisfactionem declarandam inquit postulari, ergo iam absolutus est; non enim, qui declarat, absoluit arg. c. pastoralis. §. fin. de appell. & l. hæredes palam. §. pen. ff. de testam. Quid igitur concludendum? Ego & in hoc casu satisfactione facta absolutionem aliam non requiri concludo; tum q. id expressum quodammodo habetur in cit. c. presbyter, qui à plebe. 2. q. 5. tum q. Gloss. omnes ferè id asseuerant, vt Gloss. in c. quia sæpe in verb. Donec, & ibi eam sequitur Anchar. vers. Septimò not. & Gemin. nu. 17. vers. Gloss. super verb. Donec de elect. lib. 6. & in c. fin. in verb. Quousque de off. ord. eod. lib. & in c. 2. in verb. Quousq; & ibi quoque Anchar. vers. Sextò not. & Gemin. fin. de cens. eod. lib. & in Clem. 1. in verb. Donec, quàm DD. communiter sequuntur de dec. idè sensit Inn. sibi contrariū in c. sicut de coh. cler. & mul. & Felin. in c. 1. nu. 7. vers. Tertio limita, & Rip. nu. 25. vbi de communi testatur de iud. quare sic suspensus, statim atque satisfecerit, nulla absolutione alia intercedente diuina celebrare poterit, vt dixit Felin. eod. & Dom. ab eod. relatus. Et hæc communis conclusio locum habet, vel à iure, vel ab homine suspensus quis sit; quod & omnes sentire ait Domin. quem Felin. refert eod. ¶ Atqui an declaratio vlla de satisfactione postulabitur? Gloss. in cit. Clem. 1. de dec. declarationem requiri sensisse videtur; nam, in hoc casu declarationem pro absolutione sufficere ait; idem & apertius dixit Gemin. in cit. c. 2. in fin. de cens. & Rip. in eod. c. 1. num. 25. vers. Sed tenenda, & Rebuff. in prax. benef. vers. Teq; absoluentes declarat. nou. prouif. hanc opinionem ego etiam sequor, dummodo denunciatio deinceps fiat. Nam hac ratione Christi fideles, qui hunc diuina facere scient, scandalum non patientur, & interesse diuinis, dū ab eodè fiunt, non verebuntur, ex quo pro absoluto ipsum habebunt; ob hanc enim rationem denunciatio post absolutionem fit, vt declarauimus c. 24. Tab. 1. & facit c. 1. in fin. de purgat. canon. & cit. c. presbyter, si à plebe. Ac sanè, vbi quis publicè suspensus est, facilè offensam daret diuina faciendo, si ipse absolutio nota non esset; ac propterea, quod diximus de denunciatione absolutionis, locum habebit, vbi suspensus aut notorius, aut denunciatus erit; aliàs autem denunciatione opus non erit, ex quo suspensus nec denunciatus, nec notorius erat. Declaratio itidem satisfactionis hoc vnū operabitur, quòd suspensus se tueri ea declaratione contra aduersarium poterit, si litem rursus ei moueret, suspensionem vè ei obijceret; quamuis, si presentibus testibus satisfacere, hac ratione se tueri quoq; poterit. Statim igitur atq; ob contumaciam suspensus à contumacia discesserit, absolutus erit; sicut & suspensus, quòd satisfaceret, statim atq; satisfecerit. ¶ A contumacia verò discessisse quis dicitur, vbi iudici in eo obtemperat, in quo non obtemperando suspensus fuit. Quare, si iudex quempiam suspendent, donec coram eo compareat, & libello, positionivè respondeat; statim atq; comparuerit, & libello, positionivè responderit, absolutus hic erit, vt dixit Abb. in c. cum bonæ. nu. 5. de ætat. & qualit. Si itidem suspensus quis sit, propterea quòd in ius vocatus non venit, statim atq; aduenit, & sumptus factos aduersario restituerit, & posthac iudicio se adfuturum cauerit, à suspensione liber erit arg. c. venerabilibus. §. porro vers. Secus autem de sent. excom. lib. 6. alioquin, si

solum

solum comparendo absolutionem consequeretur, illud facilè suspensio posset. Nec repugnat, quòd dixit Abb. in cit. c. cum bonæ, nam ob actum vnum ibi suspensus quis fuit; at, vbi quis in ius vocatur, quousq; res, qua de agitur, expediatur, iudicio interesse debet, atq; idcirco simpliciter comparendo non satisfacit arg. §. sed hodie in Instit. de satisf. dat. & de iudico sicut ergo hic cauebit. Satisfecisse verò suspensus tunc dicitur, vbi quacunq; ratione creditori satisfecerit arg. l. 1. ff. qui satisf. dare cog. imò & si bonis cesserit, absolutus hic erit, vt in Tab. 2. de excommunicato diximus. ¶ At quid, si decem debet, & minimum quodpiam reliquum factum est, quòd soluat, an absolutus hic erit? Planè mea sententià adhuc suspensio cōstrictus hic tenebitur; cum ob ea, quæ dixit Gloss. in cap. quia sæpe in verb. Plenè, & ibi Anchar. de elect. lib. 6. tum quòd, quousque decem soluat, suspensus est, & adhuc ipsum non soluisse verū est; ergo pena non cessabit. Nec repugnat, quòd vulgò dicitur minima non curari arg. leg. scio. ff. de in integrum restit. nam locum illud non habet, vbi in minimo eadem ratio est, quæ in magno, vt hic; nam, sicut verum est ex illis decem nullis solutis eū decem non soluisse, ita verum est eundem illa decem non soluisse, vbi vnus numus deest: sicut ergo per decem dies suspensus absolutus non erit, nisi præterita omnino postrema hora postremi diei, ita nec hic, nisi & vno numo, quòd reliquum fuerat, soluto. Excipio tamen, vbi creditor hoc ei remitteret, vel de ipso fidem ei haberet: ad summam, si ob id suspensus quis sit, quòd vno momento fieri potest, non prius absolutus erit, q. illud fecerit; si ob id, quòd longius producatur, non ante absolutus erit, quàm de eo faciendo idoneè cauerit arg. cit. c. venerabilibus. §. porro vers. Secus; & hæc vera sunt, vbi suspensio vel

8 pro contumacia, vel pro pœna, aut ad certum tempus, aut ad certam causam lata est. ¶ Verum quid, si ad tempus quis suspendatur non expresso temporis spatio, hac forma exempli gratia Suspendo te ad tempus, an suspensio ipso iure tunc tollitur? & quando? Quid itidem, si ad beneplacitum suspendatur? Quid, si hac forma suspensio concipiatur? Suspendo te, quò ad suspensionem reuocauero: hæc omnia contemplanda hic nobis sunt, an ipso iure in his casibus suspensio tollatur, & quando. Quò ad primam quætionem igitur breuiter concludimus hunc decennio suspensum fore, vt dixit Felin. in c. ex literis de conslit. quem refert, ac sequitur Pet. Foll. in prax. crimin. canon. in 3. part. iud. cap. 33. nu. 78. Etenim & ad tempus simpliciter (temporis. s. spatio non præfinitò) in metallum damnatus, decennio eam pœnam patitur, vt probatur in l. sine præfinito, & ibi DD. not. ff. de pœn. Quòd tamen locum non habet, vbi per interlocutoriam sententiam quis suspensus esset, & sic causa non plenè cognita, vt tradidit Add. ad Bart. ibi vers. Item ista lex lim. ad tempus suspendentis igitur in hoc casu durabit, vt in quarto casu probabimus, & de quætionem hac priori hætenus. ¶ Quò ad alteram quætionem autem, vbi ad beneplacitum suspensus est, concludimus, quousq; beneplacitum durabit, hunc suspensum fore; eo verò sublato eundem ipso iure absolutum esse arg. l. Imperator. ff. de postul. & c. cum cessante de appell. Quare, si Rom. Pont. ad suum beneplacitum, vel quousq; volet, quem suspendent, quòd morte ipsius beneplacitū extinguitur, vt habetur in c. si gratiosè de rescript. lib. 6. eo mortuo iure ipso suspensio tollitur; beneplacitum enim voluntas est, quæ morte extinguitur arg. l. 4. ff. loc. atque sic asseruit de suspensione Felin. in cit. c. ex literis, & Foll. eod. cap. 33. nu. 78. nam, etsi officium idem apud successorè est arg. l. meminisse. §. fin. ff. de off. proconsul. & l. proponebatur. ff. de iud. & l. quod principis. ff. de leg. 2. & index, quatenus index est, sententiam tulisse censetur; tamen, q. verba propriè accipienda sunt arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. ob eam rem, quoniam voluntas propriè viuens est, & non dignitatis, sicut dixit Bald. in proem. ff. hæc autem tria, ad beneplacitum suspensus de beneplacito ipsius suspendentis, non autè dignitatis accipiemus; ac propterea eius morte suspensio tollitur. Hinc, si iudex huiusmodi sententiã tulerit Pono te ad confinia, donec voluero, eo iudice mortuo, eam pœnam sublatam esse dixit Bald. in cit. §. hæc autè tria, & Bart. in l. centesimis. §. si. n. 9. ff. de verb. oblig. quem sequitur Iaf. ibi. n. 12. & alios idem sentire ait, sicut etiam Alex. nu. 10. Et hoc locum habet non solum, vbi iudex ille mortuus est, verum etiam, & vbi ea dignitate aut sponte, aut inuitus spoliatus est arg. c. 3. iunct. Gloss. mortuo de suppl. negl. prælat. lib. 6. beneplacitum enim illud, quòd ob magistratū, quem gerebat, sibi reseruauit, ipso abeunte à magistratu cessare debet, vt dixit Bart. in cit. §. fin. nu. 11. quem sequuntur ibi Alex. nu. 12. & Iaf. num. 15. & communiter DD. ergo idem de suspensione ad beneplacitum lata concludemus, vt iudice, qui eam tulit mortuo, aliàs vè remoto, extinguatur. Excipitur tamen, vbi beneplacitum morte nō tollitur; si igitur exempli gratia Romanus Pont. quempiam sic suspendat Suspendo te ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, quoniam Sedes Apostolica nō moritur; ob eam rē eo Pontifice mortuo reuocata suspensio non erit, nisi à successore

reuocetur, vt probatur in cit. c. si gratiose de rescript. lib. 6. Idem quoque erit, si hac forma sententia pronuncietur Suspendo te ad beneplacitum Rom. Pont. vel quousq; Rom. Pont. placuerit; nam, q̄ suspensio hæc ad pontificiam dignitatem respectum habet, quæ nõ moritur; ob eam rem suspendentis morte suspensio iure ipso non reuocatur arg. c. quoniam abbas de off. deleg. & eorum, quæ ibi tradunt Panorm. ac DD. atq; sic de suspensione dixit Foll. eod. nu. 78. Tertio beneplacitum non tollitur, ac propterea nec suspensio; si is, qui suspensionem ratione hac tulit, excommunicetur: sic enim & de iudice concluditur, qui ad confinia quem ad beneplacitum posuit, vt beneplacitum excommunicatione non tollatur, atq; idcirco nec pœna illa, vt inquit Bart. in eod. §. fin. nu. 12. & Alex. nu. 13. & Ias. nu. 16. ac communiter DD. non enim excommunicatione dignitas adimitur, sed iudex remanet, quamuis iudicis munera obire non possit arg. c. 1. de off. vic. lib. 6. & c. si is, cui de off. deleg. eod. lib. & c. ad probandum de re iud. in antiq. atq; idcirco nec beneplacitum cessabit, sicut neq; etiam suspensio, atq; in re iud. Postremo beneplacitum non tollitur, ac propterea nec suspensio, si iudex furiosus factus sit; nam in ea voluntate furiosus perseverare existimatur, in qua erat, vbi in furorem incidit, vt probatur c. 3. §. dormientes de bapt. nec dignitas furore amittitur, quamuis contrarium senserit Bart. in eod. c. fin. ac de beneplacito hætenus. † Quò ad postremam autem quæstionem, vbi suspensio hac forma lata est, Quousq; reuocetur. Bart. Alexan. Ias. ac DD. hæc quæstionem disputarunt de eo, qui ad confinia positus est in cit. l. centesimis. §. fin. ff. de verbor. oblig. & communiter ibi concluditur contra Bart. vt hoc testatur ibi Ias. nu. 16. & in fi. l. per mortem iudicis eius pœnam non reuocari; quam opinionem vti verissimam in re nostra sequor. Nam præter rationes, quas Ias. ibi reddidit, hæc firmissima mihi esse videtur, quoniam ad reuocandum aliquid hominis factum requiritur, id est necessariò postulat, vt ipsam pœnã q̄s reuocet, & ob id vt operetur: quæ reuocatio, atq; operatio non solum morte non fit, sed contra potius operandi potestas adimitur; atq; ob hanc rationem & beneplacitum, & voluntatem tolli proximè conclusimus; cum igitur morte reuocatio non fiat, iure pœna perseverabit, atque ita Bald. tradidit in proem. ff. eod. §. hæc autem tria. nu. 5. vers. Sed quid, si non posuit confinia; non ergò, vbi factum hominis postulat, suspensio morte tollitur. † Quare suspensus hac forma Donec mereatur indulgentiam nostram, vt habetur in c. tam literis de testib. & in c. dilectus de temp. ord. vel Donec de illo aliter disposuerimus, vt in c. literas eod. vel Quousq; indulgentiam valeat promereri, vt in c. nihil de elect. vel Quousq; absoluat, vt dixit Felin. in c. 1. nu. 7. vers. Fallit primò de iud. quoniam hominis factum hic requiritur, atq; idcirco ipso iure non tollitur, his rationibus suspensus suspendentis morte suspensione non liberabitur: ex his ergo constat, quando ipso iure suspensio tollatur, vbi pro pœna suspensio, aut ad certum tempus, aut ad certam causam lata est; iam quartum casum contemplemur. † Quartus casus ergò est, ac postremus, vbi simpliciter pro delicto, & vt in primis quis puniatur, suspensus est; & in hoc casu, si per sententiam interlocutoriam, & sine causæ cognitione iudex suspensionem tulerit, ea suspensio eousque durabit, quousq; iudex ille iudex erit, vt concludit Foll. eod. nu. 82. etenim pœna simpliciter per sententiam interlocutoriam, & sine causæ cognitione iniusta tempore officij eius concluditur, qui pœnam iniustam, vt probatur in l. fin. scdm cõem eius legis sententiam. ff. de pœn. & vt asserunt Abb. in cap. ex literis. nu. 10. & ibi quoq; Felin. vers. Et prima est de constit. & Gloss. in l. 1. in verb. Obtempera, & ibi quoque Bald. nu. 1. & Bart. nu. 2. C. de postul. qui omnes opinionem hanc communiter receptam esse testantur. Idq; merito; tum q̄ interlocutoria sententia potius ad auctoritatem interlocutoris, dignitatemq; eiusdem tuendam pertinet, quam ad ordinariam pœnam inferendam arg. l. progrãma, & l. interlocutio. C. commin. epist. atq; ob eam rem, eo abeunte à magistratu, extingui ea pœna debet arg. c. cum cessante de appell. tum q̄, vbi sententia summatim fertur, non tantum operari debet, quantum definitina, quæ, causa cognita, summoq; adhibito studio fertur; eo igitur iudice mortuo, qui suspensionem tulit, vel aliàs ab eo officio remoto, illata pœna extinguetur, atq; sic dixit Bald. in cit. l. 1. nu. 1. C. de postul. & Felin. eod. cap. ex literis. Excipitur tamen, vbi & ab officio, & à beneficio quis suspensus est; tunc enim secus est, vt dixit Add. ad Abb. in eod. c. ex literis. nu. 10. in litera H. & Foll. eod. nu. 85. quod qua ratione nitatur, non video; ab ipsa regula igitur non discedemus, sed de suspensione, quæ sine causæ cognitione fertur, satis. † Suspensus autem per definitiuam sententiam perpetuò suspensus erit, vt sensit Foll. eod. num. 80. vers. Secunda est conclusio, & Inn. in c. cum bonæ. nu. 1. de atat. & qualit. & probatur in l. seruus. C. de pœn. vbi seruus simpliciter ad vincula damnatus in perpetuum damnatus intelligitur; ad hoc etiam pertinet l. 1. C. de postul. cum igitur suspensio pro pœna hic lata sit, pœna verò hac rone iniusta

iniusta perpetuo duret, vt not. Bald. in cit. l. 1. & DD. in ead. l. seruus; merito & suspensio sic lata perpetua erit. Contrarium tamen dicendum videbatur, s. suspensionem perpetuò ferri nõ posse; nam ad tempus suspensio fertur, vt dixit Abb. in c. sicut. nu. 4. de cohab. cler. & mul. & Bald. in auth. habita. nu. 3. l. C. ne filius pro patre, & Archiep. Flor. in tract. de censur. cap. de caus. efficiente suspensionis vers. Si verò suspensio sit perpetua; Bald. item hac ratione suspensionem à priuatione differere asseueravit, quòd suspensio ad tempus, priuatio autè perpetua sit, & Archiep. Flor. perpetuam suspensionem vim priuationis habere dixit. Atqui à priori sententia discedendum non est. Nam & suspensio in perpetuum ferri potest, vt sensit Inn. in c. ad hæc. nu. 4. de appell. & Bero. in c. 1. nu. 84. de vsur. Præterea & ob contumaciam suspensus perpetuò suspensus erit, si à contumacia non discesserit, sicut etiam excommunicatus, & interdictus. Non repugnât modò proximè citata. Nõ Archiep. Flor. in d. n. sentire hoc & ipse videtur, dñ inquit perpetuam suspensionem vim priuationis habere; ergo pro certo habet suspensionem perpetuò ferri posse. Non obstat, quod inquit Bald. nam, etsi in hoc cum priuatione consentit, in multis tamen differt, & vt mittam reliqua, suspensio vi sua reuocabilis est, priuatio autem ordinario iure non reuocabilis, vt DD. communiter inquirunt; item suspensus beneficium retinet, vt sensit Gloss. quam sequitur Abb. in cit. c. cum bonæ. n. 6. vers. Innuit Gloss. priuatus autem nequaquam. Priuatio igitur, vt ita dicam, radicitus, quatenus fieri potest, arborem euellit; suspensio autem radicibus permanentibus, ne germinet, impedit: quamuis suspensio ad tempus sepius, in perpetuum rarò feratur. In hoc igitur casu absolute remanet quæstio secunda, qua quærebatur, esto, iure ipso tollatur suspensio, quando id contingeret; nam ex his, quæ diximus, bellissimè cognoscitur, vbi ipso iure tollatur: & hæc notanda sunt, quoniam apud alios hæc non sic congesta, atq; explicata reperies; & de quæstione hac satis, ad postremam veniamus.

S V M M A.

1 Absolutio interdicti, ac minoris excommunicationis ipso iure itidem fit.

2 Absolutio maioris excommunicationis ipso iure non fit, & quamobrem.

III.

§ Postrema quæstio est, an, sicut suspensio ipso iure tollitur, vt vidimus; ita reliquæ itidè censuræ excommunicatio, atq; interdictum tollantur, & sic an ipso iure & harum absolutio tribuatur. In qua quæstione breuiter concludimus absoluteionem cum interdicti, tum minoris excommunicationis in omnibus casibus ipso iure tribui, in quibus & suspensionis tribuitur, vt proximè vidimus; nam, & interdictum, ac minor excommunicatio pro pœna sepius feruntur, vt videbimus in seq. cap. Quare interdictum lato, donec aliquis, aut satisfaciat, aut donec ab vrbe discedat, statim atq; satisfecerit, discesserit, interdictum sublatum iure ipso erit, vt dixit Gloss. in c. non est vobis, & ibi DD. de spons. & sequitur Couar. in c. alma, pars. 1. §. 11. nu. 7. vers. Hinc deniq; ipse infero de sent. excom. lib. 6. † Maioris excommunicationis autem absoluteionem ipso iure hac ratione nunquam tribui probauimus cap. 3. §. fin. Tab. 2. At inquiet quisquam, cur excommunicatio maior ipso iure non tollitur, sicut minor, interdictum, ac suspensio? Abb. in c. fin. de matr. contract. contr. interdict. eccl. & in c. cum bonæ de atat. & qualit. & communiter DD. ob hanc potissimum rationem inquirunt id fieri; quoniam excommunicationis maioris absoluteio certa quadam adhibita forma tribuitur, vt probatur in c. cum desideres, & in c. à nobis. 2. in fin. de sent. excom. & nos posuimus cap. 3. ead. Tab. 2. quæ forma, sicut adhibetur ad aliarum censurarum absoluteionem, ita ad maiorem excommunicationem adhiberi non potest, si iure ipso absoluteio tribuatur: hæc ratio mihi non satisfacit, vt diximus eod. cap. 3. §. 2. tum q̄ forma illa omissa, absoluteio tamen valet; tum q̄, esto, non valeret, quærerem iterum, quamobrem ad excommunicationem hanc tollendam potius, quam ad suspensionem, interdictumq; prescripta forma ea sit. Ego igitur ob eam rationem id factum censo, vt interdictum, suspensio, minorq; excommunicatio ipso iure tollantur, nõ autem excommunicatio maior, quoniam per hanc excommunicationem extra ecclesiæ communionem quis eijcitur, vt probatur in c. qui merito, & in c. omnis Christianus cum seq. 1. q. 3. & vt abundè suo loco id egimus; ergo, sicut in initio in ecclesiam sine ministri eius opera recipi nemo potest arg. c. debitum de bapt. ita nec ab ea exclusus sine eiusdem ecclesiæ ministri opera in eandem iterum recipi debet arg. c. verbum de pœnit. dist. 1. Hinc excommunicatus hic præcisus dicitur, quoniam, sicut ramus ab arbore præcisus iterum

iterum inferi eidem arbori sine hominis opera nō potest, ita nec excommunicatus in ecclesiam introduci sine ministro non valet. Quæ ratio in interdico, atq; in suspensione, sicut & in minori excommunicatione locum non habet; quippe, quia per has censuras extra ecclesiam quis non excluditur, vt de minori excommunicatione dixit Inn. in c. nuper. num. 7. vers. Non autem de senten. excom. merito igitur cessante ipsarum causa, elapso vè tempore, ad quod suspensus quis est, aut interdictus, aut minori excommunicatione irretitus, nihil esse præterea videtur, quod impediatur, quò minus sua munera, vt prius obeat, vt probatur in c. presbyter, si à plebe. 2. q. 5. & hanc rationem tetigit etiam Rip. in c. 1. num. 25. de iud. quamuis non sic apertè ipsam explicauerit, & ego germanam rei huius rationem esse censeo, vt quæ à medullis excommunicationis huius deprompta sit, atq; idcirco notanda; sed de postrema quæstione hac iam satis. Agendū esset, an delegatus à lege absolueret à suspensione possit, vt id polliciti sumus; sed quoniam de ipso egimus abundè cap. 5. §. 5. Tab. 1. ob eam rem silentio id præterimus; vno addito, quæ de suspensione in hoc cap. diximus, eadem & de interdico dicta esse nos velle; sed de suspensente hæcenus; ad effectus suspensionis, ac primò ad communes veniamus.

De effectibus communibus suspensionis. Cap. V.

S V M M A.

1 *Suspensio quatuorplex sit.*

2 *Minor excommunicatio non est suspensio speciei censuræ eccl.*

3 *Suspensio speciei censuræ ecclesiasticæ à peccati impedimento differt.*

VONIAM de effectibus suspensionis acturi sumus, ac primò de communibus; ideo, vt dilucidior rei huius cognitio habeatur, quatuor contemplabimur. Primùm, an suspensionis species plures sint; & esto, plures, quot, & quæ sint. Deinde, qui communes effectus ipsi cum alijs censuris. Tertiò, qui communes ei cum interdico, atq; minori excommunicatione. Postremò, qui communes omnibus

1 speciebus suspensionis. † Quò ad primam quæstionem igitur pro certo habetur apud omnes suspensionis species plures esse. Dubitatur tamen, quot sint. Nam primùm Abb. in c. fi. num. 4. de cler. excom. min. & in c. cum dilectus. n. 20. de consuet. duas species posuit, quarum alteram minorem, alteram maiorem nominauit; minorem illam esse inquit, quæ sacramentorum participatione tantùm priuat, vt excommunicatio minor; maiorem autem, quæ officium, vsumq; ordinum interdicit. hæc diuisio Abb. mihi non probatur; tum quòd manca; tum q̄ falsa est. Nam mancã esse ex hoc probatur, quandoquidè suspensio à beneficio etiam fit, vt habetur in Clem. 2. de pen. & in c. cum in cunctis. §. fin. de elect. cum simil. † Falsam itidem quò ad primã partem hinc esse conuincitur, quoniam minorem excommunicationem suspensionem facit, quod verum non est. Primò, quia suspensio est species alia ab excommunicatione minori arg. c. quærenti de verb. sign. ergò eadem cum ea esse non potest. Præterea per minorem excommunicationem, ne quis sacramenta recipiat, prohibetur, vt probatur in cit. c. fin. de cler. excom. min. & vt nos in Tab. 3. asseruimus, & sic passiuè; suspensio autem propriè prohibet, ne administret sacramenta, sacravè ex officio faciat arg. c. 1. §. fin. de re iud. lib. 6. & c. 1. §. fin. de sent. excom. eod. lib. & vt paulò post videbimus, & sic actiuè tantùm. Hinc suspensus Eucharistiam, penitentia sacramentum, nec non extremam vnctionem recipere potest, vt id etiam probabimus; ergo his rationibus minor excommunicatio suspensio non est, atq; sic dixit etiam Felician. episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 9. vers. Tertiò de suspensione; diuisio igitur hæc Abb. tenenda mihi non videtur, quam & improbavit Nauar. in Man. cap. 27. n. 152. vers. Quartò dico. Altera diuisio communiter à Doctoribus fit, quæ huiusmodi est, vt suspensionum vna sit, quæ quò ad se tantùm suspendat; altera, quò ad alios tantùm; tertia, quò ad se, & alios; & hanc sentit etiã Abb. in eod. c. fin. & Syl. in verb. Suspendio. nu. 1. communiterq̄ receptam esse, imò & veram testatur Nauar. eod. cap. nu. 153. modò generaliter suspensio sumatur, non autem speciatim pro vna ex censuris ecclesiasticis, de quibus agimus. Hæc diuisio etiam tenenda non est, si sumamus suspensionem, quatenus est censure ecclesiasticæ, vt dixit etiam Nauar. eod. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 3. iunct. cap. 9. de suspensione. Primùm, quia quò ad se tantùm suspensum quem esse inquirunt, vbi mortiferè peccauit; quòd quidem verum non est;

Non

non ob eam rationem, quam reddidit Nauar. quia suspensio peccatum non est; sed ob eam, quoniam prohibitio, quæ per suspensionem censuram ecclesiasticam fit, est positui iuris, quò ad modum, vt quæ ab ecclesia inuenta sit; prohibitio autem, quæ à peccato fit, à iure diuino enascitur; ergò prohibitio illa censura non est, quæ de agimus. Hinc dixit Nauar. eod. nu. 152. peccatum antiquius esse iure canonico. Præterea peccatū ob culpam detinet, quò minus sacramenta quis suscipiat, atq; administret, vt probauimus in comment. nostr. de sac. Tab. 1. cap. 4. nu. 1. & cap. 11. nu. 4. nam peccator nec licitè sacramenta suscipere, nec licitè eadem administrare potest; at suspensus suspensione, quæ censuram ecclesiasticam est, ob pœnam prohibetur solùm, ne administret sacramenta, sacravè de more faciat; ob peccatum igitur censura eccl. quis non irretitur, quamuis suspensus quò ad se dicatur. Postremò, quòd in ea diuisione dicitur Quò ad alios aliquando quem suspendi, vt peregrinus sacerdos; qui clam diuina facere posse dicitur, non autem palam; neque hæc ecclesiastica suspensio est. Primùm, quia nemo suspensione huiusmodi obligatur, qui aut delictum non commisit, aut contumax non est, aut pro contumace habetur ob ea, quæ diximus cap. 17. §. contumax Tab. 1. item nemo vnquam sic suspensus est, quin & quò ad se, & quò ad alios ordinario iure suspensus sit; quamuis ob extrauag. ad euitanda respectu habito ad alios suspensionis effectus quandoq; impediatur, vt declarauimus capit. 13. §. respectu Tab. 1. nec diuisio igitur hæc ad rem nostram pertinet. Tertiã fuit sententia Gloss. in Clem. cupientes in verb. Suspendi de pœn. quæ innumeras propemodum suspensionis species attulit, ad quam paulò post respondebimus. Quarta fuit opinio Nauar. in Man. cap. 27. n. 154. qui suspensionem triplicem esse dixit officij, & beneficij simul, officij tantùm, & beneficij tantùm; hæc diuisio probabilis quoq; mihi non videtur; nam suspensio illa officij, & beneficij simul non tertiã speciem efficit ex illis duabus, vt ex vino, & ex mele mulsum fit, vt dixit Imperator in §. si duorū in Instit. de rer. diuis. sed singulæ species in se remanent, quamuis simul ferantur. Id quod hinc probatur, quoniam sic coniunctim lata non plus, minusvè operantur, quàm, vbi separatim ambæ feruntur, vt hoc per se patet. Se habent ergò simul iunctæ, sicut propositio multiplex apud logicæ artis magistros, quæ plura prædicata, subiectavè continet; & vt apud iureconsultos stipulatio vna, quæ species plures complectitur; nã, etsi ob vnã verborū formã stipulatio vna vñ, tot tamen stipulationes esse censentur, quot species sunt in ea cõprehensæ, vt habetur in l. scire debemus, & ibi communiter not. ff. de verb. oblig. & propositio dicta tot propositiones esse existimatur, quot prædicata, subiectavè habet, quamuis vna verborum forma copuletur, vt docuit Phil. in libell. de interpret. Quid igitur concludendum? Ego duas suspensionis species esse pono, quatenus suspensio censura ecclesiastica est; quarum altera ab officio, altera à beneficio est; quæ diuisio & his rationibus probatur. Primò, quia omnis suspensio aut ab officio, aut à beneficio suspendit, vt habetur in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de pœn. & in c. cum in cunctis. §. fin. de elect. & in c. 2. & in c. fin. de tempor. ord. lib. 6. cum similibus, quæ recensuimus cap. 4. in hac Tab. ergò duæ tantùm suspensionis huius species sunt, ex quò in iure hæc tantùm reperiuntur arg. §. actionum autem in Instit. de act. Postremò censura hæc suspendit clericos, atq; homines ecclesiasticos, quatenus ecclesiastici homines sunt, vt sentit Caiet. in summ. in verb. Suspendio, & vt nos probauimus infra in hac Tab. suo loco; at clericus, quatenus clericus est, suspendi non potest nisi aut ab officio, aut à beneficio (hæc duo. n. quatenus q̄ clericus est, habere solùm potest arg. eorum, quæ tradidit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. iunct. c. 1. d. 21. & c. 1. d. 15. & tot. tit. de off. archid. cum multis seq. tit.) ergò concludendum necessario est suspensionis species duas esse, quas diximus; ex quo suspensio ad clericos pertinet, & duo tantùm habent, quatenus clerici sunt, à quibus suspendantur; & hæc firmissima ratio mihi esse videtur, & ex medullis rei deprompta. Duæ igitur suspensionis huius species sunt, quarum altera ab officio, altera à beneficio suspendit, de quarum effectibus paulò post agemus. Non obstat autem Gloss. cit. Clem. cupientes, quæ plures suspensionum species ponit; quoniam nos de proximis speciebus suspensionis agimus, & de his, in quas proximè suspensio diuiditur, quamobrè fit, vt duæ sint; at Gloss. non has spēs tantùm ponit, sed & harum specierum species, quas plures duabus esse nec nos negamus; quandoquidem quot officia ecclesiastica sunt (vel ordinis, vel iurisdictionis sint) tot suspensionis species esse possunt, vt diximus de minori excommunicatione, quæ à sacramentis separat: sicut etiam animal etsi in duas proximas species diuiditur, scilicet in animal rationale, & irrationale; nihil tamen prohibet, quin irrationale animal in tot alias species subdividatur, quot animalis huius species sunt, vt hoc cuiq; notum: sed de quæstione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M-

S V M M A.

- 1 Irregularis an quis fiat suspensus à iure, si diuina ex officio, vt prius, facit. cit, si ante satisfactionem officium exerceat.
- 2 Irregularis an fiat suspensus, quousque satisfactio-
na ex officio, vt prius, facit. 3 Suspensio inuenta in iure quando à Deo fit; vel à lege.

I.

Altera quæstio est, quoniam effectus communes suspensioni cum reliquis censuris sint; sed quoniam ipsos posuimus in Tab. 1. c. 11. cum duob. seq. & ibi eos declarauimus, ob eam rem, ipsis omisissis. † vnum hoc de irregularitate disputabimus, de quo dubitari non mediocriter solet, an, ex quo ab homine suspensus irregularis fit, si diuina, vt prius, facit, idem contingat, vbi quis à iure suspensus est, si diuina itidem faciat: quam quæstionem vt faciliorem, ac dilucidio-rem reddam. Præmitto primùm nos quæstionem hanc disputare de suspensione proprie dicta, quæ. s. censuræ ecclesiasticæ species est, & qua de agitur in c. quærenti de verb. sig. Item præmitto per peccatum hac ratione quem à diuinis non suspendi, vt per censuram ecclesiasticam; tñ q̄ suspensio, quatenus césura est, aut ab hoie, aut à iure in nos fertur, vt suo loco probauimus; peccatū autem nec homo, nec lex infert; tum q̄ peccatum impedit ob culpam, & quatenus culpæ rationem habet, ne quis diuina faciat, vt asseruimus in Tab. 1. de fact. cap. 15. suspensio autem quatenus pœnæ rationem habet arg. c. 1. §. fin. de re iud. lib. 6. & c. 1. §. fin. de sent. excom. eod. lib. quare fit, vt irregularis non euadat peccator, si sacra facit, vt DD. communiter cōcludunt, & probatur in c. fin. de cohab. cler. & mul. etenim suspensio hæc à peccato proficiscens prohibitio, & impeditio quædam est, & non censura, vt sensit Inn. in c. 1. de cler. peregrin. & Nauar. in Man. cap. 27. n. 153. quandoquidem suspensio commune nomen est, quod non tantum de censura ecclesiastica, sed & de quauis prohibitione dicitur. His ita præmissis, an igitur à canone suspensus irregularis fiet? Ego irregularem hunc fieri omnino censeo. Primùm, quia suspensio lata per c. 1. §. sciturus de re iud. lib. 6. & per c. 1. §. fin. de sent. excom. eod. lib. est suspensio à iure; vt hoc per se patet; at suspensus per eas constitutiones diuina faciens irregularis fit, vt ibi dicitur; ergo suspensus à iure irregularis fit, & hæc ratio firmissima mihi esse videtur. Nec repugnat, quod dicit Archid. speciatim hoc esse in illis iuribus; ergo secus in alijs arg. c. non ne de p̄sump. & l. cum prætor. ff. de iud. nam hoc negatur. Primò, quia Rom. Pont. non dicit suspensum, si diuina faciat, per eas constitutiones irregularē fieri, quo casu obiectio proposita locum haberet; sed secundum canonicas sanctiones, & sic non ob has constitutiones, sed ob alias, quæ inquirunt suspensum diuina faciendo irregularem fieri; ergo non præcipui casus hi sunt, qui in citatis iuribus habentur. Confirmatur hoc, quoniam non dicitur ibi Suspensione ob hanc causam durante, sed simpliciter suspensione durante; ex quo patet irregularem sic suspensum fieri suspensionis vi, & non ob casus ibi positos; firma ergo proposita ratio remanet. Postremò facit, quoniam suspensus ab homine irregularis fit diuina faciendo, ergo & suspensus à lege; non enim suspensio iuris alia à suspensione hominis est, sed eiusdem speciei vtraque est, & quæ ab homine, & quæ à iure fertur; & à iure suspensus igitur diuina faciendo irregularis fiet, atq; sic asseruit Io. And. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in cit. §. fin. vers. Aliquando suspensio inducitur ibi sed Io. And. de re iud. & D. D. ita sequi testatur eod. sequitur etiam Anch. eod. nu. 5. vers. Octauò, & in c. 1. §. fin. nu. 5. vers. Quandoq; suspenditur ab homine, vel à iure de sent. excom. lib. 6. & Inn. in c. 1. nu. 2. vers. In suspensione, ibi si autem diceretur ipse suspensus de clericis peregrinis, & in c. 1. nu. 3. vers. Item hoc licet, ibi quia ipsi sunt suspensi à canone de sent. excom. lib. 6. & Abb. in c. sicut. n. 4. vers. Secunda differentia, qui & Host. idē sentire ait, & sic DD. transire de cohab. cler. & mul. & à iure suspensus igitur irregularis fiet diuina faciendo, communisq; Doctorum sententia hæc est, à qua nec etiam ob ea, quæ diximus, discedendum est. † At quid, si ad tempus incertum quis suspendatur, vt pote donec satisfaciatur, donec vè pœniteat, an hic ante satisfactionem, pœnitentiamq; diuina faciendo irregularis fiet? Variæ in hac re Doctorum sententiæ sunt. Gloss. in c. 2. in verb. Suspensos de cens. lib. 6. irregularem hunc fieri censuit, & sequitur eam ibi Phil. Franc. & in c. 1. §. fin. vers. Quartò quæritur, vbi & eam notabilē, & singularem dixit de re iud. eod. lib. Ioannes de sancto Georgio opinionem hanc veram esse ait, vbi prius suspensio pure lata est; ac deinceps adiecta ea clausula Et tam diu permaneat suspensus, donec satisfecerit; secus autem si suspensio pure lata prius non sit, sed simpliciter dictum suspensus sit, quousque satisfaciatur; & hanc opinionem sequitur Io. Cald. & sequi videtur etiam Gemin. in eod. cap. 1. §. fin. nu.

fin. nu. 10. prop. fin. de re iud. Inn. autem sibi non constans in c. fin. nu. 3. vers. Item non dicimus de cler. excom. min. vbi canon ait Sit suspensus, quousq; satisfaciatur, vel peniteat, suspensionem canonis non esse, sed Dei dicebat. s. ob peccatum; ac propterea hunc diuina facientem ante satisfactionem, ac pœnitentiam irregularem non fieri. Hæc Inn. sententia, sicut etiam illa Ioannis de sancto Georgio mihi non satisfaciunt; tum q̄ nec iuri, nec probabili ratione nituntur; tum q̄, vt inquit Inn. alibi, vbi contrarium sensit, illa suspensio à canone lata nihil operaretur. Quid ergo hic concludendum? Ego sic distinguendum censeo. Aut canon, seu lex, dum suspensionis huius mentionem facit, his verbis vtitur, quibus ipso iure, & lata sententiæ, seu ipso facto suspensionem ferri ab ipsa lege, canone vè significatur (quod quando contingat, id declarauimus cap. 10. §. 7. Tab. 1.) & in hoc casu locum habebit sententia Glossæ in c. 2. in verb. Suspensos de cens. & eorum, qui eam sequuntur; & hoc ob eam rationem, quoniam tunc lex, seu canon suspensionem ipsamet ferre voluit; id quod verba adhibita declarant, quæ ipso iure suspensionē ferre proposuimus, & quæ ipsius legis mentem ostendunt; verbis enim potissimum, vt quæ ob id inuenta sint, animi nostri conceptus exprimentur, vt docuit Phil. in libell. de interpret. in prin. & probatur in l. ad recognoscendos. C. de ingen. manumiss. & in l. certum. ff. si cert. pet. & in c. intelligentia de verb. sign. cum simil. ex quo igitur suspensionem ipsa lex tulit, & suspensio legis censura ecclesiastica est; iure, qui ipsam diuinis faciendis offenderit, irregularis fiet; non enim suspensione contenta fuisse lex videtur, quæ à Deo ob peccatum fertur. Postremò id probatur in cap. quia sæpe de elect. lib. 6. & in c. presenti de off. ord. eod. lib. nam in priori casu dicitur Eo ipso sint, & maneant ab officio, & beneficijs quibuscunq; suspensi, donec plenè restituerint; & tamen suspensio iuris illa dicenda est, & non à Deo tantum propter peccatum; alioquin aut suspensio illa à beneficijs nihil operaretur (non enim ob peccatum quis à beneficio à Deo suspēditur, quò minùs fructus percipiat) aut suspensio à beneficijs à iure, ab officio autem à Deo esse dicenda esset, quod absurdum est; cum vtraq; à lege ibi lata sit, & eadem res diuerso iure non censeatur arg. l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pup. & l. cum, qui ædes. ff. de vscap. idem habetur in eod. c. presenti; Alioquin episcopi, & eorum superiores, dicitur enim ibi, ab ingressu ecclesiæ, cæteri vè ab officio, & beneficio tam diu eo ipso nouerint se suspensos, quousq; restitutionem fecerint. Si ergo vellemus suspensionem illam ab officio à Deo propter peccatum esse, & aliam, quæ ab ingressu ecclesiæ, & à beneficio est, à Deo esse dicendum esset: quod itidem ratione caret; non. n. ab ingressu ecclesiæ ob peccatum quis excluditur, nisi per ecclesiam id statuatur arg. c. is, cui de sent. excom. lib. 6. vbi ergo lex ipsa suspensionem fert, qui, antequam absoluat, diuina facit, irregularis fiet. Aut lex ijs verbis vtitur, quibus per ipsam suspensionem non ferri significatur, sed solum ab ea probari; & in hoc casu locum habebit opinio Ioānis de sancto Georgio, & Inn. quippe quia in hoc casu à canone lata non est, sed à peccato profecta, atque sic dixit Inn. in eod. c. fin. nu. 2. vers. In suspensio à canone propter crimen de cler. excom. min. ibi enim ait, vbi principaliter à Deo quis suspensus est, à canone vè per approbationem, tunc irregularem suspensum hunc non fieri; aliàs secus, si à canone principaliter, & sequitur eū Abb. in c. sicut de cohab. cler. & mul. & Host. idem quoq; sentire videtur; quandoquidem ait suspensum à canone irregularem tunc fieri, vbi suspensio à canone originem habuit; & de hac suspensione loquitur c. fin. de cohab. cler. & mul. hac igitur ratione has sententias inter se conciliandas censeo: quæ conciliatio & verissima mihi videtur, vt quæ iuri, ac rationi nitatur. † At inquiet quispiam, suspensione in iure inuenta, vbi à Deo lata ob peccatum suspensio dicitur? Planè, vbi lex ipsa non suspendit, vt in cit. c. fin. de cohab. cler. & mul. Et si rursus dicatur, quando lex non suspendit? Vbi verba ea non adhibet, quibus ipso iure suspensio fertur; quæ, vt diximus, cuiusmodi sint, declarauimus cap. 10. §. 7. Tab. 1. & de quæstione hac satis, quæ disputatur in primis à Doctoribus in c. 1. §. fin. de re iud. lib. 6. & in c. fin. de cohab. cler. & mul. & in c. fin. de cler. excom. min. ad tertiam quæstionem iam veniamus.

S V M M A.

- 1 Effectus suspensionis, quem cum minori excommunicatione, atque interdictio communem habet, delictorum punitio est.
- 2 Suspensio, Minor excommunicatio, Interdicti. sæpius pro pœna feruntur.
- 3 Suspensio, vbi pro pœna fertur, an per appellationem suspendatur.
- 4 Maior excommunicatio cur pro pœna non feratur, sicut reliqua censura.

§. † Ter-

II.

† Tertia quæstio est, quinam effectus communis suspensioni cum minori excommunicatione, atq; interdicto sit. Qui planè delictorum punitio est; † suspensio enim sepius fertur, sicut & minor excommunicatio, atq; interdictum, vt quis puniatur, & non solum, vt à contumacia discedat; id est pœnæ loco, & non medicinæ fertur. Vt de suspensione probatur in c. tam literis de testib. & in c. cum in cunctis. §. fin. de elect. lib. 6. & in Clem. 1. §. pen. de hæret. & in Clem. 2. de pœn. cum simil. quæ retulimus cap. 3. in hæc Tab. atque sic dixit Inn. in c. ad hæc quoniam. nu. 3. de appell. & in c. 1. num. 3. de excess. prælat. & sequitur eum ibi Abb. qui & hoc semper notandum monet, & idem Abb. in c. 2. nu. 2. vers. Secundò not. & Mar. Soc. Sen. nu. 4. de cler. excõ. min. & in c. sepe. nu. 16. vers. Ex quo posset attentari de appell. † Vbi & in hoc casu per appellationem suspensionem latam suspendi posse idem Abb. dixit, sicut & aliæ pœnæ suspenduntur, vbi pro pœnâ suspensio fertur. Quod dictum nec sequor, nec verum est; quandoquidem censura ecclesiastica non idcirco per appellationem non suspenditur, quia contumacia medicina est; sed, quoniam executionem secum trahit, vt dicitur in c. pastoralis. §. verum de appell. & c. is, cui in fin. de sent. excom. lib. 6. Idem, vt pro pœnâ suspensio feratur, dixit quoq; Abb. in c. reprehensibilis. nu. 3. vers. Sed limita prædicta, & ibi quoq; Dec. nu. 2. non est igitur, quod hac de re dubitemus. De minori verò excommunicatione probatur in c. episcopi, & in c. ad mensam. §. euidenter. 1. q. 3. De interdicto suo loco videbimus. † At inquiet quispiam, cur maior excommunicatione pro pœnâ non fertur, vt reliquæ censuræ? Ob eam planè rem, quoniam per excommunicationem maiorem quis extra ecclesiæ communionem eicitur, vt habetur in c. absit, & in c. qui merito, & in c. omnis Christianus cum seq. 1. q. 3. qua eiectione quod excommunicatus ecclesiæ suffragijs, eiusdemq; præsidijs nudatus est, vt probauimus cap. 7. cum multis seq. Tab. 2. demonumq; insultibus magis, magisque obiectus iacet arg. cit. c. absit, & c. omnis, & vt nos probauimus c. 9. §. 8. eiusdem Tab. 2. atq; ob eam rem maximo in discrimine excommunicati animæ salus versatur; ideo ecclesiæ, quæ ipsius sponsum Christum imitata peccatoris mortem nõ vult; sed magis, vt conuertatur, & viuat, vt pro contumacia excommunicatio tantum inureretur, cæuit; hac enim ratione, quandocumque à contumacia discedit, absolutionem petere potest, & sic è periculo eo se liberare, vt probatur in c. ex literis de constit. & in c. qua fronte de appell. & in c. ex parte 1. de verb. sign. & in c. quanto. 2. q. 5. Quod non posset, si pro pœnâ maior excommunicatio inureretur; nam ad tempus lata, vt tempus illud elaberetur, expectandum esset; simpliciter lata ad tempus quandoq; perpetua non nunquam esset arg. l. fin. iunctis traditis ibi à Doctoribus. ff. de pœn. & l. 1. cum ibi notatis. C. de postul. & huc pertinent, quæ diximus supra, vbi egimus, quando ipso iure suspensio tollatur. At in alijs censuris periculum hoc non imminet; quandoquidem nec suspensus, nec interdictus, nec minori excommunicatione obligatus extra ecclesiam eiciuntur, sed in ecclesia remanent, ac propterea eius suffragijs adiuuantur, quamuis iacturam aliquam spiritualium bonorum faciant. Ob hanc ergo rationem, quæ verissima, ac solida est, & à natura rei deprompta, excommunicatio maior pro pœnâ non fertur in quempiam, dum vitam hanc viuit, secus in mortuum, vt habetur in c. fin. 24. q. 2. cessat enim tunc ratio: contra verò reliquæ censuræ pro pœnâ inuruntur; atq; hanc rationem tetigit Gloss. in c. cupiètes. §. cæterum in verb. Suspenfos de elect. lib. 6. dum obiectionem factam de c. nuper, tollit, & sequitur eam Abb. in c. 2. num. 6. de solut. & colligitur ex c. Romana. §. fin. de sent. excom. lib. 6. Hæc quoque ratio est, quamobrem maior excommunicatio ad tempus certum ferri non potest, vel in perpetuum; & si feratur, quandocumq; tamen absolui quis potest, vbi à contumacia discessit, vt probauimus cap. 15. §. fin. Tab. 1. Hæc demum quoq; ratio est, quamobrem alter pro altero maiori excommunicatione obligari non potest, vt asseruimus Tab. 1. cap. 16. §. 8. Nec vniuersitas, vt habetur in c. Romana. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & faciunt, quæ dixit Gloss. in c. præfenti eod. lib. 6. & Rot. decis. 18. cum seq. eod. in antiq. sed iam ad postremam quæstionem descendamus.

S V M M A.

- 1 Effectus suspensionis communis omnibus speciebus eius quisnam sit.
2 Sacramenta suscipere suspensus potest, quæ regula exceptiones non nullas patitur.
3 Suspensus esse potest index in profanis, &

- 4 Actor in iudicio, &
5 Testis, &
6 Contractus inire, & Testamentum facere, & Communionem hominum vti.

§. † Po-

III.

† Postrema quæstio est, quisnam suspensionis effectus communis omnibus eius speciebus sit. Qui planè hic est Prohibitio functionum ecclesiæ ipsius clericis, quatenus clerici, ac ministri ecclesiæ sunt, vt modò probabimus. Nam suspensio clericos tantum afficit, quatenus clerici sunt; at clericis, quatenus clerici sunt, functiones ecclesiæ obeunt, vel officia, vel beneficia ecclesiastica spectemus, vt de officijs probatur in c. quia sacerdotes, & in c. hanc consuetudinem. 10. q. 1. & in c. perlectis. d. 25. & de beneficio in c. cum adeo sit, & ibi Abb. ac DD. de rescript. & in c. 2. de constit. cum simil. iure igitur suspensionis effectus, ex quo aut ab officio, aut à beneficio suspendit, functionum ecclesiæ prohibitio est. Dixi autem primò esse prohibitionem Functionum; quoniam clerici per suspensionem suspenduntur, quatenus clericorum munera obeunt, & quatenus ecclesiæ ministri sunt. Id quod probatur, primum in c. 1. vers. Si quis ecclesiasticus de re iud. lib. 6. & in c. 2. de solut. nam priori iure ab officij executione clericum suspendi dicitur, in posteriori verò ab administratione spirituum, ac temporalium; at clericus officium exequendo, & spiritualia, ac temporalia administrando functiones ecclesiæ exercet, atq; agit; ergò suspensio, quæ, quò minus hæc agat, impedit, à functionibus, & sic ab actionibus illis suspendit. Præterea probatur etiam hoc alia ratione, quoniam suspensus nunquam censuram violare dicitur, neq; contra ipsam faciendo punitur, nisi vbi diuina ex officio, & vt minister administrat arg. c. 2. de cler. excom. min. & c. pen. eod. ergò solum, vbi functiones ecclesiæ exercet, & sic vbi agit, punitur, atq; idcirco à functionibus illis tantum exercendis per suspensionem amouetur, atque ab actione, & vt vno verbo dicam, actiue, & non passiuè. † Quare, cum hoc ita sit, suspensus ab officio sacramenta suscipere, diuinis, dum fiunt, interesse, indulgentiarum particeps esse potest, vt dixit de indulgentijs D. Dionys. Carthus. dist. 18. q. 4. vers. Insuper quæri potest ibi si autem obijcias lib. 4. et, si moriatur, ecclesiastica sepultura nõ caret; nam, si per suspensionem ab executione officij, & à functionibus ecclesiæ, quatenus ecclesiæ minister est, quis suspenditur, & sic actiue, vt dixi, ergò non ab eorundem susceptione suspenditur, & sic passiuè, quò minus sacramenta suscipiat, ac diuinis, dum fiunt, interest; quandoquidem sacramenta suscipere, diuinis interesse, & indulgentiarum participem esse clericis non conueniunt, quatenus clerici sunt, sed vt & priuata ecclesiæ membra; atq; sic dixit generatim de sacramentis, ac de ecclesiastica sepultura Bero. in c. 1. nu. 80. vers. Quartò de iud. & de sacramento penitentiae Archiep. Flor. in tract. de censur. in tit. de suspensione cap. incip. Tertio modo dicitur, & Syl. in verb. Suspendio. n. 1. in fin. & Armil. eod. nu. 10. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 9. vers. Quartò de suspensione, & cap. 15. vers. Absolui autem suspensus eod. Contra opinionem hanc tamen duo facere videntur, primò ratio hæc, quoniam mortiferi peccati labe pollutus sacramenta suscipere non potest, vt probatur in c. fin. de cohab. cler. & mul. & in c. fin. de cler. excom. min. & vt nos probauimus in comment. nostr. de sacr. Tab. 1. cap. 3. 1. nu. 4. at mortiferi peccati labe pollutus suspensus dicitur in eod. c. fin. de cohab. cler. & mul. ergò suspensus sacramenta suscipere non potest: hæc ratio, quæ repugnare plurimum videtur, nihil facit; nam, etsi mortiferi peccati vinculo contractus prohibetur, quò minus sacramenta suscipiat, prohibitio tamen illa non enascitur à suspensione, quæ de agimus, sed à culpa: id quod hinc conspicitur, quòd suspensio, quatenus censura est, pœnæ rationem habet, vt vidimus in capite 16. Tabul. 1. mortiferum verò peccatum culpæ rationem habet; atq; idcirco per mortiferam culpam à sacramentorum susceptione quis arceretur; non autem per pœnam, nisi speciatim, aliter vè id cautum sit, vt per excommunicationem, tam maiorem, quam minorem, & per interdictum, rationem vè aliam; quandoquidem per pœnâ Deo quis satisfacit pro peccatis, vt in Tab. de penit. diximus cap. 5. nu. 1. vers. 3. per mortiferam verò culpam iniurius Deo fit, atq; inimicus; mirandum igitur nõ est, si suspensus sacramenta suscipere potest, non autem peccator mortifera culpa detentus, non propria igitur suspensio illa dicitur, atq; sic dixit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 9. de suspensione vers. Secundò. Secundò contra propositam conclusionem ratio hæc alia facere videtur; quoniam minor excommunicatio sacramentorum perceptione priuat, vt dicitur in eod. c. fin. de cler. excom. min. & vt asseruimus cap. 6. §. 1. Tab. 3. at minor excommunicatio suspensio est, vt dixit Abb. in c. fin. nu. 4. & in c. cum dilectus. num. 20. de consuet. & Archiep. Flor. eod. ergò suspensus sacramenta suscipere non posse videtur: hæc ratio nihil etiam facit; nam excommunicatio minor suspensio non est, de qua agimus, vt probauimus hoc cap. in init. ergo nihil ad rem nostram pertinet; etenim minor excommunicatio sacramentorum communionem passiuè tantum priuat, & non actiue, vt probauimus cap. 6. §. 1. cum seq. Tab. 3. suspensio autem actiue

G g

tantum,

tantum, vt hic in initio vidimus; quare à propofita conclusione non difcedemus, vt fufpenfus facramenta fufcipere poffit. Excipitur tamen primò, vbi pro contumacia fufpenfus eſt, in eaq; perfeuerat; nam, q̄ mortiferi peccati vinculo irretitus tenetur, ob eam rem non fufpenſionis vi, fed peccati, quouſq; eius peniteat, à facramentis fe abſtinere debet. Item excipitur, vbi euchariftiam fufcipere vult, miſſæ facrum faciendo; nam in hoc caſu, quòd id ſolū, vt eccleſiæ miniſter facere poteſt arg. c. relatum de consecr. diſt. 2. & vt ſenſit Trid. Syn. ſeſſ. 13. c. 8. de ſanctiſſimo euchariftiæ ſacramento; ob eam rem ratione hac ſacramentum euchariftiam non fufcipiet. Poſtremò excipitur ordo; nā ob eam rem hic confertur, quòd eccleſiæ functiones deinceps q̄s exerceat arg. c. 1. d. 25. at functiones hæc fufpenſus exercere non poteſt, vt vidimus & in ſeq. cap. id probabimus, ideo nec ordinem fufcipere poſſe debet; prohibito enim conſequentē, & antecedens prohibitum eſſe cenſetur arg. l. oratio. ff. de ſponſ. & prohibito vſu alicuius, omne id prohibetur, per quod peruenitur ad illud, vt not. Abb. in eod. c. fin. nu. 3. de cler. excom. min. atque fic argumentatus ibi eſt Rom. Pont. in verſ. Si tamen ſcienter. His exceptis caſibus, ſacramenta omnia fufcipere fufpenſus poterit; & multò magis à beneficio fufpenſus; quandoquidem hic ab officio fufpenſus non eſt, atq; idcirco vniuerſa, quæ officij ſunt, etiam vt miniſter gerere poteſt, vt ſuo loco videbimus. Secundò nō ſolū dixi effectum hunc eſſe prohibitionem functionum, fed adieci Eccleſiæ; & hoc ob eā rem, q̄ fufpenſus hac ratione functiones eccleſiæ obire tantūm prohibetur; profanas verò vniuerſas poteſt. † Nam primò iudex ſecularis eſſe non prohibetur fufpenſus ab officio, ne à propoſito exēplo difcedamus. † In iudicio vt actor intereſſe poteſt, vt dixit Bero. in eod. c. 1. num. 80. verſ. Quartò de iud. & Inn. in c. venerabili, & ibi quoq; Abb. ac Felin. de ſent. excom. & idem Felin. in c. intelleximus. nu. 2. i. verſ. Nona declaratio, & ibi quoq; Abb. nu. 14. qui de communi Doctōrum ſententia teſtatur de iud. ſequitur quoq; Nicol. de Mil. in rept. in verb. Excommunicatus licet repellatur ab agendo. Idq; iure merito; tum q̄ functiones hæc eccleſiaſtica non ſunt, vt per ſe patet; tum q̄ excommunicatus excommunicatione minori tantūm à iudicio, vt actor excluditur per c. decernimus de ſent. excom. lib. 6. & facit etiā c. à nobis de except. cum ibi not. Excipitur tamen, vbi pro beneficio eccleſiaſtico agere vult, à quo fufpenſus eſt; nam, q̄ tunc eius beneficij negocia gerere non poteſt, nec agere pro eo poterit, atq; ſic dixit Abb. vbi & hoc diſputatur in c. apoſtolica. nu. 6. verſ. Ego in hoc paſſu de except. & ſequitur Felin. in eod. c. intelleximus. nu. 2. i. verſ. Nona declaratio. † Tertio teſtis itidē eſſe non veratur ob eaſdem rationes; quamuis Hoſt. contrarium ſenſerit, ac malè in c. olim de except. Nec repugnat illud c. olim, quod iunct. Gloſ. contrarium probare videtur, nam excommunicatio, ac ſuſpenſio idcirco ibi tolluntur, quoniam latæ iniuria erant, ſicut etiam ſpoliatio facta, vt ibi dicitur; non autem, quod dicebat Gloſ. vt teſtimonium illi ferrent. Ac planè quid ſuſpenſum à teſtimonio ferendo prohibere poteſt, cum per ſuſpenſionem hominum communionē nō careat? Planè id ego non video; nam nec iure prohibitum hoc reperitur, nec ratio vlla eſt id ſuadet. Excipitur tamen, vbi ob delictum quis ſuſpenſus eſt, quòd à teſtimonio ferendo repellit; quamuis tunc nō ſuſpenſionis vitio, ſed delicti cauſa à teſtimonio ferendo prohibeatur, vt aſſerit Abb. in eod. c. olim, qui & in hoc caſu ſententiam Hoſt. locū habere exiſtimauit. † Quarto contractus etiam inire, teſtamēta facere, Chriſti fidelium communionē tandem vti poterit; & hoc ob eam rationem, quòd prohibita hæc ſuſpenſo non ſunt, ergò permiſſa eſſe exiſtimatur arg. l. ab ea parte. ff. de probat. & l. ſi queramus iunct. Gloſ. ff. de teſtam. & vt ſenſit Inn. in c. venerabili in verb. Hæc relaxatio fit de ſent. excom. & Abb. in c. intelleximus. nu. 14. ibi quia non ſunt remoti à communionē hominum, & Felin. eod. nu. 2. i. verſ. Nona declaratio, & Anchar. in c. 1. nu. 2. verſ. Differentia, & Gemin. eod. §. ad hæc. nu. 3. verſ. Differentia de ſent. excom. lib. 6. qui omnes communionē Chriſti fidelium ſuſpenſo prohibitam nō eſſe ſentiunt, ac propterea nec contractus inire, nec teſtamētum facere, nec hominum commercio vti veratur. Poſtremò adieci prohibitionem illam functionū eccleſiæ ipſius miniſtris, Quatenus miniſtri eccleſiæ ſunt, ob eam ſ. rationem, quoniam, ſi functionem aliquam eccleſiæ ſuſpenſus obeat ſuſpenſus ab officio (nolumus enim ab hac ſuſpenſionis ſpecie difcedere) quam & laici obire queunt, ſine dubitatione id poterit, modò vt laicus eam obeat; quippe qui ſolū prohibeatur, ne vt miniſter eccleſiæ id agat, vt in initio huius partis probauimus. Quare ab officio ſuſpenſus miſſæ facrum facienti nec inferuire prohibebitur; nec epistolam recitare, nec pſalmos, & canonicas preces cum alijs canere, quæ & laicis permiſſa ſunt, modò tanquam laicus hæc faciat, vt tradidit Abb. in c. 2. nu. 7. de cler. excom. min. & in c. fin. nu. 5. de exceſſ. prelat. quando autem id contingat, abundè id declarauimus cap. 14. §. 1. Tab. 1. ſuſpenſus ergò à functionibus eccleſiæ tantūm, quatenus

tenus eccleſiæ miniſter eſt, ſe abſtinebit: ſed de effectibus communibus ſatis, ad effectus proprios, & primò ad effectus ſuſpenſionis, quæ ab officio eſt, tranſeamus.

De effectū per ſe, ac proximo ſuſpenſionis ab officio. Cap. VI.

S V M M A.

- 1 Officium quid ſignificet, quatenus ad rem hanc pertinet.
- 2 Officij huius ſpecies tres ſunt.
- 3 Effectus per ſe, ac proximus ſuſpenſionis ab officio quiſnam ſit.

VONTIAM ſuſpenſionis ſpecies duæ ſunt, quarum altera ab officio, altera à beneficio eſt, vt probauimus cap. 5. in hac Tab. & de proprio effectū vtriuſque ſpeciei agendum nobis eſt, ac prius de effectū ſuſpenſionis ab officio; ideo, vt rem hanc explicatam omnino habeamus, de ipſa hæc contemplabimur. Primū, ex quo ſuſpenſio hæc ab officio dicitur, officium illud quid ſit, & quatenus pateat quòd ad rem noſtram. Deinde effectus per ſe, ac proximus ſuſpenſionis huius quiſnam ſit. Tertio ſuſpenſus ſimpliciter ab officio à quibus ſuſpenſus erit. Quarto, an ſuſpenſus ab officio in vno loco vbiq; locorum ſuſpenſus ſit. Quinto, an ſuſpenſus ab officio ſuſpenſus & à beneficio ſit. Sexto, vbi à parte officij ſuſpenſus quis eſt, vt pote ab ordinis officio, à quibus ſuſpenſus ſit. Septimò, an ab ordine ſuſpenſus à iurisdictione ſuſpenſus etiam ſit. Octauò, ſi ab aliquo ordine quis ſuſpēdatur, an à maioribus, minoribus vè eo ſuſpenſus erit. Nonò, quid, ſi à iurisdictione ſuſpēdatur. Poſtremò, ſi ſuſpenſus contra ſuſpenſionem veniat, an ab ipſo acta valeant; his enim abſolutis, abſolutam effectus huius cognitionem habebimus. † Officium igitur hoc, à quo per ſuſpenſionem hanc quis ſuſpēditur, nil aliud eſt, quam poteſtas quædam eccleſiaſtica alicuius rei eccleſiaſtica gerendæ aut ab ordine, aut à iurisdictione, aut ab adminiſtratione eccleſiaſtica proficiſcens, ſeu pendens, vt probatur per rub. ff. de off. archid. cum octo conſeq. rub. iunct. c. perlectis. d. 2. ex illis enim rubricis, ſicuti deſcriptio hæc officij probatur; † ita ex eiſdem tria officij genera eſſe colligitur. Vnum, quod ad ordinem ſpectat, quod colligitur ab eod. c. perlectis. Alterū, quod ad iurisdictionem, quod colligitur ex rub. de off. vic. & de off. deleg. & de off. ord. Tertium, quod ad adminiſtrationem ſimplicem habet, quod colligitur ex rub. de off. cuſt. & ſacriſt. & etiam ab extrauag. Ambitioſe cupiditati verſ. Alienanti verò de reb. eccl. non alien. latif ſimè igitur nomen hoc officij patet, vt not. Abb. in c. cum dilectus. nu. 20. verſ. Nam conſidero de conſuet. ac propterea non ſolū de officio ordinis, ſed & de iurisdictione itidem dicitur, vt de communi ſententia teſtatur idem Abb. in c. fin. nu. 7. de cler. excom. min. & de quæſtione hac ſatis. † Effectus autem per ſe, ac proximus ſuſpenſionis ab officio (hanc enim quæſtionē ſecundo loco explicandam nobis propoſuimus) eſt executionis, ſeu vſus, adminiſtrationis vè eccleſiaſtica officij impeditio, vt probatur in c. 1. in verb. Ab executione officij de re iud. lib. 6. & in c. 2. in verb. Ab adminiſtratione de ſolut. in antiq. & in cit. extrauag. Ambitioſe in verb. E regimine, & adminiſtratione. Etenim, vbi ab officio quis ſuſpēditur, alterum horum fieri neceſſariò dicendum eſt, aut ſuſpenſum officio priuari, aut, quòd minùs illud exequatur, atq; adminiſtret, impediri. Officio non priuatur; tum q̄ deſcriptio diuerſa ſpecies à ſuſpenſione non dicitur; tum q̄ ſuſpenſio, vt ita dicam, ſuſpenſio non eſſet; nam ipſa efficit interim, vt res pendeat, vt id per nomen ſignificatur; ſi verò priuaret, id non efficeret, & ſic nomen rei conueniens non eſſet contra. §. eſt & aliud in inſtit. de donat. Si per ſuſpenſionē igit officio quis nō priuat, ergo p eā, vt ex dictis patet, officij executio, vſus vè ipſi impeditur: & de quæſtione hac itidem ſatis, ad tertiam veniamus; ſi illud prius addiderimus effectum hunc eiſdem rationibus amplificari, & coarctari, quas poſuimus cap. 13. §. 2. vſque ad finem. Tab. 1.

S V M M A.

- 1 ſuſpenſus ſimpliciter ab officio ſuſpenſus eſt ab Adminiſtratione miniſterij eccleſiæ. Ordine, & iurisdictione eccleſiaſtica, & ab

† Tertia quæſtio eſt, ſuſpenſus ſimpliciter ab officio à quo ſuſpenſus ſit. In qua quæſtione breuiter concludimus hunc & ab ordine, & à iurisdictione, & ab adminiſtratione, ſeu functione

Etione alia ministerij alicuius eccl. suspensum esse. Nam de ordine id probatur in c. r. §. fin. de re iud. lib. 6. ibi enim suspensus ab executione officij, si diuina se ingererit, vt prius, irregularis fit, vt ibi dicitur, ergo suspensus ab officio & ab ordine suspensus est; quandoquidem, si ab eo non suspenderetur, diuina licet faceret, nec puniretur arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & l. Gracchus. C. de adult. nam diuina facere ordinis est arg. c. perlectis. d. 25. atq; sic rot. Gemin. in §. si quis. nu. 3. idem probatur in c. 2. de cler. excom. min. De iurisdictione quoque, vt. l. ab officio simpliciter suspensus iurisdictionis ecclesiasticæ munera non obeat, id sensit Inn. in c. cum dilectus. nu. 4. in verb. Suspensus de consuet. idem & apertius Abb. in eod. c. nu. 18. vbi quæstionem hanc disputauit, & in c. quia diuersitatem. nu. 12. vbi communiter id receptum esse testatur de concess. preb. idem sensit etiam Gemin. in c. vn. §. cum verò. nu. 3. ne sed. vac. lib. 6. nam ibi ait ab officio suspensum à collatione beneficij suspensum esse; at conferre beneficia iurisdictionis est, vt dixit Gloss. communiter recepta in c. transmissa de elect. ergo suspensus ab officio nec, quæ iurisdictionis ecclesiasticæ sunt, agere poterit; & idem etiam ait Phil. Franc. eod. §. cum verò, & de communi sententia testatur Gemin. in c. quia pontificali. num. 8. vers. An suspensus ab officio de off. de leg. lib. 6. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 11. vers. Suspensus ab officio tantum de suspensione. Probatur id etiã ratione; nam, qui suspenditur ab officio, suspenditur ab eo, quod & de officio ordinis, & de officio iurisdictionis, & alterius administrationis dicitur, vt asseruimus in initio huius cap. & sic suspenditur à toto, seu à genere; at is, qui à toto suspenditur, seu à genere, ab omnibus partibus eius totius, & à speciebus omnibus eius generis suspenditur; à quo enim remouetur totum, & eius partes remouentur, & à quo genus, & eius species singulæ arg. l. si quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. & vt dixit Gloss. in l. 1. §. fin. ff. de suis, & legit. & Abb. in c. ad reprimendam. nu. 10. de off. ord. ergo suspensus simpliciter ab officio à quauis officij specie suspensus erit, atq; idcirco & à iurisdictione; nõ enim is, à quo animal remouetur, homo, bos, equus, alteriusvè speciei animal esse poterit. Contra sententiam hanc ta men facere videtur cit. c. 1. §. sciturus de re iud. lib. 6. vbi iudex ab officij executione suspensus irregularis fit, si diuina contrectet, vt ait ibi Summus Pont. ergo suspensus ab officio à diuinis tantum, & sic ab eis, quæ ordinis sunt, suspensus esse videtur, cum diuina tractando puniatur, atq; sic not. Gemin. in §. si quis. nu. 3. eod. & opinionem hanc sequitur Gloss. in c. audiuius. 24. q. 1. Atqui à communi opinione discedendum non est ob ea, quæ diximus. Nec repugnat cit. c. 1. quandoquidem solum ibi probatur, si diuina faciat, quam penam patiat. si irregularitatem, non autem ob id suspensum hunc à iurisdictione suspensum non esse. Nec repugnat diuinorum mentionem tantum ibi factam esse; nam ob eam rem id fit, quoniam suspensus irregularis non efficitur, nisi vbi diuina facit, vt probatur in eod. cap. 1. §. fin. & in c. r. §. si de sent. excom. lib. 6. Nõ repugnat etiam c. fin. de cler. excom. min. quod citat Gloss. in eod. c. audiuius; nam ibi de minori excommunicatione agitur, quæ specie à suspensione differt. Suspensus igitur simpliciter ab officio & à iurisdictione suspensus erit; & de iurisdictione iã hætenus. † De ministerio alio autem ecclesiastico probatur in c. cum dilectus de consuet. & ibi Abb. & in c. quia diuersitatem de concess. preb. nam electio nec ordinis, nec iurisdictionis est, vt dixit Abb. in eod. c. cum dilectus. nu. 19. arg. cap. indemnitatibus de elect. lib. 6. iunct. cap. noua quædam de pœnit. in antiq. quauis ipse quodammodo in hac rōne titubet; & tamē suspensus eligere nõ potest arg. cit. c. quia dilectus, & cit. c. quia diuersitatem; simpliciter igitur ab officio suspensus; & ab ordine, & à iurisdictione, & à functione alia ecclesiastica suspensus erit. Hinc, si plures ob idem delictum in suspensionem hanc incidat, quorum alter ordini tantum initiatus sit, alter verò & iurisdictionem ecclesiasticam habeat, hic à pluribus, ille à paucioribus suspensus erit; & de quæstione hac itidem satis, ad quartam veniamus.

S V M M A

- 1 Loco in vno suspensus an extra territorium suspensus sit. 3 Loco in vno interdictus vbiq; interdictus est.
- 2 Loco in vno excommunicatus vbiq; locorum excommunicatus est. 4 Loco in vno ab officio suspensus an extra territorium suspendentis suspensus sit.

I I.

† Quarta quæstio est, an suspensus in vno loco extra eum locum, ac territorium eius, qui ipsum suspendit, suspensus sit. Hanc quæstionem generatim, an. l. sententia, pœnãvè extra territorium eius operetur, qui ipsam tulit; disputarunt Bart. ac DD. in l. cunctos populos. C. de summa

summa Trinitate, & fide cath. & Abb. atq; alij in c. postulasti de for. compet. Quò ad rem nostrã igitur suspensio ab officio extra territorium eius, qui ipsam tulit, operari non videtur. Primò, quoniam extra territorium suum quis ius non habet, vt dicitur in c. fin. de constit. lib. 6. & in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & ibi communiter not. idq; meritò, esset enim hoc in alienam mensuram falcem mittere contra c. venerabilem de elect. & c. nouit de iud. Præterea, vbi cuiquam prohiberetur, ne postulet, in eius iudicis prouincia postulare tantum prohiberetur, qui eum vetuit, ne postularet; alibi verò non vetatur, vt habetur in l. ex ea causa. ff. de postul. ergo & idem de suspensio dicendum videtur. Postremò & sic sensisse vñ Bald. in c. pastoralis. nu. 22. de appell. Contrariam sententiam nihilominus, vt ab officio suspensus vbiq; locorum suspensus sit, amplexata est Gloss. in c. si quis presbyter. 7. q. 1. & in c. 2. 1. q. 3. & in c. cupientes. §. cateru in verb. In ipsa ecclesia de elect. lib. 6. & in cap. pastoralis. §. verum in verb. Subtrahuntur de appell. & ibi quoq; Abb. nu. 20. & Dec. num. 9. qui opinionem hanc communem esse sensit. Probatur autem sententia hæc primò in c. quisquis. 4. q. 5. vbi à communione suspensus non modò in sua ecclesia communicare non debet, sed nec etiam in aliena, vt ibi dicitur, & not. Gloss. in verb. Communicet: hoc ius, quod potissimum pro hac opinione allegatur, ad rem non facit; nam ibi non de suspensione agitur, sed de excommunicatione, vt in casu ibi proponitur, & vt Gloss. interpretatur in l. ex ea causa de postul. & Bart. in ead. l. cunctos populos. nu. 50. & verba demum id ibi significant, nam de suspensione à communione ibi dicitur; at per suspensionem non à communione, sed ab officij ecclesiastici functione quis remouetur, vt asseruimus in initio huius cap. ergo de suspensione ibi agi dici non potest, sed de excommunicatione; per ipsam enim quis à communione remouetur, vt habetur in c. pen. de sent. excom. & in c. Engeltrudam. 3. q. 4. & vt vidimus cap. 6. Tab. 2. Nec repugnat verbum illud Suspendatur; nam, ex quo suspensio ibi fit à communione, à qua excommunicatio, & non suspensio, remouet, de excommunicatione illud accipiemus; verba enim, vt rebus inseruiant, inueta sunt arg. c. intelligentia de verb. sign. & l. ad recognoscendos. C. de ingen. manumiss. atq; idcirco ad subiectam materiam interpretari ea debemus arg. l. si vno. ff. loc. & l. plenum. §. equitij. ff. de vl. & hab. dum ergo ibi dicitur à communione suspendatur, perinde est, ac si dicatur Excommunicetur: probat hoc etiam vers. Qui paulò post consequitur A communione remouetur; eo igitur iure sententia hæc niti non potest, ex quo alia de re ibi agitur arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Postremò pro eadem sententia citatur. c. si quis presbyter. 7. q. 1. vbi depositum à suo episcopo ab alio recipi non debere dicitur; ergo nec suspensus recipi debet: ad hoc responderi quoq; posset, depositionem plurimum à suspensione differre, atq; idcirco inde ad rem hanc argumentum sumi non posse. Quid ergo concludendum? Ego, vt quæstionem hanc in omnibus censuris absoluam, tres conclusiones pono, quarum prima erit de excommunicatione, altera de interdicto, tertia de suspensione. † Quò ad excommunicationem igitur pro certo habebimus excommunicatum in vno loco vbiq; locorum excommunicatum esse; nam præter ea, quibus id probauimus cap. 13. §. 10. Tab. 1. hoc dixit Gloss. in cit. l. ex ea. ff. de postul. & Bart. in cit. l. cunctos populos. nu. 50. & Mar. Soc. Sen. in c. sacris. nu. 489. vers. Circa duodecimam quæstionem de sent. excom. etenim pœna hæc & corpus, & animam afficit; ergò, quocunq; proficiscatur excommunicatus, sequetur eum excommunicatio arg. c. citò turpem. 1. q. 1. & vt inquit Abb. in eod. c. postulasti. num. 11. & Bart. in ead. l. cunctos populos. Postremò excommunicatus extra ecclesiam eijcitur arg. c. qui merito, & c. omnis Christianus. 1. q. 3. at ecclesia vna est, vt probatur in c. loquitur. 24. q. 1. & in c. aliud de cõsecr. dist. 4. & vt credendum nobis proponitur in Symbolo illis verbis Et vnã sanctam ecclesiam catholicam, & vt not. Gloss. in c. vn. in verb. Communiter. 4. q. 5. ergo, ex quo ecclesia vna est, vbi ab ea quis eijcitur, vbiq; locorum extra eam erit, & de excommunicato satis. † Quò ad interdictum idem etiam concludimus, .i. interdictum in vno loco & alibi pro interdicto haberi; atque ob eam rem nusquam audire diuina, nec ecclesiastica recipere sacramenta debere, vt probatur in c. si sententia vers. Cum verò de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Abb. in cit. c. postulasti nu. 11. afficit enim & pœna hæc personam, vt Abb. ibidem sensit. Postremò à diuinis interdictus remouetur; ergo, ex quo diuina eccl. eadem vbiq; sunt, ob eam rem nullibi eorum particeps erit; & de interdicto itidem satis. † Quò ad suspensionem demum, de qua in primis quæstio proposita est, idem asserimus, vt suspensus in vno loco vbiq; locorum suspensus sit, modò ab officio suspendatur, quod ordinis cuiuspiam ex nouem sit. Nam ab huiusmodi officio suspensus ab ordine suspensus est, ergò, quocunq; proficiscatur, eo vinculo constrictus detinebitur; quandoquidem pœna hæc personam afficit, quo casu, quocunq; quis proficiscatur, pœna eum sequitur,

vt tradidit Bart. in ead. l. cunctos populos. nu. 50. & Abb. in eod. c. postulasti. num. 11. ex quibus iam patet non repugnare cit. c. fin. de constit. lib. 6. & cit. l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. nam extra territorium ob eam rem suspensio operatur, quoniam ea pœna ipsi suspensio inhæret; & pro hac sententia facit c. si quis presbyter. 7. q. 1. nam, etsi de depositione ibi agitur, quæ tamen ratio in hoc casu in dispositione est, eadem & in suspensione; & in his terminis communis opinio locum habebit. At, si ab officio quis suspendatur, quod clericis quidem tribuitur, non tamen ordinis cuiuspiam ex nouem est, vt pote si suspendatur ab officio sacrilæ, custodisvè, de quibus agitur in tit. de off. sacrilæ. & in tit. de off. cust. item & ab electione, quæ nec ipsa ab ordine proficiscitur arg. c. indemnitate de elect. lib. 6. iunct. c. noua quædam de pœnit. in hoc casu extra territorium suspensus non erit; nam solum ab ea functione, non ab alio, à quo functio ipsa pendeat, suspensus est; iure igitur, cum prohibitio illa extra territorium non trahatur (nô enim meus episcopus extra suam diœcesim, ne eligam, prohibere potest) alibi functionem obire poterit, à qua suspensus est, est enim suspensio hæc potius facti, quam iuris; & in hoc casu locum habet cit. l. ex ea de postu. quæ plurimum re vera repugnare videtur, & sententia Bald. in cit. c. pastoralis. nu. 2. de appell. hoc igitur excepto casu, in vno loco suspensus vbiq; locorum suspensus erit. Respectu habito ad alios tamen, etiam si denunciatus sit, vitare in prohibitis hunc quis non debet, vbi cõmuniter pro non excommunicato habetur; nam & ea omnia valent, quæ ratione publici officij facit arg. l. Barbarius. ff. de off. prætor. atq; sic sensit Mar. Soc. Sen. in c. sacrilæ. num. 489. ibi Ego tamen de sent. excom. sed de quæstione hac satis, ad aliam veniamus.

S P M M A.

1 Suspensus ab officio an à beneficio suspensus quoq; sit; & quid è contrario.

III.

¶ Quinta quæstio est, an ab officio suspensus à beneficio quoque suspensus sit. In qua quæstione variz DD. sententiæ sunt. Gloss. in Clem. cupientes in verb. Suspensi prope fin. de pœn. etsi eam ibi disputauit, quid tamen demum sentiret, aperte id non expressit. Gloss. verò in c. latores in verb. Ab officio de cler. excom. min. ab officio suspensus & à beneficio suspensus asseruit. Et hoc ob eam rationem, quoniam beneficium ob officium tribuitur, vt dicitur in c. fin. de rescript. lib. 6. ergò ab officio suspensus & à beneficio suspensus erit; nam, vbi vnum ob aliquid aliud datur, illo aliquo prohibito & id, quod eius gratia datur, prohibitum esse debet arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. & l. oratio. ff. de spons. hæc ratio mihi non satisfacit, quandoquidem in his locum habet, quæ se necessariò consequuntur, vt in citatis iuribus probatur; at officium sepius sine beneficio habetur, sicut vsus id declarat, & clerici plures, qui beneficio carent; ergò, sicut non necessariò consequitur eum, qui officium habet, & beneficium habere; ita nec necesse erit eum, qui ab officio suspensus est, & à beneficio suspensus esse arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Postremò pro hac sententia ratio hæc alia redditur, qui priuatur officio, hic idem priuatur & beneficio, vt habetur in c. discernimus. d. 28. vbi Summus Pont. decreuit, vt subdiaconus ob delictum quoddam officio, atq; beneficio priuaretur; idem habetur in c. si quis sacerdotem. d. 81. & ibi Gloss. not. sicut etiam Gloss. summ. 1. q. 3. ergo, qui ab officio suspenditur, & à beneficio suspensus esse debet, cum suspensio priuationis specimen quoddam habeat: hæc ratio mihi etiam non probatur; idcirco enim in illis iuribus & officij, & beneficij priuatio fit, quoniã id Summus Pont. expressè præcepit; at nos non disputamus, vbi ab officio, & à beneficio quis suspenditur, nec negamus id non posse; id enim potest, vt habetur in c. tam literis de testib. & in c. 2. de fideiuss. cum simil. sed disputamus, an ab officio simpliciter suspensus à beneficio quoq; suspensus sit; ratio igitur hæc nihil facit. Imò contrarium inde probari potest, vt. f. ex quo cautum ibi est, vt priuatio vtriusq; fieret, contrarium sentiamus, vbi id expressè non percipitur arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Altera fuit sententia Host. quem refert Gloss. in c. 1. in verb. Officij de re iud. lib. 6. & in cit. Clem. cupientes, q̄ & Archid. eã seq. testat, vt. f. vbi ab hoie lata suspensio ab officio est, & à beneficio lata intelligatur, secus ubi à iure. Primò, quia ius, quod pœnam infert, coarctari debet arg. c. statutum de elect. lib. 6. non autem hominis sententia arg. c. diuersis de cler. coniug. cum alijs, quæ allegat Gloss. in cit. Clem. cupientes. Postremò, quoniam mitius cum lege, quam cum homine agimus arg. l. Celsus. ff. de arb. hæc sententia reicienda mihi quoq; videtur; nam, præterquam quod & verbis, & menti etiam suspendentis repugnat, vt in quæstionis dissolutione videbimus; nec rationibus, quas reddunt, nec iuribus, quæ ci-

tant,

tant, ea probatur. Nam primò quatenus dicitur hic agi de pœna, atq; idcirco ius, quod pœnam infert, coarctandum esse, ratio hæc locum habet, vel ab homine suspendatur arg. l. cum quidam ff. de liber. & posthu. ergò de vtroq; idem concludi debet arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. quod tamen ab his negatur. Quatenus etiam citatur l. Celsus, ea non facit, quoniam locum non habet, vbi contrarium de mente disponentis apparet, vt id videbimus. Quò ad iura demum citata à Gloss. in Clem. cupientes, quòd nec ipsa opinionem eam probant, & quisq; per se ea perspicies animaduertere potest; ob eam rem ea omittimus, & hanc opinionem non amplexamur. Tertia fuit sententia Ioan. in c. præter. d. 3. 2. qui contrarium omnino sensit, vt. f. vbi ab officio per canonem suspensus quis est, & à beneficio suspensus sit; secus autem vbi ab homine: cuius sententia eadè ratione, qua proxima, tollitur; & quòd verbis, & menti suspendentis repugnat; & quòd nec iure, nec ratione probatur; nam in eod. c. præter, etsi ab officio quis suspensus & à beneficio suspensus est, illud ideo ibi fit, quoniam speciatim id cautum fuit. Postrema fuit quorundam sententia, qui extra rem progressi, an ab officio suspensus spoliari beneficio posset, disputarunt. Quid ergo concludendum? Ego præmitto primùm quæstionem hanc disputari, vbi nescitur, quò animo lata sit; nam, si pro certo sciretur, quæstio fortasse dubitatione careret; quandoquidem ex voluntate, & ex mente disponentis dispositionem interpretamur arg. c. cum voluntate de sent. excomm. & l. non omnis. ff. si cert. per. cum ibi not. Præmitto demum suspensum ab officio priuatum beneficio ipso iure non esse; tum q̄ huiusmodi suspensione nec officio priuatus est, ergò multò minùs beneficio, cuius mentio nulla fit; tum q̄ suspensio non esset suspensio, sed priuatio, ac depositio, quæ specie inter se differunt, vt communiter notatur: quamuis ob delictum, quamobrem ob officio suspensus est, priuari beneficio hic queat, si delicti ratio id postulet; quid enim, si de homicidio quis infamatus interim ab officio suspendatur? vt in c. ex tuarum de purgat. canon. non ne, si de homicidio deinceps conuincatur, beneficium priuari poterit? hinc, q̄ quidam ob contumaciam suspensi nec à contumacia discedebant, nec, vt absoluerentur, operam dabant, vt beneficijs spoliarentur Rom. Pont. præcepit in c. cum bonæ de ætat. & qualit. sed id non suspensionis, sed delicti vitio efficitur arg. cit. c. cum bonæ; & in hoc casu locum habebit eorum sententia, quos refert Gloss. in cit. Clem. cupientes. His sic præmissis, quò ad quæstionem nostram concludo paucis suspensum ab officio non esse à beneficio suspensum. Primò, quoniam, qui suspensionem tulit, id non dixit; nam, vbi suspensionem promulgauit, non à beneficio, sed ab officio tantum suspendit; officij verò nomine beneficium non comprehenditur; probat hoc tractatio vtriusque, quandoquidem de officio actum est in tit. de off. archid. cum nouem seq. de beneficio autem in tit. de de præb. cum seq. cum igitur ab officio tantum suspenderit, & officij nomine beneficium non comprehendatur, nec sub officij suspensione beneficij suspensio continebitur; tum q̄ cui verba legis non conueniunt, nec legis dispositio conuenit arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. tum q̄, si contrarium sentiremus, à verborum proprietate sine causa discederemus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. Præterea probatur sententia hæc, quoniam, si & à beneficio suspendere hunc voluisset, id dixisset, vt factum id legimus in c. 2. de fideiuss. & in c. tam literis de testib. & in c. 1. de secundis nupt. & in c. tuarum de priuul. & in c. à crapula de vit. & honest. cler. & in c. quanto de off. ord. & in c. quisquis de elect. & in c. quia sepe eod. lib. 6. & in c. exigit de consuet. eod. lib. cum simil. at id non dixit, ergo nec id voluisse asserendum est; nam, sicuti, quod dicimus, velle existimamur arg. l. Labeo. ff. de suppell. leg. ita è contrario, quod non dicimus, nec velle credimur. Id, quod eo magis dicendum est, ex quo agitur de pœna arg. c. odia, & cap. in pœnis de reg. iur. lib. & l. interpretatione. ff. de pœn. Accedit postremò, quia suspensio ab officio specie differt à suspensione à beneficio, vt probauimus cap. 5. in hac Tab. item specierum appositarum altera sub altera nô continetur; ergò specie vna lata, & alia lata non dicetur; ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. & posito equo, non ne necessariò ponitur & bos, vt species diuersa, sicuti hoc per se patet. Ex quo igitur suspendens ab officio non dixit & à beneficio suspensum hunc se velle; & ex quo id etiam noluit; ac demum, ex quo rei natura id non patitur, suspensum ab officio suspensum à beneficio non esse concludemus. Excipitur tamè primò, vbi de beneficio acquirendo agitur; nam suspensus ab officio à beneficij acquisitione suspensus etiam est, modò ob beneficium illud ecclesiastici officij munera exercere habeat arg. c. fin. vers. Si tamen de cler. excom. min. vbi minori excommunicatione irretitus eligi non potest, quoniam ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à sanctis patribus est priuatus. Hęc Rom. Pont. inquit; ergo idem hic de suspensio ab officio concludendum est, vt à beneficijs consequendis suspensus sit; ex quo ab officio

exequendo suspensus est, quamobrem beneficium confertur; etenim consequente prohibito & antecedens, per quod ad consequens peruenitur, esse prohibitum existimatur arg. l. oratio. ff. de spons. & arg. cit. c. fin. & ibi not. Abb. de cler. excom. min. Nec repugnat c. vel non est. cōpos de temp. ord. vbi mandari videtur, vt puero suspēso ab officio de beneficio prospiciatur ab eo, qui diaconatum ipsi contulit; nam non ibi, vt beneficium huiusmodi ei cōferatur, sed vt in ecclesiastico beneficio ei prouideatur, vt pote de fructibus, quō habeat, vnde se alat, iubetur arg. c. cūm secundum de præb. vbi hoc optimè declaratur; ab exceptione igitur illa non discedemus. Quare ab officio suspensus, etsi sacramenta recipere potest, ordinem tamen, quem non habet, recipere non poterit, ex quo officij munus exercere non potest. Postremò excipiuntur quotidianæ distributiones, quæ ijs præstantur de more in ecclesijs, quæ collegium habent, qui diuinis officijs faciendis interfunt; nam ab harum perceptione suspensus erit: sicut enim ijs nō tribuuntur, qui officijs non interfunt arg. c. licet vobis de præben. ita nec suspēso ab officio tribuentur, ex quo diuinis officijs interesse, vt ecclesia minister nequit; in hac igitur quæstione sic concludendum censerem: quæ conclusio & verissima mihi esse videtur, & dilucidior reddita, explosa differentia illa, an ab homine, à iurevè suspēso hæc lata sit; & de quæstione hac fati. Si vnum addiderimus nec à beneficio suspēsum ab officio suspēsum esse ob eandem rationes.

S V M M A.

- 1 *Suspensio à parte officij à quibus suspensus sit.* 2 *Suspensio, atq; interdictū præscriptos sibi terminos non egrediuntur.*

I V.

¶ Sexta quæstio est, vbi à parte officij suspensus quis est, à quibus suspensus hic sit. In qua quæstione breuiter concludimus ab ea parte hunc tantum suspēsum esse. ¶ Nam suspensio, atq; interdictum præscriptos sibi terminos non egrediuntur, id est, quod suspensione, interdicto vè nobis prohibitum est, illud tantum agere, non reliqua prohibemur, vt sensit Innoc. in c. cū dilectus. nu. 4. vers. Quid si esset suspensus ab ingressu ecclesiæ, & apertius Abb. in c. Apostolica de except. & Caiet. in summ. in verb. Suspensio, & Armill. eod. nu. 4. & Tab. in verb. Interdictum. 1. nu. 14. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 170. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris c. 9. vers. Quarto de suspensione, & cap. 15. vers. Absolui aut suspēsus eod. & communiter receptum id esse testatur Dec. in eod. c. apostolicæ. nu. 2. Neq; id iniuria, limitata enim causâ limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acq. rer. dom. & exceptio vnius alterius inclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cūm prætor. ff. de iud. qui ergo ab officio aliquo suspensus est, ab alio suspensus non erit. Quare suspensus ab ordine ea, solum, quæ ordinis sunt, obire non poterit, atq; sic respondit Lap. alleg. 138. nu. 10. & Bero. in c. 1. nu. 80. vers. Secūdo de iud. & Nauar. in Man. c. 27. n. 160. Et hoc locū habebit in quibuscūq; ordinibus; quos, ordinis nomine communiter sumpro, nouem esse pontificij iuris interpretes in hoc secuti ponimus. Atqui an ab ordine suspensus à iurisdictione suspensus erit? hanc quæstionem explicamus in seq. §.

S V M M A.

- 1 *Suspensus ab ordine à iurisdictione suspensus non est; nec è contrario.* 2 *Suspensus ab ordine à iurisdictione fori penitentia suspensus est.*

V.

¶ Septima quæstio est, an suspensus ab ordine à iurisdictione quoque suspensus sit. In qua quæstione Abb. in c. cū dilectus. nu. 20. vers. Aut simpliciter quis est suspensus ab ordine de consuet. hunc & à iurisdictione suspēsum esse censuit; eundem sequitur Syl. in verb. Suspensio. nu. 5. & magis communem sententiam hanc esse ait. Probat autem hac potissimum ratione, quoniam, vt inquit Abb. iurisdictione ecclesiastica est potestas, quæ ab ordine consequitur, eademq; nititur; ergo ordine suspēso per consequentiam, vt eius verbis vtatur, & iurisdictionem suspēsam esse concludendum est. Atqui contrariam opinionem amplectari debemus. s. suspēsum ab ordine à iurisdictione suspēsum nō esse. Primò, quia ordo specie differt à iurisdictione; vt hoc per se patet; hinc electus confirmatus ea, quæ iurisdictionis sunt, munera obire potest, non autem, quæ ordinis, vt tradidit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. ergo suspensus

suspensus ab ordine à iurisdictione suspensus non est; ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papiianus exuli. ff. de minor. Præterea ab ordine suspensio tantum hæc est, ergò extra ordinem egredi non debet; nam suspensio suos terminos non egreditur, vt in proxima quæstione asseruimus. Postremò suspensio hæc ad iurisdictionem se habet, sicut suspensio ab officio ad beneficium; at illa suspensio à beneficio non suspendit, ergo neq; hæc à iurisdictione ob eandem rationem arg. c. cū dilectus de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Nec obstat, quod dicit Abb. iurisdictionem ecclesiasticam ab ordine pendere: hoc. n. verū nō est; nam, si ab ordine penderet, aut ab ordine episcopatus, aut ab ordine sacramento. Non à priori pendet, quoniam electus confirmatus ante episcopatus ordinem, qui per consecrationem tribuitur, ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest, vt tradidit Gloss. communiter recepta in cit. c. transmissam; quod non fieret, si ordini iurisdictione niteretur. Non etiam ab ordine sacramento pendet. Tum quèd quisq; iurisdictionem hanc haberet, qui Ordinem suscepisset; quod tamen verum non esse communis consuetudo declarat, quamobrem & sacerdotem excommunicare non posse antea conclusimus. Tum q̄ Christus D. qui vtrinq; potestatem hominibus condonauit, separatim, & non eodem tempore eas tribuit; nam ordinem in postrema cœna instituisse, eidemq; Apostolos tunc initiatos esse DD. communiter inquit, & nos probauimus in Tab. de ordine cap. si. n. 1. & in Tab. Sacerdotij in si. Iurisdictionis verò potestatem in foro contentioso condonasse antea illis verbis Quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis; & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cœlis nos probauimus cap. 1. Tab. 1. Cum igitur hæc potestates eodem tempore collatae non sint, imò iurisdictionis potestas ordinis potestatem antecesserit, ab ordine iurisdictione pendere non potest. Addo, si hoc esset, laicis iurisdictionem hanc delegari non posse; & tamen contrarium communiter receptum est, vt probauimus cap. 2. §. 10. Tab. 1. ratio igitur hæc nihil facit. Nec communiter recepta opinio hæc Abbatis est, vt inquit Syl. qui propterea id dixit, quòd de communi sententia testatur Abb. in eod. cap. cū dilectus. num. 18. ad ipsum enim respectum habet; sed illa opinio ab officio suspensum nec ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere posse; hanc enim communiter receptam esse inquit Abbas ibi, & non hanc, quæ de agimus, vt ex eius dictis percipi facile potest; suspensus igitur ab ordine à iurisdictione suspensus non erit. Sicuti nec è contrario suspensus à iurisdictione ab ordine suspensus erit; & hanc opinionem in vtroq; casu sequitur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 160. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 1. 1. vers. Quando ab ordine tantum De suspensione. Quare sacerdos ab ordine suspensus excommunicatum ab excommunicationis vinculo absolueri poterit; sed non solemnibus precibus adhibitis, nec à peccato; nam illud iurisdictionis est, hæc autem ordinis, vt dixit Zab in c. fin. nu. 12. de excess. prælar. ¶ Excipio tamen iurisdictionem, quæ ad ordinem exercendum necessaria omnino est, vt in penitentia sacramento; nam sacerdos ab ordine suspensus & à iurisdictione fori penitentia suspensus erit, quandoquidem sine ordine ipsam exercere non potest arg. c. omnis de penit. sed iam octauam quæstionem aggrediamur.

S V M M A.

- 1 *Suspensus ab ordinibus maioribus à minoribus suspensus non est.* 2 *Suspensus à sacerdotio quæ munera obire potest.* 3 *Suspensus ab ordinibus minoribus à maioribus suspensus est.* 4 *Suspensus à functione aliqua alicuius officij, vel ordinis à reliquis suspensus non est.* 5 *Suspensus ab ordine episcopatus à quibus suspensus sit.*

V I.

¶ Octaua quæstio est, an suspensus ab ordine aliquo à maioribus, minoribusvè ipso suspensus sit. In qua quæstione duo contemplanda nobis sunt. Primū, an suspensus à maioribus à minoribus suspensus sit. Alterum è contrario, an à minoribus suspensus à maioribus suspensus sit. ¶ Quò ad primam quæstionem igitur, an, qui exempli gratia ab ordinibus sacris suspensus est, vt in c. 1. de schismat. à minoribus suspensus sit. Videbatur dicendum & ab eis suspēsum hunc esse. Nam & minores ordines sacramenti rationem habent, atq; idcirco sacri dici possunt, vt inquit Syl. in verb. Ordo. 1. nu. 1. vers. Quantum ad secundum; ergò, ex quo suspensionis verba ipsis conueniunt, & reliqua conuenire debent. Ego tamen contrariam sententiam veriore existimo, vt sic suspensus à maioribus tantum ordinibus suspensus sit, non autem à minoribus. Primò, quia sacri ordinis nomine communi vsu loquendi canonum, & pontificij iuris

Iuris interpretum maiores tantum ordines significantur, ut habetur in c. 1. cum seq. & in c. dilectus filius, & in c. pen. de temp. ord. & in c. 1. de ordinat. ab episc. qui renunt. episc. & in c. 2. de eo, qui ordinem furt. suscep. ac nouissimè apud Trid. Syn. de sacramento ordinis sess. 23. c. 11. in fin. de reform. imò communis hic loquendi vsus & apud diuinarum rerum scriptores est; at à communi vsu loquendi, iurisq; interpretandi discedere non debemus, ut dicitur in l. si de interpretatione cum seq. ff. de legib. & ut docuit Bart. in l. omnes populi. nu. 5. ff. de iust. & iur. & DD. eum communiter sequuntur; ergò à minoribus ordinibus suspensum; hunc non esse interpretabimur. Præterea, vbi ab omnibus ordinibus quis suspenditur, id exprimitur arg. c. pen. de simon. & extrauag. fin. eod. ergò, vbi id non dicitur, nec nos dicemus arg. l. de precio. ff. de publ. in rem act. præsertim, q̄ de pœna hic agitur, atq; idcirco coarctanda interpretatione dispositio est arg. l. interpretatione. ff. de pœn. & c. odia de reg. iur. lib. 6. Tertio, quia, si à maioribus suspensus & à minoribus suspensus esset, superuacanea maiorum expressio esset contra c. si Papa de priuil. lib. item contra naturam suspensionis, quæ præscriptos ipsi terminos non egreditur, ut asseruimus hoc cap. §. 4. Accedit, quòd argumētum à maiori ad minus negatiuè valeret; at hoc falsum est, non enim consequitur eum, qui maiora facere non potest, in eodem genere minora non posse, ut hoc per se patet. Postremò, qui, ad maiorem ordinem ne aspiret, priuatus est, hic, quò minus minore petat, non prohibetur, ut dicitur in l. relegatorum §. fin. in verb. Maioribus, & ibi Bart. ff. de interd. & relegat. & ut not. Gloss. in l. cui pacto. ff. de seru. exportan. ergò ex his oibus concludendum est suspensum à maioribus à minoribus suspensum non esse. † Quare à sacerdotio suspensus, ut in c. ex tuarum de purgat. canon. & in c. literas de temp. ord. et si nullum sacerdotij munus ex officio, ac solemniter exercere potest. Non baptismum cæremonijs adhibitis administrare (nam sacerdotij munus proprium hoc est, ut habetur in c. constat de consecr. d. 4. & ut nos probauimus in Tab. 2. de sac. cap. 4. nu. 3. Non pœnitentiæ sacramētum (quòd ad sacerdotem hoc etiā omnino pertinet arg. c. omnis de pœnit. & ut id asseruimus de sacramentis Tab. 5. cap. 2. nu. 3.) Non extremam vnctionem (nam & huius administratio sacerdotij est, ut declarauit Triden. Syn. de extrema vnct. sess. 14. cap. 6. & nos in Tab. 6. cap. 2. nu. 2.) Non missæ sacrum (quòd ipsis presbyteris tantum permissum est, ut habetur in c. 1. de summ. Trin. & nos probauimus in Tab. 4. cap. 2. nu. 3. de sac.) Non benedictione consecrare aquam, vel quæ ad baptismum administrandam adhibetur (de qua re agitur in c. tribus, & in c. sabbato Sancto de consecr. d. 3. vel qua Christi fideles festis diebus de more asperguntur arg. c. aqua de cōsecr. dist. ead.) Non sal, quòd in eorum os funditur, qui baptismi initiantur arg. c. ex hinc cum seq. de consecr. d. 4. Non parent, non assum agnum, non oua, quæ paschatis die pluribus in locis benedictione affici solent. Non sponsis benedictionem tribuere (sacerdotis enim & hoc munus est arg. e. 1. & c. 3. de secund. nupt. & ut sensit Trid. Syn. de reform. matr. sess. 23. cap. 1.) Non mulierem post partum in ecclesiam introducere; iam uè moriturū omnipotenti Deo commendare, sicut habetur in Catechumenorum libro. Non mortuos cæremonijs vsitatis sepelire (hæc. n. ad sacerdotem itidem pertinent, ut dixit Abb. in c. significauit in fin. de corp. vitiat. & de aqua benedictione itidem Syl. in verb. Aqua in fin.) nam, cum hæc ad sacerdotij officium spectent, ut declarauit Isidor. in c. perlectis. §. ad presbyterum. dist. 25. Ad presbyterum pertinet, ait enim ibi, sacrificium Corporis, & Sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere, & benedicere dona Dei. Hæc ibi, hic uero à sacerdotij officio suspensus sit, iure munera hæc obire non poterit; idem probatur in c. quia sacerdotes, & in c. hanc consuetudinem. 10. q. 1. Quare, in quâ, et si à sacerdotio suspensus nullum sacerdotij munus ex officio, ac solemniter obire potest, ut probauimus; quæ tamen in inferiorum ordinum numero sunt, obire sine offensa poterit. Hinc, qui suspensus est à collatione diaconatus minorem ordinem conferre potest, ut dixit Io. And. quem refert, ac sequitur Abb. in c. vel non est compos. nu. 5. de temp. ord. Hinc ab altaris officio suspensus si quis itidem est, reliqua sacerdotij munera obire potest, ut habetur in c. significauit, & ibi not. Gloss. & Abb. de corp. vitiat. & Syl. in verb. Suspensio. num. 5. vers. Si uero sit ab ordine episcopali. Hinc sacerdotē nec peccare, nec irregularem fieri dixit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 163. vers. Quintò inferē, qui à sacerdotij officio suspensus in inferiori ordine administrat. Excipitur tamen, vbi inferioribus ordinibus utendo, & maiori, à quo suspensus est, uteretur; in hoc enim casu id non poterit. Quare, et si à sacerdotio suspensus, alio missæ sacrum faciente, euangelium, epistolamq; ex officio, ac solemniter cātu recitare potest, & sic diaconatus, subdiaconatusq; munera licitè obire; hæc tñ ipse missæ sacrum faciendo non potest: à maiori suspensus igitur à minoribus suspensus non erit; sed minora, ut prius, facere poterit; & de quæstione

hac sa-

hac satis. † At quid è contrario, an à minoribus suspensus à maioribus suspensus intelligitur? exēpli grā sacerdos à diaconatus officio suspensus est, an & à sacerdotio suspensus erit? Abb. in c. vel non est compos. nu. 5. de temp. ord. hunc maiores ordines exercere non posse tacitò sensit; eandem opinionem sequitur Host. in c. dilectus eod. in antiq. & Gloss. in c. eos in verb. Ordinum eod. lib. 6. & Syl. in verb. Suspensio. nu. 5. vers. Et similiter si sit à collatione, & Armill. eod. n. 12. atq; idcirco, ut ibi ait, qui epistolam canere non potest, hic nec euangelium poterit: sicut nec de eorundem sententia, quos proximè citauimus, maiores ordines conferre non valet, qui à minorum ordinum collatione suspensus est. Probatum autem hæc sententia hac potissimum ratione, quoniam qui inferiore ordine indignus est, indignior est superiore, ut dixit iureconsultus in l. qui indignus. ff. de senator. & in l. cui pacto. ff. de seru. export. Etenim cui, quò minus est, non licet; nec ei, quò maius est, licere debet arg. c. cum illorum de sent. excom. & ut Gloss. ibi not. & in c. cui licet de reg. iur. lib. 6. Hinc Vlpianus in l. relegatorum. §. fin. ff. de interd. sic ait Ali cui & vnus honor interdici. f. potest; sic tamen, ut, si cui honore vno interdicitum sit, non tantum eum honorem petere possit, uerum nec eos quoque, qui eo honore maiores sunt; est enim perquam ridiculum eum, qui minoribus pœnæ causa prohibitus sit, ad maiores aspirare. Hæc ibi Vlpian. ergo, cum hic à minori suspensus sit, à maiori quoq; suspensus erit. Accedit huc, q̄ natura hoc repugnare videtur, sicut sensit iureconsultus in cit. l. cui, pacto, ut qui, quò minus est, non potest, id, quò maius est, possit; ergo, cum & lex naturam imitetur arg. §. minorem in Instit. de adopt. ne à ratione naturæ, à legeq; discedamus, ab hac sententia non discedemus. Et ad hoc facit etiam, quòd dixit Gloss. in l. fin. & ibi quoq; Bald. C. si seru. export. ven. Contra sententiam hanc tamen non nulla facere videntur. Et primò, quia episcopus, qui primam tonsuram illiterato confert, à collatione tonsuræ suspensus est, ut habetur in c. fin. de temp. ord. lib. 6. & tamen hic minores ordines conferre potest, ut communiter ibi not. ergo à minoribus suspensus quò minus maiora exerceat, non prohibetur: ad hanc rationem facile responderetur idcirco. scilicet id posse; quoniam speciatim à tonsura tantum ille suspenditur. Declarat hoc aduerbium illud Duntaxat; Qui uero contra fecerit, dicitur enim ibi, per vnum annum à collatione clericalis tonsuræ duntaxat nouerit se suspensum. Hæc ibi; si ergò à collatione clericalis tonsuræ duntaxat suspensus est, reliquos ordines conferre poterit; dictio enim illa Duntaxat ut exceptiua, & exclusiua omnes alios casus præter expressum excludit, ut docuit Bart. & sequuntur eum Ias. ac DD. in l. vn. ff. si quis ius dicenti non obtemp. ratio igitur hæc non repugnat. Item ratio hæc alia repugnare videtur, quoniam, si à minoribus suspensus à maioribus suspensus esset, ab eo, quis suspenderetur, de quo nihil dictum est, nec cogitauit etiam suspendens; quòd quidem absurdum videtur: atqui & hæc ratio tolli facile potest; nam, etsi maioris mentio facta non est, nec iudex fortasse in animo id habuit, hoc nihil tamen refert, quandoquidem non sententiæ illius vi, sed iuris autoritate naturali ratione id suadete id sit arg. l. si C. si seruus exportetur, ut ueneat, & l. cui pacto. ff. de seru. export. & cit. l. relegatorum. §. fin. ff. de interd. Tertio repugnare itidem videtur ratio hæc, quòd, ut conclusimus, à maiori suspensus minora exercere non prohibetur; ergo & è contrario, qui à minoribus suspensus est, maiora facere posse debet; quòd enim operatur propositum in proposito, operatur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. ad hoc argumentum etiam responderetur in casu nostro ipsum locum non habere, quoniam non eadem ratio in suspensione à minori, quò ad maius est; quæ in suspensione à minori quò ad minus. Id quòd hinc patet, q̄ naturalis ratio suadet, ut, qui, quò minus est, non potest, multò minus in eodem genere id possit, quò est maius arg. cit. l. cui pacto. ff. de seru. export. quòd non contingit, vbi prohibetur, quòd maius est; nam natura potius comparatum est, ut hic minora possit; ex quo igitur eadem ratio in utroq; casu non est, ob eam rem ab altero ad alterum argumentum sumi non potest arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Postremò ratio hæc non medio-criter repugnare videtur, quoniam, si à minori suspensus maiora exercere non potest, contingeret & sepius quem grauius puniri, quàm offenderit, ut exempli gratia episcopus suspenditur à prima tonsura ferenda, quoniam illiterato eam contulit, ut in cap. fin. de temp. ord. lib. 6. ergo & à collatione maiorum ordinum, stante priori sententia, suspensus hic erit: quòd tamen absurdum videtur, & contra c. quæ fuit, de ijs, quæ fiunt à maiori part. cap. non enim pœna delicti grauitatem egredi debet, ut ibi dicitur. Quid igitur concludendum? Ego, ut rem hanc dilucidius explicè; & quatenus ad rem nostram pertinet, ut absolutam cognitionem tradam, pro regula conclusionem hanc pono Suspensus à minore maiora exercere non potest, & hoc ob allegata in initio huius quæstionis, quæ regula declaratur, ut locum habeat. Primò, vbi manifestò constat id

suspens-

suspendentem voluisse; nam ex disponentis voluntate dispositionem metimur arg. c. cum voluntate de sent. excom. & l. cum quid. ff. si cert. pet. cum ibi not. Item declaratur, ut locum habeat, vbi quis ab eo suspenditur, in quo non peccauit, sed ob aliam rem, ut exempli gratia clericus de homicidio infamatus à minoribus ordinibus suspenditur; hic sine dubitatione à maioribus suspensus erit, & hoc ob rationes in initio huius quaestionis latas. Postremò declaratur, ut locum sibi vindicet, vbi maius sine minori haberi non potest arg. c. ex literis vers. Committitur de excess. pralat. Quare à diaconatu, subdiaconatuq; suspensus, quòd missæ sacrum eorum ordinum functionibus adhibitis celebratur, ob eam rem & à missæ sacro faciendo, non autem ab alijs muneribus sacerdotij suspensus hic erit; alioquin, quod vna via prohibetur, per aliam fieret contra c. cum quid vna via de reg. iur. lib. 6. Excipitur autem primò, vbi speciatim, & solùm à minore tantùm suspensus quis est, ut pote quia suspendens manifestò significauit se à minori solùm suspendere velle, ut in eod. c. fin. de temp. ord. lib. 6. vbi episcopus à collatione primæ tonsuræ duntaxat suspenditur; ergo à collatione aliorum ordinum suspensus non erit, ut Gloss. ibi not. ac communiter DD. & eadem Gloss. in c. eos in verb. Ordinum eod. tit. Idem probatur in c. si compromissarius de elect. lib. 6. Nec iura in initio allegata repugnant; nam, cum censuræ vinculum ad voluntatem ferentis constringat, ut à seruimus cap. 2. §. 4. Tab. 1. iure, vbi à minore tantùm suspendere voluit, maiora obire suspensus poterit; vbi enim homo prospicit, ibi lex cessat arg. l. fin. C. de pact. conuent. & l. maritus. C. de procur. & ut dixit Ias. in l. 2. nu. 143. & ibi DD. C. de iur. emphit. Non repugnat etiam ratio illa naturalis; nam in iuris dispositionibus lex coarctare eam potest arg. §. sed naturalia in fin. in instit. de iur. nat. gent. & ciuil. vbi ergò (vel ab homine, vel à iure suspensio lata sit) manifestò constat à minore tantùm suspensionem latâ esse, ut in cit. c. si compromissarius, & in eod. c. fin. de temp. ord. suspensus maiora gerere poterit. Secundo loco excipitur, vbi quis suspenditur ab eo, in quo peccauit, & ob eam rationem, ut pote quia dicitur, ut in quo peccauit, in eo puniatur; nam ea causa, tanquam ratione, suspensio illa coarctatur arg. l. regula. §. fin. ff. de iur. & fac. ignor. etenim iura, quæ penam imponunt per verba indefinita, ad id tantùm referuntur, cui ex delicto iniuria facta est arg. cit. c. si compromissarius, & ut dixit Gemm. in c. eos in verb. Gloss. super verb. Ordinum de temp. ord. lib. 6. Accedit, quod si contrarium diceremus, grauius quis puniretur, quam peccasset contra c. quasiuit de ijs, quæ fiunt à maior. part. non enim pena delicti protrahenda est, quam delictum fuit in excedente repertum, ut ibi dicitur. Postremò id tacitò etiam suspendens se id velle significauit, ex quo ab eo suspendit, in quo suspensus peccauit; à maioribus ergo suspensus hic non erit, nisi aliter de mente suspendentis constet, ut in c. vel non est compos sui de temp. ord. Tertiò excipitur, vbi maius sine minori haberi potest; quare à diaconatu suspensus missæ sacro excepto reliqua omnia sacerdotis munera legitime obibit. Postremò excipitur, vbi ab vno genere officij suspenditur; nam alterius generis officij munera exercere non prohibebitur, ut de suspensio ab ordine respectu habito ad iurisdictionem conclusimus; & de suspensio ab officio respectu habito ad beneficium: sed de quaestione hac satis; & de suspensione etiam à toto aliquo ordine, & officio hætenus. † Verùm quid, si quis à functione aliqua tantùm alicuius officij suspendatur, an eiusdem functiones reliquas licitè exercebit? Hanc rem ut paucis expediamus, concludendum est functiones reliquas eius officij obire hunc tutò posse, ut probatur in c. significauit de corp. vitiat. vbi cuidam presbytero conceditur, ut sacerdotij officium exerceat absque altaris ministerio; ergò quis suspendi potest à functione aliqua alicuius vel ordinis, vel officij; & tamen eiusdem officij, ordinisvè functiones reliquas exercere, atque sic not. ibi Abb. vers. Nota, quod sacerdotale. Idem probatur in c. 2. & in c. seq. de cler. percussor. vbi à missarum celebratione quis tantùm suspenditur Idem habetur in c. nullus. d. 55. sacerdos igitur sic suspensus præter missæ sacrum reliqua sacerdotij munera impune, ut prius, exercebit. Idq; iure meritò, etenim, sicut suspensus ab vno officio alterius munera exercere potest, ita ab vnius officij functione suspensus reliquas eiusdem functiones licitè exerceat; valet enim argumentum à toto ad partem arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. & §. nihil autem interest in Instit. de si de commiss. hæred. suspensio autem à missarum celebratione, & ab altari idem esse probatur in cit. c. significauit iunct. Gloss. officium. † Et hæc, quæ de ordine sacramento diximus, & in episcopatus ordine locum habent; nam episcopus ab ordine episcopatus suspensus nec ordines conferet, nec ecclesias, arasvè consecrabit, & id generis; quandoquidem episcopatus ordinis hæc sunt, ut dixit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. Idem fiet, si à pontificali officio suspendatur, ut in extrauag. Suscepti regiminis vers. Et si quicquam aliquis de elect. nam & hic nihil, quod ad episcopatus ordinem spectet;

spectet; administrabit, atq; idcirco nec missæ sacrum cum mitra, & baculo faciet; non ordines conferet; non baptismi crisma, basilicas, virginesvè consecrabit, ut declarauit Gloss. in cit. extrauag. in verb. A pontificalibus; quamuis, quæ ordinis sacerdotij sunt, ut simplex sacerdos licitè exerceat, ut eadem Gloss. ibi asseruit, sicut etiam ea, quæ iurisdictionis sunt (non enim ad ordinem hæc pertinent, ut sensit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect.) ut de suspensio à pontificali tantùm dixit Abb. in c. cum dilectus. n. 20. vers. Aut suspenditur episcopus, & vers. Si ergò de suspensione; sicuti è contrario à iurisdictione tantùm suspensus ea, quæ ordinis sunt, licitè obibit, ut disputauimus supra hoc cap. sed de quaestione hac satis, ad nonam quaestionem veniamus.

S V M M A.

1	Suspensus à iurisdictione à quibus suspensus sit.	2	Suspensus an dignitates ecclesiasticæ conferantur, collat. eue valeant, vbi præsertim iurisdictionem, ordinemvè postulant.
3	Suspensus ab aliqua parte iurisdictionis quis potest.		
4	Suspensus si quid agat ex ijs, à quibus suspensus est, an valeat, vel ordinis, vel iurisdictionis sint.		

VII.

- 2 † Nona quaestio est, vbi quis à iurisdictione suspenditur, à quo suspensus sit. Quam quaestionem ut paucis abfoluamus, ab ijs tantùm, quæ iurisdictionis ecclesiasticæ sunt, suspensum hunc esse dicimus, ut pote à censuris ferendis, à beneficijs conferendis, ab electis confirmandis, à iure dicendo, & à similibus; hæc enim iurisdictionis ecclesiasticæ sunt, ut sensit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. nihil igitur huiusmodi agere suspensus à iurisdictione potest, ut probauimus cap. 1. Tab. 2. † Excipitur tamen, vbi à iurisdictionis parte quis suspenditur; nam, ea excepta, reliqua iurisdictionis munera legitime obibit arg. c. non ne de presumpt. & l. cum ptor. ff. de iud. & l. in agris. ff. de acq. rer. dom. Posse aut quæ & à iurisdictionis parte suspendi argumèto nobis est c. graue de præb. vbi, à collatione beneficiorum quæ suspendi mandatur. Idem probatur in c. vn. ne sed. vac. lib. 6. vbi, suspensio episcopo à collatione beneficij, quid iuris sit de præbendis vacantibus, docetur; si à collatione beneficij ergo quis suspenditur, ab aliqua iurisdictionis parte suspendi potest. Facit quoq; Clem. 1. §. si quis de stat. mon. Item suspenditur aliquando quis à confirmatione episcoporum, ut in c. 2. de translat. & in cap. prouida de elect. lib. 6. Item à confirmatione inferiorum, ut in c. nihil est de elect. in antiq. atq; sic etiam sensit Gloss. magistr. in Clem. cupientes in verb. Suspensi de pen. à iurisdictione suspensus igitur, quæ iurisdictionis sunt, munera obire non poterit, atq; sic dixit Foll. in prax. crim. canon. cap. 3. num. 66. in 2. part. iudici; quæ ordinis tamen sunt, licitè exercebit, ut disputauimus hoc cap. §. 5. & de quaestione hac satis. † Effet hic decima quaestio explicanda, an à suspensio acta valeant, ut proposuimus; sed, quoniam idem iuris est de suspensio ab officio, quod de excommunicato maiori excommunicatione; ideo ea, quæ ordinis sunt, an à suspensio administrata valeant, habemus de sacramentis c. 13. §. 16. cū seq. Tab. 1. & c. 7. §. 4. Tab. 2. de officijs diuinis verò c. 8. in init. & in §. seq. ead. Tab. 2. sicuti, quæ iurisdictionis sunt, c. 11. §. 1. cum seq. ead. Tab. 2. † Atqui, an suspensus ab officio dignitates ecclesiasticas, quæ iurisdictionis, ordinisvè executio nem habent, consequi poterit? Hoc egimus de excommunicato c. 13. Tab. 2. idem enim & de suspensio ab officio dicimus, quod de excommunicato ibi conclusimus: sed de effectibus per se suspensionis ab officio hætenus; ad effectus per accidens iam veniamus.

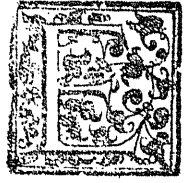
De effectu proprio, sed per accidens suspensionis ab officio.

Cap. VII.

S V M M A.

1	Ordines suscipere ab extraneo episcopo clerici sine licentia sui ordinarij possunt, vbi ordinarius suus ob eam rem à collatione ordinum suspensus est, quoniam alterius clericis ordines sine licentia sciens contulit.

FFFECTVS itidem proprius, sed per accidens suspēſionis ab officio hic est; nam, si episcopus in suspensionem incidit eius c. eos de temp. ord. lib. 6. quia. f. alterius parochiano sine proprii ordinarij licētia sciens ordinem cōtulit; (quo casu per annum à collatione ordinum suspēsus est, vt ibi dicitur) clerici eius episcopi suspēsi sine ipsius licētia, alteriusvè ab alijs vicinis episcopis ordines suscipiendi liberam licētia habent per cit. c. eos. Id quod meritò fit, vt qui alterius diocēsis viris ordines sine licētia tribuit, & sui sine ipsius licētia ordines ab alijs suscipiant; pœna enim peccato respondere debet, vt probatur in c. fin. de temp. ord. eod. lib. & in c. quāsiuit de ijs, quæ fiunt à maior. part. cap. atq; sic DD. communiter not. in cit. c. eos. Excipitur tamen, vbi manifestò non constat suum ordinariū suspēsum non esse, vt habetur in eod. c. eos, & præsertim hodie ob extrauag. ad euitanda; probabitur igitur per clericos huiusmodi suspēso. Quæ ratione autem probetur dixit Rebuff. in §. benef. form. dimiss. literar. nu. 19. Item excipitur, vbi ordinem suscepturus nullum ordinem haberet, sed laicus esset; hoc enim beneficium ipsi non concedi communiter ibi concluditur. Postremò, vbi idonei nō essent ob verbum illud Alias tantum canonicè, etsi enim licētia hæc ipsis remittitur, non tamen, quin alias actus legitimè fiat, conceditur arg. l. si aliquando. C. de inoff. test. & l. vt gradatim. ff. de muner. & honor. & vt communiter notatur in cit. c. eos in spiciendi tamen ibi hac de re DD. sunt, quandoquidem censuras à communi iure latas explicandas nobis non posuimus, vt antea diximus: & de effectibus suspēſionis ab officio hæctenus, iam de effectibus suspēſionis à beneficio, agamus.

De effectu per se, ac proximo suspēſionis à beneficio. Cap. VIII.

S V M M A.

Beneficium ecclesiasticum quidnam sit; qua-

tenus ad rem hanc pertinet.

VONIAM de effectu per se, ac proximo suspēſionis à beneficio agendum nobis restat, ideo vt perfectior, dilucidiorq; cognitio eius habeatur, hæc contemplantur. Primum beneficij ecclesiastici nomine quid comprehendatur, quatenus ad rem hanc pertinet. Deinde effectus hic per se suspēſionis à beneficio quisnam sit, & eius declaratio. Tertio hac de re constituta regula, quatenus pateat. Postremò, quibus exceptionibus, quasi cancellis eadem concludatur.

† Quò ad primam quæſtionem igitur beneficium ecclesiasticum, quatenus ad rem nostrā pertinet, est ius quoddam perpetuum clerico, canonicè inhærens percipiendi fructus, pecunia æstimabiles, nec non census, emolumentaq; omnia alicuius ecclesiæ; itemq; iura hæc, & ecclesiæ tuendi. Hæc ergo beneficij huius descriptio est, quæ nec ratione caret; nam primò ius hoc perpetuum esse dicitur, quoniam ecclesiastica beneficia non ad tempus, sed in perpetuum dantur arg. c. sanctorum. dist. 70. & c. veniens, & ibi not. Gloss. de fil. presbyt. in antiq. & c. vn. de capell. mon. lib. 6. & vt not. etiam Gloss. in c. per exemptionem in verb. Curam de priuil. eod. lib. Hinc Io. Bapt. Caccialup. in tract. de pens. q. 12. vt pensio beneficij ecclesiastici dicatur, in perpetuum cōcessam esse debere asseruit; idq; meritò, etenim beneficij huiusmodi collatio matrimonij specimen quoddam habet, vt dixit Gloss. in cit. c. veniens, & c. vn. matrimonium autem ad tempus non contrahitur, vt habetur in c. fi. de cond. appof. Item clerico inhærens dicitur, quoniam laico non conuenit; nullum enim ecclesiasticum beneficium cuiquam tribuitur, nisi primā tonsuram susceperit, vt communiter receptum id esse testatur Tab. in verb. Beneficium. 3. n. 33. Tertio inhærente itidem dicitur, quoniam ius incorporale est, & iura huiusmodi nobis inhærent, vt dixit Gloss. in l. 3. ff. pro socio, & vt in casu nostro not. Abb. in c. postulasti. nu. 7. vers. Nec dicitur ex hoc ponere de for. compet. Quarto dicitur etiam canonicè, quoniam beneficium ecclesiasticum licitè obtineri sine canonica institutione non potest, vt habetur in c. 1. de reg. iur. lib. 6. Quintò ius etiam hoc esse percipiendi fructus, census, atque emolumenta omnia diximus; quoniam, statim atque quis ius hoc adeptus est, quicquid ex rebus eius ecclesiæ percipitur, vel fructus, vel census, & id generis sint; item quicquid alius ei ecclesiæ debet, vt decimæ; ac demum si quid vltro ei offeratur, vt oblationes, quæ in ipsa ecclesiæ fiunt, vniuersa hæc ad eum pertinent, qui illad habet arg. tot. tit. de dec. & cap. quia sacerdotes cum duobus seq. & c. 2. & c. cum querente de restit. spol. Sextò dictum est ius hoc esse percipiendi fructus, pecunia æstimabiles; & hoc ob eam

ob eam rationem, quoniam, etsi collatio beneficij inter fructus episcopatus collocatur, vt dixit Gloss. 2. in c. cum olim de maior. & obed. episcopus tamen à beneficio suspēsus beneficia conferre poterit; nam hoc ad iurisdictionem pertinet, & ad officium, vt sensit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & suspēsum à beneficio ab officio suspēsum non esse conclusimus cap. 6. §. 3. in hac Tab. Septimò adiectum est Alicuius ecclesiæ, quoniam ius hoc certū est. Postremò diximus Nec non iura hæc, sicut etiam ecclesiæ tuendi; quoniam clericus hic ius hoc habens non solum dictos fructus percipere potest, verum etiam & ea iura tueri, simulq; & ecclesiæ potest, ac debet arg. c. generali. §. illos de elect. lib. 6. & c. 2. de reb. eccl. nō alien. eod. lib. & c. 1. cum duob. seq. & tot. ferè tit. de restit. spol. ius hoc igitur ecclesiasticum beneficium dicitur. Hoc etiam nomine nominatur ecclesiæ, in qua quis ius illud habet; siue ecclesiæ illa animarum curam gerat, cuiusmodi ecclesiæ sunt, quas habent patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, parochi, vicarij; perpetui; siue curam non habeat, cuiusmodi beneficia sunt eorum, quæ qui habent, quidam canonici, quidam mansionarij, non nulli pēſionarij, simplicesvè clerici nominantur, vt simul hæc probantur in c. 1. iunct. Gloss. in verb. Sumitur autè hic beneficium de reg. iur. lib. 6. & in extrauag. Execrabilis vers. Quæ aliàs, ibi ad cuius euidentiā de præb. & vt sensit Abb. in c. pen. nu. 2. de verb. sign. & in c. maioribus de præb. & Paul. Fusc. lib. 2. de visit. cap. 7. num. 6. Speciatim verò de episcopatibus probatur in c. fin. vt lit. pend. & in c. Felicis. §. quòd, si quis de pen. eod. lib. De alijs inferioribus ecclesijs curam animarum habētibus probatur in cit. extrauag. execrabilis, & ibi Gloss. in verb. Curam animarum, & in c. si tibi cōcesso de præb. lib. 6. De perpetuis vicarijs hoc sensit Abb. in c. postulasti notab. 1. de rescript. nam, qui vicariam huiusmodi habet, & beneficium, ac titulum habere ibi tradidit, & facit Clem. vn. de off. vic. De pēſionarijs not. Gloss. in Clem. 1. in verb. Quodcumq; beneficium de vit. & honest. cler. modò in titulum perpetuū, ac purè clerico assignatæ sint, vt dixit Io. Bapt. Caccialup. in tract. de pens. q. 12. & Paul. Fusc. de visit. lib. 2. c. 7. nu. 6. De pēſendis in c. pen. de verb. sign. De mansionarijs, & capellis, quæ in alia ecclesiæ sunt, habetur in c. pen. de cler. non resid. vbi & Gloss. & Abb. id tacitò sentiūt. Beneficij ecclesiastici nomine igitur & ius, quod diximus; & id, in quo ius illud habetur, nominari ex dictis constat, sicut etiam ex c. cupientes. §. cæterum vers. Omnibus beneficij suspēſione lata iunct. vers. Et à prouentuum beneficiorum perceptione de elect. lib. 6. & in hac sententiam ecclesiasticum beneficium hic accipitur pro eo. s. iure, quod in dictis beneficij nititur, & de quæſtione hac satis; ad alteram veniamus.

S V M M A.

Effectus suspēſionis à beneficio quidnam sit.

I.

† Effectus autem suspēſionis à beneficio, vt secundo loco propositam quæſtionem aggrediamur, est suspēſio ab vsu iuris eius, quod in initio huius cap. diximus. s. percipiendi fructus, emolumentaq; alicuius ecclesiæ, nec non eius ecclesiæ, fructuumq; iura tuendi. Qui effectus hac ratione probatur, nam suspēſione hac quis eo iure non priuatur arg. c. cupientes. §. cæterum de elect. lib. 6. vbi suspēsus à beneficio per triennium, si intra id temporis ei se ingererit, ipso iure priuatus beneficio est, ergo per suspēſionem prius priuatus non est; alioquin ei se ingerendo priuari illo non posset, cum, vbi habitus nō sit, ibi priuatio non detur arg. l. decem, & ibi communiter not. de verb. oblig. atq; sic not. in eod. §. cæterum Gemin. nu. 3. vbi per suspēſionem titulo beneficij non priuari ait, idem Phil. Franc. & Anchar. & communiter DD. ibi & Host. quæ refert, ac sequitur Abb. cōtra Inn. in c. sicut ad extirpādū, vbi quoq; idem probatur. nu. 4. vers. Tertia differētia de cohab. cler. & mul. facit quoq; c. 1. §. fin. de elect. eod. lib. si beneficium igitur suspēsus hic non priuatur; ergo vsu iuris eius ipsum priuari necessariò dicendū est, ex quo fructibus, emolumentisq; iam dictis caret, vt probatur in cit. iuribus, & vt sensit Anchar. in eod. c. cupientes. §. cæterum. nu. 1. vers. Item not. in vers. Omnibus, & Gemin. nu. 3. vbi quærens, quid operetur suspēſio à beneficio, ait idem esse, quod priuari fructibus beneficiorum, & vt dixit Abb. in c. cum bonæ. nu. 6. vers. Tu dic de atat. & qualit. nam vi iuris eius fructus, atq; emolumenta oīa clericus cōsequitur, vt ex ijs colligitur, ac probatur, quæ in initio huius cap. diximus.

S V M M A.

Suspēsus à beneficio fructibus eius beneficij caret; & qui fructus hi sunt.

Beneficio eius, qui suspēsus est, administrator dabitur, quousque durat suspēſio.

H n h 2

§. Vidi-

II.

S Vidimus, quisnam effectus suspensionis à beneficio sit; iam eius declarationem videamus, ut polliciti sumus. † Suspensus igitur à beneficio primùm cuiusque generis fructibus eius beneficij caret, à quo suspensus est: sicut etiam ijs, quos occasione ipsius beneficij hēt; nam, cum ius illud percipiendi fructus, de quo egimus proximè, non magis ad hos, quàm ad illos fructus pertineat, meritò fructus nullos habebit, ex quo usu iuris eius interim caret, quo iure fructus vniuersi eius beneficij percipiuntur. Quare suspensus hic fructus, qui ex fundis beneficij percipiuntur, non habebit. Item nec pensiones edium, quæ locantur. Tertio nec oblationes, quæ ecclesiæ offeruntur; harum. n. perceptione, & ab eo iure pendere hinc apparet, quòd clericus alius, qui ius hoc non habet, percipere illas non potest, quippe quia & de iure parochiali sunt, vt tradidit Abb. in rub. de paroch. & alien. parochian. atq; sic dixit Zab. in Clem. 2. nu. 6. vers. Septimò quæro de vit. & honest. cler. Quartò nec decimas, vt dixit idē Zab. eod. nam & hæc de parochiali iure sunt, vt sensit Abb. in ead. rub. de paroch. Quintò nec quotidianas distributiones, quæ in aliquibus ecclesijs tribui solent illis, qui diuinis officijs interfunt, vt in Clem. 2. de ætat. & qualit. nam hoc sensit Gloss. in cit. Clem. 2. in verb. Suspensus de vit. & honest. cler. & sequitur eam ibi Zab. nu. 6. vers. Decimò quæro, & Anchar. nu. 3. vers. Tertio not. & Dec. in c. pastoralis. §. verum nu. 7. vers. Et durante excommunicatione de appell. & Felin. in c. apostolicæ. nu. 13. vers. Durante autem suspensione de except. ac deniq; communiter DD. nam, etsi beneficij nomine nō comprehenduntur, vt dixit Rot. quam refert, ac sequitur Paul. Fusc. de visit. lib. 2. cap. 29. nu. 10. occasione tamen ecclesiæ, ac beneficij tribuuntur, sicut decimæ, & oblationes; his omnibus ergo, & alijs huiusmodi, à beneficio suspensus carebit. Postremò à beneficio suspensus negocia, quæ ad ipsum beneficium pertinent, nomine proprio gerere non potest; nam & eius administratione caret, vt probatur in c. 1. §. qui verò de elect. lib. 6. & in c. cupientes. §. ceterum eod. ibi enim suspensus à beneficio, si intra illud tempus ei se ingesserit, ipso iure priuatus est, ergo & seingere non debet; nō enim puniretur, si id posset arg. c. qui peccat. 23. q. 4. & 1. Gracchus. C. de adul. atq; sic dixit Abb. in c. pastoralis. §. verum. n. 18. de appell. & in c. veritatis. nu. 16. de dol. & contum. & Dec. in c. apostolicæ. n. 3. de except. Quare, nomine proprio pro sua ecclesia, pro eiusdēq; rebus agere non poterit, sicut asseruit Gloss. in cit. c. Apostolicæ, quam sequuntur ibi Abb. Dec. ac DD. & Felin. in c. intelleximus. n. 21. vers. Nona declaratio de iud. Minus autem beneficium, à quo suspensus est, permutabit, vt dixit Io. And. quem refert, ac sequitur Gemin. in c. cupientes. §. ceterum. num. 7. Gloss. sup. verb. Beneficijs, & Phil. Franc. eod. de elect. lib. 6. † Interim igitur œconomus beneficio huic, vicarius vè ad tempus dabitur arg. c. peruenit. 2. de appell. & cap. ex eo de elect. lib. 6. & cap. fin. §. si autem dilapidator de stat. mon. in antiq. etenim & sic de excommunicato dixit Abb. in c. pastoralis. §. verum de appell. Verum quid, si quicquam agat, an actum valebit? Quò ad hoc, quæ de excommunicato asseruimus, eadem & de suspensio ob eandem rationem concludimus; quæ huc ergo pertinent, illinc sumemus: interim autem, quibus rationibus, quæ diximus, amplificentur, videamus.

S V M M A.

1. *Suspensus à beneficio fructibus eius caret, ab homine, vel à iure suspensus sit; item vel patriarcha, vel archiepiscopus, suspensus sit.*

2. *Episcopus cur in suspensionem non incidit, ubi speciatim eius mentio non sit.*

III.

S † Suspensus à beneficio igitur, vt regulam constituamus, omnibus beneficij eius fructibus caret, vt antea conclusimus. Quæ regula locum habet non solum, vbi ab homine quis suspensus est, verum etiam & vbi à iure, vt probatur in c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. & in c. 1. eod. tit. ac lib. & vt sensit Abb. in c. sicut contra Inn. de cohab. cler. & mul. idq; merito, nō. n. alia in vno casu, alia in altero ratio est; ergo idem de vtroq; dicendum est arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Item locum habet eadem regula, vel patriarcha, vel archiepiscopus, vel episcopus suspensus sit; nam, cum & ipsi in suis ecclesijs ius hoc habeant, meritò, si à beneficijs suspenduntur, & ipsi ab eo iure suspensi erunt. † Non incident tamen in suspensionem hanc iuris episcopi, nisi eorum mentio speciatim facta sit, vt habetur in c. si compromissarius. §. huiusmodi quoq; pœna de elect. lib. 6. & vt Gloss. ibi not. in verb. De iure, & in c. cupientes. §. ceterum in verb. Suspensos eod. & in c. quia periculosum, in verb. Officij de sent. excom.

excom. eod. lib. quod priuilegium ob eam rem ipsis condonatum Gloss. ait in eod. §. huiusmodi, quoniam verè eundem est episcopum mendicare; & quoniam spiritualia sine temporalibus diutius esse nō possunt. Quæ rationes mihi non probantur; tum quia & in clericis inferioribus locum habent, nam & ipsos mendicare non decet, vt dixit Trident. Syn. sess. 21. de reform. c. 2. &, ne id contingeret, ibi prospexit; tum quia, ne mendicet, ex fructibus suorum beneficiorum prospicitur, vt paulò post probabimus. Ego igitur ob pontificiam dignitatem priuilegium hoc, sicut & alia multa; condonati ipsis esse id ceseo arg. c. fin. de penit. & c. fin. de priuil. cum simil. Vide tamen, quæ diximus cap. 17. §. 6. Tab. 1. Verum quid, si quis plura beneficia habens simpliciter à beneficio suspendatur, an ab omnibus suspensus erit? hanc quæstionem explicabimus in seq. §.

S V M M A.

1. *Suspensus simpliciter à beneficio, si plura ha-*

beat beneficia, an ab omnibus suspensus sit.

IV.

S Quæstio hæc nobis explicanda hic est, an habens plura beneficia, si simpliciter à beneficio suspendatur, ab omnibus suspensus sit. Quam quæstionem vt dilucidè, ac paucis explicemus, duas conclusiones ponimus; quarum prior hæc est Vbi causa, quam obrem suspensus quis est; speciatim ad aliquam ecclesiam pertinet; hæc ijs tantum beneficijs suspensus erit, quæ hēt in ea ecclesia, in quâ peccauit, atq; idcirco exempli gratia, si canonicus Imolensis in electione sui antistitis fecerit cōtra cap. 1. de elect. lib. 6. & contra c. cupientes, & c. si compromissarius eod. ab ijs tantum beneficijs suspensus hic erit, quæ in ea ecclesia habet, in quam peccauit, vt in citatis iuribus habetur, & ibi communiter not. & facit pro hac cōclusionione c. 2. de off. ord. lib. 6. & c. fin. vers. Et nihilominus de reb. eccl. non alien. eod. lib. & c. fin. de temp. ord. eod. lib. Idq; iure merito, etenim pœna grauitas peccati grauitatem excedere non debet arg. c. 2. de ijs, quæ sunt à maior. particip. & facit l. interpretacione. ff. de pen. & c. in penis de reg. iur. lib. 6. ex quo igitur eam ecclesiam tantum offendit, à beneficijs, quæ in ea tantum habet, suspensus esse debet; nam ea offensa, vti causa, atq; ratio suspensionis singularis est; ergo & suspensio talis esse debet arg. l. regula. §. pen. ff. de iur. & fac. ignor. Postremò sic Rom. Pont. interpretatus est illud c. 1. §. qui verò de elect. incit. cupientes. §. ceterum, & in cit. c. compromissarius. Et hæc conclusio locum habet, vel suspensus ab omnibus beneficijs quis sit; cum ob rationes allatas, tum ob cit. c. cupientes. §. ceterum vers. Omnibus beneficijs, vbi expressum hoc propemodum habetur; & de priori cōclusionione satis. Posterior autem conclusio hæc est Vbi causa, quam obrem in suspensionem hanc quis incidit; generalis est, ab omnibus beneficijs suspensus hic erit. Nam, etsi simpliciter, & indefinitè à beneficio est suspensus, quòd tamen ratio ad omnia beneficia pertinet, ab omnibus suspensus erit; indefinita enim ratio vniuersalis vim habet, vbi eadem ratio in omnibus sub indefinita oratione contentis locum habet, vt asseruit Dyn. quem refert, ac sequitur Bart. in l. si pluribus. nu. 6. ff. de leg. 2. Quare, si exempli gratia in suspensionem hanc incidit, quoniam non eo vestita vitur, quò clericos vti decet, hic ab omnibus beneficijs suspensus erit, vt probatur in cit. Clem. 2. in verb. Beneficiorum; nam causa hæc vniuersum clericorum ordinem offendit; & vniuersum statum ecclesiæ, nec minus vnam ecclesiam, quàm aliam, vt inquit ead. Gloss. ibi. His igitur duabus conclusionibus proposita quæstio absoluitur; quam absolutionem sensit ead. Gloss. in cit. Clem. 2. in verb. Beneficiorum, & sequitur eam ibi Anchar. nu. 3. vers. Tertio not. & Zab. nu. 5. vers. Sextò quæro, & communiter alij, & Anton. etiā in simil. vt refert Abb. in c. pastoralis. §. verum. num. 21. de appell. Et hæc conclusiones locum sibi vindicant non solum, vbi à Rom. Pont. suspensio fertur, verum etiam, & vbi ab inferiore, quò ad beneficia tamen, quæ in suo territorio sunt. Item non solum, vbi per sententiam, sed etiam, vbi per legem, statutum vè fertur ob eandem rationem. Excepitur tamen, vbi aperte contrarium suspensionem ferens vellet. At quid, si ab episcopo quis simpliciter à beneficio suspensus sit; an, si suspensus extra territorium suspendentis beneficium itidem habeat, ab eo quoque suspensus erit? hanc quæstionem dissoluemus in seq. §.

S V M M A.

1. *Suspensus simpliciter à beneficio, si extra territorium suspendentis beneficium itidem habeat, an ab eo quoque beneficio suspen-*

sus sit.

2. *Suspensus ab officio cur vbiq; locorum suspensus sit; non autem à beneficio suspensus.*

V.

¶ Altera quæstio dissoluenda nobis est, an suspensus simpliciter à beneficio, si extra territorium suspendentis beneficium itidem habeat, suspensus ab eo etiam sit. Gloss. ult. in c. pastoralis. §. verum. vers. Sed nunquid idem est in suspensio de appell. dixit suspensum in vno loco à beneficio in alio loco beneficium habere hunc posse, eam sequitur Dec. ibi. nu. 10. vers. In ea Gloss. Etenim extra territorium suspendentis suspensio operari non posse debet arg. c. fin. de constit. lib. 6. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. esset quippe hoc falcem mittere in alienam messem contra c. venerabilem de elect. & c. nouit de iud. Anton autem, quæ refert, ac sequitur Abb. in eod. §. verum. nu. 21. sic distinguit. Aut suspensio ab homine fertur; & in hoc casu, si & à beneficijs, quæ extra territorium habet, suspendere iudex voluit, ab omnibus suspensus hic erit, quamuis territorij iudex sententiam huiusmodi exequi debeat arg. c. postulasti de for. compet. Hanc opinionem ipse quoque sequor; tum quia episcopus loci, vbi clericus deliquit, de beneficio, quod delinquens in alio territorio habet, promulgare sententiam potest, vt habetur in cit. c. postulasti, & vt id communiter receptum esse testatur Abb. ibi. nu. 7. tum quia decretum à iudice interpositum pertinet etiam ad rem extra territorium sitam, vt in l. magis puto. §. illud quæri solet. ff. de reb. eor. & iudex ob contractum decernere potest, vt missio in bonorum possessionem fiat, quæ in aliena diocesi sunt ob c. 1. §. contrahentes de for. compet. lib. 6. ergo iudex & à beneficio suspendere poterit, quod extra suam iurisdictionem est; id quod & dixit Inn. in eod. c. postulasti vers. Item credo, & sequitur eum ibi Abb. Nec repugnat, quæ in initio diximus. Non cit. Gloss. fin. quandoquidem ipsa non ait suspendi quem non posse à beneficijs, quæ extra territorium suspendentis sunt, sed illud sanè suspensum à beneficio in vno loco in alio beneficium habere posse; id quod nec nos inficiamur, modò iudex ab omnibus non suspendit, quo casu Gloss. non loquitur, atque idcirco non repugnat. Non obstat etiam, quod dicitur per cit. cap. fin. de constit. & l. fin. ff. de iurisdic. omn. iud. extra territorium suum iudicem iurisdictionem non habere, & ob eam rem falcem in alienam messem ei mittere non licere; nam iudex suspendendo à beneficio non suspendit per se, ac proximè ab ipsa re, in qua clericus ius percipiendi fructus habet, quo casu extra territorium ius diceret, sed ab eo iure. s. percipiendi fructus suspendit, quod ius illi inheret; penes enim ipsum clericum titulus beneficii residet, sicut reliqua iura, vt not. Gloss. in l. 3. ff. pro socio; ex qua re fit, vt extra territorium non suspendat, sed clericum eo iure per suspensionem priuet, quod ipsi inheret, atque sic sensit Abb. in eod. c. postulasti. nu. 7. quamuis executio à territorij iudice fiat ob cit. c. postulasti, & c. 1. §. contrahentes de for. compet. lib. 6. suspensus igitur per sententiam ab homine à beneficio & à beneficijs suspensus erit, quæ extra suspendentis territorium habet, si suspendens id voluit. At, si id nolle, secus esset; actus enim agentis præter eius voluntatem non operatur arg. c. cum voluntate de sent. excom. l. non omnis. ff. si cert. pet. In hoc igitur Anton, sententiam sequor. Quæ locum habet, etiam, si nihil dixerit, sed causa generalis sit, quamobrem eum à beneficio suspendit arg. eorum, quæ dixit Gloss. communiter recepta in Clem. 2. in verb. Beneficiorum de vit. & honest. cleric. secus autem, si causa ad vnam tantum ecclesiam pertineret. Aut, dicit idem Anton, suspensio à iure fertur; & in hoc casu, si ex causa, quæ ad certam ecclesiam tantum spectet, à beneficio suspensus sit, ab ijs tantum beneficijs suspensus erit, quæ in ea ecclesia habet, vt probatur in c. cum in cunctis in fin. iunct. c. si compromissarius eod. tit. lib. 6. Si verò ex causa generali, tunc ab omnibus beneficijs suspensus erit; pro qua conclusione facit eadem Gloss. in cit. Clem. 2. de vit. & honest. cleric. Hanc sententiam Antonij itidem hic sequor, vbi suspensio à iure communi lata est. Verum quid, si à statuto episcopi lata sit? In hoc casu hunc à beneficijs suspensum non esse censo, quæ extra statuti territorium habet arg. c. si compromissarius. §. pen. & fin. de elect. lib. 6. per quem canonem Abb. inquit in cit. c. postulasti. nu. 11. statutum priuans quem beneficijs suis intelligi de beneficijs factis in loco disponentis; quamuis contrarium fortasse dicendum sit, vbi expresse contrarium statuisset. Ex his omnibus manifestò constat quem ab aliquo beneficio suspensum esse posse, ab alio autem suspensum non esse; item in vno loco à beneficio suspensum, in alio non. ¶ At inquiet quispiam, cur in vno loco ab officio suspensus vbiq; locorum suspensus est, vt asseruimus cap. 6. §. 2. in hac Tab. à beneficio autem suspensus, secus? Zab. in Clem. 2. in init. nu. 23. vers. Decimo nono quæro de atat. & qualit. ob eam rationem id fieri sensit, quoniam suspensio à beneficio à iurisdictione proficiscitur, quæ extra territorium non egreditur arg. cit. c. ult. de constit. lib. 6. suspensio autem ab officio à clauibus, quæ vbiq; locorum operantur arg. c. 1. de treug. & pac. & sequitur eum Felin. in c. Apostolicæ. num. 14. vers. Limita materiã de except.

Hæc

Hæc ratio mihi omnino non probatur; nam, sicut suspensus ab vno officio quò ad illud officium vbiq; locorum suspensus est, ita & suspensus ab vno beneficio ab eo semper suspensus erit, quocumque proficiscitur. Ego igitur suspensum à beneficio in vno loco idcirco alibi beneficium habere hunc posse censo; quoniam ius percipiendi fructus alicuius ecclesie, à quo quis suspenditur, vt probauimus hoc cap. in initio, diuersum est à iure percipiendi fructus in alia ecclesia; & sic iura diuersa sunt, vt per se patet, & ob eam rem suspensus ab vno iure, id est ab vno beneficio ab alio suspensus non est; ex diuersis enim non fit illatio argum. c. 2. de translat. & l. Papinianus exuli. ff. de minor. nam & suspensus ab vno officio ab alio suspensus non est, sicut nec etiam suspensus ab vno ordine ab alio perpetuò suspensus est, vt vidimus cap. 6. §. 4. cum duobus seq. in hac Tab. At suspensus ab officio simpliciter, quò idem officium semper est, ob eam rem, quocumque proficiscitur, obire illud non potest. Verum, an, si suspensus à beneficio quis sit, conferri beneficium huic poterit? quæstionem hanc explicabimus in seq. §.

S V M M A.

1. *Suspensus à beneficio si quis sit, an beneficium ei conferri possit.*   *beneficij caret, vel delicti eum penituerit; secus, vbi ob contumacem.*
 2. *Suspensus à beneficio ad penam fructibus beneficii caret, vel delicti eum penituerit; secus, vbi ob contumacem.*

VI.

¶ Quæstio proposita proximè nobis explicanda hæc est, an suspensus à beneficio si quis sit, aliud beneficium interim ei conferri queat. In qua quæstione pro regula ponimus huic beneficium aliud conferri non posse; nam sic dixit Gloss. fin. in fin. in c. per inquisitionem de elect. & sequitur eam ibi Abb. num. 8. & Gloss. in c. cupientes. §. cæterum in verb. Beneficij eod. lib. 6. & in c. cum bonæ in verb. Suspensi, & ibi Abb. num. 6. vers. Per prædicta de atat. & qualit. & idem Abb. in c. Apostolicæ. num. 8. de except. Et probatur id etiam in cit. c. per inquisitionem iunct. c. cum in cunctis. §. clerici de elect. vbi quidam per triennium à beneficio suspensus præpositura intra eam diem ipsi collata priuatur; ergo ei, qui à beneficio suspensus est, conferri beneficium interim non debet. Id quod & ratione probatur, nam suspensus à beneficio à perceptione fructuum suspensus est, vt vidimus; at, vbi quis à perceptione alicuius suspensus est, id ei tribui non debet, per quod ad perceptionem illam veniat, vt probatur in c. ult. vers. Si tamen scienter, & ibi not. Abb. num. 3. de cler. excom. min. num. 3. prohibito enim consequente, & antecedens prohibitum esse censetur argum. l. oratio. ff. de spons. ergo, ex quo à beneficio suspensus beneficij fructus habere non potest, beneficia ei non conferentur. Excipitur tamen primò, vbi ab aliquo tantum beneficio suspensus est, seu à beneficijs alicuius ecclesie; nam tunc alibi beneficium ei conferri poterit, & ad alia beneficia eligi, vt dixit Lauren. quem refert, ac sequitur Zab. in Clem. 2. num. 22. vers. Decimo octauò quæro de atat. & qualit. Quare, si ob eam rem à beneficio suspensus sit, propterea quod offendit in electione sui antistitis, sicut à beneficijs eis tantum suspensus est, quæ habet in ecclesia, quam offendit, vt habetur in c. 1. §. fin. iunct. c. cupientes. §. cæterum, & cap. si compromissarius de elect. lib. 6. ita ad beneficia, quæ in eius ecclesia sunt, eligi non poterit, nec ea ipsi conferri valebunt ob ea, quæ supra diximus; quamuis ad beneficia, quæ extra eam ecclesiam sunt, eligi possit, & valeant illi ea conferri, limitata enim causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. secus autem, vbi generatim ab omnibus suspensus esset; nusquam enim beneficium habere poterit; & in hoc casu proposita regula locum habebit. Postremò excipitur quò ad acceptationem; nam suspensus à beneficio accipere tamen beneficium potest, etsi conferri non debet, vt dixit Gemin. in eodem c. cupientes. §. cæterum. num. 7. vers. Gloss. super verb. Beneficij, & Philip. Franc. eod. de elect. etenim & excommunicatus id facere potest, vt suo loco diximus; sed de materia huiusmodi iam satis. ¶ Postremò suspensus à beneficio eius fructibus caret, vbi pro pena suspensus est, vel suspensum delictum penituerit, quamobrem suspensus est. Alioquin ludibrio esset suspensio huiusmodi, si ad arbitrium suspensi tolleretur; atque sic in simili dixit Gloss. in c. cupientes. §. cæterum in verb. Suspensos de electio. lib. 6. Accedit, quòd suspensus non puniretur, vt suspendens voluit, si ad suspensi arbitrium pena hæc tolleretur; secus autem, vbi suspensus quis est, quò à contumacia discedat; tunc enim, statim atque à contumacia discessit, absolutionem consequitur, vt antea de absolutione diximus; nam excommunicato suspensus hic persimilis est, vt sensit Abb. in c. pastoralis. §. verum. num. 16.

H h h 4

& Dec.

& Dec. nu. 7. de appell. atqui de exceptionibus, quas quarto loco explicandas nobis proposuimus, iam agamus.

S Y M M A.

- 1 *Suspensus à beneficio aliquo aliorum beneficiorum, à quibus suspensus non est, fructus habet.*
- 2 *Suspensus à beneficio, si non habet, unde sustentetur, ex fructibus beneficij sustentetur.*
- 3 *Suspensus à beneficio fructus sui patrimonij, quod pro titulo ipsi assignatum est, non amittit.*
- 4 *Suspensus à beneficio iniuria fructus recuperat.*

VII.

Quarto loco exceptiones quasdam nobis explicandas proposuimus, quas pati quodammodo videtur suspensio à beneficio, quæ quatuor sunt. † Nam primò suspensus à beneficio aliquo reliquorum beneficiorum fructus consequitur, si quæ habet, vt probatur in cap. cupientes. §. ceterum, & in cap. si compromissarius vers. Restrigitur de elect. lib. 6. & in cap. si canonici de off. ord. eod. lib. & in c. 2. de rebus ecclesiæ non alienan. etenim limitata causa limitatum producit effectum argum. l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin. cum igitur suspensus ab aliquo tantum beneficio sit, ab alijs suspensus non erit: potest enim quis ab aliquo tantum beneficio suspendi, & non ab omnibus, vt ex dictis in hoc cap. patet, & ex iuribus proximè citatis probatur, & vt dixit Gloss. in cit. c. si compromissarius in verb. Beneficijs. Imò & ab eiusdem beneficij parte suspendi quis posse videtur argum. Clem. 2. de atat. & qualit. quamuis suspensionem propriè eam non esse dixerint Zab. & Anchar. ibid. † Item suspensus à beneficio, vbi aliud non habet, unde se sustentet, & honestis laboribus victum sibi parare non potest, subueniendum de fructibus beneficij esse DD. communiter concludunt, vt Gloss. fin. in c. studeat distinct. 50. & in c. cum Vintoniensis, vbi quoque Bald. num. 2. de elect. & Abb. in c. pastoralis. §. verum. num. 16. & Dec. num. 7. vbi & alios hoc idem sentire ait de appell. idem Abb. in c. cum esses in repet. num. 28. de testamen. & Felin. in c. Apostolica. num. 12. vers. Debetur suspensio modica sustentatio de except. & Gemin. in eodem c. si compromissarius de elect. lib. 6. & Philip. Franc. eodem, & Petr. Foll. in prax. crimin. canon. in 3. part. iud. cap. 33. num. 106. cum tribus seq. & communiter alij, vt dixit. Id quod ob eam rem factum est, ne clerici ostiatim victum sibi parare cogantur; quod clericatus ordini dedecori esset, vt dixit Trident. Synod. sess. 21. de reform. cap. 2. & facit c. diaconi. distinct. 93. atq; sic citati auctores communiter inquirunt. Excipitur tamen de eorundem sententia, vbi pro contumacia suspensus quis est; nam, ex quo discedendo à contumacia suspensionis abolitionem consequi potest, ac beneficij fructus consequi, iure victus ei denegatur ex beneficij fructibus, si in contumacia perseveret: quamuis & huic subueniatur, si necessitas summa adfit, vt de excommunicato asseruimus in Tab. 2. vnde, quæ hisce desunt, illinc promas: locum igitur exceptio hæc habet, vbi pro pena suspensus quis est; quo casu ad suum arbitrium se suspensione liberare non potest. † Tertio suspensus à beneficio sui patrimonij fructus omnes consequitur, quod ipsi pro titulo assignatum est secundum formam traditam à Trident. Synod. cap. 2. sess. 21. de reform. nam beneficij ecclesiastici nomine beneficium hoc non comprehenditur; tum quia ab Ecclesia ipsi traditum non fuit, sed à sua re habet; tum quod ad ecclesiã non pertinet. Nec, quod in beneficij locum quodammodo succedit, ob eam rem eius naturam sequitur argumen. l. si eum. §. qui iniuriarum, & ibi not. ff. si quis caut. nam patrimonium illud res ecclesiastica effecta non est; sicut beneficium ecclesiasticum, de quo agimus; quamuis illud ad arbitrium alienari nequeat, vt sancit Trident. Synod. eod. ob diuerſam rationem igitur cessat ratio cit. §. qui iniuriarum. Quare à beneficio suspensus, vt alterius patrimonij fructus omnes consequitur, ita & eius partis, quæ pro titulo assignata est, vt prius consequatur; & pro hac sententia faciunt, quæ dixit Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. num. 10. de contrit. & Gloss. in c. tuis de præbend. † Postremo, vbi iniuria suspensus est, absolutus vnuerſos fructus recuperabit, vt dixit Abb. in c. cum bonæ. num. 6. vers. Eo autem absoluto de atat. & qualit. & Felin. in c. Apostolica. num. 13. vers. Suspensus autem, vel excommunicatus, vbi & quosdam alios idem sentientes refert de except. modo tamen abolitionem ipse moratus non sit. Atqui, an quotidianas distributiones itidem recipiet? Felin. ibidem ipsas eam recuperaturum censuit; vbi & non suspensus Chorum frequentabat: verius tamen nihil videtur eorum factas ipsas esse, qui interim diuinis interuenerunt, & suspensum recuperare illas ab eo debere.

eo debere, qui iniuria eum suspendendum curauit arg. c. sacro vers. Verum, si contra de sent. excom. cogita hoc tamen, sed iam ad alia veniamus.

S Y M M A.

- 1 *Suspensus à beneficio suspensus non est ab officio.*
- 2 *Suspensus à beneficio diuina officia, vt prius, obire potest; imò, si parochus sit, debet.*
- 3 *Irregularis non fit à beneficio suspensus, si diuina facit.*

VIII.

† Postremo suspensus à beneficio suspensus ab officio non est, vt dixit Gloss. in cap. cum Vintoniensis in verb. Admiserant in fin. de electio. & sequitur eam ibi Abb. num. 10. & in c. Apostolica. num. 8. de except. vbi eam plurimum commendat; idem dixit Gloss. in c. latores in verb. Ab officio de cler. excom. min. & in cap. cupientes. §. ceterum in verb. Beneficijs, vbi quoque Gemin. & Philip. Franc. & Anchar. de electio. lib. 6. & Abb. in c. cum dilectus. num. 20. de consuetud. communis denique DD. sententia hæc est, quæ eisdem rationibus probatur, quibus ab officio suspensus à beneficio suspensus non esse antea probauimus. † Quare in ea ecclesia, à cuius beneficio suspensus est, & missa sacrum, & diuina alia officia facere, sicut etiam vnuerſa, quæ ad officium pertinent, exercere poterit. Imò debet, & præsertim, vbi parochus est, quæ parochi munera sunt, obeunda ei erunt; nam & sic dixit Gloss. in cit. c. cum Vintoniensis, quam sequitur ibi Abb. num. 10. & in eodem c. cupientes. §. ceterum in verb. Beneficijs eodem; & ibi quoque Gemin. Philip. Franc. & Anchar. Idq; iure merito, nam, cum ob eam rem à beneficio suspensus sit, quò puniatur; si officij munera, quæ oneris sunt, obire non cogetur, pœna immunitatem ei præberet contra c. relocatorum in fin. ff. de interdictis & relegatis. Contrarium tamen dicendum videtur; nã, ex quo beneficij commodum suspensus hic non sentit, nec officij incommodum sentire ipse debet argumen. cap. qui sentit de regul. iur. lib. 6. & l. secundum naturam. ff. cod. præsertim cum beneficium ob officium detur argumen. c. fin. de rescript. lib. 6. & c. cum secundum apostolum de præbend. in antiq. Atqui à proposita opinione communiter recepta discedendum non est ob ea, quæ diximus. Nec repugnat ratio proximè allata; nam incommodum sine comodo quis iure sentit, vbi sua culpa se indignum comodo præbuit, vt in casu nostro, atque sic respondit Gloss. in cit. l. secundum naturam; à beneficio suspensus igitur suæ tamen ecclesiæ in diuinis officijs inferuit: ac, si id recuset, beneficij priuationis pœna proposita ad id compelli poterit, vt conclusit Gloss. in eodem c. cupientes. §. ceterum in verb. Beneficijs, qua cum DD. ibi transeunt, & Ioan. Mon. num. 106. Excipitur tamen, vbi probabilem causam assignaret, quamobrem non inferuiat; nam tunc excusabitur argumen. c. inter quatuor de cler. non residen. sicut etiam, vbi superior huic muneri alium proposuit, cui de beneficij eius fructibus satisfiet argumen. c. penult. de clericis non residen. & c. peruenit. 2. de appellat. & vt conclusit cit. Gloss. in eodem verb. Beneficijs. † Postremo suspensus à beneficio, esto, fructus percipiat, quos restituere deinceps tenet, non tamè irregularis fiet; nam nulla violatio suspensionis irregularem quem facit, nisi, quæ à diuinis ordinum est, vt pro regula id tradidit nobis Felin. in cap. Apostolica. num. 13. vers. Si autem suspensus à beneficio; at hic à diuinis suspensus non est, vt modo probauimus, ergo beneficij fructus contrectando irregularis non fiet; atq; sic dixit Inn. in c. nisi num. 9. de renunt. vers. Item nota, quòd suspensio; quamuis alibi contrarium senserit, & Philip. Franc. in cap. 1. §. fin. in fin. de re iud. lib. 6. & Gloss. in Clem. 2. in verb. Suspensus de vit. & honest. cler. & Zab. in Clem. 2. num. 23. vers. Decimo nono quæro de atat. & qualit. & Anchar. eodem num. 3. vers. Quartò not. A beneficio suspensus igitur, vel fructus sibi vsurpet, vel diuina officia exerceat (hec enim potest) irregularis non fiet; sicut nec, vbi ab officio suspensus est, si quid præter diuina ipse agat; iure quippe id cautum non est, ac propterea nec dicendum arg. c. is, qui de sent. excom. lib. 6. Verum quid de fructibus beneficij fiet, à quibus quis suspensus est? Hoc exposuimus cap. 12. Tab. 2. ubi abundè rem hanc egimus. Demum an à beneficio suspensus eligere potest? Hanc quætionè explicabimus in seq.

S Y M M A.

- 1 *Eligere potest à beneficio suspensus.*
- 2 *Eligere non est fructus beneficij, sed officij.*

§. † Po-

† Postrema quæstio est, an suspensus à beneficio eligere possit. In qua quæstio suspensus hunc eligere posse dixit Gloss. in cap. cum Vintoniensis de elect. & in cap. cupientes. §. cæterum in verb. Beneficijs, eod. lib. 6. vbi quoque Gemin. ac reliqui idem sentiunt; eandem sequitur Abb. in cap. cum dilectus. num. 20. vers. Quandoque quis suspenditur à beneficio de consuetu d. & in cit. c. cum Vintoniensis. num. 10. & in cap. Apostolicæ. num. 8. de except. vbi Dec. opinionem hanc Doctores omnes sequi testatur. Probatur autem sententia hæc per cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. nam ibi, qui contra formam Concilij eligunt, & eligendi potestate pro ea vice priuantur, & ab ecclesia beneficijs triennium suspenduntur: cum igitur separatim suspensio ab electione, & à beneficio feratur; ergo eligendi potestas sub suspensione à beneficio non comprehenditur: alioquin superuacaneum ibi fuisset suspendere ab electione, ex quo à beneficio suspensus ab electione suspensus nõ itidem est; quod absurdum est; lex .n. inuirtiles actus non facit argumen. cap. si Papa de priuileg. lib. 6. & cap. erit autem lex. distinct. 4. ergo à beneficio suspensus ab electione suspensus nõ est. Idem habetur in c. cum Vintoniensis eodem. Dec. hæc iuribus opinionem hanc non probari asserit, & suspensionem separatim & à beneficio, & ab electione latam esse ob eam rem ipse ibi dicit, quoniam Concilium volebat, vt suspensi illi pro vna vice tantum ab electione suspensi essent, quod non fuisset, si separatim & ab electione suspensio lata non esset; nam, quoties electione fieri intra illud triennium contigisset, toties suspensi ab electione fuissent: hæc oppugnatio Dec. mihi non probatur; nam pro certo ponit id, de quo disputamus; nos enim quærimus, an à beneficio suspensus & ab electione suspensus sit, ipse verò ait, si separatim suspensio ab electione ibi lata non esset, eo triennio ab electione suspensus fore: quod nil aliud est, quam dicere à beneficio suspensum & ab electione suspensum esse; non enim ob aliam rationem triennio ab electione suspensi esse possent; at hoc est, quod quærimus. Quare, cum oppugnatio illa Dec. nulla sit, à priori opinione, quæ communis est, non discedemus, quam & ego ratione hac probo. † Quoniam electio non est quid pecunia æstimabile, vt hoc per se patet; at fructus, & emolumenta, quibus à beneficio suspensus priuatur, pecunia æstimari possunt, vt vidimus cap. 8. in hac Tab. ergo à beneficio suspensus ab electione suspensus non erit. Nec repugnat, si dicatur facultatem hanc à beneficio pendere, & propter beneficium haberi; nam & officium ibi exercere non potest, qui beneficium illud non habet, & tamen suspensus à beneficio suspensus ab officio non est. At inquiet quispiam ob eam rem id fieri, quoniam ab ordine illud pendet: hoc etiã nihil facit; quoniam episcopus confirmatus, antequam episcopatus ordinem susceperit, ea, quæ iurisdictionis sunt, exercere potest, vt tradidit Gloss. communiter recepta in c. transmissam de elect. & clericus non sacerdos beneficium curam animarum adeptus licentiam suis dare potest, vt ab alijs sacramenta suscipiant, vt sensit Gloss. in Clem. 1. in verb. Presbyteri de priuileg. ergo facultates huiusmodi nec ab ordine pendent, sed ab officio; nam, cum officij nomen latissime pateat, vt probauimus cap. 6. non solum de ordinis officio, & iurisdictionis dicitur, verum etiam & de quavis alia ecclesiastica functione, vt ibidem probauimus; ac propterea & de electione; atque ob eam rem à beneficio suspensus ab electione suspensus non est: sed de effectu per se, ac proximo suspensionis à beneficio hætenus, ad effectum per accidens transeamus.

De effectu suspensionis à beneficio per accidens. Cap. IX.

S V M M A.

- 1 Suspensus à beneficio an si ei se ingerat, beneficio priuatur. *si iam fecerit; quid fiat, si contraveniens beneficium non habet.*
- 2 Suspensione à beneficio lata in eum, qui quid-

1 **E**FFECTVS denique suspensionis à beneficio per accidens hic est. † Nam ipso iure eo beneficio priuatur, si ei beneficio se ingererit, vbi ob eam rem suspensus est, quoniam venit contra cap. 1. §. qui verò de elect. lib. 6. & contra cap. cupientes. §. cæterum, & contra cap. si compromissarius eodem tit. ac lib. Verum quid, si quis ob aliam causam à beneficio suspensus sit, an beneficio se ingerens eo priua-

eo priuatus iure ipso erit? Breuiter concludendum est hunc beneficio priuatum non esse, tum quod hoc lex non dicit; ergo nec nos id dicere debemus argumen. l. de precio. ff. de publ. in rem act. tum quod speciatim id tantum cautum habemus in citatis iuribus proximè, ergo aliàs contra sentiendum; conclusio enim vnus alterius exclusio est argumen. c. non ne de presumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. & exceptio contrariam regulam esse indicat argumen. l. nam, quod liquida. §. fin. ff. de pen. leg. & præsertim hic, ex quo agitur de grauiori pena, atque sic dixit Gloss. in Clem. 2. in verb. Suspensus de vit. & honest. cler. & Zab. in Clem. 2. num. 23. vers. Decimo nonò quæro de ætat. & qualit. & Speculator, quem refert, ac sequitur Felin. in c. Apostolicæ. num. 13. vers. An suspensus ab officio de except. An igitur impunè hic abibit? Minimè quidem; nam, præterquam quod oblata restituet, vbi quidpiam vsurpasset, vt sensit Gloss. in eadem Clem. 2. in verb. Suspensus, & facit c. peccatum de regul. iur. lib. 6. arbitraria pœna punietur argumen. c. de causis de offic. deleg. & leg. 1. ff. de iure deliberan. † Sicut etiã vbi quis delictum commisit, quamobrem suspensio à beneficio inuritur, punietur, si beneficium non habet; etenim, vbi pœna iuris inuri delinquenti non potest, arbitraria pœna inuritur argumen. cap. quia iuxta. c. quæst. vlti. & vt tradidit Gloss. in eodem §. & idem. num. 2. vers. Nota istam Gloss. & Philip. Franc. eodem in fin. vbi & iura multa hæc allegat, & Anchar. vers. Sextò not. idem Anchar. in cit. Clem. 2. num. 4. de vit. & honest. cleric. in vtroque igitur casu arbitraria pœna punietur. Vide hic Gemin. in c. quia sepe. num. 11. de elect. cuius dicta mihi omnino non probantur: atqui de effectibus vtriusq; suspensionis hætenus; ad materiam, & primò ad communem, quæ ad genus spectat, transeamus.

De materia communi suspensionis, quæ ad genus spectat.

Cap. X.

S V M M A.

- 1 Suspensionis materia communis, seu genus est censura ecclesiastica. *3 Suspensio ab officio, & 4 Suspensio à beneficio.*
- 2 Suspensio generatim, quid sit, &

QUONIAM suspensionis materia multiplex est; ideo, ne ab instituto nostro discedamus, de communi materia, quæ ad genus spectat, prius pertractemus. † Materia communis igitur suspensionis vniuersa, quæ ad genus spectat, hæc scilicet Censura ecclesiastica est; nam, sicut de excommunicatione, atque interdicto ecclesiastica censura dicitur, ita & de suspensione, vt habetur in cap. quærenti de verbor. signif. sed de hac materia, quod egimus abundè cap. 16. Tab. 1. ob eam rem hic, quid suspensio genus, quidq; singulæ species eius sint, tantum ponamus. † Suspensio igitur generatim sumpta est censura ecclesiastica, qua clericus, quatenus clericus est, impeditur, quò minus ecclesiasticas functiones exerceat. Hæc definitio, seu descriptio ratione non caret. Nam primò singulæ eius partes probantur. Censuram ecclesiasticam enim suspensionem esse proximè vidimus. Clericum itidem esse, qui suspendatur, cum ex dictis probatur in cap. 5. & cap. 6. & cap. 8. in hac Tab. tum ex ijs patebit, quæ in seq. cap. dicuntur. Quatenus itidem clericus est, ipsum impeditur, quò minus ecclesiasticas functiones exerceat, hinc conuincitur, quoniam actiuè tantum, & non passiuè intelligitur, vt id asseruimus cap. 5. §. 3. in hac itidem Tab. † Postremò definitione hac suspensio ab omnibus alijs pœnis separatur; nam, quatenus ipsa censura ecclesiastica est, à reliquis pœnis seiungitur, quæ censuræ non sunt, vt exempli gratia à depositione, à degradatione; quatenus autem dicitur Qua clericus, quatenus clericus est, impeditur, quò minus ecclesiasticas functiones exerceat, ab omnibus alijs censuris separatur. Ab excommunicatione primò, quoniam per excommunicationem quis non separatur à communionem ecclesiasticam, quatenus clericus est, sed quatenus Christianus; atque idcirco non tantum clericus excommunicatur, verum etiam quiuis Christianus; cum tamen clericus solum suspensione afficiatur. Item per excommunicationem non solum quis à functionibus ecclesiasticæ separatur, quod fit suspensione, sed ab omni communionem exteriori ecclesiasticæ, quæ communio non solum

solùm de functionibus ecclesiæ, sed etiam de quavis exteriori communione sacramentorum; & hominum dicitur argumen. c. penulti. de senten. excomm. & cap. Engeltrudam. 3. quæst. 4. & vt pluribus id declarauimus cap. 6. cum multis seq. Tab. 2. Postremò per suspensionem impeditur quatenus clericus est, idest actiue, ne functiones exerceat; non autem passiuè, vt probauimus cap. 5. §. 3. at excommunicatio & actiue, & passiuè prohibet, ne excommunicatus ecclesiæ communione vtatur argumen. cap. episcoporum de priuileg. lib. 6. & tot. tit. de cler. excomm. min. & vt nos asseruimus cap. 6. cum multis seq. eadem Tab. 2. definitione igitur hac suspensio ab excommunicatione separatur. Ab interdicto itidem eadem definitione seiungitur, quoniam interdicto à diuinis ecclesiæ quis arceretur; at diuinorum huiusmodi quis particeps ob eam rem fit, non quòd clericus, sed quòd Christianus est, atque idcirco quouis Christianus interdicto subijci potest; quod non contingit in suspensione. Item, quòd diuinorum particeps quis esse potest actiue, & passiuè; ob eam rem interdicto subiectus nec actiue, nec passiuè particeps fit, idest nec diuina recipere, nec eadem administrare potest; at suspensus, quòd à functionibus ecclesiæ tantùm remouetur, ideo actiue tantùm prohibetur, non autem passiuè, vt sepius diximus; rectè igitur, quid suspensio genus sit, definiuimus. Iam igitur, quid singulæ eius species sint, aperiamus. † Suspensio igitur ab officio est suspensio, qua clericus impeditur, quòd minùs vsum officij ecclesiastici habeat. † Suspensio à beneficio autem est suspensio, qua clericus impeditur, quòd minùs ecclesiastici beneficij fructus percipiat, atque habeat: hæ definitiones sicut ex ijs probatur, quæ de effectibus ipsarum specierum tradidimus; ita, & inter se, & ab alijs qua ratione separentur, facillè cognoscitur: sed ad materiam communem circa quam veniamus.

De homine communi materia circa quam suspensionis; & de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debent, propriaq; ipsius sunt, quòd ea obligetur. Cap. XI.

S V M M A.

1 Homo suspendi potest.

2 Clericus esse debet, qui suspenditur.

3 Laicus suspendi propriè non potest.

XPLICATA communi materia suspensionis, quæ ad genus spectat; iam de materia communi circa quam eiusdem agamus. † Homo igitur materia hæc est, vt probauimus in Tab. 1. cap. 17. de quo homine, item & de qua materia, nec non de communibus suspensioni cum alijs censuris, quæ inesse ei debent, tam necessario, quam non necessario, quòd suspensione obligetur, quòd satis, abundè; egimus eodem cap. 17. cum seq. ob eam rem, ipsis omisissis, quæ necessario inesse ei debent, sed propria suspensionis sunt, contemplemur. Inesse igitur eidem materiæ, seu homini, quæ propria suspensionis sunt, hæc debent. † Primùm, vt homo hic clericus sit. Id quòd hinc probatur; nam primò suspensiones omnes, quas communi iure latas habemus, quasq; recensuimus in hac eadem Tab. cap. 3. in clericos tantùm promulgatæ sunt, vt conspicitur ex ijs, quas posuimus in eodem cap. 3. Item, vbi iubetur, vt ferantur, in clericos ferri iubetur, vt in c. quoniam, & in c. à crapula de vit. & honest. cler. & in c. clericos, & in c. sicut de cohab. cler. & mul. & in cap. 1. de cler. coniug. & apertius, ac dilucidius in c. tuarum de priuileg. & in c. dura de crim. fals. & in extrauag. vn. §. alioquin ex tunc de cens. vbi, qui contra ea iura facit, vt laici excommunicentur, interdictò vè subijciantur, mandatur; clerici verò vt ab officio, & à beneficio suspendantur; ex quibus omnibus suspensionem in clericos tantùm ferendam esse probatur, & ea clericos tantùm obligados. † Postremò laici nec, si velimus, suspendi propriè possunt; nam suspensio aut ab officio, aut à beneficio ecclesiastico, aut ab utroque fertur, vt vidimus antea; at officia, atque beneficia huiusmodi laici non habent. Non officia, quoniam ab ordine pendunt argumen. c. clericos. distinct. 21. & cap. 1. distinct. 25. & cap. omnis de penit. cum similib. Non beneficia, quoniam laicis non tribuuntur, vt tradidit Abb. in c. cum adeò de rescript. & vt com-

vt communiter receptum id esse testatur Paul. Fusc. de visit. cap. 21. num. 12. lib. 2. ergò nec ab ipsis suspendi queunt; eo enim, quòd quis non habet, priuari non potest argumen. l. decem, & ibi communiter not. ff. de verbor. oblig. & facit c. postulasti de iudicis; hinc, vbi clericus beneficio caret, suspendi ab eo ipsum non posse dixit Gloss. in extrauag. iniuncta nobis in verb. Suspendi de elect. Nec repugnat, si dicatur à beneficio in futurum consequendo hunc suspendi; nam illa potius inhabilitas quedam est, vt sensit Romanus Pont. in cap. 2. in fin. de vit. & honest. cleric. & si ab officio, est irregularitas. Hac enim potissimum differentia differunt censura ab irregularitate, quòd censura ab ijs, quæ quis iam habet, suspendunt; irregularitas autem ab eo, quòd quis habere potest; clericus igitur vt sit, postulatur, quòd suspensione obligetur, atque sic dixit Gloss. in c. quicumque in verb. Ministros, & ibi Gemin. num. 5. de senten. excomm. lib. 6. & Innocen. in c. fin. num. 2. de excess. prelat. num. 2. & Host. quem refert, ac sequitur Abb. in c. dura. num. 9. de fals. & Mandos. in prax. commiss. commiss. 2. in verb. Ecclesiasticis, ibi suspensio, & Caiet. in summ. in verb. Suspendio, & Syl. eodem in princ. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 159. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 1. de suspensione, & cap. 9. in fin. eod. & summa Corona in 3. parte de suspensione cap. 9. num. 5. & Zab. in c. fin. num. 2. de cler. excomm. minuit. Hinc Burgas. in tract. de irregul. & dispens. part. 6. de sententia interdicti. num. 3. nunquam se legisse ait, quòd meminerit, laicum suspensum esse, & Caiet. eodem in loco de suspensione pauca agens, inquit, quoniam suspensiones ad clericos pertinent, ipsi de se loquantur. Contra opinionem hanc tamen facere videretur c. si aduersus de hæret. vbi aduocati, ac publici scribæ, tabelliones vulgo dicti, qui suam operam hæreticis præstât, ab officio suspenduntur, vt ibi dicitur; ergo & in laicos suspensio fertur: atqui à proposita sententia discedendum non est. Nec repugnat cit. c. aduersus; nam ibi non de suspensione agitur, de qua in c. quærenti de verbor. signif. & de qua tractatio nostra est, sed simplex prohibitio ibi fit, vt in simili sensit Innocen. in c. 1. de cleric. peregrin. sic etiam interdictum aliquando accipitur, vt in l. Imperator. ff. de postul. & in tot. tit. ff. de interdict. Probatur id etiam ratione, nam officium, quòd per suspensionem hanc prohibetur, ecclesiasticum esse debet, vt supra probauimus; at aduocati, publicivè scribæ officium non modò ecclesiasticum non est, sed contra potius ecclesiasticis hominibus prohibitum, vt in c. 1. & tot. tit. de postul. & in cap. sicut ne cler. vel mon. Postremò facit, quòd, si ab his officijs suspendere esset censuram ecclesiasticam ferre, & iudices laici suspensionem ferrent; à postulando enim, & ab aduocati officio ipsi remouent, vt in cit. l. Imperator, & in l. ex ea causa. ff. de postul. at laicum censuram ferre non posse iam probauimus in cap. 2. §. 10. Tab. 1. à proposita sententia igitur non discedemus, vt, quem suspendere volumus, clericum esse ipsum oporteat. Verùm Clerici nomine quinam accipiuntur? Hoc explicabimus in seq.

S V M M A.

1 Clericus quisnam dicatur.

merum adscribitur.

2 Prima tonsuræ ordine quis in clericorum nu-

3 Clerici vnde dicti.

I.

S Vidimus eum, qui suspenditur, clericum esse debere; iam, quid clericus sit, vt sumus polliciti, explicemus. † Clericus igitur, quatenus ad rem nostram pertinet, est persona ecclesiastica ad inseruendum Deo ecclesiastici ordinis susceptione dicata (ordinem autem hic & primam tonsuram iuris pontificij interpretes secuti accipimus) hac definitione posita, quæ probatur in cap. 1. distinct. 21. & cap. 1. distinct. 25. & in cap. clericus cum duobus seq. 12. quæst. 1. iam eius partes explicemus. Primùm ergo ecclesiasticam personam hunc esse diximus; & hoc ob eam rationem, quòd à personis non ecclesiasticis seiungatur, qui laici vulgo dicuntur; duo enim Christianorum genera sunt. Quorum alij mundi huius negotijs relictis se totos Deo dicant, vt clerici, & qui nominantur conuersi; hi enim ecclesiasticæ personæ dicuntur argumen. cit. cap. 1. distinct. 21. cum supra citaris, & cap. quisquis. 47. quæst. 4. iunct. Gloss. in verb. Ecclesiasticis, & c. vt lex iunct. etiam Gloss. 27. quæst. 1. & vt sensit Abb. in rub. de regul. in init. vers. Quia virorum ecclesiasticorum. Alij, qui & mundanis curis adhuc implicati tenentur, & hi laici nominantur: quamuis & ipsi, vt Deo inseruiant, baptisimi susceptione in Christianorum numerum adscripti sint; & hæc diuisio habetur in c. duo sunt genera. 12. quæst. 1. quòd igitur clericum à laicis seiungeremus; ob eam rem ecclesiasticam personam in definitione pro genere posuimus. Adieciimus postremò Ad inseruendum Deo ordinis susceptione dicata, tanquam

III

differen-

differentiam; quò clericum à genere quodam ecclesiasticarum personarum seiungeremus, quæ non ordinis susceptione, sed regulæ religionis cuiuspiam professione Deo dicatæ sunt, quò illi inseruiant, vt probatur in cit. c. duo sunt genera iunct. c. vn. de vot. lib. 6. non enim, quatenus ad rem nostram pertinet, fat est, vt quis in aliqua religione professus sit; sed, vt ordinem susceperit, postuletur; nam suspensio, vel ab officio, vel à beneficio feratur, quacumq; regulã quis professus sit, ei non conuenit; cum nec beneficium, nec officium eius generis, quod diximus, per professionem consequatur. † Clericus igitur hic erit, qui primam tonsuram saltem susceperit; nam eius susceptione in clericorum numerum quis adscribitur, vt habetur in c. cum contingat, & ibi not. Gloss. fin. de atat. & qualit. & in c. fin. vbi quoque Gloss. in verb. Tonsuram de tempor. ordinand. lib. 8. & Gloss. in cit. c. i. in verb. Psalmista. distinct. 21. Quare non solùm minores clerici, sed & maiores, vt pote subdiaconi, diaconi, sacerdotes, atque episcopi suscipi poterunt; quandoquidem & ipsi clericorum nomine censentur, vt habetur in c. i. distinct. 21. & in c. de persona. 1. 1. quæst. 1. & vt not. Abb. in c. cum tibi. num. 4. de verbor. signif. & in rub. de vit. & honest. cler. † Ac planè, si clerici propterea sic nominantur, quia de sorte domini sunt, scilicet vel, quòd ipse dominus fors, idest pars clericorum est, vel ipsi pars domini sunt; clericos, n. græcè latine fors, atque hæreditas dicitur in c. clericus, & seq. 1. 2. q. 1. & in c. cum secundum Apostolum de præbend. & hoc statim prima tonsura accepta; quanto magis maioribus ordinibus initiatos clericos nominabimus? Adde nec legitime, ac ritè ordines alios quem suscipere, nisi priùs primam tonsuram susceperit, vt id quoque Trident. Synod. cauit sess. 23. cap. 4. de reform. In quocumque ordine igitur quis constitutus sit, suspensione irretiri potest; sicut etiam cuiusque religionis regulam professi, modò & ipsi primam tonsuram susceperint. Verùm, quoniam & religiosi ordinem suscepisse possunt, quo casu & clerici nominari queunt, quid si suspensio in clericos feratur, an & religiosos comprehendit, qui ordinibus initiati sunt? hanc quæstionem dissoluemus in seq. §.

S V M M A.

Religiosi, seu regulares an in suspensionem, in aliamvè censuram incidant, quæ in clericos simpliciter lata est.

II.

† Quæstio proposita à nobis proximè hæc est, an religiosi, regularesq; clerici in suspensionem, in aliamq; censuram in clericos simpliciter latam incidant. In qua quæstione videbatur dicendum & ipsos incidere; nam & ipsi clerici sunt (initiatos enim ordinibus ipsos facimus, quò casu in clericorum numerum adscribuntur, vt in antecedenti parte conclusimus) & suspensio in clericos lata est, atque sic sensisse videtur Gemin. in cap. si sententia. num. 3. de sentent. excommun. lib. 6. vbi appellatione Clerici & religiosos comprehendit ait. Atqui contrariam sententiam amplectendam censeo, vt scilicet regulares huiusmodi in suspensionem non incidant. Primò, quoniam communi vsu loquendi religiosi clerici non dicuntur argumen. Clem. 1. de priuileg. ergò, etsi clerici sunt, tamen à communi vsu loquendi non discedemus; vsus enim hic omni significatui verborum præfertur argumen. leg. librorum §. quòd tamen Casius ff. delegatis 3. & c. cum dilectus de consuet. & vt docuit Bart. communiter receptus in leg. omnes populi. num. 8. ff. de iust. & iur. Præterea hæc de pœnis agitur, vt vidimus in Tab. 1. capit. 16. ergò clericorum nomine religiosi, ac regulares non comprehenduntur argumen. c. statutum de elect. lib. 6. & c. odia, & c. in pœnis de reg. iur. eod. lib. & argum. eorum, quæ dixit Abb. in rub. de vit. & honest. cler. & in rub. de regul. Postremò pro hac sententia facit, quoniam, vbi & religiosos ius ipsum comprehendere vult, eorum speciatim mentionem facit, vt in Clem. quoniam de vit. & honest. cler. idq; meritò, aliud enim vitæ genus regularium est, aliud clericorum secularium; ac propterea, vt separatim de ipsis agitur in tit. de regul. & in tit. de stat. mon. cum sim. ita, & quò censuris obligentur, ipsorum mentio fieri speciatim debet. Ac planè, si clerici seculares in eas pœnas non incidunt, quæ in irregulares latæ sunt, vt sensit Gloss. 1. in Clem. 1. de priuileg. ergo nec è contrario regulares in pœnas clericorum incidere debent, ne deteriori conditione ipsi clericis sint argum. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. Pro regula igitur habebimus regulares in censuras non incidere, quæ simpliciter in clericos latæ sunt. Quæ regula locum habet præsertim, vbi tria vota paupertatis, obedientiæ, & castitatis non fecerunt, vt fratres tertij ordinis Sancti Francisci; nam hos nec propriè religiosos esse asseruit Abb. in rub. de regul. num. 2. Minus autem hæremita, & huiusmodi hominum genus. Item locum habet, vel ea vota fecerint,

fecerint, quo casu veri religiosi sunt, vt tradidit Abb. in eadem rubr. num. 1. sed adhuc primæ tonsuræ initiati non sunt ob ea, quæ diximus. Tertio locum habet, vel ordinem susceperint, modò materia, pro qua censura lata est, ad ipsos non spectet. Quare, exempli gratia si statuto episcopi caueatur, vt clerici suæ diocesis sub pœna suspensionis latæ sententiæ synodo interfint, quoniam interesse synodo communi iure ipsi regulares non coguntur, vt probauit Vgonius in tract. de Concilio in prælud. in quæstione, Quotuplex sit concilium, ea non obligabuntur. Postremò locum habet, vel materia ad ipsos pertineat, modò speciatim quò ad ipsos prospectum sit; etenim nec clausula generalis in fine posita ad antecedentia refertur, vbi speciatim eis prospectum est argum. l. si quis legata. ff. de cond. & demonstr. & vt dixit Castr. in l. fin. de reb. dub. & Abb. in c. secundò requiris. num. 1. 1. & ibi quoque Dec. de appell. etenim præcipua illa prouisio communi, vt species generi, derogat argum. l. in toto. ff. de regul. iur. nisi ergò aliter constiterit, censura in clericos lata religiosos non afficiet. At quid, si in ecclesiasticam personam feratur? aliud fortasse dicendum est, & de quæstione hac satis. Verùm an materiæ propositæ aliud inesse debet, quò suspendatur? hoc videbimus in seq. §.

S V M M A.

Suspendi ab officio, à beneficio vè illo quis non potest, quod non habet.

III.

† Postremò inesse quoque ipsi debet, qui suspenditur, vt beneficium illud, atque officium habeat, à quo suspenditur; non enim priuatio datur, vbi habitus non est argum. l. decem, & ibi communiter not. ff. de verbor. oblig. & c. postulasti de iud. & facit Clem. 2. in fin. de vit. & honest. cler. At quid, si in id offenderit, pro quo à beneficio lata suspensio est, offendens autem beneficium non habeat? Arbitraria pœna punietur argumen. c. de causis de off. deleg. & cit. c. postulasti, & vt probauimus cap. 9. in hac Tab. sed de his hætenus; ad ea, quæ inesse eidem materiæ debent, sed non necessariò, communia tamen ipsi cum interdicto sunt, veniamus.

De homine materia circa quam suspensionis; & de ijs, quæ inesse ei debent non tamen necessariò, sed communia ipsi cum interdicto sunt. Cap. XII.

S V M M A.

Suspensio aut pro contumacia, aut pro delicto fertur. Interdictum pro contumacia, aut pro delicto fertur.

NESS † demùm eidem materiæ hoc debet, quò suspensioni cum interdicto commune est, vt aut suspensione obligandus contumax sit, aut delictum commiserit; † ob has enim duas causas has duas censuras ferri, sicut etiam minorem excommunicationem probauimus hic c. 4. §. 2. & c. 5. §. 2. Non necessariò tamen id postuletur; nam & sine culpa, quamuis non sine causa, quis suspenditur, vt in c. vel non est compos de tempor. ord. imò & sine causa, modò notissimum id non sit; tunc enim sententia nulla est, vt quæ intollerabilem errorem contineat arg. c. per tuas de sent. excom. & c. solet, & in c. venerabilibus. §. potest quoque eod. lib. 6. sed de materia communi hætenus; ad materiam circa quam itidem, sed magis propriam transeamus.

De materia circa quam suspensionis magis propria. Cap. XIII.

S V M M A.

Capitulum, collegium vè ecclesiasticum suspendi potest. Capitulum ecclesiasticum potest habere officium, & beneficium ecclesiasticum.

Iii 2

Materia

MATERIA deniq; suspensionis circa quam magis propria Capitulum, collegiumve ecclesiasticum est. An igitur & collegium, Capitulumq; huiusmodi suspendi possunt? quod rei huius absolutam cognitionem habeamus, de ipsa hæc contemplabimur. Primò, an collegium, capitulumve ecclesiasticum suspendatur. Deinde, esto, id possit, quid operetur. Tertio, an suspenso Capitulo singuli ex eo suspenso sint. Quarto, si clerus suspendatur, an singuli ex clero suspenso sint. Postremò, an, Capitulo interdicto, singuli ex eo interdicti sint. † Quò ad primam quæstionem igitur pro certo habendum est Capitulum, collegiumq; ecclesiasticum suspendi posse. Nam suspensio aut ab officio, aut à beneficio fit, ut supra vidimus; at Capitulum, collegiumq; ecclesiasticum modò suspèditur ab officio ut in c. 1. ne sed. vac. lib. 6. modò à beneficio, ut in extrauag. iniunctæ nobis debitum de elect. modò ab officio, & à beneficio, ut in c. quia sepe de elect. lib. 6. ergo suspendi potest. † Præterea vniuersitas huiusmodi & officium ecclesiasticum, & beneficium etiam habere potest. Id quod in Capitulo cathedralis ecclesiæ cõspici potest, quod iure proprio in vnum cogi; & ea, quæ ad ipsum pertinent, agere valet argum. l. fin. C. de iurisd. omn. iud. item, mortuo suo episcopo, episcopi munera, iurisdictionis, ordinisve sint, obire põt. Ut de iurisdictione habetur in c. 1. & ibi Gloss. fin. de instit. lib. 6. & in c. vn. vbi quoque Gloss. not. in verb. Impertiti de maior. & obed. eod. lib. & in c. 1. ne sed. vac. eod. lib. & in c. ad abolendam de hæret. in antiq. & in c. cum olim, & ibi Gloss. de maior. & obed. in antiq. De ordine verò in c. pen. & ibi Gloss. in verb. Spiritualibus, & in c. fin. de suppl. negl. prælat. & Pauinus in tract. de autorit. Capituli sede vac. quamuis hodie Trid. Synod. cauerit sess. 24. cap. 16. de reform. ut intra octo dies à morte episcopi Capitulum ad res administrandas œconomum, ad iurisdictionem exercendam vicarium constituat; alioquin eo iure priuatum sit. Officium ecclesiasticum igitur Capitulum huiusmodi habet. Beneficium quoque habere potest, ut probatur in cit. extrauag. iniunctæ nobis, & in eod. cap. quia sepe; ergo hac quoque ratione Capitulum, collegiumve huiusmodi suspendi poterit; nam ab his suspensio fit, ut ex dictis patet: & de priori hac quæstione satis; ad alteram veniamus.

S V M M A.

I Capitulum, collegiumve ecclesiasticum ab officio, beneficiove suspensum nec officij

munera obire, nec beneficij fructus percipere potest.

I.

S † Altera quæstio est, suspenso Capitulo, collegiove ecclesiastico, quid suspensio tunc operetur. In qua quæstione breuiter concludimus idem operari, quod in singulis operatur; nam, sicut quis ab officio suspensus ea, quæ officij eius sunt, à quo suspensus est, obire non potest; ita nec Capitulum suspensum obire poterit. Quare, si Capitulum beneficij conferendi facultatem habeat, vel per se, ut in c. cum ecclesia, vel cum alio, ut in c. vn. ne sed. vac. lib. 6. ea facultate tunc carebit, ut habetur in eod. c. vn. ne sed. vac. Si episcopi morte ecclesia vacauerit, nec œconomum, qui rem familiarem ecclesiæ administrat, nec vicarium, qui iurisdictionem exerceat, constituere poterit secundum formam datam à Trid. Syn. sess. 24. cap. 16. de reform. Non itidem ea, quæ ordinis sunt, delegabit; quòd possit, si suspensus non esset argu. c. is, cui de elect. lib. 6. & c. penul. vers. Vel sede vacante de temp. ord. eod. lib. & ut sensit Gloss. in c. pen. in verb. Spiritualibus de suppl. negl. prælat. Quæ autem diximus de officio, eadem sentimus, vbi à beneficio suspensum est. Superior igitur Capituli hisce omnibus prospiciet, ut dixit Gloss. in extrauag. iniunctæ nobis in verb. Suspenso de elect. & de quæstione hac itidem satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

Capitulo, collegiove ecclesiastico suspenso, an

singuli ex eo suspensi sint.

II.

S † Tertia quæstio est, an Capitulo, collegiove ecclesiastico suspenso, singuli ex eo suspensi sint. Et videbatur quidem dicendum singulos suspensos esse; nam & populo aliquo interdicto singuli ex eo populo interdicti sunt, ut dicitur in c. si sententia de senten. excom. lib. 6. ergo & Capitulo suspenso singuli ex eo suspensi erunt. Contrariam sententiam tamè amplexandam

dam esse censèo, ut scilicet suspenso Capitulo singuli ex eo suspensi non sint. Primum, quoniam singuli ex Capitulo, seu collegio ea obligatione constricti non sunt, quæ collegium constrictum est, ut habetur in l. sicut. §. si quid vniuersitati. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine; ergo nec eo suspensionis vinculo singuli ex Capitulo obligati erunt, quo Capitulum obligatum est. Hinc singulorum esse non dicitur, quod vniuersitatis est argum. l. in tantum. §. vniuersitatis, & ibi not. Bart. ff. de rer. diuis. & l. sed & si hac. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc. & ut dixit Bart. in l. 1. §. non licet. ff. de colleg. illicit. & in l. serui electione. §. Labeo, & ibi quoque Ias. nu. 10. ff. de leg. 2. Præterea collegium non idem est iuris fictione, quod singuli ex collegio, ut tradidit Bart. in l. aut facta. §. non nunquam. num. 3. ff. de pœn. & Ias. in l. 1. §. municipes. nu. 2. ff. de acquir. possess. & in l. 1. §. si autem collegium. num. 2. ff. ad Trebell. Hinc collegium cum eo, qui ex collegio est, contractus inire potest, ut dixit Bart. eod. & Ias. in eod. §. si autem collegium. num. 8. Hinc, etsi collegium se ipsum censura obligare non potest, singulos tamen ex collegio ea obligare valet, ut asseruimus in Tab. 1. cap. 6. si collegium igitur non idem, quod singuli ex collegio, est; ergo collegio suspenso, singuli ex eo suspensi non erunt; ex diuersis enim illatio non fit argum. c. 2. de translat. & l. Papinianus exuli. ff. de minor. Nec repugnat cit. cap. si sententia, vbi interdicto populo singuli ex eo interdicti sunt; nam illud ob eam rem fit, quoniam per interdictum diuina, atque idcirco & sacramenta prohibentur, ut probatur in cit. c. si sententia, & in c. seq. & in c. non est vobis de spons. cum simil. & ut suo loco videbimus; at vniuersitas, quæ fœdum corpus quoddam est, ut dixit Ias. in cit. l. 1. §. municipes. num. 2. & in l. quod in rerum. §. & si nauem. nu. 7. ff. de leg. 1. nec diuinorum, nec sacramentorum particeps esse potest; hominem enim esse oportet, qui hæc suscipiat, ut de sacramentis nos probauimus in comment. nostr. Tab. 1. cap. 10. ergo, ne interdictum inutile sit, & ne interdicti sententia effectum careat, ob eam rem, ut singuli ex populo interdicti intelligerentur, Ecclesia interpretata est; Cùm verò alicuius terræ populus interdicto nodatur, dicitur enim in eo. c. si sententia, singulares ex eo personæ, quas interdictas esse constat, ne sententia effectum careat; cùm diuinorum auditio, & sacramentorum perceptio populo, ut vniuersis, non competant, non debent, & cetera. Hæc ibi summus Pont. ex quibus patet, quamobrem fiat, ut interdicto populo singuli ex eo interdicti sint. At suspenso Capitulo, vel singuli ex eo suspensi non sint, suspensio tamen operatur, ut ex dictis patet; ergo, ex quo ratio hic cessat eius c. si sententia, & eius dispositio cessare debet argum. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. Nec facit, si rursus dicatur, & populus interdictus, quæ iurisdictionis sunt, non exercebit, & sic sententia interdicti operabitur: nam hoc nihil est; quandoquidem interdicto, ut diximus, diuina, & non, quæ iurisdictionis sunt, prohibentur; ab hac sententia igitur non discedemus, quam vti verissimam sequor; etsi, qui speciatim eam attigerit, non inueni: atqui de quæstione hac satis, ad quartam transeamus.

S V M M A.

I Clero suspenso, an singuli ex clero suspensi sint.

III.

S † Quarta quæstio est, an, clero suspenso, singuli ex clero suspensi sint. In qua quæstione breuiter concludimus singulos clericos suspensos esse. Nec, quòd de Capitulo proximè asseruimus, huic officit; nam clerus collectiuum nomen est, quod multos comprehendit, ut singulos; at Capitulum est nomen, quod corpus quoddam significat, à quo res vniuersitatis eius communi consilio geruntur: quòd clero non contingit, non enim exempli gratia diocesis Imolenis clerus Capitulum, collegiumve facit; tum quòd, ut collegium sit, iure cautum non habemus, quòd requiritur, ut dixit Paul. Fusc. de visit. lib. 2. cap. 1. tum quòd ea, quæ ad clerum pertinent, communi consilio non geruntur, quòd collegij proprium est, ut probauimus cap. 6. §. 1. Tab. 1. cum igitur clerus collegium non faciat, cleri nomine singulos ex clero accipiemus, ac propterea clero suspenso singuli ex eo suspensi erunt; nam perinde habetur, atq; si clerici suspensi essent: atqui ad postremam quæstionem iam veniamus.

S V M M A.

I Capitulo interdicto, an singuli ex eo interdicti sint.

Eti sint.

IV.

Postrema quaestio est, an interdictio Capitulo, singuli ex eo interdicti sint. Et videbatur quidem dicendum singulos interdictos non esse; quoniam nec suspenso Capitulo, singuli ex eo suspensi sunt, ut proximè probauimus. §. 2. Atqui contrariam opinionem amplexari debemus, ut scilicet interdictio Capitulo singuli ex eo interdicti sint. Id quod expressum prope modum habetur in c. si sententia vers. Cum verò alicuius terræ populus de senten. excomm. lib. 6. vbi interdictio populo singuli ex eo interdicti dicuntur; ergo idem & in casu nostro dicendum est. Præterea probatur id etiam ratione, quoniam per interdictum diuina officia, atq; sacramenta prohibentur; at Capitulum, quod corpus fictum quoddam est, diuinorum, ac sacramentorum particeps esse non potest, quatenus tale est, ut id sensit Rom. Pont. in eod. c. si sententia vers. Cum diuinorum auditio, & ut nos probauimus in §. 2. in hoc cap. ergo, ne interdicti sententia effectu careat, singuli ex Capitulo interdicti intelligentur; & hæc ratio redditur ibi in cit. c. si. sententia. Nec repugnat, quod de Capitulo suspenso dicebatur; quandoquidem, Capitulo suspenso, suspensionis sententia inutilis non erit, ut probauimus eod. §. 2. Interdictio igitur Capitulo, collegio vè alio, singuli ex eo ob ea, quæ diximus, interdicti erunt: ac de materia suspensionis hæc tenus; ad formam eiusdem, ac primò ad necessariam veniamus.

De forma necessaria ad suspensionem quamcunque ferendam; & de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debet, communiq; ei cum alijs censuris sunt. Cap. XIV.

S V M M A.

1 Forma, quæ adhibetur ad suspensionem ferendam, quanam sit; vel suspensio ab officio,

vel à beneficio feratur, separatim, vel coniunctim.

FORMA. Post demum, quæ ad suspensionem ferendam adhibetur, hæc est Suspendo te ab officio, vbi suspendere ab officio volumus. Si à parte officij exempli gratia à pontificali, Suspendo te à pontificali argum. Clem. 1. §. pen. de heret. & extrauag. suscepti de elect. & c. 2. de temp. ord. lib. 6. Si verò à beneficio, Suspendo te à beneficio, à beneficij vè fructuum perceptione argum. Clem. 2. de vit. & honest. cler. & c. cupientes. §. caterum de elect. lib. 6. & c. cum in cunctis: §. fin eod. Si deniq; ab utroq; simul suspendere velimus, forma hæc erit Suspendo te ab officio, & à beneficio argum. c. 2. de fideiuss. cum citatis proximè. Hæc igitur ad suspensionem ferendam forma adhibebitur, id est ijs verbis concipietur, quibus explicetur, à qua re quis suspendatur; nam, etsi neq; hic præscripta certa verborum forma est, ea tamen verba adhibebuntur, quæ ipso iure censuram ferant, ut probauimus in Tab. 1. cap. 20. Verum quid, si suspensio sic feratur Suspendo te, tacito scilicet, à quo quis suspendatur, à quo suspensus hic erit? hanc quaestionem explicabimus in seq. §.

S V M M A.

1 Verbis hisce Suspendo te suspensio fertur.

2 Verbis his Suspendo te quæ suspensio feratur;

Proposita nobis quaestio proximè hæc est, si his verbis suspensio feratur Suspendo te, à quo suspensus quis sit. Antequam quaestionem explicemus, præmitto vnum hanc suspensionis formam à iure usurpari, ut in Clem. 1. §. caterum de priuil. & in extrauag. 3. eod. & in c. cum bonæ de atat. & qualit. & in c. vt clericorum de vit. & honest. cler. hoc præmissis. Quò ad quaestionem propositam non nulli existimarunt hæc forma suspensionem ab officio suspensionem esse; hoc enim sensit Gloss. in Clem. 1. §. caterum in verb. Suspensionis de priuil. vbi suspensionem per illud ius hoc modo latam suspensionem ab officio esse interpretatur, eam sequitur ibi Anchar. num. 2. 2. vers. Duodecimò not. & Zab. in verb. Caterum. num. 5. vers. Septimò quaro, vbi & quosdam alios idem sentientes referunt; sequitur quoq; eam Gloss. Felin. in c. penult. in fin. de sent. excom. Probatur autè horum sententia per cit. c. vt clericorum, vbi, si hæc forma suspensus celebret,

celebret, grauius puniri iubetur; ergo ab officio hic suspensus est, ex quo celebrare non potest, quod ad officium pertinet: hæc ratio mihi non satisfacit, nam solum sic suspensus qua pœna, si diuina celebret, efficiendus sit, docetur; à beneficio autem suspensus sit nec ne, inde non colligitur. Quare contrariam sententiam, ut sic suspensus & ab officio, & à beneficio suspensus sit, amplexati sunt Vincent. in c. quanto de magistr. quem refert Ioan. de Lign. in c. latores de cler. excom. min. & Add. ad Abb. in c. pen. in litera A. vers. Item dubitatur de sent. excom. Probatur autem sententia hæc primò per c. pen. de sent. excom. vbi, si excommunicatio simpliciter feratur, maiorem latam intelligi debere ibi dicitur: ad argumentum hoc responderi posset idcirco maiorem excommunicationem latam intelligi, quoniam illud ibi declaratum est; ergò aliàs secus, ex quo inclusio vnius alterius exclusio est: & præsertim, quòd de pœna hic agitur, ergo de leuiori accipiendum videtur arg. c. odia, & c. in penis de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pen. quamuis ius illud alia ratione conclusionem hanc probet, ut dicemus. Postremò citatur c. cum bonæ de atat. & qualit. quod re vera nihil facit, quicquid dixerit cit. Add. ad Abb. Quid igitur concludendum? Ego à posteriori hac opinione discedendum non censeo, ut scilicet simpliciter suspensus ab officio, & à beneficio suspensus sit. Primò, quoniam suspensio simpliciter prolata genus est, ut hoc per se patet; at genus dicitur equè de omnibus suis speciebus, ut logice magistri docent; ergò, ex quo simpliciter hic suspensus est, ab omni suspensionis specie suspensus erit, ne à verborum proprietate discedamus contra l. non aliter. ff. de leg. 3. etenim legatum generis omnes species illius generis comprehendit, ut probatur in l. item legato. §. 1. & ibi not. Bart. ff. de leg. 3. Præterea pro hac opinione facit cit. c. pen. de sent. excom. nam, cum excommunicationis species duæ sint, maior, & minor, ut probatur in c. 1. iunct. Gloss. speciem de except. lib. 6. si quis simpliciter excommunicetur, non tantum minori, sed etiam maiori excommunicatione ligatum hunc esse Rom. Pont. inquit in eod. c. pen. ergo idem in casu nostro dicendum est, cum & hæc leuior pœna sit, & nulla ratio contrarium suadeat; non minus enim suspensio genus de suspensione ab officio, & de suspensione à beneficio dicitur, quam excommunicatio de maiori, ac minori excommunicatione. Postremò facit c. vn. iunct. Gloss. in verb. Suspensionis de ijs, quæ vi, metus vè causa fiunt lib. 6. vbi, si quis absolutionem suspensionis vi, metus vè illato impetrat, in excommunicationem incidit: & quoniam ibi simpliciter suspensionis mentio fit; ideo Gloss. indistinctè de quauis suspensione tam ab officio, quam à beneficio verbum illud Suspensionis accipiendum esse ait, & sequitur eam ibi Gemin. num. 6. & Phil. Franc. ergo idem & in casu nostro dicemus. Ac planè, si contrarium vellemus, quam speciem latam dicemus? non enim suspensio genus magis de hac, quam de illa dicitur; ex his omnibus igitur concludendum censeo, qui simpliciter suspensus est, hunc & ab officio, & à beneficio suspensum esse; modò contrarium de mente suspendentis non cõstet; nã & simpliciter interdictus omnibus caret, quæ per interdictum prohibentur, ut dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 170. & de quaestione hac satis. Agendum hic esset de ijs, quæ necessariò huic formæ inesse debent; sed quoniam generatim hæc egimus capit. 20. Tab. 1. ob eam rem, ne actum agamus, quæ huic pertinent, illinc sumemus; & interim ad ea, quæ inesse eidem formæ debent, sed propria magis ipsius sunt, descendamus.

De ijs, quæ eidem formæ suspensionis ferendæ necessariò inesse debent, sed propria ipsius magis sunt. Cap. XV.

S V M M A.

1 Suspensio simpliciter, & ad tempus certum ferri potest.

2 Suspensio, statim atque lata est, suum effectum operatur.

NESSE. Post quoque eidem formæ suspensionis ferendæ, quod proprium magis ipsius est, hoc debet, ut aut simpliciter, aut ad certum tempus feratur, quauis & sub conditione ferri possit; utroq; enim modo fertur. Simpliciter quidem ut in c. 2. de solut. ad tempus verò ut in Clem. 1. §. penult. de heret. & in c. cum in cunctis. §. fin. de elect. & in alijs, quæ citauimus cap. 3. in hac Tab. quamobrem autem, excepta maiori excommunicatione, reliquæ censuræ & ad tempus ferantur, id supra declarauimus; suspensio igitur & ad tempus certum ferri potest. Atqui, quòd

suspensione sic lata, de multis dubitari potest, ideo quæstiones has explicabimus. Primum, ubi ad tempus lata est, quando tempus currat. Deinde, si quis per annum, mensēve suspensus sit, & eo tempore bissextus interueniat, an adiecta die per bissextum suspensio etiam duret. Tertio, si exempli gratia per tres menses quis suspensus sit, & ante eos menses elapsos in suspensionem aliam, vel trium mensium, vel maioris, minorisve temporis incidat, quando huius secundæ suspensionis tempus currat. Quarto, si quis per mensem suspendatur, & tunc medius mensis sit, plus, minusve, ex quot diebus hic mensis constabit, si mensis, quo suspensio lata est, ex triginta diebus constet, consequens verò ex 31. Quinto, an per mensem, per annumve suspensus toto eo tempore, atque idcirco interdium, nocturnq; suspensus sit. Sexto, an per mensem, diesve aliquot suspensus suspensione liberatus sit, statim atq; postremus dies aduenerit; an verò requiratur, vt postremus ille dies totus abierit. Postremo, si simpliciter quis suspendatur, certa die non adiecta, quatenus suspensio hæc duret. Hæc igitur nobis explicanda sunt. † Quò ad primam quæstionem igitur videbatur dicendum suspensionis cursum non eo die, quo lata est, sed consequenti proximè incipere; nam dies termini non numeratur in termino arg. c. 1. & ibi not. Gloss. de restit. spol. & communiter id receptum esse testatur Ias. in l. 1. nu. 20. ff. si quis caut. At qui contrariam sententiam amplexari debemus, vt scilicet suspensio simpliciter ad tempus lata statim operetur, atque obliget, nec dies consequens expectetur. Nam primò sic sensit Gloss. penult. in c. prouida de elect. lib. 6. quæ annum, per quem quis suspensus est, à die, quo hic delictum commisit, quamobrem in suspensionem incidit, incipere credidit. Idem quoq; probatur in c. cupientes. §. cæterum vers. Ex tunc inchoandum de elect. eod. lib. idq; merito; suspensio enim censura ecclesiastica est, vt dicitur in c. quærenti de verb. sign. at censuræ executionem secum ferrunt, vt dixit Rom. Pont. in c. pastoralis. §. verum, & ibi communiter not. de appell. & vt nos asseruimus cap. 13. §. 1. Tab. 1. lata igitur suspensio statim obligabit. Nec repugnat ratio in initio proposita; quandoquidem in ijs locum habet, quæ executionem secum non ferunt: & de priori quæstione hæcenus, ad alteram veniamus.

S V M M A.

- 1 Suspensio ad tempus lata, si bissextus interueniat, an eo die, qui adijcitur, duret.
- 2 Annus ex quot diebus constet.
- 3 Bissexus dies quidnam sit, & cur sic nominetur.

† Altera quæstio est, si quis per annum, mensēve suspensus sit, & eo tempore bissextus interueniat; an adiecta die per bissextum suspensio etiam duret: quam rem vt faciliorem reddamus, tria hæc præmittenda sunt, primum, annus ex quot diebus constet; deinde, bissextus quidnam sit; postremo, quamobrem sic nominetur. † Annus igitur ex 365. diebus constat, vt probatur in l. 4. §. Stichus si heredi. ff. de stat. lib. & in l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. & in l. anni culus non statim, & ibi not. Gloss. ff. de verb. sign. & vt nouissimè dixit Mandos. in tra. in scrip. Casus annales in prin. † Bissexus verò intercalaris dies est, qui quarto quoque anno interfertur, quò anni ratio cum cursu solis conueniat: nam, cum sol suum cursum 365. diebus, et horis sex ferè conficiat, sexq; horæ quatuor reperitæ naturalem diem faciât; ob eam rem, quarto cuique anno dies vnus ex horis illis collectis adijcitur. Postremo dies hic & intercalaris; & bissextus dictus est. Intercalaris, quoniam inferebatur mensi Februarij tanquam breuiori post dies 23. nam intercalare inferere est. Bissexus, quoniam hic dies post diem 23. Februarij inferebatur, quo die latinæ dicitur sexto cal. & qm̄, (quò vnus dies cum 24. videretur) sexto cal. iterum dicebatur, primum pro die 24. iterum pro die hoc adiecto; ob eam rem bissextum nominarunt, atque sic declarauit Gloss. in cap. quæsiuit de verb. sign. & in l. cum bissextus. ff. eod. & Syl. & Tab. in verb. Bissexus, vide tamen Duran. vbi hac de re agit in Rational. diuin. off. c. 3. lib. 8. His sic præmissis, in quæstione proposita variæ DD. sententiæ sunt. Gloss. in cap. 2. d. 55. intercalarem hunc diem reiiciendum esse existimant, eandem opinionem sequitur Gloss. in cit. c. quæsiuit. §. si. Et hoc ob has rationes, primò ob l. cum hæres. §. Stichus si heredi. ff. de stat. lib. vbi libertate seruo relicta; si per annum hæredi seruierit, dies bissexti reiicitur, et annus 365. diebus concluditur, ergò idem in casu nostro dicendum videtur. Præterea suspensio sic lata pœna est; ergò est coarctanda arg. cap. pœna de pœnis diu. & cap. odia & cap. in pœnis de reg. iur. lib. 6. Hæc tamen sententiæ repugnare videntur; quòd dies hic vnus cum vigesimo quarto esse dicitur, vt in eod. cap. quæsiuit. §. si. & in l. 3. §. minor. ff. de minor. & in cit. l. cum bissextus. Vnde altera

altera fuit sententia Gloss. in leg. 2. ff. de diuers. & tempor. præscript. quæ sic distinguit. Aut terminus per numerum annorum, mensiumve datus est, vt exempli gratia, ne à proposita quæstione discendamus, per annum, per bienium, per tres ve menses quis suspensus est, vt in cap. cupientes. §. cæterum de elect. lib. 6. & in cap. eos, & in c. si. de temp. ord. eod. lib. & in hoc casu, vt Gloss. inquit, si bissextus occurrat, duo illi dies pro vno habebuntur, atque idcirco totus annus, mensisve bissextilis, vt transeat, oportet, quò à suspensione absolutus sit. Aut per dierum numerum terminus præscriptus est, verbi gratia Suspendo te per decem dies, per viginti, & id generis; & in hoc casu, quoniam & bissextus dies alter est ab eo, quo cum iungitur, ob eam rem, ex quo bissextilis dies, & alter, cui adiungitur, duo sunt, si dies viginti abierint, suspensione statim liberatus eris, etiam si dies bissextilis non abierit. Hæc ibi Gloss. cuius sententiam sequitur Bart. cum ibi, vbi eam omnes tenere ait, tum in cit. l. cum bissextus. Huic opinioni repugnat tamen quo ad priorem partem cit. l. cum hæres. §. Stichus si heredi; nam, seruo libertate relicta, si annum hæredi seruierit, dies bissexti reiicitur; & tamen per numerum dierum tempus ad scriptum non erat. Hinc tertia fuit opinio Abb. in eod. c. quæsiuit in fin. & Syl. in verb. Aetas. nu. 5. Qui, vbi per numerum dierum terminus adiectus est, bissextilem diem non coniungi cum alio die existimarunt, sed & ipsum pro vno die haberi, vt dixit Gloss. proximè citata in secunda diuisionis suæ parte; quòd dictum probatur etiam in l. 2. in fin. ff. de diuers. & temporal. præscript. Vbi verò per numerum annorum, vel mensium terminus adiectus esset, sic distinguebant. Aut de re odiosa agitur, & in hoc casu bissextilem diem cum alio non coniungi dicebant, & in hoc casu loqui existimarunt cit. §. Stichus si heredi; ibi enim, si dies hic cum alio coniungeretur, libertas impediretur, quò odiosum est, vt dicitur in Instit. de leg. Fus. canin. toll. atque sic dixit Gloss. in cap. si propter in verb. Primi anni de rescript. lib. 6. & in cit. c. quæsiuit. §. fin. vbi quoq; Abb. de verb. sign. Aut agitur de re gratiosa, & in hoc casu diem eum numerandum, & pro vno cum eodem, quo cum iungitur, habendum censuerunt, vt probatur in l. 3. §. minore. ff. de minor. hæc Abb. atq; Syl. Quid igitur concludendum? hanc quæstionem DD. generatim disputarunt incitatis locis; ego autem quo ad rem nostram concludo bissextilem diem nunquam cum eodem coniungendum esse, cui adijcitur. Non, si tempus ponatur per numerum mensium, annorumve. Et hoc ob eam rationem, quoniam, vbi de odiosa re agitur, dies ille bissextilis reiicitur, vt habetur in cit. l. cum hæres. §. Stichus si heredi. ff. de stat. lib. & vt not. Gloss. in c. si propter in verb. Primi anni in fin. & ibi sequitur eam Phil. Franc. & Gemin. de rescript. lib. 6. eandem opinionem sequitur Gloss. pen. in fin. in eod. c. quæsiuit. §. fin. & ibi quoque Abb. de verb. sign. & Gloss. in c. 2. d. 55. & Syl. in verb. Aetas. eod. num. 5. communis denique DD. sententia hæc est. At in hoc casu suspensio odiosa est, habet enim rationem pœnæ, & pœna est odiosa, atque idcirco coarctanda arg. l. interpretatione. ff. de pœn. & c. in pœnis de reg. iur. lib. 6. ergò, vbi per annum, mensēve suspensio lata est, si bissextus interueniat, dies ille reiicietur; atque sic de suspensione dixit Gloss. in eod. c. 2. d. 55. & Gloss. in cit. c. quæsiuit. §. si. & ibi quoq; Abb. & Syluest. eod. in fi. & in verb. Bissexus, & ibi Angel. & Tab. Quare suspensus per mensem Februarij, statim atq; abierint 28. dies, absolutus hic erit, quauis bissextilis, intercalarisq; dies adhuc supersit. Idè, si per annū suspensus sit; nā elapsis 365. diebus statim diuina facere poterit, vel intercalaris ille dies reliquus sit, vt citati auctores eisdem in locis asserunt. Non itidem intercalaris ille dies coniungetur cum eo, quo cum coniungi solet, si tempus per numerum dierum ponatur, sed & ipse pro vno die numerabitur, sicut re vera dies vnus est, vt probatur in l. 2. in fin. & ibi not. Gloss. Secundum vnam lectur. & sequitur eam ibi Bart. ff. de diuers. & tempor. præscript. eandem quoq; sequitur Abb. in cit. c. quæsiuit, & Syl. & Angel. & Tab. eod. Etenim & hic odij ratio viget, ergò eandem, quam in superiori casu, interpretationem facere debemus arg. cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud ff. ad l. aquil. in hac igitur quæstione sic concludendum censeo; quæ conclusio cum æquitati, iuribusq; consentanea est, tum communiter recepta: sed de quæstione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

- 1 Suspensus ex epli gratia per tres menses si quis sit, & ante eos menses elapsos in suspensionem aliam trium mensium, alteriusve temporis incidat, quando huius secundæ suspensionis tempus currat.

§. † Tertia

II.

† Tertia quæstio est, si quis exempli gratia per tres menses suspensus sit, & ante eos menses elapsos in suspensionem aliam vel trium mensium, vel maioris, minorisve temporis incidat, quando huius secundæ suspensionis tempus currat. In qua quæstione, quæ disputatur in cap. cum in cunctis. §. fin. de election. & in Clement. 2. de magistr. variæ DD. sententiæ sunt. Quidam, quem refert Zab. in cit. Clement. 2. in verb. Si quis num. 2. ibi secundò quæro, posterioris suspensionis tempus non ante currere censuit, quàm prioris suspensionis tempus elapsum sit. Tum quòd, ex quo delictum iteratum est, & pœna iterari debet arg. l. quicumque C. de seru. fugit. quod non fit, si vtriusque suspensionis tempus simul currat. Tum quòd, si contrarium dicamus, alterum ex ipsis delictis non vindicabitur, quod esse non debet argument. cap. 1. de pœnit. iunct. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. Ad hæc argumenta responderi potest primò eam locum habere, vbi de suspendentis animo huiusmodi constat; secus autem, vbi simpliciter suspensio lata est; tunc enim suspendens tempus illud statim currere voluisse videtur argument. §. omnis, vers. purè in Instit. de verbor. obligat. & l. eum, qui calendis. §. fin. ff. eod. Postremò negatur pœnam non iterari; nam imò & pœna iteratur, alio enim vinculo constringitur, quo fit, vt, si alterius suspensionis absolutionem impetret, alterius vinculo adhuc constrictus teneatur argument. c. cù pro causa de sent. excommunicat. & leg. si domus. ff. de seruit. vrb. prædior. Vnde Gloss. in cit. Clement. 2. in verb. Sequentes, contrariam opinionem amplexata est, vt scilicet posterioris suspensionis tempus statim currat; eam opinionem sequitur Zab. eod. vers. Secundò quæro, & Imol. num. 13. & communiter eam teneri testatur eadem Gloss. ibi. Nam & annus, qui ad petendam bonorum possessionem ordinariam, & annus, qui datur ad carbonianam, si simul incidant, simul currunt, vt probatur in leg. carbonianum. §. fin. cum leg. sequenti ff. de carbon. edict. Idem probatur in l. in senatus in fin. ff. ad Turp. ergò & idem hic dicendum videtur. Atqui ad id quoque responderi potest: ob eam rem id fieri incitatis iuribus, quoniam nihil interest, vt tempus prius datum elaboratur, antequam posterius inchoetur; quo casu, vt prius tempus abeat, non expectatur, sicut in simili habetur in l. 1. ff. de success. edict. at in quæstione nostra secus est, vt hoc per se patet. Quare Abb. in cit. cap. cum in cunctis. §. fin. de elect. sic distinguit. Aut tempus, vt species certa, positum est, exempli gratia sic est dictum Qui delictum tale fecerit, à tempore delicti commissi per triennium suspensus sit; et in hoc casu, vt dicit Abb. hoc triennium statim currat; atque ideo, si per aliquod aliud tempus hic idem antea suspensus erat, posterioris suspensionis tempus, quò minus currat, non impediatur: alioquin non satisfaceret suspendentis voluntati, qui illud triennium à die delicti commissi inchoari voluit; sicut nec præcepto de ieiunio satisfacit, qui alio die ab eo ieiunat, qui ad ieiunium destinatus est arg. cap. 2. de obseruat. ieiun. nec, qui horarum canonicarum præces non sua die recitat, vt sensit Inn. in c. 1. de celebr. missar. & not. Syl. in verb. Ieiunium. num. 2. arg. l. si non fortem. §. si libertus. ff. de cond. indeb. & l. si usufructus mihi. ff. de usufruct. leg. Aut generaliter, & indefinite suspensio lata est, vt pote sic est dictum Qui tale delictum committit, per triennium suspensus sit; & in hoc casu, nisi prioris suspensionis dies elapsa sit, posterioris diem non currere censuit. Et hoc ob doctrinam Bart. in l. in senatus. §. quamquam. ff. ad Turp. quo in loco inquit Bart. si statuto caueatur, vt qui homicidium commisit, decem soluat, & per decennium ad confines moretur; si intra diem hanc homicidium aliud committat, priori decennio non elapso posterius non currere, si generaliter id dictum sit, secus si speciatim. Hæc Abb. cuius sententia quòd ad posteriorem diuisionis partem mihi non probatur; quandoquidem censuræ ipso iure latæ statim obligant, vt in initio huius cap. asseruimus, & vt probatur in c. pastoralis. §. verum, & ibi not. de appell. imò nec per appellationem suspenduntur, sicut dicitur in cit. §. verum in fin. de sent. excom. lib. 6. & vt nos abundè probauimus c. 13. §. 5. Tab. 1. Quid ergò & hic concludendum? Ego pro regula pono, ob rationem proximè dictam suspensionis posterioris tempus statim currere. Primò, quoniam censuræ ipso iure latæ executionem secum trahunt, vt dicitur in cit. §. verum, vel statim nullæ sunt argum. c. per tuas de sent. excom. & c. solet eod. lib. 6. Præterea, quoniam non absurdum est, vt eodem tempore eadem censura sæpius constrictus quis sit; sæpius enim quis excommunicari, sæpius & suspendi, interdictoq; subijci potest, vt asseruimus cap. 16. §. 3. Tab. 1. nec tamen superuacanea secunda suspensio erit, vt ibidem probauimus. Accedit demum, quòd suspensionem simpliciter latam in iure non reperiemus, quæ non statim obliget. Ex quo igitur nec iure id cautum reperitur, nec rei natura patitur, vt censura purè, ac simpliciter lata pœdeat, vel sexcentis suspensionibus, vt ita dicam, adiecta singulis sua die, constrictus quis sit, si deinceps in

ceps in suspensionem aliam incidat cum diei adiectione, dies tamen illa posterioris suspensionis; & cum alijs curret; & sic opinio Gloss. locum habebit in Clem. 2. in verb. Sequentes de magistr. & qui eam sequuntur. Nec repugnat doctrina Bart. quandoquidem pœna illa pendere potest, vt per se patet: quod non contingit in censuris, vt vidimus; ab opinione igitur Gloss. cit. Clem. 2. non discedemus, quæ & communiter tenetur, vt Gloss. ibi testatur. Id quod eo magis dicendum est in priori casu diuisionis, quam tradidit Abb. Excipitur tamen, vbi speciatim cautum esset, vt durante prioris suspensionis tempore, posterioris, ne curreret; tunc enim à suspendentis voluntate non discedemus arg. c. cum voluntate de sent. excom. & l. non omnis. ff. si cert. pet. & in hoc casu locum habebit opinio primo loco relata: & hæc germana quæstionis huius disolutio mihi esse videtur, iam ad quartam transeamus.

S F M M A.

¶ Suspensione per mensem lata, si medius mensis constat; si mensis, quo suspensio lata est, ex sit, plus, minus vè; ex quot diebus hic mensis triginta diebus, cõsequens vè ex 31. cõstet.

III.

¶ Quarta quæstio est, si per mensem quis suspensus sit, ex quot diebus mensis hic constat, si is mensis, quo suspensio lata est, ex parte aliqua lapsus sit, & ex triginta diebus constat; consequens vè, ex quo est suppleendus, ex 31. Antequam quæstionem dissoluamus, præmitto. Primùm annum mensem, hebdomadam, & diem; ordinario tempore inchoari, annum Calendis Ianuarij, menses singulis suis primis diebus, hebdomadam dominico die; extraordinario, vbi alieno tempore hæc inchoantur. Id quod fieri sæpius necesse est; nam, si exempli gratia, anno, mense vè cõpro delictum quis committat, quamobrem per annum, mensem vè statim ab homine, à iure vè suspendatur; nõ statim, vt iudex, ac ius voluit, hic suspenderetur, si anni, mensis vè initium expectandum esset: ob hanc rem igitur factum est, vt & annus, & mensis, & hebdomada in huiusmodi casibus quocunque temporis momento inchoentur, vt tradidit Bald. in l. de diuisione. num. 1. & Add. ad eum, & Alex. nu. 2. & Iaf. num. 7. ff. solut. matr. qui annus, mensis, atque hebdomada, quòd, vt res emergens postulat, inchoantur, ob eam rem & emergentem annum, mensem, atq; hebdomadam citati auctores nominarunt. Propono itidem quæstionem hanc disputari, vbi pro pœna suspensio lata est; ac demum, vbi ignoratur, ex quot diebus mensem, hebdomadam vè esse suspendens voluerit; nam, vbi de hoc constaret, tunc ab eius mente nõ discedemus arg. c. cum voluntate de sent. excom. & l. non omnis. ff. si cert. pet. His sic præmissis, quò ad quæstionem propositam videbatur dicendum ex diebus 31. hanc mensem constare argum. l. vbi lex. ff. de reg. iur. quo in loco, vbi lex duorum mensium fecit mentionem, & qui sexagesimo die primo venerit, audiendus esse ibi dicitur; ergò mensis ex 31. diebus constare videtur: hæc sententia eo iure non probatur; quod enim is audiatur, qui sexagesimo primo die venit, cum duo menses ad ueniendum ei dati essent, ex benignitate id fieri ait ibi Gloss. & Bald. in l. eos. §. si autem. num. 9. de appell. hæc responsio mihi non satisfacit, quandoquidem id ipso iure fit, non autem ex benignitate; nam, ex quo duo menses ad ueniendum dati sunt, alter eorū mensium ex diebus 31. constat, necesse est, si dies mensium quis, quot sint, animaduertat; ex qua responsione patet nec eo iure opinionem hanc comprobari. Adde, si mensis ex 31. diebus constaret, per cit. l. vbi, & sexagesimo secundo die audiendum eum fuisse; sententia igitur hæc tenenda non est. Altera fuit sententia quorundam, vt Bald. in cit. l. eos. §. si autem. nu. 9. & Phil. Franc. in c. quàm sit. §. electus, vbi & quosdam alios idem sentientes refert de elect. lib. 6. qui mensem simpliciter in aliqua dispositione prolatum triginta dies habiturum existimarunt ob l. fin. §. similiq; modo. C. de iur. delib. vbi trium mensium mentione facta, ex triginta diebus singulos constare Imperator interpretatus videtur: quorum sententia ibi non probatur; nam, vbi trium mensium mentione ipse facit, tempus designat, intra quod hæres hereditatem repudiare debet; vbi vè triginta dierum mentionem facit, de inuentarij confectione agit, quod intra triginta dies inchoari vult, & intra sexaginta alios dies compleri. Hæc Imperator; an autem singuli triginta dies mensem compleant, Imperator id non dicit: non enim enumeratio illa dierum ad tres illos priores menses refertur, cum de alio tempore ibi agatur, ac de alia re; inde igitur sententia hæc non probatur. Non etiam pro hac sententia facit l. miles. §. sexaginta. ff. de adult. nec. l. ediles aiunt. ff. de edil. edict. nam, etsi mensis triginta dies habere potest, non tamen consequitur, vt sexaginta dies marito ad accusandam mulierem de adulterio dati in l. is, cuius ope. ff. de adult.

adult. duos menses conficiant, ac de duobus mensibus iureconsultus intelligat, sicut nec etiam in cit. l. ediles: sed ob eam rem dierum numerus expressus fuit, quò certior dies esset; nec opinio igitur hæc amplexanda est. Tertia fuit opinio quorundam, qui existimarunt tot dies eum mensem habere debere, per quem quis suspensus est, quot habet breuior ex duobus illis mensibus eo scilicet, quo suspensio lata est, & eo, qui proximè ipsum consequitur; & hoc sensisse videtur etiam Bald. in cit. l. eos. §. si autem. num. 9. nam, si per mensem Februarij, vbi bissextum patitur, quo tempore mensis ex viginti nouem diebus constat, ad confinia quis positus sit; quò pœna leuior sit, eum mensem ex viginti octo diebus constare tunc asseruit ob l. cum hæres. §. Stichus. ff. de stat. lib. hæc ratio sententiam hanc non probat; nam dies ille intercalaris extraordinarius dies quodammodo est: &, quoniam, vbi agitur de pœna, benignior interpretatio facienda est arg. c. in pœnis de reg. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pœn. ob eam rem naturam mensis Februarij ordinariam, & non extraordinariam sequimur; at in casu nostro emergentis mensis natura ea est, vt quo die cœperit, eo concludatur arg. l. qua ætate. ff. de testam. & l. 1. ff. de manumiss. nec igitur opinio hæc amplexanda est. Omitto diuisionem quandam Paul. quem refert Gemin. in c. quàm sit. §. electus. num. 2. de elect. lib. 6. qui volebat, vbi ius disponderet, à quo tempore mensis inciperet, mensem accipi, vt occurrit in Calendario; &, quod ei deest, suppleri ex sequenti; si vero ius id non exprimeret, duodecimam partem anni summendam esse: nam, etsi quo ad priorem partem rectissimè sensit, quò ad posteriorem tamen recipiendus non est; ex quo nullo iure, nullaq; ratione id re ipsa ab eo probatur. Quid igitur concludendum? Ego sententiam hanc amplector, vt mensis hic emergens ex tot diebus constet, ex quot is mensis constat, quo suspensio lata est. Primò, quoniam vbi ad aliquòd agendum mensis, huiusmodi tempus datur, si emergens tempus sit, tot dies hic mensis habet, quot mensis ille, quo datio facta est, vt asseruit Gloss. in c. quàm sit in verb. Mensem, & sequitur eam ibi Io. Mon. num. 5. cum seq. & Prob. in Add. ad eum. num. 2. cum duobus seq. & Anchar. nu. 5. & Gloss. in extrauag. vn. in fin. vers. Eo ipso, ne sed. vac. & in extrauag. vn. in fin. vers. Et adde de cens. & Bart. in l. cum bis sextus. ff. de verb. sign. & Bald. in l. de diuisione. num. 1. & Alex. num. 4. vbi & sententiam Gloss. communem esse testatur. ff. solut. matr. idem Alex. conf. 42. num. 13. vers. Et sic videtur lib. 3. & conf. 114. num. 4. lib. 5. & Bald. in l. 1. vers. Quartò, & vltimo. ff. si quis caut. eam quoq; communem dixit Prob. in c. quàm sit; eandem totum mundum praticari, vt eius verbis vtatur, testatur Addit. ad Bald. in l. eos. §. si autem. num. 9. in litera E. C. de appell. cum igitur & hic de emergenti tempore agatur, idem concludemus. Postremò pro hac conclusione facit, quoniam mensis huiusmodi, quota die cœpit, tota die consequentis finitur arg. l. qua ætate. ff. de testam. & cit. l. 1. ff. de manumiss. ergo mensem hunc ex tot diebus constare necessariò conuincitur, ex quot ille constat, quo suspensio lata est: &, quamuis ibi de anno agatur, nihil tamen hoc obest arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. si ergo exempli gratia decimo Septembris die per mensem quis suspensus est, decimo Octobris die suspensio hæc terminabitur; ab hac igitur sententia non discedemus. Excipitur tamen, vbi de suspendentis mente contrarium constaret; tunc enim eam sequemur: & de quarta quæstione hac satis; ad quintam veniamus.

S V M M A.

1 Suspensio lata non interdium tantum, sed et noctu durat.

IV.

1 §. Quinta quæstio est, an per annum suspensus non interdium tantum: sed noctu etiam suspensus sit. In qua quæstione breuiter concludimus quocunq; temporis momento suspensus hunc fore arg. c. 1. §. qui verò, & c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. ibi enim à beneficio per triennium suspensus, si intra eam diem ei temerè se ingesserit, statim beneficio priuatus est; at intra illud tempus dies, noctesq; comprehenduntur, vt hoc per se patet, ergo & noctu suspensus erit; etenim tempus ad aliquid præstitutum continuum esse censetur, vt sensit Gloss. in rub. ff. de diuers. & temporal. præscript. & Ias. in l. contra maiores. num. 6. C. de inoff. testam. Idem probatur in c. 1. vers. Si quis de re iud. lib. 6. & in c. 1. de sent. excom. eod. lib. Facit quoque c. 1. de treug. & pac. in antiq. Postremò quæuis censura aut ipso iure tollitur, aut ab homine; ergo tempore tantum non tollitur, atq; idcirco & noctu durabit; etenim tempus non est modus obligationem tollendi arg. l. obligationum ferè. §. placet. ff. de action. & oblig. & de quæstione hac satis; ad sextam transeamus.

S V M M A.

S V M M A.

1 Suspensio ad tempus certum lata durat, quousque tempus illud totum elapsum sit.

V.

1 §. Sexta quæstio est, an per mensem, diesve aliquot suspensus suspensione liberatus sit, statim atque postremus dies aduenit; an verò requiratur, vt postremus dies ille totus abierit. In qua quæstione, vt ipsam quoque paucis absoluamus, totum postremum diem eius temporis præterisse necessariò debere concludimus; vt probatur in c. 1. §. qui verò, & in c. cupientes. §. ceterum de elect. lib. 6. ibi enim à beneficio suspensus per triennium, si intra illud tempus ei se ingesserit, eo statim priuatus est; ergo, & antequam postremus ille dies totus elapsus sit, suspensio durat, cum & dies ille postremus ex eo triennio sit. Id quod multo magis asserendum est, vbi tempus illud per accusatum prolatum est adiecta præpositione, vel non adiecta; accusatum enim tempus absolutum significat, vt asserunt Dyn. Rayn. Bald. Pet. Cyn. & Alex. quos refert, ac sequitur Ias. in l. si cui legetur. num. 13. ff. de leg. 1. idq; meritò, nam pro regula habetur tempus completum esse debere, vt not. Archid. in c. si annum de iud. lib. 6. At quid, si per ablatum feratur? DD. communiter concludunt, vt testatur Ias. eod. nu. 14. ubi tempus per ablatum prolatum est, vt completum sit, non postulari. Contrarium tamen in re nostra sentio; nam per suspensionem quis prohibetur, ne ecclesiasticas functiones exerceat; at, nisi tempus illud totum abierit, eas exercuerit nec ne, sciri non potest. Declarant hoc conditiones de non faciendò adiectæ ipsi legatario; nam, quòd sciri non potest, an prohiberetur non faciat, nisi eius morte secuta; ob eam rem, vt cautionem legatarius præstet de non faciendò prohibitum, prospectum est argum. l. matianæ, & ibi Bart. ac DD. & l. is, cui. ff. de cond. & demòstr. Nec repugnat dictum Doctorum, quandoquidem locum illud habebit, vbi tempus positum est ad quodpiam faciendum argum. eius, quod dixit Gloss. in Clem. generalem de ætat. & qualit. quam & sequitur Ias. in cit. l. si cui legetur. nu. 15. totum igitur, & postremus dies elapsus esse debet; sed postremam quæstionem iam aggrediamur.

S V M M A.

1 Suspensio simpliciter lata quatenus duret. 3 Suspensio pœna momentanea non est, sed successiua.

2 Suspensio fertur, & vt delicta puniantur, & vt à contumacia quis discedat.

VI.

1 §. Postrema quæstio est, quatenus suspensio simpliciter lata duret. Ante cuius dissolutionem præmittimus primùm suspensionem ferri; & vt delicta vindicentur, & vt à contumacia quis discedat, vt probauimus cap. 5. §. 2. in hac Tab. ¶ Item suspensionem pœnam successiuam esse; nam suspensus & hodie, & cras, & perendie, ac deinceps suspensus erit, quousque absoluatur, vt sensit Abb. in c. ex literis. num. 10. & ibi not. DD. de constit. Postremò suspensionem, vbi pro pœna fertur, simpliciter & nulla temporis præscriptione ipsam aliquando ferri, vt in c. 2. prop. fin. de transl. epif. & in c. vel non est, & in c. literas de temp. ord. & in c. nihil est de elect. & in c. tam literis in fin. de testib. & in c. 1. de secund. nupt. & in c. graue nimis de præben. His sic præmissis, vbi suspensio simpliciter lata est, quatenus duret, breuiter concludimus, eousque ipsam durare, quousque tollatur: sed quoniam, id quando contingat, abundè, ac satis egimus cap. 4. §. 2. in hac Tab. ob eam rem eò proficiscamur; & de quæstionibus hisce satis. Eset proximè hic agendum de forma non necessaria, quæ adhiberi debet; sed quoniam egimus de ipsa cap. 21. Tab. 1. ob eam rem ad absolutionis formam, ea omissa, transibimus.

De forma ad suspensionem tollendam necessaria; & de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debent; eiq; communia cum alijs sunt. Cap. XVI.

S V M M A.

1 Forma absolutionis à suspensione quanam sit, vel quis ab officio, vel à beneficio, vel ab utroque suspensus sit. 2 Forma certa præscripta non est ad suspensionem tollendam.

K k k

Egimus

GIMVS de forma, quæ ad suspensionem ferendam necessariò postulatur; iam de forma, quæ ad eam tollendam necessariò adhibetur, nunc agamus: sed, quoniam suspensionis species duæ sunt, vt probauimus cap. 5. in hac Tab. altera, quæ ab officio; altera, quæ à beneficio suspendit; † ob eam rem, si ab officio tantum quis suspensus sit, forma hæc communiter adhibetur Ego absoluo te à vinculo suspensionis, in quam incurristi propter talem causam, & restituo te executioni ordinum, & officiorum tuorum. Hæc igitur forma communis est, vt inquit Archiep. Flor. in tract. de censur. cap. de causa efficiente suspensionis, & Syl. in verb. Absolutio. 6. num. 2. & Tab. in verb. Absolutio. 3. num. 12. Si autem à beneficio suspensus quis sit, de forma absolutionis ab hac suspensione DD. nihil dicunt: hæc tamen commodè adhiberi poterit Absoluo te à vinculo suspensionis, inquam incurristi ob talè cãm, & restituo te ad tuù beneficiù. Si deniq; ab utroq; ex illis formis vna cõficiat. Mea tñ sentètia cautiùs fiet, si forma hæc simplex adhibeat Absoluo te à suspèssione, in quã incurristi ob talem causam; hæc enim forma singulis speciebus suspensionis separatim, simulvè iunctis inferuet. Nam, ex quo absoluitur quis à suspensione, & suspensio simpliciter sumpta, vt genus, de vtraque specie dicitur; (vel vtraque, vel altera tantum constrictus sit) absolutus hic erit. Sicut & simpliciter, suspensus & ab officio, & à beneficio suspensus est, vt probauimus cap. 14. §. 1. in hac Tab. etenim genus eque de omnibus suis speciebus dicitur, vt logicæ artis magistri docent. Hæc igitur forma commodè adhibebitur; † non enim certa verborum forma ad suspensionem tollendam nobis præscripta est, vt dixit Archiepisc. Flor. & Syl. eod. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 161. vers. Sextò dico, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 17. de suspensione, vbi & formam vsitatam ponit, & nos cap. 22. Tab. 1. Dummodo igitur absolutionis huius forma hisce verbis concipiatur, quibus absolui quem à suspensione significetur, nihil interest, vt sensit Armill. in verb. Absolutio. nu. 67. & vt habetur in eod. cap. 22. Tab. 1. sed iam de ijs, quæ necessariò huic formæ inesse debent, agamus.

S V M M A.

1 Formæ absolutionis à suspensione quæ necessariò inesse debent.

I.

S † Huic autem formæ necessariò quæ inesse debent, partim communia ipsi cum reliquis censuris sunt, partim propria: sed, quoniam communia tractauimus cap. 20. Tab. 1. quæ namq; inesse formæ censuræ ferendæ omnino debent, & in absolutionis forma requiruntur, ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus. Propria verò ea verba sunt, quibus à suspensione, qua quis constrictus tenetur, absolui significatur. Quare ea verba, quæ ad formam adhibentur, quam proximè posuimus scilicet In quam incurristi ob talem causam, & restituo te executioni ordinum, & officiorum, non necessariò postulantur; nam, statim ijs verbis prolatis Absoluo te à vinculo suspensionis, suspensione quis liberatus est, vt de excommunicatione probauimus cap. 30. §. 2. Ac planè quis dubitet post suspensionis absolutionem se officio suo restitutum? Verba igitur ea & causam suspensionis significant, & effectum absolutionis apertius ostendunt, vt & de excommunicatione asseruimus eod. cap. 30. §. 2. Imò per ea verba Restituo te tuo officio, tolli suspensio potest; nil aliud enim est absolue à suspensione, quam executionem officij, à quo suspensus quis erat, restituere. Ex his demum habetur, & quæ ei formæ inesse, non tamen necessariò, debent. Effet hic agendum de forma absolutionis non necessaria, quæ post absolutionem adhibetur; sed, quoniam de ipsa egimus cap. 24. Tab. 1. ob eam rem, ipsa omissa, ad accidentia, quæ à propositis causis emanant, transibimus.

De accidentibus, quæ à causis suspensionis emanant. Cap. XVII.

S V M M A.

1 Necessariò an institui suspensio debuerit.

nam fuerit.

2 Propositum instituentis suspensionem quod-

DE accidentibus, quæ à causis suspensionis emanant, acturi omittimus, quæ ab efficiente cã humana proficiscuntur; (de ipsis. n. egimus in Tab. 1.) ea tantum, quæ à reliquis proficiscuntur, contemplaturi, & priùs; quæ à fine; hæc autem sunt. † Primum necessitas institutionis, id est an necessariò institui suspensio debuerit; id quod necesse non fuisse probauimus cap. 25. Tab. 1. † Alterum est propositum, quod planè, omisso communi, fuit à functionibus ecclesiasticis clericos suspendere, & sic modò ab officio, modò à beneficio, modò ab utroque suspendere, vt ex dictis patet. Causa verò huius propositi fuit utilitas, quæ habetur in cit. c. 23. & cap. 5. §. 1. in hac Tab. Sed de accidentibus, quæ ab efficiente causa proficiscuntur, satis; ad ea, quæ à materia, atque à forma emanant, veniamus.

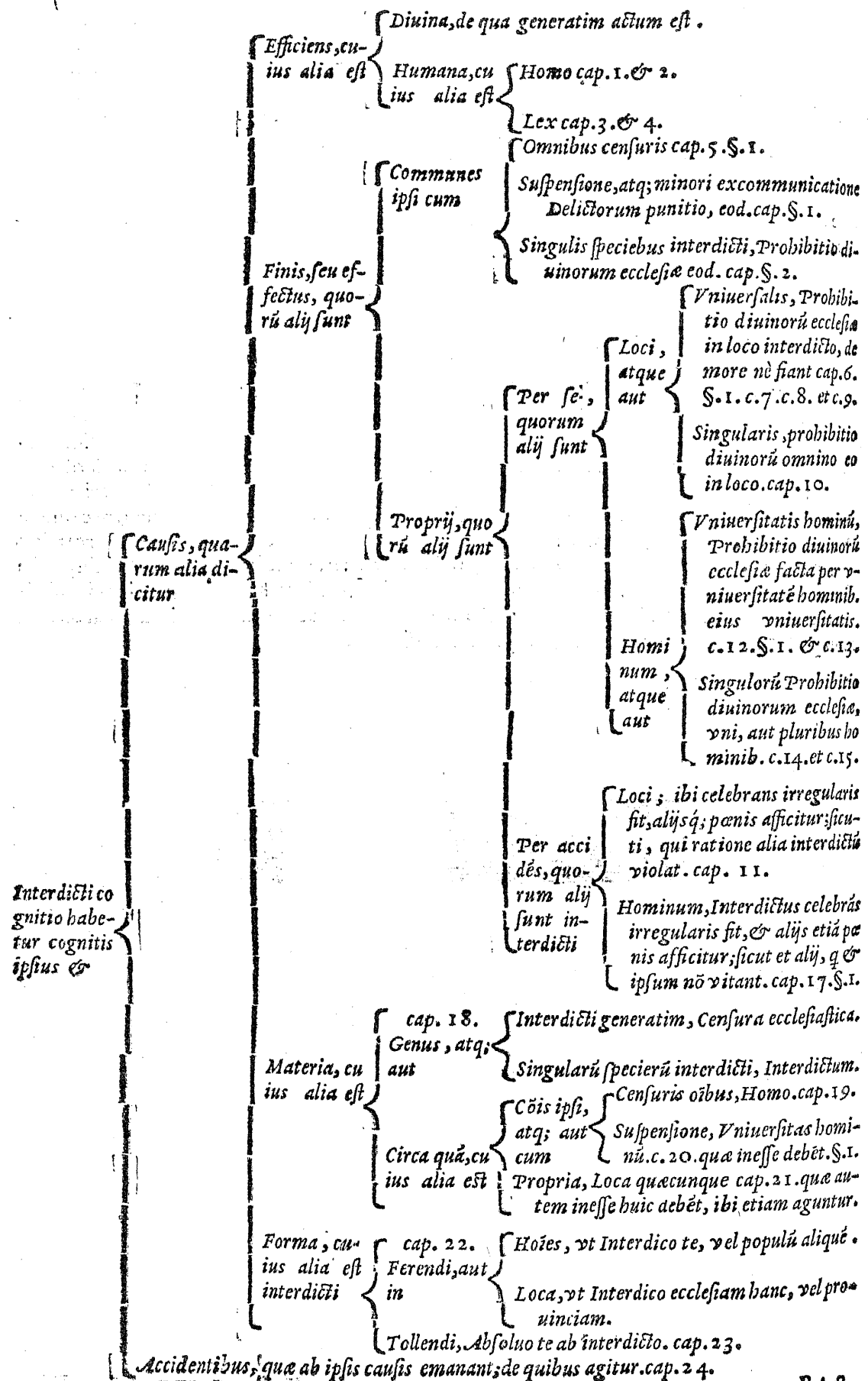
S V M M A.

1 Suspensio cur sic nominata, & vnde nomen hoc ductum.

I.

SA materia verò diuisio suspensionis oritur: sed, quoniam quot suspensionis species essent, posuimus cap. 5. in hac Tab. ob eam rem, accidente hoc omisso, vnum tantum hic explicabimus, quod à forma emanat, Suspensio vnde dicta sit; nam accidentia reliqua, quæ à fine proficiscuntur, tractauimus abundè cap. fin. Tab. 1. † Pœna igitur hæc suspensio dicta est ob eam rem, quòd suspensus nec omnino remouetur, à quo suspenditur; nec, quòd illud habeat, ei permititur. Id, quod hinc patet, quoniam ab officio, à beneficio suspensus nec beneficio, nec officio priuatur, vt probauimus; & tamen nec fructus beneficij habere, nec officij munerà exercere potest: pender igitur suspensi ius, & quodammodo in incerto est, atque idcirco pœna hæc suspensio est dicta; ducto nomine à verbo Suspendo, quod sursum pendere, incertum, dubiumq; esse significat, vt habetur in Dictionario in verb. Suspendo: atqui de suspensione iam satis, ad interdum postremam censuræ ecclesiasticæ speciem veniamus.

BARTHOLOMÆI VGOLINI
EX MONTE SCVTULO IURISCONS.
AC BARBIANI ARCHIPRESBYTERI.

De interdicto censura eccl. Tab. V.

De homine efficiente causa interdicti; id est de eo, qui interdictum ferre potest; & de ijs, quæ ad ipsam ferendum necessario inesse illi debent, eiq; communia cum reliquis censuris sunt.

Cap. 1.

S V M M A.

- 1. Homo interdictum ferre potest.
- 2. Interdictum ferre potest, qui & excommunicationem, & suspensionem.

RESTAT demum, vt de interdicto tertia censuræ ecclesiasticæ specie agamus; de quo more nostro acturi, primū quifnam interdictum ferat, contemplantur, reliquas causas deinceps ordine suo contemplaturi. † Efficiens igitur causa interdicti ferendi (diuina omiſſa) Homo primū est; id est interdictum ferre homo potest; vt probatur in cap. fin. verſ. Quod tempore interdicti, & ibi not. Phil. Franc. verſ. Quartò not. de ſent. excom. lib. 6. & in c. fanè de off. deleg. & in c. quarenti de verb. ſign. & vt inquit Archiepiſc. Flor. de interdict. cap. de cauſa efficiente interdicti incip. Sciendum ergò primū, & cap. incip. Item ab homine, & Syl. in verb. Interdictum. nu. 2. & Tab. eod. nu. 2. in inquit. & nu. 3. & Armill. eod. nu. 23. † Etenim communiter pro regula traditur, qui excommunicare, ſuſpendereq; poteſt, cum & interdictum ferre poſſe, vt inquit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 168. Sed, quoniam de hac cauſa, ſicut etiam de ijs, quæ neceſſariò inesse ei debent; itemq; de ijs, quæ non neceſſariò, egimus in cap. 2. cum multis ſeq. Tab. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc ſumemus: hic verò vnū explicabimus, an epiſcopus ſine ſui Capituli cōſenſu cenſuras ferre queat; id quod in ſeq. §. præſtabimus.

S V M M A.

- 1. Episcopus an sine consensu Capituli censuras ferre poſſit.
- 2. Loci vniuersalis interdictum pro pecuniario cōmodo ſine licētia Rom. Pont. ferri nō pōt.

I.

S† Quæſtio nobis explicanda hæc propoſita eſt, an epiſcopus cenſuras ſine conſenſu Capituli ferre poſſit. In qua quæſtione Gloſſ. in c. 1. in verb. Capituli, vbi quæſtio hæc diſputatur de exceſſ. prælat. epiſcopum ſine conſenſu Capituli excommunicationem, ſuſpentionem, interdictumq; ferre non debere concludit. Et hoc primū ob cit. c. 1. vbi Rom. Pont. prohibet, ne clericos ſine iudicio Capituli epiſcopus ſuſpendat, eorumvè eccleſias interdicto ſubijciat; ergò epiſcopus ſine conſenſu Capituli cenſuras ferre non debet. DD. ad illud ius, vt refert ibi Abb. variè reſpondent; nam primò illud locum ſibi vindicare inquit, vel vbi epiſcopus aut clericum ſuſpendere, aut interdicto eius eccleſiam ſubijcere perpetuò, ad longumvè tempus vult, quod & Abb. etiam ſequitur; vel vbi clerici conſuetudine Capitulo ſubiectione ſunt arg. c. irrefragabili. §. exceſſus de off. ord. vel vbi hæc epiſcopus communia cum Capitulo habet arg. c. vn. ne ſed. vac. lib. 6. Quæ reſponſiones mihi non ſatisfaciunt; nam ratio, quæ anima legis eſt arg. 1. ſcire leges, & ibi not. ff. de legib. ratio, inquam, quæ redditur à Rom. Pont. in cit. c. 1. nulla ex ijs eſt, quas proximè retulimus, ſed ea, quòd epiſcopi præbyteros, quaſi filios, & fratres benigna,

& fraterna charitate fouere debent: hæc igitur ratio redditur; atque idcirco, ne temere episcopi censuras ferant, de iudicio Capituli ferre ipsas debent arg. l. quod maior. ff. ad municip. & tot. tit. extra de ijs, quæ sunt à maior part. cap. Ego igitur ob propositam rationem clericorum priuilegiū illud esse censeo; quod tamen consuetudine clericū amiserunt: alioquin ratio illa ibi red- dita inutilis, ac supernacanea esset; quod absurdum est, & contra c. si Papa de priuileg. lib. 6. Se- cundo loco pro eadem sententia citat Gloss. c. episcopus nullius. 15. q. 7. vbi prohibetur, ne epis- copus sine clericorum consensu cuiuspiam causam audiat: hoc ius etiam propositam sententiā non probat; nam & ibi quoq; speciatim de clericorum causis agitur, sicut in tota ea questione. Ego igitur, quò rem hanc dilucidiorē reddam, tribus regulis questionem hanc absoluendam censui. Quarum prior hæc est, Episcopus de iure scripto sine cōsensu Capituli in clericos suspen- sionem, interdictūq; ferre non potest pro pœnā, vt probatur in cit. c. 1. de excess. prælat. nam, cum fraterna charitate fouere ipsos debeat, atq; idcirco temerè ipsos non punire, id in primis præstabit, si cum cōsensu sui Capituli id fecerit. Excipitur tamen primò, vbi pro contumacia in eos huiusmodi censuras fert; nam, quòd tunc medicinæ loco feruntur arg. c. 1. de sent. excom. lib. 6. nec ob id definit eos fraterna charitate fouere: imò tunc maximè fouet, ex quo à contu- macia eos auocare, & ecclesiæ obtemperantes reddere studet, ob eam rem & sine consensu Ca- pituli ipsos hisce censuris irretire poterit. Hinc, quòd excommunicatio pro contumacia solū fertur arg. c. certum. 1. 1. q. 3. Rom. Pont. in cit. c. 1. de excess. prælat. vbi de excommunicatione agit, de Capituli consensu nihil dicit; sed solū, ne quempiam excommunicent sine ordine iu- diciario, & hoc not. ibi DD. Postremò excipitur, vbi ad modicum tempus clericos suspendit argum. l. scio. ff. de in integr. restit. nam & illud c. 1. de excess. prælat. locum habere communiter concluditur, vbi in perpetuum, vel ad longum tempus clericus suspenditur, ecclesiæ interdi- cto subijcitur, ergo secus, vbi pro modico tempore; & de priori hac regula satis. Altera regula hæc est De consuetudine sine consensu Capituli in clericos episcopus censuras quascunq; ratio- ne quacunq; ferre potest; nemo episcopus enim hodie est, qui per se iurisdictionē non exerceat: de qua consuetudine, præterquam quòd testatur Abb. in eod. c. 1. & experientia ipsa, & assiduus vsus id declarat, quæ consuetudo valet, modò legitimè præscripta sit, vt dicitur in c. 3. de con- suct. lib. 6. & de hac itidem regula satis. Tertia regula hæc erit, Episcopus sine consensu Capitu- li in laicos censurā ferre quoquomodo potest, primū de iure scripto; nam solū quò ad cleri- cos episcopis prohibitum habemus, & quò ad eorum ecclesias, vt in eod. c. 1. ergò secus quò ad laicos; inclusio enim vnus alterius exclusio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. & facit etiam c. nouit, & c. quanto de ijs, quæ fiunt à prælat. sine consensu. Cap. vbi, sine con- sensu Capituli ne res ecclesiæ episcopus alienet, prohibetur. Postremò de consuetudine multo magis ob ea, quæ in secunda regula diximus; episcopi ergo ob consuetudinem legitimè præscri- ptam hodie sine consensu Capituli censuras & in clericos, & in laicos ferre queunt: etenim con- suetudo huiusmodi iuri scripto præfertur arg. c. fin. de consuet. & l. de quibus in fin. ff. de legib.

† Interdictum tamen generale in locum pro pecuniario cōmodo sine Rom. Pont. licentia epis- copi ferre nequeunt, vt habetur in extrauag. Prouidæ de sent. excom. & vt inquit Abb. in c. cum in partibus de verb. sign. & Gemin. in c. præsent. num. 2. vers. Et sic est etiam alia differentia de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 168. Vniuersale autem interdictum quodnam sit, infra suo loco explicabimus; interim autem ad efficientem causam absolutionis interdicti ab homine lati veniamus.

De homine efficiente causa absolutionis interdicti, ab homine lati; & de ijs, quæ ad ipsam absolutionem tribuendam necessariò inesse ei debent, commu- niaq; ipsi cum alijs censuris sunt. Cap. II.

S V M M A.

- 1 Absoluere ab interdicto ab homine lato po- test, qui ab excommunicatione. 2 Absolutio interdicti ab homine lati tribuitur etiam aliquando ipso iure.

ABSOLVERE † autem ab interdicto ab homine lato potest, qui & ab excommu- nicatione absoluit; exempli gratia, qui interdictum tulit, item superior eius, vt inquit Archid. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in c. si ciuitas vers. In Gloss. 1. ibi Quis autem absoluit ab interdicto de sent. excom. lib. 6. & Anchar. in Clem. vn. num. 12. de rebus eccl. non alien. & Syl. in verb. Interdictum. 3. num. 16. vers. Decimò,

Decimò, & Tab. eod. nu. 9. & Sot. dist. 22. q. 3. art. 4. concl. 3. vers. Atqui illud lib. 4. nec non alijs; de quibus quòd egimus cap. 4. cum seq. Tab. 1. ideo ad legem alteram efficientem causam in- terdicti ferendi, transeamus. † Si illud tamen prius addiderimus interdictum & ipso iure tolli, vbi ad certum tempus, ad certamvè causam latum est, eo tempore elapso, eaq; causa cessante, vt probauimus cap. 4. §. 2. Tab. 4.

De lege, seu constitutione eccl. efficiente causa interdicti, & de ijs, quæ ad interdictum ferendum inesse ei debent, communiaq; ipsi cum reliquis censuris sunt. Cap. III.

S V M M A.

1 Constitutio ecclesiastica interdictum ferre po- test.	3 Religiosi, &
2 Clerici ob quas causas communi iure in inter- dictum incidant, &	4 Laici, &
	5 Collegium, seu vniuersitas, &
	6 Loca.

TERRA † verò efficiens causa interdicti, lex, seu cōstitutio ecclesiastica est, id est ecclesiastica lex, seu constitutio interdictum ferre quoq; potest, ea scilicet, quæ & excommunicationem, & suspensionem, vt probauimus cap. 9. Tab. 1. vbi etiā, quæ ad ipsum ferendum inesse ei deberent, abundè tradidimus, atque ob eam rem illa in præsentī omittimus. Verum, quòd interdicta, quæ communi iure lata sunt, hic breuiter recensere volumus, quòd & in alijs censuris obseruauimus; & interdicta hæc partim in clericos, partim in religiosos, partim in laicos, partim in collegia, seu vniuersitates, partim in loca promulgata sunt; ideo, quæ in clericos primò, quæ in reliquos de- inceps, ponamus. Quò ad clericos igitur primò.

- 1 **E**piscopus, ipsovè maior, qui diocesim, ecclesiasq; visens plus eo, quòd ipsi debetur, recipit, intra duos menses id non restituens in ecclesiam aditum interclusum interdicto habet ob extrauag. vn. de cens. §. alioquin. Episcopus, Abbasvè, qui bona ecclesiæ non legitimè alienat, in eandem pœnam incidit ob extrauag. vn. de reb. eccl. non alien. Clerici seculares, qui scientes in locis interdicto subiectis in casibus à iure non permisis celebrant, celebrarevè faciunt, eadem pœna constructi tenentur, quousque satisfecerint ei, cuius sententiam violarunt ob c. episcoporum de priuileg. lib. 6. Clerici seculares, qui excommunicatos publicè, interdictosvè aut ad diuina officia, aut ad ecclesiastica sacramenta, aut ad sepulturam admiserunt, in eandem pœnam incidunt, sicut etiam religiosi ob cit. c. episcoporum. Qui conferunt, recipiuntq; ipsorum beneficia, qui ad curiam pro suis negotijs profecti sunt, ibivè iudices sunt, in interdictum statim incidunt ob extrauag. 3. de priuileg. sed iam ad reli- giosos veniamus.
- 2 **R**eligiosi † aditum in ecclesiam non habent, si venerint contra cit. c. episcoporum, vt dixi- mus proximè.
- 3 **L**aici † ex familia visitatoris, qui per se, aliosvè ab ijs, quos suus dominus visit, præter id, quòd iure ipsis permillum est, aliquid accipiunt, aditum in ecclesiā interdictum habet, ob extrauag. vn. §. Alioqui ex tunc vers. Si verò laicus de cens. sed iā ad vniuersitates veniamus.
- 4 **C**ollegium, † seu vniuersitas ciuitatis, castri, locivè alterius, quæ ecclesias, ecclesiasticasq; personas pro se, rebusvè suis importandis, exportandisq; (non tamen negotiandi causa) ad soluendum quidpiam compellit, interdicto subiecta est, donec acceptum totum restitu- rit, ac pro delicto huiusmodi satisfecerit ob c. quamquam de cens. lib. 6.

Kkk 4

Manife-

Manifestis vsurarijs alienigenis si ad fenus exercendum permiserit, vt in terris suis habitatio- nem habeat ob c. 1. de vsur. lib. 6.
 Vniuersitas, quæ contra clericos, ipsorumvè bona reprefalias concedit, ab alijsvè concessas ad clericos, eorumvè bona ipsas trahit, nisi intra mensem à concessione, extensionisvè tempore ipsas reuocauerit, ipso iure in interdictum incidit ob c. vn. de iniur. lib. 6.
 Vniuersitas, quæ in magistratum deliquit contra formam extrauag. Saluator, & seq. de præben. eadem pœna obligatur.
 Capitulum non obseruans extrauag. Suscepti regiminis, eadem pœna constrictum tenetur, quousque satisfecerit.
 Capitulum, quod quidpiam abstulit contra extrauag. vn. ne fed. vac. donec restituerit, eadem pœna obligatum est; sed iam ad locorum interdicta veniamus.

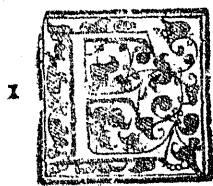
C iuitas, quæ in Cardinalem admisit quidpiam eorum, quæ prohibentur in c. felicitis de pen. lib. 6. vel intra mensem iniuriam ei illatam ultra non est, interdicto statim est obligata ob cit. c. felicitis.
 Ciuitas itidem interdicto subiecta est, quæ in suum Pontificem quidpiam eorum commisit, quæ habentur in Clem. 1. §. ciuitas de pœn. donec satisfecerit.
 Ciuitas, in qua Romanus Pont. mortuus est, non seruans ea, quæ habentur in c. vbi periculum de elect. lib. 6.
 Terra eius, qui censura irretitus propterea est, quod alienigenis, qui vsuras publicè exercent, de habitatione accommodauit, indeq; non expulit, ac per mensem in ea censura permanfit ob c. 1. de vsur. lib. 6.
 Loca omnia ijs subiecta, qui impediunt, quò minùs legati Sedis Apostolicæ recipiantur, quam- diu in ea contumacia perseuerauerint, ob extrauag. vn. de consuet.
 Terra eius, qui Pontificem quempiam ratione quapiam offendit ob Clem. 1. de pœn.
 Ecclesiæ cœmeteriaq; eorum, quorum impulsu aliqui in ipsorum ecclesijs sepeliendum se cura- runt, nisi restitutio facta sit secundum formam c. 1. de sepult. lib. 6. hæc sunt interdicta, quæ à communi iure lata circumferuntur; iam ad eos, qui tollere interdicta iuris possint, transeamus.

De efficiente causa absolutionis interdicti à iure lati; & de ijs, quæ ad absolutionem tribuendam necessariò inesse ipsi debent. Cap. IV.

S V M M A.

- 1 Absoluere ab interdicto à iure quouis lato potest, qui & ab excommunicatione, atque à suspensione absoluit.
- 2 Reseruata absolutione sibi alicuius excommu-

- municati, cuius culpa locum interdicto subiecit, interdicti absolutio reseruata non est.
- 3 Absolutio interdicti ipso iure aliquando conceditur.

NARRATIS interdictis, quæ in pontificij iuris volumina redacta sunt; iam quis absoluere cum ab ipsis, tum ab illis, quæ per statuta episcoporum, huiusmodiq; ecclesiæ antistitù lata sunt, explicemus. † Absoluere igitur ab interdictis per legem, statutumvè latis potest, qui & ab excommunicatione, & à suspensione absoluit, exempli gratia episcopus ordinarius ipsius interdicti, vt dixit Archid. quem refert, ac sequitur Phil. Franc. in c. si ciuitas vers. In Gloss. 1. ibi quis autem absoluat, & Gemin. nu. 1. 1. vers. Quæro, an interdictum iuris de sent. excom. lib. 6. & Anchar. in Clem. vn. nu. 1. 2. vbi & alios quamplures idem sentire ait, de reb. eccl. non alien. & Syl. in verb. Interdictum. 3. nu. 16. vers. Decimo, & Tab. eod. 3. nu. 9. vers. Octauo, & Armill. eod. num. 36. & Sot. dist. 22. q. 3. art. 4. concl. 3. vers. Atqui illud lib. 4. † Quare, si quispiam excommunicatus sit, & ob ipsum locum interdicto subiectus; si Rom. Pont. excommunicationis absolutione sibi reseruata, interdicti mentionem non fecerit, episcopus interdictum tollere poterit, vt sensit Gloss. in Clem. 1. §. verum in verb. Excommunicationis de hæret. & vt dixit Phil. Franc. in eod. c. si ciuitas, & Gemin. nu. 1. 3. qui & Io. And. idem sententiam referunt. Idq; merito, tum quòd, ex quo interdicti absolutionem sibi non reseruauit, eam alteri concessisse videtur arg.

arg. c. nuper de sent. excom. tum q; excommunicationis absolutionem sibi tantum reseruauit, ergo non interdicti absolutionem; inclusio enim vnius alterius exclusio est argum. c. non ne de presumpt. & l. cum præter. ff. de iud. episcopus igitur proprius eius, qui interdicto subiectus est, interdictum tollere potest. Excipitur tamen, vbi ad tempus certum, & sic vbi pro pœna latum est; in hoc enim casu ab eo non tollitur, nisi vbi & suspensio ab eo tolli potest: de qua re quòd egimus cap. 4. §. 1. Tab. 4. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus, sicut reliqua ad hæc pertinentia ex Tab. 1. cap. 10. † Item interdictum ipso iure tollitur, vbi ad certum tempus certamvè causam latum est; nam eo tempore elapso, causaq; cessante, & interdictum cessabit, ac tollitur sine alterius absolutione, vt probatur in c. dilecti filij, & ibi not. Abb. nu. 10. de appell. & vt sensit Gloss. in c. non est vobis in verb. Donec, & ibi quoq; not. Abb. nu. 7. de spons. & Add. ad Capell. Tholos. decis. 297. & Burgaf. de sent. interdict. num. 57. de irregul. & dispens. part. 6. vers. In secundo casu, & Crot. conf. 59. lib. 1. vbi interdictum huiusmodi causa cessante ipso iure tollitur, & Syl. in verb. Interdictum. 3. nu. 13. vers. Secundum, & Tab. eod. 3. nu. 3. vers. Vel si est ad tempus, & Angl. eod. 8. & vt de suspensione probauimus cap. 4. §. 3. vbi &, quamobrem id fiat, declarauimus. Postremò interdictum ipso iure tollitur, vbi cum vniuersitate quis interdictus est; nam, si ex ea interdicta vniuersitate esse desierit, interdicto statim liberabitur, vt infra suo loco probabimus: sed de efficiente causa interdicti hætenus; ad effectus eiusdem, ac primò ad communes transeamus.

De effectibus communibus interdicti. Cap. V.

S V M M A.

- 1 Species interdicti duæ sunt; quarum altera in personas, altera in loca fertur.

VONIAM de effectibus interdicti acturi sumus, ac primò de communibus; ideo, vt dilucidior rei huius cognitio habeatur, hæc contemplabimur. Primùm, quot interdicti species sint. Deinde, qui communes effectus ipsi cum alijs censuris. Tertio, qui communes ei cum suspensione, atq; minori excommunicatione. Postremò, qui communes singulis speciebus interdicti. † Quò ad primam questionem igitur, vt nos breuiter expediamus, duæ interdicti species sunt, quarum altera in personam, altera in locum fertur; id qd hinc probat. Primò, qm, vel ab homine, vel à iure interdictum feratur, in locum, personamq; tantum ipsum fertur, vt probatur in c. si ciuitas, & in c. presenti de sent. excom. lib. 6. & in iuribus citatis cap. 3. in hac Tab. vbi iuris interdicta recensuimus; ergò, ex quo in duo tantum interdictum ferri contigit, duas quoq; tantum species ponere debemus. Postremò, per hanc penam diuina solùm prohibentur, vt paulò post videbimus; atque aut ne alicubi fiant, administranturvè, quod ad locum pertinent; aut ne à quopiam suscipiantur, administranturvè, quod ad homines spectat, vt per se patet, ergò hac quoque ratione duæ interdicti species ponendæ sunt. Ab hac igitur sententia non discedemus; ac de questione hac satis, ad alteram veniamus.

S V M M A.

- 1 Effectus communis interdicto cum suspensione, ac minori excommunicatione delictorum punitio est.

S Altera questio est, quinam effectus communes interdicto cum reliquis censuris sint; sed quoniam ipsos posuimus in Tab. 1. cap. 11. cum duobus seq. & ibi eos declarauimus, ob eam rem hic effectam communem interdicto cum suspensione ponamus. † Effectus igitur communis interdicto cum suspensione, ac minori excommunicatione delictorum punitio est, vbi scilicet pro pœna fertur: de quo effectus, quoniam satis egimus cap. 5. §. 2. Tab. 4. ob eam rem ad postremam questionem propositam veniamus.

S V M M A.

- 1 Effectus proprius interdicti generatim sumpti diuinorum ecclesie prohibitio est.
- 2 Diuinorum nomine, quatenus ad rem hac pertinet, hæc significantur sacramenta, Diuina officia, quæ de more à ministris eccle-

sia fiunt, Ecclesiastica sepultura, In ecclesiam aditus.

- 3 Interdictus reliqua omnia agere potest, quæ diuinorum nomine non comprehenduntur.

II.

¶ Postrema quæstio est, quisnam effectus communis utriq; speciei interdicti sit, id est quisnam effectus interdicti generis sit: qui planè prohibitio diuinorum ecclesie est; nullum enim interdictum fertur, quin per ipsum hæc non prohibeantur, vt de interdicto personæ probatur in c. si sententia, & de interdicto loci in c. si ciuitas, & in c. fin. de sent. excom. lib. 6. & in c. episcoporum de priuileg. eod. lib. & in Clem. pen. ibi ad diuina, & in prin. de sent. excom. & vt sentit Capell. Tholof. q. 133. cum simil. ¶ Diuinorum autem nomine hic accipimus primò sacramenta, deinde diuina officia, quæ à ministris ecclesie beneficio ordinis fiunt, tertio ecclesiasticâ sepulturâ, quartò in ecclesiam aditû; hæc. n. solùm interdicto prohibita leguntur. Vt habetur de sacramētis in c. non est vobis de spon. ibi. n. Rom. Pont. prohibet, ne in loco interdicto ulla diuina officia, præter baptismum paruulorum, & pœnitentias morientium, celebrentur; ergo diuini officij nomine & sacramenta comprehenduntur, atq; sic not. ibi Abb. nu. 5. idem significatur in c. quod in te de penit. & in c. responso de sent. excom. De diuinis autem officijs, præterquam quod id habetur in citatis iuribus, idè probatur in c. ex rescripto, ibi Inhibeantur de iur. & in c. 3. §. quòd si, & in c. vt priuilegia de priuileg. in antiq. & in c. episcoporum, & in c. licet eod. lib. 6. & in c. si sententia, & in c. fin. de sent. excom. lib. 6. De ecclesiastica sepultura probatur in cit. c. 3. §. quod, si, & in c. vt priuilegia de priuileg. in antiq. & in cod. c. episcoporum, & in c. q. in te de penit. in antiq. & in cit. c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & de prædictis sic concludit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 10. de sent. excom. lib. 6. De ingressu demum in ecclesiam in c. is, cui eod. & in cit. c. ex rescripto; hæc igitur diuinorum nomine comprehenduntur, quatenus ad rem nostram pertinet; hæc, quæ per interdictum prohibentur. ¶ Quare interdictus ea, quæ iurisdictionis fori exterioris sunt tam ecclesiastici, quàm non ecclesiastici liberè exercebit; non enim iurisdictionis per interdictum suspenditur, vt probatur in c. tanta, & ibi not. Abb. nu. 1. vers. Nota quartò de excess. prælat. & vt sentit Tab. in verb. Interdictum. 6. nu. 1. vers. Idem, si exerceat, & Syl. eod. §. nu. 9. vers. De absoluteione tamen ab excommunicatione, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Sub hac verò definitione, vbi hoc de eo ait, cui in eccl. aditus est interdictus de sent. excom. lib. 6. qui & com. opin. hanc sentit, & in §. 2. nu. 2. vers. Ad cuius eod. atq; idcirco & censuræ ab interdicto late valebunt de eorundem autorû sententia; quippe quia hæc in diuinorum eorum numero non habentur, quæ proximè diximus: atque idcirco in hoc non rectè dixit Maiol. de irregul. cap. 20. num. 5. prope finem lib. 3. qui contrarium sentit; nam locum habere eius sententia solùm potest in ferenda excommunicatione solemniter, vel in absoluendo ab ea solemniter; quandoquidem tunc & ordo exercetur. Item in iudicio, vt actor esse poterit, vt dixit Inn. in c. venerabili in verba. Ad cautelam de sent. excom. & Felin. in c. intelleximus. nu. 2. vers. Nona declaratio de iud. & ibi quoq; Abb. nu. 14. vers. Sed quia hic dicitur, quòd excommunicatus, qui & de communi sententia testatur; idem asseruit Capell. Tholof. decif. 133. & sequitur Nicol. de Milis in repert. in verb. Excommunicatus licet repellatur: idq; iure merito; etenim, exceptis diuinis iam dictis, interdicto subiectus hominum communionem legitime vitatur; atque idcirco & contractus inire, testamentum facere, & ex testamento capere poterit. Postremò hæc omnia & in loco interdicto fieri possunt, vt etiam ea, quæ iurisdictionis sunt, vt dixit Maiol. de irreg. cap. 20. nu. 5. vers. In hac tamen re lib. 3. Sed de his hæcenus; iam ad effectus proprios interdicti singularum specierum, ac primò ad interdictum loci, transeamus.

De effectu proprio, per se, ac proximò interdicti in locum generalem lati. Cap. V. I.

S V M M A.

- 1 Interdictum loci duplex est, generale, ac singulare; & quid vnusquodque.
- 2 Ecclesijs omnibus alicuius loci, prouincia, re-

gni, & totius mundi interdictis, singulare interdictum est.

DE

Effectibus singularum specierum interdicti, ac primò de his, qui eius speciei sunt, quæ ad locum, vniuersalem tamen prius, pertinent, acturi in hoc cap. tria hæc contemplabimur. Primùm, interdictum loci quod duplex, & quid vnusquodque sit. Deinde, quisnam effectus proprius interdicti in vniuersalem locum lati. Postremò, quatenus, & quousque effectus hic pertineat. ¶ Quò ad primum igitur, Interdictum loci duplex est, generale. scilicet ac singulare, vt probatur in c. cum in partibus de verb. sign. & in c. præfenti de sent. excom. lib. 6. & ibi communiter notatur. Interdictum generale loci verò est interdictum, quo locus vniuersalis obligatur, vt regnum, prouincia, ciuitas, terra, castrum, villa, parochia, & ad summam is locus, qui sub collectiuo vniuersitatis nomine plura in se loca complectitur, tot, scilicet quot in ea vniuersitate sunt, esse possunt; vbi ergo in huiusmodi locum interdictum latum est, generale interdictum loci DD. nominarunt (quamuis rectius vniuersale nominassent,) atq; sic declarauit Rom. Pont. in cit. c. cum in partibus, & ibi not. Gloss. & Abb. & Phil. Franc. in cit. c. præfenti vers. In Gloss. in verb. Generaliter, ibi sed queritur, & Anchar. nu. 2. vers. Secundò quæro, & Gemin. nu. 2. de sent. excom. lib. 6. & Zab. in c. fin. nu. 7. vers. Quæro tunc de excess. prælat. & vt not. Mandos. in prax. comm. in 33. in vers. Speciali, & Archiep. Flor. de interdict. eccl. cap. sciendum ergo primò. Et ex hoc malè sensisse videntur ij, quos refert, ac sequitur Felin. in c. sanè, 2. nu. 3. vers. Secundò not. de off. deleg. qui existimarunt pro pecuniario debito parochiam interdicto subijci posse, quasi interdictum hoc singulare sit: quod à veritate omnino alienum est; parochia enim vniuersalis locus est, vt ex dictis patet, & vt sentit Nauar. in Man. cap. 27. n. 166. Quippe quæ vniuersitatem locorum complectatur, atq; idcirco sine expressa Romani Pont. licentia pro pecuniario commodo interdicto subijci non potest secundum formam extrauag. prouidè de senten. excom. quicquid dixerit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 9. de sent. excom. lib. 6. vers. Interdictum, qui speciale interdictum dixit, vbi parochia interdicto subiecta est. Singulare verò interdictum loci est interdictum, quo singularis locus vnus, vel plures speciatim, & non collectiuo, vniuersitatis vè nomine obligantur, vt colligitur ex eod. c. cum in partibus, & ibi not. Abb. nu. 1. ¶ Imò, vel omnes ecclesie alicuius loci interdicto subijciantur, vt potè vnus parochie, castrum, ciuitatis, regni, & etiam totius mundi, interdictum tamen hoc singulare, non vniuersale erit: nam perinde est, atque si hæc, illavè ecclesia interdicto subijciatur; quippe quòd verbum illud Omnes collectiuum nomen non est arg. l. rerum militaria. §. tertium. ff. de vsucap. atque sic dixit Ioan. Cald. de interdicto in secundo membro vers. Sed quæro, si interdicuntur omnes ecclesie, quem sequuntur communiter DD. vt Phil. Franc. in eod. c. præfenti vers. In Gloss. in verb. Generaliter, ibi quia licet interdictum, & Anchar. eod. nu. 2. vers. Secundò quæro, & Gemin. nu. 2. vers. Sed interdicta ecclesiarum, & Archiep. Flor. in suo tract. cap. incip. Speciale interdictum, & Zab. eod. c. fin. nu. 7. de excess. prælat. & Couar. in eod. §. 1. nu. 2. vers. Interdictum ecclesiasticum, vbi ait speciale interdictum esse, cum omnes ecclesie sunt interdictæ; satis enim esse ait extra ecclesias ibi diuina celebrari posse, quò interdictum speciale dicatur, & Nauar. eod. qui de communi sententia testatur. Hoc igitur singulare, illud generale interdictum, dicitur: sed de quæstione hac satis, ad alteram, scilicet quisnam effectus interdicti generalis loci sit, veniamus.

S V M M A.

- 1 Effectus interdicti generalis loci proprius, per se, ac proximus est diuinorum ecclesie

prohibitio in eo loco est, qui interdicto subiectus iacet.

I.

¶ Effectus autem proprius, per se, ac proximus interdicti vniuersalis loci diuinorum ecclesie prohibitio in eo loco est, qui interdicto subiectus iacet; nam, statim atque interdictum huiusmodi est promulgatum, diuina ibi fieri, administrari, suscipique ipso iure prohibentur, vt probatur in c. si ciuitas, & in cap. fin. de sent. excom. lib. 6. & in cap. episcoporum, & in licet de priuileg. eod. lib. & in c. non est vobis de spons. in antiq. Et hic effectus latissimè patet; nam locum habet. Primùm, vel ab homine, vel à iure latum sit arg. cit. c. episcoporum, & Clem. 1. de sent. excom. Item nec exempti interdictum violare queunt arg. cit. c. episcoporum, & cit. Clem. 1. Tertio eo in loco nusquam diuina fieri de more, administrari vè possunt; nam interdictum vniuersum locum afficit. Quare non solùm in sacris ædibus, verùm etiam & in profanis locis diuina prohibita sunt, atque idcirco nec extra ecclesiam diuina fient, vt dixit Anchar. in c. præ-

in c. præfenti de sent. excom. lib. 6. num. 1. vers. Item in generali interdictione loci non potest celebrari extra ecclesiam. Et probatur in c. si. de priuil. lib. 6. ibi enim Episcopis permittitur, vt extra ecclesias in altari viatico etiam in loco interdictione missæ sacram faciant, ergo alijs denegatur; concessio enim vni facta de aliquo alteri denegatum id esse indicat arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Idq; iure merito; nam, si extra ecclesiam diuina fierent, interdictione ludibrio esset, & magna ex parte inutile redderetur contra c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & Clem. 1. eod. Hinc Cald. consuluit, ne clerici, vbi duo, pluresve sunt, horarum canonicarum preces recitent; quoniam ab alijs audiri queunt, & Syl in verb. Interdictum. 5. nu. 7. vers. Quinto, ibi secundum, interdictione a clericis violari asseruit, qui in via officium dicunt, quod laici audiant; nunquam ergo interdictione huius generalis tempore de more diuina fient. Quarto interdictione hoc non solum a laicis seruari debet argum. c. 3. §. quod si, & c. priuilegia de priuil. in antiq. & c. licet. §. cum conceditur eod. lib. 6. verum etiam & a clericis tam secularibus, quam regularibus, vt probatur in c. non est vobis de spons. & in c. quod in te de pœnit. & in c. responso de sent. excom. in antiq. & in c. si ciuitas, & in c. si. eod. lib. 6. cum simil. Quinto obseruari etiã ab eo debet, qui illud tulit; alioquin illud violando grauitè offendit, atque sic asseruit Cald. eod. vers. Circa quintum membrum. Postremò obseruabitur non solum ab ijs, qui in loco interdictione domicilium habent, verum etiã & ab exteris, qui eò conueniunt, vt habetur in c. licet vers. Ad ea tamen, & ibi Gloss. ac DD. not. de priuil. lib. 6. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridlo de censuris cap. 7. paulò post principium de interdictione; etenim interdictione qualitas quædam est ipsi loco inhærens, atque idcirco, vndeunq; quis veniat, a diuinis inde arcetur, vt asseruit Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 20. vers. Decimo nono, & Tab. eod. 5. nu. 16. vers. Decimo quinto. Hinc &, qui quopiam proficiscitur, si ibi festum dies agitur, operari non poterit, quamuis in sua patria festus dies non sit arg. c. illa iunct. Gloss. dist. 12. & vt dixit Nauar. in Man. cap. 13. nu. 5. vers. Infertur tertio. Hucusq; igitur effectus hic pertinet; iam exceptiones quædam explicemus, id quod præstabimus in seq. §.

S V M M A.

- 1 Interdictum vniuersale loci obseruare non cogitur licentiã habens ad hoc à Rom. Pont.
- 2 Vbi interdictione denuntiatum non est.
- 3 Vbi est suspensum.
- 4 Quando ab eo non seruatur, cuius gratia latum est.
- 5 Vbi à cathedrali, matricevè ecclesia loci non seruatur.
- 6 Homines loci interdictione extra eum locum interdictione seruare non coguntur.

I I.

Effectus interdictione vniuersalis in locum lati quousque pertineret, generatim vidimus; iam, quibus quasi cancellis concludatur, consideremus. In loco igitur sic interdictione is interdictione seruare non cogitur, qui à Rom. Pont. licentiã hanc habet arg. c. fin. de sent. excom. lib. 6. & c. licet de priuil. eod. lib. 6. solus enim Rom. Pont. facultatem hanc impartire potest, vt asseruit Gloss. in c. ad hæc. 5. & sequitur ibi Abb. de appell. & Quintil. Mandos. in tract. signatur. grat. de licent. vers. Licentiã celebrandi, vbi & quosdam alios idem sentientes refert. Item interdictione seruare nemo cogitur, vbi denuntiatum illud non est, & hoc ob extrauag. ad euitanda, quam posuimus in cap. 13. §. 7. Tab. 1. atq; sic dixit Tab. in verb. Interdictum. 3. num. 10. vers. Nonò, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 187. Tertio, vbi interdictione suspensum est arg. cit. c. fin. §. in festiuitatibus verò de sent. excom. lib. 6. Quare, si simpliciter suspendatur, diuina omnia, vt prius, ibi fieri poterunt; si ad quædam, ea tantum fient arg. cit. §. in festiuitatibus; & si vsq; ad certum tempus, eousque, & non vterius diuina officia obiri poterunt, ob illud cit. §. in festiuitatibus, & arg. c. non est de spons. & vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 183. quò ergo sciamus, quousque suspensio pertineat, suspensionis literas accuratè intuebimur. Quarto interdictione seruare nemo cogitur, vbi ab eo nõ seruatur, cuius gratia latum ipsum est, vt habetur in c. petitis de priuil. atque sic DD. ibi communiter not. in quo casu, si pluriũ gratia interdictione promulgatum sit, requiritur, vt maior pars eorum interdictione violet, & animum perseverandi habeat, vt de comuni sententia testatur ibi Abb. quo impunè interdictione alij violent. Quinto, vbi à cathedrali, matricevè ecclesia loci interdictione non seruatur; tunc enim religiosi in pœnã non incidunt Clem. 1. de sent. excom. argumento inde sumpto à contrario sensu. Exciperem tamen, vbi interdictione denuntiatum esset ob cit. extrauag. ad euitanda; quamuis non afficerentur pœna

pœna cit. Clem. 1. arg. eorum, quæ tradidit Gloss. ibi in verb. Subiacere, hoc sensit etiam Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. num. 3. vers. Hæc autem irregularitas de sent. excom. lib. 6. Postremò, qui ex eo loco interdictione sunt, modò aliàs culpa vacent, extra interdictione locum, vel clerici, vel laici sint, diuinorum omnium quacunq; ratione participes esse possunt, vt probatur in c. si sententia in verb. Ceterum, & ibi not. Gemin. num. 4. de sent. excom. lib. 6. & vt tradidit Abb. in c. non est vobis. nu. 8. vers. Aduerte de spons. & Fed. de Sen. conf. 288. vbi quætionem hanc disputauit, & quædam repugnantia dissoluit, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 167. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridlo de censuris cap. 7. de interdictione in principio, & Couar. in eadem parte 2. §. 1. nu. 6. vers. His deniq; elucidatis, & Burgas. De irreg. & disp. par. 6. de sententia interdictione. nu. 9. idq; merito; nam loco interdictione, interdictione homines non sunt, nec è contrario. Extra interdictione locum igitur clerici diuina facere, & laici sacramenta suscipere, diuinisq; dum sunt, interesse, sepeliriq; in ecclesia licitè poterunt; modò interdictione eorum culpa latum non sit: sed de effectu hoc generatim hætenus; iam speciatim eundem magis, magisq; declaremus.

De sacramentis prohibitis in loco vniuersali interdictione, declaratione prima effectus propositi. Cap. VII.

S V M M A.

3 Sacramenta in loco generali interdictione subiecto prohibita sunt.

GENERATIM effectum interdictione generalis in locum lati exposuimus; iam, quò dilucidiorẽ, ac perfectiorẽ eius cognitionem habeamus, speciatim eundem explicemus. Et, quoniam per hoc interdictione diuina prohiberi asseruimus; & diuina hæc esse diximus; sacramenta, diuina officia, ecclesiasticam sepulturam, & in ecclesiam aditum ideo sigillatim de vnoquoq; horum, ac primò de sacramentis agamus; & de ipsis generatim primo, ac speciatim deinceps pertractemus. Quò ad primũ igitur pro regula habebimus in loco, qui interdictione generali subiectus est, sacramenta prohibita esse, atq; idcirco ea ibi nec confici, nec administrari posse; Sanè à nostris dudum fuit prædecessoribus constitutum, dicitur enim in c. fin. de sent. excom. lib. 6. vt in terris, seu locis ecclesiastico suppositis interdictione nulla, certis casibus, & sacramentis exceptis, diuina celebrentur officia, vel ministrantur ecclesiastica sacramenta. Hæc ibi Rom. Pont. si ergo constitutum est, ne in terris, seu locis ecclesiastico suppositis interdictione vlla sacramenta ministrantur, certis exceptis; ergo pro regula habebimus in loco sic interdictione sacramenta administrari non posse, atq; sic not. ibi Gemin. num. 3. vers. Nota regulam negatiuam, & Phil. Franc. vers. Secundò, & Anchar. nu. 6. vers. Restat videre, & Zab. in c. non est vobis num. 2. de spons. Idem habetur in c. si sententia eod. tit. ac lib. & in c. responso eod. in antiq. atq; sic dixit Archiepisc. Flor. de ecclesiast. interdictione cap. incip. Item tempore interdictione, & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 3. vers. Tertium, & num. 8. vers. Septimò: sed hæc generatim; iam speciatim, quæ sacramenta in loco huiusmodi prohibita sunt; ac demum, quæ permissa, contemplerur, quæ præstabimus in seq.

S V M M A.

- 1 Extrema vnctio in loco subiecto vniuersali interdictione administrari non debet.
- 2 Laicis.
- 3 Clericis secularibus.
- 4 Regularibus, ac religiosis.

I.

Quæstio nobis proposita est explicanda, quænam sacramenta in loco subiecto generali interdictione prohibita sint. Extrema vnctio igitur, vt rem ipsam aggrediamur, in loco sic interdictione administrari non potest ob c. quò in te vers. Licet autem de pœnit. Licet autem, dicitur enim ibi, per generale interdictione denegetur omnibus tam vnctio. s. extrema, etc. si ergo sacramentum hoc omnibus denegatur, ergo administrari non debet; atq; sic dixit Anchar. in c. fin. num. 12. vers. De extrema vnctione de sent. excom. lib. 6. & Couar. ibi in 2. part. §. 2. num. 7. vers. Extremã verò vnctionis sacramentum. Non igitur laicis administrabitur. Non etiam clericis secularibus; nam in cit. c. quò in te, ex duobus propositis, quæ hoc interdictione prohibita sunt,

ta sunt, scilicet extrema vnctio, & ecclesiastica sepultura, ex gratia, vt clerici, qui interdictū seruarunt, ecclesiastica sepultura donentur, Rom. Pont. tantum permittit; ergo extremam vnctioem ipsi ab eo denegatam interpretabimur arg. c. non ne de presump. & l. cum prator. ff. de iud. atq; sic dixit Abb. ibi. nu. 9. vbi & communiter id receptum esse testatur, & Anchar. eod. vers. De extrema vnctioe, & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 8. vers. Septimò quæritur, & Ang. eod. 6. nu. 25. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 179. & Couar. in eod. vers. vbi & de communi testatur; non est igitur, quod hac de re dubitemus. † Verum quid de religiosis, an ipsi hoc sacramento carebunt? Io. And. & Cald. quos refert, ac sequitur Syl. in verb. Interdictum. 5. num. 8. vers. Septimò, & Tab. eod. 5. nu. 11. vers. Decimò, nec religiosis sacramentum hoc tribuendum esse asseruerunt; quorum opinionem, vt verissimam, ego etiam amplector. Primò, quia per generale interdictum loci omnibus, qui eo in loco sunt, vnctio hac denegatur, vt expressum id habetur in cit. c. quod in te, ergo & religiosis; qui enim omne dicit, nihil excludit arg. c. si Romanorum dist. 19. & l. Iulianus. ff. de leg. 3. Præterea interdicti huius tempore extrema vnctio omnibus denegatur, vt proximè vidimus, nec religiosi excepti sunt, ergo & ipsis denegatam esse asseremus; vbi enim quidpiam generaliter prohibitum est, quod expressè in eo non conceditur, denegatum esse intelligitur, vt dixit Rom. Pont. in Clem. exiui. §. porro vers. Nam, vbi aliquid, de verb. sign. & facit c. consulisti, & ibi not. Gloss. 2. q. 5. Accedit postremò qd, vbi ecclesia quidpiam contra communes iuris regulas religiosis condonare voluit, id expressit arg. c. vt priuilegia de priuileg. & cit. c. quod in te; at in hoc nullum priuilegium ipsis condonatum legimus; ergo à proposita regula non discedemus. Etenim nec religiosi exèpti quicquam contra interdictum agere possunt, nisi quatenus à iure ipsis concessum est, vt habetur in c. episcoporum de priuileg. lib. 6. ibi Nisi, quatenus eis à iure conceditur, & in Clem. 1. vers. Cum moderatione tamen de sent. exco. Contrarium tamen etsi dubius sensit Petr. de Palud. quem refert Tab. eod. & hoc ob eam rationem, quoniam ecclesiastica sepultura ipsis conceditur per cit. c. quod in te; ergo & extrema vnctio: hæc ratio non modò eius sententiam non probat, sed contra potius ipsam oppugnat; nam, ex quo de duobus ibi propositis, ac prohibitis, alterum religiosis conceditur, ecclesiastica. scilicet sepultura, alterum denegatum creditur. scilicet extrema vnctio arg. cit. c. non ne de presump. & l. cum prator. ff. de iud. neq; enim extrema vnctio ecclesiasticam sepulturam necessariò antecedit. In loco igitur sic interdicto non modò laicis, ac secularibus clericis extrema vnctio non ministrabitur, verum etiam nec religiosis exemptis, atq; sic dixit etiam Nauar. in Man. cap. 27. num. 179. sed de extrema vnctioe satis, ad ordinem veniamus.

S V M M A.

- 1 Ordo sacramentum in loco subiecto generali interdicto administrari non debet. 2 Ordines superiores clerici recipere nequeunt in loco interdicto.

I I.

† Ordo sacramentum quoq; in loco subiecto interdicto generali administrari non debet, vt dixit Anchar. in c. fin. nu. 12. de sent. excom. lib. 6. & Archiep. Flor. in tract. suo de interdicto cap. incip. De sacramento ordinis, & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Sexta, & Tab. eod. 5. nu. 10. vers. Nonò, & Abb. in c. non est vobis de spons. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 3. nu. 4. vers. Secundò, de sent. excom. lib. 6. qui & opinionem hanc cõmuniter receptam esse testatur. Idq; iure merito, nam pro regula positum vidimus in initio huius cap. in loco sic interdicto nulla ecclesiastica sacramenta administranda esse, certis expressis, in quorum numero ordo nõ est, ergo à regula non discedemus. Tũ qd ab ipsa discedendũ nõ esse, donec de exceptione quis edoceatur, dixit Alber. quem refert Iaf. in l. ex quacunque. num. 33. ff. si quis in ius voc. non ierit, & tenaciter iuris regulas seruandas esse, nisi contraria dispositio specialis appareat, tradidit Bald. in l. si tutor. in fin. C. de seru. pign. dat. manumiss. & in c. 1. nu. 2. de alien. iud. mut. caus. fact. Tum qd, vbi generaliter prohibetur quidpiam, quod expressè non conceditur, denegatum esse intelligitur, vt dixit Rom. Pont. in Clem. 1. §. porro vers. Nam, vbi aliquid de verb. sign. † Inn. tamen in cit. c. non est vobis, in laicis opinionem hanc veram esse sentit, secus autem in clericis, qui ante interdictum in clericorum numerum adscripti sunt; nam his & reliquos ordines in huiusmodi loco conferri posse existimauit. Et hoc ob eam rationem, quoniam clerici interdicti nõ sunt: hanc opinionem improbanit Abb. ibi, ac rectè; nam loco interdicto, vel clericis, vel laici sint, qui ibi commorantur, interdicto subiecti non sunt, ac propterea extra eum locum diuinis interesse possunt,

possunt, vt dicitur in c. si sententia. §. ceterum de sent. excom. lib. 6. ac propterea & ordines; ergo, sicut ratio Inn. improbanda est, ita & eius conclusio. Excipit tamen Abb. vbi necessitas id postularer, quã necessitatẽ tẽpestate nostra ob clericorũ abundantia non video, nec sequor; à priori sententia igitur non discedemus, vt ordo non administraretur in loco interdicto, secus autem extra, vel clericis, vel laici sint: & de ordine hætenus, ad matrimonium veniamus.

S V M M A.

- 1 Matrimonium interdicti generalis in locum lati tempore contrahi an possit. 3 Matrimonium contractum interdicti tempore valet. 2 Sponsalia interdicti huius tempore contrahi possunt, & contracta valent. 4 Benedictio sponsi, ac sponsæ interdicti tempore fieri non potest.

I I I.

† Verum quid de matrimonio, an interdicti huius tempore contrahi potest? Gloss. in c. fin. in verb. Sacramentis de sent. excom. lib. 6. matrimonium in hmoi loco contractũ tenere ait; tũ qd ab excoicaco cõtractũ tenet; tũ qd per matrimoniũ nõ sic cõferit grã, sicut per alia scã: hæc sententia Gloss. etsi vera est, posterior tamen ratio mihi non probatur, & falsissima est; nam sicut per alia sacramenta, ita & per sacramentum matrimonij gratia confertur, vt asseruit, ac declarauit nouissimè Trid. Syn. sess. 7. can. 6. de sacramētis, & de sacramento matrimonij in initio, & can. 1. sess. 24. Anchar. autem in eod. c. fin. nu. 10. vers. Sed nunquid interdicti gaudent, ibi Item dicto tempore, matrimonium permitti, & contrahi posse dixit; hæc opinionem sequuntur Phil. Franc. eod. vers. In ea Gloss. in fin. & Archiep. Flor. de eccl. interdicto cap. Item tempore interdicti etsi prohibita est ministratio in fin. & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Quinta exceptio, & Tab. eod. 5. num. 14. vers. Decimo tertio, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 179. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Matrimonij autem sacramentum de sent. excom. lib. 6. eandem opinionem communiter receptam testatur Abb. in c. non est vobis. num. 8. vbi & Zab. eam sequitur de spons. Probatur autem communis hæc opinio, primũ hac ratione, quoniam matrimonium quocunq; tempore contrahi potest, vt dicitur in c. capellanus de fer. ergo huius etiam interdicti tempore contrahi poterit arg. c. si Romanorum dist. 19. & l. Iulianus. ff. de leg. 3. ad hanc rationem responderi potest de consuetudine illud verum esse, non autem de iure scripto. Præterea illud ius locum habuisse antiquitus, quo tempore clandestina matrimonia valebant, vt asseruit Trid. Syn. cap. 1. de reform. matr. sess. 24. at nunc secus, ex quo præsentè parochi, & in facie ecclesiæ contrahi debet, vt eadem Syn. ibidem sanciuit; eo iure igitur sententia hæc non probatur. Secundo loco sic argumentantur, matrimonium ab excommunicatis contrahi potest, vt probatur in c. significasti de eo, qui dux. in matr. quam poll. per adult. ergo & interdicti tempore licitè contrahetur: hæc ratio etiam mihi non probatur; nam, etsi matrimonium ab excommunicato contractum valet, id quod etiam asseruimus cap. 7. §. 2. Tab. 2. tamè peccatur, ex quo hominum communionem excommunicatus contrahens vitatur; atque idcirco contrahere non posse dicitur, ex quo legitime id non potest. Postremò dicunt citati auctores, ab infidelibus matrimonium contrahitur, vt dicitur in c. fin. de presbyt. non baptiz. min. & in c. gaudemus de diuort. ergo & interdicti huius tempore à Christianis contrahi poterit: hæc ratio nec mihi etiam satisfacit; nam, etsi matrimonium ab infidelibus contrahitur, & verum matrimonium est, vt dicitur in c. de infidelibus de consang. & affin. & in c. quanto de diuort. & vt nos comprobauimus in Tab. de matr. cap. 2. nu. 2. tamen illorum matrimonium sacramentum non est. Id quod hinc probatur, quoniam, repudij libello dato, vinculum illud dissoluitur, quod à matrimonio sacramento alienũ est arg. c. fin. de cond. appof. & vt nos tradidimus eod. cap. 2. nu. 2. Quid igitur concludendum? Ego tribus regulis materiam hanc concludendam censeo; quarum prima hæc erit. Matrimonium interdicti huius tempore contrahi legitime non posse. Primò, quoniam, interdicto hoc extante, nulla sacramenta permessa sunt, nisi quæ sunt excepta, vt dicitur in cit. c. fin. vers. Nulla de sent. excom. lib. 6. at matrimonium exceptum non est, ergo nec permillum esse dicemus; namq; vt dixit Rom. Pont. in Clem. 1. §. porro vers. Nam, vbi de verb. sign. vbi aliquid generaliter prohibetur, quod expressum non conceditur, intelligitur denegatum: ac sanè, si permetteretur, vt hoc tempore matrimonium contrahi posset, non ne ecclesiã id expressisset? sicut de baptismo, de confirmatione, de eucharistia, de pœnitentia expressit? Præterea rationes, quã obrem sacramenta quædam permittuntur, in matrimonio cessant; non. n.

hic periculum graue pertimescendum; præsertim, cum extra eum locum legitimè matrimonium contrahatur arg. c. si sententia. §. caterum de sent. excom. lib. 6. non ecclesijs debitus honos subtrahitur; nõ hæreses pullulant; iure igitur interdicti huius tempore matrimonium legitimè contrahi non potest. Postremò tempestate nostra parochi sacramentum hoc quodammodo administrant; nam, nisi sacerdos parochus, aliusvè ab eo mandatum habens, præsens adsit, matrimonium non valet, vt sanciuir Trid. Syn. cap. 1. sess. 24. de reform. matrim. at hoc tempore parochi sacramenta administrare non possunt, vt in initio probaui; mea igitur sententia (cui & in hoc, sicut in omnibus potior, & Ecclesiæ placentem semper præpono) interdicti huius tempore matrimonium contrahi non posse concludo. † Excipio tamen ipsa sponsalia; quandoquidem non sacramentum ipsa sunt, sed simplex promissio futurarum nuptiarum; ac propterea non prohibita, atque idcirco contrahi possunt. Nec repugnat, si dicatur, vbi quidpiam prohibitum est, & illud prohibitum esse censeretur, per quod ad illud peruenitur; & prohibito matrimonio sponsalia prohibita existimari, vt habetur in leg. oratio. ff. de spons. nam rationes hæc locum non habent; non prior, quoniam ratio, quæ prohibet matrimonium, sponsalia non prohibet, vt proximè vidimus; non cit. l. oratio, nam ppea illud ibi fit, quoniam matrimonium perpetuò impeditur, hinc verò ad tempus interdicti. Hinc, etsi cum ijs, qui baptismum non susceperunt, Christiani matrimonio iungi prohibentur, sponsalia tamen hac adiecta conditione Si Christiani fieri velint, contrahere non vetantur, vt nos probauimus in Tab. de matr. cap. 19. nu. 2. vers. Sextò; licitè igitur sponsalia fient; & de hac priori regula satis. † Altera regula hæc erit, Matrimonium interdicti huius tempore contractum valere, vt dixit Gloss. in cit. c. fin. in verb. Sacramentis de senten. excom. lib. 6. & communiter DD. qui eam sequuntur. Et in hoc casu communis opinio proposita locum habere potest; nam & autores citati eam Gloss. sequuntur, ergò ad eius sententiam interpretari eorum opinionem debemus, vt dixit Bart. in l. non solùm. §. liberationis verba. ff. de lib. leg. at ea Gloss. non dicit matrimonium contrahi posse, sed matrimonium contractum tenere, sicut etiam contractum ab excommunicato; quem tamen excommunicatum non licitè contrahere notissimum est. Idq; iure merito, nam matrimonium contractus etiam rationem habet, vt dixit Zab. in eod. c. non est vobis. num. 4. contractus verò interdicti huius tempore iniri possunt, vt asseruimus cap. 5. §. 2. valebit igitur matrimonium in loco huiusmodi contractum, quamuis contrahi non debeat; & de regula hac itidem satis. † Postrema regula hæc erit, benedictionem sponsi, ac sponsæ, quæ habetur in libro catechumenorum, & in missali Romano, fieri non posse, vt dixit Host. quem refert, ac sequitur Anchar. in eod. c. fin. num. 10. vers. Item dicto tempore interdicti, & Phil. Franc. in Gloss. in verb. Sacramentis. & communiter DD. ibi, & Syl. in verb. Interdictum. §. num. 9. vers. Quinta, & Tab. eod. §. num. 14. vers. Decimo tertio, & Archiep. Flor. in cit. c. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 179. & communiter opinio hæc recepta est. Idq; iure merito, nam benedictio hæc à sacerdote precibus adhibitis, & missæ itidem sacro fit, præsentibus sponso, & sponsa arg. c. 1. & c. 3. de secund. nupt. at interdicti huius tempore præsentibus laicis nec diuinas preces ex officio fundere, nec missæ sacrum facere sacerdotes queunt, vt probatur in cit. c. fin. §. adijcimus, & in c. quòd in te de pœnit. ergo interdicti huius tempore benedictio hæc tribui non potest. Et hinc conuincitur opinionem Couarr. falsam esse, qui existimauit solemnem nuptiarum benedictionem fieri posse ianuis clausis, interdictis, & excommunicatis exclusis, sine periculo irregularitatis in capit. alma, pars. 2. §. 2. numer. 7. vers. Matrimonij autem sacramentum de sent. excom. lib. 6. nam, ex quo præsentibus laicis dicta fieri nequeunt, nec benedictio tribui potest: à communi opinione igitur non discedemus; & in hac materia sic concludendū censeo: iam, quæ sacramenta licitè recipiantur, cõtemplemur.

S V M M A.

1 Baptismus tempore interdicti generalis loci administrari potest tam paruulis, quam adultis.

2 Catechismus, & exorcismi interdicti tempo-

re licitè fiunt.

3 Patrini suscipere eos, qui baptizantur, possunt interdicti generalis tempore.

4 Benedici potest etiam fons baptismi.

I V.

1 Vidimus interdicto generali existente loci, quæ sacramenta prohibita sunt; iam, quæ sacramenta legitimè administrantur, contemplemur. † Interdicti huius tempore igitur baptismus paruulis eo in loco administrari potest, vt habetur in c. responso de sent. excom. & in c. non

c. non est vobis, & ibi not. Gloss. & Abb. de spons. & in c. quoniam eod. de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Gloss. in c. quòd in te de pœnit. in verb. Concedimus in antiq. & Gloss. communiter recepta in c. fin. in verb. Sacramentis de senten. excom. lib. 6. & Archiep. Flor. de eccl. interd. cap. Item tempore interdicti, etsi prohibita sit ministratio, & Syl. in verb. Interdictum. §. nu. 9. vers. Fallit tamen, & Tab. eod. §. nu. 3. vers. Secundò, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 178. id quod ob moræ periculum, quod præsertim infantibus imminet, permissum est; nullum enim remedium aliud restat infantibus, quo saluisint, nisi baptismus, vt id asseruit pluribus Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. num. 7. vers. Verùm, quò apertius de sent. excom. lib. 6. Adultis quoque ob maximã vtilitatem, quam consequuntur re ipsa baptismo sumpto, licitè administratur, vt habetur in cit. c. quoniam, & vt dixit Abb. in eod. c. non est vobis. nu. 8. de spons. & vt proximè citati autores eidem in locis concludunt, & Burg. de sententia interdicti. num. 49. part. 6. de irreg. & disp. Nam, etsi, vbi ministri facultas non datur, qui rationis vsum habet, & baptizari desiderat, moriens saluus fit arg. c. debitum de bapt. ob gratiam tamen vberiore, quæ per sacramentum tribuitur, & adultis baptismus administratur. Omnibus ergo interdicti huius tempore baptismus legitimè administratur. Imò & in ecclesia speciatim interdicta legitimè sacramentum hoc administratur, vt dixit Ioan. Cald. in secundo membro vers. Sed nunquid, in tract. de ecclesiast. interdicto, & sequitur eum Anchar. in eod. c. fin. num. 6. vers. Restat, ibi An autem, & Phil. Franc. in Gloss. in verb. Sacramentis, & Syl. ac Tab. in eisdem locis; etenim baptismus in quouis interdicto loci permittitur, vt probatur in cit. c. quoniam, & in c. non est de spons. Postremò sacramentum admodum necessarium est, vt dicitur in c. ad hoc vers. Et merito. dist. 3. 2. & vt asseruimus de sacr. Tab. 1. cap. 17. num. 4. & Tab. 2. capit. 29. iure igitur in quouis loco interdicto legitimè conferetur: quamuis contrarium senserit Ioan. Mon. cuius opinionem animarum salutari minùs consulentem sequendam non censeo. † Atqui, quòd ad baptismum conferendum catechismus, exorcismiq; adhibentur; item susceptores interueniunt; benedictio etiam fontis bis in annum fit, an hæc in loco sic interdicto adhibebuntur? Questionem hanc vt paucis absoluam, & hæc adhiberi posse, ac debere concludo. Nam de catechismo, atque exorcismis sic asserunt Anchar. in cit. vers. Restat videre aliqua, & Philip. Franc. in cit. Gloss. & Syl. in verb. Interdictum §. num. 9. vers. Fallit tamen, quò dictum est, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 178. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Tametsi eucharistia de sent. excom. lib. 6. vbi ait baptismum administrari posse etiam solemnitatibus adhibitis; imò & publicè. Quòd verissimum censeo, ac sequor; nam & alios idem sentientes ibi refert. Idq; iure merito, concessio enim aliquo, & omnia, quibus ad illud peruenitur, esse concessa existimantur arg. l. ad rem nobilem, & l. ad legatum. ff. de procur. at, antequam baptismus administraretur, cæremonia illæ adhibentur, vt dicitur in c. ante baptismum de consecr. dist. 4. & vt nos explicauimus in comment. nostr. cap. 28. Tab. 2. ergo & ea permissa esse dicendum est. Præsertim quòd, vbi quidpiam conceditur, secundum communem iuris formam concessum esse censetur arg. §. illis autem vers. Sed testari in Instit. de milit. test. & l. si quando. C. de inoffic. testamen. Accedit postremò, qd, vbi canon tempore interdicti huius quidpiam fieri permittit, & vstitutum ordinem seruari non vult, id exprimit, vt de missæ sacro, diuinisq; alijs officijs habetur in c. qd in te de pœnit. & in cit. c. fin. de sent. excom. lib. 6. at de baptismo nihil huiusmodi esse dictum legimus; ergo à communi norma baptismi administrandi non discedemus arg. l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de testament. & l. de precio. ff. de publ. in rem act. & exorcismi ergo, & catechismus iure adhibebuntur. † Item ob easdem rationes & susceptores interesse poterunt; nam & hi ad baptismum requiruntur, vt dixit Trid. Syn. sess. 24. cap. 2. de reform. matr. & nos in Tab. de confirmatione cap. 23. & ianuis eccl. apertis. † Postremò & fontis benedictio fieri poterit, quòd tertium explicandum nobis proposueramus; nam & sic dixit Anchar. in eod. c. fin. nu. 7. vers. Sed quid dices de facientibus officium de sent. excom. lib. 6. Hæc tamen benedictio ianuis clausis, ac submissa voce, vt reliqua diuina officia, fiet ob cit. c. fi. & vt de consecratione chrismatis in sequenti probabimus; ac de baptismo hæctenus, ad confirmationem veniamus.

S V M M A.

1 Confirmatio interdicti huius tempore conferri potest, tam paruulis, quam adultis.

2 Chrisma interdicti huius tempore confici po-

test, seruata tamen forma c. fin. de senten. excom. lib. 6.

V.

† Confirmatio itidem tam pueris, quam adultis in loco subiecto interdicto generali tribui potest, ut habetur in c. quoniam de sent. excom. lib. 6. & in c. responso. §. præterea eod. in antiq. & ut not. Abb. ibi. nu. 5. & in c. quod in te. nu. 6. de penit. & Syl. in verb. Interdictum. 5. num. 9. vers. Secunda, & Tab. eod. num. 5. vers. Quarto, & Archiep. Flor. de ecclesiast. interdict. cap. Item tempore interdicti & si prohibita sit, & Couar. in c. alma pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Idem de confirmationis sacramento de sent. excom. lib. 6. vbi & publice cum solemnitatibus consuetis administrari posse ait de quorundam sententia, quem sequor. Idem iure merito; nam per Confirmationem pleni Christiani efficiuntur, ut dixit Urbanus Pont. de consecr. d. 5. in prin. † Quare, quod ad sacramentum hoc, sicut etiam ad baptismum conferendum, chrisma postulatur, ut id asseruimus in Tab. de confirm. capit. 18. ob eam rem & chrisma die iouis sancto interdicti tempore confici poterit, ut declarauit Rom. Pont. in eod. c. quoniam; Quoniam in baptismo, & confirmatione, quæ nedum pueris, sed adultis propter moræ periculum exhiberi possunt, licite tempore interdicti chrisma utitur vnctione, dicitur enim ibi, posse (licet terra interdicta existat) chrisma die Cænarum Domini confici dubium non existit. Hæc ibi: non est igitur, quod hæc de re dubitemus; etenim, vbi quidpiam conceditur, & id esse concessum existimatur, sine quo haberi concessum non potest arg. l. 2. & ibi DD. ff. de iurisd. omn. iud. & l. veteres, & ibi not. Gloss. & Bart. ff. de itinere, actuq; priuat. & l. 3. §. fin. in fin. de pen. leg. & c. præterea, & ibi Abb. num. 3. de off. deleg. cum simil. & chrisma igitur confici potest, & susceptores licite adhibentur, sicut de baptismo asseruimus. Atqui, quod, etsi, chrisma tempore interdicti ut fiat, permissum est, non necessario tamen postulatur, ut & ianuis ecclesiæ patefaciis, & alta voce, & laicis præsentibus fungio hæc exerceatur; ob eam rem clausis ianuis, submissa voce, exclusisq; laicis chrisma conficietur. Minus enim, quam fieri potest, interdictum lædi debet, ne censura ecclesiastica nervus dissoluatur arg. c. episcoporum de priuil. lib. 6. & Clem. 1. de sent. excom. Postremo fungio hæc diuinum officium quoddam est; at diuina officia, ut proximè asseruimus, celebrari debent secundum formam cit. c. fin. §. adijcimus de sent. excom. atque sic asseruit Gemin. in eod. c. quoniam. nu. 2. vbi quoque Archid. & Anchar. in eod. c. fin. nu. 7. vers. Sed quid dices, & Syl. eod. & Tab. eod. nu. 4. vers. Tertio, & Couar. cum citatis ab eo ibidem, vbi de communi sententia testatur: sed de confirmatione satis, ad eucharistiam veniamus.

S V M M A.

1 Eucharistia interdicti huius tempore tribui potest morientibus.	stiam sumunt interdicti huius tempore.
2 Iis, de quorum salute corporis probabiliter dubitatur; etiam si ægroti non sint.	3 Clericis tam secularibus, quam regularibus, vbi missæ sacrum non faciunt, an eucharistia legitime administratur.
3 Damnatis ad mortem.	4 Campanula pulsari potest interdicti tempore, dum eucharistia ægroti fertur.
4 Clerici missæ sacrum facientes licite eucharistiam sumunt interdicti huius tempore.	

VI.

† Eucharistia quoque morientibus interdicti huius tempore legitime administratur. In illo verbo, dicitur enim in c. quod in te de penit. per quod penitentiam morientibus non denegamus; viaticum etiam, quod verè penitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegat. Hæc ibi, ex quibus apparet è vita discessuris eucharistiam non negari interdicti huius tpe; per viaticum. n. eucharistia significat ibi, ut consequentia verba declarant, & DD. sentiunt. Idem probat in c. permittimus de sent. excom. atq; sic Gloss. & Abb. in cit. iuribus not. & idem Abb. in c. non est vobis. nu. 8. de spons. & Gloss. in c. responso, vbi quoq; Abb. num. 5. de sent. excom. & in c. fin. in verb. Sacramentis, & ibi quoq; Anchar. num. 7. vers. Viso de baptismo de sent. excom. lib. 6. idem Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Quarta, & Tab. eod. nu. 7. vers. Sexto, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Item tempore interdicti de sent. excom. lib. 6. Etenim omnibus in morte positis verè penitentibus deneganda non est, ut dicitur in cap. penitentes. d. 50. † Quare nõ solum ijs, qui morbo quoopiã laborant, administrabitur, si mortuos existimemus; verum etiam & ijs, de quorum salute probabiliter dubitamus arg. cit. cap. quod in te. Præstantibus ergo, quæ proximè partui sunt. Item, qui mare, præliumve sunt ingressuri, obsessivè tenentur; modo consecuta ra mors inde probabiliter dubitetur, sine offensa tribuetur; atq; sic sentit Io. And. quem refert, ac sequitur Anchar. in eod. c. fin. num. 9. vers. Sed quæro

an mu-

an mulieribus, & Philip. Franc. vers. in Gloss. in verb. Admittuntur, & Archiep. Flor. eod. cap. Item tempore interdicti, & si prohibita sit administratio, vers. De mulieribus, & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Quarta exceptio, ibi de prægnantibus, & Tab. eod. num. 8. vers. Septimo, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 3. nu. 2. vers. Et præter de sent. excom. lib. 6. Non igitur fat est, ut mulieres proximè partui sint, & ut quis ingressurus sit mare, & obsessus teneatur, sed necessario requiritur, ut mortis periculum probabiliter etiam impendat; quod ipsis eucharistia tribuatur de eorundem autorum sententia. Alioquin non præstatur: & in hoc casu locum habebit quorundam opinio, qui contrarium sentiunt, ut refert Couar. ibidem, & facit Gloss. in c. pastoralis. §. præterea in verb. Præterquam de off. ord. † Damnatis etiam ad mortem sacramentum hoc interdicti huius tempore administrari potest; nam & hoc dixit Anch. in eod. c. fin. nu. 7. vers. Viso de baptismo, & Phil. Franc. eod. & citati autores proximè, & Couar. ibidem nu. 3. vers. Sic & damnatis, vbi & quosdam alios idem sentientes refert; idem Couar. in c. 1. num. 11. lib. 2. var. resol. it. pro certo hi morituri sunt, atq; idcirco canonis verba ei conueniunt, ergo & dispositio conuenire debet arg. l. 4. §. toties. ff. de damu. infect. à contrario sensu. Non enim ob id, quod damnati sunt, hoc sacramentum priuari debent, ut habetur in c. quæstum. 3. q. 2. & ut dixit Gloss. in Clement. 1. & ibi Card. de penit. † Postremo sacerdotes, qui missæ sacrum faciunt, non modò eucharistiam suscipere possunt, verum etiam & debent; nam, cum ipsis permissum sit, ut illud sacrum faciant in eod. c. fin. de sent. excom. lib. 6. ad præscriptam ab ecclesia formam hoc eis permissum asserendum est arg. l. si aliquando. C. de inoffic. testam. at forma hæc ab ecclesia præscripta est, ut sacerdos missæ sacrum faciens eucharistiam sumat, alioquin graue scelus in se suscipit, ut dicitur in c. relatum de consecr. dist. 2. & ut probauimus in Tab. de Eucharist. cap. 6. ergo sacerdos hoc tempore interdicti missæ sacrum faciens eucharistiam omnino sumet, atque sic citati autores eisdem in locis concludunt, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 6. vers. Duodecimo de sent. excom. lib. 6. † Verum quid, si sacerdos (secularis, regularisve sit) missæ sacrum non faciat, an interdicti huius tempore sacramentum hoc legitime suscipiet? In hac quæstione variæ DD. sententiæ sunt. Ioan. Cald. dicit se dubitare de hoc sententiam ferre. Nam, ut clericis non conficientibus eucharistia tunc detur, religiosorum consuetudo, ut ipse ait, id suadet, qui suis fratribus, & sororibus sacramentum hoc tribuunt. Ne verò detur, commune ius admonet; nam, cum interdicti huius tempore prohibitum sit, ne sacramenta administrantur, & eucharistia morientibus, nec non missæ sacrum facientibus permittatur, ut proximè probauimus, alijs denegata esse censeretur debet; in prohibitis enim, quod expressè permissum non est, prohibenti regulæ subiacet, ut habetur in Clem. 1. §. porro de verb. sign. Hæc Cald. quem quo ad postremam opinionem sequitur, & comprobatur Abb. in c. quod in te. nu. 2. de penit. Nam de viatico, ut ipse ait, nihil mutatum est per cit. c. fin. de sentent. excom. sicut mutatum est de penitentia; at olim viaticum his non tribuebatur, ergo nec hodie. Nec repugnat, si dicatur penitentiam omnibus concedi per cit. c. fin. ac propterea & eucharistiam concessam intelligi; quoniam penitentia non mine & eucharistia intelligitur, ut habetur in c. quod in te de penit. nõ ad hoc respondet Abb. ob eam rem id ibi fieri, quoniam sic Rom. Pont. voluit; non autem, quod penitentia nomine eucharistia proprie significetur. Quare, cum in cit. c. fin. de sent. excom. penitentia nre eucharistiam cõprehensam esse velle se non declarauerit, à verbi proprietate non discedemus arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. Gemin. autem contrariam sententiam amplexatus est, & clericis eucharistiam tribui posse censuit, modò de illa ecclesia sint. Nam, ut ipse dicit, per cit. c. fin. nec sacramenta, nec diuina officia eis prohibita sunt; id quod hinc patet, quod secretò celebrare, & sic corpus Christi sumere possunt: hæc opinio Gemin. mihi non probatur; tum quod pro certo habet id, de quo quæstio est; tum quod eius ratio ad rem non facit: nam idcirco celebrare possunt, quoniam speciatim id eis permissum est per cit. c. fin. & si tunc corpus sumunt, illud idcirco fit, quoniam, ut paulo ante dicebamus, sacerdos missæ sacrum faciens eucharistiam sumere debet; at de re hæc nos non dubitamus, sed quæstio nostra est, ac dubitatio, vbi missæ sacrum non faciunt, an ipsis eucharistia legitime tribuatur. Syl. tamen in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Quarta, hoc verius esse ait, & opinionem sequitur Gemin. Et hoc ob eam rationem, quod, si contrarium dicemus, absurdum sequeretur huiusmodi, ut, qui hodie diaconus est, eucharistiam sumere non possit; si verò cras sacerdos fiat, id possit, si celebret, eodem interdicto existente: hæc ratio nihil etiam facit; nam, etsi interdictum idem est, non tamen personæ conditio eadem durat: idcirco enim sacerdos factus tunc celebrans eucharistiam sumit, quoniam ei permissum est, ut celebret in cit. c. fin. & missæ celebratio non fit sine eucharistia susceptione; at clericis, ut eucharistiam

L L I 4

sumant

sumant, missæ sacræ non facientibus concessum esse non reperitur; hæc opinio igitur Gem. ac Syl. mihi non quadrat. Tertia fuit opinio Petr. de Palud. qui Rom. Pont. de hoc consulendum esse dixit. Quid ergo concludendum? Ego sententiam priorem sequor, quam & sequuntur Abb. ut vidimus, & Anchar. in eod. c. fin. nu. 8. vers. Querit ulterius, & Phil. Franc. eod. in fin. & Archiep. Flor. eod. cap. & Cald. quamvis dubius, & nouissimè Nauar. in Man. cap. 27. nu. 178. vers. Et sic non potest dari sanis, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 6. vers. Duodecimò, ubi com. opi. hanc esse sentit de sent. excom. lib. 6. ut scilicet clericis, qui missæ sacrum non faciunt, in loco sic interdicto eucharistia administranda non sit; quam præter rationes pro hac sententia proximè allatas ego his quoque confirmo. Primò, quia in cit. c. fin. de sent. excom. lib. 6. clericis, quatenus clerici, atque ministri ecclesiæ sunt, permittitur, ut diuina officia, & missas celebrent; Adijcimus præterea, dicitur enim ibi, quòd singulis diebus in ecclesijs, & monasterijs missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia, sicut priùs. Hæc ibi; si ergò, sicut priùs, munera hæc obire debent, ergo ut clerici, & ut ecclesiæ ministri ea obibunt, nam & priùs sic obibant; at, si eucharistiam sumere missæ sacrum non facientes, non ut clerici id agerent, sed ut quivis alius laicus: id quod hinc probatur, quòd, ubi missæ sacrum faciunt, eucharistiam sub utraque specie accipere debent; aliàs verò sub specie panis tantum, sicut laici, ut habetur in c. relatum de consecr. d. 2. & ut docuit Trid. Syn. sess. 21. cap. 1. & nos declarauimus in Tab. de eucharist. cap. 6. & cap. 16. num. 8. ergo, ubi missæ sacrum faciunt, eucharistiam sumere tantum queunt. Præterea in cit. §. adijcimus Rom. Pont. iubet, ut in ecclesijs missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia clericis, ac religiosis, & ita ut agant; at suscipere eucharistiam per se tantum missæ sacrum non faciendo non est hoc agere, sed quodammodo pati ob receptionem; cum ergo diuersa hæc sint, & alterum tantum concesserit, concessisse alterum dicendum non est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Tertiò, rationes, quibus ductus summus Pont. præcepit, ut diuina hæc fierent, locum non habent, si clerici eucharistiam tunc non sumant, ubi missæ sacrum non faciunt; non enim excreuit deuotio populi, non hæreses pullulabunt, atque ecclesijs sine culpa earum debita obsequia subtrahentur: quæ ne contingerent, ea diuina ut fierent, permissum est per cit. c. fin. cum igitur rationes canonis in casu nostro cessent; ergo & eius dispositio cessare debet. Quare, cum ij, qui contrarium sentiunt, hoc canone in primis nitantur, & contrarium, ut vidimus, ipse probet, opinionem hanc ipsis contrariam sequemur; quæ & communis etiam est. Nec clericis igitur, nec religiosis eucharistia interdicti huius tempore administrabitur. Quæ conclusio locum habet etiam in festis illis diebus, quibus de more diuina fieri permittuntur, qui habentur infra in seq. c. §. 6. nã nec tunc sacerdotibus licet eucharistia administrabitur; communi enim omnium iudicio definitum est, ut clericis tunc tantum officia celebrare liceat, non autem sacramenta suscipere, ut dixit Couar. in eodem vers. Duodecimò. Excipio tamen, ubi ex priuilegio id concessum esset, & in hoc casu contraria opinio locum habebit; & hac ratione muniti religiosi suis eucharistiam administrant, ut dicebat Cald. in hac quaestione igitur sic concludendum censerem. † Atqui, quòd ægrotis, qui morituri existimantur sacramentum hoc tribui potest, & ecclesia, dum his sacramentum defert, id campanula pulsata, accensis facibus, & Christi fidelibus comitantibus facere solet, ut de facibus habetur in c. sanè de celebr. miss. & de reliquis vsus declarat, an & hæc interdicti huius tempore adhibebuntur? Cald. & hæc adhiberi posse dixit, idem asseruit Anchar. in eod. c. fin. num. 8. vers. Dubitatur etiam circa hoc, & Philip. Franc. vers. In Gloss. in verb. Admittuntur de sent. excom. lib. 6. & Fed. de Sen. conf. 70. num. 3. & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Quarta exceptio, & Tab. eod. 5. & Archiep. Flor. eod. cap. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 179. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. num. 7. vers. Tametsi eucharistia de sent. excom. lib. 6. ubi ait Eucharistiam ministrari posse publicè cum solemnitatibus consuetis, sicut & confirmationem, & baptismum. Hanc opinionem uti verissimam, ac pietatè erga Sanctissimum illud sacramentum redolentem ego et sequor. Tum quod, huiusmodi ægrotis ut eucharistia tribuatur, permittitur, ergo ut de more id fiat, permissum esse dicendum est; ubi enim quidpiam conceditur, secundum ordinariam formam illud concessum esse existimatur arg. l. si quado. C. de inoff. testam. atque sic citati auctores inquirunt. Tum quòd solum prohibetur in cit. c. fin. ne campanæ ad missam, aliâque diuina officia pulsentur, ergo ad reliqua pulsari campanæ poterunt, & sic ad eucharistiam ægrotis deferendam; prohibitio enim vnus alterius permissio est arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Postremò ob eam rem interdicti tempore prohibita est campanæ pulsatio, ne. f. Christi fideles ad diuina audienda conueniant, eisque, dum fiunt, ne interfint. Declaratur hoc in cit. c. fin. §. adijcimus, ubi, ut ianuis clausis, & sumissa voce diuina

diuina fiant, precipitur; ac campanæ pulsatio, dum eucharistia ad ægrotum deferretur, idcirco fit, ut fideles admoniti ad Christum Deum colendum excitentur, & ipsum comitentur, & obuiam facti ipsum flexis genibus adorent; quæ omnia interdicti huius tempore prohibita non sunt. Quare non solum in itinere campana pulsabitur, verum etiam, quòd Christi fideles ad ecclesiam conueniant, ut tantum sacramentum, qua pietate, ac dignitate fieri potest, deferatur, de more crebris ictibus campanæ signum dabitur. Item comitari sacramentum hoc Christi fideles poterunt. Postremo, & eisdem presentibus ægrotis legitime administrabitur; solum enim in missæ sacro ne illud videant, non aliàs, interdicti huius tempore prohibitum est de eorundem sententia, quos proximè citauimus: sed de eucharistia satis, ad penitentia sacramentum veniamus.

S V M M A.

1 Penitentia sacramentum interdicti generalis loci tempore administrari potest Aegrotis, & Sanis; quæ regula exceptiones non nullo	2 Laici sacramenta quæ petere possunt; & quæ non petere interdicti huius tempore.

V I.

† Penitentia sacramentum denique interdicti generalis loci tempore administrari, & ægrotis, & etiam bene valentibus potest; Concedimus, dicitur enim in c. fin. de sent. excom. lib. 6. quòd tempore interdicti ab homine, vel à iure prolato non tantummodo morientes, sed etiam viuentes, tam sani etiam, quam infirmi ad penitentiam, quæ propter pronitatem, & facilitatem hominum ad peccandum summè necessaria est, licet admittantur. Dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti, præterquam in mortis articulo, nolumus ad eandem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata est sententia interdicti. Vel, qui ad perpetrandum delictum, cuius occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxilium, consilium, vel fauorem (nisi de ipso delicto (si sint tales, quòd facere valeant) priùs satis fecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem; aut si satisfacere nequeant, vel huiusmodi cautionem præstare, iurauerint, quòd, cum potuerint, satisfaciant, & ad satisfaciendum huiusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent, & possunt, præstandam, dabunt consilium, & auxilium, ac iuxta posse suum fideliter laborabunt) non est penitentia beneficium aliquatenus concedendum. Hæc ibi Summus Pont. ex quibus manifestò conspicitur penitentia sacramentum interdicti huius tempore & bene valentibus, & ægrotis tribui posse, ac pro regula id nos habere debere; atque sic not. ibi Gloss. in verb. Sani, & Anchar. nu. 9. vers. De penitentia, & Phil. Franc. vers. Vltimò not. & Gemin. nu. 5. vers. Nota, quòd confessio; & communiter DD. sicut etiam Abb. in c. quòd in te de penit. Id quod summa ratione permissum est; tum quòd homines, quæ ipsorum imbecillitas est, in peccata facile labuntur, ut ait ibi Rom. Pont. tum quòd, S. Hieronymo teste, peccatum, quod per penitentiam statim non deletur, mox suo pondere ad aliud trahit. Hæc tamen regula non nullas exceptiones patitur, ut habetur in cit. c. fin. de sent. excom. lib. 6. Nam primò excommunicatis, excepto mortis articulo, penitentia sacramentum administrari non debet: id quod in excommunicatis ob causam, quam obrem interdictum latum est, locum tantum habere inquirunt Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. vers. Tertia, & Tab. eod. nu. 6. vers. Quintò, & Armill. eod. num. 45. Quorum sententia mihi non placet; nam primò ratione id ab ipsis non probatur; postremò nec id dicit cit. c. fin. sed simpliciter loquitur, ac propterea de quouis excommunicato accipiendum est arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. ac planè, si Rom. Pont. id voluisset, id expressisset, sicut de interdictis. Rationem autè, quam obrem id factum sit, eam esse censeo; quoniam ad absoluendum ab excommunicatione, preces quædam adhibentur, ut habetur in c. à nobis de sent. excom. quæ interdicti huius tempore fieri non debent, ut dixit Abb. in c. fin. nu. 5. de excess. prælat. & Specul. Inn. & Host. quos refert Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 9. quamvis ipse contrarium sentiat, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 176. vers. Vndecimò; non igitur horum sententiam amplector. Secundo loco non administrabitur etiam sacramentum penitentia ijs, quorum culpa, dolo, fraude uel lata est sententia interdicti, nisi priùs satisfecerint ad normam cit. c. fin. vers. Nisi de ipso priùs, quam & proximè retulimus. Postremò ijs quoque penitentia tunc denegabitur, qui auxilium, consilium, fauorem uel ad delictum committendum præbuerunt, cuius occasione ipsum interdictum latum est, nisi & ipsi ad eandem normam priùs satisfecerint, ut habetur in cit. c. fin. Hæc igitur sacramenta interdicti generalis loci tempore permissa sunt; illa tria, quæ in initio posuimus, prohibita.

† Quare

† Quare, quæ permissa, ea quis petere poterit; quæ prohibita, non poterit. Atqui, si prohibita sacramenta nihilominus administrantur, an valebunt? In hac quaestione, quæ de sacramentis excommunicato collatis diximus cap. 7. §. 2. & seq. Tab. 2. pro dictis & in hoc casu haberi ea volumus. Quid demum de sacramentis, quæ interdicti huius tempore permissa sunt, an & ipsa prohiberi poterunt? Hoc explicabimus in seq.

S V M M A.

1 Sacramenta permissa interdicti generalis loci tempore an prohiberi possint, ne administrantur.

VII.

† Postremò quaestio hæc à nobis proposita est, an sacramenta, quæ interdicti generalis loci tempore permissa sunt, prohiberi & ipsa queant; quam quaestione, vt paucis ipsam absoluiamus, duabus regulis concludimus. Quarum prior hæc est, à Rom. Pont. & ipsa prohiberi posse. Id quod de penitentia probatur in c. non est vobis de spons. & in c. quòd in te de penit. vbi olim penitentia sacramentum interdicti huius tempore morientibus tantum dari probatur; cum tamen hodie contrarium cautum sit, vt vidimus. De baptismo etiam probatur in c. duo tempora de consecr. dist. 4. vbi habetur baptismum ex causa differri posse, atque sic factum Pontifice Martino III. refert Gloss. in c. fin. de sent. excom. lib. 6. quam refert Maiol. de irreg. c. 20. nu. 2. lib. 3. nã & baptismum interdicto quodam prohibitum inquit. De eucharistia itidem, & de confirmatione multò magis id dicendum est; cum, vt in periculo mortis constituto eucharistia concedatur, permissum tantum sit, vt hoc cap. vidimus. §. 6. Excipitur tamen baptismus paruulorum; nam prohiberi nec à Rom. Pont. posse dixit Tab. in verb. Interdictum. 1. num. 8. vers. Septimò, ibi concludendum est igitur, & eod. 5. nu. 3. vers. Secundò, ibi essent tamen consideranda, & Armill. eod. n. 44. Idq; ob hoc fortasse, nam, cum ætas illa periculis multis subiecta sit, & nisi baptismum infantes susceperint re ipsa, salui esse nequeant, vt dicitur in c. firmissimè cum multis seq. de consecr. dist. 4. & vt nos probauimus in Tab. de baptif. cap. 28. planè eorum baptifmi collatio differri non debet, ex quo pueris infantibus nulla alia salutis comparanda ratio relinquatur, nisi eis baptismus præbeatur, vt dixit Car. de baptif. cap. de necess. baptif. Ego autem hos sequor tantum in paruulis, & in adultis, qui in periculo mortis, vitæque discrimine versantur; nam, vt quis baptismum suscipiat, diuino iure permissum, ac præceptum est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei, inquit enim Christus D. & alibi Euntes in vniuersum mundum prædicate euangelium omni creaturæ, baptizantes eos In nomine Patris, & cetera. ergo huic iuri derogare Summus Pont. non potest arg. c. cum inferior de maior. & obed. & c. inferior. dist. 21. cum ibi notatis. Postremò excipitur penitentia morientium; nam ob eandem rationem proximè allatam neq; sacramentum hoc his prohiberi potest, atq; sic dixit Tab. eod. 1. nu. 8. vers. Septimò, ibi concludendum est igitur, vbi & eucharistiam tribui posse sensit, sed de priori regula satis. Posterior verò hæc erit, Inferiores ecclesiæ antistites sacramenta iure communi permissa interdicti huius tempore prohibere nequeunt; tum quòd facultas suscipiendi ea communi iure tributa est, vt habetur in c. fin. de sent. excom. lib. 6. cum simil. cui iuri inferiores ecclesiæ antistites subiecti sunt arg. c. 1. & fin. de constit. cum ibi not. ergo contra ipsum nihil decerni ab eis potest arg. c. quòd super his de maior. & obed. & vt asseruimus capit. 9. §. 2. Tab. 1. tum quòd beneficium principis hoc est, ergo nemini auferendum arg. c. decet de reg. iur. lib. 6. in hac igitur quaestione. sic concludendum censerem: sed de sacramentis hæcenus, ad officia diuina transeamus.

De officijs diuinis in loco subiecto interdicto generali de more non faciendis, declaratione altera eiusdem effectus. Cap. VIII.

S V M M A.

- 1 Officia diuina, quæ interdicti generalis loci tempore prohibita sunt, quænam sint.
- 2 Interdicti generalis loci tempore ea, quæ ordinis alicuius non sunt, fieri possunt, vt Pri-

uatas preces fundere, Crucem die veneris Sancti adorare, & alijs etiam temporibus, Officium B. Mariæ Virginis canere, Campanam ad oia, præterquã ad diuina, pulsare.

3 Interdi-

Interdicti generalis loci tempore ea, quæ ordinis alicuius sunt, fieri & à clericis possunt, modò vt à laicis fiant, vt Litanias canere, Morientium animas Deo cõmendare, Con-

cionem habere, Legere, ac psalmos declarare.

4 Mulier post partum an in ecclesiam introduci possit.

VAE sacramenta in loco subiecto interdicto generali licitè administrantur, exposuimus: modò, qua ratione diuina officia ibidem prohibita sint, iam exponamus; de qua re hæc contemplabimur. Primùm, diuina officia quænam sint. Deinde, quatenus prohibita sint, & qua ratione. Postremò, quando permissa. † Quò ad primam quaestione igitur diuina officia ea omnia officia sunt, quæ ad aliquem ordinem ecclesiasticum pertinent, vt sensit Anchar. in c. fin. nu. 7. vers. Sed quid dices de facientibus officium pro baptifmo de sent. excom. lib. 6. & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 5. vers. Tertio, ibi primùm, quòd prohibetur, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 171. vers. Ex quo sequitur, & Abb. qui de communi sententia testatur in c. fin. num. 5. vers. Quò ad tertium de excess. prælat. Etenim diuina officia, quæ per interdictum prohibentur, hæc sunt, missæ sacrum, horarum canonicarum preces, & alia officia, vt benedictiones, consecrationesq; quarumcunque rerum, vt sensit Maiol. de irregul. cap. 20. nu. 8. lib. 3. & vt probatur in cit. cap. fin. §. adijcimus; at missæ sacrum, horarumq; canonicarum preces, aliaq; huiusmodi officia ad clericos pertinent, & ordinis sunt, vt habetur in cap. 1. & presertim in §. ad presbyterum. dist. 25. & tot. tit. de celebr. miss. & c. quia sacerdotes, & c. hanc consuetudinem. 10. q. 1. & tot. tit. de cler. excom. min. & vt dixit Syl. in verb. Horæ canonicæ. nu. 3. vers. Secundò, & Tab. eod. nu. 4. vers. Tertio, & Armill. nu. 1. ergo diuina officia, quæ interdicti huius tempore prohibentur, ad ecclesiasticum ordinem pertinent. Modò tamen ex officio, & vt à ministris ecclesiæ diuina hæc officia exercentur arg. cit. c. fin. §. adijcimus; ibi enim, vt interdicti huius tempore diuina officia dicantur, sicut prius, Rom. Pont. iubet, seruatis quibusdam, sicut prius vt clerici, & vt ecclesiæ ministri ea obibant; ergo interdicti huius tempore diuina officia prohibita sunt, quatenus ex officio, & vt ab ecclesiæ ministris fiunt, atque sic asseruit Abb. in eod. c. fin. num. 5. vers. Quò ad tertium de excess. prælat. † Quare interdicti huius tempore ea, quæ ordinis alicuius non sunt, facere poterimus publicè, vt priuatas preces fundere, Crucem die veneris sancto, & alijs etiam temporibus adorare, officium Beate Mariæ Virginis canere, campanam ad omnia, præterquam ad diuina officia, pulsare, vt pote ad salutationem angelicam de more, matutinis, meridianis, vespertinisq; temporibus, ad reliquias sanctorum exhibendas, pro aduentu principis alicuius viti, pro reportata de hostibus victoria, ad tempestates depellandas, & id generis (ob multa enim campanæ pulsantur, vt declarat Abb. optimè in c. 1. & pulcherrima Add. ad eum de off. cust. & Durand. in Rationali diuinorum cap. 4. lib. 1. & Ioseph. Moniardus in rub. C. vt publ. let. lib. 12. pag. 50. nu. 9.) ac demum ea, quæ posuimus cap. 13. §. 14. Tab. 1. atque sic dixit Cald. in 1. part. §. sed nunquid. nu. 96. cum seq. de eccles. interd. & sequitur Anchar. in c. fin. num. 4. vers. Quid dices de laicis, & nu. 6. vers. Circa pulsationem campanarum de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 176. cum seq. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. Postremò de interdicto, & Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. cap. 14. nu. 12. lib. 1. † Postremò interdicti huius tempore ea fieri quoque poterunt, quæ à ministris ecclesiæ fiunt, modò laicorum more fiant. Quare Litanias clerici etiam recitare poterunt publicè, modò sine superpeliceo, ac stola, & sicut laici, id faciant, vt dixit etiam Nauar. in Man. cap. 27. num. 176. in fine, & sequitur Felicianus eod. vers. sicut etiam morientium animas Deo cõmendare; concionem etiam publicè habere vt dicitur in c. responso de sent. excom. legere, ac Psalmos declarare, vt citati autores eisdem in locis inquit. † Verùm, an mulier post partum in ecclesiam introduci potest? Nauar. eod. id posse sensit. Mihi tamen ipsius sententia omnino non probatur ob preces, quæ recitantur, atque sic dixit etiã Maiol. de irreg. c. 20. nu. 3. lib. 3. nisi vt à priuata persona, & sine stola introductio hæc fiat; quo casu sententia ipsius locum habere potest: sed iam effectum interdicti huius in diuinis officijs explicemus.

S V M M A.

1 Officia diuina interdicti generalis loci tempore à clericis de more fieri nequeunt.

2 Officia diuina qua ratione de more à clericis fiant.

S. His

I.

S His sic præmissis, iam effectus interdicti huius in diuinis officijs, quisnam sit, explicemus.
 1. Interdicti huius tempore igitur diuina officia de more à clericis fieri nequeunt. Nam
 2. de more fiunt pulsatis campanis, patefactis edium sacrarum valuis, Christi fidelibus ad ipsa audienda intromissis, & alta voce, vt communis vsus, atq; inueterata ecclesiæ consuetudo id declarat; at interdicti huius tpe diuina rone hac prohibentur, vt dicitur in c. fin. de sent. excom. lib. 6. Adijcimus præterea, inquit enim ibi Rom. Pont. quod singulis diebus in ecclesijs, & monasterijs missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia, sicut prius; submissa tamen voce, & ianuis clausis, excommunicatis, ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis: hæc ibi Summus Pont. ergo interdicti huius tempore (de hoc enim ibi agitur) diuina officia à clericis de more fieri nequeunt. Idem habetur in c. licet de priuileg. eod. lib. & in c. quod in te de pœnit. in antiq. cum simil. & ibi DD. not. sed iam singulas propositas qualitates separatim explicemus; ac primò id, quod de campanis non pulsandis, diximus.

S V M M A.

1 Campanæ ad diuina officia interdicti huius tempore pulsari non debent, etiam si extra ecclesiam sint, etiam si paruulæ, etiam si diuina officia deinceps non fiant; postremò nec alia instrumenta loco campanæ.

II.

S Campanæ igitur primò pulsari ad diuina officia non debent, vt dicitur in c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6. & ibi communiter not. Id quod locum habet primò, vel extra ecclesiam, ac longè ab ea remotæ sint; alioquin fraus legi fieret contra c. quantum de priuileg. & c. cum quid vna via de reg. iur. lib. 6. etenim non, quod in ecclesia sint, propterea earum pulsatio prohibetur, sed ob id, ne ipsæ ad officia pulsentur; vbi cunq; igitur erunt, pulsari ad diuina officia non debent. Item, vel paruæ campanæ sint ob eandem rationem; ac propterea nec, quæ in ecclesia sunt ad signum dandum, vbi sacerdos ad altare missæ sacrum facturus prodit, pulsabuntur; tum quod fieri potest, vt à vicinis audiantur, tum quod prohibitum est, ne campanæ pulsentur, vt in c. quod in te ibi Sine campanarum pulsatione, ergo cuiuscunq; generis sint, pulsari non debent; à quo enim remouetur genus, & quæuis species remouetur argum. c. pen. de sent. excom. atq; sic dixit Cald. in tract. suo in 1. part. §. sed nunquid promissa, & Anchar. in cit. c. fin. nu. 6. vers. Et circa pulsationem campanarum, ibi sed nunquid pro missa, vel horis canonicis, & ibi sed verum tempore interdicti licet pulsare paruulam. Non igitur pulsabuntur campanæ quod ad missæ sacrum faciendum. Non, vbi sanctissimum Christi corpus in missa eleuatur, vt dixit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. nu. 5. vers. Decimotertiò de sent. excom. lib. 6. Tertio nec pulsabuntur pro singulis horis canonicis, vt pro tertia, pro nona & huiusmodi; quamuis deinceps diuina officia tunc non recitentur. Et hoc ob eam rationem, ne homines diuina fieri opinentur, & ob id scandalum patiantur; atque sic inquit Cald. ibid. quem sequitur Anchar. in eod. cit. c. fin. nu. 6. vers. Sed an poterunt tempore interdicti, & Syl. in verb. Interdictum. 5. n. 7. vers. Sextum, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 177. qui de communi sententia testatur: quamuis ad horas diei significandas, sicut etiam ad alia omnia pulsari possint de eorundem sententia. Atqui, an instrumenta alia pro campanis licet pulsabuntur, vt sit triduo ante pascha? Planè, si eo tempore locus interdicto subiectus sit, nec alia instrumenta pulsabuntur. Nam per ea tunc diuina facienda significantur; id quod Christi fideles communiter sciunt; atque idcirco campanæ loco sunt; ergo nec ea pulsabuntur; subrogatum enim eius naturam sumit, in cuius locum subrogatur arg. l. si eum. §. qui iniuriarum; & ibi not. Ias. ac DD. ff. si quis caut. Alio verò tempore idem etiam prohibito censeo, dummodo communia instrumenta pulsentur, quæ de more ad diuina pulsari consueuerunt; imò & alia, modò ad diuina significanda; pulsari homines animaduertant; nullo instrumento igitur signum dabitur, per quod diuina facienda esse laicis significetur, atq; sic sentit Couar. ibidè in verb. Cymbalorù: & de pulsatione cāpanæ hæc tenent, ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Ianuis clausis ecclesiæ diuina fieri debent interdicti huius tempore. res vè sint, an recitare diuina officia possint submissa voce.
 2 Ianuis ecclesiæ apertis, si clericus vnus, plu-

§. 1a-

III.

S Ianuis ecclesiæ clausis etiam diuina officia fieri debent: id quod ob eam rem factum est, ne laici ipsis interfuerint; ac propterea nec audiant illa, nec videant argum. Clem. 1. vers. Nunc latenter de sent. excom. Quare, vel cæcus quis sit, vel sardus, interdicti huius tempore diuinis interesse non poterit. Verum quid, si quis clericus in ecclesia sit, vel duò, tres, & plures, an recitare horarum preces submissa voce poterunt, quæuis ianua ecclesiæ aperta sint? Nauar. in Man. cap. 27. nu. 175. id ab his fieri posse asseruit, modò aut tam seiuncti à populo sint, aut tam submissè eas recitent, vt audiri nequeant: & multò magis, vbi intra vnum sacellum clausi essent; & hoc ob eam rationem, quoniam, ne à laicis diuina officia audiantur, ianua ecclesiæ occlusa tenentur arg. cit. c. quod in te de pœnit. Hæc sententia mihi non omnino probatur; tum quod ecclesia equè iubet, vt submissa voce diuina officia fiant, & vt clausis ianuis, ergo vtraque seruari debent, & non solum, vt submissa voce; tum quod ecclesia non solum, ne laici hoc tempore diuina officia audirent, prohibere voluit, verum etiã & ne viderent, ac ne ipsis interessent: & ob hanc rationem, ne audirent, submissa voce diuina fieri iussit; ne autem viderent, atq; ipsis interessent, vt clausis ianuis: ne contingat igitur vnum horum, clausis ianuis diuina fient. Nec repugnat, si dicatur, ergo extra ecclesiam diuina preces recitari non poterunt; quandoquidem, quod ecclesia sepius frequentatur, facile cõtingere potest, vt interueniant Christi fideles, dum diuina officia fiunt: quod quidem in alijs locis non contingit, si vel in campo, vel inclusus domi diuinas preces quis recitet; non enim dedita opera illuc quis veniet, vt diuina audiat, nisi casu occurrat. Quare contrariam sententiam ego sequor contra Nauar. quam & secuti sunt Host. Io. And. & Card. sed de hoc hæc tenent, ad alia veniamus.

S V M M A.

1 Laici, officia diuina dum fiunt, excludi inde interdicti huius tempore debent. si interesse potest interdicti generalis loci tempore.
 2 Laici diuinis officijs interesse nequeunt interdicti generalis loci tempore. Laici interdicti huius tempore in ecclesia orare possunt, modò diuinis non interessent.
 3 Laicus seruiens sacerdoti missæ sacrum faciens

IV.

S Tertio laicis exclusis interdicti huius tempore diuina fieri debent; nam sic dixit Gloss. in c. fin. §. adijcimus in verb. Interdictis, & sequuntur eam ibi Gemin. Phil. Franc. & Anch. de sent. excom. lib. 6. & Fed. de Sen. conf. 70. nu. 2. vers. Secundus casus, & Archiep. Flor. de eccl. interd. cap. Quantum ad tertium, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 173. & Cald. in tract. de eccl. interd. in 6. membro vers. Sed quaritur, an laici quicunq; , & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 2. vers. Tertium, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. nu. 4. vers. Octauò de sent. excom. lib. 6. qui tres proximè de communi sententia testantur. Probatur autem communis hæc sententia per c. licet de priuileg. lib. 6. vbi interdicti huius tempore nulla ratione, præter excommunicatos, atque interdictos, nec aliunde venientes ad diuina recipiendos esse dicitur; si ergo non solum excommunicati, atq; interdicti recipiendi non sunt, verum etiam nec aliunde venientes, atque idcirco nec, qui censuris irretiti non sunt; ergo nulli laici recipi debent, atque sic not. ibi Gloss. & communiter DD. Præterea ego allego Clem. 2. de sent. excom. nam ibi Rom. Pont. non solum excommunicatos, qui interdicti huius tempore ad diuina cõpellunt interdictos, atq; excommunicatos; verum etiam eos, qui & alios. Declarant hoc verba illa. Aut qui modo prædicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis præsertim, vel interdicti ligatos: nam, si excommunicat eos, qui præsertim excommunicatos, atq; interdictos ad diuina vocat; ergo & eos excommunicat, qui eo tempore nec interdictos, nec excommunicatos vocat; dictio enim illa Præsertim casum magis dubium includit, vt tradidit Ias. in l. qui se patris. nu. 34. C. vnde lib. casus autem magis dubius est vocatio eorum, qui censuris irretiti non tenentur. Postremò hac ratione opinio hæc confirmatur, quoniam, si liceret laicis nulla censura irretitis diuina communi iure audire, non necesse haberent id priuilegio impetrare arg. l. 1. & ibi not. Gloss. ff. ad municip. at priuilegio id conceditur arg. cit. c. licet; ergo communi iure id non permittitur. Ac planè, si cuiq; id liceret, interdictum huiusmodi parum operaretur; tum quod rarò contingit, vt excommunicati, atq; interdicti sint; tum quod interdicti, atq; excommunicati, ne diuinis interfuerint, prohibentur, etiam si locus interdicto subiectus non sit, vt de excommunicato asseruimus cap. 8. §. 3.

M M M

Tab. 2.

Tab. 2. & de interdicto in c. si sententia. §. cum verò de sent. excom. lib. 6. Postremò, si laicis permitteretur, ut interdicti huius tempore diuinis interessent, cur ecclesia fratres minores puniret, qui fratres, ac sorores tereij ordinis ad diuina recipiunt? ut habetur in Clem. 3. de sent. excom. laicis ergo exclusis diuina clerici hoc tempore facient. Nec repugnat, quòd in c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6. dicitur excommunicatis, atque interdictis exclusis, quasi secus, si non sint interdicti, nec excommunicati; nam argumentum illud locum non habet, vbi aliud iure cautum est, sicut hic, ut sentit Gloss. in c. vn. de atar. & qual. lib. 6. & in Clem. 1. in verb. Obseruare de sent. excom. & Iaf. in l. 1. nu. 3. ff. de off. eius, intelligitur ergo ibi Præsertim secundum Clem. 2. in cit. vers. Aut qui, & facit priuilegium quibusdam concessum, quod refert Fed. de Sen. in conf. 189. ibi & præsertim excommunicatis; exclusis ergo laicis quibuscumq; diuina à clericis interdicti huius tempore fiunt. † Ex his, quæ diximus, regula hæc colligitur interdicti generalis loci tempore laicos diuinis interesse non posse; nam, ex quo ipsis præsentibus ea fieri non debent, ergo interesse eis nequeunt. Et hæc regula locum habet, etiam si extra ecclesiam diuina audiant; nam & idcirco submissa voce iubetur, ut fiant in cit. c. fin. §. adijcimus, ne foris audiantur, ut dicitur in c. quòd in te vers. Et in conuentualibus de pœnit. Item nec ea videre possunt; ob hanc enim causam præcipitur quoque, ut oclusis ecclesiæ valuis fiant. Hinc religiosi reprehenduntur in Clem. 1. de sent. excom. propterea quod in ecclesiæ valuis fenestras facerent, & eas perforarent. Hinc etiam eucharistiæ sacramentum in missa interdicti huius tempore conspici non posse dixit Nauar. in Man. cap. 27. nu. 179. ibi Nisi in missa. Quare, vel surdus, vel cæcus quis sit, diuinis interesse non poterit. Item nec puer doli capax, imò nec infans, ut dixit Syl. quem refert Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. nu. 5. vers. Duodecimò de sent. excom. lib. 6. quamuis ipse existimet interesse eos posse, qui non intelligunt actum, qui tunc geritur: quod verum censeo quòd ad hoc, ne peccet, aliàs secus; ob id enim actus cognitio requiritur. Postremò non solum missæ sacris, sed nec etiam alijs diuinis officijs, quæcumq; sint, sine offensa intereunt, ut potè canonicarum horarum precibus, benedictionibus, atq; consecrationibus, quæ à clericis fiunt. Excipiuntur tamen primò, qui priuilegium ad hoc habent; hi enim interesse diuinis poterunt, ut habetur in c. is, qui. §. fin. de sent. excom. lib. 6. & in c. licet de priuileg. eod. lib. 6. Item familiares eius, cui permissum est, ut interdicti huius tempore audiant diuina; nam cum ipso familiares huiusmodi poterunt, ut dicitur in cit. c. licet. Id quod summa ratione factum est, ne priuilegium inutile reddatur; quid enim si rex, dux, marchio, & huiusmodi generis viri dignitate præstantes priuilegium hoc habent? Planè potius ecclesias non adibunt, diuinisq; non intererunt, si de more comitari id non possent; quod & ab eorum dignitate alienum est. Ob hanc igitur causam & familiaribus suis priuilegium hoc est condonatum, in quorum familiarium numero hi erunt, qui eos comitari solent, ut sentit Anchar. in eod. c. licet, & sequitur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 181. Hoc tamen priuilegio familiares carent, primò, qui causa fuerunt, ut interdictum ferretur. Item, qui ad delictum committendum, quamobrem interdictum latum est, ratione quapiam opem tulerunt, ut dicitur in cit. c. licet. Tertiò, vbi non essent cum eo, qui priuilegium hoc habent; non enim familiares huiusmodi sine eo diuinis interesse queunt, ut probatur in cit. c. licet vers. Ad audientum cum ea à contrario sensu, atq; sic not. ibi Phil. Franc. vers. Tertiò not. & Gemin. eod. §. cum conceditur. nu. 2. & Anchar. vers. Aduerte etiam; idq; merito, etenim, cessante causa priuilegij, priuilegium cessare debet argum. c. cum cessante de appell. & c. accessorium de regul. iur. lib. 6. Demum in familiaribus alicuius conuentus, seu collegij priuilegiu hoc locum non habet, quandoquidem & sine his diuina officia collegium obire potest, ut habetur in eod. c. licet; his ergo exceptis casibus, aliàs familiares diuinis interesse poterunt. † Tertiò excipiunt, si sacerdos missæ facturus clericum non habet, qui ei opem ferat; in hoc enim casu laicus inferuire ei poterit: quod in villis, ac ruri sepe contingit; sacerdos igitur tunc laici opera uti poterit. Nec interest, an ante interdictum ipsum habuerit; nam nihilominus tunc recipere eum potest, ut sentit Ioan. Cald. quæ sequuntur communiter DD. Anchar. in cit. c. fin. nu. 1. vers. Sed quærit, quid si rector, & Phil. Franc. in §. adijcimus vers. In Gloss. in verb. Interdictis, ibi & Adde, quia dicebat, & Archiep. Flor. de eccl. interd. cap. Item per dictu c. vers. Item si in tali ecclesia, & Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 2. vers. Quartum, & Tab. eod. num. 16. vers. Decimoquintò ibi, sed quid si parochialis, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 181. vers. Et sic clericus, & Couar. in cit. §. 4. num. 5. vers. Vndecimò. Etenim, ex quo clericis permittitur, vel præcipitur potius, ut diuina interdicti huius tempore faciant in eod. c. fin. §. Adijcimus; iure & ea concessa esse asserendum est, sine quibus diuina commodè non fierent arg. l. 2. ff. de iurisdic. omn. iud. & l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff.

rum. ff. de procur. Quare clericus laici familiaris opera (si quem habet) licitè vterur; si non habet, vel conducere alium poterit. Modò tamen hic laicus aut interdictus non sit, aut de populo interdicto, quo casu pro interdicto habetur, ut dicitur in cap. si sententia. §. cum vero de sent. excom. lib. 6. atq; sic dixit Couar. ibidem; aut eius causa, culpa, dolo, fraude uel interdictum latum non sit; aut ad delictum committendum, quamobrem interdictum latum est, consilium, auxilium, fauorem uel non tribuerit; & ad summam is sit, qui aliàs diuinis interesse non prohibeatur, ac propterea nec excommunicatus sit, ut habetur in cit. §. adijcimus, ibi excommunicatis, atq; interdictis, & in eod. c. licet. §. fin. & ut citati autores proximè concludunt; etenim, vbi quidpiam alicui conceditur, concessum id ei intelligitur, modò aliàs habilis sit, arg. l. ut gradatim. ff. de muner. & honor. & facit. l. si aliquando. C. de inoff. testam. † Postremò, etsi interdicti huius tempore laici interesse diuinis nequeunt, in ecclesia tñ esse non prohibentur, ibiq; priuilegias preces fundere, vel interdicti sint, vbi diuina non fiunt, ut dixit Syl. in verb. Interdictum. 5. nu. 7. vers. Quartum; etenim excommunicatos quoq; in ecclesia esse posse conclusimus cap. 8. §. 6. Tab. 2. sed de his hæcenus, iam ad alia veniamus.

S V M M A.

- 1 Voce submissa interdicti generalis loci tempore clericis diuina officia facere debent.
- 2 Officia diuina interdicti generalis loci tempore clericis facere, seruatis tamen quatuor, non possunt.
- 3 Officia diuina quænam sint, qua fieri possunt.
- 4 Benedictionem tribuere an episcopus possit ambulare.
- 5 Clerici exteri venientes ad loca interdicto generali subiecta diuinis interesse, eademque facere possunt.

V.

† Voce submissa demum diuina officia fieri interdicti generalis tempore debent, ut dicitur in c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6. & ibi communiter not. Et hoc ob eam rationem, ne ab alijs foris etiam audiatur, ut dicitur in c. quòd in te de pœnit. (cantu ergo tunc nec missæ sacræ, nec alia diuina officia fiunt, quæuis tamen sic recitari debeant, ut ab ijs percipiantur, qui ipsis interesse possunt, ut id etiam sentit Nauar. in cap. 27. nu. 174. vers. Et vox debet in Man. Ex his iam apparet, interdicti huius generalis tempore diuina officia de more fieri non posse, ut in initio diximus. † Atqui, an his præmissis seruatis, fieri poterunt? Planè sic, nam hoc expressum habetur in cit. §. adijcimus, Adijcimus præterea, dicitur enim ibi, quòd singulis diebus in ecclesijs, & monasterijs missæ celebrantur, & alia dicantur officia sicut prius, submissa tamen voce, & ianuis clausis, excommunicatis, ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Hæc ibi, ex quibus constat prædictis quatuor seruatis missæ sacræ, diuinæq; alia officia fieri posse, ut prius in ecclesijs. Deinde in monasterijs, ut ibidem dicitur. Tertiò in hospitalibus etiam: modò episcopi auctoritate erecta sint in fauorabilibus enim ecclesiæ appellacione hospitalia quoq; comprehenduntur, ut asseruit Couar. in c. alma pars. 2. §. 4. nu. 2. vers. Quarto de sent. excom. lib. 6. Quarto in monasterijs itidem monialium, ut dixit Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 1. quem sequitur Couar. ibidem vers. Quintò. Verum an extra hæc loca diuina fierent Cald. & alij, quos refert, ac sequitur Couar. ibidem vers. Secundo, extra ea loca fieri non possent etiam prædicta seruata forma, sentiunt; nam in ecclesijs, & monasterijs permissa tantum ea sunt; ergo aliàs secus. Ego autem vbiq; locorum diuina, ut prius, fieri posse censeo, ea forma seruata; nam concessio illa fit, ut prius, ut hoc expressum ibidem habetur; modò igitur aliàs in loco aliquo diuina officia fierent, & nunc fieri poterunt. Nec repugnat, quod dicitur ibi In ecclesijs, & monasterijs; nam, quòd frequentiùs, ac sepius, & ordinatim in his locis diuina fiunt, ob eam eorū mentionem tantum canonici fecerunt, quo casu non excluduntur loca alia extraordinaria, in quibus diuina fiunt arg. l. 1. cum ibi not. C. de rapt. virg. Hæc igitur quatuor sunt, quibus adhibitis interdicti generalis tempore diuina officia licitè fiunt. Imò ea obire clerici debent; quandoquidem, si contra faciant, portionibus carent, quæ inter eos distribuuntur, qui diuinis officijs interfuerint, si in ea ecclesia distributiones dentur, ut dicitur in eod. §. adijcimus; etenim priuilegium hoc non clericis ob clericos condonatum est, sed ob diuinum cultum, & ne ecclesiæ suis obsequijs priuentur, ut habetur in eod. c. fin. † Atqui an, ea forma seruata, præter missæ sacræ, ac septem horarum canonicarum preces, reliqua diuina officia, quæ ordinis sunt, clerici obibunt; & episcopus an abbatem consecrare, calices, aras, virgines, corporalia, ac vestes de-

num, quæ ad diuinas functiones adhibentur, benedicere poterit? & sacerdos aquam ad populum aspergendum; candelas, quæ in festo purificationis die distribuuntur, & palmas, atque oliuarum ramos, quæ in dominica palmarum dantur, licet consecrabit? & sponfos benedictione prosequetur? Feder. de Sen. consil. 111. nu. 6. vers. Subiequenter, dixit seruata forma ipsius. §. adijcimus, episcopum interdicti huius tempore calices, & paramenta benedicere, & similia facere, quæ ad ipsius effectum pertinent, quatenus episcopus est, posse; idem Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 2. vers. Tertium in fin. & Nauar. in Man. ca. p. 27. nu. 177. vers. Dixi publicè, & nu. 186. hoc idem sentiunt Anchar. in eod. c. fin. nu. 7. vers. Sed quid dices, & Phil. Franc. in eod. §. adijcimus vers. Secundò not. ibi sed etiam alia, & hoc est de sententia Cald. quem DD. communiter sequuntur, & ego etiam sequor, vt scilicet clericis omnia, quæ ordinis sui sunt, licet agant, modò in vno ex illis quatuor non offendant. Quare, quòd benedictio sponsi, ac sponsæ, quia laici intersint, saltè sponsus, & sponsa, fieri non potest, si aut nec etiam benedictio virginis; ob eam rem nec benedictio hæc fiet: id quod & sensit Fed. de Sen. nã episcopum oia facere posse dixit, quæ sibi soli competunt, vt calices, & paramenta benedicere; in his enim, vt alius præsens adsit, non requiritur, ergo secus, vbi requireretur, vt laici ipsæ essent: quomobrem etiam nec ordines clericis conferet, nec abbates consecrabit; nam, etsi clericis permissum est, vt diuinis intersint, non tamen, vt sacramenta suscipiant, ni sicut diximus antea. † Verùm an episcopus per plateas iens benedictionem populo tribuet? Paul. tutius esse dixit se ab hoc abstinere, vt inquit Zab. in Clem. fin. nu. 9. vers. Sextò quæro, & Anchar. num. 3. vers. Circa benedictionem de priuil. & præsertim, vbi locus interdicto subiectus est ob delictum populi. Quam sententiã ego etiam sequor; nam id nisi vi dignitatis episcopatus, atq; ordinis fieri potest. † Item, an clerici exteri ad loca interdicto generali subiecta venientes diuina facere ibi poterunt, vt clerici eorū locorum? Hanc quæstionem disputarunt DD. in eod. c. fin. communis tamen opinio hæc est hos clericos & diuina facere, & dum ab alijs sunt, eisdem interesse posse; nam & ipsam sequuntur Philip. Franc. in eod. c. fin. §. adijcimus, vers. In Gloss. in verb. Interdictis, & Gemin. num. 3. vers. Quæro, an iste. §. & Io. And. & Cald. ab ipsis citati, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 174. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. An verò extranei de interdicto; vbi de communi testatur, sicut etiam Couar. qui & ipsam sequitur in c. alma, pars. 2. §. 4. num. 4. vers. Nonò de sent. excom. lib. 6. atq; alij. Et, vt mittam rationes ab ipsis allatas, ego opinionem hanc sic probo, vt diuina fiant interdicti huius temporis, non clericorum gratia, sed ob diuinum cultum, & ne ecclesiæ suis obsequijs priuentur, permittitur, vt dicitur in eod. c. fin. at diuinus cultus magis, magisq; augebitur, si & clerici exteri admittantur ad diuina, vt hoc per se patet; ergo & hi diuina facere poterunt, sicut & alij ipsa facientibus inferuire, & interesse: ob hæc igitur rationem opinionem etiam hanc sequor; quicquid dixerit Archid. qui contrarium asseruit; ad cuius rationes per bellè responsum est ab ipsis Doctoribus. Præterea permittitur, seruata forma ipsi tradita, vt diuina celebrentur, sicut prius; at prius & exteri admittentur, ergo, & modò, ita Couar. ibid. quicunq; clerici, ergo quicunq; officia interdicti huius tempore, seruata forma iam dicta, facere poterunt. Excipitur tamen clericus coniugatus etiam cum vnica, & virgine, nam hic ad diuina admittendus non erit; quandoquidem hic duo tantum priuilegia retinet, nempe can. si quis suadente diabolo. 17. quæst. 4. & fori, vt DD. communiter concludunt in c. vn. de cler. conjug. lib. 6. in reliquis pro laicis habentur; at laici interesse nequeunt, ergo nec hic, atq; sic concludit Couar. ibidem vers. Decimò de regula proposita satis, iam exceptiones eius contemplerur.

S. V. M. M. A.
 Die festo Natiuitatis Christi Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis Virginis Mariæ, & festo die quoque sanctissimi Corporis Christi Mariæ diuina officia de more, ac solemnitate Domini, & per totam octauam eadem ratione fieri possunt tempore interdicti generalis loci.

S. V. M. M. A.
 Vidimus interdicti generalis loci tempore diuina de more ibi fieri non posse; iam casus, vbi de more fieri possunt, contemplerur. † Festo die igitur Natiuitatis Christi Domini, Paschatis, Pentecostes, & Assumptionis Virginis Mariæ in locis sic interdictis diuina de more fieri possunt, vt habetur in c. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. In festiuitatibus verò Natalis Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptionis Virginis Gloriosæ, dicitur enim ibi, campanæ

campanæ pulsentur, & ianuis apertis, alta voce diuina officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admisis; quibus ob reuerentiam dictarum solemnitatum, vt ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis effectum facilius inclinentur, præfatis diebus participationem permittimus diuinorum: sicut tamen, quæ illi, propter quorum excessum interdictum huiusmodi est prolatum, altari nullatenus appropinquent. Hæc ibi Rom. Pont. ex quibus manifestò patet his festis diebus diuina officia ob eorum dignitatem obiri posse. † Die quoq; festo sanctissimi Corporis Christi, & per totam octauam eiusdem diuina, vt diximus, fieri possunt, ob concessionem factam à Martino V. & Eugenio III. vt inquit Nauar. in Man. c. 27. nu. 182. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 1. de sent. excom. lib. 6. Postremò in aduentu Regis quoq; in aliquam ciuitatem, quæ interdicta sit, locum habere constitutionem huius. §. in festiuitatibus, ob dignitatem regiã inquit Ioan. Staph. de lit. grat. Fol. 157. col. 1. & refert Couar. in eod. c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 4. vers. Quintò: qui fortasse locum habere hoc sentit in die aduentus, vel altero sequenti; communi iure tamen hoc cautum non habemus. Verùm, quæ quæstiones plures hinc oriri contingit. Primò, quo tempore diuina officia festis illis diebus inchoentur. Item, quando concludantur. Tertio, an omnibus diebus paschatis, atq; pentecostes. Quarto, quæ officia tunc permittantur. Quintò, quid de sacramentis, quæ interdicti huius tempore non tribuuntur. Postremò, an tunc interdictum tollatur, vel suspendatur; ideo singula explicemus: id quod in seq. præstabimus.

S. V. M. M. A.

Diebus festis, quibus de more diuina fieri possunt, interdicti generalis loci tempore, a vespere antecedentibus ipsos dies festos officia inchoantur.

VII.

† Prima quæstio nobis explicanda hæc est, quando diuina officia inchoentur, quæ interdicti generalis loci tempore de more fieri queunt. In qua quæstione breuiter concludimus diuina officia inchoari à vespere antecedentibus ipsum diem festum, vt tradidit Gloss. in c. fin. §. adijcimus in verb. Assumptionis, & sequuntur eam ibi Gemin. & Phil. Franc. & Anchar. nu. 3. vers. Vltimò quæro, qui de hoc nullam dubitationem esse inquit, & Couar. ibidem in 2. part. §. 5. nu. 5. vers. Sextò, & Cald. de eccl. interdic. in sexto membro. & Ias. in l. more Romano. nu. 2. ff. de fer. & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 2. nu. 3. vers. Secundum, & Archiep. Flor. cap. Item per dictum cap. & Armill. eod. nu. 43. vers. Et secundum communem, vbi opinionem hanc communem nominauit, eandem communem dixit quoq; Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. In supradictis verò solemnitatibus, de interdicto. Etenim in huiusmodi officia initium tunc sumere dixit Gloss. in c. 2. de fer. Et probatur in c. q. die. d. 75. vbi dominicum diem resurrectionis à vespere sabbati initium habere dicitur. Idem probatur in Clem. vn. in fin. vers. Qui autem in primis vespere de reliq. & ven. sanct. vbi festum Corporis Christi primas vespere habere ait antecedentis diei; ergò à vespere antecedentis diei festum huiusmodi inchoatur, atq; sic not. ibi Gloss. in re nostra in verb. In primis, & Anchar. n. 8. vers. Octauò not. ibi & aduerte. Idq; iure merito, nam in his festis diebus duplex officium est, vt in rubricis notatur, & clerici norunt; at officium duplex duas vespere habet, & diei antecedentis ipsum festum diem, & ipsius diei festi, vt habetur in breuiario Romano in rubricis generalibus cap. 1. de Officio duplici; ergò à primis vespere diei antecedentis ipsum diem festum diuina officia eius inchoantur; quicquid dixerit Io. Mon. qui, statim atque dies festus aduenisset, atq; luceceret, diuina officia inchoari existimauit: cuius sententia mihi non probatur, nam licentia hæc ob eam rem festis illis diebus data est, quò officia ea fiant, vt hoc per se patet; officia verò illa, vt duplicia à vespere antecedentis diei inchoantur, vt proxime asseruimus: à communi opinione igitur non discedemus, quam & sequitur Sot. d. 2. q. 3. art. 4. concl. 4. lib. 4. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 184. & de priori quæstione satis, ad alteram veniamus.

S. V. M. M. A.

Diebus festis, quibus de more diuina officia fieri possunt interdicti generalis loci tempore, officia completorio diei ipsius festi concluduntur.

VIII.

S Altera quæstio est, quando diuina officia, quæ festis quibusdam diebus de more fiunt interdici huius tempore, vt supra vidimus, quando, inquam, officia hæc terminentur. In qua quæstione varia Doctorum sententiæ sunt. Gloss. in c. fin. §. in festiuitatibus in verb. Assumptionis, officia hæc vespertis sequentis diei concludi existimauit, completorio excluso; eandem opinionem sequitur Cald. Et probatur per c. 2. de fer. de vespera in vesperam, dicitur enim ibi, celebrabitis sabbata vestra: hæc ratio mihi non probatur; illud enim veteri iure statutum fuit; vnde, cum hodie festus dies mutatus sit, iure ab ea regula in hoc discedemus: præterea respondetur vespertis illis & completorium comprehendendi; quandoquidem totum officium diuinum in matutinum, & vespertinum diuiditur, vt in c. fin. & ibi Gloss. dist. 92. vespertinis igitur horis & completorium comprehenditur. Quare contrariam sententiam, vt diei festi completorio diuina officia concludantur, amplexati sunt Archid. & Gemin. in cit. §. in festiuitatibus. num. 9. in verb. In ea Gloss. ibi completorium in fin. & Fed. de Sen. col. 111. nu. 6. & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 2. nu. 3. vers. Secundò, & Summa Corona in 3. part. cap. 9. de interdicto. n. 7. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 5. qui opinionem hanc & veriore esse putat, & consuetudine seruari testatur de sent. excom. lib. 6. Probatur autè primò hac ratione, quòniã vespertis completorium continetur, vt habetur in eod. c. fin. dist. 92. vbi totum officium in matutinum, ac vespertinum diuiditur, & vespertino completorium comprehendendi Gloss. ibi ait: hæc tamen ratio mihi non quadrat; nam quæstio nostra non est, an vespertinis horis completorium comprehendatur, vt ibi; sed an officium, quod his festis diebus fit, & licentia sic diuina faciendi vespere, completorioq; terminentur; eo iure igitur sententia hæc non probatur. Vnde secundo loco sic argumentantur, licentia diuina faciendi hac ratione in hoc tempore beneficium principis est, ergo, & vt completorium ipsius diei festi comprehendat, dicendum est; nam beneficium principis, vt quã latissimè pateat, interpretari debemus, vt dicitur in c. cum dilecti de donat. & in l. beneficium, vbi & communiter not. ff. de constit. prin. Quid ergo concludendū? Ego ab hac sententia discedendum non censeo, cum ob rationem proximè allatam, tum qd officium horum dierum duplex est; at officium duplex completorio ipsius diei festi concluditur, vt habetur in rubr. generali cap. 1. de officio duplici vers. Habet, in Brèniario Romano; ergo festi diei completorio horum dierum officium terminabitur; ac propterea & completorium eius diei festi alta voce, ecclesijs præfatis, pulsatis campanis, Christi fidelibus intromissis cantu celebrabitur, & beneficio fruatur cit. §. in festiuitatibus; ab hac igitur opinione, quæ & pietatem maiorem nescio quomodo redollet, & consuetudine probata est, non discedemus.

S V M M A.

I Diebus festis Pentecostes, atque Paschatis, & Natalis Domini, quibus de more diuina officia fieri possunt interdici generalis loci tempore, an ipso festo die tantum, duobusue alijs. consequentibus diuina de more celebrantur.

IX.

S Tertia quæstio est, an, ex quo festis diebus Natiuitatis Christi Domini, Paschæ, & Pentecostes diuina officia de more fieri queunt, cum plures dies festi tunc sint; an, in quã, oibus illis diebus diuina officia de more celebrentur, & sic totis illis tribus diebus Paschatis, & totis tribus diebus Pentecostes. In qua quæstione, vt ipsam paucis absoluiamus, concludimus primo tantum die festo ex pluribus illis diebus diuina de more fieri posse; nam sic dixit Archid. quem refert, ac sequitur Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 2. nu. 3. vers. Secundum, & Tab. eod. 5. n. 2. vers. & nota, qd debet solum intelligi, & Archiep. Flor. eod. cap. Item per dictum cap. Alma, & Nauar. in Man. cap. 27. n. 182. vers. Decimoquintò. Et probatur id etiam ratione, nam priuilegium hoc ob salutarem Christi ortum, & ob gloriosam eiusdem resurrectionem, & ob Spiritus sancti in discipulos vberem effusionem condonatum est arg. c. fin. §. in festiuitatibus vers. Ob reuerentiã de sent. excom. lib. 6. at hæc vno die acta sunt, vt quiuis in sacris literis versatus nouit; ergo, vt limitata causa limitatum producat effectum arg. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quãuis. ff. de iur. patron. & l. in agris. ff. de acq. rer. dom. priori festo die excepto, consequentes priuilegium hoc non habebunt. Præterea priuilegium hoc diei Natiuitatis Domini, Paschatis, ac Pentecostes concessum est, vt dicitur in cit. §. in festiuitatibus; ergo consequentes illi dies priuilegio huiusmodi hac quoque ratione non fruuntur; nam in diebus illis nec Natiuitas Christi Domini, nec

nec Pascha, nec Pentecostes sunt; imò in illis diebus de octaua officium fit, & in Natali etiam de alijs sanctis. Postremò facit Clem. vn. in fin. de reliq. & ven. Sanct. vbi Rom. Pont. cum vellet indulgentiã ijs concedere, qui diuinis officijs interessent in festo Corporis Christi, in eiusq; octaua, non solum ipsius festi dici, sed etiam octauæ mentionem fecit; ergo è contrariò in calu nostro, ex quo diebus octauæ priuilegium hoc legislator non concessit, neq; nos concessum dicemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Ab hac igitur opinione non discedemus; quamuis contrarium senserit Sor. dist. 22. q. 3. art. 4. concl. 4. vers. Finiuntur lib. 4. sed nulla probabili ratione: Excipitur octaua corporis Christi, vt dixi hic §. 6. sed iam ad quartã quonem veniamus.

S V M M A.

1 Festis diebus propositis præter missæ sacrum, septemq; horarum canonicarum preces, reliqua officia diuina obiri quoq; possunt. **2** Diebus illis festis & missæ aliæ celebrari possunt; quæ ad festos dies illos non pertinent.

X.

S Quarta quæstio est, an festis illis diebus, præter missæ sacrum, septemq; horarum canonicarum preces, officia reliqua diuina obiri possint, vt pote aqua ad aspergendum populum benedici, sponsis benedictio tribui, mulier post partum in ecclesiã intromitti; ab episcopo calices, patenæ; ara, templa, vestes, corporalia, abbates, virgines, & alia huiusmodi consecrari. In qua quæstione omnia diuina officia obiri posse dixit Anchar. in c. fin. nu. 3. vers. Item quero, an in dictis quatuor de sent. excom. lib. 6. eandem opinionem sequitur Phil. Franc. in §. in festiuitatibus vers. Vltimò not. eod. & Archiep. Flor. de eccl. interd. cap. Item per dictum cap. Alma vers. Item in dictis festiuitatibus, & Tab. in verb. Interdictum. 5. nu. 2. vers. Item in dictis, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 186. & Fed. de Sen. consi. 111. nu. 6. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. In his autem solemnitatibus de interdicto, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. num. 6. vers. Nonò, vbi de cõi sententia testatur de sent. excom. lib. 6. & vers. Vnde decimò, vbi ait festis his diebus nuptias benedici posse solemniter: Probatur autem hac ratione, quoniam in cit. §. in festiuitatibus, diuina officia simpliciter, & indeterminate permittuntur; ergo & hæc permittæ esse intelligemus; indefinita enim vniuersalis vim habet arg. l. si pluribus, & ibi not. ff. de leg. 2. hæc ratio mihi nõ satisfacit; nam ob festos illos dies diuina permittuntur; ergo diuina tantum, quæ ad ipsos dies festos pertinent, fieri posse debent. Atquã proposita sententia discedendum non est, quam ego sic probò, quoniam his festis diebus missæ sacrum fieri, & septem horarum canonicarum preces recitari, presentibus Christi fidelibus, ac de more possunt ob cit. §. in festiuitatibus; ergo & hæc quoque officia obiri poterunt, ex quo aliàs interdicti huius tempore ea tantum officia prohibita sunt, quæ laicis presentibus fiunt, vt probauimus hoc cap. §. 5. nam, si missæ sacro interesse, & participes fieri queunt, multò magis & aliorum participes erunt. Præterea festis illis diebus ea officia tunc permittuntur, quæ aliàs interdicto prohibita erant, vt probatur in cit. §. in festiuitatibus; at interdicti huius tempore omnia diuina officia prohibita sunt, vt dicitur in eod. c. fin. ibi nulla certis casibus, & in c. non est vobis, ibi nulla diuina officia celebrentur de spons. ergo omnia diuina officia, atq; idcirco etiam præmissa celebrari poterunt; etenim lex corrigens à lege correctâ declaratur, in quibus casibus lex corrigens locum habeat. Nec repugnat, quod dicebatur ob festos illos dies diuina permitti; ergo ea tantum obiri posse, quæ ad ipsos dies festos pertinent; nam festi illi dies causa sunt, vt interdictum quò ad diuina officia de more celebranda relaxetur: quamuis ergo ea officia tunc in primis celebranda sint, quæ eorū dierū sunt; non tamen prohibetur, quin & reliqua celebrentur. Quare reliqua officia omnia eo tempore licitè, & sine offensa obibimus; atq; ob eam rem, si sponsis benedictionem tribuamus, missam de sponso, ac sponsa dicemus; nam & missæ, quæ ad eos dies nõ pertinent, celebrari possunt, vt dixit Anchar. in eod. c. fin. nu. 2. vers. Sed quaritur, an in prædictis quatuor festiuitatibus possit dici, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. n. 5. vers. Septimò de sent. excom. lib. 6. vbi ait non tantum missarum solemnità ipsius festiuitatis, sed & missas peculiãres, ac votiuas celebrari posse. Quòd autem diximus nuptias, sponsosq; benedici posse, accipiendum est in hanc sententiam, modò aliundè nuptiarum benedictio prohibita nõ sit. Quare, quòd solennes nuptiæ, ac benedictio à primo die quadragesimæ vsq; ad octauam Paschæ prohibita sunt, sicut etiam à prima dominica Aduentus, vsq; ad epiphaniã, vt sancit Trident. Syn. sess. 24. c. 10. de reform. matr. ob eam rem solum benedici nuptiæ poterunt in die festo Pentecostes,

costes, & Assumptionis Virginis Mariæ, & in festo sanctissimi Corpus Christi, in alijs autem nõ ob proximam rationem; atque sic not. Couar. in cit. c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 6. vers. Unde cimò, Benedici quoque fontes baptismi licebit tantum in die Resurrectionis, vt dixit Couar. ibidem, nu. 6. vers. Decimotertiò: sed de quæstione hac itidem satis.

S V M M A.

1 Extrema vnctio morientibus, & Eucharistia bene valentibus festis propositis diebus tribui non possunt.

X I.

¶ Quinta quæstio est, an festis illis diebus extrema vnctio morientibus, & eucharistia bene valentibus tribuantur; quæ alijs interdicti huius tempore tribui nequeunt, sicut nec etiam ordo, ac matrimonium, vt probauimus cap. 7. §. 1. cum duob. seq. & §. 6. in hac Tab. In qua quæstione, vt breuiter ipsam expediamus, nec his diebus sacramenta hæc tribui posse concludimus. Primò, quoniam festis illis diebus, diuina officia de more vt celebrentur, permillum est in c. fin. §. in festiuitatibus de sentent. excom. lib. 6. at sacramenta diuina officia propria non sunt, vt id significauit Rom. Pont. in eod. c. fin. paulò post principium ibi Nulla celebrentur officia, vel ministrantur ecclesiastica sacramenta; vt diuersa enim illa posuit, sicut etiam in c. episcoporum de priuileg. lib. 6. ergo festis illis diebus sacramenta hæc administrari non poterunt, quamuis diuinorum officiorum celebratio permilla sit; ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papinianus exuli, ff. de minor. Præterea interdicti huius tempore pro regula traditur sacramenta administrari non posse, vt in eod. c. fin. & vt nos asseruimus cap. 7. in prin. in hac Tab. & nec veteri, nec recentiori iure. s. per cit. c. fin. sacramentorum horum administratio permilla est, ergo, à regula non discedemus; nam, vbi aliquid alicui generaliter prohibetur, quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum, vt dicitur in Clem. 1. §. porro de verb. signific. Ac planè, si Rom. Pont. sacramenta hæc administrari voluisset, sine dubitatione id dixisset, vt qui tantum diligentia in agendo de penitentia sacramento posuerit, vt conspiciatur in cit. c. fin. ex quo igitur id non dixit; ergo nec id voluisse dicendum est arg. l. quod Labeo, ff. de suppellet. leg. à contrario sensu. Accedit postremò, quòd Rom. Pont. in eod. c. fin. de duobus agit de sacramentis in priori parte, de diuinis officijs in posteriori. s. qua ratione faciendæ sint; ergò, ex quo separatim & de sacramentis, & de diuinis officijs egit, dispositum in vno in alio locum habere non potest; separatorum enim separata debet esse natura, atque ratio arg. l. fin. ff. de calum. & vt dixit Ias. in l. si ex falsis. nu. 3. C. de transact. Præsertim, q. clausula in fine posita ad ea non pertinet, quibus speciatim prospectum est, vt inquit DD. in l. talis scriptura, ff. de leg. 1. & in c. secundò requisitis de appell. ex his omnibus ergò concludendum est ea sacramenta nec his festis diebus administrari posse; atque sic asserunt Anchar. in eod. c. fin. nu. 2. vers. Quæro vltèrius, vtrum in dictis quatuor, & Gemin. in §. in festiuitatibus nu. 7. & Phil. Franc. vers. Vltimò not. & Io. And. de Bonon. in tract. de eccles. interd. nu. 142. & Fed. de Sen. in consi. 111. nu. 6. vers. Ad propositum, & Syl. in verb. Interdictum. §. q. 2. nu. 3. vers. Tertium, & Tab. eod. §. num. 2. vers. Item in dictis festiuitatibus, & Couar. in cap. alma, pars. 2. §. 5. nu. 6. vers. Decimò de sent. excom. lib. 6. qui & sacramenta his diebus non permittit, nisi ea forma, qua extra dies hos permittuntur eod. nu. vers. Illud tamen, & communis deniq; Doctorum sententia hæc est. Nec repugnat, si dicatur saltem Paschatis tempore eucharistiam sumi posse; quandoquidem tunc sacramentum illud suscipiendum est ob c. omnis de penit. nam illud locum habet, interdicto, & prohibitione alia cessante, vt inquit Gemin. in eod. c. fin. §. in festiuitatibus. n. 7. vers. Quæro, an istis festis, & Anchar. nu. 2. vers. Quæro vltèrius. Neq; igitur episcopi consecrari poterunt, si episcopatus ordo est: & de quæstione hac itidem satis, ad postremam veniamus. Si illud prius addiderimus in festis illis diebus quodcumq; missæ sacrum fieri posse, etiã si ad dies eos non spectet, vt dicunt Anchar. in eod. cap. fin. num. 2. vers. Sed quæritur, an in prædictis quatuor festiuitatibus, & Archiep. Flor. eod. cap. Item per dictum cap. vers. Item, & si in dictis festiuitatibus, & Tab. eod. §. num. 2. vers. Secundò, ibi & est honestius, & Couar. in eod. c. alma, pars. 2. §. 5. n. 5. vers. Septimò de sent. exco. lib. 6. & §. 4. n. 3. vers. Sextò, & nos supra; ordinaria igit, & extraordinaria obiri poterunt, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. n. 185. & hoc ob Gloss. communiter receptam in eod. c. fin. §. adijcimus in verb. Sicut prius. Ex quo enim tunc, vt prius, diuina officia obiri possunt; & alio quidem tempore adhibita ea forma cit. §. adijcimus, festis verò illis diebus de more, ergo quæcumq; officia obiri poterunt;

poterunt; nam & prius sic poterant, atque sic vsu obseruari dixit Nauar. eod. & nos id etiam in hoc cap. asseruimus in §. 10. nu. 2.

S V M M A.

1 Diebus illis festis interdictum suspenditur.	4 Laici festis illis diebus diuinis interesse possunt, etiam si interdicti sint.
2 Suspendi interdictum potest ab aliquo tantum.	5 Oblationes interdicti licite recipiuntur.
3 Suspendi an possit interdictum persona.	

X I I.

¶ Postrema quæstio est, an festis illis diebus interdictum illud tollatur, an verò suspendatur (non enim idem est interdictum tollere, atq; illud suspendere; nam tollitur, vbi omnino aufertur; suspenditur verò, vbi interdictum remanet, sed eius effectus impeditur arg. c. vn. iunct. Gloss. in verb. Renocationem de ijs, quæ vi, metusve causa sunt lib. 6. & cit. c. fi.) Quò ad quæstionem igitur breuiter concludimus interdictum in hoc casu suspendi; nã hoc sensit Gloss. in c. vt priuilegia in verb. Semel in anno, de priuileg. & sequitur eam ibi Abb. n. 3. & apertius Nauar. in Man. cap. 27. nu. 185. vers. Et suspenditur illis diebus. Id quod & ratione probatur; nam, si interdictum ibi tolleretur, sacramenta omnia administrari possent, cuius contrariu supra concludimus; ergò interdictum hoc tantum suspenditur. Et ex his duo colliguntur, primò interdictum loci suspendi posse. ¶ Item non solum quò ad omnia, sed etiam quò ad aliqua, vt in eod. c. fin. §. in festiuitatibus, vbi quò ad diuina officia tantum suspenditur. Quare suspensionis verba diligenter contemplantur, vt, in quo interdictum suspendatur, ne ignoremus; nam, si simpliciter suspendatur, diuina omnia licite fiunt; si quò ad aliqua tantu, ea solum licite fiunt arg. cit. §. in festiuitatibus. ¶ Atqui an interdictu personæ suspendi potest? Inn. interdictu hmoi suspendi non posse dixit, & sequitur eum Abb. in c. vt priuilegia de priuileg. Et hoc ob eam rationem, quoniam, si interdictum contumaciæ pœnitet, debet omnino absolui, & interdictum tolli; si eum nõ pœnitet, secus; quoniam celebrare non potest, ex quo est in peccato. Hæc dicta Inn. vera omnino mihi non videntur. Primò, quia, si ob contumaciam interdicto subiectus sit, suspensio interdicto diuinis saltem interesse poterit, vt sit in cit. §. in festiuitatibus: si à contumacia discesserit, absolute non est opus; quoniam ipso iure interdictu sublatu est, vt supra diximus. Si ob delictum interdicto subiectus sit, sacramenta suscipere poterit, atq; idcirco & missæ sacrum facere, ex quo per penitentiam peccati culpa deleta est; sententia igitur Inn. locum habebit, vbi ob contumaciam interdictus est, & in contumacia perseverat, quò ad missæ sacrum faciendum, sacramentaq; suscipienda; quauis & tunc ob peccatum potius impediatur. ¶ Postremò colligitur ex cit. §. in festiuitatibus, & laicos festis illis diebus diuinis, dũ fiunt, interesse posse. Nam & interdictis hoc ibi permittitur, modò ij, quamobrem interdictum illud latu est, nullatenus sunt ab eucharistia sumptione, non nulli ab offertorio hos prohibitos esse: quorũ sententia neutra mihi probatur. Non prior, quoniam interdictum suspensum est solum quò ad diuina officia, non autem quò ad eucharistiam, vt supra diximus: postremò de ijs interdictis ibi agit, qui adhuc in contumacia, ac peccato perseverabant; declarat hoc ille versiculus Vt ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur. Non posterior sententia, quoniam, cum pœna hæc sit, permillum id esse censetur, qd speciatim prohibitũ nõ reperitur, vt asseruit Gloss. in c. oblationes, d. 90. & arg. l. ab ea parte, ff. de probat. ¶ at interdictis oblationes offerre prohibitum non est, nec clerici eas recipere prohibentur, vt dixit Cald. de eccl. interd. membr. 6. & sequitur Nauar. in Man. cap. 27. nu. 174. in fin. vers. Possunt tamen accipere funeralia; ergò horum sententia recipienda non est. Ea verba igitur in eam sententiam accipienda esse cenfeo, quam sonant. ne. s. altari appropinquent; quamuis eis permittatur, vt diuinis interfint. Id quod ob eam rem fit, quò rubore perfusi à contumacia discedat arg. c. 1. de except. lib. 6. sic enim & ad ecclesiæ valuas, quis aliquando ponitur, vt pœnam luat arg. c. in capite, dist. 50. sed iam de sepultura ecclesiastica agamus.

De sepultura ecclesiastica in locis generali interdicto subiectis prohibita, declaratione tertia eiusdem effectus. Cap. IX.

S V M M A.

- 1 Sepultura ecclesiastica quam sit.
- 2 Sepultura ecclesiastica interdicti loci generalis tempore prohibita est, Primò interdictis,

Deinde excommunicatis, Tertio laicis, Postremò clericis, qui interdictum violarunt, eivè causam dederunt.

RESTAT, vt de ecclesiastica sepultura hìc agamus; q̄ & ipsa interdicti generalis loci tempore prohibita est; de qua hęc cõtemplabimur. Primùm, ecclesiastica sepultura quam sit. Deinde, qui ea careat. Tertio, an festis illis diebus Natiuitatis Christi D. Paschatis, Pentecostes, Assumptionis Virginis Mariæ (quibus diuina officia de more celebrantur, vt habetur in c. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6.) an, inquam, festis illis diebus ecclesiastica sepultura detur.

- 1 Postremò, quid de clericis. † Quò ad primam quæstionem igitur ecclesiastica sepultura, quatenus ad rem nostram pertinet, est locus ab episcopo consecratus, in quo Christi fidelium corpora sepeliuntur; sicuti cõmiterium, atque ecclesia consecrata arg. c. is, cui. §. talis quoque de sent. excom. lib. 6. & vt inquit Syl. in verb. Sepultura, & Tab. eod. nu. 2. vers. Secundò. Imò & ecclesia, non consecrata in hoc genere habetur, modò ibi diuina fiant, vt probatur in c. pen. de immun. eccl. ian. c. fin. de consecr. eccl. vel altar. & vt dixit Gloss. in Clem. 1. & Anchar. num. 4. de sepult. hęc igitur ecclesiastica sepultura est. † Quò ad alteram quæstionem verò, quinam. s. interdicti huius tempore sepultura huiusmodi careat, quò rem hanc dilucidius explicemus, regulam hanc constituimus, In locis interdicto generali subiectis Christi fidelium omnium corpora ecclesiastica sepultura carent, vt habetur in c. quod in te, de penit. Licet autem, dicitur enim ibi, per generale interdictum denegetur omnibus tam vnctio, quam ecclesiastica sepultura, & cet. Hęc ibi; si per generale interdictum loci ergo omnibus ecclesiastica sepultura denegatur, ergo interdicti generalis loci tempore omnes Christi fideles ecclesiastica sepultura carebunt; qui. n. omnes dicit, neminem excludit arg. c. si Romanorum, d. 19. & l. Iulianus. ff. de leg. 3. Idem probatur in c. 3. §. q. si templarij de priuil. in antiq. & in c. episcoporum eod. lib. 6. & in cit. Clem. 1. de sepult. Quare excommunicati primò sepultura huiusmodi priuabuntur. Item & interdicti; nam, esto, generale interdictum hoc non esset, ea tamen priuarentur; vt de excommunicato asseruimus c. 9. §. 5. cū seq. Tab. 2. & de interdictis infra dicemus. Tertio laici nulla cõsura irretiti ob iura proximè citata, & infantes; nam interdicti tempore ecclesia nullum corpus admittit: quippe quæ interdicta sit, atq; sic dixit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. nu. 5. vers. Duodecimò de sent. excom. lib. 6. Postremò clerici, qui ipsum interdictum violarunt arg. cit. c. q. in te de penit. §. licet, & multò magis, qui interdicto causam dederunt. Hi ergo sunt, qui interdicti huius tempore ecclesiastica sepultura carent: sed de his quæstionibus satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

- 1 Sepultura ecclesiastica donari quis non debet interdicti generalis loci tempore, nec die festo Natiuitatis Christi Domini, Paschatis,

Pentecostes, Assumptionis Virginis Mariæ, & sanctissimi Corporis Christi. 2 Officium mortuorum an tunc fieri possit.

S Tertia quæstio est, an interdicti huius generalis loci tempore festis diebus Natiuitatis Christi D. Paschatis, Pentecostes, Assumptionis Virginis Mariæ Christi fideles ecclesiastica sepultura careant, cum diuina officia de more tunc celebrentur; quam quæstionem, vt dilucidius explicemus, duo cõtemplabimur; primùm, an simplex hęc sepultura tribui possit; deinde, an officium Defunctorum, ac reliqua huiusmodi fiant. † Quò ad primum igitur Ioan. Cald. his festis diebus Christi fideles ecclesiastica sepultura donari posse existimauit; & cum ipso transtulit Anchar. in c. fin. nu. 2. vers. Sed hic incidenter querit de sent. excom. lib. 6. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. nu. 6. vers. O. aud. vbi & quosdam alios idem sentientes refert; & opinionem hanc benigniorem, & iure, & æquitate defendi posse ait, de sent. excom. lib. 6. sed tamen ipse eam non probat. Probatur autem hęc sententia, lenioribus omnis, duobus potissimum. Primùm, quoniam, vt ipse Cald. inquit, ob eam rem ecclesiastica sepultura tunc prohibetur, quia diuinum officium fieri nõ potest, quod ad sepulturam adhibetur arg. c. qui diuina. 13. q. 2. ergo, ex quo his festis diebus diuina officia de more celebrantur, & fieri possunt ob cit. c. fin. §. in festiuitatibus, & eccle-

ecclesiastica sepultura tribui poterit: hęc ratio opinionem hanc non probat; tum q̄ ob diuinum officium, quod interdicti huius tempore vetatur, ecclesiasticam sepulturam prohiberi ait, & id nulla ratione probat (etsi enim dicitur in cit. c. qui diuina, eos, qui ab hac vita discesserunt, psalmis, psalentiūq; vocibus sepeliendos esse, non necessariò tamen hęc ad sepulturam postulatur, vt per se patet) tum q̄, si ob officium diuinum tantùm ecclesiastica sepultura interdicti huius tempore prohibita esset, diuino officio non adhibito in sacris locis Christi fidelium corpora sepeliri possent; quod tamen falsum esse priuilegium hac de re clericis concessum declarat in c. q̄ in te de penit. ratione igitur hac proposita sententia non probatur. Postremò sic argumentantur, festis illis diebus laici Christiani etiam diuinis officijs interesse possunt, vt dicitur in cit. §. in festiuitatibus; ergo, ex quo viuũ cum Christi fidelibus in sacro loco diuinis interesse possunt, & diuinorum participes fiunt, & mortui in sacro loco sepeliri poterunt: hęc etiam ratio propositam opinionem non tuetur; nam ob eam rem diuinis interesse tunc possunt, quoniam interdictum quò ad diuina officia suspensum ibi est; at tradere aliquem sepulturæ huiusmodi non est ex ijs officijs diuinis, de quibus agitur; ergo ad rem non facit, sed totum contrarium ibi probatur, vt. s. ex quo, vt diuinis officijs intersint, lex permittit, ecclesiasticam sepulturam denegauerit arg. c. non ne de p̄sumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Quare, cum nulla ratione opinio hęc probetur, contrariam, vt nec his festis diebus ecclesiastica sepultura tribuatur, amplexata est Gloss. in Clem. 1. in verb. A iure de sepult. eam sequuntur ibi Zab. q. 9. vbi & alios idem sentientes refert, & Anchar. sibi contrarius. nu. 5. vers. Quintò not. & Gemin. in cit. §. in festiuitatibus. nu. 8. & Phil. Franc. vers. Tertio not. qui opinionem hanc, tanquam tutiorem tenendam esse ait, & Fed. de Sen. conf. 111. nu. 6. vers. Et potest subsequenter queri, eam communem esse testatur Couar. in eod. §. 5. nu. 6. sequitur eam Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 23. nu. 8. hanc quoq; vti verissimam ego amplector. Probatur autem primò; hac ratione, quoniam in eod. §. in festiuitatibus permittitur, vt diuina officia de more celebrentur; at diuinorum officiorũ nomine ecclesiastica sepultura nõ continetur. Declarat hoc primùm ethimologia vocabuli, vnde verborum proprietas habetur, vt docuit Bart. communiter receptus in l. omnes populi. nu. 59. vers. Quæro, vnde sumatur ista propria significatio. ff. de iust. & iur. & l. liberorum. nu. 9. vers. Secundò principaliter. ff. de verb. sign. & l. in l. 2. §. appellata, & ibi DD. ff. si cert. pet. nã sepultura dicta est, quasi septio terræ; quandoquidem mortuorum corpora terra sepeliuntur, cum sepultura donantur, vt habetur in Dictionario in verb. Sepelio; at diuinis officijs hoc nõ fit, vt per se patet; ergo, etsi, festis illis diebus diuina officia vt celebrentur, permittitur, sepultura tamen ecclesiastica concessa esse dici non potest. Declarant hoc etiam canones, qui prohibent, ne sepultura hęc tribuatur, & ne diuina officia fiant; nam separatim semper de ipsis agitur, vt in c. episcoporum, ibi Ad diuina officia, seu ecclesiastica sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam de priuil. lib. 6. & in c. si sententia de sent. excom. eod. lib. ergo, ex quo diuersa sunt, ab vnus cõcessione ad alterum non argumentabimur; ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Hinc Fed. de Sen. conf. 159. nu. 3. si cuiusdam concedatur, vt interdicti huius tempore diuina audiat, ecclesiasticaq; sacramenta percipiat, hunc mortuum ecclesiastica nihilominus sepultura carere respondit; & hoc ob hanc rationem, q̄ sepultura officij nomine non continetur. Postremò pro hac sententia facit c. 3. §. q̄ si templarij de priuil. vbi quibusdam, etsi permittebatur, vt interdicti huius tempore in eorum aduentu apertis ecclesiæ ianuis diuina officia fierent, vt ibi dicitur, & in c. vt priuilegia. §. illud eod. tamen ecclesiastica sepultura prohibebatur; ergo ex hoc iure veteri recens illud interpretabimur eius. §. in festiuitatibus, vt concessa diuinorum officiorum celebratione, ecclesiastica sepultura concessa non intelligatur. In hac igitur quæstione sic concludendum censerem, quam & magis receptam inquit Couar. ibid. quicquid dixerit Felicianus episcopus Scalen. in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. In his autem solemnitatibus de interdicto; nam nulla ratione nitit. † Quò ad aliud autem, an officium mortuorum festis illis diebus de more celebrari possit, citati auctores, qui tunc ecclesiasticam sepulturam tribui posse asseruerunt, sine dubitatione id posse affirmarunt; nam & ob eam rem ecclesiasticam sepulturam tribui posse dicunt, q̄ sepultura ferè ad diuinum officium pertinet; & hanc opinionem sequitur etiam Fed. de Sen. conf. 111. nu. 6. vers. Sed posset de nouo dubitari, nam clericos, qui ad sepulturam officium celebrant, irregulares non fieri dixit; quippe quia aliud est sepulturæ officium, aliud ipse actus sepeliendi. Ego autem sic distinguendum censerem. Aut querimus, an officium mortuorũ festis illis diebus per se celebrari possit, neminẽ. s. eccl. sepultura sepeliendo; & in hoc casu officium illud sine dubitatione celebrari posse sentio; tum q̄ interdicti huius tempore festis illis diebus

diebus pro mortuis preces fundere non prohibemur; tum quod eo tempore diuina officia permittuntur, in quorum numero mortuorum officium continetur: non enim ecclesiastica sepultura tunc tribuitur, sed pro ijs, qui iam sepulti sunt, preces ad Deum funduntur, & in hoc casu sententia Fed. & aliorum locum habebit. Hinc Gloss. in Clem. 1. in verb. Eis, quibus, pro his hac ratione orandū esse, & mortuaria recipi posse, vel ab ipso mortuo relicta, vel pro ipso ab alijs oblata; asseruit; idem sentit Phil. Franc. in c. fin. §. illis vers. Vltimò not. de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 174. in hoc igitur casu officium mortuorum celebrari poterit. Imò & festis illis diebus non existentibus mortuorum officia fieri, & iusta poterunt: mō tamen submissa voce fiant, & cet. quā omnia officia diuina ea ratione, vt prius obiri possunt, ac propterea tam pro viuis, quā pro mortuis orari, & mortuaria recipi. Aut querimus, an ad sepeliendum quempiam in ecclesia, cœmiterioq; officium illud celebrari de more possit, & in hoc casu id non posse cenfeo; tum quod sepultura ecclesiastica prohibita est, ergo & id omne, per quod ad illam perueniri solet, prohibitum esse debet arg. l. oratio. ff. de spons. tum quod officium illud vt qualitas quædam tunc ecclesiasticæ sepulture est; ergo sepultura prohibita & ipsum prohibitum esse debet arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. Hinc Gloss. in cit. Clem. 1. in verb. Eis, quibus, funeralia; quæ dantur, dum quis sepelitur, in loco interdicto recipienda non esse dixit; quandoquidem delicti particeps recipiens videretur. In hac quæstione igitur sic concludendum censerem; sed iam ad postremam quæstionem veniamus.

S V M M A.

1. Sepulturam ecclesiasticam interdicti generalis loci tempore clerici habent; quæ regula, quomodo accipiat, & quatenus pateat, etiam declaratur.
2. Sepeliri in ecclesia clerici possunt interdicti huius tempore mortuorum officio etiam recitato, seu cum recitatione officij mortuorum.

I I.

1. **S** Postrema quæstio est, an interdicti generalis loci tempore ecclesiastica sepultura clerici careant. In qua quæstione breuiter concludimus clericos interdicti huius tempore ecclesiastica sepultura non carere, atque ob eam rem in loco sacro sepeliri posse. Et hoc ob c. quod in te de penit. Licet autem, dicitur enim ibi, per generale interdictum denegetur omnibus tam vnctio, quā ecclesiastica sepultura; concedimus tamen ex gratia, vt clerici decedentes (qui tamen seruauerunt interdictum) in cœmiterio ecclesiæ sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus cum silentio tumulentur. Hæc ibi Rom. Pont. ex quibus manifestò apparet clericos interdicti huius tempore ecclesiastica sepultura non carere; atq; sic inquit ibi Abb. & Anchar. in c. fin. n. 13. vers. Ex quibus patet, de sent. excom. lib. 6. & Fed. de Sen. cons. 159; & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 176. vers. Et quamuis laici, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Clericis etiam decedentibus de sent. excom. lib. 6. Quare, quod in clericorum numerum quis adscribitur, statim atque primam tonsuram accepit arg. c. cum contingat; & ibi communiter not. de etat. & qualic. & Rom. Pont. simpliciter clericis priuilegium hoc condonauit; & simplex, atq; indefinita oratio vniuersalis vim habet, vt asseruit Bart. in l. qui adificium. ff. de fernit. vrb. an. præd. & in l. si pluribus. ff. de leg. 2. ob eam rem priuilegium hoc multi habebunt. Primò enim omnes clerici tam maiores, quā minores. Item tam seculares, quā regulares. Tertio, etiam si verbis depositi essent; non enim hi clericorum priuilegijs carent, vt dixit Gloss. in c. 2. in verb. Priuilegio de penit. lib. 6. & Syl. in verb. Degradatio. nu. 7. vers. Sextò. Excipiuntur tamen primò clerici, qui interdictum violauerunt; hi enim priuilegio hoc non fruuntur ob cit. c. quod in te, atq; sic citati auctores asserunt. Item clerici coniugati; nam hi duo tantum priuilegia habent. s. fori, & c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. & hoc ob c. vn. de cler. coniug. lib. 6. ergo aliud priuilegium non habebunt arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. quod tamen locum non habebit, vbi consuetudine priuilegium hoc præscriptum non esset, atque sic sentit Nauar. in Man. c. 27. nu. 176. & faciūt, quæ dixit eod. nu. 174. Tertio priuilegio hoc clerici carebunt, qui excommunicati, interdicti sunt, vt antea vidimus; nam, & loco non interdicto, hi sepultura eccl. carent, vt suis locis nos diximus. Quarto, vbi delictum quodpiam commiserunt, quamobrem, & loco non interdicto ecclesiastica sepultura priuantur; cuiusmodi generis delictum habetur in c. 2. de torneam. & in c. vn. de vit. honest. cler. lib. 6. & in c. in audientia iunet. c. contingit de sent. excom. cum ibi not. Postremò re ipsa de gradu deiecti, hi enim omni cle-

ni clericorum priuilegio carēt, vt habetur in c. 2. de pen. lib. 6. hi ergo degradati cum alijs proximè dictis ecclesiastica sepultura carebunt. † Verum, an solemnibus de more adhibitis, vt potest mortuorum officio recitato clerici tunc sepelientur? Hac ratione ipsos sepeliri posse exillimanuit Archiep. Flor. de eccles. interd. cap. Item tempore generalis interdicti vers. Clericis verò, & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 8. nu. 10. vers. Quartum, & Tab. eod. 5. nu. 12. vers. Vndecimò ibi clerici. Et hoc ob vnam potissimum rationem, quod permittitur per cit. c. fin. §. adijcitur de sentent. excom. lib. 6. vt missæ sacrum faciant, diuinaq; alia officia recitent, quæ maiora officio mortuorum sunt; ergo & ipsum officium, quod minus est arg. c. cui licet de reg. iur. lib. 6. & leg. non debet, cui. ff. eodem. Hanc opinionem ego etiam sequor, modò seruetur forma tradita in cit. c. fin. §. adijcitur, scilicet exclusis laicis, non pulsatis campanis, submissa voce, ianuis clausis; nam in hoc casu nihil est, quod id prohibeat: quod enim clericus est, in sacro loco sepeliri potest ob c. quod in te de penit. quod verò, ea adhibita forma, quæuis diuina officia fieri possunt, vt probauimus cap. 8. §. 5. in hac Tab. ob eam rem & mortuorum officium recitari poterit. Imò festis illis diebus, qui recensentur in eod. c. fin. §. in festiuitatibus de more ecclesiastica sepultura clerici donari poterunt ob ea, quæ diximus eod. cap. §. 9. Excipio tamen, vbi interdictum fertur sublata moderatione eius cit. c. fin. nam per cit. c. quod in te, simplex sepultura conceditur. Declarat hoc primò vers. Cum silentio sepeliantur, quod silentium non seruetur, etiam si submissa voce officium recitaretur. Declarat hoc etiam canonum consuetudo; nam, vbi officia permittunt, non vt sub silentio recitentur, sed submissa voce iubent, vt in cit. §. adijcimus, & in c. permittimus de sent. excom. in antiq. sed de clericis hætenus; ad alios, qui interdicti huius tempore ecclesiastica sepultura non carent, veniamus.

S V M M A.

1. Priuilegium habens, vt possit sepeliri in loco sacro interdicti generalis loci tempore, ecclesiastica sepultura non caret.
2. Priuilegio cuiuspiam concessio, ut audiat diuina, sacramentaq; suscipiat interdicti generalis loci tempore, an ecclesiasticam sepulturam etiam habeat, & in loco sacro sepeliri possit.
3. Priuilegia contra interdicta Romanus Pont. tantum concedit.

I I I.

1. **S** Secundo loco ecclesiasticam sepulturam is habet, & in loco sacro sepeliri potest, cui per priuilegium id concessum est arg. c. quod in te. §. licet de penit. nam, si ob hanc rationem clerici ius hoc hnt, & alij ob eandem rōnem habere dnt arg. c. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. † Verum quid, si cuiuspiam concedatur, vt interdicti huius generalis tempore diuina audiat, & sacramenta suscipiat, an hic ecclesiasticam sepulturam habebit? & in loco sacro sepeliri poterit? Cald. hunc sepeliri posse in loco sacro asseruit, eum sequitur Anchar. in c. fin. nu. 15. vers. Sed quid de priuilegiatis de sent. excom. lib. 6. & Archiep. Flor. de eccles. interd. cap. Item tempore generalis interdicti vers. Item priuilegiatus, & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 8. nu. 10. vers. Sextum, & Tab. eod. 5. nu. 12. vers. Item priuilegiati, & Angel. eod. 6. nu. 33. vers. Vtrum priuilegiatus, & Fed. de Sen. consil. 186. Probatur autem horum sententia primò hac ratione, quoniam is, cui priuilegium hoc concessum est, sacramenta suscipere potest, vt in facto proponitur, ergo & ecclesiasticam sepulturam habere; nam sacramentorum appellatione, & sepultura ecclesiastica comprehenditur, vt in c. ad apostolicam de Simon. vbi, cum ad Romanum Pont. relatum esset quosdam clericos pro exequijs mortuorum, ac similibus pecuniam exigere, præcipit ibi, vt liberè deinceps ecclesiastica sacramenta conferantur; ergo sacramentorū nomine ecclesiastica sepultura cōtinetur, ex quo Rom. Pont. de exequijs mortuorū agēs ipsas appellat sacramenta: hæc ratio, quæ prima pro hac sententia redditur, nihil facit. Primò, quia ibi nō agitur de loco sacro, vbi corpora Christi fidelium sepeliuntur, sed de officio, quod pro mortuis fit, vt habetur apud Ambros. in Dictionario in verb. Exequiæ, & in Dictionario ecclesiastico eod. at quæstio hæc de exequijs non est, sed de ipsamet sepultura; ergo ad rem non facit. Postremò accedit, quod exequiæ sacramenta propriè non sunt, quippe quæ in numero sacramentorum non recensentur à Trid. Syn. can. 1. sess. 7. de sacr. & quamuis ibi sacramentorum nomine exequiæ comprehendantur, non propriè, sed communiter ibi sic appellantur ob materiam, de qua agitur; nam, sicut pro sacramentis administrandis pretium exigere nobis non licet, ita nec pro exequijs, vt quæ sacramentalia quædam sint, ac spiritualia, vt hoc per se patet; eo iure igitur

sententia hæc non probatur; & multò minùs per c. non satis eod. de simon. quod & ad id allegatur. Postremò sic argumentantur, nos communicamus ijs, qui priuilegium hoc habent, dum viuunt; ergo & illis mortuis communicare posse debemus, & sic etiam in ecclesiastica sepultura arg. c. sanè. 24. q. 2. & c. ex parte 2. de sepult. hæc ratio mihi itidem non probatur; nam ea regula locum habet, vbi iure contrarium cautum non est, vt hic, quod paulò post probabimus: & hæc sunt rationes, quæ pro hac sententia potissimum redduntur. Quibus cum ipsa non probetur, vt vidimus, contrariam amplexatus est quidam, qui habetur sub Fed. de Sen. consil. 186. incip. Talis catus est; eandem ego etiam sequor. Probatur autem primò hac ratione, quia nomine sacramentorum, atq; diuinorum officiorum sepultura non continetur, quippe quæ genere inter se differant; quandoquidem sepultura sub genere loci est, & sub prædicamento Vbi, vt logica magistri inquit, sacramenta verò sub genere signi, vt docuit Cat. de sacr. vers. Sequitur nunc, vt verba illa Rei sacræ, officia verò diuina sub genere orationis arg. c. à nobis. 2. & c. sacris de sent. excom. ergo, diuinis officijs cōcessis, sepultura concessa non intelligetur; ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papinianus exuli. ff. de min. Facit postremò pro hac sententia, quòd ecclesia separatim de sepultura ecclesiastica sepius agit, vt in c. quòd in te de pœnit. & in c. 3. §. quòd si templarij de priuileg. ergo vno ex ipsis concessa alterum concessum non intelligitur; priuilegium igitur hoc habens ecclesiastica sepultura carebit. Id quod multo magis dicendum est, vbi, diuina officia vt audiret, concessum tantum esset: quamuis citati autores contrarium senserint, & malè mea sententia; nam, si illud verum esset, festis illis diebus, qui habentur in eod. c. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. ecclesiastica sepultura vulgò tribui posset, quoniam vniuersis, etiam interdictis diuina officia, vt tunc audiant, permissum est, vt ibi habetur. In hac cōne igitur sic concludendum censerem; sed iam ad alios, qui interdicti huius tempore sepultura ecclesiastica non carent, veniamus. † Cum prius tamen illud addiderimus priuilegium hoc, de quo egimus, à nemine præterquam à Rom. Pont. concedi posse, vt sensit Gloss. in c. vt priuilegia in verb. Semel de priuileg. etenim hac ratione communi iuri derogatur, cui omnes subiecti sunt, Rom. Pont. excepto arg. c. 1. & c. fin. de constit. iunct. c. proposuit de concess. præb.

S V M M A.

1 Sepultura ecclesiastica quando habeant homines loci eius, qui generali interdicto subiectus est.

I V.

1 **S** † Tertiò laici eius loci, qui interdicto generali subiectus est, ecclesiasticam sepulturam habent extra locum interdictum; alibi enim & in cœmeterio, & in ecclesia sepeliri poterunt, modò aliud ipsis non obstat arg. c. si ciuitas in fin. de sent. excom. lib. 3. & vt dixit Abb. in c. quòd in te de pœnit. & vt hac de re consultus Fed. de Sen. respondit consil. 121. & facit etiam id, quod dixit idem Fed. consil. 208. vbi laicos loci interdicto subiecti extra eum locum ordines suscipere posse asseruit. Et hoc ob eam rationem, quoniam homines eius loci non idcirco interdicti & ipsi sunt, vt probatur in c. si sententia vers. Ceterum de sentent. excom. lib. 6. & vt dixit Abb. in eod. c. quòd in te. nu. 3. & in c. fin. nu. 3. de excess. prælat. sicuti è contrario interdicto populo loca eius interdicta non sunt, atq; sic dixit etiam Fed. de Sen. in cit. locis. Poterit ergo quis interdicti huius tempore curare, vt aliò deferatur, quòd ecclesiastica sepultura non careat; libera enim ecclesiastica sepultura electio est, vt habetur in cap. 1. de sepult. Excipiuntur tamen de eorundem autorum sententia ij, quorum culpa interdictum latum est, & facit c. si sententia. §. ceterum vers. Qui culpabiles à contrario sensu de sent. excom. lib. 6. Quartò, si contra interdictum ecclesie corpora in sacro loco sepulta sint, & antequam inde extrahantur, interdictum tollatur; inibi vt sint, permittitur, vt dixit Gloss. in Clem. 1. in verb. Eis, quibus, de sepult. vide tamen, quæ diximus cap. 11. §. 1. in hac tab. Quintò post interdictum sublatum eorum corpora, qui interdicti tempore è vita decesserunt, exhumata ibi in loco sacro sepeliri poterunt; modò non contumaces mortui sint, vt dixit Gloss. in cit. vers. Eis, & Abb. in eodem c. quòd in te in fin. Sextò in loco interdicto mortuorum corpora christianæ sepulture licitè dabuntur, vbi interdictum quòd ad sepulturam suspensum est arg. cap. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. Postre nò etiam durante interdicto inibi mortuorum corpora sepeliri poterunt, modò pro ecclesiastica sepultura locus ille non habeatur; quamuis cœmeterio, ecclesie uè contiguus sit, atq; sic sensit Gloss. in ead. Clem. 1. in verb. Cœmeterijs: sed de his hæcenus; si quid præterea hic desideretur, id facile habebimus ex cap. 9. §. 5. cum seq. Tab. 2. sed de effectu generalis interdicti loci per se satis; ad effectu interdicti specialis loci veniamus.

De effe-

De effectu proprio, per se, ac proximo interdicti in locum specialem lati.

Cap. X.

S V M M A.

- 1 Loco speciali interdicto ibi diuina fieri nequeunt.
- 2 Ecclesia speciatim interdicta ibi missæ sacrum, aliaq; diuina officia fieri nequeunt; quæ regula etiam declaratur.
- 3 Capella, ac sacella, nec non cœmeterium eccle-

sia speciatim interdicta an interdicto subiecta & ipsa sint.

- 4 Cœmeterium an interdictum sit ecclesia interdicta.
- 5 Episcopus in ecclesia speciatim interdicta celebrare non potest.

E G I M V S de effectu per se, ac proprio interdicti generalis loci; iam de effectu itidem per se, ac proprio interdicti specialis loci agamus. † Effectus ergo per se, ac proximus interdicti specialis loci, idest interdicti in locum singularem lati diuinorum ecclesie prohibitio in eo loco est, qui interdicto subiectus facit; nam, statim atq; locus aliquis singularis interdicto est subiectus, ibi diuina fieri nequeunt arg. c. si ciuitas. §. ratione, & c. is, qui §. 1. de sent. excom. lib. 6. singulare autem interdictum quodnam sit, declarauimus cap. 6. in hac Tab. Verum, quòd per interdictum loci tria ibi prohibentur, diuina officia, sacramenta, atq; eccl. sepultura, vt vidimus de interdicto generali loci; ideo singula hæc & in hoc interdicto contemlemur; & primò diuina officia, deinceps reliqua, an prohibita sint in singulari loco fieri, qui speciatim interdicto subiectus est. † In ecclesia, locovè sacro igitur speciatim interdicto nec missæ sacrum fieri, nec alia diuina officia obiri possunt; Ratione quoq; simili, dicitur enim in c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. si sit ecclesia interdicto supposita, vel subiecta, nec in capellis eius celebrari, nec in cœmeterio ipsius eadem ecclesie contiguus poterit sepeliri. Hæc ibi, ex quibus proposita regula probatur; nam, ex quo de ecclesia interdicta ibi agitur, quæ singularis locus quidam est, & interdictum in eam latum est singulare, vt habetur in c. in partibus, & ibi not. Abb. de verb. sig. & vt nos probauimus eod. cap. 6. missæ sacrum igitur, diuinaq; alia officia in loco huiusmodi interdicto obiri non possunt, atq; sic not. Anchar. in eod. c. si ciuitas. nu. 3. vers. Quintò not. & Ret. decis. 9. num. 2. vers. Præterea relaxatio, ibi sicut in speciali de sent. excom. in nouis: & hæc regula multis modis amplificatur. † Nam primò nec in capellis eius ecclesie diuina fieri possunt, vt dicitur in eod. c. si ciuitas; tum quòd capellæ huiusmodi ecclesie interdictæ partes sunt; tum quòd accessoriij rationem habent; ergò, ecclesia interdicta, & hæc sacella interdicta erunt arg. c. accessorium de reg. iur. lib. 6. Excipitur tamen, vbi capellæ ipsi ecclesie contigæ non sunt arg. cit. cap. si ciuitas in fin. Item excipitur, vbi nò capellæ, sed ecclesia alia esset; nam, quòd altera alterius accessorium non est, ob eam rem vna interdicta altera interdicta non erit; quamuis coherentes inter se sint arg. c. vn. vers. Non vnum de consec. eccl. vel altar. lib. 6. nam nec cœmeterium cœmeterio coherentens, quod pollutum est, pollutum & ipsum erit, modò paries medius intercedat, vt dicitur in eod. vers. Non vnum; atque sic asseruit Cald. de eccl. interd. in 6. membro vers. Redeo; nam ibi ait cœmeterium coherentens cœmeterio interdicto interdictum non censerì, si paries medius inter ipsa intercedat, nec ecclesiam interdictæ ecclesie coherentem interdictam censerì; & sequitur eum Phil. F. anc. in eod. c. si ciuitas. §. ratione, & Anchar. eod. in fin. vbi ergo locus coherentens loco interdicto accessorium eius non est, interdictus ipse non erit arg. cit. c. vn. vers. Non vnum iunct. prin. eiusdem c. vn. † Secundo loco ecclesia interdicta, nec in eius cœmeterio ei contiguo diuina obiri poterunt; nam & ipsum interdictum est, vt dicitur in eod. c. si ciuitas, & ibi not. Phil. Franc. in §. ratione vers. Vltimò not. & Anchar. num. 4. vers. Sextò not. & Gemin. idq; meritò, cœmeterium enim huiusmodi eius ecclesie accessorium est arg. cit. c. vn. de consec. eccl. vel altar. atq; idcirco eius, ad quod accedit, naturam sequi debet arg. cit. c. accessorium; secus autem, vbi cœmeterium nec contiguum est, nec accessorium, vt dicitur in eod. cap. si ciuitas in fin. & in eod. c. vn. vers. Secus si remotum. † Tertiò nec episcopi, qui priuilegium habent celebrandi in loco interdicto per c. vlt. de priuileg. lib. 6. in ecclesia speciatim interdicta celebrare possunt, nec monachi, prædicatores, & minores, qui priuilegium habent per c. in his de priuileg. vt de communi sententia testatur Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. n. 7. vers. Poterant de sent. excom. lib. 6. Quartò in ecclesia speciatim interdicta diuina fieri nequeunt, nec seruata forma tradita

Nnn 2

in c. fin.

in c. fin. §. adijcimus de sent. excomm. lib. 6. scilicet ianuis clausis, submissa voce, campanis non pulsatis, atq; omnibus exclusis; nam sic dixit Gloss. in eod. §. adijcimus in verb. Ecclesijs, & sequitur eam Phil. Franc. vers. Secundò not. & Anchar. in eod. c. in princ. vers. Primùm ergo quero, & in c. si ciuitas. num. 3. vers. Quintò not. de sent. excom. lib. 6. & in c. presenti. num. 1. vers. Item in generali interdicto loci eod. & Cald. in tract. in 2. membro vers. Per prædicta soluitur. q. & Paul. Fusc. cap. 2. num. 4. vers. Quando tamen est interdictum generale lib. 2. de visit. & regim. eccl. & Rot. ead. decis. 9. num. 2. & Tab. in verb. Interdictum 5. num. 2. vers. Primò, ibi Item not. quòd dicta moderatio, & Syl. in eod. 5. & Nauar. qui eam Gloss. communiter receptam esse testatur in Man. cap. 27. num. 173. vers. Nonò, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 5. num. 2. vers. Tertio de sent. excom. lib. 2. & in §. 4. eadem part. in initio. nu. 1. vbi & de comuni sententia testatur; etenim in initio eius c. fin. de sent. excom. lib. 6. de interdicto generalis loci agitur; ergo & de eodem agi dicendum est in cit. §. adijcimus; consequens enim, & finis legis ad principium, & antecedens referuntur arg. l. vn. in fin. C. de impon. lucrat. descript. & l. pen. §. si quis. ff. de iur. & fact. ignor. idq; meritò, quandoquidem extra eam ecclesiam interdictam in omnibus alijs locis diuina fieri possunt, ac propterea rationes in hoc casu cessant, quamobrem interdicto vniuersali existente loci diuina officia permittuntur; ergo & permissio cessare debet argum. c. cum cessante de appell. quæ autem rationes hæc sint, habentur in cit. c. fin. de sent. excomm. lib. 6. Postremò nec festo die Natiuitatis Christi Domini, Paschæ, ac Pentecostes, & Assumptionis Virginis Gloriosæ, & alijs dictis festis diebus in ecclesia speciatim interdicta diuina officia obiri possunt de eorundem autorum sententia, & ob easdem rationes; his rationibus ergo regula hæc amplificatur. Excipitur tamen primò, vbi nulla alia ecclesia præter interdictam eo in loco esset; tunc enim, quòd morientibus eucharistia tribuenda est, vt paulò post videbimus, ob eam rem semel in hebdomadam, quòd pro ægrotis eucharistia semper parata sit, missæ sacrum fiet, seruata forma tamen cit. §. adijcimus, & c. permittimus de sent. excom. in antiq. ianuis. f. clausis, & ceter. atque sic dixit Host. quem refert, ac sequitur Nauar. in Man. cap. 27. num. 173. vers. Nonò dico; imò & plures missas dici posse ait, si ægrotantium necessitas postulet. Idem fieri posse censeo, si alia ecclesia ibi sit, sed eius parochus, aut non vult, aut non potest, aut non debet eucharistiam conseruare. Item excipitur, vbi Rom. Pont. ad id licentiam dedisset; tunc enim diuina fieri ibi poterunt; nam ipse, & non alius licentiam hanc concedere potest, vt sensit Gloss. cõiter recepta in Clem. 1. in verb. Semel de priuileg. & vt tradidit Quintil. Mandos. in tract. de signat. grat. De indulgentijs in vers. Licentia celebradi. Tertio excipitur, vbi priuatim preces fieret; nã, etsi clericus canonicas preces, & alia diuina officia clericorum, quatenus clericus est, celebrare non potest, priuatas tamen preces, & vt priuata persona fundere poterit; non enim id prohibitum est, atq; sic dixit Burgaf. nu. 30. & nu. 48. part. 6. de sententia interdicti in tract. de irregul. dispens. & Maiol. de irreg. cap. 20. nu. 10. lib. 3. modò igitur diuina officia non celebrent, priuatæ preces fundi queunt. Postremò excipitur extra ecclesiam interdictam; nam extra eam omnia diuina officia, vt prius, celebrari poterunt, vt asseruit Anchar. in c. presenti. nu. 1. vers. Item in generali interdicto loci non potest celebrari de sent. excom. lib. 6. etenim reliqua loca interdicto subiecta non sunt; limitata igitur causa limitatum producit effectum arg. l. in agris. ff. de acq. rer. dom. sed de diuinis officijs hætenus, ad sacramenta veniamus.

S V M M A.

- 1 Sacramenta hæc in ecclesia aliqua speciatim interdicta administrari non debent, scilicet Extrema vnctio, Ordo, Matrimonium.
- 2 Baptismus in ecclesia speciatim interdicta administrari potest; & quid de confirmatione, eucharistia, atq; pœnitentia.

I.

1 §. ¶ Sacramenta quoq; in ecclesia speciatim interdicta administrari non possunt arg. c. si ciuitas in fin. de sent. excom. lib. 6. ac planè de extrema vnctio, ordine, ac matrimonio, non est, quòd dubitemus, sicut nec etiam de eucharistia, vbi benè valentibus tribuitur; nam nec interdicti generalis tempore sacramenta hæc administrantur, vt vidimus cap. 7. §. 1. cum duob. seq. & §. 6. in hac Tab. ¶ Verùm quid de baptismo, confirmationeque, an in ecclesia interdicta licitè administrantur? Io. Mon. quem refert Anchar. in c. si ciuitas. nu. 3. vers. Quintò not. ea sacramenta in huiusmodi loco tribui non posse sensit. Io. Cald. in tract. suo eod. de eccl. interd. in 2. membro vers. Sed nunquid in ecclesia, contrariam sententiam amplexatus est, vt sacramenta

menta hæc inibi licitè administrantur, eum sequitur Anchar. in cit. c. si ciuitas. nu. 3. vers. Quintò not. & non nulli alij, quos refert Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers. Hęc verò sacramenta de sent. excomm. lib. 6. & comun. opinionem hanc esse testatur. Et hoc ob eam rationem, quoniam in quouis interdicto horum sacramentorum administratio permissa est arg. c. non est vobis de spons. & c. quoniam de sent. excom. lib. 6. Excipit tamen, vbi commodè alibi ea sacramenta administrari possunt; hanc opinionem ego etiam sequor in baptismo, & sequitur etiam Burgaf. de sententia interdicti. num. 27. cum seq. part. 6. de irregul. ac dispens. nam baptismus, nisi necessitas id prohibeat, principis vè alicuius viri filius baptismo initiandus sit, in ecclesia tribui debet, vt dicitur in Clem. vn. de baptis. Quò ad confirmationem autem idem sentio ob eandem rationem. Quò ad eucharistiam autem, & pœnitentiã, quòd extra ecclesiam hæc etiam comodè administrant, in ecclesia administrada esse nõ censeo; nisi necessitas aliud suadeat, atq; sic de pœnitentiæ sacramento dixit Burgaf. eod. nu. 29. & in his locum habebit sententia Ioan. Mon. nisi ergo alibi comodè administrantur, in ecclesia interdicta administrabuntur, ita Couar. ibid. sed de sacramentis itidem satis, ad sepulturam veniamus.

S V M M A.

- 1 Sepeliri in ecclesia speciatim interdicta quis non potest, nec in eius ecclesie cœmeterio contiguo.
- 2 Sepeliri in ecclesia speciatim interdicta an clerici possint.
- 3 Electio an in ecclesia speciatim interdicta fieri possit.
- 4 Electio antistitis ecclesie speciatim interdicta fieri potest.
- 5 Interdictum non impedit, quòd minus episcopus suam diocesim visitat.

II.

1 §. ¶ Sepeliri demùm in ecclesia speciatim interdicta, nec in eius cœmeterio contiguo quis potest, vt habetur in c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & facit quoq; c. 3. §. quòd, si templarij de priuileg. in antiq. Neminem igitur in ecclesia huiusmodi sepeliemus. Item nec in eius cœmeterio ipsi contiguo, quandoquidem & ipsum interdictum est; etenim cœmeterium huiusmodi, vt accessorium quoddam, eius ecclesie naturam sequitur arg. c. vn. de consec. eccl. vel altaris lib. 6. & c. accessorium de reg. iur. eod. lib. Contiguum autem, quatenus ad rem hanc pertinet, id dicitur, quòd suis terminis conclusum eisdem terminis proprijs eius, cuius contiguum est. terminos attingit, sicut dixit Gloss. in cit. c. si ciuitas in verb. Contiguus, & Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 6. vers. Quintum. ¶ Atqui an clerici, quos interdicti generalis loci tempore in ecclesia sepeliri posse conclusimus cap. 9. §. 2. in hac Tab. in ecclesia speciatim interdicta sepeliri poterunt? In hac questione, quam disputauit Abb. in c. quòd in te. nu. 10. de pœnit. tres doctorum sententiæ sunt. Io. And. in huiusmodi ecclesia clericos sepeliri non posse censuit, & hoc ob has rationes. Primò, quoniam ecclesiastica sepultura generalis interdicti loci tempore clericis condonata est per cit. c. quòd in te. §. licet; ergo secus, vbi ecclesia speciatim est interdicta arg. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. iud. Postremò, quoniam interdicto generali in profano loco necessariò sepelirentur, si in ecclesia, ac cœmeterio sepeliri non possent; ex quo omnia loca sacra interdicto subiecta sunt: quòd non facilè contingit in speciali interdicto loci; nam in ecclesia non interdicta sepelientur, si in ecclesia interdicta sepeliri non possint. Contrariam sententiam nihilominus, vt. f. clerici & in ecclesia speciatim interdicta sepeliri possint, amplexatus est Host. in c. fin. de excess. prælat. eandem sequitur etiam Inn. ibi vers. Ex eo autem, quòd superius dictum est. Tum quòd generale interdictum tantum operatur quòd ad omnia, quantum speciale quòd ad ipsa specialia arg. l. si duo in fin. ff. de administr. tut. & in generali interdicto loci clerici in ecclesia sepeliuntur; ergo & in ecclesia speciatim interdicta sepeliri poterunt. Tum quòd interdicto generali omnes eius loci ecclesie interdicto subiectæ sunt, & tamen in illis clerici sepeliuntur; ergo, & vbi speciatim sunt interdictæ, in ipsis licitè sepeliuntur. Hęc sententia ratione carere non videtur; nam generale interdictum à speciali differt, vt totum à parte, argumentum autem à toto ad partem valet arg. l. quæ de tota. ff. de rei vind. Item se habent, sicut plus, & minus, atque idcirco specie inter se non differunt, hæc ergo Host. opinio est. Abb. verò in eod. c. quòd in te, clericos ecclesie interdictæ sepeliri in ea posse dixit; secus autem, si alterius ecclesie essent: quæ opinio mihi omnino non placet; quid enim, si clericus mortuus longè à sua ecclesia abesset? comodèq; eò deportari non posset? Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 7. vers.

Clericis, de sent. excom. lib. 6. simpliciter & extraneos in ecclesia interdicta sepeliri posse. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censerem. Aut, vbi ecclesia speciatim interdicta est, in loco alio sacro non interdicto sepeliri clericus potest, & in hoc casu sententiam Io. Andr. amplectendam censerem. Nam vtrique consulitur; Censuræ ecclesiasticæ, quia non violatur, quod ne fiat, cauendum est arg. c. vt priuilegia vers. Ne, si de quibusdam de priuil. & c. cum inter de consuet. & Clem. 1. de sent. excom. Clericis etiam consulitur, quia ecclesiastica sepultura non caret. Aut locus ibi non est, vbi clericus sepultura ecclesiastica donari possit; & in hoc casu sententiam Host. atque Inn. amplectendam censerem, vel clericus ecclesiæ interdictæ sit, vel alterius; quicquid dixerit Abb. quem in hac parte non sequitur Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 8. vers. Quintum. Et hoc cum ob rationes supra allatas, tum quod beneficium hoc principis est, ac pium; ergo, vt q̄ latissimè pateat, interpretandum arg. c. cum dilecti de donat. & l. beneficium principis. ff. de constit. Accedit demùm, q̄ ratio concessionis huius priuilegij clericalis ordo est, (non enim ratio alia reddi potest) at hæc, vel ecclesia speciatim interdicta sit, locum habet; ergo & in ea clericus sepeliri poterit argum. c. cum dilecti de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Nec repugnat in interdicto generali priuilegium hoc concessum esse per cit. c. quod in re; nam illud ob eam rem factum est, quod tunc sapius contingeret clericos ecclesiastica sepultura carere, ex quo loca omnia tunc interdicto subiecta sunt: quod non facile contingit, vbi speciale interdictum huiusmodi latum est (fit enim sepius, vt in eodem loco ecclesiæ plures sint, & non omnes interdicto subiectæ) at, vbi legislator frequentioris vltus gratia de aliquo quidpiam decernit, & de alio simili minùs frequenti idem decreuisse censetur argum. l. vn. iunct. Gloss. in verb. Sponsam, & ibi not. communiter DD. C. de rapt. virg. in hac igitur questione sic concludendum censerem. Ex his, quæ de interdicto tam speciali, quam generali diximus, manifestò apparet in loco interdicto sacramenta, diuina officia, atq; ecclesiasticam sepulturam tantùm prohiberi. † Quare electiones, ac postulationes in loco speciatim, generatimvè interdicto fieri poterunt, factæq; valebunt, vt de communi DD. sententia testatur Abb. in c. 1. num. 33. de postul. prælat. & sequitur Zab. in Clem. 2. §. sanè. nu. 2. vers. Secundo quæro de elect. idem & Anton. ibi. num. 16. Nec repugnat c. vbi periculum. §. porrò de elect. eod. lib. vbi prohiberi videtur, ne in ciuitate interdicta electio Rom. Pont. fiat, quoniam hoc ibi non prohibetur, sed solùm ad huiusmodi ciuitatem Cardinales venire non coguntur, vt ibi dicitur; nam electionem Rom. Pont. factam in ciuitate interdicta valere dixit Hierony. Manfred. in lib. de Card. cap. de potestate sede vac. decis. 277. Electio igitur, ac postulatio in huiusmodi loco fieri poterunt. † Imò & electio antistitis ecclesiæ interdictæ non prohibebitur; etenim præter ea, quæ diximus, inter est ecclesiæ, vt antistitem habeat, quò interdicto liberetur, atq; sic dixit Paul. quem refert, ac sequitur Zab. in eod. §. sanè. num. 3. vers. Tertiò quæro: idq; merito; non enim hæc sunt sacramenta, diuina officia, ecclesiasticæ sepultura, quæ in loco interdicto prohibentur. † Et ecclesia igitur huiusmodi conferri poterit, & episcopus cum ecclesiam speciatim interdictam, tum generatim visere nõ prohibebitur, vt dixit Paul. Fusc. de visit. & regim. eccl. cap. 3. 2. num. 2. lib. 2. imò tunc in primis visere diæcesim debet ob animarum periculum, quod tunc impendet, propterea quod tunc Christi fideles à diuinis arcentur, vt pluribus id declarauit Fusc. eod. sed de effectibus per se hæc tenus; ad effectus per accidens veniamus.

De pœnis violantium interdictum loci diuinis celebrandis, effectu per accidens interdicti in locum lati. Cap. XI.

S P M M A.

1 Violatur interdictum, quodcumq; diuinum officium de more à clericis celebretur, si nec submissa voce, nec ianuis clausis celebretur,

2 & pulsus campanis, & alta voce. Interdictum an violetur, si quatuor illæ conditiones partim seruentur, partim non.

EFFECTVS per se interdicti in locum lati quinam essent, vidimus; modò, effectus per accidens eiusdem quinam sint, videamus: & quoniam effectus hi pœnæ sunt, in quas incidunt, qui interdictum violarunt; ideo, vt perfectior, dilucidiorq; cognitio materiæ huius habeatur, tria in hoc cap. contemplabimur. Primùm diuinis officijs obeundis quando interdictum violetur. Deinde, in quas pœnas quis incidat,

incidat diuinorum celebratione interdictum violando. Postremò, quando has pœnas quis violet. † Quò ad primam igitur, interdictum generale loci tunc violatur, vbi in loco interdicto missæ sacrum, aliudvè diuinum officium ex ijs, quæ diximus cap. 8. in initio in hac Tab. de more clericus celebrat, s. pulsus campanis, ianuis ecclesiæ apertis, alta voce, laicis ad diuina officia admittis; nam interdicti huius tempore diuina fieri debent campanis non pulsus, submissa voce, ianuis ecclesiæ clausis, & laicis exclusis, vt habetur in c. fin. §. adijcimus, & ibi not. de sent. excom. lib. 6. & facit c. licet de priuil. eod. lib. & c. permittimus de sent. excom. in antiq. & c. q. in te. §. & in conuentualibus de pœnit. ergo, qui non hac adhibita forma diuina facit, interdictum violat: ex quo enim permittitur, vt secundum eam formam celebrentur, ne contra ipsam fiant, prohibitum esse censetur argum. c. non ne de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iud. Hinc Rom. Pont. in Clem. 1. vers. Nunc latenter de sentent. excom. ab eis religiosis interdictum rumpi dixit, qui in suis ecclesijs, aut factis fenestris, aut ianuis earundem perforatis diuina celebrabant; hac igitur ratione interdictum violatur. Et hoc locum habet, quodcumq; diuinum officium fiat; nam vniuersa fieri contra prædictam formam prohibentur, vt probatur in citatis iuribus, & in Clem. 2. vers. Missas, & alia diuina officia de sent. excom. † Verùm quid, si conditiones illæ non omnes, sed partim, vnave prætermittatur, an nihilominus interdictum violabitur? & ipsum violans in pœnam incidet? exempli gratia diuina officia quis celebrauit aut pulsatis tantùm cāpanis, aut ianuis ecclesiæ tantùm reclusis, aut alta voce tantùm. In hac quæstione breuiter concludimus, vel vna ex conditionibus illis prætermittatur, interdictum violari, & violantem in pœnas incidere. Nam hanc opinionem amplectati sunt Io. And. & Io. Cald. eandem sequitur Anchar. in c. fin. nu. 3. vers. Sed an in prædictis quatuor, ibi vterius, quia celebratio, & Gemin. in cit. §. adijcimus. nu. 3. in fin. vers. Quæro qualiter debeant, & Phil. Franc. vers. Tertiò not. & Zab. in c. permittimus de sent. excom. in antiq. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. nu. 6. vers. Decimoquartò de sent. excom. lib. 6. & Syl. in verb. Interdictum. 5. q. 5. vers. Primùm, & Tab. eod. 5. nu. 2. vers. 1. & Armill. eod. nu. 43. Probatur autem communis hæc sententia his rationibus, primò quia quæuis ex his quatuor conditionibus per se prohibetur, vt habetur in cit. §. adijcimus, & in cit. c. permittimus de sent. excom. ergo, qui contra vnã facit, interdictum violat, & in pœnam incidit arg. l. si feruus. §. si plurium seruorum. ff. si quis caut. ibi enim, qui plures seruos se futurum promissit, si vnũ non sistat, in pœnam incidit; ergo & hic vnã ex illis conditionibus omittens in pœnam incidet. Idem habetur in l. fin. ff. in ius voc. vt eant. Secundo loco probatur sententia hæc per cit. Clem. 1. vers. Nunc latenter iunct. vers. Dirumpendo neruum de sent. excom. nam ibi interdictum ab his violari dicitur, qui perforatis ianuis ecclesiæ, fenestrisvè factis, diuina celebrat; ergo, vel vna earum conditionum prætermittatur, interdictum violabitur, ex quo per perforationem ianuarum ecclesiæ tantùm interdictum violatur, vt ibi dicitur. Tertiò, quoniam forma à iure tradita ad vnguem adimplenda est; alioquin, vel in re minima manca fit, actus ipso iure vitatur, vt tradidit Ias. in l. si vnus. num. 4. C. de testam. & pro forma traditum est ab ecclesia, vt quatuor illis conditionibus seruatis interdicti huius tempore diuina celebrentur. Declarat hoc id, quòd in omnibus iuribus, per quæ tunc diuinorum celebratio permittitur, cum adiectione illarum conditionum permissio semp fit, vt in cit. §. adijcimus, & in c. licet de priuil. lib. 6. & in eod. c. quòd in te de pœnit. & in c. permittimus, & in c. responso de sent. excom. Declarat hoc etiam, q̄ forma à iure tradita, nisi aliud constet, substantialis esse existimatur, vt dixit Bald. in l. comparationes. num. 5. vers. Tertiò oppono. C. de fid. instrum. & Ias. in l. moribus. §. prius. num. 1. 2. ff. de vulgar. & pupill. ergo, vel vna ex illis conditionibus omittatur, interdictum violabitur, & in pœnam quis incidet, ex quo ad vnguem forma adimpleta non est. Nec facit, si dicatur, ianuis oclusis, & submissa voce ob rem diuina fieri, ne à laicis audiantur; ergo, vbi non audiuntur, nihil interest, an alta voce, ianuisq; apertis fiant: nam ad hoc respondetur non solùm per ecclesiam clericis prohiberi, ne laicis præsentibus, atq; audientibus diuina faciant, verùm etiam & ipsis prohiberi, ne contra formam hanc celebrent, quò minùs etiam possint audiri, vt habetur in c. q. in te de pœnit. Et voce ita dimissa, hac de re agens ait enim ibi Rom. Pont. quod exterius audiri non possint: hæc ibi, ex quibus manifestò patet non solùm diuina officia celebranda non esse, vbi à laicis audiuntur, sed nec etiam sic celebrari posse, vt laici audire possint; negatiua. n. illa Non præposita verbo Possint omnem potentiam denegat, vt dixit Gloss. communiter recepta in verb. Non potest de reg. iur. lib. 6. & Ias. in l. stipulatio. num. 2. ff. de verb. oblig. à conclusione igitur proposita non dilcedemus, vt. si interdictum violetur, & in pœnam quis incidat, ac propterea clericus irregularis fiat, vt asseruit Couar. in eod. vers. vel vnus ex quatuor illis

conditionibus omissione. Excipitur tamen, ubi clerici aut campanas pulsassent, aut ianuas ecclesiarum apertas habuissent, aut laicos intromississent, sed tamen diuina deinceps non fecissent; nam, etsi ob scandalum peccant, interdictum tamen non violatur, nec in pœnas incidunt, ac propterea nec irregulares fiunt, atq; sic dixit Anchar. in eod. c. fin. num. 6. vers. Circa pulsationem, ibi sed fateor, & Philip. Franc. in eod. §. adijcimus vers. Quartò not. de sent. excom. & Syl. eod. Idq; iure merito, etenim re vera diuina non celebrant; ergo in pœnam celebrantium non incidunt, nam verba legis eis non conueniunt; ergo nec legis dispositio conuenire debet arg. l. 4. §. toties, & ibi not. ff. de damn. infect. Item verba cum effectu intelligi debent arg. l. 1. §. hæc autem verba, & ibi Ias. ac DD. not. ff. quod quisque iur. & pertinent huc, quæ diximus cap. 9. §. fin. in Tab. 1. in hoc igitur casu interdictum non violabitur, ac propterea quis nec in pœnas iuris incidet, sicut nec etiam festis illis diebus, quos recensuimus cap. 8. §. 6. in hac Tab. vident. & de interdicto generali loci hætenus. Interdictum autem speciale loci violabitur, etiam si, seruatis illis quatuor conditionibus, in loco interdicto diuina fient; nam nec ea forma adhibita diuina ibi fieri possunt, vt in proximo cap. vidimus. His igitur modis interdictum violatur; & qui interdictum sic violabunt, in pœnas incident; de quibus iam agamus.

S V M M A.

- 1 Celebrans diuina officia, sacramentaq; prohibita administrans in loco interdicto irregularis fit; quæ regula etiam declaratur.
- 2 Eligi non potest, nec eligere.
- 3 Postulari non potest.
- 4 Suspenditur ab officio, & à beneficio est.
- 5 Ingressum in ecclesiam interdictam habet.
- 6 Deponi potest.
- 7 Puniri ad arbitrium superioris valet.
- 8 Priuari clericus secularis beneficio potest.
- 9 Religiosi, qui interdictum generale loci non obseruant, ubi cathedralis, matris, & ecclesiarum ipsorum illud obseruat, ipso iure excommunicati sunt.
- 10 Monachi, itemq; moniales puniuntur.

- 11 Domini terrarum, qui in locis interdictis diuina celebrare quempiam cogunt, ipso iure excommunicati sunt.
- 12 Fratres minores, qui in suas ecclesias ad diuina officia interdicti generalis loci tempore tertij ordinis fratres, sorores, & Sancti Francisci recipiunt, ipso iure excommunicati sunt.
- 13 Sepe ientes in loco sacro, seu ecclesiastica sepultura donantes Christi fidelium corpora interdicti generalis loci tempore ipso iure sunt excommunicati.
- 14 Corpora interdicti tempore in loco sacro sepulta an inde amouenda sint interdicto durante.

I.

Altera quæstio est, in quas pœnas incidant, qui interdictum loci violant; & quoniam pœnæ plures sunt; ideo ipsas sigillatim explicemus. † Primùm igitur, qui in loco interdicto celebrat, irregularis fit; Is verò, dicitur enim in c. is, qui. §. 1. de sent. excom. lib. 6. qui scientes in loco celebrat supposito interdicto, nisi super hoc priuilegiatus existat, aut à iure sit concessum eidem, irregularitatem incurrit; à qua nequit per alium, quam per Rom. Pont. liberari. Hæc ibi, ex quibus manifestò constat celebrantem in loco interdicto irregularem fieri, atq; sic not. inibi Gemin. Philip. Franc. Anchar. & communiter DD. idem dixit Gloss. in c. episcoporum in verb. A iure de priuil. eod. lib. & Abb. in c. postulastis. nu. 5. de cler. excom. min. & Henric Bohic in c. fin. nu. 11. de excess. prælat. & Ricard. de med. Villa. dist. 13. q. 1. art. 4. lib. 4. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. num. 2. vers. Est item is de sent. excom. lib. 6. qui de communi sententia testatur. Et hæc pœna non solum locum habet, ubi in loco interdicto missæ sacrum, aliaq; diuina officia facit, verùm etiam, & ubi sacramenta tunc prohibita administrari, administrat, atq; sic dixit Paul. Fusc. cap. 3. 2. num. 5. vers. Prædicta verò sunt aduertenda de vis. & regim. eccl. Quare irregularis fiet episcopus, si in loco interdicto ordines maiores, minores, & administrabit. Nam maiores ordines conferendo, & missæ sacrum facit, quod sacerdotij ordinis est, & episcopatus ordinis functionem exercet, quibus casibus irregularitas contrahitur. Minores itidem administrando, vel primam tonsuram, irregularis redditur; tum quòd & ad episcopalem ordinem hoc etiam pertinet, præter q̄ q̄ requiritur, vt sacerdos sit; tum q̄ Abbates, qui minores ordines, & primam tonsuram aliquando tribuere possunt, sacerdotes esse debent arg. c. cum contingat de ætat. & qualit. Quoscunq; ordines igitur conferat, conferens irregularis fiet. Vel clausis ianuis, excommunicatis, interdictisq; exclusis, seruata demum forma c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6.

lib. 6. id faciat. Vel in festis illis diebus, qui habentur in eod. c. fin. §. in festiuitatibus; nã eo tempore, & ea seruata forma solum permittitur, vt alia diuina officia celebrentur; non autem, vt sacramenta tribuantur, vt DD. ibi communiter sentiunt, & nos suo loco asseruimus. Vel necessitas urgeat, vt dixit Syl. quem refert, ac sequitur Couar. in cit. c. alma, pars. 2. §. 3. nu. 4. vers. Quintò, quamuis non nulli contrarium senserint. Vel interdictum ipse tulerit; nam & seruare illud ipse debet, vel tollere, aut suspendere, vt dixit Cald. de eccl. interdicto in tertio membro, & sequitur Couar. ibidem. In omnibus igitur his casibus irregularis episcopus fiet ordines conferendo, atq; sic asseruit Couar. in eod. §. 3. nu. 4. per totum. Irregulares etiam fiunt, qui assistentes ipsi episcopo, dum ordines confert, vel diaconi, subdiaconivè munus vestibus sacris induti exercent, vt conclusit Couar. ibidem. num. 5. in fin. vel functionem aliquam exercent ad minores ordines pertinentem, vt ibidem Couar. inquit vers. Septimò. Postremò &, qui ordines suscipiunt; nam, qui subdiaconatus ordinem suscipit, sacris vestibus indutus epistolam legit; qui diaconatus, euangelium; qui sacerdotij, ipsi episcopo concelebrat, ergo irregulares fiunt; ex quo ordinum functiones ex officio, & vt clerici in loco interdicto exercent, vt DD. communiter concludunt, & Couar. ibidem. nu. 5. vers. Octauò cum seq. Qui deniq; minores ordines recipiunt, irregularitatem non effugiunt, modò & ipsi functionem aliquam eorum ordinum solemniter agant, vt asseruit Couar. ibid. Item locum habet, ubi autor est, vt alij diuina faciant, sicut dixit Maiol. de irreg. cap. 20. num. 7. lib. 3. Imò superior irregularis efficitur, si diuina fieri patitur, vt dixit Maiol. eod. lib. cap. 23. nu. 9. Item locum habet, vel clericus secularis, vel regularis fit; nam canon generaliter loquitur, dum inquit Is, qui, quod antecedens Is generaliter de omnibus dicitur, vt probatur p̄ Clem. eos iunct. Gloss. 1. cõmuniter recepta de sepult. Tertio locum sibi vindicat, vel exemptus simpliciter quis sit ob verba illa Nisi super hoc priuilegiatus existat, quæ habentur in eod. §. is verò: quæ verba præcipuum priuilegium ad hoc requiri significant, ne celebrans in hanc pœnam incidat; quod quidem priuilegium exempti communi iure non habent arg. cit. c. episcoporum de priuil. lib. 6. & Clem. 1. de sent. excom. Quartò, vel locus ille ab homine, à iure, & interdicto subiectus sit; nam simpliciter canon loquitur, nec distinguit; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Postremò locum habet, vel interdictum generale, speciale, & loci sit ob rationem proximè allatam. Excipitur tamen primò, ubi celebrans locum interdicto subiectum esse probabiliter ignorat; nam tunc hic irregularis non fit ob aduerbium illud Scienter positum in eod. §. is verò, atq; sic not. Gloss. ibi in verb. Scienter, & Henric Bohic eod. & DD. eam communiter sequuntur, & facit c. Apostolicæ de cler. excom. min. Imò irregularis non fit, vel locum interdictum esse sciat, modò interdictum denunciatum non sit, vt sensit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. nu. 3. vers. Hæc autem de sent. excom. lib. 6. Item excipitur, ubi priuilegium ad hoc habet, vt possit in loco interdicto diuina facere; nam & in hoc casu irregularis non fiet ob eum vers. Nisi super hoc priuilegiatus existat, positum in cit. §. is verò. Tertio excipitur, ubi quis celebrat in casibus à iure permisis secundum formam ab eodem iure traditam, vt in interdicto generali loci ad formam cap. fin. §. adijcimus, & in casibus, qui habentur in §. in festiuitatibus de sentent. excom. lib. 6. de quibus antea egimus cap. 8. §. 5. cum seq. & in interdicto singulari loci secundum formam cap. permittimus de sent. excom. de quo etiam egimus cap. 10. in hac Tab. Quartò, ubi interdictum denunciatum non est; nam nullum interdictum, nullamque aliam censuram in alium latam seruare tempestate nostra cogimur, nisi interdictum, censuraq; alia denunciata sint ob extrauag. ad euitanda, quam explanauimus cap. 13. §. 7. Tab. 1. atq; sic asseruit Nauar. cap. 27. num. 187. in Man. & Couar. eod. nu. 3. vers. Hæc autem. Quintò irregularis non fit, ubi non agit actum competentem alicui ordini, quem ipse habet, & à quo suspensus est; nam, ubi scire volumus, an quis ob diuini officij celebrationem irregularis fit, hæc semper animaduertenda sunt, & an actus, quem fecit, prius sit alicuius ordinis eccl. & an suspensio circa eius ordinis vsu contigerit, & an ipse celebras ordinem eum habeat; si quid. n. horum triu defuerit, irregularis quis non efficitur diuinorum officiorum celebratione; & hæc est doctrina communiter recepta à DD. & collecta à Couar. in cit. c. alma, p. 2. §. 2. nu. 3. vers. Ceteru. Sextò, ubi solum diuina officia audit, vt missæ sacrum, & id generis; nam, etsi tunc peccatur, non tamen per auditionem tantum irregularis quis efficitur, vt dixit Maiol. de irregul. cap. 20. nu. 7. lib. 3. non enim est hoc exercere actum ordinis, quod ad irregularitatem contrahendam requiri proximè asseruimus. Postremò excipitur, ubi interdictum nullum est, vt dixit Nauar. eod. quot autem modis sententiam censuræ nullam esse contingat, declarauimus cap. 13. §. 18. Tab. 1. & de hac pœna satis. Quæ à Rom. Pont. tantum tolli potest, vt dicitur in

- 2 tur in cit. §. is verò, & not. Couar. in eod. §. 2. num. 2. verſ. Eſt item is. † Alteram quoque pœnam patitur, qui in loco interdicto diuina facit; nam nec eligere ad ecclēſ. beneficia, ac dignitates po- teſt, nec etiam eligere, vt dicitur in eod. c. is, qui. §. is verò de ſent. excom. lib. 6. & vt not. Gloſſ. fin. ibi, & Gemin. num. 4. & DD. & Abb. in c. poſtulaſtis. num. 5. de cler. excom. min. & Henſie
- 3 Bohic in c. fin. num. 5. de exceſſ. prælat. † Tertio poſtulari ad dignitatem ecclēſiasticam itidem non valet arg. c. 1. de poſtul. prælat. & vt not. Gloſſ. in cit. c. is, qui. §. is verò in verb. Ineligibilis.
- 4 † Quarto ab officio, ac beneficio ſuſpenſus etiam eſt, qui interdictum violauit, vt probatur in c. fin. ſecundum communem interpretationem de exceſſ. prælat. quare ſic ſuſpenſus nec ea, quæ iuriſdictionis ſunt, liberè exercebit, vt dixit Abb. in eod. c. 1. nu. 1. & ſeq. ac reliqui ibi, & Couara in eod. §. 2. nu. 2. verſ. Secundò ex præmiſſa, qui opinionem hanc communem ſenſit. † Quintò in ecclēſiam aditum interdictum habet, quouſq; ad arbitrium eius ſatiſfecerit, cuius interdictum violauit, vt habetur in c. episcoporum de priuileg. lib. 6. & hæc omnes pœnæ eiſdem modis ampli- cantur, & coarctantur, quibus irregularitatis pœna, de qua primò egimus; imò hanc pœnam
- 6 quis patitur, ſi celebrandum in huiuſmodi loco curet. † Sextò deponi ab ordinibus hæc etiam poteſt, vt dixit Gloſſ. in c. poſtulaſtis in verb. Celebrare, & ſequitur eam ibi Abb. nu. 5. de cler. excom. min. & Couar. in eod. §. 2. nu. 3. verſ. Poteſt præterea. † Septimò ad arbitrium etiam eius antiſtitis, cuius interdictum violauit, puniri poteſt arg. c. autoritate de priuileg. lib. 6. & vt Gloſſ. ſenſit in Clem. 1. in verb. Subiacere de ſent. excom. & hæc pœnæ communes omnibus ſunt, iam
- 8 proprias explicemus. † Octauò clericus ſecularis beneficium ecclēſiasticum habens eo priuari debet, vt dicitur in cit. c. poſtulaſtis. §. fin. & ibi not. Abb. nu. 5. & Couar. in eod. verſ. Vbi & com- munitè receptam hoc eſſe ſenſit. † Nonò Religioſi, qui interdictum generale non obſeruant, vbi cathedralis, matricis ecclēſia ipſorum illud obſeruat, ipſo iure excommunicati ſunt, vt ha- betur in Clem. 1. de ſent. excom. vbi DD. quouſq; ea pœna pertineat, etiam declarant, & Nauar. in Man. cap. 27. num. 146. † Decimò monachi, itemq; moniales, ſi in loco interdicto diuina cele- brant, in arctioribus monaſterijs ad pœnam peragendaſ occludi debent, vt dicitur in eod. c. poſtulaſtis. §. fin. de cler. excom. min. † Vndecimò Domini terrarum, qui in locis interdicto ſubiectis diuina celebrare quempiam cogunt, ſtatim excommunicati ſunt, vt habetur in Clem. 2. de ſent. excom. vbi & quatenus pateat, à Gloſſ. & à Doctōribus declaratur, & mortiferè pec- cant, vt inquit Nauar. in Man. cap. 25. nu. 16. ſicut generaliter omnis, qui interdicta generalia, aut particularia non ſeruat, vt debet, ſicut dixit Nauar. ibidem. nu. 95. verſ. Vigefimo octauò in
- 11 Man. † Duodecimò fratres minores, qui in ſuas ecclēſias ad diuina officia tertij ordinis Sancti Franciſci fratres, ſoroſvè recipiunt, ipſo iure itidem in excommunicationem incidunt, vt ha- betur in Clem. 3. de ſent. excom. vbi etiam, quibus quaſi cancellis pœna hæc concludatur, Gloſſ. ac DD. not. † Decimotertiò, qui in loco ſacro interdicti generalis loci tempore mortuos in ca- ſibus non permiſſis ecclēſiastica ſepultura donant, ipſo ſacto in excommunicationem incidunt, à qua abſolui non poſſunt, niſi priùs omnino ſatiſfaciant eis, quibus ob id iniuria irrogata eſt, ad arbitrium ordinarij, vt habetur in Clem. 1. quæ, & quouſque pateat, ibi declaratur de ſepult. At qui an ſepeliens contra interdictum in alias pœnas incidet, quas proximè enumerauimus, præter excommunicationem? Planè concludendum eſt quò ad dationem ſepulturæ, eſt ad ar- bitrium iudicis puniri etiam poteſt arg. c. autoritate de priuileg. lib. 6. alijs tamen pœnis ipſum nò affici; tum q̄ propoſitæ pœnæ in eos interuntur, qui diuina officia obeunt, in quorum numero ſepulturæ datio non eſt, vt diximus antea; tum quòd ſpecialim pœna in ſepeliētes propoſita eſt in cit. Clem. 1. ergo pœnæ generaliter de diuinis officijs propoſitæ locum non habebunt arg. l. doli clauſula. ff. de verb. oblig. & l. ſanctio legum. ff. de pœn. præſertim quòd, vbi canones de ſepultura ecclēſiastica quidpiam decernere volunt, ſpecialim eius mentionem faciunt, vt in c. q̄ in te de pœnit. in antiq. & in c. episcoporum de priuileg. lib. 6. cum ſimil. & de hoc ſatis. † Verum quid, ſi nihilominus corpora ſepeliantur, an illa extrahentur? Gloſſ. pœn. in c. ſi ciuitas de ſent. excom. lib. 6. ſublato interdicto eſſe ibi debere ait; nam res ad eum caſum venit, à quo incipere poteſt: quæ ſententia dubitationem nò habet; tum quòd, qui interim ecclēſiastica ſepultura caruerunt, interdicto ſublato, ea donari debent, vt dixit Inn. & Holtienſ. quos refert, ac ſequitur Gloſſ. in cit. Clem. 1. in verb. Eis; tum q̄, ceſſante interdicto, prohibitio ceſſare debet arg. c. cum ceſſante de appell. ſed hæc quæſtionem propoſitam non tollunt; nam nos quærimus, quid iuris ſit, ſi adhuc interdictum vigeat. Quare concludendum ipſe cenſeo corpora exhumanda eſſe, dummodo id poſſit; nam, ex quo per interdictum ecclēſiastica ſepultura prohibetur, nò ſolum, ne corpora ſic ſepeliantur, prohibitum eſſe dicendum eſt, ſed & ne ſepulta ſic iaceant; prohibito enim

enim antecedente, & conſequens prohibitum eſſe cenſetur; & è contrario arg. c. is, cui de ſent. excom. lib. 6. alioquin, qui ad diuina officia admitti non debent, admiſſi eſſe ibi poſſent, quod absurdum eſt; in hac quæſtione igitur ſic concludendum cenſerem. At inquiet quiſpiam, cur magis punitur, qui interdictum violat, quàm qui alias cenſuras? Ob eam rem, quoniam leuius exiſtimabatur, & vilius, & ob id contemnebatur, vt dixit Henric. Bohic. in c. fin. nu. 6. de exceſſ. prælat. Quiſq; demum poteſt agere, vt interdictum ſeruetur, ac propterea actionem hanc popu- larem eſſe dixit Inn. in c. cum inter de conſuet. quem ſequitur Burgal. de ſentētia interdicti. nu. 66. de irreg. & diſp. part. 6. ſed iam ad effectus interdicti in vniuerſitatem hominum lati venia- mus; omiſſa tertia quæſtione propoſita, quæ, vti communem, explicauimus c. 17. §. ſi. in hac Tab.

De effectu per ſe interdicti vniuerſalis hominum. Cap. XII.

S V M M A.

- 1 Interdictum vniuerſale hominum quodnam ſit. 2 Interdictum ſingulare hominum quodnam ſit.

VONIAM de effectibus interdicti in hominem lati agendam nobis eſt, abſolutis effectibus interdictorum loci: & interdictum huiuſmodi fertur aut in vniuerſita- tes hominum, aut in ſingulares homines; ideo, quid vnum quodq; horum inter- dictorum ſit, priùs ponamus, effectus deinceps eorum pertractaturi. † Interdi- ctum igitur vniuerſale hominum, ſeu interdictum in vniuerſitatem hominum la- tum eſt interdictum latum in corpus, ex plùribus hominibus vni nomini ſubie- ctis conſtans, cuiuſmodi eſt populus, collegium, & Capitulum arg. c. ſi ſententia de ſent. excom. lib. 6. Idcirco autem in corpus latum dixi, quoniam vniuerſitates omnes corpora ficta quædam ſunt arg. l. mortuo. ff. de fideiuſſ. Deinde ex pluribus hominibus conſtans adieci; quoniam, cum tria corporum genera ſint, vt declarauit iureconſultus in l. rerum mixtura. §. tria autem. ff. de vſucap. vniuerſitates hominum in eo genere corporum ſunt, quæ ex diſtantibus conſtant, vt ibidem dicitur. Addidi Vni nomini ſubiectis; quoniam, ſicut per ea verba In corpus quoddam ex pluribus hominibus conſtans, interdictum hoc vniuerſale hominum ab interdicto loci diſ- fert, ita adiectione illa verborum Vni nomini ſubiectis, à ſingulari interdicto perſonæ ſeparat- tur. Quare, ſi in plures homines, qui vno collectiuo nomine non comprehenduntur, interdi- ctum fertur, ſingulare interdictum hominum illud erit, etiam ſi in vniuerſos loci cuiuſpiam, vt pote in clericos omnes Imolenſes, latum ſit; nam, vt ſinguli interdicto ſubiecti ſunt, non autem per vniuerſitatem, vt probatur in c. cum in partibus iunctis traditis ibi à Panorm. de verb. ſign. hoc igitur vniuerſale hominum interdictum eſt. † Singulare autem interdictum hominum eſt interdictum in ſingulares homines latum, vnus, vel plures ſint arg. cit. c. cum in partibus, & vt ex dictis probatur: etenim & ſpecialiale interdictum loci illud dicitur, vbi vna ecclēſia, pluresvè ſpecialim & non ſub vniuerſitatis nomine interdicto ſubijciuntur; ſicut vniuerſale illud, quod in vniuerſitatem fertur, vt vidimus cap. 6. in hac Tab. Conſtat igitur iam ex his, quid interdictum vniuerſale hominum, quidque ſingulare ſit; iam effectus ipſorum, & priùs interdicti vniuer- ſalis explicemus.

S V M M A.

- 1 Effectus interdicti vniuerſalis hominum per ſe eſt diuinorum ecclēſiæ prohibitio facta per vniuerſitatem perſonaliter hominibus, qui eius vniuerſitatis ſunt. 2 Vniuerſitate hominum interdicto ſubiecta, cur ſinguli ex ea interdicto ſubiecti ſint, non autem ipſa vniuerſitas.

† Effectus igitur per ſe, ac proximus interdicti vniuerſalis hominum eſt diuinorum ecclē- ſiæ prohibitio facta per vniuerſitatem perſonaliter hominibus, qui eius vniuerſitatis ſunt, vt probatur in c. ſi ſententia de ſent. excom. lib. 6. Cum verò alicuius terræ populus interdicto nodatur; dicitur enim ibi, ſingulares ex eo perſonæ, quas interdictas eſſe conſtat, ne ſententia effectus

effectu careat, cum diuinorum auditio, & sacramentorum perceptio populo, vt vniuersis non competant, non debent alicubi (casibus expressis à iure dumtaxat exceptis) audire diuina, vel ecclesiastica recipere sacramenta. Hæc ibi Rom. Pont. si ergo singulares personæ populi interdicti nusquam audire diuina ipsa, vel ecclesiastica recipere sacramenta debent, & populus vniuersitas quædam est arg. cit. leg. rerum mixtura vers. Tertium, & §. constat vers. Plebs autem in instit. de iur. nat. gent. & ciuil. & non audire diuina, & ecclesiastica sacramenta nõ recipere posse sint personaliter quem diuinorum participem nõ esse; ergo effectus interdicti vniuersalis hominum est diuinorum prohibitio hominibus eius vniuersitatis facta personaliter ob interdictum vniuersitatis. Homines ¶ ergo vniuersitatis interdictæ diuinorum ecclesiæ participes esse personaliter non possunt; & hoc non solum, vbi vniuersitas ea est, verum etiam & vbique locorum, vt habetur in cit. cap. si sententia vers. Non debent alicubi, & vt not. ibid. Phil. Franc. in §. cum verò, ibi quartò noto, & Gemin. num. 4. & communiter DD. & Felicianus episcopus Scälensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. Quando interdictum est personale, & Maiol. de irregul. cap. 20. num. 3. vers. Nec solum lib. 3. Etenim interdictum illud ipsis hominibus vniuersitatis inheret, & interdicti sunt, vt dicitur in eod. c. si sententia vers. Cum verò; atq; ob eam rem, quocunq; proficiuntur, interdictum eos sequitur, vt probauimus cap. 13. §. 4. Tab. 1. Suffragiorum ecclesiæ tamen participes erunt, vt dixit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 4. vers. Adnotandum de sent. excom. lib. 6. Etenim interdictus extra ecclesiæ communionem non est, sed in ea permansens solum, ne diuina faciat, sacramentavè recipiat, administretvè, dūq; ab alio diuina fiūt, ne ipse interfit, personaliter ipsemet prohibetur, vt diximus. ¶ At inquiet quispiã, cur, interdicta hominum vniuersitate, singuli ex ea interdicti sunt; non autem idem sit, vbi vniuersitas suspensa est? hoc declarauimus cap. 13. §. 4. Tab. 4. quæ igitur huc pertinent, illinc sumemus: & de effectu hoc generatim hæcenus; iam speciatim eum magis, magisq; explicemus.

De diuinis prohibitis hominibus per vniuersitatem interdictis, declaratione propositi effectus. Cap. XIII.

S V M M A.

- 1 Officia diuina à clericis per vniuersitatem interdictis celebrari nequeunt. 2 Moderatio ipsius c. alma de sent. excom. lib. 6. locum non habet in interdicto hominum.

GENERATIM effectum interdicti vniuersalis hominum posuimus; iam speciatim eum explicemus. ¶ Primùm ergo clerici, qui per vniuersitatem interdicti sunt, missæ sacrum, aliq; diuina officia facere non possunt arg. c. si sententia de sent. excom. lib. 6. vbi clericum interdictum licet non admitti ad diuina dicitur, ergo ea licet obire non poterunt. Præterea, qui per vniuersitatem interdictus est, comparatur ei, qui nominatim, speciatimq; interdictus fuit, vt dicitur in eod. c. si sententia vers. Cum verò, ibi quas interdictas esse constat, & vt sensit Inn. in c. in Lateranensi de præbend. & Fed. de Sen. conf. 32. nu. 5. at speciatim, ac nominatim interdictus clericus diuina, vt prius, facere nequit, vt habetur in c. 3. & in c. seq. de cler. excom. min. ergo nec clerici per vniuersitatem interdicti diuina officia, vt prius, obire possunt. Nec missæ sacrum igitur facere, nec alia diuina officia obire clerici per vniuersitatem interdicti poterunt. Quæ regula locum habet, etiam si diuina celebrent ad formam traditam in c. fin. §. adijcimus de sentent. excom. lib. 6. nam ad eam formam diuinorum celebratio permittitur tempore vniuersalis interdicti loci, quo casu homines loci eius interdicti non sunt arg. cit. c. si sententia vers. Cæterum; at in casu nostro clerici interdicti subiecti iacent, vt vidimus. Postremò nec diuina facient festis illis diebus, qui habentur in eod. c. fin. §. in festiuitatibus, & hoc ob eandem rationem proximè allatam. ¶ Quare moderationem eius cit. c. fin. §. adijcimus, & §. in festiuitatibus, locum non habere, vbi vniuersitas hominum interdicta est, dixit Calder. de interd. in sexto membro vers. Sed potest quæri, an prædictus effectus, & Anchar. in cit. c. fin. q. 1. vers. Et ex hoc inferitur, & Syl. in verb. Interdictum. 5. num. 2. vers. 1. ibi prædicta autem moderatio, & ibi quia de interdicto singulariter, & Tab. eod. 5. num. 2. vers. 1. ibi Item nota, quòd dicta moderatio, & Armill. eod. num. 5. vers. Et tales personæ. Clerici ergo sic interdicti diuina officia licet non obibunt; ho-

rarum

rarum canonicarum precum tamen recitatione obligati remanent, atq; idcirco ipsas, vt priuatæ personæ, recitare debebunt, vt probauimus cap. 13. §. 13. Tab. 1. ac de diuinis officijs hæcenus, ad sacramenta veniamus.

S V M M A.

- 1 Sacramenta administrare interdicti per vniuersitatem nequeunt; et, si administrètur, an valeant. 2 Beneficia interdictis collata an valeant.

I.

¶ Sacramenta itidem administrare interdicti per vniuersitatem nequeunt; tum quòd ad diuina admitti non debent, vt proximè probauimus, & sacramenta in diuinorum numero collocari nemo inficiatur; tum quòd diuinis interesse non possunt, vt habetur in c. si sententia in fin. de sent. excom. lib. 6. ergo multò minùs ea facere poterunt; plus enim hoc, quàm illud est. Hinc ab officio suspensus, etsi diuina facere non potest, interesse tamen ipsis, dum fiunt, nõ prohibetur, vt diximus in Tab. 4. Excipitur tamen necessitatis tempus; nam tunc baptismum, ac ac penitentiam licet interdictus administrabit, vt asseruimus cap. 13. §. 17. Tab. 1. Atqui an extra necessitatem ab hoc cum hæc, tum reliqua sacramenta collata valebunt? suscipi; ab ipso poterunt? Hoc etiam declarauimus §. 16. eodem capite. ¶ Postremò, si huic beneficia conferantur, an collatio valebit? hoc etiam diximus cap. 6. §. 7. Tab. 4. & de his hæcenus, ad alia veniamus.

S V M M A.

- 1 Missæ sacro, diuinisq; alijs officijs, dum fiunt, non possunt interdicti per vniuersitatem interesse. 2 Nec ea audire. 3 Nec videre.

II.

¶ Tertio loco interdicti per vniuersitatem hominum nec missæ sacro, nec diuinis alijs officijs interesse possunt, vel clerici, vel laici sint, vt probatur in c. si sententia vers. Vnde vno interdicto de sent. excom. lib. 6. Nam, si nec admitti ad diuina sic interdictus debet, vt ibi dicitur, ergo nec ipsis interesse potest. Præterea expelli inde debent, vt dicitur in c. fin. §. adijcimus vers. Excommunicatis de sent. excom. lib. 6. & in c. licet de priuil. eod. lib. & in c. quòd in te de penit. cum simil. ergo hac quoq; ratione, dum diuina fiunt, interesse ipsis vetatur. ¶ Eadem audire nec etiam possunt, vel extra ecclesiam sint arg. cit. c. quòd in te, vers. Et voce ita dimissa. Hinc, etsi vniuersitate hominum interdicta, interdictus locus ipse non est, vt sensit Gloss. 2. communiter recepta in eod. c. si sententia, atq; idcirco ecclesiæ ianuis apertis, pulsus campanis, alta voce celebrari diuina possunt, vt dixit Phil. Franc. in eod. c. si sententia. §. cæterum vers. In Gloss. in verb. Interdicti, & in c. fin. §. adijcimus vers. Tertio not. de sent. excom. lib. 6. & Feder. de Sen. conf. 188. quòd tamen audiri voces celebrantium queunt, & Christi Corpus videri, atq; idcirco ecclesiasticam censuram ludibrio esse; ob eam rem, vt existente huiusmodi interdicto à publica celebratione clerici se abstinere, consuluit Ioan. Cald. de interd. in 2. membro vers. Sed circa hoc; nec audire igitur diuina, dum fiunt, interdicti possunt. ¶ Postremò nec ea videre, vt ex proximè dictis patet, & vt probatur in Clem. 1. vers. Nunc latenter ecclesiarum suarum ianuis perforatis, aut in eis factis fenestris de sent. excom. nulla ratione igitur sic interdicti diuinis interessere non prohibentur, vt habetur in c. responso de sent. excomm. Postremò excipiuntur festi illi dies, qui recensentur in cit. c. fin. §. in festiuitatibus de sent. excomm. f. Natiuitatis Christi D. Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virginis Gloriosæ; in his enim festis diebus interdicti diuinis interesse poterunt, vt ibi dicitur; sed iam de sacramentorum susceptione agamus.

S V M M A.

- 1 Sacramenta suscipere interdicti per vniuersitatem hominum nequeunt. Excipiuntur. 2 Baptismus. 3 Confirmatio. 4 Penitentia. 5 Eucharistia morientium.

O o o

§. ¶ Quar

III.

S Quarto loco interdicti per vniuersitatem hominum suscipere sacramenta nequeunt, vt dicitur in c. si sententia, & ibi communiter not. de sent. excom. lib. 6. & vt inquit Feder. de Sen. conf. 188. & conf. 208. nu. 1. Etenim, cum per interdictum diuina prohibeantur, iure merito hæc, quæ in diuinis primum locum obtinent, interdicti non suscipiunt. † Excipitur tamen primò baptisimus, cum ob rationes, quas diximus cap. 7. §. 4. Tum q̄ ante baptismum interdictus quis esse non potest, vt asseruimus cap. 17. §. 5. Tab. 1. † Item confirmatio ob c. quoniam, † Tertio pœnitentia ob c. fin. vers. Quod tempore interdicti de sent. excom. lib. 6. & c. q̄ in te de pœnit. in antiq. Quod tamen locum non habere cenſeo in ijs, quorum ob culpam interdictum latum est, nisi priùs satisfecerint secundum formam traditam in cit. c. fin. vers. Illis etiam, † Postremò eucharistia, modò egroti sint arg. cit. c. q̄ in te, & vt declarauimus eod. c. 7. §. 6. & si interdicto causam dederint, priùs satisfecerint secundum formam proximè dictam: alioquin, sicut non admittuntur ad pœnitentiam, ita & multò minùs ad eucharistiam, quæ difficiliùs conceditur quàm pœnitentia arg. cit. c. fin. vers. Non tantùm morientes iunct. Gloss. in verb. Admittantur. Hęc igitur sacramenta ab interdictis per vniuersitatem recipi queunt. Et hoc ob cit. c. si sententia vers. Casibus expressis, nam ibi ecclesiastica sacramenta interdictos nusquam recipere debere dicitur, exceptis dumtaxat casibus expressis à iure; Casibus expressis à iure dumtaxat exceptis, ait enim ibi Rom. Pont. at casus expressi à iure sunt prædicti, vt sensit Gloss. ibi in verb. Expressis. Nam citat cap. fin. de sent. excom. lib. 6. & cap. q̄ in te de pœnit. & c. quoniã de sent. excom. lib. 6. in quibus iuribus quatuor ea sacramenta excepta tantùm sunt ob rationes, quas reddidimus cap. 7. §. 4. cum trib. seq. in hac Tab. ergo ea quatuor tantùm recipi ab huiusmodi interdictis poterunt, vt sensit Gloss. ibi, qua cum Doctores communiter transeunt; etenim dictum Doctoris interpretari debemus secundum iura, quæ allegat, vt dixit Bart. communiter receptus in l. non solùm. §. si liberationis verba. ff. de lib. leg. & est hoc notandum interdictos recipere sacramenta posse. His ergo exceptis sacramentis, reliquis interdicti per vniuersitatem carebunt, vt sensit Inn. in c. fin. nu. 6. vers. Item homines interdicti de excess. prælat. atq; idcirco ea ipsis nemo quis administrabit, sicut etiam ipsis præsentibus missæ sacrum, aliaq; diuina officia nõ fient arg. Clem. 2. vers. Ex quo frequenter de sent. excom. & cit. c. si. §. adijcimus eod. & c. licet de priuil. lib. 6. & c. responso vers. Dummodo cõtra formam interdicti de sent. excom. Etenim ad diuina admitti non debent, vt dicitur in eod. c. si sententia vers. Vnde vno interdictio. Postremò, ex quo interdictis huiusmodi prohibitum est, ne diuinorum participes sint; & alijs prohibitum esse asserendum est, ne ipsos eorum participes faciant arg. l. fin. C. de indict. vid. tol. sed de sepultura ecclesiastica iam agamus.

S V M M A.

- 1 Sepultura ecclesiastica interdicti per vniuersitatem hominum caret.
- 2 Interdictum an tolli debeat, si quis ex vniuersitate interdicta se offerat satisfactorum.

IV.

S Ecclesiastica deniq; sepultura interdicti per vniuersitatem hominum caret arg. c. episcoporum de priuil. lib. 6. & c. is, cui de sent. excom. eod. lib. & Clem. 1. de sepult. quod verum esse cenſeo, quousq; ab interdicto absoluantur. † Verùm quid, si ex interdictis per vniuersitatem aliquis satisfacere velit, & cauere de stando mandatis ecclesiæ, an interdictum tolli debet? In hac quæstione duo contemplantur. Primum, vbi satisfacere vult is, cuius culpa interdictum latum est; alterum, vbi is vult satisfacere, qui interdicto causam non dedit. Quò ad prius igitur breuiter concludendum est, vbi ob contumaciam interdictum latum est, si is, qui interdicto causam dedit, à contumacia discedit, & de parendo ecclesiæ cauet, & vt causæ ratio postulat, satisfacit, interdictum ipso iure tolli; nam hoc vnum ecclesiæ studet censuris ferendis, vt à contumacia quis discedat argum. c. 1. de except. lib. 6. & c. non est vobis de spons. & c. ex literis de consuet. atque sic dixit Phil. Franc. in c. præsentis in Gloss. 1. vers. Et aduerte de sent. excomm. lib. 6. & Rot. decis. 18. & decis. 19. de sentent. excomm. in antiquis. Quare in hoc casu locum habere poterit & dispositio c. cum contingat de off. deleg. vt citati autores eisdem in locis inquirunt; secus autem, vbi pro pœna; nam tunc expectatur, vt præscriptum tempus elabatur. Quò ad alterum casum autem, vbi alius absolutionem petit, contrarium citati autores concludunt. Ego autem sic distinguendum cenſerem. aut per alium satisfieri potest ei, cuius gratia inter-

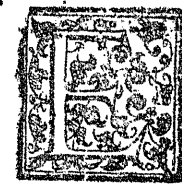
interdictum latum est, & in hoc casu, si causa non est perpetua, sed ad tempus, vt pote ob commodum pecuniarium ex contractu inuito debitum, tunc per alium absolutio peti poterit, ex quo nihil interest, à quo creditori satisfiat argum. l. soluere pro ignorante, & l. si pro me. ff. de solut. secus autem, si causa perpetua sit, vt pote ratione decimæ; & hoc ob eam rem, ne præiudicium creditori fiat in posterum, & hic locum habebit eorum sententia, quos proximè citauimus. Aut per alium satisfieri non potest; & hic etiam eorum opinio locum sibi vindicabit. Et hæc, quæ diximus de interdicto vniuersali loci, eadem de interdicto vniuersali hominum concludimus: sed de interdicto vniuersali hominum hætenus, iam ad effectus interdicti in singulares homines lati veniamus.

De effectu per se, ac proximo interdicti in singulares homines lati.

Cap. XIV.

S V M M A.

1 Effectus per se, ac proximus interdicti in singulares homines lati est prohibitio diuinorum sigillatim, ac speciatim hominibus personaliter facta, quæ regula etiam declaratur.

Etenim per se, ac proximus interdicti in singulares homines lati est diuinorum prohibitio sigillatim, ac speciatim hominibus personaliter facta. Nam, statim atque quis interdicto subiectus est, diuinorum ecclesiæ particeps esse ipse non potest, vt probatur in c. si sententia, & in c. is, cui de sentent. excom. lib. 6. & vt id paulò post speciatim magis explicabimus. Et hæc regula ijs rationibus amplificatur, atque coarctatur, quas posuimus cap. 13. Tab. 1. Quare, qui speciatim, ac sigillatim interdictus est, vel denunciatus non sit, à diuinis se abstinere non enim interdicto ipsi prodest extrauag. ad euitanda, vt diximus eod. cap. 13. §. 7. Speciatim autem, ac nominatim interdictus quis dicatur, vbi quis non per vniuersitatem, sed ipsemet interdictus est, declarauimus cap. 12. in hac Tab. sed de effectu hoc generatim hætenus; iam speciatim eum explicemus.

De diuinis prohibitis hominibus speciatim, ac sigillatim interdictis, declaratione propositi effectus. Cap. XV.

S V M M A.

- 1 Officia diuina à clericis speciatim, ac sigillatim interdictis celebrari nequeunt.
- 2 Interdictus ipsemet, & non per vniuersitatem diuina facere non potest ad formam c. fin. de sent. excom.

GENERATIM effectum interdicti in singulares homines lati posuimus; iam speciatim eum explicemus. † Primum ergo clerici interdicti speciatim, ac sigillatim missæ sacrum facere, aliaq; diuina officia, vt clerici, atque vt ecclesiæ ministri obire non possunt, vt probatur in c. latores de cler. excom. min. ibi enim Romanus Pont. iubet, vt clerici quidam puniantur, propterea quòd interdicti diuina officia celebrare præsumperunt; ergo ea celebrare nequeunt: non enim punirentur, si interdictis diuina celebrare liceret argum. c. qui peccat. 23. quæst. 4. & l. Graecus. C. de adult. atque sic not. ibi Abb. idem habetur in c. 3. eod. atque sic not. etiam Butgal. de sentent. interd. in tract. de irregul. & dispens. part. 6. † Quæ regula locum habet, etiam si diuina celebrent ad formam traditam in c. fin. §. adijcimus de sent. excom. lib. 6. nam nihilominus prohibentur, vt dixit Syl. in verb. Interdictum. 5. quæst. 1. vers. Secundum; & Tab. eod. 5. num. 2. vers. Item not. quòd dicta moderatio, & Armill. eodem num. 5. vers. Et tales personæ, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 4. num. 3. vers. Septimò de sentent. excom. lib. 6. vbi & de communi sententia testatur. Etenim dispositio illa solum in interdicto vniuersali loci locum habet, vt dixit Anchar. ibidem. q. 1. vers.

Ista ergo moderatio. Postremò nec diuina faciunt festis illis diebus, qui habentur in eodem c. fin. §. in festiuitatibus, scilicet in Natiuitate Christi Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptio- nis Gloriosa Virginis Mariæ, vt dixit Couar. ibidem, qui & de communi sententia testatur; nam festis illis diebus permittitur, vt tunc diuina officia de more celebrentur, si interdictum vniuer- sale loci sit, non autem si clerici interdicti; atque sic citati autores proximè inquirunt: quæ au- tem diuina officia hæc sint, declarauimus supra cap. 8. in hæc Tab. Excipitur autem, vbi ea officia obirent, quæ & à laicis obiri queunt; modò laicorum more ipse obeant: quomodo au- tem id fiat, declarauimus cap. 14. §. 1. Tab. 1. horarum canonicarum precum tamen recitatione obligati remanent, vt probauimus cap. 13. §. 13. Tab. 1. Atqui an, dum interdicti diuina fa- ciunt, interesse ipsis poterimus? Planè, vbi denunciati, notorijvè sunt, interesse non debi- mus, sicut nec etiam vbi ab officio suspensi essent arg. c. fin. de cohob. cler. & mul. vel excommu- nicati, vt suo loco declarauimus: sed de sacramentis iam agamus.

S V M M A.

Sacramenta administrare interdicti speciatim ne- queunt; & si administrantur, an valeant.

§. I. Sacramenta itidem speciatim interdicti administrare nequeunt; nam diuinis interdicti carent actiue, ac passiue, vt vidimus in superiori cap. at sacramenta in diuinis principem locum sibi vindicant; ergo ipsa licite non administrantur: sed de his satis egimus cap. 13. §. 1. quæ ergo huc pertinent, illinc sumemus, ad alia veniamus.

S V M M A.

Missæ sacro, diuinisq; alijs officijs, dum fiunt, interdicti speciatim nec interesse, nec ea audire, nec videre possunt.

§. II. Tertio loco speciatim, ac sigillatim interdicti diuinis, dum fiunt, interesse, eadem audire, videreq; nequeunt; vel missæ sacro, vel diuina alia officia fiant, vt probatur in c. si sen- tentia in fin. de sent. excom. lib. 6. & in Clem. 1. eod. & vt dixit Burgal. de sentent. interd. nu. 24. part. 6. de irregul. & dispenf. Hinc, vbi permittitur, vt interdicti generalis loci tempore diuina fiant, semper permissio hæc tribuitur, ac fit, modò interdicti excludantur, vt in c. licet de priuil. lib. 6. & in c. quòd in te de poenit. in antiq. & in c. permittimus de sentent. excom. in antiq. & c. responso eodem, & in c. fin. §. adijcimus eodem lib. 6. Quare nec precibus, quæ à clericis, qua- tenus ecclesiæ ministri sunt, procedendo ad Deum funduntur, idest processionibus (sic enim communiter nominantur) interdicti interesse poterunt; nam, & hæc diuina officia sunt, atque sic dixit Burgal. eodem num. 25. † An igitur ipsis præsentibus diuina faciemus? Planè à nobis ea nõ fiunt, imò, vt inde abeant, eos admonebimus, vt probatur in Clem. 2. de sent. excom. & vt ibi not. Anchar. na. 6. Si verò abire nolint, vel clerici sint, vi adhibita expelli possunt: nec ob id in excommunicationem quis incidet c. si quis suadente diabolo. 17. q. 4. diuinorum enim de- fensio hæc est, atque idcirco cuiq; conuenit, vt dixit Anchar. eodem num. 6. & facit c. veniens de sent. excom. At, si expelli nequierint, cessabimus; nisi, dum missa fit, consecratio cepta sit: Hæc ibi Anchar. vberius tamen hæc declarantur à nobis cap. 8. §. 4. Tab. 2. de excommunicato: quæ ibi ergo diximus, de interdicto etiam dicta esse intelligimus. Excipimus tamen, vbi diuina fie- rent festis illis diebus, qui habentur in eodem c. fin. §. in festiuitatibus de sentent. excom. lib. 6. tunc enim interdictis præsentibus licite diuina facimus, vt ibi dicitur; quod in excommunica- to non contingit. Excipimus etiam, vbi interdictus nec notorius, nec denunciatus est, & hoc ob extrauag. ad euitanda. Postremò, vbi concio habetur; nam interdicto præsentem concio ha- beri potest, vt dicitur in c. responso de sent. excom. his exceptis casibus, interdicto præsentem vt ecclesiæ ministri diuina officia non obibimus. Adde huc etiam, quæ diximus cap. 13. §. 2. in hac Tabula: sed de his hætenus, ad alia veniamus; si vnum hoc addiderimus, quicum interdicto diuinis interest, quoniam interdicti communionem uti possumus, hunc non pec- care.

S V M M A.

1 Sacramenta nulla speciatim, ac sigillatim in- terdictus suscipere potest.	3 Sacramenta interdicto petenti quando dene- ganda.
2 Sacramenta quædam cur recipere interdictus per vniuersitatem potest, non autem spe- ciatim interdictus.	4 Sacramenta interdicto administrata an va- leant.

I. II.

§. I. Quarto loco interdictus speciatim, ac sigillatim sacramenta recipere non potest; nam, si ij, qui per vniuersitatem interdicti sunt, recipere sacramenta non debent, vt dicitur in c. si sententia de sentent. excom. lib. 6. multò minus, qui speciatim interdicti sunt; quandoquidem speciatim plus, quàm generatim, facta prohibitio operatur arg. c. si aduersus, & ibi Gloss. de hæret. & c. in toto de regul. iur. lib. 6. præterea, qui per vniuersitatem interdicuntur, sepius ob al- terius culpam, at, qui speciatim, ob suam. † Atqui an sacramenta, quæ interdictis per vniuersita- tem tribuuntur, vt Confirmatio, Eucharistia, dum quis egrotat, & Pœnitentia, speciatim interdi- ctis tribuuntur? Planè dicendum videtur id posse, quandoquidem interdicti per vniuersitatem sunt interdicti quodammodo speciatim, & tamen illi ea sacramenta licite suscipiunt; ergo & speciatim interdicti ea suscipere posse debent. Contrariam tamen sententiam amplexari de- bemus, vt nec sacramenta hæc speciatim interdicti licite recipiant. Tum quòd diuinis omnibus caret, vt diximus in initio huius cap. in quibus diuinis principem locum sacramenta sibi vindicant. Tam quòd, qui speciatim interdicuntur, aut ob contumaciam, aut ob delictum interdicuntur: si ob contumaciam recipere sacramenta non potest, quia contumax in mortifero peccato est: si ob delictum, nequæ hic potest, quoniam penam faultam non lueret, quod absurdum est argum- eorum, quæ dixit Gloss. in cap. cupientes. §. ceterum in verb. Suspensos verò. Et si quaratur de electilib. 6. ob has igitur causas speciatim interdictus, nisi in priori casu à contumacia discedat, in posteriori verò se absoluendum curet; sacramenta suscipere non potest. Nec repugnat, quod dicebatur de interdicto per vniuersitatem; nam interdicti ea ratione primò non immediate, ac per se interdicti sunt; sed per interpretationem argum. cit. cap. si sententia verò. Cum verò; postremò interdicti huiusmodi nec pro sua contumacia, nec pro suo delicto: id quod hinc patet, quòd, qui interdicto causam dederunt; sacramenta proposita illis non administrantur, nisi prius satisfecerint secundam formam cap. fin. §. illis etiam de sentent. excom. lib. 6. iuncte cit. c. si sen- tentia cum Gloss. in verb. Expressis: Mirandum igitur non est, si non idem de interdicto per vniuersitatem, & de interdicto speciatim statutum sit; cum in vno culpa, in altero innocentia sepius sit argum. c. Romana. §. in vniuersitatem de sentent. excom. lib. 6. nulla igitur sacramen- ta interdicti speciatim recipere possunt. Hinc, vt dixit Gloss. in c. præsentem in verb. Generaliter de sentent. excom. lib. 6. & sequitur eam ibi Philip. Franc. eodem, specialiter interdicto om- nia sacramenta negantur ante absolutionem, vt excommunicato. Quare hæc sacramenta non administrabimus, vt habetur in c. episcoporum verò. Aut excommunicatis de priuileg. lib. 6.

3 † Verum quid, si nihilominus sacramenta à nobis petant, quid tunc fiet? Idem planè, quod de excommunicato diximus cap. 7. §. 1. Tab. 2. nam in hoc excommunicato perfimilis est, vt dixit eadem Gloss. in c. præsentem in verb. Generaliter. † Quid itidem fiet, si administrantur, an ad- ministrata valebunt? ob eadem rationes idem de his interdictis concludimus, quod de ex- communicato asseruimus eodem cap. 7. §. 2. cum seq. sed de his hætenus, de ecclesiastica se- pultura iam agamus.

S V M M A.

1 Sepultura ecclesiastica speciatim interdictus caret.	terdictus est.
2 Orare licet pro interdictis, & oblationes fa- ctas recipere.	4 Interdictus simpliciter an in ecclesiam ingre- di possit.
3 Interdictus simpliciter ab omnibus diuinis in-	5 Orare cum alijs priuatim interdictus po- test.

IV.

1 **S** Ecclesiastica deniq; sepultura speciatim interdictus caret, vt habetur in c. episcoporum de priuileg. lib. 6. & in Clem. 1. de sepult. & in c. quod in te de pœnit. in antiq. & in c. is, cui §. talis de sentent. excom. lib. 6. Id quod locum habet, vel clericus interdictus sit. Nec repugnat cit. c. quod in te vers. Licet, vbi interdicti tempore clericis sepulturam ecclesiasticam non negari dicitur; & vt nos diximus cap. 9. §. 2. in hac Tab. nam priuilegium illud condonatum clericis per cit. c. quod in te, tunc locum habet, vbi generale interdictum loci est, vt DD. communiter inquirunt, & sic vbi clerici interdicti non sunt; ergo secus, vbi interdictio aut per vniuersitatem, aut speciatim subiecti iacent: non enim in his casibus iure cautum est, vt clerici ecclesiasticam sepulturam habeant; ergo nec nos id dicemus argu. l. ab ea parte. ff. de probat. cum siml. Et hæc locum habent, licet delicti ipsos pœnituerit, quamobrem interdicti fuerunt; nam ante absolutionem ecclesiastica sepultura nihilominus carebunt. † Quamuis oblationes pro ipsi-
2 fastas recipere, & preces pro eisdem fundere ante absolutionem nobis liceat; non. n. ecclesiæ cõ-
3 munione priuati sunt, vt excommunicati, atque sic dixit Innocent. in c. fin. num. 6. vers. Item homines interdicti de excess. prælat. quo cum DD. ibi transeunt: sed de ecclesiastica sepultura itidem hæc tenent. Hæc omnia, quæ diximus tam de interdicto loci (vel vniuersale, vel speciale sit) quam de interdicto personæ (vel per vniuersitatem, vel speciatim interdicto subiacet) lo-
4 cum habent, vbi simpliciter interdictum latum est; † nam, interdicto simpliciter prolato; om-
5 nia vetita intelliguntur, quæ interdicto vetantur; & sunt ea, quæ supra vidimus, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 170. Verum quid, si interdictum vel loci, vel personæ ab aliquibus tantum feratur, an reliqua diuina permissa erunt? hoc contemplabimur in seq. cap. † Vnum hæc addimus, vbi simpliciter quis interdictus est, in ecclesia hunc ingredi tamen posse; modò nec diuina faciat, nec diuinis intersit. Tum quòd interdictum diuina tantum prohibet, in quorum numero ingressus in ecclesiam non est, vt per se patet. Tum quòd excommunicatus deteriori conditione est, quam interdictus, & tamen in ecclesia esse ipse potest, vt probauimus cap. 8. §. 5. Tab. 2. Adde, vbi ecclesia ingressum interdicto prohibere voluit, speciatim id prohibuisse, vt in c. 1. §. si quis autem, & in c. is, cui de sentent. excom. lib. 6. Quare discedo à sententia Burgali: qui contrarium sensit de sentent. interd. num. 21. part. 6. in tract. de irregul. ac dispens. nam probat hoc per cit. c. 1. in verb. Ab ingressu ecclesiæ de sentent. excom. lib. 6. & totum contrarium ibi probatur: nam, si simpliciter interdictus nec in ecclesiam ingredi posset, nulla erat causa, quamobrem id exprimeret; sat enim erat aut simpliciter interdicere, aut à diuinis, quòd cum lex non fecerit, interdictum simpliciter in ecclesiam aditum habere concludendum est. † Præsertim quòd interdictus cum alijs Christi fidelibus priuatis preces fundere potest, vt DD. communiter concludunt: sed iam ad propositam questionem veniamus.

De effectu interdicti tam in hominem, quam in locum lati, vbi per ipsum diuina quadam tantum prohibentur. Cap. XVI.

S V M M A.

- 1 Interdictum, sicut etiam suspensio, à diuinis aliquibus tantum esse potest.
- 2 Effectus interdicti, vel hominis, vel loci à diuino aliquo tantum est prohibitio eius diuini solum.

1 **V**AE hucusq; de interdicto loci, hominisq; egimus, locum habent, vbi aut simpliciter interdictum latum est, aut interdicto diuina omnia prohibita sunt; nam tunc prædicta omnia vetantur interdicto sic prolato, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 170. † Verum, quòd interdictum aliquorum tantum diuinorum etiam esse potest, sicut suspensio argum. c. 1. de torneamen. & c. is, cui de sent. excom. lib. 6. & vt asseruit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Hinc apparet de sent. excom. lib. 6. & diuinorum species plures sunt, vt patet ex dictis cap. 8. in hac Tab. ideo, quoniam effectus interdicti huius sit, vbi diuinum quodpiam tantum interdicto prohibitum est, ponamus. † Effectus igitur interdicti huius est prohibitio eorum tantum diuinorum, quæ interdicto prohibita sunt; nam speciale hoc interdictum respectu habito ad specialia ab ipso prohibita idem operatur, quòd generale respectu habito ad omnia argum. l. si duo in fin. ff. de administrat. tut. & l. quæ

1. quæ de tota. ff. de rei vind. sicut igitur ille, qui aut simpliciter interdictus est, aut à diuinis omnibus per interdictum est remotus, diuinis omnibus caret; ita hic, cui exempli gratia missæ sacrum interdicto prohibitum est, illud solum facere non poterit, cum tamen reliqua omnia diuina officia liberè agat, sacramentaq; administrat, modò missæ sacrum non faciat; atque sic asseruit Nauar. eodem cap. 27. num. 170. & quæ diximus de interdicto hominis, eadem & de interdicto loci ob easdem rationes dicta esse volumus. Atqui an interdictus à minoribus à maioribus interdictus hic erit? & quid è contrario? In hoc casu idem concludimus ob easdem rationes, quòd de suspensio ab officio conclusimus cap. 6. §. 6. Quid item prohibitum ei erit, cui in ecclesiam aditus interdictus est? hoc explicabimus in seq.

S V M M A.

- 1 Ingressus in ecclesiam non potest is, cui ingressus ecclesiæ interdictus est; quæ regula etiam

1 **Q**uestio hæc nobis contemplanda proposita est, à quibus prohibitus is sit, cui per interdictum in ecclesiam aditus prohibitus est, & sic à quibus se abstinere sic interdictus debeat; de qua questione, vt absolutam eius cognitionem habeamus, hæc contemplabimur. Primum; an hic in ecclesiam ingredi possit. Deinde, an in ecclesia diuina facere, & administrare sacramenta valeat. Tertio, an diuinis, dum ab alijs fiunt, interesse, sacramentaq; recipere, in eaq; priuatis preces fundere. Postremò, an ecclesiastica sepultura donari possit. † Quòd ad primam questionem igitur Inn. in c. sacro. nu. 2. in verb. Ingressum, per ecclesiam interdictum hunc transire, posse existimauit, & sic in ecclesiam ingredi posse sensit; eum sequitur Gemin. in c. is, cui. num. 3. vers. Quæro, an taliter interdictus, & Anchar. de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 170. imò, vbi diuina non fiunt, in ea orare ipsum posse dixit, idem sensit etiam Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Poterit tamen de sent. excom. lib. 6. Probatur autem horum sententia hac potissimum ratione, quoniam excommunicatus, qui grauiori pœna affectus est, in ecclesia esse potest, vt dixit Gloss. in c. qui studet. 1. quæst. 1. & vt nos asseruimus cap. 8. §. 5. Tab. 2. hæc ratio, quæ pro opinione hac præcipua allegatur, nihil probat, nam idcirco excommunicatus in ecclesia esse potest, quoniam per excommunicationem priuatus est communionem non parietum, sed Christi fidelium, & sacramentorum, vt probauimus cap. 6. Tab. 2. ergo mirandum non est, si excommunicatus in ecclesia esse potest, vbi nec Christi fidelium communionem vitur, nec sacramentorum; at huic per interdictum hoc speciatim prohibitum est, ne in ecclesiam ingrediatur; ergo multo magis, ne in ea sit, prohibitum esse debet; non igitur ratio hæc probat. Postremò pro hac sententia ratio hæc redditur, ingressus in ecclesiam huic prohibetur, ne diuina ibi faciat, atque audiat; ergo, vbi nec diuina facit, nec audit, esse in ecclesia poterit; hæc ratio itidem non concludit, nam, si ob hanc rationem ingressus in ecclesiam ei prohibitus esset, nec extra ecclesiam diuina facere posset, hic etenim eadem ratio est, ac viget; at contrarium & ipsi, & alij sentiunt, ergo ratio hæc non tenenda, præsertim ob rationes, quas paulò post reddemus. Quare, cum nulla probabili ratione opinio hæc nitatur, contrariam, vt hic nec in ecclesiam ingredi possit, amplexatus est Io. Cald. de interdict. eccl. in secundo membro vers. Sed queritur, & Abb. in c. cum ecclesia. num. 5. de immun. eccl. & Paul. Fusc. cap. 3. nu. 7. lib. 2. de visit. & regim. eccl. vbi & de iure veram esse ait; hanc etiam ego quoque sequor. Probatur autem per cit. cap. is, cui; ibi enim, cui ecclesiæ ingressus interdictus est, per consequens ipsi interdictam diuinorum celebrationem in ecclesia Rom. Pont. ait. Si per consequens igitur diuinorum celebratio prohibita est, in primis, & vt antecedens simplex aditus prohibitus esse censetur; & ita argumentatus est Abb. in eodem c. cum ecclesia, quòd argumentum vti verissimum ego etiam sequor. Tum quòd, si contrarium vellemus, non rectè argumentatum esse iure consultum dicendum esset; nam perinde est, atque si dixisset, quia ingredi in ecclesiam hic potest, ergo per consequens interdicta diuinorum celebratio in ecclesia ipsi est; quæ argumentatio quàm ridicula sit, nemo non videt, & tamen sic accipienda est, si contrariam opinionem sequamur. Tum quòd à verborum proprietate discederemus; nam ab ingressu ecclesiæ hic prohibitus diceretur, & tamen in ecclesiam ingredi posset: quòd fieri non debet, nisi aliud manifestò constet argum. l. nò aliter. ff. de leg. 3. præsertim quòd nomen interdicti huius ad rē accomodatam non esset, quòd absurdum est argum. §. est & aliud in Instit. de donat. In ecclesiam igitur

ingredi non poterit, cui in ecclesiam aditus interdictus est, quicquid dixerit Nauar. qui hoc sentientes male sentire dixit. Et hoc locum habet primò, vel ab homine, vel à iure interdictum huiusmodi latum sit; nam cit. c. is, cui, de vtroq; agit, vt sensu Gloss. 2. ibi, & Anchar. in init. Item locum sibi vindicat, quocunq; interdictus hic proficiscatur; tum quòd illud c. is, cui simpliciter loquitur, ergo simpliciter intelligi debet argum. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. tum quòd in terdictum hoc personæ inhæret, vt asseruimus cap. 13. §. 2. Tab. 1. & ecclesia vna est; etiam si in varijs locis sita sit, vt inquit Gloss. in c. si quis presbyter. 7. quæst. 1. & Butr. in c. 2. num. 3. de off. deleg. lib. 6. Tertio locum habet, vel ecclesia consecrata non sit, modò de autoritate episcopi sit edificata; nam immunitate ecclesiæ consecratae & hæc vtitur, vt habetur in c. pen. & ibi not. Abb. de immun. eccl. & vt not. Gloss. in c. fin. in verb. Non consecrata de consecr. eccl. vel altar. & Cal. de interdict. in secundo membro vers. Sed quid si is, cui interdictus est ingressus ecclesiæ ibi quid si talis celebrat, & Anchar. in eodem c. is, cui. num. 1. vers. Quid si talis, & Gemin. in §. fin. num. 6. Postremò hic sic interdictus nec in ecclesiam interdictam ingredi poterit; non enim immunitatem ecclesiæ amittit interdicta ecclesia, vt dixit Abb. in c. penult. num. 8. & Add. ad eum de immun. eccl. & vt nos id pluribus asseruimus cap. 13. §. 15. Tab. 1. vbi, & an interdictus ad ecclesiam confugiens tutus sit, id disputauimus. Excipiuntur tamen primò festi illi dies, qui habentur in capit. fin. §. in festiuitatibus de sentent. excom. quos recensuimus cap. 9. §. 1. in hac Tab. nam tunc interdicti diuinis officijs interesse possunt, vt ibi dicitur, ergo & in ecclesiam ingredi poterunt; etenim, qui vult consequens, & antecedens velle intelligitur argum. §. idemq; iuris est in Instit. quibus ex cau. manumitt. non licet, & de hered. instit. in prin. nec enim distinguitur ibi de interdictis; ergo nec nos distinguere debemus, sed de quouis interdicto dictum illud accipiemus argum. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Postremò excipitur, vbi in ecclesia ius diceretur (id enim aliquando potest, vt habetur in c. qua fronte cum ibi not. de appell.) nam, si ius vocetur, & sic reus necessarius sit, tunc in ecclesiam ingredi poterit, ne de sua poena com modum reportet, sicut de excommunicato dicitur in capit. intelleximus de iud. & nos egimus abundè capit. 16. §. 1. Tab. 2. fecus autem, si ut actor veniret, sicut de excommunicato dicitur in c. decernimus de sent. excom. lib. 6. atque sic asseruit Abb. in eod. c. cum ecclesia. nu. 5; quamuis contrarium senserit Burgal. cap. de sententia interdicti num. 23. in tract. de irregul. & disp. part. 6. cuius dictum non sequor ob dicta. In hac quaestione igitur sic concludendum censere; iam ad alteram veniamus.

S V M M A.

- 1 Ingressu ecclesiæ cuiquam interdicto, in ecclesia hic non potest Diuina facere.
- 2 Alteri diuina facienti inseruire,
- 3 Sacramenta administrare.

II.

1 Altera quaestio est an, interdicto cuiquam ingressu ecclesiæ, hic in ecclesia diuina facere, sacramentaq; administrare possit. † In qua quaestione breuiter concludimus primò hunc in ecclesia diuina officia celebrare non posse; Is, cui est ecclesiæ interdictus ingressus, dicitur enim in c. is, cui de sent. excom. lib. 6. cum sibi per consequens censeatur in ipsa diuinorum celebratio interdicta, irregularis efficitur, si contra interdictum huiusmodi diuinis in ea se ingerat in suo agens officio; sicut priùs. Hæc ibi, ex quibus manifestò constat diuina interdictum huiusmodi in ecclesia facere non posse, atque sic not. ibi DD. & Gloss. in c. 2. in verb. Interdictum de cens. lib. 6. & Inn. in c. sacro. num. 2. in verb. Ingressum de sentent. excom. & Abb. in c. cum dilectus. num. 20. vers. Aut est alicui interdictus de consuet. Et hæc regula locum habet in omnibus amplificationibus, quas posuimus in priori quaestione. Imò nec festis illis diebus, qui habentur in c. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. diuina facere in ecclesia poterit; nam, etsi tunc interdictis permittitur, vt diuinis intersint, non tamen vt eadem faciant. † Tertio locum habet, etiam si alteri diuina facienti inseruiret; nam nec in hoc casu in ecclesia inseruire poterit, vt asseruit Philip. Franc. in eodem c. is, cui; tum quòd diuina celebraret in ecclesia, quòd ipsi prohibitum est; tum quòd in ecclesiam ingrederetur, quòd etiam illi est vetitum, ac propterea non modò vt clericus, sed nec vt laicus inseruire ei potest. Imò ob easdem rationes si, sacerdote extra ecclesiam sacra faciente, interdictus hic in ecclesia inseruiens illi sacerdoti, vel vt subdiaconus epistolam, vel vt diaconus euangelium recitare vellet, neque id posset, vt dixit Cald. quem sequitur Anchar. in eodem c. is, cui. num. 1. vers. Ad idem, & Gemin. initio in fin. num. 8.

num. 8. At quid è contrario, si sacerdoti in ecclesia missæ sacrum facienti interdictus hic inseruiens extra ecclesiam epistolam, euangelium ve recitet, an id licite faciet? Planè non, nam sic citati auctores eisdem in locis concludunt; etenim functiones huiusmodi ad id, quòd primò fit, referuntur argum. c. accessorium de regul. iur. lib. 6. Hinc ecclesia polluitur, si quis extra eam existens hominem existentem in ecclesia percellam, tormentum ve aliquod interficiat, sanguinem ve effundat, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 256. vers. Aut mortis: qua ratione nec extra ecclesiam audire diuina hic poterit, quæ in ecclesia fiunt. † Postremò nec etiã sacramenta in ecclesia licite administrabit ob easdem rationes, & vt sensu Inn. in eod. c. sacro. num. 2. sed de quaestione hac itidem satis, ad tertiam veniamus.

S V M M A.

- 1 Ingressu ecclesiæ cuiquam interdicto, hic nec interesse diuinis, dum ab alijs fiunt, nec sacramenta recipere, nec priuatis preces fundere in ea potest.
- 2 Ingressu ecclesiæ cuiquam interdicto, hic extra ecclesiam omnia, vt priùs, facere potest.

III.

1 † Tertia quaestio est, interdicto cuiquam ingressu ecclesiæ, an in ecclesia hic interesse diuinis possit, dum ab alijs fiunt, item ibi sacramenta recipere, ac demum priuatas preces fundere. In qua quaestione, vt paucis ipsam absoluiamus, nihil horum facere ipsum in ecclesia posse concludimus; sic enim dixit Innoc. in cap. sacro. num. 2. in verb. Ingressum de sent. excom. & Felini in ca. a nobis. num. 6. vers. Et licet clericus interdictus ab ingressu ecclesiæ de except. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Poterit tamen, ibi vnde constat de sent. excom. lib. 6. & DD. communiter in c. is, cui de sent. excom. lib. 6. nam, ex quo ingressus in ecclesiam ei prohibitus est, nihil in ea agere potest, vt & Romanus Pont. argumentatus etiam est in eodem c. is, cui. Et hæc regula locum habet in omnibus amplificationibus, quas in prioribus quaestionibus vidimus. Excipiuntur tamen quòd ad diuinorum auditionem festi illi dies, qui habentur in capit. fin. §. in festiuitatibus de sent. excom. lib. 6. quos festos dies nos recensuimus cap. 9. §. 1. in hac Tab. tunc enim diuinis officijs interesse poterit, & priuati etiam preces fundere; ad summam, vt regulam de hoc interdicto faciamus, vniuersa huic interdicto prohibita sunt in ecclesia, quæ simpliciter interdicto prohibita esse antea diximus. † Verum, an extra ecclesiam hic interdictus diuina facere, ea facienti inseruire, dum ab alijs fiunt, ipse interesse, ac demum sacramenta administrare poterit? In hoc, vt regulam aliam constituamus, dicimus, interdictum hunc extra ecclesiam, tanquam non interdictum, omnia, vt priùs, agere posse. Nam sic sensu Gloss. in eodem c. is, cui in verb. In ea, & sequitur eam Anchar. eodem num. 1. vers. Circa hoc, & Gemin. num. 4. vbi alios idem sentire ait, & Philip. Franc. eod. & ibi communiter DD. & Inn. in cit. c. sacro. num. 2. & Butr. in c. 2. num. 3. de off. de leg. & Abb. in c. cum dilectus. num. 20. de consuet. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 1702 vers. Sextò dieo, communis denique DD. sententia hæc est, de qua testatur Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Sub hac verò definitione de sent. excom. lib. 6. Idq; meritò, nã solùm, ne in ecclesia ingrediatur, in ipsa ve diuinorum particeps ne sit, prohibitum huic interdicto est, ergo fecus extra eam; prohibitio enim vnius alterius permissio est argum. c. nonne de præsum. & l. cum prætor. ff. de iud. & limitata causa limitatum producit effectum argum. l. in agris. ff. de acquir. rer. domin. cum simil. Id quòd eo magis dicendum est, ex quo de penis agimus argum. c. odia de regul. iur. lib. 6. & l. interpretatione. ff. de pen. Quare episcopus sic interdictus, quoniam priuilegium hoc habet, vt extra ecclesiam missæ sacrum faciat, vt in c. fin. de priuileg. lib. 6. extra ecclesiam missæ sacrum facere poterit. Item in priuatis oratorijs, vt dixit Cald. quem sequitur Gemin. in cit. cap. is, cui. §. fin. num. 5. & Anchar. in prin. & vt dixit Gloss. ibi in verb. In ea. Modò igitur aliàs extra ecclesiam quis sacra facere possit, hoc interdicto nõ prohibebitur; nã solùm, in ecclesia functiones has ne obeat, prohibetur. Postremò in cœmeterio et ecclesiæ, vt dixit Gloss. in cit. c. is, cui in verb. Cœmeterio, & sequitur Philip. Franc. in Gloss. in verb. In ea. Et nihil interest, vt inquit ibi Gloss. an cœmeterium illud ecclesiæ contiguum sit, nec ne; nam interdictum hoc personæ inhæret, & non ecclesiæ; quare opinio Abb. tenenda non est, qui contrarium sensit in c. cum ecclesia in 2. notab. de immun. eccl. & sequitur cum Paul. Fusc. in cap. 12. num. 7. lib. 1. De visit. & regim. eccl. nam hi voluerunt hunc nec in cœmeterium ingredi posse, quòd falsum est, vt ex dictis conspicitur. Nec obstat, quòd dicitur in cit. c. is, cui, hunc, si moriatur, nec in ecclesia, nec in cœmeterio sepeliri posse; nam illud

illud ob eam rem fit, quoniam interdictus hie ecclesiastica sepultura caret, quæ habetur etiam, si in cœmeterio sepeliatur; atq; ob eam rem nec in cœmeterio sepeliri potest; at quò ad reliqua non idem est esse in cœmeterio, & in ecclesia: sed iam postremam quæstionem aggrediamur.

S. V. M. M. A.

1 Sepultura ecclesiastica is donari non potest, cui ingressus in ecclesiam prohibitus est. 2 Indulgentiarum, ac bonorum, quæ in ecclesia fiunt, an interdicti participes sint.

IV.

† Postrema quæstio est, an interdicto cuiuspiam ingressu ecclesiæ, is ecclesiastica sepultura donari possit. In qua quæstione breuiter concludimus hunc ecclesiastica sepultura donari non posse, vt habetur in c. is, cui de sent. excom. lib. 6. Talis quoque, dicitur enim ibi de interdicto huiusmodi, si hoc interdicto durante decedat, non debet in ecclesia, vel cœmeterio ecclesiastico, nisi penituerit, sepeliri. Hæc ibi; ex quibus manifestò patet hunc ecclesiastica sepultura priuari, atque sic not. ibi Anchar. Philip. Franc. & communiter DD. & Innoc. in c. sacro. num. 2. in verb. Ingressum de sent. excom. Exigitur tamen, vbi eum penituisse, vt ibi dicitur. An verò absolutio tunc postulabitur? Io. And. turpius esse dixit, vt relaxatio fiat; & sequuntur eum Phil. Franc. in eodem c. is, cui. S. talis vers. Vltimo not. & Anchar. num. 3. vers. Tertio not. & Gemin. eodem num. 3. vers. Quæro, an si istum. Ego autem sic distinguendum censeo, quod & sentit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Hic autem interdictus de sent. excom. lib. 6. Aut pro contumacia interdictum hoc latum est; & in hoc casu, quòd, statim atque à contumacia discessit, ipso iure absolutus est, sicut ob hanc eandem causam suspensus ab officio, vt suo loco diximus, absolute alia non egebit. Aut pro pœna; & in hoc casu absolutio necessariò postulabitur: non enim in hoc casu ipso iure tollitur, nisi ad tempus lata sit, eo tempore elapso, vt asseruimus cap. 4. §. 2. cum seq. Tab. 4. & de re hac satis: si quid deinceps hic desideretur, sumemus e cap. 9. in hac Tab. vbi materiam hanc egimus, & de quæstione propòsita satis. Ex qua apparet quem interdictum aliquando à parte, & non à toto esse, quòd & animaduertit etiam Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 3. vers. Hic apparet de sent. excom. lib. 6. & quæ de interdicto hominis diximus, eadem de interdicto loci dicta esse volumus; nam & locus quò ad quædam interdictus, quò ad quædam verò non interdictus esse potest. † Atqui an interdicti speciatim, per vniuersitatem vè homines indulgentias, quæ à Romano Pont. & ab alijs ecclesiæ præsedibus condonantur, suscipere possunt? Item an bonorum, quæ ab ecclesia fiunt, participes esse? Quò ad primam quæstionem, vbi ob contumaciam qui speciatim interdictus est, & à contumacia non discedit, idem nos sentibus de hoc, quòd sensimus de excommunicato cap. 9. §. 1. Tab. 2. & idem, si per vniuersitatem quis sit interdictus, & contumax ipse fiet. Vbi autem ad pœnam interdictum est latum, indulgentias interdictum consequi posse censeo, vbi ea præstare potest, quæ ad ipsas consequendas necessariò postulantur, alias non. Quare, si ad indulgentiam consequendam peccatorum confessio, & eucharistiæ susceptio tunc requiruntur, indulgentiam suscipere hic non poterit, quoniam nec sacramenta illa suscipere potest. Pro regula enim traditur indulgentiam illis tantum prodesse, qui faciunt illud, pro quo datur indulgentia, & non alijs, vt dixit Felin. in sermone de indulgentia plenaria. nu. 15. vers. Est etiam notanda vna regula magistralis; & de quæstione hac satis. Quò ad alteram verò breuiter itidem concludo interdictum quacunque ratione bonorum, quæ ab ecclesia priuatim, publice vè fiunt, participem esse. Nam hac pœna confictus extra ecclesiæ communionem non eiecitur (quamobrem quis huiusmodi bonorum particeps est, vt declarauit Cat. in expositione eius partis Symboli Credo sanctorum communionem) sed solùm, ne sacramenta suscipiat, diuinisq; dñi sunt, ne intersit; & vbi clericus est, ne illa faciat, prohibetur, atque sic asseruit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 4. vers. Adnotandum est de sent. excom. lib. 6. Hinc & pro interdictis etiam sic mortuis (modò penitentes fuerint) oblationes recipere; & pro ipsis preces ad Deum fundere nos posse asseruit Inn. in cap. fin. in fin. de excess. prælat. Quòd non liceret, si ecclesiæ communionem interdicti carent, vt excommunicati argum. c. a nobis. 2. & c. sacris de sentent. excomm. sed de effectibus interdicti per se iam hæcenus, vbi in hominem latum est; ad effectus per accidens eiusdem iam veniamus.

De pœna

De pœnis violantium interdictum hominis, effectu per accidens.

Cap. XVII.

S. V. M. M. A.

1 Interdictum in hominem lati quot modis violetur.

EFFECTVS per se interdicti in hominem lati quinam essent, vidimus; modò effectus per accidens eiusdem videamus: & quoniam effectus hi pœnæ sunt, in quas incidunt, qui interdictum violarunt; ideo, vt perfectior, dilucidiorq; cognitio materiæ huius habeatur, tria in hoc cap. contemplabimur. Primum, quando interdictum hoc violetur. Deinde, in quas pœnas quis incidat interdictum violando. Postremò has pœnas quando quis euitet. † Quò ad primam quæstionem igitur interdictum personæ violatur primò diuinorum officiorum celebratione argum. c. is, qui, & c. is, cui de sent. excom. lib. 6. & hoc duobus modis, primùm, vbi interdictus ipse diuina facit, vt in citatis iuribus probatur; deinde, vbi à non interdicto coram interdictis diuina fiunt, vt dixit Nauar. in Man. cap. 25. num. 93. & facit. c. episcoporum de priueg. lib. 6. Item violatur interdictum personæ sacramentorum administratione, ac susceptione; quòd etiam duobus modis contingit, & vbi interdictus ipse vel administrat, vel suscipit; & vbi ea interdicto non interdictus administrat ob iura proximè citata. Tertio violatur interdictum, vbi interdictus aut diuinis, dum ab alijs fiunt, interest; aut præfens adest non interdictus, dum is diuina facit, qui interdictus est argum. c. si sententia in fin. de sent. excom. lib. 6. & eorum, quæ dixit Abb. in c. fin. in fin. de excess. prælat. Quarto vocando ad diuina in loco interdicto publicè interdictos, sicut etiam prohibendo, ne interdicti huiusmodi generatim saltem admoniti a celebrantibus ab ecclesia discedant, vt probatur in Clem. 2. de sent. excomm. Postremò interdictum huiusmodi violatur sepeliendo in ecclesia, locovè alio sacro publicè interdictos argum. Clem. 1. de sepult. hæc vera sunt, modò interdictum denunciatum, notorium vè sit ob extrauag. ad euitanda. His igitur modis interdictum personæ violatur: sed iam de pœnis violantium agamus.

S. V. M. M. A.

- 1 Irregularis clericus fit, si speciatim interdictus diuina, vt prius, facit.
- 2 Peccat grauiter interdictus, si diuinis intersit, vbi ab alijs fiunt; irregularis tamen non est.
- 3 Excommunicati ipso iure sunt interdicti, si in loco interdicto nominatim à celebrantibus moniti, vt ab ecclesia discedant, discedere nolint.
- 4 Domini temporales, qui loco interdicto per præconem publicè interdictos ad diuina vocant; qui vè prohibent, ne ijdem à celebrantibus moniti abeant, excommunicati sunt.
- 5 Peccat mortiferè, qui presentibus interdictis missæ sacrum, aliaq; diuina officia facit, non tamen irregularis fit.
- 6 Ingressus in ecclesiam interdictus ei est, qui coram interdicto diuina facit, si exemptus à potestate ordinaria sit.
- 7 Excommunicatus ipso iure est, qui nominatim interdictum in loco sacro sepelit.
- 8 Non interdicti, si intersint diuinis, quæ aut ab interdictis, aut in loco interdicto fiunt, an peccent, in pœnam vè aliquam incidunt.

I.

† Altera quæstio est, in quas pœnas incidant, qui interdictum personæ violant. Et quoniam pœna varia sunt; ideo ipsas sigillatim explicemus. † Primum ergo clericus speciatim interdictus, si missæ sacrum, aliaq; diuina officia facit, sacramentaq; administrat, ac demum, vt prius, diuina officia obit, irregularis statim fit, vt habetur in c. is, qui, & c. is, cui, & ibi Phil. Fran. vers. Scies tamen, & Gemin. num. 2. & communiter DD. de sent. excom. lib. 6. & vt dixit Inn. in c. fin. num. 6. vers. Item homines interdicti, & ibi quoq; Abb. num. 4. vers. Quò ad secundum de excess. prælat. & idem Abb. in c. cum dilectus. nu. 20. de consuet. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 3. vers. Sub hac verò definitione, vbi ait eum irregularem fieri, cui in ecclesiam aditus interdictus est, si in ecclesia celebret. Et quoniam, vbi ex officio diuina interdictus facit, tunc clericus irregularis efficitur; ideo, qua ratione id fiat declarauit Abb. in eod. c. fin. vers. Quò ad tertium,

8 tium, & nos abundè cap. 14. §. 1. Tab. 1. † Item interdictus grauitèr, ac mortiferè peccat, si diuinis interfit, vbi ab alijs fiunt, vt dixit Abb. in eod. c. fin. in fin. de excess. prælat. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 187. vers. Decimo octauò ibi primò, & vt sensit de eo, cui ecclesiæ ingressus interdictus est, Phil. Fran. in c. is, cui vers. Scias tamen, quòd ille de sent. excom. lib. 6. Et eo magis peccabit, vbi admonitus, vt abeat, ibi tamen esse vollet arg. Clem. 2. de sent. excom. Irregularis tamen (clericus sit, vel laicus) audiendo tantùm diuina non fiet de eorundem auctorum sententia, & vt dixit etiam Gemin. in eod. c. is, cui. num. 4. vers. Quid si ille, & Couar. in c. alma, pars. 1. §. 1. nu. 3. vers. Poterit tamen is de sent. excom. lib. 6. Sicut nec etiam recipiendo sacramenta: modò ordinem non suscipiat, suscipiendovè diuina faciat; quippe quia iure cautum id non est, ergo irregularis dici non debet arg. c. is, qui de sent. excom. lib. 6. Non grauitèr quoq; peccabit, si interdictus per vniuersitatem sine scandalo existimans hoc sibi licere diuina audit, vbi interdicto causam ipse non dedit, vt dixit Caiet. in summ. in verb. Interdicti violatio vers.

3 Sed, si clericis, ibi si tamen ipse non est in culpa. † Tertio in loco interdicto publicè interdictus si diuinis interfit, & à celebrantibus nominatim admonitus inde abire nolit, in excommunicationem statim incidit, vt habetur in Clem. 2. in fin. de sent. excom. Quatuor igitur in primis postulatur, quòd in excommunicationem hanc incidat, vt interdictus publicus hic sit, in loco interdicto diuina fiant, à celebrante sit admonitus, ac nominatim, vt ibi habetur, & Gloss. ac DD.

4 not. † Quarto domini temporales, qui loco interdicto per præconem publicè interdictos ad diuina vocant, quivè prohibent, ne iidem à celebrantibus moniti abeant, excommunicati sunt, Idem, si non interdictos eadem ratione vocet; videndus tamen est Syl. in verb. Excommunicatio. 7. n. 5. 1. vers. Decima septima, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 104. † Quintò peccat mortiferè, qui coram interdictis missæ sacrum, aliaq; diuina officia facit; non tamen irregularis fit, vt dixit Nauar. in Man. cap. 25. num. 93. & facit c. is, qui vers. Vel qui præsentibus: nam nec, qui excommunicato presente celebrat, irregularis fit, vt ibi dicitur; ergo minùs, qui coram interdicto.

6 † Sextò ingressus in ecclesiam ei interdictus est, qui coram interdicto celebrat, si celebras à potestate ordinaria exemptus sit, vt habetur in c. episcoporum de priuil. lib. 6. Idcirco autem dixi Si exemptus sit, quoniam clerici nò exempti in eam pœnam non incidunt, vt asseruit Ioan. Mon. ibi, & Gemin. in fin. vbi quæstionem hanc disputauit, & Nauar. eod. cap. 25. num. 94. vbi quàm plures alios idem sentientes refert. Et hanc opinionem, vt quæ pœnam coarctet, ego etiã sequor. Tum quòd responsio ad formam interrogationis accipi debet arg. §. præterea in Instit. de inutil. stipul. ac ecclesiæ antistites de exemptis ibi questi erant; ergo de exemptis Romanum Pont. statuisse ibi dicendum est. Tum quòd frustra quodammodo de nò exemptis questi essent; nam non exemptos ipsimet pœnis propositis ad interdictum seruandum cogere potuissent; ergo, ne superuacanea quæstio fuerit, de exemptis eo in loco agi interpretabimur; frustra enim

7 petimus à principe, quod habemus à lege arg. l. 1. ff. ad municip. † Septimò excommunicatus ipso iure est, qui nominatim interdictum in loco sacro sepelit, vt habetur in Clem. 1. de sepult. quæ declaratur à Syl. in verb. Excommunicatio. 9. nu. 66. vers. Trigesima quinta. Hodie tamen locum non habebit pœna hæc ob extrauag. ad euitanda, nisi, vbi interdictus aut notorius, aut denunciatus est. † Octauò, qui interdictus non est, si diuina officia audit, quæ fiunt aut ab interdictis, aut in loco interdicto, an peccet, & puniatur? Caiet. in summ. in verb. Interdicti violatio, hunc peccare sensit. Primò, vbi autor ipse esset, vt diuina fierent. Item, vbi esset causa, vt clerici interdictum non seruarent, & sequitur eum Nauar. in Man. cap. 27. num. 187. vers. Decimo octauò, ibi secundò, & summa Corona in 3. part. c. 9. de interdicto, prope finem. Tertio, vbi ea officia celebrarentur, quibus à clerico celebratis interdictum violaretur arg. c. postulat. §. si. de cler. excom. min. vbi moniales grauitèr puniri iubetur, si interdicti tempore diuina faciant; idem etiam de monacis non clericis, & sequitur etiam Nauar. eod. Postremò, cum mentiendæ clericum se esse quis diceret; priuilegiū vè se habere, vnde diuinis interesse posset. In omnibus igitur his casibus ab illis, qui interdicti non sunt, nec clerici, peccari citati autores concludunt; alia autem secus. Quorum sententia mihi non satisfacit; tum quòd clericis prohibitum est, ne presentibus laicis diuina faciant; ergo & laicis prohibitum intelligi debet, ne diuina audiant arg. l. fin. cum ibi not. C. de indict. vid. toll. tum quòd interdictum violatur, si ipsis interfit, vt habetur in Clem. 1. vers. Nunc latenter ecclesiarum suarum, & facit etiam cap. licet de priuileg. lib. 6. vbi priuilegium habere debet, qui ad diuina admittitur; si ergo interesse ipsis nò possent, nec debent, contra faciendo mea sententia peccant. Locum tamen ipsorum opinio habere poterit, vbi ex imperitia, vel ignorance id fieret arg. c. apostolicæ de cler. excom. min. Hæc igitur pœna

pœna sunt, in quas incidunt, qui interdictum personæ violant. Verùm quid, si præsentè interdicto clericus tamen diuina facit, an ego inde abire debeo, si nec clericus interdictus est, nec locus? Planè non debeo; nam sic dixit Caiet. in summ. eod. prop. fin. ibi & similiter si celebrans, & sequitur Nauar. eod. vers. Decimo octauò, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 5. de interdicto; nam communio cum interdicto nobis prohibita non est, sicut cum excommunicato, atq; ob eam rem cum ipso, & in ecclesia, & extra ecclesiam esse possumus, modò diuinorum participem eum non faciamus, ab ipso vè ratione quapiam non accipiamus; sed iam ad postremam quæstionem veniamus.

S V M M A.

- 1 Interdictum in duobus casibus quis obseruare non cogitur.
- 2 Pœna violantium interdictum quis non patitur, vbi ex priuilegio, iure vè aliquo interdictum seruare non cogitur; item, vbi interdictum denunciatum non est.

I I.

Postrema quæstio est, quando quis contra interdictum faciens pœnas violantium interdictum vitet. Quam quæstionem duabus regulis explicandam nobis proposuimus. † Quarum prior hæc est, vbi quis aut ex priuilegio, aut iure aliquo contra interdictum facit, ipsum interdictum non violare, nec in pœnas violantium interdictum incidere; tunc enim non offendit, atq; idcirco in pœnas non incidit arg. c. is, qui §. is verò, ibi nisi super hoc, & c. si sententia vers. Casibus expressis à iure de sent. excomm. lib. 6. Qui autem casus à iure expressi sint, speciatim suis locis posuimus: de priuilegijs autem quisque, si quæ habeat, eis se tueatur; nam concessa cuiusq; vsq; ad c. fin. de sent. excom. lib. 6. quòd ad interdictum loci vniuersalis, per eam constitutionem sunt reuocata, vt ibi dicitur atq; vt Gloss. vlt. ibi ac DD. not. imò & quædam alia, vt dixit Nauar. in Man. cap. 27. num. 190. & de priori regula satis. † Posterior regula hæc est, vbi interdictum denunciatum non est, neq; tunc contra ipsum facientem quem in pœnas interdictum violantium incidere. Nam nemo cogitur interdictum seruare, quod denunciatum non sit; vel interdictum loci, personæ vè sit, vel ab homine, à iure vè latum, & hoc ob extrauag. ad euitanda, quam posuimus, ac declarauimus cap. 13. §. 7. Tab. 1. atque sic dixit Caiet. in summ. in verb. Interdicti violatio in fin. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 187. idem sentio, vbi notorium est quem interdictum esse ob cit. extrauag. Quare cessat hodie quæstio mota à Gemin. in c. is verò, & à Phil. Franc. eod. in fin. de sentent. excom. lib. 6. an scilicet irregularis fiat, qui in loco interdicto celebrat, quem interdictum esse scit, sed tamen interdictum illud denunciatum nondum est; nam irregularis non fiet, etiam si pro certo habeat eum locum interdictum esse, ex quo denunciatum illud non est, ob cit. extrauag. ad euitanda. Excipitur tamen ipse interdictus; nam, vel speciatim, vel per vniuersitatem interdicto subiectus quis iaceat, quamuis denunciatus non sit, seruare tamen interdictum debet: non enim ei subuenitur per cit. extrauag. vt in ea dicitur; ius ergo antiquum in eo seruabitur arg. l. præcipimus. C. de appell. & l. iubemus. C. de testam. Quare, si hic sacramenta petat, in eo id seruabimus, quod de excommunicato diximus cap. 7. §. 1. Tab. 2. & hæc notanda sunt: sed de effectibus tam per se, quàm per accidens interdicti satis; ad materiam eiusdem, & primò ad eam, quæ ad genus pertinet, transeamus.

De materia communi interdicti ecclesiastici, quæ ad genus spectat.

Cap. XVIII.

S V M M A.

- 1 Interdictum est censura ecclesiastica.
- 2 Definitio interdicti generatim quamnam sit.
- 3 Definitio singulari specierum interdicti quamnam sit.

EXPLICATIS effectibus interdicti, iam materiam eiusdem communem, ac primò, quæ ad genus spectat explicemus. † Communis materia igitur interdicti ecclesiastici hæc scilicet Censura ecclesiastica est; nam censura ecclesiastica, & de interdicto dicitur, vt habetur in cap. querenti de verb. sign. ac propterea paulò post in definitione eiusdem pro genere ipsam sumemus. Quare ab omnibus alijs

pœnis interdictum se iungit, atq; idcirco etiam à cessatione; de qua agitur in c. non est vobis de spons. & in c. irrefragabili. §. ceterum de off. ord. in antiq. & in c. 2. & in c. quamuis eod. lib. 6. & in Clem. 1. de sent. excom. nam, etsi per cessationem diuina impediuntur, potius tamen ipsa facti, quam iuris est; differt ergo ab interdicto: id quod quibus rationibus fiat, tradidit Mandos. in sua prax. commiss. commiss. 33. quæ est vltima in verb. Interdici, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 188. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 2. de sent. excom. lib. 6. Censura ecclesiastica igitur materia interdicti est; iam, quid interdictum sit, definiamus: sed, quoniam ipsius species duas esse posuimus cap. 5. ideo cum interdicti generis, tum eiusdem singularum specierum definitiones ponamus. † Interdictum ecclesiasticum igitur generatim sumptum est censura ecclesiastica, quæ diuinorum ecclesiæ vsus prohibetur, seu diuina ecclesiæ prohibentur, quatenus diuina sunt. Quæ definitio ratione non caret. Nam primò proprium, ac proximum genus habet: illud Censura ecclesiastica, quæ immediatè, vt ita dicam, de ipsa dicitur, quo genere, vt modò dicebamus, ab omnibus pœnis separatur, quæ censuræ ecclesiasticæ non sunt. Postremò propriam quoq; differentiam continet, dum dicitur Quæ diuina ecclesiæ prohibentur; nam per ipsam à reliquis censuris se iungitur. Ab excommunicatione, quoniam excommunicatio communionem ecclesiæ nobis adimit, atque idcirco tam diuinorum, quam eorum, quæ diuina non sunt; cum interdictum à diuinis tantum nos segreget, vt vidimus. A suspensione, quoniam per ipsam clericus, quatenus clericus est, impeditur, quò minus ecclesiasticas functiones exerceat, vt asseruimus cap. 10. Tab. 4. atque idcirco actiue tantum, & ab ijs etiam, quæ diuina non sunt; cum interdictum tam actiue, quam passiuè diuina tantum impediatur. Definitio igitur hæc, siue descriptio, vt ex suis partibus constans, tenenda est; quamuis Couar. aliter censuram hanc descriperit in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 2. de sentent. excom. lib. 6. & p. genere posuerit Suspendio; & nõ rectè, vt ex dictis patet. Contra quam tamen videtur facere, quod dixit Burgas. de sententia interdicti. nu. 1. in tract. de irregul. & dispens. part. 6. nam, vt ipse inquit, Interdictum non videtur variare ab effectu excommunicationis, & suspensionis; atq; idcirco addendum esse dicebat Prohibens administrationem diuinorum in certo, & expresse loco. Hæc Burgas. cuius nec ratio, nec adiectio mihi probatur, nec vera sunt. Non ratio; nam, etsi nec excommunicatus, nec suspensus administrare diuina possunt, tamen in excommunicato ob eam fit; quòd extra ecclesiæ communionem eiectus est, suspensus verò, quod functiones ecclesiæ obire non potest, in quibus functionibus, & in qua ecclesiæ communionem diuina sunt; at interdictum diuina prohibet, quatenus diuina sunt: ratione igitur inter se differunt; quamuis igitur in aliquo conueniant, nihil interest, cum in multis differant, vt suis locis vidimus. Non itidem additio illa mihi probatur; nam exuberatione sua definitionem coarctat, quæ cuiilibet speciei non conuenit, sed solum definitioni interdicti loci, vt per se patet; at definitio, quæ & ad interdictum loci, & ad interdictum personæ pertineat, generatim, à nobis proposita est; ab ea igitur non discedemus: sed iam singulas interdicti species itidem definiamus. † Interdictum ecclesiasticum loci ergo est interdictum, quo diuina ecclesiæ in loco, in quem latum est, aut omnino, aut ne de more fiant, prohibentur, vt ex dictis patet. Interdictum aut personæ est interdictum hominis, quo ecclesiæ diuina illi personaliter prohibentur, qui interdictus est. Quibus definitionibus, qua ratione singulæ species differant, facillè intelligi potest; nam interdictum loci, inibi, ne saltem de more diuina fiant, prohibetur; interdictum personæ autem, ne persona interdicta ipsemet per se vlla ratione diuinorum particeps sit, vetatur, vt ex ijs probatur, quæ sigillatim de ipsis egimus. Omitto descriptiones specierum, quæ his speciebus subiectæ sunt; nam ex dictis antea conformari facillè queunt: sed iam ad materiam circa quam interdictum communem transeamus.

De homine communi materia circa quam interdicti; & de ijs, quæ inesse ei debent tam necessariò, quam non necessariò, quò interdicatur, & interdictus absoluat.

Cap. XIX.

S V M M A.

1 Homo, cuiuscunque generis, ac dignitatis sit, interdici potest.

Materia

MA T E R I A verò communis circa quam interdicti hæc scilicet † Homo est, vt asseruimus cap. 17. Tab. 1. nam & homo interdicto subijci potest argum. c. quia periculosum, & c. dilecto de sent. excom. lib. 6. & c. 4. & ibi not. de off. ord. eod. lib. 6. Id quod locum habet non modò, vbi laicus est, verum etiam, & vbi clericus arg. c. dilectus filius, & ibi not. Abb. de excess. prælat. & c. 3. §. 1. & c. ex parte abbatissæ, & c. cum capella, & c. quanto de priuileg. & vt dixit Burgas. in cap. De differentijs, & communitatibus suspensionis, & interdicti part. 6. de irregul. & dispens. nu. 1. Item locum habet, vel mares, vel feminae sint, vel indignitate constituti, vt tradidit Cald. de ecclesiast. interd. vers. Circa quintum membrum: idq; iure merito; nam per interdictum diuina prohibentur; at diuinorum quibus particeps esse potest. Agendum hic esset de ijs, quæ inesse homini debent tam necessariò, quam non necessariò, quò interdiceretur, & interdictus absolueretur; sed, quoniam hæc communia ipsi cum alijs censuris sunt, & de ipsis egimus abundè eod. c. 17. cū duob. seq. Tab. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus; nos autem ad ea transibimus, quæ communia ipsi cum minori excommunicatione, ac suspensione sunt.

S V M M A.

1 Homo, vt speciatim interdicitur, offensam aliquam fecisse debet, vbi interdicitur, quò puniatur.

I.

† Offensam quoq; fecisse homo debet, vbi interdicitur, quò puniatur; nam & interdictum ad pœnam fertur, sicut minor excommunicatio, atq; suspensio, vt suis locis vidimus: & offensa hæc propria esse debet; alterius enim culpa puniri speciatim non debemus arg. l. fancimus. C. de pen. & tot. tit. C. ne filius pro patre. Nec repugnat, quod paulò post dicemus, vniuersitates hominum interdici posse, in qua sæpius sunt, qui culpa carent arg. c. Romana. §. in vniuersitatem de sentent. excom. lib. 6. nam locum illud habet, vbi vniuersitas hominum interdicitur; non autem, vbi quis speciatim interdicto subijcitur, vt hic: quamobrem autem id fiat, infra suo loco dicemus; ac de materia communi hæcenus, ad communem ipsi cum suspensione tantum veniamus.

De vniuersitate hominum materia circa quam magis propria interdicti; & de ijs, quæ inesse ipsi debent, quò interdicto subijciatur. Cap. XX.

S V M M A.

1 Vniuersitas hominum interdici potest, vel ecclesiastica, vel non ecclesiastica sit.

MA T E R I A † quoq; circa quam interdicti, sed propria magis, vniuersitas hominum est; siue ex clericis constet, vt Capitulum ecclesiæ cathedralis, de cuius interdicto habetur in extrauag. Suscepti regiminis ne sed. vac. quæ vniuersitas suspensionis quoq; materia est, vt vidimus cap. 13. Tab. 4. siue ex laicis, vt populus, collegiaq; laicorum, de quorum etiam interdicto habetur in c. si sententia de sent. excom. lib. 6. & in c. quamquam de cens. eod. lib. & in cap. 1. de vsur. eod. lib. & in c. vn. de iniur. eod. lib. Vniuersitas verò hæc, siue collegium nil aliud est, quam corpus quoddam ex pluribus hominibus constans vni nomini, quod à grammaticis collectiuum dicitur, subiectis, vt probatur in l. rerum mixtura. §. tertium. ff. de vsucap. & vt nos declarauimus cap. 12. in hac Tab. Collectiuum nomen autem est, vt populus, gens, plebs, turba, cohors, legio, turma, Capitulum, & huiusmodi generis. Postremò vniuersitates huiusmodi augeri, & minui possunt, & auctæ, minutæve eodem nihilominus remanent, & esse censentur, vt probatur in cit. l. rerum mixtura. §. de tertio genere ibi Etsi ea natura, & in l. proponebatur. ff. de iud. & in l. sicut. §. fin. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine, & in §. si grex in instit. de leg. & in l. grege, & l. si grege. ff. de leg. 1. Vniuersitas igitur hominum interdicto subijci potest: sed iam de ijs, quæ inesse ei debent, quò interdicto subijciatur, contemplemur.

P P P 2

S V M-

S V M M A.

- 1 *Vniuersitas non solum pro suo delicto, ac culpa, sed & pro alterius culpa interdicto subijci potest.*
 2 *Vniuersitatis dominus, rectorve esse debet is, cuius culpa vniuersitas interdicatur, & quamobrem.*

- 3 *Ciuitas ob delictum episcopi interdicto subijci potest.*
 4 *Vniuersitas nec pro sua, nec pro alterius culpa interdicto subijci debet, nisi culpa, delictumve graue sit.*

I.

¶ Quæ inesse deberent ei, qui speciatim interdicto subijcitur ob suâ culpâ, delictumve, diximus c. 19. in hac Tab. Et, quoniã eadem inesse debent vniuersitati, vbi pro sua culpa interdicatur; ob eam rem, communibus illis omisis, illinc enim facile haberi possunt, † quæ necessariò hic postulentur, & propria vniuersitatis sint, vbi pro alterius culpa, ac delicto vniuersitas interdicto subijcienda est, contemplerur; id enim potest, vt habetur in c. non est de spons. & vt afferuit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 4. vers. Adnotandum de sent. excom. lib. 6. † Vbi ergo pro alterius culpa, ac delicto vniuersitas interdicatur, hoc necessariò postulatur, vt is, cuius culpa, delictumq; interdictum fertur, vniuersitatis eius caput, dominus, rectorve sit, idest iurisdictionem in eam habeat temporalem, ac secularem, vt probatur in c. non est vobis, de spons. & in c. sanè. 2. & ibi not. Felin. de off. deleg. & in c. vbi periculum. §. præterea de elect. lib. 6. & in c. si sententia de sentent. excomm. lib. 6. & ibi not. & in extrauag. super gentes de consuet. & vt afferuit Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 4. vers. Prius tamen, quam de sent. excom. lib. 6. Idq; iure merito; nam & pœna eorum, qui subiecti sunt, ad ipsorum dominos, ac rectores redundat, ac pertinet, & sic subditorum pœnis domini puniuntur, vt pulcherrimè id exemplis docuit Grat. in c. ecclesia. §. item peccato ciuium. 1. q. 4. Et significauit quoq; id Rom. Pont. in eod. c. si sententia; nam de interdicto vniuersitatis huius agens sic inquit Dummòdo & ipsi propter dominum, rectoremve puniendum in eis non fuerint interdicti. Ecce hic dominus, ac rector puniri in interdicto suorum subditorum dicitur; idem quoq; dixit Gloss. in extrauag. dierum crescente malitia in verb. Quomolibet de penit. & Sot. dist. 22. q. 3. art. 4. in fin. in solut. prim. argum. lib. 4. etenim hac ratione grauius punitur, ex quo & in se, & in suis grauius cruciatur. Postremò subiectorum clamore forasse facilius rescipiscet, vt dixit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 9. de interdicto. † Et hæc, quæ diximus locum habent, vel dominus spiritalis etiam sit, idest iurisdictionem spiritualement habeat, vt episcopus; nam & ob delictum eius, contumaciamve ciuitas ipsius interdicto subijci potest, vt dixit Gemin. in cit. c. si sententia. §. ceterum. num. 8. vers. Quæro, an propter contumaciam episcopi, vbi & quosdam alios idem sentientes refert, & Felin. in c. sanè. 2. num. 2. vers. Vtrum propter delictum episcopi, vbi communiter receptum id esse testatur de off. de leg. magis communiter receptum hoc etiam esse inquit Couar. eod. nu. 4. vers. Et idem erit ob culpam. Postremò locum habent itidem non solum, vbi vniuersitas hominum interdicatur, verum etiam, & vbi locus vniuersalis interdicto subijcitur, vt sentiunt DD. in cit. c. si sententia; hinc & locus singularis ob delictum rectoris ponitur, vt habetur in c. 1. de sepult. lib. 6. Hoc ergo in primis postulatur, vbi vniuersitas hominum, vniuersalisve locus ob alterius culpam, delictumq; interdicto subijcitur, vt eius caput, rector, dominusq; fiet; non autem persona priuata, vt dixit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 19. vers. Quoniam autem de interdicto, & Couar. eod. nu. 4. vers. Sed ob vnus priuati, vbi quosdam hoc sentientes refert. Alioquin sententia interdicti nulla esset, vt quæ intolerabilem errorem cõtineret argum. c. per tuas de sent. excom. & c. cum contingat de off. de leg. & c. solet, & c. venerabilibus. §. pen. cum seq. de sent. excom. lib. 6. Quamuis nec tunc facile interdictum huiusmodi ferri debeat, sed vbi rector, atque dominus corrigi facile non potest arg. c. non est vobis de spons. & vt dixit Abb. in c. petitis de priuileg. etenim non mediocris iactura in diuinis fit, vt optimè id declarauit Rom. Pont. in extrauag. prouidè attendentes de sent. excom. vbi etiam prohibuit, ne propter dominum debita non soluentem eius terræ, vel ciuitas sine præcipua Romani Pont. licentia interdicatur. Quod & in interdicto vniuersitatis hominum locum habere existimauit Ioan. Cald. de interdicto in secundo membro vers. Item quæro, an extrauagans Bonif. quam opinionem vti verissimam. ego etiam sequor; quandoquidem grauior pœna tunc est, nam singuli de vniuersitate nusquam diuinis interesse, sacramentaq; recipere possunt;

possunt; secus autem, vbi locus est interdicto subiectus, vt dicitur in eod. c. si sententia. Ecclesiæ præsidet ergo in hoc cautiores erunt. Pro delicto igitur horum vniuersitas cum hominum, tum locorum interdicto subijci potest. † Verum ob quam contumaciam, delictumve rectoris, dominiq; vniuersitas interdicatur? Planè pro graui contumacia, delictumq; id tantum fiet. Nam sic communi iure factum legitimus in c. felicitis. §. fin. de pen. lib. 6. vbi interdicto vniuersitas subijcitur, quæ ratione quapiam persecutores Cardinalium adiuit; & in c. quamquam, vbi eadem pœna afficitur, quando à personis ecclesiasticis portoria, vectigaliaq; exigit, & in c. 1. de vsur. eod. lib. vbi manifestos vsurarios esse in suo permittit, & in Clem. si quis suadente de pen. vbi grauius in suum episcopum deliquit, & in c. etsi pignorationes, de iniurijs eod. lib. 1. vbi contra personas ecclesiasticas, eorumve bona pignorationes fierent; pro grauioribus culpis ergo interdicti vniuersitas tantum debet. Idem fiet, vbi locus vniuersalis interdicatur arg. c. vbi periculum de electio. lib. 6. & cap. non est vobis de spons. in antiq. & cap. sanè. 2. de off. deleg. & extrauag. super gentes de consuet. nam in primo casu interdicatur ob formam traditam, non seruata in electione Rom. Pont. in altero, quoniam rex filijs vxores non restituebat; in tertio, quoniam delegato Rom. Pont. non obtemperabatur; in postremo, vbi Apostolicæ Sedis Legatus non recipitur. In his casibus ergo vniuersitates hominum, atq; locorum communi iure interdicto subiectas esse habemus; & ab homine igitur, qui lex animata est, in huiusmodi casibus, hisceve grauioribus interdictum in vniuersitates feretur; atque sic dixit Mandos. in prax. commiss. in vlt. in verb. Homines, & contra ium fieri quæritur Sot. dist. 22. q. 3. art. 4. concl. 3. lib. 4. Effet hic agendum de ijs, quæ inesse debent tam necessariò, quam non necessariò cum ad interdictum huiusmodi ferendum, tum etiam ad illud tollendum; sed quoniam de ipsis egimus cap. 17. cum duobus seq. Tab. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus. Vnum huc addimus, vbi vniuersitas ob alterius culpam interdicatur, non ipsam vniuersitatem prius admonendam, sed eum, cuius culpa interdictum est ferendum. Is enim, qui contumax est, admoneri debet, vt à contumacia discedat; vniuersitatem verò ipsam contumacem non esse facimus; sed de his hætenus. Verum vniuersitate interdicta, an vniuersi ex ea interdicti erunt, qui tunc sunt? & quid de ijs, qui eius vniuersitate esse ceperunt? esseve deserunt? Postremò quid, si populus interdicatur, an clerici interdicti erunt? quæstiones has quatuor in seq. explicabimus, ac prius primò propositam. Si illud prius addamus de licentia Rom. Pont. tantum interdictum in alium ob priuatæ hominis culpam ferri posse, & ipsum Pont. non facilem ad hoc concedendum esse, vt dixit Couar. in eod. nu. 4. vers. Nisi id fiat speciali commissione.

S V M M A.

- 1 *Vniuersitate hominum interdicta, singuli ex ea interdicti sunt, etiam infantes adhuc lactentes, mentecapti, siue furiosi, repugnantes, ne*

delictum committatur, quamobrem interdictum fertur, indignitate positi, immunitates aliquas habentes, alibi etiã habitates.

II.

¶ Quatuor quæstiones explicandas nobis proposuimus, † quarum prior hæc est, an interdicta hominum vniuersitate singuli ex ea interdicti omnes sint. In qua quæstione non nulli existimantur infantes, mente captos, & qui repugnant, quò minus delictum fieret, quamobrem interdictum est latum, interdicto non comprehendi, nec interdictos esse. Primò, quoniam nec decreta, nec statuta, nec banna vulgo dicta obligant eos, qui probabiliter ea ignorant, vt habetur in c. 2. de constit. lib. 6. & c. si. qui matr. accus. poss. ergo idem de interdicto quò ad huiusmodi homines dicemus. Præterea serui, qui, quo tempore dominus occisus est, absentes erant, pœna Syllaniani senatusconsulti non obligantur, vt dicitur in l. 1. §. hoc autem, & §. si quis in villa. ff. de senatusconsult. Syllan. Atqui contrariam sententiam amplexari debemus, vt scilicet prædicti omnes interdicto obligati & ipsi sint; nam & hanc opinionem amplexatus est Io. And. quem refert, ac sequitur Anchar. in c. si sententia vers. Secundò quæro, vbi & quæstio hæc disputatur, & Gemin. in §. ceterum. nu. 11. vers. Quid si propter delictum, & Phil. Franc. eod. vers. In Gloss. in verb. Domini in fin. de sent. excom. lib. 6. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 168. vbi ait interdicto populo fontes, & infantes interdictos censerit, & Maiol. de irregul. cap. 20. nu. 1. in fin. cum seq. lib. 3. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 7. vers. Tertio est notandum de sent. excom. lib. 6. Probatur autem primò p cit. c. si sententia; quoniam, vbi vniuersitas interdicto subiecta est, vt potest populus, singulares ex eo personæ interdictæ sunt, vt ibi dicitur; at infantes doli non capaces, &

& huiusmodi ex ea vniuersitate sunt, vt in facto proponitur, ergo & ipsi interdicti erunt: etenim Rom. Pont. non distinguit, sed simpliciter loquitur; ergo nec nos distinguere debemus arg. l. de pretio. ff. de publ. in rem act. Præterea, si Ecclesia vniuersitate hominum interdicta eos tantum obligari voluisset, qui in culpa sunt, vel id expressisset, vel, ne vniuersitas interdicto subijceretur, prohibuisset: nam & ob hanc rationem prohibuit, ne vniuersitas excommunicaretur; quippe quæ optimè nosset & eos, qui culpa carent, vniuersitate comprehendere, vt habetur in c. Romana. §. fin. de sent. excom. lib. 6. at neq; hoc dixit, neq; quod minus vniuersitas interdicteretur, vetuit; ergo nec nos id dicere debemus. Tertio, qui post interdictum latum vniuersitatis eius esse cepit, statim & ipse interdictus est, vt in seq. quæstione probabimus, & communis Doctorum sententia hæc est, et tamen hunc culpa vacare manifesto constat; ergo multo magis interdicti esse debent, qui ex vniuersitate interdicti tempore sunt arg. l. quod ab initio. ff. de regul. iur. & c. quemadmodum de iureiurand. Postremò probatur hac ratione, quoniam interdictum fertur etiam pro culpa, ac delicto alterius arg. c. non est vobis de spons. & vt supra vidimus; ergo vniuersitate interdicta etiam, qui culpa carent, interdicti erunt. Nec repugnant iura in initio allegata contra hanc sententiam; nam primò locum habent, vbi pœna in singulares homines fertur, non autem, vbi in vniuersitatem, vt in casu nostro; postremò, ac rectius ea locum sibi vindicant in pœnis, quæ non inferuntur pro alterius culpa, ac delicto; at interdictum sic fertur, vt vidimus. Ex his ergo apparet infantes etiam lactentes hoc in interdicto obligari, vt id expressè dixit Nauar. eod. Item doli nõ capaces. Item, qui repugnarunt, ne delictum committeretur, quamobrem interdictum latum est. Quartò viros, ac mulieres. Quintò in dignitate positos, vt Marchiones, Comites, Barones; modò ex ea vniuersitate sint, quia. f. & ipsi vniuersitatis eius onera subeunt, & honores etiam ferunt, atq; sic sensit Cald. de interdicto in secundo membro, quem sequitur Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 16. vers. Decimum quintum. Sextò, etiam si alibi habitent, vt pote in suburbijs, & etiam alibi, vt dixit Cald. eod. & Syl. eod. num. 15. vers. Decimum quartum, & Zab. in c. fin. nu. 8. de excess. prælat. vers. Pone, qd aliqui nobiles. Quare, qui studiorum gratia alicubi commorantur, interdicta vniuersitate, ex qua sunt, vt discipuli, interdicti erunt, quamuis interdicti lati tempore præsentibus non adsint. Postremò eos etiam, qui ab omnibus tam rerum, quam personarum oneribus exempti sunt; nam exemptio illa ad personam, ac res profanas respectum habet, non autem ad diuina, nisi contrarium de mente concedentis constet, atq; sic dixit Cald. eod. in 2. membro vers. Sed quid si existens de populo, & Phil. Franc. in eod. c. si sententia. §. cum verò in primo not. ibi & idem si tales. In hac igitur quæstione sic concludendum censuram; ad alteram transeamus.

S V M M A.

- 1 Vniuersitate hominum interdicta, singuli interdicto subiecti sunt, qui eius vniuersitatis esse ceperunt post interdictum latum & ortu, & domicilij translatione.
- 2 Interdictum vniuersitatis tollitur vniuersitate

te prorsus extincta.

- 3 Vniuersitate hominum interdicta, qui de ea vniuersitate non sunt, interdicto non obligantur, etiam si ibi habitent.

I I I.

¶ Altera quæstio est an, vniuersitate hominum interdicta, qui deinceps vniuersitatis eius esse cepit, interdictus sit, vt pote, vel quia natus est ab hominibus eius vniuersitatis, vel quia eò domicilium transtulit. In qua quæstione breuiter concludimus & hunc, qui post interdictum latum vniuersitatis eius esse cepit, eo interdicto obligari. Nam hoc sensit Gloss. in cap. si sententia in verb. Non competant, & sequitur eam ibi Phil. Franc. §. cum verò vers. In Gloss. in verb. Non competant; hanc sententiam sequitur quoq; Anchar. eod. vers. Tertio quæro, ibi quid è conuerso, & Io. Cald. de interdicto in 2. membro vers. Quid, si existens de populo, & Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 10. vers. Nonum, & Abb. in c. quoniam. nu. 1. de off. ord. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. Eandem autem contrahunt de interdicto, & Zab. in c. fin. nu. 7. vers. Circa interdictum personarum representatæ de excess. prælat. vbi ait, qd statueretur huic opinioni; quamuis de rigore contrarium sentiat. Probatur autem primò hac ratione, quoniam huiusmodi hominum agnitione eadem vniuersitas remanet, & mutata non est; & eius vniuersitatis, qui deinceps ex hominibus eius natus est, eò domicile transtulit, factus est arg. l. rerum mixtura. §. de tertio, ibi etsi ea natura. ff. de vsucap. & l. proponebatur. ff. de iud. at eius

at eius vniuersitatis homines vniuersi interdicti sunt, vt dicitur in eod. c. si sententia vers. Singulares ex eo personarum; ergo & hic interdictus erit. Hinc cit. Gloss. in eod. c. si sententia, si centum anni sint, ex quo populus quispiam interdictus est, interdicto non relaxato, populum, qui etiam nunc est, interdictum esse ait. Idq; merito; nam idem populus nunc esse censetur, qui ab hinc centum annos fuit, etsi ex illis nemo nunc viuat, vt habetur in cit. leg. proponebatur, & vt not. Gloss. in c. habetur. dist. 16. & in c. deniq; 7. q. 1. si ergo eadem vniuersitas est; & qui post interdictum latum eius vniuersitatis fiet, interdictus erit. Etenim augmentum eius naturæ est, cuius res aucta, & res, quæ augetur, vt pluribus id probauit Phil. Prob. in Add. ad Io. Mon. in c. quanquam. num. 4. cum multis seq. de elect. lib. 6. & eadem res diuerso iure ceteri non debet arg. l. iam hoc iure. ff. de vulgar. & pupill. & l. eum, qui ædes. ff. de vsucap. Secundo loco pro hac sententia facit, quoniam, si contrarium diceremus, interdictum hoc vniuersale ab interdicto singulari nõ differret; nam, interdicto populo Barbiani exempli gratia, perinde esset, atq; si singuli homines, qui tunc tantum sunt, interdicti essent; si, qui deinceps ex eo populo esse cepissent, interdicti non essent; at interdictum hoc singulare est, vt probatur in c. cum in partibus, & ibi sensit Abb. nu. 1. de verb. sign. ergo, ne lex verbis imposita esse dicatur, & qui deinceps vniuersitatis fiet, interdictos fore dicemus. Postremò interdictum vniuersale hominum se habet, sicut interdictum vniuersale loci; at posito interdicto vniuersali loci, non modò in ecclesijs tunc constructis, verum etiam & in ijs, quæ deinceps construuntur, diuina prohibita sunt, vt sensit Abb. in cit. c. cum in partibus. nu. 1. vers. Et est ratio; ergo hac quoq; ratione à proposita sententia non discedemus. Quicunq; igitur ab eius vniuersitatis hominibus nati sunt, hi interdicto subiecti erunt; sicut etiam qui aliunde domicilium eò transtulerunt, & vniuersitatis eius facti sunt. Id quod locum habet, vel omnes immutati sint, vt dixit Gloss. in eod. c. si sententia in verb. Non competant, modò per partes mutati sint. ¶ Verum quid, si vniuersus populus interdictus alicuius loci totus extinctus sit, nemine superlitate; an, qui deinceps eò ad habitandum venerint, interdicti erunt? Planè interdictos ipsos, non esse censeo. Et hoc ob eam rationem, quoniam ex eo populo, & vniuersitate non sunt, quæ prorsus interijt. Etenim, etsi nauis per partes refecta eadem nauis esse censetur, non tamen eadem esse dicitur, si dissoluta tota sit, & iterum reficiatur: sicut nec etiam domus omnino collapsa, si iterum construatur, vt dicitur in l. quid tamen. §. in nauis. ff. quibus modis vsusfructus amittatur, & in l. inter stipulantem. §. sacram vers. Sicut de edibus, & ibi not. ff. de verb. oblig. Accedit, quòd collegium esse desijisse dicitur, sublatis omnibus ex eo, vt dixit Gloss. in l. sicut. §. fin. in verb. Nomen vniuersitatis. ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine; populus igitur hic interdictus non erit. ¶ Postremò eo interdicto non obligantur, qui ex ea vniuersitate non sunt, quamuis ibidem habitent, vbi vniuersitas interdicta, vt probatur in cit. c. si sententia. §. cum verò vers. Singulares ex eo personarum; ibi enim populo loci alicuius interdicto, singulares ex eo personas interdictas esse Rom. Pont. ait; ergo secus, si non ex eo, atq; sic dixit Anchar. ibi vers. Vterius quæritur, quid de habitantibus, & Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 14. vers. Decimum tertium, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 167. vers. Et quando interdicitur solus populus, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. Ab his excipiuntur, de interdicto, & Maiol. de irregul. cap. 20. nu. 2. lib. 3. etenim eius vniuersitatis non sunt. Quare discipuli, qui studiorum gratia Bononiæ commorantur, interdicto Bononiensi populo, interdicti ipsi non erunt, atq; idcirco diuinis officijs interesse, & sacramenta suscipere poterunt: sed de quæstione hac itidem satis; ad tertiam veniamus. Si illud addiderimus, etsi extincta vniuersitate tota, vniuersitas, quæ eò venerit ad habitandum, interdicta nõ est; qd ex vniuersitate interdicta mortui absoluti nõ sũt, interdictos adhuc esse; nõ. n. quò ad corpus factè vniuersitatis eius esse desierunt. Quare, antequàm interdictum tollat, ecclesiastica sepultura carebunt.

S V M M A.

- 1 Vniuersitate hominum interdicta homines ex ea interdicti liberantur, statim atque ex ea vniuersitate esse desierunt, vt pote vel quia domicilium aliò transtulerunt, vel Relegati, ad confines vè positi in perpetuum sunt.
- 2 Religionem ingressus ante professionem, si de vniuersitate interdicta sit, an interdicto liberatus sit.

I V.

¶ Tertia quæstio est, vniuersitate hominum interdicta, quo casu singuli ex ea vniuersitate interdicti sunt, vt habetur in c. si sententia. §. cum verò de sent. excom. lib. 6. an interdicto

liberetur, qui ex ea vniuersitate est, si eius vniuersitatis esse desierit. In qua quæstione breuiter concludendum est hunc interdicto liberari. Primò, quoniam idcirco interdicto subiectus iacet, quia ex ea vniuersitate est; ergo, ex quo eius vniuersitatis esse desijt, & interdicto subiectus esse desinere debet; nam cessante causa cessat effectus, vt dicitur in c. cum cessante de appell. & in l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. Præterea, qui ex interdicta vniuersitate esse desinit, se habet, sicut is, qui ciuitatem amittit (nam & hic ex vniuersitate illius ciuitatis esse desinit) at ipse omnia iura ciuitatis amittit, vt habetur in l. 2. §. cæterum, & in l. amissione. §. qui deficiunt. ff. de cap. dimin. ergo & de interdicto huiusmodi idem concludemus. Tertio post interdictum latum in interdictum incidunt, qui vniuersitatis eius fiunt, vt in proxima quæstione conclusimus, & communis DD. conclusio est; ergo &, qui ex ea vniuersitate esse desinunt, interdicto liberati esse debent; vt quod operatur propositum in proposito, operetur oppositum in opposito arg. l. fin. §. fin. ff. de leg. 3. & facit c. 1. de regul. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eod. id quod eo magis dicendum est, quòd hic de gratuita re agitur, ibi verò de re odiosa; atque idcirco illa coarctanda, hæc verò amplificanda arg. c. odia de reg. iur. lib. 6. & l. cum quidam. ff. de lib. & posth. Postremò interdictum hoc in primis inheret vniuersitati; sed, quoniam in ipsa inutile esset, ideo ad singulos, qui sunt eius vniuersitatis, transfertur, vt probatur in c. si sententia. §. cum verò de sent. excom. lib. 6. ergo, statim atq; quis eius vniuersitatis esse desijt, interdicto liber erit argum. l. & quia. ff. de iurisd. omn. iud. Nec repugnat, si dicatur, vbi speciatim quis interdictus est, cuiusque vniuersitatis hic fiat, interdictum remanere; nam ob eam rem illud fit, quoniam interdictum ei personæ immediatè, & in primis inheret, sicut in casu nostro inheret vniuersitati: quamobrem etiam hæret, si vniuersitas hominum interdicta communi consilio aliò ad habitandum iret, quò usque absoluat, interdicta, semper fore, modò vniuersitas illa non extingueretur; qui ergo ex ea vniuersitate sunt, statim atq; eius esse desierint, interdicto liberi erunt. Quare, quòd, qui perpetuò exul factus est, aliòvè domicilium transtulit, vniuersitatis eius esse desinit, hic interdicto liber erit; atq; sic dixit Anchar. in eod. c. si sententia vers. Tertio quæro, ibi si verò non fuit culpabilis, & ibi quid dices, si existens de populo, & Phil. Franc. eod. §. cum verò in fin. & Cald. de interdicto in 2. membro vers. Sed nunquid, si aliquis de vniuersitate, vbi rem hanc pluribus probauit, & Syl. in verb. Interdictum. 2. nu. 11. vers. Decimum, & Tab. eod. 1. nu. 11. & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 7. vers. Quòd si ex populo, de interdicto, & Summa Corona in 3. part. cap. 9. de interdicto. num. 2. in fin. Excipitur tamen is, cuius culpa interdictum latum est; nam, q̄ pro speciatim interdicto habetur arg. c. fin. §. illis etiam de sent. excom. lib. 6. & c. penult. §. fin. de priuil. eod. lib. & c. quòd non nullis eod. in antiq. ob eam rem, quocunq; proficiatur, interdictus hic erit. † Verum quid, si in monasterium aliquod ingrediat, an ante professionem interdicto liberatus hic erit? & ordinibus initiari poterit? Feder. de Sen. conf. 3. 2. vbi quæstionem hanc pluribus disputauit, hunc per ingressum monasterij in clerum adscriptum esse sensit; nam ecclesiastica persona hic est, & clericorum priuilegijs fruitur, vt probatur in c. duo sunt genera. 1. 2. q. 1. & in c. parochianos de sent. excom. & vt dixit Gloss. in c. quisquis in verb. Ecclesiasticis. 17. q. 4. Hinc cleri nomine non solum ordinibus initiatos, sed & religiosos, & conuersos et̄ comprehendi dixit Cald. de interdicto in 2. membro vers. Sed primò casu, ibi intelligo autem appellatione cleri; nam ad ecclesiam sic translati sunt; vt propriè de populo esse dici non possint. Hæc Cald. quem sequitur Gemin. in eod. c. si sententia in fin. prin. & Phil. Franc. eod. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 167. vers. Quamuis interdictum cleri. Si ergo in monasterium ingressus de populo esse desijt, atq; in clericorum numerum adscriptus est, manifestò concluditur hunc interdicto liberatum esse, vt ex dictis cõstat. Atqui ordinibus hic idem initiari poterit? Communiter concluditur & sine dubitatione à citatis Doctoribus, & ab Anchar. in eod. c. si sententia vers. Tertio quæro, ibi item quæro, si talis, hunc, postea, quam professus est, ordinibus initiari posse; at vbi professus non est, de iure huic ordines conferri posse dixit Fed. de Sen. eod. et si, ne conferantur, consuluit, cui & citati auctores assentiuntur. Ego autem sine dubitatione huic ordines administrari posse censeo; nam, si per ingressum monasterij in clericorum numerum adscriptus est, atque idcirco interdicto liberatus, planè nullam causam video, quamobrem Fed. de hoc dubitauerit, & ordines ei non conferendos consuluerit. Eius tamen sententia mihi probaretur, vbi religionis vestitum nondum sumpisset. In hac quæstione igitur sic concludendum censeo; iam ad postremam veniamus.

S Y M M A.

- 1 Populo interdicto clerus interdictus non est; nec è contrario. *Et sint.*
 2 Familia alicuius interdicta, quinam interdicti sint.
 3 Clero interdicto, an religiosi interdicti sint.

V.

† Postrema quæstio est, an populo interdicto clerus interdictus etiam sit. Quam quæstionem, quòd dubitatione caret, vt paucis absoluamus, populo interdicto clerum interdictum non esse concludimus; sicuti nec interdicto clero, populum, vt dicitur in c. si sententia de sent. excom. lib. 6. Si sententia interdicti proferatur in clerum, dicitur enim ibi, non intelligitur, nisi aliud sit expressum in eo, interdictus populus; nec etiam è conuerso: vnde vno interdicto ipsorum, alius licetè admittitur ad diuina. Hæc ibi, ex quibus manifestò proposita conclusio colligitur, atq; sic asserit ibi Gloss. in verb. E conuerso, & communiter DD. ibi not. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 6. vers. Est autem ad hæc animaduertendum de sent. excom. lib. 6. Facit quoque c. ex parte de priuil. Probatur id etiam postremò ratione, nam populus, atq; clerus diuersa inter se sunt, vt not. Gloss. & ibi quoq; alij, & de communi DD. sententia testatur Dec. in c. 1. vbi de hac differentia, ac diuersitate disputauit de præb. quamuis ipse contrarium senserit: cuius sententia locum habere potest ex vi vocabuli, non autem ex loquendi consuetudine; id quod tacitò significauit Rom. Pont. in eod. c. si sententia, dum inquit Non intelligitur, quasi dicat communiter, & ex vsu loquendi præfertur, vt dixit Bart. communiter receptus in l. omnes populi. nu. 5. Iuxta præmissa. ff. de iust. & iur. si ergo diuersa sunt, ergo interdicto populo clerus interdictus non erit, neq; è contrario; nam sic & DD. ac Dec. not. in c. 1. de præb. ex diuersis enim non fit illatio arg. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Quare interdicto clero, laici ordines suscipere poterunt, vt dixit Zab. in c. non est vobis de spons. & locū id non habet post primam tonsuram; nam in clericorum numerum sunt adscripti. Excipitur autem, vbi aliud in sententia expressum est, vt dicitur in eod. cap. si sententia: sed de quæstione hac satis. Quæ autem de vniuersitate, quæ ex pluribus constat, diximus; eadem, & de vniuersitate, quæ ex paucioribus constat, dicta esse ob easdem rationes intelligimus. † Quare interdicta familia quapiam, vniuersi, qui ad eam familiam pertinent, vel clerici sint, interdicti erunt, vt dixit Syl. in verb. Interdictum, 2. nu. 17. vers. Decimum sextum, & Tab. eod. 1. nu. 9. vers. Item secundum, & Felicianus episcopus in Enchiridio de censuris c. 7. vers. Similiter nec populus de interdicto, & Maiol. de irreg. cap. 20. nu. 1. de irreg. lib. 3. Familiam autem hic accipimus congregationem plurium, qui simul viuunt, vniq; qui totam familiam regit, (serui, liberivè sint) obediunt, vt dixit Syl. in verb. Familia; non igitur fat erit, vt plures necessitudine coniuncti sint; in quam sententiam accipitur l. fin. C. de verb. oblig. quo casu quauis capitis diminutione amittitur, vt dicitur in l. fin. ff. de cap. dimin. † Verum clero interdicto, an religiosi interdicti sunt? Syl. eod. n. & Maiol. c. 20. nu. 5. cum seq. vers. Potest quoq; de irregul. lib. 3. Religiosos interdictos non esse inquit; tum quòd in odiosis clericorum appellatione religiosi non continentur, vt inquit Spec. quem refert Maiol. ibid. tum quòd interdictis religiosi, clerici interdicti non sunt. Contrariam opinionem tamen communiter receptam testatur Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 8. vers. Quintò de sent. excom. lib. 6. vt scilicet interdicto clero, non tantum seculares clerici, sed etiam religiosi, & religiosæ, vt verè conuersi interdicti sint: quæ sententia mihi non probatur ob rationes pro altera allatas. Interdictis etiam Doctoribus alicuius ciuitatis clerici Doctores interdicti non erunt, vt dixit Syl. ibid. Quamuis contrariam opinionem magis communiter receptam esse testetur Maiol. eod. cap. num. 1. Demum vna vniuersitate hominum interdicta, vel locorum, alia interdicta non erit; quare interdicto populo Bononiæ interdicti non erunt populi oppidorum, quæ sunt in territorio Bononiensi, vt in simili dixit Zab. in cap. fin. num. 8. vers. Pone, quòd interdictur de excess. præl. quamuis de suburbanis secus, nisi populum alium facerent. Iudex igitur id arbitratur, atq; sic dixit Maiol. eod. cap. num. 1. sed de materia communi hætenus; ad propriam eiusdem veniamus.

De locis materia propria circa quam interdicti; & de ijs, quæ inesse ipsis debent, quò interdicto subijciantur: Cap. XXI.

S V M M A.

Loca interdicto subijci possunt, vel vniuersalia, vel singularia sint.

LOCA ¶ deniq; materia propria circa quam interdicti etiam sunt; nam & ipsa interdicto subijci queunt, vel vniuersalia, vel singularia loca sint, vt probatur in c. presenti, & in c. si sententia vers. Caterum, & in c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & in c. pen. de off. ord. in antiq. Quare, siue parochia, siue castrum, siue villa, siue ciuitas, siue prouincia, siue regnum sit, in quæ loca interdictum latum generale interdictum dicitur arg. c. cum in partibus de verb. sig. & vt declarauimus cap. 6. in hac Tab. siue ecclesia aliqua, siue plures ecclesiæ singulares sint, quo casu in ipsas interdictum latum singulare interdictum nominatur, hæc in quam loca interdicto subijci poterunt. Agendum hic esset, quæ inesse huic materiæ debent, quò locus interdicto subijcitur; sed quoniam hæc communia loci sunt cum vniuersitate hominũ, & de ipsis egimus in superiori cap. §. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus; hic autem quæstiones has explicabimus. Primum, si vniuersalis locus interdicto subijcitur, interdictum hoc quatenus pertineat. Deinde, quid iuris sit, si locus ille augeatur. Tertio quid, si minuatur. Quarto, si terra alicuius interdicatur, & hic plures habeat, quam interdicto subiectam interpretemur. Quinto, interdicta ecclesia aliqua, quatenus interdictum hoc etiam pertineat. Sexto, si locus interdictus destruat, an interdictum tollatur. Postremo, an interdicto loco, homines eius interdicto subiecti sit. Hæc sunt quæstiones hic nobis explicandæ; primam igitur aggrediamur.

S V M M A.

1 Loco vniuersali interdicto, vt ciuitate, interdicta sunt suburbia, continentiaq; ædificia. 2 Suburbia, continentiaq; ædificia ciuitatis in-

terdicta an interdicta sint, si non sint in dominio eius, qui est dominus ciuitatis.

I.

¶ Quæstio, quam nobis primo loco explicandam proposuimus, hæc est, si vniuersalis locus interdicto subijcitur, quatenus interdictum illud pertineat. Quam quæstionem vt ordinatim agamus, primo dicimus ipsamet loca interdicta interdicto subiecta esse, vel ciuitas, vel castrum sit; deinde suburbia; tertio continentia ædificia, si loca interdicta ea habeant, vt habetur in cap. si ciuitas de sentent. excomm. lib. 6. Si ciuitas, castrum, aut villa subijciantur ecclesiastico interdicto, dicitur enim ibi, illorum suburbia, & continentia ædificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam, licet prædicta videantur aliâ murorum ambitu terminari, hoc tamen casu, ne vilipendi valeat sententia interdicti, quod fieret, si posset in ipsorum suburbij, vel continentibus ædificijs licite celebrari, vt prius; expedit interpretationem fieri latiore. Hæc Rom. Pont. & ibi communiter not. ex quibus manifestò patet nec in suburbij, nec in continentibus ædificijs loci interdicti diuina fieri posse; ite rō est aperta, quam obrem id statum sit, ne scilicet interdictum ludibria sit: quod planè contingeret, si ad hæc tam proxima loca interdictum non pertineret. Ac sanè, si interdicto Lugo; ex eo loco homines in sacra æde Beatissimæ Virginis Mariæ, quæ prope eum locum est, & inter continentia ædificia poni potest, diuina audire, ac sacramenta suscipere possent, quis non videt interdictum ludibria ibi fore? ne igitur hoc contingat (esset enim contra cap. si sententia. §. cum verò, & ibi not. Gloss. in verb. Careat de sentent. excomm. lib. 6.) iure merito, vt & ad hæc loca interdictum pertineret, cautum est. Suburbium autem, quod vulgo dicitur Borgo, à re ductum nomen habens, quod sub urbe, idest proximum vrbis collocatum sit, est aggregatio ædium plurium proximè post vrbem existentium. Continentia verò ædificia sunt domus sparsim hic, illic ædificate, & vrbana prædia, quæ nec villam, nec suburbium faciunt, non longè tamen à loco interdicto remota, vt declararunt Gemin. Anchar. Philip. Franc. & communiter DD. in cit. cap. si ciuitas. Quatenus autem continentia ædificia pertineant, nec non suburbium, nisi aliunde id constet, iudex

iudex respectu habito ad rationem propositam, ne scilicet interdictum contemnatur, id metietur, atque arbitrabitur argum. cap. de causis de offic. deleg. & l. 1. ff. de iur. delib. ut dixit Gloss. in cit. cap. si ciuitas de sentent. excom. quam sequitur, & communiter receptam esse testatur Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 8. in fin. de sentent. excomm. lib. 6. ¶ Verum quid, si suburbia, continentia ædificia, vel eius loci interdicti non sint, vel non eius iurisdictionis, an nihilominus interdicta erunt? Anch. eò non pertinere censuit in eodem c. si ciuitas vers. Secundo not. nam lex ad ea accommodatur, quæ sæpius accidunt. Contraria tamen sententia mihi verior videtur, vt scilicet eò etiam interdictum pertineat; tum quòd ratio prohibitionis diuinorum, ne interdictum contemnatur, locum habet, cuiuscunq; suburbia, & continentia ædificia sint, vt hoc per se patet, ergo eadem dispositio locum habere debet argum. cap. cum dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. tum quòd opinionem hanc sequitur Cald. de interd. vers. Circa quod si suburbia, & Syl. in verb. Interdictum. 2. num. 5. vers. Quartum, & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 8. vers. Est tamen intelligenda responsio de sent. excom. lib. 6. Nec repugnat, quod dicit Anchar. legem ad ea, quæ sæpius accidunt, se accommodare, nec etiam verbum illud Illorum suburbia, quasi secus sit, si alterius suburbia sint; nam ad id, quod sæpius contingit, & frequentius, legislator se retulit; at, vbi lex de pluribus similibus casibus vnus tantum mentionem fecit ob frequentiore eius vsum, & de minus frequenti idem, quod de frequentiori, statuisse censetur, vt probatur in l. vn. & ibi Gloss. in verb. Sponsam, & communiter DD. C. de rapt. virg. Non repugnat etiam, si dicatur extra territorium ius dicentis interdictum pertinere non posse; nam, ex quo communi iure id statutum est, vt ad hæc loca interdictum huiusmodi pertineat, ei iuri omnes subiecti sunt, vt dicitur in c. 1. & c. fin. de constit. Hinc excommunicatus ab episcopo Imolensi, & à subiectis alterius episcopi vitari ob eandem rōnem dēt arg. c. nuper de sentent. excom. lib. 6. Nec in his locis igit interdicto prohibita fient. Hæc autem, quæ diximus, locum habent, etiam si suburbium non sit de iurisdictione episcopi, eius vè, qui interdictum promulgauit, atque sic asseruit Couar. ibidem, vbi & Cald. idem sentire ait, & hoc ob easdem rationes. Excipiuntur tamen loca adherentia illis continentibus ædificijs; nam ea interdicto subiecta non erunt: alioquin contingeret, loco vno interdicto, vniuersum terrarum orbem interdictum esse, quòd absurdum est; atque sic dixit Cald. eodem vers. Sed nunquid, & Anchar. in cit. c. si ciuitas in tertio notab. vers. Sed nunquid. Hinc ob hanc rationem, nec excommunicatio in tertiam personam transit, vt dixit Gloss. in c. quoniam multos. 1. 1. quæst. 3. nusquam igitur in his locis diuina fient, vel sacra, vel profana sint. Atqui, vbi ab homine interdictum huiusmodi latum est, an suburbia à homine, à iure vè interdicta erunt? Archid. à iure interdicta esse dicit; nam ius ipsum interdictum ad suburbia trahit. Contrarium tamen tenet Ioan. Andr. & sequi videtur Gemin. in c. si ciuitas. num. 1. 1. vers. Quæro, quia textus vult. Mihi tamen placet prior sententia; nam ex interpretatione iuris id fit, vt dicitur ibi Expedit interpretationem fieri latiore: quamuis ergo interdictum ab homine feratur, quò tamè & ad suburbia pertineat, iuris interpretatione fit; nam & patronorũ tutela ex interpretatione legitima dēt in Instit. de legit. patron. tut. sed de quõne hac priori hæcenus, ad alteram veniamus.

S V M M A.

1 Loco vniuersali interdicto, si aliquid ei addatur, & augeatur, an locus ille adiectus interdictus etiam sit.

II.

¶ Altera quæstio est, si interdictus vniuersalis locus sit, & locus alius ei adijciatur. vt pote Regno Galliarum interdicto, comitatus ei adijcitur, an locus adiectus interdictus etiam sit. Philip. Franc. in cap. si sententia in §. caterum vers. Sexto tangit, & Gemin. num. 6. vers. Quid, si iste, & Anchar. vers. Sexto not. vers. De quinta quæstione de sentent. excomm. lib. 6. locum adiectum interdictum non esse sensisse videntur; nam interdicta terra alicuius, quod deinceps hic acquisiuit, interdictum non esse inquirunt. Contrarium tamen suadere videtur, quòd vniuersitate hominum interdicta, qui eius vniuersitatis deinceps sit, interdictus est, vt supra probauimus. Quid igitur concludendum? Ego sic distinguendum censerem. Aut locus adiectus hac ratione adiectus est, vt loci interdicti pars sit; & in hoc casu locum adiectum interdictum etiam esse censeo; nam & regnum, & ducatus, & marchionatus, & comitatus, & huiusmodi vniuersalia loca sunt, vt probauit Bart. in l. si conuenerit. §. nuda. num. 3. ff. de pignor. act. ac propterea

pterea & auctorem recipiant arg. l. grege. ff. de leg. 1. vt diximus de hominum vniuersitate; sicut ergo, qui sit vniuersitatis interdicta, interdictus & ipse est, ita & locus adiectus. Aut non adijcitur, vt pars eius sit, sed solum hac ratione, vt qui interdicti loci dominus est, & adiecti loci dominus sit, vt exempli gratia, qui Ferrariæ Dux est, hic & Barbiani comes sit; & in hoc casu, quoniam locus adiectus pars eius non fit, cui adijcitur, ob eam rem adiectus locus interdictus non erit. Et hoc ob doctrinam Bart. in cit. §. si nuda, vbi asserit locum adiectum alteri, si vnus cum eo efficiatur, cui adijcitur, legibus eius, cui adiectus est, gubernari, alijs autem non; & in hoc casu locum habebit Doctorum sententia, quos primò citauimus. Aut deniq; ex duobus locis sic locus vnus efficitur, vt alter alterius pars accedens non sit, sed æquè pares an. bo sint; & in hoc casu adiectus interdictus non erit; loca enim sic copulata, quæ fauoris rationem habent, non, quæ odij, sibi mutuo tribuunt, vt dixit Gloss. in c. 1. ne sed. vac. & Alex. in l. 1. nu. 10. vers. Vltimò not. ff. de leg. 1. In hac quæstione igitur sic concludendum censerem.

S V M M A.

1 Loco vniuersali interdicto, si ratione quapiam adempta interdicta remaneat. *diminuat, seu pars ei adimatur, an pars*

I I I.

§. † Tertia quæstio est, si locus vniuersalis interdicto subiectus minuatur, aliquauè pars ei adimatur, an adempta pars interdicta remaneat. Anchar. in cap. si sententia in sexto not. vers. De sexta, & Gemin. eodem in §. ceterum. num. 7. vers. Quid, si dominus vendidit, & Phil. Franc. vers. Quintò tangit de sent. excomm. lib. 6. & Cald. de interd. in secundo membro vers. Quid, si terra alicuius interdicta alienetur, interdictam remanere inquiunt; nam interdictum onus est, quod loco inheret, ac propoterea transit ad quemcunq; in quem terra transfertur argumen. c. ex literis de pignor. Horum sententiam, vbi locus interdictus totus alienatur, vti verissimam sequor; quandoquidem alienatio interdictum non tollit, sed absolutio. Verùm quid, si pars tantum alienetur? hoc ipsi prætermiserunt; ego igitur sic distinguem. Aut locus, qui alienatur, definit omnino esse de eo loco vniuersali, seu de vniuersitate loci interdicti; & in hoc casu interdicto eum liberatum esse statim censeo; sic. n. & hominum vniuersitate interdicta, qui ex ea esse definit, statim liber est, vt suo loco vidimus. Aut vniuersitatis eius esse omnino non desijt, vt pote quia in feudum locus ille datus est, & in hoc casu interdictus remanebit; quippe qui adhuc interdicta vniuersitatis locus est; & hæc notanda sunt; quoniam Doctores ea omiserunt; iam quartam quæstionem aggrediamur.

S V M M A.

1 Terra alicuius interdicta, si plures habeat, *quæ interdicta sit.*

I V.

§. † Quarta quæstio est, interdicta alicuius terra, quæ interdicta dicatur, si plures habeat. Ob hanc quæstionem Ioan. Andr. in nouell. quem referunt, ac sequuntur Anchar. in cap. si sententia, & Gemin. eodem in §. ceterum, & Philip. Franc. de sentent. excomm. lib. 6. quæstiones plures mouerunt. Primùm, an terra dotalis interdicta intelligatur. Item ea, quam pro pignore datam habet. Tertio ea, in quam habet vsumfructum tantum, directum vè dominium. Quarto, an ea, quæ communis. Et ad summam sic concludunt, si forma interdicti concepta sit per verba dominium sonantia, vt potè quia dictum est Interdico terram tuam, vel Interdico terram talis, in hoc casu interdictum pertinere ad terram, in qua dominium habet; nam meus, tuus, & huiusmodi nomina possessiua dominium significant argum. l. Quintus. ff. de aur. & argent. leg. sicut etiam genitiuus, atque ob eam rem & dotalem interdictam esse; maritus enim eius dominus est argum. l. doce ancillam. C. de rei vind. & in Instit. in princ. quibus licet alienare, vel non; item & eam, in qua vsumfructum habet, & nudam proprietatem tantum; quamuis Cald. in hoc postremò contrarium senserit; vt enim in loco diuina ne fiant, magis ad vsumfructum, quam ad proprietatem pertinet. Si verò dictum sit Interdico terram, quam is tenet, tunc & pignori datam interdictam esse concludunt. Quare Felin. in c. ex tenore. num. 21. in vers. Ceterum ad multa vers. Declara etiam omnia de rescript. & Rot. decis. 8. num. 2. in antiquis de elect. terram, quam de facto quis tenet, interdictam esse inquiunt. Hæc Doctores, quorum

quorum dicta per obscura admodum sunt. Nam aut hic, cuius terra interdictur, terram vnã tantum habet; & in hoc casu, quacunq; ratione illam habeat, interdicta erit, quacunq; forma adhibita sit: & hoc ob id, ne interdictum inutile sit argumen. cap. si sententia vers. Cùm vero, & facit l. quoties. ff. de rebus dub. Aut plures habet, & in hoc casu, tanquam sententia incerta non valebit, ex quo non terras, sed terram tantum interdixit. Ego igitur sic distinguendum censerem. Aut hic, cuius terra interdicta est, vnã terram tantum habet; & in hoc casu, vt proximè diximus, quacunq; ratione illam habeat, interdicta erit, ex quo de alia intelligi non potest argumen. l. nominatum. ff. de liber. & posthum. Aut hic plures terras habet vario iure; & tunc apparet, quam interdiceri voluit, & illa interdicta erit, quacunq; sit argum. c. cùm voluntate de sentent. excomm. & l. non omnis. ff. si cert. pet. Aut non apparet; & tunc, si in vna ex illis absolutum dominium habet, in alijs verò non; prior, & non alia, interdicta erit argum. l. cùm queritur. ff. de stat. hom. si verò in pluribus absolutum dominium habet, vt sententia incerta, nullæ interdictæ erunt; nam certus esse debet, qui censura irretitur, vt probauimus cap. 17. §. 4. Tab. 1. Et planè mirandum est hoc DD. non animaduertisse; nam, vbi lex plures terras interdicit, non singulorum, sed plurium numero vtitur, vt habetur in extrauag. super gentes de consuet. Aut interdictæ sunt omnes alicuius terræ, & in hoc casu Doctorum sententia, quos citauimus, locum habebit; nam ex interdicti forma, quæ terra interdicta sit, iudicabitur, atq; idcirco communis terra, quæ pro indiuisa habetur, interdicta non erit, vt citati auctores eisdem in locis concludunt. In hac igitur quæstione sic concludendum existimarem; quicquid Doctores dixerint, qui rem hanc obscure admodum, atq; confuse pertractarunt.

S V M M A.

1 Ecclesia interdicta, & capellæ ipsius, & cæmeterium interdicta sunt. 2 Ecclesia interdicta aucta, per partes vè resecta, interdicta remanet.

I V.

§. † Quinta quæstio est, interdicta aliqua ecclesia, locovè alio sacro, quousq; interdictum illud pertineat. In qua quæstione breuiter concludimus non solum ipsam ecclesiam, sed eius sacella, quæ vulgò capellæ dicuntur, nec non cæmeterium interdicta esse, vt dicitur in c. si ciuitas de sent. excomm. lib. 6. sed, quoniam de interdicto huiusmodi satis egimus cap. 11. in hac Tab. ob eam rem; quæ huc pertinent, illinc sumemus. Interdicta non est tamen ecclesia cathedralis interdicta ciuitate ob c. quamuis §. quamquam depreh. lib. 6. vt ait Staphil. quæ refert Couar. in cap. alma p. 2. §. 1. num. 4. de sent. excomm. lib. 6. Quod mihi non placet, nam interdictum inutile redderetur contra c. si sententia eod. verum tamen erit dictum in singulari interdicto loci, vbi oēs ecclesiæ ciuitatis interdictæ sunt. † Verùm quid, si ecclesia interdicta augeatur? Sine dubitatione & quò ad eam partem interdictam esse asserimus; etenim augmentum eiusdem naturæ est, cuius est res, quæ augetur, vt pluribus id probauit Phil. Prob. in Add. ad Ioan. Mon. in cap. quanquam. numer. 4. cum multis seq. de electio. lib. 6. Quid itidem, si paulatim per partes resecta sit, adeò, vt ex priori nulla pars remanserit, an nihilominus interdicta erit? Planè concludendum est & interdictam adhuc esse; nam eadem esse, quæ prius, existimatur argum. l. proponebatur. ff. de iud. & l. quid tamen. §. planè, si per partes, & §. in nauis. ff. quibus mod. vsumfruct. amitt. ibi enim, si ædes per partes resectæ sint, vel totæ nouæ factæ, sicut etiam & nauis, eodem esse existimantur, vt ibi dicitur, atq; idcirco vsumfructus earum non amittitur, vt habetur in cit. l. quid tamen; ergo idem in re nostra concludendum est ob eandem rationem argum. c. cùm dilecta de confirm. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. sed de quæstione hac satis; ad sextam veniamus.

S V M M A.

1 Locus interdictus si destruat, an interdictum tollatur.

V I.

§. † Sexta quæstio est, an interdictum tollatur, si locus interdictus destruat. In qua quæstio ne interdictum sublatum esse concludendum videtur. Primùm, quia vsumfructus ædium relictus extinguitur, si ædes ad aream redactæ sint, vt dicitur in l. quid tamen. §. non tantum si ædes. ff. quibus modis vsumfructus amittatur, & facit l. 2. ff. de vsumfruct. & hoc locum habet, vel ex iisdem cementis, & tignis restaurentur, vt ibidem dicitur, & probatur etiam in l. inter stipulantem. §. sacram vers. Sed si vsque ad aream. ff. de verbor. oblig. & in l. seruitutes. §. si sublatum sit ædificium. ff. de seruit. vrb. præd. ergo idem in casu nostro dicendum est, ex quo, vt in loco diuina ne fiant, impeditio quædã magis vsumfructus, quam proprietatis esse videtur, vt in simili

sensit Cald. de interdicto in secundo membro vers. Quid, si interdicatur specialiter illa terra. Confirmatur hoc, quoniam ecclesia omnino destructa iterum consecrari debet, ut tradidit Abb. in capit. proposuisti de consecratione eccles. vel altar. Secundo loco probatur sententia hæc, quoniam ecclesia funditus destructa, & iterum constructa eadem ecclesia non dicitur, ut dixit Goffr. in summ. de eccles. ædific. in fin. & eum refert, ac sequitur Ias. in l. inter stipulantem. §. sacram. nu. 30. vers. Quid autem de ecclesia, & Bart. nu. 1. ff. de verbor. oblig. ergo, ex quo eadem ecclesia non est, interdictum sublatum esse debet. Tertio facit, quoniam destructa ecclesia, cui indulgentiæ concessæ sunt, indulgentiæ censentur reuocari, ut dixit Palud. quem refert, ac sequitur Nauar. in comment. de Iobelo notab. 3. 1. num. 26. ibi destructo tamen loco, ergo multo magis interdictum sublatum esse debet; cum interdictum pena, atque idcirco odiosum sit, indulgentiæ verò remissiones, atque idcirco gratiosæ argum. c. odia de regul. iur. lib. 6. & l. Arrianus. ff. de action. & obligat. Postremò interdictum loci se habet ad ipsum locum, ut accidens ad suum subiectum; at subiecto accidentis sublato, & ipsum accidens tollitur argum. l. 2. ff. de usufruct. ergo & loco interdicti sublato, interdictum sublatum esse dicendum videtur. Atqui contrariam sententiam amplexandam censeo, ut, ecclesia diruta, adhuc locus ille interdictus sit. Primum, quia homo interdicto subiectus etiam post mortem interdictus est; ergo & ecclesia interdicta, quamuis diruta interdicta erit; non enim diuersa ratio in hoc, atque in illo casu est, ergo nec diuersa dispositio esse debet argum. c. cum dilecta de confirmat. vtil. vel inutil. & l. illud. ff. ad l. Aquil. Item interdicatur ecclesia non ob eos parietes; sed, ne in loco concluso ipsis parietibus, diuina fiant, hoc negari non potest: sic enim & ciuitate interdicta locus, quem ciuitas ambit, vna cum loco suburbij, & continentium ædificiorum interdictus est, atque idcirco non modò in ædibus diuina fieri nequeunt; verum etiam nec extra ædes sub dio, tentoriove inibi fieri possunt, ut probauimus hoc cap. §. 1. ergo idem in casu nostro, atque ob eam rem nec in cœmeterio ecclesiæ interdictæ diuina permittuntur, ut dicitur in cap. si ciuitas de sent. excomm. lib. 6. quamuis parietibus septum ipsum non sit. Postremò ecclesia destructa nondum resecta adhuc sua priuilegia retinet, ut dixit Alexand. in l. inter stipulantem. §. sacram. in fin. vbi & de communi sententia testatur. ff. de verborum obligat. & sequitur ibi quoque Ias. num. 30. vers. Quid autem de ecclesia, & Felin. in c. cum dilecta vers. Destructo. num. 97. de rescript. & hoc ob eam rationem quoniam hæc rei inheret, ut dixit Ias. eod. ergo idem de interdicto dicendum, quod & ipsum loco inheret. Non obstant modò contraria allegata, quæ me dubium admodum reddiderunt. Non primò illud de usufructu ædium; nam idcirco destructis ædibus usufructus extinguitur, quoniam ædium, & non areæ sublati edibus usufructus legatus erat (alius enim usufructus edium est, & alius areæ: ex quo igitur edes dirutæ sunt, mirandum non est, si usufructus interijt) at ecclesia interdicta ob eam rem subijcitur, ne diuina fiant eo in loco; qui locus non tollitur, quamuis parietibus spoliatur, atque ob eam nec ibi diuina sub tentorio fieri, nec Christi fidelium corpora sepeliri poterunt: quod igitur adhuc interdictum suum effectum operatur, non autem usufructus edium adest, quæ destructæ sunt, ob eam rem non idem de vtroque statuitur. Non obstat etiam, quòd secundo loco dicebatur, ecclesiam destructam, si iterum construatur, eandem ecclesiam non dici; nam hoc nihil officit; tum quòd quòd ad iura, quæ rei inheret, eadem censetur, & idcirco sua priuilegia retinet, ut supra diximus, atque sic dixit Ias. in cit. §. sacram. num. 30. vers. Quid autem de ecclesia funditus destructa, ergo & interdictum remanebit, ex quo rei inheret; tum quòd, etsi ecclesia non remanet, remanet tamen locus sub ecclesiæ nomine interdictus; nil aliud enim est ciuitatem, atque ecclesiam interdicere, quam diuina eo in loco prohibere, vbi ciuitas, atque ecclesia est. Non repugnat etiam illud de indulgentia, nam idcirco, ecclesia diruta, indulgentiæ tolluntur, quoniam cessat causa, quamobrem concessæ erant; nam, ecclesia diruta, ibi nec diuina fiunt, nec eò homines ad preces fundendas eunt, ex quo diuina ibi non fiunt, & areæ sublatae sunt, sanctorumque imagine, ac præsertim Christi domini delete, & sacre reliquie inde sunt exportatae; at, quòd frequentius diuina ibi fierent, Christi que fideles ecclesiam frequentarent, indulgentiæ condonatae sunt: ex quo igitur hæc cessant, diruta ecclesia, iure merito & indulgentiæ tolli debent argum. c. cum cessante de appell. & l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. at diruta ecclesia interdicta non cessat causa ipsius interdicti, vel pro pœna, vel pro contumacia latum sit; ergo nec interdictum cessare debet. Non obstat demum illud de accidente; nam, etsi parietes ecclesiæ sublatae sunt; non tamen locus, cui inheret, interijt. Quare à posteriori opinione discedendum esse non censeo, ut scilicet destructa ecclesia, ciuitateve interdicta,

inter-

interdictum nihilominus remaneat, quousque tollatur; quamuis rationes prioris opinionis in initio me plurimum nouissent: sed de quaestione hac satis, ad postremam veniamus.

S V M M A.

¶ Loco interdicto, an homines eius loci interdicti intelligantur; & è contrario hominibus

alicuius loci interdictis, an locus ipse interdictus fiet.

VII.

¶ Postrema quaestio est, an, interdicto loco, homines eius loci interdicti sint. In qua quaestione, ut dilucidius eam explicemus, duas regulas ponemus; quarum prior de loco, posterior de hominibus interdictis erit. Interdicto loco igitur, eius loci homines interdictos non esse pro certo habendum est; id quod & his rationibus probatur. Primò, quia, vbi ciuitas est interdicta, ciues eius, qui culpa vacant, interdicto que causam non dederunt, extra eam ciuitatem audire diuina possunt, atque ipsis interesse, ut dicitur in cap. si sententia de sent. excomm. lib. 6. Caterum, cum propter delictum domini, rectorisve est ciuitas interdicta, ciues eiusdem, qui culpabiles non sunt (dummodo & ipsi propter dominum, rectoremve puniendum in eis non fuerint interdicti) possunt extra ipsam licite interesse diuinis. Hæc ibi: si ciues interdictæ ciuitatis igitur licite diuinis interesse alibi possunt; ergo, interdicto loco, eius loci homines interdicti non sunt, atque sic not. ibi Gemin. in eodem. §. caterum. num. 4. vers. Nota; quòd vbi, & Anchar. eodem. num. 3. vers. Quintò not. & Abb. in c. non est vobis. num. 8. de sponsal. & Burgas. de sententia interdicti. num. 16. part. 6. de irregul. & dispens. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. num. 6. vers. His denique; & num. 8. v. r. Quartò hinc constat de sent. excomm. lib. 6. & communiter DD. quare & alibi ecclesiasticam sepulturam habere poterunt, ut asseruit Couar. ibid. num. 6. Postremò facit, quoniam interdictum loci specie differt ab interdicto hominis, ergo interdicto loco, eius homines interdicti non erunt; ex diuersis enim non fit illatio argum. l. Papinianus exuli. ff. de minor. Contra sententiam hanc tamen facere videtur c. per exemptionem de priuileg. lib. 6. vbi exempta ecclesia, & eius clerici exempti sunt, ut ibi dicitur; ergo idem & hic dicendum videtur. Atqui à priori sententia discedendum non est: nec repugnat ius illud; nam ob eam rem illud sit, quoniam lex hoc se velle ibi declarauit: non enim vi sua, sed priuilegij beneficio clerici illud habent; ergo aliàs secus, nisi speciatim id cautum esset, atque idcirco ad rem nostram non facit: & eò minus, quòd ibi agitur de re gratiosa, hic de pœna re odiosa, atque idcirco illinc ad rem nostram argumentum duci non debet argum. c. statutum de electio. lib. 6. & c. in pœnis de regul. iur. eodem libro; nisi ergo & homines illi aut interdicto subijciatur, aut interdicto eam dederint, quo casu hi subiecti sunt interdicto, ut dixit Cald. quo cū DD. sentiunt, ut ait Couar. eod. n. 8. & Burgas. vbi supra, interdicti non erunt. Quare, interdicta ecclesia cathedrali, canonici ipsius interdicti non sunt; ac propterea extra ipsam, etiam ut collegium diuina facere possunt, ita Couar. ibidem. num. 8. vers. Sextò, & de priori regula satis. E' contrario itidem, ut posteriorem regulam ponamus, interdictis hominibus speciatim, per vniuersitatemve loci alicuius, locus ipse interdictus non erit. Primò ob rationem proximè dictam, quoniam interdictum hominum specie differt ab interdicto loci. Deinde ob c. 1. de vsur. lib. 6. nam ibi vniuersitate hominum interdicta, si ea in contumacia perseueret, eius terra interdicto statim subijcitur, ut ibi habetur; ergo hominibus interdictis locus eorum interdictus non est: alioquin frustra ibi terra interdicto deinceps subijceretur, quæ iam interdicta erat. Postremò facit cit. c. per exemptionem; vbi, clericis exemptis, ecclesiam exemptam non esse dicitur; ergo multò minus, hominibus interdictis, eorum loca interdicta erunt argum. c. odia de regul. iur. lib. 6. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. atque sic speciatim dixit Gloss. in eodem. c. si sententia in verb. In clerum; nam interdicto clero alicuius ecclesiæ non propter hoc ecclesiam interdictam intelligi ait; atque ob eam rem alios clericos licite in ea celebrare, & eam Gloss. communiter receptam testatur Couar. in eod. §. 1. num. 7. vers. Primum, quòd interdicto clero. Id quod & iure verum esse, sicut re vera est, inquit Cald. de interdict. in secundo membro vers. Sed circa hoc. Nec repugnat cap. q. nullis de priuileg. ut Couar. censuit; nã ibi de interdicto loci agitur, & sic accipitur ibi illud Commune terræ. Quamuis, quòd audiri voces diuina facientium ab interdictis possent, nec excludi facile inde valerent, atque idcirco interdictum violari, ac ludibrio esse cõtingeret, ob id consulat, ut à publica celebratione diuinorum se ablineat, & sequitur eum Gemin. in eodem cap. si sententia in princ. vers. In fin. Gloss. & Philip. Franc. eodem, & Couar.

Q 29 2

ibidem

ibidem vers. Secundò. Hominibus igitur interdictis eorum loca interdicta non erunt; nec homines, loco interdicto, atque sic dixit Feder. de Sen. consil. 70. & consil. 208. Quare Gloss. in eodem c. si sententia in verb. Interdicti, aliud esse inquit interdicere solam ciuitatem; aliud ciuitatem, & ciues; aliud ciues tantum, & sequitur eam Anchar. vers. Quintò not. & Gemin. in §. ceterum vers. Gloss. in verb. Interdicti, & Phil. Franc. eod. quod & inquit citati autores in cit. c. 1. de vsur. lib. 6. sed de materia interdicti haftenus; ad formam, & primò ad eam, quæ ad interdictum ferendum necessariò postulatur, transeamus.

De forma necessaria ad interdictum ferendum; & de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debent; eiq; communia cum alijs censuris sunt. Cap. XXII.

S V M M A.

1 Forma, quæ necessariò adhibetur ad interdictum ferendum tam in hominem, quam in locum, quænam sit.

2 Forma hac adhibita Suspendo te ab ingressu ecclesie, an suspensio, interdictum vè sit.

1 **F**ORMA † deniq; ad interdictum ferendum necessaria hæc est. Si in singularem hominem feratur Interdico, exempli gratia, te, seu Titium, hos, vel illos. Si in hominum vniuersitatem Interdico populum Barbiani. Si verò in locum interdictum promulgetur; vbi in singularem locum fertur, forma hæc erit Interdico ecclesiam hanc, vel illam; vbi in vniuersalem locum, Interdico parochiam, villam, castrum, ciuitatem, regnum, & huiusmodi argum. c. si sententia, & c. si ciuitas de sent. excom. lib. 6. & extranag. 3. de priuileg. & vt dixit Maiol. de irreg. cap. 20. num. 10. vers. Illud tamen lib. 3. non enim simplex prohibitio de non administrando fert interdictum, sed verba hæc Interdico, & Interdicimus, & id generis, vt dixit Specul. quem refert, ac sequitur Maiol. ibid. quod tamen locum non habere in interdicto alicui personæ singulari facto, sed in generali tantum inquit Maiol. ibid. sed id non placet ipsi Zab. in c. fin. num. 7. vers. Circa interdictum personæ de excess. prælat. nec etiam mihi, & propterea in hoc iudicis arbitrium sequemur, id est iudex hoc arbitrabitur argum. c. de causis de offic. deleg. & l. 1. ff. de iure deliberan. Quamuis Zab. asserat per verbum Interdico censuram hanc ferendam esse; non enim vt inquit Innoc. quem refert Zab. ibid. interdictum latum dicitur, si alicui prohibitum sit, ne in ecclesia celebret: quod mihi omnino non probatur; quid enim, si iudex illis verbis Interdictum ferre voluit? ex rei ergo qualitate, & causæ verba interpretabimur. Ad summam formam ea verba sunt, quibus & interdictum ferri significatur; & in quos (sue in hominem, sue in locum fertur) apparet; nam, quod & de alijs censuris diximus, nec ad interdictum ferendum præscripta certa verborum forma est, vt dixit Syl. in verb. Interdictum. 3. num. 7. & Tab. eod. 3. num. 1. vers. Sub hac autem forma, & Armill. eod. num. 24. Formam tamen huiusmodi adhibebimus, vbi vniuersa interdicto prohibere volumus. At, si aliqua tantum, vt pote ingressum in ecclesiam, forma hac vtremur Interdico tibi ingressum ecclesie, vt habetur in c. is, cui de sent. excom. lib. 6. & in extranag. vn. §. alioqui de cens. Ad eandem normam, si quid aliud interdicto prohibeatur, formam concipiemus, vt diximus de forma suspensionis cap. 14. Tab. 4. & citati autores proximè eisdem in locis. † Verùm quid, si forma his verbis concipiatur Suspendo te ab ingressu ecclesie, vt in c. fin. de offic. ord. lib. 6. an interdictum, suspensio vè hac ratione feretur? Quid è contrario, si dicatur Interdico tibi officium sacerdotis, sacramentorum vè administrationem; an & hic suspensionem, interdictum vè latum interpretabimur? Ego in his questionibus, in priori interdictum, in posteriori suspensionem latam esse concludo. Nam verba ferendum subiectam materiam accipienda sunt argumen. c. intelligentia de verbor. signif. & ibi not. Abb. & l. si vno. ff. locati, & l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habit. & vt pluribus id asseruit Anchar. in c. si ciuitas. num. 2. vers. Quartò not. de sent. excom. lib. 6. at per suspensionem quis suspenditur à functionibus clericorum, quatenus ad clericos, atque ecclesie ministros pertinet; ergo suspensio ab ingressu ecclesie suspensio propriè non est, sed interdictum; quod & à diuinis, & ab ingressu etiam ecclesie nos arceat, vt vidimus, & vt habetur in eodem cap. si sententia, & in

& in c. cui de sent. excom. lib. 6. idem, si dictum sit Suspendo te à sacramentorum perceptione; nam perceptio hæc nulli ordini eccl. conuenit, & propria est, vt dixit Summa Corona in 3. part. cap. 9. de suspens. num. 4. Item per interdictum impeditur quis propriè à diuinis actiue, & passiuè, vt supra vidimus; ergo interdictum officij sacerdotis, & ad administrationem sacramentorum propriè interdictum non erit, sed suspensio ob ea, quæ diximus. Ad subiectam materiam igitur verba formæ censuræ ecclesiasticæ interpretabimur; etenim non res verbis, sed verba rebus subiecta esse debent, vt dicitur in eod. c. intelligentia, & argum. l. ad recognoscendos. C. de ingen. manumiss. atq; sic dixit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 12. de interdicto. Quare, si quis suspendatur à communione sacramentorum, & hominum, hic excommunicatus, & non suspensus erit; quoniam excommunicatio communione hac priuat, & non suspensio, vt vidimus suis locis: sed iam de ijs, quæ necessariò huic formæ inesse debent, agamus.

S V M M A.

1 Interdictum simpliciter, ad tempus vè latum quatenus duret.

2 Interdictum hoc, quod de ambulatorium dicitur hac forma latum. Vbiunq; exempli

gratia Titius erit, & quocumq; iuerit, locus ille interdictus sit, quousq; ibi morabitur; an vnum, multiplex vè interdictum sit.

I.

1 **Q**uoniam, quæ formæ interdicti ferendi necessariò inesse debent, communia quidem interdicto cum omnibus censuris egimus cap. 20. Tab. 1. communia verò cum suspensione ne cap. 15. Tab. 4. † nam et interdictum simpliciter, et ad tempus fertur, sicut suspensio; & ob eam rem questiones moras de suspensione, quæ & in interdicto locum sibi vindicant, absolui-mus eod. cap. 15. ideo consultò illis omisis, ne actum agamus, questionem vnã hic disputa-bimus † an scilicet interdictum hoc, quod de ambulatorium dicitur, † hac forma latum Vbi-cumque exempli gratia Titius erit, & quocumque iuerit, locus ille interdictus sit, an inquam interdictum hoc vnum, multiplex vè sit; hæc enim forma interdictum latum esse legimus in cap. dilectis filijs de appell. & in cap. non est vobis de spons. & eius etiam mentionem facit Nauar. in man. cap. 27. num. 166. vers. Exemplum quotidianum est, Quam questionem vt paucis ab-soluiam, plura interdicta esse cenfeo, vt scilicet, quotiescunque Titius alicubi fuerit, interdictus locus ille sit; & eo inde profecto, tollatur; & si iterum illuc redeat, iterum interdicto locus ille subijciatur. Primò, quoniam, si cuiuspiam in singulos annos, dies vè, vsus fructus legetur, plura lega-ta existimantur; et singulorum annorum dies cedit, vt in l. vn. ff. quando dies vsus fructus leg. ced. nec vnus ann. amissione, alterius anni fructus amittitur, vt dicitur in l. 1. §. fin. & in leg. sicut in annos, & in l. repeti. ff. quib. mod. vsus fruct. amitt. ergò & interdictum hoc multiplex erit; ex quò, quotiescunque Titius alicubi est, locus est interdictus; & quotiescunque illinc abiit, in-terdictum tollitur; et eodem ipso redeunte rursus locus est interdictus. Præterea eadem excep-tio rei iudicatæ non dicitur, vbi non eadem res est, & eadem conditio personæ, & ob eandem causam, vt dicitur in l. cum queritur cum duab. sequent. ff. de exception. rei iud. ergò, ex quo, Titio eodem redeunte, idem factum non est cum primo, ob eam rem nec interdictum illud pri-mum erit. Nec repugnat, si dicatur per vnã sententiam latum esse; nam, ex quo interdictum latum est toties, quoties eò iuerit, tot interdicta esse censentur, quoties iuerit. Sic enim & sen-tentiæ tot esse existimantur, quot capita ipsa sententia continet arg. l. scire debemus. ff. de verb. oblig. Non repugnat etiam l. cum alijs. C. de curat. fur. vbi curator furioso datus, et si furore du-rante administrare potest, cessante autem furore administratio ei prohibetur; et iterum adue-niente furore, administrationem recipit, & tamen vna cura est, vt ibi dicitur; nam curator ille simpliciter datus est; at hic ad tempus, quousque scilicet Titius ibi erit, atque ad circo eo ab-eunte, ipso iure tollitur, vt inquit Gloss. in eod. cap. non est vobis in verb. Donec; ergo, si illuc re-deat, quò locus interdictus iterum sit, interdictum aliud adesse debet, priori sublato. Postre-mò precipuus casus ille est; ergò ad rem nostram non pertinet arg. cap. non ne de præsumpt. vel igitur interdicatur locus aliquis, quotiescunque ibi fuerit; vel locus, ad quem iuerit; non vnum interdictum, sed plura erunt. Agendum etiam hic esset de forma non necessaria interdicti, sed quòd egimus de ipsa cap. 21. Tab. 1. ob eam rem, quæ huc pertinent, illinc sumemus: sed iam de forma, quæ ad interdictum tollendum adhibetur, agamus; cum tñ prius absoluerimus quæ-

hiones non nullas antea à nobis non explicatas. Sciendum igitur est stylum curiæ hunc esse, de quo testatur Cassador. decis. 2. num. 3. & decis. 3. num. 4. & decis. 4. num. 9. de locat. & conduct. quem refert, ac sequitur Nauar. in man. capit. 23. num. 104. vers. Facit etiam, vt pensionarius, in quem in initio constitutionis pensionis excommunicatio ipso iure lata est, si ad præscriptam diem pensionem non soluerit, in excommunicationem non incidat, esto ad dictam diem non soluerit, & multum temporis deinceps abierit, antequam is, cui pensio debetur, declaret se velle illum in excommunicationem incurrere, adeò quòd, si ante declarationem aut pensionem soluat, aut conueniat cum eo, cui pensionem debet, aut moriatur, nunquam in excommunicationem hunc incidisse censetur. Contra verò, si is, cui pensio soluenda est, post diem ad soluendum præscriptam non præstita solutione declaret aut statim, aut post multum temporis se velle pensionarium in excommunicationem incurrere, excòmmunicatù à die solutionis eã fuisse existimetur. Hoc stylo stante, quæritur primò, qua ratione stylus hic nitatur, ex quo excommunicatio, ac reliquæ censuræ purè latæ pendere non possunt, vt habetur in cap. ad hæc quoniam de appell. nec retrahuntur, vt suo loco vidimus. Ad hoc responderet stylum hunc ea ratione niti, quoniam Romanus Pont. sciens eum tollerari, ac probat. Nec repugnant proposita contraria; nam, vt excommunicatio purè lata statim obliget, & non pendeat, nec retrahatur, de iure canonico antiquo est, ac propterea de iure humano, & non naturali, nec diuino, vt dixit Nauar. ibidem, cui iuri canonico Romanus Pont. præest; meritò igitur ab eodem tolli potest aut alio iure scripto, aut non scripto, vt habetur in capitul. fin. de consuet. & de quæstione hac satis. Altera quæstio est, si post elapsam diem ad soluendum præscriptam pensionarius diuina deinceps fecerit, an irregularis fiat; si is, cui soluenda pensio est, declaret deinceps se velle illù excommunicatum esse. Quòd ad quæstionem hanc etiam breuiter responderet irregularem hunc non esse saltem in foro conscientiæ; ex quo is, cui pensio soluenda est, non statim eum excommunicatum esse velle declarauit, & existimare pòt pensionarius nolle ipsum excommunicare, atque ob eam rem, ex quo bonam fidem habuit, diuina faciendo nec se irregularem factum esse argu. c. Apostolicæ de cleric. excom. minist. tum quòd nec irregularis is sit, qui appellauit à declaratione excommunicationis, quam non valere opinabatur, vt declarauit Felin. in cap. Rodolphus, num. 43. de rescript. nec is, qui ante excommunicationem latam appellauit, & suæ appellationi fidens diuina celebravit; quamuis deinceps declaretur malè appellasse, atque idcirco excommunicationem post appellationem latam valuisse, vt asseruit. Gloss. communiter recepta in cap. solet de sentent. excomm. lib. 6. tum quòd, vt inquit Abb. in c. postulatistis. §. verum de appell. & communiter non nulli alij, quos refert Nauar. ibidem, irregularitas hæc non contrahitur, nisi ob contemptum; quæ in hoc esse non censetur, quia fortasse aut soluere non potuit, aut cum eo conuenire se posse censuit, aut bonitati eius fides est; irregularis igitur non erit, quamuis beneficiorum collationes ei factæ fortasse non valebunt ob ea, quæ tradunt DD. in cit. capit. Apostolicæ, quod tamen cogita; & de quæstione hac itidem satis. Tertia quæstio est, quid iuris de alijs inferioribus à Romano Pontifice, an sic excommunicare possint per sententiã, statutiue; nam in priori quæstione de stylo Romanæ Curie à Pontifice Maximo egimus: non enim, si inferiores iudices id agant, Romanus Pontif. id scire, & probare existimatur argum. cap. 1. de constitut. lib. 6. Ego inferiores iudices id non posse censeo; tum quòd, ex quo de iure canonico cautum est, vt excommunicatio purè lata statim obliget, inferiores derogare ei nõ possunt argum. c. cum inferior de maior. & obed. tum quòd illi iuri inferiores subditi sunt, vt habetur in c. 1. & fin. de constit. in antiq. in hac

igitur quæstione sic concludendum censerem. Verum

quomodo stabit statutum episcopi, quo cautum

est, vt clerici in suspensiones incidisse non

censeantur, quæ ipso iure, ac purè

per statutum latæ sunt,

antequam

episcopus declaret ipsos incidisse? Stabit hac ratione,

quoniam perinde erit, ac si suspensiones latæ

sint post declarationem; & sic non

retrotrahentur, nec pen-

debunt; ac de his

hactenus.

De for-

De forma ad interdictum tollendum necessaria; & de ijs, quæ necessariò inesse ipsi debent; eiq; cum alijs censuris communia sunt. Cap. XXIII.

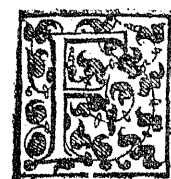
S V M M A.

1 Forma ad interdictum tollendum necessaria quoniam sit.

eo non seruetur, qui illud tulit.

2 Interdictum non tollitur; propterea quòd ab

3 Absolutio interdicti quando non requiratur.

ORMA † verò ad interdictum tollendum necessaria hæc est. Ego absoluo te à vinculo interdicti, vel Reuoco, vel Remoueo interdictum, in quod incurristi ob talem causam (quamuis expressio causæ necessaria non sit, vt probauimus cap. 30. §. 2. Tab. 2.) atq; sic dixit Syl. in verb. Interdictum. 3. num. 12. quæst. 9. & Tab. eodem. 3. num. 4. vers. Alias sententia, & Armill. eodem. 3. idem sensit Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 21. de interdicto, vbi & formam vsitatam eccl. ponit, & communiter DD. & ad summam ea verba sunt, quibus interdictum tolli significatur. Etenim, sicut ad interdictum ferendum præscripta certa forma non est, ita nec ad ipsum tollendum, vt probauimus cap. 20. Tab. 1. hinc Burgal. de sententia interd. num. 57. part. 6. de irregul. & dispens. solo verbo absolutionem interdicti ab homine latæ tribui posse dixit. Necessariò autem inesse ei debent, quæ eodem cap. inesse ei debere diximus. Quare verbis exprimi debebit, vt dixit Syl. & Tab. eod. & Cald. de interd. in quinto membro in fin. ibi sed vbi proferens; nam sicut verbis fertur, ita & verbis tolli debet argum. c. 1. de reg. iur. in antiq. & l. nihil tam naturale. ff. eodem. † Verum quid, si is, qui interdictum protulit, sic dixit Vbi non obseruo interdictum, tunc intelligo illud relaxare; an hac ratione nullis alijs adhibitis verbis interdictum relaxatum intelligetur, si ille interdictum non obseruet? Cald. eod. interdictum relaxatum esse dixit, & sequitur eum Syl. in cit. quæst. 9. Quorum sententia mihi non probatur; tum quòd, quando ea verba profert, interdictum tollere non vult, sed qua ratione illud tollere velit, significat, vt hoc per se patet; tum quòd, vbi interdictum non seruat, nullam absolutionis formam profert, ergo sublatum non erit; nam verba necessariò postulantur, vt proximè diximus: alioquin &, qui cum excommunicato à se versaretur, absolueret illum diceretur contra cap. cum desideres de sent. excomm. nam, Romano Pont. excepto, reliqui verbis aptis absolutionem censuræ tribuere debent. Sicut igitur solo facto interdictum non fertur; ita nec solo facto tollitur, vt probauimus cap. 20. §. 2. Tab. 1. verborum forma ergo ad interdictum etiam tollendum necessariò postulatur. † Excipitur tamen primò, vbi ob contumaciam, ad tempus interdictum latum est; nam contumacia cessante, temporeq; elapso, ipso iure interdictum tollitur, vt dixit Syl. eadem quæst. 9. num. 13. vers. Secundum, & Felicianus episcopus Scalensis in Enchiridio de censuris cap. 20. de interdicto, & nos cap. 2. in hac Tab. Postremò, vbi quis per vniuersitatem interdictus est; nam, vel locus, vel homo sit, statim atque eius vniuersitatis esse desijt, interdicto est liberatus, vt diximus cap. 21. §. 3. & cap. 20. §. 4. in hac Tab. Agendum hic esset de ijs, quæ huic formæ inesse debent, sed non necessariò, item de forma non necessaria; sed quoniam priora haberi possunt ex cap. 21. Tab. 1. & ex cap. 30. §. 2. Tab. 2. & forma non necessaria propria nulla est; &, quæ post absolutionem adhibetur, generatim posuimus cap. 24. Tab. 1. ideo, ipsis omisis, ad accidentia tandem, quæ ab ipsis causis emanant, veniamus.

De accidentibus, quæ à causis interdicti emanant. Cap. XXIV.

S V M M A.

1 Necessariò an interdictum institui debuerit,

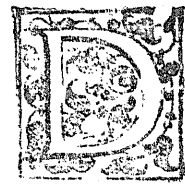
fuerit in ipsius institutione.

2 Propositum instituentis interdictum quodnam

Req 4

S V M

De accidentibus, quæ à causis interdicti emanant, acturi omittimus, quæ ab efficiente causa humana proficiuntur; de ipsis enim egimus in Tab. 1. ea tantum, quæ à reliquis emanant, contemplanturi, & prius, quæ à fine. Hæc autem sunt, primum † necessitas institutionis, id est an necessario institui interdictum debuerit, id quod necesse non fuisse probauimus cap. 25. Tab. 1. † Alterum est propositum quò ad interdicti institutionem; quod planè, omisso communi, fuit interdicerè diuinæ ecclesiæ modò omnia, modò partim, vt ex ijs patet, quæ de effectibus diximus. Causa demum huius propositi, quæ est vtilitas, habetur in cit. c. 25. & c. 5. §. 1. in hac Tab. sed de accidentibus, quæ ab efficiente causa emanant, hæcenus; ad accidentia materia veniamus.

S V M M A.

- 1 Species interdicti proxime duæ sunt hominis, & loci respectu habito ad eum, qui interdictur.
- 2 Species interdicti hominis duæ sunt; cuius altera est hominis singularis, altera vniuersitatis hominum.
- 3 Species interdicti loci duæ sunt; cuius altera

est loci vniuersalis, altera loci singularis.
 4 Species interdicti respectu habito ad ea, quæ interdicto prohibentur, duæ sunt; quarum altera omnia prohibet, altera quædam tantum; hæc sub se tot species habet, quod ea sunt, quæ prohiberi possunt.

I.

S materia interdicti vero diuisio eius exoritur, quot scilicet interdicti species sint. † Quæ respectu quidem habito ad eum, qui interdicto subijcitur, duæ sunt, scilicet hominis, & loci, vt vidimus, cap. 5. in hac Tab. † Et, quoniam interdictum hominis fertur aut in singulos homines, aut in vniuersitatem hominum. † Sicut etiam interdictum loci aut in singularem locum, aut in vniuersalem locum; ideo singulæ propositæ species duæ sub se species habent, de quibus egimus cap. 6. & cap. 12. in hac Tab. † Respectu autem habito ad ea, quæ interdicto prohibentur, species itidem duæ sunt; nam aut omnia per interdictum prohibentur, de qua specie egimus cap. 6. & cap. 12. aut aliqua, de qua egimus capit. 16. in hac Tab. & huius speciei tot sunt species, quot diuinorum species numerantur, atq; sic sensit Gloss. in extrauag. dierum crescente malitia in verb. Interdicto ecclesiastico de pen. Et quamuis species hæc separatæ sint tam loci, quam hominis; tamen eodem tempore & interdictum loci, & interdictum hominis ferri potest, vt probatur in cap. si sententia verf. Ceterum de sentent. excom. lib. 6. & hoc est, quod in Man. cap. 27. num. 166. dixit Nauar. interdictum triplex esse, locale tantum, personale tantum, locale, & personale simul; quæ & sic lata naturam tamen suam non mutant, sed vnumquodq; operatur, sicut operaretur, si separatim latum esset, vt id etiam sensit Nauar. eod. num. verf. Exemplum quotidianum; sed de accidente hoc satis; ad accidentia, quæ à forma emanant, tandem veniamus.

S V M M A.

- 1 Interdictum ecclesiasticum quamobrem sic nominetur.

I V.

S De accidentibus tandem interdicti, quæ à forma emanant agendum nobis hic esset; sed, quoniam de ipsis egimus abundè in Tab. 1. cap. fin. ob eam rem superest; vt, quamobrem interdictum sic nominetur, hic explicemus. † Nomen igitur hoc Interdictum est nomen ductum à verbo Interdico, quod significat Prohibeo, vt habetur in Dictionario in verb. Interdico, & probatur in §. exhibitoria in verf. Sunt tamen in Instit. de interdictis, & vt dixit Zab. in c. fin. num. 7. verf. Quia hic de interdicto, ibi Ad aliud, vnde dicatur de excess. prælat. & Couar. in c. alma, pars. 2. §. 1. nu. 1. de sent. excomm. lib. 6. Hinc exules, banniti vulgo nominati interdicti dicuntur, quoniam in patriam reditus ipsis prohibitus est argum. l. relegatorum. ff. de interdictis, & relegat. Hinc prohibitus à lege, ne bona sua alienet, interdictus dicitur argum. l. is, cui bonis. ff. de verbor. oblig. Sicut etiam prohibitus postulare, & officium suum exercere, vt probatur in l. moris, & l. fin. ff. de pen. & l. Imperator. ff. de postul. cum simil. ex quo patet, quamobrem pœna hæc interdictum nominetur; nam, quod per ipsum diuinæ ecclesiæ prohibentur, vel

vel hominibus, qui eius vinculo constricti sunt, vel in locis, in quæ latum est; ob eam rem Ecclesiæ pœnam hanc interdictum appellauit, atq; sic dixit Rip. de constit. in rub. num. 37. & Burgas. de sententia interd. num. 1. pars 6. de irregul. & dispens. & Zab. & Couar. ibidem, & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 164. & communiter DD. Nec repugnat, quod dixit Imperator. §. 1. de interd. in instit. nam de alia specie interdicti agitur; vt ibi manifestò conspicitur; ac de interdicto ecclesiastico, censurisq; alijs hæcenus.

Hæc habui, quæ de censuris ecclesiasticis in medium afferrem; in quibus quantum profecerint; aliorum sit iudicium. Ego illud pro certo affirmare possum, quò nihil intactum remaneret, me nihil studij, nihil diligentie, quatum in me fuit, prætermisisse. Testis mihi optimus R. admodum D. Franciscus Scardauus, vir cum honestis, Christianisq; moribus ornatissimus, cum omni liberali doctrina politissimus, qui suam operam in opete ipso sæpius describendo nauiter præstitit. Testes viginti, atque insomnia à me ductæ noctes. Quæ tamen omnia semper ad laudem, & gloriam Sanctissimæ Trinitatis, ac Beatissimæ Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum; nec non S. Stephani Gloriosi Protomartyris, cuius parochiæ animarum cura ad me pertinet, in qua hæc omnia commentatus, ac meditatus scripsi. Quare, si quid Christianæ religioni, ac fidei repugnans huc obrepit, quod quidem Deum testor sciens non feci, nec quid tale in mentem vnquam mihi cecidisse Dei benignitate memini, Sacrosanctæ Romane Ecclesiæ, quod & hæcenus feci, humiliter, ac pie subijcio; atq; à me pro non dicto haberi omnino, ac semper volo.

Errata verborum, si qua interuenerunt, omittimus; quoniam nec rerum, quæ pertractantur, sententiam tollunt; nec lectorem vel mediocriter in literis versatum offendere possunt.

F I N I S.

R E G I S T R V M,

a b c, ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ,

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN

OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ,

AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG HHH III KKK

LLL MMM NNN OOO PPP QQQ.

Omnes sunt Terniones, præter c, qui
est quaternio.

L'Opera è in tutto fogli 196.

BONONIÆ,

Apud Io. Rosium. MDXCIII.

